BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
30 M
18

L.I.R.2.3

Digitized by Google

Digitized by Google

8. 32. 3. 18

PERILLVSTRIS
DOMINI PETRI
FRANCISCI
DE TONDVTI,
SANLEGERII,

QVÆSTIONVM ET RESOLVTIONVM
Canonicarum & Ciuilium,

VOLVMEN SECVNDVM.

Digitized by Google

Digitized by Google

QVÆSTIONVM,
ET
RESOLVTIONVM
LEGALIVM
VOLVMEN SECVNDVM,

In duas Partes diuiſum:

QVARVM PRIOR RESOLVTIONES
BENEFICIALES, CANONICAS, ET REGVLARES;
Poſterior CONTROVERSIAS CIVILES determinat.

AVTHORE PERILLVSTRI DOMINO PETRO FRANCISCO
DE TONDVTI, SANLEGERII
Domino & Toparcha, Comite Palatino, & Sancti Officij
Inquiſitionis Auenionenſ. Conſultorum Decano.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EDITIO NOVISSIMA PRIORI EMENDATIOR.

LVGDVNI,
Sumpt. PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD,
PETRI BORDE, ET GVILL. BARBIER.

M. DC. LXIII.
CVM APPROB. ET PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD SACRATISSIMAM
ET
Glorioſiſſimam ſemper Virginem
MARIAM,
MATREM DEI,
REGINAM COELI
ET TERRÆ;
DOMINAM ET PATRONAM
meam colendiſſimam.

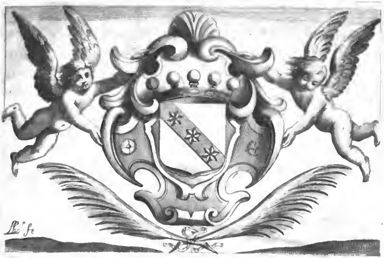
INGRATI animi notam non effugerem, ſi poſt tot, tantáque ſuſcepta ſummæ bonitatis & miſericordiæ tuæ dona, quæ mecum tacitus ipſe mente reuoluo, poſtremos qualiſcunque ingenij mei fœtus, quos irrequieta annorum ſexaginta propemodùm ſtudia pepererunt, ad MAIESTATIS TVÆ ſacrarium, ſupplex non appenderem, cui primos conſecraui. Tu ſiquidem illa es, VIRGO GLORIOSISSIMA, quam ab ipſo ſtudiorum meorum exordio, ſingularem delegi Dominam atque Patronam; cuius

ope,atque fauore maximo, bonorum enentuum rector, & malorum victor ad longæuam iſtam ætatem inoffensâ exiſtimatione perueni. Et vt paucis multa complectar, Tu ipſa es, cui me,& omnia mea,poſt Deum, debere,non vereor profiteri. Faceſſant igitur perituri omnes mortalium fauorum ambitus,quibus vel ſolus temporis curſus finem ponit, vel inſtabilis occaſio adiuuandi præripit facultatem, vel naturæ proteruia benefaciendi poteſtatem reddit euanidam. Æterna ſunt, nunquam intermoritura tuæ authoritatis auxilia: In his tota ſpes, totáque fiducia mea firmiſſimo veluti nititur fundamento: In his vita mea inclinata recumbit. Patere igitur, VIRGO BENIGNISSIMA, vt glorioſum Nomen tuum,Angelis & hominibus venerabile,Dæmonibus formidabile, huic Operi meo præponam; & ad ſacratiſſimos pedes tuos beneficiorum mole proſtratus, tuam ſupplex implorem clementiam; vt cuius influxus per tot annorum curricula beneficos expertus ſum, ſentiam quoque in eo quod mihi ſupereſt vitæ, ad vltimum vſque finem proficuos.

Veſtræ Auguſtiſſimæ Maieſtatis.

Abiectiſſimus & indigniſſimus ſeruus,
PETRVS FRANCISCVS DE
TONDVTI, SANLEGERIVS.

PFRILLV

PERILLVSTRI

ET EXCELLENTISSIMO DOMINO, DOMINO PETRO FRANCISCO

DE TONDVTI,

DOMINO DE SAINCT LEGIER,

Comiti Palatino.

ELOGIVM.

EX cribrata PLANITIEI ſterilis arena,
Non infeſta oculorum obſtacula, ſed Triumphatoris olympici
Glorioſa virtutis additamenta colligantur.
Redit enim ad Palmas
PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI
Nobilis ille Auenionenſis SANCTI LEGERII Dominus, atque
Juris-Conſultus eximius,
Qui frontem iamdudùm lauris onuſtam, nouis premit,
Nunquam ſatis laudando operum celeberrimorum incremento.
PETRVS inquam,
Dùm iactis ſolidiſſimis Juriſprudentiæ fundamentis,
Vt omnium oculis, ita omnium applauſu;
Vt omnium auiditati, ita omnium admirationi;
Æterna in dies exponit inceſſantis virtutis ædificia.
Vnde non ſator legalis ſeminis in PETRA,

Auibus

Auibus huius Cœli duntaxat modica proiicit diei vnius alimenta;
Sed æſtuans erga Sapientiam pietate, ſuper fortiſſima ſtudiorum PETRA
Templa immortalitatis publico & Patriæ, ac Exterorũ commodo conſtruxit:
Dùm PETRI claues Canonum fulgore, legum armis,
Jmò Diuina edoctus ſapientia profert, & ſuſtinet:
Et vt magis omnium Principes oſtendat iuxta diuinos affatus,
beneficas demonſtrat.
O verè equidem PETRVS!
Qui non tertio ſurgens, ſed primo expergefactus Gallicinio,
Glorioſas virtutis excubias oleo non deperdito cuſtodiuit.
Quid ergo mirum? ſi PETRVS iſte nunquam nec plorauit, nec pœnituit,
debita Sapientiæ obſequia denegaſſe.
Et ſi in delubro virtutis PETRVS alter,
Non ſimplex, ſed maximus, non ſimulatæ, ſed veræ Philoſophiæ,
Ac vt de veris Iuris-Conſultis loquitur Vlpianus.
Æqui & boni Sacerdos.
Nedum tanquam PETRVS ob Cœlicas virtutis claues
Theſauri æternitatis non tam cuſtos, quàm & diſpenſator copioſiſſimus
Sapiens inter aſtra dominator enitet:
Sed PETRVS vna, & FRANCISCVS alterius
FRANCISCI adinſtar
Inter Iudiciorũ nubila nõ ab aliquibus diſcipulis, quia omnes ab eo addiſcunt,
ſuper fulgidiſſimo Sapientiæ plauſtro
Leuis famæ alis, vt LEGERII nomine exprimitur,
Quamuis doctrina grauis;
Summo omnium non ſtupore, quia non ampliùs inſolita eius ingenij portenta,
ſed omnium exultatione ac iubilo conſpicitur.
Jmmò quid in Plauſtro ſi ſecum æternos defert ſplendores,
ſi non mutuata luce,
Non lethæas temporis, non Eridanias detractorum aquas,
non ob difficultatum monſtra dilapſus,
non pœnalia temerariæ ignorantiæ fulmina
pertimeſcit.
Sed luce equidem propria Clariſſimus,
Sol ipſe inter cætera Juriſprudentiæ ſydera,
quæ ei tanquam luminis largitori famulantur,
Lucidiſſimus effulget.
Si ex eius litterariis radiis nubila Iudiciorum diſſoluuntur,
ſi ad omnium productionem Iudiciorum,
ſi beneficialia ſcilicet, vel ciuilia exoptes,
Vel ſi denique Principes ipſi, Primates, ac Iudices zelotipas
Iuriſdictionum lites inſtituant;
Splendore ſapientiæ, atque authoritatis calore præuenit, atque concurrit.
Si

Digitized by Google

Si æquatis, ſeu tondatis diſtinctione atque interpretatione
diſcordantibus Legibus, vt nomen ipſum TONDVTI deſignat,
Noſtram Legalem meſſem penitùs implet, & abſoluit.
Atque tandem
Si ex arenoſa imbecillitatis meæ PLANITIE,
Non turgidos imbrium ac nebularum parentes,
Sed fulgidas ſuæ lucis impreſſiones exponit;
Sed clara ſuæ famæ excitat tonitrua,
Sed nitidos vapores in dulcem ſuæ laudis rorem exprimit, atque diſtillat.
Imò quid magis, ſi eius fœcundata influxibus,
Non ampliùs hæc mea deſerta Arena ſolitos ſiccitatis dactylos parit;
Sed Heſperidum adinſtar poma, quæ olim pulchriori, modo doctiori
quæ iam celeri Atlante Athletæ fortiſſimo producit.
Si non amplius vt Lybica ventorum ſufflatu delebiles inſcriptiones recipit.
Sed inuida alterius fabuloſæ Tagi, vel potiùs ditioris ac veræ quæ Pelagi
verticibus inſidet,
vel grana igni quoque reſiſtentia, & ſic perpetua,
vel ſolidiores gemmas ad tuorum meritorum æterna germinat
Hieroglyfica.
Vel potiùs Te Promethei atque Cœlici claroris partes effungente animata
Non ampliùs è ſtylo inſcriptiones expectat, quia ſtylo imprimit
inſcriptiones [illegible]
Nec puluerei horroris amica, non ex nigro atramento;
Vt ſæua Ditis pauidæ mortis immania decreta præfigurat;
Sed Parnaſſi auida ad eius ſimilitudiuem erupta in fontes,
Limpidis laudibus iubilans glorioſi tui Nominis debitam Immortalitatem extollit:
Et non Ægyptias mumias in æuum inloquaces,
Sed ad tui radios Memnonem ſaltem incompoſitis laudibus exultantem,
in marmore hoc æternitatis oſtendit, atque
Conſecrat.
Vale itaque non ampliùs prodigioſus prodigiorum continuorum
Parens.
Et ne tam citò orbatus lumine Iuriſprudentiæ noſtræ Orbis pereat,
Viue Neſtoreos.

I. P. D.

c PETRVS

MONOSTICON ANAGRAMMATICVM.

In quo alluditur ad Arma, & Opera Legalia Authoris.

PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI
D. DE SANCTO LEGERIO.
ANGELVS ASTRAFERIS SAPIENS
FRANCISCE DOCENDO.

EPIGRAMMA.

Alludens ad Arma & Anagramma.

AFFIXAS Zonæ Stellas vel ſtemmate geſtas,
Vel Zonas ipſas Calcare iuſtus agis.
Si Stellas, meritò Sapiens dominaberis ASTRIS:
Si voluis Cœlos ANGELVS alter ades.
Pareat ergo forus, nam Tu FRANCISCE DOCENDO,
Aſtræam SAPIENS ſydera ſicque FERIS.

I. P. D.

IN LIBRVM BENEFICIALIVM ET CIVILIVM
QVÆSTIONVM EXCELLENTISSIMI I. C.
Auen. ac Parentis Colendiſſimi,

D. D. PETRI FRANCISCI DE TONDVTI, TOPARCHÆ SANLEGERII,

EPIGRAMMA.

NONNE pio deerat, Natos ditaſſe, Parenti
Diuite perpetui Nominis ære ſui.
Hinc neque debilitas, prouecta nec obſtitit ætas.
Quin luci tandem proderet iſtud Opus.
Et variis, quæ per varios hic reddidit annos
Reſponſis, pauca hæc, ſed bona, Lector, habes.
Hoc Opus ipſe, decem per luſtra, coëgit in vnum,
Clamoſi ſoluens iurgia magna fori.
O Liber, eiuſdem fæcunda mente Parentis,
Progenite! alterius mî fratris inſtar eris.
Nominis æterni famâ poſt funera viues,
Accipieſque inter ſydera fixa locum.

P. PEREGRINVS DE TONDVTI
Ecclеſ. S. Pauli Tricaſtrinen. Præpoſitus,
Authoris filius.

NOBILI

NOBILI, ET AMPLISSIMO DOMINO MEO,

D. PETRO FRANCISCO
DE TONDVTI, SANLEGERII
DOMINO ET TOPARCHÆ,

EPIGRAMMA.

HACTENVS alma Themis, crudelibus anxia curis,
Pone medum lacrymis, deſine iuſta queri.
Tutor adeſt Author, calamo qui protegat enſem,
Et cuius tua ſit recta ſtatera Libro.
Illum iam prudens Italus iure Ingenioſum
Suſpexit, Doctum Gallia conſuluit.
Si tua ceſſerunt auri ſtatuta valori.
Et claue argenti ſit reſerata domus,
Amborum vincet pretium pretioſior omni
Argento, ac auro, legifer iſte Liber.
Cuius apud Gentem meritò iam parta futuram
Eſt fama, in nullos haud abolenda dies.
Nec mirũ, ſi cuncta Liber per ſæcla legendus
Sit, dum operi nullum ſuppar adeſſe poteſt:
Sic debebat enim Cygnus finire canendo,
Et reſonare ſeni gutture dulce melos.

FRANCISCVS MARIA PISTARELI
I. V. D. Auenionenſis.

AMPLISSIMO, CLARISSIMOQVE D. D.

PETRO FRANCISCO
DE TONDVTI, SANLEGERIO,
I. C. CELEBERRIMO,

CARMEN.

TERRARVM pertaſa Themis cultúſque negati.
Scandere ad Aſtra parans, exoſis anxia demum.
Sedibus errabat, ſi quem ſibi fortè videret
Cultorem ſupereſſe æqui de tramite recto,
Quem non ſacrilega flexit contagio turba.
Iamque emenſa ſolum, tractúſque vagata per omnes,
Indignans terris vacuum per inane volabat,
Cùm SANLEGERII venientis imagine capta,
Continuò ad notos flectens veſtigia vultus,
In caſtos ruit amplexus, ac plurima libat
Oſcula, & his dulcem dictis affatur Alumnum:
Salue, ait, ô noſtri ſolamen dulce laboris,
Cuius lactentes etiam formauimus annos,
Et cui non parco cratere hauſiſſe liquorem
Fatalem dedimus, ſed prona infudimus vrna:
Tu lateri mihi iunctus eris, dum ſancta ſuperbis
Iura dabo populis, tibi noſtra arcana patebunt.
Eja igitur Themidis mortales Templa quid vltra
Pergitis, & vanis animum conſumere votis,
Dum SANLEGERIVM producit Auenio, Templum
Iuſtitiæ in terris nullum eſt Diuinius iſto.

ÆGIDIVS GENET Auen.
I. V. D.

AL SIGNOR PIER'

FRANCESCO DE TONDVTI,

Nobile Auignoneſe, Segnore di Sanlegier:

Alla Gloria della Francia:

SONETTO.

S'allude alle ſue opere de Preuentione, è alle queſtioni Ciuli, è Beneficiali, con l'occaſione della ſtampa dell'altre ſue noue queſtioni parimente Ciuli è Beneficiali.

PREVENNE la doue conceſſe il fatto
La luce à mè con più Monarchi equale,
Pria ch'aggiungeſſe tante penne ali'ale
Del tuo gran'merto il Meſſagiero alato.
Quindi nel Campidoglio il ſtil cangiato
Se lo ſtropito giá pianſe fatale
La Gallia a Breno a te trono Reale.
Dal ſtrepitoſo foro ammira alzato.
E con ragion' ſe de tuoi detti all'orme
Qual del Retore greco, ò a Giano il velo
Scopre la lite, ò ſi compone, ò dorme
Anzi che più ſe ricognoſce il Zelo
Dè ſenſi tuoi a i ſcritti tuoi conforme
Se dona ò niega i beneficij il Cielo.

G. P. D.

PERILLV

Perillvstri Et Magnifico Domino

D. PETRO FRANCISCO
DE TONDVTI SANLEGERII
TOPARCHÆ, COMITI PALATINO,
THEMIDIS VTRIVSQVE MYSTÆ
Toto Orbe Celeberrimo.

ELOGIVM.

QVæ magis in Te Virtus eluceat, dictu facile non eſt.
Omnes colis in ſummo; nullam in remiſſo:
Tepidum neſcit Amor, quod auerſatur Deus.
Pietas tua latebras quærit; ſed *Lux in tenebris lucet.*
Igois eſt,
Vehementiùs erumpens; quò altiùs humilitate comprimitur.
Charitas tua in proximum, nouit hominem à teſte abſtrahere:
Miſeriam quæris, vt ſubleues, non præconium.
Latet in cauſa, ſed effectu publicam facis:
Tertull. Decet quippe *Laruatis Diis* laruata etiam manu opem ferre;
Vt *neſciat Siniſtra quid Dextra faciat.*
Vitia omnia, vel leuiſſima, Domo tua procul exulant,
Niſi quod diſſidiis alienis ingreſſum permittis,
Vt ea, ſapientiâ tuâ componas,
Tribuendo cuique quod ſuum eſt;
Omnibus Æqualis.
Infulas Primariorum Supremi Senatus Præſidum obtulit
Purpuratus Regni Mioiſter,
Vt in Te quoque, Purpuram, Virtutis eſſe colorem demonſtraret:
Sed recuſaſti,
Quia, in ſenilibus annis; Tibi ſatis fuit meruiſſe.
Et dum vni Oracula tua ſubtrahis, Omnibus communia facis.
Scribis enim *ſapientiam in tempore otij*,
Quod negotia prope infinita denegarent.
Fixiſti Clauum in Rota,
Nam amas Sapientiam, & Ipſa amplexatur Te:
Pandis eius Oracula, non dedignatur Tua;
Quia ſunt *Vtraque Vnum*,
nempe Iuſtitiæ,
Hanc & ore & opere ſic ſuades Mortalibus,
Caſſiodor. Vt & qui neſciunt Iura, rationem tamen veritatis per Te agnoſcant:
Vnde non immeritò Comitis Palatini prærogatiuam adeptus es;
Qui Virtutis fuiſti ſemper indiuiduus Comes,
Vt quod aliis eſt præmium, Tibi ſit retributio meritorum.
Sileo Proſapiam,
Xenophan. Quia vix diligis gloriam pro qua non laboraſti.
Auitam Tibi infuſam Virtutem, acquiſita cumulaſti;
Et Nobili traduce tranſmiſiſti ampliorem:
Vt Tuum, Proliſque tuæ completum iam fuerit elogium,

ẽ 3 Quod

Auguſtin. Quod ſint *Ars Patris & ſapientia.*
Tranſuerſali quoque fulges ſplendore;
Gell. Nam & *Frater fere alter* eſt, imò verè.
Maioris natu Domini de Blauuac, heu: facto functi iuſtum Epitaphium eſt,
In memoria aterna erit Iuſtus.
Minoris natu, ſed virtutibus non imparis, vita
Etiam continuus eſt Iuſtitiæ actus;
Qui in ſacra Rotæ Auenionenſis Auditorio Canonicam & Ciuilem exercet,
In Vicariatu, Pontificiam,
In Theſauraria Eccleſiæ Metropolitanæ, Oeconomicam,
In ſacra Pœnitentiaria, Diuinam.
Sic vndequaque micas,
Vt ad veram gloriam nihil ſit quod poſſis deſiderare.
Hæc Tua ſunt;
Omnibus nota, omnibus vtilia, & felicia.
Sed & noſtra vota ſunt, vt noſtra nunquam eſſe deſinant.

NICOLAVS ANTONIVS
LOTHARINGVS, I. V. D. & Profeſſor.

LECTORI IVRIDICO
EPIGRAMMA.

NE Iura in caſſum quæras, hunc conſule Librum,
Quærit & Ipſe ſibi, dátque reperta tibi.
Doctrinam & Meritum Authoris, Reſponſa reſoluent,
Oraclum duplex ſic dabit iſte Liber.
Idem

APPRO

APPROBATIO DOCTORVM THEOLOGIÆ.

EGo infra ſignatus Theologus perlegi libenter cum guſtu & fructuosè *Tertiam Partem Quæſtionum Beneficialium, Canonicarum, & Regularium, & Additiones notabiles, in Primam & Secundam Partem*, eiuſdem materiæ iampridem in lucem publicam editas, cum magna omnium approbatione, *Perilluſtris & Eruditiſſimi Domini* PETRI FRANCISCI DE TONDVTI SANLEGERII, in quibus ſuſpexi eminentiam & vbertatem mentis, ingenij ſolertiam, acumen, & inuentionem, iudicij accurationem in diſtinctionibus, prudentiam in delectu, ſoliditatem in concluſionibus, æquitatem in regulandis actionibus ſingularibus, in explicatione & ſtylo expreſſionem facilem omnium, breuiter plene, & intelligibiliter, factam, doctrinam reconditam, variam ſanam, communem, ſæpiùs ipſo vſu probatam, conformem placitis Romanorum Iudicum, & vtiliſſimam in vtroque foro: proindeque iudico dignam omnino, quæ quantocyùs Typis mandetur, & in lucem publicam prodeat ad bonum priuarum & commune: in Collegio Auenionenſi die Sancti Dionyſij, in menſe Octobri, anno 1656.

DESIDERIVS CHEMINOT
Societatis IESV.

ALIA APPROBATIO.

VOlumen iſtud cùm fidei, Canonibus legibus apprimè ſit conſentaneū, cúmque in præuio Volumine, cuius iſtud eſt Pars altera, publicæ vtilitatis præiudicium luculentum & illuſtre teſtimonium Romæ, per Italiam. & Galliam iampridem obtinuerit digniſſimum Prælo iudico Auenione 16. Octobris 1656.

IACOBVS ROCHETTE Theologus
Societatis IESV.

APPROBATIO R. P. *Inquiſitoris*.

Imprimatur. Fr. PETRVS DV FOVR,
Inq. Generalis.

APPROBATIONES.

QVæſtiones has, Ciuiles, Beneficiales, Canonicas, & Regulares optimè adeóque Orthodoxè in fide & moribus, Reſoluit Dominus D. PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI SANLEGERIVS, proindéque prælo mandandas in publicam vtilitatem Cenſuimus. Lugduni prima Maij 1657.

Fr. PAVLVS LOMBARD Doctor Theologus
Facultatis Pariſ. & Prior Carmelitarum.

Fr. ALEXANDER RICHARD Doctor Theologus
Facultatis Pariſienſis, & Prior Fratrum Prædicarorum.

CONSEN

CONSENSVS.

HVNC librum qui inſcribitur: Quæſtionum & Reſolutionum Legalium Authore D. PETRO FRANCISCO DE TONDVTI SANLEGERIO, Volumen Secundum, Doctorum ſacræ Theologiæ approbatione munitum Typis mandari, & in lucem edi Sumptibus PHILIPPI BORDE. LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD, Bibliopolarum Lugdunenſium, Ego Regis in Præfectura Lugdunenſ. Procurator non impedio: die 3. Maij 1657.

VINCENT DE PANETTE.

PERMISSIO.

VIſo Procuratoris Regis conſenſu, hunc Librum typis mandari, ſupradictis Lugdunenſibus Bibliopolis concedimus, & ne quis citra facultatem denuò excudat prohibemus, Lugduni die 3. Maij 1657.

DVSAVSEY.

INDEX

INDEX CAPITVM
TERTIÆ PARTIS
QVÆSTIONVM BENEFICIALIVM, Canonicarum, & Regularium.

Cap. CXXI. Moniales tranſlatæ vtrùm fiant filię ſecundi Monaſterij, ad quod tranſlatæ fuerunt? Vtrùm ſic tranſlatæ teneantur nouam in ſecundo Monaſterio emittere profeſſionem. Quando Monaſteria dicantur eſſe ſub eadem, vel diuerſa Regula? Moniales tranſlatæ ad inſtructionem vtrum poſſint cogi vt redeāt ad primum Monaſterium. Quæ ſit differentia inter Regulas Ordinis, & conſtitutiones particulares: Et quod in iſtis non ſit opus confirmatione Sedis Apoſtolicæ, ſed tantum in erectione Monaſterij, ſub nouæ Religionis Regula. pag 1

Cap. CXXII. De Monaſterio Monialium ad egeſtatem redacto: Et qua ratione illi ſuccurrendum ſit: Et vtrùm Monialibus alimenta aſſignari debeant pro rata reddituum; an vero pro rata dotis oblatæ. Vtrùm hoc caſu Monaſterium inops ſit transferendum ad aliud in quo maiores adſunt facultates? Et an liceat hoc caſu Monialibus ex opere manuali habere peculium, & recedere à communi vita? Et alia de tranſlatione Monialium. pag. 3

Cap. CXXIII. In reſignatione pura ſtatim reſignans ius amittit. Oſtenditur ſecus eſſe in conditionali. Regreſſum obtinens ad beneficium reſignatum non annullat geſta per reſignatarium in præiudicium Tertij. Qui reſignauit purè, amittit ius conferendi ſibi competens occaſione beneficij reſignati. Penſio pro perſona incerta vtrùm validè reſeruari poſſit. pagina 6

Cap. CXXIV. De iure viſitandi alia monaſteria prætenſo per Abbatiſſam. Et de obedientia illi præſtanda per eam quæ inferiori Monaſterio præeſt. Et vtrùm ea de cauſa licitum ſit exire à Monaſterio. Quid ſi agatur de iuramento fidelitatis aut ſubiectionis, præſtando Regi, aut alteri Domino temporali. p. 7

Cap. CXXV. De electione Prouincialis in ordine Minorum: & de electo adminiſtrante ante confirmationem: necnon de eo qui propter infirmitatem non poteſt exercere functiones ſui officij. De Diſquiſitoribus interuenientibus in electione, & eorum votis collegialiter dandis. De electione facta per ſubornationem: & de interuentione Patrum prouinciæ ordinis Minorum in electionibus per conſtitutiones Pontificias abrogata, vel reformata: & vtrùm pendente quæſtione nullitatis electionis, interim Prouincialis ſit manutenendus in officij exercitio, & in obedientia ſibi præſtanda per Religioſos. p. 10

Cap. CXXVI. De Canonico per Epiſcopum excommunicato, vtrum amittat ſua beneficia, vel fructus, aut diſtributiones quotidianas, ſeu anniuerſaria, & alia emolumenta incerta, quæ dantur pro ſeruitio perſonali: ſi excommunicatio fuerit iuſta, vel iniuſta: Et vtrùm excommunicatus amittat ius optandi. Quid dicendum ſit de eo qui eſt ſuſpenſus, vel interdictus. Ab excommunicatione quando appellari poſſit, etiam ſuſpenſiuè. Iudicem ad quem teneri confeſtim appellanti cum grauamine concedere abſolutionem ab excommunicatione. p. 13

Cap. CXXVII. Epiſcopo recuſante aliquem ad ſacros Ordines admittere, quomodo procedendum ſit? Poſſeſſor beneficij manualis qua ratione remouendus ſit, tam de iure Gallico, quàm ex iuris communis diſpoſitione. Epiſtolam decantare, vtrùm Subdiaconus cogi poſſit per Epiſcopum. Conſuetudo poteſt introduci ſuper inobſeruantia ſtatuti Eccleſiæ. Et vtrùm Epiſcopus illam reuoca-

re poſſit, aut Synodus. Conſuetudo quid poſſit circa collationem beneficiorum. Et cauſæ Epiſcoporum coram quibus Iudicibus tractandæ ſint, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur. p.14

Cap. CXXVIII. Ad quem ſpectet collatio beneficiorum in Eccleſiis exemptis vacantium; ſicut & illorum vnio, aut vnionis reuocatio. In beneficiis habentibus iuriſdictionem annexam, quæ ętas requiratur. Quando Epiſcopus ſemel nulliter, aut inutiliter beneficium contulit, vtrùm poſſit variare, & ad ſecundam collationem procedere. p.16

Cap. CXXIX. De tranſlatione Sedis Epiſcopalis, vel Abbatialis ab vna Eccleſia ad aliam, cuius authoritate fieri debeat; & cuius ad id conſenſus requiratur, & quibus ex cauſis fieri debeat; & vtrùm in illa requiratur citatio Conſulum loci. Quæ ſint iuſtę cauſæ huiuſmodi tranſlationis? Et quod ſolus Epiſcopus illam facere non poſſit, præſertim quando agitur de Eccleſia exempta. pag. 17

Cap. CXXX. De poſſeſſione beneficij viuo reſignante capienda, & quod attendatur Data appulſus Curſoris ad Vrbem in beneficiis Galliç De differentia patroni Eccleſiaſtici, & laici, circa præſentationem indigni ad beneficium, & priuatione iuris ex tali præſentatione. Quid operetur Clauſula, *Et aliàs quouis modo*, in reſcriptis appoſita. Et de clauſula, *Ex alterius cuiuſcunque perſona.* p.18

Cap. CXXXI. De Conſtitutione cuiuſdam Ordinis religioſi, quòd vno, aut duobus Definitoribus abſẽtibus; Procurator Generalis, & eo abſente alij Definitores ſubrogentur. Quid ſi Procurator Generalis non fuerit abſens, ſed mortuus fuerit. Vtrùm caſus mortis & abſentiæ æquiparentur? Generales Ordinum an poſſint leges in Ordine condere, aut cõſtitutiones dubias declarare. De electione facta ab eo qui eſt in quaſi poſſeſſione eligẽdi. Quòd occultè cenſuris irretitus ſit eligibilis. p.21

Cap. CXXXII. De priuilegiis Equitum Hieroſolymitanorum, ratione exemptionis à ſolutione collectarum, & aliarum impoſitionum, nec non etiam Decimarum, tam quoad ipſos, quàm quoad illorum colonos; & vtrùm illis renuntiare cenſeantur per ſolutiones factas per aliquot annos? Et vtrùm ille qui habuit iura Principatus in aliquo loco, poſt factam ceſſionem illorum iurium, retineat priſtinam exemptionem in memoriam antiquæ Dignitatis. p 22

Cap. CXXXIII. Parochus, aut populus, vtrùm teneantur ad conſeruationem & reparationem campanarum, ſiue eæ neceſſariæ ſint, ſiue ſuperfluæ? Et explicantur dicta ſuperiùs *part.1. c.38.* circa contributionem forenſium ad expẽſas campanarum: & quid in hoc poſſit conſuetudo. Denique vtrùm ad euitandum ſtrepitum campanarum poſſit impediri conſtructio campanilis Eccleſiæ in loco vicino. p.24

Cap. CXXXIV. Promiſſio dotis ſpiritualis facta per Patrem intuitu alicuius certi & determinati Monaſterij, vtrum poſſit demandari executioni contra patrem, ſi filia emittat profeſſionem in alio diuerſo Monaſterio? Et vtrùm profeſſio Monialis ſit nulla, ſi durante anno nouitiatus remanſerit extra clauſtra per aliquod tempus cum licentia Superiorum. Vtrùm defectus explorationis reddat profeſſionem nullam in fœmina ſicut in maſculo? Et quod profeſſio Monialis nõ poſſit probari niſi per deſcriptionem illius in numero Monialium: quod tamen non ita eſt', ſi agatur de profeſſione maſculorum: Et inſeritur deciſio Rotæ Romanæ circa hanc materiam, p.26

Cap. CXXXV. Confidentia vtrùm probetur ex ſola vicinitate duorum mandatorum ad reſignandum: & quid iuris in permutatione. De conuentione ſuper fructibus beneficij vacantis per Regem alicui condonatis. Confingentes litem ſimulatam ſuper aliquo beneficio, illud amittunt; ſed non alia beneficia ſuper quibus lis ſimulata non interuenit. Qui commiſit confidentiam in vno beneficio, redditur inhabilis quoad alia: Sed tamen quoad alia iuuatur Regula de Triennali: & illa retinere poteſt in conſcientia, antequam fuerit priuatus per ſententiam, ex veriori opinione. p.29

Cap. CXXXVI. De cõſtitutione cuiuſdam Ordinis religioſi, quod qui officium exercuit non poſſit ad illud, aut aliud eligi niſi elapſo anno; vtrùm habeat locum in eo, qui per renunciationem, aut aliquod accidens ſuperueniens fuit impeditus in exercitio, & adminiſtratione primi officij? Et quid ſit ſtatuendum in Confeſſariis Monialium Sanctæ Claræ Ordinis Minorum, nempe vtrùm is qui tanquam Confeſſarius habuit vocem in vltimo Capitulo prouinciali, poſſit eligi in Guardianum, etiamſi tempus vacationis in conſtitutione contentum nondum fuerit elapſum. p.32

Cap.

Cap. CXXXVII. Vtrùm ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum requirantur in bonis quæ nondum Eccleſiæ ſunt incorporata; ſiue agatur de bonis in quibus Eccleſia ſolum habet dominium directum, ſiue de illis in quibus habet vtrumque dominium, videlicet tam directum, quàm vtile; ſiue de illis in quibus ſolum habet vtile dominium, ſub directo dominio alterius, qui non vult Eccleſiam inueſtire;adeo vt Eccleſia cogatur alteri vendere: Et vtrùm hoc caſu ex tali venditione coacta debeatur laudemium, aut ſit locus iuri prælationis in fauorem Domini directi. pagina 34

Cap. CXXXVIII. De concurſu reſignatarij in impetratione beneficij, cum eo qui præſentatus fuit à patrono Eccleſiaſtico,& cum tertio imperrante per obitum: Et de poſſeſſione capta in Gallia poſt mortem reſignantis: Et quod ex conſuetudine Galliæ attendi debeat tempus, quo tabellarius appulit Romam.De præſentatione incapacis facta per Patronum: Et de certo modo vacationis exprimendo in impetratione, & quid operetur clauſula, *Et aliàs quouis modo vacet*. pag.36

Cap. CXXXIX. Vtrùm præbenda Theologalis poſſit permutari? Et ſi ſuper ea penſio fuerit impoſita contra formam iuris, vtrùm ad eius ſolutionem reſignatarius cogi poſſit in Gallia. De mutua reſignatione ſeu permutatione, quando compermutante mortuo alter ſuperſtes poſſit gaudere ſua bona furtuna,& vtrumque beneficium obtinere? Et quid ſuper hoc fuerit decretum per edictum Ludouici XIII. Magiſter in Theologia quis dicatur, & qualitas magiſterij ſeu Doctoratus vtrùm ſufficiat quod interueniat tempore examinis, & collatinnis factæ per Epiſcopum vigore mandati Apoſtolici; an verò debeat interueniri tempore prouiſionis factæ in furma, *Dignum*. p.38

Cap. CXL. Copioſiùs explicantur ea quæ *part. 1. quæſt. beneficial. cap.73.* tradita fuerunt circa ius ſepeliendi: Et tractatur materia ſepulchri familiaris, & hæreditarij; & ex quibus illorum qualitas dignoſcatur? Et an ius ſepulturæ tranſeat ad ſolos adgnatos & deſcendentes, an verò etiam ad cognatos vel ad hæredes extraneos? Et ex quibus coniecturis tranſeat ad fideicommiſſarios? Quid ſi teſtamentum alioqui nullum,ſuſtineatur per clauſulam codicillarem, vtrùm hoc ius remaneat apud eum qui fuit inſtitutus in tali teſtamento? Vxor conuolans ad ſecunda vota an poſſit in ſepulchro primi mariti habere ius ſepulturæ. p.40

Cap. CXLI. De diuerſis cuiuſdam prioratus impetrationibus, quarum vna facta fuit vti de beneficio curato, alia verò tanquam de ſimplici. Quomodo inter ſe differant beneficium Parochiale & Curatum? Et ex quibus iſtæ qualitates probentur & dignoſcantur,veluti per decimarum perceptionem longo tempore factam; per enunciatiuas antiquas, vel per deputationem Vicarij? Et quod natura beneficij non alteretur per Eccleſiæ ſæculariſationem, niſi in iis,in quibus per Bullam ſæculariſationis fuit prouiſum. pag.41

Cap. CXLII. In fideicommiſſis vtrùm Monachus, aut Monialis extra Galliam, in locis in quibus Religioſi ſunt capaces ſucceſſionis,ſeu Monaſterium ex illorum perſona, admittendum ſit Monaſterium ſaltem durante illorum vita;& quomodo probanda ſit quoad hoc conſuetudo regionis. Renunciationes factæ cauſa ingreſſus in Religionem, vtrùm ſint reales, an perſonales, & extendendæ ad bona fraterna, vel etiam ad auita fideicommiſſa, quorum in renunciatione mentio facta non fuerat. p.43

Cap. CXLIII. Monaſterio ex perſona Monachi legitimam, cui renunciatum non eſt, deberi; eíque competere ius querelandi teſtamentum in locis vbi Monaſteria ſunt capacia ſucceſſionis. Quod etiam in Equitibus Hieroſolymitanis obtinet, qui ſunt verè Religioſi. Monialis quæ renunciauit, *ſalua legali eſcheuta*, non ſuccedit ſtantibus maſculis, immò & ſtantibus filiabus,ipſius Monialis ſororibus:ſed nullis exiſtentibus liberis, Monaſterium ſuccedit vigore illius clauſulæ, ad excluſionem hæredum extraneorum, vel collateralium, nullo per parentes condito teſtamento. p.46

Capvt CXLIV. Vtrùm vnio beneficij fieri poſſit in fauorem Monaſterij, ſeu conuentus nondum fundati, authoritate Ordinarij, aut ſaltem Summi Pontificis. Quid iuris de vnione facta Seminario nondum erecto? Et vtrùm legatum fieri poſſit Monaſterio erigendo, & quid tunc fieri debeat de fructibus legati. De conſenſu omnium Patronorum in facienda vnione requiſito. Quid ſi agatur de iurepatronatus Eccleſiaſtico. Quomodo cognoſcatur iuſpatronatus gentilitium, in quo nemo præiudicare poteſt ſequentibus gradibus;& alia ad materiam. p.48

Capvt CXLV. Quod in beneficialibus reus nihil teneatur probare, quando opponit de non iure actoris. Solam accuſationem, etiam in criminibus priuationem inducentibus ipſo iure, non ſufficere vt poſſeſſor lite pendente amoueatur à ſua poſſeſſione beneficij, præterquam in notoriis delictis. Quæ ad hunc effectum dicantur notoria? Quid ſi reus fuerit condemnatus per Iudicem, qui non habet facultatem declarandi pœnam priuationis. De reſignatione beneficij facta per eum, qui conſtitutus erat in carceribus & de reuocatione mandati ad reſignandum. p.49

Capvt CXLVI. In quibus caſibus Moniales poſſint cogere vicinos vt ſibi domum vendant pro ampliatione ſui Monaſterij. Quomodo & quibus caſibus poſſit quis cogi ad vendendum domum ſuam ſub prætextu boni publici. Item vtrùm, & quibus concurrentibus circunſtantiis vicini poſſint cogi ad claudendas feneſtras reſpicientes in Collegium vel Monaſterium, ſiue de Monialibus agatur, ſiue de Religioſis maſculis; & quæ hoc caſu adhibendæ ſint per Iudicem conſiderationes. p.51

Cap. CXLVII. De validitate matrimonij contracti, non obſtante lite mota ratione alterius matrimonij priùs cum alia contracti, quod primum matrimonium per ſententiam fuerat declaratum nullum, à qua ſententia non fuerat intra legitima tempora appellatum, non obſtante recurſu, aut reſtitutione in integrum propoſita poſt conſummatum ſecundũ matrimunium: Et quod liberi ex illo ſecundo matrimonio procreati ſint legitimi ob bonam fidem vnius, immò vtriuſque ex coniugibus. Querelam aduerſus ſententiam in iudicatum tranſactam non poſſe tractari, nee in Gallia committi alteri, quàm illi qui ſententiam tulit. Et de variis cauſis metus, ob quas matrimonium nullum declarari debet. p.52

Cap. CXLVIII. De pluribus impetrantibus per obitum beneficium, tempore quo ciuitas Auenionenſis erat peſte afflicta, quorum aliqui datam acceperunt intra ciuitatem, illámque tempore anteriorem; alius verò licèt tempore poſterior, illam accepit in oppido, ad quod Vicelegatus cum ſuis Officialibus ob peſtis metum aufugerat, vtrùm hæc poſterior ſit aliis præferenda. p.54

Cap. CXLIX. An, & quomodo Capitulum poſſit facere conſtitutiones contrarias aliis iam factis, & à Sede Apoſtolica confirmatis? Commiſſarius Generalis in tota prouincia vtrùm poſſit à Prouinciali deputari contra formam conſtitutionũ Ordinis. Receptio nouitiorum ad profeſſionem ad quos ſpectet; & vtrùm Capitulum in ea habeat votum conſultiuum & deliberatiuum; & profeſſio facta coram eo qui non habet authoritatem, vtrùm poſſit poſtea ratificari, & quomodo? Conſtitutio an reddatur nulla ſi non fuerit publicata. De diuiſione prouinciarum inter Regulares facta contra formam conſtitutionum: & de recurſu, ſeu appellatione extraiudiciali interponenda à grauamine per nouas conſtitutiones illato. pag. 56

Capvt CL. Exemptio Domino loci per tranſactionem cum Priore initam conceſſa à ſolutione quotæ partis Decimarum, pro prædiis quæ in illo territorio habet & poſſidet, vtrùm ad prædia poſt tranſactionem acquiſita extendatur; & vtrùm ius iſtud exemptionis tranſeat ad hæredes & ſucceſſores Domini, etiam quoad prædia per ipſos acquirenda? Et ad quem ſpectet onus prubandi prædia fuiſſe ab antiquo, & tempore tranſactionis poſſeſſa, vel poſt ipſam quæſita, nempe vtrùm ad Dominum, aut eius ſucceſſores, an vero ad Priorem. p.57

Capvt CLI. De vnione facta per Epiſcopum in fauorem Domus regularis habentis priuilegium exemptionis ab eius iuriſdictione. Quid ſtatuendum ſit de vnione beneficij habentis curam animarum, tam ex diſpoſitione Concilij Tridentini, quam ex obſeruantia Tribunalium Galliæ. De reſignatione conditionali ob cauſam vnionis valida, etiam coram Ordinario. Denique quomodo ſit procedendum in Gallia, quando qui vult impetrare beneficium malè vnitum. p.59

Cap. CLII. Vtrum Vicelegatus Auenionenſis poſſit conferre primas Dignitates poſt Pontificalem maiores in Eccleſiis Cathedralibus; & vtrùm derogare poſſit regulis Cancellariæ? Maxime quando agitur de Vicelegato à Summo Pontifice immediatè deputato. Indultum conferendi beneficia reſeruata vtrùm extendi poſſit ad duplicem reſeruationem, ſiue ambæ reales ſint, ſiue perſonales, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſi generis? Et vtrùm Legatus ſit Ordinarius ad effectum, vt fauore indulti ampla debeat fieri interpretatio. Maior reſeruatio an & quando abſorbeat & offuſcet minorem. p.60

Capvt CLIII. De facultate teſtandi, & diſponendi de fructibus beneficiorum

Eccleſiaſtici Status Auenionenſis, per ſummos Pontifices conceſſa? Et vtrùm facultas illa extendatur ad ſucceſſiones ab inteſtato? Quæ ſit differentia inter reſeruationem ab eo factam, qui rem ſuam donauit; & conceſſionem facultatis diſponendi factam à Principe in fauorem Tertij? vtrùm per ſimilem facultatem Clerici ex vſufructuariis fiant Domini bonorum intuitu Eccleſiæ acquiſitorum? Appellatione *Succeſſorum* contineri etiam ſucceſſores ab inteſtato. p.62

Cap. CLIV. De nullitate matrimonij celebrati ſine aſſiſtentia proprij Parochi;& ſic contra formam ſacri Concilij Tridentini, in vim licentiæ à Parocho datæ minùs legitimæ, & cum expreſſione incerta & dubia perſonæ contracturæ: Et de licentia à Parocho per dolum extorta. Appellatione *perſonæ nobilis & militaris*, non comprehendi Duces exercitus, & perſonas in altiori Dignitatis gradu conſtitutas: Et de variis circunſtantiis matrimonium meticuloſum & clandeſtinum inferentibus: Et inſeritur deciſio Rotæ Romanæ in cauſa grauiſſima. pag. 65

Capvt CLV. Vtrùm Fratres laici cuiuſdam Ordinis regularis vocandi ſint in omnibus actibus capitularibus, vigore conſtitutionum Apoſtolicarum, & ſtatutorum illius Ordinis; maximè quando agitur de alienatione bonorum immobilium Conuentus, vel pecuniarum notabilis quantitatis, ſeu deſtinatarum ad emptionem bonorum ſtabilium. Et vtrùm in omnibus aliis actibus interuenire debeant vigore dictarum conſtitutionum pagina 71

Capvt CLVI. An,& quando Epiſcopus, cui permiſſum eſt beneficia vnire ex iuſta cauſa, & vnita ſeparare ſeu diſmembrare, cum cauſæ cognitione poſſit beneficium ſemel vnitum alicui ſeparatim conferre:& vtrùm talis collatio ſit valida? Et qui iubente Epiſcopo ſeruitium alicuius Eccleſiæ fecit, an petere poſſit à Parocho ſalarium ſibi ab Epiſcopo taxatum & adiudicatum? Et quo remedio ſibi conſulere poſſit Parochus in Gallia hac in re grauatus. p.74

Cap. CLVII. Copioſiùs explicantur tradita ſuperiùs *cap.32. part.1.* & oſtenditur ex quibus iuſpatronatus familiare, vel hæreditarium diſcernatur; & quæ verba ſint apta vt ex eis inducatur iuſpatronatus hæreditarium, aut mixtum ex hæreditario & familiari. Quibus modis fiat computatio vocum in gentilitio, hæreditario, vel mixto ex vtroque;& vtrùm filius repræſentet perſonam Patris in tranſuerſalibus, an verò proximior excludat remotiorem,& quę proximitas attendi debeat? Quomodo ſuccedatur extincta familia; Vt vtrùm deficiente vna linea tranſeat ad aliam, vel ad hæredes extraneos; Et quid poſſit obſeruantia ad mutandam naturam iuriſpatronatus. pagina 76

Cap. CLVIII. Proponitur caſus cuiuſdam iuriſpatronatus mixti ex gentilitio & hæreditario, & ad praxim reducuntur multa deciſa *in capite præcedenti*, tam ſuper iurepatronatus mixto, quàm ſuper reiectione vnius lineæ, in cuius præiudicium alia per plures annos, & ſæpiùs adueniente caſu vacationis præſentauit iure & nomine proprio; & de fœmina illius lineæ hoc caſu maſculis alterius lineæ præferenda. p.86

Cap. CLIX. Quando iuſpatronatus relictum fuit Conſulibus, vtrùm præſentatio debeat fieri collegialiter an verò fieri poſſit per ſingulos ſeparatim? De præſentatione infantis ad beneficium,vtrùm per eam Patronus priuetur iure præſentandi. Et quando Patronus præſentans indignum priuetur iure ſuo pro illa vice; & vtrùm per ſimplicem nominationem? Et quomodo differant nominatio, & præſentatio. Et quando, ac quomodo Epiſcopus poſſit vti gratificatione. pag 88

Cap. CLX. De ſimonia tam in foro conſcientiæ, quàm in foro exteriori iudicanda, dum eodem tempore reſignatio ex vna parte, & venditio prædiorum pretio exceſſiuo interuenit, &de conuentione ante reſignationem facta, à qua partes receſſerunt re integra,vel quæ fuit adimpleta tantùm ex vna parte, vtrùm ex ea incurratur pœna cenſurarum, & amiſſionis beneficiorum obtentorum, vel obtinendorum? Et vtrùm ſola ſimonia conuentionalis, maximè confidentialis ſubiaceat dictis pœnis? Et de reſignatione nulliter facta *in fauorem*, coram Legato; completa, vel incompleta. p.90

Cap. CLXI. De poſſeſſione beneficij capta non vocato poſſeſſore; Et quæ hac in re ſit praxis in Gallia. De præſentatione facta de Clerico qui non eſt capax ordinis ſacerdotalis ſuſcipiendi, intra tempus à fundatore definitum. Quæ ſit vis illorum verbornm in fundatione appoſitorum, *Quod Patronus præſentare poſſit & valeat, caſu quo præſentatus ſacrum Presbyteratus Ordinem nõ ſuſceperit*,vtrùm

ex illis arguatur vacatio beneficij? Vtrùm ex facultate data per fundatorem, vt capella per ſubſtitutum deſeruiri poſſit, cenſeatur receſſum à præcedentibus verbis Sacerdotium in prouiſo requirentibus. Et ex quibus verbis colligatur requiri Sacerdotium actuale, vel ſaltem habituale in prouiſo, vel præſentato. Et vtrum collatione facta illi, qui non eſt habilis iuxta fundationem, beneficium ſit vacans ipſo iure, an verò requiratur monitio? Quid ſi ſit habilis, ſed non promotus intra annum, aut aliud tempus à fundatore definitum? Quomodo annus iſte computetur in Gallia? pag. 93.

Cap. CLXII. Facta fundatione certi numeri Miſſarum, ſi ſucceſſu temporis victualium & aliarum rerum ad Sacerdotis ſuſtentationem neceſſariarum pretium augeatur, in quibus caſibus procedi debeat ad reductionem numeri Miſſarum: Et cuius authoritate id fieri debeat? In quibus verò caſibus, retento eodem Miſſarum numero, poſſit Eccleſia petere ſibi augeri ſtipendium, ſeu veriùs eleemoſynam pro Miſſis fundatis: Et quando verba piæ fundationis taxatiuè, vel demonſtratiuè facta cenſeantur. pagina 96.

Cap. CLXIII. Litem ſuper poſſeſſorio manutenendæ, vel adipiſcendæ, non reddere beneficium litigioſum, ſed tantùm poſſeſſionem; adeo vt illa alteri cedi non poſſit. Et vtrùm poſſeſſio poſt litem alteri ceſſa reuocari in primis debeat tanquam attentatoria? Quod ſi Tertius iſte fuerit prouiſus ab Ordinario, an dici poſſit legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum. Beneficia litigioſa eſſe impropriè reſeruata; ſed tamen ab Ordinario collatore conferri non poſſe. Beneficium vtrùm definat eſſe litigioſum per ceſſionem iuris, & litis; ſiue ceſſio ſeu renunciatio facta fuerit ſimpliciter, ſiue in fauorem alterius. pag. 98.

Cap. CLXIV. Ex generali Galliæ conſuetudine poſſeſſores beneficiorum Eccleſiaſticorum poſſunt diſponere de fructibus ſuorum beneficiorum, & illos ad hæredes tranſmittere tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato: ideo reditus decurſi nondum tamen exacti ſpectant ad illorum hæredes: Et ſucceſſores in beneficio nihil ſuper illis prætendere poſſunt. in Ciuitate autem & Statu Aueniunenſi, ex conſuetudine, & approbatione Summorum Pontificum, Bona Clericorum ſæcularium, qui Epiſcopis ſunt minores, etiam ad hæredes tranſeunt. Quomodo autem diuidendi ſint fructus illi, qui tempore mortis Clerici nondum exacti fuerunt, oſtenditur. pag. 99

Capvt CLXV. Matrimonia præſumpta, quæ olim admittebantur, hodie non poſſe ſubſiſtere, ſed neceſſario pro validitate matrimonij adhibendam eſſe Parochi præſentiam. Vtrum in quaſi poſſeſſione concubinæ manuteneri non poſſe. Mulierem, pendente lite ſuper matrimonio, ſi dubitetur de illius voluntate, in loco tuto reponendam pro exploratione, & illâ factâ priſtinæ libertati reſtituendam. Impedimentum Matrimonij vnico teſte probari ad illud impediendum ne contrahatur, ſed quæ in tali teſte concurrere debeant, vt eius dictum fidem faciat? De Legitimatione liberorum per Principis reſcriptum: quæ ſit illius vis, & quis effectus: & quomodo liberis ſic legitimatis conſulatur, vt patri naturali ſuccedere poſſint. pag. 101

Capvt CLXVI. Beneficium ex quibus probetur eſſe Regulare: & ſi de eius primæuo ſtatu conſtet, quid requiratur vt fiat Sæculare? Quando attendatur ſtatus vltimus, quo beneficium ex ſui origine fuit collatum vti ſæculare? Quæ ſit natura Commendæ, & illa finiente quomodò dicatur beneficium vacare? Manutentio vtrùm detur collatori in quaſi poſſeſſione conferendi in præiudicium Tertij, qui clarè probauit primæuum ſtatum contrarium beneficij. Prouiſus vigore indulti conceſſi Cardinali, vtrùm dicatur prouiſus Apoſtolicus, ad hoc vt ſententia in eius fauorem lata mandetur executioni aduerſus prouiſum ab Ordinario? Et quando quæſtio ſuper ſæcularitate remittenda ſit ad petitorium? pag. 103.

Cap. CLXVII. De tranſactione inita inter Priorem & populum; & de eius validitate; & vtrùm ratione iuris decimandi facta ſine authoritate Summi Pontificis obliget ſucceſſores ad illius obſeruationem. Longa & immemorialis poſſeſſio vtrum ſuffragetur laicis quoad ius decimas percipiendi, vel immunitatem ab ipſis obtinendi; & quæ ad id neceſſaria ſint, tam de iure communi, quàm ex obſeruantia tribunalium Galliæ? Quomodo ius decimandi conceſſum cenſeatur, quando verò ſola decimarum temporalitas. De Eccleſiis ſuccurſalibus, & deputatione Vicarij in ipſis, ſiue perpetui, ſiue amouibilis: & quibus concurrentibus

tibus talis deputatio fieri debeat. pagina 106

Cap. CLXVIII. Quando beneficium impetrari poſſit propter non reſidentiam in beneficiis,quibus cura animarum imminet!, ſtante conſuetudine antiquiſſima non reſidendi; quamuis ex fundatione requiratur reſidentia in tali beneficio. Quid iuris ſi beneficium curatum adeo eſſet tenue,vt ex illius reditibus Sacerdos non poſſit habere neceſſaria pro ſuæ vitæ ſuſtentatione; aut ſi vel nulli, vel admodùm pauci incolæ in loco remanerent. Temporis diuturnitatem operari poſſe, vt Eccleſia Parochialis reducatur ad ſimplex beneficium: Et vtrùm Epiſcopus poſſit diſpenſare in aliquo caſu à reſidentia. pag.108

Cap. CLXIX. De materia Regulæ *de infirmis reſignantibus*, quæ eſt regula. 19. S. D. N. Alexandri Papæ V I I.concluditur, illi locum eſſe in collationibus Ordinariorum,quamuis contrarium ſeruetur in Gallia. Item huic Regulæ locum eſſe in mutuis reſignationibus, ſeu permutationibus; & quæ hoc in capite ſit obſeruantia ſupremorum Tribunalium, præſertim circa probationem fraudis in permutatione ex coniecturis in odium Graduatorum,ſiue æqualis,ſiue inæqualis ſit permutatio.Et vtrùm in materia huius Regulę,collatio ex permutatione cenſeatur potius voluntaria quàm neceſſaria.Si collatio facta fuerit in terris ſummo Pontifici immediatè ſubiectis de beneficio ſito in Gallia, vtrùm debeat quoad hanc Regulam obſeruari conſuetudo,vel præiudicia Tribunalium Galliæ. In Legatione huic Regulæ derogari poſſe,& debere; non tamen in præiudicium indulti Cardinalis, & in cuiuſcumque generis beneficiis huic Regulæ locum eſſe,niſi illi per habentem poteſtatem fuerit derogatum. p.110

Cap. CLXX. De impetrantibus per obitum beneficia viuentium,& illorum pœnis; & quando reddantur inhabiles ad illud idem beneficium malè impetratum obtinendum; & à quo deſuper diſpenſari poſſit? Vtrùm iuſta & probabilis ignorantia ab his pœnis excuſet? Quomodo differat Regula *de impetrantibus beneficia viuentium*, à Regula *de veriſimili notitia*.Regulæ huic *de veriſimili notitia*, ſubiici Legatos, & Ordinarios, quoad collationes per eos faciendas; non autem collationes factas in Regalia. In quibus caſibus admittatur in Gallia derogatio illius Regulæ? Quid de præſentationibus Patronorum ante tempus veriſimilis notitiæ factis? Quæ ſit pœna occultantium corpus defuncti? Quomodo computari debeat tempus veriſimilis notitiæ, ratione diſtantiæ locorum? Epiſcopus vtrùm poſſit conferre beneficium ſub illa conditione *ſi vacat*? Eandem regulam etiam locum habere in conceſſioonibus factis per Papam motu proprio. p.113

Cap. CLXXI. Electionibus capitularibus interuenire non poteſt qui non fuit adeptus ſacros Ordines, quamuis Canonici illum admittere vellent, idque non obſtante conſuetudine contraria, vel etiam diſpenſatione Pontificia ad obtinendum Canonicatum. Diſpenſatum ante ætatem ad obtinendum Sacerdotium, non cenſeri diſpenſatum ad obtinenda beneficia curam animarum habentia. Electionem nullam eſſe, quando vota eligentium ſunt paria; & ſi in noua electione adſit æqualitas, recurrendum eſt ad Superiorem. Quid ſi Canonicus tempore vacationis uon eſſet in Sacris conſtitutus, ſed tantum tempore electionis? Abſentes quomodò vocandi ſint in electione. p.117

Cap. CLXXII. De tribus diuerſis præſentationibus, quarum prima facta fuit per venditorem Caſtri, à quo iuſpatronatus dependebat; Secunda verò, & Tertia per emptorem; ſed vltima facta per emptorem non cumulatiuè,ſed priuatiuè facta fuerat, & re non integra, nempe poſt inſtitutionem factam ab Epiſcopo. Quomodo concipiendus ſit contractus, ad hoc vt iuſpatronatus validè transferatur in emptorem cum vniuerſitate bonorum. p.118

Cap. CLXXIII. Epiſcopo Sacra facienti nemo aſſiſtentiam facere poteſt, qui non ſit in ordine Sacerdotali conſtitutus: qui verò in ea ætate non eſt,vt ad Sacerdotium promoueri queat, ſi ex diſpenſatione Apoſtolica primā Dignitatem obtineat, quamuis aſſiſtentiam facere non poſſit, non tamen cogendus eſt ad functiones Diaconales, vel Subdiaconales, dum Epiſcopus celebrat, nec inferioris officium cogendus eſt ſuperior vnquam exercere. Capitulū non poſſe quidquam ſtatuere ad ſuam vtilitatem, minúſque in præiudicium Præpoſiti,tam circa præcedentiam, quàm circa Eccleſiæ emolumenta. p.120

Cap. CLXXIV. De irregularitate incurſa

 ante

ante impetrationem beneficij, & vtrùm indigeat diſpenſatione, quando Regularis vult promoueri. Aſſiſtens bello iuſto vtrùm incurrat irregularitatem,& vtrùm illi ſuffragetur poſſeſſio decennalis? Quomodo ſit verum quod dicitur, illum, qui militiæ ſæculari ſe adſcribi fecit, eo ipſo priuandum eſſe ſuis beneficiis, & vtrùm idem ius ſtatuendum ſit, quando agitur de penſione alicui reſeruata? Pœnæ priuationis vtrùm locus ſit ob non delationem habitus clericalis? pag. 122.

Cap. CLXXV. Quando Teſtator fecit legatum alicui Monaſterio ſub onere; vel modo per eum præſcripto, nec poteſt executioni demandari ſecundum regulas illius Ordinis, legatum non vitiatur, ſed modus, aut onus adiectum debet adimpleri ad fauorem eiuſdem monaſterij alio modo æquipollenti, recedendo quanto minus fieri poteſt à voluntate Teſtatoris. p. 124

Cap. CLXXVI. Si Princeps, Eccleſiæ, vel alteri concedat caſtrum, vel ciuitatem, vtrùm ſimul cenſeatur conceſſiſſe iuriſdictionem; & vtrùm talis iuriſdictio ſit priuatiua? Quomodo inter ſe differant iuriſdictio actiua, & paſſiua; & quomodo Epiſcopus retineat iuriſdictionem vniuerſalem in tota ciuitate, quamuis Capitulum exerceat actus iuriſdictionales in ſolo Capituli proprio, vel conducto; & erga perſonas capitulares, ſeu in Capitulo habituatas? Quomodo conceſſo caſtro cenſeatur facta conceſſio iure vniuerſali, vel particulari? Conceſſio iuriſdictionis facta Epiſcopo, & eius Eccleſiæ, vtrùm cenſeatur facta etiam Capitulo? p. 125

Cap. CLXXVII. Capitulum concedens prædium in emphyteuſim tribus perſonis, & illorum deſcendentibus, cum pacto reuerſionis caſu quo non extaret progenies ex ipſis, vtrùm extinctâ linea vnius ex tribus poſſit petere portionem lineæ extinctæ, an vero alij deſcendentes ex aliis lineis admittendi ſint iure accreſcendi. p. 128

Cap. CLXXVIII. Reſignans beneficium, ſi duntaxat fecerit mandatum ad reſignandum, cuius originale pœnitentia ductus lacerauit, ſi Tabellio copiam dicti mandati reſignatario tradiderit, ipſéque prouiſiones in vim illius mandati obtinuerit; etiamſi beneficij poſſeſſionem adeptus ſit; non eſt amouendus à ſuo beneficio, & poteſt vti remediis poſſeſſoriis aduerſus prætenſum reſignatarium, & extractus ille mandati eſt inualidus, nullámque fidem facit præſertim in Gallia, ex conſtitutionibus Regiis. pag. 130.

Capvt CLXXIX. Sententia, ſeu arreſtum prolatum in Suprema curia Parlamenti contra reſignantem, vtrùm præiudicet reſignatario, præſertim ſi lata fuerit contra procuratorem dominum litis effectum? Et in quibus caſibus ſententia noceat ſucceſſori in officio, vel beneficio, tam de iure communi, quàm ex ſpeciali conſtitutione felicis recordationis Gregorij XIII. ſummi Pontificis? Quid dicendum ſit, quando condemnatus, per triennium & ampliùs remanſit in poſſeſſione beneficij poſt latam ſententiam condemnationem. p. 131

Cap. CLXXX. De reſignatione beneficij triangulari, qua quis reſignat alicui ſuum beneficium vt reſignatarius aliud quod obtinet reſignet ſuo conſanguineo, vel alteri. Mutuas reſignationes eſſe validas, ſiue exprimatur titulus permutationis, ſiue non exprimatur. Summum tamen Pontificem triangulares, aut quadrangulares reſignationes ex certa ſcientia admittere poſſe: Et ex quibus coniecturis colligi poſſit reſignationem eſſe triangularem. p. 133

Cap. CLXXXI. Abbas Commendatarius, quam poteſtatem habeat in beneficiis regularibus ſibi commendatis? Liberam illi adminiſtrationem competere in beneficiis commendatis, nec non ius præſentandi, quod eſt in fructu? Vtrùm poſſit inſtituere, vel deſtituere Priores, vel nouitios recipere, aut iuriſdictionem in Monachos exercere, aut Monachos corrigere? Quid ſi Abbas commendatarius ſit Cardinalis, cuius poteſtas maior eſt aliis. Commendatariis inferioribus? Vtrùm profeſſus alterius Ordinis, aut ſæcularis poſſit præeſſe Capitulo, præcedere in Clero, beneficia conferre, Sacriſtam perpetuum deputare, & ſimilia peragere; & deficientibus Religioſis illius Regulæ, alios Regulares, aut in ſubſidium alios ſæculares deputare? Et quod iura competentia non reformatis, tranſeant ad reformatos in illorum locum à ſummo Pontifice ſubrogatos. p. 135

Cap. CLXXXII. De Matrimonio contracto inter Catholicos & hæreticos, in locis vbi vtriuſque religionis profeſſores permixtim viuunt: & quale peccatum committant Catholici contrahentes

cum

cum hæreticis in locis, vbi exercitium prætenſæ religionis non eſt licitum: Et de validitate Edicti generalis facti per Epiſcopum,quo prohibentur ſimilia matrimonia? Vtrùm matrimonium contractum contra prohibitionem Epiſcopi ſit validum, & quæ pœna imponi debeat contrauenientibus. De matrimonio contracto in præiudicium litis pendentis ſuper illius validitate. Si contrahentes mutauerint domicilium animo fraudandi diſpoſitionem Concilij,vtrùm matrimonium in illo domicilio contractum ſit validum. p.137

Cap. CLXXXIII. Quamuis concordiæ factæ cum reſeruatione penſionis, ſuper beneficiis ſint nullæ, niſi interueniat authoritas Sedis Apoſtolicæ; tamen ſi præcedat Generalis licentia Summi Pontificis, hoc ſufficit pro validitate conuentionis, Tranſlatio Monaſterij totius, an & quomodo fieri poſſit? Clauſula *Sub beneplacito Sedis Apoſtolicæ*, quomodo intelligi debeat? Exceptionem non implementi non nocere quoad capita ſeparata: & vtrùm talis exceptio impediat manutentionem. p.138

Cap. CLXXXIV. Committens ſtuprum cum virgine tenetur illam ducere, vel dotare; non autem præcisè cogendus eſt illam ducere. Promiſſio matrimonij, copulâ ſubſequutâ, non facit vt matrimonium contractum fuiſſe dicatur. Raptus an & quando impediat matrimonium inter Raptorem & Raptam. Probatio per teſtes an & quando admittatur in cauſa matrimoniali. Declaratio Puellæ iurantis ſe fuiſſe à tali corruptam non probat: Sufficit tamen ad probandam virginitatem ſi iuraret ſe fuiſſe virginem. Probatio per teſtes quando admittatur in cauſis matrimonialibus. pag.140

Cap. CLXXXV. Error in diœceſi impetrantis non vitiat conceſſionem, ſi aliunde conſtet de veritate & identitate perſonæ; ſecus tamen eſt ſi adſit error in diœceſi, in qua beneficium ſitum eſt; illa autem diœceſis exprimenda eſt à qua impetrans originem duxit. Incompatibilitas beneficiorum inducit priuationem ſi ſit præciſa, ſecus ſi ſit cauſatiua; videlicet ſi conſiſtat in ſola iactura lucri fructuum. Si nepos nullo præcedente pacto pattuum ſuum reſignantem in domo canonicali receperit, non poteſt ex eo ſolo argui de ſimonia, vel confidentia. Irregularitas incurſa propter malam promotionem ad ſacros Ordines, vtrùm operetur priuationem tam ratione beneficiorum obtentorum, quàm obtinendorum. Rehabilitatus ad beneficium vtrùm indigeat adeptione nouæ poſſeſſionis. p.141

Cap. CLXXXVI. De impetratione beneficij aduerſus illum, qui prouiſus fuerat non habens ætatem, & Ordinem ad illud beneficium requiſitum ex ſtatuto Eccleſiæ collegiatæ. Et vtrùm ſic prouiſus excuſetur propter ignorantiam dicti ſtatuti; vel ſi prouiſus fuerit ex cauſa permutationis. Ætatis diſpenſationem non ſufficere ad obtinendum Canonicatum, quando certus Ordo requiritur ex ſtatuto. Poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem tituli validi, & præſumptæ diſpenſationis. Negatiua diſpenſationis non obtentæ quomodo probari poſſit. p.143

Cap. CLXXXVII. Ad quem ſpectet cura in Eccleſia parochiali & collegiata; & nominatio Vicariorum ad curam exercendam. Quomodo fieri debeant prouiſiones Vicariorum in Eccleſiis vnitis Dignitatibus, vel Capitulis; & quod concurſus in illis non ſit neceſſarius. Prouiſio parochialium, quæ ſunt de iurepatronatus Eccleſiaſtico, quomodo fieri debeat ſecundum Concilium Tridentinum? Quomodo differant inter ſe,vnam Eccleſiam eſſe alteri ſubiectam, & alteri eſſe vnitam? Similiter quomodo differant ius præſentandi, quod competit ratione ſubiectionis, & ratione iuriſpatronatus? Subiectio vnius Eccleſiæ alteri ex quibus probetur. Et de impetratione Bullæ Pij V. quæ incipit, *Ad exequendum*; & vtrùm illi Bullæ derogari poſſit, aut ſaltem requiratur illius ſpecialis derogatio. p.145

Cap. CLXXXVIII. Cui competat ius conferendi beneficia à collatione Decani dependentia, ſi ipſe ſuum Decanatum reſignauerit, vel mandatum fecerit ad reſignandum? Oſtenditur hac in re differentia inter reſignationem puram, & conditionalem. Expreſſo vno vacationis modo qui verus non ſit, vtrùm proniſio ſuſtineatur per clauſulam, *Et aliàs quouis modo vacet*. Litem motam per Tertium non impedire, quominus inter alios collitigantes quilibet vtatur iure ſuo. Beneficium quomodo impetrari poſſit ex defectu cantus requiſiti à Statuto. pag.147

Cap. CLXXXIX. Explicantur variæ quæſtiones circa Regulam *de iure quæſito non tollendo*

tollendo. Quid ſit ius ad rem; quid verò ius in re: & quomodu inter ſe differant? Iuri ad rem derogarii non poſſe, ſi de eo ſpecialis mentio non fiat in reſcripto. Ius ad rem acquiri per electionem, non autem per poſtulationem: Acquiri quoque per præſentationem patroni etiam Eccleſiaſtici, exceptis certis caſibus. De Canonicis ad effectum; & vtrùm illis acquiratur ius ad rem, vel in re? Nominatis ab vniuerſitatibus acquiri ius ad rem; & per collationem abſenti factam, & nondum acceptatam; & pluribus aliis modis: Et vtrùm per adeptionem iuris ad rem beneficium incompatibile vacare cenſeatur. p.149

CAP. CXC. Declaratur Regula Cancellariæ *de iure quæſito non tollendo*: & oſtenditur illius derogationem non eſſe neceſſariam, quando agitur de rè, quæ ex ſui natura præiudicat Tertio; niſi præiudicium aliunde procederet quàm ex narratis ab impetrante: ſufficit autem quod intentio derogandi ſummi Pontificis colligatur ex verbis, quamuis huic Regulæ non fuerit expreſſe derogatum. Derogatio autem requiritur quando agitur de iure quæſito ex Statuto, vel priuilegio. Non derogat autem Papa iuri quæſito ex pacto. Quid in iure quæſito ex Officio alicui conceſſo? Et ponuntur plures alij caſus, in quibus derogatio ſpecialis requiritur, vel non requiritur. Et quid quando in reſcripto adeſt clauſula, *Anteferri.* p.151

CAP. CXCI. Religioſi Societatis IESV, poſt emiſſa vota biennij, licèt ſint verè religioſi, tamen bonorum ſuorum dominium retinent, ſed illorum adminiſtrationem non habent; teſtari, & aliter diſponere de bonis propriis poſſunt de licentia Superiorum, & ſeruata forma conſtitutionum Societatis. Dimiſſus autem poſt vota biennij, donationes antea factas in Gallia non reuocat. Ex approbatis verò eiuſdem Societatis conſtitutionibus, qui dimiſſus eſt, bona Societati donata reuocat. Vtrùm reuocato teſtamento fructus per hæredem inſtitutum reſtituendi ſint, titulo videlicet redacto ad non titulum: & explicatur quæ ſit differentia inter fructus per legatarium, conſentiente teſtatore, eóque viuente perceptos; & eos qui per hæredem percepti fuerunt in vim teſtamenti reuocari. p.154

CAP. CXCII. Iuſpatronatus conceſſum ex priuilegio, potius eſſe ius præſentandi, quàm iuſpatronatus; & ideo illi faciliùs derogari poſſe. Verum & proprium iuſpatronatus illud eſſe, quod alicui competit de iure communi; nimirum ex fundatione, vel dotatione: quòd ſi tale non ſit, illi derogari poſſe, niſi competeret ex cauſa verè oneroſa, vel cum priuilegio concurreret cauſa dotationis, vel fundationis; veluti ſi ageretur de fundante, vel dotante Eccleſias Regulares, tunc enim Papa non ſolet derogare: & ſi deroget, requiritur derogatio ſpecialis. Quid ſi in priuilegio dictum ſit, quod *perinde habeatur ac ſi ex fundatione, vel dotatione procederet?* Quomodo differanr inter ſe iuſpatronatus, & ius præſentandi. In Gallia non admitti derogationem iuriſpatronatus ex priuilegio, vel præſcriptione; ſicut nec in Hiſpania. Hoc tamen caſu verius eſt prouiſionem cum derogatione ſubſiſtere, ſi patronus intra quadrimeſtre non reclamet. pagina 157

CAP. CXCIII. De vicario deputando in Eccleſiis quæ ſunt vnitæ Monaſteriis Monialium, quibus cura animarum imminet: Et de Monialibus manutenendis in quaſi poſſeſſione deputandi, ſeu eligendi, aut nominandi Vicarium, qui curam animarum exerceat. Et quod non ſolum electio Vicarij, ſed etiam in certis caſibus collatio beneficiorum ex conceſſione Pontificia Monialibus competere poſſit. Patroni Eccleſiaſtici nominationem habere vim electionis. Cardinales habere indultum, vt ipſi ſoli, & priuatiuè ſuæ diœceſcos beneficia conferant. Præuentionem patroni etiam Eccleſiaſtici impedire, ne in præiudicium præſentationis admiſſæ collatio alteri quàm præſentato fieri poſſit. Erectio Eccleſiæ in Collegiatam cuius authoritate fieri queat. Et quod hoc caſu ille cui prima dignitas adiudicabitur, debet habere ætatem requiſitam tempore prouiſionis. p.159

CAP. CXCIV. Coadiutorem Epiſcopo etiam cum futura ſucceſſione datum, non poſſe facere ſolemnem ingreſſum in Ciuitate, vel Diœceſi, quandiu viuit Epiſcopus coadiutus, cùm ſit tantum poſſeſſor officij Coadiutoris, non autem Prælatus illius Eccleſiæ. Inuito Principali non poteſt Coadiutor exercere. quando Principalis poteſt, & vult ipſe exercere. Beneficia ſolus Coadiutus confert, etiam ſine conſenſu Coadiutoris. Penſionem Coadiutori aſſignatam illi

illi non deberi niſi à die exercitij coadiutoriæ. Et eum, qui ſemel ob infirmitates Coadiutorem obtinuit, non poſſe pœnitere ſub prætextu ſanitatis recuperatæ. pag.161

Cap. CXCV. De quatuor ad idem beneficium concurrentibus, quorum Primus impetrauit per reſignationem, Secundus ob incapacitatem reſignatarij, Tertius per obitum vltimi poſſeſſoris reſignantis. Quartus ob præſentationem patroni. Poſſeſſionem intra triennium viuo reſignante capi poſſe; & quomodo intelligenda ſit Regula *de publicandis reſignationibus*, quoad praxim Galliæ; & quæ conditiones ad illam Regulam requirantur. Notarius Regius Linguæ-Occitanæ vtrùm poſſit recipere inſtrumentum miſſionis in poſſeſſionem in Delphinatu, & è contra? Patronum non impediri iterum præſentare, ſi malè præſentauerit, adueniente nouo genere vacationis. Si ius præſentandi competat Laico; & ius nominandi Eccleſiaſtico, vel è contra, vtrùm ius patronatus ſit Laicale, vel Eccleſiaſticum. p.163

Cap. CXCVI. Beneficia regularia Regularibus eſſe conferenda: & quæ clauſulæ ponantur dum ſuper hac re diſpenſatur. Profeſſionem autem ſufficit emittere poſt collationem beneficij, nec requiritur quòd is cui confertur ſit actu profeſſus; & hoc caſu non eſt neceſſarius annus nouitiatus completus, quia profeſſio fit coram executoribus ad id per Sedem Apoſtolicam deputatis. In beneficiis tamen adminiſtrationem habentibus, ſi collatio fiat per Ordinarium, requiritur actualis profeſſio tempore collationis. In Religionibus autem militaribus, annus probationis integer non requiritur. Per profeſſionem Religionis, beneficia amittuntur, ſicut per matrimonium; necnon penſiones Eccleſiaſticæ. Quid de Religionibus militaribus? Negatiua non factæ profeſſionis, à quo, & quomodo probanda? Quid ſtatuendum de beneficiis nouitiorum? Quid in Societate IESV? Quid denique de beneficiis Eccleſiarum exemptarum? p.165

Cap. CXCVII. Spolia Monachorum extra clauſtra degentium, etiam cum licentia Superiorum, ſpectant ad Cameram. Spoliorum nomine quæ bona contineantur. Bona patrimonialia obuenta Monacho acquiri Monaſterio, nec ſub nomine ſpoliorum comprehendi; etiamſi agatur de bonis, in quibus Religioſus ante profeſſionem hæres inſtitutus fuit. Quàuis Religioſus condendo teſtamentum reliquerit certam ſummam pro omnibus iuribus; non prohibetur Monaſterium petere iura materna poſt profeſſionem obuenientia. Legatum factum animo compenſandi ſic intelligi, vt compenſatio non cenſeatur comprehendere iura poſtea delata. Facultas teſtandi data Religioſo non continet bona patrimonialia illius, quæ ſpectant ad Monaſterium, ſed tantum quæſita intuitu Eccleſiæ. Et ideo non poteſt ſine Monaſterio tranſigere ſuper illius iuribus. p.167

Cap. CXCVIII. Explicatur intentio quarundam Bullarum Summorum Pontificum, Vrbani VIII. & Gregorij XIII. circa caducitates feudorum ſub dominio Cameræ exiſtentium, ob non ſolutum canonem: Et quomodò quis excuſetur à caducitate ob iuſtam ignorantiam, aut etiam propter non obtentam inueſtituram? Caducitatem viuo authore incurſam, & non declaratam, non poſſe poſtea contra illius hæredes declarari. Moræ purgationi locum eſſe, facta celeri ſatiſfactione, dictis bullis non obſtantibus. Scientiam Officialium Principis ſufficere, illámque coniecturis probari. Vaſſallum ignorantem rem eſſe feudalem, excuſari, maximè attenta generali Patriæ conſuetudine. p.169

Cap. CXCIX. Alienationem bonorum Eccleſię, tēporis diuturnitate, & rei iudicatę, ac tranſactionis legitimè confirmatæ authoritate munitam, in dubium reuocari non poſſe. Tranſactionis titulū eſſe ſufficientem ad corroborandam præſcriptionem validitatis alienationis bonorum Eccleſiæ ſpatio quadraginta annorum, cum ſufficiat titulus aliqua ratione coloratus. Læſionem in tranſactione interueniſſe quomodo probari poſſit, & quàm difficilis ſit hoc caſu probatio. Titulum cum longiſſimo tempore non requiri ad acquirendam exceptionem. p.171

Cap. CC. De poteſtate & authoritate Legati, tam de latere, quàm miſſi, vel nati. Quando finiatur illorum poteſtas. Vtrum Legati dicantur collatores ordinarij; & quomodo concurrant cum Ordinatiis? Vtrùm Legati poſſint diſpenſare extra prouinciam, vel perſonam exteram, & abſoluere excommunicatum in loco extero. Vicelegatos habere eandem poteſtatem quam habent Legati. Subiunguntur omnes facultates Legationis Auenionenſis, & nominatim tractatur

ctatur de creatione Protonotariorum. De vicariatu Summi Pontificis conceſſo Legato Auenionenſi. De collatione beneficiorum facienda per Legatum Auenionenſem, non obſtante quacumque reſeruatione. De derogatione iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, vel laicalis. De collatione beneficiorum reſeruatorum duplici reſeruatione. De beneficiis Familiarium Papæ,& Cardinalium,reſeruatis. De abſolutione à cenſuris, & quem effectum pariat. Diſpenſatio cum illegitimis quem effectum producat in Gallia. De abſolutione à iuramento. De facultate teſtandi, & reſtitutione aduerſus infamiam, & Apoſtaſiam. Et vtrum Legatus poſſit committere appellationes à ſententiis Delegatorum Papæ interpoſitas, aut euocare cauſas ſpirituales à Tribunalibus Eccleſiaſticis in vim *leg. vnica, Cod quando Imperator inter pupillum & viduam*. Et quod non poſſit conferre Doctoratum, vel alium gradum in præiudicium Vniuerſitatis Auenionenſis. p.173

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIONVM BENEFICIALIVM, CANONICARVM, ET REGVLARIVM TERTIA PARS.

CAPVT CXXI.

Moniales tranſlatæ vtrùm fiant filiæ ſecundi monaſterij,ad quod tranſlatæ fuerunt. Vtrùm ſic tranſlatæ teneantur nouam in ſecundo monaſterio emittere profeſſionem. Quando monaſteria dicantur eſſe ſub eadem, vel diuerſa regula. Moniales tranſlatæ ad inſtructionem,vtrùm poſſint cogi vt redeant ad primum monaſterium. Quæ ſit differentia inter regulas Ordinis, & conſtitutiones particulares: & quòd in iſtis non ſit opus confirmatione Sedis Apoſtolicæ, ſed tantùm in erectione monaſterij ſub nouæ Religionis regula.

SVMMARIVM.

1. *Profeſſio ſemel facta non debet reiterari.*
2. *Limitatur vt non procedat, quando monaſteria ſunt diuerſi Ordinis, ſeu Regula; & ad ea ſit tranſlatio.*
3. *Aliud eſt regula Religionis, aliud conſtitutiones particulares; quæ licèt diuerſitatem contineant, non conſtituunt diuerſitatem Regulæ.*
4. *Monialis euocata ad ſecundum monaſterium ad exercendum aliquod officium, ſtatim efficitur filia ſecundi monaſterij.*
5. *Electio publicata & executioni demandata non poteſt reuocari.*
6. *Monialium tranſlatio conceditur abſque ſpe redeundi ad primum monaſterium.*
7. *Monialis tranſlata ad exercendum officium, quibus concurrentibus poſſit ad primum monaſterium reuerti.*
8. *Nemo poteſt nouam Religionem regularem introducere abſque ſpeciali Summi Pontificis confirmatione.*
9. *Regula Sancti Auguſtini eſt vna ex quatuor antiquiſſimis.*
10. *Quomodo dignoſcatur differentia inter regulas Ordinis, & conſtitutiones particulares.*
11. *Quando conſtitutiones particulares Religioſos obligent ſub pœna peccati mortalis.*
12. *Confirmatio Pontificia conſtitutionum particularium Religionis, non impedit quin corrigi aut alterari poſſint, ſi id ſibi Religioſi reſeruauerint.*
13. *Confirmatio ex quibus dicatur in forma ſpecifica, vel in forma communi: & quis ſit vtriuſque effectus.*
14. *Conſtitutiones iuri contrariæ non obligant ſi confirmatæ fuerunt in forma communi.*
15. *Confirmatio in forma communi, non eſt in totum inutilis, cùm adiiciat aliquid roboris confirmato.*

CIRCA hanc materiam tranſlationis monialium, notabilis caſus aliàs propoſitus fuit, qui talis eſt: Venerabiles Religioſæ Sanctæ Vrſulæ ſub regula ſancti Auguſtini ciuitatis Maſſilienſis, petebant homologationem cuiuſdam deliberationis per ipſas capitulariter factæ *die* 18. *Ianuary, anni* 1647. pro vnione ſui monaſterij cum monaſterio Sanctæ Vrſulæ ciuitatis Auenionenſis eiuſdem Ordinis & Regulæ Sancti Auguſtini, ſub diuerſis articulis; nominatim quod filiæ, quæ ex ciuitate Auenionenſi mittentur ad monaſterium Maſſilienſe, erunt affiliatæ in dicto monaſterio Maſſilienſi, & adoptatæ perinde ac ſi eſſent filiæ eiuſdem monaſterij: quam concluſionem Illuſtriſſimus Maſſilienſis Epiſcopus approbauit, & confirmauit *die* 22. *eiuſdem menſis*, mandans & ordinans vnam ex monialibus Auenionenſibus euocari, quæ Superioris munere in hoc monaſterio fungeretur, & alias Religioſas quæ exercerent munera ſibi demandanda, prout in effectu euocatæ fuerunt tres Auenionenſes, quarum prima, Abbatiſſæ; ſecunda, Aſſiſtentis; Tertia, Ianitricis munus per multos menſes exercuit. Quibus ſic ſuppoſitis.

Dixi in primis, præfatas moniales euocatas verè 1
eſſe filias & moniales ſecundi monaſterij, quamuis nullam in eo nouam emiſiſſent profeſſionem, cùm vtrumque monaſterium eſſet ſub eodem Ordine, & ſub regula Sancti Auguſtini: ideò profeſ-

ſio ſemel facta non debuit teiterari, *cap. nullus, cap.*
2 *indemnitatibus*, cum *ibi* notatis, *de elect. in 6.* † Quod tamen non ſic eſſet ſi ambo monaſteria eſſent ſub diuerſis regulis; tunc enim noua profeſſione opus eſſet, eaque ceſſante monialis tranſlata ſemper remaneret filia primi monaſterij: Abbas *in cap. Abbate ſancti Siluani, in quarto notabili, de verbor. ſignificat.* Rebuff. *in prax. tit. de tranſlat. monachor. num.1.* quem approbauit Rot. *deciſ.115.n.8.& 9.p.2.recent.* Lezana *in Summ.quæſt.Regular.in verbo*, Tranſeuntes Regulares, *n.13.* & Barboſ. *in cap.licet 18.n.25.& 26. de regularibus.*

3 Quod autem ambo monaſteria eſſent ſub eadem Regula, patet; quia ambo erant ſub regula Sancti Auguſtini, licèt ſub diuerſis conſtitutionibus particularibus, quæ non producunt diuerſitatem Regulæ, cùm huiuſmodi conſtitutiones poſſint variari ſecundum varietatem temporum, & caſuum, eadem nihilominus remanente Regula principali, vt explicat Lezana *lib.1. Summæ Regularis, c.8. num.2. & ſeqq.* allegans Suarez *de Relig. tom.4. lib.1. cap.1. num.5.*

4 Cùm igitur nulla eſſet opus profeſſione in ſecundo monaſterio emittenda, ſequitur quod cum dictæ moniales admiſſæ fuerint tanquam illius Superiores, ſeu Officiariæ, eo ipſo factæ fuerunt filiæ illius monaſterij, & ab eo irreuocabiliter adoptatæ, non ſolum in vim decreti appoſiti per Illuſtriſſimum Dominum Epiſcopum in homologatione tranſlationis, cuius ſola authoritas ſufficiebat in Gallia; ſed etiam ex diſpoſitione iuris communis, quo cauetur, filiam è primo monaſterio euocatam ad exercendum munus Superioris, eo ipſo effici filiam ſecundi monaſterij, & amittere ius filiationis primi: *cap.ſi quis iam tranſlatus, 21.quæſt.3.& cap.ne pro cuiuſlibet, 16. quæſt.1.* Quod etiam probatur per text. *in cap.fin. de ſimonia.* Et hæc eſt doctrina Mirand. *in manual.Prælator.regul.tomo 1.quæſt.31.art.22. in ſecunda concluſione*: poſt Nauarr. *lib.3. conſ.61. de Regularib.*

5 Secundò dixi, electionem factam de dictis tribus monialibus è ciuitate Auenionenſi euocatis, quarum vna fuit electa in Abbatiſſam, ſecunda in Aſſiſtentem, tertia in Ianitricem, adeò validam eſſe, vt nullo modo per moniales retractari queat, cùm publicata fuerit & executioni demandata: *cap. publicato*, & *ibi* DD omnes, *de electione*: eadem plane ratione, qua adoptio ſemel admiſſa, & Magiſtratus authoritate roborata, vel legitimatio executioni demandata, aliiſque ſimiles actus, re non integra irretractabiles ſunt: Gloſſ. *in cap.in cauſis, §.cum res, de election.* Iaſ. *in l.finali, num.6 C.de repud.hæredit.* Et ideo locus eſt Regulæ de iure quæſito non tollendo; cui nec ipſe quidem Pontifex Summus derogare intendit.

6 Et in effectu ſacra Cardinalium Vrbis Romæ congregatio, dum monialium tranſlationi aſſenſum præbet, ſub ea qualitate concedere ſolet, nempe quod monialis tranſlata ſit extra ſpem ad primum monaſterium redeundi: vt notauit Barboſ. *in tract.de iur. Eccleſiaſt. vniuerſ.lib.1.cap.44.n.76.in 3. requiſito.*

7 Verum quidem eſt, quod monialis tranſlata ad effectum, vt Superioris, aut Magiſtræ nouitiarum, aut etiam Ianitricis munus exerceat, finito officio ad primum monaſterium redire poteſt: hoc tamen non ita ſimpliciter intelligendum eſt, ſed ita demum procedit ſi vtriuſque monaſterij, à quo, & ad quod tranſlatio facta fuit, conſenſus accedat: vt aduertit Mirand. *in tract.de ſacris monialib.quæſt.3.art.2. in tertio caſu, in fine*, Bonacin. *in tractat. de clauſur. quæſt.1.punct.9.num.10.verſic. Adde monialem.* Emanuel. Roderic. *quæſt.regul.tomo 1.quæſt.49.art.5.verſic. Addit etiam prædictus Auctor.* Sanch. *in præcept.decalog.lib.6.c.15. n.46.in fine.* Vnde ſequitur, dictas moniales tranſlatas, contra primi monaſterij voluntatem ad illud redire non teneri.

Vt autem melius appareat qualiter ambo monaſteria Sanctæ Vrſulæ, tam ciuitatis Auenionenſis quàm Maſſilienſis, ſunt eiuſdem Ordinis & Regulæ, aduertendum eſt quod aliàs propoſita fuit dubitatio per Reuerendas & Deuotas Moniales noſtræ Dominæ de Miſericordia ciuitatis Aquenſis, vtrum illarum inſtitutio indigeret confirmatione Apoſtolica, an verò ſufficeret Ordinarij approbatio, nec opus eſſet Apoſtolica confirmatione? Pro cuius quæſtionis fundamento quædam ſupponenda cenſui.

In primis dixi, verum eſſe, neminem nouam Religionem fundare poſſe abſque Summi Pontificis confirmatione & approbatione: prout fuit ordinatum in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *in cap.ne nimia, de religioſ. domib.* ac deinde in Concilio Lugdunenſi per Gregorium X. *in cap.vnico, de religioſ. domib.in 6* & per Bonifac. VIII. *in cap.vnico, de voto, & voti redempt.* Emmanuel. Roderic. *quæſt. Regul.tom.3 q.48. art.1.* 8

Secundò dixi, quod cùm dictæ moniales Aquenſes ſint fundatæ ſub regula Sancti Auguſtini, non indigent noua approbatione ſui Ordinis & Regulæ per Summum Pontificem facienda; cùm ille non ſit nouus Ordo, nouáque Regula, ſed antiquiſſima, & à pluribus ſæculis approbata: Quatuor ſiquidē in Eccleſia Dei ſunt Ordines & Regulæ à Summis Pontificibus approbatæ, inter quas Prima & antiquiſſima eſt regula Sancti Baſilij: Secunda, Sancti Auguſtini: Tertia, Sancti Benedicti: Quarta, Sancti Franciſci. Quibus poſtea additæ ſunt aliæ, veluti Carthuſianorum, Ieſuitarum, & ſimilium, qui ſuas Regulas habent ſeparatas, & à Summis Pontificibus approbatas. Quatuor autem illæ primæ Regulæ ſunt veluti quatuor magna flumina, ex quibus varij deriuantur riuuli particularium Religioſorum, habentium ſuas diſtinctas conſtitutiones quas obſeruant pro Regula; cùm tamen non ſint diuerſæ Regulæ in ſubſtantia, ſed dumtaxat in accidentalibus ab antiqua Regula diſtinctæ. Itaque cùm dictæ moniales noſtræ Dominæ de Miſericordia fundatæ ſint ſub regula Sancti Auguſtini, non indigebant noua confirmatione Summi Pontificis, cùm illa ſit antiquiſſima, & omnino approbata Regula, vt dicit Mirand. *tom.1. manual.Regular.q.3.art.5.* 9

Tertiò, pro maiori præmiſſorum comprobatione ſupponendum eſt, magnam eſſe differentiam inter conſtitutiones particulares Religionum, & earundem regulas: ſiquidem Regola eſt anima Religionis data ab aliquo antiquo Patriarcha, & approbata à Summo Pontifice in fauorem alicuius Religionis particularis: conſtitutiones verò ſunt ordinationes, & decreta facta ab aliquo Superiore Ordinis, veluti Generali, vel Prouinciali, aut Capitulo, ſeu ab aliis habentibus authoritatem id faciendi, quæ fiunt ad bonum particulare ipſius Religionis, & poſſunt mutari, vel reformari ſecundum exigentiam temporis, vel negotiorum. 10

Non poteſt vlla Religio ſubſiſtere ſine Regula, ſicut nec corpus ſine anima: poteſt tamen Religio ſuas habere regulas particulares, ex quibus Religioſi,

gioſi,

gioſi, aut Religioſæ obligantur ex conſcientia ad peccatum mortale, vel veniale, ſecundum intentionem illorum, qui tales conſtitutiones fecerunt, explicatam in dictis Regulis, dummodò implicitè,
11 vel explicitè Regulam recipiciant. † Quod ſi in dictis conſtitutionibus particularibus non fuerit expreſſum, vtrùm obligent ſub pœna peccati mortalis, vel venialis; hoc debet iudicari ſecundum conſuetudinem ipſius Ordinis, & iuxta grauitatem, vel leuitatem negotij, pro vt hæc omnia fuſiùs explicat Lezan. *in ſumm. Regul. tom. 1. cap.8. numero 2.4.& 8.*

Conſtitutiones particulares non exigunt de neceſſitate confirmationem Summi Pontificis: exigunt tamen illam ad bene eſſe, quia non poſſunt ſine Summi Pontificis authoritate reuocari, ſi ab eo confirmatæ fuerint.

12 Quod ſi Religioſi, aut Religioſæ velint ſibi reſeruare facultatem tales conſtitutiones particulares corrigendi vel reformandi, quamuis accedente Pontificis approbatione, id facere poterunt, nec nocebit confirmatio Pontificia, quia hoc caſu conceſſio cenſetur facta veluti per viam priuilegij, in fauorem Ordinis, qui conſtitutiones fecit, & per conſequens idem Ordo priuilegio, & fauori ſuo renuntiare poteſt: Roderic. *tom.2. quæſt. Regular. q.10. art.4.* Mirand. *tom.2. q.29.art.8.* Lezana *tom.1. Summ. regular. cap.8. num.22.*

13 Quartò ſciendum eſt, duo eſſe confirmationum genera: quædam enim fit in forma ſpecifica quando Summus Pontifex habuit cognitionem particularem conſtitutionum confirmatarum quas vidit, aut videndas commiſit, factáque fuit confirmatio ad relationem Commiſſariorum, aut etiam ſi Summus Pontifex expreſſerit ſe confirmare *ex certa ſcientia.* Altera eſt confirmatio in forma communi, quando videlicet Summus Pontifex confirmat conſtitutiones non viſas, nec examinatas, & tunc ſolet poni clauſula confirmationis, *quatenus ſint licitæ & honeſtæ.* Primo caſu, confirmatio magnos producit effectus, quia reddit actum validum quamuis ex ſe eſſet inualidus, & habet vim nouæ conceſſionis: ſed ſecundo caſu, quando ſcilicet confirmatio facta fuit in forma communi, perinde eſt ac ſi actus confirmaretur talis, qualis reperitur; & ſic remanet validus, ſi ex ſe ſit validus, ſin minus remanet nullus. Hæc eſt communis Doctorum reſolutio *in rubric. de confirmatione vtil. vel inutil. in verbo, Confirmationem, verſic. quid ergo valeat, & in cap. cum dilecta 4. eod.* vbi fuſiſſimè Barboſ. alios Doctores allegans.

14 Certum eſt igitur, quòd ſi dictæ conſtitutiones continerent aliquod caput contrarium diſpoſitioni iuris communis, vel ſacri Concilij Tridentini, confirmatio in forma communi obtēta à Summo Pontifice nihil prodeſſe poſſet, maximè ſtante clauſula illa, *quatenus ſint licita & honeſtæ, & conſtitutioni Concilij non aduerſentur*: vt fuit deciſum apud Buræt. *deciſ.798. num.5.*

15 Non tamen in totum eſt inutilis confirmatio in forma communi facta, cùm aliquid roboris adiiciat conſtitutionibus confirmatis, vt per Gloſſ. *in cap.1. de confirmat. vtil. vel inutil.* Barboſ. *dicto capit.4. numer.22.*

Concluditur itaque dictas moniales Sanctæ Vrſulæ ciuitatis Maſſilienſis, & Aurenionenſis, eſſe ſub eadem Regula, quamuis ſub diuerſis conſtitutionibus particularibus regantur; & per conſequens moniales euocatas à monaſterio Aurenionenſi non indiguiſſe noua profeſſione, & effectas fuiſſe filias dicti monaſterij Maſſilienſis.

CAPVT CXXII.

De Monaſterio monialium ad egeſtatem redacto, qua ratione illi ſuccurrendum ſit: & vtrùm monialibus alimenta aſſignari debeant pro rata redituum, an verò pro rata dotis oblatæ? Vtrùm hoc caſu monaſterium inops ſit transferendum ad aliud, in quo maiores adſunt facultates: Et an liceat hoc caſu ex opere manuali monialibus habere peculium, & recedere à communi vita: Et alia de tranſlatione monialium.

SVMMARIVM.

1. *Monialium receptio vltra numerum proportionatum ad reditus monaſterij, de iure nulla eſt. Conſuetudo tamen ſeruat contrarium: vide* numer.3.
2. *Referuntur ſuper hoc decreta quadam ſacræ Congregationis Regularium, quæ nunquam in hic partibus fuerunt obſeruata.*
3. *Profeſſio monialium vltra numerum valida eſt.*
4. *Quod multo magis locum habet, ſi monialis vltimo loco recepta congruam ſecum dotem attulerit.*
5. *Moniales æqualiter alendæ ad ratam redituum monaſterij, non autem ad ratam dotis allatæ: &* num.7.
6. *Abbas iuſtè victum & veſtitum denegat monacho, ſi monaſterium inopia laboret.*
7. *Monaſterij reditus non pertinent ad ſingulares perſonas monialium.*
8. *Si Religioſa transferatur de conſenſu ſui monaſterij, bona illius ad ſecundum monaſterium transferuntur.*
9. *Vnde deſumi debeant alimenta monialium indigentium.*
10. *Moniales veniunt appellatione* pauperum, *& illis potius quàm aliis pauperibus ſubueniendum eſt.*
11. *Vniuerſitate deſtructa, diuiſio bonorum fieri debet ad ratam patrimonij cuiuſlibet particularis.*
12. *Collegio diſſoluto, quid fieri debeat de bonis illius, reſoluitur cum diſtinctione.*
13. *Monaſterio ſuccurrendum eſt non expectata omnimoda illius egeſtate.*
14. *Monaſterij indigentia conſuli poteſt per tranſlationem totius monaſterij ad aliud.*
15. *Tranſlato integro monaſterio, transferunturque omnia illius bona.*
16. *Si monialis fuerit tranſlata, ad quem ſpectent eius bona? remiſſiuè.*
17. *Tranſlatio hodie fieri non ſolet ſine licentia Epiſcopi, & de conſenſu primi monaſterij.*
18. *monialis ſine dote recepta, eiicienda ex eo non eſt.*
19. *Moniali vltimo loco recepta cum dote, nihil imputandum eſt, ſi dos illius conſumpta fuerit.*
20. *Quamuis monaſterium paupertate laboret, non eſt ad illius deſtructionem deueniendum.*

21. *Quando adeſt legitima cauſa, moniales non tenentur ad obſeruationem voti vitæ communis, & quomodo fiat diſtributio redditnum hoc caſu.*
22. *In caſu inopiæ monaſterij, moniales ex opere manuali ſibi ſuccurrere poſſunt.*
23. *In pari cauſa ſubueniendum potius eſt monialibus victum proprio labore quærentibus.*
24. *Quando monialibus permittitur peculium ſeparatum, illud ſemper ſubiacet diſpoſitioni Abbatiſſæ.*
25. *Bona inuenta, quorum dominus ignoratur, poteſt Epiſcopus adiudicare monaſterio monialium egeſtate laborantí.*
26. *Poſſunt etiam adiudicari monaſterio incerta malè ablata.*
27. *Moniales gaudent beneficio* cap. Odoardus, de ſolutionib.
28. *Propinqui monialium cogi poſſunt ad conſtitutionem dotis iuxta conſuetudinem loci, ſi iam dos per eos non fuerit conſtituta.*

QVodam monaſterio monialium ad ſummam egeſtatem redacto, dubitatum fuit quibus remediis illi ſuccurrendum eſſet? Et re diutiua in deliberationem adducta.

1 Concluſum fuit primò, quod licèt per text. *in cap. periculoſo, §. 1. de ſtat. regul. in 6.* profeſſio monialium receptarum vltra numerum proportionatum ad redditus monaſterij, nulla ſit & inualida, pro vt vnanimi conſenſu tradunt Doctores *in d. §. 1.* Tamen ſtante generali conſuetudine in contrarium, profeſſiones huiuſmodi monialium vltra numerum competentem receptarum, non ſunt irritandæ: vt tradit Mirand. *in tract. de ſacr. monialib. q. 8. art. 6.*

2 Propter quam conſuetudinem generalem, videtur etiam, ſaluo beneplacito ſacræ Congregationis Regularium, quod non ſit locus hodie declarationi eiuſdem Congregationis, cuius meminit Campanil. *in diuerſorio iuris canonici, rubric. 12. cap. 16. num. 14.* & Barboſ. *in tractat. de Epiſcop. part. 3. allegat. 98. num. 4.* per quam dicitur, in quolibet monaſterio certum numerum monialium præſcribendum eſſe ab Epiſcopo, nec vllas vltra numerum niſi cum duplicata dote recipiendas eſſe; & ſi quid contra fiat, irritum, & inane, nulliúſque roboris & momenti eſſe decernitur. Quia nec in monaſteriis diœceſis, de qua agebatur; nec in aliis quibuſlibet præſentis Status, prædicta conſtitutio vnquam exe-
3 cutioni demandata fuit. † Ideo receptio & profeſſio monialium vltra numerum proportionatum ad redditus monaſterij, irritari non debet: ex notatis per Sanch. *in præcept. Decal. lib. 7. c. 23. n. 4.* vbi concludit dictum decretum hodie ex conſuetudine eſſe abrogatum: & ideo ſi moniales commodè ali non poſſint, non nouæ monialis admiſſioni, ſed anterioris vitæ ſumptibus præſentem rei familiaris difficultatem acceptam referendam eſſe.

4 Quod maximè locum habet, ſi moniales vltimo loco receptæ congruam ſecum dotem attulerint, vt idem Sanch. notat *loco citato, num. 5. verſic. Quod ſi monaſteria.*

5 Secundò, quod attinet ad ratam alimentorum monialibus præſtandorum, illa non ad quantitatem dotis, quam quælibet ex monialibus attulit; ſed potius ad numerum monialium referenda eſt: quia cùm monaſterium inopia laboret, & de ſuis redditibus, alimentis monialium ſubuenire non poſſit, iuſtè poteſt denegare alimẽta monialibus ſiue primo, ſiue vltimo loco receptis, quatenus excedunt valo-
rem redditũum, vt dicit Bald. *in l. 1. §. ſed ſcimus, in*
fine, C. de Latina libertate tollenda. † Vbi dicit, quod 6
propter paupertatem monaſterij, Abbas poteſt cogere monachum quod tranſeat ad aliud monaſterium, & quod monachus poteſt petere ab Abbate quod induat ipſum more conſueto, expenſis monaſterij, niſi propter inopiam excuſetur. Et ratio eſt, quia quamuis monaſterium habuerit bona illius monachi, vel monialis, illa tamen non ſunt auferenda à monaſterio, quamuis alimenta propter paupertatem præſtare non poſſit, cum excuſetur propter inopiam: vt dicit *ibid.* Bald. & tradit Benincaſius *in tract. de priuileg. paupertat. q. 7. in ſecundo ſpeciali iudiciorum, n. 25.* Surd. *in tract. de aliment. tit. 475. n. 6.*
† Et cum redditus pertineant ad monaſterium, non 7
autem ad ſingulares perſonas monialium, quæ propter votum paupertatis bona poſſidere non poſſũt, conſequens eſt quod in præſtatione alimentorum ratio habeatur ad redditus, & ad illorum ratam: ex notatis per Coſt. *in tract. de ratione rata, q. 71. n. 1.*

Tertiò dum quæritur quomodo prouidendum 8
ſit indigentiæ monaſterij? Nonnulli Doctores voluerunt poſſe monaſterium cogere Religioſos vt ſe transferant ad aliud monaſterium, vt poſt Baldum oſtendit Surd. *loc. citato. dicta q. 75.* Sed hoc caſu ſi ſtante monaſterio fieret tranſlatio monialium, periculum eſſet ne ſecundum monaſterium vindicaret bona monialis tranſlatæ: & ita primum monaſterium, non ſolùm nullam inde reciperet vtilitatem, ſed imò priuaretur commodo dotis quam attulerat Religioſa tranſlata, iuxta ea quæ diximus *in 1. part. quæſt. beneficial. capit. 65.* vbi fuſè de hac materia actum fuit.

Et ideo hoc caſu recurrendum eſt ad remedia 9
contenta in conſtitutione ſanctæ memoriæ Pij V. quæ incipit, *Circa Paſtoralis.* & Gregorij XIII. quæ incipit, *Deo ſacris virginibus*, videlicet vt ſtante monaſterij paupertate recurratur ad fidelium eleemoſynas: quæ ſi non ſufficiant, iuncto opere manuali ipſarum monialium, poſſit Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, applicare monaſterio omnes eleemoſynas conſiſtentes in pane, frumento, farina, vino, eduliis, pecunia, ſeu aliis ad victum vel veſtitum pertinentibus, quæ præſtari conſueuerunt à quibuſcumque Collegiis, aut Capitulis, vel ſimilibus; nec non ab Hoſpitalibus, quatenus ſeruata actuali hoſpitalitate ſuperſit; necnon dimidiam partem omnium eleemoſynarum, quæ fieri & diſtribui debent in vim vltimarum voluntatum, aut aliarum diſpoſitionum, dummodo non in perſonas certas, aut in alios vſus, quàm in alimenta pauperum deſtinentur: quæ conſtitutio iuri cõmuni
conformis eſt; cùm moniales † ipſę, & monaſteriũ, 10
pauperum appellatione contineantur; & monialibus potius quàm aliis quibuscumque ſubueniendũ ſit: vt bene comprobat Feder. de Senia *conſ. 181. per tot.*

Quartò, licèt deſtructa vniuerſitate, diuiſio bo- 11
norum facienda ſit habita ratione ad quantitatem patrimonij, vt dicit Coſt. *de ratione rata, quæſt. 34.*
† Tamen quando agitur de diuiſione bonorum fa- 12
cienda propter diſſolutionem monaſterij, veluti ſi monaſterium omnino diſſipetur, & perſonæ monialium ad alia monaſteria transferantur; tunc obſeruanda eſt diſtinctio, quam affert Abbas *in c. recolentes, de ſtatu monach.* Vbi concludit *n. 3.* quod intrans hodie monaſterium, tantam habet participationem bonorum, quantam ille qui intrauit à longo tempore: quia inter Religioſos non debet notari diuerſitas: & ideo ſi Collegium diſſolueretur,
bona

Digitized by Google

bona diuiderentur inter illos collegiatos : ſed ſi Collegio remanente, aliquis inde exiret, ſolum repeteret ea quæ ſecum portauit; dicens ita communiter tradere Doctores : quæ tamen ſic ſimpliciter intellecta, dicit eſſe falſa; & ideo concludit poſt Bartolum *in l. final. ff. de colleg. illicit.* quod ſi collegia ſint talia, quæ non poſſint poſſidere bona in particulari, vt Religioſorum; Superior diſponet de illis tanquam vacantibus : & ſic aliàs fuit obſeruatum in diſſolutione collegij Templariorum. Quòd ſi collegia poſſunt poſſidere bona in particulari, qualia ſunt collegia ſæcularia, tunc diſſoluto collegio, poterit quilibet habere quod contulit; bona tamen collegij remanebunt apud Superiorem. Quod ſi collegia habeant bona ad vſum ſingulorum, tunc ſi quiſque contulit pro victu communi, collegio diſſoluto, bona diuiduntur inter collegiatos. Et ideo cùm in caſu propoſito moniales recedant, monaſterio diſſoluto, ſpectabit ad Superiorem diſtributio bonorum monaſterij; ita tamen vt quod ſingulæ moniales attulerunt, reſtituatur monaſterio, ad quod moniales transferentur: vt diximus *in d. cap.65. queſtion. beneficial.* & pleniſſimè explicat Abbas *in cap. quod à te, de cleric. coniugatis*, maximè *num.*8.

13 Quintò notandum eſt, non eſſe hoc caſu reſpiciendum ad omnimodam egeſtatem monaſterij, ſed etiam ad commoditatem; quando videlicet monaſterio competunt aliqui redditus, qui tamen ſunt tales, vt Religioſæ non poſſint ex iis commodè ſuſtentari; quia hoc caſu licèt monaſterium non ſit redactum ad omnimodam egeſtatem, illi tamen ſubueniendum eſt, per text. *in d.c. periculoſo, §. ſane.* ibi, *abſque penuria.* & in Concil. Trident. *ſeſſion.25. cap.3.* vbi adeſt verbum *commodè*. Et ideò hoc caſu, ſi fiant articuli, deducendum eſt in facto quod ex facultatibus monaſterij non poſſunt tot moniales ſuſtineri, vt poſt Gloſſam *in d. §. ſanè* notat Fuſc. *in tract. de viſit. & regimine Eccleſiarum, capit. 28. num.21.*

14 Sextò notandum eſt, quod vltra remedia ſuperiùs deducta, ad conſulendum monaſterio redacto ad inopiam, poteſt illi etiam prouideri per tranſlationem totius monaſterij ad aliud monaſterium eiuſdem Ordinis: per text. *in c.1. de relig. domib.* Chopin.
15 *lib.1. monaſtic. tit.3. num.10. fol.130.* † Et hoc caſu, quando totum monaſterium transfertur, transferuntur etiam omnia bona monaſterij, vt deciditur per Rotam *deciſ.193. n.7. p.5. recentior.* Abb. *in c.2. de religioſ. domib.* vbi *num.2.* dicit quod iuſta cauſa faciendi vnionem vnius monaſterij cum altero, eſt quando monaſterium reperitur deſolatum, veluti dum perdidit bona temporalia, vel deſtitutum eſt Religioſis, & quod hanc vnionem ex cauſa facere poteſt Epiſcopus loci, per tex. *in cap. ſicut vnire, de exceſſib. Prælator.*

16. Si autem fiat tranſlatio alicuius Religioſi, vel Religioſæ ad aliud monaſterium, quid hoc caſu ſtatuendum ſit, fuſiùs per nos fuit expoſitum *dicto cap.65. quæſt. canonicar. num. 11. & ſequentibus*, poſt Sanfelic. *deciſ.322. num.12. & 13.* Tamborin. *de iur. Abbatiſ. & monialium, diſput.21. quæſit.8.* Quod variis diſtinctionibus exornatur per Rot. *deciſ.109. & deciſ.115. part 2. recentior.*

17 Verùm hodie huiuſmodi tranſlationes monialium fieri non ſolent niſi cum licentia Epiſcopi, & de conſenſu primi monaſterij : vt notauit Conrad. *in prax. diſpenſationum, lib.5. cap.15. num.12.* vbi dicit quod praxis, dum petitur ſimilis tranſlatio, etiam obſeruata per Datariam, Apoſtolica ea eſt, vt ex voto ſacræ Congregationis commiſſio fiat Ordinario, qui de licentia Superioris primi monaſterij, Oratrici de primo ad ſecundum tranſlationem permittat, imò in quacumque tranſlatione monialium, & monaſteriorum, ſiue domorum, adhiberi ſolet illa clauſula, *Abbatum & conuentuum dictorum monaſteriorum expreſſo ad id accedente conſenſu*, vt notat Lezan. *in ſumma Regul. in verbo*, Monaſteria regularium, *num.*40.

Septimò, quod licèt in monaſterio, quod pau- 18
pertate laborat, aliquæ moniales ſine dote fuerint receptæ, non tamen propterea eiiciendæ ſunt à monaſterio : vt teſtatur Zerola *in prax. Epiſc. part.1. in verbo, Moniales, verſic. Ad decimumquintum, circa finem* : allegans ad hoc declarationem ſacræ Congregationis. † Eodem modo, moniali vltimo loco 19
receptæ nihil imputandum eſt, ſi dotem competentem afferat, quamuis illa conſumpta fuerit, vt ſuperiùs comprobauimus ex his, quæ notauit Sanch. *in præcept. decalog. lib.7. cap.23. n.5.*

Superflua igitur in caſu propoſito videtur illa 20
quæſtio, cui applicanda ſint bona Collegij, vel monaſterij deſtructi, vel deſtituti, de qua vltra ſuprà citatos agit Menoch. *de arbitr. caſ.597.* Quia quamuis monaſterium paupertate laboret, non eſt deueniendum ad illius deſtructionem, neque ad electionem monialium, ſiue dotem competentem attulerint, ſiue non; & ſiue agatur de monialibus primo, ſiue vltimo locò receptis; ſed ad alia remedia ſuprà dicta deueniendum eſt, vt monialium alimentis & neceſſitatibus ſuccurratur : quia cùm profeſſio ſit valida, non obſtante impotentia monaſterij, vt ſuprà oſtenſum fuit, ſtante generali conſuetudine omnium monaſteriorum; ſequitur non eſſe locum deſtructioni monaſterij : de qua conſuetudine teſtatur Sanchez *in Decalogo, d. lib.7. c.13. n.4.* & Mirand. *de ſacris monialibus, q.8. art.*

Octauò, eſt etiam notandum, quod licèt monia- 21
les teneantur regulariter ad obſeruationem communis vitæ, illa tamen obligatio locum non habet quando adeſt legitima cauſa ſeparatim viuendi : hoc enim caſu datur vnicuique moniali tantùm pro victu & veſtitu, quantum ſufficere poſſit: ſi quid verò reſiduum ſit, debet relinqui monaſterio : vt notauit Zerola *in praxi Epiſcopal. p.2. in verbo, Moniales §.1. & §.4.* Quod intelligendum eſt, vt monaſterium pro viribus ſuarum facultatum contribuat, reſiduum verò aut artificio manuali, aut ex eleemoſynis, aliiſve legitimis modis obueniat. † Et ideò moniales hoc 22
caſo ſi manibus ſuis laborantes aliquid emant, vel vendant, vt ſuis neceſſitatibus ſubueniant, non delinquunt, vt dicit Zerola *d. p.2. in verb. Moniales §.6.*
† Ita vt quando monaſterium non habet faculta- 23
tes ſufficientes, priùs ſubueniendum ſit monialibus victum ſuo labore quærentibus, vt in ſacra Congregatione deciſum teſtatur Barboſ. *in deciſ. Apoſtol. collect.511. num.3.* & *ſuper Concil. Trident. ſeſſ.25. de regular. c.2. num.12.*

Verùm licèt data paupertate monaſterij, permiſ- 24
ſum ſit monialibus habere peculium ſeparatũ, hoc tamen intelligitur vt ſit ſemper ſub poteſtate & authoritate Superiorum, vt comprobat Lezana *lib.1. Summa regularis, cap.6. num.2. & 18.* vbi dicit quod in monaſteriis, in quibus ob nimiam paupertatem non poteſt obſeruari vita communis, poteſt permitti Religioſis aliquod peculium etiam rei ſtabilis, vel annuus redditus, in ordine ad vſus neceſſarios : quod ibidem fuſiùs comprobat : & teſtatur etiam Sanchez *in Decalog. lib.7. cap.12. numer.20.* Tamburin. *de iur. Abbat. part.2. diſp.22. quæſito 5. num.7.*

num.7. vbi dicit ita obſeruari de conſuetudine, vt moniales peculium aliquod, ſeu annuos redditus à parentibus & propinquis habere poſſint.

25 Poterit etiam Epiſcopus applicare monaſteriis egeſtate laborantibus bona inuenta, quorum dominus facta ſufficienti diligentia ignoratur, cùm enim talia bona reſtitui debeant pauperibus, ſeu inter illos diſtribui, ſubueniendum potius eſt monaſteriis monialium indigentibus, quàm aliis quibuſcumque, ex notat. per Federic. de Sen. *conſ.* 281. Bonac.
26 *de reſtitutione, diſput.1. quæſt.3. puncto 4. n.5.* † Idem dicendum eſt de aliis bonis incertis malè ablatis, acquiſitis ex contractu doloſo, furto, vel alia defraudatione, vt per Bonac. *d. puncto 4. num.8. & 9.* Portel. *in dubiis regular. in verbo*, Bona *num.3.*

27 Poſſunt etiam moniales ſe tueri aduerſus creditores à quibus moleſtantur, remedio *cap. Odoardus, de ſolut.* vt ſcilicet non teneantur vltra quam facere poſſunt, cuius textus depoſitio extendenda eſt ad moniales, cùm in ipſis eadem militet ratio, quæ in Clericis: vt deciſum teſtatur Barboſ. *in d.c. Odoardus, num.5.*

28 Denique monaſterium agere poteſt aduerſus propinquos monialium, vt dotem competentem conſtituere cogantur, iuxta conſuetudinem regionis, & monaſteriorum illios, ſi iam conſtituta dos non fuerit: Zerola *d. p.1. in verbo, Moniales*, §.18. Afflictus *in conſtitutiones regni, lib 3. tit. de adiutoriis exigendis, a.33. fol. mihi* 284. *& deciſ.* 348. Vincent. de Franch. *deciſ.* 44.

CAPVT CXXIII.

In reſignatione pura ſtatim reſignans ius amittit: Oſtenditur ſecus eſſe in conditionali. Regreſſum obtinens ad beneficium reſignatum, non annullat geſta per reſignatarium in præiudicium tertij. Qui reſignauit purè, amittit ius conferendi ſibi competens occaſione beneficij reſignati. Penſio pro perſona incerta vtrùm validè reſeruari poſſit.

SVMMARIVM.

1. *In beneficialibus, qui priùs poſſeſſionem adeptus eſt, debet in dubio præferri cæteris.*
2. *Reſignationes conditionales in Legatione non admittuntur.*
3. *In reſignationibus conditionalibus, ius non abdicatur à reſignante, donec conditio fuerit adimpleta. In puris autem, reſignans, poſt admiſſam reſignationem, ſtatim dicitur mortuus in illo beneficio.*
4. *Reſtitutus in Gallia ad beneficium timore mortis reſignatum, non reſtituitur quoad geſta per reſignatarium ante reſignantis reſtitutionem, quando agitur de præiudicio tertij.*
5. *Ius præuentionis quoad collationem beneficiorum ſpectat ad ſolam Sedem Apoſtolicam, non autem ad collatores inferiores.*
6. *Data tamen negligentia collatoris ordinarij, ius conferendi deuoluitur ad Superiorem.*
7. *Poſt reſignationem quæ competit ratione beneficij, reſignans amittit ius conferendi dependens à beneficio.*
8. *Clauſula*, ſiue alio quouis modo: *& ex cuiuſcumque perſona, comprehendunt omnem vacationis modum.*
9. *Penſionem collator inferior ſine cauſa reſeruare non poteſt.*
10. *Reſeruatio penſionis pro perſona nominanda non valet, niſi ſaltem in litteris perſona exprimatur.*
11. *Penſionis reſeruatio nulliter facta, non reddit nullam beneficij collationem.*

MOta lite ſuper Canonicatu cuiuſdam Eccleſiæ collegiatæ in prouincia Prouinciæ, qui collatus fuerat tanquam vacans per obitum Federici, vltimi illius poſſeſſoris, triplici diuerſa collatione, quarum vna facta fuerat poſt duas horas ab obitu dicti poſſeſſoris, per quemdam Priorem, qui ſe dicebat collatorem ordinarium, in fauorem Ægidij ſui nepotis, qui in poſſeſſionem fuiſſe immiſſus, & capitulariter receptus aſſerebatur. Secunda verò collatio facta fuerat eadem die, & hora, per Vicarium generalem Epiſcopi, in fauorem Philippi, qui poſteriorem adeptus eſt poſſeſſionem, fuitque illi datus in competitorem per Capitulum præfatus Ægidius. Tertia verò collatio facta fuerat in Legatione Aueniònenſi, in fauorem Auguſtini, propter inhabilitatem, incapacitatem, nullitatem prouiſionum, & aliàs quouis modo vacaret; nulla tamen facta mentione collationis factæ per Vicarium generalem: cui quidem Auguſtino datus etiam fuit per Capitulum in competitorem præfatus Ægidius. Dubitatum fuit quænam ex dictis prouiſionibus & poſſeſſionibus præualere debeat? Cui quidem dubio reſponſum in primis fuit, quod licèt per Bullam erectionis in collegiatam factæ in dicta Eccleſia, & concordatorum inter Epiſcopum & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ factorum, præſentatio, collatio, & omnimoda diſpoſitio Canonicorum dictæ Eccleſiæ fuerit prædicto Priori reſeruata, & ideò videretur dicendum, quod Ægidius tanquam legitimè prouiſus præferendus erat;
† maximè cùm priùs adeptus eſſet poſſeſſionem: & 1
in dubio qui prior eſt in poſſeſſione præferri debeat, vt teſtatur Scholiaſtes ad Louet. *littera V. num.1.* tamen collatio Prioris ſubſiſtere non poteſt, eo quod dictus Prior tempore collationis ſuũ prioratum purè, & ſimpliciter reſignauerat in Legatione, & eius reſignatio fuerat admiſſa, & collatio ſubſequuta in fauoré alicuius Tertij, quamuis iſte Tertius nondum adeptus fuiſſet poſſeſſionem, magna ſiquidem eſt differentia inter reſignationes puras, & conditionales quæ fiunt in fauorem certæ perſo-
næ, cum clauſula, *non aliter, nec alio modo*: † quia licèt 2
in curia Romana fiant quotidie dictæ reſignationes in fauorem, tamen in Legatione non fiunt, nec ſi fierent, in Gallia admitterentur.

In reſignationibus conditionalibus factis in fa- 3
uorem certæ perſonæ, ius non abdicatur à reſignante donec reſignatarius adeptus fuerit poſſeſſionem, & ea mediante, reſignatio ſuum plenum ſortita fuerit effectum. In puris verò reſignationibus ius abdicatur à reſignante, ſtatim vbi reſignatio fuit admiſſa à Superiore; & tunc reſignans dicitur mortuus ciuiliter in illo beneficio: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.127. num.36. & ſeqq. & cap.159. num.24. & 25.* Ceual. *comm. opin. quæſt.561. num.46.* Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib.11. quæſt.6. num.27. & quæſt. 16. num.12. eod. lib.1.* Poſtius *in tract. de manuteat. obſeruat.57. numer.5.* Rot. apud Coccin. *deciſ.358. numero 4.* Cùm igitur propter reſignationem purè factam

factam dictus Prior nullum amplius ius haberet in illo beneficio, & perinde eſſet quoad hoc, ac ſi mortuus fuiſſet, geſta per eum vti beneficij poſſeſſorem ſunt nulla, attento maximè quod dictus Prior veriſimiliter ignorare non poterat admiſſionem ſuæ reſignationis, propter modicam locorum diſtantiam.

Neque obſtare poterat reintegratio eiuſdem Prioris ad ſuum beneficium, ex eo quod reſignatio fuerat facta in infirmitate ob imminens mortis periculum, prout ſimilis reintegratio paſſim concedi ſolet in Gallia; & tunc reſignans, ſicut ad ſanitatem, ita ad beneficium reſignatum reſtituitur. † Quia
4 huiuſmodi reſtitutio non poteſt operari effectum retrotractionis in præiudicium Tertij, videlicet eorum qui obtinuerunt ſibi prouideri de illo beneficio ab alio legitimo collatore, eo tempore quo dictus Prior amiſerat titulum & poſſeſſionem ſui beneficij, propter admiſſam à Superiore illius renunciationem: & ſic cùm non eſſet in poſſeſſione beneficij, nõ poterat conferre, cùm collatio ſit fructus poſſeſſionis, nunquam enim fit retrotractio in præiudicium iuris quæſiti Tertio: Decius *in l. pecuniam columm. final. ff. ſi cert. petatur.* Surd. *conſ. 382. num. 79.* Alexand. *conſ. 228. column. 2. vol. 6.* Coſt. *de retrotract. cap. 8. caſ. 2. n. 10. & 11.* Rot. *deciſ. 174. n. 28. part. 6. recentior.*

Secundo loco fuit concluſum, collationem factam per dictum Vicarium generalem Epiſcopi, non poſſe ſortiri effectum, quia poteſtas conferendi fuerat abdicata ab Epiſcopis, per concordiam contentam in Bulla erectionis dictæ Eccleſiæ in collegiatam, quæ facit ius inter Epiſcopum & Prio-
5 rem: † cùm Epiſcopus non habeat ius præuentionis aduerſus collatores ordinarios, & talis facultas præueniendi ſpectet dumtaxat ad Summum Pontificem, aut alios, qui ab eo habent hanc facultatem, nec poſſit vnus ex collatoribus ordinariis acquirere ius conferendi in præiudicium alterius, niſi in caſu negligentiæ collatoris inferioris, iuxta formam præſcriptam in conſtitutionibus Concilij Lateranenſis, quo cauetur Epiſcopum, aut alium collatorem ſu-
6 periorem, non poſſe conferre beneficia, † donec collator inferior fuerit per ſex menſes in negligentia conferendi: per text. expreſſum *in cap. 2. de conceſſ. prebendæ,* & expreſsè cauetur *in cap. ſi à Sede 31.* & ibi Gloſſ. *in verbo,* legato, *in fine, verſic. in Archiepiſcopo, de præbend. in 6.*

7 Neque poterat dictus Vicarius prætendere ius conferendi dictum Canonicatum, ſub eo prætexto quod Prior ſuum beneficium reſignauerat: quia in omnem euentum tenebatur expectare lapſum ſex menſium, qui de iure conceduntur collatoribus inferioribus; quod tempus nondum erat elapſum in præiudicium illius qui prioratum habiturus erat ex reſignatione dicti Prioris: ad hunc enim reſignatarium Prioris ſpectabat intra tempus legale ius conferendi, ita vt locus eſſet in hoc negotio ſequenti dilemmati: aut Prior priuatus erat iure conferendi per reſignationem ſui beneficij, aut non: primo caſu, ius competebat intra ſex menſes dicto reſignatario: ſecundo caſu, collatio facta per Priorem eſſet valida ad excluſionem dicti Vicarij.

8 Conſtat igitur ex præmiſſis, ſolam prouiſionem Sedis Apoſtolicæ in Legatione factam, ſuum debere ſortiri effectum, aliis prorſus excluſis, præſertim ſtantibus clauſulis conſuetis, *ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo: & ex cuiuſcumque perſona vacet beneficium:* quarum vigore comprehenditur omne genus vacationis, & perſonæ, quamuis non exprimantur in Bullis, vt notatur in Cod. Fabrian, *definit. 1. de ſacroſanct. Eccleſ.* Barboſ. *de clau. cap. 172. numer. 12.* Rot *recentior. deciſ. 605. num 9. part. 2.* & per conſequens dicta prouiſio Apoſtolica non poterit impugnari, quamuis in illa non fuerit facta mentio vacationis prouenientis ex perſona illius, qui à Vicario Epiſcopi prouiſiones obtinuerat.

Allegabatur quidem in hoc caſu alia nullitas 9
collationis factæ per Priorem, quia videlicet collatio facta fuerat ſub reſeruatione penſionis, quam inferior collator reſeruare potuerat; præſertim ſine cauſa; vt notat Pariſ. *de confident. q. 28. n. 120.* Barboſ. *de Epiſcop. allegat 69. n. 13 & 14*

Verùm, hoc fundamentum erat ruinoſum, quamuis reſeruatio penſionis facta fuiſſet pro perſona nominanda, & ſic pro perſona incerta: nam licèt verum ſit, quod mox ex Pariſio dictum eſt, vt collator ordinarius beneficium ſine penſione, aut ſine aliqua diminutione conferre teneatur, *cap. vnico, vt Eccleſ. benefic. ſine diminut. confer.* Rebuff. *in prax tit. de requiſ. ad collationem bonam, num. 6.* adeo vt ſecundùm opinionem quorumdam Doctorum ſimiles collationes contineant ſimoniam: Lotter. *de re benefic. lib 2. qu. 1 num. 4.* † Præſertim quando re- 10
ſeruatio facta fuit pro perſona incerta, & nominanda, iuxta conſtitutionem Pij V. de confidentia, quæ in Gallia recepta eſt, (intelligendo tamen quod ſufficiat quod perſona nominetur in litteris collationis, prout factum fuerat in caſu de quo agebatur, ex notat. per Farin. *in dec. crimin. deciſ. 104. n 6.*) & ideo ſupererat dumtaxat ad annullandam collationem Prioris, nullitas petita ex defectu poteſtatis.
† Præſertim verò quia negotio aliàs in Rota Ro- 11
mana propoſito, fuit deciſum, ſimiles reſeruationes penſionum non reddere collationem nullam: quia cùm reſeruatio penſionis ſit quid ſeparatum à collatione beneficij, vtile per inutile non vitiatur in iis quæ ſeparationem recipiunt: maximè verò, quia dicta reſeruatio penſionis facta fuerat ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ, & non aliàs, aliter, nec alio modo: atque ita deciſum fuit in Rota coram Illuſtriſſimo Domino Marquemontio, Archiepiſcopo Lugdunenſi, *die 6. Martij ann. 1606.* vt habetur *deciſ. 166. num. 5. 6. & 7. part 2. recentior.* Remanet ergo ſola nullitas ex defectu poteſtatis, tam Vicarij, quàm Prioris, & ſola collatio Vicelegati ſubſiſtit.

CAPVT CXXIV.

De iure viſitandi alia monaſteria prætenſo, per Abbatiſſam, & de obedientia illi præſtanda per eam quæ inferiori monaſterio præeſt. Et verùm ea de cauſa licitum ſit exire à monaſterio. Quid ſi agatur de iuramento fidelitatis, aut ſubiectionis, præſtando Regi, aut alteri Domino temporali.

SVMMARIVM.

1. *Viſitatio eſt actus iuriſdictionis.*
2. *Mulieres ſunt incapaces exercendi iuriſdictionem: intellige vt* num. 10.
3. *Ante Concilium Tridentinum ius viſitandi competebat Abbatiſſæ, & per conſequens illud competit locis vbi Concilium non eſt receptum.*

4. *Ius viſitandi dum competit Abbatiſſis, non priuatiuè ad Epiſcopum, ſed cumulatiuè competit.*
5. *Fallit quando aliter fundatione, vel tranſactione cautum eſt.*
6. *Non tamen poteſt Epiſcopus Abbatiſſæ ſententiam reuocare; aut hæc, res iudicatas per Epiſcopum retractare, in caſibus, in quibus iuriſdictionem poteſt exercere: de quibus infra n. 10.*
7. *Ius nominandi Prioriſſam in monaſterio inferiori, poteſt competere Abbatiſſæ monaſterij ſuperioris.*
8. *Abbatiſſa poteſt habere ius & exercitium conferendi beneficia à ſua Abbatia dependentia, etiam ſi illis annexa ſit cura animarum.*
9. *Abbatiſſa poteſt generaliter facere omnia, quæ Abbas, exceptis iis quorum exercitium mulieribus prohibetur.*
10. *In quibus caſibus mulier iuriſdictionē exercere poſſit.*
11. *Papa regulariter omnes collatores ordinarios præuenire poteſt.*
12. *Abbatiſſa per ſe viſitare non poteſt, ſecundum aliquos Doctores. Alij verò exiſtimant id facere poſſe.*
13. *Monialibus egreſſus à clauſura quibus ex cauſis concedi poſſit.*
14. *Egreſſus temporalis à monaſterio concedi poteſt in Gallia, iuſtis ex cauſis, in conſtitutionibus Pontificiis expreſſis: ſecus in locis vbi Concilium Tridentinum receptum eſt.*
15. *Ius viſitandi adiudicatum Epiſcopo non excludit viſitationem, quæ inferioribus competit.*
16. *Quando fidelitas & obedientia non poteſt præſtari per procuratorem, Epiſcopus tenetur concedere Abbatiſſæ licentiam exeundi à clauſura, dummodo ſtatim redeat.*
17. *De iuramento fidelitatis, & ſubiectionis, remiſſiuè.*

QVædam Abbatiſſa nomine ſuæ dignitatis prætendebat ius ſuperioritatis, obedientiæ, & viſitationis ſuper quodam monaſterio, per multa milliaria diſtante, ſub prætextu plurium tranſactionum, quas dicebat fuiſſe obſeruatas per tempus immemoriale, ſibique redditam obedientiam, pluréſque actus ſuperioritatis fuiſſe geſtos per eius prædeceſſores: & ideò dubitatum fuit de multis.

Primò, vtrùm dicta Abbatiſſa haberet ius viſitandi dictum monaſterium longè diſſitum? Et caſu quo tale ius illi competeret, vtrùm illud haberet priuatiuè, vel cumulatiuè cum Epiſcopo, Ordinario loci illius, in quo monaſterium viſitandū exiſtit.

Secundò, vtrùm dicta Dom. Abbatiſſa haberet ius nominandi Prioriſſam dicti monaſterij inferioris: & vtrùm ius illud poſſet alterari per præuentiones Apoſtolicas.

Tertiò, vtrùm Epiſcopus, Ordinarius loci, in quo exiſtit monaſterium ſuperius, poſſit impedire Abbatiſſam ne exeat à ſuo monaſterio ad viſitandum perſonaliter monaſterium inferius, & corrigendum illud, ſeu Religioſas in eodem exiſtentes.

Quartò, vtrùm Epiſcopus, Ordinarius monaſterij inferioris, poſſit impedire Prioriſſam illius monaſterij, ne accedat ad Abbatiſſam monaſterij ſuperioris, ad fines reddendi illi debitam obedientiam.

1 Ad primum caput reſpondetur, quod quamuis de iure viſitatio ſit actus iuriſdictionis *cap. cum venerabilis* 21. *de cenſib. cap.* 1. *§. hæc autem, de cenſibus in* 6. 2 † cuius iuriſdictionis fœminæ ſunt incapaces, *cap. mulierem*, 33. *q.* 5. *c. de monialib.* 43. & *ibi* Gloſſ. *in verbo, per Epiſcopum, de ſent. excommun.* Mirand. *in tract. de ſacr. monialib. q.* 6. *art.* 5. *concluſ.* 1.

Nihilominus tamen ante Concilium Tridentinum, Abbatiſſæ poterant viſitare monaſteria dependentia ab illarum Abbatiis, aut exiſtente legitimo impedimēto, ad illa mittere perſonam aliquam capacem, quæ illarum nomine procederet, ad omnes actus à viſitatione dependentes: vt notat Hieronym. Roderic. *quæſt. regular.* 2. *numer.* 15. & ante eum Emanuel. Roderic. *tom.* 2. *quæſt. regul. art.* 10. *verſic. Abbatiſſa verò.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 38. Fuſch. *de viſitat. & regim. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 15. & per conſequens, in locis, in quibus Concilium Tridentinum non eſt receptum, ius viſitationis competere poteſt Abbatiſſis, prout expreſsè tenuit Emanuel Roderic. *d. q.* 5. *artic.* 10. *in fine.* Itaque niſi probetur, Concilium Tridentinum in hoc capite receptum fuiſſe in Gallia, poterit Abbatiſſa petere ſe manuteneri in quaſi poſſeſſione viſitandi; maximè cùm eſſet fundata in inſtrumentis antiquiſſimis, per multa tempora obſeruatis, etiam poſt Concilium Tridentinum. 3

Iſta tamen poſſeſſio alio non apparente, non priuatiua quoad Epiſcopum cenſenda eſt, ſed cumulatiua; ita vt nulla adſit præuentio inter Epiſcopum & Abbatiſſam, quamuis aliàs regulariter poſſeſſio cumulatiua præuentionem inducat, vt iampridem *in tract. de præuent.* per nos oſtenſum fuit, & nominatim *part.* 2. *c.* 45. *num.* 1. *& ſeqq. & alibi paſſim.* Sed in caſu iſto præuentio vnius non impedit viſitationem alterius, prout deciſum fuit in Rota coram Gregorio XV. *deciſ.* 8. vbi affertur declaratio ſacræ Congregationis Concilij, † niſi in fundatione cautum eſſet, aut aliàs per legitimam tranſactionem conuentum, quod Epiſcopus viſitare non poſſet; aut fuiſſet dictum quod ſola Abbatiſſa, & nullus alius viſitationem exercere poſſet: vt docet Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 99. *&* 100. ergo poteſt tam Abbatiſſa, quàm Epiſcopus viſitare, non obſtante præuentione vnius: † ita tamen vt vnus non poſſit reuocare geſta per alium, nec punire, ſeu corrigere poſt viſitationem alterius; ſicut generaliter conſtitutum eſt, vt dum aliquibus competit cumulatiuè ius viſitandi, vnus non poſſit reuocare geſta per alium; neque dum alteri ius ferendæ ſententiæ competit, iudicare ſuper rebus deciſis, aut ſententiis latis per alium, ſiue ſententia lata fuerit abſolutoria, ſiue condemnatoria: vt notat Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 73. *n.* 31. & dictū fuit per nos *dicto tractat. de præuent. p.* 2. *c.* 45. *à n.* 14. *ad* 18. 4 5 6

Secundum caput in duos articulos ſubdiuiditur; quorum alterum concernit nominationem Prioriſſæ in monaſterio inferiori: alterum verò præuentionem Apoſtolicam, videlicet vtrùm Papa poſſit præuenire Abbatiſſam in deputatione Prioriſſæ monaſterij inferioris.

In primo articulo concludendum eſt; ius nominationis Prioriſſæ, poſſe pertinere ad Abbatiſſam ſuperioris monaſterij pro regimine inferioris: vt tradit Mirand, *in tract. de ſacr. monialib. qu.* 6. *art.* 5. *in quarta concluſione*: † Et quod plus eſt, de iure Abbatiſſa poteſt eſſe capax conferendi beneficia dependentia à ſuo monaſterio, etiam ſi talia beneficia haberent annexam curam animarum, Marius Antonio. *lib.* 1. *reſolut.* 63. Ricc. *collect.* 2675. & nos oſtendimus *in quæſtionib. beneficialib. lib.* 2. *cap.* 3. *§.* 9. *num.* 41. † Quod fieri poteſt ratione dignitatis, vt probat Gonzal. *in notis ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 22. *n.* 12. item ex ſummi Pontificis ſpeciali indulto ſeu priuilegio. Garc. *de beneficiis p.* 1. *cap.* 2. *num.* 33. *& ſeqq.* Boër. *deciſ.* 32. *num.* 10. Ricc. *collect.* 2675. vbi dicit quod mulier ratione dignitatis poteſt quidem 7 8 9

Inſtituere

inſtituere inſtitutione illa quæ dat titulom & poſſeſſionem,ſed non ioſtitutione authoriſabili,per quā datur poteſtas exercendi curam animarum, ligandi, atque ſoluendi; imò ſi agatur de Eccleſia parrochiali inſtituendus eſt concurſus in locis vbi Cōcilium Tridentinum obſeruatur, vt diximus *d.p.2.*
9 *cap.3. §.9. num.41.* † Et generaliter receptum eſt, Abbatiſſas habere eaſdem facultates, quæ competunt Abbatibus, exceptis duntaxat caſibus, quorum lex prohibet mulieribus exercitium, teſte Barboſ. *de iur. Eccleſiaſt. vniuerſo, lib.1.c.45.n.38.*

10 Neque obſtat quod ſupra dictum eſt, mulieres eſſe iuriſdictionis incapaces. Quia reſpondetur quod iſta viſitatio Abbatiſſæ eſt impropria, & oon ſolemnis, oiſi conſuetudine immemoriali, aut legitima tranſactione, ſeu ex Pontificis conceſſione ius Abbatiſſæ quæſitum fuerit: vt dicit Fuſc. *dicto loco: lib.1. c.1.n.16.* & bene explicat Mirand. *in tract. de ſacr. monialib. q.6. art.5. concl.4. verſic. ad ſecundam.* Quibus ceſſantibus non poteſt Abbatiſſa eſſe capax iuriſdictionis ſpiritualis, veluti laxandi cenſuras, aut aliquid faciendi depeodens à poteſtate clauium, Mirand. *loc. cit. in 1.& 2. concl.* ſalua tamen ſpeciali ſummi Pontificis conceſſione, vt notat idem, *in prima concl. verſic. quæ omnia.* De iuriſdictione autem tēporali aliter ſtatueodum eſt: illius enim Abbatiſſa capax eſſe poteſt, ſi anoexa ſit feudo, dignitati, vel hæreditati: Alexand. *conſ.24 n.12. vol.5. & conſ.1.n.24. eod. vol.* Tuſch. *littera F. concluſ.94.n.16.*

11 In ſecundo articulo verum eſt, quod Summus Pontifex, ſeu Sedes Apoſtolica præuenire poteſt Abbatiſſam io deputatione Prioriſſæ in monaſteriis inferioribus dependentibus, cum clauſulis derogatoriis requiſitis, quia Summus Pontifex per quamcumque conceſſionem numquam cenſetur voluiſſe præiudicare iuri ſuo circa collationem quorumocumque beneficiorum, aut officiorum ſpiritualium: Louet. *in ſua recollectione arreſtor. littera P. n.43. columm.1.*

12 Ad Tertiam quæſtionem reſpondetur, plurimos Doctores exiſtimaſſe, Abbatiſſam teoeri mittere viſitatorem, quando ipſa perſonaliter ad viſitandū accedere non poteſt: ſi verò accedere poſſit, id facere poſſe per ſe ipſam, ex diſpoſitione iuris antiqui: quod tamen correctum eſt ex Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regul. c.5.* vt oſtendit Hieronym. Roderic. *reſol.2.n.15.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.2.c.45. n. 38.* & Gloſſ. *in Clem.1. de ſtat. monachor. in verbo, Alia:* quam ſequitur Imola *ibid.n.9.* & Ancharan. *n.1.* vbi voluit, Abbatiſſam teneri mittere Viſitatorem ad monaſterium inferius, ad euitandam violationem clauſuræ, quæ ſeruari debet ex diſpoſitione iuris *in c. periculoſo, de ſtat. regul. lib.6.* & in Gallia ex ordinatione Regis Chriſtianiſſimi.

13 Sanè quæſtio iſta clauſuræ in Gallia difficilè ad praxim reducitur: quia licet præciſa ſit ordioatio Regia; quæ habetur *en la conference des ordonnances, lib.1. tit.3. artic.31. fol.117.* & alibi paſſim, oibilominus tamen ordinatio illa non ita ſtrictè in ſuo rigore obſeruatur: & ideò dum quæritur quibus ex cauſis Epiſcopi, aut alij Superiores permittere poſſiot monialibus egreſſum extra clauſuram, Doctores fatentur illum poſſe concedi per Prælatum, non ſolùm propter cauſas expreſſas *in Bulla* ſanctæ memoriæ Pij V. & *in dicto cap. periculoſo, de ſtat. regular.* verùm etiam propter alias cauſas in dictis conſtitutionibus oon expreſſas. Inter cæteras autem cauſas iſtæ recenſentur, nempe dum aliter receptum eſt, vel dum aliter ex rationabili Superioris voluntate faciendum iudicatur; dum eadem, vel maior ratio militat: vt dicit Bonacin. *in tractat. de clauſura monial. quæſt.1. punct.9. num.6.* † Ita vt ao- 14
tiqua conſuetudo ſuffragari poſſit Abbatiſſæ, vt à ſuo Epiſcopo obtinere poſſit egreſſum temporalem à ſuo monaſterio, ad fines procedendi perſonaliter ad dictam viſitationē, niſi ſecùs particulares aliquæ circumſtantiæ Epiſcopum moueant. Quia certum eſt hac in re multum deferendum eſſe Epiſcopo, qui notitiam habet omnium circumſtantiarum, ob quas concedi, vel denegari debet egreſſus prædictus à monaſterio, dictæ Abbatiſſæ: & hæc in Gallia procedunt io locis vbi Coocilium Tridentinum in boc capite receptum non eſt: nam apud nos, & aliis in locis vbi Concilium obſeruatur, oon poteſt recedi à diſpoſitione dicti Concilij *ſeſſ.25. de regularib. cap.5.* vt aduertit Barboſ. & Hieronym. Roderic. *locis ſupra citatis*; & Emmanuel. *tom.2. quæſtionum regularium, q.5. art.10.*

Proponebatur quidem aduerſus Abbatiſſam ar- 15
reſtum quoddam magoi Conſilij Regij, per quod declaratum fuerat, præfatum monaſterium inferius ſubeſſe directioni & correctioni dictæ Abbatiſſæ, ius verò viſitandi ad Epiſcopom loci Ordinarium pertinere. Verùm recurrere poterat Abbatiſſa pro interpretatione dicti arreſti ad idem magnum Regium Conſilium, ad fines obtineodi declarationem, vtrùm ius illud viſitandi competat Epiſcopo priuatiuè, vel cumulatiuè: quia ius viſitandi pertinens ad Epiſcopum non propterea excludit viſitationem Prælatorum inferiorum: teſte Gratian. *diſcept. forenſ. cap.154. num.40.* Gonzal. *ad regul. octauam Cancellar. §.2. proœm.n.11.*

Ad quartam & vltimam quæſtionem reſponde- 16
tur, vix obtineri poſſe licentiam ab Epiſcopo Ordioario monaſterij inferioris, vt Prioriſſa poſſit accedere ad monaſterium ſoperius, ad fines ibidem præſtandi obedientiam Abbatiſſæ ſuperiori: imò talem licentiam illi omnino denegandam eſſe; cùm agatur de obedientia præſtanda Superiori ſpirituali: ſi enim ageretur de Domino temporali, aut de obedientia præſtanda Domino feudi, ſuperiori, habenti dominium temporale quæ noo poſſet præſtari per procuratorem, tunc ne feudum poſſeſſum per monaſterium incideret in caducitatem; Epiſcopus teneretur dare licentiam Abbatiſſæ, vt decenter, & honeſtè comitata accederet ad præſtandum iuramentum fidelitatis, quando non poteſt effici vt illud præſtetur per procuratorem, vt dictum eſt, ſtatim autem præſtito iuramento fidelitatis, Abbatiſſa ad ſuum monaſterium redire tenetur: ita docet Sanch. *in ſuo opere morali, tom.2. lib.6.c.15. n.51.* Bonac. *in tract. de clauſur. monial. q.1. punct.9.n.9.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.1. cap.44.n.79.* dicens hoc caſu Epiſcopum teneri concedere liceotiam petitam: quod probatur per textum *in dicto cap. periculoſo, §. Verùm, de ſtatu regularium, lib.6.* & ibi Gloſſ. *in verbo, Domino temporali.* Vnde ſequitur quòd quando iuramentum fidelitatis ſeu obedientiæ præſtari poteſt per procuratorem, non debet concedi licentia monialibos, vt exeant à clauſura pro præſtatione dicti homagij ſeu fidelitatis, prout concludunt omnes Doctores ſuperiùs citati.

Vtrùm autem iuramentum huiuſmodi præſtari 17
poſſit per procuratorem docent Roſental. *de feud. cap.6. concluſ.37. in gloſſ. c.* Iacobin. *de feud. in §. qui quidem inueſtiri, num.12. in fine*, Chaſſaneus *in conſuet. Burgund. rubric.3.§.2. in verbo*, faite hommage, *num.3. & ſeqq.* & de materia huius iuramenti Guid. Pap. *deciſ.517.* Surd. *conſ.172.* Roſent. *d. cap.6. concluſ.85.* Theſaur. iun. *lib.1. quæſt.38.* Gail. *de arreſtis Imper.*

Google

Imper. cap.7.num.10. & ſequent. Sola *in conſtit. Sabaud. tit.de iur. emphyteut. decret. Rempublicam , p.1. gloſſ.3.*Rot. Auen. *deciſ.157.* Cancer,*lib.3. var. reſol. cap.10.num.43. & 44.*

CAPVT CXXV.

De electione Prouincialis in Ordine Minorum : & de electo adminiſtrante ante confirmationem : nec non de eo qui propter infirmitatẽ non poteſt exercere functiones ſui officij. De Diſquiſitoribus interuenientibus in electione,& eorum votis collegialiter dandis.De electione facta per ſubornationem : & de interuentione Patrum prouinciæ Ordinis Minorum in electionibus per conſtitutiones Pontificias abrogata , vel reformata : & vtrum pendente quæſtione nullitatis electionis, interim Prouincialis ſit manutenendus in officij exercitio , & in obedientia ſibi præſtanda per Religioſos.

SVMMARIVM.

1 *Electus adminiſtrans ante confirmationem efficitur incapax.*
2. *Electus per electionem acquirit habitum, per confirmationem verò actum & exercitium.*
3. *Per electionem acquiritur ius ad rem,per confirmationem verò ius in re.*
4. *Beneficium mortue electe ante confirmationem , vacat vt prius.*
5. *Confirmatio electionis ſine mora facienda eſt.*
6. *Electus adminiſtrans ante confirmationem dicitur intruſus.*
7. *Eligi non poteſt perſona qua propter continuam infirmitatem muneri ſuo ſatisfacere non poteſt.*
8. *Electio Prouincialis non adhibitis Diſquiſitoribus, ex regulis Ordinis requiſitis,eſt nulla.*
9. *Conſenſus Diſquiſitorum debet capitulariter praſtari,aliàs nullus eſt.*
10. *Quotieſcumque ad plures , vti collegium, actus refertur,collegialiter fieri debet.*
11. *Electio facta per clandeſtinas repromiſſiones, nulla eſt,& ſic eligentes ſunt inhabiles.*
12. *Patres prouincia qui dicantur in Ordine Minorum.*
13. *Quid ſtatuerint ſummi Pontifices circa interuentionem Patrum prouincia , in Ordine Minorum.*
14. *Legiſlatoris intentio eſt , vt lex non mandetur executioni , ſi iuſta in contrarium cauſa proponatur.*
15. *Conſtitutiones vſu non recepta non ligant.*
16. *Quomodo differant inter ſe legis inſtitutio, & publicatio.*
17. *Aliud eſt , legem non obligare quia non publicata; aliud, quia non recepta , ſeu moribus vtentium non confirmata.*
18. *Quando lex non fuit vſu recepta,non eſt opus probare contrarium vſum.*
19. *Quando non conſtat de initio receptionis legis , praſumitur quod nunquam vſu recepta fuit.*
20. *Perinde eſt actum eſſe nullum , vel non ſortiri effectum.*
21. *poſſunt quadam conſtitutiones vſu recepta eſſe in vno loco , ſeu prouincia ; & non recepta in alia.*
22. *Quando vna conſtitutio dependet ab alia , ſi hac non ſubſiſtat, pariter nec ſecunda ſubſiſtit.*
23. *Actus ſemper tribuitur prima cauſa quando ſine ea operari non poteſt.*
24. *Proœmium denotat cauſam finalem conſtitutionis.*
25. *Conſtitutio capitularis non afficit eos qui in Capitulo interuenire prohibiti ſunt.*
26. *Publicatio conſtitutionis facta eius authoritate, qui ad hoc non habebat poteſtatem , non ligat.*
27. *Si Breue ſit in forma commiſſaria , illius forma ſtrictè ſeruanda eſt.*
28. *Conſenſus particularium Religioſorum non poteſt praiudicare iuribus totius Ordinis , vel prouincia.*
29. *Electus manutenendus eſt interim dum de electionis nullitate poſt adeptam poſſeſſionem contenditur.*
30. *Etiam intruſus lite pendente in ſua poſſeſſione manutenendus eſt.*

VAriæ quæſtiones propoſitæ fuerunt per inſignis cuiuſdam Ordinis Religioſos,circa electionem Patris Prouincialis tunc temporis factam. Et *primò* quidem , vtrùm dicta electio valida eſſet, an verò inualida , ſtantibus variis facti difficultatibus tunc propoſitis. *Secundò* quibus remediis agendum eſſet , vt talis nullitas declarari poſſet. *Tertiò* vtrùm interim , dum de electionis nullitate contendebatur , Prouincialis cogendus eſſet,vt ab officij ſui exercitio deſiſteret;& vtrùm pendente dubio & controuerſia ſuper nullitate electionis,Religioſi tenerentur obedire dicto Prouinciali.

Ad primam quæſtionem reſponſum fuit,ſuppoſita veritate eorum , quæ in facto propoſita ſunt; electionem illam prouincialis nullam eſſe , & inua- 5
lidam.Primò quidem quia dictus Prouincialis nullam obtinuit ſuæ electionis confirmationem; aut ſi illam obtinuit, priùs ſe in exercitio ſui muneris ingeſſit,quàm confirmationem obtineret;ex quo redditus fuit incapax ad huiuſmodi Dignitatis aſſequutionem , & poſſeſſionem : vt probatur per textum expreſſum, *in cap. auaritia 5. de electione , in 6.* in illis verbis : *Omnes illos qui ſecus fecerint,omni iure , (ſi quod illis per electionem quæſitum fuerit) decernentes eo ipſo priuatos.* Quod etiam probatur *in cap. qualiter 17. eod. titul. in Decret.* & tradit Lezana *in Summa quæſt. regul. lib.1. cap.15. num.36.* † Electus 2
ſiquidem per electionem acquirit ſolum habitum, per confirmationem verò actum & exercitium adminiſtrationis: Gloſſ.*in cap.quanto,diſtinct.63.*Abb. *in cap. noſti , de election.* Oldrad. *conſ.146. num.4.* Franc.*in cap.quam ſit,in verbo , Electus,de elect.in 6. num.1.* † Et ſic per electionem ſolùm acquiritur 3
ius ad rem, at verò per confirmationem acquiritur ius in re : *cap.vt quis duas , de elect.in 6.* Rot.*deciſ.6. eod.titulo , in nouis.* Vnde eodem modo in beneficiis ſæcularibus acquiritur ſolum ius ad rem : † & ita 4
beneficium tunc vacans,non vacat per obitum electi,qui non habet ius in re;ſed vacat vt prius:Garc. *de benefit.p.4.c.3.n.3.& 6.*

Quæ cùm ita ſe habeant ſecundum iuris communis diſpoſitionem , multo magis locum habere debent ſecundum regulas , & conſtitutiones dicti

Ordinis,

Ordinis; quibus cauetur quod electus, quicumque
ille ſit, præter Generalem Miniſtrum, nullam ha-
bet authoritatem quouſque fuerit confirmatus ab
5 eo, qui præfuit electioni: † quæ confirmatio, &
electionis acceptatio confeſtim & incontinenti fieri
debuerat, nempe poſt decantatum *Te Deum lauda-
mus*, vt aduertit Mirand. *in manual. Prælator. Regu-
6 larium, part.2. quæſt.16. artic.3. concluſ.7.* † Cùm
itaque dictus Pater exercuerit Prouincialis munus
ante confirmationem, aut omnino ſine confirma-
tione, dicitur intruſus, & inhabilis ad illud exer-
cendum, vt vltra DD. omnes *in dicto cap. auaritia*,
deciſum eſt in Rota Romana *deciſ.741. n.2. in fine
part.2. recent.*

Præterea dicta electio nulla erat propter inha-
bilitatem perſonæ ipſius in Prouincialem electa,
propter magnas & continuas infirmitates, quibus
continuè detinebatur, propter quas munus ſibi in-
iunctum exercere non poterat, quia nequidem quar-
tam prouinciæ partem viſitare poterat, quam tamen
totam ſingulis annis ſecundum conſtitutiones di-
7 cti Ordinis accuratè viſitare tenebatur. † De iure
autem electio nulla eſt, ſi fiat de tali perſona, quæ
muneri iniuncto prælaturæ ſatisfacere non poſſit:
Tambur. *de iur. Abbat. lib.1. diſput.5. quæſito* 21. *n.*
44. vbi dicit talem ſic valetudinarium teneri in
conſcientia muneri ſuo renuntiare, nec aliter ab-
ſolui poſſe: & ad hoc allegat Nauarrum, Caietan. &
alios, quibus annuunt conſtitutiones eiuſdem Or-
dinis, quibus ordinatur, quod Miniſtri ſint cum
Fratribus in conuentu in Eccleſia, in menſa, & ci-
bis, veſtibus & lectis, & quamdiu fortes & ſani fue-
rint, eiſdem Fratribus ſe conforment, & vitam com-
munem ſequantur; ſin minus, officiis priuentur. Si
verò infirmitatis cauſa id agere non poſſunt, & in-
fra quinque menſes non fuerit ſpes roboris & fir-
mæ valetudinis ad communem vitam ſequendam,
ab officio omnino arceantur. Quod fuſiùs compro-
bat Laurent. de Peyrio. *tom.2. de Prælat. qu.2. cap.4.
per totum.*

8 Tertiò dicta electio nulla erat, vti facta non ſer-
uata forma conſtitutionum, & laudabilium conſue-
tudinum dicti Ordinis ſeu prouinciæ, quibus ca-
uetur quod electiones huiuſmodi fiant à Præſide,
& Diſcretis prouinciæ, de corpore Capituli, cum
vno Secretario & duobus teſtibus, qui & Diſquiſi-
tores ſolent appellari: quæ electio ſine huiuſmodi
Diſquiſitoribus facta, nulla eſt: vt habetur *in dictis
conſtitutionibus, cap.7. §. de elect.* vt refert Mirand. *in
manuali Prælator. Regularium part.2. quæſt.16. art.3.
in 5. concluſione.*

9 Neque ſufficeret conſenſus Diſquiſitorum, niſi
præſtitus fuiſſet capitulariter: quia omnia vota da-
ta extra Capitulum, pro nihilo habentur in materia
electionis: vt docet Petrus de Biaxio *in directorio
10 elect. part.3. cap.7. num.4.* † Quod locum habet in
quibuſcumque actibus collegialiter explicandis.
Burat. *deciſ.351. & ibi* Additio *n.11. & 13.*

11 Quarta nullitas conſiſtit in eo quod ſuppunitur,
dictam electionem factam fuiſſe per ſubornationes,
preces, & clandeſtinas officiorum promiſſiones, fa-
ctas illis, qui vocem in electione habere poterant:
ex quibus non ſolùm electio irritatur, ſed etiam
electus ad futura quæcumque officia inhabilis red-
ditur, per *Decretum pro reformatione Regularium* à
Clemente VIII. ſummo Pontifice *factum*, & in Sa-
cra Congregatione iuſſu ſanctæ memoriæ Vrbani
VIII. approbatum, quod refert Lezana *in Summ.
quæſt. regular. lib.1. c.15. n.24.*

Quinta propoſita fuit nullitas, petita ex eo
quod Patres prouinciæ ad dictam electionem vo-
cati fuerunt, & in ea vocem habuerunt; quod ta-
men ex conſtitutione dicti ſummi Pontificis Vr-
bani VIII. prohibitum erat: circa quam electionis
nullitatem, multa pro vtraque parte allegabantur.

Et primò quidem ſupponebatur, verum eſſe, 12
quod in hoc præclaro Ordine conſtitutum erat, vt
illi qui Patres Ordinis nuncupantur, iique qui Mi-
niſtri Prouincialis munus exercuerunt, ſi præſentes
fuerint, vocem habeant in definitorio, in Capitulo
prouinciali, cui intereſſe poſſunt, ſi velint, & in om-
nibus congregationibus & definitoriis, etiam ca-
pitularibus, voce deciſiua gaudeant in eadem pro-
uincia, in qua Prouincialis munere functi ſunt; vt
notat Mirand. *in manual. Prælator. Regular. p.2. q.17.
art.1. in ſecunda concluſione.*

Verùm Summus Pontifex Gregorius XV. per 13
ſuam conſtitutionem 41. quæ incipit *Paſtoralis*, ſub
die 3. Februarij 1623. Fratribus prædictis quaſcum-
que præcedentias, ſeu paternitates conceſſas, præter
conſtitutiones Ordinis Apoſtolica authoritate fir-
matas renocauit, teſte Barboſ. *in deciſ. Apoſt. collect.*
386. *num.32.* & dictus Vrbanus VIII. per ſuam con-
ſtitutionem; *anno* 1639. *& die* 23. *Iulij* editam, pro-
uidendo ſuper requiſitionibus ſibi factis ad inſtan-
tiam Capituli generalis tunc proximè congregati,
quod non obſtante dicta conſtitutione Gregorij
XV. Patres prouinciarum ad priſtinum ſtatum &
poteſtatem reſtituerentur, ſeu veriùs ſuper delibe-
ratione in Definitorio generali facta ſtatuit, vt duo
tantùm Patres prouinciæ in Definitorio introdu-
cantur, iuxta modum, & formam in illa conſtitu-
tione contentam.

Supponebatur etiam, quod neutra conſtitutio
videlicet Vrbani, aut Gregorij ſummorum Pontifi-
cum in prouinciis Galliæ fuerat hactenus publi-
cata, aut vſu recepta: immò illis non obſtanti-
bus continuò in Capitulis iuxta antiquum mo-
rem Patres prouinciæ interuenerunt; & quod plus
eſt? Patres Galli in illo generali Capitulo, in quo
deliberatio prædicta facta fuit, nec præſentes fue-
rant, nec intereſſe potuerant, ob factas ſibi Regia
authoritate inhibitiones de interueniendo in dictis
Capitulis: & ideo geſta in illis ipſos non afficere
prætendebant, eaque de cauſa recurrere volebant ad
ſummum Pontificem meliùs informandum, petita
interim ſuſpenſione executionis prædictæ conſti-
tutionis, donec ſummus Pontifex auditis partibus
ſuam intentionem declaraſſet: † cùm intentio Le- 14
giſlatoris ea ſit, vt ſi iuſta cauſa proponatur, legis
prouiſio careat executione, ex notat. per Dianam
part.1. tractat.10. de legib. reſol.6. quia cùm dictæ
conſtitutiones numquam fuerint vſu receptæ in
Gallia, immò illis non obſtantibus Patres prouin-
ciæ, qui Capitulis intereſſe voluerunt, ſemper ad-
ſtiterunt, & vocem habuerunt; † ſequitur, dictas 15
conſtitutiones, quæ vſu receptæ non fuerunt, non
ligare: Nauarr. *conſ.1. de conſtit. à num.13. ad 33.*
Sayr. *in florib. deciſion. tit.2. de conſtitutionib. deciſ.10.*
& ideò non obſeruantes legem, aut conſtitutionem
moribus vtentium non approbatam, non dicuntur
illius tranſgreſſores: *cap. in iſtis, §. leges, & ibi* Gloſſ.
diſtinct.4. † Duo enim in legibus & conſtitutioni- 16
bus conſiderantur, nempe inſtitutio ſeu publicatio,
& receptio: inſtituuntur enim leges cum publican-
tur, ſeu promulgantur: firmantur verò, cum mori-
bus vtentium comprobantur, *l. de quibus, §. inuete-
rata, ff. de legibus.* ibi, *nam cùm ipſæ leges nulla alia
de cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ
ſunt*: Farinac. *in fragmentis, in verbo, lex n.1. parte* 2.

† Aliud

17 † Aliud enim eſt legem non ligare, quia non pu-
blicata; aliud verò quia non recepta. Eſto igitur
quod ligaret non publicata, non tamen ligat ſi non
ſit recepta: Iaſon in l. ſi filius qui, num. 22. ff. de liber.
& poſthum. Oldrad. conſ. 259. Impugnatur electio, n. 1.
18 verſic. Secundo quia illud ſtatutum, & num. 5. † Adeo
vt non ſit opus probare contrarium vſum, quando
lex non fuit vſu recepta: quia quod nunquam vi-
guit, non poteſt dici interruptum: Roland. conſ. 8.
19 n. 30. & 34. lib. 3. † Lex autem præſumitur quod
vſu recepta non fuerit, quando non conſtat de ini-
tio receptionis: Menoch. lib. 2. præſumpt. 2. num. 4.
Si igitur conſtitutio Gregoriana non fuit ſortita
20 effectum; † perinde eſt ac ſi facta non fuiſſet: quia
non differunt inter ſe, actus nullus, & actus qui
non habuit effectum: l. 4. §. condemnatum, & ibi DD.
ff. de re iudicata, Sord. conſ. 3. num. 30. & conſ. 273.
21 num. 25. & deciſ. 51. num. 22. † Nec eſt inconue-
niens, quod ratione diuerſarum perſonarum, & di-
uerſarum regionum, aut etiam regnorum, quæ-
dam conſtitutiones Pontificiæ ſint receptæ in vno
loco, & non receptæ in alio; vt quotidiana docet
experientia: & quod actus ſit validus reſpectu qua-
rundam perſonarum, & locorum, & inualidus reſ-
pectu aliorum: ex notat. per Gabriel. conſ. 36. n. 45.
lib. 1. Cyriac. controuerſ. 181. num. 46. Suppoſita au-
tem inobſeruantia Gregorianæ conſtitutionis, ſe-
quitur quod conſtitutio Vrbani fundata ſuper ea
22 non poſſit executioni demandari. † Quando enim
ſecunda conſtitutio babet neceſſariam dependen-
tiam à prima, ſi hæc non ſubſiſtat, non ſubſiſtit pa-
riter & ſecunda; quia actus reſultans ex alio prin-
cipaliter contemplato, non eſt habendus in conſi-
deratione: l. 1. ff. de authorit. tutor. l. quoties 3. Cod. de
iudic. l. 1. in principio, ff. ſi vſusfructus petatur, Surd.
23 dec. 218. num. 13. † Vbi quod actus tribuitur primæ
cauſæ, quando nihil operatetur ſine prima: Bartol.
in l. 1. num. 2. ff. de conſtit. princip. & ſemper cauſa ori-
ginalis actus eſt attendenda: Burat. deciſ. 377. n. 5.
Durand. deciſ. 275. num. 9. & actus ſecundus qui fit
in executionem alterius, regulatur ſecundùm actum
illum antecedentem: Alexand. conſ. 90. in fine, lib. 3.
& conſ. 156. lib. 6. Crauet. conſ. 135. n. 13. Menoch.
lib. 3. præſumpt. 49. num. 9. quod citat & ſequitur Du-
ran. deciſ. 285. num. 48. Ergo ſublata conſtitutione
Gregorij ob non receptionem, ſequitur ſublatam
eſſe eadem ratione conſtitutionem Vrbani, factam
in illius conſequentiam.
24 Et prædicta multò magis procedunt, quia proœ-
mium dictarum conſtitutionum (quod cauſam fi-
nalem denotat ex Ludouiſ. deciſ. 531. num. 5.) non
potuit vnquam verificari in prouinciis Galliæ, in
quibus nunquam defuerunt Patres prouinciæ: qui
tamen defectus fuit cauſa finalis dictarum conſti-
tutionum: qua ceſſante, ceſſare etiam debet diſpo-
25 ſitio. † Præmiſſis accedit quod acta illa capitularia
ſuper quibus nituntur dictæ conſtitutiones, non
poſſunt afficere Religioſos Gallos, qui ex præcepto
Regis probibiti erant ad Capitulum illud accedere:
Tuſch. in verbo, Citatio, concluſ. 236. num. 6. Et præ-
terea publicatio conſtitutionis Vrbani commiſſa
fuerat per Breue Miniſtro Vicario, & Commiſſario
26 generalibus: † & tamen contra formam Breuis, abſ-
que illorum authoritate facta fuit, & ſic non ligat
tanquam facta à non habentibus poteſtatem: Bald.
in cap. 3. de conſtit. num. 5. in fine. Roland. conſ. 8. n. 27.
lib. 3. Farinac. in fragmentis, in verbo, Conſtitutio, num.
27 650. † Et generaliter intimatio ſeu publicatio facta
contra formam Breuis, in forma commiſſaria con-
ceſſi, non valet: Rot. deciſ. 261. num. 12. part. 7. recen-
tior. Et ideo ex prædictis fundamentis fuit aliàs ob-
ſeruatum in eodem Ordine, quod Patres prouinciæ
habuerunt in Gallia ius interueniendi in dictis Ca-
pitulis, prout in effectu interuenerunt, non obſtan-
tibus dictis conſtitutionibus Pontificiis tunc non-
dum receptis: Et propterea, fundamentum nullitatis
electionis in hoc capite, non poteſt aliquam habere
certitudinem, niſi probetur ſummum Pontificem
ſuam deſuper intentionem declaraſſe, & etiam Pa-
tres prouinciæ ab electionibus in Gallia remouiſſe,
prout mihi poſtea relatum fuit; hoc igitur pendet
ex facto: ſufficit igitur quod electio ex ſupradictis
aliis rationibus nulla eſt, prout talis declarata
fuit.

Ad ſecundam quæſtionem, reſponſum fuit re-
currendum eſſe ad ſummum Pontificem, vt ipſi
placeat deputare Commiſſarium, Sanctitati ſuæ
beneuiſum; qui facta Capituli, cuius conſenſus in
electionibus interuenire ſolet, legitima congrega-
tione, & auditis in ipſa Religioſorum querelis, ra-
tionibus & probationibus ſummariè, ſimpliciter &
de plano, ac more Religioſorum omnibus exami-
natis, ad noui Prouincialis electionem procedi fa-
ciat, prout ſibi melius videbitur expedire. Neque
obſtabit hoc caſu conſenſus expreſsè vel tacitè
præſtitus in perſonam dicti prouincialis: quia di-
cta ſupplicatio non porrigetur ſummo Pontifici
nomine particularium Religioſorum, ſed nomine
totius prouinciæ, † cui nullus particularium con- 28
ſenſus, nullúſque temporis lapſus præiudicare po-
tuit: vt in iſtis terminis declarat Rot. Romana deciſ.
289. num. 72. & 75. part. 6. recentior. & num. 78. vbi
quod electio poteſt impugnari nomine Capituli,
quando fuit facta contra diſpoſitionem iuris, vel
ſtatutorum.

Ad vltimam quæſtionem Reſpondetur, dictum
Patrem Prouincialem, interim dum de electionis
nullitate contenditur, in officij ſui exercitio, & ad-
miniſtratione manutenendum eſſe: cap. indemnitati-
bus 48. §. Sane, verſic. interim, de elect. in 6. & ibi Gloſ.
& communiter DD. vbi dicitur quod electio ſi fue-
rit facta à maiori parte, & ſuper ea oritur contro-
uerſia, electus interim durante lite adminiſtrat: tex-
tus eſt in c. cum nobis 15. in fine, de elect. ibi: liberam
adminiſtrationem ei tam in ſpiritualibus, quàm tem-
poralibus, &c. Rot. deciſ. 139. num. 1. & 2. p. 7. recent.
† Quod procedit non obſtante allegata intruſione 29
dicti Prouincialis, quia donec intruſio, vel nullitas
fuetit declarata, interim poſſeſſor manutenendus
eſt: Poſt. de manutent. obſeruat. 42. n. 105.

Vnde ſequitur quod dicti Religioſi tenentur ei-
dem Prouinciali præſtare obedientiam, donec ele-
ctionis nullitas directa fuerit, & declarata: vt bene
explicat Saneb. in opere morali, tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 29.
& 30. ita concluſum, &c.

CAPVT CXXVI.

De Canonico per Epiſcopum excommunicato, vtrùm amittat ſua beneficia, vel fructus, aut diſtributiones quotidianas, ſeu anniuerſaria, & alia emolumenta incerta, quæ dantur pro ſeruitio perſonali, ſi excommunicatio fuerit iuſta, vel iniuſta: & vtrùm excommunicatus amittat ius optandi? Quid dicendum ſit de eo qui eſt ſuſpenſus,

ſuſpenſus,vel interdictus? Ab excommunicatione quando appellari poſſit etiam ſuſpenſiuè: Iudicem ad quem teneri confeſtim appellanti cum grauimine concedere abſolutionem ab excommunicatione.

1. *Excommunicatus arcetur à beneficiis obtinendis, ſed non ideo priuatur iam obtentis.*
2. *Inſordeſcens per annum in excommunicatione, priuatur beneficiis obtentis, & obtinendis.*
3. *Clericus excommunicatus non amittit diſtributiones quotidianas, & alia emolumenta incerta, quæ dantur pro labore perſonali.*
4. *Interueniente culpa Capituli, Canonicus iniuſtè excommunicatus ſi coactus fuerit ire ad Curiam pro cauſa huiuſmodi proſequutione, non amittit fructus ſui beneficij.*
5. *Ad lucrum fructuum beneficij non ſufficit Canonico iuſta eius abſentia, ſed prœterea debet interuenire licentia Epiſcopi, vel Capituli.*
6. *Iniuſtè excommunicatus lucratur omnes fructus, & diſtributiones quotidianas; dummodò tamen ante excommunicationem ſolitus eſſet inſeruire Eccleſiæ, & lucrari.*
7. *Ius optandi competens Canonicis vtrùm competat excommunicatis? diuerſæ referuntur ſententiæ.*
8. *Quando per optionem acquiritur dignitas, aut nouus titulus in Eccleſia, excommunicatus optare non poteſt; ſecus ſi nouus non acquiritur titulus.*
9. *Suſpenſus, aut interdictus arcetur à beneficiis obtinendis.*
10. *Suſpenſus, aut interdictus ſi miniſtrauerit in Eccleſia, efficitur irregularis.*
11. *In prouiſionibus Apoſtolicis apponitur abſolutio à cenſuris, quæ reddit habilem eum qui cenſuris irretitus eſt.*
12. *Excommunicatio, aut prohibitio ingreſſus Eccleſiæ ſi iniuſtè fiant, non producunt aliquem effectum.*
13. *Accuſatione pendente nemo excommunicandus eſt.*
14. *Notorietas delicti allegata non iuſtificat excommunicationem, quando agitur de delicto facti tranſeuntis, ſed de eo priùs conſtare debet in actis.*
15. *Quando appellatio præcedit excommunicationem habet effectum ſuſpenſiuum.*
16. *Si excōmunicatio lata fuerit ob non paritionem præcepti, ab ea licet appellare etiam ſuſpenſiuè.*
17. *Iudex ad quem appellatur ab excommunicatione, poteſt ſtatim abſoluere appellantem, niſi conſtiterit ſententiam eſſe iuſtam.*

CAnonico cuidam, qui iniuſtè à ſuo Epiſcopo fuerat excommunicatus, dixi nullam ſubeſſe cauſam cur de ſui canonicatus iactura dubitaret, quamuis excommunicatio publicè in Eccleſia ſignificata, & publicata fuiſſet.

1 Prima & fundamentalis ratio eſt, quia licèt beneficium excommunicato validè conferri non poſſit, tamen propter excommunicationem ſtatim non incurritur priuatio beneficiorum iam obtentorum: *cap. propoſuit* 8. & *ibi* Barboſ. *n.7. de cleric. excomm. miniſtr.* DD. *in cap.1. de iudic.* & maximè Abb. *n.24.* Dec. *n.83.* Rip. *n.78.* Garſ. *de beneſic. p.7. c.13. n.90.*
2 Seraphin. *deciſ.1285.* Ricciul. *de perſ. extra grem. Eccleſ. exiſtent. lib.4. c.13. num.8.* † Ad hoc enim vt quis beneficiis iam obtentis priuari poſſit propter excommunicationem, requiritur inſordeſcentia in excommunicatione per annum: Franciſc. Marc. *dec.* 920. *n.3. p.1.* Gonzales *ad regul.8. Cancellar. gloſſ.15. n.101. & ſequentib.*

Non hic quæritur de diſtributionibus quotidianis: quia quoad illas alio modo concludendum eſt, 3
vt per Seraphin. *deciſ.1098. n.5.* Garſ. *d. q.7. c.13. n.90. & ſequentib.* maximè *n.103.* vbi concludit diſtributiones quotidianas, & alia ſimilia emolumenta incerta, quæ dantur pro labore & ſeruitio perſonali, pertinere ad Clericum, etiam excommunicatum; non autem fructus & redditus certos beneficij. † Si 4
tamen excommunicatio eſſet iniuſta, & Clericus coactus fuiſſet ire ad Curiam pro proſecutione litis ſuper nullitate dictæ excommunicationis, & adiudicatione fructuum ſui beneficij, interueniente culpa Capituli, hoc caſu lucraretur omnes fructus, & diſtributiones quotidianas; quia habuiſſet iuſtam cauſam non reſidendi: vt per Seraphin. *deciſ.* 1098. *n.5.* † Quod intelligendum eſt dummodò 5
obtinuiſſet licentiam recedendi à Capitulo, vel ab Epiſcopo ſuo Ordinario, quia vtrumque copulatiuè requiritur ad hoc vt quis fructus & diſtributiones in abſentia acquirat, nempe iuſta cauſa, & licentia: *cap. relatum, in verbo, prælatorum.* & *ibi* Abb. *in 4. notab. de cleric. non reſident.* Rot. *deciſ.689. n.1. p.3. recentior.* vbi *n.2.* explicatur dicta deciſio Seraphini 1098. & declaratur quomodo, & quibus in caſibus 6
procedat. † Et ſi excommunicatio fuerit iniuſta, non amitti diſtributiones quotidianas, probat Barboſ. *in tract. de Epiſcop. allegat.53. n.174.* vbi dicit hoc procedere, ſi eo tempore, quo excommunicatio iniuſta in eum lata fuit, erat præſens in loco ſui beneficij, erátque ſolitus diuinis officiis ante impedimentum excommunicationis intereſſe. Quod ex ſupradictis eadem ratione locum habet, ſi fuerit abſens à loco beneficij ex iuſta cauſa, veluti pro negotiis ſuæ Eccleſiæ, vel pro neceſſaria ſui defenſione contra Capitulum ob eius culpam: immò in quacumque excommunicatione iniuſta ſtatuendum eſt, locum eſſe lucro fructuum & diſtributionum quotidianarum, eodem modo quo lucrantur alij legitimè impediti: Garſ. *p.7. c.13. n.118.*

Inter cætera autem iura canonicatus, recenſetur 7
ius optandi: quod vtrùm excommunicatis competere poſſit, dubitatum fuit inter Doctores; quorum aliqui ius huiuſmodi etiam excommunicatis competere cenſuerunt, quia optio non tribuit nouum titulum, & conſiſtit in ſolo facto, quod explicatur in vim tituli iam quæſiti; qui quidem titulus non tollitur, nec minuitur per excommunicationem ſuperuenientem: & ita cenſuit Rebuff. *in cap. poſtulaſti, n.131. de cleric. excommunicat. miniſtr.* Rot. *deciſ. 5. in fine, de conceſſ. præbend. in nouis, & deciſ.8. de ſentent. excommunic. in antiquis.* Alij verò ius optandi excommunicatis non competere exiſtimarunt, quos citat Ricciul. *de perſon. extra grem. Eccleſ. exiſtentibus, lib.4. cap.11. numer.3.* † qui hanc contro- 8
uerſiam ita dirimit *numer.3.* vt prima opinio procedat quando optatur ſola temporalitas abſque titulo: ſecunda verò procedat quando optatur titulus, veluti quando portionarius optat Canonicatum, vel Canonicus Dignitatem: & ita opiniones conciliando diſtinguit Conat. *in capit. alma mater, part.1. §. 7. ſub numero 4. de ſentent. excommunic.* Gonzal. *ad reg.8. gloſ. 34. numero 65.* & in hac diſtinctione reſidet Monet. *in tractatu de opt. canonic. capite 4. quæſtion.2. numero 30. verſicul. non tertium, & verſic. limitanda verò.* Quando enim noua dignitas, vel nouus titulus acquiratur per optionem, excommunicatus repellendus eſt; quia licèt non amittat beneficia iam obtenta

inhabilis tamen eſt ad obtinenda:idem Ricciul.*lib* 4. *cap.*6.*n.*27. per text. *in cap.poſt alaſt.de cleric. excommunic.miniſtrant.*

9 Quod autem de excommunicato dictum eſt, eadem ratione procedit in eo qui fuerit ſuſpenſus, vel interdictus: Barboſ. *alleg.*72. n.97 & 98. hi enim à beneficiis obtinendis arcentur; ita vt nec eligi, nec
10 præſentari poſſint; † aut Eccleſiæ ſeruire, aut adminiſtrare;quia adminiſtrando fiunt irregulares: vt ibi probat Barboſ.& Garc *de beneſic.part.*7.*c.*14 *n.*1.&
11 *ſequentib.* † Sed tamen in prouiſionibus Apoſtolicis fit abſolutio non ſolum ab excommunicatione, ſed etiam à ſuſpenſione, & interdicto, ad effectum conſequutionis illius gratiæ.

12 Secunda ratio principalis, quæ proderat dicto Canonico, quem Epiſcupus excommunicauerat; ea eſt, quod quando excommunicatio nulla eſt, & iniuſta,nullum poteſt producedere effectum: Couar.*in dicto c. alma mater*,*n.*5.Garc. *d.p.*7. *n.*118. Idem procedit in eo cui iniuſtè facta fuit prohibitio ingreſſus Eccleſiæ.Barboſ.*dicta alleg* 53.*n.*176.Sanch. *conſilior. moral.lib.*2.*c.*2.*dub.*10.*n.*9.

13 Iniuſtitia autem, & nullitas excommunicationis,& interdicti à choro.in caſu de quo agitur, conſiſtit in eo quod præcipitanter, ſine cauſæ cognitione, nullis legitimis informationibus præcedentibus, ſub prætextu delicti notorij,de quo non conſtabat, & in ſpretum appellationis ſæpiùs interpoſitæ, Epiſcopus,ſeu eius Vicarius proceſſit ad interdictionem chori, donec dictus Canonicus ſe ſuper delicto,de quo accuſabatur,purgaſſet; & vlterius videns dictum Canonicum qui appellauerat, & per appellationem ſuſpendebat effectum ſententiæ, ſeu declarationis interdicti, mandauit vt ab officiis diuinis ſuperſederetur, tandémque ad declarationem & denunciationem publicam dictæ excommunicationis proceſſit: quæ omnia manifeſtam continent iniuſtitiam; nemo ſiquidem pendente accuſatione ſuſpendi debet: *cap. omnipotens* 4. cum *ibi* notatis,*de*
14 *accuſat*, † Adeo vt nec prætenſa delicti notorietas hanc ſuſpenſionem iuſtificare potuerit; quia cum ageretur de delicto facti tranſeuntis,de eo conſtare debebat per informationes apud acta:Farinac. *q.*21. *n.*88.& 99.

15 Immò tenebatur Epiſcopus, ſeu eius Officialis deferre appellationi per Canonicum interpoſitæ: quia licèt regulariter à ſententia declaratoria excommunicationis, vel interdicti, non detur appellatio ſuſpenſiua, ſed tantum deuolotiua; tamen hoc non procedit quando appellatio præcedit excommunicationem, prout in hoc caſu: *cap. de appellat.cap.licet, de ſentent. excomm. in* 6. *cap. præterea* 40. *de appellat.* Sanch. *conſil. moral.lib.*3. *cap. vnico dubit.*32.*n.*217.

Rurſus à declaratione excommunicationis, aut
16 interdicti, datur appellatio ſuſpenſiua. ſi lata fuerit ob non paritionem, præcepto facto ſub comminatione excommunicationis, vel interdicti, à quo præcepto & comminatione fuerat appellatum:eſt enim hoc caſu huiuſmodi ſuſpenſionis, aut interdicti declaratio nulla prorſus, & inualida:Salgad.*de reg. protect.p.*2.*c.*5.*n.*17.per text.*in cap.dilecti* 52.& *ibi* Abbas *de appellat.*

Hæc cum ita ſe habeant,concluſum fuit, dictum
17 Canonicum non debere ob huiuſmodi excommunicationem terreri; ſed tamen abſolutionem ad cautelam petere debere à Iudice ad quem, qui illam confeſtim requirenti concedere poteſt, ſi conſtiterit excommunicationem eſſe iniuſtam:vt notat Barboſ. *in cap.per tuas* 40.*n.*2.& 3.*de ſentent. excomm.*Couar. *dicto cap.alma mater,p.*1.§.12.*n.*7.*verſic.immò licet*, vbi dicit fauore animæ,abſolutionem concedi poſſe non obſtante appellatione.

CAPVT CXXVII.

Epiſcopo recuſante aliquem ad ſacros Ordines admittere, quomodo procedendum ſit. Poſſeſſor beneficij manualis qua ratione remouendus ſit, tam de iure Gallico, quàm ex iuris communis diſpoſitione. Epiſtolam decantare, vtrum cogi poſſit Subdiaconus per Epiſcopum. Conſuetudo poteſt introduci ſuper inobſeruantia ſtatuti Eccleſiæ: & vtrùm Epiſcopus illam reuocare poſſit circa collationem beneficiorum. Cauſæ Epiſcoporum coram quibus Iudicibus tractandæ ſint, ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur.

1. *Ab Epiſcopo recuſante aliquem ad ſacros Ordines admittere, datur appellatio.*
2. *In beneficiis manualibus non licet in Gallia poſſeſſorem ſine cauſa remouere.*
3. *De iure communi licet remouere poſſeſſorem beneficij manualis, ceſſante dolo.*
4. *In beneficiis certum Ordinem requirentibus ſufficit habilitas habitu,licèt non actu.*
5. *Epiſtola de iure cantari debet per Subdiaconum.*
6. *Sed conſuetudo eſt in contrarium,quæ ſeruanda eſt.*
7. *Epiſcopus,& Synodus derogare poſſunt conſuetudini Eccleſiæ,ſi non ſit rationabilis.*
8. *Prouiſio Papæ de beneficio manuali ad vitam, reddit beneficium perpetuum ſi fiat ex certa ſcientia, & cum derogationibus opportunis.*
9. *Statutum Capituli per contrarium vſum poteſt tranſire in deſuetudinem.*
10. *Ampliatur,vt procedat etiam ſi ſtatutum eſſet authoritate Apoſtolica confirmatum.*
11. *In poſſeſſorio iuris conferendi beneficia, attenditur conſuetudo, & vltimus actus.*
12. *Pro fabrica, & ornamentis Eccleſiæ, & iure cappæ quæ pro illis ſoluitur, quilibet particularis agere poteſt.*
13. *Archiepiſcopus non poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus maioribus, aduerſus Epiſcopos, eorúmue ſuffraganeos intentatis.*
14. *Cauſa Epiſcoporum ciuiles, vel minores criminales tractari poſſunt coram Concilio prouinciali, vel deputatis per illud.*

ORta controuerſia inter Capitolum Eccleſię cuiuſdam Cathedralis, ſuper diuerſis prætenſio- 1
nibus Capituli, & particularium. Quæſitum in primis fuit quomodo ſibi conſulere deberet Clericus, qui in eadem Eccleſia beneficium obtinens ad ſacros Ordines promoueri deſiderabat, quos Epiſcopus ipſi conferre recuſabat,ſub diuerſis prætextibus minùs tamen iuridicis. Cui reſponſum fuit ipſum debere formiter corã Epiſcopo comparere,ipſumque requirere de ſibi ſacros Ordines conferendo,attento quod iam minores fuerat legitimè conſequutus;offerendo ſe ſubiicere cuicumq;examini:& in caſum recuſationis,aut denegationis appellare.& recurrere ad Legationem, in qua obtinebit commiſſionem directam alicui ex viciniorìbus Epiſcopis;attẽto quod Eccleſia erat

etat ſita in prouincia, ad quam extendebantur fa-
cultates Legationis; hanc enim appellationem ad-
mittendam eſſe teſtatur Rot. *deciſ.*10. *p.*1. *diuerſor.*
Maſſobr. *in praxi concurſus, requiſito* 5. *dubio* 5. *per*
totum, Gonxales. *ad regul.*8. *in annotat. ad gloſſam* 9.
§.1.*n.*184. *& ſequentibus.*

2 Secundum dubium verſabatur circa deſtitutio-
nem Diaconi, & Subdiaconi dictæ Eccleſiæ capitu-
lariter factam cum ſubrogatione aliorum in locum
ipſorum: In qua quæſtione certum eſt, quod ſi be-
neficia iſta eſſent perpetua, talis deſtitutio fieri non
potuit, ſed ſolum quæſtio eſſe poteſt, caſu quo hu-
iuſmodi beneficia eſſent manualia, & amouibilia:
hoc enim præſuppoſito, potuit Diaconus, vel Sub-
diaconus amoueri, dummodo iuſta adeſſet cauſa: ſi
enim cauſa deeſſet, non potuiſſet Diaconus, aut
Subdiaconus amoueri, prout in Gallia plurimis
præiudiciis declaratum fuit: & nos diximus *tom.*1.
3 *queſt. beneſic. part.*2.*c.*1. §.6. *n.*15. † Verùm ceſſante
dolo, ex depoſitione iuris communis admitteretur
reuocatio, cùm remouens vtatur iure ſuo, Geminian.
*in cap. cum ſingula, n.*10. *de præbendis in* 6. Gratian.
*diſcept. forenſ. cap.*167. *n.*27.

4 Suppoſitâ autem iuſtâ remotionis cauſâ ſufficit
quod ſubrogati ſint in tali ſtatu, vt poſſint ad ſub-
diconatum, & reſpectiuè diaconatum promoueri,
niſi aliud reſultet ex ſtatuto, maximè ſi talis ſit Ec-
cleſiæ conſuetudo: ſufficit enim in quibuſcumque
beneficiis Ordinem certum requirentibus, quod
quis ſit capax habitu, licet non actu: *cap. commiſſa* 35.
de elect. in 6. Pariſ. *de reſignat. lib.*4. *queſt.*9. *numero*
36. *&* 37. Seraphin. *deciſ.*1328. *numero* 4. Præſer-
tim verò prædicta locum habent ex eo, quòd ta-
les ſubrogati erant in ſtatu promotionis; nec per
eos ſtabat, ſed per Epiſcopum, qui ſine legitima cau-
ſa promotionem recuſabat: vt probatur in Conci-
lio Tridentino, *ſeſſ.*24. *cap.*12. *de reformat.* ibi: *aut*
in tali ætate, vt intra tempus à iure, & ab hac ſancta
Synodo ſtatutum initiari valeat, & tradit Barboſ. *ad*
*dictum Concil. d.c.*12. *n.*52.

5 Tertium dubium verſatur circa decretum fa-
ctum per Epiſcopum, quo mandauit quod Subdia-
conus teneatur cantare epiſtolam in Miſſis maio-
ribus. Circa quod notandum eſt, quod munus can-
tandi epiſtolam de iure ad ſolos Subdiaconos, non
autem ad conſtitutos in minoribus Ordinibus ſpe-
ctat: *cap. ſi ſubdiaconus*, 34. *diſtinct. & cap.*3. *de vita*
& honeſt. clericor. & ibi Gloſſ. *in verbo, Epiſtolam.*
Hoſtienſ. Innocent. Abb. & Ancbar. qui tamen di-
cunt hoc malè ſeruari; prout non ſeruatur in effe-
ctu, maximè vbi deficiunt Subdiaconi: poſſe ta-
men per ſimplices clericos dici lectiones matuti-
naa, & prophetias, ſed hoc debere eſſe ſine ſo-
6 lemni apparatu. † Verùm probata conſuetudine
in contrarium, illa ſeruanda eſt: ex Barboſ. *de iure*
*Eccleſ. vniuerſ. lib.*1. *cap.*37. *num.*31. vbi dicit aliqui-
bus in locis epiſtolam cantari per Acolytos, quod
apud nos in multis Eccleſiis inferioribus obſeruari
7 videmus. † Suppoſita autem hac conſuetudine, ni-
hilominus potuit Epiſcopus contra talem conſue-
tudinem decernere, & pariter Synodus, in qua po-
teſt derogari conſuetudini particulari alicuius Ec-
cleſiæ: vt teſtatur Maſſobrinus *in tract. de ſynodo,*
*cap.*4. *dubio* 58. (dummodo tamen talis conſuetudo
non eſſet rationabilis:) quamuis etiam fuiſſet iura-
mento firmata, vt docet Maſſobr. *loco cit. num.*4.
Sed iſta conſuetudo ſatis rationabilis videtur, pro-
pter generalem obſeruantiam in his partibus in
plurimis Eccleſiis; niſi tamen ſtatutum Eccleſiæ eſ-
ſet in contrarium.

Poterit autem dictus Subdiaconus ſibi conſu- 8
lere, quatenus ſubdiaconus ſit amouibilis, recur-
rendo ad ſummum Pontificem, & ab eo obtinendo
prouiſiones dicti beneficij ad vitam, quo caſu non
poterit per Epiſcopum, vel Capitulum remoueri:
Pariſ. *de reſignat. beneſ. lib* 2. *queſt.*11. *num.*8. dum-
modo prouiſio Pontificia facta fuerit ex certa ſcien-
tia, cum derogatione ſtatuti & conſuetudinis: Pa-
riſ. *ibid. n.*10. Gigas *de penſionib. queſt.*15. *n.*3. *&* 4.

Supererat alia difficultas petita ex ſtatuto dictæ
Eccleſiæ, quo cauetur quod ius patronatus, ſeu in-
ſtitutio Diaconi, & Subdiaconi, remaneat apud Ca-
pitulum, nec Epiſcopus eos ſine Capitulo, nec Ca-
pitulum ſine Epiſcopo poſſit inſtituere vllo mo-
do: & propterea cùm dubitaretur vtrùm ſolus Epiſ-
copus, aut ſolum Capitulum ſine Epiſcopo poſſet
inſtituere Diaconum, vel Subdiaconum, ex eo quod
dictum ſtatutum non fuerat per plures annos vſu
receptum, quinimò ſolum Capitulum abſque in-
teruentu Epiſcopi ſolitum erat inſtituere huiuſmo-
di Diaconos, vel Subdiaconos: Pro huius dubij re-
ſolutione diſtinguendum eſt poſſeſſorium à peti-
torio. Siquidem in petitorio neceſſariò probandus
erit non vſus ſtatuti: † cùm de iure ſtatutum Capi- 9
tuli tolli poſſit per contrarium vſum, & tranſeat in
deſuetudinem: Tuſch. *in verbo, Statutum, concluſ.*
454. *n.*1. † Quod procedit etiamſi ſtatutum fuiſ- 10
ſet authoritate Summi Pontificis confirmatum: vt
teſtatur Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*365. *num.*2. quia
omnes conſtitutiones per Papam confirmatæ cen-
ſentur ſub illa conditione, *quatenus moribus vten-*
tium recipiantur: vt *ibid.* probat Gratian. † In poſ- 11
ſeſſorio tamen, attendendus erit vltimus ſtatus: *cap.*
conſultationibus, de iur. patronat. Duran. *deciſ.*377.
*n.*6. & conſuetudo magnam vim habet in materia
collationis beneficiorum: vt tradit Rot. *deciſ.*100.
*n.*7. *p.*4. *recent. tom* 1.

In eadem cauſa dubitatum fuit, vtrùm daretur 12
actio pro ſolutione iuris cappæ, quod datur per in-
gredientes pro ornamentis Eccleſiæ: de quo nos co-
pioſè egimus ſuperiùs *p.*1. *c.*47. Addendo quod pro
iſtis iuribus Eccleſiæ competentibus, pro fabrica &
ornamentis ipſius, quilibet particularis agere poteſt
nomine Eccleſiæ, ex notatis per Gratian. *diſcept. fo-*
*renſ. c.*358. *n.*12. 13. *&* 14. Ideò pro deciſione huius
quæſtionis videnda ſunt tradita *d.c.* 47.

Similiter dubitatum fuit vtrùm Epiſcopus poſſet 13
ad inſtantiam Capituli conueniri coram Archiepiſ-
copo; Cui dubitationi reſponſum fuit affirmatiuè,
quia Archiepiſcopus eſt ordinarius iudex omnium
Epiſcoporum ſuæ prouinciæ, in cauſis tamen ciui-
libus, nam quoad criminales obſeruari debet decre-
tum Concilij Tridentini *ſeſſ.*24. *de reformat. c.*5. vi-
delicet vt cauſæ maiores criminales ab ipſo ſolo
Romano Pontifice cognoſcantur: minores verò in
Concilio tantùm prouinciali terminentur. Quamuis
etiam quoad ciuiles cauſas aliqui Doctores dixerint,
Archiepiſcopum in Suffraganeos nullam habere po-
teſtatem: vt aduertit Quarant. *in Summ. Bullarum,*
*in verbo, Archiepiſcopi authoritas, n.*18. *verſ. Non de-*
ſunt tamen: & videtur ſentire Barboſ. *in d.c.*5. *ſeſſionis*
24. *Concil. Trid. n.*7. Idem Barboſ. *in tract. de Epiſcop.*
*c.*112. *n.*15. † Vera reſolutio eſt, cauſas criminales 14
maiores, quales ſunt eæ, in quibus Epiſcopi de-
poſitio ſeu priuatio interuenire poteſt, ad ſolum
Summum Pontificem pertinere; ciuiles verò, vel
criminales minores illorum, in Concilio tan-
tùm prouinciali, vel à Deputatis per illud co-
gnoſcendas eſſe, & terminandas; quamuis in tali
concilio minor quàm decem Epiſcoporum numerus

interuenitet:vt concludit idem Barboſ.*in dec. Apoſtol. in verbo. Cauſa, collectanea* 139.*n*.6.

CAPVT CXXVIII.

Ad quem ſpectet collatio beneficiorum in Eccleſiis exemptis vacantium;ſicut & illorum vnio, aut vnionis reuocatio. In beneficiis habentibus iuriſdictionem annexam quæ ætas requiratur. Quãdo Epiſcopus ſemel nulliter,aut inutiliter beneficium contulit, verùm poſſit variare, & ad ſecundam collationem procedere.

1. *Prouiſio & collatio beneficiorum in Eccleſiis exemptis ſpectat pleno iure ad ſummum Pontificem.*
2. *Papa eſt Diœceſanus in Eccleſiis exemptis, & ſoli Papæ ſubiectis.*
3. *Legatus tamen de latere beneficia Eccleſiarum exemptarum conferre poteſt.*
4. *Vnio, & reuocatio vnionis in beneficiis Eccleſiarum exemptarum, ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinet.*
5. *Ætas viginti quatuor annorum completorum requiritur in Dignitate habente curam animarum annexam,idque tempore collationis.*
6. *In Gallia iudicatum fuit ius Regaliæ ſuper beneficiis, locum etiam habere in prouinciis regno nouiter vnitis.*
7. *Quando Epiſcopus contulit indigno,non poteſt alteri idoneo beneficium conferre.*
8. *Limita vt hoc dumtaxat locum habeat, quando collatio facta fuit ab eodem Ordinario, & eodem iure.*
9. *In collatione neceſſaria Epiſcopus poſt primam collationem inutiliter factam, non prohibetur facere, ſecundam.*
10. *Item ſi agatur de diuerſo vacationis genere ſuperueniente poſt primam collationem.*
11. *Variatio non eſt permiſſa Epiſcopo quando res non eſt integra: quod quomodo procedat exponitur.*

VAcante Decanatu, qui prima Dignitas eſt
in quadam Eccleſia Collegiali, apud Sebuſianos,
ſiue *au pays de Breſſe*, Diœceſis Lugdunenſis;
aderant tres concurrentes, quorum Primus fuerat
prouiſus per Eminentiſſimum Cardinalem Archiepiſcopum
Lugdunenſem, qui prouiſus erat dumtaxat
in ea ætate, in qua incapax erat ad ſuſcipiendum
ſacrum presbiteratus Ordinem intra annum: Secundus
prouiſus erat per bullas Summi Pontificis:
Tertius verò electus fuerat à Capitulo einſdem Eccleſiæ,
poſt duos circiter menſes, à dictis prima &
ſecunda prouiſionibus elapſos: cùmque de viribus
dictarum prouiſionum dubitaretur; Cenſui primum
prouiſum ab Archiepiſcopo reiiciendum eſſe duplici
fundamento. Primo, ex defectu poteſtatis dicti
Domini Archiepiſcopi, quia per bullam erectionis
dictæ Eccleſiæ in collegiatam declaratur, Eccleſiam
illam eſſe integrè & pleno iure exemptam ab omni
poteſtate, & ſuperioritate Archiepiſcopi, ſui Ordinarij:
1 † ratione cuius exemptionis collatio beneficiorum
eiuſdem Eccleſiæ ſpectat ad ſummum Pontificem
priuatiuè: Gloſſ. & DD. *in Clement. vnica de
ſuppl.neglig. prælat. & in Clement. vnica, de rer. permut.*
Rebuff. *in praxi, tit.de permut.n.*20. *verſic.ſi verò
Eccleſia permutanda*. Pariſ. *de reſignat.lib.*3.*q.*11.*n.*2.
Coebier *de iuriſdict.in exemptos,p.*4.*q.*25. & 27. & *in
tract. de permut. benefic. p.*1.*c.*34.*n.*1. Æneas de Falconib.
*in tract. de reſeruat. q.*2. *principali, n.*12. *verſic.
Sexta de beneficiis.* † Quod intelligendum eſt de 2
beneficiis exemptis, & ſoli Papæ ſubiectis: quia Papa
dicitur iſtorum Ordinarius; *cap. authoritate* 4. *de
priuileg. in* 6, *cap. nulla, diſtinct.*93. & ibi Gloſſa Cocbiet.
*d.c.*34.*de permut.* † Si tamen ageretur de bene- 3
ficiis ſitis intra Legationem, collatio poſſet fieri per
Legatum etiam de beneficiis exemptis: Gloſ. *in verb.
Sedis Apoſtolicæ, dicto c.*4. *de priuileg. DD. in cap. ſi
Abbatem* 36. *de election. in* 6. ibi, *ei tamen ab alio* Pariſ.
*in dicto tract. de reſignat. lib.*7. *q.*11. *n.*37. † Si- 4
cut vnio beneficiorum exemptorum,& reuocatio illius,
ſpectat ad ſolum Papam: Rebuff. *in praxi, tit. de
vnion.reuocat.n.*22. & *ſuper concordatis Germaniæ,q.*12.
*n.*8 quia Superior exemptorum eſt ſolus Papa, vel
Legatus de latere. Supradicta tamen intelligenda ſunt
quatenus D. Cardinalis non haberet indultum ſufficiens,
aut illo vſus non fuiſſet.

Secundus defectus dictæ prouiſionis conſiſtebat 5
in defectu ætatis: quia per ſtatuta eiuſdem Eccleſiæ,
ſeu per Bullam erectionis illius in Collegiatam,
conſtat Decanum habere iuriſdictionem in foro interiori
& exteriori, itavt prouiſus debuiſſet habere
ætatem viginti quatuor annorum completorum
tempore prouiſionis;cùm tamen eſſet in vigeſimoſecundo
ſuæ ætatis anno conſtitutus: *cap.cum in cunctis*
7.§.*inferiora.de elect.*& ibi Barboſ.*n.*30. Garc. *de benefic.p.*7.*c.*4.*n.*65.

Ita vt non ſit opus recurrere ad alias quæſtiones, 6
quæ in facto proponebantur; nempe vtrum regulæ
Cancellariæ locum habeant in dicta patria *de la
Breſſe*; & vtrùm in ipſa locus ſit reſeruationibus
Apoſtolicis; in qua tamen quæſtione, negotio diutius
agitato, fuit aliàs declaratum prouincias regno
annexas eodem iure niti,quo antiquæ regni portiones;
& ideo ius Regaliæ locum habere etiam in dicta
prouincia *de la Breſſe*, vt videre eſt apud Louet.
& *ibid.* Addent. *littera R.n*58. & apud Tournet. *in
ſua collectione arreſtor.littera R.n.*80. adeo vt prohibitum
fuerit aduocatis, ne contrarium de cætero conſulerent:
quod vtrum bene, vel male fiat, meum non
eſt iudicare.

Similiter inutilis etiam erat hoc caſu alia quæ- 7
ſtio propoſita, vtrùm Archiepiſcopus poſt factam
ſemel collationem nullam, vel inutilem,poſſet procedere
ad ſecundam validiorem? In qua quæſtione
Additio ad Louet. *littera P.n.*35 *in fine*,verſic. *le collateur
ordinaire*, dicit, quod ſi collator ordinarius
contulerit beneficium perſonæ indignæ, conſumpſit
ius ſuum conferendi pro illa vice, adeo vt non
poſſit amplius conferre alicui digniori: *cap.cum in
cunctis* 7. §. *final. de election. cap. inter dilectos* 11. *de
exceſſib. prælat.* † Quod eſt verum, quando ambæ 8
collationes factæ fuerunt ab eodem Ordinario, &
eodem iure; tunc enim prima collatio impedit ſecundam:
Rebuff. *in tract. nominat.q.*17.*n.*21. *verſ. nec
obſt.* Sed hoc procedit cum diſtinctione per nos allata
*ſupra, p.*1.*c.*33.*n.*19. vbi hæc quæſtio diffuſiùs explicata
fuit. † Si enim agatur de collatione neceſſa- 9
ria, qualis eſt ea quæ fieri debet in fauorem Graduatorum,
& aliorum expectantium, admittitur variatio,
& ſecunda collatio Epiſcopi. † Similiter ſi age- 10
retur de diuerſo genere vacationis ſuperueniente
permutatione,aut per mortem titularis,veluti ſi Ordinarius
contuliſſet alicui, qui poſtea in ius vocatus
fuiſſet ab alio prouiſo de eodem beneficio, qui
poſtea decederet lite pendente, poſſet Ordinarius
iterum conferre alicui Tertio capaci, abſque eo
quod

Google

quod primus per eum prouiſus conqueri poſſet de huiuſmodi variatione ; quia prouiſio facta dicitur ex nouo vacationis genere : vt explicatur *loc. citato*, Add. ad Louet.*num.*25.*circa finem*.aduertendo quod loquimur de beneficiis Galliæ quæ ſubiacent colla-
2 tioni Ordinarij quamtumuis litigioſa. † Et quod 10 caſibus,in quibus Epiſcopus poteſt variare , illud ei permiſſum non eſt,quando res non eſt integra, qualis eſſe deſinit per prouiſionem Papæ : vt dicit Lotter. *de re beneficiar. lib.*2. *quæſt.*21. *num.*73. Vbi idem dicit ſtatuendum,quando aut ex temporis lapſu , aut ex appellatione interpoſita , poteſtas conferendi deuoluta eſt ad Papam , aut aliàs ab Epiſcopo interciſa. Atque ex his prouiſus ab Archiepiſcopo cauſam ſuam amplius proſequutus non eſt.

CAPVT CXXIX.

De tranſlatione Epiſcopi,vel Abbatis,ab vna Eccleſia ad aliam, cuius authoritate fieri debeat ; & cuius ad id conſenſus requiratur ; & quibus ex cauſis fieri debeat ; & vtrùm in illa requiratur citatio Conſulum loci. Quæ ſint iuſtæ cauſæ tranſlationis? Et quòd ſolus Epiſcopus illam facere non poſſit , præſertim quando agitur de Eccleſia exempta.

1. *Tranſlatio perſona Epiſcopi ab vna ad aliam Eccleſiam , fieri non poteſt inconſulto Romano Pontifice.*
2. *Vna Eccleſia , aut Sedes non poteſt ad aliam transferri ex ſola Ordinarij authoritate.*
3. *Vtrùm tranſlatio Eccleſia Abbatialis fieri poſſit authoritate Ordinarij.*
4. *Solam Ordinarij authoritatem ſufficere tenet Abbas , cuius opinio examinatur.*
5. *Plus eſt Eccleſiam transferre, quàm vnire.*
6. *Per tranſlationem iura & priuilegia Eccleſia tranſlata transferuntur in aliam Eccleſiam; per vnionem verò retinentur.*
7. *Mutatio ſtatus Eccleſia Epiſcopis prohibita eſt.*
8. *Epiſcopus Eccleſiam ſacularem non poteſt conuertere in Regularem ſine commiſſione Sedis Apoſtolica:reprobata opinione Moneta in contrarium.*
9. *Epiſcopus non habet poteſtatem transferendi Sedem Abbatialem in aliam ciuitatem.*
10. *Epiſcopus non poteſt transferre Eccleſiam exemptam , ſed hoc ſpectat ad ſolum Summum Pontificem , non obſtante quacumque contraria conſuetudine.*
11. *Epiſcopus non poteſt reuocare tranſlationem Summi Pontificis authoritate factam.*
12. *Clauſula irritantes reddunt nulla omnia geſta per inferiores in praiudicium illarum.*
13. *Quando agitur de Sede Abbatiali , tractatur de intereſſe Regis vt fundatoris.*
14. *Tranſlatio Sedis Abbatialis exigit citationem Abbatis pro ſuo intereſſe.*
15. *Conſules licèt non ſint citandi in vnione , aut tranſlatione Eccleſia , tamen illorum rationes ſunt conſideranda.*
16. *Qua ſint iuſta cauſa tranſlationis Eccleſia? remiſſiuè.*
17. *Ius conferendi deuoluitur ad Papam propter negligentiam collatorum inferiorum.*
18. *Prabenda praceptoris non confertur tanquam beneficium, ſed vt quid temporale, ex ordinatione Regia.*

CVM olim monaſterium Ordinis Sancti Benedicti diœceſis Nemanſenſis,immediate ſubditum & dependens à Sancta Sede Apoſtolica fuiſſet reductum ad ſtatum ſæcularem,& tranſlatum ad Eccleſiam cuiuſdam loci populoſi in eadem diœceſi constituti , & Epiſcopus loci Ordinarius ad inſtantiam Capituli dictæ Eccleſiæ collegialis , & ſingularium perſonarum illius , per ſuam ſententiam declaraſſet , quod donec aliter per Chriſtianiſſimum Regem prouiſum & ordinatum fuiſſet , interim ne ſeruitium diuinum intermitteretur , per modum prouiſionis tantùm permiſſum eſſe dicto Capitulo, & ſingularibus perſonis eiuſdem,ſe transferre ad locum vicinum , & ibidem facere ſeruitium diuinum, eodem modo quo fiebat in primo illo loco , & ſub certis oneribus & conditionibus in dicta ſententia contentis. Conſules & habitatores dicti primi loci, dubitarunt in primis , vtrùm Epiſcopus habuerit iuriſdictionem ad procedendum ad prædictam tranſlationem, & vtrùm proceſſuta de ſuper coram ipſo facta,eſſet valida?

Præterea cum in dicta Eccleſia quædam beneficiaturæ fuiſſent ſubrogatæ in locum Canonicorum minorum , vtrum vacantibus talibus beneficiaturis, ſuper quibus nulla fuit facta prouiſio , locus ſit impetrationi illarum.

Denique fuit quæſitum , vtrùm præbenda præceptorialis , in eadem Eccleſia conſtituta , exigat in præceptore ſeruitium perſonale, & dicto præceptore in ſui muneris exercitio negligente , vtrum deſtitui poſſit,& aliàs quomodo prouideri debeat.

Quod attinet ad Eccleſiæ collegiatæ tranſlatio- 1
nem in alium locum , ſeu oppidum ; dixi eam nullo modo ſubſiſtere poſſe : ſupponendo quod duo ſunt tranſlationum genera. Vna eſt tranſlatio perſonarum , de qua *in c.*1. *& toto titulo,de tranſlat. Epiſcop.* quando Epiſcopus, aut alia perſona,ab vna ad aliam Eccleſiam transfertur : & hæc fieri non poteſt ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ , quia cùm agitur de cauſis grauioribus , cognitio ad ſolum Summum
Pontificem ſpectat. † Altera eſt tranſlatio Eccleſia- 2
rum,quando vna Eccleſia,aut Sedes ad aliam transfertur;quæ etiam Summo Pontifici fuit reſeruata: vt patet ex *d. c.* 1. *de tranſlat. Epiſcop* ibi, *ſedium muta-*
tiones. † Difficultas eſt,vtrùm verba illa debeant in- 3
telligi de ſola mutatione Sedis Epiſcopalis,non autem de inferioribus ; quia Abb. *in d.c.*1.*n.*3 *verſic.nota quod tranſlationes* , verba illa ſolùm intelligit de
Sede Epiſcopali , non autem de inferioribus. † Ve- 4
rùm Abbas pro ſua ſententia allegat textum *in cap. ſicut vnire* 8. *de exceſſ. prælator. & in cap. penult. de Eccleſ. ædificand.* in quibus tractatur de vnione facienda per Epiſcopum , vel de mutatione ſtatus ſecularis in regularem : ſed ab his ad tranſlationem
argumentum non procedit : † quia plus eſt Eccle- 5
ſiam transferre , quàm vnire : quia vniendo Eccleſiam, vnita retinet ſua priuilegia,& ſtatũ; ſed quando eſt tranſlata , non ſolum perdit ſtatum,ſed etiam priuilegia,vt dixit Rebuff. *in prax. titul. de tranſlat. Epiſcopor. num.*11. & ante eum Lap. *alleg.*68. *incip.*
Queris an liceat. † quia iura & priuilegia Eccleſiæ 6
translatæ transferuntur ad aliam Eccleſiam , ad quam fit tranſlatio : vt fuit deciſum apud Seraphin. *deciſ.* 1149. *num.*16. & ſic textus in dicto *cap. ſicut vnire* , non probat intentionem Abbatis. Quæ etiam non probatur per text. *in dicto cap. penult. de Eccleſ. ædificand.* in quo caſus eſt omnino diuerſus;

cùm ibi agatur de erectione ſecularis in regularem, quod tamen etiam regulariter Epiſcopis pro-
7 hibitum eſt : † quia mutari ſtatus Eccleſiæ dicitur, quando contra Eccleſiæ, aut beneficij fundationem, Eccleſia regularis in ſæcularem, vel ſæcularis in regularem mutatur, vt notat Mooct. *in tractat. de commun. vltimar. volunt. cap. 11. num. 60. & 62.* vbi allegat Gloſſam *in cap. inter quatuor, de religioſ. domib.* quæ tamen dicit contrarium, nempe quod licet Eccleſia ſæcularis in regularem tranſire poſſit, non tamen regularis in ſæcularem : quod & notatur in
8 *d. cap. penult. de eccleſ. ædificand.* † Ideo ſolum remanet reſponſio, quod in caſu *dicti cap. penult.* Epiſcopus non poterat mutationem illam facere propria authoritate, & ideo opus fuit commiſſione ſpeciali ſummi Pontificis: vt patet ex verbis *d. cap. penult.* ibi, *authoritate Apoſtolica indulgemus* : & hanc reſponſionem affert Rebuff. *in d. tit. de tranſlationibus Epiſcoporum, num. 11.* dicens, *quod ſi Papa indulget Epiſcopo, ergo Epiſcopus ſine Papa indultio hoc facere non poterat.* Igitur in caſu noſtro verius eſt, Epiſcopum non potuiſſe inconſulto Summo Pontifice facere tranſlationem Eccleſiæ in alium locum, cùm in ipſa reſideret Sedes Abbatialis, quæ per Bullam dictæ erectionis & ſæculariſationis fuerat reſeruata cum omnibus eius prærogatiuis, & præeminentiis, in
9 fauorem primæ Dignitatis dictæ Eccleſiæ: † Adeo vt Epiſcopus non habuerit iuriſdictionem in transferendo Sedem Abbatialem in alium locum ; cùm hæc ſit de cauſis maioribus, & Sedi Apoſtolicæ reſeruata per text. *in d. cap. 1. in verbo, Sedium mutationes, de tranſlat. Epiſcop.* quem etiam in Sede Abbatiali locum habere aſſerit Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 12. num. 38.*

10 Quod ex eo multò magis procedit, quia per dictam bullam Apoſtolicam, Abbas, ſeu prima Dignitas habent intra Abbatis, nec non Capitulum & Eccleſia prædicta eximuntur ab omni, & quacumque iuriſdictione, & ſuperioritate quorumcumque Archiepiſcoporum, & aliorum Ordinariorum : vnde nullus alius poteſt ordinare dictam tranſlationem ex defectu iuriſdictionis, excepto ſolo Summo Pontifice, vt aduertit Hoſtienſ. *in ſumma, tit. de tranſlat. Epiſcopor. colum. 2. num. 4. verſic. excipe exemptos omnes* : & nullus præter Summum Pontificem, Abbatem exemptum ex Abbatia aliò transferre poteſt: Petr. Gregorius *in tit. de reſcriptis, cap. 3. num. 12.* & conſuetudines omnes contrariæ ſunt nullæ & inualidæ, Gloſſa *in cap. cum venerabilis, 7. in verbo, migraſſe, de conſuetudine*, per text. *in c. vlt. de renuntiat.*

11 Accedit præmiſſis, quod cùm iam ſemel dicta Eccleſia authoritate Summi Pontificis fuiſſet tranſlata ad locum illum, in quo reperiebatur tempore prolationis ſententiæ Epiſcopalis, non poterat Epiſcopus per ſuam ſententiam ordinare tranſlationem illius Eccleſiæ, quæ iam antea ad locum illum tranſlata fuerat authoritate Summi Pontificis, quia inferior non poteſt reuocare ea, quæ Superioris authoritate ſtabilita ſunt : *cap. inferior, 21. diſtinct. Clement. ne Romani, de elect. l. finali, Cod. de legib. c. 1. & 2. de confirmat. vtili vel inutili*, Moneta *de commutat. vltimar. volunt. cap. 5. num. 202.* † præſertim
12 ſtantibus clauſulis irritantibus appoſitis in dicta Bulla erectionis, & tranſlationis Apoſtolicæ, olim facta per ſummos Pontifices tunc exiſtentes: quæ clauſulæ eam vim habent, vt omnia per inferiores geſta in præiudicium dictarum Bullarum ſint ipſo iure nulla : ex notatis per Rebuffum *in Concordatis, in tit. de firma & irreuocabil. concordat. ſtabilit. verſic. vltimò notanda eſt.*

Neque poterat aliqua tranſlatio fieri per modum 13
prouiſionis, donec aliter per Regem fuiſſet ordinatum, quinimò debebat in primis & ante omnia conſenſus regius obtineri, cùm ageretur de Sede Abbatiali, cuius nominatio ad Regem pertinet, & ideo de eius intereſſe agitur tanquam fundatoris : vt notat Rebuff. *dicto tit. de tranſlat. Epiſcopor. num. 13.* † Re- 14
quirebatur etiam conſenſus ipſius Abbatis tanquam habentis præcipuum intereſſe : † & licèt ci- 15
ues & habitatores loci non eſſent requirendi, aut citandi, dum facta fuit tranſlatio; tamen illorum rationes erant audiendæ, & conſiderandæ tanquam habentium intereſſe in augmento cultus diuini, & pro eorum conſolatione ſpirituali, quo caſu debent audiri in ſuis rationibus ad impediendam tranſlationem in eorum præiudicium; ſicut eſſent etiam audiendi ad impediendam vnionem dictæ Eccleſiæ, quæ etiam eſt parochialis, vt teſtatur Garc. *de benefic. p. 11. c. 2. n. 205.* Bouchel. *in ſua ſumm. beneficiali, in verbo* Tranſlation, *in fine.* in illis verbis, *appellez ceux qui y ont intereſt*, vbi allegat *Concil. Trident. ſeſſ. 21. c. 7.* & loquitur in caſu ſimili, nempe dum agitur de tranſlatione Eccleſiæ dirutæ. † Præ- 16
ſertim verò, quia tantùm abeſt vt adſit iuſta cauſa tranſlationis, quin potius illa cederet in ruinam Catholicæ Religionis, & ſatisfactionem hæreticorum in dicto loco, in quo Eccleſia ante ſententiam Epiſcopi reperiebatur, exiſtentium; nullàque aderat iuſta cauſa dictæ tranſlationis, ex iis quas enumerat Rebuff. *loco cit. à n. 3. vſque ad 10.* Et propterea concluſum fuit, dictam tranſlationem, vti nulliter, & ſine iuriſdictione factam, nullo modo poſſe ſubſiſtere.

Ad ſecundam quæſtionem reſponſum fuit paucis, 17
quod nulla exiſtente legitima cauſa ſuppreſſionis dictorum beneficiorum, poterunt impetrari in Curia Romana tanquam ad Sedem Apoſtolicam deuoluta, propter magnam negligentiam collatorum ordinariorum, & lapſum tot annorum, quibus durantibus beneficia huiuſmodi fuerunt vacantia, & collatores ordinarij illa conferre neglexerunt, & ſic collatio fuit ad Sedem Apoſtolicam deuoluta : *cap. 2. de conceſſ. præbend. cap. litteras, de ſupp. negligent. prælat.* niſi tamen ſtatus beneficiorum ex perpetuo mutatus fuiſſet in amouibilem, ex legitimis titulis.

Ad vltimam quæſtionem reſponſum etiam fuit 18
breuiter ex ordinatione Aurelianenſi *in 9. articulo*, præbendam præceptorialem non poſſe obtineri tanquam beneficium; immò præceptorem, qui in ſuo munere negligens eſt, deſtitui poſſe ab Epiſcopo, vocatis Conſulibus, & Capitulo Eccleſiæ illius loci; cùm huiuſmodi præbendæ non ſint beneficia, *cap. quia nonnullis 4. de magiſtr.* Bleynian. *de benefic. tit. de locis collegialib. n. 9.* Qua de re nos copioſè egimus *ſupra, c. 17. per totum, p. 1.* & alibi fuſiùs explicabimus.

CAPUT CXXX.

De poſſeſſione beneficij viuo reſignante capienda; & quod attendatur data appulſus curſoris ad Vrbem in beneficiis Galliæ. De differentia patroni Eccleſiaſtici, & laici, circa præſentationem indigni ad beneficium, & priuatione iuris ex tali præſentatione. Quid operetur clauſula, & *aliàs quouis modo*, in reſcriptis appoſita; & de

de clauſula, *ex alterius cuiuſcumque perſona.*

SVMMARIVM.

1. *Intra quod tempus ex regiis ordinationibus poſſeſſio beneficij reſignati capienda ſit.*
2. *In beneficiis Galliæ attenditur data illius temporis quo curſor appulit Romam: & ſub eo tempore expediuntur data.*
3. *Beneficium non vacat per reſignationem, ſed per obitum, ſi reſignatarius non fuerit adeptus poſſeſſionem viuente illo, qui reſignauit in fauorem alterius.*
4. *Patronus Eccleſiaſticus priuatur pro illa vice iure præſentandi, ſi indignum præſentauerit, vel minùs idoneum.*
5. *Patroni laici poſſunt cumulatiuè præſentare ſi minus idoneum præſentauerint, dummodo defectus non ſit ſuper idoneitate requiſita in fundatione.*
6. *Limitatur vt non procedat, ſi præſentatio indigni indignitate criminoſa fuerit ſcienter facta.*
7. *Idem dicendum, ſi laicus fuerit præſentatus ad beneficium ſcienter.*
8. *Præſentatio facta de Clerico qui habet aliquem defectum eſt valida, ſi facta fuerit ſub conditione obtinendæ diſpenſationis.*
9. *Si plures fuerint patroni, illi qui non conſenſerunt præſentationi indigni, non priuantur iure præſentandi pro illa vice.*
10. *Impetratio beneficij eſt valida, quamuis alius quàm verus vocationis modus fuerit expreſſus, propter clauſulas quæ ſolent apponi in ſupplicationibus.*
11. *Beneficium reſignantis in fauorem, vacat per obitum reſignantis, ſi reſignatarius non fuerit adeptus poſſeſſionem viuente reſignante.*
12. *Regula Cancellariæ 46. non obſeruatur in Gallia.*
13. *De iure communi ſufficit narrare in genere quod beneficium vacet.*
14. *Quomodo differant inter ſe vacatio de iure, & vacatio de facto.*
15. *Nullo vacationis modo expreſſo omnis vacandi modus continetur.*
16. *Fallit in impetratione gratiæ* Si neotri, *in qua certus vacationis modus exprimendus eſt.*
17. *Clauſula* quouis modo, *reſpicit beneficium, & non perſonam: ideo adiicienda eſt clauſula*, & ex alterius cuiuſcumque perſona.
18. *Clauſula* quouis modo, *comprehendit etiam vacationem per obitum.*

VAriæ & diuerſæ impetrationes cuiuſdam beneficij ſiti in diœceſi Viuarienſi factæ fuerunt, ex quibus magna lis, & inuolutio oriebatur; ſiquidem *in primis* quæſtio erat de impetratione facta in curia Romana ab eo, qui intra legitima tempora poſſeſſionem adeptus non fuerat: *Secundò*, agebatur de alio qui poſt obitum reſignantis, à patrono Eccleſiaſtico fuerat præſentatus: *Tertiò*, comparebat quidam alius, qui poſt obitum reſignatarij, illud idem beneficium impetrauerat certo modo, tam ob defectum adeptæ poſſeſſionis, quàm ob nullitatem præſentationis factæ per patronum Eccleſiaſticum; qui quidem certomodarius ius ſuum confirmare prętendebat, mediante quadam concordia inita cum eo, qui ius habebat à reſignante, quæ concordia fuerat à Summo Pontifice confirmata ſub reſeruatione penſionis 80. librarum in fauorem dicti impetrantis certo modo.

Verùm, quia dictus reſignatarius vita functus fuerat intra tres menſes à die concordati, nondum capta poſſeſſione in vim huius noui iuris; ſucceſſit quarta difficultas, videlicet ex eo quod ſuperuenerat quartus impetrans ad præſentationem dicti patroni Eccleſiaſtici, prætendens beneficium vacare per obitum dicti reſignatarij.

Videndum igitur eſt primò, vtrùm dictus reſignatarius eſſet fundatus, non capta poſſeſſione niſi poſt ſeptimum menſem à die datæ, & poſt obitum reſignatarij.

Secundò, vtrùm reſpiciendum ſit tempus datæ ſupplicationis, an verò tempus quo expeditionarius recipit epiſtolas, inſtructiones, & ſcripturas neceſſarias pro expeditione.

Tertiò, vtrùm mors reſignatarij ſuperueniens ante adeptam poſſeſſionem, eidem reſignatario nocere poſſit.

Quartò, vtrùm patronus Eccleſiaſticus ceciderit è iure ſuo, ſaltem pro illa vice, ob factam præſentationem perſonæ incapacis.

Quintò, vtrùm impetratio illa *certo modo*, ſubſiſtere poſſit ſub ea forma ſub qua facta reperitur.

Sextò, vtrùm impetratio poſterior facta per obitum reſignantis, poſſit nocere dicto impetranti *certo modo*.

Septimò, vtrùm mors reſignatarij ſuperueniens poſt trimeſtre à die dicti concordati, prędiudicare poſſit dicto impetranti *certo modo*.

Octauò, vtrùm reſeruatio penſionis facta in fauorem dicti certomodarij, ſubſiſtere poſſit, aut vtrùm ipſe poſſit remanere in ſua poſſeſſione, aut illam recuperare, attento quòd dictus tranſigens, & reſpectiuè reſignatarius, nunquam accepit poſſeſſionem dicti beneficij.

Pro clariori explicatione dictarum difficultatum, 1
ſingula capita ſeparatim exponenda ſunt: Et primò quidem aduertendum eſt quod ex edictis Regiis, & nominatim ex ordinatione facta *anno* 1639. conſtitutum fuerat, quod ſi poſſeſſio beneficij non fuiſſet capta infra ſex menſes, & regiſtrata intra duos dies integros ante obitum reſignantis, beneficium vacabat per obitum ipſius reſignantis; & ſic perinde erat ac ſi reſignatio facta non fuiſſet: quod tamen deinde correctum fuit per declarationem *anni* 1647. *art.* 14. per quam fuit ordinatum, quod quilibet reſignatarius teneretur capere poſſeſſionem beneficij reſignati intra triennium, viuente dicto reſignante; alioquin lapſo dicto tempore, reſignationes omnes etiam admiſſæ in Curia Romana, nullæ & inualidæ declarantur.

Vnde ſequitur quod cùm reſignatarius iſte, viuente reſignante numquam poſſeſſionem adeptus fuerit, illius reſignatio nulla & inualida remanet, dictóſque reſignatarius omni & quocunque iure ſibi competenti deſtitutus eſt; cùm beneficium non amplius vacet per reſignationem, ſed dumtaxat per obitum reſignantis: & ſic expedita eſt prima difficultas.

Secundæ verò quæſtionis reſolutio non erit dif- 2
ficilis, inſpecta obſeruatione inuiolabili omnium Curiarum Galliæ, in quibus non inſpicitur data ſupplicationis, ſed potius tempus, dies, & hora quibus curſor miſſus ad Vrbem appullit: quod ſpeciale eſſe Galliæ priuilegium teſtatur Additio ad Louet. *littera M. numer.* 10 *colum.* 4. *verſic.* car les François ont ce priuilege: *& littera B. num.* 13. Et in effectu ſtatim vbi curſores appulerunt Romam, ſollicita-

 tores

tores Galli deferunt ad Datarium Vrbis rotulum,ſeu
liſtam ſuarum expeditionum,quas Datarius regiſtra-
re ſolet ſub illa eadem die, dummodò deferantur an-
te horam mediæ noctis: quod tamen non eadem ra-
tione obſeruatur in beneficiis aliarum Nationum,in
quibus data non deſcribitur ,niſi poſtquam expedi-
tio viſa fuerit per Officiarios, & remiſſa in manibus
Datarij, vt teſtatur Pithæus *in lib. de priuileg. Eccleſ.
Gallic. cap. 21. tit. de probationibus.*

3 Tertiæ difficultatis reſolutio dependet ex tradi-
tis in primo capite; videlicet quod cùm poſſeſſio
non capta fuerit viuente reſignante; beneficium va-
cat per obitum reſignantis, atque ita reſignatio re-
manet ſine effectu; cùm incompatibile ſit vt idem
beneficium eodem tempore ſit vacans per reſigna-
tionem, & per obitum.

4 Ad quartam quæſtionem reſpondetur, eum, qui
ſcienter præſentauit indignum, priuari iure ſuo:
quia patroni Eccleſiaſtici dicuntur eligere, & ideo
ſicut eligentes, ita & ipſe patronus Eccleſiaſticus ſi
inhabilem, vel non idoneum præſentauerit, priua-
tur iure præſentandi pro illa vice: per text. *in cap.
cum in cunctis 7. §. final. de elect.* probatur etiam per
textum & Gloſſ. *in cap. cum vos 4. de offic. ordinar.* &
5 *ibi* DD. † Patroni verò laici,vel Clerici ratione pro-
prij patrimonij ſi minus idoneum præſentent, poſ-
ſunt alium idoneum cumulatiuè præſentare, dum-
modò defectus non ſit ſuper idoneitate requiſita
in fundatione, quia patronus laicus illam non
ſeruando videtur delinquere, & abuti iure funda-
toris, vt fuſiùs explicat Viuian. *de iur. patronat.*
6 *lib.6. cap.7. num 67. & ſeqq.* † Niſi tamen tales pa-
troni laici ſcienter præſentauerint indignum in-
dignitate criminoſa, tunc enim priuantur pro illa
vice: vt per Viuian.*ibid.n.71.*

7 Veluti ſi ſcienter fuerit præſentatus laicus, qui
8 dicitur indignus: *cap. cum adeo, de reſcriptis.* † Va-
let tamen præſentatio facta de Clerico, qui habet
aliquem defectum, ſi fiat ſub conditione obtinendæ
diſpenſationis à Papa, vt deciſum eſt apud Sera-
9 phinum *deciſ.* 1173. *num.1. & 2.* † Quod ſi plures
fuerint patroni, & aliqui non conſentiant præſen-
tationi factæ de indigno, tales non conſentientes
non priuantur iure præſentandi pro illa vice: vt
teſtatur Viuianus *dicto lib.6. cap.7.num.75. verſic. Ad-
de prædictis.*

10 Reſolutio quintæ quæſtionis dependebat ex
lectura prouiſionum: nihilominus tamen generali-
ter loquendo videtur dicendum, impetrationem
certo modo, validam eſſe aduerſus reſignatarium;
qui nullum ius habebat, ſtante maximè nullitate
allegata præſentationis factæ per patronum Eccle-
ſiaſticum. Quia cùm ſoleant in impetrationibus
apponi clauſulæ, *ſiue per obitum dicti reſignantis, ſiue
alio quouis modo vacet*; ideo impetratio erit valida,
quamuis modus alius vacandi fuiſſet expreſſus, vt
per Rebuff. *in forma ſignaturæ, in verbo, ſiue præ-
miſſo.*

11 Et per eamdem rationem reſoluenda eſt ſexta
quæſtio: quia ſufficit quod in ſupplicatione obten-
ta per certo modo datum, modus vacationis per obi-
tum fuerit expreſſus ſaltem tacitè, in vim clauſula-
rum in ſupplicatione appoſitarum, quæ reddunt
dictum impetrantem certo modo fundatum aduer-
ſus impetrantem per obitum poſteriorem in data;
quibus clauſulis deficientibus, impetrans poſterior
eſſet præferendus, vti impetrans per verum vacatio-
nis modum; cùm vt dictum eſt beneficium non
alio modo vacaret, quàm per obitum reſignantis:
præſertim ſi reſignatio (prout in Curia Romana
fieri ſolet) facta fuerit cum clauſula *in fauorem, &
non aliàs*: quia propter dictam clauſulam ius rema-
net apud reſignantem, donec reſignatarius accepe-
rit poſſeſſionem; quam ſi non fuerit adeptus, & an-
te illius adeptionem mortuus fuerit, & poſtea reſi-
gnans moriatur poſt obitum reſignatarij, benefi-
cium vacat per obitum ipſius reſignantis, & per
conſequens vacatio per obitum eſt verus vacatio-
nis modus: Rebuff. *in praxi, tit. de reſignat. condit.
num.*18. Dixi *in primo tomo quæſt. benefic. part.2.
cap.4. §.7. n.3. verſic. & quod reſignatarius.* vbi plures
retuli.

Ad ſeptimam & vltimam quæſtionem reſpon-
detur, quod impetrans certo modo non poteſt fun-
dare ius ſuum ſuper ceſſione ſibi facta per dictum
reſignatarium, cui cùm nullum ius competeret, non
poterat, ex vulgata iuris regula dare quod non habe-
bat: ſed debet præcipuè niti proprio iure propter
impetrationem ab ipſo factam, & clauſulas in ea
contentas comprehendentes vacationem per obi-
tum reſignantis. † Licèt enim ex *regula Cancellariæ* 12
46. non valeat impetratio beneficij facta per mo-
dum in Cancellaria exprimendum, ſed debeat im-
petratio fieri cum expreſſione certi modi vacationis,
ad euitandam incertitudinem; † Tamen ex diſpo- 13
ſitione iuris communis, quod obſeruatur in Gallia,
ſufficit vt exprimatur in genere beneficium vacare,
abſque expreſſione alicuius certi modi vacationis:
vt notat Lapus *allegat.6. num.5.* Lotter. *de re benefi-
ciaria. lib.3.quæſt.8. num.19.* † vbi oſtendit differen- 14
tiam inter vacationem de iure, & de facto: Menoch.
*de arbitrar.caſ.*201. *n.*100. † vbi oſtendit, nullo va- 15
cationis modo expreſſo, omnem vacandi modum
contineri: quod tamen limitat *num.*101. † vt lo- 16
cum non habeat, quando impetratur reſcriptum
gratiæ *Si neutri*; tunc enim vacationis modus ex-
primendus eſt: vt bene explicat Selua *in tract. de
benefic. part 3. quæſt.12. num.21. verſic.15. qualitas,*
vbi hoc fuſe explicatur. Et ſupradicta maximè pro-
cedunt, ſi in ſupplicatione appoſita fuerit clauſula
generalis, *& alias quocumque modo vacet*: nam eo
caſu impetratio erit valida ſi exprimatur certus mo-
dus vacationis, quia tunc vigore illius clauſulæ ge-
neralis comprehendunt omnis modus vacationis:
vt dicit antiquus Gloſſator *ad dictam regulam* 46.
† Sed quia dubitari poteſt vtrum illa clauſula ſit ſuf- 17
ficiens ad validandam impetrationem, quando be-
neficium vacat ex perſona alterius, quàm illius, de
quo dictum eſt; quia illa clauſula generalis *quouis
modo*, reſpicit beneficium, & non perſonam; ideo
ſolet apponi alia clauſula, *aut alterius cuiuſcumque
perſonæ*, quæ reddit validam gratiam, quamuis be-
neficium vacaret ex perſona alterius, quàm illius,
de quo narratum eſt: vt bene oſtendit Selua *dicto
lib.3. quæſt.12. num.21. verſ. Decimaquinta qualitas,
limit.5.*

Et quod dicta clauſula *quouis modo vacet*, ſit vali- 18
da, & comprehendat omne genus vacationis, etiam
per obitum; docet Rebuff. *conſ.73.* & *ſuper Concor-
datis, in tit. forma mandat. Apoſtol. in verbo, Immo da-
tus, verſic. Intellige prædicta.* Præferetur igitur is, qui
impetrauit certo modo, cæteris omnibus poſterio-
ribus impetrantibus beneficium vti vacans per obi-
tum, quia impetratio facta certo modo, quæ eſt ante-
rior comprehendit etiam modum vacationis per
obitum, ex ſupradictis; & ex notatis per Garc. *de
benefic. part.11. cap.1. num.4.* Præferetur etiam pro-
uiſo ad præſentationem patroni, qui cùm ſit Eccle-
ſiaſticus, functus eſt officio ſuo, & excluſus ab vl-
teriori præſentatione, per præſentationem factam
de

de perſona incapaci, vt ſupra oſtenſum fuit, & per conſequens valida etiam erit reſeruatio penſionis in eius fauorem facta,& à Summo Pontifice confirmata, poteritque vigore prouiſionum, de quibus facta fuit mentio, capi poſſeſſio, vel ſi capta iam fuerit confirmari.

CAPVT CXXXI.

De conſtitutione cuiuſdam Ordinis Religioſi, quòd vno, aut duobus Definitoribus abſentibus, Procurator generalis, & eo abſente alij Definitores ſubrogentur. Quid ſi Procurator generalis non fuerit abſens,ſed mortuus; vtrùm caſus mortis,& abſentiæ, æquiparentur. Generales Ordinum an poſſunt leges in Ordine condere, aut conſtitutiones dubias declarare. De electione facta ab eo,qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi. Quod occultè cenſuris irretitus, ſit eligibilis.

SVMMARIVM.

1. *Conſtitutio loquens de caſu abſentiæ alicuius electoris, habet etiam locum in caſu mortis illius.*
2. *Obſeruantia declarat conſtitutionem dubiam, abſque eo quod ſit opus recurrere ad præſcriptionem.*
3. *Generales Ordinum poſſunt condere leges generales in Ordine, & multo magis conſtitutiones dubias declarare.*
4. *Electio facta per eum, qui eſt in poſſeſſione eligendi, eſt valida; quamuis in illo iure fundatus non eſſet.*
5. *Fructus ſpectant ad bonæ fidei poſſeſſionem, quamuis verè dominus non ſit.*
6. *Præſentatus ab eo,qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, inſtituendus eſt; licèt præſentans non eſſet fundatus in illo iure.*
7. *Qui incurrit excommunicationem occultam,eſt eligibilis,quamuis poſtea impedimentum excommunicationis detegatur.*
8. *Geſta per Superiorem ſunt valida,quamuis delictum eius ſit occultum,vel reuocatio illius nondum in notitiam deducta.*
9. *Epiſcopus occultè excommunicatus ſi conferat beneficium, collatio eſt valida.*
10. *Si appellatum fuerit ab electione, talis appellatio tanquam extraiudicialis non impedit quin electus capiat poſſeſſionem.*

IN celeberrimo quodam Religioſorum Ordine conſtitutum eſt, quod in Definitorio generali bis in anno celebrando(quod ordinarium vocant)ſi vnus vel duo Definitores abſint,tali caſu Procurator generalis, vel eo abſente alius, ſeu alij, ſi plures fuerint Definitores, illorùm loco ſubſtituuntur.

Mortuo vno ex quinque Definitoribus antequam adueniſſet tempus Definitorij,ſeuCapituli generalis prouinciæ, quod quolibet triennio celebrari ſolet; alij quatuor Definitores ſuperſtites conuenerunt;& ad alterius Definitoris deputationem proceſſerunt, & Reuerendum Patrem Priorem conuentus Sanctæ Anaſtaſiæ in Definitorem elegerunt: Patres Definitores congregati elegerunt in Priorem Sanctæ Anaſtaſiæ in locum noui Definitoris Reuerendum Patrem Iulianum, Priorem Sancti Ioannis,& in huius locum R.Patrem Bernardum, ſtante renuntiatione dicti Patris Iuliani.

Super quibus dubitatum fuit, vtrùm Capitulum prouinciale fuerit poſtea legitimè congregatum, interueniente Procuratore generali tanquam Definitore;cùm tamen allegentur quędam conſtitutiones Ordinis volentes ipſum non poſſe exercere officium Definitoris, niſi ad hoc per ſecreta ſuffragia fuerit à reliquis Definitoribus electus.

Secundò dubitatum fuit, vtrùm electiones, & concluſiones, omniáque geſta in capitulo prouinciali, ſint nulla; etiam poſito quod dictus R. Pater Procurator generalis non debuerit officium Definitoris exercere.

Tertiò, vtrùm electio R. Patris Iſidori in ſocium conuentus Sancti Sebaſtiani ſit valida, ſuppoſitò quòd fuerit irretitus aliqua cenſura non probata, quę tamen poſtea probari poſſit.

Quartò vtrùm electiones,& proceſſuræ factæ poſt appellationem quorundam ex Patribus, qui receſſerunt à Capitulo,declarantes ſe nolle illi aſſiſtere,ſint nullæ & attentatoriæ.

Ad quas difficultates ſingulariter reſpondendo, ſecundùm ea quæ proponuntur ſuper interpretatione dictarum conſtitutionum, concludendum eſt, nullam fieri debere differentiam inter caſum mortis, & abſentiæ; ita vt conſtitutio quæ mandat vt Procurator generalis interueniat ſine alia electione in locum Definitoris abſentis, effectum quoque ſortiri debeat in caſum mortis; quia non eſt nouum in iure quod † Statutum loquens de caſu abſentiæ, 1
locum etiam habeat in caſu mortis; mortui enim ſunt abſentes, quia nullibi ſunt: vt dicit Archidiaconus *in cap.ſi delegatus,n.1.de offic.delegat.in* 6. & abſentia ob mortem,eſt abſentia perpetua:vt notat Geminian.*in d.cap.ſi delegatus, n.2.* vbi loquitur in terminis ſtatuti loquentis de abſentia:& faciunt tradita per Menoch. *conſ.52.n.76.* vbi loquitur de eo, qui deputatus eſt, abſente Epiſcopo; quod eius ſubrogatio habeat locum eo mortuo.

Cùm igitur per conſtitutionem prædictam Procurator generalis,omnino in caſu abſentiæ interuenire debeat in Definitorio,etiam nullis adhibitis ſuffragiis,quæ per conſtitutionem non requiruntur;ſequitur congregationem Capituli prouincialis ex hoc capite non poſſe de nullitate argui:cùm facta fuerit ſeruata forma dictæ conſtitutionis.

Sed poſito quod aliqua alia adeſſet conſtitutio, quæ hanc veritatem dubiam & obſcuram redderet: plures aliæ concurrunt circumſtantiæ pro validitate congregationis capitularis.

Primò obſeruantia conſtitutionis interpretatiua, 2
cùm ſupponatur bis, & ter ſic fuiſſe practicatum, vt Procurator generalis in locũ demortui Definitoris interuenerit: quæ quidem obſeruantia eſt vera interpres cuiuſlibet conſtitutionis: *cap. cum dilectus* 8. *de conſuetudine*, Crauet.*conſ.* 101.*num.*4.adeo vt non ſit opus præſcriptione;ſed ſufficiat ita fuiſſe obſeruatum per duos,vel tres actus: Decius *in cap.Cum M. Ferrarien. colum.2. verſic. ex ſupradictis, de conſtit.* Menoch.*conſ.*21.*num.*16.& in qualibet re dubia ſęper ad conſuetudinem recurrendum eſt,*cap.*1.cum Gloſſa *in verbo Epiſcopus*, 60. *diſtinct.* Abb. *in cap.cum in cunctis. §. inferiora, n.*11. *in fine, de elect.* Mantic. *deciſ.*129.*n.*3.

Secundò eſt declaratio R. Patris Generalis, qui 3
te

re matutè conſiderata, interuentionem dicti Procuratotis generalis, validam & legitimam deciarauir; quod Generalis facere poteſt. cui licitum eſt in illo Ordine etiam leges generales promulgare, vt teſtatur Lezao. *in ſumm. quæſt. Regular. part.2. cap.13. num.14.* multóque magis leges & conſtitutiones Ordinis & Capitulorum generalium, nec nõ dubia circa ipſas interpretari, & declatare, cùm etiam de iure communi hoc ſpectet ad Geoerales quorumcunque Ordinum; imò hoc neceſſarium eſt pro bono illorum tegimine: vt teſtatur Portel. *in dub. Regular. in verbo Generalis Ordinis, n.6.* & poſt ipſum Lezan. *dicto cap.13. num.14. lib.2.*

4 Ad ſecundam quæſtionem teſpondetur qood cùm Procurator generalis, eiuſque in officio anteceſſores fiut in illa quaſi poſſeſſione interuenieodi in Definitorio, & in electionib. omnes electiones, & alij actus per ipſos facti ſunt validi & legitimi; quia quando quis eſt in quaſi poſſeſſione eligẽdi, electio per eum facta eſt valida, quamuis talis eligens non eſſet fundatus in petitotio, ſeu io iure eligendi: textus eſt expreſſus *in cap. querelam 24. de elect.* cui concordat textus *in cap. conſtitutionibus 19. de iure patronatus.*

5 † Quia cùm electio ſit fructus iutis eligendi, quemadmodum ad bonæ fidei poſſeſſorem fructus rei temporalis pertinet, quamuis re vera dominus non ſit, vt notatur in *cap. in literis 5. de reſtitut. ſpoliat.* Selua *in tract. de benefic. part.2. q.7. num.1.* & eſt textus *in l. bona fidei, ff. de acquir. rer. domin.* ita iſti quaſi fructus debent pertinere ad eos, qui ſunt in poſſeſſione eligendi, aut ſimiles actus faciendi; vt notaot omnes DD. *in d. cap. querelam.* & nominatim Abb. *num.4.* Quibus non abſimile eſt quod dicitur

6 † de eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi: quia præſentatio ab eo facta ſuſtinetur, quamuis poſtea probaretur nullum ius illi competere? Abb. *in d. cap. conſultationibus, num.2. de iure patronatus,* Mantic. *deciſ.360. num.6.* Caualer. *deciſ.609. num.6.* Rot. *deciſ.174. num.2. & 362. num.2. part.5. recent.* Addent. ad Burat. *deciſ.776. n.12.* Lotter. *de re beneficiar. lib.1. quæſt.34. n.26.*

7 Ad tertiam difficultatem reſpondetur, irretitom cenſura, vel excommunicatioce occulta, eſſe elegibilem, & illius electionem tenere, & eſſe validam; quamuis poſtea impedimentum excommunicationis, aut aliud ſimile fuerit detectum & verificatum. Hæc eſt communis Doctnrum reſolotio *in cap. cùm Eccleſia Sutrina 3. de cauſa poſſeſſionis & proprietatis, & in cap. ad probandum 24* & *ibi* maximè Felin. *num.1. & 3. de re iudic.* qui hoc præcipuè locum habere aſſerit, quando agitur de pubbca vtilitate, vel officio publico: per text. *in l. Barbarius Philippus, ff. de offic. Prætoris.* cum odioſum & durum eſſet in hoc præclaro Ordine, res omnes geſtas, & executioni demandatas, & ab omnibus ferè approbatas, non ſine publicæ quietis perturbatione reuocari: faciunt tradita per Sanch. *de matrim. lib.3. diſput.22.*

8 *num.56. & ſequentibus*: † Vbi diſputat an valeant geſta & abſolutio ſacrameotalis per habentem titulum, quando per delictum occultum illum amiſit, vel occultè reuocatus eſt à Superiore? Et concludit geſta per illum eſſe valida; quia retinet poſſeſſionem, qua priuati non poteſt niſi cum cauſæ cognitione: quod ampliat *num.58.* vt locum habeat, etiam ſi priuatio & inhibitio hominis eſſet occulta: quia tunc valent geſta ex communi errore: & ſic fuiſſe deciſum per Rot. *deciſ.176. n.2. poſt ſecundum vol. conſil.* Farinac. vbi concluditur quod geſta ab occulto excommunicato ratione publici officij ſuſtinen-

9 tur: & *deciſ.534. num.3. part.1. recent.* † vbi dicitur quod geſta per Epiſcopum ſunt valida, & collatio beneficij per eum facta, ſuſtinetur ratione publici officij; quamuis eſſet excommunicatus, quando excommunicatio eſt occulta.

Ad vltimam quæſtionem reſponſum fuit, appellationem ab actu electionis interpoſitam noo impedire quin procedatur ad vlteriora, & quin electi accipiant poſſeſſionem illius officij, muneris vel beneficij, ad quod electi ſunt; quia cùm ad electiooem non procedatur in forma iudicij, huiuſmodi appellationes dicuntur extraiudiciales; provt & ſic nominatæ fuerunt ab appellaotibus, quæ propterea non habent effectum ſuſpeoſiuum, nec impediuot quominus electi poſſeſſionem aſſequantur: Lancellot. *de attent. part.2. cap.12. limit.3. num.4. & limit.40. numer.6. & 7.* Gonzal. *ad regul.8. gloſſa 9. §.1. in annotat. num.27.* vbi ſic ſæpiùs in Rota deciſum fuiſſe teſtatur Mareſcot. *lib.2. variar. reſolut. cap.64. num.20.* & dixi *in tractat. de præuent. iudic. p.1. c.32. num.18.* Et ita fuit obſeruatum. 10

CAPVT CXXXII.

De priuilegiis Equitum Hyeroſolymitanorum, ratione exemptionis à ſolutione collectarum, & aliarum impoſitionum, nec non etiam decimarum; tam quoad ipſos, quàm quoad illorum colonos: Et vtrùm illis renuntiare cenſeantur per ſolutiones factas per aliquot annos: Et vtrum ille qui habuit iura principatus in aliquo loco, poſt factam ceſſionem illorum iurium retineat priſtinam exemptionem, in memoriam antiquæ Dignitatis.

SVMMARIVM.

1. *Impoſitio collectarum eſt actus iuriſdictionis.*
2. *Subditi non poſſunt imponere collectas in præiudicium Principis; immò Princeps in caſum neceſſitatis poteſt collectare ſubditos ſuos.*
3. *Immunitas bonorum Principis eſt realis.*
4. *Immunitas bonorum Principis reuiuiſcit, ſi bona per eum alienata poſtea ad ipſum redeant.*
5. *Habentes iuriſdictionem altam & baſſam in aliquo territorio, ſunt immunes à collectis.*
6. *Domini iuriſdictionales ſuccedunt in iuribus Principis, ideo non tenentur ad expenſas extraordinarias Communitatis.*
7. *Bona dependentia ex feudo ſunt immunia à collectis.*
8. *Priuilegium eſt reale quando non conceditur intuitu perſonæ, ſed præcipuè intuitu rei.*
9. *Quando Officium, vel Dignitas expirat cum beneplacito Principis, priuilegia Dignitatis vel Officij retinentur & durant.*
10. *Equites Hieroſolymitani ſunt verè religioſi, & gaudent immunitate Eccleſiaſtica.*
11. *Exemptio Eccleſiaſticorum fundata eſt in Scripturis ſacris, & conſtitutionibus ciuilibus, & canonicis.*
12. *Equites Hieroſolymitani plurima habent priuilegia exemptionis, à Summis Pontificibus; Regibus, & Principibus conceſſa; & nominatim à Principibus Auraicenſibus.*

13. *Equites*

53. *Equites prædicti ſunt exempti à ſolutione Decimarum, & tales per plurima arreſta Curiarum declarati:* & num.15.

54. *Equites prædicti ſunt exempti à Decimis, etiam quoad perſonam colonorum, & firmariorum.*

16. *Solutiones facta in vim decretorum prouiſionalium, non praiudicant ſoluenti.*

57. *Exemptio conceſſa propter merita, cenſetur facta titulo oneroſo, & ideo non fit praiudicium illi qui ſoluit per aliquot annos.*

58. *Solutiones facta per œconomos, & procuratores, aut etiam per Religioſos particulares, non praiudicant Ordini.*

19. *Exemptus licet ſibi præiudicet renuntiando exemptioni, non tamen præiudicat Tertio qui non renuntiauit.*

20. *Solutio coacta non præiudicat ſoluenti.*

21. *Solutio facta per aliquot annos non præiudicat quoad ſolutiones futuras.*

22. *Clauſula decreti irritantis appoſita in priuilegio, facit vt illi non præiudicetur per ſolutiones.*

EQuites Hieroſolymitani propter magna in Chriſtianam Rempublicam merita, varia obtinuerunt à Summis Pontificibus, & à Supremis Principibus, ac Regibus priuilegia: & nominatim exemptionis à quibuſcumque oneribus & impoſitionibus publicis: ſuper quorum executione orta fuit controuerſia in Curia Parlamenti Autaicenſis in qua examinata fuerunt tria fundamenta dictæ inclytæ Religionis: quorum primum pendebat ex eo quòd *anno* 1307. *& die* 22. *Octobris* factum fuit excambium inter Carolum II. Regem Siciliæ, & Hieruſalem. Comitem prouinciæ Forcalquerij, & Pedemontium, & Venerabilem Fratrem Fulconem de Villaret tunc Magnum Magiſtrum Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, nomine eiuſdem Hoſpitalis, de medietate indiuiſa ciuitatis Autaicenſis territorij & tenementi illius, nec non domus nuncupatæ *de la forteresse*, horti, & curiæ contiguæ; non tamen comprehenſis in dicto excambio rebus per dictum Magnum Magiſtrum reſeruatis, videlicet Breui nuncupato *du Prince*, Eccleſia ſancti Ioannis, cum domo & horto contiguis, & omnibus poſſeſſionibus, ac ſeruitiis, in blado, & pecunia, furnis, domibus, & aliis poſſeſſionibus, treſenis, & laudemiis, quæ dictum Hoſpitale habebat intra dictam ciuitatem, & territorium; quæ res reſeruatæ non comprehendebantur in dicta permutatione: remittendo tamen & cedendo dicto Regi & Comiti omne ius quod competebat dicto Hoſpitali in dicta Ciuitate, territorio & diſtrictu; etiamſi conſiſteret in mero & mixto imperio, iuriſdictione alta & baſſa, pedagiis, &c. nec non ſeruitiis ſpectantibus in communi ad Curiam dicti Hoſpitalis & Principis, & viciſſim dictus Rex ceſſit & remiſit dicto Hoſpitali caſtra, & iuriſdictiones, & alia bona deſignata in inſtrumento publico ſumpto per Pelegrinum de Ganaſo Notarium publicum.

Vnde Domini Præceptores dictæ Religionis fundabant primum caput exemptionis, & immunitatis à quibuſcumque collectis, taleis & impoſitionibus dictæ Ciuitatis Autaicenſis, ſaltem quoad bona quæ ab antiquo pertinebant ad dictam Religionem, reſeruata per dictum excambium (quæ dicuntur eſſe eadem, quæ hodie per ipſam poſſidentur:) quia ſupponitur quod ab antiquo titulus Principis in dicta ciuitate præfatæ Religioni competebat, quamuis non dubitetur quin illum hodie amiſerit propter tanti temporis diuturnitatem, quod à tempore permutationis lapſum eſt.

Siquidem impoſitio collectarum eſt quidem 1
actus iuriſdictionis, Salicet. *in l. neminem*, *Cod. de ſa-*
croſanct. Eccleſ. Angel. & Imol. *in l.* 4. *§. actor. ff. de*
re iudic. Calderin. *conſ.* 8. *in fine*, *ſub tit. de conſtitut.*
Alexand. *conſ.* 78. *n.* 8. *in fine lib.* 6. Natta *conſ.* 636.
num. 78. † Et per conſequens cùm ſubditi nullam 2
habeant iuriſdictionem, maximè ſupra Principem,
non poſſunt aliquam collectam imponere in præiu-
dicium ipſius. Immò in contrarium, permittitur
Principi impoſitiones facere ſuper ſuis ſubditis in
caſum neceſſitatis: vt aduertit Petr. Gregor. *de Re-*
public. lib. 24. *cap.* 5. *num.* 3. neque enim quies gen-
tium ſine armis, neque arma ſine ſtipendiis, neque
ſtipendia ſine tributis haberi poſſunt: vt dicit Cor-
nel. Tacit. *libro* 4. *hiſtoria*, & tradit Dinoa *part.* 1.
tract. 3. *reſolut.* 12. & copioſè comprobat Sanfelic.
diſcept. vnica, de donatione tempore belli, *per totam*, &
in propriis terminis Boër. *deciſ.* 213. *num.* 1. per tex-
tum *in l. licitatio*, *§. fiſcus*, *ff. de publican. & vectigal.*
ibi, *fiſcus ab omnium vectigalium preſtationibus im-*
munis eſt. Peregrin. *de iur. fiſci*, *lib.* 6. *tit* 5. *num.* 24.
† Cyriac. *controuerſ.* 141. *n.* 68. *&* 69. vbi vult hanc 3
immunitatem eſſe realem. † Quod locum habet 4
etiam ſi res immunis eſſet alienata à Principe, & ad
eum poſtea iterum rediret: Ciriac. *controuerſ.* 297.
num. 34. *&* 38.

Verum quia qualitas Principis nondum erat probata reſpectu temporis dictæ permutationis, ſaltem ex actis tunc pro parte Religionis exhibitis, conſultius fuit recurrere ad alia fundamenta.

Secundum igitur pro exemptione fundamentum 5
petitum fuit ex eo, quòd certum eſt, dictam Religio-
nem tempore excambij habuiſſe medietatem iuriſ-
dictionis altæ & baſſæ in dicta Ciuitate, eiuſque ter-
ritorio: & per conſequens fuiſſe exemptam à qua-
cumque præſtatione collectarum ipſius Communi-
tatis, quamuis impoſitæ fuiſſent ex cauſa belli: vt
teſtatur Brun. *conſ.* 103. *per totum.* Alciat. *conſ.* 8.
num. 4. *vol.* 3. † quia Domini iuriſdictionales ſuc- 6
cedunt in iuribus Principis, qui non tenetur con-
tribuere ad expenſas, quantumuis extraordinarias
ex cauſa belli: Bertazol. *conſ.* 42. *n.* 1. *lib.* 1. *ciuilium*,
Cyriac. *controuerſ.* 297. *num.* 1. *&* 2. eademque ratio
refertur per Solam *in conſtitut. Sabaud. tit. de iur.*
emphyteut. in decreto, *Licet iure*, *part.* 3. *gloſſ.* 2. *num.* 8.
quem ſequitur Theſaur. iun. *lib.* 1. *quæſt. forenſ.* 8.
num. 3. † attento quod bona, de quibus agitur ſunt 7
dependentia ex feudo, & ea ratione immunia à col-
lectis: Surd. *conſ.* 423. *n.* 26. verſic: *remouetur quintum.*

Neque obſtat ſi opponatur, quod Domini Equi-
tes amittendo iuriſdictionem mediante dicta per-
mutatione, amiſerunt etiam priuilegium quod ſibi
competebat ratione illius. Quia non obſtante re-
miſſione & ceſſione iuriſdictionis retinuerunt bo-
na, cum iuribus & priuilegiis realibus conceſſis po-
tius naturæ & qualitati bonorum, quàm qualitati
perſonarum; † quia perſonæ non erant cauſa pro- 8
xima, & immediata exemptionis: vnde infertur
priuilegium eſſe reale, iuxta diſtinctionem Oldrad.
conſ. 224. *n* 38 *verſic. poſt hoc ad argumenta*: & Baldi
conſ 355. *Præmittendum eſt*, *num.* 5. *verſ. iis præmiſſis*,
lib. 1. Tuſch. *litter. P. concluſ.* 746. *num* 6.

Et de iure, quando Officium, vel Dignitas expi- 9
rauit cum voluntate & beneplacito Principis, pri-
uilegia & exemptiones conceſſæ ratione Dignitatis
remanent in ſtatu, & robore ſuo in memoriam pri-
ſtinæ Dignitatis: *l. vnica*, *Cod. de comit. qui prouinc.*
reg. lib. 12. *l. eam legem* 45 *Cod. de excuſat. muner.*
lib. 10.

Google

lib. 10. Boër. *deciſ.* 246. *num.* 4. *verſic. quinimo videt vt quod ſi retineret.* Burat. *deciſ.* 840. *num.* 2. vbi dicit Abbatiſſam, quæ renuntiauit Abbatiæ ſub beneplacito Summi Pontificis, retinere omnia priuilegia, quibus priùs gaudebat: Guid. Pap. *deciſ.* 577. vbi dicit Conſiliarium qui dimiſit officium ſuum cum beneplacito Principis, gaudere eiſdem immunitatibus, quibus antea gaudebat; licèt *ibid.* Matthæus aſſerat iure Gallico illud non obſeruari quoad Conſiliarios.

10 Tertia ratio dictæ exemptionis, quæ præcipua
& inexpugnabilis eſt, petitur ex origine & qualitate
dictorum Equitum, ac priuilegiis per omnes Prin-
cipes terræ, illorum Ordini conceſſis. In primis ſi-
quidem certum eſt, illos gaudere immunitate Ec-
cleſiaſtica, cùm ſint verè Religioſi, & tales habiti
per totum mundum: Maynard. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 1.
Burat. *deciſ.* 2. *num.* 11. & 20. vbi plures deciſiones
allegantur, & hanc ſententiam communi Doctorum
11 calculo receptam eſſe oſtenditur. † Exemptio au-
tem Eccleſiaſticorum fundata eſt in Scripturis ſa-
cris, & conſtitutionibus ciuilibus & canonicis:
vt videre eſt *cap.* 47. *Geneſeos*, & apud Ioſeph. *libro* 2.
antiquit. Iudaicar. cap. 4. & 7. & *lib.* 1. *Eſdra cap.* 7. &
in Concilio Lateranenſi, *cap. non minus, de immunit.
Eccleſiar.* Plura tradit Laudenſ. ad Plotum, *conſ. vlt.
num.* 8. & copiosè oſtendit Rot. *deciſ.* 139. *per tot.
part.* 6. *recent.* vbi plures deciſiones, iura, & authori-
12 tates allegantur. † Et quamuis ceſſaret generalis
illa conſideratio, dicti Equites habent priuilegia
magis ſpecialia, propter magna merita dictæ Reli-
gionis: vt oſtendit Decian. *conſ.* 51. *num.* 19. & *ſe-
quentibus, vol.* 3. & fusè comprobat Burat. *deciſ.* 391.
per totum: quorum meritorum intuitu Summi Pon-
tifices Clemens VII. Pius IV. & Pius V. Gregorius
XIII. & Gregorius XIV. Clemens VIII. & plures
alij Summi Pontifices conceſſerunt dicto Ordini
Sancti Ioannis Hieroſolymitani exemptionem ge-
neralem ab omnibus cuiuſcumque generis oneri-
bus & impoſitionibus, etiam cauſa belli factis, vt
teſtatur Burat. *dicta deciſ.* 391. *num.* 8. Rot. *in recen-
tiorib. deciſ.* 72. *num.* 6. *par.* 1. & *deciſ.* 65. *n.* 2. *part.* 5.
Burat. *dicta deciſ.* 391. *num.* 8. Eamdemque exem-
ptionem ab omnibus collectis, & impoſitionibus
prædicto Ordini conceſſerunt primi Reges, & Su-
premi Principes, & nominatim Raymundus de Ba-
neio tunc Princeps Auraicenſis, pro vt legitur *in
hiſtoria Melitenſi, ſub titulo*, Des priuileges dudit
Ordre: *fol.* 32. & *ſeqq.*

13 Et in Gallia, dicti Equites per plurima Supre-
marum Curiarum arreſta declarati fuerunt exem-
pti, non ſolum à taleis & impoſitionibus Ciuita-
tum, ſed etiam quod plus eſt à Decimis quibuſcum-
que, teſte Chopin. *de ſacra polit.* , *lib* 3. *tit.* 2. *n.* 9.
† Et hoc non ſolum quoad ipſos, ſed etiam quoad
14 ipſorum colonos, & firmarios ad modicum tempus,
in vim ordinationis Caroli VI. & VII. quamuis
Decimæ ſint de iure diuino, iuxta communem re-
ſolutionem, quatenus concernunt neceſſariam Pa-
rochi ſuſtentationem; quam quidem immunitatem,
vltra Chopin. *loc. citato*, fusè comprobat Louet. *in
ſua recollect. arreſtor. littera D. num.* 37. vbi fusè agi-
tur de exemptione Equitum prædictorum à ſolu-
tione decimarum.

15 In executionem quorum priuilegiorum Senatus Pariſienſis in caſu occurrenti, dum ageretur de contributione facienda pro munitione Regij exercitus, declarauit dictos Equites exemptos ab huiuſmodi contributione, in perſona Commendatoris de Laon, quia indebitè fuerat collectatus pro contributione ſummæ 20000. ſcutorum concernentium dictam Ciuitatem de Laon, poſt illius reductionem ad obedientiam Regiæ Maieſtatis: eadémque ratione latum fuit ſimile arreſtum in fauorem Commendatoris d'Auxerre contra clerum eiuſdem loci, *menſe Maij anno* 1601. vt teſtatur Chenu *in addit. ad Papon. lib.* 5. *tit.* 11. *arreſt.* 15.

Neque nocere poteſt dictis Equitibus ſolutio di- 16
ctarum impoſitionum facta per plures annos. Quia
tales ſolutiones factæ fuerunt in vim decretorum
prouiſionalium; ſine attributione alicuius noui iuris
ipſis partibus; & ita dictis Equitibus non præiudi-
care ex notatis per Rebuff. *in conſtit. Reg.* iii. *de ſen-
tent. prouiſionalib. in præfat. n.* 35. nec non *art.* 1. *gloſſ.* 1.
per totum.

Præterea cùm priuilegium exemptionis conceſ- 17
ſum fuerit Equitibus intuitu meritorum, & peri-
culorum, quæ ipſi quotidie ſubeunt contra com-
munes fidei noſtræ hoſtes; non poteſt illi præ-
iudicare ſolutio per aliquot annos facta: pro vt
deciſum fuit apud Maſtrill. *deciſ.* 96. *numero* 8.
quia tali caſu conceſſio exemptionis habet vim
contractus oneroſi, Peregrin. *conſ.* 7. *numer.* 16. *vol.* 3.
& *de iur. fiſc. lib* 1. *tit.* 3. *num.* 29. Clar. *in* §. *Donatio,
quæſt.* 3. *num.* 1. Menoch. *conſ.* 307. *n.* 7. & *conſ.* 379.
n. 12. & 13. Roland. *conſ.* 13. *vol.* 3. *per totum.* † Item 18
quia ſolutiones factæ per œconomos & procurato-
res non poſſunt præiudicare Religioni, & priuile-
giis ipſius, imo ne ipſi quidem particulares Religioſi
per actus aliquos poſſunt præiudicare priuilegiis
in fauorem Ordinis conceſſis: vt decidit Rot. *co-
ram Merlin.* apud Tamburin. *de iur. Abbat. deciſ.*
104. *n.* 23. & 24. † Licèt enim renuntiatio priuile- 19
gij ſit valida in præiudicium exempti, ex traditis
per Felin. *in cap. cum acceſſiſſem, de conſtit.* tamen huc
non habet locum quando priuilegium reſpicit fa-
uorem alterius, quàm renuntiantis: Rot. apud eum-
dem *deciſ.* 81. *num.* 14. & *ſequentibus.* † Præſertim 20
verò cùm non agatur de ſolutione voluntaria, ſed
coacta, quæ dictis Equitibus præiudicare non po-
teſt: Oſaſc. *deciſ.* 91 *n.* 19. *verſic. Secundo.* † Et in 21
omnem euentum, non noceret pro ſolutionibus in
futurum faciendis: Purpurat. *conſ.* 539. *n.* 26. † ſed 22
ſtantibus clauſulis decreti irritantis, appoſitis in
priuilegiis dicto Ordini conceſſis, non potuit per
tales ſolutiones, Ordini, & particularibus illius
præiudicari: vt notatur apud Burat. *deciſ.* 704. *nu-
mero* 10.

CAPVT CXXXIII.

Parochus, aut populus vtrùm teneantur ad conſeruationem & reparationem campanarum, ſiue eæ neceſſariæ ſint, ſiue ſuperfluæ. Et explicantur dicta ſuperiùs *part.* 1. *cap.* 31. circa contributionem forenſium ad expenſas campanarum. Et quid in hoc poſſit conſuetudo. Denique vtrum ad euitandum ſtrepitum campanarum poſſit impediri constructio Eccleſiæ in loco vicino.

SVMMARIVM.

1. *Salarium illius qui pulſat campanas ad expellendas tempeſtates ſolui debet per eos, qui poſſident bona in territorio.*

2. *Expenſa*

a. *Expenſu refectionis campana neceſſaria ad conaocationem populi, pro accedendo ad diainum officium,pertiaet ad Parocham.*

3. *Popalus teneur concarrere pro aliqua parte ad expenſam ca... licèt illa neceſſarta ſit ad conuocundum illum aa cultam diuinum.*

4. *Ad campanas ſuperfluas, & non neceſſarias, popalus contribuere non tenetur, ſicat nec ad ſuperflua Eccleſia ornamenta.*

5. *Refertur arreſtum Curia Parlamenti Aquenſis.*

6. *Valet argumentum ab expenſa ornamentorum Eccleſia,ad expeaſam campanaram.*

7. *Eccleſia parochialis,aut alia,plures campanas habere poteſt.*

8. *Circa expenſas campanarum multùm valet conſuetudo.*

9. *Quãdo adeſt aliqua fundatio,aut redditas deſtinatus pro conſeruatione campanarum,Parochus ad illius expenſum non tenetur.*

10. *Explicutur arreſtum Expilli circa materiam campanarum.*

11 *Explicuntar dicta ſuperiàs* cap.38.p.1.

12. *An & quando poſſit impediri conſtructio Eccleſia in loco vicino, ad euitandam ſtrepitum campanaram turbantium diainam officium.*

DIximus *in prima parte qq. beneſic. c.38. num.14.* Parochum tegulariter teneri ad expenſas conſtructionis,conſetuatioois, & refectionis campanarom contribuere eodem modo quo contribuere tenetur in expenſis fabricæ, otnamentorum,& luminarium Eccleſiæ,per textum *in c. finali,de teſtament.* & ex Bertrando *conſ.53. nam.5. verſic. & idem videtur, vol.1. part.1.* Verùm quia ſuper eadem quæſtione, nuper orta fuit controuerſia inter Capitulum cuiuſdam Eccleſiæ,cui vnita eſt Eccleſia parochialis certi loei ſiti in prouincia Prouinciæ: & ſuper hoc emanarunt quædam arreſta Curiæ parlamenti Aquenſis;ideo res maiori indiget explicatione.

1 Sanè quæſtio iſta ex profeſſo tractatur, & deciditur apud Genuenſem *in practic. Eccleſiaſtic. quæſt.249. num 6.* & in vtramque pattem nun deſont rationes & argumenta. Vera tamen reſolutio eſt, quod ſi agatut de ſalatio illius, cui demandata eſt cura pulſandi campanas, tempore exortæ tempeſtatis, ſolutio huiuſmodi ſalatij pertinet ad poſſeſſores bonorum, ad quorum vtilitatem rendit campanarum pulſatio; dæmones enim auditis tubis Eccleſiæ militantis, ſcilicet campanis, timent, & à tempeſtatis concitatione quieſcunt; ideo onus ſoluendi illud ſalarium ſpectat ad poſſeſſores fundorum, qui vtilitatem inde percipiunt: vt concludit Auendan. *de exequend. mandat. part. 2. cap.10. num.25. verſic. & ob id ſequitur.*

a Secundò,ſi agatur de refectione campanæ neceſſatiæ ad connocationem populi, quæ non ſit in quantitate ſuperflua, cùm non ſit in numero neceſſario, tunc Rector Eccleſiæ qui decimas percipit,tenetur ad illius campanæ refectionem,cùm illa ſit neceſſaria ad ſeruitium diuinum, & ad fines ad quos Eccleſia campanas inſtituit: qua de re loquitur *Extrauagans* Ioannis XXII. *de offic.cuſtodis,in communibus,*& Selua *in tractat. de beneſic. part.1.q.5. num.82.* & DD. *in cap. parentibus* 10. *de priuileg.*

3 † Æquitati tamen conuenit vt parochiani etiam pro aliqua parte contribuere teneantur, cùm illis vtantur pro aliis caſibus extra cultum diuinum,veluti ad perſequendos hoſtes, & alia quæ principaliter reſpiciunt vtilitatem laicorum,vt bene conſiderat Genuenſ. *loc.citat.verſic.& hæc opinio.*

Tertiò,cùm multitudo campanarum non ſit in Eccleſia abſolutè neceſſaria, ſequitur, Priores ſeu Parochos, dum contribuere tenentur, non obligari niſi ad vnam conſeruandam vel reficiendam, cùm aliæ ſint ſuperfluæ, ſicut dicitur de ornamentis ſuperfluis, ad quorum præſtationem Parochus non tenetur, vt aduertit Barbat. *conſ.25. nam. vltimo, verſic. nec intendo hic de ornamentis ſuperfluis: vol.3.* 4
Surd. *conſ.62. num.5.* † Et in effectu, per arreſtum Curiæ parlamenti Aquenſis. Prior fuit dumtaxat condemnatus ad refectionem vnius campanæ, & non plurium;imo & per illud arreſtum, ordinatum quod ſi populus campanam maiorem efficere. & illam in quantitate augere vellet, hoc faceret ſuis expenſis. † Quod autem ab ornamentis ſuperfluis ad campanas ſuperfluas valeat argumentum, probatur ex notatis per Surd. *dicto conſ.62. num.5.* & ita quæſtionem iſtam decidare videtur Pechius *in tract. de Eccleſ. ædiſic. & reparand. nam.4.* vbi dicit, quod licet Eccleſia parochialis plures campanas habere poſſit; † ſicut & alia quælibet Eccleſia, vt ait Ioan. de Anan. *ad cap. Ioannes, in principio, de homicidio*, exceptis priuatis Oratoriis, *cap. patentibus 10. de priuileg.* aſſerit tamen communiter parochum non teneri vltra vnius maioris campanæ conſeruationem,& ſufficere vt ea talis ſit quę in eo loco facilè per habitatores audiri queat. (5, 6, 7)

8 Negari tamen non poteſt,quin hac in re multùm valeat conſuetudo, quæ legis inſtar eſt, vt tradunt DD. *in cap.1. de Eccleſ. ædificand.* Surd. *conſ.62. n.16.* D Ludouic.Bell. *conſ. 144.n.2.*

9 Obſeruandum quoque eſt,quod ſi pro conſeruatione campanarom adſit aliqua fundatio, vel reditus ad id deſtinatus, Parochus non tenetur ad aliquam illarum refectionem, aut conſeruationem: vt docet Aufrer. *ad deciſ. Capell. Tholoſan. quæſt.499.* Surd. *conſ. 62. numer.22.* Bellus *dicto conſ.144. numero 2.*

10 Non ignoro quod Expill. *au playdoyé 9. nam.20.* expreſsè reprobauit Bertrandi ſententiam *in dicto conſ. 53. ſuperiàs allegato.* Sed ipſe loquitur in diuerſo caſu, cùm tractet de forenſibus, in loco vbi eſt Eccleſia reparanda,bona poſſidentibus; & concludit forenſes ad Eccleſiæ reparationem teneri, & de campanis etiam agit *ibid. num.28. verſic. quand on ſonne les cloches.*

11 Sed nos tractamus de ipſis Parochis, ſiue Rectoribus Eccleſiæ parochialis, qui non tenentur contribuere ad refectionem, ſeu conſtructionem campanarum ſuperfluarum. De forenſibus verò, nos egimus copioſè *part.1. cap.38. per totum*, vbi oſtendimus hanc receptiorem eſſe ſententiam, vt forenſes ad illarum conſtructionem, aut reparationem non teneantur. ex Bertrando,Natta, Theſauro patre,& filio,Peckio,Ludouico Bello,qui tamen contra forenſes ſcribebat: ad vnius tamen campanæ conſtructionem & refectionem Parochum teneri, diximus *ibidem n.16.* quod tamen intelligendum eſt iuxta ea quæ mox *in præſenti capite* dicta ſunt.

12 Vtrùm autem poſſit impediri ædificatio Eccleſiæ, in loco non multùm remoto ab Eccleſia iam conſtructa,tractat Genuenſ. *in practic. Eccleſ.q.507. n.5.* vbi concludit quod ſi ſtrepitus campanarum talis ſit,vt impediat celebrationem diuinorum officiorum, poteſt hoc impediri per Eccleſiam priùs conſtructam, niſi apertè liqueat ex hac cauſa non turbari diuina officia; maximè ſi permittatur vna campana perexigua, nempe ponderis vigintiquinque librarum.

CAPVT CXXXIV.

Promiſſio dotis ſpiritualis facta per patrem intuitu alicuius certi & determinati monaſterij, vtrùm poſſit demandari executioni contra patrem, ſi filia emittat profeſſionem in alio diuerſo monaſterio. Et vtrùm profeſſio monialis ſit nulla, ſi durante anno nouitiatus remanſerit extra clauſtra per aliquod tempus cum licentia Superiorum. Vtrùm defectus explorationis reddat profeſſionem nullam in fœmina, ſicut in maſculo. Et quod profeſſio monialis non poſſit probari niſi per deſcriptionem illius in número monialium: quod tamen non ita eſt, ſi agatur de profeſſione maſculorum.

SVMMARIVM.

1. *Promiſſio omnis & obligatio regulariter tranſit ad hæredes aut ſucceſſores.*
2. *Obligatio potius realis cenſenda eſt, quàm perſonali, & ideo extenditur de perſona ad perſonam ius habentem.*
3. *Actio dotis tranſmittitur ad hæredes actiuè & paſſiuè.*
4. *Quidquid eſt tranſmiſſibile ad hæredes extraneos, eſt etiam ceſſibile.*
5. *Profeſſio non annullatur quamuis monialis exeat è clauſura ſine licentia.*
6. *Nouitiæ non ligantur conſtitutionibus loquentibus, de clauſura monialium.*
7. *Religioſæ non viuentes in congregatione, vel emittentes profeſſionem ea lege, vt maneant in ſuis domibus, non ligantur conſtitutionibus de clauſura loquentibus.*
8. *Obſeruatio clauſuræ in nouitiis monialium debet eſſe per annum vnum integrum, ſine interruptione aliqua.*
9. *Interruptio clauſuræ ſuperueniens cum licentia poſt completum nouitiatus annum, non inualidat profeſſionem poſtea ſubſequutam.*
10. *Explicatur Roderic.* tom.3. qu. regul.25. art.10.
11. *Corriguntur dicta ſuperius* part.1. cap.24.n.9. *propter declarationem factam Romæ in congregatione Regularium.*
12. *Mora extra clauſtra per ſpatium vnius, vel duorum menſium, non annullat nouitiæ profeſſionem.*
13. *Si mora extra clauſtra ſit vltra duos menſes, profeſſio monialis non eſt valida.*
14. *Profeſſio nouitiæ non redditur nulla propter defectum explorationis.*
15. *Secus tamen eſt, ſi agatur de profeſſione maſculi.*
16. *Explicantur tradita ſuprà* p.1.c.78.n.18.
17. *Profeſſio fraudulenta non præiudicat ſucceſſoribus.*
18. *Profeſſio monialis non probatur niſi per ſcripturam, ſecus eſt, ſi agatur de probanda profeſſione maſculorum.*
19. *Receſſus à monaſterio etiam ſine licentia Superioris, non tamen animo dimittendi habitum, non obligat ad reiterandum annum nouitiatus, ex mente Sacræ Congregationis.*
20. *Defectus cinguli militaris non reddit nullam profeſſionem Equitum Melitenſium.*
21. *Profeſſio coniugum non debet fieri ſine licentia Epiſcopi, ſed tamen defectus licentiæ non reddit profeſſionem nullam.*
22. *Profeſſio monialis non redditur nulla, quamuis examen requiſitum non interuenerit.*
23. *Decretum irritans non egreditur terminos diſpoſitionis cui adiungitur.*
24. *In ſolemnitatibus attenditur conſtitutio illius loci, in quo actus celebratur.*

VAriæ propoſitæ fuerunt quæſtiones circa profeſſionem cuiuſdam monialis. Et primò quidem dubitatum fuit, vtrum pater, qui filiæ dotem ſpiritualem intuitu certi, & determinati matrimonij ſpiritualis promiſit, poſſit ad illius dotis ſolutionem compelli, ſi filia ad aliud monaſterium in aliena, & valdè remota prouincia conſtitutum pendente nouitiatu tranſlata fuerit, & in eodem regularem emiſerit profeſſionem: & vtrùm monaſteriũ illud primum, cui dos nouitiæ promiſſa fuit, ius illud dotis exigendæ ad aliud monaſterium tranſmittere poſsit.

Secundò, vtrùm profeſsio monialis reddatur inualida ex eo, quòd puella ad aliud monaſterium eiuſdem Regulæ, ſine Epiſcopi ſui Ordinarij licentia in ſcriptis obtenta tranſlata fuit.

Tertiò, vtrùm ex eo quod annus, nouitiatus huiuſmodi puellæ interruptus fuit, (attento quod puella de licentia ſuæ Abbatiſſæ per aliquot menſes peregrinata eſt,) prætendi poſsit dictam profeſsionem eſſe nullam.

Quartò, vtrum exploratio Ordinarij adeo ſit neceſſaria in admiſsione monialium, vt ob eius defectum profeſsio ſit declaranda nulla.

Quintò, quando quæritur verùm verè monialis profeſsionem emiſerit, quomodo profeſsio probari poſsit, & vtrom ſufficiat probatio per teſtes.

Ad primam quæſtionem reſponſum fuit, regulam 1 generalem eſſe, quòd omnis promiſsio vel obligatio tranſit ad hæredes aut alios ſucceſſores, ſeu ius & cauſam habentes, quando agitur de re, quæ ex ſui natura tranſmiſsibilis eſt: Tiraquell. *de retract. conſanguinit.* §.29. *gloſſ.*3. *num.*2. *& mult. ſeq.* Carret. *deciſ. Genuenſ.*18. *n.*6. Oliban. *de actionib. part.*2. *lib.*1. *cap.*4. *num.*35. & per conſequens videtur quod monaſterium Dolanum, cui promiſsio dotis facta fuit, potuerit ius ſuum cedere monaſterio in Germania exiſtenti, ad quod monialis tranſlata fuit; maximè quia, ſi aliud non probetur, conſtitutio dotis facta per patrem pro matrimonio ſpirituali filiæ ſuæ, cenſenda eſt realis, nec reſtringenda ad certum monaſterium; cùm promiſsio dictæ dotis ſpiritualis, nullum habuerit reſpectum ad certum & determinatum locum, ſeu monaſterium, tanquam cauſam immediatam ſuæ promiſsionis, quæ reſpiciebat ingreſſum monaſterij in genere; licèt aliud eſſet ſi probaretur, patrem habuiſſe reſpectum ad primum illud monaſterium tanquam ad cauſam finalem, & immediatam ſuæ obligationis: † Obli- 2 gatio quippe ſemper intelligitur facta ad fauorem creditoris, & ſucceſſorum ipſius, quando non eſt reſtricta ad certam perſonam: ex notatis per Menoch. *lib.*3. *præſumpt.*103. *n.*45. *&* 46. & faciunt tradita *per eundem* Menoch. *lib.*3. *præſumpt.*47. *in princ.* † Et generale eſt, vt actio de dote conſtituta per pa- 3 trem, tranſeat ad hæredes filiæ, & contra hæredes eiuſdem patris tranſmittatur: *leg. vnica*, §. *maneat*, *&* §. *illo procul*, *Cod. de rei vxor. action.* Noal. *in tractat. de tranſmiſſ. caſ.*18. *numero*.1. † quidquid 4 autem

autem tranſmiſſibile eſt ad hæredes extraneos, eſt
etiam ceſſibile: Roland. *conſ.*28. *num.*27. *vol.*1. poſt
Gloſſam *in l. ex pluribus, ff. de administrat. tu-
tor.* & alia iura per ipſum allegata: ſequitur
Noal. *in dicto tractat. de tranſmiſſ. caſu* 23. *nume-
ro* 23.

5 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, monia-
les recedentes ſine licentia ex ſacris conſtitutioni-
bus requiſita, peccare quidem; & ſubiici pœnis in
iiſdem conſtitutionibus contentis: ſed tamen er-
roneum eſſet dicere, quod ex eo profeſſio illarum
reddatur inualida; quia hoc conſtitutiones non
dicunt. Verùm in caſu propoſito, res erat extra
omnem difficultatis aleam; quia conſtitutiones
Apoſtolicæ loquuntur de monialibus profeſſis, nos
autem agimus de nouitia ante profeſſionem rece-
dente, quæ dictis conſtitutionibus non ligatur:
6 † cùm certum ſit, nouitias cuiuſcumque Ordinis
monialium, legibus clauſuræ non ligari: vt teſta-
tur Sanch. *in opere moral. lib.*6. *cap.*15. *num.*16. quia
omnes textus loquentes de clauſura, illam dum-
taxat indicunt monialibus ſolis, tacitè vel expreſſè
profeſſis: vt teſtatur Thom. Zerol. *in prax. Epiſco-
7 pal. part.*1. *in verbo, Moniales, in* 16. *dubio.* † Imo ſi
ageretur de Religioſis profeſſionem emittentibus
ea lege, vt in domo propria remanerent, prout per-
mittitur *in c. final. qui clerici, vel vouentes*, non tene-
rentur ad clauſuram, quia conſtitutiones loquun-
tur dumtaxat de monialibus in congregatione vi-
uentibus: vt tradit Sanch. *loc. cit.* nempe *dicto lib.*6.
*cap.*15. *numer.*17. multò igitur magis excuſandæ
erant nouitiæ ab obſeruatione dictarum conſtitu-
tionum ſuper clauſura editarum, vt aduertit Bona-
cin. *in tract. de clauſur. quæſt.*1. *punct.*5. *num.*3. qui
etiam *num.* 5. loquitur de profeſſis ea lege vt in mo-
naſterio non remanerent, quas ad clauſuram non
teneri probat.

8 Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, illius deci-
ſionem eſſe dubiam propter diuerſitatem opinio-
num inter Doctores: quorum aliqui exiſtimarunt
nouitiatum adeo debere eſſe continuum, vt mini-
ma quælibet illius interruptio in monialibus, per
quamlibet moram extra clauſuram, iuſtam præ-
beat occaſionem reclamandi aduerſus profeſſio-
nem: cùm ad hoc non ſufficiat licentia Abbatiſ-
ſæ, ſed præterea debeat concedi ab habente pote-
ſtatem, qualem non habet ſola Abbatiſſa: vt pro-
bat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*166. *num.*15. & 16.
Quod ſatis rationi conſentaneum videtur, quia
cùm præcipua monialium auſteritas conſiſtat in
clauſura, eius vtique ad profeſſionis validitatem
eſt neceſſariò facienda experientia, prout etiam ad-
uertit Roderic. *tom.*5. *quæſt. regul. quæſt.*15. *artic.*10.
column. vltim. verſic. aduertendum denique. † Vbi
9 tamen ſubdit, quod ſi poſt peractum probationis
annum nouitia cum Superioris licentia egredia-
tur, dum dos conſtituitur, & procurator, vel vt
grauis eius infirmitas curetur; ſi poſtea reuerta-
tur, poteſt ſtatim ad profeſſionem admitti, cùm
per integrum annum continuum in probatione
permanſerit.

10 Sed tamen aduertendum eſt, quod Rodericus
non negat, quin nouitia exiens à monaſterio cum
habitu, & licentia Superioris, iuſta de cauſa veluti
ob curationem morbi, cenſeatur continuare an-
num probationis: & ſic admitti poſſit ad profeſſio-
nem: ſed tantùm conſulit ne id fiat propter ratio-
nes ſuperiùs deductas: ita vt videatur quodammo-
do innuere, quod ſi de facto exeat cum præfata li-
centia validè continuet ſuum nouitiatum.

Ego ſententiam hanc ſequutus ſum *lib.*1. *quæſt.* 11
beneſic. cap 24. *num.*9 Sed tamen cogor ſenten-
tiam mutare, re maturiùs conſiderata, & conclu-
dere continuum dici, & non interruptum nouitia-
tum, quamuis nouitia per aliquod tempus, veluti
per ſpatium vnius, aut duorum menſium, extra
clauſtra remanſerit, cum licentia ſuæ Abbatiſſæ ex
iuſta cauſa, veluti ob curandam valetudinem, aut
ob licitam peregrinationem: † cogimur enim nos 12
ſequi decreta Sacræ Congregationis Regularium,
quæ hoc ita determinauit his verbis: *Anno proba-
tionis durante, ſi nouitia curandæ valetudinis cauſa
de licentia Superiorum à monaſterio exierit, & poſt-
ea reuertatur, eodémque tempore profeſſionem emittat,
perinde eſt ac ſi nunquam egreſſa fuiſſet.* Quam de-
clarationem refert Hieronym. Roderic. *quæſt. re-
gul.*101. *num.* 44. Portel. *in dub. Regul. in verbo,
Nouitia, num.*4. Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. vniuerſ.
lib.*1. *cap.*42. *num.*127. & *in deciſ. Apoſtol. cap.*524.
*num.*10. Sanch. *in præcep. Decal. lib.*5. *cap.*4. *n.*27.
& 28. vbi hanc ſententiam probat, licèt non fa-
ciat mentionem dictæ declarationis: † cuius tamen 13
opinionem impugnat Hieronym. Roderic. *dicta
quæſt.*101. *num.*44 *verſic. circa ſupradictu.* in eo ca-
pite, in quo videtur ſentire quod ſufficiat, noui-
tium, qui extra clauſtra commoratur de licentia Su-
periorum, maiori tempore quàm duorum menſium,
legitimam profeſſionem non emittere; & benè,
meo quidem iudicio, loquitur dictus Author *præ-
dicta reſolutione* 191. *verſic. adhuc tamen*, quia text.
in cap. ad Apoſtolicam, de Regul. quem ſequi vide-
tur Concilium Tridentinum, non ſolum fauorem
conuerſi conſiderat, ſed etiam monaſterij; vt & il-
le aſperitates iſtius, & iſtud mores illius valeat ex-
periri: quod vltimum fieri non poteſt, niſi nouitio
intra ſepta monaſterij remanente: quod *ibidem* di-
ctus Author fuſiùs comprobat. Sed in hoc capite
videnda eſt deciſio Rotæ Romanæ *in fine huius ca-
pitis* inſerta.

Ad quartam quæſtionem reſpondetur defectum 14
explorationis in monialibus ad profeſſionem reci-
piendis, non reddere profeſſionem nullam: & poſſe
quidem Epiſcopum prohibere Superioribus mo-
nialium, ne aliquam ſine exploratione recipiant ad
profeſſionem, ſed ſine ea receptas in ſuo ſtatu per-
manendas & retinendas eſſe: vt concludit Cam-
panil. *in diuerſ. iur. canonic. rubric.*12. *cap.*16. *nu-
mero* 17. quem ſequitur Barboſ. *de Epiſcop. allegat.*
100. *num.*9. † Licèt enim defectus informationum 15
præcedentium in nouitiis maſculis ſit ſubſtantialis,
in fœminis tamen non nocet validitati profeſſio-
nis: vt docet Lezan. *in ſumm. quæſt. Regul. part.*3.
*in verbo, nouitij & nouitia, num.*24. † Et ita intelli- 16
genda ſunt quæ diximus *part.*1. *quæſt.*78. *num.*18.
vbi diximus profeſſionem eſſe nullam ex defectu
informationum præcedentium: quia hoc verum eſt,
dum agitur de profeſſione maſculorum; cùm aliud
ſit in profeſſione monialium: vt præfati Doctores
teſtantur.

Si tamen profeſſio puellæ admiſſa fuiſſet eo tem- 17
pore, quo nouitia erat infirma, ac veluti moribun-
da, & omnino incapax ad exercendas functiones
Religionis, & ſimiles fraudis concurrerent conie-
cturæ, valida quidem erit profeſſio quoad con-
ſcientiam, ſed non quoad ſucceſſionem, quia non
præiudicabit ſucceſſoribus ab inteſtato, cùm cen-
ſeatur facta in fraudem ipſorum: vt bene probat
Ricciul. *in prax. aurea, reſolut.*493. *à num.*6. *vſque
ad* 10. & nos probauimus copioſè *part.*1. *cap* 64.
per totum.

18 Ad vltimum dobium reſponſio eſt in prompto, videlicet profeſſionem monialis non probari niſi per ſcripturam authenticam, deſumptam ex libro monaſterij, in quo deſcribuntur nomina profeſſarum, & tempus receptionis illarum; adeo vt non ſufficiat quod puella fuerit deſcripta in libro adminiſtratricis tanquam profeſſa, aut aliter fiat fides de profeſſione: *cap. omnes fœminæ*, 27. *quæſt.* 1. *cap. vidua* 20. *quæſt.* 1. & fusè probat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 640. *num.* 5. *&* 7. *per totum.* Eamdemque differentiam inter probationem profeſſionis maſculorum & fœminarum probauit Franc. *deciſ.* 384. *num.* 5. quia textus *in dicto cap. omnes fœminæ.* loquens de mulieribus, non debet extendi ad maſculos profitentes: quod & voluit Ricc. *in prax. rer. fori Eccleſ. deciſ.* 437. *numero* 8. quia licet profeſſio non ſit de ſubſtantia voti, tamen ad profeſſionem facti, ſi reuocetur dobium, probatio debet fieri per ſcripturam eo modo quo *ſuprà* dictum eſt.

DECISIO S. ROTÆ ROMANÆ,

Coram R. P. D.

ROIAS, IN CAVSA Meleuitana nullitatis Profeſſionis.

Veneris 10. *Decembris* 1649.

OB defectum integri anni Nouitiatus requiſiti à Sacro Concilio Tridentin. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regul.* & per ſtatutum Religionis Hieroſolymitanæ t. 28. *ſub tit. de recept. Fratr.* ac ob omiſſionem ornatus Cinguli Militaris contra diſpoſitionem dicti Statuti ſub. *cap.* 2. *eod. tit.* diu controuerſa profeſſione D. Petri Corſini coram Eminentiſſimis DD. Ginetto, Cælio, & Vidman; placuit Sanctiſſimo committere, vt ipſi procederent de voto Rotæ, & hodie diſcuſſa cauſa profeſſionem eſſe validam DD. reſponderunt.

Nam defectus integri anoi Nouitiatus ex facto tollitur, dum certum eſt profitentem permanſiſſe ante profeſſionem non ſolùm ſpatio vnius anni, iuxta diſpoſita per Sacrum Concilium Tridentin. & Statutum prædictum, ſed ſpatio 21. menſium, ex quo admiſſus fuit in Conuentu 6. Februarij 1637. à quo ſolum diſceſſit 4. Nouembris 1638. Et licèt dicatur à Petro, quod poſt dictum tempus diſceſſerit è Conuentu, non emiſſa profeſsione, cum licentia Magni Magiſtri, habens conditionem redeundi infra terminum duorum annorum ad Nouitiatus annum peragendum, & cùm tempus probationis fuerit prorogatum, debebat ante profeſsionem nouum annum perficere, Nihil obſtat, dum prædicta conditio in omnibus licentiis apponi ſolita non importat obligationem peragendi nouum annum, ſed ſolum illum perficiendi, quatenus non eſſet completus, cùm hoc denotet verbum *peragere*, quod ſignificat perfectionem, & complementum anni ſuſcepti: non autem reiterationem, vt notat Gloſſ. *in l. qui procuratorem*, *ſub verb. peragere*, & ibi Angel. & Caſtr. *ff. de procurat.* & probat text. *in l. non diſtinguimus*, §. *Item ſi quis Romæ*, *ff. de recept. arbitr. l. filius*, §. *multo magis*, *C. de inoffic. teſtam.* Rebuff. *in l.* 3. *verb. peragendum*, *ff. de verb. ſignif.* Stante perfectione anoi Nouitiatus, & vltra, validè poterat profeſsionem emittere, † maximè quia re- 19
ceſſus à Conuentu, etiam ſine licentia Superioris, non tamen animo dimittendi habitum, non obligat ad reiterandum annum Nouitiatus, vt firmant Silueſt. *in verb. Religio* 5. *q.* 4. Roderic. *quæſt. regul.* 15. *art.* 10. *ad fin.* Sanch. *ad decalog. lib.* 5. *c.* 4. *n.* 54. ſed admittitur ad profeſsionem qui peracto Nouitiatus anno extra Conuentum commoratus fuit, niſi aliud obſtet, vt cenſuit Sacra Congregatio Concilij relata per Barb. *de iur. Eccleſ. lib* 2. *c.* 42. *n.* 139. *& collect. deciſ. collect.* 525. *n.* 8. *& collect.* 612. *n.* 4. Imo nec minus per huiuſmodi receſſum annus interrumpitur, vt admittit Suar. *de Religion. tom.* 3. *lib.* 5. *c.* 15. *n.* 6. *ad fin.* Dian. *p.* 3. *tr.* 2. *reſol.* 84. *ad fin. & p.* 5. *tr.* 5. *reſ.* 19. *circa fin. verſ. ſi verò.* Bordon *de profeſſ. reg. t.* 14. *q.* 13. *ſub verſ. Galuanus, & q.* 19. Hocque comprobatur ex fide Equitum atteſtantium huiuſmodi licentias cum hac conditione ſolitas eſſe expediri, tam pro Nouitiis, qui impleuerunt annum Nouitiatus, quàm pro illis, qui eum non perfecerunt; ſed illa conditio arctat ſolùm eos ad Nouitiatus annum perficiendum, qui eum non compleuerunt, non autem alios, qui illum iam perfecerunt; Idcirco non obligat in caſu propoſito, dum prædictus annus perfectus remăſit.

Defectus verò Cinguli Militaris, quem prætende- 20
bant eſſe neceſſarium in actu profeſsionis emittendæ, nullo modo illius omiſsio reddere poteſt inualidam ipſam profeſsionem ex duplici ratione. Primò quia dictus Cingulus non eſt de ſubſtantia profeſsionis, quæ conſiſtit ſolùm in obligatione directa Deo per emiſsionem trium votorum, non autē in habitu, vel aliis actibus extrinſecis: *c. porrectum, de regul.* vbi Abb. *n.* 13. Suarez *de relig. tom.* 3. *lib.* 6. *c.* 12. *n.* 24. à Caſtro Pal. *oper. moral. p.* 6. *tit. de ſuſcept. relig. ſtat. diſp.* 2. *punct.* 2. *n.* 1. *in fin. & punct.* 6. *n.* 9. cum aliis relatis per Rotam *dec.* 216. *n.* 3. *p.* 2. *diuerſ. & in Vlixbonen. nullitatis profeſſionis* 29. *Ianuarij* 1646. *coram R. P. D. meo Arguelles.*

Nec refert, quod ſtatutum in *d. c.* 2. *de recept. fratr.* diſponat, quod Eques ante receptionem habitus, & emiſsionem profeſsionis, neceſſe eſt, vt decoratus ſit Cingulo militari, vnde dicta ſolemnitas ornatus vti de neceſſariò requiſita omitti non poterat abſque vitio nullitatis, attento præſertim decreto irritanti appoſito in *ordinatione* 2. *de recept. fratr.* Tum quia dicta verba vti præceptiua non ſufficiunt pro nullitate profeſsionis, Abb. *in c. quia in Inſulis*, *n.* 4. *& c. porrectum, num.* 13. *de reg.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *quæſt.* 7. *in fin.* Sanch. *in decalog. lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 4. Suarez *de legib. lib.* 5. *cap.* 29. *n.* 7. Mirand. *in manual. Prælat. q.* 24. *concluſ.* 2. *n.* 2. cum aliis per Modernum, *de profeſſ. t.* 2. *q.* 49. & hanc ſententiam amplexa fuit S. Congregatio Concilij Tridentini, vt refert Peyrin. *de Prælat. reg. quæſt.* 3. *cap.* 1. §. 6. *num.* 178. *tom.* 2. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 101. *n.* 105. *& in collect. ad Concil. dicta ſeſſ.* 25. *c.* 15. *n.* 12. *& ſeq.* † vt in ſimili dicitur de Coniugibus abſque licentia Epiſcopi profitentibus, contra 21
diſpoſitionem *c. ſi vir & vxor*, 27. *q.* 1. vbi prohibetur huiuſmodi profeſsio ſine licentia; & tamen abſque illa facta valet, vt refert Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 32. *num.* 3. *verſ. quantum ad primum*, † & 22
de Nouitio profeſsionem emittente, non præcedente examine ſuæ voluntatis, contra formam traditam à Sacro Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *c.* 17. *de regul.* & tamen dicta profeſsio eſt valida, vt aduertit Me-

noch.

noch. *conſ.196. n.21.* Sanch. *in decal. lib.5.c.4.n.84.* Pelizzar. *de monal.c.3.ſect.prima,n.1.*

Tum etiam quia dicta ſolemnitas Cinguli, vt Domini ponderarunt, inducta dumtaxat fuit ad diſtinctionem graduum Militum, non autem pro validitate profeſſionis, dum in *c.1. dictiſ ſtatus, de recept. fratr.* vbi tribuitur certa forma in profeſſione facienda à Militibus, numquam legitur, quod profitens debeat eſſe Cingulo militari decoratus, vel decorandus: in ſecundo verò capite ordinato ſolummodò ad diſtinctionem graduum Militum dicitur, quod ſolùm Eques Iuſtitiæ decoratus ſit dicto Cingulo quem non requirit in aliis Equitibus, Sacerdotibus,& Seruientibus. Vnde infertur, quod dictus Cingulus ſit requiſitus ſolùm ad diſtinguẽdos milites, vt apparet ex lectura tàm *rubrica dicti c.*ibi, *della diuiſione de gradi de Fratelli del noſtro Ordine,* ex hac enim colligitur quænam fuit mens diſponentis, & cauſa diſpoſitionis, vt firmant Roman. *conſ.16. num.4* Curt. iun. *conſil.107.num.2* Honded. *conſil.14. n.13.lib.1.* Maſcard. *de gener. ſtatut. interpr. concluſ.2. num.192.* & dixit Rota *coram me in Fanen. nullitatis apoca 13. Martij 1648 § Prima enim.* Quam ex verbis *dicti c.* ibi, *Triplice la differenza de noſtri Fratelli, perciò che altri ſono Sacerdoti, altri Serm enti, altri Caualieri, hora chi trouandoſi idoneo domandarà d'eſſer riceuuto in grado di Caualiero, prima che pigli l'habito è neceſſario, che ſia ornato del Cingulo della militia, però li Chapellani, e Seruenti non è neceſſario ornali di tali Inſegne militari.* Idcirco dici debet, quod ornatus Cinguli neceſſarius non eſt pro validitate profeſſionis faciendæ, ſed ſolum ad diſtinctionem militum; maximè quia de illo nulla prorſus fit mentio *in dicto primo c.* quod dat certam formam profitendi: Ideo non poteſt ex illius omiſſione induci nullitas profeſſionis, vt dicitur de profitente abſque habitu Religionis, cuius omiſſio non inualidat profeſſionem,cùm non habitus, ſed profeſſio faciat Monachum, *ad text. in d. cap. porrectum, de regular.*

Itaquè non afficit decretum irritans appoſitum in *ordinat. prima, de recept. fratr.* vbi cum decreto irritanti prohibetur, ne aliquis ad habitum admittatur, niſi in tribus diſtinctis gradibus recenſitis *in d. c.2.* ac factis, & exhibitis probationibus Nobilitatis,& legitimitatis. Quia dictum decretum reſpicit ſolum caſum admiſſionis in alio, quam in tribus gradibus relatis,& non facta legitima,& valida probatione Nobilitatis,& legitimitatis,de quibus dumtaxat in illo fit mentio, ideo dictum decretum non eſt extendendum ad omiſſionem Cinguli,ſed ſolum ad caſum expreſſum; cum agatur de annullatione actus in qua ſtrictiſsima fieri debet interpretatio: *l. ſancimus,C. de teſtam.* Duran. *dec.48.n.14.* Seraphin.
13 *dec.627.n.10.* † Præſertim quia decretum irritans non egreditur terminos caſus expreſſi,ſed regulatur ſecundum naturam diſpoſitionis, cui adiicitur: Put. *dec.301, n.2. lib.1.* Mantica *dec.359. ſub n. 4.* Comitol. *dec. 19.n.11.* Duran. *dicta dec.48. n.12. & deciſ. 632. n 45.p.3. diuerſ.* ac firmatum fuit *in Tarraconenſ. Parochialis, 10. Nouembris 1634. coram Eminentiſſimo Panzirolo,§.quibus non obſtat, in Hiſpalen. Matrimonij, 22. Iunij 1644. coram R.P.D. meo Corrado, §. Quoniam ille, ac in Monaſterien. Canonicatus 10. Ianuarij 1648. coram Reuerend. D. Terracinea. §. non obſtat;* Idque comprobatur ex fide Epiſcopi Meliten. & Prioris Eccleſiæ, ac ex depoſitionibus Teſtium atteſtantium, profeſſos, omiſſa etiam dicta ſolemnitate ornatus Cinguli, pro veris Religioſis habitos fuiſſe,& haberi.

Secundò, quia quamuis omiſſio prædictæ ſolemnitatis irritaret profeſſionem factam, quod tamen ex deductis expreſsè refellitur; nihilominus prædicta locum ſibi vendicant ſolummodò in ſolitis profeſſionibus faciendis in Conuentu, non autem in hac profeſſione in Vrbe emiſſa coram Eminentiſſimo Cardinali Antonio Barberino Delegato Apoſtolico, in qua ſatis fuit pro eius validitate obſeruare formam præſcriptam in Pontificali Romano confirmato per Clementem VIII. *de anno 1596.* in quo ſub *tit. de creat. milit. regul.* non requiritur dicta ſolemnitas in actu profeſſionis; quod comprobauit ſubſequuta obſeruantia, vt teſtantur Magiſtri Ceremoniarum. Quapropter quamuis non interuenerit dicta ſolemnitas Cinguli, illa tamen neceſſaria non erat ex recepta concluſione, † quod 14
in ſolemnitatibus attendenda eſt diſpoſitio Conſtitutionis illius loci, vbi actus celebratur: Anchar. *in repet.c.1. de Conſt. q.12. in princ.* Maſcard. *de gener. ſtatut. interpret. concluſ.7. num.41. verſ. ſexto quia ſolemnitas.*

Et ita vtraque, &c.

CAPVT CXXXV.

Confidentia vtrum probetur ex ſola vicinitate duorum mandatorum ad reſignandum. Et quid iuris in permutatione? De conuentione ſuper fructibus beneficij vacantis per Regem alicui condonatis. Confingentes litem ſimulatam ſuper aliquo beneficio, illud amittunt, ſed non alia beneficia ſuper quibus lis ſimulata non interuenit. Qui commiſit confidentiam in vno beneficio, redditur inhabilis quoad alia: ſed tamen quoad alia iuuatur Regula *de triennali*, & illa retinere poteſt in conſcientia, antequam fuerit priuatus per ſententiam, ex veriori opinione.

SVMMARIVM.

1. *Ex ſola vicinitate inter mandatum ad reſignandum, & poſſeſſionem, non oritur præſumptio confidentiæ, niſi probetur pactio præcedens.*
2. *Actus non dicuntur correſpectiui quando partes diuerterunt ad extraneos actus.*
3. *Summa probatio exigit conuentionem præcedentem.*
4. *Quamuis reſignans habeat intentionem, vt beneficium reſignatum alicui certa perſona conferatur, non eſt ſimonia, nequidem mentalis, ſi collatori nulla neceſſitas imponatur.*
5. *Inter permutantes poteſt abſque ſimoniæ metu, interuenire pactio præcedens ſuper permutatione facienda.*
6. *Intellige hoc procedere, dummodò ſimul vtraque collatio expediatur. Et alia, ad intellectum eorum, quæ dicta ſunt ſuprà* p 1.c.75.n.8.
7. *Contractus* do vt des, *eſt illicitus in beneficialibus, etiam ſi detur ſpirituale pro ſpirituali.*
8. *Super fructibus beneficij vacantis per Regem condonatis non cadit ſimonia, niſi probetur traditionem factam fuiſſe propter promiſſam beneficij reſignationem.*
9. *Simonia non committitur in venditione fructuum præbendæ.*

10. *Simulatam litem confingens ſuper beneficio, illo priuandus eſt.*

11. *Intellige, vt priuatio non fiat ipſo iure, ſed requiratur ſententia declaratoria.*

12. *Ampliatur, vt procedat etiam ſi colluſio fiat alia intentione, quam vt beneficium penſione grauetur.*

13. *Propter colluſionem incurritur priuationis pœna quoad illud beneficium, ſuper quo lis per colluſionem inſtituta fuit, non quoad alia.*

14. *Regula* de triennali *ſolam excipit ſimoniam, & violentum ingreſſum.*

15. *Confidentiarius redditur inhabilis tam ad beneficia obtenta, quam obtinenda.*

16. *Conſtitutio Pij V. ſuper confidentia, eſt recepta in Gallia.*

17. *Conſtitutio ſuper confidentia non habet locum in ſimplici gratificatione.*

18. *Regula* de triennali *non iuuat confidentiariam ratione aliorum beneficiorum, ſuper quibus confidentia commiſſa fuit; ex opinione Pariſij & Rebuffi.*

19. *Contrarium alij tenent, nempe Regulam* de triennali *iuuare confidentiariam quoad alia beneficia, ſuper quibus ſimonia non fuit commiſſa.*

20. *Regula* de triennali *non iuuat poſſeſſorem beneficij reſeruati reſeruatione clauſa in corpore iuris.*

21. *Regula iuuat incapacem incapacitate perſonæ.*

22. *Fallit in eo qui eſt omnino & funditus incapax, veluti laicus, fœmina, & ſimiles; hi enim non iuuantur Regula* de Triennali.

23. *Poſſeſſor beneficij tutus eſt in conſcientia, quoad alia beneficia, in quibus nullam commiſit ſimoniam, antequam priuetur per ſententiam.*

24. *Priuationem beneficiorum ob ſimoniam non induci ipſo iure quoad alia beneficia, in quibus non fuit commiſſa ſcientia, verius eſt.*

CVm quidam prouinciæ Gubernator erga duos ex ſuis domeſticis gratificatione vti vellet, pro ea, qua pollebat authoritate apud Regem Chriſtianiſſimum, obtinuit Breue pro quodam Epiſcopatu vacante per obitum vltimi illius poſſeſſoris in fauorem vnius ex dictis domeſticis, cui nomen erat Petrus, quique poſſidebat Dignitatem in quadam Eccleſia Metropolitana, quem induxit vt promitteret ſe nullum præſtiturum impedimentum, quin dicta Dignitas, ſeu beneficium alteri domeſtico conferretur, qui Franciſcus nuncupabatur, quique iter peregit ad Curiam Regiam; vt dicti Breuis pro Epiſcopatu in fauorem Petri expeditionem obtineret, provt in effectu obtinuit, vnà cum dono Regio fructuum decurſorum, & decurrendorum in fauorem eiuſdem Petri, durante vacatione Epiſcopatus.

Dictus Gubernator miſit prouiſiones ad Petrum, quem rogauit vt vteretur gratificatione erga Franciſcum, qui prouiſiones Regias deferebat, & ad hos ſioes permitteret vt Franciſcus perciperet ſummam trium millium librarum ex fructibus ſibi per Regem condonatis, quam io effectu Franciſcus percepit, & quittantiam conceſſit; vltra quam ſummam Franciſcus habuit ſex mille libras pro reſtitutiona ſumptuum & expenſarum per ipſum factarum in proſequutione dictarum prouiſionum.

In conſequentiam prædictorum, Petrus propter incompatibilitatem Dignitatis prædictæ cum Epiſcopatu, reſignauit purè, & ſimpliciter Dignitatem, quam priùs poſſidebat in manibus Ordinarij, qui illam die ſequenti Franciſco contulit.

Ex qua facti ſerie plurimæ quæſtiones & difficultates proponebantur.

Primò, vtrùm prompta illa collatio Dignitatis cum prædictis circumſtantiis, producat ſufficientem coniecturam, aut præſumptionem confidentiæ inter dictos Dominos Petrum, & Franciſcum.

Secundò, vtrùm quittanciæ 3000. librarum receptarum ab œconomo fructuum intermediorum dicti Epiſcopatus, & 6000. librarum receptarum à dicto Petro, vno ex tribus menſibus poſt dictas prouiſiones, inferant quandam præſumptionem promiſſionis, vel conuentionis inter ipſos præcedentis.

Tertiò, vtrùm poſſeſſor vnius beneficij dubitans de validitate ſuarum prouiſionum, nolens obtinere reſcriptum, quod vocatur *perinde valere*, ſed procurans ſibi ſuſcitari quamdam litem ſimulatam, poſtea verò faciens tranſactionem fictam, eámque à Summo Pontifice confirmari obtinens cum clauſula nouæ prouiſionis, potuerit incurrere quandam pœnam vel priuationem.

Quartò, caſu quo inciderit in pœnas confidentiæ, vtrùm priuatus, vel priuandus ſit omnibus beneficiis obtentis, & obtinendis, etiam illis ſuper quibus nulla commiſſa fuit confidentia.

Quintò, vtrum confidentia occulta poſſit producere effectum priuationis beneficiorum obtentorum, & obtinendorum.

Sextò, vtrùm facta reſignatione primi beneficij malè quæſiti, purè, & ſine conditione, & continuata poſſeſſione triennali, locus erit Regulæ *de pacificis poſſeſſoribus*, in caſum impetrationis.

Primæ quæſtionis reſolutio pendet ex deciſionibus Rotæ Romanæ factis *in cauſa Calaguritana Confidentiæ, coram Pegna die* 14. *Decembris* 1592. & *coram Pamphilio die* 25. *Iunij* 1592. quarum altera reperitur apud Garziam *de beneficiis, p.* 11. *c.* 3. *n.* 169. altera verò apud Farinac. *conſ.* 75. *num.* 59 *lib.* 1. quarum etiam meminit Pariſius *in tract. de confidentia benefic. q.* 51. Illarum autem deciſionum caſus erat, quod Franciſcus Canonicus conſtituerat procuratorem in Romana Curia ad conſentiendum coadiutoriæ ſui Canonicatus in fauorem filij cuiuſdam Sanctorij, qui etiam erat Canonicus eiuſdem Eccleſiæ, & poſt duos dies idem Sanctorius eumdemmet procuratorem conſtituerat ad conſentiendum coadiutoriæ ſui Canonicatus, ad fauorem filij eiuſdem Franciſci, & ambæ ſupplicationes eadem die fuerant ſubſcriptæ, & vterque poſſeſſionem acceperat, vnus *die* 17. *Iunij*: alius verò *die* 23. *eiuſdem menſis* Et cùm diſputaretur, vtrum adeſſet confidentia propter vicinitatem mandatorum, & correſpectiuitatem ſupplicationum & poſſeſſionum, fuit deciſum per Rotam, nullam adeſſe confidentiam; quia non apparebat, Franciſcum, primum reſignantem, dediſſe mandatum ſub confidentia, vel præcedente pactione, vt Ioannes poſtea ſimile mandatum daret ad reſignandum ſuum Canonicatum filio dicti Franciſci: & ideò cùm potuerit fieri vt dicta duo mandata fuerint facta gratuitò, & ſine pactione præcedenti, in dubio eam interpretationem accipere oportuit, quæ delictum excluderet. Nec obſtare dictum fuit, quod mandata intra modicum trium dierum interuallum ad reſignandum data fuerunt, quaſi ex eorum vicinitate correſpectiuitas præſumenda foret: † Quia quando inter duos actus, 2
contrahentes digreſſi fuerunt ad alios extraneos actus, tunc illi duo actus non cenſentur correſpectiui: ex traditis per Verall. *deciſ.* 197. *numer.* 2. *part.* 2.

part.2. vbi deciditur, quod ſi vnum mandatum vno die fuit confectum, & aliud die tunc ſequenti, non oritur præſumptio correſpectiuitatis. Ex quibus deciſionibus infertur, quod cùm non conſtet de aliqua pactione præcedente in caſu de quo agitur, imo reſignatio Dignitatis facta fuerit purè & liberè in manibus Ordinarij, non poteſt aliqua delicti præ-
3 ſumptio oriri: † quia ſola vicinitas actuum ſine pactione & conuentione præcedenti, per quam imponatur neceſſitas collationis faciendæ in fauorem certæ perſonæ, non eſt ſimonia: Felinus *in cap. ad audientiam 31. num.3. verſ. quod autem, de reſcriptis.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſorib. num.245. verſic. non tamen eſt ſimonia.* Caſſador. *deciſ.2. de ſimonia*, Rot. *deciſ.166. num.9. part.2. recent.* Sanch. *conſil. moral.*
4 *lib.2. cap.3. dub.36. num.12.* vbi probat, † quod ſi quis liberè reſignet, nullam imponens neceſſitatem Ordinario, licèt in animo habeat, vt conferatur certæ perſonæ, aliàs non renunciaret, non eſt ſimonia etiam mentalis, quia nullum interuenit pactum
5 tacitum, nec expreſſum. † Et ideo permutantes poſſunt mutuò reſignare ſua beneficia etiam præcedente tractatu de permutando, vt diximus *part.1. cap.75. num.8.* cui addo Pariſium *de confident. q.40. num.39.* Garc. *de benef. part.11. c.4 num.56.* Barboſ.
6 *de iur. Eccleſiaſtico, lib.3. cap.15. num.163* † Quod intellige verum eſſe, dummodò ambæ reſignationes cumpermutantium ſimul expediantur: vt dicit Vgolin. *de Epiſcop. cap.50. §.20. num.3. verſic.3.* Barboſ. *dicto lib.3. iuris Eccleſiaſtici c.15. num.185.* vbi alia ad validitatem huiuſmodi mutuarum permutationum enumerat, quæ ad caſum noſtrum non pertinent. Quòd ſi in caſu propoſito interueniſſet pactum, vel conuentio de mutua reſignatione facienda in fauorem tertiæ perſonæ, veluti in
7 fauorem alicuius nepotis, vel amici; † tunc eſſet contractus *do vt des*, qui non eſt licitus in beneficialibus; imo ſimoniam continet, etiam ſi detur ſpirituale pro ſpirituali: Pariſ. *de reſignat. lib.14. q.4. n.3.* & communiter Doctores *in Clemen.1. de rer. permut.* Et ex his expedita eſt prima quæſtio.

8 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, nullam commiſſam fuiſſe ſimoniam ſuper fructibus per Regem condonatis, cum ſint merè temporales, vt probat Pariſ. *in dicto tractat. de confident. quæſt.27. num.104. & ſequentib.* dummodò non appareat talem gratificationem fructuum factam fuiſſe in executionē promiſſionis pro reſignatione & collatione, nam id ſolum prohibetur, & iudicatur confidentia: *cap. Epiſcopus, & ibi* Abb. & alij *de præbend. cap. poſtulaſti, de reſcript. & ibidem* Doctores: & benè
9 probatur ex traditis per Pariſ. *loco citato.* † ſicut ſimonia non committitur in venditione fructuum præbendæ, quia ſunt merè temporales: Verall. *deciſ.237. part.3.* quod per nos explicatum fuit *ſup. p.2. cap.5. §.1. num.7.* dummodò, vt iam dictum eſt, hoc non fuerit factum cum conuentione reſpiciente cauſam reſignationis: & ideò etiam hoc caſu deberet conſtare de conuentione præcedenti ad arguendam confidentiam: Ludouiſ. *deciſ.238. n.10. & 517. n.30.* Farinac. *conſ.75. per totum.*

10 Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, quod quando lis ſimulata fit ſuper beneficio, ille qui in vim huiuſmodi litis beneficium obtinuit, illo priuandus eſt; per textum *in cap. audiuimus 3. de colluſ.*
11 *detegenda.* † Sed tamen iſta priuatio non fit ipſo iure, ſed per ſententiam; vt probatur ex verbis illius textus: *non differas perpetuò ſpoliare:* & notauit Hoſtienſ. *in dicto cap. audiuimus, in verbo, non differas, & in verbo, non redundarent, verſic. priuantur ergo.* Idem tradit Abb. *in dicto cap. audiuimus.* & Clarus *in practic. criminal. § final. quæſt.79. num.7. verſic item Clericus colludens.* † Et quamuis Ancharan. *dicto cap. au- 12
diuimus, num.2* dicat dictam pœnam non eſſe infligendam, quando colluſio non fit eo animo vt beneficium penſione grauetur; tamen eius limitatio eſt contra mentem Gloſſæ, & aliorum Doctorum *in dicto cap. audiuimus.* qui non ſolùm conſiderant grauamen beneficij, ſed etiam intereſſe collatorum, quibus fit præiudicium per huiuſmodi ſimulatas tranſactiones.

Vnde infertur reſolutio quarti dubij, nempe 13
quod donec ratione colluſionis, inducta fuerit priuatio per ſententiam, non debet quis à ſuo beneficio amoueri, cùm priuatio non fuerit inducta ipſo iure, vt mox probatum fuit; multóque minus pœna priuationis ad alia beneficia, ſuper quibus colluſio facta non fuit, extendi debet: cùm pœna *dicti capitis, audiuimus*, ſit reſtricta ad illud beneficium, ſuper quo colluſum fuit; vt patet ex verbis illius textus, ibi: *eos beneficiis, ſuper quibus colluſum fuerit, non differas perpetuò ſpoliare.*

Similiter ex præmiſſis ſequitur reſolutio quinti dubij: cùm ſuperiùs probatum fuerit nullam hic adeſſe confidentiam, nec per conſequens priuationem beneficiorum obtentorum, aut obtinendorum; ſed tantùm illius ſuper quo ſententia priuationis in futurum ferri poſſet. Et eodem modo reſoluitur ſexta quæſtio, nempe quod cùm nulla adſit confidentia, nec ſimonia, poſſeſſor iuuatur † Regula *de* 14
triennali; quæ ſolam excipit ſimoniam, & violentum ingreſſum; vt diximus *ſuprà part.1. quæſt.85. num.57. & ſequentib.* & eſt communis omnium reſolutio.

Verùm circa ſuprà dicta, fuit vlteriùs dubitatum, vtrùm poſito quod adeſſet vera confidentia, quæ tamen in foro exteriori probari non poterat, ſaltem eo caſu in foro conſcientiæ poſſeſſor poſſet retinere tam beneficium iam obtentum, quam aſſequi & obtinere alia beneficia de nouo conferenda, aut ſaltem quoad iam obtenta iuuaretur Regula *de triennali*, in foro conſcientiæ.

Pro vera reſolutione certum eſt, eum, qui confi- 15
dentiam veram commiſit, non ſolum inhabilem eſſe ad poſſidendum illud beneficium, in quo ſimonia commiſſa fuit, vel confidentia, ſed etiam ad alia omnia poſtea obtinenda, niſi legitimè fuerit diſpenſatus: vt patet ex conſtitutione Pij V. quam ad hoc recenſet Pariſ. *de confident. quæſt.58. num.43.*
† Quæ conſtitutio fuit recepta in Gallia, & incor- 16
porata inter conſtitutiones regni, vt teſtatur Scholiaſtes ad Louet. *littera B. n.9. in fine.* † Intelligendo 17
tamen de vera confidentia, non autem de ea quæ interuenit ſine expreſſa pactione, ſed dumtaxat per viam ſimplicis gratificationis, vt conſtat ex ſupradictis; & ex notatis per Sanchez *conſil. moral. lib.2. cap.3. dubio 34. num.3.*

Sed magna eſt controuerſia inter Doctores, vtrùm 18
Regula *de triennali*, locum habeat in fauorem illius, qui confidentiam commiſit, non quidem ratione eiuſdem beneficij, in cuius adeptione interuenit ſimonia, ſeu confidentia, ſed reſpectu alterius beneficij poſtea obtenti ſine vlla confidentia, vel ſimonia in illius adeptione commiſſa.

In hac quæſtione Pariſius *dicta quæſt.58 num.49. & 50.* exiſtimat Regulam non iuuare confidentiarium, etiam quoad alia beneficia poſtea obtenta: fundatus ſuper doctrina Rebuffi *in tractatu de pacific. poſſeſſorib. num.172.* qui in libro meo eſt 206. *& multis ſequentibus*: ex ea ratione quia inhabilitas iſta

 reſpicit

ræſpicit perſonam, & uoo beneficium: & non eadem eſt ratio hoc caſu, ſic vt dum agitur de illa inhabilitate quæ ſolùm reſpicit beneficium, & nun perſonam; qualis eſt ea quæ propter colluſionem in beneficia factam imponitur; de qua nos *ſuprà* diximus *n.10. & ſequentib.* & per conſequens cùm per confidentiam perſona reddatur inbabilis, non iuuatur Triennali, etiam quoad alia beneficia, propter incapacitatem ſuæ perſonæ; ſicut nec infans, aliæve ſimiles perſonæ ad obtineuda beneficia inhabiles.

Verùm aduerſus Rebuffi ſententiam concludit Sanchez *lib.2. conſil. moral. cap.1. dub.31. num* 20. vbi per multas rationes probat, quod licèt inhabilis ratione perſonæ careat titulo colorato quoad alios effectus, tamen quoad effectum Regulæ *de triennali*, inhabilitas non conſideratur niſi prouéniat ex ſimonia, vel violentia in beneficio: ſi enim agatur de alia incapacitate, veluti ſi agatur de illegitimo, aut de quocumque irregulati, & aliis ſimilibus, illos triennalis poſſeſſio tuetur: quia cùm Regula *de triennali*, tres tantum caſus excipiat, nempe ſimoniam, violentiam, & reſeruationem in corpore iuris clauſam; in reliquis remanet firma: atque ita tenet Philippus Probus *ad pragmaticam ſanctionem, titulo de pacific. poſſeſſorib. in verbo, Moleſtari, gloſſ.3.* Gomeſ. *in regul. de triennali, quæſt.26. §. quibus non obſtantibus, & §. ſed breuiter*, & alij DD. *ibid.* allegati: Vnde inferri poteſt, quod qui non commiſit ſi-
moniam, aut non eſt intruſus in illo beneficio, iu-
20 uatur Regula *de Triennali* quoad alia beneficia; †
niſi agatur de beneficio reſeruato reſeruatione clau-
21 ſa in corpore iuris; † ſicut illa Regula iuuatur ille-
gitimus & irregularis, *num.24.* aut ille qui non ha-
bet qualitatem requiſitam ex fundatione, & ſimi-
22 les, vt *ibi* per eum. † Fatetur tamen (& verum eſt)
quod ſi agatur de incapacibus beneficij omnimoda
incapacitate, vt de laico, Iudæo, fœmina, & ſimili-
bus, tunc nullo vnquam tempore collatio conua-
lidari poteſt, vt *in dicto num.20. verſic. & eadem quæ-
ſtione, & n.21.*
23 Sed cùm multi Doctores magnæ authoritatis
exiſtimauerint, confidentiarium non priuari in fo-
ro conſcientiæ beneficiis poſtea obtentis, in quibus
nullam commiſit confidentiam, niſi poſt ſubſequu-
tam ſententiam Iudicis, quam ſententiam nos am-
plexi ſumus ſuperiùs, *lib.1. cap.67. num.22.* conclu-
dendum omnino eſt poſſeſſorem beneficij, in quo
nulla ſimonia commiſſa fuit, tutum eſſe in foro
poli, quamvis priùs confidentiam commiſiſſet in
alio & diuerſo beneficio: vt determinat Leſſius
lib.2. de iuſtit. & iure, c.35. dubit.26. n.147. verſic.4.
vbi citat Gloſſam communiter receptam *in cap. fra-
ternitas, 22. quæſt.2.* Scort. *in ſelect. Pontific. conſtit.
theorem.203. verſic. ſexta*, & alios citat Cortad. *in
praxi diſpenſationum, lib.5. cap.10. num.10. verſic.
cæterum.* Sanchez *de matrim. lib.3. diſp.30. n.1. verſ.
ſi ergo eſt pœna, & verſic. deinde inhabilitas*, adeo vt
non ſit *in conſcientia* requiſita aliqua diſpenſatio
ſummi Pontificis ad obtinenda beneficia, ſuper
quibus confidentia commiſſa non fuit. Eiuſdem
ſententiæ fuit Nauarr. *conſ.32. de ſimonia*, Emma-
nuel Sà, *in verbo, Simonia, num.5.* Paulus Layman.
24 *lib.4. tract.10. c.8. num.73. & 74.* † quamuis con-
trariam ſententiam, nempe pœnam inhabilitatis ad
futura beneficia contrahi ipſo iure, etiam ante ali-
quam iudicis declarationem, veriorem & in praxi
receptam exiſtimet Bonacin. *in tract. de ſimonia, q.7.
puncto 2. in ſecunda difficultate, num.3. verſic. ſed mihi
dicendum videtur.* vbi alios Doctores allegat: & videtur eiuſdem ſententiæ Garſ. *part.8. cap.1. num.72.* Sed verior eſt noſtra ſententia quæ pro ſe tot habet Doctores magnæ authoritatis, & reprobato Garſia non induci priuationem ipſo iure quoad alia beneficia, ſuper quibus non fuit commiſſa ſimonia, tenet Lotter. *de re benefic. lib.3. c.29. num.161.* Et ita cum Viris doctiſſimis fuit concluſum.

CAPVT CXXXVI.

De conſtitutione cuiuſdam Ordinis religioſi, quod qui officium exercuit, non poſſit ad illud, aut aliud eligi niſi elapſo anno, vtrùm habeat locum in eo, qui per renunciationem, aut aliquod accidens ſuperueniens fuit impeditus in exercitio, & adminiſtratione primi officij? Et quid ſit ſtatuendum in Confeſſariis monialium ſanctæ Claræ, Ordinis Minorum; nempe vtrùm is qui tãquam Confeſſarius habuit vocem in vltimo Capitulo prouinciali, poſſit eligi in Guardianum, etiam ſi tempus vacationis in conſtitutione contentum nondum fuerit elapſum.

SVMMARIVM.

1. *Qui fuit impeditus ſine culpa ſua exercere officium non poteſt dici illud exercuiſſe durante tempore impedimenti.*
2. *Religioſus diuerſæ Regulæ, ſeu diuerſi modi viuendi, non debet præfici monaſterio.*
3. *Homines diſparis profeſſionis coniungi non debent.*
4. *Officia continuari non debent, ſed quomodo illud intelligatur.*
5. *Tempus officij cenſetur continuatum, non obſtante ceſſatione illius proueniente ex facto hominis.*
6. *Officium non cenſetur continuatum quando illius exercitium fuit impeditum ex legis diſpoſitione.*
7. *Tempus inceptum in odioſis non habetur pro completo.*
8. *Habilitas debet conſiderari tempore prouiſionis.*
9. *In Ordine Minorum nemo poteſt exercere guardianatum, niſi per annum expletum à ſimili munere vacauerit.*
10. *In eodem Ordine Minorum munus Prouincialis nemo vltra triennium exercere poteſt.*
11. *Confeſſarij monialium ſanctæ Claræ habent vocem in electionibus ex priuilegio.*
12. *Confeſſarij monialium ſanctæ Claræ, lapſo triennio ſui officij, ſtatim poſſunt eligi in Guardianos non expectato anno.*

IN conſtitutionibus cuiuſdam Religionis *part.3. cap.2. §.10.* cauetur quod qui per duo capitula immediatè ſubſequentia, & completa, ad aliquod officium habens votum promoti fuerint, aut officiis renuntiauerint, quibus per ſex menſes, intra ſupradictum tempus, in eadem prouincia functi fuerint, ineligibiles ad ſimile officium per biennium remaneant, ſub pœna nullitatis.

Contigit

Contigit qood R.P.B. in vno Capitulo pruuinciali electus in Priorem conuentus ſancti Auguſtioi intra ciuitatem Maſſilienſeio exiſtentis,munus Prioris quod bennio durare debebat , per annum circiter exercuerit , reſtituto videlicet conuento,ex ordinatione Sacræ Congregationis Regularium, aliis Patribus Auguſtinianis laxiorem Regulam profitentibus ; ita vt munus ſuum dictus pater B. continuare, & vſque ad fioem exercere non potuerit.

Cùmque idem pater B. in Capitulo prouinciali tunc immediatè ſequenti electus fuiſſet in Priorem conuentus Tolonenſis , & rurſus in alio Capitulo tunc immediatè ſequenti in eodem Prioris munere confirmatus;Dubitatum fuit vtrùm iſta vltima electio,ſeu confirmatio ſit valida,ſtantibus dictis conſtitutionibus?

Dubium conſiſtit in eo , quod ſequeretur ipſum in tribus Capitulis immediatè ſequentibus fuiſſe electum;cùm tamen ex dicta conſtitutione poſt duo Capitula eligi nō poſſit,immo ab omni officio per biennium vacare debeat.

1 Negotio diligenter perpenſo cum ſuis circunſtantiis omnino conclodendum eſt, dictum Patrem B. potuiſſe eligi in Priorem,aut confirmari,non obſtante prima illa electione ad prioratum conuentus Maſſilienſis, quia prima illa electio non fuit plenum effectum ſortita; & intentio ſtatuentium illa fuit,quòd nemo poſſet triplici officij fuoctione honorari , atqui dictus Pater B. verè non poteſt dici exercuiſſe officium Prioris Maſſilienſis,cùm exercitium illud non durauerit , immò magna ex parte temporis impeditus fuerit,ne illud exerceret : de iure verò factum non dicitur , quod factum non durat : *l. item 6.§. quod ſi actor,ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.l. ſi pro patre 10.§. verſum,ff.de in rem verſ.l. Celſus , §. idem , ff. de arbitr.* neque dicitur acquiſiuiſſe poſſeſsionem dicti officij, qui tenebatur ad reſtitutionem illius dictis Patribus laxioris Regulæ faciendam : *l. non videtur , ff. de acquir. poſſeſſ.* & non præſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectum:*cap. non præſtat,de reg.iur.in 6.*ergo cùm dictus Pater coactus fuerit ad reſtitutionem dicti officij per decretum Sacræ Congregationis; ſequitur perinde eſſe , ad effectum de quo agitur , ac ſi illud nunquam exercuiſſet.

2 Secundò, quia ſuſpenſio ſeu remotio à dicto officio non ſolum prouenit ex facto hominis , ſed etiam ex diſpoſitione legis:quia cùm Religioſi Sancti Auguſtini reſtituti ad conuentum Maſſilienſem, in quo dictus pater B.præſidebat,non eamdem profiterentur Regulam,quam dictus Pater,ſed laxiorē; noo poterat ex diſpoſitione iuris præeſſe dicto monaſterio diuerſam Regulam obſeruanti : *cap. ne pro defectu 41.*& *ibi* Gloſſ. *in verbo,ipſius,de elect.*& *ibid.*
3 DD. & maximè Innocent. *in gloſſ.vltima,*† cùm non conueniat rationi vt homines diſpares profeſsione in vnum ſocientur : vt dicitur *in Clement.1. de elect.* & copioſè oſtendit Roderic. *tom.1. queſt. regular. q 52. art.9.*

4 Cum igitur ſuſpenſio ab officio Prioris facta fuerit ex diſpoſitione legis,ſequitur electionem poſtea factam ad Conuentum Tolonenſem non eſſe contiouatiuam officij , quod iam priùs omnino expirauerat , & per conſequens ceſſare regulam *leg.1. & 2. Cod. de muneribus & honorib. non continuand.*
5 *lib.10.* † Debet enim fieri differentia inter ceſſationem officij prouenientem ex facto hominis , & ex facto legis : dum enim prouenit ex facto hominis, imputandum eſt ei qui poterat officium continuare & non continuauit , poſtquam ſemel poſſeſsionem accepit, veluti ſi quis poſt captam officij poſſeſsionem fuerit per renunciationem excluſus , vel per proprium delictum ab officio ſuſpenſus; in quibus terminis loquitur Nauar.*part.2. deciſ.66.* vbi tractat de Correctore Minimorum , qui poſſeſsionem ſui officij numquam fuerat conſequutus , vel poſt adeptam poſſeſsionem fuerat ab officio ſuſpenſus; & propterea prudenter illi qui dictum ſtatutum ſeu conſtitutionem fecerunt , ſpecialiter prouiderunt circa caſum renunciationis.

Vnde cùm aliàs ſimilis quæſtio ſuperueniſſet apud Minimos , qui habent conſtitutionem, vt nemo eligatur ad Correctoris munus , niſi priùs per annum vacauerit , & ſubiectus permanſerit , Eminentiſſ. Cardinalis Aldobrandinus Protector reſcripſit *die 2. Aprilis* 1626. his verbis : *Nos Hyppolitus &c. Dicimus & declaramus , quod quicunque Frater dicti Ordinis,qui ad aliquam Dignitatem vel Officium fuerit aſſumptus,ſi huic renuntiauerit,ad aliud æqualis, vel etiam ſuperioris dignitatis officium toto tempore à Regula præfixo aſſumi non poſſit.* vt apud Peyrin.*tom.2. de prælat. quæſt.1. cap.4. num.104.* Quod intelligendum eſt de illis,qui adepto munere renuntiant,non de iis qui ante acceptum munus : prout declarauit Sacra Congregatio Regularium *menſe Ianuarij* 1631. teſte Peyrin. *dicto num.104.in fine*, & eſt conforme dictæ deciſioni Nauarri *p.2 deciſ.66.*

Quando autem ſuſpenſio exercitij alicuius muneris vel officij prouenit ex facto legis , prout in caſu iſto; tempus electionis ſecundæ eſt quid diuerſum à tempore primæ electionis, neque poteſt dici continuatum:& per conſequens ceſſat diſpoſitio de muneribus non continuandis : ex notatis per Caualcan. *deciſ.16. num.37. part.3.* vbi dicit quod tempus non dicitur prorogatum , ſed omnino diuerſum , quando ſuſpenſio prouenit à lege & non ab homine;tunc enim tempus prorogatum,eſt quid ſeparatum & diuerſum : per text. *in cap.quia diuerſitatem 5. de conceſſ. præbend.*& *ibi* Gloſſ.*in verbo,ſuſpenſionis.*

Tertiò,quia tempus inceptum non habetur pro 6
completo quando agitur de odioſis,quidquid aliud ſit in fauorabilibus : ad notata *in l. qua ætate 5.ff.de teſtament.*& eſt Gloſſ. *in l.3 §. minorem,ff. de minoribus.* Quod præſertim procedit ſtantibus verbis expreſsis dictæ conſtitutionis, in qua conſideratur tempus duorum Capitulorum immediatè ſubſequentium , & completorum : & ſic cùm dictus Pater B. non exercuerit officium Prioris, per ſpatium duorum Capitulorum , nempe per duo biennia completa,quando fuit confirmatus vltimo loco in Priorem Conuentus Tolonenſi ; ſequitur ipſum non eſſe comprehenſum in conſtitutione declarante illos ineligibiles , qui per duo biennia completa ad Officium promoti fuerint.

Neque obſtat ſi dicatur, dictam conſtitutionem 7
ſolum reſpicere promotionem ad Officium , non autem illius exercitium. Tum quia mox oſtenſum fuit,illum non dici promotum,cuius promotio non habuit effectum continuum , propter ſuperueniens iuris impedimentum: tum etiam quia verba debent intelligi cum effectu : *l.1.§. hæc autem verba, ff.quod quiſque iuris , l. penult.§. docere,ff. ne quis eum qui in ius vocatus eſt*,cum ſimilibus.

Denique quia negotium de quo agitur , iam fuit deciſum inter dictos RR.Patres : cum enim d.Pater B. contenderet ſe poſſe,& debere vti & frui iuribus, quibus vtuntur Priores dicti Ordinis , quamuis nullum haberet Conuentum,R.P. Prouincialis ad

ſedandas

Digitized by Google

ſedandas controuerſias declarauit, ipſum nec eſſe Priorem, nec iuribus ac priuilegiis Priorum gaudere poſſe, ſed ſimplicem inferiorem: cui declarationi acquieſcens dictus P. B. per annum continuum in ſimplici inferioritate permanſit, & cum aliis Religioſis in Capitulo conuentuali, in quo erat de familia, pro electione Diſcreti votauit, & in Capitulo prouinciali nullum habuit votum, ita vt dubitari non poſſit quin tempore electionis in Capitulo prouinciali factæ de eius perſona, fuerit ſimplex Religioſus, & ea ratione habilis ad exercendum officium ſibi conferendum, eadem habilitate, qua ſimplices Religioſi, & in nullo officio conſtituti potiuntur; & per conſequens quin potuerit ſecundo loco eligi ſeu confirmari, non obſtante ſtatuto ſeu conſtitutione, quæ refertur ad perſonas tempore
8 Capituli qualificatas: † ſicut regulariter, dum quis habilis, aut inhabilis declaratur, habilitas conſiderari debet de tempore prouiſionis: *cap. eam te 7. de reſcriptis, cap. ſi eo tempore 9. eod. tit. in 6.* Franc. *in cap. ſi pro Clericis 1. column. 1. numero 1. in princip. de præbend. in 6.*

Et cauſa finalis dictæ conſtitutionis videtur conſiſtere in eo, quod non ſit rationi conſonum, quod quia in tertio Capitulo immediatè ſequenti votum habeat, dum in duobus præcedentibus voti capax fuit, vt patet ex illis verbis *ad aliquod officium habens votum*: & per conſequens cum dictus P.B. in primo Capitulo votum non habuerit, illúmque voti incapacem fuiſſe, declaratum fuerit per P. Prouincialem, ſequitur eum in tertio Capitulo (quod quoad ipſum erat ſecundum) non fuiſſe ineligibilem.

9 In eadem propemodum materia conſtitutionis prohibentis electionem illius, qui ab Officio durante certo tempore non vacauerit, propoſita fuit aliàs dubitatio circa Confeſſarios monialium Sanctæ Claræ, Ordinis Sancti Franciſci. Siquidem in dicto Minorum Ordine, Toletana conſtitutione cauetur, neminem ex iis qui Guardianatum exercuerunt, lapſo triennio in eodem, aut alio Conuentu, continuari poſſe; niſi priùs per annum expletum vacauerint, vt teſtatur Mirand. *quæſt. regul. part. 2.*
10 *quæſt. 19. artic. 8.* † ſicut & Prouinciales non vltra triennium exercere poſſunt officium huiuſmodi: vt per eumdem, *dicta part. 2. quæſt. 16. articul. 4. & 5.* qua de re etiam Hieronym. Roderic *quæſt. 69. num. 7.*

11 Cùm autem Confeſſarij monialium Sanctæ Claræ præſentis Ciuitatis, habeant ex ſpeciali priuilegio vocem in electionibus, dubitatum fuit, vtrùm ille qui tanquam Confeſſarius, in vltimo Capitulo prouinciali poſt finitum triennium ſui officij vocem habuit, poſſit lapſo anno eligi in Guardianum, Ratio dubitandi petitur ex eo, quia poſſet fieri fraus legi: nam lapſo triennio Guardianus interueniret per annum in Capitulo prouinciali, & lapſo anno iterum eligeretur in Guardianum, & ita continuò vocem haberet, contra mentem & intentionem conſtitutionis.

12 Exiſtimaui nihilominus dictum Confeſſarium interuenire poſſe in electionibus, & habere vocem vigore dicti priuilegij: quia conſtitutio non prohibet quin lapſo triennio poſſint Religioſi, non expectato anno deputari Confeſſores monialium: quin imò hoc videtur permiſſum per Bullam Pauli IV. apud Rodericum *in Bullario, in bulla quinta Pauli IV. pag. 392. ſub die 25. Aprilis* 1559. his verbis: *In Guardianos eligi non poſſint, ſed tantum in Vicarios dictorum locorum, vel Confeſſores monialium, durante officio Diffinitoris, &c.* & conſtitutio non prohibet Guardianos eſſe vocales alio modo, & alia via quam via officij Guardiani: & ſic dum Guardianus lapſo triennio admittitur tanquam vocalis, non admittitur tanquam Guardianus, ſed tanquam Confeſſarius, & ſic non contrauenit dictæ conſtitutioni Toletanæ.

CAPVT CXXXVII.

Vtrùm ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum requirantur in bonis, quæ nondum Eccleſiæ ſunt incorporata, ſiue agatur de bonis in quibus Eccleſia ſolum habet dominium directum, ſiue de illis in quibus Eccleſia habet vtrumque dominium, videlicet tam directum quàm vtile; ſiue de illis in quibus Eccleſia ſolùm habet vtile dominium, ſub directo dominio alterius qui non vult Eccleſiam inueſtire, adeo vt Eccleſia cogatur alteri vendere: & vtrùm hoc caſu ex tali venditione coacta debeatur laudemium, aut ſit locus iuri prælationis in fauorem domini directi.

SVMMARIVM.

1. *Bona Eccleſiæ non incorporata, ſeu vnita menſæ capitulari, regulariter poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus.*
2. *Quando bona non dicuntur incorporata Eccleſiæ.*
3. *Quando Eccleſia habet ſolum dominium directum, ſi deinde ex aliqua cauſa dominium directum fuit conſolidatum cum vtili, abſque incorporatione; poteſt fieri alienatio ſine ſolemnitatibus.*
4. *Bona in quibus Eccleſia habet vtrumque dominium ſcilicet directum & vtile, cùm ſint de menſa non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus.*
5. *In dubio tutius eſt in alienatione bonorum nouiter acquiſitorum per Eccleſiam adhibere iuris ſolemnitates.*
6. *Hæreditas delata Religioſo, ipſo iure acquiritur monaſterio.*
7. *In quibus caſibus bona nouiter acquiſita Eccleſia poſſint alienari ſine ſolemnitatibus:* & numero 8.
9. *Vtrùm Eccleſia poſſit per tranſactionem dimittere bona in manibus tranſigentis Reſoluitur negatiuè, ex veriori ſententia.*
10. *Tutor, vel Prælatus poſſunt tranſigere rem dimittendo ſine ſolemnitatibus.*
11. *Eccleſia vti manus mortua cogitur per dominum directum vendere bona nouiter acquiſita.*
12. *Ex alienatione neceſſaria non debetur laudemium.*
13. *Debetur tamen Domino ius prælationis ſi voluerit, ex tali alienatione neceſſaria, ſecundum mentem Rotæ Romanæ.*
14. *Quando Eccleſia cogitur alienare per dominum directum, nullum debet laudemium.*

Ad

AD euitandas expenſas, quæ fieri ſolent in proceſſucis ſolemnitatum de iure requiſitarum in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum; quidam Religioſi quærebant aliàs, vtrum ſibi liceret abſque ſolemnitatibus alienare bona hæreditatis ſibi relictæ pro ſolutione æris alieni hæreditarij, & pro vrgentibus Conuentus neceſſitatibus, idque duplici fundamento: Primo, quia agebatur de bonis nondum Conuentui incorporatis: Secundo, quia tractabatur de alienatione coacta, ex eo quod domini directi prædiorum, de quibus agebatur, recuſabant illis dare inueſtituram, cùm eſſent manus mortuæ, quibus & de iure, & ex pactis inueſtiturarum, bona emphyteutica vendi, aut aliàs alienari non poterant inuito domino directo, qui propterea illos cogere poterat ad alienanda bona emphyteutica.

1 Pro cuius dubij reſolutione hoc in primis ſtatuendum eſt, quod quando bona non ſunt incorporata Eccleſiæ, poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus aliàs de iure requiſitis: vt notant omnes DD. *in cap. vt ſuper* 8. *de reb. Eccleſ. non alienand.* Vincent. de Franch. *deciſ.*14. *n.*16. & plures citat Bar-
2 boſ. *in cap.nulli* 5.*num.*9.*eod. titulo.* † Non dicuntur autem bona incorporata ſeu vnita menſæ Conuentus, vel Capitulo quæ ipſe Conuentus, vel eius Superior declarauit ſe nolle incorporare: Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienand. q.*62. Menoch. *de arbitr. caſ.*433.*n.*4.

Sed tamen illa generalis regula maiori indiget interpretatione: & ideò plures caſus ad illius declarationem ſunt conſiderandi.

3 Primus caſus eſt, quando agitur de bonis Eccleſiæ, vel monaſterij, in quibus Eccleſia ſolum habet dominium directum, quia reperiuntur data in emphyteuſim alicui particulari, retento Eccleſiæ dominio directo: Quæ bona cùm variis de cauſis ad Eccleſiam reuerti poſſint quoad dominium vtile, illúdque in fauorem Eccleſiæ cum directo conſolidari, veluti ob finitam generationem, pro qua conceſſio emphyteutica facta fuit, & ad illam reſtricta; vel propter caducitatem & commiſſum, aliiſve modis; ſi quæratur vtrùm Eccleſia de huiuſmodi bonis ad ſe reuerſis diſponere; & illa alienare poſſit ſine ſolemnitatibus? diſtinguendum eſt; vt valeat quidem alienatio ſine ſolemnitatibus quando bona illa nondum fuerunt incorporata menſæ Capituli, vel Monaſterij: quod colligitur ex circunſtantiis facti, & maximè ex declaratione facta per Prælatum, aut Eccleſiam, quod non vult bona illa ſuæ menſæ incorporare; aut ex aliis ſimilibus circunſtantiis ex quibus probatur bona non fuiſſe incorporata; de quibus Menoch. *de arbitr. dicto caſ.*433. Quando verò Prælatus, aut Eccleſia illa bona incorporauit, veluti ita expreſsè declarando, aut inter bona & fundos Eccleſiæ deſcribendo, aut aliis ſimilibus modis; tunc omnino in bonorum illorum alienatione omnes iuris, & conſtitutionum Pontificiarum ſolemnitates requiruntur: vt diſtinguit Menoch. *dicto caſ.*433. *& de præſumpt. lib.*6. *præſumpt.*87. Redoan. *d. quæſt.*62. Caualcan. *deciſ.*32. aliàs 76. *numer.*24. *part.*2. *& deciſ.*31. *numero* 269. *ead. part.*

4 Secundus caſus, quê à primo diſtinguit, & benè explicat Abbas *in dicto cap. vt ſuper, de reb. Eccleſ. non alienand. num.*9. *& num.*11. *verſic. quædam ſunt bona.* eſt, quando agitur de bonis quorum dominium tam vtile quàm directum pertinet ad Eccleſiam, & longiſſimis temporibus fuerunt in bonis Eccleſiæ, & iſta in dubio dicuntur de Menſa, quia deſeruiunt neceſſitatibus Menſæ, & vtilitatibus Eccleſiæ, & aliorum indigentium, *can. videntes,* 12. *quæſt.*1. Et ſine dubio in alienationibus huiuſmodi bonorum, requiruntur ſolemnitates iuris, & conſtitutionum, & ſi illæ non interueniant, alienationes vitiantur & corruunt.

Tertius caſus eſt, quando agitur de bonis nouiter acquiſitis Eccleſiæ, veluti ex donatione, aut hæredis inſtitutione, aut alio ſimili titulo. Et quoad hæc bona licèt dubitari poſſet vtrùm ſint de Menſa, & per conſequens inalienabilia, iuxta notata *in cap. finali, de feud.* an verò ſint alienabilia tanquam menſæ nondum vnita; tamen quia in tutiorem partem fieri debet interpretatio, ſanum & neceſſarium eſt conſilium, vt bona illa non alienentur ſine ſolemnitatibus, vt prudenter monet Innocent. *in dicto cap. vt ſuper, in verbo, de menſa,* quem ſequitur Abb. *ibid. num.*12. Maſcard. *de probat. concluſ.*203. *n.*6. *&* 7. Et propterea ſi non adfuiſſet neceſſitas & coactio alienandi in caſu propoſito per dictos Religioſos, non auſus fuiſſem conſulere alienationem ſine ſolemnitatibus: quia qui donat Eccleſiæ, aut illam hæredem relinquit, non alia intentione donat, quàm vt ea fiant de menſa Eccleſiæ, & illi incorporentur; quod potiſsimùm in caſu propoſito procedebat: † quia agebatur de hereditate delata 6 cuidam Religioſo, & ex eius perſona acquiſita monaſterio, tunc enim ipſo iure cenſetur incorporata, & acquiſita ipſi monaſterio: vt concludit Riccius *in prax. alien. rer. Eccleſ. deciſ.*101.

Ego tamen in certis caſibus particularibus ſæ- 7
pius conſului diuerſis Capitulis, tam Regularium, quàm ſæcularium Eccleſiarum, vt in nouis acquiſitionibus, in quibus non fit incorporatio ipſo iure, proteſtarentur ſe non habere animum incorporandi; veluti dum in publica ſubhaſtatione, bona debitoris propter penuriam licitatorum, Capitulis tanquam plus offerentibus adiudicabantur, eo animo vt commodiùs alijs poſſent vendere, pro ſatisfactione ſummarum ſibi debitarum pro fructibus decurſis, qui in diſtributiones Canonicorum, vel alimenta Religioſorum conuerti debebant: hoc enim caſu cùm clarè conſtaret nullam adfuiſſe neceſsitatem, vel voluntatem incorporandi, potuit fieri alienatio talium bonorum abſque ſolemnitatibus, cùm talia bona non ſint Eccleſiæ pleno iure quæſita: vt per Rodoan. *dicta quæſt.*62.*n.*1. Maſcard. *dicta concluſ.*203. Menoch. *de arbitr. d. caſ.*433. & *conſil.*79. *per totum.*

Sunt tamen nonnulli caſus, in quibus bona 8
quantumuis incorporata alienari poſſunt, quos ad longum recenſet Rebuff. *in compend. alienationis rer. Eccleſiæ, n.* 24. *verſ. ſunt tamen quidam caſus, & num. ſequentibus.* Quarant. *in ſumm. Bullar. in verbo, Alienatio, per totum.*

An autem per tranſactionem bona Eccleſiæ al- 9
teri remitti poſsint dubitatur à nonnullis, & nominatim Natt. *conſ.*441. *num.*12. Alciat. *conſ.*17. *n.* 8. *lib.*1. ea ratione, quia non dicitur alienatum, quod penes aduerſarium dimittitur, & numquam fuit ab Eccleſia poſſeſſum. Verùm hæc ſententia eſt contra mentem Rotæ Romanæ, & plurium DD. quos refert Additio ad Burat. *deciſ.*690. *litera B.* Quia quidquid ſit de patre, qui eſt legitimus adminiſtrator bonorum filij; † tamen quando agitur de tuto- 10
re, vel Prælato, qui non tantam habent poteſtatem, non poſſunt tranſigere dimittendo rem apud poſſeſſorem, niſi ſeruatis iuris ſolemnitatibus: vt probat Surd. *conſ.*451.*n.*25. *&* 26. Gratian. *diſcept. forenſ. cap* 476. *num.*16.

Quartus caſus eſt, quando agitur de bonis, in 11
quibus

quibus Eccleſia ſolum habet vtile dominium de-
pendens à dominio directo alterius domini, ſupe-
rioris; tunc enim ſi dominus nolit dare inueſtitu-
ram, ex eo quod Eccleſia, vel monaſterium eſt ma-
nus mortua, & de iure prohibita acquirere contra
voluntatem domini directi, præſertim ſtantibus pa-
ctis quæ ſolent apponi in inueſtituris de non alie-
nando in manus mortuas, qualis eſt Eccleſia, quæ
numquam moritur: *cap. vnico, de alienat. feud.* &
propterea Eccleſia, & quæuis alia manus mortua
cogitur vendere emphyteuſim quæ ad illam perti-
net, Ludouiſ. *deciſ.* 520. *&* 529. & *ibi* Addent. Rot.
deciſ. 368. *part.* 1. *recent.* Burat. *deciſ.* 394. cum *ibi* ci-
tatis; † ideo talis alienatio dicitur neceſſaria, adeo
vt ex ea nullum debeatur laudemium: Amede. à
Pont. *quæſt. laudim.* 26. Niger *in tract. de laudem.*
12 *part.* 2. *quæſt.* 4. *n.* 63. *& ſeq.* † Immò ſecundum ali-
quos in tali alienatione neceſſaria dominus dire-
ctus non poteſt vti iure prælationis: vt tradit Ro-
1 man. *conſ.* 107. *incip. Circa id quod quæritur.* cum
pluribus citat. per Berlich. *tom.* 2. *concluſ.* 39. *n.* 65.
& per eumdem *deciſ.* 98. Tiraquell. *de retract. con-
ſanguinis.* §. *finali, num.* 3. *&* §. 1. *gloſſ.* 14. *num.* 8. *& ſe-
quentibus:* Quod tamen non tranſit ſine difficultate,
quia Tiraquellus *d.* §. *finali, num.* 8. *& ſequentibus,*
nihil determinat; & Amedeus *d. quæſt.* 27. *num.* 12.
inclinat in contrariam ſententiam, licèt loquatur
in caſu diuerſo, nempe in caſu alienationis neceſ-
ſariæ ex cauſa ſubhaſtationis: & ideò contraria ſen-
tentia verior eſt, & apud nos tenenda, propter au-
thoritatem Rotæ Romanæ apud Seraphin. *deciſ.*
808. *n.* 3. poſt Bald. *conſ.* 306. *incip. Verba inueſtiturа,
n.* 1. *verſic. ſed certè illud. vol.* 1.

14 Quando igitur Eccleſia ad inſtantiam domini
directi compellitur vendere bona ab illius domi-
nio dependentia, tunc Eccleſia poteſt liberè aliena-
re, nullis adhibitis iuris ſolemnitatibus, quia ne-
ceſſitas facit licitum, quod aliàs fuiſſet illicitum:
Rip. *in l. filiusfamilias,* §. *Diui, num.* 40. *ff. de legat.* 1.
& in terminis Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienand.
quæſt.* 51. *num.* 22. vbi quod ſolemnitas quæ exigi-
tur in alienatione rerum Eccleſiæ, non requiritur
quando fit alienatio rei, quam Eccleſia retinere non
poteſt: Odd. *de prohibit. alienat. quæſt.* 31. *art.* 5. *n.* 124.
vbi infinitos allegat: Niger *in tractat. de laudem.
q.* 4. *n.* 25. *part.* 2.

Et quia negotium dictorum Religioſorum ver-
ſabatur circa quartum caſum, quia domini directi
nolebant illos inueſtire, ſed volebant cogere ad
vendendum, quia erant manus mortuæ; ideo fuit
per eos proceſſum ad alienationem bonorum hæ-
reditariorum quæ deuenerant ad Monaſterium, nul-
lis prorſus adhibitis iuris ſolemnitatibus, & talis
alienatio plenum fuit ſortita effectum.

CAPVT CXXXVIII.

De concurſu reſignatarij in impetratione
beneficij, cum eo qui præſentatus fuit à
patrono Eccleſiaſtico, & cum tertio im-
petrante per obitum. Et de profeſſione ca-
pta in Gallia poſt mortem reſignantis: Et
quod ex conſuetudine Galliæ attendi de-
beat tempus, quo tabellarius appulit
Romam. De præſentatione incapacis fa-
cta per patronum: Et de certo modo va-
cationis exprimendo in impetratione: Et
quid operetur clauſula, *Et aliàs quouis
modo vacet.*

SVMMARIVM.

1. *In beneficiis Galliæ profeſſio capienda eſt intra trien-
nium per reſignatarium, & viuo reſignante.*
2. *In beneficiis Galliæ attenditur tempus, quo tabella-
rius appulit Romam.*
3. *Patronus Eccleſiaſticus priuatur iure ſuo, ſi non ido-
neum præſentauerit, pro illa vice.*
4. *Patronus laicus præſentans non idoneum ignoranter,
poteſt variare intra quadrimeſtre.*
5. *Præſentatio inhabilis poteſt fieri ſub conditione impe-
trandi diſpenſationem.*
6. *Certo modo vacationis non expreſſo, ſufficit clau-
ſula generalis,* Et aliàs quouis modo vacet
& num. 9. *maximè in beneficiis Galliæ, infrà,
num.* 10.
7. *Impetratio per modum in Cancellaria exprimen-
dum, non valet, ex* regula 46. Cancella-
riæ.
8. *Quamuis contrarium verius ſit ſecundum ius com-
mune, cùm ſufficiat narrare in genere quod bene-
ficium ſit vacans.*
11. *Prior impetratio certo modo facta præfertur aliis
poſterioribus.*
12. *In Gallia ſimplex ſignatura ſufficit, illa ta-
men eſt producenda, vel ſumptum ex regiſtro
Vrbis.*
13. *Si reſignatarius acceperit poſſeſſionem viuo reſignan-
te, beneficium non vacat amplius per reſignatio-
nem, ſed per obitum.*
14 *Reſoluitur, impetrantem certo modo eſſe præferen-
dum, cùm præſentatus à patrono iure careat, &
reſignatarius poſſeſſionem debito tempore non
acceperit.*

CONcurrentibus pluribus impetrantibus ratio-
ne cuiuſdam beneficij, curam animarum ha-
bentis, in Diœceſi Viuarienſi; multę propoſitæ fue-
runt difficultates, vt ſciri poſſet quis inter tot præ-
tendentes meliori iure niteretur.

Et primò quidem dubitatum fuit, vtrùm reſi-
gnatarius, qui prouiſiones obtinuerat in Curia Ro-
mana, poſſeſſionem tamen non fuerat adeptus, niſi
ſeptimo poſt datam prouiſionum menſe, & reſi-
gnante tunc vita functo: Et vtrùm poſſeſſio cap-
ta per reſignatarium mortuo reſignante ſit va-
lida.

Secundò, vtrùm debeat haberi ratio datæ, habito
reſpectu ad tempus ſupplicationis, an verò ad tem-
pus quo expeditionarius Vrbis Romæ recepit mā-
data, & inſtructiones negotij cum commiſſione ex-
pediendi ſupplicationem.

Tertiò; vtrùm præſentatus à patrono Eccleſiaſti-
co, ſit fundatus in ſua impetratione, attento quod
antea perſonam incapacem præſentauerat.

Quartò, vtrùm prouiſio illius qui poſt mortem
reſignatarij impetrauerat beneficium certo modo,
tam ob defectum poſſeſſionis non captæ, quàm pro-
pter nullitatem præſentationis factæ per patronum,
ſit valida, & aliis impetrantibus præferenda? maxi-
mè quia iſte certomodarius ius ſuum confirmaue-
rat per concordatum factum cum eo, qui ius habe-
bat à reſignante, quod concordatum fuerat homo-
logatum per ſummum Pontificem, ſub reſeruatione
penſionis conuentæ.

Quintò

Quintò, vtrùm impetratio poſterior facta per obitū reſignantis, nocere poſſit impetranti certo modo.

Sextò, vtrùm mors reſignatarij, quæ ſuperuenit poſt tres menſes, noceat validitati concordati, facti cum dicto certomodario, & illi præiudicet.

1 Primæ quæſtionis reſolutio dependet ex edictis & ordinationibus Regis Chriſtianiſſimi; quibus cauetur in primis, quod omnes reſignatarij tenebuntur adipiſci poſſeſſionem beneficij reſignati ad ſummum intra tres annos poſt illorū prouiſiones, aliàs poſt dictum tempus, huiuſmodi prouiſiones erunt nullæ, etiam ſi reſignans ſit adhuc viuens, qui non poterat amplius reſignare directè, vel indirectè idē beneficium in fauorem illius, qui intra triennium poſſeſſionem non acceperit: vt patet *ex edicto publicato die 7. Septembris* 1638. quod poſtea fuit declaratum *anno* 1647. *art.* 14. quo fuit ordinatum ſimiliter, quod reſignatarij tenebuntur capere poſſeſſionem viuente reſignante, intra triennium à die datæ prouiſionis, expeditæ in Curia Romana; & dicto tempore elapſo, tales prouiſiones nullæ erunt & inualidæ.

Cum igitur reſignatarius in caſu propoſito poſſeſſionem non accepiſſet viuente reſignante, non poterat ius aliquod prætendere, vigore dictæ reſignationis: quod fuſiùs per nos expoſitum fuit *c.* 13. *n.* 16. *quæſt. benefic. part.* 1.

2 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, quod in beneficiis Galliæ, non ſolet haberi ratio datæ contentæ in ſupplicatione, quando conſtat de die & hora, qua nuntius ſeu tabellarius appulit ad vrbem Romam: hoc enim eſt peculiare beneficiorum Galliæ priuilegium: vt notauit Brodeau ad Louet. *Littera M. n.* 10. *column.* 4. *verſic.* Car les François ont ce priuilege, *& littera B. n.* 15.

3 Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, quod ſi patronus Eccleſiaſticus minus idoneum, vel indignū præſentauerit, priuatur pro ea vice iure præſentandi; eodem modo quo eligentes indignum: quia patronus Eccleſiaſticus cenſetur eligere, *cap. cum vos* 4. & *ibi* Gloſſ. *in verbo, minus idonea, de offic. Ordinary*: ideo locum habet diſpoſitio *c. cum in cunctis* 7. §. *vlt.*

4 *de elect.* † Si enim ageretur de patrono laico præſentante minus idoneum, locus eſſet variationi intra quadrimeſtre, intra quod poteſt alius idoneus præſentari, dummodo non agatur de idoneitate requiſita in fundatione, veluti ſi præſentatus deberet eſſe actu Sacerdus, aut alia ſimili qualitate, quia tūc deuolutio fieret ad Superiorem: & eodem modo, ſi lapſum eſſet quadrimeſtre, aut etiam ſi intra quatuor menſes præſentatio de indigno facta fuerit ſcienter, quia tunc patronus laicus priuatur illa vice iure præſentandi, quia abuteretur iure ſuo;

5 vt bene per Barboſ. *de Epiſcop. alleg.* 72. *n.* 105. † Si tamen præſentatio facta fuerit de inhabili, ſub conditione impetrandi diſpenſationem, non priuatur patronus facultate præſentandi, & tempus deuolutionis incipit à die obtentæ nulliter diſpenſationis, quando is ad quem fit deuolutio habet notitiam nullitatis dictæ diſpenſationis: vt fuit deciſum coram Seraphin. *dec.* 173. ſequitur Barboſ. *d. n.* 105.

6 Ad quartam reſpondetur, impetrationem certo modo factam, eſſe validam, cùm nec reſignatarius, nec nominatus à patrono ius aliquod prætendere poſſint, & ſic beneficium rectè fuit impetratum; quamuis certos vacationis modus expreſſus non fuerit: quia propter clauſulam. *Et alio quouis modo vacat*, impetratio eſt valida; quamuis beneficium adhuc vacaret per obitum reſignantis: Rebuff. *in prax. in forma ſignaturæ, in verbo, ſiue præmiſſo.*

7 Quamuis enim per *regulam Cancellariæ* 46. non valeat impetratio beneficij vacantis per modum in Cancellaria exprimendum, & impetratio certo modo facta, non expreſſa aliqua ſpecie, & modo vacationis, nō poſſit ſubſiſtere propter incertitudinem,

† tamen regula illa eſt contra diſpoſitionem iuris 8
communis iuxta quam ſufficit exprimere in genere quod beneficium ſit vacans, etiam nulla facta expreſſione certi & determinati modi vacationis, ... alleg. 6. n. 5. Lotter. *de re bene. lib.* 3. *q.* 8. ... 9. Menoch. *de arbitr. caſ.* 201. *n.* 100. *& ſeqq.*

Quod ſi in ſupplicatione nullus fuerit expreſſus 9
modus vacationis, ſed tamen ſit appoſita clauſula, *quocumq; modo vacet*; hoc ſufficit pro validitate prouiſionis, vt tenet Gloſſator antiquas *ad dicta* ...

Sed quia agimus de beneficiis Galliæ, ceſſat om- 10
nis difficultas: quia clauſula generalis, *quocumque modo vacat*, comprehendit etiam vacationem per obitum, vt expreſsè conſuluit Rebuff. *in ſuo conſ.* 73. *& in concordat. in tit. form. mandat. Apoſtolici, in verbo, tenoda rius. verſic. intellige prædicta.*

Itaque in vim impetrationis certo modo factæ, 11
impetrans præferendus eſt omnibus poſterioribus, etiam per obitum impetrantibus, cùm prima impetratio certo modo facta comprehendat vacationem per obitū: ex notatis per Gate. *de benef. p.* 11. *c.* 1. *n.* 4.

Aduertendo tamen quod dicto impetranti non 12
ſufficeret producere copiam prouiſionum extractā ab officio Graffarij, ſed vel ipſum originale reſcriptum produci debet, vel ſumptum ex regiſtris Curiæ Romanæ: quia hoc habet praxis Gallica, vt ſola quidem ſignatura ſufficiat, ſed ipſum reſcriptum produci debeat, & in debita forma recognoſci; quod ſuper copia extracta à graffariatu fieri non poteſt, ſed ſumptum regiſtri fidem facit: vt notatur *in proœm. Sexti decretal.* & tradit Bouchel *in ſumm. beneſ. in verb. ſignatura, colum.* 2. *verſic.* anciennement. *& verſic.* la verification d'vne ſignature.

Quintæ quæſtionis reſolutio pendet ex mox tra- 13
ditis: quia licet non capta poſſeſſione per reſignatarium, in cuius fauorem, & non alias facta fuit reſignatio, quandiu vixit reſignans, ſed tantum poſt eius obitum, beneficium non vacet ampliùs per reſignationem, ſed per obitum ipſius reſignantis: ex traditis per Rebuff. *in prax. tit. de reſignat. condit. num.* 18. & probauimus *ſuprà part.* 2. *cap.* 4. §. 7. *num.* 3. *verſic. & quod reſignatarius*: vbi plures citantur huius veritatis aſſertores: & cùm impetratio certo modo facta comprehendat vacationem per obitum, & ſit anterior, conſequens eſt vt dictus impetrans per obitum ſit poſterioribus impetrantibus præferendus.

Ad ſextam quæſtionem paucis reſpondetur, di- 14
ctum impetrantem certo modo non poſſe nec debere fundare ius ſuum ſuper ceſſione ſibi facta per reſignatarium: qui cùm omni iure eſſet deſtitutus, non potuit quidquam transferre, quia nemo dat quod non habet, iuxta vulgatam iuris regulam: & ideo debet ipſe ius ſuum fundare in propria impetratione certo modo facta: neque ipſi nocere poteſt patronus, cùm iam incapacem præſentauerit, & ſic ceciderit à iure ſuo, vt *ſuprà* probatum fuit.

CAPVT CXXXIX.

Vtrùm præbenda Theologalis poſſit permutari: Et ſi ſuper ea penſio fuerit impoſita contra formam iuris, vtrum ad eius ſolutionem reſignatarius cogi poſſit in Gallia.

Digitized by Google

De mutua reſignatione ſeu permutatione: Quando compermutante mortuo, alter ſuperſtes poſſit gaudere ſua bona fortuna, & vtrumque beneficium obtinere: Et quid ſuper hoc fuerit decretum per edictum Ludouici X I I I. Magiſter in Theologiâ quis dicatur: Et qualitas Magiſterij, ſeu Doctoratus, vtrum ſufficiat quòd interueniat tempore examinis, & collationis factæ per Epiſcopum, vigore mandati Apoſtolici; an verò debeat interuenire tempore prouiſionis factæ in forma *Dignum*.

S V M M A R I V M.

1. *Regulariter omnia cuiuſcumque generis beneficia permutari poſſunt.*
2. *Præbenda Theologalis permutari poteſt cum eo, qui habet qualitates requiſitas.*
3. *Penſio ſuper præbenda Theologali imponi non poteſt.*
4. *In Gallia reſignans cogit reſignatarium ad ſoluendam penſionem impoſitam ſuper præbenda Theologali in odium perfidiæ.*
5. *Item reſignatarius cogitur ad ſoluendum reſignanti penſionem ſuper beneficio curato impoſitam in Gallia, quamuis aliqua nullitate laboraret.*
6. *Conſultius tamen eſt, vt impoſitio penſionis ſuper Theologali approbetur à Summo Pontifice.*
7. *Si penſio conditionaliter in reſignatione reſeruata non ſubſiſtat, non habebit effectum reſignatio.*
8. *Reſignanti datur actio ſpolij contra reſignatarium, ſi conditiones non adimpleantur.*
9. *Reſignatione mutua facta, ſeu permutatione, ſi vnus poſſeſſionem beneficij permutati adeptus fuerit, & compermutans qui fuit negligens in capienda poſſeſſione moriatur, ſuperuiuens gaudet ſua bona fortuna, & vtrũque beneficium obtinet.*
10. *Si vnus ex mutuis reſignatarijs recuſauerit re integra, & beneficium illius vacauerit, non dicitur vacans per reſignationem, ſed per obitum.*
11. *In mutuis reſignationibus, vna eſt ſeparabilis ab alia, & quomodo hoc procedat.*
12. *Imputandum eſt illi, qui fuit negligens in adimplendo permutationem.*
13. *Si vnus ex permutantibus non publicauerit, permutatio eſt valida quoad alium publicantem.*
14. *Ex edicto Ludouici X I I I. locum non habet illud quod dicitur de bona fortuna permutantis, contra eum qui fuit negligens: & referuntur verba dictæ conſtitutionis.*
15. *Magiſter in Theologia dicitur ille qui Doctoratus gradum aſſequutus eſt.*
16. *Præbenda Theologalis requirit actualiter qualitatem Doctoratus.*
17. *Mandatum de prouidendo cum commiſſione in forma* Dignum, *continet gratiam conditionalem, & eſt in ſuſpenſo donec Epiſcopus prouiſum dignum declarauerit.*
18. *Clauſula* ſi per diligentiam, &c. *reddit gratiam conditionalem.*
19. *Qualitas Doctoratus videtur ſufficere quod interueniat eo tempore, quo actus exercetur, per applicationem ad perſonam. Sed contra, infr. n. 21.*
20. *Gratia conditionalis ſufficit quod purificata ſit tempore euenientis conditionis.*
21. *In mandato de prouidendo inſpicitur tempus mandati, quoad habilitatem perſonæ; non autem tempus exequutionis mandati.*
22. *In mandato de prouidendo inſpiciendum eſt tempus datæ reſcripti.*
23. *Quando à principio requiritur habilitas, non ſufficit quod poſtea interueniat.*
24. *Explicantur dicta ſuperius* cap. 57. & 99. p. 1.
25. *Quando agitur de literatura, ſufficit quod capacitas interueniat tempore examinis, quamuis prouiſus non eſſet capax tempore datæ.*
26. *In reſcriptis omnia Pontifici narrata ſunt verificanda.*
27. *In reſcriptis conditionalibus habilitas requiritur tempore reſcripti, quando conſtat de mente ſummi Pontificis.*

Circa permutationem cuiuſdam prioratus cum
præbenda Theologali Eccleſiæ Cathedralis,
variæ propoſitæ fuerunt controuerſiæ: quarum
Prima conſiſtebat in eo, vtrùm præbenda Theo-
logalis titulo permutationis cedi poſſet? In qua reſ-
ponſum fuit affirmatiuè, dummodo is cui remitte-
batur Theologalis, haberet omnes qualitates ad il-
lud beneficium requiſitas, † tum ex regula generali 1
quod cuiuſuis generis beneficiorum regulariter li-
cita eſt permutatio: vt teſtatur Garc. *de benef. p. 11. c.*
4. n. 11. † Et nominatim quod præbenda Theolo- 2
galis permutari poſſit, teſtatur Rebuff. *in concord. tit.*
de collat. §. 1. in verbo, alteri, verſic. & ſi quando fieret
permutatio, fol. mihi 936. Boer. *deciſ. 226. n. 1. verſic.*
quia talis Theologalis præbenda.

Secundo loco fuit quæſitum, vtrùm penſio ſuper 3
præbenda Theologali imponi poſſit? Et concluſum
fuit non poſſe: ex Boer. *deciſ. 226. n. 1.* Louet. *litera*
P. n. 46. & ibi Addent. Rebuff *in concordat. tit. de col-*
lat. § 1 in verbo, onus, verſ. & ideò non poterit.

In Gallia tamen, quando agitur de reſignante, 4
prout in caſu iſto, in quo agitur de reſignatione ex
cauſa permutationis; ſuprema Tribunalia ſolent
cogere reſignatarium ad ſolutionem penſionis, quæ
aliàs peti non potuiſſet: vt notat Addit. ad Louet.
litera C. n. 40. verſ. Mais il eſt à noter. quod ita ob-
ſeruatur in odium perfidiæ & ingratitudinis: & in
ſpecie, de penſione reſeruata ſuper præbenda Theo-
logali, quæ aliàs debita non fuiſſet, ſic iudicatum
teſtatur Mornac. *ad l. venditor 14. ff. comm. prædior.* in
præbenda Theologali Eccleſiæ Lingonenſis, *die 6.*
May 1609. † Idémque iudicatum eſt ſæpiùs aduer- 5
ſus eos, qui cùm eis beneficium curatum reſigna-
tum fuiſſet, ſub pacto penſionis annuæ, illudere po-
ſtea pactioni initæ conati ſunt; ex eo, quod huiuſ-
modi ſacerdotia libera omni penſione eſſe debeant:
condemnatus quippe fuit reſignatarius ad ſeruan-
dam conuentionis legem: is enim qui contra ius
publicum pactus eſt, tamen ex bona fide legem
conuentionis in illis Tribunalibus ſeruare cogitur:
vt notat idem Mornac. *ad l. ius publicum, ff. de pact.*
† Melius tamen eſt, dum permutatio nondum facta 6
eſt, aut ab huiuſmodi pacto abſtinere, aut illius ap-
probationem obtinere à Summo Pontifice, ex no-
tatis per Boër. *dec. 226. n. 2. verſic. & ſignanter.*

Quod ſi penſio ſic reſeruata in reſignatione 7
conditionali ex cauſa permutationis, & non aliàs,
aliter, nec alio modo, ſubſiſtere non poſſet, nec ſi-
militer reſignatio poſſet ſortiri effectum; quia ius
non abdicatur à reſignante, niſi conditio ſub qua
reſignatio facta fuit, ſit verificata; neque abdica-
tur poſſeſſio à reſignante: † immò competit il- 8
li actio ſpolij contra reſignatarium detinentem,
ſeu poſſidentem beneficium reſignatum: Pariſ. *conſ.*
5. num. 7. & 8. lib. 4. Burat. *deciſ. 48. num. 9. & 10.*

Et

Et ſi reſignans moriatur ante adimpletas conditiones in reſignatione contentas, beneficium non vacat per reſignationem, ſed per obitum reſignantis: Additio ad Louet. *littera B. n.13. column.13. verſic.* Et neanmoins il a eſté iugé. *fol. mihi* 58.

9 Tertiò, cum ſupponatur in facto, reſignantẽ mortuum fuiſſe poſt prouiſionẽ factam à ſummo Pontifice, dubitatum fuit quid fieri deberet de beneficio dicti reſignantis per permutationẽ vita functi: Reſponſum fuit, reſignatarium debere frui beneficio reſignato ſeu permutato; quamuis reſignãs aut permutans non acceptauerit, nec poſſeſſionem acceperit beneficij compermutati, quia reſignatarius debet gaudere ſua bona fortuna: quando enim mandata ſunt tradita & expedita, & prouiſiones ex vtraque parte ſubſequutæ, ſi vnus ex cõpermutantibus mortuus fuerit ante captam poſſeſſionem, locus eſt bonæ fortunæ pro alio, qui debita vſus eſt diligentia: Quod tamen locum non haberet in terminis ſimplicis permutationis, vel mandati ad permutandum nondum admiſſi per collatorem ordinarium vel per ſummum Pontificem: vt oſtendit Addit. ad Louet. *litt. B.n.13. in 5. column.fol.mihi* 54. *verſ.* cette regle, *& verſ. ergo idem omnino, fol.53. column.4.* qui addit, quod in reſignationibus ex cauſa permutationis, ſi permutatio non ſequatur, putà vtroque, vel altero moriente ante adeptionem poſſeſſionis, perinde eſt ac ſi neutrobique foret reſignatum, & alter cõpermutans debet gaudere de bona fortuna & reingredi ſeu potiùs remanere in ſuo antiquo beneficio: quia verum eſt dicere, quod ipſe numquam fuit priuatus ſua poſſeſſione, & per cõſequens vtroque beneficio gaudere debet. Quod etiam firmat Rebuff. *in prax.*
10 *tit. de permut. n.28 p.3.* Qui tamen dicit, † quod ſi reſignatio fuerit facta, & ab altera parte recuſata, tunc quia is remanet in poſſeſſione in qua moritur, ideo beneficium cenſetur vacare per obitum, neque enim intelligitur amiſſum quod alteri ablatum non
11 eſt. Et ratio præmiſſorum eſt, † quod cùm vna collatio facta ex cauſa permutationis, ſit ſeparabilis ab alia, licet altera non habeat effectum, non ideo definit valere permutatio quoad aliam, quia vtile per inutile vitiari non debet: Gonzal. *ad regul.8.gloſſ.15.*
12 *§ 2.n.48.* quia † imputandum eſt illi, qui fuit negligens in adimplendo permutationem: Gonzal. *ibid.*
13 *n.47. verſ.2. & n.38 in 8t.d.n.48.* † Vnde ſi alter ex permutantibus omiſerit facere publicationem, non ideo permutatio eſt nulla, ſed corruit collatio illius qui non publicauit, non verò illius qui publicationem fecit: Pariſ. *de reſignat. lib.11.q.5. n.25. & ſeqq.* quem ſequitur Gonzal. *ibid. n.50.*

14 Eſt tamen aduertendum, quod per conſtitutionem Ludouici XIII. in Edicto facto *ſur le Controolle*, ſub anno 1637. verificatum poſtea in Curiis Parlamenti, & in priuato Conſilio Regis *art.11.* fuit declaratũ, & ordinatum omnes prouiſiones factas ex cauſa permutationis, nullas eſſe & inualidas, & ſine effectu, ſi ille qui vult vti talibus prouiſionibus, nõ fuerit vſus omni diligentia poſſibili ad hoc vt eius compermutans obtineret beneficium ſibi reſignatum ex cauſa dictæ permutationis: & nihilominus ſi poſtquam vnus ex permutantibus fuit prouiſus, alter decedat, beneficium quod reſignatario debebatur propter bonam eius fortunam, non amplius ad ipſum ſpectabit, ſed vacabit per obitum illius ſic mortui; ſiue reſignatarius ſuperuiuens fuerit prouiſus, ſiue non, abſque eo quod talis ſuperuiuens poſſit vtrumque beneficium retinere ſub prætextu dictæ bonæ fortunæ.

Et iterum per declarationem Regis continentem modificationem præfati Edicti, factam *anno* 1646. & verificatam in Curiis Parlamenti *art.14.* ad tollendum notabilem abuſum, qui irrepſerat in quibuſdam prouinciis regni Galliæ, In quibus iudicabatur permutationes bonas & validas, quamuis nõ fuiſſent effectuatæ, nec adimpletæ per vnam ex partibus, quod tamen eſt contra naturam, & formam eſſentialem permutationum: fuit ordinatum ſine derogatione regulæ *de publicandis*, quod caſu quo vnus ex permutantibus moriatur poſt tempus dictę regulæ, nondum capta poſſeſſione beneficij permutati, eo caſu ſuperuiuens dictorum permutantium remaneat integrè priuatus beneficio per eum dato, & iure quod habebat in ipſo, nec poſſit in illud reingredi ſine noua prouiſione, ſiue dicta permutatio facta fuerit in infirmitate, ſiue aliàs, quod permutationes ſint effectuatæ ex vtraque parte, & prouiſiones recuſantibus Ordinariis expeditæ ante obitum vnius ex permutantibus, ſi contingat.

Ex quibus Edictis apparet, regulam illam, qua 15
olim permutantes gaudebant bona fortuna, ſi alter ipſorum negligens fuiſſet in capiendis prouiſionibus, & vita functus eſſet, hodie propter dictam conſtitutionem non habere locum in Gallia.

Quartò, quæſitum fuit, quid intelligatur per Magiſtrum in Theologia: & vtrum qualitas illa debeat interuenire tempore reſignationis; an verò ſufficiat quod interueniat tempore approbationis factæ per Epiſcopũ, cui cõmiſſio data fuerat in forma *Dignũ*.

Reſolutum fuit quoad primum caput, nomine Magiſtri in Theologia intelligi debere eum, qui Doctoratus gradu inſignitus eſt: vt notat Rebuff. *in concord. tit. de Reg. ad prælat. nomin. §.1. in verbo, Magiſtrum, & in verbo, Doctorem & in tit. de collationib. §. 1. in verbo, Magiſtro.* † Quæ qualitas Doctoratus re- 16
quiritur actualiter ex diſpoſitione iuris, & ex Regiis ordinationibus, vt notat Theueneau *in conſt. Reg. lib.1. tit.7. art.1.* in verbo, *qui ne ſoit de la qualité*, qua de re fuit per nos actum *c.97 n.27 28 & 29. par.1.*

Quoad ſecundam partem dubij, videbatur primo intuitu ſufficere quòd prouiſus eſſet Doctor eo tẽpore quo Epiſcopus illum declarauit capacẽ vigore mandati de prouidendo ſibi facti per ſummum Pontificem, cum commiſſione in forma *Dignum*:
† cùm hoc caſu gratia ſit conditionalis, & per con- 17
ſequens non ſit acquiſitum ius prouiſo, donec Epiſcopus illum capacem declarauerit, & illi beneficiũ contulerit. Abb. *in cap. inter cæteras, de præbend. n.5.* † 18
multoq; magis dicta gratia cenſetur conditionalis, attenta clauſula *ſi per diligentiam*, in ea appoſita, ex notatis per Garc. *de benef. p.11. c.4. n.85. & 86.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.3. c. 15. n.185.* † Eradeo 19
videtur ſufficere quod qualitas Doctoratus interueniat eo tempore, quo actus ille exercetur, per applicationem ad perſonam: Imol. *in clement. 2. § qui, ſub n.27. verſ. ex prædictis nota, de ætat. & qualit.* Lotter. *de re benefic. lib. 2. q.47. n.92.* & de iure, † ſufficit quod 20
gratia conditionalis ſit purificata tempore euenientis conditionis: Rot. *deciſ.702 n.19. p.5. recent. tom.2.*

Contraria nihilominus ſententia vera eſt, nempe 21
quod ſi prouiſus nõ fuerit actualiter Doctor Theologus tempore datæ ſupplicationis, non poſſit prętendere ius ſuper dicto beneficio Theologali, quia de iure inſpicitur tempus datæ reſcripti, quo factum fuit mandatum de prouidendo; non autem tempus executionis mandati: textus eſt expreſſus *in cap. ſi eo tempore 9. de reſcript. in 6.* Rebuff. *in concord. tit. de mandat. Apoſtolic. §.1. in verbo, dare poſſit*, † vbi dicit, quod ſi Papa mandauerit de aliquo 22
beneficio prouideri in fauorem alicuius perſonę incapacis, nõ debet ille cui mandatum eſt directũ prouidere, niſi conſtet de intentione ſummi Pontificis,

diſpenſate volentis: vt benè deciſum fuit in Capella Toloſan.q.488 & ſemper tempus datæ reſcripti inſpiciendum eſt: Pariſ.*de reſignat. beneſic. lib.4.*
23 *q.1.n.11. & ſequentib.* † quia quoties à principio requiritur habilitas, non ſufficit quod poſtea interueniat, ſed debet adeſſe illo tempore: Pariſ. *ibid.n.*14.
24 Gratian.*diſcept.forenſ.c.*568.*n.*10. † Et ita intelligenda ſunt quæ diximus ſuprà *par.1.c.57. n.19. & c.99. n.6.* ſemper enim debet eſſe habilitas prouiſi, tempore datæ reſcripti, Rot. *deciſ.*525. *n.4. p.4. recent.*
25 *tom.2.* † Modern.*de ſtylo datar.c.6.n.*18. *in fine*, vbi hoc limitat niſi ageretur de capacitate quoad literaturam, quam ſufficit interuenire tempore examinis.
26 Neque obſtat quod dicitur, gratiam eſſe conditionalem: duplici ratione; *Primò* quia in ipſa ſupplicatione, ſeu reſcripto obtento à ſummo Pontifice, expreſsè narratum fuerat, ipſum impetrantem eſſe Magiſtrum in Theologia, & ſic tenebatur probare qualitatem illam expreſſam in litteris, ſeu reſcripto Pontificio: quia de iure omnia narrata ſummo Pontifici ſunt verificanda, maximè quando talia ſunt, vt in iis Summus Pontifex gratiam ſuam fundauerit, Rot.*deciſ* 642.*n.2.p.4. recent. tom.3.* Ludouiſ.*deciſ.*13.*n.*8. & hoc eſt indubitatum.
27 *Secundò*, quia cùm conſtet de mente ſummi Pontificis, qui intendebat prouidere de perſona idonea, & de Magiſtro in Theologia, etiam ſi ageretur de actu conditionali, debet interuenire habilitas tempore prouiſionis ex mente Papæ, quæ etiam in actu conditionali primum locum obtinere debet: Cattadot.*deciſ.3.de præbend.n.*15.

CAPVT CXL.

Copioſiùs explicantur ea, quæ *p.1.quæſt.beneſic. c.73.* tradita fuere circa ius ſepeliendi: & tractatur materia ſepulchri familiaris, & hæreditarij, & ex quibus illorum qualitas dignoſcatur: Et an ius ſepulturæ tranſeat ad ſolos adgnatos & deſcendentes, an verò etiam ad cognatos vel ad hæredes extraneos: Ex quibus etiam coniecturis tranſeat ad fideicommiſſarios. Quid ſi teſtamentum alioqui nullum ſuſtineatur per clauſulam codicillarem, vtrum hoc ius remaneat apud eum qui fuit inſtitutus in tali teſtamento. Vxor conuolans ad ſecunda vota, an poſſit in ſepulchro primi mariti habere ius ſepulturæ.

SVMMARIVM.

1. *Explicatur Theſauri iunioris ſententia, conſtituentis differentiam inter ius Canonicum & Ciuile in materia ſepulchri familiaris; vel hæreditarij: & expenditur text.* in l. ius ſepulchri 13. Cod. de religioſ.
2. *Proponitur vera reſolutio ad quos tranſeat ius ſepulchri tam familiaris quàm hæreditarij.*
3. *Iura ſepulchrorum non poſſunt cedi extraneis.*
4. *In ſepulchro familiari hæredes extranei ius non habẽt.*
5. *Filij licèt ſuccedunt in ſepulchro paterno, quamuis non ſint hæredes vniuerſales, tamen non ſuccedunt in iure Capellæ niſi ſint hæredes.*
6. *Ex quibus probetur ſepulchrum eſſe familiare, vel hæreditarium.*
7. *Deſcendentes ex linea fœminina, vtrum poſſint arma ſua apponere in lapide ſepulchri.*
8. *Spurij an ſuccedant in iure ſepeliendi.*
9. *Quo caſu deſcendentes ex fœminis ſuccedant in iure ſepulchri.*
10. *Ius ſepulchri non tranſit ad fideicommiſſarios.*
Limita num.11. *niſi adſint coniectura in contrarium, & quæ ſint illa coniectura.*
12. *Inſtitutus in teſtamento nullo, quod ſuſtinetur in vim codicillorum, ſuccedit in iure ſepulchri.*
13. *Quid ſtatuendum iuxta canonicas ſanctiones quoad ſucceſſionem in iure ſepeliendi.*
14. *Inter ius Canonicum, & Ciuile, non debere fieri differentiam quoad ſucceſſionem ſepulturæ.*
Et reſpondetur obiectionibus, num.15. & 16.
17. *Mulier quæ conuolauit ad ſecunda vota reddit ſe indignam ſepultura primi mariti, quamuis mortuo ſecundo marito, iterum vidua ſacta fuerit.*
18. *Extincta deſcendentia, poſſunt Religioſi ſepulturam concedere quibuſlibet perſonis etiam extraneis.*

OCcaſione eorum, quæ nos aliàs diximus *lib.1. reſol. beneſic. c.73.* dum de ſepulchrorum iuribus tractaremus, mota fuit controuerſia inter Domum quandam regularem, & hæredes fundatoris vnius Capellæ: ſiquidem fundator qui Capellam ædificari fecerat, in eadem ſibi ſepulturam elegerat, & pro ſalute animæ ſuæ & vxoris, & amicorum viua ſuorum, quaſdam Miſſas, & Officia diuina cum congruæ dotis aſſignatione ordinauerat: poſt cuius obitum, vxor, quæ ab eo hæres fuerat inſtituta, ad ſecunda vota conuolauerat, & tandem ab humanis exceſſerat, relicto hærede extraneo.

Quæſitum igitur fuit, vtrùm ius Capellæ, aut etiam ſepulturæ poſſet per Religioſos ad alias perſonas extraneas impunè & licitè transferri.

Cuius quidem quæſtionis reſolutio, aliter de iure 1
ciuili, aliter verò ſecundum iuris Canonici ſanctiones facienda eſt, ſi vera ſit ſententia Theſauri iunioris *lib.1.quæſt.forenſ.*11.*n.*3. Nam ſi iuris ciuilis ſanctiones ſequimur, concludendum eſt ius illud ſepulturæ tranſire ad quoſcumque hæredes, etiam extraneos: *l.ius ſepulchri*, 13. *C. de religioſ. & ſumptib. funer.* Adeo vt ius ſepulchri familiaris, non tranſeat ad cognatos, niſi ſint hæredes: *l. ius familiarum*, 8.*C. eod.tit.* Vnde Caſtr.*in l. ſepulchr.2.C. eod. tit.n.4.* dicit, † quod in ſepulchro familiari omnes de fami 2
lia, id eſt de cognatione, habent ius ſepeliendi, licet non ſint originaliter de familia, id eſt de agnatione, ſed extranei: vt *in l.familiare, eam ſequenti, eod.tit.* ſed in ſepulchro hæreditario, quod quis fecit pro ſe, & ſuis hæredibus, non habẽt ius ſepeliendi, niſi illi qui ſunt hæredes, quamuis eſſent de familia, id eſt de agnatione, præterquam liberi & deſcendentes, hi enim ius habent ſepulturæ, quamuis non ſint hæredes vniuerſales. † Quamuis ſimpliciter iura ſepul- 3
chrorum ad hæredes extraneos tranſire, licèt extraneis cedi non poſſint, voluerit Tiraq.*de retract. conſanguin.* §.16. *gloſſ.* 1. *n.*55. † Quod tamen locum 4
non habere, quando agitur de ſepulchro familiari, pro ſanguine vel deſcendentia conſtituto; ad hoc enim non admitti hæredes extraneos oſtendit Gratian. *diſcept.forenſ.c.*210.*n.*37. Idem ferè tradit Molin.*de primogen.Hiſpan.lib.1.c.24.n.*41. † Aduertẽdo 5
tamen ad id quod ſuperiùs dictum eſt ex Caſtrenſ. *in d.l.ſi ſepulchrum,C.de relig.& ſumptib. funer.* quod in ſepulchro hæreditario illi dumtaxat ius habent, qui ſunt hæredes vniuerſales, niſi tamen eſſent de liberis, quia illis competit ius ſepulchri paterni, quãuis ſint tantùm legatarij, aut inſtituti in re certa: Quia hoc verum eſt, quoad ius ſepeliendi, ſed non quoad ius Capellæ, quod non competit filiis ex ſola ſanguinis coniunctione, niſi ſint hæredes:

redes: vt deciſum fuit in Cod.Fabrian. *lib.3.tit.25.*
famil. erciſcund. defin. 10. ſequitur Barri. *de ſucceſſ.*
lib.8.c.10.n.34.fol.329.
6 Ex quibus autem probetur ſepulchrum eſſe fa-
miliare, aut hæreditarium, docet Caſtrenſ. *in dicta*
l.ſi ſepulchrum,n.5.Cod.de religioſ. nempe ex inſcrip-
tione lapidis.aut ex armorum ſculptura: quod etiam
tradit Anan. *conſ.*86. Ancharan. *conſil.* 113. & poſt
ipſos Theſau iun. *lib.1.quæſt.forenſ.11.n.3. verſic. an*
7 *autem* † Vbi addit quod deſcendentes ex linea fœ-
minina non poſſunt eorum arma inſcolpere, & re-
mouere iam inſculpta, niſi de conſenſu Prælati Ec-
8 cleſiæ, ad quem batum rerum cura ſpectat. † Ad fi-
lios autem ſpurios ius ſepulchri non ſpectare. cùm
ſint ab omni agnationis & cognationis priuilegio
9 excluſi. Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſſ.16 n.27.* † Quod
autem attinet ad illos, qui ex fœminis deſcendunt,
illis ius ſepeliendi competere aſſerit, ſi nulli alij ſu-
perſint ex agnatione illa; alioquin agnati, in genti-
10 litio ſepulchro præferendi ſunt.† De fideicommiſ-
ſariis egimus *dicta p.1.quæſt. beneſic.c.73. n.17.&* 18.
& concluſum *ibi* fuit iura ſepulchrorum ad fidei-
commiſſarios non tranſire: quod euidenter deciſum
eſt *in l.quia perinde 42. §.reſtituta, ff.ad Trebellianum,*
vbi ſic loquitur I.C. *Reſtituta hæreditate, iura ſepul-*
chrorum apud hæredem remanent.
11 Verùm concluſio *ibi* firmata, non adeo certa eſt,
quin aliquando ex variis circunſtantiis, etiam fidei-
commiſſario, huiuſmodi iura honorifica ſupremo-
rum Tribunalium Magiſtratus adiudicauerint pro-
vt aliàs in facti contingentia fuit iudicatum in Rô-
ta Romana, propter concurſum multarum præſum-
ptionum: quas ego ſingulas ſeparatim, non omnes
admitterem; vnitas tamen, multùm ſubſtituto per
fideicommiſſum prodeſſe poſſe cenſerem. Et hæc
deciſio facta fuit coram Illuſtriſſimo & eruditiſſimo
Domino meo Bichio *in Bononienſi Iur ſpatronatus,*
die 23. Ianuary 1640. Primò quia hæres fuerat gra-
uatus de reſtituendo, *omnino*, bona & hæreditatem
prædictam: Quod verbum, *omnino*, ſignificat nihil
remanere debere apud hæredem grauatum. *Secundò*
quia etiam fructus per grauatum perceptos ſubſti-
tuto reſtitui teſtator mandauerat. *Tertiò*, prælegata à
fideicommiſſo exceperat, & ſic omnia alia reſtitui
voluerat. *Quartò*, Trebellianicæ detractionem pro-
hibuerat. *Quintò*, quia pro ſubſtitutis concurrebat
obſeruantia. Ex quibus Rota ſubſtitutis ius patro-
natus adiudicauit, vt apud Viuian. *poſt eius tract. de*
*iure patronat.deciſ.*121.
12 Sed pulchra occurrit dubitatio, quid ſi teſtamen-
tum alioqui nullum ſuſtineatur per clauſulam co-
dicillarē: quo caſu hæres ab inteſtato cenſetur gra-
uatus de reſtituendo hæreditatem nominatis in te-
ſtamento per fideicommiſſum, verùm hoc caſu iura
ſepulchrorum, patronatus, & alia honorifica rema-
neant penes ſucceſſorem ab inteſtato, an vero ad in-
ſtitutum tranſeant, cum ſit reſtitutio per fideicōmiſ-
ſum vigore clauſulæ codicillaris. In quo articulo
Rota Romana iudicauit, trāſire huiuſmodi iura ho-
norifica ad eos, quibus hæreditas reſtituitur, idq; ex
præſumpta mente teſtatricis. cuius primordialis in-
tentio fuit, vt omnia iura directa in hęredē inſtitutū
tranſirent: & ita deciſum *p.7.recent. dec.*170. in qua
declaratur dicta deciſio in eadē cauſa *dec.72.ead.p.7.*
13 Sed ſecundum diſpoſitionem iuris Canonici, idem
Theſau. de quo ſuprà. *lib.1.quæſt.forenſ.q.11.n.1.* exi-
ſtimat ius funerandi, ſeu ſepeliendi non tranſire ad
extraneos, quamuis ſint hæredes, ſed ad ſolos ſuc-
ceſſores ſanguinis, ſeu deſcendētes, quia debet quis
ſepeliri in ſepulchro Maiorum: *c.1.de ſepult.* & cùm

mulieres non habeant ſepulchra, niſi virorum; *can.*
Ebron,13.q.2. deſcēdētes ex fœminis etiā ſi hæredes
ſint, nō poterunt occupare ſepulchra alterius agna-
tionis, pręſertim ne inducatur cōfuſio in ſepulturis. 14
Ego tamen re maturè conſiderata, non recedo à
prædicta diſtinctione ſepulchri familiaris, & hære-
ditarij, ita vt in illo ſuccedant ſoli agnati, non au-
tem cognati: in hoc verò nempe hæreditario, ſoli
ſuccedant hæredes, quamuis non ſint agnati: hi ve-
rò videlicet agnati non ſuccedant niſi ſint hæredes
licet ſint de familia & agnatione, præterquam libe-
ri & deſcendentes, quia iſti habent ius ſepeliendi
etiamſi non ſint hæredes vniuerſales, vt dictum eſt,
ſed tantùm inſtituti ſint in re certa, ſeu etiam non
mala mente exhæreditati, vt per Caſtrenſ. *in dicta*
l.ſi ſepulchrum, C. de religioſis, n.4.
Non enim huic concluſioni obſtat *conſilium* 15
Ioan.de Anan.86.*cum additionib.* Ludouici Bologn.
Quia *ibi* ſimpliciter dicitur quod ius ſepeliendi, nō
tranſit ad hæredes extraneos, ſed ad deſcendentes,
etiam ſi non ſint hæredes: & allegatur text. *in l.pro*
herede 20 *§.ſed & qui,& §.final.ff. de acquir. hæredit.*
in quibus locis fit diſtinctio ſepulchri hæreditarij,
vt etiā patet in Gloſ. *dicto §. fin. in verbo, hæreditarij.*
Nec etiam obeſt doctrina Lambert. *in tract.de iu-* 16
repatronat. lib.1.p.1.q.11.art.13.n.3. quem citat &
ſequitur Laurent.de Peyrin. *in addit.ad conſt. Leonis*
*X.c.4.n.*28. Quia Lambertinus *in dicto loco*, nec non
*lib.3.q.5.art.4.n.*10. & alij, qui eum ſequuntur, de-
bent intelligi, vt procedant quando agitur de ſe-
pulchro familiari: nam ſi eſſet hæreditarium, tran-
ſiret ad quoſcumque etiam extraneos hæredes, vt
ipſemet Lambertin. explicat *lib.1.tract.de iur.patron.*
part 2.q.2.art.3.n.4.
Cæterum in caſu propoſito ceſſabat omnis con- 17
trouerſia, nec opus erat diſtinctione prædicta, cùm
ageretur de ſpelienda vxore fundatoris, quæ per
tranſitum ad ſecunda vota, omne ius ſpulturæ, ſi
quod in Capella & ſepultura mariti habere potuiſ-
ſet, amiſerat: cùm enim mulier binuba indignâm ſe
reddat domicilio mariti, cuius offendit memoriam,
ideo non debet mortua in ipſius tumulo ſepeliri,
etiam ſi ex poſteriori matrimonio vidua permanſiſ-
ſet; quia debet attēdi cauſa proximior & immediata,
non autem remotior, & mediata: vt teſtatur Sebaſt.
Medic. *in tract.de ſepul.q.7.n.26. verſ. Quinto decla-*
ratur, Pottel. *in dub. regul. in verbo, ſepultura*, poſt Syl-
ueſt *in verbo, Sepultura, n.8. verſic. Quintum.*
Et ex ſupradictis concluſum fuit primò, dictum
ius ſepulturæ & Capellæ finitum eſſe, per tranſitū
dictæ vxoris ad ſecundas nuptias.† Secundò ius il- 18
lud, per Religioſos alteri concedi potuiſſe, attentò
quòd nulli reperiebantur ex fundatoris agnatione
& deſcendentia, ad quam potiùs quàm ad hæredes
extraneos fundator reſpexerat: vt probauimus *in*
quæſt.beneficial.lib.p.1.cap.73.n.6 & tradit Laurent. à
Peyrin. *in addit.ad conſtit.Leonis X c.4.n.49.*

CAPVT CXLI.

De diuerſis cuiuſdam Prioratus impetratio-
nibus: quarum vna facta fuit vti de bene-
ficio curato, alia verò tanquam de ſimpli-
ci. Quomodo inter ſe differant benefi-
cium parochiale, & curatum: Et ex qui-
bus iſtæ qualitates probentur, & dignoſ-
cantur: veluti per decimarum perceptio-
nem longo tempore factam, per enuncia-

tiuas antiquas, vel per deputationem Vicarij. Et quod natura beneficij non alteretur per Eccleſiæ ſæculariſationem, niſi in iis in quibus per bullam ſæculariſationis fuit prouiſum.

SVMMARIVM.

1. *Impetratio beneficij curati nulla eſt, ſi hac qualitas non fuerit expreſſa.*
2. *Omnia beneficia praſumuntur ſimplicia: ideo qui dicit eſſe curatum, tenetur probare.*
3. *Beneficium parochiale, & curatum, inter ſe differunt.*
4. *Qua probanda ſint ad docendum, Ecleſiam eſſe parochialem.*
5. *Quomodo probetur, curam animarum alicui Eccleſia imminere.*
6. *Probata parochialitate probatur cura animarum, ſed non è contra.*
7. *Perceptio decimarum longo tempore continuata probat parochialitatem.*
8. *Enunciatiua plurium inſtrumentorum antiquorum dant argumentum parochialitatis.*
9. *Dictio*, forſan, *non dat certam aſſertionem, ſed dubiam.*
10. *Deputatio Vicarij, aut ſubſtituti, pro exercitio cura, infert animarum curam apud deputantem reſidere.*
11. *Vicarij amouibiles deputantur in parochialibus vnitis Monaſterijs.*
12. *Religioſi non poſſunt curam animarum exercere ſine diſpenſatione, exceptis membris à monaſterio dependentibus.*
13. *Reductio Eccleſia regularis ad ſtatum ſaculare, nihil immutat de antiquis Eccleſia iuribus; excepta regularitate, & aliis per bullam ſaculariſationis.*

PRioratus quidam, olim, ante collegiatæ Eccleſiæ regularis ad ſtatum ſæcularem reductionem, ab Archidiaconatu eiuſdem Eccleſiæ dependebat, poſtea verò illum ab Abbatiali dignitate dependere fuit declaratum per arreſtum magni Conſilij Regij: inter duos prouiſos in litem deductus erat, quorum alter ipſum vti ſimplex beneficium; alter verò tanquam habens curam animarum, obtinuerat: Ideo dum quæreretur, vter ex duobus potiora iura foueret;

1 Dixi in primis ſupponendum eſſe, quod & alio loco probauimus, beneficij curam animarum habentis collationem nullitatis vitio laborare, ſi hæc qualitas curæ animarum ſummo Pontifici expreſſa non fuerit, teſte Felio. *in cap. in noſtra 31. in decimo corollario, de reſcript.*

2 Secundò ſupponendum eſt, omnia beneficia præſumi ſimplicia, & non onerata cura animarum: & ideo eum, qui allegat curam beneficio incumbere, teneri illud probare, cùm habeat contra ſe iuris præſumptionem, quæ in aduerſarium transfert onus probandi: Rot. *deciſ. 233. n. 4. p. 1. recent.* Bellamer. *deciſ. 676.* Rebuff. *in prax. titul. ſaculare beneficium quotuplex, n. 11.*

3 Tertiò ſupponendum eſt, magnam eſſe differentiam inter beneficium parochiale, & illud quod habet curam animarum. Ad hoc enim vt probetur Eccleſiam eſſe parochialē, multa requiruntur. *ex* Staphil. *in tract. de litteris grat. in tit. de qualitate & ſtatu benefic. §. circa ſecundum, n. 7. 8. 9. & 10.* Gomeſ. *ad regul. de idiomate, q. 11.*

Primò ſiquidem probandum eſt, eos qui huiuſmodi beneficium poſſederunt, audiuiſſe confeſſiones, & habuiſſe poteſtatem abſoluendi in foro pœnitentiali. *Secundò*, ad ſtabiliendam parochiam, oportet vt adſit locus limitatus, & ſuis confrontationibus deſignatus. *Tertiò*, quòd is qui curam exercuit, illam exercuerit proprio nomine, non autem tanquam ab alio deputatus, non tamen qualitati parochiali fiet præiudicium, quamuis Parochus primitiuus aliquem ſibi adiunxerit adiutorem, pro commodiori ſacramentorum adminiſtratione, cùm hoc ei de iure permiſſum ſit: vt notat Cardin. *in clement. 1. in princip. q. 21. n. 11. de priuileg.* & alij citati per Rotam *deciſ. 52. n. 25. p. 2. diuerſ.* 4

At vero quando non de probanda parochialitate agitur, ſed de ſimplici cura alicui beneficio annexa, ſufficit probare quod talis beneficij poſſeſſor, habeat forum pœnitentiale cum diſtinctione limitum: Rot. *dicta deciſ. 52. n. 26. p. 2. diuerſ.* 5

Eſt quidem in iure verum, quod omnis Eccleſia parochialis habet annexam curam animarum: ſed non ſequitur è conuerſo, quod Eccleſia omnis curam animarum habēs, ſit propterea parochialis: vt docet Ioann. Andr. & alij *in cap. ſuper eo, de prabend. in 6.* Rebuff. *in concordat. tit. de collat. §. ſtatuimus 2. in verbo, Parochiales, fol. mihi* 1020. Et, *in forma mandati Apoſtolici, in verb. Parochialis Eccleſia, fol.* 1086. Rot. *deciſ. 380. n. 14. p. 5. recent.* 6

Negari tamen non poteſt, quin parochialis Eccleſiæ qualitas variis modis probari poſſit: veluti ſi verificetur ab omni tempore Eccleſiam ſolitā eſſe percipere decimas, & alias obuentiones ſpirituales, quæ non niſi à veris Parochis percipi ſolent: *cap. à nobis, cap. cum contingat, de decimis*: Seraphin. *deciſ. Rot. 1127. n. 2.* Gregor. *deciſ. 387. n. 6. cum ſequentib.* 7

Item, coadiuuabitur probatio qualitatis *Parochialis*, per plures enunciatiuas antiquorum inſtrumentorum, in quibus Eccleſia illa, *Parochialis* nominatur per Gloſſ. *in cap. cum olim, in verbo, inſtrumentis, de cenſibus.* Felin. *in cap. cum cauſam 13. n. 5. de probat.* quia tales enunciatiuæ ſi excedant metam centum annorum, habent vim famæ: Rot. *deciſ. 472. n. 2 p. 1. recent.* vbi plures DD. allegantur. 8

Aduertendo tamen quod oportet, vt tales enunciatiuæ vtantur verbis aſſertiuis, & non loquantur dubitatiuè; veluti ſi vterentur dictione, *forſan*, quæ nihil certi determinat: vt per Burat. *deciſ. 550. n. 2.* 9

Similiter ſi probetur, poſſeſſorem beneficij ſolitum eſſe deputare Vicarios, ſeu presbyteros amouibiles, qui curā exerceant nomine ipſius: tunc enim huiuſmodi Vicarij ſolum habent exercitium curæ; ſed cura primordialis remanet apud deputantem: ſiquidem in beneficiis vnitis & annexis Monaſterio, aut Dignitati, vel Capitulo, deputandus eſt Vicarius: ex Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. c. 7.* 10

Præcipuè verò deputantur Vicarij amouibiles, quando beneficia ſunt annexa monaſterio pleno iure: Abb. *in cap. de monach. n. 9. de prabend.* & *ibid.* alij DD. Rot. *deciſ. 24. de prabend. in nouis*, de quo diximus *tem. 1.* 11

Cùm enim Religioſi non poſſint per ſeipſos curam animarum exercere, excepto caſu in quo agitur de membris, aut aliis quomodolibet dependentibus à monaſterio; vt oſtendit Garſ. *in tract. de benefic. part. 11. cap. 2. num. 14.* tenentur exercere per ſubſtitutos. Quod tamen non habet locum, quando interuenit diſpenſatio Apoſtolica, permittens monacho adeptionem beneficiorum curam animarum habentium: vt probanimus *part. 1. cap. 80. num. 15.* Quidquid ſit de præmiſſis, hoc certum eſt, quod 12

licèt

licèt exercitium curæ animarum factum fuerit per ſubſtitutos hoc non derogat qualitati beneficij curati, non obſtante reductione Eccleſiæ regularis ad
53 ſtatum ſæcularem: † Quia talis reductio nihil immutat præter ſtatum regularem Eccleſiæ, cætera autem omnia remanent in eodem ſtatu in quo erāt ante ſæculariſationem, quoad illa, in quibus Bulla ſæculariſationis non prouidet: vt deciſum fuit per Rotam Romanam *deciſ.252. n.2. p.5. recent.* & aduertit Abb. Panormit. *in c.2. n.9. de capell. monachor.*

Et ex his concluſum fuit, illum, qui beneficium vti curatum impetrauit, meliora iura fouere, ſi vera ſint quæ in facto ſuppoſita fuere.

CAPVT CXLII.

In fideicommiſſis, vtrùm extra Galliam, in locis in quibus Religioſi ſunt capaces ſucceſſionis, admittendum ſit monaſterium, ſaltem durante illorum vita: Et quomodo probanda ſit quoad hoc conſuetudo regionis. Renunciationes factæ cauſa ingreſſus in Religionem, vtrum ſint reales, an perſonales, & extendendæ ad bona fraterna, vel etiam ad auita fideicommiſſa, quorum in renunciatione mentio facta non fuerat.

SVMMARIVM.

1. *Agnationis ratio habita non præſumitur quando teſtator fœminas vocauit.*
2. *Quamuis ratio agnationis habita fuerit, monaſterium ſuccedit dum viuit monachas.*
3. *Quando teſtator loquutus eſt de liberis ex proprio alicuius corpore procreatis, monaſterium non admittitur; quidquid aliqui dixerint in contrarium*, num. 4.
5. *Ad hoc vt monaſterium excludat ſubſtitutum, ſufficit illud eſſe capax ſucceſſionis.*
6. *Monialis præſumitur prædilecta à teſtatore, & monaſterium ex eius perſona.*
7. *Moniales per profeſſionem non amittunt iura ſanguinis.*
8. *Clauſula* ſi ſine liberis, *debet conſiderari reſpectu illius gradus cui adijcitur; non autem reſpectu gradus anterioris, in quo non fuit appoſita; ſi agatur de filia poſita in conditione, in primo gradu diuerſo.*
9. *Conſuetudinem allegans debet illam probare ſpecificè in caſu, de quo agitur.*
10. *Conſuetudo probanda eſt per actus non facultatiuos, inducendæ conſuetudini deſtinatos.*
11. *Conſuetudinis probatio valde difficilis eſt.*
12. *Renunciatio eſt ſtrictè interpretanda, nec extendenda de caſu ad caſum.*
13. *Simplex filij renunciatio non priuat eam fideicommiſſo paterno.*
14. *Renunciatio etiam ampliſſimis verbis facta, non extenditur ad ſucceſſiones in ea non comprehenſas.*
15. *Renunciatio bonorum paternorum & maternorum non extenditur ad fraterna.*
16. *Renunciatio non poteſt comprehendere fideicommiſſum, quod non poterat obuenire niſi poſt mortem fratris.*
17. *Renunciatio in dubio potius perſonalis cenſenda eſt, quàm realis.*
18. *Verius eſt, & ſententia Rotæ Romanæ conformius, quod renuntiatio non fiat realis, ex eo quod facta fuerit intuitu ingreſſus in Religionem.*
19. *In renunciatione ſucceſſionis paternæ & maternæ, non includuntur bona fraterna, quamuis renunciatio ſit munita clauſulis ampliſſimis.*
20. *Renunciatio non trahitur ad fideicommiſſum ignoratum, niſi adeo eſſet ampla, vt ad illud ex verbis referri poſſet.*
21. *Facilius ſubſtitutus excluditur à monaſterio temporaliter, quàm ſi monaſterium peteret ſe admitti ad effectum ſuccedendi etiam mortua moniali, & in totum.*
22. *Monialis renuncians habetur pro mortua quoad ſucceſſionem.*
23. *Renunciantibus non datur regreſſus ad bona renunciata.*
24. *Renunciatio facta fauore agnationis non extenditur ad cognatos, nec ad extraneos.*
25. *Si is cuius fauore renunciatio facta fuit, decedat inteſtatus, bona redeunt ad renunciantem. Contrarium* num. 26.
27. *Si renunciatio facta fuerit fauore alicuius ſtipulantis pro hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque, arguitur ex eo renunciationem non fuiſſe factam fauore agnationis.*
28. *Ingreſſus monaſterij quando non ſit cauſa finalis renunciationis.*
29. *Dictio* quibuſcumque, *etiam hæredes extraneos comprehendit.*
30. *Nomen* hæredes, *non comprehendit ſolos hæredes ſanguinis, quando agitur de materia tranſitoria ad hæredes extraneos.*

CVm Nobilis quædam puella, vnicum habens fratrem diuitem, ingreſſa eſſet monaſterium quod bonorum in communi capax erat, ante ingreſſum bonis paternis, & maternis renuntiaſſet, mortuo fratre ſine liberis, & ſine aliis fratribus aut ſororibus, ſed ſola moniali ſuperſtite, variæ exortæ fuerunt dubitationes circa ſucceſſionem iſtius fratris.

Primò, vtrùm durante vita iſtius monialis, monaſterium admitti deberet ad fruitionem bonorum fideicommiſſo paterno ſuppoſitorum.

Secundò, quia allegabatur, Moniales in his partibus ex generali conſuetudine non admitti ad fideicommiſſa, nec pro eis monaſteria etiam durante vita Religioſæ; quæſitum fuit vtrùm legitimè conſtaret de tali conſuetudine.

Tertiò, vtrùm renunciatio Monialis prædictæ eſſet realis, adeo vt omnes ſucceſſiones etiam fideicommiſſarias quamuis nondum delatas comprehenderet, etiam ſi tempore renunciationis caſus fideicommiſſi nondum eueniſſet.

Quartò, vtrùm ſaltem caſus fideicommiſſi nondum delati in dicta renunciatione contineretur, vigore reſeruationum, & clauſularum in inſtrumento renunciationis appoſitarum.

In prima quæſtione, concludendum eſt pro monaſterio in hiſce partibus, in quibus monaſteria ſunt capacia ſucceſſionum: nā in Gallia, & aliis locis, in quibus ex generali conſuetudine monaſteria non ſuccedunt, quæſtio iſta eſſet ſuperflua. Ratio
autem huius concluſionis eſt, † quia teſtator 1
qui fideicommiſſum inſtituit, fœminas in certis caſibus vocauit ex qua vocatione reſultat probatio, quod non fuit per eum habita ratio conſeruandæ

agnationis: Rot. *deciſ.667. n.10. p.2. recent.& deciſ. 486. n.4. p.1. recent.* † Et tamen, quamuis habita fuiſſet ratio agnationis, monaſterium ſuccederet durante vita monialis, vel monachi, & ſubſtitutus non admitteretur niſi poſt mortem Religioſæ grauatæ: Sanch. *in præcipt. Decalog. lib.7. cap.16. n.10. in ſtio num.34. verſic. ſed vt generaliter. & num.43. & 54* Hieronym Roderic. *reſolut. regul 72. num.4. in fine, verſic. bona illa.* Rot. *deciſ.118. & 151. p.3. recent.* Peregrin. *de fideicomm. artic.28. num.81. iunctis numeris præcedentibus, & ſequentibus.* Maſtril. *deciſ.65. num 3. part.1.* plures citat Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.410. n.2.*

3 Neque obſtat ſi dicatur, teſtatorem voluiſſe excludere dictum monaſterium, dum loquutus eſt de *liberis naturalibus & legitimis, ex proprio corpore & legitimo matrimonio procreatis*, per quæ verba monaſterium excludi voluit Rot. *deciſ.179. num. 16 p.6. recentior. & deciſ.306. num.11. part.5.*

4 Quia reſpondetur quod contrarium tenet Fuſar. per Rot. allegatus, *q.419. n.32* quod tamen vix admitteretur propter enixam teſtatoris voluntatem, ex verbis illis, *de legitimo matrimonio, & ex proprio corpore:* Ideo non inſiſtendo in opinione contraria, Dixi nos non verſari in terminis illius quæſtionis, vtrùm Monaſterium excludat ſubſtitutum, non in totum, ſed dumtaxat vtrùm monaſterium capax bonorum admittatur durante vita monachi, vel monialis, ad fideicommiſſum; excluſo temporaliter ſubſtituto, nempe quandiu viuet monialis: qui ter-
5 mini ſunt omnino diuerſi; † quia vt ſubſtitutus excludatur durante vita grauati, qui Religionem bonorum incapacem ingreſſus eſt, non eſt neceſſarium quod monaſterium ſuccedat, ſed ſufficit quod habitu & potentia ſit ſucceſſibile *in l. filiusfamilias, §. cum quis rogatus*, & *ibi* Gloſſ. Bart. & alij. *ff. de legat.* a. quia etiam ſi monaſterium capax bonorum ſuccedere non poſſet, tamen filia monialis vti naturaliter extans, impedit purificationem fideicommiſſi: cùm verum ſit dicere, ipſam eſſe filiam naturalem & legitimam teſtatoris: vt dicit Rot. *dicta deciſ.151.*
6 *num.3. part.3. recent.* Caſan. *conſ 26 num.5.* † & teſtator ex iuris præſumptione, ita cenſetur dilexiſſe monaſterium, ſicut filias in conditione poſitas, ad excluſionem ſubſtitutorum, ſaltem durante vita
7 Religioſæ: Rot. *dicta deciſ.151. n.5.* † Monialis enim per profeſſionem non amittit iura ſanguinis, nec deſinit eſſe de familia, & generatione illius, qui inſtituit fideicommiſſum; ideo ſaltem durante vita Religioſæ, monaſterium debet frui bonis fideicommiſſo ſuppoſitis: Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.3. cap.81. num.9.*

8 Nec obſtare dixi dubium petitum ex clauſula, *ſi ſine liberis naturalibus & legitimis, & ex proprio corpore procreatis*: & ſimilibus. Quia duo caſus ſunt diſtinguendi ad euitandum æquiuocum, quod ex tali obiectione oriri poſſet. *Primus* caſus eſt, quando clauſula illa reſpicit vltimum grauatum. *Secundus*, quando reſpicit patrem ipſius vltimi grauati Exemplum ſit; Franciſcus fideicommiſſo Petrum filium ſuum grauauit, *ſi ſine liberis naturalibus & legitimis ex ſuo proprio corpore procreatis decederet:* Petrus autem reliquit Ludouicum, & Magdalenam: Ludouicus ſine liberis deceſſit relicta ſuperſtite Magdalena religioſa. Sanè cùm conditio adiecta fuerit Petro filio, & is reliquerit Magdalenam, legitimam & naturalem, & ex ſuo proprio corpore procreatam, negari non poteſt quin Magdalena ſuccedere debeat in fideicommiſſo: cùm conditio reſpiciat perſonā Petri filij grauati, & defecerit ob perſonam Magdalenæ. Sed ſi conditio fuiſſet adiecta reſpectu perſonæ Ludouici nepotis ex filio; vt pote quod dictum eſſet, *ſi Ludouicus ſine liberis ex ſuo corpore &c. deceſſerit*, hoc caſu non eſſet tractandum de monaſterio. quia Ludouicus nullos reliquit liberos, & per conſequens conditio fuit verificata etiam ad excluſionem monaſterij. Itaque Magdalena ſuccedens, ſaltem excludit ſubſtitutum, vti filia Petri, & eius reſpectu poſita in conditione, & ex eius proprio corpore procreata.

Ad ſecundum dubium reſpondetur, conſuetudi- 9
nem probandam eſſe ſpecificè in caſu de quo agitur: Rot. *deciſ.412. num.13. part.1. recent.* cùm non trahatur de vno ad alium caſum: Mareſcot. *lib.2. cap.100. num.4.* Caualer. *deciſ 638. num.3.* conſuetudo enim non plus habet potentiæ quàm vſus illi conceſſerit: Mantic. *deciſ. 10. num. 10. & 11.*
† Immò dictam conſuetudinem probandam eſſe 10
per actus non facultatiuos, Mantic. *dicta deciſ.10. num.12.* & quod tales actus facti fuerint animo inducendi conſuetudinem, ſeu in vim illius conſuetudinis. Abb. *in cap. fin. n.12. de conſuetud.* Crauet. *conſ. 171. num. 14.* Decius *conſ. 215. num. 4* Surd.
conſ.254. num.30. Purat. *deciſ.19 num.14.* † Et con- 11
ſuetudinis probatio eſt admodum difficilis, cùm multa ad eam requirantur, vt docet Theſaur *deciſ. 183.* Gratian. *deciſ.148. n.11. & 15.* vbi dicit hanc probationem eſſe quaſi impoſſibilem: Fontanell. *deciſ.338. n.10. & deciſ.362. n.8.*

In tertio dubio maior videtur adeſſe difficultas, 12
& in eo conſiſtere cardo negotij. Pro cuius deciſione aduertendum in primis eſt, renunciationes eſſe ſtricti iuris, & in ipſis non eſſe admittendam extenſionem vltra caſus, & hæreditates in ipſis ſpecificatas: Surd. *conſ.431. num.32.* Gratian. *diſcept.
forenſ. cap.565. num.63.* † Et ideo repudiatio non 13
tollit filio ius fideicommiſſi debiti in paterna hæreditate, Dec. *conſ.551. n.1. verſic. hoc præmiſſo*, Peregrin. *de fideicomm. artic.52. num.25. verſic. ideirco repudiatio.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.637. num.28.* Illa ſiquidem paternæ hæreditatis repudiatio non poteſt comprehendere iura quæ extrinſecus renuncianti obueniunt, ſed ea tantum quæ iure ſanguinis & ſucceſſionis paternæ ad filium obuenire
poſſunt: Peguer. *deciſ.146. num 16.* † Quod pro- 14
cedit etiam ſi talis renunciatio ſub ampliſſimis clauſulis facta fuerit, ſi ſit reſtricta ad certa bona, ſeu certas hæreditates; non enim extenditur ad alia bona: Cyriac. *controuerſ. cap.192. num.12. & mult. ſeqq.* maximè *n.15.17. & 18.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.685. num.2.*

In caſu autem propoſito renunciatio reſtricta 15
erat ad bona & iura paterna & materna, ergo ad fraterna non debebat extendi: Ciriac. *vbi ſuprà, num.7.* Gratian. *cap.637. num.27.* Rot. *deciſ 543. num.26. part.5. recent. & 144. num.9. part.6. recent. & per totam illam deciſionem*, in cuius caſu renunciatio
facta fuerat, cum verbis ampliſſimis. † Vnde ſequi- 16
tur quod in renunciatione monialis, fideicommiſſum auitum non continebatur, nec contineri poterat: quia cùm ipſa vocata eſſet poſt mortem fratris, non poterat fratri viuenti cedere ius, quod eo viuente numquam obuenire poterat: quam rationem ponderauit Rot. *dicta deciſ.543. num.25. p.5. recent.* Cyriac. *dicto c.292. n.22.*

His ita ſuppoſitis, dum quæritur, vtrùm renun- 17
ciatio monialis ſit realis, reſpiciens integram abdicationem omnium bonorum; an verò perſonalis, reſpiciens certarum perſonarum hæreditates, & certarum perſonarum fauorem? Statuendum eſt in

caſu

caſu dubio, renunciationem potiùs cenſendam eſſe perſonalem, quàm realem: Galerat. *de renunciat. lib.1. cap.10. numero 5.* nec minus eſt perſonalis, quamuis in ea fiat mentio hæredum: Surd. *conſ. 544.num.4.*

Neque realis dici debet, quamuis facta fuerit contemplatione ingreſſus in Religionem, quidquid in contrarium facere videatur deciſio Rotæ 587. *part.1. recent. & deciſ.714.part.2.* quibus addi poteſt Franciſc. Merlin. Pignatell. in propriis terminis *controuerſ. forenſ. cent.1. cap.5. per totum.* Quia veritas eſt in contrarium, cùm non debeat hoc caſu fieri differentia inter renunciationes ſæcularium, & cupientium ingredi Religionem, quos veriſimile eſt habuiſſe quidem intentionem deferendi bona, ſed voluiſſe etiam fauere & acquirere monaſterio: vt bene probat Rot. coram Merlin. *inter eius impreſſas, deciſ.62. num.15. & 16.* quæ deciſio inſeritur etiam apud Merlin. *poſt tract. de legitima, deciſ.47. & 48.* & optimè declaratur *deciſ. 543. per totam, part.5. recent.* vbi reſpondetur ad deciſiones in contrarium allegatas, & nominatim ad *deciſ.141. part.5.recent.* quibus etiam plenè ſatisfacit Merlin. *dicta deciſ 62.* ad quos recurrendum eſt. Ideo deciſiones Rotales præualere debent opinioni Merlini Pignatelli *dicto cap.5.*

19 Et in caſu propoſito res erat extra difficultatem, quia cum pater eſſet vita functus, & filius illi ſucceſſiſſet, non agebatur amplius de hæreditate paterna, ſed de fraterna, cui non fuerat renunciatum: Roman. *conſ.168. num.1.* hæc enim eſt communis DD. reſolutio, quòd filia renuntians bonis paternis, non excluditur ab illis, ſi frater ſucceſſerit patri; quia tunc non ſunt amplius paterna, ſed fraterna, quibus renunciatum non eſt: Rot. *deciſ.771. n.18. part.3. recent. & deciſ.48. poſt tractat.* Merlini *de legitim. num.21. & 22.* vbi ampliatur hoc procedere, etiam ſi pro hæredibus & ſucceſſoribus ſtipulatio interpoſita ſit: immo hoc procedit etiam ſi renunciatio per filiam fauore agnationis facta fuerit, cùm ipſa etiam ſit de agnatione: Rota *dicta deciſ.543. num.43. part.5. recent.*

20 Præmiſſis addendum eſt, renunciationem illam multò minus ad fideicommiſſum auitum extendi potuiſſe, cùm ageretur de puella quæ illius nullam prorſus notitiam habebat, & ſic ad incognita renunciatio extendi non poterat; vt deciſum teſtatur Fontanell. *de pact. nupt. tom.1.clauſ 4.gloſſ.28. n.39. & tom.2. clauſ.9. gloſſ. vnica part.1. num.79. fol.601.* qui tamen fatetur quod aliud dicendum eſſet, ſi verba renunciationis valdè ampla eſſent, & omnia complecterentur: quod eſt veriſſimum.

21 Ad quartum dubium reſpondetur, dictam monialem ſibi tantum reſeruaſſe ſummam 1100. ſcutorum ſuper bonis maternis, caſu quo frater & pater ſine liberis decederent, vt ſumma illa ſibi, ſeu monaſterio quæreretur: quod nihil habet commune cum bonis auiti fideicommiſſi. Et ideò caſu quo talis reſeruatio ſolum ipſi concederet ius pro 1200. ſcutis ſuper bonis fraternis, non tamen illam repellebat à fideicommiſſo auito, de quo in reſeruatione cogitatum non fuerat, & quod erat ignoratum, idque ſaltem ad effectum excluſionis temporalis ſubſtitutorum durante vita monialis, iuxta ſuprà dicta ex Peregrin. *conſ. 131.n.5.vol 5.*

Ideo omnibus conſideratis, ſubſequuta fuit tranſactio inter ſubſtitutum & monaſterium, per quam fuit congrua penſio moniali durante vita, promiſſa loco fructuum bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum.

R.P.D. BICHIO

ARIMINEN. SVCCESSIONIS,

Lun. 26. Ianuarij 1654.

IVLIANI Melgij hæreditatem à Monaſterio, & Monialibus Sancti Matthæi de Arimino ex perſona Mariæ Lucretiæ ibidem Profeſſæ, ac defunctæ, Sororis germanæ poſſeſſam denegauit Iudex primæ Inſtantiæ Hyacinthus Martinello, cui in gradu appellationis coram me interpoſitæ illam deberi deciſum hodie fuit, cùm auunculo, qualis ille eſt, hæreditas defeLatur non exiſtentibus proximioribus ex diſpoſitione Iuris in
l. Auunculo, C. Commun. de ſucceſſ. † & Soror 22
germana ob renunciationem ampliſſimam ab ea factam in Ingreſſu Religionis habeatur, ac ſi in rerum natura non eſſet, Caſtrenſ. *in l. planè, §. ſi duobus, num.9.ff.de legat.* Napod. *in Conſuetudines Neapolit. cap. ſi quis, vel ſi qua, n.95.* relatus à Moder. Neapolitan. *de Succeſſ. ab inteſtato, part.2.num.4. & 5.* Minad. *Conſ.22. num.3. & in fine* Menoch. *conſ.401.*
num.101.& ſeqq. † nec ad iura renunciata datur re- 23
greſſus: Aym. *conſ.160.num.1.* Guttier. *in repetitione cap. quamuis pactum, verb. dum nuptui, num.3. de pact. in 6.* Rot. *deciſ.587.n.10.part.1.recent. Deciſ.125. num.16.p 5.*

Neque obſtat quod renunciatio huiuſmodi, vti 24
facta contemplatione agnationis, ibi, *vt igitur prædicti ſui Fratres domum, & Familiam facilius ſuſtentare, & manutenere valeant, ideo, &c.* tacitam de iure habeat in ſe conditionem, *dummodo* ſcilicet *aliquis de agnatione ſuperuiuat*, & extendi non poſſit ad cognatos, vel extraneos ibidem non nominatos: Hond. *conſ.29. numero 107. lib.1.* Surd. *conſ.431. num.32. & ſeqq.* Rot. *Deciſ.47. num.7.* apud Moder. Fotolio. *de legitima, Deciſ.543. num.31. & ſeqq. part.5. recent. Deciſ.894.num.7. & ſeqq.* coram Merlino, *& in Romana Succeſſionis de Comitibus 15. Ianuarij 1642. § his tamen, coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, eo minus vltimo agnato decedente ab
inteſtato, † quia caſus iſte non cenſetur in re- 25
nunciatione comprehenſus, etiam ſi renunciatio ſtipulata fuiſſet pro renunciatario, eiuſque hæredibus, ac ſucceſſoribus, & renunciatarius decedens ab inteſtato præſumitur renunciantem iterum velle ad bona renunciata reuocare, dùm non ſupereſt perſona comprehenſa in renunciatione, licet ſecus eſſet ſi teſtatus obiiſſet: Baldus *conſ.437. num.2. verſ. in contrarium videtur, lib.1.* Cancer. *var. reſol. tom 3. cap.15. num.40 & ſeqq.* Merlin. *d. Deciſ.894. num.6.* Rota *d. Deciſ.543. n.41. & 42. part.5. & in Maceraten. pecuniaria, 20. Iunij 1644. §. primo, ac tribus ſeqq. coram Eminentiſſ. D. Cardin. Otthobono*

Mox enim allegati, quique ad id allegari poſſent, 26
loquuntur in renunciatione facta fauore familiæ dumtaxat, & ſimpliciter cum clauſula *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus*, vnde non applicantur; quando, vt in caſu noſtro renunciatum fuit Fratribus *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque*, verbum enim *quibuſcumque* comprehenſiuum ob ſui latitudinem eſt etiam hæredum extraneorum. Roland. *conſ.96.n.28.& 29. lib.1.* Dec. *conſ.194.ſub n.2. in fine*, poſt Bart. *in l. Gallus, §. etiam, ſub n.5.ff. de liber.*

liber. & poſit. Rota *in Sarſinaten. feudi, 12. Iulij 1645. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, † demonſtrat renunciationem non emanaſſe contemplatione ſolius agnationis: Aym. *conſ.* 188. *num.* 3. Ludouic. Bclt. *conſ.* 158. *num.* 7. Monter. *deciſ. Aragon.* 10. *num.* 34. Rot. *deciſ.* 151. *ſub num.* 4. *part.* 5. *recent. & in Anemonen. Iudicium.* 30. *Aprilis* 1646. §. 1. *verſ. cum ex his, coram R. P. D. meo Verospio* 22. *Aprilis* 1652. §. *in contrarium, & §. ſeq. coram R. P. D. meo Celſo*, & renunciantem fauere voluiſſe renunciatarij hæredibus, nedùm ex teſtamento, ſed etiam ab inteſtato, vt in puncto ita diſtinguendo, & reſpondendo contrarius declarat Molina *de rit. nupt. queſt.* 85. *num.* 60. *& ſeqq.* Anton Faber *in Cod. lib.* 2. *tit.* 3. *definit.* 22. *poſt princ. verſ. ſed ſi vt plerumque.* vbi ait quod iſto caſu nullus præſumptioni locus relinquitur, nec proinde dubitationi, quin etiam pro extraneis hæredibus renunciatarius ſtipulatus fuerit: Rouit. *conſ.* 44. *num.* 8. *lib.* 1. Rot. *in Romana Succeſſionis de Comitibus* 23. *Iunij* 1642. §. *nec refragatur. & §§. ſeqq. per tot. coram Reuerend. D. meo Decano*, vbi recedendo à præcedenti Deciſione edita *de menſe Ianuarij*, allegata in obiecto, diſtinctio hæc ſolidiſſimè confirmatur, omnibuſque contrariis ſingulariter reſpondetur, & hanc vltimam Deciſionem recedendo à Deciſionibus Metl. ex adu. allegat. ſequuta fuit Rota *in Maceraten. pecuniaria, 10. Iunij 1644. Coram Eminentiſſ. D. Card. Otthobono in Romana Fideicomiſſ. de Coſcianis*, 16. *Martij* 1648. §. *quia, in fine, coram Eminentiſſ. D. Card. Corrado.*

28 Facilius accedente primò, quòd etſi in procemio renunciationis enunciata fuerit ratio conſeruandi bona in familia, infra tamen in parte diſpoſitiua, quæ potius attendenda eſt, ibi: *& prædicta, & infrà dicenda quæcunque & facere declarauit dicta Soror Maria Lucretia erga dictos eius Fratres, & hæredes, &c.* Aſſertur ſolùm ratio dotis, & annuæ præſtationis à Fratribus promiſſæ: quod in puncto ponderat Molin. *de rit. nupt. quaſt.* 92. *num.* 49. & 50. aliique relati à Moder. Neapolit. *de renunciat. c.* 19. *n.* 48. & in fortioribus terminis Rot. *in d. Romana Succeſſionis de Comitib.* §. *Coniectura, coram Reuerend. D. meo Decano: & in dicta Maceraten. Pecuniaria* §. *vlterius, coram Eminentiſſ. Otthobono*, dixit quod vbi plures cauſæ renunciationis fuerunt expreſſæ, eáq; facta fuit ab ingreſſuro Religionem, ingreſſus fuit cauſa finalis; agnatio verò impulſiua, defectáque agnatione durat adhuc renunciatio: quod in ſimilibus terminis rationis conſeruandi agnationem emiſſæ in procemio inſtrumenti deciſum fuit etiam *in Romana Cenſus* 12. *Iunij* 1651. §. *non obſtat donationis proœminum, coram D. Card. Otthobono*, ponderando præſertim, quod in ipſo procemino non fuit contemplata abſolutè conſeruatio in familia, ſed ſolùm quod fratres poſſent conſeruare familiam; & ſic ſatis eſt, id effectum habuiſſe in perſona fratrum: vt in puncto aduertit Rot. *Deciſ.* 561. *n.* 70. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.*

29 Secundò, quod fuit renunciatum explicitè hæreditatibus etiam Fratrum, ibi; *tàm dd. eius Parentum, & Fratrum, &c ſiuè ex Teſtamento, ſiuè ab Inteſtato, &c* & ſic vocatio hæredum reſtringi non poteſt ad hæredes ex teſtamento, iuxta *Deciſiones* 543. *part.* 5. *recent. & in Romana Renunciationis de Peretti, impreſſ.* apud Moder. *de Iur. Abbatiſſ. Deciſ.* 6 ex aduerſo allegatas in quibus talis expreſſio non aderat, nec pariter aderat verbum *quibuſcumque*, vt aduertit Rot. *in ſæpè citata Romana ſucceſſionis de Comitibus*, §. *neque applicantur*, idemque reſpondetur ad dictam deciſionem *in Maceraten. Pecuniaria*, in ea parte, qua ſolis hæredibus ex teſtamento renunciationem ſuffragari firmatur: nam *ibi* renunciatio concepta erat ſolùm pro hæredibus, & ſucceſſoribus ſine aliquo ſigno vniuerſali, vel mentione ſucceſſionis ab inteſtato, quæ mentio fortius operatur extraneorum incluſionem ab inteſtato, cum directa ſit etiam ad ſucceſſionem Fratrum paulò ante nominatorum, de quorum hæreditate hodie agitur.

Quatenus verò replicatur, hæredum applicatione venire tantùm hæredes ſanguinis; eadem Deciſio *Maceraten. Pecuniaria*, §. *neque obſtat*, benè reſpondet, id non procedere in materia de ſui natura ad hæredes tranſitoria, eoque minus quando ſtipulatum fuit pro hæredibus quibuſcumque, adeſtque clauſula *ad habendum*, ac per verba donationem inter viuos importantia renunciatum fuit etiam hæreditatibus renunciatariorum, ſiuè ex teſtamento, ſiuè ab inteſtato, additis vltrò dictionibus omne tempus ſucceſſionis deferendæ complectentibus, ibi, *Quandocumque*, &c. 30

Et ità Deciſum vtraque Parte informante.

CAPVT CXLIII.

Monaſterio ex perſona monachi legitimam, cui renunciatum non eſt, deberi; eíque competere ius querelandi teſtamentum in locis, vbi monaſteria ſunt capacia ſucceſſionis. Quod etiam in Equitibus Hieroſolymitanis obtinet, qui ſunt verè Religioſi. Monialis, quæ renunciauit *ſalua legali eſchenta*, non ſuccedit, ſtantibus maſculis: immò & ſtantibus filiabus, ſororibus ipſius monialis: ſed nullis exiſtentibus liberis, monaſterium ſuccedit vigore illius clauſulæ, ad excluſionem hæredum extraneorum, vel collateralium, nullo per parentes condito teſtamento.

SVMMARIVM.

1. *Monaſterio debetur legitima ex perſona monachi ſuper bonis parentum: &* num. 5.
2. *Religioſi retinent iura ſuitatis etiam poſt profeſſionem, & monaſterium habetur loco liberorum ipſius monachi.*
3. *Filius per profeſſionem eximitur à poteſtate patris in damnoſis, non autem dum agitur de vtilitate monaſterij.*
4. *Filius religioſus præteritus, rumpit teſtamentum.*
6. *Equites Hieroſolymitani ſunt verè religioſi, & ipſi, ſeu pro eis Ordo habet ius petendi legitimam in bonis parentum defunctorum.*
7. *Religioſi faciunt partem in calculo legitimæ: & quid ſi agatur de monaſterio bonorum incapaci,* num. 8.
9. *Filia renuncians facit numerum; & partem in ſupputatione legitima.*
10. *Reſeruatio legalis eſchenta, aperit filia renunciantiviam ad ſucceſſionem ab inteſtato.*

11. *Renun*

legali eſchenta, *non admittit fil.am quando extant fratres.*

12. *Renunciatio monialis etiam cenſetur facta fauore ſororum, etiam ſi reſeruata ſit legalis eſchenta.*

13. *Explicatur Expilly* arreſto 14. num. 9.

14. *Clauſula reſeruationis legalis eſcheuta locum habet fauore monialis, quando parentes moriuntur ab inteſtato nullis relictis liberis maſculis, vel fœminis.*

15. *Monialis renuncians, reſeruata legali eſcheuta, excludit ab inteſtato collaterales.*

COntinuando materiam ſucceſſionis & renunciationis Monialium, & aliarum perſonarum, ad profeſſionem religioſam aſpirantium, duæ reſoluendæ ſunt practicabiles quæſtiooes. Prima eſt quando puella renunciauit iuribus paternis, non tamen maternis, vtrùm mortua matre debeatur legitima mouaſterio, aut illis qnibus iura monialis ſeu munaſterij ceſſa fuere. Idem de maſculis qui non renunciatunt, ſtatuendum eſt; eùm eadem in vtroqua caſu militet ratio.

Secunda, qoid poſſit prætendere filia vel monaſterium pto ea, quando renunciationi adiecta eſt clauſula, *ſalua legali eſcheuta.*

1 Ad primam quæſtionem reſpondetur affirmatiuè, & hoc indubitatum eſſe quoad bona ſita in terris, in quibus Religioſi vt plurimùm ſunt capaces ſucceſſionis in communi: nam in Gallia, & in principatu Auraicenſi, ſtandum eſſet conſuetudini.
2 † Ratio autem conclusioois eſt, quia Religioſi non obſtante profaſſione retinent omnia iora ſuitatis & agnationis, & ſuccedunt tanquam ſui hæredes, & monaſterium habetur loco liberorum ipſius monachi: 3. *ſed & hoc praſenti, in authent. de ſanctiſſ. Epiſcop. & in authent. niſi rogati, C. ad Trebell.* & probatur *in l. fin. Cod. de Epiſ. & cleric.* Ioann. Anton. Bellon. *de iur. accreſcend. cap. 7. q. 44. num. 58. & 59.* Gomeſ. *lib. 1. variar. reſolut. cap. 3. num. 20. verſic. Secundò notabiliter infero:* † vbi dicit quod
3 filius per ingreſſum Religionis eximitur à poteſtate patris, & ſuitate, in damnoſis; ſecus in vtilibus, & commodis; quorum ratione cenſetur adhoc eſſe in poteſtata patris: per text. *in l. Deo nobis, §. hoc etiam, verſic. finali, C. de Epiſ. & Cleric.* quod etiam docet. *eod. lib. cap. 9. num. 10.* Guillel. Benedict. *in cap. Raynut. in verbo, & vxorem, in tractat. de ſucceſſ. ab inteſtat. num. 214.* Emmanuel. Roderic. *tom. 2. quaſt. regular. quaſt. 78. artic. 6.*

4 Et propterea filius religioſus præteritus rumpit teſtamentum, ſeu eius nomine mooaſterium; cum filius nun obſtanta ingreſſu omnia iura filij retineat: Sanch. *in precept. Decal. lib. 7. c. 12. n. 10.*

5 Et in propriis terminis, quod mortuis parentibus legitima filij acquiratur monaſterio, ſeu Religioni bonorum capaci, probat Roderic. *tom. 2. q. regul. 128. art. 1.* Hieron. Roderic. *quaſt. regular. 89. num. 1.* Claud. Battandier *de legitima, cap. 4. num. 26.* Mantic. *de coniectur. lib. 8. tit. 12. num. 34. & 35. in addit. noua impreſſ.* Fraociſc. de Barri, *de ſucceſſ. lib. 16. num. 6. fol.* 211. Acac. *in tract. de priuileg. Parentum, priuil. 14. part. 1. cap. 3. num. 66. & eadem parte cap. 13. num. 7.*

6 Et quod in genere da Religioſis dictum eſt, eodem modo ſtatuendum aſt. in Equitibus ſancti Ioanois Hieroſolymitani, qui ſuot verè Religioſi; & quidquid acquirunt, Monaſterio & Ordini acquirunt: ſic ſæpiùs de illis loquitur Rot. Roman. *vt in deciſ. 333. ſub num. 2. part. 2. recent.* & teſtatur Additio *ad deciſ. 2.* eiuſdem Rotæ apud Burat *num. 20.*

Et propterea iſti Religioſi faciunt partem, quia 7
admittuntur ad partem, in ſupputatione legitimæ: Bart. *in l. huiuſmodi, §. ſi Titio & Manio, num. 1. verſic. Secunda*, & *ibi* Angel. Iaſon & Caſtrenſ. *de legat. 1.* idem Iaſon *conſ. 65. n. 2. lib. 1.* Boër. *deciſ. 104. num. 5. & 6.* Bellon. *de iure accreſcend. c. 7. quaſt. 36. num. 6.* † Quod verum eſt, ſi agatur de monaſterio 8
bonorum capaci: nam ſi bonorum incapax ſit, tam in communi, quàm in particulari, filia monaſterium ingreſſa partem non facit, ex veriori ſententia, quam probat Belion. *de iur. accreſcend. cap. 6. qu. 6.* vbi bene diſtinguit, ſic explicando quod proponit Cyriac. *controuerſ. 71. num. 5. & 7.* vt partem faciat ſi profiteatur poſt mortem patris: Merlin. *de legitima lib. 2. tit. 4. qu. 3. num. 33. & 42.* † Et generaliter quod filia renuncians faciat numerum & par- 9
tem io ſopputatione legitimæ, tradit Bellon. *de iur. accreſ. cap. 6. quaſt. 14. num. 13.* Qua de re videndus Guid. Pap. *deciſ. 195* Galerat. *de renunciat. lib. 2. c. 5. num. 23.* Griuell. *deciſ. 24.* Quæ fuſius axplicat Belion. *de iur. accreſ. dicto cap. 6 quaſt. 6. & ſequentibus.* Iuxta cuius reſolutiones quæ mox dicta ſunt debent intelligi: & per Merlin. *loco citato.*

In ſecunda quæſtione dubium facit quod deter- 10
minat Expilly, *arreſt. 14. num. 9.* vbi docet, filiam renunciantem bonis paternis vel matarois, raſeruata ſibi legali eſcheuta, ſuccedere in bonis patris vel matris, ſi inteſtati deceſſerint, & per conſaquens videtur monaſterium ex perſooa renunciantis ſuccedere debera in bonis parentis, quando legalis eſcheuta reſeruata fuit in ipſo actu renunciationis.

Sed tamen Doctores in coottariam abeunt ſen- 11
tentiam, nempe quod ſtantibus maſculis, præſumendum eſt, oon ad alios fines procoratam fuiſse à parentibus filiæ renunciationem, quàm vt bona in familia & maſculis conſeruarentur: Caſtrenſ. *in l. pactum dotali, ſub num. 6. C. de collationibus.* Gabriel. *conſ. 135. num. 18. vol. 2.* Houded. *conſil. 19. n. 79. vol. 1.* Cyriac. *controuerſ. 475. num. 2.* Galerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 2. num. 44.* Merlin. *controuerſ. cent. 1. cap. 32.*

Et licet doctrina illa vera ſit generaliter dum 12
agitur da filia renunciante; multo magis obtinere debet quando agitur de renunciatiooe facta ax cauſa matrimonij ſpiritualis, illa ſiquidem cenſetur facta patri ſtipulanti, non ſolùm in fauorem maſculorum fratrum, ſed etiam in fauorem aliarum ſororum, vt congruentiùs nubere & dotari poſſint: & ideo tam fratres quàm ſorores hoc caſu excludunt monaſterium in ſucceſſione ab inteſtato. propter parentum veriſimilem intentionem: cùm non ſit probabile ipſos voluiſſe præferre monaſterium propriis liberis. & maximè maſculis. † Vnde do- 13
ctrina Expilly non nocet, ſtante hac communi Doctorum reſolutione: nec ipſe loquitur de renunciatione facta propter ingreſſum monaſterij cùm hæc controuerſia locum habere non poſſit in Gallia, vbi ex generali conſuetudine monaſteria non ſuccedunt ab inteſtato: Et ideo non obſtanta reſeruatione legalis aſchautæ, monaſterium eſſe excludendum à ſucceſſione ioteſtati, ſtantibus liberis, deciſum foit in Sanatu Grationopolitano apud Guid. Pap. *deciſ. 192.* nec non in Senatu Sebuſiano apud Anton. Fabr. *in ſuo Cod. lib. 2. tit. 3. de pact. definit. 12. & 24.* vbi eſt deciſio in propriis termiois. Quam etiam ſequitur Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 9. gloſſ. vnica part. 1. nu. 74. & 75. tom. 2. fol.*

mihi

mihi 601. Barry *de ſucceſſ. lib.* 11. *tit. de pact. de non ſuccedendo, num.* 26. *&* 27. Papon. *lib.* 16. *tit.* 4. *arreſt.* 18. verſic. *le ſixiéme eſt.*
14 † Vbi dicit, clauſulam illam reſeruationis legalis eſcheutæ, locum dumtaxat habere quando parens moritur, nullis aliis relictis liberis, ſola relicta filia, quæ renunciauit, ſuperſtite: Claud. le Brun *in proceſſ. ciuil. lib.* 2. *tit.* du mariage, *verſic.* Nous auons cy-deuant faict. *fol.* 15. *&* 16.
15 † Add. ad Louet. *littera K. n.* 17. *column.* 9. *in princip.* verſic. *Que la cauſe contenant la reſerue de nouuelle ſucceſſion, & loyale eſcheite, n'operoit autre choſe, ſi ce n'eſt, qu'aduenant le predecedz des freres, la fille qui a renoncé peut ſucceder à ſon pere, à l'excluſion des heritiers collateraux.* Guillel. Benedict. *in cap. Raynutius, de teſtament. in verbo, duas habens filias, n.* 297. *&* 298. Cæterum ſi non fuiſſet reſeruata legalis eſcheuta, & renunciatio facta eſſet verbis ampliſſimis, addita ſtipulatione *pro fratribus, & illorum heredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque*, hoc caſu hæredes excluderent monaſterium: vt *in præcedenti* Rotæ Romanæ *deciſione* fuit iudicatum, *ſuperiori cap.* inſerta.

CAPVT CXLIV.

Vtrum vnio beneficij fieri poſſit in fauorem Monaſterij, ſeu Conuentus nondum fundati, authoritate Ordinarij, aut ſaltem Summi Pontificis. Quid iuris de vnione facta Seminario nondum erecto: & vtrùm legatum fieri poſſit Monaſterio erigendo: & quid tunc fieri debeat de fructibus legatis. De conſenſu omnium patronorum in facienda vnione requiſito. Quid ſi agatur de iure patronatus Eccleſiaſtico. Quomodo cognoſcatur iuſpatronatus gentilitium, in quo nemo præiudicare poteſt ſequentibus gradibus, & alia ad materiam.

SVMMARIVM.

1. *Vnio fieri poteſt futuro monaſterio, ſeu nondum erecto.*
2. *Donatio fieri poteſt futuro monaſterio ad effectum dotis illius.*
3. *Iuſpatronatus acquiritur ex fabricatione Eccleſiæ ſtatim vbi cœpit ædificari.*
4. *Donatio, aut vnio futuro collegio, ſeu monaſterio facta; non poteſt in dubium reuocari, quando interuenit authoritas Sedis Apoſtolicæ.*
5. *Vnio fieri non poteſt futuro Seminario: Et quæ ſit ratio differentiæ inter futurum monaſterium, & futurum Seminarium*, num. 6.
7. *Legatum futuro monaſterio non ſolùm eſt validum, ſed etiam fructus medij temporis conuertendi ſunt ad illius vtilitatem.*
8. *Vnio nulla eſt ſi non interueniat conſenſus patronorum.*
9. *Ampliatur vt locum habeat in patronis Eccleſiaſticis*, num. 9.
10. *Quando ſunt plures patroni, vnio nulla eſt ſi omnium conſenſus non interueniat.*
11. *Vnio ſine conſenſu patroni Eccleſiaſtici eſt valida, ſi facta fuerit authoritate Summi Pontificis.*
12. *Patronus laicus ſibi præiudicat, ſi intra quadrimeſtre a die ſcientiæ non declarauerit aduerſus vnionem, ſecundum ſententiam Pariſij: de qua videtur DD. citati.*
13. *Legatum etiam poteſt vnire non adhibito conſenſu patroni Eccleſiaſtici.*
14. *In iure patronatus gentilitio antiquo, vnus non poteſt præiudicare gradibus ſequentibus: poteſt tamen ſi ſit primus acquirens.*
15. *Vocatis* ſuis *ad iuſpatronatus, veniunt deſcendentes per primo, & collaterales per poſteriùs.*
16. *Fallit ſi cum dictione,* ſuus, *adiecta ſit dictio* hæredes.
17. *Obſeruantia probat iuſpatronatus familiare ſeu gentilitium, ſi ad præſentationem admiſſi fuerint conſanguinei excluſis hæredibus.*
18. *Si præſentationes factæ fuerint in ſtirpes, probatur iuſpatronatus hæreditarium; ſi verò in capita, præſumitur familiare.*
19. *In iure patronatus hæreditario præiudicare poteſt vnus ſequentibus hæredibus.*

CVm fundatrix cuiuſdam perpetuæ Capellaniæ diſpoſuiſſet, quod ius patronatus eiuſdem Capellaniæ pertineret ad eum quem ipſa nominaret, & ad ſuus conſanguineos ipſius fundatricis, & ad operarios cuiuſdam Eccleſiæ qui pro tempore futuri erant; & tractaretur de vnione eiuſdem Capellaniæ pro fundatione cuiuſdam Conuentus RR. Patrum Minimorum Ordinis Sancti Fráciſci de Paula: Dubitatum fuit vtrum rectè fieri poſſet illa vnio ad fauorem monaſterij nondum erecti: & vtrùm conſenſus omnium patronorum neceſſariò interuenire deberet ad validitatem huiuſmodi vnionis: Et vtrum conſenſus ille interueniens præiudicaret ſucceſſoribus in illo iurepatronatus.

Dixi in primis, licèt ageretur de monaſterio nondum ædificato, nihilominus in fauorem monaſterij capacis bonorum conſtruendi vnionem fieri poſſe, prout in effectu obſeruatum fuerat in eadem prouincia in fauorem RR. PP. Oratorij, nec non Societatis IESV, cùm nihil repugnet pro fabricando monaſterio fundationem, aut vnionem alicuius beneficij fieri poſſe, dummodo abſit fraus; & redditus beneficij vniti effectualiter conuertantur ad illos vſus: vt notat Gonzal. *ad reg.* 8. §. 5. *gloſſ.* 7. *num.* 76. 82. *& ſequentibus.* Gratian. *diſcept.* 358. *num.* 8. 1
2 † Et futuro monaſterio rectè donationem fieri poſſe probauimus *part.* 1. *benefic. quæſt. cap.* 83. *num.* 1. Et licèt aliqui hanc propoſitionem in dubium reuocent, vt Rot. apud Merlin. *deciſ.* 837. *n.* 1. *in fine*; tamen contrarium omnino tenendum eſt, quando donatio facta fuit ad effectum dotis conſtituendæ, pro fundatione monaſterij nondum fabricati, & erecti; quod validè fieri poteſt, non ſolum quando donator ſeu fundator promittit ſe daturum & traditurum, ſed etiam donando & tradendo bona pro dote, non vt ſtatim acquirantur Eccleſiæ, ſed tunc demum quando fuerit ædificata, aut ſaltem cœperit ædificari; vt bene probat Garſ. *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 49.
3 † Sicut ædificanti Eccleſiam, vel Capellam acquiritur ſtatim iuſpatronatus, quando cœpta eſt ædificari de conſenſu Ordinarij, quod tamen iuſpatronatus euaneſcit, ſi ædificium non perficiatur: Garſ. *ibid. num.* 45. *&* 46.

4 Præterea non ſolum donatio, ſed etiam vnio futuro Collegio, Eccleſiæ, aut Monaſterio fieri poteſt, quando fit authoritate Sedis Apoſtolicæ, vt ſæpiùs in Rota deciſum teſtatur Beltramin. ad Ludouiſ. *deciſ.* 258. *in fine, verſic. illud autem.*

Et

Google

5 Et licèt magna aliàs fuerit controuerſia, vtrum vnio fieri poſſit in fauorem Seminarij nondũ erecti? In qua diſſentiunt Gonzales, & Garçias: ille *ad reg.8. gloſſ.5. §.7. num.68. & multis ſequentib.* & maximè *n. 75. verſic. cæterum deficientibus ſupradictis*, hic *de beneficijs, part. 12. c. 2. num. 193.* & aduerſus Seminarium concludat Lotter. reprobata Gonzalis ſententia, *lib. 1. de re beneſic. q. 29. n. 47.* & nullo modo vnionẽ fieri poſſe Seminario nondum erecto, ſæpè Rota Romana declarauerit, vt *in deciſ. 373. part. 4. recent. tom. 2. & dicta deciſ.* 837. apud Merlin. † Tamen diuerſa eſt in Semi-
6 nario conſideratio, propter fraudes quæ fieri poſſent contra intentionem Concilij, quod hac in re confidere voluit integritati Epiſcoporum: vt dicitur *in dict. deciſ. 373. in additione* Rubei, *nu. 25.* cùm permittat applicationem fructuum eorum menſæ: poſſet autem fieri vnio, abſque eo quod fructus applicarentur Seminario, ſed per Epiſcopos perciperentur per multos annos, prout factum fuerat in caſu *dicta deciſionis* 837. coram Merlino, in quo vnio facta fuerat iam à ſeptuaginta annis, & Seminarium nondum erectum fuerat, vt aduertit Rub. *loco citato.*

Ad tollendam tamen omnem difficultatem, conſultum fuit dictis Patribus Minimis, de faciendo dictam vnionem authoritate Sedis Apoſtolicæ, cuius validitas in dubium reuocari non poteſt, vt ſuperiùs oſtenſum fuit, *num.* 4.

7 Eſt etiam aduertendum, omne dubium ceſſare quando tractatur de legato relicto futuro monaſterio conſtruendo: quia tunc non ſolùm legatum eſt validum: ſed etiam fructus medij temporis ſunt illi aſſignandi: vt fusè probat Gratian. *diſc. forenſ. cap. 358. per totum.*

8 Secundo loco, dixi in vnione facienda requiri conſenſum patronorũ, & vnionem illis non conſentientibus factam nullius eſſe momenti: *Clem. vnic. §. ad hæc, de ſtatu monach.* Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 15. de reformat.* ibi, *cum patronorum con-*
9 *ſenſu*: † non ſolùm quando agitur de patronatu laicali, Rot. *d. deciſ.* 837. *n.* 8. *coram* Merlino; ſed etiam ſi ageretur de Eccleſiaſtico, Garc. *de beneſic. part. 12. cap. 2. num. 201.* Viuian. *de iure patronatus,*
10 *lib. 14. cap. 5. n. 58* † Et ſi ſint plures patroni, vnio nulla eſt ſi non interueniat conſenſus omnium: Rot. apud Verall. *deciſ. 346. part. 3.* Lutter. *lib. 1. quæſt. 28. num. 170.* Garc. *dicto cap. 2. nu. 205.*

11 Quod verum eſt, niſi agatur de vnione facta per Papam, qui poteſt derogare iuri patronatus Eccleſiaſtico; & ideò vnio facta authoritate Sedis Apoſtolicæ valida eſt, etiã non interueniente conſenſu patroni Eccleſiaſtici, quãdo Papa derogauit: vt determinat Pariſ. *conſil. 128* maximè *n. 24. vol 4.* & patet ex Rebuff. *conſil. 20. verſic. Quimò reſpondetur,* & Garſ. *dicto c. 2. n. 202.* qui ſequitur Rebuffum.

12 Plus dicit Pariſ. *dicto conſil.* 128. *n.* 23. quod vnio eſt valida, ſi patronus laicus illi intra quatuor menſes non contradixerit: & ad hoc allegat Cardin. Zabarell. *in Clement. 1. de ſupplend. negligent. prælatorum, n. 21. verſic. ſed poſt longam cogitationem*, qui tamen ſupponit ſcientiam patroni cum non contradictione: neque loquitur in terminis vnionis. Vide in Cod. Fabian. *lib. 6. tit. 1. definit.* 8. Tornet. *littera V. num.* 44

13 Sed quæritur vtrùm Legatus faciendo vnionẽ poſſit derogare iuri patronatus Eccleſiaſtico? Reſpondendum eſt affirmatiuè: ideò valet vnio ſic facta, non adhibito conſenſu patroni Eccleſiaſtici: Barboſ. *de iur. Eccleſiaſt. lib. 3. c. 16. n. 50.* cum ibi citatis. Quod multò fortiùs procederet in Legato Aueniunenſi, cuius ampliſſimæ ſunt facultates.

Vltimò dixi, quod ſi iuſpatronatus, de quo agitur, eſſet familiare, ſeu gentilitiũ, non poterat conſenſus patronorum nunc viuentium præiudicare vocatis in ſequentibus gradibus, cùm fundatrix ad ſuos ipſius fundatricis, poſt obitũ primi patroni, ſucceſſiuè pertinere voluiſſet: & ſic cùm ageretur de iure patronatus antiquo, non poterat vnus ex deſcendentibus aut ſuis fundatricis, illud in alios transferre in præiudicium vocatorum, ſolus enim primus acquirens aliis præiudicare poſſet, vt bene diſtinguit, & explicat Viuian. *de iure patron. lib. 4. c. 2. n. 22. & ſeq.* † Siquidem cùm vocati fuerint ſui ipſius fundatricis, ius quæſitum fuit deſcendentibus illius per prius & collateralibus per poſterius, ex Caſtrenſ. *conſil. 374. n. 4. lib. 1. & conſil. 404. n. 1. volum. 1.* Cancer. *lib. 3. c. 20. de legat. nu. 399.* 14 15

Quod maximè procedit, quia *ſuorum* nomen ſimpliciter fuit appoſitum, nulla facta mentione *hæredum*, vel *ſucceſſorum*: ex notatis per Burat. *deciſ. 647. n. 5. & 7.* quo fit vt ſoli ſanguine iuncti vocari cenſeantur, ordine ſupradicto. 16

Attamen hac in re primum locum obtinet obſeruantia: ſi enim adueniente vacationis huius Capellæ caſu, ſui dictæ fundatricis ad præſentationẽ admiſſi fuerint non vt hæredes, & iure hæreditario; ſed vt conſanguinei, & iure conſanguinitatis, ius patronatus ſine dubio dicetur familiare, ſeu gentilitium: ſicut è conuerſo ſi admiſſi fuerint hæredes, excluſis aliis conſanguineis non habentibus qualitatem hæreditariam, ius iſtud patronatus non amplius erit gentilitium, ſed hæreditarium: Peregrin. *conſ. 33. n. 25. & 26. vol. 1.* Grat. *diſc. forenſ. 521. n. 19.* † Quemadmodum probabitur hæreditarium, ſi præſentationes factæ fuerint in ſtirpes: gentilitium verò, ſi factæ fuerint in capita: Burat. *deciſ. 647. n. 10.* † Et ſi iuſpatronatus eſſet hæreditarium, poſſet patronus conſentire vnioni, aut illi renunciare in præiudiciũ ſequentiũ: Viuian. *dicto lib. 4. c. 2. n. 18* Roch. de Curte *de iur. patronat. part. 9. verb. quomodo transferatur, num. 17.* Rot. *deciſ. 37. n. 2. & 3. part. 6. recentior.* 17 18 19

CAPVT CXLV.

Quod in beneficialibus reus nihil teneatur probare, quãdo opponit de non iure actoris. Solam accuſationem etiã in criminibus priuationẽ inducentibus ipſo iure non ſufficere, vt poſſeſſor lite pendente amoueatur à ſua poſſeſſione beneficij, præterquam in notoriis delictis. Quæ ad hunc effectum dicatur notoria? Quid ſi reus fuerit condemnatus per Iudicem, qui non habet facultatem declarãdi pœnam priuationis. De reſignatione beneficij facta per eum, qui conſtitutus erat in carceribus. Et de reuocatione mandati ad reſignandum.

1. *In beneficialibus ſufficit poſſeſſori vincere per non ius actoris.*
2. *Etiam in delictis, in quibus incurritur pœna priuationis ipſo iure, accuſatus non eſt ante ſententiam à ſua poſſeſſione remouendus.*

3. *Limita niſi ageretur de delicto notorio.*

4. *Notorium dicitur, ad hoc vt lite pendente poſſeſſor priuetur, & amoueatur, quod in dubium non poteſt reuocari.*

5. *Notorium non dicitur delictum, ad effectum vt quis priuetur, licet declaratio facti fuerit ſubſequuta per Iudicem, qui non habet facultatem imponendi hanc pœnam priuationis: ſed noua citatio requiritur coram iudice competente.*

6. *Reſignatio facta in carcere eſt valida, quando facta fuit in fauorem alicuius, qui illum non tenebat in carcere.*

7. *Metum non ſufficit probare in genere, ſed probari debet quod illatus fuerit in ſpecie, ex cauſa illius actus, qui reſcindi petitur ex cauſa metus.*

8. *Metus reſignationis purgatur per mandatum nouum factum à reſignante in plena libertate conſtituto.*

9. *Mandati reuocatio facta per reſignantem non ſuffragatur, ſi fuerit proceſſum ad reſignationis actum, antequam mandati reuocatio fuerit intimata. Et quomodo fieri debeat illa intimatio mandati, remiſſiuè.*

IMpetrato ex capite hæreſeos, ſimoniæ, & aliàs certo modo beneficio, Franciſcus impetrans petebat ſibi adiudicari recredentiam tam aduerſus Nicolaum reſignantem, quàm aduerſus Dauidem reſignatarium: & ſui iuris fundamentum ex eo deſumebat, quod Nicolai beneficia propter eius crimina ipſo iure vacabant, ita vt nec ipſi, nec reſignatario ius aliquod competere poſſet.

David ſe manutenendum aſſerebat, cùm per decretum iudicialiter manutentionem obtinuiſ-
1 ſet: † & ſic cùm ipſe eſſet poſſeſſor illius beneficij, ſufficiebat illi dicere aduerſario, *Tu non habes ius in hoc beneficio*: nam in beneficialibus ſufficit poſſeſſori vincere ob non ius actoris: Cod. Fabrian. *lib.* 1. *tit.* 5. *defin.* 23.

Non ius Franciſci impetrantis clarum erat, quia ipſe nullam fidem faciebat condemnationis; immò ne quidem accuſationis propter hæreſim, vel ſimoniam dicti Nicolai reſignantis. Quamuis enim renunciatio beneficij facta fuiſſet per Nicolaum intra carceres, non ex eo probabatur accuſatio, multóque minus condemnatio, cùm non conſtaret de cauſa carcerationis. Neque enunciatiua Vicarij generalia in quibuſdam prouiſionibus contenta, tertio nocere poterat; maximè quia nulla coram eo pro ſimilibus delictis introducta fuerat lis, vel accuſatio.

Sed quamuis verum eſſet, accuſationem coram
2 Vicario inſtitutam fuiſſe pro hæreſi, aut aliis delictis beneficij vacationem importantibus ipſo iure; certum eſt quod pendente lite, & ante quam lata fuerit ſententia declaratoria facti, dictus Nicolaus, ſeu eius reſignatarius, interim ſunt in beneficij poſſeſſione manutenendi: ſi enim ſtatim facta accuſatione poſſeſſor amouendus eſſet, daretur occaſio malignandi aduerſus probos quoſcumque viros: expectanda eſt ergo ſententia declaratoria facti: *cap. cum ſecundum* 19. *de hæret. in* 6. Gloſſ. *in Clement. præſenti, in verbo, conſtiterit, de cenſibus, Clemen.* 2. *de pœn.* Ioann. Andr. *in cap.* 1. *n.* 9. & ibi Geminian. *in* §. *finali, n.* 10. *de homicid.* in 6. latè Felin. *in c. Rodulphus* 35. *num.* 35. *verſ. ſed declinatoria, de reſcript.* DD. in *dicta Clement.* 2. *de pœn.* Rot. *deciſ.* 255. *n.* 2. *p.* 3. *recent. & deciſ.* 179. *n.* 9. *poſt Farinac.* Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 18. *n.* 28. Et licèt non modica ſit inter Doctores altercatio ſuper hoc articulo; tamen in poſſeſſorio non eſt recedendum à mox deductis:
† niſi tamen factum adeò eſſet notorium, vt de 3
eo nullo modo dubitari poſſet: vt per Felin. *in dicto cap. Rodulphus* 35. *num.* 37. & 39. *verſic. ſed nouiſſimè*, Abb. *in cap. cum non ab homine, n.* 29. *de iudic. verſ. procedit enim.* † Notorium intelligo id 4
quod in dubium reuocari, aut cuius veritas celari non poteſt: veluti ſi beneficij poſſeſſor publicè fidem abiuraſſet, aut apud hæreticos actus hæreticales in publica concione feciſſet, tunc enim verè diceretur notorium, & expectanda non eſſet ſententia: Surd. *conſil.* 188. *num.* 13.

Præterea hoc quoque notandum erat in caſu 5
propoſito, vt non ſufficiat ſententia declaratoria facti, ad hoc vt quis priuationem beneficiorum incurrat, quando iudex qui profert ſententiam facti declaratoriam, non habet iuriſdictionem ad priuationis pœnam infligendam; tunc enim ſolam facti declarationem non ſufficere ad priuandum, etiam ſi delictum factum fuerit per eius ſententiam notorium in illo tribunali, tradit Innoc. *in cap. qualiter & quando, n.* 2. *verſic. credimus tamen, de accuſationib.* Debet igitur poſt huius ſententiam citari & audiri coram ſuo iudice: Loffred. *conſ.* 47. *n.* 10. Sed de hac materia videri poterunt dicta ſuperiùs *cap.* 27. *part.* 1. *à num.* 9.

Neque validitati reſignationis nocebat, quod 6
facta fuiſſet eo tempore, quo Nicolaus erat in carceribus conſtitutus. Quia diſpoſitio *l. qui in carcerem, ff. de eo quod met. cauſa*, non habet locum, quando ille qui conſtitutus eſt in carceribus contrahit cum tertio, qui ipſum in carceribus non detinet; vt expreſsè declarat Gloſſ. *in dicta l. qui in carcerem*, & ibi Bartol. *ſub n.* 1. Bald. *in prima lectura, verſic. ſecus ſi cum Tertio.* idem Bartol. *in l. qui à latronibus, poſt n.* 2 Alberic. *n.* 1. *in fine, verſic. & ſic intelligo.* Caſtrenſ. *num.* 3. *de teſtamen.* Et communem hanc eſſe opinionem teſtatur Farin. *de carceribus, & carceratis, quæſt.* 35. *n.* 35. † Quod 7
confirmatur ex eo, quod dum contenditur aliquem actum fuiſſe geſtum per metum, non ſufficit cauſam metus probare; ſed omnino conſtare debet metum illatum fuiſſe in ſpecie propter actum illum, de quo tractatur: vt probauimus ſuperiùs *cap.* 150. *num.* 55. *part.* 1.

Sed & poſito quod de metu conſtitiſſet, ille 8
purgatus erat per nouam procurationem ad reſignandum factam per Nicolaum extra carceres conſtitutum; ex quo non ſolum elicitur purgatio metus prætenſi, *cap.* 1. *in fine*, & ibi Gloſſ. & DD. *de eo quod metus cauſa, l.* 5. *C. quod metus cauſa.* ſed etiam apparet nullam factam fuiſſe condemnationem ſuper delicto hæreſeos; quia ſi hoc fuiſſet factum, reus non fuiſſet extra carceres conſtitutus; cùm in ſimili crimine non concedatur delinquentis relaxatio à carceribus.

Et quamuis idem Nicolaus ſecundo, vel tertio, 9
poſt huiuſmodi ſecundum mandatum, die, illud reuocaſset; hoc non nocebat reſignatario: cùm illa reuocatio nec in Camera, nec in Cancellaria, nec ipſimet reſignatario fuiſset intimata: & ſic admiſsa poſt renunciationem mandati reſignatio, erat valida: iuxta notata per Pariſ. *de reſignat. lib.* 9 *quæſt.* 55. *num.* 17. & *quæſt.* 56. *num.* 8. qua de re fuſiùs egimus *ſuprà, cap.* 56. *nu.* 10. & *ſequentibus, part.* 1.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT CXLVI.

In quibus caſibus moniales poſſint cogere vicinos vt ſibi domum vendant, pro ampliatione ſui monaſterij. Quomodo & in quibus caſibus poſſit quis cogi ad vendendum rem ſuam ſub prætextu boni publici. Item vtrùm, & quibus concurrentibus circumſtantiis vicini poſſint cogi ad claudendas feneſtras reſpicientes in Collegium, vel Monaſterium; ſiue de monialibus agatur, ſiue de maſculis. Et quæ hoc caſu adhibendæ ſint per Iudicem conſiderationes.

SVMMARIVM.

1. *Nemo inuitus propriam rem vendere cogitur, etiam ſoluto ſibi iuſto pretio: quod tamen fallit, dum agitur de bono publico.*
2. *Dum quis rem propriam vendere cogitur, debet illi damnum reſarciri, vltra rei verum valorem.*
3. *Vt quis rem ſuam monaſterio vendere cogatur debet conſtare de præciſa morali neceſſitate monaſterij.*
4. *Exercitium ſagittæ, vel catapultæ, eſt quidem licitum; ſed in eo non verſatur moralis publica neceſſitas, vt fiat intra vrbem, & in certo loco.*
5. *Nemo cogitur alicui viam præſtare, ſi illam habere poteſt in alio loco, quamuis remotiori, vel longiori.*
6. *Nemo vendere cogitur domum monaſterio, ſi monaſterium poteſt habere domunculas vicinas, pro ampliatione illius.*
7. *Nemo cum maximo ſuo incommodo cogitur domum ſuam vendere.*
8. *Quando vicinus præuenit moniales, difficiliùs cogitur ad vendendum.*
9. *Virum proſpectus in Collegium, aut Monaſterium vicinum, præſumatur ad æmulationem capi; an verò probanda ſit æmulatio.*
   In monaſterio monialium non debet permitti proſpectus vicini; ſecùs ſi agatur de collegio maſculorum: ibidem.
10. *Quando graue præiudicium fieret monaſterio, impediuntur feneſtræ, quamuis non fierent ad æmulationem*: & num. 14.
11. *Faciliùs impeditur feneſtra facienda, quàm obturetur iam facta.*
12. *Iudex conſiderare debet in obturatione feneſtræ, vtrum ſit maius damnum vicini quàm vtilitas Eccleſiæ.*
13. *Quamuis via ſit intermedia prohiberi debet proſpectus in monaſteria.*
15. *In caſibus, in quibus quis cogitur ſeruitutem in ſuo pati, debet illi ſolui iuſtum pretium illius ſeruitutis.*
27. *Regulares non poſſunt habere proſpectum in monaſteria aliorum Regularium.*
17. *Quando aliquid committitur Iudicis arbitrio, illud debet eſſe regulatum ad formam iuris.*

MOoiales quædam paucis ab hinc annis ad præſentem ciuitatem accedentes, electa quadam domo in qua monaſteriom ædificarent; pro illius ampliatione cogere volebant quandam viduam, non multùm diuitem ad ſibi vendendum domum, quam illi monaſterio contiguam habebat: qua de re interrogatus, Reſpondi quæſtionem plus habere facti, quàm iuris: qua ratione loquitur Cyriac. *controuerſ.231. in princip.* † Nam licèt nemo 1 rem propriam inuitus vendere cogatur, *l. inuitum 11. Cod. de contrahend. empt.*

2 Tamen pro buno publico, veluti pro monaſterio conſtituendo vel conſtructo ampliando, quemlibet ad rei propriæ venditionem cogi poſſe videtur, iuſto pretio perſoluto: per *l. ſi quis ſepulchrum, in princip. ff. de relig. & ſumpt. funer.* Bald. & Angelus in *l. 1. ff. ſolut. matrim.* Receditur enim hoc caſu propter publicam vtilitatem à regula *dicta l. inuitum.* Rot. apud Duran. *deciſ. 47. n. 3.* Et licèt *ibi* Rota iuſtum pretium determinet, ad illud, quo domus vendi poſſet; Tamen bac in re ex æquo & bono agendum eſt: vt ſcilicet, vltra pretium commune, ſoluatur etiam venditori damnum: vt deciſum fuit apud Giurb. *dec. 86. n. 14. iuncto n. 11.* Couar. *lib. 3. reſol. c. 14. n. 8. in princip.* Roder. Soares *alleg. 10. n. 1.* Boët. *dec. 32. n. 11.* Theſaur. iun *lib. 1. q. 64. n. 10.* Barboſ. *in l. ſi mora 10. n. 73. in fin. ff. ſolut. matrim.* Gomeſ. *ad l. 46. Tauri, n. 9.*

3 Sed tamen vt ad hanc venditionem inuito domino procedatur, duo potiſſimùm interuenire debent. In primis probari debet pro parte Eccleſię vel monaſterij, neceſſitas moraliter præciſa: veluti, dum agitur de Eccleſia parrochiali, vel Epiſcopali, pro ſacramẽtorum adminiſtratione neceſſaria: vt tradit Couarr. *lib. 3. var. reſol. c. 14 n. vlt. verſic. ſecundo mihi videtur.* Non enim indulgendum eſt appetitui Religioſorum, niſi concurrente morali neceſſitate: Cyriac. *controuerſ. 231. n. 17.* Rot. *deciſ. 676. n. 2. p. 1. recent.* quia cùm diſpoſitio *l. ſi quis ſepulchrum,* ſit exorbitans, non eſt trahẽda ad quemcumque caſum, ſed reſtringenda eſt ad neceſſitatem moralem, pro cultu diuino: Gratian. *diſcept. forenſ. c. 742. n. 25. & 26.*

Vnde in ſimili caſu aliàs conſului, quòd ſocietas 4 exercitij catapultæ non poterat cogere quendam particularem, ad patiendum quod illud exercitium fieret iuxta domum & hortũ ſuum: Quia licèt iſtud exercitium de iure ſit permiſſum *l. qua actione, §. ſi in colluctatione, ff. ad l. Aquil.* Menoch. *de arbitr. caſu 400 n. 2. & 3.* Farin. *q. 209. n. 106.* Tamen non agebatur de fauore publicæ vtilitatis & neceſſitatis, cùm illud exercitium hactenus in alio loco cõmodiori, & minus periculoſo factum fuiſſet: & tameo ad huc, vt quis cogatur rem ſuam vẽdere etiam pro buno publico, nũ ſolùm interuenire debet publica vtilitas, ſed etiam moralis neceſſitas: Couar. *d. lib. 3. variar. reſol. c. 14. n. 9. verſic. Sexta ratio,* Cancer. *lib. 1. c. 13. n. 133.* † Vnde nec poteſt quis cogi præſtare 5 viam, ſi aliunde, etiam in loco remotiori, vel prolixiori haberi poteſt: Boet. *deciſ. 322. n. 11. verſic. & iſtam partem.* Quia modica vtilitas publica non debet præualere magno incommodo priuati: Gomeſ. *ad l. 46. Tauri, n 8. & 9. verſic. ſed pro veritate.* Theſaur. iun. *lib. 1. q. 64. n. 9.*

Redeundo ad caſum propoſitum, non conſtabat 6 in facto de magna neceſſitate monaſterij, quod poterat acquirere ſine graui incommodo aliàs domunculas vicinas: quod etiam Rota conſiderandum exiſtimauit, *deciſ. 372. num. 7. part. 1. recent.* quæ eſt reperita *deciſ 461. p. 3. recent.* & apud Mangil. *de ſubhaſt. deciſ. 87. n. 13.*

Secundum requiſitum quod interuenire debet, 7 ad hoc vt quis domum ſuam vendere cogatur, eſt, quod id fiat ſine magno venditoris incommodo, & cum paruo illius detrimento: vt bene probat Giurba

*dicta deciſ.86.num.*10. Theſaur.iun. *lib.1.quæſt. fo-renſ.64.num.*9.per text.*in dicta l.ſi quis ſepulchrum, §. Præſes, & de religioſis.*Fontan. *de pact.nupt. clauſ.4. gloſſ.* 12. *num.*26. Cyriac. *dicta controuerſia* 231. *num.*15. Rot.*dicta deciſ.* 676 *.num.*2. *part.* 1. *recent.* Detrimentum autem viduæ, ad quam domus ſpectabat, futurum erat maximum, & in facto ſupponebatur. Quod maximè conſiderandum ſupererat, petebatur ex eo quod vidua iam à multis annis domum poſſidebat, & in ea ex honeſto exercitio, ſibi, liberiſque ſuis, & familiæ victum quærebat:

8 † Et cùm moniales a paucis tantùm menſibus ad locum illum acceſſiſſent, præuentio viduæ multùm operabatur ad excludendas moniales ab illarum prætenſione: Mangil. *dicta deciſ.*87. *num.* 14 *& in recent.dec.*402 *n.*6.*verſ.fuit etiam*, *part.*3.*recent.*

9 Sed vlterius dubitatum fuit, vtrùm ſaltem moniales cogere poſſent dictam viduam ad obturandas feneſtras ſuæ domus, per quas poterat ipſa, vel domeſtici habere proſpectum ad monaſterium? Hæc quæſtio fuit acerrimè diſputata Romæ, de feneſtris habentibus aſpectum intra Collegium adoleſcentium: & fuit deciſum non habere locum, quia non eſt eadem ratio prohibendi aſpectum in collegio iuuenum, quæ in domo Religioſarum, vt patet *ex deciſ.*Burati 631. & adeſt alia deciſio Pirouani, apud Theodoſ. Rub.*in ſuis ſingularibus ad deciſ. Rota Rom. fol.*518. *&* 519. vbi videtur reiicere diſtinctionem Cæpolæ, & aliorum diſtinguentium, vtrùm feneſtræ apertura fiat ad æmulationem, an non: vt primo caſu non liceat illam aperire; ſecundo verò liceat, quando videlicet id non fit ad æmulationem: dum vult ex eo ſolo præſumi æmulationem, quòd per feneſtram datur proſpectus in monaſterium monialium: vt *dicto fol.*519.*col.*1. *verſ.non obſtat ratio.*Eandem diſtinctionem, quando agitur de monialibus, reiicit Burat.*dicta deciſ.* 631. *num.*21. quidquid aliud ſit quando ageretur de mulieribus ſæcularibus, aut de adoleſcentibus maſculis, vt *ibi in additione* Ferentilli.

10 Tamen diſtinctionem illam amplectitur Couar. *dicto lib.* 3.*var. reſolut. cap.*14.*num.*8. *verſic. vltima prioris ſententiæ argumentatio.* & Mat.Mura *deciſ. Sicil.*8. *num.*5. Vrſill.ad Afflict. *deciſ.* 215. *num.* 1. Alexand. *conſ.* 174.*num.*4. & *ibi* Addit. *lib.*2. Hoc tamen limitat (& rectè, meo iudicio) niſi monaſterio inferretur graue præiudicium: tunc enim etſi ad æmulationem id non fieret, poſſet impediri: Cabed. *deciſ.* 152.*num.*2.*part.*1. & de materia *deciſ.* 205.*num.*4.*ead. part.*1.

11 Vera igitur reſolutio eſt, Iudicem, qui huius rei cognitionem habet, negotium ex facti circunſtantiis terminare debere: conſiderando *in primis*, vtrùm agatur de feneſtra, aut ædificio iam à longo tempore conſtructo: cùm facilius ſit impedire quod faciendum eſt, quàm factum deſtruere: & in effectu Doctores ferè omnes loquuntur de feneſtra aperienda, non autem de iam à multo tempore aperta obturanda. Neque conſiderationi æmulationis locus eſſe hoc caſu poteſt, cùm iam nihil noui fiat, & ſic nihil ad æmulationem conſtruatur.

12 *Secundò* conſiderandum eſt, vtrùm ex tali ædificio plus detrimenti adueniat vicino, quàm commodi monaſterio; vel è contra: quod notat poſt alios Mura *deciſ.*8.*num.*5.*&* 6.

13 *Tertiò* aduertendum, quod priuilegium monialium vt impediant proſpectum in earum monaſteria, locum habet, etiam ſi via ſit intermedia: Vincent.de Franch.*deciſ.*223.

14 *Quartò*, quod etiamſi ad æmulationem non fiet eleuatio ædificij, vel apertura feneſtræ; tamen impediri debet, quando graue detrimentum immineret monaſterio: Cabed *dicta deciſ.*152.*part.*1. & poſt eum Barboſ. *in l.altius* 8.*C.de ſeruit. & aqu.*

Quintò, quod ſi dominus ædificij vicini cogatur vendere monaſterio, aut illi concedere ſeruitutem altiùs non tollendi, aut feneſtrarum vſus impediri, debet vicino perſolui iuſtum pretium talis iuris, quod dimittit, vt poſt Molinam *diſput.*709.*num* 6. tradit Barboſ.*in dicta l.altius*, *num.*8. 14

Sextò, quod non ſolùm ſæculares, ſed nec ipſimet Regulares poſſunt habere proſpectum in aliena monaſteria: & hoc caſu priuilegiatos agit contra pariter priuilegiatum: Lezan.*in ſumm. Regul.in verbo*, *Monaſteria regularium*, *num.*23. cum pluribus per eum citatis, Barboſ.*de iur. Eccleſ.vniuerſo*, *lib.*2. *cap.*12.*num.*79. 16

His omnibus conſideratis iudex ſuum declarabit arbitrium, non ex proprio capite, ſed regulatum iuxta formam iuris: Gabriel.*conſ.*27.*num.*6.*lib.*1. & in noſtris terminis Tamburin. *de iur. Abbat.part.*3. *diſput.*5.*quæſt.*2.*num.*6. 17

CAPVT CXLVII.

De validitate matrimonij contracti, non obſtante lite mota ratione alterius matrimonij priùs cum alia contracti: quod primum matrimonium per ſententiam fuerat declaratum nullum: à qua ſententia non fuerat intra legitima tempora appellatum; non obſtante recurſu, aut reſtitutione in integrum propoſita poſt conſummatum ſecundum matrimonium. Et quod liberi ex ſecundo procreati ſint legitimi ob bonam fidem vnius, immò vtriuſque ex coniugibus. Querelam aduerſus ſententiam in iudicatum tranſactam non poſſe tractari, nec in Gallia committi alteri, quàm illi, qui ſententiam tulit. Et de variis cauſis metus, ob quas matrimonium nullum declarari debet.

SVMMARIVM.

1. *Ad legitimitatem liberorum ſufficit bona fides alterius ex coniugibus.*
2. *Inhibitio, aut reſtitutio in integrum non ſuffragatur, ſi facta fuerit, aut intentata poſt ſententiam executioni demandatam.*
3. *Sententia lata in cauſa matrimoniali ſemper retractari poteſt, non per viam appellationis, ſed per viam querelæ.*
4. *Cauſa querelæ, vel recurſus, aut reſtitutionis in integrum, tractari debet coram eodem iudice, de cuius ſententia agitur: &* num.5.
6. *Summus Pontifex adiri poteſt per viam querelæ: ſed in Gallia cauſam committit eidem iudici qui ſententiã tulit, à qua recurſus interponitur.*
7. *Libertas contrahentium in matrimonio eſt ſingulariter requiſita.*
8. *Metus probatur ex veriſimilitudine: &* num.11.
9. *Quando agitur de metu illato à patre in filium, facilior eſt illius probatio & præſumptio.*
10 *Probatio metus pendet maximè ex Iudicis arbitrio,*

Mira.

12. *Mina paterna, quamuis in abſentia filij facta, præſumuntur ad notitiam filij deueniſſe.*
13. *Proteſtationes licèt non probent metum, alias tamen probationes coadiunant & adminiculantur.*
14. *Proteſtatio metus facta in præſentia partis & Parochi, probat metum, & arguit nullitatem matrimonij.*
15. *Idem ſi proteſtatio facta fuerit in abſentia partis, ad eius tamen notitiam peruenit.*
16. *Multo magis dum facta fuit aduerſi animi declaratio in ipſo actu matrimonij.*
17. *Proteſtatio metus non releuat, etiam facta in præſentia partis, ſi poſtea copula ſubſequuta fuerit.*
18. *Defectus denunciationum multùm coadiunat alias probationes ſuper nullitate matrimonij factas.*

MAtrimonialis quæſtio in diuerſis Galliæ Tribunalibus diutiùs agitata fuit: & per diuerſas ac contrarias ſententias intricata, quadam muliere agente pro validitate, viro autem acriter matrimonium ex defectu conſenſus nullum ſuſtinente. Primùm quidem, in Curia ſpirituali Valentiæ: tum in Primatiali Viennæ: Deinde in Curia Parlamenti Gratianopolitani, ratione abuſus per mulierem prætenſi: rurſus in Officialatu Vapincenſi, per viam commiſſionis Apoſtolicæ: Denique per viam ſimilis commiſſionis, coram Officiali Tricaſtrinenſi; qui cùm votum meum deſideraſſet, dixi matrimonium eſſe nullum; & virum rectè cum alia muliere contraxiſſe, illúdque ſecundum coniugium verum eſſe, & legitimum, & liberos ex eo procreatos, aut procreandos, legitimos & naturales eſſe declarandos, prout ita per Dominum Officialem iudicatum fuit: & ſic ſententiam iudicis Primatialis Viennæ, per quam primum matrimonium fuit declaratum inualidum, confirmandam, iuxta arreſtum Curiæ Parlamenti: illam verò, quæ lata fuerat per Officialem Valentiæ, reuocandam; declarando malè per ipſum fuiſſe iudicatum.

Pro fundamento huius voti & ſententiæ inde ſequutæ, ſupponendum eſt in primis, ſententiam in Curia Viennenſi latam tranſiuiſſe in rem iudicatam, cum ab ea intra legitima tempora non fuiſſet appelatum, ſed tantùm tanquam ab abuſu recurſum fuiſſet ad Curiam Parlamenti, quæ per ſuum arreſtum, non ſolum declarauit nullum in tali ſententia interueniſſe abuſum, ſed etiam cauſam & partes remiſit ad eumdem Iudicem Viennenſem pro ſententiæ ſuæ exequutione: in vim cuius, di-
1 ctus vir ſecundum contraxerat cum alia muliere matrimonium; & ſic in bona fide erat tam ipſe, quàm hæc ſecunda mulier, conſtitutus, ad omnes effectus veri matrimonij, & nominatim ad effectum legitimationis liberorum, † ad quam ſufficit bona fides alterius ex coniugibus, multo magis quando adeſt bona fides vtriuſque: *cap. cum inter, cap. ex tenore, qui fil. ſint legitimi.* D. Lodouicus Bellus *conſil.66.num.7.* plures allegat Barboſa *d.c. cum inter, & cap. ex tenore*, vbi dicit hos liberos eſſe legitimos, quoad vtrumque parentem, etiam ſi vnus tantùm illorum eſſet in bona fide.

2 Neque inhibitio obtenta vigore commiſſionis Apoſtolicæ, primæ mulieri poterat ſuffragari; cum illa fuerit executioni demandata poſt multos menſes à die ſententiæ Viennæ latæ, ac etiam à die arreſti Curiæ Parlamenti; intra quæ tempora vir habebat liberam poteſtatem contrahendi matrimonium cum alia, vigore dictæ ſententiæ & arreſti, cùm non eſſet illorum executio ſuſpenſa per aliquam inhibitionem; † ſiquidem nec inhibitio ſubſequuta poſt ſententiam executioni legitimè demandatam, ſicuti nec reſtitutio in integrum poteſt impedire effectum ſententiæ, iam executioni legitimè demandatæ: Vincent. de Franch. *dec.660. & deciſion.120. numero 8.* Scacc. *de appellat. quæſtion.19. remed.2. numero 110.* Lancellot. *de attent. cap.18. num.153.*

Secundò ſupponendum eſt, quod appellatio obtenta in Curia Romana non tangit arreſtum Curiæ Parlamenti, ſed ſolam ſententiam Viennenſem; à qua, vt dictum eſt, non fuerat intra legitima tempora appellatum. † Et licèt ſententia lata in cauſa 3
matrimoniali, nunquam tranſeat in iudicatum, *cap. lator, de ſentent. & re iudic.* Tamen poſt rem iudicatam non admittitur appellatio à tali ſententia; ſed is qui ſe læſum putat, debet venire per viam recurſus, vel reſtitutionis in integrum: *cap. 1. de offic. Legat. cap. paſtoralis, in princip. de offic. Ordinar. cap. venerabilibus, eodem tit. de offic. Ordin. lib.6.* † & 4
illa cauſa recurſus, vel reſtitutionis in integrum, non poteſt tractari coram alio Iudice, quàm coram eo, aduerſus cuius ſententiam petitur reſtitutio, ſeu recurſus: Sanch. *de matrim. lib. 7. diſput. 100. num.9. & 10.* Dixi *in tractat. de præuent. part.2. cap.14. numero 4.*

Eademque ratione, cauſa reſtitutionis in inte- 5
grum aduerſus ſententiam in iudicatum tranſactam, debet tractari coram eodem Iudice, de cuius ſententia agitur: & ſic non coram alio, quàm coram Primate Viennæ: Scacc. *de appellat. q.19. remed.2. n.54. & mult. ſequentib.*

Non negatur quin Summus Pontifex poſſit adiri, 6
etiam per viam ſimplicis querelæ, vt oſtendimus *dicto cap.14. de præuent. part.2.* Sed quia ex Concordatis, commiſſiones non dantur in Gallia aliis, quàm illis, ad quos de iure cauſa pertinet; oportebat commiſſionem dari Iudici Viennenſi, de cuius ſententia agebatur, vt mox dictum eſt: *ex cap. 1. de offic. Legati*, & aliis iuribus *ſupra* adductis, & *in dicto capite 14. partis 2. de præuent. numero 2. & ſequentibus.*

His ita ſuppoſitis, pro iuſtificatione ſententiæ 7
Viennenſis & ſic nullitate primi matrimonij, conſideratum fuit, quod ſicut in omnibus contractibus libera debet eſſe contrahentium voluntas, ita & multo magis in matrimonio: *cap. cum locum*, & *ibi* Gloſſa, *cap. Gemma, de ſponſalib.* & ideo qui extra ſtatum liberæ voluntatis matrimonium contraxit, poſſe ad aliud conuolare: Menoch. *lib.3. præſumpt. 4. num.2.* Abb. *in dicto cap. cum locum, num 2. & cap. mulierem, n.2. de ſponſalib.* Rot. *deciſ.643. n.28. & 29. part. 1. recentior.*

Quod autem vir non eſſet in plena libertate 8
conſtitutus, immo quod per metum cadentem in conſtantem virum matrimonium illud contraxiſſet, probatum erat ex variis facti coniecturis, quæ reſultabant ex depoſitionibus teſtium in illa cauſa examinatorum; cùm enim metus ſit difficilis probationis, probatur ex coniecturis, & facti veriſimilitudine, Couar. *de ſponſalib. part.2. cap.3. §.5. numero 10.* † Maximè quando agitur de metu illato 9
filio per patrem: Ludouiſ. *deciſ.326. numero 4. & 5.*
† Ita vt vis & effectus probationum hoc caſu de- 10
pendeat ex arbitrio Iudicis: *l.3. in fine, ff. ex quib. cauſ. maior. in integr. reſtit.* Gail. *lib.2. obſeru.93. numero 6. & 7.*

11 Conſtabat enim de magna & ardua lite erimioali, inſtante muliere aduerſus virum, eiúſqoe patrem; ex qua veriſimilis erat auerſio animorum: quæ veriſimilitodo multùm in hac materia attendenda eſt: Lodouiſ. *deciſ.326. n.11.*

12 Conſtabat etiam de minis atrocibus patris erga filium: quia pater deſiderabat eximi à dicto proceſſu criminali: quæ minæ factæ fuerant, tam in præſentia filij, quàm in eius abſentia; & tamen ad filij ootitiam deueniſſe præſumebantur: Ludouiſ. *dicta deciſ.326. num.18. & ſequentib.*

13 Concurrebant continuæ proteſtationes filij de metu, quæ licèt non faciant plenam metus probationem, illam tamen coadiuuant: Seraphin. *deciſ.859. num.4. & 863. num. 5.* Menoch. *lib. 3. præſumpt.4. num.15.*

14 Sed præmiſſis accedebat alia conſideratio, quæ apud me magni momenti fuit: ſi quidem vir ipſe dum in Eccleſia coram Parocho conſtitutus eſſet, ad fines huiuſmodi matrimonij contrahendi, ab eodem interrogatus vtrum hanc mulierem ſibi in vxorem caperet, in ipſo actu celebrationis declarauit ſe illud facere per vim & metum. Hæc autem declaratio ſine dubio influit ad nullitatem ma-

15 trimonij; † cum ſimplex proteſtatio viri de vi & metu facta in præſentia mulieris, aut etiam in eius abſentia, quando ad illius notitiam deuenit, reddat nullum matrimonium etiam ſi facta fuerit ante matrimonium contractum: Sanch *de matrimon. lib.2. diſput 45. quæſt.2. n.17. & ſeqq*

16 Quod ſi hoc obtinet in proteſtatione facta ante matrimonium, multo magis obtinere debet, quando proteſtatio facta fuit in ipſo actu matrimonij, coram prætenſa vxore, & Parocho, vt hoc caſu factum probatur: Couar. *ſuper 4. Decret. de ſponſalib. parte 2. cap.3. §.5. num.12.* Gutierr *de matrim. cap.52. num.9.*

17 Maximè cum ſtatim vir ab Eccleſia receſſerit, nec vxorem amplius alloquutus fuerit, nec cum ea cohabitauerit: nam ſi ſubſequuta fuiſſet copula, metus eſſet purgatus: Sanch. *dicta diſputat. 45. numero 21.* quem ſequitur Guttier. *dicto cap. 52. num.10.*

18 His concurrentibus, præſertim attenta præcipitatione matrimonij facti nullis legitimis præcedentibus denunciationibus cùm Epiſcopus non debuiſſet ab illis diſpenſationem concedere, *niſi* vna ſaltem denunciatione præmiſſa, iuxta ordinationem Bleſenſem Henrici III. *art.24. & 40.* relatam apud Theueneau. *lib....t.2. art.1.* nam licèt non ita receptum ſit vbique, vt defectus denunciationum matrimonium nullum reddat; hoc tamen ſaltem ſufficit, vt illud valde ſit ſuſpectum, vt bene aduertit Giouagnon. *conſ.67. n.14.40. & 64. lib.1.*

His viſis, fuit iudicatum primum matrimooium nollum eſſe. & dictum virum legitimè contrahere potuiſſe poſterius coniugium, & prolem ex eo ſuſceptam, & ſuſcipiendam, legitimam eſſe declarandam; prout declaratum fuit.

CAPVT CXLVIII.

De pluribus impetrantibus per obitum beneficium, tempore quo ciuitas Aucnionenſis erat peſte afflicta: quorum aliqui datam acceperunt intra ciuitatem, illámque tempore anteriorem; alius verò licet tempore peſterior, illam accepit in oppido, ad quod Vicelegatus cum ſuis Officialibus ob peſtis metum aufugerat; vtrùm hæc poſterior ſit aliis præferenda.

SVMMARIVM.

1. *In beneficiis Galliæ ſummus Pontifex primo petenti confert beneficia.*
2. *Expeditionarij beneficiorum Galliæ tenentur notare tempus appulſus curſoris ad Vrbem.*
3. *Geſta omnia poſt tempus paruæ Datæ retrotrahuntur ad tempus illius.*
4. *Etiam in beneficiis conſiſtorialibus attenditur tempus datæ, & non præconizationis.*
5. *Parua Data quare ſic dicta, & quomodo differat à magna.*
6. *Sicut parua Data, ita & datur paruus conſenſus, & quis ille ſit.*
7. *Quæ ſit vis parui conſenſus, & quomodo differat à formali, remiſſiuè.*
8. *Quæ ſint negotia quæ tempore peſtis fieri poſſunt per Canonicos in maiori numero præſentes in loco peſtifero, & quæ per præſentes etiam numero minores.*
9. *Parua Data quomodo capienda ſit in Legatione pro beneficiis ſitis in regno Franciæ.*
10. *Pro beneficiis ſitis intra ditionem temporalem ſummi Pontificis, nihil prodeſt anterioritas paruæ Datæ.*
11. *Qui prius adeptus fuit poſſeſſionem, præferendus eſt, in dubio, & cæteris paribus.*
12. *In iudicio plenі poſſeſſorij admittuntur in Gallia noua probationes, ſeu per teſtes, ſeu per inſtrumenta.*
13. *In Gallia ſemper attenditur tempus Datæ; & qui prior eſt in Data, cæteris eſt præferendus.*
14. *Data beneficiorum Galliæ tempore peſtis capienda eſt in loco vbi Dataria exercetur.*

QVæſtio iſta diſputata fuit in Curia Parlamenti Aquenſis, quia agebatur de Prioratu ſito in Gallia: & duo quidem, qui intra ciuitatem peſte afflictam Datam acceperant, inter ſe concordarunt, & res ad vnum putà Franciſcum redacta erat, qui contendebat ſe Roderico domeſtico Vicelegati vti in Data poſteriori præferendum: ſiquidem *die 11. Iun. anni 1630.* vacante prioratu per obitum illius vltimi poſſeſſoris, Primus impetrans qui remanſerat intra ciuitatem peſte afflictam, adiuit Datarium, & non inuento Datario petiit actum de hora. Secundus verò qui primi iura habuerat, reperto perſonaliter Datario, qui etiam intra ciuitatem manſerat, eodem die circa horam octauam poſt meridiem Datam aſſumpſit. At *die ſeq. 12. eiuſdem menſis*, Vicelegatus eidem Roderico beneficium contulit, & hic poſſeſſionem adeptus eſt. Franciſcus ſe potiorem contendebat, quia in Gallia hoc obſeruatur quod ſummus Pontifex, vel Legatus non poteſt alteri beneficium conferre in præiudicium primi impetrantis. † Dicunt enim ſummum Pontificem, s
vel Legatum teneri cõferre beneficium illi, qui primus ad Vrbem acceſſerit, vel qui primus Datã acceperit; & quòd talis prouiſio debet expediri ſub illa Data, ſub qua requiſitio facta fuit; & in caſum denegationis ſolet ille, qui prior eſt in Data, libellum ſupplicem offerre Curiæ Parlamenti, quæ decreuit, vt vicinior Epiſcopus vel Diœceſanus concedat eiuſdem beneficij prouiſiones ſupplicanti, quæ

eandem

eandem vim habeant ac ſi à Sede Apoſtolica con-
ceſſæ fuiſſent, vt dicunt ij, qui de Galliæ priuilegiis
tractant, & poſt ipſos Scholiaſt. ad Louet. *littera M.*
num. 10. *column. penult. verſic. aux libertez du Royau-*
2 *me.* † Quod adeo vetum eſt, vt ordinatione Regia
ſancitum fuerit, quod omnes expeditionarij Curiæ
Romanæ teneantur notare tempus & datam ad-
uentus curſoris ad Vrbem, & retinere regiſtrum ex-
peditionum, ad hoc vt partes ad illum habeant re-
curſum: vt patet ex ordinatione Henrici II. *anni*
1550. *art.* 5. 6. 7. 9. 11. & 12. apud Fontanon, *tom.* 4.
fol. 493. & Theueneau, *lib.* 1. *tit.* 27 *art.* 1.
3 Neque poteſt expediri ſignatura, aut bulla, niſi
ſub illa Data; quamuis die ſequenti, aut longo
etiam tempore poſt paruam Datam ſubſcriptio fa-
cta fuerit; adeo vt non admittantur probationes per
teſtes, dicentes quod alio die ſignatura facta fuerit:
quia omnia quæ poſt paruam Datam facta ſunt,
quoad ſignaturam Papæ, vel Legati, retrotrahun-
tur; & perinde eſt ac ſi omnia, ipſamet die paruæ
Datæ, facta fuiſſent: Gabriel. *conſ.* 193. *num.* 2. & *ſe-*
4 *quentibus*, *vol* 2. † vbi loquitur in fortioribus ter-
minis: Agit enim de beneficio conſiſtoriali, in quo
contendit inſpiciendam eſſe paruam Datam, etiam
ſi poſtea præconizatio in Conſiſtorio facta fuerit,
& ſupplicatio ſignata: cuius dicta refert & ſequitur
Gratian. *diſcept. forenſ.* c. 191. *n.* 1. & 2. qui atteſtatur
de ſtylo Curiæ, qui pro lege habetur.
5 Dicitur autem parua Data, quia paruis characte-
ribus in extremo ſupplicationis margine apponitur
hoc modo: *Datum Romæ* 13. *Kalend. Octobris an-*
no 1. Et parua dicitur, ad differentiam magnæ ſeu
extenſæ, quæ apponitur in ſupplicatione per Data-
rium, iuxta tenorem paruæ Datæ, extendendo ta-
men locum, & locum loci, veluti *Datum Romæ apud*
Sanctam Mariam Maiorem 13. *Kalend. Octobris, an-*
no 1. niſi ſummus Pontifex eſſet extra Vrbem; tunc
enim locus loci non ponitur, ſed ſolum ſimplici-
ter dicitur: *Datum Ferrariæ. Datum Auenioni, &c.*
abſque expreſſione alicuius alterius loci particu-
laris.
6 Sicut autem datur parua Data, ita & paruus con-
ſenſus: in reſignationibus enim datur ſupplicatio,
& ipſe reſignans ſi præſens ſit, aut eius procurator
cum legitimo & ſpeciali mandato præſtat conſen-
ſum qui non extenditur, ſed ſolùm in tergo man-
dati dies notatur, in quo conſenſus præſtatur, qui
dies vocatur *paruus conſenſus*, qui poſtea exten-
ditur ſub eadem die parui conſenſus, vel de nouo
præſtatur: vt aduertit Gratian. *diſcept. forenſ.* c. 191.
7 *n.* 5. † De cuius parui conſenſus viribus, & quomo-
do differat à conſenſu formali, tractat Cokier. *ad*
regul. 43. aliàs 44. *Cancell. n.* 24. & *ſeq.* Lotter. *de re*
benefic. lib. 3. *q.* 16. *n.* 17.
Cùm igitur Franciſcus, primus eſſet in Data, ſeu
ſe prior coram Datario in ciuitate Auenionenſi præ-
ſentaſſet, ſibi plenum poſſeſſorium adiudicandum
eſſe contendebat iuxta Galliæ conſuetudinem.
Nam licèt illi opponeretur, Officiales Datariæ vnà
cum Vicelegato ſeſe contuliſſe ad locum Pontis-
Sorgiæ propter maximam peſtem tunc in dicta ci-
uitate Auenionenſi ſæuientem; & ſic Datam accipi
debuiſſe, in loco vbi erat Curia; tamen reſpondebat
officium Datarij cohærere perſonæ illius, nec loco
circumſcribi: & in effectu, ſi quis in loco Pontis-
Sorgiæ Datam accipiebat, non ſubſcribebatur per
alium, quàm per ſubſtitutum ipſius Datarij, neque
Officiales Cancellariæ Legationis conſtituunt ali-
quod certum Corpus in faciendis expeditionibus
congregandum, ſed quilibet ipſorum ſeparatim &
per ſe munus ſuum exercet: vnde licèt alij omnes
Officiales abeſſent à ciuitate propter morbum con-
tagioſum; tamen Datarius in ciuitate exiſtens po-
terat ibidem Datas concedere, vel denegare, iuxta
diſtinctionem, quam affert Rip. *in tract. de peſte in*
2. *parte prima partis princip. de priuileg. tempor. peſt.*
priuileg. 8. *num* 124. & 125. *fol. mihi* 28. *verſo.* † Vbi 8
dicit, quod licèt maior pars Capituli reſideat extra
ciuitatem tempore peſtis, & ſic electio ab illis qui
ſunt extra ciuitatem fieri debeat; tamen actus qui
non exercentur capitulariter, veluti receptio Cano-
nici in poſſeſſionem, & aſſignatio ſtalli in choro, &
vocis in Capitulo, & reſponſio de fructibus, hæc
omnia fieri poſſunt à ſingularibus perſonis, non
obſtante quod maior pars Capituli reſideat extra
locum peſtiferum. Eadem ergo ratione videbatur
dicendum de domino Datario; licèt maior pars Of-
ficialium extra ciuitatem reſideret: † maximè cùm 9
officium Datarij nihil habeat commune cum cæ-
teris Officialibus Cancellariæ Apoſtolicæ in hac
præſenti ciuitate, in qua loco paruæ Datæ quæ ca-
pitur Romæ, ſufficit ſcribere in libro publico Da-
tariæ, beneficium quod impetratur, & modum, ac
perſonam, & tempus, & alia requiſita: † & qui prior
eſt in ſcriptura, ſit potior quoad beneficia Gal- 10
liæ: nam quoad ſita in locis immediatè ſubditis
Sanctiſſimo, ſolùm inſpicitur data ſupplicationis,
& bullarum.
Quamuis igitur Rodericus fuerit prior in data
reſcripti & bullarum, dicebat ſufficere quod priùs
ſit deſcriptus in libro Datarij, aut quod per ipſum
non ſteterit quod prior ſcriberetur, vt notoria eſt
Galliæ conſuetudo.
Adeo vt nec curandum videatur, quod prouiſus 11
poſt Datam priùs adeptus fuerit poſſeſſionem illius
beneficij, ideò ſit præferendus: per text. *in cap. ſi à*
Sede, de præbend in 6. † quia textus ille intelligen- 12
dus eſt cæteris paribus: ideo licèt Rodericus obti-
nuiſſet in ſummariſſimo poſſeſſorio, quod in Gal-
lia, Manutentio vocatur; poterat tamen eius aduer-
ſarius ex teſtibus, ſcripturis, aut aliis probationibus
docere de anterioritate ſui iuris, ſeu prouiſionis,
quæ menſuratur à die & hora Datæ conceſſæ, vel
iniuſtè denegatæ: vt fuit deciſum apud Tornet *li-*
tera B. num. 33. & cauetur *edicto* Henrici II. *art.* 11.
in fine, † Cùm ergo attendendum ſit tempus Datæ, 13
pro vt etiam teſtatur Louet, *litera M. num.* 10. *co-*
lumn. 4. *verſic. Et ne ſeruiroit de dire.* videbatur,
Franciſum eſſe præferendum, & illi dandam eſſe
manutentionem.
Sed præmiſſis non obſtantibus, prouiſus per Vi- 14
celegatum obtinuit in ſupremo Senatu Aquenſi
adiudicationem plenarij poſſeſſorij propter varias
facti circunſtantias: & nominatim quia verè Da-
taria exercebatur in dicto loco Pontis Sorgiæ, extra
ciuitatem Auenionenſem propter neceſſitatem ſub-
ditorum Regis, qui ob Datas & prouiſiones bene-
ficiorum non poterant accedere ad ciuitatem peſte
infectam, & ille ad quem Datarij munus ſpectabat,
illud exercebat per ſubſtitutum in dicto loco Pon-
tis-Sorgiæ, vbi Vicelegatus, cum ſuis Officialibus
reſidebat, nec intra ciuitatem manebat Datarius
pro exercitio illius officij, ſed tanquam Commiſſa-
rius generalis ad iuſtitiam & alia pro ciuitatis con-
ſeruatione neceſſaria: vnde Data ſic obtenta per
Franciſcum, illi prodeſſe non poterat, vti minus le-
gitimè capta: & ita fuit iudicatum.

CAPVT CXLIX.

An, & quomodo Capitulum poſſit facere conſtitutiones contrarias aliis iam factis, & à Sede Apoſtolica confirmatis. Commiſſarius generalis in tota prouincia, vtrùm poſſit à Prouinciali deputari contra formam conſtitutionum Ordinis. Receptio nouitiorum ad profeſſionem ad quos ſpectet; & vtrùm Capitulum in ea habeat votum conſultiuum & deliberatiuum: Et profeſſio facta coram eo, qui non habet authoritatem, vtrùm poſſit poſtea ratificari, & quomodo. Conſtitutio an reddatur nulla ſi non fuerit publicata. De diuiſione prouinciarum inter Regulares facta contra formam conſtitutionum. Et de recurſu, ſeu appellatione extraiudiciali interponenda à grauamine per nouas conſtitutiones illato.

SVMMARIVM.

1. *Capitulum generale nihil poteſt ſtatuere contra conſtitutiones à Sede Apoſtolica confirmatas.*
2. *Statutum à Papa confirmatum, ſine eius authoritate reuocari non poteſt.*
3. *Quando adſunt tertij contradicentes, tunc maximè irrita eſt conſtitutio facta contra confirmationem Apoſtolicam.*
4. *Conſtitutiones authoritate Apoſtolica confirmatæ habent vim legis.*
5. *Profeſſio religionis facta coram eo qui non habet poteſtatem obligandi Religionem, eſt nulla.*
6. *Solus Superior regularis non poteſt nouitios ad profeſſionem admittere.*
7. *Vota Religioſorum in admittendis nouitiis ad profeſſionem, non ſolum ſunt conſultiua, ſed etiam deliberatiua.*
8. *In recipiendis ad profeſſionem nouitiis conſuetudo ſeruanda eſt in vnaquaque Religione.*
9. *Profeſſio admiſſa à non habente poteſtatem ratificari poteſt. Intellige ſi profeſſus in eadem voluntate permaneat.* num. 10.
11. *Si ante ratificationem legitimam, ſic nulliter profeſſus coram non habente poteſtatem, contrahat matrimonium; illud erit validum.*
12. *Si profeſſio ſit nulla ex parte profitentis, quomodo ratificari poſſit, remiſſiuè.*
13. *Profeſſio facta coram non habente poteſtatem, non poteſt ratificari, niſi recipiens proceſſerit nomine Ordinis.*
14. *Conſtitutio ab omnibus acceptata non indiget alia publicatione.*
15. *Actus ſigillationis ſine iuriſdictione, delegabilis eſt.*
16. *Sigilla, & iuriſdictio ſigillandi, pertinent ad Superiorem, & eum qui eſt Caput Capituli, collegij, vel ſenatus.*
17. *Diuiſio prouinciarum contra formam conſtitutionum Ordinis, nulla eſt.*
18. *Appellatio extraiudicialis interponi poteſt à ſtatutis ſeu conſtitutionibus, per eos qui ſe grauatos prætendunt.*

PRopoſitæ fuerunt per quoſdam Religioſos ſequentes quæſtiones pro veritate reſoluendæ.

Prima, vtrùm Capitulum generale potuerit facere ordinationes, quæ conſtitutionibus Ordinis à Sede Apoſtolica confirmatis aduerſentur.

Secunda, vtrùm Prouincialis poſſit, vigore decreti facti in eodem Capitulo generali, Commiſſarium generalem ad omnia, & pro toto tempore ſui officij conſtituere, contra formam conſtitutionum prædictarum à Sede Apoſtolica confirmatarum.

Tertia, vtrùm Commiſſarius ille generalis ſic conſtitutus poſſit nouitios admittere: & ſi de facto admittat ad profeſſionem, vtrùm profeſſio illa ſucceſſu temporis nulla, & inualida poſſit declarari.

Quarta, vtrùm decreta illius Capituli generalis impugnari poſſint ex defectu publicationis.

Quinta, vtrùm ſigillum prouinciæ remitti poſſit huiuſmodi Commiſſario generali.

Sexta, vtrùm noua diuiſio prouinciæ fieri potuerit in illo Capitulo generali.

Septima, quomodo ſe gerere debeant Religioſi qui aduerſus decreta illius Capituli generalis reclamare volunt: & quibus remediis illis vtendum ſit.

Ad primam difficultatem reſponſum fuit, non 1
poſſe Capitulum generale quidpiam ſtatuere aduerſus conſtitutiones Ordinis à Sede Apoſtolica confirmatas: non ſolùm ex conſtitutionibus eiuſdem Ordinis, *part. 3. cap. 4. §. 16.* ſed etiam ex diſpoſitione iuris communis. † Quia à ſtatutis authori- 2
tate Papæ confirmatis recedi non poteſt, nec illis derogari ſine authoritate eiuſdem ſummi Pontificis: vt docet Bartol. *in l. omnes populi, num. 33. ff. de inſtit. & iur.* Abb *in cap. dilectus, num. 10. de præbend.* Et in ſimili caſu fuit deciſum per Rotam Romanam, de quadam conſtitutione facta in Religione Hieroſolymitana, quæ erat contraria ſtatutis ſeu conſtitutionibus à Sede Apoſtolica confirmatis; & fuit deciſum illam non ſubſiſtere: *deciſ. 85. n. 2. p. 7. recent.*

Secundi articuli reſolutio dependet ex primo: quia cum dicti Ordinis conſtitutionibus caueatur *part. 3. cap. 14. §. 4. fol. 170.* Prouincialem non poſſe Commiſſarium generalem pro tota prouincia conſtituere, niſi quando exit à prouincia cum licentia Vicarij generalis, vel quando accedit ad Capitulum generale, vel deniquè pro certis particularibus negotiis, & caſibus in conſtitutione expreſſis: ſequitur, deputationem illam eſſe inualidam, vti factam contra formam legis, & conſtitutionis à Sede Apoſtolica confirmatæ; cui, vt mox dictum eſt, derogari non poteſt: † maximè in præiudicium illo- 3
rum, qui non modò non conſenſerunt, ſed formiter ſeſe oppoſuerunt: ideo requirebatur pro derogatione authoritas Pontificia, vt deciſum eſt apud Seraphin. *deciſ. 539. num. 1. & ſequentib.* † Huiuſmodi 4
enim conſtitutiones authoritate Pontificia roboratę, maximè cum clauſula decreti irritantis habent vim legis, & faciunt ius commune: Sanch. *de matrimon. lib. 8. diſput. 17. num. 30.* & tradunt omnes *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitutionibus*, præſertim Felin. & Decius; maximè cùm in aliis Religionibus ſimilis adſit conſtitutio, quæ inconfuſè obſeruatur; veluti in Ordine Minorum, vt teſtatur Mirand. *in manual. Prælator. regul. quæſt. 15. per totam libro Primo.*

Ad Tertiam quæſtionem reſpondetur, admiſſio- 5
nem nouitiorum ad profeſſionem factam per Com-

miſſarium

miſſarium generalem, ac etiam iuriſdictione & authoritate, eſſe nullam, vt pote factam ab eo qui Religionem nouitio obligare non poteſt: *cap. porrectum, ibi; & recipitur ab Abbate*: & *cap. ad Apoſtolicam, ibi: Abbate per ſe, vel per alium, profeſſionem recipiente: de Regular.* Sanch. *in præcept. decalog. lib. 5. cap. 4. num. 62.*

6 Immo ſolus Superior regularis non poteſt nouitios recipere ad profeſſionem ſine conſenſu maioris partis Capituli, vt ſuperiùs oſtendimus *cap. 24.* 7 *num. 2.* † Et capitulantium vota non ſunt conſultiua, ſed deciſiua; ex Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3.* 8 *diſp. 6. q. 15. num. 7. & 8.* † Qui tamen *ibidem* rectè monet, *num. 2 & 5.* conſtitutiones cuiuſcumque Religionis attendendas eſſe: & illis deficientibus, ſeruandam cuiuſque Ordinis conſuetudinem, in acceptione nouitiorum ad profeſſionem.

9 Verùm quidem eſt, quod quando profeſſio eſt nulla ex defectu poteſtatis illius, qui monachum ſeu religioſum admiſit ad profeſſionem; ſufficit ad illius validitatem ratificatio legitimi Superioris, qui ad hoc authoritatem habet: teſte Emmanuel. Roderic. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 17. art. 12.* Sanch. *in præcept. Decalog. lib. 5. cap. 4. num. 80. & 81.* Bar- 10 boſ. *in cap. porrectum, num. 7. de regularibus.* Quod verum eſt, dummodo ante ratificationem Prouincialis, aut alterius legitimi Superioris, non fuerit mutata voluntas profeſſi per actum contrarium: vt 11 dicit Barboſ. *in d. cap. porrectum, num. 7.* † Quia hoc caſu profeſſio redditur valida, vt ex nunc, nempe à die ratificationis; ergo ante ratificationem, locus eſt pœnitentiæ: Immo illo tempore intermedio ſi profeſſus contrahat matrimonium, illud erit validum: Sanch. *in præcept. Decal. d. lib. 5. cap. 4. num. 80.* 12 † Vbi *num. 81.* quærit an quando profeſſio nulla eſt ex parte profitentis, ſi ipſe velit illam ratificare, requiratur nouus Superioris conſenſus; & ſe remittit ad tradita per ipſum in *tractat. de matrim. lib. 7. diſ-* 13 *put. 37. à num. 59.* † Præterea quod dicitur, validam eſſe ratificationem profeſſionis factam à Superiore poteſtatem habente, ſi ſine eius conſenſu priùs facta fuiſſet, debet intelligi vt locum habeat, quando prima profeſſio nulliter facta, acceptata fuit ab aliquo, nomine legitimi Superioris: quia quod meo nomine geſtum non eſt, ratificare non poſſum: ita Sanch. *loco mox citato*, & Nauar. *conſ. 6. de Regularib. n. 7. lib. 3. in antiquis.*

14 Ad quartam quæſtionem reſpondetur, non eſſe præcisè neceſſariam publicationem conſtitutionis; ſed ſufficere quod illa fuerit à Capitulo congregato, & poſt Miſſam publicè acceptata, quando non indiget alia Superioris confirmatione: Angel. *in §. quod ſi, in authent. de non elig. ſecund. nub. collat. 2.* Roland. *conſ. 99. num. 37. vol. 2.* Alciat. *conſ. 2. n. 30. lib. 9.* Rot. *deciſ. 398. n. 3. p. 2. recent.*

Ad quintam reſpondetur, quod Commiſſarius non poteſt prætendere ius ſigilli, tanquam Commiſſarius generalis, cùm titulum illius muneris ſibi adſcribere non poſſit, vt ſupra dictum eſt: poſſet tamen tanquam particularis, & vti ſimplex deputatus a Prouinciali, ſigilla apud ſe habere, & ſigillare 15 quoad ſolum ſigillationis actum: † quia actus ſigillationis ſine iuriſdictione, delegabilis eſt: Bald. *in l. diſtrahere, C. de reb. alienis non alienand.* quem ſequitur Bertachin. *in verbo, Sigillatio, num. 18 & 58.* poſt Innocent. *in cap. 2. in gloſſ. in verbo, ſigillum, de fide inſtrumentor.*

16 Et ideo in Ordine Minimorum, dum deputatus fuit Generalis per Vrbanum VIII. ſanctæ memoriæ *die 21. May 1639.* mandatum fuit in virtute ſanctæ obedientiæ, vt ſigilla Religionis eidem Generali ſtatim remitterentur: cùm de iure ſigilla ſeu ius ſigillandi pertineat ad eum, qui Caput eſt Ordinis, ſeu Collegij: vt teſtatur Theſaur. iun. *lib. 2. quæſt. forenſ. 100. num. 11.* & de dicta ordinatione Minimorum Peyrin. *in conſtitutionibus Vrbani additis fol. 414.*

Ad Sextam: Diuiſio prouinciæ nulla eſt, vti facta 17 contra formam conſtitutionum Ordinis, quibus cauetur *part. 3. cap. 14. §. 18.* vt diuiſio prouinciarum fieri non poſſit, niſi ad minus in vnaquaque prouincia ſint octo Conuentus: cùm tamen in diuiſione, de qua agebatur, fuerit erecta prouincia vna in qua tres dumtaxat adeſſent Conuentus; & ſic nulliter.

Ad Septimam reſpondetur, conſultum fore Re- 18 ligioſis opponentibus, ſi coram Superiore, aut (in caſum iuſti timoris) coram perſonis fide dignis, proteſtentur, ſe non conſentire dictis conſtitutionibus & decretis; & ab illis cum debitis honore & reuerentia, recurrere & appellare ad quos de iure appellatio & recurſus deuolui poteſt, aut debet: quæ appellatio vocatur extraiudicialis: vt notatur *in cap. bonæ memoriæ 51. & in cap. cum ſit Romana 5.* & vtrobique Franc. *ver. de appellat.* & *in cap. concertationi 3. eod. tit. lib. 7.* & de hac appellatione aliquid dixi *in meo tractat. de pr. . . . parte 1. capite 32. numero 3.*

CAPVT CL.

Exemptio Domino loci per tranſactionem cum Priore initam conceſſa, à ſolutione quotæ partis decimarum pro prædiis, quæ in illo territorio habet, & poſſidet; vtrùm ad prædia poſt tranſactionem acquiſita extendatur. Et vtrùm ius iſtud exemptionis tranſeat ad hæredes, & ſucceſſores Domini, etiam quoad prædia per ipſos acquirenda. Et ad quem ſpectet onus probandi prædia fuiſſe ab antiquo, & tempore tranſactionis poſſeſſa, vel poſt ipſam quæſita; nempe vtrùm ad Dominum, aut eius ſucceſſores; an verò Priorem.

SVMMARIVM.

1. *Verba contractus tranſactionis facta ſuper exemptione à ſolutione quotæ partis decimarum, vtrùm ad futurum tempus porrigantur.*
2. *Exemptio à ſolutione decimarum, in dubio futurum tempus non comprehendit.*
3. *Verba tranſactionis adeo generalia eſſe poſſunt, vt etiam ad prædia in futurum acquirenda trahantur.*
4. *In caſibus, in quibus exemptiones à decimarum ſolutione prædia in futurum acquirenda comprehendunt, non intelliguntur de acquiſitionibus faciendis per hæredes illius, cui conceſſio facta eſt.*
5. *Ex eo quod quis aliqua bona tempore tranſactionis poſſederit in aliquo loco, non poteſt inferri omnia hodie poſſeſſa, fuiſſe tempore tranſactionis poſſeſſa per eum.*
6. *In diſpoſitionibus fideicommiſſariis ſi conſtet teſtatorem*

ſtatorem tempore teſtamenti plurima bona in aliquo territorio poſſediſſe, omnia quæ hodie ibidem poſſidentur, præſumuntur ab eodem teſtatore proceſſiſſe.

7. *Quæ tamen præſumptio ceſſat, quando hæredes ſunt induſtrioſi & ſoliti multas acquiſitiones facere.*

8. *Reo ſufficit dubiam actoris intentionem reddere, & illius probationes debilitare.*

9. *Reus licèt ſuam exceptionem probare teneatur; tamen hoc eſt verum quando probatio actoris eſt clara, ſecus ſi ſit dubia.*

10. *Dubia redditur probatio actoris ratione bonorum omnium alicuius loci, ſi reus probauerit aliqua bona fuiſſe poſt illam tranſactionem acquiſita.*

11. *Aduerſus eum, qui omnia feudalia eſſe prætendit, ſufficit reo probare aliqua adeſſe allodialia.*

12. *Identitatis bonorum probatio ex generalitate ſumpta, eliditur, ſi conſtet alias fuiſſe factas acquiſitiones.*

13. *Cùm de probanda bonorum identitate agitur, non ſufficit probatio generica.*

CONceſſio exemptionis facta per per tranſactionem olim initam inter Priorem, & loci Dominum, per quam loco vigeſimæ, reductio decimarum ad quadrageſimam fructuum partem facta fuerat; de illis tantummodò prædiis intelligenda eſt, quę Dominus tempore tranſactionis poſſidebat, nec ad bona poſt tranſactionem acquiſita, extendenda eſt; vt clarè colligitur ex præfatione contractus, in quo Dominus prætendebat, ſe non teneri ad ſolutionem decimarum pro bonis & prædiis quæ habet in territorio eiuſdem loci, niſi ad rationem quadrageſimæ partis. Ex quibus verbis præfationis colligitur mens, & intentio partium contrahentium quoad diſpoſitiua: *l. 1. in principio*, & *ibi* Bartol. *ff. ad Macedon. l. fin.* vbi idem Bart. *ff. de hæred. inſtituend.* Ludouiſ. *deciſ.* 158. *num.* 2. cum aliis vulgaris.

1 Rurſus dum dicitur in parte diſpoſitiua fieri reductionem decimæ, pro omnibus ipſius Domini poſſeſſionibus, nulla facta mentione, aut habito reſpecto ad poſſeſſiones in futurum acquirendas; cùm verba futurum reſpicientia non eſſent appoſita reſpectu prædiorum acquirendorum, ſed reſpectu fructuum ex prædiis per Dominum tunc poſſeſſis percipiendorum; & per conſequens verba illa debent intelligi de prædiis per Dominum loci tempore tranſactionis poſſeſſis: *l. Rutilia Polla. ff. de contrah. empt.* & *ibi* Gloſſ. *in verbo, tunc fuit, l. 2. §. 1. ff. de hæredit. vel actione vend.* † Et in terminis decimarum
2 tradit Abb. *in cap. cum contingat, de decim.* quem ſequitur Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 425. *numero* 2. & probatur per text. *in capite* 1. *in verſic. priuilegia, de cenſibus*, Gloſſ. *in cap. cum capella, de priuileg.*

3 Neque aduerſantur ea quæ diximus *part. 1. cap.* 101. *num.* 12. *& ſequentibus*, vbi tractauimus vtrum conceſſio extendi debeat ad prædia poſtea acquiſita: Et quod in partem affirmatiuam inclinet Ricc. *in deciſ. curiæ Archiepiſc. Neapol. part.* 3. *deciſ.* 177. *n.* 4. vbi hoc multis rationibus comprobare nititur. Quia nos agimus de tranſactione reſtricta ad prædia, quæ tunc Dominus poſſidebat, vt mox dictum eſt.

4 Sed poſito quod verba tranſactionis eſſent adeo generalia, vt etiam futuras acquiſitiones comprehenderent, dubitari poſſet vtrum extendi deberent, non ſolum ad bona per ipſum Dominum tranſigentem acquirenda, ſed etiam ad acquiſitiones faciendas per illius hæredes? Veritas eſt quod intelligi deberent de acquiſitionibus prædiorum in futurum faciendis per ipſum tranſigentem, quæ eſſent excepta, tam in eius fauorem, quàm hæredum & ſucceſſorum, quando conuentio non eſt perſonalis, & adeſt ſtipulatio pro hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque, non tamen de bonis per ipſos hæredes acquirendis: vt probatur per text. *in l. Paulus*, 19. *ff. de pignoribus*, Bald. *conſ.* 112. *num.* 4. *verſic. dici poteſt vol.* 2. vbi dicit quod in caſibus, in quibus conceſſio immunitatis trahitur ad bona in futurum acquirenda, non cenſetur facta fauore acquiſitionum per hæredes in futurum faciendarum.

Suppoſito igitur, pro vt veriſſimum eſt, quod illa tranſactio non comprehendat bona per Dominum, & multò minus per illius hæredes poſtea quæſita; dubitatum fuit ad quem ſpectaret onus probandi identitatem bonorum, & quod tempore tranſactionis eſſent iam quæſita, & per Dominum loci tranſigentem poſſeſſa.

Omiſſis altercationibus, Dixi quod ſi pro parte 5
Prioris probaretur, Dominum ipſum poſt tranſactionem, aut etiam ipſius hæredes plurima & diuerſa bona in territorio illius loci acquiſiuiſſe, onus probandi reiiciendum eſſe in ſucceſſores dicti Domini tranſigentis tunc vita functi: non enim ſequitur omnia fuiſſe per Dominum loci poſſeſſa, quamuis aliqua tempore tranſactionis poſſederit: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 193. *num.* 5. vbi plures allegat. † Et quamuis oriatur aliqua præſumptio, quod 6
omnia bona ab eodem authore proceſſerint, quando conſtat eum plurima in eodem loco poſſediſſe, vt per Peregrin. *de fideicomm. artic.* 44. *numer.* 28.
† Tamen præſumptio illa eliditur ſi probatum fuerit quod illius ſucceſſores induſtrioſi erant, & ſoliti multa acquirere; & quod in loco illo multas fecerunt acquiſitiones, Surd. *conſ.* 505. *num.* 6. *verſic. nec dicatur*; *& num.* 5. † Quia cùm Prior hoc caſu, 8
& in hac parte vices rei ſuſtineat, ſufficit illi dubiã reddere actoris probationem: Crauet. *conſ.* 6. *n.* 127.
Natt. *conſ.* 32. *in fine, verſic. ſufficit.* † Nam ſi actor 9
plenè ſuam probet intentionem, veluti ſi actor plenè probet mutuum, reus verò alleget ſolutionem, tunc reus ſuam intentionem plenè probare debet: Secus eſt quando probatio rei tendit, non ad offuſcandam petitionem actoris, ſed ad dubiam reddendam eius probationem, vt in hoc caſu, in quo actor prætendit omnia bona nunc per eum poſſeſſa, eſſe de bonis quæ per eius auctorem poſſidebantur, tẽpore tranſactionis: reus verò probat aliqua fuiſſe poſt tranſactionem quæſita: hoc ſtante dubia redditur actoris probatio. Ricc. *conſ.* 13. *num.* 11. *verſic. Tertiò principaliter*, *vol.* 4. † Vbi concludit dubiam 10
reddi actoris probationem, ſi reus doceat aliqua alia bona adfuiſſe, quæ non erant comprehenſa in illo inſtrumento, in quo fundata eſt intentio actoris.
Idem docet Surd. *conſ.* 410. *numer.* 29. *&* 34. † vbi 11
dicit reo ſufficere, quod oſtẽdat actori bona omnia certi loci tanquam feudalia prætendenti, eius authorem in eodem territorio bona aliqua allodialia, feudalibus permixta poſſediſſe: hac enim ratione adeo dubia redditur, & incerta actoris probatio, vt iudex pro eo nihil decernere queat: † Et quod iden- 12
titatis probatio elidatur per probationes aliarum acquiſitionum in eodem loco factarum, fuit deciſum in Rota *deciſ.* 295. *n.* 11. *part.* 2. *recent.* † Siqui- 13
dem nimis incerta eſt, & generica illa probatio quæ deſumitur ex eo quod ille de cuius ſucceſſione ſeu

fideicom

Digitized by Google

fideicommiſſo agitur, bona in aliquo loco poſſedetit, ad probandum omnia illius loci bona, eſſe fideicommiſſo ſuppoſita: ideo neceſſaria eſt alia magis ſpecifica probatio: vt oſtendit Mareſcot. *lib.1. var. reſolut. cap.12. num.50.* Vnde cùm in caſu de quo agitur, ſucceſſores tranſigentis non probarent in ſpecie quod bona, pro quibus emptionem prætendebant, fuiſſent poſſeſſa per tranſigentem eorum authorem tempore tranſactionis; Cenſui illos excludendos donec probarent in ſpecie, quod bona illa, de quibus agebatur, erant de comprehenſis in tranſactione, poſſeſſis per Dominum tranſigentem.

CAPVT CLI.

De vnione facta per Epiſcopum in fauorem domus Regularis habentis priuilegium exemptionis ab eius iuriſdictione. Quid ſtatuendum ſit de vnione beneficij habentis curam animarum, tam ex diſpoſitione Concilij Tridentini; quàm ex obſeruantia Tribunalium Galliæ. De reſignatione conditionali ob cauſam vnionis valida etiam coram Ordinario. Denique quomodo ſit procedendum in Gallia quando quis vult impetrare beneficium malè vnitum.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopi poſſunt authoritatem interponere in vnionibus beneficiorum.*
2. *Quamuis vnio fiat in fauorem Monaſterij, Epiſcopus poteſt illam confirmare.*
3. *Quamuis agatur de monaſterio exempto, poteſt Epiſcopus authorizare vnionem beneficij factam in eius fauorem.*
4. *Beneficia, quibus annexa eſt cura animarum, regulariter non poſſunt vniri monaſteriis.*
5. *Vnio beneficiorum fieri poteſt locis piis, etiam ſi parochialia ſint, vel pro fidei propagatione, vel iuuentutis inſtructione.*
6. *Reſignatio beneficij ad effectum vnionis, non eſt vera & propria reſignatio, & ideo ſub conditione vnionis eſt valida etiam coram Ordinario.*
7. *Conſenſus poſſidentis beneficium fieri poteſt etiam coram Ordinario, cum reſeruatione fructuum, vita durante.*
7. *Reſignatio facta ſub conditione quæ ineſt de iure habetur pro pura: & valida eſt coram Ordinario.*
9. *Quomodo procedere debeat ille qui impetrat in Gallia beneficium propter nullitatem vnionis.*
10. *Ad quos appelletur in Gallia ratione nullitatis vnionis.*

DVbitatum fuit de validitate vnionis cuiuſdam Prioratus ſæcularis, factæ in fauorem Domus regularis, quæ priuilegium exemptionis habebat à iuriſdictione Epiſcopi, loci Ordinarij, & tamen vnio illius authoritate facta fuerat cum conſenſu Decani, Canonicorum, & Capituli illius Eccleſiæ Cathedralis. Quem prioratum ob vnionis prætenſam nullitatem, tertius quidam impetrauerat, & de eo in Curia Romana ſibi prouideri fecerat.

Ego vnionem validam eſſe cenſui, & impetrantem non eſſe in ſua impetratione fundatum. † Non 1
enim impugnari poterat vnio ex defectu authoritatis & poteſtatis Epiſcopi vnientis; cùm de iure permiſſum ſit Epiſcopis confirmare & authorizare vniones beneficiorum non exemptorum ſuæ diœceſeos, *cap. ſicut vnire, de exceſſ. prælator.* † Quæ 2
vniendi poteſtas adeo Epiſcopis permiſſa ſeu conceſſa eſt, vt ad illam procedere poſſint, etiam in fauorem monaſteriorum, & locorum Regularium, *cap. conſultationibus, & cap. paſtoralis, de donat. Clement. ſi vna, de rebus Eccleſ. non alienand.* Garc. *de benefic. p.12. cap.2. n.77.* † Immò poteſt etiam Epiſco- 3
pus ad vnionem procedere in fauorem monaſteriorum ab illius iuriſdictione exemptorum, Garc. *loco citato, n.78.*

Verum quidem eſt, quod iſta poteſtas vniendi 4
beneficia fuit reſtricta per Concilium Tridentinum ad ſimplicia beneficia, quibus cura non imminet animarum; vt aduertit Garc. *de benefic. dicta part 12. cap 2. numero 85.* & patet in dicto Concilio *ſeſſ.24. cap.13.* in illis verbis: *dummodo curata non ſint.*

Sed tamen in caſu propoſito non fuit habita 5
ratio dicti Concilij, cùm ageretur de beneficiis Galliæ, in qua Concilium nondum fuit in omnibus eius capitibus receptum.

Et in omnem euentum, vniones Eccleſiarum parochialium ſuſtinentur, etiam in terminis dicti Concilij, quamuis ſub Epiſcopi authoritate ad eas proceſſum fuerit, quando fiunt pro dotatione, fundatione, augmentatione ſeu conſeruatione Collegiorum, & aliorum locorum piorum, pro defenſione ſeu propagatione fidei Catholicæ, vel inſtitutorum pro inſtructione iuuentutis ad ſcientias: prout aduertit Gouzal. *ad regal. 8. Cancell. gloſſ 5. §.7. numero 46.*

Cum igitur de loco pio & monaſterio ageretur habente omnes qualitates per Concilium requiſitas, non erat dubitandum de validitate vnionis: maximè cùm illa fuiſſet facta vocatis vocandis, & de conſenſu Capituli Eccleſiæ Cathedralis: vnde per arreſtum ſupremi Senatus Toloſani fuit declarata valida, & ſine abuſu facta.

Neque validitati vnionis obſtabat, quod illa coram Epiſcopo facta eſſet ſub conditione reſeruationis fructuum beneficij vniti, quandiu viueret ille, qui reſignauit, ad effectum vnionis; Epiſcopus autem non poteſt admittere huiuſmodi reſignationes conditionales, vt notorium eſt, & ſæpè oſtendimus. Quia regula illa reſtringens authoritatem Epiſcopalem ad reſignationes puras & ſimplices, & abſque vlla conditione factas, non habet locum in reſignationibus factis ad effectum vnionis, † cùm 6
hæc ſit impropria reſignatio, & ideo etiam ſub conditione huiuſmodi ſuſpenſiua fieri poteſt: Garc. *de benefic. part.11. cap.3. de renunciat. num.158. & 159.*
† Certum quippe eſt, vnionem fieri potuiſſe etiam 7
abſque conſenſu illius, qui beneficium vniendum poſſidebat, quo caſu vnio illi donante eius vita non præiudicaſſet; ſed ſemper quamdiu poſſeſſor vixiſſet, fructus beneficij vniendi ad ipſum poſſeſſorem pertinuiſſent: ergo dum poſſeſſor vnioni ſuum præſtitit conſenſum ſub reſeruatione fructuum, vita ſua durante, appoſuit conditionem quæ de iure inerat, teſte Rebuffo *in praxi, tit. de vnionib. gloſſ.11. n.8. & 9.* cum pluribus ibi citatis, Rot. *deciſ.133. n.13. & 14. p.2. diuerſor.*

Vnde

8 Vnde ſequitur, vnionem ex illo capite impugnari ooo poſſe: cùm conditionalis etiam reouociatio beneficij coram Ordinario admittatot, qoando facta eſt ſub condirione qoæ de iute ioeſt, & qoamois expreſſa noo fuiſſet, tameo de iute ſobiotelligeretut: Selua, *in tract. de benefic. part. 3. qa. 20. num. 2. & 3.* qoia quæ taeitè inſuot, noo vitiant, ſi exprimantut; nec immutant actum: *l. 3. ff. de legat. 1.* cum ſimilibus. Patiſ. *de reſignat. lib. 1. quaſt. 1. num. 8.*

9 Tandem vt mooaſterium ſciret, quæ eſſet ptaxis obſeruanda in Gallia pto impettatione beneficij malè & nulliter voiti: Dixi hoe ita obſetuari, vt fiat impetratio ex illo captie voionis nolliter factæ, & obteotis prooiſionibus Apoſtolicis, & capta per impettaotem poſſeſſione illios beneficij, intentetur eius nomine iudieium manutentiooıs: & ſi mooaſteriom, aut is, coios beneficio facta fuit vnio, opponat de ipſa voione, impettans ab ea appellet ad Cutiam Parlamenti tanquam ab abuſu, ob qoem ſibi pettinete contendunt Parlamenta buiuſmodi eauſatum cognitionem, vt notat Papoo. *lib. 3. tit. 8. arreſt. 3.*

10 Neque admittereretur in Gallia hoc caſu appellatio ad Sanctiſſimum D.N. Papam, tatione iſtius beneficij. Quia appellationes quæ interponuntut tanqoam ab abuſu in ſimilibus cauſis, non recipiuntut in Gallia, ſi fiaot ad Papam, niſi ageretur de voionibus factis aote Coneilium Conſtantienſe, quod factum fuit *anno Domini* 1317. vt aduertit Papon. *lib. 3. tit. 8.* De l'vnioo des benefiees, *arreſt. 3. & 6.* qoem ſequitur Fabric. Bleyn. *de benefic. tit. de manualib. & temporal. vnitiſqae benefic. aum. 38. in gloſſ. y. fol. 322.*

CAPVT CLII.

Vtrùm vicelegatus Auenionenſis poſſit conferre primas Dignitates poſt Pontificalē maiores in Eccleſiis Cathedralibus: Et vtrum derogare poſſit regulis Cancellariæ? Maximè quando agitur de Vicelegato à ſummo Pontifice immediatè deputato. Indultum conferendi beneficia reſeruata, vtrum extendi poſſit ad duplicem reſeruationem, ſiue reales ſint, ſiue perſonales, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſi generis. Et vtrùm Legatus, ſit Ordinarius, ad effectum vt fauore indulti ampla debeat fieri interpretatio. Maior reſeruatio ân & quando abſorbeat & offuſcet minorem.

SVMMARIVM.

1. *Legati Auenionenſes habent ampliſſimas facultates omnia cuiuſcumque generis beneficia conferendi.*
2. *Vicelegatus eaſdem habet in collatione beneficiorum facultates, quas Legatus.*
3. *Legatus, ſeu Vicelegatus Auenionenſis derogare poteſt regalis Cancellaria.*
4. *Potentiori iure nititur facultas Vicelegati ab ipſo ſummo Pontifice immediatè deputati.*
5. *Legatus Auenionenſis, ſeu Vicelegatus poteſt conferre Digaitates primas poſt Pontificalem in Cathedralibus Eccleſiis.*
6. *Indultum conferendi beneficia reſeruata non comprebeadit ea qaa ſunt reſeruata duplici reſeruatione.*
7. *Indultam conferendi reſeruata comprebendit caſum duplicis reſeruationis, quando conceſſum fuit illi, qui confere iure proprio, & tanqaam ordinarius collator.*
8. *Collatio competens iure proprio, eſt fauorabilis, ſecus ſi iure mandato, & ex priuilegio.*
9. *Legatas vere & proprie eſt collator ordinarius.*
10 *Indaltum conceſſum Cardinali vt conferre poſſit beneficia reſeruata, comprebeadit reſeruata duplici reſeruatione.*
11. *Idem eſt quando indultum conceſſum fuit motu proprio.*
12. *Legatus, aut Vicelegatus Auenionenſis conferre poteſt beneficia duplici, & triplici reſeruationi ſuppoſita:* & num. 15.
13. *Indultum extraordinarium quod dicatur.*
14. *Legatus habet à iure facultatem conferendi beneficia.*
16. *Quando agitur de duabus reſeruationibus, quarum vna eſt maior altera, maior extinguit & offuſcat minorem, quod exemplis declaratur.*
17. *Reſeruationam quataor ſpecies explicantur, nempe ratione rei, perſona, loci, & temporis.*
18. *Quando agitur de pluribus reſeruationibus diuerſi generis, poteſt indaltarius conferre reſeruata duplici reſeruatione, ſi reſeruata conferendi ſimplicem habeat facaltatem.*
19. *Clauſala facultatum Legationis adeo ampla ſunt, & pragnantes, vt omnia ea comprebendant, qua alias noa eſſent comprebenſa.*
20. *Exceptio vacantium apud Sedem, & per promotionem, appoſita in facultatibus Legationis, oſtendit omnia non excepta conferri poſſe.*
21. *Clauſula,* & aliàs quomodolibet, *comprehendit omnem modum vacationis etiam geminatum.*
22. *Obſeruantia Legationis probat quid ſit in facultate conferendi beneficia comprehenſam.*

Citea collationem in Legatione factam cuioſdam Dignitatis, qoæ prima erat poſt Pontificalem, duæ ptopoſitæ fuerunt quæſtiones examinaodæ. Prima, vtrùm Legatus, vel Vicelegatua Aueniooenſis coofeire poſſit primas Dignitates poſt Pontificalem.

Secunda difficultas eſt, vtrùm licèt ex ſuis facultatibus poſſit cooferre beoeficia reſetuata, facultas illa extendatur ad ea, quæ ſunt reſetoata duplici reſeruatiooe, veluti ſi vltimos beneficij poſſeſſor erat collector, aut ſubcollectot Cametæ, & protoootarius Apoſtolicus, quorum beneficia ſuot reſetuata, & ſimul agatur de collatione ptimæ Dignitatis poſt Pontificalem, quæ ſimiliter cadit ſub reſeruationem.

Primæ qoæſtionis teſolotio faeilis eſt, & indubitata, ob verba facultatum Legationis: quia Sixtus IV. tempote ſui Pontificatus, Iuliaoo Cardinali de Ruoete conceſſit facultatem conſetendi omnia, & quæcumqoe beneficia ſæcularia, vel regularia, & Digoitates, etiam in Mettopolitanis, & poſt Pontificalem maiores; cum cura, & ſioe cura: vt patet ex Bulla ſoper hoe edita *anno* 1475. *decimo Calendas Martij.* † Omoes autem facultates conceſſæ Eminentiſſimis Cardinalibus Legatis transferuntut ad Vicelegatos: vt notat Bertrand. Carpentoracteoſis *conſ.* 117.

Digitized by Google

*conſ.*117. *num.*2. *vol.*1.*part.*2. Rot. Romana *dec.*508. *n.*2.*p.*4.*recent.* Eiſdem facultates conceduntur modernis Legatis, & Vicelegatis, quæ antiquis conceſſæ fuerant; nempe eidem bonæ memoriæ Iuliano, necnon Cardinali de Claromonte, & aliis.

3 Vnde & in Legatione derogatur ex facultatibus, regulis Cancellariæ, prout eidem Cardinali de Claromonte conceſſum fuit per Leonem X. tunc ſummum Pontificem *anno* 1514. quod etiam teſtatur Rota *dicta deciſ.*508. *n.*2.*part.*4.*recent.* Quæ deciſio fuit poſtea per eandem Rotam confirmata, *in*
4 *deciſ.*109. *ead. parte* 4. *tom.*2. †. Quod multo magis locum habere debet in Vicelegato, ab ipſo ſummo Pontifice immediatè deputato, quando videlicet nullus adeſt Legatus: ex notatis per Bertrand. *d. conſ.* 117. *num.*3. *vol.*1. *part.*2. & per D. Ludouicum Bellum, meum olim præceptorem, circa annum Domini 1600. *in ſuo conſil.*63. *num.*21. *verſic. poſtremo.*
5 † Et in *conſilio prædicto* Bertrandi, concluditur in propriis terminis, Vicelegati collationem factam de Præpoſitura Eccleſiæ Vaſionenſis fuiſſe validam, vigore facultatum Legationis, quæ *ibi* per extenſum referuntur, non obſtante quod illa ſit prima Dignitas poſt Pontificalem: & nos ſimilium Dignitatum collationes ſæpiùs factas in eadem Legatione vidimus, eaſque effectuatas, & executioni demandatas: ita vt in hoc capite nullus adeſſe poſſit dubitandi locus.

6 In ſecunda quæſtione, negari non poteſt quin is, cui conceſſum fuit indultum conferendi beneficia reſeruata; illa conferre nequeat, quæ duplici ſubiacent reſeruationi: hanc enim generalem regulam conſtituunt DD. & nominatim Gonzal. *ad reg.*8. *gloſſ.*13.*n.*101. Caualer. *deciſ.*628. *n.*6. Duran. *deciſ.* 68.*num.*7.

Sed tamen hæc regula non ita ſimpliciter intelligenda eſt, nec collationibus in Legatione factis applicari poteſt, ex multis.

7 Primò, quia illi regulæ locus non eſt, quando agitur de indulto conceſſo illi, qui collator eſt ordinarius; ſed tantùm quando agitur de eo qui ordinariam non habet conferendi facultatem: vt poſt Anaſtaſ. Germon. *in tract. de indult. Card.* tradit Beltramin. *ad deciſ. Ludouiſ.*193. *verſ. Alio etiam modo, num.* 11. vel vt dicit Moder. *in tract. de ſtylo Datar. c.*33.*n.*74.*verſic. magis placet*, quando agitur de collatore inferiori, qui non confert iure proprio, ſeu
8 iure ordinario, ſed ex iure mutuato, † ea ratione, quia priuilegium, cui innititur tale ius conferendi, eſt ſtricti iuris, & non adeo fauorabile, ſicut poteſtas ordinaria conferendi: *cap. cum clericus*, §. *final. de præbend. in* 6. Quod intelligendum eſt, de collatore inferiori, qui non confert iure proprio, ſed ex priuilegio, vt aduertit Seraphin. *deciſ.*1401. *num.*3. vbi probat appellatione Ordinariorum, venire inferiores collatores, quando conferunt iure proprio, & non ex priuilegio: ideo in ſimilibus, indultum fauorabiliter etiam intelligi, & explicari debet.

Legatus autem verè & propriè eſt collator ordi-
9 narius; *cap.*1. *&* 2. *de offic. leg. in* 6. Franciſc. Marc. *deciſ.*86. *num.*1. *lib.*2. Pariſ. *de reſignat. lib.*8 *quæſt.*9. *num.*24. Garſ. *de beneſic. part.*5. *cap.*3. *num.*5. *&* 6. *& num.*9. *in fine*, vbi reprehendit Gonzalem dicentem, Legatos eſſe impropriè Ordinarios. Cùm ergo Legati ſint collatores ordinarij, non impediuntur conferre beneficia duplici reſeruationi ſuppoſita: † præſertim cum Legati, Cardinalitia ſoleant
10 vt plurimùm dignitate fulgere: dum autem agitur de indulto illi conceſſo, qui Cardinalis eſt, facultas conferendi reſeruata extenditur ad caſum duplicis reſeruationis: Gomez. *ad reg. de impetr. per obitum famil. Cardin. q.*15. Peleus *in regul. Cancell. cap.*21.
verſic. Papa concedens. † Multóque magis vigore 11
clauſulæ *motus proprij* appoſitæ in bullis Apoſtolicis continentibus facultates Legationis clauſula ſiquidem *motus proprij* facit vt ampliſſima fieri debeat interpretatio: Monet. *de commut. vlt. voluntat. c.*2.*n.*79. Barboſ. *de clauſ. cap.*78. *n.*26. Garſ. *de beneſic. p.*1.
*c.*6.*num.*57 *&* 64. † Et ne ad remota recurramus ar- 12
gumenta, habemus deciſionem punctualem Stephani Bertrandi loquentis de facultatibus Legationis, quod etiam ſtante duplici reſeruatione, veluti dum concurrit in eodem beneficio vacante quòd agatur de familiari Cardinalis, & de Dignitate poſt Pontificalem maiore, Legatus, aut Vicelegatus habeat conferendi poteſtatem, propter vim & efficaciam clauſulæ *motus proprij*, & alia verba facultatia ampliſſima: vt fusè per eundem *dicto conſ.*117. *lib.* 1.*part.*2.*num.*8.*& ſequentibus, verſic. nec videtur etiam, & num.*10.*in fine, verſic. præterea cum facultas, & n.*11. *verſic. præterea & vbi, & num.*21.*verſic. & ſi forte*, vbi reſpondet ad obiectum duplicis, & triplicis reſeruationis, Anaſtaſ. Germon. *in tract. de indult. Cardinal. in* §. *commendare*, *n.*32. *verſ. quidquid dicat & n* 33.

Confert ad præmiſſa, quod poſito quòd faculta- 13
tes Legationis poſſent venire ſub nomine Indulti; tamen non poteſt prætendi quod tale indultum eſſet indultum extraordinarium, quod definitur, vt ſit conceſſio alicui facta à Papa conferendi beneficia, ſuper quibus nullum ius, nullámque conferendi poteſtatem ordinariam ipſe habet: prout poſt Germonium definit Maſſobr. *in prax. concurſ. prælud.*26.
*in principio, n.*12. † Cum igitur Legatus habeat po- 14
teſtatem conferendi beneficia à iure, vt dicit Rota *dicta deciſ.*508 *n.*5. *verſic. & licèt facultas, p.*4. *recent.*
† Bene applicatur doctrina prædicta, quòd duplex 15
reſeruatio non aduerſatur collationi factæ in Legatione; immò nec triplicata reſeruatio illam inficeret, vt teſtatur Bertrand. *loco citato*, & Anaſtaſius Germon. *dict. tract. de indult. Cardinal. in verbo, commendare*, *numero* 52. *&* 33. *verſic. quidquid dicat.*

Præterea regula illa generalis de beneficiis du- 16
plici reſeruatione reſeruatis, locum duntaxat habere poteſt, quando agitur de duabus reſeruationibus perſonalibus & coæqualibus, veluti ſi defunctus ſit familiaris Papæ & Protonotarius: quia tunc duplex reſeruatio obſtat collationi; ſecùs ſi reſeruationes ſint diſpares, veluti ſi vna ſit realis, alia verò perſonalis; vna tamen ſit altera inferior: verbi gratia, ſi defunctus, de cuius beneficio conferendo agitur, ſit familiaris Papæ, & familiaris quoque Cardinalis hoc enim caſu familiaritas Cardinalis, vti minor extinguitur & abolentur ſeu abſorbetur per familiaritatem Papæ, quæ maior eſt, ſicut lumen Solis offuſcat alia ſydera minora: & ideo ſola maior attenditur, & perinde eſt ac ſi vnica duntaxat eſſet reſeruatio.

Pro cuius diſtinctionis intelligentia, ſciendum 17
eſt, quatuor eſſe reſeruationum ſpecies. Prima eſt ea, quæ oritur ratione rei, veluti ſi agatur de Dignitate prima, & poſt Pontificalem maiore. Secunda, ratione perſonæ, veluti ſi agatur de familiari Cardinalis, vel de collectore, aut ſubcollectore, & ſimilibus. Tertia, ratione loci, veluti ſi beneficium vacaret in Curia. Quarta, ratione temporis, veluti ſi vacatio beneficij contingat in menſe reſeruato: ita diſtinguit Maſſobrius *in prax. concurſ. prælud.*26. *dubio* 16. *num.*1.

18 Hoc ita ſuppoſito, ſi agatur de pluribus reſeruationibus, quarum vna eſt realis, alia verò perſonalis; tunc perſonalis tanquam principalis debet eſſe in conſideratione, vt illa attrahat aliam tanquam acceſſoriam: itaque diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione, comprehendit ſub ſe realem, ſi cum ipſa concurrat. Licèt enim aliquæ perſonales reſeruationes ſint realibus fortiores; tamen perſonalis ſemper eſt dignior: cùm non ſit inconueniens, quod vna res ſit fortior altera, etiam maioris comprehenſionis; quod & patet in actionibus realibus, & perſonalibus; & in iudice ordinario, & delegato: perſonalis ergo dignior eſt ratione perſonæ, quæ realem ad ſe trahit: ſed quando concurrunt in eadem perſona duæ reſeruationes perſonales, vel duæ reales, tunc vtraque eſt æquè principalis de per ſe, & non veniunt in diſpoſitione loquente de vna reſeruatione. Quod intelligendum eſt vt procedat, quando duæ reſeruationes eiuſdem generis ſunt coæquales: nam ſi vna ſit alterâ potentior, hæc ſola debet attendi in fauorem Pontificis conferentis. Exemplum habetur apud Seraphin. *decis.* 1251. *n* 20. vbi deciditur concurrente familiaritate Papæ, & familiaritate Cardinalis, & ſic duplici reſeruatione perſonali; illam quæ inſurgit ex familiaritate Papæ, ſolam eſſe attendendam; & ideo collationem Pontificis eſſe validam; cùm familiaritas Papæ ſit potentior, & per eam alia minor, quæ oritur ex familiaritate Cardinalis, maneat offuſcata. Quod etiam probat Cokier. *ad reg.* 30. *de impetr. benefic. vacantium per obitum famil. Cardin. num.* 41. Cùm igitur in caſo, de quo agitur, ex duabus reſeruationibus vna eſſet perſonalis, quia vltimus beneficij poſſeſſor erat ſubcollector, & ideo eius beneficium reſeruatum ratione perſonæ; & prætetea agebatur de Dignitate prima poſt Pontificalem, & ea ratione reſeruata erat reſeruatione reali; ſequitur duplicem illam diuerſæ ſpeciei reſeruationem non obſtare collationi factæ in Legatione: vt notant Addent. ad Gregor. XV. *dicta decis.* 491. *num.* 11. Ricc. *collect.* 1956. *verſic. nec etiam comprehendit.* Gomeſ. *ad dictam reg. de impetrat. vacant. per obitum famil. quæſt.* 15. *num.* 7. *&* 8. *verſic. circa intellectum, & verſic. modo ad propoſitum.*

19 Sed vltra præmiſſa, adhibenda hîc alia eſt conſideratio, nempe quòd facultates Legationis clauſulas continent ampliſſimas; cùm in ipſis detur poteſtas Legatis, ſeu (quod idem eſt) Vicelegatis conferendi omnia, & ſingula, etiam quotcunque & qualiacunque beneficia Eccleſiaſtica; ſæcularia, & Ordinum quorumcunque regularia; cum cura, & ſine cura; cuiuſcumque annui valoris, illorúmque fructus, reditus, & prouentus fuerint, intra limites Legationis conſtituta; etiamſi canonicatus ac præbendæ, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, & Dignitates ipſæ in Cathedralibus, & Metropolitanis, etiam poſt Pontificalem maiores vel in Collegiatis Eccleſiis huiuſmodi, principales, aut monaſteria, prioratus, aut præpoſituræ etiam conuentuales, ſeu officia etiamſi clauſtralia fuerint, & ad eas, vel ad ea conſueuerint per electionem aſſumi, eiſque cura immineat animarum, ac diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ, atque noſtræ, ex quauis cauſa, etiam ratione perſonæ illa obtinentis, vel qualitate ipſorum beneficiorum, aut aliàs quomodolibet etiam cum decreto irritanti, vel ſpecialiter (illis tamen quæ apud Sedem Apoſtolicam, vel promotionem quorumcumque ad quaſcunque Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, & Monaſteria vacare contigerit, aut per gratias expectatiuas, vel ſpeciales reſeruationes contemplatione perſonæ per Nos pro quibuſcunque perſonis reſeruauimus, aut in poſterum reſeruabimus, dumtaxat exceptis) reſeruata, vel affecta fuerint &c. etiam in quibuſcunque menſibus vacantia &c.

Ex quibus verbis ampliſſimis conſtat in facultate ea omnia comprehendi, quæ aliàs non comprehenderentur: vt de voto maioris partis Auditorum concluſum in Rota fuiſſe teſtatur Bellamer. *conſ.* 19. *colum.* 1. *verſicul. cæteri omnes Domini Auditores*, & propter eandem clauſulam, & verba dictæ facultatis Legationis, probat Bertrand. *dicto conſ.* 117. *ſuperius citato*, vbi fusè hac de re agit.

Maximè cum in dictis facultatibus excepta fuerint duo reſeruationum genera, nempe vacantia apud Sedem, & per promotionem; cùm exceptio firmet regulam in caſibus non exceptis, vt in hac materia fatetur Modern. *de ſtyl. Dataria, cap.* 29. 20
quæſt. 37. *numero* 77. Immò in caſibus, & terminis ſimilibus adeſt deciſio Rotæ 17. *de præbend.* 21
aliàs.... *in antiquis*, vbi deciditur quod ſi Papa faciat alicui gratiam de beneficio reſeruato cum clauſula, *& alias quomodolibet*, cenſetur comprehendi quodcumque aliud etiam geminatum vacationis genus: & Felin. *in cap. in noſtra, de reſcript. in ſexto corollario, verſic. & limita, niſi dicatur*, ad quem ſe remittit Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 27. *numero* 47. & melius *lib.* 3. *quæſt.* 9. *numero* 27. ſequitur propterea per dictam clauſulam, *ex quauis cauſa*, & per hanc, *& aliàs quomodolibet*, duplicem reſeruationem in facultate Legationis contineri.

Et hoc multo magis obtinere debet, ſtante obſeruantia quæ talis eſt, vt paſſim fiant in Legatione, & effectum ſortiantur ſimiles collationes beneficiorum duplici reſeruationi ſuppoſitorum: quod facilè apparebit ex regiſtris Legationis, & nos vidimus obſeruatum. Quæ obſeruantia in hac materia multùm attendenda eſt: vt in terminis Legationis Aucnionenſis, dicit Rot. *deciſ.* 109. *n.* 7. *p.* 4. *recent. tom.* 2. Vnde in fauorem Legationis ſuper collatione Præpoſituræ Vaſionenſis, quæ prima eſt Dignitas poſt Pontificalem, & in qua plures concurrebant reſeruationes, plenè conſuluit Bertrand. *conſ. ſuprà citato* 117. *à n.* 11. *vſque ad finem, lib.* 1. *p.* 2. 22

CAPVT CLIII.

De facultate teſtandi, & diſponendi de fructibus beneficiorum Eccleſiaſticis Status Aucnionenſis, per ſummos Pontifices conceſſa. Et verùm facultas illa extendatur ad ſucceſſiones ab inteſtato. Quæ ſit differentia inter reſeruationem ab eo factam, qui rem ſuam donauit, & conceſſionem facultatis diſponendi factam à Principe in fauorem tertij. Verùm per ſimilem facultatem Clerici ex vſufructuariis, fiant Domini bonorum intuitu Eccleſiæ acquiſitorum. Appellatione *ſucceſſorum*, contineri etiam ſucceſſores ab inteſtato.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *Qui habet conceſſionem facultatis teſtandi, non poteſt talis conceſſio illi ſuffragari, niſi teſtamentum condiderit, & potentiam reduxerit ad actum.*
2. *Clerici Aueniomenſes habent ex antiqua tranſactione poteſtatem teſtandi de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, ſubſequuta confirmatione Apoſtolica.*
3. *Qui bona ſua relinquit ſucceſſoribus ab inteſtato, de illis tacitè diſponere videtur.*
4. *Quando facultas teſtandi non comprehendit clauſulas annullatiuas in caſum contrarium, facultas dicitur executioni demandata per tacitam diſpoſitionem.*
5. *Magna eſt differentia inter reſeruationem teſtandi, ſeu diſponendi, factam per eum, qui eſt dominus; & per eum qui facultatem alicui tertio concedit, vt diſponat.*
6. *Quando facultas diſponendi Clericis conceſſa eſt tunc de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis diſponere poſſunt, ſicut de aliis eorum bonis patrimonialibus.*
7. *Facultate diſponendi alicui conceſſa cum dictione* liberè, *cenſetur diſpoſuiſſe tacitè, relinquendo ab inteſtato ſuis legitimis ſucceſſoribus.*
8. *Qui nudum habet vſum, non cenſetur reduxiſſe ad actum facultatem teſtandi, niſi expreſsè diſpoſuerit: quod tamen reuocatur in dubium,* num.9.
10. *Clerici per facultatem diſponendi, ex vſuariis, vel vſufructuariis, efficiuntur domini.*
11. *Verba ampla & generalia tranſactionis, oſtendunt in facultate teſtandi comprehendi etiam cauſam inteſtati.*
12. *Verba proœmij denotant cauſam finalem tranſactionis.*
13. *Dictiones aduerſatiuæ augent præcedentem diſpoſitionem.*
14. *Succeſſorum nomen comprehendit ſucceſſores ab inteſtato.*

Vlta functo Canonico quodam Aueniomenſi, dubitatum fuit, vtrum Officiales R. Cameræ Apoſtolicæ prætendere poſſent ius ſpolij ſuper bonis illius ab inteſtato defuncti, ea ratione quia facultas teſtandi Clericis Aueniomenſibus à ſummis Pontificibus conceſſa, videtur reſtricta ad diſpoſitionem teſtamentariam, & per conſequens non comprehendere ſucceſſionem ab inteſtato, in cuius
1 caſu res verſabatur: † cùm in iure certum ſit, illum, cui teſtandi facultas data eſt, bona ſua ad ſucceſſores ab inteſtato non tranſmittere, & facultatem illam euaneſcere, niſi ad actum deducatur per diſpoſitionem expreſſam in teſtamento factam: ideo incautos videri Clericos, qui teſtamentum non condiderint tempore opportuno: ex notatis per Nauarr. *in tract. de ſpol. cleric. §.7.n.6.* Rot. *deciſ.155.n.10. & ſequentib. p.4. recent. tom.2.*

2 His tamen non obſtantibus, veriſſimum eſt ex facti, de quo agitur, circunſtantiis, nullum fuiſſe locum ſpolio; quamuis Canonicus ille facultate teſtandi vſus non fuerit, nullúmque teſtamentum condiderit. Supponendum quippe eſt quod aliàs *anno 1553. & die 5. menſis Iunij*, inita fuit tranſactio quædam inter Clerum prædictæ ciuitatis Aueniomenſis, & tunc exiſtentem Legatum per quam conuentum fuit, quod omnes & quæcumque perſonæ Cleri, ſeu vniuerſitatis Clericorum, tunc exiſtentes, & qui pro tempore futuri eſſent, abſque alicuius Superioris, aut Legati pro tempore exiſtentis licentia, conſenſu, diſpenſatione, vel beneplacito, de quibuſcunque bonis ſuis mobilibus, vel immobilibus, iuribus & actionibus, quomodocunque competentibus, etiam ex fructibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, aut illorum contemplatione quæſitis, poſſeſſis & poſſidendis, teſtari, donare, diſponere, & erogare liberè & licitè poſſint, & valeant, vt conſtat ea inſtrumento publico ſumpto per D. quondam Guillelmum de Mareſis, Notarium publicum dictæ ciuitatis, anno & die prædictis: quæ quidem tranſactio cùm fuerit per ſummos Pontifices confirmata, & nominatim per felicis recordat. Iulium III. & Pium V. & alios ipſorum ſucceſſores, & nominatim per Clementem VIII. in Bulla deſuper emanata ſub *Datum Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die 24. Iulij* 1593. ac deinde per Vrbanum VIII. *die* 19. *Februarij* 1633. qua confirmatione mediante tranſactio afficit & ligat omnes ſucceſſores: *cap. veniens*, cum *ibi* notatis, *de tranſact.*

Si verba tranſactionis & confirmationis concederent ſimpliciter Clericis Aueniomenſibus facultatem teſtandi, res eſſet dubia. & forſan procedere poſſet doctrina Nauarri *ſuperius* allegata, ſub *n.1.* Sed cum verba ſint ampliſſima, nec ſimpliciter data fuerit facultas teſtandi, ſed etiam donandi, diſponendi, & erogandi; comprehenſa quoque cenſetur facultas tacitè diſponendi in fauorem ſucceſſorum, Clericis ſine teſtamento morientibus: per regulam text. *in l. conficiuntur, ff. de iure codicillor.* † ſiquidem 3
bona ſua relinquens ſucceſſoribus ab inteſtato, tacitè de illis diſponere videtur: Menoch. *conſ.110. n.70* & melius *num* 30. Cùm enim diſponendo potuiſſent Clerici bona ſua aliis licèt extraneis relinquere; non diſponendo expreſsè, videntur illa ſucceſſoribus ab inteſtato reliquiſſe per quandam veluti tacitam diſpoſitionem: Surd. *conſ.572. num.29. & 30.* Mantic. *de coniect. ult. lib.7. tit.7. num.14* dicens ita bis fuiſſe iudicatum, Peregr. *de fideicom. artic.40. num.59. & ſequentib.* Fuſar. *conſ.93. num.33.* Bart. *deciſ. Bonon.96. num.30.* Marius Muta *deciſ. Sicil.49. n.4.* Vincent. de Franch. *deciſ. Neapol.43. & deciſ. 600. num.2.* Cancer. *lib.1. reſolut. c.2. n.112.* Gratian. *diſcep. forenſ.50. n.11.*

Pro maiori huius concluſionis confirmatione 4
notandum eſt, quòd facultas teſtandi, de qua agimus non habet annexam clauſulam negatiuam, videlicet quod caſu quo Clerici non expreſsè diſpoſuerint, bona Eccleſiæ intuitu quæſita ad hæredes minimè tranſmittant: ſi enim talis adeſſet clauſula, non eſſet fundata prætenſio ſuccedentium ab inteſtato; ſed opus eſſet, ad hoc vt illi admitterentur, quod interueniret ſpecialis & expreſſa diſpoſitio: teſte Cyriac. *controuerſ.73. n.38. & ſequentib.* Hodiern. *ad Surd. deciſ.272. n.2.*

Item aduertendum eſt, magnam eſſe differentiam 5
inter eum, qui de re ſua diſponens, veluti per donationem, reſeruat ſibi facultatem diſponendi de certis bonis; & eum, qui concedit alicui facultatem diſponendi de bonis, de quibus ceſſante facultate, diſponere non poſſet, & propterea ſi aliqui DD. in medium adducantur de reſeruatione loquentes, non ſunt ad præſentem caſum trahendi. Dum enim agitur de conceſſione huiuſmodi facultatis, ſufficit generalis diſpoſitio, ad hoc vt facultati ſatisfactum videatur, etiam per ſolam & ſimplicem hæredis inſtitutionem; quod ſecus eſt,

quando agitur de reſeruatione diſponendi; vt oſtendit Menoch. *conſ.*210. *num.*67. † Conceſſio enim facultatis diſponendi facta Clericis de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, facit vt bona illa eodem iure cenſeantur, quo bona patrimonialia Clericorum, & per conſequens bona iſta ad hæredes & ſucceſſores ab inteſtato tranſeunt, ſicut & bona Clericorum patrimonialia: vt bene explicat Menoch. *dicto conſ.* 210. *num.*67.

7 Et ſanè ſi quæ adeſſe poſſet dubitatio, illa tolleretur ex amplitudine & generalitate verborum dictæ conceſſionis, ſeu tranſactionis confirmatæ per ſummos Pontifices, in qua datur Clericis facultas *teſtandi, diſponendi, donandi & erogandi liberè & licitè*. Quia verbum *Diſponendi*, debet aliquid amplius operari quàm verbum *Teſtandi*: quia illa verborum geminatio, enixam oſtendit concedentis voluntatem; nullum enim debet eſſe in conceſſione verbum ſuperfluum & ſine virtute operandi: *l. item veniunt, §. aptandu, ff. de petit. hæredit.* Crauet. *conſ.* 20. *n.*9. cum aliis vulgatis. Accedit dictio illa *liberè*, quæ auget ſignificationem, & tollit omne impedimentum: Surd. *deciſ.*272. *n.*15. *& ſequent. & n.*29. *verſic. Reſpondeo.* vbi dicit quod dictio *liberè*, extendit ſignificationem verbi *diſponere*, & trahit ad improprium ſignificatum, & ad ſucceſſionem ab inteſtato: Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.*593 *num.*40. Vnde hoc caſu per generalem hæredis inſtitutionem, cenſetur quis vſus fuiſſe facultate diſponendi ſibi conceſſa, & eadem ratione per tacitam & præſumptam diſpoſitionem tranſmiſiſſe ad ſucceſſores ab inteſtato: Rot. *deciſ.* 419. *num.*4. *verſic. Ratio eſt part.*3. *recent.* vbi probat illud ad hæredes ab inteſtato tranſire, quod comprehenditur in generalis hæredis inſtitutione.

8 Verum ſupereſſe videtur aliquis ſcrupulus, quia iuxta ſuperius adducta procedunt in diſpoſitione facta per eum, qui dominus erat bonorum, de quibus diſpoſitio fit: nos autem agimus de iis, qui ſolum bonorum vſum habent, quales ſunt Clerici morientes: iuxta Gloſſ. *in cap. cum olim, de rerum permut.* & in *cap. quia nos, de teſtament.* Redoan. *de ſpol. Cleric. quæſt.*9. *n.*12.

Ideo in Clerico, qui non eſt dominus, videtur requiri ſpecialis & expreſſa diſpoſitio, adeo vt non videatur ſufficere impropria per dimiſſionem factam ſucceſſoribus ab inteſtato: Gratian. *diſcept. forenſ. c.*50 *num.*22.

9 Sed ad hoc reſpondetur primò, non adeò certam eſſe illam Gratiani doctrinam, cùm eam ſibi non placere aſſerat Cancer. *lib.*1. *variar. reſolut. cap.*2. *num.*112.

10 Secundò reſpondetur, allegata in contrarium procedere, quando agitur de reſeruatione, nos autem agimus de conceſſione facultatis diſponendi: quæ duo maximè inter ſe differre *ſuprà* oſtendimus. Qui enim eſt dominus, reſeruando in donatione, reſeruat quod iam ſuum eſt, & quod penes ſe habet: ille vero qui nudum habet vſum, iſti tamen diſponendi conceditur facultas, acquirit ius perinde ac ſi eſſet dominus, & ex vſuario efficitur dominus & proprietarius: Menoch. *conſ.*1150. *numero* 22. Rot. *deciſ.*771. *numer.*1. *par.*2. *recent.* & ſic ceſſat obiectio, quia per facultatem teſtandi Clerici non ſunt amplius vſuarij, ſed domini bonorum.

11 Multum etiam conferunt verba tranſactionum, & confirmationum generalia: ſi enim reſpiciantur verba tranſactionis prædictæ, conſtabit, illam fuiſſe factam ſuper eo, quod Clerici in ciuitate Auenionenſi & Comitatu Venaiſſino exiſtentes prætendebant ſe eſſe in poſſeſſione diſponendi quouis modo, & ad eorum nutum & voluntatem, tam inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, etiam per viam ſucceſſionis ab inteſtato, de quibuſcumque bonis ſuis, etiam ex fructibus ſuorum beneficiorum, aut intuitu Eccleſiæ acquiſitis, abſque alicuius Superioris licentia beneplacito vel conſenſu: in qua quaſi poſſeſſione turbabantur per Officiales Cameræ, quamuis eorum poſſeſſio eſſet immemorialis, & pro manutentione dictæ poſſeſſionis lis erat introducta, ſuper qua deuentum fuit ad concordiam, vnà cum tunc exiſtente Legato & Officialibus Cameræ: in qua non ſolum data fuit perſonis de dicto Clero, & eorum ſucceſſoribus pro tempore, & perpetuis futuris temporibus, facultas de dictis bonis diſponendi ad libitum; verùm etiam dicti Officiales Cameræ renunciarunt liti & cauſæ, & ceſſerunt in fauorem dictorum de Clero, & particularium, omnia iura & actiones dicto Domino Cardinali Legato & Fiſco competentes, dictique Clerici in eorum poſſeſſione manutenti, tam quoad bona acquiſita, quàm acquirenda; atque ita cum dicta poſſeſſio allegaretur etiam quoad tranſmiſsionem annorum ad ſucceſſores ab inteſtato, ſequitur hoc tacitæ ſeu præſumptæ diſpoſitionis genus in fauorem Clericorum comprehendi. † Quia proœmij verba denotant mentem, rationem, & cauſam finalem tranſactionis & conceſſionis: Ludouiſ. *deciſ.*531. *numero* 5. Rot. *deciſ.*149. *numero* 3. *part.*6. *recent.* per text. *in l.*1. *ff. ad Macedon. & l. fin.* vbi Bart. *ff. de hæred. inſtituend.* ſtante potiſsimùm renunciatione litis, quæ vertebatur ſuper facultate tranſmittendi bona ad ſucceſſores ab inteſtato, & ceſsione iurium facta per Officiales Cameræ in fauorem Clericorum Auenionenſium, interuenientibus plurium ſummorum Pontificum confirmationibus. 12

Si verò inſpiciantur verba confirmationis factæ per ſummum Pontificem Clementem VIII. conſtabit non ſolum in ea tractari de diſpoſitione per Clericos facienda de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis; ſed etiam de totali excluſione ſpolij Cameralis, nec non etiam de confirmatione prædictæ tranſactionis: ita quod nullo vnquam tempore ius ſpolij Cameræ competere poſsit aduerſus Clericos, aut ipſorum hæredes & ſucceſſores, idque in executionem dictarum bullarum Iulij III. & Pij V. prohibentium quamcumque ſpoliorum exactionem Et ſic per dictam Clementis VIII. confirmationem, Camera penitus excluſa remanet ab omni & quacunque ſpoliorum exactione.

Denique ſi attendantur verba epiſtolæ Eminentiſsimi Domini mei Cardinalis Barberini, nepotis ſanctiſsimi D. N. Vrbani VIII. dum in humanis ageret: quamuis in illa epiſtola ſimplex mentio fiat diſpoſitionis Clericorum abſque ſupradictis ampliſsimis clauſulis; in ea tamen adiiciuntur verba generalia, omnem caſum comprehendentia. Poſtquam enim dictum fuit, quod Clerici non moleſtentur ſuper bonis, de quibus diſpoſuerint, ſubiiciuntur verba ſequentia, *ma ſi continui d' oſſeruare il modo che ſi è tenuto auanti la publicatione di detta bolla:* † Quæ verba inducunt nouam diſpoſitionem, & augent præcedentem ordinationem, propter vim & naturam illius dictionis, *ſed*; quæ eſt aduerſatiua, & diuerſum caſum ac diuerſum ius importat:

importat Caſtill. *controuerſ. lib. 2. cap. 4. n. 95.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 22. n. 18.* & ego notaui *in quæſt. ciuil. lib. c. 47. n. 2.*

Denique ſi attendamus verba confirmationis Vrbani VIII. apparebit in illa expreſſam fieri mentionem illius clauſulæ contentæ in præfata Epiſtola, *ſed is qui deſuper antea obſeruatus fuerat modus, de cætero ſeruetur.* Prætetea per dictum Vrbanum ſummum Pontificem, omnia alia per Clementem VIII. conceſſa confirmantur, cum inhibitionibus de contrauenïendo conceſſis ad inſtantiam dictorum Eccleſiaſticorum, aut hæredum & ſucceſſorum ipſorum, ſeu ab eis cauſam habentium:
14 † quod nomen *ſucceſſorum*, propriè comprehendit ſucceſſores ſanguinis: Menoch. *lib. 4. præſumpt. 89. num. 57. & conſ. 958. numero 11.* & ſic ſummus Pontifex habuit etiam reſpectum ad ſucceſſores ab inteſtato.

Cum igitur per tranſactionem conuentum fuerit, nullum amplius locum fore ſpolio; & ius ſuper eo, ſi quod Cameræ competeret, fuerit ſiue reſeruatione tranſlatum in Eccleſiaſticos præſentis Status, dictáque renunciatio & tranſlatio per plures Romanos Pontifices confirmata, dictique Clerici fuerint in pacifica & immemoriali poſſeſſione impediendi ſpolia, & ita obſeruari obtinuerint prout antea fuerat factum, & obſeruatum; & generaliter ſummi Pontifices nullum in his partibus fieri ſpolium decreuerint; ſequitur Eccleſiaſticos prædictos in ſua quaſi poſſeſſione manutenendus, & quatenus opus eſt conſeruandos, etiam quoad ſucceſſiones ipſorum ab inteſtato; qui, vt dictum eſt, ex tacita & præſumpta diſpoſitione ſuccedere dicuntur. Et ita fuit obſeruatum. Quamuis hæredes Canonici coacti fuerint componere cum Camera propter alias cauſas, quas hîc referre nec opus eſt, nec ob honorem quarundam perſonarum expedit.

CAPVT CLIV.

De nullitate matrimonij celebrati ſine aſſiſtentia proprij Parochi, & ſic contra formam ſacri Concilij Tridentini, in vim licentiæ à Parocho datæ minus legitimæ, & cum expreſſione incerta & dubia perſonæ contracturæ: & de licentia à Parocho per dolum extorta. Appellatione perſonæ Nobilis & militaris, non comprehendi Duces exercitus, & perſonas in altiori Dignitatis gradu conſtitutas. Et de variis circunſtantiis matrimonium meticuloſum & clandeſtinum inferentibus.

SVMMARIVM.

1. *Licentia conceſſio ſtrictam admittit interpretationem, & regulari debet ſecundum mentem & intentionem concedentis.*
2. *Licentia à proprio Parocho alicui Sacerdoti conceſſa ad coniungendas aliquas perſonas matrimonio, ſi nulla fuerit, ipſum quoque matrimonium vitio nullitatis laborabit.*
3. *Sub nomine* Nobilium, *Comites, Marchiones, & Principes non continentur in odioſis, ſecus tamen in fauorabilibus.*

4. *Principes ſunt ſpeciali nota digni, nec ſimplici* Nobilium *appellatione continentur.*
5. *In diſpenſationibus fit diuerſa denominatio Nobilium, & Magnatum, ſeu Illuſtrium perſonarum.*
6. *Epiſcopus non venit appellatione* Dignitatis*, cùm ſit culmen Dignitatum.*
8. *Militia Generales Præfecti non comprehenduntur ſub nomine* militum*, cùm ſint capita militum.*
8. *Inter milites, & perſonas militares, quæ ſit differentia.*
9. *Epiſcopi ſunt ſpeciali nota digni, nec in generali diſpoſitione continentur.*
10. *Officialium appellatione, non continentur Anciani.*
11. *Conſtituti in excelſa Dignitate non comprehenduntur in generali diſpoſitione, ſi in ea non fiat illorum ſpecialis mentio.*
12. *Licentia generalis non comprehendit perſonas, quarum expreſſio difficiliorem reddidiſſet conceſſionem.*
13. *Dum diſceptatur de nullitate matrimonij, multùm debent adminicula conſiderari.*
14. *Matrimonium nullis præcedentibus proclamationibus fuiſſe celebratum, de iure non reddit illud nullum; deſeruit tamen pro adminiculo nullitatis.*
15. *Inæqualitas conditionis perſonarum deſeruit pro adminiculo nullitatis matrimonij.*
15. *Clandeſtinitas matrimonij probatur, ſi excluſi fuerint data opera affines, & amici partium; & res ſecretò acta ſit.*
17. *Ex quibus coniecturis metus in matrimonio arguatur.*
18. *Coniectura metus probantur ex circunſtantiis veluti ex conditionis perſonarum inæqualitate*
    Item ex domeſticorum excluſione: num. 19.
    Et ex eo quod ſecretò contractum fuit in domo ipſius mulieris: num. 20.
    Item ſi clam, & feſtinanter: num. 21.
    Item ſi ianuis clauſis: num. 22.
    Item propter inueriſimilitudinem: num. 23.
    Et ex magna rerum iactura proueniente ex illo matrimonio: num. 24.
25. *Principes, Duces, & Pares Franciæ non poſſunt ex conſuetudine regni contrahere matrimonia ſine aſſenſu Regis.*
26. *Ratificatio ſubſequuta matrimonij, illud reddit validum vt ex nunc, & ideo requirit omnes ſolemnitates requiſitas dum illud ab initio contractum fuit.*
27. *Licentia ad matrimonium contrahendum data à Parocho per fraudem, & dolum, perinde eſt ac ſi datum non fuerit.*
28. *Parochi licentia generalis, & incerta, aut dubia, ad matrimonium contrahendum conceſſa, in quibus caſibus non ſuffragetur.*
29. *Diuerſitas perſonarum & graduum, diuerſitatem conceſſionis arguit.*
30. *Diſpoſitio generalis non comprehendit niſi nominatos, quando agitur de commiſſione, vel delegatione.*
31. *Licentia Parochi data alicui vt aſſiſtat matrimonio, debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita.*
32. *Dimiſſio ſpatij vacui in charta, conſenſum excludit.*
33. *Suppreſſio nominis perſonæ contracturæ, & immutatio qualitatis in conceſſione ſeu licentia, producit errorem in cauſa finali illius conceſſionis.*
34. *Cauſa impulſiua, vel finalis, ex quibus dignoſcatur.*

35. *Dum dubitatur vtrùm cauſa ſit impulſiua, vel finalis, ad iudicis arbitrium recurrendum eſt.*
36. *Licentia per Parochum alteri Sacerdoti conceſſa debet pro illius validitate procedere matrimonium.*
37. *Scriptura redditur ſuſpecta ex ordinis præpoſteratione.*
38. *Scriptura alterius, quàm Notarij (cum teſtibus) manu conſcripta non probat in præiudicium tertij, quoad prioritatem temporis.*
39. *Matrimonium mutuo conſenſu celebratum iuxta formam in diſpenſatione præſcriptam, eſt validum.*
40. *Matrimonium pendet ex mutuo coniugum conſenſu, vel verbis expreſſo, vel per actus exteriores demonſtrato.*
41. *Denunciationum defectus non reddit matrimonium nullum.*
42. *Annotationis in libro Parochi defectus non eſt ſubſtantialis.*
43. *Matrimonij probatio non requirit ſcripturam, ſed per teſtes fieri poteſt.*
44. *Præſentia Epiſcopi etiam caſualis & fortuita ſupplet defectum aſſiſtentiæ proprij Parochi in matrimonio.*
45. *Exemptio capellæ Ducalis, non comprehendit curam animarum.*
46. *Exemptio generaliter conceſſa non liberat à ſubiectione quoad Sacramentorum adminiſtrationem.*
47. *Parochus in ſubditos extra propriam diœceſim habet ius adminiſtrandi ſacramenta.*
48. *Metus non probatur per teſtes nulliter examinatos, domeſticos, &c.*
49. *Metus generica probatio non releuat.*
50. *Parentibus licitum eſt liberos inuitare ad matrimonium ſuaſionibus.*
51. *Teſtis diſponens de metu non ſufficit ſi deponat tantum de propria credulitate.*
52. *Metus probationes in quæſtione matrimoniali debent concludere de metu cadente in conſtantem virum.*
53. *Metus reuerentialis ſolus non ſufficit ad irritandum matrimonium.*
54. *Minæ non ſufficiunt ad probandum metum, quando pater eſt benignus erga liberos.*
55. *In probatione metus, qualitas etiam perſonæ metum patientis eſt conſideranda.*
56. *Metus non probatur per famam niſi concurrentibus requiſitis:* & num 58.
57. *Fama metus eliditur per teſtes de libera voluntate deponentes.*
59. *Actus meticuloſi debeat reſpicere tempus actus.*
60. *Leuia diſſidia, & per ſubſecutam reconciliationem ſublata, non irritant matrimonium.*
61. *Duobus teſtibus de metu deponentibus magis credi, quàm mille ſpontaneam voluntatem affirmantibus, quomodo intelligatur.*
62. *Ex quibus coniecturis excludatur præſumptio metus in matrimonio.*
63. *Præſentia Epiſcopi, vel viri Religioſi, & longa cohabitatio, & ſimiles actus poſitiui excludunt probationem metus.*
64. *Mulieris declarationi ſtandum eſt, ſi aſſeret ſe non fuiſſe per metum inductam ad matrimonium.*

PArochus cuiuſdam Eccleſiæ, in qua viget ſtricta ſacri Concilij Tridentini obſeruantia, conceſſit alteri Presbytero licentiam aſſiſtendi cuidam matrimonio, his verbis: *Infra ſcriptus Plebanus concedit R. D. N. licentiam & facultatem aſſiſtendi matrimonio cuiuſdam Nobilis fœminæ, parochianæ ſuæ, quod contractura eſt cum quodam Nobili Viro militari: quorum nomina, contracto matrimonio, in hoc albo à dicto Domino aſſiſtente deſcribentur. Datum N. die* 16. *menſis N.*

Dictus delegatus atteſtatur ſub die 30. eiuſdem menſis & anni, quod virtute ſupradictæ licentiæ, & facultatis, tum etiam authoritate ſua, qua fungitur in omnes militares in illis partibus, ſe nullum inueniſſe impedimentum, quominus dictus Dominus N. contrahere poſſet matrimonium cum Domina N. & proinde facta per ipſum diſpenſatione publicationum, matrimonio per verba de præſenti inter dictas partes adſtitiſſe, vna cum teſtibus in illa atteſtatione nominatis.

Matrimonium illud reperitur regiſtratum in libro Parochi ſub die 16. eiuſdem menſis, poſt ſcripturam annotationis alterius matrimonij in eodem libro regiſtrati, ſub data, die 29. eiuſdem menſis, & ſic præpoſtero ſcriptionis ordine. Cum autem de illius matrimonij validitate diſputaretur; Cenſui illud nullum eſſe, & inualidum. † Suppoſita in pri- 1
mis generali illa regula, Actus agentium non poſſe quidpiam operari vltra illorum mentem, & intentionem: *l. non omnis, ff. ſi cert. petatur.* præſertim dum agitur de conceſſione facta ab aliquo de rebus ab illius poteſtate dependentibus: vt in terminis de licentia alicui conceſſa, probat Mantic. *deciſ.* 267. *n.* 3. Quia limitata cauſa limitatum producit effectum: *l. in agris, ff. de acquir. rer. domin.*

Suppoſito etiam generali illo axiomate, quod licentia & commiſſio alicui data aliquid faciendi, eſt ſtricti iuris, & ſtrictam recipit interpretationem: Rot. *deciſ.* 85. *numero* 4. *part.* 6. *recent.* Cyriac. *controuerſ.* 178. *numero* 65. nec extendi debet de perſona ad perſonam: idem Cyriac. *controuerſ.* 313. *numer.* 22. *& ſequentibus*, nec etiam extenditur ad incognita, & non conſiderata: Rot. *deciſ.* 73. *numero* 19. *part.* 5. *recent.* nec ſortitur effectum vltra perſonas in ea nominatas, vel comprehen[illegible]: Rot. *deciſ.* 167. *numero* 2. *& ſequent. eadem part.* 5. *recent.* Matt. *con.* 75. *numero* 8. & 9.

Vnde ſi probetur, prædictam licentiam per Parochum alteri Sacerdoti conceſſam, non comprehendere perſonam dicti domini N. & non eam fuiſſe Parochi intentionem, vt perſona illius domini N. in licentia comprehenderetur: concludendum erit per neceſſe, matrimonium illud eſſe nullum, vtpote factum coram Sacerdote ad illud acceptandum legitimam perſonam non habente. Cùm enim Sacerdos ille qui dicto matrimonio adfuit, non haberet ex proprio capite talem poteſtatem; † ſequitur, il- 2
lum neceſſariò pro validitate actus debuiſſe habere licentiam à proprio vnius ex contrahentibus Parocho, quæ requiritur pro forma vigore ſacri Concilij Tridentini, quod in illa ciuitate obſeruabatur; *ſeſſ.* 24. *capit.* 1. *de matrim.* cuius defectu matrimonium nullum eſt omnino, vt ſæpiùs determinauit Rota, & nominatim *in Toletana Matrimonij, deciſ.* 629. *part.* 4. *recent. tom.* 3. & *deciſ.* 656. & 657. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.*

Quod autem perſona dicti Domini N. non eſſet comprehenſa in dicta licentia, ſeu commiſſione data illi Presbytero, probatur, quia in tali commiſſione datur facultas præfato Presbytero aſſiſtendi matrimonio *cuiuſdam Nobilis Viri militaris.* Quæ verba non poſſunt referri ad perſonam dicti Domini, qui nec *Viri nobilis* ſimpliciter, nec *Viri militaris*

appella

appellatione contineri poterat, propter altiſſimam illius qualitatem, quæ titulos illos honorificos ex-
3 cedebat. † Quod enim attinet ad qualitatem *Nobilis*, quamuis illa in fauorabilibus. Viros in excelſo Dignitatis gradu conſtitutos complectatur, veluti Comites, & Marchiones, Gemin. *in cap. grandi 2. num.2. de ſupplend. neglegent. prælator. in 6.* Tamen in iis quæ ſtricti iuris ſunt, & in quibus de illorum præiudicio tractari poteſt, illi non compre-
4 henduntur nomine *Nobilium*: † eodem modo quo Sereniſſimi Principes, qui aliis maioribus titulis digni ſunt: vt dicit Roch. de Curte, *in tract. de nobilitate, part.5. num.49. & 50.* Georg. Euerard. *conſil.2. n.33. vol.1.* vbi quod ſub ſimplici Nobilium appellatione, Viri Illuſtres non continentur: Mart. *conſ.7. num.43. & 44.* vbi id comprobat ex antiqua regula Cancellariæ *de expectatiuis*, in qua fit differentia inter Nobiles, & eos qui ſunt de genere Magnatum: & multo minus ſub tali nomine comprehenduntur Principes, & Duces, qui dicuntur conſtituti in Regali Dignitate, vt ibi per Mart. *num.45.* & probatur per tex. *in cap. fundamenta. §. proinde, de elect. in 6.* vbi fit ſeparata mentio Nobilium, & eorum qui ex Principibus, & ſimilibus progeniti ſunt: quod etiam aduertit Barbat. *conſ.57. num.5. vol.2.*
5 † Vnde in diſpenſationibus fieri ſolet differentia inter expreſſionem Nobilis, & illuſtris, ſeu de illuſtri genere: hoc enim de Ducibus, Comitibus, &c. intelligi ſolet, & qualitas perſonæ Illuſtris expreſſa, probanda eſt omninò, tanquam cauſa conceſſionis: Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.7. cap.2. num.120. iuncto num.115.* quia Capita non veniunt
6 ſub ſimplicibus dignitatibus; † ſicut Epiſcopus non continetur appellatione *Dignitatis*, cum ſit culmen Dignitatum, fusè Marin.Freccæ. *de feud lib.2. tit. quis dicatur Comes, n.49.*

7 Sed & is qui exercitui præeſt, non miles, ſed Magiſter militum nuncupatur: *l.1. Cod. de exhibend. reis*, ſed Clariſſimi, Nobiliſſimi, Glorioſiſſimi, & Illuſtriſſimi nomine ſolet decorari, vt probat Tiraqoell. *in tractat. de nobilitate, c. 8. n.15. & 16.*

8 Præterea, magna eſt differentia inter milites, & militares perſonas propriè enim militares perſonæ dicuntur, qui non actu, ſed habito militiam exercent: eodem planè modo quo Conſules à Viris cõſulatibus diſtinguñtur; vt bene diſtinguit, & bene aduertit Franciſc. de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg. tit.7. §.7. num.31.* vbi dicit quod perſonæ militares, non ſunt milites, quia actu militiam non exercent. Non poterat ergo Vir Excellentiſſimus ſub perſonæ militaris appellatione contineri, qui & exercitus Generalis Dux & Præfectus erat, & *Altitudinis* nomine donabatur.

9 Sicut dicimus generaliter de perſonis ſpeciali nota dignis, quæ in generali diſpoſitione minimè continentur, vt de Epiſcopis mox dictum eſt; & tradit Lup. *allegat.71. Sæpè vidi, num.7. verſ. Et quæ.* textus eſt, *in l. apud Labeonem, §. ait Prætor. ff. de iniur.* Mantic. *de tacit. conuent. lib.3. tit.2 n.40.*

10 Similiter appellatione Officialium, non continentur Antiani, vt dicit Ioann. de Anan. *conſil.7. verſic. nec poteſt dici.* Rationem reddens, quia diſpoſitio loquens ſimpliciter, non comprehendit maiora expreſſis; & nominatim quando agitur de Epiſcopis, vel Archiepiſcopis, qui ſpeciali nota digni ſunt: Ioann. de Selua *de benefic. p. 1. q.3. n.12.* Barboſ. *de appell. verbor. c.51. n.4 & 5.*

11 Quod generaliter locum habet in quibuſcunque perſonis in excelſa Dignitate cõſtitutis: Gozad. *conſ. 76. n.71.* Tuſch. *lit. N. concl.68. n.20. & 64.*

Et ſanè in quacunque conceſſione licentiæ, non 12
continentur perſonæ, quæ ſi ſpecialiter deſignatæ fuiſſent, licentia data non fuiſſet, aut ſaltem difficilior fuiſſet conceſſio: Federic. de Sen. *conſ.129. n.2.* Certum eſt autem quod ſi concedens licentiam, notitiam habuiſſet perſonæ, quæ contractura erat, licentiam non dediſſet, aut ad illam concedendam ſe difficiliorem reddidiſſet: Tuſch. *littera N. concl.68. num.7.*

His ſic ſtantibus, concluſum fuit, matrimonium ex defectu aſſiſtentiæ proprij Parochi, aut alterius ab eo legitimum mandatum habenti, nullum eſſe, propter expreſſam dicti Concilij Tridentini conſtitutionem, cùm licentia illa perſonam Sereniſſimæ perſonæ minimè contineret.

Addebantur plurima alia adminicula in facto al- 13
legata, ex quibus illius matrimonij nullitas arguebatur, aut ſaltem confirmabatur, cùm in quæſtione nullitatis matrimonij, multùm conferant adminicula, vt aduertit D.Ludouic. Bell. *conſ.224. n.10.* Giouagnon *concil.67. n.39. & 40. volum.1.*

Inter adminicula primum locum obtinet clan- 14
deſtinitas, quia matrimonium factum fuit nullis præcedentibus denunciationibus, quarum defectus licet ex diſpoſitione Concilij non præiudicet omnino validitati matrimonij, tamen inſeruit pro adminiculo: cùm matrimonia clandeſtina quædam ſint valida, alia verò inualida: Ceual. *comm. contra commun. quæſt.5. num.8. & ſequentib.* Gratian. *diſcept. forenſ.83. num.17.* Quia licet opinio, quam ſequitur Cæphal. *conſ.421. lib.3.* Menoch. *conſ.69. lib.1.* & alij quos refert Gratian. *dicto cap.83. num.6.* non ſit vera, ad effectum, vt matrimonium declaretur nullum, ob non factas denunciationes, negari tamen non poteſt, quin ſaltem ex tali defectu oriatur adminiculum nullitatis matrimonij: vt conſiderat D. Ludouic. Bell. *conſil.224. num.10.* & Giouagn. *conſ.67. num. 40. lib.1.*

Conſiderabatur etiam præſuppoſita perſonarum 15
inæqualitas, quæ facit adminiculum ad nullitatem: vt probat D.Bellus *dicto conſ.224. num.10* & Giouagnon. *dicto conſil.67. num.40.*

Tertiò, quia ad hoc vt matrimonium non dica- 16
tur clandeſtinum, oportet vt illud factum fuerit in facie Eccleſiæ, præſentibus pluribus conſanguineis, & nemine ſerioſè excluſo, & quod agatur inter perſonas conditione pares: Rot. *deciſ.273. n.29. part.6. recent.* Iſtud autem matrimonium celebratum fuerat ſecretè, nullis præſentibus amicis, nec affinibus aut domeſticis Viri, illiſque data opera excluſis; & ſic clandeſtinitatis præſumptio reſultabat: Rot. apud Giouagnon *dicto conſ.67. num.64.* repetita apud Burat. *deciſ.86. num.19.* vbi de excluſione famulorum.

Quartò, quia vltra clandeſtinitatem multæ me- 17
tus coniecturæ concurrebant. Iſte enim Vir inſignis in vigeſimoquinto ſuæ ætatis anno, tunc conſtitutus, à patria profugus, ob inimicorum perſecutiones, & in remotis regionibus, tanquam in refugio conſtitutus, ideo vt magno in diſcrimine futuros fuiſſet, ſi tale matrimonium recuſaſſet: quibus
ſic ſtantibus, † & concurrente allegata partium 18
contrahentium inæqualitate, non leuis oritur metus præſumptio: Giouagnon. *dicto conſil.67. n.11 lib.1.* Menoch. *lib.3 præſumpt.4. n.16.*

Rurſus metus præſumptio reſultat ex domeſti- 19
corum excluſione, & ex matrimonij celebratione, ſolis mulieris affinibus interuenientibus: Burat. *deciſion.86. numero 19.* Serapbin. *deciſ.859. numero 7.*

20 Item, quia contractum fuit in domo ipſius mulieris: vt per Burat. *dicta deciſ.*86. *num.*1. ſed hæc coniectura apud nos non ſubſiſteret, cùm ferè omnia mattimonia in domo mulieris ſoleant celebrari.

21 Item, quia contractom fuit clam,& feſtinanter: Burat. *dicta deciſ.*86. *num.*18. Rot. *deciſ* 643. *n.*20. *par.* 1. *recent.*

22 Item, quia ianuis clanſis: Ludouiſ. *deciſ.*326. *num.*37.

23 Præterea metus in matrimonio colligitur ex inueriſimilitudine, vt per Burat. *dicta deciſ.*86. *n.*16.

24 † Quæ vel ex eo maximè oriebatur io caſu propoſito; quia Vir iſte Eximius habebat prouentus Eccleſiaſticos excedentes annuos reditus quadrigentatum millium librarum, quos non ita dimiſiſſet, niſi priùs vel per reſignationem, vel alio modo ſibi præcauiſſet: quod in ſimili caſu ponderauit Rot. *deciſ.*643. *numero.*19. *part.* 1. *recent.* Burat. *deciſ.*86. *num.*15. *verſ. ſed aliam.* quæ eſt repetita *dicta de-*

25 *ciſ.*643. † & vltra iactutam illorum tedituum, concorrebat indignatio Regis. & contraoentiq mandatotom ipſius; cum talis ſit conſuetudo & obſeruaotia in Gallia, vt non poſſint perſonæ illius conditionis matrimonium ſine Regis beneplacito & conſenſu contrahere: quod in Gallia Notorium eſt, adeo vt non ſit veriſimile Generoſiſſimum hunc Virum, ſi plenam habuiſſet libertatem, matrimoniom illud ſic contracturum fuiſſe.

26 Neque per cohabitationem coniugum metus purgari potuit, tum quia ſemper durauit eadem cauſa metus, tum etiam quia vltra metum aliæ concurrebant nullitates, de quibus ſupra actum eſt: ideo ad ratificationis validitatem requirebatur reiteratio ſolemnitatum iuris, & Concilij, quia ratificatio non operatur vt ex tunc, ſed vt ex nunc, & perinde eſt ac ſi matrimonium numquam contractum fuiſſet: Lodouiſ. *deciſ.*395. *per totam.*

27 Præmiſſis accedit, quod licèt inter DD. diſputatum fuerit, vtrum licentia contrahendi, à Parocho per dolum obtenta, noceat validitati matrimonij; omnes tamen conueniont quod ſi licentia obtenta fuerit cum expreſſione eorum, quæ non ita ſe habebant, circa ea quæ concernunt ſubſtantialia, & cauſam finalem conceſſionis, matrimonium redditur inualidum; Sanch. *lib* 3. *diſput.*39. *num.*53. *in tract. de matrimon.* Guriet. *in eod. tract. cap.*69. *n.*14. & 15. Bonacin. *de matrimon. quæſt.*2. *punct.* 8. *n.*27. Barboſ. *de offic. Epiſcop. allegat.*32. *n.*133.

28 Vt autem de mala expreſſione circa ſubſtantialia in caſu propoſito appareat; ſupponendum eſt, magnam eſſe differentiam inter conceſſionem quæ fit generaliter, in qua perſonæ qualitas non eſt conſiderabilis: & conceſſionem illam, quæ fit particulariter, ratione certæ perſonæ: nam quando conceſſio fit pro certa perſona, cum factum ſit vnicum, ſuper quo fit conceſſio, illud dicitur cauſa finalis conceſſionis: vt dicit Bartol. *in extrauag. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum, num.*12. & 13. Tuſch. *littera C. concluſ.*141. *num.*12 hîc autem, licet non fuerit nominata certa perſona; tamen conceſſio non dicitur generalis, nec incerta, quia non fuit facta fauore plurium: Burat. *deciſ.*192. *numero* 8. & 9. & facta eſt reſpectu perſonarum demonſtratarum per deſignationes, quæ non verificantur, immò per qualitates omnino diuerſas, & gradui Dignitatis perſonæ non conuenientes. Deficit ergo conſenſus Parochi circa perſonam matrimonio coniungendam, ratione cuius nullam habuit intentionem concedendi licentiam. Vnde cum intentio concedentis non verificetor, nullum habebit locum diſpoſitio: ex iis quæ copioſè tradit Tuſch. *littera D. concluſ.*493. & 494.

Siquidem diuerſitas perſonatum & graduum, diuerſam facit diſpoſitionem: Seraphin. *deciſ.*940. *num.*5. Et commiſſio noo capit non nominatos: Idem *deciſ.* 1100. *num.*7. † Et generale eſt, vt diſpoſitio ad certum perſonarum genus reſtricti, non capiat niſi illos, qui in ipſa oominantur, præſertim quando agitur de delegatione alicuius, quæ eſt ſtricti iuris, & ſtrictam admittit interpretationem: *c. P. & G.*40. *extr. de offic. delegat.* Faciunt tradita per Rotam, *deciſ.*8. *part.*2. *diuerſor.* & nominatim dum agitur de licentia alteri data per Parochum, ad aſſiſtendum matrimonio, quæ debet eſſe expreſſa: Sanch. *de matrimon. lib.*3. *diſp.*35. *n.*16. 29 30 31

Non parum etiam confert ad arguendum defectum conſenſus illius Parochi, inuſitatus modus dimittendi io albo nomen partium contrahentium, ſeu in charta vacua: qui modus arguit defectum conſenſus; ex Maſcard. *de probat. concluſ.* 1347. *num.*13. & 18. Rebuff. *in conſtitut. Reg. tit. de chirograph. recognit. in præfat. numero* 102. cum pluribus citatis per Gratian. *diſcept. forenſ. capite* 162. *num.*4. & 5. 32

Denique dubitari non poteſt, quin defectus conſenſus circa perſonas contraheotes, reſpiciat cauſam finalem, & non impulſiuam conceſſionis: nam licet, ſi quis rogaſſet Parochum vſurpato falſo Magnatis nomine, vt licentiam concederet talis licentia non eſſet inualida, quia preces Magnatis non ſont cauſa finalis, ſed tantùm impulſiua conceſſioois: & ſic error in perſona rogantis non redderet conceſſionem inefficacem; ex Sanch. *de matrimonio.* Gutier. & Booacin. *in locis ſuperiùs citatis*; Tameo quando ſub prætexto matrimonij inter Nobiles contrahendi, datur licentia ratione perſonæ, quæ ſupereminet, & maioribus titulis digna eſt, quarum ſumma Conditio tacetur, vt Parochus illo errore deceptus licentiam concedat, quam alioquin non eſt veriſimile ipſum fuiſſe conceſſurum; hoc caſu dicendum eſt, errorem conſiſtere in cauſa, quæ omoino cohæret diſpoſitioni, & totam diſpoſitionem reſpicit, & ad illam totaliter influit, & ſic cauſa finalis eſt: vt docet Mantic. *de tacit. & ambigu. conuent. lib.*3. *tit.*12. *num.*25. & *ſequentib.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 824. *num.*45. & 46. 33

† Cauſa enim impulſiua dicitur, quæ præbet occaſionem: finalis verò, quæ mouet principaliter diſponentem, veluti in diſpoſitionibus matrimonialibus, in quibus præcipuè perſonarum contrahentium haberi ſolet, & debet ratio; in qoas concedentis intentio præcipuè dirigitor: Conat. *lib.*1. *variar. reſol. cap.*20. *num.*2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*971. *num.*46. 34

In omnem euentom, dum quæritor vtrum cauſa ſit finalis, vel impulſiua; recurrendum eſt ad iudicis arbitrium; qui conſideratis facti circumſtantiis, conſiderabit principalem licentiæ finem fuiſſe ob ſuppoſitam æqualitatem oobilitatis, & conditionis, & ad alias rationes quæ in caſu de quo agitur mouere debeat ius dicentis arbitrium, ad iudicandum hîc defuiſſe cauſam finalem licentiæ concedendæ: quod arbitriom hac in re conſiderandum monet Socin. ſen. *in l. demonſtratio falſa, §. quod autem, num.*6. *ff. de condit. & demonſtrat.* quem ſequitur Rota *deciſ.*589. *n.*3. *p.* 1. *diuerſor.* 35

Vltimo loco aduertendum fuit, quod non conſtabat, vtrum licentia præcederet contractum matrimonij, cùm tameo certum ſit illam præcedere 36
debuiſſe:

debuiſſe: Menoch. *conſ.* 188. *num.* 8. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 55. *n.* 17. Barboſ. *de Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 126. *&* 129. & in ſimili Rot. *deciſ.* 167. *num.* 9. *part.* 2. *recent.*

37 Non autem probatur præceſſiſſe ex libro Parochi: cùm nota horus matrimonij ſcripta fuerit manu alterius quàm Parochi, ſeo eius ſubſtituti, & cum præpoſteratione temporis & ordinis, quæ ſcripturam reddit ſuſpectam: ex Cyriac. *controuerſ.* 165.
38 *num.* 3. † Maximè quia dum agitur de probanda temporis anterioritate, talis ſcriptura non probat in præiudicium tertij, vt per Rotam *deciſ.* 750. *n.* 8. *part.* 1. *diuerſ.* licèt *ibidem* concludatur pro validitate licentiæ, & matrimonij, propter alias rationes quæ in caſu iſto non concurrunt: & nominatim ſuſpicio ſcripturæ factæ in libro Parochi propter præpoſterationem ordinis, & nomen partium contrahentium in vacua charta relictum, & alia multa quæ in caſu illius deciſionis non concurrebant. Et ita Ego, & multi inſignes Viri, tam Theologi, quàm Iuriſconſulti concluſimus hîc, & Romæ, pro nullitate illius matrimonij.

DECISIO S.

ROTÆ ROMANÆ

Coram R. P. D.

ALBERGATO.

IN CAVSA

Tullen. Matrimonij.

Mercurij 15. *Ianuarij* 1653.

SVMMORVM Pontificum monitis, & aliorum Principum ſuaſionibus indulgens bo. mc. Henricus II. Lotharingiæ, & Barri Dux Sereniſſimam D. Nicoleam ipſius filiam primogenitam Lodouico Guiſio ſponſam, ad tollenda diſſidia, quæ inde ex futura Ducatuum ſucceſſione excitari poterant, nuptui tradere promiſit Sereniſſimo D. Duci Carolo, Franciſci Principis Vallemontani ſui fratris filio primogenito, & dotali deſuper cõfecto Inſtrumento, vices Parochi gerente Patre Dominico Ordinis Diſcalceatorum viro eximiæ pietatis, de mandato fel. record. Pauli V. & Greg. XV in illis partibus ad hunc effectum degente, fuit inter eoſdem, adſtantibus Sereniſſimis vtriuſque Parentibus, multiſque Principibus ſanguine coniunctis, cum nobiliori Procerum caterua contractum die 22. Maij 1621. per verba de præſenti matrimonium, quod hilari Ciuium, populique plauſu exceptum, in feſto Sanctiſſimæ Trinitatis proximo, præuia diſpenſatione Apoſtolica repetitum, ac denuo in Capella Ducali à Reuerendiſſimo Epiſcopo Tullen. ſolemnizatum fuit; & licet illud per ſubſequutam quoque copulam conſummatum, ex indiuidua vitæ conſuetudine vſque ad nouiſſima Lotharingiæ bella, ac poſtmodum ex litteris, aliiſque actibus maritalem affectum redolentibus videretur à Domino Duce Carolo comprobatum; ipſe tamen de anno 1646. varias cauſas deducendo, & præcipuè metum ſibi à Patre incuſſum, dedit de nullitate matrimonij, & eius validitatem tuente D. Duciſſa Nicolea; ad probandum incumbentia, fuerunt vigore remiſſoriæ vtrique ab hoc Sacro Tribunali conceſſæ, hinc inde plures examinati teſtes, quorum depoſitionibus hodie diligenter excuſſis, & maturè conſideratis, Domini vnanimiter cenſuerunt conſtare de validitate matrimonij; † quandoquidem 39
ſeruata forma tàm in diſpenſatione Apoſtolica, quã in Sacro Concilio Tridentino præſcripta *ſeſſ.* 24. *cap.* 1 *de reform. matr.* apparet celebratum, ac initum mutuo amborum coniugum interueniente conſenſu, ex quo proinde validum cenſeri debet, ad text. *in cap. ſufficiat*, 27. *quæſt.* 2. *cap. ſi inter virum, cap. cum apud, cap. tua de ſponſalibus, cap. licet, de ſponſ. duorum* Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſput.* 18. *num.* 25. Rot. coram Buratto *deciſ.* 713. *deciſ.* 895. *per tot. & deciſ.* 197. *part.* 4. *deciſ.* 130. *num.* 15. *part.* 6.
recent. † Matrimonium enim à conſenſu in totum 40
dependet, ab eoque ſeu verbis, vel ſignis exterioribus expreſſo formam recipit: D. Thom. *in* 4. *ſent. diſt* 26. *quæſt.* 2. *art.* 1. & ex eo notat Suar. *ad* 3. *part. tom.* 3. *de Sacram. diſp.* 2. *ſect.* 1. Paludan. *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 4. Card. Bellarm. *de Sacram. matr. lib.* 1. *controuerſ.* 2. *cap.* 6. Caſtropal. *oper. moral. part.* 5. *diſp.* 2. *punct.* 3. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 124. *num.* 1. *&* 2. *part.* 7. *rec. & in Neapolitana matrimonij* 1. *Iunij* 1650. *in princip. coram Reuerendiſſimo D. meo Terraconen. confirmata* 13. *Maij* 1651. *coram Eminentiſſ. D. Card. Cerrado.*

Nec vrget quod omiſſis ſolitis denunciationi- 41
bus fuerit contractum, nec in libro Parochi legatur deſcriptum, quia ad vtrumque facilis patet reſponſio; Denunciationes enim in indulto diſpenſationis expreſsè remittuntur; & cùm non ſint de ſubſtantia, ſed ad bene eſſe, earum defectus matrimonium non irritat, vt ſæpiùs cenſuit Sac. Conc. Congregatio, & tradunt Hond. *conſ.* 72. *num.* 13. *lib.* 2. Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.* 5. *num.* 3. Gratian. *diſcept.* 83. *num.* 7. Nauar. *in manual. cap.* 22. *ſub num.* 70. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 32. *num.* 1. Rot. coram Seraph. *deciſ.* 1099. *num.* 4. coram Caual. *deciſ.* 444. *num.* 3. coram Buratto *deciſ.* 530. *num.* 15. *in recent. deciſ.* 71. *num.* 11. *part.* 1. *deciſ.* 390. *num.* 5. *part.* 2. *deciſ.* 430. *num.* 11. *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 493. *num.* 16. *part.* 5. *deciſ.* 273. *num.* 31. *part.* 6. *in Valentina illegitimitatis*, 16. *Martij* 1612. *coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio X. & in Bononien. fideicommiſſi Bartholomæi de Bologninis*, 12. *Maij* 1645. §. *nec quicquam, coram Reuerendiſſ. Terracinen.*
† prout nec omiſſa illius adnotatio quicquam fa- 42
cit, nam licèt ob huiuſmodi incuriam Parochus incurrat culpam lethalem, Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.* 15. *num.* 22. Barboſ. *de off. & poteſt. Paroch. cap.* 7. *num.* 8. *& de offic. & poteſt. Epiſc. d. alleg.* 32. *n.* 174. non tamen exinde aliquod partibus reſidiat præiudicium, quæ non prohibentur aliis documentis matrimonium iuſtificare: Gratian. *diſcept.* 653. *num.* 63. & fuit dictum *in Faventina Caſtrorum* 3. *Iulij* 1651. §. *nec refragantur, coram Reuerendiſſ. Domino meo Decano.* † vel teſtium depoſitionibus, vt hic. il- 43
lud probate *c. ſuper eo, el.* 2. vbi Abb. *de teſtib.* Sanch. *de matrim. lib* 3. *diſput.* 41. *num.* 1. & firmat Dec. *conſ.* 163. Socin. Iun. *conſ.* 31. *num.* 5. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 93. *num.* 4. *vol.* 3. Rot. *deciſ.* 26. *per totum, part.* 1. *diuerſ. deciſ.* 772. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* coram Verall. *deciſ.* 205. *part.* 1. coram Seraph. *deciſ.* 1099 *num.* 2. coram Buratt. *deciſ.* 142. *num.* 1. *deciſ.* 530. *in princip. cum aliis, in dicta Neapolitana Matrimonij*, 13. *Maij* 1651. *coram Eminentiſſim. Domino Card. Cerrado,*

Digitized by Google

Corrado, & *in Bononien. ſideicommiſſi Bartholomæi
de Bolognnis*, 5. *Iunij eiuſdem anni coram Eminentiſſ.
D.Card. Ottbobono.*

44 Minus officit, quod mattimonij ſolemnia non
à ptoprio Parocho, ſed à Duinino Epiſcopo Tul-
leñ. peracta fuerint: quia illius præſentia, de qua
deponunt plures reſtes, omnem (ſi quis adeſſet) ſup-
plet defectum, etiamſi foret caſualis, & fortuita:
Giouagn. *conſ.*59. *num.*11. *lib.*1. Boſſ. *de matrim. c.* 3.
*num.*6. Guttier. *eod. tract. cap.*69. *num.*10. Sanch.
*vbi ſuprà d.lib.*3. *diſput.*39. *num.*11. Bonac. *de Sa-
cram. matrim. quæſt.*2. *punct.*8. *num.*18. Cenal. *comm.
contr. quæſt.*604. *num.*66: Barboſ. *de offic. & poteſt.
Paroch. part.*5. *c.*21. *num.*50. *de offic. & poteſt. Epiſc.
d. allegat.*35. *num.*88. Rot. coram Seraph. *d. deciſ.*
1099. *ſub num.*5. coram Buratto *deciſ.*713. *num.*10.
*deciſ.*154. *num.* 17. *part.*7. *recent.* & *in Vlixbonen. ma-
trimonij* 16. *Nouembris* 1622. *coram bo. me. Patriar-
cha Manzanedo*, Ceſſatque difficultas, quia Ordi-
narius, vti Parochus Parochorum, quemadmodum
animaduertit deciſio ſoper remiſſoria edita 26. *Ia-
nuarij* 1648. *coram Reuerendiſſ. Terracinen.* ritè potuit
huiuſmodi munus obire iuxta diſpoſitionem Sacr.
Concilij Tridentini *d. ſeſſ.*24. *cap.*1. *de reform.* Sanch.
de matrim. lib 3. *diſp.*28. *num.*1. Ponc. *eodem tract.
lib.*5. *cap.*10. *num.*5. Boſſ. *vbi ſuprà cap* 4 §. 18. *n.*49.
Layman. *lib.*5. *tract.*10. *part.*2. *cap.*4. *num.*5. *verſ.
adde* 3. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap.*15 §. 10.
*num.*2. Barboſ. *eodem tract. d. allegat.*32 *num.*117.
45 & *de iur. Eccleſ. vniu. lib.*1. *cap.*27. *num.*89. † Eſto
quod Capella Ducalis ab eius iuriſdictione dica-
tur exempta, exemptio enim, vt patet ex lectura
Præpoſitos, Canonicos, & bona eiuſdem Eccleſiæ
duntaxat reſpicit, non autem comprehendit curam
animarum, nec Populum ſub ea degentem, ad text.
in cap. cum Capella, verſ. quocirca, de priuil. Lap. *alleg.*
139. *num.*13. Tambur. *de iur. Abb. diſp.*15. *quæſt.*7.
*num.*54. Cokier. *de iuriſd. in exemp. part.*1. *qu.*13.
*num.*4. Lotter. *de re benef. lib.*1. *quæſt.*24. *num.*112.
*cum ſeqq. & ſignanter num.*118. Rot. coram Seraph.
*deciſ.*1058. *num* 6. coram Penia *deciſ* 462. *num.*13.
*in recent. deciſ.*314. *num.*6. *part.*1. & *in Roſſanen.
exemptionis* 7. *Iunij* 1641. *coram Reuerendiſſimo Sa-*
46 *lamantino*, † & illa etiam de iure communi liberat
tantùm à lege Diœceſana, quæ conſiſtit in recipien-
do cathedratico, decimis, & ſimilibus, non autem
à lege iuriſdictionis circa ſubminiſtrationem Sa-
cramentorum verſantis, Coxier. *vbi ſuprà part.*1.
*quæſt.*15 *num.*1. & *part.*5. *qu.*45. *num.*17. Bellincin.
47 *de Charit. ſubſid. quæſt.*58. & 59. † quæ propterea
in ſubditos extra propriam quoque Diœceſim exer-
ceri poteſt, Bonac. *de Sacram. matrimon. d. quæſt.*5.
*punct.*8. *num.*13 & 14. Coninck. *eodem tract. diſp.*
57. *num.*22. Sanch. *d. lib.*3. *diſp.*19. *num.*19. cum
aliis congeſtis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop.
citata allegat.*32. *num* 95. *de offic. & poteſt Parochi
part.*2. *cap.*21. *num.*58.

48 His ità conſtitutis, & validitatem matrimonij
præferentibus, non obſtat metus ad illud infrin-
gendum deductus; quia non probatur ex teſtibus
ad inſtantiam D Ducis Caroli examinatis; nam ferè
omnes ſunt eius domeſtici, famuli, vel in ipſius
Caſtris merentes: ad text. *in cap. ex litteris, de teſtib.
l.*5. *Cod. eodem*, Alex *conſ.*150. *num.*14. *lib.*5 Rom.
*conſ.*29. *num.*5. *lib* 5. Menoch. *conſ.*714. *n.*25. Farin.
*de teſtib. quæſt.*55. *num.*1. & *ſeqq.* Rot. coram Buratto
*deciſ.*553. *num.*7. coram Duran. *deciſ.*148. *num* 5.
*in recent. deciſ.*156. *num.*8. *part.*6. & *in Regien. Iuriſ-
patronatus* 18. *Martij* 1639. *coram bon. mem. Cardi-
nali Panzirolo*, aliqui non fuerunt inducti in Cu-
ria, & ſic contra formam in litteris remiſſorialibus
præſcriptum, *c. ſtatutum*, §. *in nullo quoque*, vbi DD.
de reſcript. in 6. Rot. *deciſ.*466. *num.*1. *deciſ.*655.
*num.*3. *part.*2. *deciſ.*156. *num.*6. *part.*6. *recent.* alij
cum extra locum in eis præſtitutum fuerint rece-
pti, nulliter dicuntur examinati, vt firmant relati
per Modern. *de matut. obſeru* 94. *n.*58. *verſ. proue
nec teſtes*: Rot. *deciſ.*30. *de reſcript. in nou. coram
ſan. me.* Greg. XV. *deciſ.*518. *n.*10. coram Caualer.
*deciſ.*410. *num.*5. & conſequenter metum articula-
tum non probant, Rot. coram Mant. *deciſ.*142. *n.*4.
verſ. ſed non modo: coram Coccino, *deciſ.*119. *in
princ.* & *deciſ.*430. *num.*58. *deciſ.*516. *num.*16. *p.*5.
recent. Eóque minus quia ſunt de auditu, *cap. licet
ex quadam*, *cap. tam litteris, de teſtib.* Bald. *conſ.*406.
*ſub num.*2. *vol.*4. Aym. *conſ.*112. *num.*13. Vetall.
*deciſ.*564. *num.*8. *part.*3. cum congeſtis *in Bononien.
ſeparationis tori*, 10. *Iunij* 1650. & *at ab informantib.
coram R.P.D.* [illegible] *Bichio*, & *in Tridentina Matrimo-
nij*, 11. *Martij eiuſdem anni*, §. *qua verò*, *coram
Me*, nec ſpecificè qualitates, & circunſtantias me-
tus aſsignant, vt neceſſarium eſt: † omnes enim 49
(primo excepto, plures, vt infrà, patiente exce-
ptiones) deponunt duntaxat D. Ducem Carolum,
vi, ſeu iuſſu Patris fuiſſe ad matrimonium impul-
ſum; quæ generica probatio non ſuffragatur: *l.*2.
& 3. *l. ad inuidiam* 6. vbi Batt. & *l. ſequenti*, *l. me-
tum* 9. *C. de eo quod met. cauſ. l. timorem* 7 *ff. eodem l.
interpoſitas* 13. *Cod. de tranſact.* Alex. *in l. ſi cum do-
tem* 23. §. *eo autem tempore*, *num.*11. *ff. ſoluto matri-
monio*, Farin. *part.*2. *fragm. verb. metus*, *num.*168.
Mongol. *de met. cap.*10. §. 5. *n.*5. Afflict. *deciſ.*140.
*num.*15. Caputaquen. *deciſ.*221. *num.*2. *part.*5. Bu-
ratt. *deciſ.*628. *num.*3. Rot. *deciſ.*463. *num.*3. *part.*2.
*deciſ.*516. *num.*17. *part.*3. *recent.* & *in Colonien. ſeu
Treuiren. nullitatis profeſſionis*, 14. *Decembris* 1648.
coram R.P.D. meo Cerro, † ſiquidem impulſio ni- 50
hil aliud eſt, quam incitatio, & ſuaſio ad contra-
hendum, licita Parentibus, ac permiſſa, vt ex D.
Thom. *in* 3. *part. ſumma*, *addit. quæſt.*47. *art. vlt. in
reſp.* & Sot. *in* 4. *diſt.*29. *qu.*1. *art.*4. tradit Menoch.
*conſ.*69. *num.*41. Sanch. *de matrim. lib.*4. *diſput.*55.
*num.*5. Card. Bellarm. *lib.*1. *eo tract. cap.*19. *propoſ.*3.
Gutier. *vbi ſupra cap.*79. *num.*5. Goffred. *in ſumm.
tit. de deſponſ. impub. num.*12. Sperell. *deciſ.*75. *n.*25.
& 75.

Primus verò teſtis, præterquam quod eſt vnicus,
cubicularius D Ducis Caroli, in Curia non indu-
ctus, & extra locum remiſſoriæ examinatus, non re-
leuat, dum ait per D. Franciſc. patrem fuiſſe vi & me-
tu expulſionis è domo, & priuationis bonorũ coa-
ctum D. Ducem Carolum ad ineundum huiuſmodi
matrimonium: † quia non deponit de certa ſcien- 51
tia, ſed propriæ tantum credulitatis indicia, & con-
iecturas aſsignat, Conat. *de matrim. part.*2. *cap.*3. §. 3.
*num.*9. aliique relati per Sperell. *deciſ.*79. *num.*47.
& *ſeqq.* Rot. *deciſ.*136. *part.*1. *deciſ.*589. *part.*2. *de-
ciſ.*209. *vtrobique num.*2. *part.*3. *deciſ.*380. *num.*17.
part 5. *deciſ.*259. *num.*15. *part.*6. *recent.* & ipſe quo-
que cum aliis eſt de auditu ab eodem D. Duce Ca-
rolo, de minis prædictis, vt aſſeritur, conquerente
vnde intrat vulgatum axioma, quod non præſtetur
fides teſtibus, quorum repelluntur Authores: *c. fra-
ternitatis, de hæreticis* 3 *cap. nullus*, 3. *quæſt.*4. *cap. licet
ex quadam, de teſtib.* Gloſſ. & DD. *in auth. ſi quis in
aliquo, C de edend.* Aym. *conſ.*41. *num.*5. *conſ.*112. *n.*13.
Rot. coram ſanct. memor. Gregor. XV. *deciſ.*570. *n.*2.
coram Buratto *deciſ.*313. *n.*18.

Et quidem cum verſemur in matrimonio ſolem- 52
niter in facie Eccleſiæ contracto, negari non poteſt,
quin

quin ad illud dirimendum duriores obiecti timoris expoſtulentur probationes; & talis qui conſtanti viro formidinem incutiat: cap. ſignificauit, de eo, qui duxit in vxorem, cap. veniens, il ſecondo, de ſponſal. Laderch. conſ. 17. num. 1. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. num. 5. Decher. diſſert. iur. l. 1. diſſert. 9. num. 5. Bonac. de ſacram. matrim. quæſt. 3. punct. 8. num. 8. Sanch. eod. tract. lib. 4. diſp. 1. à num. 10. cum aliis per Add. ad Buratt. deciſ. 628. numero 9 Rota coram Penia, deciſ. 1140. num. 5. & 6 deciſ. 600. num. 1. part. 4. deciſ. 516. num. 13. part. 5. recent. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac. deciſ. 218. num. 2. & in Meſſanen. nullitatis profeſſionis, 5. Decembris 1640. coram R. P. D. meo

53 Peutingero; adeò vt ſolius metus reuerentialis nulla ad effectum, de quo agitur, ſit habenda ratio, niſi ſit qualificatus minis, & verberibus, vel grauioribus circunſtantiis: cap. ex litteris, de deſponſ. impub. cap. conſultationi, de ſponſal. l. ſi patre cogente 22. ibique Bald. & Salicet. ff. de ritu nupt. Felin. in cap. cauſam matrimonij, num. 3. vbi Dec. num. 8. de offic. deleg. Aldobr. conſ. 94. num. 6. Sanch. de matrim. lib. 4 diſp. 6. num. 7. Gutier. eod tract. cap. 77. num. 1. Bonac. d. quæſt. 3. punct. 8. n. 7. Gail. pract. obſeru. lib. 2. c. 147. num. 17. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 13. quæſt. 1. n. 172. Rebell. de obleg. iuſtit. part. 2. lib. 2. quæſt. 11. ſect. 1. num. 10. Gramm. deciſ. 103. num 49. Boër. deciſ. 100. num. 11. Capic. deciſ. 159 num. 33. Verall. deciſ. 221. num. 9. part. 5. Burat. d. deciſ. 628. numero 5. & poſt

54 Tamburin. de iur. Abb. deciſ. 3. num. 10. † Illæ autem in præſenti non concurrunt, & ſimplices minæ, quatenus bic probarentur, nullius eſſent momenti, tam attento miti, & ſuaui ingenio, ac indulgenti natura ipſius Franciſci erga filios, ac alios, nec ſoliti illas executioni demandare: ad text in d. l. metum 9. C. de his quæ vi, l. vnica, C. ſi quis Imperatori, l. famoſi 7. ff. ad l. Iul. Maieſt. Felin. in d. cap. cauſam matrimonij. num. 4. verſ. ſed nunquid, de offic. deleg. Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 1. num. 20. Ponc. eodem tract. lib. 4. cap. 5. num. 7. Sperel. d. deciſ. 79. num. 43. Verall. d. deciſ. 521. num. 7. part. 2. Penia deciſ. 1140. num. 7. Rota deciſ. 463. num. 3. part. 5. deciſ. 516. num. 18. part. 5. recent. quàm perſpecta magnanimitate Domini Ducis Caroli, qui vſque tunc bello incumbens armorum ſtudioſus, & poſtea tot exercituum ſtrenuus Imperator, non ita de facili terreri poterat, & inuitus paternis mandatis ad

55 contrahendum matrimonium vrgeri; † Qualitas autem metum patientis eſt conſideranda, vt ad propoſitum animaduertit Gloſſ. in cap. cum locum, verb. metus, de ſponſal. Alberic. à Roſate in l. metus autem, cauſa 3. in princip. ff ex quibus cauſ. maior. Sanchez de matrim. dicto lib. 4. diſput. 3. num. 4. Cooinck. eodem tract. diſput. 28. num. 30. Gutier. vbi ſupra cap. 77. num. 12. & 13. Ponc. d. lib. 4. capit. 3. num. 10. Menoch. de arbitr. caſ 135. num 4. Sot. de iuſt. & iur. lib. 7. quæſt. 2. Campanil. in ſuo diuerſ. rubr. 12. cap. 1. Boër. deciſ. 100. num. 2. Rota coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſion. 356 numero 25. deciſ. 374. numero 7. & deciſion. 115. numero 15. part. 7. recent.

56 Nec vis aliqua fieri poteſt in publica voce, & fama, quam de coacto matrimonio præfati teſtes aſſerere conantur; nam illis non eſt adhibenda fides, nedum ex eo, quod illius Authores, & à quibus audiuerint, non referunt; Innoc. in cap. qualiter, & quando, de accuſ. Bart. in l. de minore 10. §. plurium, num 23. de quæſt. Alex. conſ. 79. num 9. lib. 2. conſ. 25. num. 6. lib. 4. Ruin. conſ. 52. num. 14. conſ. 55. num. 7. lib. 3. Valenzuel. conſ. 169. n. 109. Cephal. conſ. 65. num. 49. Cyriac. contrau. 488. n. 90. Rota deciſ. 256 num. 9. deciſ. 359. num. 2. part. 6. recent. † Sed etiam 57 quia eorum dicta eliſa penitus remaoent ex teſtibus pro Domina Duciſſa Nicolea examinatis, de ſpontaneo, & libero conſenſu deponeotibus: idem Valenz. conſ. 92. num. 209. Rota deciſ. 182. num. 7. part. prima, deciſ. 576. num. 15. deciſ. 599 num. 3. part. 4. tom. 2. deciſ. 205. n. 10. part. 6. recent. † Fama enim, 58 vt ſit attendenda, debet eſſe perpetua, illæſa, & conſtans apud omnes: Bald. in l. conuenticula 15. C. de Epiſcop. & Cler. Roland. conſ. 3. num. 48. & 49. vol. 1. Surd. conſ. 151. num. 79. Rota deciſ. 277. num. 3. deciſ. 335. num 5. part. 5. recent. coram ſanctæ mem. Gregor. XV. deciſ. 445. num. 6. deciſ. 498. num. 13. & 14 coram Caualer. deciſ. 6. num. 5 & in Toletana decimarum de Capilla 4. Iuly 1640. coram bon. mem. Card. Hieronymo Veroſpio.

Præterea animaduertebant DD. quod teſtes oon 59 percutiunt tempus ſecundi matrimonij à Domino Epiſcopo Tullen. cum diſpenſatione Apoſtolica ſubinde celebrati; quapropter impulſiones paternæ, ſi quæ anteà fuerant, & auerſiones animi Domini Ducis, cùm potuerint tractu temporis purgari, in illud non influunt, nec eius nullitatem important, cum in ipſius actu metus non probetur incuſſus; ad text. in l. 1. §. metus, d. l. metum 9. in princip. ff. quod met. cauſ. & in terminis obſeruat Neuizan. conſ. 46. num. 26. & ſeqq. Pariſ. conſ. 10 num. 56, lib. 1. Laderch. conſ. 17. ſub num. 4 verſ. quin & ſi aliquem. Ricc. deciſ. Archiep. Neapol. 110. num. 10 part 4. tom. 5. Rota coram Mantic dec. 142. n. 4. verſ. præterea, & dec. 600 n. 2. p. 4. dec. 516. n. 19. p. 4. recent.

Nec releuant diſſidia, quæ conſummato iam matrimonio inter hos Coniuges dicuntur interceſſiſſe; prout nec proteſtatio antea per Dominum Ducem Carolum vnà cum Patre facta: Iſta ſiquidem, vt ex eius lectura dignoſcitur, conuentiones tantùm dotales: & prætenſam in Ducatibus ſucceſſionem concernit; non autem tangit fœdus matrimonij; cuius reſpectu, ſi quis metus illatus fuiſſet, de facili Dominus Dux eadem proteſtatione declaraſſet: vt in terminis ponderat Laderch. d. conſ. 17. num. 3. verſ. quarto multum monet. Aymon. conſ. 120. num. 3. & 4. † Illa verò vtpotè leuia, & per ſubſecutam 60 reconciliationem ſublata, matrimonium non irritant, nec ad hunc effectum ſunt in aliqua conſideratione babenda: Gloſſ. in cap. plerumque, verb. nec reconciliata, de donat. inter. vir. & vxor. Bertazol. conſ. crimin. 228. num. 12. lib. primo. Rimin. ion. conſ. 174. num. 28 Rota coram Seraphin. deciſ. 1315. numer. 3. in Hiſpalen. ſeparationis tori, 27. February 1627. coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Macchiauello in Bononien. Separationis tori, 21. Februarij 1660. §. quatenus vero, coram R. P. D. meo Bichio, & in Tridentina Matrimonij, 11. Martij eiuſdem anni, §. fin. coram Me.

Et hinc non applicatur regula, quod maius cre- 61 datur duobus teſtibus de metu deponentibus, quam mille ſpontaneam voluntatem affirmantibus ex doctr. Innoc. in cap. ſuper hoc, de renuntiat. Quia non procedit, quando pro validitate matrimonij, & libero conſenſu præſumptiones concurrunt, & coniecturæ, Dec. in cap. final. num. 55. & 56. de appell. Burſat conſ. 72. num 48 lib. 1 Cæpol. conſ. 2. num. 14. Pacian. de probat. lib. 1. cap 50. num. 16 Sanchez de matrim. lib. 4. diſput. 27. num. 5. & 7. Boſſ. eodem tract. cap 12. num. 367. & ſeqq. Pariſ. de reſignat. lib. 13. quæſt. 1. num. 89 & 90. Gabr. de teſtib. concluſ. 4. n. 16 & ſeqq. Farinac part 2. fragment. verb. metus, num. 157. & num 174 † Plures autem in præſenti, & vrgentiſſimæ aſſ...natur, quia vltra præſumptio-

nem

nem lucis, quæ ſtat pro excluſione metus *l. interpoſitas 13. C. de tranſact. l. 2. C. de his quæ vi &c.* præſertim in Patre erga filium, Sanchez *vbi ſupra, dicto lib. 4. diſput. 6. n. 8. verſ. verum ferè omnes*, Ricc. *dicta deciſ.* 110. *n.* 8. Rota coram Verall. *dec.* 221. *n.* 8. *part.* 2. coram Mantic. *deciſ.* 142. *num.* 2. coram Buratto *deciſ.* 628. *num.* 4. Concurrit mutua vtriuſque Coniugis in actu deſponſationis hilaritas, quam pro libertate conſenſus ponderat Pariſ. *conſ.* 170. *num.* 21. & 22. *lib.* 4. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 4. *num.* 29. matrimonij geminatio, idem Pariſ. *conſ.* 10. *n.* 57. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 114. *num.* 8. Mandell. *conſ.* 4. *num.* 37. Principum conſanguineorum, & aliorum Procerum præſentia, *l. tranſactionem* 35. vbi Iaſ. *num.* 1. *C. de tranſact.* Bart. *in l. frater à fratre* 38. *num.* 51. *ff. de condict. indeb.* Ruin. *conſ.* 170. *poſt num.* 17. *lib. primo*, Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſput.* 27. *numer.* 2. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 126. *num.* 4. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1053. *num.* 23. Rota coram ſanct. mem. Gregor. *deciſ.* 120. *num.* 24. coram Buratto *deciſ.* 783. *num.* 12.

63 † Domini Epiſcopi Tulleñ. & Patris Dominici aſſiſtentia, & cooperatio, vt in terminis, quod ex interuentu Epiſcopi, ſeu alterius Viri Religioſi, omnis in matrimonio ceſſet metus ſuſpicio, tradit Cephal. *conſ.* 91. *num.* 49. Caball. *conſil.* 176. *num.* 10. *vol.* 1. Grammat. *deciſ.* 66. *num.* 64. Sperell. *deciſ.* 5. *num.* 26. Rota coram ſanct. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 188. *num.* 9. ſubſequuta copula, *cap. ſignificauit, de eo qui duxit &c. cap. is qui fidem, de ſponſal.* Abb. *in cap. veniens, il primo, num.* 7. *eodem tit.* Pariſ. *d. conſ.* 170. *num.* 25. *lib.* 4. Sanch. *de matrim. dicto lib.* 4. *diſput.* 18. *numero* 2. & 12. Buratt. *dicta deciſ.* 618. *num.* 7. longæua cohabitatio per ſpatium quindecim annorum, *cap. ad id, de ſponſal.* Ferret. *conſ.* 340. *num.* 11. *lib.* 2. Neuiz *conſ.* 46. *num.* 32. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 4. *num.* 24. Boſſ. *de matrim. cap.* 12. *num.* 390. Buratt. *vbi ſupra*, Mantic. *dicta deciſ.* 142. *num.* 13. *verſic. Tertiò* Edicta vtriuſque nomine publicata, monetæ vtriuſque imagine cuſæ, litteræ Domini Ducis Caroli, in quibus Domina Duciſſa Nicolea ſæpiùs amantiſſima ſponſa, & coniux nuncupatur: Ricc. *in collect.* 219. *verſ. item probari*, Creſcent *deciſ.* 22. *de probat.* Rota *deciſ.* 772. *numero* 7. & 8. *p.* 2. *recent.* coram Cardinali Millino, *deciſ.* 75. *n.* 4. *verſic.* 5. *ex pluribus litteris:* coram Buratto, *dec.* 143. *num.* 23. & 24. *deciſ.* 192. *num.* 6. aliique actus poſitiui longè per informantes recenſiti, qui poſt obitum Patris ab eodem geſti, & maritalem affectum præſeferentes, omnem præcedentis metus ſuſpicionem excludunt: Burſat. *conſ.* 98. *num.* -. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 15. *num.* 11. & 12. Petr. Albignan. *inter conſ. matrim. diuer. conſ.* 67. *num.* 9. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1013. & *concl. ſeq.* Gutier. *de matrim. c.* 40. *n.* 6. *verſ. verum*, & *c.* 71. *n.* 12. Rota coram Caualer. *deciſ.* 444. *n.* 2. coram Buratto *deciſ.* 530. *n.* 6. & *deciſ.* 463. *n.* 3. *verſ. quinimmò, p.* 2. *recent.*

64 Iſta verò cùm militent etiam pro libertate conſenſus Dominæ Duciſſæ Nicoleæ, cuius ſuſpiria, & lacrymæ ad aliam cauſam per teſtes aſſignatam referri debent, non autem ad vim aliquam, quæ ei, vt huiuſmodi ſponſalibus aſſentiret, fuerit illata, quia hæc non probatur; ideò vlteriori non indigent diſcuſſione, quæ de prætenſo metu illi incuſſo obiiciuntur: præſertim quia ipſa matrimonium ſponte, ac liberè initum profitetur, & mulieris declarationi ſe non fuiſſe timore inductum affirmantis ſtandum eſt, vt in terminis dixit Rota coram Buratto *dicta deciſ.* 628. *num.* 8.

Et ita deciſum vtraque parte accerrimè informante.

CAPVT CLV.

Vtrùm fratres laici cuiuſdam Ordinis regularis vocandi ſint in omnibus actibus capitularibus, vigore conſtitutionum Apoſtolicarum & ſtatutorum illius Ordinis: maximè quando agitur de alienatione bonorum immobilium Conuentus, vel pecuniarum notabilis quantitatis, ſeu deſtinatarum, ad emptionem bonorum ſtabilium. Et vtrùm in omnibus aliis actibus interuenire debeant vigore dictarum conſtitutionum.

SVMMARIVM.

1. *Quamuis ex ſtatuto præſcribatur certa forma in celebratione contractus, non propterea excluditur forma & ſolemnitas à iure communi requiſita.*
2. *In alienatione bonorum Conuentus, requiritur tractatus præcedens capitularis ad ſonum campanæ.*
3. *Pecunia notabilis quantitatis, maximè ad bonorum ſtabilium acquiſitionem deſtinata, alienatio, eaſdem exigit ſolemnitates, quas alienatio bonorum immobilium.*
4. *Dictio*, ſolus, *omnem aliam perſonam excludit.*
5. *Dictio*, itaque, *eſt continuatiua, & repetitiua.*
6. *Quando ſtatutum eſt clarum, non eſt recurrendum ad interpretationem iuris communis.*
7. *Conſuetudo non ſuffragatur ſi non ſit vniformis.*

PRopoſitum fuit dubium, vtrùm fratres laici cuiuſdam Ordinis regularis, poſſint & debeant interuenire in contractibus alienationum bonorum Conuentus, in quo exiſtunt; cùm ſicut & alij Preſbyteri, & Religioſi in ſacris Ordinibus conſtituti, ex Pontificia conſtitutionibus interuenire debeant.

Pro cuius dubij reſolutione ſupponendum eſt in primis, quod ſanctæ memoriæ Pontifices Vrbanus VIII. & Innocent. X. per Breue Apoſtolicum ſtatuerunt, quod omnes & ſinguli huius Ordinis Fratres laici, poſt quartum profeſſionis annum, habeant votum deciſiuum in omnibus contractibus, & aliis actibus temporalibus grauioris momenti, tam intra, quàm extra Conuentum ineundis, in quibus omnes Sacerdotes, & alij in ſacris Ordinibus conſtituti, ex ſtatutis ordinariis, ſeu ex laudabili conſuetudine interuenire ſolent aut debent: vt legitur in conſtitutione deſuper edita *die 6. Aprilis* 1648.

Secundò ſupponendum eſt, quod in conſtitutionibus generalibus eiuſdem Ordinis ab eodem S. P. Vrbano confirmatis *anno* 1626. ſub titulo *de paupertate, ſect.* 6. §. 1. ſic ordinatur in materia alienationum. *Immobilia verò bona abſque Capituli generalis, aut vrgenti de cauſa Viſitatoris generalis permiſſu, & Definitorum generalium conſenſu, dari; vendi, aut quouis modo alienari nequeant. Qui licèt bonorum huiuſmodi venditionem, aut alienationem permiſerint, in generali tamen Capitulo ſequenti, venditionem, aut*

alienatio

alienationem huiuſmodi inſtrumente confirmabunt, vel irritabunt.

Ex quibus videretur dicendum, quod Fratres laici non poſſunt, nec debent interuenire in talibus alienationibus, & illarum inſtrumentis, cum certa forma præſcripta ſit in dictis conſtitutionibus: adeo vt non modò Fratres laici, ſed ne ipſi quidem Sacerdotes, aut Religioſi in ſacris Ordinibus conſtituti, in illis interuenire non debeant; ſed ſolum Capitulum, aut Viſitator generalis conſenſum præſtare debeat.

Sed non obſtante hac conſtitutione, Ego cenſui omnino Fratres laicos in alienationibus bonorum immobilium Conuentus vocandos eſſe, & vocum habere: quia licet certa forma in prædictis conſtitutionibus demandata fuerit; per eam tamen non fuerunt excluſæ aliæ ſolemnitates à
1 iure communi requiſitæ. † Eſt quippe certiſſima iuris regula, quod licet ſtatutum præſcribat certam aliquam formam in celebratione contractuum, non ex eo debet excludi ſolemnitas à iure communi requiſita; quia forma ſtatuti cenſetur adhibita potiùs ad augendum, quàm ad minuendum formam & ſolemnitatem iuris communis; & ſic vtriuſque formæ tam iuris, quàm ſtatuti interuentus exigitor: Tiraquell. *de legib. connubialib. gloſſ.*8. *num.*49. Dec. *conſ.*110. *ſub num.*1 *verſic. ſed tamen hoc non obſtante.* Caſtrenſ. *conſ.*106. *in primo dubio, lib.*2.

2 Atqui de iure communi, in alienatione bonorum Conuentus, inter cætera requiritur, quod interueniat tractatus præcedens, in quo interuenire debent omnes Religioſi, & connocari ad ſonum campanæ, vt moris eſt: Tamburin. *de iur. Abbat. diſputat.*13. *quæſit.*4. *numero* 5. Hieronym. Roderic. *quæſt.regul.reſolut.*7. *numero* 2. Ergo cum huic iuris communis diſpoſitioni non cenſeatur derogatum per illas conſtitutiones, & vltra aſſenſum Capituli generalis, ſeu in ſuo caſu Viſitatoris, debeat interuenire tractatus Capituli, ſine quo nec Viſitator, nec Capitulum generale poſſent ſcire neceſſitatem, aut vtilitatem ipſius Conuentus; ſequitur, Fratres laicos in huiuſmudi concluſionibus capitularibus vocem & ſuffragiom habere debere.

Et hoc confirmatur ex verbis dictæ conſtitutionis, quæ ſolum vult vt permiſſio contractus; non autem illius celebratio ad Capitulum generale, vel Viſitatorem pertineat; vt patet ex verbis dictæ conſtitutionis, *Qui licèt huiuſmodi alienationem permiſerint, &c.*

3 Quod autem de alienatione bonorum immobilium dictum eſt, eadem ratione dicendum eſt de pecunia in locum bonorum immobilium ſubrogata quæ pro immobili habetur; præcipuè quando eſt notabilis quantitatis, & debet conuerti in emptionem bonorum immobilium: hoc enim caſu ſolemnitates iuris in bonorum Eccleſiaſticorum alienatione requiſitæ interuenire debent, vt deciditur per Lezan. *in Summa quæſt.regul.tom.*2.*c.*19.*n.*59.

Sed dubitatur vlterius, vtrùm in hac Religione Fratrum laicorum conſenſus interuenire debeat in aliis omnibus contractibus, vltra bonorum alienationem.

Supponendum eſt in hoc dubio, quod per conſtitotiones eiuſdem Ordinis *ſect.*6. §.4. cauetur, quòd *nullus, Prouinciali inferior, poſſit aliquem contractum tranſigere ſolus. Itaque Guardianus cum Prouiſore, & localibus Diſcretis, ad contractus ineundos ſimul perſonaliter intererunt, pro reliquis fratribus ſtipulantes, & obligationem acceptantes. Quod ſi in loco à Conuentu valde diſſito contrahendum ſit; Guardianus cum Prouiſore accepto in ſcriptis Fratrum conſenſu, ad locum prædictum ſe conferent ineundi contractus gratia, qui terminos à Fratrum Conuentus conſenſu præſcriptos pretergredi non poterunt. Omnes vero contractus, & inſtrumenta in perpetuum obligantia, in Capitulo prouinciali confirmabuntur, nulliúſque valoris erunt abſque dicti Capituli authoritate.*

Ex qua conſtitorione, & illius verbis colligitur, Fratrum conſenſum tunc requiri, quando contractus in loco remoto à Conuentu celebrandus eſt, & quod ſolus Prouincialis poteſt contractum facere, ſeu (vt ibi dicitur) tranſigere, Alij verò Prouinciali inferiores, non quidem ſoli; ſed cum aſſiſtentia Prouiſoris & Diſcretorum localium; quando in loco è Conuentu longè remoto contrahitur.

Vnde ſequitur Fratrum conſenſum tunc requiri, quando contrahitur in loco à Conuentu valde remoto, propter illa verba, *accepto in ſcriptis Fratrum Conuentus conſenſu*: ſecus quando in loco non valde remoto: † quod probatur ex dictione illa, *ſo-* 4
lus, quæ omnem aliam perſonam excludit: Rot. *dec.* 426. *num.*5. *part.*2. *recent.* Quæ dictio licèt non ſit repetita in clauſula ſequenti; tamen debet haberi pro repetita † propter dictionem, *Itaque*, quæ eſt 5
continuatiua, & repetitiua: & ſic dum dicitur, quod Guardianus cum Prouiſore & Diſcretis localibus contractus facere poterunt, debet intelligi, quod illi ſoli contrahere poſſint, propter vim dictionis repetitiuæ: Barboſ. *de dict. cap.*181. *num.*1. & ideo hoc caput tanqnam dependens à præcedentibus, debet ſecundum illa regulari, & intelligi. Rot. *deciſ.*129.*n.*17.*p.*6.*recent.*

Nec in caſu iſto locus erit axiomati ſuperiùs de- 6
ducto, nempe quod pro interpretatione conſtitutionis, recurrendum eſt ad formam & ſolemnitatem iuris communis: Dùm habeamus claram & expreſſam ſtatuentium mentem, qui in hoc voluerunt derogare iuri communi, vt Guardianus ſolus, Prouiſor, & Diſcreti locales contractus celebrare poſſint, cum in claris ad coniecturas, & ad extrinſecas interpretationes recurri non debeat: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*913.*num.*17.& 18.

Neque vis fieri debebat in allegata conſuetudi- 7
ne: Quia quamuis Fratres laici in aliquibus contractibus vocati, & præſentes fuerint; tamen in multis aliis, imò & in maxima illorum parte proceſſum fuit ad contractus abſque illorom Fratrum laicorum interuentione: quando autem conſtat de aliquibus actibus contrariis, non dicitur probata conſuetudo: DD. & maximè Bald. *in l.*1. *Cod. de probat.* Crauet. *conſ.*96.*num.*5. Rot. *deciſ.*136. *n.*14. *part.*6. *recent.*

Immo ad deſtruendam conſoetudinis probatio- 8
nem, ſufficit vnus actus contrarius, ſeu difformis: Bart. *in l. ſemper in ſtipulationibus, in fine, ff. de regul. iuris*, & *ibi* Cagnol. *num.*12. Sutd. *conſ.*393. *numero* 24. multò igitur magis in caſu propoſito, cum ſupponatur laicos maiori ex parte in ſimilibus actibus non fuiſſe præſentes, nec vocatos. Illi tamen actus ex conſtitutione indigent approbatione Capituli generalis totius prouinciæ, in quo vocem habebunt omnes in illo Capitulo interuenire debentes.

CAPVT CLVI.

An, & quando Epiſcopus, cui permiſſum eſt beneficia vnire ex iuſta cauſa,& vnita ſeparare ſeu diſmembrare cum cauſæ cognitione, poſſit beneficium ſemel vnitum alicui ſeparatim conferre: & vtrùm talis collatio ſit valida. Et qui iubente Epiſcopo ſeruitium alicuius Eccleſiæ fecit,an petere poſſit à Parocho ſalarium ſibi ab Epiſcopo taxatum, & adiudicatum: Et quo remedio ſibi conſulere poſſit in Gallia Parochus hac in re grauatus.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus beneficia vnire poteſt ex iuſta cauſa.*
2. *Vnionis validitas poſt lapſum temporis immemorialis, quo durante fuit obſeruata,in dubium reuocari non poteſt.*
3. *Epiſcopus ſicut vnire, ita & vnionem iam factam diſſoluere poteſt.*
4. *Vnionis reuocatio non poteſt fieri per Epiſcopum, niſi adhibita cauſa cognitione,& vocata parte.*
5. *In vnione facienda Rector non eſt vocandus; ſecùs autem in vnione reuocanda: & quæ ſit ratio differentiæ.*
6. *Per vnionem beneficij viuentis, non fit illius poſſeſſori præiudicium; quia illius iura preſeruantur, donec per exſſum, vel deceſſum, beneficium ipſius vacauerit.*
7. *Rector beneficij, quod eius vita durante,& ſic ante vacationem vnitum fuit,poteſt non obſtante vnione, illud reſignare in fauorem tertij adhibitis clauſulis neceſſariis: & ratio redditur.*
8. *Collatio beneficij, quod non eſt vacans, non ſubſiſtit.*
9. *Beneficium quandiu remanet vnitum,non poteſt conferri:quia ſtatus collatiuus eſt contrarius vnioni: Et tale beneficium non vacat de per ſe.*
10. *Qui ſeruitium preſtitit in Eccleſia ad exonerationem alterius, quia vtiliter geſſit,poteſt petere ſalarium actione negotiorum geſtorum.*
11. *Ex immemoriali præſtatione præſumitur titulus aduerſus eum, qui alicui Eccleſiæ inſeruiuit: quem titulum allegare ſufficit, quamuis non probetur.*
12. *Ampliatur etiam ſi poſſeſſio non ſit immemorialis, ſed centenaria, quæ immemoriali maior eſt.*
13. *Actus non dicitur facultatiuus,quando factus fuit in vim tituli præcedentis.*
14. *Quod per ſpatium temporis immemorialis factum fuit, non poteſt dici factum iure facultatis.*
15. *Poteſt quis exercere curam animarum, abſque eo quod propterea de neceſſitate inferatur, illum eſſe Parochum illius loci, vel illi competere iura Parochia.*
16. *Quæ ſit differentia inter diuiſionem Eccleſiæ, & illius diſmembrationem.*
17. *Diſmembratio beneficij non poteſt fieri, niſi propter Eccleſiæ neceſſitatem, vel vtilitatem,cum ſolemnitatibus requiſitis.*

TRes à Parocho cuiuſdam Eccleſiæ ſitæ in Gallia propoſitæ fuerunt quæſtiones decidendæ.

Prima, vtrùm Epiſcopus loci Ordinarius potuerit conferre beneficium habens curam animarum, quod à tempore omnem hominum memoriam excedente fuerat vnitum, & tanquam tale poſſeſſum à Parocho Eccleſiæ principalis; & vtrùm iſte poſſit collationem illam impugnare vti inualidam, & quæ in ſui præiudicium fieri non potuit.

Secunda, vtrùm decretum Epiſcopi ſubſiſtat, quo ſalarium cuidam Sacerdoti adiudicauit ob ſeruitium præſtitum in quodam rure, ſeu Grangia dependente ex illa parochia principali; quamuis à tempore immemoriali ipſe Sacerdos, cui ſalarium Epiſcopus adiudicauit, nullo tamen ſibi ſoluto ſalario,deſeruire ſolitus eſſet.

Tertia, quo remedio Parochus hic principalis ſibi conſulere poſſit, aduerſus proceſſuras, & ordinationes Domini Epiſcopi.

Ad primam quæſtionem ſupponendum eſt, quod aliàs *anno 1259. & 15. Kalendas Augusti*, facta fuit quædam tranſactio, & ad hæc vſque tempora continuò, & ſine controuerſia obſeruata, cui authoritatem interpoſuit Epiſcopus loci Ordinarius, nec non Archiepiſcopus Metrapolitanus, per quam pro vtilitate dictæ Eccleſiæ principalis ſibi bene cognita, (quæ quidem Eccleſia erat Prioratus regularis, & curatus) eidem Eccleſiæ regulari adiudicatur alia Eccleſia, cum ſuis decimationibus & prædiis in tranſactione deſignatis, cum onere tamen curæ animarum in illa Eccleſia annexa. Quibus ſic ſtantibus, reſultat vera quæſtionis reſolutio, nempe prouiſiones & collationem Epiſcopi de beneficio annexo ſeparatim factas; vitio nullitatis laborare. † Quia licèt de iure permiſ- 1
ſum ſit Epiſcopis beneficia ad inuicem vnire cum iuſta,& rationabili cauſa; *cap. ſicut vnire, de exceſſ. prælat. cap. expoſuiſti*, & *ibi* DD. *de præbend. cap. paſtoralis,c. conſultationibus, de donat. Clem.* 1. §. *ad hæc, de ſtat. monachor.* Garçias *de benefic. p.*12. *c.*2. *num.*63. † Dictáque vnionis validitas in dubium 2
reuocari non poſſit, tam ob tanti temporis interuallum, quo fuit obſeruata; quàm ob enunciationem cognitionis cauſæ in ea narratam: ex quibus iunctis,integra validitatis probatio reſultat:Lotter. *de re benefic.lib.*1. *quæſt.*18. *n.*164. Burat. *deciſ.*734. *num.*6.& 7.

Quamuis etiam Epiſcopus ſicut vnire ex cauſa 3
beneficia poteſt, ita & vnionem iam factam diſſoluere & reuocare, vt per Garç. *dicta part.*12. *cap.*2. *num.*301. & 302. Barboſ. *de iure Eccleſ. vniuerſ. lib.*3.*c.*16.*num.vltimo.*

Illa tamen vnionis reuocatio fieri non poteſt, 4
niſi adhibita cauſæ cognitione, iuſtáque & legitima de cauſa, & vocata parte: Gloſſ. *in Clement. finali. in verbo, vacabat, de reb. Eccleſ. non alienand.* Petr. de Peruſio, *in tractat. de reuocat. vnion. cap.* 3. & *ſequentibus*, Reboff. *in praxi titul.de vnionis reuocat. num.*13. Garç. *dicta part.* 12. *cap.*2. *num.*307. Cùm itaque Epiſcopus contulerit beneficium vnitum, & annexum curæ Eccleſiæ principalis, grauamen intulit per talem collationem factam vti de beneficio ſeparato, quod non poterat ſeparare, neque ſeparatim conferre, non præcedente decreto reuocationis vnionis; pro cuius validitate neceſſaria erat citatio Rectoris dictæ Eccleſiæ principalis. † Quamuis enim in vnione facienda,

facienda, non ſit neceſſaria vocatio Rectoris, ſeu poſſeſſoris beneficij; aut ſi vacet, defenſoris illius, ſed eis minimè citatis poſſit Epiſcopus procedere ad vnionem, vt deciditur *in Clement.* 2. *de reb. Eccleſ. non alienand.* Cochier. *ad regul. Cancell.* 22. *n.* 28. quos ſequitur Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 41. Tamen quando agitur de diſſolutione vnionis, omnino Rector citandus eſt; aliàs reuocatio non valet: Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. d. lib.* 3. *c.* 16. *num. vltim.* Garſ. & Reboff. *locis ſupra citatis*, Rot. *deciſ.* 229. aliàs *deciſ. vnica de reb. Eccleſ. non alienand. in nouis*, poſt Ioann. Andr. *in Clement. ſi vna, de reb. Eccleſ non alienand.* vbi reddit rationem differentiæ. quam etiam ponunt *ibid.* alij DD. & nominatim Ioann. de Imol. *n.* 12. *verſic. vel dici poteſt tertiò.* Quia cùm non poſſit vnio fieri ſine cauſa; dum agitur de ea diſſoluenda, expedit Eccleſiæ habere defenſorem qui vnionem defendat, & diſſolutionem impediat; cùm agatur de diſſolutione iuris iam quæſiti:

6 † ſed in vnione facienda, nullum fit præiudicium iuri quæſito per Rectorem, quia eius iura ſemper præſeruantur; cùm vnio non fiat niſi poſtquam beneficium vacauerit ob ceſſum, vel deceſſum Rectoris poſſidentis: Rot. *deciſ* 614 *n.* 54 *&* 55 *part* 4.

7 *recent tom.* 3. Garſ. *de beneſic. p.* 12. *c.* 2. *n.* 214. † Immo poteſt Rector non obſtante vnione, reſignare beneficium ſuum in fauorem tertij coram Papa; quia tunc vnio ſuſpenditur durante vita reſignatarij, prout nuper conſulebam in quadam cauſa Canonicatus Eccleſiæ Auraicenſis, propter clauſulas in ſimili caſu apponi ſolitas, per quas ſuſpenduntur omnes vniones: & tunc non fit præiudicium Eccleſiæ ad cuius vtilitatem facta fuit vnio; quia fieri poteſt vt reſignatarius præmoriatur reſignanti: Addent. *ad deciſ. Ludouiſ.* 159. n. 9. Cùm igitur ad diſſolutionem vnionis, Epiſcopus non vocato Rectore proceſſerit, nulliter proceſſit, & Rectorem beneficij grauauit.

8 Sed & hoc conſiderandum eſt, quod collatio beneficij, quod non erat vacans, ſubſtineri non poteſt: Rebuff. *in praxi*, *tit. Requiſita ad collationem bonam,*

9 *n.* 48. † atqui beneficium vnitum non dicitur vacare: Ludouiſ. *deciſ.* 419. *n.* 2. Et nihil tam repugnat vnioni, quàm ſtatus collatiuus: Idem *deciſ* 77. *n* 2. *& deciſ.* 112. *numero* 3. & *ibi* Addent. *num.* 5 *verſic. hinc etiam ſequitur.* Itaque concludendum eſt in hoc primo capite collationem Epiſcopi non ſubſiſtere.

10 Ad ſecundum dubium reſpondetur, quod ſi iſte Sacerdos, qui fecit ſeruitium in certis grangiis exiſtentibus intra parochiam dicti Parochi principalis, fecit id, ad quod Parochus ipſe tenebatur, & ſic vtiliter geſſit; decretum Epiſcopi licet quoad modum procedendi, non citata parte, eſſet nullum; tamen in ſubſtantia erit iuſtum: quia cum vtiliter geſſerit; competit illi actio negotiorum geſtorum: ſi verò ad tale ſeruitium Parochus principalis non teneatur, & ſic iſte qui fecit ſeruitium, nihil vtiliter pro Parocho geſſit, nihil Parochus illi præſtare debet: *l. ſi pupilli*, §. *item quæritur*, & *ibi* Gloſſ. & DD. *ff. de negot. geſt. l. ſed an vltro*, §. *is autem ff. eodem tit.* naturalis enim & ciuilis ratio ſuadet, alienam quidem conditionem meliorem, etiam ignorantis, & inuiti facere nos poſſe, deteriorem non poſſe: *l. ſoluendo, ff. eod. tit.*

In facto tamen duo proponebantur, quæ decretum Epiſcopi iniuſtum eſſe probabant. *Primum* quidem, quia Sacerdos iſte, cui ſalarium fuerat adiudicatum, à tempore immemoriali, eiuſque in beneficio anteceſſores ſoliti erant deſeruire, & Miſſas nullo petito, aut ſoluto ſibi ſalario celebrare. *Secundum*, quod iſta adiudicatio ſalarij taxati ad centum libras, fuit adiudicata eidem Sacerdoti, non contemplatione ſeruitij perſonalis, ſed contemplatione ſui beneficij; ita vt ſi decretum ſubſiſteret, ſumma taxata ad centum libras pro huiuſmodi ſeruitio, tam ipſi, quàm poſt illum eius ſucceſſoribus in illo beneficio in futurum ſoluenda eſſet, adeo vt per tale decretum reditus Curæ principalis diminuti fuerint, & ad alind beneficium ſeparatum tranſlati,

Quod attinet ad primam rationem, verum eſt 11 quod probata conſuetudine immemoriali faciendi ſeruitium in illa parochia principali, per eos, qui aliam Curam, ſeu beneficium poſſederunt, grauamen reſultabit ex decreto Epiſcopi, quia ex illa tanti temporis omnem hominum memoriam excedentis præſtatione, oritur præſumptio tituli habilis ad cogendum poſſeſſorem alterius beneficij, ad inſeruiendum dictis grangiis, ſine vllo ſalario, prout per tantum tempus fuerat obſeruatum, adeo vt ſufficiat hoc caſu allegare titulum, ſeu præſcriptionis, ſeu priuilegij, ſeu tranſactionis, aut alium beneuolum, quem ſufficit allegare, licet non probetur; quia hæc eſt vis poſſeſſionis immemorialis, Rot. *deciſ.* 11. *num* 2. 3. *&* 4. *part.* 2. *recent.* Idque non tam iure præſcriptionis, quàm ex iuſtitia poſſeſſionis reſultante ob lapſum tanti temporis: Louet *littera C. n.* 21. *poſt principium*, † vbi loquitur de præ- 12 ſcriptione centenaria, quæ immemoriali minor eſt: Idem de immemoriali tradit Rot. *deciſ.* 677. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* Burat. *deciſ.* 673. *n.* 5. & eſt indubitata concluſio.

Neque poteſt dici, quod tale ſeruitium factum 13 fuerit ex mera voluntate, & iure facultatis, tum quia facultatiui actus qualitas excluditur ex veriſimilitudine tituli cogentis illum Sacerdotem ad præſtationem illius ſeruitij, quia percipiebat decimas ſatis pingues in illomet territorio, quamuis exiſteret intra parochiam diuerſam; excluditur autem facultatiuus actus, quando adeſt veriſimilis titulus: Rot. *deciſ.* 400. *n* 4. *in fine, part.* 4. *recent.* Addent. ad Ludouiſ. *deciſ.* 162. *num.* 16. *verſic. primò ſciendum eſt.*

Tum etiam quia non cenſetur actum iure facul- 14 tatis, quod per tempus immemoriale continuatum eſt: Add. ad Ludouiſ. *dicta deciſ.* 162. *n.* 16. *verſic. Secundò.* Poſt. *de manutent. obſeruat.* 53. *n.* 18.

Neque eſt inconueniens, quod vnus curam ani- 15 marum in aliquo loco ſeu parochia exerceat, & alius in illo loco Parochus exiſtat, vt per Rotam *deciſ.* 153. *numero* 2. *&* 3. *part.* 2. *recent.* quia non omnis qui habet curam animarum, propterea cenſendus eſt Parochus: Rot. *deciſ.* 247. *num.* 3 *part.* 2. *recent.*

Cùm igitur conſtet ex ſupradictis, Parochum 16 grauari per decretum Epiſcopi, ex primo fundamento: deueniendo ad ſecundum, conſtat etiam de grauamine ex eo, quod per huiuſmodi decretum facta fuit redituum Eccleſiæ diminutio, & diſmembratio redituum beneficij, adiudicando alteri Parocho ſummam centum librarum annuam, capiendam ex reditibus primi Parochi; cum non ſolum beneficij diuiſio prohibita ſit, † quan- 17 do videlicet ipſe titulus beneficij diuiditur, & ex vno fiunt duo beneficia; ſed etiam quando remanente titulo, reditus vnius beneficij ab eo auferuntur, & alteri adiudicantur: hæc enim duo ita diſtinguit Garſ. *de beneſic. part.* 12. *cap.* 2. *numer.* 4. *& cap.* 4. *num.* 1. † Quæ diſmembratio fieri non

potuit, niſi ſubſiſtente legitima cauſa, & cum ſolemnitatibus requiſitis, Rot. *deciſ.6. num.1. & ſeqq. p.7. recent.* videlicet propter neceſſitatem aut vtilitatem Eccleſiæ: quod cum factum non fuerit, conſtat de grauamine per Epiſcopum illato: Rot. *deciſ. 68. n.9. part.7. recent.* Et ex his reſoluta etiam manet ſecunda dubitatio.

Ad tertiam quæſtionem Reſpondetur, poſſe Parochum à dictis prouiſionibus, & decreto appellare à die notitiæ; quæ appellatio ſuſpendet executionem attenta iniuſtitia dictarum prouiſionum, & decreti.

CAPVT CLVII.

Copioſiùs explicantur tradita ſuperiùs *cap. 32. part.1.* & oſtenditur ex quibus iuſpatronatus familiare, vel hæreditarium diſcernatur: Et quæ verba ſint apta vt ex eis inducatur iuſpatronatus hæreditarium, aut mixtum ex hæreditario & familiari. Quibus modis fiat computatio vocum in gentilitio, hæreditario, vel mixto ex vtroque: Et vtrum filius repræſentet perſonam patris in tranſuerſalibus; an verò proximior excludat remotiorem: & quæ proximitas attendi debeat. Quomodo ſuccedatur extincta familia, & vtrum deficiente vna linea tranſeat ad aliam, vel ad hæredes extraneos. Et quid poſſit obſeruantia ad mutandam naturam iuriſpatronatus.

SVMMARIVM.

1. *In dubio iuſpatronatus præſumitur potius hæreditarium quàm gentilitium.*
2. *Quando fundator reſeruauit iuſpatronatus pro ſuis omnibus præſentibus, & ex proprio ſuorum corpore deſcendentibus; eſt familiare, & in eo ſuccedıtur in capita.*
3. *Si fundator ſingulis de familia ius reſeruauit diſtributiuè, tunc multo magis ſuccedunt in capita.*
4. *Plures hæredes ſuccedunt in ſtirpes in hæreditario, quod ſecus eſt in gentilitio.*
5. *Si nominati fuerint quinque patroni, quilibet ex illis conſtituit vnam vocem; & vox trium ſiu deſcendentium ex tribus, præualet voci deſcendẽtium ex duobus, quamuis eſſent plures numero.*
6: *Quoad patronos primi gradus, inutile eſt quærere vtrùm iuſpatronatus ſit gentilitium, vel hæreditarium.*
7. *Explicatur doctrina Gratiani* cap.521. num.13. *& infrà* num.11.
8. *Explicantur tradita ſuprà* cap.32. n.14. & 19. *& oſtenditur qualiter in certis caſibus in iurepatronatus hæreditario, vel mixto, ſuccedatur in capita.*
9. *Plures hæredes vnius patroni ſuccedunt in capita, ſi ſint hæredes immediati.*
10. *In iurispatronatus recurrendum ſemper eſt ad primas voces.*
12. *In hæreditario, proximior in gradu excludit remotiorem.*
13. *Nepos ſuccedit repræſentatiuè cum patruo in iurepatronatus.*
14 *Repræſentatio ceſſat in colluteralibus vlterioris gradus, in iurepatronatus.*
15. *Quando diſpoſitio locum habuit in filiis, non extenditur ad nepotes, niſi in contrarium adſint cõiectura, vel repugnent verba teſtamenti, dum agitur de ſucceſſione iurispatronatus.*
16. *Reſeruatio iurepatronatus pro ſucceſſoribus, reſultat ius hæreditarium, & ſuccedıtur iure hæreditario in ſtirpes, ſicut & in mixto.*
17. *Idem dicendum eſt, ſi reſeruatio fuerit ſimpliciter facta pro ſucceſſoribus, vel pro hæredibus & ſucceſſoribus, etiam cum dictione* in perpetuum: *vt ibid.* num.18.
19. *Si dictio* deſcendentes, *iuncta ſit cum dictione* ſucceſſores, *iuſpatronatus eſt mixtum.*
20. *Vocatis deſcendentibus per lineam maſculinam, vel ſi fundator loquutus fuerit de deſcendentibus ex genere ſuo, vel de conſanguineis, vel de parentibus ſuis, vel de coniunctis, vtrùm iuſpatronatus ſit familiare.*
21. *Vocatis proximioribus, proximitas conſideratur reſpectu vltimi poſſeſſoris.*
22. *Si iuſpatronatus fuerit ſimpliciter reſeruatum deſcendentibus, eſt gentilitium; ſed finita familia fit hæreditarium.*
23. *Fundatione facta in fauorem ſeniorum, ſola ætatis maioritas attenditur.*
24. *Familia tam effectiua, quam contentiua, cenſetur vocata in iurepatronatus.*
Fallit vt n.25. ſi adſint dictiones reſtrictiuæ.
Et quid ſi vocata fuerit linea, n.26.
27. *Mortuo ſeniore vocato, ius tranſit ad alium ſeniorem, quamuis ſit ex alia linea.*
28. *Extincta familia, iuſpatronatus tranſit ad hæredes extraneos.*
29. *Filiorum appellatione, quando veniant nepotes, in iurispatronatus.*
30. *Clauſula* pro filiis & deſcendentibus, *an faciat iuſpatronatus mixtum: & explicatur* deciſio *Rotæ* 350. poſt conſil. *Farinac.*
31. *Reprobatur ſententia Lambertini, volentis iuſpatronatus* ſibi & ſuis filiis maſculis *reſeruatum, poſſe transferri in extraneos.*
32. *Mentio* maſculorum, *reſpicit potius ſexum, quàm agnationem.*
33. *Vtrùm fœmina, ſtantibus maſculis, admittenda ſit ad iuſpatronatus; pendet ex verbis fundationis. Quid ſi mentio* maſculorum *facta ſit taxatiuè,* num.34.
35. *Maſculis taxatiuè vocatis, vtrùm hæredes extranei ſuccedant deficientibus maſculis; an verò Eccleſia acquirat libertatem.*
36. *Stante ſtatuto excluſiuo fœminarum, mulieres non admittuntur ad iuſpatronatus, niſi deficientibus maſculis.*
37. *Vocata linea, vtrùm ſi illa deficiat admittantur hæredes vltimi poſſeſſoris; & an tranſeat de vna linea ad aliam iuſpatronatus.*
38. *Vtrum iuſpatronatus poſſit eſſe hæreditarium quoad vnum, & agnatitium quoad alium: & explicantur contrariæ deciſiones.*
39. *In fideicommiſſis agnatitiis, deficiente vna linea, admittitur alia: idem in iurepatronatus; niſi vocatio ſit reſtricta ad certam lineam.*
40. *Si ex duobus patronis vnus ſit nominatus nomine proprio, & alii collectiuo, iſti pro vna tantùm voce reputantur.*
41. *Obſeruantia multum poteſt, ad dignoſcendum*

vt: :rū

vtrùm iuſpatronatus ſit gentilitium, & hæreditarium.

42. Iuſpatronatus tale præſumitur conſtitutum ab initio, quale fuit obſeruatum per longum tempus.

43. In dubio preualet obſeruantia iuriſpatronatus hæreditarij.

44. Ex quibus inſtratur qualitas hæreditaria iuriſpatronatus.

45. Obſeruantia iuriſpatronatus derogat fundationi, vel teſtamento contrario.

46. Qui habet maiorem partem vnius vocis Patronorum, inſtituendus eſt perinde ac ſi haberet integram vocem.

47. Patronus, qui promiſit cum iuramento aliam non nominare, non poteſt cumulatiuè alium præſentare.

48. Admiſſio nona præſentationis per collatorem, qui ignorauit præcedentem promiſſionem iuratam de non nominando alium non ſuffragatur.

49. Qualitas Sacerdotis debet interuenire tempore præſentationis, ſi verba fundationis ad illud tempus referantur.

50. Quando fundator vult quod præſentetur Sacerdos, requiritur ſacerdotium actu.

51. Si fundator mandauerit præſentari Capellanum, qui Miſſas celebret, non requiritur ſacerdotium actu.

52. Clauſula Dummodò alteri non ſit ius quæſitum, non ſuffragatur illi, qui non habet qualitates in fundatione requiſitas.

53. Illa clauſula non ſuffragatur illi, qui non fuit præſentatus à medietate patronorum.

54. Qui non habet parem titulum, non eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum.

55. Simonia non probatur per verba curialia, & affectionem denotantia.

56. Executio litterarum Apoſtolicarum non debet retardari niſi per exceptiones.

57. Præſentatus à maiori parte patronorum, omninò inſtituendus eſt.

58. Præſentatus qui falsò narrauit Papæ ſe habere medietatem vocum; non eſt inſtituendus.

59. Præſcriptio inducitur inter compatronos ſpatio quadraginta annorum.

60. Legatarius poteſt præſentare antequam iuſpatronatus fuerit confirmatum ab Ordinario fauore vltimæ voluntatis.

61. Præſentatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, vel illius hæredibus, eſt valida.

62. Hæredes Patroni, eo ipſo quod præſentarunt, cenſentur illius hæreditatem adiuiſſe.

63. Hæreditas ſemel adita non poteſt repudiari, quia ſemel hæres ſemper eſt hæres.

64. Adminiſtratores operis, pij non poſſunt repudiare hæreditatem ſemel aditam, ſine ſolemnitatibus requiſitis.

65. Maior pars Capituli attenditur habito reſpectu ad præſẽtes, nõ autẽ ad abſentes, ac omnes de Capitulo.

66. Abſentes à Capitulo, qui non ſunt vocati, poſſunt dare de contemptu: valet tamen præſentatio facta à præſentibus.

67. Conſuetudo non vocandi abſentes de Capitulo attendenda eſt.

68. Iuſpatronatus Gentilitium poſt defectum lineæ efficitur hæreditarium.

69. Qui plura habet patronorum ſuffragia inſtituendus eſt.

70. Derogatio iuriſpatronatus pro medietate ita computari debet, vt habeatur ratio vocis illius qui renunciauit, aut tranſtulit hæreditatem iam aditam, niſi facta fuerit in renunciatione, ſeu ceſſione hæreditatis, ſpecialis mentio iuriſpatronatus.

71. Ceſſio iuriſpatronatus non eſt valida, niſi interueniat conſenſus Ordinarij.

72. Confeſſio ceſſionarij hæreditatis, aſſerentis cedentem eſſe Patronum, illi præiudiciat.

73. Ex mandato, quod non fuit acceptatum, neque in actis deductum, nulla poteſt deduci obſeruantia.

74. Ex præſentatione aliorum patronorum, cenſentur reſeruata iura compatroni.

75. Iuſpatronatus nominibus propriis aſſignatum, cuilibet ex nominatis acquiritur pro virili, ſeu æqualiter.

76. Ex incremento perſonarum deſcendentium, non augetur numerus vocum, quia inter hæredes primò vocatorum ſucceſſio deuoluitur in ſtirpes, non in capita, quando iuſpatronatus eſt hæreditarium.

77. Qui habet medietatem vocum cum derogatione Apoſtolica, inſtituendus eſt.

78. Qui primò obtinuit gratiam derogationis iuriſpatronatus pro medietate, non eſt inſtituendus, ſi eius gratia non iuſtificatur.

VAlde practicabilis eſt controuerſia de ſucceſſione in iurepatronatus, quomodo debeant computari voces patronorum, quando diuerſi concurrunt in præſentatione facienda: circa quam, quia materia eſt vtilis, variæ conſiderationes adhibendæ ſunt.

In primis ſupponendum, quod in dubio omne iuſpatronatus potiùs præſumitur hæreditarium, 1
quod ad quoſcumque hæredes etiàm extraneos defertur; quàm gentilitium ſeu familiare, quod non tranſit ad extraneos hæredes, ſed ſolum ad hæredes ſanguinis, aut alios exiſtentes de familia: vt probauimus p.1. quæſt.beneſic.c.32. n.3. Quæritur ex quibus dignoſcatur qualitas iuriſpatronatus hæreditarij, vel familiaris.

Primò igitur obſeruandum eſt, ius familiaris ſeu 2
gentilitij patronatus produci, quando fundator illud reſeruauit pro ſuis omnibus præſentibus & ex proprio ſuorum genere deſcendẽtibus: & ideo ſub tali verborum conceptione omnes deſcendentes admitti ad præſentandum in capita: cùm in hæreditario ſuccedatur in ſtirpes: vt determinauit Rot. in deciſione inſerta apud Viuian. de iur.patron. lib.4.c.1.poſt n.71.

Quod multo magis locum habet, quando teſta- 3
tor vtitur aliquo verbo denotante, quod omnes illi qui ſunt de vna ſtirpe, ſingulariter ſint patroni, tunc enim non habebuntur pro vno, ſed ſuccedent in capita: veluti ſi fundator vtatur verbo diſtributiuo, quilibet, vel alio ſimili: iuxta conſil. Anchar. 355. In primo dubio. Gratian. diſcept. forenſ.c.521.n.15.

Sed ſi ſimpliciter plures hæredes ſuccedant alicui 4
patrono in patronatu hæreditario, computatio fiet in ſtirpes, & plures habebuntur loco vnius: vt concludit Gratian. d.c.521. n.60. Quod intellige prout infrà melius explicatur, maximè n.9.

In gentilitio autem ſi vocati fuerint proximiores: illi ſuccedunt, & vocem habent in capita; nec habetur conſideratio ſtirpis: Rot. deciſ.482.n.2.p.1 recent.& deciſ.47.p.4.recent.tom.2.n.3.& 4. quæ deciſio in hoc capite non fuit reuocata; ſed in certis tantùm capitibus.

Sed ſi nominati fuerint plures patroni; exempli 5
gratia, quinque; & deſcendentes ex tribus de quinque vnum præſentauerint, & deſcendentes verò ex duobus aliis de quinque patronis, alium præſentauerint, præferendus erit præſentatus per deſcendentes ex tribus; quamuis alij deſcendentes ex duobus eſſent numero plures. Ratio eſt, quia deſcen-

dentes ex tribus conſtituunt tres voces, quamuis ſint in minori numero; deſcendentes verò ex duobus, quamuis eſſent mille, faciunt tantùm duas voces: ioxta notata *in Clement. plures, de iure patron. & decis.175.num.3.part.7.recent.& decis.2.numer.9. & 10. eadem part.7.* quæ deciſio declaratur apud Viuian. *decis.139.n.16.* ab ea tamen non receditur in capite præſenti concluſionis.

6 Et quamuis aliàs inquirendum ſit, vtrùm ius patronatus ſit hæreditarium, vel familiaro: tamen quoad illos primos quinque vocatos, indagatio illa inutilis eſt; quia illi quinque, ſiue agatur de iurepatronatus gentilitio, ſiue hæreditario, ſiue miato ex vtroque, admittuntur in capita: deſcendentes verò ab eis admittuntur in ſtirpes: Rot.*decis.2.n.8. part.7. recentior.*

7 Notandum etiam eſt, quòd licèt Gratian. *dicto cap.521.num.13.& sequent.* videatur reſtringere vocationem per capita, etiam in gentilitio, ad caſum quo diſtributiuè deſcendentes, vel collaterales vo-
8 cati ſunt: & quamquam † nos etiam *dicto cap.32. num.19. part.1.* dixerimus in iurepatronatus, quod ex hæreditario & familiari miatum eſt, computationem fieri in capita, & non in ſtirpes; tamen & doctrina Gratiani vera eſt, vt propter verba diſtributiua ſoccedatur in capita, & id quod *illo loco* diximus, veriſſimum etiam eſt in ſuo caſu, & eo modo quo antea dictum fuerat *in eod. cap.32. num.14.* vt etiam in mixto computatin vocum fiat in capita, & non per ſtirpes, quando hæredes ex familia vocati ſunt, tanquam vnum corpus & collegialiter; veloti in caſu mox propoſito, illi quinque primò vocati admittuntur in capita, deſcendentes verò ab eis in ſtirpes: vt dicit Rot. *dicta decis.2. n.8. p.7. recent.*

9 Vel ſi ageretur de vnieo patrono, tunc illius hæredes immediati, ſinguli haberent vnam vocem, & ſic ſuccederent in capita & non in ſtirpes; ſed illorum filij & hæredes ſuccedunt in ſtirpes; ita vt hoc caſu voces ſic computari debeant, vt pro qualibet ſtirpe, vna vox computetur; non habita ratione maioris, vel minoris numeri cuiuſlibet ſtirpis: vt eaplicat Viuian. *de iurepatronat. lib.1a.cap.8. num.7.* Gabriel *conf.196. numer.3. & 5.lib.2.* & ea ratione intelligenda ſunt quæ diximus *dicto cap.32.num.19.* & quæ tradit Burat. *decis.647.numer.10.& 679.numero* 8.

10 Recurrendum eſt igitur in bac materia ſemper ad primas voces, vt ſciatur quomodo alij ſuccedere debeant: Lambertin. *de iurepatronat. lib.1.part.2. quæst.1. princip.artic.25. numero* 18. Caualcan. *decis. 32.n.2.part.5.* Antonin.de Amat. *lib.1. resolut.108. num.50.*

11 Doctrina verò Gratiani, qui videtur requirere, quod fundator vſus fuerit verbis diſtributiuis, vt voces computentur per capita, locum habere poteſt in iurepatronatus hæreditario; ſecus eſt in familiari: quia in dubio, illud competit patronis de familia vti ſingulis, & ideo quilibet poteſt ſeparatim præſentare, nec opus eſt vt inſimul conueniant; & præſentatio fit per capita, adeo vt voces maioris partis præualeant: vt ipſemet Gratianus teſtatur *dicta discept.521.n.45.& 46.*

12 Eſt tamen verum, quod ſi concurrant deſcendentes diſpares gradibus, in iure patronatus non hæreditario: qui proximior eſt in gradu, remotioribus præferendus ſit: iuxta textũ in *l.cum ita,§.in fideicommisso,ff.de legat.2.* iuata Gabriel.*conf.196.n.3. lib.2.* Rot. *decis.288.n.9.* Franciſc. Marc. *decis.1135. n.4. p.1.* Merlin. *decis.798. num.21.* & ſemper hoc caſu proximiores remotioribus præferuntur: Rot. apud Viuian. *lib.4.cap.9. in secunda decis. Pientina Iurispatronatus* 10. *Iulij* 1602.*coram Litta, versic.sed non ad omnes simul.*

Quod intelligendum eſt, ſalua repræſentatione; 13
quia quando agitur de filio fratris præmortui concurrente cum patruo, tunc nepos in huiuſmodi ſucceſſione iuriſpatronatus, repræſentat perſonam patris, & illius locum ingreditur: vt probat Gratian. *discept. forens. d.cap.521. num.16.* † quæ tamen re- 14
præſentatio locum nõ habet in tranſuerſalibus vlterioris gradus, nec illo caſu nepotes continentur appellatione *filiorum*, ea proprietate ſermonis; niſi alia verba concurrant, ex quibus colligatur habitam fuiſſe rationem agnationis, & conſeruationis iuriſpatronatus in familia: quam quæſtionem in aliis terminis optimè declarat Rot. *decis.279. per totam, part.6. recent.* Merlin. *decis.460.* Rot. *decis. 473.num.16.part.4.recent.tom.2.* † vbi quod quan- 15
do diſpoſitio fuit ſortita effectum in filiis, non extenditur vlterius ad nepotes, maximè ſi filij propriis nominibus ſint vocati, & non adſint aliqua verba tractum temporis inducentia: vt dicitur *ibid. num. 22. & 30.* ita vt totum dependeat ex verbis teſtamenti, & interpretatione voluntatis teſtatoris, ſeu fundatoris.

Secundo loco conſiderandum eſt, quod ſi funda- 16
tor ordinauit iuſpatronatus pertinere *ad se, & suos omnes præsentes, & successores*, ſub tali verborum conceptione continetur iuſpatronatus hæreditarium, ſeu mixtum; etiamſi dictio *suos*, iuncta fuerit per copulam, *&*, cum dictione *successores*; cùm contraria opinio Bartoli ſit communiter reprobata, vt teſtatur Seraphin.*decis.604. num.5.* & apud Marcheſ. *part.2.fol.506. num.11.* & in terminis iuriſpatronatus, Pariſ.*conf.48. num.8.in fine, iuncto num.10. lib.4.* Ex quo duo reſultant effectus. *Primus* eſt, quod in eo nemo ſuccedit, niſi ſit hæres bonorum, nec admittitur hæres ſanguinis, niſi ſimul ſuccedat in bonis hæreditariis. *Secundus* effectus eſt, quod ſucceſſio hoc caſu fit in ſtirpes, ſicut regulariter fieri debet in iurepatronatus hæreditario, vel etiam in miato; hoc eſt partim hæreditario, partim gentilitio, vt deciſum fuit apud Burat. *decis.647. & 679.* intelligendo tamen provt ſuperiùs dictum eſt, *numero* 7. & ſupra, *capite 32. numero* 14. ad quem numerum referenda ſunt dicta *in eod. capite 32. numero* 19.

Similiter ſi fundator reſeruauerit iuſpatronatus 17
pro filiis hæredibus & successoribus, erit hæreditarium, vel miatum: Merlin.*decis.94.n.3.versic.nec non etiam ex instrumento, & num.4.* poſt Rot. *in recent. decis.707.n.6.& 10.p.1.*

Idem dicendum eſt, ſi iuſpatronatus fuerit reſer- 18
uatum ſimpliciter *pro successoribus*: cum appellatione *successorum* in materia de ſui natura tranſitoria ad hæredes extraneos, quale eſt iuſpatronatus, veniant quicumque hæredes: Alexander *conf.193. numer.1. lib.2.* Menoch.*conf.680. numero 19.* Rot. *decis.207. numero 7. part.6. recent.* maximè ſtante dictione *in perpetuum*, provt Rota conſiderauit, *dicta decis. 207. numero* 8. vbi ſubditur *numero* 9. hoc in caſu donatarium vniuerſalem eſſe loco hæredis: vt *ibid. num.11.& 12.*

Quando autem dictio *descendentes*, iuncta eſt 19
cum dictione *successores*, ſine copula, *&*; tunc multo magis iuſpatronatus dicitur mixtum ex gentilitio, & hæreditario, & in eo ſuccedere volentes debent habere vtramque qualitatem, nempe quod ſint deſcendentes, & ſimul hæredes bonorum: Burat. *dicta decis.679.*

by Google

deciſ.679.num.5. Cauendum igitur eſt à deciſione Rotæ Romanæ 47.*n.5.* & *ſequent.p.4.recent. tom.2.* vbi fuit deciſum ſub hoc themate oriri iuſpatronatus gentilitium,& ſuccedi in capita, etiamſi deſcendentes non eſſent hæredes bonorum: quia illa deciſio fuit reuocata *d deciſ.647.* & *679.* apud Burat.eſt ergo verè tale iuſpatronatus miatum ex gentilitio & hæreditario.

20 Tertiò conſiderandum eſt, quid ſtatuendum ſit, quando fundator vocauit ad iuſpatronatus deſcendentes per lineam maſculinam:in quo articulo aliàs Rota cenſuit, tale iuſpatronatus non eſſe gentilitium, cum in eo fundator nullum habuerit reſpectum ad agnationem:vt *in deciſ.275.num.6.* & *280. num.8. part.7. recent.* quia loquendo de deſcendentibus per lineam maſculinam, habuit potius reſpectum ad ſexum,quam ad agnationem.Quam tamen reſolutionem explicatione indigere exiſtimo: quia etiamſi iuſpatronatus non ſit agnatitium, non tamen ea eo infertur eſſe hæreditarium. Datur enim medium inter agnatitium, & hæreditarium: quia ſæpe fundatores ad ſolam deſcendentiam reſpectum habent,quæ tam mares,quam fœminas comprehendit, etiam in hac materia; ita vt promiſcuè fœminæ cum maſculis admittantur, ſalua gradus prærogatiua; quamuis fœminæ non ſint hæredes. Exempli gratia, ſi inſpatronatus reſeruatum fuerit *fundatori.* & *poſteris ipſius*; idem ſi reſeruatum fuerit *illi,* & *exiſtentibus de genere ſuo*, vt per Caſſador.*deciſ.1.de iurepatronatut, num.1.* & *3.* Lotter.*de re beneficiaria, lib.2. quæſt.11.num.78.* quo caſu maſculus deſcendens ex fœmina in eo ſuccedit: quia deſcendens ex fœmina, dicitur de genere fundatoris: Rot. *deciſ.482.num.1. part.1. diuerſorum*, vel ſi vocati fuerint conſanguinei, Lotter. *ibid. num.70.* vel ſi reſeruatio facta fuerit pro coniunctis, Idem *n.74.* vel pro parentibus, quia non intelligitur de aſcendentibus;ſed ſumitur pro agnatione & familia fundatoris: Rimin. iun.*conſil.308.n.2.vol.3.* Peregrin. *de fideicomm. artic.22. num.31.* maximè in Gallico idiomate, Tiraquell. *de retract. conſanguin.* §.*1. gloſſ. 8.num.1.* maximè ſi facta fuerit mentio perpetuitatis, idque propter implicitum tractum temporis:ad notata in *l.cum ita,* §.*in fideicommiſſo,*& *ibi* DD. maximè Cumanus,*n.4.*

21 Idem dicendum eſt, ſi reſeruatio fuerit facta *pro proximis*: Lotter. *dicta quæſt.1. numer.75.* quo caſu proximitas conſideratur in iſta materia, non reſpectu vltimi poſſeſſoris:vt per Lotter.*dicto lib.2. quæſt. 11.num.89.* vbi plures ſuper hoc deciſiones allegat, & nominatim Rot.*deciſ.72. num.3. part.1. diuerſor.* & *deciſ.681.num.2. part.2.recent.* Antonin.de Amat. *lib.1. reſolut.10. num.24.* 22 † Quod ſi iuſpatronatus ſimpliciter *deſcendentibus* reſeruatum ſit, ſine alia reſtrictione; Rota gentilitium nominauit:vt in *dec. 41. num.19.* apud Viuian. Quod intelligendum eſt durante deſcendentia, nam illa finita ſit hæreditarium, niſi fundator de deſcendentibus taxatiuè loquutus fuerit: vt dicitur *dicto n.19.* poſt Seraphin. *deciſ.364.*& inferiùs declarabitur *n.34.*

23 Quartò ſi fundator *ſeniorem de familia*, vel *de domo*, ad iuſpatronatus vocauerit; non eſt conſideranda proximitas reſpectu fundatoris, ſed ſola ætatis prærogatiua: adeo vt ille qui tempore vacationis, ſeu præſentationis, erit ætate maior, præferendus ſit in præſentatione omnibus aliis; quamuis eſſent proximiores fundatoris:quia hoc caſu ſola ætatis prærogatiua attenditur, nulla habita ratione proaimitatis; dummodo is, qui ſic præferri, vel præſentare deſiderat,ſit de domo ſeu de familia:Gratiā. *diſcept. forenſ.cap.645.num.7.* & 8. Viuian. de iurepatronatus *lib.4.c.9.n.54.* & *55.* Lotter. *dicto lib.2. quæſt.11. num.93.*

Et cum duplex ſit familia; vna effectiua,quæ ſolos comprehendit deſcendentes: alia contentiua, quæ eatenditur ad collaterales; ſufficit quod talis ſenior ſit de familia contentiua: adeo vt ille qui ætate maior eſt ex linea collaterali, excludat iniorem de linea deſcenſiua: Grat. *dicto cap.645. n.2.* & *3.* Quod intellige niſi ex conjecturis, vel ex verbis fundationis conſtet de contraria mente fundatoris: 25 † veluti ſi vocaſſet deſcendentes *ex ſua familia*; vel *ex familia ipſius teſtatoris*: Gratian.*ibid.n.5.* quod copioſè explicat Lotter. *dicta quæſt.11. numero 54.* & *57.* 24

26 Quod ſi teſtator, ſeu fundator vſus fuerit verbo, *de linea*; niſi aliæ concurrant coniecturæ, iuſpatronatus tranſit etiam ad lineam contentiuam:vt idem eaplicat *dicta quæſt.11. num. 57.* & *ſequent.* Excipin caſum,de quo infrà *num.39.in fine.* 27 † Et hoc caſu,ſi teſtator ſeniorem vocauerit, mortuo illo ſeniori non deuoluetur iuſpatronatus ad eius deſcendentes, aut proaimiores, ſed ad alium ſeniorem; quamuis non ſit de illa linea vltimo loco defuncti, qui dum viueret ſenior erat: Gratian. *diſcept.forenſ.cap. 218.num.83.* Viuian. *de iurepatronat.lib.4. capite 9. num.15* nec extinguitur effectus vocationis factæ de ſeniore, ſeu antiquiore domus, vel de duobus anquioribus; ſed illo, vel illis vita functis, deuoluitur ad alios iuſpatronatus, quandiu durat familia, qui erunt habiles ſecundum voluntatem fundatoris: Ancharran.*conſ.27.num.6.*& poſt eum Gratian. *d cap.645.num.8.* & *9.* 28 † Extincta autem familia;Eccleſia non acquirit libertatem, ſed iuſpatronatus deuoluitur ad hæredes extraneos; niſi fundator diſpoſitionem ſuam reſtrinxiſſet ad familiam taxatiuè: Gratian. *ibid numero 10.* Seraphin. *dicta deciſ.364.* 29 † veluti ſi fundator vocaſſet *filios ſuiipſius fundatoris*, vel *filios alterius nominati nomine proprio*; tunc enim vocatio eſſet reſtricta ad filios,nec extenderetur ad nepotes,niſi adiecta fuiſſet clauſula *in perpetuum*; quæ faceret vt mentio *filiorum* extenderetur ad nepotes,& pronepotes,& omnes in futurum deſcendentes; nec in primo gradu ſucceſſio perimeretur, quia hoc eſſet de directo contra intentionem fundatoris, qui perpetuitatem conſiderare voluit: Gratian.*diſcept.forenſ 648.n.14.* & *15.*

30 Quintò, ſi iuſpatronatus reſeruatum fuerit *pro filiis* & *deſcendentibus*, dubium eſt verum volenti præſentare ſufficiet, quod probet ſe eſſe de deſcendentibus; an vero teneatur etiam probare quod ſit hæres & ſucceſſor bonorum? In hac quæſtione Gratian.*cap.577. numero 45.* & ante eum Peregrin. *conſil.33. num.9. lib.1.* voluit hanc diſpoſitionem intelligi debere de filiis & deſcendentibus qui ſint hæredes bonorum:quia cum iuſpatronatus ſit tranſitorium ad quoſcumque hæredes, etiam eatraneos; diſpoſitio facta pro filiis & deſcendentibus, intelligitur quatenus ſint hæredes: quia ſemper perſona hæredis in quacumque diſpoſitione cenſetur comprehenſa:ea doctrina Bartol.*in l.ſi tibi.*§.*ſi pactum,ff. de pact.* Peregrin. *dicto conſ.33. numero 16.* Qui tamen hoc limitat, niſi dictum fuiſſet *de filiis* & *deſcendentibus maſculis*; tunc enim ius deuolueretur ad eos etiamſi non eſſent hæredes. 31 † Et licèt Calderin. *conſ.19.de iurepatron.* & poſt eum Lambertin.*lib.1. part.2.2.quæſtionis princip. artic.8. fol.135.* exiſtimauerit hoc ſecundo caſu, nempe reſeruato iurepatronatus *ſibi,* & *ſuis filiis maſculis*, poſſe vnum ea filiis donare iuſpatronatus extraneo, in præiudicium

aliorum, qui poſt ipſum ſuccedere deberent; illorum tamen ſententia non eſt vera, ſed illam merito reprobat Couart. *lib. 2. capite* 18. *numero* 10. *in fine.*

32 Contra hanc tamen limitationem Peregrini tenuit Rot. *deciſ.*350. *num.*7. *&* 8. *poſt.* 2. *vol. conſil. Farinac.* quia mentio *maſculorum* cenſetur facta potiùs propter ſexum, & affectionem ad illum, quàm ratione conſeruandæ agnationis: vt fusè etiam comprobat Rot. coram Illuſtriſſ. Domino Corrado *in Cremonen. Prepoſitura*, 23. *Maij* 1644. *n.*7. quæ eſt apud Viuian. *deciſ.*139.

33 Hac in re verba diſpoſitionis conſideranda ſunt: ſi enim nullus fuit habitus reſpectus ad agnationem, aut fœminæ non fuerint expreſsè excluſæ, ipſę admittendæ ſunt, cùm ſint capaces iurispatronatus: *cap. fin. de conceſſ. prebenda. cap. ex litteris, de iure patronatus*, Garſ. *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 144. etiamſi iuſpatronatus tranſire debeat ad primogenitos, quia ceſſante concurſu maſculi, ſuccedit fœmina, niſi ſit expreſsè excluſa: Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 4. Couart. *lib.* 3. *reſolut. capite* 5. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 692. *n.* 2. *&* 3. apud Viuian. Et conferunt
34 tradita *hoc capite numero* 20. † Sed ſi mentio *maſculorum*, facta fuerit taxatiuè, tunc deficientibus maſculis, ius patronatus tranſit ad hæredes extraneos: & eodem modo ſi fundator de ſuis deſcendentibus taxatiuè loqoutus fuerit, vtpote quod *deſcendentes tantùm* vocauerit, tunc deficiente deſcendentia, iuſpatronatus tranſit ad hæredes extraneos: Seraphin. *dicta deciſ.* 364. *per tot. & deciſ.* 378. & ſic extincta familia ſeu deſcendentia, ex familiari ſeu gentilitio fit hæreditarium: Rot. *deciſ.* 307. *n.* 4. *&* 8. *part.* 7. *recent.*

35 Eſt quidem verum, quod quando mentio maſculorum facta fuit taxatiuè, quidam cenſuerunt, patronatum non tranſire ad extraneos, & Eccleſiam tunc acquirere libertatem: vt apud Antonin. *lib.* 1. *reſolut.* 40. *num.* 2. Qui tamen eodem loco reſpondet taxatiuam dictionem nihil operari, quando conſtat de contraria mente teſtatoris, quam obſeruandam eſſe aſſerit, etiamſi dictum fuerit, quod *maſculi tantùm* ſuccedant: vt bene & clarè oſtendit *d. numero* 2. *verſic. dictum fuit tertio*, & paulo poſt, *numero* 6. *in princip. & verſic.* 4. *& numero* 7.

Ego totam hanc controuerſiam dirimendam eſſe cenſeo ex verbis teſtamenti, ſeu fundationis, & ex obſeruantia vocatorum ad iuſpatronatus. Si enim appareat ex verbis fundatoris, ipſum limitate voluiſſe iuſpatronatus, ita vt ad alios non tranſiret quàm ad expreſſos, & ſic tacitè excludere voluiſſe hæredes; tunc illis deficientibus, Eccleſia acquirit libertatem; alioquin ſi quis diceret ceſſante contraria volontate fundatoris, vel obſeruantia, non tranſire ad hæredes, loqueretur contra communem opinionem: vt dicit Seraphin. *dicta deciſ.* 364. *num.* 8. & video apud eundem *in deciſione* 378. *numero* 4. *& ſequent.* fuit recurſum ad coniecturas voluntatis teſtatoris: quæ tamen in illo caſu fuerunt reiectæ. De obſeruantia verò, paulo poſt agemus.

36 Sextò obſeruandum eſt, quod in locis vbi viget ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, fœminæ non admittuntur ad iuſpatronatus hæreditarium, quandiu extant maſculi: Antonin. *reſolut.* 60. *num.* 3. *lib.* 1. imò etiam in non hæreditario, quando fundator ſimpliciter de deſcendentibus loquutus eſt: vt determinat Rot. *coram Eminentiſſ. Corrado in Cremonen. Prepoſitura*, 23. *Maij* 1644. apud Viuian. *deciſ.* 139. *numero* 9. Sed tamen deficientibus maſculis, fœminæ admitterentur: Gratian. *diſcep.* 218.

Septimò aduertendum eſt, quod in ſucceſſione 37
iurispatronatus tria conſiderari poſſunt. *Primò*, linea: *Secundò*, gradus: *Tertiò*, ſexus: nam ætas hîc non conſideratur, niſi fundator ſeniorem vocauerit, quo caſu ſola ætatis prærogatiua conſideratur, cæteris poſtpoſitis, vt ſupra dictum eſt: & hæc tria ſuo ordine conſideranda eſſe tradit Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 15. & faciunt tradita per Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit. vlt. num.* 59. & per Rot. apud Viuian. *deciſ.* 69. *numero* 9. Cæterum deficiente linea vnius ex familia, non admittuntur hæredes illius, qui vltimo loco mortuus eſt, quandiu extant agnati de agnatione fundatoris: Couar. *lib.* 2. *var. reſolut. cap.* 17. *num.* 16. Molin. *de primogen. lib.* 1. *capite* 24. *num.* 31. Lotter. *lib.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 10. Viuian. *lib.* 4. *cap.* 9. Sanch. *reſp. moral. lib.* 2. *cap.* 3. *dubit.* 92. *num.* 3. & Rot. apud Viuian. *coram Illuſtriſſ. Domino Bichio in Cæſaraugustana Beneficij de Linares*, *deciſ.* 134. *n.* 4. vbi ſubditur, *numero* 5. quod ſi tota familia eſſet extincta, ſuccederet hæres vltimi grauati: quod etiam voluit Merlin. *deciſ.* 568. *n.* 18. cum pluribus per eum citatis. Et ratio eſt, quia in ordine ſuccedendi quoad iuſpatronatus, attendi debet illa perſona, cui eius liberi ſubſtituuntur: vt tenuit Rot. apud Viuian. *deciſ.* 139. *num.* 10. *&* 11. & huius doctrinæ fundamentum deducitur *in d. deciſ.* 134. *n.* 6. † Quod ſi admitteretur hæres vnius ex patronis, dum ſuperſunt alij de agnatione fundatoris, ſequeretur iuſpatronatus pro vna parte eſſe hæreditarium, & pro alia gentilitium: quod fieri non poteſt, ſi verum eſt quod dicitur *in prædicta deciſ.* 134. *numero* 6.

Sed tamen ſcrupulum mouet, quod apertè deci- 38
ſum fuit per eandem Rotam apud Merlin. *deciſ.* 798. *num.* 23. vbi dicitur quod vltimus in ſua linea, qui ſine liberis deceſſit, potuit transferre in extraneum ſuam vocem, & quod deſcendentibus alterius lineæ non datur ius accreſcendi, ſeu non decreſcendi, quia videntur tunc eſſe duo patronatus; & ſic pro vna parte remanebit gentilitium, & pro alia parte fieri hæreditarium.

Ego tamen, ſaluo iudicio cuiuſlibet melius ſen- 39
tientis, credo veriorem eſſe priorem ſententiam, & iuſpatronatus, quandiu durat familia vocata per teſtatorem, etiam conſtituatur ex duabus lineis, non poſſe regulariter transferri ad extraneos in præiudicium aliorum vocatorum, exiſtentium de familia teſtatoris, quia in iurepatronatus ſemper locus eſt iuri accreſcendi, ſeu non decreſcendi, vt docet Bellon. iun. *in tract. de iur. accreſcendi*, *cap.* 6. *quæſt.* 48. *num.* 1. *&* 17. deciſiones verò in contrarium allegatæ locum habere poſſunt in ſuo caſu particulari, veluti *in dicta deciſ.* 798. apud Merlin. in qua ſupponitur, quod erant duo patroni; nempe quia quilibet erat patronus pro medietate, & ſic videbantur quodammodo conſtituti duo ſeparati patronatus: *& in deciſ.* 70. apud Viuian. fuit dictum quod vnum & idem ius patronatus erat pro parte hæreditarium, & pro parte gentilitium; quia extranei ſemper fuerant admiſſi ad præſentandum, cum hæredibus, per longi temporis ſpatium; & ſic concurrebat longiſſima obſeruantia, quæ, vt mox dicetur, poteſt mutare naturam gentilitij in hæreditarium; præſertim accedente tolerantia Epiſcopi per longiſſimum tempus. † Et præmiſſa comprobantur, quia in fideicommiſſis agnatitiis, licèt regulariter non fiat tranſitus de vna linea ad aliam; tamen ſi omnes vnius

lineæ

lineæ defecerint, non datur ſucceſſio hæredibus vltimi poſſeſſoris, illius lineæ deficienris; ſed ad fideicommiſſum admittuntur illi, qui ſunt de alia linea: Peregrin. *de fideicom. art.*27. *num.*14. Fuſar. *de ſubſtit. q.*484. *n.*34. niſi tamen iuſpatronatus eſſet reſtrictum ad deſcendentes certæ lineæ, quia non tranſiret ad aliam lineam; ſed vltimo illius lineæ defuncto, fieret hæreditarium: Merlin. *deciſ.*450. *n.* 13. *&* 14. vbi quod ſi reſtrictum ſit ad lineam effectiuam, illa extincta, non tranſit ad contentiuam.

40 Octauò notandum eſt, quod ſi ex duobus patronis vnus fuerit nominatus nomine proprio, alij verò per nomen collectiuum; veluti ſi fundator vocauerit Franciſcum & parochianos talis Parochiæ; ille qui nominatus eſt nomine proprio habebit vnam vocem, alij verò quamuis plures ſint habebunt vnam tantùm vocem: & ſic caſu quo Franciſcus vnum nominet, parochiani vero alium, voces erunt æquales, & per conſequens Epiſcopus poterit vti gratificatione erga vnum ex nominatis: Rot. *deciſ.*408. *per tot. part.*1. *diuerſor.* In hoc autem caſu paritatis vocum, recurri poreſt ad Sanctiſſimum, qui tamen quandoque vtrique parti concedit derogationem medietatis vocum iuriſpatronatus ſub eadem data, vt teſtatur Merlin. *deciſ.*803. *numero* 1.

41 Vltimo loco notandum eſt, quod ſemper in hac materia dum quæritur vtrum iuſpatronatus ſit gentilitium, vel hæreditarium, ſeu non hæreditarium; recurrendum eſt ad obſeruantiam, quæ deſumitur ex multiplicatis præſentationibus, quæ effectum ſortitæ ſunt: quæ obſeruantia ſola ſufficeret, etiamſi alia non concurrerent pro concludenti probatione qualitatis patronatus: Franc. *in cap.*1. *num.*5. *de iur. patronat. in* 6. Abb. *in cap querelam, num.*9. *in fine, de elect.* Ferret. *conſ.*293. *num.*4. *lib.*2. & ideo quod ſupradictum eſt, in dubio iuſpatronatus præſumi hæreditarium, locum non habet ſi conſtet de multiplicatis præſentationibus factis per capita, prout requiritur in patronatu familiari, Gabriel. *conſ.*196.

42 *vol.*2. *num.*6. † & in dubio tale præſumitur iuſpatronatus conſtitutum ab initio, quale per longum tempus fuit obſeruatum: Duran. *deciſ.*185. *num.*17.

43 † Si tamen aliquæ præſentationes factæ fuerint à patronis tanquam hæredibus, & aliæ tanquam ab agnatis, præualent quæ factæ fuerunt ab illis tanquam hæredibus, ad firmandum ſtatum patronatus hæreditarium: Rot. *deciſ.*707. *num.*6. *&* 8. *part.*1. *recent.* vbi id maximè procedere dicitur, ſi fœminæ vna cum maſculis ad præſentandum fuerint admiſſæ. Et ratio eſt, quia cum iuriſpatronatus qualitas hæreditaria habeat maiorem conformitatem cum iure communi, illa præualere debet quæ facta eſt iure hæreditario: Rot. *deciſ.*336. *num.*6. *part.*5.

44 *recent.* Merlin. *deciſ.*870. *num.*5. *&* 6. † Ex quibus autem inferri poſſit obſeruantia ſufficiens ad inducendam qualitatem iuriſpatronatus gentilitij, vel hæreditarij, recurrendum eſt ad Merlin. *deciſ.*798. *per tot.* & in *Florentina iuriſpatronatus de Ricaſolis*, mox alleganda.

45 Notandum etiam eſt, quod ad hoc vt ex obſeruantia ſubſequuta, iuſpatronatus ex familiari fiat hæreditarium, ſatis erit, ſi per duas continuatas præſentationes effectuatas, id eſt ſubſequuta præſentati inſtitutione, & pacifica illius poſſeſſione, appareat illos de familia duntaxat præſentaſſe, non obſtante quod addit fundatio, ſeu teſtamentum in contrarium: Viuian. *de iurepatron. lib.*4. *c.*9. *num.*39. *in ſiſto num.*45. Immò & vnicum actum præſentationis ſufficere cenſuit Burat. *dicta deciſ.*647. *numero* 12. Quod tamen ego non admitterem, niſi alia concurrerent, prout concurrebant *in Florentina de Ricaſolis*, per Burat. allegata *ſub die* 21. *Februar.* 1604. inſerta apud Viuian. *lib.*4. *cap.*1. *numero* 71.

DECISIO S.
ROTÆ ROMANÆ.
Coram Reuerendiſſ. D.

DV NOZET
DECANO, IN CAVSA
Nullius, ſeu Montis Alti Iuriſpatronatus.

Lunæ 15. *Iunij* 1654.

VACANTE per obitum Brandimartis ſimplici beneficio, de Iurepatronatus Laicorum, ſub inuocatione S. Antonij, ſito in Parochiali Eccleſia S. Pauli Terræ Fortis, Abbatiæ Farfenſis, fuit de eo Apoſtolica authoritate prouiſus Matthæus Angelettus, vti præſentatus à medietate Patronorum cum derogatione alterius medietatis, vt in litteris Apoſtolicis in forma gratioſa deſuper expeditis ſub *datum* 18. *Ianuarij* 1648. De menſe verò Aprilis ſequentis fuit de eodem beneficio authoritate ordinaria prouiſus Dominicus Nicolaus, vti præſentatus ab omnibus Patronis dicti Iuriſpatronatus; Vnde introducta lite inter iſtos prouiſos corã Auditore Cameræ, emanauit ſententia ad fauorem Matthæi, cuius vigore cœpit poſſeſſionem dicti beneficij, deuoluta poſtmodùm cauſa appellationis ad Rotam, fuit ſubſcriptum dubium, An intret arbitrium ad effectum retardandi executionem dictarum litterarum Apoſtolicarum, quo hodie propoſito fuit negatiuè reſolutum, non obſtantibus per Dominicum deductis, quæ ad tria reducebantur. *Primò* dicebatur, quod non iuſtificabatur, quod Matthæus fuerit præſentatus à medietate patronorum. *Secundò*, quod non ſit de deſcendentibus Alphonſi, ſeu aliorum Patronorum, ex forma tranſactionis inter Patronos inita præſentandis, quamuis in fundatione id cautum non fuerit; nam cum iuſpatronatus ſit hæreditarium, vt denotant verba pro hæredibus, & ſucceſſoribus, ac de iure præſumitur, *Clem. plures, de iurepatr.* vtique potuerunt patroni conditionem hanc adiicere, quæ non eſt præiudicialis Eccleſiæ, cuius non intereſt magis vnam perſonam, quam alteram, præſentari, dummodo idonea ſit, vt pluribus allegatis deciſum fuit in *Arianen. beneficij* 10. *Martij* 1651. *coram R. P. D. meo* Veroſpio. *Tertio* denique quod in litteris Apoſtolicis adeſſet clauſula, *dummodo tempore datæ non ſit alteri ius quæſitum*, per quam præſeruatum dicebatur ius Dominici priùs præſentari.

Num primum obiectum ceſſare viſum fuit, quia 46
Matthæus docet ſe præſentatum à Marſiſo, Angelica, & Liuia, quæ cum habeant maiorem partem vnius vocis (quod non controuertitur inter partes)

perindè

Digitized by Google

perindè eſt ac ſi præſentatus haberet integram vo-
cem, non attento quod minor eiuſdem vocis pars
apud alios reſideret: Zabatel. *in d. Clem. plures, n. 3.*
ante fin. verſ. tolluntur autem, Lambert. *de iurepatr.*
lib. 1 part. 2. quæſt. 1. articul. 27. num. 2. Gonzal. *ſuper*
reg. 8 gloſſ. 45. n. 61. Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 11. n.*
135. & ſeqq. Caſſad. *deciſ. 2. de Iurepatr.* Caual. *deciſ.*
436. n. 1. dec. 519. n. 1. & ſeqq.

47 Non obſtat, quod prædictæ Mulieres deindè præ-
ſentauerint etiam Dominicum, quia cum in actu
primæ præſentationis ad fauorem Matthæi promi-
ſiſſent cum iuramento alium non nominare, non
potuerunt poſtea cumulatiuè alium præſentare,
nam verbum illud, *non nominare*, per neceſſe refer-
tur ad præſentationem cumulatiuam, quæ tantum
Patronis laicis eſt permiſſa: *cap. quod autem, cap. cum*
autem, cap. paſtoralis, de iurepatr. Garz. *de benef. p. 5.*
cap. 9. num. 21. Merlin. *dec. 443. num. 5. & per tot.* in
qua reſpondetur omnibus contrariis, & allegantur
concordantes; alióſque refert Addit. ad Burat. *deciſ.*
942. num. 13. vbi firmatur aliud eſſe, ſi fuerit pro-
miſſum non reuocare præſentationem, qui non eſt
48 caſus noſter: † nihil ſuffragante quod Ordinarius
admiſerit nouam præſentationem, cùm ex diuerſo
non doceatur, quod ille ſciuerit fuiſſe prius iura-
tum de non nominando alium, vt neceſſe eſſe di-
xit Rota apud Merlin. *d. dec. 443. ſub num. 14. verſ.*
tum quia.

Ad ſecundum obiectum reſpondetur per aſſer-
tam tranſactionem imponi onus præſentandi vnum
de familia, quatenus ex ea idoneus reperiatur; aliàs
ſecus. At de familia adeſt ſolùm Dominicus, qui
cùm eſſet ſimplex Clericus de tempore præſenta-
tionis, idoneus non erat, attentis verbis reſeruatio-
nis dicti Patronatus, ibi, *pro ſuſtentatione &c. Clerici*
Sacerdotis, qui Miſſam dicat, & ibi, *quod ad offician-*
dum, & dicendum Miſſam in d. Capella eligatur vnus
49 *idoneus Sacerdos, qui celebret Miſſam ibidem*; † Quæ
verba cum reſpiciant tempus electionis, efficiunt,
vt qualitas Sacerdotis ſit neceſſaria de tempore præ-
ſentationis, Seraph. *dec. 971. num. 16. & 17.* vbi ſub-
ditur quod deciſiones Sac. Congreg. Conc. allegatæ
in pluribus cauſis, & ſignanter in *Romana Capella-*
nia coram cla. men. Card. Hieronymo Pamphilio, pro-
50 cedunt iuxta terminos *allegationis* Lapi 35. † nempè
quando ſimpliciter fundator vult quod præſenta-
tus celebret Diuina in Altari conſtructo; quia tunc
poteſt per alium celebrare: non autem quando ex-
preſsè in fundatione cauetur, vt præſentetur Sacer-
dos. Atque ita perpetuò fuiſſe in Rota obſeruatum
id ipſum, firmauit Rota *deciſ. 216. ſub n. 2. dec. 207.*
num. 3. par. 2. rec. & in Barchionen. beneficij, 15. Ian.
1644. coram R. P. D. meo Cerro, in Cremonen. Propoſi-
turæ, 23. Maij eiuſdem anni, §. quia licet, coram Emi-
nentiſſ. Card. Corrado, in Regien. beneficij, 24. Martij
1653. §. penult., coram R P. D. meo Bichio, & in dec.
51 *680. num. 4. & 5.* apud Burat. † Neque repugnant
Adden. ad ſa. me. Greg. XV. *dec. 108. num. 15.* quia ibi
ſolum fundator mandauerat eligi Capellanum, qui
Miſſas celebraret, & in his propriis terminis lo-
quitur *dec. 825.* apud Merlin. At in caſu noſtro vo-
luit eligi Sacerdotem ad dicendum Miſſam in ipſa
Capella; quódque Sacerdos pro tempore electus
confirmetur, & ſic Sacerdotium non requiſiuit in
proſecutione, ſed in ipſo actu præſentationis, & an-
te illius confirmationem.

52 Et hinc corruere videtur tertium obiectum du-
ctum ex clauſula, *dummodo tempore data non ſit alte-*
ri ius quæſitum: quia ante prouiſionem ad fauorem
Matthæi emanatam, dici non poterat ius quæſi-
tum Dominico: non quidem ex tenore ſupradictæ
tranſactionis, quia Sacerdos non erat; nec pariter
vigore præſentationum priùs obtentarum de annis
1646. & 1647. quia tunc beneficium non vacabat:
cap. fin. de præb. in 6 cap. paſtoralis, §. 1. de reſcript.
Caſſad *dec. 5. num. 1. de iurepatron.* Rot. apud Pen. *dec.*
1021. ſub n. 2. dec. 420. n. 5. coram ſa. me. Greg. XV.
vbi Adden. *num. 9.* allegat concordantes. † Non de- 53
nique ex vltima præſentatione, quia non eſſet facta
à medietate patronorum, nullum ius ei tribue-
re poterat ad d. beneficium, quod per dictam clau-
ſulam, *dummodo*, præſeruaretur: Garz. *de benef. par. 4.*
cap. 3. n. 14. Mohed. *dec. 1. de præben.* Rot. *in Leodien.*
beneficij 29. Aprilis 1630. coram bo. me. Coccin.
cum aliis allegat per Adden. ad Burat. *deciſ. 651. nu-*
mero 11.

Non obſtant ea, quæ dicuntur de manutentione 54
conceſſa Dominico; quia hodie agitur de executio-
ne litterarum Apoſtolicarum, ad quam retardandam,
nec poſſeſſio, nec prouiſio per Dominicum obten-
ta à Collatore inferiori ſuffragantur, quia non eſt
legitimus contradictor, qui non habet parem titu-
lum: ex latè traditis per Lotter. *de re benef. lib. 1. qu.*
13. n. 75. cum aliis allegatis *in Vicen. Parochialis de*
Betora, 1. Iulij 1643. cor. R P. D. meo Bichio, in Com-
poſtellana Parochialis, 1. Iunij 1648. cor. Eminentiſſ.
D Card. Ottbobono, & in Gadicen. præſtimonij, 2. De-
cembris 1648. cor. bo. me. Arguelles, in quibus ſubdi-
tur id fortius procedere, ſi titulus contradictoris eſt
notoriè nullus, qualis eſt titulus Dominici, vt patet
ex ſuprà deductis.

Denique nullius momenti viſa fuerunt ea, quæ 55
deducebantur de ſymonia contracta inter Mat-
thæum, & Patronos: quia illa non probatur per te-
ſtes, qui dantur ad hunc effectum; nam præter quod
non fuerunt formiter examinati, deteguntur men-
daces, ſibi ipſis contrarij, & ſunt illimet, qui Ange-
lettum præſentarunt, & ſic ipſius ſymoniæ crimi-
nis conſocij, vt iuſtificatur ex deductis pro Mat-
thæo: imò excepta depoſitione primi teſtis, qui eſt
vnus ex Patronis, nullus iuſtificatur tractatus fa-
ctus poſitiuè inter Patronos, & Matthæum, ſed
omnes alij teſtes deponunt de tractatu præuiis ter-
tiis perſonis facto, nec vlla leguntur munera pro-
miſſa, ex quibus poſſit ſimonia præſumi, & ſpon-
ſiones factæ ipſi patrono, quòd Domus Matthæi
futura eſſet ſemper aperta pro illo; potius quam-
dam affectionem denotant, quàm ſimoniam, pro
qua excludenda omnis ſumi debet interpretatio:
Gabr. *cenſ. 172. numero 10. lib. 2.* ſa. me. Greg. XV.
deciſ. 238. numero 1. Rot. *in rec. deciſ. 418. numer. 4.*
par. 1. & deciſ. 166. num. 8. part. 2. Put. *dec. 440. n. 3.*
par. 1.

Quare cum ex ſupradictis, narratiua præſenta- 56
tionis à medietate Patronorum ſit plus quam iuſti-
ficata, ac de aliis narratis non dubitetur; Domini,
vtraque parte informante, reſoluerunt non intrare
arbitrium pro retardatione executionis litterarum
Apoſtolicarum Matthæi, eóque minus cum iam
fuerint extra tempus appellationis executioni de-
mandatæ, vt per Gonz. *in annot. contr. nullis. numero*
296. Coccin. *dec. 177. num. 1.* ſa. me. Greg. XV. *dec.*
70. n. 1. Caual. *dec. 287. n. 2.* Rot. *inter rec. dec. 267.*
n. 8. & ſeqq part. 7.

R P D.

R. P. D.

CELSO

Sulmoneñ. Beneficij.

Mercurij 23. Martij 1650.

57 POST ſententiam Rotalem, in qua
pronunciatum fuit, Fabium de Sanita-
te eſſe inſtituendum, emanauit deciſio
ſub die 10. Martij 1649. coram bon. me.
Arguelles pro illius confirmatione, &
hodie Repropoſita cauſa, iterum DD. perſtiterunt in
reſolutis; moti ex eo, quia Fabius præſentatus fuit à
maiori parte Patronorum, itavt meritò conceden-
da ſit illi inſtitutio: iuxta tex. *in cap. quoniam*, & *ibi*
Gloſſ. *verb. qui maioribus, de iurepatr.* Lambert. *eod.*
tract. part. 3. lib. 2. quæſt. 4. art. 1. per tot. Garz *de benef.*
part. 9. cap. 2. num. 257. Gutier. *canonic. quæſt. lib. 2.*
cap. 11. num 20. Rot. *in Lucana Iuriſpatronatus*, 25.
Iunij 1638. *coram Reuerendiſſ. Salamantine*, *in Nea-*
politana Iuriſpatronatus 27. *Ian.* 1644. *coram Emi-*
nentiſſ. Card. Ottobono, in Comen. Capella, 27. *April.*
2648. & 26. *Febr.* 1649. *coram Reuerendiſſ. D. meo*
Decano, in Piſcien. beneficij 26. *Nouembris* 1650. *co-*
ram me, 21. *Aprilis* 1651. *coram R. P. D. meo Roias*,
& 20. *Nouembris eiuſdem anni*, *coram R. P. D. meo*
Zarato, & *in Cracouien. Præpoſituræ Sancti Floriani*,
28. *Iunij* 1651. *coram R. P. D meo Veroſpio.*

Quod autem huiuſmodi fundamentum ſubſi-
ſtat, patet manifeſtè; quia ex quatuor partibus ſpe-
ctantibus olim ad Catharinam de Ariſtotile; quod
ex aduerſo non controuertitur, & deſumitur ex
ſententia Ordinarij lata de anno 1552. ipſe habet
duas peruentas in Ioannem Carolum de Nigris, &
eius hæredes, & quartam partem totius Iuriſpatro-
natus competentem Capitulo Cathedralis Sulmo-
58 neñ † ita vt Tabaſſios, qui ſolum habet duas perti-
nentes ad Margaritam, & alias duas prætenſas à
Cœleſtinis, non poſſit cum eo concurrere, & falsò
narrauerit Papæ, ſe habere medietatem vocum: iux.
tex. *in cap. ſi motu proprio* 13. *de preben. in* 6. Rot. poſt
Garz. *de benef. part* 10. *c.* 5. *num.* 12. *verſ. narratiuam*
quoque. ſan. men. Greg. *deciſ.* 452. *ſub num.* 5. Burat.
deciſ. 316. *n.* 13. Duran. *deciſ.* 100. *n.* 6. & firmatum
fuit *in Aquilina Iuriſpatronatus*, 24. *Ian.* & 4. *Iun.*
1646. *coram R. P. D. meo Corrado.*

59 Maximè, quia vox Cœleſtinorum, quos ab anno
1551. non apparet vnquam præſentaſſe, ſublata
fuit per præſcriptionem, quæ inter Compatronos
inducitur etiam per ſpatium 40. ann. vt notat Bald.
in l. 2. *num.* 10. *C. de ſeruit.* & *aqua*, Rot. *diu. deciſ.* 229.
à num. 1. *part.* 1. coram Duran. *deciſ* 125. *num* 6. &
in recen deciſ. 146 *ſub num.* 5. *verſ. vnde poſſent part.* 2.
& *deciſ.* 191. *num.* 14. *part.* 5. & latè *in Mutinen.*
beneficij, 27. *Martij* 1648. *coram bon. mem. Ar-*
guelles.

Nec facit, quod Hercules legatarius præfati
Ioannis Caroli præſentauerit ante confirmationem
obtentam ab Ordinario, quæ licèt poſtmodum ſu-
peruenerit, non poſſit tamen retrotrahi ad diem
præſentationis in præiudicium Tabaſſij, cui me-
60 dio tempore fuit ius quæſitum. Nam aut talis præ-
ſentatio eſt attendenda, etiamſi confirmatio po-
ſtea ſuperuenerit, cum emanauerit intra quadrime-
ſtre, & agatur de legato, & fauore vltimæ volunta-
tis, vt probat Roch. *de iurepatr. verb pro eo, ſub n.* 9.
verſ. in contrarium, Sanch. *conſ. moral. lib.* 2. *cap.* 3.
dub. 77. *n.* 9. & firmauit Rot. coram Duran. *deciſ. vlt.*
n. 10. & 12.

Aut verò non eſt attendenda, & adhuc ſuffraga- 61
tur Fabio præſentatio obtenta à Gubernatoribus,
& officialibus Sanctiſſimæ Annunciatæ hæredis
Ioannis Caroli de Nigris, exiſtentis in quaſi poſ-
ſeſſione præſentandi, penes quos hæredes reman-
ſit dictum Iuſpatronatus, & præſentandi facultas:
iux. doct. Abb. *in cap. cum ſæculum, in fin. de iurepatr.*
Roch. *eod. tract. verb ipſe, vel is: q.* 7. *num.* 15. *verſ.*
hinc dicunt. & *num.* 16. Rot. coram Put. *deciſ.* 18. *per*
tot. lib. 2. Pen. *deciſ.* 31. *n.* 4. & *in recent. deciſ.* 537. *n.* 7.
part. 2.

Obiectum verò, quod Officiales præfati non adi- 62
uerunt illius hæreditatem, ceſſat ex facto, & ex
Summ. dato in calce reſponſionis *numero* 2. & dum
ipſi vti tales præſentarunt, cenſentur hæreditatem
eiuſdem Ioannis Caroli adiuiſſe: *l. pro hærede* 20. &
l. geris 77. *ff. de acq. hæredit.* & in his terminis Rot.
in Auerſana iuriſpatronatus 23. *Iunij* 1603. *coram*
Litta, & *deciſ* 559. *num.* 8. *in fine*, coram Merlino, &
in recent. deciſ. 265. *num.* 2. *p.* 3. & *deciſ.* 77. *eod. num.*
part. 4.

Nec obſtat prætenſa repudiatio deducta ex qua- 63
dam comparatione, & declaratione facta coram
Commiſſario Fabricæ; Nam cum hæreditas iam eſ-
ſet adita, amplius repudiari non valuit, *l ſicut*, *C. de*
repud. hæredit. Dec. *conſ.* 14 *ſub num.* 6. *verſ.* & *retenta*,
Rot. *deciſ.* 495. *num.* 7. *in fine, part.* 1. *recent.* & ſemel
hæres per repudiationem non deſinit eſſe hæres,
Rot. coram Buratt. *deciſ.* 847. *n.* 10. & *in Romana*,
hæreditatis de Gabriellibus, 20. *Febr.* & 1. *Decembr.*
1617. *coram S. D. N Innocentio X.*

Præſertim cum talis declaratio fuerit ſimplex ſub- 64
terfugium, ad euitandas moleſtias, quæ inferebant-
tur ab eodem Commiſſario Fabricæ, & emanauerit
abſque beneplacito Apoſtolico, & aliis ſolemnita-
tibus omnino requiſitis, vt tradit Bald. *in l. pupillo-*
rum, num. 1 *C. de repud. hæred.* Redoan. *de reb. Eccl.*
non alien. verb. pariter repudiatio, col. 2. *num.* 10. *in fine*,
& *num. ſeq. fol. mihi* 14. Surd. *conſ.* 501. *num.* 11. &
plene firmatum fuit *in Callien. hæreditatis* 1. *Febr.*
1638. *coram R. D. meo Veroſpio.* Imò dum poſtea ij-
dem Officiales vti hæredes præſentarunt, cenſen-
tur præfatam repudiationem reuocaſſe, Rot. *deciſ.*
365 *num.* 2. *part.* 1. *recent.* & *deciſ.* 96. *num.* 10. & *ſeqq.*
part. 6. & coram Merlino *deciſ.* 559. *ſub numero* 8.
verſ. vltra quod, & *num. ſeqq.* & *deciſ.* 798. *nume-*
ro 18. & 19.

Minus releuat, quod ex vndecim Canonicis di- 65
ctæ Cathedralis Sulmoneñ. quinque tantum Fa-
bium præſentauerint, qui non conſtituunt maio-
rem partem, vt eſt neceſſe ex adductis per Rot. *deciſ.*
809. coram Buratt. Nam cum in Capitulo habito
pro huiuſmodi præſentatione, & legitimè congre-
gato, non interuenerint niſi nouem Canonici, di-
cti quinque faciunt maiorem partem; cùm maior
pars attendatur habito reſpectu ad præſentes, non
autem ad abſentes, ac omnes de Capitulo: iux. not.
per Abb. *in cap. licet* 6. *num.* 14. & *in cap. Cumana* 50.
num. 9. *verſ. pro declaratione*, & *in cap. Eccleſia veſtra*
57. *numero* 6. *de elect.* Feder. de Senis *conſ.* 65. *num.* 1.
verſ. ad id, quod dicitur. Lap. *alleg.* 131. *n.* 3. Lambert.
de iurepat. lib. 2. *p.* 3. *q.* 4. *art.* 2. *n.* 8. Rot. *in recent. dec.*
20. *n.* 5. & *ſeqq. p.* 6 . coram Buratt. *deciſ.* 225. *n.* 2. cum
aliis per Adden. ad eundem *deciſ.* 572. *n.* 22.

Nec

66 Nec dicatur, quod ſaltem duo abſentes erant vocandi; quia nihilominus valet præſentatio facta à præſentibus; quamuis non vocati poſſint dare de contemptu: Innocent. *in cap. in geneſi 55. numero 8. verſ. iſtis computatis, ibique* Abb. *n. 10. de elect.* Calder. *conſ. 11. de iurepatr.* Lambert. *eod. tract. lib. 2. part. 2. art. 19. num. 15. poſt med. & num. ſeqq.* Gonzal. *ſuper reg. 8. gl. 56. n. 79.*

67 Quæ concluſio eo faciliùs procedit in præſenti caſu, quia conſtat de conſuetudine non vocandi abſentes, de qua reſtantur omnes Canonici eiuſdem Eccleſiæ, illa enim in hac materia plurimùm attendi debet, vt eſt tex. *in cap. cum in Eccleſiis 33. de preben.* & explicat Gloſſ. *in cap. coram dilecto 35. verb. in prouincia, verſ. in talibus, & in dicto c. in Geneſi 55. verb de conſuetudine, de elect.* & vltra adductos per Barboſ. *de iur. Eccl. vniuerſ. cap. 19. numero* 89. firmauit Rot. coram Put. *deciſ. 14. ſub n. 5. lib. 2.*

68 Demum non obſtat, quod Iuſpatronatus, de quo agitur, ſit Gentilitium, quia defecta linea de Ariſtotile, fuit effectum hæreditarium: iux. *conſ.* Anchar. 81. *num. 1. & per tot.* Pariſ. *conſ. 48. numero 21. lib. 4.* Rot. *diu. deciſ. 385. num. 1. & per tot. part. 1.* & coram Merlino *deciſ. 450. num. 14. & deciſ. 798. num. 15.*

Et ex his, & aliis deductis in deciſionibus huius cauſæ ita reſolutum fuit, informante vtraque parte coram bon. mem. Arguelles, in cuius locum ego ſubrogatus de ordine Reuerendiſſ. D. mei Decani Deciſionem extendi, &c.

R. P. D.

ALBERGATO

Comeñ. Iuriſpatronatus.

Lun. 12. Iun. 1651.

CONSTARE de bono iure Nicolai Tencallæ, eique vti præſentato à patronis maiorem calculum vocum habentibus deberi inſtitutionem, cẽſuerunt DD. 7. Febr. 1650. corã bon. mẽ. Arguelles; & coram me in illius locum particulariter ſoffecto, hodie cauſa ſuper iiſdem repropoſita, ex eiſdem prorſus ſteterunt in deciſis; Quia Iuſpatronatus, de quo agitur, per diſpoſitionem Petri de Bonitate fundatoris, delatum fuit ad Bernardum eius abnepotem; ab iſto ad Lazarottum, & Petrum Martyrem eius filios & hæredes; Vox Petri Martyris deinde ad Thomam deuenit, de Thoma vero ad Franciſcum, à quo Nicolaus præſentatus fuit. Vox autem Lazarotti deuenit pro medietate ad Anaſtaſiam, deinde ad Prudentiam, & Mariam, à quibus idem Nicolaus præſentatus fuit; pro alia verò medietate ad Catharinam, ab iſta ad Lucretiam, à Lucretia verò ad quinque eius filios, ad Nicolaum nempè præſentatum, ad Cæſarem qui eundem præſentauit, ad Carolum Antonium, Elizabetham, & Catharinam, qui ius præſentandi ſibi competens donarunt Petro Martyri Iuniori, à quo Ioan. Baptiſta Polatta præſentationem habet minimè atten-
69 den. in concurſu Nicolai Tencallæ, † qui maioribus ſuffragiis honoratus inſtitui, & præferri debet; *cap. 3. & ibi* Gloſſ. *in verb. qui maioribus, de iurepat.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 11. num. 132. & ſeq.* Rot. coram Mantic. *deciſ. 86. n. 14. coram bon. mem. Vrgellen. deciſ 94. num. 8. in Pampilonen. parochialis de Anorbe, 3. Decembris 1646. §. certiſſima; coram R. P. D. meo Melrio in Mutinen. beneficij, 17. Martij 1648. §. nec releuat; in Sulmonen. beneficij 10. Martij 1649. § de iuſtitia, coram bon. mem. Arguelles: in Cracouien. Præpoſitura Sancti Floriani, 27. Maij 1650. §. verſamur, coram R. P. D. meo Bichio, & in Piſcien. beneficij 29. Nouembris proximè præteriti, §. nec refert, coram R. P. D. meo Celſo.*

Nec derogatio Sanctiſſimi pro medietate patro- 70
norum (vt in altera deciſione ponderatum fuit) dicto Ioanni Baptiſtæ ſuffragari poteſt, quidquid acriter ipſe contendat gratiam iuſtificari ex renunciatione hæreditati paternæ facta per Anaſtaſiam Nicolao Baguto Catharinæ ſororis viro, illiúſque filiis, apta videlicet comprehendere etiam Ius patronatus, quod tranſit cum vniuerſitate bonorum: *cap. ex litteris cap. cum ſæculum de iurepatr.* Rot. coram Seraph. *deciſ. 725. in recent. deciſ 98. numero 8. part. 6.*

Reſponſum enim fuit, quod adita iam per Anaſtaſiam hæreditate, ibi, *Anaſtaſia filia, & hæres q. Lazarotti de Bonitate,* Rot. *dec. 359. num. 20. par. 5. deciſ. 74. numero 6. part. 7. recent.* illius ceſſio quamuis ampliſſimis concepta verbis reſoluitur in ſingularitates, ac propterea non continet Iuſpatronatus, cuius reſpectu vltra vniuerſitatem verborum concurrere etiam debet vniuerſitas rei, vt probat Bald. *in l. fin. numero 40. C. de edict. diu. Adr. tollen. & conſ 1. numero 4. & 5 vol. 3.* Peregr. *conſ. 11. n. 2. & ſeqq. vol 4.* Garz. *de benef. parte 5. capite 9 num. 13. & 14.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 71. numero 8.* Rot. *deciſ. 1152. num. 4. parte 3. lib. 3. diuerſ.* adeo vt poſt aditam hæreditatem in illius ceſſione, cum Iuſpatronatus conſideretur tanquam vnum ex iuribus ceſſis, de eo fieri debeat ſpecialis mentio: Coſt. *in cap. ſi Pater, verb. Trebellianica, num. 7. de teſtam. in 6.* Rota *in Lucana Iuriſpatronatus, ſeu Capellaniæ 6 Nouembris 1598. coram Litta* penes Garz.
vbi ſupra, numero 12. † & adhiberi etiam conſenſus 71
Ordinarij: Lambert. *de Iurepat parte 2. lib. 1. qu. 1. art. 19. per tot.* Rota *coram bon. mem. Vrgellen. dec. 463. n. 1. in recent. deciſ. 555. num. 1. par. 3. & in Cracouien. Præpoſitura 4. Maij 1646. §. nullitas vero, coram R. P. D. meo Veroſpio.*

Et hunc intellectum comprobauit ipſiuſmet 72
Baguti renunciatarij confeſſio, qui poſt prætenſam renunciationem de anno videlicet 1623. coram Vicario Comen. inſtitit Anaſtaſiam declarari Patronam huius beneficij pro ſua rata, quæ confeſſio omninò venit attendenda, nedum in præiudicium confitentis, ſed omnium ab eo cauſam habentium, vt in his terminis reſoluit Rota coram Burat. *deciſione 183. numero 6. deciſ. 79. numero 4. in Aquilana beneficij, 15. Martij coram Reuerendiſſimo Terracinen. in Sulmonen. beneficij 25. Iunij 1646. coram R. P. D. meo Peutingero, & in d. Piſcien. beneficij, 26. Nouembris 1650. coram R. P. D. meo Celſo confirmata 1. April. proximè præteriti, coram R. P. D. meo Roias.*

Nec vis huiuſmodi confeſſionis elidi viſa eſt ex mandato procuræ de anno 1603. per eundem Bagutum facto, in quo inſtrumentum dictæ ceſſionis enunciando conſtituit Procuratorem quendam Ioannem Petrum Gaginum, contra Alexandrum Iouium prouiſum Apoſtolicum: Quia dictum

mandatum

73 mandatum oon fuit io actis exhibitum, † & procurator io eo cooſtitutus nunquam in iudicio cópatnit, neqoe illo vſus fuit; ex quo proinde non poteſt deduci aliqua obſeruantia: Rota *deciſ.*120. *n.*2. *p.*2. *deciſ.*154. *num.*30. *p.*4. *tom.*1. *recent.* & *in Recanaten. bonorum* 29. *Aprilis* 1641. §. *qua vero, coram R. P. D. meo Cerro.* Imo conſtat de obſeruantia conttaria ex actu confeſſioois dicti Baguti de anno 1625.

Non obſtat quod in ſeotentia deſuper prolata, oolla Aoaſtaſiæ habita fuerit mentio, quia ex illa nullum eidem noo citatæ oriri potuit præiudicium, *l. de vnoquoque, ff. de re iudicat.* quinimò ex ipſa,
74 † ſicuti ex præſentatione aliorum patronorum, præſeruata cenſentut iura dictæ Anaſtaſiæ: Abbas *conſ.*54. *n.*3. *p.*1. Garc. *de benef. p.*5. *c.*5. *n.*115. Rota coram ſanct. mem. Greg. XV. *dec.*417. & *deciſ.*455. *vtrobique n.*9. & *deciſ.*174. *n.*10. *p.*5. *recent.*

DECISIO S.

ROTÆ ROMANÆ

Coram R. P. D.

OTTHOBONO

IN CAVSA

Fæſulana Parochialis.

Veneris 1. *Iulij* 1644.

CVM annn 1600. vacaſſet Parochialis Ecclesia S. Stephani à Turri Feluſanæ Diœceſis; Philippus, & Benedictos de Talduceis, qui pro vna parte habebant Ius præſentandi, & Iulius, Ioannes, Hieronymus & Nereus de Zanchinis, ad quos pro altera patte Ius præſentandi ſpectabat, deuenerunt ad infraſcripram concordiam, videlicet, quod præſentatio Rectorum pro temporibus futuris facienda pro vna vice in totum pertineat ad prædictos viros domus de Zanchinis, & eorum heredes, & pro altera ſubſequenti vice ad prænominatos Philippum, & Benedictum de Talduccis, & eorum hæredes, & ſic per turnum, ita vt alternis vicibus in ſubſequẽtibus vacationibus modus nominationis, & præſentationis ſeruetur.

Anno 1639 per obitum Auguſtini de Longis, vacauit dicta Eccleſia in Turno illorum de Zanchinis, & fuit à Ioanne Baptiſta, & Nicolao filiis & hæredibus dicti Hieronymi præſentatus ad illam Mariottus de Guidottis, qui obtinuit prouiſionem Apoſtolicam cum derogatione alterios medietatis: A Curtio verò & I. Baptiſta filiis, & hæredibus dicti Nerei fuit præſeotatus Andreas de Mattis, qui etiam obtinuit prooiſionem Apoſtolicam cum derogatione alterios medietatis, cum data tamen aoteriori. Orta inde controuerſia inter præſentatos coram Ordioario Feſulaoo, fuit ad fauorem Andreæ pronunciatum; Sed cauſa per appellationem, ad Rotam deoolura, mihique commiſſa, dedi dubium, quis ſit præferendus, & Domini Mariottum præfereodum eſſe reſponderunt.

Exiſtentia Iuriſpattonatus, vacatio Benefiﾭcij habilitas vtriuſque præſentati, & prouiſiones Apoſtolicæ hincinde obtentæ, cum derogatione medietatis vocum, oon conttouertuntur iotar partes; Pertinentia pro hac vice ad faoorem illorom de Zanchinis, eſt pariter in confeſſo, & ſatis colligitur ex diuiſione facta in dicta concordia Sommario Mariotti *num.*6. Ideo cum difficultas ſolum, reducatur ad patronos præſentantes, & quiſnam ex præſentatis habeat maiorem partem vocum; Dominis vſum fuit plures voces coocurrere pro Mariotto, qui ex teſtibus Summario *num.*9. fuit plenè probatum, quod Hieronymus de Zanchinis fuit hæres Ioannis, & eidem Hieronymo ſucceſſerunt Io. Baptiſta & Nicolaos filij, qui præſentauerunt Mariottum; Vnde patet, Mariottum habuiſſe vocem Ioannis, & vocem Hieronymi, qui pro duobus partibus ex quatuor interuenerunt in d. concordia, & ſic medietatem vocum, † nam vt dictũ eſt, hoc Ius- 75
patrooatus, quoad exercitium, & actum præſentationis in quatuor voces diuiſum fuit, quot eraot viri domus de Zanchinis, qui cum fuerint nominibus propriis in dicta diuiſione nominati, cenſentur patroni æqualitet pro virili, & in capita: Dec. *conſ.*382. *num.*1. & 2. Patiſ. *conſ.*4. *num.*13. *lib.*2. & in terminus Iuriſpatronatus Peregr. *conſ.*32. *num.*13. & *ſeq. lib.*1. Lotter. *de re benefic. lib.*2 *q.*11 *num.*158. Buratt. *deciſ.*481. *n.*1. & *in Piſcien. Beneficij* 14. *Decembris* 1635. *coram R. P. D. meo Roias.*

Io. Baptiſta; & Curtius verò, qui præſentarunt Andream, licet ſint filij, & hæredes dicti Nerei de Zanchinis; nihilominus habent ſolam quartam partem Iuris præſentandi, quæ erat penes Nereum, qui pro vna tantum parte ex quatuor interoenit in dicta concordia. † Neque ex incremento perſo- 76
narum deſcendentium augetur numerus vocum, quia inter hæredes primò vacatorom ſucceſſio deuoluitur in ſtirpes, & non in capita, quando prout in hoc caſu Iuſpatronatus eſt hæreditarium: *Clem. plures.* vbi notant Doctores omnes, *de iurepatronatus,* Lambert. *eod tract. lib.*1. *p.*2. *q.*1. *art.*25. *n.*7. & *ſeqq.* & *n.*16. *fol.*290. Burat *dec.*647. *n.*4. & *in dicta Piſcien. Beneficij coram R. P. D. meo Roias,* & *in Florentina Iuriſpatronatus* 14. *Februarij* 1639 coram bo. me. Merlino, §. & *hac etiam.*

Remanet itaque vox Iulij, qui pro altera quarta parte interuenit in dicta concordia, quam Andreas ad ſui fauorẽ prætendere nõ poteſt; nã nullibi probatur, quod Io. Baptiſta, & Curtius filij dicti Nerei ſucceſſerint Iulio; immò datur fides contraria, quod illi ſucceſſerunt filij Hieronymi authores Mariotti Summario *n.*11. & propterea cùm Andreas præſentatus à filiis dicti Nerei non probet, ſe habere duas ex quatuor partibus, hoc eſt medietatem vocum, vt Papæ narrauit, nullo modo obtinere poteſt, vt dixit Rota coram Put. *dec.*402. *n.*3. *lib.*2. *in recent. dec.*568. *n.*1. & *dec.*625. *n.*1. *p.*2. † Sed Mariottos 77
eſt præferendus, tanquã præſentatus à filiis Hieronymi patronis pro medietate, vt ex textus *in c. quoniam, de Iurepatronatus,* Gutier. *in canon. quaſt. lib.*2. *c.*11. *n* 20. Garz. *de benef. p.*9. *c* 3. *n.*257. Duran. *dec.*938. *n.*1. Coccin. *dec.*464. *n.*5. *in recent. dec.*718. *n.*1. *p.*3. & *dec.*280. *n.*1. *p.*7. † Maximè cum habeat prouiſionem Apoſtolicam continentem derogationem alterius medietatis, quam derogationem Summus Pontifex paſſim concedere ſolet, quia nemini præiudicat, aut enim altera medietas patronorum non præſentat, & totum Ius accreſcit præſentanti, aut præſentat, & ſtante diſcordia, & paritate, eſt locus gratificationi: *c. cum autem,* vbi Gloſſ. *verb. iudicio, de Iurepatronatus.* Innoc. *in c.*1. *n.*2. *eodem titulo.* Peregr. *conſ.*33. *n.*28. *lib.*1. & bene ponderauit Rota *in Burgi Sancti Sepulchri Iuriſpatronatus* 19. *Decembris* 1639 coram bo. me. Coccino.

78 **Non obſtat, quod Andreas habeat prouiſionem Apoſtolicam anteriorem cum derogatione medietatis Iuriſpatronatus; quia eius gratia non fuit iu**ſtificata; narrauit enim, ſe fuiſſe præſentatum à medietate patronorum, & tamen vt dictum eſt, non probatur, Ioan. Baptiſtam, & Curtium, qui illum præſentarunt, eſſe patronos pro medietate, ſed ſolùm pro vna parte ex quatuor, & ideo prioritas temporis non attenditur, vbi gratia non iuſtificatur: Gatz. *de benef. part. 5. c. 3. num.* 192. Gregor. *deciſ.* 314. *num.* 1. *& ſeq.* Buratt. *deciſ.* 175. *num.* 1. Caualer. *deciſ.* 266. *num.* 4. *& in recent. deciſ.* 87. *num.* 17. *part.* 7.

Et ita fuit deciſum vtraque &c.

CAPVT CLVIII.

Proponitur caſus cuiuſdam iuriſpatronatus mixti ex gentilitio & hæreditario: & ad praxim reducuntur multa deciſa in Capite præcedenti, tam ſuper iure patronatus mixto, quàm ſuper reiectione vnius lineæ, in cuius præiudicium alia per plures annos, & ſæpiùs adueniente caſu vacationis præſentauit, iure & nomine proprio: Et de fœmina illius lineæ, hoc caſu maſculis alterius lineæ præferenda.

SVMMARIVM.

1. *In iurepatronatu gentilitio, ſeu agnatitio, fœminæ non ſuccedunt.*
2. *Fœminæ non admittuntur ad præſentandum, ſtantibus maſculis; ſi per longiſſimum tempus ſoli maſculi præſentarunt: maximè ſi in fundatione maſculi præferantur.*
3. *Compatronus præſentans nomine proprio, acquirit ſibi poſſeſſionem priuatiuam iuris præſentandi.*
4. *Vtrùm compatronis ignorantibus noceat præſentatio ab aliis facta.*
5. *In poſſeſſorio nocet præſentatio facta à compatronis qui ſoli præſentarunt.*
6. *Vltimus ſtatus in præſentationibus attendi debet.*
7. *Si vna linea per longiſſimum tempus ſola iure proprio præſentauerit, præſcribit aduerſus aliam lineam.*
8. *Qui paternam repudiauit hæreditatem, non admittitur ad præſentandum in iurepatronatu hæreditario, vel mixto.*
9. *Filius viuente patre non præſentat in patronatu hæreditario, quia non poteſt eſſe hæres patris viuentis.*
10. *Ampliatur, vt procedat, etiamſi à patre emancipetur.*
11. *Iuſpatronatus mixtum requirit qualitatem hæreditariam.*
12. *Deficientibus maſculis, quibus ſimpliciter iuſpatronatus fuit reſeruatum, admittuntur fœminæ, maximè deficientibus maſculis, vocata.*

CASVS.

1

Antonius Fulcodius, Teſtator.

2

Lucia Fulcodia, eiuſdem filia, & Bartholomæus D'Alibertus, coniuges.

3 Iacobus D'Alibert. —— 3 Bernardinus D'Alibert.

4 Andreas, & Petrus. —— 4 Guillelmus.

5 Chriſtophorus, 5 Paulus, & 5 Iacobus. — 5 Andreas, & Matthæus

6 Petrus —— 6 Petrus. — 6 Iacobus. — 6 Guillelmus.

7 Spiritus, & frater. — 7 Germana, Spiritus.

1. Antonius Fulcodius fundator.
2. Lucia filia fundatoris,
3. Iacobus, & Bernardinus D'Aliberti, filij Luciæ, & hæredes Antonij fundatoris,
4. Andreas, & Petrus, fratres; filij Iacobi: nec non Guillelmus filius Bernardini.
5. 6. & 7. ſunt deſcendentes à Iacobo in latere ſiniſtro ſcripturæ, & deſcendentes Bernardini fratris Iacobi, in latere dextro ſcripturæ.

Supponi

SVpponitur in facto quod Iacobus & Bernardinus fratres, qui ſunt ſub *num.* 3. præſentarunt anno 1521. ad capellaniam, de qua eſt quæſtio.

Petrus Fratet Andreæ, nec non Bernardinus eius patruus, qui eſt ſub *n.* 3. ſeu eius procurator præſentarunt anno 1573.

Quod anno 1580. Paulus qui eſt ſub *n.* 5. nec non Guillelmus, qui eſt ſub *n.* 4. præſentarunt abſque interuentu Chriſtophori & Matthæi.

Quod anno 1599. Andreas qui eſt ſub *n.* 5. nomine Guillelmi Patris præſentauit ad eandem Capellaniam.

Deinde anno 1510. idem Andreas præſentauit, & fuit ſubſequuta collatio ſub ea conditione quod alteri, quàm ſibi, maius præſentationis ius non competat.

Tandem anno 1621. Matthæus qui eſt ſub *n.* 5. præſentauit ad eandem capellaniam Dominũ Gaucherium modernum poſſeſſorem, & per ſententiam fuit declaratum dictum Matthæum, qui eſt ſub *n.* 5. & Iacobum qui eſt ſub *n.* 6 ſub eadem ſtirpe, eſſe ſolos & veros patronos, & reiectæ præſentationes Sebaſtiani, & Petri. Quibus ita in facto ſuppoſitis, dubitatur de tribus.

Primò, vtrùm adueniente caſu vacationis, filiæ deſcendentes à Iacobo, quæ ſunt ſub *n.* 7. poſſunt admitti ad præſentandum.

Secundò, vtrùm attento quod ab anno 1580. linea Iacobi numquam præſentauit, ipſa ſit excluſa à iure præſentandi, & illud amiſerit.

Tertiò, vtrùm attento quod Guillelmus, qui eſt ſub *n.* 6. repudiauit hæreditatem Matthæi patris, non ſolum ipſe ſit excluſus, ſed etiam Spiritus eius filius qui eſt ſub *num.* 7.

Reſolutio iſtarum difficultatum pendet ex cognitione naturæ huius patronatus, videlicet vtrum ſit gentilitium, hæreditarium, vel mixtum.

1 In Gentilitio fœminæ non admittuntur, vt dicit Rot. apud Modern. *deciſ. inſerta lib.* 1. *de ſtyl. dataria, cap.* 15. §. 15. *n.* 66.

Sed non eſt opus in hac prima quæſtione vlteriori diſquiſitione, quia ab illo tempore, quo Capel-
2 lania fuit fundata, fœminæ numquam fuerunt admiſſæ ad præſentandum, quæ antiqua obſeruantia ſatis declarat mentem teſtatoris: ad notata *in l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* Rot. *dec.* 41. *n.* 17. *& deciſ.* 86. *n.* 20. apud Viuian. *de iurepatronat.*

Et iſta obſeruantia eſt conformis voluntati dicti fundatoris, qui reſeruauit iuſpatronatus *ſibi, & tribus nepotibus maſculis ex Lucia filia, ac omnibus & ſingulis maſculis naſcituris in futurum de dicta Lucia.*

Et ſi vnus illorum decederet ſine hæredibus ex ſuo corpore procreatis, ſubſtituit alios ſuperſtites, & ſuos: & vltimo loco fœminas.

Ex qua diſpoſitione conſtat, quod teſtator habuit animum præferendi maſculos fœminis: cùm fœminas, quas tunc Lucia habebat, à ſua hæreditate excluſerit. His duobus concurrentibus, nempe voluntate teſtatoris ad excluſionem filiarum, & continua longiſſimi temporis obſeruantia; ſequitur filias à iure præſentandi eſſe excludendas, ſtantibus maſculis: ex notatis *in c. præcedenti* maximè *n.* 33.

3 Quod attinet ad ſecundam quæſtionem, difficile erit obtinere ius præſentandi pro linea deſcendente ex Iacobo primo hærede: quia cùm ab anno 1580. & ſic ab annis 74. nullus de dicta linea præſentauerit, videatur omnes neglexiſſe, & pro derelicto habuiſſe iſtud iuſpatronatus: maximè cùm ſola linea Bernardini primi cohæredis poſteà præſentauerit ſolum nomine proprio annis 1599. & 1610. imo de anno 1621. priuatiuè Matthæus, & Iacobus eius nepos præſentarunt ad dictam capellaniam, & obtinuerunt declarari per ſententiam ad illos ſolos pertinere iuſpatronatus: Poſt. *de manutent. obſeru.* 73. *n.* 42. *&* 43.

Et licet diſputari poſſet, vtrùm præſcriptio, vel res 4 iudicata nocere poſſit aliis deſcendentibus eiuſdem lineæ Iacobi ſenioris, cùm non conſtet præſentationes ante annum 1621. fuiſſe factas priuatiuè; vt notauit Ferret. *conſ.* 131. *ſub n.* 3. Ludouiſ. *deciſ.* 452. *n.* 10. 5 † Tamen in poſſeſſorio linea illa prima non audiretur qui per ſpatium tanti temporis, ſi non ius, ſaltem poſſeſſionem amiſit: Rip. *in cap. cum Eccleſia, n.* 11. *in fine, de cauſa poſſeſſ. & proprietat.* Poſt. *obſeruat.* 58 *n.* 2. *&* 3. 6 † quia ſtatus vltimus attenditur in hoc negotio, vt in terminis reſpondet Rot. *deciſ.* 251. *n.* 3. *p.* 2. *recent.*

Qui autem eſt in poſſeſſione præſentandi, præferendus eſt, & illius præſentatio præualet omnibus aliis: *cap. conſultationibus, de iurepatr.* cum *ibi* notatis.

Immo ex lapſu tanti temporis, quo linea Iacobi 7 ſenioris non præſentauit, altera linea præſcripſit iuſpatronatus: vt copiosè probat Maceratenſis, *lib.* 1. *reſol.* 108. *n.* 28 *& multis ſequentibus*, Viuian. *de iurepatronatus, lib.* 4. *c.* 9. *num.* 51. *&* 52. & compatroni permittendo quod alij, quibus inſimul ius præſentandi competebat, ſoli præſentarent, videntur animum depoſuiſſe, & ius ſuum amiſiſſe: Rot *dec.* 251. *n.* 4. *p.* 2. *recent.*

Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, quòd eum 8 Guillelmus, Matthæi filius, repudiauerit hæreditatem paternam, Spiritus eius filius eſt excludendus a iure præſentandi: quia cum iuſpatronatus, de quo agitur, ſit potius mixtum, quam purè gentilitium, vel hæreditarium; ideo qualitas hæreditaria debet interuenire in eo, qui præſentat: vt decidit Rot. *dec.* 647. *n.* 1. & 2. apud Burat. 9 † Hæc autem qualitas hæreditaria non poteſt concurrere in Spiritu, pendente vita Guillelmi patris ſui, 10 † adeo vt non ſufficiat quod à patre emancipetur, vt apud Viuian. *de iurepatr. lib.* 4. *c.* 1. *poſt n.* 71. *verſ. non obſtat, quod in iurepatronatus.* ideo dictus Spiritus non poteſt viuente Guillelmo patre ſuo admitti ad præſentandum.

Quod enim iuſpatronatus ſit mixtum, & ſic in 11 parte hæreditarium, patet ex eo, quòd fundator ad illud vocauit hæredes ab eo inſtitutos, & ſuos in futurum ſucceſſores: quæ verba inferunt qualitatem iuriſpatronatus hæreditarij, vel ſaltem mixti: vt præcisè oſtendit Burat. *dicto deciſ.* 647. *n.* 1. *&* 2. vt diximus *in cap. præcedenti.*

Et ex longiſſimi temporis lapſo, quo vna ſola linea præſentauit iure hæreditario, iuſpatronatus aſſumpſit naturam hæreditarij: ſed tamen quia etiam deſcendentes ex illa linea præſentarunt, non eſt ſimpliciter hæreditarium, ſed mixtum: & hæc mixtura ſufficit ad excluſionem extranei, vel eius qui non fuit hæres, ſicut dicitur de feudo, & emphyteuſi, quæ fraternizant; vt dicit Clar. §. *Feudum, q.* 9. Cardin. *in Clement. plures, column. finali, de iurepatronatus.* Rot. *deciſ.* 547. *n.* 5. *p.* 4. *recent.*

Quamobrem concluditur, rebus ſic ſtantibus, ſolam Germanam in poſſeſſorio manutenendam eſſe, & præſentandum ab ea inſtituendum: quia linea Iacobi ſenioris amiſit poſſeſſionem præſentandi; ex alia verò linea ſupereſt Guillelmus, qui eſt inhabilis, cum repudiauerit paternam hæreditatem; 12 † ideo deficiente linea maſculina, veniendum eſt ad fœminas; cum teſtator in ſuo teſtamento, deficientibus maſculis, vocauerit fœminas: ex traditis per Fuſar. *de ſubſtit. q.* 379 *n.* 55. *& ſequent.*

CAPVT CLIX.

Quando iuſpatronatus relictum fuit Conſulibus, vtrum præſentatio debeat fieri collegialiter: an verò fieri poſſit per ſingulos ſeparatim. De præſentatione infantis ad beneficium, vtrùm per eam patronus priuetur iure præſentandi? Et quando patronos præſentans indignum, priuetur iure ſuo pro illa vice? Et vtrùm per ſimplicem nominationem? Et quomodo differant nominatio, & præſentatio? Et quando, ac quomodo Epiſcopus poſſit vti gratificatione.

SVMMARIVM.

1. *Iuſpatronatus ſi pluribus Conſulibus competat vtrùm poſſint ſeparatim præſentare; an vero debeant coniunctim id facere, & coadunari.*
2. *Obſeruantia attendenda eſt quando agitur de præſentatione ſimul, vel ſeparatim facienda.*
3. *Quando plures patroni præſentant vti ſinguli, poſſunt ſeparatim præſentare.*
4. *Si vnus ex pluribus patronis requirat coadunationem aliorum, non debet denegari, quamuis illis ius competat ſingulariter.*
5. *In dubio ius præſentandi competit potius vti ſingulis, quàm collegialiter.*
6. *Iuſpatronatus non competit Conſulibus iure collegij.*
7. *In iurepatronatus relicto Conſulibus, ſingulorum perſona conſideratio cenſetur.*
8. *Præſentatio facta de perſona infantis nulla eſt.*
9. *Patronus præſentans infantem, amittit ius præſentandi pro illa vice.*
10. *In quibus caſibus patronus tam Eccleſiaſticus, quàm laicus, amittat ius præſentandi, ob præſentationem factam de indigno, vel non idoneo.*
11. *Patronus præſentando eum, qui non eſt Clericus, aut mulierem, vel infantem, amittit ius præſentandi pro illa vice.*
12. *Præſentatio facta contra legem fundationis, eſt nulla.*
13. *Præſentatio, quæ fit per patronum, videtur quædam ſpecies electionis, ſed impropriè.*
14. *Præſentatio facta contra formam fundationis, cùm ſit nulla, non priuat patronum iure præſentandi pro illa vice; niſi præſentatio ſit culpoſa.*
15. *Simplex nominatio non adimit facultatem variandi in electione, vel præſentatione.*
16. *Incapax tempore nominationis, ſufficit quod ſit capax tempore præſentationis.*
17. *Pœna priuationis non eſt extendenda ad caſus non expreſſos.*
18. *Mandatum ad præſentandum non effectuatum, nullius eſt conſiderationis.*
19. *Quando voces ſunt æquales, & merita æqualia. Epiſcopus poteſt vti gratificatione.*
20. *Quando vnus eſt maioris meriti, quàm alius Epiſcopus tenetur illum inſtituere; alias poteſt appellare.*

CVm iuſpatronatus cuiuſdam Capellaniæ ad Conſules certi loci pertineret, quilibet ex tribus ſeparatim ſuam nominationem fecit: & Primus quidem, Thomam, Secundus, Michaëlem, Tertius, Bonifacium infantem, & deinde variando, Ludouicum eiuſdem Bonifacij fratrem præſentauit, ſeu nominauit: vltimo verò loco, idem Tertius Conſul approbauit, & tertiò nominauit dictum Thomam, quem primus Conſul nominauerat: & ideo dubitatum fuit, quia ex nominatis meliora iura foueret.

Concludebant aliqui ex Dominis conſulentibus 1
in patria Linguæ Occitanæ, nullam ex tribus nominationibus ſeu præſentationibus ſubſiſtere poſſe, ex eo quod Conſules debebant inſimul conuenire, non autem ſeparatim præſentare; neque ſufficiebat quod primus Conſul tam proprio, quàm aliorum Conſulum nomine præſentationem feciſſet; ſed debebant interuenire voces maioris partis patronorum: *l. ſi duo ex tribus, & l. inter partes ff. de re iudic.* Roch. de Curt. *in tract. de iurepatron. in verbo, Honorificum, n. 90. & 94.*

Hanc tamen reſolutionem ego ſimpliciter ap- 2
probare non potui, niſi probaretur conſuetudo Conſulum collegialiter nominandi, ſeu præſentandi, cùm in his conſuetudo potiſſimùm ſit attendenda: Lambertin. *de iur. patronatus, 2. p. 2. lib. q. 2. art. 8. num. 8 fol. 140. verſ. limitat tamen ipſe Rochus* vbi alios allegat: Idem Lambertin. *dicto lib. 2. part. a q. 2. art. 9. n. 2. & art 8. num. 8. verſic. quæ tamen dicit limitanda, dicto fol. 140.* Viuian. *de iurepatronat. lib. 8. cap. 2. n. 13.*

Ceſſante autem conſuetudine, aut ea non probata, exiſtimo non eſſe neceſſarium vt interueniat coadunatio trium Conſulum ad faciendam præ-
ſentationem: cùm generalis ſit regula. † quod 3
quando plures patroni præſentant tanquam ſinguli, poſſunt ſeparatim præſentare, nec opus eſt vt alij patroni vocentur: per text. *l. per fundum, ff. de ſeruitut. ruſtic. prædior. & l. final. communia prædiorum.* Lambertin. *loco citato, verſic. monetur etiam* Riccius *in praxi iurispatronatus deciſ. 177.* Viuian. *de iurepatronat. lib. 8. cap. 2. n. 5. & n. 10.* Quamuis *n. 11.* di-
cat cautius eſſe, ſi ſimul patroni conueniant. † Imò 4
quoſdam Doctores Gallos præfati Domini conſulentes allegabant, qui exiſtimarunt, ſi ex pluribus patronis vnus petat vt alij congregentur, omnes cogendos eſſe ad congregandum: & allegabatur doctrina *ad regulam de infirmis, n. 53. verſic. quod ſi ſint plures patroni, iuncto ſummario d. n. 53. in ſecunda illius parte.* Dicti verò Conſules non habent iuſpatrona-
tus collegialiter, cùm non faciant collegium: † & 5
in dubio ius præſentandi præſumitur potiùs competere vti ſingulis, quàm vti vniuerſis: Felio. *in c. cum omnes, ſub n. 29. de conſtitutionibus,* Cæſar de Graſſ. *dec. 1. de iurepatron. n. 2. & dec. 2. n. 2.* Lambertin. *dict. art. 8.*
n. 14. † & cùm nullum extet ſignum vniuerſitatis, 6
vel collegij, in perſona trium Conſulum, non poteſt dici quod iuſpatronatus ad illos ſpectet iure collegij: Abb. *in cap. dilecta, n. 1. de exceſſib. prælat.* Cæſar. de Graſſ. *dicta dec 2. n. 2. in fine.*

Et hoc multo magis confirmatur ex eo, quòd 7
dum iuſpatronatus datum fuit Conſulibus, non cenſetur relictum ipſi communitati, ſeu vniuerſitati, in qua conſiſtit collegium: ſed ſolum ipſis Conſulibus pro tempore exiſtentibus, vt ipſi ſoli debeant præſentare: Bald. *in l. ſi quis 48. §. in omnibus n. 19. C. de Epiſcop. & cleric.* Rot. *dec. 574. n. 8. p. 1. diuerſ.* Duran. *dec. 285. n. 123.* Rot *dec. 144. n. 8. p. 5. recent.* Cùm igitur Conſules principaliter fuerint conſiderati ratione officii quod exercent; ſequitur in iure præſentandi, illos non vti collegium, ſed particulariter in fundatione fuiſſe conſideratos. Et ſic quilibet poteſt ſuam præſentationem

facere

facere ſeparatim, abſque coordinatione aliorum.

8 Deueniendum igitur fuit ad alias rationes, nempe examinando ſingulas præſentationes ſeparatim. Vnde incipiendo à præſentatione facta per tertium Conſulem, non ſolum nulla eſt, cùm facta fuerit de perſona infantis ſeptennio minoris; cùm tamen, tam ex Concilio Tridentino *ſeſſ.23. de reformat.c.6.* quod requirit ætatem quatuordecim annorum, ab obtinendum quodlibet etiam ſimplex beneficium, quàm ex iuris communis diſpoſitione, ſaltem requiratur ætas ſeptem annorum: Gloſſ. *in cap. ſi eo tempore, in verbo, ætatem*, & *ibi* DD. *de reſcript. in 6.* & per conſequens, cum dictus nominatus non eſſet clericus tempore nominationis, nec talis eſſe potuerit tempore præſentationis, quia erat in ætate infantili conſtitutus, dicta præſentatio nulla eſt.

9 Et præterea ſi dictus tertius Conſul vltra nominationem proceſſit etiam ad actualem præſentationem coram Epiſcopo, amiſit ius præſentandi pro illa vice. Quod vt melius oſtendatur, cùm Viuianus hanc controuerſiam non ſatis explicaſſe videatur, *in dicto tract. de iure patronat. lib. 9. cap. 7. n. 68. & ſeqq.* fieri debet differentia inter patronos Ec-
10 cleſiaſticos, & laicos. † Eccleſiaſtici ſiquidem indignum præſentantes, aut minus idoneum, priuantur ea vice facultate præſentandi, cum dicantur eligere; Viuian. *ibid. n. 67.* In laicis verò diſtinctio hæc adhibenda eſt: Aut enim præſentant indignum, veluti crimine aliquo notatum; & tunc priuantur facultate nominandi pro illa vice: aut verò minus idoneum, & hoc caſu non priuantur iure præſentandi etiam pro illa vice, ſed poſſunt variare, & alium nominare, dummodo hoc faciant intra quadrimeſtre, & dummodo incapacitas non proueniat ex eo, quod præſentatus non habet qualitates requiſitas ex fundatione, veluti ſi non eſſet Sacerdos, ſed puer; & ſic euidens & culpoſa fuiſſet contrauentio, cùm ſacerdotium requireretur tempore præſentationis, ex tenore ipſius fundationis. Quod autem diximus patronum laicum priuari præſentando indignum, intelligi debet quando præſentauit ſcienter: nam ſi indignum præſentauerit ignoranter, non priuatur, ſed intra quadrimeſtre variare poteſt: ita diſtinguit Lambertin. *in dicto tractatu, prima parte, lib. 2. quæſt. 10.* eandémque differentiam inter patronum Eccleſiaſticum & laicum, in hac materia proponit Ioann. Baptiſt. Coſt. *in tract. de fact. ſcientia, centur. 1. diſtinct. 90.* & Didac. Spino *in ſpecul. teſtament. gloſſ. 4. num. 86. & ſequentib.*

11 Videndum igitur eſt, vtrum iſte Tertius Conſul amiſerit ius præſentandi, præſentatione facta de infante, & ſic de eo qui non erat clericus: & Lambertin. *loco citat.* nempe *prima parte lib. 2. in 4. articul. 10. quæſt. princip. numero 22. in fine, verſic. Et idem dicerem.* manifeſtè cenſuit præſentantem laicum priuari iure præſentandi pro illa vice, cùm iniuriam faciat Eccleſiæ, & abutatur gratia ſibi conceſſa, volendo laicum ſpiritualibus præficere, cùm laicis prohibitum ſit tractare ſpiritualia: & *numero 23.* idem dicit de eo, qui præſentaret mulierem, quia cenſeretur id ludibrio factum eſſe: quod eadem ratione locum habere debet in præſentante infantem. Verum *ibidem* exiſtimat, etiam indignum in hac materia dicendum eſſe, quando præſentatio fit contra diſpoſitionem teſtatoris, veluti ſi præſentari debeat Sacerdos, & præſentaretur puer, tunc enim præſentans abuteretur conceſſione ſibi facta à fundatore: vt per eum *dicto numero 23. verſic. Et idem dicerem ſi ex diſpoſitione:* quod nos etiam mox dicebamus; cuius tamen ſententia in hoc vltimo capite non tranſit ſine diffi-
cultate: † nam quando præſentatio fit contra for- 12
mam fundationis, eſt omnino nulla; & ideo propter eam, patronos non priuari facultate præſentandi cenſuit Coſt. *in tractat. de facti ſcientia, centur. 1. diſtinct. 90. numero 24.* qui ad hoc allegat Crauet. *conſ. 63. numero 4. & 10.* vbi concludit patronum, qui nulliter præſentauit, & contra formam fundationis, poſſe variare & iterum præſentare; non cumulatiuè, propter nullitatem primæ præſentationis, ſed recedendo in totum à præcedenti præſentatione: ad hoc etiam allegat Maſcard. *de probat. concluſ. 1217. numero 10. & ſequent.* quæ in libro meo eſt *concluſ. 1213.* vbi ſolum dicit præſentantem ſcienter indignum, priuari poteſtate præſentandi pro illa vice, & præſentantem præſumi ſcire qualitates præſentati: allegat etiam Caſtrenſ. *conſ. 346. numero 3. vol. 1.* vbi tamen non loquitur de præſentatione, ſed de ele-
ctione: † quanquam præſentatio, quæ fit per 13
patronum, videatur quædam ſpecies electionis; & diſpoſita circa electionem, videantur etiam locum habere in præſentatione: vt docet Lambertin. *in dicto tractatu de iurepatronat. lib. 1. part. 1. quæſt. 1. articul. 4. per totum*, maximè *numero 1. & 14.* vbi oſtendit quod patroni dicuntur largo modo eligere presbyterum: & quod iura loquentia de electione, plerumque procedunt in præſentatione: ſed tamen fatetur quod illud procedit impropriè, & largo modo; cùm præſentatio, non electio, ſpe-
ctet ad patronos: vt *in dicto articulo 4. fol. 2.* † Ego 14
exiſtimo doctrinam Lambertini poſſe concordari cum ſententia Crauetæ, & Coſtæ; nempe vt iſtorum ſententia locum habeat generaliter, quando defectus formæ fundationis non erat adeo euidens & notorius: opinio verò Lambertini locum habeat in ſuo caſu, in quo aderat non ſolum contrauentio, ſed etiam contemptus fundationis; quia præſentatus fuerat puer, cùm tamen ex fundatione debuiſſet præſentari ſacerdos. Cùm igitur iſte compatronus infantem, & ſic notoriè indignum (quia propter infantiam charactere clericali inſigniri non poterat) præſentaſſet, clarum eſt ipſum priuatum fuiſſe iure præſentandi pro illa vice, & per conſequens eius variationem, & nouam præſentationem admitti non potuiſſe.

Si tamen non fuiſſet deuentum ad præſenta- 15
tionem, ſed ſola interueniſſet nominatio, non videtur quod iſte compatronus priuatus fuerit iure ſuo; cùm talis nominatio valde differat à præſentatione, & in ea facilius admittatur variatio patroni, quando non eſt deuentum ad actum præſentationis; ſicut dicitur de electione, in qua ſimplex nominatio non adimit facultatem variandi: Viuian. *de iurepatronat. lib. 5. capite 1. numero 50.* ita à ſimili ſimplex nominatio per patronum non
eſt attendenda: † Quia antequam illa ſuperio- 16
ri præſentetur, non tribuit aliquod ius in re, nec ad rem, & ideo ſufficit vt nominatus ſit capax tempore præſentationis, licèt incapax, vel inhabilis ſit tempore nominationis: Garz. *de benefic. parte 7. capite 1. num. 53. & ſequentibus.* † Non enim debemus extendere priuationis 17
pœnam ad caſus in iure non expreſſos; nec per conſequens ad ſimplicem nominationem: Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. parte 1. quæſt. 10. articulo 4. numero 17. fol. 10.* Et licèt forſan in inſtrumento

nominationis fuiſſet inſertum mandatum ad præſeotaodum, hoc non ſufficit ad priuandum patronom iure ſoo, cùm non fuerit deueotum ad actua-
18 lem præſentationem, † & mandatom non effectuatum nullius ſit coofideratioois: Lambertin. *in dicto tractat. lib. 2. parte 2. in prima quæſtione principali, art. 21. & 22. num. 1.* Poſito igitur quod iſte tertius Conſul deuenerit ad actualem præſentationem coram Epiſcopo, præſentatio fuit nulla, nec amplius vocem habere potoit pro hac vice.

Deueniendo ad vocem ſecuodi Conſulis, cùm illa ſit deſtituta auxilio alicuius ex compatronis, non potuit obligare Epiſcopum ad inſtituendum illum, quem iſte Secundus præſentauit; poterit tamen vti gratificatione in coocurſu Primi & Secundi Conſolis, qoorum duorum duntaxat voces ſoot conſiderandæ, ob excluſionem Tertij, qui indignum præſeotaoit; vt probauimos *ſup. cap. 18. p. 1.*
19 *n. 33.* † cui gratificationi locos eſt quando voces ſont æquales, & merita æqualia: nam ſi vnus ſit alio dignior, & maioris meriti, Epiſcopus teneror illom inſtituere, nec locus eſt gratificationi: & ſi migous dignos foerit inſtitutus, dignior appellare potuit: teſte Barboſ. *de Epiſcop. part. 3. allegat. 72. n. 199. 100. & 201.*

Denique quoad primum Conſulem, eius etiam voa erat ſolitaria, & ſic duæ aderant voces, vel ad ſommom tres diuerſæ, ideo locus fuit gratificationi, vt dictum eſt; † niſi præſentatos à primo Con-
20 ſole doceret ſe maioris eſſe meriti: quia eſſet de familia fundatoris, & doctior, aliæque concurrerent qualitates, de quibus Barboſ. *de Epiſcop. allegat. 72. n. 202. & ſequentibus.* Hoc enim caſu, Epiſcopus non debuiſſet gratificari, imo tenebatur iſtum inſtituere, vt dictum eſt; alioquin excluſis poteſt appellare ab inſtitutione minus digni.

CAPVT CLX.

De ſimonia tam in foro conſcientiæ, quàm in foro exteriori iudicanda; dum eodem tempore reſignatio ex vna parte, & venditio prædiorum pretio exceſſiuo interuenit. Et de conuentione ante reſignationem facta, à qua partes receſſerunt re integra, vel quæ fuit adimpleta tantum ex vna parte, vtrùm ex ea incurratur pœna cenſurarum, & amiſſionis beneficiorum obtentorum, vel obtinendorum: Et vtrùm ſola ſimonia conuentionalis, maximè confidentialis ſubiaceat dictis pœnis: Et de reſignatione nulliter facta in fauorem coram Legato, completa, vel incompleta.

SVMMARIVM.

1. *Simonia iudicium in foro conſcientia dependet ex anima, & intentione partium.*
2. *Promittens fictè rem temporalem pro beneficio, incidit in crimen ſimonia, propter cooperationem ad peccatum, idque in foro conſcientia.*
3. *In foro exteriori ficta intentio non excuſat, quia in eo iudicatur tantum de externis.*
4. *De triplici ſimonia, mentali, conuentionali, & reali.*
5. *Simonia recipit ſuam formalitatem à conuentione, ita vt res mala ſine conuentione præcedenti non inducat ſimoniam, & è contra res bona, promiſſa pro beneficio per conuentionem præcedentem, illam inducat.*
6. *Simonia conuentionalis efficitur realis per receptionem pretij, vel partis ipſius.*
7. *Qui fecit chirographum promiſſionis rei temporalis reſignanti, non incidit in ſimoniam, ſi pœnitentia ductus illud lacerauit re integra.*
8. *Conuentio ſimoniaca ſecundum multorum ſententiam non nocet, ſi non fuit deducta ad effectum.*
9. *Contrarium multi verius eſſe exiſtimant, quia ſimonia committitur tam promittendo, quàm recipiendo.*
10. *Proponuntur varij caſus, in quibus ſimonia incompleta nocet, aut non nocet, ad priuationem beneficij.*
11. *Quando agitur de ſimonia confidentiali, illa dicitur completa per ſolam promiſſionem, & ex ea ſola infligitur pœna priuationis.*
12. *Secundum ſententiam aliquorum non inducitur priuatio beneficiorum obtentorum, ſed ſolum obtinendorum.*

Sed contrà, infrà num. 14.

13. *Si nihil interuenerit niſi ſolus tractatus, non incurrantur pœnæ ſimoniæ.*
14. *Verius eſt, ex ſola ſimonia conuentionali induci priuationem, & inhabilitatem, ſi reſignatio ſubſequuta fuerit, præſertim iuxta conſtitutiones Apoſtolicas; idque tam quoad beneficia obtenta, quàm in futurum obtinenda.*
17. *Conſtitutiones Pauli II. & Pij V. ſunt receptæ in Gallia, quoad pœnas contra ſimoniam etiam conuentionalem.*
16. *Venditio facta reſignanti pretio exceſſiuo, præbet argumentum ſimoniæ.*
17. *Simoniacus poteſt rehabilitari ad idem, vel alia beneficia, per ſummum Pontificem, aut etiam in Legatione.*
18. *Reſignans in fauorem coram Legato, licèt conditionaliter, amittit titulum & poſſeſſionem, ſi deuentum fuerit ad traditionem & poſſeſſionem reſignatarij.*

PRoponebatur in facto, Franciſcum prioratum, quem obtinebat, reſignaſſe: eadémque tempore quoddam ſui patrimonij prædium, pretio ſatis exceſſiuo, vendidiſſe; præcedente pacto de faciendo venditionem: reſignatariom tamen numquam habuiſſe intentionem prædium illud ſub illo pretio ſed tantum ſub eius vero & legitimo valore acquirendi; attamen pretij partem iam exſoluiſſe. Et ex his dubitabatur *primò*, vtrùm dictus reſignatarius argui poſſet de ſimonia; & per conſeqoens vtrùm beneficij ſui iacturam incurrent. *Secundò* quibos remediis ſibi conſulere poſſet ad euitandas ſimoniæ pœnas, in vtroque foro.

Ad primam quæſtionem dixi, quòd ſi negotium 1
in foro poli decidendum ſit, nullus melior iudex adeundus eſt quàm propria ipſius reſignatarij conſcientia, qoi magis ſcire debet vtrum verè habuerit mentem, & intentionem ſimoniam faciendi, aut ad aliquos actus procedendi, ex quibus ſimonia oriri poſſet: *cap. tua nos 34. de ſimon. verſic. licet autem.* vbi dicitur qood licet pactio ſimoniaca non appareat; ſi tamen intentio occulta fuerit, non aliter quam ſub illa conditione beneficiom dimittendi, incurritur vitium ſimoniæ: qood etiam dixit Bonacin. *in tract. de ſimon. q. 1. §. 2. n. 1.*

Quamuis autem, ſecundùm multorom opinionem,

nem, reſignatarius fictè promittens ſummam excedentem iuſtum & legitimum pretium rei venditæ non incidat in crimen ſimoniæ; tamen contrariam ſententiam veriorem eſſe exiſtimat Bonac. *in d. tr. de ſimonia*, poſt Nauar. & Suarez quem allegat, nempe etiam hoc caſu fictæ promiſſionis, locum eſſe in foro conſcientiæ crimini ſimoniæ, vt per eum *diſput. 1. queſt. 1. num. 5.* contra Caietan. & alios quos allegat: quia licèt reuera qui promittit rem temporalem animo decipiendi reſignantem, non ſit formaliter ſimoniacus, & ex intentione formali, & per conſequens non videatur ligari cenſuris contra ſimoniacos latis, non tamen excluditur quin reus ſit ſimoniæ ob cooperationem ad peccatum ſimoniæ.

3 In foro autem exteriori ſequitur multo magis, fictè promittentem incidere in crimen ſimoniæ, nec aliquam excuſationem poſſe prætendere, quia forus externus non iudicat de internis, ſed ſolum de externis: vt idem Author profitetur *dicto num. 5. verſic. in foro tamen externo*, & *eadem diſput. 1. qu. 2. num. 8. §. hinc ſequitur primo, verſic. negandum tamen non eſt.*

4 Et cum triplex ſit ſimonia, nempe mentalis quæ in ſola intentione conſiſtit; conuentionalis, quando deuentum eſt ad pactum & conuentionem, & realis, quando proceſſum eſt ad executionem conuentionis, vel traditionem pretij; conſtat in caſu iſto non tractari de ſola mentali, cùm deuentum fuerit ad conuentionem & pactum præcedens;

5 † quia ſimonia recipit formalitatem à conuentione: & quamuis ageretur de re quæ ex ſe eſſet bona, tamen ſi deducta fuerit ad conuentionem, ex ea inducitur ſimonia: vt per Mohedan. *de ſimon. deciſ. 1.* Ita & è contra, ſuper re prohibita & iniuſta, non præcedente tractatu & conuentione, non poteſt ſimonia induci, vt contrariorum eadem ſit diſciplina: Rot. *deciſ. 358. num. 12. part. 2. recent.* Ludouiſ. *deciſ. 517. num. 32. & 33. & deciſ. 238. num. 9.*

6 † Immò conſtat non tractari de ſola conuentionali, ſed de reali ſimonia, cùm conuentio & pactio præcedens de vendendo vltra legitimum pretium, fuerit deducta ad actum per ſolutionem partis pretij bonorum venditorum, quod reſignans recipit; & ſic interuenit ſimonia vera & realis, quæ inducitur per ſolam receptionem partis pretij, licèt totum non fuerit ſolutum: vt per Pyrr. Corrad. *in praxi diſpenſat lib. 5. c. 9. n. 5. & 6.*

Sed pone quod ante reſignationem, reſignatarius promiſerit reſignanti, dimittere illi fructus ſui beneficij quod reſignauit, durante vita ipſius reſignantis, ſed conuentio illa non habuit effectum, quamuis de ea ſcriptura publica, vel priuata facta fuiſſet; ſed reſignans aliquot poſt reſignationem diebus mortuus eſſet, & ſic nullos fructus percepiſſet, nec percipere propter obitum potuiſſet; ideo quæritur, vtrùm iſte reſignatarius in crimen confidentiæ, vel ſimoniæ inciderit; cùm conuentio non fuerit effectuata per traditionem alicuius rei temporalis.

7 Iſta quæſtio videtur deciſa apud Nauarr. *conſ. 48. de ſimon.* aliàs 33. vbi ſupponit quod reſignatarius pœnitentia ductos chirographum lacerauit, agnoſcens conuentionem hanc eſſe ſimoniacam, ſed poſtea reſignatio purè & liberè facta fuit, & concludit hunc reſignatarium liberè, & ſine ſcrupulo conſcientiæ beneficium reſignatum obtinere potuiſſe, cuius ſententiam ſequitur, & multis rationibus comprobat Pariſ. *in tractat. de confidentia, qu. 39. per totam*, vbi hoc ampliat vt locum habeat quã-uis reſignans promiſſionis ſuæ chirographum reſignatario ante reſignationem tradidiſſet: † & gene- 8
raliter non eſſe ſimoniæ locum, quando non fuit completum id, quod fuit deductum in pactum. Quod & Nauarr. *eodem tit. conſil. 42* aliàs 39. obſeruauit; & ipſemet Pariſ. *dicta quæſt. 19. num. 18. & 19.* poſt Rebuff. *conſil. 63. num. 13.* vbi dicit conuentionem ſuper certo beneficio non eſſe ſimoniacam, quando non eſt deducta ad effectum: idem Pariſ. *de reſignat. lib. 14 q. 7. num. 72.* vbi dicit hanc concluſionem eſſe notandam, quia ſæpè occurrit, & ſecundum eam vidit iudicari.

Verùm contrariam regulam proponit ipſemet 9
Pariſ. *eodem lib. 14. queſt. 7. num. 30. verſic. Decimus caſus.* vbi dicit quod ſi ſola adſit promiſſio aliquid temporale dandi pro beneficij aſſecutione, incurritur ſimonia; & quod ſimoniacus eſt qui promittit ſicut qui dat: allegans Bald. Francum, & Anchar. *in cap. 1. de teſtib.* dicens ex ſola promiſſione de dando aliquid temporale pro beneficio conſequendo, promittentem eſſe ſimoniacum, & priuari beneficio, quod conſequutus fuit per ſolam promiſſionem de dando: vt per Gloſſ. Abb. & Felin. *in cap. tua nos, de ſimonia.*

Vera reſolutio huius quæſtionis hæc eſt, vt ſi- 10
monia realis incompleta dicatur, dum ex vna parte tantum adimpletur, veluti ſi tradatur res ſpiritualis, veluti beneficium, interueniente ſolo pacto & conuentione abſque traditione reali alicuius rei temporalis: completa verò dicatur, dum ex vtraque parte deuentum fuit ad traditionem, nempe ſubſequuta fuit reſignatio ex vna parte, & traditio rei temporalis ex alia, atque ita diſcordantes Doctorum ſententias conciliat Bonacin. *in dicto tractat. de ſimon. diſput. 1. quæſt. 2. num. 5.* Sed hæc diſtinctio non ſoluit nodum difficultatis: melius ergo Sanch *in conſil. moralib. lib. 2. cap 3. dub. 106. num. 4.* concludit. *Primò*, quod quando ſimonia eſt incompleta ex vtraque parte, quia ſcilicet nec tradita eſt res ſpiritualis, nec pretium, non incurritur excommunicatio, nec aliæ pœnæ contra ſimoniacos latæ. *Secundò*, quod ſimiliter non incurritur pœna ſimoniæ, quando ſimonia eſt completa ex parte ſolius promittentis, quia ſcilicet dedit pretium, & alter non dedit beneficium. *Tertiò*, quando conuentio fuit completa ex parte promittentis beneficium, quia illud reſignauit, ſed reſignatarius non ſoluit pretium, tunc dicit verius eſſe quod non incurruntur pœnæ ſimoniæ, nec reſignatarius tenetur dimittere beneficium, ſed ad incurrendum pœnas ac obligationem dimittendi beneficium cum fructibus, requiritur ſimonia completa ex vtraque parte, dicens quod ita ſeruat ſtylus; de cuius dicti veritate mox agemus. † *Quartò*, in caſu propoſito ceſſat 11
omnis dubitatio, quia agitur de ſimonia confidentiali, quæ ſubiacet pœnis & cenſuris, quamuis nondum ſit completa; vt patet ex verbis conſtitutionis Pij V. *vbi etiam ſola dimittentis intentione receperit*: vt probat Bonacin. *de ſimon. diſp. 1. quæſt. 7. punct. 1. § 1. num. 4.* Sanch. *dicto lib 2. conſil. moral. cap. 3. dubit. 106. num. 5.* & bene explicat Pariſ *in tractat. de confidenti. quæſt. 1. num. 150.* vbi dicit confidentiam adimpleri per ſolam promiſſionem, & ſic interpoſitionem fidei, cùm tota in fide ſit poſita: & *num. 159.* vbi dicit quod eo ipſo quod quis accipit beneficium in confidentiam, antequam impleat quod promiſit, eſt ipſo iure excommunicatus, & ipſo iure collatio ei facta, eſt nulla; & tenetur reſignatarius ad reſtitutionem omnium fructuum, quos percepit; quamquam etiam ceſſante confiden-

tia, incurri pœnam priuationis beneficiorum *ibid.* Pariſ. exiſtimet, allegando ad hæc *deciſionem* Putei 80. & Verall. *deciſ.*201. *part.*1. Sed iſtæ deciſiones hoc ſolum concludunt, quod ille qui commiſit ſimoniam conuentionalem, eſt inhabilis ad obtinenda beneficia in futurum, niſi fuerit diſpenſa-
12 tus; † Sed non priuatur beneficiis iam obtentis, & ipſemet Pariſius loquitur tantùm de inhabilitate ad obtinenda beneficia in futurum: caſus autem propoſitus per Nauarr. *dicto conſ.*48. procedere poſſit etiam in ſimonia confidentiali, ſi re ipſa ante reſignationem factam, partes receſſiſſent à conuentione, lacerando chirographum, vel cancellando
13 inſtrumentum: † quia ſolus tractatus non eſt punibilis, nec ex eo aliqua pœna incurritur; vt oſtendit Pariſ. *dicta quæſt.*39. *num.*6. *& multis ſequentib.*
14 † Cæterum quæ dicta ſunt de inhabilitate ad futura beneficia, iuxta dictas deciſiones Putei 80. *lib.*2. & Verall. *deciſ.*206. *part.*1. quas etiam ita, vt modò dictum eſt, explicat Gonzal. *ad regul.*8. *gloſſ.* 25 *num.*70. non tranſit ſine difficultate in terminis iuris communis: cùm multi exiſtiment ſolam ſimoniam conuentionalem ſufficere ad pœnam priuationis, ſi collatio, vel reſignatio ſequuta fuerit, quamuis nulla adhuc rei temporalis traditio interuenerit, vt fusè oſtendit Garc. *de benefic. part.*8. *cap.*1. *num.*10. *& mult. ſeqq.* & Rota ſequitur illam opinionem, quod ob ſolam ſimoniam conuentionalem incurratur pœna inhabilitatis, etiam ad obtinenda in futurum beneficia, propter conſtitutiones Apoſtolicas Pij V Duran. *deciſ.*237. *numero* 14. & ex conſtitutione Pauli II. *in extrauag. cum detestabile, de ſimonia.* Sed tamen in Senatu Toloſano iudicatur, quod ſi ſola interuenerit conuentionalis ſimonia, poſſeſſio triennalis pacifica ſuffragatur prouiſio: Maynard. *lib.*5. *cap.*58. & diximus *part.*1. *cap.*85. *num.*59.

Redeundo ad quæſtionem principalem propoſitam, concludendum eſt, quod ſi nulla præceſſiſſet conuentio, ſed ſimpliciter facta fuiſſet venditio prędij, eodémque tempore reſignatio beneficij facta fuiſſet, ex ſola temporis breuitate, & actuum correſpectiuitate, non poſſet oriri præſumptio ſimoniæ vel cõfidentiæ, cùm reſignatio & venditio ſuas cauſas habeant diſtinctas & ſeparatas: vt deciſum fuit apud Puteum *deciſ.*171. aliàs 167. *lib.*1. & præcisè in caſu venditionis & reſignationis ſimul factæ deciſum reperitur apud Mohedan. *dec.*5. *de ſimonia.* Idémque de locatione, & reſignatione, deciditur apud Burat. *deciſ.*445. *num.*4. & apud Rotam *in recentiorib. deciſ.* 418. *num.*4. *par.*1.

Niſi tamen magnus exceſſus in pretio contrarium ſuaderet, vt teſtatur Put. *deciſ.*479. aliàs 490. *in vna Abulenſi*, *num.*2. *lib.*2. vbi dicit iudicandum eſſe pro ſimonia, ſi magna ſit exceſſiuitas pretij arbitrio iudicis.

Aduertendo tamen, quod cùm tria ſint rerum pretia magnum ſcilicet, paruum, & mediocre; nulla poteſt ſiniſtra deſumi intentio ex pretij exceſſu, ſi in vno ex tribus non adſit aliqua diſproportio, quia pretia rerum non conſiſtunt in indiuiſibili, ſed aliquam habent latitudinem: Couarr. *lib.*2. *variar. reſol. cap.*3. *num.*1.

15 Et ex prædictis ſequitur *primò*, quod ſi in foro exteriori probetur præcedens conuentio, circa venditionem factam pretio exceſſiuo, pro obtinenda reſignatione beneficij, & poſtea ſubſequuta ſit reſignatio, beneficium erit impetrabile ex capite ſimoniæ, quamuis ſola adſit conuentio exequutioni demandata per reſignantem, & tradentem rem ſpiritualem, & ſic conuentio fuerit impleta ex vna parte tantùm: tum ex eo quod agitur de ſimonia confidentiali, vt *ſupra* dictum eſt; tum etiam ex conſtitutionibus prædictis Pauli II & Pij V. quas etiam in Gallia obſeruari, & receptas eſſe teſtatur Theueneau *in conſtitut. Reg. lib.*4. *tit.*2. *artic.*1. in verbo, *des peines indictes par les ſaincts decrets.* Bouchel *in ſumma benefic. in verbo*, Simonie, *column.*3. *verſic. la collation faicte* Moderni Aquenſes *in tract. de benefic. lib.*3. *tit.*18. *numero* 13. Petr. Gregor. *in inſtitut. rei benefic. cap.*26. *numero* 1. *verſic. intelligetur quoque.*

Sequitur *ſecundò*, quod ſi nihil aliud probari 16
poſſit præter correſpectiuitatem venditionis, & reſignationis, præſumptam ex vicinitate temporis, non probata conuentione præcedenti, beneficium non erit impetrabile, nec inducta ſimonia in foro exteriori: ex Mohedan. *dicta deciſ.*5. *de ſimonia*, niſi tamen in pretio magnus adeſſet exceſſus, vt *ſuprà* dictum eſt, ex Put. *dicta deciſ.*479. aliàs 490. *lib.*1.

Ad ſecundam quæſtionem breuiter reſpondetur, 17
quod ſi ſimonia eſſet completa, vel talis ex qua locus eſſet cenſuris, recurrendum eſt ad abſolutionem, & condonationem fructuum perceptorum, & rehabilitationẽ ad obtinendum idem beneficium, cum expreſſione qualitatis beneficij, & valoris fructuum perceptorum: quæ omnia obtineri poterunt in Vrbe, vel in Legatione, vigore facultatum dictæ Legationis.

In conſequentiam verò eorum, quæ ſuperius de 18
ſimonia completa, vel incompleta, dicta ſunt; concludendum eſt in ſimili caſu; quod reſignatio non abdicatoria, ſed in fauorem facta fuerit in Legatione (quæ ſine dubio in Gallia non admitteretur, ſi poſtea reſignatarius, vigore prouiſionis inde ſequutæ, beneficij reſignati poſſeſſionem adeptus fuerit) tunc abſque alia priuatione, vel ſententia, poterit Ordinarius conferre illud beneficium tanquam vacans per reſignationem, quam Galli ſimoniacam vocant, & exequutionem de facto ſubſequutam; quia illa exequutio facti tranſit in meram abdicationem vitio infectam, quæ non purgatur; ſed magis augetur, & originaliter inficit titulum & poſſeſſionem vſurpantis. Et cùm reſignans poſſeſſionem dimiſerit cum effectu, antiquus titulus reſignantis durare non poteſt; & ſic poteſt Ordinarius conferre: conditio enim ſuſpenſiua, ſub qua reſignatio facta erat, deſit per exequutionem de præſenti conſummatam: *l. ſub conditione, in fine, & ibi* Gloſſ. vlt. *ff. de ſolut. l. dotis fructus, in fin.* cum *l. ſequenti, ff. de iur. dot. l.* 1. *verſic. ſi tamen, ff. de vſucap. pro dote*: cùm enim reſignatio vitioſa, fuerit completa per traditionem poſſeſſionis; neceſſe eſt, reſignantem ex tali vitio amiſiſſe ſuum beneficium, ad inſtar ſimoniæ conuentionalis, quam per traditionem rei ſpiritualis compleri, & in realem tranſire ſuperiùs oſtendimus. Quod etiam probatur ex notatis per Peleum *ad reg. Cancell.* 1.4. *verſ. per reſignationem in fauorem*, *fol.*12. cum *verſ. ſequenti.* vbi dicit, eum, qui reſignauit in fauorem in mano non habentis poteſtatem, iterum ante poſſeſſionem dimiſſum, & ſic re integra poſſe reſignare ſimpliciter apud Ordinarium, vel in fauorem apud Summum Pontificem, ſed tunc debere mentionem facere de priori reſignatione nulliter facta, Qua de re fuſiùs egimus ſuprà, *p.*2. *cap.*33. vbi tractauimus, quando poſſit Ordinarius conferre idem beneficium, quod priùs nulliter contulerat.

CAPVT

CAPVT CLXI.

De poſſeſſione beneficij capta non vocato poſſeſſore; Et quæ hac in re ſit praxis in Gallia. Et de præſentatione facta de Clerico, qui non eſt capax ordinis Sacerdotalis ſuſcipiendi intra tempus à fundatore definitum. Quæ ſit vis illorum verborum in fundatione appoſitorum, *Quod patronus præſentare poſſit & valeat caſu quo præſentatus ſacrum Presbyteratus ordinem non ſuſceperit*, vtrum ex illis arguatur vacatio beneficij, Vtrùm ex facultate data per fundatorem Capellæ, vt per ſubſtitutum deſeruiri poſſit, cenſeatur receſſum à præcedentibus verbis Sacerdotium in prouiſo requirentibus. Et ex quibus verbis colligatur requiri Sacerdotium actuale, vel ſaltem habituale in prouiſo, vel præſentato. Et vtrùm collatione facta illi, qui non eſt habilis iuxta fundationem, beneficium ſit vacans ipſo iure, an verò requiratur monitio Quid ſi ſit habilis, ſed non promotus intra annum, aut aliud tempus à fundatore definitum. Quomodo annus iſte computetur in Gallia.

SVMMARIVM.

1. *In Gallia poſſeſſio beneficij capi ſolet, non vocato poſſeſſore.*
2. *De iure communi poſſeſſio beneficij non vocato poſſeſſore non eſt manutenibilis.*
3. *Quando qualitas Sacerdotij habitualis requiritur, prouiſus debet eſſe in ea ætate, vt intra annum promoueri poſſit.*
4. *Qui non habet ætatem requiſitam, non eſt tutus in vtroque foro, etiam ſi illi ad legitimum tempus aliquid vel minimum deſit.*
5. *Si collatio beneficij facta fuerit perſonis inhabilibus, ius conferendi ad Superiorem deuoluitur.*
6. *Habilitas poſt tempus requiſitum ſuperueniens non ſuffragatur.*
7. *Dictio* poteſt, *affirmatiuè prolata, meram ſignificat facultatem.*
8. *Sed tamen aliquando importat neceſſitatem, ſecundùm ſubiectam materiam, maximè in vltimis voluntatibus.*
9. *Dictio* poteſt, *importat neceſſitatem reſpectu illius, cui adimplendum eſt.*
10. *Dictio* poteſt, *importat neceſſitatem, quando agitur de deſtitutione perſonæ inhabilis.*
11. *Beneficium ſupponitur vacare, quando alicui competit ius præſentandi in certo caſu.*
12. *Fieri debet differentia inter onus celebrationis Miſſarum relatum ad perſonam, & illud quod habet relationem ad beneficium: nam in primo caſu inſtitutus debet eſſe habilis ad celebrandum tempore præfinito.*
13. *Quæ ſit vis illius verbi*, Clere celebrant, *vel dum fundator ordinauit quod præſentatus tot Miſſas celebret*: & num 15.
14. *Ex quibus verbis ſacerdotium actuale, vel habituale requiratur in præſentato.*
16. *In beneficijs ſimplicibus, ex generali conſuetudine, poteſt quis deſeruire per ſubſtitutum: de quo tamen videnda ſunt dicta*, parte 1. capite 31. num. 13.
17. *Ex eo quod quis poſſit Miſſas celebrare per ſubſtitutum, non tamen ideo ſequitur beneficium conferri poſſe ſimplici Clerico, ſi fundator voluit præſentandum illum, qui ſit Sacerdos.*
18. *Ob non promotionem intra annum non inducitur vacatio ipſo iure, ſed debet præcedere monitio; niſi agatur de Eccleſia parochiali, in qua incurritur priuatio ipſo iure.*
19. *Poſſidens Capellaniam non priuatur ipſo iure ob non promotionem.*
20. *Qui eſt inhabilis ad Ordinem in fundatione requiſitum, priuatur ipſo iure.*
21. *In beneficialibus ſemper attenditur vltimus ſtatus.*
22. *Datur annus illi qui debet promoueri, à die pacificæ poſſeſſionis: ſed in Gallia datur biennium.*

Contulerat Epiſcopus loci Ordinarius quandam Capellaniam vacantem per obitum vltimi illius poſſeſſoris, ſubſequuta adeptione poſſeſſionis, ſexto poſt collationem die; quam quidem Capellaniam tertius quidam in Legatione impetrauerat, certis poſt collationem menſibus, propter dicti prouiſi inhabilitatem, incapacitatem, prouiſionum nullitatem, & qualitatum ex fundatione requiſitarum in obſeruantiam; & nominatim ex eo quod dictus prouiſus ab Ordinario non erat Sacerdos actu, neque habitu; cùm non eſſet in ea ætate, vt intra biennium ad ſacrum ſacerdotij Ordinem promoueri poſſet, prout in fundationis inſtrumento cauebatur.

Tertium iſtum impetrantem dixi in poſſeſſorio manutenendæ non eſſe fundatum; ſed in poſſeſſorio adipiſcendæ ius illi competere aduerſus primum prouiſum: † quia licèt in Gallia, is qui impetrat certo modo, ſoleat poſſeſſionem adipiſci non 1
vocato poſſeſſore, adeo vt recredentia vel manutentio pòſtea illi adiudicetur, cuius iura meliora & potiora cognoſcentur, quæ praxis eſt in Gallia notoria: † tamen quia beneficium erat conſtitutum in 2
loco ſummo Pontifici immediatè ſubiecto, & poſſeſſio erat iam plena, dictúſque primus prouiſus in effectu dictam Capellaniam poſſidebat, ſi dictus tertius impetrans in Legatione poſſeſſionem accepiſſet, non vocato dicto primo prouiſo, poſſeſſio huius impetrantis nulla eſſet, & inualida: *cap. licèt Epiſcopus, de præbendis in 6.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 9. in annotat. num. 227.* Rot. *deciſ. 476. part. 3. recent.* & alibi paſſim.

In negotio principali, tam ratione poſſeſſorij adipiſcendæ, quàm ratione petitorij concludebam, dictum certomodarium eſſe fundatum in ſua impetratione: quia licèt dicta Capellania non eſſet Sacerdotalis actu, ita quod tempore præſentationis non eſſet neceſſarium quod præſentatus eſſet actu Sacerdos propter verba fundationis, in qua dicitur quod præſentatus debeat eſſe Presbyter, aut Clericus idoneus & ſufficiens ad ſacros Ordines promoueri deſiderans, tamen ex ſequentibus fundationis verbis requirebatur ſacerdotium habitu, ita quod præſentatus eſſet talis Clericus, qui intra duos

annos

annos à tempore ſuæ præſentationis computandos
ad ſacrum Presbyteratus Ordinem promoueri poſ-
ſet: quia licèt aliàs regulariter quando requiritur
Sacerdotium habituale ſufficiat quod præſentatus
ſit in tali ætate & ſtatu, vt intra annum promoueri
queat, tamen fundator annum legalem extenderat
3 ad biennium: † ita vt ſi quis in ea eſſet ætate vt in-
tra terminum præfixum promoueri non poſſet,
præſentatio nulla eſſet, & inualida; & per conſe-
quens etiam inſtitutio: *cap. licet, canon, de elect. in 6.
cap. ſi pro clericis, de præbendis in 6. cap. 2. de inſtitu-
tionib. cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* & *ibid.* DD.
Cardinal *conſ. 69. col. 3.* Garç. *de benef. p. 7. c. 4. n. 85.
iuncto num. 82.* Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 4. qu. 9.
4 num. 20. & ſequentibus* † adeo vt qui beneficium
obtinet non habens ætatem requiſitam, non ſit tu-
tus in conſcientia: etiamſi ad ætatem requiſitam
aliquid vel minimum deſit, veluti vnus dies, vel
hora; quia in iis, quæ à iure ſunt limitata, non
licet arbitrari: vt per Garc. *loco citato, n. 83. & 84.*
Cùm igitur prouiſus ab Ordinario in ea eſſet ætа-
te, vt intra biennium ex fundatione requiſitum non
poſſet ad ſacerdotium promoueri, concludendum
eſt collationem illi factam, nullitatis vitio labora-
5 re, & locum eſſe deuolutioni, † propter collatio-
nem factam contra formam & tenorem fundatio-
nis; attento quod patroni intra dilationem iuris
minus legitimè præſentarunt, & ſic ius deuolutum
eſt ad ſuperiorem: *cap. 2. in verbo, perſonis quæ dignè
adminiſtrare valeant, de conceſſ. præbend.* cum *ibi* no-
6 tatis: † adeo vt licèt ſic prouiſus per Ordinarium
aſſequutus fuerit ſacerdotium poſt tempus à funda-
tore præſcriptum, talis præpoſtera habilitas illi
non ſuffragetur, cùm illa requiratur de tempore
actus: Ferrer. ſub diſtinctione *conſ. 305. num. 2. &
ſequent.* Lambertin. *de iurepatronat. part. 1. lib. 2.
quæſt. 7. principal. art. 27.*

Accedat præmiſſis, quod fundatoris intentio in
caſu propoſito, ſatis euidenter colligebatur ex ver-
bis eiuſdem fundationis, in qua fundator nomina-
bat pro prima vice quendam non Presbyterum, ea
tamen conditione quod ipſe nominatus, intra tres
annos Miſſam celebraret, & in defectum dictæ ce-
lebrationis nominauit alium, qui actualiter tunc
erat Sacerdos Miſſam celebrans: ex quo conſtat,
quod eius intentio fuit, vt Clericus præſentandus
eſſet talis, qui intra tempus ab ea præfixum, Miſſam
in effectu celebrare poſſet, & ad Sacerdotij Ordi-
nem promoueri.

Neque obſtare dixi, quod poſtea fundator vide-
tur remiſiſſe arbitrio & voluntati patronorum de-
ſtitutionem præſentati inhabilis, dum dicit; quod
*caſu quo dicta Capellania conferretur Clerico non Pres-
bytero, & ipſe Clericus non celebraret Miſſam intra duos
annos poſtquam ipſa Capellania ſibi collata fuerit. quod
dicti patroni poſſint & valeant alium Presbyterum ſuf-
ficientem & idoneum, in Rectorem eiuſdem Capellaniæ
eligere, & præſentare.* Ad hanc enim obiectionem duæ
dantur reſponſiones.

Prima eſt, quod licèt regulariter verbum *poteſt*
7 affirmatiuè prolatum, ſit merè facultatiuum, vt per
Gratian. *lib. 1. reſolut. reſol. 146. n. 15.* & plures alios
quos congerit Barboſ. *in tractat. de dictionibus, cap.
8 368. num. 1.* † aliquando tamen importat neceſſi-
tatem, ſi non præciſam, ſaltem cauſatiuam, ſecun-
dum ſubiectam materiam: maximè in vltimis vo-
luntatibus: ex Bartol. *in l. Gallus, in princip. num 4. ff.
9 de liber. & poſthum.* † præſertim quando tractatur
de intereſſe illius. cui aliquid fieri vel tradi debet,
(prout in caſu iſto) ratione beneficij, vel Presbyteri,
qui ad illud præſentari debet: ex notatis per Bart.
in l. vnica, num. 3. & 4. ff. de condict. ex lege, quem ci-
tat & ſequitur bene explicans Fontun. Garç. *in dicto
l. Gallus, in princip. num. 68. ff. de lib. & poſthum.* Lu-
douiſ. *deciſ. 85. num. 7.* † Quod præſertim locum 10
habet, quando agitur de deſtitutione illius, qui in-
habilis eſt ad munus, de quo agitur, exequendum,
vt bene explicat Socin. ſen. *conſ. 193. num. 1. vol. 2.*
vbi quod quando diſpoſitio facta fuit per verbum
poteſt, & mandat alium ſubrogari in officio, illud
verbum *poteſt*, inducit neceſſitatem; quando ille,
cui exercitium muneris competit, non eſt ſufficiens
ſeu idoneus: quem ſequitur Burat. *deciſ. 389. num. 8.
& 9.* vbi quod licèt lex dicat, quòd inter plures tu-
tores poteſt alius in locum demortui ſubrogari, vt
in *l. ſi quis ſub conditione*, in verſic. *plane*, in illis ver-
bis, *poterit dari alius, ff. de teſtament. tut.* tamen
verbum illud *poterit*, intelligitur vt iudex teneatur
alium ſubrogare, quando is qui remanſit non eſt
ſufficiens, nec idoneus

Secunda reſponſio eſt, quod imò facultas præ- 11
ſentandi ſic conceſſa patronis facit; vt perneceſſe
inferri debeat vacatio Capellaniæ in caſum non
aſſumpti Ordinis Sacerdotalis, tempore per funda-
torem præfixo: non enim data eſſet facultas præ-
ſentandi patronis, ſi Capellania non vacaret; cùm
certum ſit præſentationi locum eſſe non poſſe, niſi
ſuppoſita beneficij vacatione præcedenti: *cap. illud,
de iurepatronat. cap. final. de conceſſ. præbend.* Viuian.
*in praxi iuriſpatronatus part. 2. lib. 5. cap. 5. num. 1. &
ſequentibus*, nec ad rem facit, ſi dicatur quod verba
illa, *quod præſentatus intra biennium Miſſam celebret*,
ſic interpretari debeant, nempe vt per alium cele-
brari faciat.

Siquidem qualitas illa celebrationis Miſſarum, 12
duobus modis explicari poteſt. Primo quidem,
quando verba referuntur ad ſeruitium Capellaniæ:
& hoc caſu cùm fundatoris intentio ſolum reſ-
piciat ſeruitium beneficij, cui ſatisfit cele-
brando, ſiue per ſe, ſiue per alium; tunc ſufficit
vt ſeruitium fiat per ſubſtitutum: ad notata *in cap.
ſuper eo, de præbend. in 6.* Lap. *allegat. 35. nume-
ro 4.*

Secundò, quando fundator habuit directè reſ-
pectum ad perſonam illius, qui ad beneficium præ-
ſentari debet, nullo habito reſpectu ſaltem princi-
paliter ad Capellaniam, ſed potiùs ad perſonam
præſentandam; tunc dicendum eſt, quod licèt bene-
ficio per ſubſtitutum deſeruiri poſſit; tamen quoad
perſonam præſentandam, qualitas celebrationis ad
eius perſonam relata, in eius perſona verificari de-
bet, ſecundum modum & tempus à fundatore re-
quiſitum; ſicut in caſu propoſito, † dum fundator 13
voluit quòd præſentetur Presbyter, vel Clericus,
qui intra biennium Miſſam celebret; vt dicitur de
eo, qui voluit quod præſentaretur *vn Clerc cele-
brant*, quod apud Hiſpanos dicitur; *Clerigo de Miſſa*,
vt aduertit Garç. *in tractat de benefic. part. 7. cap. 1.
n. 58.* Qua ratione fuit aliàs deciſum in Rota, Ca-
pellaniam eſſe Sacerdotalem: in cuius fundatione
dictum fuerat, quòd ille Sacerdos, ſiue Capellanus
teneretur ſingula hebdomada celebrare tres Miſſas,
vt habetur *in deciſione 570. part. 4. diuerſ.* idémque
fuit deciſum *in Valentina Iuriſpatronatus*, inſerta
apud Garc. *dicta part. 7. cap. 1. num. 113. in fine*, vbi
loquitur de fundatore volente quod præſentetur,
qui tot Miſſas celebret: & dicit ſufficere quod ſit
Sacerdos habitu, licèt non actu; & ſic patet quod
illa qualitas celebrationis relata ad perſonam, in-
telligenda eſt de Sacerdotio habituali exiſtente
tempore

tempore præſentationis : quod melius explicatur ex traditis per Rot. *in Romana Capellaniæ*, quæ reperitur apud Garc. *dicta parte 7. cap. 1. num. 94 verſic. non obſtat quod in hoc caſu, & verſic. vltra quod in caſu reſolutionis*: vbi clarè fit differentia inter actum celebrationis Miſſarum relatum ad perſonam præſentati ; & eum, qui refertur ad Capellaniam, & eius ſeruitium.

14 Et in effectu poſt plurimas Rotæ Romanæ deciſiones, quæ inter ſe pugnare videntur, qualitatem Sacerdotij actualis requiri in præſentato, quando mandauit præſentari Capellanum, qui Miſſam celebret ; vel quando non facta mentione Miſſarum, mandauit præſentari Presbyterum, *Que ſoit preſenté vn Preſtre*, concludit Modernus *in tractat. de ſtylo Dataria lib. 1. cap. 6 num. 27. & 28* & deinde *num. 29 verſic. vnde remaneat firma concluſio*, dicens illi ſuffragari ſtylum Datariæ, in qua ſi exponatur quod ex fundatione debeat eligi Sacerdos, ſiue Presbyter, vel Capellanus qui Miſſam celebret, ſemper derogat ſiue diſpenſat : quod tamen non faceret, niſi diſpenſatio ſeu derogatio eſſet neceſſaria, quia in litteris Apoſtolicis nihil ponitur fruſtra: ex Pariſ. *de reſignat. lib. 8. q. 7. num.* 128. Sed de hac quæſtione, ſatis copioſè per nos actum fuit ſuperiùs *in prima parte, cap.* 118. *& cap. 31. per tot.* & videri poterit Rot. *deciſ.* 216. *part. 2. recent. &* 496. *num. 3. part. 1. recent.* Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 133. *num.* 11. Burat. *deciſ. 92. num.* 4. quamuis caſus

15 propoſitus verſetur in fortioribus terminis : † cum in fundatione non fuerit dictum, quod præſentetur aliquis qui Miſſam celebret; quæ verba adaptari poſſunt ad tempus futurum : ſed quod dictum fuerit, quòd præſentaretur *vn Preſtre celebrant*, vel *vn Clerc celebrant*, cùm verba illa non poſſint referri niſi ad tempus præſens ; & ita poſſet prætendi ex vi illorum verborum quod conditio celebrationis reſpiciens actum præſentationis, debuiſſet interuenire tempus actus, niſi fundator expreſſis verbis tempus promotionis ampliaſſet ad biennium.

16 Et licèt prætendi poſſit, quod ea generali conſuetudine licitum ſit præſentato deſeruire per ſubſtitutum in omnibus beneficiis ſimplicibus, curam animarum non habentibus ; de qua conſuetudine generali teſtatur Lodouiſ. *deciſ.* 108. *num. 4. & dec.* 175. *num. 2.* & *ibi Adden.* Lotter. *de re beneſic. lib. 1. quæſt. 36. num.* 19. Gunzal. *ad reg. 8. gloſſ. 5. num.* 80. quod tamen fuit per nos in dubium reuocatum, quando agitur de eo, quem fundator viſus eſt ad per ſe celebrandum cogere : vt diximus *dicto c. 31. num 13 part. 1.*

17 Tamen etiam poſito quod præſentatus poſſit Miſſas celebrare per ſubſtitutum, vigore dictæ conſuetudinis generalis; non propterea inferri poteſt, quod Capellania conferri poſſit illi, qui non eſt habilis ad Presbyteratus Ordinem ſuſcipiendum, tempore per teſtatorem definito : quia in caſu fortiori quamuis fundator voluiſſet præſentari Presbyterum, qui per ſe, vel per alium Miſſas celebret; non ideo minus interuenire debet qualitas Sacerdotij intra tempus à fundatore præfixum : quia per illa verba non voluit ſuam diſpoſitionem ampliare, vt præſentandus ad dictam Capellaniam non ſit actu Sacerdos, aut ſaltem habitu intra tempus requiſitum ; ſed voluit ampliare duntaxat, vt ſi fortè eſſet impeditus alio impedimento, quod tunc poſſet celebrare per ſubſtitutum: vt bene explicat Barbat. *conſ. 33. num. 9. verſic. & ſi quiſpiam dixerit, vol. 2.* & bene Modern. *de ſtylo Dataria, dicto lib. 1. cap. 6. num. 29. verſic. non improbo* : vbi concludit quod generalis conſuetudo deſeruiendi per ſubſtitutum, non impedit quominus prouiſus debeat habere habilitatem, vt ſi velit, per ſe ipſum deſeruire poſſit ; præſertim cùm in caſu iſto tractaretur de prouiſione facta per Ordinarium, per quam prouidetur Eccleſiis, & non perſonis.

Non etiam mutat reſolutionem prædictam, ſi 18
opponatur, beneficium ob non promotionem intra tempus requiſitum, non vacare ipſo iure, ſed præuia tantum monitione : ex notatis per Mareſcot. *lib. 1. variar. reſolut. cap. 35. num. 96.* Quia licèt quando agitur de Eccleſiis Parochialibus, inducatur priuatio ipſo iure propter non promotionem intra annum, *cap. licet canon, de elect. in 6.* tamen hoc eſt ſpeciale in Eccleſiis parochialibus ; nam in aliis non oritur priuatio ipſo iure, ſed tantùm præuia monitione : quia cum diſpoſitio dicti *cap. licet canon.* ſit pœnalis, non eſt ad alios caſus extendenda : veluti ſi ageretur de obtinente Dignitatem, Canonicatum, vel præbendam, aut aliud beneficium, cui Ordo Sacerdotij annexus eſt, is enim non eſt ipſo iure priuatus, ſed tantùm præuia monitione, & per ſententiam priuandus eſt : Garc. *de benef. part. 3 cap 4. n.* 10. 11. *&* 16 † & in terminis Capel- 19
laniæ Sacerdotium exigentis, adeſt *deciſio* Rot. 3. aliàs 520. *ſub tit. de pæn. in antiquis*, quam ſequitur Rebuff. *in prax. titul. de non promotis intra annum n.* 61. & Ricc. *collectan.* 1988. *in 1. limit.* Mareſcot. *loc. citato*, & in beneficiis Galliæ ita indiſtinctè obſeruatur, vt ob non promotionem non imponatur priuatio, niſi præuia monitione : vt teſtatur Additio ad Louet *littera B. num 4. column. vlt* Et ſic cum dictus impetrans non doceat prouiſum fuiſſe monitum, neque per ſententiam priuatum, videbatur dicendum illum non eſſe in ſua impetratione fundatum.

Quia dubium procedere poſſet, ſi ageretur de 20
perſona quæ haberet ætatem requiſitam, & eſſet habilis ad Ordinem ſuſcipiendum, quem fundatio requirit tempore præfixo ; ſed aliud dicendum eſt, quando præſentatus non eſt in tali ætate, vt infra tempus à teſtatore deſignatum promoueri queat; tunc enim collatio facta ei, qui non habet ætatem requiſitam, eſt ipſo iure nulla : *dicto cap. licet canon.* ibi, *viribus omnino carere : de elect. in 6.* Pariſ. *de reſignat. lib. 4. quæſt. 9. num.* 24. Garc. *dicta part. 7. cap. 4. num.* 82. *&* 85. Viuian. *de iure patronat. lib. 6. cap. 7. num.* 69.

Confirmantur prædicta ex vltimo ſtatu dictæ 21
Capellaniæ, quæ collata fuit Sacerdotibus, & per eos poſſeſſa, qui vltimus ſtatus attendendus eſt, quando res eſſet dubia : *cap. conſultationibus, de iurepatronat.* Oldrad. *conſ.* 312. *in fine.* Dec. *conſ. 26. in princip.* & de præſenti ſtatu præſumitur in præteritum, præſertim vbi adeſt probabilis cauſa ita præſumendi : DD. *in l. ex perſona, Cod. de probat.* Alciat. *de præſumpt. reg 2. præſumpt.* 26.

Aduertendum tamen eſt, quod ſi ſacerdotium 22
habituale requiratur, nullo per fundatorem termino præfixo ; is qui prouiſus eſt, tenetur quidem intra annum ad Presbyteratus Ordinem promoueri, vt mox dictum fuit ; quia diſpoſitio *cap. licèt canon, de elect. in 6.* locum habet etiam in iſtis Capellaniis, vt notat Rebuff. *in praxi, tit. de non promot. intra annum, num.* 17. non tamen ad effectum priuationis ipſo iure, vt *ſuprà* dictum eſt *num.* 18. ſed annus iſte computatur duntaxat à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis : & quia in Gallia, non dicitur quis habere pacificam poſſeſſionem ante annum, ideo poſt annum pacificæ poſſeſſionis, alterum

habet

Digitized by Google

habet annum ad promonendum; ne ſi promoueretur in primo anno, & deinde in fine anni beneficium ab eo euinceretur, remaneret ſine beneficio, & in dedecus Ordinis clericalis mendicare cogeretur: vt teſtatur Rebuff. *in d. tit. de non promotis intra annum, n.45.* quem citat Sanch. *in conſ. moral. lib. 2. c. 2.*
23 *dubit. 25. num. 9.* † Quamuis de iure communi poſſeſſio dicatur pacifica, quando prouiſus poſſedit per aliquod tempus; quamuis poſtea intra annum lis mota fuerit: vnde ſi poſſeſſio ſine lite continuata fuerit per vnum, aut duos menſes, tempus anni ad promotionem datum currit: Sanch. *lib. 2. cap. 2. dub. 7. num. 10. & 13.* & nos diximus *p. 2. c. 5. §. vltimo, num. 51.*

CAPVT CLXII.

Facta fundatione certi numeri Miſſarum, ſi ſucceſſu temporis victualium, & aliarum rerum ad Sacerdotis ſuſtentationem neceſſariarum pretium augeatur, in quibus caſibus procedi debeat ad reductionem numeri Miſſarum; & cuius authoritate id fieri debeat. In quibus verò caſibus, retento eodem Miſſarum numero, poſſit Eccleſia petere ſibi augeri ſtipendium, ſeu verius eleemoſynam pro Miſſis fundatis. Et quando verba piæ fundationis taxatiuè, vel demonſtratiuè, prolata cenſeantur.

SVMMARIVM.

1. *Miſſarum reductioni vbi locus eſt, ſummus Pontifex illas reducendas eſſe cenſuit ad rationem 50. vel 60. ſcutorum annuorum pro qualibet Miſſa diurna.*
2. *Olim reductio Miſſarum fieri poterat authoritate Ordinarij, hodie tamen ſummus Pontifex adeundus eſt.*
3. *Miſſas nondum acceptatas Epiſcopus ad Capituli requiſitionem etiam inconſulto Romano Pontifice reducere poteſt ad minorem numerum.*
4. *Legatum taxatiuè relictum, non admittit augmentum ſalarij Miſſarum.*
5. *Si teſtator legati verba inceperit à numero Miſſarum, & poſtea adiecerit quantitatem eleemoſynæ, ſeu ſtipendij, cenſetur loquutus demonſtratiuè: & ideo remanente eodem Miſſarum numero, ſtipendium augeri debet.*
6. *Diſpoſitio facta fauore piæ cauſæ, potiùs demonſtratiuè quam taxatiuè facta cenſetur.*
7. *Immo Senatus Toloſanus iudicauit diſtinctionem illam taxationis, vel demonſtrationis, in legatis pijs non eſſe admittendam; ſed indiſtinctè fundationem in totum exequendam ſuper omnibus bonis fundatoris.*
8. *Quando agitur de opulenta hæreditate, Miſſarum ordinatarum numerus adimpleri debet, aſſignato competenti ſtipendio, nec illarum reductio fieri debet.*
9. *Regulariter diſpoſitio debet taxari ſecundum tempus, quo illa effectum ſortitur, nempe tempore faciendæ fundationis.*
10. *Augeri debet ſtipendium Miſſarum fundatarum, quando talis eſt veriſimilis voluntas fundatoris.*
11. *Quando tractatur de iis quæ ſucceſſu temporis variantur, debet etiam ad futurum haberi reſpectus.*
12. *Si pecunia propter fructus ſoluenda ſit, attenditur tempus ſolutionis, non diſpoſitionis.*
13. *Quidquid fit ob aliquam cauſam, regulari debet ſecundum illam cauſam.*
14. *Per receptionem ſolutionum præteritarum, Eccleſia ſibi non præiudicat quoad ſolutiones futuras, ſeu decurſas à die litis mota.*

TEſtatrix mandauerat ſuper omnibus bonis ſuis fundari vnam Miſſam, ſingulis diebus, perpetuò in certa Eccleſia celebrādam: quam voluit bene & decenter fundari ſuper omnibus bonis ſuis, infra vnum annum à die ſui obitus computandum, & acquiri cenſus pro prædicta fundatione; vt in perpetuum illius fundationis memoria remaneret.

Et poſt eius obitum, eius hæres motus deuotione voluit in eadem Eccleſia fundari vnam Miſſam ſemper & in perpetuum ſingulis diebus celebrandam: pro qua quidem fundatione illius Miſſæ legauit quingentos florenos monetæ currentis, ſemel per hæredem ſoluendos intra annum ſui obitus, volens quod emantur cenſus pro dicta fundatione.

Cum autem dicta Eccleſia, in qua fundatio facta fuerat, per plures annos contenta fuiſſet ſolutione annua 36. librarum pro dictis duabus Miſſis; illius adminiſtratores illa non contenti quæſierunt vtrùm de iure petere poſſent augmentum ſtipendij, ſeu eleemoſynæ pro dictis Miſſis; attento quod ſumma illa ſolui conſueta non eſt ſufficiens: cùm rerum omnium pretia, propter multas cauſas extrinſecas, mirum in modum hodiernis temporibus aucta ſint: an verò duntaxat agere poſſint ad reductionem numeri Miſſarum, iuxta ſummam quæ tempore præſenti Sacerdotibus Miſſam celebrantibus præſtari ſolet.

Et quidem quoad Miſſas, per dictum hæredem fundatas, maior erat difficultas: non quidem circa Miſſarum reductionem ad competentem numerum faciendam, quatenus Eccleſia tali reductione eſſet contenta, quia reductio Eccleſiæ denegari non poſſet, habita ratione & ad proportionem eleemoſynarum, quæ hodiernis temporibus præſtari ſolent pro qualibet Miſſa; † videlicet ad rationem ſexaginta ſcutorum pro quolibet anno pro taxatione Miſſæ ſingulis diebus celebrandæ, quod aſcendit ad decem ſolidos pro qualibet Miſſa, prout ordinatum fuit per Vrbanum VIII. in fauorem Fratrum Conuentualium ordinis Minorum ſub *die 6. Auguſti 1639.* quæ conſtitutio eſt inſerta apud Laurent. de Peyrin. *inter conſtitutiones nouiſſimas, conſtitut. 27. fol. 436.* vel ſaltem ad rationem 50. ſcutorum quolibet anno pro qualibet Miſſa quotidiana perpetua, prout reductio facta fuit per eundem ſummum Pontificem, in fauorem RR. PP. Minimorum *die 13. Iulij 1626.* quæ reductio aſcendit ad octo ſolidos cum tertia parte vnius ſolidi pro qualibet Miſſa, vt habetur *in conſtitutione 5. apud eundem Authorem, fol. 278.* ita tamen vt æquus Iudex ſemper rationem habeat loci, temporis, & conſuetudinis regionis. † Quæ reductio Miſſarum licèt fieri poſſet per Epiſcopos, vel Abbates, aut Generales Ordinum, iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25 de reformat. c. 4.* ſicuti etiam reductio Anniuerſariorum fieri poteſt per Epiſcopum ad certum numerum Miſſarum, vigore facultatis illi à Conci-

(right margin, beside "lent pro qualibet Miſſa; †": 1; beside "fieri poſſet per Epiſcopos": 2)

lio

lio *in dicto cap.4.* conceſſæ, quod intelligi debet de oueribus Miſsarum ante Concilium impoſitis, vt teſtatur Barboſ. *in notis ad dictum capit 4 n.11.* poſt plures ab eo citatos: de qua materia copioſe tractat Garc. *de beneſic.p.7.c.1.n.125.& mult. ſequentib.* Monet. *de commut.vltimar.volunt.5.n.365.& ſequent.*

Hodie tamen propter conſtitutionem Vrbani VIII. *ſub die 21. Iulij 1625.* recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam, & illius authoritate facienda eſt reductio: vt teſtatur Barboſ. *in deciſionibus Apoſtolicis, c.475. n.5.* qui dictam conſtitutionem refert *in tractatu de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.1.c.17.n.92.* quæ conſtitorio Vrbani intelligenda eſt de Miſſis, quæ 3 fuerunt acceptatæ; ſi enim agatur de fundatione Miſsarum nondum acceptata per Capitulom, vel Eccleſiam, poſse Epiſcopum ſolum illas reducere & moderari; cùm ad id facultatem haberet de iore communi ante Concilium, vt refert Diana *reſolut. moral.p 6.tract.6.reſolut.10.*

Sed dubium principaliter in eo conſiſtit, vtrùm ſi Eccleſia nolit agere ad reductionem Miſsarum, ſed illas celebrare velit iuxta tenorem fundationis, & ideo petat annuam præſtationem pro dictis Miſſis faciendam augeri ad competens ſalarium, ſeu eleemoſynam, veluti ad rationem octo, vel decem ſolidorum pro qualibet Miſsa, aut aliàs arbitrio Iudicis; debeat Iudex augere dictam eleemoſynam, an verò oumerum Miſsarum duntaxat reducere? Difficultas oritur ex eo, quod ſumma per teſtatorem legata pro Miſsis recitandis, limitata eſt ad qoingentos florenos, quod teſtator voluit conuerti ad cen- 4 ſum annuũ pro ſecuritate fondationis: vnde † cùm taxatiuè relictum videatur legatum, non debet augeri, quamuis Miſsarum ſtipendia cauſa temporis aucta ſint, & præſtari ſoleant: vt teſtatur Caſtrenſ. *conſil.338. lib.1.* Gigas *de penſ. q.62. n.5. & 3.* Monet. *de commut.vltim.volunt. dicto c.5.n.575.* Caſtil. *lib.4. controu. c.54. n.21.* Caualc. *in indice deciſionum primæ partis, in verſic. verba in dubio.* Rot. *deciſ.11. de teſtamentis, in antiquis* Dotand. *de art. teſtand. tit.6. de legat.cautel.59.*

Contrarium nihilominus verius eſse exiſtimauit, videlicet Eccleſiam fundatam eſse petendo augmẽtum ſtipendij Miſsarum: quæ ſententia in eo fundata eſt, quia in caſu propoſito non taxationis, ſed demonſtrationis gratia ſumma quingentorum flo- 5 renorum per fundatorem relicta fuit: † cùm ipſe non dixerit ſe legare quingentos florenos pro celebratione Miſſarum, nec incœperit à legato quantitatis; ſed incœperit ſuam diſpoſitionem à numero Miſſarum: addendo quod pro illarom dotatione, legabat quingentos florenos: atque ita non adiecit præſtationem illius ſummæ ſubſtantiæ legati, ſed duntaxat illius executioni: cùm igitur demonſtratiuè, non autem taxatiuè loquotus fuerit, & ſumma legata non ſit ſufficiens ad numerum Miſſarum à teſtatore ordinatarum, habito reſpectu ad tempus præſens, numerus Miſſarum non debet diminui, ſed illarum dotatio potios augeri: iuxta diſtinctionem ſuperius allatam ex Caſtrenſ. *dicto conſ. 338.lib.1.* & alios ſuperius allegatos, & nominatim Monet. *dicto c.5. de commut. vltimar.volunt.n.571.& 572.* vbi bene diſtinguit vtrum diſpoſitio incipiat ab onere; an verò à quantitate: vt primo caſu augeatur ſtipendium remanente eodem numero Miſſarum: ſecundo verò caſu remaneat quidem ſtipendium in eadem quantitate, ſed numerus Miſſarum minuatur, & reducatur ad legitimum modum.

6 Præſertim cùm agatur de cauſa pia, & fauorabili: quo caſu deſignatio illius ſummæ cenſetur facta demonſtratiuè, non autem taxatiuè, & per conſequens legatum augeri debet: vt fuſiùs comprobauimus ſuperiùs *in 1. p. c.90. n.2.* vbi plures allegauimus, ſed nominatim Ferrer. *ad Guid. Pap.q.8.* vbi dicit indiſtinctè, ſiue gratia taxationis, ſiue demõſtrationis, ſumma relicta fuerit; & ſiue ab onere, ſiue à quantitate incœptum fuerit; ſiue in eadẽ, ſiue in diuerſis orationibus; ſemper debere fieri augmentum ſtipendij Miſſarum, nec locum eſſe illatum reductioni: † atque ita in Senatu Toloſano iudicatum 7 teſtatur D. Doliue *lib.1. quaſt. c.6.* vbi deciditur in ſimilibus legatis diſtinctionem illam taxationis, aut demonſtrationis, locum non habere.

Sed hic ceſſabat omnis difficultas: quia agebatur 8 de hæreditate opulentiſſima, & de fundatione, quam teſtator voluit eſſe perpetuam: & ſic non reductioni Miſſarum, ſed augmento ſalarij locus eſſe debet: vt bene determinat Genuenſ. *in practicab.Eccleſ. q. 180.num.3.* Diana *in reſolut. moral.lib. par.2. tract. 14. de celebrat. Miſſar. reſolut.17.* quia teſtator habuit præcipuam intentionem vt Miſsæ perpetuis tempotibus celebrarentur; quamuis præuidiſset numerum Miſsarum maius ſalarium exigere; quia hæreditas erat ſuffectura: Barboſ. *de poteſtat. Epiſcop. allegat.39. n.7.* & ad *Concil. Trident. ſeſſ.25. de reformat.c.4.n.6.*

Quod autem attinet ad fundationem contentam in priori teſtamento, facilis propoſiti dubij reſolotio colligitur ex præcedentibus: cùm enim facta certæ ſummæ deſignatione in teſtamento hæredis ſuperius oſtenſum fuerit, auctis ſucceſsu temporis rerum pretiis, Miſsarum augenda eſse ſtipendia, multo magis huiuſmodi augmento locus erat in caſu prioris teſtamenti, in quo ſimplex Miſsarom fundatio, abſque vlla certæ ſummæ determinatione facta fuit; cùm principalis teſtatricis intentio fuerit, vt Miſsa illa perpetuis temporibus celebraretor, & ageretur de opulenta hæreditate: nec ſit veriſimile eam habuiſse intentionem, quòd in futurum numerus Miſsarum per eam ordinatus reduci, aut minui poſset: vt oſtendunt Genuenſ. Dian. Barboſ. & alij ſuperiùs allegati.

Et quamuis ex diſpoſitione teſtatricis Miſsarum 9 dotatio intra annum fiari debuiſset, ita vt obligatio hæredum non videatur extendenda, vltra ſuos terminos temporales, & ſic reſtringenda ad ſtatum, qui erat tempore faciendæ fundationis: ex notatis per Mantic. *de tacit.conuent.lib.3.tit.15.n.5.*

Illa tamen generalis regula locum non habet, 10 quando in contrarium adeſt veriſimilis voluntas teſtatoris: tunc enim non ſolum attenditur tempus, intra quod ipſius voluntati ſatisfieri debet; ſed etiam ad futura tempora reſpectus habendus eſt: Mantic. *de coniect.lib.11.tit.3.n.25.* & per hanc rationem, in terminis caſus propoſiti ita determinat Genuenſ. *practicab.Eccleſiaſt.quaſt.180.num.3.* vt etiam futuri temporis habenda ſit ratio pro augenda Miſsarum eleemoſyna.

Immo neque ſolum tempus obligationis reſpi- 11 ciendum eſt, ſed etiam ad futura tempora reſpectus haberi debet, quando agitur de iis in quibus ſucceſſu temporis variatio contingit; veluti dum agitur de alimentis, quæ quamuis iudicialiter taxata fuerint, nouam tamen ſucceſsu temporis, iudicis expoſtulant taxationem: Mantic. *deciſ.331. num.2.* ſemper enim in iis, quæ tempore variantur, ſubintelligitur clauſula, Rebus ſic ſtantibus: *l.quod Seruius, ff. de condict. ob cauſam,* Mantic. *dicta deciſ.331. num.6.* Rip. *in l.ex facto, n.38. ff. de vulgari,* Roland. *conſ. 39. num.54. & 55. lib.4.* Surd. *conſ.335. num 21.* & probe

probatur per text. *in Clement.2. de decim.* † vbi ſi pœnoia propter fructus ſoluenda ſit, attenditur tempus ſolutionis; non diſpoſitionis: Geminian.
13 *conſ.137. col.2. verſic. & penſio eſt ordinata* † Et quidquid ſit ob aliquam cauſam, regulatur ſecundum illam cauſam: Bartol. *in l. Seio, ff. de anna.leg.* Caſanat. *conſ.44. à n 26. ad* 40. Geminian. *conſ.*; o. quem citat & ſequitur Tuſch. *litera L.concl.72.*

14 Neque per receptiooem ſolutionum prætеritarum Eccleſia ſibi præiudicanit quoad decurſas à die litis motæ, vel quoad eas quæ in futurum decurrent: *cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* cum *ibi* notatis per Doctores, qui regulariter concludunt non cenſeri Canonicos renuntiare quoad futura, quando agitur de re tractum ſucceſſiuum habente. Et ex his concludendum eſt, in vtroque caſu, non Miſſarum reductioni, ſed augmento ſalarij locum eſſe & ita bis fuit iudicatum, licèt nunc cauſa pendeat in tertia inſtantia ex aliis fundamentis in facto deductis.

CAPVT CLXIII.

Litem ſuper poſſeſſorio manutenendæ, vel adipiſcendæ, non reddere beneficium litigioſum, ſed tantum poſſeſſionem: adeo vt alteri cedi non poſſit. Et vtrùm poſſeſſio poſt litem alteri ceſſa, reuocari in primis debeat, tanquam attentatoria. Quod ſi tertius iſte fuerit prouiſus ab Ordinario, an dici poſſit legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum. Beneficia litigioſa eſſe impropriè reſeruata, ſed tamen ab Ordinario collatore conferri non poſſe. Beneficium vtrùm deſinat eſſe litigioſum per ceſſionem iuris, & litis; ſiue ceſſio ſeu renunciatio facta fuerit ſimpliciter, ſiue in fauorem alterius.

SVMMARIVM.

1. *Poſſeſſio efficitur litigioſa per litem motam ſuper poſſeſſorio.*
2. *Poſſeſſio litigioſa in alium transferri non poteſt.*
3. *Sola lis ſuper poſſeſſorio non efficit, vt beneficium dicatur litigioſũ, etiamſi eſſet poſſeſſoriam adipiſcendæ: & num.15.*
4. *Beneficia litigioſa Ordinarius conferre non poteſt, quia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, licèt reſeruatio ſit impropria.*
5. *Reſeruatio beneficij litigioſi locum non habet, niſi lis ſit ſuper titulo.*
6. *Poſſeſſio capta, lite pendente: ſuper poſſeſſorio dicitur attentatoria.*
7. *Qui poſſeſſionem habuit, vel collationem obtinuit à non habente poteſtatem, dicitur intruſus, & non eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum.*
8. *Quæ probanda ſint per ſubrogatum Apoſtolicum, ad hoc vt eius ſubrogatio ſortiatur effectum.*
9. *In Gallia collatores ordinarij conferre ſolent beneficia quamuimuis litigioſa.*
10. *Reſeruatio beneficiorum litigioſorum eſt potiùs inhibitio temporalis lite pendente, quàm reſeruatio.*
11. *Indultum conferendi beneficia reſeruata, non tollit impedimentum litis pendentis.*
12. *Patroni non poſſunt alium præſentare in præiudicium litis pendentis.*
13. *Præſumitur, Papam minus nocere velle patronis, quàm collatoribus ordinariis.*
14. *Ad hoc vt collitigans obtineat ſubrogationem, ſufficit ſummo Pontifici narrare litem prout eſt, vel etiā ſi ſit tantum ſuper poſſeſſorio; quia obtinebitur ſubrogatio quoad poſſeſſionem.*
16. *In materia ſubrogationis, acta facta ad inſtantiam vnius ex collitigantibus, ſuffragantur alteri collitiganti.*
17. *Per renunciationem factam liti & cauſæ, lis finitur & poteſt Ordinarius conferre antequam ſummus Pontifex manum appoſuerit.*
18. *Per ceſſionem iuris, & beneficij factam, lis cenſetur extincta, ſi purè & ſimpliciter ceſſio facta fuerit, & non in fauorem alicuius.*
19. *Quando ceſſio facta fuit in fauorem alicuius tertij coram Papa, ille ceſſionarius vigore prouiſionis Pontificiæ ſubrogatur in locum alterius, & lis adhuc durat, & beneficium adhuc dicitur litigioſum.*

PRouiſus Apoſtolicus fuit impetitus ab alio, qui etiam obtinuit prouiſionem Apoſtolicam, & obtiouit ſe immitti priùs in poſſeſſionem beneficij collati: cúmque primus prouiſus nulliter curaſſet ſe immitti in poſſeſſionem, videlicet non vocato ſecundo prouiſo, contra formam textus *in cap. licet Epiſcopus, de præbend. in 6.* poſſeſſor appellationem interpoſuit ab huiuſmodi proceſſuris: ſed primus prouiſus comparuit petens cauſam ad Iudicem ordinarium remitti: re tamen in Signatura diſputata, fuit cognitum procedi debere in cauſa appellationis cum toto negotio principali. His peractis, iſte appellans vita functus eſt, & Ordinarius illud idem beneficium cuidam tertio contulit.

Quærebatur vtrum prouiſio facta huic tertiò eſſet valida, an verò primus prouiſus, vel vigore primæ prouiſionis Apoſtolicæ ſibi conceſſæ; vel vigore ſubrogationis per eum obtentæ in ius & locum collitigantis; vel denique vigore nouę prouiſionis contentæ in litteris dictæ ſubrogationis præferendus eſſet huic tertio, cui vltimo loco collatio facta eſt, tam quoad petitorium, quàm quoad poſſeſſorium.

Quoad poſſeſſorium dubium faciebat contra primum impetrantem, quod licet poſſeſſio efficiatur 1
litigioſa per litem intentatam ſuper ſolo poſſeſſorio, ex notatis per Pariſ. *de reſignat lib.2. q.3. n.51.*
† adeo vt talis poſſeſſio litigioſa non poſſit alteri 2
cedi, nec ius ad illam adipiſcendam, teſte Pariſio *loco citato, n.54.* † Tamen ex ſola lite ſuper poſſeſſorio, 3
beneficium non fuit effectum litigioſum, non ſolum ratione litis ſuper ſummariiſſimo poſſeſſorio, ſed etiam ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ: ſuper quo licèt lis pendeat, non tamen impeditur Ordinarius conferre, quamuis tale poſſeſſorium dicatur quodammodo habere admixtam cauſam proprietatis: vt de ſummariiſſimo poſſeſſorio teſtatur Burat *dec.59. n.11.* & de poſſeſſorio adipiſcendæ, Addent. ad Ludouiſ. *deciſ.335. n.19.* & ſic cùm beneficium non
eſſet litigioſum, ceſſabat reſeruatio: † cùm de iure 4
omnia beneficia litigioſa ſint Apoſtolicæ Sedi reſeruata: *cap.1. & 2. vt lit. pend* licèt iſta ſit impropria reſeruatio, vt mox dicemus; & per conſequens Ordinarius illa conferre non poſſit: Pariſ. *de reſignat. lib.2. quæſt.2. numero* 1. † Sed illa regula 5
locum non habet: niſi lis adſit ſuper titulo, non autem ſuper ſola poſſeſſione, vt diximus ſuperiùs *part.2. capite 3. §.3. numero* 37. ergo videtur quod

Digitized by Google

quod prouiſus ab Ordinario ſit immittẽdus in poſ-
ſeſſionem beneficij.

Nihilominus contrarium verius eſſe exiſtimaui:
quia cauſa appellationis ſecundi prouiſi commiſſa
fuerat cum clauſula, *vnà cum incidentibus & depen-
dentibus:* quæ facit vt lis cenſeatur introducta etiam
ſuper petitorio, maximè ad effectum ſubrogationis:
quia cùm ageretur de iure reali, ſcilicet de collatio-
ne primo loco facta, beneficium fuit effectum liti-
6 gioſum. Rot. *deciſ.342. num.2. part.1. recent.* † & in
omnem euentum, ad effectum vt poſſeſſio iſtius ter-
tij diceretur attentatoria, ſatis erat quod poſſeſſio
caperetur in præiudicium litis pendentis ſuper ipſa
7 poſſeſſione: vt determinat Rot. *deciſ.148. nume-
ro 8.9.& 10. part.3. recent.* † Dictúſque tertius dice-
retur intruſus, eiúſque titulus & poſſeſſio infecta
procedens ab eo, qui non habebat poteſtatem con-
ferendi, & ideo iſte tertius nullo modo poſſet di-
ci legitimus contradictor aduerſus primum proui-
ſum Apoſtolicum, & ſubrogatum in locum re-
nunciantis liti: Garc. *de beneſic. part.6. cap.4. per
tot.* Argel. *de legitim. contradict. quæſt.15. num.119.
& ſequentib.* maximè *num.121.* vbi dicit quod iſte
prouiſus ab Ordinario dicitur intruſus, eiúſque
titulus & poſſeſſio infecta, & nullo modo poteſt
eſſe legitimus contradictor aduerſus collitigantem
authoritate Apoſtolica prouiſum, & ſubrogatum,
8 † probato tamen clericatu dicti primi prouiſi, &
aliis requiſitis, de quibus Angelus *loco citato, nu-
mero 152.* Ludouiſ. *deciſ.32.* Rot. *deciſ.7. n.8 part.7.
recent.*

9 Quæ quidem ſuperiùs dicta non obſeruantur quo-
ad beneficia Galliæ, quæ ſubiacent collationi Ordi-
nariorum, non obſtante litiſpendentia, vt diximus
ſuperiùs *p.1. c.28. n.6.* & teſtatur Lancellot. *de atten-
tat. p.1. c.3. num.141.*

10 Quod ad petitorium attinet, dicendum eſt ſimi-
liter, dictum tertium impetrantem non eſſe funda-
tum propter nullitatem tituli ex defectu poteſtatis
collatoris ordinarij, qui beneficium litigioſum con-
ferre non poterat, vt mox dictum eſt: quia quamuis
ex lite propriè non oriatur reſeruatio, reſultat ta-
men inhibitio temporalis; per quam inferior pro-
hibetur conferre beneficium lite pendente: Duran.
11 *dec.68. n.6.* † Et ideo indultum conferendi beneficia
reſeruata, remouet quidem obſtaculum reſeruatio-
nis; non tamen remouet impedimentum litis pen-
dentis, vt Durán. *ibid.* probat: Seraphin. *deciſ.990.
num.5.* vbi dicit quod hoc caſu Ordinarius habet
manus ligatas, neque conferre poteſt beneficium
12 tunc vacans, ne detur nouus collitigans, † & in
fortioribus terminis dicit *n.6.* quod neque patroni
poſſunt alium præſentare durante lite, non obſtante
13 † quòd Papa minus velit præiudicare patronis laicis
quam Ordinariis: addens ſufficere, quod lis verifi-
14 cetur eodem modo, quo fuit narrata, † nempe etiam-
ſi narrata fuerit lis ſuper poſſeſſorio tantum: vt per
Gomeſ. *de triennali, quæſt.11. n.13.* non quidem ad
15 effectum, vt ex eo beneficium dicatur litigioſum,
† quia ſola lis ſuper poſſeſſione ad hoc non ſufficit,
vt ſupra diximus; & bene teſtatur Lancellot. *de
attent. p.1. c.3. n.141.* Sed ad hoc vt obtineri poſſit
ſubrogatio etiam quoad poſſeſſionem, & ius ſuper
ea competens collitiganti mortuo, vt per Gom. *di-
cto n.13.*

16 Nec obſtat quod commiſſio appellationis data
fuerat ad inſtantiam defuncti collitigantis non au-
tem ipſius primi prouiſi: quia in materia ſubroga-
tionis, acta facta ad inſtantiam vnius partis, tantum
ſuffragantur alteri parti collitiganti: vt poſt Puteum

deciſ.459. lib.2. in correctis, & alios, probat Rot. *dec.7.
n.11. part.7. recen.*

Sed quid dicendum, ſi collitigans non quidem
mortuus fuerit, ſed iuri & beneficio renunciauerit,
vtrum hoc caſu lis cenſeatur extincta, & benefi-
cium adhuc dicatur litigioſum.

In hac quæſtione certum eſt, quòd ſi collitigans 17
ceſſerit ſeu renunciauerit liti & cauſæ, lis finitur, &
non incurritur ampliùs nullitas prouiſionis factæ
per Ordinarium: & ideò ſi priùs Ordinarius con-
tulerit antequam collitigans à ſummo Pontifice ſui
iuris confirmationem legitimè obtinuerit, collatio
Ordinarij erit valida, quia tunc non eſt locus regulę
de ſubrogandis collitigantibus: Cokier *ad reg. de ſub-
reg. 28 n.39. verſ. per renunciat.*

Sed ſi collitigans fecerit ceſsionem iuris & bene- 18
ficij, lis non cenſetur extincta, & beneficium rema-
net adhuc litigioſum, vt probat Lancellot. *de at-
tent. lit. penden. cap.4. num.304.* ſed tamen hoc cum
diſtinctione intelligendum eſt: aut enim ceſsio, vel
renonciatio facta fuit ſimpliciter, aut in fauorem
alicuius: ſi ſimpliciter tunc lis ceſſat, & per con-
ſequens non intrat regula, *de ſubrogandis:* † ſi verò 18
in fauorem; lis durat, & locus eſt prædictæ Regu-
læ. Quando enim quis eſt ſubrogatus alicui vi-
uenti per viam ceſsionis quoad proſequutionem
poſſeſſorij, totum ius tranſit in ceſsionarium, maxi-
me ſi Papa talem ceſsionem approbet; quamuis
aliàs regulariter ſucceſſor in beneficio non cenſea-
tur ſuccedere in iure competenti illi, à quo ius mo-
titur, & creetur nouum ius ex perſona ſucceſſoris;
tamen iſte ſubrogatus in ius alterius poteſt proſe-
qui litem, & ſic non dicitur lis finita, nec benefi-
cium definit eſſe litigioſum ex notatis per Gomeſ.
de triern. dicta quæſt.11. verſi. ſecundus caſus eſt. Et
hanc diſtinctionem refert Additio ad Burat. *deciſ.
307. num.11.* allegans Rot. *deciſ.383. num.1. & ſe-
quent. part.2. recent.* & coram Vbaldo *in Regienſi
Iuriſpatronatus, die 5. Martij 1625. deciſ.599. n.27.
parte 4. Recent. tomo 3.*

CAPVT CLXIV.

Ex generali Galliæ conſuetudine poſſeſſo-
res beneficiorum Eccleſiaſticorum poſ-
ſunt diſponere de fructibus ſuorum be-
neficiorum, & illos ad hæredes tranſmit-
tere tam ex teſtamento, quam ab inteſta-
to; ideo reditus decurſi, nondum tamen
exacti, ſpectant ad illorum hæredes; &
ſucceſſores in beneficio nihil ſuper illis
prætendere poſſunt. In Ciuitate autem,
& Statu Auenionenſi, ex conſuetudine &
approbatione ſummorum Pontificum, bo-
na Clericorum ſæcularium, qui Epiſcopis
ſunt minores, etiam ad hæredes tranſeunt.
Quomodo autem diuidendi ſint fructus
illi, qui tempore mortis Clerici nondum
exacti fuerunt, oſtenditur.

SVMMARIVM.

1. *In Gallia, ex generali regni conſuetudine, Clerici
bona ſua vndequaque quæſita tranſmittunt ad hæ-
redes, nec in illis ſucceſſores in beneficio quidpiam
prætendere poſſunt.*

2. *Fallit, ſi nomine Eccleſiæ facta fuerit acquiſitio, tunc enim ſine dubio Eccleſia ſuccedit.*

3. *In Gallia fructus illius anni, quo Clericus, obiit, diuiduntur pro rata temporis inter hæredes & ſucceſſorem in beneficio, & annus computatur à die prima Ianuarij : &* num.4.

5. *Fructus ciuiles non exacti non pertinent ad hæredes grauati, ſed ad fideicommiſſarium.*

6. *Quæ ſit differentia inter vſufructuarium, & hæredem grauatum, dum tractatur de diuiſione fructuum anni obitus.*

7. *In Ciuitate, & ſtatu Auenionenſi, Clerici habent hæredes tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, in bonis etiam intuitu Eccleſiæ quæſitis.*

8. *Licèt locatio facta fuerit in pecunia, tamen attendi debet tempus perceptionis fructuum, quorum loco pecunia ſoluitur.*

9. *Fructuum diuiſio in naturales, induſtriales, & ciuiles.*

10. *Fructus ciuiles veniunt appellatione fructuum ſaltem impropriè.*

11. *Differentia fieri debet inter penſionem impoſitam ſuper beneficio, & reditus ſeu penſiones domorum, & ſimiles fructus ciuiles, qui debentur poſſeſſori beneficij.*

12. *In vacatione neceſſaria quæ contingit propter obitum illius, qui beneficium poſſidet, fructuum anni obitus diuiſio fieri debet pro rata temporis, quo beneficiatus vixit.*

13. *Reſignans cenſetur omne ius fructuum illius anni tranſtuliſſe in reſignatarium, niſi illud ſibi expreſſè reſeruauerit.*

14. *Si tamen facta fuerit reſignatio in fauorem, non amittit reſignans fructus niſi à die acceptationis facta per reſignatarium.*

15. *Fructus pendentes, & nondum percepti, ſpectant ad ſucceſſorem in beneficio, ad inſtar vſufructuarij: exacti verò, & à ſolo ſeparati ad hæredes ſpectant.*

16. *In locis vbi Bulla Iulij III. non eſt recepta, fructus non exacti ſpectant ad hæredes tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato.*

17. *Fructus percepti ex induſtria poſſeſſoris beneficij, veluti diſtributiones, ſpectant ad illius hæredes.*

MOrtuo quodam Presbytero in fine menſis Maij, qui præbendam poſſidebat fundatam in terris Regis Chriſtianiſſimi, cuius fructus conſiſtebant partim in granis, partim in cenſibus, & reditibus domorum ſub annua locatione conceſſis, ſoluta mercede in duobus terminis videlicet pro medietate in feſto Omnium Sanctorum; & pro alia medietate in feſto Paſchalis, poſſidebat etiam quaſdam Capellanias in Comitatu Venaiſſino, & ſic in terris ſummi Pontificis; quarum prouentus partim in granis, partim in domorũ reditibus conſiſtebant.

Dubitatum, fuit quid & quantum prætendere poſſent hæredes, & ſucceſſores dicti presbyteri, & vtrum in totum ſuccederent, vel pro rata.

1 In hac quæſtione diuerſimodè conſiderandi ſunt reditus exiſtentes in Gallia, & reditus qui percipiuntur in terris ſummi Pontificis: ſiquidem in Gallia certiſſimum eſt, ex generali regni conſuetudine non ſolum Clericos de fructibus ſuorum beneficiorum teſtari & diſponere poſſe, ſed etiam illos tranſmittere ad ſuos hæredes & ſucceſſores : vt patet ex Additione ad Alexand. *conſ.* 101. *n.* 2. *litt. B. verſ. ſed inuoluit conſuetudo, vol.* 7. Additio ad Louet. *litt. E. n.* 4 *col.* 3. verſic. *l'Arreſt rapporte*, vbi teſtatur quod ex generali regni conſuetudine affines, conſanguinei, & alij ſucceſſores Presbyterorum, Curatorum, Epiſcoporum, & aliorum Eccleſiaſticorum ſæcularium decedentium ab inteſtato, illis ſuccedunt in omnibus, & ſingulis eorum bonis, tam proprijs ſeu patrimonialibus, quàm mobilibus, & acquiſitionibus, vndecunque bona quæſita ſint: etiam in fructibus beneficiorum, cuiuſcumque ſint qualitatis, tam perceptis, quàm percipiendis : quia receptum eſt, vt in iſtis ſacerdotiis titularij, vel commendatarij æquiparentur vſufructuariis; adeo vt in iſtis bonis Eccleſia, vel ſucceſſor in beneficio nihil prætendere poſſit. 2 † Quod tamen ſic accipi debere teſtatur, vt id Prælati, vel Clerici ſuum tantum faciant, quod ex fructibus Eccleſiæ ſuo iure priuato nomine acquirunt; non etiamſi nomine Eccleſiæ.

3 Hoc etiam certum eſt, quod fructus beneficij in Gallia exiſtentes, quamuis nondum percepti, diuidi debent pro rata temporis inter hæredes Clerici, & ſucceſſorem in beneficio; eodem plane modo quo ſoluto matrimonio per mortem viri, diuiduntur pro rata temporis inter viduam, & hæredes mariti; quæ rata ita computari debet, vt annus incipiat à menſe Ianuarij, vſque ad vltimam diem menſis Decembris: prout ſæpiùs fuiſſe iudicatum teſtatur Additio ad Louet *littera F. num.* 12. quod propterea ſic iudicabitur in Gallia.

4 Suppoſito igitur pro vero, quod Clerici in Gallia habeantur pro vſufructuariis, non autem pro ſimplicibus vſuariis; ſequitur quod fructus & reditus decurſi durante vita Eccleſiaſticorum, tranſmittuntur ad illorum ſucceſſores: vt bene de vſufructuariis loquens comprobat D. Ludouicus Bell. *conſ.* 151. *num.* 4. *&* 5. concludens quod etiam reditus vltimi anni pro rata diuidendi ſunt. 5 † Et quamuis fructus ciuiles non exacti (veluti fructus annuorum redituum, vel mercedes domorum, quæ inter fructus ciuiles numerantur, teſte Cenſ. *in tract. de cenſib. quæſt.* 70. *num.* 12.) pertineant ad fideicommiſſarium, non autem ad hæredem hæredis grauati; teſte Vincent. de Franch. *deciſ.* 13. Rot. apud Cenſ. *deciſ.* 458. & idem Cenſ. *dicta quæſt.* 70. *num. vlt.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 49. *num.* 66. 6 † Tamen differentiam inter hæredem grauatum, & vſufructuarium bene explicat D. Bell. *loco citato* quia fructus, ſeu reditus maturati ſtatim atque deberi incipiunt, non ſunt amplius de corpore, ſeu re principali; ſed ſunt tanquam proprietas ſeparata: & per conſequens in Gallia ſpectant ad ſucceſſorem legitimum Clerici.

7 Deueniendo ad Beneficia conſtituta intra monarchiam ſummi Pontificis, pro vera reſolutione quædam ſupponenda ſunt.

In primis quod in ciuitate Auenionenſi Bulla fel. record. Iulij III. ſuper fructibus beneficiorũ, nunquam fuit vſu recepta: quinimo ex conſuetudine generali omnes Eccleſiaſtici Epiſcopis minores liberè diſponere poſſunt de fructibus ſuorum beneficiorum, & bonis inde quæſitis; & nulla facta diſpoſitione, illa tranſmittuntur ad ſucceſſores ab inteſtato vt per plures ſummos Pontifices declaratum fuit; & per nos fuſiùs comprobatum ſuperiùs c. 153.

8 Secundò ſupponendum eſt, quod cùm agitur de tempore perceptionis fructuum beneficij, non debet haberi ratio illius temporis, quo reditus in pecunia pro fructibus ſolui debet, ſed duntaxat illius temporis, quo fructus ipſi percipiuntur: veluti ſi ſolutio deſtinata ſit ad diem feſtum Omnium Sanctorum, non tempus illud, ſed tempus perceptionis

ptionis granorum, vel reſpectiuè vindemiæ, attendendum erit: quia pecunia ſuccedit loco fructuum, & per conſequens fructuum tempus inſpici debet: vt in ſimili per nos concluſum fuit ſuperius, *c.12. num.7. part.1.* & probatur per text. *in l. ſi mentes, ff. de petit. hæredit. & l. diuortio, §. item ſi merces, ff. ſolut. matrimonio.* vbi dicitur, quod ſi agatur de colono qui nummis colit, diuortio ſubſequuto poſt tempus meſſium, & ante tempus vindemiæ, pecunia meſſium veniet in computationem; ſed quoad vindemiam habebitur ratio ſolius ſpei futuræ perceptionis: & ita tenet Honded. *conſ.85. n.13. & 23. lib.2.* Alexand. *conſ.28. num.1. vol.1.* Rot. *deciſ.278. num.1. part.2. recent.* Tuſch. *in verbo, fructus, concluſ.517. num.1.*

9 Tertiò ſupponendum eſt, inter varias fructuum diuiſiones, hanc præcipuam à Doctoribus admitti, vt aliqui ſint fructus naturales, alij induſtriales, alij vero ciuiles. Naturales dicuntur, quos natura ipſa producit abſque eo quod hominis induſtria aliquid operetur, aut ſaltem accedente parua hominis induſtria, quales ſunt nuces, poma, glandes, fœnum, & ſimilia; *l. fructus percipiendo 45. ff. de vſur. l. bona fidei emptor, ff. de acquir. rer. dominio:* fructus induſtriales ſunt, quos hominis induſtria, & labor coadiuuante natura producit, veluti frumentum, vinum, & ſimilia: Ciuiles ſunt qui non ex aliquo corpore, ſed iure proueniunt; quales ſunt vecturæ nauium, & iumentorum, & penſiones vrbanorum prædiorum, & redditμum; quam diuiſionem licèt aliqui commentitiam exiſtiment,
10 vt oſtendit Caſtil. *de vſufr. cap.36. num.64.* † Tamen veriſſimum eſt, hanc fructuum denominationem ſaltem impropriè; & in ampla ſignificatione ſumpto fructuum vocabulo, recipiendam eſſe: quàm admittunt in hoc ſenſu omnes Doctores, vt per Caſtil. *loco citato, num.65. & multis ſeqq.* quam diuiſionem fructuum inter naturales & ciuiles, eleganter more ſuo exponit Clariſſimus dominus Senator Leotardus *in ſuo tractat. de vſur quæſt.50. numero 11. & ſeqq.*

11 Quibus ita præſuppoſitis, hoc conſtituendum eſt, quod ratione fructuum ciuilium, qui conſiſtunt in cenſibus annuis, aut penſionibus domorum, diuiſio debet fieri pro rata temporis inter hæredem defuncti, & ſucceſſorem in beneficio. Aduertendo tamen nos modo non loqui de penſione impoſita ſuper beneficio, de qua fuit per nos copioſè actum *dicto cap.22.* vbi explicauimus quomodo illius fieri debeat diuiſio, mortuo beneficij poſſeſſore: ſed nos hic tractamus qua ratione fieri debeat diuiſio fructuum & redituum, qui beneficij poſſeſſori defuncto in granis, vel pecunia, aut ex cenſibus annuis (qui apud nos etiam penſiones
12 vocantur) ſolui debuiſſent, † Exemplum igitur huius rei eſt, ſi beneficij poſſeſſor obierit die 25. Maij, & terminus ſolutionis annui cenſus ceſſerit die 25. Aprilis, hæredes beneficiati defuncti integram habebunt terminum maturatum die 25: Aprilis, & præterea ratam portionem vnius menſis, qui lapſus eſt à die termini vſque ad diem mortis defuncti, quando agitur de ſucceſſore per obitum, quia datur tunc vacatio neceſſaria. Si enim ageretur de ſucceſſore per viam reſignationis, diſtinguendum eſſet: nam ſi reſignatio facta fuerit purè & ſimpliciter, reſignans videtur à ſe totum ius abdicaſſe, niſi aliquid ſibi reſeruauerit. Et ratio diuerſitas eſt, quia in moriente nullus poteſt conſiderari actus poſitiuus, per quem ius, vel actionem
13 ad fructus illos remiſiſſe videatur. † At verò dum

agitur de reſignante, cenſetur totum ius remiſiſſe, ſi nihil ſibi reſeruauerit. † Quod ſi reſignatio fa- 14
cta fuerit in fauorem certæ perſonæ, fructus pro rata temporis debentur reſignanti, vſque ad tempus acceptationis, quia non antea reſignans poſſeſſionem aut dominium amittit: Puteus *dec.14. lib.3.* & optimè explicat Rot. *deciſ.278. per totam,* & maximè *n.7. p.2. recent.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.44. n.31. & ſeqq.*

Maior difficultas eſt circa fructus conſiſtentes in 15
granis: ſuper quibus duæ ſunt Doctorum contrariæ ſententiæ. Aliqui enim exiſtimant fructus diuidi debere pro rata temporis: Alij verò fructus à ſolo ſeparatos, quamuis nondum exactos, nec in horreo reconditos, ad hæredes Clerici defuncti pertinere; fructus autem nondum perceptos, ſed pendentes tempore mortis, pertinere ad ſucceſſorem in beneficio: quia beneficiarius in vita vſufructuario comparatur, qui ſolum fructus iam collectos ſuos facit; iuxta text. *in l. defuncta, ff. de vſufructu,* Anton. de Marin. *reſolut. cap.152. num.11. 12. & 13.* & hanc Doctorum diuerſitatem notauit Garc. *de benefic. part.2. cap.1. num.96. 97. & 98.* Verùm nos errare non poſſumus, ſi Rotæ Romanæ ſententiam ſequamur, videlicet vt ſoli fructus exacti, & à ſolo ſeparati, ſi naturales ſint, ad beneficij ſucceſſorem pertineant: vt fuit dictum per Rot. coram Caualerio *deciſ.104.* vbi tamen loquitur de ſucceſſore voluntario per viam reſignationis; & ideo melius facit ad propoſitum Burat. *deciſ.852. numero 6.* vbi Addentes.

Sed tamen notandum eſt, quod *ibi* Rota loqui- 16
tur in terminis Bullæ Iulij III. Contrarium ſentiens ſi agatur de locis, vbi dicta Bulla recepta non eſt: in illis enim lucis, prout in præſenti Statu Aueniconenſi, & Comitatu Venaiſſino, fructus beneficiorum tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento decidentium, tranſmittuntur ad hæredes beneficiati: & per Rotam *deciſ.19. num.12. part.6. recent.* Et ideo verius eſt, ceſſante dicta Bulla, vt fructus inexacti ad hæredes tranſmittantur, pendentes verò duntaxat pro rata temporis: vt per Anton. de Marin. *loco citato, num.11.* Rot. *dicta deciſ.19. num.12.* † Quod ſi- 17
ne dubio multo magis procedit, quando agitur de fructibus induſtria & labore per Clericum acquiſitis, ad inſtar diſtributionum quotidianarum, quæ pertinent ad hæredes Clerici defuncti, tam ex teſtamento: quàm ab inteſtato: vt per Rot. *dicta deciſ.19. part.6. recent.* & generaliter ſtante dicta conſuetudine, deciſum fuit fructus recollectos, non tamen exactos, ad hæredem beneficiati pertinere, apud Duran. *deciſ.304. num.2.* Et faciunt tradita per Bertrand. *conſil.134. vol.7.* Atque in ſæpiùs in diuerſis cauſis conſului, & nominatim *die 11. Octobris 1625.* pro hæredibus Domini de Noui Canonici Cauallicen. Et deinde *die 30. Ianuarij 1653.* pro hæredibus Domini Vicarij perpetui loci Flaſſant, & aliàs ſæpè.

CAPVT CLXV.

Matrimonia præſumpta, quæ olim admittebantur, hodie non poſſe ſubſiſtere, ſed neceſſariò pro validitate matrimonij, adhibendam eſſe Parochi præſentiam. Virum in quaſi poſſeſſione concubinæ manuteneri non poſſe Mulierem, pendente

lite ſuper matrimonio, ſi dubitetur de illius voluntate, in loco tuto reponendam pro exploratione; & illâ factâ, priſtinæ libertati reſtituendam. Impedimētum matrimonij vnico teſte probari ad illud impediendum ne contrahatur: ſed quæ in tali teſte concurrere debeant, vt eius dictum fidem faciat? De legitimatione liberorum per Principis reſcriptum: Quæ ſit illius vis, & quis effectus? Et quomodo liberis ſic legitimatis conſulatur, vt patri naturali ſuccedere poſſint.

SVMMARIVM.

1. *Matrimonia præſumpta hodie locum non habent, ex Concilio Tridentino, quod in Gallia hac in parte receptum eſt.*
2. *Defectus denunciationum, vtrum reddat matrimonium in Gallia inualidum.*
3. *Nemo confouendus eſt in quaſi poſſeſſione iuris improbi, & peccati.*
4. *Mulier de cuius voluntate dubitatur circa matrimonium contrahendum, poni debet in loco tuto ad explorandam illius voluntatem, quo facto remanere debet in ſua priſtina libertate.*
5. *Ad impediendum matrimonium nondum contractum, ſufficit vnius teſtis deponens de impedimento.*
6. *Depoſitio, ſeu declaratio vnius perſonæ, non ſufficit ad impediendum ne matrimonium contrahatur, quando illa perſona habet intereſſe, & deſiderat matrimonium non celebrari.*
7. *Quænam teſtibus fides adhibenda ſit, Iudicis arbitrio committitur.*
8. *Qui non vocatus ſe ſe ingerit ad faciendam declarationem, ſeu depoſitionem aduerſus matrimonium contrahendum, vt illud impediat, vti ſuſpectus remouendus eſt.*
9. *Confeſſio extraiudicialis mulieris dicentis ſe commiſiſſe adulterium, reuocari poteſt.*
10. *Confeſſio impedimenti matrimonij facta per mulierem, non nocet viro, quando præceſſit inſtrumentum, quo ambo ſe in coniuges accipere promiſerunt.*
11. *Mulier quæ fecit confeſſionem impedimenti matrimonij poteſt illam reuocare.*
12. *Legitimatio liberis quidem legitimis nondum natis per reſcriptum Principis præiudicare poteſt: ſed non iam natis.*
13. *Ad validitatem legitimationis, quæ fit per reſcriptum Principis, conſenſus filiorum iam natorum requiritur.*
14. *Legitimatio per reſcriptum Principis, prodeſt filiis legitimatis ad honores, & quoad integrum ſtatum, non quoad ſucceſſionem in præiudicium iuris quæſiti liberis iam natis.*
15. *Legitimatis non competit ius primogenituræ in præiudicium liberorum legitimorum, etiam naſciturorum.*
16. *Quæ cautela vti debeat pater, ſi velit liberos legitimatos per reſcriptum Principis ſuccedere in bonis ſuis.*

NObilis quidam Vir prætendebat matrimonium legitimum, & validum per ipſum fuiſſe contractum cum quadam muliere, quam ipſe per aliquot annos focariam habuerat, & liberos inde ſuſceptos legitimos debere declarari: aduerſus quam prætenſionem, Nobilis & valde Generoſus filius pro ſuo & familiæ intereſſe acriter ſe opponebat; qua de cauſa pater inſtabat, vt ſi matrimonium legitimè factum non fuiſſet, iterum fieret, repugnante filio, & allegante impedimentum, ob copulam quam ipſe aſſerebat ſe cum dicta muliere habuiſſe. Dubitatum fuit quid iuris.

Dixi in primis iuſtam non eſſe Patris prætenſio- 1
nem, qui cum dicta muliere matrimonium legitimè contractum eſſe credebat: quia licèt iure antiquo admitterentur matrimonia præſumpta, & promiſſio matrimonij, ſubſequutâ copulâ carnali, tranſiret in verum matrimonium; *cap. is qui fidem 30. de ſponſalib.* tamen ex conſtitutione ſacri Concilij Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 1.* defectu proprij Parochi vnius ex contrahentibus, matrimonia omnino nulla & irrita redduntur: quod Concilium hoc in capite receptum eſt in Gallia, attento maxime edicto Bleſenſi Henrici III. authoritate promulgato: vt copioſè comprobat Dominus Ludouic. Bel. *conſ. 224. per tot.* Quod adeo verum eſt, vt ſæpè in Gallia ſolus denunciationum defectus attendatur, ad declarandam matrimonij nullitatem: vt teſtatur idem D. Bell. *dicto conſ. 224. num. 8.* quod per nos alibi declaratum fuit, nec eſt præſentis ſpeculationis. Sufficit quod in Gallia, ex dicta conſtitutione Regia *art. 40.* matrimonium probari non poſſit, niſi interueniente benedictione ſacerdotali, vt ſæpiùs iudicatum fuiſſe teſtatur Louet. *litt. M. n. 26. & ibi* Addit. *& eadem littera, n. 6.* vbi *in Additione* dicitur matrimonia aliter quàm interueniente Eccleſiæ benedictione contracta, eſſe inualida; non ſolùm ratione Sacramenti, ſed etiam ratione ſucceſſionum,
& aliorum effectuum matrimonij. † Et *in eodem* 2
num. 6. latiùs tractatur materia dictarum denunciationum in Gallia.

Secundò dixi, dictum patrem non eſſe fundatum 3
prætendendo ſe manuteneri in poſſeſſione dictæ mulieris: quia nemo in peccato confouendus eſt, neque in poſſeſſione illicita manutenendus: Gratian. *diſcept. 850. n. 6.* Poſt. *de manutent. obſeru. 10. n. 97.* Et ideo lite pendente, inuicem ſeparari debent ex iudicis officio: Geminian. *conſ. 76. in princip.* Tuſch. *littera P, concluſ. 441, num. 14.* Burat. *dec. 815. num. 22.* vbi quod ſi dubitetur de validitate matrimonij propter minorem ætatem contrahentium, partes lite pendente ſeparari debent.

Tertiò, quia cùm dubitaretur de voluntate mu- 4
lieris circa celebrationem dicti matrimonij, ſiquidem ipſa modò declararet ſe velle contrahere, modò contrarium declararet; dixi ipſam reponendam eſſe in loco tuto, & libero, ad explorandam eius voluntatem: ex notatis per Gutier. *in tractat. de matrimon. cap. 37 num. 3.* Statimque facta declaratione, dictam mulierem ad priſtinam libertatem reponendam eſſe; non tamen apud dictum Dominum prætendentem, vt docet Gutier. *loco citato:* cùm tamen alioquin ſequeſtratio durare debeat lite pendente, & donec ſententia fuerit executioni demandata, ſi fieret duntaxat pro ſecuritate executionis: textus eſt expreſſus, *in cap. cum locum, de ſponſalibus.*

Quartò dixi, declarationem factam per filium 5
non poſſe impedire matrimonium contrahendum inter eius patrem & iſtam mulierem: quia licèt regulariter verum ſit, quod ad impediendum matrimonium, nondum contractum, ſufficit vnicus teſtis, quia tunc agitur de euitando peccato: textus eſt *in cap. præterea 22. de ſponſalibus,* vbi Barboſ. *n. 2.*

plures

plures citat Idem *in cap. in omni negotio 4. num. 9. de teſtibus*, Farinac. *de teſtibus, q.* 63. *n.* 48 † Tamen hoc
locum non habet quando agitur de perſona, quæ
ſe opponit aduerſus matrimonium, & quæ habet
intereſſe ne matrimonium contrahatur: vt probat
Gloſſ. *in dicto cap. præterea. 12. in verbo, publicè de ſponſalibus*, & *ibidem* tradunt Hoſtienſis, Aoacharan. &
alij quos citat & ſequitur Sanch. *lib. 1. diſp. 71. n. 12. verſic. hinc infertur*, vbi cùm priùs dixiſſet *n.* 4. teſtem
vnicum ſufficere, quamuis eſſet denunciator, vel accuſator, & allegaret turpitudinem ſuam, ſubdit iudicem debere conſiderare qualitatem perſonæ teſtifi-
7 cantis, an ſibi diſpliceat matrimoniũ, nec ne, & alias
circunſtantias: † quia quænam ſint veræ probationes, & quæ teſtibus fides adhibenda ſit, multùm de-
8 pendet ex Iudicis arbitrio: vt *ibid.* Sanch. probat, *&
n.* 8. † Quod maximè locum habet, quando agitur
de declaratione facta per eum, qui ſeipſum iogerit
ad faciendam talem declarationem; ille enim tanquam ſuſpectus repellendus eſt: vt poſt Maſcard. *de probat. concluſ.* 1035. *num.* 10. probat Gutier. *de matrimonio c.* 36 *n.* 4. vbi alios allegat, *& n.* 19. vbi id maxime locum habere ait, quando contra ſic declarantem adſunt aliquæ præſumptiones, & coniecturæ.

Quintò dixi, quod licet extorta fuiſſet ab iſta
muliere declaratio, & confeſſio circa factum ſuperiùs allegatum; illa tamen hinc mulieri non noceret, quominus aſpirare poſſet ad iſtud matrimoniũ:
† tum quia erat ſola confeſſio extraiudicialis, quæ
9 non nocet mulieri dicenti ſe adulterium, aut ſimilẽ
actum illicitum commiſiſſe: Gloſſ. *c. penult. de adult.*
& *ibi* Hoſtienſ. & *in c. 1. in verbo, patronus, 32. quæſt. 1.*
10 † tum etiam quia conſtabat dictam promiſſionem
factam fuiſſe per vim & metum, cùm ipſa iã promiſiſſet per inſtrumentũ publicũ iuriſiurãdi religione
vallatum, ſe cum dicto Viro Nobili matrimonium
contracturam, quo caſu confeſſio impedimenti non
11 nocet viro matrimonium contracturo: † præſertim
dum mulier declarat confeſſionem eſſe falsã, illámque reuocat, & aſpirat ad matrimonium: Gutier. *dicto cap. 36. n. 18. verſic. confeſſio verò impedimẽti* Sanch.
de matrimonio. lib. 1. diſp. 72. n. 3. vbi probant confeſſionem vnius ex ſponſis, alteri ad matrimonium aſpiranti non præiudicare: multò ergo fortius, dum
vterque ad illud aſpirat.

Sextò quia dicta mulier deceſſerat lite pendente,
& ex ea ſupererant liberi naturales, vtpote ex ſoluto
& ſoluta progeniti: deſiderabátque pater illos per
12 reſcriptum Principis legitimare. † Dixi legitimationem illam, liberis quidem legitimis nondum natis præiudicium allaturam; ſed non illis qui iã tempore reſcripti in lucem ediderant: vt aduertit Bacquet *in tractat du droict de baſtardiſe cap. 12. num. 7.*
13 *&* 10. † Idem conſenſus filiorum legitimorum tunc
natorum, ad validitatem legitimationis eſt neceſſa-
14 rius; vt Idem oſtendit *dicto num* 10. † Illa igitur
legitimatio proderit liberis naturalibus ad alios effectus, nempe quoad honores, & abſterſionem maculæ ipſorum legitimatorum, & quoad integrum illorum ſtatum, vt pluribus citatis probat Lup. *in tractat. de illeg. comment. 3. §. 4. num. 22.* Et quoad
honores Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubric.* 8. *§.* 3. *in verbo*, ab inteſtat. *num.* 32. Et de hac materia fusè
tractat Barry *in tractat. de ſucceſſ. lib. 18. tit. 1. n. 24.*
† Non tamen quoad ius primogenituræ, etiam in
15 præiudicium liberorum naſciturorum: Bacquet *dicto c. 12. n. 7.*

Igitur ſi pater velit liberos ſuos naturales ſibi
16 ſuccedere, conſilium illi dator, vt ipſis legitimatis
donationem faciat: Bacquet *dicto cap. 12. numer.* 10.
verſic. *partant le meilleur ſera.* Qui plura volet adeat
Louet, & eius Scholiaſtem. *littera L. n.* 7. cum pluribus *ibi* citatis.

CAPVT CLXVI.

Beneficium ex quibus probetur eſſe Regulare: Et ſi de eius primæuo ſtatu conſtet, quid requiratur vt fiat ſæculare. Quando attendatur ſtatus vltimus, quo beneficium ex ſui origine Regulare, fuit collatum vti ſæculare. Quæ ſit natura Commendæ: Et illa finiente quomodo dicatur beneficium vacare. Manutentio vtrum detur collatori exiſtenti in quaſi poſſeſſione conferendi, in præiudicium tertij, qui clarè probauit primæuum ſtatum contrarium beneficij, Prouiſus vigore indulti conceſſi Cardinali, vtrum dicatur prouiſus Apoſtolicus, ad hoc vt ſententia in eius fauorem lata mandetur executioni aduerſus prouiſum ab Ordinario. Et quando quæſtio ſuper ſæcularitate remittenda ſit ad petitorium.

SVMMARIVM.

1. *Beneficium ſæculare ſi per longiſſimi temporis ſpatium fuerit, collatum tanquam Regulare, mutat naturam, & fit Regulare.*
2. *Enunciatiua antiquiſſima probant ſtatum beneficij. & habent vim famæ & priuilegij.*
3. *Beneficium ſi conceſſum fuerit in Commendam, ex eo arguitur eſſe Regulare: & infra* n. 9.
4. *Idem ſi datum fuerit tanquam dependens ab alio beneficio Regulari.*
5. *Collatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione conferendi, non reuocatur pro illa vice: & infrà* n. 11.
6. *Ad introducendum ſtatus beneficij mutationem quæ requirantur.*
7. *Summus Pontifex nunquam cenſetur derogare iuri conferendi, quod inferiori à ſe competit.*
8. *Collatio beneficij facta tanquam de libero, non præiudicat patronis, niſi data illorum ſcientia & patientia.*
9. *Commenda probat regularitatem beneficij: & ſuprà* num 3.
10. *Vacante beneficio commendato, inducitur vacatio vt prius, id eſt eo modo quo vacabat ante Commendam.*
12. *Quando lis eſt inter duos collatores, non valet collatio facta in præiudicium iuris conferendi vni ex illis competentis.*
13. *Manutentio in quaſi poſſeſſione iuris conferendi non datur in præiudicium illius, qui probauit anteriorem ſtatum contrarium.*
14. *Collatio beneficij Regularis facta ſæculari, eſt nulla ipſo iure; & non excuſat à deuolutione collationis ad Superiorem &* num. 24.
15. *Quaſi poſſeſſio conferendi non excuſat, niſi continuata fuerit per quadraginta annos, quando conſtat de ſtatu anteriori excluſiuo illius iuris.*
16. *Prouiſio facta vigore indulti Cardinalis habet vim prouiſionis Apoſtolicæ in caſibus, in quibus Cardinalis prouidere non poteſt iure ordinario, remotis*

ſcilicet impedimentis reſeruationum.

17. *Prouiſus ab Ordinario eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum, dummodo titulum ſuum producat ante ſententiam: nec ſufficit productio poſtea facta.*

18. *Prouiſus ab Ordinario, & poſſidens, eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum.*

19. *Per traditionem poſſeſſionis ab eo, qui habet poteſtatem conferendi, probatur collatio; ſed ex collatione non probatur poſſeſſio:* & n.20.

21. *Prouiſus de Ordinario, & poſſidens, non eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum, niſi ſuum titulum producat ante ſententiam.*

22. *Diſparitas titulorum facit, vt qui non ſit legitimus contradictor.*

Idem, ſi titulus ſit nullus: nom. 53.

24. *Collatio de beneficio curato tanquam de ſimplici, eſt ipſo iure nulla.*

25. *Pendente lite ſuper regularitate beneficij, interim poſſeſſor ſæcularis manutenendus eſt, & quæſtio regularitatis ad iudicium petitorium remittenda.*

26. *Intellige, niſi clarè conſtaret de anteriori ſtatu regularitatis.*

27. *Explicatur* deciſio *Seraphin.* 287. *& in quibus terminis procedat.*

CVm ſupponeretur, Prioratum quendam ex primæua ſui origine eſſe Regularem, & habere
curam animarum annexam, vt conſtabat ex variis
bullis ſummorum Pontificum; quorum aſſertioni,
præſertim in hac materia beneficiali, ſtandum eſt;
teſte Maſcard. *de prob. concl.* 621. *n.* 6. *& ſeqq.* præſertim
cum dictæ aſſertiones ſummorum Pontificum eſſent
antiquiſſimæ, & ſæpiùs repetitæ per longã & multiplicatã annorũ ſeriem; ex notatis per Maſcard *loco
citato, n.* 15. Marius Antonin. *lib.* 1. *variar. reſol. cap.* 10.
n. 2. & 3. quæ Pontificiæ aſſertiones confirmabantur
per multas & repetitas enunciatiuas, ex quibus conſtabat
dictum prioratum ſemper fuiſſe collatum
1 tanquam Regularem; adeo vt, † ſi ſæcularis fuiſſet
ab initio, tamen per tanti temporis præſcriptionem
fuiſſet effectus Regularis: *cap. cum de beneficio,
de prabend. in* 6. Rebuff. *in praxi, tit. regularia beneficia,
num.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 171. *num.* 14.
2 Antonin. *dicto lib.* 1 *cap.* 20. *n.* 3. † cùm dictæ enunciatiuæ
antiquiſſimæ per longam annorum ſeriem
continuatæ, probent verum & antiquum ſtatum
Regularem dicti beneficij: Burat. *deciſ.* 636. *num.* 4.
quia tales enunciatiuæ habent vim famæ & priuilegij,
ad effectum regularitatis probandæ: Rot. *deciſ.*
3 163. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* † Quibus accedit, quod
iſtud beneficium ſæpiùs datum fuit in commendam,
ex quo illius qualitas Regularis comproba-
4 tur: Rot. *deciſ.* 502. *num.* 4. *ead. part.* 1. *recent.* † Item
quia collatum fuit tanquam dependens ab alio
beneficio cuiuſdam domus Regularis: ex Ludouiſ.
deciſ. 370. *num.* 3.

Dubitatum fuit primò, vtrùm per prouiſiones
de dicto prioratu factas ab annis quinquaginta, &
amplius, tanquam de beneficio ſæculari, ſtatus eiuſdem
beneficij fuerit legitimè præſcriptus, ita vt hodie
verè dici poſſit beneficium ſæculare.

5 Secundò, vtrùm attento quod prouiſio eiuſdem
prioratus vltimo loco, ante collationem de qua erat
quæſtio facta, ſola Epiſcopi loci Ordinarij authoritate
nititur, illa quæ facta fuit etiam authoritate
Epiſcopi loci Ordinarij: de qua erat quæſtio, ſubſiſteret
ſaltem pro hac vice, ſine præiudicio iuris conferendi
competentis Domino Abbati in petitorio,
iuxta *dec.* 70. *n.* 3. *&* 4. *p.* 4. *rec.* vbi dicitur quod licet
prioratus à primæua ſui origine eſſet Regularis, nihilominus
ad effectum ſuſtinendi collationẽ factam
ab Ordinario, ſufficit quaſi poſſeſſio, & vltimus ſtatus
ſæcularitatis.

Ad primam quæſtionem reſpondetur, ſtatum Regularem
ſemper in ſuo robore permanſiſſe, neque
præſcriptionem vllam introductam fuiſſe in caſu,
de quo agitur, ad mutandam qualitatem beneficij,
regularis in ſæcularem. † Ad hoc enim vt ſtatus be- 6
neficij mutatio fiat per præſcriptionem, non ſolum
requiritur lapſus quadraginta annorum, ſed etiam
alia concurrere debent, nempe quod ille qui poſſidet
beneficium, illud obtineat titulo inſtitutionis; &
quod ille qui vult mutare ſtatum beneficij, habeat
poteſtatem & intentionem mutandi illum, & quod
talis mutatio facta fuerit bona fide: ex notatis per
Ricc. *collect.* 784. Rot. *in recent. part.* 1. *dec.* 163. *n.* 3.
& 4. vbi hoc intelligendum eſſe dicitur, quando de
legitimo ſtatu anteriori regularitatis euidenter conſtat:
Ludouiſ. & *ibi* Addent. *dec.* 434. *n.* 16. *&* 20. &
ideo prouiſiones Pontificiæ non mutant ſtatum beneficij:
† quia Papa nunquam cenſetur voluiſſe 7
præiudicare iuri conferendi quod competit tertio:
vt *in dicta dec.* 163. *n.* 5. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 580. *n.* 7.
part. 5. *recent.* & fusè *in Lucana Iurispatronatus de Podiis,*
quam allegat Beltram. *ad dictum deciſ.* 434. *n.* 20.
vbi dicitur quod debet etiam interuenire ſcientia
& patientia illorum, qui ex tali ſtatus mutatione
præiudicium recipiunt. † Eadem plane ratione qua 8
requiritur ſcientia patronorum, ad hoc vt collatio
beneficij facta per Ordinarium tanquam de libero:
illis præiudicet; ſicut in ſimili dicitur de quaſi poſſeſſione
præſentandi, quæ non acquiritur ſine ſcientia
& patientia illorum, quibus præiudicatur: Poſt.
de manutent. obſeruat. 33. *n.* 3. Viuian. *dicto lib.* 5. *c.* 4.
num. 55.

Et ſic cum non conſtaret de prædictis requiſitis
ad immutandum ſtatum beneficij, ſed ſolum adeſſet
lapſus pluſquam quadraginta annorum, intra
quod temporis interuallum aderant variæ prouiſiones
Apoſtolicæ, ſequebatur beneficium retinuiſſe
ſuam naturam Regularem: vt vltra citatos, oſtendit
Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 12. Rot. *deciſ.*
221. *n.* 20. *part.* 6. *recent. & deciſ.* 401. *num.* 16. *part.* 5.
recent.

Neque commenda poteſt mutare ſtatum benefi- 9
cij Regularis; immò potiùs oſtendit illud ſemper
fuiſſe Regulare; cùm commenda ſoleat concedi à
ſummo Pontifice, vel vt quis duo beneficia ſæcularia
inſimul tenere poſſit, vel vt ſæcularis beneficium
Regulare teneat, aut è contra Regularis beneficium
ſæculare: ita dicit Rebuff. *in praxi, tit. de
commenda, numero* 8. & cùm commenda nihil aliud
ſit quàm depoſitum, ex Rebuff. *loco citato, num.* 15.
Gambat. *de poteſtate Legati, tit. de poteſtat. in commendis
beneficiorum, lib.* 4. *n.* 10. † ſequitur, ceſſante 10
commenda, prout ceſſauit per collationes factas
perſonis ſæcularibus per Ordinarios, & ſic nulliter,
beneficium remanere in priſtina natura, & vacationem
inductam fuiſſe vt priùs, id eſt eo modo quo
vacabat ante commendam, & ſic per obitum vltimi
illius poſſeſſoris Religioſi, qui illud ante vacationem
obtinebat, cum beneficium eſſet ſitum in Comitatu
Venaiſſino: Garc. *de benefic. part.* 4. *cap.* 4.
num. 64. Dixi *In Comitatu Venaiſſino*, quia ſi ageretur
de beneficiis Galliæ, aliud eſſet dicendum. Siquidem
in Beneficiis Galliæ commenda habet vim tituli,
& beneficium ſemel commendatum ſemper
remanet commendatum, vt nos ſatis explicauimus,

mus *part.2.beneſic.cap.* 1. §. 12. *num.* 10. *&* 18. poſt Doctores ibidem citatos. Quod procedit in Gallia, quamuis ſummus Pontifex expreſſe mandauerit, quod cum primum beneficium vacare contigerit, vacet vt prius, hoc eſt, perinde ac ſi commenda facta non fuiſſet, quia iſta clauſula continet quandam ſpeciem reſeruationis, quæ non debet fieri in Gallia ex concordatis, vt probat D. Feuret *in tract. de abuſu l.2.c.4.n.24.& 25.* quod notandum eſt, quia ſic non ita pridem habuimus in praxi. Commenda igitur tantum abeſt vt probet qualitatem beneficij ſæcularis, quin potius arguat regularitatem: vt *in dicta deciſ.163.n.1.& 8.& deciſ.102.n.4.p.1.recent.*

11 In ſecundo capite maior videtur adeſſe difficultas, quia licèt verum ſit quoad quaſi poſſeſſionem conferendi manutenendum eſſe, & præferendum prouiſum ab eo, qui pro ſe habet vltimum ſtatum, & qui vltimam collationem fecit effectuatam, & executioni demandatam, quamuis talis conferens non ſit fundatus in titulo nec in præſcriptione: *cap. conſultationibus* 19. *de iurepatron.* qui textus quamuis loquatur de quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, tamen ex communi Doctorum intentione extendi debet, etiam ad ius conferendi: Lotter. *de re beneficiaria, lib.1.quæſt.34.n.* 26. dummodo tamen collatio, cui innititur ille, qui habet quaſi poſſeſſionem conferendi, fuerit ſortita effectum, aliàs non releuat: teſte Poſtio *de manutent. obſeruat.* 33.*n.*7. Rot. apud eundem, *deciſ.*125.*num.*4.

12 Tamen regula illa generalis limitatur, vt non habeat locum quando non agitur duntaxat inter duos prouiſos, ſed præterea tractatur de duobus collatoribus de ſtatu beneficij diſceptantibus, & de pertinentia collationis; quia ambo collatores erant in lite mediantibus procuratoribus per eos conſtitutis: quod apertè voluit Rot. *deciſ.* 154. *n.*4. *part.* 1. *recent.*

13 Item quia manutentio in quaſi poſſeſſione conferendi non datur in præiudicium tertij qui probauit anteriorem ſtatum legitimè impreſſum, quia cum vltimus ſtatus ſit tantum præſumptus, non debet conſiderari in præiudicium illius tertij, qui habet pro ſe claram & indubitatam probationem regularitatis: Rot. *deciſ.*2.*num.*2.*de præbendis, in nouis*, vbi oſtenditur neceſſariam eſſe probationem temporis quadragenarij, quando conſtat legitimè de ſtatu anteriori, & agitur de præiudicio Religionis, Ordinis, vel Eccleſiæ: & facit *deciſ.*172. apud
14 Bellamer. † Quia collatio beneficij Regularis facta ſæculari eſt nulla ipſo iure, propter incapacitatem & inhabilitatem illius: *cap. ſuper eo, de regularib. cap. cum ſingula, §. prohibemus, de præbend. in* 6. *Clement.* 1. *de electione*, Concil. Trident. *ſeſſ.*14.*cap.*10. *&* 11. *de reformat.* & per *regul. Cancellariæ* 41. Et cùm talis collatio ſit ipſo iure nulla, ſicut non excuſat negligentiam conferre vel præſentare debentis, quominus deuolutio ad Superiorem locum habeat, vt
15 per Bellarmer. *dicta deciſ.* 172. † ita non ſufficit ad acquirendam quaſi poſſeſſionem conferendi conſiderabilem in iſta materia, niſi bona fide fuerit continuata per 40. annos: Rot. *deciſ.* 308. *n.*6.*&* 7. *part.* 1. *recent. & deciſ.*737.*num.* 6. *part.*2. Maximè vbi agitur de præiudicio tertij, qui probauit anteriorem ſtatum, & ſequens non eſt legitimè præſcriptus: Rot. *deciſ.*737.*num.*6.*part.*2.*recent.* Lotter. *de re beneficiaria lib.*1.*quæſt.*34.*num.* 44. Lodouiſ. *deciſ.* 112.*num.*5. *littera B.* vbi ſequitur *dictam deciſ.* 737. *part.*2.*recent.* Rot. *deciſ.* 188. *numero* 1.*part.*1.*recent.* vbi clarè deciditur quod quando conſtat de contrario ſtatu præcedenti regularitatis, prouiſus ab Ordinario ad ſuam prouiſionem ſuſtinendam contra prouiſum Apoſtolicum, adſtringitur hoc caſu ad probandum ſtatum ſæcularitatis fuiſſe obſeruatam per 40. annos: vt *in dicta deciſ. numero* 2. Idem tradit Gratian. *diſcept. forenſ.* 574. *num.* 13. *& ſequent.* & præſertim *num.* 16. Addit ad Burat. *deciſ.* 776. *num.* 19. per text. *in cap. cum de beneficio, de præbend. in* 6. quia textus ille procedit in re dubia, non autem quando clarè conſtat de ſtatu anteriori: Rot. *deciſ.* 258 *num.*4.*&* 5. *part.*5. *recent.* & dicta deciſio 70 *part.* 4. *recent.* in contrarium allegata, quæ eſt *in Ferrarienſi Prioratus torum Penta* 17. *Martij* 1608. & eſt reperita *deciſ.* 154. *in recentiorib. part.* 1. fuit poſtea per eandem Rotam reuocata, vt videre eſt *dicta deciſ.* 188. *parte* 1. *recentior. num.* 2. *verſic. primo deciſio*: & in pluribus aliis deciſionibus in eadem cauſa factis, & ſuperiùs in diſcurſu allegatis.

Cum autem vigore dictarum rationum, prouiſus de beneficio tanquam regulari ſibi commendato fauorabilem ſententiam obtinuiſſet, à qua fuerat appellatum pro parte prouiſi ab Ordinario; multùm fuit diſputatum, vtrum ſententia immiſſionis deberet mandari executioni aduerſus prouiſum ab Ordinario, non obſtante appellatione per eum interpoſita.

Super hoc dubio reſpondi, ſententiam executioni, non obſtante appellatione, demandandam 16
eſſe: ſupponendo in primis, quod licèt appellatus niteretur prouiſione facta vigore indulti Cardinalis Abbatis, quod indultum ſolum remouet obſtacula reſeruationum; adeo vt prouiſiones factæ authoritate Abbatis, dicantur factæ auctoritate ordinaria, & per conſequens non habeant priuilegium prouiſionum Apoſtolicarum; vt probauimus ſuperius *p.*2.*c.*3.§.5.*n.*10 Bur. & *ibi* Addent. *dec.*622.*n.*10. *&* 11. tamen in caſibus, in quibus ceſſante indulto Cardinalis non poſſet conferre tanquam Ordinarius, veluti quando indultum continet maiorem vim quàm remotionem impedimenti, tunc non dicitur collatio fieri authoritate ordinaria, ſed Authoritate Papæ, & prouiſio dicitur Apoſtolica, vt eodem loco oſtendimus *n.* 12 quæ hic non repetemus: agebatur enim de conceſſione facta in commendam, quæ authoritate ordinaria fieri non poterat; & propterea non obſtante appellatione ſententia debebat demandari executioni.

Neque obſtare dixi quod opponebatur, prouiſum 17
ab Ordinario eſſe legitimum contradictorem aduerſus prouiſum Apoſtolicum: *cap. ſi à Sede, de præbend. in* 6. Argel. *de legitim. contradict. q.*15.*n.*103. ſi habeat titulum coloratum.

Quia Reſpondetur illud non habere locum, quando talis prouiſus ab Ordinario non produxit ſuum titulum ante ſententiam: quia productio tituli facta poſt ſententiam, non impedit quominus immiſſio conceſſa prouiſo Apoſtolico, demandetur executioni non obſtante appellatione: Rot. apud Marcheſan. *de commiſſ. part.*1 *deciſ.*19.*num.*5.*fol.*350. Gonzal. *ad regul.*8.*gloſſ.* 11.*n.* 108. Argel. *de legitim. contradict. q.*15.*art.*5.*n.*105.

Non etiam dixi obſtare replicationem, quod 18
prouiſus ab Ordinario videbatur obtinuiſſe poſſeſſionem, & propterea talis prouiſus poſſidens eſſet legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum: ex notatis per Argel. *dicta quæſt.* 15. *num.*99.
& ſequent. † poſſeſſio verò prouiſi ab Ordinario vi- 19
debatur probata, ex eo quod Ordinarius habebat poteſtatem conferendi, & ſic eius collatio habebat vim poſſeſſionis adeptæ; ex Burat. *deciſ.*746.*n.*11. vbi

vbi poſſeſſionis traditio facta ab habente poteſtatem conferendi, habet vim collationis: Boër. *deciſ.* 308. *num.* 3. & de adeptione poſſeſſionis videbatur conſtare per confeſſionem dicti prouiſi Apoſtolici, quæ ipſi præiudicabat: ex traditis *deciſ.* 738. *num.* 2. *&* 3. *part.* 2. *recent.* quia reſponſum fuit nec de tali
20 confeſſione conſtare, † nec poſſeſſionem probari per titulum, illiúſque conceſſionem; licèt è contra per inueſtituram & conceſſionem poſſeſſionis facta ab eo qui conferre poteſt, cenſeatur facta collatio: vt dicitur in deciſionibus in contrarium alle-
21 gatis: † Sed quamuis de tali poſſeſſione conſtaret, ſola poſſeſſio non ſufficeret prouiſo ab Ordinario ad conſtituendum illum legitimum contradictorem aduerſus prouiſum Apoſtolicum, niſi etiam doceret titulo legitimo: Bartol. *in l. finali*, §. *ſin autem aliquis*, *C. de edicto diui Adriani*, *num.* 11. *verſic. non comparet aliquis*: & *verſic. ſi vero allegauerit poſſeſſionem.* Pacific. *de Salvian. interdict. inſpect.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. Campanil. *in diuerſor. iur. canonici, rubrica* 11. *cap.* 13. *num.* 224. Neque fieri debet differentia inter materiam beneficialem, & ea quæ traduntur per dictos Doctores, loquentes de *dicta l. finali, Cod. de edict. Diui Adriani.* Quia materia beneficialis eiſdem regulis regitur, & limitatur; quibus tradita in *dicta l. finali.* vt per Coccin. *deciſ.* 347. *num.* 2. Et non ſolum productio tituli eſt neceſſaria, ſed etiam debet interuenire ante ſententiam, vt mox diximus; & aduertit Campanil. *dicta rubric.* 11. *cap.* 13. *n.* 231. *&* 232. Verall. *deciſ.* 346. *num.* 4. *part.* 2. vbi dicit quod remedium immiſſionis iuxta *dictam legem finalem Cod. de edicto diui Adriani*, datur etiam contra poſſidentem, qui non poteſt immiſſionem impedire, niſi producat talem titulum, per quem in dicta immiſſione obtinere poſſit: Rot. *deciſ.* 721. *num.* 3 *part.* 2. *recent.* *&* 641. *n.* 1. *part.* 4. *recent.*

22 Quod maximè procedit, data diſparitate titulorum inter duoa prouiſos; non ſolum quia vnus procedit ab Ordinario, & alter à Papa, vt dictum eſt; ſed etiam quia tituli non ſunt eiuſdem ſpeciei: cùm prouiſio ab Ordinario facta fuerit in titulum, & per obitum vltimi poſſeſſoris; & prouiſio Apoſtolica facta fuerit in commendam, & per vacationem vt prius; & ſic cùm tituli ſint à diuerſis fontibus, & diuerſæ ſpeciei, tituli non dicuntur pares ad effectum de quo agitur: Duran. *deciſ.* 430. *numero* 9. *&* 10.

23 Addatur præmiſſis, quod data nullitate tituli prouenientis ab Ordinario, prouiſus non dicitur habere parem titulum: Rot. *deciſ.* 520. *num.* 17. *p.* 4. *recent. tom.* 3. † nullitas autem conſiſtit vltra ſuperius dicta, in eo quod beneficium fuit collatum tanquam ſimplex, cùm tamen haberet curam animarum; ex notatis per Selu. *de benefic. part.* 3. *q.* 11. *num.* 42. Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 30. & diximus ſuperiùs *part.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 11. *&* 12. *& ſequent.* non enim poteſt Epiſcopus alterare qualitatem beneficij, & ex curato illud conuertere in ſimplex: vt ſtatutum fuit in Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 16.

24 Et cùm ſæcularis ſit omnino incapax beneficij Regularis ſine diſpenſatione, *Clement.* 1. §. *ſane prioratus, de ſtatu monachorum*, *cap. cum de beneficio*, *de prabend. in* 6. Mantic. *deciſ.* 68. *num.* 5. Seraphin. *deciſ.* 1165. *n.* 12. *&* 13. ex hoc etiam capite reſultat nullitas tituli allegati.

Denique dixi non obſtare deciſionem Seraphini 287. *num* 4 vbi dicitur, quod licèt allegetur, poſſeſſionem & titulum eſſe infectum, ex eo quod ſæcularis poſſidebat; cùm tamen prætenderetur beneficium eſſe Regulare: quæſtio illa remittenda erat ad iudicium petitorium: † quia cùm ſuper hac re lis penderet, non erat poſſeſſor lite pendente amouendus à ſua poſſeſſione: quod ſequutus eſt Poſtius *in tract. de manutent. obſeru.* 46. *num.* 19. 25
† Fuit enim reſponſum, obiectum non procedere ex eo quod prouiſus ab Ordinario, non ſolum non produxerat titulum ante ſententiam, ſed etiam conſtabat titulum illius non eſſe legitimum, poſito quod illum ſuo tempore produxiſſet: quod non erat in caſu dictæ deciſionis Seraphini, in qua non conſtabat de anteriori ſtatu regularitatis, qui tamen in caſu propoſito fuerat bene verificatus: & ideo non poterat impediri immiſſio prouiſi Apoſtolici, cùm de iure ſi beneficium Regulare collatum fuerit ſæculari, ille ſæcularis non ſit tutus, niſi ſit triennalis poſſeſſor: Rot. *deciſ.* 289. *n.* 4. *part.* 1. 26
recent. † Si tamen docuiſſet ante ſententiam de titulo, & clarè non conſtitiſſet de ſtatu anteriori regularitatis; poſſeſſor fuiſſet manutenendus lite pendente, iuxta *dictum deciſ.* 287. Seraphini, & doctrinam Poſtij *dicto tract. de manutens. obſeruat.* 44. *n.* 53. *in fine, verſic. ſed dicto de titulo.* 27

Et ex his dictus prouiſus præfati prioratus in commendam, obtinuit prædictum prioratum, quem adhuc hodie poſſidet.

CAPVT CLXVII.

De tranſactione inita inter Priorem & populum, & eius validitate, & vtrum conuentio ratione iuris decimandi facta, ſine authoritate ſummi Pontificis, obliget ſucceſſores ad illius obſeruationem. Longa & immemorialis poſſeſſio vtrum ſuffragetur laicis, quoad ius decimas percipiendi, vel immunitatem ab ipſis obtinendi; & quæ ad id neceſſaria ſint, tam de iure communi, quàm ex obſeruantia tribunalium Galliæ. Quando ius decimandi conceſſum cenſeatur; quando vero ſola decimarum temporalitas. De Eccleſiis ſuccurſalibus, & deputatione Vicarij in ipſis, ſiue perpetui, ſiue amouibilis; & quibus concurrentibus talis deputatio fieri debeat.

SVMMARIVM.

1. *Tranſactio facta ſuper decimis non obligat ſucceſſorem in beneficio, ſi non interuenerit in ea ſummi Pontificis authoritas.*
2. *Vt confirmatio tranſactionis ſit realis, requiritur quod fiat cum cognitione cauſæ.*
3. *Si confirmatio facta fuerit authoritate Superioris minus legitimè, debet aduerſus illam obtineri reſtitutio in integrum.*
4. *Laici non poſſunt allegare poſſeſſionem iuris decimandi.*
5. *Concilium Lateranenſe quando factum ſit, & cur ita nuncupetur.*
6. *Temporis immemorialis lapſus non iuuat ad præſcriptionem iuris decimandi, in fauorem laicorum.*

7. *Exemptionem totalem à ſolutione decimarum nullo tempore, etiam immemoriali, laicus præſcribit.*
8. *Laicus qui decimas acquiſiuit ante Concilium Lateranenſe, debet manuteneri in ſua poſſeſſione, ſi ſi concurrat fama priuilegij.*
9. *Quibus concurrentibus laicus ſit fundatus in decimis ante Concilium Lateranenſe conceſſis.*
10. *In Gallia quid obſeruetur circa poſſeſſionem decimarum in fauorem poſſeſſoris laici.*
11. *In Gallia feuda decimarum ſunt ad inſtar aliorum feudorum domanialium*: & num. 13.
12. *Quæ ſit ratio differentiæ inter conceſſiones decimarum factas ante, vel poſt Concilium Lateranenſe.*
14. *Producto titulo inualido conceſſionis decimarum, ceſſat omnis præſumptio tituli validi.*
15. *Laici ſunt capaces decimarum quoad temporalitatem illarum.*
16. *Ex quibus probetur, conceſſam fuiſſe ſolam decimarum temporalitatem, vel ius ipſum decimandi.*
17. *Vicarios perpetuos in beneficiis vnitis Epiſcopus deputare poteſt.*
18 *In Eccleſiis nimis remotis deputandus eſt Sacerdos amouibilis pro adminiſtratione ſacramentorum.*
19. *Deputatio Sacerdotis in capellis remotis ab Eccleſia principali, debet fieri ſine diſmembratione parochiæ.*
20. *Parochiani qui promiſerunt ſuis expenſis manutenere Presbyteros ſeruitores, tenentur ad obſeruantiam pacti.*
21. *In diſpoſitione faciente mentionem Eccleſiæ principalis, comprehenduntur Eccleſiæ annexæ.*
22. *Eccleſiæ ſuccurſales, quantum fieri poteſt, conſtituendæ ſunt ſine præiudicio Eccleſiæ principalis.*
23. *Expenſa Presbyteri amouibilis debet fieri ſine incommodo Parochi principalis.*
24. *Populus, ſi neceſſe ſit, cogi poteſt ad expenſam Presbyteri Eccleſiæ ſuccurſalis.*

INTER Priorem cuiuſdam Eccleſiæ parochialis, quæ plures ſub ſe habebat filiolas, ſeu Eccleſias ſuccurſales; & populum oppidi principalis, ante annos ſeptuaginta inita fuerat quædam tranſactio, per quam conuentum fuerat, quod habitatores dicti loci exigerent in futurum decimas, & iura decimalia ad ipſos pertinerent, & de illis ad libitum diſponere poſſent; ea tamen conditione, quòd dicti parochiani tenerentur reædificare, & manutenere propriis expenſis in perpetuum dictas Eccleſias, & Presbyteros capaces ad faciendum totum ſeruitium, & de ornamentis prouidere; reſeruato tamen dicto Priori iure præſentandi Presbyteros pro ſeruitio dictæ Eccleſiæ: & his mediantibus, dicti parochiani promiſerunt ſoluere Priori, & eius ſucceſſoribus in dicto beneficio quibuſcumque quantitatem annuam quinquaginta trium ſalmatarum bladi, francam & immunem ab omnibus decimis tam Pontificiis, quàm Regiis; & ſub aliis oneribus, & pactis in tranſactione contentis.

Cum autem Epiſcopus loci Ordinarius mandaſſet deputari vnum nouum Presbyterum in vna ex Eccleſiis dependentibus à dicta parochiali, dubitatum fuit *Primò*, de viribus dictæ tranſactionis. *Secundò*, de iuſtitia dictæ ordinationis Epiſcopi. *Tertiò*, cuius expenſis dictus Sacerdos adiunctus manutenendus eſſet, & ſtabiliendus.

Circa primum dubium conſtat euidenter, ſuc- 1
ceſſorem in beneficio non teneri ad obſeruationem
tranſactionis factæ per eius prædeceſſorem ſuper
decimis, & iure decimandi, cùm non interuenerit
authoritas Summi Pontificis: *cap. de cætero 5. de
tranſactionib.* Abb. *in cap. multiplici, num. 2. de decimis*,
Rebuff. *in tractat. de decimis, quæſt. 13. num. 25.*
Coccio. *deciſ. 279. num. 7.* textus eſt *in cap. veniens
8. de tranſact.* † Immò ad hoc vt confirmatio, & ap- 2
probatio tranſactionis efficiatur realis, non ſufficit
quælibet confirmatio ſimplex, ſed neceſſe eſt, vt illa
facta fuerit cum cognitione cauſæ, & ex cauſa
rationabili, ad vtilitatem Eccleſiæ, teſte Barboſ. *in l.
ſi filiofamilias 26. §. fin. ff. ſolut. matrimon. num. 20.
verſic. quinimo aduerte.* † Quamuis hoc caſu, prop- 3
ter authoritatem Superioris, petenda ſit reſtitutio
in integrum nomine Eccleſiæ Barboſ. *dicto §. finali,
n. 25. in fine, verſic. item quod licet.*

Neque obſtat obſeruantia dictæ tranſactionis 4
per longum tempus continuata: quia cùm vniuerſitas,
& homines præfati oppidi, ſint laici, non poſſunt
allegare poſſeſſionem percipiendi decimas:
cap. cauſam quæ 7. & ibi Gloſſa & DD. *de præſcript.*
Bertrand. *conſ. 116. num. 4. verſic tum quia cùm vniuerſitas,
vol. 1. prior.* Habent enim laici contra ſe reſiſtentiam
iuris communis quoad perceptionem
decimarum: *cap. prohibemus 19. de decim.* dependent
enim decimæ ab adminiſtratione Sacramentorum:
dicto cap. cauſam quæ 7. de præſcript. & dicuntur conceſſæ
in caſum pietatis: *can. decimas, 16. q. 7.* præſertim
poſt Concilium Lateranenſe, † ſic nuncu- 5
patum, quia fuit habitum iuxta Eccleſiam ſancti
Ioannis Lateranenſis Vrbis Romæ *anno* 1179. ſub
Alexandro III. quod Concilium differt ab alio conuocato
anno 1215. ſub Innocentio III. † adeo vt 6
non obſtante quocumque temporis immemorialis
lapſu, non poſſit allegari præſcriptio infeudationis;
quia alioquin diſpoſitio dictorum iurium redderetur
illuſoria, vt dicit Rot. apud Durand. *deciſ.
205. num. 25.* Addent. ad Louet. *litteru D. circa finem
verſic.* mais quand vne perſone laique, *num. 9.*
† vbi dicit, quod immunitas à ſolutione decima- 7
rum non poteſt præſcribi ſpatio temporis quantumuis
immemorialis: & quod eadem ratione conceſſio
decimarum nulla temporis longiſſimi poſſeſſione
roborari poteſt.

Verum quidem eſt, quod ſi laicus à tempore im- 8
memoriali decimas poſſederit, & præterea allegetur
communis fama & opinio, quod laicus ille poſſeſſor,
ſeu quaſi, decimarum; mediante perſona ſuorum
Maiorum, illas conſequutus fuerit ante Concilium
Lateranenſe, tali caſu in ſuo iure & poſſeſſione
conſeruandus erit: vt teſtatur Menoch. *lib. 6.
præſumpt. 86. num. 4. & 5.* & ita intelligendus eſt
Monet. *in tractat. de decim. cap. 5. quæſt. 3. num. 74.*
quod ipſe etiam explicat *ibid. verſic. puto tamen requiri.*
† Vbi tamen dicit ſufficere, quod laicus ali- 9
quid ſoluerit Eccleſiæ per tempus immemoriale
in recognitionem: ad quod conferunt tradita per
eundem *num.* 118 vbi dicit ſufficere, quod ad hanc
immemorialem præſcriptionem accedat fama priuilegij,
ſeu feudi obtenti ante Concil. Lateranenſe,
vel etiam fama feudi abſolutè: & quod tunc laicus
tutus erit. Quod etiam determinatum fuit per Rot.
deciſ. 215. p. 2. diuerſ. per totum.

Sed quia negotium decidendum erat in Gallia, 10
ſupponendum fuit quod ex obſeruatione generali
totius Galliæ, confirmata per ſupremarum Curiarum
arreſta, non ita præciſè cum immemoriali poſſeſſione
iungenda eſt probatio famæ priuilegij:

immò

immò ſola poſseſſio immemorialis ſufficit ad præ-
ſumendam infeudationem, ſi producantur aliqui
antiqui tituli: quibus deficientibus, Parochus ob-
tinebit in ſupremis illis Tribunalibus adiudica-
tionem decimarum, non quidem pro tempore præ-
terito, ſed pro futuro: vt explicat Brodeau ad Lo-
11 uet, *littera D. num.* 9. iuncto *num.* 35. † Vbi dicitur,
quod in feudis decimarum, ſiue ante, ſiue poſt
Concilium Lateranenſe, idem ius obtinet quod in
aliis feudis domanialibus, ſeu patrimonialibus; &
quod ad ſimilitudinem aliorum feudorum regun-
tur. Quamuis igitur Concilium Lateranenſe ſolum
prohibuerit infeudationes, & conceſſiones decima-
rum faciendas laicis in futurum, tolerando illas,
12 quæ factæ fuerant ante Concilium, † quæ eſt ratio,
propter quam fit diſtinctio inter conceſſiones &
infeudationes factas ante, vel poſt dictum Conci-
lium, *dicto cap. prohibemus.* cum *ibi* notatis, *de decim.*
In Gallia tamen aliter iudicatur, vt mox dictum
eſt, propter infinitas caſuum fortuitorum varieta-
tes, Bella, incendia, & alia inconuenientia, quæ ni-
mis frequenter acciderunt in Gallia, ob multa &
continua diſſidia propter diuerſitatem Religionis,
aliáſque cauſas exorta, ne alioquin Domini tempo-
rales ob defectum titulorum ſuo iure priuati rema-
nerent: vt teſtatur Grimaudet *in tract. de decimis,*
lib. 2. cap. 6. num. 32. 41. *& ſequent.* & maximè *num.*
13 47. † vbi dicit ſufficere recognitionem, vel præſta-
tionem homagij obedientiæ, vel dinumerationis
factæ alicui Domino feudi, iuncta temporis imme-
morialis diuturnitate, ad hoc vt Dominus tempo-
ralis obtineat adiudicationem iuris decimandi:
quod etiam bene explicat Forget. *in tract. de decim.*
c. 3. n. 4. *&* 5. quem refert Bouchel *in ſumma benefi-
ciali,* in verbo, *Diſmes.*

14 In caſu tamen propoſito, non poterat Commu-
nitas deſumere aliquod fundamentum ex dicta
tranſactione: tum quia clarè conſtabat illam fuiſse
factam longè poſt Concilium Lateranenſe; & tan-
tum abeſt vt allegari poſset aliqua præſumptio ti-
tuli legitimi, quin potius conſtabat de titulo vitio-
ſo & inualido, per productionem & inſpectionem
dictæ tranſactionis, per quam ceſſabat omnis præ-
ſumptio tituli melioris: vt nominatim probat Gri-
maudet *in dicto tractat. des diſmes, cap. 6. nume-
ro* 32. *verſic.* Parquoy s'il apparoiſſoit du tiltre vi-
cieux, *lib.* 2.

15 Neque eſt quod dicatur, ſolam fructuum tem-
poralitatem per dictam tranſactionem fuiſſe tranſ-
latam, non autem ius decimandi, cuius temporali-
tatis laici ſunt capaces: Abb. *in cap. ad hæc n.* 4. *de
decimis.*

16 Quia conſtat ex verbis tranſactionis, non ſolùm
fructus decimales fuiſſe tranſlatos per tranſactio-
nem, ſed ipſum etiam ius decimandi, ſine aliqua
temporis præfinitione: quod ſummè notandum eſt;
dicitur autem ius decimandi tranſlatum in eum,
qui propria authoritate & de manu excolentium
prædia decimas percipere poteſt: Rebuff. *in tractat.
de decim. quæſt.* 10. *num.* 34. *in fine* Gratian. *diſcept.
forenſ.* 238. *num.* 21. *& ſequent.* & iudicauit Rot. *in
Ferrarien.* ſeu *Rauennaten. Decimarum, coram Mel-
tio,* & nos fuſiùs expoſuimus *in tractat. de prævent.
part. 2. capite* 25. *numero* 8. *& ſequent.* ideo hîc non
reperimus.

17 Poſito igitur quòd Priores moderni velint ſtare
dictæ tranſactioni, nec illam impugnent conclu-
dendum eſt, quod licèt permiſſum ſit Epiſcopis
conſtituere Vicarios perpetuos in beneficiis vnitis
curam animarum habentibus, quale erat illud de
quo tractabatur; ſiue vnio facta fuerit in fauorem
Monaſterij, ſiue Dignitatis, vel Capituli; ex diſpo-
ſitione Concil. Trident. *ſeſſ. 7. c. 7. de reformat.* Bar-
boſ. *in cap. extirpandæ 30. §. qui verò, in verbo, qui ido-
neum, de præbend.*

Tamen deputatio iſta Vicarij perpetui facta per 18
Epiſcopum in dicto prioratu, locum habere non
poteſt in caſu, de quo agitur: ſolùm enim permiſ-
ſum eſt Epiſcopis deputare vnum ſacerdotem ſim-
plicem, presbyterum, amouibilem, per eundem
Epiſcopum approbatum, pro adminiſtratione Sa-
cramentorum parochianis reſidentibus in loco ſa-
tis remoto ab Eccleſia principali, ſtante difficultate
& incommoditate itinerum; qui tamen deputatus
non erit Vicarius perpetuus: vt probatur *in cap. ad
audientiam, 3. de Eccleſiis ædificandis,* † ſine tamen 19
diuiſione, diſmembratione, & ſeparatione paro-
chiæ, quæ ſemper remanere debet vnita, & depen-
dens ab Eccleſia matrice: Abb. *in dicto cap. ad au-
dientiam, n.* 16. Menoch. *conſ. 477. per totum.* † Sed 20
tamen cùm conuentum fuerit, quod parochiani
oppidi principalis tenerentur propriis ſumptibus
manutenere in perpetuum presbyterus capaces ad
faciendum totum ſeruitium; talis expenſa non de-
bet fieri per Priores, ſed tantùm per populum, qui
illam facere promiſit: & ita in terminis huius pacti,
de quo agitur, tradit Menoch. *dicto conſ. 477. num* 2.
Et licet conuentio illa ſimpliciter loquatur de ex-
penſis pro adminiſtratione Sacramentorum dictæ
Eccleſiæ, † tamen eadem ratione locum habere de- 21
bet quoad Eccleſias annexas & dependentes, quæ
comprehenduntur in qualibet diſpoſitione fa-
ciente mentionem de Eccleſia parochiali: *cap. ſi mo-
tu proprio, de præbend. in* 6. Gloſſ. *in cap. gratia, in ver-
bo, de iure, de reſcript. in* 6. fusè Barboſ. *de iur. Eccleſ.
lib. 3. cap. 16. num. 7. & ſequent.* & nominatim *n* 18.

Semper autem iſtæ Eccleſiæ ſuccurſales ſic con- 22
ſtitui debent, vt quantum fieri poteſt non fiat præ-
iudicium Eccleſiæ principali, ſeu matrici, ſed om-
nes teneantur dictam Eccleſiam matricem agno-
ſcere, illámque adire: argumento *cap. ſignificatum, de
præbend.* Rebuff. *in praxi, tit. de erectione Eccleſiæ
in curatam & parochialem, num.* 10. † Et expenſa il- 23
lius presbyteri amouibilis ita fieri debet, vt non
oriatur incommodum Parocho primitiuo: *dicto cap.
ad audientiam, & cap. de monachis, de præbend. & c.* 1.
eod. tit. in 6 Rebuff. *loco citato, n.* 5 † Quod conforme 24
eſt diſpoſitioni Concilij Tridentini *ſeſſ.* 21. *cap.* 4.
verſic. & ſi neceſſe fuerit, compellere poſſit populum: at-
que ita declaratum fuit per ſacram Congregatio-
nem Concilij apud Barboſ. *in notis ad dictum caput* 4.
Coſt. *de ſubſidiariis remed. c. 75. n.* 3.

Et ex his reſoluta manent omnia dubia propo-
ſita: & concludendum *Primò*, tranſactionem eſſe
nullam: *Secundo*, Epiſcopum grauaſſe, inſtituendo
Vicarium perpetuum: *Tertiò*, Vicarium ſeu Presby-
terum amouibilem conſtituendum eſſe expenſis
populi, non autem Prioris.

CAPVT CLXVIII.

Quando beneficium imperrari poſſit pro-
pter non reſidentiam in beneficiis, quibus
cura animarum imminet, ſtante conſue-
tudine antiquiſſima non reſidendi; quam-
uis ex fundatione requiratur reſidentia
in

in tali beneficio. Quid iuris ſi beneficium curatum adeo eſſet tenue, vt ex illius reditibus Sacerdos non poſſit habere neceſſaria pro ſuæ vitæ ſuſtentatione, aut ſi vel nulli, vel admodùm pauci incolæ in loco remanerent. Temporis diuturnitatem operari poſſe, vt Eccleſia Parochialis reducatur ad ſimplex beneficium. Et verùm Epiſcopus poſſit diſpenſare aliquo caſu à reſidentia.

SVMMARIVM.

1. *Conſuetudo generalis, qua nemo regulariter tenetur reſidere in ſimplicibus beneficiis, non habet locum quando fundator reſidentiam indixit.*
2. *Conſuetudo non reſidendi in beneficiis curatis non valet.*
3. *In beneficiis ſimplicibus conſuetudo non reſidendi admittenda eſt, ſi ex legitima cauſa introducta fuerit; quamuis fundator mandauerit beneficium conferri alicui, qui quotidie celebraret.*
4. *Tenuitas redituum beneficij prabet iuſtam cauſam introducenda conſuetudinis non reſidendi in beneficio ſimplici, non obſtante diſpoſitione fundatoris in contrarium.*
5. *Quando ſubſiſtat conſuetudo non reſidendi in beneficiis curam animarum habentibus.*
6. *Reſidentia in beneficiis curatis eſt de iure diuino.*
7. *Etiam ſi reditus beneficij curati ſint tenues, ex veriori ſententia non valet conſuetudo non reſidendi.*
8. *Curatus tenetur ad reſidentiam, quamuis tres vel quatuor tantùm incola in loco remanſerint: non tenetur tamen, ſi omnes receſſerint.*
9. *Poſſidens beneficium curatum non tenetur promoueri intra annum, ſi omnes incola à loco illo receſſerint.*
10. *Beneficium curatum non inducit incompatibilitatem, ſi omnes incola à loco illo receſſerint.*
11. *Eccleſia ſtatus mutari poteſt, vt parochialis Eccleſia fiat ſimplex beneficium, ex longiſſimi temporis diuturnitate, vel ex ſummi Pontificis priuilegio.*
12. *Solus Epiſcopus in ſimplici beneficio ſeruitorio, poteſt beneficiatum ex iuſta cauſa eximere à reſidentia, abſque alterius Superioris diſpenſatione.*
13. *Stante redituum tenuitate Epiſcopus poteſt eximere à reſidentia, non obſtante fundatione in contrarium, in beneficiis ſimplicibus.*
14. *Diſtributiones quotidiana non debentur Canonicis non intereſſentibus.*
15. *Capitulum non poteſt habilitare Canonicum abſentem vt percipiat diſtributiones quotidianas nec conſuetudo contraria ſuſtinere poteſt.*
16. *Ampliatur vt nec valeat huiuſmodi habilitatio, etiam per viam donationis.*
17. *Quando diſtributiones accreſcunt aliis Canonicis, poſſunt illas condonare poſtquam ſibi fuerunt acquiſita.*
18. *Iuſta neceſſitas, aut Eccleſia euidens vtilitas, præbet Capitulo authoritatem eximendi aliquem à reſidentia.*

PROPOSITVM fuit dubium per Rectorem cuiuſdam Capellaniæ ſuper eo quod poſt fundationem, & inſtitutionem illius, facta fuerat alia pia fundatio in augmentationem cultus diuini, pro celebratione certi Miſſarum numeri per alium particularem, qui certa prædia ad hunc effectum donauerat; ſub ea tamen conditione, quod quicunque prouiſus eſſet de dicto beneficio, teneretur continuam reſidentiam facere in illo loco, & eſſet actu Sacerdos, alioquin dedit poteſtatem Sacriſtæ, & curato Eccleſiæ dicti loci, faciendi per ſe ſeruitium dictarum Miſſarum, & accipiendi propria authoritate poſſeſſionem prædiorum eidem Capellaniæ relictorum. Qua fundatione non obſtante, duo vltimi dicti beneficij poſſeſſores, & alij illorum anteceſſores illud poſſederant tanquam exemptum à reſidentia, & ſeruitium fecerant per ſubſtitutos, & nominatim dictus vltimus poſſeſſor durante ſpatio 29. annorum, ſupponendo quod reditus dicti beneficij non erant ſufficientes ad ſuſtentationem vnius Sacerdotis, & quod prædia relicta Eccleſiæ, fuerant pro maiori parte, fluminis impetu correpta.

Dixi dictum poſſeſſorem Capellaniæ non poſſe, nec debere cogi ad dictam reſidentiam, nec illius defectu incurriſſe pœnam priuationis redituum dictæ augmentationis; non quidem ex eo quod omnia beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine admittunt ſeruitium per ſubſtitutum faciendum, vt aliàs diximus, & tradit inter cæteros Lotter. *de re benef. lib 1. q. 36. n. 39.* cùm generalis illa conſuetudo locum non habere videatur, quando reſidentia ex lege fundationis requiritur, præſertim in Gallia, vbi fundatio ſtrictè obſeruari debet ex Regiis conſtitutionibus. 1

Sed ex eo, quod conſuetudo per longiſſimum tempus obſeruata talis erat, quòd huius beneficij poſſeſſores non tenerentur ad reſidentiam: quæ conſuetudo de non reſidendo, licèt non valeat quando agitur de beneficiis, quibus cura imminet animarum, cùm hæc nimis ſit Eccleſiis & animabus damnoſa; *cap. licet canon, de electione, in 6.* Gloſſ. Pragmaticæ ſanctionis *in proœm. in §. nam Eccleſiarum*, in verbo, *reſident* † Tamen aliud dicendum eſt, quando agitur de beneficio ſimplici non habente annexam curam animarum; tunc enim conſuetudo non reſidendi valida eſt, & obſeruanda, ſi introducta fuerit ex legitima cauſa: *cap. cum omnes, de conſtit. cap. ad audientiam, de cleric. non reſident.* Rebuff. *in praxi, part. 2 cap. vlt. de diſpenſatione de non reſidendo, n. 65.* & tradunt DD. omnes *in dicto cap. cum omnes, de conſtitutionibus, ſuper gloſſ. finali*, maximè ſtante tenuitate redituum, ex quibus Capellanus commodè viuere non poteſt: † quæ cauſa iuſtam & validam reddit conſuetudinem: Rebuff. *loco citato, numero 67.* Quod procedit etiamſi ex ordinatione teſtatoris, Eccleſia deberet conferri vni, vt ibi quotidie celebraret; quia valet conſuetudo vt per alium celebretur: iuxta Lap. *allegat. 36. num. 1. & 2.* vt expreſsè tradit Ioan. de Selua *in tractat. de benefic. part. 4. quæſt. 2. numero 3. verſic. & hoc procedit etiamſi ex ordinatione teſtatoris.* Gonzal. *ad regul. 8. gloſſ. 5. in princip. numero 107.* vbi expreſsè dicit talem conſuetudinem valere, quamuis in fundatione contrarium diſponatur. Idem tenet Afflict. *deciſ. 289. n. 11.* vbi tamen dicit, illam conſuetudinem non valere, niſi introducta fuerit ex iuſta cauſa, de qua tamen conſtare in præſenti caſu iam demonſtratum fuit: Nauar. *in tit. de cleric. non reſident. conſil. 7 numero 1.* atque ita ſæpiùs declaratum fuiſſe per ſacram Concilij Tridentini 2 3 4

Congregationem, teſtatur Gonzales *dicto numero*
107. in fine, Monera *de commut. vltimar. volunt. cap.*
5 *11. quaſt. 237. & 238.* † Licet ipſe hoc videatur
ampliare, vt procedat etiam in beneficiis curatis,
vt in illis deſeruiri poſſit per Vicarium ſubſtitu-
tum, ſi talis ſit conſuetudo ex iuſta cauſa introdu-
cta; quæ ſit vtilis, vel neceſſaria ipſi Eccleſiæ: poſt
Angel. *in Summa, in verbo, Clericus, §. 1 numero 7.*
Ioan. de Selua *in dicto tractatu de benefic. part. 4.*
quaſt. 2. & alij per eum relati: cuius tamen contra-
rium ſupra diximus ex Rebuffo *dicto tit. de diſpen-*
ſatione de non reſidendo, numero 66. quam ſenten-
tiam ſequitur & comprobat Couar. *lib. 3. variar.*
reſolut. capite 13. numero 9. verſic. cæterum in ſacer-
6 *dotiis.* † Cuius rei ratio eſt, quia reſidentia eſt in-
troducta de iure diuino in huius generis benefi-
ciis; & ideo contra illam conſuetudo introduci
non poteſt, nec per illam legi diuinæ derogari:
cap. quanto, de conſuetudine, & facit Concil. Tri-
dent. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat. in verbo, aut con-*
ſuetudinis, & *ibi* Barboſ. *numero 70.* Tamen Selua
loco citato, exiſtimat ſententiam Angeli poſſe lo-
cum habere, ſi beneficium curatum adeo eſſet te-
nue, vt ex eius reditibus Presbyter ali non poſſet,
nec populus ſufficeret ad dandum Curato alimen-
7 ta neceſſaria. † Verùm contrarium tenet, nempe
Parochum teneri ad reſidendum, etiamſi parochia-
lis Eccleſia ſit tenuis, Barboſ. *de offic. parochi cap. 8.*
8 *numero 4.* † vbi hoc ampliat vt locum habeat,
etiamſi in illa parochia remanſerint tantum tres,
vel quatuor incolæ: vt fuit deciſum per Sacram
Congregationem, apud Garz. *de benefic. part. 3.*
capite 2. numero 179. in decimaquarta declaratione.
Quamuis ſi omnes Parochiani receſſiſſent, ita quod
nullus remaneret, non teneretur quis perſonaliter
reſidere, cùm tale beneficium hoc caſu habeatur
tanquam ſimplex; eſt enim tunc beneficium cu-
ratum habitu, ſed non actu: Ricciul. *in tract. de iur.*
perſonar. extr. grem. Eccl. exiſt. libro 1. capite 14. nu-
mero 2. vbi dicit taliter prouiſum non teneri per-
9 ſonaliter reſidere, † neque promoueri ad Sacerdo-
tium intra annum: per eundem, *dicto cap. 14. n. 4.*
10 † ſicut pariter tale beneficium non inducere in-
compatibilitatem cum alia Parochiali: vt *in dicto*
cap. 14. num. 5.

11 Poteſt tamen ſtatus Eccleſiæ mutari longiſſimi
temporis præſcriptione, & ex Parochiali Eccleſia
fieri beneficium ſimplex: vt per Monet. *dicto c. 11.*
num. 237. in princip. ſi interueniat immemorialis
conſuetudo, vel ſummi Pontificis priuilegium, vt
probat Monet *in dicto tract. de commut. vltimar. vo-*
lunt. quaſt. 11. num. 107. & num. 110. verſic. & in ſpe-
cie, & hoc caſu ſine dubio Parochus non tenebitur
ad reſidentiam, quia beneficium efficitur ſimplex,
& liberum à reſidentia.

Multò igitur magis in caſo propoſito valida erit
conſuetudo non reſidendi; cùm non agatur de be-
neficio curato, ſed de ſimplici beneficio ſeruitorio;
12 † in quo, propter diminutionem redituum bene-
ficij, poteſt Epiſcopus ſolus exonerare poſſeſſorem
à ſeruitiis & oneribus in fundatione contentis:
Roch. de Curt. *in tractat. de iur. patronat. in verbo,*
Eo quod de diœceſani conſenſu, quaſt. 15. in princip.
13 Lambert. *in eodem tractat. lib. 3. quaſt. 6. art. 7.* † Im-
mo ceſſante conſuetudine poteſt Epiſcopus pro-
pter ſolam tenuitatem redituum tollere obligatio-
nem reſidentiæ, quamuis Capellania ſit fundata
cum obligatione reſidendi perſonaliter: vt per
Garc. *de benefic. part. 7. cap. 1. n. 126. & ſequent.* ma-
ximè *n. 129.*

Et per conſequens dictus Capellanus non po-
teſt priuari beneficio propter non reſidantiam,
ſtante dicta conſuetudine antiqniſſima non reſi-
dendi in dicta Capellania, cum tolerantia & ſcien-
tia Epiſcopi diœceſani, attenta potiſſimum dicta
fructuum tenuitate; vt *ſupra* oſtenſum fuit.

Sed hîc opportunè dubitari poteſt, vtrùm Ca- 14
pitulum poſſit abſentem, & non reſidentem diſ-
penſare, ſeu illi condonare diſtributiones quoti-
dianas? † In hac quæſtione certum eſt, diſtributio-
nes illas non deberi niſi intereſſentibus, tam ex
diſpoſitione iuris communis, quàm ſacri Concilij
Tridentini. *ſeſſ. 24. c. 12. §. diſtributiones*, Seraphin.
deciſ. 1131. numero 1. & 1140. † Et ideo regulariter 15
Capitulum non poteſt habilitare abſentem, & non
reſidentem, ad percipiendas diſtributiones; non ob-
ſtante quacunque contraria conſuetudine, quæ eſt
corruptela: Garc. *de benefic. p. 3. c. 2. n. 402. 407. &*
423. & ex mente ſacræ Cungregationis, *n. 427.* † di- 16
cens quod nec etiam ſuſtinetur iſta exemptio per
viam donationis; † Sed tamen quando diſtributio- 17
nes amiſſæ accreſcunt aliis Canonicis, & poſtquam
illis fuerunt acquiſitæ, poſſunt conſentire quod
abſens portionem ſuam habet: Rot. *deciſ. 61. n. 4.*
part. 1. recent. † Excipio tamen cauſam infirmitatis, 18
ſeu iuſtæ & rationabilis neceſſitatis, aut euidentis
Eccleſiæ vtilitatis: de quibus *in cap. vnico de cleric.*
non reſidene. in 6. & vide quæ dixi *ſupra cap. 102.*
num. 47. part. 1.

CAPVT CLXIX.

De materia Regulæ, *de infirmis reſignanti-*
bus, quæ eſt Regula 19. Sanctiſſimi D. N.
Alexandri Papæ VII. concluditur illi lo-
cum eſſe in collationibus Ordinariorum.
Quamuis contrarium ſeruetur in Gallia.
Item huic Regulæ locum eſſe in mutuis
reſignationibus, ſeu permutationibus: Et
quæ hoc in capite ſit obſeruantia ſupre-
morum Tribunalium Galliæ; præſertim
circa probationem fraudis in permuta-
tione, ex coniecturis, in odium Gradua-
torum; ſiue æqualis, ſiue inæqualis ſit per-
mutatio: Et vtrùm in materia huius Re-
gulæ, collatio ex permutatione cenſea-
tur potiùs voluntaria, quàm neceſſaria.
Si collatio facta fuerit in terris ſummo
Pontifici immediatè ſubiectis, de benefi-
cio ſito in Gallia, vtrùm debeat quoad
hanc Regulam obſeruari conſuetudo,
vel præiudicia tribunalium Galliæ. In
Legatione huic Regulæ derogari poſſe,
& debere: non tamen in præiudicium in-
dulsi Cardinalis. Et in cuiuſcunque ge-
neris beneficiis huic Regulæ locum eſſe,
niſi illi per habentem poteſtatem fuerit
derogatum.

SVMMARIVM.

1. *Regula* de infirmis *S. P. Alexandri VII. tenor* *inſeritur.*

2. *Regula*

Digitized by Google

2. *Regula* de infirmis *locus eſt etiam in collatore ordinario.*
3. *In Gallia Epiſcopi, & alij collatores ordinarij non ſubiciuntur Regulæ* de infirmis reſignantibus, *& num. ſequenti.*
4. *Si reſignatarius, cui Epiſcopus contulit in Gallia, moriatur intra viginti dies poſt reſignationem, beneficium non vacat per obitum, ſed per reſignationem.*
5. *Extra Galliam Regula* de Infirmis *locum habet in permutatione.*
6. *Mortuo permutante intra viginti dies, eius beneficium Ordinarius conferre poteſt vti vacans per obitum.*
7. *Huic Regulæ* de infirmis, *de iure locus eſt etiam in permutatione æquali.*
8. *Fraudis coniectura quæ ſint dum agitur de permutatione beneficiorum.*
9. *Permutationes beneficiorum fieri etiam poſſunt coram Ordinariis.*
10. *In Senatu Toloſano huic Regulæ* de infirmis *locus eſt, quando agitur de collatione neceſſaria, ſeu ex cauſa permutationis.*
11. *Ex veriori ſententia apud Galles permutatio dicitur potiùs, ſpontanea, quàm neceſſaria collatio.*
12. *Graduati, vel Indultarij in Gallia non admittuntur ad probationem fraudis, quando agitur de ſimplici reſignatione, mortuo intra viginti dies reſignante; ſeciùs eſt, ſi agatur de mutua reſignatione ex cauſa permutationis.*
13. *Si collatio beneficij exiſtentis in Gallia facta fuerit in terris ſubditis immediatè ſummo Pontifici, obſeruanda ſunt Curiarum Galliæ præiudicia.*
14. *In dubio non attenditur perſona conferentis beneficium, ſed potius locus in quo beneficium ſitum eſt.*
15. *Legatus Aueniouenſis poteſt derogare Regulæ* de infirmis, *immo requiſitus derogationem denegare non poteſt.*
16. *Derogatio facta in Legatione Regulæ* de infirmis, *ſortitur effectum, etiam in præiudicium Graduatorum nominatorum in illorum menſibus.*
17. *Derogatio Regulæ* de infirmis *operatur etiam in præiudicium Indultariorum Curiarum Galliæ.*
18. *Regula* de infirmis *locum etiam habet in Cardinalibus in infirmitate reſignantibus: & eorum familiaribus:* n. 19.
20. *Huic Regulæ* de infirmis *derogari non poteſt in præiudicium indultorum Cardinalibus conceſſorum: & ita iudicatur in Gallia.*
21. *Infirmi in Curia reſignantis, & intra viginti dies decedentis, beneficium vacat quidem in Curia, non tamen eſt reſeruatum, & poteſt à quocunque Ordinario conferri. Sed contrarium verius eſt ex mente Rotæ Romanæ.*
22. *Sub hac Regula comprehenduntur beneficia patrimonialia quæ filiis naturalibus certò loci conferenda ſunt.*
23. *Item Præceptoria perpetua, ſi data ſint in titulum beneficij.*
24. *Item Commenda, & quæcumque alia beneficia, quamuis litigioſa, reſeruata, electiua, ſæcularia, & etiam regularia.*
25. *Item hac Regula* de infirmis *obſeruanda etiam eſt in beneficiis iuriſpatronatus.*
26. *Mortuo reſignante intra viginti dies patronus confert per obitum; nec Papa, aut alius confert niſi tanquam vacans per obitum, & ad præſentationem patroni.*

27. *Regula* de infirmis *locum habet etiam in Dignitatibus.*
28. *Si Abbas, vel Abbatiſſa infirma reſignans moriatur intra viginti dies de eadem infirmitate, poterunt Monachi, vel Moniales procedere ad electionem.*
29. *De materia Regulæ* de infirmis, *fusè tractauit Pariſius.*

QVIA Regula Cancellariæ *de infirmis reſignantibus*, vna eſt ex illis quæ receptæ ſunt in Gallia; præcipuas difficultates, quæ circa illius praxim occurrunt, paucis explanandas eſſe exiſtimaui.

Primò igitur notandum eſt, olim Regu[illegible] hanc *de viginti diebus*, ſic ſimpliciter fuiſſe nominatam, ita vt omnes reſignationes comprehenderet, ſiue in infirmitate, ſiue in ſanitate factas; ſed poſtea felicis memoriæ Bonifacius VIII. anno circiter 1295. Regulam *de viginti diebus*, inſtituit *de infirmis reſignantibus*, licet vtroque nomine ſæpiùs promiſcuè vtamur: vt oſtendit Louet *in ſua recollectione arreſtorum, littera B. n.* 15. cui Regulæ alij Succeſſores aliquid ſemper addiderunt. Ea autem talis eſt quæ ſequitur, iuxta publicationem factam per Sanctiſſimum D. N. Papam Alexandrum VII. in craſtinum ſuæ aſſumptionis ad Pontificatum, nempe die 7. Aprilis anni 1655. & eſt in ordine Regula 19.

Item voluit quod ſi quis in infirmitate conſtitutus 1
reſignauerit, ſiue in Romana Curia, ſiue extra illam, aliquod beneficium; ſiue ſimpliciter, ſiue ex cauſa permutationis; vel alias dimiſerit, aut illius commendæ ceſſerit; ſeu ipſius beneficij unionis diſſolutioni conſenſerit, etiam vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus, ſignata, & poſtea infra viginti dies à die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, & ipſum beneficium quauis authoritate conferatur per reſignationem ſic factam, collatio huiuſmodi ſit nulla, ipſúmque beneficium nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

Notandum ſecundò, quod diutiùs aliàs diſce- 2
ptatum fuit, vtrum hæc Regula *de infirmis* locum haberet in collationibus factis per Epiſcopos, aut alios ordinarios collatores? Vera tamen reſolutio eſt huic Regulæ locum eſſe, etiam in collationibus factis per Ordinarium: ita docet Gomeſ. *ad hanc regulam, q.* 26. Pariſ. *de reſignat. lib.* 12 *q.* 5. *n.* 8. quos citat & ſequitur Barboſ. *de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 130. Coxier *ad dictam regulam, n.* 20.

In Gallia tamen contrarium iudicatur, & ob- 3
ſeruatur; nempe reſignationem puram & ſimplicem factam coram Ordinario non ſubiacere diſpoſitioni huius Regulæ; quidquid in contrarium dicat Rebuff. *in praxi, ad hanc regulam, gloſſ.* 12. *n.* 5. & in *tractat. nominat. q.* 16. *n.* 18. eius enim opinio non admittitur in Gallia. † Sed quamuis reſignans moriatur intra viginti dies infirmitatis, ab ipſa reſignatione computandos; beneficium non vacat per eius obitum, ſed remanet penes reſignatarium ſuperſtitem: Addent ad Pariſ. *de reſignat. lib.* 12. *q.* 5. *n.* 8. Papon *l.* 3. *tit.* 2. *arreſt.* 1. Louet *littera I. n.* 5. & *ibi* Addent.

Notandum tertiò, quod ſæpiùs fuit dubitatum 4
vtrum collationes Ordinariorum, vigore reſignationum coram ipſis per conſtitutos in infirmitate factarum, eximantur in Gallia ad huius Regulæ obſeruatione, quando agitur de mutuis reſignationibus ex cauſa permutationis factis? Pro cuius quæſtionis deciſione,

Supponendum eſt primò, quod extra Galliam, 5
vbi Regula iſta obſeruatur ſecundum eius tenorem, indubitatum eſt, illi locum eſſe in permutatio-

ne, propter verba illa Regulæ, *ſiue ſimpliciter, ſiue ex cauſa permutationis* : per quæ verba ceſſant omnes controuerſiæ: de quibus tractat Coxier. *in tra-*
6 *ctat. de permutat. benefic. cap. 5. lib.* 1. † Si igitur reſignans ex cauſa permutationis moriatur intra viginti dies præſtiti conſenſus, beneficium illius permutatum alteri liberè conferri poterit. Cùm enim duæ ſint cauſæ finales huius Regulæ, nempe vt fraudes euitentur, quæ fieri poſſent in præiudicium Ordinariorum, & ne detur ſucceſſio quaſi hæreditaria in beneficiis; ſublata prima cauſa, remanet ſecunda, nempe vitandæ ſucceſſionis hæreditariæ: vt Coxier *loco citato* diſcurrit *n.* 3.

7 Quæ rationes cùm locum etiam habeant, ſiue permutatio ſit æqualis, ſiue inæqualis; dicendum eſt etiam in permutatione æquali huic Regulæ locum eſſe, poteſt enim fieri fraus, etiamſi beneficia permutata ſint æqualia, ſeu paris valoris; quia infirmi ad fraudandum Ordinarios, vel Graduatos, quibus afficeretur beneficium ægrotantis, in eo menſe, turno, vel articulo, non autem beneficium compermutatum, quod forſan eſſet de iurepatrona-
8 tus laicali, facerent talem permutationem : † Ideo hoc caſu non erit recurrendum ad coniecturas fraudis, de quibus Gloſſ. *in dicto cap.* 2. *in verbo, vel alias*, aut ad ſimiles, de quibus Cod. Fabrian. *lib.* 1. *tit.* 2. *de ſacroſanct. Eccleſ. definit.* 88. & Rebuff. *conſ.* 22. Quamuis ex eo ſolo irritam non eſſe collationem aſſerat Faber. Non inquam erit ad coniecturas fraudis hoc caſu recurrendum; quia quomodocunque locus erit Regulæ, ſiue æqualis, ſiue inæqualis ſit permutatio; cùm non ſolum inæqualitas fraudem arguat, ſed in permutatione æquali fraus etiam fieri poſſit; vt dictum eſt : quod bene probat Pariſ. *de reſignat. lib.* 12 *quæſt.* 5. *num.* 15. & ab hac opinione recedendum non exiſtimo, tum propter generalia verba dictæ Regulæ, tum etiam propter Rotæ authoritatem, apud Put. *deciſ.* 234. *aliàs* 235. *lib.* 3. Ideo non eſt admittenda diſtinctio, quam affert Petr. Gregor. *in inſtitut. rei benefic. cap.* 31. *num.* 15. & in noſtram ſententiam inclinat Coxier *ad hanc regulam* 18. *quæ hodie eſt* 19. *n.* 29. & elatè probat Rot. apud Achill. de Graſſ. *deciſ.* 376. aliàs *deciſ.* 1. *ad regulam de infirmis, in fine ſuarum deciſionum*, quem citat Gonzal *ad regul.* 8. *gloſſ.* 14. *n.* 57.

9 Secundò ſupponendum eſt, etiam coram Ordinariis fieri poſſe beneficiorum permutationes, non obſtantibus conſtitutionibus Pij V. quæ in contrarium allegari poſſent: vt obſeruat Coxier *in dicto tract. de permut. l.* 2. *c.* 2 *n.* 4. & 5. quod potiſſimùm in Gallia locum habet, adhibita tamen cauſæ cognitione: Louet. *ad regulam de infirmis, n.* 31.

10 Tertiò ſciendum eſt, circa deciſionem quæſtionis principalis, non ſolum apud Doctores Gallos, ſed etiam apud ipſas ſupremas Curias Parlamenti variarum fuiſſe : ſiquidem in Senatu Toloſano deciſum fuit, Ordinarium collatorem ſubiici huic Regulæ, quando agitur de collatione neceſſaria, qualis eſt permutatio, cum non poſſit beneficium permutatum alteri conferri quam compermutanti: Maynard. *lib.* 1. *c.* 54. vbi allegatur Chopin. *de ſacra polit. lib.* 1. *tit.* 6. *n.* 3. Sed re vera Chopinus probat contrarium: fatetur enim Regulam *de infirmis*, afficere Ordinarium, quando agitur de collatione neceſſaria, quod exemplificari poteſt in collatione beneficiorum, quæ Graduatis nominatis, vel Indultariis conferenda ſunt; in his ſiquidem non eſt admittenda permutatio per infirmum, etiam coram Ordinario facta in illorum præiudicium: vt fuit deciſum apud Papon, *lib.* 1. *arreſtor. tit.* 1. *arreſt.* 3. niſi probatis infra requiſitis. † Ipſe autem Chopinus 11
loco citato, dicto num. 3. *verſic. ne tamen huius occaſione decreti*, dicit ſpontaneas potiùs, quàm neceſſarias hac in materia per Senatum Pariſienſem fuiſſe declaratas permutationes beneficiorum : ideo Regulæ *de infirmis*, quoad permutationes coram Ordinariis factas, locum non eſſe; eodem plane modo quo in ſimplicibus, & puris reſignationibus ſuperiùs ex iure Gallico conſtitutum eſt: & ideo ſi permutans intra viginti dies deceſſerit, ſubſiſtere nihilominus permutationem, nec per obitum permutantis infringi.

Ego hanc Chopini ſententiam veriorem exiſti- 12
mo, niſi per Graduatum, aut Indultarium proponerentur fraudis coniecturæ : nam licèt quando agitur de ſimplici reſignatione non admittantur ſimiles perſonæ ad probationem fraudis deſumptæ ex *dicto cap.* 2. & Gloſſ. *ibid. de renunciat. lib* 6. veluti quod reſignans eſſet infirmus, & quod reſignatio facta ſit in fauorem coniunctæ perſonæ, & quod agatur de beneficio affecto Graduatis, & ſimiles; ſed debeat hoc caſu probari fraus extra regulam *de infirmis*, veluti illicita nundinatio, aut quid ſimile: vt per Scholiaſt. ad Louet *littera P. n.* 42.

Licet etiam quando agitur de permutatione facta coram Ordinario, & probatur permutationem non ſolum fuiſſe factam in fraudem, ſed etiam fictam & ſimulatam, veluti ſi probaretur permutationem fuiſſe per infirmum factam de beneficio pingui, cum alio pauci reditus; & reſignatarius pinguis beneficij illius poſſeſſionem caperet, & eo, qui tenue accepit, illius poſſeſſionem adipiſci negligente; & ſimilia concurrerent ſimulationis argumenta; poſſit impetrans per obitum reſignantis pingue beneficium contra reſignatarium intra viginti dies decedentem, obtinere, vt notat Addit. ad Louet *littera I. n* 5.

Tamen probatis ſimpliciter fraudis coniecturis per Graduatum, vel Indultarium, mortuo intra viginti dies permutante, Graduatus, vel Indultarius impetrans per obitum fundatus erit : ex notatis per Louet *littera G. num.* 8. Quod intellige vt locum habeat quando agitur de permutatione: nam ſi de ſimplici reſignatione ageretur, non admitteretur Graduatus ad fraudis probationem: nam Graduatus nullum ius habet in beneficio, quod per alium poſſidetur, propter ſpem mortis, cuius tempus adeo incertum eſt, vt is qui beneficiari mortem expectabat, prior quandoque moriatur; nullum quoque lucrum à beneficiato vel collatore accipiat, nec damnum patiatur, cum agatur de re prorſus incerta : vt paucis & bene explicat Peleus *in notis ad regulas Cancell. cap.* 31. *fol.* 72. *verſic. contra* & *verſic. tres præſumptiones.* Et hæc ſatis de praxi Galliæ.

Notandum eſt quartò, quod fuit aliàs dubitatum 13
circa collationem Archiepiſcopi Auenionenſis, factam de beneficiis ſitis intra ſuam diœceſim in terris Chriſtianiſſimi Francorum Regis, vtrum Regula iſta *de infirmis reſignantibus*, locum habeat in collationibus extra Galliam : cùm certum ſit collationem beneficij, quæ eſt actus voluntarius iuriſdictionis, fieri poſſe vbicunque, etiam extra territorium, *l.* 2. *ff. de offic. proconſul.* Dominic. *in cap. final. de offic. vicar.* Gloſſ. pragmaticæ ſanctionis *tit. de collationibus*, §. *item voluit*, *in verbo Vicario, numero* 10. & ſic an attendatur locus collationis ſubditus immediatè ſummo Pontifici, etiam in temporalibus, an verò locus vbi ſitum eſt beneficium? Vera reſolutio eſt, attendendum locum, in

quo

qoo ſitom eſt beneficium : & ſic Archiepiſcopum
Auenionenſem, quoad beoeficia quidem Auenio-
nenſia, & alia ſita in terris Pontificiis, ſubiici huic
Regulæ, ſed quoad beneficia Galliæ illis non ſup-
14 poni. † Ratio eſt, qoia in dubio noo attenditur
perſona coocedentis ; ſed locus, in quo ſitum eſt
beneficium : Pariſ. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 8. *n.* 1. &
certum eſt quod in tribunalibus Galliæ, coram qui-
bus ſimiliom beneficiorum controuerſiæ tracta-
buntur, non aliter quàm iuxta proprium ſtylum
iudicatura ſunt. Sed ſi collator Gallus conferat be-
neficium ſitum extra Galliam, multi credunt lo-
cum beneficij attendi debere, vt Romanus, Bertran-
dus & alij quos citat Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell.*
gloſ. 10. *n.* 4. *&* 31. Alij perſonam collatoris Galli
propter fauorem concordatorum, & iuriſdictionis
ordinariç, vt Mohedan. *deciſ.* 3. *de præbend* & Gonzal.
loco citato n. 31. Et ſic ſi iſta opinio vera ſit, conclu-
dendum erit quod locus beneficij quandoque at-
tendi debet, qoandoque perſona conferentis, prout
fauorabilius erit collationi ordioariæ, & ſic noo
obſtabit deciſ. Mohedani noſtræ cooclußoni, De
hac quæſtione videri poterunt tradita per Bertrand.
conſ. 38. *n.* 1. *vol.* 3. *p.* 1. Chaſſan. *conſ.* 31. *poſt. n.* 25. *verſic.*
Item adde. Verall. *deciſ.* 178. *p.* 2. Garc. *de benefic. p.* 5.
c. 3. *n.* 28. Sed tamen addentes ad Decium *conſil.* 207.
alias 209. *lit. B.* dicunt Romanum *conſ.* 361. *& conſ.*
376. peſſimè conſuluiſſe Ad idem videatur D. Feuret
in tract. de abuſu lib. 2. *cap.* 6. *n.* 13. circa med. *verſic. il*
s'eſt preſenté fol. 219.
15 Notandum quintò, quod licèt aliàs inter Docto-
res Galliæ fuerit dubitatum, vtrùm Legatus poſſet
huic Regulæ derogare ; Hodie tamen res eſt expe-
dita ; adeo vt non ſolum poſſit, ſed etiam teneatur
Legatus huic Regulæ derogare requiſitus: vt ſupe-
riùs probaui, *in quæſt. benefic. part.* 2. *cap.* 4. §. *num.* 29.
16 † Poſtea verò dubitatum fuit, vtrum illa derogatio
admittenda eſſet in præiudiciom Graduatorum
nominatorum in illorum menſibus? Sed Senatus
Pariſienſis ſuſtulit dubiom, dum talem derogatio-
17 nem valere ſtatuit, † ex quo prætoriani Iudices ad-
uerſus Senatores idem ius ſtatuere æquum putant,
teſte Adriaoo Iacqoeflot *in compend. benefic. num.* 92.
atque ſuper hoc arreſtum allegabatur ſub *die* 2. *Iu-*
nij 1536. apud Pithæum *in tracta*. *des libertez &c.*
art. 43. quod Rebuff. bene comprobat *in concordat.*
tit. de collationib §. *præfatique Ordinarij, in verbo, vale-*
re contigerit, fol. mihi 950.
18 An autem hæc Regula locum habeat in Cardi-
nalibus infirmis reſigoantibus? Affirmatiuè con-
19 cludit Pariſ. *de reſignat. l.* 12. *q.* 4. *num.* 7. dicens †
idem fortiùs obtinere in eorum familiaribus, *ibi-*
dem n. 20. & hanc veriorem eſſe ſententiam dicit
Cokier. *ad regul.* 18. *num.* 10. *verſic. contraria tamen*
opinio. & num. 11. Intellige ceſſante priuilegio Pon-
20 tificio. † In præiudicioin tamen Indulti Cardina-
lium huic Regulæ derogari non poſſe, deciſum fuit
apud Louet *littera B. n.* 15.
21 Notaodum Sextò, quod beneficium vacans per
obitum iuxta diſpoſitionem huius Regulæ, quam-
uis reſignatom fuerit in Curia, non tamē eſt reſer-
uatum ; ſed poteſt à quocumque etiam ordinario
collatore conferri : vt concludit Coxier *ad dictam*
regulam, n. 23. quem tameo reprobat Lotter. *de re be-*
nefic. lib 3. *q.* 15. *num.* 66. poſt Rotam *deciſ.* 419. *in fine*
part. 1. *diuerſ.* Ab hac igitur Rotæ ſententia noo eſt
apud nos recedeodum.
22 Notandum Septimò, qood ſub hac Regula om-
nia beneficia comprehenduntur ; nempe beneficia
patrimonialia, ideſt quæ conferri debent filiis na-
toralibos certi loci : † Præceptoriæ, ſi ſint perpe- 23
tuæ, & datæ in titulum perpetuum beneficij: Com-
mendæ, & quæcumque beneficia etiam litigioſa,
reſeruata, & electiua, regularia, & ſæcularia: vt pro- 24
bat Barboſ. *in tract. de iure Eccleſiaſt. vniuerſ. l.* 3. *c.* 15.
n. 129. † Item locum etiam habet Regula in bene- 25
ficiis iuriſpatronatus: Pariſ. *de reſign. lib.* 12. *q.* 3. *n.* 22.
† Mortoo igitur reſignante intra viginti dies, va- 26
cabit quidem per obitum beoeficium iuriſpatrona-
tus, non tamen ſtatim conferre poterit Papa, vel
Ordinarius liberè ; ſed tantum ad præſentationem
patronorum, qoi præſentabunt per obitum : teſte
Pariſ. *dicto lib.* 12. *q.* 3 *n.* 37. *&* 38. Quod autem de 27
beneficiis dictum eſt, locum etiam habet in Digni-
tatibus, vt ſi illas reſignans intra viginti dies mo-
riatur, beneficium vacet per obitum ; & non per
reſignationem : † Ideo ſi Abbas, vel Abbatiſſa in- 28
firma reſigoauerit, & moriatur intra vinginti dies,
de eadem infirmitate, poteruot Moniales, vel Mo-
nachi procedere ad electionem : Coxier *ad regu-*
lam prædictam n. 13.
Reliqua, quæ ad huius Regolæ materiam per- 29
tinent, videri poterunt apud Pariſ. *toto l.* 11. *de reſig-*
nat. beneficiorum. Hæc præcipua dixiſſe ſufficiat.

CAPVT CLXX.

De impetrantibus per obitum beneficia vi-
uentium, & illorum pœnis: Et quando
reddantur inhabiles ad illud idem benefi-
cium malè impetratum obtinendum: Et
à quo deſuper diſpenſari poſſint. Vtrum
iuſta & probabilis ignorantia ab his pœ-
nis excuſet. Quomodo differat Regula *de*
impetrantibus beneficia viuentium, à Regu-
la *de veriſimili notitia*. Regulæ huic *de ve-*
riſimili notitia ſubiici Legatos, & Ordina-
rios, quoad collationes per eos faciendas,
non autem collationes factas in Regalia.
In quibus caſibus admittatur in Gallia
derogatio illius Regulæ Quid de præſen-
tationibus patronorum ante tempus vè-
riſimilis notitiæ factis. Quæ ſit pœna oc-
cultantium corpus defuncti. Quomodo
computari debeat tempus veriſimilis no-
titiæ, ratione diſtantiæ locorum. Epiſco-
pus vtrùm poſſit conferre beneficium
ſub illa conditione, *ſi vacat*. Eandem re-
gulam etiam locum habere in conceſſio-
nibus factis per Papam motu proprio.

SVMMARIVM.

1. *Quæ ſit pœna impetrantis beneficium viuentis de iure communi.*
2. *Quid contineatur appellatione* communionis Eccleſiaſticæ.
3. *Impetrans beneficium viuentis non poteſt illud amplius obtinere, niſi diſpenſetur à Papa.*
4. *Ordinarius qui contulit beneficium viuentis, non poteſt illud amplius conferre, niſi probabilem habuerit ignorantiam; ſed tamen requiritur declaratoria.*
5. *Non ſufficit ad incurrendam dictam pœnam præ-*

ſentatio ſupplicationis, niſi fuerit datata & regiſtrata.

6. *Probandum eſt, impetrationem beneficij viuentis fuiſſe factam de mandato impetrantis, quod præſumitur, ſi impetrans erat præſens in Curia, aut concurrant alia indicia, niſi probetur contrarium.*

7. *Obtinens mandatum de prouidendo in forma* Dignum, *ſuper beneficio viuentis, ſubiicitur pœnis iuris introductis contra impetrantes per obitum beneficia viuentium.*

8. *Impetrans beneficium viuentis per obitum excuſatur aliquando à pœnis, ſed per illam collationem non acquiritur illi ius ſuper beneficio ſic impetrato.*

9. *In quibus differat Regula* de veriſimili notitia, *ab alia Regula* de impetrante beneficium viuentis per obitum.

10. *Tempus veriſimilis notitiæ non incipit ab opinione, ſed à vera vacatione.*

11. *Litteræ priuatæ non excuſant impetrantem beneficium viuentis propter ſuſpicionem antidatæ.*

12. *Impetrans beneficium viuentis ignoranter debet illud exprimere in ſupplicatione porrecta ſummo Pontifici.*

13. *Quid contineat Regula* de veriſimili notitia.

14. *Regula* de veriſimili notitia, *ſecundum aliquos, non habet locum in prouiſione Legati; ideo ſufficit, quod poſſeſſor beneficij, eſſet re vera mortuus tempore prouiſionis; licet mors propter locorum diſtantiam ſciri veriſimiliter non poſſit.*

15. *Contrarium verius eſt, nempe Regulam illam habere locum in prouiſionibus Legati.*

16. *Papa cenſetur dediſſe Legato ſuo facultatem conferendi eodem modo, quo ipſe facturus eſt.*

17. *Regula* de veriſimili notitia, *habet etiam locum in collationibus Ordinariorum, ſaltem ex diſpoſitione iuris communis.*

18. *In Tribunalibus Galliæ iudicatur, Regulam* veriſimilis notitiæ *procedere in collationibus Ordinariorum; niſi procedat mandatum ad reſignandum, & interim reſignans moriatur, adiecta in Curia Romana clauſula,* etiamſi per obitum.

19. *Regula illa non habet locum in collationibus factis per Regem iure Regaliæ.*

20. *Prouiſus ab alio quam à Rege de beneficiis Regaliæ ſuppoſitis, ex noua Galliæ iuriſprudentia, iuuatur Regula* de triennali, *quamuis aliàs Regalia duret per triginta annos.*

21. *In iurepatronatus non conſideratur veriſimilis notitia: & ideo ſufficit quod tempore præſentationis poſſeſſor beneficij eſſet mortuus, quamuis veriſimiliter illius obitus ſciri non poſſet.*

22. *Requiritur tamen quod tempore præſentationis beneficium ſit vacans, quia non conualidatur per mortem ſuperuenientem.*

23. *Regula* de veriſimili notitia *quomodo locum habeat contra occultantem corpus defuncti.*

24. *Collatio Ordinarij poſterior præfertur anteriori factæ in fauorem illius, qui corpus defuncti occultauit.*

25. *Pœna contra occultantes corpus defuncti, quoad validitatem collationis, locum habet, ſi parentes vel amici impetrantis occultauerint.*

26. *Vtrum Papa poſſit derogare Regula* de veriſimili notitia.

27. *In Gallia non admittitur derogatio Regulæ* veriſimilis notitiæ, *niſi principium vacationis incœperit à reſignatione.*

28. *Tempus veriſimilis notitiæ taxatur arbitrio Iudicis per indicia & coniecturas, quæ tamen locum non habent quando conſtat de contrario per veras probationes.*

29. *Quot dies computentur à Pariſiis, Lugduno, & Toloſa ad Vrbem.*

30. *Sede Apoſtolica vacante, Epiſcopus poteſt in quibuſcunque menſibus etiam reſeruatis conferre beneficia.*

31. *In collatione Epiſcoporum non eſt neceſſaria veriſimilis notitia mortis Papæ.*

32. *Ordinarius vtrùm poſſit conferre beneficium ſub conditione* ſi vacat.

33. *Illa collatio ſub conditione* ſi vacat, *non habet locum in vacatione per obitum.*

34. *Regula* de veriſimili notitia' *habet etiam locum in prouiſionibus factis per ſummum Pontificem motu proprio: &* num. 35. *procedit in Commendis, Dignitatibus, & officiis.*

36. *Impetrans beneficium viuentis per obitum non iuuatur triennali poſſeſſione.*

DVÆ ſunt regulæ Cancellariæ, quæ magnam inuicem connexitatem habent, & quarum vſus eſt frequentiſſimus: quarum vna eſt *de impetrantibus beneficia viuentium per obitum*, & eſt ordine, vigeſimaprima, inter conſtitutiones ſeu Regulas S.D.N. Alexandri VII. nunc feliciſſimè regnantis. Altera eſt *de veriſimili notitia*, & eſt ordine, Trigeſima, inter eaſdem Regulas. Circa quas variæ ſæpiùs occurrunt difficultates; pro quarum explicatione:

Notandum eſt primò, quod ex diſpoſitione iuris communis, ſi quis beneficium viuentis impetrauerit, Eccleſiaſtica communione priuandus eſt in 1
pœnam: *text. eſt in cap. 1 de conceſſ. præbend.* † Com- 2
munionis autem Eccleſiaſticæ appellatione, Sacramentorum perceptionem intelligit Rebuff. *in praxi, tit. de reprobata beneficij viuentis impetratione, n. 1.*
fol. mihi 253. † Et talis ſic impetrans efficitur infa- 3
mis, & eſt deponendus; nec illud idem beneficium poteſt vnquam habere, etiamſi poſtea vacauerit; quamuis ſibi ab Ordinario, aut etiam à ſummo Pontifice collatum fuerit; niſi tamen ſummus Pontifex ex certa ſcientia, hoc eſt incapacitate incursâ ſibi expoſitâ contulerit: Rebuff. *ibidem, à n. 11. vſque*
ad 18. † Ordinarius autem niſi probabilem habue- 4
rit ignorantiam, non poteſt illud idem beneficium amplius conferre, circa quod deliquit: Rebuff. *ibidem, n.* 19. & 21. Sed hanc pœnam non incurrit, niſi præuia declaratione: Idem *n.* 20. Sed vix eſt vt Ordinarius ſic conferat ſine probabili ignorantia.

Secundò notandum eſt, quod ad incurrendas ſu- 5
prædictas pœnas introductas contra impetrantes per obitum beneficia viuentium, non ſufficit quod ſupplicatio præſentata fuerit, ſed oportet quod fuerit ſignata, & data in ea appoſita: quamuis non
fuerit regiſtrata: Seraphin. *deciſ.* 975. *n.* 1. † Proban- 6
dum autem eſt, impetrationem factam fuiſſe de mandato illius, ad cuius fauorem collatio facta fuit; quod præſumitur ſi ſit præſens in Curia: Seraphin. *dicta deciſ.* 975 *n.* 2. vel ſi ſupplicatio manu impetrantis conſcripta fuerit, vel ſubſcribi mandauerit, aut ſi expenſa notabilis interuenerit: Gomeſ. *ad dictam regulam de impetrat. benefic. viuent. q.* 5 vbi tamen dicit hoc caſu illum, cuius nomine facta fuit impetratio, admittendum eſſe ad probandum contrarium.

Notandum eſt tertiò, huic regulæ & pœnis in 7
ea contentis locum eſſe, etiam in obtinente mandatum de prouidēdo in forma *Dignum* ſuper beneficio viuentis. Quia verba Regulæ comprehendunt

hunc

hune caſum, cum dicant; *ſi qais ſupplicauerit ſibi*
prouideri : & ſic comprehendunt mandatum de
prouidendo, quia militat eadem ratio prohibitio-
nis: vt per Seraphin. *dicta deciſ. 975. num.* 4.

8 Notandum eſt quartò, quod licet iuſta & pro-
babilis ignorantia excuſet eum, qoi viuentis bene-
ficium per obitum impetraoerit; Rebuff. *in praxi*
tit. de reprobat. benefic. viuentis impetrat. n. 52. Quæ
excuſatio prodeſt, vt eximatur ab incurſu ſupradi-
ctatom pœnarum, ac etiam ab iobabilitate ad illod
idem beneficium; ſed tamen ius illi per talem col-
lationem non acquiritur: Cokier *ad regulam* 20.
9 *ſeu* 21. *de impetrando per obitum &c. num.* 14. † Et
in hoc differt iſta Regula 21. à Regula *de veriſimili*
notitia, quis in hac poſteriori, nulla debet fieri di-
ſtinctio ſcientiæ, vel ignoraotiæ; cùm illi locus ſit
quantumuis impetrans, sut etiam collator iuſtam
cauſam credulitatis habuerit, quod beneficium eſ-
10 ſet vacsns : † tempus enim veriſimilis notitiæ
nunquam incipit ab opinione quantumuia publi-
ca, & iuita; ſed duotaxat à vera vacatione, vt poſt-
es oſtendemus.

11 Cæterum ad iuſtam eredulitatis cauſam requiri-
tur ſaltem fama publica: nec ſufficit oſtendere li-
teras quibua impetranti mors ſignificatur, propter
ſuſpicionem antidatæ: Setapbin. *dicta deciſ.* 975.
num. 6. & 7.

12 Et bæc iuſts ignorantia licet excuſet à pœna, non
tamen excuſat ab onere exprimendi talem impe-
trationem nulliter factam in poſteriori ſupplicatio-
ne ſummo Pontifici porrecta: Rebuff. *dicto tit. de*
impetr. benefic. viuent. num. 53. Eſt igitur hoc onus, ſed
non pœna: ſed quomodo debeat hoc caſu concipi
elsuſula derogstionis ſuper inhabilitate huiuſmodi
incurſa, docet Cokier *ad dictam regulam* 21. *nume-*
ro 21.

13 Notandum quintò, quod Regula *de veriſimili*
notitia, quæ hodie eſt trigeſima inter conſtitutiones
ſummi Pontificis & Domioi Noſtri Alexandri Pa-
pæ VII. hoc hsbet: quod de omnibus gratiis, quas
de quibuſuis beneficiis Eccleſiaſticia, cum cura, vel
ſine cura, ſæculsribus vel regulsribus, per obitum
quarumcunque perſonarum vacantibus, ſummus
Pontifex in antea fecerit, nullius roboris vel mo-
menti ſint, niſi poſt obitum, & ante datam gratia-
rum huiuſmodi, tantum tempus effluxerit, quod
interim vacationes ipſæ de locis, in quibus perſo-
næ prædictæ deceſſerint, ad notitiam eiuſdem Do-
mini noſtri veriſimiliter potuerint peruenire.

14 Notandum ſextò, rem eſſe ſatis dubiam, vtrum
hæc conſtitutio ſuper veriſimili notitia obitus, lo-
cum babeat in prouiſione Legati: nam verba Re-
gulæ ſoli ſummo Pontifici conueniont: & ideo
illam non habere locum in Legato tenuit Mohe-
dan. *de prabend. deciſ.* 30. Et ſecundum hanc opi-
nionem collatio Legati ſubſiſteret; dummodo tem-
pore collationis vere beneficium vacaret, etiamſi
tempus ſufficiens ad mortis notitiam hsbendam
non interueniſſet: qoam ſeqoitur etiam Bertrand.
conſ. 128. *lib.* 1. *parte* 2. Garç. *de benefic. part.* 5. *cap.* 1.
n. 47. & 49. nec quidquam certi determinat Rot.
deciſ. 344. *n.* 8. *part.* 5. *recent.*

15 Contrarium tamen, nempe quod collationes fa-
ctæ per Legstum ſubiiciantur huic Regulæ, verius
eſſe exiſtimo; prout tenuère multi, & numero plu-
res, & inter cæteros, Alfonſ. Soto *in explicatione*
huius Regula, *num.* 3. Selua *de benefic. part.* 3. *qu.* 46.
num. 2. Gloſſ. pragmat. ſanct. *in tit. de collationib.* §.
neque etiam collationes, in verbo, faciendas, & *ibi* Ad-
ditio, *num.* 5. & its per arreſtum Curiæ fuiſſe iudi-
catum teſtatur Petr. Gregor. *in inſtitut. rer. benefic.*
cap. 32. *num.* 4. & ſequuntur plures alij quos refert
Cokier *ad dictam reg. de veriſimil. notit. numero* 19.
† non enim cenſetur Pontifex Legato ſuo confe- 16
rendi poteſtatem aliter conceſſiſſe, quàm eo modo,
quo ipſe facturus eſſet: *l. vel vniuerſorum*, *ff. de pi-*
gnorat. actione. Et ſanè bæc opinio videtur fundata
in æquitate & ratione naturali, ſcilicet vt tollatur
occaſio alienæ mortis captandæ, & ne detur occa-
ſio delinqoendi.

Et quod plus eſt, ob eandem rationem verior eſt 17
ſententia exiſtimantium hanc Regulam locum
etiam babere io collationibus Ordioariorum, non
tam ex vi ipſius Regulæ, quæ de ſolo ſummo Pon-
tifice loquitur, quàm ex diſpoſitione iuris commu-
nis, *in cap. deteſtande, de conceſſ. prabend. in* 6. vt
dicit Rip. *in l.* 1. *num.* 65. *ff. ſi certum petatur*, & *in*
cap. 2. *num.* 85. *de reſcript.* & *reſponſ.* 7. *de reſcript.*
Gloſſ. pragmat. Sanction. *mox allegata*, & *ibi* Ad-
ditio, *num.* 5. dicens hanc eſſe magis communem
ſententiam: quia etiam hoc caſu militat vtrum
captandæ mortis, & fraudis ſuſpicio: nam vt dicit
Selua *loco citato*, niſi dicta Regula locum haberet
in Ordinariis, quotidie fraudaretur Papa per præ-
maturas illorum collationes: atque ita deciſum fuit
in Cod. Fabrian. *lib.* 1. *tit.* 2. *de ſacroſ. Eccleſ. definit.*
8. Franciſ. Marc. *libro* 2. *deciſ.* 381. & 1000. † Sane 18
in Gallia quæſtio hæc nullam prorſus habet diffi-
cultatem, cùm per plurima arreſta fuerit deciſum,
illam locum habere, tam in collatione Ordinarij,
quàm Legati; vt io Senatu Gratianopolitano ſæ-
pè deciſum refert Expilly *arreſt.* 21. *num.* 12. Idem Ad-
dit. ad Louet *littera V. num.* 2. verſic. *ceſte regle eſt*
enregiſtrée. Tornet *in ſua collectione arreſtorum, littera*
R. num 113. eandémque ſententiam ego probaui
ſuperiùs, *part.* 2. *c.* 3. §. 6. *num.* 8. quam tamen *ibi-*
dem limitaui *num.* 9. vt locum non habeat ſi man-
datum factum fuerit ad reſignandum, & interim
reſignans moriatur appoſitis in Curia Romana
clauſulis conſuetis, veloti *etiam per obitum dicti re-*
ſignantis, nunc forſan extra Romanam Curiam defun-
cti, & ſimilibus.

Notandum ſeptimò, qood cùm Regula *de veri-*
ſimili notitia, non habeat locum in collationibus 19
per Regem factis iure Regaliæ, vt dixi ſuperiùs *p.* 2.
cap. 3. §. 3. *num.* 13. vbi addo Nicol. Frerot. *in collatio-*
ne ordinationum Regiarum, lib. 10. *titul.* 4. §.... *num.* 5.
† Tamen ſi prouiſus ab alio quàm à Rege de be- 20
neficio in Regalia vacante poſſederit per trieo-
nium pacificè, non debet à ſua poſſeſſione dimo-
ueri, non obſtante quod aliàs Regola prædicta *de*
veriſimili notitia, & aliæ ſimilea non babeant locum
in prouiſionibus factis iure Regaliæ, & quod ios
Regaliæ duret per triginta aonos; ex ordinatione,
de qua Theuen. *in ordin. Reg. lib.* 1. *tit.* 2. *articulo* 3.
Quia Rex ita declarauit ad inſtantiam totius Cleri
Galliæ *anno* 1606. vt dicit Theueneau *dicto loco*, *in*
verbo, treate ans : Addit ad Louet *littera V. num.* 2.
circa finem. verſic. *mais auiourd'huy.*

Notandum octauò, hanc Regulam non babere 21
effectum in præſentatione patroni: qui licet noo
baboerit veriſimilem notitiam mortis illios, qoi
beneficium patronatom poſſidebat; tamen præſen-
tatio per eum facta, valida eſt, ſi poſſeſſor tunc re
vera mortuus erat, & ſic beneficium vacabat. Ratio
eſt, quia Regula ſolùm loquitur de gratiis, ſeu pro-
uiſionibus factis per ſummum Pontificem: & licèt
ad Legatos, & Ordinarios extendatur; non tamen
ad præſentationes patronorum: ita decidit Rota
apud Put. *deciſ.* 246. & 238. *in noua impreſſ. lib.* 1.

Digitized by Google

quia Regula loquitur de gratia tribuente ius in re,
quod non tribuit præſentatio. Ceſſat etiam ratio
præuentionis; quia patronus non ſolet præueniri
per Papam. Item ceſſat Ratio ambitionis,quia pa-
tronus vtilitatem ex præſentatione non conſequi-
tur.Denique ceſſat ratio voti captandæ mortis;quia
patronus, non ad ſuam vtilitatem præſentat, ſed
pro conſeruatione iuris ſui duntaxat.

22 Quod eſt verum, ſuppoſito quod tempore præ-
ſentationis, beneficium in effectu vacaret per obi-
tum,quamuis patronus veriſimiliter non habuiſſet
notitiam vacationis: ſed ſi beneficium tunc non-
dum fuiſſet vacans, non valeret præſentatio, nec
conualidaretur per vacationem poſtea superne-
nientem: Barboſ. *de Epiſcop. allegat.72. num.3.4.
5. & 6.* Viuian. *de iurepatron. t. lib.5. capite 5. nu-
mero 3.*

23 Notandum nonò, Regulam *de veriſimili notitia*,
locum etiam habere in eo, qui ad impediendam
Ordinarij,aut Legati collationem,quæ in fauorem
alterius præcurrentis fieri poſſet,corpus beneficiati
mortui occultat: non enim valebit impetratio,niſi
à die quo reuelata & manifeſta fuerit mors, quia
ante illud tempus ceſſat veriſimilis notitia: *Clem.*
24 *vnica,in fine de conceſſ. præbend.* † Ideo ſi ante veri-
ſimilem notitiam obitus, à die reuelationis mortis
defuncti computando, facta fuerit collatio benefi-
cij alicui impetranti,& poſtea Ordinarius alteri per
obitum contulerit, præferenda erit collatio Ordi-
narij,quamuis poſterior: Boër *deciſ.287.* Et de hoc
in Gallia adeſt expreſſa Regis conſtitutio, de qua
Rebuff. *in conſtitut. Reg. tom.2 tit. Ne defunctorum
cadauera cuſtodiantur, gloſſ 1. in fine,tom 2.* Petr Gre-
gor. *de benefic.cap 32. num 5.* confert *extrauag. De-*
25 *teſtandæ feritatis, de ſepult.* † Et hoc procedit, ſiue
impetrans fuerit conſcius occultationis, ſiue eius
amici eo inſcio occultauerint: Peleus *ad reg. Can-
cell.cap.33.verſic.demitur ex veriſimili notitia fol.101.
verſo*, Papon *lib.1.tit.4 arreſt.4.*

26 Notandum decimò, quod licèt dubitatum fue-
rit, vtrùm ſummus Pontifex deroget huic Regulæ,
& Rebuff. *ad hanc regulam, gloſſ 1. num 5.*dicat illi
per ſummum Pontificem derogari non poſſe: In
contrarium tamen Mandoſ. *dicta regul.29. quæſt.5.
num.3. & ſequen.* & Gomeſ. *ad hanc regulam, q.4.*
exiſtimant Papam huic Regulæ in certis caſibus
derogare, id tamen rarò facere, & ex magna cauſa,
veluti in fauorem perſonarum de Sede Apoſtolica
bene meritarum: vt dicit CoKier *ad hanc regu-
lam, num.18.* Modern. *de ſtylo datariæ,lib.1.cap.31.
num.14.*

27 In Gallia verò, non admittitur derogatio huius
regulæ: vt teſtatur Rebuff. *in notis ad hanc Regu-
lam,*& Papon *dicto lib.1. tit.4.num.5.* Excipe caſum,
quo reſignans poſt miſſum Romam, vel ad Lega-
tionem mandatum ad reſignandum,mortuus fue-
rit,vt explicauimus *part.2.c.4.§.6.num.10.& ſequen-
tib.* & hic non repetimus. Quibus addo Gregor.
de benefic.dicto cap.32.num.6.

28 Notandum vndecimò, quod cùm tempus veriſi-
milis notitiæ,arbitrio iudicis taxandum ſit, ex no-
tatis per Menoch. *de arbitr.caſ.*106. hac in re inſpi-
ciendum eſt illud temporis ſpatium,quo veriſimili-
ter nuncius acceſſit concitatis equis veniens à loco,
in quo mors contigit: quamuis Menoch. dicat
computationem fieri debere à fine diœceſis, *dicto
caſu* 106. De quo tamen ego dubitarem; quia no-
titia obitus inſpicitur, quæ non poteſt haberi niſi
in loco obitus, non autem in fine diœceſis: illa
ergo ſententia Menochij in aliis caſibus procede-
re poteſt; ſed meo iudicio dum agitur de veriſimi-
li notitia obitus, debet attendi locus, in quo mors
contigit, à quo ad locum, vbi collatio facta eſt,
accedere potuit, ab ipſo die obitus computando.
Qua in re Iudices conſiderare debent locorum in-
terſtitia, & temporis æſtiui vel hyberni diuerſita-
tem, ac regionis conſuetudinem, & ipſius curſo-
ris probatam in indiuiduo diligentiam: veluti ſi
probetur curſorem eodem obitus die à loco mor-
tis profectum fuiſſe, & verè in loco collationis eo-
dem etiam die,quo collatio facta eſt, fuiſſe præſen-
tem; hoc enim caſu veritas præualebit præſum-
ptioni: vt explicat Petr. Gregor. *lib.17. ſyntagmat.
cap.17.* quem citat Peleus *in notis ad hanc regulam.
cap.33. fol.101.* † Regulariter autem dies ſeptem 29
à Ciuitate Pariſienſi ad Romanam Vrbem eſſe
computandos, cenſuit Peleus *loco citato, fol.103.*
ſed CoKier ab eadem Ciuitate computat dies ſex:
à Lugduno quinque: à Toloſa ſeptem: à Leodio
verò decem.

Notandum eſt duodecimò,quod cùm,Sede Apo- 30
ſtolica vacante, Epiſcopus poſſit etiam in menſi-
bus reſeruatis conferre beneficia etiam in menſi-
bus Apoſtolicis, vt probat Gonzal. *ad regul.8. §.5.
proœm. num.2. & multis ſequentibus*, † ſi Epiſcopus 31
beneficium contulerit in menſe reſeruato, cùm ta-
men non potuiſſet habere veriſimilem notitiam
mortis Papæ, ſed tamen tempore collationis eſſet
re vera mortuus,collatio Epiſcopi ſuſtinetur, non
obſtante Regula hac *de veriſimili notitia*, quæ hoc
caſu locum non habet: quia Regula hæc non ex-
tenditur de caſu ad caſum, nec militat eadem ratio
fraudis, nec voti captandæ mortis: ita concludit
Gonzal *dicto §.5. proœm. num.122.*

Notandum eſt decimotertiò, quod licet multi 32
Doctores dicant Epiſcopum, aut alium collatorem
ordinarium conferre poſſe beneficium,ſub illa con-
ditione *ſi vacat*, vt Couarr. *lib.3.var. reſol.c.16.n.11.*
& plures quos refert & ſequitur Garç. *de benefic.
p.8.cap.2.num.4.*

Illud tamen locum non habet in prouiſione Or- 33
dinarij,quæ fit per obitum; quia requiritur etiam
in Ordinario certa notitia obitus,per dictam regu-
lam Cancellariæ: atque ita expreſsè tenet Gomeſ.
ad dictam regulam quæſt.1.& expreſsè Additio par-
ua marginalis ad Seluam *de beneficiis, part.3. q.20.
num.3.* his verbis, *Immo collator debet eſſe certus an
vacet per mortem: & collatio ſub hac verba*, ſi vacat,
*ambitioſa eſt.*Et ſane ſi aliter diceremus,ſemper poſ-
ſent Ordinarij fraudem huic Regulæ facere in præ-
iudicium ſummi Pontificis, aut Legati;quod non
eſt dicendum: nec eſt adeo certum quod dicitur
collationem beneficij fieri poſſe ſub conditione *ſi
vacat*: vt notat Antonin. *lib 1. reſolut. vlt. caſ.60.
verſic. tum quia ſupradicta.* Et ideo quamuis neceſſe
non ſit, collatorem ordinarium ſcire vtrum be-
neficium vacet, & ex qua cauſa vacet; tamen ne-
ceſſe eſt, vitium ambitionis impetrantis coërceri,
ſiue ab Ordinario,ſiue à Legato,ſiue à Papa impe-
tret; & eſt obuiandum fraudibus, & præuentioni-
bus eorum, qui captant beneficia nondum vacan-
tia; & ſic in odium anteuertentis nulla eſt col-
latio, etiam iure communi: *capite 1. de conceſſ.
præbend.*

Notandum eſt decimoquartò, Regulam hanc 34
procedere etiam in gratia conceſſa motu proprio
Pontificis: Gomeſ. *in hac regula, quæſt.2.* idque
etiamſi conſtet de bona fide, & ignorantia eius,
cui conceſſio facta eſt: quia motus proprius non
operatur in iis, in quibus Princeps concedens non
eſt

eſt bene informatus, & quæ conſiſtunt in facto:
35 Cokier. *hic*, *num.*15. † Item procedere in Commendis, & Dignitatibus, ac officiis Eccleſiaſticis: Idem *num.*16. Rebuff. *in praxi*, *in notis ad hanc re-*
36 *gulam,gloſſ.*5. *&* 6. † vbi dicit huiuſmodi prouiſiones adeo nullas eſſe, vt ne quidem poſt triennium iuuent, quia Regula *de triennali* requirit titulum coloratum, qui non producitur ex collatione ante tempus veriſimilis notitiæ obitus facta, idque ſiue impettatio facta fuerit à malè impetraote, ſiue ab alio qui currens impetraret alteri, & poſtea ſibi; quia fructibus obuiandum eſt: vt *ibi* per eum.

CAPVT CLXXI.

Electionibus capitularibus interuenire non poteſt, qui non fuit adeptus ſacros Ordines, quamuis Canonici illum admittere vellent: ídque non obſtante conſuetudine cõtraria, vel etiam diſpenſatione Pontificia ad obtinendum Canonicatum. Diſpenſatum ante ætatem ad obtinendum ſacerdotium, non cenſeri diſpenſatum ad obtinenda beneficia curam animarum habentia. Electionem nullam eſſe quando vota eligentium ſunt paria: & ſi in noua electione adſit æqualitas, recurrendum eſt ad Superiorem. Quid ſi Canonicus tempore vacationis non eſſet in Sacris conſtitutus, ſed tantum tempore electionis? Abſentes quomodo vocandi ſint in electione.

SVMMARIVM.

1. *Canonicus qui non eſt conſtitutus in ſacris Ordinibus non eſt capax vocis capitularis.*
2. *Ampliatur vt procedat tam in Eccleſiis Collegiatis quàm Cathedralibus.*
3. *Ampliatur ſecundò, vt non poſſit dare vocem, etiam ſi alij Canonici conſentiant.*
4. *Ampliatur tertiò, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium.*
5. *Ampliatur quartò, quod diſpenſatus ad Canonicatum ſuper ætate, non cenſetur diſpenſatus ad dandam vocem in Capitulo, donec ſacros Ordines ſuſceperit.*
6. *Diſpenſatus ad ſuſcipiendum Sacerdotium ante legitimam ætatem, non cenſetur diſpenſatus ad obtinenda beneficia curata.*
7. *Electionibus intereſſe non poteſt, qui non eſt in Sacris.*
8. *Cæteris paribus, ſemper locus eſt gratificationi.*
9. *Differentia conſtitui debet inter paritatem vocum in præſentatione, & eam quæ interuenit in electione.*
10. *Solus Papa poteſt gratificari quando voces eligentium ſunt æquales.*
11. *In electionibus non ſufficit vota eſſe æqualia, ſed requiritur maior numerus, alioquin electio nulla eſt.*
12. *Publicato ſcrutinio non licet procedere ad nouam electionem.*
13. *Limitatur niſi prima electio eſſet notoriè nulla, tunc enim proceditur ad nouam electionem.*
14. *Quando voces eligentium ſunt æquales, deueniendum eſt ad ſecundam electionem: & ſi iterum adſit paritas vocum, recurrendum eſt ad Superiorem.*
15. *Sufficit quòd eligens ſit conſtitutus in ſacris Ordinibus tempore electionis, quamuis non eſſet tempore vacationis beneficij: Capitulum tamen non tenetur illum expectare, ſi dicat ſe paratum ad ſuſcipiendos Ordines.*
16. *Abſentes, qui volunt & poſſunt aſſiſtere electioni, debent omnes citari particulariter, nec ſufficit citatio per ſonum campanæ.*
17. *Electio non valet, ſi facta fuerit ante corpus defuncti ſepulturæ traditum.*
18. *Abſentibus dari debet tempus congruum vt venire poſſint ad electionem.*

CVm Capitulo cuiuſdam Eccleſiæ collegiatæ, ſitæ in partibus Galliæ, legitimè congregato die 20. Iunij, fuiſſent Canonicorum vota diuiſa, quorum medietas fauebat cuidam Stephano, hic literas ſub illa data ſuæ prouiſionis obtinuit ab eiuſdem Eccleſiæ Præpoſito, qui erga iſtum gratificatione vſus fuit, data vocum paritate: ſed idem Præpoſitus, iterum congregato Capitulo, collectis vocibus ex pluralitate votorum alteri poſteriori alias prouiſiones conceſſit, ſub eo prætextu quod Ludouicus quidam in electione interueniens de nouo, vocem dedit in fauorem poſterioris, quæ vox ſuperaddita ſecundæ nominationi (quæ in prima non interuenerat) effecit vt votorum æqualitas ceſſaret, & vna voce addita poſterior in vocum numero potior reperiretur. Nitebatur etiam iſte poſterior data capta in Legatione: cui replicabat Primus, quod illa non ſolum erat inutilis, verùm etiam nocebat poſteriori prouiſo, cùm captam aſſereret adhuc viuente vltimo beneficij poſſeſſore: vnde quæſitum fuit vter ex duobus eſſet præferendus.

Dixi in primis, prætendi non poſſe quod po- 1
ſterior eſſet fundatus in pluralitate vocum, quia Ludouicus ille, qui æqualitati ſuperadditus fuerat, non erat capax vocis capitularis; ex eo quod non erat tunc in aliquo ſacro Ordine conſtitutus: iuxta *Clem.*2. *de ætate, & qual.* & Conc. Trid. *ſeſſ.*22.*c.*4.
† cuius Concilij diſpoſitio obſeruanda eſt tam in 2
Eccleſiis Cathedralibus, quàm in Collegiatis. Quamuis enim in Collegiatis ſufficiat ætas quatuordecim annorum, ad obtinendos illorum canonicatus; non tamen admittendi ſunt ad vocem capitularem, niſi ſint conſtituti in ſacris Ordinibus, ad quorum ſuſceptionem neceſſaria eſt ætas 22 annorum: ita declarauit ſacra Congregatio, vt refert Barboſ. *in tractat. de Canonicis & Dignit. c.*37.
*num.*10. † Quod procedit, quamuis alij Canonici 3
liberè talem Canonicum in ſacris Ordinibus non conſtitutum ad dandam in actibus capitularibus vocem admitteſent: Garc. *in tractat. de benefic.p.*3.
*cap.*4. *num.*24. † Idque non obſtante quacunque 4
conſuetudine in contrarium, quæ tali Canonico minimè ſuffragari poteſt, vt cenſuit ſacra Congregatio Concilij, teſte Garc. *dicto cap.*4. *num.*25. Barboſ. *de Canonicis*, *dicto c.*37.*num.*6. † Immo quam- 5
uis probatum fuiſſet, dictum Ludouicum fuiſſe diſpenſatum ad obtinendum canonicatum, qui ex fundatione, ſtatuto, vel alia ratione ſacros Ordines in Canonicis requireret; non tamen ideo cenſeretur diſpenſatus, vt vocem in Capitulo, antequam ſacros

Ordines

Ordines habuiſſet, date poſſet;niſi verba diſpenſa-
tionis adeo ampla eſſent, vt hunc etiam caſum vo-
cis dandæ in Capitulo comprebenderent;atque ita
pugnantes inuicem ſententias ad concordiam te-
ducit Barboſ. *dicto cap.37. num.13.* Et ſic intelli-
genda ſunt dicta per ipſum *in dicto tractat. cap.19.*
6 *num.18.* † Provt in ſimili videmus, quod diſpenſa-
tus ad ſuſcipiendum ſacerdotium ante legitimam
ætatem,non ideo cenſetur diſpenſatus ad obtinen-
da beneficia,quibus cura animarum imminet. Re-
buff. *de priuileg. ſcholaſtic. priuileg.36. n.119.* Garſ.
de benefic. part.1. cap.6. num.72. Pyrrh. Corrad. *in
praxi diſpenſat. Apoſtolic. part.1. cap.5. num.15.* Sed
vt dictum eſt,totum hoe pendet ex verbis & teno-
re diſpenſationis, quæ adeo ampla eſſe poſſent, vt
vtrumque caſum comptehenderent.

7 Cum igitur dictus Ludouicus Canonicus, non
conſtitutus in Sacris, nullam babere potuiſſet vo-
cem in Capitulo, & nominatim in electionibus,
provt præcisè declarauit ſacra Congregatio apud
Garſ. *dicta part.3. cap.1. num.25.* Monet. *de diſtribut.
quotidian. part.2. quæſt.20. num.3.* ſequitur,illius vo-
cem non eſſe conſiderandam,& ſic voces capitula-
tes fuiſſe hinc inde æquales,& per conſequens prę-
tendebatur locum fuiſſe gratificationi, & primam
electionem ac prouiſionem inde ſequutam,validam
8 & legitimam fuiſſe: † ſemper enim locus eſt gra-
tificationi,cæteris paribus: ea notatis per Viuian.
in praxi Iurispatronat. lib.12. c.9. n.1.

9 Verùm,hìc ſubſiſtendum eſt:quia verius eſt pri-
mam illam electionem nullam eſſe, & inualidam,
attenta paritate vototum; neque locum eſſe grati-
ficationi reſpectu Capituli, ſed tantum reſpectu
Superioris,nempe Sedis Apoſtolicæ, non etiam al-
terius Prælati inferioris. qui gratificatione vti non
poteſt boc caſu, quidquid ſit de præſentatione fa-
10 cta à patronis,in qua diuerſa eſt ratio. † Ideo ſtan-
te paritate votorum, recurrendum erat ad Papam,
vt aduertit Franciſc. Marc. *decis. Delphin.1144. n.4.
part.1.* & poſt eum Tuſcb. *litera E. concluſ.80. n.7.*
Qui recurſus,cùm non fuerit interpoſitus, nec in-
terponi potuiſſet in tempore, ſequitur concluden-
dum primam illam electionem capitularem nullam
eſſe, cùm facta fuerit, non interueniente maiori
11 numero vocum, † qui tamen ad electionis validi-
tatem erat neceſſarius; nec ſufficiebat quod vota
eſſent æqualia: *cap. Eccleſia veſtra 57.* & *ibi* Gloſſ.
vltima *in verſic. ſed ſi omnia, de elect.* & *ibid.* Abb.
num.13. verſic. ſi autem omnia hinc inde ſint paria,
Rota *in Nullius canonicatuum, De Roncesuall 22. May
1628. coram erudiſſimo Domino & patrono meo, Do-
mino du Nozetto* inſerta apud Tamburin. *de iure
Abbatum, deciſ.19. n.1.*

12 Et quamuis aliàs, publicato ſerutinio,non poſſit
Capitulum variare, & ad nouam electionem pro-
cedere, *cap. publicato 58. de electione,* & *ibi* DD. om-
13 nes; † tamen hoc locum non habet, quando pri-
ma electio notoriè nulla eſt, tunc enim ad ſecun-
dam electionem deueniendum eſt, niſi obſtet in-
termedia ſummi Pontificis authoritas: vt bene ex-
plicat Ioan. Baptiſt. Coſt. *in tract. de re integra, di-*
14 *ſtinct.107. num.2.* † Et in ſpecie caſus noſtri,quan-
do in prima electione voces fuerunt æquales quod
ſit deueniendum ſemel tantum ad ſecundam ele-
ctionem, ita tamen vt ſi hac ſecunda vice adfuerit
æqualitas, ſeu paritas vocum,tunc recurrendum ſit
ad Superiorem,qui poterit gratificari vni ex electis:
tradunt DD. *in dicto c. Eccleſia veſtra 57. de electione,*
& *ibid.* Gloſſ. vltima, & Barboſ. *n.8.* Tiraq. *de iure
primog. q.17. in 2. opinione, n.7. & in 6. opinione, n.10.*

Sed circa præmiſſa dubitari poteſt, quid dicen- 15
dum ſit de eo, qui tempore vacationis non erat in
ſacris Ordinibus conſtitutus, illos tamen ritè ſuſ-
cepit ante electionem? Reſpondeo ſufficere quod
initiatus ſit ſacris Ordinibus tempore electionis,
licet talis non fuerit tempore vacationis: Gloſ. *in
Clement. vt ij &c. de ætat. & qual. in verbo, conſtitutis*
Monet. *de diſtrib. quotidian. p.2. q.20. n.8.* quamuis
Capitulum non teneatur illum expectare,dicentem
ſe paratum eſſe ad ſuſcipiendos Ordines: Imol. *in
dicta Clement. n.23.*

Præterea dubitatur,vtrum electio fuerit nulla ex 16
alio capite, nempe quia non omnes abſentes ad il-
lam vocati fuerint? Reſponſio eſt in promptu
nempe quod pro validitate actuum capitularium,
vocandi ſunt omnes,etiam abſentes, in tribus caſi-
bus,de quibus per Gloſ. *in cap.2. in verbo, ipſorum,
de teſtibus in 6.* inter quos, actus electionis recen-
ſetur: intelligendo de illis qui debent, volunt, &
poſſunt aſſiſtere electioni: *cap. quia propter, in prin-
cip. de elect. cap. coram, eodem tit.* Tamburin. *de iur.
Abbatum, tom.2, diſput.5. quæſt.3.* Ideo ceſſante con-
ſuetudine in contrarium, vocandi ſunt omnes qui
ſunt in prouincia, ſiue diœceſi, non tantùm per
ſonum campanæ, qui non ſufficit; ſed etiam per
nuncium: Caſtellin. *in tractat. de elect. cap.8. num.7.*
Mantic. *deciſ.285.* Debent ergo abſentes citari per-
ſonaliter,ſi id commodè fieri poteſt: *cap. cum olim,* &
ibi Gloſ. *in verbo hyberna, de dolo & contum. cap.
venerabilis, eodem titulo.* Reliqua ad hanc quæſtio-
nem ſpectantia tradit Barboſ. *in tract. de Canon. &
Dignitat. cap.39.* & *de iure Eccleſ. vniuerſo, lib.1.
cap.19. numero 88. & numero 44. & multis ſequen-
tibus.*

Denique non ſine ratione dicebatur præcipita- 17
tam fuiſſe electionem, quia non ſolum debet ex-
pectare quod corpus defuncti fuerit traditum ſe-
pulturæ; alioquin electio nulla eſt per text. *in c. bonæ
memoriæ 35. de elect.* † Sed etiam debet dari tem- 18
pus congruum abſentibus,vt venire poſſint, niſi in
contrarium adſit conſuetudo, cùm nihil vrgeret;
quia Capitulo datur tempus vnius menſis ad eli-
gendum: Mantic. *dicta deciſ.288.* præſertim cùm be-
neficium ſitum eſſet in loco, vbi Legationis facul-
tates receptæ non ſunt, & ideo non erat timendum
de præuentione. Quod ſi legitimè citati intra con-
uenientem terminum non venerint, non ſunt am-
plius expectandi: Barboſ. *dicto lib.1. iuris Eccl. vni-
uerſi, cap.29. n.96.* vbi *à num.91.* ponit formam dictæ
citationis.

CAPVT CLXXII.

De tribus diuerſis præſentationibus, qua-
rum Prima facta fuit per venditorem Ca-
ſtri, à quo iuſpatronatus dependebat: Se-
cunda verò,& Tertia per emptorem: ſed
vltima facta per emptorem, non cumu-
latiuè,ſed priuatiuè facta fuerat,& re non
integra; nempe poſt inſtitutionem factam
ab Epiſcopo. Quomodo concipiendus ſit
contractus, ad hoc vt iuſpatronatus vali-
dè transferatur in emptorem,cum vni-
uerſitate bonorum.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *In Vrbe non ſolet extendi Data poſt quatuor menſes ex decretis ſummorum Pontificum. Quod tamen in beneficiis Galliæ non admittit Rebuffus.*
2. *Iuſpatronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum, dummodo illius mentio in contractu venditionis non fuerit facta coniunctiuè, ſed tantùm declaratiuè: quod ibi explicatur.*
3. *Quando ex conuentione, contractus non poteſt fieri ſine præſentia alicuius, talis præſentia debet eſſe perſonalis.*
4. *Si patroni contendant de iurepatronatus, aut illius quaſi poſſeſſione, Epiſcopus prouidere poteſt, ſi lis poſt quadrimeſtre non fuerit terminata.*
5. *Epiſcopi authoritas non eſt neceſſaria in iuriſpatronatus tranſlatione, quæ fit cum vniuerſitate bonorum.*
6. *Præſentationis quæſtione inter duos præſentatos pendente, Epiſcopus alij conferre, & tertiam præſentationem admittere non poteſt.*
7. *Litiſpendentia inter patronos non reddit beneficium litigioſum: ſecus eſt ſi introducta fuerit inter præſentatos.*
8. *In Gallia, Epiſcopi non prohibentur conferre beneficia litigioſa.*
9. *Patronus laicus variare non poteſt, ſeu nouam facere præſentationem, quando res non eſt integra; hoc eſt poſtquam Epiſcopus proceſſit ad inſtitutionem illius, qui fuit præſentatus.*
10. *Variatio licita quidem eſt patronis laicis cumulatiuè, ſecus ſi priuatiuè: & ſic non poteſt patronus reuocare primam præſentationem, ſed tantùm nouam addere primæ: & aliter facta præſentatio, nulla eſt.*

VAcante quadam Capellania in diœceſi Gratianopolitana, per obitum vltimi illius poſſeſſoris, duæ diuerſæ ſubſequutæ fuerant præſentationes, & collationes: præſentationes quidem per diuerſos patronos, quorum alter ſibi ius competere prætendebat, vigore reſeruationis per eum factæ in venditione Caſtri, à quo iuſpatronatus dependebat: alter verò vigore venditionis, (dicta reſeruatione non obſtante, quam variis modis impugnabat;) collationes vero authoritate Epiſcopi in defectum Capituli collatoris ordinarij. Sed quia ſecundus prouiſus non habebat qualitates requiſitas ex fundatione; dimiſit illud beneficium, dictáque dimiſſio dedit locum nouæ præſentationi factæ per emptorem caſtri, & collationi per eundem Epiſcopum factæ, cùm interim primus prouiſus reſcriptum *ſi neutri*, cum noua prouiſione in Legatione obtinuiſſet ante dictam tertiam præſentationem.

Quibus ſic ſuppoſitis, dubitatum fuit vtrùm gratia facta in Legatione in fauorem primi ſubſiſteret, & valida eſſet, attento quod Data fuerat capta iam ante quatuor menſes abſque expeditione bullarum, quæ in Legatione ſolent expediri, quamuis Romæ expeditiones ſimilium beneficiorum fiant ſub ſimplici ſignatura.

Cui dubio fuit reſponſum, quod in beneficiis
1 Galliæ ſufficit quod Data extendatur intra annum, teſte Reboff. *in praxi, tit. de pœna Data*, n.4. Quamuis in Vrbe ſit regulamentum, quod Data non extendatur poſt quatuor menſes elapſos, teſte Rebuff. *in eodem loco*, & Modern. *de ſtylo dataria, cap. 30. n. 16.* ſed dicto primo prouiſo ſufficit, ſi bullæ in Legatione ſub illa prima Data fuerint expeditæ, quod in beneficiis præſertim Galliæ fieri ſolet.

Secundò dubitatum fuit, quænam ex iſtis duabus præſentationibus præualeret, vtrùm videlicet ea, quæ facta fuerat per venditorem Caſtri, an verò per emptorem? Qua in re conſiderandum cenſui primò, vtrùm iuſpatronatus vendito caſtro tranſiret ad emptorem? † Regula eſt tranſire cum vniuerſi- 2
tate bonorum, & ſic cum caſtro, quod eſt quid vniuerſale: *cap. de iure 16. de iurepatronat.* Quod ſi iuſpatronatus expreſſum fuerit in ipſa venditione, talis venditio eſt nulla, quoad iuſpatronatus: *cap. vnic. de iurepatr. in 6* Sed hoc cum diſtinctione intelligendum eſt, aut enim mentio iuſpatronatus facta fuit coniunctiuè in contractu venditionis, aut declaratiuè: coniunctiuè facta dicitur venditio, quando dictum eſt, *vendo tibi caſtrum, & iuſpatronatus illi annexum*: declaratiuè, quando dictum eſt; *Vendo tibi tale caſtrum cui annexum eſt iuſpatronatus*. Venditio, in qua facta eſt mentio iuriſpatronatus coniunctiuè, nulla eſt: quando verò declaratiuè, ſubſiſtit, nec impugnari poteſt. Hanc diſtinctionem amplectitur, atque ita reſoluit Rot. *deciſ. 399. n. 4. & 5. part. 2. recent.* poſt Ioann. Andream, & Calderin. *in dicto cap. vnico, de iurepatronatus, libro 6.* Viuian. *in praxi Iuriſpatronat. lib. 4. cap. 5. numero 14.*

Sed ſuppoſito, quod in venditione fuerit facta 3
mentio iuriſpatronatus declaratiuè, prout fieri debet; præſentatio tamen per emptorem facta non ſubſiſtebat, quia facta fuerat ſine interuentione, conſenſu, & præſentia venditoris, contra reſeruationem expreſſam in dicto contractu venditionis requiſitam, & reſeruatam: quia quando ex ſtatuto, vel conuentione requiritur præſentia alicuius in certo actu, illa debet eſſe perſonalis: Tiraquell. *ad §. 6. connub. n. 31.* vbi id fusè declarat.

Et propterea benè dictus primus prouiſus, ela- 4
pſis quatuor menſibus obtinuit ſibi de dicto beneficio in Legatione prouideri, iuxta notata per Cardinalem Zabar. *in clement. plures, §. fin. num. 2. verſic. Tertio caſu*, vbi dicit, quod ſi patroni contendant de iure, vel quaſi poſſeſſione iuriſpatronatus, ſi intra quatuor menſes quoad patronos laicos, contentio illa non fuerit finita, Epiſcopus ordinabit Eccleſiã ſine præiudicio euincentis; dicens hunc eſſe caſum, in quo tempus currit impedito.

Nullam tamen fieri debet fundamentum aduer- 5
ſus prædictam iuriſpatronatus tranſlationem, ſub eo prætextu quod in ea Epiſcopi authoritas non interuenerit, prout regulariter requiritur: quia quando iuſpatronatus transfertur in aliquem cum vniuerſitate bonorum, veluti cum Caſtro, cui tale ius annexum eſt, non requiritur authoritas Epiſcopi: *cap. ex literis 7. de iurepatronat. & ibi* Barboſ. *n. 2.* Mantic. *deciſ. 140. n. 2.*

Tertiò dubitatum fuit vtrùm tertia præſentatio facta per emptorem Caſtri, (quæ quoad iſtum Caſtri emptorem eſt ſecunda) eſſet valida, attẽto quod primus prouiſus declarauerat ſe dimittere beneficium, de quo agebatur: fuerunt enim, vt diximus, factæ tres præſentationes; vna, per Caſtri venditorem; aliæ, nempe ſecunda & tertia, per dictum Caſtri emptorem.

Super quo dubio fuit concluſum, nec ex iure 6
communi, nec ex ſtylo Galliæ, ſecundam hanc emptoris præſentationem, & inſtitutionem ſubſequutam ſuſtineri poſſe. De iure quidem communi, quia Epiſcopus non poteſt inſtituere præſentatum ſecundo

Digitized by Google

cundo loco per patronom, quando lis iotroducta
fuit ioter vtrumqne præſentatum, provt hic fa-
ctum fuerat: *cap.2. vt lite pend. in 6.* & per *deciſ.*
7 Creſcentij 10. *de iurepatron.* † Quia licèt ſola lis
introducta inter patronos non reddat beneficium
litigioſum, tameo aliud eſt, quando eſt etiam in-
troducta inter præſentatos, provt hoc caſu: Rot.
deciſ.599. num.18. partis 4. recent. tom.3. Roch. de
Curt. *in tract. de iurepatronat. in verbo, honorificum,
quæſt.23. nam.33.* Lambertin. *de iurepatronac. lib.2.
part.1. quæſt.6. art.23. fol. mihi* 55. & per conſequens
beoeficium iſtud litigioſum oon poterat ſubiacere
prouiſioni Ordinarij.

8 Verùm, quia in Gallia Epiſcopi ooo prohibeo-
tur conferre beoeficia, vt alibi diximus, & refert
Peleus *in Analyt. ad regul. Cancell. cap.37. verſic. in
hoc regno, fol. mihi.*131. ideo ex alio etiam capite,
collationem hanc tertio loco factam ad præſenta-
tionem ſecundam iſtius emptoris Caſtri, ſubſiſte-
re non poſſe exiſtimauit: quamuis præſentatio in-
tra quadrimeſtre facta fuiſſet. Licèt enim patrono
permiſſam eſſe variatiooem cumulatiuam veriſſi-
9 mum ſit, † tameo hoc ius variandi ceſſabat hoc
caſu, quia res non erat integra, cùm vltra patroni
præſeotationem, fuiſſet ſubſecuta inſtitutio Epiſ-
copi; qoo caſu non eſt licita patrono laico varia-
tio: *cap. cum autem, 24. de iurepatronat*, & *ibi* Gloſſ.
poſt figurationem caſus, ibi: *antequam præſentatus
fuerit admiſſus*, Barboſ. *de Epiſcop. allegat.72. num.*
151. Ricc. *in praxi rer. for. Eccleſ. deciſ.173. in prin-
cip.* Garç. *de benefic. part.5. cap.9. num.215.* Viuian.
in praxi iuriſpatronat. lib.10. c.1. num.1. Lambertin.
*lib.2. part.2. q.7. art.3. nam.2. verſic. alia ratione,
fol.*177. aliàs 829.

10 Addatur, quod dum variationi locus eſt, patro-
ous illam facere non poteſt priuatiuè, ſed tantùm
cumulatiuè: vt dicunt omnes DD. *ſuprà* citati, &
nos aliàs oſtendimus.

Iſta autem ſecunda emptoris præſentatio, in
cuius ſequelam tertius prouiſus comparet, non erat
cumulatiua, ſed priuatiua, cum expreſſa reuocatione
primæ nominatioois per eum factæ: & per conſe-
quens nulla, & contra formam iuris: Lambertin.
lib.2. part.2. quæſt.7. artic.21. & 22. Vnde ſtante
nullitate præſentatioois, inſtitutio ſubſequuta cor-
ruebat, & primus prouiſus, ſaltem vigore gratiæ *ſi
neutri*, oouæque prouiſionis obtentæ in Legatione,
præferendus.

CAPVT CLXXIII.

Epiſcopo Sacra facienti nemo aſſiſtentiam facere poteſt, qui non ſit in Ordine Sacerdotali conſtitutus. Qui verò in ea ætate non eſt, vt ad Sacerdotium promoueri queat, ſi ex diſpenſatione Apoſtolica primam Dignitatem obtineat, quamuis aſſiſtentiam facere non poſſit, non tamen cogendus eſt ad functiones Diaconales, vel Subdiaconales, dum Epiſcopus celebrat, nec inferioris officium cogendus eſt ſuperior vnquam exercere. Capitulum non poſſe quidquam ſtatuere ad ſuam vtilitatem, minúſque in præiudicium Præpoſiti, tam circa præcedentiam, quàm circa Eccleſiæ emolumenta.

SVMMARIVM.

1. *Præpoſitus ex diſpenſatione Apoſtolica Dignitatem illam obtinet, & ea ratione ſi non poteſt exercere functiones ſacerdotales, non poteſt cogi ad exercitium functionum Diaconalium.*
2. *Prima Dignitas nunquam cogi debet ad munus Diaconi dum Epiſcopus celebrat, ſed iſtud onus pertinet ad duos Canonicos: Et quomodò id fieri debeat iuxta Cæremoniale Romanum oſtenditur.*
3. *Affertur declaratio ſacræ Congregationis Rituum, quod Dignitates non debent ſupplere vices inferiorum, ſed potiùs inferiores vices Superiorum.*
4. *Prima Dignitas quando ex iuſto impedimento non poteſt facere aſſiſtentiam Epiſcopo, poteſt eſſe præſens in choro, & lucrari quotidianas diſtributiones.*
5. *Abſurdum eſt, Superiorem cogi exercere officium inferioris.*
6. *In materia præcedentiæ, ſeu honoris, conſuetudo maximè attendenda eſt.*
7. *In materia honorifica, conſuetudo attenditur, quamuis non ſit præſcripta.*
8. *Qui eſt in quaſi poſſeſſione præcedendi, poteſt intentare remedia poſſeſſoria, probando quod erat in poſſeſſione tempore litis motæ.*
9. *Statuere, eſt actus iuriſdictionis.*
10. *Ad validitatem ſtatuti facti per Capitulum requiritur confirmatio Epiſcopi.*
11. *Concluſio Capituli facta ad propriam vtilitatem, & in præiudicium tertij, non valet.*
12. *Decreta Capituli facta in præiudicium certæ perſonæ, ſuſtineri non poſſunt.*
13. *Aduerſus concluſiones capitulares datur remedium appellationis intra decem dies; & in eius defectum, remedium querelæ intra annum.*
14. *Pro conſueta præcedentia competunt remedia poſſeſſoria.*
15. *Quaſi poſſeſſio præcedentiæ vniuerſalis tribuit remedia poſſeſſoria, pro aliis actibus præcedentiæ particularibus.*
16. *Diſtributionum quotidianarum portio conſueta facit, vt ſi nihil aliud probetur in contrarium eadem proportio ſeruetur in aliis Eccleſiæ emolumentis, veluti mortuariis, & anniuerſariis quæ eodem iure reguntur.*
17. *Capitulum non poteſt nouam conſuetudinem in Eccleſia introducere, maximè ſine conſenſu Epiſcopi.*
18. *Non licet Præpoſitis, aut Canonicis, Miſſam celebrare volentibus, induere ornamenta ſacerdotalia in Altari, ſed tantùm in Sacriſtia.*
19. *Conſuetudo Capituli non ſubſiſtit aduerſus tranſactiones authoritate Apoſtolica confirmatas.*

DVo Præpoſiti, vnus Metropolitanæ, alter Cathedralis Eccleſiæ, cum ſuis Capitulis contendentes, diuerſas ſeparatim difficultates propoſuere; quarum reſolutio ſæpiùs in praxi euenire, & vtilis eſſe poteſt. Et quidem quoad Præpoſitum Metropolitanæ, ſupponebatur quod illius Eccleſiæ ſtatutis cautum eſt, Præpoſitos, & Archipreſbyteros teneri aſſiſtentiam facere Archiepiſcopo celebranti intra illam Eccleſiam: Archidiaconum verò, & Sacriſtam, fungi munere Diaconi, & Subdiaconi. Cùm autem Præpoſitus non habens ætatem de iure requiſitam, dignitatem illam poſſideat ex diſpenſatione Apoſtolica, conſtitutus tamen ſit

ſit in Diaconatu ; dubitatum fuit,vtrum qui ea de-
fectu ætatis , & Ordinis Sacerdotalis aſſiſtentiam
Archiepiſcopo facere non poteſt , ſaltem Diaconi,
vel Subdiaconi officium, illo celebrante , exercere
teneatur.

Super hoc dubio,hoc in primis pro fundamento
conſtituendum eſt,illum qui in ordine Sacerdotali
conſtitutus non eſt , Epiſcopo celebranti aſſiſten-
tiam facere non poſſe. Quod clarè probatur ea Cæ-
remoniali Epiſcoporum *lib.1 cap.7. in principio*, his
verbis:*Inter omnes Epiſcopi miniſtros,qui ei in diuinis
aſſiſtunt , & ſeruiunt ; primus & dignior eſt Presbyter
aſſiſtens , qui idcirco debet eſſe dignior ex Presbyteris,*
& paulo poſt ſubiiciuntur verba ſequentia : *ſit
dignior omnino ex omnibus,& in Sacerdotio conſtitutus,
atque in Sacerdotalibus officiis expertus.*

1 Hoc ſuppoſito , Dico Præpoſitum ea diſpenſa-
tione Apoſtolica, ætatis defectum habentem, & in
ordine Sacerdotali minimè conſtitutum , quamuis
aſſiſtentiam facere nequeat, non propterea cogen-
dum eſſe ad functiones Diaconales, aut Subdiaco-
nales tempore officij Archiepiſcopalis. Quod pro-
batur *Primò*,ex dicto Cæremoniali:*Secundo*, ea ſta-
tutis dictæ Eccleſiæ : *Tertiò*, ex conſuetudine illius
Eccleſiæ : *Quartò*,ex ratione naturali.

2 Quod attinet ad Cæremoniale,conſtat ex *octauo*
illius *capitulo* , quod nunquam habuit intentio-
nem obligandi primam Dignitatem ad aſſiſtendum
Epiſcopo in habitu Diaconali , tam *ex rubrica dicti
capitis* , quæ loquitur de aſſiſtentia duorum Cano-
nicorum in habitu Diaconali , quàm *ex corpore
eiuſdem capitis* 8. in quo dicitur , quod duo Cano-
nici aſſiſtere debeant ; videlicet duo Canonici ex
ordine Diaconali : quod ſi fortè Ordines diſtincti
non eſſent , onus illud incumbet duobus primis
Canonicis, vel Dignitatibus ſedentibus poſt pri-
mam Dignitatem,vel primum Canonicum.Ex qui-
bus verbis euidenter apparet primam Dignitatem
eximi ab hoc Diaconi munere exercendo.

3 Atque ita declaratum fuit per ſacram Rituum
Congregationem *die 3 Iunij* 1617. referente Barb.
de iure Eccl.vniuerſ.lib.1.c. 21. *n.* 93. nempe Digni-
tates non ſupplere vices Canonicorum,& aliorum
inferiorum ; ſed bene inferiores pro Dignitatibus.
4 † Immò ſtante huiuſmodi notorio , & non fraudu-
lento impedimento, poteſt Præpoſitus , qui prima
Dignitas eſt , tunc adeſſe in choro , & lucrari ſuas
diſtributiones,vt deciſum teſtatur Barboſ.*dicto lib.*1.
*cap.*21.*num.*104.

5 Ex ſtatutis verò prædictæ Eccleſiæ conſtat eui-
denter,officium Diaconi,& Subdiaconi ſpectare in
Miſſis Pontificalibus ad Archidiaconum & Sacri-
ſtam , non autem per conſequens ad Præpoſitum,
vt euitetur abſurdum , quod naſceretur , ſi Superior
cogeretur exercere officium inferioris:*l.conſultu* a 3.
§.abſurdum , *C. de teſtament.* Abſurdum enim eſt ſi
promiſcuis actibus rerum turbentur officia , *dicto
§. abſurdum.*

6 Conſuetudo Eccleſiæ , quæ in ſimilibus contro-
uerſiis attendenda eſt , *l. fin. ff. de offic. præfect. vrb.*
Bald. *in l. obſeruare, §. antequam , ff. de offic. proconſ.*
Peregrin. *conſ.3.num.15.vol.4.* eidem Domino Præ-
poſito ſuffragatur:quia ſæpiùs ab eo tempore, quo
ipſe Præpoſituram adeptus eſt , durantibus Miſſis
Pontificalibus , nec Aſſiſtentis , nec Diaconi , vel
Subdiaconi munus exercuit : Seraphin. *deciſ.* 402.
*num.*1. *& deciſ* 716. *num.* 18. vbi tractat de conſue-
tudine obſeruanda in materia præcedentiæ : Bald.
in cap.cum olim , num. 1 *.de conſuet.* † Et non eſt opus
7 hanc conſuetudinem fuiſſe præſcriptam , cum duo
actus poſſeſſorij ſufficiant : Rip. *in cap. cum Eccle-
ſia,num.*53.*de cauſa poſſeſſ.& proprietat.*

Ratio naturalis concurrit pro Domino Præpo-
ſito ; cùm indecorum ſit turbari ordinem præce-
dentiæ, & inferiorem præcedere eum, qui ſibi Su-
perior eſt : ideò rectè Dominus Præpoſitus poteſt
intentare remedia poſſeſſoria , vt manuteneatur in
ſua quaſi poſſeſſione præcedendi : *§ hodie,Inſtit. de
interdict.* † cùm illi ſufficiat probare , quod erat in 8
hac quaſi poſſeſſione tempore litis motæ : Bartol.
in l.1.§ hoc interdicto, num. 1. *& §. final. num.* 18. *ff.
vti poſſidetis* , Coccin. *deciſ.* 452. *num.* 1. Poſtius *de
manutent. deciſ.*73.*&* 101.*& obſeruat.*10.*n.*31.

Quod autem attinet ad Præpoſitum Eccleſiæ
Cathedralis , quæſtio vertebatur ſuper quibuſdam
concluſionibus capitularibus , quæ ſine dubio fieri
non poterant in præiudicium diuerſarum præemi-
nentiarum illi competentium ; quia Capitulum
non poterat has concluſiones facere, quia non ha-
bet iuriſdictionem in Præpoſitum ; † cùm tamen 9
ſtatuere, ſit actus iuriſdictionis : Bart.*in l.omnes po-
puli , num.* 3. *verſ. aut non interueniit , ff.de iuſtit. &
iure* , quem *ibi* omnes Doctores ſequuntur : Surd.
*conſ.*48. *n.* 10. *& conſil.* 210. *num* 6. † Ideo require- 10
batur ad eius validitatem authoritas , ſeu confir-
matio Epiſcopi : *cap.cum omnes, & ibi* Abb. *num.* 6.
& alij , *de conſtitution.* † Multò magis inualida de- 11
clarari debet concluſio Capituli , cùm facta fue-
rit ad propriam concludentium vtilitatem , & in
præiudicium tertij : Dec. *in cap. cum acceſſiſſent,
num.*24.& *ibi* Felin.*num.*22.*de conſtitut.* Abb.*in cap.
in Geneſi,num.* 2. *de election.* † Et huiuſmodi decreta 12
facta in odium certæ perſonæ,vocantur ambitioſa:
leg. ambitioſa,& ibi Bart.*ff. de decretis ab ord.faciend.*
Abb. *in d.c.cum omnes,n.*6.

Propterea aduerſus huiuſmodi decreta Capitu- 13
li , poteſt Præpoſitus ad Superiorem recurrere per
viam querelæ, quæ durat per annum:Rot. *dec.* 289.
*num.*54. inuocto *num.* 57. *part.* 6. *recent.* per text. *in
l.qui gruuntos, C.de cenſibus, lib.* 11. *cap.concertationi,*
& *ibi* DD. *de appellat. in* 6. vbi dicitur , quod in
actibus iſtis extraiudicialibus appellatio debet in-
terponi intra decem dies à tempore notitiæ : quod
ſi non fuerit appellatum , vtendum eſt aliis iuris
remediis , quæ competunt ; non obſtante lapſu de-
cem dierum.

Vltra nullitatem,aderat iniuſtitia concluſionum,
quibus Dominus Præpoſitus priuaretur iuribus
conſuetæ præeminentiæ in nonnullis actibus ex-
traiudicialibus:† pro quibus illi competunt reme- 14
dia poſſeſſoria,prout competere iudicatum fuit per
Rotam ſuper delatione florum conſueta, apud Bu-
rat. *dec.* 604. † & ſola poſſeſſio vniuerſalis præce- 15
dentiæ ſuffragatur Præpoſito in actibus particula-
ribus : Surd.*conſ.*323.*n.*44.Rot.*dec.*17.*n.*2.*p.*2. *diuer-
ſor.* Seraph.*deciſ.*1295.*n.*6.Burat. *dicta dec.*604.*n.*12.
Poſt. *de manutent.obſeruat.*10.*n.* 78.

Similiter non obſtantibus prædictis concluſio- 16
nibus,Præpoſitus manutenendus erat in quaſi poſ-
ſeſſione exigendi certam portionem,maiorem por-
tione Canonicorum , in omnibus emolumentis,
tam diſtributionum , quàm candelarum & emolu-
mentorum ex funeralibus;quia talis erat antiquiſſi-
ma Eccleſiæ conſuetudo , cui Canonici per ſuas
concluſiones capitulares derogare non poterant:
iuxta conſtitutionem Bonifacij VIII.*de cleric. non
reſident.in* 6.maximè cùm de iure portiones emolu-
mentorum prouenientium ex mortuariis , & anni-
uerſariis , eodem iure regantur, quo diſtributiones
quotidianæ : DD. *in dicto c. vnico* , Gloſſ. pragmat.

ſanction. *in rubric. quo tempore quis debeat eſſe in choro,§. iubet etiam,in verbo, diſtributiones.*

17 Non potuit igitur Capitulum nouam introducere conſuetudinem in Eccleſia, maximè ſine conſenſu Epiſcopi *cap. nouit*, 12. *diſtinct. cap. cum conſuetudinis, de conſuetud.* Franc. *in dicto cap. vnico*, §. *ſtatuimus, num.*21.*de cleric. non reſidon: lib.*6. Geminian. *ibid.num.*4.

18 Quod autem obiiciebatur Domino Præpoſito, non licere ipſi pro Miſſis celebrandis, induere in ipſo Altari veſtimenta Sacerdotalia, iuxta declarationem ſacræ Congregationis Rituum, confirmatam per felic. recordat. Vrbanum VIII. cuius fit mentio in Miſſali Romano,& notat Barboſ. *in dec. Apoſtolic. cap.* 253.*n.*2.ſanè huic decreto obtemperare debet Præpoſitus, niſi contrariam in Gallia conſuetudinem vigere doceat, & conſtitutiones prædictas non eſſe vſu receptas, vt alibi de conſtitutionibus vſu non receptis oſtendimus.

19 In præiudicium verò aliorum iurium Domino Præpoſito competentium, vigore tranſactionum antiquiſſimarum, Apoſtolica authoritate confirmatarum cum clauſula decreti irritantis, nulla potuit fieri concluſio, aut introduci conſuetudo: DD. *in cap. cum de beneficio, de prabend. in* 6. nominatim Geminian. Anchar. Franc. & alij quos citat & ſequitur Rot. apud Veral. *deciſ.* 204.*part.*3. cum pluribus citatis per Barboſ. *in tract. de clauſul. cap.* 40. *num.* 34. & 35. Monet. *de comm. vltimar. volunt.cap.*7.*n.*243.& 244.

CAPVT CLXXIV.

De Irregularitate incurſa ante impetrationem beneficij: Et vtrùm indigeat diſpenſatione, quando irregularis vult promoueri. Aſſiſtens bello iuſto vtrum incurrat irregularitatem: Et vtrum illi ſuffragetur poſſeſſio decennalis. Quomodo ſit verum quòd dicitur, eum, qui militiæ ſæculari ſe adſcribi fecit, eo ipſo priuandum eſſe ſuis beneficiis: Et vtrùm idem ius ſtatuendum ſit, quando agitur de penſione alicui reſeruata. Pœnæ priuationis vtrum ſit locus ob non delationem habitus clericalis.

SVMMARIVM.

1. *Qui exiſtens in ſtatu laicali incidit in irregularitatem, ſi velit beneficium obtinere tenetur habere diſpenſationem ſuper tali irregularitate.*
2. *Qui homicidium commiſit, non ſolum non debet promoueri, ſed etiam in perpetuum debet deponi.*
3. *Clauſula generales abſolutionum à cenſuris non comprehendunt irregularitatem.*
4. *Aſſiſtens bello, ſiue iuſto, ſiue iniuſto, efficitur irregularis, ſi aliqui hinc inde interfecti fuerint: quod tamen inferius declaratur.*
5. *Clericus in minoribus ordinibus conſtitutus non fit irregularis aſſiſtens bello iuſto, quamuis propria manu pugnet, dummodo neminem occiderit, aut membro mutilauerit.*
6. *Clericus in minoribus ordinibus conſtitutus, ſi neminem occidat, non priuatur beneficio; ſed tamen ſi habeat beneficium, peccat mortaliter.*
7. *Qui beneficium poſſidit per ſpatium decem annorum, præſumitur diſpenſatus ab irregularitate, & illius beneficium impetrari non poteſt.*
8. *Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus, ſi neminem occiderit, aut mutilauerit in bello, non efficitur irregularis.*
9. *Clericus aſſiſtens bello iuſto, non fit irregularis ſi non deformet, aut occidat; ſecus eſt ſi bellum eſſet iniuſtum.*
10. *Ampliatur vt procedat, quamuis plures in conflictu mortui fuerint, ſi ipſe non occiderit, nec mutilauerit.*
11. *Qui dicit clericum occidiſſe, vel mutilaſſe in bello, debet hoc probare.*
12. *Clericus accedens ad bellum, vel permittens ſe adſcribi in militia ſæculari, ipſo iure priuatus eſt beneficiis.*
13. *Sola deſcriptio in militia ſæculari, non priuat beneficiis, niſi quis actu militiam exerceat.*
14. *Militia ſolo iure poſitiuo interdicta eſt Clericis.*
15. *Si Clericus actu militiam non exercuerit, non amittit ſua beneficia.*
16. *Qui profecturus eſt ad bellum, ſi beneficia reſignauerit concurrentibus aliis coniecturis, facilius præſumitur committere confidentiam.*
17. *Penſio aſſignata alicui in ſtipendium non amittitur propter aſſiſtentiam in bello.*
18. *Incapacitas ad beneficia non infert per neceſſe incapacitatem ad penſiones.*
19. *Laicus exercens militiam, ſi fuerit monitus vt deſiſteret, amittit penſiones.*
20. *Vtrum ex dimiſſione habitus clericalis amittatur beneficium.*

SAcerdos quidam beneficium curatum per plures annos pacificè poſſederat, ſed tamen antequam ſacros Ordines ſuſciperet, Tonſuratus tamen interfuerat iuſtiſſimo bello per Regem Chriſtianiſſimum contra rebelles inſtituto; dubitans ne ſub irregularitatis prætextu deuolutarius quiſpiam beneficium illud tanquam vacans, non obſtante ſua pluſquam triennali, imo pluſquam decennali poſſeſſione, impetrare contenderet: Quæſiuit vtrum ex illo capite impetrationi locus eſſet, ſub eo prætextu quod ipſe incurriſſet irregularitatem, & de beneficio per eum poſſeſſo nulla obtenta diſpenſatione prouiſus fuiſſet: † cùm de iure etiam ſi quia 1
in ſtatu laicali incurrerit irregularitatem, teneatur obtinere diſpenſationem ſuper tali irregularitate antea contracta, antequam beneficium aſſequatur: *cap. ſicut* 6. §. *fin.* iuncta Gloſſ. *in verb. conſilium, de homicid.* † vbi dicitur quod ſi quis commiſerit ho- 2
micidium, non ſolum non debet promoueri, ſed in perpetuum debet deponi. Card. *in Clem.* 1. *eod. tit.*
† Nec ſufficit quod impetrans beneficium habeat 3
in ſuis prouiſionibus clauſulam cum abſolutione: Quia irregularis non poteſt gaudere hac clauſula, cùm irregularitas non ſit cenſura: *cap. quærenti, de verbor. ſignificat.* & ideo per abſolutionem à cenſuris non cenſetur diſpenſatum cum irregulari: Nauarr. *in manuali cap.* 14. §. 1. *num.* 26. Rot. *deciſ.*44. *num* 4. & 5. *p.* 2. *recent.* † atqui aſſiſtens bello, ſiue 4
iuſto, ſiue iniuſto, irregularitatem incurrit, ſi aliqui hinc inde interfecti fuerint, teſte Nicolao Plouio *in tract. de irregul. num.* 20. *Regul.* 33.

Sed

5 Sed tamen verius eſt, dictum Sacerdotem tunc
io ſacris Ordinibus oondum cooſtiiutum oollam
incurtiſſe irregularitatis ootam. In primis ſiqui-
dem aduertendum eſt, Clericum io minotibus Or-
dinibus conſtitutum, & nondum Sacris initiatum,
poſſe abſque peccaio in bello iuſto propria pugna-
re manu, ſicut & laicus, nec eſſe irregularem,
quamuis propria pugoet manu; dummodo nemi-
nem occideris, aut membro mutilauerit: vt expli-
cat Couar. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. p.2. §.3.
n.2.* Dian. *reſolut. moral. part.6. tract.4. reſolut.34.*

6 † vbi poſt Molinam dicit verendum eſſe, ne Cle-
rici in minoribus cooſtituti peccent mortaliter aſ-
ſiſtentes bello, ſi actu habeant tunc beoeficium
Eccleſiaſticum, quia reddunt ſe ad officiom, ad
quod obligantur, inidoneos: ſi verò beoeficium
non habeant, nec miniſterio Eccleſiaſtico deputati
ſint, non peccare; quia habentur quaſi laici: ſi verò
accidat, beoeficiarium ptopsia manu aliquem oc-
cidere, vel mutilare, beneficium reſignare debere,
vel diſpenſationem ſuper irregularitate impetrare:
Bonacin. *de irregularitat. diſput.7. quæſt.4. punct.4.
num.10.*

7 Cùm igitur in caſu propoſito, poſſeſſor dicti
beneficij nullam incurrerit irregularitatem, noo
indigebat diſpenſatione, & ideo omni ea parte tu-
tus erat in ſuo beneficio; præſertim atteota illius
poſſeſſione pacifica pluſquam decennali, quæ fa-
cit vt præſumatur diſpenſatio, aut alius quilibet
legitimus titulus; etiamſi eſſet tantum triennalis:
Rot. apud Mantic. *deciſ.50. numero 10.* Non enim
præſumendum eſt, quod Epiſcopus tanto tempo-
re irregularitatem toleraſſet: Lotter. *de re benefic.
lib.3. quæſt.31. numero 33.* ideo ob longam poſſeſ-
ſionem moleſtari non poteſt in ſuo beneficio, nec
impetratio beneficij tanto tempore poſſeſſi ſuſti-
netur: Rebuff. *in praxi, in 3. parte ſignaturæ, in
verbo, ac regula de annali,* & Ricc. *in praxi rer.
for. Eccleſ. deciſ.397.* vbi loquitur de poſſeſſore
decennali.

8 Et ad maiorem prædictorum corroborationem
notandum eſt, quod etiamſi quis in ſacris Ordini-
bus fuerit conſtitutus, cui oon licet propria pugna-
re manu, quamuis bello iuſto interfuerit, & in
eo pugnauerit, non efficitur irregularis, ſi nemi-
nem occiderit, aut membro mutilauerit; quamuis
in illo conflictu plures occiſi fuerint, aut membris
mutilati: Couarruu. *in dicta Clement. ſi furioſus, de
homicid. part 2 § 3. numero 2* S. Antonin. Archi-
epiſcop. Florent. *in tractat. de irregularitat. capit.2.
numero 37.* Addent. ad Bernard. Diaz *in practic.
criminal. canonic. capite* 101. Graſſ. *de effectib. cle-
ricat. effect.28.* vbi tamen contra DD. ſuperiùs al-
legatos, probat quod Clericis interdictum eſt pro-
pria mano, & per ſe ipſos pugnare, quamuis eſ-
ſent in minoribus Ordinibus conſtituti, quia ſuos
verè Clerici, adeo vt nec etiam poſſint eſſe Du-
ces belli; quamuis tali caſu propria manu non
pugnent: ex doctrina Abbat. *in capite ſententiam,
numero 16. ne cleric. vel monach. ſecular. negot. ſe
immiſc.* Dicit tamen *numero 15.* † Quod Cleri-
cus aſſiſtens bello iuſto, non ſit irregularis, etiam
percutiendo; ſi per ſe non deformet, aut occi-
dat; ſecùs tamen dicit eſſe, ſi bellum eſſet ioiu-
ſtum.

9 Quod probatur per textum *in capite petitio, pe-
nultim. de homicid.* vbi ſummos Pontifex Hono-
rius III. cuidam Pelagio Presbytero, qui ad bel-
lum contra infideles acceſſerat, io quo plurimi
hinc iode occiſi fuerant, reſpondet, eum ab Alta-
ris miniſterio abſtinere debere, ſi ipſum de ioterfe-
ctione in illo cooflictu conſcientia remordeat: vn-
de colligunt DD. omnes communiter veluti Abb.
Felin. Henric. & alij, quod ſi Clericus neminem
occiderit, aut mutilauerit, † nullam incurrit irre- 10
gularitatem, etiamſi in conflictu plures mortui fue-
rint: prout vltra iam citatos concludit Diana *reſo-
lut. moral. parte 6. tractat.4. reſolut.38. verſicul. non
nego.* Campanil. *in diuerſor. iur. canonic. rubric.11.
cap.24. numero 10.* Bonacin. *de irregularitat. dicta
diſputat.7. quæſtion.4. punct.4. numero 10.* Rot. *de-
ciſ.3. numero 5. part.2. recent.* † vbi quod Clericus 11
exercens militiam in bellu iuſto, etiam adhortan-
do ad victoriam generaliter, & percutiendo, non
efficitur irregularis; niſi ipſe occidat, vel deformet;
& ideò licèt probetur, aliquem in tali bello ioter-
uenisse, oou tamen ideo dici poteſt eum incurriſſe
irregularitatem, quæ tantùm incurritur in caſibus
à iure expreſsis: *cap. ſi quis, de ſentent. excommunic.
in 6.*

Non leuis tamen eſset dubitatio, ſi dictus bene- 12
ficiarius eo tempore, quo ad bellum acceſſit, poſ-
ſediſset dictum beneficium; quia eo ipſo, quod
quis militiæ ſæculari ſe adſcribi fecit, non ſolum
cenſetur renunciaſse priuilegio clericali, quoad
forum; vt teſtatur Cæſar. de Graſſ. *de effectib. cleri-
cat. effect.1. num.865. verſic. aliqui verò,* quia facit
actum ſtatui clericali contrarium; ſed etiam priua-
tur ipſo iure beneficiis per eum obtentis: ſecun-
dum ſententiam Gonzal. *ad regul.8. gloſſ.15. nume-
ro 54 & gloſſ.14. numero 63.* vbi quod ſi quis effi-
ciatur miles ſæcularis, videtur renunciare benefi-
cio, & illud vacat ipſo iure: Pariſ. *de reſignat. lib.1.
quæſtion.1. numero 22.* Clar. *in pract. criminal. §.
final. quæſt 73. numero 6. verſic. item clericus,* Rebuff.
in tractat. nominat. quæſt. vltim. numero 18. qui ta-
men id limitat *in verſic. idem tacitè,* ſi talis miles
factus arma militaria exerceat: quaſi velit dicere,
† quod ſi non exerceat militiam, non priuetur 13
beneficiis, nec illis tacitè renunciare cenſeatur.
Quæ limitatio confirmatur ex eo, † quod mili- 14
tia Clericis ſolo iure poſitiuo & Eccleſiaſtico in-
terdicta eſt: vt conſtat *ex capite clericum, capite
de his clericis, capite eos qui, 20. quæſtion.3.* & aliis
iuribus allegatis per Dianam. *eem 6. tractatu 4.
reſolutione 35. verſicul. dicendum eſt.* Et ideò quam-
uis Gloſſa *in capite final. de cleric. non reſidentibus,
in verbo, redierint,* dicat, quod ex eo quod quis
factus eſt miles, cenſetur habere Eccleſiam pro
derelicto, & quod Epiſcopus ſtatim eius benefi-
cium conferre poteſt; † tamen hoc debet in- 15
telligi cum effectu, nempe quando exercet in
effectu militiam; ita vt ſola deſcriptio non ſuf-
ficiat ad priuandum ipſo iure: ex notatis per
Chaſſaneum *In conſuetudin. Burgund. titulo* des
Iuſticea, *Rubric. 1. §. 5. in verbo,* s'il n'a
grace, *numero 52. & 54.* Vnde non immeri-
tò Lotter. *de re benefic. libro 3. quæſtion, 26. nu-
mero 90.* dicit illam pœnam amiſsionis benefi-
cij ipſo iure, non ita facile admittendam eſ-
ſe, niſi ad ſæua etiam per Clericum deuentum
eſset: cum quo temperamento exiſtimo ſenten-
tiam Gonzales *in præcitatis locis* intelligendam
eſse.

Negari tamen non poteſt, quia vna ex cauſis 16
committendi confidentiam illa ſit, nempe cum
aliquis exiſtens in minoribus ordinibus habet be-
neficium, & vult ad bellum proficiſci, ne amittat
illud poteſt confidere de amico circa fructus, vel
titulum ipſius beneficij; quo caſu eſſet commiſsa

confidentia : vt notat Pariſ. *in tractat. de confident. quæſt 9. num. 24. & 25.*

17 Non eadem eſt ratiu penſionis beneficialis, qoæ non eodem modo amittitur propter aſſumptam militiam ſæcolarem, neque propter irregularitatem præſertim ſi agatur de penſione reſeruata alicui in ſtipendiom : quia reſeruata cenſetur pru ſeruitio temporali vti laico, veluti pru patrocinio, pru polſandis campanis, pru aperiendo fures Eccleſiæ, vel aliàs pru remuneratione laborom ; iſta enim eſt omnino profana, quæ laicu competere
18 poteſt : Garç. *de benefic. part. 1. cap. 5. num.* 8. † & ideo ſacra Congregatio declarauit incapacitatem ad beneficia, non extendi ad penſiuoes : Garc. *dicto cap. 5. num.* 136. *&* 137. qui ſubdit, *num.* 138. quud licet iſta declaratio difficultatem patiatur, tamen illi ſtandum eſt propter autburitatem ſacræ Coo-
19 gregationis. † Si tamen talis laicus moniros eſſet, vt à miltia deſiſteret, & id non faceret, tali caſu amitteret etiam penſiouem ſibi in titulum beneficij aſſignatam ; vt teſtatur Gigas *in tract. de penſionib. q.* 55. *num.* 3. 4. *&* 5.

20 Poſſet etiam boc caſo contra beneficiarium upponi, quud pruptar ſolam clericalis babitus abiactionem amittit ſuum beneficium, iuxta Bullam Siati V. editam *anno* 1589. quæ, *in Bullario*. eſt ordine 92. qua cauetur vt Clerici beoeficia, vel peoſiones ubtinentes, tunſuram & habitum clericalem ac veſtes talares deferaut & contrauenientibus pœnam amiſſionis beneficiorum impuoit, eorúmque beneficia tanquam vacantia impetrari poſſe, & penſiones extioctas eſſe declarat. Sed hæc Bulla non eſt recepta in Gallia, & extra eam difficilis eſſet ex huc capite impetratio pruptet multas exceptiones, & cauſas ratiunabiles, quia refert Lorter. *libro 3. quæſtion.* 26. *numero 96. & ſequentibus.* qoæ per beneficij poſſeſſorem probari poſſunt.

CAPVT CLXXV.

Quando teſtator fecit legatum alicui monaſterio, ſub onere, vel modo per eum præſcripto, quod onus, ſeu modus non poteſt executioni demandari ſecundùm regulas illius Ordinis, legatum non vitiatur ; ſed modus, aut onus adiectum debet adimpleri ad fauorem eiuſdem monaſterij, alio modo æquipollenti, recedendo quantominus fieri poteſt à voluntate teſtatoris.

SVMMARIVM.

1. *Quando legatum fuit relictum ſub conditione impoſſibili impoſſibilitate iuris, quam tamen teſtator poſſibilem eſſe credebat, legatum eſt validum, & conditio habetur pro non ſcripta.*
2. *Legatum libertatis, & legatum pium æquiparantur.*
3. *Conditio contraria conſtitutionibus Ordinis religioſi, habetur pro impoſſibili*
4. *Conditio impoſſibilis de iure vitiat, & non vitiatur, niſi agatur de legato relicto pia cauſa.*
5. *Quando agitur de conſtitutione, vel ſtatuta particulari, præſumitur quod teſtator talem conſtitutionem ignorauerit, ſi talis conſtitutio non ſit inſerta in corpore iuris.*
6. *Opinio teſtatoris in explicando teſtamento præualere debet, & haberi pro veritate.*
7. *Non præſumitur quod teſtator voluerit facere actum nugatorium in ſuo teſtamento.*
8. *Conditio impoſſibilis in contractibus vitiat diſpoſitionem, non autem in teſtamentis, & vltimis voluntatibus.*
9. *Quando legatum pium non poteſt adimpleri in totum, & conditio non eſt in totum impoſſibilis, debet adimpleri eo modo quo poteſt.*
10. *Legatum pium factum ad certum vſum, ſi non poſſit valere ad illum vſum, conuerti debet ad alium ſimilem.*
11. *Modus, vel conditio prohibita reiicitur, & legatum remanet validum : quod adhibita trium caſuum diſtinctione explicatur.*
12. *Legatum pium conſentiente hærede commutandum eſt ad alium ſimilem vſum.*
13. *Quando agitur de mutanda teſtatoris voluntate, quantominus fieri poteſt, debet hoc fieri cum conformitate ad voluntatem teſtatoris.*
14. *Alteratio voluntatis teſtatoris fieri debet mutata forma, ſed non mutata ſubſtantia.*
15. *Requiſitio Eccleſiæ, ſuper commutatione voluntatis teſtatoris, præualere debet conſenſui ſeu requiſitioni hæredis.*

RElictum fuit Reuerendis PP. Carmelitanis diſcalceatis legatum certæ pecuniarum ſummæ, ſub onere celebrandi quendam oumerum Miſſarom maiurum, ſeu cuouentualiom : quod tamen legatum executioni demandare nequeunt ſecundum formã à teſtature præſcriptam, cùm per cuuſtitutiunes illius Ordiuis prubibitum illis ſit unus ſimiliom Miſſarum conuentualium ex fundatione acceptare. Vnde quæſitum fuit vtrum dictum legatum pium commutari debeat in faoorem eiuſdem Conoentus, ad quem teſtatur affectiunem babebat, ad certum numerum Miſſarum priustarum ? Super quo dubio Reſpundi, dictum legatum conuertendum aſſe ad alium pium vſum, & dictam cuouerſiunem fieri debete in fauorem, & ad vtilitatem eiuſdem Conuentus, cui legatum relictum fuit, & non alterius.

Prima pars huius reſolutiunis probator ex eo, quod licèt unus celebraudi Miſſas cautatas, & conuentuales, fuiſſet legato adiectum per viam conditionis, aut mudi ; & ſic modus, vel conditio adimpleri nun poſſet tanquam continens rem impoſſibilem impoſſibilitate iuris, atteotu quod ſecundum conſtitutiunes dicti ordinis Carmelitarum diſcalceatorum, quæ facioot ius quoad Religioſos eiuſdem Ordinis ; ſimilia onera buioſmudi Miſſarum acceptari non poſſunt ; uon tamen ideo dicti Patres legati commodo priuandi erant. † Quando 5
enim conditio quæ eſt impoſſibilis impoſſibilitate iuris, ſi teſtator illam poſſibilem eſſe credebat, vitiatur conditio, firma tamen & valida remanet diſpuſitio, præſertim fauore piæ cauſæ ; vt probatur per text. *in leg. cum ita datur, Dig. de condition. & demonſtrat.* quam ad id allegat Ludouic. Roman. *in leg. impoſſibiles, num. 14. ff. de verbor. obligat.* † vbi licèt loquatur de legato liber- 2
tatis, idem tamen obtinere debet in legatis piis, quæ eudem iure vtuntur, vt explicat Iaſon *in leg. ſeruo manumiſſo, Digeſt. de condictione indebiti*

Digitized by Google

in quintu limitat. vt in ſpecie caſus noſtri determi-
3 nat Menoch. *conſ.*1014.*num.*35. vbi dicit, † conditionem, quæ obligat ad faciendum actum contrarium conſtitutionibus Ordinis religioſi, eſſe de iure impoſſibilem, & haberi pro impoſſibili, quando agitur de legato relicto Eccleſiæ, vel piæ cauſæ:
4 † & ideo conditionem variari, & legatum valere, & deberi: eiuſdémque ſententiæ eſt Tiraquell. *in tractat. de priuileg. piæ cauſæ, priuilegio* 75. dicens, quod licèt aliàs conditio impoſſibilis, quam teſtator putabat eſſe poſſibilem, non habeatur pro impoſſibili, & ideo defuncto teſtatore legatum quoque deficere, & ita non vitiari conditionem, ſed eam variare diſpoſitionem: per text. ſingularem *in dicta l. manumiſſo, ff. de condict. indebit.* hoc tamen fallere in legato relicto piæ cauſæ, quod non vitiatur propter conditionem impoſſibilem, quam teſtator putabat eſſe poſſibilem.

Quod autem teſtator in caſu iſto exiſtimauit conditionem eſſe poſſibilem, probatur ex eo quod illa impoſſibilitas non reſultat ex aliqua lege vniuerſali, ſed ex particulari quadam Ordinis illius conſtitutione, prohibente acceptationem oneris ſimilium Miſſarum, quam teſtator ignorabat, & ſcire
5 non poterat. † & dum agitur de probanda ſcientia, aut ignorantia teſtatoris, inſpiciendum eſt quod eſt veriſimile: præſertim quia in dubio præſumitur ignorantia: *l. verius, ff. de probat. cap. præſumitur, de reg. iur. in* 6. Quod ſine dubio procedit quando agitur de ignorantia ſtatuti particularis, quam quilibet ignorare præſumitur, quia habetur pro ignorantia facti: Alexand. *conſ.*165. *Dubitatur num.* 11. *verſic. quinimò, lib.*6. Tuſch. *in verbo, Ignorantia, concluſ.*10. *num.*2. Et idem dicendum eſt de qualibet alia conſtitutione extrauaganti, non inſerta in corpore iuris: quia illius præſumitur ignorantia: Geminian. *conſ.*78. *colum.*1. *verſic. nec obſtat ſi dicatur.* Tuſch. *loco citato, concluſ.*11. *numero* 5. Gabriel. *conſ.*178. *numero* 26. *& numero* 54. *&*
6 *ſeq. lib.*2. † Semper enim debemus potiùs attendere mentem, & opinionem teſtatoris, & deberi haberi pro vero illud quod teſtator verum eſſe credebat: per text. in *l. quo loco*, §.1. & *ibi* DD. maximè Caſtrenſ. *ff. de hæredib. inſtituend.* Mantic. *de*
7 *coniectur. lib.*3. *tit.*10. *num.*2. † Nec præſumendum eſt, quod teſtator voluerit facere actum fruſtratorium in re magni momenti, nempe in teſtamento; quidquid ſit in contractibus: vt bene explicat Duran. *in tractat. de conditione impoſſibili, part.*2. *cap.*1. *numero* 1. *&* 46. Cùm enim res dependeat ex animo & voluntate teſtatoris: eius intentio ex coniecturis, & facti qualitate colligitur: *capite* 1. *de præſumpt. l.*4. §. *puto, ff. de hæredib. inſtituend.* at-
8 que ita vltra præcitatos † concludit Cancer. *lib.*3. *variar. reſolution.*2. *numero* 156. vt bene comprobat dictam diſtinctionem inter contractus, & vltimas voluntates: dicens hanc eſſe communem, & veriorem opinionem; nempe quod conditio impoſſibilis, in contractibus vitiat diſpoſitionem, non autem in teſtamentis, & vltimis voluntatibus.

9 Secunda pars dictæ reſolutionis probatur ex illa regula generali, quod quotieſcumque legatum pium non poteſt adimpleri in totum, ſecundum voluntatem teſtatoris, & ſic conditio non eſt in totum impoſſibilis, debet adimpleri eo modo quo poteſt: Crauet. *conſ.*1. *numero* 5. *& ſequent. verſic.*
10 *Secundo reſpondeo.* † & quando legatum pium factum fuit ad certum vſum, ſi non poſſit valere ad illum vſum, conuerti debet ad alium ſimilem: *cap.*3. *de teſtament. l. legatum, ff. de vſufr. legat.*
† Vnde legatum, quamuis factum fuerit ad vſum 11 prohibitum, remanet nihilominus validum, ſed onus reiicitur & habetur pro non adiecto: Caldederin. *conſil.*343. aliàs 14. *de teſtament.* Nec diſplicet diſtinctio trium caſuum, quam affert Petr. de Vbald. *in tractat. de canonica Epiſcopali, cap.*7. *n.*35. Primus caſus eſt, quando ille vſus poteſt adimpleri de iure & de facto: Secundus eſt, quando poteſt adimpleri de iure, & non de facto: Tertius caſus eſt noſter, quando non poteſt adimpleri de iure: & hoc caſu, ſi talis vſus ad quem legatum factum fuit, eſt licitus & honeſtus, tunc legatum valet, & conuertendum eſt ad alium finem honeſtum & licitum: vt bene etiam explicat Monet. *de tractat. de commutat, vltimar. voluntat. capite* 4. *numero* 130. *& ſequent.* † Quod maximè proce- 12 dit ſtante conſenſu hæredum, & requiſitione facta per hæredes, qui petebant Miſſas cantatas, conuerti ad certum numerum Miſſarum priuatarum: ex notatis per Barboſ. *de Epiſcop. allegat.*83. *n.*5.6 *&* 8.

Neque audiendus erat vnus ex executoribus te- 13 ſtamenti, qui volebat dictas Miſſas, & legatum transferri in conuentum Carmelitarum mitigatorum, qui non prohibentur acceptare ſimilia legata ſecundum ſuas regulas, ſeu conſtitutiones. Quia quantum fieri poteſt, voluntas teſtatoris obſeruanda eſt, nec ab eius intentione recedendum: Monet. *de commut. vltimar. voluntat. cap.*4. *numero* 175. *& ſequentib.* Mantic. *de coniectur. lib.*3. *titul.*3. *numero* 6. † ita tamen vt mutata forma remaneat 14 ſubſtantia: Menochius *conſ.* 199. *numero* 10. *&* 11.

Ergo poſito quod onus celebrandi prædictas Miſſas cantatas, nō haberetur pro non ſcripto; quod tamen ita haberi ſuperiùs demonſtratum fuit; locus nihilominus eſſet conuerſioni dicti oneris in aliud onus ſimile, in fauorem eiuſdem Conuentus, vt quantum fieri poteſt, non recederetur à voluntate & affectione teſtatoris: & licèt quodammodo recederetur à forma, non tamen recederetur mente: Mantic. *loc. citat. n.*8. Conſentiebat quidem hæres huic commutationi; ſed quamuis ipſe conſenſum non præſtitiſſet, poterat tamen ad iſtam commutationem procedi, requirente Eccleſia, cui relictum fuit: † Quia conſenſus, ſeu requiſitio Eccleſiæ præuale- 15 re debet conſenſui hæredis: Barboſ. *de Epiſcop. dicta allegat.*83. *num.*6. *in fine, verſic. ſi hæres contradicat.*

Et his rationibus motus Illuſtriſſimus Dominus Vicelegatus, relicto apud eundem Conuentum Patrum Carmelitarum diſcalceatorum legato, Miſſas conuentuales reduxit ad certum numerum Miſſarum priuatarum, quarum fundationis capax eſt dictus Conuentus: & ita fuit executioni demandatum.

CAPVT CLXXVI.

Si Princeps Eccleſiæ, vel alteri concedat Caſtrum, vel Ciuitatem, vtrum ſimul cenſeatur conceſſiſſe iuriſdictionem: Et vtrum talis iuriſdictio ſit priuatiua. Quomodo inter ſe differant iuriſdictio actiua, & paſſiua: Et quomodo Epiſcopus retineat iuriſdictionem vniuerſalem in

tota Ciuitate, quamuis Capitulũ exerceat actus iuriſdictionales in ſolo Capituli proprio, vel conducto, & erga perſonas capitulares, ſeu in Capitulo habituatas. Quomodo concesſo Caſtro, cenſeatue facta conceſſio, iure vniuerſali, vel particulari. Conceſſio iuriſdictionis facta Epiſcopo, & eius Eccleſiæ, vtrum cenſeatur facta etiam Capitulo.

SVMMARIVM.

1. *Conceſſo per Principem Caſtro, cenſetur conceſſa iuriſdictio cum mero & mixto imperio.*
2. *Conceſſio Ciuitatis facta à Principe, cenſetur facta priuatiuè quoad omnes, quando adeſt clauſula quod nullus alius illam exercere poſſit.*
3. *Conceſſa Capitulo nominatione Baiuli, non fit præiudicium iuriſdictioni vniuerſali Epiſcopi, ſed conceſſa tantum cenſetur iuriſdictio paſſiua: &* num 8.
4. *Iuriſdictio paſſiua duntaxat cenſetur conceſſa Capitulo, non obſtante facultate nominandi Baiulum, quando confirmatio illius ſpectat ad Epiſcopum.*
5. *Qui non habet facultatem deputandi Iudicem, ſeu Poteſtatem, non habet iuriſdictionem actiuam.*
6. *Iuriſdictio inhæret perſonis, & perſonarum eſt, in territorio autem conſideratur tanquam nebula ſupra paludem.*
7. *Iuriſdictio poteſt eſſe ſeparata à territorio.*
9. *Dominium ciuitatis poteſt eſſe vnius, & iuriſdictio alterius.*
10. *Vnus poteſt habere iuriſdictionem in aliquo loco, quoad aliquam ſpeciem; alius autem quoad alias.*
11. *Quando Imperator, aut Princeps habebat iuriſdictionem tempore conceſſionis in aliqua ciuitate, vel loco; concedendo ciuitatem, cenſetur etiam conceſſiſſe iuriſdictionem.*
12. *Conceſſio, vel venditio caſtri poteſt fieri tanquam de iure vniuerſali, vel tanquam de re particulari: primo caſu cenſetur conceſſa iuriſdictio cum caſtro, non autem ſecundo.*
13. *Conceſſio Principis multo magis comprehendit iuriſdictionem, quando facta eſt cum clauſulis ampliſſimis.*
14. *Conceſſio facta Epiſcopo, & eius Eccleſia, non comprehendit Capitulum, quod nunquam iuriſdictionem exercuit.*
15. *Nomen Eccleſia eſt ambiguum, & varias habet ſignificationes, ſicut nomen Eccleſia Matris.*
16. *Reo ſufficit debilitare probationes actoris, quamuis ipſe reus ſuam intentionem plenè non iuſtificauerit.*
17. *Verba ambigua conceſſionis interpretationem recipiunt ab obſeruantia longiſſimi temporis.*
18. *Si in conceſſione adſit locutio diſcretiua inter Epiſcopum & Eccleſiam, appellatione* Eccleſiæ, *Capitulum non continetur.*
19. *Ordinarius habet iuris aſſiſtentiam pro exercenda iuriſdictione in toto territorio.*
20. *Manutentio conceditur illi, qui pro ſe habet iuris aſſiſtentiam.*
21. *Actus iuriſdictionales præſumuntur facti authoritate ordinaria.*
22. *Cauſa vniuerſalis poſſeſſionem conſeruat per actus particulares.*
23. *Actus poſſeſſorij facti per anteceſſorem in beneficio, ſuffragantur ſucceſſoribus.*
24. *Actus turbatiui non nocent Domino habenti vniuerſalem iuriſdictionem, maximè eo ignorante facti.*

CVm in quadam conttouerſia iuriſdictionis
inter Epiſcopum & Capitolum, oppoſitum
fuiſſet quod aliàs Capitulum deputauerat Baiu-
lum, qui exerceret iuriſdictionem ſupra habitan-
tibus in ſolo Capituli proprio, vel conducto:
Dixi ex eo non fieri præiudicium vniuerſali iu-
riſdictioni, quæ competebat Epiſcopo ex an-
tiquis conceſſionibus Imperatorum, quibus in-
ter cætera cauebatur, quod nullus vnquam præ-
ter Epiſcopum in dicto loco, ſeu Ciuitate domi-
nium & poſſeſſionem haberet. † Quando enim 1
Princeps concedit Caſtrum, vel Ciuitatem, cen-
ſetur etiam concedere omnimodam iuriſdictio-
nem: vt dicunt omnes DD. *in l.1. ff. de iuriſdict.*
omn. iudic. imò ex tali conceſſione cenſetur etiam
translatum merum & mixtum imperium, iuxta do-
ctrinam Purpurat. *in l. final. num.161. eod. tit.* † Quæ 2
iuriſdictio cenſetur conceſſa priuatiuè tam quoad
Capitulum, quàm quoad omnes alios, excepto ſu-
premo Principe, attenta dicta clauſula, quod nul-
los excepto Epiſcopo dominium habeat: quæ ver-
ba continent iuriſdictionem priuatiuam: Menoch.
lib.2. præſumpt.18 num.13. Trentacinq. *lib.1. tit. de*
iuriſdict. reſolut.1. numero 2. verſicul. hæc ſecunda
opinio.

Ratio autem, cur per dictam deputationem Ba- 3
iuli non fuerit factum præiudicium iuriſdictioni
vniuerſali Epiſcopi, eſt quia facultas Baiulo con-
ceſſa reſpicit iuriſdictionem, & adminiſtrationem
illius paſſiuè, id eſt quæ cohæret ſolo ipſius Ca-
pituli proprio, vel conducto limitatè; ita quod Ba-
iulus Epiſcopi poſſit iuriſdictionem vniuerſalem
exercere in omnes habitantes dicti loci, nec de ea
Baiulus Capituli ſe intromittere valeat, ita vt Ca-
pitulo non competat iuriſdictio in dominium, ſed
dependenter à iuriſdictione vniuerſali Epiſcopi, &
ſic non poteſt prætendi à Capitulo iuriſdictio acti-
ua, ſed tantùm paſſiua, videlicet quæ exercetur
in ſolo Capituli proprio, vel conducto: vt bene
explicat Albert. Brun. *conſ.120. in princip. lib.2.* &
poſt eum Cancer. *lib.3. variar. reſolut. cap.3. de pri-*
uilegio, num 410. & ſequent. † Sed tamen talis iu- 4
riſdictio paſſiua dependet à iuriſdictione vniuer-
ſali Epiſcopi, ad quem pertinet confirmatio Baiu-
li, ad Capitulum verò ſola nominatio. † Non 5
poteſt autem iuriſdictio eſſe apud aliquem, qui non
deputet Poteſtatem, ſeu Iudicem Loci illius, ad
exercendam iuriſdictionem: vt teſtatur Brun. *dicto*
conſ.120. in princip. quia vt dicunt DD. & nomina-
tim Bartol. *in dicta lib.1. ff. de iuriſdict. omn. iudic.*
† iuriſdictio inhæret perſonis, & perſonarum eſt, 6
licèt cohæreat territorio; & tunc iuriſdictio con-
ſideratur tanquam nebula ſupra paludem: † Li- 7
cèt poſſit eſſe iuriſdictio ſeparata à territorio: vt
explicat Camill. de Curte *in diuerſ. iur. feudal.*
§. poteſt quoque feudum, numero 9. & 10. fol.28.
† Quod confirmatur ex notatis per Alexand. *conſ.* 8
33. numero 1. & 2. libro 4. vbi dicit quod me-
rum & mixtum imperium ac ſimplex iuriſdictio
inhæret territorio materialiter, ſiue paſſiuè, acti-
uè autem eſt apud eum, qui per ſe, vel per Magi-
ſtratus ab ipſo deputatos iuriſdictionem exer-
cet.

cet. Itaque iuriſdictio Epiſcopi actiuè & paſſiuè eſt in toto territorio Ciuitatis, in ſolo autem Capituli proprio, vel conducto, iuriſdictio reſpectu Capituli paſſiua duntaxat eſt; cùm ſola nominatio Baiuli ſpectet ad Capitulum, confirmatio verò ad Epiſcopum: vt bene per Cancer. *dicto cap.* 3. *n.* 412. *lib.* 3.

9 Et licèt dominium Ciuitatis, vel Caſtri, poſſit eſſe vnius, iuriſdictio verò alterius, ſecundum Bald. *in rubric. de rer. diuiſ.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. in verb. & vxorem nomine Adelaſiam, num.* 307. *&* 308. Caſtrenſ. *conſ.* 56. *num.* 2. *vol.* 2. Alexand. *conſ.* 76. *num.* 6. *vol.* 2. Couar. *in cap. peccatum, part.* 2. §. 9. *num.* 8. *de regul. iur. in* 6. Hieronym. de Mont. *in*
10 *tractatu de finib. regund. cap.* 11. *num.* 14. † Sicut vnus poteſt habere iuriſdictionem in aliquo loco, quoad vnam, vel aliquas ſpecies; & alius in eodem loco iuriſdictionem quoad aliam ſpeciem: Capic. *deciſ.* 96. *num.* 9. Hieronym. de Mont. *in dicto tract.*
11 *cap.* 78. *num.* 14. † Tamen in caſu propoſito aliud dicendum erat fauore Epiſcopi, tum ex eo quod Imperator concedens Epiſcopo, & eius ſucceſſoribus dictam Ciuitatem, habebat in ea iura ſupremi imperij & iuriſdictionis: qua de cauſa, conceſſa Ciuitate cenſetur etiam conceſſa iuriſdictio: vt notat Pariſ. *conſ.* 20. *num.* 59. *lib.* 1. Bald. *conſ.* 245. *num.* 1.
12 *vol.* 3. † Præſertim verò quando Princeps concedit Locum, ſeu Ciuitatem cum clauſulis reſpicientibus vniuerſalitatem: quia ſi caſtrum concederetur tanquam ædificium particulare, non contineretur iuriſdictio, vt dicit ad longum Pariſ. *dicto conſ.* 20. *num* 50. *& ſequentib. lib.* 1. Cancer. *lib.* 3. *var. reſolut. cap.* 13. *de iurib. caſtror. num.* 30. *&* 31. Sed in caſo, de quo agitur, conceſſio Imperatoris facta erat iure vniuerſali, & cum clauſulis ampliſſimis, & tamen generaliter ex ſimplici conceſſione Ciuitatis etiam iuriſdictionem contineri, multi verius exiſtimant; prout de conceſſione ſupremi Principis loquens, multis rationibus probat Roderic. Suar. *allegat.* 7.
13 *num* 9. † Quia conceſſio Principis largam & liberalem admittit interpretationem: Capiblanc. *de iur. Baron. pragmat.* 8. *part.* 1. *num.* 48. vbi propterea concludit iuriſdictionem in tali conceſſione contineri; maximè ſtantibus clauſulis ampliſſimis in conceſſione contentis: Oldrad. *conſil.* 251. *n.* 8. *&* 9. cum plurib. aliis citatis per Barboſ. *de appellat. verbor. c.* 41. *num.* 7.

14 Neque obſtare poterat Epiſcopo, quod in quibuſdam conceſſionis partibus fiebat mentio, quod conceſſio non ſolum fiebat Epiſcopo, ſed etiam ipſi Eccleſiæ his verbis: *Concedimus tibi, & tuæ Eccleſiæ* & aliis in locis, *Eccleſiæ Matri*: ex quibus videbatur etiam conceſſio facta fauore Capituli.
15 † Quia verum eſt, quod verbum illud *Eccleſiæ dnæ*, eſt æquiuocum, vt tradit Bellamer. *conſ.* 20. *num.* 11. & copioſiùs Federic. de Senis *conſ.* 296. *in princip.* Aliquando enim ſignificat Eccleſiam Cathedralem, *cap. clerici, de verbor. ſignific.* Aliquando ad ſolum refertur Epiſcopum, *cap. nonnmus, eodem tit. cap. excommunicamus, penult. verſic. damnati vero per Eccleſiam, de hæretic.* Aliquando verò nomen *Eccleſia* ſignificat Prælatum cum Capitulo, & omnibus, qui idem Corpus cum Canonicis conſtituunt: *cap. per exceptionem, de priuileg. in* 6. cum *ibi* notatis, *& cap. requiſiſti, de teſtament.* vbi nomen *Eccleſiæ* ſumitur pro Eccleſia Cathedrali, ſeu principali. Eademque ratione nomen *Eccleſia matris*, eſt ambiguum, & ſumi poteſt pro Epiſcopo ſolo, vel Capitulo ſolo, vel pro vtroque coniunctim: vt aduertit Gloſſ. *in cap.* 1. *de ſentent. excommunic. in Clementin. in verbo, matricem*, Barboſ. *de iur. Eccleſiaſt. vniuerſ. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 18.

Vnde infertur, quod cum Epiſcopus eſſet in poſſeſſione priuatiua iuriſdictionis, & regalium, ſi Capitulum prætenderet excludere Epiſcopum, debebat ſuam intentionem concludenter probare, non per probationes æquiuocas: † quia reo & poſſeſſo- 16
ri ſufficit aliquo modo debilitare, & labefactare probationes actoris, Bartol. latè *in l. non ſolum, § ſed vt probari, ff. de non. oper. nunciat.* † Vltra quod ſi ali- 17
qua adſit ambiguitas, illa declaratur per longiſſimi temporis obſeruantiam, cùm in dubio pro poſſeſſore iudicandum ſit: *cap. cum veniſſent.* 6. cum *ibi* notatis, *de inſtitut.*

Vltimò res erat extra dubium ex eo, quod in 18
conceſſione Imperatoris ſemper aderat diſcretiua loquutio inter Epiſcopum, eiuſque Eccleſiam, & Capitulum; quæ diſcretiua loquutio oſtendit, dum de Eccleſia facta fuit mentio, Capitulum non eſſe comprehenſum: vt in ſimili arguit Bertrand. *conſ.* 276. *num.* 2. *vol.* 3. *part.* 1. vbi quod verba debent intelligi in eo ſenſu, quo per concedentem probata ſunt: & de diſcretiua loquutione, quod ex ea colligatur diuerſitas diſpoſitionis, tradit Merlin. *deciſ.* 800. *n.* 11. *&* 825. *n.* 20.

R. P. D.

CORRADO

Piſcien. Iuriſdictionis.

Veneris 24. *Martij* 1651.

PRO D. Præpoſito informante fuit reſolutum concedendam illi eſſe manutentionem in quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem in Caſtro Collis, & in Eccleſia Parochiali Sancti Laurentij in eo ſita, ac iuris conferendi, ſiue inſtituendi in eadem Eccleſia.

Quia cum ille ſit Ordinarius in eius Territorio, 19
quod nullius eſt Diœceſis, intra cuius fines eſt Caſtrum, & Eccleſia prædicta, vt aliàs dictum fuit *in Piſcien. ſeu nullius, Iuriſdiction.* 27. *Octobris* 1584. *coram bon. mem. Cantucio, deciſ.* 803. *ſub numero* 4. *verſ. vnde in hac cauſa, parte* 1. *diuerſ. & in alia Piſcien. ſeu nullius, Iuriſdiction.* 16. *Decembris* 1593. *coram Gypſio deciſ.* 798. *parte* 4. *carund.* habet iuris aſſiſtentiam pro ſe iam quoad iuriſdictionem, ac eius exercitium, iuxta text. *in cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. cum Epiſcopus, eod. tit. in* 6. *cap. cum venerabilis*, ibique Gloſſ. *in verb. Epiſcopale ius &c. de Religioſ. domib. & cap. cum perſona, in fin. de priuileg. in* 6. ac diſpoſitione S. Concil. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. & fuit dictum *in Veronen. Iuriſdiction.* 18. *Martij* 1596. *coram rec. mem. Card. Pamphil.* apud Marcheſ. *de commiſſ. parte* 2. *fol.* 601. Mantic. *deciſ.* 322. *ſub num.* 1. *& in recent. deciſ.* 655. *numero* 2. *verſ. hoc igitur ſtante, parte* 3. & penes Comitul. *deciſ.* 26. *ſub numero* 1. *& ſeq.* Quàm quoad Beneficiorum collationem, ſiue inſtitutionem, *cap. omnes Baſilicæ,* 16. *q.* 7. *d. cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.* Rot. *in d. Veronen. iuriſdict. &* penes Card. Caualer. *deciſ.* 193. *ſub num.* 1. Durand. *deciſ.* 226 *ſub num* 1. *verſ. quod ius conferendi*

L 4 *&c.*

&c.& deciſ.442.num. 1. verſ. qua viſa fuit: ac in recent.deciſ.38. ſub num.1.part.2 & deciſ.41.ſub num.1. verſ. vnde conſequitur &c. & ſeq. parte 5. & deciſ. 247.ſub n. 1. verſ. ea motì præcipuè ratione &c. cum ſeq.parte 7.

20 Quæ quidem iuris aſſiſtentia ſufficit in iuriſdictionalibus pro manutentione, iuxta text. in d.cap. cum perſona, §. ſi vere priuilegium, in fin.vbi DD. de priuileg. in 6. Rot. penes Vrall. deciſ. 306. parte 1. & deciſ.203.parte 2. Card. Seraphin. deciſ.1499.ſub numero 1. verſ.vnde quemadmodum &c. ac in d. Veronen.iuriſd. ſub numero 1. & penes Card. Mantic. d. deciſ. 322. numero 2. verſ. & quod Epiſcopus, Caualer. d. deciſ. 193. ſub numero 1. & in recent. d. deciſ. 382.parte 2 & d.deciſ.655.ſub numero 2.verſ. vnde ex ſola hac aſſiſtentia iuris, parte 3. & penes Burat. deciſ.140. numero 2. verſ.vnde cum Epiſcopus, ac ſeq. & Durand.d.deciſ.226.numero 2.verſ.vnde ex ſola iuris aſſiſtentia. Etiam Ordinarij Epiſcopo inferioris, Rot.d. deciſ. 798 numero 3. verſ. quandoquidem &c. cum ſeq. parte 4. diuerſ.& penes Card. Seraph.deciſ. 1052. & deciſ. 1402. numero 5. verſ. & fuit latè comprobatum &c. Mantic. deciſ. 391. numero 2. verſ. vnde cum Abbas, Burat. deciſ. 827.ſub numero 1. & Coccin. deciſ. 346.ſub n. 1. verſ. & ratio prima partis &c.

Eóque magis quia concurrunt plures actus facti, quibus illius quaſi poſſeſſio re ipſa comprobatur,tum in exercenda iuriſdictione in dicto Caſtro, vt appatet ex actis, proceſſibus, & ſententiis iudicialibus exhibitis ab anno 1556. ad annum 1646. & citra;d.cap.conquerente, de offic.Ordin. Rot.penes Card. Mantic.d.deciſ.361.ſub numero 3. verſ. de temporali etiam iuriſdictione: & ſan. mem. Greg. deciſ. 325. ſub numero 19. verſ. probatur autem &c. & Burat. deciſ. 219. numero 3. verſ. ex ea itaque, & deciſ. 478.ſub numero 2. verſ. tum ex diuerſis actu &c. cum ſeq.parte 4.tom. 2. Ac in eadem Eccleſia ex pluribus viſitationibus continuatis ab annó 1572. ad annum 1634. d.cap.conquerente,vbi DD. de offic.Ordin. cap.1. §. hanc autem,de cenſ.lib. 6. Rot. deciſ. 196.ſub numero 2.verſ.cum viſitatio &c.parte 2. diuerſ. & penes Card. Seraphin. deciſ. 615. ſub numero 2. verſ. cum viſitatio, & deciſ. 1008. numero 4. verſ. in qua continebatur &c. ſan. me. Greg. deciſ. 304.ſub num.2. verſ. cum actus viſitandi &c. & in recent. deciſ. 168. ſub numero 2. verſ. ſiquidem &c. & deciſ.358. num.4. verſ. præterea parte 1. & deciſ. 577. ſub numero 12. verſ. per quod, parte 5. & deciſ. 118.ſub numero 14.

21 verſ. proindeque, parte 7. † Quæ ordinaria eius auctoritate factæ cenſentur, Rot. penes ſanct. me. Greg.d. deciſ. 325. numero 24. verſ.cum autem &c. & in Adrien. iuriſdiction. 30. Ianuarij 1623. coram ben. mem. Pitonano, & comprobatur in deciſ.245.num.4. verſ. actus enim &c. parte 1.recent. tum in conferendo, ſiue inſtituendo in dicta Eccleſia, ac Beneficiis in ea fundatis de anno 1576. 1609. 1625. & 1643. eod.cap.conquerente, de offic. Ordin. cap. ex frequentibus,& cap.cum veniſſent in princip.de inſtit. Rot. penes Burat. d.deciſ.578.ſub n. 9. verſ. quia conferre, & inſtituere &c. & in recent.deciſ. 214. ſub n. 7. verſ.id etiam magis procedit &c. p. 3.

22 Ac proinde efficaciùs concluditur,& iuſtificatur illius quaſi poſſeſſio etiam vniuerſalis, tanquam ab vniuerſali cauſa proueniens:iuxta theur.Bald.in repet.l. 1.ſub numero 34. verſ. tu dic quod magis eſt conſideranda cauſa actus, quam exercitium ipſius, C. de emancip.liber. & Reſpondit Rot. in d. deciſ. 273.ſub numero 2. in fin, verſ. verum etiam, & deciſ. 501. ſub numero 3. verſ. non obſtat quod non doceatur de poſſeſſione &c. parte 2. & deciſ. 22. ſub numero 2. verſ. ſed quod Archiepiſcopus &c. cum ſeqq. parte 7. recent. & penes Burat. deciſ. 4?7. ſub numero 1. verſ. nam ex actibus ſubſequutis &c. & Durand. d.deciſ. 226. ſub num. 3. verſ. ex qua infertur, & Coccin. deciſ. 154. num. 1. verſ. quo titulo. Et propterea facilius manuteneri debet,iuxt. text.in § retinendæ, Inſtit. de interd. & lib.1.ac toto tit.ff.& C. vti poſſidet. Card. Mantic. d.deciſ. 322. ſub num. 2. verſ. quod multo magis &c. Card. Caualar. d.deciſ. 193. ſub numero 5.verſ. præterea &c. & Durand. d. deciſ. 226. numero 3 verſ. & tanto magis &c. ac in recent.d.deciſ.273.& deciſ.382. & d.deciſ. 501. parte 2. & d. deciſ.41. ſub n. 2. verſ. & hac ipſa iuris aſſiſtentia &c. cum ſeqq. part. 5. Eſto 25
quod actus illi fuerint ab anteceſſoribus moderni Præpoſiti facti, cum ei proculdubio ſuffragetur etiam ad hunc effectum illorum quaſi poſſeſſio, quin potius ipſius Eccleſiæ, vt in ſpecie reſpondit Rot. penes Coccin. deciſ.26.n.3.verſ. cum notiſſimum ſit &c. Burat.deciſ.478.ſub numero 5. verſ.vltra quod, cum ſeqq.& in recent.d.deciſ.501.ſub n.2.verſ.& ceſſat omnis difficultas,&c.p.2.

Hæc autem quaſi poſſeſſio Ordinarij præualet 24
contrariis actibus turbatiuis aduerſarij,iuxta text.in d.cap.cum perſona, §. fin. vbi DD. de priuileg.in 6. & reſpondit Rot. penes Card. Seraphin. deciſ. 1473. in princip. verſ. nam in tali caſu &c. & Comitul. deciſ. 26. numero 3.verſ. & præferri debet &c. cum ſeqq. per tot.& Caualer. d.deciſ.193.ſub numero 1. verſ. inſuper, & ſub numero 5. verſ. præterea,cum ſeqq. vſque in fin.& d.deciſ.382.parte 2. & d. deciſ. 41. n. 6.verſ. quæ non ſufficit &c. & numero 17.verſ. ac demum,p.5. & d.deciſ.247. numero 19. verſ. qua depoſitio teſtium, parte 7.recent. Præſertim cum geſti fuerint poſt litem vſque de anno 1584. introductam, & emanatam contra Præpoſitum, ſeu Commendatarium illius temporis deciſ. 803. parte 1. diuerſ. Vel abſente, ac inſcio Præpoſito, Rot. penes Comitul. d. deciſ. 138. ſub numero 12. verſ. nam & ſi habent conteſtes, Coccin. d.deciſ. 26. ſub numero 4. verſ. non obſtabat, & deciſ. 560. ſub numero 1. verſ. quantum ad teſtes, & d.deciſ.655.ſub numero 3. verſ. præſertim cum Abbas, parte 3. & d. deciſ. 41. ſub numero 11. verſ. viſitationes, cum ſeq. parte 5. Vel eo contradicente, ac reſiſtente ad l.2.vbi Gloſ.in verb.ſciente,ac DD.C.de ſeruit. & aqua. Rot. penes Put. deciſ. 269. numero 3. verſ.cum in iſtis incorporalibus, & ſeq. lib.1. in correct. Rot. d. deciſ. 803. ſub numero 7. verſ. tum etiam & quarto,parte 1.diuer.& in recent.d.deciſ. 501.ſub n. 4. verſ. non obſtat quod aſſiſtentia iuris &c. parte 2. & d.deciſ. 41. ſub numero 11. verſ. viſitationes cum ſeq. & deciſ. 546. ſub num. 15. verſ. quia cum actus &c. parte 5.

Et ita fuit reſolutum informante tantùm præpoſito. Altera tamen parte pluries citata,& requiſita

CAPVT CLXXVII.

Capitulum concedens prædium in emphyteuſim tribus perſonis,& illorum deſcendentibus,cum pacto reuerſionis, caſu quo non extaret progenies ex ipſis;vtrum extincta linea vnius ex tribus,poſſit Eccleſia petere portionem lineæ extinctæ,an verò alij deſcendentes alterius lineæ admittendi ſint iure accreſcendi.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *Vocata progenie, omnes ex eadem familia deſcendentes admittuntur, vnus poſt alterum.*
2. *Vocata progenie, admittuntur etiam tranſuerſales: & ſimiliter vocata prole.*
3. *Vocata prole, vel progenie in infinitum, omnes admittuntur, etiam tranſuerſales.*
4. *Quando agitur de emphyteuſi antiqua, videlicet qua habet originem à patre, aut alio vlterioris gradus; vno deficiente, alij admittuntur, excluſo domino.*
5. *Differentia conſtitui debet inter emphyteuſim hæreditariam, & eam quæ eſt ex pacto & prouidentia, ſeu conuentionalis: in hac enim excluditur dominus, quandiu extat aliquis ex illa progenie.*
6. *In emphyteuſi noua conuentionali verius eſt locum eſſe iuri accreſcendi inter nominatos, ad excluſionem domini directi.*
7. *Qua ſit vis illius clauſula*, ita quod aliquis non reſtaret ex illa progenie.
8. *Emphyteuſis non reuertitur ad dominum, quando pactum reuerſiuum conceptum eſt per verba ablatiui abſoluti; veluti*, deficientibus deſcendentibus.

CAPITVLVM cuiuſdam Eccleſiæ Regularis conceſſerat à longiſſimo tempore in emphyteuſim Raymundo, & Ioanni ac Michaëli, Raymundi filiis, quædam prædia, cum pacto expreſſo in dicto contractu conuento, quod ſi contingeret futuris temporibus, dictos Raymundum, Ioannem & Michaëlem filios ſuos prædictos, vel ſuos hæredes & ſucceſſores, aut liberos liberorum in infinitum decedere, ita quod de ipſis non reſtaret progenies, quod dictæ poſſeſſiones ſeu prædia reuertantur, & reuerti debeant ad dictos Religioſos, aut ſucceſſores eorumdem in dicto monaſterio.

Item fuit actum, & in pactum expreſsè deductum, quod dicti Raymundus, Ioannes, & Michaël, & ſui, non poſſint dare alicui perſonæ dicta bona immobilia, niſi de voluntate & conſenſu dictorum Religioſorum, ſeu eorundem ſucceſſorum, nec etiam aliqualiter alienare, nec aliquem ſeu aliquos ibidem aſſociare, niſi de voluntate & conſenſu, quibus ſuprà.

Nunc autem extincta linea vnius ex dictis emphyteutis ſuprà nominatis, per obitum vnius filiæ ab illo deſcendentis abſque liberis; dubitatum fuit, vtrùm portio dictæ emphyteuſeos, quæ per dictum Raymundum poſſidebatur, reuerſa ſit ad alios ex progenie Ioannis & Michaëlis prouenientes, qui adhuc ſunt in rerum natura.

In hoc dubio, Ego in hac fui ſententia, dictum venerabile Monaſterium fundatum non eſſe in iure reuerſionis, ſed dictam portionem emphyteuticam, quam Raymundus poſſidebat, deuolutam eſſe ad alios deſcendentes ex progenie Ioannis, & Michaëlis, in conceſſione emphyteutica comprehenſos, & ſuperuiuentes: cùm enim conceſſio facta fuiſſet ſub pacto reuerſionis, caſu quo dicti emphyteutæ, vel eorum hæredes & ſucceſſores, aut liberi liberorum in infinitum decederent, ita quod de ipſis non
1 reſtaret progenies: † ſequitur omnes deſcendentes ex eadem familia & progenie, vnum poſt alterum, ordine ſucceſſiuo ad bona emphyteutica eſſe vocatos: Franc. *in cap. ſi pater, num.* 510. *verſic. Quartò qui veniunt, de teſtament. in* 6. vbi dicit quod dum partes loquuntur *de progenie*, hoc nomine continetur tota linea deſcendentium: idem dicit Peregrin. *de fideicomm. art.* 22. *numero* 23. addens, † quod ſi 2
vocati eſſent omnes *de prole*, aut *progenie*, continerentur etiam tranſuerſales, in vim generalis loquutionis: Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 335. *numero* 1. *& num.* 4. *verſic. ſed forſan verius eſt.* † Quod maximè 3
procedit ſtante clauſula, *in infinitum*, adiecta in dicta conceſſione, quæ operatur ſuum effectum abſque præfinitione temporis: Barbuſ. *de dictionib. cap* 165. *n.* 1. & 2. Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 381. *n.* 8. cum pluribus per eum citatis.

Neque poterat prætendere dictum Capitulum 4
quod pluralitas reſolueretur in ſuas ſingularitates, ita quod ius reuerſionis competat Capitulo domino directo, quando vna linea deficit, ita quod non reuertatur ad aliam lineam: quia contrarium verius eſt, quando agitur de feudo vel emphyteuſi antiqua, vtpote quia habuerit exordium à patre, vel auo, aut alio vlterioris gradus, & vnus ex eius deſcendentibus vocatus deficiat; putà ſi moriatur ſine liberis, feudi, vel emphyteuſis capacibus, portionem ſic morientis non reuerti ad dominum, ſed deuolui ad alios ex eadem progenie, & ab eodem acquiſitore deſcendentes, vt deciſum fuit in feudo, ſiue talis moriens ante acquiſitionem, ſiue poſt illam deficiat: vt ex text. *in cap.* 1. *an agnati, vel filij*: & tradit Alexand. *conſil.* 30. *numero* 9. *verſic. Quintò, volumine* 1. Menoch. *conſil.* 378. *numero* 59. *verſic. quæ ſententia.* † Et quod in emphyteuſi dominus excluda- 5
tur, & ſuperſtites ex familia admittantur, verius & receptius eſſe docet Bartol. *in l. ſi mihi & Titio, numero* 5. & 8. Caſtrenſ. *numero* 3. Iaſon *numero* 12. Alexand. *numero* 13. *ff. de verbor. obligat.* Quidquid in contrarium dixerit Bald. *in interpretatione euſdem legis, verſic. ſed quid in emphyteuſi* cuius opinio forſan procedere poſſet ſi ageretur de emphyteuſi hæreditaria: ſecus eſt in caſu propoſito, in quo tractatur de emphyteuſi ex pacto & prouidentia; quo caſu dominus excluditur in emphyteuſi à ſuperſtitibus de familia exiſtentibus: vt declarat idem Bald. *in l. vnica, num.* 30. *verſic. quid dicemus, C. quando non petent. partes petentib. accreſcant*, & propterea in terminis quæſtionis noſtræ hanc ſententiam aduerſus dominum directum tuetur Gratian. *diſcept. forenſ.* 272. *numero* 14. *& ſequentib.* vbi hanc quæſtionem bene examinat: Honded *conſ.* 36. *numero* 1. *volum.* 1. qui loquitur de emphyteuſi antiqua; & hanc eſſe communem ſententiam profitetur, poſt Iul. Clar. *in §. Emphyteuſis, quæſt.* 39. *verſic. ſcias tamen*, & fusè Præſes Bellon. *de iur. accreſc. cap.* 6. *quæſt.* 38. *numero* 5. vbi ad vnguem examinata quæſtione, concludit dominum directum excludi, quandiu remanet aliquis ex progenie primi acquirentis, in emphyteuſi antiqua & conuentionali ex pacto & prouidentia, qualis erat illa de qua agebatur.

Immò etiam ſi ageretur de emphyteuſi noua, 6
duobus vel pluribus ſimpliciter conceſſa, cum pacto quod poſt mortem ipſorum, aut filiorum ab eis prouenientium, reuertatur ad Eccleſiam, ſi quis ex ipſis ſine liberis deceſſerit, eius portio accreſcit aliis, neque reuertitur ad Eccleſiam, etiamſi non fuerit expreſſum, quod de vno ad alterum reuertatur; quia hoc tacitè intelligitur, quod quandiu extat aliquis ex nominatis ad emphyteuſim, ſeu illorum liberis, dominus directus maneat excluſus: vt poſt plures concludit Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 21. *tit.* 34. *n.* 24.

Quod indubitatum eſt in caſu de quo agitur, 7
etiamſi ageretur de emphyteuſi noua, attenta illa clauſula

elauſula appoſita in conceſſione facta per Eccleſiam; *ita quod de ipſis non reſtaret progenies*: qoæ refertur ad progeoiem cuiuſlibet ex tribus inoeſtitis, adeo vt quandiu aliquis in progenie ipſorum, & euiuſlibet eorum fuerit io bumanis, dominus directus pactum reuerſioum exercere non poſſit: ex notatis per Mantie. *dicto lib.* 22. *tit.* 34. *num.* 30. & bene per Gabriel. *conſ.* 88. *num.* 6. *vol.* 1. Cùm geoeratio noo poſſit dici finita, quotieſcooque adeſt aliquis ex acquirentibos, aut illorum deſcendentibus: vt ait Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 451. *num.* 9.

8 Quod procedit, etiamſi dictum non fuiſſet, quod emphyteuſis poſt mortem omoiuo reuerteretur ad domioum, ſed ſimpliciter pactum reuerſiuum fuiſſet conceptum per ablatiuos abſolutos, hoe modo: *Et ipſis, aut illorum filiis decedentibus, aut non extantibus bona ad Eccleſiam reuertantur*: hoc enim eaſu locos eſt iuri accreſcendi inter ioueſtitos, & eorum deſcendentes inter ſe: Gabriel. *dicto conſ.* 88. *n.* 6. *vol.* 1. & *conſil.* 66. *n.* 11. *verſic. demum. vol.* 2. & in ſimilibus termiois fuit deciſum apud Seraphin. *deciſ.* 161. *n.* 1. & 2. vbi teſtatur hane eſſe magis receptam opioionem, & Gratiao. *diſcept. forenſ. c.* 707. *num.* 2. & *n.* 7. 8. & 9.

CAPVT CLXXVIII.

Reſignans beneficium, ſi duntaxat fecerit mandatum ad reſignandum, cuius originale pœnitentia ductus lacerauit, ſi Tabellio copiam dicti mandati reſignatario tradiderit (ipséque prouiſiones in vim illius mandati obtinuerit, etiamſi beneficij poſſeſſionem adeptus ſit) non eſt amouendus à ſuo beneficio, & poteſt vti remediis poſſeſſoriis aduerſus prætenſum reſignatarium: & extractus ille mandati eſt inualidus, nullámque fidem facit, præſertim in Gallia ex conſtitutionibus Regiis.

SVMMARIVM.

1. *Mandatum ad reſignandum eſt inualidum, quando in extractu inſtrumenti dicti mandati reperitur nomen einſdem procuratoris diuerſum ab eo quod eſt in originali.*
2. *Reuocatio mandati ad reſignandum ſufficit quod fiat Notario, qui illud rogauit, antequam copiam parti traderet: ſi enim eo non obſtante copiam expediat, incidet in crimen falſi.*
3. *Reſignatio facta in vim mandati reuocati non eſt valida.*
4. *Regulariter extractus inſtrumenti mandati fidem facit, quamuis originale non reperiatur, quia culpa Notarij non debet nocere partibus; licèt contrarium multi teneant:* nom. 5.
6. *Probabilior eſt ſententia, extractum fidem facere, quamuis Notarius culpa ſua, vel dolo, amiſerit originale.*
7. *Qui producit extractum inſtrumenti, ſi habeat penes ſe originale, tenetur illud exhibere, vel iurare ſi non habeat, quod dolo non deſiit poſſidere.*
8. *Extractus ſi petatur collationari cum originali, vel ſi pars contra quam producitur declaret ſe velle impugnare de falſo, omnino originale exhibendum eſt.*
9. *In Gallia mandata ad reſignandum non valent, niſi in ſcripturam redigantur iuxta formam à Regia ordinatione præſcriptam.*
10. *Quando agitur de contractu in ſcriptis celebrato, qui ad ſui eſſentiam requirit ſcripturam, extractus nullam fidem facit ſi originale non reperiatur.*
11. *Ex Regia conſtitutione Ludouici XIII. Tabelliones tenentur mandata ad reſignandum in ſcripturam redigere, & originale cuſtodire, nec illud poſſunt partibus tradere ſub pœna falſi.*

PRIORATVM ſuum patruus nepoti reſignauit, ſeo mandatum ad reſignandum in fauorem nepotis fecit, qui ſtatim, vbi Notarius poblicaſſet, pœniteutia ductus illud reuocare voluit, eundémque Notarium requiſiuit, vt inſtrumeotum publicom illius reuocatioois eooficeret, quo faciliùs de ea conſtare poſſet. Coi Notarius reſpondit non eſſe opus ioſtrumento reuocatioois, ſed ſufficere quod mandatum, quod originaliter conſcriptum erat, ipſi reſignanti traderetur, provt io effectu traditom fuit, & ab ipſo reſignante, vt creditur laceratum: ſed tamen poſt aliquot menſes nepos iſte inſcio patruo, copiam mandati miſit ad Vrbem, & prouiſiooes dicti prioratus obtinuit, & vigore commiſſionis in forma *Dignum*, approbatus fuit: quod ſciens patruus literas cooſuetas à Curia Parlamenti obtinuit, & nepotem citari fecit: Vode quæſiuit vtrum aduerſus nepotem fundatus eſſet?

Dixi in primis, cooſultius fuiſſe patroo, ſi originale dicti mandati ſibi aſſeruaſſet, illúdque noo laceraſſet: Quia in ſimilibus mandatis nomen procuratoris ſolet omitti, ſed relinquitur duntaxat ſpatium io charta vacua, vt illius, qui procurator eligitur, nomeo io illo ſpatio conſcribatur: hac ſiquidem ratione patruus alterius quam illius qui ad cooſentieodum reſignationi fuit adhibitus, nomen in originali appoſoiſſet, & ea ratione reſignatio ſeu conſeoſus præſtitus per eum, qui in originali non fuit nominatus, nolla eſſet: quod notat Bouchel. *in ſua ſumma beneficiali, in verbo*, Reſignation, *verſic.* ce qui ſe faict, *fol.* 986. 1

Secundò, hoc etiam certum eſt, quod ſi patruos verificare poſſet, ſe Tabellioni ſtatim poſt inſtrumeotum confectum ſigoificaſſe voluntatem ſuam circa reuocationem mandati, & eundem ſibi in conſequentiam talis declaratioois inſtrumeotum originale mandati reſtitoiſſe, omnia geſta in exequutionem talis mandati, nolla eſſent: cùm de iure ſufficiat mandati reuocatiooem ſigoificari Tabellioni, inſtrumentum recipienti, antequam copiam illius parti traderet. Si enim Tabellio, poſt factam ſibi talem ſignificationem, inſtrumentum mandati, ſeu copiam illius parti tradiderit, reputabitor tanquam falſarius: Rebuff. *in praxi, tit. de reuocat. procur. ad reſignandum, numero* 9. Pariſ. *de reſignat. beneſic. lib.* 9. *quæſt.* 27. *numero* 20. † Et reſignatio facta io vim mandati reuocati, aut lacerati, nulla eſt omnino, & ioualida: Pariſ. *de reſignat. libro* 9. *quæſt.* 7. *numero* 44. Rebuff. *in praxi, loco mox citato, numero* 33. 2 3

Tertiò, caſu quo patrous non poſſit verificare dictam reuocationem, & cancellationem, ſeu lacerationem maodati ad reſigoaodum originalis, 4

ſcieote

ſciente Tabellione prædicto, magna eſt in iure quæſtio, vtrum copia ſeu extractus ab eodem notario ſubſcriptus fidem faciat, quando originale illius non reperitur? In qua, Baldi ſententia fuit *in Rubrica de fide instrument. num.* 20. extractum, fidem facere; quamuis originale non reperiatur: quem ſequuntur plures allegati per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 877. *num.* 25. *& c.* 468. *num.* 41. Ea ratione, quia incuria, aut malitia Tabellionis, qui originale vel amiſit, vel amittere voluit, partibus contrahentibus nocere non poteſt.

5 Verùm contrariam ſententiam plures amplexi ſunt, exiſtimantes extractum mandati fidem non facere, ſi originale illius non reperiatur: quos ad longum refert Farinac. *in tractat. de falſit. & ſimulat. q.* 153. *n.* 136.

6 Generaliter tamen loquendo, probabilius eſſet Curiam Parlamenti, in quo negotium terminari debet, amplexuram eſſe priorem ſententiam: quam veriorem exiſtimat Scholiaſtes ad Alexand. *conſ.* 175. *num.* 4. *in verbo, Rogitus, volum.* 7. dicens inſtrumentum non vitiari, quamuis rogitus, hoc eſt protocollum inter ſcripturas Notarij non reperiatur.

7 † Putat tamen, quod ſi producens inſtrumentum, habeat etiam penes ſe protocollum, vel antigraphum, quam vocant *contra literam*, tenetur edere, vel ſe purgare medio iuramento, indiſtinctè reprobans in hoc ſententiam Ioann. Ferrar. *in practica, tit. de oppoſit. contra inſtrument, in verbo, dignoſcitur eſſe falſum, num.* 7. qui tenet non debere quempiam cogi ad exhibendum inſtrumentum contra ſe. Et hæc ſententia quæ vult eum, qui dicitur habere protocollum, teneri illud edere, vel ſe purgare medio iuramento ſe illud nec habere, nec dolo deſiiſſe poſſidere, multo magis obtinebit in ſupremis Tribunalibus, in quibus iudicatur ſecundum æquitatem. Immò & in Rota Romana, ex ſtylo illius Curiæ, qui habet penes ſe aliquod inſtrumentum, cogitur ad illius editionem: vt apud Ludouiſ. vbi Additio *deciſ.* 129.

8 Hæc cum generaliter ſic ſe habeant, multo magis attentis facti huius circunſtantiis obtinere debent, & Tabellio cogi ad declarandum vtrum originale mandati penes ſe habeat, & quatenus habeat, illud exhibere, attento quod dictus Prior volt impugnare extractum tanquam falſum, ex eo quod de eo nullum adeſt originale: vt dicit Alexand. *dicta conſ.* 175. *numero* 4 *lib.* 7. Farinac. plures allegans *dicta quaſt.* 153. *de falſit. & ſimulat. numero* 136.

9 Quod potiſſimùm in Gallia obtinere debet, vbi ex Regiis conſtitutionibus procurationes ad reſignandum non valent, niſi in ſcripturam redigantur, & per reſignantem ſubſcribantur in præſentia duorum teſtium, qui habeant qualitates per Ordinationem requiſitas: ſic enim ſtatuit Henricus II. *in conſtitutione edita anno* 1550. *art.* 3. quæ eſt forma eſſentialis, vt teſtatur Theueneau *ad conſtitut. Reg.*

10 *lib.* 1. *tit.* 20. *art.* 1. † Quando autem agitur de contractu in ſcriptis celebrando, qui ex forma ſubſtantiali, requirit ſcripturam, & ſine ea conſiſtere non poteſt, tali caſu ſi nota originalis deperdita fuerit, extractus nullam fidem facit: teſte Alexand. *dicto conſil.* 175. *num.* 4. *vol.* 7. Roman. *conſ.* 174. *num.* 7. & hanc eſſe communem Doctorum ſententiam teſtatur Menoch. *remed.* 9. *adipiſc. poſſeſſ. num.* 742. Farinac. *de falſitate & ſimulat. quaſt.* 153. *num.* 142. vbi alios allegat. Et ſane ſi aliter diceremus, hoc eſſet dare anſam Notariis, qui malè verſari vellent, diſponendi ad libitum de beneficiis, fabricando copiam reſignationis, cuius nullum eſſet originale; in præiudicium publicæ fidei, & eorum qui beneficia poſſident.

Denique vt omnis tollatur difficultas, recurrendum erit ad edictum Ludouici XIII. felicis memoriæ, *ſub die* 7. *Septembris, anni* 1638. confirmatum *die* 5. *Ianuarij* 1647. primum quidem, *art.* 10. ſecundum verò *art.* 8. in quibus adſunt verba ſequentia:

Iniungimus Notariis de ſeruando ſollicitè originale dictorum mandatorum ad reſignandum, cum inhibitionibus de illa remittendo partibus contrahentibus ſub pœna falſi, & nullitatis dictorum inſtrumentorum, & omnium damnorum, intereſſe, & expenſarum erga partes intereſſe habentes.

Vnde cum Tabellio non poſſet exhibere notam originalem dicti mandati; fuit concluſum, illud non poſſe ſuffragari prætenſo reſignatario: qui viſis ſupradictis rationibus, & habito peritorum conſilio, renunciauit dictis prouiſionibus, & ſuam renunciationem patrno intimari curauit, ad euitandam expenſarum condemnationem.

CAPVT CLXXIX.

Sententia, ſeu arreſtum prolatum in ſuprema Curia Parlamenti contra reſignantem, vtrum præiudicet reſignatario, præſertim ſi lata fuerit contra procuratorem dominum litis effectum. Et quibus in caſibus ſententia noceat ſucceſſori in officio, vel beneficio tam de iure communi, quàm ex ſpeciali conſtitutione felic. recordat. Gregorij XIII. ſummi Pontificis. Quid dicendum ſit, quando condemnatus per triennium & amplius remanſit in poſſeſſione beneficij, poſt latam ſententiam condemnatoriam.

SVMMARIVM.

1. *Sententia lata contra reſignantem antequam reſignauerit, nocet reſignatario; ſecus ſi poſt reſignationem: ſed vide infrà* num. 5. & 11.
2. *Reſignans dicitur mortuus ciuiliter in beneficio reſignato, & quando mors ciuilis habeat eundem effectum quem mors naturalis.*
3. *Sententia lata contra mortuum, eſt nulla; aut ſaltem contra ipſam datur remedium reſtitutionis in integrum.*
4. *Sententia contra mortuum eſt valida, ſi procurator fuerit litem conteſtatus, quia durat mandatum. Intellige dummodo ſententia feratur in perſonam domini.*
5. *Hoc non procedit in beneficialibus; immò ſententia lata contra procuratorem qui litem conteſtatus eſt, non afficit reſignatarium.*
6. *Ampliatur vt procedat in Rectoribus Hoſpitalium, & ſimilibus adminiſtratoribus, quorum morte mandatum expirat.*
7. *Ampliatur iterum vt procedat tam in morte ciuili, quàm naturali.*
8. *Limitatur vt locum habeat ſi lis mota fuerit nomine Eccleſiæ; ſecus ſi pro intereſſe priuato Prælati, vel adminiſtratoris.*

9. Inſtan

9. *Inſtantia litis tranſit in reſignatarium; neceſſe tamen eſt quod ipſe citetur, vt acta illum afficiant: & hoc caſu omnia acta repetuntur vnico contextu.*

10. *Sententia contra reſignantem lata nocet reſignatario ſcienti, & nihil opponenti, ad impediendam illius prolationem.*

11. *Ex conſtitutione ſummi Pontificis Gregorij XIII. ſententia lata contra reſignantem, indiſtinctè afficit reſignatarium, cui poſt litem motam facta fuit reſignatio.*

12. *Qui per ſententiam fuit declaratus inhabilis ad beneficium, non iuuatur Regula de Triennali.*

13. *Cauſa ad Curiam deuoluta per appellationem extraiudicialem, poſſeſſio ſemper remanet litigioſa; ideo poſſeſſor non poteſt dici pacificus triennalis, donec lis per ſententiam fuerit terminata.*

14. *Quando poſſeſſor beneficij obtinuit pro ſe ſententiam fauorabilem, & tranſactam in iudicatum, ſtatim efficitur pacificus.*

15. *Si poſſeſſor obtinuit ſententiam contra ſe, non dicitur pacificus, quamuis victor litem non fuerit proſequutus, niſi ſententiam illam poſſeſſor renouari curauerit.*

16. *Titulus dicitur diſcoloratus, quando poſſeſſor beneficij habet contra ſe ſententiam legis, vel hominis.*

PRopoſita fuerunt quædam dubia ſuper impetratione cuiuſdam beneficij regularis in Gallia, & inter cætera dubitatum fuit, vtrum arreſtum latum contra reſignantem inſcio reſignatario, illóque non vocato, eidem reſignatario nocere poſſit; attento maximè quod reſignans poſt arreſtum latum ſemper remanſit in pacifica poſſeſſione ſui beneficij.
1 Hoc dubium reſoluitur ſub hac diſtinctione: Aut
enim arreſtum latum fuit ante reſignationem, vel
poſt: primo caſu, nocet reſignatario; ſecundo caſu,
non nocet, niſi ipſo legitimè citato latum fuerit;
cùm perinde ſit ac ſi ſententia, ſeu arreſtum latum
2 fuiſſet contra mortuum; † cùm reſignans, facta &
admiſſa reſignatione, illáque perfecta, cenſeatur veluti
mortuus in illo beneficio: Pariſ. *de reſign. lib. 1.*
quæſt. 16. *num.* 23. 30. *& ſequentibus*, hæc enim videtur
quædam mors ciuilis, quæ naturali æquiparatur:
3 *clement. fin. de procurat.* † Ergo ſicut ſententia
contra mortuum naturaliter, eſt nulla, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 18. *num.* 24 aut ſaltem aduerſus talem
ſententiam competit remedium reſtitutionis
in integrum; idem Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 243.
num. 10. poſt Gabriel. *conſ.* 50. *num.* 1. *lib.* 1. vbi loquitur
de ſententia lata contra infirmum, aduerſus
quam datur reſtitutio; Ita & ſententia contra reſi-
4 gnantem mortuum ciuiliter in illo beneficio. † Eſt
tamen verum, quod ſi procurator fuerit litem conteſtatus,
& ea ratione effectus dominus litis, valet
ſententia contra illum lata, & afficit dominum:
Ludouiſ. *deciſ.* 396. *num.* 1. dummodo verba ſententiæ
concipiantur in perſonam procuratoris, &
non in perſonam domini: Gratian. *dicto capi-*
5 *te* 245. *numero* 13. † Quod licet procedat in cauſis
profanis; tamen in beneficialibus aliud dicendum
eſt: nam ſi Prælatus nomine ſuæ Eccleſiæ, vel
beneficiatus nomine ſui beneficij litem moueat, &
ſententia proferatur contra procuratorem ab ipſo
conſtitutum, qui factus ſit dominus litis per conteſtationem,
ſi ſententia contra procuratorem ſic
conſtitutum proferatur; mortuo conſtituente, talis
ſententia non afficiet ſucceſſorem in beneficio,
nec illi præiudicabit; quia mandatum expirat mortuo
Prælato, vel beneficiato conſtituente: Mantic.
de tacit. conuent. lib. 7. *tit.* 23. *num.* 30. *per text. in clement. final. de procurator.* Trentacinq. *lib.* 2. *var. reſolut. de procuratoribus, reſolut.* 4. *n.* 4. † Qui hoc am- 6
pliat *num.* 5. *& ſequentib.* vt locum etiam habeat in
Rectoribus Hoſpitalium, Vicariis perpetuis, Rectoribus
& Gubernatoribus Ciuitatum, & Vniuerſitatum;
tutoribus, & aliis ſimilibus, quorum morte
expirat mandatum ad lites per eos factum: † quod 7
iterum extendit *num.* 9. vt locum habeat non ſolum
in morte naturali, ſed etiam in morte ciuili, veluti
in Prælato renunciante, depoſito, vel tranſlato,
poſt Cardin. *in dicta clementina*, dicentem ita iudicatum
fuiſſe *in Rota Auenionenſi.* † Et quamuis 8
prædicta locum habeant, dum lis intentata fuit nomine
Eccleſiæ, tamen ſi actum fuerit pro intereſſe
particulari ipſius beneficiati, & contingat ipſum
mori poſtquam lis fuit conteſtata, & ſic res non eſt
integra, tunc mandatum non expirat, & per conſequens
ſententia lata contra procuratorem mortui,
eſt valida: Cardin. *in dicta Clement. final. num.* 3. Cæterum
& cautius eſt, & ſecundum plurium tribunalium
ſtylum obſeruatum, vt ſucceſſores citentur
ad reaſſumptionem cauſæ, vt teſtatur Barboſ. poſt
Bonacoſſam per eum citatum *in l. nulla dubitatio* 23.
Cod. de procuratorib. num. 3. † Et licèt inſtantia litis 9
tranſeat à reſignante in reſignatarium in eo ſtatu,
in quo reperitur; & ideo reſignatarius non poſſit
mutare iudicem in cauſa, quæ contra reſignantem
fuerat intentata, ſed teneatur cauſam proſequi in
terminis in quibus reperitur; Pariſ. *de reſignat. lib.* 1.
quæſt. 16. *num.* 10. *&* 14. Tamen inſtantia non tranſit
ipſo iure, ſed neceſſe eſt vt ſucceſſor citetur, ad
hoc vt in eum transferatur inſtantia: per text. *in l. edictum, ff. de iudic. & l. orationi, ff. de feriis*: & tunc
vno contextu repetuntur omnia acta, vt docet Martha
conſil. 83. *num.* 7. 8. *&* 9. Dixi *in tractat. de præuent. iudic. parte* 1. *cap.* 30. *num.* 21. † Concludendum 10
ergo eſt quod ſententia, ſeu arreſtum de quo agitur,
ſi latum fuerit contra reſignantem poſt reſignationem
perfectam, & publicatam, ſeu publicè
notam, non nocet reſignatario, qui litem ignorabat;
nam ſi litis notitiam habuiſſet, & nihil dixiſſet,
illi imputandum eſſet; quia ſententia inter alios
lata, nocet tertio ſcienti litem agitari, & nihil dicenti:
l. ſæpe, ff. de re iudicata, cap. penult. eod. tit. Menoch.
conſ. 319. *n.* 5. Duen. *Regul.* 274. *limit.* 1.

Cæterum ſi negotium in tribunalibus noſtris 11
decidendum eſſet, omne dubium ceſſaret, & proceſſuræ
factæ etiam poſt ceſſionem, ſeu beneficij reſignationem,
contra cedentem, afficerent etiam reſignatarium,
propter verba expreſſa Bullæ felic. recordat.
Gregorij XIII. ſuper forma publicationis
beneficiorum, cuius hæc ſunt verba:

Sed ne in beneficiis ſuper poſſeſſione vel proprietate litigioſis, litis proſecutio turbari valeat, vel differri, in cauſis huiuſmodi contra cedentem ad vlteriora, etiam ad ſententiam definitiuam, & rem iudicatam ac illius executionem (quouſque ille, qui gratiam ex reſignatione ſeu ceſſione, qui ea omiſſa forma publicationis huiuſmodi obtinuit ad cauſam per ſe vel per procuratorem legitimum acceſſerit, litémque huiuſmodi ſuſceperit) eodem modo & ordine procedi poſſit quo potuiſſet legitimè, ſi ceſſio huiuſmodi facta non fuiſſet: ac quidquid interim ſic procedendo decretum & expeditum fuerit, ſiue cum cedente, ſiue contra eum, etiam poſtquam ipſe, vel quiuis alius, incumbentia ſibi ſecundum prædicta præſtiterit, non ſolum circa fructus, ſed etiam circa

poſſeſſio

poſſeſſionem , & ipſum ius quod ceſſum eſt valeat omnino,& viso obtineat ; illúmque ipſum,cui gratia facta eſt , non minus afficiat,quàm ſi ipſe legitimè citato contra eum decretum,& executum fuiſſet ; nec ipſe aduerſus hac , praetextu non acceptata gratia , vel illius ignarata , aut citationis vel executionis aduerſus ipſum minimè demandata , aliáve ratione valeat excuſari. Poſſit tamen ipſe , etiamſi in lite & cauſa huiuſmodi ſubrogatus non ſit , quandocunque ad illius proſecutionem & terminationem venire , & à iudice , coram quo cauſam ipſam etiam ex delegatione pendere contigerit, in illis ipſis ſtatu & terminis , in quibus tunc eam eſſe repererit , etiam abſque reſcripto ſpeciali admitti. Hactenus ſummus Pontifex.

12 Sed tamen quamuis reſignans per plures annos poſt condemnationem , beneficium de quo agitur pacificè poſſederit , non obſtante atreſto condemnationis , non ex eo conualidatur eius titulus:cùm enim per arreſtum Curiæ fuerit declaratus inhabilis ad hoc beneficium , illius titulus fuit omnino diſcoloratus, adeo vt illius poſſeſſio non poſſit dici pacifica ad effectum , vt ipſe regula *de triennali* frui poſſit : ex notatis per Gomeſ.*ad regul.de triennali,q.54* 13 † Vbi dicit , quod ſi cauſa per appellationem etiam extraiudicialem intimatam fuerit ad curiam deuoluta , quamuis appellatio fuerit deſerta, poſſeſſio tamen non deſinit eſſe litigioſa,nec dicitur pacifica , niſi per ſententiam fuerit finita , vel ſententiatum fuerit ſuper deſertione appellationis.

14 Quod tamen vt melius explicetur,duo caſus diſtinguendi ſunt.† Primus eſt, quando poſſeſſor beneficij ſententiam obtinuit fauorabilem:& hoc caſu , ex tunc dicitur pacificus, etiamſi ſententia non fuerit aliter executioni demandata , dummodo ab ea non fuerit appellatum , aut aliter tranſiuerit in rem iudicatam : quia ſatis eſt executa reſpectu poſſeſſionis,de qua agitur , quam penes ſe habet , & tueri poteſt:aliàs nō poteſt dici pacificus, niſi poſtquam lis aduerſatij perempta eſt.vel appellatio eius deſerta : Papon.*lib.8.tit.9.arreſt.2.*

15 Secundus caſus eſt,quando poſſeſſor condemnatus fuit per ſententiam definitiuam contra ſe prolatam:& hoc caſu non dicitur pacificus,etiamſi victor ſententiam exequi non fecerit , quamuis lapſum fuerit triennium : vnde eum lis adhuc duret, poſſeſſio non poteſt dici pacifica,nec poſſeſſor condemnatus poteſt ſe iuuare Regula *de triennali*;alioquin victo ſententia contra ipſum lata proficeret, quod eſſet iniquum : *l. euidenter , ff. de re indicat.*

16 † Ratio eſt,quia titulus dicitur incoloratus, quando quis licet titulum habeat ab eo , qui habet poteſtatem conferendi , vel eligendi,tamen iure ſuo priuatus eſt per ſententiam iuris,vel hominis: Panormit.*in cap.cum noſtris,num.23.de conceſſ.prabend.* Gloſſ. pragmat. ſanction. *in tit.de pacific.poſſeſſ.§.2. in verbo , coloratum.*

CAPVT CLXXX.

De reſignatione beneficij triangulari , quā quis reſignat alicui ſuum beneficium , vt reſignatarius aliud , quod obtinet reſignet ſuo conſanguineo ; vel alteri. Mutuas reſignationes eſſe validas , ſiue exprimatur titulus permutationis , ſiue non exprimatur.Summum tamen Pontificem triangulares,aut quadrangulares reſignationes ex certa ſcientia admittere poſſe. Et ex quibus coniecturis colligi poſſit reſignationem eſſe triangularem.

SVMMARIVM.

1. *Mutua reſignationes ſunt ſpecies permutationis.*
2. *Mutua reſignationes fieri poſſunt exprimendo , vel non exprimendo , illas fieri ex cauſa permutationis.*
3. *Vtrum mutua reſignationes fiant ex cauſa permutationis,ſufficit illud colligi ex coniecturis.*
4. *Non praſumitur quod quis ſuo beneficio renunciet ſine cauſa.*
5. *Reſignatio , aut permutatio triangularis , aut quadrangularis,eſt nulla.*
6. *Hoc eſt verum , ſi id fiat pracedente firma conuentione.*
7. *Explicatur* cap.penult.de rer.permut.
8. *Reſignationes triangulares ſimoniaca ſunt.*
9. *Reſignationes triangulares,aut quadrangulares ſunt valida , ſi interueniat authoritas ſummi Pontificis.*
10. *Papa non ſolet hodie concedere penſionem ſub beneficio tertij,niſi ſub certis conditionibus.*
11. *In Gallia non admittuntur triangulares reſignationes ; nec illas facile ſummus Pontifex concedit.*
12. *Confidentia probatur per leuiores probationes,quando agitur de repellendo illum,qui vult impetrare contra poſſeſſorem beneficij.*
13. *Praſumptio confidentia reſultat ex diuerſis actibus factis eodem tempore,& eodem in loco, & coram eodem Tabellione , iiſdémque teſtibus , ſine vllo temporis interuallo,& non diuertendo ad extraneos actus.*
14. *Qui profecturus ad bellum reſignat,vt tertius aliud à reſignatario beneficium conſequatur , facilius praſumitur id facere per confidentiam.*
15. *Confidentia praſumitur in reſignante , ſi aliquid imminebat , propter quod ipſe reſignans ſtatim aliquid facere volebat , timens priuationem ſui beneficij,quam ſciebat ſe incurſurum.*

COntendebant inuicem Baſilius , & Antonius, ſuper quodam Canonicatu : quia Baſilius in Legatione prouiſus ſe potiorem eſſe aſſerebat, ob nullitatem tituli quo Antonius nitebatur , cùm fundatus eſſet in reſignatione quadam triangulari facta per Petrum eiuſdem Antonij authorem.

Iſte ſiquidem Petrus fecerat mandatum ad reſignandum , vigore cuius Antonius fuerat prouiſus prouiſione tamen triangulari, quia eodem die quo Petrus mandatum fecerat ad reſignandum Antonio,& corā eodē Notario, iiſdémque teſtibus: Antonius fecerat mandatum ad reſignandum quaſdā Capellanias in fauorem patrui eiuſdem Petri:quia cum Petrus iturus eſſet ad bellum,& militiæ ſæculari adſcribendus,& ſic nec Capellanias,nec Canonicatum poſſidere poſset , Canonicatum verò patruo reſignare non poſset , quia iam in eadem Eccleſia Canonicus erat, procurauit vt ſuus reſignatarius in compenſationem Canonicatus,dictas Capellanias ipſius reſignantis patruo reſignaret. Idcirco propoſitum fuit dubium, vtrum collatio illā triangularis facta Antonio ſuſtineri poſset.

Super quo dubio dixi , regulam generalem eſse huiuſmodi reſignationes triangulares eſse nullas.&

1 de iute ſuſtineri oon poſſe t † Mutoæ ſiquidem re-
ſignationes ſont ſpecies quædam permutationum,
vt docet Garç. *de benefic.part.11.c.4. num.2.* & be-
ne determinat Gloſſ. *in clement.1. in verbo,ex cauſa.*
2 *de rer.permut* † vbi dicit quod mutua reſignatin
fieri poteſt exprimendo, vel non exprimendo il-
lam fieri ex cauſa permutationis:quia ſi non expri-
matur,ſufficit illud colligi ex coniecturis:Imol. *in*
3 *dicta clement. vnica, num.7.* † vbi dicit quod licet
oõ exprimatur,mortnas reſignationes fieri ex cau-
ſa permutatioois, ſufficit tameo id colligi ex præ-
cedentibus geſtis,vel dictis. Anchatan.*ibid.num.3.*
Hoc etiam probari poteſt per teſtes,vel per inſtru-
menta:Cardinal. Zabarell. *in dicta clement. vnica,*
4 *n.6.in fine,*† quia non eſt veriſimile quod quis be-
neficio ſno renunciet ſine cauſa: *cap.ſane, cap.ve-
niens,cap.ſuper hoc,de renunc.*

5 Cum igitur cooſter ex facti circunſtantiis, &
nominatim ex identitate temporis,loci,Notarij, &
teſtium, hanc reſignationem mutuam,eſſe veram
permutationem triangulatem, ſeqoitor illam eſſe
prorſus nullam & inualidam:Petr. de Vbald. *in di-
cto tractat. de permutat. benefic. part. vlt. n 56.* di-
cens quod ſi renuncio tibi meum beneficium, vt
tibi conferatur,& vt tu meum beneficium,non mi-
hi, ſed meo nepoti, aut conſanguioeo reſignes,
permutatio non ſubſiſtit: vtrùm autem debeatur
hoc caſu expectantibus,propter ſimoniam,diſſerit,
& concludit pro negatiua, allegans Gloſſ. *in cap.*
6 *ex parte 1.de offic.delegat.in gloſſ. 2.* † quæ loquitur
in caſu, quo nulla facta eſt firma conuentio de re-
7 ſignando Tertio: † *& cap.cum.vniuerſorum, penult.
de rer.permut.* in quo compermutans oullum fece-
rat pactum,nec expreſſum,nec præſumptum; imo
beneficium ſibi reſignatum proprio nepoti remi-
ſerat,& recuſabat beneficium ſuum compermutã-
ti reſignare; ideo dicitur,primum reſignantem ad
beneficium reſignatom redire debere. Qui caſus
8 noo pertinet ad reſignationem triangularem:† &
propterea ſimiles reſignationes triangulares, vel
quadrangulares,ſimoniacas eſſe aſſerit Pariſ. *de re-
ſignat.lib.14 q.7. n.63.* Verall. *deciſ.325. p.2.* Achil.
de Graſſ.*deciſ.2.de rer.permut.* Cokier.*in tractat. de*
9 *permut. benefic. part.2. c.25.* † Quod intelligeodum
eſt de permotationibus factis coram collatoribus
ordinariis:aliud dicendum eſt de mutuis reſignatio-
nibus coram ſummo Pontifice factis: ſi enim illas
qoantumuis triangulares, aot quadrangulares ex
certa ſcientia admiſerit, purgatur omne vitium ſi-
mooiæ,propter ſummi Pontificis authoritatem:vt
teſtatur Cokier *in dicto tractat. de permut. benefic.
lib.2.c.25.n.1.*dicens idem eſſe,quando tractatur de
permutatione facta ſub reſeruatione peoſionis in
fauorem Tertij ſuper beoeficio compermutato;
dommodo ille ſit præſens,& conſentiens,ſuper cu-
ios beneficio imponitur peoſio. † Et quod hodie
10 Papa non ſolet facilè admittere reſeruatiooem pẽ-
ſionis in faoorem Tertij non reſignantis, niſi ſtu-
diotum cauſas in fauorem pauperis,& de conſenſu
poſſeſſoris beneficij: ſed nec ſolet hodie ſummus
Pootifex ſimiles triangulares, aut quadrangulares
reſignationes admittere:vt aduertit Gonſal. *ad re-*
11 *gul.8 gloſſ.14.n.59.verſic. Immò nec Papa.* † Et tales
reſeruationes penſionnm in fauorem Tertij, nec
permutatiooes triaogulares,quibus beneficium di-
mittitur, vt Tertio cõferantur,recipiuntur in Gal-
lia,ſed ab eis appellatur tanquam ab abuſu;& abu-
ſiuæ declarantor: teſte Modern. Aqueoſ.*in tractat.
de benefic.lib.3,tit.11.n.10.*

Vnde ſequitur firma concluſio, dictam mutuam
reſignationem ſubſiſtere noo poſſe: ſed Baſilium
beneficij poſſeſſorem, in Legatiooe prouiſum,ex-
cludere debere præfatum Antooium. Cùm enim
Baſilius non agat de acquirendo beneficio, quod
iam poſſidet, ſed de repellendo Antonium actorẽ,
ſufficiunt illi leuiores probationes confideotiæ di-
cti Antonij: † pro cuius verificatione,licèt regula- 12
riter exacta & concludens probatio requiratur;ta-
meo ſecus eſt ſi agatur ad effectum repellendi ali-
quem ab aſſecutione beneficij obtinendi,vel quan-
do plures inter ſe contendant de prælatiooe, tunc
enim ſufficiunt leuiores,probationes:Seraphio.*de-
ciſ.516.n.3.& 4.*Addent.ad Ludouiſ.*deciſ.238.n.13.
verſic quod tamen procedit.* Addent.ad Burat.*dec.445.
n.16.*

Multo igitot magis remooendus erit Aotonius, 13
ſtantibus tot coniecturis triangularitatis confiden-
tialis.Et primò quidem,quia vtrumque mandatum
ad reſignandum, tam per Baſilium quam per Pe-
trom,factum fuerat in domo Antonij potentis viri,
& coram eodem Notario iiſdémque teſtibus, eo-
dem anno,& die,& hora,& abſque vllo temporis
interuallo,aut diuerſione ad extraoeos actus;quod
eſt magnum argumentum ſimoniæ,vel confidẽtiæ:
Pariſ.*de reſignat.lib.14.q.9. n.10.* vbi loquitur de ſi-
mooia:de coofidentia verò loquitur *in tract.de con-
fidentia,q.51. n.9.* Gare.*de benefic.p.11.c.3. num.169.
verſic.nec prædictis refragatur,& verſic. quod à Fran-
ciſco.* Vbi dicit,quod licet ex correſpectiuitate non
oriatur præſumptio confidentiæ, vel ſimoniæ,
quaodo inter vtrumque actum adeſt temporis io-
teruallum; ſecus tamen eſt, qoandò vterque actus
eodem tempore, nullo alio extrinſeco actu ioter-
ueoieote.geſtus eſt:idem teoet Rot. apud Farinac.
conſil.75.n.54.

Præmiſſis accedit alia coniectura, oempe quod 14
agebatur de patruo reſignantis,videlicet Petri,qui
eum non poſſet beneficium compermutantis,poſ-
ſidere,cùm ille clericatum deſereret,& militiæ ſæ-
culari quam primùm adſcribeodus eſſet, eáque de
cauſa beneficium ſuum reſignaret,quod patruo ſuo
reſignare oon poterat,quia iam in eadem Eccleſia,
io qoa conſiſtebat Caoonicatus per Baſilium reſi-
gnatos, idem patruus aliom Canonicatum habe-
bat,hanc excogitauit cautelam, vt alteri Caooni-
catom ſuum remitteret, qoi non ſibi, qui incapax
futorus erat, ſed patruo alia beoeficia in compen-
ſationem ſuæ reſignationis remitteret: ex quo ori-
tor præſomptio confidentiæ, tam ex conſanguini-
tate dicti patrui, Pariſ. *de reſignat. lib.14.q.4. n.11.
& 12.*quàm ex futura ſtatim ioeapacitate dicti Ba-
ſilij;ex quo fraudis oritur coniectura: vt teſtatur
Cokier *de permutat.benefic.part.3.c.1.n.7.* † Vbi di- 15
cit, quod frauduleotæ permutatioois cooiectura
oritur, ſi aliqoid imminebat tempore renonciatio-
nis,propter quod beneficium reſignantis de proxi-
mo erat vacaturum: Quod potiſſimùm locum ha-
bere aſſerit *n.8.* ſi agatur ioter patroum,& nepotẽ,
vt in ſpecie caſos ooſtri,& determinat Pariſ.*in tract.
de confidentia, q.9.n.24.& ſequent.* vbi dicit quod ſi
aliquis exiſtẽs io minoribus Ordinibus habeat be-
oeficium, & velit ad bellum proficiſci, ne illud
amittat poteſt confidere de amico circa fructos,vel
titulum ſoi beneficij,quo caſu eſſet commiſſa coo-
fidentia. Et ex his cooclusum fuit io fauorem Ba-
ſilij poſſeſſoris.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT CLXXXI.

Abbas commendatarius qnam poteſtatem habeat in beneficiis regularibus ſibi cõmendatis. Liberam illi adminiſtrationem competere in beneficiis commendatis, necnon ius præſentandi, quod eſt in fructu. Vtrum poſſit inſtituere, vel deſtituere Priores; vel nouitios recipere; aut iuriſdictionem in Monachos exercere, aut Monachos corrigere, Quid ſi Abbas commendatarius ſit Cardinalis, cuius poteſtas maior eſt aliis commendatariis inferioribus. Vtrùm profeſſus alterius Ordinis, aut ſæcularis, poſſit præeſſe Capitulo, præcedere in clero; beneficia conferre, Sacriſtam perpetuum deputare, & ſimilia peragere; & deficientibus Religioſis illius Regulæ, alios Regulares, aut in ſubſidium alios ſæculares deputare. Et quod iura competentia non Reformatis tranſcant ad Reformatos in illorum locum à ſummo Pontifice ſubrogatos.

SVMMARIVM.

1. *Ius præſentandi, eligendi, & inſtituendi, numeratur inter fructus beneficij.*
2. *Abbas commendatarius poteſt locare prædia ſui beneficij.*
3. *Idem Abbas poteſt nominare, eligere, & præſentare ad beneficia.*
4. *Abbas commendatarius habet liberam adminiſtrationem in ſpiritualibus & temporalibus.*
5. *Abbati commendatario poſſunt delegari cauſæ à ſummo Pontifice, ſicut & titulari.*
6. *Abbas commendatarius non poteſt inſtituere, aut deſtituere Priorem obedientiarium.*
7. *Vtrum poſſit nouitios recipere, & in Monachos iuriſdictionem exercere.*
8. *Commendatarius habetur pro vero Prælato, & in Gallia iuriſdictionem exercet ſaltem correctionalem, maximè ſi ſit Cardinalis.*
9. *Abbas commendatarius Cardinalis habet iuriſdictionem in Monachos; nouitios recipit; & alia facere poteſt quæ cæteris commendatariis non competunt.*
10. *Simplex Abbas commendatarius, ſi non ſit Cardinalis, non ſuccedit in peculio Monachorum.*
11. *Abbas commendatarius, quamuis profeſſus alterius Ordinis regulam, eſt verè Prælatus, & eſt caput Capituli.*
12. *Abbates commendatarij fulgent iiſdem honoribus quibus Titulares, & præcedunt in comitiis generalibus Galliæ, iuxta ordinem antiquitatis.*
13. *Commendatarius Cardinalis deputat Sacriſtam perpetuum.*
14. *Conſuetudo obſeruanda eſt, aut etiam fundatio, quando agitur de poteſtate Abbatis commendatarij.*
15. *Deficientibus Monachis alicuius monaſterij poſſunt deputari Monachi ex alio Monaſterio, & in eorum defectum ſæculares.*
16. *Quantum fieri poteſt, Superiores Conuentuum deputari debent ex eodem Ordine, & eodem habitu.*
17. *Clerici ſæculares poſſunt compelli ad acceptandum beneficium regulare in ſubſidium, deficientibus Monachis.*
18. *Quando facta fuit reformatio alicuius Monaſterij, omnia iura non Reformatorum tranſeunt ad Reformatos.*
19. *Nominatio facta per Reformatos, debet fieri eo modo quo antea fiebat per non Reformatos.*

VNito quodam primatu Ordinis ſancti Benedicti cuidam Domui Regulari, dum ageretur de nominatione Monachorum clauſtralium, videlicet Sacriſtæ perpetui, & trium amouibilium; quæſitum fuit in primis, vtrùm ius nominandi & deputandi præfatum Sacriſtam perpetuum, & Monachos amouibiles, ſpectaret ad Abbatem commendatarium, qui Cardinalitia dignitate fulgebat; an verò ad Priorem Ordinis, qui hoc iure ante dictam vnionem fruebatur.

Secundò quæſitum fuit, vtrum poſito quod Cardinalis Abbas habeat ius nominandi, vtrum poſſit nominare Religioſos profeſſos alterius Monaſterij, eiuſdem tamen Ordinis, ſi non reperiantur aliqui profeſſi eiuſdem Monaſterij.

Tertiò, ſi in toto Ordine non reperiantur aliqui Monachi capaces ad dicta beneficia exercenda, aut ſi capaces ſint, tamen exercere nolint, aut non poſſint, vtrum deputari poſſint Presbyteri ſæculares in locum ipſorum.

Quartò, quatenus ius nominandi pertineat ad Regulares, vtrum ius iſtud tranſlatum fuerit ad Reformatos eiuſdem Ordinis, & ſub quibus formis & conditionibus.

Super quibus dubiis reſpondendo dixi in pri- 1
mis, ius præſentandi, eligendi, & inſtituendi perti-
nere ad Abbates commendatarios: quia iura hu-
iuſmodi ſunt in fructo: *cap. conſultationibus*, & ibi
Gloſſ. *de iurepatronat.* Gloſſ. *in cap. cum clim, de maio-
rit. & obedient.* Rebuff. *in praxi. tit. de commend. n.* 60.
& 61. poſt Ancbar. *in cap. nemo, de elect. lib.* 6. † Vnde 2
ſicut poteſt locare fructus & prædia, *cap. veſtra, de
locato, cap. fin. ne prælati vices ſuas, cap. cum nobis olim,
de electione*, Rebuff. *loco citato, n.* 6a † & ita nomina- 3
re, eligere, vel præſentare: Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 5.
§. 8. *n.* 12. † vbi dicit tales Abbates commenda- 4
rios liberam habere poteſtatem in ſpiritualibus, &
temporalibus: poſt Panorm. *in dicto cap. cum nobis
olim, de elect. in vltimo notabili*, Rebuff. *de pacific.
poſſeſſ. n.* 45. & apud alios *n.* 52. *&* 53. † dicens Abba- 5
ti commendatario poſſe delegari cauſas à Roma-
no Pontifice, ſicut Abbati Titulari; & hoc in Gal-
lia obſeruari: quibus addi poteſt Barboſ. *de iur. Ec-
cleſ. vniuerſ. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 41. Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *q* 17.
n. 13 *&* 14. apud quos Authores tota materia com-
mendæ perpetuæ copioſè declaratur.

Et licèt Abbas commendatarius non poſſit in- 6
ſtituere, vel deſtituere Priorem obedientiarium, ſed
hæc facultas pertineat ad Vicarium ipſius Abba-
tis, vt iudicatum fuiſſe in Parlamento Pariſienſi
die 20. *Iunij* 1521. teſtatur Codex deciſ. forenſ. *lib.* 1.
tit. 11. *deciſ.* 3. † ſicut nec poteſt talis Abbas noui- 7
tios ad profeſſionem admittere, cum non habeat
ſpiritualem cenſuram in Religioſos; *Clement.
quia regulares, de ſupplend. negligent. prælator. cap.
final. §. præcipimus, de ſtatu Monachor.* poteſt ta-
men in Clericos Eccleſiæ ſibi commendatæ, non
ſolum apud Gallos, ſed etiam in Italia, & alibi

ſecundum aliquos iuriſdictionem exercere: vt per Boët. *deciſ. 271. num. 3. verſic. ſed correctio*, Cod. Fa-
8 brian. *lib. 1. tit. 3. definit. 34.* † ea ratione, quia commendatarius pro vero Prælato & Titulario babetur; quandoquidem commenda ipſa, titolus eſt diſpenſatorius: vt bene probat *ibid. n. 1.* dicens quod eum quidam Abbas commendatarius iuriſdictione ſua in Monachos vſus eſſet ad morum correctionem, illi autem tanquam ab abuſu appellaſſent, Senatus celeberrimo arreſto pronunciauit reiiciẽdam eſſe appellationem, Abbatique tam ex iure, quàm ex conſuetudine permittendam eſſe morum correctionem: Sed tamen Chopin. *lib. 2. de ſacra politica*, *tit. 8. num. 13. & 26. & lib. 2. tit. 7. num. 10. & lib. 2. tit. 1. num. 19.* contrarium verius eſſe exiſtimat, videlicet iuriſdictionem correctionalem ad Abbatem commendatarium nõ ſpectare; quamuis in hoc attendendam eſſe conſuetodinem, verius ſit; illaque ceſſante, doceat experientia opinionem Boëtij & Fabri veriorem eſſe, & obſeruari ſaltem in Gallia: & annis præteritis, Eminentiſſimos Cardinalis de Richelieu varias fieri mandauit proceſſuras & citationes contra quendam Monachum Ordinis Cluniacentis ſancti Benedicti, quem ego aliter defendere non potui, quam propter decrepitam illius ætatem, & infirmitates varias, ob quas dictus Eminentiſſ. Cardinalis illum à citationibus perſonalibus reiteratis exemit, & exemptum declarauit,

9 Sed quomodocunque res ſe habeat, iura Abbatis commendatarij maiora ſunt, & certiora, quando agitur de Cardinali Abbate commendatario; is enim & nouitios poteſt ad profeſſionem admittere, vt deciſum fuit apud Peleum *lib. 1. action. forenſ. cap. 17.* Chopin *lib. 1. monaſtic. tit. 2. numer. 2.* clauſtrali præfecturæ Præpoſitos remouere, idem Chopin. *de domanio*, *lib. 3. tit. 29. num. 6.* item & Monachos corrigere quoad mores, vt contrarias opiniones conciliando tradit Ferrer. *in noua addit. ad Guid. Pap. deciſ. 599.* Bleynian. *in tractat. de beneſic. in titulum & commend. num. 24. in gloſſ. F.* Quamuis Chopini veriorem eſſe ſententiam exiſtimet Ferr. *loco citato*, vt ſcilicet Abbas commendatarius, qui non eſt Cardinalis, nõ habeat in monachos correctionem, nec nouitiorum profeſſionem recipere
10 poſſit: † ſicut non poteſt etiam talis Abbas ſuccedere in peculio monachorum, allegãs ad hoc Chopin *de ſacra politia*, *lib. 3. tit. 1. num. 20. & 21.* Quæ autem nos dicimus de Abbatibus Cardinalibus, latiùs comprobantur apud Tornet *in ſua recollectione arreſtor. littera A. num. 9. verſic. c'eſt vne maxime.*

11 In actibus verò capitularibus poteſt Abbas commandatarius, licèt ſit profeſſus alterius Ordinis regulam, aut etiam ſæcularis, illa omnia exercere quoad actus capitulares, quæ poteſt proprietarius, in cuius locum ſubrogatur; quandoquidem eſt verè Prælatus: Hieron. Roderic. *quæſt. regu. cap. 1. numer. 15.* Emmanuel Roderic. *tom. 2. quæſt. regul. 52. art. 7.* vbi iſti Abbates commendatarij perpetui, ſunt caput Capituli, ſine quo geſta firmitatem minimè obtinent.

12 Fulgent etiam iſti Abbates commendatarij ſolitis honoribus, & ius habent ſuffragij in comitiis generalibus Cleri Gallici, Louet *littera B. n. 12.* & habent præcedentiam in Clero, ſicut veri Titularij, ſecundum ordinem antiquitatis ſuæ receptionis: Loyſeau *tit. des offices, lib. 5. cap. 6. des offices Eccleſiaſtiques, num. 25.* vbi tamen denegat iuriſdictionem correctiuam huiuſmodi Abbatibus; eadem tatione qua ipſis denegantur inſignia Epiſcopalia.

Redeundo itaque ad deciſionem dubij propoſiti, 13
concludendum eſt, ius nominandi, & deputandi Sacriſtam perpetuum ad Dominum Abbatem Cardinalem Commendatarium pertinere, † niſi in cõ- 14
trarium adeſſet conſuetudo, ſeu fundatio, cuius tenorem omnino inſpiciendum eſſe concludit in ſimili caſu Rebuff. *conſil. 77. num. 1.* vbi dicit Abbatem commendatarium, beneficia conferre poſſe ſine conſenſu monachorum, niſi conſuetudo vel fundatio ſit in contrarium: ſtante enim diuturna conſuetudine nominandi introducta in fauorem Superiorum Regularium aduerſus Abbatem commendatarium, ſtandum eſſet illi conſuetudini, & attendendus vltimus actus poſſeſſorius: *cap. conſultationibus, de iurè patronatus, cap. querelam, de electione, cap. cum olim, de cauſa poſſeſſionis & proprietat.* adeo vt talis conſuetudo ſit obſeruanda; quamuis non fuerit præſcripta: Rot. *deciſ. 737. num. 4. part. 2. recent.* Addit. ad Ludouiſ. *deciſ. 77. & 112.*

Secundò reſpondendo ad ſecundum, & tertium 15
dubium, dixi, deficientibus Monachis illius monaſterij, nominari poſſe Religioſos ex alio monaſterio: & deficientibus perſonis Religioſis, nominari & deputari poſſe Presbyteros ſæculares, quia neceſſitas non habet legem: ita probat Rebuff. *in concordat. in tit. de collationib. §. volumus autem, in verbo, &*
conformitatem: † vbi dicit quod; regulariter nomina- 16
tio & collatio fieri debet perſonis eiuſdẽ Ordinis, & Religionis *cap. Deus, qui de vita & honeſtate cleric.* cùm non ſit conueniens vt inter Monachos, aliqui gerant habitum nigrum, alij verò album: ſed tamen deficientibus Monachis nigris, beneficia cõferri poſſunt Monachis albis: ſicut deficientibus Regularibus, poſſent beneficia Regularia conferri perſonis ſæcularibus; quia neceſſitas facit licitum quod aliàs eſſet illicitum: vt bene probat Rebuff. *loco citato, fol. 1012. col. 2.* Pyrr. Corrad. *in prax. diſpenſat. Apoſtolicarum, lib. 6. c. 1. num. 23. verſic. & hac.* vbi ponit formam prouiſionis factæ Regulari propter defectum perſonæ ſæcularis. Idem probat
Gonſal. *ad reg. 8. gloſſ. 8. n. 43.* † Imo deficientibus 17
Monachis, poterunt Clerici ſæculares compelli ad acceptandum beneficium Regulare: Gonzal. *dicta gloſſ. 8. num. 45.* Et ſupradicta probantur etiam ex traditis per Garz. *de beneſic. parte 7. capite 10. numero 16.*

Ad quartam quæſtionem reſpondetur, totum il- 18
lud ius nominandi, quod non Reformatis competebat, tranſlatum fuiſſe ad Reformatos, niſi in contrarium obſtent Bullæ Apoſtolicæ ſuper reformatione emanatæ: quia Reformati nõ conſtituunt nouam Regulam, cùm non differant in tribus votis ſubſtantialibus, videlicet paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, in quibus tribus votis conſiſtit eſſentia profeſſionis Religioſæ: Rot. *deciſ. 333. n. 1. & 2. p. 6.*
recent. † Quam nominationem caſu quo illis com- 19
peteret (quã tamen illos facere non poſſe ſuperiùs *n. 13 & 14.* oſtenſum fuit, niſi obſtet conſuetudo, vel Bulla,) facere deberent ſub eiſdem modis, formis, & conditionibus, ſub quibus antiqui facere debuiſſent, tanquam in eorum locum ſubrogati: argumento *leg. eum qui iniuriarum*, & ibi DD. cum aliis vulgatis, *ff. ſi quis cautionibus.*

CAPVT

CAPVT CLXXXII.

De matrimonio contracto inter Catholicos & hæreticos, in locis vbi vtriuſque religionis profeſſores permixtim viuunt: Et quale peccatum committant Catholici contrahentes cum hæreticis, in locis, vbi exercitium prætenſæ religionis non eſt licitũ: Et de validitate edicti generalis facti per Epiſcopum, quo prohibentur ſimilia matrimonia; vtrum matrimonium contractũ contra prohibitionem Epiſcopi, ſit validũ: & quę pœna imponi debeat contrauenientibus. De matrimonio contracto in præiudicium litis pendentis ſuper illius validitate. Si contrahentes mutauerint domicilium animo fraudandi diſpoſitionem Concilij, vtrum matrimonium in illo domicilio contractum, ſit validum.

SVMMARIVM.

1. *Matrimonium inter Catholicos & hæreticos eſt validum; ſed regulariter ſic contrahentes peccant mortaliter.*
2. *Quod dictum eſt de matrimonio contracto cum infideli, locum etiam habet in matrimonio contracto cum apoſtata à fide, vel ſchiſmatico.*
3. *Eccleſia diſpenſare poteſt vt fidelis matrimonium contrahat cum infideli ex iuſta cauſa.*
4. *Pœna confiſcationis dotis non habet locum quando mulier Catholica contrahit ignoranter cum hæretico.*
5. *In locis, vbi liberum eſt commercium inter Catholicos & hæreticos, Catholicus contrahens cum hæretica non peccat.*
6. *Pactum quo conuenitur quod liberi ex matrimonio cum hæretica contracto procreandi, educari debeant in hæreſi, eſt impium & irritum.*
7. *Si puella hæretica ſit parata abiurare, matrimonium eſt validum.*
8. *Nullus Prælatus ſummo Pontifice inferior poteſt imponere impedimentum matrimonij vltra impedimenta iuris.*
9. *Parochus, vel Prælatus poſſunt ſuſpendere ad tempus matrimonium ex cauſa.*
10. *Matrimonium contractum contra prohibitionem Epiſcopi, eſt validum: ſed in pœnã contemptus coniuges ſeparantur ad tempus, non in perpetuum.*
11. *Quando adeſt periculum incontinentiæ in coniugibus contra prohibitionem contrahentibus, pœna ſeparationis temporalis commutanda eſt in aliam pœnam arbitrariam.*
12. *Pœna ſuſpenſionis vſus matrimonij non debet imponi illi ex coniugibus, qui ignoranter contraxerit contra prohibitionem Epiſcopi.*
13. *Matrimonium contractum lite pendente ſuper validitate alterius matrimonij propter impedimentũ dirimens, aut etiam pendente appellatione, eſt nullũ.*
14. *Licitum eſt transferre domicilium ad alienam diœceſim, vt ibi contrahatur matrimonium ſecundum mores illius regionis, quamuis id fiat in fraudem.*
15. *Fallit vbi partes non habuerunt veram & firmam intentionem contrahendi domicilium in illo loco.*

DVæ difficultates propoſitæ fuerunt circa matrimonium, quod celebrandum erat inter puellam quæ profitebatur prætenſam hæreticorum religionem, & virum Catholicum, quod impediebat Epiſcopus loci Diœceſanus, qui per decretum generale prohibuerat matrimonium celebrari inter viros Catholicos & fœminas hæreticas; quamuis ipſæ declararent ſe velle admitti ad Religionem Catholicam, niſi ipſæ in tali voluntate durantibus tribus menſibus perſiſterent.

In hac quæſtione cautè omninò procedeodum eſt: ſi enim in his partibus ſummo Pontifici immediatè ſubiectis quæſtio decidenda eſſet, non admirrereotur huiuſmodi matrimonia; cùm apud nos, hæreticis non ſit licitum continuam habitationem facere: ſed quia agebatur de matrimonio in Gallia contrahendo, vbi
liberum eſt exercitium prætenſæ religionis; † Con- 1
cludeodum eſt in primis, ex iuris communis diſpoſitione matrimonia inter Catholicos & hæreticos eſſe valida: quamuis generaliter loquendo, illi qui ſimilia matrimonia contrahunt, committant peccatum mortale, remanente nihilominus firmo & valido matſimonio: vt teſtatur Ricciul. *de iur. perſon. extra gremium*
Eccleſiæ exiſtentium, lib. 2. c. 2. n. 24. † Vbi idem di- 2
cit de matrimonio contracto cum ſchiſmatico, vel apoſtata à Religione, & de alio quocumque baptiza-
to, † vbi amplius dicit Eccleſiam poſſe diſpenſare 3
vt fidelis contrahat matrimonium cum infideli, vt per eundem *ibid. n. 25.* poſt Sanch. *de matrimon. lib. 7. diſput. 71. num. 10* aſſerentem ſummum Pontificem hoc non conceſſurum ſine vrgentiſſima cauſa; tamen ſi concedat, validum erit omnino matrimonium; idque ratione poteſtatis quam Eccleſia habet erga perſonam fidelem, vt poſſit illius matrimonium cum infideli irritare: & ideo cùm eiuſmodi matrimonium iure ſolo Eccleſiaſtico irritum ſit, non fruſtratur ſua validitate, quamuis diſpenſatio ſine legitima cauſa facta fuerit: & eandem ſententiam ſequitur Gutier. *in tract. de matrimonio, cap. 104. num 6.* reiecta plurimorum contraria ſententia, dicens hoc bene probari *in cap. decreui, verſic quod intelligendum, de hæreticis, in 6.* vbi niſi fortè mulieres ipſæ cum viris matrimonia contraxiſſent, quos hæreticos tunc ſciebant, vbi conſtat non irritari matrimonia inter Catholicos &
hæreticos, † ſed ſolom imponi pœnam confiſcatio- 4
nis dotis vxoris: cui tamen locum non eſſe decernitur: quando mulier Catholica cum hæretico ignoranter contraxit: hoc idem docet Bonacin. *in tract. de matrimon. quæſtion. 3. punct. 7. numero* 1. vbi confirmat hanc ſententiam locum habere iure Eccleſiaſtico, cum nõ intercedat diſparitas cultus inter fidelem, & hæreticum, vel apoſtatam, vel excommunicatum; cum omnes iſti ſint baptizati: committitur tamen graue peccatum, quando contrahitur matrimonium cum hæretico, tum propter prohibitionem Eccleſiæ, *capit. non oportet, capit. caue, 28. quæſt. 1,* tum propter periculum peruerſionis: Sanch. *dicto lib. 7. diſput. 72. numero* 4. nec non etiam ob periculum prolis; quam hæreticus contenderet trahere ad ſuam fidem, vt per Sanch. *dicta diſput. 71. num. 7.* Prædictis accedit Baſil. Pont. *in tract. de matrimon. fidelis cum infideli, cap. 1. num. 1.* vbi alios allegat, dicens ita apud omnes receptum eſſe, talémque communem eſſe Eccleſiæ conſuetudinem; cùm non ſoleant iſti coniuges ad inuicem ſeparari. Vnde concludendum eſt ex veriori & receptiori ſententia dicta matrimonia eſſe valida, nec irritari poſſe etiam in locis, vbi non eſt liberum commercium inter hæreticos & Catholicos.

In locis autem vbi licitum eſt inter ambos com-

 mercium,

mercium, veluti in Gallia, Germania, & Polonia, vbi ex recepta conſuetudine hæretici cum Catholicis proximè conuiuunt, & ex recepta conſuetudine tolerantur huiuſmodi coniugia, non ſolùm valida ſunt matrimonia inter diuerſæ profeſſionis perſonas, ſed etiam Catholicus non peccat contrahens cum hæretica, dummodò non fiat aliquod pactum,
6 per quod Catholicus impediatur in libero exercitio ſuæ veræ Religionis; † nec etiam fiat aliquod pactum circa relationem liberorum in hæreſi, nam alioquin huiuſmodi pactum eſſet impium & irritum: vt probat Gutier. *dicto c.104.n.7.& 8.* Sanch. *dicta quaſt.72.n.5* & *io precept. Decal. lib.2.c.9. n.9.* Bonacin. *loco citato, n.2. verſic. additque id non procedere.* Baſil. Pont. *loc. cit. c.5.n.4.& 5.*

7 Ex quibus patet multo magis validum futurum eſſe matrimonium, ſi puella quæ hactenus hæreticam ſectam amplexa fuit, hæreſim abiurare parata ſit, & ad fidem Catholicam conuerti, vt determinat Baſil. Pont. *dicto c.5.n.1.*

Neque hoc caſu obſtabit validitati matrimonij decretum illud, ſeu edictum generale Epiſcopi, quo ordinauit non poſſe contrahi matrimonia inter Catholicos & hæreticos, niſi ſponſus hæreticus ad fidem Catholicam conuertatur, & in illa per tres menſes
8 ante contractum matrimonij perſiſtat. † Ratio eſt, quia nullus Prælatus ſummo Pontifice inferior, reddere poteſt perſonam inhabilem ad matrimonium cum alia perſona contrahendum, cum qua alioquin de iure contrahere poſſet: vt reſoluit Sanch. *dicto tractat. de matrimon. lib.7. de impedim. diſput.1. num.9.* quia licet olim Epiſcopi id facere poſſent, hodie tamen hoc ſoli ſummo Pontifici reſeruatum eſt, ex generali Eccleſiæ conſuetudine.
9 † Et licet iuſtis ex cauſis non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam ipſe Parochus poſſit ad tempus interdicere, ſeu impedire matrimonium, veluti ad ſedandum ſcandalum, vel ad diſcutiendam impedimenti obiecti veritatem, ex eo tamen matrimonium non redditur irritum, quia cauſa prohibitionis non eſt perpetuum impedimentum. vt aduertit Sanch. *dicto lib.7. diſput.6. num.6.* vbi refert cauſas quibus moueri poteſt Epiſcopus, vel Parochus ad ſuſpendendum ad tempus matrimonium: & re plenè diſcuſſa, ita concludit idem Sanch. *dicta lib.7. diſput.2.*
10 *num.24.* † Ex cuius dictis probatur, quod quamuis edictum generale dicti Epiſcopi eſſet validum, non tamen propterea matrimonium contra eius prohibitionem contractum, nullum eſſet & irritum; ſed duntaxat in pœnam contemptus Iudicis, coniuges ab inuicem ſeparandi eſſent non quidem in perpetuum, quia obſtaret textus *in cap.2. de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ*, vbi dicitur matrimonium contractum contra prohibitionem Eccleſiæ non eſſe ſeparandum, quod intelligitur de ſeparatione perpetua, ſed tamen in pœnam, vt dictum eſt, ſeparatio debet fieri ad aliquod tempus: per text *ibi cap.1. eodem tit.* ibi: *& impoſita ſibi de tanto exceſſu pœnitentia condigna, poſtquam in domo matris per menſem ſteterit, ad Tertium redire permittat.*

11 Imo ſi adeſſet periculum aliquod incontinentiæ, non ſolum tempus menſis eſſet abbreuiandus. Verum etiam non eſſet imponanda pœna ſeparationis temporalis, ſed etiam pœna eſſet commutanda in aliam arbitrariam: vt docet Sanch. *dicto lib.7. di-*
12 *ſput.2. num.14.* † Quæ interdicto viſus matrimonij ad tempus fit vtrique coniugi, ſi vterque ſit in culpa: ſi verò vnus tantum, non fit talis prohibitio coniugi innocenti, qui poteſt petere debitum coniugale durante ſuſpenſione, quæ illum non afficit:
vt bene Sanch. *diſput.2. num.14.* † Aduertendo ta- 13
men, quod ſi penderet lis ſuper validitate matrimonij propter impedimentum dirimens allegatum, tale matrimonium pendente lite, & multo magis pendente appellatione contractum, eſſet irritum & attentatorium, vt conſtat *ex cap. tua fraternitas. de ſponſa duorum, & cap. cum in Apoſtolica, de ſponſalibus*, Abb. *in dicto cap. tua fraternitas, numero 5.* & bene probat Sanch. *dicta diſputat.2. num.15.*

Quòd intellige vt locum habeat ex duobus caſibus. Primus eſt, quando prohibito poſterioris matrimonij lite pendente celebrandi facta eſt cum decreto irritanti, iuxta notata per Baſil. Pont. *de matrim. lib.6. cap.7.n.5. & ſequent.*

Secundus eſt quando primum matrimonium fuit declaratum validum per ſententiam Lancell. *de attent. lite pend. c.4. limit.17. per totam*, cum aliis per nos citatis *p.4. de Penſion. Eccleſ. q.75.n.38.* ad quem locũ recurrendum erit. Vbi dicitur quod ſi cõtractum fuerit ſecundum matrimonium in præiudicium litis pendentis ſuper nullitate primi, non poteſt Iudex Eccleſiaſticus procedere ad declarationem nullitatis vel validitatis ſecundi, donec iudicium ſuper nullitate primi fuerit terminatum.

Vltimo aduertendum eſt, quod caſu quo dicti con- 14
iuges mutare velint domicilium, & ſe transferre ad alienam diœceſim animo ibi habitandi, fiunt ſubditi illius diœceſis, & ibi ſtatim poſſunt contrahere matrimoniũ, quamuis maiori anni parte in illa diœceſi non habitauerint: Sanch. *lib.3. diſp.24. n.4.* Gutier. *de matrim. c.63. n.13. & 14.* Quod ampliat Additio ad Burat. *deciſ.713.* vt locum habeat etiamſi quis ſimulatè, & animo fraudandi proprium Parochum ad alienam parochiam ſe contulerit: vt probat Sanch. *lib.3. diſp.18. de conſenſu clandeſtino, n.19. verſic. caterũ: & diſp.25. ſub n.11. in fine, verſic. verum hac limitatio*, Baſil. Pont. *de matrim. lib.5. cap.14. n.6.* vbi loquitur de matrimonio eorum qui vagantur, & nullum certum habent Parochum; quod longè differt à caſu noſtro: & Gutier. *de matrim. cap.65. n.11.* & alij quos citat & ſequitur Additio prædicta ad Burat. *dicta deciſ.713. n.16.* & videtur ſequi Rot. apud Merlin. *deciſ.194. n. 19. in eius impreſſis.*

Ego autem exiſtimo horum Doctorum ſenten- 15
tiam rectè procedere, quando domicilium vel parochia verè relinquitur, & cum animo non reuertendi ad illud, vel ad illam, ſed animo vagandi, vel permanendi in noua parochia, licet in fraudem & odium proprij Parochi: ſecus eſſet ſi domicilium, vel prior parochia non verè deſereretur; ſed animo ſtatim, vel poſt aliquod tempus ad prius domicilium reuertendi; tunc enim illa mutatio fraudulenta non prodeſſet: nam ſi aliter diceremus, facillimum eſſet fraudem facere conſtitutioni Concilij, etiam in Gallia, vbi licèt Concilium non ſit in omnibus capitibus receptum, adeſt tamen Regia conſtitutio lata in conformitatem Concilij.

CAPVT CLXXXIII.

Quamuis concordiæ factę cum reſeruatione penſionis ſuper beneficiis, ſint nullæ, niſi interueniat authoritas Sedis Apoſtolicæ; tamen ſi præcedat generalis licentia ſummi Pontificis, hoc ſufficit pro validitate conuentionis. Tranſlatio monaſterij to-

ius,

tius, an & quomodo fieri poſſit. Clauſula *ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ*, quomodo intelligi debeat. Exceptionem non implementi non nocere quoad capita ſeparata: Et verum talis exceptio impediat manutentionem.

SVMMARIVM.

1. *Concordata ſuper beneficiis fieri non poſſunt niſi interueniat authoritas Sedis Apoſtolicæ.*
2. *Si præcedat generalis licentia Sedis Apoſtolicæ, non requiritur ſpecifica confirmatio penſionis impoſita ſuper beneficio.*
3. *Tranſlatio monaſteriorum de loco ad locum fieri non poteſt ſine licentia ſummi Pontificis; ſufficit tamen licentia generalis.*
4. *Monaſterium reformatum manutenendum eſt in poſſeſſione iurium prioris monaſterij, cui ſuccedit.*
5. *Clauſula*, ſub beneplacito, *intelligitur quatenus de iure beneplacitum requiratur; niſi adiecta ſit clauſula*, & non aliàs.
6. *Contrauentio in capitulis ſeparatis, & non connexis cum negotio principali, non impedit manutentionem.*
7. *Quando implementum non debet fieri ipſi neganti, ſed tertio; tunc qui opponit de illa negatiua, tenetur ipſam probare.*
8. *Quando negatiua eſt fundamentum intentionis actoris, debet illam probare.*
9. *Exceptio non adimplementi, non retardat iudicium manutentionis.*

SVmmus Pontifex Gregorius XV. per ſuas literas Apoſtolicas *ſub die* 17. *May anni* 1621. quas confirmauit Vrbanus VIII. *ſub die* 12. *Cal. February* 1627. fauere volens piæ intentioni nonnullorum Ordinis ſancti Benedicti Monachorum, reformationem amplecti volentium, conceſſit, vt Congregationem S. Mauri ordinis ſancti Benedicti erigere poſſent in Gallia, ad requiſitionem quorundam monaſteriorum iam reformatorum, atque etiam quorumuis aliorum monaſteriorum prædicti Ordinis, vt dictum eſt in Gallia; ita quod dicta Congregatio in Conuentibus, & Menſis conuentualibus ac locis, ac portionibus monachalibus, necnon officiis clauſtralibus ipſorum, & pro tempore aggregandorum monaſteriorum locum habeat.

Et per dictam confirmationem ſeu ampliationem Vrbanus VIII. conceſſit facultatem dictis Monachis diſponendi de reditibus temporalibus dictorum officiorum clauſtralium, cum permiſſione eidem Congregationi ſancti Mauri data admittendi, & acceptandi dimiſſiones illorum officiorum, ſub reſeruatione, conceſſione, & præſtatione certæ annuæ ſummæ pecuniarum, & quantitatis vini frumenti, & aliarum rerum ipſis pro eorum portionibus monachalibus, ſiue aliis eorum debitis per dictos Reformatos danda: & ſimilis licentia data fuit non Reformatis vt huiuſmodi conuentiones facere poſſint.

Cum autem poſſeſſor Camerariæ vnius ex monaſteriis antea non reformatis, ſuum officium dimiſiſſet; alius monachus eiuſdem Ordinis & domus Regularis, illud idem officium Camerariæ vti vacans per obitum, qui poſt dictam dimiſſionem ſuperuenerat, impetrauit, & virtute ſanctæ obedientiæ acceptatum à præfata ſancti Mauri Congregatione auocare prætendebat, *Primò* propter nullitatem reſeruationis penſionis ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ. *Secundò*, quia monaſterium, de quo agebatur, dependebat immediatè à ſancta Sede Apoſtolica. *Tertiò*, quia in concordia facta inter Religioſos illius monaſterij Reformatos, & non Reformatos, aderat clauſula, *ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ*, quod cùm non fuiſſet obtentum, dictum monaſterium remanebat in primæuo ſtatu, & ſic dictum beneficium dimiſſum vacabat per obitum. *Quartò*, quia non fuerant adimpletæ diuerſæ conditiones in dictis bullis Apoſtolicis contentæ, ob quarum defectum, ceſſabat tota vis dictarum literarum Apoſtolicarum, & per conſequens beneficium vacabat per obitum eiuſdem vltimi poſſeſſoris.

Conſideratis nihilominus prædictis rationibus, cenſui impetrationem dictæ Camerariæ non eſſe fundatam: nec in dubium reuocari poſſe dimiſſionem dictæ Camerariæ, factam per præfatum vltimum poſſeſſorem. † Quamuis enim regulariter 1
conuentiones omnes, & concordata ſuper beneficiis facta cum reſeruatione penſionis, aut alterius rei temporalis, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, nulla ſint & inualida; *Canon. quam pio, prima, quæſt.* 2. Louet. *littera C. num.* 40. & *ibi* Addent.
† tamen conuentio de qua agitur, & reſeruatio 2
penſioni non indigebat alia homologatione, propter generalem licentiam conceſſam per litteras ſummi Pontificis Vrbani VIII. quibus ſimiles conuentiones faciendi facultatem dedit.

Neque obſtare dixi quod opponebatur, monaſterium, de quo agitur non eſſe de ordine ſancti Mauri, nec de Cluniacenſi, ſed immediatè dependere à ſancta Sede Apoſtolica, & ſic ſub dictis Bullis minimè contineri, & per conſequens vnionem eiuſdem monaſterij dictæ Congregationi factam iure impugnari poſſe. Quia cùm per diuerſa arreſta Curiæ Parlamenti Toloſani, etiam inſtante Procuratore Regio lata, declaratum fuerit dictos Religioſos cogendos eſſe ad acceptandam dictam vnionem, quæ valida fuit declarata, non eſt amplius de hoc dubitandum propter vim arreſtorum tanti Senatus.

Et licèt verum ſit in iure, quod Monachi col- 3
legialiter ſe transferre poſſunt quoad perſonas duntaxat, non tamen, quoad loca ſua, vt eſt text. *in cap. vnico, §. ad hæc, de religioſ. domib. lib.* 6. in illis verbis: *ita quod nullus Ordo ad alium, vel Conuentus ad Conuentum ſe, ac loca ſua totaliter transferat, Sedis eiuſdem ſuper hoc permiſſione ſpecialiter non obtenta*: & *ibi* tradunt Gloſſ. & DD. Sanch. *in præcept. decalog. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 7. Bonacin. *in tractat. de clauſura. quæſt.* 2. *puncto* 9. §. 2. *num* 5. Tamburin. *de iur. Abbatum tomo* 3. *diſputat.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 24. Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 49. & inter DD. Gallos Guid. Pap. *conſil.* 134. *num.* 3. Tamen difficultas illa in caſu propoſito locum habere non poteſt, in quo ſummus Pontifex generalem omnibus monaſteriis Ordinis prædicti ſancti Benedicti, conceſſit facultatem ſe transferendi ad Ordinem ſancti Mauri in Gallia reformatum.

Et cum de præſenti Congregatio ſancti Mauri 4
ſit in quaſi poſſeſſione dicti monaſterij, ac iurium & redituum ipſius, illudque monaſterium ſubſit effectualiter præfatæ Congregationi; quandiu eſt in dicta poſſeſſione, frui & gaudere debet omnibus priuilegiis illi à ſummo Pontifice conceſſis: quia in iſtis actibus attenditur præſens & vltimus ſtatus: *cap. cum de benefic. de præbend. in* 6. *cap. conſultationibus, de iure patronat.* & antequam dimiſſio, ſeu conuentio illa, nulla & inualida declaretur, neceſſariò

M 4 præcedere

præcedere deberet ſententia declaratoria nullitatis dictæ vnionis; interim tamen lite pendente, manutentio concedenda eſſet congregationi prædictæ: §. *retinendo*, *Inſtit. de interdict.*

5 Non obſtat clauſula, *ſub beneplacito Sedis Apoſtolica*, contenta in concordia facta inter Religioſos reformatos, & non reformatos.

Quia clauſula illa, *ſub beneplacito*, *&c.* quando non eſt coniuncta cum clauſula annullatiua, *& non aliàs*, intelligitur ſi & quatenus de iure beneplacitum Apoſtolicum ſit neceſſarium: vt bene explicant Addent. ad Rot. coram Gregorio X V. tunc eiuſdem Auditore, *deciſ.*192.*n.*1.*&* 3.

Non obſtat denique quod per Bullam Gregorij X V. cautum fuerit, quod in euentum quod reformatio in dictis monaſteriis ceſſet, vel extinguatur, officia prædicta clauſtralia eiſdem monaſteriis vnita in priſtinum ſtatum ipſo iure conuertantur, ita quod vt priùs in titulum conferri, & de illis eorumdem monaſteriorum monachis reſpectiuè prouideri debeat, & propter inobſeruantiam quarundam conditionum in dictis bullis contentarum, videatur deficere reformatio regularis.

6 Reſpondetur enim, dictam prætenſam contrauentionem, & inobſeruantiam conditionum non obſtare: tum quia dicta aſſerta contrauentio, erat in Capitulis omnino ſeparatis, & nullo modo connexis cum negotio principali; & cum facultate, de qua agitur, reſeruandi penſiones. Quando autem agitur de non implemento in Capitulis ſeparatis, & nullo modo connexis, non impedit manutentionem: Natt. *conſil.*133.*n.*5. Suid. *conſil.*101. *num.*15. Mantic. *de tacit. conuent. lib.*3.*tit.*16.*n.*22. Idem *deciſ.*238. *numer.*2. quamuis in materia ſimoniæ aliud ſit ſtatuendum, ex notatis infrà *cap.*185. *num.*10. Maximè quia pro parte dicti Domini impetrantis, non fuit probata contrauentio, ſeu non adimplementum conditionum requiſitarum: quod tamen probare tenebatur, cùm implementum non
7 deberet fieri ipſi impetranti. † Quando enim adimplementum non debet fieri ipſi neganti, tunc ille qui opponit de non implemento, tenetur probare illam negatiuam: Rot. apud Marcheſan. *part.*1. *cap.*2.*num.*27. *in princip. fol.*122. quia cùm impe-
8 trans fundet intentionem ſuam in negatiua, † quæ eſt cauſa finalis ſuæ petitionis, debet illam concludenter probare: vt dicitur *in dicto deciſ.* & probat
9 Additio ad Ludouiſ. *deciſ.*261. *num.*5. *in fine*. † Imo quod exceptio non adimplementi non retardet iudicium manutentionis, probat Poſt. *in tract. de manutent. obſeruat.*63. *num.*4. *in nouis*, allegans Thomat. *deciſ.*7. *n.*24. Ideo dicti Reformati manutenendi ſunt in dicta quaſi poſſeſſione acceptandi dimiſſiones dictorum Officiorum clauſtralium, cum reſeruatione penſionis: atque ita fuit exequutum, & dimiſſio effectum ſortita fuit.

CAPVT CLXXXIV.

Committens ſtuprum cum virgine, tenetur illam ducere, vel dotare, non autem præcisè cogendus eſt illam ducere. Promiſſio matrimonij, copula ſubſecuta, non facit vt matrimonium contractum fuiſſe dicatur. Raptus an & quando impediat matrimonium inter raptorem, & raptam. Probatio per teſtes an & quando admittatur in cauſa matrimoniali. Declaratio puellæ iurantis ſe fuiſſe à tali corruptam, non probat. Sufficit tamen ad probandam virginitatem, ſi iuraret ſe fuiſſe virginem. Probatio per teſtes quando admittatur in cauſis matrimonialibus.

SVMMARIVM.

1. *Qui commiſit ſtuprum, non tenetur præcisè puellam ducere, ſed liberatur dotem illi conſtituendo.*
2. *Promiſſio matrimonij, ſubſequutâ copulâ non operatur verum matrimonium ex conſtitutionibus quæ vigent hodiernis temporibus.*
3. *Qui promiſit cum aliqua contrahere, & ſtuprum commiſit, cogi poteſt ad nubendum: ſed ſi perſiſtat in pertinacia, dimittendus eſt ſoluta dote.*
4. *Matrimonia coacta infelices vt plurimum ſortiuntur exitus.*
5. *Matrimonium adoleſcentis, qui promiſit aliquam ducere in vxorem, non eſt retardandum cum alia; cùm non poſſit præcisè cogi ad ducendam primam in vxorem.*
6. *Inter raptorem & raptam non poteſt conſiſtere matrimonium, ex diſpoſitione iuris, & Concilij Tridentini.*
7. *Cauſa criminalis quando ſit præiudicialis ciuili, ratione incompatibilitatis.*
8. *Probatio per teſtes quando admitti poſſit dum agitur de cauſa matrimoniali.*
9. *Probatio per teſtes non debet reiici, quando agitur de cauſa criminali.*
10. *Probatio per teſtes non eſt admittenda quando probato facto ius non reſultaret, & ſic probatio eſſet inutilis.*
11. *Probata inhoneſtate vitæ mulieris ceſſat actio criminalis contra ſtuprantem.*
12. *Statur iuramento mulieris iurantis ſe fuiſſe virginem tempore ſtupri.*
13. *Probatio virginitatis per iuramentum mulieris ceſſat, ſi probetur veritatem eſſe in contrarium, & quod ab alio, vel aliis fuerit cognita.*
14. *Non creditur mulieri accuſanti certam perſonam de ſtupro circa ſe commiſſo.*

DVm Nobilis quidam adoleſcens eſſet in procinctu contrahendi matrimonium, factis de more denunciationibus, fuit impeditus per oppoſitionem factam pro parte Margaretæ, & eius matris, quæ futurum illum ſponſum accuſarunt de raptu, & ſtupro; petentes illum cogi præcisè ad ducendam dictam Margaretam in vxorem: Cùm autem hoc negotium in ſuprema Curia Parlamenti decidendum eſſet; ſupponendum fuit primo loco, quod per Legem antiquam *in libro Exodi*, *n.*16. cautum erat, quod ſi quis ſeduxerit virginem necdum deſponſatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit illam in vxorem: quod etiam ordinatum fuit *in Deuteronomio*, *c.*22. *num.*29. nempe quod in tali caſu, is qui delictum huiuſmodi commiſerit, dabit patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti, & habebit eam vxorem: cui decreto conformis eſt diſpoſitio iuris Canonici *in cap.* 1. *de adult. & ſtupr.* † Super interpretatione quorum 1

verbo

verborum, DD. vnanimi conſenſu dixerunt verba
illa: *Dotabit, & Ducet*: intelligenda eſſe alterna-
tiuè, nempe *Dotabit, vel Ducet*: attento maximè,
quod *in cap. 1. eod. tit.* ſummus Pontifex loquitur
alternatiuè, nempe quod aut ducat, aut puniatur:
Vnde DD. *in dicto cap. 1.* nempe Innocent. Hoſt.
Ioann. Andr. Henric. Bohic. & omnes alij dicta
verba intelligunt alternatiuè, nempe quod aut do-
tet, aut ducat: teſte Claro *in §. Stuprum, n. 3.* Gomeſ.
ad legem 80. *Tauri, n. 7. in fine*, Chaſſan. *conſil.* 40 *n. 1.*
Le Brun, *au proces criminel, lib. 1. tit. de la fornication,*
verſic. *eſt remarquable.* Cod. Fabr. *lib. 9. tit. 7. ad leg.
Iul. de adult. definit. 5. n. 5. & 6.* & ita deciſum fuit in
Rota Romana *dec. 779. p. 4. diuerſ.* repetita *deciſ. 74.
inter deciſiones criminales Farinacij*, & tradit idem
Farinac. *de delict. carn. q. 147. n. 98.*

2 Et prædicta locum habent, non obſtante pro-
miſſione matrimonij & ſubſequuta copula car-
nali: quia hodie ex diſpoſitione Concilij Tridenti-
ni, & ex edicto Henrici III. *ſub anno* 1585. ſimilia
matrimonia præſumpta per copulam ſubſequutam
locum non habent: & diſpoſitio iuris Canonici *in
cap. ex qui fidem 30. de ſponſal.* eſt abrogata.

3 Poteſt quidem ratione fidei datæ cogi ſponſus
per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi ſit Catholicus; vel per
carcerationem ſuæ perſonæ, ad contrahendum
ſponſalia cum illa, quam deflorauit; *cap. ex litteris,
de ſponſ.* Rota *in Calaguritana matrimonij, 13. Mar-
tij 1643. coram D. Melzio.* ſed coactio iſta non debet
eſſe præciſa; imò ſtante pertinacia prætenſi ſponſi,
tenetur illum contrahere recuſantem abſoluere, &
relaxare: atque ita concordantur textus *in dicto c.*
4 *ex literis* 10. *& in c. requiſiuit 17. de ſponſal.* † quia
matrimonia coacta malos & infelices vt pluri-
mùm ſortiuntur euentus: vt dicunt DD. *in c. requi-
ſiuit, & dicto c. ex literis*, Menoch. *conſil.* 786. D. Bel.
conſil. 32. *n.* 11. Burat. *deciſ.* 311. & *ibi Addent.* Mantic.
de tacit. conuent. lib. 3. tit. 17. n. 16 & 11.

5 Quibus ita ſuppoſitis ſequitur matrimonium
dicti adoleſcentis cum illa, quam vxorem habere
deſiderat, nō poſſe retardari per oppoſitionem di-
ctę Margaretæ, nec per proceſſum criminalem cō-
tra illum intentatum; cùm dicta oppoſitio ſit inu-
tilis: non enim poteſt impedire dictum matrimo-
nium, cùm illi duntaxat ius competat ad peten-
dam dotem, non autem ad impediendum dictum
matrimonium: vt præter DD. ſupra citatos, tradit
Theſaur. *deciſ. 3. n. 3. in 5. concluſ. verſ. tamen hodie.*
Cancer. *lib. 3. c. 11. n. 26.*

6 Similiter non poteſt impediri dictum matrimo-
nium ſub prætextu raptus allegati; cùm licèt verus
interueniſſet raptus, non tamen cum dicta Marga-
reta poſſet contrahi matrimonium per dictum
Adoleſcentem; cùm inter raptorem & raptam ma-
trimonium ſubſiſtere non poſſit, tam ex diſpoſi-
tione Concilij Trident. quàm ex antiquis Cano-
num conſtitutionibus: *c. de puellis, c. ſi autem, & c. ſi
placuit, 36. q. 2. l. vnica, §. ſin autem, C. de raptu virgi-
num*, notat Gloſ. *in c. fin. de raptoribus.* Intellige vt
hoc locum habeat quando rapta eſt in poteſtate
raptoris. Aliàs ſi eſſet in loco libero matrimonium
inuicem cōtrahere poſſent. vt dixi ſuprà *c. 117.* poſt
Menoch. *conſil.* 1083. *n.* 16. Farinac. *de delict. Carnis,
quaſt. 145. num. 26.*

7 Neque cauſa criminalis poteſt dici præiudicialis
ad ciuilem, cum vna non ſit præiudicialis alteri, &
poſſint ſimul ſe compati, quod dictus Adoleſcens
poſſit nubere cum ſua ſponſa, & ſimul condemnari
ad dotandam Margaretam, aut ad pœnam aliquam
extraordinariam, quatenus ſtuprum cum illa com-
miſſum probaretur: ex notatis per Bart. *in l. fundum
ff. de exceptionib.* & per Coccin. *dec. 308. n. 7.*

Negari autem non poteſt, quod ſi tractaretur 8
de fœdere matrimonij conſummati, probatio per
teſtes eſſet admittēda: Addent. ad Louet. *littera M.
num. 26. col. 2.* verſic. *ce neantmoins*, † Sicut etiam 9
in cauſa criminali ſtupri, non eſſet reiicienda pro-
batio per teſtes, quia Ordinatio Regia, reiiciens
probationem per teſtes faciendam, loquitur tan-
tum de cauſis ciuilibus, non autem de criminali-
bus: vt videre eſt *in collatione Ordinationum Regia-
rum, lib. 4. tit. 3. §. 17.* Cod. deciſionum forenſ. *lib. 3.
tit. 20. deciſ. 12. n. 2.* verſic. *dauantage*, † Sed in caſu 10
de quo agitur, probatio per teſtes non eſt admit-
tenda, cum etiam probato ſtupro non poſſit impe-
diri matrimonium cum dicta ſponſa futura; & ſic
fruſtra admitteretur probatio, quæ facta non rele-
uaret: *l. hac ſtipulatio, §. Diuus, ff. vt legator. nom.
caueat.*

Hoc etiam certum eſt, quòd ſi dictus Adoleſcens 11
probaret vitam inhoneſtam dictæ Margaretæ, li-
ber eſſet ab omnibus impetitionibus illius: quia
vna ex præcipuis circunſtàntiis in huiuſmodi ne-
gotiis hæc eſt, vt illa quæ petit ſe dotari, fuerit vir-
go: Mantic. *lib. 11. de coniectur. vltimar. volunt. tit. 12.
num. 28. verſic. ſecundò eſt aduertendum*, Farinac. *de de-
lict. carn. quaſt. 147. num. 82. §. item lex Iulia*, & *ibi*
DD. *Inſtit. de public. iudic.* † Verum eſt tamen quod 12
ſtabitur illius iuramento, ſi aſſerat ſe tempore ſtu-
pri fuiſſe virginem, cùm habeat pro ſe præſumptio-
nem iuris naturalis: Farinac. *de delict. carn. quaſt.*
147. *num. 35.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 2. num. 6.* 13
† Si tamen ex aduerſo probaretur illam fuiſſe ab
aliis cognitam, non crederetur tali iuramento,
quia præſumptio cedit veritati: Clar. in *§. ſtuprum,
num. 4.*

Si verò etiam cum iuramento dicat ſe fuiſſe à 14
tali, vel tali perſona ſtupratam, illi non creditur
quoad hoc: Theſaur. *dicta deciſ. 3. num. 4. in 6. con-
cluſ.* poſt Alexand. Bald. & Boër. *ibid.* allegatos,
Cod. Fabrian. *lib. 9. tit. 7. definit. 6.*

CAPVT CLXXXV.

Error in diœceſi impetrantis vitiat conceſ-
ſionem, ſi aliunde non conſtet de verita-
te & identitate perſonæ; ſecùs tamen eſt
ſi adſit error in diœceſi, in qua benefi-
cium ſitum eſt: Illa autem diœceſis ex-
primenda eſt, à qua impetrans originem
ducit. Incompatibilitas beneficiorum
inducit priuationem ſi ſit præciſa, ſecus
ſi ſit cauſatiua: videlicet ſi conſiſtat in ſo-
la iactura lucri fructuum. Si nepos, nul-
lo præcedente pacto, patruum ſuum re-
ſignantem in domo canonicali receperit,
non poteſt ex eo ſolo argui de ſimonia,
vel confidentia. Irregularitas incurſa pro-
pter malam promotionem ad ſacros Or-
dines, vtrùm operetur priuationem tam
ratione beneficiorum obtentorum, quam
obtinendorum. Rehabilitatus ad benefi-
cium vtrum indigeat adeptione nouæ
poſſeſſionis.

SVMMA

SVMMARIVM.

1. *Error in diœceſi impetrantis vtrum præiudicet validitati prouiſionum.*
2. *Error in diœceſi beneficij non nocet impetranti.*
3. *Si conſtet de identitate perſonæ impetrantis, ex varijs circumſtantiis in prouiſionibus expreſſis, error in diœceſi non nocet impetranti.*
4. *Qui beneficium obtinet in aliquo loco, dici poteſt illius loci, & diœceſis.*
5. *Diœceſis exprimenda ab impetrantibus, intelligitur de diœceſi originis.*
6. *Beneficium ſimplex poſſidens ſub eodem tecto, tenetur illud narrare in impetratione.*
7. *Incompatibilitas non nocet quando non eſt præciſa, ſed cauſatiua, ratione fructuum duntaxat.*
8. *In Gallia beneficia incompatibilitia non vacant niſi poſt annum à die adepta pacifica poſſeſſionis.*
9. *Clauſula* Ius iuri addendo, *præſentat omnia priſtina iura in ſuo primæuo ſtatu.*
10. *Concordia debet acceptari in totum, tam quoad partem confirmatam, quàm quoad partem reiectam; alioquin incurritur ſimonia.*
11. *Propter contrauentionem vnius capituli, etiam minimi, tota concordia corruit.*
12. *Patruus poſt reſignationem canonicatus, remanens in poſſeſſione domus canonicalis, cenſetur id facere iure familiaritatis.*
13. *Quando alius poſſidet iure proprio, non datur manutentio illi, qui poſſidet iure familiaritatis.*
14. *Ad excludendum delictum, præſumendum eſt quod poſſeſſio facta fuerit iure familiaritatis.*
15. *Suſcipiens ordines ante ætatem requiſitam, efficitur irregularis.*
16. *Solus Papa, aut is cui ſpecialiter conceſſum fuit, diſpenſat ab hac irregularitate promotos ante ætatem.*
17. *Irregularitas priuat ipſo iure à beneficiis obtinendis, ſed non ab obtentis.*
18. *Ignorantia excuſat malè promotum.*
19. *Rehabilitatus ad beneficium non indiget noua poſſeſſione.*
20. *Mera detentatio conuerti poteſt in poſſeſſionem manutenibilem, per acquiſitionem noui tituli validioris.*
21. *Canonicus non indiget noua inſtallatione, ſi nouum & validum titulum acquiſiuerit; quamuis primus eſſet inualidus.*

INita concordia inter patruum & nepotem ſuper canonicato per patruum aliàs nepoti reſignato, per quam patruus nepoti canonicatum dimittebat, in cuius concordiæ executionem, nepos obtinuerat prouiſionem Sedis Apoſtolicæ, præcedente alio reſcripto Pontificio continente confirmationem dictæ concordiæ, cum raſura tamen illius clauſulæ, *nec non illius domus canonicalis*: & dubitaore nepote, ne quis alius ſuum canonicatum impetraret, diuerſas propoſuit difficultates, quarum deciſionem enixè poſtulauit.

1 Et primò quidem dubitauit verùm recurrendum eſſet ad remedium nouæ prouiſionis, aut aliud pro maiori validitate ſuarum prouiſionum, & poſſeſſionis inde ſequitur, ex eo quod dictus nepos ſe nominauit diœceſis Arelatenſis, cùm tamen eſſet alterius diœceſis, & ſic videbatur quod illa prouiſio eſſet nulla, tanquam erronea: ex notatis per Rebuff. *in praxi, in tit. forma Signaturæ, in verbo, Magalonenſis, & in verbo, einſdem diœceſis*: vbi dicit omnino in impetratione exprimendum eſſe, cuius diœceſis ſit is qui petit, id eſt in qua diœceſi natus ſit: quia Papa faciliùs prouidet oriundis, quàm aliis: & ita vult quod ſi fuerit erratum in nomine diœceſis impetrantis, non valeat impetratio: † Si tamen fuerit error in nomine diœceſis, 2
vbi ſitum eſt beneficium, ille error non vitiat impetrationem; ſecus in errore propriæ diœceſis impetrantis: & ideo in reſcriptis apponitur ſæpius illa clauſula, *vel alterius diœceſis.*

Verius tamen eſt in caſo propoſito, errorem il- 3
lum in deſignatione diœceſis non vitiare reſcriptum: argumento *leg. ſi me in vacuam 34. ff. de acquir. vel amitt. poſſeſſ. & l. ſi quis in fundi vocabulo, 4. ff. de legat. 2.* Ricc. *Collectanea* 1496. Barboſ. *in cap. in noſtra, num. 6. & 7. de reſcript.* maximè quia conſtabat de identitate perſonæ ex variis circumſtantiis, quia dictus nepos, vocabatur nepos Nicolai patrui, & ſacræ Theologiæ Magiſter, & ſic perſona eius erat certa & indubitata; quod ſufficit pro validitate prouiſionis: ex notatis per Ricc. *dict. collectan. 1496.* Pariſ. *de reſignat. lib. 11. qu. 6. n. 53. & ſequentib.*

Quod autem dicebatur dictum nepotem potuiſ- 4
ſe dici diœceſis Arelatenſis, ex eo quod in illa ciuitate iam aliud beneficium obtineret; præſertim quia beneficium quod antea poſſidebat, requirebat reſidentiam, vnde domicilium in illa ciuitate acquiſiuiſſe cenſebatur; ex notatis per Tuſch. *in verbo, domicilium, concluſ. 596. num. 1. & ſequentib.* & cùm nepos iſte per plures annos in eadem ciuitate habitaſſet animo ibidem faciendi continuam reſidentiam; cum domicilium ſolo animo habitantis acquiratur: *l. ciues C. de incol. lib. 10.* non tollit difficultatem.

Quia dum dicitur, exprimendam eſſe diœceſim 5
impetrantis, intelligitur de diœceſi originis: Rebuff. *loco citato, in verbo, Magalonenſis, verſic. quia dum dico,* & ſic niſi aliunde conſtaret de identitate perſonæ, prouiſio non ſubſiſteret, & recurrendum eſſet ad nouam prouiſionem.

Secunda difficultas proponebatur, quod in po- 6
ſteriori prouiſione, quam dictus nepos obtinuit, non fuit narratum illum poſſidere aliud beneficium ſimplex ſub eodem tecto. *cap. de multa, verſ. addentes, de præbend.* & ſic ſecunda prouiſio non videbatur ſubſiſtere, *cap. litteras, de conceſſ. præbend. Clement. fin. de præbend.*

Sed ad hoc fuit reſponſum non induci incom- 7
patibilitatem ratione exiſtentiæ ſub eodem tecto; quia duo beneficia non erant vniformia, neque requirebant reſidentiam ratione tituli, ſeu ex natura ipſius beneficij, ſed tantùm cauſatiuè, hoc eſt ratione fructuum: quo caſu non inducitur incompatibilitas: vt per nos probatum fuit ſuperiùs *lib. 1. cap. 27. num. 1.* poſt Garç. *part. 11. cap. 5. num. 182.* & iterum *part. 2. quæſtionum benefic. cap. 5 §. 6. n. 7. & 10.*
† Imo in Gallia, primum incompatibile non vacat 8
niſi poſt annum: Louet *in recollect. arreſtor. littera G. n. 5. in fin. & ibi* Additio.

Sed præterea conſideratum fuit, quod iſta ſe- 9
cunda prouiſio fuit obtenta per dictum nepotem, cum clauſula, *ius iuri addendo, & quatenus opus eſt*, per quam clauſulam fuit præſeruatum ius omne illi competens, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, vigore primæ prouiſionis, in qua omnia narrata fuerant: & ideo impugnata ſecunda prouiſione,

ne, remaneret prima in ſuo robore vigore clauſo-
læ prædictæ: vt bene explicat Barboſ. *in tractat.
de clauſul. cap.* 103. cum pluribus per eum ci-
tatis.

Tertia propoſita fuit difficultas, ex eo quod non
obſtante caſſatione reſeruationis habitationis do-
mus in fauorem Patrui, de qua in dicta concordia,
patruus ipſe perſeuerauit in poſſeſſione domus ca-
10 nonicalis: † & ſic videtur probata confidentia in-
ter patruum & nepotem, per executionem illius
capituli concordiæ à Sede Apoſtolica reiecti; cùm
concordia ſit indiuidua, & pro parte acceptari non
poſſit, ſed debeat adimpleri tam quoad partem cō-
firmatam, quàm quoad partem caſſatam, alioquin
11 eſſet ſimonia; Verall. *dec.*206. *p.*1. † adeo vt pro-
pter contrauentionem vnius capituli etiam mini-
mi, tota concordia corruat, vt per Verall. *ibid. n.*4.
Lotter. *de re benef. lib.*3. *q.*29. *n.*181. quamuis aliud
ſit, dum agitur de implemento & manutentione
contractus: ex dictis ſuprà *c.*183. *n.*6. Et ideo cùm
patruus poſt ceſſionem canonicatus ſemper remā-
ſerit in poſſeſſione domus canonicalis, videtur ſi-
moniam cōtraxiſſe: Menoch. *lib.*5. *præſumpt.*9. *n.*14.
12 Sanè hæc obiectio ſubſiſtere poſſet, aut ſaltem
difficultatem mouere, niſi conſtaret nepotem in
dicta ſua domo canonicali manentem, patruum
ſuum ad illam domum admiſiſſe iure amicitiæ, fa-
miliaritatis & coniunctionis; ſic enim de iure fa-
ctum fuiſſe præſumitur: *l. qui iure familiaritatis*, &
ibi Gloſſ. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* Seraphin. *deciſ.*138.
*num.*2. vbi dicit hoc maximè procedere ad exclo-
dendam præſumptionem delicti: Rot. coram Du-
rano *deciſ.*40. *num.*11. 12. & 13. & cùm poſſidere
vno, vel alio modo, dependeat ab animo, & non
cadat ſub ſenſu corporali, difficilè probari poterit,
quod alio modo quàm iure familiaritatis poſſeſſio
fuerit continuata per patruum: vt *in dicta deciſ.*
quæ eſt repetita apud Poſtium *deciſ.*206. *num.*14.
& fusè idem Poſt. *in tractat. de manutent. obſeru.*54.
*num.*8 & *ſequ.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*450. *n.*5.
& *ſequent.* nec debet poſſeſſor appellari, qui non
13 ſibi, ſed alteri poſſidet: Gratian. *ibid. num.*17. † Et
quando alius poſſidet iure proprio, non poteſt dari
manutentio illi, qui poſſidet iure familiaritatis:
Giouagnonus *conſ.*11. *num.*2. *lib.*1. Et cum nepos
haberet titulum, licet patruus haberet poſſeſſio-
14 nem, tamen de iure † præſumitur poſſediſſe iure
familiaritatis, præſertim ad excludendum delictū,
vt dictum eſt: Poſtius *dicta obſeru.*54. *num.*12. Et
per conſequens non poteſt aliquid obiici, nec ali-
qua confidentia præſumi aduerſus patruum, ex ha-
bitatione dictæ domus canonicalis continuata cum
nepote Canonico: Propterea datum fuit illi con-
ſilium, vt non recurreret ad aliam nouam proui-
ſionem, non obſtantibus prædictis oppoſitionibus.
Sic determinat Pariſ. *conſ.*39. *n.*27. *lib.*4.

Secundo loco reſignatarius iſte dubitauit, vtrùm
alio ex capite beneficium iſtud impetrari poſſet,
videlicet quod cùm ipſe ſacrum Diaconatus Ordi-
nem ante vigeſimum ſecundum ætatis annum à
ſacro Trident. Conc. requiſitum ſuſcepiſſet; nec
non ad Sacerdotium ante vigeſimumquintum
ſcienter, vt credebatur, promotus fuiſſet, & in il-
lo Ordine miniſtraſſet, incurrerat irregularitatem;
ideo canonicatus vti vacans impetrari poſſe vide-
batur.
15 Reſpondi verum quidem eſſe, ipſum in irregu-
laritatem incidiſſe, & in pœnam ſuſpenſionis ab
officio, cuius cauſa datur beneficium; ideò benefi-
cia ipſi conferri non potuiſſe, ex notatis per Ricc.
*in prax. iuriſpatronatus, deciſ.*185. *num.*174. iuxta
conſtitutionem Pij Papæ II, cuius meminit idem
Ricc. *in prax. variar. reſolut. cap.*105. *num.*2. † qui 16
labitur, dum exiſtimat Epiſcopum ſuper hac ir-
regularitate diſpenſare poſſe: hoc enim expreſſè
prohibitum eſt per conſtitutionem Sixti V. cuius
meminit Maceratenſ. *lib.*3. *reſol.*16. *num.*10. *in* 4.
caſu: & adeſt Regula Cancel. 24. & nunc 24. Ale-
xandri VII. nunc feliciter regnantis, per quam
innouatur conſtitutio Pij V. inducens priuationem
beneficiorum ipſo iure, à qua abſolui poſſunt à
ſolo Papa, (ſaluis facultatibus particularibus ab
ipſo Pontifice conceſſis) teſte Coxier *ad dictam
regul.*23. ſublata videlicet conſtitutione Sixti V.
quæ priuationis ipſo iure pœnam è medio ſubſtu-
lerat. Has bullas inſerit Quarant. *in ſumm. Bullar.
in verbo, Ordo, fol. mihi* 496.

Si talis irregularitas fuiſſet incurſa poſt colla- 17
tionem canonicatus, non priuaretur ipſo iure pro-
uiſus: quia irregularitas priuat ipſo iure ab obti-
nendis, ſed non ab obtentis: Rot. *deciſ.*236. *num.*2.
*part.*1. *recent.* In obtentis ſiquidem non inducitur
priuatio niſi per ſententiam: Garç. *de benef. part.*11.
capite 10. *numero* 47. Vgolin. *de irregular. cap.*65.
§.2.

Similiter excuſaret ſic promotum probabilis 18
ignorantia: Caualer. *deciſ.*1. *per totam*, repetita *dec.*
200. *parte* 2. *recent.* Lotter. *de re beneficiaria, lib.*1.
*quaſt.*47. *num.*88.

Tertiò dubitauit, vtrùm obtenta per Sedem 19
Apoſtolicam diſpenſatione, & quatenus opus eſt
rehabilitatione, indigeret noua adeptione poſſeſ-
ſionis. Reſponſio eſt facilis, eum non indigere no-
ua adeptione poſſeſſionis. Quia ex ſuperueniente
nouo titulo, licet mutare cauſam poſſeſſionis: *l.*3.
§. *illud, l. qui bona fide*, §. *quod ſcriptum, ff. de acqui-
rend. poſſeſſ.* Immò licet poſſeſſio capta fuiſſet pen-
dente appellatione, & ſic attentatoriè, tamen ſu-
perueniente nouo titulo ſubrogationis conualida-
tur, & non poſſet opponi de attentatis: Mantic.
*deciſ.*71. *numero* 1. & 10. Rot. *deciſ.*97. *num.*3. 4.
& *ſequentib. part.*5. *recent.* quæ habetur apud Po-
ſtium *deciſ.*37. † Et ex nouo titulo validiore ſu- 20
perueniente, etiam mera detentatio conuerti po-
teſt in poſſeſſionem manutenibilem: Poſtius *de-
ciſ.*25. *n.*1. & 11. repetita *deciſ.*108. *part* 5. *recent.*
Ad quod optimè conferunt tradita per Bald. *in l.*2.
num 57. *C. de ſeruit.* & *aqua, verſic. ſed pone, aliquis.*
† vbi dicit, quod ſi aliquis diu ſteterat in choro 21
tanquam Canonicus, & tamen non erat, ſed Papa
illum diſpenſauit, & contulit illi canonicatum,
non requiritur noua inſtallatio; quia ipſo iure fit
quædam conuerſio, & quædam mutatio ex cauſa
ſuperueniente: Rebuff. *in praxi*, *tit. de reſcripto,
Etiam, & Perinde valere, num.*31. *ſecunda parte*,
Quia licet prima cauſa poſſidendi fuerit iniuſta, &
non vera; ipſa tamen poſſeſſio vera eſt: Rot. *deciſ.*
275. *num.*5. *part.*1. *recent.* Sord. *conſil.*93. *numero* 11.
& 12. & Rota *dicta deciſ.*97. *num.*21. *part.*5. *recent.*
Et ex his remanent reſolutæ omnes prædictæ dif-
ficultates.

CAPVT CLXXXVI.

De impetratione beneficij aduerſus illum,
qui prouiſus fuerat non habens ætatem,
nec Ordinem ad illud beneficium requi-
ſitum

ſitum ex ſtatuto Eccleſiæ Collegiatæ. Et vtrum tale beneficium in caſu illo vacet ipſo iure. Et vtrum ſic prouiſus excuſetur propter ignorantiam dicti ſtatuti: Vel ſi prouiſus fuerit ex cauſa permutationis. Ætatis diſpenſationem non ſufficere ad obtinendum Canonicatum, quando certus Ordo requiritur ex ſtatuto. Poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem tituli validi, & præſumptæ diſpenſationis. Negatiua diſpenſationis non obtentæ quomodo probari poſſit.

SVMMARIVM.

1. *Beneficium illius qui non habet Ordinem requiſitum ex ſtatuto Capituli, vacat ipſo iure; & ſtatim impetrari poteſt.*
2. *Qui non habet qualitates requiſitas ex ſtatuto Capituli, non excuſatur prætextu ignorantiæ.*
3. *Obtinens diſpenſationem ætatis requiſita à ſtatuto Eccleſiæ, non poteſt allegare ignorantiam ſtatuti.*
4. *Qui tenetur intra certum tempus promoueri, excuſatur ſi fuerit impeditus; ſed tamen ceſſante impedimento, ſtatim tempus illi currit.*
5. *Per clauſulas generales non cenſetur derogatum ſtatuto particulari Eccleſiæ.*
6. *Promotus ante impetrationem tutus eſt, ſi pro ſe habeat triennalem poſſeſſionem.*
7. *Poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem tituli validi, etiamſi conſtaret de alio titulo inualido.*
8. *Producens diſpenſationem inualidam facit ceſſare præſumptionem alterius diſpenſationis validæ.*
9. *Qui non fuit promotus, & ea ratione priuatus ipſo iure, ſola triennalis poſſeſſionis præſumptione tutus eſt.*
10. *Negatiua non obtentæ diſpenſationis quomodo probari poſſit.*
11. *Quamuis ex regiſtris Curiæ, non conſtet aliquam diſpenſationem fuiſſe obtentam à die prouiſionis, tamen hoc non ſufficit, quia ante dictam prouiſionem diſpenſatio potuit obtineri.*

STatuto Eccleſiæ cuiuſdam Collegiatæ cautum eſt, neminem ad illam admitti poſſe, niſi fuerit actu celebrans. Cùm autem quidam obtinuiſſet prouiſiones Canonicatus in dicta Eccleſia, credebat ſe tutum propter diſpenſationem ætatis quam obtinuerat, nulla tamen facta mentione dicti ſtatuti requirentis actuale Sacerdotium: qua de cauſa, tertius quidam eundem Canonicatum impetrauit propter inhabilitatem dicti prouiſi. Super quo re-
1 quiſitos pro parte dicti Canonici.† Dixi in primis, ſuppoſita inhabilitate prouiſi, beneficium illud rectè impetrari potuiſſe, propter priuationem inductam ipſo iure ex diſpoſitione dicti ſtatuti: quo caſu impetratio valida eſt, etiam non vocato poſſeſſore, & nulla expectata ſententia: vt *in cap. licet Epiſcopus de præbend. in 6.* & *ibi* Gloſſ. *in verbo, te non vocato*, Garç. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 25. cùm pluribus *ibi* citatis. Et licet aliqui Doctores dicant contrarium, nempe requiri ſententiam priuationis; tamen hoc debet intelligi vt ſententia declaratoria requiratur duntaxat ante executionem & ablationem poſſeſſionis: ſed hoc non impedit quin impetratio ſtatim fieri poſſit; ſicut dicitur de hæreticis, *in cap. cum ſecundum leges, de hæreticis*, & traditur in *cap. licet Epiſcopus, de præb. in 6.* Poteſt igitur beneficium ipſo iure vacans alteri conferri ante ſententiam, & poſſeſſor non habet in eo titulum in præiudicium impetrantis: Garç. *dicto cap.* 10. *n.* 24. & 26.

2 Neque poteſt dictus prouiſus excuſari ſub prætexto ignorantiæ dicti ſtatuti: quia quotieſcunque beneficium, ex ſui fundatione habet hoc onus annexum, vt ſit actu Sacerdos celebrans, cum pœna expreſſa quod aliàs priuetur ipſo iure, vel ſit inhabilis, ſi non habeat qualitatem requiſitam amittit beneficium ipſo iure, nec illum ignorantia excuſat, etiamſi obtinuiſſet huiuſmodi beneficium ex cauſa permutationis: quia qui cum alio contrahit, debet ſcire qualitatem contrahentis, & conditionem rei ſuper qua contrahitur: Staphil. *de liter. grat. ſub tit. de variis modis vacation. in 4. modo principali, n.* 4. & 5. *fol. mihi* 138.

Et hoc maximè procedit, quia in bullis & reſcripto dicti Canonici poſſeſſoris, non continetur aliqua diſpenſatio, aut dilatio alicuius temporis ad ſe promouere faciendum; ſed nuda & ſimplex diſpenſatio ratione ætatis, ex eo quod ipſe erat in vigeſimotertio ſuæ ætatis anno conſtitutus: ex quo duo reſultant effectus.

3 Primus eſt, quòd licet dictum fuerit ignorantiam ſtatuti illum non excuſare, poſito citra præiudicium veritatis, quod poſſet ſub eo prætextu excuſari, tamen colligitur ipſum non ignoraſſe ſtatutum, quia niſi illius habuiſſet notitiam, ætatis diſpenſationem non obtinuiſſet, quæ alioquin non fuiſſet neceſſaria, cùm Canonicatus eſſet in ſimplici Eccleſia Collegiali, in qua regulariter ſufficit ætas quatuordecim annorum: *cap. ſuper inordinata, de præbend.* Gambar. *de offic. & poteſt. Leg. lib.* 7. *numero* 428. non poterat igitur ignorare adeſſe defectum ætatis niſi dicti ſtatuti notitiam habuiſſet.

4 Secundus effectus reſultans ex ſupradictis conſiſtit in eo, quod cum dictus Canonicus poſſeſſor obtinuerit duntaxat diſpenſationem ſuper defectu ætatis, non poteſt dici diſpenſatus ſuper defectu non promotionis; vt priuatio inducta per ſtatutum, non per viam extenſionis, ſed per viam comprehenſionis firma remaneat. Certum enim eſt, quod quando quis tenetur intra certum tempus promoueri, ſi durante illo tempore oriatur aliquod impedimentum, propter quod non fuit facta promotio, tempus datum ad promouendum incipit currere à die ceſſantis impedimenti: Rebuff. *in praxi, tit. de non promotis intra annum, num.* 45. & 48. Et ſic poſito quod ſtatutum non requireret actuale Sacerdotium tempore collationis, ſed concederet tempus anni ad dictam promotionem, ſtatim finito anno ætatis vigeſimoquarto completo, fuiſſet obligatus aſſequi ſacrum Presbyteratus ordinem; aut ad minus, ceſſante quocumque alio impedimento, tempus ad promotionem curreret.

5 Nec iuuari poteſt dictus Canonicus, ſi opponat fuiſſe derogatum ſtatutis dictæ Eccleſiæ per clauſulas generales, Rebuff. *conſ.* 40. *n.* 16. Rot. *dec.* 375. *p.* 4. *recent.* Quia contrarium verius eſt, nempe quod per clauſulam generalem, *non obſtantibus &c.* non cenſetur derogatum ſtatui particulari Eccleſiæ: Felin. *in cap. nonnulli, num.* 23. *de reſcript.* Matt. *de clauſul. part.* 1. *cap.* 79. *num.* 4. Barboſ. *de clauſul. cap.* 82. *num.* 16.

Prædi

6 Prædictis omnibus conſideratis, Dixi conſultius fore huic Canonico, vt ſi non poſſet verificare in obſeruantiam dicti ſtatuti, recurreret ad beneficium Regulæ de triennali poſſeſſione, cuius ope tutus eſſe poſſet, attenta ſua triennali poſſeſſione: ſufficit enim, quod promotus fuerit ante impetrationem ab aduerſario factam: Maynard. *lib.* 1.*cap.* 55. Louet.*littera B.* & *ibi* Addent. *num.*4. Ricc. *collect.* 2395. *verſic. amplia tertiò*, faciunt tradita per Sanch. *in conſil. moralib. lib.* 2. *cap.* 1. *dubit.* 31.*num.* 20. 25. & 27. vbi ſic tenet contra Rebuff.

7 † Et hoc procedit quamuis aliunde conſtaret de titulo inualido, quia poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem alterius tituli validi, etiam ſi conſtaret de alio: Ludouiſ. *deciſ.*37.*num.*9. Gomeſ. *in reg. de trienn. quæſt.* 10.

8 Quod tamen intelligendum eſt, vt locum habeat ſi ipſe poſſeſſor non produxiſſet titulum diſpenſationis inualidæ, quia ex huiuſmodi productione ceſſaret præſumptio alterius tituli validæ diſpenſationis: Gomeſ. *ad reg. de triennal. quæſt.*10. *circa finem, verſic. ſed aduertendum.* In hoc tamen non eſt diutiùs immorandum, cùm hæc quæſtio tituli in materia triennalis poſſeſſionis, bene per nos explicata fuerit ſuprà, *lib.* 1. *cap.*85. *num.*40. &
9 *ſequentib.* ibi igitur videri poterit reſolutio. † Hoc ſufficit, quod Regula *de triennali* inducit præſumptionem diſpenſationis, & cuiuſcumque melioris tituli, etiam fauore eius qui ob non promotionem, ipſo iure priuatus fuiſſet: Cod. Fabrian. *lib.* 1.*tit.*2. *definit.* 72. Sanch. *dicto lib.* 2. *conſil. moral. cap.* 1. *dubit.* 31.*num.* 29.

10 Erit ergo tutus poſſeſſor triennalis aduerſus impetrantem, non obſtante defectu promotionis propter præſumptam diſpenſationem: Et licèt impetrans poſſit aſſumere onus probandi negatiuam, hoc eſt nullam factam fuiſſe diſpenſationem, nempe per diligentias & perquiſitiones in regiſtris: ex Verall. *deciſ.* 44. *part.* 3. & *deciſ.* 45. vbi apparet quod poſſeſſor debet ſe fundare in titulo præſumptæ diſpenſationis, & nullum alium diſpenſationis titulum producere.

11 Sed iſta diligentia & perquiſitio erit inutilis impetranti, quamuis doceret Canonicum iſtum à tempore ſuæ prouiſionis nullam obtinuiſſe diſpenſationem: quia illam potuit obtinuiſſe ante ſuas prouiſiones: Ludouiſ. *deciſ.* 242. *n.* 8. & ſic probatio Negatiuæ non reſultaret concludenter.

Itaque Canonicus iſte ſolo triennalis poſſeſſionis beneficio tutus fuit, & impetrantem excluſit.

CAPVT CLXXXVII.

Ad quem ſpectat cura in Eccleſia parochiali & collegiata: Et nominatio Vicariorum ad curam exercendam? Quomodo fieri debeant prouiſiones Vicariorum in Eccleſiis vnitis Dignitatibus, vel Capitulis: Et quod concurſus in illis non ſit neceſſarius. Prouiſio parochialium, quæ ſunt de iure patronatus Eccleſiaſtico, quomodo fieri debeat ſecundum Concilium Tridentinum? Quomodo differant inter ſe, vnam Eccleſiam eſſe alteri ſubiectam, & alteri eſſe vnitam. Similiter quomodo differant ius præſentandi quod competit ratione ſubiectionis, & ratione iuriſpatronatus. Subiectio vnius Eccleſiæ, alteri, ex quibus probetur. Et de interpretatione Bullæ Pij V. quæ incipit *Ad exequendum*: Et vtrum illi bullæ derogari poſſit, aut ſaltem requiratur illius ſpecialis derogatio.

SVMMARIVM.

1. *In Eccleſiis parochialibus & collegiatis, cura habitualis ſpectat ad primam Dignitatem.*
2. *Eccleſiæ Parochialis prouiſio qua forma fieri debeat iuxta Concilium Tridentinum.*
3. *Diſpoſitio Concilij Tridentini circa prouiſiones parochialium, locum etiam habet in prouiſionibus ſummi Pontificis, niſi facta fuerint per reſignationem in fauorem certæ perſonæ: quod non habet locum in Legatione.*
4. *Quando Papa prouidet ſine concurſu, neceſſaria eſt derogatio Concilij.*
5. *Parochialis exiſtens de iurepatronatus Eccleſiaſtico ſubiacet concurſui: & qua forma tunc adhiberi debeat.*
6. *Nominatio quæ ſpectat ad Dignitatem, cui parochialis eſt vnita, non dicitur procedere ex iure patronatus; ſed ex iure ſubiectionis.*
7. *Subiectio vnius Eccleſiæ, alteri, quomodo probetur.*
8. *Quomodo differant ius præſentandi ratione ſubiectionis, & quod competit ratione iuriſpatronatus.*
9. *Ad probandam ſubiectionem Eccleſiæ, non eſt opus producere inſtrumentum vnionis, ſed ſufficiunt coniecturæ, & quæ?*
10. *Licèt Epiſcopus Vicarios amouibiles, fecerit perpetuos, non præiudicatur iuribus primæ Dignitatis Eccleſiæ.*
11. *Ex perceptione omnium decimarum præſumitur ſubiectio Vicariorum in Parochialibus.*
12. *Nudum exercitium curæ ſpectat ad illos, qui numquam in prouiſionibus vocati fuerunt Rectores.*
13. *Non fit præiudicium Dignitati, quamuis prouiſio Vicariorum ab illa dependentium fuerit ſemel, & pluries facta per concurſum.*
14. *Vicelegatus Aueniorenſis vtrum poſſit derogare bullæ Pij V.* Ad exequendum: *Et vtrum dicta bulla requirat ſpecialem derogationem: Et quid in beneficiis Galliæ.*

IN Eccleſia parochiali & collegiata, cura habitualis ſpectat ad Præpoſitum, tam ex diſpoſitione iuris, cùm ſit prima Dignitas in Eccleſia Parochiali; Cardin. Zabatell. *conſil.* 30. *in princip.* vbi dicit quod ſatis expreſſum eſt beneficium eſſe curatum, ſi fuerit narratum, eſſe primam Dignitatem in parochiali: ſed etiam ex antiquiſſima conſuetudine, & ſtatutis eiuſdem Eccleſiæ, vt copioſiùs paulò pòſt oſtendemus. Vnde dubitatum fuit vtrum collatio beneficij vnius, ex duobus curatis à Præpoſito dependentibus, qui olim vocabantur *Seruitores Præpoſiti*, & erant amouibiles, facta aliter quàm ad ipſius Præpoſiti nominationem, eſſet valida? Et ego pro nullitate prouiſionum concludendum exiſtimaui. 1

2 Supponendo in primis, quod ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 18. quotieſcunque contingit vacatio Eccleſiæ parochialis, ſiue per obitum, ſiue per reſignationem, etiam in Curia Romana, ſeu aliter quomodocunque contigerit; etiam ſi Eccleſia affecta, vel reſeruata fuerit; prouiſio illius fieri debet præuio concurſu, iuxta formam à Concilio præſcriptam: aliàs prouiſiones omnes, ſeu inſtitutiones, præter dictam formam factæ, ſubreptitiæ eſſe cenſentur.

3 Secundò ſupponendum eſt, conſtitutionem illam Concilij comprehendere omnes prouiſiones, etiam ab ipſo ſummo Pontifice factas, multò igitur magis factas in Legatione: Rot. *deciſ.* 48. *num.* 1. *p.* 1. *diuerſor.* vbi hoc ex verbis & mente Concilij ſosè comprobatur.

Quod tamen limitandum eſt, vt non procedat quando agitur de prouiſionibus parochialium factis coram Papa, per reſignationem factam in fauorem certæ perſonæ, & cum commiſſione in forma *Dignum*; tunc enim concurſus non eſt neceſſarius in Eccleſiis parochialibus: vt teſtatur Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 6. *numere* 121. ſed ſi agatur de reſignatione pura, concurſus neceſſarius eſt, etiam ſi prouiſio fuerit facta per Papam: Gonzal. *ibid. num.* 123. & ſic cùm coram Legato reſignationes in fauorem non admittantur, ſequitur in quacumque reſignatione parochialium Eccleſiarum, neceſſariò adhibendum concurſum, ſi prouiſio in Legatione facta fuerit.

4 Quando autem Papa prouidet ſine concurſu, neceſſariam eſſe Concilij Tridentini derogationem, aſſerit *ibid.* Gonzal. *n.* 120. Rot. *dicta deciſione* 48. *part.* 1. *diuerſ.*

Et per conſequens, ſi ad Præpoſitum ſpectaret iuſpatronatus Eccleſiaſticum, dictorum beneficiorum, quibus annexum eſt exercitium actuale curæ, conſtat quod prouiſio facta in Legatione, nullius eſſet momenti, quia facta non adhibito concurſo, qui tamen omnino neceſſarius eſt, etiam ſi agatur de parochialibus exiſtentibus de ſimili iure patronatus ſeruata forma Concilij; nimirum vt patronus præſentet Epiſcopo vnum ex illis, qui digniores reperti fuerint, quando inſtitutio ad Epiſcopum, & non ad alium pertinet.

5 Quando verò inſtitutio ab alio, quàm ab Epiſcopo facienda eſt, tunc Epiſcopus ſolus, ex iis qui digni habiti ſunt, eligit digniorem, quem patronus ei præſentat, ad quem ſpectat inſtitutio: vt ſtatuitur in dicto Concilio *ſeſſ.* 24. *capite* 18. *verſic. ſi verè ius patronatus*: & tradit Garz. *de benefic. parte* 9. *capite* 2. *numere* 263. *verſic. Quinta dubitatio.*

6 Sed re vera potius ad primam Dignitatem ſpectat ius nominandi huiuſmodi Curatos, quàm ius patronatus: magna ſiquidem eſt inter hæc duo differentia; quia nominatio, & præſentatio competens Dignitati, vel ſi nulla ſit Dignitas, Capitulo, vt dicit Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 20. *numere* 118. non competit ratione patronatus, ſed ſolum ratione ſubiectionis: vt bene explicat Lambertin. *de iure patronat. part.* 3. *lib.* 2. *quæſt.* 10. *princip. articul.* 1. *verſic. quartum modum*: *& verſic. & ſic concludit*, quem ad hoc citat Rot. *deciſ.* 102. *numere* 6. *part.* 1. *recent.* repetita *deciſ.* 99. *part.* 3. *numero* 5.
7 *verſic. nec præſentationes.* † Siquidem ſubiectio probatur ex perceptione omnium decimarum, ſuſtentatione onerum, & aſſignatione congruæ portionis Vicario; ratione cuius ſubiectionis competit Præpoſito ius nominandi, ſeu præſentandi Vicarium, ſeu Curatum, cui nudum exercitium curæ competit, cuius inſtitutio ſpectat ad Superiorem ſine vllo concurſu: ideo *in deciſione eadem*, repetita *deciſ.* 153. *part.* 3. *recent.* pro, *nec præſentationes*, malè & per errorem Typographi, ponitur dictio, *nam præſentationes*: quia in hoc DD. omnes conueniunt, quod ex totali decimarum perceptione, & aliis, de quibus ſuprà, oritur euidens probatio ſubiectionis Eccleſiæ: quod & probauit Rot. *deciſ.* 352. *numer.* 8. *p.* 4. *recent.*

Eandem differentiam inter ius præſentandi ra- 8
tione ſubiectionis, & illud quod competit ratione iuris patronatus, agnouit Rot. *deciſ.* 789. *n.* 5. *p.* 1. *diuerſor. verſic. & ſententia non dicit*: & *deciſ.* 710. *n.* 6. *part.* 2. *recent.* Caualer. *deciſ.* 595. *n.* 3. *verſic. neque viſum fuit obſtare*: & *deciſ.* 599. *verſic. nec obſtare viſa fuerunt.*

Ratione cuius ſubiectionis non debet in beneficiorum parochialium ſubiectorum prouiſioni concurſus adhiberi, ſicut in aliis dependentibus à iure patronatus Eccleſiaſtico adhibendus eſſet; ſed inſtitutio fieri debet ad nominationem eorum, quorum Dignitatibus, vel Capitulis, tales Eccleſiæ ſubiectæ ſunt: Rot. *dicta deciſ.* 102. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* vbi generaliter fit mentio de Eccleſia ſubiecta, ſeu annexa, vel quæ eſt de menſa: & idem deciditur *part.* 6. *recent. deciſ.* 16. *num.* 12. Caualer. *dicta deciſ.* 595. *n.* 3. Barboſ. plures allegans *de offic. paroch. c.* 2. *n.* 19. Maſſobr. *in praxi, concurſ. prælud.* 14. *dub.* 1. *num.* 2. & 6. Burat. *deciſ.* 214. *n.* 3.

Ad probandum autem, Eccleſiam eſſe annexam, 9
ſeu vnitam alteri, ſeu Dignitati, vel Capitulo, non eſt neceſſe producere inſtrumentum vnionis ſeu annexionis; immò ſufficiunt ad hoc ſigna & coniecturæ: vt bene per Seraphin. *deciſ.* 1304. *num. vlt. verſiculo, vltimo non obſtat*, Rot. *deciſ.* 102. *num. p.* 1. *recent. verſic. Eccleſiam eſſe ſubiectam.*

Vnde in caſu propoſito probationes ſubiectionis erant claræ. Primò, quia ab antiquiſſimo tempore cura habitualis ad illum ſpectabat, vt de illo loquens teſtatur Rip. *reſponſ.* 26. *numere* 33. Deinde verò exercitium curæ fuit tranſlatum in duos Seruitores Præpoſiti, amouibiles, licèt ex ordinatione Epiſcopi facti fuerint perpetui, ſine præiudicio nominationis ad Præpoſitum ſpectantis: quæ antiqua Vicarij amouibilis nominatio arguit illius ſubiectionem: Seraphin. *dicta deciſ.* 1304. *num.* 1.
verſic. Tertiò. † Nec iuribus primæuis Præpoſiti fuit 10
per illam perpetuitatem præiudicatum; maximè ſtante expreſſa reſeruatione facta per Epiſcopum in ſuo decreto: Caualer. *dicta deciſ.* 595. *n.* 2. Rot. *dicta deciſ.* 102. *num.* 10. *part.* 1. *recent.* Maſſobr. *de concurſu, prælud.* 14. *dubit.* 1. *n.* 6. Rot. *deciſ.* 710. *n.* 7. *p.* 2. *recent.*

Secundò, ſubiectio Parochorum erga Præpoſi- 11
tum probatur ex eo, quod Præpoſitus omnes decimas percipit, & Vicariis ſuis portionem ex ipſiſmet ſuis decimis aſſignat: Cardin. *in clement. vnica de offic. vicar. n.* 10. *quæſt.* 9. Gloſſ. *in clement. frequens, in verbo, ad menſam, de exceſſ. prælator.* & *ibi* Imol. *num.* 16. Seraphin. *dicta deciſ.* 1304. *num.* 1. *verſic. hincque reſultat*, & habetur in omnibus ferè deciſionibus *ſuprà* citatis.

Tertiò, quia parochiales iſtæ nunquam colla- 12
tæ fuerant in titulum Rectoris: ex quo colligitur ad illos nudum dumtaxat curæ exercitium ſpectare: Caualer. *dicta deciſ.* 599. *n.* 7. Rot. *dicta deciſ.* 102. *n.* 7. Maſſobr. *dicto prælud.* 14. *dubit.* 1. *num.* 8. Et alia plura deducebantur in facto, propter quæ negari non poterat, quin cura habitualis illius

Eccleſiæ

Eccleſiæ ad Præpoſitum pertineret, dictique vicariatus illi ſubiecti & ab eo dependentes eſſent.

13 Nec nocebat Præpoſito, quod aliquando in illis beneficiis factus fuiſſet concurſus: quia per tales actus non potuit fieri præiodicium Domino Præpoſito, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio; propter decretum irritans contentum in bulla ſummi Pontificis, quæ dat nominationem Præpoſito: quæ eſt Bulla, *Ad exequendum*, felic. recordat. Pij V. cuius meminit Gonzal. *ad regul.*8. *gloſſ.*5. §. 3. *num.*48. *& ſequentib.* ita determinauit Rot. apud Caualer. *deciſ.*595. *num.*3. *verſic. neque viſum*: & *deciſ.*599. *n.*7. *verſic. nec obſtare*: & *deciſ.*710. *num.*6. *p.*2. & *dec.*16. *num.*15. *verſic. cum non conſtet de tali iurepatronatus: part.*6. *recent.*

14 Et ex his indubitanter concludebam in fauorem prouiſi ad præſentationem Præpoſiti. Verùm quia audio in Rota Romana negotium diſputari, & ibi moueri difficultatem, vtrum Vicelegatus Aucnionenſis potuerit huic conſtitutioni Pij V. derogare; licet ego crediderim ipſum nec potuiſſe, nec voluiſſe derogare, cùm hæc conſtitutio ſit explicatio, & veluti pars Concilij Tridentini, cui ipſe non derogat, nec vnquam ab ipſo derogatum vidi; & caſu quo voluiſſet derogare, requirebatur ſpecifica mentio, & derogatio dictæ conſtitutionis, quæ eſt ſpeciali nota digna, cùm facta fuerit per viam legis: vt dicit Rota *Tiraſonen. Vicaria ſancti Michaelis, coram Orano die* 13. *Octobris*, 1595. *in fine, verſic. & dum dicebatur*: & *in eadem* 4. *Decembr.* 1595. *verſic. & ad illud, quod regula*: quæ duæ deciſiones ſunt apud Gate. *de benefic. lib.*9. *c.*2. *n.*309. *&* 310. tamen nihil determino expectans ſapientiſſimum eiuſdem Rotæ iudicium: Cenſeo tamen Vicelegatum poſſe huic conſtitutioni derogare quoad beneficia Galliæ; cùm hæc conſtitutio Pij V. in Gallia non ſit recepta, nec obſeruetur.

CAPVT CLXXXVIII.

Cui competat ius conferendi beneficia à collatione Decani dependentia, ſi ipſe ſuum Decanatum reſignauerit, vel mandatum fecerit ad reſignandum. Oſtenditur hac in re differentia inter reſignationem puram, & conditionalem. Expreſſo vno vacationis modo, qui verus non ſit, vtrum prouiſio ſuſtineatur per clauſulam, *& aliàs quouis modo vacet.* Litem motam per tertium, non impedire quominus inter alios collitigantes quilibet vtatur iure ſuo. Beneficium quomodo impetrari poſſit ex defectu cantus requiſiti à ſtatuto.

SVMMARIVM.

1. *Reſignatarius nullum ius habet, ſi reſignanti ius non competat*: *&* num. 10.
2. *Qui purè reſignauit, ſi reſignatio fuerit admiſſa per Superiorem, non poteſt conferre beneficia dependentia à collatione beneficij reſignati.*
3. *Quando reſignatio non admittitur, beneficium non vacat.*
4. *Solum mandatum ad reſignandum non nocet poſſeſſori beneficij, nec illum priuat ſua poſſeſſione.*
5. *Reſignans dicitur mortuus ciuiliter in beneficio reſignato: quod tamen locum non habet ſi ſolum mandatum fuerit factum, & non fuerit proceſſum vlterius.*
6. *Mandatum faciens ad reſignandum, poteſt licitè percipere fructus ſui beneficij.*
7. *Ius conferendi, quod beneficio annexum eſt, pertinet ad eum qui ſolum mandatum fecit ad reſignandum, non ſequuto effectu.*
8 *Reſignatio conditionalis non impedit reſignantem quominus vtatur iure ſuo, donec reſignatario perfectè ius fuerit quaſitum.*
9. *Regreſſus infirmo reſignanti, & ad ſanitatem redeunti non datur in Gallia, niſi in reſignatione conditionali.*
10. *In mandato de prouidendo in forma* Dignum, *reſignans remanet ſemper in poſſeſſione, donec reſignatarius fuerit repertus idoneus.*
11. *Collatio facta ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione conferendi, aliis præualere debet.*
12. *Expreſſo vno modo vacationis, qui non eſt verus, quid operetur clauſula*, & aliàs quouis modo vacat: *& quomodo hæc clauſula intelligenda ſit.*
13. *Sufficit impetranti quod modus vacationis expreſſus, ſit verus de facto, licèt non ſit verus de iure.*
14. *Lis quæ vertitur cum tertio perſona, non nocet collitigantibus.*
15. *Quando ex ſtatuto requiritur quod prouiſus de Canonicatu ſit peritus in cantu muſico, ſi prouiſus ſit inhabilis ad canendum, eius beneficium impetrari poteſt.*
16. *Habilitas prouiſi requiritur, ſi non tempore prouiſionis, ſaltem tempore examinis.*

DEcanus cuiuſdam Eccleſiæ, qui in vim ſuæ Dignitatis ius conferendi Canonicatus ſibi competere aſſerebat; contulerat vnum, qui vacabat per obitum Henrici vltimi poſſeſſoris defuncti die 17. Maij: ſed tamen aduerſus prouiſum à Decano, ſeu eius reſignatarium, tertius quidam eumdem Canonicatum in Legatione impetrauit ob primi prouiſi inhabilitatem, nullitatem prouiſionum, & eius reſignatarij incapacitatem; & aliàs quouis modo, aut ex alterius cuiuſcumque perſona vacet dictum beneficium.

In ſpecie autem iſte tertius Impetrans ius ſuum fundabat ex eo, quod Decanus iſte tempore obitus dicti vltimi poſſeſſoris, & collationis per ipſum factæ, iam reſignauerat ſuum Decanatum menſe Februario tunc antecedente, per quam reſignationem amiſerat poſſeſſionem ſui Decanatus, & per conſequens non habebat ius conferendi: ergo nulla exiſtente prouiſione Decani ex defectu poteſtatis, corruebat collatio per Decanum primo loco facta, & per conſequens corruebat etiam reſignatio facta per dictum primum prouiſum: † Quia dictus reſi- 1
gnatarius nullum ius habebat, ſi ipſi reſignanti nullum ius competebat, Rot. *deciſ.*189. *n.*3. *p.*5. *recent. & deciſ.*120. *n.*17. *p.*4. *recent.* corruebat etiam reſignatio per ipſum facta, quia nemo dat quod non habet.

Secundò, opponebat ius conferendi non ad Decanum, ſed ad Archidiaconum, ex illius Capituli fundatione pertinere.

Tertiò, contendebat clauſulas generales *quouis modo, aut ex cuiuſcumque alterius perſona vacet*; non poſſe comprehendere (in fauorem dicti reſignatarij) vacationem per obitum Henrici.

Quartò, quia lite pendente inter primum prouiſum reſignantem & quendam Cornelium, ei-

démque Coroelio adiudicata per arreſtum Curiæ
teeredentia, nulláque per dictum teſignantem in-
terpoſita appellatione, vel recurſu, videbatur reſi-
gnationem illam io præiudicium dictæ litis ſubſi-
ſtere non poſſe.

Vltimò, allegabat ioeapacitatem cantus muſici
dicti teſignatatij, cuius tamen exetcitium omoioo
erat requiſitum ex ſtatutis eiuſdem Eccleſiæ.

a Ad primam difficultatem fuit reſponſom, duos
caſos diſtinguendos eſſe: Primus eſt, quando agi-
tut de pura & ſimplici reſiguatione, quam Supe-
rior admiſit: & hoc eaſo verum eſt, collatorem à
iure confereodi eecidiſſe, quia per talem reſigna-
tiooem dicitut mortuos io illo beneficio, nec fru-
ctus illius percipere poteſt, inter qoos numetatur
ius cooferendi: & in his terminis procedunt di-
cta per Fabrum *in Cod. lib.1. tit.2. definit.54. verſic.*
3 *nam & hoc caſu*, † quia vt ait Gomeſ. *ad regul. de
infirm. quæſt.*29. qoaodo reſigoatio non admittitur,
beoeficium oon vacat: *cap. quod in dubiis, & cap.
admonec, de renuntiat.* Licèt quando renunciatio fa-
cta eſt in manibus non Superioris, poſſit ipſe Su-
perior illam irritare & renunciantem priuare: vt
probat Pariſ. *de reſignat. lib.7. quæſt.1. n.35. & ſe-
quentib.* qui omnino videndus eſt circa illam quæ-
ſtionem nullitatis reſignationis à Superiori non
admiſſæ. Atque ita decifum fuiſſe in Senatu Toloſ-
ſano teſtatur Maynard. *lib.1. cap.62.* eiuſdémque
ſententiæ fuit Chenu *in addit. ad Papon. lib.3. tit.6.
des Vacations, arreſt.3. verſic. notez auſſi*, & ego
probaui in *quæſt. benefic. part.2. c.3. §.7. n.9.* poſt
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.127. n.34. & c.159. n.24.
& 25.* Anton. de Mario. *quotidianar. reſol. cap.103.
num.7.*

4 Hoc autem multo fortius procedit, ſi dictus De-
canus ſolum fecit mandatum ad reſignandum,
quod non fuit Superiori præſentatum, nec execu-
tioni demandatum: hoc enim caſu ante præſenta-
tionem, & effectuationem mandati, nullum ius
5 fuit abdicatom à volente reſignare: † Vnde quam-
uis reſignans poſt reſignationem cenſeatur mor-
tous ciuiliter in beneficio reſignato, *capit. ſuſce-
ptum*, & *ibi* Gloſſ. *in verbo, non morte, de reſcript.
in 6.* Pariſ. *de reſignat. lib.1. quæſt.5. num.4.* tamen
mors illa ciuilis conſiderari noo poteſt, quando
reſignatio conſiſtit in ſolo mandato ad reſignan-
dum, nec vlteriùs progreditur: quia procurator nō
fuit vſus mandato, nec conſenſum præſtitit, tùnc
enim adhuc remanet in ſuo beneficio, qui talem man-
datum fecit; nec dicitur mortuus in illo: Pariſ. *di-
6 cta quæſt.5. numer.23. & 24.* Et ideo reſignans an-
te mandatum effectuatum licitè beneficij ſui fru-
ctus percipit: Geminian. *in capit.2. numer.10. ver-
ſic. quid ſi, de renunciat. in 6.* Pariſ. *de reſignat. lib.1.
7 quæſt.6. num.78.* Reboff. *conſ.22. num.29.* † Inter
cæteros autem beneficij fructus numeratur ius
conferendi, quod beneficio aonexum eſt: Rebuff.
de praxi titul. de ſimonia in reſignat. num.27. & *in
tractat. de nominat. quæſt.14. num.157.* Pariſ. *dicto
lib.1. quæſt.7. n.15. & ſequentibus*, Rot. apud Garc.
*de benefic. part.5. cap.1. num.246. verſic. amiſſa ita-
que poſſeſſione*: per Gloſſ. *in capit. cum olim*, & *ibi*
DD. *de maiorit. & obedientia.* & alia iura *ibidem* al-
legata.

8 Secundus caſus eſt, quando agitur de reſigna-
tione conditionali, veluti de ea quæ facta eſt in fa-
uorem certæ perſonæ, maximè cum clauſula *& non
aliàs, &c.* & hoc caſo oon abdicatur ius à reſignan-
te, donec conditio fuerit adimpleta, & ius reſigna-
tario perfectè quæſitum, vt diximus *loco mox cita-
te*, poſt Gratian. & Anton. de Mario. & decidit Rot.
deciſ.735. num.9. part.3. recem.

Et ideo, quamuis in Gallia reſigoans tempore
infirmitatis; ſi ad ſanitatem redeat, habeat regreſ-
ſum ad beneficium reſigoatum; hoc debet iotelli-
gi, vt locom habeat in reſignatione conditionali
facta io fauorem certi reſignatarij: ſi enim facta
eſſet pura & ſimplex reſignatio, qoamuis in infir-
mitate, non daretur ille ingreſſus ad beneficium ſic
ſimpliciter & purè reſignatum: vt probat Louet.
ad regul. de infirm. reſignant. num.90.

Cæterum ſi agitur de prouiſione facta reſigna- 9
tario, cum mandato de prouidendo in forma *Di-
gnum*, præfatus Decanus non abdicauit à ſe ius,
donec prouiſio ſortita fuerit effectum, reſignatario
facta fuerit collatio vigore mandati de prouiden-
do; vt pote quod fuerit repertus & declaratus ido-
neus: qoia reſignatario ſolum fuit ius ad rem quæ-
ſitum, noo autem ius in re; iuxta per nos tradita
ſuperiùs *part.2. capit.4. §.2. numero 9. & ſequentibus*;
Barboſ. *de clauſul. capit.66. numero 1. & 2.* Ideo in-
terim donec reſignatarius Decani fuerit repertus
idoneus, & collatio illi facta, non abdicauit à ſe De-
canus ius conferendi: Rot. *deciſ.92. num.14. part.6.
recem.*

Concluditur ergo quod ſi reſignatio Decani fue-
rit admiſſa per Superiorem, & collatio facta reſi-
gnatario eiuſdem Decani, antequam ipſe benefi-
cium de quo agitur contuliſſet primo prouiſo; pro-
uiſio iſtius nulla eſt, tanquam facta ab eo, qui non
habebat ius conferendi: † & hoc caſu iſte primus 10
prouiſus reſignare noo potuit, cum nullum ius ha-
beret in illo beneficio: Pariſ. *lib.2. q.22. n.2. & 3.*

Ad ſecundam quæſtionem paucis reſpondetur, 11
attendendum eſſe, vtrum Decaous, an verò Archi-
diaconus ſit in quaſi profeſſiooe cooferendi. Quia
collatio facta ab eo qui eſt in illa quaſi profeſſio-
oe, præualere debet pro illa vice, collationi factæ
ab eo, qoi oon habet profeſſionem, quamuis me-
lius ius foueret in proprietate: Lotter. *de re benef.
lib.1. quæſt.34. num.26. & ſequent.* Addent. ad Ludouiſ.
deciſ.77. num.12.

Ad Tertiam, dico Regulam quidem generalem 12
eſſe, quod expreſſo vno vacationis modo, non ve-
nit alius; *cap. ſuſceptum*, & *ibi* Gloſſ. & DD. *de re-
ſcript. in 6.* Burat. *deciſ.162. num.3.* ſed tameo ad
euitanda dubia apponi ſolet clauſula, *aliàs quouis
modo*, aut etiam, *ex alterius cuiuſcumque perſona*,
quæ facit valere impetrationem, etiam ſi non fue-
rit expreſſus verus vacationis modus; quamuis va-
catio contigerit ex perſona alterius quam reſignan-
tis: Rot. *deciſ.605. numero 8. & 9. part.3. recent.*
Cod. Fabrian. *lib.1. tit.2. definit.1.* & ſic præciſè
concludit. Garc. *de benefic. part.11. capit.1. numer.33.
& 34.* † Sufficit enim impetranti ex cauſa reſi- 13
gnationis, quod modus vacationis expreſſus fue-
rit verus de facto, licet non eſſet verus de iure;
ſcilicet qood primus per Decanum prouiſus ve-
rè reſignauerit, quamuis ius non haberet io be-
neficio reſignato, & ſic vacatio expreſſa eſſet de
facto vera: tunc enim clauſulæ prædictæ ope-
rantur quoad aliom modum vacationis expreſ-
ſum per illas generaliter, per modum alterna-
tiuæ, *aut aliàs, &c.* Garç. *dicto capite 1. numero 68.
& 69.*

Ad quartam reſpondetur, quod non obſtante re- 14
credentia adiudicata alteri cuidam tertio, aduer-
ſus primum prouiſum; eius reſignatarios non po-
teſt impediri per iſtum impetrantem: qoia cùm
iſte tertius noo ſit modo in lite, & non obſtante
recreden

recredentia, primus ille prouiſus tempore reſignationis poſſideret, fuit verum de facto quod reſignatio erat vera, licèt forſan de iure ſuſtineri non potuiſſet: ex notatis per Put. *deciſ.*390. aliàs 400. *lib.*1. Gonz. *de beneſic.dictu part.*11.*cap.*1.*n.*36. Pariſ. *de reſignat.lib.*10.*quæſt.*3.*n.*11.*&* 12.

15 Ad quintam reſponſio eſt in promptu; quia cùm prouiſio non haberet qualitates requiſitas ex fundatione, per quam iſte Canonicatus non potuit conferri illi, qui non eſſet idoneus in cantu muſico, cuius ſupponebatur iſtum prouiſum, contra quem facta fuit impetratio, non ſolum non eſſe habilem, ſed etiam omnino incapacem; ſequitur rectè ab alio capaci hunc Canonicatum impetrari potuiſſe; cùm agatur de qualitate requiſita non ad vtilitatem perſonæ, ſed ad vtilitatem Eccleſiæ: Garc. *de beneſic. part.*7. *cap.*15. *num.*10. Et nominatim de beneficio affecto Cantoribus, quod non valeat facta collatio illi, qui non eſt capax in cantu, determinat Chopin. *de ſacr. polit. lib.*1. *tit.*3. *numer.*3, vbi ita deciſum in Gallia teſtatur; quamuis prouiſus, fuiſſet per ſummum Pontificem à lege fundationis diſpenſatus, quem refert & ſequitur D. Paſtor I. C. Aquenſ. *in ſuo tractat. de*

16 *beneſic. part.*3. *tit* 30. *num* 6. † Quæ capacitas debet interuenire ſi non tempore prouiſionis, ſaltem tempore examinis: Modern. *de ſtylo datar. c.*6.*n.*18. *in fine, verſic. qualitatem vero.*

CAPVT CLXXXIX.

Explicantur variæ quæſtiones circa Regulam *de iure quæſito non tollendo.* Quid ſit ius ad rem, quid verò ius in re, & quomodo inter ſe differant? Iuri ad rem derogari non poſſe, ſi de eo ſpecialis mentio non fiat in reſcripto. Ius ad rem acquiri per electionem, non autem per poſtulationem. Acquiri etiam per præſentationem patroni, etiam Eccleſiaſtici, exceptis certis caſibus. De Canonico ad effectum, & vtrum illi acquiratur ius ad rem, vel in re. Nominatis ab Vniuerſitatibus acquiri ius ad rem: & per collationem abſenti factam nondum acceptatam: & pluribus aliis modis. Et vtrum per adeptionem iuris ad rem, beneficium incompatibile vacare cenſeatur.

SVMMARIVM.

1. *Ius ad rem, & ius in re, quid ſit? & quomodo inter ſe differant.*
2. *Ius ad rem facilius amittitur, illique faciliùs derogatur quàm iuri in re.*
3. *Non cenſetur derogatum iuri ad rem per poſteriorem conceſſionem, niſi de eo fiat expreſſa mentio.*
4. *Per priuilegium exemptionis à decimis non fit præiudicium Parocho quoad noualia.*
5. *Ius ad rem acquiritur per electionem etiam non acceptatam.*
6. *Beneficium ad quod quis fuit electus, non vacat per obitum electi, ſed vacat vt priùs, ſi non fuerit ſubſecuta confirmatio.*
7. *Ius ad rem non acquiritur per poſtulationem. Et quid ſit poſtulatio.*
8. *Ius ad rem acquiritur per præſentationem patroni tam laici, quàm Eccleſiaſtici.*
9. *Ius quæſitum ex præſentatione patroni Eccleſiaſtici, eſt potentius iure quæſito per præſentationem laici.*
10. *Ampliatur etiam ſi præſentati non fuerit admiſſa ab eo qui inſtituere poteſt.*
11. *Intellige quandò præſentatio eſt talis, vt per eam præſentatus veniat omninò inſtituendus; veluti ſi quis habeat maiorem partem vocum, vel vocem vnius patroni qui alium non præſentauerit.*
12. *Canonicus ad effectum quis dicatur, & quomodo conſtituatur.*
13. *Si adſit ſtatutum requirens, promotum ad Dignitatem Capituli debere prius eſſe Canonicum, Papa deputare poteſt Canonicum ad hunc effectum, licet probari poſſit adeſſe conſuetudinem in contrarium.*
14. *Canonicus ad effectum non habet ius ad rem, nec in re.*
15. *Si quis impetret Dignitatem in Eccleſia, non tenetur facere mentionem quod in ea deputatus quis fuerit Canonicus fictus ad hunc effectum.*
16. *Canonicatus ad effectum non dicitur vacare, ſed potiùs deſinere.*
17. *Nominati Vniuerſitatum in Gallia habent ius ad rem, in beneficio, ad quod fuerunt nominati.*
18. *Nominatis Vniuerſitatum non competit ius ad rem, niſi poſt factam inſinuationem ſuæ nominationis.*
19. *Ius ad rem competit abſenti, cui facta fuit collatio beneficij, ſi illud nondum acceptauit.*
20. *Ius ad rem variis modis acquiritur, de quibus remiſſiuè; &* num.23.
21. *Ius ad rem acquiritur per optionem; per reſeruationem factam à Papa in fauorem certæ perſonæ; per regreſſum ob non ſolutionem penſionis; & per acceſſum, & regreſſum ad beneficium. Et quid ſit acceſſus & regreſſus, remiſſiuè.*
22. *Per mandatum de prouidendo acquiritur ius ad rem, antequam mandati executio facta fuerit.*
24. *Iuri ad rem cenſetur renunciatum per adeptionem alterius beneficij incompatibilis, etiam ſi non ſit Curatum, Dignitas, vel Perſonatus.*
25. *Per adeptionem iuris ad rem in aliquo beneficio, non vacat ius in re alicui competens ſuper alio beneficio priùs obtento, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi.*

QVia variæ ſæpiùs occurrunt in praxi difficultates circa Regulam Cancellariæ *de iure quæſito non tollendo,* & circa clauſulam quæ in reſcriptis beneficialibus apponi ſolet, *dummodo alteri ius non ſit quæſitum.* Ideo præcipuas circa materiam illius Regulæ obſeruationes adducere, operæ pretium eſſe exiſtimaui.

In primis itaque ſupponendum eſt, magnam eſſe differentiam inter ius ad rem, & ius in re: ſiquidem ius ad rem continet ſpem probabilem ad beneficium ex cauſa de præterito, & dicitur ius conſiderabile: Men[illegible]. *conſ.*36. *num.*23. & ius ad rem dicitur ius nondum conſolidatum: ius autem in re dicitur quando eſt quæſitum & conſolidatum: Gemin. *conſ.*107. *in fine, verſic. nec obſtat*, & poſt 1

euui Cardin. Tuſch. *littera I. concl.616. numero* 8.
quam differentiam inter ius in re,& ad rem,agno-
uit Pontifex *in cap.fin.* his verbis: *In quibus ius non*
eſſet quaſitum in re, ſed ad rem: & cap. ſi tibi abſenti
17. cap. ſi is cui 39. & cap. quodam 40. de prabend.
in 6. Et ſicut aliud eſt,beneficium eſſe meum, aliud
mihi eſſe debitum,ita aliud eſt,habere ius ad bene-
ficium, & habere ius in ipſo beneficio: Bertrand.
conſil.292. num.2. part.1. lib.3. Vnde ius ad rem di-
citur ius delatum, ſed non quæſitum: at verò ius
in re,dicitur ius perfectè quæſitum: Dec. *conſ.147.*
num.4.

2 Inter vtrumque autem multæ ſunt differentiæ,
& multa etiam conuenientia. In primis ius ad rem,
ſeu quærendum, faciliùs amittitur, & illi faciliùs
derogatur, quàm iuri quæſito,ſeu in re: Dec. *dicto*
conſ.147. num.4. verſic. & huic iuri: Tuſch. *dicta lit-*
tera I. concluſ.626. numero 11. poſt Ancharan. *conſ.*
59. numero 6. vbi dicit quod ſi facio actum incom-
patibilem iuri meo,videor illi renuntiare, ſi aga-
tur de iure quærendo; ſecus in iure quæſito: per
text. *in cap. accedentib. de priuilegiis, iuncto cap. vt*
quis duas, de elect. in 6. Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.2.*
quaſt.23. num.18. vbi multa de reſignatione iuris ad
rem,de qua nos egimus ſuperiùs, *part.2. cap.4. §.8.*
num.6.

3 Sed tamen iuris ad rem facienda eſt expreſſio in
conceſſione poſteriori,ad hoc vt cenſeatur deroga-
tum conceſſioni priori: Menoch. *conſ.36. num.22.*
quia ſicut non præſumitur, Principem velle ali-
quem in iure ſuo lædere, ita pariter non præſumi-
tur velle lædere in hac ſpe probabili; cùm adſit par
ratio lædendi ius alterius: & ob hanc cauſam ſe-
cunda impetratio reſcripti gratioſi non eſt valida,
niſi in eo fiat mentio iuris ad rem quod talis im-
petrans obtinet in alio beneficio: Felin. *in cap. in no-*
ſtra, num.4. de reſcript. Gomeſ. *ad regul. de non tollen-*
do iure quaſito, quaſt.1. verſic. tertius modus. Selua *de*
benefic. part.3. quaſt.12. numero.1. Menoch. *dicto conſ.*
36. numero 24. & 25. & numero 47. † in quo qui-
4 dem conſilio concludit per priuilegium conceſ-
ſum Monialibus exemptionis à ſolutione decima-
rum, non præiudicari Parocho quominus decimas
percipiat de noualibus, videlicet ex prædiis quæ
de nouo ad culturam reducuntur, quia non fuerat
derogatum iuri ad rem,quod Parocho in illis deci-
mis competebat.

5 Ius autem ad rem variis modis acquiritur: Pri-
mò per electionem, *cap. fin. de tranſlat. Epiſcop.* Pa-
riſ. *de reſignat.lib.2. quaſt.23. num.8.* & hoc procedit
quamuis electio non fuerit acceptata, Felin. *in cap.*
6 *in noſtra, corollario 28. de reſcript.* † Ideo beneficium
ad quod quis fuit electus, tali caſu non vacat per
obitum electi,ſed vacat vt priùs: Gonzal. *ad regul.*
8. gloſſ.15. §.2. n.2. Et ſi electus ante confirmatio-
nem decedat in Curia,non ideo beneficium dicitur
vacare in Curia,nec extra Curiam, ſed per obitum
primi poſſeſſoris,& ſic durat prima vacatio: Gon-
zal. *dicta gloſſ.15. §.2. & 3.*

7 Secundò,ius ad rem non acquiritur per poſtula-
tionem Prælati,vt probauimus ſuperiùs *part.2. c.4.*
§.6. num.9. Eſt autem poſtulatio alicuius perſonæ,
quæ eligi prohibetur,non propter vitium perſonæ,
ſed propter defectum, qui poſtulatum non omni-
no inhabilem reddit ad prouidendum Eccleſiæ,
concors & certa Capituli facta petitio, vt per Ho-
ſtienſ. *in ſumma, tit. de poſtulat. pralator.*

8 Tertiò, per præſentationem patroni, non ſolùm
Clerici, ſed etiam laici, acquiritur ius ad rem: Pa-
riſ. *dicto lib.2. quaſt.23. num.12.* vbi dicit hoc habere
locum quando præſentatus acceptauit; quia ſi non
interueniat acceptatio præſentati, non eſt ius con-
ſiderabile per Reg. Cancellariæ *de non tollend. iure*
quaſito, Zerola *in praxi Epiſcop. in verbo, Ius ad rem.*
§.1. verſic. nec dat ius conſiderabile. Et quod dictum
eſt tam de patrono laico quàm Eccleſiaſtico, pro-
bat Gomeſ. *ad Reg. de iur. quaſito, quaſt.1. verſic. ſe-*
cundus modus. Quamuis aliàs ius quæſitum ex præ-
ſentatione Clerici ſit potentius, & magis radica-
tum, quàm illud quod quæritur ex præſentatione
laici: quia laicus poteſt variare ante inſtitutionem,
& alium præſentare, quod non poteſt Clericus:
Viuian. *de iure patronat. lib.8. cap.8. num.1.* Qui hoc
ampliat *num.3.* † etiam ſi præſentatio non fuerit 9
admiſſa ab illo, qui habet ius inſtituendi: Sed ne
decipiàris, hoc procedit in vera præſentatione fa-
cta coram Superiore, quamuis non admiſſa; quia
alioqui non eſſet præſentatio, ſed ſimplex nomi-
natio: vt *alio loco* diximus, intelligendo etiam, dum- 10
modo ſit præſentatus ab omnibus: vel maiori par-
te patronorum; ſecus ſi præſentatus ſit à medietate,
tunc enim non poteſt opponere de Regula *de iu-*
re quaſito non tollendo, etiam ſi in ſecunda gratia fue-
rit inſertæ clauſula, *Dummodò alteri non fuerit ius*
quaſitum, quia licèt illa clauſula præſeruet ius quæ-
ſitum per præſentationem, vt mox dictum eſt; &
probat Rot. *deciſ.51. num.3. part.2. recent.* † Hoc 11
tamen procedit, quando præſentatio eſt talis, vt ex
illa veniat præſentatus neceſſariò inſtituendus:
Vnde ſi plures à diuerſis patronis, vel etiam ab eo-
dem patrono laico fuerint præſentati, ita quòd in
præſentatione à pluribus facta nullus habeat ma-
iorem partem vocum, nulli acquiritur ius ad rem
in beneficio: Mohedan. *deciſ.1. de prabend. num.2.*
vt notatur *in cap. cum autem de iure patronat. & ex*
Clement. plures, eod. tit. Rota apud Gatz. *de benefic.*
parte 4. c.3. n.14. & refert Ricc. *collectan.1661.* ille
autem qui habet maiorem partem pattonotnm
præſentantium, habet ius ad rem: Abb. *in cap. cum*
Bertoldus n.9. de re iudic.

Tertiò dubitatum fuit, vtrum Canonicus ad ef- 12
fectum habeat ius ad rem: Pro cuius rei intelligen-
tia ſupponendum eſt, quod in multis Capitulis Ec-
cleſiarum Metropolitanarum, Cathedralium, &
Collegiatarum, conſtitutum eſt, neminem poſſe ea-
rumdem Eccleſiarum Dignitates conſequi, qui non
ſit de gremio Capituli: & quia ſummus Pontifex
ſolitus eſt huiuſmodi ſtatutis derogare, & aliis non
exiſtentibus de Capitulo ſimiles Dignitates con-
cedere; ne ſummæ illius Authoritati præiudicium
fieret, per bullam Leonis X. *in concordatis Gallia*
conſtitutum eſt, quod in ſimilibus Eccleſiis, nem-
pe Calthedralibus, Metropolitanis, & Collegiatis,
in quarum ſtatutis cauetur expreſsè, quod nullus
Dignitatem, Perſonatum, Adminiſtrationem, vel
Officium obtineat, niſi in illis actu Canonicus exi-
ſtat; vt autem ſummus Pontifex iure illo maximè
priuetur, ſtatutum & conuentum fuit, quod ipſe
Canonicos creare poſſet ad effectum in iiſdem Ec-
cleſiis obtinendi Dignitates Adminiſtrationes, Of-
ficia, vel Perſonatus; ita tamen vt tales Canonicà
nullum ius habeant ad conſequendam præben-
dam vacaturam: quod Ego aliàs practicari feci in
Eccleſia Aptenſi, in qua adeſt ſimile ſtatutum, &
creari obtinui Canonicum fictum ad effectum con-
ſequendi in eadem Eccleſia Dignitatem; † Quamuis 13
in terminis ſtatuti eiuſdem Eccleſiæ contrariam
conſuetudinem probari poſſe dicat Bertrand. *conſ.*
195. lib.1. poſterior.

Propterea dubitari poteſt, vtrum iſte Canonicus 14
ad

Digitized by Google

ad effectum, habeat ius aliquod in re, vel ad rem. Concludendum eſt, hunc prouiſum non habere ius in re, nèc ad rem. Probatur, quia aut prætenditur illum habere ius in Canonicatu, aut in Dignitate, ſeu Adminiſtratione, Perſonatu, vel Officio vacante: non poteſt autem ius habere in dignitate vel officio, cùm hæc prouiſio, ſit tantum quid præparatorium ad obtinendum Dignitatem, ſitque inutilis, niſi ſummus Pontifex poſtea prouideat in tali Dignitate: nec ſimile ius habet ad Canonicatum; cùm, vt dictum eſt, ſit Canonicatus leuis & ſterilis, ac quaſi fictus, qui nullum ius tribuit ad
15 Canonicatum, vel præbendam vacaturam: † Et propterea ſi alius impetraret Dignitatem, non teneretur facere mentionem de hoc Canonicatu ad effectum concesſo: Bellamer. *conſ.34.vol.3.* vbi quod non eſt neceſſarium in impetratione facere mentionem Canonicatus ſupernumerarij, qui nullam habet præbendam: maximè in Gallia, vbi ſecundum communem modum loquendi, illos dumtaxat Canonicos nominamus, qui aliquam habent præbendam: ſequitur Rebuff *in concordat.tit. de re-*
16 *ſerua*. §. *fin. verſic. Sextò.* † Vnde etiam ſequitur quod ſi in vim huiuſce Canonicatus aſſequatur Dignitatem, & deinde renunciet, vel moriatur, non dicitur Canonicatus iſte vacare, ſed deſinere & extingui; vt per Rebuff. *loco citato, verſic. Septimò.*

17 Quartò quæritur, vtrùm Nominatis ad beneficia iuxta concordata Galliæ competat ius in re, vel ad rem in beneficio, ad quod vigore nominationis ſe poſt illam admitti? Paucis exiſtimo, huiuſmodi Nominatis Vniuerſitatum competere ius ad rem, quidquid dicat Gloſſ. *pragmat. ſanct. tit. de collat.* §. *volens, in verbo, nominationes, in fine. verſic. Aliæ ſunt nominationes.* Contrarium ſiquidem, nempe ius ad rem competere Nominatis legitimè qualificatis, bene probat, & verius Rebuff. *in exact. nominat.q.4.*
18 *à num.3.* † Intellige poſt factam inſinuationem ſuæ nominationis, iuxta formam Ordinationum Regiarum. Ratio eſt, quia poſt factam debitam inſinuationem per Nominatum, beneficium vacans tempore Nominatis præfixo, eſt illi affectum, per clauſulam decreti irritantis appoſitam in concordatis, §. *ſi quis vero, de collationib.* Et ſicut per præſentationem à patrono etiam laico factam, ius ad rem quæritur præſentato, vt ſuprà diximus; ita & Nominato ab Vniuerſitate, qui literas ſuæ nominationis inſinuauit, & ſibi de beneficio Nominatis affecto prouideri petiit, vt fuſiùs tractat Rebuff *loco citato.*

19 Quintò, ius ad rem competit abſenti, cui facta fuit collatio beneficij quam ipſe nondum acceptauit; non tamen illi competit ius in re: *cap. ſi tibi abſenti* 17. *de præbend. in 6.* & *ibi* Geminian. & Franc. *num.2. & ſequent.* quod ius eſt conſiderabile ad omnes Regulas loquentes *de iure ad rem*, & nominatim ad Regulam *de iure quæſito non tollendo*: ideo Papa non confert, antequam tempus conceſſum ad conſentiendum lapſum fuerit: Geminian. *in dicto cap. ſi tibi abſenti*, *n.18.* Rot. apud Garc. *part.4. cap.3.n.41.*

20 Sextò, ius ad rem variis aliis modis acquiritur, quos copioſiùs explicat Garc. *dicto cap. 3.* Gonzal. *dicta gloſſ. 45.* §. 2. cum aliis per eos citatis. Modi autem acquirendi ius ad rem, vltra ſupradictos
21 enumerantur apud Garc. *dicto cap.3.* † videlicet per reſeruationem certi beneficij factam à Papa in fauorem certæ perſonæ: Garc. *ibid. num.43.* Item per optionem; *ibid. num.46.* Et per egreſſum ob non ſolutam penſionem: *ibid num 47.* Et per priuationem iuris: *num.53.* Et per acceſſum, & egreſſum ad beneficium: *ibid.n.55.* Quod autem ſit acceſſus, & regreſſus ad beneficium, & quibus in caſibus locum habeant? explicauimus ſuperiùs *p.1. cap.69. & part.2.cap.1. num.24. & ſequent.* ideo hîc non repetimus.

Præterea ius ad rem acquiritur per gratiam in 22
forma *Dignum*, cum mandato de prouidendo: quia ante executionem mandati non acquiritur titulus, & ius in re; ſed tantum ad rem: Garc. *loco citato, num.60.* & *eadem p.4. c.3.n.17.* Item per Coadiutoriam cum futura ſucceſſione: Garc. *dicta part.4.c.3. num.55.*

Reliquos modos, quibus acquiritur ius ad rem, 23
fuſius explicant Garc. & Gonzal. *locis ſuperius citatis*, Pariſ. *lib.2. quæſt.23. per tot. & lib.7.q.1. à n.78.* apud quos alij allegantur.

Septimò aduertendum eſt, quod iuri ad rem 24
cenſetur renunciatum, ſi alicui competat ad aliquod beneficium, per aſſecutionem alterius beneficij, quod de iure ſimul obtineri non poteſt cum beneficio, ad quod habebat ius, etiam ſi non ſit Curatum, Dignitas, vel Perſonatus, *ex Clement. gratia, de reſcript.* & *ibi* Gloſſ. *in verbo, beneficium*, Garc. *de benefic.p.11.c.5.n.69.*

E contra vero, ſi quis habeat ius ad rem per col- 25
lationem non acceptatam, vel præſentationem patroni, aut alio modo, hoc non ſufficit ad inducendam vacationem primi incompatibilis; quamuis per eum ſtet quominus habeat ius in re, & poſſeſſionem adipiſcatur: vt expreſſè docet Gratian. *dicta part.11. cap.5. num.101.* Et ratio eſt, quia non inducitur vacatio primi, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi: vt diximus *part.2. cap.5.* §.6. *num.21.* & ſic ad inducendam incompatibilitatem requiritur ius in re, vt quis priuetur primo beneficio per adeptionem ſecundi.

CAPVT CXC.

Declaratur regula Cancellariæ *de iure quæſito non tollendo*: & oſtenditur illius derogationem non eſſe neceſſariam, quando agitur de re, quæ ex ſui natura præiudicat tertio, niſi præiudicium aliunde procederet quàm ex narratis ab impetrante. Sufficit autem quod intentio derogandi ſummi Pontificis colligatur ex verbis; quamuis huic Regulæ non fuerit expreſsè derogatum: Derogatio autem requiritur quando agitur de iure quæſito ex ſtatuto, vel priuilegio. Non derogat autem Papa iuri quæſito ex pacto. Quid in iure quæſito ex Officio alicui conceſſo? Et ponuntur plures alij caſus, in quibus derogatio ſpecialis requiritur, vel non requiritur. Et quid quando in reſcripto adeſt clauſula *Anteferri*.

SVMMARIVM.

1. *Quando agitur de conceſſione alicuius rei, quæ ex ſui natura præiudicium infert, non eſt neceſſaria derogatio Regulæ* de iure quæſito non tollendo.

2. *In tranſlatione vnius Eccleſia ad aliam, non eſt opus derogatione Regula.*

3. *Item in conceſſione vſus Eccleſia parochialis, in fauorem alterius Eccleſia facta, Regula derogatio non eſt neceſſaria.*

4. *In vnione, exemptione, & erectione, non eſt neceſſaria Regula derogatio.*

5. *Si Papa non intellexerit factum, ex quo praiudicium oritur, debet derogari Regula; aliàs non valet conceſſio.*

6. *Regulæ derogatio non eſt neceſſaria in reductione Eccleſia ad ſtatum ſacularem.*

7. *In conceſſione, qua ex ſe praiudicialis eſt, non eſt neceſſaria derogatio Regula, ſiue praiudicetur iuri competenti de iure communi, ſiuè de iure ſpeciali.*

8. *Derogatio Regula non eſt neceſſaria, quando praiudicium oritur ex narratis in reſcripto.*

9. *Regula derogatio eſt neceſſaria, quando Papa derogat libera electioni Generalis qua competit Capitulo.*

10. *Quando clarè conſtat de intentione ſummi Pontificis, non requiritur alia derogatio.*

11. *Derogatio Regula requiritur, quando agitur de iure competenti ex ſtatuto, vel priuilegio.*

12. *Derogatio priuilegiorum ſufficit ſi adſit clauſula,* Quorum tenores, &c.

13. *Derogatio ſpecialis Concilij Tridentini quando ſit neceſſaria.*

14. *In conceſſionibus qua fiunt ob publicam vtilitatem non eſt neceſſaria Regula derogatio.*

15. *Regula* de iore quæſito noo tollendo, *locum habet quando agitur de iure futuro, quod habet cauſam de praterito.*

16. *Iuri quod oritur ex teſtamento, vel ex contractu, Papa praiudicare non ſolet.*

17. *Si agitur de officio in quo cadit hypotheca, Papa illi non praiudicat ſine ſpeciali derogatione; ſecus eſt ſi agatur de officio perituro. Qua autem ſint officia in quibus cadit hypotheca, traditur ibi Remiſſiuè.*

18. *Hodie ferè omnia officia Gallia cadunt in commercium, etiam ſimplices Iudicatura, ſaltem quoad pretium, & imputantur in legitimam.*

19. *Licet Papa non tollat ius ex contractu quæſitum, ſuper eo tamen dilationem concedit.*

20. *Regula* de iute quæſito, *derogatio dum requiritur, illa debet eſſe ſpecialis.*

21. *Clauſula* de plenitudine poteſtatis, *non infert derogationem iuris quaſiti.*

22. *Regula* de iure quæſito, *locum non habet niſi ius ſit radicatum, & validum.*

23. *Nec locum habet in iuribus caſualibus &, incertis.*

24. *In conceſſione Coadiutoria, non eſt opus derogare iuri quod competeret Ordinario ad conferendum, quatenus beneficium vacaret.*

25. *Non requiritur derogatio Regula in iure conditionali, ante euentum conditionis.*

26. *Quando Papa non diſponit, ſed tantum declarat, non eſt opus derogatione huius Regula.*

27. *Clauſula* motu proprio, & ex certa ſcientia, *non faciunt quin derogatio iuris quaſiti ſit neceſſaria.*

28. *In diſpenſatione ad remouendum obſtacula, non eſt neceſſaria derogatio huius Regula.*

29. *Derogatio iuris quaſiti non valet, quando gratia principalis eſt nulla.*

30. *Per clauſulam* Anteferri, *praiudicatur iuri ad rem quaſito, non autem iuri in re.*

EXplicatis iis, quæ pertinent ad ius ad rem, vel io re, quoad materiam beneficialem; nuoc ſequitur videndum quomodo, & in quibus caſibus locus ſit Regulæ Cancellariæ *de iure alteri quaſito non tollendo*, quæ magoam connexitatem habet cum clauſula, quæ iu omoibus reſcriptis apponi ſolet, *dummodò tempore Data praſentium, alteri non ſit ius quaſitum.* Dicta autem Regula, qoæ apud eas, quas ſummus Pontifex Alexander VII. in craſtinum ſuæ aſſumptionis edidit, videlicet die 7. Aprilis 1655. eſt numero 18. cuius hæc ſunt verba:

Item ne per varias, qua pro commiſſionibus, ſeu mandatis, & declarationibus habendis, in cauſis plerumque fiunt, ſuggeſtiones, iuſtitia poſtponatur; idem Dominus noſter decreuit, & declarauit ſua intentionis fore, quod deinceps per quamcumque Signaturam, ſeu conceſſionem aut gratiam vel litteras Apoſtolicas pro commiſſionibus, ſeu mandatis, aut declarationibus huiuſmodi; etiam ſi motu proprio, & ex certa ſcientia, ac etiam ante motam litem a Sanctitate ſua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli ius ſibi quaſitum quomodolibet tollatur,

Quam Regulam iiſdem verbis inſerit Lotter. *de re benefic. lib. 2. quaſt. 51. num. 1.* circa qoam, plurima notatu digna, omiſſis ſuperfluis & minùs vtilibus, hic recenſebimus.

In primis, quod licèt ſummus Pontifex poſſit & a
ſoleat in certis caſibus huic Regulæ derogare; tamen derogatio illa non eſt neceſſaria, quando conceſſio facta fuit de re, quæ ex ſui natura eſt præiudicialis, quia Papa optimè ſcit præiudicium quod infertur alteri ex ſua gratia, ideo non eſt opus alia derogatione. Exemplum habetur *in deciſ. 11. n. a 5.
pars. 6. recent.* † vbi ſummus Pootifex mandauerat 2
legatum factum Eccleſiæ Trinitariorum transferri ad Eccleſiam Fratrum *de Sperantia*: ideo fuit deciſum, non eſſe opus alia derogatione. † Idem de vſu 3
Eccleſiæ cuiuſdam parochialis conceſſo patribus Theatinis, quæ conceſſio erat præiudicialis parochiæ, quod non poſſit argui de ſubreptione, nec de derogatione huius Regulæ *de iure quaſito*, determi-
nat Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 991. num. 7.* † Eadem 4
ratione quando agitur de vnione, exemptione, erectione, & ſimilibus, in quibus non poteſt opponi de ignorantia Papæ, ex quo Papa ſcit per ſimiles actus alicui ſemper præiudicari, ideò noo eſt opus derogatiooe huius Regulæ: Seraphin. *deciſ. 1445.
num. 6.* † Si tamen Papa non intellexiſſet factum, 5
ex quo oritur præiudicium, tunc opus eſſet derogatione dictæ Regolæ: vt per Seraphin. *in eadem deciſ. num. 6. verſic. neque obſtat.* idem fuit deciſum
deciſ. 114. num. 11. part. 6. recentior. † Similiter cum 6
agitur de reductione Eccleſiæ regularis ad ſtatum ſæcularem, noo eſt opus derogatione dictæ regulæ; veluti in caſu *deciſionis* 108. *p. 3. recent.* in qua agebatur de re ex ſui natura præiudiciali, qua auferebatur poteſtas quam habebat Archiepiſcopus, cùm eſſet loco Abbatis Capituli regularis, de procedēdo in delicta perſonarum capitularium ſine adiunctis: ſed tamen mandabatur quod non procederet niſi adiunctis ſibi duobus ex gremio Capituli, & à Capitulo nominandis: quibus additur Burat. *deciſ. 193. num. 24.* vbi idem decidirur in caſu erectionis Prioris pro ſeptima Dignitate, in Eccleſia Piſto-
tienſi. † Quod locum habet etiam ſi nulla facta 7
fuerit mentio perſonarum, quibus præiudicium infertur: ſiue huiuſmodi perſonis ex iure communi,

ſiue

Digitized by Google

ſiue iure ſpeciali ius competat: Merlin. *deciſ.* 243. *num.* 1. *&* 2. quia dum Papa facit actum de ſui natura præiudicialem, virtualiter declarat afficere omnes perſonas, ad quas præiudicium ſpectare poteſt. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 458. *num.* 7. *& ſequentibus.*

8 Ad hoc tamen vt non ſit neceſſaria ſpecialis derogatio huius Regulæ in caſu iſto, neceſſe eſt vt præiudicium aliunde proueniat quàm ex narratis ab impetrante: quia ſi eſſet præiudicialis propter narrata ab eo, cui gratia conceſſa fuit, non ſufficeret ſcientia Papæ, ſed requireretur ſpecialis derogatio huius Regulæ: vt explicat Rot. *deciſ.* 174. *n.* 3. *part.* 1. *recent.* quia quando agitur de ſcientia Papæ, quæ oritur ex natura ipſius rei, non poteſt allegari ignorantia; ſecus eſt in ſcientia deſumpta ex narratis, circa quæ Papa potuit decipi ob inuolucrum verborum: Rot. *deciſ.* 208. *n.* 3. *parte* 3. *recentior.* repetita *deciſ.* 174. *n.* 3. *p.* 1. *recent.*

9 Secundò inde ſequitur, quod non eſt opus derogatione huius Regulæ, quando Papa *ex certa ſcientia* derogat diſpoſitioni iuris communis: veluti ſi Papa derogaret electioni Generalis actiuæ & paſſiuæ liberè ſpectanti ad totam Congregationem: vt per Rot. *deciſ.* 65. *n.* 4. *par.* 1. *recent.* quamuis contrarium fuerit deciſum apud Puteum *deciſ.* 29. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 1. idémque deciditur apud Seraphin. *deciſ.* 1310. *num.* 3. nempe neceſſariam eſſe huius Regulæ derogationem, quando Papa præiudicat liberæ electioni Capituli.

Similiter non eſt opus vt derogetur huic Regulæ, quando verba conſtitutionis Pontificiæ adeo ſunt clara, vt de voluntate ſummi Pontificis dubitari non poſſit: Modern. *de ſtylo datar. cap.* 10. *q.* 10. *num.* 17.

10 Ratio eſt, quia hæc Regola fundata eſt ſuper defectu intentionis ſummi Pontificis: ideo ſi clarè conſtet de illius intentione, non eſt neceſſaria vlterior illius derogatio: Seraphin. *deciſ.* 764. *n.* 3. Rot. *deciſ.* 407. *n.* 10. *p.* 3. *recent.*

11 Tertiò, in iure quæſito ex ſtatuto, vel priuilegio, omnino requiritur derogatio huius Regulæ: vt fuit deciſum apud Cæſarem de Graſſ. *deciſ.* 195. *num.* 10. vbi dicit hoc etiam habere locum, quamuis Papa iuribus ſic quæſitis derogaret per verba ampliſſima: quia Regula iſta requirit indiuiduam mentionem. Dum autem huius Regulæ requiritur derogatio, illa debet fieri in ſpecie, nec ſufficiunt clauſulæ generales derogatoriæ: Rot. coram Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 9. *n.* 6. *& ſequent.* Seraphin. *deciſ.* 1271. vbi hoc maximè locum habere dicitur, quando agitur de derogando iuri communi quæſito ex cauſa publicæ vtilitatis: vt *ibid. n.* 4. Idem de iure quæſito ex priuilegio probat Seraphin. *deciſ.* 1082. *n.* 1. *& ſequent.* adeo vt non ſufficiant clauſulæ generales, vt habetur *ibid. n.* 7.

12 Derogatur autem iuri quæſito ex priuilegio, abſque dubio, quando cum expreſſa derogatione illius Regulæ adiecta eſt clauſula, *Quorum tenores, &c.* vt per Seraphin. *deciſ.* 1271. *n.* 6.

13 Quartò, licèt in diſpoſitionibus quæ fiunt vigore Concilij Tridentini, non ſit neceſſaria huius Regulæ derogatio; tamen hoc eſt verum, quando conceſſio fit ex neceſſitate, ſecus ſi ex mera gratia: Seraphin. *deciſ.* 1310. *n.* 3. vbi ponitur exemplum in caſu, in quo Papa derogat liberæ electioni Capituli, quia hoc fit ex mera gratia.

14 Quintò, non eſt neceſſaria huius Regulæ derogatio in conceſſionibus, quæ fiunt cauſa publicæ vtilitatis: quia per dictam Regulam non cenſetur præſeruatum ius particulare in præiudicium iuris publici, cui cedere debet: Rot. *deciſ.* 208. *num.* 6. *p.* 3. *recent.* vbi de ſæculariſatione quæ facta fuerat ob bonum publicum, vt conſtabat ex proœmio illius: ideo non erat opus derogatione huius Regulæ. Et *deciſ.* 759. *part.* 1. *diuerſ. num.* 1. ex eo quod conceſſio facta fuerat fauore ſtudiorum, & ſic ad publicam vtilitatem; ideo non erat opus derogatione huius Regulæ *de iure quæſito non tollendo*: idem Seraphin. *deciſ.* 762. *n.* 5.

Sextò, iuri quæſito ex pacto Papa non derogat, 15
imò ne quidem iuri quærendo, quod fundatur in cauſa de præterito, cui ſummus Pontifex non derogat: ſed in eo locum habet hæc Regula *de non tollendo ius quæſitum*, vt probat Gomez. *ad dictam regul. quæſt.* 4. *verſic. ſecundus caſus eſt*: vbi plus dicit, nempe dictam Regulam habere locum in iure conditionali, quod habet aliquam ſpem, vel reſpectum de præterito, vel præſenti: † veluti ſi agatur 16
de iure, quod alicui quæritur per teſtamentum, propter ſpem ex illo reſultantem ante mortem alicuius: quia ius illud habet fundamentum in firma & probabili ſpe de præſenti, & ex ea oritur quoddam ius ad rem, quo priuari, eſt præiudiciale: & ſequitur Rot. apud Seraphin. *deciſ.* 351. *num.* 11. rationem reddens, quia ius quod oritur ex contractu, eſt iuris gentium, quod per conſequens tolli non poteſt. Et ideo non tollitur creditoribus ius quæſitum ex contractu, non obſtante quocumque Pontificis reſcripto, niſi Papa ſpecialiter derogauerit huic Regulæ *de iure quæſito non tollendo*: per Seraphin. *deciſ.* 1294. *num.* 2. † vbi dicit reſcriptum non 17
ſuffragari, ſi conceſſum fuerit officium ſuper quo competebat ius hypothecæ creditoribus; quamuis in illa facti ſpecie concluſum fuerit non fuiſſe opus derogatione huius Regulæ, quia Papa reſcribebat ſuper re propria, non autem ſuper aliena, & nemini auferebat ius quæſitum, cùm ageretur de officio quod erat perituum & reſolubile; & ſic hypotheca extinguebatur ſtatim vbi officium redibat ad Principem: cuius materiæ maior reſolutio, cùm nõ ſit præſentis ſpeculationis, videri poterit apud Paeificum *de Saluiano interdicto, inſpect.* 3. *cap.* 2. *numero* 636. *& ſequent.* Louet. *littera D. numero* 63. Loyſeau *des offices, lib.* 3. *caput.* 6. 7. 8. *&* 9. Tuſch. *in verbo, Officia Romana Curia, concluſ.* 105. *numero* 6. *&* 7. vbi dicit quod ſi Papa faciat gratiam alicui creditori poſteriori, vt ſatisfiat de Officio, vel pretio Officij, non facit iniuſtitiam prioribus creditoribus; quia in re ſua poteſt facere quod ſibi placet: *l. etiam, §. licet, ff. ſolut. matrim.* Ricc. *collect. nu.* 1498. vbi tamen concludit aliud dicendum eſſe, quando agitur de officiis perpetuis. † Quod ego intelligo procedere 18
quando agitur de officiis hæreditariis, quæ tranſeunt ad hæredes, & cadunt in commercium, qualia ſunt hodie ferè omnia Officia Galliæ, etiam ſimplices Iudicaturæ, quæ adeo ſunt hæreditariæ, vt ſaltem quoad pretium & valorem cadant in legitimæ imputationem: Batry *lib.* 14. *de collat. cap.* 4. *titulo, ex quibus titulis profectitia conferantur, num.* 56. Addit. ad Louet. *litt. C. numero* 23. *column.* 2. *in fine verſic. car l'vſage* Loyſcau *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 43. *in d. tractat. des Offices.*

Cæterum quod ſuperius diximus *numero* 17. Pa- 19
pam non poſſe tollere ius quæſitum creditoribus ex contractu, ſic explicandum eſt, vt non poſſit quidem Papa in totum ius illud tollere, poſſit tamen debitori ſuper illo dilationem concedere, facta in reſcripto mentione iuramenti, quatenus ageretur de contractu iurato: Felin. *in capit. Conſtitu-*

tio,

tus, *numero* 18. *verſicul. ſecundus caſus*, *de reſcript*.

20 Septimò, quando huic Regulæ derogandum eſt, requiritur vt derogatio ſit ſpecialis, nec ſufficiunt clauſulæ generales : Put. *deciſ*.257. *numero* 4. *lib*.2.

21 Adeo vt nec inducatur ſufficiens derogatio per clauſulam, *de plenitudine poteſtatis*, adiectam in reſcripto : Antonin. *lib*.1.*var.reſolut*.105.*num* 6. Seraphin. *deciſ*.1082. *num*.8. Barboſ. *de clauſul. cap*.41. *num*.42.

22 Octauò, dicta Regula non habet locum, niſi agatur de iure perfecto & radicato, vt illius neceſſaria ſit derogatio : Rot. *deciſ*.174.*num*.8.*part*.1.*recent*. Lotter. *de re benefic. lib*.2. *quæſt*.27.*num*.79. & de iure valido, Caualer. *deciſ*.180. *numer*.2. *& deciſ*.
23 333. *numer*.2. † non autem de iure euentuali : Rot. *deciſ*.730. *num*.4. *part*.3. *recent*. *& deciſ*.372. *num*.3. *part*.2. *recent*. Exemplum habetur *in dicta deciſ*.730. *num*.3. in caſu, quo Capitulum habebat ius percipiendi annatas, quod ius cùm ſit euentuale, & conſequutiuum, quando ſcilicet beneficia vacaſſent, propterea in vnionibus non erat facienda mentio de tali iure, nec opus erat derogare huic Regulæ. Similiter quando Papa decernit beneficium iurispatronatus non vacare per promotionem ad Epiſcopatum, non eſt opus derogare iuri patronorum, quod eſt euentuale, cùm veniat in conſequentiam illius vacationis quæ impeditur : Rot. *deciſ*.21. *n*.5. *verſic. pro parte contraria*; *de præbend. in nouis*. Et *in*
24 *dicta deciſ*.266. *parte* 3. *recent*. † ponitur exemplum de conceſſione Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione, quæ licèt præiudicet ordinario collatori, cùm impediat ne poſſit conferre poſt mortem coadiuti; tamen non fuit neceſſaria derogatio Regulæ, cùm ius collatoris ordinarij eſſet euentuale, cùm vacatio per mortem coadiuti poſſit cadere in menſe Apoſtolico, ſicut in menſe Ordinarij : ideo non in-
25 trat Regula *de iure quæſito non tollendo*. † Idem dicendum eſt de iure conditionali, in quo derogatio Regulæ *de iure quæſito non tollendo*, non eſt neceſſaria; quia poteſt Papa ius illud tollere abſque derogatione dictæ Regulæ, antequam via ſit aperta parti ius illud deducendi in iudicio : Seraphin *deciſ*.922.*num*.6.*& deciſ*.1294. *num*.8. Barboſ. *de clauſ. cap* 44.*num*.16.

Quomodo autem debeat intelligi dictum ius formatum, multis explicat Modern. *de ſtyle datar. lib*.1.*c*.33.*n*.17. *& ſequentib*.

26 Nonò, non eſt opus derogatione illius Regulæ, quando Papa nihil de nouo diſponit, ſed ſolùm explicat & declarat rem dubiam, contentam in prima conceſſione : quia per declarationem non aufertur ius, ſed patefit illud quod obſcurè continetur in prima conceſſione : ideóque declarans, nihil dicitur facere de nouo : *l. hæredes palam*, §. *ſi quis poſt factum*, *ff. de teſtam*. Rot. *deciſ*.630. *numer*.4. *part*.4. *recent*.

27 Decimò, neceſſe eſt vt interueniat derogatio ſpecialis huius Regulæ, etiamſi conceſſio facta fuerit *motu proprio*, *& ex certa ſcientia*, vt patet ex verbis expreſſis dictæ Regulæ : prout etiam concludit Rot. apud Cæſar. de Graſſ. *deciſ*.9.*n*.14.

28 Vndecimò, non eſt locus dictæ Regulæ, quando Papa diſponit dumtaxat remouendo obſtaculum, quod aliquem impediebat, ne aliquid obtinere poſſet. Exemplum dari poteſt, ſi Papa aliquem cum verbis & clauſulis prægnantibus legitimauerit ad feuda ex pacto & prouidentia, cùm tunc agatur de remouendo obſtaculo de non tollendo iure quæſito : Pariſ. *conſ. primo*, *numer*.75. *&* 76. *lib*.2. Roland. *conſ*.5. *num*.118.*lib*.1. Seraphin. *deciſ*.340. *num*.2.

Duodecimò, clauſula derogatoria dictæ Regulæ nihil operatur, quando gratia principalis eſt nulla, vel ſubreptitia, Mar. Antonin. *lib*.1. *reſolut*.105.*n*.7. ſicut non ampliat, neque extendit principalem diſpoſitionem; ſed ſolum operatur reſpectu eorum quæ in principali diſpoſitione, ſeu priuilegio ſunt comprehenſa : Seraphin. *deciſ*.1293. *num*.7. & non derogat priuilegio, & iuri ſpeciali : vt *in eadem deciſ.num*.8. 29

Decimotertiò, dicta Regula videtur non habere locum, quando in reſcripto Pontificio adeſt clauſula *anteferri*, non quidem ad tollendum ius quæſitum in re, ſed quoad ius ad rem : *ex cap. penult. de præbend. in* 6. Quod tamen non procedit ſine difficultate, quia illud non colligitur ex *dicto cap. penult*. Et contrarium expreſsè tenet Felin. *in cap. cauſam quæ*, *de reſcript. num*.26. dicens pro hac ſententia ſæpiùs fuiſſe iudicatum : quem refert Monet. *de commut. vlt. volunt. cap* 11. *num*. 459. Sed tamen quod per dictam clauſulam *anteferri*, præiudicetur iuri ad rem, non autem iuri in re, deciſum fuit per Rot. apud Verall. *deciſ*.337. *p*.1. Ricc. *in praxi rer. for. Eccleſ. deciſ*.195.*num*.207. Barboſ. *de clauſul. cap* 8. *numer*. 9. Viuian. *de iurepatronat. lib*. 13. *capite* 8. *num*.102. 30

CAPVT CXCI.

Religioſi ſocietatis IESV, poſt emiſſa vota biennij, licet ſint verè religioſi, tamen bonorum ſuorum dominium retinent; ſed illorum adminiſtrationem non habent. Teſtari, & aliter diſponere de bonis propriis poſſunt de licentia Superiorum, & ſeruata forma conſtitutionum Societatis. Dimiſſus autem poſt vota biennij donationes antea factas in Gallia non reuocat. Ex approbatis autem eiuſdem Societatis conſtitutionibus, qui dimiſſus eſt, bona Societati donata non reuocat. Vtrùm reuocato teſtamento fructus per hæredem inſtitutum reſtituendi ſint, titulo videlicet redacto ad non titulum. Et explicatur quæ ſit differentia inter fructus per legatarium, conſentiente teſtatore, eóque viuente perceptos, & eos qui per hæredem percepti fuerunt in vim teſtamenti reuocati.

SVMMARIVM.

1. *Religioſi ſocietatis IESV poſt emiſſa vota biennij, bonorum ſuorum adminiſtrationem admittunt, ſed non dominium & poſſeſſionem* : & numer.9. & 14.
2. *Poſt emiſſa vota biennij, Ieſuitæ non ſunt profeſſi, & ponitur forma votorum dictæ Societatis poſt biennium probationis*.
3. *Ieſuitæ ante ſolemnem profeſſionem potiùs accedunt ad nouitios, quàm ad profeſſos*.
4. *Profeſſi apud Ieſuitas ſunt bonorum incapaces*.

5. Religioſi

5. *Religioſi dictæ Societatis ante ſolemnem profeſſionem poſſunt reuocare teſtamentum antea conditum, ſeruata forma conſtitutionum.*
6. *Ieſuita ante ſolemnem profeſſionem tenentur reuocare teſtamentum antea conditum, ſi Superiores iubeant.*
7. *Bona Religioſoram dictæ Societatis non ſpectant ad hæredes illoram, niſi poſt factam ſolemnem profeſſionem.*
8. *Quamuis ex conſtitutionibus Societatis requiratur licentia Superiorum, ea tamen non adhibita validum eſt teſtamentum, ſed qui illud ſic condidit, peccat.*
9. *Ieſuita poſt biennium retinent dominium bonorum.*
Idem nom. 14.
10. *In Gallia donatio inter viuos facta ante ingreſſum, non reuocatur per dimiſſionem à Societate poſt vota biennij.*
11. *Donatio facta cauſa ingreſſus in Religionem, æquiparatur donationi cauſa mortis; & reuocatur non ſecuto ingreſſu.*
12. *Donatio cauſa ingreſſus Religionis, non redditur nulla, quamuis donator nihil ſibi reſeruauerit ad teſtandum.*
13. *Dimiſſus à Societate non recuperat bona per eum antea donata ipſi Societati: ipſi tamen ex eis alimenta debentur, ſi aliunde non habeat.*
15. *Reuocato teſtamento, titulus reducitur ad non titulum, & fructus ſunt reſtituendi.*
16. *Error iuris non excuſat à reſtitutione fructuum, quando lex reſiſtit.*
17. *Legatarius, qui conſentiente teſtatore fructus percipit, non tenetur illos reſtituere, quia habet titulum* pro ſuo.
18. *Quæ ſit ratio differentiæ inter fructus legatorum viuo & conſentiente teſtatore perceptos, & fructus bonorum hæreditariorum.*
19. *Donatio cauſa mortis reuocabilis eſt, non ſolum quoad principale, ſed etiam quoad fructus.*
20. *Traditio legati vt ſuffragetur quoad fructus perceptos per legatarium, neceſſe eſt vt fiat per aliquem alium actum poſt teſtamentum.*
21. *Etiam in terminis legati fructus ſunt reſtituendi, ex nonnullorum ſententia.*
22. *Cauſa onerosa non dicitur, quotieſcunque lucrum eſt maius onere.*

RELigioſus Societatis IESV teſtamentum condiderat antequam Religionem ingrederetur, illius tamen ingreſſus intuitu, ſub ea verò conditione, quod ſi ipſe propter infirmitatem, aut alia quauis de cauſa exiret à Societate, bona ſibi redderentur ſine vlla fructuum reſtitutione, à quorum reſtitutione fratrem ſuum hæredem inſtitutum liberauit.

Mortuo poſtea fratre, aliud condidit teſtamentum ſeruatis regulis eiuſdem Societatis, in quo inter cætera legauit ſorori ſuæ fructus bonorum ſuorum, quos vidua & hæres fratris defuncti poſt mariti mortem, de bonis ipſius teſtatoris perceperat. Ideo dubitatum fuit vtrum dictus Religioſus poſt emiſſa biennij vota in dicta Societate potuerit aliud teſtamentum condere, & de fructibus per viduam perceptis in fauorem ſororis diſponere.

Repetenda ſunt hîc ea quæ iam diximus de Ieſuitarum ſocietate ſuperiùs *part.* 1. *cap.* 51. licèt ibi caſus eſſet diuerſus, quia agebatur de donatione
facta per Religioſum dictæ Societatis inter viuos
poſt emiſſa biennij vota: † Et ſupponendum eſt in 1
hac Clariſſima, & toti Eccleſiæ vtiliſſima Religione, illos qui vota biennij emiſere, non amittere
bonorum ſuorum poſſeſſionem nec dominium, ſed
duntaxat adminiſtrationem habere limitatam ad
nutum, & voluntatem Superiorum, & in hoc differunt ab aliis Religioſis, qui nec dominium, nec
vſum habent: Mirand. *in manuali prælator. regul. lib.* 1. *quæſt.* 10. *art.* 3. *concluſ.* 2. *in reſponſion. ad primum argumentum.* Emmanuel. Roderic. *tom.* 2. *quæſt.*
regul. 1. *artic.* 4. † Et ideo poſt emiſſa vota biennij. 2
Religioſi quidem ſunt in dicta Societate, ſed non
ſunt profeſſi, cùm promittant ſolum ſe profeſſionem emiſſuros, dum & quando Superioribus ita
placuerit, hoc modo.

Omnipotens ſempiterne Deus, ego N. licet vndecunque diuino tuo conſpectu indigniſſimus, fretus tamen tua pietate & miſericordia infinita, & impulſus Tibi ſeruiendi deſiderio, Voueo coram ſanctiſſima Virgine MARIA, & Curia tua cæleſti vniuerſa, Diuinæ Maieſtati tuæ, paupertatem, caſtitatem, & obedientiam perpetuam in Societate IESV: & promitto me eandem Societatem ingreſſurum: omnia intelligendo iuxta dictæ Societatis conſtitutiones, &c.

Ideo tales ſic vouentes potius accedunt ad no- 3
uitios quàm ad profeſſos, cùm ſint adhuc in ſtatu
probationis, & ſemper cum cauſa, etiam ſine culpa ſua, expelli poſſint: Rot. *deciſ.* 246. *parte* 4.
recent.

Et ita differunt à verè profeſſis, qui bonorum te- 4
nendorum ſunt incapaces, Gabriel. *conſil.* 28. *lib.* 1.
Mart. *conſ.* 11. *n.* 41. Borat. *deciſ.* 245.

Potuit igitur dictus teſtator de bonis ſuis diſpo- 5
nere cum licentia ſuorum Superiorum, & aliàs iuxta formam in conſtitutionibus dicti Ordinis præſcriptam: & per conſequens primum Teſtamentum
reuocare: vt concludit Sanch. *in precept. Decalogi, lib.* 7. *cap.* 3. *numero* 5. *in fine, verſic. hoc autem intelligo:* iuncto *numero* 6. † vbi dicit teneri ſub pœna pec- 6
cati mortalis reuocare teſtamentum antea conditum, ſi Superiores eum ad id adſtringere vellent. Faciunt tradita per Dominum Ludouicum Bell.
conſ. 40. *n.* 6. † Vnde bona Religioſi dictæ Societa- 7
tis, non ſpectant ad illorum hæredes, niſi poſt emiſſam ſolemnem profeſſionem: Sanch. *dicto lib.* 7. *c.* 3.
n. 70. *verſic. excipe tamen.*

Aduertendo tamen quod licet in hoc teſtamen- 8
to poſteriori contineatur reuocationem præcedentium, requiratur ex dictis conſtitutionibus licentia
Superioris, vt teſtatur Sanch. *dicto lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 23.
verſic. licentia: tamen ſi non adhibita huiuſmodi ſolemnitate, teſtamentum fuerit conditum, peccabit
teſtator, ſed teſtamentum erit validum: Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 8. *n.* 25.

Hoc igitur ſpeciale eſt in hoc Ordine, vt poſt 9
emiſſa vota biennij, Religioſi dominium bonorum
ſuorum retineant, Felician. à Solis *de cenſibus, lib.* 1.
cap. 10. *num.* 22. & ſic ante edictum Henrici IV. iudicabatur in Gallia, Chopin. *lib.* 2. *monaſtic. capite* 3.
numero 9. *fol.* 316. Cheno ad Papon. *lib.* 21. *titul.* 8.
numero 9.

Hodie tamen quoad bona ſita in Gallia, contra- 10
rium iudicatur: prout in ſuprema Parlamenti Gratianopolitani Curia deciſum fuit in cauſa Domini
Marci Antonij Lambert, teſte Expilli *in ſuis arreſtis capite* 25. Is antequam emitteret vota biennij, bona ſua inter viuos fratri ſuo donauerat, reſeruata in
fauorem Collegij Auenionenſis eiuſdem Societatis
ſumma 2400. librarum: Dimiſſus poſt aliquot
annos

annos à dicta Societate bona ſoa repetebat; ex eo
1 quod donatio facta intuitu ingreſſus io Religionem induret naturam donationis cauſa mortis, & ſic eſſet reuocabilis; præſertim cùm in illa nihil protſus ſibi reſeruaſſet ad teſtandum: ideo donatio erat reuocabilis, tamquam tollens liberam teſtandi facultatem, & ſic facta contra bonos motes: cúmque ipſe dimiſſus eſſet à dicta Societate, ceſſante cauſa finali, propter quam donatio facta fuerat, locus erat illius reuocationi. Quibus tamen oon obſtaotibus, fuit in ſuprema illa Curia iudicatum, donationem validam & irteuocabilem remanere, aſſignato tamen ipſi donanti annuo reditu 150. librarum loco alimentorum: vt fuſiùs deducitur *in dicto arreſto* 225.

11 Cum autem lato dicto arreſto hæredes præfati Domini Lambert poſtea vita functi, vellent agere contra dictos RR. PP. Ieſuitas donatarios dictæ ſummæ 2400. librarum, prætendeotes quod donatio quamuis ex diſpoſitione iutis communis ſubſiſteret, & valida eſſet ex eo, quod non eſſet opus aliqua reſeruatione ad teſtandum, cùm ſimiles donationes quæ fiunt intuitu ingreſſus Religionis, æquiparentur donationibus cauſa mortis, & fiant reuocabiles ſi ingreſſus non ſequatur, nec debeant inſinuari; Burat. *deciſ.* 461. Argell. *de acquirend.*
12 *poſſeſſ. quæſt.* 12. *artic.* 2. *per tot.* † & propterea talis donatio facta intuitu ingreſſus in Religionem non reddatur nulla, quamuis donator nihil ſibi reſeruauerit ad teſtandum; Sanch. *ad præcept. decalogi lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 19. tamen de iure commoni erat reuocabilis ante factam profeſſionem, non obſtante dicto arreſto Curiæ Parlamenti, quod taoquam contrarium diſpoſitioni iuris communis, & fundatum in particulari Galliæ conſuetudine, non poterat habere locum apud nos. vbi ius commune ſeruatur, & ſic dictus Religioſus dimiſſus ante ſolemnem profeſſionem debebat ab bona ſua reintegrari, & ſic ex eius perſona poterant ſucceſſores dictam ſummam 2400. librarum recuperare. Ego tamen contrarium conſului, & dixi Collegium Aueniononenſe non poſſe moleſtari quoad illas 2400 libras, quia cùm dicti ſucceſſores Religioſi dimiſſi totis viribus tuerentur in Parlamento validitatem dooationis, non poterant modò contrarium prætendere, & ſub prætextu nullitatis dictæ donationis ſummam Collegio donatam reuocare.

13 Sed & hoc ſummè notaodum, qood apud RR. PP. Ieſuitas ſpeciale eſt, qood ſi nouitius ante, vel poſt emiſſa vota ſimplicia biennij, bona ſua, vel partem illorum Societati donauerit, non poteſt poſtea dimiſſus bona donata reoocare, nec ad illa reintegrari; ſed illa debent ſpectare ad Societatem, vel Collegium cui donata ſunt, aſſignata nihilominous certa annua ſolutione illi, qui dimiſſus eſt loco alimentorum: vt copioſè defendit Sanch. *in præcepta Decalogi*, *lib.* 7. *c.* 1. *à num.* 31. *vſque ad* 39. vbi hanc alimentorum præſtationem durare aſſerit, quamdiu donatarius non habet aliunde ex quo viuere poſſit: ſi enim haberet aliunde, veluti ex beneficio, aut alia ratione, ceſſaret obligatio dictæ præſtationis alimentorum.

14 Redeundo ad qoæſtionem propoſitam, hoc certum eſt, quod licèt Religioſi non poſſint proprietatem & dominiom bonorum ſuorum retioere, cùm hoc ſit contra votum paupertatis; tamen io dicta Societate hoc ſpeciale eſt. vt poſt emiſſa vota biennij, ſic voneotes, quamuis ſiot verè Religioſi, bonorum ſoorum dominium conſeroent: vt probat Felician. à Solis *in tract. de cenſib. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 2 *x. tom.* 2.

Vnde ſequitur, quod dictus Religioſos potuit ſine dubio reuocare teſtamentum, ante nooitiatum conditum, & poſteriori teſtamento legatum fructuum in primo teſtamento contentum reuocare: §. *poſteriore*, *Inſtit. quib. mod. teſtament. infirment.*

15 Reuocato itaque priore teſtamento, titolus redactus fuit ad non titulum, & ideo bona reſtituenda ſunt cum fructibus: ex notatis per Surd. *deciſ.* 45 *num.* 10. 16. *& ſequent.* Cyriac. *controuerſ.* 500. *num.* 48. *&* 49 quia nulli poſſunt eſſe fructus, cum originem ducant ex teſtamento quod non eſt, & non ſubſiſtit: Roderic. *de ann. reddit. lib.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 83. † Adeo vt error iuris noo excuſet, quia lex reſiſtit poſſidenti ex teſtamento reuocato: quo caſu bona fides, & igaorantia oon ſuffragantur ad fructuum perceptionem: Gamm. *deciſ.* 312. *num.* 1. *&* 2. Hodiern. ad Surd. *deciſ.* 281. *num.* 16. Roman *conſ.* 454. *num.* 27. Oſaſc. *deciſ.* 160. *num.* 12. Riminald. iun. *conſil.* 333. *num.* 21. Gratian. *diſceptat.* 814. *num.* 57. 16

17 Verùm difficultatem faciebat, quod ſi teſtator vioens deuenerit ad traditionem legati, cenſetur donare, & legatarius non tenetur fructus reſtituere; quia poſſidet pro ſuo: Gomeſ. *lib.* 1. *variar. reſolut. cap.* 12. *num.* 4. & legatum ſit irreuocabile, etiam qooad acquiſitionem fructuum; Bart & alij *in l. legatum* 37. *ff. de legat.* 2. Cancer. *lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 56. Graſſ. *in* §. *Legatum*, *quæſt.* 5. *verſic. ſed numquid tale legatum*: Magon. *deciſ. Lucen.* 28. *n.* 11. Theſaur. iun. *lib.* 3. *q.* 45 *n.* 11.

Iſta tamen obiectio ceſſabat in caſu propoſito: quia dictus Religioſus ſtatim vbi vidit fratrem ſuum vita functum eſſe, egit contra eius viduam pro petitione dictorum fructuum, & ita ceſſauit obiectum tacitæ illius donationis.

18 Præterea hic oon agitur de legato, de quo tractant DD. in dicta *l. legatum* 37. & in *l. Lucius* 22. *ff. de legat.* 2. ſed de hæredis inſtitutione, quæ valdè hac in re differunt: quia legatum capitur de manu hæredis, & ſic poſt mortem teſtatoris. Quando autem teſtator rem ſimpliciter tradit legatario, tunc mutator natura legati, quod numquam capi poteſt ab ipſo teſtatore; & ideo quaodo teſtator ipſe tradit viuens, legatum tranſit in naturam donatioois: Aliud eſt in hæreditate, quam viuens titulo donationis transferre non poteſt, cùm titulus donationis non ſit habilis ad transferendam hæreditatem, quæ pactis dari oon poteſt: & hanc differentiam agnouit Natt. *in tract. de modo condendi teſtamentum irreuocabile*, *num.* 89. *&* 91 dum *in primo capite*, loquitur de legato; *in ſecundo*, de hæredis inſtitutione, quam dicit numqoam reooeari poſſe, niſi agatur de cauſa pia.

19 Quod patet ex eo quod ſi agatur de donatione cauſa mortis, traditio rei donatæ facta in vita reuocabilis eſt, oon ſolum quoad principale, ſed etiam quoad fructus qui per donantem repetuntur: per text. *in l. cumquis* 12. *ff. de condict. cauſ. dat.* Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 275. *num.* 3. *&* 4. Caocer. *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 57. Vaſq. *de ſucceſſion.* §. 17. *requiſit.* 28. *n.* 312. vbi quod donans cauſa mortis & ſimpliciter tradens in vita, præſumitur tradere vigore donationis cauſa mortis, & ſic reuocabiliter. Quud eodem modo procedere aſſerit, ac ſi ageretur de legato: & hanc communem & veriorem eſſe ſententiam fatetur Surd. *conſil.* 14. *n.* 14. Matta *de ſucceſſione legali*, *p.* 4. *quæſt.* 18. *artic.* 10. *num.* 105. *&* 106. Fraociſc. Cremenſ. *ſingul.* 16.

Et hoc potiſſimùm locom babet, qoando, etiamſi 20

ageretur

ageretur de legato, non conſtat de alia traditione ſacta poſt teſtamentum conditum: vt docet Spin. *de teſtament. gloſſ.*8.*n*.4. *in fine & num*.5. quia quando traditio fit in ipſo actu teſtamenti, ſicut teſtamentum poteſt reuocari, ita & legatum: Couar. *in ſecunda parte Rubrica de teſtament. n*.82. Batry *de ſucceſſ.*
21 *lib* 9.*tit*.29.*de adempt. legator. n*.1. † qui contra Gomeſium expreſsè tenet fructus vnà cum legato reuocari poſſe per teſtatorem, adinſtar donationis cauſa mortis, de qua vltra ſuperiùs citatos agit Bald. *conſil.* 294.*Donatio cauſa mortis,n*.1.*vol*.3.

22 Neque poterat hoc caſu tractari de cauſa onerosa, propter ſolutionem legatorum iniunctam hæredi: quia non dicitur cauſa oneroſa, quotieſcumque lucrū eſt maius onere: Seraphin *deciſ*.416.*n*.11. *& ſequent.* Tuſch.*littera L.concluſ*.449.*n*.12.

CAPVT CXCII.

Ius patronatus conceſſum ex priuilegio, potiùs eſſe ius præſentandi, quàm ius patronatus; & ideo illi faciliùs derogari poſſe. Verum & proprium ius patronatus illud eſſe quod alicui competit de iure communi; nimirum ex fundatione, vel dotatione: quod ſi tale non ſit, illi derogari poſſe, niſi competeret ex cauſa verè oneroſa: vel cum priuilegio concurreret cauſa dotationis, vel fundationis: veluti ſi ageretur de fundante, vel dotante Eccleſias Regulares; tunc enim Papa non ſolet derogare: & ſi deroget, requiritur derogatio ſpecialis. Quid ſi in priuilegio dictum ſit, quod perinde habeatur ac ſi ex fundatione, vel dotatione procederet? Quomodo differant inter ſe ius patronatus, & ius præſentandi? In Gallia non admitti derogationem iuris patronatus ex priuilegio, vel præſcriptione; ſicut nec in Hiſpania. Hoc tamen caſu, veriùs eſt prouiſionem cum derogatione ſubſiſtere, ſi patronatus intra quadrimeſtre non reclamet.

SVMMARIVM.

1. *Iuſpatronatus Domino Baroni Aleſti competere in Eccleſia illius loci ex priuilegio Sixti IV. ſummi Pontificis.*
2. *Iuripatronatus ex priuilegio competenti ſummus Pontifex derogat.*
3. *Iuſpatronatus ex priuilegio, potius eſt ſolum ius præſentandi, cui Legatus ipſe derogat.*
4. *Iuſpatronatus, & ius præſentandi, poſſunt vnum ab altero ſeparari, & ſunt inter ſe omnino diuerſa.*
5. *Iuſpatronatus ex priuilegio competens eſt improprium.*
6. *Quamuis in priuilegio dictum fuiſſet, quod iuſpatronatus perinde conferetur, ac ſi ex fundatione, vel dotatione competeret; eſt nihilominus improprium, & illi derogatum; etiamſi eſſet laico conceſſum.*
7. *Per Concilium Tridentinum fuit derogatum iuripatronatus ex priuilegio competenti quæ conſtitutio locum habet, etiamſi dictum eſſet, quod eſſet inſtar iuriſpatronatus Regum & Principum.*
8. *Si patronatus concederetur ex priuilegio ex cauſa oneroſa, non derogaretur illi, niſi cum ſpeciali Pontificis derogatione.*
9. *Iuſpatronatus non competit laico fundanti, vel donanti Eccleſiam regularem, niſi ex priuilegio ſummi Pontificis.*
10. *Priuilegio iuncto cum fundatione non derogatur iuripatronatus.*
11. *Specialis derogatio iuriſpatronatus requiritur in priuilegio quod habet pro ſe volūtatem teſtatoris.*
12. *Probata ſeruitute beneficij, præſumitur quod ſit ex fundatione, vel dotatione.*
13. *Derogatio iuris præſentandi non afficit iuſpatronatus quod deducitur ex iuris præſumptione, quæ facit vt cenſeatur quis verus patronus ex fundatione, vel dotatione.*
14. *Explicatur* deciſio *Seraphini* 291.
15. *In Gallia iuriſpatronatus ex priuilegio derogatio non admittitur.*
16. *Si tamen patronus intra quatuor menſes non reclamet, ſubſiſtit derogatio, ex veriori ſententia.*
17. *In Hiſpania non admittitur derogatio iuriſpatronatus ex priuilegio.*
18. *Secundum Doctores Hiſpanos, iuſpatronatus quæſitum ex temporis diuturnitate, præſumitur procedere ex fundatione, vel dotatione.*

SAcri Concilij Tridentini decreto, *ſeſſ*. 25. *de reformat.c*.9. conſtitutum eſt, titulum iuriſpatronatus ex fundatione, vel dotatione admittendum eſſe, qui ex authentico documento, & aliis à iure requiſitis oſtendatur, ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus, per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliáſve, ſecundum iuris diſpoſitionem. Reliqui verò patronatus, ſeu facultates, & priuilegia conceſſa, tam in vim patronatus, quàm alio quocumque iure nominandi, præſentandi, ſeu eligendi ad eo cum vacant, in totum prorſus abrogata, & irrita, cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta intelligantur; beneficiáque huiuſmodi tanquam libera à ſuis collatoribus conferantur ac prouiſiones huiuſmodi plenum effectum conſequantur.

Ideò cùm Dominus Baro Aleſti, ex bulla erectionis Eccleſiæ ſancti Ioannis Aleſti in Collegiatam, habuiſſet pro ſe, & ſuis in dicta Baronia ſucceſſoribus; donationem à Sixti IV. iuriſpatronatus illius Eccleſiæ, conceſſa Capitulo beneficiorum einſdem Eccleſiæ collatione, excepto tamen Decanatu, quem ſibi, ſeu ſuæ prouiſioni Papa reſeruauit, vt conſtat ex tenore Bullæ eiuſdem erectionis, de qua etiam expreſsè loquitur Rebuff. *in praxi in* 3. *parte Signatura.in verbo, nec non iuriſpatronatus,n*.22. † opponebator ipſi, non ſolum huic iuripatronatus per ſummum Pontificem derogari poſſe, ſed etiam prouiſiones, nulla illius iuriſpatronatus mentione, vel derogatione facta, validas eſſe; prout expreſsè determinat Pariſ.*de reſignat.lib*.2.*q*.4.*n*.51. vbi plurimos DD. allegat. Et ratio eſt quia hoc caſu ceſſat conſideratio, ob quam difficilius iuri patronorum derogator: ne videlicet laici à piis fundationibus retrahantur; Staphil.*de litter.gratia tit. de modo & forma impetrandi*, §. *quæro principaliter*, *numero* 4. vbi plus dicit poſt Federic. de Sen. *conſ*.63. † quod etiam Legatus poteſt conferre talia beneficia, in quibus laici habent tantum ius præſentandi: 1 2 3

quod non poteſt, quando habent iuſpatronatus: *cap. dilectus, de offic. deleg.* cum ſimilibus.

4 Siquidem, vt bene Staphilæus probat, ius iſtud ex priuilegio competens, propriè iuſpatronatus non eſt, ſed ius præſentandi duntaxat: ius enim patronatus, & ius præſentandi, inter ſe valde differunt, & ſeparari poſſunt: Calderin. *conſ.* 19, incipiente, *Conceſſum eſt. ſub tit. de iurepatron.* vbi quod patronatus poteſt alteri donare ius præſentandi, reſeruato ſibi iure patronatus quoad alia: vnde quamuis in reſeruatione patronatus dictum fuerit, quod ius præſentandi competeret maiori natu, non propterea deſinent alij eſſe patroni: quia præſentatio eſt vnus ex effectibus iuris patronatus, & poteſt ab eo ſeparari. Vnde reſeruatio iuriſpatronatus fieri poteſt in fauorem vnius ex familia, ius vero præſentandi in fauorem maioris natu de familia: Se-
5 raphin. *deciſ.* 456 *num.* 2. *& ſequentib.* † Ideo in caſu propoſito potius competebat domino Baroni ius præſentandi, quàm iuſpatronatus; quamuis illud expreſsè reſeruatum eſſet in eius fauorem in bulla Sixti IV. quia hoc eſt ius patronatus improprium, quia non competebat ex fundatione, dotatione, vel conſtructione, ſed ex reditibus Eccleſiæ fundati erant canonicatus: Felin. *in cap. cum venerabilis, num.* 37. *poſt medium, verſic. & adde quod ædificans, de exceptionib.* Lambert. *in tract. de iurepatronat. lib.* 1 *part.* 1 *quæſt.* 8. *art.* 7. *num.* 1. *&* 2. Quod procedit etiam ſi alius fuiſſet dotator, & non ille, cui ius ex priuilegio conceſſum eſt: Felin. *loco citato, numero* 32. *&* 33.

6 Et præmiſſa locum habent, etiamſi in priuilegio diceretur, quod iuſpatronatus conceditur alicui, perinde ac ſi ex vera & reali fundatione, & dotatione competeret; non ideò minùs iuſpatronatus retineret naturam conceſſi ex priuilegio, cùm illa qualitas quod non dicatur *ex priuilegio*, ſed *ex fundatione*, ſit appoſita in ipſo priuilegio; & ſine ipſo, ſeu ſi priuilegium ceſſaret, qualitas illa non adeſſet: vnde licet habeat aliquam maiorem prærogatiuam, quam ſimplex iuſpatronatus ex priuilegio, ſemper tamen originem ducit à priuilegio, & in eo fundatur: & ita fuit deciſum per Rotam apud Garz. *de benefic. part.* 5 *cap.* 9. *num.* 117. Quamuis contrarium dicere videatur Gonzales, *dicta gloſſ.* 18. *n.* 93. tamen loquitur in diuerſo caſu, nempe dum quæritur vtrum Regula menſium deroget iuri patronatus ex priuilegio; qui non eſt caſus noſter: Immo concludit etiam hoc caſu, ſimile priuilegium fuiſſe ſublatum per Concilium Tridentinum: vt patet *ibid. n.* 97. *& ſe-*
7 *quent.* Et probat *n.* 102. † huic priuilegio derogatum eſſe per Concilium, quamuis in illo dictum fuiſſet, quod patronatus eiuſdem eſſet naturæ, cuius priuilegia Regum, quibus non eſt derogatum per Concilium: ſequitur Garz: *dicta parte* 5. *capite* 9. *numero* 118.

8 Si tamen iuſpatronatus eſſet ex cauſa verè oneroſa, vel meritorum, aut ſeruitij, & fuit ſoluta compoſitio; requiritur ſpecialis derogatio, etiamſi facta fuerit per viam priuilegij: Mohedan. *deciſ.* 51. *de iurepatronat. num.* 1, *verſic. quando tamen.* Rot. *deciſ.* 687. *n.* 2. *verſic. non obſtat quod obiicitur, part.* 1. *diuerſor.* vbi dicitur priuilegium conceſſum Comiti, non obſtare quominus iuſpatronatus cenſeatur eodem iure, quo quæſitum ex fundatione: quia Comes ius præſentandi obtinuerat propter conceſſionem habentem originem ex priuilegiis temporalibus, quæ ad ipſum ſpectabant tanquam dominum illius loci. Eadémque ratione ſi priuilegium alicui fuerit conceſſum propter reædificationem Eccleſiæ, quæ iam deſtructa fuerat in totum, indigere ſpeciali derogatione, vt præſentationis iuri fiat præiudicium; fuit deciſum apud Seraphin. *deciſ.* 907.

Vnde ſi derogatio facta fuerit iuriſpatronatus, 9
præterquàm ex fundatione, & dotatione, aliàs in totum; licèt comprehendat competens ex priuilegio, non comprehendit quando priuilegium fuit conceſſum ex cauſa dotationis, vel fundationis: Put. *deciſ.* 382. *alias* 392. *lib.* 2. Exemplum datur ſi tractetur de Eccleſia conuentuali, in qua laicus non poteſt obtinere iuſpatronatus ſine ſpeciali priuilegio, Put. *deciſ.* 356. *alias* 366. *numero* 3. *lib.* 2. per text. *in cap. nobis, §. cæterum, de iurepatronat.* & ibi Gloſſ. *in verbo, ſua iuriſdictione*, Hoſtienſ. *column.* 2. Ancharan. *numero* 16. Lambertin. *lib.* 2. *parte* 1. *in* 5. *quæſtione princip. art.* 1. *numero* 10. *& ſequentib* ſi enim ſummus Pontifex priuilegium illud conceſſerit fundanti, vel dotanti ſimilem Eccleſiam conuentualem, ſine Regula-
rem, † non poteſt huic priuilegio præiudicari ſine 10
ſpeciali derogatione Pontificis. Quod ſequitur Seraphin. *deciſ.* 719. *numero* 3. vbi facta differentia inter ius præſentandi, & ius patronatus, de quo ſupe-
riùs actum fuit; † concludit etiam ſi alicui ſolum 11
competat ius præſentandi, non ex fundatione, aut dotatione; ſed ex præſcriptione, quæ habebat pro ſe voluntatem fundatoris; requiri illius iuris ſpecialem derogationem, perinde ac ſi de vero iure patronatus ageretur. Et ratio petitur ex Puteo
deciſ. 394. aliàs 404. *libro* 2. † quia probata 12
ſeruitute Eccleſiæ, præſumitur ex fundatione, & dotatione.

Nec huic reſolutioni aduerſantur ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt ex Staphil. *de litter. grat. §. quartò principaliter, num.* 6. non requiri mentionem, ſeu derogationem, ſi adſint veri patroni, qui non ſint in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, ſed præſentatio ſpectat ad alios qui non ſunt veri patroni: quia caſus iſte valde differt ab eo qui tractatur *ibi* per Staphil. cùm hìc ſupponamus nullos adeſſe veros patronos qui prætendant hoc ius ſibi competere, immo ex antiquitate temporis & diuturna ob-
ſeruantia, quæſitum fuerat ius præſentandi; † ideo 13
cùm in gratia fuiſſet tantum derogatum iuri præſentandi ex conſuetudine competenti, non comprehendebatur ius, quod ex iuris præſumptione, & ex aliis facti circunſtantiis ex fundatione, & dotatione ducebat originem: vt bene deducitur *in dictis deciſionibus*.

Neque prædictis obſtat *deciſio* Seraphini 295. in 14
qua dicitur quod dum in priuilegio appoſita fuit illa clauſula, quod *iuſpatronatus habeatur ac ſi ex vera fundatione & dotatione competeret*, facit quod regulari debeat, prout regulatur illud, quod ex fundatione, & dotatione competit, niſi conſtet de contraria mente Papæ: ideo in dubio non cenſetur illi derogatum: quia non obſtante illa deciſione contrarium Rota determinauit, etiam in terminis regulæ reſeruatoriæ menſium: & declaratum fuit tale ius patronatus cenſeri ſemper originem habere à priuilegio; & non poſſe dici ex fundatione, ſeu dotatione, niſi per improprietatem; adeo vt neceſſe ſit vt verè procedat ex fundatione, vel ex alia cauſa oneroſa; videlicet ſi tantum fuerit impenſum, quantum valet conceſſio: alioquin ex mera gratia facta dicitur conceſſio; Rot. *deciſ.* 88. *n.* 4. *& ſequentib. & deciſ.* 58. *n.* 8. *part.* 1. *recent.*

Cæterum licèt præmiſſa omnia veriſſima ſint 15
in terminis Concilij Tridentini; in Gallia tamen,

vbi

vbi Concilium nondum in omnibus ſui partibus receptum eſt, contrarium obſeruatur; nempe non admitti iuriſpatronatus derogationem, licèt non ex fundatione, & dotatione, ſed ex priuilegio vel præſcriptione competat: vt DD. Galli teſtantur, vt per Rebuff. *in praxi in 3. parte Signatura, in verbo, nec non iuriſpatronatus, numero 23. & 24.* Add. ad Alexand. *conſ.74. numero 37. in verbo, potuit, lib.4.* Illis tamen non aſſentior; qui exiſtimant quod derogatio non conualeſcit, ſi patronus poſtea negligens ſit, & permittat labi tempus qua-
26 drimeſtre ad præſentandum; † ſed poterit Ordinarius, lapſo quadrimeſtri, conferre iure deuoluto; & taliter prouiſus iure deuoluto poterit opponere de nullitate prouiſionis Pontificiæ, per viam exceptionis, vel appellare tanquam ab abuſu. Hanc autem ſententiam falſam eſſe, & erroneam, vt ſcilicet lapſo quadrimeſtri, Epiſcopus, ſeu alius collator ordinarius conferre poſſit iure deuoluto; conſtat, non ſolum quando Papa appoſuit clauſulam accedente conſenſu patronorum, quia tunc nullum fit patronis præiudicium, & ſufficit quod conſenſus poſtea ſuperueniat; ſed etiam ſi ſimpliciter iuripatronatus fuerit derogatum, non ſolum ſi ex priuilegio, ſed etiam ſi ex fundatione competeret. Ratio eſt, quia licet prouiſio & inſtitutio facta ſpreto patrono, ſit ipſo iure nulla, *cap. decernimus, 16. quæſt.1. cap. cum dilectus, de iurepatronatus*: hoc tamen procedit reclamante, & contradicente patrono intra tempus datum ad præſentandum; aliàs ſuſtinetur, & valet prouiſio & collatio facta ſpreto patrono: Rebuff. *in praxi in 3. parte Signat. in verbo, nec non iuriſpatronatus, num.52.* Rot. *deciſ.77. part.1. diuerſ. num.4.* cum ſimilibus. Nullitas autem hæc inducta eſt in fauorem patroni, ideò poteſt illi renunciare per lapſum temporis conceſſi ad præſentandum, eſtque in pendenti toto illo tempore collatio, & patrono non reclamante intra tempus, valida eſt, vt ex tunc: Lambert. *de iurepatron. lib 2. part.3. quæſt.2. art.2. num.25. 26. & 27.* Quod fuſius proſequitur Viuian. *de iurepatronat. lib.11. c.5. per totum.*

17 In Hiſpania quoque non admittitur derogatio iuriſpatronatus ex priuilegio quæſiti, ſeu ex conſuetudine, vel præſcriptione: atque ita obtentum fuiſſe teſtatur Couar. *practic. quæſt. cap.36. n.6. verſic.*
28 *Tertiò: & verſic. Quarto.* † vbi probat quod in dubio iuſpatronatus præſumitur acquiſitum à laicis ex fundatione, & dotatione; maximè ſi laicus ſolo temporis curſu nitatur; ex quo, & continuatis præſentationibus effectuatis oritur præſumptio iuriſpatronatus ex fundatione, & dotatione quæſiti: vt per eundem Couarr. *loco citato num.6. verſic. Primum.* Quod eſt verum quando ſumus extra caſum præſumptæ vſurpationis: Rot. apud Garz. *de beneſic. part.5. cap.9. numer.87. verſic. nec obſtare quod in dictis inſtrumentis, & numero 141. in quarta declaratione.*

CAPVT CXCIII.

De Vicario deputando in Eccleſiis, quæ ſunt vnitæ monaſteriis Monialium, quibus cura animarum imminet. Et de Monialibus manutenendis in quaſi poſſeſſione deputandi, ſeu eligendi, aut nominandi Vicarium, qui curam animarum exerceat. Et quod non ſolum electio Vicarij, ſed etiam in certis caſibus collatio beneficiorum ad Moniales ex conceſſione Pontificia competere poſſit. Patroni Eccleſiaſtici nominationem habere vim electionis. Cardinales habere indultum vt ipſi ſoli, & priuatiuè, ſuæ diœceſeos beneficia conferant. Præuentionem patroni etiam Eccleſiaſtici impedire, ne in præiudicium præſentationis admiſſæ collatio alteri quàm præſentato fieri poſſit. Erectio Eccleſiæ in Collegiatam, cuius authoritate fieri queat. Et hoc caſu ille, cui prima Dignitas adiudicabitur, debet habere ætatem requiſitam tempore prouiſionis.

SVMMARIVM.

1. *Monaſterio Monialium competere poteſt cura animarum, per alium tamen exercenda.*
2. *Conceſſa Monialibus Eccleſia, cenſetur etiam illis conceſſa cura animarum eidem Eccleſiæ annexa.*
3. *Cura animarum competens Monialibus debet exerceri per Presbyteros ſæculares.*
4. *Moniales quæ ſunt in quaſi poſſeſſione nominandi Vicarios perpetuos, ſunt in illa manutenendæ.*
5. *Collatio beneficiorum ſpectare poteſt ad Moniales, interueniente indulto Apoſtolico; alioquin fœminæ ſunt huius iuris incapaces.*
6. *Quando fundatio, ſeu dotatio facta fuit de bonis Eccleſiæ, iuſpatronatus non poteſt eſſe laicale, quamuis fundator ſit laicus.*
7. *Ius eligendi cum ſit ſpirituale, laicis competere non poteſt.*
8. *Præſentatione facta per patronum Eccleſiaſticum, quare non liceat ipſi variare.*
9. *Cardinales Epiſcopi beneficia ſuæ diœceſeos ſoli priuatiuè conferunt ex indulto Pontificio.*
10. *Patronus Eccleſiaſticus, ſi præuenerit præſentando formiter, & illa præſentatio fuerit acceptata, non poteſt Superior conferre.*
11. *Erectio Eccleſiæ in Collegiatam cuius authoritate fieri poſſit.*
12. *In erectione in Collegiatam, & in qualibet mutatione ſtatus Eccleſiæ, requiritur conſenſus Patroni.*
13. *Dignitas, cui cura animarum impoſita eſt, non poteſt conferri non habenti ætatem 25. annorum.*
14. *Cura animarum exigit ætatem 25. annorum, adeo vt ſi quid etiam minimum deſit ad illam ætatem, prouiſio ſit nulla.*
15. *Qui debet promoueri ad Sacerdotium ex qualitate beneficij, ſufficit quod promoueatur intra annum: & in Gallia intra biennium.*
16. *Etiamſi prouiſus habeat annum, vel biennium, ad ſe promoueri faciendum; tamen debet tempore prouiſionis habere ætatem requiſitam ad Sacerdotium.*
17. *Annus, vel biennium quod conceditur prouiſo, ad faciendum ſe promoueri, non datur ad complendam ætatem, quæ debet adeſſe tempore prouiſio-*

*nis , ſed ad ſuſcipiendum Ordinem , quan-
tocyus fieri poterit. Sed tamen multi cenſuero,
quod ſufficiat promiſum eſſe in tali ætate, vt intra
annum promoueri poſſit.*

DVbitatum fuit de natura vicariæ pecpetoæ,
erectæ in quadam Eccleſia Parochiali voita
Monaſterio Monialium, quam antiquis tempo-
tibus Comes prooinciæ eidem Monaſterio con-
1 ceſſecat. Super quo interrogatos,† Dixi in primis,
quod Monaſterio Monialium competete de iure
poteſt cura animarum per Vicarios exercenda : Fe-
lin.*in cap.cum venerabilis,n.36.de exceptionib.* Et pro-
batur ex Concil.Trident.*ſeſſ.25.c.11.de Regularibus*,
dum *ibi* ſit mentio de cura animarum in Monaſte-
riis, ſeu domibus mulierum , & per conſequens in
illarum Eccleſiis. Quia Monaſterij sppellatione,
etiam Eccleſia continentur : Gloſſ *in cap. 1.in verbo,
exempte*,& *ibi* communitec DD.*de priuileg.in 6.*Rot.
deciſ.5.n 21.p.5.recent. & *deciſ.53.n. 3. eadem part.5.*
2 †Et conceſſa Monialibus Eccleſia cum ſuis iuribus
& pertinentiis, conceſſa quoque fuit illis cora ani-
marum Eccleſiæ annexa : Innocent. *in cap. cum ad
Sedem,n.2.* & *3.de reſtit. ſpoliat.* Caldecin. *conſ. 6.de
verbor. ſignific.* Rot. *deciſ.* 21. *num 6. part. 6. recent.*
3 † Et hoc caſu deputari debent Vicarij ſæculares:
per text. *in cap. 1.de capell. Monach.* Rot.*dicta deciſ.*
51.*num.*8. Cuius textus diſpoſitio locum etiam ha-
bet in Eccleſiis Monialium : vt *in dicta deciſ.* 51.
4 *num.* 10. † Et cùm Capitulum Monialium ab anti-
quiſſimo tempore eſſet in quaſi poſſeſſione nomi-
nandi , ſeu eligendi Vicarium perpetuum illius Ec-
cleſiæ. vnà cum Priore qui vnicam vocem ſemper
habuit in illa electione, debet omnino in ſua quaſi
poſſeſſione manuteneri ; cùm conſtet de plutibus
nominationibus, ſeu præſentationibus dicti Capi-
tuli effectuatis : *cap.cum Eccleſia Sutrina , de cauſa
poſſeſſ.& propriet.* Datur ſiquidem illis manutentio,
probata illa quaſi poſſeſſione : Rot. *deciſ. 5. num.* 1.
5 & 2. *part.5.recent.* † Et non eſt mirum,quod nomi-
natio Vicarij ſpectet ad Moniales , cùm etiam in
certis caſibus collatio beneficiorum ſpectare poſſit
ad Abbatiſſas : Abb. *in cap.cum dilectus,num. 20. de
conſuetud.* Mat. Antonin. *lib. 1. reſolut. 63.n.5.* Ricc.
collectan. 5675. Quod intellige,ſi interueniat priui-
legium, ſeu indultum ſummi Pontificis ; nam alio-
quin fœmina , immò & maſculus laicus , non eſt
capax conferendi beneficia Eccleſiaſtica:quod co-
pioſius probat & explicat Garz. *de benefic. p. 1. c. 2.
n.33. & mult.ſequentib.*
6 Cum igitur ius nominandi ad Capitulum perti-
nere non dubitaretur , deueniendum fuit ad aliam
difficultatem , videlicet an ius iſtud nominandi
Vicarium , dependeret à patronatu laicali, vel Ec-
cleſiaſtico , & per conſequens vtrùm huic iuri de-
rogari poſſet per ſummum Pontificem de poteſtate
ordinaria , vel per Legatum ? Sane iuspatronatus
Regi tanquam ſucceſſori Comitum prouinciæ ſu-
per hac vicaria non competere cenſui. in primis,
ſi de Priorato ageretur , Comes illum non funda-
uit de bonis propriis , ſed pro dotatione Monaſte-
rij , Eccleſiam , & bona Eccleſiæ donauit : quando
autem fundatio & dotatio facta fuit de bonis Ec-
cleſiæ, non autem de propriis , non poteſt funda-
tor prætendere ius patronatus laicale : Lotter.*de re
benefic. lib. 1. quaſt. 58. numero* 47. Non enim eſt
iuſpatronatus laicale, niſi fundatum fuerit de bo-
nis patrimonialibus fundatoris : Viuian. *de iure-
7 patronat. libro 3. capite 3. numero* 11. † Si verò non
agatur de Priocatu , ſed de Vicaria , prout hîc age-
batur ; conſtat euidenter , hoc caſu non de iurepa-
tronatus agi , ſed de iure nominandi ſeu eligendi,
quod eſt omnino ſpirituale , nec poteſt laicis com-
petere ; & per conſequens per prouiſiones præſer-
tim Apoſtolicas illi derogari poſſe. Omnes ſiqui-
dem DD. reddentes rationem differentiæ , cur pa-
tronos laicus variare poſſit , & nouam facere præ-
ſentationem, in medium adducunt , † quia vide- 8
licet præſentatio Eccleſiaſticorum habet vim ele-
ctionis, quæ merè ſpiritualis eſt, & ſemel facta va-
riari nequit : vt refert Barboſ.*de Epiſcopis, cap. 72.
numero* 154. Viuian. *de iurepatronat.lib.*10. *capite 2,
numero* 3. Poteſt igitur Papa conferre ſpreto pa-
trono Eccleſiaſtico , & multo magis huic iuri no-
minandi derogare, maximè in Gallia : ex Addit.ad
Louet *littera P. num. 25. in gloſſ. C. & littera R. nu-
mero* 47.
Verum vix euitari poſſe exiſtimaui , quin ad 9
Archiepiſcopum collatorem ordinarium pro obti-
nendis prouiſionibus eſſet recurrendum. Quia age-
batur de Cardinali ordinario collatore , qui habe-
bat indultum ſibi à ſummo Pontifice conceſſum,ita
vt ipſe ſolus beneficia ſuæ diœceſeos , per ſe , vel
per alium conferre poſſet ; cui tamen indulto ſum-
mus Pontifex derogare poterat,quamuis non ſuffi-
ceret derogatio generalis , ſed illa fieri deberet per
verba & clauſulas ſpeciales : veluti ſi diceretur, *non
obſtante indulto tali Cardinali conceſſo* : vt teſta-
tur Anaſtaſ. Germon. *in tractatu de indult. Cardi-
nal. § aliequin , numero* 28. *fol.* 505. Pariſ. *conſ.* 79.
numero 19. *lib.* 4. Put. *deciſ.* 488. aliàs 500. *lib.* 2. &
*deciſ.*190.*lib.*3.
Aduertendum tamen eſt , quod poſito quod non 10
ſimplex nominatio,aut ius præſentandi Monaſterio
competeret , ſed ipſum quoque iuſpatronatus il-
lius beneficij,prout fuerat iam per arreſtum Curiæ
Parlamenti declaratum;poterant Moniales hoc vtè
remedio , nempe quod eueniente caſu vacationis,
ſiue per obitum , ſiue per puram & ſimplicem reſi-
gnationem, ſiue dimiſſionem, procederent ad no-
minationem , ſubſecuta effectuali præſentatione
nominati coram Superiori habente poteſtatem
conferendi ; talis enim præſentatio formiter facta
haberet vim præuentionis , ita vt alij quicumque
collatores non poſſent illud beneficium conferre,
quamuis derogare vellent, & poſſent iuri patrona-
tus : quia poſt præſentationem formiter factam,
etiam non ſubſecuta inſtitutione , res deſinit eſſe
integra;& cùm præſentato fuerit quæſitum ius ad
rem, Viuian.*de iurepatronat.lib.*8 *capite* 8.*num.*9.non
poteſt illi derogari : Ioan. de Selua *in tractat. de
benefic.parte 3. quaſtione* 11.*numero* 44.& 45.vbi di-
cit hoc multo magis procedere in præſentatione
facta per patronos Eccleſiaſticos , quæ ſortitur na-
turam electionis:*cap.querelam, de elect.* Innocent. *in
cap.cum autem , de iurepatronat.* Et prædicta copio-
ſius confirmantur ; ex iis quæ fusè deducit Bro-
deao *in addit. ad Louet , littera P. numero* 25. *in
gloſſ.C.*
Sed prædictus Dominus Vicarius deſiderans ean- 11
dem Eccleſiam Parochialem , ex fructibus pinguis
ſui beneficij erigere in Collegiatam ; quæſiuit qua
via ad hoc procedendum eſſet ? Cui reſponſum fuit
primò , controuerſiam eſſe inter DD. vtrùm ere-
ctio illa fieri poſſit authoritate inferioris à Papa,
vel à Sede Apoſtolica præcisè fieri debeat?Multi ſi-
quidem graues DD.exiſtimant id licere authoritate
Ordinarij,vt per text.*in cap.quoniam , de vita & ho-
neſt.cleric.* & *ibi* Panormit.*num.*5. & 6.,& alij quos
refert Addit.ad Bucat. *deciſ.*912.*num.*14.Verùm tu-
tius

tius eſt, vt ad ſanctam Sedem pro huiuſmodi erectione recurratur: provi fieri debere teſtatur Gatz. *de benefic.p.12.cap.5.n.4.* maximè ſtante declaratione expreſſa ſacræ Congregationis, quæ hoc clarè decidit: ideo ab illa non eſt recedendum: Lotter. *de re benefic.lib.1.q.14 n 49.*

12 Verùm dixi adhibendum quoque eſſe conſenſum patronorum, cùm agatur de mutatione ſtatus Eccleſiæ, quæ fieri non poteſt, niſi interueniente patroni conſenſu: vt in propriis terminis tradit Lotter.*dicto lib 1. quæſt.14. num.53.* Et probatur ex iis, quæ tradit Moneta *de commutat. vltim. volunt. cap.12.n.226* vbi probat in ſuppreſſione beneficiorum, neceſſariò interuenire debere conſenſum patroni, ſiue laici, ſiue Eccleſiaſtici; idémque generaliter obtinere in quacumque mutatione ſtatus Eccleſiarum patronatarum.

13 Poſito autem quod procederetur ad erectionem illius Eccleſiæ in Collegiatam authoritate Sedis Apoſtolicæ, & interueniente conſenſu patronorum; prima Dignitas illius Eccleſiæ, ſiue Decanatus, ſiue Præpoſitura, aut alio nomine nuncupetur, conferri non poterit illi, qui non erit in vigeſimoquinto ſaltem ſuæ ætatis anno conſtitutus, ſine diſpenſatione Apoſtolica; quatenus illi cura ani-
14 marum immineat: † quia cura exerceri non poteſt niſi per eum, qui actu Sacerdotium obtinet: Duran. *deciſ.433.num.11.* Ideo vt plurimùm ætatem vigintiquinque annorum in Dignitatibus Eccleſiarum collegiatarum requiri oſtendimus ſuperiùs *part.1. cap.99. n.3. & 4.* Cùm certum ſit neminem ad Sacerdotium promoueri poſſe, niſi illam ætatem obtineat: *in cap cum in cunctis, §. inferiora, de election. cap.licet canon.eod.tit in 6.* Adeo vt prouiſio nulla ſit, ſi ad illam ætatem quid minimum deſit: per text. *in dicto cap.licet canon,* ibi, *viribus omnino carere*, Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.4. quæſt.9.n.14.* Gatz *de benefic. part.7. cap 4. n.41.* iuncto *num.32. & 34.* Viuian *de iurepatronat. lib.1.c.1.n* 188. Petr. Gregor. *de benefic. c.37.n.5 .verſic.alia beneficia.*

15 Quia habilitas & capacitas requiritur quod interueniat tempore prouiſionis, Rebuff. *de pacif.poſſeſſ.n* 218. non tamen requiritur quod prouiſus ſit actu Sacerdos, ſed ſufficit quod intra annum promoueatur: & in Gallia intra biennium, quia annus datus prouiſo ad ſe promoueri faciendum, non computatur in Gallia, niſi à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis; non dicitur autem pacifica niſi poſt annum, & per conſequens conceditur biennium: Rebuff. *in praxi tit. de non promotis intra annum, n.45.* Theueneau *ad ordinat. Reg.lib.1.tit.4. art.4.* in verbo *au dedans deux ans,* Addent ad Pariſ. *de reſignat.lib.1. q.1.ad n.10.*

16 Semper tamen requiritur quod prouiſus habeat ætatem requiſitam tempore prouiſionis; veluti in beneficio curato neceſſe eſt vt obtineat ætatem vigintiquatuor annorum completorum. Duo enim hac in re conſideranda ſunt, quorum prius eſt ætas, poſterius Ordo Sacerdotalis: primum, videlicet ętas debet interuenire tempore prouiſionis, Tournet *in recollect. arreſtor. littera B.n.29.* Pariſ. *de reſign. lib.4. q.1.n.14.* Gratian. *diſcept. forenſ. c.508. numero* 10.

17 † Annus autem, qui datur ad promouendum, aut in Gallia biennium, non datur ad complendam ætatem, qui vt dictum eſt, debet eſſe perfecta tempore prouiſionis, etiamſi ante primam ordinationem prouiſus compleret ætatem neceſſariam, Ioann. Andr. *in cap.ei cui, n.5. de præbend, in 6.* & poſt illum Lottar. *de re benefic. lib 2. q.47. n.18* ſed duntaxat tempus illud datur ad ſuſcipiendum Ordinem quà-

tociùs fieri poterit: *dicto cap.licet canon, de elect.in 6.* Abb. *in dicto cap.cum in cunctis.§.inferiora, n. 10. extra de elect.* Sed tamen in contrarium adeſt opinio Barboſæ *in tract.de paroch.c.5. n.1. & 2.* aſſerentis ſufficere quod prouiſus de beneficio curato, ſit in ea ætate, vt intra annum promoueri queat: quod ante eum voluit Rebuff. *in praxi, tit.de requiſit. ad collationem bonam, n.33. & 34.* Hoc tamen limitans, niſi ex lege fundationis actuale ſacerdotium requiratur. Quod & voluit Bleyn. *in tract. de benef. in titulo, de ſimplici & duplici benef.n.8.in gl.B.* poſt arreſtum Senatus, de quo Louet *lit.B.n.4.*

CAPVT CXCIV.

Coadiutorem Epiſcopo etiam cum futura ſucceſſione datum, non poſſe facere ſolemnem ingreſſum in Ciuitate, vel Diœceſi quandiu viuit Epiſcopus Coadiutus; cùm ſit tantum poſſeſſor officij Coadiutoris, non autem Prælatus illius Eccleſiæ. Inuito Principali non poteſt Coadiutor exercere, quando principalis poteſt & vult ipſe exercere. Beneficia ſolus Coadiutus confert etiam ſine conſenſu Coadiutoris. Penſionem Coadiutori aſſignatam non deberi niſi à die exercitij coadiutoriæ. Et eum, qui ſemel ob infirmitates Coadiutorem obtinuit, non poſſe pœnitere ſub prætextu ſanitatis recuperatæ.

SVMMARIVM.

1. *Coadiutor viuente Coadiuto non poteſt facere ſolemnem ingreſſum.*
2. *Coadiutor viuente principali ſolum habet ius ad rem in Epiſcopum.*
3. *Coadiutor Epiſcopi non poteſt dici Prælatus illius Eccleſiæ, etiamſi datus fuerit cum futura ſucceſſione, quandiu viuit Coadiutus.*
4. *Coadiutor viuente principali non capit poſſeſſionem beneficij.*
5. *Affertur deciſio ſacræ Congregationis ſuper quæſtione propoſita.*
6. *Coadiutor non poteſt exercere, ſi eius Principalis poſſit & velit tractare ſpiritualia: ipſo tamen impedito, non poteſt prohiberi quin Coadiutor exerceat.*
7. *Quæ ſit differentia inter Coadiutorem Epiſcopi, & eum qui deputatus eſt Canonico Coadiutor, qui non poteſt inuito Principali exercere: reprobato conſilio Nauarri in contrarium.*
8. *Explicatur textus* in cap.vlt.de offic.vicar.in 6.
9. *Quando Epiſcopus non eſt ſanæ mentis, eius Coadiutor beneficia confert, reſignationes admittit, & cætera muneri Epiſcopali incumbentia præſtat.*
10. *Collatio beneficiorum non ſpectat ad Coadiutorem, quando Coadiutus eſt compos mentis.*
11. *Ampliatur vt procedat, etiamſi Coadiutori data ſit facultas exercendi omnia, quæ de iure vel conſuetudine ad Coadiutorem ſpectant.*
12. *Coadiutor non poteſt ſe ingerere in collationem beneficiorum, quia collatio eſt in fructu, fructus autem ad Coadiutum ſpectant.*
13. *Reprobatur ſententia illorum, qui cenſuerunt Coadiutum non poſſe conferre beneficia ſine conſilio, & conſenſu Coadiutoris.*

14. *Penſio aſſignata Coadiutori non currit, niſi à die adepta pacifica poſſeſſionis officij Coadiutoris.*

15. *Qui ſemel petiit Coadiutorem ſub prætexta infirmitatis, non poteſt pœnitere ſub prætextu adepta ſanitatis.*

EPiſcopus coadiutor multa facere volebat contra ſui Principalis voluntatem: ſuper quibus requiſitus, difficultas ad ſequentia capita reducendas eſſe exiſtimaui.

Primò, vtrum Epiſcopus titularis coadiutor à ſummo Pontifice datus cum futora ſucceſſione, poſſit viuente Principali ſolemniter ingredi diœceſim com pompa, & honoribus in primo ingreſſu conſuetis, maximè inuito & renuente Principali.

Secundò, vtrum Epiſcopus coadiutor poſſit exercere functiones Epiſcopales, conferre beneficia, reſignationes admittere, & ſimiles actus facere contra voluntatem Coadiuti.

Tertiò, à quo tempore currere incipiat penſio Coadiutori promiſſa per Coadiutum, illique debita, ratione coadiutoriæ.

Quartò, vtrùm recuperata ſanitate, poſſit Principalis impedire ne Coadiutor exerceat actus ad Coadiutorem ſpectantes, ſaltem tempore æſtatis, cùm ipſe Principalis non impeditur habitare in Ciuitate, à qua duntaxat ob hyemis rigores recedere compellitur.

1 Quod attinet ad primum caput, certum eſt, Epiſcopum Coadiutorem; durante vita ſui Principalis, non poſſe ſolemniter & pontificaliter ingredi Ci-
2 uitatem, ſeu Diœceſim. † Ratio eſt, quia Coadiutor, durante vita Coadiuti, non habet in Epiſcopatu ius in re, ſed duntaxat ius ad rem: vt poſt Nauarr. probat Viuian. *in tract. de iurepatr. lib.8. cap.8. num.32.* quod ius ad rem licèt ſit conſiderabile quoad diſpoſitiones facientes mentionem de iure quæſito non tollendo; Gonzal. *ad regul.8. gloſſ.5. §.9. n.79.*
3 † non tamen eſt tale ius quod operetur, vt beneficium dicatur ſpectare ad Coadiutorem; & vt ipſe dici poſſit Prælatus illius Eccleſiæ, ſiue ſimpliciter datus fuerit, ſiue cum futura ſucceſſione: Viuian. *de iurepatr. lib.5. tit.1. n.73.* ſiquidem Coadiutoria non dicitur beneficiom, ſed officium: Petr. Gregor. *de benefic. c.11. n.2. verſic. primo erunt tales,* Gonzal. *regul 8. § 9. num.31.* & totum ius remanet penes Coadiutum; & Coadiutor habet quidem ius in officio Coadiutoris, ſed non in beneficio: DD. *in cap. de rectoribus, de cleric agrot.* & nominatim Abbas, *n.vlt.* Ancharan. *n.5.*

4 Vnde Coadiutor, viuente Principali, non capit poſſeſſionem beneficij; ſed ipſe Coadiutus, quandiu viuit, dicitur verus poſſeſſor: Garz. *de benefic. p.4. c.5. num.76.* Rot. *deciſ.456. num.5. part.1. recen. & n.6.* & ea de cauſa dum ſummus Pontifex cōſtituit Coadiutorem Epiſcopo, ſolet ipſi Coadiutori dare Epiſcopatum in partibus infidelium, vt praxis obſeruat, teſte Barboſ. *de Epiſcop. tit.1. p.6. n.17.* Non poteſt igitur Coadiutor capere poſſeſſionem Epiſcopatus Coadiuti, ſed tantùm officij Coadiutoria ideo nec ſolemniter & pontificaliter ingredi Ciuitatem viuente Coadiuto: maximè quia multa poſſent contingere, propter quæ, viuente Coadiuto, ceſſaret coadiutoria, veluti per obitum Coadiuto-
5 ris, vel per illius inhabilitatem perpetuam. † Sed non eſt opus recurrere ad argumenta, cum ſuper hoc habeamus expreſſam determinationem Eminentiſſ. Cardinalium ſacri Concilij Interpretum; quod ſcilicet Coadiutus non poſſit ſolemniter & pontificaliter ingreſſum facere in diœceſi, durante vita ſui Principalis: quam refert Proſper de Auguſt. *in addit. ad Quaran. in ſumm. Bullar. in verbo, Archiepiſcopi authoritas, num.12. in fine,* Campanil. *in diuerſ. iuris canonici, rubric.7. c.6. n.107.* Barboſ. *in deciſ. Apoſtol. c.173. n.2.* Piaſecus *in prax. Epiſcop. in proœm. de elect.* & plures alij.

Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, non poſ- 6
ſe Coadiutorem ſe immiſcere adminiſtrationi negotiorum ſpiritualium, quando Principalis poteſt & vult exercere: ſed ſi Principalis non poſſit, aut nolit, non poteſt impedire quin Coadiutor exerceat; non obſtantibus iis, quæ, nemine citato, dicit Garz. *in tract. de benefic. part.4. cap.4 numero 60.* vbi reprobat *conſilium 2.* Nauarri, quod in editione Lugdunenſi eſt primum, *ſub titulo de clerico agro-*
tante: † vbi dicit quod Coadiutor Archidiaconi, in 7
eius abſentia ſine eius conſenſu, immo etiam illo inuito poteſt aſſiſtere Choro, Capitulo, & proceſſionibus: cuius contrarium tenet ipſe Garſias. Illa ſiquidem quæſtio procedere poſset, ſi ageretur de Canonicatu, vel Dignitate in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata; quia Eccleſia non patitur ob defectum vnius Canonici; vel vnius Dignitatis; cùm illius præſentia poſſit per alios eiuſdem Eccleſiæ Canonicos, vel Dignitates ſuppleri. Quod locum non habet in Epiſcopo, cuius abſentia, vel impedimentum non poteſt ſuppleri per alios; & ideò datus eſt illi Coadiutor, ne Eccleſia, illo impedito, diutiùs patiatur. Et hanc differentiam agnoſcunt DD. & nominatim Thomas Campegius *in tractatu de Coadiutore Epiſcoporum, vol.15. Tractatuum magnorum,*
fol.539. verſo, num.10. † vbi explicat textum *in* 8
cap. vltimo de offic. vicar. in 6. oſtendens differentiam inter Vicarium Epiſcopi, & Coadiutorem: iſte enim beneficia ſine ſpeciali facultate & ſic inuito Epiſcopo conferre non poteſt, quia eo caſu Epiſcopus ipſe conferre poterit beneficia, & ſic Eccleſia
diutius non patietur: † Aliud dicendum eſt, quan- 9
do agitur de Coadiutore dato Epiſcopo, qui propter defectum mentis, aut aliud ſimile impedimentum, non eſt capax collationis beneficiorum, tunc enim Coadiutor beneficia confert, & per conſequens admittit reſignationes abſque conſenſu ſui Principalis.

In ſpecie autem quoad collationes beneficiorum, verius eſt Coadiutorem, demente, aut ob alium mentis defectum inhabili exiſtente Principali, ad illas procedere poſſe, vt *loco* mox *citato* docet Campeg. ne videlicet contingat beneficia diutiùs vacare: Archidiac. *in cap. paſtoralis, de clerico agrot. in 6.*
num.9. in verbo, abſtineatis, Oldrad. *conſ.44.* † Sed 10
ſi alia de cauſa datus fuerit Coadiutor, & Principalis ſit mente ſanus, collatio ſine dubio ſpectat ad Principalem, nec eo inuito Coadiutor beneficia conferre, aut reſignationes admittere poterit: ſicut enim nuptiæ non pertinent ad curatorem adulti, *l. in copulandis, C. de nupt.* ita nec collatio beneficiorum ad Coadiutorem: Oldrad. *dicto conſ.44.* Pariſ. *de reſign. benefic. lib.7. cap.20. numero 19. & ſequentib.* Nauarr. *conſ.2.* iuxta impreſſionem Lugdunenſem, quod incipit, *An Coadiutor datus, numero 4.*
dicto tit. de clerico agrotant. † qui loquitur de Coad- 11
iutore dato Epiſcopo, cum facultate exercendi omnia, quæ de iure, & conſuetudine, ad Coadiutorem ſpectant. De iure ſiquidem non pertinet ad Coadiutorem, ſeu eius officium, id quod Principalis per ſe exercere vult & poteſt, quando non vult vti Coadiutoris conſilio & auxilio. Et hæc eſt conſtituentis intentio, vt ſibi lex non imponatur per Coadiutorē; & eſset contra leges naturæ, ſi quod

au

ad Principalem ſpectat,ab eo inuito auferretur:quia id quod noſtrum eſt,contra voluntatem noſtram à nobis auferri non poteſt.

12 Cumque beneficiorum collatio ſit in fructu, vt ſæpiùs diximus,fructus autem ad Epiſcopum principalem ſpectent, aſſignata Coadiutori certa portione pro victu, vt per DD. *in cap. de monachis, de cleric. ægrotant.* maximè & per Panormitanum *in fine*, ſequitur non debere Coadiutorem ſe ingerere in collatione beneficiorum, quando id principalis Epiſcopus facere poteſt. Hoc etiam tenuit Praſec. *in praxi Epiſcopali, in proœm. titul. de elect. num.27. verſic. ſi autem datur ſeni.* Barboſ. *de iure*

13 *Eccleſ. lib.3. cap.10. num.24. & 25.* † Explotanda igitur eſt illorum ſententia, qui cenſuerunt, nec ipſum Principalem ſine conſenſu Coadiutoris beneficia conferre poſſe; quam tenuit Franc. *in dicto cap. paſtoralis, §.præſenti, num.3. de cleric. ægrotant. in 6.* & ſequutus eſt Selua *in tractat. de beneſic. p.2. quæſt* 4. quorum error procedit, ob non bene perpenſum dictum conſilium Oldradi 44. vbi denegatur Coadiutori collatio niſi eius Principalis animi ioſirmitate laboret;alioquin omnino ſolus Principalis confert, & reſignationes recipit tanquam fructus beneficij ad ſe ſpectantes,ſiquidem coadiutoria datot ad vtilitatem & releuationem Coadiuti,non autem Coadiutoris, Rot. *deciſ.456. n.3. p.1. recent.*& apud Marcheſan. *de commiſ.dec.46.fol.468. verſic.ſupradictis.*

14 Ad tertiam quæſtionem reſponderur,penſionem aſſignatam Coadiutori, noo deberi niſi à die quo poſſeſſionem adeptus eſt Officij Coadiutoris,cuius duntaxat conſideratione datur penſio Coadiutori: Abb. *in dicto cap. de rectorib. numero 5. de cleric. ægrotant.* Barboſ. *de iure Eccleſ. dicto lib.3. cap.10. n.26 & 27.*

15 Ad quartam & vltimam quæſtionem difficilis non eſt reſponſio: cùm enim Prælatus, aut alius quilibet à ſummo Pontifice petiit ſibi dari Coadiutorem propter infirmitatem, non poteſt deinde pœnitendo allegare ſe non amplius eſſe infirmum, quando Coadiutor datus eſt perpetous, & cum futura ſucceſſione: & ſic Coadiutor ſemper officio ſuo fungi poteſt, quoties Principalis exercere oon poteſt: Rot. *deciſ.133.n.7.p 6.recent.*

CAPVT CXCV.

De quatuor ad idem beneficium concurrentibus,quorum Primus impetrauit per reſignationem, Secundus ob incapacitatem reſignatarij, Tertius per obitum vltimi poſſeſſoris reſignantis, Quartus ob præſentationem patroni. Poſſeſſionem intra triennium viuo reſignante capi poſſe: Et quomodo intelligenda ſit Regula *de publicandis reſignationibus* quoad praxim Galliæ: Et quæ conditiones ad illam regulam requirantur. Notarius Regius Linguæ Occitanæ vtrùm poſſit recipere inſtrumentum miſſionis in poſſeſſionem in Delphinatu, & è contra. Patronum non impediri iterum præſentare, ſi malè præſentauerit, adueniente nouo genere vacationis. Si ius præſentandi competat laico, & ius nominandi Eccleſiaſtico, vel è contra, vtrum ius patronatus ſit laicale, vel Eccleſiaſticum.

SVMMARIVM.

1. *Poſſeſſio beneficij, etiamſi poſt ſex menſes capta fuerit, intra tamen triennium, eſt valida, dummodo viuo reſignante capta fuerit.*
2. *Reſignatio beneficiorum Galliæ facta Romæ, publicari debet intra ſex menſes: in Legatione verò, intra menſem: lapſis tamen illis inducijs reſignatio ſubeſt periculo reſolutionis, ſi non fiat viuo reſignante.*
3. *Beneficium non vacat per obitum, quamuis publicatio poſt ſex, vel vnum menſem (dummodo viuo reſignante fiat, & intra triennium) in beneficiis Galliæ.*
4. *Tempus Regulæ* de publicandis, *non admittitur in Gallia præcisè ad limitandam publicationem, ſed ad inducendam moram.*
5. *Tres conditiones copulatiuè requiſitæ ad effectum Regulæ* de publicandis reſignatiooibus, *referuntur.*
6. *Notarius patriæ Delphinatus, poteſt recipere inſtrumentum miſſionis in poſſeſſionem beneficij in patria Linguæ Occitanæ, quia inſtrumenta ſimilium Notariorū extra reſſortum, ſaltem valent in vim ſcripturæ priuatæ.*
7. *Quicumque Presbyter poteſt mittere in poſſeſſionem beneficij in vim commiſſionis Pontificiæ.*
8. *Patronus præſentans inhabilem non priuatur iure præſentandi, adueniente nouo genere vacationis, etiamſi ſit patronus Eccleſiaſticus.*
9. *Patronus Eccleſiaſticus non poteſt ſecundam præſentationem facere: Laicus verò poteſt, vt integrà, intra quadrimeſtre.*
10. *Iuſpatronatus vtrum retineat naturam Eccleſiaſtici, ſi Laicus Eccleſiæ conceſſerit ius præſentandi, reſeruato ſibi iurepatronatus.*
11. *Si quis habeat ius nominandi tres, vel quatuor, ex quibus patronus teneatur vnum præſentare iuſpatronatus eſt laicale, ſi nominans ſit Laicus, quamuis præſentans ſit Eccleſiaſticus.*
12. *De natura iuriſpatronatus eſt, vt ſit liber in præſentando perſonam idoneam.*
13. *Si Vniuerſitas laicorum nominat, & Portionarij præſentant, iuſpatronatus cenſetur laicale, & non Eccleſiaſticum.*

QVatuor diuerſi impetrantes ad vnum beneficium ſitum in Gallia concurrebant. Primus per reſignationem vltimi illius pacifici poſſeſſoris. Secundus impetrans certo modo contra reſignatarium, & contra alium qui primò prouiſus fuerat ad præſentationem patroni, ſed erat inhabilis; quia cùm ageretur de beneficio requirente Ordinem Sacerdotalem propter imminentem curam animarum, talis prouiſus, & ad curam, & ad Ordinem Sacerdotalem erat inhabilis. Tertius prouiſus per obitum prædicti vltimi poſſeſſoris reſignantis. Quartus ius ſuum petebat ex præſentatione patroni, de quo dubitabatur vtrùm laicale, an Eccleſiaſticum ius patronatus dici deberet.

Quoad primum nempe reſignatarium; iuſtè & 1
legitimè à ſua prætenſione repellebatur, quia eius poſſeſſio capta fuerat poſt mortem reſignantis, & ſic nulliter, & contra formā ordinationum Regia-

rum; quibus cauetur, poſſeſſionem beneficij reſignati quandocunque intra triennium capi poſſe, dummodo viuo reſignante, & intra tres dies ante eius obitum capiatur, vt fusè per nos explicatum, & probatum fuit *part. 1. cap. 13. numero 10. & multis ſequentib.* Quod ſi poſſeſſio poſt ſex menſes capta fuiſſet, non ex hoc irrita fuiſſet, ſi reſignante viuo capta fuiſſet, dummodo intra triennium, vt *ibidem* expoſuimus: & notat Peleus *lib. 1. action. forenſ. cap. 29.* & probatur per text. *in cap. 1. de pacific. poſſeſſ. in concordatis*, & *ibi* Rebuff. *in verbo triennio, verſic. Item nota ex hoc textu, fol. mihi* 573. vbi dicitur quod ex negligentia capiendæ poſſeſſionis, non amittitur ius quæſitum in beneficio intra triennium, quia non inuenitur tempus præfixum à iure ad capiendam beneficij poſſeſſionem: Boër. *deciſ.* 312. *num.* 1.

2 Sed aduertendum eſt, aliam hîc adhibendam eſſe conſiderationem, propter Regulam Cancellariæ *de publicandis reſignationibus*, quæ vult vt reſignatio facta, & admiſſa in Curia Romana, publicetur infra ſex menſes: quæ verò extra Curiam, veluti in Legatione, debet publicari intra menſem: pendentibus ergo iſtis induciis, reſignatio non periclitatur; ſed illis elapſis, & reſignante poſſidente, ſubeſt periculo reſolutionis, ſi reſignans moriatur in poſſeſſione antequam ſatisfiat illi Regulæ.

3 Sed tamen quamuis poſt ſex menſes fiat publicatio viuo reſignante, dummodo hoc fiat intra triennium, & per tres, aut quatuor dies ſaltem ante obitum reſignantis, tollitur illud periculum, & valet reſignatio, neque beneficium vacat per obitum, ſed acquiritur reſignatario: vt oſtendit Rebuff. *in dicta explicatione regulæ, de publicandis reſign. in verbo, vel poſſeſſio illorum, &c. fol. mihi* 414

4 † Ratio eſt (loquendo ſemper de beneficiis ſitis in Gallia) quia tempus ſex, aut vnius menſis, non apponitur ad limitandum tempus publicationis præcisè, & per ſe, neque ad inducendam formam; ſed primò ad ſuſpendendum tempus moræ & periculi, vt intra illas veluti inducias reſignatarius ſit immunis à periculo & mora, etiamſi nulla diligentia per eum facta reſignans moriatur in poſſeſſione beneficij reſignati. Secundò ad limitandam pœnam & effectum totius Regulæ *de publicand. reſign.* vt non habeat locum, reſignante quandocunque moriente, ſed demum ſi in poſſeſſione ante illud tempus decedat: & ita practicatur & obſeruatur in Gallia, per quam obſeruantiam verba dictæ Regu-
5 læ declarantur. † Regula igitur *de publicandis reſignationibus*, tres in beneficiis Galliæ requirit conditiones, quarum vna, nec duæ ſufficiunt, ſed tres copulatiuè concurrere debent, & ab obiiciente probandæ ſunt. Prima eſt, quod reſignans mortuus fuerit. Secunda quod non mortuus fuerit intra ſex menſes poſt admiſſam in Curia Romana reſignationem computandos. Tertia quod illo tempore nempe poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſſione beneficij reſignati. Quibus conditionibus, ſeu earum aliqua deficiente, ſiue clarè & liquidè non probata, non eſt locus reſolutioni prouiſionis Pontificiæ: vt omnes DD. Galli confitentur. Cùm igitur in caſu propoſito reſignans mortuus fuerit in poſſeſſione, beneficium non vacauit per reſignationem illius, ſed per obitum.

Nulla tamen facta fuit conſideratio alterius obiectionis, quæ fiebat reſignatario, quod poſſeſſio illius capta fuiſſet ſcribente Notario Regio extra
6 ſuum reſortum; † qui cùm eſſet Notarius Delphinatus, inſtrumentum miſſionis in poſſeſſionem rogauit in patria Linguæ-Occitanæ. Quia licet Notarij etiam Regij non poſſint recipere contractus extra reſortum, ad quem ſunt à Rege conſtituti, ſub pœna nullitatis inſtrumenti, vt fusè probaui *in tractat. de præuent. iudic. lib. 1. cap. 17. num.* 8 hoc tamen locum habet quando agitur de contractu, in quo adeſt hypotheca, vel de teſtamento, aut codicillis; ſed dum agitur de ſimplici inſtrumento extraiudiciali, qualis eſt actus adipiſcendi poſſeſſionem, vbi nulla apponitur hypotheca; valet actus ſaltem in vim ſcripturæ priuatæ: quod ſufficit, Addit. ad Louet *littera N, column. 5. in mea impreſſione, verſic. ce neantmoins, fol.* 531. Mutnac. *ad l. final. ff. de iuriſdict. omn. iudic. columna 1. verſic. valet deinde.*

Eadémque ratione nulla conſiderari poteſt in- 7
ualiditas in eo, quod Presbyter Linguæ-Occitanæ miſit prouiſum in poſſeſſionem intra patriam Delphinatus, vel è contra: quia iuriſdictio ſummi Pontificis committentis miſſionem in poſſeſſionem, extenditur in ſpiritualibus & beneficialibus per totum Orbem: *cap. cuncta per mundum, 9. quæſt. 3.*

Quod autem attinet ad ſecundum impetrantem per reſcriptum *ſi neutri*, fundata videbatur illius impetratio: nam reſignatarius nullum ius habebat, cùm viuo reſignante poſſeſſionem adeptus non fuiſſet: præſentatus autem à patrono erat inhabilis; ergo ius præſentandi patronus amiſerat pro illa vice, inhabilem ſcienter præſentando; *cap. cum vos, de offic. Ordin.* cùm ergo beneficium vacaret quoad vtrumque prouiſum, rectè potuit ipſe contra vtrumque impetrare.

Tertius autem prouiſus per obitum reſignantis, 8
ſi prouiſiones obtinuerit ante impetrationem Secundi; ſine dubio præferendus erit; cum, vt ſuprà oſtenſum fuit, non obſtante reſignatione beneficium vacaret per obitum, idque etiam non obſtante iurepatronatus, quatenus eſſet Eccleſiaſticum, cui potuit ſummus Pontifex derogare: ſi verò prouiſio reſcripti *ſi neutri*, præceſſiſſet impetrationem per obitum, iſta non ſuffragaretur propter clauſulam appoſitam in gratia, Si neutri: *non ſolùm præmiſſo, ſed alio quouis modo vacet, & ex cuiuſcunque alterius perſona*, de cuius clauſulæ viribus *ſuprà* egimus *hac 3. parte, cap. 123. num. 8.* & copiosè Barboſ. *in tractat. de clauſul. cap. 172.* Si ergo Secundus ſit anterior, illius iura erunt potiora vigore clauſularum in ſimilibus ſupplicationibus apponi ſolitarum.

Quarti impetrantis ius in eo fundatum erat, 9
quod Secundo illo, qui certo modo impetrauerat poſt ſuam impetrationem vita functo, patronus iteratò præſentauerat: qui licet per primam præſentationem factam de perſona inhabili cecidiſſet à iure ſuo, tamen hoc intelligendum erat de illa vacatione: ſed adueniente noua vacatione per certo modarij mortem, non impediebatur iterum præſentare, quod etiam in patrono Eccleſiaſtico obtinet: *cap. cum vos, & ibi* Barboſ. *de offic. ordinar.* Remanebat tamen ſemper difficultas; quia ſi impetrans certo modo, non fuiſſet in ſua impetratione fundatus, beneficium vacabat vt prius: † & ſic quatenus ius patronatus eſſet Eccleſiaſticum, non poterat patronus ad nouam præſentationem procedere: *dicto cap. cum vos, de offic. Ordinarij*: quatenus autem eſſet laicale, poterat intra quadrimeſtre variare, & nouam facere præſentationem, cùm prima minùs idonei præſentatio ignoranter facta

ſupto

Digitized by Google

ſupponeretur, ideo videndum eſt, vtrum iuſpatronatus eſſet Eccleſiaſticum, vel laicale.

Dubium in eo conſiſtebat, quia cùm non ſit inconueniens iuſpatronatus vni, & ius præſentandi alteri competere, vt ſuperiùs oſtendimus *hac parte 3. cap. 192. num. 4.*
10 † In caſu iſto patronus laicus donauerat Eccleſiæ ius præſentandi, reſeruato ſibi iurepatronatus: vnde dubio eſt quæſtio, an ius patronatus retineat naturam laicalem, an verò ſit effectum Eccleſiaſticum ob translationem iuris præſentandi in Eccleſiam? Veritas tamen eſt, quod ſi donator laicus ſibi iuſpatronatus reſeruauerit, & ſolum ius præſentandi in Eccleſiam transtulerit, retinet naturam laicalem. Secus eſt, ſi ſimpliciter ius præſentandi abſque reſeruatione iuriſpatronatus, in Eccleſiam translatum fuerit in perpetuum, hoc enim caſu induit naturam Eccleſiaſtici, vt deciſum fuit apud Burat. *deciſ. 103. numero 5. & ſeqq.*
11 † Diuerſa eſt ratio, ſi vnus habeat nominationem, veluti quod poſſit nominare tres vel quatuor, & alius teneatur vnum ex nominatis præſentare; tunc enim iuſpatronatus reſidet apud nominantem: quia licèt alius præſentet, nominans potiùs dicitur præſentare, præſentans verò dicitur vnum ex nominatis, & præſentatis à patrono eligere:
12 † nam actus præſentandi vnum ex nominatis, non eſt liber; ſed neceſſarius; quod eſt contra naturam iuriſpatronatus, quæ eſt, vt patronus ſit liber in præſentando idoneum: *cap. præ mentis, cap. filiis, 16. q. 7.* & in his terminis firmat Gambar. *de offic. & poteſt. legat. lib. 3. num. 397.*

13 Atque ita deciſum fuit per Rotam *deciſ. 481. numero 6. part. 1. recent.* vbi fuit concluſum, quod iuſpatronatus in quo nominat Vniuerſitas laicorum, & Portionarij præſentant, cenſetur laicale ex perſona nominantium, & non Eccleſiaſticum ex perſona præſentantium: quia Vniuerſitas habet nominationem liberam, Portionarij verò præſentationem neceſſariam; quæ repugnat naturæ iuriſpatronatus. Itaque cum ageretur in caſu propoſito de iurepatronatus laicorum, ſequitur & patronum re integra variare potuiſſe, & huic iuripatronatus in Gallia derogari non potuiſſe.

CAPVT CXCVI.

Beneficia regularia Regularibus, & ſæcularia ſæcularibus eſſe conferenda: Et quæ clauſulæ ponantur, dum ſuper hac re diſpenſatur. Profeſſionem autem ſufficit emittere poſt collationem beneficij, nec requiritur quod is, cui confertur, ſit actu profeſſus: & hoc caſu non eſt neceſſarius annus nouitiatus completus; quia profeſſio fit coram executoribus, ad id per Sedem Apoſtolicam deputatis. In beneficiis tamen adminiſtrationem habentibus, ſi collatio fiat per Ordinarium, requiritur actualis profeſſio tempore collationis. In Religionibus autem militaribus, annus probationis integer non requiritur. Per profeſſionem Religionis beneficia amittuntur, ſicut per matrimonium: nec non penſiones Eccleſiaſticæ. Quid de Religionibus militaribus? Negatiua non factæ profeſſionis à quo, & quo modò probanda. Quid ſtatuendum de beneficiis nouitiorum? Quid in Societate IESV? Quid denique de beneficiis Eccleſiarum exemptarum?

SVMMARIVM.

1. *Beneficia non debent concedi perſonis diuerſæ profeſſionis: & ſi concedantur in commendam, quæ clauſulæ apponendæ ſint.*
2. *Regularia beneficia conferri poſſunt, etiam nondum profeſſis, dummodò habitum ſuſcipere & profeſſionem emittere teneantur.*
3. *Ampliatur vt hoc procedat non ſolum in prouiſionibus Apoſtolicis, ſed etiam in collationibus Ordinariorum.*
4. *Annus probationis integer requiritur in prouiſionibus factis per Ordinarium nondum profeſſis.*
5. *In prouiſionibus Apoſtolicis ſufficit, ad effectum aſſecutionis beneficiorum, profeſſionem emitti coram Executoribus, etiam nondum lapſo anno nouitiatus.*
6. *Si in literis certum tempus ad profitendum aſſignatum fuerit, intra illud fieri debet profeſſio; ſin minus, dependet ab arbitrio Executoris.*
7. *Collator ordinarius non poteſt conferre beneficia administrationem habentia, illis, qui actualiter non ſunt profeſſi.*
8. *In Religionibus militaribus profeſſio eſt valida, non expectato nouitiatus anno integro.*
9. *Sæcularis, profitendo, amittit beneficia quæ antea obtinebat.*
10. *Per contractum matrimonij amittuntur beneficia.*
11. *Amittuntur penſiones Eccleſiaſticæ per matrimonium, vel profeſſionem, etiamſi non habeant aliquod onus ſpirituale annexum.*
12. *Penſio per profeſſionem non amittitur, ſed monaſterio acquiritur pro alimentis Monachi, quandoſuit aſſignata pro aliquo ſeruitio temporali.*
13. *Poteſt ſummus Pontifex concedere vt penſio per profeſſionem non amittatur.*
14. *Penſiones, quæ Religioſis per ſummum Pontificem conceduntur, illis dantur dumtaxat ſub titulo adminiſtrationis, & ſub poteſtate Superioris ipſorum.*
15. *Religioſi Sancti Ioannis Hieroſolymitani, non poſſunt ſine diſpenſatione obtinere penſiones Eccleſiaſticas: contra opinionem Sanchez.*
16. *Regularis diſpenſatus ad beneficium ſæculare, poteſt illud reſignare ſub reſeruatione penſionis, abſque noua diſpenſatione.*
17. *Negatiua non factæ profeſſionis, probanda eſt ab eo, qui illam allegat: & quibus modis probari poſſit.*
18. *Negatiua non factæ profeſſionis ſolis coniecturis & præſumptionibus probatur.*
19. *Papa poteſt conferre ex certa ſcientia Monacho beneficium ſæculare, non ſolum in commendam, ſed etiam in titulum.*
20. *Nouitij poſſunt obtinere, & retinere beneficia ſæcularia.*
21. *Nouitius Canonicus habet vocem in electionibus; non tamen vocandus eſt.*

22. *Quid*

Digitized by Google

22. *Quod fieri debeat de beneficiis, & penſionibus nouitiorum Societatis I E S V, qui vota biennij emiſerunt.*

23. *Beneficia regularia ſæcularibus, & è contra; conferri poſſunt in ſubſidium, quando alij capaces non reperiuntur:*

24. *Beneficia Eccleſiarum exemptarum, quæ ſunt ſub immediata ſummi Pontificis iuriſdictione, & collatione, per ſolam Sedem Apoſtolicam conferri poſſunt.*

CVm multæ quotidie oriantur controuerſiæ circa prouiſiones beneficiorum ſæcularium factas Regularibus, & è contra; non incongruum fore cenſui, præcipuas quaſdam concluſiones circa hanc materiam in medium adducere.

1 Primò igitur, Regula generalis hæc eſt, vt beneficia regularia Regularibus, ſæcularia verò Sæcularibus conferenda ſint: *cap. cum ſingula, de præbend. in 6. Clement. 1. de elect. clement. 1. de ſupplend. neglig. prælat.* adeo vt nec beneficia huiuſmodi profeſſionis diuerſæ perſonis in commendam concedi poſſint, niſi in Signatura per clauſulam ad partem ſuper petitione commendæ huiuſmodi, de commenda ipſa mentio fiat: vt cauetur *in regul. Cancell.* 43. S.D.N Alexandri Papæ VII.

2 Regularibus autem regularia conferri poſſunt,
etiamſi nondum ſint actu profeſſi, dummodo pro-
feſſionem Religioſam emittere teneantur: vt caue-
tur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 10. his verbis:
Regularia beneficia in titulum Regularibus profeſſis
prouideri conſueta, ſi per obitum, vel reſignationem,
vel aliàs; illa in titulum obtinentis vacare contigerit,
Religioſis tantùm illius ordinis, vel his qui habitum
omnino ſuſcipere & profeſſionem emittere teneantur, &
3 *non aliis.* † Quæ conſtitutio Concilij non ſolum ha-
bet locum in prouiſione facta per Legatum, vel
Vicelegatum Auenionenſem, vt ſcilicet beneficia
regularia ſæcularibus conferre poſſit, dummodo
habitum ſuſcipere, & lapſo probationis anno pro-
feſſionem emittere teneantur, vt decidit Rot. apud
Burat. *deciſ.* 463. ſed etiam in ipſis collatoribus or-
dinariis, pro vt fuit per ſacram Congregationem
determinatum, ex Barboſ. *in deciſ. Apoſtolicis, cap.* 65.
4 *num.* 1. † Hæc tamen eſt differentia inter prouiſio-
nes Ordinariorum, & illas quæ fiunt authoritate
Sedis Apoſtolicæ: vt prouiſio Ordinariorum non
ſubſiſtat, niſi prouiſus per annum integrum in no-
uitiatu permanſerit: vt ſupra probauimus *parte* 1.
5 *cap.* 87. & 88. *in quæſtionib. beneficial.* † Aliud eſt in
prouiſo Apoſtolico, in cuius litteris ſolet illa clau-
ſula apponi, vt prouiſus, coram certis Commiſ-
ſariis ad hoc deputatis, intra tempus aſſignatum,
vel ſtatim, profeſſionem emittere poſſit, & debeat.
Quod enim dicitur profeſſionem ante annum no-
uitiatus completum emiſſam, eſſe nullam; proce-
dit in profeſſione emiſſa in Clauſtro, & coram Su-
periore Regulari: & de ea loquitur Concil. Tri-
dent. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. text. *in cap. officij, de elect. in fi-*
ne. Sed quando ad effectum collationis beneficio-
rum deputantur Executores, qui ex *Regula* Can-
cellariæ 59. poſſunt recipere prouiſum ad profeſ-
ſionem, etiam nondum lapſo probationis anno;
non eſt expectandum aliquod tempus, ſed eſt arbi-
trarium Executori, ad quem ſpectat præficere mo-
naſterio, vt hoc faciat ſecundum rei, & perſonæ
qualitatem: Abb. *in dicto cap. officij, de elect. num.* 5. *in*
6 *gloſſa finali.* † Quod ſi ad profeſſionem certum tem-
pus in reſcripto conſtitutum eſt, illud obſeruari de-
bet; ſin minus tempus faciendæ profeſſionis depē-
debit ab arbitrio Executoris: vt patet ex verbis *di-*
cta reg. 59. *de clauſul. ponendis in litteris Religioſorum*
ibi: *poſſintque Executores prouiſionis huiuſmodi, ad*
receptionem emiſſionis profeſſionis non expectato proba-
tionis anno procedere. Quæ verba merum important
arbitrium, vt copiosè reſolutis omnibus obiectio-
nibus probatur per Rotam *deciſ.* 329. *parte* 2. *re-*
cent.

Quod autem dictum eſt de collatore ordinario, 7
vt poſſit beneficia conferre ſub conditione futuræ profeſſionis, non procedit quando agitur de beneficiis adminiſtrationem habentibus; quia in illis requiritur expreſſa profeſſio tempore collationis factæ per Ordinarium: prout declaratum fuit per Eminentiſſimos Cardinales ſacri Concilij Tridentini Interpretes apud Gonzal. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 8. *num.* 78. verſic. *Abbatias tamen.* plures citat Barboſ. *ad concil. Trident. ſeſſ.* 13. *de reformat. cap.* 10. *numero* 10.

In Religionibus tamen militaribus, annus pro- 8
bationis neceſſarius non eſt: vt probat Gonzal. *dicto loco gloſſ.* 8. *num.* 54. & 87.

Ex præmiſſis infertur, quod ſæcularis tranſiens 9
ad Religionem, & in ea profeſſionem emittens, pri-
uatur beneficiis; quæ exiſtens in ſæculo obtinebat:
cap. beneficium, de regularibus. Similiter per profeſ-
ſionem admittuntur penſiones Eccleſiaſticæ: Gigas
de penſion. quæſt. 57. *num.* 5. & 6. Veral. *deciſ.* 223.
p. 2. Anton. de Marinis *reſolut.* 60. *n.* 9. † vbi æqui- 10
parat eum, qui profeſſionem emiſit, illi, qui con-
traxit matrimonium: & quod ſicut per matrimo-
nium oritur priuatio beneficiorum, Barboſ. *de Epiſ-*
cop. allegat. 57. *num.* 206. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſ-*
putat. 44. ita & per ingreſſum Religionis poſt pro-
feſſionem emiſſam: Garc. *de benefic. lib.* 1. *cap.* 5. *num.*
514. Barboſ. *loco mox citato, num.* 208. † Et quod de 11
penſione dictum, eſt locum habet etiamſi penſio
fuiſſet impoſita abſque aliquo onere ſpirituali: Fa-
rinac. *in fragment. littera C. concl.* 331. Clar. *in praxi,*
§. *finali, quæſt.* 73. *num.* 5. *in fine.* Cùm enim Religio-
ſus ſit mortuus mundo, ſicut per mortem natura-
lem beneficium amittitur, & penſio extinguitur; ita
& per profeſſionem, quæ eſt mors ciuilis: Gig. *de*
penſionib. quæſt. 99. *n.* 12.

Atque ex his conſtat, non eſſe admittendam Re- 12
buffi ſententiam *in tractat. de pacific. poſſeſſ. n.* 157. qui videtur voluiſſe, vt penſio debeatur Monaſterio pro alimentis Religioſi, niſi intelligatur de penſione temporali data in ſtipendium, non autem tanquam quid ſpirituale: ſi enim data eſſet pro aliquo miniſterio temporali, veluti pro pulſandis campanis, vel organis, non finiretur per profeſſionem religioſam: Rota *deciſ.* 1079. *p.* 3. *lib.* 3. *diuerſ.* aut pro alio ſeruitio temporali ad vtilitatem Eccleſiæ, cuius ſeruitij Religioſus capax eſſet, vel reſpectiuè laicus matrimonium contrahens: Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. diſp.* 44. *n.* 3. & 5.

Similiter penſio non extingueretur, ſi ex tenore 13
literarum conſtaret talem fuiſſe mentem Pontificis, vt penſio, non obſtante profeſſione, vel reſpectiuè matrimonio, deberetur: Mantic. *deciſ.* 104. *per totam*, vbi loquitur de priuilegio conceſſo per Summum Pontificem intuitu militiæ, vt penſio retineri, vel transferri poſſet, non obſtante matrimonio, vel Religionis profeſſione: Sanch. *dicta quæſt.* 44. *numero* 7. Caccialup. *in tractat. de penſ. quæſt.* 30.

Solet autem ſummus Pontifex in his diſpenſa- 14
tionibus, quæ conceduntur Religioſis profeſſis, illas concedere ſub titulo adminiſtrationis, & ſub

poteſtate

poteſtate ſui Superioris: vt teſtatur Corradus *in praxi diſpenſat. Apoſtolic. lib. 6. capite primo numero 37.*

15 Et quod de Regularibus in genere dictum eſt, locum quoque habet in Religioſis Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, niſi fuerint diſpenſati: cuius diſpenſationis formam ponit Corradus *in dicta praxi, lib.6.cap.1.numero 29.* Quidquid dicat in contrarium Sanchez *in Decal. lib.7. cap.29. numero* 103.

16 Si tamen Regularis fuiſſet diſpenſatus ad obtinendum beneficium ſæculare, & poſtea illud reſignaret cum reſeruatione penſionis, non indigeret noua diſpenſatione ad obtinendam penſionem: Corradus *loco citato, num.*38 quia penſio illa ſubrogatur loco beneficij; licèt dicat, Officiarios Romanæ Curiæ tenere, quod exigatur noua diſpenſatio.

17 Sed dubitatur vtrum impetrans beneficium ex capite non factæ profeſſionis; quæ vt dictum eſt, requiritur ad obtinendum beneficium regulare, teneatur probare negatiuam illam non factæ profeſſionis: Ad quod dubium reſpondetur, negatiuam illam omnino probandam eſſe ab impetrante, cum ſit fundamentum intentionis ipſius, etiamſi illius probatio ſit difficilis: Ludouiſ. *deciſ.13. numero 8. & 12. & deciſ.242. numero 2. & 10. & deciſ.490. num.7.*

Probari autem poteſt hæc negatiua per confeſſionem partis, Pacianus *de probat. lib.1. cap.38. numero 2.* ſicut negatiua publicationis non factæ, per confeſſionem partis probari poteſt: Ludouiſ. *deciſ.210 numero 4* Eodem modo negatiua Clericatus: Boër. *deciſ. 171. num* 18. idque etiamſi teſtes ſint ſingulares, concurrentibus tamen adminiculis: Burat. *deciſ.228. num.4. & deciſ 88. num.1. & 341. in addit. littera A.*

18 Immò & Negatiua ſolis præſumptionibus & coniecturis probatur: Pacianus *de probat. dicto lib.1.cap.46. num.55* Item per actus poſitiuos profeſſioni contrarios: Pacianus *eodem lib.1. cap.49. num.13.* aut per expreſſam declarationem animi: Rota *deciſ.397.num.1.part.4.recent.*

19 Quod autem diximus de incapacitate profeſſi ad beneficia ſæcularia, ſic intelligendum eſt vt procedat, niſi interueniat ſpecialis ſummi Pontificis diſpenſatio; qui poteſt Monacho beneficium ſæculare ex certa ſcientia conferre, non ſolum in commendam, aut in ſimplicem adminiſtrationem, ſed etiam in titulum: vt probat Garz. *de benef. p.7. cap* 10. *n.*39. *& ſequentibus.*

20 De Nouitiis autem aliud dicendum eſt, illos videlicet & beneficiorum & penſionum ante factam profeſſionem, eſſe capaces: ideo & beneficium ſæculare nouitio conferri poteſt, & illi antea collatum per ipſum retineri: Lezana *in ſumm. quæſt. regul. lib.1. cap.24. num.37.* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib 7. cap.4. num.21.* textus eſt expreſſus *in*

21 *cap. beneficium, de reg. iur. in 6.* † Vnde Canonicus nouitius non amittit ius eligendi, quod aliis Canonicis competit: non tamen vocandus eſt in electionibus, quia habetur pro abſente: Lezana *dicto tractatu quæſtion. regular. lib.2. capite 2. numero* 21.

22 Sed quid dicendum de Religioſis Societatis IESV, qui vota biennij emiſerunt? Reſpondeo illos & beneficiorum ſæcularium, & penſionum eſſe incapaces, ſicut ſunt alij Religioſi: quia licèt votis ſimplicibus ſolùm adſtricti ſunt, non minus tamen ſunt poſſeſſi, quam Religioſi alterius Ordinis: Sanch. *vbi ſuprà, lib.7. cap.29. num.*101. non tamen vacant illorum beneficia pendente nouitiatu: Idem *dicto cap.7. num.3.* † Quidquid enim in contrarium dici poſſet; in Quinta generali eiuſdem Societatis Congregatione *cap.5.* ſtatutum eſt, vt nouitij beneficia poſſidentes, illa reſignare teneantur antequam vota illa biennij emittant, vt teſtatur Sanch. *in dicto opere in præcepta Decal. lib.7, cap.4. num.7.* Quæ autem de beneficiis nouitiorum dicta ſunt, eodem modo decidenda ſunt, dum quæritur vtrùm penſiones illorum per emiſſionem votorum biennij amittantur: vt probat Sanch. *dicto lib.7. cap.29. num.*101.

Quamuis autem ſuperiùs dictum fuerit, beneficia regularia ſæcularibus non poſſe conferri; tamen in ſubſidium collatio ſæculari de beneficio regulari facta ſuſtinetur, deficientibus perſonis capacibus; eodémque modo in ſubſidium ſæcularia Regularibus conferri poſſunt: Gonzal. *dicta gloſſ* 8. 23

n.43. Garç. *de benefic. p. 7. c.10. n.16.* † Ita tamen vt ſi Eccleſia habeat priuilegium exemptionis, quale habent multæ Eccleſiæ Regulares, immò & aliquę ſæculares, quæ ſunt ſub immediata iuriſdictione & protectione ſummi Pontificis, Ordinarius illas Eccleſias, ſeu ipſarum beneficia non poſſit conferre, ſed collatio ad Sedem Apoſtolicam pertineat, cuius iuriſdictioni immediatè ſupponuntur, cum exemptione à iuriſdictione Ordinarij: vt deciſum fuit per Rotam *deciſ.43. part.6. recent.* confirmata *deciſ.157. & 205. eadem parte*, ex verbis generalibus dictæ exemptionis, quibus illa Eccleſia, & illius Priuatus Dignitates, Officia, loca, canonicales portiones, & beneficia ab omni iuriſdictione & poteſtate Ordinarij erant exempta: cuius exemptionis forma latiùs extenditur *dicta dec.157. ante num.1.* 24

CAPVT CXCVII.

Spolia monachorũ extra clauſtra degentiũ, etiam cum licentia Superiorũ, ſpectant ad Cameram. Spoliorum nomine quæ bona contineantur. Bona patrimonialia obueta Monacho, acquiri Monaſterio, nec ſub nomine *ſpoliorum* comprehendi; etiamſi agatur de bonis, in quibus Religioſus ante profeſſionẽ hæres inſtitutus fuit. Quamuis Religioſus condendo teſtamentũ reliquerit monaſterio certam ſummam pro omnibus iuribus, non prohibetur monaſterium petere iura materna poſt profeſſionem obuenientia. Legatum factũ animo compenſandi, ſic intelligi, vt compenſatio non cenſeatur comprehendere iura poſtea delata. Facultas teſtandi data Religioſo, non continet bona patrimonialia illius, quæ ſpectant ad monaſterium; ſed tantum quæſita intuitu Eccleſiæ. Et ideo non poteſt ſine monaſterio tranſigere ſuper illis iuribus.

SVMMARIVM.

1. *Spolia Clericorum ſpectant ad Cameram, vel ad Abbatem.*

2. *Si*

2. *Si Monachus decedat extra clauſtra, ſpolia ſpectare priuatiuè ad Cameram.*
3. *Quando locus eſt ſpolio, hoc intelligitur de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis.*
4. *Monachus quamuis degat extra clauſtra cum permiſſione Superiorum, non eximitur ab obligationibus ſuæ Religionis.*
5. *Bona patrimonialia Monachi non ſubiacent ſpolio.*
6. *Bona delata Monacho ipſo iure acquiruntur Monaſterio.*
7. *Monaſterium pro hæreditate Monacho delata intentat remedium* l. finalis Cod. edict. Diui Adr. tollend.
8. *Bona, in quibus Monachus ante ingreſſum fuit hæres inſtitutus, quæruntur monaſterio poſt profeſſionem.*
9. *Legatum factum Monaſterio per Religioſum pro omnibus iuribus, non intelligitur factum animo compenſandi cum iuribus maternis poſtea Monaſterio delatis ex perſona Monachi.*
10. *Renunciatio ſimpliciter facta refertur ad iura tempore renunciationis competentia, non autem ad futura.*
11. *Superiores Religionum non poſſunt ſub aliquo prætextu concedere Religioſis facultatem poſſidendi bona immobilia.*
12. *Summus Pontifex non poteſt concedere Religioſo facultatem bona immobilia poſſidendi, niſi ſimul diſpenſet ſuper voto paupertatis.*
13. *Monacho non poteſt dari licentia diſponendi, teſtandi, vel contrahendi ſuper bonis patrimonialibus iam Monaſterio quæſitis.*
14. *Nullus Prælatus ſummo Pontifice inferior poteſt Religioſum diſpenſare ſuper voto paupertatis: etiamſi inter uenerit conſenſus Abbatis, vel Capituli generalis.*
15. *Quamuis Vicelegatus Auenionenſis poſſit ex facultatibus Legationis concedere facultatem teſtandi Religioſis, illa tamen non extenditur ad bona patrimonialia Monachi, quæ iam fuerunt delata, & quæſita Monaſterio.*
16. *Facultas teſtandi non debet intelligi, vt quis diſponere teſtamento poſſit de bonis & rebus alterius.*
17. *Tranſactio facta per Monachum de bonis iam Monaſterio quæſitis, non valet niſi interueniat conſenſus ipſius Monaſterij.*

INita tranſactione inter quendam Religioſum profeſſum in Ordine Cluniacenſi, & eius fratrem, ſuper iuribus paternis, maternis, & fraternis, aliiſque prætenſionibus, in ſequelam facultatis teſtandi eidem Monacho conceſſæ per Illuſtriſſimum Dominum Vicelegatum de bonis per ipſum ex ſucceſſione paterna, vel materna, aut ex ſua induſtria, ſeu ex beneficiis, & aliàs legitimè quæſitis, vel in futurum acquirendis, vſque ad ſummam 500. ſcutorum, ſemel aut pluries, cum poteſtate de illis bonis ad libitum diſponendi, & omnes contractus neceſſarios deſuper celebrandi: cui facultati acceſſit etiam conſenſus Abbatis generalis dicti Ordinis Cluniacenſis. Quærebatur vtrum tranſactio illa de iure ſubſiſtere poſſet.

1 Pro totali reſolutione huius quæſtionis, ſupponendum in primis eſt, hoc in caſu non tractari de ſpoliis Eccleſiaſticis ad Cameram Apoſtolicã ſpectantibus, vel quæ de iure ad Abbatem ſeu ad Monaſterium ſpectant: iuxta notata per Lezanam *in ſumma. quæſt. regul. in verbo, Spolia Regularium.*
† Quia cum iſte Monachus habitaret extra clau- 2
ſtrum, † ſi locus eſſet ſpolio, illud ad Cameram, 3
& non ad Abbatem, vel ad Monaſterium pertineret, quoad bona ex fructibus beneficiorum acquiſita; ex conſtitutione Gregorij XIII. quæ nominatim de Monachis Cluniacenſibus loquitur: quam conſtitutionem refert Tamburinus *de iure*
Abbatum tom. 3. diſput. 16. quæſt. 4. & 3. † Quia 4
licèt Monachus extra clauſtra degat cum licentia ſuorum Superiorum, non tamen eximitur ab obligationibus erga Monaſterium: Ioann. Baptiſt. Coſta *in tract. de re integra, diſtinct. 13.* Non inquam agitur de ſpolio, ſiue Cameræ, ſiue monaſterio
iure ſpolij debito; † quia ſpoliorum Eccleſiaſti- 5
corum nomine continentur duntaxat bona, ex redditibus Eccleſiæ, aut intuitu Eccleſiæ acquiſita; non autem bona patrimonialia Clericorum: vt explicat Cortadus *in praxi diſpenſat. lib. 10. c. 1. num. 1. & ſeqq.* & Rota *in Conſtantienſi Bonorum ibidem allegata, n. 6.* quæ eſt *dec. 582. p. 3. lib. 3.* Barboſa *de iure Eccleſ. vniuerſo, lib. 3. c. 17. n. 62.* & per conſequens non poteſt hoc caſu venire in conſiderationem priuilegium, aut ius ſpolij Eccleſiaſtici; cùm tranſactio facta fuerit ſuper bonis patrimonialibus dicti Monachi.

Secundò ſupponendum eſt, omnia bona, quæ 6
obueniunt Religioſo, acquiri ipſo iure Monaſterio, abſque aliquo facto ipſius Monachi; ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. c. 2.* confirmata per ſummũ Pontificem Clementem VIII. per decretum factum *die 20. May anni* 1601, Honded. *conſ. 94. n. 14. & ſequentib. lib. 1.* Couarr. *in c. 1. de teſtament. num. 21.* Sanchez *in præcepta Decal.*
lib. 7. cap. 12 n. 36. † Ideo ad hæreditatem Monacho 7
delatam, competit Monaſterio remedium *l. fin. Cod. de edict. Diui Adrian. tollend.* Menoch. *remed. 4. adi-*
piſc. poſſeſſ. n 294. † Quod procedit etiam in bonis, 8
in quibus Monachus ante profeſſionem hæres fuit inſtitutus, aut aliàs bona ei obuenerunt; dummodo conſtet euidenter de identitate perſonæ: Argel. *de acquir. poſſeſſ. q. 10. artic. 1. num. 5. & 13.* Concilium enim, & decreta Pontificum conferunt Regularibus poteſtatem per ſe acquirendi, & Monaſterio aut Superioribus permittendi, vt Monachus per ſe acquirat bona, ſed tantum per incorporationem ſtatim, & ipſo iure, faciendam Monaſterio: quia loquuntur per verba negatiua, & cum decreto irritanti. Igitur hæreditas paterna, & materna, ad dictum Religioſum profeſſum, ſicut & omnia illius bona patrimonialia, fuerunt ipſo iure monaſterio acquiſita, tam quoad proprietatem, quàm quoad poſſeſſionem.

Et in effectu, in facti contingentia cum dubita- 9
retur de ſucceſſione Monachi ad hæreditatem maternam illius, Dixi illam ad monaſterium pertinere quamuis Religioſus ante profeſſionem teſtamentum condidiſſet, in quo Conuentui legauerat ſummam trium millium librarum, cum quibus volebat Monaſterium eſſe contentum, & quod nihil aliud prætendere poſſet ſuper bonis & hæreditate ſua, quocumque iure, vel cauſa: quia tempore teſtamenti, & profeſſionis, mater Religioſi erat in humanis: ideo ipſa defuncta, Monaſterium ſuccedit ex perſona Religioſi, ex teſtamento materno, vel ab inteſtato: & ſi aliquid Religioſo legatum fuerit, minus legitimâ, poteſt petere ſupplementum, quoad bona ſita extra Galliam: quia Monachus tranſmittit omnia iura ſua cum illorum qualitatibus & prærogatiuis ad Monaſterium, ſiue Conuentum: vt conſtat *ex lege fin. Cod. de Epiſcop.*

&

& Cleric. cum pluribus quos ſequitur ; & citat Sanch. *in precept. Decalog. lib. 7. c. 12. n. 1.*

Neque obſtar Legatum factum per Religioſum Conuentui ; cum clauſula quod nihil prætendere poſſet, per quam videtur legatum factum fuiſſe animo compenſandi : vt bene tradit Marta *de clauſulis, part. 1. cap. 330.* Quia hoc procederet, ſi tractaretur de iuribus prætenſis ſuper hæreditate dicti Religioſi condentis teſtamentum ; ſed de iis non agitur, imo de iuribus prætenſis ſuper hæreditate materna, quæ non ſolum nondum obuenerant tẽpore teſtamenti, ſed etiam caſus euenire poterat, quod non obuenirent Religioſo, vtpote ſi ipſe matri præmortuus fuiſſet : vnde compenſandi animus non poteſt intelligi, niſi de iuribus tunc competẽtibus & præſentibus, non autem de competituris in futurum Socin ſenior *conſ. 93. n. 23. verſicul. Praterea lib. 1.* cum pluribus aliis citatis per Menoch. *lib. 4. praſumpt. 109. num. 57.* vbi enim nullum eſt debitum, ibi non eſt de compenſatione tractandum : atqui tempore teſtamenti iura materna non erant debita, quia caſus mortis maternæ nondum euenerat ; fruſtra igitur prætenditur quod legatum fuerit factum animo compenſandi cum iuribus,
10 quæ nondum erant in rerum natura. † Et facit à ſimili quod dicitur, renunciationem intelligi debere de iuribus debitis de præſenti duntaxat, non autem de iis quæ debentur in diem, vel ſub conditione : Peregr. *de fideicomm. artic. 52. num. 10.* Remanet igitur firma concluſio, quod bona patrimonialia Monachi, acquiruntur monaſterio ipſo iure.

11 Tertio loco ſupponendum eſt, quod non licet Superioribus Religionum, etiam iuſta de cauſa, quamuis ſub prætexto magnæ vtilitatis, vel neceſſitatis Monaſterij, ſeu Ordinis, concedere Monacho licentiam poſſidendi bona ſtabilia, ſeu illorum bonorum adminiſtrationem priuatam, ſed illam omnino ad Officiales Monaſterij pertinere cauetur Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de Regularib. c. 2.* & tradit Emmanuel. Roderic. *quaſt. regul. num. 3. q. 29. art. 12.* vbi poſt Nauarrum concludit contrarium fore voto paupertatis, & intentioni dicti Concilij, ſi Superior horum bonorum adminiſtrationem alteri, quàm Officialibus Conuentus committeret ; atque ita declaratum fuit per Congregationem Eminentiſſimorum Cardinalium, quàm refert Quaranta *in ſumm. Bullar. in verbo, Caſus reſeruati, poſt num. 6. in reſponſione ad primam quaſtionem* : quod diſtrictiùs præcepit felic. recor. Vrbanus VIII. *in ſua conſtit.* quam refert Lezana *in ſumma quaſt. regular. lib. 1. c. 6.*
12 *num. 25. & n. 26.* † vbi dicit nunquam poſſe concedi Religioſo per Superiorem, aliquam rem, quæcunque illa ſit, ad vſum irreuocabilem ; quia hoc eſſet directè cõtra eſſentiam voti paupertatis, adeo vt nec ſummus Pontifex poſſit hanc licentiam Religioſo concedere niſi cum ipſo diſpenſet in voto paupertatis : Sanch *in precept. Decalog. lib. 7. c. 17. num. 29.*

13 Quartò ſupponendum eſt, quod ex præmiſſis infertur, nempe, Monachum non teſtari, contrahere, aut aliquo modo diſponere de bonis maternis, aut aliis patrimonialibus, iam (vt dictum eſt) ipſo iure Monaſterio quæſitis ; cùm non poſſit Monachus per quamcunque licentiam ſibi datam, diſponere in præiudicium iuris iam quæſiti Monaſterio : vt probat Sanchez *lib. 7. in precept. Decal. cap. 8. num. 56.* poſt Gammam *deciſ. 308. n. 2. & 3.* quia huiuſmodi licentia non poteſt præiudicare iuri tertij, nec ſummus Pontifex vult vnquam illi derogare : vt bene declarat *ibidem* Sanchez.

Quintò ſupponendum eſt, quod nullus Prælatus ſummo Pontifice inferior, poteſt diſpenſare ſuper voto paupertatis, & concedere Monacho licen- 14
tiam teſtandi, etiamſi interueniret conſenſus Monaſterij, vel etiam Capituli generalis : Sanch. *loco citato, lib. 7. cap. 8. num. 5.* † Et licèt Vicelegatus ex 15
ſuis facultatibus poſſit licentiam teſtandi concedere quibuſcunque perſonis Regularibus, vel ſæcularibus, de quibuſcunque bonis, etiam ex prouentibus Eccleſiæ acquiſitis, vt patet ex bulla Sixti IV. *ſub 10. Kalend. Martij* 1475. † Tamen non 16
habet facultatem derogandi iuri quæſito Monaſterio, quia hoc eſſet dare licentiam diſponendi de re aliena ; quod fieri non debet : vt bene oſtendit Sanch. *dicto cap. 8. n. 5.*

Quamobrem clarum eſt, contractum transa- 17
ctionis factum per dictum Monachum vna cum fratre ſuper iuribus paternis, vel maternis, iam Monaſterio acquiſitis, nullum eſſe ; nec præiudicare Monaſterio, non obſtantibus licentiis illi per Vicelegatum vel Abbatem conceſſis ; quæ non poſſunt ſubſiſtere in præiudicium iuris quæſiti Monaſterio, neque permittere vt Monachus teſtetur de re aliena in præiudicium tertij.

CAPVT CXCVIII.

Explicatur intentio quarundam Bullarum ſummorum Pontificum Vrbani VIII. & Gregorij XIII. circa caducitates feudorum ſub dominio Cameræ exiſtentium, ob non ſolutum canonem. Et quomodo quis excuſetur à caducitate ob iuſtam ignorantiam : aut etiam propter non obtentam inueſtituram. Caducitatem viuo authore incurſam, & non declaratam, non poſſe poſtea contra illius hæredes declarari. Moræ purgationi locum eſſe, facta celeri ſatisfactione ; dictis bullis non obſtantibus. Scientiam Officialium Principis ſufficere, illámque coniecturis probari. Vaſſallum ignorantem rem eſſe feudalem, excuſari, maximè attenta generali patriæ conſuetudine.

SVMMARIVM.

1. *Vaſſallus ſi non acceperit inueſtituram, poſtquam feudum ſibi delatum eſt, feudi priuationis pœnam incurrit.*
2. *Caducitas per authorem incurſa, & eo viuente non declarata, non poteſt contra illius ſucceſſores declarari.*
3. *Nouus feudi poſſeſſor admittendus eſt ad homagiū, ſi paratus ſit moram celeri ſatisfactione purgare.*
4. *Dolus Vaſſalli requiritur, & contemptus Domini, ad hoc vt priuetur propter inueſtituram non obtentam.*
5. *Mora purgatio in vaſſallo admittitur antequam Dominus illum in ius vocauerit.*
6. *Scientia Officialium Camera praſumitur, cum omnes ſcripturas & libros pra manibus habeant.*
7. *Scientia Officialium ſuppoſita, habetur pro ſcientia Domini.*

8. *Vaſſallus ignorans rem eſſe feudalem, iuſtam habet excuſationis cauſam erga Dominum, cui homagium non præſtitit.*
9. *Quod dicitur, alienatione feudum aperiri Domino, intelligitur quando à ſcientibus alienatur.*
10. *Vaſſallus iuſtam habet cauſam ignorantia, quando agitur de facto alieno.*
11. *Bulla Vrbani VIII. ſuper caducitate feudorum, nihil de nouo diſponit, ſed confirmat duntaxat conſtitutiones ſummorum Pontificum prædeceſſorum.*
12. *Bulla Gregorij XIII. ſuper caducitate feudorum incurrenda, in quibus caſibus locum habeat.*
13. *Bulla prædicta non habet locum, quando vaſſallus eſt in iuſta & probabili ignorantia.*
14. *Bulla excludens ignorantiam, intelligitur de ignorantia conſtitutionis, ſed non de iuſta ignorantia facti.*
15. *Dictio* temerè, *requirit dolum & culpam illius, pœna cui infligitur.*
16. *Mora non incurritur per eum, qui ignorat ſe eſſe debitorem.*
17. *Diuturna patria obſeruantia, qua vaſſalli admittuntur ad purgationem moræ facta celeri ſatisfactione, prodeſt illi qui paratus eſt facere ea, ad quæ tenetur erga Dominum.*

Excitata fuit dubitatio ſuper executione cuiuſdam Bullæ felic. record. Vrbani VIII. quæ eſt quarta *in Bullario*, inter eius conſtitutiones, ſub *Datum pridie Calend. Octobris, anni* 1621. & Gregorij XIII. quæ eſt *in Bullario* 63. incipiens, *Ad Romani Pontificis.* anno 1580. Calendis Iunij. Quibus cauetur, feuda ad Cameram Apoſtolicam, defectu ſolutionis iurium eidem Cameræ debitorum deuolui. Siquidem cùm ab antiquiſſimo, & pluſquam centenario tempore, fuiſſet per Officiales Cameræ facta infeudatio cuiuſdam rei inſignis cùm ſuis pertinentiis in fauorem alicuius, pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque ſtipulantis, reſeruato Sedi Apoſtolicæ homagio, & fidelitatis iuramento, ſub annua vnius nummi argentei ſolutione; idque ſub feodo nobili, & prout alia feuda nobilia teneri, & poſſideri conſueuerunt; & canon exſolutus Cameræ, ac homagium in qualibet mutatione poſſeſſoris præſtitum fuiſſet, vſque ad annum 1491. incluſiuè: ab illo verò in hæc vſque tempora, nec homagium exhibitum, nec canon ſolutus fuiſſet; Dubitatum fuit, vtrum hodie locus ſit caducitati, & quo remedio huic poſſeſſori conſultum eſſe poſſit; cùm ſit in probabili ignorantia, eo quod ille vltimus qui cenſum perſoluerat, mortuus erat relicta vnica filia hærede, quæ ad aliam familiam huius rei neſciam per legitimas nuptias tranſierat.

1 Hæc quæſtio in duas conſiderationes diuidenda eſt, quarum prior iuris communis diſpoſitionem reſpicit: poſterior dictas bullas Pontificias.

In primo capite, hæc certa regula conſtituenda eſt, quod ſi vaſſallus poſtquam feudum ad ipſum deuenerit, non acceperit inueſtituram, feudo priuandus eſt, & locus eſt illius deuolutioni: §. *præterea ſi quis in feudatis, de prohibitu feudi alienat. per Federic. & cap.1. de prohibit. feudi alienat. per Lothar. in fine cap.1. in princip. Quæ fuit prima cauſa feudi amitt. cap.1. de capitulo Corradi*, Caldas *de iur. emphyteu. lib.1. quæſt.5. num.11.* Riccius *collectan.*1553.

Secundò dixi, caducitatem per authores iſtius vltimi poſſeſſoris incurſam, hodie declarari non poſſe contra illius hæredes, ſicut nec contra alios poſſeſſores bonorum; ſi contra ipſorum authores, dum viuerent, nulla facta fuerit caducitatis declaratio per Cameram: prout fuit deciſum per Caſſadorum *deciſ. 2. & 3. ſub tit. de locato*, Beninteudus *deciſ.37. num.17.* Et licèt illi DD. loquantur de emphyteuta, idem tamen etiam obtinet in feudatario: quia cùm caducitas proueniat ex delicto, extinguitur per conſequens cum morte delinquentis, & cenſetur remiſſa caducitas, ſi viuente vaſſallo petita non fuerit: Rimiuald. iun. *conſ.22. n.26. & 27.* Bellon. iun. *conſ.*68 *n.11.* Mantic. *de tacit. conuent. lib.22. tit.27. numero* 34. Gratian. *diſcept.*378. *numero 9. & 10.* 2

Tertiò dixi, nouum hunc feudi poſſeſſorem ex veriori & receptiori ſententia admittendum eſſe ad homagium, & fidelitatis præſtationem, purgata mora per celerem ſatisfactionem: vt de veriori, & æquiori ſententia teſtatur Roſental. *de feud. cap.6. concluſ.59.* maximè *in gl. ff. A & B.* vbi plures in hanc ſententiam allegat: Guid Pap. *deciſ.*166 vbi dicit morā purgari poſſe, & vaſſallum ad homagij præſtationem admitti debere, ſi id petierit antequam in ius vocaretur: Theſaur. *deciſ.*227. *num.6.* † vbi dicit dolum eſſe neceſſarium ad hoc, vt propter inueſtituram non petitam, vaſſallus feudo priuari poſſit; & quod ad hunc effectum contemptus Domini eſt neceſſarius: & ita in Camera Imperiali fuiſſe iudicatum teſtatur Roſental *dicto cap.6. concluſ.56. numero 5.* Menoch. *conſ.*1132. *numero 12. & 13, & 14.* Iul. Clar. *in §. Feudum, quæſt.49. numero 9. verſic. ſed nunquid vaſſallus*, Caldas *de iure emphyt. tit. de renouat. emphyteuſis, quæſt.5. num.17.* vbi dicit quod ſi Dominus lapſo tempore non declarauerit caducitatem, non eſt illi locus: & hanc ſententiam æquiorem eſſe teſtatur *ibid. numero* 18. *verſic. ſed prior ſententia*: † Et tandem poſt longam diſputationem, & diſcurſum, ita concludit, & tenendum monet, nempe quod in feodis purgatur mora vel intra menſem poſt annum & diem computandum; vel etiam poſt, celeri ſatisfactione, antequam Dominus caducitatis declarationem fecerit: Monach. *de recta feud. interpret. cap.47. num.50.* Riccius *collectan.*1553. *in tertia ampliat.* vbi quod admittitur moræ purgatio antequam vaſſallus fuerit in ius vocatus. 3 4 5

Neque reſtagatur probabilis ignorantia ſummi Pontificis, & eius Officialium. Quia quoad Officiales Cameræ, non eſt dubitandum de illorum ſcientia, cùm libros & ſcripturas iurium Cameræ habeant, & ſemper præ manibus habuerint, ex quo præſumitur illos huiuſce negotij notitiam habuiſſe: Aleand. *conſ.*147. *num.5. verſic. pro hoc etiam, lib.2.* Tuſch. *in verbo, Scientia, concluſ. 64. num.23. tomo 7.* & cum ex officio tenerentur de ſimilibus negotiis ſeſe informare, præſumitur hoc illos feciſſe: paria ſiquidem ſunt ſcire, & ſcire debere: *l. Iulianus, ff. ad Macedonian.* Ludouiſ. *deciſ.*127. *n.7.* † Scientia autem Officialium ſuppoſita, habetur pro ſcientia Domini: Rot. *deciſ.*387. *num.6. parte 3. recentior.* maximè ſtante diuturnitate temporis, & aliis circunſtantiis. 6 7

Quartò dixi, in omnem euentum ipſum feudatarium excuſandum eſſe à caducitate, propter ignorantiam rei feudalis: quia inter cætera, quia Dominus agens ad caducitatem probare debet, hoc eſt, nempe quod vaſſallus ſciret, aut ſcire deberet hanc rem eſſe feudalem: Gloſ. *in cap.1. in verbo, vltra annum,* 8

annum, *Quando miles inueſt.petere deb. In vſibus feudorum*, Guid Pap. *deciſ.*454. *num.*5. Riec. *collect.an.*1150. *verſic. excuſatur adhuc vaſſallus*: & probatur *in cap. vnico, de controuerſ. inter Dominum & empto-*
9 *rem fendi*, ibi: † *Et quod dicitur, alienatione feudum aperiri Domino, intelligendum eſt cum à ſcientibus alienatur*: textus etiam in *cap. beneficium*, & *ibi* Gloſ. *in verbo, ignorans*, & *ibidem* Bald. *num.*54. & in *cap. vnico, §. ſi vaſſallus, ſi de feudo defuncti ſit contentio inter Dominum & agnatos vaſſalli*, ibi: *ſi vaſſallus feudum alienauit ignorans, non Domino, ſed ipſi*
10 *vaſſallo reſtituendum eſt.* † Et in caſu noſtro, cùm agatur de facto alieno, probabilis eſt ignorantia: *l. fin. §. pro ſuo, l. plurimum, ff. de iuris & facti ignorant.* Surd. *deciſ.*211. *num.*1. & meliùs Caldas *de renouat. emphyt. lib.*1. *qu.*5. *num.*59. Rota *deciſ.*95. *num.*1. *part.*1. *recent.* Mantic. *de tacit. conuent. lib.*12. *tit.*18. *n.*12.

11 Secundum huius quæſtionis caput verſatur circa interpretationem dictatum Bullarum Apoſtolicarum. Et quidem in bulla Vrbani VIII. non eſt diutius inſiſtendum, cùm nihil de nouo contineat; ſed ſit duntaxat confirmatoria bullarum per prædeceſſores ſummos Pontifices factarum ſuper infeudatione, & alienatione bonorum, & terrarum ad Sedem Apoſtolicam ſpectantium; & ſuper prorogatione, & extenſione infeudationum, & noua cōceſſione feudorum iam deuolutorum, vel deuoluendorum. Itaque dicta Bulla non nocebit, ſi cōſtiterit locum non fuiſſe deuolutioni, & caducitati, in vim Bullarum & conſtitutionum præcedentium.

12 Maior igitur oriri videtur difficultas ex bulla Gregorij XIII. qua cauetur, omnes & ſingulos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ feudatarios teneri ſingulis annis iura cōſueta Cameræ perſoluere; alioquin eorum feuda ſint ad Cameram ipſo iure deuoluta, & dominium vtile conſolidatum cum directo abſque alia declaratione.

13 Sed hæc obiectio non debet nocere feudatario conſtituto in bona fide, propter iuſtam & probabilem ignorantiam, vt in terminis caducitatis fendi probat Ioann. Baptiſta Coſta *in tract. de facti ſcientia, inſpectione* 85. *n.*5. cum conſilio *ibidem* inſerto: Menoch. *conſ.*865. *n.*1. quod factum eſt in eadem cauſa, in qua Coſta conſuluit. Quod præſertim locum habet, quia agebatur de hæredibus, & hæredum hæredibus, in quibus multò probabilior eſt ignorantia, ad effectum vitandæ caducitatis: Gloſſ. & DD. *in l.*2. *C. de iur. emphyteu. l. qui in alterius*, & *ibi* Decius, & Cagnolus, *ff. de reg. iur.* Iaſon. *in l. finali C. de iur. emphyt. n.*127. Roland. *conſ.*66. *n.*19. *lib.*3. Honded. *conſ.*42. *n.*15. & *ſeqq. vol.*2. qui ſaltem dicit debere ſuccurri emphyteutæ ignoranti, remedio reſtitutionis in integrom: Caual. *dec.*94. *n.*1. & *ſeqq.* Rot. *dec* 896. *n.*2. *p* 4. *diuerſ.*

14 Et licet in dicta Bulla Gregorij XIII dicatur locum eſſe deuolutioni aduerſus hæredes ignorantes: Hoc intelligitur de ignorantia conſtitutionis; ſed ſed nos verſamur in ignorantia facti, de qua non loquitur Bulla, immò illam admittit, dum *in* §. 5. loquitur de illis, qui temerè & indebitè iura Came-
15 ræ detinent: † quia dictio illa *temerè*, æquinalet dictioni *ſcienter & conſultè*: Barboſa *de dictionib. c.*404. Idem dicendum eſt de dictione *moroſos*, qua vtitur
16 bulla *in* §. 5. & 7. † quia mora non iocurritur per eum qui neſciebat ſe eſſe debitorèm *l. quod te*, & *ibi* DD. *ff. ſi certum petatur*, Tiraqoell. *de retract. conuentional.* §. 4. *gloſſa* 6. *n.*5. vbi loquitur de hærede ignorante, Surd. *deciſ.*560. *n.*16. Gratian. *diſcept forenſ.*707. *n.*13.

Sanlegerij Pars III.

Et hæc multò magis procedunt, ſtāte antiqua ob- 17
ſeruantia huius partiæ, qua omnes feudatarij ſemper admiſſi fuerunt ad purgationem moræ, mediāte celeri ſatisfactione, iuncta præſertim exceptione bullæ non publicatæ, quæ non ligat dum tractatur de incurrenda pœna: Puteus *deciſ.*274. *lib.*1. Rot. *deciſ.*578. *n.*3. *p.*1. *diuerſ.* Menoch. *de arbitrar. caſ.*185. *n.*3. & 4. idque etiam ſi ageretur de bulla impreſſa *in Bullario*, & continente decretum irritans.

Et ita concluſum fuit in fauorem feudatarij propter iuſtam & probabilem illius ignorantiam.

CAPVT CXCIX.

Alienationem bonorum Eccleſiæ, temporis diuturnitate, & rei iudicatæ, ac transactionis legitimè confirmatæ authoritate munitam, in dubium reuocari non poſſe. Tranſactionis titulum eſſe ſufficientem ad corroborandam præſcriptionem validitatis alienationis bonorum Eccleſiæ ſpatio quadraginta annorum; cùm ſufficiat titulus aliqua ratione coloratus. Læſionem in tranſactione interueniſſe, quomodo probari poſſit: & quàm difficilis ſit hoc caſu probatio. Titulum cum longiſſimo tempore non requiri ad acquirendam exceptionem.

SVMMARIVM.

1. *Sententia antiquiſſima ſola probat ſine actis ſuper quibus lata fuit.*
2. *Tranſactio longiſſimo tempore obſeruata, non indiget iuſtificatione; ſed omnia præſumuntur ſolemniter geſta.*
3. *In præſumptione quæ oritur ex longiſſima tranſactionis obſeruantia, non debet deduci tempus vitæ Prælati tranſigentis; quod tamen eſt deducendum, quando agitur de præſcriptione.*
4. *Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ, licèt non afficiat ſucceſſores in beneficio, afficit tamen ſi longiſſimo tempore fuerit obſeruata, quia tunc efficitur realis.*
5. *Succeſſores exigentes ſummas in tranſactione conuentas, cenſentur illam tacitè ratificare.*
6. *Contra Eccleſiam præſcribitur ſpatio quadraginta annorum, interueniente titulo putatiuo, aut vero, & bona fide, quæ præſumitur.*
7. *Titulus tranſactionis præbet vſucapiendi poteſtatem.*
8. *Titulus inualidus non ſufficit ad præſcribendum, ſufficit tamen ſi aliqua ratione ſit coloratus.*
9. *Laicus præſcribit aduerſus Eccleſiam etiam ſine titulo, niſi agatur de rebus in quibus adeſt iuris reſiſtentia.*
10. *Dominium probatur ex ſola poſſeſſione triginta, vel quadraginta annorum; etiamſi non conſtet de titulo.*
11. *Tēporis diuturnitas, concurrente diuturna obſeruantia, facit vt omnia præſumantur ſolemniter geſta.*
11. *Qui vult allegare læſionem interueniſſe in tranſactione, tenetur producere omnia acta, ſuper quibus tranſactio facta fuit.*

13. *Dubius litis euentus ad reſcindendam transactionem probandus eſt, & quomodo probetur.*

14. *Deliberationes Capitulares, ubi tres tantùm capitulantes interfuerunt, ſunt validæ; quando alij ob temporis iniuriam interuenire non potuerunt.*

15. *Ob temporis diuturnitatem præſumitur interueniſſe ratificatio aliorum, qui non interfuerunt.*

16. *Poſſeſſor non tenetur ſuum titulum producere, niſi prius actor ſuam intentionem probauerit.*

17. *Titulus non eſt neceſſarius longiſſimo tempore poſſidenti, ad acquirendam exceptionem contra actorem, quidquid ſit agendo.*

CVm longa & diuturna fuiſſet controuerſia ſuper nullitate alienationis feudi inter Abbates, & illius poſſeſſores; fuit tandem deuentum ad transactionem, ſtatimque obtenta à ſancta Sede Apoſtolica commiſſio *ſi in euidentem*, pro confirmatione illius concordiæ. quæ in effectu per Commiſſarios ad id deputatos, valida & legitima, ſententiâ judicialiter prolatâ, declarata fuit. Modern. Abbas videns feudum longè maioris valoris effectum fuiſſe, tam beneficio temporis, quàm ob induſtriam & meliorámenta poſſeſſoris; inſtabat ad nullitatem transactionis, quæ ab annis ſeptuaginta facta, & obſeruata fuerât, ſuper lite centenaria: Dixi Abbatem à ſua prætenſione remouendum per exceptiones impedientes litis ingreſſum; *Primò* quidem, rei iudicatæ; *§. item in iudicio, Inſtit. de except. c. 1. de litis*
1 *conteſtat. in 6* † adeo vt ſola ſententia ſufficeret abſque productione actorum, ſuper quibus lata fuit; cum ageretur de ſententia antiquiſſima, quæ ſine actis probat, & fidem facit, quia pro ea præſumendum eſt: maximè attenta tam diuturna illius obſeruatione: Puteus *deciſ. 328. lib. 2. in correctis*, Rot. *deciſ. 143. num. 8. & 11. p. 2. diuerſ.* Ludouiſ. *dec. 535. num. 8.*

2 Secundò, eidem Abbati obſtabat exceptio transactionis, quæ etiam eſt exceptio litis finitæ, & non minorem habet authoritatem quàm res iudicata: *l. non minorem: Cod. de transact.* ita vt non ſit opus producere proceſſuras, quibus nititur illa transactio, propter tanti temporis curſum, ob quem omnia ri-
3 tè & ſolemniter geſta præſumuntur: † Nec opus deducere tempus vitæ Prælati malè alienantis; quia illa deductio fieri deberet ſi ageretur de præſcriptione, non autem in caſu iſto, in quo agitur duntaxat de præſumptione: Seraphin. *deciſ. 1027. n. 13.* Mareſcot. *lib. 1. var. reſolut. c. 13. num. 17.* Addent. ad Ludouiſ. *deciſ. 354. n. 18.* Difficillima ſanè eſt reſciſſio transactionum, quia ad finiendas, non autem ad inſtaurandas lites fiunt: quod potiſſimùm obtinet, quando agitur de transactione per tanti temporis ſpatium obſeruata, & executioni demandata: Rot. *dec. 715. n. 6 p. 2. recent.*

4 Tertiò aduertendum eſt, quod illa præſumptio validitatis & ſolemnitatis deducta ex longiſſimi temporis curſu, tantæ eſt efficaciæ, vt licet aliàs transactio facta ſuper rebus Eccleſiæ non afficiat ſucceſſores, niſi fuerit à ſancta Sede Apoſtolica cõfirmata, *cap. veniens, de transact.* cum ſimilib. Tamen propter tam diuturni temporis obſeruantiam, transactio afficit ſucceſſores in beneficio, & efficitur realis: Rot *deciſ. 159. n. 4. part. 1. recent.* Addent ad Ludouiſ. *deciſ 152. num. 4.* & apud Buratt. *deciſ. 152. num. 1.*

5 Maximè cùm ſucceſſores Abbatis tranſigentis, continuatis temporibus canooem annuum in transactione conuentum ſemper exegerint: ex qua receptione oritur tacita transactioois rarificatio: Decius *in l. ſemper qui non prohibet, num. 7. ff. de reg. iur.* Duran. *dec. 216. n. 4.* Iaſon *in l. 2. Cod. de iur. emphyt. n. 124 & 126.* Crauet. *conſ. 176. n. 6.* Menoch. *conſ. 20. n. 58.* Gratian. *diſcept. 644. n. 34.*

Quartò, etiam prædictis ceſſantibus, obſtabat Abbati præſcriptio, cùm aduerſus Eccleſiam præſcribatur ſpatio 40. annorum: *cap. de quarta, de præſcript.* pro cuius quidem præſcriptionis fundamento ſufficit titulus priuatiuus: *cap. 1.* iuncta Gloſſ. *in verbo, legitimè. de præſcript. in 6.* Coccin. *deciſ. 295. numero 2. l. Celſus*, & *ibi* Gloſſ. & DD. *ff. de vſucap.* & ſufficit quod titulus ſit talis, qui ſi verus eſſet; ius tribueret: Rot. *deciſ. 91. num. 3. part. 1. recent.* Bona verò fides, abſque alia probatiooe præſumitur: Rot. *deciſ. 145. num. 7. & 8. part. 7. recent.* † Et quod titulus transactionis producat vſucapiendi poteſtatem, deciſum eſt apud Seraphin. *deciſ. 602. numero 12. & 14.* 6 7

Et licèt titulus inualidus noceat præſcriptioni, propter malam fidem, quæ ex illo reſultat; Burat. *deciſ. 457. numero 6.* Giouagnon. *conſil. 14. numero 59. libro 1.* Tamen hoc non procedit quando titulus eſt aliqua ratione coloratus: Rot. *deciſ. 550. numero 5. parte 1. recent.* etiamſi eſſet nullitas, ex iuſto tamen errore cauſata: iuxta notata *in dicta leg. Celſus, ff. de vſucap.* & *ibi* Caſtrenſ. *numero 4.* 8

Immo ex ſolo temporis curſu laicus præſcribit contra Eccleſiam, etiam ſine titulo; niſi ageretur de rebus, in quibus laici iuris habent reſiſtentiam; veluti ſi ageretur de decimis, quarum ipſi ſunt incapaces: Bald. *in tractatu de præſcript. parte 2. 3. partis princip. quæſt. 6. numero 9. & 10.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1003.* cum pluribus aliis, quos citat & ſequitur Barboſ. *in l. ſi quis emptionis, in principio, numero 37. Cod. de præſcript. 30. vel 40. annorum*, Alexander. *conſ. 59. num. 11.* & *ibi* Addit. *in verbo, vel quadraginta, vol. 3.* Decius *conſ. 267. incip.* Non excedit *num. 5.* Rot. *deciſ. 120. numero 7. parte 3. recentior.* † Vnde videmus dominium probari per teſtes, aut alias probationes, ex quibus conſtet aliquem bona poſſediſſe per ſpatium 30. vel 40. annorum; quamuis non conſtet de titulo, ex quo quis præſcripſerit: Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 293. n. 14. & 15.* 9 10

Quintò, quia vltra temporis diuturnitatem, & longam ſententiæ & transactionis obſeruantiam, quæ ſufficit ad præſumendum omnia legitimè facta fuiſſe, vt mox dictum fuit; & probat Abb. *conſ. 41. n. 3. vol. 1.* Decius *conſ. 341. n. 13. & ſequentibus*, Seraphin. *dec. 1080. n. 8.* 11

Aduertendum eſt, quod ſi Abbas (ceſſante præſcriptione) vellet allegare & probare læſionem interueniſſe in transactione, de qua agebatur, teneretur pro illius verificatione producere omnia acta, & proceſſuras factas in illa prima lite, ſuper qua facta fuit transactio, ex quibus conſtaret de iuſtitia ſententiæ latæ, pro confirmatione transactionis: quia non productis omnibus actis, non poſſet fieri æſtimatio dubij litis euentus; habito reſpecto ad tempus transactionis; † quia tamen omnino probandus eſt, quando diſputatur de læſione interueniente in transactione: Rot. *deciſ. 332. numero 2. parte 4. recentior. tom. 1.* 12 13

Neque nocet quod in congregatione Capituli tranſigentis, tres tantùm interuenerint Monachi: 14

quia

quia hoc factum fuit ob temporis iniuriam, propter quam alij conuocari non poterant: & ideo valent geſta Capituli, in quo tres ſaltem Monachi interfuerunt: Guid.Pap. *deciſ.*160. vbi dicit in alienatione bonorum Eccleſiæ, abſentes non eſſe vocandos, & ſufficere cõſenſum præſentium: & ſic etiam
15 determinat Rot. *deciſ.*159.*n.*5.*p* 1.*recent.* † vbi dicitur, quod in omnem euentum ratificatio aliorum ex tanti temporis curſu præſumenda eſt.

16 Non tenetur autem poſſeſſor hoc caſu producere ſuum titulum, ſed illi ſufficit allegare longiſſimi temporis poſſeſſionem: Seraphin. *deciſ.* 1422. *n.*12. vbi probandi onus ad poſſeſſorem non ſpectare concluditur: Rota *deciſ.*309.*n.*4.*p.*2.*recent.* vbi dicitur quod poſſeſſor non tenetur ſuum titulum producere, niſi priùs actor ſuam intẽtionem probauerit.
17 † Et ideo licèt inter Doctores controuertatur, vtrùm poſſeſſor longiſſimo tempore præſcribens acquirat actionem ſine titulo; tamen fatentur omnes; quod ad acquirendam exceptionem aduerſus antiquum dominum rem vindicantem, titulus non eſt poſſeſſori neceſſarius; ſed ſufficit longiſſimi temporis curſus: Barboſ. *in dicta l. ſi quis emptionis, n.* 40. *&* 46. *Cod. de præſcriptionib.* 30. *vel* 40. *annorum.*

His rationibus viſis, Dominus Abbas conquieuit, & à lite deſtitit.

CAPVT CC.

De poteſtate & authoritate Legati, tam de latere, quàm miſſi, vel nati. Quando finiatur illorum poteſtas. Vtrùm Legati dicãtur Collatores ordinarij, & quomodo concurrant cum Ordinariis. Vtrum Legati poſſint diſpenſare extra prouinciam, vel perſonam exteram, & abſoluere excommunicatum in loco extero. Vicelegatos habere eadem poteſtatem quam habent Legati. Subiunguntur omnes facultates Legationis Auenionenſis, & nominatim tractatur de creatione Protonotariorum. De Vicariatu ſummi Pontificis conceſſo Legato Auenionenſi. De collatione beneficiorum facienda per Legatum Auenionenſem, nonobſtante quacunque reſeruatione. De derogatione iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, vel Laicalis. De collatione beneficiorum reſeruatorum duplici reſeruatione. De beneficiis familiarium Papæ, & Cardinalium, reſeruatis. De abſolutione à cenſuris & quem effectum pariat. Diſpenſatio cum illegitimis quem effectum producat in Gallia. De abſolutione à iuramento. De facultate teſtandi, & reſtitutione aduersùs infamiam, & Apoſtaſiam. Et vtrùm diſpenſatio facta per Legatum, vel Vicelegatum, poſſit mandari executioni, finita Legatione, vel poſt annum. Et vtrùm Legatus poſſit committere appellationes à ſentẽtiis Delegatorum Papæ interpoſitas, aut euocare cauſas ſpirituales à tribunalibus Eccleſiaſticis in vim *L. vnica, C. quàndo Imperator inter pupillum & viduam.* Et quòd non poſſit conferre Doctoratum, vel alium gradum, in præiudicium Vniuerſitatis Auenionenſis.

SVMMARIVM.

1. *Qui ſint Legati de latere, miſſi, vel nati; & quomodò inter ſe differant.*
2. *Appellatione Legati, continentur etiã nati, vel miſſi.*
3. *Legatus miſſus à Papa, ſeu Nuncius, mortuo Papa, remanet Legatus Sedis Apoſtolicæ, & futuri Pontificis.*
4. *Legati vtrùm dicantur Collatores ordinarij.*
5. *Quando agitur de Indulto, dicuntur Collatores extraordinarij in iis, in quibus non habent poteſtatem conferendi tanquam Epiſcopi, aut vigore alterius ſimilis Dignitatis.*
6. *Verius eſt, Legatos eſſe Ordinarios, & concurrere cum Ordinariis in collatione beneficiorum, vel confirmatione iuriſpatronatus, & ſimilibus dummodo ſint intra ſuam Prouinciam.*
7. *Legatus poteſt exercere iuriſdictionem voluntariam, & diſpenſare in illa perſonam alterius prouinciæ.*
8. *Legatus non poteſt citare in Gallia, niſi ſeruatis dietis, & aliis de quibus* in Concordatis, tit. de Cauſis.
9. *Legatus, qui duas habet prouincias, non poteſt citare de vna ad aliam, ſi duæ illæ prouinciæ ſint ſub diuerſis Principibus.*
10. *Subditus iuriſdictioni Legati poteſt abſolui, etiamſi fuerit excommunicatus extra prouinciam, niſi facultates illius ſint reſtricta ad certum locum.*
11. *Vicelegatus gaudet iiſdem facultatibus, quibus Legatus.*
12. *Facultas Legati dependet ex tenore conceſſionum ſibi factarum per ſummum Pontificem.*
13. *Legatus, vel Vicelegatus Auenionenſis habet facultatem.*
   1. *Commendandi beneficia.*
   2. *Concedendi Confeſſionale.*
   3. *Abſoluendi ſuper irregularitatibus.*
   4. *Concedendi licentiam ad ſtudium.*
   5. *Creandi Protonotarios.*
   6. *Legationis ad Angliam.*
   7. *Diſponendi de beneficiis ſuorum familiarium.*
   8. *Legationis ad Scotiam.*
   9. *Diſpenſat à reſidentia.*
   10. *Habet limites declaratos.*
   11. *Poteſt vnire beneficia.*
   12. *Confert quæcunque beneficia etiam reſeruata.*
   13. *Admittit quaſcunque reſignationes, etiam cum reſeruatione penſionis.*
   14. *Concedit clauſulas* abſolutionis, *&* pro expreſſis.
   15. *Diſpenſat ad duo, vel tria incompatibilia, vel duo ſub eodem tecto.*
   16. *Diſpenſat ſuper defectu ætatis.*
   17. *Diſpenſat ad tria incompatibilia.*
   18. *&* 19. *Super defectu Natalium.*
   20. *Diſpenſat ſuper incompatibilitate etiam in clauſtralibus ſimilibus, vel diſſimilibus.*
   21. *Diſpenſat cum regularibus ad beneficia.*
   22. *Abſoluit à periurio incurſo.*
   23. *Diſpenſat ſuper ætate ad Ordines, beneficia, & dignitates*
   24. *Diſpenſat cum non promotis intra tempus.*

25. Concedit altare portatile.
26. Diſpenſat in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, & aliis impedimentis.
27. Conciliat, vel conſecrat Eccleſias.
28. Abſoluit percuſſores Clericorum.
29. Diſpenſat de non promouendo.
30. Concedit licentias teſtandi.
31. Abſoluit Apoſtatas.
32. Dat facultatem transferendi de Ordine ad Ordinem.
33. Audiendi confeſſiones.
34. Relaxat vota peregrinationis.
35. Suſpendit interdictum.
36. Diſpenſat ſuper ſimonia, & fructibus malè perceptis.
37. Poteſt vti facultatibus extra limites Legationis in caſibus ibi expreſſis.
38. Diſpenſat cum corpore vitiatis.
39. Concedit extra tempora, & non ſeruatis interſtitiis promoueri.
40. Habet ampliſſimam facultatem in iudicialibus.
41. Abſoluit non recitantes horas Canonicas.
42. Abſoluit à voto, & periurio.
43. Relaxat iuramenta Principum pro pace tractanda.
44. Suſpenduntur cauſæ eius familiarium.
45. Compellit Collectores.
46. Erigit Eccleſias.
47. Abſoluit à pœnis Bullæ Cœnæ Domini.
48. Habet facultatem Maioris Pœnitentiarij.
49. Habet facultatem creandi Doctores; ſed hæc reuocata eſt per Clementem VII.
50. Confert beneficia ſuorum familiarium.
51. Concedit inſignia Pontificalia.
52. Diſpenſat cum malè promotis.
53. A Cenſuris incurſis ob ſententiam ſanguinis.
54. & 55. Abſoluit hæreticos, incendiarios, falſarios, & ſimiles.
56. Poteſt ſubdelegare vices ſuas.
57. Viſitat per Vicarium.
58. Creat Comites Palatinos.
59. Concedit facultatem alienandi ſi in euidentem, &c.
60. Concedit Indulgentias.
61. Relaxat interdictum.
62. Dat facultatem mulieribus intrandi Monaſteria.
63. Concedit officia Tabellionatus.
64. Poteſt exire à Legatione, & reuerti.
65. Viſitat quaſcunque Eccleſias.
66. Diſſoluit vniones.
67. Viſitat ſtudia, & Collegia.
68. Abſoluit ab hæreſi.
69. Procedit contra hæreticos.
70. Dat plenariam indulgentiam in certis caſibus.
71. Dat licentiam audiendi confeſſiones, & abſoluendi à quibuſcunque caſibus, & à votis.
72. Super interdicto.
73. Contra vſurarios.
74. Super beneficiis ſuorum familiarium.
75. Confert beneficia familiarium.
76. Iterum ſuper interdicto.
77. Creat Rectorem Comitatus, & derogat regulis Cancellariæ.

14. Protonotarij creati à Legato quæ priuilegia habeant.
15. Legatus Auenionenſis eſt etiam Vicarius Papæ.
16. Legatus de iure poteſt vnire beneficia, & erigere parochialem Eccleſiam in Collegiatam.
17. Legatus confert deuoluta, etiamſi deuolutio proceſſerit ex eius negligentia.
18. Legatus de latere poteſt ſupprimere beneficia.
19. Item confert beneficia iuriſpatronatus Clericorum, ſed non mixti.
20. Legati miſſi, vel nati, non derogant patronatui Eccleſiaſtico.
21. Legatus derogat patronatui competenti ex priuilegio, ſed hoc in Gallia non admittitur.
22. Facultates legationis Auenionenſis fuerunt approbatæ per plures deciſiones Rotæ Romanæ.
23. Legatus Auenionenſis confert beneficia duplici reſeruatione reſeruata, remiſſiuè.
24. Legati ex ſolis facultatibus habent poteſtatem circa commendas & penſiones.
25. Reſeruatio beneficiorum familiarium Papæ, de quibus intelligatur.
26. Facultas legitimationis competit Legatis ex conceſſione Pontificis, non autem de iure communi.
27. Epiſcopus quomodò, & quando poſſit diſpenſare cum illegitimis.
28. Quomodò Legatus de latere poſſit de iure abſoluere à iuramento.
29. Licentia teſtandi data à Legato, quæ bona comprehendat.
30. Licentia teſtandi conceſſa à Legato non recipitur, in Gallia.
31. Reſtitutio Legati aduerſus infamiam, quam vim habeat in Gallia.
32. Quid de diſpenſatione illegitimorum.
33. De diſpenſatione fauore Apoſtatarum.
34. Facultas promouendi extra tempora, & ſimiles, ſortiuntur effectum etiam finita Legatione.
35. Non datur tempus limitatum præ executione einſmodi diſpenſationum.
36. Executores deputati in reſcriptis Iuſtitiæ, non poſſunt exequi poſt annum.
37. Ordinatio Regia ſuper annalitate non extenditur vltra mandata ad reſignandum.
38. Quomodo Legatus de iure poſſit euocare cauſas.
39. Legatus de iure poteſt committere cauſas ſine ſtrepitu & figura iudicij.
40. Quæ ſit forma interponendi appellationem quando requiritur à Delegato Apoſtolico, & Vicelegatus, ſeu Legatus adeundus eſt.
41. Appellantes à decretis Vicelegati poſſunt coram eo appellationem introducere, tanquam ad iudicem ad quem.
42. Quamuis in regno Neapolitano Clerici tanquam miſerabiles perſonæ habeant priuilegium l. vnicæ, C. quando Imperator int. pupil. & vid. hoc tamen locum non habet in aliis Curiis.
43. Si ageretur de Eccleſia ad paupertatem redacta, vel de Clerico in pupillari ætate conſtituto, gauderent priuilegio d. l. vnicæ.
44. De poteſtate maioris Pœnitentiarij.
45. Legatus non poteſt creare Doctores, Magiſtros, vel Baccalaureos in præiudicium Vniuerſitatis Auenionenſis, ex Bulla fel. rec. Clementis VII.

IN primis pro intelligentia totius quæſtionis ſupponendum eſt, tria eſſe Legatorum genera. Primum genus eſt legatorum de latere, quales ſunt Cardinales, qui de latere ſummi Pontificis aſſumuntur,

muntur, cùm illi ſemper aſſiſtant : *cap. decreto, cap. ſi quis Epiſcopus*, 2. *quaſt.6.* Soli igitur Cardinales nomen Legatorum de latere obtinent, *cap.1. de offic. Legati*, & *ibi* Gloſſa *in verbo*, *legationes* Pacian. *de probat. lib.2. cap.33.n.10.* Boët. *in tract. de poteſt. Legat. à latere.n.12.*

Deputat nihilominus ſummus Pontifex alios, qui non ſunt Cardinales, adiecta clauſula, *Cum poteſtate Legati de latere*: ſed hi non Legati, ſed Nuncij appellantur: Gomeſ *de infirmis reſign.qu.3.*

Secundum genus eſt eorum, qui Legati miſſi, ſeu Nuncij nuncupantur, quos ſummus Pontifex ad certa negotia committit, qui non ſunt Cardinales: Franc. *in cap.1. de offic. Legati.n.3.in 6.*

Tertium genus eſt eorum, qui ſunt Legati nati, eo quod aliquam obtinent Dignitatem, cui Legationis titulus annexus eſt; quale ſunt Archiepiſcopus Cantuarienſis, Eboracenſis, Remenſis, & Piſanus. Has tres ſpecies Legatorum explicat Franc. Marcus *lib.1. deciſ.135.* Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.5. numer.2. & ſequentib.* Sanchez. *conſil. moral. lib.6. capite 9. dub.1. numero 15.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.5. num.193.* cum pluribus per eos citatis.

2 Legati tamen appellatione continetur tam is, qui eſt à latere, quàm natus, vel miſſus: Gondiſaluus *in tract. de legat. quaſt.3. num.2.* Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.1. cap.29. §.4. n.99.* Ideò familiares Nuncij, ſicut & Legati, fruuntur priuilegio fori, & fructus ſui beneficij lucrantur, ſicut illi qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi: Barboſ. *ibid.n.94. & 97.*

3 Legatus miſſus à Papa, morte Pontificis deſinit eſſe Legatus illius: remanet tamen Legatus Sedis Apoſtolicæ, & futuri Pontificis. Quod eadem ratione de Nunciis dicendum eſt: Rot. *deciſ.322.n.14. & 15. parte 4. recent. tomo 2.*

4 Vtrùm autem Legati dicantur Collatores ordinarij, variatum eſt: nam aliqui dixerunt illos non eſſe Ordinarios, & ideò Legatos vigore indulti conferentes, non iure proprio conferre, ſed vti Papæ Delegatos: Borat. *deciſ.708. num.11.* Alij tamen volunt illum eſſe Ordinarium, & maiorem habere poteſtatem quàm habeant ipſi Ordinarij: Lotter. *de re benef. lib.1.c.28. n.116. & lib.2. quaſt.13. n.43.* Menoch. *conſil.52. num.66. & 67. & conſ.257. n.88.* Et hoc verius eſt, vt probauimus *ſub c.152. num.9.*

5 † Verum eſt, quod quando agitur de indulto, tunc habentur tanquam Collatores extraordinarij; quia ſi non habeant aliunde ius conferendi niſi vigore ſuorum indultorum, non conferunt iure proprio, ſed vti Delegati Papæ: Borat. *loco citato*, & diximus *ſuprà, parte 2.c.3.§.5.n.7.*

6 Quidquid ſit, negari non poteſt quin Legatus ſit Ordinarius, vt probauimus *d.cap.252.n.9.* & fuit deciſum in Rot. *deciſ.520. num.7. parte 4. recent.* poſt Gambar. *de offic. Leg. lib.8. num.6.* Imo certum eſt, Legatum maiorē eſſe quolibet Ordinario: Mohedan. *de offic. deleg. deciſ.3. num.2.* & in *additione littera B.* dummodò intra prouinciam ſibi decretā poteſtate ſua vtatur: Rot. *deciſ.1. de offic. Leg. in antiq.* Non tamen concurrit cum Metropolitano, ſi prouincia dicti Metropolitani non ſit in eius Legatione comprehenſa: Mohedan. *d.dec.3. num. eod. verſic. vbi autem prouiſio.* Et concurrit Legatus cum quolibet Ordinario, teſte Puteo *deciſ.335. lib.2.* dicente ita fuiſſe iudicatum in ſecunda negotij propoſitione, vt *ibi* per eum *in additione.* Vnde quando agitur de cōfirmatione donationis iuriſpatronatus datur concurſus inter Legatum, & Ordinarium: Vestal. *deciſ.144. parte 2.*

Verùm autem Legatus deſtinatus in vna prouincia, 7 poſſit diſpenſare perſonam exteram alterius prouinciæ, ad obtinendum beneficia in prouinciā ſibi non decreta, quæſtio eſt ambigua: nam Ludouiſ. *deciſ.287. num.9.* & *ibi* Beltramin. *num.11.* exiſtimauit Legatum id facere poſſe, cùm agatur de negotio dependente à iuriſdictione voluntaria, quæ vbique poteſt exerceri, idque etiam in non ſubditum: quod repetitur *deciſ.313. num.6.* apud Eundem. Quod verum eſt in iuriſdictione voluntaria; an autem locum etiam habeat in contentioſa, non ita conſtat. Quod enim non poſſit Legatus exercere iuriſdictionem contentioſam in alia prouincia, ſi duas ſibi demandatas habeat, tenuit Abb. *in cap. nouit, de offic. Leg.* & quæſtionem eſſe dubiam dixit Franciſc Marc. *quaſt.341. lib.1.* quem citat Gratian. *deciſ.113. num.4.* † In Gallia tamen ſeruanda ſunt 8 concordata *in titulo de Cauſis* Neque poteſt fieri citatio vltra vnam, vel duas dietas, nempe vnam, de iure Decretalium, *cap. nonnulli 18. de reſcriptis.* vel duas ſecundùm ius *Sexti libri Decretalium in cap. Statutum, §. cum verò, & §. cum autem, eod. tit. de reſcripti.* Et in effectu, me cōſulente, fuit nuper caſſatā quædam proceſſura matrimonialis, propter citationem ad locum remotum vltra duas, & ampliùs dietas factam. Super quæſtione autem principali perſiſtendum eſt in affirmatiua, nempè poſſe Legatum ad diuerſas prouincias deſtinatum cum poteſtate conferendi, ad quæ loca declinare contigerit, poſſe in diuerſis prouinciis eidem Principi ad quem deſtinatus eſt ſubditis, beneficia conferre: vt fuit deciſum per Rot. *deciſ.142. part.3. diuerſ. lib.5.* quia in qualibet parte ſuæ Legationis habet ordinariā poteſtatem, & quoad ipſum cenſetur vna prouincia, licèt aliàs ſint diſtinctæ quoad limites, & prærogatiuas: quid dubitauerit Franc. Marc. *d.deciſ.341. p.1.* Fuſe *de viſitat. lib.2. cap.26. n.24. ad fin.* & alij: † quia contra eos eſt varia opinio, quando duæ 9 prouinciæ ſunt ſub eodem Principe: Gratian. *diſcept 655.n.13. & ſequentib.*

Vnde licet ſubditi iuriſdictionis Legati fuerint 10 excommunicati in loco extra prouinciam, & excommunicationem incurrerint alibi, tamen Legatus de latere poteſt illos abſoluere: vt concludit Abb. *in cap. penult. colum.2. verſ. venio ad ſecundam ſpeciem : & colum. fin. de offic. Leg.* Quod eſt verum quando in tali abſolutione non eſt neceſſaria cauſæ cognitio: vt concludit Pariſ. *conſ.28.n.38. & 52. lib 4.*

Quod tamen limitandum eſt, niſi facultates Legati ſint reſtrictæ ad certum locum: quia ceſſante huiuſmodi reſtrictione, poteſt iuriſdictio voluntaria vbique exerceri; & ideò poteſt Legatus creare Protonotarios extra prouinciam; aut conferre beneficia ſuæ prouinciæ vnicuique, etiam exiſtenti extra prouinciam, ex quo collatio eſt voluntariæ iuriſdictionis: vt deciſum fuit per Rot. *deciſ.69.n.2. part.4. recent.*

Vt autem ſciatur quid poſſit Legatus Auenionenſis, aut eius Vicelegatus facere, ſecundum diſpoſitionem iuris communis; & in quibus caſibus geſta per eum ſubſiſtant duntaxat vigore facultatum ipſius, ſequentia notanda ſunt.

Primò quidem ſupponendum eſt, quæ de Legato 11 dicuntur, eadem ratione procedere in Vicelegato, cuius eadem eſt poteſtas, & qui iiſdem facultatibus vti poteſt, quibus ipſemet Legatus: Bertrand. *conſ.117. num.2. vol.1. part.2.* Rot. *deciſ.508. in fine, verſic. quantum ad facultates.* vbi redditur ratio, quia ſolent Legati omnes ſuas facultates transferre in

Vicelegatus,accedente ſummi Pontificis confirmatione : quod præcipuè locum habet in Vicelegato Auenionenſi, qui immediatè à ſummo Pontifice deputatus eſt : vt diximus *ſup. d. capite* 152. *numero* 4.

12 Secundo ſupponendum eſt, vt plurimùm poteſtatem Legati dependere ex tenore facultatum illi per ſummum Pontificem conceſſarum: quia facultas quæ in eius conceſſionibus non eſt expreſſa, cenſetur illi denegata : Ludouiſ. *deciſ.* 287. *num.* 8. Seraphin. *deciſ.* 772. *num.* 3. vbi dicit quod tenor literarum Legati de latere, auget, vel reſtringit eam poteſtatem, quæ ipſi de iure competit : Put. *deciſ.* 144. *n.* 1. *lib.* 2. vbi quod poteſtas Legati, ſeu Nuncij, non extenditur vltra illi ſpecialiter conceſſa.

His ſuppoſitis, paucis referemus facultates Legatis, ſeu Vicelegatis Auenionenſibus conceſſas, quæ primùm à Sixto IV. anno 1475. Iuliano Cardinali Legato, deindè verò Franciſco Guillelmo de Claromonte per Leonem X. conceſſæ ſunt, & per ſummos Pontifices ſucceſſores omnibus aliis concedi ſolent Legatis, eodem planè modo, & forma, quibus conceſſæ fuerunt prædictis Cardinalibus Legatis antiquioribus : quas collegimus partim ex regiſtris authenticis, partim verò ex libello impreſſo R.D. Ioannis Nicolai tunc Auditoris Rotæ Auenionenſis, cui nonnulla ſcitu neceſſaria adiunximus.

SVMMARIVM

Facultatum Legationis Auenionenſis.

I.

13 *CONCESSA eſt Legato Auenionenſi facultas conferendi quæcunque beneficia in titulum, vel Commendam, & diſpenſandi cum quibuſcumque perſonis, vt quæcunque beneficia in commendam recipere poſſint, ſæcularia, vel regularia, etiamſi Monaſteria fuerint ; dummodò huiuſmodi Monaſteria valorem ducentorum florenorum auri non excedant, Dignitates Eccleſiarum Cathedralium, aut Collegiatarum, etiam maiores poſt Pontificalem aut in Eccleſiis Collegiatis principales conferendi.*

II.

Concedendi Confeſſionale, etiam cum poteſtate abſoluendi plenariè, ſemel, & in mortis articulo, & eligendi Confeſſorem quemcunque, qui ſemel diſpenſare poſſit ſuper caſibus reſeruatis.

III.

Prælatus abſoluit ab omiſſa viſitatione Dominum Apoſtolorum, intra tempus in facultate diſpenſandi cum eis ſuper irregularitate incurſa, Diuinis ſe immiſcendo, & abolendi inhabilitatem, aut infamiæ notam incurſas, & id tempus prorogandi ad ſeptennium, dummodo interea per procuratorem &c.

IV.

Legatus concedit diſpenſationem, & licentiam quibuſcunque perſonis etiam Monachis, aut Religioſis mendicantibus, & Canonicis Regularibus ; vt licentiâ cuiuſuis alterius minimè requiſitâ poſſint ad generale ſtudium accedere, & morari, & quod illis per quinquennium neceſſaria miniſtrentur.

V.

Creare poteſt Protonotarios, Subdiaconos, Acolythos, & Capellanos Sedis Apoſtolicæ, cum illorum prærogatiuis, & præeminentiis præſtito iuramento conſueto : cuius iuramenti forma ponitur in Bulla.

NOta, quod iſti Protonotarij creati à Legato æquiparantur Protonotariis creatis ab ipſo ſummo Pontifice, quoad hoc vt illorum beneficia ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata, vt probauimus ſuperiùs *parte* 2. *c.* 3. §. 2. *n.* 20. *& ſequent.* quod Rota voluit procedere, etiam ante acceptationem, & ipſo Protonotario ignorante, & etiam ante aſſumptionem inſignium, vt habetur *deciſ.* 172. *num.* 4. *part.* 4. *recent. tom.* 2. Quamuis contrarium diximus *d. cap.* 3. §. 2. *num.* 22. iuxta deciſ. Burat. 706. *numer.* 10. Sed iſta diuerſitas conciliatur hoc modo, vt ſufficiat acceptatio tacita ſeu præſumpta, videlicet per expenſam factam in expeditione Bullarum propter quam præſumitur acceptatio iuxta *deciſionem* 1. Creſcentij *ſub tit. de præſumpt.* & ita diuerſæ iſtæ deciſiones concordantur *in deciſ.* 497. *num.* 45. *p.* 5. *recent.* & in *addit.* ad Burat. *d. deciſ.* 706. *num.* 12. quæ reſeruatio durat etiam poſt dimiſſum Protonotariatum, vt expreſsè cauetur *in regula prima* Cancellariæ, & notatur *in d. dec.* 172. *n.* 27. 14

VI.

Legatus habet facultatem Legationis Angliæ, ac Inſularum circumadiacentium.

Quæ tamen hodiè locum non habet.

VII.

Poteſt Legatus diſponere de beneficiis ſuorum familiarium vacantibus in Curia, etiamſi ipſe præſens non eſſet in Romana Curia.

PRo intelligentia notandum eſt, Cardinales non frui priuilegio Indulti, niſi ſint præſentes in Curia Romana ; aut ſi abſint, interueniat licentia ſummi Pontificis : vt diximus ſuperiùs *parte* 2. *c.* 4. §. 5. *num.* 24.

VIII.

Habet facultatem Legationis ad Regem Scotiæ.

Sed hæc hodiè etiam eſt inutilis.

IX.

Concedit facultatem diſpenſandi ſuper reſidentia in beneficiis illam requirentibus, in fauorem exiſtentium in ſtudio generali, aut ſeruitiis Principum, in altero ex beneficiis ipſorum, ad tempus, vel quoad vixerint, & percipiendi fructus ; non tamen diſtributiones quotidianas.

X.

Facultates Legationis extendit ad omnes prouincias, per quas Legatus tranſiturus eſt, & ad familiares ipſius continuos commenſales, etiam ſub dicta Legatione non comprehenſos.

Et

15 ET præterea (quod valdè notandum eſt) per Bollam conceſſam eidem Iuliano Cardinali Sancti Petri ad vincula, 4 *Cal. May* 1484. Summus Pontifex concedit Legato facultatem ſui Vicarij generalis, his verbis:

Et inſuper cupientes, vt opportuna tibi non deſit facultas, ſi quæcunque alia occurrant quæ te impediant, ſeu ad quæ tua huiuſmodi Legatio non extenderetur, vices noſtras tibi committimus per præſentes.

XI.

Quæcunque beneficia vnire poteſt, non excedentia tamen valorem ducentorum florenorum auri, quouis modo vacantia, etiam per ceſſum, vel deceſſum ea obtinentium, ad tempus, vel perpetuò, aut ad vitam obtinentium; cum omnibus neceſſariis, ſublato appellationes, aut alio iuris remedio.

XII.

Facultatem habet conferendi quæcumque, quodcunque, vel qualiacunque beneficia ſæcularia, & Ordinum quorumcunque regularia, cum cura, vel ſine cura; perſonatus, officia, Canonicatus, præbendas & dignitates, etiam in Cathedralibus, vel Metropolitanis, etiam poſt Pontificalem maiores, vel in Collegiatis principales, Prioratus, Præpoſituras etiam Conuentuales, Officia etiam Clauſtralia, etiamſi quis ad ea conſueueris per electionem aſſumi; aut diſpoſitioni Apoſtolicæ, vel ipſius Pontificis ex quauis cauſa, etiam ratione perſonæ, vel qualitatis beneficiorum, aut aliàs quomodolibet, etiam cum decreto irritanti generaliter, vel ſpecialiter affecta vel reſeruata fuerint; exceptis illis quæ apud Sedem Apoſtolicam, vel per promotionem ad quaſcunque Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, aut Monaſteria vacare contigerit; aut per ſpeciales reſeruationes perſonarum contemplatione ſummus Pontifex reſeruauit; dictámque collationem faciendi in titulum, vel Commendam, & de Ordine ad Ordinem transferendi, & de Monaſterio ad Monaſterium, de loco ad locum, & de Eccleſia ad Eccleſiam, ipſóſque prouiſos in Monaſteriis ſeu regularibus locis, ad quæ translati fuerint, recipi faciendi: & reuocantur omnes reſeruationes, quarum vigore Dignitates, Canonicatus, & præbendæ, aliáque beneficia Eccleſiaſtica generaliter reſeruata huiuſmodi vnita, annexa, & incorporata acceptari, conferri, & aſſignari poſſent, ſeu de illis prouideri poſſet in futurum, quæ ſuum effectum ſortita non erunt; quæ reſeruationes; & aliæ gratiæ expectatiuæ reuocantur; & aliàs prout latiùs continetur in facultatibus Iuliani Cardinalis Legati, per Sixtum IV. anno 1475. conceſſis.

16 NOtandum eſt circa hunc vndecimum, & duodecimum articulum, quod Legatus de iure communi, etiam ſepoſitis facultatibus hîc expreſſis, poteſt vnire beneficia, & parochialem Eccleſiam erigere in Collegiatam, aut Parochialem vnire, aut erigendo Dignitatem vnire; quia vtrumque eſt in ſua poteſtate: Gambar. *de offic. Legati lib.* 5. *tit. de poteſt. Legati, in erigendo noua benef. num.* 30. *& in tit. de poteſt. vniendi, num.* 11. Rot. *deciſ.* 603. *num.* 4. *& ſequent, part.* 4. *recent. tomo* 3. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt* 28. *n.* 117. *&* 150.

17 Secundò, quod Legatus poteſt conferre deuoluta, etiamſi deuolutio proceſſerit ex propria ipſius negligentia. Quod cùm aliàs in Rota fuiſſet diſputatum, & vota Dominorum fuiſſent diuiſa; poſtea tamen negotio maturè diſcuſſo, concluſum fuit pro Affirmatiua: quia ſi Legatus eſſet Epiſcopus, collatio ob eius negligentiam deuolueretur ad Archiepiſcopum, & tunc Legatus concurrit cum eo: ita quando deuoluitur ad Papam, Legatus iure Legationis concurrit cum Papa: vt notatur apud Put. *deciſ.* 158. *lib.* 2. *in correctis, in nota marginali*, poſt Selu. *de benefic. parte* 2. *quæſt.* 3. *column. vltima, verſic. Item circa iſtum articulum, num.* 42. Gondiſal. *in tract. de Legato, quæſt.* 9 *col.* 3. *verſic. ſed illud ſemeſtre, cum ſequentib.*

18 Tertiò, quod Cardinalis Legatus de latere, non ſolùm beneficia de iure vnire poteſt, vt paulò poſt dictum eſt; ſed etiam illa ſupprimere: vt decidit Rota apud Merlin. *deciſ.* 174. *n.* 6. poſt Nauarr. *conſil.* 10. *n.* 1. *de offic. deleg.*

19 Quartò, quod Legatus de latere poteſt conferre beneficia iuriſpatronatus Clericorum: *cap. cum dilectus, de iurepatronat.* non tamen poteſt conferre beneficia iuriſpatronatus mixti: Put. *deciſ.* 157. *numero* 2. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 35. *num.* 16. *lib.* 4. *& numero* 23.

20 Legati tamen miſſi, vel nati, non derogant patronatui Eccleſiaſtico, nec beneficia conferunt, niſi aliundè ius habeant tanquam Epiſcopi, aut iure alterius Dignitatis, aut niſi ſummus Pontifex illis ex ſpeciali facultate conceſſerit: Mont. *in tractat. de commut. vlt. volunt. c.* 10. *n.* 325. *&* 328.

21 Si tamen ageretur de iurepatronatus, quod cōpeteret laico ex priuilegio, aut alio iure ſingulari, & non ex iure communi, veluti ex donatione & fundatione, poſſet Legatus de latere huic patronatui derogare: Lotter. *lib.* 2. *q.* 10. *n.* 75. quod tamen in Gallia non ſeruatur, vt alio loco diximus.

XIII.

Conceſſa eſt Legatis facultas admittendi quaſcunque reſignationes, quorumcunque beneficiorum, reſeruatorum etiam ratione perſonarum illa obtinentium, vel ex ipſorum beneficiorum qualitatibus, aut aliàs quomodolibet; quamuis generaliter vel ſpecialiter reſeruata, vel affecta fuerint, aut etiam litigioſorum, etiamſi lis in Romana Curia pendeat, & illa conferendi ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, aut eadem commendare quomodolibet, nec non reſignantibus ſeu cedentibus eiſdem, ne nimium diſpendium patiantur, & aliis quibuſuis perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumcunque Ordinum Regularibus, etiam Archiepiſcopali, Epiſco-

palis

pali, Abbatiali, aut alia qaatanqae digaitate fulgentibus, vt ſe commodiùs ſaſtinere valeant, aut alta quauis de cauſa, ob quam ipſis Legatis expedire videbitur, ſuper beneficiis, quorum iuri, vel Commenda cedent, etiamſi in manibas ipſorum non reſignentur: penſionee annuas, de quibus ſibi videbitur, & parses ipſa concordes faerint, ipſis cedentibus, aut aliis quibuſuis perſonis, qaoad vixerint, vel ad certum tempas, per perſonas ipſas aut ſucceſſores ipſorum beneficioram poſſeſſores reſeruandi.

22 NOtandum eſt, quod iſta facultas Legati Auenionenſis, conceſſa, vt dictum eſt, Iuliano Cardinali de Ruuere per Sixtum IV. & Franciſco Guillelmo Cardinali de Claromonte per Leonem X. fuit ſæpiùs approbata per Rotam Romanam, vt in *Carpenteracten. Prioratus*, coram Buratto *inter eius deciſiones impreſſas, deciſ. 390. in princip.* & in *Caualicen. Canonicatus, coram Sacrato deciſ. 508. per tot. part 4. recent.* & iterum *coram eodem. deciſ. 109. per tot parte 4. recent. tomo 2.*

23 Notandum eſt præterea, fuiſſe nuper diſputatum, vtrùm facultas conceſſa Legato Auenionenſi conferendi beneficia reſeruata, locum habeter quãdo beneficiũ eſt affectũ duplici reſeruatione, cuius quæſtionis reſolutio pendet ex iis quæ ſuprà dicta ſunt *c. 152.* & ex notatis ſuperiùs *parte 2. c. 2. n. 35.* quæ hîc repetenda non ſunt.

24 Notandum tertiò, quod Legati, ſi non habuiſſent facultatem à ſommo Pontifice ſuperiùs expreſſam, non potuiſſent commendare Eccleſias parochiales, in perpetuum, neque Regulares commendare Clericis ſæcularibus, vel è conuerſo: vt teſtatur Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib. 1. num. 58. 59. &* 60. Reſignationes tamen beneficiorum admittere poſſent, non tamen cum reſeruatione penſionis: quanquam non impediretur, ſi facta fuiſſet ſimpliciter reſignatio, imponere penſionem ſuper beneficiis non reſeruatis, aut aliàs ad eius collationem ſpectantibus: Barboſ. *d. lib. 1. cap. 5. num.* 68. 69. 70. *&* 71. Et hæc omnia præſtare poteſt Legatus Auenionenſis, vt conſtat ex illius facultatibus ſuperiùs expreſſis.

25 Notandum quartò, quod licèt à facultate conferendi beneficia conceſſa Legatis Auenionenſibus, & nominatim per Leonem X. excipiantur beneficia familiarium Papæ, & Cardinalium; tamen Rota hoc intellexit de veris familiaribus commenſalibus; non autem de illis qui ex priuilegio pro talibus habentur: vt videre eſt apud Seraphin. *deciſ.* 1251 *num.* 6. & probauimus ſuperiùs *parte 2. cap. 3.* §. 3. *num.* 11. & ita explicandum eſt quod dicitur per quamcunque ampliſſimam facultatem datam beneficia conferendi, non cenſeri comprehenſa beneficia familiarium Cardinalis, vel Papæ, vt probat Tuſch. *littera C. concluſ.* 100. *num.* 47. poſt Bellam. *conſ. 19. n. 2. verſic. Quinto, quia.* In aliis tamen caſibus etiam ad effectum reſeruationis, familiaritas Cardinalis aliis modis probatur, de quibus Buratt. *deciſ.* 217. 228. *&* 255.

XIV.

Conceditur Legato Auenionenſi facultas concedendi clauſulam abſolutionis generalis à quibuſcunque ſententiis, & cenſuris, etiamſi ab eis nonniſi per Romanum Pontificem abſolui poſſent, *ad effectum duntaxat litteralem conſequendam: & clauſulam*, quod omnia beneficia per impetrantem obtenta habeantur pro expreſſis: *& derogandi Conciliis generalibus, iuribus, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis, & conſuetudinibus, ac conſtitutionibus, Eccleſiarum, etiam Metropolitanarum, Ordinum, Monaſteriorum, & aliorum locorum, ac priuilegiis eiſdem conceſſis, ac exemptionibus & indultis pro ea vice; & huiuſmodi facultatem poteſt committere.*

NOtandum eſt circa hanc facultatem, quod dicta Clauſula abſolutionis à cenſuris, derogationis iurium, & ſimiles, ſuum operantur effectum quoad validitatem prouiſionis, non quoad alia: & ideò talis abſolutio, & derogatio non ſuffragatur, ad hoc vt excommunicatus, vel cenſuris irretitus poſſit vti abſolutione, aut aliis clauſulis ad conſequẽda alia beneficia, aut alias gratias: vt comprobat Gare. *in tract. de benefic. parte 7. cap. 13. num* 62. Ricciul. *de iure perſon. lib. 4. c 9. n. 4.* & copiosè Barboſ. *in tract. de clauſ. cap. 179. per tot.* nam alioquin Legatus etiam de latere nihil contra formam iuris facere, aut ſtatuere poteſt: Rot. *deciſ. 490. n. 7. part. 1. recent. & deciſ. 500. n. 4. in fine part. 3. recent.* neque poteſt reſcribere contra conſtitutionem effectam Papalem: Rot *deciſ. 67. n. 16. parte 4. recent. tomo 2.* Nec poteſt confirmare ſtatuta iure communi contraria: Rot. *deciſ. 438. n. 41. & 43. part. 4. tomo 2. & deciſ. 103. n.* 18. Seraphin. *deciſ. 1306. n. 5.* Gratian. *diſceptat. 245. n. 42. & diſcept. 300. n. 50.* Poteſt tamen Legatus reſtituere in integrum non appellantem, conſtito de læſione: Ferret. *conſ. 274. n. 2.* Sed non poteſt cognoſcere, vel committere cauſas, ordine iuris non ſeruato, niſi illud habeat in facultatibus, prout habet Legatus Auenionenſis, vt copioſiùs oſtendetur inferiùs *in 48. facultate.* Si tamen ſtatuta non ſunt iuri communi contraria; poteſt illa Legatus condere, ſi ſit Legatus de latere, ita vt durent perpetuò etiam finita Legatione, & ſtatuta ab alio Legato facta reuocare: Barboſ. *de iur. Eccl. lib. 1. cap. 5. n. 84.*

XV.

Legatus Auenionenſis habet facultatem diſpenſandi in fauorem ſaecularium, vel regularium quorumcunque Ordinum, ſuper defectu Natalium, ex quocumque coitu, ſeu alio vitio: etiam ad duo, vel tria incompatibilia, regularia, vel ſaecularia; & ad duo ſub eodem tecto, cum clauſula permutandi, & Commenda, cedendi ſaecularia Saecularibus in titulum, & regularia Regularibus in commendam, & è contra, etiamſi talia ſint quod ad ea quis conſuecuerit per electionem aſſumi.

NOtandum eſt quod de iure communi, Legati non poſſunt diſpenſare cum illegitimis, vt ſint habiles ad obtinendum Eccleſias curatas: Spec. *in tit. de diſpenſat.* §. *nunc de Epiſcopo, n. 33.* Rebuff. *in prax. tit. de diſpenſat. ſuper defect. natal n. 45.* nec etiam ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, qui in materia diſpenſationis pari paſſu ambulant cum Curatis: Rot. *deciſ. 2. de filiis presbyter. in nouis*, & apud Ludouiſ. *deciſ. 287. n. 5. & 6.* Et ideò inferius 26

in

in faculsate 18. generaliter conceditur Legato facultas diſpenſandi ſuper quocunque defectu natalium,ad quæcunque, quodcunque, & qualiaecunque beneficia;quæ verba propter illam generalitatem, & ſpecificam expreſſionem, omnia beneficionum genera comprehendunt.

XVI.

Diſpenſat Legatus Aaenioneaſis ſuper atate, ad ſacros etiam Presbyteratas ordiaes, & ad miaiſtrandum ia Ordinibas ſic ſaſceptis, & ad vnum, vel duo, vel tria incompasibilia; & ad obtinendam qaaſcanqae Dignitates, etiam poſt Pontificalem maiores.

XVII.

Diſpenſare poteſt ad tria iacompatibilia ſacalaria,vel irregularia;ia titalum, vel Commendam; etiamſi parochiales ſiat, vel illarum Vicaria perpetaa, & ad Dignitates poſt Pontificalem maiores.

XVIII

Poteſt diſpeaſare cam patientibas defectum Natalium, etiamſi ex ſolato & ſoluta, coniagato & ſoluta, ſolato & coniagata, aat Clerico in quocaaqae, etiam ſacro, aut Presbyteratus Ordiae, aat Dignitate etiam Epiſcopali conſtitato, & ſoluta, vel coniagata, vt ad quaſcunque Dignitates etiam Archiepiſcopales, Epiſcopales, vel Abbatiales promoaeri poßint: cum facalsate derogandi diſpoſitioai Pictauienſis Concily, ſtatutis, & coaſaetadinibas Eccleſiarum, vel Monaſteriorum qaorumlibet.

37 DE materia huius facultatis videri poterunt tradita per Gatc. *de benefic. parte* 7.*cap*.2.*n*.45. *& ſequent*.vbi oſtendit Epiſcopnm poſſe diſpenſare illegitimnm ad minores Ordines,& ad beneficium ſine cura,quando eſt hnneſtæ vitæ:qund nnn poteſt facere ſine iuſta cauſa:non tamen poteſt illum diſpenſare ſuper pluralitate beneficiornm ſimplicium. Ad maiores autem Ordines, & beneficia curata, & ad Dignitates, vel Perſnnatus, etiam ſine cura ſolus Papa, vel Legatns ab eo poteſtatem habens poteſt diſpenſare: vt probat Gatc. *d. parte* 7. *cap*.2. *n*.51. *&* 53. *& ſequentib*. vbi tnta hæc materia tractatur.

XIX.

Diſpeaſat Legatus ſaper defecta Natalium, ex quocanque etiam damnato, vel inceſtuoſo coitu, pro Ordiaibas etiam ſacris, & extra tempora; & ad beneficia quacunqae, quodcuaque, & qaaliacuaque; & pro qaibuſcanque Religioſis Ordiaibus; vt recipiant diſpenſatam in Monacham, aut Canonicam, Militem, ſea fratrem, cam facultate dandi habitum, & emittendi profeßioaem.

XX.

Diſpeaſare poteſt ad duo, vel tria incompatibilia quacunqae, etiam conaeataalia, aut ſimplicia ſab eodem tecto, ſimilia vel dißimilia, & illa dimittendi; aat Commendæ cedendi ſimpliciter, aat ex eauſa permutationis, tum facaltate derogandi ſtatutis & coaſaetadinibus Eccleſiaram, aut Ordiaum qaorumcanque, & derogandi Coacilio Pictaaienſi, & geaerali, & aliis qaibaſcunque sali, aut ſimili diſpenſationi obuiantibas.

XXI.

Habet facultatem diſpenſandi cam Regularibas caiaſcanqae Ordinis, etiam Mendicantibus, obtiaendi beneficiam regalare, vel ſacalare, ſaorum vel alioram qaorumcunqae Ordiaam; dummodò non ſit officiam Claaſtrale; & ia illis beneficiis reſideadi, ac admißa dimittendi ſimpliciter, vel ex caaſa permutatioais, & in locum dimißi aliad obtinendi.

XXII.

Relaxare poteſt iuramentum, & perſonam qua illad praſtitit abſolaere, & ſaper periario incurſo diſpenſare; dammodo tamen talis diſpenſatio; vel abſolatio ia alicaias, vel aliqaoram graue praiadicium maaifeſtè non redundet.

NOtandnm eſt, quod Legatns de latere poteſt 38 concedere abſnlutinnem à iuramentn,narratis ſibi legitimis abſolutionis cauſis; & hoc eaſu tollitur impedimentum iuramenti: vt teſtatur Marcheſan.*de commiſſionibus, tomo* 2. *tit. de commiſſione relaxationis iuramenti, parte* 3. §.2.*num*.6.9.*& ſequent. fol*.211.Quod prncedit;etiamſi agatur de relaxatione iuramenti Sedi Apoſtolicæ reſeruata: quia nnn propterea deneganda erit Legatn de latere: Pariſ. *conſil*.28.*num*.42.*vol*.4 ea ratinne, quia lenis eſt talis relaxationis cnnceſſio, & in leuibus reſeruata Papæ,nnn cenſentur Legato denegata: Pariſ.*loc.cit. n*.43.Marcheſan.*d.tomo* 3.*in tit. prad. parte* 3. §.1. *n*. 67.*verſic.at ſi aliqao caſa*,*pag*.196.

XXIII.

Diſpenſare poteſt cam patieatibus defectam atatis, vt poßint promoueri ad omnes, etiam ſacros Ordiaes, & quacuaqae, & qaaliacanque beneficia; duo vel tria; cum cara, vel ſiae cara obtiaere qaeant; etiam Dignitates ia Cathedralibas, etiam Metropolitanis maiores poſt Poatificalem; aut in Collegiatis priacipales: eáqae beneficia dimittere, & ia locam dimißi aliud obtinere, & recipere, cam deregationibas ad hoc opportanis.

XXIV.

Diſpenſat cum iis qai non fecerant ſe promoueri intra tempas, & retinaerunt beneficia pacificè vltra annum, cum facaltate aboleadi aotam iahabilitatis, & infamia; & rehabilitandi ad eadem, vel ſimilia: & beneſitia deuoluta, aut Sedi Apoſtolica reſeruata propter eandem caaſam, vel aliam, licitè conferendi; cum facultate derogandi qaibaſcunque diſpoſitionibus Concilioram; ordiaationibus Apoſtolicis, & ſtatutis, ac conſuetudiaibus Eccleſiarum etiam iuramento roboratis.

XXV.

Poteſt concedere Altare portatile quibuſcunque perſonis, & cum facultate celebrandi etiam ante diem, circa tamen diurnam lucem, dummodò cùm debita reuerentia & honore in locis congruentibus & honeſtis; ita quod hoc culpæ non imputetur talibus, aut Sacerdoti: & quod rarò hac facultate vtatur: etiam in locis interdicti ſuppoſitis, clauſis tamen ianuis, & non pulſatis campanis.

XXVI.

Poteſt Legatus Auenionenſis diſpenſare ſuper tertio, vel quarto conſanguinitatis, vel affinitatis gradu; & ſi de Regalis, Ducali, vel Comitum ſanguine fuerint, ſuper quouis, etiam ſecundo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, mixtim vel qualitercunque coniunctis, & ſuper cognatione ſpirituali, & iuſtitia publicæ honeſtatis, & ſuper iis qui ſe polluerunt per adulterium ſcienter, vel ignoranter, vt matrimonium contrahere poſſint, aut nulliter contractum celebrare. Poteſt etiam abſoluere eos, qui ium ſcienter, vel ignoranter contraxerunt in iiſdem gradibus.

XXVII.

Legatus habet facultatem conſecrandi Eccleſias, aut illarum reconciliationem committendi.

XXVIII.

Abſoluit percuſſores Clericorum, etiamſi mors caſualis interuenerit: & poteſt habilitare ad quacunque beneficia, nec non eos, qui litteras, proceſſus, & ſententias ſanguinis dictarunt, ſubſcripſerunt, confecerunt, publicè legerunt: & cum his ſuper irregularitate incurſa diſpenſat; & quod poſſint promoueri ad ſacros Ordines, & beneficia obtinere. Tollit etiam inhabilitatem, & infamiam.

XXIX.

Diſpenſare poteſt vt quis non teneatur promoueri ad certum tempus, & derogare iuribus, conſuetudinibus, ſtatutis, fundationibus, & priuilegiis huic diſpenſationi contrariis.

XXX.

Habet facultatem concedendi Epiſcopis, Archiepiſcopis, Prælatis, & aliis quibuſcunque perſonis Regularibus, vel ſæcularibus, vt poſſint diſponere de quibuſcunque bonis, quantumuis intuitu Eccleſiæ acquiſitis.

29 Notandum eſt primò, quod iſta licentia teſtandi, non poteſt comprehendere bona, quæ iam fuerunt incorporata Monaſterio: quia facultas teſtandi debet intelligi de bonis, quæ non fuerunt alteri quæſita: vt probatum fuit ſuperiùs *c.* 197.

30 Notandum ſecundò, quod in Gallia non admittitur licentia teſtandi de fructibus beneficiorum, conceſſa Regularibus, & Religioſis profeſſis, in præiudicium ordinationum Regiarum, & conſuetudinum prouinciarum: neque per tales licentias teſtandi impediuntur proximiores ſuccedere in bonis Monachorum, etiam in fructibus beneficiorum: vt probat Pithæus *in tract. de libertat. Eccleſ. Gallicanæ n.* 28.

Similiter obſeruandum eſt, quod reſtitutio aduerſus infamiam facta per Legatum, non admittitur in Gallia quoad cauſas prophanas; quoad verò Eccleſiaſticas, gratia Summi Pontificis, vel Legati, pro reſtitutione aduerſus infamiam, ſortitur ſuum effectum in Gallia, quoad receptionem ad Ordines, & Officia, & actus Eccleſiaſticos; & non alias: vt notat Pithæus *vbi ſup. n.* 22. 31

Eadémque ratione, ſi Legatus vigore facultatum diſpenſauerit aduerſùs illegitimos ad Ordines ſacros, vel beneficia; talis diſpenſatio admittitur non tamen quoad temporalia: ſed hoc fit ſine præiudicio fundationum ſæcularium, vel priuilegiorum, ſtatutorum, vel conſuetudinum, aut conſtitutionum laicalium: vt per Eundem *n.* 21. 32

XXXI.

Poteſt Legatus abſoluere Apoſtatas; prius tamen illis ad tempus, de quo ſibi videbitur, à ſuorum ordinum executione ſuſpenſis; etiamſi Diuinis ſe immiſcuerint: cum facultate recipiendi eos in Conuentum, & quod quæcunque ſui Ordinis beneficia obtinere poſſint.

Notandum eſt triplicem eſſe Apoſtaſiam: primò à fide: ſecundò, ab obedientia: tertiò, ab Ordine, vel Religione. In hac tertia ſpecie, de qua loquitur hæc facultas, diſpenſare per officium Pœnitentiariæ in foro conſcientiæ tantùm: in Dataria verò in vtroque foro & de duabus his diſpenſationibus copiose agit Pirrhus Corrad. *in praxi diſpenſat. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 13. & 14. 33

XXXII.

Legatus dat facultatem transferendi ſe de Ordine ad Ordinem, & de Monaſterio ad Monaſterium, & admittendi ceſſiones Monaſteriorum; dummodò non excedant in fructibus valorem ducentarum librarum auri; cùm poteſtate recipi faciendi profeſſiones Monachorum, vel etiam recipiendi.

XXXIII.

Dat facultatem audiendi confeſſiones per ſe, vel per alium, & abſoluendi, rehabilitandi, & diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuper quibuſcunque criminibus, etiam ab ſimoniam in Romana Curia, vel extra, falſificationem litterarum Apoſtolicarum, homicidium caſuale, & alia; etiamſi de illis Sedes Apoſtolica conſulenda eſſet; & abſolutio Romano Pontifici duntaxat pertineret; & in omnibus caſibus, in quibus Maior Pœnitentiarius in Romana Curia præſent diſpenſare poteſt.

XXXIV.

Præterea datur facultas relaxandi quæcunque vota peregrinationis, & abſtinentiæ, etiam vltramarina, & Beatorum Petri & Pauli, & Iacobi in Compoſtella, quæ commodè adimpleri non poſſent, illaque in alia pietatis opera commutandi.

XXXV. *Habet*

XXXV.

Habet facultatem ſuſpendendi, & relaxandi interdictum laxatum authoritate Apoſtolica: ad tempus etiam, in quibuſcunque caſibus, vel totaliter ſi, & prout ſibi videbitur.

XXXVI.

Diſpenſat cum quibuſcunque ſimoniacis tam in Ordine, quàm in beneficio, cum rehabilitatione & reſtitutione ad beneficia. Abolet infamiam, & tollit inhabilitatem, & habilitat ad quacunque beneficia, etiam vacantia per ſimoniam, per liberam renunciationem, per conſtitutionem Ioannis XXII. qua incipit, Execrabilis; *per deuolutionem vacantia apud Sedem, aut ratione perſona reſeruata, aut quouis modo vacantia.*

XXXVII.

Poteſt Legatus uti omnibus facultatibus ſuis tam intra, quàm extra limites ſua Legationis, quoad perſonas intra illius limites comprehenſas.

XXVIII.

Diſpenſat cum corpore vitiatis, vt ad Ordines etiam ſacros promoueri queant, & ad quacunque beneficia in Metropolitanis, vel Cathedralibus Eccleſiis, etiamſi ſint Dignitates poſt Pontificalem maiores, dummodo non ſit talis deformitas, & adeò notabilis, vt ex ea ſcandalum oriri poſſit.

XXXIX.

Poteſt Legatus concedere, vt quis extra tempora promoueri poſſit, & non ſeruatis debitis interſtitiis, ſeu temporum interuallis.

34 NOtandum eſt, quod ſuper hoc articulo dubitatum fuit, vtrùm facultas promouendi extra tempora, & non ſeruatis interſtitiis facta per Vicelegatum, poſſit ſortiri effectum finita Legatione? Super quo dubio fuit concluſum, gratiam eſſe validam, & poſſe executioni demandari, etiam finita Legatione per mortem, aut reuocationem Legati. Ratio eſt, quia gratia iam ſemel fuit perfecta, & in eſſe deducta; & per conſequens durat finita Legatione: Gambar.*de poteſt. Legati, lib.* 9. *quaſt.* 36. *num.* 218. *& lib.* 4. *quaſt.* 36. *n.* 250. Sanch. *de matrimonio lib.* 8. *diſp.* 28. *num.* 76. 83. *&* 86. & faciunt per nos tradita ſuperiùs *parte* 2. *cap.* 4. §. 2. *num.* 16. 17. *&* 18.

35 Præterea dixi, diſpenſationem prædictam debere ſortiri effectum, etiamſi conceſſa fuiſſet ante triennium, quia de iure nullum tempus eſt præfinitum ſimilibus diſpenſationibus: teſte Rebuff. *in tract. nominationum, quaſt.* 14. *num.* 32. quia ſimiles gratiæ ſunt perpetuæ: idem Rebuff. *in concordat. in forma mandat. Apoſt. in verbo, præſentare, verſic. & in hac præſentatione.*

36 Et quod dicitur, Executores Apoſtolicos non poſſe exequi poſt annum, *cap. quærenti, de offic. delegati.* debet intelligi duntaxat de reſcriptis iuſtitiæ, & non de reſcriptis gratiæ, quæ ſunt perpetua; ſicut gratia ipſa: vt tradit Nicolaus Garc. *de benef. parte* 6. *cap.* 2. *n.* 148.

Nec ordinatio Regia loquitur in caſu iſto, ſed duntaxat procedit in procurationibus ad reſignandum: quæ non valent lapſo anno: Rebuff. *in praxi, tit. de procurator. ad reſignand. conſtitut. num.* 18. & patet in collatione ordinationum Regiarum, *lib.* 1. *tit.* 3. §. 19. *art.* 10. 37

XL.

Habet facultatem audiendi, cognoſcendi, finiendi, & terminandi quaſcunque cauſas per viam ſimplicis querela, vel appellationis, etiam à Delegatis, vel Subdelegatis à Sede Apoſtolica, tam quoad cauſas motas, quàm mouendas, etiam ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta; etiam terminis ſubſtantialibus minimè ſeruatis, & vnico contextu, prout ſibi viſum fuerit: aut alios ſubdelegandi ſub iiſdem poteſtate, modo, & forma: aduerſus quacunque fatalia, etiam ad vnum, duos vel plures annos, lapſa reſtituendi: cauſas etiam à Iudicibus à Sede Apoſtolica deputatis auocandi. Et in alia facultate, datur ei poteſtas committendi cauſas, appellatione poſtpoſita & procedendi etiam ſine ſcriptis: Statuta, conſtitutiones, & ordinamenta pro bono pacis, & vtilitate communi, & aliàs quomodolibet faciendi: & ſuper his diſpenſandi omnes, cuiuſcunque dignitatis, & ſtatus; puniendi; officiis, & iuriſdictionibus, iuribus, & bonis priuandi, eáque confiſcandi, & cum eis diſpenſandi pœnas, & mulctas etiam ex quibuſcunque delictis enormibus incurſas remittendi, vel ſuper his componendi, omnes delinquentes carceratos ex quibuſcunque delictis, etiamſi crimen laſa Maieſtatis ſaperent, relaxandi, & liberandi ſaluos-conductos & ſecuritates concedendi perpetuo, ad beneplacitum, vel ad tempus, Rectores, Vicerectores, Poteſtates, Capitaneos, Vexilliferos, Caſtellanos, & quoſcunque alios Officiarios, ſpirituales, vel temporales, & Iudices ſuſpendendi, priuandi, reſtituendi; & aliàs prout ſibi videbitur prouidendi, & eligendi, & confirmandi; Rebelles abſoluendi, illóſque reſtituendi &c. treugas & inducias indicendi &c. vt latiùs patet ex Bulla Sixti IV. conceſſa Iuliano de Ruuere Cardinali ſancti Petri ad vincula, Legato Auenionenſi, ſub Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, 10. Cal. Martij, 1475.

NOtandum circa hanc facultatem primò, quod Legatus ſine ſpeciali facultate non poteſt cognoſcere de cauſis, ad quas alius fuit deputatus priuatiuè, niſi data negligentia Delegati: Gambar. *de Legat. de latere, lib.* 8. *numero* 100. vbi etiam limitat in eo, qui delegatus eſt ad vniuerſitatem cauſarum: & ideo Legatus Auenionenſis, vel Vicelegatus, ſtante negligentia vel culpa Commiſſarij Apoſtolici, poteſt cognoſcere de cauſa delegata, præſertim ſuperueniente noua cauſa à principio 38

non cogitata *:l.ſi hominem , ff.mandati*, Abb.*in cap. ſtuduiſti* , & *ibi* DD.*de officio Leg.* Gambat. *d.lib.*8. *num.*100. Gratian. *diſcept.forenſ. cap.*92.*n.*29. Sed vigore facultatum res eſt extra dubium.

39 Notandum ſecundò , quod de iure, Legatus de latere non poteſt committere cauſas ſine ſtrepitu, & figura iudicij : vt probat Gratian. *diſcept.forenſ. cap.*300.*num.*51. & ideò opus fuit ad hoc ſpeciali ſummi Pontificis facultate.

40 Notandum tertiò , quod licèt Legatus poſſit cognoſcere de cauſis delegatis per ſummum Pontificem, & illas ad ſe auocare , & Delegatis Apoſtolicis inhibere propter prædictas facultates ampliſſimas ſuperiùs relatas ; tamen aduertendum eſt in modo appellandi & recurrendi ; debet enim interponi appellatio ad Sanctiſſimum, non autem ad ipſum Legatum : quia per facultatem Legato conceſſam receditur quidem à iure communi quoad cognitionem appellationis interpoſitæ ad Papam, ſed quantum ad modum appellandi nihil eſt innouatum: ideò appellatio debet interponi ad Papam , de qua tamen poſtea Legatus , aut Vicelegatus cognoſcit: Ruin. *conſil.*3. *numero* 4.*lib.*4. Gratian. *deciſ.*24. *num.*19.

Et hoc caſu Legatus , vel Vicelegatus vigore priuilegij cognoſcit tanquam Iudex ad quem *:* Scacc. *de appellat.q.*17.*limit.*2.*n.*66.

41 Notandum quartò , (quod ex præmiſſis infertur) quod etiam à decretis & ſententiis Legati , vel Vicelegati , appellatione interpoſita ad Papam, poteſt appellans ad eundem Legatum , vel Vicelegatum redire, tanquam ad Iudicem ad quem; & ab eo iuſtitiam petere: Aufrer.*ad deciſ. Capel. Toloſ.*193. *An pars grauata , limit.*8. Scacc. *loco cit.n.*66. Nec per hoc dicitur renunciatum appellationi : Felin.*in cap. gratum ,ſub n.*10.*limit.*8. *de offic.Delegat.* Salgado *in tract.de Reg.protect. parte* 2.*c.*13.*n.*234.

42 Notandum quintò , Legatum vigore Concilij Tridentini non poſſe euocare cauſas ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, ſed teneri eas remittere ad Curiam Epiſcopalem : per text.*in cap. cauſa omnes* 20.*ſeſſ.*24.

Et cùm nuper fuiſſet propoſitum dubium ex Nouario *in tract. de elect. & variat.fori* , vbi concludit Clericos , tanquam miſerabiles perſonas , habere priuilegium trahendi cauſas ad ſuperius tribunal, vt ipſe probare conatur *ſect.* 1. *q.* 31. Tamen dixi doctrinam illam locum habere duntaxat in regno Neapolitano propter ſpecialem conſuetudinem , & ſitum illarum Curiarum ; vt patet ex Vincent. de Franch. quem ipſe allegat *deciſ.*597. & *ex ritu* illius magnæ Curiæ 233. & *ibi* Carauit. Couarru. *practic. quæſt.c.*7. *n.*3. & hoc eſſe ſpeciale in illis Curiis, & non procedere in aliis, probat Marcheſan. *de commiſſion.tomo* 2.*tit. de commiſſione auocationis cauſarum,p.*2.*§.*2.*n.*59.*fol.*309.

Si tamen ageretur de Eccleſia ad paupertatem re-
43 ducta , poſſe petere euocationem cauſæ ſuæ ad ſupremum tribunal Legati , vel Vicelegati *:* Cancer. *lib.*1.*var.reſol. cap.*2. *n.*15. vel ſi ageretur de Clerico pupillo, non ratione clericatus , ſed ratione pupillaris ætatis: vt declarauit ſacra Congregatio apud Barboſ.*in deciſ.Apoſt.collectan.*157.*n.*1.

XLI.

Poteſt Legatus abſoluere eos, qui omiſerunt recitare horas Canonicas, & ſuper fructibus male eu de cauſa perceptis componere, ſeu illos in parte, vel iu totum remittere.

XLII.

Abſoluit à quibuſcunque votis , periuriis , & promiſſionibus , & illas relaxat , ac opportunè ſuper illas diſpenſat, etiam ergu perſonus Regali dignitate fulgentes.

XLIII.

Habet facultatem relaxandi iuramentu Principum , & aliorum quorumcunque , ad effectum pacis tractanda.

XLIV.

Conceditur ſuſpenſio omnium cauſarum familiarum Leguti, coram quibuſcunque Iudicibus pendentium, durante Legatione.

XLV.

Compellere poteſt quoſcunque Collectores, & illos priuare officiis , & de nouo prouidere.

XLVI.

Habet facultatem erigendi Eccleſias , & illas dotandi ſub formu iu Bullu præſcriptu.

XLVII.

Poteſt abſoluere deferentes prohibitu ad Infideles, & à quibuſcunque cenſuris incurſis, etiam contentis iu Bulla Cœnæ Domini.

XLVIII.

Poteſt vti omnibus facultatibus competentibus Pœnitentiario Maiori Vrbis.

NOtandum eſt, Pœnitentiarij Maioris officium verſari circa forum conſcientiæ , de cuius poteſtate agit Chaſſan. *in catal. glor. mundi , parte* 4. *conſider.*17. & alij citati per Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.*1.*c.*4. *n.*97. & plura habet in diuerſis locis Pyrrhus Cottad.*in tract.de diſpen. Apoſt.*

XLIX.

Confert Inſignia Doctoratus , & Magiſterij in quacunque facultate, tam ſecularibus , quàm Regularibus Ordinum quorumcunque accerſitis duobus, tribus, aut pluribus in illa facultate Doctoribus, vel Magiſtris, & illorum ſecreto conſilio petito.

NOtandum eſt, quod iſta facultas promouendi ad gradus Doctoratus vel Magiſterij , fuit reuocata per Clementem VII. per Bullam ſub *Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die* 20. *Septembris* 1531. Quæ bulla inſeritur in ſtatutis Collegij dictæ Vniuerſitatis fol.32. prout ſequitur.

DILE

DILECTO FILIO NOSTRO HYPPOLITO, Sanctæ Praxedis Diacono Cardinali de Medicis.

DILECTE Fili noſter, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cùm ſicut accepimus quamplures à Comitibus Palatinis, & aliis etiam ſpecialibus Commiſſariis Apoſtolicis, ad Magiſtratus, Doctoratus, Licentiatus, Baccalaureatus, & forſan alios gradus in diuino & humano iuribus, Artibus, Medicina; & aliis ſcientiis, extra Vniuerſitatem Generalis ſtudij noſtræ Ciuitatis Auenionenſis; cuius Circunſpectio tua, ratione Eccleſiæ Auenionenſis, quam in adminiſtratione obtines, Cancellarius exiſtis, in eadem Ciuitate, & Diœceſi Auenionenſi, in tui, & dictæ Vniuerſitatis præiudicium, & graduum huiuſmodi ſtipendium hactenùs promoti fuerint, & in dies promoueantur. Nos ne id deinceps fiat prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, omnes & ſingulas facultates, priuilegia, conceſſiones, & indulta, quibuſcumque perſonis, cuiuſcumque gradus, ſtatus, dignitatis, & præeminentiæ exiſtentibus, etiamſi Comites Palatini; aut Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & Legati de latere fuerint, per Prædeceſſores noſtros, ac Nos, & Sedem Apoſtolicam, ac Legatos de latere, & alios quoſcumque conceſſas, & conceſſa, quoad facultatem promouendi aliquem ad gradus prædictos in Ciuitate, & Diœceſi Auenionenſi, ac toto noſtro Comitatu Venayſſino, reuocamus, caſſamus, & annullamus, ac nullo modo in dicta Ciuitate & Diœceſi, ac Comitatu ſibi locum vendicare poſſe, ac quoſcumque quoquo modo qualificatos in dicta Ciuitate, Diœceſi, & Comitatu, ad aliquem ex gradibus prædictis extra Vniuerſitatem huiuſmodi pro tempore promouendos, nullo modo gradum, aut dignitatem acquirere, aut priuilegiis, fauoribus, immunitatibus, antelationibus, & præeminentiis gradus huiuſmodi vti, potiri, & gaudere poſſe: ſicque per quoſcumque Iudices & Commiſſarios iudicari, & definiri debere, ſublata ex quauis aliter iudicandi, & definiendi facultate; ac quidquid ſecus contigerit attentari, irritum, & inane decernimus, & declaramus: & nihilominus vniuerſis & ſingulis perſonis cuiuſcumque gradus, & qualitatis fuerint, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ac duorum millium ducatorum auri de Camera, pro vna Cameræ Apoſtolicæ, & reliqua medietatibus ipſi Cameræ Archiepiſcopali Auenionenſi. ipſo iure, abſque aliqua declaratione incurren. & applican. pœnis, diſtrictiùs inhibemus, ne ſe ad aliquem ex grauibus prædictis in Ciuitate, Diœceſi, & Comitatu prænominatis, ab alio quàm dicta Vniuerſitate, peractis curſibus debitis, & aliis ſeruatis ſeruandis, quoquo modo promoueri faciant.

Non obſtantibus præmiſſis, necnon Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in prouincialibus, & ſynodalibus Conciliis editis; ſtatutiſque & conſuetudinibus prædictarum, & quarumuis aliarum Eccleſiarum, Vniuerſitatum, Ciuitatum, & locorum quorumcunque, etiam iuramento, etiam tuo, quod quoad effectum præmiſſorum relaxamus, confirmatione Apoſtolica, & quauis alia firmitate roboratis; priuilegiis quoque & indultis, ac literis

Apoſtolicis, ſuptadictis omnibus & ſingulis, etiam Legato noſtro Auenionen. & Comitatus prædict. & quibuſuis aliis quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis; quibus, etiamſi eis nullatenus, aut non niſi ſub certis iis eis expteſſis modis; & formis derogari poſſe videatut; tenores & cauſas conceſſionum illarum pro ſufficienter expreſſis, ac modos, & formas in eorum ſufficienti derogatione neceſſarias & requiſitas, pto debitè obſetuatis habentes, ad effectum præmiſſorum derogamus, & ſufficienter derogatum eſſe; & præſentibus in toto, vel parte nullatenus derogari, nec ea reuocati, ſuſpendi, aut limitari poſſe: Et ſi etiam cum earum totali inſertione, etiam per Nos, aut Sedem Apoſtolicam quomodolibet fieri ſeu attentari contigerit, nullius penitus momenti eſſe volumus, & decernimus; niſi ad id tuus, & tuorum in dicta Eccleſia Succeſſorum, ac totius Vniuetſitatis Auen. prædictæ, per trinas tuas, & cuiuſlibet eorum propriæ manus patentes literas, cum interuallo trium menſium inter datas earum, ſpecialis, & expreſſus accedat aſſenſus: cæteriſque contrariis quibuſcumque, aut ſi prædictis, & quibuſuis aliis communitet, vel diuiſim, à præfata ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die vigeſima Septembris, 1531. Pontificatus noſtri anno 8.

Extractum ex Bulla inſerta poſt volumen Statutorum dictæ Vniuetſitatis, folio 42. & 44.

L.

Legatus habet facultatem conferendi beneficia familiarium ſuorum, etiam apud Sedem Apoſtolicam per obitum, ſeu liberam reſignationem, vel etiam extra limites Legationis per obitam vacantia.

LI.

Habet facultatem concedendi inſignia Pontificalia Abbatibus.

LII.

Diſpenſat cum iis qui per ſaltum promoti ſunt, vel à non ſuo Diœceſano, vel minus ritè.

LIII.

Abſoluit à quibaſcunque ſententiis, & cenſuris incurſis, & enormibus ac manifeſtis offenſis, & eos qui ſententiam ſanguinis dictarunt, vel ſcripſerunt in cauſis ſanguinis, cum facultate rehabilitandi ad Ordines, & ad beneficia.

LIV.

Abſoluit ſacrilegos, incendiarios; prædones publicos, eóſque rehabilitat facta reſtitutione damnum paſſis; & ſuper irregularitate incurſa, ſic (non tamen in contemptum Clauium) celebrando.

LV.

Abſoluit falſarios etiam quarumcunque literarum Apoſtolicarum, hæreticos, ſchiſmaticos, vſurarios, raptores; & rehabilitat eoſdem.

LVI.

Poteſt ſubdelegare vices ſuas in omnibus negotiis ſuis & ſibi commiſſis peragendis.

LVII.

Poteſt concedere omnibus habentibus ius viſitandi, vt per Suffraganeum, aut Vicarium id facere poſſint.

LVIII.

Creare poteſt Comites Palatinos: legitimare ſpurios, baſtardos, manſeres, & inceſtuoſos.

LIX.

Poteſt concedere facultatem alienandi bona Eccleſiaſtica tam ſæcularia, quàm regularia, ſi in euidentem *&c. hypothecandi, pignorandi, obligandi &c.*

NOtandum eſt, quod niſi adeſſet huiuſmodi facultas, non poſſet Legatus de latere authorizare alienationem bonorum Eccleſiæ: Rot. *dec.* 689. *n.7. parte 4. recent. tomo 3.*

LX.

Concedit Indulgentiam decem annorum quibuſcunque Eccleſiis, & aliis piis locis ſeptem, & totidem Quadragenas.

LXI.

Poteſt relaxare Interdictum propter debita non ſoluta impoſitam.

LXII. *Poteſt*

LXII.

Poteſt dare licentiam mulieribus intrandi in Monaſteria ſemel, & bis in anno, deuotionis cauſa; dummodò ibi non pernoctent.

LXIII.

Poteſt concedere officium Tabellionatus.

LXIV.

Poteſt exire limites Legationis, & iterum ingredi, ita quod propterea Legatio non cenſeatur finita, donec omnia fuerint adimpleta.

LXV.

Habet facultatem viſitandi quaſcumque Eccleſias per ſe, vel per alium, etiam Cathedrales, Metropolitanas, Collegiatas, Parochiales, Monaſteria, Vniuerſitates, Collegia exempta, & non exempta; ac perſonas & Prælatos ipſorum; & officium Iudicis ordinarij aſſumendi, ſtatuta & conſuetudines reformandi.

LXVI.

Habet facultatem reuocandi vniones, Commendas, diſpenſationes ad incompatibilia, & beneficia ſic vacantia conferendi perſonis idoneis, etiamſi ſint iuriſpatronatus laicorum.

LXVII.

Habet facultatem viſitandi quæcumque ſtudia, Collegia, Vniuerſitates, Conuentus, & loca exempta, & non exempta, eorúmque ſtatuta & ritus moderandi, confirmandi, & de nouo ſtatuendi per ſe, vel per alium.

LXVIII.

Habet facultatem abſoluendi hæreticos à quibuſcunque cenſuris, etiam Delegatorum Apoſtolicorum, & ſuper irregularitate diſpenſandi, ſi redierint, & hoc petierint & errores abiurare ſint parati.

LXIX.

Poteſt procedere contra hæreticos, ſchiſmaticos, & falſarios litterarum Apoſtolicarum.

Notandum eſt quod hodie ex conſtitutionibus Apoſtolicis, cauſæ hæreticorum tractandæ ſunt in Tribunali ſancti officij Inquiſitionis.

LXX.

Habet facultatem concedendi Indulgentiam plenariam intereſſentibus in prima Miſſa ab ipſo celebranda in Eccleſia Auenionis: in aliis vero locis, dum ſolemniter celebrauerit, ad ſeptem annos, in primo verò ingreſſu ad tres, & iis qui in Benedictione interfuerint.

LXXI.

Habet facultatem concedendi licentiam Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, & Rectoribus Eccleſiarum parochialium, audiendi confeſſiones parochianorum, illis tamen exceptis, de quibus Sedes Apoſtolica eſſet conſulenda.

LXXII.

Dat facultatem intereſſendi Diuinis tempore Interdicti.

LXXII.

Poteſt compellere vſurarios vt vſuras reſtituant, iuramenta relaxent, & fideiuſſores abſoluant, & ab obligationibus liberent.

LXXIV.

Dat facultatem etiam Mendicantibus viſitandi Terram ſanctam, & deferendi neceſſaria pro viatico.

LXXV.

Habet facultatem conferendi beneficia ſuorum familiarium ſimpliciter, vel cauſa permutationis pro aliis quomodocumque reſeruata, aut diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ ex quauis cauſa reſeruata, etiam extra limites Legationis exiſtentia; & dandi licentiam renunciandi, tam dictis familiaribus, quàm aliis, ſua beneficia intra limites Legationis exiſtentia, vel, ea permutandi.

LXXVI.

Poteſt concedere facultatem quibuſcunque Capitulis, Collegiis, & Congregationibus, & quibuſcunque ſæcularibus, aut Regularibus celebrandi tempore Interdicti, ianuis apertis, & alta voce, etiam in præſentia Interdictorum, dummodò Interdicto cauſam non dederint.

Hæc maiori ex parte dependent ex conceſſionibus factis præfato Cardinali Iuliano de Ruuere per Sixtum IV. Pontificem Max.

LXXVII.

Per Bullam Clementis VII. ad Franciſcum Guillelmum Epiſcopum Tuſculanum, Cardinalem de Claromonte, ſub die 29. Octobris 1528. *& aliam* die 6. Octobris 1529. *datur facultas creandi Rectorem Comitatus Venaiſſini, & per aliam Bullam conceſſam eidem Cardinali per Leonem X.* anno 1514. *derogare poteſt quibuſcunque Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ: quod fuit approbatum per Rotam Romanam* in pluribus deciſionibus ſuperius allegatis.

ET per dictas Bullas Clementis VII. confirmantur facultates aliis Legatis conceſſæ, cum clauſulis ampliſſimis irritantibus, & derogatoriis: quæ facultates confirmatæ fuerunt in fauorem Cardinalis de Farneſio per Iulium Papam III. *anno* 1552. & 1555. Eadémque ratione ſimiles facultates repetuntur in litteris Legatorum, qui ſucceſſiuè deputantur ad dictam Legationem Auenionenſem.

Hic, Tertia huic Parti Quæſtionum & Reſolutionum Beneficialium, Canonicarum, & Regularium, finem impono; ad Laudem Dei Omnipotentis, & Glorioſiſſimæ Virginis MARIÆ Patronæ meæ: Omnia ſubiiciens correctioni Sanctæ Matris Eccleſiæ. Et quæcumque à me ex Galliæ moribus dicta ſunt approbare non intendens, ſi, & quatenus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ eſſent contraria: quòd fiat potiùs illo caſu referens, quàm quid fieri debeat. Proteſtans me ſemper amplexurum opiniones Sanctæ Sedi magis fauorabiles, ſummique Pontificis authoritati; cuius me fideliſſimum Vaſſallum & Feudatarium eſſe profiteor, & vſque ad mortem profitebor.

INDEX

INDEX

Eorum omnium, quæ in hac Tertia Parte Quæſtionum Beneficialium, Canonicarum, & Regularium, continentur.

A

Abbas.

ABBAS commendatarius poteſt locare prædia ſui beneficij: cap. 181. n. 2. pag. 135

Habet liberam adminiſtrationem in ſpiritualibus, & temporalibus: n. 4. ibid.

Habetur pro vero Prælato: & in Gallia iuriſdictionem exercet ſaltem correctionalem; maximè ſi ſit Cardinalis: num. 8. p. 136

Poteſt nominare, eligere, & præſentare ad beneficia: ibid. num. 3. p. 135

Vtrùm poſſit inſtituere, vel deſtituere Priorem obedientiarium: num. 6. ibid.

Vtrùm poſſit nouitios recipere, ibid. n. 7. vbi etiam agitur de eius iuriſdictione in Monachos. ibid.

Abbati commendatario poſſunt delegari cauſæ à ſummo Pontifice, ſicut Titulari: n. 5. ibid.

Abbas commendatarius Cardinalis habet iuriſdictionem in Monachos, recipit nouitios, & alia facere poteſt quæ cæteris non competunt: ibid. num. 9. p. 136

Simplex Abbas commendatarius non ſuccedit in peculio Monachorum; ſecùs eſt ſi ſit Cardinalis: num. 10. ibid.

Quamuis Abbas Commendatarius ſit profeſſus alterius Ordinis, tamen eſt verè Prælatus, & caput Capituli: num. 11. ibid.

Si ſit Cardinalis, deputat Sacriſtã perpetuũ: n. 13. ib.

Abbas Commendatarius habet eoſdem honores, quos Titularis, etiam in Comitiis Generalibus Galliæ: num. 12. ibid.

Non poteſt Abbas Commendatarius habere aliquam poteſtatem, cui fundatio, vel conſuetudo aduerſetur: num. 14. ibid.

Abbatiſſa.

Abbatiſſæ habent ius viſitandi in locis, vbi Concilium Tridentinum non eſt receptum: cap. 124. num. 3. p. 8

Vtrum autem hoc poſſint facere per ſe, vel per ſubrogatam perſonam: ibid. num. 12. p. 9

Ius viſitandi competit Abbatiſſis cumulatiuè inſimul cum Epiſcopo, niſi aliter tranſactione, vel fundatione caueatur: ibid. num. 4. & 5. p. 8

Licet Epiſcopus poſſit viſitare poſt viſitationẽ Abbatiſſæ, aut aliàs cumulatiuè, vnus tamen non poteſt reuocare ſententiam alterius: ibid. n. 6. & 10. p. 8. & 9

Abbatiſſa poteſt conferre beneficia etiam curam animarum habentia: ibid. n. 8. p. 8

Intellige vt *cap.* 193. *num.* 5. p. 160

Ius nominandi Prioriſſam in monaſterio inferiori, poteſt competere Abbatiſſæ monaſterij ſuperioris: cap. 124. n. 7. ibid.

Abbatiſſa poteſt exire à clauſula, quando non poteſt præſtare iuramentum obedientiæ & fidelitatis per procuratorem, dummodo ſtatim redeat: ibid. num. 16. p. 9

Abſens.

Conſtitutio loquens de abſentia alicuius, vtrum extendatur ad caſum mortis: cap. 131. n. 1. p. 21

Abſolutio.

Abſolutio à cenſuris in prouiſionibus Apoſtolicis, habilitat eum qui cenſuris irretitus eſt: cap. 126. num. 11. p. 14

Non tamen comprehendit irregularitatem: cap. 174. num. 3. p. 122

Accuſatus.

In cauſa, propter quam locus eſt pœnæ priuationis beneficij, non eſt à ſua poſſeſſione remouendus, donec lata fuerit ſententia declaratoria: cap. 145. num. 2. p. 50

Limita niſi ageretur de delicto notorio. ib. n. 3.

Et quando dicatur notorium: ibid. n. 4. p. 50

Actio.

Actio dotis tranſmittitur ad hæredes tam actiuè, quàm paſſiuè: cap. 134. n. 3. p. 26

Actor.

Actoris probatio dubia redditur, quando ipſe prætendit vniuerſitatem bonorum alicuius loci, ſi reus probauerit aliqua bona aliunde obueniſſe: cap. 150. n. 10. p. 58

Actus.

Actus ſemper tribuitur primæ cauſæ, quando ſine ea non poteſt ſortiri effectum: cap. 125. n. 23. p. 12

Actus vltimus attenditur in beneficialibus: c. 161. num. 21. p. 95

vid. *Collatio.*

Aduerſatiua.

Aduerſatiuæ dictionis natura eſt, vt comprehendat diuerſitatem diſpoſitionis: cap. 153. n. 13. p. 64

Adulterium.

Adulterium non probatur per confeſſionem mulieris dicentis ſe illud commiſiſſe, ſi confeſſio fuerit extraiudicialis, quæ reuocari poteſt: cap. 165. num. 10. p. 103

Ætas.

Ætas ad beneficium ſacerdotale talis requiritur, vt prouiſus intra annum promoueri poſſit; & ſi quid minimum deſit ad ætatem, prouiſio non valet: c. 161. num. 3. & 4. p. 94

Suſcipiens Ordinem ante ætatem requiſitam, efficitur irregularis: cap. 165. n. 15. & 16. p. 103

Ætas 24. annorum completorum requiritur tem-

Digitized by Google

pore collationis in Dignitatibus, habentibus curam animarum annexam; cap. 128. num. 5. p. 16. & c. 193. n. 13. p. 161.

Ætas requiſita ad Sacerdotium, requiritur tempore collationis in beneficiis ſacerdotalibus; quamuis prouiſus non teneatur promoueri niſi poſt annum à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis; & in Gallia intra biennium: cap. 193. num. 19. p. 161

Quia tempus illud non datur ad complendam ætatem requiſitam, ſed tantùm ad promotionem: n. 17. ibid.

Diſtinguendo tamen vt ibi dicitur in fine. ibid.

Agnatio

Agnationis ratio habita non præſumitur, quando teſtator in aliqua parte teſtamenti fœminas vocauit: cap. 142. num. 1. p. 43

Monaſterium ſuccedit durante vita Religioſi, quamuis fideicommiſſum factum fuerit fauore agnationis: cap. 142. n. 2. p. 44

Alienatio.

Alienatio bonorum Eccleſiæ, quæ nondum ſunt incorporata, poteſt fieri ſine ſolemnitatibus: cap. 137. n. 1. p. 55

Et quando dicantur incorporata. n. 2. ibid.

Alienatio bonorum Eccleſiæ, ad eam ſpectantium tam quoad dominium vtile, quàm directum, non poteſt fieri ſine ſolemnitatibus: n. 4. ibid.

In dubio tutius eſt adhibere ſolemnitates in alienationibus bonorum Eccleſiæ: n. 5. ibid.

Bona nouiter acquiſita Eccleſiæ quando poſſint alienari ſine ſolemnitatibus: n. 7. & 8. ibid.

Ex alienatione neceſſaria non debetur laudemium: ibid. num. 12. p. 56

Debetur tamen ius prælationis: n. 13. ibid.

Quando Eccleſia cogitur alienare inſtante Domino directo, non debetur ei aliquod laudemium: n. 14. p. 56

In alienatione bonorum Conuentus, requiritur præcedens tractatus Capituli: cap. 155. num. 2. p. 73

Quando agitur de notabili quantitate pecuniarum Eccleſiæ; vel Conuentus, non poteſt alienatio illarum fieri ſine ſolemnitatibus: n. 3. ibid.

Alimenta.

Alimenta iuſtè denegantur Monacho, ſi monaſterium laboret inopia: c. 122. n. 6. p. 4.

Moniales ſunt æqualiter alendæ ad ratam redituum monaſterij; & non ad ratam dotis allatæ: n. 5. & 7. ibid.

Alimenta monialium indigentium vnde deſumi debeant: c. 112. n. 9. ibid.

Appellatio.

Appellatio admittitur, ſi Epiſcopus iniuſtè recuſet aliquem admittere ad ſacros Ordines: cap. 127. num. 1. p. 14

Appellatio extraiudicialis interponi poteſt à ſtatutis vel conſtitutionibus Capituli, ſi grauamen contineant: c. 149. n. 18. p. 57

Appellatio in Gallia ad quos interponatur, quando prætenditur vnionem eſſe nullam: c. 151. n. 10. p. 60

Archiepiſcopus

Archiepiſcopus non poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus maioribus, intentatis contra Epiſcopos ſuos ſuffraganeos: cap. 127. n. 13. p. 15

Arbitrium.

Arbitrio alicuius ſi quid committatur; illud intelligitur iuxta formam iuris: cap. 146. n. 17. p. 52

Auenionenſes.

Auenionenſes Clerici habent ex antiquis titulis, per Sedem Apoſtolicam confirmatis, facultatem teſtandi de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis: c. 153. n. 2. p. 63

B

Bellum.

Bello aſſiſtens vtrùm fiat irregularis: cap. 174. n. 4. & 5. p. 121. & 123

Et quid de Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto: ibid. n. 6. p. 123

Beneficium

Beneficia omnia præſumuntur libera: Et qui dicit beneficium eſſe curatum, tenetur illud probare: c. 141. num. 2. p. 42

In beneficialibus, ſufficit reo & poſſeſſori vincere per non ius actoris: c. 145. n. 1. p. 50

Breuis.

Forma Breuis Apoſtolici ad vnguem ſeruanda eſt, ſi illud conceſſum ſit in forma Commiſſaria: c. 125. num. 27. p. 12

Bulla.

Bulla Vrbani VIII. nihil de nouo diſponit ſuper caducitate feudorum, ſed antiquas duntaxat Pontificum conſtitutiones confirmat: cap. 198. num. 11. p. 171

Bulla Gregorij XIII. ſuper hoc, in quibus caſibus locum habeat: num. 12. ibid.

Non procedit, quando vaſſallus eſt in ignorantia iuſta: n. 13. ibid.

Bulla prædicta, dum excludit ignorantiam, intelligitur de ignorantia conſtitutionis, non de ignorantia facti: cap. 198. n. 12. ibid.

C

Caducitas.

Caducitas incurſa per authorem, & eo viuente non declarante, non poteſt illo mortuo declarari contra ſucceſſores illius: c. 198. n. 3. p. 170

Campana.

Campanas pulſans ad expellendas tempeſtates, à quo ſalarium conſequi poſſit: c. 133. n. 1. p. 25

Refectio Campanarum cuius expenſis fieri debeat: num. 2. ibid.

Ad vnam Campanam neceſſariam, populus pro aliqua parte contribuere tenetur, non autem ad ſuperfluas; niſi adſit conſuetudo in contrarium: ibid. num. 4. & 8. p. 25.

Explicatur arreſtum Expilli circa materiam campanarum, necnon dicta ſuperiùs *part. 1. qu. benefic. cap.* 38. n. 10. & 11. ibid.

Vtrum propter ſtrepitum campanarum, poſſit impediri cõſtructio Eccleſię in loco vicino: n. 12. ib.

Valet argumentum ab expenſa ornamentorum Eccleſiæ ad expenſam campanarum: num. 6. ibid.

Canonicus.

Canonicus iniuſtè excommunicatus non amittit fructus ſui beneficij, interueniente culpa Capituli, quamuis coactus fuerit iter arripere ad Curiam: c. 126. n. 4. p. 13.

De Canonico ad effectum; & quod non habeat ius ad rem, nec in re: cap. 189. num. 12. & 13. Et de eodem num. 14. 15. & 16. p. 150. & 151.

Cantus.

Cantus quando requiritur ex fundatione in certo beneficio, locus eſt impetrationi aduerſus incapacem: Et cuius temporis habilitas ad hoc attendatur: c. 188. n. 15 & 16. p. 149

Capitulum.

Capitulum generale Religioſorum nihil ſtatuere poteſt contrarium legibus, vel conſtitutionibus Apoſto-

Apoſtolicla: c.549.n.1. p.56
In Capitulo vocem non habet qui non eſt conſtitutus in ſacris Ordinibus: cap.171.n.1. p.117
Quod procedit tã in Eccleſiis Cathedralibus, quàm Collegiatis. Item locum habet, etiamſi alij Canonici conſentirent: & non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium: n.3.&.4. ibid.
Diſpenſatus ad Canonicatum ſuper ætate; non poteſt dare vocem in Capitulo, donec ſacros Ordines ſuſceperit. ibid. n.6. p.118
Capitulum non poteſt nouam conſuetudinem introducere in Eccleſia ſine conſenſu Epiſcopi: c.173. n.17. p.122
Neque poteſt introducere conſuetudinem contra conſtitutiones aothoritate Apoſtolica confirmatas: n.19. ibid.
Capituli deliberationes ſunt validæ, quamuis tres tantum Capitulares interuenerint: ſi alij propter temporis iniuriam interuenire non poſſint: cap. 599.num.14. p.172
Capituli concluſiones cenſentur ratificatæ per alios qui non interfuerunt, ſi per longum tempus fuerint obſeruatæ: n.15. ibid.
Capituli maior pars conſideratur reſpectu præſentium, non autem abſentium à Capitulo: c.157. num.65. p.83
Capituli præſentatio, in quo duo abſentes erant vocandi, eſt valida; niſi abſentes conquerantur: ibid. n.66. p.84
Sed hac in re potiſſimum attendenda eſt Capituli conſuetudo: n.67. ibid.
Capituli concluſio ad propriam vtilitatem, vel ad præiudicium tertij, non valet: Et quo remedio vtendum: c.173.n.11.12.& 13. p.121

Cardinalis.

Cardinales Epiſcopi beneficia ſuæ diœceſeos conferunt priuatiuè, excluſis omnibus aliis, propter indultum ſummi Pontificis: c.193.n.9. p.560

Carceratus.

Carceratus ſi beneficium reſignauerit in fauorem alicuius, qui illum non detinet in carceribus reſignatio erit valida: c.145.n.6. p.50

Caſtrum

Caſtrum ſi fuerit alicui conceſſum à Principe, cenſetur etiam conceſſa iuriſdictio cum mero, & mixto imperio: c.176.n.1. p.126
Caſtri venditio continet iuriſdictionem, quando facta fuit tanquam de re vniuerſali, ſecùs eſt ſi fiat tanquam de re particulari: c.176.n.12. p.127

Catapulta.

Catapultæ exercitium licitum eſt, & honeſtum: cap. 546.n.4. p.51

Cauſa.

Cauſa criminalis quando præiudicet ciuili: c.184. num.7. p.145
Quod ſi ob antiquam cauſam, regulari debet ſecundum illam cauſam: c.162.n.13. p.98
Cauſa onetoſa, quæ dicatur: cap.191. numero 22. p.157.
Vtrum Cauſa ſit finalis vel impulſiua quando cognoſcatur: c.154.n.34. p.68
Et in hoc, ad Iudicis arbitrium eſt recurrendum: num.35. ibid.

Celebrant.

Celebrans Miſſam, debet veſtimenta ſacerdotalia aſſumere in Sacriſtia, non in Altari; Prælatis exceptis: c.173.n. 18. p.122

Ceſſio.

Ceſſio fieri poteſt de quocumque iure, quod eſt trãſmiſſibile ad hæredes: c.134.nu.4. p.26

Ciuitas.

Ciuitas ſi alicui donata fuerit à Principe, quando cenſeatur illi conceſſa iuriſdictio priuatiuè: cap. 576.n.2. p.126

Clauſula

De Clauſula, *Et alias quouis modo*: & eius efficacia; Et de clauſula, *Et ex cuiuſcumque perſona*: cap. 525. num.8. p.7. & cap.130. num 17. p.20. Et cap.188.num.12. p.148
Clauſula, *ſi per diligentiam &c.* reddit gratiam conditionalem: cap.139.n.18. p.39
Clauſula, *ſi ſine liberis*, debet conſiderari reſpectu illius gradus cui adiicitur, quando filia fuit poſita in conditione in gradu diuerſo: cap.142. num.8. p.44
Clauſulæ facultatum Legationis Auenionenſis adeo amplæ ſunt, vt comprehendant ea omnia quæ alias non comprehenderentur: c.152.n.19. p.62
Clauſula, *Et alias quomodolibet*, comprehendit omnem modum vacationis, etiam geminatum: cap. 552.num.21. ibid.
Clauſula, *Dummodo alteri non ſit ius quæſitum*, non ſuffragatur illi, qui non habet qualitates in fundatione requiſitas: cap.157.n.52. p.82
Eadem clauſula non ſuffragatur illi, qui non fuit præſentatus à medietate patronorum: n.53. ibid.
Clauſula, *ſub beneplacito*, intelligitur quatenus de iure beneplacitum requiratur; niſi adiecta fuerit clauſula, *& non aliàs*: c.183. n.5. p.140
Clauſula, *Ius iuri addendo*: præſeruat omnia priſtina iura in ſuo primæuo ſtatu: c.185.n.9. p.142
Clauſula, *Motu proprio*; & *Ex certa ſcientia*, non impediunt quominus derogatio iuris quæſiti ſit neceſſaria: cap.190.num.27. p.154
Clauſula *de plenitudine poteſtatis*, non infert derogationem iuris quæſiti: c.190.n.21. p.154
Per clauſulam, *anteferri*, præiudicatur iuri ad rem; non iuri in re: num.30. ibid.
Clauſulæ irritantes reddunt nulla omnia geſta per inferiores, in præiudicium decreti facti per Superiorem: cap.529.n.2. p.17
Eadem clauſula appoſita in priuilegio facit, vt illi non fiat præiudicium per ſolutiones: cap.532. num.22. p.23

Clauſura.

Clauſuræ obſeruatio in nouitiis monialium, vtrum debeat eſſe per annum integrum ſine interruptione: cap.134.n.8. p.27
Clauſuræ legibus non ligantur, quæ non ſunt verè religioſæ: n.7. ibid.
Interruptio clauſuræ an & quando annullet profeſſionem: n.8.& ſequent. vſque ad n.13. ibid.

Clericus.

Clerici, qui habent facultatem diſponendi, ex vſuariis, vel vſufructuariis, efficiuntur Domini: cap. 153.n.10. p.64
Clere Celebrant, quomodo intelligatur: cap.161. num.13. p.94
Clerici, ex generali Galliæ conſuetudine, tranſmittunt ad hæredes omnia bona vndecumque quæſita: cap.164.num.5. p.100
Limita, niſi per eos acquiſitio facta fuerit nomine Eccleſiæ: num.2. ibid.
Clerici Auenionenſes tranſmittunt bona vndecumque quæſita ad ſuos hæredes: c.164.n.7. ibid.

Coadiutor.

Coadiutor, viuente Coadiuto, ſolum habet ius ad rem: cap.194.num.2. p.162
Coadiutor Epiſcopi non poteſt facere ſolemnem ingreſſum in Diœceſi, quandiu viuit Principalis:

num.1. ibid.
Amplia, etiamſi deputatus fuerit cum futura ſucceſſione: num.3. ibid.
Neque capit poſſeſſionem, viuente coadiuto;nec dicitur Prælatus illius Eccleſiæ: ibid. & n.4. p.162
Quæ ſit in hoc differentia inter Coadiutorem Canonici,& Epiſcopi:num.7. ibid.
Collatio beneficiorum non ſpectat ad Coadiutorem, quandiu Principalis eſt capax: d. cap.194. num.10.& 11. ibid.
Nec tenetur Principalis petere conſilium à Coadiutore in collatione beneficiorum: ibid. num.12.& 13. p.163
Qui petiit Coadiutorem ſub prætextu infirmitatis, non poteſt recedere ſub prætextu recuperatæ ſanitatis:num.15. ibid.
Penſio aſſignata Coadiutori, non currit niſi à die adeptæ poſſeſſionis officij Coadiutoris: num.14. ibid.

Collatio.

Collatio beneficiorum Galliæ fit per ſummum Pontificem primo petenti:c.148.n.1. p.54
Collatio competens iure proprio eſt fauorabilis ſecùs ſi competat iure mutuato,& ex priuilegiis: c.152.num.8. p.62
Collatio beneficij non vacantis,non eſt valida: cap.156.num.8. p.75
Collatio facta ab eo qui eſt in quaſi poſſeſſione conferendi, præualet collationi factæ à vero proprietario:cap.166. n.5.& 11.& 15.p.104.& 105. & cap.188.n.11. p.148
Conferendi quaſi poſſeſſio non ſuffragatur quando conſtat de ſtatu anteriori contrario, niſi continuata fuerit per quadraginta annos: cap.166. num.15. p.105
Collatio probatur per traditionem poſſeſſionis ab eo qui habet poteſtatem conferendi, ſed non è contra: n.19. ibid.
Collatio de beneficio curato tanquam de ſimplici, eſt ipſo iure nulla:num.24. p.106
Collatio facta Auenioni de beneficio ſito in Gallia, debet regulari iuxta leges Galliæ: cap.169. n.13. p.112
Locus,in quo ſitum eſt beneficium,regulatur quoad collationem ſecundum leges loci,in quo beneficium ſitum eſt:ibid n.14. p.119
Collatio beneficij viuentis facta ab Ordinario collatore, reddit illum inhabilem ad conferendum: cap.170. num.4. p.114
Intellige, dummodò ſupplicatio ſit data, & regiſtrata: num.5. ibid.
Qui reſignauit purè beneficium,non habet collationem beneficiorum, ab eo,quod reſignatum fuit, dependentium:cap.188.n.2. p.148
In collatione beneficiorum attenditur vltimus actus: cap.127. n.11. p.15
Collatio facta per Epiſcopum indigno, impedit ne poſſit conferre alteri idoneo: cap.128. num.7. p.16
Intellige quando collatio fit ab eodem Ordinario,& eodem iure: num.8. ibid.
Papa non cenſetur voluiſſe derogare iuri conferendi;quod alicui competit:c.166.n.7. p.104
In collatione neceſſaria, Epiſcopus poſt collationem inutiliter factam, non prohibetur facere ſecundam:cap.128.n.9. p.16
Item non prohibetur ſecundo conferre,adueniente nouo genere vacationis: n.10. ibid.

Collecta.

Collectarum impoſitio eſt actus iuriſdictionis: cap.132.num.1. p.29
Princeps poteſt imponere collectas ſubditis in caſum neceſſitatis; ſubditi verò non poſſunt Principem collectare:num.2. ibid.
A collectis immunes ſunt, qui habent iuriſdictionem in aliquo loco: num.5. ibid.
Bona feudalia ſunt immunia à collectis:n.7. ibid.

Collegium.

Collegio diſſoluto, quid fieri debeat de bonis illius: cap.122.n.12. p.4
Collegialiter fieri debent actus,qui pertinent ad plures tanquam collegium: c.125.n.10. p.11
Collegiatæ Eccleſiæ exactio cuius authoritate fieri debeat, & cuius conſenſus requiratur: cap.193. num.11. & 12. p.160

Commenda.

Commenda probat beneficium eſſe Regulare: cap.166.num.8.& 9. p.104
Commendato beneficio vacante, inducitur vacatio vt priùs, id eſt eo modo,quo vacabat ante commendam: n. 11.p.105.

Communio.

Communionis Eccleſiaſticæ appellatione quid contineatur cap.170.n.2. p.154

Compatronus.

Inter compatronos præſcriptio inducitur ſpatio quadraginta annorum: c.157.n.59. p.85
Iura compatronorum præſeruantur per præſentationem factam per vnum, nomine aliorum: ibid. num.74. p.85
Compatronus præſentans nomine proprio, acquirit ſibi quaſi poſſeſſionem iuris præſentandi: cap 158.n.3. p.87
Quid ſi hoc fiat aliis patronis ignorantibus: num.4. ibid.
Præſentatio ab aliquo ex compatronis facta, nocet aliis in iudicio poſſeſſorio: num.5. ibid.

Conceſſio.

Conceſſionis & graduum diuerſitatem arguit diuerſitas perſonarum: cap.154.n.29. p.68

Concordata.

Concordata ſuper beneficiis fieri non poſſunt, niſi interueniente authoritate Sedis Apoſtolicæ: c.183.num.1. p.139

Concordia.

Concordia debet acceptari in totum, tam quoad partem confirmatam, quàm quoad partem reiectam: c.185.n.10. p.143
Et tota concordia corruit propter contrauentionem vnius capituli: n.11. ibid.

Concurſus.

Quando Papa prouidet ſine concurſu in parochialibus, ſi alioquin illi locus ſit, neceſſaria eſt derogatio ipſius ab eodem S. Pontifice: cap.187. numero 4. p.146

Conditio.

Sufficit quod fuerit purificata Conditio tempore, quo illius caſus euenit,ad validitatem gratiæ conditionalis: c.139.n.20. p.39
Conditio impoſſibilis in contractibus vitiat diſpoſitionem,non autem in vltimis voluntatibus:cap.175.n.8. p.125

Confeſſarius.

Confeſſarij monialium Sanctæ Claræ, habent vocem in electionibus Minorum,ex priuilegio: cap.136.n.11. p.34
Ideo Confeſſarij ſtatim finito triennio,poſſunt eligi in Guardianos,non expectato anno:n.12. ibid.

Confeſſio

Confeſſio impedimenti matrimonij facta per mulierem, non nocet viro, quando præcedit inſtrumentum promiſſionis matrimonij : c.165. n.10. p.103

Et mulier poteſt illam confeſſionem reuocare: num.11. ibid.

Confidentia.

Confidentia commiſſa præſumitur, concurrentibus aliis coniecturis, ſi reſignans profecturus erat ad bellum : c.174.n.16. p.123

Confidentia probatur per leuiores probationes, quando agitur de repellendo illum, qui impetrat contra poſſeſſorem beneficij:c.180.n.21. p.134

Confidentiæ præſumptio non oritur ex ſola vicinitate actuum, niſi alia concurrant : c.135.n.1.p.30

Neque dicitur confidentia quando agitur de actu facto per ſimplicem gratificationem : ibid. n.17. p.31

Conſtitutio Pij V. ſuper confidentia, eſt recepta in Gallia : num.16. ibid.

Confidentiarius eſt inhabilis ad beneficia obtinenda, & obtenta : n.15. ibid.

Confirmatio.

Confirmatio Pontificia conſtitutionum particularium Religionis, non impedit illarum reuocationem, ſi facultatem reuocandi ſibi Religioſi reſeruauerint : c:121.n.12. p.3

Quando dicatur in forma ſpecifica, vel in forma communi : Et quis ſit vtriuſque effectus, n.13. ibid.

Confirmatio in forma communi, non eſt in totum inutilis, cum aliquid roboris adiiciat confirmato: n.15. ibid.

Confirmatio in forma communi, non reddit validas conſtitutiones iuri contrarias : n.14. ibid.

Confirmatio, ſi facta fuerit per Superiorem minus legitimè debet aduerſus illam peti reſtitutio in integrum : c.167.n.3. p.107

Conſenſus.

Conſenſus paruus quid ſit ? Et quomodo differat à conſenſu formali ? c.148.n.7. p.55

Conſtitutio.

Conſtitutiones vſu non receptæ non ligant :c.125. num.15. p.11

Conſtitutiones poſſunt eſſe vſu receptæ in vno loco, & non in alio : ibid.n.21. p.12

Quando vna conſtitutio dependet ab alia, ſi prima non ſubſiſtit, nec pariter ſecunda : n.12. ibid.

Conſtitutio capitularis non afficit illos qui prohibiti ſunt Capitulo interuenire.n.25. ibid.

Conſtitutio confirmata authoritate Apoſtolica habet vim legis : c.149.n.4. p.56

Neque poteſt reuocari quando adſunt contradictores n.3. ibid.

Conſuetudo.

Conſuetudini Eccleſiæ, ſi rationabilis non ſit, derogare poteſt Epiſcopus cum Synodo : c.127.n.7. p.15.

Conſuetudinem allegans, debet illam probare ſpecificè in caſu, de quo agitur:n.142.n.9. p.44

Et per actus non facultatiuos : n.10. ibid.

Conſuetudinis probatio difficilis eſt : n.11. ibid.

Conſuetudo non ſuffragatur ſi non ſit vniformis:c. 155.num.7. p.73

Conſules.

Conſules licèt non ſint citandi in vnione, aut tranſlatione Eccleſię, illorum tamen rationes ſunt cõſiderandæ : c.129.n.15. p.18

Conſulibus relictum iuſpatronatus, cenſetur relictum ſeparatim; ideo præſentant vti ſinguli : cap. 159.n.1.& 7. p.88

Contradictor.

Contradictor legitimus non eſt aduerſus prouiſum Apoſtolicum, qui non habet parem titulum : cap. 157.num.54. p.82

Prouiſus ab Ordinario, habens titulum, eſt legitimus contradictor ; ſi producat ſuum titulum ante ſententiam; neque ſufficit productio poſtea facta: cap. 146.n.17. p.105

Si prouiſus ab Ordinario poſſideat, eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum ; ſed ſi non poſſideat, debet producere titulum ſuum ante ſententiam : ibid.n. 20.& 21. p.106

Diſparitas titulorum fecit vt quis non ſit legitimus contradictor : n.22. ibid.

Nullitas tituli facit vt quis non ſit legitimus contradictor : n.23. ibid.

Contrauentio.

Contrauentio in capitulis ſeparatis, & non connexis cum negotio principali, non impedit manutentionem : c.183.n.6. p.140

Correſpectiuitas.

Correſpectiuitas nõ inducitur ex vicinitate actuum, quando partes inter vtrumque actum diuerterunt ad extraneos actus : c.135.n.2. p.30

Cura.

Curam animarum alicui Eccleſiæ imminere, quomodo probetur.c.141. n.5. p.42

Animarum cura probatur ex deputatione ſubſtituti pro exercitio curæ : n.10. ibid.

Cura animarum poteſt reſidere penes vnum ; & ius parochiæ penes alium : c.156.n.15. p.75

Cura habitualis in Collegialibus ſpectat ad Capitulum, & reſidet penes primam Dignitatem : c.187. n.1. p.145

Curæ nudum exercitium ſpectat ad illos qui nunquam vocati fuerunt Rectores : quia non habent curam actualem : c.187.n.11 p.146

Cura animarum competere poteſt monialibus per alium tamen exercenda : c.193.n.1. p.160

Et tunc deputantur presbyteri ſæculares : nu.3. ibid.

Cura animarum exigit ætatem vigintiquinque annorum & prouiſio aliter facta nulla eſt, etiamſi quid minimum deſit ad illam ætatem : cap.193. num.14 p.161

Curatus.

Curati beneficij impetratio eſt nulla, ſi hæc qualitas non exprimatur : cap.141.n.1. p.42

Curſor.

Curſoris ad Vrbem appulſus obſeruatur pro beneficiis in Gallia ſitis : c.148.n.2. p.55

D

Data.

ATtenditur Data in beneficiis Galliæ de tempore aduentus Tabellarij:c.138.n.2. p.37

Non ſolet extendi in Vrbe niſi poſt quatuor menſes; ſed hoc non obſeruatur in beneficiis Galliæ:c.172. n.1. p.119

Praua data quid ſit, & quis illius effectus : cap.148. n.3.4.& 5. p.55

Et quomodo capienda ſit in Legatione quoad beneficia Galliæ : n.9.& 10. ibid.

Decimæ.

Decimarum exemptio vtrum extendatur ad prædia futura : c.150.n.1. & 2. p.58

Et vtrum comprehendat prædia acquirenda per hæredes:

redes: n.4. ibid.

Per priuilegium exemptionis à decimis, non fit præiudicium Parocho quoad nonalia: cap.189. num.4. p.150

Tranſactio ſuper decimis non obligat ſucceſſorem in beneficio niſi fuerit confirmata à Summo Pontifice: cap.167.n.1. p.107

Laici non poſſunt allegare poſſeſſionem iuris decimandi: n.4. ibid.

Quomodo probetur conceſſionem decimarum factam fuiſſe poſt Concilium Lateranenſe: n.5. ibid.

Laici non iuuantur poſſeſſione immemoriall quoad decimas: n.7. ibid.

Quibus concurrentibus Laicus ſit fundatus in decimis: n.8.& 9. ibid.

Et quid obſeruetur circa hoc in Gallia: n.10. & 11. p.107.& 108

Laici ſunt capaces temporalitatis decimarum: Et quomodo probetur, ſolam temporalitatem fuiſſe conceſſam. n.15.& 16. p.108

Decretum.

Decretum irritans regolatur ſecundum naturam diſpoſitionis, cui adiicitur: cap.134.n.23. p.29

Denunciatio.

Denunciationum defectus licèt non reddat matrimonium nullum, tamen corrobotat alias nullitatis probationes: cap.147.n.18.p.54. Et cap.154.n.41.p.69. Et cap.165.n.2. p.102

Derogatio.

Derogatio iuriſpatronatus pro medietate ita computari debet, vt habeatur ratio illius qui renunciauit, vel tranſtulit hæreditatem: c.157. n.70. p.84

Derogatio medietatis vocum in iurepatronatus facta per Papam, eſt valida: cap.157. num.77. p.85

Intellige hoc procedere, dummodo eius gratia iuſtificetur: n.78. p.86

Derogatio Regulæ *de iure quæſito &c.* non eſt neceſſaria quando agitur de conceſſione quæ ex ſui natura præiudicialis eſt: cap.190. n.1. & 7. p.152

Nec in tranſlatione vnius Eccleſiæ ad aliam: numero 2. ibid.

Nec in conceſſione vſus Eccleſiæ parochialis facta alteri Eccleſiæ: n.3. ibid.

Nec in vnione, exemptione, aut erectione Eccleſiæ: num.4. ibid.

Nec in reductione ad ſtatum ſæcularem: num.5. ibid.

Nec quando præiudicium oritur ex narratis in reſcripto: n.8. p.153

Nec quando clarè conſtat de intentione Summi Pontificis: n.10. ibid.

Nec quando agitur de publica authoritate: numero 14. ibid.

Nec quando agitur de officio petituto: num.17. ibid.

Secus tamen eſt in officiis Galliæ, quæ cadunt in commercium: n.18. ibid.

Nec in iure incerto, nondum radicato, vel caſuali: n.22.& 23. p.154

Nec in conceſſione Coadiutoriæ, reſpectu præiudicij, quod fit collatori ordinario: numero 24. ibid.

Nec quando agitur de ſimplici declaratione Papæ: num.26. ibid.

Requiritur tamen derogatio, quando agitur de iure competenti ex ſtatuto; vel priuilegio: cap.190. num.11. p.153

Niſi in derogatione adeſſet clauſula, *Quorum tenores*, &c. n.15. ibid.

Papa non derogat iuri competenti ex teſtamento, vel contractu: n.16. ibid.

Et licèt non deroget, poteſt tamen dare dilationem num.19. p.154

Clauſulæ, *De plenitudine poteſtatis*, vel, *Ex certa ſcientia*, aut *motu proprio*; non inferunt derogationem iuris quæſiti: num.21,& 27. ibid.

Derogatio iuris quæſiti non valet, quando gratia principalis eſt nulla: n.29. ibid.

Derogatio ſpecialis Concilij Tridentini quando requiratur: n.13. p.153

Deuolutio.

Deuolutio fit ad Superiorem, ſi beneficium collatum fuerit perſonæ inhabili: c.161.n.5. p.94

Dictio.

Solus, omnem aliam perſonam excludit: cap.155. n.4. p.73

Itaque, eſt continuatiua,& repetitiua: n.5. ibid.

Poteſt, aliquando importat neceſſitatem; ſed tamen regulariter ſignificat nudam facultatem: c.161. n.7.8.9. & 10. p.94

Temerè, requirit dolum, & culpam illius, cui pœna infligitur: c.198.n.15. p.171

Dignitas.

Conſtituti in excelſa Dignitate non comprehenduntur in conſtitutione generali, quia ſpeciali nota digni ſunt: c.154.n.11. p.67

Dignitas prima non poteſt cogi vt exerceat officium Diaconi, ſed illud ſpectat ad Canonicos: c.175. n.2. p.121

Prima Dignitas non debet ſupplere vices inferiorum: n.3. ibid.

Prima Dignitas quando non poteſt facere aſſiſtentiam Epiſcopo propter aliquod impedimentum, poteſt aſſiſtere in Choro, & tunc lucratur diſtributiones quotidianas: n.4. ibid.

Dignitati non fit præiudicium ratione nominationis Vicariorum ad exercendam curam annexam, quamuis aliàs prouiſio facta fuerit per concurſum in dictis vicariis: c.187.n.13. p.147

Dilatio.

Dilationem concedit Summus Pontifex in præiudicium iuris quæſiti ex contractu, licèt ius illud non tollat in totum: c.190.n.19. p.153

Diœceſis.

Diœceſis exprimenda eſt in impetrationibus; ſed hoc intelligendum eſt de diœceſi originis: cap. 185.n.5. p.142

Qui obtinet beneficium in aliquo loco, poteſt dici de illa diœceſi: n.4. ibid.

Diſmembratio.

Diſmembratio beneficij non poteſt fieri niſi adhibitis iuris ſolemnitatibus: c.156.n.17. p.75

Quæ ſit differentia inter diſmembrationem, & ſectionem beneficij: n.16. ibid.

Diſpenſatio.

In diſpenſationibus fieri ſolet ſpecifica denominatio, quando agitur de Magnatibus, & perſonis illuſtribus. c.154.n.5. p.67

Diſpenſationem inualidam producens facit ceſſare præſumptionem alterius diſpenſationis validæ: c. 186.n.8. p.145

Diſpenſatio præſumitur, quando quis poſſedit pacificè beneficium per decem annos: c.174.n.7. p.123

Diſpenſatus.

Diſpenſatus ad ſuſcipiendum Sacerdotium ante legitimam ætatem, non cenſetur diſpenſatus ad obtinenda beneficia curata: c.171.n.6. p.118

Diſponere

Diſponere tacitè videtur, qui bona ſua relinquit ſucceſſoribus ab inteſtato: c.153.n.3. p.63

Diſponendi

Diſponendi facultas Clericis conceſſa cum verbo, *liberè*, comprehendit etiam ſucceſſionem ab inteſtato: c.153.n.6.& 7. p.64

Diſpoſitio.

Diſpoſitio generalis ſolos nominatos comprehendit, quando agitur de commiſſione, vel delegatione: c.145.n.30. p.68

Diſquiſitor.

Diſqoiſitorum conſenſus in electionibus debet capitulariter præſtari,aliàs nullus eſt:c.125.n.9.p.11

Diſtributio.

Diſttibutiones quotidianæ non debentur abſentibus, etiam interueniente conſenſu Capituli, vel conſuetudine quod debeantur: c.168. num.14. & 15. p.110

Non valet donatio diſtributionum facta abſenti,niſi facta fuerit proprio nomine per Canonicos ſingulariter,poſtquam ipſis accreuerunt:n.16. & 17. ibid.

Doctoratus.

Non ſufficit quod Doctoratus interueniat tempore examinis ad beneficia, ſed debet interuenire tempore collationis:c.139.n.19. p.39

Domicilium.

Domicilium transferre licet ad alienam diœceſim,vt ibi contrahatur matrimonium: & quomodo hoc intelligendum ſit.c.182.n.14. & 15. p.138

Domini.

Barones iuriſdictionales ſuccedunt in iuribus Principis;ideo non tenentur ad expenſas extraordinarias Communitatis,neque ad collectas quoad bona feudalia: c.132.n.6.& 7. p.23

Dominum.

Probatur ex ſola poſſeſſione triginta, vel quadraginta annorum;etiamſi non conſtet de titulo: c.199. n.10. p.172

Donatio.

Donatio cauſa ingreſſus Religionis, eſt veluti donatio cauſa mortis:c.191.n.11. p.156

Et non redditur nulla quamuis in ea nihil fuerit reſeruatum ad teſtandum:n.12. ibid.

Donatio cauſa mortis reuocabilis eſt tam quoad ſortem principalem quam quoad fructus per donatarium perceptos:d.c.191.n.19. p.156

E

Eccleſia.

ECcleſiæ conceſſio vtrùm cenſeatur facta Epiſcopo,vel Capitulo: cap.176.n.14.& 18. p.127

Et de varia interpretatione nominis *Eccleſia*: n.15. ibid.

Electio.

Electio publicata, & executioni demandata, non poteſt reuocari: c.121.n.5. p.2

Ab electione ſi fuerit appellatum, electus non impeditur capere poſſeſſionem:c.131.n.10. p.21

Qui eſt in quaſi poſſeſſione eligendi manutenendus eſt:n.4. ibid.

In electionibus capitularibus non ſufficit vota eſſe æqualia,ſed requiritur maior numerus; aliàs electio eſt nulla. c.171.n.11. p.118

Electionibus capitularibus intereſſe non poteſt qui non eſt in Sacris:c.171.n.7. ibid.

Publicato ſcrutinio, non licet procedere ad nouam electionem, niſi prima electio eſſet notoriè nulla: n.12.& 13. ibid.

Eligentium vota ſi ſint æqualia, proceditur ſemel ad nouam electionem: & ſi in ſecunda adſit iterum æqualitas,recurrendum eſt ad Superiorem:nu.14. ibid.

In electione abſentes debent particulariter citari,nec ſufficit citatio per ſonum campanæ: Et debet illis aſſignari tempus congruum.c.171.num.16. & 18. ibid.

Ad electionem procedi non debet niſi poſt ſepulturam defuncti: n.17. ibid.

Electionis confirmatio,ſi non fuerit ſubſequuta ante mortem electi,beneficium non vacat per obitum ſed vacat vt priùs:c.189.n.6. p.150

Per electionem acquiritur ius ad rem: c.125. nu.3 p.10

Electionis confirmatio quanto citiùs fieri debet: ib. n.5. p.11

Eligi non poteſt, qui patitur infirmitatem continuam,propter quam non poteſt muneri ſuo ſatiſfacere: n.7. ibid.

Electio Prouincialis non adhibitis Diſquiſitoribus eſt nulla n.8. ibid.

Electio facta per clandeſtinas repromiſſiones, eſt nulla, & ſic eligentes redduntur inhabiles: n.11. ibid.

Electus.

Electus adminiſtrans ante confirmationem, dicitur intruſus:c.125.n.1.& 6. p.10. & 11

Electus manutenendus eſt, interim dum diſputatur de validitate electionis, poſt adeptam ab eo poſſeſſionem:ibid.n.29. p.12

Eligens,

Eligens debet eſſe in Sacris, ſaltem tempore electionis:c.171.n.15. p.118

Emolumenta.

Emolumenta Eccleſiæ tam pro mortuariis, quàm anniuerſariis, ſoluenda ſunt ſub eadem proportione, ſub qua præſtantur diſtributiones quotidianæ:c.173.n.16. p.121

Emphyteuſis.

In emphyteuſi antiqua, quæ habet originem à patre, aut alio vlterioris gradus, vno deficiente,alij admittuntur, excluſo domino: c.177. num.4. p.129

Emphyteuſis non reuertitur ad Dominum, quando pactum reuerſiuum conceptum fuit per verba ablatiui abſoluti,veluti *deficientibus deſcendentibus* ibid.n.8. p.130

Differentia magna eſt inter emphyteuſim hæreditariam, & conuentionalem:ibid.n.5. p.129

In emphyteuſi conuentionali etiam noua, locus eſt iuri accreſcendi, in præiudicium Domini directi: n.6. ibid.

Enunciatiua.

Enunciatiuæ antiquiſſimæ probant ſtatum beneficij, & habent vim famæ, & priuilegij: cap.166 n.2. p.104

Epiſcopus.

Non poteſt iudicari in cauſis ciuilibus, vel in minoribus criminalibus, niſi coram Concilio prouinciali, vl eius Deputatis: c.127.n.14. p.15

Eccleſiam ſæcularem non poteſt conuertere in Regularem, ſine commiſſione Sedis Apoſtolicæ: & reprobatur opinio Monetæ in contrarium. c.129 n.8. p.18

Non poteſt mutare ſtatum Eccleſiæ :n.7. ibid.

Ideo non poteſt transferre Sedem Abbatialem in aliam ciuitatem; ſicuti neque Eccleſiam exemptam:n.9.& 10. ibid.

Neque poteſt reuocare tranſlationem Summi Pontificis authoritate factam:n.11. ibid.

Epiſcopus,Sede Apoſtolica vacante, poteſt conferre beneficia in quibuſcunque menſibus, etiam

reſeruatis.c.170.n.30. p.116

Epiſtola.

In Miſſa de iure cantari debet per Subdiaconum:ſed conſuetudo eſt in contrarium. cap.127. n.5. & 6. p.15

Equites.

Equites Hieroſolymitani ſunt verè Religioſi,& gaudent immunitate Eccleſiaſtica: c.132.n.10. p.24

Et habent multa priuilegia conceſſa à ſummis Pontificibus,Regibus,& Principibus.n.12. ibid.

Et ſunt exempti à decimis:n.13. ibid.

Etiam quoad eorum colonos:n.14.& 15. ibid.

Profeſſio equitum Militenſium non redditur nulla ob defectum cinguli:c.134.n.20. p.28

Equites prædicti habent ius petendi Legitimam,ſeu Ordo pro ipſis, in bonis parentum defunctorum: c.143.n.6. p.47

Equites prædicti non poſſunt habere penſiones Eccleſiaſticas ſine diſpenſatione:c.196.n.15. p.167

Error.

Error in diœceſi impetrantis vtrùm præiudicet:cap. 185.n.1. p.142

In diœceſi beneficij,nocet impetranti:n.2. ibid.

Error autem quoad identitatem perſonæ,non nocet, ſi aliunde de ea conſtiterit:n.3. ibid.

Exceptio.

Exceptio beneficiorum vacantium apud Sedem, & per promotionem, appoſita in facultatibus Legationis,oſtendit Legatum habere amplam facultatem in omnibus aliis:c.152.n.20. p.62

Excommunicatus.

Excommunicatus arcetur à beneficiis obtinendis,ſed non priuatur obtentis:c.116.n.1. p.13

Si tamen per annum inſordeſcat in excommunicatione, priuatur beneficiis obtentis, & obtinendis: n.2. ibid.

Ceſſante inſordeſcentia, non amittit diſtributiones quotidianas, & alia emolumenta quæ dantur pro labore perſonali:n.3. ibid.

Excommunicatus iniuſtè omnia lucratur ſicut antea percipiebat:n.6. ibid.

Excommmunicatus vtrùm amittat ius optandi: n.7. ibid.

Accuſatione pendente,nemo excommunicandus eſt; n.13. p.14

Non obſtante allegata notorietate delicti: n.14. ibid.

Excommunicatio,aut ſuſpenſio iniuſta remanet ſine effectu:n.12. ibid.

Quando appellatio præcedit excommunicationem, habet effectum ſuſpenſiuum: d.cap.126.num.15. ibid.

Idem ſi facta fuerit excommunicatio ob non paritionem præcepti:n.16. ibid.

Iudex à quo appellatur ab excommunicatione, poteſt ſtatim abſoluere excommunicatum,niſi conſtiterit ſententiam eſſe iuſtam.n.7. ibid.

Occultè excommunicatus eſt eligibilis: c.131.n.7. 22

Epiſcopus occultè excommunicatus, ſi beneficium conferat,collatio erit valida:c.131.n.9. ibid.

Executio.

Executio literarum Apoſtolicarum non debet retardari,niſi per exceptiones claras: c.157. num.56. p.82

Exemptio.

Exemptarum Eccleſiarum beneficia pleno iure conferuntur per Summum Pontificem: c.128. n.1. p.16.& c.196.n.24. p.167

Vel per Legatum:c.128.n.3. p.16

Exemptio Eccleſiaſticorum fundata eſt in Scripturis ſacris:c.132.n.11. p.14

Exemptioni conceſſæ titulo oneroſo non fit præiudicium per ſolutiones aliquot annorum:cap.132. n.17. ibid.

Maximè,ſi ſolutiones factæ fuerint per œconomos: n.18. ibid.

Præſertim in præiudicium Ordinis: n.91.ℓ ibid.

Idem,ſi ſolutio coacta fuerit:n.20. ibid.

Maximè,quoad ſolutiones futuras:n.21. ibid.

Solutio facta in vim decretorum prouiſionalium, non præiudicat exemptioni Eccleſiæ:n.16. ibid.

Exemptio Capellæ Ducalis non comprehendit curam animarum: c.154.n.45. p.70

Exploratio.

Exploratio debet fieri ante profeſſionem Monialis, ſed ea deficiente non irritatur profeſſio: c.134. n.14. p.27

Expreſſio.

Expreſſio fieri debet alterius beneficij ſimplicis,quod poſſidetur ſub eodem tecto:c.185.n.6. p.142

Extractus.

Extractus inſtrumenti mandati vtrùm fidem faciat, ſi non reperiatur originale: c.178. n.4.5. & 6. p.130.& 131.

Extractum qui producit alicuius inſtrumenti, tenetur exhibere originale ſi illud habeat; vel iurare quod non dolo deſiit habere:ibid.n.7. p.131

Maximè ſi Aduerſarius declaret ſe velle impugnare originale de falſo: n.8. ibid.

Extractus ſolus ſine originali non facit fidem,quando agitur de contractu quod in ſcriptis celebrari debet: n.10. ibid.

F

Facultatiuum.

FAcultatiuum non dicitur, quod factum fuit in vim tituli præcedentis c.156.n.13. p.57

Sicut nec illud, quod factum fuit durante tempore immemoriali: n.14. ibid.

Feneſtra.

In obturatione feneſtræ reſpicientis ad Monaſterium, quæ conſiderare Iudex debeat: cap.146. n.11.& 12. p.52

Feudum.

Feudalia omnia eſſe prætendens excluditur,ſi probetur adeſſe aliqua allodialia. c.150.n.11. p.58

Feudum alienatione Domino aperitur, quando alienatio facta fuit ſcienter,ſecus ſi ignoranter:n.198. n.9. p.172

Filius.

Filius viuente parte non præſentat in patronatu hereditario, quia non poteſt eſſe hæres patris viuentis: c.158.n.9. p.87

Fœmina.

Non ſuccedunt in iurepatronatus gentilitio: c.158. n.1. p.87

Non admittuntur ad præſentandum, ſtantibus maſculis, ſi per longiſſimum tempus maſculi ſoli præſentarunt; idque ſine dubio,ſi in fundatione maſculi præferantur;deficientibus tamen maſculis fœminæ admittantur: n.12. ibid.

Forma Dignum.

Mandatum de prouidendo cum commiſſione in forma *Dignum*,continet gratiam conditionalem,per quam non acquiritur ius in re, donec prouiſus fuerit declaratus idoneus:c.139.n.17. p.39

Intellige vt ibid. n.26. & 27.p.40. & vt infr. c.188. num.10. p.148

Forſan.

Forſan.

Dictio *forſan*, non dat certam aſſertionem, ſed dubiam.c.141.n.9. p.42

Fraus.

Ad fraudis probarionem non admittuntur in Gallia Gtaduati, vel Indulrarij, quando agitur de ſimplici reſignatione, quando reſignans mortuus eſt intra viginti diea: ſecus eſt in mutua reſignatione ea cauſa permutationis: cap.169. num.12. p.112

Fructus.

Ad lucrum fructuum beneficij non ſufficit cauſa iuſtæ abſentiæ, ſed præterea requiritur licentia Epiſcopi, vel Capituli:c.126.n.5. p.13

Fructus ſpectant ad bonæ fidei poſſeſſorem, quamuis verè non ſit Dominus:c.131.n.5. p.22

Fructus illius anni, quo poſſeſſor beneficij obiit, diuiduntur in Gallia pro rata temporis inter ſucceſſorem in beneficio, & hæredes defuncti:c.164.n.3.p.100. Et hoc caſu annus computatur à die prima Ianuarij:n.4. ibid.

Fructus ciuiles non exacti pertinent ad fideicommiſſarium, non autem ad hæredes grauati: n.5. ibid.

Et in hac materia, quæ ſit differentia inter vſufructuarium, & hæredem grauatum:n.6. ibid.

Fructuum diuiſio inter naturales, induſtriales, & ciuiles, iuridica eſt:ibid.n.9. p.101

Fructus ciuiles veniunt appellatione *fructuum*, ſaltem impropriè:n.10. ibid.

Fructuum diuiſio fit pro rata temporis obitus poſſeſſoris beneficij, quando agitur de vacatione neceſſaria:c.164.n.12. ibid.

Reſignans ſimpliciter ſtatim amittit fructus, ſi illos ſibi non reſeruauerit; ſed ſi reſignatio fuerit facta in fauorem, non amittit fructus niſi à die acceptationis factæ per reſignatarium:c.164. n.13. & 14. ibid.

Fructus percepti ex induſtria poſſeſſoris beneficij, veluti diſtributiones, ſpectant ad illius hæredes: c.164.n.17. ibid.

Fructus non exacti ſpectant ad hæredes Clerici, in locis vbi Bulla Iulij III. non eſt recepta: c.164. n.16. ibid.

Fructus à ſolo ſeparati de iure ſpectant ad hæredes Clerici; pendentes verò ſpectant ad ſucceſſorem in beneficio:c.164.n.15. ibid.

Error iuris non excuſat à reſtitutione fructuum, quando lex reſiſtit:c.191.n.16. p.156

Legatarius, qui conſentiente teſtatore fructus percepit durante vita ipſius, non tenetur ad reſtitutionem illorum, quia habet titulum *pro ſuo*. Et quæ ſit ratio differentiæ inter hos fructus, & perceptos ea hæreditate:n.17. ibid.

Contrarium tamen alij cenſuerunt, , vt infr. n.21. p.157

Donatio cauſa mortis reuocabilis eſt, tam quoad principale, quàm quoad fructus:n.19. p.156

Vt traditio legati viuo teſtatore facta, excuſet legatarium à reſtitutione fructuum, neceſſe eſt vt fiat per actum diuerſum à teſtamento: d.c.191. n.30. ibid.

Ius præſentandi, eligendi, vel inſtituendi, numeratur inter fructus beneficij:c.181.n.1. p.135

G

Generales Ordinum.

GEnerales Ordinum poſſunt condere leges generales in Ordine: & multo magis conſtitutiones dubias declarare.c.131.n.3. p.21

Gratificatio.

Quando voces ſunt æquales, & merita æqualia, Epiſcopus poteſt vti gratificatione: c.159.n.19.p.90. & c.171.n.8. p.118

Sed quando vnus eſt maioris meriti, quàm alius, Epiſcopus tenetur illum inſtituere, aliàs poteſt appellare:c.159.n.20. p.90

Guardianatus

In ordine Minorum, nemo poteſt exercere Guardianatum, niſi poſt annum expletum à ſimili munere vacauerit:c.136.n.9. p.34

H

Habilitas.

SVfficit quod habilitas interueniat habitu, tempore collationis beneficij, licèt non actu: c.127. n.4. p.15

Habilitas debet interuenire tempore prouiſionis, neque ſufficit quod poſtea interueniat: c.139.n.23. p.40.& c.136.n.8. p.34

Habilitas requiritur tempore reſcripti, etiam in reſcriptis conditionalibus, quando conſtat de mente ſummi Pontificis:c.139.n.27. p.40

Quando ſufficiat habilitatem interuenire tempore examinis:c.188.n.16. p.149

Hæreticus.

Matrimonium mulieris catholicæ cum hæretico ignoranter contractum, non ſubiacet pœnæ amiſſionis dotis:c.181.n.4. p.137

Hæreticorum matrimonium cum Catholicis permittitur in locis, in quibus liberum eſt cum hæreticis commercium:ibid.n.5. q.138

Puella hæretica, ſi parata ſit abiurare, poteſt liberè contrahere cum Catholico: n.7. ibid.

Homagium.

Homagium præſtare poteſt, & ad illud admittendus eſt nouus feudi poſſeſſor, ſi paratus ſit moram celeri ſatisfactione purgare:c.198.n.3. p.170

Homicidium.

Qui commiſit homicidium non ſolùm non debet ad ſacros Ordines promoueri, ſed etiam debet in totum deponi, niſi diſpenſationem obtineat:c.174. n.2. p.122

I

Identitas.

IDentitatis bonorum probatio, ex eo deſumpta: quòd aliquis multa bona in certo loco poſſidat, eliditur probando quod in eodem loco aliunde bona obuenerunt:c.150.n.12. p.58

Identitas non probatur per probationes generaticas: n.13. ibid.

Ieſuita.

Ieſuitæ poſt emiſſa vota biennij amittunt adminiſtrationem bonorum ſuorum, non autem dominium & poſſeſſionem: a.191.n.1.9.& 14. p.155. & 156

Poſt emiſſa vota biennij non ſunt profeſſi: num.2. ibid.

Quæ ſit forma votorum ſimplicium Societatis IESV: n.2. ibid.

Patres dictæ Societatis, ante ſolemnem profeſſionem, potius accedunt ad nouitios, quàm ad profeſſos:n.3. ibid.

Profeſſi in dicta Societate ſunt incapaces bonorum: ibid.n.4 p.155

Religioſi dictæ Societatis, ante ſolemnem profeſſionem, poſſunt reuocare teſtamentum antea conditum, ſeruata forma conſtitutionum Societatis; ibid.n.5.

Imo tenetur reuocare teſtamentū antea conditum, ſi Superiores iubeant:ibid.n.6.
Nec illorum heredes ſuccedant,niſi poſt factam profeſſionem ſolemnem:ibid.n.7.
Ieſuitæ condentes teſtamentum ſine licentia Superiorum,peccant,teſtamentum tamen remanet validum:ibid.n.8.
Donatio inter viuos per religioſum dictæ Societatis ante ingreſſum facta, non reuocatur in Gallia; quamuis ille dimiſſus fuerit poſt vota biennij:ibid.n.10. p.155
Dimiſſus à dicta Societate, non recuperat bona per eum donata Societati; ſed ſi aliunde non habeat, debentur illi alimenta.ibid.n.13. p.156
Quid fieri debeat de beneficiis, & penſionibus nouitiorum Societatis IESV, qui vota biennij emiſerunt:c.196.n.22. p.167

Immunitas.

Immunitas bonorum Principis,eſt realis: c.132.n.3. p.23
Et reuiuiſcit, ſi bona per eum alienata ad ipſum poſtea reuertantur:n.4. ibid.

Impetrans.

Impetrans in Gallia beneficium, propter nullitatem vnionis, quomodo ſe gerere debeat: c.151.nu.9. p.60
Impetrans beneficium viuentis, non poteſt poſtea obtinere,niſi diſpenſetur:c.170.n.3. p.114
Pœnam impetrantis beneficium viuentis incurrit ille;qui obtinet mandatum de prouidendo in forma *Dignum*.n.7. ibid.
Excuſatur tamen à pœna aliquando, ſed tunc non acquiritur illi ius ſuper beneficio ſic impetrato: ibid.n.8. p.115
Impetrans beneficium viuentis quibus pœnis ſubiaceat:ibid.n.1. p.114
Sed illæ pœnæ non habent locum,niſi probetur impetrationem fuiſſe factam de mandato illius, de quo agitur:n.6. ibid.

Impetratio.

Impetratio per modum in Cancellaria exprimēdum, eſt de iure valida;ſed ſecundum *Regulam* Cancellariæ 46.non valet:c.138.n.7.& 8. p.37
Prior impetratio eſt valida & ſuſtinetur,non expreſſo modo vocationis, propter clauſulam, *& aliàs quouis modo*:maximè in Gallia. c.138.n.6.9.& 10. p.37

Implementum.

Quando implementum non debet fieri ipſi neganti, ſed tertio;tunc qui opponit de illa negatiua, tenetur ipſam probare:c.183.n.7. p.140
Exceptio non adimplementi non retardat iudicium manutentionis.n.9. ibid.

Incorporatio.

Quando bona non dicantur incorporata Eccleſiæ:c. 137.n.2. p.35
Quando Eccleſia habet ſolum dominium directum, ſi deinde ex aliqua cauſa dominium directum fuit conſolidatum cum vtili abſque incorporatione; poteſt fieri alienatio ſine ſolemnitatibus: num.9. ibid.

Incompatibilitas.

Incompatibilitas non nocet,quando non eſt præciſa, ſed cauſatiua,ratione fructuum duntaxat:c.185.n. 7. p.142
In Gallia beneficia incompatibilia non vacant niſi poſt annum, à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis: n.9. ibid.

Indignus.

In quibus caſibus Patronus tam Eccleſiaſticus, quàm laicus,amittat ius præſentandi, ob præſentationē factam de indigno,vel non idoneo:cap.159.n.10. p.89

Indultum.

Indultum conferendi beneficia reſeruata, non comprehendit ea quæ ſunt reſeruata duplici reſeruatione:cap.152.n.6. p.61
Indultum conferendi reſeruata,comprehendit caſum duplicis reſeruationis,quando conceſſum fuit illi, qui confert iure proprio, & tanquam ordinarius collator:n.7. ibid.
Indultum conceſſum Cardinali, vt conferre poſſit beneficia reſeruata, comprehendit reſeruata duplici reſeruatione:n.10. ibid.
Idem eſt, quando indultum conceſſum fuit motu proprio:n.11. ibid.
Indultum extraordinarium quod dicatur ? numero 13. ibid.
Indultum conferendi beneficia reſeruata, non tollit impedimentum litis pendentis: cap.163.num.11. p.99
Prouiſio facta vigore indulti Cardinalis, habet vim prouiſionis Apoſtolicæ in caſibus,in quibus Cardinalis prouidere non poteſt iure ordinario,remotis impedimentis reſeruationum:c.166.numer.16. p.105

Infans.

Præſentatio facta de perſona infantis,non valet:cap. 159.n.8. p.89
Patronus præſentando eum; qui non eſt Clericus, aut mulierem,vel infantem;amittit ius præſentandi pro illa vice:n.9.& 11. ibid.

Inferior.

Abſurdum eſt Superiorem cogi exercere officium inferioris.c.173.n.5. p.121

Infidelis.

Eccleſia diſpenſare poteſt, vt fidelis matrimonium contrahat eum infideli,ex iuſta cauſa: c.181.n.3. p.137

Infirmus.

Infirmi in Curia reſignantis & intra 20. dies decedentis beneficium vacat quidem in Curia,non tamen eſt reſeruatum,& poteſt à quocunque Ordinario conferri:ſed contrarium verius eſt ex mente Rotæ Romanæ:c.169.n.21. p.113

Inhabilis.

Qui eſt inhabilis ad Ordinem in fundatione requiſitum,priuatur ipſo iure:c.161.n.20 p.95

Inhibitio.

Inhibitio, aut reſtitutio in integrum non ſuffragatur, niſi facta fuerit, ant intentata poſt ſententiam executioni demandatam: c.147.n.2. p.55

Inſtantia.

Inſtantia litis tranſit in reſignatarium, ſed omnia acta vnico contextu repetenda ſunt:c.179.num.9. p.132

Intentio.

In foro exteriori,ficta intentio non excuſat, quia in eo iudicatur tanquam de externis:c.160.n.3. p.91

Intruſus.

Qui poſſeſſionem habuit, vel collationem obtinuit à non habente poteſtatem,dicitur intruſus;& non eſt legitimus contradictor aduerſus prouiſum Apoſtolicum:c.163.n.7. p.99

Inueſtitura.

Si vaſſallus non acceperit inueſtituram, poſtquam feudum ſibi delatum eſt, feudi priuationis pœnam incurrit:c.198.n.1. p.170

Irregularitas.

Qui exiſtens in ſtatu laicali incidit in irregularitatem;

tem ; ſi velit beneficium obtinere , tenetur habere diſpenſationem ſuper tali irregularitate : c.174. n.1. p.122

Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus , ſi neminem occiderit, aut mutilauerit in bello, non efficitur irregularis : ibid.n.8. p.123

Clericus aſſiſtens bello iuſto non fit irregularis , ſi non deformet, aut occidat; ſecus eſt, ſi bellum eſſet iniuſtum : n.9. ibid.

Ampliatur vt procedat . quamuis plures in conflictu mortui fuerint, ſi ipſe non occiderit, vel mutilauerit : n.10. ibid.

Irregularitas priuat ipſo iure à beneficiis obtinendis, ſed non ab obtentis : c.185.n.17. p.543

Iuramentum.

De iuramento fidelitatis, & ſubiectionis , remiſſiuè: c.124.n.17. p.9

Iuramentum de non nominando alium quàm præſentatum , reddit nonam præſentationem inualidam, etiam collatore ignorante factam : c.157. num.48. p.82

Iuriſdictio.

Conceſſa Capitulo nominatione Baiuli, non fit præiudicium iuriſdictioni vniuerſali Epiſcopi , ſed conceſſa tantum cenſetur iuriſdictio paſſiua : c. 176.n.3.& 8. p.126

Iuriſdictio paſſiua duntaxat cenſetur Capitulo conceſſa , non obſtante facultate nominandi Baiulum, quando confirmatio illius ſpectat ad Epiſcopum : n.4. ibid.

Qui non habet facultatem deputandi Iudicem , ſeu Poteſtatem , non habet iuriſdictionem actiuam: n.5. ibid.

Iuriſdictio inhæret perſonis , & perſonarum eſt ; in territorio autem conſideratus tanquam nebula ſupra paludem : n.6. ibid.

Iuriſdictio poteſt eſſe ſeparata à territorio:n.7. ibid.

Dominium Ciuitatis poteſt eſſe vnius , & iuriſdictio alterius : ibid. n.9. p.127

Vnus poteſt habere iuriſdictionem in aliquo loco quoad aliquam ſpeciem , alius autem quoad alias: n.10. ibid.

Quando Imperator , aut Princeps habebat iuriſdictionem tempore conceſſionis in aliqua ciuitate , vel loco ; concedendo ciuitatem cenſetur etiam conceſſiſſe iuriſdictionem:n.11. ibid.

Conceſſio Principis multo magis comprehendit iuriſdictionem, quando facta eſt cum clauſulis ampliſſimis:n.13. ibid.

Ius ad rem.

Ius ad rem, & ius in re, quid ſit, & quomodo inter ſe differant.c.189.n.1. p.149

Ius ad rem facilius amittitur, illique facilius derogatur quàm iuri in re:ibid. n.2. p.150

Non cenſetur derogatum iuri ad rem per poſteriorem conceſſionem, niſi de eo fiat expreſſa mentio: n.3. ibid.

Ius ad rem acquiritur per electionem etiam non acceptatam:n.5. ibid.

Ius ad rem non acquiritur per poſtulationem ; & quid ſit poſtulatio : n.7. ibid.

Ius ad rem acquiritur per præſentationem patroni tam laici quam eccleſiaſtici : n.8. ibid.

Ius ad rem competit abſenti cui facta fuit collatio beneficij, ſi illud nondum acceptauit : ibid. n.19. p.151.

Ius ad rem variis modis acquiritur, de quibus remiſſiuè ibid.n.20.& 23. p.151

Ius ad rem acquiritur per optionem ; per reſeruationem factam à Papa in fauorem certæ perſonæ; per regreſſum ob non ſolutionem penſionis ; & per acceſſum, & regreſſum ad beneficium ; & quid ſi acceſſus, & regreſſus, remiſſiuè:n.21. ibid.

Per mandatum de prouidendo acquiritur ius ad rem antequam mandati executio facta fuerit:num.22. ibid.

Iuri ad rem cenſetur renunciatum per adeptionem alterius beneficij incompatibilis , etiamſi non ſit Curatum, Dignitas, vel Perſonatus:n.24. ibid.

Per adeptionem iuris ad rem in aliquo beneficio, non vacat ius in re alicui competens ſuper alio beneficio priùs obtento , niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi : n.25. ibid.

Ius Cappæ.

Pro fabrica, & ornamentis Eccleſiæ, & iure Cappæ, quod pro illis ſoluitur, quilibet particularis agere poteſt:c.127.n.12. p.15

Ius conferendi.

Quod beneficio annexum eſt , pertinet ad eum qui ſolum mandatum fecit ad reſignandum : c.188.n. 7. p.148.

Ius eligendi.

Ius eligendi , cùm ſit ſpirituale , laicis competere poteſt:c.193.n.7. p.160

Ius nominandi.

Si quis habeat ius nominandi tres , vel quatuor , ex quibus Patronus teneatur vnum præſentare iuſpatronatus eſt laicale ſi nominans ſit laicus, quamuis præſentans ſit Eccleſiaſticus: c.195. num.11. p.165

Ius patronatus.

Acquiritur ex ædificatione Eccleſiæ, ſtatim vbi incipit ædificari:c.144.n.3. p.48

In iure patronatus ſuccedunt deſcendentes per prius, & collaterales per poſterius , quando ſui ſunt vocati:c.144.n.15. p.49

Fallit, ſi cum dictione, *ſuos* , adiecta ſit dictio , *hæredes*:n.16. ibid.

Qui paternam repudiauit hæreditatem, non admittitur ad præſentandum in iure patronatus hæreditario, vel mixto:c.158.n.8. p.87

Si fundator ſingulis de familia ius reſeruauit diſtributiuè, tunc multo magis in iure patronatus ſucceditur in capita : c.157.n.3. p.77

In iurepatronatus hæreditario plures hæredes ſuccedunt in ſtirpes, in gentilitio verò ſucceditur in capita : n.4. ibid. Quod tamen melius explicatur numeris ſequentibus, maximè n.8. vbi oſtenditur quod in certis caſibus etiam in hæreditario vel mixto ſucceditur in capita. ibid.

Plures hæredes immediati ſuccedunt in capita in iurepatronatus hæreditario : c.157.n.9. p.78

Præiudicatur in iurepatronatus etiam gentilitio , ſequentibus gradibus, per primum acquirentem, ſecùs eſt, ſi agetur de iurepatronatus gentilitio antiquo:c.144.n.14. p.49

In iurepatronatus hæreditario præiudicari poteſt ſequentibus hæredibus:n.19. ibid.

Iuſpatronatus non poteſt transferri in extraneos , ſi ſi fundator illud ſibi reſeruauerit , & ſuis filiis maſculis : c.157.n.35. p.79

Non poteſt transferri in alium niſi interueniat conſenſus Ordinarii:ibid.n.71. p.84

Iuſpatronatus eſt Eccleſiaſticum , ſi dotatio facta fuerit de bonis Eccleſiæ , quamuis fundator ſit laicus : c.193.n.6. p.160

Iuſpatronatus remanet laicale , ſi patronus laicus conceſſerit Eccleſiæ ſolum ius præſentandi , reſeruatio ſibi iurepatronatus:c.195.n.10. p.165

Si nominans ſit laicus , & præſentans Eccleſiaſticus,

ſtlcus, vtrum Iuſpatronatus ſit laicale: cap.195. n.11.12.& 13. ibid.
Iuſpatronatus præſumitur potius hæreditarium quam gentilitium c.157.n.1. p.77
Si reſeruatum fuerit pro ſucceſſoribus, vel pro hæredibus & ſucceſſoribus, eſt hæreditarium, etiam adiecta dictione, in perpetuum: ibid.num.16.17.& 18. p.78
Sed ſi cum dictione, *deſcendentes*, adiecta fuerit dictio, *ſucceſſores*, eſt mixtum: n.19. ibid.
Facta mentione lineæ maſculinæ, vel deſcendentium ex genere fundatoris, & ſimilium, vtrum iuſpatronatus ſit familiare: ibid.n.20. p.79
Clauſula *pro filiis & deſcendentibus*, vtrum faciat iuſpatronatus mixtum: c.157.n.30. ibid.
Iuſpatronatus eſt familiare, ſeu Gentilitium, quando fundator illud reſeruauit pro ſuis omnibus præſentibus: & ex proprio ſuorum corpore deſcendentibus: ibid.n.5. p.77
Inutilis eſt quæſtio iuriſpatronatus hæreditarij, vel mixti, quoad voces; quando agitur de patronis primi gradus: ibid.n.6. p.78
Et ſuper hoc explicatur doctrina Gratiani: *cap.* 521.*num.*13. ibid.
Hæredes Patroni ſuccedunt in capita, ſi ſint hæredes immediati: c.157.n.9. p.78
Obſeruantia multùm poteſt; ad dignoſcendum vtrum iuſpatronatus ſit agnatitium, vel hæreditarium; quia ſi præſentarunt conſanguinei excluſis hæredibus, dicitur agnatitium: cap.144. numero 17. p.49
Item ſi voces admiſſæ fuerunt in capita præſumitur familiare: ibid. n.17.p.49. & cap.157. n.42. 43.& 44. p.81
Obſeruantia longiſſimi temporis derogat fundationi, vel teſtamento contrario: c.157.n.45. p.81
Obſeruantia non poteſt deduci ex mandato, quod non fuit obſeruatum, & effectuatum: n.73. p.85
Hæredes patroni, eo ipſo quòd præſentarunt, cenſentur illius hæreditatem adiuiſſe: n.62. p.83
Hæres hæreditatem ſemel aditam repudiando; remanet nihilominus hæres: n.63. ibid.
Maximè quando agitur de adminiſtratoribus operis pij, qui non poſſunt hæreditatem ſemel aditam repudiare ſine ſolemnitatibus: ib.n.64. p.83
Proximior in gradu remotiorem excludit in iurepatronatus hæreditario: c.157.n.12. p.78
Proximioribus vocatis, inſpicitur proximitas reſpectu vltimi poſſeſſoris: ibid.n.21. p.79
Senioribus vocatis, ſola maioritas ætatis attenditur in iurepatronatus: cap.157.n.23. ibid.
Et mortuo ſeniore vocato, ius tranſit ad alium ætate maiorem, quamuis ſit alterius lineæ: numero 27. ibid.
Familia tam effectiua, quàm contentiua, cenſetur vocata in iurepatronatus, niſi adſint dictiones reſtrictiuæ: cap.157.n.24.& 25. ibid.
Et quid ſi vocata fuerit linea: n.26. ibid.
Linea, vel familia finita, iuſpatronatus efficitur hæreditarium: n.22. ibid.
Et deficiente vna linea, admittitur alia: ibid. n.37. & 39. p.80
Vtrum iuſpatronatus poſſit eſſe hæreditarium quoad vnum, & agnatitium quoad alium: cap.157.n.38. ibid.
Mentio *maſculorum*, reſpicit potius ſexum, quàm agnationem: n.32. ibid.
Vtrum fœminæ cum maſculis ſuccedant in iurepatronatus, maximè ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum: n.33.& 36. ibid.
Maſculs taxatiuè vocatis, vtrum admittantur fœminæ, an vero Eccleſia acquirat libertatem: n.35 ibid.
Nepotes vtrum ſuccedant in iurepatronatus, quando diſpoſitio habuit locum in filiis: cap.157.n.15. p.78
Nepos ſuccedit repræſentatiuè cum patruo in iurepatronatus, ſed repræſentatio ceſſat in collateralibus vlterioris gradus: n.13.& 14. ibid.
Nomine proprio vocati admittuntur æqualiter in iurepatronatus: cap.157.n.75. p.85
Voces plures qui habet, inſtituendus eſt in beneficio patronato: ibid.n.69. p.84
Nominatis quinque patronis, quilibet ex illis conſtituit vnam vocem; & vox trium, ſeu deſcendentium ex tribus, præualet voci deſcendentium ex duobus, quamuis eſſent plures numero: ibid.nu.5. p.77
Quando dubitatur de natura iuriſpatronatus, ſemper recurrendum eſt ad primas voces: cap.157.nu. 20. p.78.
Nominatus nomine proprio tantam habet vocem, quantam plures nominati nomine collectiuo: cap. 157.n.40. p.81
Maior pars vnius vocis eandem habet poteſtatem, quàm vna vox integra: ibid.n.76. p.85
Qui habet medietatem vocum cum derogatione Apoſtolica, inſtituendus eſt: n.77. ibid.
Iuſpatronatus competit Domino Baroni Aleſti, in Eccleſia illius loci, ex priuilegio: cap.192. nu.1. p.157
Iuripatronatus, quod ex priuilegio competit, ſummus Pontifex derogare ſolet: n.2.ibid. Quia eſt iuſpatronatus improprium: n.5. p.158
Ampliatur, etiamſi in priuilegio dictum fuiſſet, quod eſſet eiuſdem potentiæ, ac ſi eſſet ex fundatione: n. 6. ibid.
Iuſpatronatus ſeparari debet à iure præſentandi: n.4. ibid.
Et iuſpatronatus ex priuilegio, potiùs eſt ſolum ius præſentandi: num.3. p.157
Ampliatur, etiamſi dictum fuiſſet in priuilegio, quod eſſet inſtar iuriſpatronatus Regum: n.7. p.158
Fallit, niſi conceſſio eſſet ex cauſa oneroſa: n.8. ibid.
Iuripatronatus ex priuilegio non derogatur; ſi iunctum fuerit cum fundatione: n.8. ibid.
Specialis derogatio requiritur in iurepatronatus quod pro ſe habet voluntatem teſtatoris: n.11. ibid.
Iuſpatronatus non competit laico fundatori domus Regularis, niſi accedat priuilegium Summi Pontificis: n.9. ibid.
Probato iure patronatus ſeu ſeruitute beneficij, præſumitur quod ſit ex fundatione: n.12. ibid.
Iuſpatronatus, quod probatur ex temporis longiſſimi diuturnitate, præſumitur quod ſit ex fundatione, vel dotatione: n.13.& 18. p.158. & 159
In Gallia non admittitur derogatio iuriſpatronatus ex priuilegio, nec in Hiſpania: n.15.& 17. ibid.
Si Papa derogauerit iuri patronatus ex priuilegio, & patronus intra quatuor menſes non reclamauerit, derogatio remanet valida: n.16. p.159

Ius præſentandi.

Ius præſentandi ratione ſubiectionis, quomodo differat à iure præſentandi ratione iuriſpatronatus: cap.187.n.8. p.146

Ius quæſitum.

Ex præſentatione patroni Eccleſiaſtici, eſt potentius iure quæſito ex perſona patroni laici: cap.189. n.9. p.150

Ampliatur, etiamſi præſentatio non fuerit admiſſa ab eo qui inſtituere poteſt : n.10. ibid.
Intellige, quando præſentatus habet numerum vocum requiſitum pro inſtitutione : n.11. ibid.

L

Laudemium.

LAudemium non debetur ex alienatione neceſſaria : cap.137.n.12. p.35

Legalis eſcheuta.

Si fuerit reſeruata in renunciatione filiæ monaſterium ingredientis, aperit illi viam ad ſucceſſionem ab inteſtato : cap.143. numero 10. & 14. p.47.& 48
Si filia renunciauerit in ingreſſu monaſterij, ſalua legali eſcheuta, non tamen admittitur ad ſucceſſionem, quando extant fratres : ibid.n.11. p.47
Excluduntur tamen per illam clauſulam, Collaterales : ibid.n.15. p.48
Intellige in ſucceſſione ab inteſtato : eod.n. ibid.

Legatio.

Obſeruantia Legationis probat quid ſit in facultate conferendi beneficia comprehenſum:c.152.n.22. p.62

Legatus.

Poteſt vnire beneficia non adhibito conſenſu Patroni Eccleſiaſtici:cap.144.n.13. p.49
Legatus Auenionenſis poteſt derogare regulis Cancellariæ:cap.152.n.3. p.61
Et conferre omnia cuiuſcumque generis beneficia: ibid.n.1. p.60
Et eadem facultas conceſſa eſt Vicelegato : n.2.ibid. & cap.200.n.11. p.175
Confert etiam primas Dignitates poſt Pontificalem in Cathedralibus Eccleſiis : ibid.n.5. p.61
Legatus verè & propriè eſt collator ordinarius:cap. 152.n.9.p.61.& cap.200.n.4.& 6. p.175
Legatus, aut Vicelegatus Auenionenſis conferre poteſt beneficia duplici reſeruatione reſeruata : ibid. n.12.& 15.p.61.& cap.200.n.23. p.178
Legatus habet à iure facultatem conferendi beneficia:n.14. p.61
Legatus non poteſt admittere reſignationem in fauorem : & ſi illas admittat, reſignans perdit titulum & poſſeſſionem, ſi deuentum fuerit ad traditionem, & poſſeſſionem reſignatarij : cap.160. num.18. p.92
Legatus Auenionenſis derogat regulæ *de infirmis*: imò ſecundum aliquos derogare tenetur, ſi fuerit requiſitus : cap.169.n.15. p.113
Papa cenſetur dediſſe Legato ſuo facultatem conferendi beneficia, eodem modo quo ipſe facturus eſſet : cap.170. n.16. p.115
Legatus poteſt exercere iuriſdictionem voluntariam, & diſpenſare in illa perſonam alterius prouinciæ: cap.200.n.7. p.175
Non tamen poteſt citare de vna prouincia ad aliam quando Prouinciæ ſunt ſub diuerſis principibus: n.9. ibid.
Et citando in Gallia, tenetur ſeruare dietas, & alia, de quibus in Concordatis:n.8. ibid.
Et poteſt abſoluere excommunicatum extra prouinciam:n.10. ibid.
Dummodo ſit ſubditus ſuæ iuriſdictioni: ibid
Legati de latere, miſſi, vel nati, quomodo inter ſe differant:n.1. p.174
Appellatione Legati continentur etiam nati, vel miſſi:n.2. p.175
Legatus Miſſus à Papa, ſeu Nuncius, mortuo Papa, remanet Legatus Sedis Apoſtolicæ, & futuri Pontificis:c.200.n.3. ibid.
Protonotarij creati à Legato æquiparantur creatis à ſummo Pontifice : Et vtrùm gaudeant priuilegiis ante acceptationem? ibid.n.14. p.176
Legatus, vel Vicelegatus Auenionenſis eſt Vicarius ſummi Pontificis : Et ea ratione poſſunt multa, ad quæ eorum facultas non extenderetur : ibid.n. 15. p.177
Legatus poteſt vnire & erigere Eccleſias in Collegiatas:n.16. ibid.
Poteſt conferre deuoluta etiamſi deuolutio proceſſerit ex propria illius negligentia : d. cap.200. n.17. ibid.
Legatus Cardinalis poteſt beneficia ſupprimere: n.18. ibid.
Legatus de latere poteſt conferre de iure beneficia iuriſpatronatus Clericorum ; non tamen iuriſpatronatus mixti : n.19. ibid.
Legati miſſi, vel nati, non derogant patronatui Eccleſiaſtico ; nec beneficia conferunt, niſi hoc ſibi concedatur in facultatibus : n.20. ibid.
Legatus de latere derogat iuri patronatus ex priuilegio : n.21. ibid.
Legatus Auenionenſis poteſt commendare beneficia, & penſiones reſeruare, & alia facere vigore facultatum, quæ aliàs ipſi non eſſent permiſſa: n.24. p.178
Facultates Legati dependent ex tenore conceſſionum ſibi factarum per ſummos Pontifices : n.12. p.176
Facultates Legationis Auenionenſis approbantur per Rotam Romanam : n.22. p.178
Reſeruatio beneficiorum familiarium Papæ, & Cardinalium, in facultatibus Legationis, quomodo intelligatur:n.25. ibid.
Legatus vtrum aliquid poſſit contra diſpoſitionem iuris communis : poſt n.25. ibid.
Legatus de iure communi quid poſſit diſpenſare circa illegitimos : cap.200. numer.26. & 27.p.178 & 179
Quomodo Legatus poſſit diſpenſare ſuper iuramento:n.28. p.179
Licentia teſtandi conceſſa à Legato, quæ bona comprehendat:n.29. p.180
In Gallia non admittitur licentia teſtandi conceſſa Monachis per Sedem Apoſtolicam : d.cap.200.n. 30. ibid.
Reſtitutiones aduerſus infamiam, vel diſpenſationes cum illegitimis, non proſunt in Gallia, niſi quoad ſpiritualia, ſi factæ fuerint per Legatum:ibid.n.3. & 32. p.175.& 180
De diſpenſatione ſuper triplici apoſtaſia:n.33. p.180
Facultas promouendi extra tempora, vel non ſeruatis interſtitiis, vtrum ſortiatur effectum finita Legatione:n.34. p.181
Vtrùm autem ſit valida elapſo triennio, n.35.36. & 37. ibid.
Quomodo Legatus poſſit cognoſcere de cauſis commiſſis per ſummum Pontificem:n.38. ibid.
Legatus, de iure non poteſt committere cauſas ſine ſtrepitu, & figura iudicij; ſed tantùm vigore facultatum : n.39. p.182
Qua forma interponi debeat appellatio ad Vicelegatum, vel Legatum à decretis Delegati Apoſtolici : n.40. ibid.
A decreto ipſius Legati, vel Vicelegati, ad eundem recurri poteſt tanquam ad Iudicem ad quem : n. 41. ibid.
Cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, re-

mittendæ ſunt per Legatum, vel Vicelegatum, niſi tamen ageretur de pupillis & miſerabilibus perſonis: n.42. & 43. ibid.
Quid poſſit Legatus ex facultate Maioris Pœnitentiarij ſibi conceſſa: num.44. ibid.
Legatus Auenionenſis non poteſt creare Doctores in præiudicium Vniuerſitatis Auenionenſis: Et Doctores, Magiſtri, vel Baccalaurei per illum creati, non acquirunt, gradum, nec Dignitatem, vigore Bullæ Clementis VII. ſub anno 1531. relatæ, ibid. & p.183
Legatus, vel Vicelegatus Auenionenſis habet facultatem,
1. Commendandi beneficia, n.13. p.176. & ſeqq.
2. Concedendi confeſſionale. ibid.
3. Abſoluendi ſuper irregularitatibus. ibid.
4. Concedendi licentiam ad ſtudium. ibid.
5. Creandi Protonotarios. ibid.
6. Legationis ad Angliam. ibid.
7. Diſponendi de beneficiis ſuorum familiarium. ibid.
8. Legationis ad Scotiam. ibid.
9. Diſpenſat à reſidentia. ibid.
10. Habet limites declaratos. ibid.
11. Poteſt vnire beneficia. p.177
12. Confert quæcumque beneficia, etiam reſeruata. ibid.
13. Admittit quaſcumque reſignationes, etiam cum reſeruatione penſionis. ibid.
14. Concedit clauſulas *abſolutionis*, Et, *pro expreſſis* &c. p.178
15. Diſpenſat ad duo, vel tria incompatibilia, vel duo ſub eodem recto. ibid.
16. Diſpenſat ſuper defectu ætatis: ibid. p.179
17. Diſpenſat ad tria incompatibilia: ibid.
18. & 19. Diſpenſat ſuper defectu natalium. ibid.
20. Diſpenſat ſuper incompatibilitate, etiam in clauſtralibus; ſimilibus, vel diſſimilibus. ibid.
21. Diſpenſat cum Regularibus ad beneficia. ibid.
22. Abſoluit à periurio incurſo. ibid.
23. Diſpenſat ſuper ætate ad Ordines, beneficia, & Dignitates. ibid.
24. Diſpenſat cum non patronis intra tempus. ibid.
25. Concedit Altare portatile. p.180
26. Diſpenſat in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, & aliis impedimentis. ibid.
27. Conciliat, & conſecrat Eccleſias. ibid.
28. Abſoluit percuſſorem Clericorum. ibid.
29. Diſpenſat de non promouendo. ibid.
30. Concedit licentias teſtandi. ibid.
31. Abſoluit Apoſtatas. ibid.
32. Dat facultatem transferendi de Ordine ad Ordinem. ibid.
33. Audiendi Confeſſiones. ibid.
34. Relaxat vota perigrinationis. ibid.
35. Suſpendit interdictum. p.181
36. Diſpenſat ſuper ſimonia, & fructibus malè perceptis. ibid.
37. Poteſt vti facultatibus extra limites Legationis in caſibus ibi expreſſis. ibid.
38. Diſpenſat cum corpore vitiatis. ibid.
39. Concedit extra tempora, & non ſeruatis interſtitiis promoueri. ibid.
40. Habet ampliſſimam facultatem in iudicialibus. ibid.
41. Abſoluit non recitantes horas Canonicas. pag. 181
42. Abſoluit à voto, & periurio. ibid.
43. Relaxat iuramenta Principum pro pace tractanda. ibid.
44. Suſpenditur cauſæ eius familiarium. ibid.
45. Compellit collectores. ibid.
46. Erigit Eccleſias. ibid.
47. Abſoluit à pœnis Bullæ *Cœna Domini*. ibid.
48. Habet facultatem Maioris Pœnitentiarij. ibid.
49. Habet facultatem creandi Doctores: ſed hæc reuocata eſt per Clementem VII. ibid.
50. Confert beneficia ſuorum familiarium. p.184
51. Concedit inſignia Pontificalia. ibid.
52. Diſpenſat cum malè promotis. ibid.
53. A cenſuris incurſis ob ſententiam ſanguinis. ibid.
54. & 55. Abſoluit hæreticos, incendiarios, falſarios, & ſimiles. ibid.
56. Poteſt ſubdelegare vices ſuas. ibid.
57. Viſitat per Vicarium. ibid.
58. Creat Comites Palatinos. ibid.
59. Concedit facultatem alienandi *ſi in euidentem, &c.* ibid.
60. Concedit Indulgentias.
61. Relaxat Interdictum. ibid.
62. Dat facultatem mulieribus intrandi monaſteria. p.185
63. Concedit officia Tabellionatus. ibid.
64. Poteſt exire à Legatione, & reuerti. ibid.
65. Viſitat quaſcumque Eccleſias. ibid.
66. Diſſoluit vniones. ibid.
67. Viſitat Studia, & Collegia. ibid.
68. Abſoluit ab hæreſi. ibid.
69. Procedit contra hæreticos. ibid.
70. Dat plenariam indulgentiam in certis caſibus. ibid.
71. Dat licentiam audiendi confeſſiones, & abſoluendi à quibuſcumque caſibus, & à votis. ibid.
72. Super interdicto.
73. Contra vſurarios.
74. Super beneficiis ſuorum familiarium. ibid.
75. Confert beneficia familiarium. ibid.
76. Iterum ſuper interdicto.
77. Creat Rectorem Comitatus: & derogat Regulis Cancellariæ. ibid.

Legatum.

Quando legato adiecta eſt conditio impoſſibilis de iure, legatum eſt validum, ſi teſtator ignorabat illam impoſſibilitatem: c.175.n.1. p.124
Legatum contrarium conſtitutionibus Ordinis regularis, dicitur impoſſibile impoſſibilitate iuris: n.3. p.125
Quando agitur de legato pio, conditio vitiatur, & non vitiat: n.4. ibid.
Quod explicatur ſub trium caſuum diſtinctione: n.11. ibid.
Legatum pium, & Legatum libertatis, æquiparantur: n.2. p.124
Legatum pium, ſi non poteſt impleri iuxta formam à teſtatore præſcriptam, poteſt adimpleri per æquipollens: n.9. p.125.
Et ad alium vſum ſimilem: n.10. ibid.
Legatum pium, conſentiente hærede, commutari poteſt ad alium ſimilem vſum: n.12. ibid.
Non recedendo tamen quantum fieri poteſt à voluntate teſtatoris: n.13. ibid.

Legitimatio.

Liberis naſcituris nocet legitimatio facta per reſcriptum Principis; ſed non natis: cap.165. num.12. p.103
Niſi tamen liberi iam nati conſentiant, quorum conſenſus debet adhiberi: n.13. ibid.
Prodeſt tamen illa Principis legitimatio quoad honores,

honores, & ſtatum; non tamen quoad ſucceſſionem in præiudicium liberorum tunc natorum: n. 14. ibid.

Legitimatis non competit ius primogenituræ, etiam in præiudicium liberorum naſciturorum, non obſtante Principis reſcripto:c.165.n.15. p.103

Qua cautela vti poſſit Pater, aliquid volens relinquere filiis ſuis illegitimis: n.16. ibid.

Lex.

Si Principi oſtendatur legis iniuſtitia, non eſt eius intentio quod lex obſeruetur:c.125.n.14. p.11

Legis inſtitutio,& publicatio,quomodo inter ſe differant: n.16. ibid.

Legis publicatio,& receptio,multùm differunt:n.17. p.12

Si lex non fuerit vſu recepta, non eſt opus probare contrarium vſum: n.18. ibid.

Quando non conſtat de initio receptionis, non præſumitur quod lex fuerit vſu recepta:n.19. ibid.

Licentia.

Licentia verbis generalibus conceſſa non comprehendit perſonas, quarum expreſſio difficiliorem reddidiſſet concedentem: c.154.n.12. p.67

Licentiæ conceſſio ſtrictam admittit interpretationem, & regulari debet ſecundum mentem concedentis:c.154.n.1. p.66

Matrimonium eſt nullum, ſi licentia à proprio Parocho ad illud contrahendum conceſſa, ſit nulla:ibid.n.2. p.66

Licentia Parochi dubia, & incerta, vtrum ſuffragetur pro validitate matrimonij:n.28. p.68

Licentia Parochi non valet, niſi concedatur antequam matrimonium celebretur:n.36. ibid.

Lis. Litigioſum.

Litem ſimulatam confingens ſuper beneficio; illo priuari debet:cap.135.n.10. p.31

Ampliatur, etiamſi id fiat alia intentione, quàm vt beneficium penſione grauetur: n.12. ibid.

Sed hæc pœna priuationis non extenditur ad alia beneficia diuerſa: n.12. ibid.

Imò quoad illud beneficium,circa quod ſimulata lis fuit introducta, non inducitur pœna priuationis, niſi præcedente ſententia declaratoria:n.11. ibid.

Lis finitur per renunciationem factam liti, & cauſæ:& poteſt Ordinarius conferre antequam Papa manum appoſuerit: c.163.n.17. p.99

Lis finitur per ſimplicem beneficij ceſſionem,vel dimiſſionem: n.18. ibid.

Quid ſi in fauorem tertij: n.19. ibid.

Lite pendente inter duos præſentatos, Epiſcopus aliam præſentationem admittere non poteſt, nec conferre: cap.172.n.6. p.119

Sed ſi lis pendeat inter Patronos, beneficium non redditur propterea litigioſum: n.7. p.120

Litigioſa beneficia Ordinarij conferunt in Gallia: n.8.ibid.& cap.163.n.9. p.99

Lis quæ agitatur inter alios non nocet collitigantibus:c.188.n.14. p.148

Litis euentus dubius debet probari, quando agitur de reſciſſione tranſactionis:cap.199.n.13. p.172

Quando lis eſt inter duos collatores, non valet collatio in præiudicium illius, cui competit ius conferendi:c.166.n.12. p.105

Per litem motam ſuper poſſeſſorio ipſa poſſeſſio efficitur litigioſa c.163.n.1. p.98

Et ipſa poſſeſſio in alium hoc caſu transferri non poteſt:n.2. ibid.

Ipſum tamen beneficium non efficitur litigioſum, etiamſi ageretur de poſſeſſorio adipiſcendæ: n.3. & 15. ibid. & ſeq.

Litigioſa beneficia extra Galliam ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ. cap.163.n.4. p.98

Litigioſi beneficij reſeruatio non habet locum niſi lis ſit ſuper titulo: n.5. ibid.

Lite pendente capta poſſeſſio eſt attentatoria: n.6. p.99

Litigioſorum beneficiorum reſeruatio impropria eſt:n.10. ibid.

Litigioſum dicitur beneficium quando quis ſubrogatur in lite, quia tunc lis adhuc durat: n.19. ibid.

Littera.

Litteræ priuatæ non excuſant impetrantem beneficium viuentis,propter ſuſpicionem antidatæ:cap. 170.n.11. p.115

Litteratura.

Capacitas quoad litteraturam ſufficit, quod interueniat tempore examinis, licèt non adeſſet tempore datæ:cap.139.n.25. p.40

M

Magiſter.

Magiſter in Theologia dicitur ille, qui Doctoratus gradũ aſſecutus eſt.c.139.n.15. p.39

Mandatum

Mandatum ad reſignandum eſt inualidum, quando nomen procuratoris eſt diuerſum in extractu ab eo,quod reperitur in originali:c.178.n.1. p.130

Reuocatio mandati ſufficit quod notificetur Tabellioni,qui non poteſt poſtea copiam expedire; aliàs incidit in crimen falſi: n.2. ibid.

Reuocato legitimè mandato, reſignatio ſubſecuta nulla eſt: n.3. ibid.

Mandatum ad reſignandum in Gallia non valet, niſi redigatur in ſcripturam,iuxta formam Ordinationis Regiæ:n.9. p.132

Et notarius tenetur cuſtodire origiuale illius, ex Ordinatione Regia,ſub pœna falſi:n.11. ibid.

Solum mandatum ad reſignandum, niſi aliud ſequatur,non priuat poſſeſſione:c.188.n.4. p.148

Nec impedit perceptionem fructuum beneficij:n.6. ibid.

Sicut mandatum ſolum ad præſentandum non effectuatum, non eſt alicuius conſiderationis: cap. 159.n.18. p.90

Mandati reuocatio quomodo intimari debeat: cap. 145.n.9. p.50

Manualia.

Beneficia manualia poſſunt concedi ad vitam per ſummum Pontificem,cum derogationibus opportunis:c.127.n.8. p.15

Manualis beneficij poſſeſſor remoueri poteſt ad libitum,ceſſante dolo:n.3. ibid.

Sed in Gallia non remouetur ſine cauſa:n.2. ibid.

Manutentio.

In quaſi poſſeſſione iuris conferendi,non datur manutentio aduerſus eum, qui probauit antecedentem ſtatum contrarium:c.166.n.13. p.105

Manutentio dari debet poſſeſſori, pendente lite ſuper regularitate beneficij, niſi euidenter conſtet de anteriori ſtatu contrario:n.25.& 26. p.106

Et ſuper hoc explicatur *deciſio* 287. Seraphin. n.27. ibid.

Matrimonium.

Matrimonium putatiuum facit vt liberi ſint legitimi propter bonam fidem coniugum,ſeu alterius ipſorum:c.147.n.1. p.53

In matrimonio libertas coniugum eſt maximè neceſſaria:n.7. ibid.

Sententia lata in causa matrimoniali ſemper retractati poteſt, non per viam appellationis, ſi lapſa ſint tempora; ſed per viam querelæ: n.3. ibid.
Matrimonij nullitas in controuerſiam deducta, recipit probationem ex adminiculis: cap.154. n.13. p.67.
Matrimonium, nullis præcedentibus proclamationibus celebratum, licèt non reddatur nullum; tamen inſeruit pro adminiculo nullitatis: n.14. ibid.
Inæqualitas conditionem præbet aliud adminiculum nullitatis matrimonij: n.15. ibid.
Matrimonij clandeſtinitas probatur per excluſionem affinium, & domeſticorum: n.16. ibid.
Et aliæ coniecturæ afferuntor: n.19.20.21. 22. 23. & 24. ibid. & p.68
Matrimonij nulliter contracti ratificatio valet vt ex nunc, ideo requirit reiterationem ſolemnitatum: cap.154.n.26. p.68
Matrimonium in Gallia Principes ſine conſenſu Regis non contrahunt: n.25. ibid.
Licentia ad matrimonium per dolum obtenta, perinde eſt ac ſi nulla obtenta fuiſſet: n.27. ibid.
Matrimonium mutuo conſenſu contractum iuxta formam in diſpenſatione præſcriptam, eſt validum: n.39. p.69
Matrimonij probatio fieri poteſt per teſtes: n.43. ibid.
Præſentia fortuita Parochi, vel Epiſcopi, ſufficit pro validitate matrimonij: n.44. p.70
Parentibus licitum eſt liberos ſuaſionibus incitare ad matrimonium: n.50. ibid.
Matrimonia præſumpta hodie non admittuntur, nec etiam in Gallia: cap.165.n.1. p.102
Si de mulieris voluntate quoad matrimonium contrahendum dubitetur, reponenda eſt in loco tuto; ſed facta declaratione voluntatis, non eſt amplius detinenda in ſequeſtro: n.4. ibid.
Matrimonium contrahendum vnius teſtis dep. ſi in de impedimento retardat: n.3. ibid.
Iudex tamen debet habere reſpectum ad perſonam, & intereſſe teſtis: n.6. p.103
Matrimonium inter Catholicum & hæreticam valet; ſed ſic contrahentes regulariter peccant mortaliter: cap.181.n.1. p.137
Quid de matrimonio contracto cum infideli, vel apoſtata à fide: n.2. ibid.
Matrimonij impedimentum dirimens nullus Prælatus ſummo Pontifice inferior decernere poteſt: num.8. p.138
Poteſt tamen ipſe, vel Parochus ex cauſa matrimonium ſuſpendere ad tempus: n. 9. ibid.
Matrimonium contractum in ſpretum inhibitionis Epiſcopi, eſt validum; ſed contrahentes incurrunt pœnam, ſeparationis ad tempus: num.10. ibid.
Niſi adſit periculum incontinentiæ: n.11. ibid.
Ceſſat tamen pœna propter ignorantiam: num.12. ibid.
Matrimonium contractum in præiudicium litis pendentis ſuper impedimento dirimenti, aut etiam pendente appellatione, eſt nullum: n.13. ibid.
Pactum matrimonij, quòd liberi educari debeant in hæreſi, eſt impium & illicitum: n.6. ibid.
Promiſſio matrimonij, ſubſecutâ copula, non tranſit in verum matrimonium hodiernis temporibus: cap.183.n.2. p.141
Qui promiſit matrimonium non impeditur contrahere cum alia: & ſi ſecuta fuerit defloratio, non poteſt cogi præcisè ad ducendum; ſed tantum vt docet, aut ducat: n.5. ibid.
Matrimonia coacta infelices vt plurimùm exitus ſortiuntur: n.4. ibid.
Per matrimonium beneficia amittuntur: cap.196. num.10. p.166

Metus.

Metum non ſufficit probare in genere, ſed probandus eſt in ſpecie reſpectu illius actus de quo diſceptatur: cap.145. num.8. p.50. & cap.154.n.49 p.70
Metus reſignationis factæ in carcere, purgatur per nouum inſtrumentum factum in plena libertate: cap.145.n.8. p.50
Metus probatur ex veriſimilitudine: cap.147. n.8. & 11. p 53. & 54. & c.154.n.17. p.67
Metus illatus per Patrem faciliùs probatus cenſetur: num.9. p.53
Et in hac probatione multùm valet Iudicis arbitrium: num.10. ibid.
Proteſtationes non probant metum, ſed coadiuuant probationes metus: num.13. p.54
Si tamẽ fiat proteſtatio in præſentia patris, probatur metus; & matrimonium redditur nullum: num.14. ibid.
Idem, ſi in abſentia patris, ſi ad eius notitiam deuenerit: n.15. ibid.
Multóque magis ſi in ipſo actu matrimonij: n.16. ibid.
Metus probatio reſultat ex pluribus coniecturis; veluti ex inæquali perſonarum conditione, ex domeſticorum & affinium excluſione, ex nimia feſtinatione, & aliis de quibus in c.154.n.18. 19. & ſequent. vſque ad 24. p.67. & ſeq.
Metus non probatur per teſtes nulliter examinatos: num.48. p.70
Teſtis deponens de propria credulitate, non probat metum matrimonij: n.51. ibid.
Metus probationes ad irritandum matrimonium debent eſſe concludentes: n.52. ibid.
Et deponere de metu cadente in conſtantem virum: ibid.
Metus reuerentialis ſolus non ſufficit ad irritandum matrimonium: n.53. p.71
Metus non probatur ex minis paternis, quando pater eſt benignæ naturæ: n.54. ibid.
In probatione metus, qualitas etiam perſonæ metum patientis eſt conſideranda: n.55. ibid.
Metus non probatur per famam, niſi concurrentibus requiſitis ad probationem famæ: n.56. & 58. ibid.
Metus fama eliditur per teſtes deponentes de libera voluntate: dicto cap.154.n.57. ibid.
Metus probari debet habito reſpectu ad tempus actus: n.59. ibid.
Reconciliatio ſubſecuta tollit præſumptionem metus, & leuis diſſidij: n.60. ibid.
Duobus teſtibus de metu deponentibus magis credi, quàm mille deponentibus de libera voluntate, quomodo intelligatur: n.61. ibid.
Metus præſumptio in matrimonio ex quibus excludatur: n.62. p.72
Præſentia Epiſcopi, vel viri valde Religioſi, probat liberam voluntatem contrahentium matrimonium: n.63. ibid.
Mulieris declarationi ſtandum eſt, ſi dicit ſe non fuiſſe metu coactam ad contrahendum matrimonium: n.64. ibid.

Miles. Militia.

Inter milites, & perſonas militares, magna eſt differentia: cap.154.n.8. p.67

Militiæ

Militiæ Generales Præfecti non veniunt ſub appellatione militum : n.7. ibid.
Militiæ ſæculari ſe adſcribens priuatur beneficiis:c. 174.n.12. p.123
Sed tamen verius eſt,non induci priuationem per ſolam deſcriptionem, niſi quis etiam militiam actu exerceat:n.13.& 15. ibid.
Militia ſolo iure poſitiuo Clericis interdicta eſt:nu. 14. ibid.
Qui dicit , Clericum aliquem occidiſſe , vel mutilaſſe exercendo militiam , tenetur illud probare: n.11. ibid.

Minæ.

Minæ per patrē factæ in abſentia filij, præſumuntur ad illius notitiam deueniſſe:c.147.n.12. p.54

Miſſa

Miſſarum numerus ordinatus per teſtatorem debet adimpleri,ſi agatur de opulenta hæreditate : & ſi ſalarium non ſit ſufficiens,debet augeri:cap.162. n.8. p.97
Idem quando talis eſt veriſimilis voluntas fundatoris : n.10. ibid.
Miſſarum reductionem hodie Ordinarij facere non poſſunt;ſed recurrendum eſt ad Papam:n.2. p.92
Sed ſi ageretur de Miſſis nondum acceptatis , ſolus Epiſcopus reductionem facere poteſt:n.3. p.97
Et ad quam ſummam reductio fieri poſſit:n.1. p.96
Miſſarum celebrandarum onus , ſi fuerit relatum ad perſonam, prouiſus debet eſſe actu Sacerdos ; ſecùs ſi ad beneficium:c.161.n.12. p.94

Monachus

Monachus tranſlatus de conſenſu primi Monaſterij, transfert ſecum bona ſua:c.122.n.8. p.4.
Monacho delata hæreditas ſtatim ipſo iure acquiritur Monaſterio:c.137.n.6. p.35
Monachis alicuius Monaſterj deficientibus, poſſunt aſſumi ex alio monaſterio;& in illorum defectum ſæculares:c.181.n.15. p.136
Monachus ſi decedat extra clauſtra , ſpolia priuatiuè pertinent ad Cameram : c.197.n.2. p.168
Monachus ſi degat extra clauſtra cum licentia ſui Superioris , non eximitur ad obligationibus ſuæ Religionis : n.4. ibid.
Monachi bona patrimonialia non ſubiacent ſpolio: n.5. ibid.
Monacho delata hæreditas acquiritur ipſo iure monaſterio, quod poteſt intentare remedium *legis finalis,Cod.de edict. diu. Adriani tollend.* c.197.n.6. & 7. ibid.
Bona relicta Monacho ante profeſſionem,acquiruntur monaſterio,ipſo profitente,ſi de illis non diſpoſuerit:n.8. ibid.
In bonis maternis ex perſona Monachi poſt profeſſionem delatis ſuccedit Monaſterium,non obſtante legato quod Religioſus fecerat Monaſterio pro omnibus iuribus: quia tale legatum non debet intelligi factum animo cumpenſandi cum iuribus poſtea delatis : c.197.n.9. ibid.
Monachus non poteſt obtinere licentiam diſponendi, vel teſtandi in præiudicium iuris quæſiti Monaſterio:n.13. p.169
Tranſactio facta per Monachum ſuper bonis patrimonialibus iam quæſitis Monaſterio , non valet ſine conſenſu Monaſterij:n.17. ibid

Monaſterium.

Monaſterium ſi indigeat, illi conſulendum eſt non expectata omnimoda egeſtate:c.122.n.13. p.5
Monaſterij indigentiæ conſuli poteſt per totalem illius tranſlationem:n.14. ibid.
Sed tamen non ideo deſtrui debet:n.20. ibid.
Monaſterium non admittitur ad fideicommiſſum, quando teſtator locutus eſt de liberis ex proprio corpore procreatis:c.142.n.3. p.44
Quidquid alij dixerint in contrarium : n.4. ibid.
Monaſterium faciliùs admittitur durante vita Monachi:n.21. p.45
Vt Monaſterium excludat ſubſtitutum, ſufficit illud eſſe capax ſucceſſionis:n.5. p.44
Monaſterio debetur legitima ſuper bonis parentum ex perſona Monachi:c.143.n.1.& 5. p.47
Futuro Monaſterio donatio fieri poteſt : c.144.nu,2. p.48
Et fructus medij temporis conuertendi ſunt ad vtilitatem Monaſterij : n.7. p.49
In Monaſterio Monialium nō debet permitti proſpectus ſæcularium;ſecùs in Monaſterio virorum, vel in Collegio adoleſcentum : cap.146. num.9. p.52
Neque via intermedia impedit quominus prohibeatur proſpectus in Monaſteria Munialium : nu.13. ibid.
Monaſterium reformatum manutenendum eſt in poſſeſſione iurium,quæ illi competebant ante reformationem:c.183.n.4. p.139

Monialis.

Monialis euocata ad ſecundum Monaſterium , ad exercendum aliquod officium,ſtatim efficitur Religioſa illius Monaſterij : c.121.n.4. p.2
Monialium tranſlatio conceditur abſque ſpe redeundi ad primum Monaſterium:n.6. ibid.
Poteſt tamen Monialis,vel Religioſus redire,aliquibus concurrentibus, de quibus n.7. ibid.
Moniales non poſſunt recipi vltra numerum proportionatum ad redditus Monaſterij; ſed tamen contrarium ſeruatur:c.122.n.1.& 3. p.4
Maximè,ſi Monialis congruam dotem attulerit : n.4. ibid.
Moniales alendæ ſunt ad ratam redituum Monaſterij,non autem ad ratam dotis:n.5. ibid.
Moniales veniunt appellatione pauperum ; & illis potius quàm pauperibus ſubueniendum eſt:n.10. ibid.
Monialis tranſlatæ bona ad quem ſpectent:num.16. p.5
Monialis ſine dote recepta non ideo eiicienda eſt: n.18. ibid.
Moniali vltimò receptæ cum dote nihil imputandum eſt,ſi dos eius conſumpta fuerit:n.19. ibid.
Monialibus victum proprio labore quærentibus,potiùs quàm aliis , in pari cauſa, ſubueniendum eſt: n.23. ibid.
Moniales ſibi ſuccurrere poſſunt ex opere manuali, in caſum inopiæ Monaſterij:n.22. ibid.
Monialibus ſi permittatur peculium ſeparatum,illud ſubiacet diſpoſitioni Abbatiſſæ:n.24. ibid.
Monialibus egeſtate laborantibus Epiſcopus poteſt adiudicare bona,quorum dominus ignoratur : nu. 25. p.6.
Aut etiam bona incerta,& malè ablata : n.26. ibid.
Moniales gaudent beneficio *cap. Odoardus , de ſolutionibus*,n.27. ibid.
Propinqui Monialium poſſunt cogi ad conſtitutionem dotis, iuxta conſuetudinem loci ; ſi iam dos per eos non fuerit conſtituta : n.28. ibid.
Monialibus,quibus ex cauſis permitti poſſit vt exeant à clauſura:c.124.n.13. p.9
Et quid obſeruetur in Gallia:n.14. ibid.
Monialis nouitia quamuis exeat à clauſura ſine licentia , ſi redeat , non ex eo ſolo annullatur profeſſio:c.134.n.5. p.27

Nouitiæ

Digitized by Google

Nouitiæ monialium non ligantur conſtitutionibus loquentibus de clauſura:n.6. ibid.
Monialis præſumitur prædilecta à Teſtatore,& monaſterium ea eius perſona:c.141.n.6. p.44
Quia per profeſſionem non amittit iura ſanguinis: n.7. ibid.
Moniales difficiliùs poſſunt cogere vicinum ad reſidendum domum ſuam, quando vicinos illa præuenit:cap.146.n.8. p.51
Monialibus ſi concedatur Eccleſia,cenſetur illis conceſſa cura illi Eccleſiæ annexa: cap.193. num.2. p.160
Monialibus ſi competat cura animarum, illa debet exerceri per Presbyteros ſæculares:n.3. ibid.
Moniales quæ ſunt in quaſi poſſeſſione nominandi Vicarios,in illa ſunt manutenendæ:n.4. ibid.
Moniales habere poſſunt ius conferendi beneficia ex indulto Apoſtolico; aliàs fœminæ ſunt huius iuris incapaces:n.5. ibid.

Mora.

Mora non incurritur per eum,qui ignorat ſe eſſe debitorem:cap.198.n.16. p.171
Ad moræ purgationem vaſſallus admittitur antequam dominus illum in ius vocauerit:n.5. p.170

Mulieres.

Sunt incapaces exercendi iuriſdictionem: cap.124. n.2.p.8.Intellige vt n.10. p.9

N

Narratiua.

NArratiua non factæ profeſſionis; probanda eſt ab eo, qui illam allegat: Et quomodo probari poſſit:c.196.n.17. p.167

Negatiua.

Negatiua probanda eſt ab eo, qui in ea ponit fundamentum ſuæ intentionis:c.183.n 8. p.140
Negatiua nō obtentæ diſpenſationis, quomodo probati poſſit:cap.196.n.18. p.145
Et vtrùm ſufficiat verificatio facta in regiſtris Curiæ:n.21. ibid:
Negatiua non factæ profeſſionis ſolis præſumptionibus & coniecturis probatur: cap.196. num.18. p.167

Nobiles.

Appellatione *Nobilium*, Duces, Comites, Marchiones,& Principes in fauorabilibus continentur;ſed non in odioſis:cap.154.n.3. p.63

Nomen. Nominatio.

Suppreſſio Nominis, & imminutio qualitatis perſonæ,producit errorem in cauſa finali conceſſionis, ſeu licentiæ datæ ad contrahendum: c.154.n.33. p.68
Nominatio ſimplex, non facta Superiori præſentatione, non adimit Patrono facultatem variandi: c.159.n.15. p.89
Nominationis tempore incapax,ſufficit quod ſit capax tempore præſentationis:n.16. ibid.
Nominatio Vicarij perpetui, quæ ſpectat ad Dignitatem,cui cura animarum imminet;non debet dici competere ratione iuriſpatronatus, ſed potius ratione ſubiectionis:c.187.n.6. p.146

Notarius.

Notarius in Gallia tenetur reſeruare originale mandati ad reſignandum, nec poteſt illud partibus tradere ſub pœna falſi,ex conſtitutionibus Regiis: c.178.n.11 p.131
Notarius patriæ Linguæ-Occitanæ poteſt recipere inſtrumentum miſſionis in poſſeſſionem beneficij in patria Delphinatus, & è contra: quia inſtrumenta Notarij extra reſortum,ſaltem valent tanquam ſcriptura priuata:c.195.n.6. p.164

Notorium.

Ad hoc vt poſſeſſor lite pendente amoueatur, notorium illud dicitur, ſuper quo nulla poteſt cadere dubitatio:c.145.n.4. p.50
Etiam in delictis notoriis,vt quis priuetur poſſeſſione,requiritur ſententia declaratoria facti: num.5. ibid.

Nouitiatus, Nouitij.

Annus nouitiatus debet eſſe integer & continuus, quando profeſſio fit iure ordinario;ſecus ſi fiat coram Commiſſariis à Papa deputatis,ad obtinenda beneficia regularia: cap.196.num.4. & ſequent. p.166
Nouitij poſſunt acquirere & retinere pendente nouitiatu beneficia ſæcularia:n.20. p.167
Quid in Societate I E S V poſt vota biennij: nu.22. ibid.
Nouitius Canonicus habet vocem in electionibus, non tamen de neceſſitate vocandus eſt:n.21.ibid.

Nullitas.

Nullum eſſe actum, vel non ſortiri effectum, perinde eſt:c.125.n.20. p.12

O

Obſeruantia.

OBſeruantia declarat conſtitutionem dubiam nec opus eſt recurrere ad præſcriptionem:c. 131.n.2.p.21.& c.176.n.17. p.127
Obſeruantia probat qualitatem iuriſpatronatus familiaris, ſi ſoli conſanguinei excluſis hæredibus præſentauerint:c.144.n.17. p.49
Obſeruantia attendenda eſt, ſi dubitetur vtrùm patroni ſeparatim, vel collegialiter præſentare debeant:c.159.n.2. p.88
Obſeruantia patriæ Comitatus Venaiſſini, vbi vaſſalli ſolent moram celeri ſatisfactione purgare, prodeſt vaſſallo iuſtam excuſationem habenti: c. 198.n.17. p.172
Obſeruantia tranſactionis longiſſimi temporis facit vt tranſactio non indigeat iuſtificatione,ſed omnia ſolemniter geſta præſumantur:cap.199. nu.2. p.172

Occultans.

Corpus defuncti occultantes puniuntur etiamſi occultatio facta fuerit ab affinibus vel conſanguineis prætendentis ad beneficium: cap.170. n.25. p.116

Officium.

Qui fuit impeditus exercere Officium, poteſt opponere tempus ſibi non cucurriſſe durante tempore impedimenti:c.136.n.1. p.33
Officialium appellatione non continetur Antiani:c. 154.n.10. p.67
Officialium Cameræ ſcientia præſumitur, quando omnes ſcripturas,& documenta habent præ manibus:c.198.n.6. p.170
Scientia Officialium habetur pro ſcientia Domini: n.7. ibid.

Opinio.

Opinio Teſtatoris in explicādo teſtamēto debet prevalere,& habetur pro veritate: c.175.n.6. p.125

Optio.

Ius optandi competit excommunicato, niſi tamen per optionem nouus titulus, aut dignitas noua acquiratur:c.126.n.8. p.13

Ordinarius.

Collator ordinarius non poteſt conferre beneficia regularia

regularia adminiſtrationem habentia illis, qui verè non ſunt profeſſi : cap.196.n.7. p.166

Ordo

Beneficium collatum illi qui non habet Ordinem requiſitum ex ſtatuto Capituli, vacat ipſo iure, & ſtatim impetrari poteſt : cap.186.n.1. p.144

P

Papa

PApa eſt Diœceſanus in Eccleſiis exemptis, & ſoli Papæ ſubiectis : cap.128.n.2. p.16

Parochia, Parochus.

Beneficium parochiale, & curatum : inter ſe differunt : part.145.num.3. p.42

Et quid probandum ſit, ad hoc vt Eccleſia dicatur parochialis : num.4. ibid.

Omnis Eccleſia parochialis eſt curata, ſed non è contra : num.6. ibid.

Parochialis probatur ex diuturna decimarum perceptione, & ex pluribus antiquis enunciatiuis inſtrumentorum : n.7. & 8. ibid.

Parochialis Eccleſiæ prouiſio ſub qua forma fieri debeat, iuxta Concilium Tridentinum; id eſt facto concurſu : cap.187.n.2. p.146

Qui tamen concurſus non requiritur in prouiſionibus factis *in fauorem*; coram Papa; ſecus eſt in Legatione, in qua non ſunt reſignationes in fauorem : n.3. ibid.

Concurſus deſideratur etiam in Parochialibus exiſtentibus de iure patronatus Eccleſiaſtico : n.5. ibid.

Parochi licentia data alteri Presbytero, vt aſſiſtat matrimonio, debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita : cap.154.n.31. p.68

Et plura de tali licentia. ibid.

Parochus tenetur deſcribere in libro omnia matrimonia, ſed tamen defectus illius annotationis non eſt ſubſtantialis : cap.154.n.42. p.69

Parochus poteſt adminiſtrare Sacramenta ſuis ſubditis extra propriam diœceſim : n.47. p.70

Parochus tenetur ad reſidentiam, quam tres, vel quatuor incolæ tantùm in loco remanſerint; ſecùs ſi omnes receſſerunt : cap.168. n.8. p.110

Et ſi omnes receſſerint, non tenetur promoueri intra annum : num.9. ibid.

Et illo caſu tale beneficium non inducit incompatibilitatem : n.10. ibid.

Patronus.

Patronus Eccleſiaſticus præſentando indignum, pro illa vice amittit ius præſentandi : cap.130. num.4. p.20

Si tamen plures ſint patroni, illi tantum qui ſunt in culpa, priuandi ſunt : num.9. ibid.

Patronus laicus poteſt cumulatiuè alium præſentare, quamuis iam præſentauerit non idoneum, dummodò defectus non ſit in qualitate requiſita ea fundatione : n.3. ibid. & cap.138.n.4. p.37

Si præſentatus fuerit indignus indignitate criminoſa, etiam laicus Patronus priuatur pro illa vice : n.6.p.20.& cap.138.n.3. p.37

Aut ſi præſentauerit ſcienter laicum ac beneficium : n.7. p.20

Valida tamen eſt præſentatio facta ſub conditione obtinendæ diſpenſationis : num.8. p.20. & cap. 138.num.5. p.37

Patronus laicus ſibi præiudicat, ſi intra quadrimeſtre à die ſcientiæ non reclamauerit aduerſus vnionem, ſecundum aliquorum ſententiam : cap. 144.n.12. p.49

Præſumitur, Papam minus voluiſſe nocere patronis, quàm collatoribus ordinariis : cap.163.n.13. p.99

Patronis non præiudicat collatio beneficij facta tanquam de libero, niſi datâ illorum ſcientiâ & patientiâ : cap.166.n.8. p.104

Patronis de iure patronatus contendentibus, aut de illius poſſeſſione, Epiſcopus prouidere poteſt; niſi lis ſit finita intra quadrimeſtre : cap.172. n.4. p.119

Patronus Eccleſiaſticus ſi præuenerit præſentando formaliter, & illa præſentatio fuerit acceptata, nõ poteſt poſtea Superior beneficium conferre : cap. 193.num.10. p.160

Patronus præſentans inhabilem, non priuatur iure præſentandi, adueniente nouo genere vacationis : cap.195.n.8. p.164

Patronus Eccleſiaſticus non poteſt ſecundam præſentationem facere, laicus verò poteſt, re integra, intra quadrimeſtre : n.9. ibid.

Penſio.

Penſionem collator inferior ſine cauſa reſeruare non poteſt : cap.123.n.9. p.7

Reſeruatio penſionis pro perſona nominanda, non valet, niſi ſaltem in litteris perſona exprimatur : num.10. ibid.

Penſionis reſeruatio nulliter facta non reddit nullam beneficij collationem : n.11. ibid.

Differentia fieri debet inter penſionem impoſitam ſuper beneficio, & reditus ſeu penſiones domorum, & ſimiles fructus ciuiles, qui debentur poſſeſſori beneficij : cap.164.n.15. p.101

Si præcedat generalis licentia Sedis Apoſtolicæ, non requiritur ſpecifica confirmatio penſionis impoſitæ ſuper beneficio : cap.183.n.2. p.139

Amittuntur penſiones Eccleſiaſticæ per matrimonium, vel profeſſionem, etiamſi non habeant aliquod onus ſpirituale annexum : cap.196. num.11. p.166

Penſio per profeſſionem non amittitur; ſed monaſterio acquiritur pro alimentis monachi, quando fuit aſſignata pro aliquo ſeruitio temporali : numero 12. ibid.

Poteſt ſummus Pontifex concedere, vt penſio per profeſſionem non amittatur : n.13. ibid.

Penſiones, quæ Religioſis per ſummum Pontificem conceduntur, illis dantur duntaxat ſub titulo adminiſtrationis, & ſub poteſtate Superioris ipſorum : num.14. ibid.

Regularis diſpenſatus ad ſæcularem beneficium, poteſt illud reſignare ſub reſeruatione penſionis abſque noua diſpenſatione : n.16. p.167

Penſionem ſuper beneficiis tertij Papa concedit ſub certis conditionibus : c.180.n.10. p.134

Penſio quando amittatur propter aſſiſtentiam in bello : cap.174. n.17.& 19. p.134

Ex eo quod quis ſit incapax ad beneficia, non ſequitur quod ſit incapax ad penſiones : n.18. ibid.

Reſignatarius cogitur ad ſoluendam reſignanti penſionem ſuper beneficio curato impoſitam in Gallia, quamuis aliqua nullitate laboret : cap.139. n.5. p.38

Permutatio

Inter permutantes poteſt abſque ſimoniæ metu interuenire pactio præcedens ſuper permutatione facienda : cap.135.n.5. p.35

Intellige hoc procedere, dummodò ſimul vtraque collatio expediatur. Et alia ab intellectum eorum quæ ſuprà *part.1. cap.75. num.8.* dicta ſunt num.6. ibid.

Index Rerum,

Contractus *do vt des*, eſt illicitus in beneficialibus, etiam ſi detur ſpirituale pro ſpirituali:n.7. ibid.

Regularitet omnia cuiuſcumque generis beneficia poſſunt permutari:cap.139.n.4. p.39

Imputandum eſt illi, qui fuit negligens in adimplendo permutationem : n.12. ibid.

Mortuo permutante intra viginti dies, eius beneficium Ordinarius conferre poteſt vti vacans per obitum:cap.169.n.6. p.112

Fraudis coniecturæ quæ ſint, dum agitur de permutatione beneficiorum : n.8. ibid.

Permutationes beneficiorum fieri etiam poſſunt coram Ordinariis : num.9. ibid.

Ex veriori ſententia apud Gallos, permutatio dicitur potiùs ſpontanea, quàm neceſſaria collatio: num.11. ibid.

Mutuæ reſignationes ſunt ſpecies permutationis: cap.180.n.1. p.134

Peſtis

Quæ ſint negotia quæ tempore peſtis fieri poſſunt per Canonicos, in maiori numero præſentes in loco peſtifero? Et quæ per præſentes, etiam numero minores : cap.148.n.8. p.55

Pœna.

Pœna priuationis non eſt extendenda ad caſus non expreſſos : cap.159.n.17. p.89

Poſſeſſio.

In beneficialibus, qui priùs poſſeſſionem adeptus eſt, debet in dubio præferri cæteris : cap.123. num.1. p.6

Etiam intruſus lite pendente in ſua poſſeſſione manutenendus eſt:cap.125.n.30. p.12

Intra quod tempus ex variis ordinationibus poſſeſſio beneficij reſignati capiẽda ſit:c.130.n.1.p.19.

In beneficiis Galliæ poſſeſſio capienda eſt intra triennium per reſignatarium,& viuo reſignante: cap.138.num.1. p.37

Si reſignatarius acceperit poſſeſſionem viuo reſignante, beneficium non vacat amplius reſignationem,ſed per obitum : n.13. ibid.

Qui priòs adeptus fuerit poſſeſſionem, præferendus eſt in dubio, & cæteris paribus : cap.148. numero 12. p.55

In iudicio pleni poſſeſſorij, admittuntur in Gallia nouæ probationes, ſeu per teſtes, ſeu per inſtrumenta : num.11. ibid.

Ex eo quod quis aliqua bona tempore tranſactionis poſſederit in aliquo loco,non poteſt inferri, omnia hodie fuiſſe tempore tranſactionis poſſeſſa per eum:cap.150.n.5. p.58

In diſpoſitionibus fideicommiſſariis,ſi conſtet teſtatorem tempore teſtamenti plurima bona in aliquo territorio poſſediſſe, omnia, quæ hodie ibidem poſſidentur,pręſumuntur ab eodem teſtatore proceſſiſſe : num 6. ibid.

Quæ tamen præſumptio ceſſat, quando hæredes ſunt induſtrioſi, & ſoliti multas acquiſitiones facere : num.7. ibid.

In Gallia poſſeſſio beneficij capi ſolet non vocato poſſeſſore : cap.161.n.1. p.93

De iure communi poſſeſſio beneficij, non vocato poſſeſſore,non eſt manutenibilis : n.2. ibid.

Patruus remanens in poſſeſſione domus Canonicalis poſt reſignationem, cenſetur id facere iure familiaritatis : cap.185.n.12. p.143

Poſſeſſio iure familiaritatis non datur, quando alius poſſidet iure proprio : n.13. ibid.

Poſſeſſio præſumitur adepta iure familiaritatis ad excludendum delictum:n.14. ibid.

Noua poſſeſſione non indiget qui eſt rehabilitatus ad beneficium; n.19. ibid.

Mera detentatio conuerti poteſt in poſſeſſionem manutenibilem per acquiſitionem noui tituli validioris : n.20. ibid.

Poſſeſſio beneficij etiam poſt ſex menſes capta, eſt valida, dummodò intra triennium, & viuo reſignante capta ſit : cap.195.n.1. p.163

Quicumque Presbyter poteſt mittere in poſſeſſionem beneficij : n.7. p.164

Præcedentia.

In materia præcedentiæ conſuetudo maximè attenditur : cap.173.n.6. p.121

Ampliatur etiamſi conſuetudo non ſit præſcripta: num.7. ibid.

Qui eſt in poſſeſſione præcedentiæ, in ea manutenendus eſt : n.8. ibid.

Et illi competunt remedia poſſeſſoria:n.14 ibid.

Præcedentia competens ex titulo vniuerſali,prodeſt quoad actus particulares:n.15. ibid.

Præceptorialis

Præbenda præceptorialis, ex ordinatione Regis, non confertur tanquam beneficium,ſed tanquam quid temporale : cap.129.n.18. p.18

Præſcriptio.

Præſcribitur contra Eccleſiam ſpatio 40. annorum, cum titulo vero,vel putatiuo:c.199.n.6. p.171

Ad præſcribendum ſufficit quod titulus ſit aliqua ratione coloratus : n.8. ibid.

Titulus tranſactionis eſt ſufficiens ad præſcribendum : num.7. ibid.

Laicus præſcribit aduerſus Eccleſiam ſine titulo, niſi ageretur de rebus, in quibus ius illi reſiſtit: num.9. ibid.

Præpoſitus.

Præpoſitus diſpenſatus ante ætatem non poteſt cogi ad exercenda munera Diaconorum : cap.173. num.1. p.121

Præſentia.

Præſentia alicuius quando requiritur ex conuentione,debet eſſe perſonalis:cap.172.n.3. p.119

Præſentatio.

Præſentatio facta ab eo qui eſt in poſſeſſione præſentandi,præualere debet : cap.131. n.6.p.22. & cap.157.num.61. p.83

Præſentatio inhabilis poteſt fieri ſub conditione obtinendi diſpenſationem : c.138.n.5. p.37

Præſentatus à maiori parte patronorum, omnino inſtituendus eſt: cap.157. n.57. p.83

Præſentatus qui falsò narrauit Papæ ſe habere medietatem vocum, non eſt inſtituendus : num.58. ibid.

Legatarius poteſt præſentare antequam iuſpatronatus fuerit confirmatum ab Ordinario, intra quadrimeſtre,fauore vltimæ voluntatis : n.60. ibid.

Vide tamen Viuian. *de iurepatr. lib.*4. *cap.*1.*n.*40. *&* 41.Calderin.*deciſ.6.de iurepatr.*

Vna linea præſcribit ius præſentandi aduerſus aliam ſi præſentauerit priuatiuè per longiſſimum tempus : cap.158.n.7. p.87

Præſentatio poteſt fieri ſeparatim, quando plures patroni præſentant vti ſinguli : c.159.n.3.& p.88

Si tamen vnus ex illis requirat condunationem, denegari non debet:n.4. ibid.

In dubio ius præſentandi competit vti ſingulis, non iure collegij : n.6. ibid.

Infans præſentari non poteſt, & illum præſentans amittit ius pro illa vice:n.8. & 9. p.89

Idem,de præſentante mulierem, vel alium non idoneum:n.10.11.& 12. ibid.

Præſentatio contra legem fundationis, eſt nulla.n. 12.& 14. ibid.

Præſentatio eſt quædam ſpecies electionis, ſed impropriæ:

propriæ : num,13. ibid.
Ius præſentandi non poteſt competere, niſi ſupponatur beneficium vacare : cap.161.n.15. p.94
Neque præſentatio conualidatur per mortem ſuperuenientem.cap.170. n.22. p.116
Præſentatione facta per patronum Eccleſiaſticum quare non liceat ipſi variare:cap.193.n.8. p.160

Præuentio.

Ius præuentionis quoad collationem beneficiorum ſpectat ad ſolam Sedem Apoſtolicam,non autem ad collatores inferiores : cap.123.n.5. p.7
Papa regulariter omnes collatores ordinarios præuenire poteſt : cap.124.n.11. p.9

Principes.

Principes ſunt ſpeciali nota digni,nec ſimplici *Nobilium* appellatione continentur:c.154.n.4. p.67

Priuilegium.

Priuilegium eſt reale, quando præcipuè conceditur intuitu rei,& non perſonæ : cap.132.n.8. p.23
Priuilegia Dignitatis durant, quando Officium vel Dignitas finitur cum beneplacito Principis : n.9. ibid.

Procemium.

Procemium denotat cauſam finalem conſtitutionis: cap.125.n.24.p.12.& cap.153.n.12. p.64

Profeſſio.

Profeſſio ſemel facta,non debet reiterari : cap.121. num.1. p.1
Quod tamen locum non habet,quãdo quis eſt tranſlatus ad aliam Regulam : n.2. p.2
Profeſſio non annullatur, quamuis nouitia remanſerit extra clauſtra per vnum, aut alterum menſem:cap.134. n.12. p.27
Secùs ſi vltra duos menſes : n.13. ibid.
Profeſſio puellæ non eſt nulla ob defectum explorationis:cap.134.n.14.15.& 22. ibid.
Profeſſio fraudulenta non præiudicat ſucceſſoribus: cap.134.n.17. ibid.
Profeſſio puellæ non probatur niſi per ſcripturam ſecùs in profeſſione maſculi : n.18. p.28
Profeſſio poteſt fieri, quamuis monialis per aliquod tempus receſſerit à monaſterio ſine animo dimittendi habitum:n.19. ibid.
Profeſſio coniugum non redditur nulla, quamuis facta fuerit ſine licentia Epiſcopi:n.21. ibid.
Profeſſio Religionis eximit filium à poteſtate patris, in damnoſis ; non autem in vtilibus: cap.143. num.3. p.47
Profeſſio non eſt valida, ſi fiat coram eo, qui non poteſt obligare Religionem : c.149.n.5. p.56
Sed tamen illa profeſſio poteſt ratificari,ſi profeſſus in eadem voluntate permaneat:n.9.& 10. p.57
Si verò non permaneat, poteſt liberè contrahere matrimonium : illa autem ratificatio non valet, niſi recipiens profeſſionem id fecerit nomine Religionis : n.13. ibid.
Solus Superior Religionis, non poteſt admittere profeſſiones:num.6. ibid.
Sed debet adhibere vota Religioſorum, quæ non ſolùm ſunt conſultiua, ſed etiam deliberatiua: num.7. ibid.
Seruanda tamen eſt in omnibus conſuetudo cuiuſque Religionis:n.8. ibid.
Diuerſæ profeſſionis Religioſis beneficia conferri non debent:cap.196.n.1. p.166
Profeſſio poteſt recipi ab executoribus Apoſtolicis, etiam non perfecto anno nouitiatus:n.5. ibid.
Ex eo caſu tempus profeſſionis dependet ex arbitrio Executoris, ſi in prouiſionibus non ſit præfixum: num.6. ibid.

Profeſſio in Religionibus Militaribus, eſt valida, non peracto anno nouitiatus : n.8. ibid.
Per profeſſionem regularem vacant beneficia ſæcularia:n.9. ibid.

Progenies.

Vocata progenie,omnes deſcendentes ex illa familia cenſentur vocati ad emphyteuſim, vnus poſt alium : cap.177.n.1. p.129
Et non ſolum deſcendentes vocati cenſentur, ſed etiam collaterales : n.2. ibid.
Maximè ſi adſint verba infinitatem denotantia:n.3. ibid.
Quæ ſit vis illius clauſulæ, *ita quod nullus remaneat ex illa progenie* : n.7. ibid.

Proles.

Proles ſi vocata fuerit,idem dicendum eſt, quod de progenie:cap.177.n.3.& ſequent. p.129

Promiſſio.

Promiſſio omnis,& obligatio, regulariter tranſit ad hæredes aut ſucceſſores : cap.134.n.1. p.26
Promiſſio ſeu obligatio potius cenſetur realis quàm perſonalis : ideo extenditur de perſona ad perſonam ius habentem : n.12. p.27

Promotio.

Ob non promotionem intra annum, non inducitur vacatio ipſo iure in Eccleſia non parochiali, ſed debet præcedere monitio : c.161.n.18. p.95
Ideo poſſidens Capellaniam, non priuatur ipſo iure ob non promotionem : n.19. ibid.
Illi, qui debet promoueri, datur annus à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis ; ſed in Gallia datur biennium:c.161.n.22.p.95.& c.193.n.15. p.161
Malè promotus excuſatur propter ignorantiam: c.185.n.18. p.143
Qui tenetur infra certum tempus promoueri, excuſatur ſi legitimè fuerit impeditus;ſed tamen ceſſante impedimento,ſtatim tempus illi currit:cap. 186.n.4. p.144
Si quis antea non promotus, obtinuerit ſe promoueri, antequam eius beneficium impetraretur,tutus eſt aduerſus eum qui poſt promotionem impetrauit : n.6. p.145
Qui ipſo iure ob non promotionem priuatus eſt, iuuari tamen poteſt triennali poſſeſſione:n.9. ibid.
Quod quis ratione promotionis non fuerit diſpenſatus,non bene probatur ex ſola inſpectione regiſtri Curiæ : n.11. ibid.

Proſpectus.

Regulares non poſſunt habere proſpectum in monaſterio aliorum Regularium:c.146.n.16. p.52
Et de proſpectu in monaſteria monialium agitur toto illo cap.146. p.51

Prouincia. Prouincialis.

In Ordine Minorum, Prouincialis munus nemo vltra triennium exercere poteſt:c.136.n.10. p.34
Prouinciarum diuiſio contra formam conſtitutionum Ordinis,eſt nulla:cap.149.n.17. p.57
Patres prouinciæ qui dicantur in Ordine Minorum, & quæ ſit illorum facultas: cap.125. n.12.& per tot. p.11

Publicatio.

Publicatio conſtitutionis non ligat ſi facta fuerit à non habente poteſtatem:cap.125.n.26. p.12
Publicatione non indiget conſtitutio ab omnibus acceptata:cap.149.n.14. p.57
Beneficiorum reſignationes admiſſæ in Curia Romana, debent in Gallia publicari intra ſex menſes : quæ verò in Legatione factæ ſunt, intra menſem;lapſis tamen illis temporibus, reſignatio non annullatur,ſed ſubeſt periculo reſolutionis ſi

non fiat viuo reſignante : c.195.n.2. p.164.

Ideo ſi poſſeſſio viuo reſignante capta ſit intra triennium, beneficium non vacat per obitum, ſed per reſignationem : n.3. ibid.

Tempus ad publicandum in Gallia, non eſt præciſum ad limitandam publicationem, ſed tantùm ad inducendam moram : n.4. ibid.

Tres conditiones copulatiuè requiſitæ in Gallia, ad effectum Regulæ *de publicandis reſignationibus*, referuntur : n.5. ibid.

Q

Querela.

QVerelæ, vel recurſus iudicium, tractari debet coram eodem Iudice, de cuius ſententia agitur : cap.147.n.4.& 5. p.53

Sententia in cauſa matrimonij lata non tranſit in iudicatum, non tamen reſcinditur per viam appellationis, ſed per viam querelæ, vel recurſus, num.3. ibid.

Papa poteſt ſemper adiri per viam querelæ : ſed in Gallia cauſam committit eidem iudici, qui ſententiam tulit : num.6. ibid.

R

Ratificatio.

TRanſactionis ratificatio inducitur tacitè in rebus Eccleſiæ, quando ſucceſſores vigore illius exegerunt ſummas in illa promiſſas : c.199. num.5. p.172

Raptor.

Matrimonium inter raptorem & raptam contrahi non poteſt, ex diſpoſitione iuris, & Concilij Tridentini : cap.184.n.6. p.141

Recurſus.

Vide in verbo *Querela*

Reformatio.

Quando facta fuit reformatio alicuius monaſterij, omnia iura non Reformatorum tranſeunt in Reformatos : cap.181.n.81. p.136

Ius nominandi quod antea competebat non Reformatis, debet exerceri per Reformatos, eodem modo quo antea exerceri ſolebat : n.19. ibid.

Regalia.

Vtrum Regalia locum habeat in beneficiis de nouo vnitis regno, iudicatum fuiſſe affirmatiuè refertur : cap.128.n.6. p.16

Regula.

Religionis regulæ differunt à conſtitutionibus particularibus, quæ corrigi & alterari poſſunt : cap. 121.num.3. p.2

Regula S. Auguſtini eſt vna ex quatuor antiquiſſimis : cap.121.num.9. ibid.

Quomodo dignoſcatur differentia inter regulas, & conſtitutiones particulares Religionis : n.10. ibid.

Regula Cancellariæ 46. aliàs 45. *de conſenſibus* : non obſeruatur in Gallia : cap.130.n.12. p.20

Regula *de infirmis*, de iure locum etiam habet in ordinario collatore : cap.169.n.2. p.111

Sed in Gallia hoc non obſeruatur ; imò ordinarij collatores non ſubiiciuntur huic Regulæ : n.3. ib.

Extra Galliam regula *de infirmis*, locum habet etiam in permutatione : d. cap.169.n.5. p.112

Ideo mortuo permutante intra viginti dies, eius beneficium vacat per obitum, & poteſt Ordinarius illud conferre : num.6. ibid.

Ampliatur, etiamſi permutatio eſſet æqualis : n.7. ibid.

Atque ita iudicatur in Senatu Toloſano, quia talis collatio dicitur neceſſaria : n.10. ibid.

Verius tamen eſt illam magis accedere ad ſpontaneam : num.11. ibid.

Regulæ *de infirmis*, derogari poteſt in Legatione Auenionenſi, etiam in præiudicium Graduatorum, vel Nominatorum : c.169.n.16. p.113

Necnon in præiudicium Indultariorum Curiæ : numer.17. ibid.

Regula *de infirmis*, locum etiam habet in Cardinalibus in infirmitate reſignantibus, & illorum familiaribus : cap.169.n.18.& 19. p.113

Non tamen locum habet in præiudicium Indultorum Cardinalibus conceſſorum ; & ita iudicatur in Gallia : n.20. ibid.

Infirmi in Curia reſignantis, & intra viginti dies decedentis, beneficium vacat quidem in Curia, ſed non eſſe reſeruatum aliqui exiſtimant : ſed contrarium eſt verius : n.21. ibid.

Regula *de infirmis*, comprehendit etiam beneficia patrimonialia, quæ filiis naturalibus certi loci conferenda ſunt : n.22. ibid.

Nec non Præceptorias perpetuas, ſi datæ ſint in titulum beneficij ; ſicuti etiam Commendas, & quæcumque alia beneficia, quamuis litigioſa, reſeruata, electiua ſæcularia, vel Regularia : c.169. n.23.& 24. p.113

Regula *de infirmis*, obſeruanda etiam eſt in beneficiis iuriſpatronatus : quia tunc Patronus præſentat ad beneficium vti vacans per obitum : n. 25.& 26. ibid.

Regula *de infirmis*, locum etiam habet in Dignitatibus : ideo ſi Abbatiſſa infirma reſignans moriatur intra 20. dies, procedi poterit ad electionem : n.27.& 28. ibid.

In quibus differat Regula *de veriſimili notitia*, ab alia Regula *de impetrante beneficium viuentis per obitum* : cap.170. n.9. p.115

Regula *de veriſimili notitia*, quid contineat : n.13. ibid.

Regula *de veriſimili notitia*, ſecundum aliquos non habet locum in prouiſione Legati : ſed contrarium eſt verius : n.14.& 15. ibid.

Regula *de veriſimili notitia*, habet locum in collationibus Ordinariorum, etiam in Gallia : ſed aliud eſt in Curia Romana, ſi in prouiſionibus per reſignationem appoſita fuerit clauſula, *etiamſi per obitum* : n.17.& 18. ibid.

In beneficiis Regiæ collationis iure Regaliæ, locum non habet Regula *de veriſimili notitia* : num.19. ibid.

Vtrum Papa derogare poſſit Regulæ *de veriſimili notitia* n.26. p.116

In Gallia, Papa non derogat illi Regulæ, niſi principium vacationis incœperit à reſignatione : n.27. ibid.

Regula *de veriſimili notitia*, quomodo locum habeat contra occultantes corpus defuncti : & quãdo pœnis contra occultantes locus ſit? n.23.24.& 25. ib.

Veriſimilis notitiæ tempus quomodo computetur pro appulſu ad Romam : & nominatim à Ciuitate Pariſienſi, Lugdunenſi, & Toloſana : n.28. & 29. ibid.

Regula *de veriſimili notitia*, locum habet etiam in prouiſionibus ſummi Pontificis *motu proprio* factis : n.24.& 25. ibid.

Et locum etiam habet in Dignitatibus, Officiis, & Commendis. ibid.

Regulare beneficium cenſetur ex eo quod datum fuit alicui in commendam : cap.166. n.3. & 9. p.104

Idem ſi datum fuerit tanquam dependens ab alio

offic

officio Regulari : num.4. ibid.
Regularis beneficij collatio facta ſæculari, eſt ipſo iure nulla : & non excuſat à deuolutione collationis ad Superiorem;n.14.& 24.p.105. & 106.
Regularia beneficia conferri poſſunt etiã nondum poſſeſſis ; dummodò tamen profeſſionem emittere, & habitum ſuſcipere teneantur:c.196.n.2. p.266
Quod locum habet tam in prouiſionibus Apoſtolicis,quàm Ordinariorum:n.3. ibid.
Regularia beneficia conferri poſſunt ſæcularibus, & è contra,in ſubſidium; ſi non reperiantur alij capaces : num.23. p.167
Regularis diſpenſatus ad ſæculare, poteſt illud reſignare ſub reſeruatione penſionis abſque noua diſpenſatione : numero 16. ibid.

Religio.

Religionem nouam regularem nemo poteſt introducere abſque ſpeciali Summi Pontificis approbatione:cap.121. n.8. p.2.
Religioſi particulares non poſſunt aliquid facere in præiudicium totius Ordinis:c.125.n.28. p.12.
Religioſus diuerſæ Regulæ,& diuerſæ profeſſionis, nõ debet præfici monaſterio:c.136.n.2.& 3.p.33
Religioſorum officia continuari non debent. Quid ſi interueniat impedimentum? cap.136. num.4. & ſeqq. ibid.
Et quid in hoc obſeruetur in Ordine Minorum: num.10. ibid.
Religioſi non poſſunt curam animarum exercere ſine diſpenſatione,exceptis membris à monaſterio dependentibus:cap.141.n.12. p.42
Religioſi retinent iura ſuitatis:cap.143.n.25. p.47
Filius Religioſus præteritus rumpit teſtamentum paternum:num.4. ibid.
Religioſi faciunt partem in calculo legitimæ:Quid ſi agatur de monaſterio bonorum incapaci? n.7. & 8. ibid.
Religionum Superiores non poſſunt ſub aliquo prætextu concedere Religioſis facultatem poſſidendi bona immobilia:cap.197.n.11. p.169
Religioſus non poteſt diſpenſari à ſummo Pontifice vt poſſideat bona immobilia,niſi ſimul diſpenſetur ſuper voto paupertatis:n.12. ibid.

Renunciatio.

Renunciatio ſimplex filij non priuat illum fideicommiſſo paterno:cap.142.n.13. p.44
Renunciatio ſtrictè interpretanda eſt:n.12. ibid.
Nec extendenda ad ſucceſſiones in ea non comprehenſas : n.14. ibid.
Nec continet fideicommiſſum, quod non poterat obuenire niſi poſt mortem fratris:n.16. ibid.
Renunciatio bonorum paternorum & maternorum, non extenditur ad fraterna:c.142.n.15. p.44
Ampliatur etiamſi adſint clauſulæ ampliſſimæ:numero 19. p.45
Renunciatio in dubio potius perſonalis cenſenda eſt,quàm realis : n.17. ibid.
Etiamſi facta fuerit intuitu ingreſſus in Religionem:num.18. ibid.
Renunciatio non trahitur ad fideicõmiſſum ignoratum, niſi conſtaret de contraria voluntate,propter verba ampliſſima : n.20. ibid.
Filia renuncians facit numerum & partem in computatione legitimæ : c.143.n.9. p.47
Renunciatio beneficij non præſumitur facta ſine aliqua cauſa : cap.186.n.4. p.134
Renunciatio ſimpliciter facta intelligitur de iuribus præſentibus non autem de futuris:cap.197. n.10. p.169.

Reſeruatio.

Reſeruatio maior extinguit minorem,illámque offuſcat:cap.152.n.16. p.61
Reſeruationum quatuor ſunt ſpecies, nempe ratione rei,perſonæ,loci,& temporis:n.17. ibid.
Reſeruationes ſi plures ſint diuerſi generis, non impediunt quominus Indultarius beneficia conferat : n.18. p.62

Reſidentia.

In ſimplicibus beneficiis nemo reſidere tenetur ex generali conſuetudine, niſi fundator ſpecialiter reſidentiam indixerit: cap.168.n.1. p.109
Conſuetudo non reſidendi in ſimplicibus beneficiis introduci poteſt ex iuſta cauſa,non obſtante fundatione in contrarium:n.3. ibid.
Veluti propter tenuitatem redditũum beneficij:n.4. ibid.
In beneficiis autem curatis non valet conſuetudo non reſidendi : n.1. ibid.
Niſi ex iuſta cauſa deſeruiretur per Vicarium,ſubſtitutum,ad maiorem Eccleſiæ vtilitatem : n.5. p.110
Reſidentia in beneficiis curatis eſt de iure Diuino: num.6. ibid.
Diminutio redditũum beneficij curati non excuſat à reſidentia : n.7. ibid.
Nec ſufficit quod maior pars populi receſſerit;quia ſi omnes habitatores non receſſerunt, Parochus tenetur ad reſidentiam: n.8. ibid.
Epiſcopus poteſt eximere à reſidentia beneficij ſimplicis ex iuſta cauſa : n.12. ibid.
Veluti propter tenuitatem redditũum ; idque non obſtante fundatione : n.13. ibid.
Capitulum poteſt aliquem eximere à reſidentia, ſi adſit iuſta neceſſitas vel euidens Eccleſiæ vtilitas: n.18. p.110

Reſignatio.

Reſignatio conditionalis in Legatione non admittitur : c.123.n.2. p.6
In reſignatione conditionali ius non amittitur niſi poſt euentum conditionis. In pura autem, ſtatim poſt illam admiſſam reſignans dicitur mortuus in illo beneficio : n.3. ibid.
Reſignans in Gallia metu mortis,reſtituitur quidẽ ſi conualeſcat;ſed interim geſta per reſignatariũ non reuocantur in præiudicium tertij:n.4. p.7
Qui habet ius conferendi tanquam poſſeſſor beneficij, ſi illud reſignet amittit etiam ius conferendi : n.7. ibid.
Reſignantis in fauorem beneficium vacat per illius obitũ, ſi reſignatarius viuente reſignante poſſeſſionem adeptus non fuerit:c.130.n.11. p.20
Reſignatio nõ ſubſiſtit,ſi penſio in reſignatione cõditionali reſeruata nõ ſubſiſtit : c.139. n.7. p.38
Si conditiones non adimpleantur, datur reſignanti actio ſpolij contra reſignatarium:n.8. ibid.
In reſignatione mutua,ſi vnus eſt negligens in poſſeſſione capienda, & moriatur : ſuperſtes gaudet ſua bona fortuna : & vtrumque beneficium poſſidet : n.9. p.39
Sed hoc non ſeruatur in Gallia ex edicto Ludouici XIII.n.14. ibid.
In reſignationibus mutuis vna eſt ſuperabilis ab alia,& quomodo hoc procedat:n.11. ibid.
Si vnus ex mutuis reſignatariis recuſauerit adimplere,re integra, beneficium non vacat per reſignationem, ſed per obitum:n.10. ibid.
In mutuis reſignationibus ſi vnus publicauerit, & alter non, reſignatio eſt valida quoad publicantem : n.13. ibid.

Reſignatio facta ſub conditione quæ ineſt de iure, valida eſt etiam coram Ordinatio, quia babetur pro pura : c.151.n.8. p.60
Reſignante mortuo intra viginti dies Patronus præſentat ad beneficium tanquam vacans per obitum : c.169.n.26. p.115
Contra Reſignantem ſi feratur ſententia, nocet reſignatario : c.179.n.1.& 5. p.132
Quod ampliatur ex conſtitutione Gregorij XIII. quoties reſignatio facta fuit poſt litem motam: num.11. ibid.
Reſignãs dicitur mortuus ciuiliter in illo beneficio: num.5. ibid.
Reſignatarius nullum ius babet in beneficio ſi reſignanti ius non competebat:c.188.n.1. p.147
Reſignatio conditionalis non nocet reſignanti, donec reſignatario perfectè fuerit ius quæſitum: num.8. p.148
Reſignans in infirmitate non redit ad beneficium in Gallia, niſi quando reſignatio eſt conditionalis : num.9. ibid.
Reſignans qui ſolum fecit mandatum ad reſignandum, quod non fuit effectuatum, non priuatur poſſeſſione,nec dicitur mortuus in illo beneficio: c.188.n.4.5.& 6. ibid.
Idem dicendum eſt quando reſignatio non fuit admiſſa à Superiore : n.3. ibid.
Reſignationes mutuæ fieri poſſunt,exprimendo,vel non exprimendo illas fieri ex cauſa permutationis : c.180.n.2. p.134
Reſignationes mutuas fieri ex cauſa permutationis ſufficit colligi ex coniectotis : n.3. ibid.

S

Sacerdos.

QVæ ſit vis illius verbi *Clerc celebrans*, vel dum fundator ordinauit quod præſentatus tot Miſſas celebret: c.161.n.15. p.95

Sacerdotium.

Ex quibus verbis Sacerdotium actuale,vel habituale requiratur in præſentato:c.161.n.14. p.95
Qualitas Sacerdotis debet interuenire tempore præſentationis, ſi verba fundationis ad illud tempus referantur : c.157.n.49. p.82
Quando fundator vult quod præſentetur Sacerdos, requiritur Sacerdotium actu:n.50. ibid.
Si fundator mandauerit præſentari Capellanum,qui Miſſas celebret non requiritur Sacerdotium actu : n.51. ibid.

Sæculare Beneficium.

Beneficium ſæculare, ſi per longiſſimum temporis ſpatium fuerit collatum tanquam Regulare,mutat naturam,& fit regulare:c.166.n.1. p.104

Sæculares.

Clerici ſæculares poſſunt compelli ad acceptandum beneficium Regulare in ſubſidium, deficientibus monachis:c.181.n.17. p.136

Sæculariſatio.

Reductio Eccleſiæ regularis ad ſtatum ſæcularem, nihil immutat de antiquis Eccleſiæ iuribus, excepta regolaritate,& aliis per Bullam ſæculariſationis immutatis:c.141. n.13. p.43

Salarium.

Qui ſeruitium præſtitit in Eccleſia ad exonerationem alterius, quia vtiliter geſſit poteſt petere ſalarium actione negotiorum geſtorum : cap.156. num.10. p.75
Parochiani qui promiſerunt ſuis expenſis manutenere Presbyteros ſeruitores, tenentur ab obſeruantiam pacti : c.167.n.20. p.108

Scriptura.

Scriptura redditur ſuſpecta ex ordinis præpoſteratione: c.154.n.57. p.69
Scriptura alterius quàm Notarij manu, teſtibus adhibitis conſcripta, non probat in præiudicium tertij quoad prioritatem temporis:n.38. ibid.

Sententia.

Sententia lata contra mortuum,eſt nulla aut ſaltem contra ipſam datur remedium reſtitutionis in integrum:cap.179.n.3. p.132
Sententia contra mortuum eſt valida, ſi procurator fuerit litem conteſtatus, quia datur mandatum Intellige, dummodo ſententia feratur in perſonam Domini : n.4. ibid.
Hoc non procedit in beneficialibus, imò ſententia lata contra procuratorem qui litem conteſtatus eſt,non afficit reſignatarium:n.5. ibid.
Ampliatur vt procedat in Rectoribus Hoſpitalium, & ſimilibus adminiſtratoribus, quorum morte mandatum expirat : n 6. ibid.
Ampliatur vt procedat tam in morte naturali,quàm ciuili : n.7. ibid.
Limitatur vt locum habeat, ſi lis mota fuerit nomine Eccleſiæ; ſecùs ſi pro intereſſe priuato Prælati,vel Adminiſtratoris:n.8. ibid.
Sententia contra reſignantem lata nocet reſignatario ſcienti, & nihil opponenti ad impediendam illius probationem : n.10. ibid.
Et conſtitutione Summi Pontificis Gregorij XIII. ſententia lata contra reſignantem indiſtinctè afficit reſignatarium, cui poſt litem motam facta fuit reſignatio : n.11. ibid.
Qui per ſententiam fuit declaratus inhabilis ad beneficium,non iuuatur regula de triennali : n.12. p.133
Quando poſſeſſor beneficij obtinuit pro ſe ſententiam fauorabilem, & tranſactam in iudicatum, ſtatim efficitur pacificus:n.14. ibid.
Si poſſeſſor obtinuit ſententiam contra ſe, non dicitur pacificus, quamuis victor litem non fuerit proſequutus, niſi ſententiam illam poſſeſſor reuocari curauerit : n.15. ibid.
Sententia antiquiſſima ſola probat ſine actis ſuper quibus lata fuit : c.199.n.1. p.172

Sepulchrum.

Explicatur Theſauri iunioris ſententia,conſtituentia differentiam inter ius Canonicum, & Ciuile, in materia ſepulchri familiaris, vel hæreditarij: & expeditur text. *in l. ius ſepulchri* 13.*Cod. de Relig.* c.140.n.2. p.40
Proponitur vera reſolutio, ad quod tranſeat ius ſepulchri tam familiaris, quàm hæreditarij:n.2. ib.
Iura ſepulchrorum non poſſunt cedi extraneis:n.3. ibid.
In ſepulchro familiari hæredes extranei ius non habent : n.4. ibid.
Filij licèt ſuccedant in ſepulchro paterno, quamuis non ſint hæredes vniuerſales, tamen non ſuccedunt in iure Capellæ niſi ſint hæredes:n.5. ibid.
Ex quibus probetur ſepulchrum eſſe familiare, vel hæreditarium : n.6. p.41
Deſcendentes ex linea fœminina vtrum poſſint arma ſua ponere in lapide ſepulchri n.7. ibid.
Spurij an ſuccedant in iure ſepulchri:n.8. ibid.
Quo caſu deſcendentes ex fœminis ſuccedant in iure ſepulchri : n.9. ibid.
Ius ſepulchri non tranſit ad fideicommiſſarios:n. 10. ibid.
Limita niſi adſint coniecturæ in contrarium,& quæ ſint illæ coniecturæ : n.11. ibid.

Inſtitutus

Digitized by Google

Inſtitutus in teſtamento nullo, quod ſuſtinetur in vim codicillorum, ſuccedit in iure ſepulchri: num.12. ibid.

Quid ſtatuendum iuxta Canonicas ſanctiones, quoad ſucceſſionem in iure ſepeliendi: n.13. ibid.

Inter ius Canonicum, & Ciuile, non debet fieri differentia quoad ſucceſſionem ſepulturæ: n.14. ibid.

Reſpondetur obiectionibus: n.15.& 16. ibid.

Mulier, quæ conuolauit ad ſecunda vota, reddidit ſe indignam ſepulchro primi mariti, quamuis mortuo ſecundo marito iterum vidua facta fuerit: numero 17. ibid.

Extincta deſcendentia, poſſunt Religioſi ſepulturam concedere quibuſlibet perſonis, etiam extraneis: n.18. ibid.

Sequeſtrum.

Mulier, de cuius voluntate circa matrimonium dubitatur, debet ſequeſtrari; & facta declaratione, relaxati: c.165.n.4. p.102

Seruitus.

In caſibus in quibus quis cogitur ſeruitutem in ſuo pati, debet illi ſolui iuſtum pretium illius ſeruitutis: c.146.n.15. p.52

Signatura.

In Gallia ſimplex ſignatura ſufficit, illa tamen eſt producenda, vel ſumptum ex regiſtro Vrbis: cap. 138.n.12. p.37

Sigillatio.

Actus ſigillationis ſine iuriſdictione delegabilis eſt: c.149.n.15. p.57

Sigilla, & iuriſdictio ſigillandi pertinent ad Superiorem, & eum qui eſt Caput Capituli Collegij, vel Senatus: n.16. ibid.

Simonia.

Simoniæ probatio exigit conuentionem præcedentem: c.135.n.3. p.31

Quamuis reſignans habeat intentionem vt beneficium reſignatum alicui certæ perſonæ conferatur non eſt ſimonia ne quidem mentalis, ſi collatori nulla neceſſitas imponatur: n.4. ibid.

Super fructibus beneficij vacantis per Regem condonatis non cadit ſimonia, niſi probetur traditionem factam fuiſſe propter promiſſam beneficij reſignationem: n.8. ibid.

Simonia non committitur in venditione fructuum præbendæ: n.9. ibid.

Poſſeſſor beneficij tutus eſt in conſcientia quoad alia beneficia, in quibus nullam commiſit ſimoniam, antequam priuetur per ſententiam: n.23. p.32

Priuationem beneficiorum ob ſimoniam non induci ipſo iure quoad alia beneficia, in quibus non fuit commiſſa ſimonia, verius eſt: n.24. ibid.

Simonia non probatur per verba curialia, & ſolùm affectionem denotantia: c.157.n.55. p.82

Simoniæ iudicium in foro conſcientiæ dependet ex animo, & intentione partium: c.160.n.1. p.90

Promittens fictè rem temporalem pro beneficio incidit in crimen ſimoniæ propter cooperationem ad peccatum, idque in foro conſcientiæ: n.2. ib.

De triplici ſimonia mentali, conuentionali, & reali: n.4. p.91

Simonia recipit ſuam formalitatem à conuentione: n.5. ibid.

Simonia conuentionalis efficitur realis per receptionem pretij, vel partis ipſius: n.6. ibid.

Qui fecit chirographum promiſſionis rei temporalis reſignanti, non incidit in ſimoniam, ſi pœnitentia ductus illud lacerauit, re integra: n.7. ibid.

Conuentio ſimoniaca, ſecundùm multorum ſententiam, non nocet, ſi non fuit deducta ad effectum: num.8. ibid.

Contrarium multi verius eſſe exiſtimant, quia ſimonia committitur tam promittendo, quàm recipiendo: n.9. ibid.

Proponuntur varij caſus, in quibus ſimonia incompleta nocet, aut non nocet, ad priuationem beneficij: n.10. ibid.

Quando agitur de ſimonia confidentiali, illa dicitur completa per ſolam promiſſionem, & ex ea ſola infligitur pœna priuationis: n.11. ibid.

Secundùm ſententiam aliquorum, non inducitur priuatio beneficiorum obtentorum, ſed ſolum obtinendorum: n.12. p.92

Sed contrà, n.14. p.92

Si ſolus tractatus interuenerit, non incurruntur pœnæ ſimoniæ: n.13. ibid.

Conſtitutiones Pauli III. & Pij V. ſunt receptæ in Gallia, quoad pœnas contra ſimoniam etiam conuentionalem: n.15. ibid.

Venditio facta reſignanti pretio exceſſiuo, præbet argumentum ſimoniæ: n.16. ibid.

Simoniacus poteſt rehabilitari ad idem, vel alia beneficia, per ſummum Pontificem, aut etiam in Legatione: n.17. ibid.

Solemnitas.

In ſolemnitatibus attenditur conſtitutio illius loci, in quo actus celebratur: c.134.n.24. p.29

Temporis diuturnitas, concurrente diuturna obſeruantia, facit vt omnia præſumantur ſolemniter geſta: cap.199.n.11. p.172

Solutio.

Per receptionem ſolutionum præteritarum, Eccleſia ſibi non præiudicat quoad ſolutiones futuras, ſed tantum quoad decurſas à die litis motæ: cap.162. n.14. p.98

Spatium album.

Dimiſſio ſpatij vacui in charta conſenſum excludit: cap.154.n.32. p.68

Spolia.

Clericorum ſpolia ſpectant ad Cameram, vel ad Abbatem: cap.197.n.1. p.168

Quando locus eſt ſpolio, hoc intelligitur de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis: n.3. ibid.

Si Monachus decedat extra clauſtra, ſpolia ſpectant priuatiuè ad Cameram: num.2. ibid.

Statuere.

Statuere eſt actus iuriſdictionis: cap.173.n.9. p.121

Status.

Vltimus ſtatus in præſentationibus attendi debet: cap.158.n.6. p.87

Ad introducendam ſtatus beneficij mutationem quæ requirantur cap.166.n.6. p.104

Eccleſiæ ſtatus mutari poteſt, vt ex parochiali fiat ſimplex beneficium, per longiſſimi temporis diuturnitatem, aut ex conceſſione ſummi Pontificis: cap.168.n.11. p.110

Statutum.

Statutum Capituli per contrarium vſum poteſt tranſire in deſuetudinem: cap.127.n.9. p.15

Ampliatur vt procedat, etiamſi ſtatutum eſſet authoritate Apoſtolica confirmatum: n.10. ibid.

Statutum à Papa confirmatum, ſine eius authoritate reuocari non poteſt: cap.149.n.2. p.56

Quamuis ex ſtatuto præſcribatur certa forma in celebratione contractus, non propterea excluditur forma, & ſolemnitas à iure communi requiſita: cap.155.n.1. p.73

Quando ſtatutum eſt clarum, non eſt recurrendum

ad interpretationem Iuris communis:n.6. ibid.
Qui non habet qualitates requiſitas ex ſtatuto Capituli,non excuſatur prætextu ignorantiæ : c.186 n.1. p.144
Obtinens diſpoſitionem ętatis requiſitę à ſtatuto Eccleſiæ, non poteſt allegare ignorantiam ſtatuti: n.3. ibid.
Per clauſulas generales non cenſetur derogatum ſtatuto particulari Eccleſiæ:n.5. ibid.

Stuprum.

Qui commiſit ſtuprum,non tenetur præciſè puellam ducere,ſed liberatur dotem illi conſtituendo:cap. 184.n.1. p.140
Qui promiſit cum alia contrahere, & ſtuprum commiſit,cogi poteſt ad nubendum ; ſed ſi perſiſtat in pertinacia,dimittendus eſt ſoluta dote:n.3. p.141
Probata inhoneſtate vitæ mulieris, ceſſat actio criminalis contra ſtuprantem:n.11. ibid.
Statur iuramento mulieris iurantis ſe fuiſſe virginem tempore ſtupri:n.12. ibid.
Non creditur mulieri accuſanti certam perſonam de ſtupro circa ſe commiſſo:n.14. ibid.

Subiectio

Subiectio vnius Eccleſiæ alteri, quomodo probetur: cap.186.n.7. p.146
Ad probandam ſubiectionem Eccleſiæ,non eſt opus producere inſtrumentum vnionis, ſed ſufficiunt coniecturæ,& quæ:n.9. ibid.
Ex perceptione omnium decimarum præſumitur ſubiectio Vicariorum in parochialibus:n.11.ibid.

Subrogatio.

Ad hoc vt collitigans obtineat ſubrogationem,ſufficit ſummo Pontifici narrare litem prout eſt;veluti ſi ſit tantum ſuper poſſeſſorio:quia obtinebitur ſubrogatio quoad poſſeſſionem:cap.163.num.14. p.99
In materia ſubrogationis, acta facta ad inſtantiam voius ex collitigantibus, ſuffragantur alteri collitigranti:n.16. ibid.

Subrogatus.

Quæ probanda ſint per ſubrogatum Apoſtolicum,ad hoc vt eius ſubrogatio ſortiatur effectum : c.163. n.8. p.99

Subſtitutus.

In beneficiis ſimplicibus, ex generali conſuetudine, poteſt quis deſeruire per ſubſtitutum : de quo tamen vide dicta *part.1.cap.31.n.13.q.benefic.c.161.* n.16. p.95

Succeſſores.

Succeſſorum nomen comprehendit ſucceſſores ab inteſtato:c.353.n.14. p.65

Superiores.

Geſta per Superiorem ſunt valida, quamuis delictum eius ſit occultum, vel, reuocatio illius nondum in notitiam deducta:c.131.n.8. p.22
Quantum fieri poteſt, Superiores Conuentus deputari debent ex eodem Ordine, & eodem habitu: c.181.n.16. p.136

Suſpenſus.

Suſpenſus, aut interdictus, arcetur à beneficiis obtinendis:c.126.n.9. p.14
Suſpenſus,aut interdictus, ſi miniſtrauerit in Eccleſia,efficitur irregularis n.10. ibid.

T

Taxatiua.

Legatum taxatiuè relictum non admittit augmétum ſalarij Miſſarum:c.162.n.4. p.97
Si Teſtator legati verba inceperit à numero Miſſarum, & poſtea adiecerit quantitatem eleemoſynæ,ſeu ſtipendij, cenſetur loquutus demonſtratiuè, & ideo remanente eodem Miſſarum numero, ſtipendium augeri debet:n.5. ibid.
Diſpoſitio facta fauore piæ cauſæ, potius demonſtratiuè quam taxatiuè facta cenſetur:n.6. ibid.
Imo Senatus Toloſanus iudicauit diſtinctionem illam taxationis,vel demonſtrationis,in legatis piis non eſſe admittendam ;ſed indiſtinctè fundationem in totum exequendam ſuper omnibus bonis fundatoris:n.7. ibid.

Tempus.

Regulariter diſpoſitio debet taxari ſecundum tempus,quo illa effectum ſortitur,nempe tempore faciendæ fundationis:c.162.n.9. p.97
Quando tractatur de iis, quæ ſucceſſu temporis variantur, debet etiam ad futurum haberi reſpectus:n.11. ibid.
Si pecunia propter fructus ſoluenda ſit, attenditur tempus ſolutionis,non diſpoſitionis:n.12. p.98
Habilitas poſt tempus requiſitum ſuperueniens non ſuffragatur:c.161.n.6. p.94
Licet locatio facta fuerit in pecunia, tamen attendi debet tempus perceptionis fructuum,quorum loco pecunia ſoluitur:c.164.n.8. p.100
Tempus incœptum in odioſis,non habetur pro completo:c.136.n.7. p.33
In mandato de prouidendo inſpicitur tempus mandati, quoad habilitatem perſonæ, non autem tempus exequutionis mandati:c.139.n.21. p.39
In mandato de prouidendo inſpiciendum eſt tempus Datæ reſcripti:n.22. ibid.

Teſtamentum.

Qui habet conceſſionem facultatis teſtandi, non poteſt talis conceſſio illi ſuffragari, niſi teſtamentum condiderit, & potentiam reduxerit ad actum:c.153.n.1. p.63
Quando facultas teſtandi non comprehendit clauſulas annullatiuas in caſum contrarium,facultas dicitur executioni demandata per tacitam diſpoſitionem:n.4. ibid.
Magna eſt differentia inter reſeruationem teſtandi, ſeu diſponendi, factam per eum qui eſt Dominus,& per eum qui facultatem alicui tertio concedit vt diſponat:n.5. ibid.
Quando facultas diſponendi Clericis conceſſa eſt, tunc de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis diſponere poſſunt, ſicut de aliis eorum bonis patrimonialibus:n.6. p.64
Facultate diſponendi alicui conceſſa cum dictione *liberè*, cenſetur diſpoſuiſſe taciè relinquendo ab inteſtato ſuis legitimis ſucceſſoribus: n.7. ibid.
Qui nudum habet vſum, non cenſetur reduxiſſe ad actum facultatem teſtandi, niſi expreſsè diſpoſuerit:n.8. ibid.
Clerici per facultatem diſponendi, ex vſurariis, vel vſufructuariis, efficiuntur Domini:n.10. ibid.
Verba ampla & generalia tranſactionis oſtendunt in facultate teſtandi comprehendi etiam cauſam inteſtati:n.11. ibid.
Reuocato teſtamento titulus reducitur ad non titulum, & fructus ſuot reſtituendi: c.191. num.14. & 15. p.156
Quamuis Vicelegatus Auenionenſis poſſit, ex facultatibus Legationis, concedere facultatem teſtandi Religioſis; illa tamen non extenditur ad bona patrimonialia Monachi, quæ iam fuerunt delata & quæſita monaſterio:c.197.n.15. p.169
Facultas teſtandi non debet intelligi, vt quis diſponere teſtamento poſſit de bonis, & rebus alienis: n.16. ibid.

Teſtis.

Quænam teſtibus fides adhibenda ſit, Iudicis arbitrio committitur: c.165.n.7. p.103

Qui non vocatus ſeſe ingerit ad faciendam declarationem, ſeu depoſitionem aduerſus matrimonium contrahendum, vt illud impediat; vti ſuſpectus remouendus eſt: n.8. ibid.

Probatio per teſtes non debet reiici; quando agitur de cauſa criminali: c.184.n.9. p.141

Probatio per teſtes non eſt admittenda, quando probato facto ius non reſultaret, & ſic probatio eſſet inutilis:n.10. ibid.

Probatio per teſtes quando admitti poſſit, dum agitur de cauſa matrimoniali: n.8. ibid.

Theologalis Præbenda.

Præbenda Theologalis permutari poteſt cum eo qui habet qualitates requiſitas:c.139.n.2. p.38

Penſio ſuper præbenda Theologali imponi non poteſt:n.3. ibid.

In Gallia reſignans cogit reſignatarium ad ſoluendam penſionem impoſitam ſuper præbenda Theologali, in odium perfidiæ:n.4. ibid.

Conſultius eſt, vt impoſitio penſionis ſuper Theologali approbetur à ſummo Pontifice:n.6. ibid.

Præbenda Theologalis requirit actualiter qualitatem Doctoratus: n.16. p.39

Titulus.

Ex immemoriali præſtatione præſumitur titulus aduerſus eum, qui alicui Eccleſiæ inſeruiuit: quem titulum allegare ſufficit, quamuis non probetur:c.156.n.11. p.75

Ampliatur, etiamſi non ſit immemorialis: ſed centenaria, quæ immemoriali minor eſt:n.12. ibid.

Titulus dicitur diſcoloratus, quando poſſeſſor beneficij habet contra ſe ſententiam legis, vel hominis:c.179.n.16. p.133

Titulus non eſt neceſſarius longiſſimo tempore poſſidenti, ad acquirendam exceptionem contra actorem, quidquid ſit agendo:c.199.n.17. p.173

Tranſactio.

Tranſactio longiſſimo tempore obſeruata, non indiget ratificatione, ſed omnia præſumuntur ſolemniter geſta:c.199.n.2. p.172

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiæ, licèt non afficiat ſucceſſores in beneficio, afficit tamen ſi longiſſimo tempore fuerit obſeruata:n.4. ibid.

Qui vult allegare læſionem interueniſſe in tranſactione, tenetur producere omnia acta ſuper quibus tranſactio facta fuit:n.12. ibid.

Vtrum Eccleſia poſſit per tranſactionem dimittere bona in manibus tranſigentis; reſoluitur negatiuè ex veriori ſententia:c.137.n.9. p.35

Verba tranſactionis adeo generalia eſſe poſſunt, vt etiam ad prædia in futurum acquirenda trahantur:c.150.n.3. p.58

Vt confirmatio tranſactionis ſit realis, requiritur quod fiat cum cognitione cauſæ:c.167.n.2.p.107

Tranſlatio.

Tranſlato integro monaſterio, transferuntur quoque omnia illius bona:c.122.n.15. p.5

Tranſlatio hodie fieri non ſolet ſine licentia Epiſcopi, & de conſenſu primi monaſterij:n.17. ibid.

Tranſlatio perſonæ Epiſcopi ab vna, ad aliam Eccleſiam, fieri non poteſt inconſulto Romano Pontifice:c.129.n.1. p.17

Vna Eccleſia, aut Sedes non poteſt in aliam transferri, ex ſola Ordinarij authoritate:n.2. ibid.

Vtrum tranſlatio Eccleſiæ Abbatialis fieri poſſit authoritate Ordinarij:n.3. ibid.

Solam Ordinarij authoritatem ſufficere tenet Abbas, cuius opinio examinatur:n.4. ibid.

Plus eſt Eccleſiam transferre, quàm vnire:n.5. ibid.

Per tranſlationem iura & priuilegia Eccleſiæ tranſlatæ transferuntur in aliam Eccleſiam; per vnionem verò retinentur:n.6. ibid.

Quando agitur de tranſlatione Sedis Abbatialis, tractatur de intereſſe Regis vti fundatoris in Gallia:n.13. p.18

Tranſlatio Sedis Abbatialis exigit citationem Abbatis pro ſuo intereſſe:n.14. ibid.

Quæ ſint iuſtæ cauſæ tranſlationis Eccleſiæ, remiſſiuè:n.16. ibid.

Tranſlatio monaſteriorum de loco ad locum fieri non poteſt ſine licentia ſummi Pontificis; ſufficit tamen licentia generalis:c.183.n.3. p.139

Triangularis.

Reſignatio, aut permutatio triangularis, aut quadrangularis, eſt nulla:c.180.n.5. p.134

Hoc eſt verum, ſi id fiat præcedente firma conuentione: n.6. ibid.

Explicatur *caput penult.de rer.permut.*n.7. ibid.

Reſignationes triangulares ſimoniacæ ſunt:n.8. ib.

Reſignationes triangulares, aut quadrangulares, ſunt validæ ſi interueniat authoritas ſummi Pontificis:n.9. ibid.

In Gallia non admittuntur triangulares reſignationes, nec illas facilè ſummus Pontifex concedit: n.11. ibid.

Triennalis.

Regula *de triennali* non iuuat cõfidentiarium ratione aliorum beneficiorum, ſuper quibus confidentia commiſſa fuit, ex opinione Pariſij, & Rebuffi: c.135.n.18. p.31

Contrarium alij tenent, nempe Regulam *de triennali* iuuare confidentiarium quoad reliqua beneficia, ſuper quibus ſimonia non fuit commiſſa: n.19. p.32

Regula *de triennali* non iuuat poſſeſſorem beneficij reſeruati, reſeruatione clauſa in corpore iuris: n.20. ibid.

Regula iuuat incapacẽ incapacitate perſonę:n.21.ib.

Fallit in eo, qui eſt omnino & funditus incapax, veluti Laicus, fœmina, & ſimiles: hi enim non iuuantur Regula *de triennali*:n.22. ibid.

Regula *de triennali* ſolam excipit ſimoniam, & violentum ingreſſum:n.14. ibid.

Prouiſus ab alio quàm à Rege de beneficiis Regaliæ ſuppoſitis, ex noua Galliæ iuriſprudentia iuuatur Regula *de triennali*, quamuis aliàs Regalia duret per Triginta annos:c.170.n.20.

Cauſa ad Curiam deuoluta per appellationem extraiudicialem, poſſeſſio ſemper remanet litigioſa, ideo poſſeſſor non poteſt dici pacificus triennalis, donec lis per ſententiam fuerit terminata: c.179.n.13. p.133

Poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem tituli validi, etiamſi conſtaret de alio titulo inualido: c.186.n.7. p.145

V

Vacatio.

IMpetratio beneficij eſt valida, quamuis alius quàm verus vacationis modus fuerit expreſſus, propter clauſulas quæ ſolent apponi in ſupplicationibus:c.130.n.10. p.20

De iure communi ſufficit narrare in genere quod beneficium vacat:n.13. ibid.

Quomodo differant inter ſe vacatio de iure, & vacatio de facto:n.14. ibid.

Nullo vacationis modo expreſſo, omnis vacandi modus continentur:n.15. ibid.

Fallit in impetratione gratiæ *ſi neutri*, in qua certua vacationis modus exprimendus eſt:n.16. ibid.

SI reſignatarius, cui Epiſcopus contulit in Gallia, moriatur intra viginti dies poſt reſignationem, beneficium non vacat per obitum, ſed per reſignationem: cap.169.n.4. p.121

Quando reſignatio non admittitur, beneficium non vacat: cap.188.n.3. p.148

Sufficit impetranti quòd modus vacationis expreſſus ſit verus de facto, licèt non ſit verus de iure: num.13. ibid.

Variatio.

Non eſt permiſſa Epiſcopo quando res non eſt integra;quod quomodo procedat? exponitur: c.128. n.11. p.17

Patronus qui promiſit cum iuramento vnum nominare,non poteſt variare,& cumulatiuè alium præſentare: c.157.n.47. p.82

Patronatus laicus variare non poteſt, ſeu nouam facere præſentationem,quando res non eſt integra: c.172.n.9. p.120

Variatio licita quidem eſt Patronis laicis cumulatiuè;ſecùs ſi priuatinè: & ſic non poteſt Patronus reuocare primam præſentationem, ſed tantùm nouam addere primæ,& aliter facta præſentatio, nulla eſt:n.10. ibid.

Vaſſallus.

Vaſſallus ignorans rem eſſe feudalem, iuſtam habet excuſationis cauſam erga Dominum, cui homagium non præſtitit:c.198.n.8. p.170

Vaſſallus iuſtam habet cauſam ignorantiæ, quando agitur de facto alieno:n.10. p.171

Vendere.

Eccleſia,vti manus mortua, cogitur per Dominum directum vendere bona nouiter acquiſita: c.137 num.11. p.36

Nemo inuitus propriam rem vendere cogitur,etiam ſoluto ſibi iuſto pretio: quod tamen fallit, dum agitur de bono publico:c.146.n.1. p.51

Dum quis rem propriam vendere cogitur, debet illi damnum reſarciri vltra rei verum valoré: n.2.ib.

Vt quis rem ſuam vendere cogatur, debet conſtare de præciſa morali neceſſitate Monaſterij:n.3. ib.

Nemo vendere cogitur domum vicinam Monaſterio, ſi Monaſterium poſſit habere domunculas vicinas pro ampliatione illius: n.6. ibid.

Nemo cum maximo ſuo incommodo cogitur domum ſuam vendere: n.7. ibid.

Veriſimilis notitia.

Tempus veriſimilis notitiæ non incipit ab opinione ſed à vera vacatione:c.170.n.10. p.115

Via.

Nemo cogitur alicui viam præſtare, ſi illam habere poteſt in alio loco, quamuis remotiori, vel longiori: c.146.n.5. p.51

Vicarius.

Vicarij amouibiles deputantur in parochialibus vnitis monaſteriis:c.141.n.11. p.42

Vicarios perpetuos in beneficiis vnitis Epiſcopus deputare poteſt: c.167.n.17. p.108

In Eccleſiis nimis remotis deputandus eſt Sacerdos amouibilis pro adminiſtratione Sacramentorum: n.18. ibid.

Deputatio Sacerdotis in Capellis remotis ab Eccleſia principali, debet fieri ſine diſmembratione Parochiæ: n.19. ibid.

Licèt Epiſcopus Vicarios amouibiles fecerit perpetuos, non præiudicatur iuribus primæ Dignitatis Eccleſiæ: c.187.n.10. p.146

Vicelegatus.

Potentiori iure nititur facultas Vicelegati ab ipſo Summo Pontifice immediatè deputati: cap.152. num.4. p.61

Vicelegatus Auenionenſis vtrùm poſſit derogare bullæ Pij V. *Ad exequendum*:& vtrùm dicta bulla requirat ſpecialem derogationem? & quid in beneficiis Galliæ:c.187.n.14. p.147

Viſitatio.

Viſitatio eſt actus iuriſdictionis:c.124.n.1. p.8

Ius viſitandi adiudicatum Epiſcopo, non excludit viſitationem, quæ inferioribus competit: n.15. p.9

Virginitas.

Probatio virginitatis per iuramentum mulieris,ceſſat, ſi probetur veritatem eſſe in contrarium, & quòd ab alio, vel aliis fuerit cognita:c.184.n.13. p.141.

Viuentis beneficium.

Impetrans beneficium viuentis ignoranter, debet illud exprimere in ſupplicatione porrecta ſummo Pontifici: c.170.n.12. p.115

Impetrans beneficium viuentis per obitum, non iuuatur triennali poſſeſſione:n.36. p.127

Vnio.

Vnio, & reuocatio vnionis in beneficiis Eccleſiarum exemptarum, ad ſolam Sedem Apoſtolicam pertinet:c.128.n.4. p.16

Vnio fieri poteſt futuro monaſterio, ſeu nondum erecto: cap.144.n.1. p.48

Vnio fieri non poteſt futuro Seminario: & quæ ſit ratio differentiæ inter futurum monaſterium, & futurum ſeminarium:n.5.& 6. p.49

Vnio nulla eſt, ſi non interueniat conſenſus patronorum: n.8. ibid.

Ampliatur, vt locum habeat in patronis Eccleſiaſticis: n.9. ibid.

Quando ſunt plures patroni, vnio nulla eſt, ſi omnium conſenſus non interuenerit:n.10. ibid.

Vnio ſine conſenſu Patroni Eccleſiaſtici eſt valida, ſi facta fuerit authoritate ſummi Pontificis:n.11. ibid.

Epiſcopi poſſunt authoritatem interponere in vnionibus beneficiorum: c.151:n.1. p.59

Quamuis vnio fiat in fauorem monaſterij,Epiſcopus poteſt illam confirmare: n.2. ibid.

Quamuis agatur de monaſterio exempto, poteſt Epiſcopus authorizare vnionem beneficij factam in eius fauorem:n.3. ibid.

Beneficia quibus annexa eſt cura animarum, regulariter non poſſunt vniri monaſteriis:n.4. ibid.

Vnio beneficiorum fieri poteſt locis piis, etiamſi parochialia ſint,pro fidei propagatione,vel iuuentutis inſtructione: n.5. ibid.

Reſignatio beneficij ad effectum vnionis, non eſt vera & propria reſignatio; & ideo ſub conditione vnionis, eſt valida etiam coram Ordinario: num.6. ibid.

Epiſcopus beneficia vnire poteſt ex iuſta cauſa:cap. 156.n.1. p.74

Vnionis validitas poſt lapſum temporis immemorialis, quo durante fuit obſeruata, in dubium reuocari non poteſt: n.2. ibid.

Epiſcopus ſicut vnire, & ita vnionem iam factam diſſoluere poteſt: n.3. ibid.

Vnionis reuocatio non poteſt fieri per Epiſcopum, niſi adhibita cauſæ cognitione, & vocata parte: num.4. ibid.

In vnione facienda Rector non eſt vocandus, ſecus autem

autem in vnione reuocanda:& quæ ſit ratio differentiæ:num.5. ibid.

Per vnionem beneficij viuentis, non fit illius poſſeſſori præiudicium, quia illius iura præſeruantur, donec per ceſſum, vel deceſſum, beneficium illius vocauerit:n.6. p.75

Rector beneficij, quod eius vita durante, & ſic ante vacationem vnitum fuit, poteſt non obſtante vnione illud reſignare in fauorem tertij, adhibitis clauſulis neceſſariis; & ratio redditur: nem.7. ibid.

Beneficium, quandiu remanet vnitum, non poteſt conferri; quia ſtatus collatiuus eſt contrarius vnioni, & tale beneficium non vacat de per ſe:n.9. ibid.

Vniuerſitas.

Vniuerſitate deſtructa, diuiſio bonorum fieri debet ad ratum patrimonij cuiuſlibet particularis: c.122.n.11. p.4

Voces.

Differentia conſtitui debet inter paritatem vocum in præſentatione, & eam quæ interuenit in electione.c.171.n.9. p.118

Voluntas.

Quando agitur de mutanda teſtatoris voluntate, quantùm fieri poteſt debet hoc fieri cum conformitate ad voluntatem teſtatoris: cap.175. num.13. q.125

Alteratio voluntatis teſtatoris fieri debet mutatâ formâ, ſed non mutatâ ſubſtantiâ: n.14. ibid.

Requiſitio Eccleſiæ ſuper commutatione voluntatis teſtatoris, præualere debet conſenſui, ſeu requiſitioni hæredis:n.15. ibid.

FINIS.

PERILLVSTRIS
DOMINI PETRI
FRANCISCI
DE TONDVTI,
SANLEGERII
DOMINI ET TOPARCHÆ;

QVÆSTIONVM ET RESOLVTIONVM Ciuilium

VOLVMINIS SECVNDI
PARS POSTERIOR.

APPROBATIO.

LIBER iſte nihil habet quod fidei Chriſtianæ non conſentiat, nihil quod foro interno repugnet, nihil quod foro externo non ſit vtiliſſimum, pro dignitate quam Author iam multis præuiis operibus ſibi meritò comparauit. Auenion. 5. Februarij 1657.

IACOBVS ROCHETTE Theologus Societatis IESV.

EGo infraſcriptus Societatis IESV Theologus fidem facio, Opus inſcriptum, *Controuerſiæ Ciuiles Authore Perilluſtri Domino PETRO FRANCISCO DE TONDVTI, SANLEGERIO Toparcha, Comite Palatino, & Sancti Officij Conſultorum Decano*: nihil contrarium fidei, vel bonis moribus continere; ſed Authoris ſapientia, fama, & hominum de eo expectatione digniſſimum, omnia in eo ex iuris Ciuilis principiis, ex Inſignium Iuriſconſultorum doctrina, ex deciſionibus Grauiſſimorum Tribunalium, ex rationum momentis eruditè, perſpicuè, preſsè tamen, reconditè, & ſolidè eſſe tractata & accuratè explicata; dignum ſanè Opus quod in publicum commodum ocyùs edatur, & Iudicum ac Myſtarum omnium manibus teratur. Auenione 4. Februarij 1657.

DESIDERIVS CHEMINOT Societatis IESV.

APPROBATIO R. P. Inquiſitoris.

Imprimatur. Fr. PETRVS DV FOVR, Inq. Generalis.

APPROBATIONES.

QVæſtiones has, Ciuiles, Beneficiales, Canonicas, & Regulares optimè adeóque Orthodoxè in fide & moribus, Reſoluit Dominus D. PETRVS FRANCISCVS DE TONDVTI SANLEGERIVS; proindéque prælo mandandas in publicam vtilitatem Cenſuimus. Lugduni prima Maij 1657.

Fr. PAVLVS LOMBARD Doctor Theologus Facultatis Pariſ. & Prior Carmelitarum.

Fr. ALEXANDER RICHARD Doctor Theologus Facultatis Pariſienſis, & Prior Fratrum Prædicatorum.

† i CONSEN

CONSENSVS.

HVnc librum qui inſcribitur: Quæſtionum & Reſolutionum Legalium Authore D. Petro Francisco De Tondvti Sanlegerio, Volumen Secundum, Doctorum ſacræ Theologiæ approbatione munitum Typis mandari, & in lucem edi Sumptibus Philippi Borde, Lavrentii Arnavd, & Clavdii Rigavd, Bibliopolarum Lugdunenſium, Ego Regis in Præfectura Lugdunenſ. Procurator non impedio: die 3. Maij 1657.

VINCENT DE PANETTE.

PERMISSIO.

VIſo Procuratoris Regis conſenſu, hunc Librum typis mandari, ſupradictis Lugdunenſibus Bibliopolis concedimus, & ne quis citra facultatem denuò excudat prohibemus, Lugduni die 3. Maij 1657.

DVSAVSEY.

INDEX

INDEX CAPITVM
PARTIS SECVNDÆ
QVÆSTIONVM ET RESOLVTIONVM Ciuilium.

CAP. CI. De duplici iure offerendi, nempe de eo quod competit tertio poſſeſſori aduerſus creditores: Et de eo quod datur creditori aduerſus poſſeſſores. Et cuius temporis æſtimario attendi debeat, quando fit oblatio, ſiue valor auctus fuerit beneficio temporis, ſiue propter melioramenta in prædio facta. pag. 1

CAP. CII. Pater qui filio ſuo donauit medietatem bonorum ſuorum francam, & exemptam ab omnibus debitis, reſeruata ſibi facultate liberæ adminiſtrationis non poteſt ad propriam vtilitatem conuertere pecunias ex adminiſtratione prouenientes, nec ex illis propria debita, & legitimas aliorum liberorum ſoluere, in præiudicium maximè vxoris, & liberorum, quibus ius quæſitum eſt per donationem factã in cõtractu matrimonij. p. 2

CAP. CIII. Pater filium emancipans habet medietatem vſusfructus bonorum aduentitiorum filij, quæ tempore emancipationis poſſidebat, etiamſi illam ſibi expreſsè non reſeruauerit. Totum tamen vſumfructum reſeruare poteſt. Quid ſi agatur de hęreditate delata, ſed non agnita? Et vtrùm per retentionem dotis maternæ, pater cenſeatur matris hæreditatem adiuiſſe nomine filiorum? Quoad verò bona per filium poſt emancipationem quæſita, nullus patri quæritur vſusfructus, etiamſi illum ſibi expreſsè reſeruauerit. p. 4

CAP. CIV. Quomodo dos ad patrem ſoluto matrimonio reuerſa diuidatur inter liberos, patre mortuo ab inteſtato? Et vtrùm filia liberetur conferendo ſolam dotis actionem? De immiſſione deneganda quando grauatus habet detractiones faciendas. Et vtrùm fideicommiſſarius poſſit illas offerre in pecunia inuito grauato? De præſcriptione ceſſante durante tempore quo grauatus poſſidet, Et vtrùm in diuiſione hæreditatis, cohæres poſſidens antea pro indiuiſo, poſſit inuitis creditoribus alterius cohæredis imputare in ſuam portionem bona alienata, pro pretio quo facta fuit alienatio ſine fraude. p. 6

CAP. CV. Dominos Iuriſdictionales non poſſe regulariter prohibere ſubditis ſuis venationem. Poſſe tamen prohibere in locis ſuis propriis, etiamſi non ſint circumdata muro. Dominos particulares poſſe prohibere, ne venatores contra eorum voluntatem ingrediantur ſua prædia. Proclamationes quibus ſubditi nec re, nec facto contradixerunt, conſtituere Dominos in quaſi poſſeſſione prohibendi venationem. p. 8

CAP. CVI. Continetur hic deciſio Rotæ Romanæ, facta in cauſa graui *Sabinenſi Status montis Libretti*, venditi clariſſ. mem. Principi Thaddæo Barberino, per Dominos Ducem Ferdinandum & alios de Vrſinis: & deciditur quomodo fieri debeat æſtimatio diuerſorum corporum vnica venditione & vnico pretio, ad ſingula tamen rubra valoris frumenti venditorum. Vtrùm videlicet fieri debeat æſtimatio in globo, & cumulo; an verò quoad ſingula corpora? Et vtrum Periti poſſint cogi poſt factam & remiſſam relationem, ad faciendam illius declarationem, tam ad inſtantiam partis, quàm ex officio Iudicis. Quid ſi agatur de Arbitro, de communi partium conſenſu electo; & quando, ſeu in quibus caſibus Peritus cogi poſſit ad reddendam rationem ſuæ relationis? Et ad quid obliget iuramentum de ſtando peritorum relationi. pag. 9

CAP. CVII. Tractatur materia relationis peritorum iuxta terminos præcedentis deciſionis, & concordatur textus *in l. Manius* 53. §. *finali*, *ff. famil. erciſc.* cum textu *in l. fin. §. preterea, C. de iure dot.* Quando videlicet æſtimatio alicuius rei fieri debeat reſpectu ſingulorum corpo-

rum ſub toto vniuerſali comprehenſorum. Tribus Peritis per partes nominatis diſcordantibus, quid agendum ſit? Et quomodò venditio pretio per eos æſtimando ſit nulla? Si tamen non in pretio ſed in liquidatione alicuius qualitatis diſcordes fuerint, deueniendum eſſe ad nominationem nouam. p.14

Cap. CVIII. In hoc capite continetur poſterior deciſio Rotæ Romanæ, confirmatoria præcedentis, lata *in cauſa Sabinenſi ſtatus Montis Libretti*: & continuatur materia æſtimationis & relationis per Peritos faciendæ per ſingula corpora, & non in cumulo, quando agitur de diuerſis ſpeciebus: quamuis vnico pretio venditis: & maximè dum verſatur notorium intereſſe partium. p.18

Cap. CIX. De ſocietate & confuſione bonorum inter coniuges, & diuiſione bonorum facta inter liberos, adiudicatis vni bonis liberis, alteri verò bonis fideicommiſſo ſuppoſitis fratri reſtituendis: vtrum videlicet agenti ad fideicommiſſum fratri, alter poſſit opponere exceptionem euictionis? Et de exemptione detractionum competente etiam tertio poſſeſſori bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum. Quando pater poſſit filium ſuum grauare in bonis antiquo fideicommiſſo ſuppoſitis. Et ex quibus colligi poſſit parentes liberis ſuis donantes, voluiſſe in donatione comprehendere bona fideicommiſſo ſuppoſita, quorum reſtitutio adueniente caſu ipſi Donatario facienda eſt. pag.20

Cap. CX. Inuentarij conficiendi tempus non eſſe vnius anni, quando maior pars bonorum non eſt in aliena Monarchia. Actiones reales pendente tempore inuentarij moueri poſſe, niſi lis cum defuncto fuerit conteſtata. De imputatione donationis paternæ in legitimam filij. Patrem poſſe liberis primi gradus prohibere Trebellianicam. Et vtrùm poſſit liberos grauare in bonis donatis? De captatoria diſpoſitione in contractibus. De donatore reſeruante ſibi facultatem ſubſtituendi in bonis donatis; & quando cenſentur comprehendere voluiſſe bona iam donata in ſubſtitutione generali facta eidem donatario hæredi inſtituto? Caducato primo ſubſtitutionis gradu, ſecundum ſubſtitutum per compendioſam ſubintrare primum gradum, & ſuccedere per vulgarem ſubſtitutionem in compendioſa contentam. p.25

Cap. CXI. Vtrum donatis per patrem filio fructibus, cum ampliſſimis clauſulis, cenſeatur etiam donata proprietas bonorum, ex quibus ſdam verbis contractus. Et vtrùm donatio fructuum facta filio contemplatione matrimonij, contineat ius aliquod reale tranſitorium ad hæredes. pag.32

Cap. CXII. Vocatis maſculis ad fideicommiſſum, vtrùm maſculi deſcendentes ex fœminis admittantur, ſi ſint vocati in vlteriori gradu? Et vtrùm excludant maſculos deſcendentes ex alia fœmina expreſsè ſubſtitutos: Et vtrum appellatione *des enfans*, comprehendantur liberi ſecundi, & aliorum poſteriorum graduum? Et ex quibus fœminæ cenſeantur habuiſſe reſpectum ad conſeruationem agnationis ſui mariti. Denique vtrùm qui fuit in conditione poſitus in primo gradu, præſumatur vocatus in poſterioribus ſubſtitutionibus, ſuper quibus refertur deciſio Rotæ Romanæ coram D. Pirouano. p.34

Cap. CXIII. Inſinuatio vtrùm requiratur in aſſignatione bonorum facta irreuocabiliter per patrem filiis ſuis? Donatio vſusfructus facta per patrem filiis vtrùm debeat inſinuari: Remiſſio iuris quærendi eſt valida, etiam non inſinuata. Si filius negotietur ſeparatim à patre, vtrùm ſibi, an patri acquirat; & pro qua parte? Auus adminiſtrans bona ſuorum nepotum ex filio, vtrùm non requiſitus teneatur illorum facere inuentarium, vel deſcriptionem? Et vtrùm pater, aut auus adminiſtrans bona filiorum, ſeu nepotum, poſſit exigere pecunias illorum non data cautione? p.39

Cap. CXIV. Præſcriptionem interrumpi quidem per litis conteſtationem; ex qua cùm oriatur duntaxat mala fides ficta, poteſt iterum inchoari præſcriptio, ſi abſque legitimo impedimento lis ceſſauerit per ſpatium triginta annorum, etiam ſecundum diſpoſitionem iuris Canonici. Donatarium prohibitum de quidquam petendo ſuper bonis donatoris, cum clauſulis ampliſſimis, non poſſe acceptare donationem quin acceptet onus illi impoſitum, etiam quoad bona ſuppoſita fideicommiſſo immixta cum patrimonio donatoris. p.41

Cap. CXV. Mulier ad ſecunda vota non conuolans, ex nouiſſimo iure, ſolùm habet vſumfructum in lucris nuptialibus, dempta virili portione illorum, de qua ad libitum diſponere poteſt: Et vtrùm opus ſit quod de illa expreſsè diſponat; an verò illam tranſmittat ad hæredes etiam ab inteſtato? Et quæ ſit differentia inter lu-

cra nuptialia,& non nuptialia? Et vtrùm arreragia legati annui peti poſſint per hæredes mulieris; & contra quos. pagin.43

Cap. CXVI. Locumtenens Domini Rectoris Comitarus Venaiſſini, vtrùm ſit immunis à collectis; & quibus priuilegiis vtatur? Solutiones collectarum antea factæ, vtrùm illi præiudicent quoad futurū. Habentem officium publicum nihil facere poſſe in præiudicium ſuæ Dignitatis & ſucceſſorum. Quando quis poſſit ſuo priuilegio renunciare per ſimplicem non vſum. Et productio tituli inualidi quando tollat præſumptionem alterius tituli validioris. p.45

Cap. CXVII. Solutio dimidij laudemij quæ de nouennio in nouennium fieri debet, licèt regulariter facienda ſit iuxta valorem bonorum de tempore ſolutionis, ſeu renouationis; tamen ſecùs eſt quando per ſpatium temporis immemorialis, ſolutio facta fuit iuxta valorem temporis conceſſionis. Immemorialis quomodo probetur? & quod ipſa habeat vim tituli. Quando promiſſio renouationis emphyteuſis ſit pura; & ſic ſtatim incipiat præſcriptio: quando verò ſit conditionalis, & ſic non poſſit eſſe præſcriptioni locus ante euentum conditionis. p.47

Cap. CXVIII. Facta ſubſtitutione reciproca inter filios hæredes inſtitutos, & ſuos; in illa ſubſtitutione etiam nepotes comprehendi. Subſtitutio facta de ſuperſtitibus, & eorum liberis, vtrùm intelligatur de liberis ſuperſtitum; an verò de liberis præmortuorum? De duplici ſubſtitutione reciproca, videlicet ſimplici, & mixta: & de effectibus vtriuſque. Argumentum prædilectionis quomodo procedat. Prælegata quandonam contineantur in fideicommiſſo. Et quibus in caſibus agenti ad fideicommiſſum vigore teſtamenti denegentur remedia poſſeſſoria adipiſcendæ poſſeſſionis. pagina 49

Cap. CXIX. Stipulationem in donatione appoſitam pro donatario & illius hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, repugnare ſubſtitutioni graduali, & perpetuæ in bonis donatis. De donatione facta filio & hæredibus, quod ad eius ſucceſſionem qualitas hæreditaria requiratur. Liberi in conditione poſiti, non cenſentur vocati in contractibus, niſi ex coniecturis. Et vocatio viciſſim excluditur ſi adſint coniecturæ in contrarium. De dictione Gallica *Enfans*, vtrùm ſit collectiua, an verò ſolos filios primi gradus comprehendat, ſecundùm vſum loquendi communiter obſeruatum. pagina 53

Cap. CXX. Expenduntur variæ coniecturæ tam vocationis, quàm excluſionis liberorum poſitorum in conditione; nempe ex qualitate deſcendentiæ, maſculinitatis, dotationis filiarum ordinatæ. De coniectura petita ab abſurdo, à veriſimili mente teſtatoris, & aliis ſimilibus. p.56

Cap. CXXI. In hoc capite continetur vltima deciſio Rotæ Romanæ, lata in prædicta cauſa de qua *in duobus capitibus præcedentibus*, vltra alias deciſiones inſertas *ſuprà cap.55. parte prima harum quæſtionum Ciuilium*: & deciditur, liberos hoc caſu non eſſe vocatos, licèt in conditione poſitos; reiectis coniecturis pro vocatione allatis; & approbatis aliis quæ contra vocationem deductæ fuerunt. Confirmatur doctrina deducta ex ſtipulatione interpoſita per donatarium pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque: & confirmantur prædictæ deciſiones in eadem cauſa factę. p.58

Cap. CXXII. De reſtitutione, vel ſolutione dotis conſiſtentis in pecunia, facta vxori conſtante matrimonio. Et quando pecunia ſoluta vxori præſumatur tota perueniſſe ad maritum. De fructibus dotis & augmenti vxori ſoluendis viro vergente ad inopiàm; Et quibus in caſibus fiat, aut excludatur nouatio; maximè dum agitur de dote. p.61

Cap. CXXIII. Fideiuſſor, qui pro alio interceſſit, quomodo, & qua actione indemnitatem conſequatur pro ſummis ſolutis, & damnis paſſis, nec non pro legitimo intereſſe per eum ſoluto, vel paſſo; & quod hoc caſu non ſit opus denunciatione, quæ alioquin requiritur ratione damni emergentis. Quid ſi bona fideiuſſoris coactè viliori pretio vendita ſint: vtrùm detur repetitio iſtius intereſſe; Et à quo tempore oriatur hypotheca? Ex ſententiis, vel mandatis iudicialibus; Vtrùm naſcatur hypotheca tacita? Vxor pro fructibus bonorum extradotalium, vtrùm habeant hypothecam? Filij tamen habent illam in bonis patris adminiſtrantis. p.63

Cap. CXXIV. Legitimatio per reſcriptum ſupremi Principis facta, non poteſt præiudicare fideicommiſſo, niſi Princeps deroget ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, & agatur de fideicommiſſo

miſſo nondum aperto. Legitimationem cum clauſula *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non impedire quin legitimatus capiat ex teſtamento, non tamen in præiudicium fideicommiſſorum. Prohibita alienatione, vtrùm prohibeatur illa quæ prouenit ex legitimatione. Legitimationem in articulo mortis factam non nocere ſubſtitutis. De poteſtate Archiuij Romani circa legitimationes. pag. 65

Cap. CXXV. De excluſione fideicommiſſi gradualis & perpetui propter verba, & dictiones reſtrictiuas, non obſtante conſideratione maſculinitatis, primogenituræ, prohibitione alienationis, & digreſſione ad plures gradus. De ſubſtitutione vulgari per plures gradus ſubordinata, quod in ea admiſſo vno ex ſubſtitutis, cæteri excludantur: & ex quibus arguatur plures ſubſtitutos admitti per ſolam ſubſtitutionem vulgarem. p.67

Cap. CXXVI. De Notario, ſeu Graffario cuiuſdam Curiæ loci Comitatus Venayſſini, qui fuerat condemnatus ad ſuſpenſionem exercitij ſui Graffariatus ad quinquenniū ſub pœna falſi, eo quod non tam citò detulerat quemdam proceſſum criminalem ſuæ Curiæ ad Auditorem Auenionenſem; cuius ſententia fuit reuocata in gradu appellationis, & Notarius definitiuè abſolutus ex iudicio Rotæ. pag. 71

Cap. CXXVII. Ex iniuncto onere deferendi nomen, & inſignia familiæ teſtatoris, vtrùm inducatur fideicommiſſum, fauore agnationis? Et quid hac in re ſeruetur ſecundum præiudicia Curiarum Galliæ, & Hiſpaniæ. Maſculi deſcendentes ex fœminis, poſſunt conſeruare factā agnationem per nominis, & inſignium delationem. Vocatio fœminarum in aliqua parte ſubſtitutionis excludit contemplationem agnationis. p.72

Cap. CXXVIII. Fideiuſſor cenſus annui ſi ſoluat, & cenſum retrouendat, obtenta nihilominus ceſſione iurium à creditore, non dicitur ſoluiſſe extinctiuè, ſed tranſlatiuè; & ideo poteſt petere omnes cenſus annuos decurſos à tempore ſolutionis per ipſum factæ; quia verba tranſlatiua in eodem contractu appoſita præualent extinctiuis. Et ſi fideiuſſor, aut correus quando fideiuſſoris loco eſt, acceptauerit delegationem cuiuſdam tertij debitoris delegati, ſibi non præiudicat, quoad iura ſibi competentia, contra principalem debitorem ſi illa ſibi reſeruauerit. p.74

Caput CXXIX. Vtrùm ſubſtitutio facta poſthumo *ſi ſine liberis moriatur*, locum habeat ſi poſthumus non naſcatur? Quid ſi ſubſtitutio facta fuerit iam nato, ſimul & poſthumo, *ſi ſine liberis decedant*; an debeat ſortiri effectum, & an pluralitas reſoluatur in ſingularitates in præiudicium perſonę prædilectæ. Ius accreſcendi an ſit potentius ſubſtitutione vulgari facta de perſona minùs dilecta, p.76

Cap. CXXX. Ex ſola ſexus maſculini conſideratione non oriri probationem fideicommiſſi agnatitij, ſed tantùm coniecturam; niſi tamen fœminæ in aliqua ſubſtitutionis parte eſſent vocatæ: ex eo enim excluditur coniectura fideicōmiſſi agnatitij. Suis vocatis, non reſultat fideicommiſſum inter ipſos, niſi adſint verba teſtamenti in contrarium, adeo vt non ſufficiant dictiones perpetuitatem denotantes in certis caſibus. p.78

Cap. CXXXI. Teſtamentum patris inter liberos, etiam ſine Notario & teſtibus validum eſt. Et quæ ad illius validitatem requirantur? Et quæ ſit praxis publicationis huiuſmodi teſtamenti? Illud tamen non ſubſiſtit quoad ea, quæ concernunt vxorem, aut alios qui non ſunt de liberis. Quid agendum ſit, quando vxor fuit inſtituta hæres, & grauata de eligendo vnū ex liberis, cùm eius inſtitutio & facultas eligendi ſit inualida, in teſtamento minus ſolemni relicta. p.79

Cap. CXXXII. Subſtitutio pupillaris contenta in compendioſa, quando matrem excludat à legitima; & quæ coniecturæ inducant præſumptionem voluntatis teſtatoris ad illius excluſionem? Vtrùm mentio certorum bonorum reddat compendioſam validam, ad colligendam ſubſtitutionem meram fideicommiſſariam fauore matris. Quid ſi mater ad ſecunda vota tranſiuerit, & teſtator illi legatum fecerit in caſum ſecundarum nuptiarum. pag.81

Cap. CXXXIII. De via publica, & quæ ad illam conſtituendam requirantur? Vtrùm qui per longiſſimum tempus viam publicam clauſit, debeat manuteneri in ſua quaſi poſſeſſione? Quod viæ publicæ ſint de Regalibus, & nemo poſſit illas præſcribere in præiudicium Principis. De prohibitione venationis & piſcationis. Appellatio coram quo debeat interponi. Poſſeſſio cui ius reſiſtit vtrum ſit manutenibilis. p.83

Cap. CXXXIV. Vtrùm Dominus Loci ſit fundatus in petitione iuris Incantus, pro ſubhaſtationibus bonorum, quæ liberantur in loco? Et quæ ad hôc illi probanda

banda ſint? Manutentio quando,& quibus concurrentibus concedatur illis,quibus ius commune reſiſtit? Conſuetudo, ſeu quaſi poſſeſſio non ſoluendi iura Incantus,ex quibus probetur;& vtrùm hoc caſu admittenda ſit probatio quaſi poſſeſſionis non ſoluendi, per depoſitionem particularium Vniuerſitatis. p.85

Cap. CXXXV. Verba communia in ſubſtitutione militari appoſita;& ad certa bona reſtricta;vtrùm ſemper valeant iure fideicommiſſi?Et vtrùm valeant iure fideicommiſſi, matre exiſtente in medio, quamuis ad ſecunda vota conuolauerit; aut quando perſona dilecta eſt ſubſtituta? Ex quibus colligatur teſtatorem voluiſſe teſtari iure militari. p.88

Cap. CXXXVI. Reſoluuntur quædam dubia circa materiam *capitis præcedentis*: & probatur ſubſtitutionem reſtrictam ad bona certi loci, intelligendam taxatiuè, non demonſtratiuè.Quæ ſint verba directa ciuilia, & quæ naturalia ſeu non ciuilia? Subſtitutio militaris in dubio cenſeri debet fideicommiſſaria, Mater ſubſtituta filio;ſi tutorem non petat, in quibus caſibus non amittat illius ſucceſſionem?Poſſeſſio fideicommiſſarij nulla eſt, non citato hærede capta. p.89

Cap. CXXXVII. Teſtamentum vt valeat iure militari, neceſſe eſt vt fiat in bello, vel in acie & in procinctu; non autem in ſtatione: ex veriori ſententia. Probari tamen debet voluntas militis:& ſi de ea conſtet per ſcripturam, debet legitimè recognoſci, & conſtare de illius identitate; nec ſufficit atteſtatio Ducis exercitus vel Capitanei; ſed debet fieri formiter, & vocata parte, huiuſmodi atteſtatio. pag.91

Cap. CXXXVIII. Agitur de ſubſtitutione Baroniæ Serignani, prætenſa ex teſtamento Domini Ioannis de Pictauia, & concluditur prohibitionem alienationis in caſu iſto vti conſequutiuam fideicommiſſi, reſtringendam eſſe ad caſus & perſonas in ſubſtitutione principali expreſſas.De duplici acceptione nominis *Familiæ* videlicet Effectiuæ, vel Contentiuæ: & ex quibus colligatur in teſtamento ſolum familiam Effectiuam fuiſſe vocatam? Quando vocata eſt familia Contentiua, cenſentur vocati illi qui ſunt de eodem colonello,& non alij,maximè quando teſtator loquendo de Familia, Progenie, & ſimilibus, habuit reſpectum ad certas lineas, aut certam deſcendentiam.Et obiter tractatur quando deſcendentes ex fœminis vocati cenſeantur ad fideicommiſſum. p.93

Cap. CXXXIX. De validitate alienationis bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum, factæ per hæredem grauatum, tam pro ſuis creditis,quàm pro ſolutione æris alieni. Et quod tertius poſſeſſor, cui grauatus vendidit, poſſit ſe iuuare exceptione detractionis ex perſona hæredis grauati. De reſtitutione fideicommiſſi facta ante tempus, quod ſit meta donatio, & indigeat inſinuatione; nec ſit valida quoad præiudicium Tertij. Quando locus ſit remedio *l. Imperator, ff. ad Trebell.* & quòd recipiens partem pretij tacitè cenſeatur approbaſſe venditionem. pagina 97

Cap. CXL. Vtrùm vicini poſſint petere cautionem damni infecti contra vicinum exercentem artem pulueris tormentarij, pelliparium, aut confectionis candelarum, aut aliam quæ ſanitati vel vitæ vicinorum præiudicium afferre poſſit. Et vtrùm poſſint vicini impedire ne iuxta prædium ruſticum quis teneat copiam gallinarum, cuniculorum, columbarum, & ſimilium animalium. pagina 100

Cap. CXLI. Emancipatio licet ſub conditione fieri non poſſit, tamen fieri poteſt ſub conditione quæ ineſt ex natura rei. Pater emancipans filium ſuum, cenſetur illum emancipare contracta fiducia,id eſt reſeruata patria poteſtate in liberos tunc natos,vel conceptos. Reſeruatio vſuſfructus in fauorem patris, & filij, *& de chaſcun d'eux*, vtrùm intelligatur facta coniunctim, vel ſeparatim? Ius accreſcendi vtrùm habeat locum in vſufructu etiam conſtituto in contractu. pagina 101

Cap. CXLII. Quando hæres contraueniens voluntati teſtatoris incidat in pœnam priuationis à teſtatore cum clauſulis prægnantibus ordinatam;Et cui bona hoc caſu applicentur. Quibus ex cauſis quis dicatur contrauenire teſtatoris voluntati.Pœna *l. ſi quis maior, C. de tranſact.* quibus in caſibus locum habeat. Confeſſio hæredis qnod teſtator fideicommiſſum fiduciale ſibi demandauerit, vtrùm indigeat inſinuatione; maximè ſtantibus clauſulis donationis irreuocabilis,& conſtitutione procuratorum ad inſinuandum in contractu appoſitis? Renunciatio *l. ſi vnquam. C. de reuocandis donat.* non nocet illi, qui liberos nullos ſe ſuſcepturum credebat,& tamen ſuſcepit. p.103

Cap. CXLIII. Deficiente conditione, primo ſubſtitutionis gradui adiecta, omnes poſteriores ſubſtitutionum gradus corruunt; niſi aliunde conſtet teſtatorem voluiſſe inſtituere fideicommiſſum graduale & perpetuum fauore agnationis, quod ex coniecturis elicitur: ſi verò ſecundo, vel tertio gradui adiecta fuerit diuerſa conditio, iſti gradus non deficiunt, quia non dependent à primo; quod pro intelligentia materiæ ſummè notandum eſt. Quoad bona verò Galliæ faciliùs à conſilio Oldradi 21. recedi ſolet ex æquitate. pag. 105

Cap. CXLIV. Donatio facta per Patrem filio in contractu matrimonij, vtrum debeat imputari per nepotes in legitimam aui, ſi ſuccedant tanquam liberi, vel tanquam hæredes: Et quando dicatur ius quæſitum liberis vti hæredibus, aut vti liberis? Quid dicendum ſit, ſi filius fuerit emancipatus? Et quid ſtatuendum ſit, ſi emancipatio facta fuerit poſt donationem contemplatione matrimonij factam. pagina 107

Cap. CXLV. Quando filiæ dos fuit conſtituta intra dilationem ſoluenda, qua durante intereſſe dotis promiſſum fuit ad rationem ſex pro quolibet centenario, vſque ad tempus, ſeu conditionem præfixam, vxor ſoluto matrimonio cùm non poſſit dotem exigere, poteſt petere intereſſe conuentum abſque ſuſpicione vſurariæ prauitatis; maximè quando filiæ dos debetur loco legitimæ. In donatione bonorum liberorum ab omnibus debitis hæreditariis, vtrùm legitimę comprehendantur. p. 108

Cap. CXLVI. Alimenta filio ſpurio debentur à patre, & illius ſucceſſoribus cauſam lucratiuam habentibus, vſq; ad concurrentiam bonorum, quorum taxatio fieri debet non iuxta ſimplicem neceſſitatem, ſed habita ratione qualitatis, & facultatis paternæ, idque pro ipſo filio, eiúſque familia. Quid ſi legatum ſpurio factum fuerit pro vna vice ſoluendum, aliáque plurima circa hæc alimenta ſcitu neceſſaria proponuntur. p. 110

Cap. CXLVII. De vi & natura dictionum *vltra*, vel *extra*, vel *hoc amplius*, & ſimilium. Et quando ex illis appoſitis ſuper grauamine adiecto ſecundæ diſpoſitioni, cenſeantur in grauamine comprehenſa bona primæ diſpoſitionis. Oſtenditur differentia inter ſocietatem coniugalem acquæſtuum & conquæſtuum, & donationem omnium acquiſitionum faciendarũ per filium patris donatarium. Quid iuris competat venditori ſuper rebus venditis pro pretij conſecutione, ſi nec dominium, nec ſpecialem hypothecam ſibi reſeruauerit. Et de re empta ex pecunia dotali; pag. 111. Vide *infrà cap.* 168.

Cap. CXLVIII. Pactum appoſitum in conceſſione emphyteuticaria, quod emphyteuta teneatur omnes oliuas in prædio conceſſo natas deferre ad molendinum olearium Domini, eſſe reale; & ex eo omnes poſſeſſores prædij emphyteutici cogi poſſe ad detricandum omnes oliuas in d. molendino; & Dominum eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione cogendi; actúſque omnes in conſequentiam dictæ conceſſionis, cenſeri factos iure ſeruitutis, & non iure familiaritatis. p. 114

Cap. CXLIX. De præcepto facto per teſtatorem filiis iunioribus, de cohabitando cum duobus fratribus ætate maioribus; ita quod ſi non habitauerint, poſſint ad voluntatem & beneplacitum fratrum maiorum priuari legato ſibi facto, cum prohibitione recurſus ad Superiorem; quod ea non obſtante, poſſint iuniores ex iuſta cauſa recurrere ad Superiores: & non teneantur habitare cum fratribus, ex iuſta cauſa, veluti propter ſæuitiam, odia, vel rixas; & quod eo caſu non incurrant pœnam priuationis. p. 116

Cap. CL. De conuentione inita inter Communitatem, & emptorem molendini bannalis, quod omnes ciues & habitatores teneantur ſoluere ius molituræ pro omnibus granis, quæ triturabuntur in illo molendino; vtrùm illius vigore, emptor molendini poſſit impedire ne exteri deferant panes ad plateam publicam vendendos, in præiudicium iuris ſui? Et vtrùm idem ius prohibendi ingreſſum panis exteri competat Dominus iuriſdictionalibus, habentibus ius furnagij, vel molituræ bannalis. Diſpoſitio loquens de frumento, vtrùm extendatur ad farinam, vel panes? Et loquens de ſerico, vtrùm extendatur ad ſericum tinctum, vel ad opus reductum. p. 118

Cap. CLI. Vtrùm Feudatarij Epiſcoporum ſint immunes à collectis in Comitatu Venaiſſino, eodem modo quo Vaſſalli & Feudatarij ſanctiſſimi D.N. Papæ? Et vtrùm gaudeant beneficio tranſactionis generalis initę inter Feudatarios, conſtituentes Secundum Statum dicti Comitatus, & populares conſtituentes Tertium Statum. p. 121

Cap. CLII. Ex quibus colligatur fideicommiſſum

miſſum reciprocum inter maſculos, etiamſi adeſſet coniectura contemplatæ, agnationis,in aliis quàm deſcendentibus. Reciproca ſubſtitutio fieri poteſt etiamſi non concurrant tria requiſita *in l. Titia Seio*, §. *Seia libertis*, *ff. de legat.*2. dummodo aliunde conſtet de voluntate teſtatoris. Trebellianicæ detractionis prohibitio ex quibus arguatur: Et prohibita detractione illius in primo gradu, vtrùm cenſeatur prohibita in ſequentibus? pagina 122

Cap. CLIII. Repudiationem iuris delati, ſed non quæſiti, validam eſſe in foro exteriori,etiam in præiudicium hypothecariorum;multóque magis in præiudicium fiſci demonſtratur, Idque etiamſi lata eſſet ſententia bannimenti in contumaciam Inquiſiti. Quod ampliatur,etiamſi repudiatio facta eſſet in fauorem certæ perſonæ. Cauſa mandantis, & mandatarij,in delictis,debet tractari coram eodem Iudice? ſi ambo ſint ſub eodem Principe: ſed multò fortius cauſa principalis & auxiliatoris. p.125

Cap. CLIV. De variis defectibus interuenientibus in relatione Peritorum, facta pro æſtimatione melioramentorum. Quod in huiuſmodi relatione debeat interuenire cognitio ſtatus præteriti, cognitio deteriorationum, & illarum compenſatio cum meliorationibus. De æſtimandis meliorationibus ædificiorum, plantationis arborum, vel vinearum. Clauſuræ viridarij per muros, & de fructibus meliorationum,ad quem ſpectent. p.127

Cap. CLV. De dote vxori poſt obitum mariti reſtituenda. De veſtibus & iocalibus tam feſtiuis, quàm quotidianis. Quando hęredes mariti poſſint opponere viduæ præſumptionem ſolutionis iocalium per maritum in contractu matrimonij promiſſorum. Vxor vſufructuaria certæ partis hęreditatis ſui mariti,an & quomodo teneatur ad ſolutionem debitorum hęreditariorum;Et quando legatum vſusfructus factum vxori, cenſeatur factum animo compenſandi cum dote? p.129

Cap. CLVI. Pretium bonorum dotalium alienatorum totum præſumitur perueniſſe ad maritum: & pro eo vxor collocanda eſt in concurſu creditorum mariti, iuxta tempus ſui matrimonij: Ædificia facta per maritum, ſeu illorum valor an repeti poſſit,& quando? Vxor an teneatur cedere iura ſua poſterioribus ſui mariti creditoribus. Et exceptio rationum tutelarium non redditarum, vtrùm retardet executionem obligationis Cameralis? Fructus deteriorationum vtrùm reſarciendi ſint pupillo per tutorem. Et fructus meliorationum,quòd ſoluto matrimonio ſpectent ad vxorem, p.131

Cap. CLVII. Cautio Mutiana præſtari debet per hæredem, vel legatarium, cui ſub conditione negatiua relictum eſt. Imò & cautio ad inſtar Mutianę,quando ſub conditione, vel modo affirmatiuo, cuius adimplementum fieri poteſt vſque ad vltimum vitæ ſpiritum. Quid in facto dependente partim ex voluntate legatarij, vel hæredis; partim alterius Tertij? Quid debeat continere hæc cautio. Et quod non ſatisfaciens priuetur omni emolumento,etiam fructuum. p.132

Cap. CLVIII. Legatum rei propriæ factum adeo eſt inutile, vt nequidem illius debeatur æſtimatio legatario. Nec ſimiliter in legato rei, quam teſtator iam inter viuos donauerat. Vtrùm nullo exiſtente legato, annulletur etiam onus legato adiectum? Reditus extantes vtrùm tranſeant ad hæredes donatoris, qui ſibi fructus bonorum donatorum reſeruauit. Si donator mobilia ſuę diſpoſitioni reſeruauerit,vtrùm contineantur pecuniæ,& reſeruatis iocalibus vtrùm veſtes reſeruatæ cenſeantur. p.133

Cap. CLIX. De emptore qui promiſit pretium impendere in ſolutionem cenſus annui, illúmque extinguere tempore conuento;quod teneatur ad augmentum monetarum ſuperueniens poſt diem deſtinatę ſolutionis;quódque venditor non ſit in mora, ſi non ſoluerit maiorem valutam debitam ante tempus ſolutionis promiſſæ per emptorem, donec emptor ſummam principalem obtulerit. Et quòd valor monetarum non attendendus ſit reſpectu edicti Principis,ſed reſpectu curſus communis; non tantùm inter mercatores, ſed etiam inter alios communiter. p.134

Cap. CLX. Quando pater plures habens liberos, tres ex illis æquis partibus hæredes inſtituit, & ſingulis prælegata reliquit,quorum alia aliis ſunt maiora;vtrùm ſolutio legitimarum, & creditorum, debeat fieri per quemlibet, pro rata portionis hæreditariæ,vel pro rata emolumenti? Quid iuris, ſi teſtator totam ſuam hæreditatem, aut maiorem illius partem prælegatis diuiſerit? ſiue hæreditas ſit ſoluendo, ſiue non: Et vtrùm vnus ex prælegatariis ſoluens vltra ratam partem portionis hæreditariæ, habeat regreſſum

regreſſum contra alios prælegatarios cohæredes. p.136

Cap. CLXI. Quando ſubſtitutio fideicommiſſaria eſt ſubordinata per plures gradus, deficit quidem in perſona præmorientis: ſed hæres cenſetur grauatus de reſtituendo ſequenti gradui; maximè ſi adiecta fuerit clauſula codicillaris per verba futuri temporis. Quid ſi ſubſtitutio facta fuerit nominatim ipſi ſubſtituto prædefuncto? Et quando dicatur onus nominatim iniunctum? Et an ſufficiat quod ſimul iunctum fuerit nomen proprium eum appellatiuo. p.138

Cap. CLXII. Explicatur ſtatutum Aueniōnenſe, quo prohibetur Ciuibus ne ſe obligent, aut fideiubeant pro extraneis: & oſtenditur illud eſſe validum, & Ciuibus fauorabile. Quis dicatur correus, quis fideiuſſor, & quis expromiſſor. Statutum loquens de fideiuſſore, non habere locum in expromiſſore: ſed non dici expromiſſorem, quoties aliena obligatio non tollitur; cùm de expromiſſionis natura ſit, vt promittens ſoluere ſit ſolus obligatus. Et ſtatuti Auenionenſis mens & verba expenduntur. p.139

Cap. CLXIII. Teſtamentum, in quo aliquid relictum eſt poſthumis, ſuſtinetur; etiamſi ex alia vxore naſcantur poſthumi, niſi teſtator taxatiuè locutus fuerit de poſthumis, ex tali vxore ſua naſcituris, aut ex vxore quæ nunc prægnans eſt. Nomina poſſeſſiua non reſtringuntur ad tempus teſtamenti, quando tractatur de ſuſtinenda validitate diſpoſitionis. pagin. 140

Cap. CLXIV. Quando ex diſpoſitione iuris, vel teſtatoris, filia tenetur dotem ſibi à patre ſolutam conferre; ſi maritus non ſit ſoluendo, ita vt filia non potuerit conſequi totam dotem, vel partem ipſius, non tenetur conferre pecuniam; ſed liberatur conferendo ſolam actionem ad dotis repetitionem, quamuis inefficacem: Super quo articulo expenduntur verba, & clauſulæ teſtamenti paterni. pagina 142

Cap. CLXV. De eo qui filiæ ſuæ Officium vacabile in dotem conſtituit, cum pacto quod ſi Officium vacauerit per obitum Domini, ſeu principalis qui habet titulum officij, Gener qui medietatem pretij in ſocietate huius Officij contulerat, amittat pretium & operas. Et quomodo inæqualitas pactorum ſocietatis huiuſmodi, ad æqualitatem reducenda ſit. Quod propter talem inæqualitatem, vix poſſit intentari remedium *l.2. C. de reſcind. vendit.* Hoc tamen caſu maritum, qui Officium loco pecuniæ in dotem conſtitutæ accepit in ſolutionem, inſcia vxore, teneri ſoluto matrimonio reſtituere ſummam in pecunia conſtitutam, vxoris hæredibus. p.143

Cap. CLXVI. Filius qui paternam diſpoſitionem approbaui, an poſſit petere ſupplementum legitimæ? Et qua cautela vti debeat pater, vt filius ab huiuſmodi petitione excludatur. Quæ ſi differentia quoad tranſmiſſionem inter petitionem ſupplementi, & inſtantiam quæ fit, vt onus impoſitum legitimæ, ab illa reiiciatur? Et vtrùm Fiſcus habeat ius petendi reiectionem oneris à legitima, in qua ſuccedit. Denique vtrùm reditus relictus filio poſt obitum patris, augeat globum hæreditatis, ad impinguandam filij legitimam. p.145

Cap. CLXVII. De creditore literarum cambij, qui ſolutionem ſortis principalis exegit in loco, in quo literæ conſcriptæ ſunt, & non in loco, ad quem ſunt tranſmiſſæ: vtrùm hoc caſu cambium dicatur ſiccum? De liberatario, quòd non obſtante depoſito, vel non integro, vel per eum retractu, teneatur ad intereſſ[illegible] ad ratam crediti, pro quo liberatio facta fuit; ſed ad ratam redituum qui ex bonis illi liberatis percipi ſolent. p.146

Cap. CLXVIII. Subſtitutus pupillaris non tenetur ad ſolutionem debitorum, quibus paterna hæreditas onerata eſt; ſed poteſt obtinere ſeparationem vtriuſque hæreditatis, & paternam repudiare. De donatione facta patri & filiis contemplatione certi matrimonij; quando ius quæratur filiis, adeovt pater illis præiudicare non poſſit. De donatione facta cum clauſula *vltra bona tam donata.* De muliere luxurioſè viuente intra annum luctus, cui applicentur lucra quæ perdit. Donatio acquæſtuum facta per patrem filio, quomodo intelligi debeat. Compenſatio vtrùm fiat in præiudicium anteriorum creditorum ipſo iure. pag.148. vide *ſuprà cap.* 147

Cap. CLXIX. Dominus iuriſdictionalis manutenendus eſt in quaſi poſſeſſione exigendi mulctas conſuetas. Populus non poteſt augere pœnas, aut illas alterare ſine conſenſu Domini; nec Dominus, ſine conſenſu populi. Poteſt tamen Dominus banna & edicta facere ſine exceſſu. Communitas non poteſt manuteneri aduerſus Dominum in facultatiuis, & illo ignorante factis. Laudimium non debetur ex acquiſitione facta in vim

Conſti

Conſtituti: Si tamen poſt decem annos inter præſentes, & vigioti inter abſentes, reſtituatur poſſeſſio, ſoluendum eſt Laudimium. p.151

CAP. CLXX. De præſcriptione viginti annorum aduerſus crimen homicidij: Et vtrùm illa præſcriptio currat aduerſus pupillum, vel minorem 25. aonis. Et quomodo interrũpatur, videlicet vtrùm per ſimplicem accuſationem, vel inquiſitionem? Vtrùm acta deperdita probari poſſint per teſtes, & quomodo; Domini iuriſdictionalis declaratio vtrùm præiudicet parti querelanti. Et an, & quando Iudex requiſitus poſſit cognoſcere de meritis cauſæ. p.153

CAPVT CLXXI. Homicidium commiſſum in rixa non debet puniri pœna mortis: & ex quibus dicatur commiſſum in rixa, tam ex qualitate loci, temporis, quàm aliis circunſtantiis. Et præcedenti aggreſſione facta occidenti, excluditur præſumptio animi deliberati. In dubio præſumendum eſt homicidium non fuiſſe præmeditatum, nec cum animo occidendi. Intereſſe debetur ab illo qui occidit ad ſui defenſionem, excedendo modum legitimæ defenſionis. Quod ioteligendum eſt de intereſſe radicato; non autem de nondum delato, ſed dubio & euentuali. p.154

CAP. CLXXII. Sententia vtrùm mixturam vel complicationem cootineat; attendenda ſunt verba diſpoſitiua ſententiæ. Donatarius qui habet clauſulam Conſtituti, manutenendus eſt aduerſus hæredes, aut alios poſteriores donatarios. Nullitatis cognitio quando impediat executionem iudicij poſſeſſorij. Exceptio anterioritatis quomodo obſtet aliis concurrentibus in remediis poſſeſſoriis. Qui paſſus eſt petitorium probari, ſibi præiudicat in poſſeſſorio. p.157

CAP. CLXXIII. Quamuis hærede ante teſtatorem decedente teſtamentum fiat caducum, & ſubſtitutiones ſequentes euaneſcant; illud tamen locum non habet, quando in teſtamento appoſita fuit clauſula codicillaris, quæ ſuſtinet ſubſtitutiooes. Hærèdis inſtitutio non probatur per verba enunciatiua incidenter prolata. Minor propter iuramentum validè obligatur: ſed ſi fuerit enormiter læſus, habet remedium reſtitutionis in integrum. p.159

CAP. CLXXIV. Donatarius omnium bonorum, vel quotæ, tenetur duntaxat ad contribuendum pro rata ad ſolutionem debitorum, quæ tempore donationis iam concepta erant: ſi verò ſit donatarius quotæ cum ſuis oneribus, tenetur ad ratam acquiſitionum per donatorem poſt donationem factarum. Verùm ſi donator voluerit ipſum teneri ad debita actiua & paſſiua, tenetur ad omnia, ſi dictum fuerit de præſentibus & futuris. Donator poſt perfectam donationem poteſt ſuam intentionem dubiam declarare. p.160

CAP. CLXXV. De debitore obærato, qui poſt obtentam à creditoribus ſuis chirographariis dilationem quinquennalem, vendidit quædam bona vni ex dictis chirographariis, qui vult pretium bonorum venditorum tam extans, quàm conſumptum compenſare; & reſpectiuè retinere pro ſatisfactione ſui crediti. Et probatur, talem compenſationem, ſeu retentionem non poſſe ſubſiſtere in præiudicium aliorum creditorum; præſertim ſtante mala fide tam emptoris, quam venditoris, qui notitiam habebant dictorum creditorum. p.161

CAP. CLXXVI. Collectiuo nomine vocati, cenſentur vocati poſt partem, & non ſimul; etiam in collateralibus. Coniuncta diſpoſitio quando reſoluatur in diſiunctam. Proximioribus vocatis, datur quidem vocatio actiua, ſed inter ipſos non adeſt grauamen, niſi tractus temporis interueniat in gradu ipſorum. Renunciatio matris pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, quomodo noceat liberis & hæredibus renunciantis. p.164

CAP. CLXXVII. Quando maiori, vel minori concedenda, vel deneganda ſit in integrum reſtitutio aduerſus iuramentum deciſorium. Probatio per confeſſionem aduerſus illud iuramentum, admittitur; ſi tamen illam factam fuiſſe poſt iuramentum, probatum fuerit. Quid ſi noua inſtrumenta, aut nouos teſtes repertos eſſe proponatur, ſi ex illis detegeretur periurium. p.167

CAP. CLXXVIII. Magiſtratus temporalis non ſolùm durante officio conueniri non poteſt; ſed nec illo finito pro geſtis in officio, niſi pro dolo, barataria, & extorſione. Neque tenetur ſi liberauerit à carceribus debitorem, ſua authoritate carceratum, non obſtante arreſtatione eiuſdem debitoris facta authoritate alterius Magiſtratus, niſi de illa ſibi legitimè conſtiterit. Aduocatus paciſci poteſt ſuper ſalario moderato litis præteritæ, non autem futuræ; ſi conuentio fiat per modum quotæ. Nec ſalarium centum ſcutorum dicitur immoderatum, quando agitur de negotio graui, & difficili. p.168

CAP.

CAP. CLXXXIX. De tranſactione ſimulata inter mercatores in fraudem vſurarum illicitarum. Et de variis coniecturis, ex quibus colligitur ſimulatio. De ſolutione & iuſtificatione cambiorum, quæ ſingulis nundinis debentur: Et quòd ſuper illorum taxatione non debeat ſtari partium conuentioni, ſed ſuper hoc ſtandum eſſe relationi peritorum. pagina 170

CAP. CLXXX, Pro dotis filiarum conſtitutione, vel reſtitutione, bona fideicommiſſi collateralis alienari non poſſunt. Et pro dote ſubſidiaria primò recurrendum eſt ad bona patris, vel Aui; & deinde ad bona materna. Maſculi tenentur fœminas dotare, quando adeſt Statutum excluſiuum ipſarum propter maſculos. Bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum alienatio ex cauſa dotis, in certis caſibus eſt difficilior. Et qui ſint illi caſus? pagina 171

CAP. CLXXXI. Dominium directum vtrùm probetur per vnicam recognitionem in præiudicium recognoſcentis, & illius hæredum, vel ſucceſſorum etiam particularium; ſaltem adiunctis adminiculis. Et quæ ad hoc adduci poſſint adminicula; veluti ſolutiones canonum per longum tempus continuatæ, fama publica, qualitas Domini Iuriſdictionalis. Quid de Tertio non habente Ius ab ipſo recognoſcente. p.173

CAP. CLXXXII. Contra mulierem coniugatam non currit præſcriptio in bonis dotalibus; ſed tamen debitor dotis in pecunia præſcribit contra ipſam. Similiter currit contra illam præſcriptio à die quo fuit aſſecurata propter vergentiam mariti ad inopiam; imò currit pendente coniugio, quando fuit cœpta ante coniugium. Nec interrumpitur per arbitramentum: Et vtrùm per compromiſſum, vel interpellationem extraiudicialem? pagina 175

CAP. CLXXXIII.. Quando teſtator ſubſtituit piam cauſam deficientibus deſcendentibus per lineam maſculinam, fœminæ deſcendentes ex maſculis excludunt illam à ſubſtitutione. Quod ſi pia cauſa fuerit vocata deficiente linea maſculina, tunc pia cauſa excludit fœminas deſcendentes ex maſculis: Et vtrum ſit differentia inter fœminas primi, & fœminas vlterioris grauati? p.176

CAP. CLXXXIV. Quando quis hæredem inſtituit, & illius hæredes vocauit caſu quo primus inſtitutus non adiret ſuam hæreditatem, locus eſt tranſmiſſioni in fauorem hæredis, ab eius hærede inſtituti: & iſte tranſmiſſarius tenetur ad omnia onera hæreditatis tranſmittentis: quia illam hæreditatem habet à tranſmittente iure hæreditario; & bona tranſmiſſa non augent legitimam debitam ſuper bonis tranſmittentis. p.177

CAP. CLXXXV. Confeſſio dotis receptæ in dubio præſumitur facta conſtante matrimonio animo donandi: & non firmatur iuramento niſi præceſſerit dotis promiſſio. Et ex quibus coniecturis præſumatur fraudulenta & ſimulata? Quæ ſimulatio poteſt opponi, etiamſi lapſa ſint tempora præfinita ad proponendam exceptionem dotis non numeratæ. p.178

CAPVT CLXXXVI. De donatione dotis profectitiæ facta per filiamfamilias, ſine conſenſu paterno interueniente in ipſo actu. Filiis vtrùm ex ſtipulatione facta ſuper reſtitutione dotis ius fuerit quæſitum tanquam liberis, & ſic vtrùm dotem habeant tanquam hæredes matris; an ex propria perſona? Et quomodo ſint explicanda verba ſtipulationis, ſiue promiſſio reſtitutionis facta fuerit imperſonaliter, ſiue in perſona filiæ, aut cum clauſula *quibus de iure*. p.180

CAP. CLXXXVII. Venditio anticipata alimentorum ad triennium per filiam ſpuriam, vel naturalem, non ſubſiſtit maximè in præiudicium mariti & liberorum: quia dos ſpuriæ per patrem conſtituta ſuccedit loco alimentorum. Quomodo ſuccedant naturales patri volenti, vel inuito? Quid continere debeat decretum interponendum ſuper alienatione alimentorum. Alimenta futura quæ dicantur. Et quis teneatur probare alienantem alimenta, fuiſſe ex illorum pretio factum locupletiorem. p.182

CAP. CLXXXVIII. Conſtitutioni Ægidianæ locum eſſe in Ciuitate Aueniónenſi, quoad executionem ſententiæ latæ in iudiciis poſſeſſoriis, non obſtante appellatione: ídque tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia. Nec ad retardandam executionem ſufficere, ſi productiones factæ fuerint poſt ſententiam. Verùm ſi ex huiuſmodi productionibus conſtet de iniuſtitia ſententiæ Iudicis à quo, ſuperſedendum erit in executione. Vtrùm ſuſpendi debeat executio poſſeſſorij iudicij, non obſtante Ægidiana, quando inter bona quæ petuntur, adſunt aliqua ſuppoſita dominio directo Eccleſiæ? Et an executio poſt appellationem facta ſit attentatoria maximè ſuperueniente reſcripto

commiſ

commiſſionis cauſæ appellationis, quod retrotrahitur. p.183

Cap. CLXXXIX. Continuatur materia præcedentis capitis: cùm Rota reſeruaſſet, quòd ſi conſtaret etiam ex nouiter deductis de iniuſtitia ſententiæ, ſuſpendenda erat executio. Et oſtenditur, exceptionem detractionum impedire immiſſionem fideicommiſſarij, illámque etiam creditoribus competere. Vxorem, aut alium creditorem hypothecarium poſſe bonorum vacantium poſſeſſionem apprehendere in vim clauſulæ Conſtituti, maximè antequam hæres ſcriptus illam capiat: illámque pro ſuis creditis retinere quoad bona, quæ viuente marito iure familiaritatis poſſidebat: non obſtante perceptione fructuum paucorum annorum, quæ non poteſt reddere creditum illiquidum, nec impedire retentionem. p.186

Cap. CXC. Ægidiana conſtitutio quando habeat locum, ad effectum reiiciendi appellationem, ſaltem ſuſpenſiuam, interpoſitam à ſententia in iudicio poſſeſſorio lata. Agitur de mixtura iudicij: Et quando ex iuribus poſt ſententiam deductis, executio illius ſit retardanda: Et quando competat retentio creditori. pag 188

Cap. CXCI. Renunciatio generalis quibus in caſibus extendatur ad fideicommiſſum, cuius conditio nondum euenit? Quid ſi appoſitum fuerit in ipſa iuramentum cum renunciatione omni legum auxilio? Quando quis eſt donatarius, & ad eum bona deueniunt ex alio diuerſo titulo, vtrùm poſſit agere de euictione. Duæ cauſæ lucratiuæ quando ſimul concurrere poſſint. p.189

Cap. CXCII. Subſtitutione facta de maſculis fœminis, vtrùm maſculi fœminis in eodem gradu exiſtentibus præferantur; maximè dum teſtator in toto teſtamento demonſtrauit maximam erga maſculos affectionem. Alternatiua quando ſuam retineat naturam; & quando reſoluatur in diſiunctiuam. De quatuor modis quibus conſiderari poteſt ordo in teſtamentis, nempe ſcripturæ, ſucceſſionis, affectionis, & neceſſitatis: Et quando diſpoſitio negatiua eiſdem regulis ſubiiciatur, quibus affirmatiua. p.190

Cap. CXCIII. Officia omnia, etiam Iudicatarum Regiarum in Gallia, ſunt venalia & hæreditaria; imò & in quibuſdam locis pignorationi iudiciali, & decreto ſuppoſita in fauorem creditorum; non quidem quoad titulum, & dignitatem; ſed quoad æſtimationem. Illorum æſtimatio diuerſimodè fit in caſu imputationis, ſeu collationis, & in caſu detractionis ſuper bonis fideicommiſſi. Et vtrùm imputatio, vel reſtitutio officij alienati debeat fieri iuxta valorem quo alienatum eſt, aut iuxta valorem illius tempore mortis paternæ. p.192

Cap. CXCIV. Legitimam ſtatim poſt profeſſionem factam; etiam in monaſterio bonorum capaci, deberi tam aſcendentibus, quàm deſcendentibus, verior eſt ſententia: Quæ hoc caſu ad hæredes tranſmittitur, etiam cum fructibus. Mors ciuilis & naturalis æquiparantur, quando in vtraque eadem militat ratio; aut quando ex vtraque idem reſultat effectus. p.194

Cap. CXCV. Si Dominus iuriſdictionalis qui à collectis immunis eſt, bona exempta alteri vendiderit, emptor amittit priuilegium exemptionis; circa quod tres diuerſi caſus conſiderantur. Pro bonis extra territorium loci habitationis ſitis, collecta ſolui debet in loco habitationis, ſi in loco vbi ſita ſunt, nulla collecta ſoluatur. Hypotheca pro collectis certis aut variabilibus quando incipiat. pag. 195

Cap. CXCVI. De validitate donationis factæ per minorem cum iuramento in fauorem ſororis, cum ſubſtitutione in ea appoſita in fauorem auunculi, qui erat curator donantis. Defectum inſinuationis non poſſe opponi per donatarium, vel eius hæredes, qui in vim donationis bona poſſedit, & in fraudem ſubſtituti noluit inſinuare donationem. Donatio facta curatori ſub incerto conditionis euentu, valida eſt. p.197

Cap. CXCVII. Si pater filiæ certam ſummam legauerit, & bona illi pro certo pretio in eodem teſtamento reliquerit, non tenetur hæres filius ad euictionem propriam bonorum datorum in ſolutum; ſed ad impropriam, videlicet ad æſtimationem bonorum euictorum, iuxta valorem temporis teſtamenti; qui valor regulandus eſt iuxta ratam legitimæ, itavt pro eo quod legitimam excedit, non debeatur euictio, ſi legatum factum fuerit de bonis loco legitimæ. In legato alternatiuo, re vna perempta, quid hæres præſtare debeat? Rei litigioſæ legatæ euictio regulariter non debetur. p.198

Cap. CXCVIII. Quando factus fuit calculus generalis, cum mutua inter fratres liberatione ſubſecuta, vtrùm in ea comprehendatur debitum; ad quod vnus ex fratri

fratribus alteri qnidem tenebatur, ſed illud ceſſum fuerat filiæ vnius ex fratribus ex cauſa dotis, alio fratre debitore conſentiente, & interueniente eius delegatione cum ſuis requiſitis. p.200

Cap. CXCIX. De eo qui conſenſit, vt Officium, quod ex arbitrio Vniuerſitatis dependebat, alteri conferretur, inito pacto, vt is cui conferebatur daret conſentienti medietatem lucrorum Officij per aliquod tempus: cùm tamen Officium non dependeret ab eius voluntate: vtrùm illa promiſſio ſit nulla tanquam facta ſine cauſa. p.202

Cap. C C. Renunciatio ampliſſima cum pacto de non petendo aliquid quocumque iure in futurum, ſuper bonis paternis, non impedit quominus renuncians inſtituatur hæres à matre: ſed ſi hæreditas matris ſit creditrix paternæ, obſtabit agenti generalis & ampliſſima renunciatio. Renuncians cenſetur tantùm renunciare ſucceſſioni ab inteſtato, nec impeditur capere ex teſtamento. Intellige in præiudicium eius, de cuius hæreditate agitur, ſed non in præiudicium fratris vel ſororis, in cuius fauorem facta eſt renunciatio. . . p.203

QVÆSTIO

QVÆSTIONVM
E T
RESOLVTIONVM
CIVILIVM,
SECVNDA PARS.

CAPVT CI.

De duplici iure offerendi, nempe de eo quod competit tertio poſſeſſori aduerſus creditores: Et de eo quod datur creditori aduerſus poſſeſſores. Et cuius temporis æſtimatio attendi debeat quando fit oblatio, ſiue valor auctus fuerit beneficio temporis, ſiue propter melioramenta in prædio facta.

SVMMARIVM.

1. *Poſſeſſor bonorum pluribus creditoribus obligatorum poteſt offerre debitum anteriori, ad illius excluſionem.*
2. *Creditor habet ius offerendi aduerſus tertium poſſeſſorem, cui pignus venditum, aut in ſolutum datum eſt, quamuis pignus plus valeat quàm creditum anterius.*
3. *Poſſeſſor quando offert creditori, non tenetur illi ſoluere totum illius creditum, ſed tantum vſque ad valorem prædij temporis oblationis, deducto valore melioramentorum, ſi facta fuerint, etiamſi minus impenſum fuerit quàm valeant melioramenta.*
4. *Creditor, quando offert poſſeſſori, tenetur ſoluere verum valorem prædij etiam extrinſecum, & ex ſolo beneficio temporis auctum.*
5. *Ius offerendi non competit niſi ratione hypothecæ.*
6. *Exceptio melioramentorum & augmenti valoris bonorum poteſt opponi etiam poſt ſententiam, cùm illam non impugnet.*

PROPOSITVM fuit dubium pro veritate decidendum, vtrùm Tertius poſſeſſor, cui bona pro credito anteriori per hæredem debitoris in ſolutum data fuerant, quæ tamen in valore excedunt illud creditum pro quo in ſolutum bona data fuerunt, hodie impetitus à poſterioribus creditoribus poſſit vti iure retentionis, donec ſibi ſoluantur melioramenta, non ſolùm extrinſeca, verùm etiam intrinſeca; veluti ſi prædia in ſolutum data, ſucceſſu temporis, & ſolo illius beneficio aucta fuerint in valore? Super quo paucis fuit concluſum, Tertium poſſeſſorem aduerſus creditores excipientem, incrementum valoris bonorum procedens ex ſolo beneficio temporis petere, aut pro eo, iure retentionis vti poſſe.

Pro cuius veritatis probatione ſupponendum eſt, 1
ius offerendi dupliciter conſiderari poſſe. *Primò*, reſpectu poſſeſſoris bonorum pluribus creditoribus, aut ſibi etiam obligatorum; huic enim tertio poſſeſſori aduerſus creditorem hypothecaria agentem ſuper illa re poſſeſſa, competit ius offerendi, per quod excludit creditorem, offerendo ei creditum ſuum; vt in *l. Paulus.* §. 1. & *ibi* Bartol. *ff. quib. mod. pign. vel. hypothec. ſoluitur.*

Secundum ius offerendi competit creditori ad- 2
uerſus tertium poſſeſſorem, cui pignus venditum eſt, aut tranſlatum dominium per dationem in ſolutum: & tunc ratione hypothecæ, quæ non fuit extincta in præiudicium creditoris, poteſt ipſe creditor intentare remedium iuris offerendi aduerſus poſteriorem, offerendo illi ſummas per eum ſolutas anterioribus creditoribus vnà cum melioramentis: quod ius competit non ſolùm aduerſus poſteriorem creditorem hypothecarium, cui pignora in ſolutum data ſunt, vel vendita per debitorem, ſed etiam aduerſus extraneum emptorem; quamuis ſoluerit habentibus hypothecam anteriorem, quatenùs pignus plus valeat quàm creditum prioris creditoris, attento quod nihil priori creditori deperit, eo quod totum ſuum creditum conſequitur: & è contra poſteriori creditori prodeſt, qui ſuum creditum conſequitur vſque ad concurrentiam maioris valoris prædij hypothecati: & hos duos caſus bene diſtinguit, & explicat Morot. *in tract. de iur. offerend.* loquens de primo caſu, *n.* 7. de ſecundo verò *n.* 70. ſicuti etiam Rot. *deciſ.* 135. *n.* 8. & 12. *p.* 6. *recent.*

Hoc præſuppoſito concludendum eſt in primo caſu, nempe quando poſſeſſor offert creditori, veriorem eſſe ſententiam, quod ſi ipſe poſſeſſor fecit

melioramenta in re per eum poſſeſſa, & creditori hypothecata, non tenetur offerre totum creditum, ſed ſufficit quod offerat rei æſtimationem & valorem habito reſpectu ad tempus præſens, id eſt, ad tempus oblationis; non autem ad tempus præteritum, videlicet ad tempus quo iſte poſſeſſor emit rem, aut illi data fuit in ſolutum; ita vt ſi res aucta fuerit in valore ex beneficio temporis, illud augmentum cedere debeat ad vtilitatem creditoris, quamuis poſterioris; deducendo tamen valorem meliorarnentorum in totum, etiamſi minus impenderit: non obſtante diſpoſitione text. *in l. fundo 39. ff. de rei vend.* quæ locum habet quando fundus à domino vendicatur; non autem quando creditor vult auocare vigore ſuæ hypothecæ; tunc enim fit deductio totius valoris melioramentorum, & in hoc caſu procedunt tradita per Neguzant. *de pignorib. quarto membro 5.p.n.*21. Vincent. de Franc. *decif.*38. *n.*5. Menoch. *lib.*3.*præſumpt.*32.*n.*8.*in fin. verſ. Immo etiam in creditore.* Couar. *lib.*1.*reſolut. cap.*8.*n.*3.*verſic. cæterum.* Cyriac. *controuerſ* 194.*n.*10. Duran. *deciſ.* 445.*à n.*1.*ad* 4. Donat. de Marin. *reſol.c.*219.*n.*18.*& ſequent.* Vrſel. *commun. concluſ.c.*69.*n.*54. Morot. *de iur. offer. n.*7.*&* 8. Merlin. *de pignorib. lib.*2.*q.*69.*n.*7.*& lib.*4.*q.*81.*n.*1.*& ſequ. & per tot.* Mareſcot. *lib.*2.*variar. reſolut. cap.*112.*num.*14.*verſic. vel ſaltem, & num.*18.

4 In ſecundo verò caſu, nempe quando non ipſe poſſeſſor offert, ſed ei fit oblatio à poſteriori creditore pro conſequutione ſui crediti, qui eſt ſecundus caſus conſideratus à Rota *dict. deciſ.*135.*num.*12. verior & receptior eſt ſententia, creditorem, qui intentat remedium iuris offerendi, teneri ſoluere verum valorem prædij poſſeſſi ſecundum æſtimationem temporis oblationis, etiam ſi ſolo temporis beneficio augmentum factum fuerit, quæ fuit ſententia Morotij *in d. tract. de iur. offer. n.*70. qui non ſolus illius ſententiæ author eſt, ſed etiam alij plerique, qui ante eum ſcripſerunt, quos ipſe recenſet, & nominatim Cephal. *conſil.*550.*num.*19. vbi ait hoc eſſe honeſtiſſimum & ſanctitate ſanctius; eandémque ſententiam ſequutus fuit idem Morot. *conſil.*40.*num.*16. Theſaur. iun. *lib.*2.*quæſt.*65.*n.*8. & ante eos Aretin. *conſil.*159.*num.*12.*verſic. hoc præmiſſo.* Coſta *de rat. rata. quæſt.*65.*num.*4. ne primus creditor ſit in damno, qui ſua pecunia potuiſſet emere alia bona, quæ æquè fuiſſent aucta pretio, ſicut illa quæ obtinuit à debitore. Idem tenuit Anton. Niger *in tract. de pignor. iudic. cap.*35. §.18.*num.*3.*&* 4. Merlin. *de pignorib lib.*4.*quæſt.*83. *num.*86.*&* 87. addatur idem Theſaur. iun. *lib.*1. *qu.*71 *num.*5. Merlin. Pignatel. *lib.*2.*controuerſ. c* 91. *n.*11.*&* 12. Maſtril. *deciſ.*201.*n.*17. cum aliis per eos citatis.

Cum igitur in caſu propoſito non tractaretur de poſſeſſore offerente creditum, ſed de creditore qui agebat contra poſſeſſorem, qui ſecundus eſt noſtræ quæſtionis caſus; ſequitur, creditorem offerentem non fuiſſe audiendum, niſi ſoluto integro valore bonorum, ad quorum euocationem agit, etiam cum augmento valoris ex ſolo temporis beneficio procedentis.

5 Neque obſtat ſi dicatur nunc tractari de interdicto Saluiano, non autem de iure offerendi: Quia reſpondetur ius offerendi non competere creditori niſi vigore hypothecæ & interdicti Saluiani, quia non poteſt conferri poſſeſſio ab anteriore creditore niſi per ius offerendi: Rot. *deciſ.*176.*n.*6.*poſt tract. pacifici de Saluian. interd.* quod ius non competit niſi ratione hypothecę: Merlin. *de pignor. lib.*4.*q.*46.

Non etiam obſtat quod in ſententia graduationis, fuit ſolum reſeruatum poſſeſſori ius retinendi pro pretio ſuæ dationis in ſolutum, & nihil dictum fuit de melioramentis, neque de augmento valoris procedente ex beneficio temporis: Quia reſpondetur, has exceptiones poſſe proponi poſt ſententiam, cùm non tendant ad illam reuocandam, ſed potius ad illam modificandam: & quia tales exceptiones reſpiciunt potius exequutionem, quàm ipſam ſententiam: vt tradit Gratian. *dec.*225.*n.*16. poſt Neguſant. *de pignorib.*5.*p. princ. memb.*4.*n.*10. Mareſcot. *lib.*2.*var. reſol. c.*112.*n.*18. 6

CAPVT CII.

Pater qui filio ſuo donauit medietatem bonorum ſuorum francam, & exemptam ab omnibus debitis, reſeruata ſibi facultate liberæ adminiſtrationis; non poteſt ad propriam vtilitatem conuertere pecunias ex adminiſtratione prouenientes, nec ex illis propria debita & legitimas aliorum liberorum ſoluere, in præiudicium maximè vxoris, & liberorum, quibus ius quæſitum eſt per donationem factam in contractu matrimonij.

SVMMARIVM.

1. *Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij ſui non tenetur rationem reddere de neglectis.*
2. *Quod maximè procedit ſi hoc ſibi pater in donatione expreſſè reſeruauerit.*
3. *Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij non tenetur de mobilibus ſubtractis furto, vel conſumptis vſu.*
4. *Donator poteſt ſibi reſeruare facultatem diſponendi de bonis donatis, & hoc caſu tenetur reſtituere donatario bona quæ ſuperſunt.*
5. *Contrarium tamen iudicatur in Tribunalibus Galliæ, & diſpoſitio per donatorem reſeruata intelligitur de moderata diſpoſitione.*
6. *Simplex vſufructuarius cui data eſt facultas alienandi, non poteſt alienare niſi arbitrio boni viri.*
7. *Adminiſtrator liberari poteſt à redditione rationum adminiſtrationis præterita, ſed non futura.*
8. *Pater cui relicta, vel commenta, aut reſeruata eſt liberatio verbis ampliſſimis, non tenetur filio rationem reddere, nec reliqua præſtare.*
9. *Sed hoc intelligendum eſt de adminiſtratione præterita, non autem de futura.*
10 *Pater qui donauit filio in contractu matrimonij non poteſt alienare, aut diſſipare bona donata in præiudicium vxoris & liberorum, quibus ius eſt quæſitum per huiuſmodi donationem.*
11. *Liberatio à redditione rationis fauorabilis eſt quando agitur de affinibus.*
12. *Liberatio generalis etiam à præterita adminiſtrationis ratione reddenda regulari debet ad arbitrium boni viri.*
13. *Pater per generalem liberationem non cenſetur liberatus ab adminiſtratione doloſa, ſed tantùm à culpoſa adminiſtratione futura.*
14. *Pater ſi bona donauerit filio, franca, & exempta ab omnibus debitis, non poteſt pecunias ex bonis donatis prouenientes conuertere in ſolutionem propriorum debitorum.*

15. *Pater*

15. *Pater qui à redditione rationis liberatus eſt, non tamen conſequitur liberationem, ſi ex bonis ſuæ adminiſtrationis factus fuerit locupletior.*

PAter donauit filio ſuo in contractu primi eius matrimonij medietatem omnium, & quorumcunque bonorum ſuorum, mobilium, & immobilium, iurium,& actionum, præſentium & futurorum;reſeruatis ſibi fructibus dictorum bonorum,& dotis eius vxoris,ſupportatis per eum oneribus matrimonij; ea tamen lege,quod libera & integra adminiſtratio dictorum mobilium ad ipſum ſpectabit,& notanter vt poſſit exigere,& recipere,debita conuenire,concordare,& tranſigere ſuper actionibus & litibus,nouare, & tranſmutare dicta debita, pecunias ipſorum conuertere in acquiſitiones fundorum, aut aliàs facere prout ſibi videbitur, *ainſy qu'el verra bon eſtre, & qu'il luy plaira*, abſque eo quod poſſit teneri ad aliquod computum, aut repræſentationem diminutionis debitorum, quæ deſuper euenire poſſet:Imò dictus filius capiet,& tenebitur eſſe contentus eo quod debebitur,& de ſtatu dictorum mobilium tali,qui reperietur tempore mortis dicti ſui patris donatoris, eodem modo, quo vtilitatem percipiet ex bona adminiſtratione patris,*de ſon bon meſnage*; & de augmentatione, ſi quæ fuerit.

Quæ medietas bonorum donatorum erit franca ab omibus debitis paſſiuis, dotibus, legitimis, & aliis oneribus, *fors que des fonciers*, quæ onera remanebunt ſuper alia medietate non donata.

Præfata donatio fuit confirmata, & ratificata in ſecundo contractu matrimonij dicti filij initi cum ſecunda eius vxore, adiectis tamen nouis ſubſtitutionibus.

Denique dictus pater in inſtrumento emancipationis filij ſui, ſumpto per Notarium publicum, hoc ſibi reſeruauit, vt eſſet liberatus ab omni adminiſtratione per ipſum ſacta de bonis ſuis,abſque eo quod teneatur reddere computum, aut præſtare aliquem reliquatum, & aliàs prout continetur in inſtrumentis dictorum matrimoniorum.

Nunc quæritur, vtrùm dictus pater potuerit vigore dictarum clauſularum exigere dicta Capitalia abſque eo quod teneatur imputare ſuper ſua medietate reſeruata, ſummas per eum ſolutas propriis creditoribus, aut legitimariis, attento quod ipſe promiſit dictam donationem fore ſrancam & immunem ab omnibus debitis, legitimis & aliis oneribus,exceptis fundiariis,remanente alia medietate debitorum, & onerum, ſuper medietate non donata.

1 Pro reſolutione huius dubij varij caſus diſtinguendi ſunt. Primus caſus eſt de ſummis per patrem exactis,& per eius negligētiam, aut inaduertentiam amiſſis,diminutis, vel malè collocatis. Et quoad hæc certum eſt,patrem,& eius bona, in nihilo teneri erga filium & donatarium, quia pater adminiſtrator bonorum aduentitiorum filij, non tenetur ad redditionem rationum, nec ad onus ſatiſdandi:vt docet Paſchal.*de virib.patr.pit.p.*1.*cap.*3.*n.*32.& probatur per text.*in l.cum oportet,§. non autem, C.de bonis quæ lib.*ibi : *neque ratiocinia ei ſuper adminiſtratione inferre* : Muñoz *de ratiocin.c.*5.*n.*28. *verſic.contrarium.*

2 Quod maximè procedit, ſtante reſeruatione expreſſa contenta in inſtrumento donationis, in quo pater cum clauſulis ampliſſimis reſeruat ſibi facultatem adminiſtrandi pro libito ſuæ voluntatis, abſque eo quod teneatur ad redditionem rationis, aut repræſentationem diminutionis : quæ verba faciunt vt adminiſtrator, quicunque ille ſit, eximatur à redditione rationis pro iis,quæ per negligentiam deperdita, vel diminuta ſunt : *l. ſi ſeruus vetitus, ff. de leg.*1.& *ibi* Bartol. & benè Salicet.*in l. cum neceſſitatem,C.de fideicomm.*† Et ideo non tene- 3
tur adminiſtrator de mobilibus furto ſubtractis,vel vſu conſumptis: Alexand.*conſil.*46.*vol.*1.Tuſch. *lit. L.concluſ.*328.*n.*3.*&* 4.

Secundus caſus, quando agitur de donatore, 4
qui non ſolum vſumfructum ſibi reſeruauit, ſed etiam expreſsè conuenit, vt ſibi liceret de bonis donatis diſponere inter viuos, vel per vltimam voluntatem. Hoc caſu valet reſeruatio; neque intelligitur facta donatio niſi de bonis ſuperexiſtentibus tempore mortis, vt benè explicat Mantic. *de tacit.& ambig.conuention.lib.*13.*tit.*47. *per tot.* Sed hic non eſt caſus noſter, quia donator ſolam ſibi adminiſtrationem reſeruauit, vt patet ex lectura dictæ donationis, in qua ſolam liberam adminiſtrationem ſibi pater reſeruauit. Patet etiam ex illis verbis;*qu'il ſe preuaudra du bon meſnage de ſon pere*, & ex illis verbis, *employer en l'acquiſition des fonds*: & aliis ſimilibus,quæ ſonant in adminiſtrationem; neque referri poſſunt ad diſpoſitionem iure dominij faciendam.

Quamquam & hoc caſu,ſi præiudicia Tribuna- 5
lium Galliæ ſequimur, facultas de bonis diſponendi debeat intelligi de patre dumtaxat,& non in totum,& ſic iuxta qualitatem perſonarum, ita vt donatio non reddatur inutilis, vt teſtatur Addit ad Louet. *lit. D.n.*10.*poſt medium*, vbi allegat *conſil.*60. cuiuſdam Authoris *n.*15. *&* 18. ſed vt dictum eſt, hic eſt caſus noſter.

Tertius caſus eſt, quando agitur de ſimplici vſu- 6
fructuario, qui ſi animo euertendi reſtitutionem bonorum, in quibus habet vſumfructum, alienaret, hoc facere non poſſet in præiudicium proprietarij, quamuis illi data eſſet facultas alienandi, vel vendendi; quia illa licentia debet intelligi vt impotiet arbitrium boni viri, non autem liberam voluntatem: Alexand. *conſil.*38. *num.*11.*&* 12.*lib.*3. & ad hoc etiam allegatur Pariſ. *conſil.*95. *num.*73. *lib.*2. Sed hic non eſt etiam caſus noſter, de quo agit Gabriel.*conſil.*99. *num.*28. *vol.*1. vbi hoc limitat niſi licentia alienandi ſonaret in liberam voluntatem.

Quartus caſus, quando fuit factum pactum, vel 7
legatum, quod adminiſtrator liberetur non ſolum a redditione computorum, ſed etiam à ſolutione reliquatus : Et hoc caſu adminiſtrator neque tenetur ad redditionem rationum, neque ad præſtationem reliquorum; dummodo agatur de adminiſtratione præterita : nam quoad futuram adminiſtrationem huiuſmodi pactum liberatorium non comprehenderet abſolutionem à præſtatione reliquorum : Graſſ. *in §. legatum, quæſt.*40. *numero* 5.6.7. *&* 8.

Quintus caſus, quando agitur de patre, cui reli- 8
cta, vel per pactum conuenta eſt liberatio ab omni redditione rationum, præſertim cum verbis ampliſſimis: tali caſu pater liberatur non ſolum à redditione computorum, ſed etiam à præſtatione reliquorum : per text. expreſſum *in l. Aurelius* 29. *§. Titius. ff. de liber. legat.*† præſumptio enim propter naturalem affectum facit omnia patri videri conceſſa, niſi aliud appareat, & per illum text. ita tenet Menoch. *lib.*4. *præſumpt.*164. *num.*28. qui *n.*19. illud extendit etiam ad matrem, & alios affines : Idem Menoch. *de arbitrar. caſ.*209. *numer.*27.

Couar.*lib.2.variar.reſol.c.14.n.2.verſic. poſtremo opportunè quæritur.*

9 Sed boc intelligendum eſt, quando agitur de liberatione conuenta fauore partis, pro adminiſtratione præterita;de qua loquitur, & intelligēdus eſt teat.*in d.l. Aurelius:§.Titius,ff.de liber.legat.* vt notauit Caſtrenſ.*conſil.467.n.8.col penult. verſic. nunc circa quartum,vol.2.* Alciat.*in tract.de præſumpt. regul.1.præſumpt.9.*

10 Quoad verò adminiſtrationem futuram,non poteſt fieri conuentio per quam pater admittatur ad abutendum,& diſſipandum bona donata,in præiudicium vxoris, & liberorum, quibus ius quæſitum eſt per donationem factam in contractu matrimonij:Guid.Pap.*deciſ.145. col.2.n.2. verſic. ſed his non obſtantib.*Franc. *deciſ.205. num.1. & ſequent. & deciſion.436. num.4.* Rot. *deciſ.493. num.11.part.4. tom.2. & deciſ. 44.part.6. recent.& 114. numer.1. part.7.*ratione cuius iuris acquiſiti vxori & liberis, non poteſt fieri aliquod pactum vel conuentio in præiudicium pactorum matrimonialium: Robert. *rer. indic.lib.1.c.2.* Quod tamen ſic intelligi debet vt procedat, quando per donationem ius fuit quæſitum liberis vti liberis, ſecus ſi vti hæredibus: ex notatis *infra,capite 144. num.4 & ſequentib.* Et ſic etiam intelligenda ſunt, quæ dicuntur *infrà c.168. n.15. & ſeq.* Vel niſi donatarius alienaret in fraudem, vel per clandeſtinas repromiſſiones: Robert. *d.lib.1.c.2.*

11 Caſus iſte maximè noſtro conuenit; quia ſi agatur de adminiſtratione per patrem facta ante donationem filio factam, pater liberatus eſt per clauſulas ampliſſimas in dicto inſtrumento donationis contentas: per text. *in dicta l.Aurelius,§. Titius ff. de liberat. legat.* quem ad alios etiam affines exten-
12 dit Surd.*conſil.112. n.89.* † quamquam neque hoc ita ſimpliciter intelligi debeat,ſed eo dumtaxat caſu, quo Iudex ita faciendum eſſe arbitratus fuerit, vt expreſsè habetur *in d.§.Titius*,in illis verbis, *Reſpondi,eum,cui notio eſt,æſtimaturum:*& ita notat Menoch.*de arbitr.d.caſu 209.n.27.*

13 Sed quoad adminiſtrationem futuram, tale pactum liberatorium comprehendit quidem liberationem à ſcrupuloſa,non tamen à culpoſa & doloſa bonorum adminiſtratione:Muñoz *in tract. de ratiocin.cap.5.n.28. verſic. contrarium.* ſed non excludit patrem à præſtatione doli ſeu fraudis futuræ, cuius remiſſio & liberatio non valet quantumuis verbis ampliſſimis facta: dolus enim futurus non poteſt remitti: *leg.conueniri, ff. de pact. dotalib.* Bartol. *in d.l.Aurelius,§. Caius: ff. de liber. legat.*& in ſpecie de patre, qui habet adminiſtrationem cum liberatione ab omni reliquatu, cum verbis ampliſſimis; quod non cenſeatur liberatus à fraudulenta, vel doloſa adminiſtratione futura, tradit Alciat. *dicta præſumpt.6.n.1.& 2,*Caſtrenſ.*d.conſ.467.verſic.nunc circa quartum,vol.2.*& bene explicat Mantic.*de coniectur.lib.9.tit.8.n.21.in nouis.*

Applicando igitur dictas concluſiones ad caſum noſtrum; dicendum eſt, quod ſi pater negligenter ſe geſſerit in adminiſtratione bonorum donatorum, non poterit in aliquo teneri erga filium ſuum donatarium: ſed ſi fraudulenter egerit, pecunias ex nominibus exactis,aut ex mobilium venditione prouenientes in proprios vſus conuertendo,& ex iis ſoluendo legitimas aliorum liberorum à quibus tamen franca & immunia reddere bona donata promiſerat; & ſic contraueniendo pacto matrimonij per quod ius vxoris & liberis quæſitum fuerat, vt ſuprà dictum eſt; tenebitur omnino de his pater erga filium donatarium, ratione fraudis factæ in præiudicium prædictæ donationis, in qua pater expreſsè promiſit bona donata fore immunia à ſolutione legitimarum; quamuis licèt ſimpliciter promiſiſſet bona fore immunia ab omnibus oneribus, donatarius tamen non deberet contribuere ad ſolutionem legitimarum: prout nouiſſimè iudicatum teſtatur Claudius de Henrys *in ſua recollectione arreſtorum,* poſt hæc ſcripta viſus, *lib.4.cap.6.n.91.* Contra Maynard. *lib.2. cap.93.*

Et ſi aliter diceremus, ſequeretur reuocatio donationis prædictæ facta in eodem contractu, & in 14
eodem inſtanti; quæ tamen correctio & reuocatio de iure nunquam præſumitur: *l. non ad ea 88. de condit. & demonſtrat.* quia facta conuentione quod bona donata eſſent libera à debitis & legitimis,tamen filius donatarius & proprietarius debita illa, & legitimas ſolueret de bonis donatis; & ſic pater adminiſtrator locupletaretur cum iactura filij, vxoris, & liberorum ipſius; quia medietas donata non eſſet franca & immunis à legitimis; cùm tamen de iure † etiam in caſibus, in quibus 15
per liberationem ampliſſimam tutor liberatur à dolo etiam præſumpto, tamen liberationem non conſequitur, quando factus eſt locupletior, Graſſ. *§. legatum, q.40.n.7. & 8. verſ. quamuis contrarium teneat.* Et idem tradit Mantic. *de coniect. lib.9.tit.8. n.75.in nouis.* plures allegat & ſequitur Cyriac.*controuerſ.73. num.32. & 34.* vbi dicit non poſſe negari quin adſit manifeſtus dolus quando adminiſtrator non reſtituit quod ad eius vtilitatem peruenit: & in omnem caſum, omnes admittere, quod vbi adminiſtrator fuit factus locupletior, tunc non obſtante quacumque liberatione, licèt res non extaret,tamen tenetur ad illius reſtitutionem: Caualcan. *in tract.de tutor.n.207.*cum aliis *ibidem* per Cyriac. allegatis.

CAPVT CIII.

Pater filium emancipās habet medietatem vſusfructus bonorum aduentitiorum filij,quę tempore emancipationis poſſidebat,etiamſi illam ſibi expreſsè non reſeruauerit: Totum tamen vſumfructum reſeruare poteſt. Quid ſi agatur de hæreditate delata, ſed non agnita? Et verum per retentionem dotis maternæ pater cenſeatur matris hæreditatem adiuiſſe nomine filiorum? Quoad verò bona per filium poſt emancipationem quæſita, nullus patri quęritur vſusfructus; etiamſi illum ſibi expreſsè reſeruauerit.

SVMMARIVM.

1. *Liberi nati poſt filij emancipationem, ſunt extra poteſtatem aui emancipantis eorum patrem.*
2. *Pater emancipans filium habet de iure medietatem vſusfructus bonorum, ſpectantium ad filium tempore emancipationis,etiam maternorum; niſi adſit conuentio in contrarium.*
3. *Ampliatur hoc procedere, etiamſi pater emancipans nihil ſibi reſeruauerit.*
4. *Pater filium emancipans poteſt ſibi retinere totum, & integrum vſumfructum bonorum aduentitiorum,*

uentitiorum, quæ filius habebat tempore emancipationis.

5. *Pater filium emancipans non habet medietatem vſusfructus bonorum, filio tempore emancipationis declaratorum, ſed nondum agnitorum.*

6. *Pater nomine filij cenſetur adiuiſſe maternam hæreditatem per retentionem dotis maternæ: ſed vide* num 11.

7. *Quod procedit, ſi filius ſit in infantia conſtitutus, quia tunc pater ſine filio poteſt adire hæreditatem illi delatam: ſecus ſi ſit maior infante.*

8. *Maximè autem, quando dos non conſiſtit in bonis ſtabilibus; quia multo minùs cenſetur per patrem adita hæreditas matris, per retentionem dotis factam à patre.*

9. *Retentio dotis maternæ cenſetur facta per patrem potiùs propter vſumfructum ſibi competentem, quàm animo adeundi illius hæreditatem nomine filiorum.*

10. *Quoties poteſt deſumi alia coniectura, pater præſumitur potius dotem maternam alio animo retinuiſſe, quàm adeundi matris hæreditatem nomine filiorum.*

11. *Veriùs eſt, quod per retentionem dotis maternæ non cenſetur pater adire hæreditatem matris nomine filiorum.*

12. *Niſi aliunde probetur, patrem adiuiſſe hæreditatem vxoris, nomine liberorum, non habebit medietatem vſusfructus dotis maternæ delatæ ante emancipationem, & poſt eam aditæ.*

13. *Bona acquiſita à filio poſt emancipationem, pertinent ad filium tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum; quamuis pater emancipans ſibi illum vſumfructum expreſsè reſeruauerit.*

14. *Vſusfructus medietatis bonorum, quæ filius tempore ſuæ emancipationis habebat, durat etiam poſt mortem filij emancipati, quamuis ille reliquerit liberos ſuperſtites.*

IN inſtrumento emancipationis filij, facta fuit per patrem expreſſa reſeruatio ad ſui fauorem, adminiſtrationis, & vſusfructus omnium bonorum per ipſum filio ſuo donatorum, & aliorum, quæ ipſe habuerat tam à matre, quàm ab auunculo, vt de illo facere, & ad libitum diſponere poſſet, tam in vita, quàm in morte. Quodque dictus pater remaneat liberatus ab omni adminiſtratione, & præſtatione reliquatus, & aliàs provt continetur in contractibus primi, & ſecundi matrimonij dicti filij.

In contractu verò primi matrimonij eiuſdem filij, idem pater donauit ipſi medietatem omnium bonorum ſuorum, reſeruatis ſibi fructibus, & libera adminiſtratione; modo quo ſuprà, in contractu emancipationis deſcripto.

Hæc donatio ratificata fuit in contractu ſecundi matrimonij, defuncta prima vxore celebrati, & de nouo facta, adiectis tamen nonnullis ſubſtitutionibus, & oneribus, in prima donatione non contentis.

Et præterea dictus pater in hoc ſecundo contractu matrimonij, donauit eidem filio ſuo omnes acquiſitiones per ipſum faciendas, iure præcipui, & tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum, abſque onere collationis, vel imputationis: Promittens filium ſuum emancipare, caſu quo præſens donatio, & remiſſio valida non eſſet.

His ſuppoſitis; quæritur vtrùm pater qui in contractu matrimonij filio ſuo donauerat quidquid acquirere poſſet, promittendo pro maiori validitate ipſum emancipare, nouas conditiones potuerit adiicere? † 1 maximè in præiudicium filiorum ſubſtitutorum, qui poſt emancipationem nati ſunt, (& per conſequens ab aui poteſtate liberati, iuxta text. *in §. illud autem, verſic. quod ſi poſt emancipationem; Inſtit. quib. mod. ius patr. pot. ſoluit.*) quia fructus reſeruati, ad iſtos liberos iure proprio poſt mortem patris pertinebant in vim ſubſtitutionis apertæ in eorum fauorem.

Et vt huius dubij deciſio certior haberi poſſit, quædam ſupponenda ſunt, ex quibus difficultas quæſtionis maiori cum facilitate explanabitur.

Itaque ſupponendum in primis eſt, magnam eſſe 2 differentiam inter bona acquiſita ante emancipationem filij, & acquirenda poſt emancipationem: Siquidem de iure communi, ceſſante conuentione in contrarium, pater habet medietatem vſusfructus bonorum, quæ filius tempore emancipationis acquiſiuerat, videlicet tam bonorum maternorum, quàm aliorum aduentitiorum: per text. *in l. cum oportet 6. §. nunc autem, C. de bon. quæ lib. l. ſi viua matre, C. de bon. mater. & in §. hoc quoque, Inſtit. per quas perſ. nobis acquirit.* & fusè exponit Hippolyt. Riminal. *in dicto §. hoc quoque, n. 2. & 23. fol. mihi* 681. vbi probat hoc procedere tam in bonis maternis: quàm in aliis quibuſcumque aduentitiis. Et explicat Valentio. Forſterus *in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 7. cap. 20. n. 3.* Lug. Roman. *ſingul.* 547. Acacius *in tract. de priuil. patr. poteſt. priuil. 4. c. 1. n. 5. & priuileg. eod. c. 5. num. 5.*

Quod procedit, etiamſi pater emancipans filium 3 nihil ſibi reſeruauerit; habet enim nihilominus dimidiam partem vſusfructus aduentitiorum tempore emancipationis acquiſitorum, ex poteſtate legis ſibi delatam: per textum expreſſum *in dicto §. cum autem,* & ſic intelligendus eſt Boer. *deciſ. 172. n. 35.* & Papon. *lib. 7. tit. 1. arreſt. 25.* & ſi aliter intelligerentur, repugnarent textui expreſſo *in dicto §. nunc autem,* & in *dicto § hoc quoque.*

Sed duæ emergunt circa caſum noſtrum quæſtiones. Prima eſt, cùm lex ſolam vſusfructus acquiſitorum medietatem patri deferat, vtrum ipſe poſſit retinere totum vſumfructum acquiſitorum, provt dictus pater donator, & emancipans, integrum illum retinuit.

Hanc difficultatem pauci DD. tangunt; ſed con- 4 cludendum eſt, quod pater poteſt totum vſumfructum aduentitiorum tempore emancipationis acquiſitorum ſibi per pactum expreſſum reſeruare: Ita clarè docet Caſtrenſ. *in dicto l. ſi viua matre, n. 3. C. de bon. matern.* ibi. *Niſi per pactum eam ſibi reſeruet.*

Secunda difficultas, Quid dicendum de bonis ma- 5 ternis delatis, ſed quorum aditio facta non fuit? Hác quæſtionem tractat Corn. *conſil. 42. n. 7. & 8. vol. 3.* vbi concludit non ſufficere hæreditatem maternã fuiſſe delatam filio, vt dicatur eſſe de bonis acquiſitis tempore emancipationis, ſed requiri aditionem: Quia quoad acquiſitionem inſpicitur tempus aditionis, non autem tempus hæreditatis delatæ.

Sed in caſu propoſito ceſſare videtur difficultas; 6 quia ſatis adita dicitur per patrem nomine filij materna hæreditas per retentionem dotis maternæ, & per reſeruationem dicti vſusfructus bonorum maternorum, quæ eſſet inutilis, niſi ſupponeretur aditio maternæ hæreditatis: nemo autem præſumitur actum inutilem & fruſtratorium facere voluiſſe. Et quod ſola retentio dotium inducat aditionem hæreditatis maternæ, docet Surd. *conſil. 244. n. 10. & deciſ. 140. n. 1.* Natt. *conſil. 74. n. 10. & 11.*

7 Verùm hic ſuſtinendum eſt, imò concludendum, quod ſi aliunde non appareat de aditione hæreditatis materne facta per patrem, non ſufficiet ſola retentio dotis, maximè in pecunia conſiſtentis, ad hoc vt materna hæreditas adita cenſeatur, cùm præſumptio aditionis ceſſet in patre quando filius non eſt in infantia conſtitutus, quia dum agitur de infante, ſolus pater poteſt adire pro filio; *l. ſi infanti, C. de iur. delib.* & de infante loquuntur Surd. & Nat. *in locis citat.* At verò quando agitur de filio excedente annos infantiæ, ſola retentio dotis maternæ non operatur aditionem, cùm pater ſolus pro filio maiore infantiâ adire non poſſit: Surd. *dicta de-*
8 *ciſ.* 140. *n.* 10. † maximè quando agitur de dote conſiſtente in pecunia, non autem in bonis ſtabilibus: Surd. *ib. d. n.* 11. *dicta deciſ.* 140. & Coſta *de rata qu.* 105. *n.* 1.

9 Quod multò magis comprobatur ex eo, quod pater poterat retinere dotes maternas, non animo adeundi, ſed ratione vſusfructus quem in illis habebat; quo caſu non præſumitur aditio ex tali retentione dotis facta per patrem: Gratian. *diſcept. forenſ.* c. 627. *n.* 26. quem ſequitur Hodiern. ad Surd. *dicta*
10 *dec.* 140. *n.* 19. † Et generaliter ceſſat præſumptio aditionis oriens ex retentione dotis, quoties poteſt alia adeſſe cauſa retentionis: Capyc. Latr. *dec.* 13. *n.* 10. Iuſta autem retentionis cauſa eſt, quando pater habet vſumfructum dotis, quia hic ſpectat ad patrem, quamuis filius adire nollet: *l. cum non ſolum, C. de bon. quæ lib.* Hodiern. *vbi ſuprà.*

11 Neque hoc caſu obſtabit retentio vſusfructus bonorum maternorum facta per patrem: quia in iure verum non eſt, quod per huiuſmodi retentionem inducatur aditio maternæ hæreditatis, cùm etiam illa non aditâ vſusfructus pertineat ad patrem: *dicta l. cum non ſolum, C. de bon. matern.* Camill. de Medic. *conſ.* 98 *n.* 23. Hodiern. *ad l. hac edictali, C. de ſecun. nupt. q.* 35. *n.* 28.

12 Si igitur non conſtet aliunde, patrem maternam hæreditatem filio delatam adiuiſſe, talis hæreditas non erit numeranda inter bona acquiſita, ſed inter acquirenda, ratione quorum non potuit fieri reſeruatio vſusfructus per patrem in actu emancipationis, vt mox probabitur.

13 Deueniendo igitur ad ſecundum caſum, qui verſatur circa bona acquirenda poſt emancipationem, certiſſimum eſt, & communi DD. calculo receptum, bonorum huiuſmodi poſt emancipationem acquiſitorum vſumfructum omnino ſpectare ad filium emancipatũ, etiamſi pater talium bonorum vſumfructum ſibi integrè reſeruaſſet, quia talis reſeruatio vti erronea, & facta contra naturam emancipationis non valet, & ea non obſtante, totus & integer vſusfructus bonorum poſt emancipationem acquiſitorum pertinet ad filium emancipatum: vt docet Oldrad. *conſil.* 214. Dyn. *conſil.* 12. & *ibi* Addit. *in fine*, Hippolyt. de Marſil. *ſingul.* 518. Petr. Gerard. *ſingul.* 76. *n.* 2. Viuios *opinione* 604. Bertrand. *conſil.* 10. *n.* 11. *vol.* 6. & *conſ.* 317. *n.* 3. & 4. *vol.* 3. *p.* 2.

His ita conſtitutis, facilis eſt reſolutio quæſtionis propoſitæ. Primò, quod attinet ad bona acquiſita ante emancipationem per filium, licet ceſſante expreſſa reſeruatione pater habuiſſet dumtaxat medietatem vſusfructus huiuſmodi bonorum, tamen quia pater ſibi in totum illum reſeruauit, totus vſusfructus pertinet ad patrem ſuper dictis bonis ante emancipationem quæſitis.

Secundò, quod attinet ad quæſita poſt emancipationem, inter quæ numerantur bona materna, & alia hæreditaria, (ſi non conſtet de aditione hæreditatis facta per patrem) totus illorum vſusfructus pertinet ad filium ex diſpoſitione legis, adeo vt ſi non conſtet de aditione hæreditatis facta ante emancipationem, bona à matre, & ab auunculo prodeuntia, tanquam aduentitia & quęſita poſt emancipationem, licet ante illam delata, acquirantur filio emancipato, tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum.

Tertiò, quod huiuſmodi acquiſitioni non obſtabit reſeruatio facta per patrem, quatenus illa bona numerentur inter acquirenda; cùm ſuperiùs probatum fuerit, reſeruationem vſusfructus ſuper bonis acquirendis factam per patrem, nullam eſſe & inualidam.

Quartò, reſultat ex præmiſſis, nullam adeſſe contrarietatem inter donationem, & emancipationem; 14
cùm donatio loquatur de vſufructu bonorum acquiſitorum, emancipatio verò loquatur de vſufructu ſuper bonis acquirendis.

Quintò, ſequitur ex præmiſſis; dictum vſumfructum paternum durare etiam poſt mortem filij, & in præiudicium liberorum, ſiue ſuperſtitum ex filio nepotum; quia de iure, vſusfructus patri ſemel delatus non finitur per mortem filij, niſi pater concurrat in aliqua parte hæreditatis cum filio: *l. fin. §. ſin vero, C. ad Trebell.* & *leg. fin. in fine, Cod. comm. de ſucceſſ. leg.* 3. *C. de bon. quæ liber.* & *§. finitur, Inſtit. de vſufruct.* Benedict. *in cap. Raynutius, de teſtament. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, n.* 635. Boër. *deciſ.* 172. *n.* 33.

Et ex his reſolutæ remanent omnes difficultates propoſitæ.

CAPVT CIV.

Quomodò dos ad patrem ſoluto matrimonio reuerſa diuidatur inter liberos, patre mortuo ab inteſtato. Et vtrùm filia liberetur conferendo ſolam dotis actionem. De immiſſione deneganda, quando grauatus habet detractiones faciendas. Et vtrùm fideicommiſſarius poſſit illas offerre in pecunia inuito grauato. De præſcriptione ceſſante, durãte tempore quo grauatus poſſidet. Et vtrùm in diuiſione hæreditatis, cohæres poſſidens antea pro indiuiſo, poſſit, inuitis creditoribus alterius cohæredis, imputare in ſuam portionem bona alienata pro pretio, quo facta fuit alienatio ſine fraude.

SVMMARIVM.

1. *Dos redit ad patrem, ſoluto matrimonio per mortem mariti.*
2. *Dos ad patrem reuerſa diuiditur æqualiter inter liberos, patre ab inteſtato mortuo.*
3. *Filia patri ſuccedens, ſolam actionem ad dotem conferre tenetur.*
4. *Teſtamentum, in quo filia eſt prætereita à patre, qui credebat illam eſſe mortuam, eſt nullum, nec conualidatur per clauſulam codicillarem.*
5. *Deneganda eſt immiſſio fideicommiſſario, quando vltra legitimam & Trebellianicam facienda ſunt aliæ detractiones.*

6. Licentia

6. *Licentia data fideicommiſſario capiendi poſſeſſionem propria authoritate, non poteſt exerceri quando ſunt faciendæ detractiones.*
7. *Ampliatur, vt locum etiam habeat in hærede hæredis.*
8. *Ad quem ſpectet onus probandi nullas eſſe faciendas detractiones.*
9. *Alienationes factæ per grauatum ſunt valida vſque ad concurrentiam detractionum.*
10. *Hoc procedit, ſi agatur de alienationibus inter viuos, non autem ſi per viam vltimæ voluntatis.*
11. *Fideicommiſſarius vtrùm poſſit offerre grauato ſuas detractiones in pecunia, variæ ſunt opiniones, ſed verior eſt negatiua.*
12. *Si in hæreditate adſint mobilia, & pecunia, inducitur ficta ſolutio crediti hæredis grauati.*
13. *Fideicommiſſarius aſſerens in hæreditate adfuiſſe pecunias, tenetur illud probare.*
14. *Ficta ſolutio inducitur pro debitis quæ debebantur tempore aditionis, non autem pro poſtea contractis.*
15. *Hæredi grauato nulla currit præſcriptio pro ſuis creditis, quandiu poſſidet bona hæreditaria.*
16. *Alienationes factæ per vnum ex cohæredibus poſſidentem pro indiuiſo, non reuocantur, ſed pretium imputatur in eius portionem, vel diuiditur inter cohæredes.*
17. *Limita, niſi alienatio facta fuiſſet minus legitimo pretio.*

1 SVper quæſtionibus propoſitis per quandam viduam; in primis dixi, dotem illi conſtitutam rediiſſe ad patrem, ſoluto matrimonio per mortem mariti: probatum eſt *ſuprà, part.1. cap.*100 *per tot. & in deciſ.ibid.inſerta.*

2 Secundò, dotem, vel ius illam recuperandi, fuiſſe in patrimonio patris, & diuidendam inter liberos patre defuncto, iuxta formam *l. final. Cod. commun. vtriuſque iudic.* Caſtrenſ. *conſ.*11.*n.*2.*verſic.ſed quando pater, vol.*1.

3 Tertiò filiam, patre mortuo, teneri tantùm conferre dotis actionem: *l.*1.*§.cum dos.ff.de collation.& Authent.quod locum, Cod. eod. tit.* & *ibi* DD. Bald. Nouell.*de dote, part.*6.*priuil.*5.*n.*3. Guilelm. Benedict.*in cap. Raynutius, in verb. & dotem quam ei dederat, num.*20. Muñoz *de ratiocin. comput.*18. *n.*5. Gratian.*diſcept.*466.*num.*7. Afflict.*deciſ.*247.Graſſ. *§.Collatio, quæſt.*13. *num.*2. Cuiac. *Nouell* 97. Quod locum habet ſiue maritus viuat, ſiue mortuus fuerit: Barry *de ſucceſſ. lib.*14.*tit.*3.*fol.*176.*n.*9. *verſic. Quod extenditur.*

4 Quartò, quòd teſtamentum patris nullum eſt, propter prætеritionem filiæ, quam credebat eſſe mortuam, non obſtante clauſula codicillari: Bart. *lib.*10.*tit.de clauſ.codicill.num.*10.*verſic.ſin filius iam natus,* Gomeſ. *l.*3.*Tauri.num.*79.Cyriac. *controuerſ.*261.*n.*73.ibi, *dummodò ſcienter id fiat.* Rot. *deciſ.*5. *numer.*4. *part.*4. *recent. tom.*2. Clar. *§.Teſtamentum, q.*46.*n.*2.& probaui *p.*1.*c.*93.*n.*6.

5 Quintò, non eſſe concedendam immiſſionem fideicommiſſario etiam pro indiuiſo, quando vltra legitimam & Trebellianicam faciendæ ſunt aliæ detractiones: Burat.*deciſ.*946.Rot. *deciſ.*360. *num.*26.*p.*5.*recen.deciſ.*51.*n.*15.*&* 88.*n.*29.*p.*6. Hodiern.ad Surdum, *deciſ.*333.*n.*15.*&* 17.

6 Sextò, dixi licentiam datam fideicommiſſario capiendi poſſeſſionem propria authoritate, non poſſe executioni demandari, niſi factis priùs detractionibus per grauatum: Mart. *de ſucceſſ part.*4.*quæſt.*16. *art.*3.*num.*38. Hodiern. *deciſ.*333.*num.*8.Rot.*deciſ.*115.*num.*17.*in fin.part.*1.*recentior.* Fuſar. *quæſt.*613. *num.*23.

Et hoc habere etiam locum in hærede hæredis: 7
Hodiern. *ibidem, num.*12. Argel. *de legit.contradict. quæſt.*13.*n.*55.

Septimò dixi, onus probandi nullas faciendas 8
eſſe detractiones, ſpectare ad fideicommiſſarium: Seraphin.*deciſ.*967. *num.*31. Rot. *deciſ.*126.*num.*3. *part.*3. *recent.* Sed hoc dubium eſt, ſi non factum fuerit inuentarium: Ludouiſ. *deciſ.* 266. *numero* 16.

Octauò dixi, alienationes validas eſſe vſque ad concurrentiam detractionum; & poſteriores, quæ excedunt, reuocari, Peregrin. *conſil.*38. *n.*9. *vol.*4. Rot.*deciſ.*127.*num.*10.*part.*7. *recentiorum,* Ludouiſ. *deciſ.*580.*n.*8.Fuſar.*q.*543.*n.*14.

Intellige vt procedat, quando agitur de aliena- 9
tionibus factis inter viuos, non autem ſi per vltimam voluntatem: Addent. ad Ludouiſ. *deciſ.*580. *num. vltimo*, Bald. *in l. filium quem habentem, num. mihi* 38.*Cod.famil. Erciſcund.* Merlin.*de legit. libro* 2. *tit.*2. *quæſt.*3. *num.*16. Quia alienationes collatæ poſt mortem illius, qui teſtatur, conferuntur in tempus quo iam quæſitum eſt ius ſubſtituto.

Nonò, dum quæritur vtrùm fideicommiſſarius 10
poſſit offerre detractiones in pecunia? Affirmatiuam tenet Coſt. *in allegatione inſerta poſt diſtinct.*37. *centur.*1.*de factis ſcient.* Barry *de ſucceſſ.lib.*8.*tit.*16.*num.*9. *fol.*352. Simon de Prat.*de interpr.vltim. volunt. lib.*3. *dub.*3. *inſpect.*5. *ſolut.*4. *n* 24.*fol.*252. habita ratione augmenti monetæ, *num.*30. Giouagnon. *conſil.*73 *per totum.lib.*1.

Contrarium Peregr. *artic* 35. *num.*20. *&* 21. *&* 11
*conſil.*38.*num.*6.*volum.*4. Rot. *deciſ.*680.*num.*1.*p.*1. *diuerſ.* Mangil. *de imput. quæſt* 136. *num.*49 *&* 55. Fuſar. *quæſt,*671.*num.*4. licèt *in fine* inſeratur conſilium cuiuſdam Doctoris in contrarium; ſed eandem ſententiam Peregrini ſequitur Rot. *deciſ.*267. *p.*1.*recent.* Seraphin. *deciſ*967. Rot. *diuerſor. dicta deciſ.*680.*part.*1. Mareſcot. *lib.*1.*cap.*37. Rota *dicta deciſ.*127.*n.*10.*p.*7.*recent.*

Si tamen in hæreditate adſint mobilia, & pecu- 12
niæ; debet ſuper illis in primis induci ficta ſolutio: Rot. *dict. deciſ.*680.*num.*1.*&* 2. Seraphin.*dicta deciſ.*967. bona autem adiudicari debent arbitrio iudicis: Fuſar. *quæſt.*543. *num.*18. Giouagnon. *dict. conſil.*73. *num.*6. Cyriac. *controuerſ.*497. *numer.*27.
† Onus autem probandi adfuiſſe pecunias in hæ- 13
reditate, ſpectat ad fideicommiſſarium: Fuſar. *quæſt.*671.*n.*10.

Præterea ficta ſolutio intelligitur quoad debita, 14
quæ erant tempore aditionis, non autem pro debitis poſtea ſolutis: Giouagnon. *conſil.*73. *num.*139. *part.*1. Rot. *deciſ.*198.*num.*4. *&* 5.*part.*7. *recent.* & ſic debita poſt aditionem ſoluta, poſſunt offerri in pecunia: Giouagnon.*dict.conſil.*73. maximè *n.*65.*& per totum.*

Decimò dixi, nullam currere præſcriptionem 15
hæredi grauato pro ſuis creditis, quandiu poſſidet bona: Bald. *conſil.*102.*numero* 1.*in fin.vol.*2. Vaſqu. *de teſtatoris potent.* §.10. *numero* 255. Menoch. *conſil.*982.*num.*9.*&* 1019.*numero* 4.Gomeſ.*l.*45 *Tauri, numer.*105. Merlin. *de legit. lib.*5. *tit.*3. *quæſt.* 10. *numero* 34. Fontanell. *deciſ.*185. *numero* 4. Barboſ. *l.*2.*Cod de præſcript.*30.*annor. num.*4. 10.*& ſequent.* Tuſch. *litt.F.concluſ.*371.*numero* 7. *& concluſ.*374. *num* 33.

Vndecimò dubitatum fuit, ſi plures adeſſent 16
cohæredes poſſidentes pro indiuiſo, quorum vnus

alienaſſet quædam bona hæreditaria, quæ volebat imputare in ſuam portionem in iudicio familiæ Erciſcundæ; ſed quia alter erat obligatus pluribus creditoribus, qui volebant retractare illam alienationem; ille verò cohæres, qui fecerat alienationem, offerebat imputare pretium alienationis in ſuam portionem; ideò quæſitum fuit, vtrùm dicti creditores poſſint impedire alium cohæredem petentem, quod alienata imputentur in portionem ſuam quoad valorem ipſorum.

Et videtur quod non poſſint impedire, cùm natura actionis familiæ Erciſcundæ talis ſit, vt detur tam pro poſſeſſis, quàm pro non poſſeſſis: *l. item Labeo, §. finali, cum l. ſequenti. ff. famil. Erciſcund.* Et ideo ſi agatur petitione hæreditatis, cohæres poteſt tantùm agere ad pretium contra cohæredem alienantem, vel ſi malit actione reali contra poſſeſſorem; datur enim illi electio propter malam fidem alienantis: *l. ſi & rem & pretium 25. ff. de petit. hæredit.* quia cùm actio petitionis hæreditatis ſit vniuerſalis, pretium in ea ſuccedit loco rei.

Ad pretium autem non poteſt agere iudicio familiæ Erciſcundæ, quia venditio & receptio pretij non fuit facta nomine hæreditatis, ſed nomine proprio cohæredis.

Poteſt tamen agi ad rem ipſam alienatam, propter perſonales quæſtiones; ſiue vnus ex cohæredibus ſolus poſſideat, ſiue poſſeſſio neutrius ſit, & ad extraneum deuoluta fuerit: *l. ſed & ſi vſucapio,* & *ibi* Gloſſ. *in verbo, ſubducit, & l. hæredes 26. §. quantum: & d. l. item Labeo 23. §. penult. & finali, ff. famil. erciſcund, & l. penult ff. commun. diuidund.* Quod fieri dicitur, quia Iudex poteſt facere adiudicationes perſonales in locum rei alienatæ: vt explicat Cyn. *in l. in familia, num. 3. Cod. famil. erciſcund*, Bald. *ibid. num. 3. verſic. item dicere*: & hæc eſt ſententia Gloſſæ, & omnium DD. *in dicta l. in familia, in verbo, petenda eſt:* Azo *in dicta l. in familia, 20. & in l. in cohæredibus 17. eod. tit.*

Vnde ſi hæreditas ſit indiuiſa, & hæres ſuo nomine aliquam rem alienauerit, non reuocatur alienatio, ſed repetitur pretium ab eo, vt conferat inter hæredes diuidendum; vel computabitur in partem ſuam: vt iudicatum refert Cabed. *deciſ. 146. num. 3. part. 1.*

17 Si tamen alienatio facta fuerit minus iuſto pretio, iterùm æſtimabitur arbitrio Iudicis: Gratian. *deciſ. 169. n. 17.*

CAPVT CV.

Dominos Iuriſdictionales non poſſe regulariter prohibere ſubditis ſuis venationem. Poſſe tamen prohibere in locis ſuis propriis, etiamſi non ſint circumdata muro. Dominos particulares poſſe prohibere, ne venatores contra eorum voluntatem ingrediantur ſua prædia. Proclamationes, quibus ſubditi nec verbis, nec facto contradixerunt, conſtituere Dominos in quaſi poſſeſſione prohibendi venationem.

SVMMARIVM.

1. *Generalis prohibitio venationis non eſt permiſſa Dominis Iuriſdictionalibus.*
2. *Quilibet particularis poteſt prohibere venationem in propriis prædiis.*
3. *Qui inuito Domino prædium alienum ingreditur, prohiberi poteſt armata manu.*
4. *Nemo poteſt prohibere ingreſſum ſui prædij, pro venatione luporum, & ſimilium animalium, quæ apta ſunt ad nocendum.*
5. *Poteſt Dominus per proclama generale prohibere venationem ſubditis, in propriis ipſius Domini prædiis.*
6. *Prohibitio ingreſſus poteſt fieri per Dominum fundi, etiam antequam quis ſit in procinctu ingrediendi in ipſum.*
7. *Dominus iuriſdictionalis acquirit quaſi poſſeſſionem iuris prohibendi, ſi longo tempore fecerit proclamata prohibitoria, quibus ſubditi obtemperauerint.*
8. *In quocumque caſu prohibere poſſunt Domini venationem per totum territorium certo anni tempore, vel cum certo genere inſtrumentorum, ne ſpecies deuaſtentur.*
9. *Iudices in dubio debent fauere Nobilibus, & ruſticos remittere ad aratrum; quia venatio propria eſt Nobilium.*
10. *Dominus poteſt prohibere venationem in propria garena, vel parco; multo magis ſi id fiat cum inſtrumentis fraudulentis.*
11. *Non eſt opus ad huiuſmodi venationis prohibitionem, vt garena ſit muris incluſa, ex veriori ſententia.*
12. *Explicatur* artic. a 18. Statut. Comitatus Venaiſſini.
13. *Reformatio diſpoſitionis, ſeu conſtitutionis, intelligitur retentis ſemper terminis primæ Ordinationis.*

VIſa facti ſerie propoſita pro parte Dominorum Vaſſallorum & Feudatariorum Sanctiſſimi D.N. Papæ, conſtituentium ſecundum Statum patriæ Comitatus Venaiſſini, circa controuerſiam quæ hodie mouetur per Dominos tertij Status dictæ patriæ, ſuper prohibitionibus factis, aut faciendis per Dominos Feudatarios in eorum terris iuriſdictionalibus: Vt certior, & clarior euadat reſolutio, quaſdam veras in iure concluſiones cenſui eſſe proponendas, ex quibus propoſitarum quæſtionum deciſio reſultabit.

Prima Concluſio. Dominos iuriſdictionales re- 1
gulariter non poſſe facere prohibitionem generalem venationis in eorum terris & iuriſdictionibus. Ratio eſt quia venandi libertas eſt de iure naturali, & gentium: *§. feræ, Inſtitut. de rer. diuiſ.* Franc. Marc. *deciſ. 530. num. 14. part. 1.* Menoch. *conſil. 298. n. 19.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 4. cap. 29. numero* 45. Vincent. de Franch. *deciſ.* 158. Viuius *opinion. 1010. numero 6.*

Secunda concluſio. Non ſolùm domini Iuriſdi- 2
ctionales, ſed etiam quilibet particularis poteſt prohibere venatores, ne ipſo inuito ingrediantur in ſuum prædium, venationis cauſa: *l. Diuus. ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* cuius hæc ſunt verba: *Diuus Pius aucupibus ita reſcripſit; Non eſt rationabile, nolentibus Dominis, vos in alienis agris aucupari.* & Gloſſa *ibi* dicit, *Idem de Venatione.* Quia generaliter prohibitum eſt, ne quis prædium alienum ingrediatur inuito domino: *l. per agrum, Cod. de ſeruit. & aqua.* Sola *in conſtitut. Sabaud. tit. de Venation. gloſſ. 1. n. 7.* † Et poteſt ille, qui inuito domino fundum alienum ingreditur, etiam armata manu prohiberi: Gloſſa *in l. 3. in verbo, prohiberi, ff. de acquir. rer. dom.*

&

Digitized by Google

& per illa iura bene probat Aluarot. *de feudis,in §. nemo retia,de pace tenenda,verſic. & ideo ego conſiderabam.* Capibl. *de iure Baron. pragm.*14. *numer.*37. Idem probat Sebaſt.Medic.*in tract.de Venation.p.*1.
4 *quæſt.*6. † qui tamen dicit hoc non habere locum quoad venationem animalium nociuorum, qualia ſunt Lupi, Leones, Pantheræ, & ſimilia: per text. *in dicto §. nemo retia, de pace tenenda, in feudis.*

5 Tertia concluſio. Poteſt Dominus iuriſdictionalis per generale proclama prohibere,ne quis illo inuito fundos proprios cauſa venationis, vel aucupij ingrediatur:cùm enim ſit dominus illorum prædiorum, & ſimul iuriſdictionem habeat, multò magis poteſt edicto generali prohibere ne quis proprium fundum cauſa venationis vel ancupij ingrediatur: Surd. *conſil.*390. *num.*10. *& num.*26. *verſic.ſecundo reſpondeo*:Albert.Brun.*conſil.*189.*columm.*2.*verſic.& ratio videtur*: & deciſum teſtatur Theſaur. iunior
6 *lib.*2. *quæſt. forenſ.*22. *num.*6. *& num.*7. † vbi dicit hoc non ſolùm habere locum, quando dominus videt aliquem ingredientem ſuum fundum, ſed etiam ante ingreſſum per inhibitionem generalem,reprobando quoad hoc diſtinctionem Nattæ *conſil.*375. & hoc voluit Gloſſa *in dicta l.*3.*ff.de acquir.rer.domin.in verbo,prohiberi*:dicens,quod licet principaliter prohiberi non poſſit ne quis occupet illud,quod nullius eſt ; attamen per conſequentiam hoc fieri poteſt:cùm enim quis prohibetur ingredi,prohibetur & capere:ſequitur Nigromont.*in tract.de Venation.cap.*2.*n.*25.*&* 55.

7 Quarta Concluſio. Si Dominus iuriſdictionalis per continuatam multorum annorum ſeriem fecerit prohibitiones,& proclamata,ne quis ſeu in propriis, ſeu in alienis fundis venationem ; aut aucupium exerceat, taleſque prohibitiones effectum ſortitæ fuerint,ideſt,nemo reclamauerit,aut aliquo reclamante condemnatio ſubſequuta fuerit, fuit ipſi Domino iuriſdictionali acquiſita poſſeſſio, ſeu quaſi : immò & ius prohibendi venationem iuxta formam proclamatis:Franc. Mart. *deciſ.* 530. *n.*14. Nigromont. *in tract.de venat.c.*2.*n.*56. *& ſeq.* Cancer.*lib.*2.*var. reſol.cap.*2.*n.*84. *&* 85.vbi tamen dicit *n.*86. hoc non habere locum, quando ſubditi re ipſa, & facto, aut verbis contradicunt:Tuſch.*lit.V. con cluſ.*41.*n.*8.*&* 9. Roland. *conſil.*9.*n.*12. *& ſeqn. vol.*2.

8 Quinta concluſio eſt,quod in caſibus, in quibus Domini terrarum non poſſunt facere proclamationes prohibitiuas vènationis, veluti quando Domini ius prohibendi non præſcripſerunt, & agitur de prædiis alienis, aut de locis publicis,poſſunt nihilominus prohibere venationes, & aucupia, etiam in prædiis priuatis ſubditorum, aut publicis, certis temporibus,vel cum certis inſtrumentis,ne vaſtentur ſpecies ; præſertim cùm pariunt, oua ponunt, fœtum nutriunt,vel tempore niuis; aut ne his, vel illis inſtrumentis venationem exerceant, aut aucupentur,veluti ad Tonam;vt dicit Franc.Marc.*dicta deciſ.*530.*n.*14.aut tenendo retia pro capiendis animalibus,niſi ad vrſos,apros,& lupos capiendos *dicto §. nemo retia,de pace tenenda,in feudis*.Rebuff. *in C.tit.de venat.ferar.lib.*11.*n.*4.Sebaſt. Medic. *tr. de venat.p.*1.*q.*10.*&* 11.

9 Sexta Concluſio. Quando tractatur de venatione, in caſu dubio Iudices debent eſſe faciliores ad iudicandum pro Dominis,quam pro ruſticis : quia ruſticorum eſt,terram colere & arare;Illuſtrium verò Virorum propria eſt venatio:Ruſtici enim ſunt prohibendi hoc iure vti, vt faciliùs culturæ operam dare poſſint,vt concludit Theſaur.Iun.*d.lib.*1. *q.*22.*n.*11.

Septima concluſio. Si Dominus iuriſdictionalis 10
in loco ſui feudi conſtruxerit garenam particularem, ſeu parcum, pro vſu ſuæ venationis, poterit prohibere tam ſubditis, quàm forenſibus venationem in eo loco priuato : Rebuff. *in dicta rubr. de venat.ferar.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, de teſtam.in verb.& vxorem, num.*869. *&* 870. vbi idem dicit de eo,qui venationem exercet prope garenam, vel columbarium Domini:Bartol.*in l.venationem* 25.*ff de vſuris*; *& in l.vſufructuarium venari, §.*1.*ff.de vſufructu*,Guid. Pap. *deciſ.*218.*n.*1. Quod multò magis locum habet, ſi quis fraudulentis ad hoc vtatur inſtrumentis : vt dicit Matth.*ad dictam deciſ.*218.

Et licèt aliqui DD. illud limitare voluerint, vt 11
locum habeat, ſi tales garenæ ſint muro vallatæ, & ſepe circumdatæ,prout voluit Natt.*conſil.*375. *n.*8. *verſic. finita tamen*, & Bertrand. *conſil.*255. *num.*8. *&* 9.vbi tamen dicit ſufficere,quod garena,vel parcus circumdentur parietibus,ſepibus, aut palis, ſeu aliis materiis, ita vt cuniculi, aut animalia retineantur incluſa, & capi poſſint ad nutum ipſius Domini : quod fuit etiam de mente Rebuffi *in dicta rubr.de venat.ferar. num.*3. *verſic. ſed credo, diſtinguendo*. vbi dicit ſufficere quòd garena ſit talis, vt ſit circumdata vallato, & quod animalia remaneant in fundo, & capiantur ad omnem Domini voluntatem.

Tamen generaliter etiam in locis muro non circumdatis, Dominum iuriſdictionalem prohibere poſſe venationem, concludit Theſaur. *iun. dicta q.*22.*num.*9.*lib.*2. quod fuſiùs comprobat *ibidem,n.*6. *&* 7. dicens ita biſ & ter fuiſſe iudicatum,nullâ factâ differentiâ inter prohibitionem ſpecialem, & generalem,Iudicis authoritate factam.Et in effectu DD. nihil aliud reſpiciunt in hac materia, niſi vtrum agatur de loco, in quo quis habet & nutrit animalia, quæ habent conſuetudinem redeundi; tunc enim dicuntur à Domino poſſideri, & illa capiens committit furtum:Ioann. de Plat. *in dicto tit. Cod. de venat.ferar.lib.*11.*num.*2. *verſic. Item in loco alieno.*

Vltima concluſio. Non debet fieri contra Do- 12
minos iuriſdictionales aliquod fundamentum ſuper Bulla Leonis X.inſerta *artic.*248. *Statut. patriæ Comitatus Venaiſſini*, cùm in illa expreſsè reſeruata fuerint iura Vaſſallorum his verbis:*Et qu'il n'entendoit point eſtendre ces prohibitions aux terres des Vaſſaux noſtres, & du S. Siege Apoſtolique;ceſt à ſçanoir qui ſont Seigneurs temporels.* † Et ideo cùm in 13
prohibitione tunc facta per Legatum, iura feudatariorum fuerint reſeruata; conuentiones,& reformationes poſtea ſubſequutæ debent intelligi retentis iiſdem terminis;nempe reſeruato iure Vaſſallorum, quia diſpoſitio generalis non includit caſus ſpecialiter prouiſos:*l.doli clauſula, ff. de verbor. obligat.*Surd.*deciſ.*38.*n.*12.

CAPVT CVI.

Continetur hîc deciſio Rotæ Romanæ facta in cauſa graui Sabinenſi Status Montis Libretti venditi Clar. mem. Principi Thaddæo Barberino,per Dominos Ducem Ferdinandum,& alios de Vrſinis:& deciditur

deciditur quomodo fieri debeat æſtimatio diuerſorum corporum, vnica venditione, & vnico pretio, ad ſingula tamen rubra valoris frumenti venditorum: Vtrùm videlicet fieri debeat æſtimatio in globo & cumulo, an verò quoad ſingula corpora? Et vtrùm periti poſſint cogi poſt factam & remiſſam relationem, ad faciendam illius declarationem, tam ad inſtantiam partis, quàm ex officio Iudicis? Quid ſi agatur de arbitro ex communi partium conſenſu electo? Et quando, ſeu in quibus caſibus peritus cogi poſſit ad reddendam rationem ſuæ relationis? Et ad quid obliget iuramentum de ſtando illorum relationi.

SVMMARIVM.

1. *Quando periti debent æſtimare plura diuerſa corpora, debent quodlibet corpus ſeparatim æſtimare, & referre.*
2. *Relatio eſt incerta & inualida, quando ex ea non poteſt ſciri quid reddat vnumquodque corpus.*
3. *Peritus qui non fecit certam relationem tenetur declarare ſuum ſenſum; & ad id cogi poteſt officio Iudicis.*
4. *Relatio pro quolibet corpore ſeparatim fieri debet, quando venditio facta eſt diuerſis pretiis; ſecus ſi vnum pretium in vniuerſum ſit conſtitutum.*
5. *Limitatur vt locum non habeat, quando ex æſtimatione generali notabile damnum partibus euenire poteſt.*
6. *Periti nominati pro æſtimandis fructibus plurium prædiorum venditorum, debent ſeparatim de ſingulis referre.*
7. *Periti tenentur relationem facere de omnibus quæ veniunt in conſequentiam ſuæ nominationis.*
8. *Relatio peritorum fieri debet de omnibus, in quibus agitur de intereſſe partium illos nominantium, & ad hoc cogi poſſunt.*
9. *Quantitatis fructuum, qui percipiuntur ex prædiis, tanquam in animo conſiſtentis declaratio per ſolos expertos fieri poteſt.*
10. *Stipulatio dupla in euictione refertur ad quantitatem pretii ſoluti, non ad valorem rei euictæ.*
11. *Emptor, cui ob euictionem plures competunt actiones, poteſt eligere vnam ex pluribus ſibi bene viſam.*
12. *Peritus, ratione muneris aſſumpti, cogi poteſt ad declarandum id, quo non declarato, quis cum aliena iactura locupletaretur.*
13. *Quando res non eſt integra, non poteſt declarari id quod factum eſt.*
14. *Fallit primò, niſi præceſſerit proteſtatio partis habentis intereſſe.*
15. *Fallit ſecundò, vt verum quidem ſit in actibus iudicialibus; ſecùs in extraiudicialibus, quales ſunt relationes peritorum nominatorum vigore contractus emptionis.*
16. *Fallit tertiò, niſi declaratio fiat Iudice cogente.*
17. *Iudex inferior cogi poteſt à Superiore ad declarandum.*
18. *Iudex cogere poteſt peritum tanquam teſtem ad declarandam ſuam relationem.*
19. *Iudex poteſt cogere peritos ad faciendam declarationem ſuæ relationis, tam ex officio, quàm ad inſtantiam partis.*
20. *Præſumitur de iure quod peritus omnia conſiderauit.*
21. *Peritus cogi poteſt ad declarandum ea quæ nullus alius præter ipſum ſcire poteſt.*
22. *Non poteſt ſciri veritas valoris totius, niſi ſciatur valor ſingularum partium.*
23. *A Peritis nihil magis requiritur quàm veritas.*
24. *Arbiter non poteſt cogi ad teſtificandum, niſi vtraque pars conſentiat propter timorem ſubornationis.*
25. *Fallit hoc, ſi agatur de Arbitro communiter electo.*
26. *Præſertim ſi priùs Arbiter fuit requiſitus, & de eo illi facta proteſtatio.*
27. *Etſi agatur de materia quæ aliis non poteſt eſſe nota.*
28. *Maximè cùm peritus interrogatur ad inſtantiam illius contra quem lata eſt ſententia.*
29. *Item quando per talem declarationem nulli fit præiudicium.*
30. *Item fallit quando Iudex cogit Peritum ex officio ad faciendam declarationem.*
31. *Peritus non tenetur reddere rationem ſuæ relationis, niſi agatur de iis quæ cadunt ſub ſenſu corporeo.*
32. *Solutio coacta non nocet ſoluenti.*
33. *Iuramentum in compromiſſo appoſitum habet tacitam conditionem, dummodo laudum fuerit iuſtum.*
34. *Periti relatio facta contra formam iuris, perinde eſt ac ſi facta non fuiſſet.*

DECISIO S.
ROTÆ ROMANÆ,
Coram R. D.
DV NOZET
DECANO:
IN CAVSA
Sabinen. Status Montis Libretti.

Mercurij 24. Iunij 1652.

VENDIDERVNT DD. Dux D. Ferdinandus, & alij de Vrſinis clar. mem. D. Principi D. Thaddæo Barberino Vrbi Præfecto Statum Montis Libretti conſiſtentem in ſex Caſtris, & vna Tenuta iuriſdictionali, in inſtrumento venditionis ſpecificatis, cum expreſſione eorum confinium territorialium ſiue iuriſdictionalium; addendo generaliter, & abſque alia ſpecificatione, Domos, Palatia, Ius mulctandi, confiſcandi, ſeruitia realia, perſonalia, angarias, parangarias, vaſſallagia, ius paſcendi, viridaria, hortos, canneta, arboreta, paſcua, ſyluas, prata, tenutas, nemora, fontes, furnos, macella, molendina, hoſpitia, tabernas, omnéſque

omnéſque alios redditus, prouentus, & emolumenta conſiſtentia tam intus, quàm extra, & circum dicta Caſtra, & tenutam, illorúmque diſtrictus, pro pretio inter ipſos contrahentes concordato, ad rationem ſcutorum centum pro qoibuſlibet ſcutis duobus, & vno quarto alterius ſcuti, quorumcunque fructuum & reddituum eiuſdē Status & bonorum venditorum, valutando frumentum ad rationem Iuliorum 57. pro quolibet rubro, cum hoc quod Vaſſalli teneantur illud deferre ad flumen Tyberis abſque vlla expenſa D. Emptoris. Conuenerunt quoque iidem contrahentes, quod fructus & redditus præfati valutando frumentum vt ſupra, æſtimari deberent per D. Horatium Falconerium & Ioannem Appollonium, quos ad hunc effectum communiter elegerunt, & in euentum illorum diſcordiæ, per Petrum Vanninum quem in tertium petitum nominarunt. Declararunt inſuper DD. Venditores, quod nihil ſibi reſeruabant, niſi expreſſa in eodem inſtrumento, & reſpectiuè à dictis peritis declaranda, promiſeruntque redditus, prouentus, & alia à petitis æſtimanda, eſſe vera, realia, & ſubſiſtentia, & in quieta & pacifica poſſeſſione & fruitione bonorum venditorum & cuiuſlibet eorum, illorúmque & cuiuſlibet eorum iuriſdictionis, iurium, introituum, reddituum, prouentuum, fructuum, & emolumentorum æſtimandorum, ſemper & perpetuò D. Emptorem manutenere, & ab omni lite & moleſtia defendere & liberare, ac de illorum & cuiuſlibet eorum euictione generali & particulari etiam ad duplum teneri voluerunt.

Introducta poſtmodùm lite coram A. C. ſuper ſolutione pretij: Appollonius dedit ſuam relationem claram & diſtinctam, ſpecificando ſcilicet in ea omnia corpora, iora, ac redditus æſtimatos; poſtea verò retulit D. Falconerius abſque vlla ſpecificatione, comprehendendo nempe fructus omnium corporum ſub vniea ſumma valde inferiori ab illa relata per Appollonium, vnde cùm factus eſſet locus æſtimationi Vannini pro parte D. Emptoris fuit præuia citatione perſonali tam ei, quàm DD. Venditoribus proteſtatum, quod idem Vanninus in ſua relatione omnino ſpecificare deberet corpora & redditus, deducendo in eadem proteſtationa ad notitiam præiudicia, & intereſſe quæ D. Emptori cauſati poterant ex relatione confuſa & indiſtincta; ſed ſpreta proteſtatione huiuſmodi, Vanninus retulit in confuſo fructus & redditus dicti Status aſcendere ad ſcuta 26100. & ſic ad rationem ſcutorum duorum & quartæ partis alterius ſcuti pro quolibet centenario valorem illius importare dixit vndecies centena & ſexaginta millia ſcutorum; à qua relatione fuit propterea pro parte D. Emptoris appellatum.

Inſtituerunt nihilominus DD. Venditores coram A.C. pro ſolutione reſidui pretij iuxta dictam relationem Vannini, vnde D. Emptor reconuenit eoſdem coram eodem A. C. pro iuſtificatione dictæ parangariæ delationis frumenti ad flumen Tyberis à Vaſſallis negatæ, & pro liberatione à moleſtiis illaris ſuper diuerſis corporibus & iuribus quæ ſub venditione comprehenſa aſſerebat; ſed è contra informantes pro DD. Venditoribus controuertebant comprehenſionem huiuſmodi, vt in particula Informationum datarum in ſummario vltimæ reſponſionis *num.*1. & hanc ipſam controuerſiam reiterarunt in ſignatura Sanctiſſimi, dum emptor opponabat de non implemento dicti Summarij *num.*2. Tandemque A.C. relaxauit mandatum pro ſolutiona dicti reſidui, nullatenus terminata cauſa dictæ reconuentionis, & cùm ab huiuſmodi mandato fuiſſet appellatum, Signatura Sanctiſſimi reſcripſit Rotæ cum clauſula, *non retardata exequitione.*

Perſoluto integro pretio: Primogenitus & ſucceſſor dicti D. Emptoris, inhærendo proteſtationi contra Vanninum vt ſuprà factæ, & appellationi interpoſitæ ab eius relatione, ſimúlque proſequendo iudicium reconuentionis ad fundandam ſuam intentionem in eo iudicio, & ad effectum occurrē-di damno, quod ſibi imminere dicebat, ſi alia quoque bona tractu temporis moleſtarentur & euincerentur, petiit cogi Vanninum ad declarandum ſingula corpora æſtimata, & redditus vniuſcuiuſque corporis: ſed Rota ordinauit quod deſuper diſputaretur particulare dubium, quod hodie propoſito; DD. reſponderunt Vanninum eſſe cogendum: ea
moti ratione, † quia quando, provt hic, non æſti- 1
matur vnica, ſed plures res inter ſe diſtinctæ, diſtin-
ctam pariter relationem per ſingola corpora peri-
tus tradere tenetur; vt probat text. *in l. final. §. pre-
terea, C. de iur. dot.* ibi, *æſtimatione earum, &c. ea intel-
ligenda quæ pro ſingulis ſpeciebus facta eſt, vel pro vno-
quoque genere dotalium ſpecierum, ideſt pro argento
vel ornamentis, vel veſte, & alus ſpeciebus, & non eſſe
expectandam poſt ſingulas æſtimationes vnam coadu-
nationem totius calculi, quod ſatis ſcrupuloſum, & per
nimiam ſubtilitatem pernicioſum eſt.* Idémque ibi tra-
dunt Angel. *ſub num. 2. verſic. nota quod.* Cyn. *num.* 1;
Salicet. *ante numer. 9. verſicul. tertiò nota.* Bellapertic.
verſicul. & intelligo æſtimationis. Burſat. *conſil.* 249.
num. 19. *lib.* 3. Gaiz. *de expenſ. & meliorat. capite* 24.
numero 5. *verſ. Baldus autem: & verſic. præterea.* Va-
laſc. *in prax. partit. cap.* 10. *num.* 5. † Cùm enim ob 2
non factam huiuſmodi diſtinctionem dignoſci non
valeat, quid æſtimatum fuerit, & quanti prouentus
ſit iſtud, & quanti illud corpus; relatio dicitur in-
certa, & propterea inutilis: *l. quid autem* 21. *§. Pom-
ponius, verſ. inutiliter arbitrium incertam ſententiam
dicere, &c ff. de recept. arbitr.* Pantal. de Crem. *in re-
petit. l.* 2. *ſub num.* 246. *verſic. quia iſtud pretium, C. de
reſcind. vend. inter repetit. ciuil. volum.* 7. *fol.* 491. *à
tergo,* Petr. Sanz. *de diuiſ. bonorum, cap.* 4. *num.* 19. *cir-
ca finem, verſ. & quia alter, &c.* † & conſequenter 3
petitus officio Iudicis illam declarare tenetor, ita
poſtulante iuris & æquitatis ratione: *ad text. in l.
ſemel, C. de re militar. lib.* 12. Felin. *in cap. propoſuiſti,
num.* 6. *verſic. & ſis cautus, de probat.* Muñoz *de ra-
tiocin. cap.* 3 *a num.* 15. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 47.
num. 157. Blanch. *de compromiſſ. q.* 8. *ſub numero* 33.
verſic. limita prædictam concluſionem: Moder. ex Arce
Hannoni *de ſubhaſt. cap.* 15 §. 10. *numer.* 1. *cum ſeqq.*
idémqoe ſeruauit Rot. *in Romana adminiſtrationis
Fundaci* 12. *Iunij* 1617. *coram bon. mem. Pirouano,*
quæ eſt *deciſ.* 526. *ante numer.* 1. *verſic. & Albaris,
part.* 4. *recent.*
Non obſtat quod text. *in ſupradicta l. final. d. §.* 4
Præterea, procedat in venditione plurium rerum fa-
cta pretio ſeparato pro ſingulis rebus, vt declarat
Gloſſa *ibidem, verb. coadunationem, verſ. ſed tunc de-
mum, &c.* ſecus autem quando, provt hic, omnes res
vnico pretio venduntur; per text. *in l. Maunis* 53. §.
fin. ff. famil. erciſcun. cum aliis adductis per Rotam
in Romana Conſignationis ſequeſtri, 12. *Maij* 1620. *co-
ram Sanctiſſ. D. N. S. minos obſtat.*

Quoniam licèt præfata limitatio de iure ſit vera & probabilis, nihilominus obiectum abſolutè euitatur ob neceſſitatem alterius futuræ relationis, ad damnum quod emptori emergere poſſet, ſi prætermitteretur

termitteretur huiuſmodi declaratio : vbicumque
enim in futurum poteſt euenire caſus, quòd ſit
opus vt fiat æſtimatio alicuius rei particularis in
dicta venditione comprehenſæ ob illius euictio-
nem, vel moleſtias deſuper ab aliquo inferendas,
illi à principio occurrendum eſt per diſtinctam æſti-
mationem ſingularum rerum, & omnium illarum
partium, ne contingat ferri relationes non ſolum
multiplices cum magno incommodo emptoris; vt
optimè declarando dictum text. *in l. Meuius. §. fin.*
tradit Bellon.iun. *conſil.* 53. *ſub numer.* 18. §. *ſecundò
reſpondeo, verſic. primum enim:* Blanch. *loc. cit. num.* 33.
limitat. 4. ſed etiam diuerſas ab illa Vannini, ſecun-
dum quam pretium fuit ſolutum, & ſic alteri ex
6 partibus præiudicium afferatur. † Similiter obie-
ctum ceſſat ex eo, quia peritus in præſenti caſu non
fuit electus ad æſtimandum pretium, ad quem effe-
ctum requiritur conſideratio ſitus, & aliarum plu-
rium qualitatum relatarum per d. Modern. ex Arce
Hann. *de ſubhaſt. capit.* 15. §. 30. cùm illud iam fuiſ-
ſet ſtabilitum à contrahentibus, ad rationem ſcuto-
rum centum pro quibuſlibet ſcutis duobus & vno
quarto alterius ſcuti quorumcumque fructuum &
redditnum, ſed ſolummodo fuit electus ad referen-
dum & æſtimandum quantitatem eorumdem fru-
ctuum & reddituum, qui ſicuti per ſeparationem
corporum adinuicem in quantitate propria vniuſ-
cuiuſque corporis diminutionem non patiuntur,
ita neque per aliquorum corporum vnionem ſeu
cohærentiam augmentum recipiunt: vnde cùm
in eis non militet ratio vnitatis, quæ militat in
pretio, nec minus eis applicatur diſpoſitio text. *in
dict. l. Meuius*, §. *final.* in tali ratione fundatus:
Surd. *conſil.* 67. *numero* 19. Barboſ. *axiom.* 192. *nu-
mero* 5.

7 Eóque faciliùs in propoſito coactio admittenda
videtur, quia talis declaratio aſſentitur menti con-
trahentium. quemadmodum patet ab eo, quod in
inſtrumento aſſeruntur vendita omnia iura, nullo
reſeruato, niſi expreſſis & reſpectiuè declarandis à
peritis; & ampliùs Venditores promiſerunt fru-
ctus, redditus, prouentus, & alia à peritis æſtiman-
da, eſſe vera, realia, & ſubſiſtentia, & in pacifica
poſſeſſione illorum, & cuiuſlibet eorum emptorem
manutenere. Cùm autem ſciri non poſſit an ven-
ditores promiſſionem hanc perfectè impleant, dum
non conſtat de ſingulis iuribus & corporibus æſti-
matis, ſequitur, vt dum partes conuenerunt de eo
quod eſt conſequens, intellexerunt quoque de ſuo
neceſſario antecedenti: Rot. *deciſ.* 44. *num.* 2. *& deciſ.*
105. *num.* 5. *part.* 1. *recentior.* Barboſ. *axiom.* 54. *n.* 1.
Ac quia per talem declarationem nemini fit præ-
iudicium; tam enim venditores, quàm emptor, eo-
rùmque hæredes; ſiue ſequatur, ſiue non præfata
declaratio; non poſſunt adſtringi ad plus quam in
8 inſtrumento continetur. † Item quia dum concur-
rit intereſſe, ſemper intrat coactio, etiam in caſi-
bus, in quibus aliàs coactioni locus non eſſet; ſicuti
admonet Iuriſconſultus *in l. qualiter* 19. §. *dicere*,
ibi, *ſed ſi de pluribus rebus ſit arbitrium receptum, niſi
omnes controuerſias finierit, non videtur dicta ſenten-
tia, ſed adhuc erit à Pratore cogendus*, & clariùs *in
l. non diſtinguemus* 32. *in fin.* ibi, *Item non eſt cogen-
dus, &c. niſi aliquis litigantium interſit, ff. de recept.
arbitr.*

Intereſſe autem emptoris eſt multiplex. Primum
eſt illud quod reſultat ex eadem promiſſione facta
per DD. Venditores ad fauorem D. Emptoris ſuper
realitate, ſubſtantia, manutentione, & fruitione
reddituum, & cuiuſlibet eorum per peritos æſti-
mandorum. Equidem niſi conſtet ſigillatim de
quolibet reddito per peritos æſtimato, emptor non
poteſt vti commodo iſtius promiſſionis, prout vti
debet, cùm ſine ea veriſimiliter non contraxiſſet.
† Alterum eſt, quod niſi appareat quantitas fru- 9
menti, quam Vanninus ex ſingulis corporibus per-
cipi æſtimauit, quæ quantitas ei ſolùm nota eſſe
poteſt, tanquam res in animo conſiſtens; vt per
Blanch. *de compromiſſ. d. quæſt.* 8 *num.* 33. *verſic. limita
prædictam, &c.* Stephan. Aufer. *de teſtibus, num.* 11.
fallent. 5. *inter tract. tom.* 4 *fol.* 141. & niſi exprimantur
tur dicta ſingula corpora, quæ inæqualiter diſtant
à flumine Tyberis, liquidari non poterit verus va-
lor dictæ parangariæ delationis frumenti ad flu-
men Tyberis à Vaſſallis negatæ. Tertium eſt, quod
ſi non conſtat de pretio ſoluto pro vnoquoque
corpore, non poterit emptor in caſu euictionis ali-
cuius illorum agere ad duplum, prout ſibi fuit pro-
miſſum: † ſtipulatio namque dupli refertur ad 10
quantitatem pretij perſoluti, non autem ad valo-
rem rei euictæ: Gloſſ. *in l. ſi dupla, verb. dupli, ff. de
euict.* Rot. *in Bononienſ. prædij,* 13. *Februarij,* 1648.
coram Reuerendiſſ. D. Terracinen. Quartum eſt, quod
dum corpora & iura vendita tanquam non ſpecifi-
cata in inſtrumento, ſed tantummodò in genere
expreſſa, non declarantur à perito, ex cuius rela-
tione emptor fuit coactus ad ſolutionem pretij il-
lorum, idem emptor euictionem patiendo remane-
ret in damno; & è contra venditores, qui habue-
runt dictum pretium, illud poſt euictionem retinē-
do locupletarentur cum aliena iactura: † ſiqui- 11
dem non probata ab emptore comprehenſione cor-
porum moleſtatorum, vel moleſtandorum, ſub ven-
ditione, ipſe emptor in cuius electione eſt inten-
tare vnam ex pluribus actionibus ſibi magis benè
viſam, Gabr. *de act. concluſ.* 1. *num.* 3. nunquam po-
terit reiicere moleſtantes ad pretium inueſtitum, in
quod glorioſ. memor. Vrbanus VIII. pro maiori
cautela & ſecuritate emptoris, omnia iura aliis
competentia ſuper bonis venditis, ſine tamen præ-
iudicio hypothecæ emptori ſuper eodem pretio
competentis, tranſtulit; ſicuti nec poterit obtinere
liberationem à moleſtiis, nec intereſſe euictionis ab
eiſdem venditoribus, multóque minus dum Infor-
mantes pro eis iam poſuerunt in controuerſiam
comprehenſionem bonorum, & iurium huc vſque
moleſtatorum, vt ſuperiùs fuit deductum. † Imo 12
dum quis poteſt locupletari cum aliena iactura, eò
magis intrat officium Iudicis ad interrogandum,
& cogendum: Franc. Aretin. *in l. age, numero* 4. *ver-
ſic. alioquin*, vbi hoc notandum dicit, *C. de tranſact.*
Surd. *conſil.* 101. *num.* 18. & in fortioribus Rot. *in
Pariſien. Pecuniaria,* 21. *Februarij* 1618. *coram bon.
mem. Coccino*, vbi dictum fuit in materia obſcura
interrogari poſſe reum Iudicis officio, ad fundan-
dam intentionem actoris; multò magis igitur in-
terrogari poteſt peritus ratione muneris aſſumpti:
Gloſſ. *in l. ſi ſine* 9. *verb. cogi, ff. de interrog. & inter-
rogat. act.*

Minùs obſtat quod prædicta procedere poſſent 13
re integra, nempe ante factam relationem, ſecùs
autem poſtquam peritus illam fecit, cùm hoc caſu
dicatur functus officio ſuo: ad text. *in l. Iudex poſt-
quam, ff. de re iudicat. & l. quia arbiter, ff. de recept.
arbitr.* & per Blanch. *de compromiſſ. quæſt.* 9. *num.* 64.
verſic. ſi vero. † Quia præter quod obiectum dilui- 14
tur ob expreſſam proteſtationem antecedenter fa-
ctam pro parte D. Emptoris, quæ efficit vt res ha-
beatur pro integra quoad eius præiudicium; Scacc.
de appellat. quæſt. 17. *lim.* 6. *memb.* 7. *ſub numero* 101.

Rot.

Rot.*deciſ.774.num.2.part.1.diuerſ.* & probat text.
in cap.per tuas, ibi, *niſi forſan à principio illos inter-
rogari ſuper certis capitulis poſtulaſſet,&c.de teſtibus.*
15 † Adhuc reſpondetur quod diſpoſitio dictarum le-
gum, quæ tota fundatur in expiratione iuriſdictio-
nis, ſtrictè recipitur in ſententiis & laudis,aliiſque
actibus iudicialibus, quæ ſine iuriſdictione non
exercentur; ſed non extenditur ad alia facta, ma-
terias extraiudiciales, prout ſunt huiuſmodi peri-
tiæ & relationes;in his enim non finitur auctoritas,
& ſemel factum poteſt declarari etiam ex interual-
lo: vt tradunt Innocen. *in cap.in litteris, num.2. de
offic.iudic.delegat.*Butr.*in cap. Quintauallis,ſub n.28.
verſic.19.differentia, de iureiurand.* Bald. *in l. final.
ſub numero 25.verſic.aliud eſt in Iudice, C. de contra-
hend. empt.* Tiraquell.*ad l.Boues,§ hoc ſermone,limi-
tat.1.num.47.& ſeq.* vbi plures cumulat, & ferè in
terminis Alciat.*conſil.124.ſub num.1.cum ſeqq.l.b.5.
ſecundum impreſſionem Venetam,* Beto. *conſ.144. ſub
n.53.Vol.3.*
16 Præterea nec diſpoſitio dictarum legum proce-
dit, quando declaratio fit Iudice cogente, ſicuti de
Arbitro eſt text. *in d.l.age,§.dicere,ff.de recept.arbit.
& in cap.Quintauallis,de iureiuran.* Et ratio eſt,quia
tunc dicitur facere ad mandatum Superioris, non
autem auctoritate propria; vt explicant *ibid.* Imol.
num.7.verſ.præterea, & Ioan.de Anan.*numer.8.verſ.
pondera,*Io.Bapt.Peruſ.*de arbitr.lib.11.cap.16.in eo-
dem n.8.in contrarium allegato, verſ.contra tamen:in-*
17 *ter.tract.magn.tom.3.p.1.fol.*286. † Iudicem nam-
que inferiorem poſſe à ſuperiore cogi ad declaran-
dum dixerunt Surd. *conſil.288.n.27.verſ. in præſenti*
18 *autem caſu.* Gratian.*diſcept.147.n.12.* † prout nec
procedit, quando petitur cogi tanquam teſtem, vt
declarauit Blanch. *dict.quæſt.9.in eodem num.64. in
contrarium adducto, verſ. intellige hoc: & quæſt.8.
num.33. verſ. limita prædictam,* ibi, *Vt non procedat
quoties Arbiter examinatur ad declarandum id,quod
obſcurè dixerit in ſententia, vel laudo, &c.* & loqui-
tur in ſpecie caſus appellationis pendentia à ſen-
19 tentia Arbitri;& ſic,re non integra:† Ac huiuſmo-
di coactio, vti de teſte, fieri poteſt non modò ex
officio Iudicis,Farin. *de teſtib.quæſt.66.numero 265.
&* 272. ſed etiam ad inſtantiam eius partis, contra
quam depoſuit, vel inductus fuit, vt ex Aretin. &
aliis firmat idem Farin.*ibid n.279.*
20 Quæ fortius procedere viſa fuerunt in præſen-
ti,ponderando quod agitur de materia ipſi Vanni-
no nota, & ab eo antecedenter plenè conſiderata,
vt de iure præſumitur; Bartol. *in l.ſi ex falſis, n.11.
C.de tranſact.*Cyriac *controuerſ.303.num.64.*ac ipſe
in ſua relatione profeſſus fuit, ibi, *Hauendo viſto
e ben conſiderato il detto Stato, Caſtelli,e tutti, e ſin-*
21 *goli beni d'eſſi, &c.* † Hinc enim ſaltem in ſubſi-
dium cogi debet ad faciendam dictam declaratio-
nem, dum nullus alius præter eum illam facere
poteſt;vt poſt Butr.Abb.& Imol.notat Felin.*in cap.
cum à nobis, numero 15. in 9. fallentia, extr. de te-
ſtib.* Blanc. *d quæſt.8.ſub num.33.verſ.limita 4.* Me-
noch.*de arbitr.libro 1.quæſt.73.numero 31.cum.ſeqq.*
22 † Cúmque dicta relatio plurium rerum ad vni-
cam ſummam reduci non potuerit, niſi priùs fa-
cta ſingularum rerum æſtimatione, ex quo im-
poſſibile eſt ſciri valorem totius, niſi priùs ſciatur
valor ſingularum rerum,'ea notatis per Aldobrand.
conſ.60. ſub numero 23. libro 1. vtique dum per D.
Emptorem nihil aliud petitur, niſi quod Vanninus
aperiat hoc ſuum factum, diſtinguendo ſingula
corpora, eorúmque redditus, de quibus præſumi-
tur, & fatetur habuiſſe ſingularem conſideratio-
nem,nulla cadit probabilis hæſitatio, quin ceſſan-
te præiudicio DD.Venditorum annuendum ſit hu-
iuſmodi iuſtæ D. Actoris petitioni, † qui nihil 23
aliud quærit niſi veritatem Periti muneris pro-
priam: per ea quæ tradit Bald. *in d.l.final.num.20.
Cod. de contrahend.empt.* quem ſequitur Ioann.Ba-
ptiſt.Peruſin.*de arbitr.lib.11.cap.11.numero 16. cir-
ca princip. verſ. & miror multum, &c.* & hinc retor-
quetur Pinell. *de reſcind. vend. part.3. cap. vlt. ad
fin. verſ. non tamen cogendi, &c.* quia dum dicit,
æſtimatores non eſſe cogendos vt magis aſſertiuè
declarent quàm ſe poſſe dicunt,per conſequens ad-
mittit eos cogendos eſſe quouſque declarare poſ-
ſunt.
Nec refragatur, quod Arbiter cogi non poſſit 24
ad teſtificandum,niſi vtraque pars conſentiat,eùm
in eo intret ſuſpicio ſubornationis, ad inſtar Te-
ſtis publicati; vt per Aret. *in cap. cum à nobis, nu-
mero 22. verſ.ſed contra:* ibidémque Felin. *num.10.
verſ. ſed iſtam, &c. de teſtib.* quos vnà cum ratione
præfata refert Blanch. *dict. quæſt.8.numero 33.verſ.
iſtud. reſtringit, &c.* † Quandoquidem hoc non 25
procedit in Arbitro vtrinque electo, prout electus
fuit Vanninus, in quo propterea ceſſat timor hu-
iuſmodi: Blanch. *eodem numero 33. verſ. ſed aduer-
te.* † Eóque minus dum ante relationem fuit ad 26
hoc requiſitus, & ei proteſtatum; tunc enim (ne
parti tempore congruo requirenti fiat præiudi-
cium) ſuſpicio ſubornationis non attenditur: *dicto
cap. tuas, verſ.niſi forſan, à principio, de teſtib.* Fa-
rin. *de teſtib.quæſt.66.numero* 280. † Sicuti nec ha- 27
bet locum, quando verſamur in materia quæ aliis
non poteſt eſſe nota: Felin. *vbi ſup. numero 12.verſ.
fallit 9.* Blanch. *dict. numero 33. verſ. limita 4. &c.*
† Maximè dum examen fit ad inſtantiam illius, 28
contra quem eſt lata ſententia: Blanch. *eadem
quæſt.8. numero 55. verſ. aut arbiter:* vbi ſubdit,
quod ſi tunc interrogatur ſuper facto proprio, ipſe
ſolus quamuis vnicus, vel ſingularis, plenam fi-
dem facit, concurrentibus aliquibus coniecturis.
† Rurſus minùs procedit, quando per talem atte- 29
ſtationem nemini ex partibus fit præiudicium:
Stephan. Auſer. *de teſtib. dicto numero 11.verſ. fal-
lit 6.* Blanch. *dicto numero 33. verſ. limita tertiò.*
† Tandémque ſatis eſt, quod cogi poſſit à Iudice 30
ex officio,vti firmarunt ipſemet Aret. *dict.num.22.
verſic. fateor tamen:* Felin. *dicto numero 10. verſ. vel
quando à Iudice:* Blanch. *dicto num.53. eodem verſ.
iſtud reſtringit.*
Neque aduerſatur, quod Peritus non teneatur 31
reddere rationem, ex Bartol. *in l.de ætate,numero 9.
ff. de minor.* & dixit Rot.coram bon.mem. Buratto
deciſ.790. numero 4. Quia præter quod concluſio
vendicat ſibi locum, quando iudicium Periti con-
ſiſtit in mera operatione intellectus, non autem
quando conſiſtit, prout hic, in diſcuſſione facti
cadentis ſub ſenſu corporeo; vt notat idem Bartol.
in d.l. de ætate, numero 10. eúmque ſequitur Felin.
*in dicto cap propoſuiſti,num.6.verſ.& ſis cautus:*Are-
tin. *in cap. cum cauſam, numero 3. & 24. de teſtib.*
Maſcard.*concluſ.1376.numero 39.cum duobus ſeqq.*
In caſu noſtro non exigitur ratio æſtimationis,
nempe quod Peritus dicat ob quam cauſam tanti
horum bonorum redditus æſtimauerit, ſed ſolum
quod perficiat & compleat ſuam relationem im-
perfectam, aperiendo veritatem corporum,& red-
dituum æſtimatorum, ad quod cogi poſſe probatur
ex iuribus *ſuprà* allegatis.

Minùs refert quod emptor non poſſit impugnare relationem, vel quia illam acceptauit, vel quia in inſtrumento venditionis fuit promiſſum etiam cum iuramento ei ſtare. Acceptatio namque non ſubſiſtit in facto, ſed potiùs apparet de contradictione ex præcedenti proteſtatione, & ſubſequenti appellatione. † Solutio autem pretij in exequutionem dictæ relationis non obſtat, tāquam coacta ob antecedentem relationem mandari, & reſcriptum Signaturæ cum dicta clauſula, *non retardata exequutione*, etiam quod ſolutio fuiſſet facta ſine alia proteſtatione: Barboſ. *de clauſulis, clauſul.* 160. *num.* 11. *cum ſeqq.* Rot. *in Auerſana Penſionis, coram bon. mem. Pirouano*, apud Poſt. *de manuten. decif.* 202. *num.* 9. *& ſeqq.* † Pactum verò iuratum non refragatur, attento quod de iure habet tacitam conditionem, ſi laudum fuerit æquum, & iuſtum: Bero. *conſ.* 22. *num.* 68. *vol.* 2. Aldobrand. *conſ.* 77. *numero* 29. Valaſc. *in prax. collat. cap.* 39. *num.* 12. *& ſeq.* Azeued. *in comment. iur. lib.* 4. *tit.* 21. *num* 61. *& n.* 129. *cum plurib. ſeqq.* Maſtrill. *decif.* 90. *numero* 8. *& ſeq.* Ioſeph. Ludou. *decif. Lucen.* 27. *numero* 1. *cum plur. ſeqq. & num.* 18. Rota apud bon. mem. Duran. *decif.* 200. *num.* 19. *&* 20. *&* 26. Vltra quod hodie non impugnatur relatio data in quantitate fructuum & reddituum, ſed petitur eandem relationem declarari, & perfici in eo quod Vanninus omiſit, & exprimere debebat tam ex diſpoſitione iuris, quàm ex mente contrahentium; cui propterea non contrauenitur, ſed imò illa per declarationem huiuſmodi impletur, & plenariæ exequutioni, vt par eſt, demandatur.

32 (ti appellarione.)

33 (num. 9. & ſeqq.)

Denique non releuat quod dicatur D. Falconerium, ab emptore electum, dediſſe relationem conſimilem in confuſo: Quia præter quod electio illius legitur facta à venditoribus; reſpondetur, quod attendi debet, non quod ipſe fecit, ſed illud, quod de iure facere debebat: *l. nemo, C. de ſent. & interlocut.* Crauet. *conſ.* 320. *numero* 5. Barboſ. *axiom.* 93. *num.* 16.

34 Et ita vtraque, &c.

CAPVT CVII.

Tractatur materia relationis peritorum iuxta terminos præcedentis deciſionis. Et concordatur text. *in l. Mæuius* 53. *§. final. ff famil. erciſc.* cum text. *in l final. §. præterea, C. de iur. dot.* Quando videlicet æſtimatio alicuius rei fieri debeat reſpectu ſingulorum corporum ſub toto vniuerſali comprehēſorum? Tribus Peritis per partes nominatis diſcordantibus, quid agendum ſit? Et quomodo venditio pretio per eos æſtimando ſit nulla? Si tamen non in pretio, ſed in liquidatione alicuius qualitatis diſcordes fuerint, deueniendum eſſe ad nominationem nouam.

SVMMARIVM.

1. *Æſtimatio in iudicio familiæ erciſcundæ, fieri debet in cumulo, & non per partes.*
2. *Bona pluris æſtimantur vnita, quàm ſeparatim.*
3. *Dum agitur de reſciſſione ex capite læſionis, bona æſtimanda ſunt tanquam vnita.*
4. *Alia eſt æſtimatio dimidiæ reſpectu dimidiæ, quàm totius reſpectu totius.*
5. *Proponitur regula in contrarium, quod ſcilicet ſingula corpora ſingulariter æſtimanda ſunt.*
6. *Prima regula locum habet, quando agitur de rebus quæ non patiuntur commodam ſeparationem à ſuo toto; tunc enim æſtimari debent bona tanquam vnita.*
7. *Idem dicendum, quando agitur de aliquo iure vniuerſali, veluti de hæreditate, tunc enim æſtimatio in vniuerſum fieri debet.*
8. *Similiter æſtimatio in vniuerſum fieri debet, ſi agatur de vnico feudo indiuiſibili; ſecùs ſi de diuerſis prædiis ſitis in diuerſis locis.*
9. *Quamuis bona æſtimentur tanquam vnita, hoc tamen non impedit quominus alia corporum particularium fiat æſtimatio.*
10. *Explicatur text.* in l. Mæuius 53. §. fin. ff famil. erciſc. *& conciliatur cum* l. fin. §. præterea, C. de iur. dot.
11. *Æſtimatores non poſſunt cognoſcere de pretio vniuerſali, quando de eo facta fuit conuentio ſpecialis inter partes.*
12. *Quando agitur de reſtitutione fundi dotalis, admittitur æſtimatio bonorum in particulari propter intereſſe mariti.*
13. *Quando res aliqua particularis ex tota vniuerſali euincitur, fieri debet æſtimatio illius rei particularis.*
14. *Quoties partium intereſt, æſtimatio particularis rerum fieri debet.*
15. *Vbi plures ſunt venditiones, plures fieri debent æſtimationes.*
16. *Arbiter ad duo nominatus nulliter procedit, ſi ſuper vno dumtaxat proceſſerit, & aliud dereliquerit.*
17. *Plures ſunt venditiones, ſi habitus fuerit reſpectus ad fructus ſingulorum prædiorum; ideò plures fieri debent æſtimationes.*
18. *Generalitas adiecta ſpeciali deſignationi in contractu, cenſetur tantum appoſita maioris declarationis gratia.*
19. *Tribus Peritis facientibus ſingulis diuerſam relationem, nulla illarum eſt habenda ratio, ex mente plurium DD.*
20. *Si non pretium, ſed aliqua alia liquidatio commiſſa fuerit Peritis, deueniendum eſt ad alios peritos à partibus, vel à Iudice eligendos.*
21. *Iudici licitum eſt interrogare Peritos à partibus electos.*
22. *Iudicem teneri peritos examinare, aliàs illorum relationem non ſubſiſtere, aliqui DD. exiſtimarunt.*
23. *Iudex poteſt peritos ſi velit examinare.*
24. *Iudex poteſt relationes peritorum corrigere, & de illarum veritate aliunde inquirere.*
25. *Nec iuramentum, nec clauſula generales poſſunt impedire recurſum ad arbitrium boni viri.*
26. *Etiam poſt didiſcita teſtificata, immo & in cauſa appellationis peti poteſt correctio relationis periti.*

SVppoſito facto, & bene & ad longum explicato in Deciſione, cuius reuiſio petitur, facta in cauſa Sabinēſi Status Montis Libretti die Mercurij 26.

rij 16. *Iunij*, *anni præſentis* 1652. per Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum Dominum DVNOZET Rot. Rom. Decanum, Dominum & Patronum meum ſingularem, cum ex benignitate Rotæ ad illius reuiſionem procederetur, iuſſus vt meam in medium afferrem ſententiam, ſcripſi non eſſe recedendum à deciſis; quinimo deciſionem illam tanquam ſanctiſſimam & æquiſſimam, omnino confirmandam eſſe.

Duo ſiquidem ſint Deciſionis illius capita, ſumma cum ratione definita: quorum alterum determinat, relationem factam per Peritos, ſeu Æſtimatores, ad liquidandos fructus bonorum venditorum deputatos, abſque deſignatione æſtimationis & valoris fructuum, & redditaum Caſtrorum, & Tenutæ iuriſdictionalis, per Dominos de Vrſinis Domino quondam Barberino Vrbis Præfecto venditorum, & in inſtrumento venditionis ſpecificatorum, ſubſiſtere non poſſe, ſed ſingula corpora æſtimanda, & redditus vniuſcuiuſque corporis declaranda eſſe.

Altero verò capite deciditur, tertium æſtimatorem cogendum eſſe officio Iudicis, vel ad inſtantiam emptoris, ad declarandum ſingulariter æſtimationem redditaum cuiuſcumque corporis venditi; vt ex eo conficiatur ſumma vniuerſalis pretij, & valoris bonorum venditorum.

1 Primi capitis difficultas præcipua conſiſtere videtur in explicatione, & intellectu regulæ generalis, quam DD. colligunt ex *l. Manius* 13. §. *final. ff. famil. ercíſcund.* vbi apertè dicitur, quod cum de familiæ Erciſcundæ, vel communi diuidundo iudicio agitur, vniuerſæ res æſtimari debent, non
2 ſingularum rerum partes: † quia, vt *ibi* dicitur *in gloſſ. final.* maior fit æſtimatio partis dimidiæ, re tota æſtimata, quàm ſi per ſe ſeparata pars dimidia æſtimaretur; vt *in leg.* 1. *Cod. communi diuid.* & *ibid.* Gloſſa *in verbo*, *parte pretij*: & communiter DD.

3 Vnde quando agitur de æſtimando valore rei venditæ, non per partes, ſed in totum æſtimationem faciendam eſſe, dum de contractus reſciſſione agitur, tradit Pinell. *in leg.* 2. *Cod. de reſcind.*
4 *vendit. part.* 3. *numero* 36. † quia alia eſt æſtimatio dimidiæ, reſpectu dimidiæ, quàm totius reſpectu totius: Bartol. *in l. vxorem* 39. §. *agri plagam*, *ff. de leggat.* 3. Felin. *in cap. cum cauſam* 42. *num.* 2. *verſic. item adde quod quando*: *de teſtibus* vbi loquitur de æſtimatione partis alicui præſtanda: Bald. *in dicta l.* 1. *numero* 3. Salicet. *num.* 4. *Cod. comm. diuid.* Iaſ. *in l.* 1. §. *ſi hæres. ff. ad S C. Trebellian.* Rebuff. *l. vnica*, *Cod. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt proferunt. num.* 495. Ruland. *conſil.* 71. *num.* 16. & 17. *vol.* 3. Oldrad. *conſil.* 235. *num.* 2. Surd. *deciſ.* 155. *num.* 3. Buratt. *deciſ.* 538. *num.* 6. Aſin. *de exequut.* §. 7. *cap.* 183. *fol. mihi* 216. Mangil. *de ſubhaſtat.* q. 17. *num.* 3. Poſt. *in eod. tractat. inſpect.* 28. *num.* 23. & *inſpect.* 60. *num.* 46.

5 Verum aduerſus regulam illam generalem, opponitur alia etiam generalis regula, petita ex *l. finali*, §. *preterea*, *Cod. de iur. dot.* vbi nominatim dicitur æſtimationem ſic intelligendam eſſe vt pro ſingulis ſpeciebus, vel pro vnoquoque genere ſpecierum fiat, non expectata poſt ſingulas æſtimationes vna coadunatione totius calculi; quia hoc ſatis ſcrupuloſum, & per nimiam ſubtilitatem pernicioſum eſt: vbi Gloſſa *in verbo*, *coadunationem*, hanc reddit rationem, quod vna res iuſtè, alia iniuſtè æſtimaretur, & ſic non fieret omnium æſtimatio; quam quidem regulam *ibi* ſequuntur Cyn. *numero* 1. *in ſecundo notabili*, Salicet. *numero* 9. *in* 3. *notabil.* & omnes ferè alij DD. qui *ad illam leg.* ſcripſerunt.

Pro reſolutione harum difficultatum, & conciliatione dictarum regularum generalium, ſequentia conſideranda ſunt.

Et primò quidem, quod licèt bonorum æſtimatio fieri debeat vti vnitorum & coniunctorum cum ſuo toto, quando agitur de æſtimatione alicuius rei coniunctæ, & à ſuo toto non ſeparatæ, ea ratione, quia res vnita plus valet, quàm ſeparata, veluti quando agitur de re quæ commodam non patitur diuiſionem, vt per Cyn. *in dict. l.* 1. *C. commun. diuidund. verſic. ſecundò quero*: & Odofred. *in dict. l. Manius*, §. *final.* 6

Vel quando agitur de aliquo iure vniuerſali in vniuerſum æſtimando, verbi gratia de hæreditate; quo caſu ſingulæ res per ſe non conſiderantur, ſed omnia ſimul: *l. in modicis* 24. *ff. de contrahend. empt. leg.* 1. *Cod. de euiction.* Cyriac. *controuerſ.* 222. *numero* 69. 7

Vel quando agitur de vnico feudo indiuiſibili, 8
& cuius partes non fuerunt in inſtrumento ſpecificè deſignatæ, prout ita deciſum fuit in Senatu Pariſienſi, vt teſtatur Autumn. *in dicta l. Manius*, *in notis marginalib. fol. mihi* 227. & refert Mornac. *in notis ad eandem leg.* qui aſſerit ita fuiſſe iudicatum *menſe Aprili* 1603. niſi tamen ageretur de pluribus rebus venditis, ſitis in diuerſarum Parochiarum latifundiis: quia dum dicit æſtimationem vnici fundi, non diuiſis ſingularum rerum pretiis, menſuris, atque modis, vnico pretio faciendam eſſe; innuit aliud eſſe dicendum, ſi ad cuiuſlibet partis deſignatæ redditus & vtilitates ſingulariter reſpectus habitus fuiſſet.

Tamen non ex eo excluditur ſingularum par- 9
tium æſtimatio ſpecialis, nec altera æſtimatio alteram impedire debet: licèt enim bona æſtimentur tanquam vnica, alia magis ſpecifica requiritur ſingularum rerum æſtimatio, & deſignatio & nominatim in terminis *dicta l. Manius*, dum agitur de rerum communium diuiſione, aut iudicium familiæ Erciſcundæ intentatur, licèt verum ſit, æſtimationem debere fieri bonorum tanquam vnitorum; non tamen excluditur particularis bonorum æſtimatio, immò illa neceſſariò præſupponitur, cùm ſine ea arbiter familiæ Erciſcundæ non poſſet ad bonorum ſingularum diuiſionem & adiudicationem procedere, abſque magna iniuſtitiæ & inæqualitatis periculo: vt benè aduertit Natt. *conſ.* 480. *n.* 4. dicens hoc caſu æſtimationem fundi, non debere fieri ſecundum menſuram & quantitatem iugerum, ſed ſecundum qualitatem & bonitatem ſingulorum corporum, ſeu iugerum, quando fundus diuidi debet.

Et hoc eſt, quod voluit Cuiac. *in notis ad dictam l. Manius lib.* 2. *commentar. Saluij Iuliani ad Vrſeium Ferocem*, *tom.* 1. *ſuor. oper. column. mihi* 2340. dicens in iudiciis familiæ Erciſcundæ, & communi diuidundo, æſtimandas eſſe res vniuerſas, putà hæreditatem vniuerſam, vel totum prædium; deinde tamen ad partium rationem perueniri, vt non poſſit verè pars vlla æſtimari, niſi tota re æſtimata, tota re iudicata: Ex quibus apparet voluiſſe Cuiacium, particularem etiam rerum æſtimationem faciendam eſſe, habito reſpectu ad totale pretium.

Quod confirmatur ex traditis per Angel. *in dict.* 10
l. fin. §. *preterea*, *numero* 2. *Cod. de iur. dot.* vbi bene diſtinguit quod aut agitur de vna re æſtimanda; aut de pluribus: ſi de pluribus, quælibet res ſepa-

tatim & diſtinctè æſtimari debet, cùm autem eſt vna, licèt debeatur æſtimatio partis, non debet æſtimari pars, ſed tota, & tunc deſcenditur ad æſtimationem partis: & hoc modo intelligit *dictam leg. Manius.* & ſe ita ſæpius practicaſſe teſtatur.

11 Æſtimatio generalis, & reſpectu totius corporis Status venditi, non ſpectabat ad æſtimatores à partibus electos; quia pretium totius ſtatus iam ſtabilitum erat inter partes ad rationem circiter quadrageſimæ quartæ, videlicet centum ſcutorum pro quibuſlibet duobus ſcutis,& partis quartę vnius ſcuti fructuum & reddituum dictorum bonorum. Si enim partes contrahentes non habuiſſent reſpectum ad bona vendita tanquam vnita,& tanquam exiſtentia de inſigni & maximo feudo, illa æſtimaſſent ad rationem vigeſimæ ad ſummum, prout in ſimilibus cauſis fieri ſolet, ſed cum æſtimauerint ad rationem quadrageſimæ quartæ, ſine dubio reſpectum habuerunt ad vnionem & coniunctionem bonorum, & Caſtrorum inſignium; & ideo ſtabilito inter partes certo pretio (iuxta relationem ad redditus liquidandos) Periti pro liquidatione deputati non poterant, nec debebant habere reſpectum ad illam vnionem bonorum, & ad pretium vniuerſale, quod non dependebat ab illorum cognitione, cùm iam fuiſſet à partibus conuentum & determinatum;ſed ſolùm ad illorum manus ſpectabat, procedere ad determinationem & deſignationem quantitatis reddituum, quantum ex ſingulis corporibus ſex Caſtrorum & vnius Tenutæ diſtinctorum & ſeparatorum, & per ſuos & diuerſos confines territoriales ſiue iuriſdictionales in inſtrumento venditionis particulariter ſpecificatorum percipi poſſet.

12 Et non ſolùm in caſu *dicta l. Manius*, deueniri debet ad particularem rerum æſtimationem, ſed in multis etiam caſibus, in quibus de partium intereſſe agitur; adeò vt rectè Gluſian. *in tract. de pret. & æſtimat. lib.*1. *c.6. in prin.* non ſimpliciter totam rem æſtimandam dixerit,ſed *ſæpè* totum fundum æſtimari debere,quia aliter commodè æſtimatio fieri non poteſt.

Exemplum peti poteſt ex *dicta l. final.* §. *præterea,Cod. de iur. dot.* vbi æſtimatio partialis ſufficit, non tam ex eo quod ibi agitur de diuerſis, & ſeparatis corporibus in dotem datis, ſed ex eo quod ſi expectaretur totalis æſtimatio, fieret præiudicium marito, qui onera matrimonij ſuſtineret, & tamen cogeretur differre petitionem fructuum vſque ad completam totalem æſtimationem, quæ variis ex cauſis longiores moras pati poſſet; vt explicat Cuiac. *in dict. l. finali*, §. *præterea,Cod. de iur.dot.in* 3. *eius operum tomo. column. mihi* 495. Quæ particularis æſtimatio admittitur etiam ſi agatur de dote,quæ dicitur quid vniuerſale ex Bartolo, quem DD. communiter ſequuntur *in Rubric. ff ſol. matrimon.* ne marito fiat præiudicium quoad fructus dotis,vt etiam notat Odofred. *in dicto* §. *præterea.*

13 Similiter quando pars etiam indiuiſa alicuius rei particularis euincitur, debet fieri partis illius euictæ æſtimatio ſpecifica, vt videatur cuius bonitatis, qualitatis, & valoris eſſet pars euicta, ad hoc, vt dignoſci poſſit quantum intereſſit emptoris, partem illam fuiſſe euictam: vt eſt caſus in *leg.*1.*ff. de euiction.* & habetur *in leg. qui ſolidum* 80. §.1. *ff. de legat.*2. Alexand. *conſ.*117. *numero* 6. *vol.*7. Mandil. *de euiction. quæſt.*165. *numero* 25.

Eadem ratione, cùm diuerſa corpora venduntur, & ſingula ſuum habent pretium, ſolus rei euictæ valor æſtimandus eſt, nec aliorum corporum in eodem contractu venditorum habenda eſt ratio: *leg. cum plures fundi* 72. *ff. de euiction.* quia tunc plures venditiones eſſe videntur: Mandil. *de euictionib. dicta quæſt.* 165. *num.*4. Argent. *in conſuetud. Britann. artic.*295. *numero* 2. *&* 3. vbi etiam ſingulorum corporum æſtimationem in ſuo caſu adhibendam oſtendit, quia partium intererat illam ſic fieri. 14

Hæc omnia caſui propoſito applicantur. Tum quia multum intererat Domini emptoris, ſeparatam cuiuſlibet corporis fructuum & reddituum æſtimationem fieri propter rationes optimè in Deciſione conſideratas, *verſic. Intereſſe autem Emptoris*, (quas hic repetere ſuperfluum foret) *numero* 8. *in prima Deciſione ſuprà inſerta in cap. præcedenti.*

Tum etiam, quia ſiue agatur de toto indiuiſo ſiue diuiſo, in caſum euictionis alicuius corporis particularis, intereſſe emptori reſarciendum eſſet, non reſpectu valoris & æſtimationis generalis, ſed reſpectu rei euictæ, vt mox oſtenſum fuit; & ideò neceſſe erat, vt conſtaret de liquidatione fructuum & reddituum cuiuſlibet partis, ne in caſum futuræ euictionis, difficilis, aut etiam impoſſibilis eſſet illius priuatio.

Tum & denique quia in contractu venditionis, deſcripta fuerunt ſingulariter corpora vendita conſiſtentis in ſex caſtris, & vna Tenuta iuriſdictionali, cum ſuis confinibus & territoriis ſeu iuriſdictionibus, adeo vt dicantur potius diuerſæ venditiones, cùm pretium conſtitutum fuerit ad proportionem reddituum & prouentuum cuiuſlibet Caſtri; † quo caſu dicuntur plures venditiones, & per conſequens plures æſtimationes requiruntur: *l. cum eiuſdem* 34. *l. ſi plura mancipia* 36. *ff. de ædilit. edict. dicta l. cùm plures* 72. *ff. de euiction.* & notat Bald. *in dicta l. final.* §. *præterea, numero* 11. *Cod. de iur. dot.* Vbi quod ſi in venditione plures res continentur, & habent ſua pretia diſtincta, quælibet res cenſetur per ſe, & perinde eſt ac ſi plures eſſent contractus: & ſic reſpondet ad *l. ſi duorum* 43. §. *videamus,ff. de action. empt.* vt locum habeat quando vnicum erat pretium. Quod etiam idem Bald. docet *in dicta l. cum eiuſdem,ff. de ædilit. edict.* & fuſiùs explicat Afin. *in tract. de execut. dicto* §.7. *cap.*221. *per tot.* Cyriac. *controuerſ.*92. *num.*23. Mantic. *de tacit. conuent. lib.*2. *tit.*3. *numero* 12. *& ſeqq.* 15

Quod autem in contractu venditionis, de quo agitur, ſingulis Caſtris & corporibus ſuum ſtatutum fuerit pretium, licèt habito reſpectu ad partes ſui totius vnitas & coniunctas, patet ex eo quod non ſolùm facta fuit mentio fructuum & reddituum totius Status venditi, ſed etiam bonorum particulariter in contractu deſignatorum, dum conuentum fuit, quod pretium venditionis ſolueretur ad rationem ſcutorum centum pro quibuſlibet ſcutis duobus, & vno quarto alterius ſcuti quorumcumque fructuum, & reddituum eiuſdem Status, & bonorum venditorum; & partes contrahentes conuenerunt quod fructus & redditus præfati æſtimarentur per Peritos in contractu nominatos; ita vt commiſſio data fuerit Peritis non ſolùm æſtimandi fructus totius Status, ſed etiam ſingulorum bonorum venditorum. Ex quo patet quod non ſolum Periti tenebantur æſtimare fructus dicti Status in cumulo, ſed etiam bonorum

vendito

venditorum ; cùm copulariua dictio *Et*, requirat concurſum omnium ſub illa comprehenſotum: *l. ſi haredi plures.ff.de condit.& demonſtrat. cum ſimilib.*
16 & † arbiter electus ad duo adimplenda, nulliter referre dicatur, ſi vnum adimpleuerit, & aliud dereliquerit : *l qualiter* 19. *§.dicere,& l.non diſtinguemus* 32 *in fine, ff. de recept. arbitr.* Burat. *decis.*14. *numero* 18.

Sed etiam tenebantur ſingulariter referre ſuper valore fructuum bonorum venditorum, ex eo quod pretium non fuit conſtitutum inter partes, habita ratione ad ſingula iugera, quo caſu non haberetur ratio vtrùm vna pars aliâ eſſet fertilior ; ſed illud fuit concordatum habita ratione ad fructus prædiorum, ſeu bonorum venditorum, & ſic prædia
17 fertiliora pluris æſtimari debebant: † & per conſequens non debebat haberi ratio bonorum in cumulo, ſed diuerſorum corporum in ſpecie, prout ex quolibet ipſorum vberiores vel minores fructus percipiebantur : vt probatur ex traditis per Socin. ſenior. *in l. ſi ex toto, §. ſi ita, ff. de legat.*1. *numero* 2. vbi dicit quod ſi in venditione ſtatutum fuerit pretium pro ſingulis ponderibus, non vna, ſed plures ſunt venditiones, & tot venditiones quot ſunt pondera : idemque ante eum voluit Franc. Aretin. *in dicto §. ſi ita, num.*6. vbi dicit quod ſi vendatur certa quantitas ad pondus, pretio ad ſingula pondera conſtituto, tunc cùm pretium ſit diſtributum per pondera, tot erunt venditiones, quot pondera : ergo eadem ratione, in caſu de quo agitur, quot ſunt fructus & redditus ſingulorum prædiorum, tot ſunt venditiones : ſequitur Surd. *conſil.*101. *num.*38. idem tradit Aretin. *conſil.*11. *num.*8. Gabriel. *conſ.*44. *numer.*49. *lib.*2.

18 Neque obſtat, quod poſt factam dinumerationem & deſignationem bonorum & caſtrorum, adiectæ fuerint clauſulę generales, nempe quod vendita fuerunt omnia Palatia, domus, molendina, furni, &c. omnéſque alij redditus, prouentus, & & emolumenta, &c. Quia cum pretium conſtitutum fuerit tam pro ſingulis menſuris granorum redditualium, quàm pro ſingulis ſcutis fructuum ex bonis deſignatis prouenientium, generalis illa coaceruatio non nocet ſpecificationi in eodem contractu præcedenti, ſed dicitur tantum facta maioris declarationis gratia : *dicta l. ſi plura* 34 *ff. de ædilit. edict.* Cuiac. *ad dictam l cum eiuſdem, columna.*2.*verſic.& ſi certum ſit cuiuſque pretium*, Corſet. *in ſingularib. in verb. venditio*, 3. *ſingul. vltimo*, Tiraqueil. *de retract. conſanguinitat.* §. 23. *gloſſ.*1. *n.*22. *fol.*452. Mantic. *de tacit. conuent. lib.*2.*tit.*3. *num.*18.

Et ex his conſtat Peritos non ſatisfeciſſe ſuæ commiſſioni, dum in cumulo, & non in particulari dictam æſtimationem fecerunt.

19 Quod attinet ad ſecundum caput, res videtur omni dubio carere : quia licèt dubitatum fuerit, vtrùm tribus Peritis, quibus pretij rei venditæ declaratio commiſſa fuit, non concordantibus, venditio nulla reddatur, & pro nullitate concludat Gratian. cum pluribus per eum citatis, *deciſ. Marcb.*32.*num.*12.*&* 15. *& ſeqq.* & *diſcept. forenſ. cap.* 228. *num.*14. *&* 15. adeo vt hoc caſu non poſſit recurri ad arbitrium boni viri ; vt per eundem *num.*12. quod tamen indeciſum relinquit Cyriac. *controuerſ.*159.

20 Illa tamen concluſio tunc demum locum habere poteſt, quando pretium ipſum arbitrorum cognitioni remittitur; ſecùs eſt in caſu propoſito, in quo pretium certum ſtabilitum eſt, iuxta proportionem redditruum bonorum venditorum, commiſſa Peritis dumtaxat liquidatione quantitatis fructuum prædictorum : quo caſu datur recurſus ad alios Peritos ab ipſis contrahentibus, vel à Iudice eligendos : DD. *in l. final. C. de contrahend. empt.* Menoch. *conſil.*93. *n.*62. Mantic. *de tacit. conuent. lib.*2.*tit.*1.*n.*34. Addent. ad Barat. *deciſ.*898. *n.*20. Rot. *deciſ.*162. *n.*22. *& ſeqq. part.*6. *recentior.* vbi bene declarat.

Quando autem Periti, ſeu Arbitratores electi non declararunt, neque, vt decebat, liquidarunt quantitatem fructuum diuerſorum corporum venditorum; perinde eſt ac ſi nullam feciſſent declarationem: quia paria ſunt nihil facere, vel prout non decet facere : Barboſ. *axiomate* 174. *numero* 14. *& ſeqq.*

Quod ſi hoc caſu Iudex poteſt veram liquidationem obtinere ab aliis peritis per Partes eligendis, vel per ſeipſum deputandis, multò magis poteſt ab iiſdem peritis declarari facere, quæ, qualiſque ſit fructuum quantitas, ex qua conſtituti inter partes pretij liquidatio emergat: cùm generalis ſit regula optimè *in Deciſione* comprobata, cui nihil addi poteſt, † quod Iudici licitum eſt exami- 21
nare Peritos ab ipſis Partibus electos; vt nominatim explicat Herculan. *in tract. de probat. & negat. numero* 229. *in fine*, ex doctrina Felini *in cap. propoſuiſti* 4. *numero* 6. *verſ. prima concluſio, de probat.* Pacian. *lib.*1. *capite* 47 *numero* 157. Gratian. *diſcept. capite* 235. *numero* 72 Maſcard. *de probat. concluſ.* 1174. *num.*15. † Quod adeo verum eſt, vt nonnulli 22
DD. dixerint relationem nullam eſſe, ſi Iudex Peritos non examinauerit, & de hoc examine conſtet ex actis : Aretin. *conſil.*142.*num.*19. quem ſequitur Tuſch. *litt. P. concluſ.*286.*num.*38. Quamuis apud Nos contrarium obſeruetur; quia Periti ſimpliciter ſuam relationem remittunt in actis: poſſet tamen Iudex illos, ſi vellet, interrogare; vt ſuperiùs probatum eſt.

Et quod Iudex poſſit Peritos examinare, vt il- 23
lorum relationem corrigat, oſtendit Gratian. *diſcept.*263. *n.*18. vbi loquitur de Peritis per Partes electis, vt patet *ibid. n.*16. quia licèt illorum perſona fuerit approbata, non tamen illorum dicta, vt per eundem *loco cit. n.*22.

Iudex enim non tenetur ſequi relationes Peri- 24
torum, ſed illas corrigere poteſt : Hieronym. de Monte *de finib. regund. quæſt.*102. & de illarum veritate etiam aliunde perquirere poteſt : Modern. Gargiare *deciſ.*51.*num.* 28.*&* 29. quia probatio per Peritos eſt fallax, & Iudex debet perquirere maiorem veritatem quantum fieri poteſt : Gratian. *d. diſcept.*263.*n.*23.

Idque non obſtante quod promiſſum fuerit ſta- 25
re relationi Peritorum, cum quibuſcumque clauſulis ampliſſimis: Quia non poteſt per eas impediri recurſus ad arbitrium boni viri in hac cauſa, in qua non de pretio, ſeu de ſubſtantia venditionis, ſed de ſola fructuum liquidatione tractatur, vt ſuprà dictum eſt: quia excogitari non poteſt clauſula generalis, quæ recorſum illum impediat : Gaill. *lib.*1 *obſeruat.*150. *n.*9. *&* 10. Riminald. iun. *conſil.* 106. *n.*7. *&* 8. Morquec. *de diuiſ. bonor. lib.*1. *cap.*11. *n.*17. *& ſeqq.*

Et iuramentum de ſtando ludo intelligitur, dummodò illud æquum & iuſtum fuerit : Duran. *deciſ.*200.*num.*10. † Et non obſtat quod verſemur 26
in cauſa appellationis ; quia non ſolùm poſt concluſum in cauſa, & poſt diuulgata teſtificata poteſt

peti correctio relationis; ſed etiam in cauſa appellationis, quamuis Iudex in prima inſtantia peritorum relationem approbauerit, illius correctio & emendatio peti poteſt: Aſin. *in tract.de execut.*§.7. *c.*207.*fol.mihi* 220.

Et ſic concludendum eſt,benè,ſanctè,& iuridicè fuiſſe iudicatum.

CAPVT CVIII.

In hoc capite continetur poſterior Deciſio Rotæ Romanæ, confirmatoria præcedentis,lata *in cauſa Sabinenſi Senatus Montis Libretti.* Et continuatur materia æſtimationis, & relationis per Peritos faciendæ per ſingula corpora, & non in cumulo, quando agitur de diuerſis ſpeciebus, quamuis vnico pretio venditis: & maximè dum verſatur notorium intereſſe partium.

SVMMARIVM.

1. *Quando plura corpora diſtincta æſtimantur, Periti tenentur facere æſtimationem reſpectu ſingulorum corporum.*
2. *Quando quid vniuerſale venditur, non vti quid iuris,ſed vti quid facti, & vti in pluribus diſtinctis corporibus conſiſtens, debent æſtimari tanquam ſingula.*
3. *Pactum manutentionis corporum venditorum cum dictione* cuiuſlibet, *ſignificat ſingula corpora fuiſſe conſiderata.*
4. *Venditio cenſetur facta de quolibet corpore in indiuiduo, quando pactum contractus refertur ad ſingula corpora.*
5. *Quando venditio facta eſt vnico pretio,bona cenſentur vendita tanquam vnum corpus.*
6. *Aliud eſt agi de quantitate pretij non conuenti, aliud verò de qualitate & quantitate fructuum, ad quorum proportionem pretium eſt relatum.*
7. *Quando ſingulis menſuris, vel ſingulis ponderibus pretium conſtituitur, cenſentur tot venditiones, quot ſunt pondera,vel menſuræ.*
8. *Quando agitur de diuerſis ſpeciebus venditis vnà cum Caſtro, ſpecierum diuerſitas importat pretij diuerſitatem.*
9. *Separatio pretij non eſt neceſſaria ad inducendam pluralitatem venditionum, quando agitur de rebus diuerſæ naturæ.*
10. *Omnia verba contractus cenſentur appoſita in inſtrumento de conſenſu, & voluntate partium.*
11. *Stipulatio dupli in euictione refertur ad pretium, non autem ad valorem rei ſolutæ.*
12. *Vbicumque verſatur intereſſe partis, iudex poteſt cogere peritum ad declarandam ſuam relationem.*
13. *Quando partis requiſitio præceſſit relationem periti,res ſemper dicitur integra ad obtinendam illius declarationem.*
14. *Peritus non poteſt allegare obliuionem, quando præceſſit proteſtatio partis.*

DECISIO S. ROTÆ ROMANÆ,

Coram R. D

DV NOZET IN CAVSA

Sabin. Status Montis Libretti,

Lunæ 12. *Ianuarij* 1654.

ADHVC Dominis placuerunt fundamenta deciſionis in hac cauſa corã me ſub die 26. Iunij 1652.edita, in qua fuit firmatum Vanninum eſſe cogendum ad declarandum ſingula corpora æſtimata,& particulares redditus vniuſcuiuſque corporis Status Montis Libretti ab Excellentiſſimo D. Don Ferdinando, & aliis de Vrſinis venditi clar. mem. Domino Principi Don Thaddæo Barberino Vrbis Præfecto,cùm huiuſmodi declarationes expoſcant iuris communis diſpoſitio, mens contrahentium,& intereſſe partis.

Iuris ſiquidem diſpoſitio,quia vbicumque prout 1
hic non æſtimatur vnica,ſed plures res inter ſe diſtinctæ, diſtinctam pariter relationem per ſingula corpora Peritus tradere tenetur: *l.fin.*§ *præterea,C. de iur.dot* Cuius præciſa verba *in deciſione* referuntur,adductis pluribus auctoritatibus eiuſdem legis diſpoſitionem comprobantibus.

Nec ſubſiſtit,quod non agatur de plurium, ſed 2
vnius rei æſtimatione, ex quo verſamur in venditione Status, qui vniuerſitatem, & ſic vnicitatem deſignat. Quoniam Status controuerſus à contrahentibus venditus,& reſpectiuè emptus fuit, non vti quid iuris,ſed vti quid facti, & vti in pluribus diſtinctis corporibus conſiſtens, vt indicant clara verba inſtrumenti,ibi, *Statum Montis Libretti cõſiſten.in infraſcriptis Terris, ſeu Caſtris, ac Tenutis, &c.Territoriis, Diſtrictibus Domibus, Palatiis,ædificiis,&c. Iuriſdictione ciuili,& criminali,& mixta,&c. Angariis, Parãgariis,&c.aliiſque redditibus,prouentibus,& emolumentis,&c.Gabellis, Vectigalibus, &c. Datiis,&c.Hoſpitiis.Tabernis,&c.Viridariis,Hortis, Cãnetis, Arboretis,Oliuetis,&c.Paſcuis,Syluis,Pratis,Tenutis,Nemoribus,fructibus,&c.Collibus,Planitiis, Terris cultis, & incultis, &c.* Huiuſmodi enim diſtincta corporum & qualitatis eorum deſcriptio, & deſignatio vniuerſitatem facti demonſtrat,quæ aſſertam vnicitatem excludit,& quodlibet corpus de per ſe ſeparatim iudicandum,& conſiderandum eſſe indicat,vt doctè conſulendo firmat Sigiſmund. Loffred.*conſil.*11.*num.*17.& 18.allegando text.*in l. rerum mixtura,*§.1. & §.*fin.ff de vſucap. in l.rem.*§. *ac ſi is,ff.de rei vindic.*& *in* §.*ſi grex,Inſt.t.de legat.* Aldobrandin.*conſil.*207.*num.*8.*verſ. imo,*& 9.*lib.*1.

† Et hoc idem demonſtrat pactum manutẽtionis, 3
& tuitionis cuiuſlibet ex corporibus venditis, & æſtimandis,dictio enim, *cuiuſlibet,* eſt diſtributiua, ac ſpecificatiua,tanquam tribuens vnicuique actũ in ſolidum:Barboſ.*dict.*74.*num.*2.& tanquam virtutem diuiſiuam retinens operatur,vt vnumquodque corpus diuiſim ſpecialiter, & indiuidualiter,

ac

ac in ſenſu diuiſo,non.autem compoſito venditum
ceuſeatur; Merlin. *de pign. lib.1.tit.2. quaſt.13.n.5.*
4 † & vbi de ſpecificatione corporum contrahentes
cogitaſſe apparet,non quid vniuerſum, ſed ſingula
corpora Status vendita cenſentur , ac ſingulorum
euictio debetur:Vrſil.ad Afflict. *deciſ* 81.*n.6.* Mangil.
*de emct.q.*51.*n.*33. Mantic. *de tacit. lib.4.tit.*11.
*n.*26.*verſ.etiamſi.*

5 Nec obſtat,quod ſuperius firmata concluſio procedat
in venditione plurium rerum facta pretio ſeparato
in ſingulas rés,vt declarat Gloſ. *in ſupradict.
l.final. dicto* §.*Preterea,verb. coadunationem,verſ.ſed
tunc demum* , non autem quando omnes res vnico
pretio venduntur : *l.Manius* 53.§.*fin. ff. famil. herciſc.
cum concord. in alleg. Romana Conſignatibnis ſequeſtri*
22. *Maij* 1620. *coram Sanctiſſimo D. N. Innocentio
X.* §. *Minus obſtat.* Etenim vltra reſponſionem
deductam *in deciſione* , plura alia conſiderantur,quæ
obiecti efficaciam euertuant,& ſignanter
aduertẽdo,quod tam *Gloſſ.*quàm *text.in d.l. Manius*
, in ea ratione fundantur , quod plus valet to-
6 tum corpus vnitum,quàm in partes diuiſum, † ſed
iſta ratione tunc demom forſan applicaretur,ſi ageretur
de æſtimando pretio, ſeu valore ipſius Status,
cum tunc nedum quantitas fructuum, ſed etiam rei
qualitas , quæ vnionem Caſtrorum , & corporum
percutit,attendi deberet : iux. verba text.*in l.ſi quas*
16.ibi.*rei qualitas,& redditnum quantitas aſtimetur,
C.de reſcind.vend.* ibique Bart. & Caſtr. *n.*3. Nigr.
*de ſubbaſt.cap.*15.§.30. *num.*31. *&* 42. Verum quia
in præſenti caſu agitur ſolummodo de æſtimanda,
ſeu verius calculanda quantitate reddituum,& fructuum
dicti Status, qui ſemper ſunt iidem, & non
creſcunt , neque decreſcunt per coadunationem,
vel diuiſionem corporum ; vtique allegata ratio
præſenti caſui applicari non valet , & conſequenter
ceſſante , ceſſat etiam legis diſpoſitio : *l. quod
dictum*, ibique Bart.*ff. de pact.* ſicuti nec applicatur
præallegata deciſio Romana *conſignationis ſequeſtri*,
cùm ibi venditum eſſet vnicum Caſale, & ſic
vnum,non autem plura corpora,vt hic;& amplius,
ibi agebatur de æſtimatione etiam qualitatum ipſius
Caſalis,non autem ſolius quantitatis fructuum,
vt pariter hic.

7 Ponderatur etiam,quod conuentum pretium potius
videtur ſeparatum , quàm vnicum , dum conuenta
fuerunt ſcuta centum pro ſingulis ſcutis duobus
cum vno quarto reddituum , quando enim ſingulis
ponderibus , vel menſuris pretium conſtituitur
, tot dicuntur factæ venditiones quot ſunt pondera
, vel menſuræ ; vt de ponderibus tradit Franc.
Aret. *in l.ſi ex toto* , §. *ſi ita legat. num.6. verſ. Secus
eſſet,ff.de legat.*1. quem ſequitur ibidem Socin.ſen.
*num.*20.& de menſuris,Gabr.*conſ.*64.*num.*49.*lib.*2.
8 Et denique tollitur omnis hæſitatio, cum agatur de
rebus diuerſarum ſpecierum, ſuámque naturam ſeparatam
retinentibus , quantumuis venditis vnà
cum Caſtro, vel ſtatu : Surd.*conſ.*135. *num.*65.*verſ.
in prepoſito, cum duob.ſequen.* Loffred. *dicto conſ.*11.
*n.*17.*&* 18. † Licet enim ſeparatio pretij ſit vnus
9 ex modis diſtinctiuis,ipſa tamen non eſt neceſſaria
quando verſamur in rebus diuerſæ , non autem
eiuſdem ſpeciei ; diuerſitas enim ſpecierum ſecum
portat pretij diſtinctionem : proindéque Iuriſconſultus
in dict.l.fin.d.§.*preterea,C.de iur.dot.*de ſingulis
rebus , & ſpeciebus voluit iudicari ſecundum
propriam naturam,vt monuerunt etiam in *d.*§.*preterea.*
Bellapertic.*verſ. ſed ponamus* , vbi ſubdit hoc
eſſe notabile , & Salicet. *numero* 9. *verſ. de qualibet
iudicatur ſecundum ſuam naturam , &c.* & Bald.
numero 2. *verſ. quia diſſeparata non debent permiſceri,
&c.*

Quo verò ad mentem contrahentium , illa clarè
deſumitur ; Tum ex aſſertione,quod eſſent vendita
omnia iura,nullo reſeruato,niſi expreſſis, & reſpectiuè
declarandis à Peritis;Tum ex quo venditores
promiſerunt,bona vendita,ac fructus, redditus , &
prouentus , aliáque à Peritis æſtimanda eſſe vera,
realia , & ſubſiſtentia ,emptorémque manutere in
poſſeſſione pacifica bonorum venditorum , & cuiuſlibet
ipſorum , necnon cuiuſlibet eorum reddituum,
& froctuum æſtimandorum. Hinc enim ad
effectum,vt ſciri poſſet quid venditum,& quid reſeruatum
, atque ad effectum , vt venditores propriam
promiſſionem adimpleant , ſeparatam relationem
, & æſtimationem fieri,intellexiſſe cenſentur;ſicuti
ponderatur *in deciſ.*§.*eoque facilius*,ac optimè
adſtipulatur *deciſ. Romana Bibliotheca* 10.
Maij 1600. §.*quarto quia : coram Lancellotto*, eóque
magis attenta dictione,*cuiuſlibet*,bis repetita,& adiecta
tam corporibus ſeu bonis,quàm etiam fructibus
illorum , cum eiuſdem dictionis natura ſit diſtribuere,diuidere,ſpecificare,ac
indiuiduare,vt per
Barboſ.& Merlin.*de pign.* ſuperius allegatos, atque
etiam attento participio illo , *aſtimandorum* , quod
pariter neceſſitatem de cuiuſlibet corporis fructibus
diſtinctim æſtimandis importat iuxta naturam
dictionis , *cuiuſlibet* , cum qua ipſum participium
iungitur , ſeu copulatur : Cyriac. *controuer.* 303.
*num.*95.

Nec ſubſiſtit , quod talis forma loquendi ſit ſolita
Notariorum ; nam huiuſmodi aſſumptum nullo
teſtimonio, vel auctoritate probatur, & in contrarium
vrget;Tum communis ſtylus reuidendi minutas
ſimilium Inſtrumentorum ante illorum ſtipulationem,†
Tum quoque præſumptio iuris,quod 10
nempè omnia verba Inſtrumenti cenſentur poſita
de mandato, ac voluntate contrahentium. Gratian.
*diſcept.*116.*n.*24.

Intereſſe partis eſt euidens , & multipliciter *in
deciſione* conſideratur.

Primò. Nempe ex eadem promiſſione venditorum
ſuper realitate , ſubſtantia , & manutentione
bonorum , & reddituum , & cuiuſlibet eorum per
Peritos æſtimandorum : cuius quidem promiſſionis
commodo emptor vti non poterit, niſi conſtet ſigillatim
de quolibet reddituu à Peritis æſtimato.

Secundò. Ex quo niſi appareat quantitas frumenti,quam
Vanninus ex ſingulis corporibus percipi
æſtimauit,ſibi ſolùm nota , vti res in eius animo
conſiſtens , & niſi exprimantur dicta corpora,
quæ inæqualiter diſtant à Tybere , liquidari non
poterit verus valor parangariæ delationis frumenti
ad dictum flumen à Vaſſallis negatæ. Nec refert
quod Periti non tenebantur æſtimare dictam parangariam
, quia non petitur ipſius æſtimatio , ſed
ſolum prædicta declaratio , ex qua dignoſci valeat
quanti dicta parangaria vendita æſtimari debeat.

Tertiò. Ex quo niſi conſtet de pretio ſoluto pro 11
vnoquoque corpore , non poterit emptor in caſu
euictionis alicuius eorum agere,provt ſibi promiſſum
fuit, ad duplum , cuius ſtipulatio refertur ad
pretium ſolutum,non autem ad valorem rei euictæ
iuxta Gloſſ.*in l.ſi dupla,verb.dupli.ff de euict.* Rot.*in
Bononien. deciſ.* 13. *Februarij* 1648. *coram Reuerendiſſ.Terracinen.*

Nec releuat , quod in caſu euictionis alicuius
corporis particularis , illius pretium æſtimari debeat
ad rationem quinque pro centenario , provt

fieri ſolet in allodialibus abſtractis à iuriſdictione; non autem ad rationem duorum cum vno quarto iuxta venditionem, cùm ſuper corpore euicto adhuc penes emptorem remaneat iuriſdictio: Quia venditio prædiorum, & corporum poſitorum, tam intra, quàm extra confinia iuriſdictionalia, pro eodem vniformi, & altiſſimo pretio ſcutorum centum pro ſingulis duobus cum vno quarto fructuum, demonſtrat iuriſdictionem fuiſſe venditam per Territoria, non autem per numerum prædiorum in eiſdem Territoriis conſiſtentium, quódque ipſa iuriſdictio tanta quanta erat comprehenſa, & valutata remanſit ſub eadem rigoroſa, & indifferenti æſtimatione omnium corporum etiam non iuriſdictionalium: & præterea fuit reſponſum, quod ſiue reſtauratio damni fieri debeat ad rationem quinque, ſiue ad rationem duorum cum vno quarto, cuius inſpectio ſpectabit ad Iudicem euictionis, pro tunc ſemper neceſſe erit, vt Peritus aperiat, & declaret ſingula corpora, & cuiuſlibet corporis redditos æſtimatos, ad effectum, vt Iudex certò ſciat, an de corpore euincendo debeatur euictio, & quot quinque, vel quot duo cum vno quarto intrent in redditibus cuiuſlibet corporis euincendi.

Quarto denique, quia poteſt dari caſus, quo venditores locupletentur cum iactura emptoris, nam niſi petita declaratio ſequatur, emptor non poterit obtinere liberationem à moleſtiis ſibi inferendis, & ab aliis iam illatis ſuper pluribus corporibus, minúſque refectionem damni in caſu euictionis, cùm agentes pro venditoribus allegare poſſint, ſicuti iam allegarunt, rem euictam non fuiſſe in venditione comprehenſam, & tantummodò venditum fuiſſe ius quod habebant, & ſic non omnes fructus, ſed tantummodo illi, qui ad venditores ſpectabant: & tamen fortaſſe Peritus in propria mente comprehendidit alia corpora moleſtata, & moleſtanda, vel euincenda; nec non etiam omnes fructus indiſtinctè, & ſic etiam non ſpe-
12 ctantes ad venditores: † vbicumque autem adeſt intereſſe, & altera pars locupletari poteſt cum alterius iactura, ſemper intrat officium Iudicis ad interrogandum & cogendum Peritum, pro declaratione ſuæ relationis: Franc. Aret. *in l. age, num. 4. verſ. aliquis, C. de tranſact.* Surd. *conſ.* 101. *n.* 18. Rot. *in Pariſien pecuniaria*, 21. *Februarij* 1618. *coram bon. me. Coccino.*

Non obſtat, quod res non ſit amplius integra. Quia præter quòd obiectum procedit in actibus iudicialibus, quæ ſine iuriſdictione non exercentur, non autem in materiis extraiudicialibus in quibus etiam ex interuallo admittitur declaratio, vt probant auctoritates *in deciſione* allegatæ; ob-
13 iectum diluitur, † tum ob expreſſam proteſtationem antecedenter factam pro parte emptoris, quæ efficit, vt res habeatur pro integra quoad eius præiudicium, Rot. *deciſ.* 734. *num.* 2 *part.* 1. *diuerſ.* Tum quia non procedit quando, prout hic, declaratio fieri debet Iudice cogente, vt de arbitro probat text. *in l. qualem, §. dicere, ff. de recept. arbitr. & in cap. Quintauallis, de iureiuran.* cum aliis allegatis *in deciſione, §. Præterea*, vbi amplius fuit firmatum ſemper cogi poſſe vti teſtem, ex Blanch. *de compromiſſ. ibidem* allegato.

Neque obſtat generaliſſima promiſſio non reclamandi à dicta relatione in prædicto inſtrumento ſtipulata: quia non reclamatur, neque impugnatur dicta relatio quoad quantitatem æſtimatam; ſed ſolum petitur eandem relationem perfici, atque compleri in reliquis omiſſis, & quidem per declarationem, & aperitionem veritatis ex qua nemini infertur damnum. Emptori verò paratur modus conſequendi liberationem à moleſtiis, & in caſum euictionis refectionem damni in quantitate condigna, & certa, nota ſoli Vannino, qui nec in talem veritatem aperiendo grauatur, cùm laborem iam expleuerit, quando ex ſingularum rerum æſtimatione vnicam ſummam maturè, vt in eius relatione aſſeritur, compilauit, ſicuti ſubditur *in deciſ. §. Quæ fortius*, † vltra quod ad hoc ipſe tenetur 14
ratione muneris aſſumpti, itavt ſtante proteſtatione ſibi præcedenter facta, nec etiam obliuionem allegare poſſit: Alex. *conſ.* 216. *num.* 6. *verſ. ſed iſtud, lib.* 7.

Repetitum obiectum, quod Falconerius conſimilem dederit relationem in confuſo, ſufficienter refutatur *in eadem deciſ. §. fin.* quia ſcilicet attendi debet id, quod facere debebat, non autem quod ipſe fecit: *l. nemo, C. de ſent. & interloqnut.* Aym. *conſ.* 320. *num.* 5. Barboſ. *axiom.* 93. *num.* 16. Et ſi iudicandum eſſet, prout iudicari non debet, exemplis, ſed legibus: Barboſ. *axiom.* 86. *num.* 3. potius à relatione Appollonij, qui ſingula, vt par erat, ſpecificauit, eſſet in iudicando ſumendum argumentum.

Et ita ex prædictis, aliiſque adductis in alia deciſione, Domini pro illius confirmatione, vtraque parte informante, reſponderunt.

C A P V T CIX.

De ſocietate, & confuſione bonorum inter coniuges, & diuiſione bonorum facta inter liberos, adiudicatis vni bonis liberis, alteri verò bonis fideicommiſſo ſuppoſitis fratri reſtituendis; Vtrùm videlicet agenti ad fideicommiſſum fratri alter poſſit opponere exceptionem euictionis. Et de exceptione detractionum competente etiam tertio poſſeſſori bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum. Quando pater poſſit filium ſuum grauare in bonis antiquo fideicommiſſo ſuppoſitis. Et ex quibus colligi poſſit parentes liberis ſuis donantes voluiſſe in donatione comprehendere bona fideicommiſſo ſuppoſita, quorum reſtitutio adueniente caſu ipſi donatario facienda eſt.

S V M M A R I V M.

1. *Societas omnium bonorum contrahi poteſt inter virum & vxorem.*
2. *Emptor facere poteſt omnes detractiones ex bonis fideicommiſſo ſuppoſitis, quas illius venditor facere poteſt.*
3. *Liquidatio legitima facta cum vno, prodeſt quoad alios.*
4. *Quando inter duos contracta eſt ſocietas omnium bonorum, quilibet ex ſociis habet medietatem ſingulorum corporum.*
5. *Ampliatur etiamſi duo patrimonia communicata eſſent inæqualia.*
6. *Immiſſio ſi conceſſa fuerit fideicommiſſario ante factas*

fuctas per grauatum detractiones, reuocatur ad hoc vt grauatus illas de propriis manibus capere poſſit.

7. *Et ad hunc effectum, ſufficit detractiones eſſe poſſibiles.*

8. *Conſenſus præſtitus tutorio nomine, non præiudicat tutori agenti nomine proprio.*

9. *Conſentiens aliquem ſoluere pretium rei venditæ proprio ſuo creditori, ſibi præiudicat perinde ac ſi ipſi fieret ſolatio.*

10. *Pretium alienationis recipiens, alienationem approbare cenſetur.*

11. *Idem eſt in recipiente partem pretij.*

12. *Conſentiens alienationi per actus poſitiuos ſibi præiudicat, ſaluo iure agendi quoad pretium contra venditorem.*

13. *Conſentiens alienationi rei ſuppoſitæ fideicommiſſo, ſibi præiudicat quoad rem, circa quam conſenſit; ſecus quoad alias, ſi agatur de fideicommiſſo plurium rerum, ſeu vniuerſali.*

14. *Poteſt quis grauari in bonis donatis, vel fideicommiſſo in fauorem donatarij ſuppoſitis, ſi donator ei relinquat compenſationem in totidem bonis propriis.*

15. *In dubio quis cenſetur diſpoſuiſſe de bonis propriis, non de alienis, aut alteri reſtituendis.*

16. *Voluntas teſtatoris diſponendi de bonis alienis probari poteſt per coniecturas.*

17. *Facilius teſtatores diſponunt de bonis hæredum quàm de bonis alterius tertij.*

18. *Reſeruatio omnium fructuum bonorum donatorum arguit omnia in donatione contineri.*

19. *Quando omnia bona mariti & vxoris ſunt confuſa, præſumendum eſt omnia in donatione comprehendi, ſi fuerit per ambos facta de omnibus bonis.*

20. *Explicatur Fuſar.* de ſubſtitut. quæſtion.649. num.13.

21. *Obſeruantia multum poteſt ad interpretationem voluntatis.*

22. *Quando bona deſignata ſunt in donatione cum certis confinibus, bona fideicommiſſo ſuppoſita continentur in donatione, ſi intra confines deſignatos reperiantur.*

23. *Bona fideicommiſſo ſuppoſita continentur in diuiſione bonorum facta per parentes per viam donationis, ſi ad vnum obuenerint bona omnia libera, & ad alium fideicommiſſaria, ratione æqualitatis ſeruandæ.*

24. *Ex eo quod quis ſe nominat hæredem alicuius, cenſetur hæreditatem illius acceptare.*

25. *Quæ requirantur ad confectionem legalis inuentarij.*

26. *Filius hæres patris non poteſt impugnare alienationem à patre factam bonorum, quæ pater grauatus eſt ſibi reſtituere.*

27. *Idem dicendum eſt, ſi pater bona diuiſerit inter filios.*

28. *Quando ſubſiſtat grauamen ſuper bonis antiqui fideicommiſſi.*

29. *Acceptans ſimpliciter legatum, tenetur acceptare onus.*

30. *Ampliatur vt procedat, etiamſi onus eſſet maius legato.*

31. *Idem locum habet in donatione cauſa mortis.*

32. *Diuiſio per parentes facta inter liberos vim habet prælegatorum.*

33. *Si parentes bona inter liberos diuiſerint inter quæ ſint bona fideicommiſſaria, qui hæc poſſidet, ſi non actionem, ſaltem exceptionem habet vt ſe tueatur aduerſus fratrem bona libera poſſidentem.*

34. *Hoc maximè procedit, quando alioqui magna inter liberos conſurgeret inæqualitas.*

PEtrus egit contra Nicolaum ad obtinendam poſſeſſionem ſeu adiudicationem cuiuſdam prædij, de quo mentionem fecit Bertrand. *conſil.* 205. *vol.2. prior.* dicens illud fuiſſe Domini quondam Oliuerij, prætendens illud prædium ad ſe pertinere vigore fideicommiſſi in teſtamento eiuſdem Oliuerij contenti, quod prædium modò poſſidetur à marito filiæ & hæredis fideicommiſſariæ dicti quondam Nicolai. Et quamuis multi Viri primæ notæ ſcripſerint contra fideicommiſſum; Ego tamen ſepoſita quæſtione fideicommiſſi exiſtimaui, dicto Petro ad illud agenti varias obſtare exceptiones, quibus cenſeo ipſum omnino à limine iudicij repellendum eſſe.

Prima exceptio. Supponendum eſt in facto, ex dicto Oliuerio natos fuiſſe Antunium; ex Antonio, Franciſcum, patrem dicti Petri actoris, necnon Ioãnis eius fratris. Dictus Franciſcus contraxit matrimonium cum Alexandra, cum qua bona ſua, & viciſſim ipſa cum marito, bona omnia confuſa & communia ſemper habuerunt, vt probatur ex illorum aſſertione in inſtrumento donationis cauſa mortis facto per ambos coniuges die 29 Iulij anni 1605. inſtrumento ſumpto per Alardi Notarium, in illis verbis: *Ayant iuſques à preſent, ainſi qu'ils ont dict, veſcu en ſocieté, communion, & confuſion de leurs biens, fruicts d'iceux, acqueſts & conqueſts. Et en ſuite de ce, & en ceſte qualité ont donné à cauſe de mort, &c.*

Probatur etiam illa ſocietas vniuerſalis, ex tenore ſententiæ per D. Rectorem Comitatus latæ inter dictum Petrum, & filios Ioannis eius fratris agentes ad petitionem legitimæ, die 23. Martij 1618. in illis verbis: *Hæreditatis paternæ & maternæ, quas nobis conſtitit & conſtat per dictos Franciſcum & Alexandram patrem & matrem fuiſſe confuſas, & in communionem redactas.* Quæ ſententia fuit confirmata in gradu appellationis, & tranſitum fecit in rem iudicatam, fuitque executioni demandata.

Denique probatur ex ipſo inuentario bonorum maternorum facto poſt obitum dictæ Alexandræ, in quo bona tam paterna quàm materna, vti permixta & inſimul confuſa deſcribuntur, vt ſub ea qualitate ſuper illis legitima adiudicaretur, prout adiudicata fuit.

Quod autem ſocietas inter virum & vxorem contrahi poſſit, etiam omnium bonorum, probatur per text. expreſſ. in *l.alimenta* 16. *§.qui ſocietatem.ff. de aliment.& cibar.legat.* Petr.Gerard *ſingul.*99. Felic.*de ſociet.c.*3.*n.*4 & 5. Molinus *de ritu nupt. lib.*3. *quæſt.*71.*num.*6.

Secundò ſupponendum eſt etiam in facto, quòd mortuo Ioanne, Sibylla eius vxor, & vidua eiuſdem, adminiſtrauit tutelam Alexandri, & Ludouici ſuorum communium & dicti Ioannis liberorum, quorum fuit declarata creditrix. & ordinatum per ſententiam, executiones aduerſus ipſos eſſe continuandas pro ſumma 2088. ſcutorum, ſcribente D. Mazelli die 7. Aprilis 1617.

Tertiò ſupponendum eſt quod die 14. Maij, 1618. dictus Petrus tanquam tutor Ludouici ex ſuo fratre nepotis, vendidit dictum prædium, ſeu potius dedit in ſolutum eidem Sibyllæ, ſeu Gaſpardo eius in ſecundis nuptiis marito, pretio 2815.

ſcuto

ſcutorum, ex quibus ipſa ſibi ſolueret de dictis
2088. ſcutis ſibi debitis, reliquum verò impende-
ret in ſolutionem creditorum dictorum libero-
rum dicti Ioannis, inſtrumento ſumpto per D. Ma-
zelli.

Quartò ſupponendum eſt, quod anno 1637. & die
22. Iulij, dictus Gaſpardus, qui ius habebat ſuper illo
prædio in vim dicti inſtrumenti, ſumpti per dict.
Mazelli die 14. Maij 1618. teſtamento ſuo præ-
dium illud dictæ Sibyllæ vxori reliquit, vt patet ex
dicto teſtamento regiſtrato apud acta Franciſci Au-
range notarij loci de Luc.

Quintò ſupponendum eſt, quod Alexandra filia
dicti Ioannis, cuius nomine etiam facta fuerat di-
cta venditio, illam expreſsè ratificauit anno 1643.
die 22. Aprilis: inſtrumento ſignato Aſtier.

Sextò ſupponitur, quod die 12. Maij 1645. ſu-
pradictus Nicolaus titulo venditionis acquiſiuit
dictum prędium ab Henrico filio & hęrede Gaſpar-
di patris ſui, cum conſenſu & ceſſione omnium iu-
rium ſuper illo, dictæ Sibyllæ competentium, quæ
pretium venditionis recepit, inſtrumento ſumpto
per dictum Franciſcum Aurange notarium publi-
cum dicti loci de Luc.

2 Ex his ita ſuppoſitis, ſequitur prima exceptio
dicto Nicolao competens, nempe detractionum
quas facere poteſt ſuper bonis de quibus agitur, ex
perſona venditorum: per text. *in l. dolia, §. 1. ff. de
contrah. empt. l. emptor, C. de euiction.* Oldrad. *conſ.* 107.
num. 8. *verſ. ad quartum*, Giouagnon. *conſil.* 20. *n.* 30.
vol. 2.

3 Detractiones autem legitimæ dictis Ludouico &
Alexandræ vendentibus competere nemo dubitat,
cùm per ſententiam & liquidationem factam cum
aliis liberis appareat illam fuiſſe ipſis adiudicatam.
Et liquidatio legitimæ facta cum vno, prosit aliis:
Alciat. *conſil.* 119. *lib.* 5.

Item competit detractio pro ſumma 500. ſcu-
torum, quæ ſoluta ſupponitur de pretio prædij pro
ſolutione ſupplementi, Sibyllæ (ſorori dicti Petri
actoris, & vxori Claudij) ad quam etiam ſummam
dictus Petrus actor proprio & priuato nomine te-
batur, inſtrumento ſumpto per Marmot, die 18.
Martij 1615.

Alia eſt detractio, & conſiſtit in eo, quod ſuppo-
ſitâ & probatâ, vt iam diximus in prima ſuppoſitio-
ne, ſocietate vniuerſali omnium bonorum inter
Franciſcum & Alexandram Patrem & matrem, ſe-
quitur quod medietas omnium bonorum, & per
conſequens dicti prædij pertinebat ad dictam Ale-
xandram matrem, & propterea quod ius retentio-
nis pro illa competit eidem Nicolao emptori præ-
4 dij: † ſiquidem, quando inter duos pro indiuiſo fuit
inita ſocietas, quilibet habet medietatem omnium
bonorum: Peregr. *conſ.* 66. *n.* 12. *lib.* 3. Roſent. *de
feudis, c.* 9. *concl.* 53. *num.* 15. & quilibet in quolibet
ceſpite patrem habet: Cyriac. *controuerſ.* 191. *n.* 14.
5 & *controuerſ.* 504. *num.* 76. † vbi hoc procedere ait
num. 77. etiamſi patrimonia eſſent inæqualia, ex
l. ſocietas, ff. pro ſoc. Vnde dum facta fuit diuiſio bo-
norum inter liberos per dictos Franciſcum & Ale-
xandram coniuges, nempe inter dictos Ioannem &
Petrum actorem, medietatem Ioannes à patre, &
medietatem cuiuſlibet prædij à matre dicitur aſſe-
cutus. Datur ergo dicto Nicolao ſuper bonis præ-
tenſi fideicommiſſi, exceptio, & retentio pro me-
dietate prædij, quam habuit pro parte materna, &
pro alia medietate datur etiam retentio aduerſus di-
ctum Petrum Actorem donatarium medietatis bo-
norum maternorum pro ſummis ſolutis credito-
ribus hæreditatis paternæ & maternæ, de quibus
ſuprà actum eſt.

Vndè ſequitur malè prætendi immiſſionem per 6
dictum Petrum actorem ſub prætextu fideicom-
miſſi: quia quoties ſunt faciendæ detractiones, de-
negáda eſt immiſſio fideicommiſſario; cùm, etiam-
ſi per ipſum capta fuiſſet poſſeſſio, locus eſſet illius
euocationi, donec factæ fuerint detractiones: Surd.
conſil. 265. *n.* 24. Mareſc. *lib.* 1. *c.* 1. *n.* 30. *verſ. hinc eſt.*
† adeo vt ad impediendam huiuſmodi immiſſio- 7
nem, ſufficiat detractiones eſſe poſſibiles: Ludouiſ.
& *ibi* Addent. *deciſ.* 206. Et ſic expedita eſt prima
exceptio propoſita.

Secunda exceptio. Alio etiam iure repellendus
eſt dictus Petrus actor à limine iudicij, dum agit ad-
uerſus Nicolaum vti poſſeſſorem prædij, quod di-
cit ad ſe ſpectare vigore fideicommiſſi auiti; quia
videlicet ipſe conſenſit illius venditioni, illámque
approbauit, non ſolum ratione officij & tanquam
tutor liberorum Ioannis fratris ſui, † quod ſanè 8
illi non præiudicaret: ex Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 560.
num. 26. Sed etiam proprio nomine. Quia quam-
uis vendiderit ſeu in ſolutum dederit prædium, de
quo agitur, Gaſpardo, ſeu Sibyllæ eius vxori tuto-
rio nomine, tamen partem pretij, nempe ſummam
291. ſcutorum indicauit ſoluere alteri Sibyllæ
vxori Claudij ſorori ſuæ, pro ſupplemento legiti-
mæ per ipſam petitæ ſuper bonis paternis & ma-
ternis, ſeu Ioanni Franciſco eiuſdem Sibyllæ, ceſ-
ſionario, quæ quidem ſumma 291. ſcutorum pro-
cedebat ex obligatione per præfatum Petrum
actorem tam proprio, quàm tutorio nomine præ-
ſtita, inſtrumento ſumpto per Marmot notarium,
die 18. Maij 1625.

Ex quo non eſt dubitandum quin reſultet con-
ſenſus in ſolutum dationi prædij præſtitus per di-
ctum Petrum actorem tam tutorio, quàm proprio
nomine. Quia licet noluerit vendere nomine pro-
prio, tamen voluit etiam proprio nomine vendi-
tioni conſentire: aliud quippe eſt vendere, aliud
venditioni conſentire: *l. aliud eſt vendere* 521. *ff. de
regul. iur.* † Qui quidem conſenſus elicitur ex eo 9
quod partem pretij, mediante ſolutione ſuo credi-
tori facta, recepit, cùm perinde ſit ſoluere creditori
aut alteri de eius conſenſu: Mantic. *deciſ.* 85. *n.* 2.
Buratt. *deciſ.* 2. *num.* 1. † De iure autem, recipiendo 10
partem pretij inducitur approbatio venditionis:
Aretin. *conſ.* 128. *num.* 6. maximè cùm dictus Pe-
trus actor, fuerit præſens contractui, & mutuus in-
teruenerit conſenſus inter ipſum, & Gaſpardum
emptorem, quod ſolutio dictæ ſummæ fieret: vt
ibid. notat Aretin. nec non Menoch. *remed.* 15. *re-
cup. poſſeſſ. num.* 119. † Adeo vt etiam per receptio- 11
nem partis pretij totus contractus cenſeatur appro-
batus: Surd. *conſ.* 104. *num.* 7. Gratian. *diſcept. fo-
renſ.* 302. *num.* 17. ita vt dici non poſſit ſimplex
conſenſus permiſſiuus, ſed potius approbatiuus.
† Et ſic cùm dictus Petrus actor conſenſerit per 12
actus poſitiuos alienationi prædij, non poteſt age-
re contra Gaſpardum emptorem, aut ab eo ius ha-
bentes, ſub prætextu fideicommiſſi, cui cenſetur re-
nuntiaſſe quoad emptorem, ſiue ſciuerit, ſiue igno-
rauerit fideicommiſſum, ſaluo ipſi iure agendi con-
tra venditorem, forſan quoad pretium: Bartol. *in l.
qui Romæ, §. duo fratres, in* 8. *quæſt ff. de verb. oblig.*
quem ſequuntur omnes; etiamſi ageretur de fidei-
commiſſo conditionali nondum aperto: Angel. *col.
vltim.* Alexand. *num.* 50. Rip. *num.* 83. Iaſ. *num.* 113.
Seyſell. *num* 38. Peregr. *de fideicomm. artic.* 52. *n.* 45.
Cyriac. *controuerſ.* 15. *num.* 1. Giouagn. *reſponſ.* 18.

per

*per tot. lib.*2.& de communi opinione teſtatur Barboſ. *in l. qua dotis* 34. *num.*149. *in fin. & n.*150. *ff. ſol.matrimon.*

13 Nec eſt, quod obiiciatur conſentientem alienationi rei ſuæ; vel ſibi debitæ, ſibi præiudicare in fideicommiſſo particulari, non autem in vniuerſali; ex Peregr. *de fideicomm. articul.*40. *num.*84. in *fin.*

Quia hoc eſt verum, vt ſibi non præiudicet quoad alias res non alienatas; ſed rem, ſuper qua pater grauatus particulariter diſpoſuit, & ipſe filius conſenſit, vendicare non poteſt: Giouagn.*conſ.*18. *n.*11.*lib.*1.

Et ſic expedita manet ſecunda Exceptio.

Tertia Exceptio. Cùm Franciſcus pater vnà cum Alexandra vxore illius, bona ſua confuſa & communia inuicem habuerint,& ſic in quolibet prędio & quolibet ceſpite Alexandra habuerit medietatem, conſtat quod vterque parens potuit donare bona quę ad liberos vigore fideicommiſſi antiqui obuenire poterant, adueniente caſu illius.

14 Regula ſiquidem generalis eſt, quod quando parentes diſponunt de rebus ad ſuos liberos & hæredes pertinentibus, aut quæ illis debentur, ſeu in futurum pertinere aut deberi poſſunt, valet grauamen in illis bonis, & diſpoſitio ſuſtinetur vſque ad ratam remunerationis per patrem factæ in locum & compenſationem talis diſpoſitionis: Conarr. *in cap. filius noſter, de teſtament. n.*3. & 4. Roder. Suar. *in l. quoniam in priorib. ampliat.*7.*num.*3. *colum* 2. *verſic.& non ſolum,& num.*4.*pag.mihi* 397. Menoch. *conſ.*688.*n.*11. & 12. & in ſimili Peregr. *ad fideic. art.*6.*num.*29 Alex. *conſ.*91.*num.*10.*verſic. non obſtant.& verſic.vnde ſi quo caſu,vol.*1.& probatur per text.*in l.vnum ex familia,§.ſed ſi fundum,*ibi: *dixi ita demum peti poſſe, ſi preterea tantum ei relictum ſit, quod fundi pretium efficiat*: & in ſimili caſu Gamm. *deciſ.*70.*num.*2. Cald. *de emphyth.lib.*3.*cap.*17.*num.*6.& ideo fideicommiſſum ſuper fideicommiſſo imponi poteſt, & hoc ſi per nouam diſpoſitionem bona æquiualentia antiquo fideicommiſſo relicta ſunt, & valet diſpoſitio continens derogationem antiqui fideicommiſſi: Menoch. *conſ.*1150. *num.*4.

Potuerunt igitur parentes, per donationem cauſa mortis factam in fauorem Ioannis fratris actoris, diſponere in præiudicium dicti Petri actoris ad antiquum fideicommiſſum Oliuerij vocati, de bonis dicti antiqui fideicommiſſi, & per conſequens donare dicto Ioanni omnia bona ſita in Ciuitate, & territorio Auenionenſi, & locis circumuicinis; quamuis forſan eſſent comprehenſa in fideicommiſſo antiquo, dando Petro bona Murmurionis æquiualentia, vel ad valorem bonorum Auenionenſium proximè accedentia, aut ſaltem ſi minoris valoris eſſent bona Murmurionis, ſuſtineretur diſpoſitio de bonis Auenionenſibus vſque ad ratam valoris illorum, quamuis dictus Petrus actor paternam hæreditatem cum beneficio inuentarij acceptaſſet.

15 Sed dicet aliquis, negari non poſſe quin talis fuerit poteſtas patris & matris diſponentis, ſed ex eo non probari quod talis fuerit illorum voluntas, cum regulariter diſponens non cenſeatur diſpoſuiſſe de bonis alienis, neque de bonis quæ ad hæredes aliunde peruenire debebant: *l.ſequens quæſtio, ff. de legat.*2.

16 Reſpondetur, voluntatem diſponendi de bonis hæredis colligi ex coniecturis, quando tales ſunt, vt ex eis inferatur voluntas teſtatoris bona hæredis in diſpoſitione comprehendere volentis: Menoch. *conſil.*1150.*num.*7.& *ſeqq.* Bellon. ſenior *conſil.*9. *num.*13. Peregr. *de fideicomm art.*6.*numer.*16. *verſic ſpecialiter autem*, Fuſar. *de ſubſtitut.quæſt.*649. *num.*7.

Præſertim quando agitur de includendo, ſeu comprehendendo bona propria hæredis, vel quæ illius futura ſunt: faciliùs enim præſumitur teſtatorem voluiſſe diſponere de re propria hæredis, quàm de re alterius: Peregr. *de fideicomm. art.*33. *num.*24. & Regula illa, quæ vult præſumendum eſſe, quod quis minus voluerit grauare hæredem, non habet locum quando agitur de grauamine iniuncto ſuper re propria ipſius hæredis: Nat. *conſil.* 110. *num.*8. 17

Coniectura verò voluntatis, & probationes multæ concurrunt, ad oſtendendum quod etiam de bonis fideicommiſſi antiqui parentes diſponere voluerunt.

In primis, quia in inſtrumento donationis cauſa mortis, parentes ſibi reſeruarunt vſumfructum omnium bonorum durante vita vtriuſque; quæ reſeruatio non poteſt intelligi niſi de omnibus bonis prætenſo fideicommiſſo ſuppoſitis: ergo eodem modo dicendum eſt, bona illa in vniuerſali donatione contineri, ſicut in vſusfructus reſeruatione continentur, cùm non ſit veriſimile, ipſos, vita ſua durante, voluiſſe abdicare à ſe vſumfructum bonorum, aſſerto fideicommiſſo ſuppoſitorum: hanc coniecturam affert Menoch. *conſil.*1150. *num.*12.*verſic. Tertia coniectura, & lib.*4.*præſumpt.*197.*n.*21.& bene *num.*22. 18

Secundò (& hæc non coniectura, ſed vera & concludens probatio eſt) quia conſtat quod bona omnia tam libera, quàm pretenſa fideicommiſſaria, ſimul & in confuſo per ambos coniuges donatores poſſidebantur, & tanquam ſic confuſa donata fuerunt; & per illam confuſionem bona mariti cum bonis vxoris permixta fuere, ita vt etiam in aſſertis bonis fideicommiſſariis vxor ſocietatem, & portionem haberet: ergo cùm nulla in donatione, nec ante, aut poſt, facta fuerit ſeparatio, ſequitur omnia in donatione contineri, & probatam eſſe voluntatem parentum Donatorum, quod omnia in donatione continerentur: Menoch. *dicta præſumpt.* 197.*lib.*4.*n.*20.& *conſil.*1006.*n.*57. 19

Et licet hanc coniecturam reprobet Fuſar. *dicta quæſt.*649. *num.*13. & *ſequent.* per text. *in l. irritum, Cod. ad leg. Falcid.* Eius tamen impugnatio in caſu propoſita locum habere non poteſt, cùm non ſimpliciter bona aſſerti fideicommiſſi confuſa ſint, & permixta cum bonis Franciſci patris, ſed etiam cum bonis dictæ Alexandræ matris, quę ab vtroque permixtim & confuſè donata ſunt, & non ſimpliciter, ſed ſub illa qualitate bonorum confuſorum & permixtorum: vt patet ex verbis donationis, *ayans juſques à preſent veſcu en ſocieté, communion, & confuſion de leurs biens fonciers, fruits d'iceux, acqueſts & conqueſts.* Et ad oſtẽdendum quod ſicuti confuſio & ſocietas omnia comprehendebat, ita & donatio ex voluntate parentum donatorum omnia comprehendebat, ſubiuncta ſunt ſtatim illa verba: *Et en ſuite de ce, & en cette qualité ont donné, &c.* & ſic reduplicatiuè bona non ſolum donata fuere confuſa, ſed etiam tanquam confuſa, & ſub illa qualitate bonorum confuſorum: ergo tanquam comprehendentia bona prætenſi fideicommiſſi. 20

Sed ad magis oſtendendum, & apertè demonſtrandum, quod bona omnia etiam fideicommiſſaria comprehenſa erant in generali ſocietate & confuſione

fuſione bonorum, & per conſequens in donatione bonorum facta in vim & ſub qualitate confuſionis productum fuit inuentarium, ſeu potius deſcriptio facta per dictum Petrum actorem, poſt mortem dictæ Alexandræ matris, io quo bona omnia tam libera, quàm ſuppoſita prætenſo fideicommiſſo per ipſum tanquam vtriuſque parentis donatarium confusè deſcripta, Et deſignata reperiuntur.

Et dum calculus legitimæ factus fuit ad inſtantiam liberorum dicti Ioannis condonatarij, fuit habita ratio omnium bonorum, perinde ac ſi nullum fuiſſet ſuper illis antiquum fideicommiſſum, & ſuper bonis vtriuſque parentis confuſis, & in communionem redactis, vt probatur ex ſententia ratione legitimæ lata in Ciuitate Carpentoractenſi die 23. Martij anno 1618. & ex inſtrumento donationis in ſolutum factę de pędio controuerſo in fauorem dicti Gaſpardi, in quo dicitur quod pratum illi datur in ſolutum pro eodem pretio, quo fuerat æſtimatum per peritos in calculo legitimarum per alios liberos petitarum. Vnde ſatis euidenter conſtat bona prætenſi fideicommiſſi, & nominatim pratum per dictum quondam Nicolaum poſſeſſum, fuiſſe comprehenſa in confuſione & ſocietate omnium bonorum, & per conſequens donatores coniuges illud voluiſſe comprehendere in donatione. Quod erat probandum; Et propterea locus eſt deciſioni Peregrini, *de fideicomm. art.6.n.16.* iuncto *art.33. num.24.*

Ex his oritur tertia coniectura, qua oſtenditur fuiſſe à prætenſo fideicommiſſo per donationem & illius acceptationem receſſum, petita ex illa obſeruantia confuſionis tam ante donationem, quàm tempore donationis, & poſt ipſam donationem, cùm omnium habita fuerit ratio & initus calculus
21 in fauorem legitimarum. † Quæ obſeruantia valde potens eſt ad interpretationem voluntatis: Surd. *conſil.224.num.7.* & *362.num.10.* Peregr. *conſil.73. num.19. lib.5.*

Quarta coniectura elicitur ex deſignatione confinium bonorum donatorum, ſeu per parentes in donatione cauſa mortis cuilibet filio aſſignatorum: cùm dicto Ioanni, à quo dictus quondam Nicolaus mediatè cauſam habet, fuerit aſſignatum quidquid ipſi parentes habebant intra ciuitatem, & territorium Auenionis, & in eius circuitu per quinque, vel ſex leucas tendendo versùs patriam Prouinciæ.
22 † Quidquid enim generaliter habebant tempore donationis in locis deſignatis & intra dictos confines, & per conſequens etiam bona fideicommiſſo aſſerto ſuppoſita in donatione continentur: Surd. *conſil.13. numero* 10. Cyriac. *controuerſ.326. numero* 8.

23 Quinta, quia ſi omnia non comprehenderentur, magna facta fuiſſet deceptio dictæ Alexandræ matri, cuius omnia bona fuiſſent libera, bona verò Franciſci eius mariti quamplurima aſſerto fideicommiſſo ſuppoſita. Orietur etiam inæqualitas inter liberos, quia Ioannes habuiſſet ſolus bona fideicommiſſo obnoxia, Petrus verò actor bona libera, quod eſſet iniquum: Mantic. *de tacit. lib.6. tit.4. num.3. & 4.* Ideò ratione æqualitatis ſeruandæ tam inter coniuges ſocios omnium bonorum, quàm inter liberos, inter quos facta fuit diuiſio & donatio de qua agitur, concludendum eſt, omnia bona nempe tam libera quàm fideicõmiſſaria eſſe in donatione, & diuiſione comprehenſa: ex hortatia per Fuſat. *de ſubſtitut. quæſt.599. numero 13. & 14.*

Et ſic concluditur, dictum quondam Nicolaum in hac tertia exceptione fuiſſe fundatum, cùm conſtet de voluntate & de poteſtate vtriuſque parentis qui de bonis fideicommiſſi prætenſi per donationem cauſa mortis diſpoſuerunt.

Quarta exceptio. Dictus Petrus actor paternam & maternam acceptauit hæreditatem; nullo legitimo confecto inuentario, & per conſequens tenetur approbare diuiſionem bonorum ab vtroque parente factam, per quam omnia bona per eos poſſeſſa ſita in Ciuitate & Territorio Auenionenſi ſpectant ad dictum Ioannem, & ab eo ius habentes.

De acceptatione hæreditatis vtriuſque conſtat inter cętera, per inſtrumentum in ſolutum dationis dicti prati, factæ dicto Gaſpardo, in quo dictus Petrus actor ſe nominat vnà cum dicto Ioanne hæredem vniuerſalem patris & matris: Bartol. *in l gerit, ſub n.14. ff. de acquir. hæredit.* Ludouiſ. *deciſ.461. n.1.* Mantic. *deciſ.355. n.8.*

De inuentario non conſtat, quia deſcriptio bo- 24
norum facta fuit dumtaxat per obitum matris, & ſic poſt plures annos à morte patris: vnde quoad patrem non poteſt dici facta aditio cum beneficio inuentarij, quod omnino debet confici intra trimeſtre, vel ad ſummum intra annum: *leg. finali, §. ſin autem dubius, & §. ſin autem à locis, Cod. de iure delib.*

Sed nec quoad matrem, & hæreditatem mater- 25
nam conſtat de legitimo inuentario, cùm deſcriptio illa poſt obitum matris facta, deſtituta ſit omnibus ſolemnitatibus in inuentario legali requiſitis; de quibus Theſaur. iun. *lib.1. quæſt.10.* Tuſch. *lit. I. num.349.* Rota *diuerſ. deciſ.72. part.2.* nec interuenerit Iudicis decretum, per quod fuerit declaratum hæredes admittendos eſſe ad beneficium inuentarij, tanquam hæreditarij, ſed potius facta fuerit deſcriptio ad effectum liquidationis legitimarum. Debebat enim omnino præcedere declaratio quod fiebat acceptatio hæreditatis cum beneficio inuentarij, clauſura ipſius, & Iudicis decreto admittentis ad beneficium inuentarij: Rot. *dec.331. num.6. part.6. recentior.*

Cùm igitur ſaltem paterna hæreditas adita fuerit ſine beneficio inuentarij, non poteſt dictus Petrus actor impugnare donationem à patre factam contra formam antiqui prætenſi fideicommiſſi.
† Quia de iure, quando pater grauatus de reſtituen- 26
do alienauit pendente conditione bona fideicommiſſo conditionali ſuppoſita in fauorem filij, ſi ipſe paternam hæreditatem adiuerit ſine beneficio inuentarij, non poteſt impugnare diſpoſitionem paternam, ſi verò inuentarium confecerit, tenetur illam ratam habere vſque ad concurrentiam bonorum, quæ habuit à patre vltra legitimam: Roman. *conſil.18. num.4.* Ruyn. *conſil.42. num.12. lib.1.* Morquec. *de diuiſ. bonor. lib.1. cap.8. n.26. & 27.* Roland.
conſil.34. n.71. & 72. vol.4. † Et in terminis patris 27
bona ſua inter liberos diuidentis, Morquec. *dict. cap.*
8. n.24. Pariſ. *conſil.34. num.60. vol.2.* † & nomina- 28
tim quod grauamen ſuper bonis antiqui fideicommiſſi ſubſiſtat in præiudicium filij, qui paternam hæreditatem acceptauit ſine beneficio inuentarij; Seraphin. *deciſ.848. n. vlt.*

Sed poſito citra præiudicium veritatis, quod non 29
fuiſſet verificata immixtio dicti Petri actoris in hæreditate paterna, ſufficit quod ipſe agnouerit legatum, ſeu cauſa mortis donationem, quam non potuit acceptare quin etiam onus acceptauerit: Cy-
riac. *controuerſ.251. num.2.* † etiam ſi onus ſit ma- 30
ius legato: Surd. *de aliment. tit.9. q.43. num.34.* Sim. de Præt. *lib.3. interpret.3. dubit.2. ſolut.4. numero 2.*

fol.

Digitized by Google

fol.mihi 172.*& lib.5.interpr.1.dub.3.numer.*11.*fol. mihi* 469. † Et licèt DD prædicti loquantur de legatis, eadem tamen ratio locum habet in donatione cauſa mortis, quæ legatis æquiparatur: *l. cum pater,§.eorum,*& *ibi* DD. maximè Imol. *num.2.ff.de legat.2.*

Quinta exceptio Quia ex lectura donationis cauſa mortis apparet, patrem & matrem omnia bona ſua inter dictos Ioannem & Petrum actorem liberos ſuos diuiſiſſe, quod vlteriori probatione non indiget, cùm eliciatur de ipſo donationis inſtrumento, in quo bona omnia ſita in Ciuitate & territorio Auenionenſi, & ab illa diſtantia per quinque leucas donata fuerunt primogenito; bona verò omnia in loco Murmurionis, & locis vicinis ſita, donata fuerunt dicto Petro actori ſecundogenito; reliqua etiam inter eos æquis portionibus diuiſa
32 ſeu aſſignata. † Quæ diuiſio vim habet prælegatorum vtrique filio factorum: *l. ex facto 35. ff. de hered.inſtit.* Fuſar. *de ſubſtitut. queſt.*599.*numero* 1. Quando autem tota hæreditas, vel maior pars ipſius fuit prælegata pluribus filiis, perinde eſt, ac ſi tota hæreditas inter ipſos diuiſa fuiſſet: *l. quid ergo* 92. *§. plane, ff. de legat.* Fuſar. *de ſubſtit. queſt.*650. *num.*74.

33 Quando autem pater diuiſionem fecit inter liberos, & in bonis diuiſis aliqua reperiuntur fideicommiſſo ſuppoſita, licèt non dari actionem pro euictione nonnulli exiſtiment, vt videre eſt apud Tuſch. *litt. D.concluſ.*528.*num.*38. Menoch. *lib.3. præſumpt.*118.*n.1.& ſequent.*

Tamen conueniunt omnes, agentem ad fideicommiſſum aduerſus bona alteri fratri ex teſtamentaria patris diuiſione obuenta, repelli exceptione per textum expreſſum *in dict.l.cùm pater,§. euictis, ff.de legat.2.* Tuſch. *vbi ſup. num.*39. Ripa *in l. qui Romæ,§.duo fratres, n.*95 *ff de verb.obligat.* Cuman. *ibid.*25. Menoch. *dicto lib.3. præſumpt.*118.*num.4. verſic. nec repugnat: & conſil.*87.*num.*98. Peregr.*de fideicomm. artic.*52.*numer.*72.*verſic. ſecundò declara.* Ruin. *conſil.*212.*num.*14.*vol.*1. Mangil. *de euiction. queſt.*66.*numer.1.& ſeqq.* Gomeſ.*lib.2.variar.reſolut. cap.2.numer.*34. *verſic. ſecus tamen eſt*: vbi benè explicat. Roder. Suar. *in l. quoniam in pluribus, qu.3. per tot.fol.mihi* 542.

34 Maximè cùm agatur de prælegatis, ſeu donationibus cauſa mortis, factis cauſa æqualitatis ſeruandæ inter liberos, prout in hoc caſu; quia tunc ne oriatur inæqualitas, locus eſt euictioni aduerſus fratrem: Peregr. *dicto art.*52. *n.*72. *verſic.*4. Fuſar. *dicta q.*599.*n* 8.*in fine.*

Et ex his conſtat, dictum Petrum agentem ad aperturam fideicommiſſi contra bona Auenionis, quæ ad dictum Ioannem ex paterna & materna diuiſione obuenerunt, exceptione euictionis omninò repelli; necnon aliis ex cauſis ſuperiùs copioſè allegatis.

CAPVT CX.

Inuentarij conficiendi tempus non eſſe vnius anni, quando maior pars bonorum non eſt in aliena Monarchia. Actiones reales pendente tempore inuentarij moueri poſſe, niſi lis cum defuncto fuerit conteſtata. De imputatione donationis paternæ in legitimam filij. Patrem poſſe liberis primi gradus prohibere Trebellianicam. Et vtrùm poſſit liberos grauare in bonis donatis. De captatoria diſpoſitione in contractibus. De donatore reſeruante ſibi facultatem ſubſtituendi in bonis donatis, & quando cenſeatur comprehendere voluiſſe bona iam donata in ſubſtitutione generali, facta eidem donatario hæredi inſtituto. Caducato primo ſubſtitutionis gradu ſecundum ſubſtitutum per compendioſam ſubintrare primum gradum, & ſuccedere per vulgarem ſubſtitutionem in compendioſa contentam.

SVMMARIVM.

1. *Tempus conficiendi inuentarij eſt duntaxat trimeſtre, etiamſi aliqua adeſſent bona defuncti in aliena Monarchia; non enim datur annus niſi maior pars bonorum ſit in diuerſa Monarchia.*
2. *Petitio fideicommiſſi non impeditur pendente tempore confectionis inuentarij. Fallit niſi lis fuiſſet conteſtata cum defuncto, quia tunc hæres non poteſt conueniri pendente tempore inuentarij.*
3. *In bonis ſitis in Gallia datur manutentio hæredis, quia ex generali conſuetudine, le mort ſaiſit le vif.*
4. *Donatio facta per patrem filio, contemplatione certi & determinati matrimonij cum certa perſona contrahendi, dicitur donatio ob cauſam, & imputatur in legitimam filij.*
5. *Quando agitur de donatione facta per patrem fauore matrimonij cum puella valde nobili contrahendi; multò magis matrimonium dici debet cauſa finalis donationis.*
6 *Clauſula donationis pura, ſimplicis, & irreuocabilis, tanquàm adiecta ex ſtylo Notariorum non impedit quin donatio dicatur ob cauſam, ſi talis ſit ex ſua natura.*
7. *Bona donata per patrem filio contemplatione matrimonij ex ſtylo Curiæ Toloſanæ imputantur in legitimam.*
8. *Donationes per patrem liberis factæ cenſentur factæ in anticipationem futuræ ſucceſſionis ex ſtylo Parlamenti Toloſani.*
9. *Pater poteſt prohibere Trebellianicam liberis primi gradus.*
10. *Hoc in Parlamento Toloſano procedit, dummodò prohibitio ſit expreſſa.*
11 *Donator poteſt ſibi reſeruare facultatem apponendi ſubſtitutiones ſibi beneuiſas ſuper bonis per eum donatis.*
12. *Donatio in tempus certum, vel incertum, ſuſpendi poteſt.*
13. *Pater Donator poteſt ſuper bonis donatis ſubſtitutiones facere, dummodo in fauorem aliorum liberorum ſuorum, etiamſi hoc ſibi in donatione non reſeruauerit, ſecundum præiudicia Senatus Toloſani.*
14. *Intellige 1. vt procedat, quatenus donatarius ſine liberis deceſſerit.*
15. *Intellige 2. vt locum habeat, quando pater in ſubſtitutione expreſſam facit mentionem bonorum donatorum.*
16. *Captatoria non eſt diſpoſitio in contractibus, quando donator reſeruauit facultatem ſubſtituendi pro perſona incerta & nominanda.*

17. *Reſeruans ſibi facultatem nominandi ad bona donata perſonam incertam de incertis, vtrùm tribuat ius nominato ex primo donationis contractu, an ex contractu nominationis.*
18. *Captatoria dicitur diſpoſitio, quando donator ſibi non reſeruauit, ſed alicui tertio dedit facultatem nominandi incertum de incertis.*
19. *Quando donator ſibi ipſi reſeruauit facultatē ſubſtituendi ſuper bonis donatis, dicitur potius retinere, quàm alienare, ideo valida eſt reſeruatio.*
20. *Contractus & diſpoſitiones inter viuos vti captatoria vitiari non debent.*
21. *Prohibitio diſponendi de bonis donatis præterquam in fauorem certæ perſonæ, importat fideicommiſſum in fauorem illius.*
22. *Si prohibitio diſponendi ſimpliciter facta fuerit, cenſetur impoſitum fideicommiſſum fauore ſuccedentium ab inteſtato.*
23. *Hæres non conficiens inuentarium, tenetur adimplere onus adiectum ſuper bonis ſibi à teſtatore donatis.*
24. *Per generalem hæredis inſtitutionem cenſetur facta electio in bonis, ſuper quibus teſtatori competebat ius eligendi.*
25. *Per generalem ſubſtitutionem ſubſtitutus cenſetur electus vigore iuris eligendi quod teſtatori competebat.*
26. *Ad hoc vt teſtator cenſeatur aliquem elegiſſe in vim iuris eligendi ſibi competentis, ſufficit, quod illius volūtas ex certis cōiecturis deprehendatur.*
27. *In generali hæredis inſtitutione tam bona donata, quàm non donata comprehenduntur.*
28. *Titulus donationis quandoque conuertitur in titulum inſtitutionis.*
29. *Donationis titulus cum inſtitutione hæreditaria concurrere non poſſunt, quia duæ cauſæ lucratiuæ ſimul non concurrunt.*
30. *Teſtatoris voluntas etiam ex actu inutili colligitur.*
31. *Si bona contineantur in inſtitutione, continentur etiam in ſubſtitutione.*
32. *Vna ſubſtitutio aliam declarat.*
33. *Subſtitutio, quæ referri non poteſt niſi ad certas perſonas, ad illas neceſſariò referenda eſt.*
34. *Subſtitutio vna alteri iuncta per copulam, &, cenſetur facta ſub iiſdem qualitatibus. Idem dicendum de clauſula,* vt ſuprà.
35. *Teſtator prohibendo inſtitutis & ſubſtitutis detractionem Trebellianicæ, cenſetur voluiſſe quod omnia bona ad ſubſtitutos deuenirent.*
36. *Subſtitutio fideicommiſſaria iuncta cum pupillari ab iſta recipit interpretationem.*
37. *Omnes ſubſtitutiones regulantur ab vltima clauſula, quando ſunt acceſſoriæ ad illam.*
38. *Ex diſcretiua locutione congruens capitur voluntatis teſtatoris coniectura.*
39. *Prohibitio generalis alienationis in fine poſita refertur ad omnia.*
40. *Bonorum ſuorum appellatione continentur ea, quæ per teſtatorem poſſidentur.*
41. *Teſtator ſi grauauerit hæredem in bonis donatis, cenſetur etiam grauaſſe omnes ſubſtitutos.*
42. *Si teſtator comprehendat rem certam in prohibitione alienandi, cenſetur etiam illam in fideicommiſſo generali comprehendere voluiſſe.*
43. *Per delationem nominis & armorum, & prælationem maſculorum, oritur aliqua præſumptio contemplatæ agnationis.*
44. *Fideicommiſſum iniunctum fauore agnationis eſt fauorabile.*
45. *Aliud eſt tractare de repetitione qualitatum ſubſtitutionis præcedentis, aliud de comprehenſione in ſecundo ſubſtitutionis gradu bonorum in prima ſubſtitutione contentorum.*
46. *Vtrum attendendæ ſint conditiones adiectæ gradui caducato? Remiſſiuè.*
47. *Subſtitutio quando dicatur alicui nominatim facta.*
48. *Quando ſubſtitutus poteſt intrare per vulgarem in fideicommiſſo, non attenditur illa quæſtio de ſubſtitutione nominatim facta.*
49. *Datur etiam ſubſtitutio vulgaris in fideicommiſſo, in qua primo gradu caducato ſecundus ſuccedit per vulgarem.*
50. *Et hoc caſu ſecundus ſubſtitutus ſuccedit in omnibus bonis in quibus primus eſt vocatus.*
51. *Si primus gradus ſit ſubſtitutus pupillariter, ſecundus verò per compendioſam, primo caducato ſecundus ſuccedit per pupillarem; & ſic in bonis propriis pupilli.*

IN contractu matrimonij Nobilis Petri d'Aloard Domini de Malijac, cum Nobili Franceſia de la Croix de Suellies, & Figaret, ſumpto per D. Pelerin notarium Montiſpeſſulani, die 20. Auguſti 1651. D. Nicolaus pater donauit irreuocabiliter filio ſuo ſummam centum quinquaginta millium librarum, videlicet, Terram & Iuriſdictionem de Malijac pro octoginta mille libris, ſexaginta mille libras in pecunia intra annum conuertendas in emptionem officij, & reſtantes decem mille libras in pecunia, vel mobilibus, reſeruata ſibi facultate apponendi ſubſtitutiones ſibi beneuiſas ſuper dicta terra de Malijac, & pertinentiis ipſius, in ſua vltima diſpoſitione.

Pacto expreſſo conuento & ſtipulato, quod D. Petrus filius non poterit diſponere de dicta ſumma centum quinquaginta millium librarum, in totum, nec in parte, præterquam in fauorem talis, vel talium liberorum qui prouenient ex præſenti matrimonio, & (in defectum liberorum) illius, aut illorum; quos dictus pater ordinauerit, vel ſubſtituerit in ſuo vltimo teſtamento.

Poſtea verò eodem anno 1651. & die 5. Septembris, idem D. Nicolaus pater ſuum vltimum condidit teſtamentum, ſumptum per D. Michelet notarium, cum quo deceſſit die 19. eiuſdem menſis, inſtituto hærede vniuerſali in omnibus & quibuſcumque ſuis bonis mobilibus, immobilibus, iuribus, nominibus, & actionibus, præſentibus, & futuris quibuſcumque, vbicumque conſiſtant, & in quacumque parte ſint ſita & poſita, dicto Domino Petro filio ſuo, ſubſtituendo illi vulgariter & per fideicommiſſum, vnum, vel plures ex liberis eiuſdem Petri naturalibus & legitimis, pro partibus & portionibus ipſi beneuiſis. In qua ſubſtitutione dictus teſtator vult & intendit comprehendi bona per ipſum donata eidem filio ſuo in contractu matrimonij ipſius, ſumpto per D. Pelerin die 2. Auguſti eiuſdem anni, vtendo poteſtate per ipſum reſeruata in dicto contractu matrimonij, apponendi ſubſtitutiones ſuper dictis bonis donatis ſecundùm ſuam voluntatem: & moriente dicto hærede ſine liberis, vel eius liberis ſine liberis, vltimo ipſorum ſic decedenti ſubſtituit vulgariter, & per fideicommiſſum, ac etiam pupillariter, ſi caſus pupillaris eueniret, Nobilem Franceſiam d'Aloard filiam ſuam vxorem Nobilis D. de Monſeren & de Sainct Legier, & poſt ipſam, talem, vel tales ex liberis ſuis & dicti Domini de Monſeren, quos ipſa eligeret, & pro partibus ipſi beneuiſis,

cum

eum onere portandi nomen & arma ipſius teſtato-
ris eueniente caſu dictæ ſubſtitutionis, & in defe-
ctum nominationis, ſubſtituit vt ſupra primogeni-
tum dictorum liberorum, præferendo maſculos
fœminis, & primogenitos ſecundogenitis, & hoc
in defectum nominationis.

Prohibens dicto ſuo hæredi, & ſubſtitutis, om-
nem detractionem Quartæ Trebellianicæ, inſimul
omnem alienationem dictorum ſuorum bonorum,
& hæreditatis.

Volens quod omnes pecuniæ quæ reperientur in
ſuis ſcriniis, quas dicebat aſcendere ad viginti &
vnum mille libras, & quidquid exigetur de ſuis cre-
ditis, reponatur in loco ſecuro, ad hoc vt conuerta-
tur in ſolutionem laudemij & pretij teſtantis debi-
ti pro emptione dictæ terræ de Malijac, & ſucceſ-
ſiuè in emptionem Officij, iuxta id quod continetur
in conuentionibus matrimonialibus dicti ſui filij.

Ordinauit inſuper, quod exactio debitorum fiat
per perſonas in dicto teſtamento nominatas, &
iuxta formam ibi præſcriptam.

Volens quod quidquid exigetur; implicetur, ſeu
conuertatur prout ſuperiùs dictum fuit.

Et caſu quo D. Petrus hæres committeret deli-
ctum, mulcta vel confiſcatione dignum, in totum,
vel in parte, vocauit ſubſtitutos ſecundum formam
& ordinem quibus ſuprà, prohibendo in caſum de-
licti confiſcatione digni omnem detractionem Le-
gitimæ, & Trebellianicæ, aut aliam quamcunque.

Et caſu quo talis delinquens rehabilitaretur, vo-
luit ipſum reintegrari ad bona, & eorum fructus,
perinde ac ſi præſens ſubſtitutio facta non fuiſſet,
remanentibus nihilominus aliis ſubſtitutionibus
ſuperiùs factis in ſuo ſtatu.

Dictus D. Petrus filius, patri ſuperueniens, ſuum
vltimum condidit teſtamentum, cum quo deceſſit,
in quo hæredem vniuerſalem inſtituit poſthumum
ex ſua vxore forſitan naſciturum, eique ſubſtituit
d. Nobilem Dominam Franceſiam de la Croix vxo-
rem ſuam, quæ mortuo marito nullis exiſtentibus
liberis, aut poſthumis, illius hæreditatem adiuit
cum beneficio legis & inuentarij, & bonorum om-
nium, etiam paterno fideicommiſſo ſuppoſitorum
poſſeſſionem apprehendit; & curauit omnibus in-
hiberi, & nominatim d. Dñæ Franceſiæ d'Aloard de
quidpiā attendando, pendēte cōfectione inuentarij.

Pro parte Domini de Montſeren maritali nomine
dicebatur primò, acceptationem hæreditatis Dñi
Petri factam cum beneficio inuentarij, non impe-
dire quominus ipſi liceret agere pro conſequutione
bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum etiam intra
1 tempus inuentarij, † quod dicebat eſſe trimeſtre,
etiam ſi pars bonorum ſita eſſet extra monarchiam
Pontificiam, quia maxima bonorum pars trahit ad
ſe minorem, vt ſolùm trimeſtre, & non annus ad
confectionem inuentarij concedatur: per text. for-
malem, *in l. finali, §. ſin autem dubius, verſic. ſin autem
à locis*, ibi, *res hæreditaria vel maxima pars earum:
Cod. de iur. deliberandi.*

2 Ratio eſt, quia inuentarium non impedit, quo-
minus hæres actione reali conueniri poſſit, qualis
eſt petitio fideicommiſſi: tunc enim hæres non con-
uenitur tanquam hæres, ſed tanquam quilibet ex-
traneus poſſeſſor, quia nihil actum fuit cum defun-
cto; licet aliud dicendū eſſet, ſi lis fuiſſet conteſtata
viuente teſtatore; quia ex conteſtatione oritur quaſi
contractus, & ex quaſi contractu actio perſonalis
contra defunctum; & ideo tali caſu ſuperſedendum
eſſet durante tempore inuentarij: ſed vt dictum eſt,
in caſu propoſito lis non fuit cœpta cum defuncto,
ideo inuentarium non impedit curſum actionis
realis: vt decidit Vincent. de Franchis *deciſ. 33. n. 2.*
Cancer. *lib. 3. c. 2. de inuentario, n. 161. & 162.*

Secundò dicebat non debere ſibi denegari manu- 3
tentionem quoad feudum de Malijac ſitum in pa-
tria Linguæ-occitanæ, & alia bona ibidem exiſten-
tia, cùm generalis illa ſit Galliæ conſuetudo, quod
poſſeſſio ipſo iure, & abſque apprehenſione conti-
nuatur in hæredes vel fideicommiſſarios; &, vt dici-
tur, *le mort ſaiſit le vif*: atque ita in curia Parla-
menti Toloſani, totâque prouincia Occitana ob-
ſeruari teſtatur Berengar. Fernand. *in arbore conſang.
art. 2. n. 3.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de te-
ſtament. in verbo mortuo itaque*, le ſecond, *n. 74. verſic.
adde, quod Curia Parlamenti*: dicens hunc eſſe mo-
dum facilem terminandarum litium: Rebuff. *in cōſt.
Reg. tit. de materiis poſſeſſ. gloſ. vnica, n. 9. n. 31. & ſeqq.* 4

Tertiò non negabat, Dominæ de la Croix ex per-
ſona mariti competere bona propria ipſius, & nomi-
natim legitimam illi debitam ſuper bonis paternis;
ſed dicebat multas alienationes per D. Petrum fa-
ctas imputandas eſſe in ſolutionem legitimæ per
ipſum ſuper bonis paternis prætenſæ: Præterea ſi
quod ſibi reſiduum legitimæ paternæ deberi pote-
rat, deſumendum eſſe ſuper bonis donatis, cum age-
retur de donatione facta contemplatione certi &
determinati matrimonij cum certa & determinata
perſona contrahendi, quo caſu dicitur donatio ob
cauſam, & tanquam talis imputatur in legitimam:
Rot. *deciſ. 526. n. 5. & 453. n. 8. p. 1. recent.* Add. ad Bu-
rat. *deciſ. 861.* Gratian. *diſcept. 984. n. 22.* Fontanell.
de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſ. 1. n. 16. Barry *de legitima,
lib. 16. tit. 6. quæ imputentur in legitimam, n. 26.* Me-
noch. *conſ. 154. n. 8.* Berengar. Fernand. *in repet. leg. in
Quartam, tertio articulo tertij capit. n. 10. pagin. mihi
246. verſic. alij etiam putant.*

Quod maximè procedit quia agebatur de matri- 5
monio contrahendo cum puella conſpicuæ nobili-
tatis, quo caſu multo magis donatio cenſetur facta
ob cauſam finalem futuri matrimonij, & per cōſe-
quens imputanda: vt per Franciſc. Mol. *de rit. nupt.
lib. 3. q. 12. n. 20.* & maximè *n. 22. & eod. lib. q. 6. n. 32.
48. & 52.* Berengar. *loc. mox citato, verſic. accedat.*

Neque obſtat clauſula in donatione contenta, *par* 6
donation pure, ſimple, & irreuocable: quia tanquam
adiecta de ſtylo notariorum non facit donationem
ſimplicem, ſed illa remanet ob cauſam, ſi de ea con-
ſtet ex lectura inſtrumenti: Rot. *dec. 65. n. 11. & 12.
p. 6. recent.* In dubio tamen, vigore illius clauſulæ,
contractus induit naturam donationis: vt probaui
infra c. 142. n. 10.

Idemque iudicabitur in Curia Toloſana ratione 7
bonorum in eius reſſortu conſtitutorum, nempe
bona donata in contractu matrimonij, in legitimā
eſſe imputanda: vt per Maynard. *lib. 5. c. 34. per to-
tum*, maximè *n. 5. & 7. traicté des ſucceſſ. tit. 4. ſect. 2.
n. 33. verſic. il en eſt de meſme: fol. 334.*

Immò, quod plus eſt, in illo Parlamento obſer- 8
uatur, quod omnes & quæcumque donationes per
patrem filio factæ, ſubiacent imputationi tanquam
factæ in anticipationem futuræ ſucceſſionis: vt te-
ſtatur D. d'Oliue *lib. 5. c. 30. n. 8.* Maynard. *lib. 5. c. 34.*
reprobata Cuiacij contrarium ſentientis opinione.

Quartò dicebat, dictam Dominam de la Croix
non poſſe prætendere Trebellianicam, cùm in teſta-
mento paterno adeſſet prohibitio expreſſa detra-
ctionis prædictæ, quæ ſuum debet effectum ſortiri,
etiam ſi agatur de liberis primi gradus, ex mente
Rotæ Romanæ, & receptiori Doctorum ſententia:
quia ſi pater poteſt filiū priuare bonis ſuis dempta

legitima, multo magis prohibere poteſt ne per illum Trebellianica detrahatur; Rot. *deciſ.* 171.*n.*3. *p.*6. *recent.deciſ.*582.*n.*7.*p.*8.*recent.*& alibi paſſim: Seraphin.*deciſ.*570.*n.*3.*&* 553.*n.*8.Gratian.*diſcept.* 245.*n* 1.*&* 2. Menoch. *lib.*4. *præſumpt.*198.*n.*5. *& in Additione* Mareſcot. *lib.*1.*cap.*100.*n.*10.Addent. ad Ludouiſ. *deciſ.*421.*n.*16.

10 Verùm etiam ex obſeruantia Curiæ Parlamenti Toloſani, valida eſt prohibitio Trebellianicæ facta liberis primi gradus, quando eſt expreſsè facta, prout in caſu iſto: Doliue *d.c.*30.*n.*17.*circa finem,verſic. mais cet aduis:traicté des ſucceſſ.tit.*5. *de la Trebellianique,n.*11.Ferier.ad Guid. Pap. *dec.*51. *verſic. ſanè quoad prohibitionem Trebellianica*: Remarques du droict François *in verbo,Quartes,n.*5.*&* 7.

11 Quintò, dictus Dominus de Montſeren maritali nomine dicebat, bona omnia d. Domini Nicolai patris, quæ ſupererunt poſt detractionem legitimæ, ſibi adiudicanda eſſe vigore ſubſtitutionum tam in dicto contractu matrimonij, quàm in teſtamento eiuſdem Domini Nicolai appoſitarum: quæ ſubſtitutiones licet expreſſis verbis relatæ fuiſſent tam ad bona donata per patrem filio, iuxta facultatem quã ipſe ſibi reſeruauerat, quàm etiam quoad non donata; tamen cùm nihil adeò certum ſit, quod ex ingeniorum ſubtilitate in dubium reuocari non poſſit, quædam excitabantur difficultates, quæ licet ſint leuiſſimæ, tamen ne vel eas pertimeſcere, vel forſan contemnere videremur, æquum exiſtimauimus ad ſingula illarum capita reſpondere.

SECVNDA PARS.

DVbium proponebatur, quod mentio bonorum donatorum contenta in dicto teſtamento, videbatur reſtricta ad primum gradum ſubſtitutionis fauore liberorum d. Petri per illa verba, *à laquelle ſubſtitution veu eſtre compris les biens par luy donnés à ſon fils*, quæ ad ſolum primum gradum ſubſtitutionis relata videbantur.

Quod reſeruatio facultatis ſubſtituendi facta in donatione paterna non ſubſiſtebat, tanquam captatoria, & facta in fauorem perſonarum incertarum, de incertis; & alia ſimilia, quibus abundanter ſatiſfiet ex ſequentibus fundamentis.

Et primo quidem, quia certiſſimum eſt licitum eſſe donatori, ſibi facultatem reſeruare apponendi ſubſtitutiones ſibi beneuiſas, ſuper bonis donatis; vt teſtatur Mantic.*de tacit.& ambig.conuent.lib.*13. *tit.*47.*n.*1.*& ſeqq.*Natt.*in authentica, hoc inter liberos,n.*74.*in quarta limitatione.C.de teſtamentis,vol.*8. *Repetentium,fol.*231. Cancer. *lib.*1. *variar.reſol.c.*8.

12 *de donat.n.*179.†quia licèt donatio inter viuos propriè dicatur, quæ nullo caſu poſſit reuocari; tamen in tempus mortis, aut aliud certum, vel incertum ſuſpendi poteſt: & ideò ſi donator reſeruauerit ſibi facultatem teſtandi de rebus donatis, & teſtamentum fecerit, illud in primis ſeruandum eſt; ſi verò non fecerit, donatio ſuum effectum ſortietur: vt explicat Mantica *d.c.*47.*n.*3.

13 Immò in Curia Parlamenti Toloſani, ſub cuius reſſortu reperitur dicta Terra de Malijac, ſæpe iudicatum fuit, patrem poſſe etiam nulla facta reſeruatione tempore donationis, bona donata onerare, fideicommiſſo in fauorem aliorum liberorum & deſcendentium ipſius teſtatoris: multò igitur magis in caſu propoſito, in quo pater illam facultatem ſibi reſeruauit: Ferrer.ad Guid.Pap.*dec.*284.*in principio*, Berengar.Fernand.*in cap.vnico,de filiis natis ex matrimonio ad morgan.contracto, c.*6. *præludiorum, n.*7 *verſic quartum,& ibid.cap.*7. *prælud.n.*8.*verſic. vnde colligi ſingulariter poſſe puto*: Maynard.*lib.*5.*cap.*34. D.Doliue *aux queſtions notables du droit,lib.*15.*c.*15. *per totum*, † vbi dicit onus ſubſtitutionis ſuper bo- 14
nis donatis eſſe validum, dummodo ſubſtitutio expreſſam faciat mentionem bonorum donatorum, & in fauorem deſcendentium ipſius donatoris, nec non in caſum quo donatarius decedat ſine liberis: quæ omnia in caſu noſtro concurrunt.

Verùm quando pater, idémque donator, nullam 15
fecit reſeruationem facultatis ſubſtituendi, ſupradicta concluſio locum habet, videlicet quod neceſſariò facienda eſt mentio ſubſtitutionis ſuper bonis donatis. Secùs eſt quando (prout in caſu noſtro) donator ſibi talem facultatem reſeruauit, tũc enim nulla requiritur mentio ſpecialis bonorum donatorum, quinimmò ſubſtitutio verbis generalibus facta, etiam bona donata comprehendit, vt dicunt omnes DD. mox citati.

Quod autem dicitur, talem reſeruationem fa- 16
cultatis ſubſtituendi non valere vti captatoriam, & factam in fauorem perſonarum incertarum de incertis, planè erroneum eſt: non enim eſt nouum in contractibus interponi ſtipulationes pro perſona incerta & nominanda: Coſta *de ratione rata.qu.* 133.*n.*1.Surd. *deciſ.*226.& *ibidem* Hodierna, Cancer. *lib.*3.*variar.reſolut.c.*7.*n.*138.*& ſeqq.& lib primo c.*8.*n.*196.*&* 197.Mantica *de tacit.conuent. lib.*4. *titul.*22. *numero* 25. Tuſch.*littera E. concluſ.*132. *&* 133.

Solùm eſt differentia, vt dum quis reſeruat ſibi 17
facultatem nominandi incertum de incertis, tali caſu is qui nominatus eſt, acquirat ex poſteriori diſpoſitione ipſius nominantis, qui præſtat miniſterium iuris & facti: at verò quando reſeruatur facultas nominandi incertum de certis, nominans ſolum factum præſtet, & ideo nominatus ſuccedat ex prima diſpoſitione: vt explicat Ripa *in l. ex facto §. ſi quis rogatus* 12.*n.*6.*ff ad Trebell.*Cancer.*p.*1.*cap.*8. *n.*197.Surd.& *ibid.*Hodierna.*d.dec.*226.

Eadem ratione refellitur quod dicitur de diſpo- 18
ſitione captatoria; quam verum quidem eſt non valere, quando diſpoſitio vltimæ voluntatis confertur in voluntatem alterius, veluti cùm fuit alteri data electio perſonæ incertæ de incertis, *l.in fideicommiſſaria,*45.*ff.de fideicomm.libertatibus,l.vtrum* 8.*§.cum quidam,ff.de reb.dubiis.*Fontanell.*de pact.nupt.clauſ.* 5 *gloſſ.*10.*part.*1.*n.*69.vbi probatur aliud eſſe, ſi detur electio incerti de certis.

Sed magna eſt differentia inter collationem vo- 19
luntatis in arbitrium alterius, & reſeruationem, quam donator in ſui fauorem facit; tunc enim dicitur potius retinere, quàm alienare: Fontanell.*de pact.nupt.d.clauſ.*5.*gloſſ.*10.*p.*1.*n.*69. Monach. *deciſ. Bononien.*71.*n.*79.

Præſertim verò quando agitur de contractibus 20
& diſpoſitionibus inter viuos, quæ non vitiantur per diſpoſitiones, quæ captatoriæ nuncupantur, vt oſtendit Mantic. *de tacit. conuent.lib.*13. *tit.*43.*n.*6. *& ſequentib.*Duran.*in tractatu de condit. impoſſibilibus,part.*3.*c.*4.*n.*34. Et ſic apparet dictam reſeruationem non eſſe captatoriam; & quamuis talis eſſet, non nocere validitati contractus.

Secunda ratio, quia in dicto contractu donatio- 21
nis, pacto expreſſo & ſtipulato fuit conuentum, quod D. Petrus filius non poterit diſponere de bonis vſque ad valorem ſummæ centum quinquaginta millium librarum donatis, niſi in fauorem vnius ex liberis ſuis, aut illis deficientibus in fauorem illorum, quos ordinauerit, aut ſubſtituerit ipſe pater in ſuo vltimo teſtamento. Ex qua prohibitione

reſultat

reſultat fideicommiſſum , & grauamen impoſitum
donatario ſuper bonis donatis:teſte Peregrin. *de fi-*
*deicomm. art.5. num.*10. vbi dicit hoc caſu non ſo-
lùm impediri alienationem bonorum fideicommiſ-
ſo ſuppoſitorum; ſed etiam Trebellianicam cenſeri
prohibitam : eamdémque ſententiam, quod ex tali
prohibitione cenſeatur indictum onus fideicom-
miſſi , comprobat Gabriel. *conſ.*132. *numer.*7. *verſ.*
*Quartò vol.*2. Fuſat. *de ſubſtit.quæſt.*277.*num.*16.*&*
22 *ſeqq.* † Debet tamen fieri differentia, vtrùm teſta-
tor fecerit prohibitionem ſimpliciter, aut in fauo-
rem nominandorum in teſtamento ; primo caſu, fi-
deicommiſſum cenſetur factum fauore venientium
ab inteſtato; ſecundo verò caſu, vocati ex teſtamen-
to ſunt admittendi , quia ſubſtitutio expreſſa facit
ceſſare tacitam : vt bene explicat Fuſar. *conſil.* 22.
*num.*5.

Cùm igitur dictus Dominus Petrus non poſſet
diſponere de bonis donatis niſi in fauorem filio-
rum , diſpoſitio per ipſum facta in fauorem vxoris
ſubſiſtere non poteſt , tanquam facta contra pa-
ctum, & prohibitionem expreſſam de non alienan-
do, præterquam in fauorem filiorum ſuorum in di-
cta donatione ſtipulatam.

23 Tertia ratio petitur ex eo, quod d. Dominus Ni-
colaus donator plurima alia bona magni valoris
poſſidebat vltra donata : & ideo cùm filius , idém-
que donatarius paternum teſtamentum acceptaue-
rit, pluréſque actus hæreditarios fecerit, nec legale
confecerit inuentarium, non potuit acceptare hære-
ditatem paternam abſque approbatione oneris fi-
deicommiſſi ſuper bonis donatis iniuncti ; vt poſt
Curt.iun. *conſil.*120. *n.*9. *lib.*2. & plures alios con-
cludit Caſtill. *lib.*3. *controuerſ. c.*10.*n.*46.47.*&* 48.
Peregrin. *de fideicomm.art.*6.*n.*48.

24 Quarta ratio : quia licèt pater nominatim & in
indiuiduo bona donata in ſubſtitutione non expreſ-
ſiſſet, tamen per generalem ſubſtitutionem bona
illa cenſetur comprehendere voluiſſe : ſicut enim
per inſtitutionem vniuerſalem donator cenſetur
hæredem ad bona donata elegiſſe : Menoch. *conſil.*
1130.*n.*15. Fontanell. *deciſ.* 171.*n.*24. & nos oſten-
25 dimus *in quæſt.ciuil.lib.cap.*50. *num.*20. *parte* 1. † ita
& per ſubſtitutionem vniuerſalem donator cenſe-
tur perſonas ſubſtitutas elegiſſe ad bona donata, in
conſequentiam facultatis eligendi per ipſum reſer-
uatæ : Fontan. *de pact.nupt.clauſ.*4.*gloſ.*5.*n.*64.

26 In omnem euentum, ſufficit quod certitudinariè
ex mente teſtatoris colligi poſſit, ipſum voluiſſe
ſubſtituere in bonis donatis: Peregr. *dicto art.*6.*nu-*
mero 6. & bene probat Hector Capyc. *deciſ.*44.*nu-*
mero 26. veluti dum teſtator dicit ſe diſponere de
bonis quomodocumque & qualitercumque ad ſe
ſpectantibus ; ſatis enim dicitur expreſſum , quod
neceſſariò importatur ex verbis: vt in puncto deter-
minat Angel. *conſil.*331.*numero* 3. *verſic.nec obſtat,*
Caualcan. *de vſufruct. n.*104. Et ſic cùm donator
nominatim diſpoſuerit de bonis donatis, non po-
teſt de eius voluntate dubitari , cùm ad hoc ſuffi-
cerent verba generalia : nec de eius poteſtate, cùm
poſſit donator nominatim ſuper bonis donatis fi-
deicommiſſum imponere : vt per text. *in l. ſequens*
quæſtio 70.*§.plane.ff.de legat.*2. cuius hæc ſunt ver-
ba : *Planè nominatim maritus vxoris fideicommittere*
poteſt , vt etiam ea (hoc eſt bona donata) *reſtituat.*
Peregr. *de fideicom.art.*6.*n.*3.4.*&* 5. Menoch. *lib.*4.
*præſumpt.*196.*n.*8.

27 Quinta ratio : quia inſtitutione vniuerſali com-
prehenduntur tam bona donata, quàm non donata,
propter generalitatem verborum dictæ ſubſtitutio-
nis ; quæ ſufficit ad incluſionem bonorum donato-
rum , vt mox in præcedenti ratione oſtenſum fuit:
& vltra præcitatos Doctores tradit Mantic. *de con-*
*iect.lib.*7.*tit.*8.*n.*29. *in nem, verſic. Octauo etiam de-*
ducitur: & verſic. vel ſaltem ſub generali ſignificatione
verborum poſſit comprehendi : Pariſ. *conſil.*2. *n.*49. *&*
50.*vol.*3. Fuſar. *de ſubſtit.q.*632.*n.*9.

Teſtator enim declarat ſe inſtituere filium hære- 28
dem in omnibus bonis ſuis mobilibus & immobi-
libus , iuribus , nominibus & actionibus præſenti-
bus, & futuris quibuſcumque, & vbicumque ſint, &
conſiſtant, & in quacumque parte ſeu regione ſint
ſita & poſita : & per conſequens ex illa verborum
generalitate neceſſariò infertur , in inſtitutione
etiam bona donata, aut alia, de quibus alioquin te-
ſtator diſponere non potuiſſet , eſſe comprehenſa:
vt nominatim probat Caſanat. *conſil.*34.*n.*24. & ſic
titulus donationis fuit conuerſus in titulum inſti-
tutionis : vt dicit Cancer. *lib.*1.*var. reſol.c.*8.*n.*183.
Dec. *conſil.*254. *Viſo puncto, n.*2.

Et licet diſputari poſſet vtrum inſtitutio de bo- 29
nis donatis eſſet inutilis , cum non poſſent ſimul
concurrere duæ cauſæ lucratiuæ ; qua de re fusè
Cancer. *d. cap.*8.*n.*183. *& ſeqq.* † tamen hoc nihil 30
intereſt in præſenti caſu , in quo agitur dumtaxat
de colligenda teſtatoris voluntate , quæ elicitur
etiam ex actu inutili : Ludouiſ. *deciſ.*76. *n.*3. Rot.
*deciſ.*206.*n.*23.*p.*7.*recentior.*

Suppoſito autem (prout verum eſt) quòd etiam 31
bona territorij de Malijac, & alia donata ſint com-
prehenſa in inſtitutione hæredis, per illa verba, *ou*
que ſoient , & conſiſtent , & en quelle part ſoient aſſis
& poſés , & per alia verba admodùm generalia &
prægnantia dicti teſtamenti ; ſequitur etiam bona
donata in ſubſtitutione comprehendi , quamuis
fideicommiſſum ſimpliciter factum fuiſſet abſque
expreſſione bonorum donatorum : vt in puncto
concludit Peregrin. *de fideicomm. art.*6. *n.*6. *in fine,*
cuius hæc ſunt verba: *Ex eo autem ſolo quod teſtator*
in inſtitutione de his expreſſit , ſubſequente vniuerſali
fideicommiſſo , ſatis iudicio meo euidens eſt coniectura,
teſtatorem quoque de his fideicommittere voluiſſe; quia
ex præcedentibus declarantur ſequentia , & præceden-
tia influunt in ſequentia. Hactenus Peregrinus.

Quod etiam probatur per text. *in l. qui liberis* 8.§.
finali, verſic. vltimo, & *ibi* Gloſſ. concordantes addu-
cit, *ff. de vulgari.*

Quod ſi prædicta procedunt quando in inſtitu- 32
tione facta fuit mentio bonorum donatorum, mul-
tò magis locum habere debent quando in alio gra-
du ſubſtitutionis illorum expreſſa mentio facta
fuit, quia multò facilius fit interpretatio vnius ſub-
ſtitutionis per alteram, quàm ſubſtitutionis per in-
ſtitutionem : Menoch. *conſil.*106.*num.*300. & *lib.*4.
*præſumpt.*178.*n.*34. Rot. *deciſ.*646.*n.*2. *&* 6.*p.*4.*re-*
cent. vbi dicitur, quod bona contenta in prima ſub-
ſtitutione, cenſentur etiam comprehenſa in ſecun-
da, quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tran-
ſitus : *l. in rem, §. item quæcumque, ff. de rei vendicat.*
Decian. *conſ.* 1.*n.*185.*lib.*2.

Sexta ratio : quia teſtator expreſsè declarauit ſe
in ſubſtitutione velle comprehendere bona , quæ
ipſe filio ſuo donauerat in contractu matrimonij;
& inſuper dixit ſe vti poteſtate ſubſtituendi bona
donata quam ſibi reſeruauerat in dicto contractu
matrimonij, cum deſignatione anni, menſis, & diei,
ac notarij , qui contractum illum receperat. Quæ
declaratio non poteſt adaptari poſthumis ſeu libe-
ris ex eius filio naſcituris , cum quoad illos non
eſſet opus dicta declaratione , quia Petrus Nicolai

teſtatoris filius iam erat obligatus, vt de bonis donatis diſponere non poſſet in fauorem alterius, quàm liberorum ſuorum, & illa prohibitio diſponendi continebat fideicommiſſum in fauorem dictorum liberorum, vt ſuperiùs oſtenſum fuit: ergo declaratio, per quam teſtator aſſerebat ſe vti dicta facultate ſubſtituendi, neceſſariò referenda eſt ad filiam, eiúſque liberos ſecundo loco vocatos; alioquin talis proteſtatio ſeu declaratio fuiſſet inutilis, ſi ad ſolos Petri hæredis liberos referretur, quibus ius irreuocabile iam erat quæſitum per con-
33 tractum matrimonij. † Et per conſequens diſpoſitio, quæ non poteſt referri niſi ad perſonas in ſecundo ſubſtitutionis gradu vocatas, ad illas referenda eſt, ne alioquin ſuperflua & inutilis eſſet, quod dici non debet: Caualcan. *de vſufruct. n.*104. Surd. *conſil.*127.*num.*9.*& ſequentib.* Mantic. *de coniect.lib.*4.*titul.*5.*artic.*10.*num.*18. Crauet. *in reſponſo pro Genero,n.*46. Ludouiſ. *deciſ.*358.*n.*5. Gratian. *diſcept.forenſ.c.*995.*n.*9.

34 Septima ratio: quia ſubſtitutio primi & ſecundi gradus non ſunt duæ ſubſtitutiones diuerſæ, ſed ſecunda eſt eadem cum prima, & omnia dicta in primo capite cenſentur dicta & repetita in ſecundo, cùm ſecunda fuerit continuata ad primam per dictionem copulatiuam, *&c.* vt fuit deciſum per Rotam *dec.*143 *n.*8.*p.*1.*recent.* & probatur per textum *l.finali,§.& coniuncta ſcriptura,ff.de reb.dubiis.* Quia iſta copula, *&*, coniungit & repetit omnia præcedentia, & dicitur oratio coniuncta; & dicta in vno capite cenſentur repetita in alio: Neuizan. *conſ.*72.*n.*14.*&* 15. Menoch. *conſil.*106.*n.*291. *& ſeqq.* Peregr. *de fideicom.art.*7.*n.*48. vbi id dicit multò magis procedere ſtantibus verbis relatiuis, *vt ſuprà*; prout in caſu noſtro reperiuntur ibi, *ſubſtitue comme deſſus l'aiſné.* Roman. *conſ.*100. *num.*127. Caſanat. *conſil.*2.*n.*36.*&* 51. Riminal. iun. *conſil.*736.*n.*131. vbi quod in dubio ſubſtitutio cenſetur potius continuata ad præcedentem diſpoſitionem.

35 Octaua ratio: quia teſtator, factis ſubſtitutionibus, prohibuit expreſſis verbis detractionem Trebellianicæ, non ſolum hæredi, ſed etiam ſubſtitutis: per quæ verba ſatis declarauit ſuam intentionem fuiſſe, vt omnia bona quæ ad ſubſtitutos primi gradus deuenire debebant, ad ſubſtitutos quoque ſecundi gradus peruenirent: vt teſtatur Curt. iun. *conſil.*11. *num.*5.*verſic. conſtat etiam:* Menoch. *lib.*4.*præſumpt.*62.*n.*16. Sicut enim quando teſtator vult omnia bona ſua, & totam hæreditatem ad ſubſtitutos deuenire, cenſetur prohibuiſſe detractionem Trebellianicæ; ita & è conuerſo, quando prohibuit detractionem Trebellianicæ, cenſetur voluiſſe, vt bona omnia abſque vlla diminutione ad ſubſtitutos peruenirent: Fuſar. *de ſubſtit.q.*657.*n.*44. *&* 45. vbi propterea concludit hoc caſu portiones habitas à cohæredibus pertinere etiam ad ſubſtitutos, Menoch. *conſ.*1228.*n.*51.

Nona ratio: quia teſtatoris voluntas multò magis colligitur ex eo, quod ipſemet teſtator Dominam Franceſiam filiam ſuam, non ſolùm vulgariter & per fideicommiſſum ſubſtituit liberis Petri hæredis, ſed etiam pupillariter in euentum, in quem caſus pupillaris ſubſtitutionis adueniret: dubitabat enim teſtator tunc ne filius ſibi præmoreretur, quem ſciebat in ciuitate Monſpelienſis periculoſiſſimè ægrotare.

36 Cùm ergo ſubſtitutio pupillaris coniuncta fuerit cum vulgari & fideicommiſſaria in eodem orationis contextu, neceſſe eſt fateri, vt ſicut in pupillari bona donata comprehendebantur, per textum *in l. ſecunda,C.de impuber.& aliis ſubſtitutionib.* ita vt in vulgari & fideicommiſſaria bona donata contineantur, ne eadem diſpoſitio diuerſo iure cenſeatur: *l.iam hoc iure, ff.de vulgari.* & probatur *in l. Lucius Titius* 78.*§.pater puerum, ff.ad Trebellianum*, Ripa *in l.Lucius* 45.*n.*48.*ff.de vulgari.* vbi oſtendit ſubſtitutionem vulgarem iunctam cum fideicommiſſaria præſtare intellectum ad fideicommiſſariam *ex l. finali,* cum *ibi* notatis per Bartol. *ff.ad Trebell.* Peregr. *conſil.*69.*n.*13.14.*&* 15.*lib.*5. ſicut pupillaris ſubſtitutio vnita cum iure accreſcendi tranſmittitur ad hæredes, qui capiant etiam propria bona pupilli, quæ aliàs ceſſante vnione non caperent: *l.qui patri,* & *ibi* Bartol. & alij, *ff.de acquirenda hæredit.*

Decima ratio: quia teſtator in fine omnium ſubſtitutionum, vltra prohibitionem expreſſam Trebellianicæ, factam hæredi & ſubſtitutis, per quam omnia ſuperius expreſſa inuicem colligata & connexa reperiuntur, cùm omnes ſubſtitutos & omnes gradus vnica determinatione reſpiciant, prohibuit etiam alienationem non ſolùm hæreditatis, ſed etiam dictorum bonorum, & ſic tam donatorum, quàm non donatorum, vtendo participio, *prohibens,* quod oſtendit omnes ſubſtitutiones eſſe inuicem connexas, & clauſulam illam vltimam per participium, *prohibens*, adiectam, eſſe acceſſoriam ad præcedentes ſubſtitutiones vniuerſales; vt in illis bonis quorum ſuperiùs mentio facta fuit; tutiùs & faciliùs fideicommiſſum ſortiretur effectum, † & om- 37
nes ſubſtitutiones ab hac vltima clauſula acceſſoriæ regularentur, vt dicit Gabriel. *conſil.*138.*n.*25. *& ſeqq.vol.*2. quem citat & ſequitur Peregr. *conſil.*47.*n.*12.*verſic.nec omitto,vol.*6.

Quibus accedit dictio relatiua & repetitiua, *de ſeſdits biens & heritages*, quæ non poteſt referri niſi ad omnia bona de quibus ſuperius teſtator loquutus fuerat, & ſic tam ad donata, quàm non donata: Menoch. *lib.*4.*præſumpt.*62.*n.*14.

Attenſâ maximè diſcretiuâ loquendi formulâ in- 38
ter bona & hæreditatem, per quam teſtator euidenter declarauit ſe in omnibus ſubſtitutionibus, ſeu gradibus, ad quos prohibitio generaliter refertur, non ſolùm hæreditatem, ſed etiam alia bona, nempe donata, comprehendere voluiſſe: Rota *deciſ.*182. *num.*3.*p.*2.*recent.* cùm latiùs pateat nomen *bonorum,* quàm *hæreditatis:* Menoch. *conſil.*1228.*n.*50.

Certum eſt enim, ex prohibitione alienationis 39
colligi interpretationem voluntatis teſtatoris, circa ſubſtitutiones præcedentes, in eodem teſtamento contentas: Socin. ſenior *conſil.*249.*n.*14.*&* 15.*vol.*2. Corne. *conſil.*59.*n.*20.*in fine lib.*2.

Et licèt teſtator loquutus fuerit de bonis ſuis, 40
per quæ verba cenſentur bona donata excluſa à diſpoſitione, cùm non eſſent in patrimonio teſtatoris; tamen in caſu propoſito clara eſt teſtatoris intentio, vt omnia in fideicommiſſo comprehendantur, licèt ſolæ coniecturæ ſufficerent: vt concludit Additio ad Ludouiſ. *deciſ.*102. *n.*10. quæ intentio teſtatoris probatur ex eo, quod bona donata cum non donatis poſſidebantur ab eodem teſtatore, qui ſibi vſumfructum vita durante reſeruauerat, quo caſu bonorum ſuorum appellatione omnia continentur: teſte Menoch. *lib.*4.*præſumpt.*107.*n.*19. *&* 20. Bonorum quippe meorum appellatione, ſignifico non ſolum illa, quorum ad me ſpectat plena proprietas, ſed etiam illa quibus fruor, & quæ poſſideo: *l.meorum,* & *ibi* DD *ff.de verbor.ſignific.* Vnde ſi pater filio medietatem bonorum ſuorum donauerit, reſeruato ſibi vſufructu; deinde alteri filio tertiam partem bonorum ſuorum etiã donauerit, reponenda

eiunt

erunt in cumulo bonorum etiam bona primo loco donata, dum fiet calculus illius tertiæ partis, bona quippe donata bonorum ſuorum appellatione continentur, ex eo quod donator tunc temporis illorum fruitionem & poſſeſſionem obtinebat: Bertrand.*conſil.*153.*n.*2. *verſic quæ ſi ita ſe habeant, vol.*3.*p.*1.Bariy de ſucceſſ. *lib.*2.*tit.vltimo in fine.* Retentio enim vſusfructus differt exequutionem vſque ad mortem donantis, & ſic bona donata videntur adhuc eſſe in bonis donatoris: Menoch.*conſil.*1006.*n.*57. 58.*&* 59. vbi conſiderat permixtionem & confuſionem bonorum donatorum cum cæteris bonis donatoris.

Præſertim verò, quia non ſimpliciter de bonis ſuis loquutus eſt teſtator, ſed adiecit etiam clauſulam repetitiuam *de ſeſdicts biens*, & ſic intellexit de omnibus bonis etiam donatis, de quibus antea loquutus fuerat, quia teſtator voluit eſſe dominus bonorum donatorum vſque ad mortem ſuam, ad effectum diſponendi de illis tanquam de propriis in
41 fauorē ſubſtitutorum: † Et cùm grauauerit hæredem ſuper bonis donatis, cenſetur etiam eodem modo vocaſſe omnes ſubſtitutos ad bona donata, dum indiſtinctè & abſolutè eos ſubſtituit loco primò ſubſtitutorum decedentium ſine filiis: vt bene ad propoſitum explicat, & probat Menoch. *conſil.* 688.*in ſecunda dubitat.n.*11.*vſque ad* 27.& maximè *n.*19.*&* *n.*22. *verſic.reſpondetur, & lib.*4. *præſumpt.* 197.*n.*11.

Et ſupradicta multò magis locum habent, quia incontinenti poſt prohibitionem alienationis dictorum bonorum, & hæreditatis; idem teſtator mãdauit ſummas pecuniarum in ſua hæreditate repertas conuerti in ſolutionem laudemij, necnon ſummarum reſtantium adhuc debitarum de pretio iuriſdictionis de Malijac, quæ erat de bonis donatis; quod iterum repetiit in ſubſequenti clauſula, dum loquutus eſt de pretio redigendo ex venditione mobilium, quod voluit conuerti & implicari pro vt ſuprà: Ex quo ſequentia colliguntur; Primò quod mentio illius Terrę & Iuriſdictionis donatæ, relata ad omnes ſubſtitutos, & immediatè appoſita poſt prohibitionem alienationis factam omnibus ſubſtitutis, clarè demonſtrat etiam bona donata ad ſubſtitutos ex manifeſta teſtatoris diſpoſitione deuenire debuiſſe. Secundò quod teſtator habuit intentionem, vt bona donata remanerent commixta & confuſa cum non donatis, nec hæc ab illis ſeparata remanerent, idque fauore omnium ſubſtitutorum.

Confirmatur euidentiùs ex eo, quod teſtator incontinenti adiecit priuationem in caſum delicti, mulctæ, vel confiſcationis in totum, vel in parte, quo caſu dictos ſubſtitutos vocauit, *en la forme, maniere, & ordre que deſſus.* Illa ſiquidem verba, *en tout ou en partie*, demonſtrant teſtatorem voluiſſe comprehendere ad fauorem ſubſtitutorum, omnia bona, tam donata quàm non donata: *en la forme, maniere, & ordre que deſſus*: atque ita fauore omnium ſubſtitutorum.

Addendo maximè in caſum delicti, prohibitionem detractionis Legitimæ, & Trebellianicæ, quæ enixam teſtatoris voluntatem arguit, vt bonorum vniuerſitas ad ſubſtitutos perueniret, iuxta formam, modum, & ordinem in præcedentibus ſubſtitutionum clauſulis expreſſum, & deſignatum.

42 Tertiò, quod cum ex ſupradictis appareat feudum de Malijac in probatione alienandi comprehendi, ſequitur per neceſſe teſtatorem voluiſſe, vt illud ad omnes ſubſtitutos deueniret, quorum fauore facta fuerat prohibitio: Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.*7. *tit.*5. *num.*11. *verſic. neque huic ſententiæ refragabatur, quod antea voluerat.* Ripa *in l. hæredes mei*, §. *cum ita.ff. ad Trebellianum, num.*17. *verſic. tu ergo reſpondeas*: rationem reddens, quia alioquin teſtatoris prohibitio, & magna circa illam prohibitionem diligentia, fuiſſet negatoria, & inutilis.

Vndecima ratio: quia hic agitur de cauſa fauorabili, nempe de deſcendentibus teſtatoris aduerſus hæredes extraneos, & de fideicommiſſo facto fauore familiæ, quam defunctus conſeruare voluit in maſculis deſcendentibus ex filia, & ita fictam in illis agnationem creare, iniuncto potiſſimum onere delationis nominis armorum: quod fieri poſſe teſtatur Rot.*deciſ.*627.*n.*7. *p.*2. *recent.& deciſ.*538. *n.*4.*p.*1.*recent.* 43

Quod fideicommiſſum ratione agnationis, immò ex ſolo fauore filiæ ab inteſtato ſucceſſuræ, eſt fauorabile, & latiſſimè interpretandum: vt oſtendit Simon de Prætis *de interpret.vltim.volunt. lib.*3. *inſpect.*3. *dubit.*1. *ſolut.*3.*n.*22.*fol.mihi* 130. Fuſar. *de ſubſtit.q.*790.*n.*3.*&* 12. 44

Duodecima Ratio: quia hic non agitur de repetitione qualitatum & conditionum extrinſecarum facienda de vna ſubſtitutione ad aliam, de qua Bartol.*in l.in repetũdis,ff.de legat.*3.Rota *deciſ.*348. *&* 168.*part.*6.*recent.* cum pluribus *ibi* citatis; non enim verſamur in materia *dictæ l.in repetundis*, nec de qualitatibus & conditionibus extrinſecis repetendis agimus, ſed de continuatione primæ ſubſtitutionis ad ſecundam ratione bonorum in prima expreſſorum, quæ eſt materia *legis primæ, Cod.de impuber. & aliis ſubſtitutionib.* cum ſimilibus: quo caſu locus eſt ſine dubio repetitioni eorumdem bonorum à prima ſubſtitutione ad poſteriores, multò faciliùs quàm ab inſtitutione ad ſubſtitutiones, vt 45
ſupra oſtenſum fuit: † adeo vt ceſſet illa quæſtio 46
quam tractat Fontanell. *deciſ.*41.*& ſeqq.* vtrum videlicet attendendæ ſint conditiones adiectæ gradui caducato; quia de his nunc non agitur, ſed de ſubſtantia, & bonis in præcedenti gradu comprehenſis, quæ ſine dubio etiam in ſequentibus gradibus continentur: vt bene aduertit Decius *in d.l.*1. *C.de impub.& aliis ſubſtit.n.*12.*verſic. poſtremo regula:& conſil.*599.*n.*6.*verſic.vltimò non obſtat*, Caſtill. *controuerſ.lib.*2.*cap.*4.*n.*106. Decian. *conſ.*1. *n.*184. *verſic.non obſtat ſecundum, vol.*2.Maſcard. *de probat. concluſ.*1345.*aliàs* 1351.*n.*18.

Decimatertia Ratio: quia ſubſtitutio non fuit facta nominatim perſonis in gradu caducato comprehenſis, duos etenim caſus conſiderauit teſtator: Primum, ſi Petrus hæres moreretur ſine liberis: Secundum, ſi liberos haberet, & tales liberi morerentur ſine liberis: atqui clauſula illa, *au dernier d'iceux mourant*, quæ videtur potiùs relata ad perſonas; quàm ad bona; nõ poteſt referri ad primum caſum, cùm non poſſint mori qui numquam fuerunt, & priuatio præſupponat habitum: non poteſt igitur clauſula *au dernier d'iceux mourant*, referri ad perſonas illorum qui numquam in humanis extiterunt.

Sed poſito quod ſecundus caſus extitiſſet, & Petrus hæres liberos habuiſſet, qui deinde ſine liberis deceſſiſſent, non propterea nominatim facta dici potuiſſet ſubſtitutio, vt punctualiter decidit Marr. Medices *deciſ. Senenſi* 8.*n.*49.non enim dicitur relictum nominatim à ſubſtituto, quando non fuit relictum expreſſo eius nomine proprio: Rota *deciſ.*403.*n.*8 *p.*2.*recent.* 47

Verùm, etiamſi ſubſtitutio nominatim facta fuiſſet, non impediretur Domina Franceſia ſubſtituta ſubintrare per vulgarem in fideicommiſſo: quia regula illa de ſubſtitutione nominatim facta locum habet dumtaxat, quando ſubſtitutio eſt merè fideicommiſſaria; ſecùs eſt quando ſubſtitutus poteſt ſubingredi per vulgarem in fideicommiſſo: vt benè declarat Rota *deciſ. 332. n. 9. & 403. n. 6. in fine, part. 3. recent.*

48 Decimaquarta ratio; per quam tota hæc quæſtio extra omnem difficultatis aleam conſtituitur, petitur ex clauſula; *vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum*, in dicta ſubſtitutione appoſita. Duo ſiquidem ſunt ſubſtitutionis vulgaris genera, quarum altera vulgaris in hæreditate dicitur: altera vulgaris in fideicommiſſo: nam licèt illa vulgaris quæ hæreditatem reſpicit, expiret per aditionem primi hæredis, tamen remanet altera vulgaris in fideicommiſſo, quæ vel per compendioſam verbis generalibus exprimitur, vel etiam ſpecificè mediante clauſula illa, *vulgariter, pupllariter, & per fideicommiſſum*: & hæc ſubſtitutio vulgaris in fideicommiſſo, *Vulgaris anomala* nuncupatur: Rot. *deciſ. 470. n. 3. part. 3. recentior.*

49 Stante autem expreſſa ſubſtitutione vulgari adiecta fideicommiſſo, cùm primos gradus ſubſtitutionis fuerit caducatus per non exiſtentiam liberorum Petri hæredis, Domina Franceſia ſubſtituta in ſecundo gradu ſubintrat in locum primi; & ſecundus gradus efficitur primus: Rota *deciſ. 432. n. 7. 8. & 9. part. 2. recent.* Fontanell. *deciſ. 42. n. 33. & ſeq.* Surd. *conſil. 347. n. 15.* Peregrin. *de fideicomm. art. 15. num. 5.*

50 Et hoc caſu Domina Franceſia ſubſtituta ſubingrediens gradum caducatum, ſuccedit in eiſdem bonis, in quibus ſuccedere debuiſſet primus gradus: *l. finali, Cod. de hæred. inſtituend.* Ibi: *in locum, partémve Plotij*: & per illum text. Guido Pap. *deciſ. 550. in fine*, Gabriel. *conſ. 115. n. 3. & 4. lib. 1.* Pariſ. *conſil. 73. n. 34. vol. 3.* Corneus *conſil. 35. n. 23. vol. 2.* Peregrin. *de fideic. art. 15. n. 14.* Trentacinq. *de ſubſtit. part. 4. cap. 14. n. 28. & 30.*

51 Et in fortioribus terminis adeſt doctrina Bartoli communiter recepta *in l. quamdiu, ff. de acquirend. hæredit.* vbi dicit quod ſi primus gradus ſit ſubſtitutus pupillariter, ſecundus verò per compendioſam, caducato primo gradu ſecundus ſubintrat in eius locum; & ſuccedit in bonis propriis pupilli, quamuis ſolus primus gradus eſſet pupillariter ſubſtitutus; cuius doctrinam non obſtante contraria Romani ſententia, & veriorem, & magis communem eſſe teſtatur Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 979. à n. 21. ad 16.*

Sequitur ergo quod d. Domina Franceſia ſubſtitutura ſubintrans gradum caducatum, ſuccedit etiam quoad bona donata, quamuis illa ſimplici ter & in primo gradu expreſſa fuiſſent; neque in ſequentibus repetita.

Tot igitur concurrentibus rationibus & fundamentis indubitatis, conſtat euidentiſſimè D. Franceſiam ex ſubſtitutione admittendam, tam quoad bona donata, quàm non donata: prout in effectu dicta D. de la Croix hæres d. Petri hæredis grauati, ex conſilio ſolidiori plurimorum Iuriſconſultorum, bona omnia etiam donata, præfatæ D. Franceſiæ remiſit, ſalua legitima, & aliis detractionibus ex perſona mariti ſibi competentibus: inſtrumento ſumpto per D. Symphorianum Michelet notarium publicum, die 23. Maij 1652.

CAPVT CXI.

Vtrùm donatis per patrem filio fructibus, cum ampliſſimis clauſulis, cenſeatur etiam donata proprietas bonorum ex quibuſdam verbis contractus. Et vtrùm donatio fructuum facta filio contemplatione matrimonij, contineat ius aliquod reale tranſitorium ad hæredes.

SVMMARIVM.

1. *Quando in donatione fructuum mentio facta fuit acceſſoriè, tunc dubitari poteſt vtrùm proprietas donata cenſeatur, ſecùs eſt ſi diſpoſitio loquatur principaliter de fructibus.*
2. *Si alimenta ex prædiis relinquantur, ſola alimenta & non prædia debentur: ſecùs eſt, ſi prædia pro alimentis ſint relicta, tunc enim prædia ipſa debentur.*
3. *Fructuum appellatione nec res ipſa, nec pretium continetur.*
4. *Legato vſufructu cum prohibitione alienationis bonorum, ipſa quoque proprietas in legato continetur.*
5. *In contractibus proprietas concesso vſufructu non continetur, niſi ita expreſsè fuerit conuentum.*
6. *In instrumento diuiſionis, ſola fructuum mentione facta non cenſetur conceſſa proprietas. Idem in donatione locum habet.*
7. *Quando donatur alicui certus redditus perpetuus, debet illi aſſignari proprietas ex qua redditus percipiatur.*
8. *Si alicui conceſſa fuerit medietatis fructuum perceptio, poſſeſſio non debet eſſe penes donatarium, ſed penes donantem, ne ex communione poſſeſſionis diſcordia oriatur.*
9. *Poſſeſſio rei communis debet remanere apud partem principalem.*
10. *Quando pars quotitatiua fructuum donata eſt, illi debent capi de manu donatoris.*
11. *Relictum fructuum ex certis fundis percipiendorum, ſolos fructus, non autem proprietatem comprehendit.*
12. *Illud certum dicitur, quod certum eſt ratione loci & quota.*
13. *Explicatur text.* l. ſi quis argentum, §. ſi verò certum redditum, C. de donation.
14. *Magna eſt differentia inter diſpoſitionem factam de certis fructibus, & eam quæ fit ſuper iure vſusfructus, & in quo conſiſtat illa differentia, & in quibus conueniant.*
15. *Quid dicendum ſit de promiſſa vtilitate fundi.*
16. *Siue fructus, ſiue ius vſusfructus relinquatur, vtrumque finitur morte illius, cui promiſſio, vel legatum factum eſt.*
17. *Contractus non comprehendit hæredes, nec ad illos tranſit, niſi expreſsè ſic conuentum fuerit, quando agitur de vſufructu, vel alia re non tranſitoria ad hæredes.*

ANſelmus Pater donauit contemplatione matrimonij Ioanni filio ſuo ſtipulanti, & gratias agenti medietatem omnium fructuum, reddituum, penſionum, & prouentuum bonorum ſuorum præſen

Digitized by Google

præſentium & futurorum; in ſimul medietatem omnium lucrorum, quæ fient in futurum in negotio & traffico debitorum, mercium, & pecuniæ ex fundo negotiationis, quam dictus pater habet, & hoc durante toto, tempore quo dictus Ioannes operas ſuas impendet in dicto negotio & traffico, ſuper quibus fructibus, redditibus, prouentibus, & lucris, capietur id quod erit neceſſarium pro expenſis familiæ tam patris, quàm filij, & pro culturis, & oneribus annuis dictorum bonorum, & ex dictis lucris, vtilitatibus, & fructibus reſtantibus fient duæ partes æquales de anno in annum, & aliàs quando placebit dictis partibus, quarum vna pertinebit ad patrem, alia ad filium, & hanc medietatem concernentem filium, pater donauit filio vt ſuprà ſtipulanti, ſicuti etiam omnes acqueſtus & conqueſtus quos ipſe filius facere poterit ex dicta medietate lucrorum & vtilitatum.

Ex qua diſpoſitione variæ inter patrem & filium oriuntur difficultates.

Prima, verùm dictus Ioannes donatarius non ſolum medietatem fructuum prætendere poſſit, verum etiam medietatem proprietatis.

Secunda, vtrum donatio iſta contineat aliquod ius reale tranſitorium ad hæredes.

1 Ad primam difficultatem reſpondetur, in donatione illa non proprietatem, ſed ſolos fructus ſeu redditus bonorum contineri. Ratio eſt, quia magna eſt differentia inter donationem, legatum, aut aliam diſpoſitionem, in qua fit mentio fructuum principaliter & diſpoſitiuè; & illam, in qua diſponitur de fructibus acceſſoriè ad fundos, & minus principaliter. In primo caſu, ſolus vſusfructus formalis ſeu ſola perceptio fructuum conceſſa intelligitur: in ſecundo caſu, vſusfructus cauſalis conceſſus cenſetur, ideſt, cum ſua proprietate coniunctus. Primi caſus exemplum eſt, quando conceditur vſus vel vſusfructus, aut redditus, & prouentus fundi, vel ex fundo: in quo primo caſu nos verſamur; quia donator non conceſſit fundos, ſeu medietatem fundorum, vt ex illis fructus perciperentur; ſed dumtaxat mediatatē omnium fructuum & redditVum, ex quibus duas portiones fieri voluit, quarum vna ad patrem donatorem, alia ad filium donatarium ſpectaret, deductis oneribus annuis, & culturis, quæ omnia ad ſolos annuos redditus & fructus referri poſſunt. Vnde ſequitur ſecundum communem DD. traditionem, ſolos fructus, non autem proprietatem in donatione contineri. Honded. *conſil. 69. num. 38. vol. 1.* Gratian. *diſcept. for. cap. 216. n. 24. & 25.* & eſt textus *l. 2. in fin. & in l. Lucius, ff. de aliment. & cibar. legat.* Bartol. *in l. 4. num. 2. ff. eod. tit.*

2 † vbi dicit quod aliud eſt relinquere alimenta ex prædiis, aliud relinquere prædia vt ex illis percipiantur alimenta; & primo caſu relicta eſſe ſola alimenta, & non proprietatem: Natt. *conſil. 211. n. 16. & 17.* vbi conſiderat vtrum præcedat nominatio prædiorum, an verò nominatio redditVum: Surd. *conſil. 572. numero 57.* Caſtillo *de vſufr. cap. 30. numero 16.*

3 Et ratio eſt, quia appellatione fructuū, & redditVum, nec res ipſa, nec illius pretium contineri poteſt: Bald. *in cap. grauis, n. 3. de reſtitut. ſpoliat.* Giurb. *deciſ. 72. n. 8. p. 1.*

4 Quod non ſolùm locum habet in vltimis voluntatibus, ſed etiam, & multò magis in contractibus, in quibus ſtrictior fit interpretatio, & ideo licèt in vltimis voluntatibus, quando cum vſufructu adiecta eſt prohibitio alienandi, proprietas relicta cenſeatur, iuxta *l. Proculus, in princip. ff. de*
vſufr. † tamen in contractibus aliud eſt, quia non 5
cenſetur relicta proprietas, ſed ſolus vſusfructus, niſi expreſſa proprietatis mentione facta; Surd. *dicto conſil. 572. n. 49. & ſeqq.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 216. n. 36.*

Vnde & in inſtrumento diuiſionis ſolum vſum- 6
fructum cenſeri conceſſum, oſtendit Honded. *conſil. 91. n. 11. vol. 1.* & in puncto, de inſtrumento donationis, tradit Bartol. *in l. donationes. §. ſpecies. ff. de donat.* & poſt eum Mantic. *de tacit. conuent. lib. 13. tit. 23. n. 5. verſic. ſed ego.*

Non obſtat quod opponitur ex *l. ſi quis argen-* 7
tum. §. ſi vero certum redditum, Cod. de donation. cum traditis per Surd. *conſ. 319.*

Quia reſpondetur primò, nos non verſari in caſu *dicti §. ſi verò:* quia *ibi* agebatur de donatione certi redditus, veluti decem modiorum frumenti; & in caſu *Surdi*, de introitu trecentorum aureorum legato ſingulis annis: atque ita exemplificant omnes DD. *ad dictum §.* veluti Bald. Salicet. Alberic. Odofred. Sichard. Cuiac. & alij: & ita textum illum intelligit etiam Surd. *dict. conſil. 319. numero 8. verſic. Tertio.*

Secundò reſpondetur, quod in caſu *dicti §. ſi ve-* 8
rò, conſtabat, donatorem voluiſſe donatarium per ſe redditum percipere de manu ſua, & ideo neceſſe erat illi tradere poſſeſſiones, ex quibus reditum perciperet: & in eandem ſententiam allegat Ioann. Fab. *in dicto §.* quod caſui noſtro adaptari non poteſt, cùm pater ſibi præeminentiam & adminiſtrationem bonorum reſeruauerit, exigens à filio ſolam operam & induſtriam: & quamuis hoc non reſeruaſſet, filius nihilominus ex natura actus poſſeſſionem bonorum obtinere non deberet, quia quoties non integri fructus, ſed pars illorum conceſſa eſt, (prout in caſu noſtro ſola medietas) ſola perceptio fructuum conceſſa cenſetur abſque vſufructu, & poſſeſſio non debet eſſe penes donatarium, ne ex communione poſſeſſionis diſcordia detur: iuxta
l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. † & ideo poſſeſ- 9
ſio ſemper remanere debet penes patrem, tanquam perſonam principalem: argumento *l. 5. ff. famil. erciſc.* atque ita tenuit Pinell. *ad l. 1. C. de bon. matern. part. 2. num. 14.* ergo ceſſat diſpoſitio *dicti §. ſi verò.*
† quæ locum non habet, quando pars quotitatiua 10
fructuum aſſignata fuit, quia eo caſu fructus debent capi de manu donatoris: vt ex Fabro, & Cuiacio dictum eſt.

Tertiò, diſpoſitio *dicti §. ſi verò*, locum non ha- 11
bet, quando relinquitur redditus ex certis fundis percipiendus, vt notauit Surd. *dicto conſil. 319. num. 16.* quia quando fundus exprimitur, videntur tantum relinqui fructus illius fundi; non autem illorum proprietas, nec alij fundi, vt *ibi* per Surdum; hoc autem caſu, fructus donati fuerint percipiendi ex medietate omnium bonorum, & ſic ex
certis fundis; † quia certum dicitur illud, quod eſt 12
certum ratione loci, & quotæ: ex traditis *in l. 3. §. incertum. ff. de acquir. poſſeſſ.* ad inſtar legitimæ, quæ dicitur certa tam ratione loci, quàm ratione quotæ: Addent. ad Burat. *deciſ. 946.*

Denique reſpondetur quod aſſignatio, quæ fit 13
in dicto §. ſi verò, non fit ad effectum vt proprietas transferatur in donatarium, ſed tantum vt donatarius prædia colat, & illorum curam habeat, ad inſtar alimentarij, vel vſufructuarij; non tamen quod propriè ſit vſufructuarius, ita vt diſpoſitio illius textus in vero vſufructuario locum non habeat: vt dicit Gloſſa *ibidem, in verbo, fundos tradere.* Salicet. *ibidem, num. 1. verſic. alij: & verſic. ſed ab extra*

vbi

vbi dicit, quod hoc caſu proprietas non debetur donatario, quod dicit probari ex §. *ſin autem donator, in eadem lege.*

14 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, diſputari poſſe in caſu propoſito, vtrum ius vſusfructus, an verò ſolum corpus fructuum & redditnum donatum cenſeatur: inter quæ magna eſt differentia; vt probatur per text. *in l. vaccu 73. ff. de emptionib.* Sed tamen quia quæſtio illa non eſt præſentis ſpeculationis, & in multis conueniunt promiſſio vſusfructus, & promiſſio fructuum & reddituum, vt dicit Cuman. *conſil.* 121. *num.* 2. Maſcard. *concluſ.* 1426. *in verbo, Vſusfructus, num.* 4. Mantic. *de coniectur. lib.* 9. *tit.* 5. *num.* 1. *in fin.* Tuſch. *litt. V. concluſ.* 362.

15 †. Idémque dicendum eſt. de fundi vtilitate promiſſa, Mantic. *lib.* 9. *tit.* 4. *numer.* 9. *verſ. illud etiam: & tit.* 2. *numero* 31. Lud. Bellus *conſil.* 149. *numero* 6.

Tamen hoc pro nunc ſufficiat, quòd quia certa pars fructuum conceſſa eſt, ſoli fructus in conceſſione continentur, non autem ius vſusfructus: vt bene probat Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 136. *numero* 5.

16 Sed ſiue fructus, ſiue ius vſusfructus in donatione contineatur, vtrumque morte donatarij finitur, vt dicit Barry *lib.* 9. *tit. de vſufr. legat. n.* 1. & in propriis terminis benè explicat D. Lud. Bell. omnino videndus *conſil.* 10 *per tot.*

17 Neque obſtat ſtipulatio in dicto contractu appoſita: quia etiamſi agatur de donatione medietatis reddituum, & ſic de contractu, conceſſio illius finitur cum perſona donatarij, nec tranſit ad hæredes, niſi de eis ſpecialis mentio facta ſit: Idem *dicto conſil.* 179. *num.* 4. & probat *lex, ſtipulatio iſta, §. ſi quis ita*, cum *ibi* notatis, *ff. de verbor. obligat.* Gomeſ. *cap.* 15. *de ſeruitut. num.* 20. *verſic. ſecundò infertur.* Et generale eſt, quod quando agitur de re non tranſitoria ad hæredes, promiſſio, ſeu contractus non comprehendit hæredes, niſi de eis expreſſa fiat mentio: Gomeſ. *tom.* 2. *num.* 11. *cap.* 14. *verſ. vnum tamen eſt.*: cum pluribus citatis per Caſtill. *de vſufruct. c.* 61. *à n.* 24. *ad* 29.

CAPVT CXII.

Vocatis maſculis ad fideicõmiſſum, vtrum maſculi deſcendentes ex fœminis admittantur, ſi ſint vocati in vlteriori gradu; & vtrum excludant maſculos deſcendentes ex alia fœmina expreſsè ſubſtitutos; & vtrùm appellatione *des enfans*, comprehendantur liberi ſecundi, & aliorum poſteriorum graduum; & ex quibus fœminæ cenſeantur habuiſſe reſpectum ad conſeruationem agnationis ſui mariti. Denique vtrùm qui fuit in conditione poſitus in primo gradu, præſumatur vocatus in poſterioribus ſubſtitutionibus? Super quibus refertur Deciſio Romana *coram D. Pirouano.*

SVMMARIVM.

1. *Ex eo quod teſtator fecit prælegatum fauore maſculorum deſcendentium, & illis deficientibus vocauit maſculos deſcendentes ex fœmina, colligitur excluſio fœminarum ex prælegato.*
2. *Excluſa vna fœmina, & vocatis maſculis ex alia, maſculi deſcendentes ex fœmina excluſa non poſſunt admitti in præiudicium maſculorum deſcendentium ex fœmina vocata, dum & iſti expreſsè ſubſtituti fuerunt.*
3. *Repræſentatio præſuppõnit repræſentantes fuiſſe ad fideicommiſſum vocatos.*
4. *Filius ex perſona matris non poteſt admitti ad fideicommiſſum, quamdiu mater viuit.*
5. *Maſculos deſcendentes ex fœmina, ſecundum aliquorum ſententiam, comprehendi ſub nomine* maſculorum: *cuius contrarium alij verius eſſe crediderunt:* vt num. 6. *Super quo referuntur varia ſententia Mantica, & Menochij, in eadem cauſa ſcribentium.*
7. *Sed tamen aduerſus ſententiam Mantica fuit iudicatum contra maſculos ex fœmina deſcendentes.*
8. *Concordantur diuerſa ſententia, vt maſculi deſcendentes ex fœmina admittantur ad fideicommiſſum, quando teſtator non habuit rationem conſeruanda agnationis; ſi enim agnationem contemplatus fuerit, maſculi deſcendentes ex fœmina repelluntur.*
9. *Verius tamen eſt, totum hoc pendere ex coniectura ta teſtatoris voluntate.*
10. *Qualitas primogeniti maſculi ſæpius repetita, infere excluſionem maſculorum deſcendentium ex fœmina.*
11. *Filij nati & cogniti teſtatori non natis præferendi ſunt.*
12. *Nominatus nomine proprio cenſetur prædilectus alius comprehenſis ſub nomine collectiuo.*
14. *Quando fit tranſitus de linea ad lineam, vel de maſculis ad fœminas, attenditur proximitas grauantis, non grauati, ſecundum plurimorum ſententiam.*
14. *Subſtitutio vlteri coniuncta per dictionem,* &, *operatur repetitionem qualitatum, & coniungit orationes.*
15. *Quando teſtator diſcretiuè loquutus eſt de filiis & nepotibus,* filiorum *appellatione nepotes non continentur.*
19. *Clauſula,* & ſi omnes decedant, *refertur ad illos ſoles, de quibus teſtator antea loquutus eſt.*
17. *Vocatus nomine proprio cateris præferendus eſt.*
18. *Fœmina ſemel excluſa ſemper remanet excluſa, licet maſculus, propter quem excluſa eſt, defecerit.*
15. *Filiorum maſculorum appellatione non continentur nepotes.*
20. *Appellatione* liberorum, *&* deſcendentium maſculorum, *veniunt maſculi deſcendentes ex fœminis, quando agnatio non eſt contemplata.*
21. *Dictio Gallica* Enfans, *intelligi debet de filiis primi gradus, non autem de liberis & deſcendentibus.*
22. *In teſtamento fœmina, regulariter non conſideratur contemplatio agnationis.*
23. *Limitatur vt locum non habeat, quando qualitas maſculinitatis ſæpius eſt repetita.*
24. *Quod maximè procedit, quando etiam fuit contemplata prærogatiua ætatis.*
25. *Contemplatio familia & agnationis poteſt etiam locum habere in teſtamento fœmina.*
16. *Dictio,* les ſiens, *quid importet ſecundum communem vſum loquendi in Gallia.*

27. *Poteſt*

27. *Poteſt aliquis eſſe vocatus, aut in conditione poſitus in primo gradu, & iterum omnibus ſubſtitutis extinctis vocatus in vltimo: Contrarium tamen deciditur* n.28.

DOminus quondam Gabriel de Gerards in ſuo vltimo teſtamento fecit prælegatum Caſtri, & loci de Arboribus, in fauorem Domini Petri de Gerards filij ſui eum ſubſtitutionibus in hunc qui ſequitur modum.

Item prælegauit, iuréque prælegati reliquit Nobili Petro Girardo, eius, & dictæ Nobilis Richardæ vxoris ſuæ filio naturali & legitimo primogenito, videlicet Caſtrum, locum, & Segnoriam, & altam, mediam, baſſam iuriſdictionem, merúmque & mixtum imperium loci de Arboribus Vaſionen. diœceſis: Ita quod ſi dictus Nobilis Petrus moriatur, ſiue ab humanis decedat abſque liberis maſculis, naturalibus & legitimis, ac de legitimo matrimonio ex ſe procreatis, aut pocreandis, (quod Deus auertat) quod dictum Caſtrum, locus, & ſignoria, & iuriſdictio, & alia bona in dicto Caſtro ſita, dicto Petro prælegata, perueniant & peruenire debeant ad Nobilem Alexandrum Gerards, etiam filium naturalem & legitimum dicti teſtatoris, & eiuſdem Nobilis Petri fratrem. Et ſi dictus Nubilis Alexander moriatur abſque liberis maſculis naturalibus & legitimis, & de ſuo proprio corpore procreatis, ac procreandis, dicto caſu adueniente voluit, iuſſit, & ordinauit, quod ſupradictum Caſtrum, &c. perueniant & peruenire debeant ad Nobilem Franciſcum Gerards dicti domini teſtatoris filium naturalem & legitimum, ipſorúmque Nobilium Petri & Alexandri fratrem. Si verò dictus Nobilis Petrus moriatur ſiue decedat cum liberis maſculis naturalibus & legitimis, ex proprio corpore & legitimo matrimonio procreatis, ſeu procreandis, voluit dictus teſtator quod iam dictum Caſtrum & cætera ſpectare debeant ad primogenitum maſculum ſuperſtitem dicti Nobilis Petri. Et ſi primogenitus dicti Nobili Petri habeat liberos maſculos, naturales & legitimos, de legitimo matrimonio procreatos, ſiue procreandos; voluit & ordinauit quod dictum Caſtrum & cætera ſpectent ad primogenitum primogeniti dicti Nobilis Petri, & ſic de vno in alium primogenitum maſculum ipſius Nobilis Petri, primogenitos primogeniti ſui ſemper ſubſtituendo. Et deficientibus maſculis ipſius Nobilis Petri, voluit & ordinauit quod perueniant ad ſupradictum Nobilem Alexandrum Gerards; Et ſi ipſe Nobilis Alexander Gerards moriatur, ſiue decedat cum liberis naturalibus & legitimis, maſculis, ex ſuo proprio corpore & de legitimo matrimonio procreatis ſiue procreandis, eo caſu adueniente voluit quod dictum Caſtrum & cætera perueniant ad primogenitum dicti Nobilis Alexandri: & ſi dictus primogenitus eiuſdem Nobilis Alexandri moriatur, ſiue decedat relictis maſculis liberis, naturalibus & legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, ſiue procreandis, voluit quod ſupradictum Caſtrum & cætera perueniant ad primogenitum primogeniti dicti Nobilis Alexandri, &c. & ſic de vno in alium primogenitum maſculum dicti Alexandri. Et deficientibus liberis maſculis naturalibus & legitimis dicti Nobilis Alexandri, voluit quod dictum Caſtrum, &c. perueniant ad Nobilem Franciſcum Gerards: & ſi idem Franciſcus moriatur cum liberis maſculis, naturalibus & legitimis, &c. voluit quod dictum Caſtrum perueniat ad primogenitum maſculum dicti nobilis Franciſci: & ſi idem primogenitus maſculus eiuſdem Franciſci decedat relictis liberis maſculis naturalibus & legitimis, voluit quod dictum Caſtrum & cętera perueniant ad primogenitum maſculum naturalem & legitimum primogeniti dicti Franciſci, & ſic de vno in alium primogenitum maſculum dicti Nobilis Franciſci primogeniti ſemper ſubſtituendo: & ſimiliter de maſculis naturalibus & legitimis de legitimo matrimonio ipſius Domini teſtatoris naſcituris. Et ſi omnes maſculi moriantur, ſiue decedant, voluit, & iuſſit idem Dominus teſtator, quod ſupradictum Caſtrum & cætera perueniant & ſpectent ad Nobilem Gabrielem Grillets filiolum & nepotem ipſius Domini teſtatoris, ac filium naturalem & legitimum prædicti Nobilis Alexandri Grillets, & Nobilis Domicellæ Ioannæ Gerards prædicti teſtatoris filiæ naturalis & legitimæ.

Contigit quod Domini Alexander, & Franciſcus, ſubſtituti deceſſerunt ſine liberis, domino Petro adhuc in humanis exiſtente; poſtea verò Dominus Petrus obiit ſuperſtitibus Domino Henrico de Gerards filio ſuo, & domina Diana de Gerards filia ſua, nec non Domino Henrico de Caſtellana Domino d'Ampus filio maſculo ex dicta domina Diana, & primo ipſius matrimonio procreato.

Mortuo Domino Henrico de Gerards, controuerſia fuit de dicto prælegato inter dictum Dominum d'Ampus maſculum deſcendentem ex Domina Diana nepte teſtatoris, & Dominum Gabrielem de Grillets Dominum de Briſſac deſcendentem ex Domina Ioanna de Gerards filia eiuſdem teſtatoris.

In qua quæſtione duo conſtituenda fuerunt difficultatis capita.

Primum eſt, an Dominus d'Ampus poſſit admitti in hoc prælegato ex perſona Dominæ Dianæ matris. Secundum eſt, vtrum poſſit admitti ex perſona propria.

Quod attinet ad primum caput, dixi dictum Dominum d'Ampus non poſſe venire ex perſona matris, quia cùm ſemper vocati fuerint maſculi primogeniti ſub qualitate maſculinitatis, nec non maſculi deſcendentes ex fœminis, impoſſibile eſt fœminis in dicto prælegato fuiſſe vocatas; cùm etiam ſi teſtator in conditione vel diſpoſitione non feciſſet mentionem de maſculis; tamen † ex eo 1
quod filiis prælegatum fecit, & vltimo loco in dicto prælegato ſubſtituit Dominum Gabrielem de Grillets maſculum deſcendentem ex filia eiuſdem teſtatoris, certiſſima eſt coniectura, quod ipſe fœminas in totum excludere voluerit: Rota *deciſ.* 374. *num.*6.*parte prima diuerſ.* ergò multò magis in caſu noſtro, in quo ſemper vocauit maſculos & primogenitos maſculos eorum, & omnibus maſculis deficientibus, vocauit dictum Dominum de Grillets maſculum deſcendentem ex fœmina, & ſic fœminas omnino excluſit à dicto prælegato, vt benè explicat Menoch. *conſil.*565.*num.*11.*&* 14. † Si igi- 2
tur Domina Diana eſt excluſa, fieri non poteſt vt Dominus d'Ampus ex illius perſona ſuccedat: *l. ex ea perſona, ff. de regul. iur.* quia ſucceſſiones non fiunt per ſaltum, ſed gradatim & ſucceſſiuè, & non debet filius eſſe melioris conditionis quàm mater, dum eius perſonam repræſentat: *l. ſi vina matre, C. de bon. matern.* fusè Menoch. *conſil.* 172. *à num.*1. *uſque ad* 13. Siquidem † repræſentatio tum demum 3
locum habet, quando tam mater quàm filius vocantur; tunc enim gradus matris non corrumpitur, ſed repræſentatur per filium: Seraphin. *deciſ.* 1479. *num.* 3.

num. 3. Gabriel. *conſil.* 2. *numer.* 15. *lib.* 2. Rota *deciſ.*
4 500. *num.* 8. *part.* 1. *in recent.* Et † cùm dicta Domina Diana mater tunc eſſet viua, quomodo fieri poterat vt ipſa viuente & excluſa, dictus Dominus d'Ampus eius filius poſſet venire ex perſona matris excluſæ? ad tradita per Menoch. *dicto conſil.* 171. *num.* 4. Imo filius veniens ex perſona propria difficiliùs admittitur matre viuente, quàm poſt eius obitum: Ruin. *conſil.* 49. *num.* 4. *vol.* 1. Et ideò mater excluſa nocet filio venienti ex propria perſona, ſi ipſa viuat, cui non noceret ſi mortua eſſet: Ruin. *dict. conſil.* 49. *n.* 6. *verſic.* & *vbi optimè. vol.* 1. Menoch. *dicto conſil.* 172. *n.* 2. *verſic.* 1. Surd. *conſil* 316. *n.* 16. *verſic. reſpondebam etiam.*

5 Circa ſecundum difficultatis caput in magna illa DD. altercatione, vtrùm appellatione *maſculorum*, veniant maſculi deſcendentes ex fœminis, varia emanarunt Iuriſperitorum reſponſa, aliis affirmatiuam, aliis verò negatiuam tenentibus, iuxta facti & caſus varietatem: quorum rationes pro vtraque parte adducere, nimis longum & ſuperfluum foret. Conſiderant enim DD. quod maſculis deſcendentibus ex fœminis conuaniant verba teſtamenti: ſunt enim maſculi, & ſunt liberi deſcendentes ex maſculis per fœminas: & cùm teſtator vocauerit filios filiatum vltimo loco, non videtur habuiſſe reſpectum ad agnationem, ſed tantum ad maſculinitatem, quam habent deſcendentes ex fœminis: quod enim hoc caſu maſculi veniant ex perſona propria, non obſtabit eis inhabilitas matris, quæ ipſis noceret, ſi ex illius perſona admitti poſtularent.

6 Contra nepotes verò ex fœminia deſcendentes DD. conſiderant; quòd in dubio mater quæ erat proximior, & ſic magis dilecta, non fuit vocata, ergo nec eius liberi remotores, & ſic minus dilecti: quòd in dubio verbum *Maſculi*, debet intelligi de liberis maſculis immediatè deſcendentibus à maſculis: quòd nepos ex fœmina dicitur extraneus reſpectu aui materni; & ſimilia, quæ copiosè explicat Menoch. *dicto conſil.* 172. vbi conſuluit contra nepotes deſcendentes ex fœmina, cuius conſilium in eadem cauſa, & inter eaſdem partes refutauit Mantica *in tract. de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 11. & *multis ſeqq.* vbi hoc ampliat, etiamſi teſtator vſus fuerit dictione *maſculorum*, & ex proprio corpore procreatorum; quæ dictio, *ex*, quandoque denotat cauſam remotam: vt per eundem *numero* 62. Manticæ rationes tanquam meliores approbauit Cauagnol. *in addition. ad Menoch. dicto conſil.* 172. *num.* 1.

7 Sed aduerſus Manticam pro excluſione deſcendentium ex fœminis, in eodem planè negotio, & inter eaſdem partes, conſuluit Cephal. *conſil.* 581. & Peregr. *in tract. de fideicomm. art.* 26. *numer.* 19. & eandem ſententiam approbauit inter eaſdem partes conſulens Surd. *dicto conſil.* 316. *num.* 12. *verſic. præterea cùm habeamus*: Et pro conſilio Menochij aduerſus maſculos deſcendentes ex fœminis, fuit iudicatum, & executum: vt teſtatur Peregr. *loc. cit.* & ipſemet Menochius *in conſil.* 215. *n.* 41. quod tamen conſilium reprehenditur à Peregr. *conſil.* 40. *vol.* 5. *per totum.*

8 Verum eſt, quod idem Menoch. explicando *dictum conſilium ſuum* 172. dicit illud intelligendum eſſe, quando teſtator habuit rationem agnationis conſeruandæ, vt tunc maſculi deſcendentes ex fœminis non admittantur; vt ipſe tradit *conſil.* 802. *num.* 35. maximè verò quando de tempore euentus conditionis mater iam erat vita functa, & ſic filium non impediebat: vt per eundem *dicto conſil.* 802. *num* 40.

Nam ſi ratio agnationis habita non fuerit, videntur DD. ad hoc inclinare, vt maſculi ex fœminis admittantur: plures allegat, & receptiorem aſſerit Io. Ant. Bellon. *conſil.* 72. *n.* 25 Marta *conſil.* 61. *num.* 28. Rota *deciſ.* 6. *p.* 1. *diuerſ.*

9 Sed in tanta varietate, Caſtillo poſt relatas plurium hinc inde ſententias & rationes, ad coniecturas recurrendum eſſe cenſet; ex quibus dignoſci poſſet vtrum maſculos ex fœminis deſcendentes teſtator excludere voluerit, vel vocare; vt videre eſt apud eundem *lib.* 5. *quotid. controuerſ. iur. capite* 29. *num.* 19.

Verùm omiſſis omnibus ſuperfluis, concluſum fuit in caſu iſto nec ex verbis, nec ex mente teſtatoris colligi poſſe vocationem dicti Domini d'Ampus, ſed Dominum de Grillets ſolum admittendum eſſe, cæteris omnibus excluſis.

Primò, quia teſtator in primis ſubſtitionum gradibus vocauit Dominum Petrum filium ſuum primogenitum: Et ſi ſine liberis maſculis ex ſe procreandis decederet, ſubſtituit Alexandrum: Et ſi dictus Alexander decederet abſque liberis maſculis de ſuo proprio corpore procreatis, ſubſtituit Franciſcum. Si verò dictus Petrus moreretur cum liberis maſculis ex proprio corpore procreatis, vocauit primogenitum maſculum ſuperſtitem dicti Petri: Et ſi dictus primogenitus maſculus habeat liberos maſculos, ſubſtituit primogenitum primogeniti, & ſic de vno in alium primogenitum maſculum ipſius Nobilis Petri & primogeniti ſui. Et deficientibus maſculis ipſius Petri, fecit plures alios gradus, in quibus ſemper vocauit maſculos primogenitos maſculorum primogenitorum. Et ſi omnes maſculi decederent: ſubſtituit dictum dominum Gabrielem de Grillets filiolum & nepotem ſuum ex Domina Ioanna de Gerards eius filia. Ita vt intentio dicti teſtatoris fuerit ſemper vocare maſculos primogenitos deſcendentes ex maſculis, & ſic clarè excluſit non ſolùm fœminas, ſed etiam maſculos deſcendentes ex fœminis, qui nullo modo comprehendi poſſunt in illis verbis requirentibus qualitatem primogeniti maſculi toties repetitam,
† quæ ſolam perſonam reſpicit maſculorum ex 10
maſculis deſcendentium: vt oſtendit Peregr. *conſil.* 1. *num.* 10. *vol.* 5. Vbi dicit quod in tali caſu mentio *maſculorum* debat de neceſſitate intelligi de maſculis ex maſculis, quia teſtator voluit, donec extarent maſculi, conſeruare bona in agnatione maſculina; & in defectum maſculorum, non vocauit quoſcumque deſcendentes maſculos ex filiabus, ſed nominatim vnum filium maſculorum vnius filiæ quam expreſsè nominauit, & ſic fœminas abſolutè excluſit, & per conſequens deſcendentes ex fœminis qui non habent qualitatem à teſtatore requiſitam, neque ſunt nominatim vocati; prout vocatus eſt dictus Dominus de Grillets: *l. cum ita, §. in fideicommiſſo ff. de legat.* 2.

Secundò, quia etiam in fortioribus terminis, 11
quamuis deficientibus maſculis, admitti debuiſſent maſculi ex fœminis; dictus Dominus de Grillets præferendus eſſet dicto Domino d'Ampus: tum quia natus de tempore teſtamenti & cognitus ab ipſo teſtatore, imò & eiuſdem filiolus ſeu ſpiritualis filius, in eodem teſtamento vocatus, & per conſequens magis ab eo dilectus; Surd. *conſil.* 21. *numero* 3. Bellon. *conſil.* 73. *numero* 7. & in noſtris terminis Caſtillo *dicto capite* 29. *numero* 16.

Tum

Digitized by Google

12 Tum etiam quia dictus Dominus de Grillets fuit expreſsè nominatus à teſtatore, & honoratus, & per conſequens magis dilectus: Fuſar. *quæſt.*468. *numero* 13.*&* 14. *& quæſt.*359. Caſtillo *de coniect. vlt.volunt. capite* 51. *numero* 10. *lib.*4. Dum enim conditio fideicommiſſi euenit, ſi concurrunt nati viuo teſtatore cum iis, qui post eius mortem nati, vel concepti ſunt; illi præferri debent tanquam cogniti & prædilecti: vt poſt Curt. & alios tradit Mantic. *de coniect. lib.*8.*tit.*12. *numero* 22. *nonæ impreſſionis.*

13 Tertiò, quia etiam poſito quod Dominus de Grillets non fuiſſet proprio nomine vocatus, & tractaretur de maſculis deſcendentibus ex fœminis, ipſe admittendus eſſet excluſo Domino d'Ampus: quia, licèt Dominus d'Ampus ſi proximior reſpectu Domini Henrici de Gerards vltimo loco defuncti, tamen reſpectu teſtatoris dictus Dominus de Grillets eſt proximior, cùm ſit nepos ex filia, dictus verò Dominus d'Ampus ſit pronepos: quia quando fit tranſitus de linea ad lineam, non attenditur proximitas grauati, ſed proximitas teſtatoris: & idem quando fit tranſitus de maſculis ad fœminas; vt poſt Decian. tradit, & indubitatum dicit Mantic. *de coniect. libro* 8.*titul.*12.*numero* 39. *nonæ impreſſ. & in addit.* Ruſtic. *conſil.* 2. *numero* 113. *poſt tract. de filiis in condit. poſitis*, optimè declarat Peregrin. *deciſ.*132. *numero* 3. *verſic. ſed iſtis non obſtantibus*: præſertim cùm non ſolùm fiat tranſitus de maſculis maſculorum ad maſculos fœminarum, ſed etiam ad aliam diuerſam lineam, cùm linea Henrici vltimò defuncti ſit extincta, quo caſu etiam debet inſpici proximitas teſtatoris: de quo non ſolùm videtur caſus expreſſus *in dict. l cum ita*, *§. in fideicommiſſo*: verùm etiam ita decidit Rota *in recent. parte* 5. *deciſ* 627. *numero* 5. *&* 6. vbi etiam conſiderat quod ſi teſtator voluiſſet vocare maſculos deſcendentes ex filiabus, id vtique expreſſiſſet, prout tot alios gradus & perſonas expreſſit, & nominatim perſonam Domini de Grillets ex filia ſua deſcendentis: Rota *dicta parte* 2. *in recent. deciſ.*693. quia propter obitum Domini Henrici ſine filiis, non agitur de continuanda ſucceſſione ad Dominum d'Ampus ex perſona ſuorum aſcendentium, cùm linea domini Henrici ſit finita, & Domina Diana eius mater fuerit excluſa, & ſic agitur de nouo ſtatu perſonarum ſuccedentium, & ideò inſpicitur perſona grauantis, non grauati: Fuſar. *quæſt.*474. *numero* 21. licèt non deſint qui contrarium tenuerunt, vt *ibid.* Fuſarius *numero* 29.*& ſequentibus*, aduertit. Quæ omnia intelligenda ſunt ſecundum mentem Rotæ Romanæ *deciſ.*519. *parte* 5. *Recentiorum.*

Nec eſt, quod opponatur, teſtatorem, dum maſculos ex maſculis vocaunt, vltimo loco ſubiungere verba generalia, *& ſi omnes maſculi decedant, &c.* quæ videntur poſſe comprehendere maſculos ex fœminis ſuorum filiorum deſcendentibus.

14 Tum, quia non poteſt illa conditio de aliis maſculis intelligi, quàm de illis de quibus antea teſtator locutus erat, cùm oratio ſit coniuncta per copulam, *Et*, quæ inducit repetitionem: Rota *deciſ.*453 *parte* 2. *in recent. numero* 8. vbi dicitur quod licet agatur de diuerſis perſonis, etiam de orationibus ſeparatis; tamen quia vna ſubſtitutio fit in defectum alterius, omnes habent inter ſe quandam correſpectiuitatem, & cenſentur continuatæ vna ad aliam, ſtante copula, *Et*; & tunc qualitates expreſſæ in prima oratione cenſentur in ſecunda repetitæ: referunt *Florentina fideicommiſſi* 3. *Decembr.* 1607. *quæ eſt deciſ.*143. *num.*8. *p.*1. *in recentioribus.*

Tum etiam quia, teſtatorem de maſculis deſcendentibus ex fœminis nullo modo ſenſiſſe, clarè conſtat de diſcretiua loquendi formula: dum enim vocare vult Dominum Gabrielem de Grillets de filia ſua deſcendentem, non vtitur dictione *liberorum*, nec verbo *maſculinitatis*, ſed vocat eum ſuum nepotem ex filia, & ſic non credidit eum comprehendi ſub illa clauſula; *& ſi omnes maſculi*: certum eſt autem ex diſcretiuo illo loquendi modo colligi intentionem teſtatoris, de quibus in ſua diſpoſitione ſenſerit: Surd. *conſil.*403. *numero* 22. Seraphin. *deciſ.*1486. *numero* 12. Rota *in recentior. dicta deciſione* 627. *numero* 8. *parte* 2. 15

Sed & hoc vltimo loco notandum eſt, quod 16 cùm teſtator maſculis maſculorum ordine primogenituræ natis expreſsè vocatis, necnon etiam naſcituris, per illa verba, *& ſimiliter*: ſubiunxerit clauſulam generalem, *& ſi omnes maſculi decedant*, hoc intelligendum eſt de omnibus illis dumtaxat, de quibus in præcedentibus ſubſtitutionibus egerat, propter naturam dictionis vniuerſalis, *omnes*; quæ refertur dumtaxat ad omnes ſuprà nominatos: Caſtrenſ. *conſ.*111. *numero* 2. *libro* 1. *verſic. breuiter dico*: poſt quem ſic argui poteſt: Aut illum verbum, *omnibus*, refertur ad filios vocatos ad prælegatum; & hoc caſu certum eſt; quod ſubſtitutio fuit verificata in fauorem Domini de Grillets, cùm dictus Henricus vltimus defunctus obierit ſine liberis: Aut refertur etiam ad omnes ſubſtitutos; & tunc ad illos referri debet cum ſua qualitate, & non alios comprehendere, quàm qui in præcedenti ſubſtitutione vocati ſunt: idem dicit *conſ.*123. *numero* 2. *verſic. igitur illa verba*, *vol.*1. vbi dicit illa verba, *ſi omnes*, reſtringi debere ad eos tantùm, in quorum fauorem facta fuerat præcedens ſubſtitutio: quod & voluit Rota *deciſ.*486. *numero* 11. *parte prima*, *in recent.* & apud Louiſ. *deciſ.*315. *numero* 11.

Vnde concluſum fuit, Dominum de Grillets, excluſo Domino d'Ampus, fuiſſe vocatum; prout in effectu dicta Terra & iuriſdictio *de Arboribus*, eidem Domino de Grillets adiudicata fuit, & nunc per eius filium pacificè poſſidetur.

Et cùm ſimilis ferè quæſtio fuiſſet inter eaſdem partes tractata, & in Rota Romana diſputata, ſuper teſtamento Dominæ Richardæ de Grillet, vxoris (dum viueret) eiuſdem Domini Gabrielis de Gerards Domini d'Aubres, fuit ſubſecuta Deciſio eiuſdem Rotæ, quæ ſimile fideicommiſſum eidem Domino de Grillets Domino de Brillac adiudicauit, vt *in ſequenti Deciſione.*

DECISIO

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Coram R. P. D.

PIROVANO,

IN CAVSA

Aueniononenſi Fideicommiſſi.

Veneris 1. Maij 1638.

RICARDA de Grillet relicta quondã Gabrielis de Gerards, moriens hæredem inſtituit Petrum, eius & d. Gabrielis filium, illique ſubſtituit Henricum eius filium, eique morienti abſque filiis maſculis naturalibus & legitimis ſubſtituit maiorem natu ex filiis pariter Petri ſupradicti; & moriente tali filio maſculo abſque filiis maſculis naturalibus & legitimis, ei ſubſtituit alios dicti Petri filios maſculos cum qualitate primogenituræ: Prædictis autem ſine filiis maſculis morientibus, ſubſtituit D. Gabrielem de Griller Dominum de Briſac: & caſu quo idem Dominus Gabriel & ipſe decederet abſque filiis maſculis, diuidendo ſuam hæreditatem in quatuor partes, ſignanter ad quartam partem vocauit Dñam Dianam de Gerards, & ſuos; quæ D. Diana eſt filia Petri hæredis, & mater D. Henrici de Caſtellana Dñi D'Ampus.

Mortuo exinde Petro, & Henrico, nulliſque maſculis exiſtentibus, ex vocatis, D. Gabriel prætendit eſſe purificatum fideicommiſſum ad eius fauorem: & ex aduerſo D. Henricus filius dictæ Dianæ tanquam maſculus, & nepos Petri ſuperexiſtens contendit ſe priùs vocari, & non eſſe factum locum fideicommiſſo ad fauorem D. Gabrielis. Quare dum hodie dubitatur de purificatione huiuſmodi fideicommiſſi, & ad cuius fauorem? Pro D. Gabriele fuit reſponſum.

Quoniam d. Gabriel fundat intentionem ſuam in deficientia filiorum maſculorum Petri, qui abſque filiis maſculis omnes deceſſerunt, de qua deficientia in facto non dubitatur, maximè concurrente patris confeſſione in poſitionibus emanata, & ea probata, non admittitur quæſtio voluntatis,
17 † dum idem D. Gabriel nomine proprio fuit à teſtatrice vocatus: Angel. *conſ.* 306. *num.* 3. Alexand. *conſ.* 523. *num.* 1. *lib.* 1. Socinus *in l. Gallus, §. etiam ſi parente, n.* 10. *ff. de liber. & poſth. & conſ.* 37. *numero* 3. *lib.* 3. Roland. *conſ.* 38. *num.* 25. *vol.* 4. Menoch. *conſ.* 269. *num.* 57. Peregrin. *de fideicom. art.* 21. *numero* 45.

De anteriori autem vocatione D. Henrici, viſum fuit non conſtare, ad impediendam purificationem fideicommiſſi in ſequentibus gradibus, poſt extinctionem lineæ maſculorum per teſtatricem vocatæ.

Quoniam non eſt filius maſculus Petri, neque filius maſculus Henrici, neque maſculus ex maſculo eorum deſcendens, ſed filius maſculus Dianæ filiæ Petri, quæ primò fuit excluſa per exiſten-
18 tiam Henrici fratris maſculi: † Vnde ſemper remanet excluſa, licèt poſtea maſculus ille, per quem fuit excluſa, defecerit: Aretin. *conſ.* 144. & 154. Alexand. *conſ.* 29. *in fine, lib.* 1. Socin. *conſ.* 196. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 72. *num.* 79. *lib.* 4. Fuſar. *quæſt.* 484. *numero* 32. vnde omnes ab ea deſcendentes excluſi remanent: *l. ſi viua matre, Cod. de bon. matern.* Bald. *in l. maximum vitium, numero* 3. & 4. *Cod. de liber. præterit.* Tiraquel. *de iure primogenit. quæſt.* 32. *numero* 5. & *quæſt.* 40. *numero* 126. Becc. *conſ.* 107. *numero* 2. & 3. Surd. *conſ.* 85. *numero* 11. & *deciſ.* 41. *num.* 7.

Non obſtat quod idem D. Henricus filius D. 19
Dianæ, & Petri nepos, veniat ex ſubſequenti vocatione; ibi: *& moriente d. Henrico & dictis aliis filiis maſculis dicti Petri ſine filiis maſculis, ſubſtituit D. Gabrielem*: quæ conditio, cùm non fuerit purificata, ex quo Petrus pater filius teſtatricis deceſſerit relicto Henrico filio, & altero Henrico nepote ex Diana filia, dicebatur non eſſe apertum locum d. Gabrieli poſteriori ſubſtituto: per *l. ex facto, §. ſi quis autem. ff. ad Trebell.* Oldrad. *conſ.* 21. Rot. *deciſ.* 486. *n.* 1. *part.* 1. *recent.* & 491. *num.* 1. *parte* 4. *diuerſor.*

Quoniam moriente Henrico, & aliis filiis maſculis Petri, poſiti ſunt in conditione filij maſculi eorundem, quorum appellatione non veniunt nepotes, etiam ſi verſemur in fideicommiſſo aſcendentium: Bald. *in l. Gallus, §. inſtitutus, numero* 6. *ff. de liber. & poſthum.* Menoch. *conſ.* 215. *num.* 97. & 229. *numero* 56. *libro* 8. Rota *deciſ.* 667. *num.* 1. *parte* 2. *recent.* & in *Romana fideicommiſſi* 31. *Martij* 1623. coram bonæ mem. Franciſco Vbaldo, referente eandem opinionem per Dominos fuiſſe in aliis cauſis canonizatam.

Neque D. Henricus iuuari poteſt ex eo quod D. 20
Gabriel non ſit vocatus, niſi caſu quo Petrus, & eius deſcendentes, & liberi maſculi decederent ſine liberis & deſcendentibus maſculis, quorum appellatione veniunt etiam maſculi ex fœminis, dum non eſt agnatio contemplata: Peregrin. *conſ.* 1. *n.* 3. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 1. Fuſar. *q.* 404. *n.* 1. cum aliis allegatis.

Quia ſecundùm verſionem de idiomate Galli- 21
co in Latinum, quæ eſt attendenda, de *filiis maſculis* legitur, non autem de *liberis & deſcendentibus maſculis*: ita vt ſemper præualeat opinio ſupra firmata pro excluſione nepotum, deficiente qualitate col-
lectiua plurium perſonarum, & graduum; † & nihil- 22
ominus non etiam affirmari poteſt negatiua contemplationis agnationis de Gerards, ex eo quod verſemur in teſtamento fœminæ, quæ primò vocauit agnationem mariti, & in alia parte vocauit fœminas abſque onere deferendi arma familiæ de Gerards: Peregrin. *de fideicomm. artic.* 26. *n.* 17. Fuſar. *q.*
404. *n.* 19. † Quia familiæ contemplatio poteſt de- 23
ſumi ex qualitate maſculinitatis in quolibet gradu repetita: Gabriel. *conſ.* 116. *n.* 6. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 127. *n.* 17. *vol.* 3. Surd. *conſ.* 316. *n.* 8. Bellon. iun. *conſ.* 2. *n.* 23. Morot. *conſ.* 50. *n.* 18. & *deciſ.* 143. *n.* 6. *p.* 5.
recent. † cui ſi addatur prærogatiua ætatis, vt legi- 24
tur in eodem teſtamento, & maiores natu præferantur, eò faciliùs contemplatio familiæ diiudicanda eſt: Mantic. *de coniectur. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 15. Surd. *conſ.* 241. *n.* 14. Menoch. *conſ.* 1127. *n.* 17. Nec ceſſare videtur præſumptio iſta contemplationis familiæ de Gerards; quòd agatur de fœmina diſpo-
nente: † Quia & in eadem cadere poteſt, quando vo- 25
cat proprios filios maſculos, vt in ſpecie aduertit Gabriel. *d. conſ.* 126. *numero* 14. Mantic. *de coniectur. lib.* 6. *tit.* 10. *numero* 7. Fuſar. *quæſt.* 499. *numero* 30.

Sed

Sed præterea plura aduerſantur prædictæ vocationi D. Henrici ex d. Diana nepotis, etiam data poſſibilitate verborum qualitatem collectiuam perſonarum & gradnum habentium: quia Teſtatrix ſubordinauit ſuam diſpoſitionem ad maſculos ex maſculis filiis Petri; quam qualitatem d. Henricus habere non poteſt; & de fœminis mentionem noo fecit, niſi expiratis & extinctis lineis maſculorum vocatorum: ibi, *& in defectu D. Gabrielis, & illius filiorum maſculorum, ſubſtituit (di-*
26 *uidendo ſuam hæreditatem in quatuor partes) Dianam, & ſuos, in quarta parte:* † quod pronomen *ſuos*, ſiue filios, ſiue liberos, ſiue deſcendentes, aut proximiores importat: vt admittit Dec. *conſ.* 253. *numero* 3. *in fine &* 4. Crauet. *conſ.* 22. *numero* 1. Guid. Pap. *deciſ.* 548. *& conſ.* 133. *numero* 1. & de communi vſu loquendi Galliæ atteſtatur Rebuff. *in l. liberorum,§.fin.verſ.hodie tamen, ff. de verbor.ſignific.* Theſaur.iun.*q.*95. *n.*4. *lib.*2. ſemper neceſſariò infert maſculum ex Diana fœmina non eſſe compreheoſum, etiam ſi verba eſſent apta illum comprehendere: Gabriel.*conſ.*116.*n.*32. *vol.*2. Surd.*conſ.*573.*n.*32. Laderch.*conſ.*153.*col. fin. verſ. addo & tertiam.* & hanc ponderationẽ Domini ſequuti ſunt in præciſis terminis *in Ariminen. fideicom.* 13. *Martij*,1632.*coram Dño meo Dano Zetto.*

27 Neque mouit Dominos reſponſio data, non eſſe incompatibile quod quis ſit vocatus, aut in conditione poſitus primis deficientibus, & deinde in vltimo gradu omnibus ſubſtitutis extinctis: Mantic.*de coniect.lib.*8.*tit.*18. *n.*19. Bellon. iun. *conſ.*72. *n.*50.*& conſ.*73.*n.*34.

28 Quia eadem Manticæ diſtinctio communiter reprobatur, vt refert eadem deciſio *Ariminen. in fine*, & opinionem illius reiicit. Præterea vbi de expreſſa vocatione & indubitata non agitur, eo minus videtur admittendus concurſus vocationum, quæ in verbis mutuò ſe expellunt. Et ita, &c.

Verba autem teſtamenti, prout iacent Gallico ſermone, hæc ſunt: *Et mourant ledit Henry, & les autres enfans maſles dudit Meſſire Pierre de Gerards, ſans enfans maſles naturels & legitimes, ſubſtitue ledit Noble Gabriel de Grillet; & au cas que ledit Gabriel decede ſans enfans maſles, & autrement, au defaut dudit Gabriel & de ſeſdicts enfans maſles, ſubſtitue*, &c. ſub anno 1590.& die 19.Martij.

CAPVT CXIII.

Inſinuatio vtrùm requiratur in aſſignatione bonorum facta irreuocabiliter per patrem filiis ſuis. Donatio vſusfructus facta per patrem filiis, vtrùm debeat inſinuari. Remiſſio iuris quærendi eſt valida, etiam nõ inſinuata. Si filius negotietur ſeparatim à patre, vtrum ſibi, an patri acquirat, & pro qua parte? Auus adminiſtrans bona ſuorum nepotum ex filio, vtrùm non requiſitus teneatur illorum facere inuentarium, vel deſcriptionem? Et vtrùm pater, aut auus adminiſtrans bona filiorum, ſeu nepotum, poſſit exigere pecunias illorum non data cautione.

SVMMARIVM.

1. *In Comitatu Venaiſſino donationes cuiuſcumque generis debent inſinuari; aliàs ſunt nullæ, ſi excedant* 25.*ſcuta.*
2. *Ampliatur etiam, vt procedat in bonorum aſſignatione facta per patrem filiis irreuocabiliter.*
3. *Item ampliatur, etiam ſi donatio facta fuiſſet in alio contractu diuerſo ab aſſignatione bonorum, cum ſufficiat animus donandi.*
4. *Statutum faciens mentionem de iuramento, continens annullationem actus, reddit illum omninò inualidum, maximè ſi ſit per Legatum confirmatum.*
5. *Donatio vſusfructus eſt nulla, ſi non fuerit inſinuata.* Contra, num. 7.& n.11.
6. *Defectus inſinuationis ſecundum aliquos non poteſt opponi per ipſum Donatorem.*
8. *Donatio fructuum dotis filiorum facta per patrem non indiget inſinuatione.*
9. *Repudiatio vſusfructus quærendi facta per patrem non indiget inſinuatione.*
10. *Dum pater conſenſit vt filij quoſcumque contractus inire poſſint, non requiritur inſinuatio.*
11. *Quando donans non efficitur pauperior; nec accipiens ditior, non requiritur inſinuatio.*
12. *Lucra aduentitiorum pertinent ad liberos, ſi ex illorum induſtria proueniant.*
13. *Vſusfructus aduentitiorum per patrem repudiatus eſt aduentitius, & non profectitius.*
14. *Quando filius negotiatur ſub nomine paterno, patri acquirit, deducta rata portione æſtimationis induſtriæ ipſius, quæ eſt aduentitia.*
15. *In dubio medietas lucrorum filio adiudicanda eſt tanquam aduentitia, alia verò medietas patri, & ſic æſtimanda eſt induſtria.*
16. *Si aliud non probetur, filius præſumitur negotiationem exercuiſſe nomine proprio.*
17. *Auus vtrùm teneatur facere inuentarium, quamuis de hoc non requiratur, aut ſaltem deſcriptionem bonorum ad nepotes ſuos ſpectantium, quorum habet adminiſtrationem.*
18. *Quando bona ſunt certa in quibus fraus interuenire non poteſt, auus non tenetur facere inuentarium, nec deſcriptionem reſpectu ſuæ adminiſtrationis: ſecus ſi fraus adeſſe poſſit.*
19. *Pater mortuo filio donatario, habet vſumfructum in bonis per eum filio ſuo donatis, quæ tranſiuerunt ad nepotes. Contrarium multi DD. tenuerũt*: n.20. *Verior tamen eſt prior ſententia*: n.22.
21. *Pater authorizando donationem filiifamilias, ſibi non præiudicat in vſufructu legali.*
23. *Pater vtrum teneatur cauere, ſi exigat pecunias filio ſuo debitas.*

INter patrem & liberos tres decidendæ quæſtiones proponuntur. Prima vtiòm donatio facta per patrem in contractu aſſociationis, celebratio Inter eius filios ſit valida, cum per eam dictus pater donatione inter viuos irreuocabili dederit licentiam, & authoritatem dictis filiis ſuis celebrandi quoſcumque contractus, quittancias, & inſtrumenta ſibi bene viſa, quos contractus cuiuſcumque ſint naturæ, tam factos de præterito, quàm in futuro faciendos per dictos eius filios approbauit, & authorizauit, perinde ac ſi in eius præſentia facti fuiſſent, & dicti liberi eſſent extra patriam poteſtatem. Et præterea vult omnia lucra per ipſos facta de præterito, aut in futurum facienda, tam ex dote ſuarum vxorum, quàm alio modo, conſolidata eſſe ad vtilitatem ipſorum, & negotiationis inter ipſos contractæ.

Nam pro nullitate donationis opponitur de 1

generalitate Regulamenti Comitatus à Sede Apo-
ſtolica confirmati, quo cauetur vt omnes donatio-
nes ſummam 25. ſcutorum excedentes inſinuari de-
beant: nam qui totum dicit, nihil excludit: & ad hoc
allegatur Rebuff. *ad ordinat. Reg. tit. de donation. in-*
2 *ſinuand. gloſſ. 5. art. 1. numero* 7. 8. 15. & 16. † Et in
ſimili aſſignatione bonorum facta filiis irreuoca-
3 biliter, Antonin. *reſolut.* 46. *lib.* 2. † Idque etiamſi
donatio facta fuerit in alio contractu, cùm ſuffi-
ciat adfuiſſe animum donandi: Put. *deciſ.* 214.
lib. 1.

4 Et cùm ſtatutum faciat mentionem de iuramen-
to in clauſula annullante, tollit vires iuramenti:
Seraphin. *deciſ.* 201. *num.* 13. præſertim cùm Lega-
tus confirmans fundatur vice Sedis Apoſtolicæ:
Rot. apud Pacific. *deciſ.* 120. *n.* 2. Pic. *gloſſ.* 23. *n.* 11.
5 † & ad id allegatur etiam Bacquet *au traitté des
droicts de iuſtice, chap.* 21. *num.* 399. vbi quod dona-
tio vſusfructus indiget inſinuatione, cùm ſit pars
dominij.

6 Pro validitate donationis allegatur, donationem
eſſe validam in præiudicium donatoris, aut eius
hæredis, licèt non in præiudicium tertij: Cancer.
lib. 1. *cap.* 8. *n.* 5.

7 Secundò opponitur, quod hîc tractatur de vſu-
fructu paterno, cuius remiſſio, vel repudiatio non
indiget inſinuatione: *l. cum oportet*, §. *non autem*, *C.
de bon. quæ liber. verſic. ſin autem res.*

8 Tertiò, cùm maior pars capitalis ſocietatis initæ
inter dictos fratres, conſiſteret in dotibus vxorum,
quorum fructus pertinebant ad maritos; per text.
in l. ſi cum dotem, §. *transgrediamur*, *ff. ſol. matrimon.*
Paſchal. *de patr. poteſt. lib.* 1. *capite* 3. *numero* 45. ſe-
quitur quod cùm pater fecerit donationem filiis
lucrorum prouenientium ex illis dotibus, & con-
ceſſerit illis adminiſtrationem dictarum dotium,
illud donauit liberis quod iam ad ipſos perti-
nebat.

9 In hac controuerſia Ego Arbiter electus exiſti-
maui in primis; quod cùm lucra, de quibus ageba-
tur, nondum eſſent patri quæſita, & ideo non aga-
tur de iure quæſito, ſed de quærendo, conſenſus
ille paternus non tam dicitur donatio, quàm re-
pudiatio, & ideo non indiget inſinuatione: vt tradit
Gratian *diſcept. forenſ. c.* 713. *n.* 14. Galerat. *in tract.
de renuntiat. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 19. Tuſch. *litt. R. concluſ.*
181. *n.* 35. & *concluſ.* 182. *n.* 6.

10 Secundò exiſtimaui, facultatem & authoritatem
contrahendi conceſſam liberis à patre, non eſſe do-
nationem, quia ex ea pater non fit pauperior, nec
filius locupletior; & ideo non indiget inſinuatione:
ſicut videmus donationem inter coniuges, in qua
donans non fit pauperior, nec donatarius locuple-
tior, eſſe validam; immò ſufficere quod donans non
fiat pauperior licet recipiens fiat ditior: probatur
in cap final. de donat. inter vir. & vxor. & in l. ſi ſpon-
11 *ſus* 5. *ff. eod. tit.* † Vnde remiſſio vſusfructus non
dicitur alienatio proprij patrimonij, ſed tantùm
renuntiatio, & non acquiſitio lucri legalis: Gomeſ.
ad l. 48. *Tauri, num.* 10. *verſic. Primò*, quia non eſt
propriè donatio: Sanch. *de matrimon. lib.* 6. *diſput.* 4.
num. 18.

12 Denique aduerto, lucra quæſita ex dotibus vxo-
rum pertinere ad dictos fratres, nec in eis patrem
quidpiam prætendere poſſe, cùm non ſint quæſita
ex re patris, ſed ex ipſa induſtria liberorum: *dicta l.
13 cum oportet, C. de bon. quæ liber.* † Immo & vſusfru-
ctus bonorum aduentitiorum per patrem repudia-
tus, eſt aduentitius & non profectitius; Gratian.
dict. c. 713. *n.* 25.

Quod ſi in capitali dictæ ſocietatis adeſſet ali- 14
qua portio bonorum paternorum, cùm filij lucrum
omne fecerint ex propria induſtria, videndum eſt
in facto vtrum negotiationes factæ fuerint ſub
nomine ipſius patris, an verò ſub nomine libero-
rum; ſi enim filij negotiati eſſent nomine patris,
acquiſiuiſſent patri, deducta rata parte, quam Ar-
biter ipſis adiudicare deberet pro illorum induſtria
& labore: vt fusè per Peregrin. *conſil.* 97. *vol.* 4.
† & in dubio, medietas lucrorum pertineret ad fi- 15
lios tanquam aduentitia: vt *ibi* notat Peregrin. *nu-
mero* 62. & 63.

Sed iſta quæſtio ceſſat in caſu propoſito, vt *ſuprà*
dictum eſt.

Quòd ſi liberi ſimpliciter negotiati ſint, in du- 16
bio præſumitur negotiatio facta nomine proprio
ipſorum, iuxta diſtinctionem quam affert Roman.
conſil. 469. *num.* 5. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 126. &
ſic apparet quod pater nihil, aut parum liberis re-
miſit: Paſchal. *de patr. poteſt part.* 1. *cap.* 3. *num.* 14. &
ſequent. Et propterea in hoc primo capite exiſtima-
ui, tam authoriſationem, quàm remiſſionem vſus-
fructus factam per patrem, quantumuis non inſi-
nuatam, eſſe validam.

Secunda quæſtio proponitur; vtrùm pater, mor-
tuo filio, cui donationem cauſa mortis facienti con-
ſenſum præſtitit, teneretur inuentarium conficere
de bonis per filium relictis alteri ipſius aui paterni
nepoti.

Pro auo allegatur, quod inuentarium facere non 17
tenetur, ſed tantum pati vt fiat, filiis requirenti-
bus: Boër. *dec.* 61. Papon. *lib.* 15. *tit.* 6. *arreſt.* 1. Paſchal.
de patr. poteſt p. 1. *c.* 2. *n.* 82. Mynſinger. *centur.* 2. *ob-
ſeruat.* 93. Ludouiſ. *deciſ.* 334. *n.* 11.

Et licèt DD. aliqui dicant Auum teneri facere
deſcriptionem, Boër. *deciſ.* 61. *n.* 7. Sola *in tit. de mi-
norib. p.* 1. *decreti Quitationis, gloſſ.* 1. *n.* 7. Caſtill. *de
vſufruct. c.* 3. *n.* 89. Tamen hoc videtur intelligen-
dum, quando reſtitutio facienda eſt extraneo, non
autem quando filio: ad quod allegatur Fontanella,
qui tamen meo iudicio ita non diſtinguit; *de pact.
nuptial. clauſ.* 4. *gloſſ.* 7. *p.* 3. *n.* 19. ſed potiùs *n.* 65.

In contrarium dicitur quod ex lege donationis
cauſa mortis, in qua auus ipſe ſubſtitutus eſt, fieri
debebat deſcriptio bonorum in præſentia duorum
propinquorum, atque ita tenebatur Auus ſatisface-
re voluntati filij, per ipſum approbatæ, & autho-
rizatæ.

Ego in hac quæſtione diſtinguendum exiſtimo: 18
Aut enim conſtare poteſt in quo conſiſterent facul-
tates defuncti, veluti ex libro rationum ſocietatis,
aut ex cataſtro, ſeu manifeſto apud Communita-
tem facto; ita vt animus conquieſcere poſſit, & pro-
babiliter conuinci quòd nulla fuerit facta fraus, &
poſſit agnoſci in quo cõſiſtant facultates defuncti:
& hoc caſu exiſtimo non fuiſſe neceſſariam deſcri-
ptionem, & multò minus inuentarium: ex traditis
per Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſſ.* 5. *n.* 47.
Cancer. *p.* 3. *c.* 2. *de Inuentar. n.* 109. & *multis ſequent.*

Si verò non poſſit conſtare in quo conſiſterent
facultates defuncti, cenſeo neceſſariam fuiſſe de-
ſcriptionem ad euitandas fraudes: ex traditis per
Caſtill. *dict. c.* 3. *de vſufr. n.* 89. & *ſequent.* & alios
DD. *ſuprà* allegatos.

Tertia quæſtio conſiſtit in eo, vtrùm auus, mor-
tuo filio, habeat vſumfructum bonorum aduenti-
tiorum ſui nepotis.

Pro auo opponitur, ipſi deberi vſumfructum in 19
bonis filio donatis, quando tranſeunt ad nepotem,
mortuo patre: ad quod allegatur Theſau. *dec.* 17. *n.* 4.
in

Digitized by Google

*in fin. & in deciſ.*156. Bertrand. *conſil.*170. *vol.*2. *prior.* Alciat.*reſponſ.*45.*lib.*8. Burſat.*conſil.*347.*lib.*4. vbi nominatim quod vſusfructus ab auo remiſſus in fauorem filij, ad ipſum reuertitur, ſi bona deueniant ad nepotem.

20 In contrarium plurimi allegantur DD. veluti Io.Andr. *in addit.ad Speculat.tit.de inſtrument.edit.* §.*porro, verſic. audiui in quadam quæſtione.* Bartol. *in l.*1.*n.*3.& 6.*C.de author.tutor.* Oldrad.*conſil.*26.*n.*1. *verſic.quartò probatur.*

21 In hac quæſtione Ego exiſtimo, non eſſe inſpiciendam donationem cauſa mortis factam per filium de conſenſu patris, quandoquidem pater per conſenſum & authoritatem præſtitam dictæ donationi, ſibi non præiudicauit in vſufructu: vt apud Gratian.*diſcept.*317.

22 Inſpecto igitur contractu authorizationis, & remiſſionis vſusfructus factæ per auum in fauorem filij ſui, quam validam eſſe ſuperiùs oſtendimus; Exiſtimo vſumfructum bonorum aduentitiorum, mortuo filio, boniſque ad nepotem delatis, acquiri auo, qui nepotem ex filio retinet in poteſtate: ex iis quæ ad propoſitum deducit Alciat. *dicto conſil.* 45.*lib.*8.*per tot.*

23 Quarta difficultas conſiſtit in eo, vtrùm auus nepoti cauere teneatur, ſtante quod agitur de nominibus debitorum, quibus exactis nullum ſupereſſet remedium. Exiſtimo ad arbitri officium pertinere vt prouideat, ne debita per auum exigenda deperdantur: quia licèt ipſe ſit regulariter immunis à fideiuſſione; tamen dum agitur de pecunia, indemnitati filij & ſubſtitutorum prouidendum eſt vel per cautionem, vel per ſequeſtrationem: Paſcal. *de patr. poteſt.lib.*1.*c.*2.*n.*10.

Et licèt pater, ſecundùm multorum ſententiam, non teneatur cauere pro pecunia filij cuius eſt legitimus adminiſtrator: Rot. *deciſ.*594. *poſt tractat. Cencij, de cenſib.* quam ipſemet allegat *q.*109. *n.*67. Quia tamen hoc caſu pater nulla poſſidebat immobilia, & periculum erat dilapidationis, iudicaui prouidendum eſſe idemnirari filij: ad quod tali caſu inclinare videtur Rot.*dict.deciſ.*192.*n.*9.*in fin.& deciſ.*783.*in fin p.*1.*diuerſor.*

CAPVT CXIV.

Præſcriptionem interrumpi quidem per litis conteſtationem: ex qua, cùm oriatur dumtaxat mala fides ficta poteſt iterum inchoari præſcriptio, ſi abſque legitimo impedimento lis ceſſauerit per ſpatium tringinta annorum, etiam ſecundum diſpoſitionem iuris Canonici. Donatarium prohibitum de quidquam petendo ſuper bonis donatoris cum clauſulis ampliſſimis, non poſſe acceptare donationem, quin acceptet onus illi impoſitum, etiam quoad bona ſuppoſita fideicommiſſo immixta cum patrimonio donatoris.

SVMMARIVM.

1. *Mala fides quæ inducitur per litis conteſtationem non eſt mala fides vera, ſed præſumpta, ſeu ficta,*

2. *Mala fides præſumpta non impedit curſum præſcriptionis 30. annorum.*
3. *Ampliatur, vt hoc procedat etiã de Iure Canonico.*
4. *Poſt interruptam mediante litis conteſtatione præſcriptionem poteſt inchoari noua præſcriptio 30. annorum, ex receptiori ſententia.*
5. *Ex eo quod quis ſubſtitutus eſt actiuè, nihil inferri poteſt ad ſubſtitutionem paſſiuam, ſeu grauamen.*
6. *Ex ſubſtitutione reciproca facta inter filios, nihil poteſt inferri pro reciproca erga vxorem cohæredem.*
7. *Donatarius tenetur acceptare donationem cum omnibus ſuis qualitatibus.*
8. *Verba generaliter prolata referuntur ad omnia: dum donator prohibuit donatario, ne quidquam peteret ſuper bonis ſuis.*
9. *Multò magis ſi prohibitio loquatur de iuribus tam cogitatis quàm incogitatis.*
10. *Prohibitio de quidquam petendo ſuper bonis ſuis comprehendit etiam bona fideicommiſſo ſuppoſita, quæ reperiuntur in patrimonio diſponentis confuſa cum aliis eius bonis propriis.*

IN quadam cauſa fideicommiſſaria diuerſæ difficultates propoſitæ fuerunt. Quarum prima fuit, vtrùm attento ſilentio quadraginta annorum, quibus nec filia ſubſtituta, nec aliquis eius ſucceſſor quidpiam egerunt in illa lite (aliàs pro fideicommiſſo mota) omnis actio & prætenſio ipſius ſit præſcriptione finita.

Secundò, poſito quod præſcriptio ceſſaret, vtrùm dicta ſubſtituta, & illius hæredes iure poſſint petere fideicommiſſum, tam quoad portiones liberorum præmortuorum, quàm quoad portionem hæreditariam, aut ex ſubſtitutionibus obuentam ad vxorem illius teſtatoris, quæ erat mater illius filiæ, quæ prætendebat fideicommiſſum.

Tertiò, vtrùm filia ſubſtituta acceptando donationem ſibi factam per matrem cum qualitatibus in ea contentis, ſibi præiudicauerit quoad dictum prætenſum fideicommiſſum.

Quod attinet ad Primam quæſtionem; Exiſtimo 1
dictis ſucceſſoribus filiæ ſubſtitutæ obſtare præſcriptionis exceptionem; non obſtante litis conteſtatione ſuper primis articulis facta: quia mala fides quæ inducitur per litis conteſtationem, non eſt mala fides vera, ſed tantum ficta, & per legem inducta, ſeu vt alij volunt, mala fides præſumpta: *l.*2.*C. de fruct. & lit.expenſ.*& *ibi* Bald.& Salicet. Magon.*deciſ. Lucenſ.*81.*n.*22. † quæ tamen mala fides præſumpta 2
non impedit præſcriptionẽ 30. annorum: Menoch. *remed.*13.*recuper. poſſ.n.*70. vbi poſt plures quos allegat, hanc dicit eſſe receptiſſimam ſententiam, à qua durum nimis eſſet recedere.

Neque exiſtimandum eſt hac in re faciendam 3
eſſe differentiam inter Ius Ciuile, & Canonicum; ſed ſpatio tanti temporis illam malam fidem tolli etiam de Iure Canonico voluit Rot.*deciſ.*170.*n.*10. *part.*6.*recentior.*

Verum quidem eſt, aliquos ex antiquis DD. exi- 4
ſtimaſſe per litis conteſtationem actionem perpetuari de Iure Ciuili vſque ad 30. vel 40. annos, & de Iure Canonico in perpetuum abſque vlla temporis præfinitione.

Sed tamen contraria ſententia verior eſt, & hodiernis temporibus receptior, quam ſequuntur plurimi DD. videlicet Innocent.*in cap. illud, de præſcription.in fine*, in illis verbis: *Et in iſtis caſibus oportet de nouo præſcriptionem incipere*, & iiſdem verbis

vtitur Hoſtienſis *ibidem, verſic. & in his caſibus*: vbi ſubdit quod tempora præterita non proſunt præſcribenti: Ancharan. *ibid. num.* 14. Panorm. *num.* 19. *verſic. ſed hoc non obſtante*: Felin. *num.* 10. vbi tamen malè intelligit quod præſcriptio non incipiat de nouo, niſi finito tempore perpetuitatis: quia contrarium verius eſt, nempe quod præſcriptio incipiat ab illa die qua actor deſtitit à lite; is enim verus eſt ſenſus *dicta l. fin. C. de præſcript. 30. annor.* vt bene aduertit Bald. *de præſcript. part. 6. memb. 3. q. 4. num. 43. & part. 4. quæſt. 1. n. 2. & quæſt. 3. num. 6 & 7.* Duran. *deciſ. 426. num.* 21 Seraphin. *deciſ. 926. n.* 1. *& 718. num.* 6. Mareſcot. *lib. 2. cap. 67. num. 9. 12. & 14.* Franc. Marc. *deciſ. 327. num. 1. part. 2.* Guid. Pap. *deciſ. 416. num. 6.* quia quando actor non fuit impeditus propter aliquem caſum fortuitum, ſed ex mera negligentia litem terminare non curauit, tunc litis conteſtatio illi non prodeſt ad præſcriptionis interruptionem apud Addent. ad Butarr. *deciſ. 8. num. 19. verſic. tertius caſus eſt*: Rot. *deciſ. 6. num. 1. par. 3. recent.* Rot. *deciſ. 126. num. 42. part. 7. recent.* Barboſ. *in l. final. Cod. de preſcript. 30. vel 40. annor. num. 38 & ſequent.* & eſt text. expreſſus in iure Canonico *in can. Placuit 2. 16. quæſt. 3. in illis verbis, ſi per litis conteſtationem à die vltimi litigij quadraginta anni computabuntur.*

Ex quibus apparet dictam ſubſtitutam, & illius ſucceſſores, exceptione præſcriptionis à petitione ſua remouendos, cum à tempore quo ceſſatum fuit à lite, pluſquam quadraginta anni effluxerint.

5 Ad ſecundum dubium reſpondetur, nullam ex dicto teſtamento reſultare ſubſtitutionem paſſiuam dictæ vxoris cohæredis inſtitutæ, cum ipſa fuerit tantùm actiuè ſubſtituta, ex qua ſubſtitutione actiua nihil inferri poteſt ad paſſiuam, & ad grauamen ipſius: Surd. *conſil. 315. n. 13.* Peregr. *conſil. 47. n. 15. vol. 4. & de fideicommiſſ. art. 28. n. 36. in fin. & art. 29. n. 16.*

Ex verbis autem dicti teſtamenti conſtat, ſubſtitutionem reciprocam fuiſſe reſtrictam ad perſonas filiorum, in illis verbis: *vnum, vel plures dictorum filiorum.* Item in verbis ſequentibus: *eiſdem, & eorum cuilibet*: & ſic in ſubſtitutione paſſiua, & in grauamine nullam vxoris mentionem fecit. Poſtea vel in parte actiua ſubſtituit alios ſuos filios æqualiter cum dicta ſua vxore vſque ad vltimum; quæ verba, *vſque ad vltimum*, non poſſunt referri niſi ad vltimum dictorum filiorum, ita vt mater ſit omnibus ſubſtituta vſque ad vltimum; tum quia proprietas verborum ſolos filios reſpicit quoad grauamen, tum etiam quia vxor teſtatoris fuit vocata æqualiter vnà cum ſuperuiuentibus filiorum vſque ad vltimum ſuperſtitem: quæ verba, *æqualiter ſubſtituit*, non poſſunt referri ad grauamen abſque violatione verborum: non enim teſtator dixiſſet, *æqualiter ſubſtituit*; ſed dixiſſet, *æqualiter grauauit*: ita vt firma remaneat regula ſupradicta, quod ex ſubſtitutione actiua nihil inferri poteſt ad paſſiuam.

Quod confirmatur ex ſequentibus verbis dicti teſtamenti, dum filiis omnibus decedentibus ſine liberis, vltimo eorum ſic morienti ſubſtituitur dicta vxor, & prænominatæ filiæ ipſius teſtatoris, ita vt illa verba, *vltimo morienti*, non poſſint comprehendere prædictam vxorem, cùm ad ſolas filias referantur.

Et præterea quando filiæ ſunt ſubſtitutæ cum dicta vxore, non poteſt ipſa comprehendi in reciproca, neque cenſeri grauata, ſed tantùm actiuè vocata, cùm verba ſubſtitutionis illi non conueniant, & ſubſtitutio facta ſit vnius ad alteram ex dictis filiabus æqualiter cum vxore quoad decedentes in ætate pupillari, aut aliàs ſine liberis naturalibus & legitimis. Quæ verba non poſſunt applicari dictæ vxori, cùm nec in pupillari ætate mori potuerit, nec ei ſine liberis decedenti, filij aut filiæ ſuccedere poſſint, quia implicaret contradictionem filias illi ſuccedere poſt eius mortem, & ipſam ſine liberis eſſe defunctam.

Neque obſtat quod fuit oppoſitum, quod quia ſubſtitutio reciproca facta fuit inter liberos, cenſetur quoque facta reſpectu vxoris.

Reſpondetur enim, quod licèt inter liberos facta 6 fuiſſet ſubſtitutio reciproca, non tamen propterea ſequeretur illam ſubſtitutionem ad grauamen vxoris eſſe extendendam, cùm ſubſtitutio non debeat extendi à perſona ad perſonam; & cùm teſtator expreſſerit ſubſtitutionem inter filios, & ad grauamen ipſorum, non debet fieri extẽſio ad grauamen vxoris, à qua maritus noluit auferri ſuam ſucceſſionem niſi caſu quo ad ſecunda vota conuolaret. Ipſa verò non conuolante, voluit hæreditatem ad ipſam ſpectare pleno iure, & ideo ex reciproca facta inter liberos, non poteſt fieri aliqua illatio ad grauamen vxoris: Rot. *deciſ. 591. num. 4. verſic præterea, part. 4. diuerſ.* Menoch. *conſil. 327. num. 36. & conſil. 1056. num. 30.* Peregr. *de fideicomm. art. 13. num. 88. 89. & 90.* plures allegat Fuſar. *conſil. 65. num. 21.* & bene comprobat *in tract. de ſubſtitut. quæſt. 472. n. 30. vſque ad 43.* cuius dicta multo magis locum habent in caſu propoſito, cùm verba teſtatoris dum fecit dictas ſubſtitutiones nullo modo poſſint referri ad dictam vxorem, & ſolis teſtatoris liberis conueniant, & ad illos dumtaxat referantur.

Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, dictam fi- 7 liam ſubſtitutam, caſu quo aliquid iuris habuiſſet, ſibi præiudicaſſe per acceptationem donationis ſibi factæ per matrem, quia non poteſt fieri acceptatio donationis pro parte, ſed ea debet fieri in totum, & cum omnibus ſuis qualitatibus; *l. cum quæritur, ff. de adminiſtr. tutor.* Bartol. *in leg. contra iuris, §. finali*, cum *leg. ſequent. ff. de pact.* Surd. *de aliment. tit. 7. quæſt. 16. num. 93. & 94. & conſil. 52. num. 40. & ſeqq.*

Verba autem donationis adeò clara ſunt, vt nullus relinquatur dubitationi locus, cùm mater mãdauerit, & ordinauerit, filiam ſuam mediantibus prædiis & bonis donatis eſſe contentam, & nihil poſſe vnquam petere, neque querelare à ſuo donatario vniuerſali aliam rem quamcumque per viam legitimæ, aut ſupplemẽti ipſius, nec pro aliis quibuſcumque iuribus: quæ ipſa poſſet prætendere, qualiacumque ſint, cogitata & non cogitata. Quæ verba generalia ſunt, & ampliſſima, & non referuntur ad bona donantis, ſed ad perſonam donatarij; quam donans adeò dilexit, vt noluerit ab ipſo quidquam peti per filiam ſuam. † Quibus verbis gene- 8 ralibus etiam petitio prætenſi fideicommiſſi continetur, cùm referatur ad omnia etiam ignorata: Galerat. *de renuntiat. lib. 3. cap. 9. num. 13.* Vnde conſuluit † vt apponantur illa verba, quòd *nihil peti poſ- 9 ſit tam de cogitatis, quàm de incogitatis*; quo caſu dicit contrahentem eſſe ſecutum in perpetuum, *l. qui iure militari, ff. de milit. teſtament.* ſequitur Mantic. *de tacit. conuent. lib. 26. tit. 6. num. 59.* Natt. *conſil. 545. num. 21.* Surd. *conſil. 267. num. 22. & multis ſequent.* Præſertim quia ratio recti ſermonis nullam patitur reſtrictionem; quo caſu, quamuis regulariter dictio, *aliis*, ſit nota ſimilitudinis, tamen nullo modo

reſtringit

reſtringit diſpoſitionem, quia hoc caſu ſtat augmentariuè, & ſignificat quid plus, quàm fuit expreſſum; & neceſſariò debet intelligi de diuerſis iuribus præter ſpecificata: Nat. *dicto conſil.* 545. *n.* 22. *&* 23. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 568. *numero* 34. *& ſequent.* & hanc eſſe communem ſententiam teſtatur Hodiern. ad Surd. *deciſ.* 176. *n.* 14. Trentacinq. *lib.* 3. *var. reſolut. de tranſact. reſolut.* 2. *n.* 10. *&* 13.

10 Et tamen quamuis verba relata fuiſſent ad bona donantis, dicta filia fuiſſet excluſa à petitione prætenſi fideicommiſſi: quia ſi donans vſus fuiſſet hac clauſula quod nihil peti potuiſſet ſuper bonis ſuis; tamen illa verba debuiſſent intelligi etiam de bonis ſuppoſitis fideicommiſſo, ſi talia in eius patrimonio fuiſſent: ex traditis per Menoch. *conſil.* 955. *num.* 12. Sed, vt dictum eſt, nos verſamur in aliis terminis, cùm verba non ſint relata ad bona, ſed ad perſonam donatarij vniuerſalis.

Ex quibus concluditur ſucceſſores donatarij vniuerſalis, eſſe omni ex parte fundatos aduerſus ſucceſſores dictæ filiæ agentis ad aperturam dicti fideicommiſſi.

CAPVT CXV.

Mulier ad ſecunda vota non conuolans, ex nouiſſimo iure, ſolùm habet vſumfructum in lucris nuptialibus, dempta virili portione illorum, de qua ad libitum diſponere poteſt. Et vtrùm opus ſit quod de illa expreſsè diſponat, an verò illam trãſmittat ad hæredes etiam ab inteſtato. Et quæ ſit differentia inter lucra nuptialia, & non nuptialia. Et vtrùm arreragia legati annui peti poſſint per hæredes mulieris, & contra quos.

SVMMARIVM.

1. *In augmento, quod donationem propter nuptias vocant, liberi ſuccedunt æquis partibus matri, etiamſi ad ſecunda vota non conuolauerit, quoad partem illius augmenti quam ipſa conſequitur titulo lucratiuo, ſi mater de ea expreſsè non diſponat.*
2. *Fructus ſeu alimenta vxori legata, & non ſoluta, peti poſſunt per illius hæredes pro tempore præterito.*
3. *Pro legato annuo datur actio contra eos, qui fructus percipiunt hæreditatis, non autem contra proprietarium.*
4. *Explicantur dicta* num. 1. *adhibita diſtinctione lucrorum nuptialium, & non nuptialium; de qua etiam* num. 7.
5. *Lucra nuptialia omnino liberis illius matrimonij ſunt reſeruanda. Intellige vt* infrà.
6. *Lucra non nuptialia ſunt in libera diſpoſitione vxoris, ad ſecunda vota non conuolantis, dummodò tamen expreſsè diſponat; alioquin omnes liberi in illis ſuccedunt æqualiter.*
8. *Augmentum hodiernum ſuccedit in locum donationis propter nuptias.*
9. *Defenditur ab impugnationibus D. Bellus* conſil. 180. num. 7.
10. *Mater habet virilem portionem lucrorum nuptialium, de qua liberè diſponere poteſt, ſi ad ſecunda vota non conuolauerit.*
11. *Intellige, dummodò liberi ſuperuiuant matri, aliàs de toto diſponit.*
12. *Quid ſi mater expreſsè de hac virili portione non diſpoſuerit.*
13. *Explicantur variæ conſtitutiones contrariæ circa acquiſitionem iſtorum lucrorum nuptialium, & poteſtatem de eis diſponendi, quando mater non tranſit ad aliud matrimonium.*
14. *Proponuntur rationes quare, matre de hac virili portione non diſponente, omnes liberi admitti debeant æqualiter.*
15. *Legum correctio per ſubauditos intellectus non eſt admittenda.*
16. *Refertur fuiſſe iudicatum, quod hæc virilis portio tranſeat ad hæredes matris, quando de ea expreſsè non diſpoſuerit. Sed ſententia illa reiicitur itidem.*

MAritus vxori in caſum ſuperuitæ (qui poſtea accidit) promittit vxori ſummam 300. ſcutorum auri pro augmento dotali. De quo ipſa non diſpoſuit expreſsè.

Quæritur vtrùm liberi illius matrimonij æqualiter in illo lucro ſuccedere debeant, attento quod ipſa non conuolauit ad ſecunda vota.

Reſponderur, quòd ex ſumma 300. ſcutorum, 1
ſumma dumtaxat 150. ſcutorum ad vxorem dicitur obueniſſe titulo lucratiuo, cùm ipſa marito in caſum ſuperuitæ donauerit aureos 150. vſque ad concurrentiam cuius ſummæ, periculum ſuperuitæ erat æquale inter vtrumque ex coniugibus, & ſic quoad illos 150. aureos reciprocè donatos, vxor ad libitum diſponere poterat, ſiue ad ſecundas nuptias conuolaſſet, ſiue non. Et illa ſumma non ſubiacet legibus de lucris nuptialibus diſponentibus: Bertrand. *conſil.* 175. *num.* 4. *lib.* 2. *prior.* Rip. *in l. fæmina, num.* 30. *&* 34. *Cod. de ſec. nupt.* Boër. *deciſ.* 185. *numero* 11. Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, num.* 110. *Cod. de reuocand. donat.* Rota Auenion. *deciſ.* 144. *num.* 6. quæ prædictos citat & ſequitur.

In reliquis verò 150. aureis, de quibus mater expreſsè & ſpecialiter non diſpoſuit, omnes liberi æqualiter ſuccedent: per textum expreſſum *in authent. nunc autem, C. de ſec. nupt.* & *ibi* DD.

Sed quia vxori vltra dotem & augmentum, maritus certam annuam tritici, lignorum, & vini quantitatem teſtamento legauit, quam tamen ab octo circiter annis non exegit; Quæritur vtrùm ſolutiones dicti annui legati pro alimentis relicti augeant illius hæreditatem?

Reſpondetur affirmatiuè, cùm illa alimenta iure 2
actionis debeantur, quo caſu etiam pro tempore præterito peti poſſunt: Surd. *de aliment. tit.* 5. *qu.* 1. *num.* 39. *& ſequent.* Gratian. *diſcept. forenſ.* 815. *n.* 4.
& 954. *numer.* 39. † Pro illis autem actio aduerſus 3
eos, qui fructus præteriti temporis perceperunt, dirigenda eſt: Surd. *deciſ.* 28. *num.* 2. Nec proprietarius, vel ſubſtitutus, illorúmve hæredes pro illis conueniri poſſunt, cùm ſint onus fructuum: Crauet. *conſil.* 19. *num.* 16. *ad med. verſic. Quod tamen intellige:* Sim. de Præt. *lib.* 5. *dubit. omnium vltima, numero* 30. *fol. mihi* 583.

Verùm, ea quæ diximus *n.* 1. circa mediam partem augmenti dotalis quod mater acquiſiuit, nempe illud debere diuidi æqualiter inter liberos, quamuis mater ad ſecunda vota non conuolauerit; videntur maiorem exquirere explicationem.

Vnde ſupponendum eſt pro vero intellectu iurium, quæ inter ſe contraria videntur; quod lucra coniugum in duplici ſunt differentia. Quædam enim ſunt lucra quæſita contemplatione matrimonij, veluti donatio propter nuptias, aut ſi quid aliud coniux ex dote lucratur, totum hoc lucrum nuptiale nuncupatur. Alia verò ſunt lucra non nuptialia, veluti legata, fideicommiſſa, donationes inter viuos, & alia quæ extra caſum matrimonij coniux in cooiugem confert.

5 Lucra primi generis ſunt fauorabiliora liberis, & in illis non ſolùm conſideratur iniuria illata per parentem binubum, ſed etiam fauor filiorum, itavt quamuis parens ad ſecunda vota non conuolet, teneatur illa liberis primi matrimonij reſeruare, vt expreſsè cauetur in *Nouella, neque virum* 98. §. 1. nempe quod ſoluto morte matrimonio coniux ſuperſtes, mulier quidē donationem propter nuptias, vir autem dotem conſeruare liberis teneatur; ipſe autem, ipſave tantùm vſumfructum in illis habeat.

6 Sed in aliis lucris ſecundi capitis hoc conſtitutum eſt, vt coniux ſuperſtes de illis ad libitum diſponat, ſi ad ſecunda vota non conuolauerit; ſed ſi de illis non diſpoſuerit expreſsè (itavt non ſufficiat generalis inſtitutio hæredis) illa diuidantur inter liberos primi matrimonij, quia licèt de iure Codicis ſatis fuiſſet de huiuſmodi lucris diſponere per generalem hæredis inſtitutionem, *l. ſi quis prioris, §. certum, C. de ſec. nupt.* Tamen per *Nouellam* 22. hoc fuit correctum, nempe quod non ſufficiat generalis inſtitutio, ſed talia lucra æqualiter inter liberos diuidantur, niſi parens de illis expreſsè, & ſpecialiter diſponat, vt bene explicat Scipio Gentil. *in tract. de ſec. nupt. cap. 2. per tot.* & Cuiac. *ad dictam Nouell. 22. column. 6.*

7 Et hanc diſtinctionem inter duo illa lucrorum genera, agnouit Nicolaus *in l. generaliter, eod. tit. n. 13. & 53.* & habetur inter Repetent. *vol. 7. n. 18. & 70. fol* 578. & 581. Cod. Fab. *lib. 5. tit. 5. de ſec. nupt. definit. 7.* Salicet. *in authent. vxore, eod. tit. verſic. item attende.* Griuell. *dec. 16. n. 15.* vbi dicit quod ſponſalitiæ largitatis proprietas liberis ſemper reſeruatur à lege, ſiue ſecundò nubat mulier, ſiue non. Cæterorum verò lucrorum, in caſum dumtaxat ſecundarum nuptiarum. Atque ita in propriis noſtris terminis docet Surd. *conſil. 196. num. 11. & conſil. 164. n. 22.* vbi plurimos allegat, quos breuitatis cauſa omittimus.

8 Porrò illam Surdi, & aliorum ſententiam non ſine ratione dicimus eſſe in propriis noſtris terminis: cùm augmentum, de quo agitur, ſortiatur naturam donationis propter nuptias, & eodem modo debeat regulari: ex Surdo *dicto conſil. 164. n. 17.*

9 Ex quibus patet, non malè loquutum fuiſſe D. Lud. Bellum *conſil. 180. num. 7.* dum voluit augmentum dotis æqualiter inter liberos diuidendum eſſe, quamuis mater ad ſecunda vota non conuolauerit.

10 Reſtat difficultas ex eo, quòd ſaltem mater potuit diſponere de virili portione præfati lucri dotalis, pro nnmero ſcilicet liberorum, quando ad ſecunda vota non conoolauit: *authent. ſi tamen, Cod. de ſec. nupt* iuxta *Nouell. vt fratrum filij, § quia verò:* vt dicit Gentil. *dict. c. 2. n. 3.* idem D. Bell. *d. conſil. 180. num. 7.* Treotac Inq. *lib. 3. reſolut. 3. de matrimon n. 7.* Natt. *conſil. 519. n. 5.*

11 Intellige dummodò filij, vel eorum deſcendentes ſuperuiuant matri: Caualcan. *deciſ. 1. num. 56. & ſequent. lib. 3.* Cancer. *part. 3. cap. 11. n. 351.*

12 Sed quoad illam virilem portionem non negamus, quin mater expreſsè de ea diſponere potuiſſet, ſi voluiſſet; quod cùm non fecerit expreſsè, videtur dicendum hanc etiam virilem portionem æqualiter inter liberos diuidendam: cùm text. *in authent. nunc autem, C. de ſec. nupt.* loquatur de lucris nuptialibus, vt *ibi* intelligit Salicet. & alij.

Sed tamen obiicitur quod text. *in dict. authent.* 13
eſt correctus per *Nouell. 98. in authent. neque virum, §. propterea:* & quod mater non tenetur hæc lucra reſeruare liberis primi matrimonij; nec non per tex. *in authent. vt fratrum filij, §. quia vero mulieres.*

Ad hoc dubium reſpondetur, quod quando agitur de lucris prouenientibus ex ipſomet contractu matrimonij, non autem ex cauſa extrinſeca, omnes conſtitutiones volunt coniugem, ſiue ſecundò nubat, ſiue non, ſemper habere vſumfructum, ſed de proprietate poſſe expreſsè diſponere: quod ſi expreſsè non diſpoſuerit, non ſufficit ſola hæredis inſtitutio generaliter facta, ſed opus eſt vt parens expreſsè & ſpecificè diſponat: alioquin omnes liberi æqualiter admittuntur.

Pro cuius rei comprobatione aduertendum eſt, quod circa hanc materiam quatuor ſunt iura. Primum eſt, ius Codicis, quo cauebatur lucra nuptialia indiſtinctè filiis reſeruari debere. Secundum eſt ius Authenticorum *in tit. de nupt. § ſoluto, §. ſi verò, & §. optimè:* quibus cauebatur, quod maritus lucra huiuſmodi, aut vxor reſeruaret tranſeundo ad ſecunda vota, alioquin non teneretur reſeruare. Tertium ius, eſt etiam Authenticorum, *in tit. Neque virum quod ex dote.* vbi reditur ad ius antiquum, quo parens tenetur lucra iſta reſeruare liberis, ſiue tranſeat ad ſecunda vota, ſiue non, retento ſibi dumtaxat vſufructu. Quartum & vltimum ius, eſt etiam Authenticorum *in dict. tit. vt fratrum filij, §. quia vero,* & per illud ius diſponitur, maritum, vel vxorem, de talibus lucris habere virilem portionem, de qua poſſint diſponere ad eorum arbitrium: & in hoc limitantur, & corriguntur iura antiquiora.

Solùm igitur controuerſia eſſe poterit circa virilem illam portionem matri competentem; nam aliæ portiones omninò & indiſtinctè inter liberos illius matrimonij diuidendæ ſunt. Sed quod attinet ad virilem matri competentem, non negabam ipſam de ea ad libitum diſponere potuiſſe, ſed dicebam illam diſpoſitionem debuiſſe eſſe expreſſam: iuxta text. *in dict. authent. nunc autem:* quæ in hoc non eſt per alias conſtitutiones correcta: quod fuſiùs comprobatur ex traditis per Scipion. Gentil. *in tract. de ſecund. nupt. c. 2.* vt poſt plures aduertit Natt. *conſil. 519. num. 5.* Angel. *in l. generaliter, §. illud etiam, C. de ſecund. nupt.* Sichard. *in l. hac edictali, §. his illud: Cod. de ſec. nupt.*

Quod videtur probari per text. *in authent. nunc* 14
autem, Cod. eod. tit. & in corpore vnde deſumitur, nempe *in dict. authent. de nupt. §. quoniam verò mulieres: ſeu Nouell. 22.* videlicet vt mater virilem habeat in hiſce lucris portionem pro numero liberorum, ſed de ea non cenſeatur diſpoſuiſſe, niſi expreſsè hoc dixerit: & in hoc capite, dicta Nouella 22. non eſt correcta per Nouellam 98. cùm eius diſpoſitio fuerit abrogata per Nouellam 127. nec per eandem Nouellam 127. quæ ſolum diſponit de quantitate portionis quæ ſuper his lucris matri adiudicatur iuxta numerum liberorum: nihil autem in ea conſtitutione deciditur ſuper illa quæſtione, vtrùm mater, quæ poteſt de virili portione lucrorum nuptialium diſponere, præſumatur reſeruaſſe liberis, ſi de illis expreſsè non diſponat. Cùm ergo nihil vltima conſtitutio ſuper hoc diſpoſuerit, remanet in ſuo robore Nouella 22. quod exigatur

ſpecifica

ſpecifica & expreſſa diſpoſitio, alioqui liberi omnes
ſuccedant. Et ſic ſimplieiter ſpecificam diſpoſitio-
nem exigunt DD. iu interpretatione *dicta authent.*
Nunc autem: Cod.Fabr.*lib.5.tit.5.de ſec.nupt definit.*
7.num.1. Alciat.*de præſumpt.regul.1.præſumpt.5.* Me-
15 uoch. *lib.3. præſumpt.20.* † Legum enim correctio
per ſubauditos intellectus admittenda non eſt: Cra-
uet.*conſil.259.n.2.* neque lex correcta cenſetur, niſi
hoc expreſsè dieatur : *l. præcipimus, in fine, C.de ap-
pellat.* Monoch.*conſil.1060.n.87.& ſequent.*

Videbatur ergo in caſu propoſito, liberos omnes
ſuccedere æqualiter debere in virili portione ma-
terna lucrorum, de quibus ipſa expreſsè & ſpecifi-
cè non diſpoſuit.

16 Sed tamen deciſum fuit contrarium, nempe viri-
lem hanc portionem tranſire ad hæredes matris,
quando de ipſa expreſsè non diſpoſuit; cùm illa da-
ta fuerit matri veluti in præmium ſeruatæ viduita-
tis, cum facultate & libero arbitrio de illa diſponē-
di: vt dieit Angel.*in authent.neque virum quod ex do-
te, &c.*& Salieet.*in authent.ſi tamen, in fine, C.de ſec.
nupt.*& probat text.*in Nouell.22.§. quoniam verò, &
Nouell.* 127. §. *quia verò & mulieres :* dum dicitur
quod mater non nubens, quoad hane portionem,
vnius filij perſonam repræſentat: ergo illius liberam
habere debet diſpoſitionem, ſicur vnus ex filiis de
ſua virili diſponere poteſt etiã ab inteſtaro, vel per
generalem hæredis inſtitutionem. Et hoc videtur
voluiſſe Cuiac.*ad Nouell.22. column.6.litt.D.verſic.
Rurſus ex Nouella:* vbi dicit hanc virilem portionē
matri eſſe quæſitam pleno iure: & Scipio Gentil.*di-
cto c.2.de ſecund.nupt. column.3. verſic. quod cum ita
indiſtinctè.* Non enim portionem illam haberet ple-
no iure, ſi ad hęredes non tranſmitteret etiam ab in-
teſtato. Sed ſententia illa eſt reformanda, & omnes
liberi æqualiter ad illam portionem virilem admit-
tendi, ſi de ea mater expreſsè non diſpoſuerit : vt
iudicatũ refert d'Oliue *lib.3.c.19.*& Claud.Henrys
lib.4.c.6.q.55. Attamen poſt hęc ſcripta & in lucem
edita reperi Dominum Claudium Henris *in 2.p.ſuæ
recollectionis arreſtorũ lib.4.c.26.* receſſiſſe à ſua prima
ſententia. Eius tamen rationes non me conuincunt,
vt ego recedam à mea, tam propter iura iam dedu-
cta, quàm propter authoritatem Senatus Tholoſa-
ni, & per ea quæ allegantur, & ex ipſius textus le-
gis acurata diſcuſſione comprobantur per Dominũ
de Cambiolas *lib.5.c.38.pag.2.* in ſuis deciſionibus
Senatus Tholoſani, poſt primam huius libri im-
preſſionem editis.

CAPVT CXVI.

Locumtenens Domini Rectoris, vtrùm ſit immunis à collectis, & quibus priuilegiis vtatur. Solutiones collectarum antea factæ, vtrùm illi præiudicent quoad futura. Habentem Officium publicum nihil facere poſſe in præiudicium ſuæ Dignitatis, & ſucceſſorum. Quando quis poſſit ſuo priuilegio renuntiare per ſimplicem non vſum. Et productio tituli inualidi quando tollat præſumptionem alterius tituli validioris.

SVMMARIVM.

1. *Dignitas Locumtenentis Rectoris Comitatus Venaiſſini inter Senatorias numerari poteſt.*
2. *Qui Senatoriam obtinent dignitatem ſunt à collectis immunes.*
3. *Senatores, & Conſiliarij Parlamentorum non tenentur ſoluere collectas. Quod ampliatur in quibuſcumque Iudicibus, etiamſi bona iam reperirentur regiſtrata.*
4. *Vicerector gaudet iiſdem immunitatibus, quibus gaudet Rector :* & n.7.
5. *Intellige hoc procedere, quando agitur de Locumtenente deputato à Principe : ſecùs, ſi eſſet deputatus ab ipſo Rectore.*
6. *Mortuo, vel reuocato Rectore, adhuc durat Officium Locumtenentis à ſummo Pontifice deputati.*
7. *Locumtenens vtitur priuilegiis ſui Principalis quoad impoſitiones.*
8. *Officialis non poteſt præiudicari ſucceſſori, renuntiando priuilegio immunitatis conceſſo Dignitati.*
9. *Succeſſor in Officio, non obſtantibus geſtis per eius anteceſſorem, poteſt iura ſua Dignitatis tueri etiam remediis poſſeſſoriis.*
10. *Faciens actum contra priuilegium, non ſibi præiudicat quoad futura, ſed tantùm quoad præterita, quando agitur de actibus negatiuis.*
11. *Quando agitur de actu qui non eſt momentaneus, quis ſibi non præiudicat per ſimplicem non vſum, ſed requiritur præſcriptio 30.vel 40.annorum.*
12. *Productio tituli inualidi facta per actorem, non nocet reo habenti pro ſe præſumptionem tituli validi.*

DOminus Locumtenens Domini Rectoris Comitatus Venaiſſini deſiderauit, vt ei pro veritate reſponderem ſuper ſequentibus quæſtionibus.

Primò, vtrùm dictus Dominus Vicerector ratione ſui Officij ſit immunis ab omni collectarum ſolutione.

Secundò, vtrum huic immunitati fuerit præiudicatum per decreta, & conſtitutiones factas conſentiente Domino Locumtenente, eius in eodem Officio anteceſſore, per Illuſtriſſimum bon. mem. Cardinalem de Comitibus tunc Vicelegatum.

Tertiò, vtrùm ipſe Dominus Locumtenens modernus, ſoluendo collectas per aliquod tempus (quatenus de aliquibus ſolutionibus per eum factis conſtare poſſet) ſibi, & immunitati ſuæ præiudicauerit in futurum.

Ad primam quæſtionem Reſpondi, Domino Vi- 1
cerectori dicti Comitatus de iure competere exem-
ptionem & immunitatem à collectis ratione ſuæ
Dignitatis, quæ propter eius authoritatem inter
Senatorias recenſeri iure poteſt, cùm iuriſdictio-
nem exerceat in Barones, Feudatarios, Vniuerſita-
tes, & Communitates totius Comitatus Venaiſſi-
ni, & ideò maximę authoritatis exiſtat : vt loqui-
tur fel.rec.Paul.V. *in ſua Bulla,* in qua ſibi propter-
ea huius Dignitatis collectionem & prouiſionem
reſeruat, *ſub die 19. Iunij, 1606.* † Ideo iure im- 2
munitatis à collectis frui & potiri debet : *l. Senato-
rum 4. & l.præcipimus 14.Cod.de Dignitatib.lib.12.*
vbi dicitur Senatorum ſubſtantias liberas eſſe à
præſtationibus, quas Iudiees deſcribunt, nec poſſe
ipſis munus indici, niſi iubente Cæſare : & proba-
tur *in l. maximarum, Cod. de excuſation. muner.* vbi
culmina maximarum Dignitatum liberantur ab
oneribus extraordinariis. † Et ideo Senatores, &
Conſiliarios Curiarum Parlamenti ab oneribus
immu

Immunes eſſe teſtatur Guid. Pap. *deciſ.*376. Idém-
que de Iudicibus, & aliis Officialibus, quod non
teneantur ad pręſtationem onerum extraordinario-
rum, tradit Albert. Brun. *conſil. feudal.*103. *num.*5.
Quod ampliat *num.*6. vt locum habeat, quamuis
illorum bona priùs eſſent regiſtrata: quia mutata
perſona non nocet regiſtratio antea facta; vt *ibi* per
eum Antibol. *de munerib. & honorib n.*70. *p.*3. vbi
loquitur generaliter de exemptione Officialium.

Et hoc maximè locum habet ſtante bulla fel.
rec. Eugenij IV. quæ eſt regiſtrata apud Archiuia
dicti Comitatus: in qua ſummus Pontifex mandat
omnes teneri ad ſolutionem collectarum dicti Co-
mitatus, excepto Locumtenente, ac Rectore di-
cti Comitatus, & Procuratore Fiſcali, nec non San-
ctæ Romanæ Eccleſiæ Vaſſallis, ac Feudatariis.
Quæ verba nominatim eximunt Dominum Lo-
cumtenentem Comitatus à ſolutione collectarum.
Et non debent intelligi de Domino Rectore, ſed
de ipſo Locumtenente, qui in omnibus ſemper vo-
catus fuit, & vocatur Vicerector, ſeu Locumtenens
Comitatus, non autem Vicerector Domini Recto-
4 ris: atqui † Vicerector gaudet iiſdem prærogati-
uis quibus ipſe Rector, cùm non à Domino Re-
ctore litteras ſuæ deputationis obtineat, ſed ab
ipſo ſummo Pontifice: iuxta diſtinctionem alla-
tam per Bertrand. *conſil.*117. *numero* 3. *lib.*1. *part.*2.
5 † vbi quod Viceſgerens conſtitutus ab eo, qui exer-
cet officium; non gaudet iiſdem iuribus & præro-
gatiuis quibus Principalis: ſecus eſt, ſi deputatus
fuerit ab eo, qui poteſtatem habet deputandi ip-
ſum Officialem: Talis eſt autem Dominus Lo-
cumtenens, qui non ſolùm à Summo Pontifice fuit
deputatus, ſed etiam propter Officij excellentiam
ſummus Pontifex ſibi illius deputationem per bul-
lam Apoſtolicam voluit reſeruare: & Bertrandum
citat & ſequitur Cancer. *libro* 3. *var. reſolut. cap.* 9.
6 *num.*8. *&* 9. † Et ideo mortuo, vel remoto Rectore,
adhuc tamen durat officium Vicerectoris ex do-
ctrina Ioan. Fabri *in* §. *item ſi adhuc, Inſtit. Mandat.*
7 † Quamobrem immunitas quæ competit Domino
Rectori, competit etiam Domino Locumtenenti:
Auend. *de exequ. mand. part.*1. *cap.*3. *numer.*3. *verſic.*
Quintò deducitur: & Bene Boër. *deciſ.*246. *num.*4.
*columu.*5. *verſic. de generali verò Aquitaniæ Locum-
tenente:* vbi probat quod ſicut generalis Locum-
tenens non tenetur ſoluere gabellam, ita nec eius
Conſiliarij, ſeu Aſſeſſores nouiter creati: per text.
in l. non parum; C. de aſſeſſorib.

Inutilis ergo eſt indagatio, vtrùm nomen Lo-
cumtenentis, in Bulla Apoſtolica expreſſum, refe-
ratur ad ipſum Dominum Rectorem, vti genera-
lem Superioris Locumtenentem, an verò ad ipſum
Dominum Vicerectorem, cùm etiam ſi de ſolo Do-
mino Rectore loqueretur, in ipſo etiam Domino
Locumtenente per ſummum Pontificem ſupre-
mum Dominum ac Principem Noſtrum deputatu
locum habere deberet: Præſertim ex identitate,
aut etiam maioritate rationis, cùm in eadem Bulla
exemptio concedatur Domino Procuratori Fiſcali,
qui minor eſt in dignitate & prærogatiua Domi-
no Locumtenente (quamuis Domini Fiſcalis offi-
cium magnæ eſſe conſiderationis non negemus.)
Et ſanè ſi de iure Dominus Locumtenens non eſſet
immunis à collectarum ſolutione, fruſtra Dominus
bon. mem. Cardinalis de Comitibus ipſi ſportula-
rum exactionem conceſſiſſet ea lege, vt ad collecta-
rum ſolutionem teneretur. Quod tamen vtrum in
præiudicium officij, & ſucceſſorum fieri potuerit,
mox diſcutiemus.

Concludendum igitur eſt in hoc primo capite,
Dominum Locumtenentem, & de iure, & ex Pon-
tificia conſtitutione, à collectarum ſolutione libe-
rum eſſe & immunem.

Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, Lo-
cumtenentis Anteceſſorem per ſuum conſenſum,
& per acceptationem decreti facti per bon. mem.
Cardinalem de Comitibus, nullo modo potuiſſe
præiudicium inferre dicto Domino Locumtenen-
ti ſucceſſori ſuo in dicto Officio. † Quia cùm 8
agatur de priuilegio à iure conceſſo Dignitati, non
valet renunciatio illius facta in præiudicium Di-
gnitatis: Tuſch. *litt. R. concluſ.*171. *numer.*2. *&* 3.
Rationem afferens, quia dignitas Magiſtratuum
eſt iuris publici, cui pactis priuatorum renunciari
non poteſt: Rota *deciſ.*265. *n.*43. *part.*5 *recent.* Ga-
lerat. *de renunciat. centur.*1. *c.*7. *num.*38. *& num.*41.
*verſic. nam publici iuris eſſe dicitur quod ad Magi-
ſtratus, & eorum Ordines ſpectat.* Et ideò quamuis
anteceſſor in officio acceptauerit decretum Vice-
legati tunc exiſtentis, quo onerabatur ſolutione
collectarum, non potuit hoc facere in præiudicium
ſuæ dignitatis, & ſucceſſorum: ſiquidem generalis
illa regula, quæ vult priuilegium amitti per con-
trarium conſenſum ſiue expreſſum, ſiue tacitum, &
per non vſum; intelligenda eſt vt locum habeat,
quando agitur de perſonis quæ iuri & priuilegio
ſuo renunciare poſſunt, & non de aliis: Ruin. *con-
ſil.*228. *num.*11. *vol.*1. Dec. *in cap. cum acceſſiſſent,
columu.*9. *verſic. Secundò, prædicta concluſio locum ha-
bet:* Galerat. *de renunciat. cent.*1. *c.*96. *num.*4. *verſic.
ſecundò declara.* † Ideò ſemper quibuſcumque Do- 9
minis Locumtenentibus licitum erit iura ſua offi-
cij defendere, & nomine Officij experiri tam iudi-
ciis poſſeſſoriis quàm petitoriis: ad tradita per Rot.
*deciſ.*288. *num.*16. *&* 17. *part.*6. *recentior.* non enim
poteſt quis aliquem actum facere, aut conſenſum
præſtare in præiudicium ſuæ Dignitatis: *cap. in-
tellecto* 33. *de iureiur.* Bald. *conſil.*271. *num.*3. *verſic.
dum tamen non faciat aliquem contractum, vol.*1. nec
poſſunt Magiſtratus facere vt ſuæ Dignitatis ho-
nor deſcendat, ſed vt de gradu in gradum augea-
tur: Bartol. *in l. nulli, num.*1. *de numerar. & actuar.
libro* 12.

Ad tertiam Quæſtionem reſpondetur, in hac 10
materia diſtinguenda eſſe duo immunitatum gene-
ra. Aliquando enim agitur de immunitate facti
affirmatiui, aliquando verò facti negatiui. Si agatur
de facto affirmatiuo, v. g. de iure erigendi furcas, aut
de facultate & iure conſtruendi molendinum, & ſi-
milibus, tunc verius eſt priuilegium ſeu faculta-
tem aliquid faciendi amitti per non vſum, ſpatio
decem annorum: ſed quando agitur de facto ne-
gatiuo, veluti de facultate non ſoluendi collectas
& onera publica, tunc ſi quis fecerit actum contra-
rium priuilegio vel facultati, ſibi dumtaxat præiu-
dicat quoad præterita, non quoad futura: † maxi- 12
mè quando priuilegium non conceſſum fuit perſo-
næ, ſed Dignitati, & non agitur de priuilegio mo-
mentaneo; ſed hoc caſu requiritur præſcriptio 30.
vel 40. annorum: Gaill. *lib.*2. *obſeruat.*60. *num.*10.
& 11. vbi nominatim agit de eo qui habet immu-
nitatem à collectis: Cyriac. *controuerſ.*57. *num.*51.
*& ſequentib. & num.*66. *&* 67. vbi dicit non vſum
contra prædeceſſorem non præiudicare ſucceſſori:
Surd. *conſil.*262. *num.*78. *&* 79. Purpurat. *conſil.*539.
*num.*26. Guid. Pap. *deciſ.*387. Natt. *conſ.*446. *n.*16.
Galerat. *de renunciat. cent. primo, cap.*96. *n.*4. *verſic.
ſed hoc ita verum,* vbi plures allegat.

Verum poterit aliquis obiicere, quod ſi Domi-
nus

Digitized by Google

nus Locumtenens prætendat immunitatem a collectis, non poterit per conſequens accipere ſportulas, cùm facultas illas capiendi data fuerit eius anteceſſori ſub ea conditione, vt teneatur ſoluere collectas pro bonis per eum poſſeſſis; & per conſequens ſi contraueniat decreto Vicelegati in vno capite concernente ſolutionem collectarum, non poterit eo vti in alio capite concernente facultatem accipiendi ſportulas.

Reſpondetur, Dominum Locumtenentem non prætendere ſportulas vigore dicti decreti, maximè cùm illud decretum nunquam fuerit iuxta illius formam obſeruatum, nec Dominus Locumtenens coactus fuerit ſibi in iudicando aſſumere Aſſeſſores, minúſque ſportularum partem illis diſtribuere, prout continetur in illo decreto; ſed virtute antiquiſſimæ conſuetudinis, per quam Domini Locumtenentes ſoliti ſunt capere ſportulas; ex qua antiqua conſuetudine oritur titulus præſumptus, cui non præiudicatur per productionem alterius tituli minus ſufficientis aut inualidi; quia productio illius tituli non fuit facta, neque fit per Dominum Locumtenentem, nec pro parte ipſius, ſed pro par-
12 te communitatis impugnantis iura ipſius. † Quia talis productio tituli inualidi facta per aduerſarium, non poteſt tollere præſumptionem tituli validi orientem ex diuturnitate temporis in fauorem Domini Locumtenentis: & hoc eſt quod dicunt DD. eum, qui temporis diuturnitatem habet pro ſe, meliùs facere ſi titulum non producat: Ricc. *in prax.rer for. Eccleſ. deciſ.34.numero* 5. Seraphin. *deciſ.*1235.*numer.*4. Addent.ad Ludouiſ. *deciſ.*353. *num.*19.

Concluditur itaque Dominum Locumtenentem eſſe fundatum in petitorio; nam quoad poſſeſſorium quæſtio pendet ex facto.

CAPVT CXVII.

Solutio dimidij laudemij, quæ de nouennio in nouennium fieri debet, licet regulariter facienda ſit iuxta valorem bonorum, de tempore ſolutionis ſeu renouationis; tamen ſecus eſt quando per ſpatium temporis immemorialis ſolutio facta fuit iuxta valorem temporis conceſſionis. Immemorialis quomodo probetur: & quod ipſa habeat vim tituli. Quando promiſſio renouationis emphyteuſeos ſit pura; & ſic ſtatim incipiat præſcriptio: Quando verò ſit conditionalis, & ſic non poſſit eſſe præſcriptioni locus ante euentum conditionis.

SVMMARIVM.

1. *Ceſſante pacto in contrarium, ſolutio dimidij laudemij fieri debet ſecundum valorem bonorum tempore nouennij, ſeu renouationis.*
2. *Si conuentum fuerit ſolutionem dimidij laudemij fieri debere iuxta valorem temporis renouationis, conuentio illa ſeruanda eſt.*
3. *Obſeruantia non probat, quando agitur de conuentione, in qua nullum adeſt dubium: tunc enim obſeruantia non prodeſt, niſi fuerit præſcripta.*
4. *In actibus conditionalibus tot ſunt præſcriptiones, quot ſunt anni.*
5. *Renouatio emphyteuſis non eſt nouus contractus, ſed continuatio præcedentis*
6. *Intellige hoc verum eſſe, quando renouatio fit ex neceſſitate*
7. *Quando renouatio pendet ex voluntate Domini directi, non eſt continuatio, ſed nouus actus.*
8. *Præſcriptio centenaria æquiparatur immemoriali.*
9. *Cenſus extinctinè præſcribitur ſpatio centum annorum ſecundum aliquos DD.*
10. *Præſcriptio centenaria probatur tam per teſtes, quàm per inſtrumenta.*
11. *In præſcriptione immemoriali non requiritur probatio tituli.*
12. *Si conceſſio emphyteutica effectum ſortita fuerit per tempus immemoriale, non poteſt Eccleſia renunciationem denegare.*
13. *Immemorialis non poteſt probari per inſtrumenta, ſed tantùm per teſtes excedentes ætatem* 54. *annorum.*
14. *Ad incipiendam malam fidem Communitatis, probanda eſt ſcientia per Ciues legitimè congregatos.*
15. *Probata ſcientia Vniuerſitatis Congregata, præſcriptio non incipit fauore Communitatis, niſi poſt mortem omnium qui interfuerunt in illa congregatione.*
16. *Promiſſio renouandi emphyteuſim, ex quibus dicatur pura, & non conditionalis.*
27. *Renouatio emphyteuſis vtrùm dicatur nouus contractus, an verò continuatio præcedentis.*
18. *Forma ſolutionis poteſt longiſſimo tempore præſcribi.*
19. *Quæſtio præiudicialis priùs terminanda eſt.*

QVidam Abbas anno 1492. conceſſit inueſtituram prati per poſſeſſorem empti, ſub dominio directo eiuſdem Abbatis, pretio centum quatuordecim florenorum, ſub pactis & conditionibus infraſcriptis; videlicet primò quod dictus emptor de nouem, in nouem annos à die tunc præſenti computandos, teneatur & debeat ab eodem Domino Abbate, & eius ſucceſſoribus, vel Officiariis eiuſdem, de dicto prato inueſtituram huiuſmodi tenoris & formæ recipere, ac laudemium & trezenum eidem ſoluere, ſecundum valorem dicti prædij tempore receptionis & ſolutionis huiuſmodi inueſtituræ, illúdque recognoſcere, & debitas recognitiones facere.

Secundò, quod toties quoties de nouem in nouem annis, in receptione dictæ inueſtituræ, & ſolutione laudemij & trezeni, ſiue in quolibet nouennio prædictus Dominus Abbas, & eius ſucceſſores vel Officiarij, dictum pratum iure prælationis vel auantagij velint retinere, hoc poſſint & valeant, ac ſi nunc venderetur pro menſa dumtaxat, & non pro dando alicui alteri perſonæ.

His ita præſuppoſitis, duo dubia eliciuntur ſuper quibus Reſpondemus. Primum, vtrùm dictus poſſeſſor prati teneatur in quolibet nouennio ſoluere laudemium iuxta valorem illius tempore venditionis, an verò iuxta valorem de tempore cuiuſlibet nouennij, & recognitionis ſeu renouationis faciendæ, attento quod ab anno 1493. in hæc vſque tempora in omnibus nouenniis habitus fuit reſpectus ad valorem 114. florenorum de tempore primæ inueſtituræ conuentorum.

Secundum, vtrùm Dominus Abbas teneatur decla

declarare ſe velle retinere dictum prædium iure
prælationis, antequam petere poſſit fieri illius æſti-
mationem.

1 Ad primam Quæſtionem reſpondetur, ceſſante
pacto in contrarium, æſtimationem dimidij laude-
mij fieri debere habito reſpectu ad tempus reno-
uationis, & ſolutionis dimidij laudemij: quia quan-
do executio contractus confertur in tempus futu-
rum, non attenditur tempus contractus, ſed tem-
pus executionis: *l. quoties in diem* 59. & *ibi* DD. &
maximè Alexand. *ff. de verbor. obligat. l. ſi hominem*
37. *ff. mandati*, & ita conſtituit Æmil. Ferret. *con-
ſil.* 21. *per tot.* quem ſequitur Burg. *in tract. de lau-
dem. part.* 2. *inſpect.* 6. *num.* 26. Anton. Nig. *in eod.
tract. lib* 1. *quæſt.* 24. *num.* 14. vbi alios allegat: fusè
comprobaui *in quæſtionib. beneficialib. cap.* 46. maxi-
mè *num.* 16. *part.* 1.

2 Quod ſi ſupradicta procedunt, nulla exiſtẽte con-
uentione in contrarium, multo magis (meo qui-
dem iudicio) locum habere debent quando fuit
expreſsè conuentum, quod poſſeſſor teneretur quo-
libet nouennio recipere inueſtituram, & ſolue-
re laudemium iuxta valorem prædicti prædij, *tem-
pore ſolutionis, vel receptionis huiuſmodi inueſtituræ*:
quæ verba nullo modo poſſunt adaptari, neque re-
ferri ad aliud tempus, quàm ad tempus aduenien-
tis nouennij, quo tempore dumtaxat recipitur in-
3 ueſtitura, & ſoluitur laudemium: † adeò vt non
videatur recurrendum ad cõtrariam obſeruantiam;
quia obſeruantia prodeſt quidem quando agitur de
contractu dubio, at vbi verba ſunt clara, prout in
caſu propoſito, inutilis eſt obſeruantia, ſed opus
eſt legitima præſcriptione cum bona fide, & aliis
eius requiſitis: Caſtrenſ. *in l. heredes palam*, §. *ſi quid
poſt*, *num.* 1. *ff. de teſtament* Rot. *deciſ.* 136. *num.* 9. &
ſequent. & *deciſ.* 196. *num.* 7 *p.* 1. *recent.* & *deciſ.* 319.
n. 14. *part.* 6. *recent.*

4 Præſcriptioni verò locus eſſe non videtur, quia
ſolutio laudemij quolibet nouennio facienda, eſt
conditionalis, videlicet quatenus Dominus dire-
ctos nolit vti iure retentionis feudalis: in conditio-
nalibus autem tot ſunt præſcriptiones quot anni,
& ſic quolibet nouennio noua incipit currere præ-
ſcriptio: vt ſæpè deciſum fuit in Rot. teſte Pacific.
in tract. de Saluian. interdict. inſpect. 2. *cap.* 2. *n.* 292.
& *dec.* 302. & 303. Merlin. plures alias refert Rotæ
Deciſiones *in tract. de pignorib. lib.* 5. *tit.* 1. *quæſt.* 21.
n. 49. & *ſequent.*

5 Et ſanè; quamuis verum ſit renouationem con-
tractus emphyteutici non eſſe nouum contractum,
ſed domtaxat continuationem præcedentis inueſti-
turæ; vt teſtatur Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 913. *n.* 21.
6 † tamen hoc procedit quando renouatio inueſti-
turæ fit ea neceſſitate; tunc enim renouatio non eſt
7 noua conceſſio, ſed continuatio præcedentis: † at
in caſu propoſito renouatio non eſt neceſſaria, ſed
voluntaria, cùm pendeat ex voluntate Abbatis
vtrùm velit inueſtire, vel pro ſe retinere, & ſic non
eſt continuatio, ſed noua conceſſio: Gratian. *di-
ſcept. cap.* 724. *numero* 3. & 4 & *num.* 5. vbi oſtendit
differentiam inter inueſtituram nouam, & renoua-
tiuam: ſequitur Rot. Rom. *deciſ.* 101. *num.* 18. *p.* 7.
recent. ergo cùm quolibet nouennio fiat nouus
contractus, videtur quolibet nouennio nouam
quoque incipere præſcriptionem, & per conſe-
quens non eſſe præiudicatum pacto expreſſo appo-
ſito in dicta inueſtitura.

Quod ſi ita eſt, inde reſultat reſponſio ad ſecun-
dam Quæſtionem, nempe quod non poteſt impe-
diri æſtimatio prædij, quę ſemper præcedere debet,
ſiue Dominus velit inueſtire & laudemium exige-
re, ſiue velit retinere, & pretium poſſeſſori reſtitue-
re, quia ex conuentione retentio feudalis debet fie-
ri iuxta valorem prædij, habito reſpectu ad tempus
nouennij aduenientis.

Præmiſſis tamen non obſtantibus, concluden-
dum eſt ex iis quæ in facto propoſita fuerunt, præ-
dij poſſeſſorem non teneri ad ſolutionem laudemij
poſt nouennium decurſum debiti, niſi ad rationem
pretij 114. florenorum in primo inſtrumento con-
tenti, ſtante legitima præſcriptione 159. annorum,
quibus durantibus ſemper laudemium Dominis
Abbatibus ad valorem antiquum ſolutum fuiſſe
ſupponitur. † Ea enim eſt centenariæ præſcriptio- 8
nis natura, vt æquipolleat immemoriali: Balb. *de
præſcript. part.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 6. *numer.* 24. † adeo vt 9
etiam totalem libertatem cenſus ſpatio centum
annorum præſcribi contra Dominum directum di-
xerit Theſaur. iun. *lib.* 2. *quæſtion forenſ.* 27. *num.* 35.
† quæ centenaria præſcriptio probari poteſt per 10
inſtrumenta, vel per probationem mixtam ex te-
ſtibus & inſtrumentis, licèt difficillima ſit illius
probatio per teſtes, vt oſtendit Abb. *in cap. cum no-
bis*, *n.* 5. *de præſcription.*

Verum quia controuerſa eſt quæſtio, vtrùm in 11
centenaria præſcriptione requiratur titulus, quam-
uis Theſaur. *loc. cit. num.* 15. illum non requiri di-
xerit; in immemoriali autem tituli probationem
non exigi fateantur omnes, vt notat Tuſch. *litt. T.
concluſ.* 39. *num.* 3. *in fine*, Gratian. *diſcept.* 871. *n.* 19.
quia immemorialis habet vim tituli: Rot. *dec.* 677.
numer. 4. *part.* 1. *recentior.* & *deciſ.* 11. *numer.* 2. *part.* 2.
recent. † vbi dicitur Eccleſiam non poſſe finito 12
tempore retinere bona in emphyteuſim conceſſa,
ſi per tempus immemoriale conceſſionem renoua-
uerit, quamuis aliàs ex diſpoſitione iuris licita eſ-
ſet retentio, finito tempore limitato. Et copiosè de
has materia Tuſch. *in verbo*, *Tempus*, *concl.* 40. *per
tot.* Vaſq *lib.* 2. *controuerſ. c.* 81. *n.* 13.

Ideo conſultius erit Communitati, hanc imme- 13
morialem probare per teſtes excedentes ætatem 54.
annorum cum ſuis requiſitis, de quibus per Gloſſ.
quam communiter Rota & DD. ſequuntur *in c.* 1.
de præſcript. in 6. cùm immemorialis non probetur
concludenter per inſtrumenta: & ſi prædium, de
quo agitur, afferat vtilitatem ſingulis de vniuer-
ſitate tanquam ſingulis, non admittentur teſtes de
vniuerſitate; ſecus, ſi illos concernat tanquam vni-
uerſos.

Non deerit etiam bona fides pro parte Commu- 14
nitatis, maximè ſi non probetur ſcientia vniuerſi-
tatis legitimè congregatæ: Coſta *de facti ſcient.
diſtinct.* 55. *num.* 14. poſt Bertazol. *conſil.* 41. *num.* 52.
vol. 1. *ciuilium*: † hoc enim caſu non inciperet præ- 15
ſcriptio, niſi mortuis omnibus, qui fuerunt præ-
ſentes in tali congregatione; ſecundum Balb. *de
præſcript. part.* 2. *partis* 3. *q.* 17. Socin. ſen. *conſil.* 187.
num. 27. *verſic. Præterea*, *lib.* 2. Alciat. *conſil.* 7. *n.* 17.
lib. 3. Ioann. Bapt. Ferret. *conſil.* 41. *num.* 4. Sola enim
ſcientia ſyndicorum non conſtituit vniuerſitatem
in mala fide, quando præſertim ſunt annales: Abb.
conſil. 54. *circa finem*, *verſic. ad ſecundum.* Et ex tanti
temporis diuturnitate oritur præſumptio bonæ fi-
dei: Maſcard. *concluſ.* 224. *n.* 25.

Probata igitur immemoriali conſuetudine, ſe-
quitur, Communitatem fore fundatam in ſolutio-
ne laudemij iuxta antiquam æſtimationem.

Neque obſtat quod dicitur contractum eſſe con-
ditionalem, & ſic tot eſſe nouas præſcriptiones,
quot ſunt nouennia.

Reſpon

Reſpondetur enim primò, quod obiectio procederet ſi conceſſio fuiſſet facta ad nouennium cum pacto renouandi; ſed in caſu propoſito conceſſio eſt perpetua, & promiſſio renouandi non fuit facta ad effectum ſuſpendendi conceſſionem, ſed tantùm pro vtilitate domini, vt illi ſua iura ſoluantur, vt dicit Iacobin. *in authent. Qui rem, num.132. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Valaſc. *de iur. emphyt. q.34. numero* 10.

17 † Ideo renouatio non dicitur nouus contractus, ſed eſt continuatio præcedentis; & ſic ceſſat obiectio: Mantic. *de tacit. conuent. lib.22. tit.23. n.12.* vbi dicit renouationem non eſſe nouum contractum, ſed tantùm continuationem, quando conceſſio fuit perpetua: Et probaui ſuprà *p.1. c.46. n.10.*

Secundò reſpondetur, obiectionem poſſe procedere, ſi opponeretur præſcriptio aduerſus ſolutionem laudemij, & indemnitatis debitæ quolibet no-

18 uenio.† Sed de eo nunc non agitur, immò de forma ſolutionis laudemij, quæ poteſt præſcribi longiſſimo & immemoriali tempore: *cap. olim. cauſam,* cum *ibi* notatis, *de cenſib.* Et retorquendo argumentum de annuis redditibus, certum eſt formam, ſeu quantitatem ſolutionis, poſſe quadraginta annorum ſpatio præſcribi contra Eccleſiam: Cenſ. *de cenſib. q.85. num.34. & 35.* vbi plures alios allegat: Surd. *conſil.335. n.58.* vbi quod recipiens minorem ſummam per plures annos, videtur reliquum remiſiſſe. Ergo multò magis præſcriptioni temporis immemorialis locus eſſe debet.

19 Et ex his patet reſponſio ad ſecundam quæſtionem. Debet enim Dominus directus declarare an velit retinere, an verò laudemium exigere. Si enim petat laudemium, æſtimatio ex ſupradictis fiet iuxta tempus inueſtituræ, & ſic non erit opus æſtimatione, quæ facta reperitur ad 114. florenos: ſi verò velit retinere, debet hoc declarare; cùm quæſtio retentionis, ſit præiudicialis ad quæſtionem æſtimationis; & ideo priùs terminanda: iuxta fuſiùs tradita per Nos *in tract. de preuent. iudic. p.1. cap.15. num.9.13. & ſequent.*

CAPVT CXVIII.

Facta ſubſtitutione reciproca inter filios hæredes inſtitutos, & ſuos, in illa ſubſtitutione etiam nepotes comprehendi. Subſtitutio facta de ſuperſtitibus & eorum liberis, vtrùm intelligatur de liberis ſuperſtitum, an verò de liberis præmortuorum. De duplici ſubſtitutione reciproca, videlicet ſimplici, & mixta: & de effectibus vtriuſque. Argumentum prædilectionis quomodo procedat. Prælegata quando non contineantur in fideicommiſſo. Et quibus in caſibus agenti ad fideicommiſſum vigore teſtamenti denegentur remedia poſſeſſoria adipiſcendæ poſſeſſionis.

SVMMARIVM.

1. *Subſtitutio reciproca facta inter hæredes, non comprehendit eos, qui non ſunt vocati ad hæreditatem.*

2. *De duplici ſubſtitutione, videlicet ſimplici & propria, & mixta & impropria, & quomodo inter ſe differant.*
3. *Subſtitutio reciproca mixta cum compendioſa progreditur ad alios gradus, & comprehendere poteſt ſubſtitutos.*
4. *Ad validitatē reciprocæ ſubſtitutionis mixtæ, ſufficit quòd quis ſit honoratus in illo gradu, in quo fuit appoſita.*
5. *Natura ſubſtitutionis reciprocæ eſt, vt omnes inuicem ſubſtitutos æqualiter determinet.*
6. *Per illa verba,* ſubſtituit ſuperuiuentem, & ſuos; *nepotes ſunt vocati per vulgarem ſi primus gradus deficiat.*
7. *Teſtamentum à ſubſtitutione vulgari incipere poteſt.*
8. *Præmortuis hæredibus, ſubſtituti per vulgarem reciprocè vocati cenſentur, ſi ſubſtitutio ad eos referatur.*
9. *Si vnus ex pluribus inſtitutis decedat relictis liberis, quomodo reciproca interpretari debeat.*
10. *Subſtitutio de præmortuis, & ſuis; reſoluitur in ſingularitates.*
11. *Maximè verò hoc caſu pluralitas reſoluitur in ſingularitates, quando ſubſtitutio reciproca facta eſt per alternatiuam.*
12. *Quando ſubſtituti fuerunt filij ſuperſtites, & eorum liberi; tunc iſti ſubingrediuntur locum patris prædefuncti.*
13. *Præſumendum eſt quod teſtator potiùs vocare voluerit liberos præmortuorum, quàm liberos ſuperſtitum.*
14. *Dictio,* ſuperſtites, *excludit repræſentationem. Fallit ſi adiuncta eſſet dictio,* Et ſuos.
15. *Deciſio Rotæ Auenionenſis 37. eſt reprobata; & contra communem opinionem. Sed vide* num. 17. infrà.
16. *Quando plures pluribus ſunt ſubſtituti, ſupponitur inter illos reciproca ſubſtitutio.*
17. *Explicatur* dicta deciſio *Rotæ Auenionenſis 37.*
18. *Explicatur in quo caſu procedat* deciſio *Seraphini 1479.*
19. *Subſtituti licèt vocati ſint nomine proprio, non ex eo repræſentatio excluditur, quando illorum liberi ſunt expreſſis verbis vocati.*
20. *Repræſentatio ceſſat ſtantibus coniecturis contra ipſam.*
21. *Non eſt opus recurrere ad repræſentationem, quando nepotes poſſunt ſuccedere ex propria vocatione.*
22. *Nepotes cenſentur prædilecti in ea portione, ad quam illorum pater vocatus fuit.*
23. *Prædilectio pro conſeruatione familiæ magis cadit in remotiores.*
24. *Argumentum à prædilectione procedit negatiuè, non autem affirmatiuè.*
25. *Prælegata continentur in fideicommiſſo, quando teſtator totam ferè ſuam hæreditatem prælegatis diſtribuit.*
26. *Qui facto proprio cecidit à poſſeſſione, non poteſt petere immiſſionem in poſſeſſionem.*
27. *Quando duo prætendunt ius ab eodem fonte, non eſt locus immiſſioni.*
28. *Per renunciationem factam liti & cauſæ, tollitur omne ius renunciantis in petitorio.*

IN cauſa Valriacenſi fideicommiſſi de Fourniers, proponebantur ſequentia dubia pro excluſione nepotum in fauorem Patruorum.

1 Et primò cùm liberi Elzeatij teſtatoris ſint vocati in primo gradu, ſeu hæredis inſtitutione, & ſubſtitutio reciproca nihil aliud ſit quàm reflexio & repetitio inter priùs nominatos; ſequitur nepotes qui non fuerunt hæredes inſtitut, non eſſe in reciproca comprehenſos, & ſi ſint vocati, cenſeri tantùm vocatos in ſecundo gradu, nempe poſt Patruos: & ad hoc allegatur Socin. ſen. *conſil.69.vol.3.* Menoch. *lib.4.præſumpt.59. num.11.*

2 Ad hoc dubium reſpondetur primò, ſupponendum duplicem eſſe reciprocam ſubſtitutionem; vnam ſimplicem & propriè ſummam, aliam verò mixtam & impropriam. Simplex dicitur quando teſtator remanſit in puris terminis ſubſtitutionis reciprocæ inter inſtitutos, & in hac verum eſt, neminem eſſe ſubſtitutum niſi fuerit inſtitutus, & in primo gradu vocatus; vt plurimis rationibus comprobat Vaſquez *de ſucceſſ. progreſſ. libro 2. §. 11. numero 9.* talis enim ſubſtitutio ſimpliciter facta ſolam continet directam vocationem inter inſtitutos: Fuſar. *quæſtion.260. numero 1.*

3 Impropria verò & mixta dicitur reciproca, quando iuncta fuit cum compendioſa continente tractum temporis ſucceſſiuum: & hoc caſu continet fideicommiſſariam, quæ protendi poteſt ad plures alios gradus: Lancellot. Gallia *in leg. centurio, numero 426 ff. de vulgar.* Conſtant. Roger. *in tract. de reciproca, quæſt.3. numer.3.* Fuſar. *quæſt.260. num.28.*

4 Et ideo non ſolùm fieri poteſt inter hæredes inſtitutos, ſed etiam inter alios, dummodò ſint honorati in illo gradu ſubſtitutionis: Caſanat. *conſil. 45. numero 190.* Roman. *conſil. 100. numero 256.* Socin. ſen. *conſil.69. numero 2. & 3. volum.3.* Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. libro 3. interpr. 3. dubit. 4. ſol. 1. numero 26. fol. mihi 201.*

In caſu iſto non agitur de reciproca ſimplici, ſed mixta, cùm in ea teſtator mentionem fecerit mortis cum clauſula *quandocumque*; & per conſequens per modum compendioſæ ſubſtitutionis, quæ non ſolùm inſtitutorum perſonas reſpicit, ſed etiam nepotum ex filiis, quos in eodem orationis contextu nominat & complectitur: & ideo non ſunt inſpiciendæ perſonæ hæredum inſtitutorum, quas inſpicere oporteret, ſi ageretur de reciproca ſimplici, ſed reſpectus haberi debet ad omnes perſonas in illo gradu ſubſtitutionis comprehenſas, vt vna determinatio reſpiciens plura determinabilia æqualiter determinet: iuxta *leg. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitut.*

5 Et hinc elicitur ſecunda Reſponſio, quæ ſit retorquendo argumentum in contrarium, quia cùm natura reciprocæ ſubſtitutionis ea ſit, vt cauſâ æqualitatis ſeruandæ non includatur ſubſtitutio in perſona vnius, quin è contra includatur in perſona alterius: vt eſt text. cum Gloſſa *in leg. in teſtamento*, & *ibi* Alexand. Salicet. & alij *Cod. de teſtament. milit.* Et patrui in caſu propoſito ſint expreſsè nepotibus ſubſtituti per illa verba, *ſubſtituit hæredibus, & ſuis, ſuperuiuentem & ſuperuiuentes dictorum hæredum, & ſuos:* per quæ conſtat quod Patrui hæredes ſunt ſubſtituti ſuis, hoc eſt, nepotibus præmortuis, neceſſe eſt fateri vt etiam nepotes ſint ſubſtituti patruis præmorientibus; quia ſubſtitutio reciproca quæ continet compendioſam, cenſetur facta inter illas perſonas, inter quas vtrinque cadit ſubſtitutio: Socin. *dicto conſil.69. numero 3. verſicul. & pro his: volum. 3.* Caſanat. Roman. & Sim. de Præt. *vbi ſuprà.*

Tertiò reſpondetur etiam retorquendo argu- 6
mentum, quòd in caſu propoſito, nepotes fuerunt etiam inſtituti in primo gradu in caſum præmorientium hæredum; quia cùm fuerint ſubſtituti hæredibus per compendioſam, vt patet in illis verbis, *cas aduenant que vn, ou pluſieurs deſdits heretiers, ou les ſiens decedent quand que ce ſoit ſans enfans, ſubſtitue le ſuruiuant deſdits heretiers, & les ſiens:* per quæ verba Nepotes non ſolum poſiti ſunt in conditione, vt ex aduerſo ſupponebatur; quia ex eo ſolo non cenſerentur inſtituti, quandoquidem inſtitutio hæredis debet eſſe expreſſa; Clar. *in §. Teſtamentum, quæſt.35. numero 3.* ſed etiam ſunt vocati per vulgarem in locum præmortuorum: vt notat Socin. *dicto conſil.69. numero 3. verſicul. ideo teſtator volens:* Menoch. *conſil.680. numero 14.* vbi dicit quod hoc caſu nepotes cenſentur ſubſtituti per vulgarem in locum parentum præmortuorum, per quam ſubſtitutionem teſtamentum fuiſſet redditum validum, neque caducari potuiſſet per prædeceſſum inſtitutorum: vulgaris enim ſubſtitutio ſanat vitium præteritionis filij, † & teſtamentum 7
à ſubſtitutione vulgari incipere poteſt: *leg. 3. §. final. ff. de liber. & poſthum. leg. ex facto, §. Lucius, ff. de vulgar. leg. ſi filius, ff. de hæred. inſtituend.* & ad hoc eſt text. *in leg. ſi pater Titium, ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitut.* vbi dicitur, ſubſtitutum vulgarem ſolum hæredem remanere, licèt in primo gradu fuiſſet præteritus, & in ſecundo fuiſſet vulgariter ſubſtitutus, itavt non ſit opus, cùm agitur de poſthumo, illum proprio nomine nominare, ſed ſufficiat in genere dicere, poſthumum maſculum inſtituo, vel ſi filius meus hæres non erit, ſubſtituo: *l. planè*, & *ibi* DD. *ff. de liber. & poſthum.*

Si igitur reciproca ſubſtitutio repetit, & reflectit eo modo quo inſtitutio facta fuit, & nepotes in caſum præmortuorũ patruorum cenſerentur vocati ad hæreditatem per vulgarem contentam in compendioſa; ergo eodem modo in ſubſtitutione reciproca cenſentur vocati per vulgarem ad portionem patrui præmortui, ſicut ad eam per vulgarem in hæreditatem in caſum præmortuorum patruorum vocati fuiſſent.

Quarto Reſpondetur triplicem in caſu propoſito conſiderari poſſe reciprocam. Prima eſt inter hæredes inſtitutos. Secunda inter ipſos, & nepotes. Tertia inter ipſos nepotes.

De prima, & tertia, nunc non agimus; ſed de ſecunda, nempe inter patruos & nepotes, in qua duo caſus ſunt conſiderandi: vt notauit Menoch. *dicto conſil.680. n.14. & 15.*

Primus, quando vnus ex hæredibus mortuus 8
eſt ante teſtatorem, & hoc caſu teſtator ſubſtituendo adinuicem deſcendentes, propter ſubſtitutionem vulgarem inuicem factam, cenſetur breuibus verbis prius inſtituiſſe ipſos deſcendentes, & poſtmodùm inuicem eos ſubſtituiſſe: Gloſſa *in leg. pater impuberis*, & *ibi* Imol. & Caſtrenſ. *ff. de vulgar. ſubſtitut.* & ſic quatenus ex hoc capite aliquid inferri poſſit ad compendioſam ſeu fideicommiſſariam, infertur quod quemadmodum in inſtitutione, ita in ſubſtitutione reciproca & compen-

dioſa

dioſa adiuncta liberi in præmortuorum locum admitti debeant.

Secundus caſus eſt, quando vnus ex inſtitutis decedit poſt teſtatorem, relictis ſuperſtitibus patruis & nepotibus: & hoc caſu, quilibet ex fratribus & eius deſcendentibus, cenſetur cuilibet ſubſtitutos: & ideo in caſu noſtro Michaël vnà cùm Alexandro & eius deſcendentibus dicitur ſubſtitutus Gaſpardo, qui ſine filiis deceſſit; & è contra Gaſpardus vnà cum Michaële & eius deſcendentibus erant ſubſtituti Alexandro, ſi ſine liberis deceſſiſſet: vt notat Menoch. *dicto conſ.*680. *num.*15.

10 Et hoc comprobatur, qoia dum ſubſtitutio ita concepta fuit, nempe ſubſtituendo hæredes præmortuos & ſuos, pluralitas reſoluitur in ſuas ſingularitates; & perinde eſt ac ſi ſinguli ſingulis eſſent ſubſtituti: Peregr. *de fideicom. art.*21.*num.*26. *verſicul. Tertiò.*

11 Quod potiſſimùm locum habet, quia ſubſtitutio fuit facta alternatiuè per hæc verba; *cas aduenant que vn, ou plusieurs deſdits enfans, ou les ſiens, decedent, &c.* quo caſu pluralitas in ſingularitates reſoluitur, & perinde eſt ac ſi ſinguli ſingulis fuiſſent ſubſtituti, dum dictum fuit *ſi vnus, aut plures, aut ſui decedant:* Peregrin. *articul.*13. *numero* 13. Fuſar. *quæſtion.*473. *numero* 3. *&* 11. & ideò poſt ſingulorum mortem hæredes, & ſui, ſunt ſinguli ſingulis ſubſtituti, & liberi cum parentibus ordine ſucceſſiuo vocati, qui ordo intelligitur per vulgatem; & licèt intelligeretur per fideicommiſſariam, perinde eſſet, quia in quolibet fideicommiſſo ineſt ſubſtitutio vulgaris: Peregr. *de fideicommiſſ.art.*15.*n.*5.

12 Reſpondetur Quintò, non eſſe recurrendum ad argumenta, vbi habemus doctrinas & deciſiones in terminis, nempe quod quando in teſtamento reperiuntur vocati ſuperſtites, & eorum liberi, hoc caſu nepotes repræſentatiuè ſubintrant gradum paternum in fideicommiſſo: vt determinauit Corn. *conſil.*37. *numero* 5. *volum.*1. Pariſ. *conſil.*38. *numero* 8. 9. *&* 10. *volum.*2. *& conſil.*91.*numer.*28. *& numero* 30. *eodem volum.*2. Socin. iun. *conſil.*78. *numero* 22. *volum.* 3. vbi dicit quòd cùm omnes ſint ſimul ſubſtituti; prout in caſu noſtro patrui & nepotes, oportet præſupponere quod etiam ſint vocati, & ſic inter eos cadat reciproca ſubſtitutio, & vnus alteri, & alter vni ſit ſubſtitutus, itavt ſi vnus ex filiis inſtitutis decedat, ſuperſtites fratres ſuccedant, & eorum filij, ſi ipſi prædeceſſerint, vnus, vel ambo, in ſtirpes: idem cenſuit
13 Decian. *conſil.*33. *numero* 26. *volum.*3. † vbi dicit, quod præſumendum eſt, teſtatorem potiùs vocaſſe liberos præmortuorum, quàm liberos ſuperſtitum. Menoch. *conſil.*1005.*numero* 15.*&* 16. qui *numero* 21. *verſic. non obſtat:* dicit hanc eſſe communem opinionem. Idem *conſil.*124. *numero* 78. *verſicul. Sexto accedit.* vbi etiam allegat Dec. Alexand. Socin. ſenior.& *dicto conſil.*69.*ſuprà allegato*, Ruin. Crauet. & Torniell. & Port. & fusè idem comprobat, pluribus aliis relatis, *conſil.*793. *numero* 1.2. *&* 3. & ita deciſum fuit in Senatu Sebu[illegible]ano apud Fab. *in Cod. libro* 6. *tit.*20.*de fideicommiſſ. definit.*7. Theſaur. iun. ita etiam deciſum referens *libro* 2. *quæſt.*95.*numer.*14. Cancer.*lib.*3.*cap.*21.*numer.*326. *in fine*, Barry *in tract.de reciproc.tit.penultimo, num. vlt. lib.*7.*fol.*211.Fuſar. *q.*485.*n.*77. apud quos plures alij citantur, quos breuitatis cauſa non refero.

Secundum dubium, quod vocatis ſuperſtitibus non ſuccedunt nepotes, nec filij patris perſonam repræſentant.

Reſpondetur illud procedere, quando teſtator ſolos vocauit ſuperſtites, nec vlteriùs proceſſit; 14 ſecùs eſt, quando vocauit ſuperſtites, & ſuos: quia propter illam adiectionem nominis collectiui, datur repræſentatio, nonobſtante dictione, *ſuperſtites*: Menochius *conſil.*794. *numero* 18. & in propriis terminis quando teſtator vocauit ſuperſtites, & eorum filios, tradunt omnes DD. longa ſerie relati per Nos *ſuprà, in quinta reſponſione ad primum dubium, n.*12.

Tertium dubium petitur ex *deciſ.*37. Rotæ Aucnionen. *& deciſ.*1479. apud Seraphin. *n.*2.& apud eundem *deciſ.*128.

Reſpondetur primò, deciſionem Rotæ Auenionenſis fuiſſe probatam à Senatu Pedemontano, vt apud Theſaur. *dicta quæſtion.*95. *libro* 2. & nominatim etiam apud Barry, qui dicit illam deciſionem eſſe reiiciendam *in dicto cap. penultim. de reciproca, numero* 7. & eſſe contra communem DD. ſententiam, ſi intelligatur in caſu noſtro, pro quo Menochius *dicto conſilio* 1005. fatetur ſtare communem DD ſententiam. Adde omninò quod cùm plures pluribus ſunt ſubſtituti, non poteſt id fieri ſine reciproca ſubſtitutione: pro quo vide omnino Rotam *in recentior. deciſ.*266. *numero* 22. *parte* 1. 15

Reſpondetur ſecundò caſum *illius deciſionis* 37. 16 eſſe omnino diuerſum à noſtro: quod patet ex traditis per Fuſar. *de ſubſtitut. dicta quæſtion.* 485. vbi cùm *numero* 71. primum caſum propoſuiſſet, & contrariantes inter ſe DD. ſententias retuliſſet, nempe *numero* 71. contra repræſentationem, vbi inter cæteros allegat *dictam deciſionem* Rotæ Auenionenſis: *numero* verò 72. allegaſſet DD. qui tenuerunt pro repræſentatione, poſtea *numeris ſequentib.* proponit declarationes, ſeu limitationes illius opinionis, quam ſequuta eſt Rota Auenionenſis aduerſus repræſentationem: † & inter cæte- 17
ras limitationes proponit caſum noſtrum *num.*77. nempe quando teſtator ſubſtituit ſuperſtites inſtitutos & eorum filios, & dicit hoc caſu nepotes eſſe admittendos iure repræſentationis; & ſic patet quod caſus noſter continet limitationem & declarationem dictæ deciſionis Rotæ Auenionenſis, & caſum ab ea diuerſum.

Præterea & fortiùs vrget, quia in caſu dictæ deciſionis Rotæ Auenionenſis nulla aderat reciproca inter ſubſtitutos & filios inſtitutorum, ſed ſolùm fuerant poſiti in vltima parte orationis, & in vltimo gradu ſubſtitutionis, itavt faciliùs Rota potuerit denegare repræſentationem.

Sed in caſu noſtro, nepotes ſunt nominati in principio, medio, & fine, & ſub vnico verborum contextu, patruis præmorientibus; & ipſi patrui nepotibus reciproca viciſſitudine ſubſtituti: qui caſus longè diuerſus eſt à caſu *dictæ deciſionis*, imò eſt fortior pro repræſentatione omnibus aliis caſibus propoſitis per DD. ſuprà citatos. Nam *in dicta deciſione* Iacobus, Balthazar, Ludouicus, & alij fuerant inuicem ſubſtituti per verbum *ſuperſtites, & ſuos*; & non fuerat dictum quod ſi ipſi vel ſui decederent, ſubſtituebat *ipſis & ſuis* ſuperuiuentes, vel ſuperuiuentem *& ſuos*: quod ſi fuiſſet, in illo caſu Rota aliter iudicaſſet: quomodo enim poſſunt hæredes & ſui ſuccedere cohæredibus & ſuis, niſi tam cohæredes quàm ſui ſint ad inuicem & mutuo grauati? Et ſi ſuperuiuens, aut

ſuperuiuentes dictorum hæredum, & ſui, ſunt ſubſtituti præmorienti, vel præmorientibus hæredibus, vni, vel pluribus, & ſuis, quomodo hoc poteſt fieri, niſi ipſi ſui, qui grauantur, & reſpectiuè vocantur, ſint in illa reciproca comprehenſi?

18 Et hinc patet etiam reſpônſio *ad deciſionem* Seraphini 1479. vbi eſt caſus diuerſiſſimus: quia *ibi* ſui erant tantùm poſiti in conditione, vt legitur *ibid. num.* 2. hic autem ſunt *primò* poſiti in conditione: *Secundò*, ſunt grauati: *Tertiò*, ſunt vocati: & ſic ex illo caſu nihil infertur ad caſum noſtrum.

Idem dicendum eſt de *deciſione* eiuſdem Seraphini 128. *n.* 1. Quia *ibi* ſolum erant ſubſtituti ſuperſtites, & non fuerat adiecta dictio, *& ſuos*; prout in caſu noſtro, & ſic intrat reſponſio iam data *in re-*
19 *ſponſione* 2. *ad Tertium dubium*: † quia quando conſtat filios ſubſtitutorum expreſſè vocatos eſſe, vocatio hæredum ſub nomine proprio non impedit repræſentationem: Rota *deciſ.* 501. *n.* 3. *verſic. poſtremo non obſtat, parte* 4. *diuerſ.*

20 Quartum dubium, quod repræſentatio ceſſat ſtantibus coniecturis, vt per Mantic. *libro* 8. *tit.* 9. *numer.* 7. Fuſar. *quæſt.* 485. *num.* 54. & inter cæteras coniecturas adducitur, quod teſtator filios prædilexit, quia eos hæredes inſtituit: Fuſar. *quæſt.* 468. *numer.* 17. Secundò, quia in prælegatis, nepotes nullo modo vocati fuerunt; & in ſubſtitutione appoſita legatis factis filiabus, teſtator meminit nepotum tantùm pro dimidia parte.

21 Reſpondetur, has & ſimiles coniecturas nullius eſſe momenti in caſu propoſito. Primò quidem, quia ſuprà oſtenſum fuit, nepotes in caſum prædeceſſus hæredum fuiſſe inſtitutos mediante vulgari ſubſtitutione, & ſic fuiſſe æqualiter dilectos: & quod plus eſt, non ſolùm iure repræſentationis, ſed etiam iure propriæ vocationis, ad hoc fideicommiſſum eſſe vocatos per ſubſtitutionem reciprocam vulgarem & fideicommiſſariam, factam inter patruos & nepotes; itavt non ſit illis neceſſarium recurrere ad repræſentationem.

22 Secundò reſpondetur, quòd nepotes cenſentur prædilecti in illa portione, ad quam eorum pater ſi viueret admitti debuiſſet. Honded. *conſ.* 70. *n.* 33. *in fine vol.* 1.

Tertiò reſpondetur, quod nonobſtante inſtitutione vniuerſali filiorum, nepotes ingrediuntur locum patris, ex communi opinione, & deciſionibus *ſupr.* relatis, quando reciproca concepta eſt inter patruos & nepotes, quod ſupradictum eſt.

23 Quartò reſpondetur, quod prædilectio cadit potiùs in remotiores, vt familia magis amplificetur, & ſic potius in nepotes quàm in filios: Ruſtic. *conſil.* 2. *numero* 86. Noal. *de tranſmiſſ. caſ.* 8. *numero* 81.

Quintò reſpondetur, quòd quando affectionis ratio non eſt magis conſiderabilis erga gradu proximiores, quàm erga remotiores, ij omnes æqualiter ſuccedunt, & filius ingreditur locum patris; imò quòd aliquando ex diſpoſitione & prouiſione teſtatoris, remotiores & minus dilecti poſſunt eſſe melioris conditionis, quàm propinquiores, & magis dilecti: Caſanat. *conſil.* 4. *numer.* 198. vbi plures allegat. In caſu autem noſtro clarè conſtat de voluntate teſtatoris, propter mutuam & reciprocam coniunctionem nepotum cum patruis, & ſubſtitutionem inter ipſos factam, & alia de quibus *ſuprà* copioſè actum fuit.

Et in ſimili videmus, quod quamuis filij in conditione poſiti ſint magis dilecti, quàm ſubſtitutus extraneus; non tamen illi præferuntur: Caſanat. *conſil.* 51. *num.* 49.

Vltimò reſpondetur, argumentum de minus di- 24
lectis ad magis dilectos, procedere tamen negatiuè, non autem affirmatiuè: verbi gratia, valet argumentum, *Proximior non admittitur, ergo neque remotior:* non autem valet affirmatiuè, hoc pacto, *Teſtator admiſit & vocauit remotiorem, ergo multo magis propinquiorem*, hæc enim non eſt bona conſequentia, vt oſtendit Caſanat. *conſil.* 48. *num.* 48.

Neque obſtat quod ſubiungitur, nepotes in aliis teſtamenti partibus alio modo fuiſſe vocatos, dum de prælegatis aut aliis rebus actum fuit.

Quia quoad prælegata, conſtat illa contineri 25
in vniuerſali ſubſtitutione, cùm teſtator expreſſam & repetitam illorum mentionem fecerit poſt hæredis inſtitutionem, atque ita vniuerſalis ſubſtitutio reciproca facta fauore nepotum, etiam prælegata comprehendat, præſertim cùm teſtator iam ferè ſuam hæreditatem prælegatis diuiſerit; quo caſu nemo dubitat quin prælegata in vniuerſali fideicommiſſo comprehendantur: Peregrin. *articul.* 7. *numero* 61. per textum *in leg. quid ergo. ff. de legat.* 1. Ergo ſubſtitutio vniuerſalis etiam nepotibus prælegatorum portionem deferre debet.

Quod autem attinet ad ſubſtitutionem appoſitam prælegatis, factis fauore filiarum, illud clariùs oſtendit teſtatoris affectionem erga nepotes in fideicommiſſo vniuerſali: quia ſi quoad illud minùs nepotes dilexiſſet, eodem modo id expreſſiſſet in capite inſtitutionis vniuerſalis, quemadmodum expreſſit in capite legati illius particularis.

Quintum & vltimum dubium conſiſtit in eo, quod renunciatio facta per Michaëlem non videtur continere renunciationem fideicommiſſi, ſed tantùm litis, & quod contineat confeſſionem erroneam.

Paucis reſpondetur renuntiationem illam nocere Michaëli, & hæredibus ipſius, tam in petitorio quàm in poſſeſſorio.

In poſſeſſorio quidem, quia cùm Michaël in- 26
tentaſſet cauſam fideicommiſſi, & petiiſſet ſe immitti, poſtea renunciauit non ſolùm liti, ſed etiam cauſæ: per renunciationem facto proprio cecidit à poſſeſſione, ſeu à iure petendi immiſſionem: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 503. *n.* 27. *& ſeqq.* Argel. *de legit. contrad. q.* 7. *art.* 2. *per totum.*

Quod procedit etiamſi allegaretur nullitas contractus renunciationis: Gratian. *cap.* 704. *num.* 21. *&* 22.

Præſertim quia tam actores, quàm rei, præten- 27
dunt ſe vocatos ex eodem teſtamento; & cùm vtrique ius prætendant ab eodem fonte, ceſſare omnia debent remedia poſſeſſoria & ſummaria: Argel. *de legit. contradict. quæſtion.* 2. *artic.* 12. *numero* 284.

In petitorio verò, quia renunciatio liti & cau- 28
ſæ facta, tollit omne ius renunciantis etiam quoad petitorium: *leg. poſtquam liti*, & *ibi* DD. *Cod. de pact.* & exceptio renunciationis litis, dicitur exceptio litis finitæ, & habet eandem vim quam tranſactio: Gallerat. *de renunciat. cap.* 18. *numer.* 12. *centuria* 1. nec talis renunciatio vim donationis habet, ſed potiùs tranſactionis: ideò non ſubiacet

legibus

Digitized by Google

legibus de donatione loquentibus: Gallerat. *dicto cap.*18. *num.*34. *verſic. eſt tamen verum.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in verbo. Donatione largitus*, *n.*206. 207.*&* 208.*C.de reuocat. donat.*

29 Nec obſtat quod dicitur, renunciationem fuiſſe factam per errorem, & ſic reſcindendam: Quia hoc eſſet verum, ſi ageretur de puncto claro in fauorem renuntiantis, ſed cùm agatur de re, quæ clara ſupponitur in fauorem eius, cui renunciatio facta fuit, remanet valida renunciatio, itavt non poſſit allegari error confeſſionis in ea contentæ, cùm confeſſio & renuntiatio, ſint ſeparata & diuerſa: Gallerat.*dicto cap.*18. *num.*35.*verſic. eſt igitur*: & vtile non vitiatur per inutile in his,quæ inuicem ſeparabilia ſunt: *cap. vtile, de reg. iur. in* 6. Concludendum itaque ad fauorem nepotum, contra filios Patrui.

CAPVT CXIX.

Stipulationem in donatione appoſitam pro donatario, & illius hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcũque, repugnare ſubſtitutioni graduali & perpetuæ in bonis donatis. De donatione facta filio & hæredibus,quòd ad eius ſucceſſionem qualitas hæreditaria requiratur. Liberi in conditione poſiti non cenſentur vocati in contractibus, niſi ex coniecturis: Et vocatio viciſſim excluditur ſi adſint coniecturæ in contrarium. De dictione Galica,*Enfans*,vtrum ſit collectiua,an verò ſolos filios primi gradus comprehendat, ſecundùm vſum loquendi communiter obſeruatum.

SVMMARIVM.

1. *Quando in inſtrumento donationis ſtipulatio fuit interpoſita per donatarium pro ſe, & ſuis hæredibus,& ſucceſſoribus quibuſcumque,tunc liberi non ſuccedunt in bonis donatis tanquam liberi, ſed tanquam hæredes.*
2. *Si ſtipulatio fuerit concepta pro hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque, pater poteſt ex bonis donatis relinquere vni, vel pluribus liberis, prout ſibi placuerit.*
3. *Qualitas maſculinitatis non eſt incompatibilis cum qualitate hæreditaria.*
4. *Si in ſtipulatione facta fuerit mentio hæredum, filij non ſuccedunt,niſi ſint hæredes patris mediati,vel immediati.*
5. *Facultas eligendi vnum ex liberis appoſita in primo gradu,cenſetur repetita in ſecundo, quando viget eadem ratio.*
6. *Orationes coniunctæ per copulam,* &, *inferunt repetitionem qualitatum appoſitarum in oratione præcedenti continuata.*
7. *Si primi donatarij filij excludantur, multo magis filij ſecundi donatarij cenſentur excluſi.*
8. *In interpretatione voluntatis teſtatoris circa ſubſtitutiones, multum attendi debet quid fuerit obſeruatum tempore præterito.*
9. *Liberi poſiti in conditione, in contractibus non cenſentur diſpoſitiuè vocati, ex veriori ſententia.*
10. *Quæſtio de liberis in conditione poſitis, hodie valde anceps eſt, & ferè Iudicibus arbitraria.*
11. *Qui non ſunt vocati,grauari non poſſunt.*
12. *Ex legato dotis facto filiabus, colligitur coniectura excluſionis nepotum; quia ſi eos vocaſſet, prouidiſſet etiam de dotibus in hoc gradu.*
13. *Coniectura,quod liberi poſiti in conditione ſint vocati, quia deſcendentes, reiicitur.*
14. *Item,& coniectura maſculinitatis cum digreſſione ad plures gradus.*
15. *Maximè ſi maſculi ſint poſiti in conditione affirmatiuè.*
16. *Idem, ſi teſtator non habuerit intentionem conſeruandæ agnationis, & alia concurrant de quibus* ibid.
17. *Dictio collectiua*, Enfans, *comprehendit plures gradus, & ſecundùm aliquorum ſententiam arguit liberos eſſe diſpoſitiuè vocatos.*
18. *Sed hæc coniectura reiicitur, maximè ſi non adſint verba tractum temporis ſucceſſiuum importantia.*
19. *Si teſtator diſcretiuè locutus fuerit de liberis, & liberorum liberis, tunc appellatione* liberorum *continentur liberi primi gradus tantùm.*
20. *Sub nomine*, des Enfans, *vtrùm ſoli liberi primi gradus contineantur, ſecundùm ſermonem Gallicum.*
21. *Qualitas iuriſdictionalis quando non faciat coniecturam vocationis filiorum poſitorum in conditione.*
22. *Vocatio eſt vnum ex requiſitis ad reciprocam ſubſtitutionem.*
23. *Ex ſubſtitutione actiua nihil infertur ad paſſiuam.*
24. *In caſibus, in quibus filij in conditione poſiti, ſunt vocati ex coniecturis, non tamen ex eo infertur quod fuerint reciprocè grauati.*

NObilis Baptiſta de Pol, Ioanni filio ſuo pro ſe, & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque ſtipulanti, contemplatione matrimonij, & propter dilectionem eiuſdem filij, & quia ſic ſibi placuit, & placet, donauit inter viuos Territorium, & Dominium, ac Iuriſdictionem Sancti
1 Tronqueti cum ſuis pertinentiis, necnon plurima alia bona. Voluit tamen dictus donator quod dicto Ioanne moriente cum maſculis naturalibus & legitimis,& de vero matrimonio procreatis,dictum Dominium Sancti Tronqueti cum ſuis pertinentiis ſit, & pertineat in totum ad vnum, vel ad plures de dictis liberis maſculis,ad totalem diſpoſitionem & voluntatem dicti Ioannis.

Et moriente dicto Ioanne ſine liberis maſculis naturalibus & legitimis, & de vero matrimonio; quod dicta Terra cum pertinentiis ſit, & pertineat in totum ad Nobilem Gabrielem alterum filium ſuum ſi ſit in vita, & ſi non ſit in vita ad eius liberos maſculos, naturales & legitimos, & de vero matrimonio, æquis partibus & portionibus. Et ſi dicti liberi maſculi dicti Ioannis morerentur ſine liberis maſculis, naturalibus & legitimis, & de vero matrimonio; voluit quod dicta bona Sancti Tronqueti pertineant ad Gabrielem ſi viuat, ſin

minus ad eius liberos maſculos naturales & legitimos provt ſuprà.

Item caſu quo dicta ſubſtitutio locum habeat in perſona Gabrielis, aut eius liberorum maſculorum, & dictus Ioannes poſt eius obitum relinquat filias naturales & legitimas, vult,& onerat per expreſſum dictum Gabrielem, aut eius liberos qui habebunt iſtam ſubſtitutionem, quod teneantur ſoluere cuilibet ex dictis filiabus ſummam 500. ſcutorum auri Solis, dum matrimonio collocabuntur.

Item fuit de pacto, quod eueniente caſu reſtitutionis dotis Dominæ Clementiæ Guilhens vxoris dicti Ioannis, dos & augmentum ipſius non capietur ſuper Terra ſancti Tronqueti, niſi in defectum aliorum bonorum.

Dominus Baptiſta donator duos habuit liberos, nempe dictos Ioannem, & Gabrielem quem *Primum* vocabimus.

Ioannes vnicum habuit maſculum, nomine Gabrielem, quem *Secundum* noncupabimus.

Gabriel ſecundus duos tantùm maſculos habuit, videlicet Ioannem Scipionem Dominum ſancti Tronqueti, qui anno 1638.glorioſè in prælio nauali occubuit, nullis relictis liberis. Et Dominũ Petrum Dominum de Berſueil, qui prætendit fideicommiſſum appoſitum in dicta donatione, fuiſſe apertum in ſui fauorem per obitum Domini Ioannis Seipionis.

Quæſtio iſta duo habet capita. Primum, vtrum per mortem Gabrielis ſecundi, Petrus ſimul cum Ioanne Scipione fuerit admiſſus ad medietatem dictæ Terræ de S. Tronquet.

Secundum, vtrùm per mortem Ioannis Scipionis, Petrus fuerit vocatus ad totum.

Ad Primum reſpondendo, Dixi Petrum omnino à dicta medietate & fideicommiſſo per obitum Gabrielis ſecundi prætenſo remouendum eſſe.

Conſtat enim ex tenore donationis, quod Ioannes liberam habebat facultatem de dicta Terra Sancti Tronqueti diſponendi, in fauorem vnius ex liberis ſuis maſculis, aliis excluſis, *à la totale diſpoſition & volonté dudit Iean.*

1 Conſtat etiam, quod Ioannes nullam interpoſuit ſtipulationem pro ſuis liberis maſculis, ſed pro ſe, & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque: quo caſu liberi non ſunt vocati tanquam liberi, ſed tanquam hæredes patris primi donatarij: Surd. *decis.* 322. *per totam*, Menoch. *conſil.* 286. *per tot.* & *lib.* 3. *præſumpt.* 48. *num.* 1. Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 14. *tit.* 18. *numero* 9. & *ſequent.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 32. *num.* 15. & tradit in propriis terminis Laratha *conſil.* 9. *num.* 25. & *ſequentib.* & *per tot.* & in fortioribus Camill. de Med. *conſil.* 142. *per tot.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 213. *num.* 56.

2 Ita vt etiamſi Ioanni non fuiſſet data facultas eligendi, potuiſſet tamen eligere: Cancer. *libro* 1. *variar. reſolut. cap.* 8. *de donat. num.* 101. *in nouis*, & *lib.* 3. *cap.* 7. *numer.* 115. Guid Pap. *quæſt.* 184. Maynard. *lib.* 5. *deciſ.* 91. *in fine*, Caldas, *de iure emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 30. & *quæſt.* 17. *numero* 20. nonobſtantibus iis, quæ in contrarium deducit Fontanella, quia loquitur in diuerſis terminis, nec ſupponit ſtipulationem eo modo, quo ſuprà, fuiſſe conceptam: vt bene aduertit & explicat Anton. de Marin. *quotidian. reſolution. cap.* 89. *numero* 9. & 30.

3 Idque nonobſtante adiectione maſculinitatis, quæ non impedit quin qualitas hæreditaria cum filiatione concurrere debeat, quidquid in contrarium dixerit Decius, quem bene reprehendit Surd. *dicta deciſ.* 322. *numero* 8. Anton. de Marin. *dicto capite* 89. *numero* 27. & ita etiam aduersùs Ruſticum docet Fuſar. *quæſt.* 321. *numero* 22.

4 Magna enim eſt differentia inter contractus, & vltimas voluntates; in contractibus enim facta ſtipulatione pro filiis, & multò magis pro hæredibus, etiam in re non tranſitoria ad hæredes, neceſſe eſt filios, qui patri acquirenti ſuccedere volunt, illius eſſe hæredes mediatos, vel immediatos: Peregr. *de fideicomm. art.* 32. *num.* 14. & 15. Cephal. *conſil.* 311. *num.* 5.

Vnde reſultat propoſitæ quæſtionis deciſio: quia cùm Dominus Petrus non ſit, nec fuerit hæres Ioannis primi acquirentis nec mediatè, nec immediatè, & ex ſupradictis non poſſit eſſe ius quæſitum filiis, niſi ſint hæredes, fruſtra prætendit aliquod ius ſibi vigore illius donationis & ſtipulationis in ea contentæ competere poſſe.

Item, quia cùm ex ordinatione donatoris data fuerit facultas vnum vel plures eligendi, & Gabriel Secundus Scipionem elegerit in Terra Sancti Tronqueti, mediante donatione eidem facta, & hæredis inſtitutione, & acceptatione hæreditatis illius cum beneficio inuentarij per Scipionem facta; ſequitur, Dominum Petrum omnino excludendum eſſe, cùm in eo deficiat alia qualitas eſſentialis, nempe nominationis & electionis ex dicto teſtamento requiſita.

Neque obſtat ſi dicatur, dictas duas qualitates, nempe tituli hæreditarij, & electionis, concernere tantùm perſonam Ioannis; non autem Gabrielis ſecundi eius filij.

Quia reſpondetur primò quoad qualitatem hæreditariam, eam in vtroque caſu requiſitam eſſe: ex traditis per Cephal. *dicto conſil.* 311. *num.* 50. & Peregrin. *dict. art.* 32. *n.* 14. & 15. vbi quod ille qui vult ſuccedere, debet eſſe hæres mediatus vel immediatus primi acquirentis.

5 Reſpondetur ſecundò quoad facultatem vnum ex liberis eligendi, illam etiam locum habere debere in ſecundo ſubſtitutionis gradu (quatenus Gabrielem Secundum grauatum eſſe ſupponeremus) quemadmodum in primo, cùm vna pars teſtamenti aliam declaret: *l. ſi ſeruus plurium, §. final. ff. de legat.* 1. *l. vtrum, ff. de petit. hæredit. l. qui filiabus: ff. de legat.* 1. nulla enim eſt melior gloſſa & interpretatio, quàm ea quæ fit ab ipſomet teſtatore, præſertim quando in vtraque parte eadem adeſt ratio, aut ſaltem nulla ratio diuerſitatis reddi poteſt: Caſanat. *conſil.* 17. *num.* 7. 8. & 9. & *conſil.* 47. *num.* 46. 47. & 48. Hic autem vtroque caſu eadem militat ratio, vt filij erga parentes contineantur in debitis obſequiis, & vt parentes pro ſuis liberis melius conſilium capiant, vni, vel pluribus, provt magis expediet, relinquendo.

6 Et hoc maximè procedit, quia ſecunda clauſula eſt copulata cum prima, per dictiones continuatiuas & repetitiuas, in illis verbis; & *ſi dicti liberi*: Rot. *deciſ.* 143. *n.* 8. *p.* 1. *in recentior.* Peregr. *de fideic. art.* 7. *n.* 48. *in fine.*

7 Confirmantur prædicta: quia ſicut donator magis dilexit filium donatarium quàm ſubſtitutos, ita magis dilexiſſe præſumitur filios donatarij, quàm filios ſubſtitutorum: *l. Publius, §. final. ff. de condit. & demonſtrat.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 339. *num.* 5. Caſanat. *conſil.* 2. *num.* 50. & per conſequens primus ſubſtitutus debet faciliùs includi, & difficilius

Digitized by Google

ciliùs excludi: idem Caſanar.*conſil.* 3.*num* 29.Ergo cùm filij primi donatarij magis dilecti, non fuerint incluſi ſimpliciter, ſed ad libitum patris: ſequitur multò minus filios ſubſtituti alio modo includi debere, quàm ſub libera patris electione & diſpoſitione.

Et ſanè dum liberos Gabrielis Primi, præmoriente eorum patre, vocauit; expreſſit ſe eos vocare æquis portionibus: quod ſimili modo expreſſiſſet, ſi liberos liberorum Ioannis æquis portionibus vocare voluiſſet: *l. vnica, §. ſin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend.*

Vnde concluditur Dominum Petrum, in quo deficiunt ſubſtantialia, nullo modo poſſe prætendere ſe eſſe vocatum.

8 Et in effectu ipſe durante vita partis, nec non dicti domini Scipinnis, nunquam conqueſtus eſt, licèt ipſe ſit admodùm ſubtilis & eruditus; certum eſt autem in interpretandis contractibus multùm attendendam eſſe obſeruantiam: *cap. cum dilectus, de conſuetudine, cap. contingit, de tranſact. l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* Caualcan. *part.* 3.*decif.* 18.*n.* 14.Peregr.*conſil.* 24.*n.*6.*vol.*3.

9 Et licet præmiſſa ſatis aperta ſint, & negotium extra difficultatem omnem reponant, cùm præcedentia locum habeant, etiam poſita vocatione liberorum Gabrielis Secundi; tamen pro maiori excluſione domini Petri ſtatuendum eſt, dictos Gabrielis Secundi liberos non eſſe diſpoſitiuè vocatos, ſed tantùm in conditione poſitos: iuxta Gloſſ. communiter receptam *in l. Lucius. ff. de hered. inſtituend.* cuius opinio non ſolum procedit in teſtamentis, ſed etiam in contractibus, in quibus ſtrictior fieri debet interpretatio: & propterea liberi in conditione poſiti in contractibus, non ſunt ex eo vocati: quidquid dixerit Fuſar. *de ſubſtitut. q.*437. *num.*224. cum aliis per eum citatis; quia in contrarium eſt verior, & magis communis opinio: vt dicunt DD. per Nos longa ſerie citati *lib.*1.*c.*98. *in quaſtionib. ciuilibus.*

10 A qua ſententia quamuis recedatur ſtantibus coniecturis, & DD. tot coniecturas in medium afferant, tantáſque illarum limitationes proponant, atque confundant, vt nullus ferè caſus contingat, in quo quis facilè non poſſit vel affirmatiuam, vel negatiuam opinionem ſuſtinere, cum magno Iuriſconſultorum & Iuriſprudentiæ dedecore: vt dicit Bellon. iun. *conſil.* 26.*num.*48. & quæſtio illa hodie ſit Iudicibus arbitraria; vt notat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 928.*num.* 17. Mantic. *de coniectur. lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 28. & ita ſæpiùs Rota Romana declarauit. Tamen in caſu noſtro, non ſolòm ex ſupra deductis, ſed etiam ex pluribus aliis conſtat, donatorem noluiſſe liberos liberorum diſpoſitiuè vocare: ſi enim vocatos præſupponimus omnes liberorum liberos, contradictionem & repugnantiam inducimus: admittimus enim liberos parentum excluſo-
1[1] rum, † qui cùm vocati non ſint, grauati non potuerunt: *l. ab eo, C. de fideicomm.* Bartol. & alij communiter *in l. Centurio, ff. de vulgar.* Rot. *decif.* 486.*n.* 21. *p.*1.*in recentior.*

Si verò liberos dumtaxat eorum, qui fuerint electi, vocatos ſupponimus, ſequitur aliud abſurdum, nempè quod liberi Gabrielis Primi minus dilecti, excluderent filios maſculos Ioannis, qui à patre non fuiſſent electi: ergo ad vitandum abſurdum, concludendum eſt liberos in conditione poſitos non eſſe vocatos.

12 Præterea clarior colligitur coniectura voluntatis dicti donatoris, qui mandauit dotem quingentorum ſcutorũ auri de bonis vinculatis aſſignari filiabus Ioannis. Quod ſi filios filiorum illius diſpoſitiuè vocare voluiſſet, dotem etiam illorum filiabus aſſignari mandaſſet: Menoch. *conſil.* 327. *numero* 70. Fuſar. *quaſt.* 480.*num.*9.*&* 21. *&* *conſil.* 55. *num.*7.

Nec quidquam nocet coniectura ex eo deſumpta, quod agitur de deſcendentibus. Quia illa nihil facit ad propoſitum, & illam reiicit Rota apud Buratt. *decif.* 387. *numero* 1. *&* *decif.* 385. *numero* 8. Theſaur. *decif.*96.*n.*7. Bellon. iun. *conſil.*46. *n.*56. vbi teſtatur de communi. 13

Similiter nihil nocet qualitas maſculinitatis, etiam coniuncta cum digreſſione ad plures gradus ſubſtitutionum: Rota *decif.*486. *numero* 17.*&* 18. *parte* 1. *in recentior.* Buratt. *dict. decif.* 387. *numero* 3. Gabriel. *conſil.*123. *numero* 28. *vol.*2. Rota *decif.* 1154.*numero* 3.*parte* 3. *diuerſ.* Gratian. *c.*352.*n.*13. *&* 14. Peregr. *conſil.* 152.*numero* 9. *vol.* 5. Surd. *conſil.* 315.*numero* 49. Rota *decif.* 538. *numero* 7. *parte* 2. *in recentior.* † Quod maximè locum habet, quia maſculi non ſunt poſiti in conditione affirmatiua, ſed negatiua: Ruin. *conſil.* 334.*num.*5.*lib.*3. Ruſtic. *de fil. in condit poſit. lib.*2.*c.*3.*n.*12. Caſanat. *conſil.*4. *num.*296. 14 15

Et hoc maximè procedit, quia aliunde colligitur, donatorem nullam habuiſſe intentionem conſeruandæ agnationis: Buratt. *dicta decif.* 387. *numero* 3. tum quia permiſit donatarium ſtipulari pro ſe, & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque; tum quia nullum perpetuum fecit fideicommiſſum, neque grauamen liberis liberorum iniunxit, nec ad multos ſubſtitutionum gradus proceſſit, imò ſubſtitutionem omnem terminauit in Gabriele Primo, cuius liberos tantùm in caſum vulgarem ipſi ſubſtituit, nec fœminas maſculis non extantibus vocauit, nec bonorum alienationem prohibuit, nec deficientibus maſculis iuſſit arma & inſignia ſuæ familiæ deferri, nec vltimo loco extraneos vocauit: de quibus omnibus Fuſar. *quaſt.*437. *à n.*33. *vſque ad* 43. Imò quod plus eſt, permiſit Ioanni de dictis bonis donatis ad libitum diſponere, ita vt ſi decem liberos habuiſſet, totidem portiones de dicta Terra, quæ non magni eſt valoris, & vix tunc temporis excedebat valorem octo millium ſcutorum, fieri permiſiſſet, quæ omnia ſunt contraria conſeruationi agnationis. 16

Neque dicatur, filios filiorum cenſeri vocatos, ſtante dictione collectiua, *enfans*; iuxta Rotam *dec.* 266.*numer.* 10.*&* 12.*&* *decif.* 300.*numero* 3. *parte* 1. *in recentior.* 17

Reſpondetur primò, quod hanc coniecturam reprobat Menoch. *libro* 4. *præſumpt.*79. *numero* 76. Rota Bonon. relata per Giouagnon. *conſ.*82.*num.* 165. *lib.*1. Fuſar. *quaſt.*437. *numero* 205. Cephal. *conſil.*419. *numero* 30.31. *&* 74. Maximè quando cum nomine *liberorum*, non adſunt verba denotantia tractum temporis: Surd. *decif.*346. *numero* 18. *conſil.*554.*n.*20. *verſic. nec dicatur.* Rota *decif.*357. *n.*2.*&* 11.*p.*1.*recentior.* 18

Secundò, quod cùm donator diſcretiuè loquutus fuerit de liberis, & de liberis liberorum, non poteſt in primo caſu nomine *liberorum* intelligi, niſi de liberis primi gradus: Rota *decif.* 473.*numero* 22. *parte* 4.*tom.*2. Menoch. *conſil.*328.*numero* 8.9.*&* 10. Giouagnon. *conſil.*24. *numero* 55 *lib.*2. Surd. *conſil.* 554.*numer.* 6.*verſic. id quod oſtenditur*: & in effectu dum donator loquitur de dote filiabus conſtituenda, ſumit nomen, *Enfans*, prout opponitur nomini, *des filles*, diſponens & ordinans, *que les enfans maſles* 19

de Gabriel donneront cinq cents eſcus au filles de Iean, au cas, &c.

20 Tertiò, variæ ſunt DD. Galliæ opiniones circa interpretationem dictionis, *enfans*: nam licèt plures, quos allegaui ſuperiùs *parte* 1. *quæſt. ciuil.* 51. *n.* 11. exiſtiment dictionem illam eſſe collatiuam, & æquiualere dictioni *liberorum*. Tamen alij plures exiſtimant hoc nomine, *des enfans*, ſolos liberos primi gradus contineri, vt notat Montolon *arreſt.* 26. Mornac. *ad l. 3. C. de inoffic. teſtam.* Pelæus *quæſt. illuſtr.* 18. Brodeau ad Louet. *in nouis additionib. ad litteram S. numero* 8. *in vltima editione, anni* 1656. & ita iudicatum per Rotam Romanam *in cauſa Domini d'Aubres*, ſeu *in Auenionen. fideicommiſſi coram R.P.D. Pirouano die* 7. *Maij* 1638. ſuperiùs inſerta *cap.* 12. *numero* 21. In qua cauſa ego ſcripſeram pro Domino d'Aubres; ſiquidem Domina Richarda in teſtamento ſubſtituebat Dominum Gabrielem de Grillets, caſu quo *les enfans maſles de Noble Pierre de Gerards* decederent *ſans enfans maſles*. Et cùm Dominus d'Ampus nepos ex filia Petri prætenderet ſe vocatum, fuit excluſus vti non comprehenſus ſub nomine, *des enfans*. Et ſanè ex communi vſu loquendi, nepotes ſub nomine, *des enfans*, non contineri dixi *ſuprà parte* 1. *c.* 99. *n.* 18. maximè quando agitur de perſona imperita.

Non nocet etiam, quod donator voluerit dotem nurus non capi, niſi in ſubſidium, de dicta Terra Sancti Tronqueti. Quia hoc ſolùm reſpiciebat fauorem liberorum primi gradus Ioannis, qui erant diſpoſitiuè vocati: imò ex hoc deſumitur argumentum ad excluſionem ſubſtitutionis liberorum ſecundi gradus, cùm in eorum fauorem nullam fecerit ſimilem prohibitionem circa reſtitutionem dotium.

21 Nec ſimiliter obſtat quod agatur de Caſtro & Iuriſdictione: quia cùm donator non iuſſerit illam integram conſeruari, ſed plures portiunculas fieri permiſerit, & ageretur de iuriſdictione modici valoris, quæ tunc non dependebat à ſupremo Principe, ſed à Domino Barone Serignani, nec habebat ius aliquod meri aut mixti imperij, & ideo eam ſolùm Baſtitam vocat Bertrand. *conſil.* 2. *in princip. vol.* 2. *poſterior.* coniectura huiuſmodi non eſt magni facienda, prout eam non magni facit Fuſar. *quæſt.* 480. *num.* 77. *verſic. Hæc tamen declaratio*: Alciat. *conſil.* 2. *num.* 31. *verſic. non obſtat quod donatio: libro* 8.

Vnde concluditur, Dominum Petrum ex primo capite non eſſe vocatum.

Ad ſecundum Caput paucis reſpondendo, concluditur ſimiliter Dominum Petrum non eſſe vocatum.

22 Nam præſuppono quod non ſit vocatus in primo capite, prout non eſſe oſtendimus, non eſt etiam vocatus in ſecundo: vt dicit Rot. *dicta deciſ.* 486. *num.* 21. *parte* 1. *recentior.* & vocatio eſt vnum ex requiſitis ad reciprocam: *l. Titia Seio*, §. *Seia libertis, ff. de legat.* 2. intelligendo prout *ſuprà cap præcedenti, n.* 4.

23 Sed poſito citra veri præiudicium, quod fuiſſet vocatus in primo; non tamen ideo cenſeretur vocatus in ſecundo: quia ex ſubſtitutione actiua nihil infertur ad paſſiuam: Peregr. *conſil.* 47. *n.* 15. *vol.* 1. Surd. *conſil.* 315. *n.* 13.

24 Et poſiti in conditione etiam in caſibus, in quibus ſunt vocati, non cenſentur inuicem reciprocè grauati: Rot. *dict. deciſ.* 538. *num.* 8. *part.* 2. *in recentior.* & *deciſ.* 486. *num.* 22. *parte* 1. & ab hac ſententia temerarium eſſet recedere in conſulendo, vel iudicando; vt dicit Fuſar. *quæſt.* 441. *numer.* 2. *verſic. exiſtimo ego*: maximè cùm deficiant omnia requiſita, de quibus *in dicto* §. *Seia libertis*: & nullæ concludentes adſint coniecturæ, immò omnes contra fideicommiſſum, & multò magis contra reciprocam, vt ſuprà fusè demonſtratum fuit, & optimè deducit Fuſar. *conſil.* 17. *à n.* 27. *per multos ſequent.*

Vnde conſtat nullum in caſu propoſito adeſſe fideicommiſſum in fauorem dicti Domini Petri.

CAPVT CXX.

Expenduntur variæ coniecturæ tam vocationis, quàm excluſionis liberorum poſitorum in conditione: nempe ex qualitate deſcendentiæ, maſculinitatis, dotationis filiarum ordinatæ. De coniectura poſita ab abſurdo vitando, à veriſimili mente teſtatoris, & aliis ſimilibus.

SVMMARIVM.

1. *Quod agatur de deſcendentibus, non eſt coniectura vocationis liberorum poſitorum in conditione.*
2. *Reiicitur vocationis coniectura ex eo quod agatur de contractu.*
3. *Ex diſpoſitione in rem concepta quando oriatur coniectura vocationis.*
4. *Fideicommiſſum quantumuis reale, reſtringendum eſt ad perſonas, & caſus expreſſos.*
5. *Qualitas maſculinitatis quantum operetur ad inducendam filiorum vocationem.*
6. *Quando pater ſtipulatur pro ſe & hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque, liberi vocantur tanquam hæredes, non tanquam liberi.*
7. *Vocatio liberorum poſitorum in conditione excluditur per contrarias coniecturas.*
8. *Agnationis coniectura contraria eſt bonorum diuiſio in plures ſucceſſores.*
9. *Per illa verba, ſi tunc viuat, fit vt viuente grauato expiret ſubſtitutio.*
10. *Quando teſtator mandauit fœminas donari in certo caſu, ex eo oritur coniectura excluſionis fideicommiſſi in alio caſu.*
11. *Si teſtator in vno caſu filios in conditione poſitos expreſsè vocauit, excluditur coniectura vocationis in alio.*
12. *Coniectura ab abſurdo vitando potens eſt pro excluſione vocationis.*
13. *Electio cenſetur facta per eum qui habet facultatem eligendi per donationem, aut hæredis inſtitutionem.*
14. *Excluditur vocatio ex coniectura petita à veriſimili mente teſtatoris.*

IN eadem cauſa, de qua *in præcedenti capite*, ſuper prætenſo fideicommiſſo Sancti Tronqueti, propoſita fuerunt dubia, quibus reſponſum fuit vt ſequitur.

Ad primum, quod Petrus videtur vocatus, licèt tantùm in conditione poſitus, quia eſt deſcendens à primo donatore. 1

Reſpondetur, quòd licèt agatur de deſcendentibus in conditione poſitis, verius eſt ipſos non cenſeri diſpoſitiuè vocatos, niſi concurrentibus coniecturis

cturis

ctaris ſufficientibus: Theſaur.*deciſ.96.n.7.* Bellon. iun.*conſil.26. n.36.* vbi hanc communem eſſe opinionem teſtatur.

2 Ad ſecundum, quo opponitur liberos in conditione poſitos in contractibus, cenſeri diſpoſitiuè vocatos: Reſpondetur contrarium eſſe verius, & magis communiter receptum, vt oſtendimus aliàs *part.1. cap.98. quæſt. ciuil.* citatis ad hoc pluſquam 30. DD. quibus nunc addo Cancer. *lib.1. cap.1. num.102.* & ita aliàs fuit iudicatum per Clariſſ. D. Argelum pro Communitate Villæ Inſulæ, contra D.de Neſmond.

3 Ad tertium, dum dicitur agi de diſpoſitione in rem conceptа,& de fideicommiſſo reali,cùm agatur de re particulari,& ideo poſitos in conditione cenſeri vocatos:ad quod allegatur Caual.*deciſ.34.* quæ eſt repetita *in recentior. deciſ.231.part.2.* Reſpondetur ſolam illam circumſtantiam quod agatur de re particulari non ſufficere, vt liberi poſiti in conditione cenſeantur diſpoſitiuè vocati, vt ex communi ſententia plurimos allegans concludit Fuſar. *de ſubſtitut.q.467.n.104.*

Deciſio verò Caualerij, & alia quæ in contrarium allegari poſſent, loquuntur quando teſtator adiecit aliqua verba denotantia onus reale & perpetuum, quod non eſt in caſu noſtro; veluti ſi dictum fuiſſet, quod bona ſemper deuoluerentur ad proximiores, vt dicitur *in dicta deciſ.* alioquin ex ſimplici fideicommiſſo ſuper re certa non reſultat vocatio poſitorum in conditione: Peregr. *de fideicom. art.28. num.16. verſic. vero*, vbi dicit contrariam opinionem ratione & veritate carere. † Idem

4 Caualer.*deciſ.513.num.3.& 4.* vbi dicit fideicommiſſum reale reſtringendum eſſe ad perſonas,& caſus expreſſos: Rot. *in recentior. deciſ.300. num.28. parte 1.* & in omnem euentum etiam in fideicommiſſo reali, vt illi ſit locus, probandum eſſe conditionem fuiſſe purificatam, & ſic Gabrielem filium Ioannis deceſſiſſe ſine liberis maſculis, qui caſus non euenit, cum reliquerit dictos Dominos Scipionem, & Petrum: Caualer. *dicta deciſ.513. numero 5.*

5 Ad quartum, dum dicitur inductam eſſe vocationem ex ſæpiùs repetita qualitate maſculinitatis, propter quam donator videtur reſpexiſſe ad perpetuam conſeruationem ſuæ agnationis: Rot. *deciſ. 266.num.15.parte 1.recentior.*

Reſpondetur, quod ex repetita maſculinitatis mentione non ſunt inducendæ nouæ ſubſtitutiones: Surd.*conſil.515.n.46.*Peregr.*conſil.152.num.9. vol.5.* vbi quod qualitas maſculinitatis nihil operatur niſi quoad vocatos in caſibus, in quibus ſunt vocati: Rota *deciſ 486. num.17.& 18,parte 1.in recentior.* Quod maximè procedit, quando aliunde non colligitur intentio teſtatoris circa conſeruationem agnationis: Gabriel *conſil.123. numero 28. vol.2.*Gratian.*diſcept.forenſ.c.352.n.13.& 14.* Rot. *deciſ.1154.n:3.p.3.diuerſ.*

6 Ad vltimum,dum dicitur non obſtare defectum ſtipulationis, per *l.quoties, C.de donat.quæ ſub modo.* Reſpondetur difficultatem conſiſtere in eo, quod ſtipulatio contenta in donatione de qua agitur,fuit interpoſita per Ioannem filium pro ſe, & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque ſtipulantem,quo caſu liberi non cenſentur vocati tanquam liberi,ſed tanquam hæredes:Surd.*deciſ.322. per totum*,Peregr.*de fideic.art.32.num.15.* Camil.de Med. *conſ.142.per totum.* Vincent.de Franch. *deciſ.213. num.56.*quod procedit nonobſtante qualitate maſculinitatis appoſita:Surd.*deciſ.322.num.81.* & ideo cùm D.Petrus non ſit hæres mediatus, nec immediatus primi acquirentis,ſuccedere non poteſt: Peregr.*de fideic.art.32.num.14.& 15.* ita vt non ſufficiat quod ſit hæres aptitudine, ſed debeat eſſe hæres actu per aditionem actualem hæreditatis, cùm agatur de qualitate hæreditaria appoſita in contractu: Peregr.*de fideic.dicto art.32.num.23. verſic. ſed contra*: quem cum multis aliis citat & ſequitur Fuſar.*de ſubſtitut.q.340.n.21.*

Sed vt res clarior euadat, attendendæ ſunt coniecturæ contrariæ intentioni actoris, cuius intentionem ſufficit per ſimiles coniecturas dubiam reddere, cùm agatur de illum excludendo in fideicommiſſo: Gabriel *conſil.132.num.37.vol.1.* Riminald.iun. *conſil.358.n.171.* Piſtor. *lib.4 quæſt.9.numero 82.* 7

Primò igitur pro fideicommiſſi excluſione facit, quod donator nullam habuit intentionem conſeruandi bona in agnatione, ſed voluit fideicommiſſum ſtatim deficere extantibus liberis primi & ſecundi gradus Ioannis donatarij,cùm dederit facultatem Ioanni diſponendi de bonis donatis in totum, ad fauorem vnius, vel plurium ex ſuis liberis maſculis ad totalem diſpoſitionem & voluntatem ipſius. Si enim conſiderаſſet aliquam continuationem & perpetuitatem fideicommiſſi, mandaſſet vnum eligi, non autem bona diſtribui permiſiſſet inter plures,& duodecim fieri portiones ſi Ioannes duodecim maſculos habuiſſet,quia per diuiſionem ampliſſima quæque patrimonia corrumpuntur; & nullum eſt tam pingue patrimonium, quod non multiplici diuiſione redigatur ad minimum:*cap.ex litteris, de pignorib.* ibi, *propter poſſeſſionum minutias*: cùm aliis citatis per Surd. *conſil.375. numero 13.* 8

Secundò, ſi teſtator habuiſſet intentionem continuandi & perpetuandi fideicommiſſum, non ordinaſſet illud extingui in perſona Gabrielis Primi. Et tamen expreſsè mandauit, quod ſi Gabriel Primus viueret,tempore caſus euenientis, liberi ipſius non admitterentur,ad fideicommiſſum: vt patet ex illis verbis,*veult que leſdits biens appartiennent à Gabriel s'il eſt en vie, & s'il n'eſt en vie, à ſes enfans maſles*: quod non ſolùm apponitur in medio, ſed etiam in fine ſubſtitutionis:verba enim illa,*s'il n'eſt en vie*, continent conditionem negatiuam, ita vt per exiſtentiam Gabrielis, eius liberi excludantur: Bartol. *in l.ſi ita ſcriptum, num.2.ff. de liber.& poſthum.* 9

Tertiò, ſi donator conſideraſſet filios ſecundi gradus Ioannis, eoſque vocare diſpoſitiuè voluiſſet, proſpexiſſet filiabus liberorum dicti Ioannis de dote, ſicut proſpexit filiabus primi gradus eiuſdem Ioannis: quod cùm non fecerit,conſtat eius intentionem fuiſſe,vt liberi primi gradus Ioannis, de bonis illis ad libitum diſponere poſſent: conſiderans videlicet non eſſe opus prouidere ſuper dotatione illarum, quia bona apud ipſarum parentem libera permanebant:Menoch.*conſil.327.numero 69.& 70.* vbi dicit quod etiam in caſu plurium ſubſtitutionum factarum cum adiectione maſculinitatis,ſi teſtator adiecerit fœminas debere dotari in vno caſu, ex hoc colligitur ſubſtitutionem non eſſe extendendam ad aliam:& in hanc ſententiam deſcendit Fuſar.bene explicans, *in tract.de ſubſtitut. q.480.n. 51.* vbi dicit quod coniectura repetitionis fideicommiſſi ceſſat,quando teſtator mandauit dotari filias inſtitutorum, & non mandauit dotari filias poſitorum in conditione. 10

Quartò,quia quando donator voluit diſpoſitiuè 11
aliquos

aliquos vocare, id expreſſit, vt videre eſt in filiis primi gradus Ioannis, cùm mandat quòd bona perueniant ad liberos maſculos Ioannis: item dum vocat liberos Gabrielis Primi diſpoſitiuè loquendo: at verò liberos liberorum Ioannis non vocat diſpoſitiuè, ſed tantùm in conditione ponit. Quod ſi illos vocare voluiſſet, hoc vtique expreſſiſſet in liberis ſecundi gradus, quemadmodùm expreſſit in liberis primi gradus, & in liberis Gabrielis Primi, quia cùm diſponẽs, aliquos in vna parte diſpoſitionis ponit tantùm in conditione, alios verò ponit in diſpoſitione, tunc poſiti in conditione nõ cenſentur vocati, quia ſi diſponens illos vocare voluiſſet, hoc vtique expreſſiſſet, quemadmodũ expreſſit in aliis: vt dicit Socin. ſen. *conſil.* 116. *n.* 2. *vol.* 3. Intrigliol. *de ſubſtitut. cent.* 3. *quæſt.* 26. *num.* 168. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 76. *num.* 29. vbi dicit hoc caſu ceſſare conjecturas vocationis poſitorum in conditione. Et ſanè ſi teſtator voluiſſet diſpoſitiuè liberos ſecundi gradus vocari, hoc vtique expreſſiſſet, quemadmodum expreſſit in cæteris; quod cùm non fecerit, facere noluiſſe credendum eſt: *l. vnic. § ſin autem ad deficientis, C. de caduc. toll.*

52 Quintò, quia ſi liberi ſecundi gradus & vlteriorum eſſent diſpoſitiuè vocati, ſequeretur abſurdum; nempe, quod ſi Ioannes habuiſſet plures maſculos ex quibus vnum tantùm elegiſſet, prout facere poterat; deinde verò dicti liberi maſculi non electi reliquiſſent liberos, liberi primi gradus non electi excluderentur ex ordinatione diſponentis, & tamen illorum liberi eſſent vocati, cùm prætendatur ex aduerſo nullam dari electionem in liberis ſecundi gradus, ſed omnes in totum admitti: vnde liberi ſecundi gradus admitterentur, & illorum parentes excluderentur; quod eſt abſurdum: quia filij primi gradus dicuntur magis dilecti: *l. Publius, §. final. ff. de condit. & demonſtrat.* & ſic faciliùs debent includi, & difficiliùs excludi: *l. cum ita, §. in fideicommiſſo, ff. de legat.* 2. Caſanat. *conſil.* 3. *num.* 29. Valet autem coniectura ab abſurdo vitando in omni diſpoſitione: *l. nam abſurdum ff. de bon. libert.* Mantic. *de coniect. lib.* 3. *tit.* 7. *per totum:* eſſet autem abſurdum, ſi liberi liberorum Ioannis eſſent omnes vocati, & tamen eorum parentes eſſent excluſi per electionem vnius à Ioanne factam, vt ſupra dictum eſt.

53 Sextò, quamuis liberi ſecundi gradus non ſint vocati; tamen, poſito citra veri præiudicium, quòd adeſſet vocatio, ſicut Ioannes potuit vnum ex liberis eligere, ita & Gabriel Secundus filius Ioannis potuit eligere, & facultas eligendi cenſetur in eo repetita, cùm vna pars teſtamenti aliam declaret: *l. qui filiabus, ff. de legat.* 1. *l. ſi ſeruus plurium, §. finali, ff. eod. tit.* maximè cùm eo caſo militaret eadem ratio obſequij per liberos patri præſtandi: quo ſic ſtante, Gabriel Secundus tam per donationem quàm per inſtitutionem hæredis cenſetur elegiſſe Ioannem Scipionem in bonis ab auo venientibus: vt docet Fontanell. *de pact. nuptialib. clauſ.* 4. *gloſ.* 5. *num.* 64. *fol. mihi* 92.

54 Septimò, quia donator liberos primi gradus non omnes vocat, ſed tantùm eligendos. Deinde dum tractat de liberis Gabriellis, omnes vocat æquis partibus & portionibus; at verò dum agit de liberis liberorum, illos ſimpliciter ponit in conditione. Quòd ſi illos vocare voluiſſet, quemadmodum in Gabriele Primo expreſſit portionem, ita in liberis ſecundi gradus Ioannis, aut portiones expreſſiſſet, aut illorum parentibus eligendi facultatem conceſſiſſet: quod cùm non fecerit, concludendum eſt illum non habuiſſe animum dictos filios ſecundi gradus Ioannis diſpoſitiuè vocandi: valet enim argumentum ex veroſimili mente contrahentium: Gloſſ. *in l. veteribus, ff. de pact.* Mantic. *de tacit. convent. lib.* 3. *tit.* 1. *per totum.*

Ex quibus ſequitur, quod etiam ſi adeſſent coniecturæ vocationis, illæ ex contrariis coniecturis ad nihilum redigerentur.

CAPVT CXXI.

In hoc capite continetur vltima Deciſio Rotæ Romanæ lata in prædicta cauſa, de qua *in duobus capitibus præcedentibus*, vltra alias Deciſiones inſertas *ſupr. cap.* 55. *part.* 1. *harum quæſt. Ciuil.* Et deciditur, liberos hoc caſu non eſſe vocatos, licet in conditione poſitos, reiectis coniecturis pro vocatione allatis, & approbatis aliis quæ contra vocationem deductæ fuerunt. Confirmatur doctrina deducta ex ſtipulatione interpoſita per Donatarium pro ſe, & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque. Et confirmantur prædictæ Deciſiones in eadem cauſa factæ.

DECISIO

S. ROTÆ ROMANÆ

Coram R. P. D.

CELSO;

In cauſa Aueniononſi Fideicommiſſi,

Lunæ 22. Aprilis 1652.

1. *Fideicommiſſum ad certas perſonas reſtrictum vltra illas operari non debet.*
2. *Ex eo ſolo quod agatur de deſcendentibus, non ideo poſiti in conditione cenſentur vocati, licèt in deſcendentibus leuiores coniecturæ ſufficiant.*
3. *Ampliatur, vt procedat etiamſi ageretur de ſubſtitutione contractuali.*
4. *Sola conſideratio maſculinitatis non arguit contemplationem agnationis.*
5. *Mentione filiorum facta ſub qualitate legitimorum & naturalium, non ideo infertur vocatio poſitorum in conditione.*
6. *Qualitas Caſtri iuriſdictionalis non attenditur, ſi aduenerit poſt tempus teſtamenti.*
7. *Et etiamſi adeſſet tempore teſtamenti, non ſufficit ad arguendam vocationem.*
8. *Excluſio fœminarum reſtricta ad certum gradum non arguit vocationem maſculorum in conditione poſitorum.*
9. *Si teſtator iuſſerit filias dotari in quibuſdam gradibus, non ſequitur vocatio maſculorum in aliis, imò ex eo excluditur.*

10. *Licet*

10. *Licentia alienandi certa quædam bona pro dote vnius fœminæ excludit perpetuum fideicommiſſum.*

11. *Digreſſio ad plures ſubſtitutionum gradus quando facta intelligatur.*

12. *Quando vna ſubſtitutio pendet ab euentu alterius, habentur pro vnico ſubſtitutionis gradu.*

13. *Stipulatio pro hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque, eſt contraria ſubſtitutioni agnatitiæ : &* num.15.

14. *Clauſula,* Ad omnimodam voluntatem, *continet facultatem pleniſſimam diſponendi de bonis donatis.*

16. *Clauſula,* Bene vult & intelligit, *debet explicari retento eodem themate præcedenti.*

17. *Facultas alienandi ſtare poteſt cum fideicommiſſo, quatenus illa non fuerit reducta ad actum.*

18. *Ratio agnationis conſeruandæ ceſſat, quoties ſtantibus agnatis bona poſſunt tranſire ad extraneos.*

19. *Subſtitutio vulgaris non conuenit conſeruationi agnationis.*

20. *Quando agitur de viro perito, aut de teſtamento facto cum conſilio Iuriſconſultorum, valde attendenda eſt locutio diſcretiua in teſtamento.*

21. *Si vnus tantum ſuccedere debet, & ſubſtitutio facta ſit cum conditione* ſi ſine liberis, *illo decedente cum liberis ſubſtitutio expirat, & ſic non eſt fideicommiſſum graduale & perpetuum.*

22. *Fideicommiſſum relatum ad rem, ſi fuerit reſtrictum ad certas perſonas, ex reali efficitur perſonale.*

23. *Explicantur Deciſiones Rotæ Romanæ* in Bononienſi fideicommiſſi de Turri, coram DD. Veroſpio & Manzanedo.

24. *Deficientibus verbis tractum temporis ſucceſſiuum importantibus, filij in conditione poſiti difficiliùs cenſentur vocati.*

25. *In materia coniecturali, in dubio iudicandum eſt non adeſſe fideicommiſſum.*

TANDEM poſt plures propoſitiones, reſolutum fuit pro confirmatione Sẽntiæ Rotalis declarantis, non conſtare de fideicommiſſo Baptiſtæ ad fauorẽ Petri de Pol ſuper Caſtro Sãcti Tronqueti. Fundamentum reſolutionis fuit, quia cùm idem Baptiſta Caſtrum prædictum donauerit Ioanni eius filio ſtipulanti pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque cum hoc, quod ſi dictus Ioannes decederet cum liberis maſculis legitimis, & naturalibus, illud ſpectaret ad vnum, vel plures, ſecundùm totalem diſpoſitionem, & voluntatem eiuſdem Ioannis; ſi verò ipſe, & eius filij ſine liberis maſculis decederent, pertineret ad Gabrielem ſecundogenitum ſi viueret, ſin minus ad eius liberos, nulla facta mentione Petri, non poteſt
1 Petrus quicquam prętendere : † quia fideicommiſſum reſtrictum ad certas perſonas, vltra illas operari non debet: Iaſ. *in l. cum res, n.* 51. *ff. de legat.* 1. Dec. *conſ.* 210. *n.* 5. Caſtr. *conſil.* 97. *num.* 2. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 220. *num.* 128. Peregr. *de fideic. art.* 1. *n.* 27. Rot. *dec.* 24. *num.* 10. *p.* 4. *tom.* 2. *recen. & deciſ.* 159. *num.* 6. *&* 7. *parte* 5.

2 Neque ex eo, quod Petrus fuerit poſitus in conditione, poteſt dici diſpoſitiuè vocatus, dum pro eo non concurrunt efficaces, & concludentes coniecturæ vocationem ſuadentes, vt eſt Gloſſ. communiter approbata *in l. Lucius, la* 2. *ff. de hæred. inſtit.* quam procedere etiam in deſcendentibus firmauit Rot. coram Buratt. *deciſ.* 387. *numero* 1. *&* 2. *& in recent. deciſ.* 221. *numero* 2. *parte* 5. Licèt in illis leuiores requirantur, quàm in tranſuerſalibus: idem Burat. *deciſ.* 385. *in princ. verſ. tamen illa, & d. deciſ.* 387. *numero* 2. *verſ. & quamuis*, & dictum fuit *in Bonon. fideicommiſſi de Sanctis* 17. *Martij* 1648. *coram R. P. D. meo Bichio.*

Ac etiam ſi agatur de diſpoſitione facta per viam contractus, & donationis vt not. Peregr. *de fideic. art.* 28. *numero* 29. Mant. *de tac. lib.* 2. *tit.* 14. *num.* 19. Fab. de Anna *conſ.* 52. *numero* 12. *lib.* 1. Cancer. *var. libro* 1. *capite* 1. *numero* 102. Rota *in Meleuitana hæreditatis* 27. *Martij* 1620. *coram bon. mem. Seleucien.* cum aliis per Add. ad Burat. *deciſ.* 385. *n.* 10. *verſ. quod procedit.* 3

Pro receſſu autem ab opinione Gloſſæ, non approbarunt Domini coniecturas alias deductas, & repetitas hodie pro parte Petri. Siquidem qualitas maſculinitatis non eſt conſiderabilis, deficiente ratione abſoluta conſeruandæ agnationis, quæ argui minimè poteſt ea ſola vocatione maſculorum; vt notat Gabr. qui talem coniecturam affirmat eſſe leuem, & communiter reprobatam *conſ.* 93. *num.* 39. *& ſeq. lib.* 2. Giouagn. *reſp.* 82. *numero* 147. *& ſeqq. libro* 1. Caſanat. *conſ.* 38. *numero* 92. *&* 94. Rota *dec.* 486. *numero* 17. *parte* 1. *in recent. deciſ.* 667. *num.* 10. *parte* 2 *deciſ.* 272. *numero* 19. *& deciſ.* 279. *num.* 20. *parte* 6. vbi firmat maximam adeſſe differẽtiam inter maſculinitatem, & agnationem, *& in Interamnen. fideicommiſſi* 14. *Decembris* 1646. *coram R. P. D. meo Bichio*, & plures cumulat Gratian. *diſceps. for. cap.* 999. *numero* 6. vbi loquens in iuriſdictionalibus, firmat, quod per qualitatem ſupradictam cenſetur tantum contemplatus ſexus, non autem agnatio: idémque comprobat Peregr. *de fideic. art.* 26. *numero* 12. Surd. *conſ.* 398. *numero* 14. *& conſ.* 448. *n.* 2. Rota *d. deciſ.* 667. *num.* 10. *verſ. magna eſt, parte* 2. *recent.* 4

Altera verò coniectura, quod filij Gabrielis fuerint poſiti in conditione cum qualitate expreſſa, 5
quod ſint legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati, pariter eſt valdè debilis, cùm vt plurimùm ſit ſolita apponi potius ex ſtylo Notariorum, quàm ex voluntate Teſtatoris, vt ait Noguerol. *allegat.* 53. *numero* 34. *&* 35. Fontanel. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſſ.* 24. *numero* 13. Griuell. *deciſ. Dolan.* 125. *numero* 77. aliíque relati per Modern. Cremon. *reſol.* 147. *num.* 9. *&* 10. Et illam tanquam vanam pluriès Rota reiicit, ſequendo deciſionem Theſaur. 96. *num.* 16. vt teſtatur Burat. *deciſ.* 385. *numero* 8. & de magis communi etiam in terminis deſcendentium firmatum fuit in *deciſ.* 521 *num.* 12. *p.* 5. *recent.* cum pluribus adductis per Romao. *conſ.* 100. *n.* 45.

Prætenſio quòd donatio facta fuerit de Caſtro 6
inſigni, & iuriſdictionali, non benè iuſtificatur in facto, ſaltem de tempore donationis, & conſtituti fideicommiſſi; prout ex aduerſo iuſtificari deberet: ex not. per Peregr. *de fideic. art.* 63. *num.* 46. Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 3. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.* 718. *n.* 64. Ita vt ſi poſtea ſuperuenerit huiuſmodi qualitas, prout videtur apparere ex acquiſitione poſtea facta per Gabrielem de iuriſdictione alta, media, & infima, nihil penitus operari poſſit: *arg. text. in l. quid ergo ff. de his qui not. infam. & in l matrem, C. de probat.* Bald. *conſ.* 367. *poſt med. verſ. item quando, lib.* 5. Peregr. *de fideic. art.* 24. *n.* 29.

Et tamen contrarium non obſtante qualitate 7
prædicta

prædicta, per text. *in l. pater filium, §. Iulius Agrippa, ff. de legat. 3.* probat expreſsè Alciat. *lib. 8. conſ. 2. numero 31. verſ. nec quicquam facit, & lib. 9. conſ. 129. per tot.* Iaſ. *conſ. 96. ſub numero 30. verſ. tertiò non obſtat, lib. 4.* Rimin. iun. *conſ. 632. numero 113. lib. 6.* Gratian. *cap. 280. n. 22. & ſeqq.* Surd. *dec. 238. n. 16. circa med.* cum relat. per Add. ad eundem, *deciſ. 125. num. 5. & 6.*

8 Excluſio fœminarum non fuit generalis, & abſoluta, ſed reſtricta ad filios ſolius donatarij; vt pates ex illis verbis: *Item caſu quo Ioannes*, poſt eius obitum relinqueret filias, d. Gabriel, aut eius liberi, qui habebunt d. ſubſtitutionem, teneantur vnicuique filiarum d. Ioannis ſoluere ſcuta 500. aurea, dum in matrimonio collocabuntur. Vnde cum de ſali dote non prouiderit neptibus; ſicuti fecerat ad fauorem filiarum, quas excluſerat; eædem neptes nec cenſentur ab hæreditate excluſæ, nec exinde nepotes in conditione poſitis ad fideicommiſſum vocati: Pariſ. *conſ. 41. num. 59. lib. 3.* Curt. iun. *conſ. 55. num. 4. verſ. nec obſtat, lib. 1.* Giouagnon. *conſ. 82. num. 164. lib. 2.* Rot. *dec. 475. num. 5. verſ. aderat præterea, p. 4. diu. & in rec. dec. 155. n. 8. & 9. & dec. 195. n. 17. p. 5.*

9 Es ſimili reſponſione remouetur aliud obiectum deductum ex prohibitione facta per Teſtatorem, ne dos Clementiæ vxoris Donatarij detraheretur ex dicto Caſtro, niſi in caſu, quod alia bona non ſufficerent; nam caſus d. reſtitutionis purificari debebat per mortem eiuſdem Donatarij durante fideicommiſſo in eius filiis diſpoſitiuè vocatis, quatenus ſupereſſent, ſin minus in Gabriele ſen. cùmque donans non idem diſpoſuerit de dote reſtituenda vxoribus filiorum Ioannis, infertur, quod illos grauare noluerit, *ex Pariſ. Giouagn. & aliis ſu-*
10 *pra deductis.* † Vltra quod licẽtia alienandi Caſtrum pro reſtitutione dotis Clementiæ, excludit voluntatem perpetui fideicommiſſi, quia bona ſemel ex fideicommiſſo extracta, ſub illo amplius non redeunt: Aym. *conſ. 186. num. 14.* Gabr. *conſ. 151. n. 7. & 8. lib. 2.* Rota *dec. 209. n. 3. & ſeq part. 1. recent. & in Romana Caſalis Aguzzani 16. Decembris 1641. coram R. P. D. meo Roias.*

11 Digreſſus ad plures ſubſtitutionum gradus nullo modo videtur ſubſiſtere; nam poſt ſubſtitutionem in qua filij fuerunt poſiti in conditione, in quibus terminis loquitur Anchar. author huius coniecturæ, *conſ. 74. num. 2.* vnica legitur facta ſubſtitutio in fauorem Gabrielis ſen. ſi erit in vita, ſin autem eius filiorum, quæ vti per vulgarem expirabat in ipſo Gabriele, ſeu eius filiis, dum non adſunt verba tractum temporis importantia, iux. doctr. Cuman. *in l. cum ita, §. in fideicommiſſo, num. 4. de legat. 2.* Grat. *diſcep. for. cap. 536. numero 47. & ſeqq.* Ros. *deciſ. 473. numeri 30. parte 4. tom. 2. recen. dec. 151. n. 12. dec. 221. numero 6. & deciſ. 326. numero 5. & 6. p. 5. & dec. 272. num. 13. parte 6.* & fuit dictum *in Bonon. fideicommiſſi 7. Iunij 1647. coram Reuerendiſſ. Terracinen.* Et ideo illa non erat ſufficiens, cùm ad dictum effectum plures requirantur ſubſtitutiones, ex adductis per Giouagn. *conſ. 82. numero 30. verſ. ſexto.* Pariſ. *lib. 5.* Menoch. *conſ. 706. numer. 6.* Cancer. *var. parte 5. capite 5. de ſubſtit. numero 133.* Rot. *in Bonon. fideicommiſſi de Sanctis 16. Martij 1648. coram R. P. D. meo Bichio.*

12 Immò nec etiam ante poteſt conſiderari talis digreſſus: Quia, cùm tam prima ſubſtitutio facta de perſona Ioannis ſi ſine filiis, quàm altera de filiis ipſius pariter ſi ſine liberis morerentur, penderet ab obitu eiuſdem Ioannis, pro vnica ſubſtitutione reputantur, vt dixit Rot. *dec. 272. ſub num. 14. & 75. parte 6. rec. & in Romana fideicom. de Ferratinis 19. Nouembr. 1646. & 29. Maij 1647. coram R. P. D. meo Penting.*

In contrarium verò validiores viſæ fuerunt coniecturæ pro excluſione fideicommiſſi adductæ; nam donatio Caſtri ſtipulata fuit pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque; ſub quibus verbis, ſepties in donatione repetitis, comprehendi hæredes etiam extraneos, firmauit Rota *deciſ. 251. n. 5. & 6. parte 5. recen. in Sarſinaten. feudi 22. Iunij, & 18. Decembris 1645.* vbi cumulan. concord. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & in Romana domus 25. Februarij 1647. & 9. Decembris 1650. coram me,* & in terminis Gloſſ. *in l. Lucius*, d. ſtipulationem ponderarunt Fab. de Anna *conſ. 52. num. 11. & 13. lib. 1.* & alij relati per Moder. Cremon. *reſol. 147. num. 54.* 13
† Concurrentibus præſertim aliis verbis, *Ad omnimodam voluntatem*, quæ important pleniſſimam 14
facultatem de bonis donatis diſponendi: iuxta Gloſſ. *in clem. 1. verb. omnimodam, de for. comp.* Menoch. *conſ. 2. numero 256. & ſeq.* Alciat. *reſp. 4. num. 31. verſ. ſuadet: lib. 4.* Rota *in Maceraten. pecuniaria 20. Iunij 1644. coram Eminentiſſ. Card. Ottobono.*

Quæ coniectura eo fortiùs vrgere videtur, quia Ioannes donatarius correſpectiuè ad donationem receptam iura ſibi competentia ſuper bonis paternis remiſit eidem patri ſtipulanti pariter pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque; nam ſicuti hæc ſtipulatio importat libertatem bonorum, & excluſionem fideicommiſſi ad fauorem patris, Rot. *in Romana ſucceſſionis de Comitibus, 13. Iunij 1642. §. reſpectu, coram Reuerendiſ. D. meo Decano;* Ita etiam eumdem effectum præter caſus inibi expreſſos operari debet hæc ſecunda ad fauorem filij; vt in propoſito ratiocinatur Ramon. *conſ. 100. n. 285.* Rot. *in Romana dotis, ſeu fideicommiſſi de Arguillaria 28. Ianuarij 1641. coram R. P. D. meo Bichio, & in Viburtina Caſtri S. Angeli 11. Martij 1650. coram R. P. D. meo Meltio.* 15

Nec ſtipulationi prædictæ pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque reſiſtunt verba, *Benè vule, & intelligie*: Quia illa benè tolluntur ex reſponſionibus datis *in deciſionibus R. P. D. mei Vereſpij.* Et nihilominus ſemper debent intelligi, retento priori themate eiuſdem ſtipulationis hæreditariæ: ex deduct. per Giouagn. *reſp. 99. n. 11. lib. 5.* Cyriac. *contron. 400. n. 121.* Rot. *deciſ. 15. numero 10. p. 7. recen. & in Sarſinaten. feudi 22. Iunij 1645. coram Reuerend. D. meo Decano.* Quinimmo ſunt compatibiles cum ipſa ſtipulatione, quatenus ſcilicet Caſtrum prædictum ad hæredes extraneos non deueniſſet, ſeu aliter de bonis donatis non fuiſſet à ſtipulatione diſpoſitum, vt dixit Rot. *in Romana pratenſi fideicommiſſi 30. Aprilis 1638. coram Coccino, &* 16
7. Nouembris eiuſdem anni coram Pironano. † Sicut 17
in ſimili diximus, quod facultas alienandi poteſt ſtare ſimul cum fideicommiſſo, quatenus illa ad actum redacta non fuerit, vt aduertit Cephal. *conſ. 16. n. 59.* Peregr. *de fideic. art. 40. n. 45.* Rot. *in S. Seuerini fideicom. 25. Iunij. & 14. Decemb. 1646. & 27. Maij 1647. coram R. P. D. meo Vereſp.*

Et ex his excluditur penitus, quod in huiuſmodi donatione fuerit habita ratio conſeruandę agnationis: quia illa ſemper ceſſat quoties euenire poteſt caſus, quod extantibus agnatis bona tranſeant in extraneos: vt not. Alex. *conſ. 58. numero 4. & ſeqq. lib. 6.* Socin. iun. *conſ. 26. ſub numero 11. lib. 4.* Decian. *reſp. 5. num 279. & 182. & ſeqq. lib. 2.* Gabr. *conſ. 97. num. 24.* 18

n.24.ad med.verſ.in eo autem.lib.1.& conſ.100. n.34. & 35.lib.2.Burſat.conſ. 300.n.67.verſ.ex omiſſione abſoluta : Papon.conſ.113.n.19.& ſeqq.Rot.in Montis Faliſci fideicomm.19.Ianuarij 1618.coram Coccin.

19 Provt etiam ceſſare videtur dum idem donans in caſu obitus Ioannis ſine filiis vocauit Gabrielem ſeo,alterum ſuum filium,eiuſque liberos per vulgarem,cum illa expirer aditione grauati : leg.poſt aditam,C.de impub. & aliis ſubſtit. Griuel.deciſ. Dolan. 125. n.42. Et ſimili ratiocinio vtitur Ramon.conſ. 100.n.275.Giouagn.conſ.82.num.139. & 163.lib.1. Gratian.diſcept.for.cap.536. n.63. & 64.Rot. deciſ. 538.n.4.part.2.recen.& deciſ.151.n.11.in fin.& dec. 221.n.10.part.5 & deciſ.272.n.23.part.6.

20 Quæ omnia faciliùs firmanda veniunt,quia non verſamur in perſona rudi, ſed in homine valdè Perito ; qui licèt benè intelligeret vim , & efficaciam verborum , & diuerſam ſubſtituendi formam , diſtinguēdo caſum obitus cum liberis, & ſine liberis; Nihilominus in celebratione iſtius Inſtrumenti, vſus fuit opera inſignium Iuriſconſultorum, quod in ſpecie ponderat Cyriac.controu.281.n.77.& ſeq. Altograd.conſ.61.n.66.verſ.ſed efficaciſſima : Rot.in Bonon. fideicommiſſi de Glauarinis,5. Iunij 1637. coram R.P D.meo Rojas.Ac propterea ,cùm ipſe non ſolum poſuerit in conditione,ſed etiam expreſſè vocauerit illos, ad quos volebat rem donatam peruenire; ſignum eſt euidens , quod non intellexit eos vocare,quos tantùm in conditione poſuit; nam talis diſcretiua locutio contrariam arguit diſponentis voluntatem : vt not.Zanch.in l.hæredes mei, §. cum ita n.93.ff.ad Trebell.Ruſtic. de liber.in condit. poſit. lib.4. cap 4.n.2. & ſeq. Menoch. de præſumpt lib 4. præſumpt.76.n.43.& 44.Soc.ſen.conſ.116.n 2.lib.3. Gabr.conſ.97.n 28.lib.1. Rot. in Romana ſucceſſionis de Comitibus 22.Iunij 1642.coram Reuerendiſs D. meo Decano,& in Romana fideic.de Coronis 28.Ianuarij 1647.coram R.P.D.meo Cerro.

21 Aduertendo præſertim, quod omnes filij Ioannis fuerunt poſiti in conditione,qui ſi eſſent diſpoſitiuè vocati,debuiſſent etiam omnes admitti,iuxta diſpoſitionem tex.in l. Lucius , ff.de hæred.inſtit. Et tamen ipſemet donans voluit , quod vnus tantùm ex eis ſuccederet,quem Ioannes elegiſſet; Vnde ſi iſte electus ſine prole decedebat,fideicommiſſum expirabat,nam cæteri remanebant perpetuo excluſi:per text.in l.vnum ex familia 69.§.ſi falcid. ff.de legat.2. Odofred.ibid.col.2.in princ.verſ.& Titius elegit vnũ: Sarmient.ſelect.interp.lib.8.§.ſi fundum,n.2.Ant.Faber de error.prag. decad.53. err.1. verſ. hinc vero fit. Rot.dec.149.n.5.verſ. quam ſine dubio:part.7.recent. cum pluribus adduct.in Romana hæredit.de Toginis 18.Maij 1648.coram R.P.D.meo Pentingero.

22 Non obſtat,quod verba fuerint directa in rem, & ideo fideicommiſſum dicatur reale. Quia cùm ſit conſecutiuum ad certas perſonas, de reali efficitur perſonale : Ruin.conſ.127.n.10. lib.2. Menoch. conſ.705.n.41.verſ.reſpondetur:Fuſar.de ſubſt. quæſt. 269.n.2.Rot.coram Caual.dec.513.n.4.& dec.632. n.12.part.4.tom.3. recent. & in Bonon. fideic.de Sanctis 16.Martij 1648.coram R.P.D meo Bichio.

23 Minus applicantur deciſiones in Bonon.de fideic.de Turri coram bon.mem.Card.Veroſpio , & Mazanedo. Quia ibi aderat expreſſa reciproca inter inſtitutos, & digreſſus ad plures ſubſtitutionum gradus,& excluſio fœminarum ob rationem conſeruādæ agnationis; Imò in illis,provt in aliis pluribus ex aduerſo allegatis , non concurrebant coniecturæ pro excluſione fideicommiſſi , provt concurrunt in præſenti caſu. Aliæ verò deciſiones , vel loquuntur in terminis ſtatuti Vrbis,ex cuius diſpoſitione filij in conditione poſiti cenſentur diſpoſitiuè vocati, vel procedunt quando fuit contemplata agnatio , & conſtat clarè de voluntate diſponentis,quòd voluerit facere fideicommiſſum perpetuum.

Vnde attentis prædictis, & ceſſante in præſenti caſu prohibitione alienationis, digreſſu ad plures ſubſtitutionum gradus,ratione conſeruandæ agnationis,ac verbis denotātibus tractum temporis ſucceſſiuum, quæ regulariter ponderari ſolent pro inducendo fideicommiſſo,& ad hoc,vt filij in conditione poſiti cenſeātur vocati,vt per Odd.conſ.66.ſub n.24.verſ.& illa excluſa.Caſanat.conſ.45.n.111.Rot. coram Mantic.dec.375.in fin.& in d.Bonon.fideic. de Sanctis 17.Martij 1648. coram R.P.D. meo Bichio. 24

† Cùm materia ſit merè coniecturalis , & hinc inde adſint coniecturæ,quæ mentem diſponentis dubiam reddunt , hæc fauent allegãti non adeſſe fideicommiſſum, pro cuius excluſione in dubio pronũciandũ venit:l.pater filium,§ fin.de legat.3. Fuſar. cõſ.42.n.32.Gabr.conſ.132.n.37.lib.1.Rot.dec.667. n.14.p.2.recen.& dec.279.n.31.part.6 & in Tudertina aſſ fideic.4. Iunij 1640.coram R.P.D.meo Rojas. 25

Propterea Domini,materia plenè diſcuſſa, & approbando etiā fundamenta deciſionū corā R.P.D. meo Veroſpio:meritò pro confirmatione ſententiæ Rotalis reſponderunt. Vtraque parte informante.

CAPVT CXXII.

De reſtitutione , vel ſolutione dotis conſiſtentis in pecunia , facta vxori conſtante matrimonio. Et quando pecunia ſoluta vxori præſumatur tota perueniſſe ad maritum. De fructibus dotis & augmenti vxori ſoluendis,viro vergente ad inopiā. Et quibus in caſibus fiet, aut excludatur nouatio,maximè dum agitur de dote.

SVMMARIVM.

1. *Solutio & reſtitutio dotis facta conſtante matrimonio non liberat maritum.*
2. *Fallit , ſi ſolutio fiat mulieri non perditura , & in cauſam iuſtam.*
3. *Si dos conſiſtat in pecunia , poteſt ſolui vxori de conſenſu mariti.*
4. *Quando fructus fuerunt conſtituti in dotem , & faciunt partem dotis, tunc maritus ſolam habet commoditatem fructuum.*
5. *Diſtinguuntur caſus,in quibus tota pecunia præſumitur perueniſſe ad maritum , quando tam ipſe quàm vxor fatentur ſolutionem recepiſſe.*
6. *Quando vxor confitetur recepiſſe pecuniam , antequam ſit locus dotis reſtitutioni , tota pecunia præſumitur perueniſſe ad maritum.*
7. *Ampliatur , etiamſi maritus permiſerit vt vxor pecuniam caperet ; niſi tamen aliunde probetur, vxorem factam fuiſſe locupletiorem.*
8. *Viro ad inopiā vergēte fructus dotis debētur vxori.*
9. *Itē illi debentur fructus donationis propter nuptias.*
10. *Præſumptio* l. Quintus, ff de donat.inter vir. & vx. *quod quæſita per vxorem præſumuntur prouaniſſe ex bonis mariti , non habet locum ſtantibus coniecturis in contrarium.*
11. *In prouincia Prouinciæ creditores poſſunt ſoluere in bonis credita pecuniaria.*
12. *Euictio quæ prouenit ex natura rei non debetur.*

13. *Nouatio non inducitur quando agitur de contractu ſeparato & independenti à primo.*
14. *Ex quibus excludatur nouatio, quando vxor fecit contractum authorizante marito.*
15. *Nouatio fit retentis iiſdem terminis primi contractus.*
16. *Quando agitur de dote, non fit nouatio, niſi quatenus fuerit vtilis.*
17. *Nouationem fieri ex quibus impediatur.*
18. *Cui ſolui non poteſt, ille nouare non poteſt.*

PRo reſolutione plurium difficultatum propoſitarum ex parte eiuſdem mulieris nuptæ, cuius maritus decoctioni proximus erat, ſequentes concluſiones propoſitæ fuerunt.

1 Et primò quidem ſuper eo quod reſolui petitur, vtrùm dos conſtante matrimonio poſſit vxori reſtitui, & vtrùm mediante tali reſtitutione, ille qui dotem ſoluit, liberetur, ita vt nequidem contra maritum ſoluto matrimonio, vxor, vel eius hæredes ius habeant repetendi ſummas eidem vxori ſolutas? Vera & generalis eſt concluſio, quod ſi maritus conſtante matrimonio dotem vxori reſtituat, non conſequitur liberationem: vt fusè probat Surd. *in tract. de aliment. tit. 8. priuileg. 34. num. 1. & ſeqq.*

2 † Niſi tamen illa reſtitutio fiat ex iuſta cauſa, & non fiat mulieri perdituræ, adeo vt niſi probetur verſio pecuniarum in illam cauſam, non ſubſequatur liberatio ſoluentis: vt *ibid* oſtendit Surd. *n. 7.*

3 Sed tamen generalis illa regula non procedit, quando agitur de dote promiſſa conſiſtente in pecunia, tunc enim reſtitutio fieri poteſt ſi mariti conſenſus interueniat, vt copiosè explicat Barboſ. *in l. 2. in princ. p. 2. n. 5. verſic. vel clarius etiam reſponderi poterit. ff. ſolut. matrim.* vbi rationem reddit, quia quoad ſortem principalem nihil hoc caſu interuenit præter anticipatam ſolutionem, dum maritus reſtituit vxori id quod ſoluto matrimonio reſtituturus erat, nec etiam quoad fructus, ſeu interuſuriũ medij temporis, cùm pecunia ex ſe fructus non producat: *l. vſura 119. ff. de verb. ſignific.* quod etiam idem Auctor repetit *eodem loco n. 13.* Quod bene explicat Alexand. *in l. 2. ff. ſoluto matrimon.* qui ſic loquitur *n. 9.* Sextò fallit quando eſſet promiſſa ab alio, vel legata mulieri, videtur quod maritus poſſit conſentire quod mulieri ſoluatur, & ſoluens liberetur, quod dicit habere locum ſi mulier fuerit effecta locupletior, aliàs non.

Secunda concluſio eſt, quod quãuis dicta vxor fecerit quittancias fructuũ, qui conſtituebant partem dotis ſuæ; tamen tales quittanciæ præſumuntur ſimulatæ, cũ pro maiori parte fuerint ſcriptæ manu mariti, & per dictam vxorem ſolùm ſubſcriptæ.

4 Cùm enim negari non poſſit quin huiuſmodi fructus dotem augeant, cùm fuerint in dotem conſtituti, & ideo maritus ſolam commoditatem fructuũ habeat: *l. ſi conuenerit 4. ff. de pact. dotal. in princ.*

5 † Sequitur de iure præſumendum eſſe, quòd tota pecunia peruenerit ad maritum. Tres enim hac in re caſus conſiderantur à DD. *Primus* eſt, quando maritus & vxor ſimul confitentur ſe pecuniam recepiſſe ex re mariti prouenientem. *Secundus* caſus eſt, quando maritus de conſenſu vxoris recepit pecuniam ex re propria prouenientem: & hi duo caſus non conueniunt quæſtioni propoſitæ. *Tertius* eſt caſus, quando agitur de pecunia prouenente ex re mulieris, & ipſa ſola in præſentia & cum conſenſu viri ſui fatetur ſe recepiſſe pretium, qui propriè eſt caſus noſter. Et hoc caſu loquendo generaliter, concludunt DD. ſtandum eſſe confeſſioni mulieris, neque præſumendum eſſe quod pretium in totum vel in parte peruenerit ad maritum: vt per Alexand. *conſil. 38. paulo poſt princip. verſic. tamen quia mulier. vol. 1.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 22. n. 11. verſic. declaratur tertiò, lib. 3.*

Sed tamen illa generalis regula notabilium recipit limitationem, quæ caſui noſtro optimè conuenit; nempe vt non procedat, quando vxor confitetur recepiſſe pecunias de eo tempore, quo nondum erat locus reſtitutioni dotis; aliàs talis confeſſio non præiudicat vxori, & tota pecunia præſumitur perueniſſe ad maritum, qui ſoluto matrimonio tenetur totam pecuniam reſtituere vxori: vt concludit Seraphin. *in tract. de priuileg. iuram. priuil. 65. num. 6. verſic. quod tamen intelligendum eſt.* Honded. *conſil. 45. num. 59. verſic. ſi tunc poterat eſſe locus: vol. 1.* & benè Natta *conſil. 512. num. 7. & ſequent.* Vbi concludit *numero* 10. † quod etiamſi maritus, ex cauſis à iure permiſſis, durante matrimonio, permiſerit quod dos ſolueretur vxori, non conſequitur liberationem, niſi probauerit mulierem fuiſſe factam locupletiorem, cum debeat dotem vxori reſtituere non perdituræ illam: *l. ſi cum dotem, §. final. ff. ſol. matrim. & l. mutus, §. manente, ff. de iur. dot.* 6 7

Tertia concluſio: dicta vxor iure poſtulat ſibi ſolui intereſſe ſuæ dotis, à die qua maritus inops factus fuit, nec non etiam augmenti & aliorum iurium ſuorum. Quia de iure fructus debentur vxori, marito ad inopiam vergente, quia conſignatio dotis fit ad hoc, vt ipſa mulier vnà cum marito ſe ſuſtentare poſſit: *l. ſi cum dotem, §. ſi verò, ff. ſol. matrim. l. vbi adhuc, C. de iur. dot.* Bartol. *in leg. ſi conſtante, numero 88. & 94. ff. ſol. matrim.* & ideo fructus vxori debentur: *d. l. vbi adhuc,* Rot. *deciſ. 259. n. 5. part. 4. diuerſ.* 8

Et ſicut in caſu vergentiæ viri ad inopiam debentur vxori fructus dotis, ita & pariter debentur fructus donationis propter nuptias: *d. ſta leg. vbi adhuc,* & *ibi* Bald. *num. 54. verſic. item ex fructibus ipſius, C. de iur. dot.* 9

Quarta concluſio: ſolidatio computorum inter maritum & vxorem facta conſtante matrimonio, ſine dubio nulla eſt & inualida, cùm in ea non fuerit obſeruata ſolẽnitas Statuti Auenionenſis: & ideo in hoc capite non videtur opus longiori allegatione; vnde fruſtra videtur diſputari de præſumptione *l. Quintus, de donat. inter vir. & vxor.* de qua tamen ſi agendum eſſet, ſatis excluderetur per contrarias præſumptiones, quæ bene in facto deducuntur: de quibus Ricc. *Collectan.* 190 Maſcar. *concl. 30. & concl. 214.* 10

Quinta concluſio: quamuis Communitates Prouinciæ, ſuper quibus facta fuit ceſſio capitalis trecentorum ſcutorum, ſoluerint marito redditus annuos, illi tanquam marito debitos, in bonis immobilibus; tamen hæredes primi mariti dictæ mulieris de qua agitur, non tenentur, imo nec ipſa quidem vxor erga maritum de aliqua euictione, quia de tempore ceſſionis, ſeu dationis in ſolutum, maritus ſciebat qualitatem bonorum; & quod Communitates non poterant ſoluere credita, niſi in dictis bonis, ratione cuius ſcientiæ maritus excluditur à prætenſione regreſſus & euictionis: vt probatur per text. *in leg. promittendo, §. ſi à debitore, in verbo, ſciens: ff. de iur. dotium,* Bartol. *in leg. ſi cum dotem, §. mulier,* & *ibi* Alexand. *numero 4. ff. ſolut. matrim.* Cencius *in tract. de cenſib. quæſt. 72. n. 23. verſic. declaratur etiam vno modo: in vltima impreſſione.* 11

Vltra

Digitized by Google

12 Vltra quod, cùm ex lege inuiolabiliter obſeruata in Patria Prouinciæ debitores, & præſertim Communitates poſſint dare bona in ſolutum ſuis creditoribus, abſque vllo regreſſu contra cedentes, non poteſt prætendi euictio, quæ prouenit ex natura rei,& lege generali dictæ Prouinciæ: Gloſſ. *in l.ſi familiam,in verbo,pro parte,ad fin.* ibi, *ſed magis puto: C.famil.erciſ.* Honded. *conſil. 3.num.40. lib.1.* Mangil.*de euiction.q.106.n.23.*

Verùm in eadem cauſa,Dubium propoſitum fuit; vtrùm per tranſactionem factam inter viduam, & debitores dotis, per quam conuentum fuit quod ſummæ dotales adhuc debitæ exigerentur per vxorem propria authoritate, fuerit nouata obligatio mariti, qui in contractu matrimonij ſe obligauerat pro reſtitutione dotis.

13 Dixi non eſſe tractandum de nouatione obligationis mariti, quæ nihil habet commune cum tranſactione: immò eſt planè diuerſa, ſeparata, & independens: Alexand.*conſil.13.num.2.& 3. vol.2.*

14 Maximè quia non interuenit ſtipulatio mariti; ex notatis per Maſeſcot. *lib 2. cap.56. num.15.* Quod tamen examinat Marc. Medic.*examinat 41. numero 52.* Sed nec interuenit pactum,quia maritus non fuit præſens contractui niſi ad authorizandam vxorem;ergo non ad contrahendum:Rota poſt Picum *ad ſtatut Vrbis deciſ.59.n.12.* Franc. *deciſ.585, num 4.5.&6.*

15 Neque fit nouatio, niſi retentis ſubiectis & terminis primi cōtractus:Zang *de except.p 3.c.5.n.22.*

16 Et nouatio non fit quando agitur de dote, niſi quatenus mulieri fuerit vtilis: Riminald. iunior. *conſil.201.num.22.* Marc. Med. *deciſ 66.num.62.& deciſ.67.num.26.* Gratian.*diſcept.509.n.13.* Socin. *reg.472. in prima limitat.* Mareſcot. *lib.2.c.56.n 7.* Medic.*de nouat q.7.prima part.n.15.* Mantic.*de tacit. lib.17.tit.1.n.19.*

17 Præſertim ſtante iuramento, quod potius præſumitur appoſitum cumulatiuè, quàm extinctiuè: Riminald.iun. *d. conſil.201. num.20.* Tuſch. *litt.N. concluſ.119. n.91.*Medic.*dicta deciſ.67.n.18.*

Et generaliter ſequens ſtipulatio non nouat, quando intereſt ſtipulantis non fieri nouationem: Mantic.*dicto lib.17.tit.1.n.20.*

18 Et is, cui ſolui non poteſt, nouare non poteſt: *l.3.l.cui rectè 10.l.non ideo 25.ff.de nouat.* & eadem ratione is nouare poteſt, cui ſolui poteſt:vt explicat Caſtrenſ.*in dicta l.cui rectè,n.1.*

CAPVT CXXIII.

Fideiuſſor qui pro alio interceſſit, quomodò, & qua actione indemnitatem conſequatur pro ſummis ſolutis & damnis paſſis; necnon pro legitimo intereſſe per eum ſoluto, vel paſſo: Et quod hoc caſu non ſit opus denūciatione,quæ alioquin requiritur ratione damni emergentis. Quid ſi bona fideiuſſoris coactè viliori pretio vendita ſint: Vtrùm detur repetitio iſtius intereſſe: Et à quo tēpore oriatur hypotheca? Ex ſententiis vel mandatis iudicialibus vtrùm naſcatur hypotheca tacita? Vxor pro fructibus bonorum extradotalium, vtrum habeat hypothecam? Filij tamen habent illam in bonis patris adminiſtrantis.

SVMMARIVM.

1. *Fideiuſſor actione mandati repetit à ſuo principali debitore ſortem,& vſuras per eum ſolutas,etiamſi nihil de idemnitate conuentum ſit, maximè ſi ſibi ceſſæ fuerint actiones.*
2. *Fideiuſſor cui promiſſa eſt idemnitas,repetit damna & intereſſe per eum paſſa, etiam via executiua.*
3. *Intellige de vſuris legitimis, nam illegitimæ non debentur de iure Canonico,quod ſeruandum eſt.*
4. *Fideiuſſor qui coactus fuit viliori pretio vendere bona ſua, vt ſolueret id pro quo fideiuſſit,poteſt damnum illud repetere.*
5. *Neque hoc caſu opus eſt quod fideiuſſor proteſtatus fuerit, aut damnum illud ſuo principali intimauerit,quamuis conſultius fuerit hoc facere.*
6. *Fideiuſſor ſuper bonis debitoris principalis graduandus eſt iuxta hypothecam à die promiſſionis idemnitatis,tam pro ſorte principali, quàm pro damnis & intereſſe.*
7. *Ceſſionarius ſubintrat in gradum & hypothecam cedentis.*
8. *Ex ſententia non oritur hypotheca,niſi à die cœpta executionis.*
9. *Ex mandatis iudicialibus & condemnationibus voluntariis nulla oritur de iure hypotheca, & nec etiam à die executionis.*
10. *Maritus tenetur reſtituere vxori,vel eius heredibus fructus bonorum extradotalium.*
11. *Vxor non habet bona mariti obligata pro fructibus bonorum extradotalium,niſi conſtet maritum illa adminiſtraſſe de conſenſu tacito, vel expreſſo uxoris.*
12. *Pater vſufructuarius bonorum aduentitiorum filij tenetur ex fructibus ſoluere debita annua.*
13. *Bona patris legitimi adminiſtratoris ſunt tacitè hypothecata filio pro mala adminiſtratione.*
14. *Et iſta hypotheca oritur à die quo pater inchoauit adminiſtrationem.*

Dionyſius donauit inter viuos liberis Dominæ Gabrielæ filiæ ſuæ, & Claræ alteri filiæ ſuæ omnia bona ſua, nullis ſibi fructibus reſeruatis, ſed ſolùm alimētis ſua,& vxoris vita durante,vnà cum ſumma quinquaginta ſcutorum;quam donationem poſtea quatenus opus eſt confirmauit in fauorem Stephani & Georgij ſuorum ex dicta Clara nepotum, dictæque donationes intra legitima tempora fuerunt inſinuatæ.

Idem Dionyſius anno 1618.ſub fideiuſſione patris dictorum Stephani & Georgij donatariorum; vendidit cuidam tertio annuam & perpetuam penſionem 49. ſcutorum, pro capitali 700. dictuſque Dionyſius promiſit eidem fideiuſſori ipſum releuare à ſolutione dictæ penſionis, & eius capitalis,& omnium expenſarum,damnorum,& intereſſe, quæ ea de cauſa ſequi poſſent,ſub obligatione & hypotheca bonorum ſuorum,&c.

Inſurgunt nunc nonnulli creditores Dionyſij concurrentes cum dictis donatariis, inter quos ſequentes proponuntur difficultates.

Prima,vtrùm dictus dominus Fideiuſſor, aut eius hæredes, vel creditores poſſint exigere ſuper bonis Dionyſij,non ſolùm ſummam capitalem 700. ſcutorum,ſed etiam arreragia penſionum per eum ſolutarum aſcendentia ad ſcuta 350. & ſic in totum ſcuta 1050.

Secunda, quia fideiuſſor coactus fuit vendere ſeu in ſolutum dare pro ſumma, pro qua fideiuſſe-rat, quoddam ſuum ius, quod erat valoris a 100. ſcutorum, vtrum poſſit repetere ſuper bonis Dionyſij indemnitatem totius damni quod paſſus eſt, dando in ſolutum viliori pretio præfatum ius.

Tertia, à quo tempore oriatur hypotheca dicti fideiuſſoris ſuper bonis præfati Dionyſij.

Quarta, vtrùm creditores, qui ſolo mandato iudiciali nituntur, habeant hypothecam à die condemnationis, vel tantùm à die executionis.

Quinta, vtrùm dicti donatarij poſſint impedire executiones dictorum creditorum in vim ſuæ donationis, quorum hypotheca eſt anterior.

Sexta, vtrùm dicti liberi & donatarij ſint præferendi cæteris creditoribus pro fructibus bonorum extradotalium matris ſuæ, per dictum patrem perceptis, aut etiam pro fructibus poſt obitum dictæ matris per ipſum perceptis tanquam legitimum adminiſtratorem, de quibus tamen tenebatur ſoluere dictas penſiones decurſas in fauorem præfati creditoris cenſus.

1 Ad Primam difficultatem propoſitam breuiter reſpondetur, fideiuſſorem iure exigere poſſe à Dionyſio, ſeu ſuper eius bonis, non ſolum ſummam capitalem 700. ſcutorum, ſed etiam omnes redditos decurſos, & per eum ſolutos; iam ex diſpoſitione iuris quo fideiuſſor actione mandari reperit à principali ſortem & vſuras, etiamſi nihil de indemnitate conuentum fuerit: *l. ex mandato, in princip. l. ſi quis alicui. §. impendia, ff. mandat.* Hering *de fideiuſſ. cap. 26. num. 94.* aut etiam in vim actionum, quatenus à creditoribus ſibi ceſſæ fuerint: Cencius *in tract. de cenſib part. 2. cap. 2. quæſt. 3. artic. 3. num. 12.* aliàs *quæſt. 75.* Quàm etiam vigore conuentionis expreſſæ, qua dictus Dionyſius illum indemnem ſeruare promiſit ab omnibus damnis, intereſſe, & expenſis: Cencius *ibid. num. 13.* Surd. *conſil. 150. num. 1. & ſequent.* Rota *decis. 327. numero 1. parte 3. recent.* 2 † Pro quarum ſummarum repetitione competit illi via executiua vigore inſtrumenti: Cencius *dicto num 13.* quia intereſſe ipſius, ſatis verificatum, & liquidatum manet ex ſola lectura inſtrumentorum: Idem Cencius *loc. cit. articul. 2. num 6.*

3 Quod debet intelligi de intereſſe legitimo, veluti ex annuo cenſu: vel ſimilibus; non autem de vſuris prohibitis: quia in hoc ius Canonicum eſt ſeruandum; quidquid malè dicat Hering. *de fideiuſſ. cap. 25. num 91. & 92.* quem meritò redarguit inſignis Senatur Leotard. *in tract. de vſur. cap. 33. n. 18. & ſequent.*

4 Ad ſecundam reſpondetur, fideiuſſorem iure agere poſſe ad reſtitutionem omnis damni, quod occaſione dictæ fideiuſſionis paſſus eſt; & per conſequens ex venditione iuris, quod viliori pretio vendere coactus fuit. Ratio eſt, quia fuit expreſsè facta promiſſio indemnitatis per inſtrumentum publicum, quo caſu omnia damna & intereſſe debentur: Gratian. *diſcept. forenſ. c. 549. num. 1. & 6.* Bertazzol. *clauſ. 43. gloſſ. 2. num. 1.* Cencius *dict. q 75. num. 4. & ſeqq.* vbi quod fideiuſſor debet ſeruari indemnis, tam ratione ſummæ principalis, quàm totius intereſſe, in quo eius conditio fuit deterior facta, veluti capiendo pecunias ad cambium, vel ſoluendo proprias pecunias, quas ſolitus erat in negotiationibus implicare. Et generaliter repetit fideiuſſor tam lucri ceſſantis, quàm damni emergentis intereſſe: Franc. *in cap. cum laicus; numero 2. de for. compet. lib. 6.* Tuſch. *in verbo, fideiuſſio, concluſ. 314. n. 6.* **Imo & quando fideiuſſor coactus fuit bona** ſua vendere ex quibus fructus percipiebat, poteſt repetere huiuſmodi intereſſe à principali: Calcan. *conſ. 35. n. 2.*

5 Adeo vt licèt hoc caſu conſultius ſit, talem coactam venditionem intimare principali, non tamen denuntiationis omiſſio illum excludat ab huius damni petitione: vt probat Sigiſmund. Scacc. *de commerc. §. 1. quæſt. 7. ampliat. 8. numero 263.* Barboſ. *in l. 1. in princip. numero 44. ff. ſolut. matrimon.* D. Senator Leotard. *in tract. de vſur. q. 75. n. 5.*

6 Ad Tertiam reſponſio clara eſt, hypothecam pro damnis & intereſſe oriri à die promiſſionis indemnitatis, & pro illis in concurſu creditorum graduãdus eſt fideiuſſor: Hering. *de fideiuſſ. cap. 26. n. 97.* Berlich. *comm. concluſ. lib. 1. concluſ. 66. numero 16.* Eadem quippe eſt hypotheca pro ſorte principali, & pro intereſſe, præſertim debito in vim cõtractus: *l. Lucius. ff. qui potior. in pign. habeantur*, DD. omnes *in l. 1. ff. eod. tit.*

7 Immò ſi dictus fideiuſſor conſequutus fuerit ceſſionem iurium à creditoribus, ad quos ſpectat prædictum capitale, poterit vigore dictæ ceſſionis in concurſu creditorum graduari, iuxta ordinem hypothecarum contentarum in inſtrumentis, à quibus originem ducit prædictum capitale, attento quòd dicta ſumma 700. ſcutorum conuerſa fuit in ſolutionem ſummarum anteriorum debitarum, cùm de iure ceſſionarius ſubintret in ius & hypothecam cedentis: Neguzant. *de pignorib. memb. 3. quinto part. n. 13.* Pacific. *de Saluian. interdict. inſpect. 3. cap. 2. n. 900. & ſequent.*

8 Ad Quartam reſpondetur, ex ſententia ſeu mandato iudiciali nullam oriri hypothecam ex diſpoſitione iuris, ſed illam oriri tantùm à die executionis inchoatæ: Sol. *in conſtit. Sabaud. tit. quomodo procedendum ſit in executionib. actionum perſonalium. gloſſ. 5. num. 1.* Papon. *lib. 18. tit. 6. arreſt. 36.* Rebuff. *in conſtitut. Reg. vol. 2. tit. de conſtitut. redit. art. 1 gloſſ. 14. num. 48.* 9 † Immo quando ſtatutum tribuit hypothecam à die latæ ſententiæ, non habet locum in iſtis mandatis iudicialibus, & condemnationibus voluntariis, quæ fiunt ſine tali iudiciaria; quamuis poſt condemnationem non factam in figura iudicij ſubſequutum fuiſſet præceptum de ſoluendo: Sola *dicta gloſſ. 4. n. 13.* Faciunt tradita per Oſaſc. *decis. 134. verſ. vltimo.*

Ad Quintam reſpondetur, quòd cùm hypotheca cedentis, virtute ceſſionis iurium ſit anterior donatione facta per patrem, dicti liberi & donatarij non poſſunt impedire executiones ſub prætextu dictę donationis in præiudicium habentium meliora & potiora iura: & in hoc nulla adeſt difficultas.

10 Ad poſtremam reſpondetur quoad fructus bonorum extradotalium, omiſſa illa quæſtione, vtrùm ſint reſtituendi per maritum, in qua verius videtur reſtituendos eſſe, cùm non agatur de bonis paraphernalibus; ſed de extradotalibus: *ex decis.* Rotæ Auenion. 18. *n. 7.* Honded. *conſil. 91. n. 63. vol. 1.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 9. n. 19.*

11 Verius eſt pro illis fructibus nullam vxori, vel eius hæredibus competere hypothecam contra bona mariti: quia lex dat ſolùm hypothecam pro recuperatione bonorum paraphernalium, quæ non eſt trahenda ad fructus, quia priuilegia non ſunt multiplicanda: Gabriel. *conſil. 164. n. 49. & ſequent. vol. 2.* Pacific. *de Saluiano interdict. inſpect. 3. cap. 4. num. 502.* Niſi tamen vxor expreſsè vel tacitè conſenſiſſet, quod maritus bona illa adminiſtraret; tunc enim tacita oritur hypotheca in bonis mariti:

Rot.

Rota *deciſ.*173.*n.*2.*poſt.tract. Pacifici, de Saluian. interdict.*Merlin.*de pignorib.lib.*3.*q.*54.

12 Quod autem attinet ad fructus per pattem, tanquam adminiſtratorem bonorum filiorum ſuorum perceptos ex bonis maternis ipſorum; certum eſt quod de illis fructibus pater debita annua ſoluere tenebatur, veluti cenſus, & alia ſimilia: Caſtill. *de vſufr.capite* 56.*numero* 14.15.*&* 16. Menoch. *lib.*4. *præſumpt.*143. *n.*18. *& conſil.*115.*numero* 11. *vol.*2. Caſtill. *vbi ſup. cap.*58. *num.*10. vbi quod vſufructuarius omnium bonorum tenetur annua debita perſoluere. Et ſic cùm ipſe non poſſet ignorare præfata annua debita, quia agebatur de proprio ipſius facto, in quo non poterat probabilem prætendere
13 ignorantiam, tenetur reſarcire damna filiis ſuis ex ſua mala & doloſa adminiſtratione illata:† & competit pro eiuſmodi mala adminiſtratione hypotheca liberis ſuper bonis paternis: Neguſ.*de pignorib.*1.*part.memb.*4.*n.*13.Couar.*lib.*1.*var.reſolut. c.*8. *num.*6.*verſic. eſt & alia:*Peregr.*conſil.*38.*n.*15.& *ſe-*
14 *quent.vol.*6. † quæ hypotheca incipit à die quo pater adminiſtrare cœpit, non autem à die quo malè adminiſtrare inchoauit: *l.cùm oportet*, *§. final.* & *ibi* Gloſſ. *in verbo initium*, *C. de bon.qua lib.* Neguſant.2 *part.memb.*4.*num.*17. *verſic & iſta tacita*: & *membr.*1.3.*part.n.*20.Gratian. *diſcept.c.*901. *num.*3. Berlich.*lib.*1.*concluſ.*67.*n.*18.

Et ſic reſolutæ manent propoſitæ difficultates.

CAPVT CXXIV.

Legitimatio per reſcriptum ſupremi Principis facta non poteſt præiudicare fideicommiſſo, niſi Princeps deroget ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis, & agatur de fideicommiſſo nondum aperto. Legitimationem cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non impedire, quin legitimatus capiat ex teſtamento, non tamen in præiudicium fideicommiſſorum. Prohibita alienatione, vtrùm prohibeatur illa quæ prouenit ex legitimatione. Legitimationem in articulo mortis factam non nocere ſubſtitutis. De poteſtate Archiuij Romani circa legitimationes.

SVMMARIVM.

1. *Legitimationes quæ fiunt contra voluntatem teſtatoris nunquam admittendæ ſunt.*
2. *Ampliatur, vt procedat etiamſi legitimatio facta fuerit à Principe in ampliſſima forma.* Sed vide infrà, num.15.
3. *Quando agitur de dictione quæ plures habet interpretationes, illa debet prævalere ſub qua teſtator illa dictione vſus eſt in alia teſtamenti parte.*
4. *Princeps legitimando non derogat expreſſæ teſtatorum voluntati.*
5. *Quando teſtator proprias filias à ſucceſſione excludit, multò magis legitimatos excludere voluiſſe cenſendus eſt.*
6. *Idem dicendum eſt, ſi maſculos filiarum excluſerit.*
7. *Aut ſi fœminarum etiam extranearum legitimatos reiecerit.*
8. *Excluſis à primo & ſecundo ſubſtitutionis gradu legitimatis, cenſentur à tota ſucceſſione excluſi.*
9. *Prohibita verbis ampliſſimis bonorum alienatione, cenſetur quoque prohibita legitimatio. Et explicatur quomodo procedere poſſit contraria Manticæ ſententia.*
10. *Legitimatio facta in articulo mortis non nocet ſubſtitutis.*
11. *Legitimatio Archiuij Romani multum ſicca & debilis eſt.*
12. *Clauſula ſine præiudicio venientium ab inteſtato, non excludit à ſucceſſione teſtamento relicta.*
13. *Excludit tamen à ſucceſſione fideicommiſſaria.*
14. *Archiuium Romanum non poteſt legitimare, niſi adhibita clauſula,* ſine præiudicio venientium ab inteſtato.
15. *Princeps ſupremus de plenitudine poteſtatis quomodo deroget fideicommiſſis teſtamento relictis, & quæ in huiuſmodi derogatione requirantur.*
16. *Princeps ſupremus faciliùs derogat de plenitudine poteſtatis fideicommiſſis nondum apertis, & ſic in iure quærendo.*

DVm de legitimationis effectu quæritur, tria potiſſimùm conſideranda ſunt, nempe poteſtas, voluntas & ſolemnitas. De quibus difficile eſt certi quidpiam aſſerere, niſi viſis verbis legitimationis, & cognita legitimantis facultate. Ex capite itaque voluntatis paucia concludendum eſt, legitimationem, de qua agitur, non præiudicare ſubſtituto, quominus ad fideicommiſſum ex teſtamento in eius fauorem apertum, ob finitam lineam maſculinam naturalem & legitimam ipſius teſtatoris,
admittatur: † cùm certiſſimum ſit, nunquam ad- 1
mittendas eſſe legitimationes, quæ contra teſtatoris voluntatem fiunt: ex Bulla fel.rec.Pij V.vt cenſuit Rota *in Bononien.de Maluetiis*, relata *deciſ.*421. *n.*1.*part.*3.*in recentioribus*, *& deciſ.*388.*part.*1.Fuſar. *de ſubſtitut.fideic quæſt.*408.*n.*21.vbi loquitur quando pater excluſit proprios filios legitimatos: & ad
hoc allegat Pariſ.Eugen.& Decianum. † Quod lo- 2
cum habet, quantumuis legitimatio à Principe conceſſa fuerit in ampliſſima forma, Lup. *de illeg. comment.*3.*§.*1.*n.*18.*verſic.quæ coniectura.* Limitando tamen *vt infrà*,*n.*15.*&* 16.

Hoc autem in teſtamento, de quo agitur, ſatis expreſſa eſt teſtatoris voluntas, qui expreſsè declarauit ſe vocare ad fideicommiſſum liberos naturales & legitimos, natos & naſcituros, & per lineam maſculinam deſcendentes, legitimos & naturales, non autem legitimatos.

Et licèt longo orationis interpoſito contextu poſtea diſponat, quod ſi acciderit quandocumque & futuris temporibus finiri & extingui lineam maſculinam naturalem & legitimam ipſius teſtatoris, admittatur legitimi & naturales filiæ ſuæ naturalis & legitimæ, nati & naſcituri, & ab ea deſcendentes in infinitum, non repetita expreſſa legitimatorum excluſione; non tamen ideo minus certa voluntas circa illorum excluſionem hoc quoque caſu videri debet, quia dum de extinctione lineæ maſculinæ filij loquitur, non de alia linea maſculina agit, quàm de ea cuius ſuperiùs fecerat mentionem, nimirum de legitima, & non legitimata: quia pars vna teſtamenti aliã declarat: *l.ſi ſeruus plurium*, *§.finali.ff.de legat.*1.

& non præſumitur correctio voluntatis in eodem
teſtamento: præſertim cùm agatur de deficientia
eiuſdem lineæ deſcendentium Fabij, & ſic legiti-
morum, & non legitimatorum: *l. eum qui mutatam,*
3 *ff. de probat.* † Et cùm aliquod verbum plures habe-
re poteſt ſignificationes, interpretatio fieri debet
iuxta eum ſenſum, in quo teſtator nomen illud ac-
cepit. *l. qui filiabus,* & *ibi* DD. *ff. de legat.* 1. Peregr. *cō-
ſil.* 65. *num.* 13. & 14. *vol.* 2. & *conſil.* 69. *num.* 1. 2.
& 3. *vol.* 3. Albert. Bron. *conſil.* 15. *num.* 11. Quod
4 adeò verum eſt, † vt hoc caſu Princeps per ſuum
reſcriptum expreſſæ ſubſtitutioni illius, qui poſt
factam huiuſmodi legitimatorum in alio teſtamen-
ti capite excluſionem vocatus eſt, derogare non
poſſit: ex Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 10.
num. 24. *in additione, verſic. ſed hac limitatio. in
Nonis.*

Accedit quod teſtator proprias filias à ſucceſſio-
ne ſua excludere voluit; & deficientibus maſculis,
non ipſas, ſed illarum filios maſculos vocauit: nec
omnes quidem maſculos, ſed ex certo dumtaxat
5 matrimonio naſcituros. Vnde † filias proprias pro-
pter familiæ honorem excluſit, & alios maſculos,
quos filia ex alio per eam forſan contrahendo ma-
trimonio ſuſcipere potuiſſet; quanto magis legiti-
matos, in quibus minor eſſe ſolet affectio, quàm in
filiabus legitimis? ita arguit Riminald. iun. *conſil.*
46. *n.* 42. Menoch. *conſil.* 625. *num.* 41. Intrigl. *cent.* 3.
quæſt. 65. *num.* 76.

6 Et cùm maſculos filiarum vocauerit, non eſt du-
bium quin legitimatos excluſerit, qui ex filiabus
nati familiam denigraſſent: vt docet Menoch. *con-
ſil.* 318. *n.* 19. † Et ſicut filiarum legitimatos exclu-
7 ſit, ita & maſculorum, ne diuerſa diſpoſitio inter
hos & illos facta cenſeatur: Menoch. *dicto conſil.*
318. *num.* 19. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 3. *num* 34.
& *ibi* Addent. qui ampliant ad fœminam etiam ex-
traneæ familiæ: Bron. *dicto conſil.* 15. *num.* 11. Hie-
8 ron. Alban. *conſil.* 29. *num.* 7. † Sunt ergo legitimati
& in primo, & in ſecundo ſubſtitutionis capite ex-
cluſi; ergo in totum, ne diuerſa oriatur determina-
tio, & eiuſdem diſpoſitionis contrarietas: *l. iam hoc
iure, ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitut.* Lup. *de illeg.
comm.* 3. §. 2. *n.* 19.

9 Non parum etiam confert ad declarandam teſta-
toris voluntatem, expreſſa illa alienationis prohi-
bitio omnibus tam inſtitutis quàm ſubſtitutis fa-
cta *continuò, ſemper, & in infinitum; & omnis actus,
qui dici, aut ex eo inferri poſſet alienatio: quia eiuſdem
teſtatoris intentio ſemper fuit, & eſt, bona eiuſdem con-
tinuò & perpetuò reſtare & permanere debere in domo,
& familia ſua, de gradu in gradum, modo quo ſuprà, &
infrà, & in linea maſculina legitima & naturali cōſer-
uari, & in æternum ſeruari.* Quæ verba non poſſunt
intelligi, niſi ad excluſionem legitimatorum, pro-
pter tacitam eius repetitionem vigore illorum ver-
borum, *modo, quo ſuprà.* Tum etiam quia cùm legi-
timatio ſit alienatio, hac ita expreſsè prohibita, il-
la quoque pari ratione prohibita cenſetur: vt poſt
plures declarat Intrigliol. *dict. centur.* 3. *quæſt.* 65.
num. 53. quem vnum ad hoc allegare ſufficiat, &
Fuſar. *de ſubſtit. fideic. quæſt.* 408. *num.* 101. Quamuis
Mantica in contraria fuerit ſententia, referente
Lup. *de illegit. comm.* 3. §. 2. *num.* 27. Sed ex dinume-
ratione Auctorum conſtat contra ipſum commu-
nem eſſe ſententiam. Et in omnem euentum Man-
ticæ opinio non poſſet in caſu iſto procedere, in
quo prohibitio facta fuit relatiuè ad præcedentem
legitimatorum excluſionem, per illa verba: *Quibus
omnibus inſtitutis & ſubſtitutis,* &c. & per illa, *modo,
quo ſuprà:* quę tacitam dictæ excluſionis continent
repetitionem, ſtantibus præſertim ſupradictis, &
Nobili ac Illuſtri teſtatoris familia, ac prouiſione
facta alimentorum dumtaxat filio naturali iam
nato, & aliis, quæ (ni fallor) ex ipſius legitimatio-
nis lectura, aut defectu poteſtatis legitimantium
elici poterunt.

Addo, quòd legitimatio facta fuit in articulo 10
mortis, & ſic non nocet ſubſtitutis: Fuſar. *de ſubſtit.
q.* 408. *num.* 175. Menoch. *conſil.* 226. *n.* 86. *verſic.
quartus caſus.*

Cenſui itaque, legitimatos non eſſe admit-
tendos.

Sed propoſita mihi in ſimili caſu alia legitima- 11
tione: Dixi legitimationem illam non poſſe ſuffra-
gari; tum quia facta erat per collegium Archiuij
Romani: quæ apud DD. multùm ſicca & debilis
exiſtimatur: teſte Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 744. *n.* 3.
Qui illam adeò debilem & tenuem eſſe aſſerit, vt
non poſſit eſſe debilior. Tum etiam, quia facta fuit
cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato:*
† quæ licèt legitimatum ſolùm excludat à ſucceſ- 12
ſione inteſtati, non autem à teſtamentaria; Paſcal.
de patr. pot. parte 2. *cap.* 4. *numero* 113 *fol. mihi* 300.
Lup. *de illeg. comm.* 3 §. 1. *num.* 59. & hæc eſt commu-
nis DD. ſententia, de qua Marta *in tract. de clauſ.*
multos allegans *parte* 1. *clauſ.* 162 & *parte* 2. *clauſ.*
69. *n.* 5. Paſcal. *de patr. poteſt. parte* 2. *cap.* 4. *n.* 113.
fol. 300. Lup. *tract. de illegit. comm.* 3. §. 1. *n.* 59 Gratiā.
diſcept. cap. 958. *num.* 15. & fuſiùs per ipſum c. 496.
n. 20. Rota coram Gregor. XV. *dec.* 135. *n.* 13. & 20.
n. 4. Rota *in recent. deciſ.* 600. *n.* 10. *p.* . & *p.* 1. *deciſ.*
667. *n.* 4.

Et quamuis Peregr. *in tract. de fideicomm. art.* 23.
num. 86. de hoc dubitare videatur quando agitur de
ſpurio, cui à iure ſucceſſio denegatur, ita vt eo caſu
videatur inclinare in illam ſententiam, quod clau-
ſula *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, excludat
ſpurios legitimatos, vt nec ex teſtamento ſuccedere
poſſint: tamen *in fine*, ipſemet Peregrin. in contraria
ſententia reſidere videtur, allegando Alexand *conſil.*
187. *vol.* 5. vbi punctualis habetur deciſio in fauo-
rem ſpuriorum legitimatorum, qui in omnibus pro
legitimis habendi ſunt: vt dicit idem Peregr. *conſil.*
61. *num.* 7. *vol.* 5. & ideò in fauorem etiam ſpurio-
rum, concludit Gratian. *diſcept. cap.* 635. *num.* 24 &
cap. 958. *num.* 32. iuncto *n.* 30. Merlin. *de legit. lib.* 1.
tit. 2. *q.* 9. *n.* 8. Card. Tuſch. *litt. C. concluſ.* 356. *n.* 19.
vol. 1. poſt Corn. *concluſ.* 93. *n.* 29. *lib.* 2. Spinol. *de te-
ſtam gloſſ.* 16. *n.* 134.

Attamen illa clauſula, *ſine præiudicio ſucceſſorum
ab inteſtato*, in legitimatione appoſita, excludit
etiam à ſucceſſione fideicommiſſaria: † ita vt nulla 13
prorſus huic legitimato poſſit ſupereſſe ſpes ſucce-
dendi ex fideicommiſſis auorum, ſtante huiuſmo-
di clauſula; vt notauit Barboſ. *de clauſul. cap.* 158. *n.*
7. & in propriis terminis legitimationis factæ per
Collegium Archiuij, determinauit Rot. Rom. *deciſ.*
145. *n.* 16. *p.* 1. *in recentior.*

Ad hoc igitur vt legitimatio ſubſtitutis nocere 14
poſſit, aduertendum in primis eſt, illam non ab Ar-
chiuio, ſed à ſummo Pontifice obtinendam eſſe,
cùm non liceat Archiuio ex tenore ſuorum priuile-
giorum legitimare ſine illa clauſula, *ſine præiudicio
venientium ab inteſtato:* vt declarauit Rot. *dicta deciſ.*
145. *n.* 16.

Præterea cùm ſuprà *in principio huius cap.* pro- 15
batum fuerit, Principem ſupremum non derogare
ſubſtitutionibus teſtamentariis; tamen de plenitu-
dine poteſtatis hoc illi facere licet, quamuis non
ſoleat

Digitized by Google

ſoleat.Et in hoc caſu,ad hoc vt ſubſtitutis fiat præiudicium, debet clarè conſtare de mente concedentis, quod voluerit etiam præiudicare ſubſtitutis in fideicommiſſo,hoc pacto: *Quod legitimatus in omnibus & per omnia ſuccedat,habeatur,& excludat in legatis & fideicommiſſis,prout ſuccederet, haberetur, & excluderet,ſi natus & procreatus eſſet de legitimo matrimonio:* ſtante enim hac clauſula, ſubſtitutum excludi oſtendit Mareſcot. *lib.2.var. reſolut.c.*88.*n.*9. *& ſequent.*

Requiritur etiam in legitimatione facta à Principe clauſula, *De plenitudine poteſtatis,* vel, *Ex certa ſcientia,*vel, *Motu proprio:* Fuſar.*de ſubſtit.q.*408. *num.*141. Requiritur etiam quod in narratiua fiat mentio ſubſtitutionis , & qualitatis fideicommiſſi, ſaltem in genere : Fuſar.*ibid.n.*153.Gratian.*diſcept. for.c.*673.*n.*5.*iuncto n.*20.

16 Facilius autem Princeps legitimationem concedere poterit in præiudicium ſubſtitutorum , antequam illis fuerit ius quæſitum per euentum conditionis , quotieſcumque verè & bene conſtat de mente ipſius Principis : Matt. *de ſucceſſ. legal.p.* 1. *q.*18.*art.*8.*num.*19.

CAPVT CXXV.

De excluſione fideicommiſſi gradualis & perpetui , propter verba & dictiones reſtrictiuas , nonobſtante conſideratione maſculinitatis, & primogenituræ,prohibitione alienationis , & digreſſione ad plures gradus. De ſubſtitutione vulgari per plures gradus ſubordinata ; quod in ea, admiſſo vno ex ſubſtitutis,cæteri excludantur. Et ex quibus arguatur plures ſubſtitutos admitti per ſolam ſubſtitutionem vulgarem.

SVMMARIVM.

1 *Deficiente conditione primo gradui adiecta , corruunt omnes ſubſtitutiones ſequentes ; iuxta* conſilium *Oldradi* 21.
2. *Conditio ,* ſi decedat ſine liberis,*referenda eſt ad tempus mortis.*
3. *Clauſula,*ex tunc,*denotat extremitatem temporis, & omne aliud tempus excludit.*
4. *Diſpoſitio reſtricta ad tempus mortis filiorum, non extenditur ad gradus vlteriores , nec ad filios filiorum.*
5. *Diſpoſitio reſtricta ad ſuperſtites,ſiue tunc viuentes,non extenditur ad poſtea natos.*
6. *Verba illa ,* dicto filio ſuo ſubſtituit , *faciunt,vt grauamen non extendatur ad ſequentes gradus.*
7. *Præſertim quando expreſſum eſt nomen proprium hæredis.*
8. *Dictio,*alioquin,*eſt aduerſatiua ; & continet contrariam diſpoſitionem. Idem de dictione,*ſin autem : *n.*9.
10. *Dictio,* modo prædicto, *efficit vt diſpoſitio cenſeatur facta cum repetitione omnium conditionum præcedentium.*
11. *Clauſula reſtrictiua quantum operentur in teſtamento.*
12. *Verba perpetuitatem inducentia non operantur fideicommiſſum perpetuum , quando teſtator vſus eſt pluribus verbis , & clauſulis reſtrictiuis.*
13. *Subſtitutio expirat, quamuis liberi liberorum poſiti fuerint in conditione , ſi teſtator pluribus verbis reſtrictiuis vſus fuerit.*
14. *Etiam vulgaris ſubſtitutio per plures gradus fieri poteſt , ita vt primo admiſſo cæteri excludantur.*
15. *Subſtitutio per verba alternatiua facta ſonat in vulgarem.*
16. *Quando verba ſubſtitutionis non poſſunt verificari niſi ante aditam hæreditatem , ſolam denotant ſubſtitutionem vulgarem.*
17. *Clauſula,* & deficientibus, *poteſt ex certis coniecturis explicare de caſu mortis ſubſtituti viuo teſtatore.*
18. *Etiamſi plures ſint ſubſtituti, poteſt euenire caſus, quod omnes viuo teſtatore moriantur , vel adire non poſſint eo mortuo.*
19. *Multum poteſt obſeruantia in interpretanda teſtatoris voluntate.*
20. *Sola conſideratio maſculinitatis non inducit fideicommiſſum agnatitium. Vide tamen* infrà, capite 127. & cap.130. numero 2. cap.140. num.5.
21. *Rota non recedit à* conſil.21. *Oldradi , propter ſolam fœminarum excluſionem.*
22. *Vt ex ſola maſculorum vocatione , & fœminarum excluſione inducatur perpetuum fideicommiſſum, oportet vt hoc fiat per totam familiam,tam effectiuam, quàm contentiuam.*
23. *Alioquin ſubſtitutio reſtringitur ad caſus expreſſos.*
24. *Sola digreſſio ad plures gradus non poteſt inferre fideicommiſſum agnatitium , & perpetuum.*
25 *Sola primogenitorum vocatio non arguit grauamen perpetuum,niſi ſit repetita in pluribus gradibus.*
26. *Primogenitura apud Nos , non debent iudicari ad inſtar primogeniturarum Hiſpaniæ*
27. *Prohibitio alienationis contentiua fideicommiſſi, non operatur vltra caſus in fideicommiſſo expreſſos.*
28. *Onus dotandi filias impoſitum in certo gradu, non operatur coniecturam fideicommiſſi quoad alios gradus.*

IN cauſa fideicommiſſaria Dominorum de Peruſſis, exiſtimabam Dominum Ioannem Franciſcum de Peruſſis Dominum du Baron , vti actione carentem, à limine iudicij ex ſola teſtamenti exhibitione repellendum.Quia cùm Dominus Ludouicus primus teſtator Clementem hæredem inſtituerit , eique caſu quo ſine liberis maſculis decederet, ſubſtituerit Dominum Iacobum de Peruſſis,& alios, procedendo ad alios gradus ſubſtitutionum : deficiente primo gradu ſubſtitutionis;ex eo quod Clemens mortuus eſt relictis liberis,defecit etiam tota
ſeries ſequentium ſubſtitutionum. † Sufficit enim 1
ſemel conditionem defeciſſe, & hæredem deceſſiſſe relictis liberis , quidquid poſtea de dictis liberis contingat ; iuxta receptiſſimum Oldradi *conſil.*21. Menoch. *conſil.*85.*num.*46 . Peregrin. *de fideicomm. art.*15.*num.*28.*& art.*29.*numer.*19. Honded. *conſil.* 78.*num.*14.*lib.*1.Menoch.*lib.*4.*præſumpt.*69.*num.*1. Rota *diuerſ.deciſ.*230.*n.*1. *part.*2. Ioſeph. Ramon. *conſil.*100. *numer.*122. *& multis ſequent.* & infiniti

allegari

allegari poſſunt, cùm cunſilium illud Oldradi ſit ab omnibus approbatum, & canonizatum.

Quod multò magis procedit, & locum habet ex eo, quod teſtator omnem diſpoſitionem ſuam reſtrinxerit, tam quoad tempus, quàm quoad perſonas, quàm etiam qooad eaſus.

Quod ad tempus quidem attinet, quia Clementi hæredi ſuo ſine liberis maſculis decedenti
2 ſubſtituit. † Quæ verba ad tempus mortis ipſius referenda ſunt: quia qualitas, *ſine filiis*, adiuncta verbo, *ſi decederet*, debet intelligi iuxta tempus mortis: Riminald. iun. *conſil.* 358. *n.* 100. etiamſi nihil aliud additum fuiſſet: Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 6. *num* 6. vbi propterea concludit, adiecta conditione, *ſi filius ſine liberis deceſſerit*, tempus mortis ipſius inſpiciendum eſſe: filio autem liberos tempore obitus relinquente, ſubſtitutiones ſequentes expirare: Peregrin. *de fideicomm. art.* 29. *n.* 13. *&* 22. Graſſ. *in* §. *fideicommiſſum, q.* 33. *num.* 4. *&* 5.

3 Idque clariùs apparet ex verbis ſequentibus: *Ex tunc ſubſtituit*: quæ verba denotant extremitatem temporis, & omne aliud tempus excludunt: ex copioſè allegatis per Barboſ. *de dictionib. c.* 439. *per tot.*

Deinde eueniente caſu deceſſus Clementis ſine liberis, eidem ſubſtituit Iacobum ſuum ex fratre nepotem, *ſi tunc viuat*; alioquin Franciſcum dicti Iacobi fratrem, *ſi tunc ſuperuiuat*; ſin autem, alium *ſuperſtitem* maſculum, *ſeu* etiam maſculos ex illis procreatos, *& exiſtentes.* Poſtea ſubdit, ſi verò tempore mortis ſeu deceſſus Clementis contingeret Iulianum deceſſiſſe, & eius liberos nullis relictis liberis, ſubſtituit Petrum de Peruſſis filium Bonifacij, *ſi tunc viuat.*

Vltimò ſubſtituit Rodulphum de Peruſſis filium Philippi, *ſi etiam tunc viuat.*

4 Et ſic apparet, totam illam diſpoſitionem & vocationem ſubſtitutorum, reſtrictam & limitatam eſſe ad tempus mortis Clementis ſine liberis maſculis; & per conſequens, teſtatorem noluiſſe vlla ratione ſubſtitutos vocare, niſi caſu quo Clemens ipſe de tempore mortis nullos haberet maſculos, nec reſpexiſſe ad tempus futurum, nec ad mortem liberorum Clementis poſt eius obitum decedentium: Peregrin. *dicto art.* 29. *num.* 13. *&* 15. minúſque ad liberos poſt euentum conditionis naſcituros (prout longè poſt Dominus Ioannes Franciſcus natus eſt) reſpexiſſe; nec deſcendentes vſque in infinitum, & ſucceſſiuè vocaſſe voluiſſe; ſed illus tantùm qui de tempore mortis Clementis ſine liberis, ſupereſſent ex ſubſtitutis: Peregrin. *conſil.* 33. *numer.* 16. 17. *&* 18. *vol.* 3. Menoch. *conſil.*
5 315. *numer.* 55. † Duæ ſiquidem hoc caſu debent neceſſariò verificari conditiones, vna ex parte grauati, ſcilicet quod decedat ſine maſculis; altera ex parte ſubſtituti, quod viuat de tempore obitus hæredis grauati ſine liberis: quibus duabus conditionibus non verificatis, expirat ſubſtitutio: Alexand. *conſil.* 109. *numer.* 4. *vol.* 7. Qui DD. loquuntur ſimpliciter quando vocati ſunt ſuperſtites, vel tunc ſuperuiuentes, multò ergo magis cùm adiecta fuerit clauſula toties repetita, *ſi tunc viuat*, per modum expreſſæ conditionis concepta.

6 Quoad perſonas ſimiliter reſtricta eſt ſubſtitutio ex illis verbis: *Et caſu quo dictus Clemens filius ſuus & heres vniuerſalis, &c. deceſſerit, tunc & eo caſu eidem Clementi filio ſuo & heredi vniuerſali ſubſtituit*: Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 178. *numero* 20. vbi quod onus hoc caſu ſoli hæredi iniunctum cenſetur, nec grauamen ad ſequentes gradus extenditur: Crauet. *conſil.* 98. *num.* 5. vbi loquitur in noſtris terminis, Honded. *conſil.* 60. *num.* 55. *&* 68. *lib.* 1. Caſanat. *conſil.* 4. *num.* 139. † Præſertim, quia 7
vltra dictionem relatiuam, expreſſum fuit nomen proprium Clementis hæredis, quo caſu ſubſtitutio non progreditur vltra perſonam hæredis: Caſanat. *ibid. n.* 140.

Nec obſtat quod in poſteriori gradu ſubſtitutionis non ſolùm ſubſtituit Clementi, ſed etiam dicto Clementi, ac etiam liberis maſculis ipſius Nobilis Peruſſis, eidem Nobili Clementi, ac ipſorum liberorum maſculorum ſubſtitutorum liberis maſculis ſubſtitutis, Nobilem Petrum de Peruſſis. Ex quibus verbis duæ concluſiones elici videntur, *Prima*, quod ſubſtitutio non ſolùm fuit reſtricta ad perſonam Clementis, ſed etiam ampliata ad omnes liberos maſculos, & maſculorum liberorum liberos etiam maſculos. *Secunda*, quod licèt ab initio liberi Clementis, & alij ab eo deſcendentes non eſſent vocati, tamen illorum vocatio ex verbis huius poſterioris capitis apertè elici videtur; cùm verba illa, *liberis maſculis ipſius Nobilis Peruſſis eidem Clementi ſubſtitutis*, etiam deſcendentibus Clementis conuenire, illiſque adaptari poſſint.

Reſpondetur enim, his non obſtantibus, ſubſtitutionem fideicommiſſariam ad perſonam Clementis dumtaxat eſſe reſtrictam.

Primò, quia non ſimpliciter liberos maſculos & maſculorum maſculos teſtator ſubſtituit, ſed ſub multiplici conditione, quarum Prima reſpicit Clementem, quatenus ipſum ſine liberis maſculis decedere contingeret: Secunda reſpicit Iacobum de Peruſſis, poſt quem Franciſcus ſubſtitutus eſt, ſi Iacobus Clementi ſine maſculis decedenti non ſuperuiueret; vt patet in illis verbis: *ſi tunc viuat; alioquin Nobilem Franciſcum, &c.* † illud enim ver- 8
bum *Alioquin*, eſt aduerſatiuum, & conditionem contrariam continet, hoc eſt, ſi tunc non viuat: Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 8. *gloſſ.* 6. *numero* 1. *cum ibi citat.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 1. *de fideiuſſ.* aliàs 143. *num.* 14. Tertia conditio reſpicit Franciſcum, hoc eſt, ſi Franciſcus non viuat tempore obitus Clementis, vt patet in illis verbis, *Franciſcum, ſi tunc ſuperuiuat; ſin autem, &c.* † cùm verba hæc, 9
ſin autem, contineant etiam conditionem negatiuam: Bartol. *in l. ſi ita ſcriptum, numer.* 2. *ff. de lib. & poſthum.* Quarta conditio reſpicit perſonas aliorum liberorum maſculorum Iuliani, vltimo loco ſubſtitutorum, poſt quorum omnium obitum Petrus ſubſtitutus fuit, ſed non ſimpliciter, imò ſub omnibus præcedentibus conditionibus iam relatis, quas licèt non fuiſſet opus repetere, teſtator tamen maioris expreſſionis gratia exprimere voluit, dum dixit, *ſi verò tempore mortis & deceſſus dicti Clementis eius hæredis modo prædicto ſine liberis, &c.* in quibus verbis reſpicitur ſola perſona Clementis, ibi: *dicti Clementis*: Item ſolum tempus mortis ipſius, ibi: *tempore mortis & deceſſus*: Item repetuntur omnes conditiones ſuperiùs expreſſæ in illis verbis: *modo prædicto.* Subiiciuntur etiam in eodem articulo alia verba reſtrictiua: *Tunc & in eum caſum.* Item, *ſubſtitutio huiuſmodi.* Et quod omnem tollit difficultatem, teſtator dum liberis liberorum ſubſtitutionem facit, ſic loquitur, *liberis maſculis ſubſtitutis modo prædicto decedentibus, ſubſtituit, &c.*
† Quæ verba, *modo prædicto*, referri debent ad om- 10
nia præcedentia, referendo ſingula ſingulis: & ſic poſterior hæc ſubſtitutio intelligi debet, dummodo præcedentes ſubſtitutiones fuerint omnes purificatæ

ficatæ

ficatæ iuxta illarum formam & tenorem, & ſic purificatis omnibus conditionibus in illa propoſitis: Crauet. *dicto conſil.*98. *num.*11. Hondcd. *conſil.*78. *num.*20.*lib.*1.Peregr. *de fideicommiſſ.art.*16.*num.*23. Caſanat. *dicto conſil.*4. *numer.*145. vbi loquitur in propriis terminis, & per *totum illud conſilium*, ad quod ſemper in hoc negotio recurrendum eſt; vbi etiam *num.*146. multo magis hoc procedere aſſerit, cùm non ſemel, ſed bis, ter,& pluries verba reſtrictiua repetuntur,prout in caſu iſto.

Ex quibus infertur, quod mentio liberorum, & liberorum ex liberis, facta fuit reſtrictiuè,& reſpectu tantùm perſonæ Clementis ſine liberis maſculis decedentis.

Nec fieri poteſt aliqua vis in illis verbis, *ipſius Nobilis de Peruſſis:*quaſi ad liberos etiam Clementis referri poſſint. Quia hæc interpretatio & menti & verbis teſtatoris omnino aduerſatur.Menti quidem, quia noluit teſtator vocare liberos Clementis, ſed eos dumtaxat in conditione poſuit, nec de liberis liberorum Clementis aliquam fecit mentionem: quod tamen feciſſet, ſi eos vocare voluiſſet, eodem modo quo liberos liberorum Iuliani vocauit ſub conditionibus, & in caſibus prædictis. Verbis verò, quia teſtator tres lineas ſubſtitutorum conſiderauit: Primam, liberorum Iuliani: Secundam, liberorum Bonifacij: Tertiam, Philippi & eius liberorum. Prima incipit ibi, *Et caſu quo prædictus Nobilis Clemens,&c.* Secunda incipit ibi, *ſi verò tempore mortis:* Tertia ibi, *deficientibus autem, &c.* Cùm igitur in primo ordine de ſolis Iuliani liberis loquutus fuerit, in ſecundo verò ſolùm defectum & mortem Iuliani & eius liberorum conſiderauerit, vt patet ex illis verbis, *Prædictum Nobilem Iulianum & eius liberos maſculos modo prædicto decedere, &c.* dum ſtatim dicit, *Prædictis maſculis ipſius Nobilis de Peruſſis, &c.* non poteſt intelligi, niſi de Iuliano, de quo mox loquutus fuerat, non autem de liberis Clementis, de quibus tunc non agebatur, nec de eis teſtator loquebatur: verba enim intelligenda ſunt eo reſpectu, quo prolata ſunt: Ludouiſ. *deciſ.*511.*n.*24. & reſpectu perſonæ ad quam diriguntur: *l. ſi vno, ff. locat.* cùm non fiat mentio de dicto Nobili de Peruſſis diſpoſitiuè, ſed denunciatiuè, acceſſoriè, & continuatiuè; quo caſu ad eum ſolum qui proximè nominatus eſt referri debent: Seraphin. *deciſ.*610. *numero* 4. Rota *in recentior. deciſ.*765. *num.*13.

Supradicta confirmari poſſunt ex eo, quod teſtator euidenter facit differentiam inter Clementem & Iulianum; Clementem enim vocat cum adiectione nominis *hæredem*; Iulianum verò vocat cum adiectione nominis *de Peruſſis.* Dum ergo dicit *eidem Domino de Peruſſis*, de ſolo Iuliano intelligit: ſi enim de Clemente intellexiſſet, dixiſſet, *Eidem Clementi*; cùm Clementem nunquam in toto ſubſtitutionis diſcurſu per nomen *de Peruſſis* deſignauerit. Ex illa etiam diſcretiua loquendi formula, *liberis ipſius de Peruſſis eidem Clementi ſubſtitutis*, conſtat de alio teſtatorem ſenſiſſe,dum loquutus eſt de Clemente; & de alio, dum de Domino de Peruſſis loquutus fuit.

11 Denique, quod ſubſtitutiones in præfato teſtamento contentæ reſtrictæ ſint ad ſolum caſum mortis Clementis ſine liberis maſculis, probatur euidenter tum ex ſupradictis, tum etiam ex illis verbis, *Tunc & eo caſu, modo prædicto, &c.* & aliis reſtrictiuis, de quibus fusè Caſanat. *dicto conſil.*4. *num.*137.& 138.

Stantibus itaque tot verbis & clauſulis reſtrictiuis, ſequitur teſtatorem nullum perpetuum voluiſſe facere fideicommiſſum,ſed ſubſtitutionem expiraſſe mortuo cum liberis maſculis Clemente, cùm *conſilium* illud Oldradi multò magis & ſine difficultate procedat ſtantibus tot reſtrictionibus, vt præter iam citatos probat Fuſar. *de ſubſtit.* q.480. *n.*3.
5.& 90. † Immò etiam in fortiori caſu, nempe 12
etiam ſi teſtator vſus fuiſſet verbis perpetuitatem denotantibus, hoc oſtendit *dicta q.*480 *n.*65. Menoch.*conſil.*982.*n.*3.Caſanat.*conſil.*2.*n.*31.

Secundò, pro confirmatione præmiſſorum conſiderandum eſt, quod teſtator dum de filiis maſculis Clementis conditionaliter loquutus eſt, nullam fecit mentionem de maſculis maſculorum, vel de deſcendentibus à Clemente per plures gradus, ſed
tantum de liberis ipſius: † cùm tamen etiamſi li- 13
beros liberorum Clementis in conditione poſuiſſet, expiraſſet nihilominus ſubſtitutio ſic per verba reſtrictiua concepta; Caſanat. *dicto conſ.*4. *n.*169.& 170. Fuſar. *dicta quæſt.*480.*num.*15.16.& 26. Rota apud Seraphin. *deciſ.*482.*n.*1.

Tertiò,multo magis concludendum eſt, nullum hoc caſu excogitari poſſe fideicommiſſum graduale & perpetuum, cùm ſubſtitutio quoad primum gradum ſit quidem fideicommiſſaria; quoad ſequentes verò gradus ſubordinata ſit per meram
vulgarem.† Certum eſt enim non modò fideicom- 14
miſſum,verùm etiam ſubſtitutionem vulgarem per plures gradus ſucceſſiuos fieri poſſe, ita tamen vt primo ſemel admiſſo cæteri deficiant: Seraphin. *deciſ.*145.*num.*3. & 4. non per aditionem primi hæredis, cuius reſpectu ſubſtitutio eſt fideicommiſſaria, vt *ibi* per eum.

Hic autem fideicommiſſaria vltra primum gradum eſſe non poteſt, quia omnes vocantur ad ſucceſſionem ſub illa conditione,nempe quatenus primò vocati mortui ſint viuo teſtatore. Dum enim Iacobus in primo gradu vocatus fuit, hoc fuit ſub ea conditione,ſi ſuperuiuat teſtatori; alij verò gradus vocantur ſub conditione ſaltem implicita, quatenus vocati in præcedentibus gradibus mortui fuerint viuo teſtatore, vt ſuperiùs oſtendimus, propter vim illorum verborum, *Alioquin*, &c. *ſin autem*: &c. *ſi verò tempore mortis Clementis hæredis dicti ſubſtituti deceſſiſſent, &c.* quæ continent in ſe conditionem contrariam præcedenti, vt iam dictum eſt.

Ponderanda etiam ſunt verba, *ſi nulli extarent.* 15
Item alternatiua, *ſeu etiam ipſorum liberos maſculos*, quæ ſonant in vulgarem: Peregrin. *de fideic. art.*18. *num.*24. Talis autem conditio, *ſi præmoriatur*,vel,*ſi me viuo decedat,&c.*& ſimiles, præſupponunt mortem ſubſtituti contingere certo tempore, & certo caſu (qui non poteſt intelligi niſi per
modum vulgaris) † dum non poſſint verificari, niſi 16
ante aditam hæreditatem,& de tempore quo adiri non poteſt, quod eſt contra naturam fideicommiſſariæ: Peregr. *conſil.*52.*num.*5.*vol.*1.Menoch.*conſil.*399.*num.*1.2.& 3.& *conſil.*496.*n.*10.*verſic.comprobatur:*& *lib.*4.*præſumpt.*71.*n.*10.Et hanc eſſe magis communem opinionem, & ab ea non eſſe recedendum teſtator Ioan. Anton. Bellon. *conſil.*39. *n.*19. 23.& *plurib.ſequentibus.*

Neque obſtant verba illa,*deficientibus autem omnibus prædictis liberis maſculis, ſubſtituit in bonis & hæreditate ſua, &c.* quæ videntur importare fideicommiſſum inter omnes maſculos ſucceſſiuum.

Quia verba illa,*deficientibus*,&c.continent etiam 17
caſum mortis ante teſtatorem;& ſic caſum vulgaris

ſubſti

ſubſtitutionis : Rot. *in recentior.deciſ.45 3.numer.6. part.2.*Quod tanto magis in caſu noſtro neceſſariò admittendum eſt , quod teſtator deficientibus omnibus maſculis ſubſtituit Rodulphum de Peruſſis, non ſolum ſi tunc viuat,quod quis potuiſſet explicare de tempore mortis ſubſtitutorum ; ſed ſub his verbis , *ſi tunc etiam viuat* , vt eo modo oſtenderet ſe eandem orationem continuare , & illam ſemper referre ad illud tempus de quo ſuprà loquutus fuerat, nempe ad tampus mortis Clementis ſine maſculis , & Dominum Albignani vltimo loco ſubſtitutum non vocare,niſi in caſum vulgarem, nempe quod Rodulphus eiúſque liberi viuo ipſo teſtatore decederent : Rota *dicta deciſ.486.num.11.p.1.in recent.* Fuſar. *dicta q.480.n.94.* Sim. de Præt.*lib.3.inſpect.3.dub.3.ſol.3.n.12.fol.192.*

Quod ſi dicatur non eſſe veriſimile , quod teſtator cogitauerit tot perſonas poſſe ipſo viuente decedere.

18 Reſpondemus, ſæpiùs teſtatores id cogitare propter pericula belli, peſtis,& alia quæ ſæpè contingunt : Ruin. *conſil.102. lib.2.* maximè , quia cùm ſubſtitutio vulgaris contineat caſum voluntatis & impotentiæ,multa euenire poterant ob quæ ſubſtituti vel nollent , vel non poſſent adire : Menoch. *dicto conſil.399.n.19. & ſeqq.* Vltra quod facilè hoc teſtator prudens facere potuit,vt affinibus ſuis ſpeciem amicitiæ exhiberet,illóſque excitaret ad ſimilem ſubſtitutionem faciendam in fauorem Clementis, eiúſque liberorum.

19 Quartò,quatenus aliqua remaneret dubitatio,ea tolleretur per obſeruantiam ſubſequutam durante ſpatio annorum 56.quo vel Domina Blanchia mater , vel domina de Gilleris eius filia vxor Domini de Caumons,bona Ludouici primi pacificè & quietè , videntibus & non contradicentibus maſculis Clementis , poſſederunt abſque vlla controuerſia, vel lite deſuper mota. Quæ obſeruantia multùm operatur,& attendi debet in interpretanda teſtatorum voluntate : Fuſar. *conſ.80.n.7.* Bellon.iun. *conſil.1.n.29.*Hinc ſequitur, nullum hic perpetuum & gradúale poſſe conſiderari fideicommiſſum.

Supereſt vt ad aliqua dubia, quæ in contrarium allegari poſſent, reſpondeamus.

Primum peti poteſt ex qualitate maſculinitatis. *Secundum* , ex eo quod fœminis ſeu filiabus quædam legata reliquit in caſum euenientis ſubſtitutionis, quæ legata ad hæredes tranſmitti voluit, & ſic videtur tractum futuri temporis conſideraſſe. *Tertium*, quia vocando maſculos & agnatos, videtur habuiſſe reſpectum ad agnationem,& ſic fideicommiſſum ſucceſſiuum feciſſe. *Quartum*, ex prælatione primogenitorum. *Quintum* , ex digreſſione ad plures gradus. *Sextum* , ex prohibitione alienationis facta inſtitutis & ſubſtitutis. Quæ tamen omnia non offuſcant veritatem noſtræ aſſertionis.

20 Primò ſiquidem,quod attinet ad qualitatem maſculinitatis toties repetitam : Reſpondetur, qualitatem illam maſculinitatis ad ſolum ſubſtituti fauorem appoſitam fuiſſe,qui aliàs non ſolum à maſculis, ſed etiam à fœminis fuiſſet excluſus;non autem ad vocandum & inuitandum per fideicommiſſum maſculos propter agnationis conſeruationem: Rot. *dicta deciſ 486. n.17. in recentior. p.1. & deciſ.300. n.25.ead.parte.* Mantic.*de coniect.lib.6.tit.15.n.6.*

21 Et Rota non recedit à conſilio Oldradi propter agnationis conſeruationem , nec propter fœminarum excluſionem : Burat.*deciſ.820.*Vbi nota Summarium illius deciſionis , non eſſe conforme deciſioni : Caualer. *deciſ.648.n.1.2.3.& 4.*

Et ad hoc vt ex maſculorum vocatione induca- 22
tur perpetuum fideicommiſſum, neceſſaria eſt ex-
preſſio maſculinitatis , non ſolùm per plures gra-
dus,& per totam lineam & ſucceſſionem tam con-
tentiuè,quàm effectiuè,hoc eſt tam in fauorem de-
ſcendentium,quàm collateralium: Peregr.*conſil.70.*
*n.23.vol.3.verſic.clarè autem:*poſt Gabriel.*conſ.96.*
n 7.vol.1. † vt ſic ratio maſculinitatis non ſit conſi- 23
derabilis,niſi in caſibus & perſonis expreſſis:& per
conſequens mortuo Clemente cum liberis maſcu-
lis , ſubſtitutiones factæ de liberis maſculis certa-
rum perſonarum ibi nominatarum expirauerit:
Idem Peregr. *d.ct.conſil.70.n.8.* Fuſar. *dicta q.480.*
num.29. Rota *deciſ.667.n.10 part.2. in recentiorib.*
Si enim teſtator agnationem conſeruare voluiſſet,
(Agnationem enim & maſculinitatem pro eodem
accipit in hac materia Peregr.*de fideic.art.25.n.26.*
in princip.) vocaſſet agnatos omnes in infinitum,
non autem certos & nominatos , nec poſt eos vo-
caſſet Dominum de Paſſis, Dominum Albignani,
qui erat affinis per lineam fœmininam : ſed omnea
agnatos maſculos , non per vulgarem,ſed per fidei-
commiſſum perpetuum & ſucceſſiuum vocare de-
buiſſet , alioquin agnationis ratio non eſſet conſi-
deranda,niſi in caſibus & perſonis expreſſis,& iux-
ta terminos præcedentis ſubſtitutionis, vt non fiat
extenſio de caſu ad caſum : Rota *dicta deciſ.667.*
n.11.part.2.in recentior. Peregr. *conſil.33.n.45.lib.3.*
Gratian.*diſcept.c.275.num.11.* Rota *dicta dec.486.*
num.4.part.1. recentior. Caſanat. *conſil.38. n.82.85.*
& 89.& dicto conſil.4.n.204.& 217. & clarè ac di-
ſertè explicat Ioſeph. Ramon. *dicto conſil.100.à*
n.145.vſque ad 152. vbi plures allegat.

Hine ſequitur,digreſſionem ad plures gradus ni- 24
hil facere in caſu propoſito,cùm hæc non ſufficiat,
niſi omnes agnati tam effectiuè, quàm continuè
ſint vocati , hoc eſt tam deſcendentes quàm colla-
terales,vt ſuprà oſtenſum fuit : Rota *dict.deciſ.486.*
n.6.p.1.recent. & fusè Caſanat. *dict. conſil.4. n.235.*
& ſequent. vbi bene reſpondet.

Idem dicendum eſt de vocatione primogenito- 25
rum,quia cùm in primo gradu teſtator dum de libe-
ris Clementis conditionaliter loquutus eſt, nullam
primogenitorum mentionem fecit, ſed nec primo-
genitos ſubſtitutorum ſucceſſiuè per fideicommiſ-
ſum, immò per ſolam vulgarem inter ſe vocauit,vt
ſuprà dictum fuit: nunquam autem inducitur pri-
mogenitura ſucceſſiua,niſi teſtator in quolibet pri-
mogenituræ qualitatem expreſſerit,& verba ſucceſ-
ſionem continuatam denotantia adiecerit : Peregr.
de fideicomm.art.13.num.86.art.22. num.53. & dict.
conſil.70.num.17.vol.3.conſil.57. num.19. vol.4. con-
ſil.38.num.6.vol.5. † maximè, cùm primogenituræ 26
mentio in his partibus non debeat regulari ad in-
ſtar maioratuum Hiſpaniæ : Pereg.*conſil.64.num.6.*
vol.2.& d.conſil.70.n.17.vol.3.

Prohibitio autem alienationis , cùm ſit conſe- 27
quutiua ad præcedens fideicommiſſum , limitatur
& reſtringitur iuxta terminos fideicommiſſi præ-
cedentis, neque illud ampliat : Seraph. *deciſ.1023.*
*n.10.*Addent ad Ludouiſ.*deciſ.433.n.22.*

Nec refert quod teſtator filiabus Clementis , in caſum euenientis ſubſtitutionis , ſummam 1200. ſcutorum auri pro dote legauerit. Quinimò ex eo elicitur euidens coniectura quod liberi maſculi Clementis non ſunt vocati , minuſque liberi liberorum. Si enim illos teſtator vocaſſet , non mandaſſet dotem ſolui , caſu quo ſubſtitutionis caſus accideret in fauorem filiorum Iuliani ; ſed ſimpliciter ordinaſſet eas dotari eueniente ſubſtitutione

ſe

tam in fauorem liberorum Iuliani, quàm liberorum Clementis. Voluit igitur teſtator oſtendere ſe Clementi liberam bonorum diſpoſitionem relin-
28 quere, ſi cum maſculis moreretur. † Ad hoc enim vt onus dotandi filias operetur repetitionem fideicommiſſi, debet eſſe generale in omni caſu, non autem ad caſum euenientis ſubſtitutionis, & referri debet ad filias etiam maſculorum in conditione poſitorum: Fuſat. *dicta q.* 480. *n.* 9.

Hîc autem ad ſolas Clementis filias fuit habitus reſpectus, non autem ad filias filiorum, & in caſum dumtaxat euenientis ſubſtitutionis in fauorem liberorum Iuliani, vel Bonifacij, nulla facta mentione liberorum Clementis.

His rationibus motus dictus Dominus Ioannes Franciſcus bona dimiſit, ſoluta ſibi certa pecuniarum ſumma pro detractionibus, & aliis prætenſionibus.

CAPVT CXXVI.

De Notario, ſeu Graffario cuiuſdam Curiæ Comitatus Venaiſſini, qui fuerat condemnatus ad ſuſpenſionem exercitij ſui Graffariatus ad quinquennium, pœnâ falſi, eò quod non tam citò detulerat quemdam proceſſum criminalem ſuæ Curiæ ad Auditorem Auenionenſem: cuius ſententia fuit reuocata in gradu appellationis, & Notarius definitiuè abſolutus ex iudicio Rotæ.

SVMMARIVM.

1. *Nemo Curia cogitur reuelare delictum, cuius habet notitiam, excepto crimine læſæ Maieſtatis.*
2. *Officium Notarij præcipuè conſiſtit in eo, vt fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribat.*
3. *Quælibet cauſa etiam beſtialis excuſat à delicto.*
4. *Notarius tenetur tantùm de dolo, & lata culpa, id eſt, dolo proxima.*
5. *Monere Superiores de cauſis criminalibus potius ſpectat ad Iudices, quàm ad Notarios; ſed nec Iudices ad id tenentur regulariter.*
6. *Notarius tanquam talis non tenetur acta deferre ſine iuſſione Iudicis.*
7. *Notarius non eſt priuandus officio, vel illius exercitio, niſi in ipſo Officio deliquerit.*
8. *In tribus dumtaxat conſiſtit munus officij Notariatus, & quibus.*
9. *Notarius malè facit excedendo metas ſui Officij.*
10. *Notarij poſſunt ſcribi facere acta iudicialia per iuuenes & ſubſtitutos.*
11. *Notarius habet pro ſe præſumptionem, cum eius perſona ſit approbata à publico.*
12. *Pœna priuationis Officij eſt dumtaxat ciuilis, quando alia pœna per Iudicem imponitur.*

Viſo proceſſu facto contra Notarium ad inſtantiam fiſci Apoſtolici, & ſententia in prima inſtantia lata, per quam fuit ordinatum illum condemnandum eſſe ad ſuſpenſionem Officij Graffariatus per quinquennium, abſque eo quod durante dicto tempore per ſe, vel per alium, directè, vel indirectè, præfatum Officium exercere poſſit pœnâ falſi: nec non ad omnes & quaſcumque expenſas, etiam proceſſus informatiui, loco amplioris pœnæ. Dixi prædictam ſententiam reuocandam eſſe, eundémque Notarium ab impetitiſ Fiſci definitiuè abſoluendum eſſe, & relaxandum.

Siquidem tota accuſatio contra dictum Graffarium in eo conſiſtit, quod cùm factum fuiſſet furtum certarum pecuniarum, quas quidem Hebræi deferebant in itinere publico, ſumptis informationibus authoritate Curiæ loci, in quo ipſe ſcribebat, animo remittendi, non ſolùm negligens fuit in admonendo Illuſtriſſimum Dominum Vicelegatum, ſed etiam miſit filium ſuum ad Principatum Auraicenſem vt procuraret reſtitutionem pecuniarum furto ſubtractarum, & poſt duos aut tres dies miſit eundem filium ſuum ad hanc Ciuitatem, cum informationibus non ſubſcriptis, vt illas oſtenderet Illuſtriſſimo Domino Vicelegato, & quod dictas informationes recipi curauit per filium ſuum, qui nondum fuerat admiſſus ad Officium Graffariatus.

Pro quibus tamen non ſolùm condemnari non poterat, ſed ne quidem contra ipſum inquiri.

Primò quia in iure veriſſimum eſt, neminem 1
teneri ad reuelandum delictum, excepto crimine
læſæ Maieſtatis, & aliis quibuſdam exceptis:
Angel. *in tract. de maleſic. in verbo, etiam veſtem. numero* 22. Dec. & Cagnol. *in l. culpa caret* 51. *ff. de reg. iur.* Cyriac. *controu.* 132. *numero* 48. *& ſequent.* Tuſch. *litt. D. concl.* 193. *& litt. R. concl.* 310. *& litt. S. concl.* 67. Clar. *in* § *final. quæſt.* 87. *numer.* 1. *& ſeq.* Et per conſequens dictus Graffarius non tenebatur monere Superiores de delicto furti prætenſi, tanquam perſona priuata.

Non tenebatur etiam ad dictã reuelationem vti
Notarius actorum Curiæ, quia non creditur de
iure verum eſſe, aut probari poſſe, quod Notarius
actorum non requiſitus teneatur monere Superio-
rem de iis, quæ ipſo ſcribente fiunt; aut ſi tenere-
tur monere, quod ad id teneatur ſine mora, cùm
officium Notarij † conſiſtat ſolùm in ſcribendo fi- 2
deliter acta: Specul. *part.* 2. *in tit. de inſtrum. edit.* §.
reſtat videre: Et probatur *in cap. quoniam contrà, de
probat.* ibi, *Quo fideliter vniuerſa iudicij acta con-
ſcribat.* Præſertim ſtante impedimento vtrobi po-
dagræ & chiragræ, quo in lecto detinebatur, ra-
tione cuius impedimenti excuſandus eſſet, etiamſi
de iure fuiſſet obligatus ad reuelandum: † cùm 3
quælibet iuſta cauſa, immò etiam beſtialis excuſet
à delicto: ad notata per DD. *in leg.* 1. §. *final. ff. ſi
quis ius dicen. non obtemperau.* iuſta autem cauſa eſt
infirmitas, quę fuit probata per dictum Graffarium
vt notat Farinac. cum pluribus per eum citatis, *in
tract. de inquiſit. quæſt.* 51. *numero* 53. Pœna enim
non committitur ſine dolo: *l. ſancimus, C. de pœn.*
Farinac. *conſil.* 15. *num.* 36. † Et in terminis Nota- 4
rij, quòd ſolùm teneatur de dolo, & lata culpa, id
eſt, dolo proxima, tenet Bald. *in l. vbi exigitur, ff.
de edend.* Pet. de Rauen. *ſingul.* 442. Et licèt filium
miſerit ad Principatum Auraicæ ad perquirendas
pecunias furto ſubtractas, non ideo eſt in culpa
quod illum ad hanc Ciuitatem non miſerit, tum
quia hoc ad illius munus non ſpectabat, † vt mox 5
dictum eſt; ſed potius ad Officiales iuriſdictionem
habentes: ex notatis per Farinac. *de indic. & tutor.
quæſt.* 51. *num.* 50. quos tamen etiam in hoc caſu
non fuiſſe obligatos ad monendum, ſaltem tam
citò, Superiorem creditur; nec ea de cauſa poſſe cri-
minali

minali iudicio pulſari; cùm ex generali conſuetudine Magiſtratus non poſſint conueniri, niſi pro dolo & barattaria: ex Claro, §. *final.quæſt.*73.*n.*3. Tùm etiam, quia conuenientius erat mittere ad recuperandas pecunias furto ſubtractas, eò quod periculum erat in mora, ne videlicet pecuniæ expenderentur per fures, aut ad alia loca tranſportarentur, & ſic impoſſibilis redderetur illarum recuperatio, maximè quia tunc delinquentes erant in alieno territorio, nempe in terris Sereniſſimi Principis Auraicenſis. Tum & denique, quia ipſe in effectu acta tranſmiſit ad hanc Ciuitatem tempore ſatis congruo, cùm exitus negotij ſatis comprobauerit, Curiam huius ciuitatis, quamuis maxima cum diligentia non potuiſſe delinquentes apprehendere; minú que potuiſſet, quamuis citiùs illi denunciatum fuiſſet maleficium.

In omnem euentum, poſito citra veri præiudicium quòd Notarius eſſet in aliqua negligentia, nullo modo poterat priuari exercitio ſui Officij, cùm non deliquiſſet in Officio tanquam Notarius,
6 † quia vti talis non tenebatur acta deferre ſine iuſſione Superioris, vel ſaltem eius, de cuius mandato ſumptæ fuerant informationes; & ideò non erat priuandus exercitio ſui Officij: Carauit. *ſup. ritu magn. Cur. Ritu* 49. *num.*27. *verſic.vnum tamen aduerte.* Bartol. *conſil.*274.*n.*4.

7 Quia vt ſuprà dictū eſt, Notarius non eſt priuandus Officio, niſi delictum fuerit commiſſum in ipſo Officio: Bald. *in l.*2.*§.miles.verſic. D. Bartolus conſuluit ff.de his qui notant.infam.* Iaſon. *in l. Barbarius, num.*58.*verſic. Quartò limita ff.de Offic.Prætor.* Nell. *in tract. de Bannit. in prima part.*2. *tem.q.*51. Riminald.iun.*conſil.* 185 *n.*17.

8 Ad Notarij autem actorum Officium tria ſunt dumtaxat, quæ de iure pertinent: nempe *Primò*, vt vniuerſa iudicij acta fideliter ſcribat iuxta præceptum Iudicis; ponendo locum & tempus. *Secundò*, vt originalia acta apud ſe cuſtodiat. *Tertiò*: vt copiam actorum partibus requirentibus tradat, ſic enim taxatiuè loquitur Abb. *in cap quoniam contra, num.*3 *verſic Nota quod Officium Notarij: Extr. de probat.* Et tradunt omnes *in dicto cap. quoniam contra*, quos citat & ſequitur Pacian. *de probat.lib.*1. *c.*65.*n.*74.*&* 75.

9 Immò ſi dictus Notarius abſque mandato Superioris acta detuliſſet, malè feciſſet, quia Notarius malè facit excedendo metas ſui officij: Menoch. *conſil.*37.*n.*111.

Nec poteſt etiam imputari dicto Notario, quod acta fuerint ſcripta, & informationes captæ per dictum eius filium, qui non eſt receptus ad officium Notariatus. Quia vltra generalem conſuetu-
10 dinem Notariorum præſentis Status. † reſpondetur etiam, quod de iure licitum eſt Notariis & Tabellionibus, ſcribere acta etiam iudicialia per ſuos iuuenes, qui quidquid agunt, hoc faciunt nomine Notarij principalis: vt probat Poſtius *de manutent. obſeruat.*102. *numer.*29. quia per ſubſcriptionem Notarij principalis omnia dicuntur ab illo virtualiter ſcripta: Ludouiſ. *deciſ.*454.*n.*4. *&* 5. & *ibi* Addit.

Cæterum prædicta multò magis procedunt, ſtante probatione probitatis & bonæ famæ eiuſdem Notarij; quia tamen etiam non probata, pro
11 eo præſumendum eſſet; † cùm eius perſona fuerit à publico approbata: Menoch. *lib.*1. *præſumpt.*99. *numer.*6. cum pluribus per eum citatis. Et cùm in cæteris, eum diligentem & probum eſſe fuerit verificatum, in hoc etiam debita vſum fuiſſe diligentia præſumendum eſt: Idem *conſil.*42. *numero* 12.

Denique notandum eſt, quòd cùm alia pœna 12
per ſententiam Domini Iudicis à quo, impoſita fuerit, nempe condemnatio ad expenſas proceſſus informatiui, non poterat imponi pœna priuationis exercitij Tabellionatus per modum condemnationis & iudicij criminalis. Quia quoties alia pœna imponitur, toties pœna priuationis exercitij Officij eſt dumtaxat ciuilis: Baiard. ad Clar. *quæſt.*73.*num.*4. Clar. §. *final.quæſt.*1.*numer.*3. *verſic. Quintus caſus.*

Et per has rationes Notarius iſte fuit definitiuè abſolutus iudicio Rotæ Auenionenſis, & reuocata ſententia Iudicis à quo, tanquam iniuſta.

CAPVT CXXVII.

Ex iniuncto onere deferendi nomen & arma familiæ teſtatoris, vtrùm inducatur fideicommiſſum fauore agnationis. Et quid hac in re ſeruetur ſecundum præiudicia Curiarum Galliæ, & Hiſpaniæ. Maſculi deſcendentes ex fœminis poſſunt conſeruare fictam agnationem, per Nominis & Inſignium delationem. Vocatio fœminarum in aliqua parte ſubſtitutionis excludit contemplationem agnationis.

SVMMARIVM.

1. *Exemplaris ſubſtitutio locum habere non poteſt, quando inſtitutus tempore teſtamenti, & tempore mortis teſtatoris, erat ſanæ mentis, vel eius fatuitas non erat detecta.*
2. *Reciproca non poteſt habere vim exemplaris, quando vnus ex coheredibus eſt ſanæ mentis.*
3. *Quis ſit effectus, vtrùm ſubſtitutio ſit exemplaris, vel fideicommiſſaria.*
4. *Subſtitutus exemplariter grauari poteſt in omnibus bonis quæ habuit à teſtatore ex illa ſubſtitutione, præterquam in legitima.*
5. *Maſculinitas, & Agnatio ſ ferè pro eodem ſumuntur.*
6. *In Gallia fuit ſæpiùs declaratum, fœminas nominis & armorum deferendorum eſſe capaces. Idemque iudicatur in Hiſpania.*
7. *Onus delationis armorum de iure communi arguit conſeruationem agnationis.*
8. *Arguit etiam excluſionem fœminarum.*
9. *Onus ferendi nomen & arma, operatur quoad gradum in quo fuit adiectum.*
10. *Non eſt inconueniens quod teſtator in certis gradibus & perſonis dumtaxat agnationem contemplatus ſit.*
11. *Agnationis contemplatio facit, vt maſculi remotiores excludant fœminas proximiores.*
12. *Eadem eſt vis tacita & expreſſa contemplationis agnationis.*
13. *Per fœminas fit conſeruatio ficta agnationis, quæ fit per maſculos deſcendentes ex fœminis deferentes nomen & arma familiæ.*

14. *Verba*

Digitized by Google

14. *Verba perpetuitatem inferentia multùm proſunt ad præſumendam conſeruationem agnationis.*

15. *Quande teſtator fœminas in aliqua parte teſtamenti vocauit, ceſſat contemplatio agnationis.*

16. *Coniectura agnationis ex delatione nominis & armorum reprobatur à multis Doctoribus.*

17. *Maximè quando contemplatio agnationis non eſt expreſſa, ſed tacita.*

18. *Verba perpetuitatis ſufficiunt, quando agnationis contemplatio non fuit expreſſa, ſed tacita.*

19. *Abſurdum eſt minus dilectos vocari, excluſis magis dilectis.*

CIuis quidam Auenionenſis hæredes ſuos inſtituit duos filios ſuos, illóſque inuicem ſubſtituit. Et caſu quo dicti filij aut eorum liberi decederent ſine liberis, ſubſtituit dictis ſuis liberis Iſabellam filiam ſuam,& illius liberos naturales & legitimos, ſub onere, quod ipſi & ſui tenebuntur portare nomen & arma ipſius teſtatoris perpetuò, admixta eum armis ſeu inſignibus patrum ſuorum.

Et decedente Iſabella ſine liberis naturalibus & legitimis, ipſi ſubſtituit Ignatium & Natalem, fratres ſuos, ſi viuant; & poſt ipſos, vel ſi non viuant, Magdalenam & Ioannem Franciſcum liberos Ignatij, necnon Petrum & Ioachinum liberos Natalis.

Mortuo vno ex hæredibus ſine liberis, ſuperſtes fuit alter teſtatoris filius & hæres; cúmque mente ſanus non eſſet, matrimonium non contraxit, nec per conſequens liberos habuit.

Tempore mortis huius mente capti, iam deceſſerat Iſabella ſubſtituta, pluribus relictis liberis maſculis & fœminis. Contendebant maſculi fœminas ab hac ſubſtitutione eſſe excludendas. Ego, re perſpecta, conſului ipſis concordiam, quæ in effectu fuit ſubſequuta.

1 Et vt in hac controuerſia, certa ab incertis ſecernamus, ſupponendum in primis eſt, quod ſubſtitutio de qua agitur non poteſt eſſe exemplaris multis rationibus. Primò quia filius ſuperſtes de tempore teſtamenti mente captus non erat, nec de tempore mortis eiuſdem teſtatoris, atque ideo licet regulariter in ſubſtitutione compendioſa contineatur etiam exemplaris, tamen illa contineri hoc caſu non poteſt: ex Bartol. *in l. ex facto, ff. de vulgar. num.* 16. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 5. *tit.* 16. *numer.* 8. Bald. *in tract. de ſubſtitut. in titulo de exemplari, num.* 9. Franciſc. Barry *lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 4. *verſic. vt autem.*

2 Secundò, quia frater, qui erat reciprocè ſubſtitutus, nunquam fuit mente captus, & ſic reciproca ſubſtitutio facta perſonis imparibus, non poteſt in vno operari exemplarem, quæ non poteſt habere locum in alio: Mantic. *dicto lib.* 5. *tit.* 16. *n.* 15. Plures allegat Fuſar. *de ſubſtitutionib. q.* 259.

3 Huius conſiderationis effectus eſt magnus: quia ſi ſubſtitutio eſſet exemplaris, legitima ſola deberet diuidi inter ſucceſſores dementis ab inteſtato vigore ſubſtitutionis ad quam ſunt vocati; ſi verò ſit fideicommiſſaria, addenda quoque erit Trebellianica ex illa ſubſtitutione detrahenda, cùm non
4 reperiatur prohibita in dicto teſtamento. † Subſtitutus enim exemplariter grauari poteſt in omnibus bonis, in quibus fuit inſtitutus, præterquam in legitima, illius enim (nempe legitimæ) bona habet à lege, non à teſtatore: Dec. *conſil.* 371. *n.* 1. *verſic. Quartò ad idem.* Roland. *conſil.* 68. *numer.* 68. *vol.* 4. Intrigliol. *de ſubſtitut. centur.* 2. *quæſt.* 12. *numer.* 17. limitando tamen vt per eum *numer.* 13. Ergo cùm ſubſtitutio ſit fideicommiſſaria, ſequitur locum eſſe detractioni Legitimæ & Trebellianicæ ſine vlla controuerſia diuidendis inter legitimos ſucceſſores ab inteſtato dicti dementis, ſiue maſculos, ſiue fœminas, æquis portionibus.

Reducitur igitur difficultas ad alia bona reſtantia, vtrùm videlicet fideicommiſſum ſit maſculinum & agnatitium. Ego de dicenda veritate rogatus, diu anceps hæſi. Pro maſculis quippe adeſt vrgentiſſima maſculinitatis, ſeu agnationis conſeruandæ coniectura, († hæc enim duo in hac ma- 5
teria pro eodem accipit Peregrin. *art.* 25. *numer.* 26. intelligendo tamen eo modo quo diximus *cap.* 325. *num.* 22.) petita ex eo quod teſtator voluit ſuos ipſius Dominæ Iſabellæ teneri deferre cognomen &
arma ſuæ domus in perpetuum, licet admixta cum 6
armis patrum ſuorum. † Quamuis enim in Gallia hæc coniectura non admittatur, immò ſæpiùs declaratum fuerit in ſupremis Tribunalibus fœminas æquè ac maſculos nominis & armorum eſſe capaces; Annæus Robert. *rerum iudic. libro* 4. *capite* 4. *arreſt.* 2. Ferrer. *in addit. ad Guid. Pap. quæſt.* 467. Maynard. *lib.* 8. *cap.* 54. Charon. *lib.* 8. *reſponſ.* 45. & *libro* 10. *reſponſ.* 38. & 71. vt notat D. Lud. Bell. *conſ.* 109. *numero* 7. Franc. Barry *de ſucceſſ. libro* 17. *tit. de condit. ferendi, nom. & arm. numero* 8. Idémque iudicatur in Hiſpania, Rota *deciſ.* 319. *numero* 4.
parte 2. *recent.* † Tamen ex diſpoſitione iuris com- 7
munis receptior eſt ſententia, ex hoc onere deferendi cognomen & arma teſtatoris, induci fauorem & contemplationem agnationis, quam teſtator perpetuam & immarceſſibilem reddere voluit; vt dicit Ripa *in l. Centurio, n.* 164. *ff. de vulgar.* & ita tenent multi DD. quos citat & ſequitur Mantic. *de*
coniectur. lib. 6. *tit.* 15. *n.* 15. † Et per conſequens maſ- 8
culos fœminis præferre voluit in ſucceſſione bonorum ſuorum: Anton. Fab. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 35. *definit.* 1. *n.* 7. Eandemque ſententiam poſt plures tuetur Fuſar. *de ſubſtitut q.* 499. *n.* 13. Rota *dicta deciſ.* 319. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* Theſaur. *deciſ.* 270. *num.* 10. & 32. Peregr. *de fideicom. dicto art.* 25. *n.* 27. *verſic pro coniecturu:* Idem Fuſar. *conſil.* 67. *n.* 22. & *conſil.* 10. *n.* 48. Surd. *conſil.* 375. *n.* 17. & 27. & *conſil.* 369. *n.* 21. Io. Ant. Bellon. *conſ.* 73. *n.* 29. Menoch. *conſil.* 1006. *n.* 1. Moroi. *conſil.* 50. *n.* 20. Caſanat. *conſil* 20. *n.* 20. Ioſeph. Ramon. *conſil* 15. *n.* 19. quos omnes legi & perlegi: Mart. *de ſucceſſ. legali, p.* 4. *q.* 21. *art.* 4. *n.* 37.

Et licet hæc conditio deferendi nomen & arma, 9
ſeu onus illud non fuerit adiectum aliis ſubſtitutionum gradibus; tamen operari debet contemplationem agnationis quoad illum gradum, & illas perſonas, quibus adiectum fuit, Rot. *deciſ.* 419. *n.* 9. &
10. *p.* 5. *recent.* † Non enim eſt inconueniens quod 10
teſtator agnationem contemplatus ſit in certis gradibus & caſibus, & non in aliis: Seraphin. *dec.* 1023. *n.* 9. Ludouiſ. *deciſ.* 433. *n.* 18. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 499. *n.* 24. & 55. Surd. *conſil.* 443. *n.* 44. Giouagnon. *conſil.* 38. *n.* 23. *lib.* 1.

Hæc autem agnationis contemplatio facit, vt 11
ſoli maſculi etiam remotiores admittantur ad ſubſtitutionem, excluſis fœminis: Rota *deciſ.* 203. *n.* 4. & *deciſ.* 217. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* Buratt. *deciſ.* 272. *num.* 2.

Et licet ratio conſeruandæ agnationis non fue- 12
rit expreſſa, tamen eadem eſt vis tacitæ & expreſſæ: Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 653. *n.* 45. poſt Surd. *deciſ.* 124. *num.* 7.

Nec obſtat quod per fœminas agnatio non con- 13
ſeruatur.

ſeruatur. Quia per delationem nominis & armorum inducitur quædam agnatio ficta : Caſanat. *conſil.*50. *num.*29. Quæ conſeruatur per maſculos deſcendentes ex fœminis : Rota *deciſ.*6.*p.*1. *diuerſ.*
14 *& deciſ.*627.*num.*7.*part.*3.*recent.* † Maximè ex eo quod idem teſtator adiecit verba perpetuitatis, ex quibus multo fortiùs credendum eſt, ipſum habuiſſe intentionem conſeruandi ſuam agnationem: Fuſar.*dicta q.*499.*n.*17.Barboſ.*dict.c.*254.*n.*2.

Hæc tamen quamuis ita ſe habeant, negari non poteſt quin res ſit dubia, vti dependens ex coniecturis & interpretatione voluntatis teſtatoris, pro qua non leues extant in contrarium coniecturæ.
15 † Præcipua verò eſt, quia teſtator fœminas in eodem teſtamento expreſsè vocauit, non ſolùm Dominam Iſabellam filiam ſuam ſubſtituendo, ſed etiam in defectum liberorum Dominæ Iſabellæ vocando filias fratrum ſuorum. Quando autem teſtator fœminas in ſuo teſtamento vocauit, ceſſat coniectura contemplatæ agnationis: Rot.*dec.*118. *num.*3.*p.*3.*recentior.* Ludouiſ. *deciſ.*433. *n.*15. Gra-
16 tian. *diſcept.*536. *num* 62. † vltra quòd coniecturam illam ex delatione nominis & armorum petitam, vltra DD. Gallos alij nonnulli reprobant, & inter cæteros Marta *conſil.*61.*n.*24.Caſan.*conſil.*38. *n.*87. cum *ibi* citatis : Præſertim quando expreſſa non eſt verbis teſtamenti, ſed tantùm coniecturata, ſeu tacita agnationis conſideratio : Caſan. *conſ.*38.
17 *num.*81. † vbi quod non licet arguere ad excluſionem fœminarum, quando conſideratio agnationis non fuit expreſſa in teſtamento. Quod & voluiſſe videtur Rota *deciſ.*538.*n.*3. *verſic. Quanto magis:*
18 *part.*2.*recentior* adeò vt † nec verba perpetuitatem denotantia faciant certam coniecturam conſeruandæ agnationis, quando cauſa agnationis conſeruandæ non eſt expreſſa: vt notauit Vrſel.*in commun. concluſion.in verb. Agnatio, concluſ.*81.*n.*80.

19 Sed quod præcipuam facere videtur difficultatem, eſt, quod ſi fœminæ deſcendentes ab Iſabella non eſſent vocatæ, inde ſequeretur abſurdum, quod filiæ deſcendentes à fratribus ipſas excluderent, vti vltimo loco vocatæ ; quod abſurdum, vt remotiores & minus dilectæ magis dilectis præferantur, omnino vitandum eſt : Suid. *conſil.*85.*n.*26. Fuſar.*conſil.*176.*n.*15.

Quamobrem licèt exiſtimarem maſculos ſe iure aduerſus fœminas tueri poſſe. Tamen ob negotij dubietatem conſului omnino vtrique parti concordiam ; quæ fuit ſubſequuta : nam verè vocatio illa fœminarum in eodem teſtamento multùm me mouit ad fauorem filiarum ex Iſabella deſcendentium, quæ per tranſactionem magna ex parte ad fideicommiſſum admiſſæ fuerunt ſimul cum maſculis ex domina Iſabella deſcendentibus.

CAPVT CXXVIII.

Fideiuſſor cenſus annui ſi ſoluat, & cenſum retrouendat, obtenta nihilominus ceſſione iurium à creditore, non dicitur ſoluiſſe extinctiuè, ſed tranſlatiuè, & ideo poteſt petere omnes cenſus annuos decurſos à tempore ſolutionis per ipſum factæ. Quia verba tranſlatiua in eodem contractu appoſita præualent extinctiuis. Et ſi fideiuſſor, aut correus quando fideiuſſoris loco eſt, acceptauerit delegationem cuiuſdam tertij debitoris delegati, ſibi non præiudicat quoad iura ſibi competentia contra principalem debitorem, ſi illa ſibi reſeruauerit.

SVMMARIVM.

1. *Quando agitur de duobus reis, licet quoad creditorem ſint in ſolidum obligati, tamen inter ſe is ad quem negotium principaliter non ſpectat, habetur tanquam fideiuſſor.*
2. *Quando cenſus fuit remiſſus alteri per viam tranſlationis, ceſſionarius conſequitur penſiones, ſeu cenſus diuerſos à die ceſſionis : ſecus eſt, ſi ceſſio facta fuerit extinctiuè.*
3. *Si fideiuſſor ſoluat, non cenſetur ſoluere animo diſſoluendi obligationem debitoris principalis, ſed animo emendi nomen ipſius debitoris.*
4. *Soluens nomine proprio non extinguit obligationes debitoris principalis, ideò cedendæ ſunt illi actiones.*
5. *Fideiuſſor ſoluens non extinguit actiones principalis debitoris.*
6. *Soluens cum ceſſione actionum non facit cenſus extinctionem, ſed acquirit tranſlatiuè.*
7. *Pactum ceſſionis iurium eſt potentius pacto ſolutionis & extinctionis.*
8. *Ampliatur, etiamſi ceſſio actionum facta fuerit ex interuallo ſoluenti fideiuſſori.*
9. *Verbum retrouenditionis cenſus amittit vires ſuas ſtatim, vbi in eodem inſtrumento adeſt ceſſio iurium in fauorem ſoluentis.*
10. *Non eſt inconueniens extinctionem cenſus induci quoad aliquos, tranſlationem verò quoad alios.*
11. *Si in eodem contractu adſint verba tranſlatiua & liberatoria, iſta deſtruuntur per tranſlatiua.*
12. *Ex quibus clauſulis colligatur ſolutionem fuiſſe factam tranſlatiuè.*
13. *Dictio* retrouendidit, *impropriatur, quando conſtat de mente contrahentium circa tranſlationem iurium.*
14. *Creditor non ſibi præiudicat quoad hypothecas per adiectionem obligationis nouæ perſonæ, ſi illas ſibi expreſsè reſeruauerit.*
15. *Tria cõcurrere debent ad hoc vt fiat vera delegatio.*
16. *Delegatio non inducitur, quando creditor fuit expreſsè proteſtatus ſe nolle ſibi præiudicare quoad proprietatem hypothecarum.*
17. *Datio in ſolutum non fit, niſi hoc expreſsè dicatur.*
18. *Delegationis natura eſt, vt per eam primus debitor eximatur ab obligatione.*
19. *Etiamſi quis perceperit per plures annos cenſus annuos currentes de manu debitoris delegati, non propterea cenſetur nouaſſe obligationem.*

FRanciſcus & Ioannes vendiderunt Ioanni Franciſco, annuum cenſum 70. ſcutorum pretio 1000. ſcutorum.

Eadémque die Ioannes declarauit in fauorem Franciſci, illum nihil recepiſſe de dicta ſumma, & ideo promiſit illum à dicta obligatione liberare, & indemnem ſeruare.

Franciſcus ſoluit dictam ſummam cum rata penſionis decurſæ Domino Ioanni Franciſco, qui quittauit & liberauit Franciſcum & ſuos.

Et moyenant ledit payement, a reuendu, & reuend audit ſieur François ladite penſion de 80.*eſcus, & ſortdit fonds, & a cedé, remis, & tranſporté tous & châcuns ſes droits, & actions, obligations, & hypotheques à luy*

à luy competants & appartenants contre ledit Iean, auec les diueſtiſſions, inueſtiſſions, & autres en tel cas accouſtumées & requiſes,& par tradition de l'extraict de ladite vente de penſion, au riſe, peril, & fortune dudict ſieur François. Hoc eſt reuendidit eidem Franciſco præſatum cenſum, & illi ceſſit omnia iura ſua, eius periculo & fortuna.

Quæritur modò, vtrùm Franciſcus, ſeu illius hæredes iure poſſint petere contra Ioannem, fructus dicti cenſus, decurſos à die ſolutionis factæ eidem Domino Ioanni Franciſco creditori.

1 Pro reſolutione quæſtionis, ſupponendum eſt in primis, quod licèt reſpectu Domini Ioannis Franciſci ambo debitores eſſent in ſolidum obligati, tamen inter ipſos Franciſcus erat in effectu fideiuſſor, cùm totum negotium ſpectaret ad Ioannem, prout ipſe declarauit: Caſtrenſ. *in l. ſed Iulianus, §. non ſolum, num. 2. ff. ad Macedon.* Paſcal *de patria poteſt. p. 1. cap. 8. num. 137.* Surd. *conſil. 150. n. 57.* Gratian. *diſcept. 701. n. 5.* Mantic. *de tacit. conuent. lib. 16. tit. 1. n. 3.*

2 Secundò ſupponendum eſt, ceſſionarium cenſus habere ius petendi redditus decurſos & decurrendos, quando ceſſio redditus fuit facta tranſlatiuè; ſecùs, ſi extinctiuè: vt explicat Cencius *quæſt. 103. n. 17. & ſequent.*

3 His ita ſuppoſitis, concludendum eſt, ceſſionem factam fuiſſe tranſlatiuè, non autem extinctiuè, in caſu de quo agitur. Primò, quia quando tractatur de fideiuſſore ſoluente creditori, non cenſetur pecuniam dare pro extinctione iuris creditoris, ſed potius emere nomen creditoris: vt eſt textus expreſſus *in l. cum is 36. verſic. non enim, ff. de fideiuſſorib.* ibi: *non enim in ſolutum accipit creditor, ſed quodammodo nomen debitoris vendit.* Cenſetur enim ſemper fideiuſſor in dubio ſoluere nomine proprio, & ad ſuam vtilitatem; non autem nomine Ioannis, contra quem fit ceſſio: *l. Papinianus*, & *ibi* Gloſſ. *in verbo, & ſuo nomine*: nec non Bald. Alberic. & alij, *ff. mandati.* Caſanat. *conſil. 14. n. 7.* Hering. *de fide-*
4 *iuſſorib. cap. 28. num. 44. verſiculo, nec obſtat.* † Maximè cùm ſolutio facta fuerit per Franciſcum nomine proprio, & de propriis pecuniis: vt notat Gratian. *diſcept. 286. num. 4. & 5. & diſceptation. 793. numer. 23. & 24.* vbi dicitur quod quando ſolutio fit per aliquem proprio nomine, non extinguuntur obligationes aliorum coobligatorum; ideò ſic ſoluenti ceſſio iurium fieri debet, etiam ex interuallo, quia actiones non ſunt extinctæ per talem ſolutionem.

5 Vnde per ſolutionem à fideiuſſore factam, creditum non eſſe extinctum, fuit deciſum in Rota *dec. 236. num. 1. verſic. fundamentum, part. 4. recent.* confirmata *deciſ. 364. ead. parte*, ſequitur Capyc. Latr. *deciſ. 16. n. 28. in fine, & n. 29.*

6 Secundò, quia magna eſt differentia, vtrùm ſolutio per vnum ex obligatis fiat abſque ceſſione actionum, an verò ſimpliciter: ſi ſimpliciter, verum eſt extinctionis effectum produci; ſi cum ceſſione actionum, iurium tranſlationem, non extinctionem oriri: vt tradit Barboſ. *in l. quæ dotis 34. ff. ſolut. matrim. n. 5. in fine, verſic. quia qui ſoluit.* Quod probat
7 ex *dicta l. cum is 37. ff. de fideiuſſorib.* † Quia ſemper pactum ceſſionis, præualet pacto ſolutionis & extinctionis, & illud ad ſe trahit: Salicet. *in l. 1. C. de action. & obligat. numer. 5. verſic. ſed hîc attende.* vbi amplius dicit, quod dum agitur de fideiuſſore, non extinguitur obligatio per ſolutionem ab ipſo factam, quando obtinuit ceſſionem iurium à credi-
8 tore, † etiamſi ceſſio facta fuiſſet poſt ſolutionem, & non incontinenti: per text. *in l. Modeſtinus, ff. de fideiuſſor.* Quia fideiuſſor cenſetur ſoluere, vt propriam quidem obligationem tollat, ſed remanente obligatione debitoris principalis: vt probatur *in l. Stichum, §. ſi mandato, ff. de ſolut. & dicta l. Papinianus, ff. mandat.* Bartol. *in dicta l. Modeſtinus, num. 4.*

Tertiò, quod attentio partium in dicto contra- 9
ctu, potiùs tendat ad transferendum iura, quàm ad extinguendum, patet ex verbo *retroceſſionis*, contento in dicto contractu; cuius natura eſt transferre, non extinguere iura: vt docet Caſanat. *conſil. 10. numer. 4.* Nonobſtante quod præcedat verbum *retrouenditionis, quittancia*, vel *liberationis*: quia verbum *retrouenditionis*, amittit vires ſuas propter ceſſionem iurium ſtatim ſubſequutam: vt notat Caſanat. *dicto conſil. 10. num. 101.* vbi dicit extinctionem ſuum operari effectum in perſona ceſſionarij cõtra creditorem cedentem; at verò ceſſionem operari effectum tranſlatiuum contra alios, contra quos ceſſio prodeſſe poteſt ipſi ſoluenti: & ideò extinctio orta erit reſpectu Franciſci, tranſlatio verò reſpectu Ioannis: vt benè explicat *ibid.* Caſanat. cum pluribus DD. per eum allegatis; † cùm non ſit in- 10
conueniens liberationem induci quoad aliquos, tranſlationem verò quoad alios: Neguzant. *de pignoribus, 6. part. membr. 3. n. 13.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1178. n. 41.* Caſanat. *ibid. n. 160.*

Quartò, quia quando in eodem contractu con- 11
tinentur verba contraria, nempe extinctionis, & tranſlationis; tunc tranſlatio præponderat extinctioni, & verba liberatoria regulanda & reſtringenda ſunt ſecundùm verba inducentia tranſlationem: Caſanat. *dicto conſil. 10. num. 118. & conſil. 11. n. 18. & 19.*

Quintò, quia ſemper in præſenti materia, recur- 12
rendum eſt ad mentem contrahentium; vt teſtatur Cencius *in tract. de cenſib. quæſt. 103. n. 17.* Hîc autem verba ſunt clara pro tranſlatione, potiùs quàm pro extinctione, quia partes vtuntur verbo *retroceſſionis.* Secundò, quia Ioannes Franciſcus cedit Franciſco non ſolùm capitale, ſed etiam penſionem; quæ ceſſio penſionis eſſet inutilis; ſi capitale remaneret extinctum. Tertiò, quia cedit omnia & quæcumque iura ſua in ampliſſima forma. Quartò, quia ceſſio facta eſt cum clauſulis inueſtiſſionis, & diueſtiſſionis; quæ eſſent inutiles, cùm non poſſit fieri diueſtiſſio, & inueſtiſſio, tam capitalis quàm penſionis, ſi capitale eſſet extinctum. Quod in ſimili caſu ponderat Cencius *loco citato*, dum loquitur de clauſula conſtituti.

Neque obſtat, quod in illo contractu adſint ver- 13
ba *retrouenditionis*, quæ inferrent extinctionem cenſus. Quia ſuperiùs oſtenſum fuit, quod quando coniuncta ſunt verba extinctionis, & tranſlationis; præualent verba tranſlationis: *ſup. n. 11. huius capitis.*

Sed vt omnis tollatur difficultas, Reſpondetur magis præcisè, quod hoc caſu non eſt vera retrouenditio, ſed potiùs venditio, & verbum *retrouenditionis* impropriatur: Antonin. de Amato, *reſolut. 7. num. 34.* quia cùm habemus effectum, qui correſpondet venditioni, & non cenſus ſuppreſſioni, non debemus attendere verba, ſed effectum; & ideo verbum *reuendit*, in conſideratione haberi non debet: vt *ibidem* explicat de Amato: Giurb. *deciſ. 87. num. 21.* Capyc. Latro, *deciſ. 16. numer. 28. & numer. 29.* vbi dicit, quod quando retrouenditio poteſt operari per modum tranſlationis, tunc operatur tranſlatiuè, & non extinctiuè: Carleual *de iudic. lib. 1. tit. 3. diſputatione 25. num. 45.* vbi benè

explicat: Rota *deciſ.* 83. *numer.* 8. apud Merlin. *de pignor.*

His rationibus motus, concludendum putaui, Frãciſcum iure petere poſſe redditus decurſos à die ſolutionis factæ Ioanni Francisco creditori. Atque ita iudicatum fuit per Rotam Aueniouenſem, in cauſa Domini Argentij, contra Dominum Moteli circa annum 1652.

Verùm quia longè poſt dictam ſolutionem ſortis principalis, Franciſcus acceptauit obligationem cuiuſdam tertij, & prorogauit ſolutionem penſionum decurſarum, ſine tamen præiudicio priorum hypothecarum. Dubitatum iterum fuit vtrùm Franciſcus, ſeu illius hæredes receſſerint ab hypothecis contra bona Ioannis, & vtrùm interuenerit nouatio actionum.

14 Reſpondi, hæredes Franciſci ſibi non præiudicaſſe quoad iura, & hypothecas ſibi competentes contra bona dicti Ioannis: iuxta notata *in l. ſi pupillo, §. fin. ff. de ſolut.* Cencius *in tract. de cenſib. qu.* 503. *num.* 16. *& queſt.* 105. *num.* 8. Merlin. *de pignorib. lib.* 5 *q.* 3. *n.* 1. *&* 2.

15 Tota difficultas huius quæſtionis conſiſtere videtur in eo, quod videntur hîc interueniſſe tria requiſita in vera delegatione; nempe quod Tertius ille promiſerit ſoluere de mandato Ioannis delegantis, cuius erat debitor, & promiſerit tanquam debitor, & quod Franciſcus eiúſque hæredes acceptauerint dictum Tertium in debitorem: quibus concurrentibus, videtur inducta vera delegatio, & innouatio hypothecarum: ex notatis apud Butatt. *deciſ.* 749. Merlin. *de pignor. libro* 5. *queſtion.* 13. *num.* 9.

16 Sed Reſpondetur, hîc non potuiſſe interuenire delegationem, attenta proteſtatione expreſſa, facta tam in primo contractu, quàm ſecundo; & tam per dictum Franciſcum, quàm per eius hæredem; quod non fieret præiudicium prioribus obligationibus & hypothecis, non ſolùm quoad dictum Tertium debitorem ceſſum, ſed etiam quoad præfatum Ioannem cedentem, quia ſtante huiuſmodi proteſtatione, dicendum eſt ſine dubio non fieri nouationem, nec eſſe veram delegationem: vt oſtendit Cagnol. *in l. ſingularia ff. ſi cert. pet. n.* 188. *in primo volum.* quem ſequitur Bertazzol. *de clauſulis, clauſula* 33. *gloſſ.* 18. *n.* 3. *verſic poſſet etiam pacto fieri: fol.* 187.

Et licèt Gozadin. *conſil.* 38. *num.* 12. *verſicul. non obſtat ſecundum:* exiſtimauerit prædictam clauſulam reſeruatoriam non impedire quominùs fiat delegatio, quia intelliguntur tantùm reſeruata priſtina iura contra delegatum, non contra delegantem: tamen hoc procedit in dubio, vt colligitur ex dictis *ibidem* per Gozadinum. Nos autem verſamur in caſu claro, in quo reſeruata fuerunt priſtina iura tam contra dictum Ioannem, quàm contra dictum Tertium debitorem ceſſum. Vltra quod non agitur de datione in ſolutum, prout agebatur in caſu

17 Gozadini, † cùm non fiat in ſolutum datio, niſi expreſsè dicatur: Rota *deciſ.* 392. *num.* 29. *part.* 5. *recentior.* Sed de ſimplici accollatione cum expreſſa proteſtatione prędicta, immò & fortiori, cùm Franciſcus expreſsè fuerit proteſtatus, quod caſo quo ſolueret ſortem principalem, volebat ſubrogari in ius & hypothecas creditoris principalis, ſub iiſdem obligationibus in dicto inſtrumento contentis, quæ quoad Dominum Franciſcum remanebant in ſuo robore, vigore, & efficacia. † Atque ita non

18 poteſt tractari de delegatione, cuius natura eſt, vt debitor principalis eximatur ab obligatione, ex notatis per Surd. *deciſ.* 13. & poſt eum notat in propriis terminis Scacc. *de commerc §.* 1. *gloſſ.* 5. *n.* 286.

Neque nocet hæredibus Franciſci, perceptio fructuum per plures annos à dicto debitore ceſſo, ſeu accollatore. Quia non per hoc dicitur facta nouatio, nec vera delegatio: Rota apud Merlin. *de pignorib. deciſ.* 106. *n.* 14. 19

20

CAPVT CXXIX.

Vtrùm ſubſtitutio facta poſthumo ſi ſine liberis moriatur, locum habeat ſi poſthumus non naſcatur. Quid ſi ſubſtitutio facta fuerit iam nato, ſimul & poſthumo, ſi ſine liberis decedant? Et an pluralitas reſoluatur in ſingularitates in pręiudicium perſonæ prædilectæ? Ius accreſcendi an ſit potentius ſubſtitutione vulgari facta de perſona minus dilecta.

SVMMARIVM.

1. *Conditio verificari debet in omnibus vocatis, quando adeſt in medio perſona prædilecta, & tunc pluralitas non reſoluitur in ſingularitates.*
2. *Conditio* ſi ſine liberis deceſſerit, *non verificatur in eo qui natus non eſt.*
3. *Hoc ſaltem locum habet, quando agitur de ſubſtitutione fideicommiſſaria, quæ eſt odioſa.*
4. *Caſus mortis non trahitur ad caſum non natiuitatis, quando agitur de præiudicio filiæ prædilectæ.*
5. *Clauſula,* dicto caſu, *reſtringit ſubſtitutionem ad caſum expreſſum.*
6. *Clauſula prædicta non operaretur reſtrictionem ad caſum mortis liberorum expreſſum, niſi concurreret fauor prædilectionis.*
7. *Ius accreſcendi potentius eſt ſubſtitutione vulgari, quando agitur de filio teſtatoris contra patruos minus dilectos.*
8. *Subſtitutio pupillaris non eſt, quando reſtricta fuit ad bona propria teſtatoris. Quod tamen intelligi debet iuxta notata per Fuſar.* in locis citatis.
9. *Pluralitas non reſoluitur in ſingularitates, quando adeſt perſona prædilecta ſubſtitutum excludens.*
10. *Quod non ſolùm habet locum in ſubſtitutione fideicommiſſaria, ſed etiam in pupillari.*
11. Suorum *appellatione continentur deſcendentes, & poſtea collaterales.*
12. *Obſeruantia multùm operatur ad interpretationem voluntatis teſtatoris.*

IOannes condito teſtamento, filiæ ſuæ Victoriæ ac filiabus ſuis poſthumis certâ ſummâ relictâ, in qua illas hæredes particulares inſtituit, hæredes ſuos vniuerſales nominauit Laurentium filium ſuum, nec non poſthumum, vel poſthumos maſculos forſan naſcituros.

Subſtituant ſeſdits enfans & heretiers de l'vn à l'autre, & aux leurs, en cas qu'ils vinſſent à deceder de ce monde à l'autre ſans enfans naturels & legitimes, & de vray & legitime mariage procreez, vulgairement, pupillairement, & par fideicommis.

Et en cas que tous ſes enfans heretiers & poſthumes

mes vinſſent à deceder ſans enfans , comme dict eſt; audit cas leur a ſubſtitué pour ſeſdits biens à N. Iacques, Eſtienne,& Iean.N.ſes freres,& aux leurs. Hoc eſt:

Subſtituendo dictos ſuos liberos & hæredes de vno ad alterum, *& aux leurs,* caſu quo decederent ſine liberis naturalibus & legitimis, de vero & legitimo matrimonio procreatis, vulgariter,pupillariter,& per fideicommiſſum.

Et caſu quo omnes ſui liberi & poſthumi decederent ſine liberis, vt dictum eſt ; dicto caſu ipſis ſubſtituit pro ſuis dictis bonis Iacobum, Stephanum , & Ioannem fratres ſuos , *& aux leurs.*

Deceſſit teſtator relicto ſolo ſuperſtite Laurentio,nulliſque deinde natis poſthumis maſculis, nec fœminis.

Poſtea Laurentius in pupillari ætate mortuus eſt , cui Victoria eius ſoror, & teſtatoris filia, ſucceſſit , & bona paterna per plures annos poſſedit.

Nunc autem præfati ſubſtituti agunt ad apertutam fideicommiſſi contra Victoriam teſtatoris filiam. Quæritur an ſint fundati.

Poſt longam totius negotij conſiderationem exiſtimaui dictos fratres à iudicij limine repellendos.

Quia non ſunt vocati, niſi ſub conditione mortis omnium liberorum, & hæredum,ac poſthumorum ſine liberis ; qui caſus non euenit. Nam ad conditionis implementum , neceſſarium erat quod tam Laurentius, quàm poſthumi morerentur ſine liberis: conditionem quippe in perſona
1 vnius verificari non ſufficit : *l. ſi hæredi plures , ff.*
2 *de condit. & demonſtrat.* † Præſertim quando adeſt perſona prædilecta , qualis eſt Victoria teſtatoris filia , quæ facit vt pluralitas non reſoluatur in ſingularitates : & quod ſubſtitutus excludatur, quando conditio non eſt verificata in omnibus liberis : Peregr. *de fideicommiſſ. artic.*13. *numer.*44. *& ſequent. & num.*49. Cyriac. *controuerſ.*521.*n.*18. vbi plures allegat : Trentacinq. *de ſubſtit. part.*2. *cap.*6.*num.*21.*verſic.ſecundus caſus* : DD.*in l penult. C. de impub.& aliis ſubſtitut.*

2 Conditio autem non eſt verificata in poſthumo,qui cùm natus non fuerit,non poteſt dici quod deceſſerit ſine liberis , quia priuatio præſupponit habitum : ita præciſè Caſtrenſ. *conſil.*219. *Viſis & conſideratis : colum.*1. *volumin.*1. cum aliis citatis per Fuſar. *quæſt.*64. *numer.*59. & Ruin. *conſil.*104. *num.*4.*&* 7.*volum.*2.*& conſil.*172. *numero* 3. *volum. eodem.*

3 Quorum opinio , licèt ſit controuerſa , locum tamen obtinet , quando agitur de ſubſtitutione fidecommiſſaria,quæ eſt odioſa : Menoch.*conſil.*326. cum aliis, quos citat & ſequitur Fuſar. *dicta q.*64. *num.*61.

4 Et maximè quando agitur de fideicommiſſo relicto in præiudicium filiæ prædilectæ ; tunc enim conditio mortis non trahitur ad caſum non natiuitatis : Menoch. *conſil.*432. *numero* 36. *verſiculo, reſpondetur tertiò* : Fuſar. *dict. quæſt.*64. *numero* 48.
5 poſt Decian.Burſat.& alios *ibid.* allegator. † Maximè verò, quia ſubſtitutio eſt reſtricta ad caſum expreſſum mortis ſine liberis , ergo non extendenda ad caſum non natiuitatis propter vim clauſulæ, *audit cas* ; quæ reſtringit diſpoſitionem ad caſum expreſſum , & excludit omnem extenſionem : Peregrin. *art.*29. *numero* 15.*&* 28. Barboſ.*de clauſul. cap.*178. Anchat.*conſil.*356. *numero* 5. *verſic. tertiò hoc probat* : & ad propoſitum Menoch. *conſil.*326. *num.*16.

Non negamus tamen , quod ſola clauſula, *audit* 6
cas , non eſſet ſufficiens ad reſtringendam diſpoſitionem,niſi cum ea concurreret fauor , & prædilectio Victoriæ filiæ teſtatoris , quæ ſaltem iuncta cum huiuſmodi clauſula,facit vt caſus mortis ſine liberis non comprehendat caſum non natiuitatis. Atque ita intelligendum eſſe Ancharanum,aduertit Caſſador. *deciſ.*1. *de teſtam.in fine.* Alciat. *conſil.* 91.*numero* 9.*verſic. & etiam ſi vera eſſet : libro* 9 & idem prædilectionis argumentum in hac quæſtione conſiderat Ruin. *conſil.*172. *in fine , verſic. nec etiam obſtat : vol.*2. Burſat. *conſil.*19. *numer.*4.*vol.*5. Decian. *conſil.*1. *num.*169. *verſic. ſed præſuppoſita, vol.*1. Alexand.*conſil.*109. *num.*17 *vol.*7.*verſic.præſertim cùm agatur de odioſa excluſione matris à luctuoſa hæreditate filij.* Celſus Hugo *conſil.*41.*num.*9. *verſic. nec etiam ſumus* : Dec. *conſil.*211.*verſic.& iſta concluſio, n.*5. *in fine.*

Porrò aduertendum eſt,de ſola fideicommiſſaria odioſa in præiudicium filiæ, in caſu de quo agitur, tractari poſſe.

De vulgari ſiquidem ſubſtitutione tractari non 7
poteſt , tum quia expirauit per aditionem Laurentij : *l.* 1. *C. de impuber.cum ſimilib.* Tum quia Laurentius adeundo , ſucceſſit in tota hæreditate per ius accreſcendi , quod eſt potentius ſubſtitutione vulgari , cùm agitur de filio teſtatoris aduerſus patruos minùs dilectos : Fuſar. *quæſt.*64. *numero* 48.

De pupillari non videtur tractandum , quia ſub- 8
ſtitutio patruorum eſt reſtricta ab bona propria teſtatoris , & ſic non poteſt continere pupillarem: Emman. à Coſt. *in cap.ſi pater,* 3. *parte, in verb. de filio ad filium* : *num.*10. Peregr. *de fideic. articul.*34. *numero* 44.Mantic. *lib.*5.*tit.*7.*numero* 16.(Sed tamen hîc ſubſiſtendum , quia agitur de pupillari expreſſa , quæ retinet naturam ſubſtitutionis pupillaris , quamuis ad certa bona reſtricta fuerit, vt alibi diximus : vide Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 109.*numero* 7. *& quæſt.*241. *numero* 52.66.*&* 82.) Tum etiam quia deficit requiſitum neceſſarium ad pupillarem , quia poſthumi cùm nunquam nati ſint , nunquam fuerunt in poteſtate teſtatoris, nec per conſequens quoad Laurentium ſubſtitutioni locus eſſe poterit ; quia cùm adſit perſona prædilecta , nempe filia teſtatoris ; ſubſtitutio facta ſub illa conditione , *ſi omnes liberi hæredes & poſthumi decederent ſine liberis* , non reſoluitur in ſingularitates , nec locum habere non poteſt in ſolo Laurentio , cùm locum habere non poſſit in poſthumo ex ſuprà dictis ; quia conditio verificari debuiſſet in omnibus liberis , † per conſe- 9
quens ex defectu conditionis non eſt locus alicui ſubſtitutioni in fauorem patruorum , & odium filiæ teſtatoris prædilectæ : Graſſ. *in* §. *ſubſtitutio, quæſt.*79. *numero* 14. Cyriac. *controuerſ.*521. *numero* 18.*& ſequent.*cum pluribus per eum citatis.Nec debet in hac quæſtione fieri differentia inter ſubſtitutionem pupillarem,& fideicommiſſariam;cùm ambæ iiſdem regulis ſubiaceant : Fuſar. *quæſt.*162. *numero* 1. † Et ita in pupillari quod pluralitas non 10
reſoluatur in ſingularitates , quando adeſt perſona prædilecta,tradit Peregrin. *de fideic.art.*13.*n.*23. Trentacinq.*de ſubſtit.p.*2 *c.*6.*n.*6. Fuſar. *quæſt.*162. *num.*8.

Pro confirmatione prædictorum aduertendum eſt,teſtatorem ante & poſt inſtitutum fideicommiſſum habuiſſe reſpectum ad ſucceſſores ab inteſtato,

cùm ſubſtituerit Laurentium & poſthumos, *& les*
11 *leurs*, per reciprocam: † *Suorum* autem appellatione continetur Victoria, tanquam proximior, nempe hoc nomine veniunt deſcendentes per prius, & collaterales per poſterius: Mantica *de coniect. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 19.

Poſt inſtitutum verò fideicommiſſum vocauit fratres, *& les leurs*: ex quo conſtat de intentione teſtatoris, quod filiam propriam ſubſtitutis præferre voluerit, vti ſub nomine *ſuorum* comprehenſam in primo ſubſtitutionis caſu, & non minus admittendam, quàm filias patruorum vocatas in ſecundo ſubſtitutionis capite.

Accedit obſeruantia, qua conſtat Victoriam per plures annos, videntibus & conſentientibus patruis, bona hæreditatis paternæ poſſediſſe, illáque in inuentario per vnum ex patruis eius tutorem confecto vti propria deſcripſiſſe, qui etiam in computis tutelaribus eidem Victoriæ de fructibus illo-
12 rum bonorum reddidit rationem. † Quæ obſeruantia multùm operatur ad interpretationem voluntatis teſtatoris: Fuſar. plures allegans *conſil.* 80. *n.* 7. Rota *deciſ.* 169. *n.* 1. *p.* 1. *recent.*

Concluditur itaque patruorum ſubſtitutioni locum non eſſe, ob defectum conditionis ſub qua vocati ſunt, cùm non ſit verum omnes hæredes & poſthumos ſine liberis deceſſiſſe, cùm poſthumus natus non ſit, nec per conſequens verum ſit, illum ſine liberis deceſſiſſe, in præiudicium filiæ teſtatoris, quæ vti prædilecta ſubſtitutos excludit. *Partes deinde ad Concordiam deuenerunt.*

CAPVT CXXX.

Ex ſola ſexus maſculini conſideratione non oriri probationem fideicommiſſi agnatitij, ſed tantùm coniecturam, niſi tamen fœminæ in aliqua ſubſtitutionis parte eſſent vocatæ; ex eo enim excluditur fideicommiſſum agnatitium. *Suis* vocatis non reſultat fideicommiſſum inter ipſos, niſi adſint verba teſtamenti in contrarium, adeo vt non ſufficiant dictiones perpetuitatem denotantes in certis caſibus.

SVMMARIVM.

1. *Aliud eſt fideicommiſſum eſſe maſculinum, aliud agnatitium.*
2. *Ex repetita tamen maſculorum vocatione reſultat præſumptio fideicommiſſi agnatitij, niſi fœminæ aliqua in parte teſtamenti fuerint vocatæ.*
3. *Maſculinum fideicommiſſum reſtringitur ad perſonas & gradus per teſtatorem conſideratos.*
4. *Etiam agnationis conſeruatio poteſt reſtringi ad certos gradus & perſonas.*
5. *Subſtitutio facta per clauſulam* & ſuos, *eſt vulgaris, niſi adiecta fuerint verba tractum temporis importantia inter vocatum &* ſuos *appoſita.*
6. *In caſibus, in quibus* ſui *ſunt vocati per fideicommiſſum, illud intelligitur inter granatum, & illum, qui primo ex* ſuis *eſt admittendus: cæteri verò gradus ſunt tantùm vocati per viam vulgaris ſubſtitutionis inter ipſos.*
7. *Ampliatur vt locum habeat, etiamſi clauſula codicillaris per verba futuri temporis eſſet adiecta.* 12
8. *Clauſula codicillaris nihil operatur quando deficit voluntas teſtatoris.*
9. *Dictiones*, ſemper in infinitum, *& ſimiles non operantur vltra caſum à teſtatore expreſſum.*

ANno 1488. Quidam teſtator hæredem vniuerſalem inſtituit Sebaſtianum filium ſuum, cui ſubſtituit in hæc verba.

Item voluit, quòd caſu quo Sebaſtianus filius & hæres vniuerſalis eiuſdem teſtatoris decederet ab humanis ſine liberis naturalibus & legitimis ſuperuenientibus, in eum caſum eidem Sebaſtiano ſubſtituit Guillelmum fratrem ipſius teſtatoris, & ſuos liberos maſculos.

Et caſu quo contingeret eundem Guillelmum decedere ſine liberis maſculis, itémque ſuos liberos maſculos, & alios ab eo deſcendentes ſine liberis maſculis naturalibus & legitimis, eo caſu contingente eiſdem ſubſtituit, videlicet in bonis & hæreditate eiuſdem teſtatoris, ſupra nominatas Claudiam & Simonam, filias ſuas, æquis portionibus, & *ſuos*, ſexum maſculinum ſemper præferendo, & præferri ordinando.

Supponitur autem in facto, Sebaſtianum poſt patris obitum ſine liberis deceſſiſſe.

Guillelmum verò relictis dumtaxat filiabus, nullis autem maſculis ſuperſtitibus, & ſic fideicommiſſum fuiſſe apertum in fauorem Claudiæ & Simonæ filiarum teſtatoris.

Cùm autem Claudia ſine liberis deceſſerit, Simona verò nullos poſt ſe maſculos reliquerit, filiæ eiuſdem Simonæ & deſcendentes à dictis filiabus præſupponunt adeſſe fideicommiſſum graduale, & perpetuum, in ſui fauorem apertum. Quæritur quid iuris?

Ego cenſui nullum tale adeſſe fideicommiſſum. Pro cuius ſententiæ veritate ſupponendum in primis eſt, † nullum in caſu propoſito conſiderari poſ- 1
ſe fideicommiſſum agnatitium ſeu fauore agnationis factum, quia licèt teſtator maſculos fœminis præpoſuerit, & proprias filias fauore fratris & maſculorum ab eo deſcendentium excluſerit, non propterea ſequitur hoc factum fuiſſe pro conſeruatione agnationis, ſed potius fauore maſculinitatis. Hæc autem duo valde inter ſe differunt, videlicet Maſculinitas & Agnatio, & ab vna ad aliam nihil concludens infertur, ſi alia non concurrant: Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 14. *verſic. ſed tamen*: Honded. *conſil.* 56. *n.* 10. *lib.* 2. Ludouiſ. *deciſ.* 433. *num.* 15. Rota *deciſ.* 667. *n.* 10. *part.* 2. *recentior. & deciſ.* 486. *n.* 17. *part.* 1. *recent.*

Et licèt negari non poſſit ex repetita maſculo- 2
rum vocatione colligi poſſe, quod teſtator habuerit intentionem conſeruandæ agnationis: tamen hæc coniectura ceſſat omninò, quando in aliqua parte teſtamenti fœminæ fuerunt vocatæ: vt bene per Molin. *de primogenit. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 50. Mantic. *de coniectur. lib.* 6. *capite* 15. *numero* 9. Rota *deciſ.* 667. *numero* 10. *part.* 2. *recentior.* Gratian. *diſcept. forenſ.* 536. *numero* 62. Rota *dicta deciſ.* 486. *num.* 4. *part.* 1. *recentior.* cùm fœminæ ſint finis familiæ: *l. pronunciatio*, §. *final.* cum *l. ſequenti*, *ff. de verb. ſignific.*

Vnde cum agnationis ratio haberi non poſſit in fœminis, nec illarum deſcendentibus, qui ſunt extranei

tranei & de aliena familia; nec ſunt grauari de deferendo nomen & arma teſtatoris, vt ex eo noua quædam ficta agnatio inducta videri poſſit; ſequitur quod ſi quæ ex conſiderata per teſtatorem maſculinitate oriri poſſet agnatitij fideicommiſſi coniectura, illa reſtringenda eſſet ad gradus maſculorum ex teſtatoris familia vel agnatione prodeuntium, non autem ad deſcendentes ex fœminis ex-
4 tendenda; † Cùm nouum non ſit, agnationis conſeruandæ intentionem ad certos caſus expreſſos applicari, ad alios verò non extendi: Rota *dicta decis.667.num.11.parte 2.recent.* Peregrin. *conſil.33. num.45.lib.3.* Gratian. *diſcept. for. cap.275. numero 11.* Caſanat. *conſil.38. numero* 82.85.*&* 89. Ioſeph. Ramon. *conſil.*100. *num.*145. *ad* 152. vbi infinitos allegat.

5 Secundò ſupponendum eſt, quod dum præfatus teſtator deſcendentibus liberis maſculis Guillelmi fratris ſui, ſubſtituit Claudiam & Simoneram filias *& ſuos*, talis ſubſtitutio non valet fauore *ſuorum* ex filiabus deſcendentium tanquam ſubſtitutio fideicommiſſaria, ſed dumtaxat in vim vulgaris, & in caſum vulgarem; & per conſequens expirauit per aditionem Simonetæ & Claudiæ. Ad hoc enim vt ſubſtitutio *ſuorum* valeret tanquam fideicommiſſaria, oportebat vt interuenirent verba importantia tractum temporis in futurum: quæ verba debent interuenire inter filias, & *ſuos* filiarum; veluti ſi dictum fuiſſet, *& poſt illarum mortẽ ſubſtituo ſuos*: & ideò cùm hoc caſu tractus temporis non fuerit adiectus, illo modo non inducitur ſubſtitutio fideicommiſſaria; quæ inducta fuiſſet ſine dubio, ſi teſtator ſubſtituiſſet filias, *& ſemper ſuos*; atqui dictio *ſemper* non fuit adiecta niſi poſt gradum ſubſtitutionis perfectum: vnde ſubſtitutio non valet niſi tanquam vulgaris: vt explicat Ferren *in noua addit.ad decis.Guid. Pap.*230. Torniell. *ad l.Gallus, §.quidam recte, ff.de lib. & poſth.in quæſtionib. n.*66. *&* 67. & tradunt DD. *in dict.l.Gallus, § quidam rectè*, vbi Cuman. Socinus vterque, Alciat. & alij: idem Cuman. *in l.cum ita, §.in fideicommiſſo, n.4 ff de legat.* 2. Menoch. *conſil.*85.*n.*54.*&* 67.*& lib.*4. *præſumpt.* 71.*n.*27. *& ſequent.* & fusè probat Rota *decis.*357. *per totam, p.*1.*recent.*

6 Sed poſito citra præiudicium veritatis, quod ſubſtitutio quoad *ſuos* filiarum eſſet fideicommiſſaria; hoc tamen intelligendum eſſet reſpectu primi gradus *ſuorum*, nempe reſpectu Blanchiæ, Ioannæ, & Guillelmetæ: at verò poſtquam dictæ filiæ ſemel fuerint admiſſæ, ceſſauit grauamen, & expirauit omnis ſubſtitutio: vt bene oſtendit Theſaur. iun. *lib.*2.*quæſt for.*93. *num.*15. Surd. *decis.*346. *num.*18. *& ſequent.* maximè *num.*22.*in fine, parte* 2. Peregr. *conſil.*23. *num.*15.*&* 16. *vol.*2. fusè Menoch. *dicto conſil.*85 *n.*54.*& ſequent.& n.*97. Cancer. *lib.*1.*var. reſolut.c.*1.*de ſubſtit.n.*121.*verſ.hoc intellige*, vbi bene explicat.

7 Et hoc procedit non obſtante clauſula codicillari, etiam per verba futuri temporis concepta: Rota Auen. *decis.*181 *num.*15. Maynard. *lib.*5.*cap.*37. *num* 4 *& ſequent.* Rota *dicta decis.*486.*num.*27 *p.*1.
8 *recent.* rationem reddens, † quia clauſula codicillaris nihil operatur vbi deficit voluntas teſtatoris, & in quibus ipſe non diſpoſuit: Gratian. *diſcept.*369. *num.*20.

Vnde conſtat, ſubſtitutionem expiraſſe ſaltem in perſona filiarum primi gradus Simonetæ, cum ipſæ non fuerint grauatæ aliquo onere fideicommiſſariæ ſubſtitutionis.

Tertio loco aduertendum eſt, veritatem dictarum ſuppoſitionum in dubium reuocari non debere, ſub prætextu illius clauſulæ vltimo loco in dicto teſtamento adiectæ, videlicet, *ſexum maſculinum ſemper præferendo, & præferri ordinando.* † Siqui- 9
dem dictiones illæ *ſemper*, vel *in perpetuum*, & *in infinitum*, non extendunt ſubſtitutiones antecedentes ad nouos gradus, ſed debent intelligi iuxta terminos, & caſus præcedentium ſubſtitutionum, & ſecundum ſubiectam materiam; vt bene explicat Surd. *conſil.*448. *num.*26. vbi bene probat dictionem *ſemper*, vel *in infinitum*, & ſimiles, reſtringendas eſſe ad caſus expreſſos, & nihil proficere ad nouum inducendum fideicommiſſum, ſed perpetuitatem reſtringendam eſſe ad caſus in teſtamento deſignatos & expreſſos; dictamque Surdi traditionem approbauit Rota Romana *decis.*300. *n.*28. *part.*1. *recent.* & tradit Ludouiſ. *decis.*435. *num.*11. Menoch. *conſil.*706. *num.*31.*& ſequentibus*, vbi explicat naturam ſimilium dictionum perpetuitatem continentium: Peregr. *conſil.*53. *num.*6. *lib.*4. rationem reddens, quia clauſula illa eſt continuatiua, & nihil de nouo operatur, & ibidem oſtendit quòd dictio *in perpetuum*, non eſt alicuius efficaciæ, quando non fuit adiecta cum dictione *ſuorum*; & quòd cùm clauſula illa, *ſemper ſexum maſculinum præferendo*; referatur generaliter ad omnes gradus præcedentium ſubſtitutionum, debet intelligi in caſibus expreſſis in dictis ſubſtitutionibus; abſque illarum extenſione, ſeu ampliatione: quod & voluit Rota *dec.*491.*n.*4 *p.*5.*diuerſ.* & bene probat Cyriac. *controuerſ.*521.*n.*93.

Ex quibus concluditur, nullum in caſu propoſito adeſſe fideicommiſſum agnatitium, vt in primo præſuppoſito; & ſubſtitutionem filiarum Simonetæ expiraſſe per aditionem hæreditatis ab ipſa factam; & in omnem euentum, non protendi vltra filios primi gradus eiuſdem Simonetæ, vt in ſecunda præſuppoſitione. Denique non obſtare dictionem *ſemper*, quæ intelligenda eſt, vt locum habeat in perſonis, & gradibus, ac caſibus in teſtamento comprehenſis: & per conſequens vt non habeat vim extendendi ſubſtitutionem illam vltra liberos maſculos primi gradus dictæ Simonetæ.

CAPVT CXXXI.

Teſtamẽtum patris inter liberos etiam ſine Notario & teſtibus validum eſt. Et quæ ad illius validitatem requirantur. Quæ ſit praxis publicationis huiuſmodi teſtamenti. Illud tamen non ſubſiſtit quoad ea quæ cõcernunt vxorem, aut alios qui ſunt de liberis. Quid agendum ſit quando vxor fuit inſtituta hæres, & grauata de eligendo vnum ex liberis, cùm eius inſtitutio, & facultas eligendi ſit inualida in teſtamento minus ſolemni relicta.

SVMMARIVM.

1. *Teſtamentum patris inter liberos eſt validum, quamuis ſit ſcriptum ſola manu teſtatoris; ſine notario, & teſtibus.*
2. *Clauſula codicillaris ſubintelligitur in teſtamento inter liberos, quamuis in eo non fuerit appoſita.*

3. *Ex veriori ſententia teſtamentum inter liberos ſua retinet priuilegia, quamuis in eo liberi ſint inæqualiter inſtituti.*

4. *Quæ ſint requiſita ad hoc vt teſtamentum imperfectum ſuſtineatur tanquam inter liberos factum.*

5. *Teſtamentum non ſuſtinetur tanquam inter liberos factum in iis, quæ concurrunt fauore vxoris, aut alterius qui non ſit de liberis.*

6. *Si mater ſit inſtituta in teſtamento inter liberos, tota hæreditas accreſcit liberis.*

7. *Et hoc caſu, neque facultas eligendi, nec tutela vxori relicta ſuſtineri poteſt tanquam teſtamento relicta.*

8. *Ius accreſcendi quod competit liberis, matre in teſtamento imperfecto inſtituta, non eſt proprium, ſed impropriè ſumptum.*

9. *Inſtitutio liberorum facta in legitima, ſi mater ex teſtamento imperfecto capere nequeat, trahit ad ſe vniuerſam hæreditatem iure quodam attractionis, ſed cum ſuis oneribus.*

10. *Quando mater priuatur facultate eligendi ob imperfectam teſtatoris diſpoſitionem, lex eligit, & omnes admittit.*

11. *Teſtamenti publicatio fieri debet coram Iudice ordinario, & quæ praxis hac in re ſeruari debeat.*

12. *Producens ſcripturam teſtamenti paterni inter liberos, iurare debet quod non facit calumnioſè.*

13. *Sola comparatio litterarum probat identitatem ſcripturæ teſtamenti paterni inter liberos.*

24. *Vigore teſtamenti paterni inter liberos legitimè publicati concedenda eſt immiſſio ex* l.fin. C. de edict.Diu.Adr.tollend.

15. *Adminiſtratio bonorum fratrum abſentium decernenda eſt præſentibus, ſub onere redditionis rationum poſt aliorum aduentum.*

IN quadam cauſa, quæ in Senatu Auraicenſi erat decidenda, propoſitæ fuerunt hæ quæſtiones.

Prima, vtrùm teſtamentum patris ſuſtineatur ex priuilegio teſtamenti inter liberos, iuxta textum in *l.hac conſultiſſima, §.ex imperfecto, C.de teſtam.& l.fin.C. famil. erciſc.* attento quod poſt mortem patris, reperta fuit ſcriptura quædam per eum ſcripta, & ſubſcripta, ac vittis ſericis clauſa, nec non ſigillata, nullo tamen Notario aut teſtibus adhibitis, in qua vxorem ſuam hæredem inſtituit in omnibus bonis ſuis, ea tamen lege, vt teneretur hæreditatem ſuam reſtituere ſuo tempore illi, ex eorum liberis maſculis, quem ipſa nominaret & eligeret; liberis verò ſuis legitimam reliquit, qui omnes vno dempto, nempe Henrico, maiores ſunt viginti quinque annis: tres autem ex ipſis reperiuntur abſentes, & de illorum vita quid contigerit, ignoratur: in eodémque teſtamento fit mentio conſtitutionis dotis factæ in matrimonio vnius filiæ, Iudith [illegible]cupatæ, ac etiam donationis factæ in fauorem [illegible]douici alterius filij. Quibus ſic ſtantibus, dubitatur an & quomodo dictum teſta[illegible]tum valere poſſit iure teſtamenti inter liberos.

Secunda Quæſtio eſt: vtrùm dictum teſtamentum ſit nullum quoad caput electionis datæ vxori; & quatenus ſit inualidum quoad inſtitutionem hæredis factam de perſona vxoris, quid agendum ſit de dicta hæreditate, attento quod gradus inſtitutionis hæreditariæ factæ de perſona dictæ vxoris, deficit, & caducatur propter incapacitatem & inhabilitatem hæredis, maximè cùm ſupponatur liberos illi per ſimplex fideicommiſſum, & per verba obliqua, *rendre & reſtituer*, eſſe ſubſtitutos.

Tertia Quæſtio eſt, quomodo procedendum ſit ad aperturam & publicationem dicti teſtamenti, & quæ forma circa hoc obſeruari debeat.

Ad primam Quæſtionem reſpondetur, teſtamentum illud validum eſſe, & legitimum iure teſtamenti inter liberos; quamuis in illo nec Notarius, nec teſtes adhibiti ſint, dummodò tamen legitimè probetur dictam ſcripturam manu patris eſſe conſcriptam, & alia interueniant ad validitatem ſimilis teſtamenti priuilegiati requiſita: per textum expreſſum *in l.hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtament.* & *ibi* fusè Natta, & alij omnes DD. Buratt. *deciſ.475.n.1.* Gratian. *diſcept.forenſ.c.235. num.1.* 1

Dictúmque teſtamentum ſuſtinetur omni meliori modo quo valere poteſt, videlicet iure teſtamenti, ſi fieri poteſt, vel etiam iure codicillorum; non ſolùm quia ſupponitur in eo adeſſe clauſulam codicillarem, ſed etiam quia licèt illa non adeſſet, tamen in ſimili teſtamento inter liberos ſubintelligeretur: Gloſſ. *in l.cohæredi, §. cum filia, in verbo, voluit ff. de vulgar. & pupill.ſubſtitut.& in l.filij, C. famil.erciſcund.* & plures allegat & ſequitur Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.245. num.48.* ſicut etiam intelligitur in eodem teſtamento clauſula, *omni meliori modo*: Fuſar. *ibid. num.50.* vnde tale teſtamentum ſubſiſtit, & validum eſt iure cuiuſcumque vltimæ voluntatis: Merlin. *de legit.lib.5. tit.2. quæſt.3. num.7.* 2

Neque obſtat ſi dicatur poſſe contingere, vt inter dictos liberos oriatur inæqualitas vigore dicti teſtamenti, quo caſu DD. multi exiſtimant non eſſe locum priuilegio teſtamenti inter liberos. Quia contraria opinio verior eſt, nempe, vt tale teſtamentum validum ſit; vti teſtamentum priuilegiatum, quamuis inter liberos oriatur inæqualitas, quidquid alij in contrarium dixerint: vt teſtatur Graſſ. *in §. teſtamentum, quæſt 11. num.8.* Fachinæus *lib.4. controuerſ.cap.2.* Maotre. *lib.6 tit.2.* vbi ſic poſt longam diſputationem concludit *num.23.* Vaſq. *de ſucceſſ.progreſſ.lib.3. §.30. num.46.* Argel. *de acquir. poſſeſſ. quæſt.6.art.9. n.8. ſecundum nouam impreſſionem Lugdunenſem.* 3

Requiſita autem ad validitatem teſtamenti inter liberos, hæc ſunt: *Primò*, vt ſcriptura facta ſit manu patris. *Secundò*, quod reperiatur recondita in aliqua arca, vel in alio aliquo loco, in quo probabiliter repoſita fuerit per patrem tanquam ſcriptura non neglecta: ſed vti neceſſaria & vtilis ad conſeruandam eius voluntatem, vt teſtatur Gratian. *dicta diſcept.245.num.17.* Requiritur *tertiò*, quod dicta ſcriptura facta ſit extenſis litteris, non autem ſub compendiis litterarum. *Quartò*, quòd contineat tempus quo facta eſt, videlicet diem, in ſpecie: Clar.§.*teſtamentum, quæſt.14.num.2.* Graſſ.*quæſt.16. n.2. & 3.* Maſcard. *concluſ.1458. n.63.* Marta *de ſucceſſ. legali, p.4. q.7. art.3. per tot.* & maximè *numero 15. & 16.* 4

His concurrentibus, teſtamentum eſt validum & legitimum iure teſtamenti inter liberos, quoad omnia concernentia ipſos teſtatoris liberos.

Ad ſecundam Quæſtionem reſpondetur, teſtamentum illud nullum & ſine effectu remanere, quoad caput vxoris, tam circa hæredis inſtitutionem, quàm alia omnia ipſius vxoris fauorem concernentia; quia in hac materia extranei dicuntur omnes qui non ſunt de liberis & deſcendentibus teſtatoris;

Digitized by Google

teſtatoris; omnia autem extraneis relicta currunt & vitiantur, & ſolùm remanet diſpoſitio valida in iis quæ tangunt liberos: *dict. §. ex imperfecto*, & tradit Clar. *in §. teſtamentum, quaſtion.* 10. Graſſ. *quaſt.* 14.

Dices, quid igitur fiet de hæreditate caducata ob deficientiam ſeu inhabilitatem matris inſtitutę; maximè cum non fuerint liberi ſubſtituti per compendioſam, ſed per ſimplicem fideicommiſſariam: quo caſu, caducato primo gradu, totum teſtamentum corruit.

6 Reſpondetur primò, totam hæreditatem liberis accreſcere: per textum expreſſum *in dict. l. hac conſultiſſima; § ex imperfecto, in verbo. decreſcere.* Graſſ. *in §. teſtamentum, quaſt.* 14. *num.* 1. *in fine*, Vaſq. *de*
7 *ſucceſſ. progreſſ. lib.* 2. §. 13. *num.* 118. *fol.* 128. † Adeo vt neque matri competat electio liberorum ſibi demandata, cùm eligere, & reſtituere non poſſit quod nunquam habitura eſt, & electio demandata non ſubſiſtat, eodem modo quo nec tutela matri relicta valeret, vt per Clar. *in §. teſtamentum, quaſtion.* 10. probat Barry *de ſucceſſ. libro* 1. *titul.* 3. *num.* 6.

8 Non negatur tamen quin ius iſtud accreſcendi ſit improprium, cùm ius illud ex coniunctione naſcatur, & in propoſito nulla ſit inter matrem & liberos in inſtitutione coniunctio, & liberi ſint inſtituti in re certa, nempe in legitima: quando autem inſtitutio eſt in re certa, non portio portioni accreſcit, ſed totum toti, quia hæreditas dicitur tota, quamuis poſtea in ſuas quotas diuidatur; ergo talis delatio non fit per ius accreſcendi, ſed potius alio iure, quamuis etiam hoc ius poſſit dici ius accreſcendi, licèt impropriè: vt per Bellon. *in tract. de iur.*
9 *accreſc. cap.* 7. *quaſt.* 7. *num.* 9. † Ideo liberis omnibus accreſcit hæreditas matri relicta, in cuius perſona inſtitutio vniuerſalis deficit, cum ſuo tamen onere, nempe legatorum, & aliarum diſpoſitionum per patrem inter liberos in dicto teſtamento factarum: vt probat Bellon. *dicto cap.* 7. *q.* 8. Inſtitutio ſiquidem filiorum facta in legitima, iure quodam attractionis ad ſe trahit vniuerſam hæreditatem: vt *ibid.* probat Bellonus, cui additur Marta *de ſucceſſ. legali, p.* 4. *q.* 7. *art.* 2. *n.* 15. & 16.

10 Et cùm mater eligere non poſſit propter nullitatem diſpoſitionis in eius fauorem factæ, lex eligit pro ipſa, & admittit omnes eligibiles iuxta tempus & formam per teſtatorem præſcriptam, & ſic *en ſon temps*; prout teſtator ordinauit, arbitrio videlicet boni viri. Cyriac. Nig. *controuerſ.* 548. *n.* 46. *in dicto num.* 64.

Reſpondetur ſecundò, quod licèt regulariter caducato gradu inſtitutionis hæreditariæ deficiat teſtamentum, & ſubſtitutio purè fideicommiſſaria, quæ de iure capi debet de manu hæredis: tamen quando agitur de perſonis valde dilectis, nonobſtante caducatione primi gradus illius qui grauatus eſt per meram fideicommiſſariam, hæreditas deuoluitur ad ſubſtitutos valdè dilectos, quales ſunt liberi teſtatoris: ex traditis per Peregr. *de fideic. art.* 1. *num.* 35. & 38. Fuſar. *de ſubſtit. quaſt.* 566. *numero* 21.

11 Ad tertiam Quæſtionem reſpondetur, publicationem teſtamenti fieri debere coram Iudice ordinario partium: vt per DD. *in l. publicati, & in l. teſtamenta omnia, C. de teſtament.* & citari debent omnes intereſſe habentes ad videndum procedi ad dictam publicationem: & ſimul ad examen teſtium, nec non ad commiſſionem faciendam peritis pro comparatione litterarum, ad probandum qualiter dicta ſcriptura eſt facta propria manu teſtatoris; & debet Iudex publicè proclamari facere, ſi quis velit contradicere publicationi dicti teſtamenti, quod cõpareat in loco, die, & hora deſignãdis. Dicta tamen generalis citatio non ſufficeret, niſi ſpecialiter citentur tam vxor nominata in teſtamento, quàm alij intereſſe habentes, non ſolùm in apertura, ſed etiam in examine teſtium: Roland. *conſil.* 36. *num.* 11. *vol.* 1. Graſſ. *in §. teſtamentum. q.* 61. *n.* 2. Menoch. *remed.* 4. *adipiſcend. poſſeſſ. n.* 660. Honded. *conſil.* 26. *n.* 16. & *ſequent. vol.* 2.

Oportet etiam vt ille qui ſcripturam teſtamenti 12 producit, & illius ſubſtitutionem petit, iuret quod illud non facit calumniosè: quod iuramentum eſſe neceſſarium probat Mantica *de coniectur. lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 7.

Et quamuis ex veriori ſententia ſola compara- 13 tio litterarum ſufficiat in hoc negotio, vt bene aduertit Gratian. *dict. cap.* 235. *num.* 26. & 27. Marta *dicta quaſt.* 7. *art.* 3. *num.* 11. Conſultius tamen erit, & ad maiorem cautelam, adhibere etiam teſtes, & illos examinare, qui dicant ſe habere notam manum teſtatoris.

Quibus peractis, & facto priùs per Iudicem verbali ſuper forma dicti teſtamenti, & ſuper loco, in quo fuit repertum, pronunciabit ipſe Iudex huiuſmodi teſtamentum in formam publicam per Notarium, & apud acta ipſius eſſe redigendum, illúdque in futurum habiturum omnem vim, robur, & effectum, quem habet aliud quodlibet publicum & legitimum teſtamentum. † Et in effectu, vigore talis 14 teſtamẽti poterit dari immiſſio, & competet remedium *l. final. Cod. de edict. Diui Adrian.* Argel. *de acquir. poſſeſſ. quaſt.* 6. *articul.* 2. *num.* 28. aliàs *numero* 22.

Verùm quia ex liberis & hæredibus nonnulli ſunt abſentes, & vel mortui ſunt, & facilè reperiri non poſſunt; ideo, facta debita perquiſitione de eorum abſentia, prouidebitur illis de Curatore, nec non filio conſtituto in minori ætate, quibus citatis fiant proceſſuræ. † Bonorum autem adminiſtratio 15 dabitur fratribus, qui capaces reperientur, vti maius cæteris omnibus intereſſe habentibus; ita tamen vt fratribus abſentibus rationem reddere teneantur poſt illorum aduentum, aut aliis quibus de iure: ex notatis per Rot. *deciſ.* 42. *n.* 4. *verſic. quia fuit reſponſum*: & *deciſ.* 40. *n.* 1. *part.* 1. *diuerſor.*

CAPVT CXXXII.

Subſtitutio pupillaris contenta in compendioſa, quando matrem excludat à legitima; & quę coniecturę inducant præſumptionem voluntatis teſtatoris ad illius excluſionem. Verùm mentio certorum bonorum reddat compendioſam validam, ad colligendum ſubſtitutionem meram fideicommiſſariam fauore matris. Quid ſi mater ad ſecunda vota tranſierit, & teſtator illi legatum fecerit cum ademptione in caſum ſecundarum nuptiarum.

SVMMARIVM.

1. *Subſtitutio pupillaris non excludit matrem à legitima, licèt ad ſecunda vota conuolauerit, ſi teſtator*

teſtator credidit illi tunc deberi legitimam. Quia opinio teſtatoris eſt attendenda.

2. *Subſtitutio facta in legato eſt fideicommiſſaria, quæ matrem non excludit à legitima.*
3. *Subſtitutio facta filio impuberi per verba communia ſub conditione* ſi ſine liberis deceſſerit, *eſt compendioſa.*
4. *Quando agitur de pupillari contenta in compendioſa verbis communibus facta, ſi ſubſtitutus ſit de liberis teſtatoris, mater excluditur à legitima.*
5. *Si mater non fuerit deputata tutrix per maritum, ex eo colligitur, illam à marito non multùm dilectam fuiſſe.*
6. *Et hoc caſu deſumitur coniectura ad excludendam matrem à legitima in ſubſtitutione compendioſa.*
7. *Quando ſubſtitutio compendioſa eſt relata ad perſonam filij, tunc mater excluditur à legitima.*
8. *Mulier quæ tranſiuit ad ſecunda vota excluditur à legitima in caſu ſubſtitutionis pupillaris contenta in compendioſa.*
9. *Si teſtator legatum vxori fecerit, illúdque in caſum ſecundarum nuptiarum reuocauerit, ex eo deſumitur illius excluſio à legitima filij, cui facta eſt ſubſtitutio compendioſa.*
10. *Argumentum ex teſtatoris opinione deſumptum, non habet locum in caſu diuerſo, in quo non eadem militat ratio.*
11. *Ad hoc vt mentio certorum bonorum reddat ſubſtitutionem fideicommiſſariam, quando illa fuit facta communibus verbis, non ſufficit certorum bonorum mentionem factam eſſe in inſtitutione, ſed oportet vt illa repetita ſit in ſubſtitutione.*

DIſcordantibus Arbitris, Ego in tertium electus fui in caſu propoſito, in quo pater in ſuo teſtamento legauit poſthumo naſcituro ſummam 200. librarum, qua mediāte noluit illum quidquam prætendere poſſe ſuper bonis & hæreditate ſua, eum ex hac ſumma hæredem inſtituendo.

Et caſu quo decederet ſine liberis, illi ſubſtituit alium filium ſuum, nomine Guillelmum, hæredem inferiùs nominandum.

Vxori verò ſuæ inter cætera legauit vſumfructum bonorum ſuorum pro medietate, remanente ipſa vidua, ſub nomine ipſius teſtatoris; & hoc durante tempore deſignato, videlicet donec Guillelmus hæres ad decimumquintum ſuæ ætatis annum completum acceſſerit; quo tempore, ſi ipſa adhuc vidua permanſerit, onerauit Guillelmum de ei ſoluendo annuam quandam præſtationem in teſtamento deſignatam, quæ tamen ceſſabit ipſa ad ſecunda vota conuolante. Hæredem autem ſuum vniuerſalem inſtituit dictum Guillelmum, cui ſine liberis decedenti ſubſtituit poſthumum, vel poſthumos, & ſuos.

Et decedentibus poſthumo, vel poſthumis ſine liberis, dicto caſu ſubſtituit viuentem præmorienti ipſorum.

Et morientibus poſthumo ſeu poſthumis, & Guillelmo ſine liberis, ſubſtituit Spiritum fratrem ſuum, qui illo caſu tenebitur ſoluere dictæ vxori ſummam mille librarum; qua mediante, ipſa non poterit aliud quidquam petere ſuper bonis ſuis pro iuribus legitimæ liberorum mortuorum: & caſu quo velit petere dicta iura legitimæ, tenebitur imputare in dictis iuribus prædictam ſummam 1000. librarum.

Nato, & deinde mortuo poſthumo, dubitatum fuit vtrùm mater ſuperſtes, quamuis ad ſecunda vota conuolauerit, poſſit prætendere legitimam ſuper bonis poſthumi in pupillari ætate defuncti.

Dubium facit, quia licet ſubſtitutio ſit pupillaris, ſuper qua inter DD. magna eſt controuerſia, vtrùm per eam mulier à filij luctuoſa hæreditate priuetur: tamen omiſſis iuris ſubtilitatibus, clara videtur intentio teſtatoris pro admiſſione matris, cùm mandauerit quod mediante ſumma mille librarum, ipſa nihil prætendere poſſit pro legitima dictorum ſuorum liberorum, & saltem quod illam
imputare debeat in illam legitimam. † Ex quo cla- 1
rè conſtat, quod teſtator exiſtimauit, matre etiam ad ſecunda vota conuolante, & extantibus liberis, legitimam nonobſtante ſubſtitutione pupillari debitam fore; cùm pœnæ ſecundarum nuptiarum ceſſent per mortem omnium liberorum; quia in interpretanda teſtatoris voluntate, præualet opinio & falſa credulitas teſtatoris: Mantic. *de coniect. lib. 3. capite* 10. *numero* 2. Ludouiſ. *deciſ.* 544. *numero* 32. Bartol. Bald. Caſtrenſ. Imol. *in l. quo loco ff. de hered. inſtituend.* Surd. *conſil.* 89. *n.* 10. *&* *conſil.* 315. *num.* 7.

Secundò dubium facit, quod videtur conſtare de clara teſtatoris intentione, ex eo quod in ſubſtitutione facta ſuper hæreditate, teſtator ſubſtituit fratrem ſuum per verba communia, quæ accipere noluit in ſenſu directo, cùm vxori ſuæ legitimam ſolui voluerit; & ſic vna pars teſtamenti aliam declarare debet, & ſicut ſubſtitutio facta in hæreditate eſt fideicommiſſaria, ita & ea quæ facta fuit in legato.

Tertiò, quia agitur de ſubſtitutione facta in le- 2
gato, & ſic in certis bonis; quo caſu ſubſtitutio cenſetur fideicommiſſaria, per quam mater non excluditur à legitima ſuper bonis filij: Rot. *deciſ.* 509. *n.* 1. *& ſequent. part.* 4. *diuerſ.* Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 34.

Nonobſtantibus tamen prædictis dubiis, Ego iudicaui ſubſtitutionem compendioſam factam per verbum *ſubſtituit*, quod eſt commune, habere vim pupillaris expreſſæ verbis generalibus, & ideò per eam, matrem excludi à legitima filij.

Supponendum enim in primis eſt, illam ſubſti- 3
tutionem factam cum clauſula *ſi ſine liberis*, filio impuberi per verba communia, quale eſt verbum *ſubſtituo*, eſſe compendioſam: vt tradit Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 2. Gratian. *diſcept.* 407. *numero* 1. *& ſequent.* plenè Marc. Medic. *deciſ.* 70. *numero* 4. *&* 5. *& per totam*, cum pluribus *ibi* citatis.

Secundò ſupponendum eſt, quod quando agi- 4
tur de ſubſtitutione pupillari contenta in compendioſa, mater à legitima excluditur, quando ſubſtitutus eſt de liberis teſtatoris, vt vnanimi conſenſu fatentur omnes DD. & nominatim Marta *de ſucceſſ. legali, part.* 4. *quæſt.* 30. *art.* 5. *num.* 23. & præcipuè *num.* 30. vbi dicit quod licèt multi diſſentiant, tamen ab iſta concluſione non eſt recedendum, quia eſt magis communis, & ſecundùm illam fuit in pluribus Tribunalibus iudicatum: Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 242. *num.* 60. *& ſequent. & num.* 65. vbi dicit quod licèt Cæphalus & Menochius contrarium conſuluerint; tamen contra illorum conſilia fuit per conformes ſententias iudicatum: *& num.* 69. *verſic. ego tamen.* Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæſt.* 14.
num. 24. iuncto *num.* 27. † Qui etiam *num.* 25. conſi- 5
derat poſt Manticam *deciſ.* 361. *numero* 13. quod

mater

mater in illo caſu non fuit deputata tutrix liberorum, prout in teſtamento, de quo agitur, non ipſa mater, ſed teſtatoris frater fuit deputatus tutor; quod arguit, matrem non multùm fuiſſe dilectam teſtatori: Gratian.*diſcept.*407. *num.*42.Idem quando alter ex liberis fuit ſubſtitutus, concludit ad longum,& probat Mart. Medic. *deciſ.*69 vbi *n.*26. non ſolùm dicit opinionem contra matrem eſſe communem, & communiſſimam, ſed etiam *examinat.*43. *num.*13. omnino concludit contra matrem, quando alter filius teſtatoris eſt ſubſtitutus; poſt Guid.Pap.*deciſ.*522.& alios ab ipſo allegatos, Marta *de ſucceſſ.legali,parte* 4. *queſt.*30.*art.*5. *n.*30.
6 Rota *deciſ.*120. *num.*22. *part.*7. *recent.* † Et ex eo quod alius quàm vxor ſit liberis ſubſtitutus, mater excluditur hoc caſu à legitima in ſubſtitutione compendioſa, adueniente caſu pupillaris, vt per Rotam,*dicta deciſ.*120.*n.*25.

7 Addatur præmiſſis, quod teſtator ſubſtitutionem retulit ad perſonam filij.per illa verba; *leur à ſubſtitué*: quo caſu mater excluditur à legitima, Fuſar.*dicta quaſt.*241.*num.*96. Peregr.*de fideicomm. art.*34.*n.*37. Merlin. *dicta quaſt.*14.*n.*15. Menoch. *lib.*4.*præſumpt.*59.*num.*21.*&* *ſequent.*Mart.Medices *dicta deciſ.*69.*num.*46. Rota *deciſ.*373.*n.*21.*part.*2.
8 *recentior.*

Præterea, quia agitur de muliere quæ tranſiuit ad ſecunda vota, quæ propterea excluditur per pupillarem contentam in compendioſa, & cùm reſolutio quæſtionis dependeat ex affectione teſtatoris, clarum eſt illam ceſſare quando vxor ad ſecunda vota conuolauit: Merlin.Pignarell.*lib.*1.*controuerſ. cap.*9.*num.*17. Fuſar. *dicta quaſt.*242. *num.*46. iun-
9 cto *num.*49. † vbi dicit quod licet in hoc adeſſet aliqua difficultas, omnino tollitur quando teſtator fecit legatum vxori,illa non nubente; & illud ademit in caſum ſecundarum nuptiarum;quod factum fuit in caſu noſtro, in quo teſtator legauit vxori medietatem vſusfructus dictæ vxori, & illud ademit caſu quo ad ſecunda vota conuolaret,onerando vxorem de reſtituendo bona filio in caſum ſecundi matrimonij. Quod copioſè comprobat Mart.Medices *dicta deciſ.*69.*num.*34. cum pluribus per eum citatis,dicens hanc eſſe communem ſententiam, & magis communem, & poſſe aſſeuerari quod ab hac opinione nemo vnquam diſceſſit: Menoch. *dict. lib.*4. *præſumpt.*56. *num.*19. *&* 20. iuncto *num.*26. Rota *dict.deciſ.*120. *num.*22.*parte* 7. *recent* Cyriac. *controuerſ.*242. *numero* 30. Griuell. *deciſ.Dolan.*41. *num.*26.*&* 28.

Vnde in caſu, de quo agitur, iudicaui, matrem nihil poſſe prætendere ſuper bonis filij poſthumi prædefuncti, etiam ratione legitimæ, & eam omnino excluſam remanere per dictam ſubſtitutionem compendioſam.

Neque obſtat quod ex aduerſo dicebatur de opinione teſtatoris, qui credidit matri deberi legitimam,ſi liberi omnes morerentur in pupillari ætate. Quia diſtinguendi ſunt duo caſus omnino diuerſi: *Primus*, caſu quo vnus ex liberis,nempe, vel poſthumus ſolus, vel Guillelmus hæres ſolus decederet: & hoc caſu teſtator nihil dixit de legitima matris. *Secundus* caſus eſt, caſu quo tam poſthumus, quàm Guillelmus,ambo decederent ſine liberis;dicto caſu non ſubſtituit vxorem, ſed fratrem ipſius teſtatoris: quo caſu potuit credere facilius deberi legitimam matri, cùm nullus ſupereſſet filius, & non ſolum ceſſaret prædilectio perſonæ, ſed etiam pœna vxoris binubæ, cui locus non eſt, quando omnes liberi defecerunt.Et ſic ab opinione teſtatoris argui non poteſt in caſu diuerſo. † Cùm enim 10 in vtroque caſu ſit diuerſa ratio, ſequitur ex opinione teſtatoris in vno caſu nihil inferri poſſe ad alium caſum omnino diuerſum; Caſanat.*conſil.*17. *n.*7.*&* 8.*&* *conſil.*45.*n.*164.*&* *ſequent.*

Non etiam obſtat ſecunda obiectio, quod ſub- 11 ſtitutio ſit reſtricta ad certa bona, nempe ad legatum factum poſthumo ſummæ duarum millium librarum. Quia ad hoc vt obiectio procederet, oporteret quod non ſolùm inſtitutio ſeu legatum factum fuiſſet in certis bonis, ſed etiam ipſa ſubſtitutio eſſet reſtricta ad certa bona; quod hîc factum non fuit,cùm ſubſtitutio facta poſthumo non ſit relata ad certa bona, ſed ad perſonã ipſius poſthumi: atque ita concludit Gratian. *dicto cap.*407. *num.*18. Merlin. *dicto lib.*3.*tit.*2. *queſt.*14.*num.*22. qui licèt *num.*23. alleget in contrarium Mareſcot. *lib.*2.*var reſol. cap.*140. tamen ipſe Mareſcotus fatetur, quod dum agitur de liberis teſtatoris, mater excluditur, quando mentio rei certæ facta in inſtitutione, non eſt repetita in ſubſtitutione: & ita dixit intelligendam eſſe deciſionem Guid. Pap. 522.

CAPVT CXXXIII.

De via publica,& quæ ad illam conſtituendam requirantur. Verùm qui per longiſſimum tempus viam clauſit, debeat manuteneri in ſua quaſi poſſeſſione. Quod viæ publicæ ſint de Regalibus, & nemo poſſit illas præſcribere in præiudicium Principis.De prohibitione venationis & piſcationis.Appellatio coram quo debeat interponi. Poſſeſſio,cui ius reſiſtit,verùm ſit manutenibilis.

SVMMARIVM.

1. *Quæ ſint requiſita ad conſtituendam viam publicam.*
2. *Ius claudendi viam publicam longiſſimi temporis ſpatio poteſt præſcribi.*
3. *Poſſeſſio cui ius reſiſtit, eſt manutenibilis, ſi ſit alicuius temporis conſiderabilis.*
4. *Manutentio datur in Regalibus minoribus, quando poſſeſſio eſt diuturna.*
5. *Via publica terminari ſolet in aliquo oppido, vel fluuio.*
6. *Poſſeſſio capta vigore decreti præcipitanter lati,& ſine probationibus,non eſt manutenibilis.*
7. *Poſſeſſio particularium non dicitur poſſeſſio Communitatis.*
8. *Vaſſalli non poſſunt prohibere venationem in ſuis terris.*
9. *Prohibitiones venationis & piſcationis, per nullum tempus facta per proclamata exequutioni demandata,acquirunt quaſi poſſeſſionem prohibendi Domino iuriſdictionali.*
10. *Via publica dicitur quæ de loco publico tendit ad locum publicum.*
11. *Via publica connumeratur inter Regalia.*
12. *Via publica non poteſt alterari, vel claudi, ſine conſenſu Principis,nec poteſt præſcribi.*
13. *Via publica conſiſtit in mera facultate.*

14. *Pontem*

14. *Pontem non licet extendere ad territorium alienum.*
15. *Poſſeſſio, cui ius reſiſtit, non eſt manutenibilis.*
16. *Princeps ſupremus non debet litigare ſpoliatus.*
17. *Poſſeſſio, cui ius reſiſtit, non eſt manutenibilis, niſi habeat fomentum in petitorio, & ſimul cum eo debet iudicari.*
18. *Qui eiectus eſt à ſua poſſeſſione authore Pretore, manutenendus non eſt.*
19. *Appellatio debet interponi coram Iudice à quo, ſi eius copia haberi poſſit.*
20. *Ius venandi quando poſſit præſcribi aut poſſideri.*

IN cauſa Communitatum contendentium de via publica, propoſita fuerunt dubia hinc inde, quæ hîc inſerenda exiſtimaui.

1 Primò quidem contra Communitates: Quia in caſu iſto non videtur ſufficienter probatum, quod via de qua agitur ſit publica, cùm non videatur cõſtare de requiſitis; non enim ſufficit probare quod publicè iri ſolitum ſit ab omnibus, Cæpol. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap.3 queſt.7. num.23.* aliàs *n.18.* ſed præterea probandum eſt de temporis diuturnitate, & continuatione; quæ in caſu noſtro non videntur ſufficienter deducta, nec probata: Alexand. *conſil.177. num.6. & ſequent. vol.6.* Ioan. de Amic. *conſil.1. num.27.* vbi dicit quod etiam ſi totus mundus tranſiuerit per aliquem locum, non propterea dicitur via publica: immo videtur quod debuiſſet deduci, & probari quod ſolum erat publicum: Surd. *deciſ.41 ſub n.3. & 4.*

2 Secundò; poſito quod via, de qua agitur, eſſet publica, cùm tamen pro parte Domini Balthazaris ſupponatur probatum, quod ipſe à 40. annis & amplius, per ſe, vel ſuos authores, eſt in poſſeſſione illam claudendi, in illa videtur manutenendus: quia text. *in l. viam publicam. ff. de via publ.* intelligitur de præſcriptione, non autem de conſuetudine; quæ poteſt dare ius claudendi viam publicam: Bald. *conſil. 206. vol.1.* quia ex ſpatio tanti temporis, præſumitur id factum ex conceſſione: vt *ibi* per eum: & ſic præſumitur titulus: ergo multò magis videtur danda manutentio.

3 Tertiò, quia licet poſſeſſio, cui ius reſiſtit, non ſit manutenibilis, tamen ſi habeat fomentum alicuius temporis conſiderabilis, danda erit manutentio quantumuis ius reſiſtat: Rota *deciſ.534. num.7. p.1. diuerſor. & deciſ.595. num.4. & 5. part.1. & in recent. deciſ.685. num.3. part.1.* Mareſcot. *lib.1. var. reſolut. cap.11. num 54. & ſequent.* vbi de magis communi. Immo in tali caſu poſſeſſio decennalis præbet titulum coloratum, ſufficientem ad effectum manutentionis in ſummariſſimo: Mareſcot. *vbi ſup. num.56.* Seraphin. *deciſ.1955.*

4 Quod procedit etiam ſi agatur de Regalibus minoribus, & contra Principem: optimè Pereg. *in tract. de fideicomm. artic.51. à num.139. vſque ad n. 144.* maximè *num.142. verſic. Tertia eſt opinio: & num.143. verſic. Item ſi longo tempore per annos decẽ:* & in fortioribus, nempe in terminis iuriſdictionis, quæ eſt de maioribus Regalibus; Marta *in tract. de iuriſdict. p.2. cap.5. n.36.*

5 Quartò, poſito quòd locus contentionis eſſet via publica, tamen à parte vnius ex dictis Communitatibus terminaretur in flumine, vt cõſtat ex verbali & figura Nobis exhibita, & à parte alterius Communitatis finiretur in Caſtro; via enim publica incipit à Ciuitate, vel oppido, & terminatur in flumine publico: *l.3. ff. de loc. & itin. public.* Cæpol. *de ſeruit. ruſt. præd. cap.3. de ſeruit. viar. num.3. in fine, verſic. nam via militares: in noua impreſſ. & n.18. in antiqua.* Vnde clauſura, de qua agitur, eſt extra viam publicam.

His accedit, quod pons, de quo agitur, & in quo adeſt clauſura, non eſt in exitu viæ publicæ, ſed eſt poſitus extra, & citra viam, de qua agitur, & per aliquot paſſus diſtat ab illius exitu.

Quintò, quia deſtructio clauſulæ, maximè per 6
longiſſimum tempus, vt ſuprà dictum eſt, continuatæ, non potuit fieri ſine cauſæ cognitione, & poſſeſſio huiuſmodi capta vigore talis decreti infra duos dies facti, & executioni demandati, dicitur vitioſa, nec impedit manutentionem: Rot. coram Cardin. Mantica *deciſ.165. num.2. & 3.* & multò magis quia tale decretum factum fuit ſine probationibus: Coccin. *deciſ.417. n.7.*

Sextò, quia non videtur ſufficienter probata poſ- 7
ſeſſio Communitatum, eo ipſo quod probatum fuit ſingulares perſonas iuiſſe: *l.1. §. municipes, ff. de acquir. poſſeſſ.* & de poſſeſſione depaſcendi, Rota coram Puteo *deciſ.28. lib.2.*

Septimò, quoad ius venandi & piſcandi, Du- 8
bium facit; quia Vaſſalli poſſunt prohibere venationem & piſcationem etiam non ſubditis, maximè inter propria prædia; quale eſt totum territorium Balthazaris de quo agitur, multo magis forenſibus: Theſaur. iun. fusè *lib.2. queſt.22. per tot.* & de piſcatione idem, *num.8.* qui totam hanc materiam optimè declarat.

Quod maximè procedit ſtantibus proclamatio- 9
nibus, & edictis pœnalibus per longum tempus authoritate dicti Domini Balthazaris factis, quorum medio etiamſi nihil aliud probatum eſſet, videtur acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionem manutenibilem, præſertim cùm non conſtet dictas Communitates vnquam reclamaſſe: Grammatic. *deciſ.67. num.13. & 14.* Franc. Marc. *deciſ.529. num.16. part.1.* Immò potius conſtet dicta proclamata effectuata fuiſſe, & in effectu particulares piſcari vel venari volentes fuiſſe impeditos: Mantic. *deciſ.95. num.4.* & hoc caſu poſſeſſio acquiſita contra vnum, ligat omnes: Surd. in puncto, *conſil.390. n.37.* Theſaur. *vbi ſup. n.8. in fine.*

Sed de hoc iure venandi vide *ſup. cap. centiſimo-quinto huius 2. part.*

Contra verò dictum Dominum Balthazarem, pro parte dictarum Communitatum propoſita fuere dubia: ſcilicèt,

Primò, quia ex actis, & notanter ex Verbali facto 10
ſuper ſubiectione oculari, videtur viam de qua contenditur, eſſe publicam, cùm tendat de villa ad villam: Cæpol. *de ſeruit. ruſtic præd. cap.3. de ſeruit. viar. num.23. in fine verſic. nam via militares: in noua impreſſ. & num.18. in antiqua,* & eſt text. *in l.3. ff. de loc. & itin. public.* & generaliter via publica dicitur quæ à publico incipit, & ad publicum deſinit: Vincent. de Franc. *deciſ.142. num.3.* † Quo præſuppo- 11
ſito ſequitur, eam eſſe inter Regalia annumerandam: *cap.1. quæ ſint Regalia, in feudis.* Boſſius *in tit. de via publ. num.1. & 8.* Roſental. *de feud. cap.5. concluſ.20. num.1.* † Et non poſſe alterari ſine Prin- 12
cipis conſenſu: Franc. Marc. *deciſ.336. num.13. p.1. & deciſ.597. num.1.* multò minus claudi ab aliquo priuato: Gloſſ. *in dict. l.2. §. ait Prætor, & §. Prætor ait, ff. ne quid in loc. publ.* Cæpol. *de ſeruit. ruſt. dict. cap.3. queſt.14.* vbi ampliat, etiamſi talis clauſura nemini noceret, nec ſimiliter poſſe præſcribi: *l. viam publicam, ff. de via public.* Cæpol. *dict. cap.3. num.25.*

n.25.noua impreſſ. & n.20.antiq. Cùm igitur priuatus inſcio Principe non poſſit viam publicam præſcribere, claudere, nec per conſequens poſſidere, non videtur quod poſſit in hoc caſu dari aliquod poſſeſſorium ad fauorem dicti Domini Baltazaris.

13 Secundò, quia via publica eſt meræ facultatis: Franc Marc.*deciſ.595.n.2.part.1.* In facultatiuis autem non datur poſſeſſorium: *cap. cùm Eccleſia Sutrina,& ibi* DD. & maximè Ripa *num.43.Extra.de cauſ.poſſeſſ.& propriet.*

14 Tertiò, quia dictus Dominus Balthazar, aut eius authores non potuerunt pontem extendere in alieno territorio inconſulto Domino territorij: Franc. Marc.*quæſt.582.parte 2.*

15 Quartò, ex præmiſſis apparet, ius commune reſiſtere allegatæ Regalium poſſeſſioni, vt patet ex iis quæ in primo dubio deducta fuere *ſup. hoc cap. num.10,11.& 12.* Talis autem poſſeſſio quæ habet iuris reſiſtentiam, non eſt manutenibilis: *cap.cùm perſona,de priuileg.lib.6.*

16 A fortiori, cùm agatur de iuribus Principis,& contra Principem, qui nunquam debet litigare ſpoliatus: Cancer.*p.3. var. reſol.c.42.n.14.* Mareſcot. *lib.1.c.11.n.58.* vbi quod propterea poſſeſſor tenetur in caſu iſto titulum Superiori exhibere.

17 Quintò, poſſeſſorium iſtud non poteſt intentari, niſi habeat fomentum à petitorio, vt patet ex præmiſſis; & conſequenter ſimul terminari debet cum petitorio, non verò ſeparatim: Bald. *in l.ordinarij,C. de rei vendicat.* quem ſequuta fuit Rota *in vna Bracharenſi de Gaufer.coram Illuſtriſſ.Sacrato 16.Junij* 1604. apud Marcheſ. *de commiſſione appellat. in poſſeſſ.deciſ.43.fol.1053.parte 1.*

18 Sextò, quia remedium manutenendæ non videtur poſſe competere dicto Domino Balthazari qui eiectus fuit de poſſeſſione authore Prætore, præſertim quia eiectio facta fuit vocato ipſo poſſeſſore: Rota apud Marcheſan. *to.2.inter dec.imprimendo omiſſas,fol.537.ſub n.5.* dicitur enim Iudex tunc ritè procedere, quando eiecit poſſeſſorem citatum, vt in caſu noſtro: Cancer *lib.2.c.7.n.5.6.& 7.* A fortiori ceſſat manutentio, quia à tali euictione non fuit appellatum: Rota coram Coccino *deciſ.425. n.2.*

19 Nec ſufficiebat recurrere ad Vicelegatum,† ſed appellatio coram Iudice à quo, interponenda erat: *cap. vt debitus,ext.de appellat.* Reginell.*de appellat.in præfat.n.43.in fine,* vbi dicit appellationem coram Iudice ad quem interpoſitam, eſſe nullam, quando Iudicis à quo, copia haberi poteſt. Suſtineri tamen hoc caſu potuiſſet per viam recurſus, aut querelæ, quæ remedia ſolent cum appellatione cumulari.

20 Septimò: reſpectu iurium venandi,& piſcandi, facit difficultatem quod iſta ſint de iure gentium; refert Roſental.*dicto cap.5.concluſ.94.ſub n.3.* ergo præſcribi, aut poſſideri non poſſunt: aut in omnem euentum ſeruanda eſſet diſtinctio Nattæ *conſil.37.* vbi dicit, quod Dominus poteſt prohibere venationem in fundo proprio, quando videt ingredientem, non autem per inhibitionem generalem.

Sed de veritate huius dubij, videnda ſunt quæ ſuperiùs diximus *cap.105.huius 2.part.qq.ciuil.*

Poſt longam diſputationem & recurſum ad Vrbem, tandem Illuſtriſſimus quondam Dom. Antonius Cerrus, Vir magnæ eruditionis, Auditor Generalis Eminentiſſ. Domini Cardinalis Franciſci Barberini, tunc Legati Auenionenſis, *Domini & Patroni mei ſingulariſſimi*, ſententiam in hac cauſa protulit, vt patet ex inſtrumento litterarum executorialium de ſuper emanato, *ſub die July* 1627. quæ habentur in Archiuis dictarum Communitatum; per quam fuit ordinatum, dictum Dominum Balthazarem non poſſe impedire particularibus dictarum Communitatum, & Comitatus Venaiſſini, quominus piſcari & venari queant in dicto territorio pertinente ad dictum D.Balthazarem; necnon, impedimenta per eum apposita in dicta via, tollenda & auferenda eſſe,& dictis particularibus præfatarum Communitatum,& Comitatus, liberum tranſitum per dictam viam eſſe concedendum, reuocata ſententiâ quam dictus D.Balthazar in ciuitate hac Auenionẽſi obtinuerat ab Auditore Vicelegati;& confirmatâ aliâ primâ ſententiâ, quę in fauorem Communitatum lata fuerat per Dominum Rectorem Comitatus.

CAPVT CXXXIV.

Vtrùm Dominus loci ſit fundatus in petitione iuris Incantus, pro ſubhaſtationibus bonorum quæ liberantur in loco; & quæ ad hoc illi probanda ſint. Manutentio quando, & quibus concurrentibus concedatur illis, quibus ius commune reſiſtit. Conſuetudo, ſeu quaſi poſſeſſio non ſoluendi iura Incantus, ex quibus probetur? Et vtrum hoc caſu admittenda ſit probatio quaſi poſſeſſionis non ſoluendi per depoſitionem particularium Vniuerſitatis.

SVMMARIVM.

1. *Manutentio non datur niſi probata poſſeſſione.*
2. *Inſtrumentum carens ſubſtantialibus non probat.*
3. *Nec atteſtatio facta lite pendente, & parte non citata.*
4. *Locatio an probet poſſeſſionem.*
5. *Poſſeſſio probari debet de tempore mota litis.*
6. *Poſſeſſio quæ dedit cauſam liti, non eſt attendenda.*
7. *Probatio æquiuoca, & vaga, non releuat.*
8. *Poſſeſſio probari debet clare,& per actus diſtinctos:* & num.24.
9. *Tertiò non nocent contractus inter alios geſti.*
10. *Ex pretio cognoſcitur quid in contractu contineatur.*
11. *Scientia & patientia aduerſarij requiritur in poſſeſſione:* & num.20.
12. *Vt Vniuerſitas dicatur habere ſcientiam, quid requiratur.*
13. *Scientia debet eſſe certa,& non ſufficit generica:* & num.21.
14. *Princeps litigat ſaiſitus.*
15. *Exactio iuris Incantus pœnalis eſt, & odioſa:* & num.17.
16. *Valriacum erat olim de patria Delphinatus.*
18. *Probans conſuetudinem non ſoluendi, debet abſolui.*
19. *Qui prætendit ſeruitutem debet probare.*
22. *Scientia Officialium Principis ſufficit ad præſcriptionis interruptionem.*
23. *Ex actibus difformibus nulla oritur præſcriptio.*
24. *Probatio præſumptiua non ſufficit in poſſeſſorio.*
25. *Teſtes de Vniuerſitate in certis caſibus probant ad fauorem Vniuerſitatis.*

26. *Maximè, ſi ſint admixti cum forenſium depoſitionibus.*

IN cauſa petitionis iuris Incantus contra Communitatem N. duo ex proceſſu diſcutienda reſultabant capita: quorum prius erat, vtrùm Dominus loci eſſet fundatus in poſſeſſorio, & an Dominus Iudex à quo, rectè conceſſerit illi mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exigendi iura Incantuum in dicto loco. Poſterius, vtrùm rectè condemnauerit in petitorio Cõmunitatem & particulares dicti loci, ad ſoluenda huiuſmodi iura Incantuum.

1 In primo capite concluditur, malè per dictum Iudicem à quo, fuiſſe iudicatum. Quia non conſtat legitimè quod Dominus loci ſit in dicta quaſi poſſeſſione exigendi iura incantuum, qua probatione deficiente ceſſat manutentio: *l. 1. §. interdictum autem, ff. vti poſſidet. §. retinendæ, Inſtit. de interdict.* cum *ibi* notatis. Locationes enim huiuſmodi iurium nec legitimè probantur, nec de iis ſufficienter de poſſeſſione allegata conſtare poteſt.

Atteſtationes quippe per Notarium factæ, quibus aſſerit ſe perquiſiuiſſe libros, & in eis reperiſſe quod anno 1505. & aliis conſequutiuis, de triennio in triennium, iura Sigilli & Incantus fuere li-
2 berata diuerſis perſonis nomine Domini; † nullam prorſus fidem faciunt, cum careant ſubſtantialibus inſtrumenti: Guid Pap. *dec. 19. n. 2.* & *ibi* Ranchin. Iaſ. *in authent. ſi quis in aliquo: C. de edend.* Et quia fa-
3 ctæ fuerunt parte non citata: † Rot. Genuen *dec. 76. n. 11.* Ex alio etiam capite non probãt, quia ſcilicet factæ fuerunt lite pendente: Rota *dec. 323. n. 4. in recent. parte 2.* Vbi fuit deciſum, atteſtationem factam per Notarium actuarium, quod in libris Epiſcopatus non reperiebatur annotatus quidam concurſus, non probare, quia facta fuerat lite pendente & parte nõ citata: eadem Rota apud Zachiam *poſt tractat.* Galleſij *de obligatione Camer. deciſ. 53. n. 2.*

4 Et quamuis dictæ atteſtationes aliquem gradum probationis facerent, ad docendum de prętenſa locatione iurium Incantus; hoc nihil inferret ad probationem poſſeſſionis: quia locationes illæ (ſi quæ ſint) factæ fuerant inter Dominum loci, & eius Redditos, inſcia & non vocata Communitate. Certum eſt autem ex locatione non probari poſſeſſionẽ in præiudicium tertij: Rota coram R. D. Coccino *inter eius deciſ. impreſſas, dec. 266. n. 2.* Præcipuè verò in caſu iſto, in quo non concurrit cum aſſertis locationum inſtrumentis ſolutio mercedis; ex quo reſultat præſumptio non effectuatæ locationis, cùm agatur de pręiudicio tertij: atque ita paſſim in Rot. obſeruari teſtatur Addit. ad Ludouiſ. *dec. 6. n. 6. & 7.*

5 Addatur, quod vt Dñs loci obtineret in poſſeſſorio manutenendæ, neceſſe erat probare eum poſſediſſe de tempore litis motæ, ſeu de tempore prætenſæ turbationis: Bartol. *in l. 1. §. final. n. 18. ff. vti poſſidet. in l. vnica, §. 1. n. 3. C. eod. tit.* Ripa *in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 156. ff. de acquir. poſſeſſ.* Inſtrumẽta autem prætenſarum locationum non percutiunt tempus motæ litis, licèt aliquando poſſeſſio præſumatur continuata vſque ad tempus litis motæ: vt per Menoch. *remed. 3. retinend. n. 557.* Illa tamen præſumptio ceſſat poſt longum temporis lapſum, cùm ſolum decennium prætenlabi ſufficiat, ad excludẽdam præſumptionẽ continuationis poſſeſſionis: idẽ Menoch. *lib. 6. præſumpt. 64. n. 42. & 44.*

6 Nec fieri debet fundamentum in locatione anni 1596. Quia illa, quæ dedit cauſam liti, ideoque non ſuffragatur in poſſeſſorio, nec conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi, vt fuit ſæpe deciſum in Rota, & inter cętera, *in cauſa Domini de Nometaneis contra Communitatem*, & aliàs Ludouiſ. *deciſ. 417. num. 4.* Lancellot. *de attentat. p. 2. c. 4. limit. 1. n. 113. nouæ impreſſionis.*

Aliæ verò locationes annorum intermediorum, probantur tantùm, ſeu probari ſupponuntur per vagam quandam atteſtationem Notarij, quòd cõtinuò adueniente quolibet triennio iura Incantus fuere liberata more ſolito: quę atteſtatio Notarij vltra rationes ſuperiùs allatas, non probat tanquam vaga, incerta, & æquiuoca; non faciens mentionem de perſonis quibus fuit facta liberatio, nec de qualitatibus, pretio, & aliis circumſtantiis dictæ liberationis: vnde † tanquam dubia & æquiuoca nihil 7
probat: Rota *deciſ. 405. n. 2.* apud Ludouiſ. & in indiuiduo, quòd requiratur clara & diſtincta probatio quaſi poſſeſſionis, † cùm ea non probetur per actus 8
æquiuocos, tradit Rota *deciſ. 601. n. 4. p. 3. in recent.* & diuturna probatio non obligat, ſi ſit incerta & informis; quia legum præſumptiones non adaptantur ad ea, quæ non habent certam formam erogationis: Balb. *de præſcript. 1. p. 3. part. q. 10. n. 23. & 24.*

Præſertim cùm tractetur modò de pręiudicio tertij, nempe Communitatis, quæ non interuenit in dictis prætenſis locationibus: ideò talis aſſertio Notarij † nihil facit aduerſus dictam Communitatem: 9
dicta authent. ſi quis in aliquo, C. de edend. & *ibi* Curt. iun. *n. 63.* Cagnol. *n. 82. & 86.* Claud. Aquenſ. *n. 33.* Galleſ. *de oblig. Camer. q. 30.* Gratian. *diſcep. forenſ. c. 693. n. 1. 2. 3. 4. & 5. p. 4.*

Accedit, quod per illam atteſtationem, caſu quo aliquem probationis gradum faceret, nihil aliud conſtaret, niſi quod Dominus loci locauit iura Incantuum pretio quatuor, quinq; ſex, & forſan quandoque viginti florenorum; Nam de locatione facta Petro, agendum non eſt, cùm ea dederit cauſam liti, vt iam dictum eſt; ex qua pretij modicitate ſine dubio oſtenditur, in locatione ſolum iura Sigilli, non autem iura Incantuum comprehenſa: quia certiſſimum eſt iura Incantuum multò pluris locãnda fuiſſe, ſi in dicta liberatione comprehẽſa fuiſſent; quod facillimè probabitur ex inſtrumentis locationum dictorum iurium in nonnullis Ciuitatibus, aut locis, in quibus ius illud ſpectat ad Dominos eorum. Ex quibus apparebit longè & abſque proportione maioris eſſe redditus ſummâ illâ quinque, ſed, vel etiam viginti florenorum. Quid autem in locatione comprehendatur, † arguitur ex pretij quantitate. 10
Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 11. n. 11.* Bald. *conſil. 410. column. 2. verſic. ad hoc, lib. 1.* quod eſt repetitum *conſil. 413. lib. 5.* Gratian. *diſcept. forenſ. c. 703. n. 10. & ſequent. p. 4.*

Denique, quia in iuribus iſtis incorporalibus, 11
certum eſt nullam dari poſſeſſionem, niſi præſuppoſita ſcientia, & patientia dictæ Communitatis: *l.* & *ibi* Bald. *n. 10. & 12. C. de ſeruit. & aqu.* idem Bald. *cap. querelam, n. 7. de election.* Puteus *dec. 269. n. 3. lib. 1. ſecundum emendatam impreſſ. & dec. 273. n. 2. lib. 2.* Beraphin. *dec. 1463. n. 5.* quia patientia in iſtis habet vim traditionis, *l. quoties, ff. de ſeruit.* Patientia autem non datur ſine ſcientia, Ripa *in cap. cùm Eccleſia Sutrina, n. 64. de cauſ. poſſeſ. & propriet.* vbi bene exornat. † Porro non dicitur interuenire ſcientia 12
Vniuerſitatis, niſi conſtet ipſam habuiſſe notitiam facti, interueniente legitima congregatione & conuocatione populi, vel Decurionum; nam etiamſi quid factum ſit in platea, vel coram multitudine, non dicitur ad Vniuerſitatis notitiam deueniſſe niſi interuenerit quoque congregatio Conſilij Vniuerſitatis: Surd. *conſil. 28. num. 10. & multis ſequent. vol. 1.* Dec. *conſil. 337. numer. 2. & 3.* vbi dicit quod talis ſcientia debet articulari, & probari per eum, qui in ipſa ſe fundat; quod in præſenti caſu

factum

factum non fuit. Nec ſufficit ſimplex congregatio
Concilij: niſi omnibus intelligentibus, vel ſaltem
maiori parti ſit expoſita ſeries facti, & ſubſequuta
deliberatio: Io. Bapt. Coſt. *de facti ſcient. centur.* 1.
diſtinct. 36. *num.* 13. *&* 14. Vnde citatio vel intima-
tio facta Conſuli, non dicitur deueniſſe ad notitiam
Communitatis, niſi ipſe fuerit etiam requiſitus de
congregando Conſilium Vniuerſitatis: teſte Lan-
cellott. *de attentat. part.* 2. *c.* 4. *in præfat. n.* 157. *&* 158.
non impreſſ. & fuit deciſum coram Seraphino, *deciſ.*
1046. *n.* 5.

Nec ſatis fuiſſet probare ſcientiam dictæ Vni-
uerſitatis in genere, ſed probanda erat certa, & de-
terminata, ac indubitata, & cum omnibus ſuis qua-
litatibus. Quæ ſine dubio probari non potuit per
aſſertas locationes, & proclamata publicè affixa;
cùm in eis non deſignetur qualitas, nec quantitas
mercedis, nec quantitas ad quam aſcendere poſſent
prætenſa iura Incantus, nec aliæ circumſtantiæ. Et
13 propterea, † quamuis ex præmiſſis probaretur ſciē-
tia Vniuerſitatis, ea eſſet vaga, & nimis æquiuoca,
& per conſequens irreleuans, cùm verſemur in pre-
iudicialibus: Seraphin. *deciſ.* 1073. *n.* 10. *& dec.* 991.
n. 2. Nam vt benè aduertit Lancellot. *in dict. c.* 4. *p.* 2.
in præfat. num. 74. datur medium inter ſcientiam &
ignorantiam, videlicet ſciētia ſine totius facti qua-
litatibus; ideò cùm agitur de amiſſione iuris, ſcien-
tia plena requiritur: vt per eundem *n.* 76.

14 Quod ſi opponatur, ſupremum Principem, à quo
Dominus loci ius habet, debere litigare ſaiſitum, vt
ſæpè fuit deciſum in Gallia; & eſt caſus *in cap. cùm
perſonæ, de priuileg. in* 6. & tradit Caſtrenſ. *in l. ſi ſo-
lemnibus, C. de fide instrument.* Reſpondetur hoc ve-
rum eſſe in caſibus, in quibus Princeps habet fun-
datam intentionem de iure communi, vt per Can-
cer. *p.* 3. *tit.* 14. *de manutent. n.* 42. Ius autem iſtud In-
cantus, nec in iure communi, nec in ſtatuto Comi-
tatus, nec in alia lege particulari fundamentum ca-
pit: quinimmò iuri communi aduerſatur, quo res
omnis præſumitur libera: *l.* 2. *C. de ſeruit. & aqu.*
15 † Adeo vt dicatur huius iuris exactio, pænalis &
odioſa, etiam in locis vbi iure Municipali fuit in-
troducta nominatim; teſte Domino de Claper. *in
centur. cauſ.* 18. *quæſt. vnic. n.* 11. & ita aliàs conſului
pro illa Valriaci, quæ olim erat de patria Delphi-
16 natus, † & vnita fuit Comitatui Venaiſſino: ideo
non obligatur ad alias præſtationes, quàm quæ iure
communi debētur, vel quæ ab omnibus aliis Con-
comitatenſibus perſoluuntur: vt in terminis villæ
Valriaci loquens, tradit Ripa *reſponſ.* 81. quod aliàs
eſt 4. *de iure ciuili.* Et niſi in prouincia adeſſet ſta-
17 tutum † ſuper exactione huius iuris, non deberetur,
niſi probata conſuetudine: Claper. *cauſa* 57. *quæſt.
vnic. per totam, parte* 2. Ergo non Domino loci, ſed
Communitati dicebam dandum eſſe mandatum de
manutenendo: quod conceditur ei, qui habet pro ſe
iuris præſumptionem, etiamſi nihil aliud probaue-
rit, vel præſtiterit; quanto magis in caſu de quo agi-
18 tur? † cùm Communitas probauerit conſuetudinem
non ſoluendi: Card. Mantic. *deciſ.* 322. *n.* 2. *&* 11. Se-
raphin. *deciſ.* 1422. *n.* 13. Menoch. *remed.* 3. *retinend.
n.* 484. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 752. *n.* 82. *p.* 4. cum
ibi allegatis.

Quod attinet ad ſecundam partem difficultatis,
cenſui etiam in fauorem Communitatis conclu-
dendum, videlicet malè per Dominum Iudicem à
quo fuiſſe iudicatum, particulares in futurum co-
gendos ad ſolutionem prætenſi iuris Incantus; di-
ctúmque Dominum loci non eſſe in petitorio fun-
datum aduerſus Communitatem, & habitatores
illius; habent enim intentionem fundatam in iure
communi & libertate naturali, cùm quilibet præſu-
matur liber & immunis à quocumque ſeruitio, &
præſtatione: *dicta l.* 2. *C. de ſeruit. & aqua,* † & qui 19
prætendit ſeruitutem, tenetur eam probare; cùm
hoc ſit proprium actionis negatoriæ: Seraphin. *dec.*
1322. *n.* 13. Surd. *dec.* 177. *n.* 2. *&* 236. *n.* 6. Gabriel.
conſil. 145. *n.* 3. *lib.* 1. Houded. *conſil.* 79. *n.* 23. *lib.* 1.
Menoch. *præſumpt.* 89. *n.* 6. *& ſequent. lib.* 3. qui om-
nes hanc probationem exigunt, etiamſi actor eſſet
in quaſi poſſeſſione ſeruitutis. Neceſſe ergo fuit Do-
mino loci, ſi obtinere contra Communitatem vo-
luiſſet, probare hanc ſeruitutem, ſeu ius exigendi ſi-
bi competere, vel ex pacto, vel ex teſtamento, vel
præſcriptione: Gabriel. *dicto conſil.* 145. *n.* 3. De te-
ſtamento & pacto nihil planè fuit probatum, nec
probari poteſt. Reſtat ſola præſcriptin, quæ ex mul-
tis aduerſus Communitatem non probatur.

Nam certum eſt, in iuribus iſtis incorporalibus 20
nullam dari præſcriptionē, niſi interueniente quaſi
poſſeſſione eius qui præſcribere intendit: *cap. ſine
poſſeſſione, de regul. iur. in* 6. & *l. ſine poſſeſſione, ff. de
vſucapion.* quaſi poſſeſſio autem haberi non poteſt,
niſi interueniente ſcientia eius, contra quem præ-
ſcribitur: *l. penult. ff. de ſeruitut.* Bald. *de præſcript. in* 2.
p. 4. *part. in princip. q.* 1. *n.* 12. vbi monet Aduocatos,
vt cauti ſint in articulando ſciētiam & patientiam:
Surd. *dicta dec.* 236. *n.* 15. *&* 16. Poſſeſſio autem Do-
mini loci nullo modo fuit probata, vt *ſuprà* oſten-
ſum fuit in *reſolutione primæ difficultatis.* Similiter
ibidem oſtenſum fuit non conſtare de ſcientia Com-
munitatis, & per conſequens non poteſt prætendi
quod conſtet de præſcriptione.

Et quamuis opponatur ſcientiam præſumi ex eo,
quod Communitas paſſa eſt ſe deſcribi in Catalo-
go redditaum Domini, interuenientibus etiā variis
proclamationibus, & curſu longi temporis, cum
aliis coniecturis. Reſpondetur tamen, quamuis re-
gulariter ſcientia probetur præſumptionibus &
coniecturis, in caſu propoſito † ſcientiam conie- 21
cturatam & præſumptiuam non admitti, ſed requi-
ri veram & ſpecificam, cùm agatur de actu præiudi-
ciali, vt *ſuprà* diximus: & teſtatur Mohed. *deciſ.* 4. *de
probat.* aliàs *deciſ.* 160. *& dec.* 3. *de ſentent. excomm. n.*
3. aliàs eſt *deciſ.* 196. Lancellot. *dicta p.* 2. *c.* 4. *n.* 72.
& fuit deciſum corā Mantic. 23. *Ianuar.* 1593. *inter
eius dec.* 211. *n.* 11. Rota *dec.* 593. *n.* 4. *in recent. p.* 2.

Reſpondetur etiam, ſolum ius Sigilli deſcriptum
fuiſſe, & in prætenſis locationibus cnmprehenſum,
vt ſuperiùs ex pretij quantitate deprehendi demon-
ſtrauimus.

Sed poſito quod conſtaret legitimè de aliquibus
actibus poſſeſſoriis nomine Domini factis, ij non
ſufficerent ad præſcriptionem: cùm pro parte Com-
munitatis probata ſit cōtraria poſſeſſio, tam per at-
teſtationes Notariorum de mandato Iudicis cauſæ
factas, quàm per depoſitionem plurimorum teſtiū,
qui vnanimi conſenſu deponunt quod à triginta &
quadraginta annis, continuò in illo loco fuit obſer-
uatum, quod in omnibus liberationibus in in can-
tu publico factis, ſemper particulares loci illius fue-
runt immunes ab omni ſolutione iuris Incantus,
etiam præſentibus, aſſiſtentibus, & conſentientibus
Domini Renderiis & Officialibus. Et quod ſi iura
Ineantus ſoluta fuiſſent, ipſi ſciuiſſent, & vidiſſent,
& quod ita viderunt obſeruari, & audiuerunt à
maioribus & ipſimet obſeruarunt. Quæ depo-
ſitiones vtrùm eſſent ſufficientes ad excludendum
titulum Domini, ſi de eo conſtaret, nunc non eſt
diſputandum, cùm pro parte Domini loci nullus

fuerit productus titulus. Sed quod ſuffieientes ſint ad exeludendam prætenſam præſcriptionem, certiſſimum eſt in iure, tum quia ex talibus actibus præ-
22 ſentibus Officialibus Domini factis, † probatur ſufficienter interruptio prætenſæ quaſi poſſeſſionis: ex traditis per Bald *de praſcript. in 3. part. 6. part. princip. quaſt. 4. num. 40.* De iure ſiquidem ſufficit ſcientia Officialium in hac materia: Surd. *conſil.* 335. *num.* 55. poſt Bart. *in l. ſi Publicani, §. final. num.* 1 *ff. de public.* & *ibi* Imol. *num.* 4. Idem Bald. 2. *part.* 5. *part. quaſt.* 3. *num.* 8. Ancharan. iun. *lib.* 2. *quaſt.* 50. *num.* 11. Quod tamen intellige iuxta diſtinctionem allatam *infra cap.* 169. *num.* 18. Tum etiam, quia Communitati aduerſus præſcriptionem excipienti ſufficit docere de diffotmitate, adeo vt quamuis Dominus probaſſet aliquos veros actus poſſeſſorios & exactiones Iuris Ineantus, eius præſcriptio elideretur probando aliquando contrarium fuiſſe obſeruatum; multò igitur magis cùm probata fuerit
23 omnimoda & totalis obſeruantia contraria, † cùm de iure ex actibus difformibus nulla oriatur præſumptio: vt notant communiter DD. *in l.* 1. *C. de probation.* Gloſſ. *in cap. per tuas, in verbo præſumendum, extr. de condit. appoſit.* & optimè comprobat Cæl. Barz. *deciſ Bononien.* 95. *num.* 7 8. *&* 9. *& deciſ.* 98. *num.* 6. *&* 7. & ex difformi præſtatione nullus titulus præſumitur, nulla oritur præſcriptio aut legitima præſumptio: Dec. *in l ſi certis annis, n.* 19. *verſic. item in dict. a lege, C. de pact.* Mantic. *de coniect. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 15. Crauet. *conſil.* 96. *n.* 5. *& conſil.* 313. *l. Seio amico ff de ann legat.* Præcipuè quando diuturna illa præſtatio, non per veras probationes,
24 † ſed per præſumptiones dumtaxat colligitur, ne præſumptio duplex in eodem negotio concurrat: contra *l.* 1. *C. de dot. promiſſ.* vt in caſu noſtro, in quo Dominus nullam habet probationem præter eam, quæ ex prætenſis locationibus reſultat: quia cùm illa probatio ſit tantùm præſumptiua, non ſufficit, cùm vera requiratur, vt tradit Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 231. *n.* 86. *& præſumpt.* 132. *n.* 81. Ruin. *conſil.* 29. *n.* 4. *lib.* 4. & per conſequens nulla poteſt præſcriptio opponi aduerſus dictam Communitatem.

Nec dicatur, teſtes de Vniuerſitate fidem non facere pro ipſa Communitate, cùm agatur de intereſſe tangente ſingulos vti ſingulos.

25 Reſpondetur ſiquidem Primò, magnam eſſe differentiam inter vtilitatem quæ pertinet ad particulares Vniuerſitatis ex neceſſitate, vel eam, quæ ex caſuali contingentia. Primo caſu, particulares Vniuerſitatis non admittuntur. Secundo caſu, admittuntur ad teſtificandum, & ſunt idonei teſtes: Bald. *conſil.* 391. *num* 2. *verſic. prætera multum refert. vol.* 9. Cardin. Tuſch *tom.* 8. *commun. concluſ. litt. T. concluſ.* 205. *n.* 8.

26 Secundò, quod pro parte Communitatis producti quoque fuerunt duo teſtes forenſes, qui cùm ſoli per ſe ſufficerent, ſine dubio eorum depoſitio corroboratur ex depoſitione tot teſtium, quamuis habitatorum loci; quia etiam in caſibus in quibus ciues pro vniuerſitate teſtificari nequeunt, eorum depoſitio vel ſuppletur ex numero, vel ex forenſium admixta depoſitione roboratur: Farinac. *de teſtib. quæſt.* 60. *n.* 540. *& ſequent. & quæſt.* 62. *num.* 325. *& ſequent.* Vtil. ad Afflict. *deciſ.* 400. cum aliis per Farinac. allegatis, quibus addo Surd. *deciſ.* 236. *n.* 8. Rotam *deciſ.* 340. *n.* 6. *in Gregorianis.*

Ex quibus fuit concluſum, Dominum iuriſdictionalem, nec in poſſeſſorio, nec in petitorio fundatum fuiſſe.

CAPVT CXX[illegible]

Verba communia in ſubſtitutione militari appoſita, & ad certa bona reſtricta, verùm ſemper valeant iure fideicommiſſi. Et verum valeat illa ſubſtitutio iure fideicommiſſi, matre exiſtente in medio, quamuis ad ſecunda vota conuolauerit, aut quando perſona dilecta eſt ſubſtituta. Ex quibus colligatur teſtatorem voluiſſe teſtari iure militari.

SVMMARIVM.

1. *Verba* veniant *&* cadant *appoſita in ſubſtitutione, ſunt verba communia.*
2. *Verbum* cadat, *denotat tempus quo hæreditas iam fuit quæſita hæredi inſtituto.*
3. *Verba* labatur, deuoluatur, *& ſimilia, ſunt verba communia.*
4. *Subſtitutio non deſinit eſſe compendioſa, quamuis in ea non adſit dictio,* Quandocumque.
5. *Subſtitutio compendioſa ad certa bona reſtricta, omni tempore eſt fideicommiſſaria.*
6. *Quod maximè procedit quando ſubſtitutio facta fuit ſine dinumeratione ætatum.*
7. *Et hoc locum etiam habet, licèt extraneus ſit ſubſtitutus, ita vt hoc caſu non ſit conſiderandus tranſitus ad ſecunda vota, vel quod ſubſtituta ſit perſona valdè dilecta.*
8. *Teſtamentum cenſetur factum iure militari, ſi in eo non fuerint adhibita ſolemnitates requiſitæ de iure communi.*
9. *Priuilegium teſtandi iure militari competit militibus noſtri temporis, qui actu militiam exercent.*
10. *Ex teſtamento militari ſucceditur in omnibus bonis, vel in parte ipſorum, ſecundum voluntatem teſtatoris, qui poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*
11. *Subſtitutio militaris reſtricta ad certa bona non trahitur ad vniuerſitatem bonorum.*
12. *Vtrùm ad hoc vt teſtamentum ſuſtineatur iure militari, ſit opus militem eſſe in actu expeditionis? Remiſſiuè: & vide* infrà cap. 137.

NObilis quidam Auenionenſis exiſtens in præſidio arcis Metenſis: ſuum vltimum condidit teſtamentum, quatuor dumtaxat adhibitis teſtibus, in quo hæredem vniuerſalem inſtituit filiam ſuam ex vxore ſua primogenitam. Et caſu quo dicta filia decedat ſine liberis progenitis ex legitimo matrimonio, vult & intendit quod duæ tertiæ partes bonorum, quæ habet in fundis, in ſua patria, veniant & cadant ad fratrem & ſororem ſuam; alia verò tertia pars ad dictam vxorem ſuam, quam nominat executricem ſui teſtamenti.

Ex quo teſtamẽto ſequẽtes oriuntur difficultates. Prima, vtrùm ſubſtitutio illa ad certa bona reſtricta, extẽdatur ad omnia alia bona dictæ filiæ, attento quod ipſa intra pupillares annos deceſſit: maximè quia mater ſubſtituta cõuolauit ad ſecũda vota.

Secunda, vtrùm mater excludatur per dictam ſubſtitutionem militarem, & vtrùm teſtamentum prædictum valere poſſit iure militari.

Ad primam difficultatem Reſpondetur, præſup- 1
ponendo in primis verba illa in dicta ſubſtitutione, appoſita, *veniant, & cadant*, eſſe verba communia; vt

iudicarunt

iudicauit Rota Rom. *in vna Firmana hereditatis* 11. *Decembris* 1619.*&* 6. *Nouemb.* 1620. *coram Illuſtriſſ.bon. mem. Du Nozet* : quæ habentur *parte* 4. *tom.* 2.*recent. deciſ.*157. *num.*10. *& deciſ.*146. *n.*27.
2 quia † verbum illud, *cadat*, denotat tempus quo hæreditas iam fuit adita, cùm priuatio præſupponat habitum : Honded. *conſil.*58. *num.*74. *vol.*1. poſt Cephal.Menoch.& alios *ibid* allegatos, Ruio. *conſil.*47.*n.*4.*vol.*2.Simon. de Præt. *de interpret.vlt. vol.lib.*3.*interpr.*2.*dub.*1.*ſol.*4.*ſub. n.*2. *verſic. Adde quid de verbo Recadat.* vbi dicit hoc eſſe verbum
3 commune, † ſicut verbum *deuoluatur*, *labatur*, &ſimilia *fol.mihi* 58.

4 Secundò ſupponendum eſt, ſubſtitutionem illam eſſe compendioſam, quamuis in ea non adſit dictio, *Quandocumque* : Gloſſ. *in cap. ſi pater, in verb. abſque deductione, de teſtament. in* 6. Surd. *deciſ.*37. *num.*8. Puteus *deciſ.*351. *circa princip. lib.*3. *in nouis* : Peregr. *de fideic. art.*34. *num.*4. Menoch. *lib.*4. *præſumpt.*51. *numero* 7. *verſic. Quartus eſt caſus.*

5 Quibus ita præſuppoſitis, concluditur, ſubſtitutionem illam valere in vim fideicommiſſi, quamuis filia teſtatoris deceſſerit in pupillari ætate, quia ſubſtitutio illa reperitur reſtricta ad certa bona, nempe ad ea quæ teſtator habebat in hac patria. De iure autem ſubſtitutio compendioſa verbis communibus facta, & ad certa bona reſtricta, filio decedente intra pupillares annos, omni tempore eſt fideicommiſſaria : Emmanuel à Coſta *in cap. ſi pater, in* 3. *part. in verbo, de filio ad filium:pag* 469. vbi dicit communem opinionem, Menoch. *lib.*4. *præſumpt.*54. *num.*25. vbi eſt caſus noſter in terminis, & *num.*22. vbi idem aſſerit quando teſtator habuit reſpectum ad bona ſua, prout in caſu noſtro, in quo ſubſtituit in bonis immobilibus quæ ipſe habet : Peregr. *de fideic.art.*34.*numero* 44. *& num.*45.*verſic quæ ſanè eius conſideratio.* vbi ex mente DD. fatetur, quod quando ſubſtitutio eſt reſtricta ad certa bona, & facta fuit non per viam pupillaris expreſſæ, ſed per viam compendioſæ, omni tempore eſt fideicommiſſaria : verbum enim commune adiectum certæ rei, vel quotitati, nunquam comprehendit ſubſtitutionem directam, ſed ſemper obliquatur : Mantic.*de coniect.lib.*5. *tit.*7. *n.*16. *verſic. amplius dico.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.*241.
6 *num.*61. *& quæſt.*242. *num.*15. † Quod maximè procedit, cùm in caſu noſtro in quo teſtator ſubſtituit filiæ ſuæ ſine dinumeratione ætatum, & ſine mentione pupillaris ætatis:Mantica *vbi ſupra n.*17. *noua impreſſionie.*

7 Et licèt ex perſona matris, res non tranſiret ſine magna difficultate contra ipſam, ſi ſubſtitutio non eſſet reſtricta ad certa bona; tum quia dicta mater tranſiuit ad ſecunda vota, Menoch.*lib.*4. *præſumpt.*56.*num.*19.*&* 20. tum quia ſubſtitutus eſt perſona teſtatori dilecta. Idem *num.*18.Tamen in caſu noſtro ceſſat difficultas, quia mater non debet eſſe deterioris conditionis quàm extraneus, cuius fauore ſubſtitutio compendioſa valet tanquam fideimiſſaria, quando eſt reſtricta ad certa bona, vt *ſuprà* dictum eſt.

8 Ad ſecundam difficultatem Reſpondetur, quod dictum teſtamentum cenſetur factum iure militari, cùm in eo adhibiti fuerint tantùm quatuor teſtes : Vnde cùm non fuerit teſtatus iure communi, cenſetur teſtatus fuiſſe iure militari : Mantica *de*
9 *coniect. lib.*6. *tit.*1.*num.*25. *&* 28. † Quod priuilegium teſtandi iure militari, competit etiam militibus noſtri temporis, qui actu militiam exercent: Mantica *vbi ſuprà num.*32. † In teſtamento autem 10
militari, etiamſi facta fuiſſet pupillaris ſubſtitutio expreſſa, & ad certa bona reſtricta, ſubſtitutus ſuccedit in omnibus, vel in parte bonorum, iuxta teſtatoris voluntatē, qui poteſt decedere pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus: ita probat text. *in l. ſed ſi pluribus.* §. *ad ſubſtitutos ff. de vulgar.& pupill.ſubſtitut.* vbi Gloſſ.& DD.Bartol *in l.*2 *ff. de vulgar. in princip. n.*30. & Ripa *num.*43. † Et quod ſubſtitutio militaris quibuſcumque verbis concepta fuerit, valeat potius in vim fideicommiſſariæ, & non extendatur ad alia bona, vt hæres ſcriptus minus grauetur; tradit Peregr. *dicto art.*34.*num.*59. *circa fin.*

Quamquam in caſu propoſito, res non tranſeat 11
ſine difficultate, cùm non conſtet dictum teſtatorem de tempore teſtamenti fuiſſe in actu expeditionis, de quo particulariter videbitur, *cap.*137.*infrà.* Interim videri poterunt notata per Graſſ.*in* §. *teſtamentum, quæſt.*3.

CAPVT CXXXVI.

Reſoluuntur quædam dubia circa materiā capitis præcedentis: Et probatur, ſubſtitutionem reſtrictam ad bona certi loci, intelligendam taxatiuè, non demonſtratiuè. Quæ ſint verba directa ciuilia, & quæ naturalia ſeu non ciuilia. Subſtitutio militaris in dubio cenſeri debet fideicommiſſaria Mater ſubſtituta filio, ſi tutorem non petat, in quibus caſibus non amittat illius ſucceſſionem. Poſſeſſio fideicommiſſarij nulla eſt, non citato hærede capta.

SVMMARIVM.

1. *Subſtitutio ad bona certa militis teſtantis reſtricta, ſemper valet vti fideicommiſſaria.*
2. *Ampliatur ſecundum multorum ſententiam, etiamſi dinumeratio ætatum facta fuerit.*
3. *Clauſula illa, qua quis ſubſtituitur in bonis, quæ teſtator habet in patria ſua; eſt reſtrictiua, & non demonſtratiua.*
4. *Verba illa ſubſtitutionis in bonis, quæ teſtator habet in fundis, & ſtabilibus; ſine dubio dicuntur reſtricta ad certa bona, quia nec immobilia, nec iura, & actiones continentur.*
5. *Verba quæ duplicem ſenſum habere poſſunt, nempe directum & obliquum, quale eſt verbum,* cadat, *dicuntur communia.*
6. *Verba directa quædam ſunt ciuilia, alia naturalia ſeu non ciuilia, & quæ illa dicantur.*
7. *Verba directa non ciuilia habent eandem vim quam verba communia.*
8. *Subſtitutio non dicitur vniuerſalis, quando facta fuit per modum quotæ, niſi facta ſit ſub nomine quotæ hæreditatis : & ideò ſemper eſt fideicommiſſaria.*
9. *In teſtamento militari ſubſtitutio quibuſcumque verbis concepta ſit, valet potius in vim fideicommiſſi.*
10. *Expenditur ſtatutum Auenionenſe loquens de ſubſtitutione fideicommiſſaria verbis communibus facta,* lib.1 Rubr.60.art.1.

11. *Mater quæ non petit tutorem pupillo filio ſuo, non amittit ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ad quam vocata eſt.*

12. *Quando filio datus eſt ſubſtitutus pupillaris, onus petendi tutorem ipſi pupillo, ſpectat primò ad ſubſtitutum pupillarem.*

13. *Mater ſi tutorem pupillo non petierit, excuſatur quando aderant tutores legitimi.*

14. *Si vnus ex affinibus de facto, & ſine Iudicis decreto adminiſtrauit, mater excuſatur ſi tutorem pupillo dari non petierit.*

15. *Mater habens probabilem cauſam ignorantiæ, excuſatur à pœnis non petiti tutoris.*

16. *Qui dicit matrem ſucceſſione pupilli priuandam, eo quod ipſa non petierit tutorem pupillo, tenetur probare hanc negatiuam vti fundamentum ſuæ intentionis.*

17. *Poſſeſſio capta, non citato hærede, non ſubſiſtit.*

18. *Fideicommiſſarius debet capere poſſeſſionem de manu hæredis, vel petere vt hæreditati iacenti prouideatur de Curatore.*

19. *Poſſeſſio continuatur per colonos abſque noua apprehenſione.*

20. *Citatio generalis per proclama non ſufficit, ſed hæres debet nominatim ad inſtantiam fideicommiſſarij citari.*

21. *Hæres citari faciens aliquem, approbat illum in legitimum contradictorem.*

22. *Qui ſolam allegat poſſeſſionem maximè vitioſam, non eſt legitimus contradictor.*

1 PRo reſolutione dubiorum contra ea quæ diximus *in præcedenti capite* propoſitorum, ſupponendum eſt pro fundamento, ſubſtitutionem appoſitam in teſtamento de quo agitur, non eſſe pupillarem, ſed fideicommiſſariam, aut in omnem euentum militarem, cùm ſit facta verbis communibus, & reſtricta ad bona quæ teſtator poſſidebat in hac patria: quo caſu ſubſtitutio illa, *filio decedente intra pupillares annos*, non pupillaris eſt, ſed fideicommiſſaria: Emman. à Coſta *in cap. ſi pater, in 3. part. in verbo, de filio ad filium, pag.* 46. vbi hanc dicit eſſe communem opinionem: Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 54. *num.* 25. vbi de eo qui fecerat ſubſtitutionem compendioſam in omnibus bonis ſuis mobilibus & immobilibus, quæ ſubſtitutio dicitur facta in certis bonis, & non in tota hæreditate, quia in ea non comprehenduntur iura & actiones: & *in eodem loco, numero* 22. vbi de eo qui ſubſtituit in bonis ſuis: Peregr. *de fideic. art.* 34. *num.* 44. & 45. *verſic. quæ ſane eius conſideratio.* Et generale eſt, quod verbum commune adiectum certæ rei, vel quantitati, nunquam comprehendit ſubſtitutionem
2 directam, ſed ſemper obligatur; † etiamſi facta fuiſſet ſubſtitutio cum expreſſa mentione pupillaris ætatis; ſecundùm ſententiam quam dicit eſſe communem. Hanc tamen nunc opus non eſt examinare, quia dinumeratio ætatum in caſu noſtro facta non fuit; Mantic. *de coniectur. lib.* 5. *tit.* 7. *n.* 16. *verſic. amplius dico, & n.* 17. *verſic. ſed hoc debet reſtringi, in noua impreſſ.* vbi dicit regulam illam locum non habere, quando ex verbis teſtamenti conſtat de contraria teſtatoris voluntate.

3 Neque verum eſt in iure, quod dictio illa, *les biens qu'il a au pays*, intelligi debeat demonſtratiuè, & non reſtrictiuè: tùm quia dictio illa, *quæ* habet naturam reſtrictiuam: *l. ea tamen adiectio*, vbi
4 Bartol. ita ſummat, *ff. de legat.* 3. † tùm quia non ſimpliciter ſubſtituit in bonis teſtator, quæ habet in Patria; ſed, *aux biens qu'il a en fonds.* Eſt ergo ſubſtitutio reſtricta ad certa bona, tam ratione loci per illa verba, *qu'il a au pays*; quàm ratione qualitatis, propter illa verba, *qu'il a en fonds*: ita vt excludantur mobilia, iura, & actiones: ex Menoch. *ſuprà allegato, lib.* 4. *præſumpt.* 54. *n.* 25.

Quod autem dicitur in dubiis, ſubſtitutionem 5
illam, non communibus, ſed directis verbis fuiſſe factam; facillimè reſoluitur. Primò, quia verbum illud, *cadat, veniat, recadat*, & ſimilia, duplicem poſſunt habere ſenſum: aut enim capi poſſunt tanquam verba latæ ſententiæ, aut tanquam ferendæ: & ideo cùm duplicem ſenſum habere poſſint, directum nempe, & obliquum, neceſſariò dicendum eſt verba illa eſſe communia: prout pro verbis communibus accipit Sim. de præt. *de interpret. vlt. vol. interpret.* 2. *dub.* 1. *ſolut.* 4. *num.* 2. *verſ. adde quod de verbo, Recadat: fol. mihi* 58. & tenuit Rota *in vna Romana ſucceſſionis, Lunæ* 31. *Martij* 1596. *coram bon. mem. Card. Pamphilio*, quam allegat & ſequitur eadem Rota *in Firmana hæreditatis* 11. *Dec.* 1619. *coram Illuſtriſſ. bon. mem. Du Nozet*, ſuperiùs allegata, *deciſ.* 246. *part.* 4. *tom.* 2. & *deciſ.* 157. *eadem parte.*

Sed poſito citra veri præiudicium, quod verba 6
illa modo aliquo dici poſſent directa; nemo ignorat duo eſſe genera verborum directorum: illa enim ſunt verba directa ciuilia, alia naturalia ſeu non ciuilia. Verba directa ciuilia dicuntur ea, quæ tribuunt titulum hæreditarium, vt *hæres eſto: hæredem facio*: & ſimilia; & in his verbis directis verum eſt, quod in teſtamento pagani ſubſtitutio facta in re certa trahitur ad totam hæreditatem, ne quis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. Aliud eſt in verbis directis naturalibus ſeu non ciuilibus: quibus cùm non tribuatur titulus hæreditarius, ſubſtitutio reſtricta ad certa bona non extenditur ad alia, & ſic verba illa directa non ciuilia pariunt eundem effectum quem verba communia. Immo plurimi abſque vlla diſtinctione verba illa volunt eſſe communia. Cùm igitur verba illa, *viennent & eſcheoient*, ad bona immobilia in hac patria exiſtentia reſtricta, nullum tribuant ſubſtitutis titulum hæreditarium, non poſſunt vllo modo vocari verba directa ciuilia; † ſed in om- 7
nem euentum, pro naturalibus ſeu non ciuilibus haberi debent, eiuſdem planè naturæ, cuius verba cõmunia. Præmiſſa omnia probantur apud Peregr. *in tr. de fideic. art.* 34. *n.* 49. qui vnus erit adinſtar omnium, nec enim plures in hac re notiſſima allegandi ſunt.

Nec intereſt quod ſubſtitutio facta fuit per ver- 8
bum quotæ, cùm non facta fuerit ſub nomine quotæ hæreditatis, ſed quotæ bonorum; quo caſu perinde eſt, ac ſi in certis bonis facta fuiſſet ſubſtitutio: Peregr. *dicto art.* 34. *num.* 18. & 54. vbi concludit, quod ſubſtitutio compendioſa per certas quotas bonorum facta, ſemper eſt fideicommiſſaria, ſiue facta fuerit per verbum commune, ſiue per obliquum. Et hæc de fideicommiſſaria dicta ſunto.

Quod attinet ad militarem, præſupponendum 9
eſt, quod cum in teſtamento de quo agitur, fuerint tantum adhibiti quatuor teſtes; teſtator miles, qui non fuit teſtatus iure communi, cenſetur teſtatus
fuiſſe iure militari: Mantica *de coniect. lib.* 6. *tit.* 1. 1
num. 25. & 28. quod priuilegium teſtandi iure militari competit etiam militibus noſtri temporis, qui actu militiam exercent, prout exercebat dictus teſtator, qui mortuus eſt in exercitio militari in arce Metenſi: Mantica *dicto tit.* 1. *num.* 31. Quod tamen latiùs

Digitized by Google

latiùs *cap.ſeq.* explicatur, ad quod eſt recurrendum, maximè *n.2.verſic ſecundus caſus.* In teſtamento autem militis, quibuſcumque verbis concepta fuerit ſubſtitutio, valet potius in vim fideicommiſſariæ, & non extenditur ad alia bona, vt hæres ſcriptus minus grauetur: teſte Peregr. *dicto art.34.n.59.in fine.*

10 Et ex his patet reſponſio ad Statutum Aucnionenſe ex aduerſo allegatum *lib.1. rubrica 60. art.1.* quia ex pręmiſſis clarè conſtat nos eſſe extra caſum Statuti. *Primò*, quia ſtatutum loquitur de patre pagano; nos autem agimus de patre milite. *Secundò*, quod ſtatutum loquitur ſimpliciter de compendioſa per verbum commune facta, ſed non decidit caſum, in quo illa ſubſtitutio eſt reſtricta ad certa bona: qui caſus cùm non fuerit deciſus à ſtatuto, remanet in diſpoſitione iuris communis, *l. commodiſſimè, & ibi* DD. *ff.de liber.& poſth.l.ſi extraneus, ff.de cõdict.ob cauſ.* Surd. *conſil.339.n.14.& 15.* Et ſic ſatisfactũ eſt obiectioni petitæ ex Statum, ita vt non ſit opus recurrere ad aliam quæſtionem, vtrùm ſtatutum de interpretanda voluntate defuncti, Auenione editum, vires porrigat ad teſtamentum in Lotharingia factum, in qua quæſtione copioſiùs, ſi opus eſſet, ſcriptum fuiſſet.

11 Quo ſic præſuppoſito, Dico matrem non amiſiſſe ius ſubſtitutionis in ſui fauorem factæ in dicto teſtamento, etiam ſi tutorem filiæ ſuæ non petierit: quia mater non petens tutorem, non admittit ſubſtitutionem fideicommiſſariam ad ſui fauorem factam, cùm per fideicommiſſum non ſuccedatur pupillo, ſed teſtatori: Gutier. *in tract.de tutel.par.1. cap.16.num.47.* Immò etſi eſſet ſubſtitutio pupillaris (quod tamen verum non eſſe iam demonſtrauimus) adhuc liberaretur mater à pœnis introductis contra matres tutorem non petentes, & telum
12 hoc retorqueretur contra aduerſarios. † Quia quando datus eſt pupillo ſubſtitutus pupillaris, cùm ad ipſum pertineat primus locus ſucceſſionis, ad ipſum etiam ſpectar primo loco petendi tutorem onus, vt copioſè comprobat Gutier. *loc.cit.part.1.c.16.n.111.*

13 Et ſicut mater non amiſit ius ſubſtitutionis, ita non amiſit ius ſuccedendi ab inteſtato ob non petitum tutorem intra annum, non ſolum quoad bona quæ dicta pupilla habuit aliunde quàm à patre, aut quoad bona fideicommiſſo ſuppoſita, ſed etiam quoad ſucceſſionem ab inteſtato ipſius pupillæ: non enim tenebatur ipſi tutorem petere, cùm adeſſent tutores legitimi, nempe patruus, & alij conſanguinei ipſius pupillæ, & plures illius affines, & effectualiter vnus ex illis tanquam talis adminiſtrauit: per textum expreſſum *in l.2.§.his illud, C. quando mul.*
14 *tut. off. fungi poſſ.* † Quinimmò excuſatur mater, quando legitimus de facto, & ſine decreto Iudicis adminiſtrauit, prout factum fuit: teſte Salicet *in l. ſciant omnes, C.de legit. hered.* quem ſequitur Socin. iun. *conſil.16.n.21.vol.2.*

15 Vt interim omittamus, quod dicta mater habebat legitimam cauſam ignorantię, propter magnam locorum diſtantiam, iunctam cum exiguitate facultatum ipſius pupillæ.

16 Sed vt omnis tollatur difficultas, aduertendum eſt quod non conſtabat quod mater non petierit tutorem filiæ ſuæ: quod tamen probari debebat per aduerſarios; cùm eſſet fundamentum intentionis eorum: vt in puncto tradit Alex. *conſil.185.n.10.& 11.vol.6.* Graſſ. *in §. ſucceſſio ab inteſtato, queſt.27. num.1.verſic.& hoc caſu.* vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem.

Ex præmiſſis fundamentis conſtat de bono iure matris in petitorio.

Agendo verò de poſſeſſorio, firmæ remanent rationes per nos aliàs deductæ. Nam aut de tempore 17 prætenſæ poſſeſſionis adeptæ per actorem, quam Iudicis authoritate ſibi datam præſupponit, hæreditas erat adita, aut non erat adita: ſi primum, non valet poſſeſſio etiam Iudicis authoritate capta, cùm id factum fuerit hærede non citato: ſi ſecundum, non valet ſimiliter prætenſa poſſeſſio, nec manutenibilis eſt, quia non fuit datus curator hæreditati
iacenti; nec enim à Iudice. † ſed ab hęrede prætenſi 18
fideicommiſſi poſſeſſionem capere debebat, vt fuit decisum coram Ludouiſio *deciſ.206. num.7.* quem citat & ſequitur Argel. *in tract. de legit. contradict. q.10.art.14.n.207.* iuncto *n.273.artic.21.*

Tanto magis citari debuerat dicta mater in prę- 19 tenſa adeptione poſſeſſionis, quia poſſeſſio mediante perſona colonorum abſque noua apprehenſione continuata fuit in ipſam matrem hæredem pupillæ, vt præter iam allegatos *in ſuperiori cap.* tradit optimè Surd. *conſil.117. num.8.* Ergo poſſeſſio illa non citato poſſeſſore capta, non eſt manutenibilis tanquam vitioſa: Seraphin. *deciſ.71.numer.4.* Denique, quia dictus actor habuit ſe pro ſpoliato, vt euidenter conſtabat.

Non obſtat quod dicitur, actorem feciſſe omnes 20 citationes requiſitas in aditione hæreditatis cum beneficio inuẽtarij, de quibus in ſtatuto Auenion. *lib.3.Rub.63.* quia non impugnamus modo inuentarium, neque aditionem hæreditatis; ſed poſſeſſio eſt, quam impugnamus, & illius adeptionem; ad quam non ſufficit citatio generalis per proclama, ſed vel hæres citari debet ſi hæreditatem adiuerit, vel curator hæreditati iacenti datus, ſi non adiuerit, vt *ſuprà* oſtendimus. In adeptione autem prætenſæ poſſeſſionis, nec hæres citatus, nec curator hæreditati datus fuit.

Quod autem vltimo loco dicitur, pręfatum acto- 21 rem debuiſſe citari de tempore, quo hæres fuit miſſus in poſſeſſionem, non creditur in iure verum: quia ipſum citando, ipſe hæres ſibi præiudicaſſet, & approbaſſet in contradictorem: Argel. *dicto tract. qu.3.art.1.n.20.21.& ſeq.*

Immo dictus dominus Actor qui citatus non 22 fuit, non eſt legitimus contradictor, cùm ſolam poſſeſſionem alleget: Menoch. *remed. 4. adipiſc. poſſeſſ.n.582.* maximè cum prætenſa poſſeſſio ipſius ſit vitioſa, vt *ſuprà* dictum eſt.

CAPVT CXXXVII.

Teſtamentum vt valeat iure militari neceſſe eſt vt fiat in bello, vel in acie, & in procinctu; non autem in ſtatione, ex veriori ſententia. Probari tamen debet voluntas militis; & ſi de ea conſtet per ſcripturam, debet legitimè recognoſci, & conſtare de illius identitate. Nec ſufficit atteſtatio Ducis exercitus, vel Capitanei; ſed debet fieri formiter, & vocata parte, huiuſmodi atteſtatio.

SVMMARIVM.

1. *Vtrum neceſſe ſit pro validitate militaris teſtamenti vt miles ſit in caſtris, & actuali expeditione, queſtio eſt controuerſa.*

2. *In teſtamento militari debent ſaltem duo teſtes interuenire, illique rogati, cùm non ſunt in actuali expeditione; & quibus caſibus hoc procedat.*
3. *Scriptura teſtamenti militaris probari debet per legitimas probationes, quod ſit eadem ſcriptura ſcripta manu propria militis teſtatoris.*
4. *Atteſtatio Ducis, vel Cardinalis, nihil probat, niſi facta fuerit formiter, & citata parte.*
5. *Scriptura priuata teſtamenti nihil probat, niſi fuerit legitimè recognita.*
6. *Teſtamentum nihil valet, niſi fuerit publicatum.*
7. *Publicatio eſt de ſolemnitate eſſentiali teſtamenti.*
8. *Scriptura priuata teſtamenti non poteſt concedi via executiua, nec dari remedium* l. fin. C. de edict. diu. Hadr. toll. *niſi illius præcedat publicatio.*

OCcurrit notabilis controuerſia ſuper eadem materia teſtamenti militaris, cuiuſdam ciuis Auraicenſis, qui erat in Germania: ſuper quo propoſitis nonnullis difficultatibus, quædam pro illarum reſolutione ſupponenda eſſe iudicaui.

1 Et primò quidem, magnam fuiſſe inter DD. controuerſiam, verum teſtamentum illud iure militari ſuſtineri poſſit? quo fundamento ceſſante, nullum eſſet & inualidum, propter defectum teſtium & aliarum ſolemnitatum, quæ de iure in teſtamentis requiruntur: ſiquidem hæc adhibetur diſtinctio, vt ſi miles in expeditione teſtetur, valeat teſtamentum etiam nullis adhibitis teſtibus, ſecùs ſi non ſit in exercitio, & caſtris, ac reali veráque expeditione: Peregr. *de fideicomm. artic. 3. numer 60. verſic. nota tamen:* Rota *deciſ. 69. numer. 97. part. 7. recent.* Louet. *litt. T. n. 8.* Gaill. *lib. 2. obſeru. cap. 118. n. 6.* quamuis hæc diſtinctio contradictores habeat, teſte Caſtagna *in tract. de beneficio, Deducto ne egeat: quæſt. 8. numer. 10.* aliiſque relatis per Criſpolt. *in dec. caſuum militar caſu 44. num. 9.* Sed priorem ſententiam ſequitur Gaill. *in loco mox cit. n. 6. & 13.*

2 Secundò notandum eſt, poſito quod ex eo capite teſtamentum impugnari non poſſet, quod dictus teſtator non in expeditione eſſet, ſed in præſidio remaneret; ſaltem ex eo impugnari poſſe videtur, quòd non ſit duorum ſaltem teſtium ſubſcriptione munitum: quod omnino requiri teſtatur Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 1. num.* 18. Immò teſtes debere eſſe rogatos, tradit Cuiac. *conſult. 36.* ſaltem cùm milites non ſunt in actuali expeditione: Simon de Præt. *de interpret. vlt. vol. lib. 1. interpret. 2. dub. 1. ſolut. 8. n. 17.* Tuſch. *in verbo, teſtamentum, concluſ. 122. n. 55. 56. & 57. & concluſ. 119. num. 5.* & hanc eſſe communem ſententiam, & ab ea non eſſe recedendum teſtatur Clarus §. *Teſtamentũ q. 58. n. 4. verſ. Item quæro*: per text. *in l. Dinus, ff. de teſtam milit.* dicens quod omnes DD. Italiç ita conſuluerunt: quem ſequitur Tuſch. *dicta concl. 119. n. 2. 5. & 6.*

Et licet Tull. Criſpolt. *dicto caſ. 44. nu. 13. verſic. ſicuti & pariter:* contrariam ſententiam amplectatur, ſicuti & Barry *lib. 1. tit. de teſtam. milit. nu. 1.* poſt Vaſq. *de ſucceſſ. lib. 3. §. 24. num. 15.* Tamen eius opinioni præualere debet communis DD. traditio, quam ex Claro & aliis *ſuprà* deduximus; quando
4 videlicet miles non eſt in acie effectualiter: Gaill. *lib. 2. obſeru. 118. n. 6. & 14.* vbi probat milites ſtationarios non poſſe teſtari iure militari.

Quidquid ſit, veriſſimum eſt, quando miles eſt in caſtris & in procinctu, non ſolùm teſtes fortuitos & non rogatos ſufficere, quinimo ſatis eſſe vt quomodocumque per legitimas probationes cõſtet de voluntate militis, quia nullæ iuris ſolemnitates in huiuſmodi teſtamentis requiruntur: § *plane, Inſt. de teſt. milit. l. 1. l. 24. cum ſimilibus, ff. de milit. teſt. & l. milites, C. de teſt. milit.* vbi dicitur, milites, & eos qui ſunt in acie, teſtari poſſe quomodo volunt, & quomodo poſſunt, videlicet ſcribendo ſuam voluntatem in vagina, in clypeo, vel puluere. Et clariùs hanc quæſtionem explicat Bellamera *conſ. 42. in fin.* vbi dicit quod quandocunque miles teſtatur in bello & in conflictu, tunc ſufficit quod quoque modo de rebus ſuis diſponat, tum ſcriptura, vel ſine; quia tunc periculo mortis ſupponitur: ideò omnis ſolemnitas ſibi remittitur: *dicta l. milites, C. de teſtam. milit.* dum tamen aliqualiter conſtet de eius voluntate. Et hic eſt primus caſus.

Secundus caſus eſt, quando miles non teſtatur in bello, ſed in caſtris, vel tentorio, vel in militia antequam domum redeat &, tunc ſufficit quod teſtetur cum duobus teſtibus, etiam non rogatis, ſine alia ſolemnitate: *l. 1. ff. de militar. teſtam. l. Lucius 41. ff. eod. tit.* ibi, *Ita tamen vt ita ſubſequutum eſſe legitimis probationibus oſtendatur:* & *ibi* Gloſſ. *in verbo, Probationibus.*

Tertius caſus eſt, quando miles teſtatur in domo reuerſus, & tunc iure communi debet teſtari: Bellamera *dicto conſ. 42. verſic. vbi ſciendum.* 3

Ideò cùm teſtamentum prædium factum fuerit extra expeditionem, nullaque teſtium ſubſcriptione roboratum, iure militari valere non poteſt.

Tertio loco aduertendum eſt, quod etiam poſito ſine præiudicio veritatis, quod teſtamentum illud iure militari poſſet valere; illud intelligendum eſſet procedere, dummodo per legitimas probationes conſtaret de veritate, & identitate ſcripturæ: Graſſ. *in §. Teſtamentum, q. 16. n. 10. & §. Inſtitutio, q. 16. n. 4. & 5.* Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 1. t. 7. n. 7. ad medium.* De qua tamen veritate & identitate ſcripturæ non conſtabat, niſi per atteſtationem informem Sereniſſimi Ducis Bauariæ, dicentis ſcripturam teſtamenti fuiſſe repertam inter arcas & ſcrinia dicti militis, per Officiales eiuſdem Sereniſſimi Ducis. 4
† Quæ atteſtatio nullam prorſus fidem facit, cùm facta fuerit extra formam iudicij, & non citata parte: *Authent. ſi quis in aliquo,* & *ibi* DD. *C. de edẽd.* Seraph. *dec. 106. n. 3.* adeò vt ne quidem atteſtatio Cardinalis, iuramento firmata, & coram Notario facta, fidem faciat: Menoch. *conſil. 322. ſub n. 45. verſic. nec dici poteſt: & n. 46.*

Quartò, quia etiam in caſibus, in quibus ſcripturæ priuatæ teſtamenti quantumuis priuilegiati ſtãdum eſt, hoc intelligitur, dummodo talis ſcriptura fuerit legitimè recognita, aliàs non probat: Rota apud Buratt. *deciſ. 475. n. 5.* & *ibi* Addent. *n. 19.* poſt Gratian. *diſcept. forenſ. c. 895. n. 30. & 969. n. 18.* Caualer. *deciſ. 553. n. 2.* Tuſch. *litt. T. concluſ. 115. nu. 28.* Nullus autem ex quatuor teſtibus coram Domino tunc Iudice ordinario Ciuitatis Auraicenſis deponit de recognitione manus, & ſcriptura dicti militis, & per conſequens malè fuit data executio huiuſmodi ſcripturæ. 5

Quintò, quia teſtamenti cuiuſlibet publicatio neceſſaria eſt, non ſolùm vt executio dari poſſit, ſed etiam vt in iudicio fidem facere poſſit: *l. publicati, cum ibi* notatis, *C. de teſtam.* Tuſch. *litt. T. concl. 108. n. 2. & concl. 109. n. 1.* cuius publicationis formam ponit *n. 5.* nempe quod teſtes examinentur, & illorum depoſitiones in formam publicam redigantur & publicentur, & Iudex declaret teſtamentum validum & publicatum. 6

Quod cùm in caſu noſtro factum non fuerit, ſequitur nullam huiuſmodi teſtamenti habendã eſſe rationem: Rota *dec. 533. n. 6. p. 4. recent. tom. 3.* eadem

Rota

7 Rota *deciſ.4.num.2.p.1.diuerſ.*† quia publicatio teſtamenti eſt de ſolemnitate illius ſubſtantiali & neceſſaria: *dict.p.1.diuerſ.deciſ.5.n.5.*

Sextò & vltimò ſequitur ex ſupradictis, quod malè & nulliter fuit laxata via executiua (vt dicitur) prædicto teſtamento; quia remedium executiuum *l. final.C.de edict.diu Adrian.* aut alia remedia executiua non dantur teſtamentis nondum publicatis, & quorum probatio fieri debet per teſtes, qui non fuerint formaliter examinati, & ante decretum Iudicis ſuper publicatione ſubſequutum; & per conſequens cùm ceſſet via exequutiua, datur appellatio tam quoad effectum ſuſpenſiuum, quàm quoad deuolutiuum: ex traditis per Angel. poſt Gloſſ. *in l. final. C.de edict.diu. Adrian.tollend.* Tuſch.*litt.T.concl.*109.*num.*32.

CAPVT CXXXVIII.

Agitur de ſubſtitutione Baroniæ Serignani prætenſa ex teſtamento Domini Ioannis de Pictauia. Et concluditur prohibitionem alienationis in caſu iſto, vti conſequutiuam fideicommiſſi, reſtringendam eſſe ad caſus & perſonas in ſubſtitutione principali expreſſas. De duplici acceptione nominis Familię, videlicet effectiuæ, vel contentiuæ. Et ex quibus colligatur in teſtamento ſolam familiam effectiuam fuiſſe vocatam. Quando vocata eſt familia effectiua, cenſentur vocati illi qui ſunt de eodem colonello, & non alij, maximè quando teſtator loquendo de familia, progenie, & ſimilibus, habuit reſpectum ad certas lineas, aut certam deſcendentiam. Et obiter tractatur quando deſcendentes ex fœminis vocati cenſeantur ad fideicommiſſum.

SVMMARIVM.

1. *Agenti ad fideicommiſſum opponi poteſt exceptio,* Tu non es vocatus.
2. *Subſtitutio ad certas perſonas reſtricta, ad vlteriores extendi non debet.*
3. *Prohibitio alienationis etiam amplioribus verbis concepta, reſtringenda eſt ad terminos ſubſtitutionis præcedentis, quando alioquin ſequeretur euidens correctio eiuſdem teſtatoris, & contrarietas.*
4. *Extincto fideicommiſſo, extinguitur ius prohibitionis alienationis conſequutiuæ.*
5. *Prohibitio alienationis facta per modum declarationis dicitur conſecutiua, & nihil de nouo addit ad præcedentem ſubſtitutionem.*
6. *Prohibitio alienationis dicitur conſecutiua, quando iuncta fuit principali diſpoſitioni per dictionem copulatiuam.*
7. *Ampliatur, etiamſi diſpoſitio eſſet in rem concepta, vel adiecta eſſet clauſula,* in infinitum.
8. *Familiæ, ſeu domus appellatione vtrùm contineantur qui ſunt de familia effectiua dumtaxat, an etiam qui de contentiua. Et quod ſit diſcrimen inter familiam effectiuam, & contentiuam.*
9. *Diſtinctio familiæ effectiuæ & contentiuæ locum etiam habet in familia hæredum, ſi teſtator illam conſiderauerit.*
10. *In dubio teſtator cenſetur potius vocaſſe familiam effectiuam, quàm contentiuam, tam reſpectu ſui, quàm ſuorum hæredum.*
11. *Prohibitio alienationis potius in dubio referri debet ad familiam effectiuam.*
12. *Vocata familia effectiua, non admittuntur illi qui ſunt de contentiua.*
13. *Familia contentiua comprehenſa cenſetur, quando prohibitio alienationis facta fuit fauore agnationis.*
14. *Limitatur, vt non procedat quando prohibitio eſt conſecutiua, & declaratoria præcedentis ſubſtitutionis.*
15. *Quando teſtator in prohibitione ſe reſtrinxit ad familiam ſui hæredis, cenſetur conſideraſſe ſolam illius familiam effectiuam.*
16. *Vocatà familià, non cenſentur vocati illi qui ſunt de alio colonello, ſeu de alia deriuatione.*
17. *Quando in vna familia ſunt plures qui habent diuerſas denominationes, teſtator cenſetur intellexiſſe de illis, qui ſunt eiuſdem denominationis cum teſtatore, & reſpectiuè cum illius hærede.*
18. *Clauſula,* Qui erit, *importat conditionem.*
19. *Diuturna obſeruantia declarat dubiam ſubſtitutionem.*
20. *Deſcendentes ex fœminis poſſunt aliquando excludere maſculos alterius lineæ.*
21. *Sub nomine* Cognationis, *comprehenduntur deſcendentes ex fœminis.*
22. *Idem dicendum eſt de nomine* Parentelæ, *vel de nomine* Affinium.

POtens & ſtrenuus miles Dominus Ioannes de Pictauia, quem ſic nominat Bertrandus *conſil.*117. *vol.*7. ſuum vltimum condidit teſtamentum anno 1474. & die prima menſis Februarij, ſumptum per D. Bonifacium de Bleugetiis Notarium publicum Ciuitatis Auenionis, in quo hæredem ſuum vniuerſalem inſtituit generoſum & potentem Militem, Dominum Aymarum de Pictauia ſuum ex fratre nepotem, cum ſubſtitutionibus & prohibitionibus alienationis ampliſſimis, de quibus in dicto teſtamento, cuius verba ſunt ea quæ ſequuntur:

Et quia hæredis inſtitutio eſt caput, radix, & fundamentum cuiuſlibet vltimæ voluntatis, idcircò ipſe teſtator in omnibus aliis bonis ſuis mobilibus, & immobilibus, & per ſe mouentibus, caſtris, fortalitiis, dominiis, ſegnoriis, iuriſdictionibus, feudis, retrofeudis, homagiis, cēſibus, ſeruitiis, redditibus, nominibuſque, & creditis, iuribus, & actionibus quibuſcunque præſentibus & futuris, quæcunque, qualiacunque, quantumcunque, vbicunque ſint, & in quibuſcunque conſiſtant, ſeu quocunque nomine & vocabulo nuncupentur, ſeu nominentur; hæredem ſuum vniuerſalem, ſolum, & in ſolidum inſtituit, ac ore ſuo proprio nominauit, & eſſe voluit, videlicet Magnificum potentémque & generoſum Militem, Dominum Aymarum de Pictauia nepotem ſuum dilectiſſimum, Dominum Sancti Valerij, & ſuos maſculos legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos ſeu procreandos, quos omnes ordine ſucceſſiuo dicto Domino Aymaro hæredi ſuo vniuerſali, & ſuis, vſque in infinitum ſubſtituit. Et quia ea quæ apertiùs dicuntur & declarantur, meliùs & faciliùs intelliguntur,

in quo

ſitque dicti teſtatoris firma, perpetua,& finalis voluntas,ac velle totale, quod locus ipſius teſtatoris de Serignano Auraicen. Diœceſis in Comitatu Venaiſſino; cum tota eius Baronia & iuribus, iuriſdictionibus, homagiis, ac caſtris, & locis,feudis,retroſeudis,cenſibus,& aliis ad dictam Baroniam pertinentibus (ſicut eſt de Camateto,Treuelliano,Podio Almeraci, Gardaparioli, Barbaratio,Vchaux) & de aliis locis quę ſibi obuenerunt ex ſucceſſione & hæreditate recolendæ memoriæ Dñæ Pollicenæ genetricis ſuæ, remaneant penes illos de Domo,& cognatione ſua de Pictauia; videlicet penes illum ſemper,qui erit Caput,& Primus Domûs prædictæ de Pictauia, & obtinebit primum locum & ordinem ac dominium Sancti Valerij, vt Domus ipſa pro ſua clara & antiqua nobilitate decentiùs & honeſtiùs manuteneatur & ſuſtenteiur, ſtatúmque ſibi debitum ſuſtinere, & portare poſſit ad honorem & decus Domus prædictæ de Pictauia. Vultque ipſe teſtator, ordinat, & expreſsè prohibet, quòd præfatus Dominus Aymarus de Pictauia hæres ſuus vniuerſalis, qui dictæ Domus ipſius teſtatoris de Pictauia nunc eſt Caput,& Primus, & ſui ſucceſſores in infinitum,dominium Sancti Valerij, & Caput dictæ Domus pro tempore obtinentes, non poſſint aut valeant dictam Baroniam, loca, Caſtra, iuriſdictionem,iura,aut membra, in ſolidum, vel partem vllo vnquam tempore obliquò obligare,impignorare, aliis in feudum, vel in emphyteuſim concedere, vel alio quouis titulo alienare, vel aliàs transferre etiam in Eccleſias,vel loca pia,ſeu alia loca pietatis, quantumcunque pia,ſiue fauorabilia,etiam pro redemptione Captiuorum;& hoc tam in contractibus inter viuos,vel cauſa mortis,quàm vltimis voluntatibus,nec per viam tranſactionis, hæredis inſtitutionis, ſubſtitutionis, legati,ſeu fideicommiſſi, nec alio quouis excogitato, vel excogitando titulo: ſed remanebit ipſa Baronia tota & integra,abſque aliquali diminutione ipſius, ſeu iurium eiuſdem, quantumcunque minorum, penes dictum hæredem ſuum vniuerſalem ad eius vitam; & poſt ipſius deceſſum,abſque aliquali detractione cuiuſcunque Quartæ Trebellianicæ, vel alterius, quam expreſse ipſe Teſtator prohibuit,ac voluit & ordinauit,quod veniat pleno iure & liberè abſque alicuius miniſterio,pręſenti ſua valida & perpetua diſpoſitione & voluntate ad primum hæredem ſupradicti ſui hæredis, qui caput & primum locum dictæ Domus ſui cognominis de Pictauia, & dominium Sancti Valerij tenebit & habebit, & ſic deinceps & perpetuis temporibus, de vno ad alium, quamdiu & toto tempore quo Chriſtus permittet,domum ipſam regnare & durare. Et ſi contingat dictum hæredem vniuerſalem ipſius teſtatoris,vel alios ſucceſſores dicti hæredis,Caput & Primum ordinem dictæ domus pro tempore habentes,exiſtentibus aliquibus,vel aliquo de cognomine de Pictauia,Baroniam ipſam in ſolidum,vel in partem,vel iura illius alienare, vel contra ipſius teſtatoris diſpoſitionem,ordinationem, & prohibitionem facere,quod totum ſit nullum,caſſum, & irritum,ac nullius roboris. Et eo caſu adueniente, vult ipſe teſtator, ordinat, & mandat quod dictus talis contrauenienſ,& contrafaciens, ſit ad ipſius vitam omnibus fructibus & emolumentis vniuerſis priuatus & exclusus, & dicti fructus & emolumenta eſſe debeant & applicentur obtinentibus ſecundum locum, & ordinem domus prædictæ de Pictauia,quamdiù ille qui contrafecerit, viuet; & illo vita functo, reuertantur ad ſucceſſorem qui primum ordinem obtinebit, cum hac conditione expreſſa,quod illi de Pictauia qui pro tempore erunt, aut alij parentes,vel affines,ad quos fortè ſucceſſio pertinere vel deuenire poſſet in futurum,præſentem ipſius teſtatoris ordinationem non poſſint aut valeant ſibi inuicem remittere, infringere, vel ſuper ea aliqua pacta inire, ſed ſemper remaneant firma & integra.

TYPVS SVCCESSORVM DOMINI IOANNIS de Pictauia Teſtatoris.

Ioannes I. de Pictauia teſtator, ***mortuus ſine liberis.***

Aymarus de Pictauia, Ioannis primi nepos & hæres, ***qui reliquit ſuperſtitem***

Ioannem II. filium ſuum: ***huic ex legitimo matrimonio nati ſunt***

Guillelmus de Pictauia, ***mortuus ſine liberis.***

&

Diana de Pictauia Duciſſa de Valentinois, vxor Domini de Breſé magni Seneſcalli Normandiæ. ***Ex cuius matrimonio prodierunt***

Franceſia de Breſé, vxor Henrici Roberti de la Mark

&

Ludouica de Breſé, Vidua d'Aumale.

Ex cuius matrimonio prodierunt Deſcendentes Domus de Boüillon, ***qui vendiderunt Baroniam Serignani cum ſuis dependentiis.***

Conſtat

Conſtat igitur quod Aymarus, Ioannis teſtatoris ex fratre nepos, habuit Guillelmum, ſuum ex Ioanne ſecundo filio nepotem: quo ſine liberis defuncto, Duciſſa Diana, & poſt ipſam eius Deſcendentes ex Franceſia de Breſé eius filla, Baroniam Serignani cum eius dependentiis iure dominij, ſeu quaſi, ab anno 1548. in hæc vſque tempora poſſederunt.

Nunc autem inſurgit generoſus & potens Dominus N. aſſerens ſe, vti exiſtentem de familia de Pictauia, admittendum eſſe ad fideicommiſſum contentum in teſtamento de quo agitur, ad excluſionem deſcendentium ex fœminia de familia, aut ab eis ius & cauſam habentium. Quæritur vtrùm eius petitio ſit iuridica.

Negotio iſto exactè perpenſo, exiſtimaui dictum Dominum N. à ſua petitione remouendum. Siquidem dictus Teſtator cùm nullos haberet liberos maſculos, ſuum ex fratre Nepotem Aymarum, Dominum Sancti Valerij hæredem inſtitnit, & ſuos maſculos legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos & procreandos, quos omnes dicto Aymaro hæredi ſuo, ordine ſucceſſiuo, & ſuis vſque in infinitum ſubſtituit. Et per conſequens cum Dominus N. non ſit filius maſculus Aymari, nec ab illo deſcendat, non poteſt prætendere, ſe vocatum ad dictam ſubſtitutionem, aut in ea comprehenſum. 1 † Vnde iure illi opponi poteſt vulgatum illud axioma. *Tu non es vocatus: ſubſtitutio de te non loquitur:* Peregr. *de fideicom. art.* 11. *num.* 37. Surd. *conſ.* 96. *num.* 2. Roland. *conſ.* 56. *num.* 4. *vol.* 3. 2 † Et fideicommiſſum reſtrictum ad certas perſonas, vltra illas operari non debet: Iaſ. *in l. non res, num.* 21. *ff. de leg.* 1. Dec. *conſil.* 213. *num.* 5. Menoch. *conſil.* 220. *num.* 128. Peregrin. *de fideicomm. art* 1. *num.* 27. Rot. *deciſ.* 24. *num.* 10. *parte* 4. *tomo* 1. *recent.* & 195. *num.* 6. & 7. *parte* 5. Menoch. *conſil.* 132. *num.* 2. & 233. *num.* 6. & 11. Cyriac. *controuerſ.* 142. *num* 8. & 174. *num.* 12. vbi dicit hoc eſſe irrefragabile argumentum: *Iſta perſona non eſt vacata nec comprehenſa in verbis ſubſtitutionis; ergo ad illam non debet admitti.*

Secundò, quia licèt poſt ſubſtitutionem in dicto teſtamento ad liberos & ſuos dicti Aymari hæredes reſtrictam, adiecta fuerint verba prohibitionis alienationis, quæ videntur ampliora ſubſtitutione principali, & tanquam reſpicientia totam familiam de Pictauia, de qua Dominus Actor ſe exiſtere aſſerebat, eâque ratione petebat fideicommiſſum ad ſui fauorem apertum declarari: Tamen illa prohibitio non debet extendi vltra ſubſtitutionem principalem, cùm in ea teſtator ſe reſtrinxerit ad ſuos dicti hæredis maſculos, legitimos & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, ſeu procreandos; quos omnes ordine ſucceſſiuo dicto ſuo hæredi, & ſuis in infinitum ſubſtituit. Et ideò ſi linea tranſuerſalis vigore dictæ prohibitionis alienationis ad fideicommiſſum admitteretur, ſequeretur dictum teſtatorem in eadem diſpoſitione ſe in continenti correxiſſe, & vltra deſcendentes hæredis in infinitum vocatos, voluiſſe collaterales admitti. 3 Quod cùm de iure minimè præſumatur, † ſequitur prohibitionem alienationis etiam amplioribus verbis conceptam, reſtringendam eſſe ad perſonas, & caſus in principali ſubſtitutionis clauſula comprehenſos; & ſic non excedere liberos, & ſuos dicti hæredis, ex legitimo matrimonio procreatos, nec ad tranſuerſales extendi, ad euitandam eiuſdem teſtatoris in eadem diſpoſitione contrarietatem & correctionem: ita arguunt Alex. *conſ.* 59. *numer.* 13. *vol.* 3. Dec. *conſ.* 636. *num.* 12. Rimin. iun. *conſ.* 80. *num.* 30. & 32. Menoch. *conſ.* 376. *n.* 53. Oſaſch. *deciſ.* 50. *num.* 12. & 13. quos citat & ſequitur Cyriac. *controuerſ.* 143. *num.* 27. qui omnes loquuntur in terminis ſubſtitutionis limitatæ ad certum perſonarum genus, cui adiecta fuit prohibitio alienationis verbis amplioribus facta. 4 † Extincto igitur fideicommiſſo propter defectum lineæ maſculinæ dicti Aymari hæredis, extinctus eſt omnis effectus prohibitionis alienationis, vt per Decium & Alex. *in locis mox citatis*, Surd. *conſil.* 448. *ſub n.* 19. & 20. & alij quos citat & ſequitur Cyriac. *d. controuerſ.* 143. *num.* 21.

Tertiò, & hoc multò magis dicendum eſt, quia prohibitio alienationis non fuit facta principaliter & ſeparatim, ſed dependenter ab illa ſubſtitutione ſuorum maſculorum dicti Aymari, nempè per viam declarationis, non autem per viam nouæ diſpoſitionis, vt patet ex illis verbis teſtamenti tenoris ſequentis: *Et quia quæ apertiùs dicuntur & declarantur, meliùs & faciliùs intelliguntur, &c.* 5 † Hæc autem declarationis eſt natura, vt nihil de nouo faciat, ſed tantùm id, quod iam factum & diſpoſitum eſt, declaret & aperiat: *l. adeò, §. cùm quis, ff. de acq. poſſeſſ.* cum aliis de quibus Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 698. *num.* 12. & 753. *num.* 27. Addit. ad Burat. *deciſ.* 10. *num.* 31. cum pluribus *ibi* citatis. Cum igitur ſubſtitutio ſit reſtricta ad liberos Aymari hæredis; ſequitur, prohibitionem alienationis nihil poſſe operari in fauorem tranſuerſalium; nullo modo in ſubſtitutione vocatorum: Rot. apud Peregrin. *deciſ.* 134. *num.* 9. *in fine*, vbi, quod prohibitio poteſt quidem declarare præcedentem ſubſtitutionem, ſed non extendere: & *deciſ.* 300. *num.* 20. *verſic. vnde cum dicta ratio: p.* 1. *recent.*

6 Quartò, quia agitur de prohibitione alienationis facta in oratione continuata, cùm incontinenti & abſque vllius alterius diſpoſitionis interiectione, Teſtator, declarando ſubſtitutionem, procedat ad prohibitionem alienationis; quo caſu talis prohibitio cenſetur facta retentis ſemper terminis præcedentis ſubſtitutionis, quæ cùm euanuerit per mortem dicti Guillelmi ſine liberis maſculis, & ſic deficiente linea maſculina, expirauit prohibitio alienationis in eiuſdem orationis ſerie continuata, per illa verba; *Et quia quæ apertiùs dicuntur, &c.* Probatur per text. *in l. fin. ff. de reb. dub.* & *ibi* notant Bartol. & alij: Peregrin. *conſ.* 57. *num.* 5. 6. & 11. vbi bene explicat, & multos allegat: Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 351. *num.* 10. idem Peregrin. *deciſ.* 134. *num.* 7.

Quintò, quia hæc eſt magis communiter recepta ſententia, quod prohibitio alienationis ſubſequens, regulari & reſtringi debet ad perſonas & caſus fideicommiſſi præcedentis, quando maximè fuit appoſita incontinenti & continuatiuè poſt fideicommiſſum; & per conſequens quod talis prohibitio non faciat alios admitti, aut vocatos cenſeri, quàm liberos Aymari in ſubſtitutione principali comprehenſos; quam ſequuntur Ruyn. *conſil.* 153. *num.* 11. *verſic. vnde illa clauſula: lib.* 2. cum aliis pluribus allegatis per Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 351. *num.* 21. & vt à multitudine allegationum abſtineamus, infinitos pro hac ſententia ad longum citat idem Fuſar. *conſil.* 17. *num.* 141. vbi tandem concludit hanc eſſe magis communem ſententiam, & in praxi approbatam, & à Rota Romana receptam, quando prohibitio ſtat continuatiuè vel relatiuè ad præcedentem ſubſtitutionem; prout

in

in caſu noſtro: Peregr. *conſil.57.per tot.lib.5.& deciſ.134.num.1.& ſequentib.* & *ibidem* Rota *num.28.*
7 *& num. 33.& 21.* † Vbi ampliat etiamſi diſpoſitio eſſet in rem concepta: & copioſè Odd.*de fideicom. ex prohibit. alien. reſ. quæſt.14. num. 143.* vbi dicit hanc eſſe magis communem ſententiam, etiamſi teſtator prohibuerit bona alienari in infinitum, vel in perpetuum: Fuſar. *conſ.169.n.65.*

8 Sextò, quia etiam poſito, citra præiudicium veritatis, quod omnes prædictæ rationes ceſſarent, manifeſta nihilominùs remaneret excluſio dicti Domini N. à fideicommiſſo, de quo agitur. Quod vt euidentiùs appareat, ſupponendum eſt, *Domus* & *Familiæ* appellationem varias habere ſignificationes: nam aliquando intelligitur de Domo & Familia contentiuè, hoc eſt, vt ſignificentur omnes qui continentur in familia, etiam collaterales: aliquando verò ſumitur pro Domo & Familia effectiua, videlicet quorum progenitor & cauſa efficiens eſt teſtator ipſe, vel eius filius, aut nepos hæres inſtitutus: quam diſtinctionem afferunt DD. omnes, & inter cæteros Ruin. *d.conſ.153.num.10. vol.2.*Menoch.*conſ.233.num.5.& ſequent.* Peregr.*d. conſ.57.num.8.& 9.vol.5.* Rota *deciſ.15. num.6 p.7. recentior.*

9 Quæ diſtinctio non ſolùm admittenda eſt in filiis & deſcendentibus hæredibus inſtitutis, ſed etiam in fratre, aut nepotibus ex eo, quorum Familiam teſtator duplici modo reſpicere poteſt; nempe vel contentiuè, vt ſcilicet vocentur omnes ex illa Domo vel Familia, in qua frater, aut nepos, vel hæres continetur; aut illa quæ ab ipſo fratre, aut nepote inſtituto deriuatur, deſcendit, & efficitur; prout ſic conſideratur illa duplex Familia in nepote ex fratre, apud Peregrin. *d conſ.57. num.10. in fine, & num.12.* Fuſar. *conſil.18.num.10. verſic ſi igitur:* & in fine *illius conſilij, verſic. & ne videamur:* & paſſim *in toto illo conſilio:* & *de ſubſtitut. quæſt.351.n.14. in fine,* Rota *deciſ.15. num.7.p.7.recent.* idem Fuſar.*d. q.351.n.11.& 14.*

10 In dubio autem teſtator cenſetur dumtaxat loquutus fuiſſe de familia effectiua, potiùs quàm de contentiua, & per conſequens ad excluſionem domini actoris, qui non eſt de familia effectiua: Ruyn. *d.conſ.153. num.11.* Peregrin. *locis ſupra citatis,* Fuſar.*conſ.169. num.57.* vbi dicit hoc carere omni difficultate quando teſtator loquutus eſt de Familia & domo ſua, quia tunc intelligi debet de domo effectiua: Seraph. *deciſ.482.numer.6.* neque fieri debet differentia; ſiue teſtator loquutus fuerit de ſua Familia, ſiue de Familia ſui hæredis, aut alicuius tertij, quia ſemper intelligitur de familia effectiua, & propterea excluduntur illi qui ſunt de familia contentiua hæredis, vel alterius tertij: Rota *d.deciſ.15.numer.22.parte 7. recent.* Fuſar. *d.q.351. num.12.*

11 Hic autem teſtator variis modis diſpoſitionem ſuam limitauit, & reſtrinxit ad familiam effectiuam ſui hæredis, non ſolùm in ipſa principali ſubſtitutione, in qua ſolum habuit reſpectum ad deſcendentes ſui hæredis: ſed etiam in ipſa alienationis prohibitione, in qua non ita conſiderauit deficientiam lineæ deſcendentium, vt poſt eam voluerit vocari tranſuerſales, & deſiderauerit ad horum vtilitatem bona ſua conſeruari: ideò prohibitio perpetua non debet intelligi niſi ad fauorem illorum, in quos ferebatur animus & intentio teſtatoris, nempe ad lineam effectiuam Aymari: vt arguit Rota *d. deciſ.300. num.vlt.* & apud Peregr. *d.deciſ. 134.num.24.*

Præterea ex verbis dictæ prohibitionis apparet 12
euidentiſſimè, quod teſtator ſolùm habuit reſpectum ad familiam effectiuam, & nullo modo ad contentiuam, dum dixit ſe velle, vt bona Serignani cum ſuis dependentiis perpetuò remaneant penes illos de Domo, & cognatione ſua de Pictauia. Deinde verò ſemper facta relatione *ad prædictam Domum,* cum clauſulis repetitiuis *dicta* Domus, *prædicta,* & ſimilibus, ſubiicit verba ſequentia: *Ordinauit quod dicta bona deueniant ad primum hæredem dicti ſui hæredis, & ſic deinceps de vno ad alium, &c.* Quæ verba cùm non poſſint referri niſi ad familiam effectiuam eiuſdem Aymari hæredis; ſequitur, Dominum actorem qui dicitur eſſe de familia contentiua, nullo modo in ſubſtitutione comprehendi: Ruin. *d.conſil.153.num.10.lib.2.* Peregrin. *dict. conſ.57. num.9. lib.5.* Menoch. *d.conſ.233. num.21.* Fuſar.*de ſubſtit.d.q.351.n.11.*

Neque obſtat quod prohibitio facta fuerit pro 13
conſeruatione Domus de Pictauia, quo caſu vocatam cenſeri familiam contentiuam, oſtendit Peregrin. *conſ.149. num.21. lib.5.* Fuſar. *dict.quæſt.351. num.37.*

Quia ſi prohibitio non eſſet acceſſoria ad ſub- 14
ſtitutionem (prout in caſu de quo agitur, in quo facta fuit dumtaxat ad declarationem diſpoſitionis principalis) procederet obiectum: Sed tota vocatione conſequutiua Domus de Pictauia, non poteſt expreſſio nominis proprij operari vocationem familiæ contentiuæ, ſed potiùs prohibitio ſolùm reſpicit effectiuam in principali diſpoſitione conſideratam: Menoch. *d.conſil.233.num.17.& 27.& conſil.732. num.41.* cum aliis quos citat & ſequitur Rota *dicta deciſ.15. numer.25. & 26. parte 7. recent.*

Præſertim quia in caſu propoſito, teſtator ex- 15
preſſam fecit mentionem ſucceſſorum dicti ſui hæredis, ita vt negari non poſſit quin habitus fuerit reſpectus ad illius lineam effectiuam, vt ſuprà oſtenſum fuit: Fuſar. *de ſubſtitut. dict. quæſt.351. num.11.*

Septimò, quia licet diceremus vocatos eſſe tranſ- 16
uerſales dicti Aymari hæredis, hoc tamen intelligendum eſſet de illis qui deſcenderent ab eodem Capite, ſeu vt dicunt Doctores, ab eodem Colonello; qualis non eſt Dominus N. cùm ſi & quatenus ſit de eadem familia, eſt tamen de alio Colonello, cùm ex Ioanne teſtatore, aut Aymaro hærede non deſcendat; & per conſequens de eo nec ſubſtitutio, nec alienationis prohibitio intelligi poteſt: vt benè explicat Pariſius *conſil.51.num.5. & multis ſequentibus, lib.2.* ſolet enim eadem Familia habere plures deriuationes, & deſcendentias; vt idem oſtendit *num.10. & ſequentib.* Menoch. *d. conſil.233. n.17.* Fuſar. plures allegans *de ſubſtitut. quæſt.348.num.4. & conſil.107. num.6.verſic. ergo pari ratione.* vbi dicit quod ſicut quando teſtator habet deſcendentes, cenſetur illos dumtaxat vocare; ita quando caret deſcendentibus, cenſetur eos ſolùm vocare qui ſunt de ſuo Colonello.

Et hoc potiſſimùm locum habet, quia in familia de Pictauia, ſoli deſcendentes ab Aymaro habebant titulum *de Sainct Valier,* qui nunquam conuenit familiæ Domini Actoris, cui alij tituli, aliæque denominationes datæ fuerunt; cùm tamen teſtator non ſolùm vocauerit denominatos Sancti Valerij titulo, ſed etiam expreſsè vocauerit illos dumtaxat qui erunt Caput familiæ, & erunt Domini Sancti Valerij, faciendo prohibitionem alienationis in fauorem illius, in quo duplex concurret

curret qualitas, nempe Domini *de Sainct Valier*, & Capitis familiæ *de Pictauia*; quod pluries re-
17 petit in eadem prohibitionis parte. † Quando autem plures ſunt de eadem familia, inter quos adeſt difficultas denominationis, teſtator ſemper cenſetur intellexiſſe de illis, qui ſunt de illa familia, à qua teſtator, vel hæres denominationem capit: vt in ſimili tradit Curt. ſenior *conſil.* 40. *numero* 15. vbi quia vocata erat familia de Fontana, in qua diuerſæ erant denominationes, concludit illos ſolùm vocari qui ſortiuntur eamdem denominationem cum teſtatore: Atque ita in caſu noſtro vocata erit tantùm familia de Pictauia *de Sainct Valier*, non autem familia de Pictauia *de N.* Menoch. *dict. conſil.* 233. *num.* 17. & bene Alexand. *conſil.* 213. *numero* 2. *volumin.* 6. his verbis: *Si ergo dictus Aluiſius eſt de diuerſa agnatione, & ſic non eſt de la Turre, ſcilicet de qua erat teſtator, ſequitur quod non eſt de illis de quibus teſtator dicitur voluiſſe, quamuis ipſe eſſet de alia domo de la Turre, de qua non ſenſit teſtator: Et non ſufficit etiamſi ſit de la Turre prædicta, quia teſtator copulatiuè prædicta omnia requirit, vnde ſi vnum deficiat, non poteſt ſortiri effectum diſpoſitio teſtatoris: leg. ſi hæredi plures, ff. de condit. & demonſtration.*

18 Rurſus dictio, *qui*, iuncta verbo futuri temporis, *erit*, dum teſtator loquitur de eo, qui erit Caput Domus, & dominium Sancti Valerij obtinebit, importat conditionem: Tuſch. *in verbo, conditio, concl.* 583. *n.* 30. 31. & 46.

Ergo deficiente conditione, deficit etiam vocatio domini Actoris, qui nunquam fuit, nec eſt Dominus Sancti Valerij.

Neque nocere poteſt generalis mentio Domus de Pictauia; quia ſi bene aduertatur, teſtator ſemper verbis reſtrictiuis & relatiuis vſus eſt, quando de ea loquutus fuit. *Primò* dum loquutus eſt de domo & cognatione ſua de Pictauia. *Secundò* dum dixit de eo qui erit Caput Domus *prædicta* de Pictauia, & dominium Sancti Valerij obtinebit. *Tertiò*, dum prouidet honori *prædictæ* Familiæ. *Quartò*, ſemper vtitur his verbis, *Domus ipſa*, *Domus prædicta*, *Domus ipſius teſtatoris*, & ſimilibus reſtrictiuis, quæ non poſſunt conuenire alteri, quàm illi qui ex eadem Sancti Valerij de Pictauia familia effectiua dicti Aymari hæredis inſtituti procedit: & ſic generalitas illa reſtringi, explicari, & declarari debet ſecundùm verba dictæ inſtitutionis, & ſubſtitutionis vniuerſalis factæ in fauorem deſcendentium ab Aymaro.

19 Octauò, prædicta corroborantur ex longiſſimi temporis centum & ampliùs annorum obſeruantia, cùm de anno 1548. quo Guillelmus vltimus familiæ maſculinæ Aymari deceſſit, primò Domina Diana de Pictauia, & poſt eam ipſius deſcendentes dictam Baroniam cum ſuis dependentiis pacificè poſſederint, finitâ videlicèt dictâ lineâ maſculinâ ad ſubſtitutionem vocatâ, abſque eo quod vllus de familia domini Actoris egerit ad aperturam prætenſi fideicommiſſi, aut de ea loquutus fuerit. Quæ quidem diuturni temporis obſeruantia, quatenus aliquod reſtaret dubium, ſufficiens eſt ad excludendos Actores, & declarandam alioqui dubiam Teſtatoris mentem, pro excluſione vocationis: Crauet. *conſil.* 101. *n.* 3. Menoch. *conſil.* 349. *n.* 15. Fuſar. *conſil.* 114. *n.* 40. & *de ſubſtitut. quæſt.* 500. *n.* 4. Rota *deciſ.* 169. *n.* 1. *part.* 1. *recent.*

20 Vltimò aduertendum eſt, quod ſi prædictæ rationes ceſſarent, & prohibitio alienationis ampliari poſſet, & extendere fideicommiſſum ad alias perſonas quàm expreſſas (quod tamen non ſic eſſe ſuperiùs copioſè demonſtrauimus) tunc ex alio capite excludendus eſſet D. Actor; nempe quia in primis euacuanda eſſet illa quæſtio, vtrùm deſcendentes ex fœminis ab Aymaro hærede, haberent ius excludendi dominum Actorem, cùm teſtator videatur etiam ad illos habuiſſe reſpectum. † Primò 21
dum mentionem fecit de *Cognatione ſua*, quæ continet etiam deſcendentes ex fœminis: Peregrin. *de fideicomm. art.* 22. *n.* 39. ſicut nomen *Familia* aptum eſt continere fœminas, & earum deſcendentes: Tiraquell. *de retract. conſang.* §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 237. & *ſequentib.* Rota *deciſ.* 101. *num.* 13. *parte* 6. *recentior.* Et dum vocauit eum qui erit Caput Domus, non videtur fœminas aut ab eis deſcendentes excluſiſſe, cùm poſteà in fine clauſulæ prohibitionis addat, *Quod illi de Pictauia qui pro tempore erunt, aut alij parentes, vel affines, ad quos fortè ſucceſſio pertinere, vel deuenire poſſet in futurum, non poſſint aut valeant præſentem diſpoſitionem infringere, &c.* quæ ſatis clarè oſtendunt ipſum noluiſſe excludere fœminas aut ab eis deſcendentes: † cùm nomen 22
parentelæ tam ad maſculos quàm ad fœminas referatur: Burat. *deciſ.* 755. *n.* 19. Duran. *deciſ.* 115. *n.* 3. & ad deſcendentes à fœminis: Tiraq. *de retr. conſang.* §. 1. *gloſſ.* 8. *n.* 1. iuncta *dicta gloſſa* 9. *n.* 244. & 237. Rota *deciſ.* 194. *n.* 21. & *ſeqq. part.* 7. *recent.*

De nomine verò *Affinium*, multò minùs dubitari poteſt quin ad fœminas, illarúmque deſcendentes referatur: Barboſ. *de appellat. verb. cap.* 22. *num.* 2.

Verùm quia hæc diſputatio eſt ſuperflua, & altiorem requirit indaginem, nihil quoad hoc caput concludimus, cùm rationes aliæ ſuperiùs copioſè deductæ, ſatis ſuperque ſufficiant ad excluſionem dicti domini Actoris. Sed tamen Dominus Marchio de la Baulaye hodie dictam Baroniam poſſidet in vim alterius teſtamenti, non autem ex ſuperiùs deſignato.

CAPVT CXXXIX.

De validitate alienationis bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum factæ per hæredem grauatum, tàm pro ſuis creditis, quàm pro ſolutione æris alieni. Et quod tertius poſſeſſor qui grauatus vendidit, poſſit ſe iuuare exceptione detractionum ex perſona hæredis grauati. De reſtitutione fideicommiſſi facta ante tempus, quod ſit mera donatio, & indigeat inſinuatione, nec ſit valida quoad præiudicium tertij. Quando locus ſit remedio *leg. Imperator, ff. ad Trebellian.* Et quod recipiens partem pretij, tacitè cenſeatur approbaſſe venditionem.

SVMMARIVM.

1. *Heres grauatus imputat alienata in ſuas detractiones.*
2. *Ampliatur, vt procedat etiamſi grauatus non confecerit inuentarium.*
3. *Tertius poſſeſſor qui acquiſiuit à grauato, poteſt ex illius perſona opponere exceptionem detractionum aduerſus fideicommiſſarium agentem.*

4. *Licitum eſt hæredi grauato bona ſumptuoſa minoris redditus, & ferè ſterilia, retentis vtilioribus, alienare.*
5. *Ampliatur, vt procedat etiamſi conſiderari poſſit in bonis alienatis intereſſe affectionis.*
6. *Hares grauatus alienare poteſt bona fideicommiſſi, etiam pro ſuis creditis.*
7. *Quod procedit etiamſi teſtator prohibuiſſet alienationem etiam ex cauſa æris alieni.*
8. *Etiamſi valor alienatorum excedat valorem debitorum, dummodò reſiduum pretij conuertatur ad vtilitatem fideicommiſſariorum.*
9. *Ex quibus coniecturis probetur alienationem bonorum fideicommiſſi eſſe exemptam ab omni fraude.*
10. *Hares grauatus alienans bona fideicommiſſi ex iuſta cauſa, non tenetur adhibere ſolemnitatem ſubhaſtationum.*
11. *In alienationibus bonorum Minorum ex iuſta cauſa factis, ſi palam & publicè fiant, non eſt de neceſſitate adhibenda ſubhaſtatio.*
12. *Affixio ſcedularum in locis publicis æquiualet ſubhaſtationibus.*
13. *Subſtitutus agere non poteſt antequam fideicommiſſi caſus aduenerit; alioqui falſa eſſet regula, quæ vult illi nullam ante caſum fideicommiſſi currere præſcriptionem.*
14. *Ius fideicommiſſi conditionalis nec ceſſibile eſt, nec tranſmiſſibile.*
15. *Quod non eſt ceſſibile, non eſt tranſmiſſibile.*
16. *Præmatura fideicommiſſi reſtitutio non dicitur facta ex S.C. Trebelliano.*
17. *Reſtitutio fideicommiſſi anticipata, eſt vera donatio, & indiget inſinuatione.*
18. *Qualibet alienatio bonorum fideicommiſſi eſt valida, quandiù conditio eſt in ſuſpenſo, & ſi fideicommiſſarius præmoriatur, ex eo confirmatur.*
19. *Anticipata reſtitutio fideicommiſſi non præiudicat creditoribus hæredis grauati.*
20. *Textus in* l. Imperator, ff. ad S. C. Trebell. *ex mente Peregrini reſtringendus eſt ad ſuum caſum ſpecialem.*
21. *Illius legis diſpoſitio non habet locum quoad bona immobilia iuxta ſententiam eiuſdem Peregrini.*
22. *Remedium illius* l. Imperator, *vt locum habeat, requirit fraudem: ſed vide* num. ſequenti, in fine.
23. *Ex decreto Senatus tollitur omnis ſuſpicio.*
24. *Pretij partem recipiens approbat venditionem.*

SVpponitur in facto, Nobilem Dauidem Fleurice de Riquebourg Trigaut, Dominum de Violes, in ſuo vltimo teſtamento condito *die 7. Octobris* 1622. legaſſe quingenta ſcuta cuilibet ex ſuis ſex liberis tempore maioritatis ſoluenda, cum onere illos eleuandi, & inſtruendi vſque ad concurrentiam fructuum bonorum ſuorum, illos inuicem ſubſtituenda ſine detractione quoad capitale; permittendo ſuæ hæredi vt poſſit talem ex ſuis liberis, qui ſibi benè videbitur, in redditibus, pecuniis, & iocalibus præferre aliis liberis.

Hæredem autem vniuerſalem inſtituit Dominam Ioannam Fleurence de Riquebourg Trigaut vxorem ſuam, cum onere reſtituendi bona & hæreditatem ſuam tempore ſui obitûs, vel ſecundarum nuptiarum, Antonio primogenito; aut ſi tunc non viueret, poſthumo maſculo; vel in defectum maſculorum filiabus æquis portionibus; & in defectum liberorum, voluit quod ipſa poſſit diſponere in fauorem eorum pro quibus ipſa diſponere volet, cum onere tamen portandi nomen de Trigaut.

Prohibendo quoad dictas ſubſtitutiones, omnem detractionem quartæ Trebellianicæ, Falcidiæ, aut aliam. Et voluit quod omnia bona reſtituat liberis ſine aliqua diminutione, exceptis fructibus, mobilibus, iocalibus, & redditibus non conſtitutis, de quibus poterit diſponere & vendere quod ſibi videbitur, vt collocet pretium ad boneſtum lucrum, remanente ſemper onere eleuandi liberos iuxta formam ſupra præſcriptam, nominando illam in Tutricem & Curatricem liberorum ſuorum.

Cùm autem poſt mariti mortem, dicta Domina Ioanna tunc vidua hæreditatem mariti debitis grauatam videret, dictam iuriſdictionem de Violez proſùs infructuoſam, vtpotè quæ ſolùm octo aut nouẽ libras ſingulis annis habebat in redditu, vendidit Nobili Hectori de Langes, Domino de Montmiral, pretio vndecim millium librarum, & de euictione promiſit in forma, tam proprio quàm hæreditario nomine. De cuius venditionis validitate nunc agitur; cùm Domina Bona, dictæ venditricis filia, quæ ſola ſupereſt ſucceſſionis capax, agat ad illius nullitatem, impetratis in Canceliaria Sereniſſimi Principis Aureicenſis litteris, tendentibus ad aperturam fideicommiſſi appoſiti in dicto teſtamento paterno; ſupponens dictam venditionem nulliter factam fuiſſe, & in fraudem fideicommiſſi, nullis præcedentibus ſubhaſtationibus, & de bonis pretioſioribus, nulláque vigente venditionis neceſſitate.

Super qua facti ſpecie conſultus, accuratè perpenſo negotio ſecundùm ea quæ in facto proponuntur, Exiſtimaui alienationem prædictam validam eſſe, ipſámque dictam Bonam non fouere cauſam bonam, ſed a iudicij limine repellendam. Ratio 1
eſt, quia Dña Ioanna hæres grauata, quando euenerit caſus fideicommiſſi, aut aliàs illud reſtituendo, poteſt excipere de detractionibus ſibi competentibus ſuper bonis fideicommiſſi, & in dictas detractiones imputare bona alienata, adeò vt omnes alienationes per eam factæ ſint validæ vſque ad concurrentiam detractionum: *l. Marcellus, §. res quæ*, cum ibi notatis *ff. ad Trebell.* alienans enim videtur bona alienata pro ſuis detractionibus elegiſſe: Aretin. *conſ.* 18. *num.* 5. Ludouiſ. *deciſ.* 580. *n.* 2. Peregrin. *de fideicomm. art.* 39. *num.* 4. vbi dicit ſic in iudiciorum praxi obſeruari: Surd *dec.* 170. *n.* 10. idem Peregrin. *conſ.* 38. *num.* 9. *vol.* 4. Rot. *deciſ.* 127. *num.* 10. *parte* 7. *recent.* Fuſar. *q.* 543. *n.* 19. *& ſeqq. & n.* 21.

Quod procedit etiamſi hæres grauata inuentarium non confecerit, cùm non tractetur de intereſſe creditorum, ſed ſolius ſubſtituti, vt benè probat Hodiern. ad Surd. *dicta dec.* 170. *n.* 10. *&* 11. 2

Quæ exceptio detractionum tranſit ad d. Dominum de Montmiral tertium poſſeſſorem, quam opponere poteſt ex perſona venditricis: per textum *in l. dolia, §. 1. ff. de contrahend. empt. l. emptor, C. de euiction.* Oldrad. *conſ.* 107. *num.* 8. *verſic. ad quartum.* Giouagnon. *conſ.* 20. *n.* 30. *vol.* 2. 3

Quod potiſſimùm locum habet ex eo, quod ſupponitur in hæreditate dicti Teſtatoris, non fuiſſe reperta mobilia, & fructus ſufficientes pro ſolutione æris alieni, quo eius hæreditas multùm grauata reperiebatur: Ex qua ſuppoſitione duæ reſultant concluſiones infallibiles.

Prima, quod alienatio non poteſt dici facta in fraudem fideicommiſſi, tum quia creditores vrgebant, nec aderant alia bona ex quibus ipſis

commodè

commodè ſatisfieri poſſet, non ſolùm mobilia, vt dictum eſt; ſed nec immobilia: ſupererant enim ſolùm quædam prædia ruſtica, ex quibus vix percipiebantur octodecim ſalmatæ tritici, & ſic non poterant ſine magno incommodo elici alimenta ſex liberorum; quæ ſi fuiſſent vendita, redacti fuiſſent liberi ad extremam famis neceſſitatem, cùm ex illa iuriſdictione ſingulis annis octo vel nouem libræ dumtaxat perciperentur; vt iam dictum eſt.

4 Secunda concluſio, quæ ex prædictis reſultat, eſt, quod alienatio prædicta non poteſt dici facta in fraudem fideicommiſſi, cùm hæredi grauato licitum ſit bona ſumptuoſa, quæ tamen ſterilia ſunt, aliis vilioribus retentis, alienare pro ſolutione æris alieni, quo hæreditas grauata reperitur: Pereg. *de fideicomm.art.40. num.37.* Pinell. *in l.1. parte 3.*
num.36.C. de bonis matern. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.*
5 544.*num.1.& 3.* † Et quod etiam res, ad quas hæ-
res affectionem habebat, veluti domus in qua pater defecit, & filius creuit, quam lex prohibet alienari, iuxta *l.qua tutores, C.de administrat.tutor.* poſſint alienari quando vrget neceſſitas, & aliter conſuli non poteſt indemnitati pupillorum; docet Gutier. *de tutel.lib.2.cap.5.num.84.*

6 Et non ſolùm talis alienatio fieri poteſt per hæredem grauatum, pro ſummis quas hæreditas debet aliis creditoribus; verùm etiam pro illis quæ ipſi hæredi grauatæ debebantur, veluti pro dote ipſius, pro legatis per ipſam ſolutis, pro expenſa funeris, & aliis ſimilibus; prout ita determinat Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.665. num.1.2. & ſeqq. &*
num.2. vbi dicit hoc habere locum etiam non con-
7 fecto inuentario. † Quod procedit etiamſi teſta-
tor prohibuiſſet alienationem bonorum, etiam ex cauſa æris alieni: idem Fuſar. *quæſt.541. n.5. & 9.* quia Teſtator non poteſt illud prohibere, Menoch. *conſ.245.n.22.* Natt. *conſil.145.n.22.*

8 Procedit etiam quamuis pretium bonorum venditorum excederet valorem detractionum, dummodò pretium reſiduum fuerit conuerſum in vtilitatem ſubſtitutorum, Addit. ad Ludouiſ. *d.deciſ.580. num.8. verſic.& alienatio,* & benè per Rot. *deciſ.506.n.4.p.4.recent.*

9 Et omnis coniectura fraudis excluditur ex circumſtantiis in facto deductis, nempè ex requiſitione & conſenſu affinium & conſanguineorum dictorum liberorum ex decreto Magiſtratus, ſeu Senatus, cum cauſæ cognitione facto: Ex vtilitate quæ ex tali alienatione reſultat in fauorem ſubſtitutorum: Ex actibus palàm & publicè geſtis; & ex aliis plurimis in facto deductis, quæ hic recenſere ſuperfluum eſſet: de quibus copioſè Maſcard. *de probat. concluſ.531.num.6. & 7.* vbi probat dolum & fraudem excludi ex illis, & ſimilibus coniecturis.

10 Neque obſtat allegatus defectus ſubhaſtationum; tùm quia illæ neceſſariæ non erant in hærede grauata vendente, quæ non erat in minori æta-
11 te conſtituta: Peregr. *de fideicom art.40.n.23.* † Imo
in alienationibus bonorum Minorum, non eſſe præciſè neceſſarias ſubhaſtationes teſtatur Gratian. *diſcept. forenſ. cap.479. num.23.* præcipuè quando venditio fit palàm, bona fide, & in caſu licito; vt benè concludit Poſt. *in tract. de ſubhaſt. inſpect.4. num.19. 28. & ſeqq.* & maximè *num.35.* vbi teſtatur hanc eſſe conſuetudinem generalem totius orbis, vt non adhibeantur ſubhaſtationes in alienationibus bonorum Minorum.

12 Et poſito citra veri præiudicium, quod ſubhaſtationes fuiſſent neceſſariæ, ſufficiebat affixio ſcedularum in locis publicis, quæ æquiualet voci præconis: Gratian. *diſcept. forenſ. d. cap.479. n.4.* Muñoz *de ratiocinüs, c.16.n.20.* Mangil. *de ſubhaſt. quæſt.25.n.9.*

Ex prædictis patet non eſſe recurrendum ad remedium euictionis contra venditricem, quæ pro illis ſeſe obligauit nomine proprio; quia pro omnibus iuribus dotalibus venditricis, & pro legatis per eam ſolutis, & pro omnibus iuribus dictæ venditrici competentibus ſuper bonis mariti, præfatus D. emptor poteſt vti iiſdem iuribus eidem venditrici competentibus per viam exceptionis, vt ſuperiùs probatum fuit, ex *l.emptor.C.de euictionibus,* & aliis iuribus *ſuprà* allegatis.

Sedquamuis rationes ſuperiùs allegatæ non ſub- 13
ſiſterent, dicta Domina Bona, alio ex capite à iudicij limine repellenda eſſet. Quia videlicet caſus fideicommiſſi paterni nondum euenit, qui reſtrictus eſt ad tempus mortis, vel ſecundarum nuptiarum Dominæ Florentiæ, matris dictæ Actricis; & tamen ipſa nec mortua eſt, nec ad ſecunda vota conuolauit. Certum autem eſt, fideicommiſſarium ante tempus reſtitutionis fideicommiſſi agere non poſſe, ex communi Doctorum reſolutione; qui dicunt ideò non currere præſcriptionem in præiudicium fideicommiſſarij ante euenientem caſum fideicommiſſi; quia ante illud tempus agere non poteſt: & eſt text. in *l. facta, §. ſi ſub conditione, ff.ad Trebell. leg. non quemadmodum, ff. de iudic.* & traditur per DD. *in authent. niſi triennale, C. de bonis matern.* Ratio eſt, quia alioquin ſententia poſſet reddi inefficax, ſi contingeret ſubſtitutum præmori grauato, & per ſententiam plus tribueretur ſubſtituto quàm teſtator voluerit. Item quia tractus futuri temporis non ſpectat ad Iudicem: Peregr. *de fideicomm.art.41.num.4.* Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.607.n.2.*

Neque tertio poſſeſſori nocere poteſt præma- 14
tura fideicommiſſi reſtitutio Dominæ Bonæ facta, per matrem grauatam de reſtituendo tempore mortis, vel ſecundarum nuptiarum, quamuis neuter ex dictis caſibus euenerit. Quia reſtitutio illa non valet; cùm ius fideicommiſſi conditionalis non ſit tranſmiſſibile ante euentum conditionis: *l vnica.§. ſin autem ſub conditione, C.de caducis tollend.* Noal.
de tranſmiſſ. caſu 1.n.232. † Quod autem non eſt 15
tranſmiſſibile, non eſt ceſſibile: *leg. non ſolum, §.ſi puellæ, ff.de ritu nuptiar.* Tiraquel. *de retract. conſanguin. §.26.gloſſ.1.n.47.* Giouagnon. *conſ.50.n.22.& 51.vol.1.*

Neque præmatura illa fideicommiſſi reſtitutio 16
dicitur facta authoritate Senatuſconſulti Trebelliani, vt dicit Cancer. *lib.3. reſolut.cap.15.num.127.* Peregr. *de fideicomm.art.2.num.51. & art.3. n.127.* Et rationem deducunt Doctores ex *l. poſt mortem, C. de fideicomm.* quia fieri poſſet, eum, cui facta eſt ceſſio, non eſſe in humanis tempore euenientis conditionis: Hieron. de Leo *deciſ.Valent.100. n.6. & 7.* qui ad hoc allegat *leg.filiusfamilias 174.§. Diui 11. ff.de legat.1.* ibi, *ante diem fideicommiſſi cedentem non poſſe reſtituere ne quidem de voluntate eorum,* &c.

Et propterea bene Bartol. tradidit *in d l.poſt mor-* 17
tem, num.3. quem ſequitur Molina *de primogen. lib.2.cap.4. num.33.* ſimiles anticipatas fideicommiſſi reſtitutiones, eſſe veras donationes, quas eſſe inſinuandas tradit Fontanell. *deciſ.39. num.20.* ita vt etiam ex defectu inſinuationis illa reſtitutio impugnari iure poſſit.

18 His ita ſuppoſitis, firma remanet, & ab omnibus approbata concluſio, alienationem factam ab hærede grauato pendente conditione ſubſiſtere, & præmoriente ſubſtituto confirmari: *l. finali, §. ſed quia,* & *ibi* Gloſſ. *C. comm. de leg.* Gloſſ *in l. cum pater, § libertis. Digeſt. de legat.* 2. Caſtrenſ. & Iaſ. *in dicto §. ſed quia. num.* 7. Bartol. *in l. Marcellus, §. res quæ, Cod. ad S. Conſult. Trebell.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *num.* 6. 8. & 21. Surd. *conſil.* 73. *num.* 74. & *ſeqq.*

19 Neque obſtat text. *in l. Patrem* 19. *ff. quæ in fraudem credit.* quia grauatus reſtituens ante tempus non poteſt præiudicare creditoribus hæredis grauati: Bellon. iun. *conſil.* 33. *num.* 19. maximè, quia eueniente caſu prædeceſſus Dominæ Bonæ, ius eſſet quæſitum D. emptori, ſeu eius hæredibus, deficiente videlicèt dicto fideicommiſſo; & per conſequens anticipata reſtitutio illis obeſſe non poteſt: egregiè Fontanell. *deciſ.* 39. *per totam illam deciſion.* quem inſtar omnium allegaſſe ſufficiat.

20 Neque obſtat text. in *l. Imperator. ff. ad Trebell.* quia diſpoſitio illius legis reſtringenda eſt ad ſuum caſum ſpecialem, nempe quando agitur de fideicommiſſo, quod pater grauatur reſtituere filio cùm ſuis iuris effectus erit; hoc enim caſu, cùm dilatio reſtitutionis fideicommiſſi fuerit appoſita ſolo fauore ſubſtituti, non eſt mirum ſi ante tempus agat, patre diſſipante; ſecùs eſt in extraneis, vel in ipſo patre grauato reſtituere poſt mortem: Peregr. *conſ.* 52. *num.* 29. *vol.* 1. & *de fideicomm. art.* 40. *ſub n.* 16. quamuis non ignorem alios huic intellectui contradicere.

21 Prætereà ille textus non habet locum quoad immobilia, pro quibus ſemper cautum eſt ſubſtitutis; cùm agere poſſint aduersùs tertios poſſeſſores: Peregr. *d. conſ.* 52. *num.* 28.

22 Item diſpoſitio illius textus præſupponit fraudem in hærede alienante, vt patet ex illis verbis: *ac multa in fraudem fideicommiſſi facta probarentur.* Et poſteà; ideò *damnum conditionis propter fraudem inflixit.* Atque ita ex communi ſententia tradit Bertaz. *conſ.* 387. *num.* 6. † Hic autem nulla fraus
23 interuenire potuit, cùm alienatio facta fuerit pro diſſoluendo ære alieno defuncti cum decreto Senatus, & aſſiſtentia Commiſſarij deputati, præcedente relatione peritorum, conſenſu & deliberatione aſſioium, & aliis circumſtantiis omninò dolum & fraudem excludentibus; vt in propriis terminis *d. l. Imperator,* conſiderat Peregr. *d. conſil.* 52. *num.* 31. *vol.* 1. omninò videndus.

24 In hoc tamen ſubſiſtendum eſt, quia D. Argelus *in tract. de acquir. poſſeſſ.* poſt multos per eum citatos exiſtimat, locum eſſe diſpoſitioni *dictæ l. Imperator,* in ſimplici alienatione bonorum immobilium; vt per eum *in dicto tract. quæſt.* 8. *artic.* 18. *num.* 28. *nouæ impreſſionis Lugdunenſis.* Et circa ea quæ de fraude dicta ſunt, idem Author adeundus eſt *dicta quæſt.* 8. *art.* 21. qui tamen ſatis ſe videtur inuoluere in illa diſtinctione fraudis ſimplicis, & reduplicatiuæ.

Supradicta confirmantur ex eo, quod dicta Domina Bona, ætate maior, pretij dictæ venditionis partem recepit, exigendo ſortem annui redditus in locum bonorum alienatorum ſubrogati, & ſic per receptionem partis pretij contractum venditionis tacitè ratificauit, adeò vt illam modò impugnare non poſſit: Aretin. *conſil.* 128. *num.* 6. Menoch. *remed.* 15. *recuper. poſſeſſ. n.* 119. Surd. *conſil.* 104. *num.* 7. Grat. *diſcep. forenſ. cap.* 302. *num.* 17. Et ſecundùm hæc ſcripta iudicatum fuit in ſupremo Senatu Auraicenſi, & declarata alienatio valida, anno 1656.

CAPVT CXL.

Vtrum vicini poſſint petere cautionem damni infecti contra vicinum exercentem artem pulueris tormentarij, pellipariam, aut confectionis candelarum, aut aliam, quæ ſanitati, vel vitæ vicinorum præiudiciũ afferre poſſit. Et vtrum vicini poſſint impedire ne iuxta prædium ruſticum quis teneat copiam gallinarum, cuniculorum, columbarum, & ſimilium animalium.

SVMMARIVM.

1. *Cautio damni infecti poteſt peti à vicino qui exerces artem pericuLoſam, velati conficiendo pulnerem tormentarium.*
2. *Pro damno quod timetur propter ignem, cautio peti poteſt à vicino.*
3. *Vicini poſſunt expellere exercentes artes fœtidas, veluti pelliſpariam, ſulphurariam, & confectionis candelarum.*
4. *Expelli poteſt, reclamantibus vicinis, exercens artem ſanitati, aut vitæ nociuam.*
5. *Nemo impeditur ædificare iuxta prædium vicini, dimiſſo ſpatio duorum pedum.*
6. *Pes in iure quomodo menſurari debeat.*
7. *Iudex poteſt limitare exceſſiuum numerum columbarum vicini, ſi magnum detrimentum prædiis proximis inferant.*
8. *Columbæ dicuntur animalia innoxia, & ideò non impediuntur, ſed tamen magnus illarum numerus coercetur.*
9. *Gallinarum dominus tenetur reſarcire quodcunque damnum per eas datum.*
10. *Dominus cogi poteſt ad recludendum gallinas, & cuniculos, ſi nimium vicinis damnum inferant.*
11. *Ceſſante vicini iactura, quilibet poteſt in ſuo animalia in quacunque quantitate habere.*

IN controuerſia duorum vicinorum partim ratione prædij vrbani, partim ſuper prædio 1
ruſtico: Quoad prædium vrbanum exiſtimo, damni infecti cautionem à vicino iure peti poſſe, qui cum maximo proximarum ædium diſcrimine, pulueris tormentarij, ſulphurarij, & ſalpetrij fabricam exercet. Cùm generale ſit, cautionem illam ſemper peti poſſe quotieſcunque futurum damnum timetur vicinis ædibus, ſiue in ruſtico, ſiue in vrbano prædio opus fiat; & ſiue in publico; ſiue in priuato; idque tam ratione damni prouenientia ea ædificio, quàm ea opere in eo facto: textus eſt in *l. eorum* 19. *§. finali, ff. de damn.*
infecto. † Et magis in ſpecie de damno prodeunte 2
ex igne, quod nondùm illatum fuit, ſed inferri timetur, quod locus ſit cautioni de damno infecto, textus eſt in *leg. ſi ſeruus ſeruum* 27. *§. ſi furnum, verſic. ſi autem, Digeſt. ad leg. Aquil.* & tradit Cæpol. *in tractat. de ſeruitut. vrban. præd. capite* 44. *de igne, numero* 1. *in verſicul. ſexta & vltima concluſio.*

Et

3 Et vltra remedium dictæ cautionis cenſeo, quod vicini poſſunt expellere à vicinia talem artificem, aut ei inhibere ne talem artem exerceat, non ſolùm propter malum odorem, vt de pelliptariis, & ſulphurariis, tradit Ripa *in tractat. de peſte, in 1. p. rt. 3. partis princip. num. 74. & num. 75.* vbi de conficientibus candelas, Cæpol. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap. 43. de aere, num. 2.*

4 Sed & quoties ex arte, quam vicinus exercet, damnum ſaluti vicinorum imminet, talia exercens prohiberi poteſt, cùm in eo publica vtilitas verſetur, vt ſaluti & vitæ Ciuium conſulatur; adeo vt ſi faber, aut malleator, vicini, etiam non Doctoris, nec ſcholaris, ſeu alterius non priuilegiati ſanitati noceat, vtpote infirmitate laborantis, prohiberi poſſit artem exercere ob conſeruationem vitæ ſui vicini: qua de re optimè agit Expilly *playdoyé 34.* Quantò magis igitur in caſu iſto, in quo propter magnam pulueris tormentarij quantitatem, interueniente parua aliqua ignis ſcintilla, non ſolùm vicinæ domus maximo ruinæ periculo ſupponerentur, ſed ipſa etiam vicinorum vita, & integratum familiarum conſeruatio in continuo diſcrimine verſaretur, talis profeſſio & exercitium in loco illo prohiberi poterit? ex traditis per DD. *in leg. 1. ff. ſol. matrim.* vbi Rip. *num. 19.* Intereſt enim Reipublicæ vitam & ſalutem hominum conſeruari, & ideò Communitas rectè huic inſtantiæ ſe iungere poteſt: iuxta *l. cum ratio, §. 1 ff. de bonis damnat.* Cæpol. *dict. cap. 43. de ſeruit. ruſtic. præd. num. 2. & 3.* Barboſ. *in 7. parte l. 1. ff. ſol. matrimon. num. 57. in fin. verſic. amplia quintò.* vbi alios allegat.

Quod attinet ad prædium ruſticum, dubitabatur vtrum vicino ſubueniri poſſet aduersùs eum, qui poſſidet prædium paruæ quantitatis, vndequaque incluſum intra prædium alterius, qui ædificauit villam & columbarium, & gallinas detinet in villa, ex quibus quotidie damnum datur prædio vicino.

5 Exiſtimo quoad ædificium vicinum, non poſſe peti illius deſtructionem, ſi factum fuerit dimiſſo legitimo ſpatio inter dictum ædificium, & prædium vicinum; quod quidem ſpatium eſt duorum pedum: iuxta text. *in l. fine, ff. fin. regund.*

6 Pes autem ita menſurari debet, vt quilibet ſit ſexdecim digitorum: Gloſſ. *in cap. ſicut antiquitus 6. 17. qu. 4.* Bald. Alexand. & alij *in l. 1. ff. ſi quis cantion.* ita vt quinque pedes faciant paſſum: Iaſ. *in §. rurſus. num. 67. Inſtit. de action.* Bertach. *in repert. in verbo. Pes.*

7 Quod verò ad columbarium ſpectat, reclamantibus vicinis qui ſata circum habent, ſi inde magnum illis damnum inferatur pro magno columbarum numero in columbario exiſtentium, Iudex vicinis prouidebit, & columbarium extrui non permittet: vt poſt Dominic. Sot. *lib. 4. de iuſt. & iur. quæſt. 6. art. 4.* tradit Georg. Mor. *in tract. de iure venandi, part. 1. c. 3. n. 23.*

8 Verùm ceſſante circumſtantia magni damni, vix poterit impediri vſus columbarum, cùm columbæ numerentur inter animalia manſueta, & dominus non teneatur de damno à columbis dato, innocens quippe exiſtimatur victus columbarum, nec rerum poſſeſſoribus officit; vt tradit Autumn. *in l. 4. ff. ſi quadrup. pauper. feciſſe dicatur,* & ita deciſum teſtatur Papon. *lib. 14. tit. 1. arreſt. 11. & lib. 18. tit. 9. arreſt. 2.*

9 Denique quod attinet ad gallinas, certum eſt in primis, quod dictus vicinus qui de illis conqueritur, pro quocumque damno ſuis prædiis per vicini gallinas illato, poteſt intentare actionem de pauperie; quia licet titulus loquatur de quadrupede, tamen etiam pro damno illato per animal bipes datur actio vtilis: *l. 4. ff. ſi quadrup. paup. feciſſe dicatur, & ibi* Gloſſ. *in formatione caſus,* loquitur de damno illato per gallinas. Similiter de gallinis loquitur Speculat. *lib. 4. tit. de iniur. §. ſequitur, num. 18.*

An autem poſſit vicinus cogi officio Iudicis 10
ad ita recludendas gallinas, vt ad prædium vicini accedere non poſſint, verius videtur cogi poſſe; ſicut aliàs deciſum fuit de cuniculis apud Papon. *lib. 18. tit. 9. arreſt. 2. & lib. 13. tit. 2. arreſt. 32.* † Et 11
generaliter quod non ſit cuiuis conceſſum in villa ſua habere animalia quæ paſcantur, niſi intra parietes villæ ſuæ concluſa ſint, & eorum domini amplum habeãt territorium, in quo alere ea poſſint citra vicini iacturam, tradit Ferret. *in addit. ad Guid. Pap. deciſ. 218. verſic. porrò quamuis.* & poteſt implorari officium Iudicis, ex traditis per Speculat. *loco cit. n. 19.*

CAPVT CXLI.

Emancipatio licèt ſub conditione fieri non poſſit, tamen fieri poteſt ſub conditione quæ ineſt ex natura rei. Pater emancipans filium ſuum cenſetur illum emancipare contracta fiducia, id eſt, reſeruata patria poteſtate in liberos tunc natos, vel conceptos. Reſeruatio vſusfructus in fauorem patris & filij, *& de chaſcun d'eux*; vtrùm intelligatur facta coniunctim, vel ſeparatim. Ius accreſcendi vtrùm habeat locum in vſufructu etiam conſtituto in contractu.

SVMMARIVM.

1. *Emancipatio cùm ſit actus legitimus non poteſt fieri ſub conditione.*
2. *Emancipatio aut alius actus, ex quibus dignoſcatur vtrùm ſit modalis, vel conditionalis.*
3. *Verba illa* ſub conditione, *ſæpè important modum potiùs quàm conditionem.*
4. *Ampliatur, vt procedat etiamſi adiecta eſſet clauſula,* Et non aliter.
5. *Sola conditio relata ad filium emancipandum, nullam reddit emancipationem.*
6. *Conditio quæ eſt de natura actus, non reddit inualidum actum legitimum.*
7. *Nepotes tempore emancipationis nati, vel concepti, remanent ſub poteſtate aui emancipantis.*
8. *Emancipatio ſemper cenſetur facta contracta fiducia, vt nepotes tunc nati ſint in poteſtate aui.*
9. *Auus per authoriZationem donationis filij, ſibi non praiudicat in vſufructu legali; ſecus ſi filius non indigeat authoriZatione.*
10. *Reſeruatio vſusfructus facta duobus cum clauſula,* reſpectiuè, *intelligitur facta tam in fauorem vnius, quàm alterius ſingulariter, ita vt vno moriente ceſſet quoad eius bona.*

11. *Reſeruatio vſusfructus facta pluribus, an intelligatur facta collectiuè, vel diſtributiuè.*

12. *Dictio*, Châcun, *poteſt intelligi collectiuè pro*, Omnes; *vel diſtributiuè pro*, Quilibet.

13. *In vſufructu datur ius accreſcendi, ſeu non decreſcendi.*

14. *Ius accreſcendi locum etiam habet in vſufructu conſtituto per contractum.*

15. *Verba illa*, poſt mortem, *reddunt actum conditionalem etiam in contractibus.*

16. *Dictio*, Quilibet, *adiecta conditioni, non verificatur in vno, ſed in omnibus.*

17. *Verius eſt dictionem*, Chaſcun, *æquiualere dictioni*, Quilibet.

18. *Dictio*, Quilibet, *refertur ad ſingulos ſeparatim.*

19. *De differentia inter dictionem*, Omnes; *& dictionem*, Quilibet: *Remiſſiuè.*

Pater filium emancipauit ſub reſeruatione & conditione, quod caſu quo filius patri præmoriatur, dicto caſu liberi eiuſdem filij ſint & remaneant ſub poteſtate aui. Ex quo duæ quæſtiones ſunt conſiderandæ: quarum *Prima* eſt, vtrùm emancipatio filij ſit valida. *Secunda*, vtrùm filio præmortuo, nepotes ante emancipationem nati, ſint in poteſtate aui; an verò ſui iuris effecti.

1 Difficultas primi capitis conſiſtit in eo, quòd emancipatio cùm ſit actus legitimus, non recipit diem neque conditionem: *l. actus legitimi* 78. *ff. de reg. iur. & cap. actus* 50. *de reg. iur. in* 6. Ideò cùm illa emancipatio facta fuerit ſub conditione quòd filio præmortuo nepotes erunt in poteſtate aui, videtur concludendum emancipationem eſſe nullam, & per conſequens filium teſtari non potuiſſe.

2 His non obſtantibus veriſſimum eſt, emancipationem, & omnia inde ſecuta, eſſe valida in caſu de quo agitur. *Primò*, quia dicta emancipatio non eſt conditionalis, ſed potiùs modalis, in hoc enim differunt conditio & modus, quod conditio impedit natiuitatem vel originem actus; modus verò verificari debet poſt actum perfectum & conſummatum: Surd. *deciſ.* 38. *numero* 6. *& deciſ.* 156. *num.* 6. Ioann. Andreas Georg. *allegat.* 31. *num.* 14. Seraphin. *deciſ.* 724. *num.* 10. atqui redditus nepotum in poteſtatem auitam, non poteſt conſiderari tempore emancipationis filij, ſed tantùm poſt mortem ipſius, & ſic poſt actum emancipationis perfectum & conſummatum. Ergo non poteſt infringi emancipatio, tanquam ſub conditione facta, & contra formam legis.

3 Neque obſtant verba illa, *ſub conditione.* Quia important ſæpiùs modum, & non conditionem; & nominatim quando actus in ſe perfectus eſt, illique adiicitur aliquid quod reſpicit tempus venturum poſt conſummationem actus: *leg.* 1. *Cod. de his quæ ſub modo*: Gloſſ. *in cap. verum, de conditionib. appoſitis, leg. ea conditione, Cod. de reſcindend. vendit. l. quoniam*, & *ibi* Bald. *Cod. de rerum permutat. l. cum vos, Cod. de donat. leg. Mæuia, ff. de manumiſſ. teſtamento.* & optimè explicat Ioann. Andr.
4 Georg. *dict. allegat.* 31. *num.* 12. † qui hoc ampliat *n.* 23. vt locum habeat etiamſi clauſula, *& non aliter nec alio modo*, fuiſſet adiecta: Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 2. *gloſſ.* 1. *n.* 76.

5 Secundò, quia ratio, propter quam emancipatio non recipit conditionem, ea eſt, quia patria poteſtas non debet remanere in ſuſpenſo, ſed ſtatim ſuum ſortiri effectum, & ideò conditio ſuſpendens aduerſatur ſubſtantiæ illius: vt dicit Couarr. *in* 4. *Decret. parte* 2. *cap.* 3. *in princip. num.* 4. Sanchez *de matrimon. lib.* 5. *diſputat.* 1. *num.* 5. In caſu autem propoſito, emancipatio quoad perſonam filij pura eſt, & non conditionalis, cùm conditio ſolùm reſpiciat perſonam nepotum; ergo remanet emancipatio valida.

Tertiò, quia conditio, quæ eſt de natura actus, 6
non vitiat actum legitimum: vt docent Cagnol. & Decius *in dict. l. actus.* Galganer. *de condit. & demonſtr. parte* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 102. *num.* 1. *&* 2. † Sed 7
ſic eſt, quod de natura emancipationis nepotes ſemper remanent in poteſtate aui, etiam poſt mortem eorum patris, niſi & ipſi quoque emancipati fuerint: *l. liberum* 28. *ff. de adopt.* §. *admonendi, &* §. *illud autem, Inſtit. quibus mod. ius patriæ poteſt. ſoluitur.* † & emancipatio cenſetur ſemper facta con- 8
tracta fiducia: §. *fin. Inſtitut. de legitim. agnat. ſucceſſione, & l. fin. C. de emancipat. lib.* Aretin. *in d.* §. *præterea, num.* 9. *verſic. non obſtat.* Ergo reſeruatio patriæ poteſtatis facta per auum erga nepotes, non reddit emancipationem conditionalem, tanquam continens illud quod de iure ineſt emancipationi, quamuis expreſſum non fuiſſet.

Secundum caput nullam prorſus continet difficultatem; nam aut emancipatio patris eſt valida, & hoc caſu ex diſpoſitione iuris nepotes anteà nati remanent in poteſtate aui; aut emancipatio eſt nulla, & ſic certum eſt tales nepotes ex filio ſubiici poteſtati aui, ſiue viuente filio, ſiue illo præmortuo. *dict.* §. *præterea, &* §. *fin. quib. mod. ius patriæ poteſt. ſolu.* ergo quomodocumque res ſe habeat, nepotes in caſu propoſito ſunt ſub poteſtate aui.

Alia dubitatio fuit propoſita, vtrùm pater ſibi præiudicauerit in vſufructu, conſentiendo donationi, ſeu dotis conſtitutioni factæ per filium emancipatum filiæ ſuæ, ſeu nepti ipſius ex filio? Super qua dubitatione dixi, † quod ſi pater ſim- 9
pliciter conſenſiſſet donationi factæ per eius filium ad authorizandum contractum, vtpote quod filius non fuiſſet emancipatus, ipſe pater non ſibi præiudicaſſet quoad vſumfructum legalem; ſed cùm agatur de filio emancipato & per conſequens de bonis propriis per ipſum filiæ ſuæ conſtitutis, auus per ſuum conſenſum ſibi præiudicaſſet in illo vſufructu: ex notatis per me *ſup. in quæſt. ciuilib. cap* 63. *n.* 1. *&* 2. *parte* 1.

Sed non agitur modò de ſimplici conſenſu, ſed 10
de conſtitutione in dotem facta per patrem & auum ſimul, nepti & filiæ reſpectiuè, cum reſeruatione vſusfructus durante eorum vita reſpectiuè, *leur vie reſpectiuement durant*: quæ verba referuntur ſingulariter ad eorum perſonas, & contemplatione cuiuſque: ex notatis ex Lexic. Iuridic. *in verbo, Reſpectu*: & ſic mortuo filio ceſſat reſeruatio vſusfructus quoad bona illius, quia reſpectu ipſius facta fuit.

Diſputant quidem DD. vtrùm facta donatione 11
per plures cum reſeruatione vſusfructus, talis reſeruatio intelligatur collectiuè, an diſtributiuè? vt per Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſſ.* 12. *numero* 51. Cancer. *lib.* 1. *tit. de donat. cap.* 8. *numero* 66. *in* 5. *quæſt.*

Hic tamen non eſt caſus noſter, cùm dona- 12
tio ita facta fuerit, vt vſusfructus conſolidetur cum proprietate, *apres la mort d'vn chaſcun d'eux.*

Si dictio, *chaſcun*, capiatur pro dictione *cuiuſque*, debet intelligi de quolibet ſeparatim: Gabriel. *conſ.* 87.

*conſ.*87.*n.*2.*lib.*1. maximè verò adiecta dictione *reſpectinement*, de qua mox actum eſt. Si verò pro dictione, *quilibet*, videtur quod non firmatur vſusfru-
13 ctus, niſi poſt mortem omnium, † & locus ſit iuri accreſcendi, ſeu potiùs non decreſcendi : ex notatis Abbat.*conſil.*103.*circa finem, verſic.prætereà : lib.*2. Gratian.*diſcept.for.*272.*n.*29. Bellon. *de iure accreſcendi, cap.*6.*q.*38.*n.*91. Surd. *conſ.*548.*n.*5. Cancer. *lib.*3.*cap.*12.*num.*112.*&* 122. Barboſ. *dictione* 320. *& in verbo, quiſquis.*

14 Quod ius locum habet etiam in vſufructu conſtituto per contractum : idem Bellon.*d.cap.*6.*q.*43. *num.*1.*& ſeqq.* dicens ab hac opinione non eſſe recedendum in iudicando & conſulendo, licèt in puncto iuris aliud dicendum eſſet.

15 Præſertim quia verba illa, *apres la mort de chaſcun d'eux*, referuntur ad tempus, certum quidem quod ſit venturum, ſed incertum quando veniet; qua de cauſa conſtituunt conditionem etiam in contractibus : Mantic.*de tacit.conuent.lib.*14.*tit.*41. *num.*18.

16 Dictio autem, *quilibet*, adiecta conditioni, non verificatur in vno, ſed omnium requiritur concurſus : Alex. *conſ.*173.*n.*2.*&* 3.*lib.*5. Tuſch. *littera D. concluſ.*269.*n.*23.

17 Dictam verò dictionem, *Chaſcun*, refert ad dictionem, *quilibet*, Chaſſan. *in conſuet. Burg. rub.*7. §.3. *in verbo, vn chaſcun, pag. mihi* 233. *verſ. itaut idem ſignificet quod dictio, Omnis* : Rot.*deciſ.*353. *n.*2. *in fine, part.*4.*recent.*

28 Et dictionem, *quilibet*, ad ſingulos ſeparatim referendam, patet apud Rol. *conſ.*70. *num.*44. *vol.*3. Cancer.*lib.*1.*cap.*8.*n.*66.*quæſt.*5. Barboſ. *de diction. cap.*310. vbi quod hoc caſu vſusfructus non finitur niſi poſt mortem omnium; ſecùs, ſi non adſit dictio, *quilibet.*

19 Et de differentia inter dictionem, *omnis*, &. *quilibet*, Bartol.*in l.non diſtinguemus,* §.*cùm in plures ff.de recept.arbit.*

Hoc tamen in caſu, dictio, *reſpectiuè*, adiecta reſeruationi, facit vt exiſtimem vſumfructum vnius morte finiri quoad præmorientis buna : ex notatis *ſuprà, numero* 10.

CAPVT CXLII.

Quando hęres contraueniens voluntati teſtatoris, incidat in pœnam priuationis à teſtatore cum clauſulis prægnantibus ordinatam ; & cui bona hoc caſu applicentur. Quibus ex cauſis quis dicatur contrauenisse teſtatoris voluntati. Pœna *l.ſi quis maior. C. de tranſactionib.* quibus in caſibus locum habeat. Confeſſio hæredis quod teſtator fideicommiſſum fiduciale ſibi demandauerit, vtrùm indigeat inſinuatione, maximè ſtantibus clauſulis donationis irreuocabilis, & conſtitutione procuratorum ad inſinuandum, in contractu appoſitis. Renunciatio *l.ſi vnquam. C.de reuoc. donat.* non nocet illi, qui liberos nullos ſe ſuſcepturum credebat, & tamen ſuſcepit.

SVMMARIVM.

1. *Hæres cui ſub pœna priuationis onus iniunctum eſt, ſi contraueniat, hæreditate priuandus eſt.*
2. *Quando agitur de facto negatiuo, pœna contrauentionis locum habet abſque vlla interpellatione præcedente.*
3. *Contrauentio in caſum moleſtationis prohibita incurritur per moleſtias iuris vel facti.*
4. *Hæreditas à contrauenienie ablata, applicanda eſt illi, quem teſtator nominauit.*
5. *Pœna* l.ſi quis maior, C.de tranſact. *vix hodie locum habere poteſt.*
6. *Pœna* d.l.ſi quis maior. *non habet locum, niſi vero dolo concludenter probato.*
7. *Fiduciaria hæreditatis probatio reſultat ex confeſſione hæredis.*
8. *Qui fiduciariam hæreditatem ex teſtatoris præcepto reſtituit, non dicitur liberalitatem exercere.*
9. *Contractus talis præſumitur, qualem partes eum nominarunt.*
10. *Clauſula* puræ, ſimplicis, & irreuocabilis donationis, *facit vt contractus donationis cenſeatur, quamuis in eo adeſſent pacta liberalitatem excludentia.*
11. *Clauſulæ donationis neceſſariæ non mutant naturam contractus lucratiui.*
12. *Confeſſio debet inſinuari, ſicut & donatio.*
23. *Si in donatione aliquid exprimatur ex quo inſinuationis neceſſitas tollatur, de eo aliter conſtare debet quàm per confeſſionem donantis.*
14. *Donatio reuocatur per atroces iniurias illatas donatori.*
15. *Iniuria illata vxori donatoris præbet iuſtam cauſam reuocandi donationem factam per maritum.*
16. *Qui credens ſe nullos probabiliter ſuſcepturum liberos donauit, renunciauit* leg.ſi vnquam, C. de reuocand.donat. *ſi poſteà ſuſceperit liberos, non obſtat illi renunciatio quominùs obtinere poſſit reuocationem donationis.*

QVæſtiones propoſitæ per Dominum Sebaſtianum Iurium Doctorem, ad tria præcipuè reuocantur : quorum *Primum* concernit teſtamentum conditum per Nobilem Franceſiam eius vxorem. *Secundum* reſpicit tranſactionē initam inter ipſum, & Nobilem Alexandrum hæredem vniuerſalem dominæ Franceſiæ. In *tertio* capite quæritur de validitate, vel reuocatione donationis factæ per Dominum Sebaſtianum, in fauorem dicti Domini Alexandri.

Primi capitis reſolutio pendet ex probationibus facti: nam ſi Dominus Sebaſtianus probauerit (prout ſe probaturum ſupponit) moleſtias ſibi à Domino Alexādro illatas, ſine dubio reſultat ex neceſſaria conſequentia, ipſum pariter hæreditate priuandum eſſe, cùm teſtatrix expreſsè prohibuerit dicto hæredi de turbando, vexando, vel moleſtando, aut querelando pro quacunque cauſa, & ratione, verbis, vel factis dictum Dominum Sebaſtianum legatarium ; minúſque in ius vocando, aut litem mouendo, vel inquietando in perſona, vel bonis ; per ſe, vel interpoſitas perſonas: imò vult & ordinat quod dictus hæres omni illum honore proſequatur, & amicitia. Et in caſum cōtrauentionis, ex nunc prout ex tunc ipſum priuat ſua hæreditate, & hoc eodem caſu inſtituit ſuum hæredem vniuerſalem eundem Dominum Sebaſtianum maritum ſuum.

1 † Quibus ſic ſtantibus, non eſt dubium quin Dominus Alexander, probata contrauentione, ſit hæreditate priuandus : Fuſar. *de ſubſtit. queſt.* 582. *n.* 1. Idque etiam nulla facta hæredis interpellatione, propter verba illa, *Ex nunc, prout ex tunc, & è contra priuat, &c. Et hoc caſu inſtituit hæredem Dominum*
2 *Sebaſtianum* : Fuſar. *d. queſt.* 582. *num.* 15. † Maximè cùm agatur de facto negatiuo, in quo non requiritur mentio, ſed ex ſola contrauentione hæres priuatur : Fuſar. *ibid. n.* 16. Ruin. tuo. in puncto, *conſil.* 330. *num.* 9. quem citat & ſequitur Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 26. *n.* 38.

3 Sufficiet autem ad probandam contrauentionem, & inducendam priuationem, docere de moleſtiis iuris, vel facti, propter verba ampliſſima dictę prohibitionis, ſiue agendo, ſiue excipiendo, ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium, ante litem conteſtatam, vel poſt: Mart. *de clauſul. parte* 3. *cap.* 65. *n.* 3. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 136. *num.* 52. *& diſcept.* 758. *n.* 33. 36 *& ſequentib.* Surd. *conſ.* 506. *numer.* 13. vbi plures allegat, Menoch. *remed.* 1. *recup. poſſeſſ. num.* 284. *&* 285. Simon de Prætis *de interpret. vlt. vol. lib.* 4. *interpret.* 1. *dub.* 10. *num.* 90. *fol. mihi* 346. vbi aſſerit moleſtiam vel inquietationem verificari verbo, vel facto, in iudicio & extra, de iure & de facto, contradicendo, agendo, faciendo, excipiendo, reſiſtendo, vexando, in perſonam vel in rem.

4 Cui autem fieri debeat applicatio hæreditatis, non eſt dubitandum, ob expreſſam intentionem D. Sebaſtiani, in caſum contrauentionis : Mart. *de clauſ. parte* 3. *c.* 64. *n.* 6.

Deciſio ſecundi capitis pendet ex præmiſſis: nam poſito quod D. Alexander fuerit hæreditate priuatus, non eſt de tranſactione quærendum, cùm facta fuerit per eum vti hæredem, & nomine hæreditario, & per conſequens ſi hæreditas applicetur D. Sebaſtiano, iura ei per tranſactionem, vel per legatum quæſita, confunduntur cum ipſa hæreditate : *l. debitori* 7. *C. de pact.*

5 Fruſtrà itaque agitur de reſciſſione tranſactionis propter periurium & inobſeruantiam : in quo capite maior eſſet difficultas, quia cùm diſpoſitio *leg. ſi quis maior, C. de tranſact.* ſit valdè exorbitans, vix ſeruatur in practica : Seraph. *deciſ.* 1059. *numer.* 3. *&*
6 *deciſ.* 1136. *num.* 6. † Ratio eſt, quia cùm locum non habeat niſi probato dolo concludenter ; & quælibet cauſa excuſet à dolo, & moræ purgatio ex æquitate Canonica admittatur; vix poteſt occurrere caſus, in quo locus ſit illi pœnæ : Rot. *deciſ.* 183. *n.* 3. *parte* 1. *diuerſ.* Seraph. *d. deciſ.* 1059. *numero* 2. *& deciſ.* 617. *numero* 6. Fario. *in fragment. littera I. numero* 1187.

Tertium caput altioris eſt indaginis : pro cuius reſolutione ſupponendum eſt, contractum de quo agitur, veram eſſe & propriam donationem, non obſtante quod D. Sebaſtianus dixerit ſe ad eum celebrandum inductum fuiſſe, propter onus reſtitutionis ſibi ad fauorem Domini Alexandri hæredis
7 ſecretè ab vxore commiſſum. † Quia licèt verum ſit, fideicommiſſi onus per ſolam hæredis confeſſionem probari, ſi id ſibi à teſtatore ſecretè iniunctum fateatur ; *l. fin. C. de fideicomm.* §. *fin. Inſtit. de fideic. hæred.* Peregr. *conſ.* 52. *num.* 32. *vol.* 1. ad materiam *l. quidam cum filium, ff. de hæred. inſtituend.*
8 † Et ſic ſi in vim confidentialis fideicommiſſi excluditur vis & effectus donationis, quia hoc caſu D. Alexander non haberet bona à Domino Sebaſtiano reſtituente, ſed ab eius vxore grauante, nec in vim donationis, ſed in vim neceſſariæ reſtitutionis, quæ contraria eſt naturæ donationis : ad traditam *in l. vnum ex familia* 69. §. *ſed ſi fundum, ff. de legat.* 2.

Tamen cùm in eodem contractu facta fuerit mentio puræ, ſimplicis, & irreuocabilis donationis, cum conſtitutione procuratorum ad inſinuandum, adjecta etiam renunciatione legis *Si vnquam, C. de reuoc. donat.* in ipſo inſinuationis inſtrumento : & cum aſſertione quod legata, quorũ fiebat donatio, fuerant facta D. Sebaſtiano, vt de illis diſponeret ad omnes ſuas voluntates; & quod ipſe D. Sebaſtianus deſiderabat oſtendere Domino Alexãdro ſuam amicitiam & affectionem qua ipſum proſequebatur ; his omnibus concurrentibus ſequitur, non hîc agi de reſtitutione fideicommiſſi confidentialis, ſed
de vera & perfecta donatione : † quia contractus 9
talis cenſendus eſt, qualem partes illum nominatunt : *l. qui fundum, §. fundi, ff. de contrah. empt.* Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 105. *numer.* 2. Rota *deciſ.* 310. *num* 12. *part.* 6. *recent.* Et cùm verba ſint adeò clara, præſumptiuam probationem non admittunt : Rot. apud Cenc. *deciſ.* 425. *num.* 1. *& ſequentib.* Maximè cùm aſſertio illa grauaminis, ſit contraria naturæ donationis, quam principaliter inire partes voluerunt: Rot. *ibid. n.* 10. debet enim contractus determinari ſecundum naturam pactorum, quæ magis vnum quàm alium contractum inferunt : Rot. *dec.* 14. *n.* 6. *p.* 6. *recent.*

Et in ſpecie, quod licèt in contractu facta fuerit 10
mentio alicuius rei liberalitatem excludentis, ſi tamen adiecta ſint verba denotantia puram, liberam, & irreuocabilem donationem, nonobſtantibus verbis illis naturæ donationis repugnantibus, contractus tamen donationis naturam retineat, docuit Oldrad. *conſil.* 5. quem omnes ſequuntur; vt per Seraph. *deciſ.* 181. *num.* 8. Surd. *conſil.* 361. *num.* 17. Socin. ſen. *conſ.* 295. *n.* 9. *vol.* 2. Burat. *deciſ.* 924. *n.* 5. *&* 6. Non tamen attenditur illa clauſula ſola, quando quæritur vtrùm donatio ſit ob cauſam, vt *ſup. c.* 110. *n.* 6.

Quod maximè procedit, quia mentio ſecreti & 11
confidentialis grauaminis, non fuit facta principaliter, ſed tantùm acceſſoriè per illa verba, *Et meſſmes adherans* : vt in ſimili Surd. *d. conſ.* 361. *numero* 16.

Sed illud etiam ſummè notandum eſt, quod ſicut 12
donare ſine inſinuatione, prohibitum eſt ex patriæ Comitatus regulamentis ; ita & confeſſionem facere per quam donatio inducatur : Rot. *deciſ.* 683.
num. 10. *part.* 2. *recent.* † Et ideò ſi in donatione ali- 13
quid enuncietur, per quod excludatur neceſſitas inſinuandi, neceſſe eſt vt de eo aliter conſtet quàm per confeſſionem, & aſſertionem donatoris : vt decidit Rota in ſimili, *deciſ.* 358. *num.* 8. *& ſequentib. part.* 6. alioqui, ſi confeſſio iſta valeret, aut probaret, poſſet fieri fraus legi, & inſinuandi neceſſitas euitari: quod dici non debet. Eſt igitur nulla & inualida huiuſmodi confeſſio, neque valere poteſt niſi in vim donationis.

Hoc ſuppoſito fundamento, non erit difficilis 14
reuocatio dictæ donationis, ſi probentur atroces iniuriæ verbo & facto eidem D. donatori, & eius ſecundæ vxori illatæ : per text. *in l. generaliter, C. de*
reuoc. don. quæ eſt *lex vltima eiuſdem tituli.* † Perin- 15
dè enim ob iniuriam atrocem vxori illatam ingratitudo cauſatur, ac ſi marito illata eſſet ; Roſent. *de feud. cap.* 10. *concluſ.* 20. *num.* 15. *&* 16. & in puncto Ripa *in ead. l. fin. q.* 18. *n.* 64. vbi concludit, iniuriam vxori illatam, eſſe veram, & non fictam iniuriam mariti, atque ita tenendum eſſe.

Eadem ratione reuocabitur donatio propter 16
ſuperue

Digitized by Google

ſuperuenientiam liberorum, quia quidquid ſit de illa renunciatione legi *Si vnquam*, appoſita in inſtrumento inſinuationis, quæ multò minoris eſt efficaciæ, cùm nullius iuramenti vinculo ſit roborata, vt ex lectura inſtrumenti patet; hoc verum eſt, quod tempore donationis D. Sebaſtianus annorum pondere grauatus non ſpectabat ſecundas nuptias, nec probabilem ex illis ſobolem, quo caſu dicta legis renunciatio, ab eius remedio ipſum non excludit; vt poſt Tiraquell. & Alber. tradit Galerat. *de renunciat. centur.* 1. *cap.* 87. *num.* 8. *verſic. quartò intellige.*

CAPVT CXLIII.

Deficiente conditione primo ſubſtitutionis gradui adiecta, omnes poſteriores ſubſtitutionum gradus corruunt; niſi aliundè conſtet, teſtatorem voluiſſe inſtituere fideicõmiſſum graduale & perpetuum fauore agnationis, quod coniecturis elicitur. Si verò ſecundo, vel tertio gradui adiecta fuerit diuerſa conditio, iſti gradus non deficiunt, quia non dependent à primo; quod pro intelligentia materiæ ſummè notandum eſt. Quoad bona verò Galliæ, faciliùs à *conſilio* Oldradi 21. recedi ſolet ex æquitate.

SVMMARIVM.

1. *Deficiente conditione, ſequentes ſubſtitutiones expirant, iuxta* conſilium *Oldradi* 21. *à quo tamen receditur quando conſtat, teſtatorem voluiſſe inſtituere fideicommiſſum graduale & perpetuum.*
2. *Ex primogenitura maſculina perpetua, & præcepto quod deſcendentes maſculi ex fœminis vocati teneantur deferre Nomen & Arma familiæ, & aliis coniecturis relatis, oritur probatio fideicommiſſi agnatitij perpetui.*
3. *Quamuis teſtator dederit hæredi facultatem eligendi vnum ex ſubſtitutis, facta electione, non expirat ſubſtitutio per plures gradus poſtea ſubordinata.*
4. *Facta ſubſtitutione reciproca inter omnes filios & deſcendentes, ex eo reſultat fideicommiſſum reciprocum inter omnes.*
5. *Prohibitio realis & perpetua alienationis, fauore primogenituræ & agnationis, denotat perpetuum fideicommiſſum: &* n.6.
6. *Si Teſtator mandauerit quod bona nullo vnquam tempore diuidantur, ſed ſemper apud vnum remaneant, reſultat primogenitura ſucceſſiua.*
8. *Prohibitio perpetua alienandi, per modum diſpoſitionis principalis facta, arguit fideicommiſſum perpetuum.*
9. *Subſtitutio reciproca inter omnes deſcendentes, perpetuum producit fideicommiſſum.*
10. *Ab Oldradi* conſilio 21. *receditur quando conſtat de voluntate teſtatoris pro fideicommiſſo agnatitio perpetuo.*
11. *Deficiente conditione, non corruunt ſubſtitutiones ſequentes, quando teſtator voluit facere fideicommiſſum perpetuum.*
12. *Deficiente conditione ſecundi, vel tertij gradus ſubſtitutionis, non corruunt ſubſtitutiones ſubordinatæ, ſed tantùm ob defectum conditionis adiectæ primo gradui.*
13. *Quando grauatus bona alienauit in præiudicium expreſſæ prohibitionis alienationis, ſubſtitutus ſtatim agere poteſt ad aperturam fideicommiſſi, quamuis caſus ſubſtitutionis nondùm aduenerit.*
14. *Fideicommiſſarius particularis non tenetur ad debita, ſed ea debent ſolui per hæredem vniuerſalem.*
15. *In Gallia facilè receditur à* conſilio *Oldradi* 21. *propter fauorem familiæ, ex æquitate.*

PAter filium ſuum hæredem vniuerſalem inſtituit, eidémque ratione inſignis Terræ iuriſdictionalis, & Domus paternæ, quæ erat magnæ ſtructuræ, ſubſtituit vnum ex eius liberis per eum eligendum; & in defectum nominationis, illi ſubſtituit Matthæum eius primogenitum, & eius liberos maſculos; & in eius defectum Bernardinum alterum filium illius, & eius liberos, ſeruato ordine primogenituræ: & in defectum Bernardini & liberorum ipſius, vocauit alios eiuſdem fratres & liberos maſculos ipſorum, ſeruato ſemper ordine primogenituræ: & poſt mortem omnium, ſubſtituit Gregorium alium eiuſdem teſtatoris filium, & proceſſit ad plures alios ſubſtitutionum gradus, vocando maſculos deſcendentes ex fœminis cum eodem ordine primogenituræ, & præcepto deferendi Nomen & Arma familiæ, & prohibitione alienationis ampliſſima, etiam ex cauſa dotis, &c.

Deceſſit teſtator, & deinde hæres, & ante hæredem Matthæus ſine liberis; & ſic fideicommiſſum erat apertum in perſona Bernardini, qui tamen illud acceptare recuſabat. Ideò quæſitum fuit vtrùm liberi Bernardini poſſent impedire creditores tam paternos, quàm auitos, agentes ad diſtractionem bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum.

Reſpondi, dictos liberos Bernardini fundatos eſſe in petitione fideicommiſſi. Primò, quia cùm teſtator expreſsè declarauerit, quod in defectum nominationis per hæredem faciendæ, ſubſtituebat D. Matthæum & eius liberos; quibus deficientibus, Bernardinum, & eius liberos; & cùm D. Matthæus à multis annis viuo patente, nullóque contracto matrimonio, animam ſuo Creatori reddidiſſet; ſequitur, caſum ſubſtitutionis eueniſſe, non quidem in perſonam D. Bernardini, qui repudiauerat; ſed in perſonam filiorum ipſius, cùm habeamus claram voluntatem teſtatoris, vnde non eſt recurrendum ad coniecturas: *l. continuus*, *§. cum ita*, *ff. de verb. oblig. cum ſimil. lib.*

Secundò, quia manifeſtum eſt, teſtatorem voluiſſe inter ſuos liberos & deſcendentes facere perpetuum & graduale fideicommiſſum ſuper iuriſdictione, domo, & aliis bonis in dicto teſtamento deſignatis, vt mox copioſiùs oſtendetur. †Et ideo non [1] eſt quod opponatur, de deficiente conditione appoſita in præcedenti ſubſtitutione, nempè caſu quo conſtare poſſet quod hæres feciſſet aliquam nominationem, omnes ſequentes ſubſtitutiones ſubordinatas corruere defectu conditionis: iuxta text. *in l. cum vxori*, *C. quando dies legat. ced.* & Oldrad. *in celebri conſil.* 21. quia illud non procedit, quando ex coniecturis, aut alio modo apparet, teſtatorem habuiſſe intentionem conſeruandi agnationem, aut conſtituendi perpetuum & graduale fideicommiſſum: Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 19. Graſſ. *in §. fideicom.*

Digitized by Google

fideicommiſſum, quæſt. 33.*n*.6. determinat Rot.*deciſ.* 486.*n.*a.*p.*1.*recent.* Menoch. *conſil.*1006.*n.*53. Catanat.*conſ.*15.*n.*39.vbi plures allegat.Menoch.*lib.*4. *preſumpt.*69.*n.*10.

2 Clara autem eſt intentio teſtatoris circa graduale & perpetuum fideicommiſſum, ex eo,quod ſemper vocauit maſculos, & maſculos deſcendentes ex maſculis,præferendo primogenitos;& poſt maſculos hæredis vocat D. Gregorium & eius maſculos; & deficientibus maſculis, & maſculorum maſculis, ſubſtituit filias cum onere portandi Nomen & Arma, prohibendo omnem detractionem, alienationem, diuiſionem, & diminutionem dictorum bonorum,etiam ex cauſa dotis,aut alia quacunque neceſſaria. Ex quibus omnibus ſic concurrentibus neceſſariò inferendum eſt, reſultare fideicommiſſum graduale & perpetuum inter omnes deſcendentes; ex traditis per Menoch. *conſil.*803. *num.*8. *verſic.quarta & vltima coniectura*,vbi hoc arguit ex vocatione *maſculorum, & illis omnibus deficientibus, fœminarum cum onere deferendi Nomen & Arma:* & *conſil.*1006. *à num.*1. *vſque ad* 8. vbi id colligit ex onere deferendi *arma familiæ*, ex qualitate *maſculinitatis*, ex verbo *ſucceſſorum*,quod habet tractum temporis ſucceſſiuum, ex eo quod agitur *de re inſigni*, nempe de iuriſdictione & domo honorifica, & ex *prohibitione cuiuſcunque detractionis*: quæ omnia in noſtro caſu concurrunt: Idem *conſil.*1023. *n.*29. vbi id arguit ex digreſſione ad plures gradus, *& num.*10. ex qualitate bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum,veluti Caſtri: *& num.*12.ex eo quod cognati vocantur poſt agnatos cum onere deferendi Nomen & Arma: & *conſil.*1051. *num.*1. vbi id arguit ex prohibitione alienationis rei certæ: *& n.*3.ex geminatis prohibitionibus alienationum:*& n.*4.ex mentione primogenitorum:*& n.6.*ex multiplicatione graduum:*& n.*7.ex qualitate rei inſignis & dignę quę remaneat in agnatione.Et in propriis
3 terminis, † quod quamuis fuerit proceſſum ad electionem iuxta mandatum teſtatoris,& in defectum electionis ſubordinati plures gradus ſubſtitutionum, non propterea expirent ſequentes ſubſtitutiones,ſed potiùs ab vno in alterum ſemper repetitum cenſeatur fideicommiſſum, & ſic non habeat locum *dictum conſilium* Oldradi 21. concludit idem Menoch *conſil.*1107.*num.*23.*& ſeqq.* tum ex pluralitate graduum, tum ex onere deferendi Nomen & Arma, tum ex intentione conſeruandi bona in familia, tum ex prohibitione alienandi etiam ex cauſa dotis,vel piâ,tum ex qualitate domorum inſignium,vt *ibi* fusè per eum:Fuſar.*de ſubſtit.q.*480. *n.*30.*&* 35.*& multis ſeqq.*

4 Quod maximè procedit ex eo quòd dictus Teſtator conſtituit amplum,& reciprocum fideicommiſſum inter ſuos filios & deſcendentes, ita vt non ſit dubitandum quin omnes ſucceſſiuè ſint vocati per fideicommiſſum, quia verba illa habēt implicitum tractum temporis in perpetuum, & omnes gradus amplectuntur, attento quod teſtator reſpexit ad continuam & reciprocam bonorum conſeruationem inter ipſos. Sic enim intelligenda ſunt quæ dicit §.1.*auth. de hæred.ab inteſt. venient, l. final. C. de ſuis & legitim.* Peregr. *de fideicomm.art.*19.*n.*17. *&* 53. qui alios cumulat, *& conſil.*35. *num.*5.*lib.*3. & *alibi paſſim.* vnde ſi poſt tot perſonas,& tot gradus vocauit filios Domini Gregorij,& poſt obitum omnium maſculorum, & maſculorum ex maſculis, vocauit filias & earum liberos, & ſic nedum in incertum,ſed & in remotiſſimum tempus,ne eluſoria & inanis euadat diſpoſitio Teſtatoris,dicendum eſt inductum fuiſſe graduale & perpetuum fideicommiſſum inter omnes deſcendentes: Ruſtic.*conſ.*11. *numero* 44.*&* 45. Molin. *de primogen. d.cap.*6.*n.*19. *& num.*28. vbi de diſpoſitione facta fauore primogenitorum, quæ ex ſe continet perpetuam prohibitionem alienationis fauore ipſorum primogenitorum, aliis coniecturis concurrentibus, ex quibus ſucceſſionis perpetuitas oriatur: Mantic. *de coniect. lib.*6. *tit.*15. *num.*15. *verſic. item ſi teſtator*: Couar. *pract. quæſt. capite* 38. *numero* 6. *& lib.*3. *var. reſol. cap.*5.

Accedit Ludouiſ. *deciſ.*207. *num.*9. vbi propter ſolum tractum temporis inducit perpetuum fideicommiſſum inter deſcendentes: Simon de Præt.*de interpr.vltim.vol.lib.*3. *interpret.* 3.*dubit.*1.*n.*6.*fol.mihi* 136.5 †maximè adiecta prohibitione reali ne bona diuidantur;ſed ſemper apud vnum remaneant; idem de Præt. *d. lib.*3.*interpret.*3. *dubit.* 1.*ſolut.*1. *num.*11. *fol.mihi* 137. 6 † Quæ teſtatoris voluntas, vt bona apud vnum remaneant, & nunquam diuidantur, oſtendit primogenituram ſucceſſiuam, tunc enim ſine dubio vnus ſolus ſuccedere debet, íſque primogenitus: Roder. Suar. *in l. quoniam in prioribus,ampliat.*10.*n.*16. *C.de inoffic. teſtam* quem ſequitur Couaru. *lib.*3.*var. reſol. cap.*5. *numero* 3. Peregr. *conſil.*102. *num.*8. *vol.*4. Gabriel. *conſil.* 85. *n.*7.*vol.*2. 7 † Et prohibitio illa realis relata ad ipſa bona, tranſit ad quoſcunque poſſeſſores ex fideicommiſſo ſucceſſiuo: Rot.*in recent.deciſ.*168.*n.*3.*& per tot.p.*3.

8 Et quando nihil aliud eſſet præter magnam illam & enixam prohibitionem alienationis, etiam ex quacunque cauſa neceſſaria cum aliis clauſulis ampliſſimis adiectis, de quibus ſuprà; tamen dicta prohibitio per ſe ſola ſufficiens eſſet ad inducendum nouum gradoale, & perpetuum fideicommiſſum, cùm non ſit facta per verba illatiua, nec per verba dependentia à præcedenti ſubſtitutione & fideicommiſſo: Peregr. *deciſ.*14. *num.*28. *idem art.* 14. *numero* 33. Mart. *de ſucceſſ. parte* 4. *quæſt.* a1. *articul.*8.*num.*69. Rot. *deciſ.*568.*numer.*9.*parte* 1. *diuerſ.*

9 Quibus omnibus additur, reciprocum fideicommiſſum inter omnes deſcendentes eſſe conſtitutum, cùm ſubſtitutio facta fuerit vltimo maſculorum morienti, & in tota hæreditate; iuxta text. cum *ibi* notat. *in l. Titius Seio*, §. *Seia libertis*, *ff. de legat.*3.

10 Cum igitur claré conſtet de voluntate teſtatoris, volentis facere perpetuum & graduale fideicommiſſum; ſequitur recedendum eſſe in hoc caſu à conſilio Oldradi:quod non procedit quando conſtat de abſoluto & perpetuo fideicommiſſo,vt præter ſuperiùs allegatos determinauit Rot. *in recent. deciſ.*235.*num.*4.*parte* 2.Seraph.*deciſ.*1373. *num.*1. *&* 4. Ruſtic. *conſil.*1. *per tot.* Peregr. *de fideicomm. art.*29. *numero* 30. Mareſcot. *libro* 1. *capite* 45. Rot. *in recent. deciſ.*193. *numero* 14. *& per tot. parte* 1.

11 Et generale eſt, vt non deficiant ſequentes ſubſtitutiones ex defectu conditionis, quando teſtator cōſiderauit potiùs effectum quàm verba, vtpotè quia generaliter deſcendentes in infinitum vocare voluit:vt egregiè demonſtrat Peregr.*conſ.*139. *per tot.vol.*5.

12 Quódque omnem præſcindit difficultatem, eſt, quia conditio non fuit appoſita primo gradui: purè ſiquidem vocati ſunt liberi per hæredem nominandi; ſed adiecta fuit ſecundo gradui, nempè dum in defectum nominationis, vocatus eſt

Matthæus:

Matthæus: atqui *conſilium* illud Oldradi 21. procedit dumtaaat quando conditio primo gradui adiecta fuit, non ſecundo, ſi in ſecundo gradu adiecta fuerit alia diuerſa conditio: Et ideò ſubſtitutiones illæ, ſecunda nempe, vel tertia, quamuis ex defectu conditionis caducatæ, non impediunt quin locus ſit tertiæ, quartæ, & ſequentibus, quia caducata ſecunda, vel tertia ſubſtitutione fideicommiſſaria, onus reſtitutionis fideicommiſſi remanet ſemper apud inſtitutum, vel ſubſtitutum hæredem effectum; quia ſubſtitutus ſubſtituto eſt etiam ſubſtitutus hæredi, & primo ſubſtituto; & ideò ſufficit extitiſſe conditionem ſub qua vocatus fuit primus gradus, quamuis deficiat conditio vlteriori gradui adiecta: vt copioſè comprobat Gabriel.*conſil.*117. *per tot. vol.*1. Peregr. *de fideicomm. articul.* 15. *numero* 29. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 456. *numero* 15. *fol.*566.

13 Ex quibus concluditur, non ſolùm liberos Domini Bernardini vocatos eſſe ad dictum fideicommiſſum, ſed etiam illis competere ius impediendi alienationem & diſtractionem bonorum dicto fideicommiſſo ſuppoſitorum aduersùs creditores paternos: quia alienatione facta contra expreſſam teſtatoris prohibitionem, ſtatim ſubſtitutus agere poteſt, non expectata morte hęredis grauati, quia tunc ſtatim dicitur eueniſſe caſus fideicommiſſi: vt tradunt DD. & præſertim Caſtrenſ. *in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de legat.* 1. Odd. *de prohibit. alienat. q.* 11. *num.* 16. Dominus Argel. *de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 8. *art.* 27. *n.* 727. *& in noua impreſſione, n.* 25.

14 Imò etiam aduersùs creditores fideicommittentis dicti ſubſtituti poſſunt ſe opponere, ad impediendam diſtractionem, cùm agatur de fideicommiſſario particulari, qui non tenetur ſoluere debita Teſtatoris, ſed ea ſolui debent per hæredem vniuerſalem: Pereg. *de fideicomm. art.* 40. *num.* 24. D. Bell. *conſil.* 182. *num.* 13. præſertim cùm hodie dicti liberi ſubſtituti poſſideant, & illis facta ſit reſtitutio fideicommiſſi; & ſic ſunt tertij poſſeſſores, contra quos certum eſt non poſſe procedi via exequutiua.

15 Præmiſſa autem multò fortiùs locum habent quoad bona ſita in Gallia, vbi faciliùs receditur à *conſilio* Oldradi 21. ea æquitate, ne videlicèt teſtator propriæ deſcendentiæ alienas ſucceſſiones prætuliſſe videatur; prout aliàs conſului ſuper teſtamento Nobilis Matthæi Diez, cùm cauſa in Senatu Gratianopolitano decidenda eſſet; ex Cuiac. *conſult.* 51. Et ita iudicauit Senatus Toloſanus apud Maynard. *lib.* 8. *c.* 91. qui tamen videndus erit *lib.* 5. *c.* 74. Et idem fuit deciſum in Senatu Pariſienſi teſte Carond. *lib.* 7. *reſp.* 61.

CAPVT CXLIV.

Donatio facta per patrem filio in contractu matrimonij, vtrùm debeat imputari per nepotes in legitimam aui, ſi ſuccedant tanquam liberi, vel tanquam hæredes. Et quando dicatur ius quæſitum liberis vti hæredibus, aut vti liberis. Quid dicendum ſit, ſi filius fuerit emancipatus. Et quid ſtatuendum ſit, ſi emancipatio facta fuerit poſt donationem contemplatione matrimonij factam.

SVMMARIVM.

1. *Imputatio in legitimam dotis, & donationis per patrem facta filio contemplatione matrimonij, iiſdem regulis deciduntur.*
2. *Quando liberi ſuccedunt tanquam liberi, tenentur dotem imputare in legitimam aui; ſi verò tanquam hæredes, non tenentur imputare.*
3. *Idem dicendum de donatione facta contemplatione matrimonij, quia ſi ſuccedatur iure hæreditario non erit locus imputationi.*
4. *Per donationem factam à patre contemplatione matrimonij, videtur ius quæſitum liberis illius matrimonij.*
5. *Verius eſt, ius quæſitum fuiſſe liberis tanquam hæredibus per donationem factam contemplatione matrimonij.*
6. *Ius quæſitum non eſt liberis tanquam liberis, niſi illorum mentio facta fuerit in parte diſpoſitiua.*
7. *Explicatur* deciſio *Rotæ* 127. parte 6. recentior.
8. *Donatio per patrem facta filio contemplatione matrimonij eſt tranſitoria ad quoſcunque hæredes.*
9. *Emancipatio facit, vt donatio facta filio non ſit ſuppoſita imputationi.*
10. *Ampliatur vt procedat etiamſi emancipatio ſuperuenerit poſt donationem.*
11. *Nepotes hoc caſu non imputant quamuis cum patruis concurrant.*

DVbitatur vtrùm nepotes ex filio prædefuncto, teneantur imputare in legitimam aui ſummam 9000. librarum eidem filio contemplatione matrimonij donatam.

Omiſſis variis Doctorum controuerſiis, dico in primis, omnes Doctores qui ſuper hac quæſtione copioſè ſcripſerunt, eodem iure & ſub iiſdem ferè principiis tractaſſe materiam imputationis dotis, & donationis per patrem factæ in contractu matrimonij. Et in effectu, in vtroque caſu eædem militant rationes: vt videre eſt ex notatis per Paul. de Montepic. *in l. in quartam, n.* 239. *ff. ad leg. falcid.* Ruin. *ibid. n.* 37. *& ſeqq.* Berengar. Fernand. *art.* 3. *n.* 99. aliàs *in art.* 3. *c.* 3. *n.* 20. *fol.* 255. Iacob. Cancer. *lib.* 1. *var. reſol. c.* 3. *de legitima, n.* 62. 1

Secundò dico, quod ſicut in dote, ita & in donatione paterna hæc adhibenda eſt diſtinctio, quod ſi filiæ dicti donatarij donationem ſeu dictam ſummam 9000. librarum patri ſuo donatam aſſequantur tanquam filiæ, tenebuntur donationem illam imputare in legitimam auitam; ſi verò tanquam hęredes patris, non erit imputationi locus. Ratio differentiæ eſt, quia quando liberi ſuccedunt in bonis donatis vti liberi, tunc bona illa ad ipſos deueniunt ex diſpoſitione & ſubſtantia aui; & ideò tenentur imputare: ſed quando veniunt vti hæredes & patris donatarij, ſuccedunt tanquam quilibet extraneus, nec dicuntur habere bona illa ab auo, ſed ab ipſorum patre, & per conſequens non eſt locus imputationi. Hanc diſtinctionem amplectuntur generaliter Doctores in dote conſtituta à patre; vt tradit Theſaur. *deciſ.* 237. *num.* 3. *verſic. quinimò,* Rot. *deciſ.* 329. *num.* 2. *&* 3. *part.* 5. *recent.* Marin. *quotid. reſol. cap.* 251. *numer.* 2. Duran. *deciſ.* 231. *numero* 7. 2

† Quod eadem ratione locum habere debet in donatione facta per patrem filio, quia ius per eam acquiritur liberis tanquam hęredibus regulariter: vnde quia ſuccedunt tanquam extranei, non imputant huiuſmodi 3

huiuſmodi donationem in legitimam, ſibi mortuo patre dubitam ſuper bonis aui: vt tradit Cancer. *lib.var.reſol.c.3.de legitima,n.62.* vbi benè explicat: Paul. de Montepic. *l. in quartam, n.239.* dicens ita tenendum eſſe, quamuis Doctores nonnulli magnę authoritatis aliter ſentiant.

Igitur tertio loco videndum eſt, vtrùm donatio, de qua agitur, fuerit tranſmiſſa ad liberos dicti donatarij tanquam liberos, an tanquam hæredes?

4 Videtur quod tanquam ad liberos: iuxta *deciſionem* punctualem Rotæ Romanæ 127.*part.6.recent.* vbi reprobatur contraria Surdi ſententia *dec.322.*

5 Sed verius eſt, in caſu propoſito, ius fuiſſe quæſitum liberis tanquam hæredibus: Primò, quia in dubio præſumendum eſt ſtipulationem factam fuiſſe pro filiis tanquam hæredibus, cùm ſtipulatio iſta ſit vtilior patri, & liberis: Matt. *conſil.72.n.9.* & 10.Peregr.*de fideicom.art.32.n.15.*

6 Secundò, quia donatio facta fuit filio ipſi propter dilectionem patris erga eumdem, nec Suorum mentio facta fuit in parte diſpoſitiua contractus, ſed in parte executiua. Ad hoc enim vt ius liberis fuerit quæſitum vti liberis, oportet diſpoſitionem conferri æquè principaliter in patrem & liberos, nec ſatis eſt quod verba executiua dirigantur ad ipſos: Lud.Bell.*conſ.43.n.8.* & *conſ.44.n.5.* & *ſeqq.* & *conſil.209.n.19.*

7 Et hæc ratio ſatisfacit ad *dictam deciſionem* Rotæ Romanæ 127.*p.6.recent.* quia *ibi* donatio æquè principaliter & diſpoſitiuè facta erat patri & filiis contemplatione matrimonij. Quod in caſu propoſito non ita ſe habet. Faciunt tradita per Theſaur. iun.*lib.2 quæſt.forenſ.95.n.18.*

8 Vndè non immeritò, donationes contemplatione certi matrimonij factas tranſire ad quoſcunque etiam extraneos hæredes, tradunt Guido Pap. *deciſ.* 147.& poſt ipſum, Paſcal.*de patr.poteſt.part.2.c.4.num.38.*& bene Nauar.*lib.1.quæſt.forenſ.83.num.9.* Theſaur. iun. *lib.4.quæſt.for.2.* Intelligendo tamen iuxta per nos notata *c.102.n.10.* & *c.168.n.15.* & *ſequentibus.*

9 Et ſupradicta multo magis procedunt, ſtante emancipatione dicti filij, quæ facit vt bona per patrem ipſi donata deueniant ad liberos tanquàm extraneos, & non imputentur per ipſos in legitimam, ſibi mortuo patre debitam ſuper bonis aui: vt docet Mangil.*in tract.de imput.quæſt.18.n.33.* Theſau. *deciſ.237.n.14.*

Neque obſtat quod tempore donationis filius fuerit conſtitutus ſub patria poteſtate.

10 Quia ſufficit quod emancipatio poſteà facta fuerit, ad hoc vt liberi eximantur ab imputatione: Graſſ.*in §.legitima,q.24.n.8.* quem ſequitur Mangil. *d.q.58.n.44.*

Non obſtat etiam, quod poſteà pater in eodem contractu mandauerit alias ſummas per eum donatas, liberas eſſe ab omni imputatione dicto filio donatario, & ſuis; & per conſequens tacitè voluiſſe alias ſummas donatas imputari.

11 Quia, quidquid ſit de hoc argumento & eius efficacia, ſi bene verba donationis attendantur, potiùs arguunt contrarium. Siquidem non fuit dictum quod aliæ ſummæ eſſent immunes à collatione nepotum, ſed ſolùm immunitas reſtricta eſt ad perſonam filij: ibi, *aux droits que ledit fils & donataire a, & aura à l'aduenir,* quia legitima & iura filij, non ſunt legitima vel iura nepotum, debētur enim nepotibus iure proprio poſt mortem patris ſuper bonis aui, quamuis nepotes cum patruis concurrant; vt receptiùs teſtatur Theſaur. *in vlt.addit.ad deciſ.* 237.*lit.C.* Merlin.*de legit.lib.1.tit.2.q.10.num.6.* & *lib.2.tit.2.q.23.n.24.* & 25.

CAPVT CXLV.

Quando filiæ dos fuit conſtituta intra dilationem ſoluenda, qua durante, intereſſe dotis promiſſum fuit ad rationem ſex pro quolibet centenario, vſque ad tempus, ſeu ad conditionem præfixam; vxor ſoluto matrimonio cùm non poſſit dotem exigere, poteſt petere intereſſe conuentum abſque ſuſpicione vſurariæ prauitatis. Maximè quando filiæ dos debetur loco legitimæ. In donatione bonorum liberorum ab omnibus debitis hæreditariis, vtrùm legitimæ comprehendantur.

SVMMARIVM.

1. *Fructus dotis non debentur ſoluto matrimonio, quia ceſſant onera matrimonij.*
2. *Si ſuperſint liberi, fructus dotis debentur marito.*
3. *In hac quæſtione contrariæ dantur Rotæ Romanæ deciſiones; ſed verior videtur ſententia Domini Senatoris Leotardi.*
4. *Fructus dotis debentur vxori ſoluto matrimonio, quando ipſa fuit impedita dotem exigere.*
5. *In materia intereſſe dotis non ſolutæ, debet fieri differentia inter hæredes mariti, & illum qui dotem promiſit.*
6. *Quando legatarius non poteſt exigere ſuum creditum, poteſt conuenire de certo intereſſe.*
7. *Quando Legatarius prohibetur exigere ſortem principalem, & interim illi legatur ſumma annua: dicitur conſtitutus annuus redditus qui teſtamento legari poteſt.*
8. *Quando agitur de dote quæ ſuccedit in locum legitimæ, fructus illius etiam ſoluto matrimonio vxori debentur.*
9. *Vſura non poteſt conſiderari, vbi non adeſt mutuum verum, nec palliatum.*
10. *Creditores, & legitimarij debent actiones ſuas dirigere contra verum hæredem; non autem contra ceſſionarium, vel emptorem hæreditatis.*
11. *Legitima continentur appellatione onerum hæreditariorum.*
12. *Qui donauit bona,* francs de toutes charges hæreditaires, *cenſetur illa eximere voluiſſe à præſtatione legitimarum.*
13. *Legitima eſt æs alienum, & loco æris alieni detrahitur.*

AVia materna vnà cum patre & matre, filiæ ſuæ, & quilibet eorum in ſolitum conſtituunt illi dotem, & pro ea futuro eius marito ſummam ſex millium ſcutorum, ſoluendorum videlicet, 3000. in pecunia numerata, vel annuis cenſibus; reſiduum verò, nempè 2000. ſcuta poſt obitum dictorum conſtituentium, pro qua tenebuntur in ſolidum ſoluere penſionem annuam ad rationem ſex pro quolibet centenario; reſiduos autem mille aureos poſt obitum dictæ matris abſque aliquo intereſſe, pendente vita eiuſdem matris.

Deinde in contractu donationis cauſa mortis factæ per dictam filiam; inter cætera, ipſa, caſu quo omnes ſui liberi, & liberorum liberi decederent

ſine

ſine liberis, donauit patri ſuo ſummam 3000. ſcu-
torum ſibi adhuc debitam pro reſiduo ſuæ dotis, &
ad hos fines voluit quod dicta ſumma patri ſuo
donata remaneat in manibus ipſius patris ſui, abſ-
que eo quod poſſit extingui in totum, aut in parte,
vnà cum eius penſione currenti vſque ad matrimo-
nium dictorum ſuorum liberorum, præmoriente
ipſis eiuſdem filiæ marito, & non aliàs.

Denique per tranſactionem initam inter hære-
dem dictæ filiæ & fratrem ipſius, hæres filiæ re-
nuntiat omnibus iuribus ſibi competentibus ſu-
per hæreditate ipſius, mediantibus promiſſionibus
ſibi per dictum fratrem deſuoctæ factis, & in ipſa
tranſactione contentis, cum clauſulis opportunis
ceſſionis & tranſlationis iurium. Promiſitque hæ-
res prædictus eundem fratrem releuare, & indem-
nem ſeruare à ſummis in dicto contractu expreſſis,
*& de tous autres debtes & charges de l'heritage de
ladite Damoiſelle, enſemble de la ſubſtitution appoſeé
au teſtament d'icelle.*

Et ſuppoſito in facto, quod dictus pater à qua-
tuor dumtaxat annis, vel circiter, vita functus ſit,
præmortuis aliis dotis promiſſoribus;

Quæritur in primis, vtrùm ſucceſſores dictæ fi-
liæ, cui dos fuerat conſtituta, poſſint petere fructus
dictorum trium millium ſcutorum, decurſos à die
dicti matrimonij materni in hunc vſque diem.

Secundò, vtrùm creditores & legitimarij poſſint
agere contra dictum fratrem ſucceſſorem, ſeu em-
ptorem hæreditatis prædictæ.

Tertiò, vtrùm ceſſio & remiſſio hæreditatis facta
dicto fratri, cum clauſula, *franche de tous autres
debtes, & charges hereditaires*, ipſum eximat & libe-
ret à ſolutione legitimarum.

Quod attinet ad primam quæſtionem, vt certa
ab incertis ſecernamus, clarum eſt in primis, quod
intereſſe duorum millium ſcutorum in dicto con-
tractu promiſſorum debitum fuit marito, quamdiù
durauit matrimonium, in compenſationem one-
rum eiuſdem matrimonij, iuxta textum *in cap. ſalu-
briter, de vſuris.* Secundò certum etiam eſt, quod in-
tereſſe mille ſcutorum promiſſorum per matrem,
non debetur durante vita ipſius, ſtante pacto ex-
preſſo, quod dicta ſumma deberetur poſt eius obi-
tum ſine aliquo intereſſe.

1 Tota igitur difficultas conſiſtit in penſionibus
decurſis ſoluto matrimonio, quia tunc temporis
ceſſant onera matrimonij, quamuis ſuperſint liberi:
ex Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 427. *& cap.* 244 *n.* 15.
16. & 17. cum pluribus aliis qui allegari poſſent.
2 † Tamen ſi adſint liberi, quod fructus dotis ſoluto
matrimonio debeantur marito, probat Leotard. vi-
dendus *de vſuris, q.* 30. *n.* 19. *& multis ſequentib. vſ-
que ad* 27.

3 Sed contrà tenuit Rota apud Fenzon. *ad ſtatut.
Vrb. deciſ.* 91. *per totam:* etiam ſtante conuentione
expreſſa. Stantibus autem contrariis Rotæ deciſio-
nibus, Ego potiùs adhærerem ſententiæ Domini
Senatoris Leotardi, qui optimis rationibus ſuam
opinionem corroborat.

In caſu autem propoſito, verius videtur ſucceſ-
ſores vxoris eſſe fundatos in petitione dicti inter-
eſſe, cùm de eo facta fuerit expreſſa conuentio in
contractu dicti matrimonij; quæ conuentio non
fuit limitata ad tempus conſtantis matrimonij,
ſed potiùs ad tempus vitæ illorum trium qui do-
tem conſtituerant, nempè patris, matris, & auiæ;
qui omnes, vel ipſorum aliquis, poterant ſuper-
uiuere poſt tempus ſoluti matrimonij, prout in
effectu dictus pater ſuperuixit per multos annos
poſt ſolutum matrimonium; & dicta promiſſio in-
tereſſe duorum millium ſcutorum relata ad tem-
pus ſoluti matrimonij, debet etiam ſoluto matri-
monio effectum ſuum producere: † quia de iure, 4
fructus dotis debentur etiam poſt diſſolutum ma-
trimonium, quando hæredes mulieris non potue-
runt dotem exigere, prout non poterant iſto caſu,
cùm dilatio eſſet aſſignata ad ſoluendum poſt mor-
tem trium conſtituentium. Et in iſtis terminis non
procedit doctrina in contrarium propoſita, vt benè
explicat idem Gratian. *in addit. ad dictum cap.* 427.
in fine illius voluminis: & iterùm *cap.* 920. *per tot.*
Rot. *deciſ.* 59. *parte* 4. *recent. & deciſ.* 106. *nume-
ro* 8. 9. *&* 10. *parte* 3. *recent.* † vbi oſtenditur fieri 5
debere differentiam inter hæredes mariti, qui te-
nentur dotem reſtituere, & non poſſunt de certo
intereſſe conuenire; & eum qui eſt debitor dotis
qui voluit habere dilationem ad ſoluendum: &
ideò cum pendente dilatione dos peti nequeat, po-
teſt de certo intereſſe conueniri, & illud exigi
per dotis creditorem, abſque eo quod in ſorte com-
putetur.

Supradicta confirmantur ex eo quod etiam poſt 6
mortem dictæ vxoris non ſolùm duo millia ſcuta,
ſed etiam mille ſcuta poſt eius obitum promiſſa
peti non poterant quamdiù vixit Pater, vnus ex
dotis promiſſoribus, tum ex diſpoſitione contra-
ctus matrimonialis, tum & fortiùs ex donatione
cauſa mortis facta per vxorem, vbi expreſsè voluit
quod tota ſumma trium millium ſcutorum tam
quoad ſortem principalem, quàm quoad penſio-
nem currentem, remaneret inextinguibilis vſque
ad matrimonium ſuorum liberorum, & ſic cùm fi-
lius aliquis ex illo coniugio nondùm ſit matrimo-
nio copulatus, ſolam penſionem currentem exigere
poterat virtute dictæ donationis. Porrò certum eſt,
quòd quando Legatarius non poteſt ſortem exige-
re, licitum eſt ipſi conuenire de certo intereſſe: vt
oſtendit Lup. *in tract. de vſur. comment.* 1. § 4. *n.* 72.
Surd. *de alıment. tit.* 8. *q.* 29. *n.* 6. *& conſil.* 23. *n.* 12. D.
Leotard. *de vſur. q.* 18. *n.* 23.

Et hoc caſu dicitur conſtitutus annuus redditus 7
teſtamento, ſeu vltima voluntate; & ideo validus,
quia poteſtas extinguendi collata eſt patri: Gaſp.
Rodetic. *de ann. reddit. lib.* 3. *quæſt.* 6. *numero* 7. *verſ.
ſed falſa.* Duard. *de cenſib. in proœm. quæſt.* 26. *nu-
mero* 72.

Concurrunt etiam hoc in caſu duo alia funda-
menta conſideratione digna. *Primè,* quia agitur de
minore, ad cuius fauorem debitor conſtituitur in
mora abſque vlla interpretatione: *l. in minorum, C. in
quib. cauſ. reſtit. non eſt neceſſ.* & *ibi* Doctores. † *Se- 8
cundò*, quia tractatur de dote, quæ ſubrogatur in
locum legitimæ, cuius fructus debentur à die
moræ, etiamſi legitima conſiſtat in pecunia, cùm
ſit ſubrogata loco bonorum, ex quibus debitor
fructus percipit: ex notatis per Gratian. *diſcept.
forenſ. capite* 759. *numero* 2. adeò vt pro huiuſmodi
dote ſubrogata loco legitimæ, fructus debeantur
tanquam ex legitima, non ſolùm vſque ad concur-
rentiam legitimæ, verùm etiam in eo quod excedit
legitimam: iuxta ſententiam Mareſcot. *lib.* 1. *reſol.*
73. *num.* 5. Mant. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 23. *numero* 22.
& 23.

Neque poteſt conſiderari aliqua vſura, cùm nul- 9
lum adſit mutuum, neque verum neque palliatum;
ſed dicti fructus debeantur ex mera liberalitate
promiſſorum dotis, inter quos duo erant promiſ-
ſores extranei, hoc eſt ad notandum minimè obli-
gati, qui ad vtrumque teneri voluerunt, nempe ad

dotem & ad fructus; & ideò ad vtrumque tenentur, & cogi poſſunt: vt explicat Rota *dicta deciſ. 106. parte 3. recent.*

10 Ad ſecundam quæſtionem Reſpondetur, creditores & legitimarios poſſe & debere agere contra verum hæredem; non autem contra emptorem, vel ceſſionarium hæreditatis; quia qui ſemel fuit hæres nunquam deſinit eſſe hæres: & hoc procedit etiam in fortioribus terminis, nempè quando ceſſionarius hæreditatis promiſiſſet hæredem ſeruare iodemnem à moleſtiis creditorum; vt determinat Cardin. Tuſch. *in verbo, hæreditas, concluſ. 26. num. 3.* & probatur *in l. 2. C. de hæredit. vel act. vendit.* Tuſch. *vbi ſup. concluſ. 46. n. 4.* Sed in omnem caſum, certum eſt qood cedens tenebitur releuare, & indemnem ſeruare emptorem hæreditatis ab omni moleſtia erga dictos creditores.

11 Ad tertiam qoæſtionem Reſpondetur, quod ſtante promiſſione, quòd bona erunt libera ab omnibus & quibuſcunque oneribus hæreditatis, talis propoſitio ſic intelligenda eſt, vt comprehendat etiam immunitatem à ſolutione legitimarum: quia appellatione *onerum*, comprehenduntur ea omnia quę de bonis dettahi poſſunt: ex notatis per Peregr. *de fideicomm. art. 4. in princ.* vbi explicat onera hæ-
12 reditaria, videlicet æs alienum, & alia ſimilia † Sed magis in ſpecie loquendo de donatione, in qua facta fuit mentio *des charges hereditaires*, Maynard. *lib. 2. quaſt. 93. per tot.* & maximè *num. 2. verſic. & à la verité.* Quod ſi hoc procedit vbi adeſt mentio ſola onerum hæreditariorum, multò magis locum habere debet, dum immunitas promiſſa fuit non ſolùm ab omnibus oneribus, ſed etiam ab omnibus debitis, & ab omnibus ſubſtitutionibus, cum
13 verbis ampliſſimis, prout in caſu iſto: † quia legitima habetur loco æris alieni, & tanquam æs alienum detrahitur: Roland. *conſil. 39. n. 24. & 25 vol. 3.* cum ſimilibus. *In hoc negotio ſubſecuta fuit partium concordia.*

CAPVT CXLVI.

Alimenta filiò ſpurio debentur à patre, & illius ſucceſſoribus cauſam lucratiuam habentibus, vſque ad concurrentiam bonorum, quorum taxatio fieri debet, non iuxta ſimplicem neceſſitatem, ſed habita etiam ratione qualitatis & facultatis paternæ; idque pro ipſo filio, eiúſque familia. Quid, ſi legatum ſpurio factum fuerit pro vna vice ſoluendum? Aliáque quamplurima circa hæc alimenta ſcitu neceſſaria proponuntur.

SVMMARIVM.

1. *Spurio debentur alimenta ſuper bonis paternis, de iure Canonico.*
2. *Ius alimentorum ſpuriis iure natura debitorum minui non poteſt, nec pacto, nec conſuetudine, nec ſtatuto.*
3. *In materia alimentorum non debet fieri differentia inter legitimos, & illegitimos.*
4. *Ampliatur vt procedat, etiamſi ageretur de filio vnius Monialis.*
5. *Non ſolùm pater, ſed etiam illius hæredes & ſucceſſores tenentur alimenta præſtare ſpurio, vſque ad concurrentiam bonorum titulo lucratiuo habitorum.*
6. *Alimenta ſpurij non ad ſimplicem neceſſitatem reſtringenda ſunt, ſed taxanda iuxta qualitatem & dignitatem patris.*
7. *In taxandis ſpurij alimentis non eſt conſidaranda induſtria filij.*
8. *Induſtria, cuius vtilitas pendet ex arbitrio alterius, veluti in Doctore, & ſimilibus, non eſt conſiderabilis in taxatione alimentorum propter incertitudinem.*
9. *Expenſa pro familia, famulis, & aliis neceſſariis, veluti Medicis, & ſimilibus; conſiderari debent in taxatione alimentorum.*
10. *Si pater filio ſpurio legatum fecerit vna vice ſoluendum, conſideranda ſunt alimenta, iuxta textum* in l. hæreditatum, ff. ad leg. falcid.
11. *In eo qui non attigit annum vigeſimum, conſiderantur alimenta trigiata annorum, iuxta* d. l. hæreditatum.
12. *Quando agitur de ſpurio qui vxorem probabiliter ducturus eſt, in taxatione alimentorum habenda eſt ratio futura vxoris, & familia.*
13. *Debet etiam haberi ratio omnium ad humanam vitam neceſſariorum.*
14. *Filio ſpurio cum patre litiganti alimenta ex paterna ſubſtantia præſtanda ſunt.*

VIr quidam Nobilis poſſidens Officium in domo Regis Chriſtianiſſimi deceſſit ab aliquot annis, nullis relictis legitimis liberis; ſed tantùm vnico filio ſuo illegitimo, nato ex muliere, quam in domo ſua per vnum annum cum dimidio retinuit, eandémque grauidam ſuis operis effectam, in monaſterio mulierum pœnitentium collocauit, & aluit, ipſi ſingulis menſibus alimenta conueutá pecuniâ perſoluendo, eâmque partui proximam apud quamdam aliam mulierem remiſit, apud quam peperit dictum filium, in ſacris fontibus per vnum ex ipſius Patris conſanguineis leuatum, & in libro Baptiſmali ſub paterno nomine deſcriptum; poſtea verò curâ & expenſis dicti patris nutritum & eleuatum; ſucceſſiuè autem apud quemdam patris colonum; & poſteà continuò paternis impenſis partim ſponte, partim mandato Iudicis enutritum.

Modò dictus adoleſcens petit ſe manuteneri in 1
quaſi poſſeſſione percipiendi alimenta ſuper bonis paternis, iuxta diſpoſitionem iuris Canonici *in cap. cum haberet: de eo qui duxit in matrim. quam pol. per adult.* nonobſtante legato quingentorum ſcutorum ſibi facto in teſtamento paterno ſub ficto nomine: quod quidem legatum dictus adoleſcens repudiauit tanquam minùs tenue & factum ſub alieno nomine.

Non poteſt dubitari, qoin dicto adoleſcenti debeantur alimenta, ex his quæ in facto præſuppoſita fuere, attentâ potiſſimùm dicta quaſi poſſeſſione illa percipiendi.

Sed tota difficoltas verſatur circa taxationem dictorum alimentorum, quæ licèt magna ex parte ex Iudicis arbitrio dependere videatur, quia tamen illud arbitrium debet eſſe à iure regulatum, ideo ſequentia conſideranda ſunt, & examinanda.

Primò, quod de iure alimenta debentur non ſolùm filiis naturalibus & legitimis, ſed etiam illegitimis & ſpuriis, ex æquitate Canonica: per text. *in d. cap. cum haberet:* per quem textum ita tenuit

Couarru.

Couarru. *tom. 1. tract. de matrim. part. 2. cap. 8. §. 6.*
2 *num. 1. & ſeqq.* vbi hoc ampliat, † vt ius iſtud ali-
mentorum tanquam pendens à iure naturali, non
poſſit vllo modo minui, nec pacto, nec conſuetudi-
ne, nec lege municipali: Menoch. *conſ. 60. n. 7. 8. 9.*
3 *& ſeqq.* Maſtrill. *deciſ. 85. num. 2.* † Cùm nulla ſit
differentia inter naturales, & legitimos, circa ali-
4 menta: Idem *deciſ. 144. num. 10. & num. 18.* † vbi
etiam ampliat in filiis vnius monialis: & generali-
ter tradunt omnes DD. *in d. cap. cum haberet*: Gra-
tian. *d. ſcept. 958. n. 30.*
5 Secundò notandum eſt, non ſolùm viuente pa-
tre obligationem alendi filios illegitimos ſubſiſte-
re, ſed etiam eo mortuo tranſire ad hæredes: Surd.
de aliment. tit. 1. quæſt. 50. num. 1. vbi, quod quicun-
que ſucceſſor bonorum paternorum, qui titulo lu-
cratiuo bona acquiſiuit, tenetur filiis illegitimis
alimenta præſtare: Ricc. *collect. 1099. & collect. 1212.*
verſic. ampliſa ſecundò: vbi refert Franc. *deciſ. 178.*
vſque ad concurrentiam bonorum; Giurb. *deciſ. 5.*
num. 44. & 45. Rot. apud Marcheſan. *in Bonon. ali-*
ment. fol. 1176 p. 1.
6 Tertiò præſupponendum eſt, quod iſta alimenta
non ſunt præſtanda dumtaxat ſecundùm ſimpli-
cem filij ſpurij neceſſitatem, ſed potiùs attentis &
conſideratis patris illegitimi diuitiis, & illius qua-
litate, ac dignitate: Couarr. *d. §. 6. numero 10. &*
ſeqq. Gomez. *ad l. 9. Tauri, numero 40.* vbi dicit de
hoc eſſe apertum textum *in d. cap. cum haberet*: ibi,
Secundum quod ei ſuppetunt facultates. Molina *de*
primogen. Hiſp. libro 2. capite 15. numero 55. verſic.
ſed verius eſt. vbi dicit non conuenire æquitati Ca-
nonicæ, ſi filio Nobili id ſolum præſtetur, quo na-
tura contenta eſt; ſed etiam perſonatum conditio-
nem & qualitatem eſſe attendendam: Gratian.
diſcept. 586. numero 19. vbi dicit attendendam eſſe
dignitatem, & qualitatem facultatum patris, &
eius cui debentur: & *capite 112. num. 6. & multis*
ſequen. vbi dicit ita ſeruari in practica: *& num. 11.*
vbi dicit attendendas eſſe etiam facultates patri-
monij: & fusè *per totum illud caput*; & ſic etiam de-
terminauit Rota Rom. *in quadam deciſ. Bononien.*
aliment. coram Penia. teſte Gratian. *d. capite 586.* Lup.
in tract. de illegit. comment. 2. §. 1. numero 43. verſic.
contrarium tamen. qui licèt exiſtimet hoc à Iudicis
arbitrio pendere, non tamen ex hoc excluditur,
quin Iudex ſuum interponens arbitrium, tanquam
bonus vir, debeat etiam conſiderare ſtatum & di-
gnitatem perſonarum: vt dicit Gratian. *d. cap. 112.*
num. 14.
7 Quartò ſupponendum eſt, quod in taxandis
ſpurij alimentis, nulla debet haberi ratio induſtriæ
filij, ſed ſolùm inſpici debet vtrùm ipſe ex redditi-
bus competentibus viuere poſſit: Rot. *in Bono-*
nien. alimen. 5. Iulij 1604. coram Iuſto, numero 1.
verſic. qua applicantur. quæ eſt inſerta apud Mar-
cheſan. *fol. 1171. parte 1.* Rota *in recentior. parte 2.*
deciſ. 224. numero 5. vbi dicitur id maximè locum
habere, quando pro parte hæredum non probatur,
eum qui petit alimenta, ex ſuo labore & induſtria
tantum lucrari, quantum ſufficiat ad ſeipſum &
familiam alendam; & quod ad hunc effectum non
attenditur induſtria nec opera, propter fragilita-
tem humanæ naturæ, ſed an habeat vnde ex red-
8 ditibus viuere poſſit. † Præſertim quando agitur de
artificio, quod non poteſt arbitratu proprio exerce-
ri, ſed ex aliena pendet voluntate, qualis eſt Do-
ctoratus, & ſimiles profeſſiones. Idem per Rotam
d. deciſ. n. 6.
9 Quintò ſupponendum eſt, quod in decernendis
filio ſpurio alimentis, debet haberi ratio perſona-
rum, quas ſpurius alere tenetur, necnon ſumptuum
& expenſarum pro diſciplina, pro Medicis, & me-
dicamentis, quæ alimentorum appellatione ve-
niunt: *l. quos nos, §. verbum, Victus, & ibi* DD. *ff. de*
verb. ſignif. ſicuti ſalaria Medicorum, Surd. *de ali-*
men. tit. 4. quæſt. 5. num. 3. Item lecti, culcitræ cum
ſuis pertinentiis: Surd. *de alimen. quæſt. 7. num. 1. 3. 4.*
& ſeqq. Item veſtimenta, *l. legati ff. de aliment. &*
cib. leg. l. verbo, Victus, ff. de verb. ſignific. Gloſſ. *in l.*
ſi quis à liberis, §. non ſolum, ff. de lib. agnoſcend. Item
expenſa famuli, quando agitur de eo qui famulum
habere debet ad ſibi inſeruiendum: Surd. *tit. 4. q. 18.*
num. 10. Denique omnia ad victum neceſſaria, de
quibus per Viuium *opin. 44.*
Sextò ſupponendum eſt, quod quando teſtator 10
reliquit alicui ſpurio legatum pro vna vice ſoluen-
dum, debet fieri calculus iuxta *l. hereditatem, ff. ad*
leg. falcidiam: itavt ſi alimenta excedant ſummam
à patre taxatam, habito reſpectu ad quantitatem
annorum limitatam per dictum textum; filius non-
obſtante taxatione facta per patrem, poſſit petere
alimenta competentia ſibi decerni. † Et ideò dum 11
agitur de eo qui nondum attigit ætatem viginti
annorum, debet fieri ſuppoſitio ſummæ ad quam
aſcenderent alimenta ad annos triginta. Vnde lega-
tum quingentorum ſcutorum factum alicui mino-
ri viginti annis, non æſtimabitur iuxta *d. l. heredi-*
tatum: niſi ad ſummam ſexdecim ſcutorum & qua-
draginta ſolidorum ſingulis annis; vt in puncto
fuit deciſum per Rot. *deciſ. 395. p. 2. recent.* Surd. *de*
aliment. tit. 9. q. 11. n. 18.
Conſiderandum denique eſt, quod iſte ado- 12
leſcens vxorem probabiliter ducturus eſt, pro
qua, & liberis ex illo matrimonio procreandis,
alimenta præſtari & taxari debent: ex Vincent. de
Franch. *deciſ. 283. numero 15.* Surd. *titul. 1. quæſt. 13.*
numero 6. qui loquuntur etiam de natis illegi-
timè.
Item debet haberi ratio omnium alimento- 13
rum, veſtimentorum, medicamentorum, cubiliorum
cum ſuis pertinentiis, famulatu, & aliorum om-
nium ad humanam vitam neceſſariorum: iuxta
Viu. *d. opin. 44.* & alios Doctores ſuperiùs alle-
gatos.
Debet etiam haberi ratio expenſarum omnium
in præſenti lite factarum, quæ ex patris patrimo-
nio præſtari debent: *l. ſi inſtituta, §. de inoff. teſtam. l.*
fin. C. de ord. cognit.
Mors huic adoleſcenti ſuperueniens litem hanc
terminauit.

CAPVT CXLVII.

De vi & natura dictionum *Vltra*, vel *Extra*,
vel *Hoc ampliùs*, & ſimilium. Et quādo ex
illis appoſitis ſuper grauamine adiecto
ſecundæ diſpoſitioni, cenſeantur in gra-
uamine comprehenſa bona primæ diſpo-
ſitionis. Oſtenditur differentia inter ſo-
cietatem coniugalem acquæſtuum &
conquæſtuum, & donationem omnium
acquiſitionum faciendarum per filium
patris donatarium. Quid iuris competat
venditori ſuper rebus venditis pro pretij

conſecutione, ſi nec dominium, nec ſpecialem hypothecam ſibi reſeruauerit. Et de re empta ex pecunia dotali.

SVMMARIVM.

1. *Dictio* Vltra, *appoſita in ſecunda donatione, nihil addit contentis in prima, nec cenſetur illis adijcere aliquod grauamen.*
2. *Dictio* Vltra, *operatur augmentum, non diminutionem.*
3. *Donatio perfecta non poteſt grauari fideicommiſſo ſine conſenſu donatarij.*
4. *Dictio* Vltra, *eſt implicatiua & cumulatiua.*
5. *Per grauamen appoſitum in ſecunda donatione, cenſetur etiam facta repetitio grauaminis, vt in eo comprehendantur bona primæ donationis, ſi repetitio ad primam referatur.*
6. *Legata relicta cum dictione* Vltra, *ad omnes nominandos referenda.*
7. *Legata ſi fuerint alicui alimenta durante vita, & præterea ſumma 200. ſcutorum, hoc ſecundum legatum intelligitur vt valeat durante vita, ob naturam dictionis repetitiuæ.*
8. *Conditio cenſetur repetita in ſecundo legato connexa per dictionem* Vltra.
9. *Imò ſi ſecunda diſpoſitio eſſet facta ſine grauamine, cenſetur reuocatum grauamen primæ, ob dictionem repetitiuam appoſitam in ſecunda.*
10. *Dictio* Etiam, *non reſtringit, ſed ampliat diſpoſitionem, necnon verbum* Omnia, *quod nihil excludit.*
11. *Dictio* Extra, *quid operetur, & quod ſit contraria dictioni* Vltra
12. *Dictio* Vltra, *relata ad reſiduum hæreditatis, quid operetur.*
13. *Explicatur* deciſio *Merlini* 548.n.39.& 40.
14. *Dictio* Vltra, *appoſita grauamini in ſecunda donatione, corrigit primam diſpoſitionem.*
15. *Fauor liberorum præualet fauori piæ cauſæ.*
16. *Donator poteſt grauare donatarium in bonis proprijs, ſi tantumdem illi de ſuo reliquerit.*
17. *Donatis acqueſtibus, creditores donatarij habent ius ſuper illis.*
18. *Obligatio contracta pro Officio emendo, eſt cauſa acquiſitionis illius Officij.*
19. *Quomodò differant donatio lucrorum, & donatio acqueſtuum.*
20. *Donatio acqueſtuum non regulatur eodem modo, quo ſocietas inter coniuges inita ſuper acqueſtibus.*
   Quomodo inter ſe differant acqueſtus, & conqueſtus; ibidem.
21. *Donatio totius vtilitatis verbis ampliſſimis concepta, omne genus acquiſitionis comprehendit.*
22. *Stantibus verbis claris donationis, acquiſitiones factæ per filium donatarium debent eſſe immunes ab omnibus debitis & expenſis.*
23. *Venditor nullam habet prælationem ſuper re vendita, niſi ſibi conſuluerit per ſpecialem hypothecam, vel reſeruationem dominij.*
24. *Acquiſitiones factæ per filium in dubio præſumuntur proueniſſe ex propria illius induſtria.*
25. *In rebus ex pecunia dotali comparatis, vxor nullum habet in proprietate ius, ſed illæ pertinent ad acquirentem.*

1 ADuerſus ea quæ per nos ſcripta ſunt *infr. cap.* 168. duo excitantur dubia: quorum primum eſt, quod in donatione 8000. ſcutorum vltra 1000. ſcuta, factâ in fauorem filij, & filiorum ex illo matrimonio, non fuerit quæſitum ius liberis tanquam liberis; ſed tanquam patris hæredibus; quia dictio *Vltra*, non potuit præiudicare primæ donationi 1000. ſcutorum, factæ in fauorem filij pro ſe, & ſuis hæredibus ſtipulantis: ea traditis per Merlin. *dec.* 568.*n.* 39.& 40. ſed potiùs contenta in prima donatione, cenſentur approbata & confirmata iuxta illorum tenorem: ex Oſaſc. *deciſ.* 52.*num.* 15. Gratian. *diſcept.* 116.*n.* 29.

Imò dictio *Vltra*, eſt potiùs excluſiua, quàm incluſiua: Manent. *dec.* 4.*n.* 17. Sanfelic. *deciſ.* 203.*n.* 7. & potiùs debet operari augmentum quàm diminutionem, vt *in dicta deciſione*. Maximè cùm agatur de materia odioſa: Caualer. *dec.* 581.*n.* 5.6.& 7. & potiùs per modum cumulationis quàm diſpoſitionis, cúmque facta fuerit in fauorem filij, non debet in eius odium retorqueri. 2

Et ideò donatio perfecta non potuit grauari fideicommiſſo, ſine expreſſo conſenſu donatarij: Bell. *conſ.* 205.*n.* 10. Rot. *parte* 2. *recent. dec.* 463.*n.* 2. 3

Quæ dubia, licèt primo intuitu ſatis vrgentia videantur, ex ſequentibus omninò reſoluta eſſe conſtabit.

Siquidem dubitari non poteſt, quin dictio *Vltra*, adiecta alicui diſpoſitioni, ſit implicatiua & incluſiua tam primi, quàm ſecundi relicti, & ſic tam donationis 8000. quàm 1000. ſcutorum: ex Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 116. vbi *num.* 29. loquitur nominatim de donatione inter viuos: Burat. *deciſ.* 799.*n.* 5. Rot. *deciſ.* 62.*n.* 13. *parte* 6. *recent.* adeò vt vigore præfatæ dictionis *Vltra*, pater donator in hoc ſecundo inſtrumento non ſolùm 8000. ſed etiam 1000. ſcuta donaſſe videatur: Mantic. *lib.* 9. *tit.* 3. *num* 32. & donatio 1000. ſcutorum eodem iure regatur, quo donatio octo millium: Gratian. *diſcept. forenſ.* 677.*n.* 49. Peregr. *de fideicomm. art.* 16. *num.* 15. Vnde fuit in Curia Parlamenti iudicatum, quod ſi quis ſe obligauerit ad certam ſummam, *Oultre aultres debtes*, ex eo fuit interrupta præſcriptio, quæ contra alia debita antiquiora opponi potuiſſet; vt teſtatur Claudius Henrys *in ſua recollectione arreſtorum lib.* 4 *c.* 6.*q.* 100. 4

Itaque vt omnis tollatur difficultas aduertendum eſt, hîc agendum eſſe de repetitione grauaminis, duplici reſpectu: *Primò*, reſpectu primæ donationis, quæ ſimpliciter & ſine grauamine facta fuit. *Secundò*, reſpectu ſecundæ donationis factæ per dictionem *Vltra*, comprehendentem ſummam donatam, adiecto grauamine in fauorem filiorum donatarij. Et hoc ſuppoſito concludendum eſt, haberi debere reſpectum ad grauamen, qualitates, & conditiones appoſitas in hac ſecunda donatione; ita vt afficiant vtramque ſummam in prima & ſecunda donatione contentam: vt benè probatur per textum *in l. Aurelius* 29.§. *teſtamento ita ſcripſerat: ff. de liber. legat.* vbi teſtator reliquerat Titio liberationem omnium ſummarum quas illi debebat, quam liberationem reliquerat in teſtamento: deindè verò cófecerat codicillos, quibus mandauerat vt donec viueret Titius, nihil ab eo exigeretur. Quæſitum fuerat, vtrùm ſecunda diſpoſitio videretur facta animo augendi legatum liberationis? Et concludit Iuriſconſultus videri minutum legatum datum in teſtamento. Et ideò dicit *ibi* Gloſſa *in verbo, minutum*, quòd cùm primum legatum eſſet tacitè repetitum in codicillis, per verbum, *hoc amplius*; verba reſtrictiua appoſita in codicillis reſtringunt hoc legatum, nec non etiam primum, quod erat tacitè 5

repetitum

Digitized by Google

repetitum io poſteriori diſpoſitione vigore illius dictionis *Vltra.*

6 Idem probatur *in l. vlt. de reb. dub.* vbi deciditur, alimenta duobus ioter plures manumiſſos relicta cum dictione, *hoc amplius*; referenda eſſe ad omnes manumiſſos, quamuis de illis teſtator nihil diſpoſuiſſet.

7 Idem probat Caſtrenſ. *conſ.*88. *lib.*1. vbi ponit caſum, quo teſtator reliquerat vxori quædam bona quamdiù vitam vidualem ſeruaret: deindè verò eidem vxori reliquit ducenta per dictionem *Item*, vel *Vltra*, vel *hoc amplius*: Concludit qualitatem & conditionem appoſitam in præcedenti diſpoſitioue, cenſeri repetitam in legato ſequenti, & ſic vxorem non poſſe habere dicta ducenta, niſi durante vita.

8 Idem concludit Giouagnon. *conſ.*40. *numero* 8. *verſic.nec dicatur*, *lib.*1. vbi dicit, quod quia teſtator legauerat dotem tempore nuptiarum ſoluendam, vltra ſcuta mille, filiæ ſuæ; dicta mille ſcuta non debentur niſi ſub conditione nuptiarum; propter illam dictionem *Vltra*, quæ eſt incluſiua & implicatiua, omnia æqualiter determinaos: Et ſimile habetur apud eumd. *reſponſ.*84. *num.*18. *in fine verſ. ſecundò.*

9 Imò quod plus eſt, ſi in prima diſpoſitiooe adiectum fuiſſet grauamen, ſecunda verò fuiſſet facta ſine grauamine, attendenda eſſet ſecunda: vt per Mantic. *de coniect. lib.*12. *tit.*1. *n.*38.

10 Et cùm clauſulæ appoſitæ in dicta ſecunda donatione, fuerint factæ cum dictionibus vniuerſalibus ſæpiùs repetitis, tam ad primam quàm ad ſecundam ſummam relatis, nulla ſupereſſe videtur dubitatio, cùm dictio illa, *Omnia*, vel *Omnes*, nihil prorsùs excludat, & vtramque donationem comprehendat: *l. Iulianus*, *& l. teſtatorem*, *in princ. ff. de legat.*3. cum aliis vulgatis.

Quod euidentiùs apparet ex generalitate verborum, & continuatione orationis in illo articulo donationis factæ filio, & liberis, de ſumma 8000. ſcutorum, *vltra etiam mille aureos anteà donatos*: adeo vt illa geminatio verborum, *outre auſſy*, euidenter oſtendat eodem contextu, & eodem fauore, vtramque ſummam fauore liberorum fuiſſe donatam, cùm dictio illa *auſſy*, ſit ampliatiua & augmentatiua & repetitiua omnium contentorum in illa oratione, & diſpoſitione: Barboſ. *de dictionib. cap.*112. *num.*5. Et per hanc clauſulam, ceſſat quoque illa obiectio diſpoſitionis cumulatiuæ deſumpta ex Gratian. *d. diſcept.*116. cùm dictio *Etiam*, non cumulet, nec reſtringat diſpoſitionem, ſed illam omninò amplificet: ex ootatis per Seraph. *deciſ.*1384. *num.*5.

11 Quibus ita ſuppoſitis, clara reſultat reſponſio ad doctrinas in contrarium allegatas. In primis enim fieri noo poteſt fundamentum *in deciſ.*780. *Sanfelicij*, *n.*4. qui loquitur in aliis terminis omninò diuerſis; non enim agit de dictione *Vltra*; ſed de dictione *Extra*, quæ ex diametro aduerſatur dictioni *Intra*, & ſic eſt excluſiua: vt notat Barboſ. *de dictionibus*, *c.*121. *n.*1. & probatur ex *l.*3. quam allegat, *§. ſi quod extra hæredem*, & *ibi* Gloſſ. *in verb ſi quis extra*, *ff. ad exhibend.* vbi Gloſſa æquiparat dictionem *Extra*, cum dictione *Præter*, quæ etiam excluſionem & ſeparationem denotat: vt per Barboſ. *d. c.*121. *n.*4. *& l. ſi res mobilis* 10. *ff. de rei vindicat.* vbi loquitur de dictione *Extra.*

12 Manentus *d. deciſ.*4. *n.*17. loquitur dè dictione *Vltra*, coniuncta cum verbo *reſidui hæreditatis*; & ideo verſatur in iiſdem terminis in qoibus Sanfelic. *d. dec.*380. quod patet, quia allegat textum *in l. ſi ita legatū* 68. *ff. de legat.*1. vbi textus loquitur de dictione *Præter*, quæ potiùs eſt excluſiua: ex notatis per Barboſ. *de dictionib. cap.*279. *num.*5. Niſi tamen aliquando ponatur pro dictione *Vltra*, quia tunc non priuat, ſed ponit: *leg. Seio*, *§. vxori*, *ff. de annuis legat.*

13 Merlin. *dec.*568. *n.*39. *&* 40. dicit dictionem *Vltra*, eſſe incluſiuam & implicatiuam; & ſolum illud ideo comprehendere quod fuerat in prima donatione comprehenſum: quod nos non negamus, imò verum eſſe fatemur: ſed dicimus, quod ex eo quod noua qualitas, ſeu nouum pactum fuit in ſecunda donatione contentum cum repetitione primæ per dictionem *Vltra*, fauor filiorum donatarij, in hac ſecunda donatione conſideratus, debet referri ad vtramque donationem, propter naturam dictæ dictionis *Vltra*, quæ facit vt fauor filiorum conſideratus in ſecunda donatione, ad vtramque ſummam referri debeat.

14 Thomatus *deciſ.*50. *num.*298. *&* 299. ſolùm hoc dicit, quod dictio *Vltra*, indicat voluntatem augendi, & allegat *d. l. Aurelius* 28. *§. teſtamento ita*: & *ibi* Gloſſ. *in verbo*, *voluntatem*, *Digeſt. de liberation. legat.* vbi dictio *Vltra* adiecta in ſecunda diſpoſitione corrigit primam; & attenditur onus adiectum in ſecunda diſpoſitione, non autem in prima; & ideò potiùs fauet intentioni liberorum, vt attendi debeat onus & pactum ſecundæ donationi adiectum.

15 Neque ſubſiſtit quod opponitur, hîc agi de grauamine dicti donatarij: cùm agatur potiùs de fauore liberorum ipſius, quorum cauſa præualet cauſæ piæ: vt per Fontanel. *de pact. nupt. clauſ.*6. *gloſſ.*3. *p.*5. *n.*36. *fol.*358.

16 Nec etiam nocet quod dicitur, non poſſe apponi onus poſt perfectam donationem. Quia hoc verum eſt, niſi donator filio multò maiorem ſummam donaſſet; certum enim eſt onus imponi poſſe bonis donatis, quando pater maiorem ſummam donatario reliquit, excedentem grauamen iniunctum: Caſtill. *lib.*3. *controuerſ. cap.*10. *numero* 46. Dixi *in quæſtionib. ciuilib. quæſtion.*50. *numero* 38. *verſic. Et donator.*

Præterea clarum eſt, quod grauamen iniunctum filio præiudicat, cùm ipſe fuerit præſens, conſentiens; & ſtipulationem interponens in eodem inſtrumento: Rot. *deciſ.*463. *n.*1. *p.*2. *recent.* Modern. Auen. *ibidem*, *n.*39.

Et ex his euacuatum creditur primum dubium.

17 Secundum dubium quod proponitur, conſiſtit in eo quòd quamuis acquæſtus fuerint ex pacto matrimoniali acquiſiti liberis donatarij; tamen creditores habent ius petendi ſatisfactiooem ſui crediti ſuper illis acquæſtibus, cùm non poſſint acquiri liberis donatarij, niſi deducto ære alieno, quod eſt cauſa talis acquiſitionis: Tiraquell. *de retract. conſanguinitat.* §. 15. *gloſſ.* 1. *numero* 3. Quia qui vult habere commodum acquæſtuum, debet ſentire damnum: *leg. qui ſentit*, *ff. de regul. iur.*

18 Præſertim cùm obligatio contracta pro officio Graffariatus per donatarium, ſit cauſa acquiſitionis talium acquæſtuum, & cedat in augmentum rei familiaris: Cancer. *lib.*2. *capit.*5. *de fideiuſſor. num.*65.

Eodem modo, non debet haberi ratio acquiſitionum, quæ prouenerunt ex pecuniis dotalibus vxoris donatarij, quæ per rationem prædictam in primis deduci debere videntur.

Similiter, quæ donatarius repetit ex hæreditate paterna, non videntur comprehendi in acquæſtibus; ex Cancer. *loc.cit.n.66.*

19 Pro cuius dubij reſolutione quædam in primis ſupponenda ſunt. *Primò*, magnam eſſe differentiam inter conuentionem de lucris factam in fauorem alicuius, & de acquæſtibus; quia verum eſt, lucrum non intelligi niſi deducto ære alieno: quod tamen non ita ſimpliciter procedit, ſed tantùm locum habet quando debitum contractum eſt circa quæſtum, & negotium de quo agitur; vnde debita quæ non ſunt contracta ratione ſocietatis coniugalis, non debent deduci ex acquæſtibus: *l. ſed nec æs alienum* 12. *& l. ſocium qui in eo* 61. §. 1. *ff. pro ſoc.* quia non agitur de ſocietate omnium bonorum, ſed de promiſſione & donatione quæſtus tantùm: Morquec. *de diuiſ. bon. lib.* 2. *capit.* 12. *numero* 11. *&* 12.

20 Secundò ſupponendum eſt, magnam eſſe differentiam inter ſocietatem acquæſtuum & conquæſtuum, inter coniuges initam; & ſimplicem promiſſionem & donationem acquæſtuum: propriè, enim acquæſtus dicuntur ea quæ artifices, mercatores, aut ſimiles perſonæ ex ſua induſtria acquirunt: conquæſtus verò, quæ ea mutua vtriuſque coniugis induſtria; vt notat Mornac. *in l. quæſtus* 8. *verſic. qui ex opera, ff. pro ſocio.* Et in iſtis verum eſt, fieri debere compenſationem lucri & damni, dummodò tale damnum ſit, quod eueniat cauſa adminiſtrationis maritalis circa acquæſtus factæ: nam ſi aliundè proueniant debita, non ideò diminuitur quantitas acquæſtuum: vt per Cancer. *in loco, in dubiis allegat. n.*65. & probatur *in d. leg. ſocium qui in eo* 61. *ff. pro ſoc.*

21 Sed nos verſamur non quidem in communicatione acquæſtuum, ſed in ſimplici illorum donatione facta fauore liberorum verbis ampliſſimis, ita vt in ea omnes acquiſitiones comprehendantur propter generalitatem verborum, *Tous les profits, acqueſts & conqueſts, que ledit filz pourra faire à l'aduenir, en quelle façon & maniere que ce ſoit, aut profit dudit filz & des enfans, qui ſortiront dudit mariage:* & ſic non ſolùm acquiſitiones omnes, ſed etiam emolumenta omnia & vtilitates omnes (quæ emolumenta comprehendunt, ex notatis per Barboſ. *de appellat. verb. cap.* 87.) ſub generali verborum conceptione liberis donatæ reperiuntur: quo caſu, omnis donationis ſpecies in donatione comprehenditur: ex Menoch. *conſil.* 1089. *n.* 25. Surd. *conſil.* 313. *n.* 73.

22 Debéntque acquiſitiones illæ eſſe liberæ & immunes, non ſolùm ab alimentis & expenſis rei familiaris dicti filij donatarij, & aliis quibuſcunque, ad quas ipſe nec directè nec indirectè teneri poterat; imò ad ipſum plenè integrè & totaliter liberæ, immunes, & exemptæ pertinebant, vt expreſsè conuentum fuit in dicto contractu matrimonij: adeò vt inutilis futura ſit diſpoſitio, imò contraria verbis & intentioni contrahentium, ſi prætendatur expenſas & debita de dictis acquæſtibus deduci debere.

His ita ſuppoſitis, euidens redditur reſponſio ad prædicta dubia. *Primò* quidem, quia non eſt locus detractioni æris alieni ſtante pacto expreſſo in
23 contrarium in dicto contractu matrimonij. †*Secundò*, quia hîc non agitur de ſimplici donatione lucri, ſed de generali acquiſitionum & vtilitatum omnium, *de tous profits*, donatione. *Tertiò*, quod obligatio contracta pro officio Graffariatus, non eſt cauſa proxima acquiſitionis, ſed remota; & cùm pro pretio dicti officij nulla adſit hypotheca ſpecialis, nec reſeruatio dominij, venditor officij nullam habere poteſt ſpecialem hypothecam ſuper dicto officio, multóque minus prælationem aduersùs liberos donatarij anteriores creditores; cùm in dicto contractu habita fuerit fides de pretio, neque reſeruatum ſit dominum in fauorem dicti venditoris: iuxta notata per Vincent. de Franch. *deciſ.* 506. licèt in aliquibus Galliæ Tribunalibus concedatur venditori anterioritas ſuper pretio rei venditæ, etiamſi de illo habita fuerit fides, & etiamſi nulla facta fuerit dominij reſeruatio, vel ſpecialis hypotheca; vt teſtatur Claudius des Henrys *in ſua recollectione arreſtorum lib.* 4. *c.* 6. *q.* 107.

Cùm igitur acquiſitiones factæ fuerint per fi- 24
lium donatarium ex propria induſtria, prout de iure præſumitur; iuxta Cyriac. *controuerſ.* 92. *num.* 2. & cùm non agatur de ſimplici promiſſione lucrorum, nec de ſocietate inita inter coniuges, cuius natura eſt, vt æs alienum ex cauſa ſocietatis contractum in primis detrahatur; ſed de generali acquiſitionum & vtilitatum donatione, verbis generalibus facta in fauorem liberorum; ſequitur, omnes acquæſtus & vtilitates pertinere ad liberos, nec ſuper illis creditorem pro pretio officij agere poſſe, qui præſens fuit, & conſenſit huiuſmodi generali vtilitatum & acquiſitionum donationi, factæ in fauorem liberorum dicti donatarij.

Quod autem attinet ad acquiſitiones quæ di- 25
cuntur factæ ex pecuniis dotalibus vxoris, nullum inde deſumi poteſt argumentum aduersùs liberos; quia acquiſitum ex pecunia aliena, pertinet ad acquirentem: *l. ſi patruus, Cod. commun. vtriuſque iudicij, l. ſi ex ea, C. de rei vindicat. l.* 1. *C ſi quis alt. vel ſibi: l. ſi maritus, C. de diſtract. pign.* Agere itaque potuit vxor contra bona mariti, ſed non prætendere proprietatem officij, aut lucrorum ex eo prouenientium, ſeu acquiſitionum ex pecuniis dotalibus: *l. ex pecunia, C. de iure dot.* Neque in talibus acquiſitionibus vxor portionem aliquam habet, cùm ſocietas non fuerit cum ea contracta, quo caſu haberet medietatem lucrorum, deductis expenſis, idque ex natura ſocietatis: *l. omne æs alienum, ff. pro ſocio:* ſed agitur de donatione facta liberis, itavt vxor nihil prætendere poſſit, ſed bona donata pertineant ad liberos nulla habita rationes æris alieni, ſtante conuentione expreſſa quòd acquiſitiones donatæ ab omni ære alieno liberæ eſſent & immunes. Et ſecundùm hæc fuit iudicatum per Rotam Auenionenſem hoc anno 1657. & menſe Februarij, in cauſa domini Chardon.

CAPVT CXLVIII.

Pactum appoſitum in conceſſione emphyteutica, quod emphyteuta teneatur omnes oliuas in prædio conceſſo natas deferre ad molendinum olearium Domini; eſſe reale, & ex eo omnes poſſeſſores prędij emphyteutici cogi poſſe, ad detricandum omnes oliuas in dicto molendino: & Dominum eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione cogendi: actuſque omnes in conſequentiam dictę conceſſionis cenſeri factos iure ſeruitutis, & non iure familiaritatis.

SVMMA

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1. *Pacta omnia in contractu emphyteutico appoſita ſunt pars contractus, & ab eo ſeparari non poſſunt.*
2. *Conceſſiones omnes emphyteuticæ, vel feudales, dependent à prima; & iuxta illam regulantur.*
3. *Promiſſio ſeruitutis perſonalem actionem producit, ſed illius traditio dat actionem realem, nempè Confeſſoriam, vel Negatoriam.*
4. *Actus ex quibus dignoſcatur factus iure ſeruitutis, & quando iure familiaritatis.*
5. *In dubio pactum potius præſumitur reale, quàm perſonale.*
6. *Conceſſio facta reſpectu certæ & determinatæ rei, eſt realis, & non perſonalis.*
7. *Pacta quæ imponunt obligationem aliquid faciendi, excludunt ius facultatiuum.*
8. *Omnia pacta eiuſdem contractus cenſentur correſpectiua.*
9. *Pro iure cogendi ad detricandas oliuas competit manutentio exiſtenti in poſſeſſione.*
10. *De tota materia molendini bannarij: Remiſſiuè.*

CVm omnia prædia in certo territorio fuiſſent data in emphyteuſim variis particularibus ea lege, vt tenerentur omnes oliuas in dictis prædiis naſcituras detricari facere in molendino conce-
1 dentis: † pactum illud dicitur pars contractus, & ab eo ſeparari non poteſt, ſicut & cætera omnia pacta contractui emphiteutico adiecta; & ita debet ſeruari, ac ſi naturale eſſet eiuſdem contractus. Valaſc. *de iure emphyteut. quæſtion.4. numero 3. & 8.*

2 Vndè negari non poteſt quin pactum illud ſit reale, & tranſitorium ad quoſcumque rei emphyteuticæ poſſeſſores, quia in omni conceſſione emphyteutica, vel feudali, intelligitur renouatus tenor primæ inueſtituræ, vel conceſſionis; cùm ſequentes conceſſiones nihil noui inducant, ſed ſint acceſſoriæ primæ, ideóque ex prima robur, interpretationem, & qualitates omnes aſſumant: vt per Roſent. *de feud. cap.6. concluſ.69. n.4. & ibid. gloſſ. in litter. C.*

3 Item quia magna eſt differentia inter promiſſionem ſeruitutis, & realem ipſius conſtitutionem; ſola ſiquidem promiſſio regulariter actionem tantùm perſonalem parit: at ſi effectualiter ſubſecuta fuerit quaſi traditio ſeruitutis, tunc quaſi poſſeſſori datur actio realis Confeſſoria, vel Negatoria, tamquam pro iure reali: vt bene explicat Gomeſ. *lib.2. var. reſol. cap.15. de ſeruit. num.22. & 24. in fine.*

At in caſu propoſito, ſubſecuta fuit quaſi traditio per actus poſſeſſorios, factos ab omnibus dictis particularibus, deferentibus oliuas ſuas ad dictum molendinum: Ergo, &c.

4 Rurſùs id maximè procedit, quia dicti actus poſſeſſorij fuerunt facti iure ſeruitutis, & non iure familiaritatis: ex theorica Bart. in *l.1. §. hoc interdicto, numero 9. Digeſt. de itin. actúque priuato.* vbi vult, quod quando faciens aliquem actum, potuit habere aliquam cauſam credendi ſibi competere ius ſeruitutis, tunc quidquid actum eſt, cenſetur factum iure ſeruitutis: vt etiam tradit Ruin. *conſ.291. num.6. vol.1.* Caſtrenſ. *conſ.243. n.2. vol.2.* Menoch. *remed.5. retinend. poſſeſſ. num.18. & ſeqq.* atqui actor, eiúſue authores habebant eundem titulum dictæ conceſſionis emphyteuticæ, præbentem iuſtam cauſam non ſolum credendi, ſed etiam exercendi dictam detricationem oliuarum iure ſeruitutis; ergo per illos actus rectè dicitur conſtitutus in quaſi poſſeſſione dictæ ſeruitutis.

Præterea in dubio pactum omne potius reale 5 præſumitur, quàm perſonale: Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuentionibus, lib.1. tit.7. n.14.*

Addatur quod conceſſio facta ratione certæ & 6 determinatæ rei, dicitur realis: text. eſt *in l. antepenult. & ſequent. l. Lucius,* & *ibid.* Gloſſ. *in verbo, vbicunque: ff. de ſeruit. ruſt. præd. iuncta l.3. Cod. de ſeruitut. & aqua,* Ioan. Faber *in §. aquè. num.4. & 5. Inſtitut. de action.* at ſeruitus iſta de qua agimus, habet duo extrema realia, prædia ſcilicet ſeruientia, & prædium dominans, cuius intuitu conſtituta fuit: ergo, &c.

Et verba contractus emphyteutici clarè oſten- 7 dunt, promiſſionem aliò non molendi fuiſſe factam iure ſeruitutis; vt patet ex illis verbis, *ſera tenu moudre & desfaire les oliues prouenants de la dite terre, & porter au molin dudit Seigneur, ſitué audit lieu, & payer les droits de mouturage que ſera accordé*: quæ verba, *ſera tenu*, clarè exprimunt ſeruitutem: quia non ſonant in factum, ſed in ius: idcircò per illa verba dicitur conſtituta ſeruitus realis & prædialis ab vtraque parte, quia fuerunt appoſita reſpectu certi & determinati fundi: vt per tradita in *d. l. cum fundo 36. & leg. Lucius, ff. de ſeruitut. ruſt. præd.* Præſertim quia in dicta conceſſione emphyteutica fuit habitus reſpectus ad vtilitatem certi prædij dominantis, tanquam ad cauſam finalem illius conceſſionis: † cùm de 8 iure omnia pacta appoſita in eodem contractu, cenſeantur correſpectiua, etſi vnum factum contemplatione alterius; & ſi vnum ceſſat, extinguatur & aliud: vt copioſè traditur per Surd. *conſ.457. num.21. & ſequent.* Ergo promiſſio aliò non molendi, eſt correſpectiua ad ſolutionem iuris molituræ, & ſic ad vtilitatem prædij dominantis.

Denique ſtantibus præmiſſis, maximè quia ſup- 9 ponitur probatum per teſtes, dictum Actorem, & eius Authores eſſe in ea quaſi poſſeſſione, vt omnes oliuæ in dictis agris & viridariis naſcentes deferantur ad ſuum molendinum, conſequens eſt vt ipſi dari debeat mandatum de manutenendo, quod pro iſtis iuribus incorporalibus concedi debet; vt per Matth. de Afflict. *deciſ.395. per tot.* Gomeſ. *ad l. Tauri 45. num.170. & num.191.* Ioan. Fab. *in §. retinendæ, Inſtitut. de interd. num.15. & 16.* & in indiuiduo in iure detricandi, quod alij *ius macinandi* vocant, dari interdictum *vti poſſidetis*, tradit Bocat. *in tract. vti poſſidetis, cap.1. num.81. & cap.8. num.10.* Et lite pendente quaſi poſſeſſor ſimilium iurium manutenendus ſit, tradit Vinc. de Franch. *deciſ.158. in fine.*

Et ſecundùm hæc fuit iudicatum in fauorem Domini, per plures ſententias conformes, multùm reclamantibus prædiorum poſſeſſoribus.

De Molendino bannario, Card. *conſ.127. n.20.* 10 *& 321. num.24. & 390.* Theſaur. *deciſ.16.* Cæpol. *de ſeruitutib. tit. de furno, c.50.* Chaſſan. *in conſuetudin. rubr.12. §.2. num.14.* Roland. *conſ.22. num.23. conſ.92. num.43. vol.2. conſ.52. num.31. conſil.80. numero 38. & conſ.93. vol.3.* Clar. *§. feudum, quæſt.30.* Boër. *deciſ.125. & 304. num.7.* Roſent. *cap.5. concluſ.25. num.3. & in gloſſ.* Trentacinq. *lib.1. reſol.1. de ſeruitut.* Guido *deciſ.298.* Tuſc. *lit. P. concluſ.37.* Menoch. *conſ.201. num.61. vol.3.* Et de tempore im-

memoriali Iacobinus *in verbo, & cum molendinis, num* 4. Ripa *in l. quo minus, n.* 132. *ff. de fluminib.* Balb. *de præſcript.* 4. *part.* 5. *partis, quæſt.* 5. *n.* 1. *&* 2. Stante temporis diuturnitate, non eſt neceſſe probare titulum verum, vel putatiuum; ſed ſufficit quod probetur aliquid adfuiſſe, propter quod faciens talem actum potuerit moueri ad credendum ſibi competere talem ſeruitutem; tunc præſumitur factum iure ſeruitutis, & non iure familiaritatis: Bart. *in l.* 1. *§. hoc interdicto, num.* 9. *ff. de itinere actúque priuato:* quem ſequitur Ruin. *conſ.* 191. *n* 6. *vol.* 1. Menoch. *remed.* 5. *retinen. num.* 18. Caſtrenſ. *conſ.* 243. *n.* 2. *vol.* 1.

CAPVT CXLIX.

De præcepto facto per Teſtatorem filiis iunioribus, de cohabitando cum duobus fratribus ętate maioribus ita quòd ſi non habitauerint, poſſint ad volontatem & beneplacitum fratrum maiorum priuari legato ſibi facto, cum prohibitione recurſos ad ſuperiorem: Quod, ea non obſtante, poſſint iuniores ex iuſta cauſa recurrere ad Superiores, vt non teneantur habitare cũ fratribus, veluti propter ſæuitiam, odia, vel rixas, & quòd eo caſu non incurrant pœnam priuationis,

SVMMARIVM.

1. *Diſpoſitio cenſetur facta in fauorem illorum, quibus ex ipſa commodum reſultat.*
2. *Alimenta alicui relicta quandiu cum herede morabitur, durant etiam poſt mortem heredis.*
3. *Clauſula* ad beneplacitum, *importat arbitrium boni viri.*
4. *Si tamen diſpoſitio concepta fuerit verbis ampliſſimis ſignificat voluntatem abſolutam.*
5. *Libera facultas alicui conceſſa debet intelligi, dummodò bona fides interueniat.*
6. *Teſtator poteſt alicui committere ſecretum ſuæ diſpoſitionis.*
7. *Sed quomodo illa regula intelligi debeat ad interpretationem* leg. Theopompus 14. ff. de dot. præleg.
8. *Superior non tenetur ad vnguem ſeruare voluntatem Teſtatoris, ſed poteſt illam temperare, & ad æquitatem reducere.*
9. *Filij non poſſunt præcisè per teſtatorem compelli ad ſemper habitandum cum fratribus; ſed Iudex poteſt illos eximere, ſtante iuſta cauſa.*
10. *Nemo priuandus eſt commodo legati facti, ſub conditione habitandi, ſi orta fuerit inimicitia cum eo, cum quo debet habitare.*
11. *Præcepta irrationabilia teſtatorum non ſunt attendenda.*
12. *Si teſtator prohibuerit filiis recurſum ad Principem, præceptum nullum eſt.*
13. *Teſtator non poteſt facere quin Iudex adeatur pro ſui teſtamenti interpretatione.*
14. *Iudex poteſt ex cauſa recedere à voluntate Teſtatoris.*
15. *Prohibitus aliquem moleſtare, non impeditur recurrere ad Iudicem ex iuxta cauſa, maximè ſi adſit culpa aduerſarij.*
16. *Priuationis pœna non incurritur, quando quis contrauenit in caſibus à iure permiſſis.*
17. *Recurrens pro obtinenda iuſtitia non dicitur contrauenire voluntati teſtatoris.*

TEſtator, relicto vxori vſufructu, duos filios primogenitos hæredes vniuerſales inſtituit in proprietate, necnon etiam in vſufructu poſt mortem, vel ſecundas nuptias vxoris ſuæ: quem vſumfructum dictis duobus primogenitis reliquit cum ordine viuendi in communione cum aliis ipſorum fratribus, & expendendi pro communi victu omnium, retenta dictis primogenitis præeminentia & gubernatione rerum omnium; dummodò iuniores communicent etiam ipſi omnes fructus ſuæ legitimæ, & non aliàs.

Et quia experientia docet, fratres aliquando quietè non viuere in communione: ideo dictus Teſtator ordinat & præcipit, quod dicti duo primogeniti coniunctim & non in ſolidum, ad eorum beneplacitum, talem fratrem quietè non viuentem poſſint dimittere è domo, reſtitutâ illi legitimâ portione, præſtito iuramento quod ipſi legitima de cauſa ſecundùm intentionem teſtatoris ſibi ore tenus explicatam, non velint quod ipſe viuat in communi; ita quod talis frater dimiſſus non poſſit inquirere iudicialiter, aut extraiudicialiter de cauſa talis dimiſſionis.

Volendo tamen, quod talis ſic dimiſſus poſſit redire ad communionem iuxta arbitrium prædictorum, & poſtea iterùm dimitti, modo, & forma, quibus ſupra; toties quoties dictis duobus primogenitis expediens videbitur & opportunum.

Et ſi aliquis ex dictis iunioribus, dictam facultatem à Parente datam, in iudicio, vel extra iudicium in controuerſiam reuocaret, vel etiam dimiſſionem à dictis fratribus primogenitis factam, coram quocumque Superiore, etiam per vnicam citationem impugnaret, voluit illum ex nunc, omni teſtamenti, & ſubſtitutionis in eo contentæ commodo priuatum eſſe, & ſola legitima contentum.

Ex cuius teſtamenti formula non parua oritur difficultas, vtrùm videlicèt licitum ſit dictis fratribus hæredibus iuniores ad libitum dimittere, & reuocare cum cauſa, & ſine cauſa. Et caſo quo ſeniores non bona fide procederent in tali dimiſſione, vel admiſſione, vtrùm licitum ſit dictis fratribus iunioribus recurrere ad Superiores, vt ſibi aduersùs talem iniuſtam dimiſſionem prouideatur.

Pro quarum difficultatum reſolutione ſupponendum in primis eſt, ſecundùm mentem & verba teſtatoris, formam illam communiter viuendi demandatam eſſe à Teſtatore, ad commodum præcipuè & vtilitatem filiorum natu iuniorum: † Primò quia in dubio diſpoſitio facta 1
cenſetur in fauorem illius, cui ex ipſa commodum reſultat: *l.* 1. *C. commun. de legat.* † vbi, ſi alicui 2
alimenta & veſtiarium legatum ſit quandiu cum hærede moratus eſſet, diſpoſitio cenſetur facta fauore alimentarij, nec mortuo illo, cum quo morari debuerat, extinguitur legatum: Dec. *conſ.* 601. *n.* 7. *&* 8. In caſu autem propoſito, communio illa reſpicit ſolum commodum iuniorum, qui ſolos legitimæ ſuæ fructus communicant, cùm tamen ſeniores fructus totius hæreditatis in communi reponere teneantur.

Secundò

Secundò, quia teſtator hoc clarè expreſſit, dum dixit quod vſusfructus pertineret ad primogenitos cum onere viuendi in communi cum aliis fratribus, retenta præeminentia & gubernatione, & cum onere faciendi inuentarium, ita vt illa determinatio reſpiciens plura determinabilia, æqualiter illa determinet: iuxta *l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit.* & ſicut onus inuentarij, ita & onus conſtituendi fructus hæreditarios reſpiciat onus primogenitorum; & fauorem, ac vtilitatem ſecundogenitorum.

3 Supponendum eſt ſecundò, quod licèt verba dicti teſtamenti relata ad beneplacitum dictorum primogenitorum, videantur importare arbitrium boni viri; ita vt iuniores non poſſint expelli à domo, niſi in caſibus in quibus bonus vir ita arbitraretur; Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 8. n. 10.* Matt. *de clauſ. part. 2. clauſ. 5. num. 12.* Surd. *conſil. 514. num. 9.*

4 Tamen verius eſt, diſpoſitionem ad liberam voluntatem primogenitorum eſſe collatam, cùm Teſtator ipſe facultatem dederit, etiam ſine cauſa nec iudicialiter, nec extraiudicialiter probanda, ſed ſolo hęredum iuramento remiſſa, dimitti poſſe: ex traditis per Gabrielum *conſil. 143. numero 10. volum. 1.*

5 Nihilominus tamen licèt dimiſſio fratrum iuniorum liberæ hæredum voluntati commiſſa ſit, hoc intelligitur dummodo bona fides ſeniorum interueniat; cùm ita intelligi debeat libera voluntas alicui per teſtatorem collata: *l. creditor 60. §. Lucius*, ibi, *plenè quidem, ſed quatenus rem ex fide agenda eſſet, mandaſſe*: & tradit Bart. *in l. alio herede, num. 13. verſic. ſed ſi poneres, ff. de aliment. & cibar. legat.*

6 Neque obſtat, ſi dicatur illud non procedere, quando Teſtator ſuæ diſpoſitionis ſecretum hæredi commiſit, quia tunc ei credendum eſt; iuxta *leg. Theopompus 14. ff. de dot. prælegat.*

7 Quia lex illa non ita generaliter intelligenda eſt prout allegatur, quia multi credunt illam ſcire, & tamen ignorant, vt dicit *ibid.* Bart. *in princip.* & propterea dicta lex procedit fauore dotis, & quia declaratio, de qua *in illa lege*, conformis erat menti Teſtatoris, quæ eliciebatur ex ipſa diſpoſitione, neque commiſſa fuerat in caſu illius legis diſpoſitio, ſed dumtaxat data facultas dotem arbitrandi: vt explicat Cyriac. *controuerſ. 444. à num. 50. vſque ad 54.* & copioſiùs Alciat. *in repetit. l. 1. §. eadem, n. 15. & 16. vol. 6. Repetent.*

At in caſu propoſito, non potuit Teſtator dicere hæredibus cauſam eiectionis, vel admiſſionis ad domum fratrum iuniorum, quæ nondum nata erat: potuit quidem Teſtator illis ſignificare mentem ſuam circa expulſionem; ſed circa cauſam expulſionis non potuit: ergo ſi ſine bona fide, & fraudulenter fieret expulſio, illa non ſubſiſteret, non obſtante libera poteſtate expellendi, hæredibus per Teſtatorem conceſſa.

8 Supponendum eſt tertiò, quod quotieſcumque voluntas Teſtatoris eſt indiſcreta, Superior poteſt modificare, ſeu declarare talem voluntatem: *leg. Quintus Mutius 7. verſic. hec tamen ſemper, ff. de annuis legat.* vbi redditur ratio, quia Pater fortè ignorauit impedimentum ſuperueniens perſonis, apud quas liberi commorari debebant: vt tradit
9 Rot. *deciſ. 589. numero 13. part. 5. recentior.* † Alioquin ſi ſuperueniente iuſta cauſa per teſtatorem ignorata, liberi cogerentur commorari cum fratribus, cum quibus orta fuiſſet inimicitia, aut alia occaſio legitima recedendi, & è conuerſo, poſſent admitti vel repelli ſemel vel pluries è domo paterna, induceretur quædam ſpecies ſeruitutis quæ tam à legato, quàm ab hæredis inſtitutione reiicienda eſt: per text. *in l. Titio centum, §. Titio centum 2. ff. de condition. & demonſtrat.* Rot. *dict. deciſ. 589. numero 9.* Et eſſet diſpoſitio contraria iuri communi, † quo cauetur neminem priuandum 10
eſſe commodo legati ſub habitandi conditione relicti, ſi non habitauerit propter ſæuitiam illius cum quo habitare debebat, vel propter rixas, odia, & lites: Surd. *de aliment. titul. 4. quæſtion. 15. numera 23. & mult. ſequentib.* Galganet. *de condition. & demonſtration. part. 1. cap. 14. per tot.* & diſpoſitio in fauorem iuniorum introducta, in odium ipſorum contra teſtatoris intentionem retorqueretur.

Quando autem Teſtator ſimilia præcepta indiſcreta, & irrationabilia facit, non incurritur pœna propter inobedientiam, quia nemo facere poteſt quin leges in eius teſtamento locum habeant: Duſan. *de condit. impoſſ. cap. 1. n. 11. p. 2.* 11

Supponendum eſt vltimò, quod quamuis Teſtator prohibuerit dictis filiis ſuis citationem, vel recurſum ad Principem; talis prohibitio nullius eſt roboris & momenti: per *dict. leg. nemo poteſt, ff. de legat. 1.* & *ibi* DD. adeo vt ſi teſtator prohibeat recurſum ad Principem, vel ad Summum Pontificem; talis prohibitio nulla ſit tamquam facta in vilipendium ſupremæ Poteſtatis, cui per diſpoſitionem priuatorum derogari non poteſt: Duran. 12
de condit. impoſſib. parte 2. cap. 1. numera 115. † Eadem ratione nõ poteſt teſtator facere, vt iudex qui 13
eſt miniſter legis, & qui interdum interpretari poteſt leges, & interdum ſupplere, non poſſit adiri pro teſtamenti ſui declaratione: Luc. de Penn. *in leg. 1. col. 4. Cod. de expenſ. ludor. lib. 11.* Simon. de Præt. *lib. 5. interpret. 1. dubit. 1. numero 60. fol. 441.*
† Et in aliquibus plus poteſt Iudex quàm Teſtator: Caſtrenſ. *conſil. 131. numero 1. in fin. lib. 1.* Simon. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 2. dub. 2. ſol. 2. numero 180. fol. 229.* Non enim ſemper parendum eſt Teſtatori, maximè ſi poſt eius obitum emergat caſus aliquis, quem ipſe viuens prætendere non potuiſſet, & in quo ſic veriſimiliter non diſpoſuiſſet: Mantic. *de coniectur. lib. 3, titul. 2. numera 19. & 20.* Et faciunt tradita per Caſtrenſ. *in l. qui heredi, in fine, ff. de reb. dub.* vbi ſi quis aliquid hæredi in ſecreto commiſerit, qui tamen non declarauerit, ſufficit quod hæredi ſuo in teſtamento manifeſtarit, quia inquit non ſemper parendum eſt voluntati Teſtatoris: Caſtill. *lib. 4. controuerſ. cap. 59. numero* 10. Fontan. *deciſ. 546. numero 23. 24. & 25.* Vaſq. *de teſtatoris potentia, §. 7. per tot.* Gutier. *de tutel. lib. 1. cap. 8. numero 97.* 14
† Et præterea, quando quis prohibetur alium moleſtare ſiue de iure, ſiue de facto, licèt dicatur contrauenire per ſolam libelli porrectionem Iudici factam; tamen hoc intelligitur quando doloſè & malo animo fuit contrauentum, non autem bona fide & intentione: quia ad incurrendam pœnam contrauentionis, requiritur dolus, à quo quælibet cauſa etiam minima & beſtialis excuſat: Rot. apud Verall. *deciſ. 233. numero 7. & 8. part. 1.* Addit. ad Burat. *deciſ. 899. num. 14.* vbi *numera* 10. dicitur, quod hoc caſu probatio doli debet eſſe liquidiſſima, præſertim quando adeſſet culpa hæredum; veluti ſi argueretur dolus & malus animus fratrum primogenitorum: quia per prohibitionem moleſtiæ, non cenſetur comprehenſa illa, quæ cauſatur 15

ex

ex culpa propria aduerſarij: Crauet. *conſ.* 83. *n.* 2. Addit. prædicta ad Butat. *num.* 18.

16 Et propterea, quando contrauenitur voluntati teſtatoris in caſibus à iure permiſſis, non eſt locus priuationi contentæ in teſtamento: Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 35. *num.* 6. *in fin.* Surd. *de aliment. titul.* 9. *quæſt.* 26. *num* 34. *verſic. ego circa principale.* Addit. ad Burat *loco citat. num.* 19.

Poteront igitur dicti Domini fratres iuniores, ſubſiſtente legitima cauſa, recurrere ad Summum Pontificem ad obtinendam licentiam agendi, non obſtantibus diſpoſitis in teſtamento, cum proteſtatione quod non intendunt contrauenire voluntati paternæ, quia credunt quod ſi pater ſciuiſſet cauſam de nouo ſuperuenientem, non ita diſpo-
17 ſuiſſet: † & ideò petent ſibi licitum eſſe recurrere pro obtinenda iuſtitia, abſque incurſu alicuius pœnæ; quæ proteſtatio illos excuſabit à contrauentione: vt determinat Rot. *deciſ.* 293. *n.* 4. *parte* 6. *recentior.* & ea ratione exiſtimaui dictos Dominos fratres iuniores à dicta priuationis pœna fore immunes.

CAPVT CL.

De conuentione inita inter Communitatem & emptorem molendini Bannalis, quòd omnes ciues & habitatores teneãtur ſoluere ius molituræ, pro omnibus granis quæ triturabuntur in illo molendino; vtrùm illius vigore emptor molendini poſſit impedire ne exteri deferant panes ad plateam publicam vẽdendos, in præiudicium iuris ſui. Et vtrum idem ius prohibẽdi ingreſſum panis exteri competat Dominis iuriſdictionalibus, habentibus ius furnagij, vel molituræ bannalis. Diſpoſitio loquens de frumento, vtrùm extendatur ad farinam, vel ad panes. Et loquens de ſerico, vtrùm extendatur ad ſericum tinctum, vel ad opus reductum.

SVMMARIVM.

1. *Seruitus molendi in certo molendino impoſita toti Communitati, eſt realis.*
2. *Seruitus molendi ſtrictam reiicit interpretationem.*
3. *Seruitutes ſunt ſtricti iuris, & ideo ſtrictè intelligi debent.*
4. *Vtrum frumenti appellatione contineatur farina, vel panis.*
5. *Creditor qui potior eſt in frumenta, potior eſt in farina, ſed non in pane, qui non continetur appellatione frumenti.*
6. *Statutum prohibens extractionem frumenti, comprehendit etiam farinam & panes.*
7. *Intellige, vt hoc non procedat, quando extractio panis non ſit in notabili quantitate, & animo fraudandi edictum, vel ſtatutum.*
8. *Quamuis in ſtatutis & edictis appellatione frumenti veniat farina, & quandoque panis; tamen in contractibus, & vltimis voluntatibus, panis non continetur appellatione frumenti.*
9. *Si fuerit impoſita Gabella ſuper ſerico, debetur etiam de ſerica tincto, & ad opus conuerſo.*
10. *Pactum circa triturationem frumenti, eſt contrarium diſpoſitioni ſuper pane, qui ſupponit triturationem antecedentem.*
11. *Cui competit ius molitura in molendino bannali, non poteſt quidquam exigere de granis quæ portantur extra territorium.*
12. *Qualitas appoſita in vna parte contractus omnino ſeparata, non influit in aliam partem diuerſam eiuſdem contractus.*
13. *Barones habentes iuriſdictionem, cum molendinis, & furnis bannariis, habent ius exigendi furnagium pro pane manducando per forenſes propriâ prædia excolentes.*
14. *Quod locum habet in Dominis iuriſdictionalibus, non autem in iis quibus ius molitura competit ex contractu.*
15. *Conſuetudo probari debet preciſè in caſu de quo agitur.*
16. *Maior eſt præſumptio pro Dominis iuriſdictionalibus, quàm pro extraneis emptoribus.*
17. *Non dicitur in fraudem facere qui iure ſuo vtitur, & non habet animum fraudandi.*

COmmunitas quædam vendiderat molendinum ſob pactis ſequentibus.

Primò, quòd omnes manentes & habitantes in loco, & eius territorio, & illorum ſucceſſores quicumque, tenebuntur, & erunt obligati accedere ad illud, pro molendis omnibus eorum bladis & granis, quæ comedentur in d. loco & territorio.

Secundò, quòd dictum molendinum oneratum eſt canone annuo decem ſalmatarum bladi, Domino directo ſoluendarum.

Tertiò, quòd emptor tenebitur ſoluere laudimium, ad rationem trium pro quolibet centenario.

Quartà, quòd emptor erit immunis ab oneribus, & debitis Communitatis futuris.

Quintà, quòd ſi canon ſit maior decem ſalmatis, Communitas ſoluet emptori ſummam conuentam in inſtrumento.

Sextò, quòd emptor ſoluet pretium dicti molendini iuxta rotulum ſibi tradendum.

Septimò, quòd dictus emptor tenebitur manutenere molendinum bene inſtructum, & com bonis molendinariis.

Octauò, fuit conuentum, quòd dictus emptor tenebitur detricari facere grana dictorum habitantium, ſoluendo Vigeſimam partem, *payant le vingtain*, tantùm.

Nonà, quòd intra viginti quatuor horas tenebitur grana ad bonam farinam reduci facere.

Poſtea ſubſequuntur quædam alia pacta, quæ non concernunt quæſtionem de qua agitur.

Dictus emptor prætendit vigore dictæ venditionis exigere vigeſimam partem, nõ ſolùm de granis ad molendinum deferendis, ſed etiam de panibus quos extranei deferunt, ſeu deferre poſſunt ad vendendum in dicto loco, quamuis confectis ex granis & farina extra dictum territorium prouenientibus. Super quo facto aliàs interrogatus.

Reſpondi, dictum emptorem non eſſe in ſua pe- 1
titione fundatum; ſiquidem cùm agatur de imponenda ſeruitute in præiudicium totius Communitatis, ſiue illa realis, ſiue perſonalis dicatur, quam tamen vti realem conſiderandam eſſe notat Honded. *conſ.* 79. *num.* 69. *lib.* 1. Hering. *de molend. q.* 11. *n.* 43. cùm debeatur ab ipſa habitatorum Vniuerſitate: Zazius *lib.* 1. *ſing. reſponſ. c.* 11.

Certum

2 Certum eſt, illius conſtitutionem eſſe exorbitantem,& ſtrictè interpretandam,non ſolùm ex eo quod in dubio interpretatio fieri debet contra ſtipulantem, qui potuit apertiùs legem dicere; ideóque ipſi imputandum eſt: *leg. veteribus*, & *ibi* Gloſſ. Bartol. & alij, *ff. de pact.* Surd. *conſil.*27. *num.*120.

3 Sed etiam ex natura ipſius ſeruitutis, quæ cùm repugnet libertati naturali, ſecundùm quam omnia præſumuntur eſſe libera: *l. altius*, *Cod. de ſeruitut. & aqua*: conceſſio illius dicitur exorbitans, & in ea ſolùm venit quod fuit expreſſum, & nihil amplius: *l.ex meo*, *& l. is qui duo prædia, ff. de ſeruitut. ruſtic.prædior.l.non modus*, & *ibi* Bald. *C. de ſeruitutib.*Menoch. *conſ.*43.*num.*1. Surd. *d. conſ.*27. *num.*7.*&* 8. Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*372.*num.*58. *& ſequentib.* vbi dicit in materia ſeruitutis ſtrictam fieri debere interpretationem, & omiſſum haberi pro omiſſo.

Cùm igitur in contractu venditionis, de quo agitur, ſolùm fuerit conuentum quod emptor molendini tenebitur dicta grana triticari facere, ſolutâ ſibi dumtaxat vigeſimâ; conſtitutio ſeruitutis, & promiſſio vigeſimæ granorum, non poteſt extendi ad panes exteros in dictum locum portandos,nec ad panes forenſium; cùm promiſſio reſtricta ſit ad ſolos habitatores,& ad grana ipſorum; vt patet ex illis verbis,*des manans & habitans*:item ex illis,*leurs grains*; quæ verba ſolis habitatoribus,& eorum granis; non autem forenſibus, eorúmque granis conuenire poſſunt.

4 Et licèt Doctores diſputent, vtrùm appellatione frumenti comprehendatur farina, & multi illam ſub frumenti appellatione contineri exiſtiment; tamen quoad panes verius eſt, illos ſub frumenti & granorum appellatione non contineri. Ratio differentiæ eſt,quia farina licet habeat nouam formam extrinſecam, tamen retinet eandem ſubſtantiam & eſſentiam: † vnde creditor qui prior eſt

5 in tritico & frumento, præferendus etiam eſt in farina ex eo confecta, cùm farina inſit frumento à principio, & in ea dicatur potius detectum quod latitabat,quàm nouum quid in eſſe productum: vt dicit Surd. *deciſ.*139. *numero* 5. *& per totam*: At in pane, ſecùs eſt, quia cùm noua forma in ipſo introducatur,non venit panis ſub nomine frumenti: Bart. *in l. quaſitum*, §. *illud*, *in fine. ff.de legat.*3. Menoch. *lib.*4.*præſumpt.*151.*num.*9. Peck. *de teſtament.coniug.lib.*5.*cap.*28. *num.*1. *in fin. verſic. ſed nec appellatione.*

6 Quamuis etiam communiter receptum videatur, edictum, vel ſtatutum prohibens extractionem frumenti, continere non ſolùm farinam, ſed etiam panes; vt dicit Rip.*de peſt.cap.*5. *numero* 51. *in fine*, Guid.Pap.*deciſ.*373.*verſ. quidquid ſit*: Horatius. ad Surd. *deciſ.*139. Franciſc. Marc. *deciſ.* 162. *numero* 5. *& ſequent. libro* 2. Viuius *opin.*766. *num.*5.

Tamen caſus de quo agitur longè diſſimilis eſt edicto, vel ſtatuto, frumenti extractionem prohibenti, quod fauorabile eſt; ne videlicet annona carior fiat, & ſic ad vtilitatem publicam: hîc autem caſus verſatur circa materiam ſeruitutis, odioſam, & exorbitantem, ac libertati naturali contrariam.

7 Et tamen etiam in materia edicti prohibitorij circa extractionem granorum, non prohibetur extractio panis in mediocri quantitate, per quam non poſſit apparere de fraude ſeu dolo in præiudicium vtilitatis publicæ; quæ fraus non poteſt colligi quando agitur de mediocri quantitate: vt dicit nominatim Franciſc. Marc. *dict. deciſ.*162. *numero* 7. 8. *& numero* 10. *verſicul. tum etiam quando apparet de fraude*: hoc idem expreſsè tenet Ioann. de Plat. *in leg.* 1. *Cod. de frument. vrb. Conſtantinopolitana*, *numero* 1. vbi ſic dicit, & facit hæc lex, quod prohibitus portare frumentum extra diſtrictum, non prohibetur portare panem, niſi faceret in fraudem; ſed prohibitus portare frumentum bene prohibetur portare farinam.

Et ſic quamuis valeret argumentum à prohibitione extractionis granorum ad promiſſionem detricationis, ſeu trituationis ipſorum in certo molendino; non tamen comprehenderet panes extraneos in dictum locum portandos ſine exceſſu, & in tali quantitate, ex qua fraus colligi non poſſet: veluti ſi quis vellet panes delicatos & ſimilagineos, qui ex puriſſima farinæ parte parantur, furfuribúſque & excrementis carent, in eodem loco diuendere ad vſum Nobilium quarundam perſonarum, aut aliàs, ſine euidenti & notabili præiudicio,& fraude ſeruitutis: aut ſi quis in dicto territorio bona poſſidens, agricolas præſertim exteros conducat, qui panem pro ſuo victu deferant, aut aliis ſimilibus de cauſis, quæ ex variis facti, & perſonarum circumſtantiis, ad fraudis ſuſpicionem euitandam colligi poſſunt. 8

Sed non eſt ad præmiſſa recurrendum; cùm euidentiſſimum ſit, longè diuerſam eſſe rationem inter edictum, ſtatutum, ſeu legem; & contractum: nam licet in edicto, ſeu ſtatuto, quandoque panis ſub appellatione frumenti contineatur, tamen in contractibus, aut vltimis voluntatibus, aliud dicendum eſt. Ratio differentiæ eſt, quia in contractibus verborum interpretatio fieri debet ſecundum communem vſum loquendi; iuxta quem,notorium eſt,granorum vel frumenti nomine panem minimè contineri. Hæc diſtinctio inter contractus,& edicta,probatur à Bertachin. *in tract.de Gabell.part.*8.*membr.*2.*numero* 16. *in fine*, quem ſequitur Maſtrill. *deciſ.*139.*num.*20. Gratian. *deciſ.*184. *num.*11.

Et ex his patet etiam reſponſio ad ea, quæ tradit Camill. de Medices *conſil.*97. quod ſi fuerit impoſita Gabella ſuper ſerico, debetur etiam de ſerico tincto, vel in opus conuerſo: Et idem ſi ex frumento fiat panis, quia ſolutio Gabellæ poteſt adaptari tam ad farinam, quàm ad panes: trituratio verò non poteſt vlla ratione pani conuenire, ſed tantùm frumento. Item quia ibi tractatur de edicto & illius interpretatione, nos autem agimus de contractibus, in quibus longè diuerſam eſſe rationem mox comprobatum fuit. 9

Sed vt res clarior euadat, aduertendum eſt pro corroboratione differentiæ inter edicta prohibentia extractionem granorum, vel præcipientia ſolutionem Gabellæ, & contractum de quo agitur; quòd extractio non repugnat nomini farinæ, neque panis; ſicuti nec Gabellæ ſolutio continet quidquam contrarium & incompatibile nomini farinæ,vel panis: at verò trituratio contraria prorſus eſt nomini panis; cùm impoſſibile ſit molituram pani adaptari,de qua tamen molitura ſolùm fit mentio in dictis articulis venditionis, dum dicitur, Quòd omnes habitatores tenebuntur, & erunt obligati molere eorum blada & grana, quæ manducabuntur in dicto loco & eius territorio. Quæ diſpoſitio impoſſibile eſt vt adaptetur panibus, circa quos molitura cadere non poteſt, eſto 10

quod

quod comprehendat indirectè farinam, ad quam paſſiuè molitura adaptari poteſt : at de pane, nihil tale nec ſecundùm improprietatem,nec ſecundùm proprietatem ſermonis dici poteſt.

Neque factum Rotæ Romanæ propoſitum, fuit omnino ad veritatem explicatum ; dum fuit expoſitum conuentione cautum eſſe, vt omnes habitatores tenereorur frumenta ibidem edenda molere, ſoluta emptori vigeſima. Quia nulla adeſt promiſſio ſoluendi vigeſimam connexa cum dicto pacto molituræ, ſed duo ſunt articuli diuerſi & ſeparati. Primus, quo promiſſa fuit molitura granorum quæ manducabuntur : Alius verò diſtinctus & penitus ſeparatus, interiectis pluribus articulis intermediis. Et in hoc poſteriori pactum obligatorium non dirigitur ad ipſos habitatores, ſed ad emptorem ; & conueoitur quod dictus emptor tenebitur conteri facere, ſeu mola deterere grana dictorum habitantium ſoluendo vigeſimam tantùm. Debebant igitur duo iſti articuli non ſimul & coniunctim Rotæ proponi, ſed ſeparatim, provt ſeparatis & diuerſis orationibus continentur ; & ſic nec ex primo, nec vltimo articulo elicitur obligatio ſoluendi vigeſimam pro pane alibi confecto : nam io primo, promittitur molitura omnium granorum, quæ vt dictum eſt panibus adaptari non poteſt. in ſecundo ſimiliter emptor promittit molere grana ſolutâ vigeſimâ dumtaxat, quæ verba nullo modo panibus conuenire poſſunt.

Neque obſtant illa verba, *quæ manducabuntur*, appoſita in illa conuentione. Quia appoſita ſunt fauore communitatis & habitatorum, vt ſcilicet nullo modo debeatur detrimento,neque ius molituræ de granis quæ non manducabuntur in loco:nam dictus emptor potuiſſet credere, dictos habitatores teneri etiam grana in loco non manducanda in dicto molendino conteri curare. Quod licèt
11 de iure prætendere non potuiſſet, † quia ſi alicui competat ius molendini bannalis, non tamen exigere poteſt molituram pro granis quæ extra territorium deferuntur, vel extra territorium emuntur, vt notauit Bacquet. *des droicts de iuſtice*, *chap.* 29. *num.* 54. tamen cùm hoc appoſitum fuerit tollendæ dubitationis cauſa,nocere non poteſt : *l. quæ dubitationis, ff. de reg. iur.*

Præterea clauſula illa *quæ manducabuntur*, non fuit relata ad ſolutionem vigeſimæ, ſed ad triturationem granorum. Quia vt dictum eſt, duo ſunt diſtincti & diuerſi articuli, io duabus diuerſis & ſeparatis omnino orationibus : quorum vnus reſpicit triturationem granorum ; & in hoc verum eſt quod fit mentio manducationis, itavt habitatores teneantur molere grana manducanda in loco, quæ trituratio non poteſt appellari ad panes : Alius verò reſpicit obligationem emptorix molendini de triturandis omnibus granis ſub mercede vigeſimæ dumtaxat, & in hoc ſecundo capite nulla fit mentio manducationis, itavt comeſtio non fuerit contemplata in articulo ſolutionis vigeſimæ, ſed ſolùm in articulo ſeparato triturationis : & propterea conſtat quod non verificatur in facto quod ſolutio vigeſimæ fuerit ſtipulata pro toto frumento manducando, cùm tamen facta fuerit ſolùm promiſſio vigeſimæ pro frumento triturando, & qualitas manducationix fuerit tantùm relata ad alium articulum, in quo
12 nulla fit mentio ſolutionis vigeſimæ : † vnde qualitas appoſita in articulo præcedenti reſpiciente alium effectum, non cenſetur repetita in alio poſteriori articulo planè ſeparato, & ad alium diuerſum effectum concordato, cùm vterque articulus ſit æquè principalis, & habeat ſenſum perfectum: immò primus articulus reſpiciat obligationem habitatorum ; alius verò obligationem emptoris molendini : ad tradita *in l. in repetundis*, & *ibi* Gloſſ. & DD. *ff. de legat. 3.*

Non obſtat vltimo loco, quod dicitur fuiſſe iudicatum in Curia Parlamenti Aquenſis, Baronem 13
habentem iuriſdictionem cum molendinis & furnis bannariis, habere ius exigendi iura furnagij, pro pane manducando per forenſes, prædia propria excolentes : vt apud Seholiaſtem *ad Statuta Prouincia, fol.* 388.

Quia dicta arreſta prolata fuerunt in fauorem 14
Domini iuriſdictionalis, cui non ſolum competebat ius molendini, ſed etiam furni bannalis : vnde ſolutio iuris Dominicalis non ſolùm debebatur pro molitura granorum, ſed etiam pro coctione panis: Et ſic non eſt mirum, ſi ius furnagij fuerit adiudicatum pro pane, ſicut ius molituræ pro farina. Quod adaptari non poteſt ad prætenſionem dicti emptoris, qui non poteſt prætendere ius furni, nec per conſequens ius furnagij ſuper pane. Et quod dicta arreſta fuerint ſuper iure furni bannalis, patet ex lectura dicti Commentarij *ad ſtatuta Prouincia, folio* 388. in illis verbis, *Quia omnes panes qui debent conſumi intra locum bannalitatis, ſunt coquendi in furnis bannalibus, & per conſequens grana ad faciendum panem, debent portari & reduci in farinam in molendinis bannalibus, vt ibi iura reſpectiuè ſoluantur.* Hæc ſunt verba dicti Commentarij ad Latinum reducta:ex quibus patet dicta arreſta,tantùm abeſt vt faueant intentioni emptoris, quin potius ipſi omnino ſint contraria, cùm in dictis arreſtis iura Dominicalia adiudicentur, quoad molendina ſuper farina ; at verò quoad panes, tantùm ratione furnorum:& ſic cùm emptor non habeat furnos bannales,nihil poterit prætendere ſuper pane.

Qua ratione videmus, quòd ſi conuentum fuerit de certa molitura,veluti vigeſima,Domino molendini præſtanda ; non tamen ex eo ſequitur quod inducta fuerit aliqua bannalitas : Rip. *reſponſ.* 194. *& in l. quominus, num.* 135. *ff. de fluminibus*, Hering. *de molend. q.* 11. *n.* 118.

Quod autem ibi dicitur de forenſibus, non poteſt trahi ad caſum noſtrum ; in quo obligatio eſt reſtricta ad ſolos habitatores.

Nihil etiam facit ad rem allegata conſuetudo: 15
tum quia de ea non conſtat, tum etiam quia ſi de ea conſtaret,non eſſet vniformis,tum denique quia talis prætenſa conſuetudo verſaretur circa caſum omnino diuerſum, nempe quoad Dominos iuriſdictionales, vel ſub diuerſis circumſtantiis ; veluti ſi impoſita eſſet ſeruitus ſine clauſulix reſtrictiuis, quæ in caſu noſtro adſunt ; cùm tamen conſuetudo probari debeat præciſè quoad caſum de quo agitur : Bart. *in leg.* 1. §. *hoc interdicto*, *ff. de itin. actuque priuat.* Crauet. *conſil.* 30. *numero* 5. Natt. *conſilio* 575. *numero* 15. Surd. *conſil.* 554. *numer.* 24. *&* 26. *& conſil.* 382. *numero* 41. *& deciſ.* 131. *numero* 10.

Quod autem caſus de quo agitur, ſit omnino diuerſus, patet, quia D. Ludouic. Bell. *conſil.* 111. *numer.* 14. & dictus Scholiaſtes *in loco proximè allegato*, loquuntur de Baronibus, quorum reſpectu molendina, & furni bannales habentur pro bonix domanialibos, & cum feudo conceſſis, pro quibus Domini Iuriſdictionales maiorem habent pro ſe

præſum

Digitized by Google

præſumptionem : vt dicit Bacquet *des droicts de iuſtice, cap. 29. num.* 18. Hering. *in tract. de molendin. qu.* 11. *num.* 110. *& ſeqq.*

Tantùm autem abeſt vt dictus emptor iuriſdictionem vllam habere poſſit in dicto molendino, cum dictus Locus ſuum habeat Dominum Iuriſdictionalem; quin etiam ipſum molendinum de quo agitur, ſit ſuppoſitum dominio directo præfati Domini dicti Loci, cui ſoluitur ſingulis annis canon emphyteuticus decem, vel duodecim ſalmatarum bladi, vt patet ex dicto inſtrumento venditionis: & ſic agitur de molendino non ſolùm alterius iuriſdictionis, ſed etiam alieno dominio directo ſuppoſito : circa quod minor eſt præſumptio pro poſſeſſore aduerſùs libertatem naturalem contendente.

Denique non obſtat, ſi dicatur poſſe fieri fraudem, & ad nihilum redigi iura dicti emptoris, quia nullus grana ſua deferret ad molendinum, ſed omnes aliunde panes deferri curarent.

Quia reſpondetur non dici fieri in fraudem, quando quis iure ſuo vtitur, dummodo non adſit animus fraudandi: Ludouiſ. *deciſ.* 401. *num.* 14. Surd. *deciſ.* 30. *n.* 37. & non dicitur factum in fraudem, quod ſine fraude fieri poteſt : Surd. *ibid.* cum aliis per eum citatis.

Et quemadmodum ex granis trituratis in dicto molendino de quo agitur, fieri poſſunt panes tranſportandi ad alia loca ad fines vendendi, quamuis Vigeſima ibi ſoluta fuerit : ita non eſt conueniens ex alienis oppidis quoſdam vendendos deferri abſque ſolutione Vigeſimæ, vt iſtorum iactura cum illorum lucro compenſetur.

Ex quibus concluditur dictam Communitatem fundatam eſſe aduerſus dictum emptorem; & in effectu dictus emptor ſeu illius hæres viſis ſupradictis rationibus deuenit ad tranſactionem; non obſtante quod obtinuiſſet in Rota deciſionem fauorabilem : quia deciſio illa ex eiuſdem Rotæ benignitate reuidebatur, ex eo quod factum non fuerat bene eidem Rotæ expoſitum.

CAPVT CLI.

Vtrùm feudatarij Epiſcoporum ſint immunes à collectis in Comitatu Venaiſſino, eodem modo quo vaſſalli & feudatarij Sanctiſſimi D. N. Papæ. Et vtrùm gaudeant beneficio tranſactionis generalis initæ inter feudatarios conſtituentes Secundum ſtatum dicti Comitatus, & populares conſtituentes Tertium ſtatum.

SVMMARIVM.

1. *Dominus directus tenetur contribuere cum emphyteuta ad ſolutionem collectarum, pro rata parte ſui dominij directi.*
2. *Feudatarij Epiſcoporum in Comitatu Venaiſſino, gaudent iuribus competentibus feudatariis Summi Pontificis, quoad collectas ratione ſeruitij perſonalis quod tenentur præſtare eidem Pontifici.*
3. *Ex quibus probetur bona aliqua eſſe feudalia.*
4. *Qualitas bonorum feudalium probatur per leniores probationes, quando agitur de inueſtituris antiquis.*
5. *Bona eſſe feudalia probatur, ſi verificatum fuerit illa fuiſſe recognita tanquam talia, ſaltem coniecturaliter.*
6. *Item ſi probetur bona illa longo tempore fuiſſe poſſeſſa tanquam feudalia.*
7. *Immunitas à Collectis præſcribitur ſpatio 30. vel 40 annorum.*
8. *Deſcriptio in cataſtro non præiudicat, niſi poſſeſſor fuerit citatus : nec ſufficit ſimplex ſcientia.*

CVIDAM vaſallo quærenti, vtrum ipſi tanquã Epiſcopi feudatario competeret immunitas 1
à collectis, eodem modo quo feudatariis S.D.N Papæ; Dixi in primis, ſi negotium conſideretur in ſua Theſi, regulam generalem eſſe, quod Dominus directus tenetur contribuere in taleis & collectis, & in oneribus non ſolùm realibus, quæ rebus ipſis impoſitæ ſunt, qualia ſunt tributa quæ Principi ſoluuntur; ſed etiam in iis, quæ perſonis pro rebus imponuntur, quales ſunt collectæ : vt bene explicat Valaſc. *tract. de iur. emphyt. quæſt.* 17. *num.* 8. *&* 9. ita vt emphyteuta ſoluere debeat reſpectu ſui emolumenti tantùm deducta penſione quam Domino ſoluit, vt aduertit Valaſc. *loc. citat. num.* 9. vbi plures allegat, & plenè deciſum fuit per Rot. Auenion. *deciſ.* 163. *num.* 21. *& ſeqq.* vbi apponitur taxa ſummarum, pro quibus Dominus directus contribuere tenetur, iuxta quam, vel ſaltem ad cuius imitationem facta fuere Regulamenta quibuſdam in locis, veluti apud Paternas, nec non in ciuitate Cauallicenſi & alibi.

Dixi ſecundò, quod ſi negotium conſideretur in ſua hypotheſi, duplex occurrit difficultas. Prima, vtrùm Domini feudatarij Illuſtriſſimorum Epiſcoporum, pro bonis per eos poſſeſſis, poſſunt frui immunitate bonis feudalibus conceſſa, tam ex iure, quàm ex tranſactione facta anno 1589. & die 17. Nouembris inter Dominos Secundi & Tertij ſtatus Comitatus Venaiſſini?

Secunda difficultas, vtrùm poſito quod gaudeant immunitate pro bonis feudalibus, per eos recognitis in fauorem Illuſtriſſimorum Epiſcoporum, hoc caſu dominia directa & canones emphyteutici debeant comprehendi in numero bonorum feudalium?

Quoad primam quæſtionem concludendum eſt, 2
dictos feudatarios Epiſcoporum comprehendi in dicta tranſactione, cùm teneantur ad præſtandum ſeruitium perſonale Summo Pontifici Domino mediato, tanquam ſupremo Comitatus Domino, nec non etiam eorum feuda deſcripta ſint in rotulo dominorum Secundi ſtatus; & in dicto Secundo ſtatu, qui componitur ex Nobilibus Feudatariis, contribuere ſoleant; & dum conuocantur Domini Feudatarij dictæ patriæ Comitatus, prædicti Feudatarij Epiſcoporum, provt & cæteri, conuocari ſolent, vt notorium eſt. Cùm autem immunitas pro feudis, conceſſa fuerit intuitu & contemplatione ſeruitij perſonalis, per Feudatarios Domino ſupremo præſtandis; vt legitur in d. tranſactione; ſequitur, dictos vaſſallos, qui ad ſeruitium perſonale coguntur, gaudere etiam immunitate bonis feudalibus per dictam generalem tranſactionem conceſſa; provt aliàs pro Domino Sebaſtiano de Sanguins Condomino locorum Venaſcæ, & Sancti Deſiderij, determinauit D. Ludou. Bell. *conſ.* 119. *num.* 4.

Quoad ſecundam quæſtionem, attendenda ſunt 3
verba d. Tranſactionis *artic.* 6. in quo declaratur quænam bona cenſeri debeant feudalia; & inter

cætera dicitur, quod cenſus, ſeruitia, taſquæ, directa dominia, & ſimilia poſſeſſa per Dominos Feudatarios, reputabuntur feudalia, ſi & quatenus ex probationibus legitimis, & à iure approbatis, verificentur eſſe feudalia: vnde videndum eſt, vtrùm dicti Vaſſalli probare poſſint dicta dominia directa eſſe feodalia? Pro cuius rei probatione neceſſariò probari debet, quod dicta dominia directa fuerint conceſſa per Dominum Superiorem feudi, aut ſaltem per primum de feudo inueſtitum: vt notauit Surd. *conſ.151.num.56. & ſeqq. & conſ.311.num.47.* Sol. *de iur. emphyt. decreti, Rempublicam 3.p. gloſſ.1. num.20. verſ. ſicuti etiam probaretur.* Roland. *conſ.2. num.16. vol.3.*

4 Verum eſt tamen, quod talis probatio fieri poteſt per leuiores probationes, & per côiecturas, cùm verſemur in Antiquis; & à tempore infeudationis elapſi ſint pluſquam 100. anni: vt dicit Sol. *d. numero 21. in fin.*

5 Inter cæteras coniecturas hæc eſt potentiſſima, quod in dicta recognitione & homagio facto annò 1534. iuratur fidelitas non ſolùm pro condominio iuriſdictionali, ſed etiam pro omnibus & quibuſcunque quæ recognoſcentes habebant, & tenebant in dictis Locis, & territoriis, & eorum diſtrictibus, & pro illis omnibus & ſingulis dicto Domino Epiſcopo homagium fecerunt, & fidelitatis iuramentum præſtiterunt: & ideo ſi dicti Nobiles recognoſcentes, de tempore dictæ recognitionis dominia directa de quibus agitur, poſſediſſe probentur, inde euidens elicietur coniectura prædicta bona eſſe verè feudalia: ex traditis per Menoch. *lib. 3. præſumpt. 91. num. 41. & mult. ſeqq.*

6 Alia coniectura deſumitur ex eo, quòd dicta bona & dominia directa, fuerunt poſſeſſa longo tempore tanquam feudalia: ex traditis per Menoch. *loc. citat. num. 55. & ſeqq.*

7 Præterea immunitas à collectis præſcribitur ſpatio 30. vel 40. annorum: Sol. *de iur. Emphyt. decreti, Licenp. 3. gloſſ. 2. n. 12.* Menoch. *conſ. 887. num. 33. & ſeqq.* Surd. *conſ. 234. per tot.* Crauet. *conſ. 111.* & licet Alex. contrarium tenuerit, tamen illum expreſsè reprobat Theſaur. iun. *lib. 1. quæſt. forenſ. 8. n. 6. & ſeqq.* Cancer. *lib. 3. var. reſol. cap. 4. num. 138.* Tremacinq. *conſ. 3. n. 15. & 16. p. 1.*

Si igitur dictus Dominus Feudatarius probauerit, ſe per ſpatium 30. vel 40. annorum grauiſſum fuiſſe immunitate à collectis, tutus erit exceptione præſcriptionis aduerſùs Communitatem: Schenard. *conſ. 52. vol. 1.*

8 Neque obſtat ſi dicatur, dominia directa, de quibus agitur, fuiſſe deſcripta in cataſtro dictæ Communitatis. Quia ſola deſcriptio non nocet, niſi probata ſcientia illius qui deſcriptus fuit; imo nec ſimplex ſcientia ſufficit, niſi ille qui deſcriptus eſt citatus fuerit ad ſoluendum, & ad munus præſtandum vocatus: vt poſt Boſſ. *in tit. de Princip. & priuilegiis eius: n. 168.* tradit D. Lud. Bell. pro vno ex Condominis Venaſcæ, *d. conſ. 119. n. 2.*

Vnde concluditur, quod ſi Dominus feudatarius probare poſſit dicta dominia directa fuiſſe cum feudo anneſſa, vel per inſtrumentum infeudationis, vel per coniecturas prædictas, ipſa cenſebuntur feudalia, & tanquam talia erunt libera, & immunia à ſolutione collectarum, iuxta formam & tenorem prædictæ tranſactionis factæ inter dictos Dominos Secundi & Tertij ſtatus dictæ patriæ Comitatus Venaiſſiui.

CAPVT CLII.

Ex quibus colligatur fideicommiſſum reciprocum inter maſculos, etiamſi adeſſet coniectura contemplatæ agnationis in aliis quàm deſcendentibus. Reciproca ſubſtitutio fieri poteſt, etiamſi non concurrant tria requiſita in *l. Titia Seio, §. Seia libertis, ff. de legatis 2.* dummodò aliunde conſtet de voluntate teſtatoris. Trebellianicæ detractionis prohibitio ex quibus arguatur: & prohibita illius detractione in primo gradu, vtrùm cenſeatur prohibita in ſequentibus.

SVMMARIVM.

1. *Perpetua fœminarum excluſio fauore maſculorum, & quandiu maſculi extabunt, præbet coniecturam fideicommiſſi reciproci inter maſculos.*
2. *Prædilectio maſculorum dat coniecturam fideicommiſſi inter ipſos tam actiuè, quàm paſſiuè.*
3. *Agnatio ficta, & artificialis, conſiderari poteſt etiam in aliis quàm deſcendentibus.*
4. *Faciliùs tamen inducitur Reciproca, quando agitur de deſcendentibus.*
5. *Quando dictum fuit, quod fœminæ excludantur quandiu extabunt maſculi, colligitur ex eo Reciproca inter illos.*
6. *In teſtamentis qui vult conſequens, vult etiam antecedens; etiam ad inducendum fideicommiſſum reciprocum de linea ad lineam.*
7. *Tria regulariter debent concurrere ad inducendam Reciprocam.*
8. *Tamen etiamſi tria illa non concurrant, poteſt etiam colligi Reciproca, quando ſi ea non introduceretur, reſultaret aliquod inconueniens contra voluntatem teſtatoris.*
9. *Verba affirmatiua, quod quandiu extabunt maſculi ſuccedant, excluſis fœminis; fortiùs arguunt vocationem maſculorum ſucceſſiuam.*
10. *Ex diuerſa loquendi formula colligitur quænam fuerit intentio teſtatoris.*
11. *Si teſtator voluerit totam ſuam hæreditatem integrè reſtitui ſubſtitutis, neceſſe eſt vt tota hæreditas ad vltimum ſubſtitutum deuoluatur, & ex tùc cenſetur prohibita detract. a Trebellianica; & num. 13. & 16.*
12. *In quibus caſibus verum ſit, ex prohibitione Trebellianicæ induci fideicommiſſum reciprocum.*
14. *Verbum* Succedat, *eſt commune.*
15. *Si Trebellianica detractio fuerit prohibita liberis in primo gradu, magis dilectis; multò fortiùs cenſetur prohibita ſequentibus gradibus.*
17. *In dubio tenendum eſt, Trebellianicam fuiſſe prohibitam, quando agitur de fideicommiſſo inducto fauore agnationis.*

INſtituis ſuis hæredibus Franceſia & Helena filiabus teſtator plures ſubſtitutionum gradus fecit; quos ex ſequentibus colligere licebit.

Poſt cuius Teſtatoris obitum Domina Franceſia deceſſit anno 1626. relicto ſuperſtite Domino Ioanne filio ſuo maſculo naturali & legitimo.

Helena

Helena deceſſit anno 1636. delicto ſuperſtite Emmanuele filio ſuo etiam maſculo naturali & legitimo, & dicto Ioanne ſuo ex ſorore nepote, nec non Anna filia ſua ex primo matrimonio, & poſt omnes mortuus eſt Emmanuel nullis relictis liberis.

Quæritur vtrùm dictus Ioannes iure petere poſſit, ſubſtitutiones in dicto teſtamento contentas declarari in ſui fauorem apertas, ſéque immitti in poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum, excluſa filia Helenæ, nec non illius hæredibus & ab ea ius habentibus.

Et caſu quo ſit vocatus, vtrum dictis hæredibus Helenæ poſſit competere detractio Trebellianicæ.

In prima quæſtione, viſis diligenter, maturáque cum deliberatione, & animi attentione penſatis verbis dicti teſtamenti, Reſpondi omnino concludendum eſſe pro fideicommiſſo reciproco in fauorem dicti Ioannis, ad excluſionem Annæ & hæredum Helenæ.

1 Primò quidem, quia conſtat ex ſerie dictarum ſubſtitutionum, teſtatorem enixè deſideraſſe vt bona ſua inter maſculos filiarum ſuarum remanerent, & conſeruarentur, ob toties repetitam maſculorum, & maſculinitatis mentionem. Primò, dum vocat *les enfans maſles lors viuans*. Secundò, dum filias excludit à repræſentatione Matris. Tertiò, dum expreſsè diſponit ſolos maſculos ad ſuam ſucceſſionem admittendos. Quartò, quòd quandiù aderunt maſculi ex dictis filiabus, ipſi ſuccedant in omnibus ſuis bonis. Quintò, quòd filiæ nihil in dictis bonis prætendere poſſint. Sextò, quòd maſculi deſcendentes ex filiabus, ab ipſis excludantur. Septimò, quòd ſi altera ex hæredibus decedat ſine maſculis, liberi maſculi alterius ſuperſtites vocantur. Octauò, caſu quo ſuperſtes maſculis careret, filias vocat. Nonò, dum deficientibus maſculo, vel maſculis, vocat fœminas.

Qua Teſtatoris voluntate & ordinatione ſic ſtante, apparet ipſum voluiſſe inter maſculos ipſos ex filiabus ſuis deſcendentes inducere reciprocum fideicommiſſum, ſine quo impoſſibile eſſet maſculos fœminis præferri; imò ſi nō adeſſet fideicōmmiſſum, fœminæ vel ex teſtamento, vel ab inteſtato, imò & penitus extranei ſuccederent, contra expreſſam teſtatoris ordinationem. Vnde neceſſariò fateri cogimur, inter maſculos filiarum ſubſtitutos adeſſe fideicommiſſum reciprocum, & illius vigore Ioannem Emmanueli ſuccedere: Menoch. *conſil.* 575. *num.*8. *verſic. ſecundo ſuffragatur*, poſt Crauet. *conſil.* 113. *num.* 3. *in* 4. *coniectura, & conſ.* 130. *numero* 6. Socin. iun. *conſil.* 110. *numero* 39. *lib.* 3. Rot. *in impreſſis poſt conſil. Farin.* ſeu *parte* 3. *diuerſor. deciſ.* 492. *numero* 1. *verſic. ſupradicta doctrina: & verſic. præterea*: *& num.* 2. *verſic. his accedat*: & apud Mantic. *deciſ.* 375. *num.*5. Peregrin. *conſil.* 54. *num.*7. *libro* 2. Rota *in recent. deciſ.* 344. *numero* 16. *part.* 2. cum pluribus aliis citatis per Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 499. *num.* 15. Surd *conſil.* 475. vbi oſten-
2 dit † ex prædilectione maſculorum indnci coniecturam conſeruādæ agnationis, quæ locum habere non poteſt, niſi inter maſculos inducatur reciprocum fideicommiſſum: idem Fuſar, *quæſt.* 475. *num.* 18. D. Lud. Bell. *conſ.* 160. *numero* 5. Barz. *deciſ. Bonon.* 6. *numero* 34. & fideicommiſſum tam actiuum quàm paſſiuum: Ramon. *conſil.* 15. *numero* 32.

Secundò ſupradicta multo magis procedunt quia dictus Dominus teſtator non fuit contentus illa toties repetita maſculorum vocatione, ſed etiam eos expreſsè grauauit de deferendo Nomen & Arma ſua; ex quo onere ad agnationis ſuæ conſeruationem illum reſpexiſſe colligitur: Rip. *in* 1. *centuria*, *num.* 164. *verſic. qua ratione, ff. de vulg.* vbi dicit quòd ex hoc, teſtator cenſetur voluiſſe agnationem ſuam immarceſſibilem reddere: Mantic. *de coniect. lib.* 6. *titul.* 15. *numero* 15 Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 25. *numero* 27. *verſic. pro coniectura*, cum pluribus citatis per D. Ludouic. Bell. *conſil.* 109. *numero* 6. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſtion.* 499. *numero*. 13. optimè Ramon. *conſil.* 16. *numero* 19. *& ſequent.*

Neque dicatur hic tractari de liberis ex filiabus deſcendentibus, qui non poſſunt perpetuare familiam, cùm fœmina ſit finis familiæ.

Quia reſpondetur, in hoc caſu conſiderari quādam fictam agnationem, quam teſtator inducere voluit in maſculis ex ſuis filiabus deſcendentibus, cùm maſculos ex ſe deſcendentes non haberet: vt dicit Rot. *deciſ.* 627 *num.*7 *part.*2. *recent.* vbi de eo, qui extraneos grauauit deferre Nomen & Arma ſua, & conſeruari quamdam agnationem artificialem, per hanc Nominis & Armorum delationem, teſtatur Caſanat. *conſil.* 20. *num.* 20. 3

Tertiò, quia hic tractatur de deſcendentes ab ipſo teſtatore, inter quos faciliùs inducitur Reciproca de linea ad lineam: Peregrin. *conſilio* 55. *numero* 17. *volum.* 1. *& conſ.* 56. *num.* 13. *eod. volum.* 1. 4

Quartò, quia maſculi non ſunt ſimpliciter vocati, ſed cum adiectione verborum perpetuitatem denotantium: vt patet euidenter ex illis verbis, *tant qu'il y aura des maſles, qu'ils ſuccedent auxdits Biens, & les filles n'y puiſſent rien pretendre*: hoc eſt *quandiu extabunt maſculi, quòd ſuccedant in dictis bonis, & filiæ ſuper illis nihil prætendere poſſint.* Quæ verba tempus infinitum reſpiciunt: *l. ſufficit* 56. *ff. de condict. indeb.* Gloſſ. *in cap. quandiu, in Clement. ſub tit. de appellationib.* vt dicit diſpoſitionem per illa verba factam procedere, etiamſi decies mille anni effluxerint, & tradit Barboſ. *de dictionib. cap.* 306. *num.* 1. ita vt talis loquutio comprehendat omne tempus intermedium, & ſic omnes maſculi interim extantes admittantur: per text. *in l.* 3. *§.* 1. *ff. quib. mod. vſusfr. amit.* & alia iura, de quibus per Bellon. iun. *conſil.* 41. *num.* 33. † Cùm ergo teſtator vſus fuerit verbis illis perpetuitatē denotantibus, 6
hoc eſt, *quamdiu*, ſeu quamtumuis diu adfuerint maſculi, ipſos, excluſis fœminis, admittendos; ſequitur, inductum fuiſſe inter dictos nepotes ex filiabus reciprocum fideicommiſſum, ſine quo bona non poſſent perpetuò, nec diutiùs conſeruari inter maſculos, ſed ad fœminas, imò ad extraneos tranſirent: quia in teſtamentis qui vult conſequens, neceſſe eſt vt velit etiam antecedens: *leg. quamuis, C. de fideicomm.* Rimin. iun. *conſil.* 21. *numero* 34. *vol.* 1. Peregrin. *conſil.* 62. *num.* 16. *volum.* 1. Fuſar. *conſil.* 177. *num.* 6. *&* 7. *&* 154. *num.* 13. *&* 14. vbi clarè loquitur de fideicommiſſo reciproco de linea ad lineam.

Confirmantur prædicta, quia licèt regulariter, non inducatur Reciproca, niſi concurrentibus tribus illis, de quibus in *l. Titia Seio, §. Seia libertis, ff. de leg.* 2. nempè quod ſubſtitutio fiat vltimo morienti, quòd fiat in tota hæreditate, quod filij ſint diſpoſitione vocati; & hæc tria in caſu iſto concurrant, cùm teſtator morientibus maſculis fœminas vocauerit quod non poteſt intelligi niſi de vl- 7

timo moriente,& expreſsè ſubſtituerit in tota hæreditate, vt patet ex illis verbis, *entierement & ſans aucune detraction*; & filij maſculi filiarum ſint expreſſis verbis vocati diſpoſitiuè.

8 Tamen etiamſi illa tria non concurrerent, non ideo minus concludendum eſſet pro Reciproca inter nepotes. Quia tria illa inducunt quidem reciprocum fideicommiſſum, ſed non propterea excluditur ſi illa deſint, aut aliquod ex ipſis; ſufficit enim adeſſe concludentes voluntatis coniecturas, qualis eſt illa quæ elicitur ex continuata maſculorum vocatione; aut quando, ſi excluderetur fideicommiſſum reciprocum inter honoratos, reſultaret aliquod abſurdum, vel inconueniens contra voluntatem teſtatoris: Foſar. *conſ.* 144. *numero* 2. *& conſ.* 60. *numero* 16. Peregr. *conſ.* 19. *numero* 10. *vol.* 6. *& conſil.* 157. *numero* 13. *vol.* 5. & in ſpecie, quando ſi non admitteretur Reciproca, contingeret quod fœminæ contra voluntatem teſtatoris admitterentur, extantibus maſculis; tradit Cranet. *conſ.* 130. *n* 8. & poſt ipſum Trentaciuq. *de ſubſtit. parte* 5. *cap.* 2. *num.* 9. Peregr. *conſ.* 151. *num.* 19. *vol.* 5.

Quod non ſolum procedit dum tractatur de maſculis, ſed etiam de qualibet perſona, quæ ex præſumpta mente teſtatoris excludit ſubſtitutum: Fuſar. *conſ.* 11. *numero* 2. Imò & generaliter quod inducatur Reciproca, quotieſcumque effectus conſideratus à teſtatore non reſultaret, dummodò vel verborum vis vrgeat, aut aliqua neceſſaria coniectura: Peregr. *de fideicomm. artic.* 13. *num.* 73. atqui teſtator poſt expreſſam declarationem factá, quod volebat maſculos admitti quandiu extarent, fœminas vero & illarum deſcendentes excludebat fauore maſculorum; vltimo loco vocat filias, ſi maſculus, vel maſculi ad ſubſtitutionem admiſſi decederent ſine liberis, pro portionibus ibi expreſſis: quod ſi Dominus Ioannes non eſſet ſubſtitutus Emmanueli, ſequeretur, fœminas Emmanueli expreſsè ſubſtitutas in illo vltimo ſubſtitutionis capite, quod incipit, *& venant leſdits maſle, ou maſles &c.* ad ipſius portionem admitti, excluſo Ioanne maſculo, quem Teſtator antea expreſſis verbis fœminis quibuſcumque prætulerat. Vnde concludendum eſt, Ioannem ex Reciproca admiſſum, & vocatum eſſe.

9 Quintò, quia quando teſtator ordinauit quod quandiu maſculi extiterint, fœminæ non admittantur, tunc ſubſtitutio & diſpoſitio fauore quorumcunque maſculorum inducitur: vt in caſu noſtro per illa verba, *tant qu'il y aura des maſles*, quæ æquipollent ablatiuis abſolutis, & perinde eſt ac ſi dictum fuiſſent, *extantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant*: qui loquendi modus potentior eſt, ad inducendam ſucceſſiuam maſculorum vocationem, quam ſi dictum fuiſſet negatinè, *non extantibus maſculis, fœminæ ſuccedant.* Itaque verba illa affirmatiua, *que tant qu'il y aura des maſles, ils ſuccederont, ſans que les filles y puiſſent rien pretendre*, continebat in ſe certam incluſionem omnium maſculorum, vt bene explicat Caſanat. *conſil.* 33. *num.* 37. *&* 38. vbi plures allegat.

10 Sextò, quia teſtator in caſum mortis maſculorũ ſine liberis, expreſsè vocauit illorum ſorores, aut patrueles, ita quod quælibet ſuccedat ad portionem matris. Vnde conſtat, quod alio modo locutus eſt, dum maſculos vocauit: alio modo dum fœminas. Primo enim caſu dixit, quod quandiu erunt maſculi dictarum filiarum, aut alterius ipſarum ipſi ſuccedant in omnibus ſuis bonis. Secundo caſu dixit, quod fœminæ ſuccedant, quælibet in portione materna, & ſic maſculos etiam ad portionem materteræ vocatos voluit, fœminas ad ſolam portionem maternam. Ex qua diuerſa loquendi formula in maſculis, & in fœminis, colligitur mens & intentio teſtatoris; & pars vna teſtamenti aliam declarat: *ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg.* 1. *l.* 2. *tràm ff. de petit. hæredit*

11 Septimò, quia morientibus maſculis, vult bona omnia ad filias in teſtamento nominatas deuenire integrè, & ſine vlla diminutione, & ſic abſque vlla detractione Trebellianicæ, quæ ex illis verbis prohabita cenſetur; Mantic. *de coniect. lib.* 7. *titul.* 14. *num.* 15. *&* 16. fatendum neceſſario totam hæreditatem ad vltimum maſculum ſuperuiuentem deuolutam fuiſſe. Nam puſito quod Dominus Ioannes ſine liberis moreretur, & ſic locus eſſet ſubſtitutioni fauore fœminarum nominatarum, quomodò poſſet ille totam hæreditatem, & tam portionem matris, quàm materteræ reſtituere integrè & ſine diminutione, niſi totam illam integrè, & ſine diminutione, etiam portionem Helenæ fuiſſet adeptus? Id certe cùm ſit impoſſibile, oportet vt tota ad ipſum hæreditas per obitum maſculi vltimo loco defuncti deuoluatur: Menoch. *conſ.* 117. *numero* 21. *& conſ.* 177. *n.* 12. *& conſil.* 554. *numero* 7.

12 Et quamuis non pauci Doctores, ex hac ſola Trebellianicæ prohibitione, reciprocum fideicommiſſum in caſu noſtro non inferri poſſe cenſeant, nec illius repetitionem à primo in ſecundum; ipſi tamen intelligendi ſunt, quando agitur de ſimplici prohibitione nullum tractum temporis ſucceſſiuum continente, qualis non eſt in caſu noſtro, in quo ſupponit teſtator totá hæreditatem ad vnicum maſculum deueniſſe, cúmque poſteà ſine liberis decedere, & ſic cum tractu temporis; quo caſu Trebellianicæ prohibitio arguit fideicommiſſi repetitionem, & continuationem ab vno ad alium atque ita explicat Menoch. *conſil.* 1216. *n.* 16. *&* 17. Gabriel. *conſil.* 113. *n.* 11. *vol.* 2. maximè quando, vt in caſu noſtro, prohibitio detractionis refertur ad totam & integrá hæreditatem: Surd. *conſil.* 315. *n.* 56.

13 Octauò, quia ex lectura teſtamenti euidenter apparet, teſtatorem liberos maſculos tam Helenæ, quàm Franceſiæ, non ſolùm ad portionem maternam, ſed etiam ad portionem materteræ vocaſſe, per illa verba, *tant qu'il y aura des maſles deſdites filles, ou de l'vne d'icelles, qu'ils ſuccedent à tous leſdits biens*, cùm impoſſibile ſit ipſos in omnibus bonis ſuccedere, niſi ſuccedant ad portionem vtramque: & ſic cùm habeamus clarám teſtatoris diſpoſitionem, non eſt amplius ad coniecturas recurrendum: *leg. continuus. §. cum ita ff. de verb. obligation.*

14 Nec obſtat, quod teſtator vſus ſit verbo, *ſuccedat*. Quia nemo dubitat quin verbum illud ſit commune, & ſic aptum comprehẽdere ſubſtitutionem fideicommiſſariam: Bart. *in l. centuris, num.* 52. Gabriel. *conſ.* 113. *num.* 4. *lib.* 2. vbi dicit neminem de hoc dubitare.

Nonò, quia cùm liberi maſculi vtriuſque filiæ, ſint grauati reſtituere integram hæreditatem, caſu quo ſine liberis decedant, non ſolum ſororibus ſuis, ſed etiam patruelibus, *à leurs couſines*, quibus reſtituere debet portionem earum matris, imò dictæ patrueles poſſunt portionem illam ab ipſorum hæredibus auocare; conſequens eſt, vt ipſi etiam inuicem in portione vtriuſque ſororis hæredis grauati, quoad vtramque portionem vocati &

honorati

honorati ſint, alioqui non fuiſſent oneratı vtramque reſtituere, quia quem non honoro, non grauo: iuxta regulam *leg. ab eo, Codic. de fideicommiſſ.* cum pluribus citatis per Caſan. *conſ.33 n.4.*

Vnde concluditur pro apertura fideicommiſſi reciproci in fauorem Domini Ioannis maſculi ſuperſtitis.

15 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, hæredibus Emmanuelis nullum ius competere pro detractione Trebellianicæ, ſed totam hæreditatem ſine aliqua detractione ad Dominum Ioannem deuolutam eſſe: quia teſtator proprias filias excluſit Trebellianica in quocumque caſu, ſiue ipſo ſuperſtite, ſiue poſt eius mortem decederent. In primo ſiquidem caſu, illarum liberos inſtituit, & ſic per verba directa, & in caſum vulgarem, in quo nulla conſiderari poteſt detractio Trebellianicæ. In ſecundo caſu, expreſsè ſubſtituit liberos ſuperuiuentis in integra ſucceſſione, & ſine aliqua detractione. Ex quibus verbis prohibita fuit detractio Trebellianicæ, vt ſupra dictũ eſt; & tradit Intrigliol. *de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 71. num.62. & 69.* Cùm igitur Trebellianica prohibita fuerit filiabus ipſius teſtatoris, magis dilectis; multò fortiùs prohibita erit in ſequentibus ſubſtitutionum gradibus: Guid. Pap. *quæſt.* 545. 592. & *ibi* Addentes: *& conſ. 96. num. 5. in fin. verſ. Quartam vero.* Charondas *lib.7.reſponſ.*62. idque ex mente & vniformitate voluntatis teſtatoris; vt dicit Guid. Pap. *d. quæſt.* 545. Simon. de Præt. *De interpret. vltim. volunt. lib.3. interpret.3. dubit.5. fol.6. num. 14. fol mihi* 268 Barr. *in tit. de Trebell. fol.*207. *num* 27. Bertrand. *conſ.* 161. *n.2. in fin. verſic. & idem dico de alio articulo: vol.7.* Berengar. Fernand. *in leg. in quartam, num.* 321. *ff. ad leg. falcidiam inter Repetentes, vol.4.* & dictam opinionem Guidonis Papæ approbat Peregr. *de fideicomm. artic.3. num.* 122. *in fin.* dum ſimpliciter ſe remittit ad tradita per Guidonem.

16 Et hoc potiſſimum locum habet, quia etiam in vltimo gradu ſubſtitutionis prohibita fuit detractio Trebellianicæ, ita vt deficientibus maſculis, teſtator voluerit fœminas integrè & ſine aliqua detractione bona ſua repetere poſſe ab hæredibus maſculorum. Quemadmodum ergo ad totam hæreditatem minùs dilectas fœminas ſine aliqua detractione vocauit, ita etiam & multo fortiùs maſculos prædilectos, & clauſula illa in vltima ſubſtitutionis gradu appoſita, influit etiam in præcedentia, præſertim quia ſemper militat ratio vniformitatis diſpoſitionis teſtatoris; ſtante identitate rationis, prohibitio illa vltima refertur ad omnia præcedentia: Marta *de clauſul. part. 3. cap.* 23. *num.* 23. Neque enim poſſet vltimus maſculus reſtituere Trebellianicam, aut ipſa ab eius hæredibus auocari, iuxta voluntatem teſtatoris, niſi quatenus tota hæreditas ad illum ſine aliqua detractione perueniſſet: *argum. leg. ab eo, C. de fideicomm.* & ſic quando fideicommiſſario fuit prohibita alienatio, quod ipſi etiam hæredi Trebellianica cenſeatur prohibita, tradit Mantic. *de coniectur. lib. 7. titul.12. num.21. in fin. verſic. ſed ratio ſupradicta.*

17 Et hæc tantò magis procedunt, quia ſuperiùs oſtenſum fuit, hic agi de fideicommiſſo inducto fauore agnationis; quo caſu Trebellianica prohibita cenſetur: Intrigliol. *d. cent.3. quæſt.71. num.79.* Et in dubio iudicandum eſt, Trebellianicam fuiſſe prohibitam. Mantic. *d. 7. tit. 21. n. 12.* Intrigliol. *d. q. 71. n. 56.* Sed nuper opponebatur prohibitionem Trebellianicæ in ſecundo ſubſtitutionis gradu eſſe ſuperfluam; quia ſi primus hæres illam non detraxit ſecundus detrahere non poteſt, *l. 1. §. 1. de Neratius l. cogi § Metianus & l. mulier §. fin. & in l. ex aſſe. ff. ad Trebell.*

Sed reſponſum fuit multos contingere poſſe caſus in quibus ceſſante prohibitione teſtatoris locus eſt detractioni Trebellianicæ in ſecundo gradu, veluti ſi vocatus in primo gradu mortuus eſſet ante teſtatorem, aut primus gradus aliter fuiſſe caducatus ſeu propter hæredis incapacitatem, ſeu alio modo; Tunc enim cum ſubſtitutus per vulgarem in compendioſa contentam ſubingrediatur in locum primo vocati locus eſſet detractioni Trebellianicæ in eius fauorem, vt colligitur ex traditis per Peregrin. *in tract. de fideicom. artic.3. num.5. & 6.* & ideo hanc Trebellianicæ prohibitionem in ſecundo gradu agnouit Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſ.62. n.6.*

CAPVT CLIII.

Repudiationem iuris delati, ſed non quæſiti, validam eſſe in foro exteriori, etiam in præiudicium hypothecariorum, multóque magis in præiudicium fiſci demonſtratur. Idque etiamſi lata eſſet ſententia bannimenti ob contumaciam inquiſiti. Quod ampliatur, etiamſi repudiatio facta eſſet in fauorem certæ perſonæ. Cauſa mandantis & mandatarij in delictis, debet tractari coram eodem Iudice, ſi ambo ſint ſub eodem Principe: ſed multò fortiùs cauſa principalis & auxiliatori.

SVMMARIVM.

1. *Quæ ſit differentia inter repudiationem, & renunciationem: & vtrum repudiatio facta in fauorem alterius, habeat vim renunciationis.*
2. *Vtrùm ſit renunciatio, vel repudiatio, pendet ex voluntate acquirendi, vel non acquirendi.*
3. *Verius eſt, acceptationem tacitam factam ad effectum repudiandi, & non acquirendi, non eſſe in conſideratione.*
4. *Quando in repudiante non adeſt aliquod principium acquiſitionis, non dicitur talis donatio quæ indigeat inſinuatione.*
5. *Ampliatur ex mente Rotæ vt locum habeat, etiamſi nomen donationis interueniſſet.*
6. *Momentanea acceptatio ad effectum repudiationis, non facit, vt opus ſit inſinuatione repudiationis.*
7. *Natura repudiationis eſt, vt fiat de iure delato, non quæſito.*
8. *In foro exteriori poteſt fieri repudiatio iuris delati, non quæſiti, in præiudicium creditorum.*
9. *Ampliatur vt procedat, quamuis ageretur de præiudicio creditorum hypothecariorum.*
10. *Item in præiudicium fiſci:* & num.12.
11. *Fiſco nulla competit hypotheca in bonis delinquentis, niſi à die ſententia condemnatoria.*
13. *Fiſcus in bonis banniti, etiam poſt latam ſententiam bannimenti, nullam habet hypothecam.*
14. *Repudiatio ſubſiſtit in præiudicium fiſci, ſi fiat ante ſententiam condemnatoriam & definitiuam, quamuis fiat poſt contumaciã ante annum.*
15. *Quod etiam locum habet in repudiatione legitima quaſi nondum acceptata fuerit, poteſt repudiari in præiudicium fiſci.*

16. *Cauſa auxiliatorum tractanda eſt coram eo qui habet cognitionem delicti principalis*: & n.20.
17. *Ampliatur, etiamſi in reſcripto non adeſſet clauſula*, cum toto negotio principali.
18. *Sententia lata in fauorem principalis delinquentis, eſt præiudicialis cauſæ auxiliatoris.*
19. *Cauſa mandantis delictum, & mandatarij, debet tractari coram eodem Tribunali, ſi ambo ſint ſub eodem Principe.*
20. *Multóque fortiùs hoc procedit in cauſa auxiliatoris & principalis, ne continentia cauſæ diuidatur, & vt euitetur perplexitas.*

POſt formatam inquiſitionem aduerſus Emmanuelē, & bannum illi declaratum in contumaciā; facta fuit per ipſum declaratio per inſtrumentum poblicum coram Magiſtratu, qualiter ipſe nolebat acceptare legatum 4000. ſcutorū per Patrem ſibi in eius teſtamento relictum, nec aliqood ius legitimæ quod poſſet ſibi competere ſuper bonis & hæreditate paterna; imò repudiate, prout repudiauit, tale legatum, & ius legitimæ, volens quod dictus contractus inſeruiat in futurum pro declaratione ſuæ voluntatis, ſtipulatione Notarij pro quibus opus fuerit iotetueniente.

Dubitatum fuit de tribus, Primò, vtrum illa repudiatio ſit valida, quia non inſinuata, contra formam regulamenti patriæ comitatus Venaiſſini.

Secundo vtrùm talis repudiatio præiudicet fiſco, quatenus finito anno, ipſe Emmanuel non compareat, & per conſequens illius bona publicentur, & fiſco ineotporentur.

Tertiò, vtrùm appellatio interpoſita per cōſanguineos dicti Emmanuelis, qui vt prætenditur, ipsū adiuuerunt & monuerunt vt aufugeret poſt delictum, trahat ſecum negotium prætenſi delinquentis principalis vigore clauſulatum reſcripti.

1 Pro reſolutione primæ quæſtionis ſupponendum eſt, magnam eſſe differentiam inter repudiationem, & renunciationem: illa fit de iure quærendo, hæc de iure quæſito. Sed ſi fiat de iure delato, & non quæſito, in fauorem certæ perſonæ, dubitatum fuit vtrùm talis repudiatio ſortiatur potiùs naturā renūciationis, cùm æquiualere videatur donationi, & non poſſit fieri in fauorem alterius, niſi præſupponat acceptationem præambulam repudiantis; vt aduertit Cancer. *lib. 3. var. reſolut. cap. 22. de iure accreſcendi, num.* 211.

2 Hoc tamen non obſtante, cenſui, in caſu propoſito, tractari de repudiatione, non autem de renunciatione; cùm principalis intentio Emmanuelis ſit attendēda, quæ ſatis apparet ex verbis expreſſis dicti inſtrumenti, in quo ipſe declarat ſe non habere animûm acceptandi legatum, vel legitimam; & ideò totos contractus pendet ab illa voluntate non acquirendi: vt bene explicat Rota *deciſ.* 323. *num.* 58. *& ſequent. p. 6. recent.*

3 Et quamuis ad effectum repudiationis neceſſariò inferri poſſet animus acceptandi, tamen talis acceptatio noo debet haberi in conſideratione, cum agatur de iure quærendo, quod Emmanuel noluit acceptare: quia quæ ſine facto noſtro non acquiruotur, non videntur in effectu acquiſita, niſi mediante conſenſu & voluntate acquirentis: vt benè explicat Rot. *deciſ.* 320. *num.* 27. & 28. *& ſequent. part. 6. recent.* vbi hoc ampliat *num.* 53. vt locum habeat etiamſi repudiatio facta eſſet fauore certæ

4 perſonæ. † Et ideo cùm conſtet nullum fuiſſe principium acquiſitionis, tunc non eſt donatio ſaltem quæ egeat inſinuatione: vt *in dicta deciſ.* 320. *num* 8. Rot. *dicta deciſ.* 323. *num.* 65. † vbi 5
fortius ampliatur vt locum habeat, etiamſi ſub nomine donationis facta eſſet remiſſio.

Et quod illa momentanea acquiſitio non debeat haberi in conſideratione, vti facta tantummodo ad finem & effectum repudiationis, bene 6
probat Cancer. *lib. 2. var. reſol. cap. 1. num.* 130. & *lib. 3. cap. 15. num* 162. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 132. *num.* 20 vbi oſtendit non eſſe hoc caſu neceſſarium inſinuationem: Rot. *dicta deciſ.* 320. *num. 27. part. 6. recent.* † cùm natura repudiationis 7
ſit, vt fiat de iure iam delato, nondum tamen quæſito Rot. *dicta deciſ.* 323. *num.* 21. & 21. vbi *num.* 23. *& ſequent.* bene oſtenditur non eſſe neceſſarium hoc caſu inſinuationem: addo Fontanel. *de pactis nuptialib. clauſ. 4. gloſſ. 9. p. 5. n.* 125.

Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, veriſſimam eſſe conclusionem, quod repudiatio iuris 8
delati, nondum tamen quæſiti, fieri poteſt in foro exteriori etiam in præiudicium creditorum: per text. *in leg. quæ autem 9. verſicul. proinde*: *Digeſt. quæ in fraudem creditor.* quia ius non fuit quæſitum ante acceptationem, niſi imperfectè & reuocabiliter, & ſub illa tacita conditione, videlicet, ſi acceptetur: *leg. 1. verſic. verum autem, ff. ſi quid in fraudem patroni.* † Et hoc non ſolùm reſpectu 9
creditorum chirographariorum, ſed etiam reſpectu hypothecariorum: vt explicat Gratian. *diſceptat. forenſ.* 271. *num.* 10. Paſcal. *de patr. poteſt part. 2. capite 4. numero* 172. Mangil. *de imputat. quæſt. 4. numero* 13. Hodierna *ad leg. hac edictali, Cod. de ſecund. nuptiis, quæſtion.* 35. *numero* 30 *& ſequen.* & *in additionib.* ad Surd. *deciſ.* 140. *numero 5 & ſequentib.* vbi loquitur tam de creditoribus hypothecariis quam chirographariis: Vincent. de Franc. *deciſ.* 101. Sanch. *de matrim. lib. 6. diſput. 4. num.* 8. Cancer. *lib. 1. var. reſol cap. 3. num.* 69. vbi reprobat *conſilium* 77. Menochij.

Quod ſi hæc procedunt in præiudicium credi- 10
torum etiam hypothecariorum, multo magis procedere debent in præiudicium fiſci, † cui nulla 11
competit hypotheca, niſi à die latæ ſententiæ condemnatoriæ, vt probat Merlin. *in tract. de pignor.* dicens hanc eſſe communem opinionem, *lib. 3. tit. 3. q. 88. n. 7. & n. 11 & ſeq. & numero* 14. vbi dicit non oriri hypothecam à die litis conteſtatæ, ſed dumtaxat à die latæ ſententiæ: † & 12
ideo repudiationem iuris delati validam eſſe in præiudicium fiſci, notat Guazin. *de confiſcat. bonor. concl. 13. limit. 25. n. 12. & 13.* Sanch. *de matr lib. 6. diſp. 3. n. 8. verſic. tertiò alij limitant*: vbi bene comprobat.

Adeò vt nec obſtet poblicatio banniment facta, 13
aduerſus Emmanuelem, quia fiſcus nullam habet hypothecam ſuper bonis banniti, etiam lata ſententia bannimenti, & talis ſententia requirit poſt ſe aliam ſententiam definitiuam, qua nondum prolata, nulla oritur hypotheca in fauorem fiſci, vt per Lucbinum de Curte *inter conſilia crim. diuerſorum, parte 1. conſ. 64. n.* 12. vbi dicit quod ſententia bannimenti cùm fiat in contumaciam, & ſine litis cōteſtatione, non habet effectum incorporationis &
confiſcationis: † & ideo hanc diſtinctionem in- 14
ter repudiationem quæ fit ante ſententiam, & poſt condemnationem definitiuam & ſententiam; vt illa ſit valida in præiudicium fiſci, hæc ſit inualida: tradit Peregr. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num* 190. *& ſequent.* & nominatim de ſententia bannimenti, Guazin. *de confiſcat. bonor. concluſ. 27. num.* 7. Bayard. ad Clar. *quæſtion.* 78. *n. vlt.* Merlin. *d. quæſt.* 88. *num.* 16.

Sed maius videtur dubium in eo, quod agitur de legiti

legitima, quæ cum ipſo iure filio in bonis paternis acquiſita videatur, magis videtur fiſco quæſita, quam cætera bona filij.

15 Et tamen etiam quoad legitimam, fiſcum excludendum eſſe, quando filius ante ſententiam illam repudiauit, verius eſt & receptius; vt copioſè probat Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 271. n. 13. & ſequent.* Hodiern. ad Surd. *deciſ.* 140. *num.* 8. vbi refert contrarium tenentes, & bene comprobat *ibid. num.* 2. atque ita deciſum teſtatur Theſaur. *lib.* 3. *quæſtion. forenſ. cap.* 74. eiuſdemque ſententiæ fuit Mangil. *de imput. quæſtion.* 4. *numero* 20. quem ſequitur Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæſtion.* 29. *numer.* 3. Paſcal. *de patr. poteſt. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 174 *verſic. verius autem eſt*: Cancer. *lib.* 1 *var. reſol. c.* 3. *n.* 71.

16 Ad tertiam quæſtionem Reſpondetur, totam cauſam tam principalis delinquentis, quam prætenſi Auxiliatoris, coram Iudice appellationis tractandam eſſe; vigore clauſularum contentarum in reſcripto commiſſionis dictæ cauſæ; cum in dicto reſcripto adſit clauſula, *cum annexis & connexis*; cuius natura eſt, vt negotium principale comprehendat: vt per Bellamer. *deciſion.* 619. quia non poteſt negari quin negotium principale ſit de annexis cauſæ appellationis. Et hoc procedit
17 † quamuis in reſcripto non adeſſet clauſula, *cum toto negotio principali*; Caſſador. *deciſion. 9. de cauſ. poſſeſſ. propriet. numer.* 13. Rot. *deciſ.* 187. *numero 6. part. 2. diuerſ.* maximè cum negari non poſſit, quin cauſa principalis delinquentis ſit connexa cum cauſa auxiliatoris: ex notatis per Giurb. *conſilio* 42. *numero* 7. vbi fusè probat non poſſe quem teneri de auxilio, niſi plene conſtet de principali delinquente.

18 Imò ſententia lata in fauorem principalis delinquentis, eſt præiudicialis cauſæ auxiliatoris: vt notat Guaz. *de defenſ. reor. defenſ.* 33. *cap.* 10. *num.* 15. 16. & 17. Honded. *conſil* 98. *n.* 22. *vol.* 1.

19 Et in propriis terminis, licet dubitari poſſit de mandante & mandatario, vtrum videlicet cauſa vtriuſque coram eodem Iudice terminanda ſit? quo caſu DD. in ea videntur ire ſententiam, vt quando ſint ſub eodem Principe, tota cauſa ad eundem Iudicem remitti debeat, vt fuit factum in cauſa *deciſionis* D. A. Laurentiis 114. *numero* 5. & ita fieri debere tradit Guid Pap. & *ibi* Ferrer. *deciſion.* 104. Barboſ. *in l. hæres abſens* §. *apud Labeonem, numero* 21. & 26. *ff. de iudic.* Clar. §. *fin quæſt.* 38. *num.* 6. *in fine. verſic. quia apud nos*, vbi loquitur de mandante & mandatario conſtitutis ſub eodem Principe: Nell. *in tract. bannitor. in 2. p. primi temporis quæſt.* 7.

20 Quidquid, inquam, ſit de mandante & mandatario, propter diuerſas D D. ſententias; tamen in auxiliatore aliud dicendum eſt: nempe cauſam auxiliatoris & principalis delinquentis coram vno, eodemque Iudice tractandam eſſe & terminandam, ne continentia cauſæ diuidatur; prout vtrumque caſum ſic diſtinguit Boſſ. *de for. compet. numero* 108. *iuncto numero* 109. & de auxiliatore, quod eius cauſa ſit connexa cum cauſa delicti principalis, & coram eodem Iudice terminanda; tradit Bald. *in titul. de controuerſ. feud. apud pares terminanda, cap.* 1. *numero* 7. rationem reddens, ne Iudiciorum diuerſitas perplexitatem inducat: quod etiam voluit Iaſ. *in l. nulli, num.* 3. *verſic. tertio dicuntur cauſa continentes: Cod. de iudic.* Menoch. *de Arbitr. caſ.* 349. *numero* 14. vbi dicit proceſſum agitandum eſſe tam contra auxiliatorem, quam contra principalem delinquentem: Farinac. *de conſultorib. quæſt.* 131. *num.* 59. *verſicul. vbi propterea.*

CAPVT CLIV.

De varias defectibus interuenientibus in relatione peritorum facta pro æſtimatione melioramentorum. Quod in huiuſmodi relatione debeat interuenire cognitio ſtatus præteriti, & cognitio deteriorationum, & illarum compenſatio cum melioramentis. De æſtimandis meliorationibus ædificiorum, plantationis arborum, vel vinearum, clauſuræ viridarij per muros, & de fructibus meliorationum ad quem ſpectent.

SVMMARIVM.

1. *Relatio peritorum ſuper valore præſentis temporis meliorationum non ſubſiſtit, niſi periti fuerint informati de ſtatu antiquo.*
2. *Augmentum fructuum non poteſt probari, niſi conſliterit de illorum valore, de tempore gratiæ, ſeu conceſſionis.*
3. *Quando probandus eſt valor præſens auctus, debet articulari & probari valor præteritus.*
4. *Donatis fundis, cenſentur quoque donata melioramenta tempore donationis exiſtentia, tanquam pars bonorum donatorum.*
5. *Donator tenetur indiſtinctè de euictione, ſiue donatio inceperit à promiſſione, ſiue à traditione, quando facta fuit ex cauſa onëroſa.*
6. *Tempus determinatum debet probari ab eo, cuius illud eſt fundamentum intentionis*
7. *Liquidatio melioramentorum non valet, niſi fiat compenſatio illorum cum deteriorationibus.*
8. *Ampliatur, etiamſi deterioratio facta fuerit in re diuerſa.*
9. *Alienationes debent imputari in detractionet, ſi id petatur.*
10. *Vſufructuarius reficere debet, ſed non ædificare, quia non poteſt ſtatum rei mutare.*
11. *Quando minus eſt impenſum quam melioratum, id quod minus eſt, reſtitui debet.*
12. *Æſtimatio meliorationum fieri debet habita ratione ad tempus præſens.*
13. *Expenſa facta in plantatione arborum, non ſunt tales quæ perpetuam fundi vtilitatem cõcernant.*
14. *In æſtimatione meliorationis facta per plantationem vinearum debet haberi reſpectus ad tempus, quo plantans illarum fructibus vſus eſt, & vineæ in valore ſunt diminutæ.*
15. *In æſtimanda melioratione plantationis arborum, non debet illarum fieri æſtimatio quantum nunc valent, ſed ſola expenſa plantationis & educationis inſpici debet.*
16. *Expenſa clauſuræ viridarij per muros numeratur inter voluptarias.*
17. *Poſſeſſor ſuos facit fructus, quos ex meliorationibus per eum factis percepit.*

MOTA lite inter liberos ſuper liquidatione diuerſarum meliorationum factarum per matrem donatricem, & vſufructuariam bonorum donatorum ad inſtantiam hæredum matris contra donatarios; diſceptatur de iuſtitia cuiuſdam rela-

tionis factæ per peritos ſuper liquidatione dictarum meliorationum : ſuper qua contentione variæ factæ fuerunt concluſiones.

1 In primis dixi, quod illa erat nulla, manca, & defectuoſa; nec talis dici poterat vt ex ea fuiſſet ſatisfactum decreto in ſignatura facto, per quod liquidatio detractionum fieri debebat per hæredes intra tempus in dicto decreto contentum. Quia ad liquidationem detractionum & melioramẽtorum, neceſſariò debebat conſtare de priori ſtatu bonorum de tempore donationum : & relatio ſic facta, non conſtito de illo priori ſtatu, non dicitur liquidate melioramenta : Seraph. *decis* 898.*n*.7. Rot. *in recent. decis* 650.*num*.1.*p*. 2. vbi redditur ratio, quia non poteſt quis deponere, vel iudicare ad quid aſcendant melioramenta, niſi nouerit quo in ſtatu
2 eſſent prædia de tempore alienationis: † faciat à ſimili quod deciſum fuit apud eundem Seraph. *dec*. 952.*n*.3. *&* *decis*.206. *num*. 1. *part*.4. *in recent*. quod augmentum fructuum beneficij non poteſt probari, niſi prius verificato valore præexiſtentium red-
3 dituum de tempore gratiæ; † taliſque valor præexiſtens debuerat articulari & probari : *dicta decis*. 952.*num*.3. Cum igitur pro parte hæredum non fuerit probatus ſtatus præexiſtens maioris partis bonorum donatorum de tempore donationis : ſequitur, relationem in illis capitibus caſſandam, & annullandam eſſe.

4 Secondò & hoc euidenter apparet, quia vt rectè fieret liquidatio meliorationum, debebat diſtingui ſtatus bonorum de tempore donationis : certùm eſt enim reparationes factas à matre ante donationem, non eſſe ſoluendas per donatariam, quia cùm eæ meliorationes eſſent annexæ bonis donatis, & inſeparabiles; certum eſt, eas contineri in donatione, cum ſint pars fundi, & inter immobilia reponentur : Peregrin. *de fideicomm. articul*. 50. *num*. 84.

5 Tertiò notandum eſt, quod licet meliorationes illæ factæ ſupponantur à marito donatricis, quatenus factæ ſint ante donationes dictæ donatariæ, à quibus huiuſmodi meliorationes euincuntur, haberent regreſſum aduerſus donatricem ſeu aduerſus eius hæredem : quia cùm agatur de donatione onerosa ſaltem reſpectu mariti, cui à matre dotis loco donatio facta fuit, non eſt dubium quin donatrix de euictione teneatur, eò quod, ſiue donatio incipiat à promiſſione, ſiue à traditione, donator tenetur indiſtinctè de euictione, ſi ſit facta donatio ex cauſa onerosa : Boër. *decis*.67. *n*.1. Crauet. *conſil*. 64. *numero* 3. DD. *in leg. Iulianus ſcribit*. §.1. *Digeſt. de verb. obligat*. Alex. *conſil*.47. *numero* 8. *volum*. 3. Tuſc. *tomo* 3. *littera E. concluſ*.366. *numer*.4. *&* 5. Gratian. *cap*. 657.*num*.50.*vol*.4. Quod ſi meliorationes ſupponantur factæ poſt donationem, hoc caſu opponitur de eo minimè conſtare : quod
6 tamen erat ab hærede probandum; † quia tempus eſt fundamentum intentionis ipſius : Surd. *conſil*. 407.*num*.14. Gloſſ. *in l. cum actum*, vbi Bart. *ff. de negot. geſt*. & ſic, ſi actor petat dictas expenſas ante donationem factas vti hæres mariti, obſtabit exceptio quod ipſe eſt etiam hæres donatricis, & vti talis ad ſolutionem dictorum melioramentorum in donatione comprehenſorum tenetur; ſi vero poſt, obſtabit defectus probationis.

7 Quartò aduertendum videtur, quod dicti periti iuridicè non proceſſerunt, dum meliorationes prætenſas liquidare voluerunt, deteriorationum verò iudicium omiſerunt : quia tenebantur deteriorationes compenſare cum meliorationibus : & hanc eſſe communem practicam dicit Peregrin. *articulo* 50. *numero* 79. & alio modo æſtimatio meliorationum fieri non potuit : Coſt. *de ratione rata, quæſtion*. 134. *numer*. 1. *&* 2. † Quod procedit etiam- 8
ſi melioratio in vna re reſtitutioni ſubiecta facta fuerit, & deterioratio in alia, vt poſt Petram *quæſtion*. 15. *numero* 289. *de fideicommiſſ*. tenet Franc. Barr. *de ſucceſſ. lib*. 8. *titul*. 14. *numero* 11. *fol*. 345.

Quintò, & hæc multo magis procedunt, quia 9
ex inſtrumentis in cauſa productis, & dictis peritis exhibitis conſtabat dictum Dominum actorem, & eius authores feciſſe plures & diuerſas alienationes, quæ ſine dubio cum detractionibus compenſari debent : Peregrin. *conſ*. 52. *num*. 36. *&* 37. *lib*. 1. *&* *de fideic. artic*.39.*num*.1. Angel. *de acquir. poſſeſſ. quæſt*. 8. *num*. 873. *alias artic*.34 *num*.71. Gregor. XV. *decis*.580. *num*.7. ſuper quibus dicti periti quamuis requiſiti prouidere recuſarunt.

Sextò notandum eſt circa expenſas, quæ præ- 10
ſupponuntur factæ in ædificiis, quòd illæ non debent admitti, neque reſtitui cum contineant ſtatus rei mutationem & alterationem; vſufructuarius enim ſolùm reficere poteſt, ſed de nouo ædificare, aut ſtatum rei mutare prohibetur : Caſtil. *de vſufr. cap*.33 *num*.12. *verſ. & in his primo loco*. Peregr. *de fideic. artic*. 50.*num*. 42. Mareſc *lib*. 2. *var. reſol. cap*. 110.*num*.17.

Septimò quia expenſæ factæ in meliorando do- 11
mum æſtimantur ad ſcuta 263. Rudera verò & cæmenta dicuntur de præſenti diminuta in ſumma ſcutorum 60. domus verò inſpecto ſtatu præſenti dicitur meliorata in 166. ſcutis : certum eſt, caſu quo talis expenſa eſſet admiſſibilis, non debuiſſe adiudicari hæredibus niſi ad proportionem ſcutorum 166. quia quando melioratio minor eſt quàm expenſa, non adiudicatur, niſi quantum melioratum fuit : Peregrin. *de fideicomm. artic*. 50. *numero* 70. *&* 71. *&* *n*. 75. *verſ. quandoque vero*. Gratian. *decis*. 225.*num*.20. communem dicit Seraph. *decis*.898.*n*.1. Mareſc. *lib*.1.*cap*.114.*num*.8. & optima ratione comprobant DD. iam citati, & de materia videndus eſt Peregr. *conſil*.42. *à num*. 14. *lib*. 1. *&* *conſil*.76. *lib*. 4.

Illa autem melioratio æſtimari debet non habito 12
reſpectu ad tempus quo expenſa facta fuit, ſed ad tempus quo fit æſtimatio, & ſic ad tempus præſens : Mareſc. *lib*. 2. *cap*. 11. *num*.44.

Octauò fuit conſideratum, quod attinet ad ex- 13
penſas factas in plantatione arborum, & vitium eas dici temporales & non reſpicere perpetuam fundi vtilitatem, vt determinauit Rota *in recentiorib. decis*. 650.*num*.5. *part*.2. *&* *decis*.398. *numero* 6. *part*. 1. *diuerſ*.

Nonò, poſito quod tales expenſæ refarciri de- 14
berent, neceſſariò haberi deberet ratio fruitionis vinearum per annos quadraginta & ampliùs, quo tempore vineæ ad vetuſtatem rediguntur, & ferè inutiles redduntur : quia haberi debet reſpectus ad diminutionem valoris, & vtilitatis melioramentorum prouenientem excurſu temporis, quo poſſeſſor vſus eſt melioramentis & eorum commoditate. Quod cum non reſpexerint dicti relatores, non debet eorum relatio confirmari. Caſtil. *de vſufruct. cap*. 57. *numero*. 12. Peregrin. *de fideicommiſſ. artic*. 50. *numero*. 4. *verſicul. nam præſens tempus*, *&* *numero* 76. *verſicul. in iſtis tamen*; *numero* 78.

Decimò, circa expenſam factam in plantandis 15
arboribus, vltra quòd periti non habuerunt rationem

nem ſtatus antiqui prædiorum, immò conſtaret ipſis, abſciſſas fuiſſe multas arbores in illis prædiis, circa quod prouidere recuſarunt: caſu quo expenſa aliqua eſſet adiudicanda, ſola expenſa facta in educatione & plantatione arborum æſtimanda eſſet: Coſt. *de rat. quæſt.* 81. *numero* 12. ideo non debent æſtimari arbores quanti nunc valent recentes, Peregr. *articul.* 50. *numero* 73. quia cum tale augmentum procedat ex fundo, Domino fundi redire debet.

16 Vndecimò, expenſa facta pro clauſura viridarij & conſtitutione murorum ad hos fines, numeratur potius inter voluptarias, quàm inter vtiles & neceſſarias: Rot. *deciſ.* 650. *n.* 4. *part.* 2. *recent.* ideò non eſt refacienda: vt *ibidem* dicitur *in verſ. [illegible], & idem dicendum videtur.*

17 Duodecimò, inepta erat omnino petitio fructuum prouenientium ex pretio expẽſarum factarum in meliorando: quia cùm actor percepiſſet fructus ſuarum meliorationum, non poterat petere fructus pecuniæ in illis impenſæ. Imò multi DD. diſputant vtrùm impẽdens reſtituere teneatur fructus ex melioramentis perceptos, licet æquius exiſtiment poſſeſſorem facere fructus ſuos ex melioramentis prodeuntes: Peregr. *articul.* 50. *num.* 67. & 68. vide Mareſc. *lib.* 2. *cap.* 112. *num.* 52. Barboſ. *in l. diuortio*, §. *fin.* *n.* 84. & *ſeqq ff. ſol. matrim.* Et ita fuit concluſum.

CAPVT CLV.

De dote vxori poſt obitum mariti reſtituenda. De veſtibus, & iocalibus tàm feſtiuis, quàm quotidianis, Quando hæredes mariti poſſint opponere viduæ præſumptionem ſolutionis iocalium per maritum in contractu matrimonij promiſſorum. Vxor vſufructuaria certæ partis hæreditatis ſui mariti, an & quomodo teneatur ad ſolutionem debitorum hæreditariorum. Et, quando legatum vſusfructus factum vxori cenſeatur factum animo compenſandi cum dote.

SVMMARIVM.

1. *Dos in pecunia conſiſtens non eſt reſtituenda, niſi poſt annum à die ſoluti matrimonij.*
2. *Dos ſtatim reſtituenda eſt, ſi maritus eam vxori legauerit.*
3. *Dictio* vltra, *quando in ſe contineat legatum dotis vxori à marito factum.*
4. *Viduæ alimenta durante anno luctus regulariter intra domum præſtanda ſunt. Limita vt ibi.*
5. *Operarum obſequialium fit detractio, ſi vidua intra annum luctus ex iuſta cauſa habitet extra domum mariti.*
6. *Hæres ſtatim non expectato anno luctus dotem reſtituere poteſt.*
7. *Vidua vtrùm veſtes lugubres anno luctus finito teneatur reſtituere.*
8. *Quoad veſtes lugubres conſuetudo attendenda eſt.*
9. *Vidua computat in dotem veſtes feſtiuas durante anno luctus ſibi factas, non autem quotidianas.*
10. *Hæredes mariti ſi ſtatim dotem viduæ reſtituere velint, non tenentur ad veſtes lugubres illius feſtiuas, nec quotidianas.*
11. *Maritus præſumitur vxori iocalia præſtitiſſe iuxta promiſſionem, ſi probetur ipſam bene ornatam inceſſiſſe.*
12. *Veſtes feſtiuæ ſoluto matrimonio regulariter per vxorem reſtituendæ ſunt.*
13. *Iudicis arbitrio, quæ ſint iocalia feſtiua, & quæ quotidiana, remittitur.*
14. *Quæ ſit differentia inter vſufructuariam bonorum, & vſufructuariam hæreditatis, quoad ſolutionem debitorum hæreditariorum.*
15. *Vſufructuarius, quomodo ad debita teneatur.*
16. *Vidua vſufructuaria non prohibetur dotem petere.*
17. *Compenſatio debiti voluntarij cum legato fit ex coniecturis.*
18. *Ex quibus coniecturis fiat cõpenſatio cum debito voluntario*: & n. 19. 20. & 21.

SEQVENTES quæſtiones alias proponebantur per quandam viduam Nobilem, quarum prima eſt, vtrùm dicta vidua poſſet petere dotem ſuam augmentum & penſionem vidualem, antequam lapſus fuiſſet annus luctus.

Secunda, vtrùm caſu quo hæredes mariti tenerentur alere dictam viduam intra annum luctus, ipſa deberet commorari intrà domum dicti mariti defuncti.

Tertia, vtrùm hæres dicti mariti poſſit ſoluere dotem viduæ intra annum luctus, & eo modo ſe liberare à præſtatione alimentorum, & veſtimentorum d. viduæ.

Quarta, vtrùm vidua petere poſſit iocalia ſibi per maritum in contractu matrimonij promiſſa, an verò maritus præſumatur illi vxori ſufficienter tradidiſſe.

Quinta, vtrùm d. vidua legataria tertiæ partis fructuum & redituum hæreditatis ſui mariti cum onere ſupportandi tertiam partem onerum, & debitorum, teneretur ad omnia & quæcumque debita hæreditaria; an verò ad annua dumtaxat pro tertia parte perſoluenda.

1 Ad primum dubium reſpondetur, regulam iuris generalem aduerſarij intentioni d. viduæ, cùm dos ipſius conſiſtat in pecunia: quo caſu hæredes non coguntur illam reſtituere niſi poſt annum luctus: textus eſt *in l. vnica*, §. *exactio*, *C. de rei vxor. action.*

2 Et licèt verum ſit, quod quando maritus legauit dotem vxori, ſtatim dos peti poteſt non expectato anno; textus eſt *in* § *ſed ſi vxori*, *Inſtit. de legat* cum *ibi* notatis: tamen in caſu propoſito non verificabitur in facto quod teſtator tale legatũ fecerit; quia dum legauit vſumfructum vxori, *outre pardeſſus les aduantages faicts à ladite Damoiſelle dans leur contract de mariage*: per illa verba *outre & pardeſſus*, cenſetur tantum ipſi legaſſe lucra matrimonialia, non autem dotem: quia DD. qui dicunt, per illa verba *outre & pardeſſus*, dotem legatam cenſeri, requirunt formalia verba *outre & pardeſſus ſon dot*, quæ non reperiuntur in hoc teſtamento, ſed tantum *outre & pardeſſus les aduantages faicts à ladite Damoiſelle dans leur contract de mariage*: †quæ ver- 3
ba non poſſunt continere dotem, quæ reſpectu vxoris non eſt titulus lucratiuus, ſed ſolum augmentum, & ſimilia lucra, & in illis terminis loquuntur

Mantic.

Mantic.*lib.9.de coniect. tit.3.numero* 32. Surd. *deciſ.*
285. *numero* 9. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.*145.*num.*4.
qui omnes requirunt, quod maritus legauerit ali-
quod vltra dotem, ad hoc vt vigore illius dictio-
nis *vltra*, maritus vxori dotem legaſſe cenſea-
tur.

4 Ad ſecundum reſpondetur, ex diſpoſitione iu-
ris, viduam intra annum luctus ali debere intra do-
mum mariti, & non alibi, niſi hæredes alibi velint
alimenta præſtare, vel niſi ſubſit iuſta cauſa rece-
dendi à domo, vel quia non poſſet pacificè viuere,
vel alia ſimili de cauſa; præſertim quando alimen-
ta petit ex diſpoſitione legis, non autem ex ordi-
natione teſtatoris: Surd. *de alim. tit.* 4. *quæſt.* 14.
num. 16. *& ſequent.* Et caſu quo vidua habitare ve-
5 lit ex iuſta cauſa extra domum mariti, † deducitur
ex ipſius alimentis æſtimatio operarum obſequia-
lium, quas vidua habitans cum hæredibus tenetur
præſtare eo modo, quo ſolita erat de tempore vitæ
mariti: item Surd. *de alim. tit.* 4. *quæſt.* 29. *num.* 39.
& 40.

6 Ad tertium reſpondetur, hæredem poſſe, ſi ve-
lit, dotem viduæ ſoluere, etiam non expectato fine
anni luctus: Surd *in d. tract. de alim. tit.* 1. *quæſt.* 44.
numero 18. *&* 52. rationem reddens, quia dilatio
eſt in fauorem hæredis; ergo poteſt illi renunciare,
& eo modo ſe eximere ab onere alendi viduam,
vt copiosè tradit Surd. *dicta quæſtion.* 44. *nume-
ro* 52.

7 Sed maius dubium videtur, vtrùm vidua, cui
dotes reſtituuntur ante finem anni luctus, vel etiam
finito anno luctus, teneatur reſtituere hæredibus
mariti veſtes lugubres ipſi factas per dictos hære-
des? Pro cuius dubij reſolutione ſequentes conclu-
ſiones faciendæ ſunt.

8 Prima, quòd ſi aliqua adſit conſuetudo faciendi
veſtes lugubres viduæ, proprijs hæredum expenſis;
illa obſeruari debet: ſi verò nulla talis adſit con-
ſuetudo, hæredes mariti qui tenentur alere vi-
duam, tenentur etiam illi veſtimenta præſtare: vt
dicit Barboſ. *ad l. qua dotis* 34. *numero* 81. *ff. ſol.*
9 *matr.*

Secunda concluſio: magna eſt differentia inter
veſtes lugubres feſtiuas, & quotidianas: has ſiqui-
dem vidua non computat in æſtimationem dotis,
illas verò computat, niſi malit finito anno luctus
reſtituere, quia ſolùm conceſſæ dicuntur ad vſum
vt vidua ornatior incedat: dum autem loquimur de
veſtibus, loquimur etiam de velis, & aliis ſimilibus,
quæ viduæ deferre ſolent: & hanc concluſionem
comprobat Surd. *in tract. de alim. tit.* 4. *q.* 2. *à num.* 13.
ad 24.

10 Tertia concluſio: quando hæredes mariti vo-
lunt reſtituere dotem, non tenentur ad veſtes lu-
gubres tam feſtiuas, quàm quotidianas, niſi in con-
trarium adſit conſuetudo regionis: Barboſ. *dicta
l. qua dotis*, *numero* 81. *verſ. pro concordia*: Quod
ſi probatur conſuetudo regionis in contrarium,
illa debet obſeruari, vt in proprijs noſtris ter-
minis tradit Vitalis *in tract. de clauſul. titul.
an iuri alimentorum renunciari poſſit*, *numero* 6. *fol.
mihi* 939.

Aduertant tamen hæredes, quod etiamſi dotem
intra annum non reſtituant, non propterea alimen-
ta viduæ miniſtrare tenebuntur, dum ipſa aliunde
habet ex quo viuere poſſit, veluti penſionem vi-
dualem, & partem vſusfructus hæreditatis mariti:
Surd. *dicto tract. de alim. titul.* 1. *quæſtion.* 44. *nume-
ro* 48.

11 Ad quartum reſpondetur, quod ſi hæredes ma-
riti probauerint d. vxorem bene cumptam & ioca-
libus ornatam viuente marito inceſſiſſe, præſu-
mendum erit maritum obligationi in contractu
matrimonij contentæ ſatisfeciſſe. Quando enim
probatur expenſam fuiſſe factam, præſumitur fa-
ctam fuiſſe ab eo qui illam facere tenebatur: Surd.
de alim. tit. 6. *quæſt.* 23. *num.* 14. vbi plures alle-
gat, Maſcard. *de probat. concluſ.* 715 *num.* 13. *&* 15.
verſ. verius tamen: & in puncto de iocalibus, quod
præſumantur facta ab eo, qui illa facere tenebatur,
argumento à ſolitis concludit Dominus A Lau-
rentiis *deciſ.* 159. *per tot.* maximè cùm maritus in
caſu iſto promiſerit iocalia facere pro ſponſalibus
dumtaxat, ita vt non ſit veriſimile virum diuitem
& Nob[illegible] permittere voluiſſe, vt vxor ſine com-
petenti iocalium & ornamentorum quantitate in-
cederet, maximè verò tempore nuptiarum, quo
mulieres corporis cultum inſano ardore diligen-
tes, non præſumuntur ſine debito ornatu ſponſalia
& nuptias contraxiſſe: vt bene per D. A Laurentiis
deciſ. 159. *num.* 4.

Imò aduertendum eſt, quod dicta vidua non po-
terat prætendere vigore ſui matrimonij alias veſtes
& iocalia, quàm nuptialia: & ideò ſi aliæ veſtes &
iocalia non nuptialia ad eam peruenerint, tenebi-
tur illa reſtituere hæredibus mariti, tam vigore pa-
cti matrimonialis, quàm vigore reſeruationis con-
tentæ in teſtamento mariti, in quo ſolum teſtator
reſeruauit vxori lucra nuptialia, quibus mediante-
bus vnà cum legato tertiæ partis vſusfructus ipſam
iuſſit eſſe contentam. † Imo ceſſantibus illis pa- 12
ctis, ex ſola iuris communis diſpoſitione, vxor poſt
mortem mariti tenetur reſtituere illius hæredibus
veſtes & iocalia feſtiua & pretioſa conſtante matri-
monio facta: Surd. *deciſ.* 166. *per tot.* maximè *num.*
42. *in fin.* Clar. *in §. Donatio*, *quæſt.* 10. *numero* 3.
Et nihil refert ſiue maritus fecerit iocalia, ſiue
ſocer: Surd. *vbi ſupr. num.* 5. vbi *num.* 38. *&* 39.
inſtruit Aduocatum quomodo in hac cauſa articu-
lare debeat: † quæ autem ſint iocalia feſtiua & pre- 13
tioſa? Iudicis arbitrio remittitur: Menoch. *de arbitr.
caſ.* 218 *per tot.*

Ad quintum reſpondendo, in primis eſt aduer- 14
tendum quod d. vidua non erat vſufructuaria bo-
norum, ſed hæreditatis, quo caſu certum eſt, ipſam
teneri ad ſolutionem debitorum, quia bona dicun-
tur deducto ære alieno, hæreditas non item: Couar.
lib. 2. *var. reſol. cap.* 2. *in* 2. *concl. num.* 1. vbi ſic ait:
*Vſufructuarius tertiæ partis hæreditatis tenetur ad æris
alieni pro tertia parte ſolutionem.* Idem tenet Me-
noch. *lib.* 4. *præſumpt.* 143. *num.* 3. Ferret. ad Guid.
Pap. *deciſ.* 541. *verſ. præterea falſum eſt.* Fab. *in Cod.
lib.* 3. *tit.* 23. *defin.* 1. *num.* 8. *verſ. ſed etſi* Graſſ. *in §.
legatum*, *quæſt.* 35 *numero* 6. vbi teſtatur hanc eſſe
communem DD. ſententiam, quamuis Menoch.
ſequutus Ruin. *dicta præſ.* 143. *numero* 4. exiſtimet
vſufructuarium certæ partis hæreditatis, teneri de
proprio ſoluere debita. Quod ſi poſtea non perci-
piat tot fructus, qui exæquent debita per eum ſo-
luta, poterit reſtituendo proprietatem retinere re-
ſiduum, quod ex fructibus conſequi non potuerit:
ſi verò tot fructus perceperit qui ad ſummam aſ-
cendant per eum pro debitis hæreditariis ſolutam,
reſtituendo proprietatem nihil retinere poterit.
† Quidquid ſit, fatentur omnes DD. communi- 15
ter, vſufructuarium teneri ſoluere debita de pro-
prio pro rata ſuæ quotæ partis vſusfructus. Quod
in noſtro caſu multò magis locum habet, cùm te-
ſtator expreſsè ordinauerit, quod vſufructuarij
ſoluant onera ordinaria & debita, quilibet pro tertia
parte

Digitized by Google

parte: & ſic non ſolum reſpexit ad onera hæredi-
taria, ſed etiam ad omnia debita, ita vt diſpoſitio
teſtatoris ſit in hac parte conformis diſpoſitioni
iuris communis.

Et ſanè, omiſſa illa Menochij diſtinctione, di-
cebam dictam vſufructuariam, ſeu illos hæredes
repetere poſſe finito vſufructu debita, quæ pro ter-
tia parte ſoluit, & ad quæ illam teneri dixi, cum te-
ſtator adiecerit illa verba, quod ſoluat tertiam par-
tem debitorum d. hæreditatis *durant ledict vſufruict*,
vt legitur in d. teſtamneto.

Maior difficultas erat, vtrùm ex mente teſtato-
ris, vidua teneretur dimittere dotem in hæreditate,
d. vſufructu durante.

16 In qua quæſtione licèt primo intuitu videretur
concludendum, quod vidua, etiamſi ſit vſufructua-
ria, non prohibetur petere dotem ſuam, vt apud
Ferrer. *ad d. deciſ. Guid. Pap.* 541. Caſtil. *de vſufr. c.*
48. *n.* 13 Tamen in caſu propoſito aliud dicẽdum eſt:
quia licet teſtator non videatur habuiſſe animum
compẽſandi vſumfructum legatum cum dote vxo-
ris, quæ dicitur debitum voluntarium, cum non
debeatur à lege vel conſuetudine, ſed initium ha-
17 beat plane voluntarium; tamen in hoc conueni-
unt omnes DD. quod † ſtantibus coniecturis com-
pẽſatio fit vſusfructus legati cum debito volũtario,
& ſic cum dote vxoris: Caſtil. *de vſufr. d.* 46. *n.* 7.
Cõiecturæ autẽ in caſu noſtro plurimæ concurrũt.

18 Prima, quia teſtator iuſſit vxorẽ ſuam eſſe con-
tentam legato vſusfructus ſibi relicto, his verbis,
tellement que auec ce ladite Damoiſelle ſoit contente:
quibus verbis ſic ſtantibus, legatũ præſumitur factũ
animo cõpenſandi cum debito volũtario: Menoch.
lib. 4. *præſ.* 110. *n.* 37. Mantic *de coniect. vltim. volunt.*
lib. 10. *tit.* 2. *n.* 17. & 18. vbi dicit ſufficere quod teſta-
tor dicat, quod legatarius ſit contentus ſuo legato,
vel quod nihil amplius petere poſſit Surd. *de alim.*
tit. 9. *q.* 16. *n.* 13. vbi idem eſſe aſſerit, quotieſcumque
aliquo modo conſtat de voluntate teſtatoris.

19 Secunda coniectura colligitur ex eo, quod te-
ſtator in eodem legato declarat ſe non habere in-
tentionem compenſandi d. vſumfructum cum lu-
cris noptialibus ſuæ vxoris: quia ſi voluiſſet exclu-
dere compenſationem dotis, hoc vtique expreſ-
ſiſſet, quemadmodum expreſſit de lucris nuptiali-
bus: ita Menoch. *dicta præſ.* 110. *n.* 40.

20 Tertia, quia ſi dos non compenſaretur cum vſu-
fructu, hæreditas d. teſtatoris eſſet fermè damnoſa;
quo caſu animus compẽſandi colligitur: Menoch.
vbi ſupra n. 49 poſt Afflict. *deciſ* 44. *n.* 21.

21 Quarta, ſi legatum animo compenſandi non
fuiſſet factam, neceſſe eſſe vendere bona immobi-
lia, ſine quorum diſtractione hæres non haberet
facultatem ſoluendi vtrumque, legatum nempe, &
debitum: Afflict. *vbi ſupr. n.* 28. Menoch. *n.* 52. & 53.

Concluditur ergo dictum legatum animo com-
penſandi fuiſſe factum, & ſic reſolutæ manẽt quæ-
ſtiones propoſitæ. Singulariter autem obſeruan-
dum eſt quod ſi maritus vxori conſtantẽ matrimo-
nio iocalia donauerit, quæ poſtea idem maritus
creditori ſuo oppignorauerit, & illis non redemp-
tis deceſſerit, onus illa redimendi ſpectat ad vxorẽ
& nõn ad hæredes mariti: quia donatio illa cen-
ſetur reuocata per pignorationem. Boër. *in conſuet.*
Bituricenſ. Tit de conſuetud. iuris ſtatus perſon §. 5. *ver-*
ſic. Sed quid ſtante hac conſuetudine. Hattman. P ſtor
quæſtione iuris quæſt. 31. *num.* 22. *fol.* 217. vide Bald.
in l. ſi maritus tuus 12. *C. de donat. inter vir. & vxor.*
Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quæſtione* 141. *n.* 5. *iuncta*
quæſtione 138. *eodem libro.* & Doctores ab eo citatos.

CAPVT CLVI.

Pretium bonorum dotalium alienatorum totum præſumitur ad maritum perueniſſe, & pro eo vxor collocanda eſt in concurſu creditorum mariti iuxta tempus ſui matrimonij. Ædificia facta per maritum, ſeu illorum valor an repeti poſſit, & quomodo? Vxor an teneatur cedere iura ſua poſterioribus ſui mariti creditoribus. Et exceptio rationum tutelarium non redditarum, vtrùm retardet executionem obligationis Cameralis? Fructus deteriorationum vtrum reſarciendi ſint pupillo per tutorem. Et fructus meliorationum quod ſoluto matrimonio ſpectent ad vxorem.

SVMMARIVM.

1. *Quando maritus conſtante matrimonio bona vxoris ſimul cum ipſa alienauit, præſumitur totum pretium ad maritum perueniſſe.*
2. *Vxor pro pretio bonorum per maritum alienatorum debet graduari iuxta ordinem hypotheca à die contractus matrimonij.*
3. *Vxor non tenetur cedere iura ſua creditoribus mariti, niſi talia, qualia ſibi competunt.*
4. *Exceptio rationum tutelarium non redditarum non retardat executionem obligationis habentis paratam executionem. Sed hoc caſu debet eſſe cautum creditoribus.*
5. *Ædificium ſi per maritum factum fuerit, datur illi ſoluto matrimonio repetitio expenſarum, quatenus ſolum mulieris fuerit melioratum.*
6. *Expenſæ exceſſiuæ, quæ facerent vt Dominus ſoli mallet ſolum amittere quam expenſas reficere, non repetuntur.*
7. *Ædificiũ cedit ſolo, quamuis plus valeret quàm ſolũ.*
8. *Dominium meliorationum ſpectat ad vxorem, quæ propterea illarum fructus percipere debet ſoluto matrimonio.*
9. *Intereſſe interiorationum non debetur per tutricem, ſed ſolus valor ipſarum*
10. *Tutor tenetur ad reſarciendum damnum proueniens ab neglectis reparationes bonorũ pupilli.*
11. *Rationes ſemel legitimè reddita non reuidentur.*

REQVISITVS vt meam proferrem ſententiam
ſuper dubiis propoſitis in quadam cauſa diſ-
cuſſionis bonorum, & oppoſitionis vxoris debito-
ris diſcuſſi. In primis cùm maritus conſtante matri-
monio bona ſuæ vxoris alienauerit, & pretium re-
ceperit, † prout ad eum integrè perueniſſe præſu-
mitur; Cancer. *lib.* 3. *var. reſol. c.* 15. *n.* 113. Honded.
conſ. 45. *num.* 1. & *ſeqq. vol.* 1 Caualcan. *deciſ.* 33.
num. 8 *pa.* 1. 1 † ſequitur, vxorem collocandam eſſe 2
iuxta ordinem ſuæ hypothecæ à die contractus ſui
matrimonij: iuxta *l.* 1. *ff qui potior. in pign. hab* Mer-
lin. *de pignorib lib* 3. *q* 74 Caualcan. *loco citato.*

Sed dubitatur vtrum ipſa teneatur cedere actio-
nes poſterioribus etiam contra ſe ipſam.

Concludendum eſt non teneri cedere, aut ſaltem 3
ſi iura ſua cedere debeat, non teneri aliter niſi cum
clauſula *ſi quæ habeat*, vel *talia qualia habet* & ſi iu-
ra aliqua non habet, cedere non tenetur. Bald. *conſ.*
109.

109. *n.* 1. *lib.* 3. Gratian. *deciſ.* 215. *n.* 22. quia exceptio eedendarum non obſtat mulieri dotem repeteoti: Soein. ſen. *conſ.* 200. *lib.* 2.

Aduertendo quod in caſu iſto non agitur de muliere, quæ renunciauit ſuis hypotheeis ſuper bonis mariri, ſed de mariro vendente rem dotalem de conſenſu vxoris, vel vnà eum ipſa: qoi duo caſus valdè inter ſe differunt, vt alio locò diximus.

4 Secundò eeoſui, per exeeprionem rationum tutelarium non redditarum, non poſſe retardari graduationem & ſolutionem ſummatum dotalium vxori debitarom; ita tamen vt cautum ſit idoneè creditoribus in caſum quo ipſa debitrix remaneat ex dicta redditione rationnm: ex traditis per Zach. *de oblig. camer. quæſt.* 17. *n.* 49. poſt Borgnin. *in tract. de tutor. & curat. n.* 219. Neguſ. *de pignor. p.* 5. *memb.* 1. *n.* 36. *verſic. tamen iſtis.* vbi idem locum habere eenſet in quacumque obligatione habente paratam executionem vigore Statuti.

5 Tertiò, pro reſolutione tertij & quarti dubij propoſiti, dixi quod ædificiom cedit ſolo, ſed maritus ſuluto mattimonio repetit expenſas ædifieij, cuius ope ſolum fuit melioratum: ex Gratian. *diſcept.* 442. *numero* 28. nee magnitudo expenſarum

6 quidquam prodeſt marito: † Imò illi potius obeſſe poſſet; quia quando expeoſæ meliorationum ſunt exceſſiuæ, quæ facerent rem haberi pro derelicto, non ſunt reficiendæ: Tiraquell. *de retr. conuent.* §. 7.

7 *gloſſ.* 1. *num.* 5. † In omnem euentum, ædificium cedit ſolo, quamuis plus valeret quàm ſolum: Cyriac. *contron.* 162. *n.* 35.

8 Hoc ita ſuppoſito, ſequitur quod dominiũ meliotatioonm pertinet ad vxorem: & ideo conſtante matrimonio maritus illarum fructus percipit, illo verò ſoluto pertinent ad vxorem: vt bene per Dominum Senatorem Leotardum *in tract. de vſur. quæſt.* 13. *num.* 27. 32. *& ſeqq.* vbi quod qui Dominus eſt temporalis, veluti maritus, hæredes grauatus, & ſimiles, faciunt ſuos fructus meliotamentorum, ſed finito tempore dominij, illi ſpectant ad verum dominum.

9 Ad quintum dubinm reſpondi, non deberi intereſſe deteriorationum factarum per matrem tutricem, ſed tamen illam ad deteriorationum æſtimationem condemnandam eſſe abſq; fructibus huius æſtimationis: qnia eùm hæc ſit quædam veluti pœna, non debetur ex ea intereſſe: Leotard. *d. tract.*

10 *quæſt.* 89. *num.* 36. † Quod autem tutrix teneatur ad æſtimationem damnorum ob neglectam ædificiorum reparationem, non eſt dubitandum, ex *l. lex qua tutores, verſic. nullumque ædificij genus, C. de adminiſtrat. tutor.* Gutierr. *de tutel. p.* 2. *cap.* 1. *n.* 117. *&*

11 118. *& p.* 3. *c.* 1. *n.* 103.

Vltimi dubij reſolutio pendet ex facto; nam ſi rationes ſemel legitimè redditæ ſint, non debent reuideri, niſi probetur dolus aut error calculi: Rot. *deciſ.* 184. *p.* 2. *recent.* ſi non legitimè redditæ ſint, ſine dubio locus eſt reuiſioni.

CAPVT CLVII.

Cautio Mutiana præſtari debet per hæredẽ, vel legatarium, cui ſub conditione negatiua relictũ eſt: Imò & cautio ad inſtar Mutianæ, quando ſub conditione, vel modo affirmatiuo, cuius adimplementum fieri poteſt vſque ad vltimum vitæ ſpiritum, Quid in facto dependente partim ex voluntate legatarij, vel hæredis, partim alterius Tertij: Quid debeat continere hæc cautio, & quod non ſatisfaciens priuetur omni emolumento etiam fructũ.

SVMMARIVM.

1. *Natura Mutianæ cautionis eſt, vt promittatur reſtitutio rei cum fructibus, caſu quo conditio legato vel hæredis inſtitutioni adiecta non impleatur.*
2. *Clauſula* caſu quo, *diſpoſitionẽ conditionalẽ reddit.*
3. *In materia cautionis Mutianæ præſtandæ, nihil differt modus à conditione.*
4. *Quomodo differant inter ſe cautio Mutiana pro legatis, & ea quæ præſtatur ratione hæreditatis. Et quomodo iudicandum ſit quoad fructus in legatis annuis ratione cautionis non præſtitæ vel non adimplementi.*
5. *Cautio Mutiana ſuccedit in locum adimplementi, & contraueniens priuatur emolumento.*
6. *Etiamſi agatur de conditione affirmatiua quæ vſque ad vltimum vitæ ſpiritum præſtari poteſt, cautio Mutiana præſtanda eſt.*
7. *Cautio quaſi Mutiana præſtanda eſt in conditionibus affirmatiuis, quæ vſque ad vltimum vitæ ſpiritum impleri poſſunt.*
8. *Etiamſi agatur de conditione mixta quæ in parte pendet ex facto Tertij, ſi tertio ſatisfaciente pro parte ſua conditioni legatarius non adimpleat, eſt in culpa, & priuandus eſt emolumento,*
9. *Legatarius non adimplens conditionem, cogendus eſt actione ex teſtamento, vel per amiſſionem legati etiamſi illud iam fuiſſet conſecutus.*
10. *Exceptio non præſtitæ cautionis Mutianæ repellit legatarium agentem à limine iudicij.*

SVPER quæſtione propoſita, an & qnomodo filia quæ nondum ſatisfecit eoodirioni appoſitæ in legato ſibi per Patrem facto, poſſit petere ſe immitti io poſſeſſionem bonorum in legato deſignatorium, & petere vt de dictis bonis & fructibus illorum ſibi reddatur ratio, antequam dictæ conditioni ſatisfecerit.

Concludendum eſt, dictam filiam non poſſe poſſeſſionem aut redditionem rationum petere, niſi data priùs cautione idonea de adimplendo dictam conditionem, aut niſi conditione priùs adimpleta. Hæc enim eſt certiſſima iuris regula, † quod quo- 1
tieſcumque hæredis inſtitutio, aut etiam legatum factum eſt ſub conditione, hæres, vel legatarius tenetur præſtare cautionem Mutianam, & promittere de reſtituendo bona vnà cum fructibus, caſu quo non adimpleat eoodirionem: quia ea eſt vis & natura Mutianæ cautionis, vt rei reſtitutio promittatur cum fructibus, ſi non ſit paritum conditioni; vt inter cæteros docet Imol. *in l. Mutiana, ff. de condit. & demonſtr.* & poſt eum Mart. *de ſucceſſion. legal. part.* 4. *quæſt.* 12. *art.* 7. *numero vltim. in fin.*

Quod enim diſpoſitio de qua agitur, ſit coodi- 2
nalis, non eſt dubitandum propter illa verba, *au cas qu'elle ſatisface à la condition, & non autrement.* Caſu quo ipſa ſatisfaciat conditiooi, & non aliter: quæ verba ſine dubio conditionem important, vt de illis verbis *Caſu quo* tradit Surd. *conſ.* 268. *num.* 8. & de clauſula *& non autrement*, idem *dict. conſ.* 268. *num.* 9. eum aliis per Barboſ. *de clauſ. cap.* 15. *& cap.* 81. *per tot.*

Digitized by Google

3 Imo etiam ſi importaret duntaxat modum, nihilominus cautio eſſet præſtanda, quia hoc caſu nôn differt modus à conditione: non enim propter conditionem, ſed propter mentem teſtatoris requiritur cautio: *l. quibus diebus, §. fin.* & *ibi* Bart. *ff. de condit. & demonſtr.* Peregr. *de fideic. artic.* 11. *n.* 121. *&* 122. *iuncto n.* 126.

4 Et licet aliqui DD. conſtituant differentiam inter hæredis inſtitutionem, & legatum; tamen diſtinctio in hoc capite adhibenda eſt. Si enim agatur de legatis annuis, aut ſimilibus, multiplicationem præſtationis inducentibus, fructus debentur legatario pro illis annis, & temporibus, quibus paritura fuit conditioni; pro annis verò ſequentibus, aut aliis quibus conditioni paritum non fuit, fructus non debentur. Si autem agatur de legatis, in quibus non fit diſtributio in annos, ſed requiritur effectuatio, & perſeuerantia, tunc fructus amittuntur ab initio: vt explicat Peregr. *loc. citat.* & hæc diſtinctio colligitur ex Gratiano *deciſ.* 3. *n.* 18. *&* 19. & ex *deciſ.* Rot. Romanæ *in eadem cauſa*, de qua per Gratian. quæ inſeritur *part.* 4. *diuerſ. deciſ.* 420. *n.* 1. *&* 2. & expreſsè determinat Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 14. *tit.* 42. *n.* 33. vbi dicit

5 † quod cautio Mutiana ſuccedit loco implementi: & ſi hæres inſtitutus vel legatarius aduerſus huiuſmodi cautionem fecerit, hæredis inſtitutio, & legatum quoad omnes effectus reuocatur, ita vt fructus percepti reſtituendi ſint: *l. cum filius, §. qui Mutianam, ff. de legat.* 2.

6 Neque obſtat, quod agatur de conditione affirmatiua: cùm etiam hoc caſu cautio præſtanda ſit; quia vſque ad vltimum vitæ ſpiritũ poteſt impleri, & implicitam habet negatiuam quòd priuetur ſi non ſatisfecerit, ideo adimpleri debet ante emolumentum: Mantic *d. lib.* 14. *tit* 42. *n.* 18. Rot. *deciſ.* 225. *n* 6. *part.* 2. *diuerſ.* & quod in omnibus conditionibus etiam affirmatiuis perſeuerantiam habentibus vſque ad vltimum vitæ ſpiritum cautioni locus ſit, tradit Gratian. *de deciſ.* 3. *n.* 3. Marta *loco cit. n.* 55.

7 Imò in omnibus caſibus, in quibus affirmatiua non poteſt bene impleri niſi cauendo, præſtari debet cautio, quæ licet non ſit Mutiana, eſt tamen ad ſimilitudinem Mutianæ: vt dicit Galganet *de condit. & demonſtr. part.* 2. *c.* 6. *q.* 6. *num* 3. *in fin. verſ. & quando affirmatiua.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib.* 5. *interp.* 2. *dub.* 1. *n.* 28. *fol. mihi* 475. etiamſi diſpoſitio eſſet modalis tantùm, vt per eundem Galganetum *d. q.* 6. *num* 14. *&* 15.

8 Et præmiſſa procedunt etiamſi agatur de modo, vel conditione mixta, quæ partim dependeat ex voluntate legatarij, partim ex voluntate alterius Tertij: quando conditio non adimpletur ex culpa legatarij: prout continget ſi dicta legataria recuſet, vel differat adimplere quod adimplere debet, poſtquam ille Tertius pro parte ſua adimpleuit, aut adimplere paratus eſt, tunc enim legataria priuanda erit emolumento: Galganet. *d. part.* 2. *c.* 6. *q.* 1. *num.* 77. *verſ. ſi verò modus mixtus.*

9 Et hoc caſu contra legatariam adimplere recuſantem, duo erunt prodita remedia. Primum erit actio ex teſtamento vt modus, vel conditio impleatur. Secundum, actio ad priuationem legati, quamuis illud legataria iam conſecuta fuiſſet: Galganet. *de condit. part.* 2. *c.* 3. *q.* 7. *n.* 21. *& n.* 12.

10 Et legataria agens ad legatum, non adimpleta conditione, repellenda eſt à limine iudicij, cùm illa exceptio, *Tu non cauiſti de modo, vel conditione implenda*, impediat litis ingreſſum, neque admittendi ſint articuli, aut petitio dictæ legatariæ: *l. ſi tibi legato, ff. de legat.* 3. ibi. *negandam tibi actionem ſi non caueris*, & tradit Neuizan. *conſ.* 55. *n.* 3.

CAPVT CLVIII.

Legatum rei propriæ factum adeo eſt inutile, vt ne quidem illius debeatur æſtimatiò legatario: nèc ſimiliter in legato rei quam teſtator illi iam inter viuos donauerat. Vtrum nullo exiſtente legato, annulletur etiam onus legato adiectum. Reditus extantes vtrum tranſeant ad hæredes donatoris, qui ſibi fructus bonorum donatorum reſeruauit. Si donator mobilia ſuæ diſpoſitioni reſeruauerit, vtrùm contineantur pecuniæ: Et reſeruatis iocalibus, vtrùm veſtes reſeruatæ cenſeantur.

SVMMARIVM.

1 *Legatum inutile eſt, ſi iam teſtator rem legatam inter viuos donaſſet eidem legatario.*

2 *Duo tituli lucratiui circa eamdem rem concurrere non poſſunt.*

3 *Ampliatur, vt nequidem in legato rei iam donata debeatur æſtimatio*

4 *Nullo exiſtente legato, cenſentur nulla onera, & grauamina illi adiecta.*

5 *In iis qua pro non ſcriptis ſunt, onus adiectum etiam pro non ſcripto habetur.*

6 *Tranſlatio legati debet intelligi facta cum ſuo onere.*

7 *Fallit, quando tranſlatio eſt inutilis: velut ſi grauamen fuiſſet impoſitum ſup. re iam donata.*

8 *Penſiones, & reditus maturati extantes, & non reſeruati, ſpectant ad donatarium vniuerſalem; qui fructus ſibi reſeruauit.*

9 *Limitatur, vt locum non habeat quando donator verbis ampliſſimis omnia bona præſentia, & futura, tempore mortis donauit, quibuſdam exceptis: quia tunc fructus ſpectant ad donatarium vniuerſalem, ſi exacti non fuerint.*

10 *In reſeruatione bonorum certi loci, non continentur debita.*

11 *Item nec fructus à ſolo ſeparati continentur in reſeruatione mobilium.*

12 *Mobilium domus reſeruatio non continet pecuniam deſtinatam ad expendendum.*

14 *In dubio pecunia non venit appellatione mobilium.*

15 *Ex communi vſu loquendi in Gallia, vtrùm, & quando pecunia veniat appellatione mobilium, & quid iudicetur hac in re apud Gallos.*

16 *Iocalium appellatione veſtes de iure continentur.*

17 *Qui vult appellatione iocalium, veſtes non comprehendi, debet probare ſuper hoc communem vſum loquendi; tunc enim veſtes non continentur ſub reſeruatione iocalium facta per donantem.*

SVper diſpoſitionibus factis per matrem in fauorè vnius ex filiis, variæ oriuntur difficultates.

Et primò quidem vtrùm debeatur æſtimatio prædiorum legatorum per matrem filio, cùm videatur illi legata res propria ipſius, attenta donatione vniuerſali antea facta per ipſam teſtatricem, cùm de iure ſupponatur, rei propriæ legatæ æſtimationem non deberi.

Secundò, vtrùm caſſato, & annullato legato, facto dictæ filiæ, cenſeatur etiam reuocatum onus vſusfructus relicti alicui Tertio, & ſubſtitutionum appoſitarum ad onus dicti legatarij.

Tertiò dubitatur, vtrùm arreragia penſionũ nõdum exacta, ſpectẽt ad donatarium, vel ad hæredẽ.

Quartò, vtrùm appellatione mobilium reſeruatorum per donatricem veniant pecunia, vtenſilia, domus, veſtimenta; & generaliter quæ in dicta reſeruatione comprehendantur.

1 Ad primam quæſtionem, ſicut & ad omnes alias, reſolutum fuit dictum filium non poſſe duplici iure poſſidere eadem bona, nempe tam virtute dona-
2 tioois, qoàm in vim legati; † cùm duo tituli lucratiui ſimul concurrere non poſſint: textus eſt *in §. ſed ſi rem legatarij, Inſtit. de legat. l. proprias* 13. *C. eod. tit. l. nutu* 21. §. 1. *ff. de leg.* 3. *l. Manius, §. duobus. ff. de leg.* 2. & *ibi* Bart. *num.* 13. Caſtrenſ. & Imol. idem Caſtrenſ. *in l. Iulianus, §. ſi fundum, ff. de act. empt.* Gomeſ. *lib.* 1. *reſol. c.* 12. *n.* 38. *circa medium.* Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *part.* 14. *n.* 41. *& ſeq.*

3 Adeo vt, ne hoc quidem caſu æſtimatio debeatur, vt nominatim cauetur *in d. §. ſed ſi rem legatarij, Inſtit. de legat.* in illis verbis, *& licet alienauerit eam, non debetur nec ipſa res, nec æſtimatio eius:* Fontanell. *d. gloſ.* 8. *part.* 14. *nu.* 46. ea ratione, quia dum agitur de re, quæ ad oculum demooſtrari poteſt, duæ cauſæ luetatiuæ coocurrere non poſſiunt: Bart. *d. §. duobus, n.* 17.

Quod autem vterque titulus ſit lucratiuus, non eſt dubitandum; cùm agatur de donatione facta contemplatione matrimonij per eam, quæ dotare non tenebatur; qoia ad inſpiciendum vtrùm titulus ſit lucratiuus, vel onetoſus, inſpiei debet perſona donatarij; qui nihil dat de ſuo, ſed lucrum ex donatione capit: Mangil. *de imput. q.* 10. *num.* 17. *&* 18. Addit. ad Burat. *deciſ.* 751. *n.* 10.

Ergo concluditur dictum legatum eſſe inutile, neque illius æſtimationem deberi: Cancer. *lib.* 3. *c.* 20. *de legat. nu.* 297. *verſic. tertiò.* Mareſcot. *lib.* 2. *var. reſol. c.* 105. *n.* 5.

Secundò reſpondetur paucis, nullo exiſtente le-
4 gato principali, cenſeri etiam nulla onera legato adiecta. Quod præſertim locum habere debet, quia teſtatrix in Codicillis, verbis ampliſſimis declarauit ſe dictum legatum anoullare, & reuocare, vt velle eſſe nullum, & inualidum, perinde ac ſi nunquam factum aut ſcriptom fuiſſet: facit text. *in l.*
5 *fideicommiſſum* 81. *ff. de leg.* 1. † Et in pro non ſcriptis deficiente legato deficit onus: Peregr. *de fideic. artic.* 16. *n.* 80.

6 Neque obſtat ſi dieatur, legatum factum vni ex liberis cenſeri tranſlatum cum ſuo onere in iſtum legatarium; iuxta notata per Mantic *de coniect. lib.* 12. *tit.* 3. *l. num.* 3. *l. ſi adimende ff. de adim legat.* Surd. *deciſ.* 38 *n.* 9. vbi deciditur, adempto legato, fideicommiſſum illi impoſitum remanere, ſi oon fuerit reuocatum.

7 Quia tranſlatio eſt inutilis, cùm facta fuerit in Dominum donatarium de rebus quæ ad ipſum iure dominij pertinebant, vt *ſuprà* oſtenſum fuit, & ſuper qoibus teſtatrix nullum grauamen imponere poterat poſt perfectam donationem: *l. perfecta donatio, C. de donationib. quæ ſub modo:* Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſump.* 174. *nu.* 18. *& n.* 5.

8 Ad tertiam qoæſtionem reſpõdetur, quod arreragia penſionũ nondum exacta, pertinent ad donatarium omnium bonorũ, demptis tamen fructibus reſeruatis: quia donatrix de illis in vita, & in morte, diſponere poterat, & teſtari; & ideò fructus debiti, & reſeruati extantes tempore mortis: ex veriori ſententia, & receptiori non pertinent ad donatariũ, ſed ad hæredẽ: Surd. *conſ.* 173. *n.* 10. Gabriel. *conſ.* 139. *n.* 2. *vol.* 1. Manc. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 32. *nu.* 8. *&* 11. Peguer.
9 *deciſ.* 140. *n.* 2. Franch. *deciſ.* 168. *nu.* 3. *&* 10. † Quod intellige, niſi verba donationis eſſẽt adeo ampla, & generalia, vt omnes iſtos fructus ſeu reditus non exactos in donatione cõprehendi voluiſſet, ex Vincent. de Franch. *d. deciſ.* 168. *in fin. verſic. ſed viſis ampliſſimis clauſulis:* Capyc. Latro *deciſ* 44. *n.* 20. *in fine, & n* 21. & ita nuper iudieauit Senatus Toloſanus.

Ad quartam reſpondetur primò, debita non 10
contineri in dicta reſeruatione, quia loco non circumſcribuntur: Graſſ. *in §. legatum, q.* 19. *n.* 4.

Secundò, in reſeruatione mobilium, continẽtur 11
fructus à ſolo ſeparati: Peregr. *de fideic artic.* 5. *n.* 43.

Tertiò, quod attinet ad pecuniam, magna eſt in- 12
ter Doctores controuerſia, vt patet ex notatis per Menoch. *lib* 4. *præſumpt.* 138. vbi diſtinguit, vtrùm agatur de pecunia quæ in arca repoſita eſt cauſa præſidij, & hoc caſu vult appellatione *mobilium* talem pecuniam contineri; an verò agatur de pecunia repoſita in arca ad hoc vt expenderetur, & hoc caſu ſi facta fuerit mentio *mobilium domus*, pecunia non continetur in reſeruatione, quia non poteſt dici quod talis pecunia ſit de mobilibus, vt *ibi* notat *n.* 8. poſt plures ab eo citatos.

Quod extendit *ibidem, n.* 12. ſi dubium ſit, vtrùm 13
pecunia ſit repoſita in arca, vt ibi eſſet loco præſidij, vel vt impenderetur: non in dubio, nam præſumitur quod talis pecunia contineatur appellatione *mobilium domus*: Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 3. *n.* 4.

Sed hæc diſtinctio procedit ſecundum ius com- 14
mune. Verùm aliud dicendum eſt, ſtantẽ communi vſu loquendi in Gallia, de quo teſtatur Oldrad. *cõſ.* 219. & facilè probabitur quod talis ſit vſus loquẽdi in his partibus, quod appellatione *des meubles de maiſon*, non contineatur pecunia, vt aduertit. *ibid.* Menoch. *d. præſumpt.* 138. *n.* 14. imò iuxta Gallicum ſermonem, *mobilium* appellatione ſola continentur ſupellectilia, *comme les ſieges, licts, auec leur garnitures, les tables, la vaiſſelle, chandeliers, vaſes, coffres, & armoires. l. ſuppellectili legata* 3. *in princ. ff. de ſuppellect. legata*, & ideo fuit aliàs deciſum in Curia Parlamenti Toloſani; appellatione *des meubles*, pecuniam iuxta Gallicum ſermonem minimè contineri: Maynard. *lib.* 6 *c.* 7. *n.* 2. *&* 3. Vnde nec veſtes in hac reſeruatione comprehendi, imo ad donatarium pertinere verius eſt; cùm non veniant appellatione ſuppellectilis: Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 3. *n.* 12.

Quartò, quoad reſeruationem iocalium, niſi pro- 15
betur ſpecialis conſuetudo circa modum loquendi, verum eſt, veſtes etiam ſericas, & feſtiuas in reſeruatione contineri, quando reſeruatio non poteſt de aliis intelligi: vt declarat Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 3. *n* 23. *verſic item ſi teſtator legauerit*: poſt Purpurat. *conſ.* 452. ſed in caſu noſtro ratio allegata per Manticam, & per Purpuratum, locũ habere non poteſt.

Et propterea, probanda erit notoria patriæ con- 16
ſuetudo, qua *iocalium* nomine, veſtes contineri non ſolent; imò ſemper in pactis matrimonialibus fieri ſolet diſtinctio inter veſtes, & iocalia, dum dicitur *Robes, Bagues, & Ioyaux.* Vnde ſequitur veſtes, iuxta communem loquendi modum, non pertinere ad hæredes, nec ſub reſeruatione contineri: vt concludit Purpurat. *d. conſil.* 452. *nu.* 6. *verſic. nec dicatur.*

CAPVT CLIX.

De emptore qui promiſit pretium impendere in ſolutionem cenſus annui, illúmque extinguere tempore conuento: quod teneatur ad augmentum monetarum superueniens poſt diem deſtinatæ ſolutionis: quódque

Digitized by Google

quódque venditor non ſit in mora,ſi non ſoluerit maiorem valutam debitam ante tempus ſolutionis, promiſſæ per emptorem,donec emptor ſummam principalem obtulerit: & quod valor monetarum non attendendus ſit reſpectu edicti Principis, ſed reſpectu curſus communis, non tantùm inter mercatores, ſed etiam inter alios communiter.

SVMMARIVM.

1 *Damnum proueniens ex mutatione monetarum cedere debet in detrimentum debitoris moroſi.*

2 *Emptor qui promiſit certo tempore extinguere cenſum annuum venditoris, adueniente tempore deſignato efficitur verus debitor cenſus.*

3 *Diſpoſitũ ſi nõ ſit integrũ,nõ ſuffragatur deponẽti.*

4 *Qui tenetur ad ſolutionem ſummæ principalis, eſt prior in mora,ſi non obtulerit, aut depoſuerit; ſtatim verò is qui debet maiorem valorem monetæ,conſtituitur in mora, & non antea.*

5 *Quamuis nullum emanauerit edictum Principis, communis curſus monetarum attendendus eſt, qualis eſt inter mercatores, & alios.*

6 *In iudicando valore monetarum, non eſt reſpiciendum ad ſolum vſum mercatorum,ſed communis vſus inſpiciendus eſt.*

7 *Ex ſimplici tractatu abſque concluſione nulla oritur obligatio.*

CVm fuiſſem aſſeſſor nominatus in cauſa appellationis Nobilis Pauli dè Melheuret,de Seguins, Domini de Buiſſe,contra Diſcretum virum Stephanum Rochas loci Camateri, viſis actis tam primæ quam ſecundæ inſtantiæ, fui in voto,malè fuiſſe iudicatum per Dominum Iudicem, à quo, dum declarauit depoſitum factum per dictum Rochas legitimum, & validum eſſe, ipsúmque à die depoſiti liberandum eſſe à fructibus ſummæ principalis per eum conſignatæ.

Et licèt Iudex ſuæ ſententiæ rationẽ reddere nõ debeat,tamẽ quia alius aſſeſſor erat in cõtrario voto, ne ratione deſtituta noſtra videatur ſentẽtia,fundamẽta deduxi,quibus motus fui ad ita iudicandũ, & reiecto voto contrario, fuit iudicatum ſecundum meam opinionẽ per tertiũ huius cauſæ cõmiſſariũ.

Supponendum igitur inprimis eſt, quòd cùm dictus Dominus de Buiſſe eſſet debitor Nobilis Thomæ Dinguimberty ſummæ 800 ſcutorum cum ſua penſione annua 48. ſcutorum; vendidit anno 1641. dicto Rochas quoddã prædium;cuius pretij partem illi indicauit ſoluere d.Domino Dinguimberty,videlicet ſummã 800.ſcutorum trium librarũ pro quolibet,cum ſua penſione 48.ſcutorum,quam emptor promiſit ſoluere intra quinquenniũ, & ſic anno 1647. & die 24. Octobris ſolutio fieri debebat, & ab eo tempore fuit conſtitutus in mora.

Secundò ſupponendũ eſt,quod ab anno 1647.vſq; ad annũ 1652.monetæ multùm auctæ fuerũt in valore extrinſeco,quia anno 1647.& 1648. ſcuta alba exponebantur ad rationem trium librarum,& quatuor ſolidorũ pro quolibet,anno verò 1652.ad rationẽ trium librarũ,& decẽ ſolidorũ,& ita proportionaliter de cæteris monetis aureis,vel argenteis.

2 Tertiò ſupponendũ eſt,quod cùm dictus Rochas fuerit in mora ab anno 1647. omnis maior valuta monetæ quæ obuenit ab anno 1647. vſq; ad annũ 1652.pertinet ad onus dicti Rochas emptoris:cùm hæc ſit generalis iuris regula,detrimẽtũ proueniens ex mutatione monetarum cedere in damnum debitoris moroſi,Duard.*in tract.de cenſib.§.3.q.6 num.*28.Berlich.*deciſ.*156.*nu.*7. & *Communium concluſionum,c.*36.*n.*61.*part.*2. Theſaur.*deciſ.*174 *n.*4.

Et eadem die deſtinatæ ſolutionis ipſe Rochas fuit verus debitor dictorum 800. ſcutorum, non autem Dominus de Buiſſe: ideo periculum mutationis monetæ ſpectabat ad dictũ Rochas emptorem,qui verus erat debitor: Cencius *in tract.de cenſib.q.*105.*n.*10. & apud eundem *deciſ.*547.*nu.*1.*&* 2. 2

Quartò inde ſequitur, depoſitum d.Rochas non eſſe integrũ:& perconſequens non ſuffragari eidẽ Rochas:Rota *deciſ.*505.*n.*6 *&* *deciſ.*480.*nu.*4. apud Ludouiſ.& *ibid* per Addentes,*nu.*6. licèt enim Dominus de Buiſſe teneretur ſoluere maiorem valutam, hoc intelligendum eſt de maiore valuta quæ currebat anno 1647.non autem de ea quæ propter moram d.emptoris currebat anno 1652.quæ aucta non fuerat propter moram d. Domini de Buiſſe. 3

Quintò notandũ eſt,quòd nulla potuit,imputari mora Domino de Buiſſe: ab anno 1647.vſq;ad annũ 1652.cùm illo temporis interuallo dictus Rochas ſummã principalẽ nec ſolueret,prout tenebatur,nec conſignauerit: & perconſequẽs tenebatur deponere illã maiorẽ valutã, ratione cuius nulla poterat imputari mora Domino de Buiſſe immò talis maior valuta erat propriũ debitũ dicti Rochas emptoris: & ſic eius depoſitum non eſt integrum. Vltra quod d.Dominus de Buiſſe non promiſit præciſe ſe ſoluturũ maiorẽ valutã,& ideo nõ fuit in mora,& quatenus fuiſſet moroſus, dictus Rochas fuiſſet primus in mora; † quia prius debebat offerre ſummã 4 principalem,vt diximus *ſup.part.* 1.*qq. ciuil.c,*16.*n.* 9.*&* 10.cùm maior valuta monetæ ſit quid acceſſorium,teſte Theſauro *in tract. de monet.part.*2.*nu.*5.

Sextò conſiderandũ etiam eſt,quod licet furſan 5 nullũ factũ fuerit edictum Principis circa monetas ab anno 1647.ad annũ 1652.tamen in hac materia debet attẽdi cõmunis curſus, & vſus publicus; vt teſtatur Oldrad.*cõſ.*168.vbi dicit quod ſẽper recurrẽdũ eſt ad valorem monetæ vſualem,& quod vſus publicus omni regulæ,omniq;cõſtitutioni derogat, quia moneta magis conſideratur reſpectu curſus, quàm alio reſpectu: Abb.*in c.quanto,nu.*12.*verſic.nec obſt.it motiuum,de iureiurando*,Alex.ad Bart.*in l.eleganter,§.qui reprobos,ff.de pignorat.actione*, & bene probat text.*in Clem.*2.*de decim.* & *ibi* Gloſ.*in verbo, conſuetam; & verbo,currentem*: & *ibi* omnes DD.

Et licèt nonnulli voluerint non eſſe attendendũ 6 valorem qui currit inter mercatores,tamen in caſu iſto illorũ ſentẽtia locũ habere nequit:quia intelligẽda eſt de modico valore,veluti ſi ſcuta aurea emerentur vltra valorẽ vno ſolido, vel dimidio, ab his qui indigẽt;vt loquitur Boër.*deciſ.*327.*n.*7.*v. quamnis emerentur*,aut ſi ageretur de valore exigui tẽporis,aut de eo qui currit inter mercatores ſolos, & nõ currit generaliter in publico vſu,vt loquitur Sola *in tract.de monet caſ.*16.*n* 7.in illis verbis;*pro maiore valore quàm ſit cõmunis*:ſed quãdo cõmunis vſus non ſolùm inter mercatores,ſed etiã inter omnes alios generaliter in quibuſcumq; negotiis aſſignat certum valorem monetæ,ille ſine dubio omnes afficit:& ita intelligendus eſt Theſaur. *de monet.part.* 1.*n.*41.quod bene explicat Brun. *de augment.monet. part.*15.*num.*2. in illis verbis: *non attenditur valor aliquarum perſonarum puta campſorum; ſed cõmunis*: Cod Fabr. *lib* 8. *tit.*29. *de ſolut. diffinit.*41. Scacc.*de commer.§.*2.*gloſſ* 5.*n.*108.*&* §.2.*gloſſ.*3.*num.*93. Theſaur.iun.*de monet,part.*2.*n.*23.*&* 24.

Denique licet conſtet Dominum de Buiſſe tractaſſe cũ vidua Domini Dinguimberty ſuper ma- 7

iori valuta per ipſum debita; hoc tamen non cogit
7 nos reſilire à noſtra ſententia:† tum quia deductus fuit ſimplex tractatus, teſtis autem deponens de tractatu non probat conſummationem, cùm nulla ex ſimplici tractatu oriatur obligatio: Gail. *lib.1. obſeru.140.num.9.10.11.& 12.*

Tum etiam quia dictus Dominus de Buiſſe tractauit quidem de maiori valuta per ipſum debita, non autẽ de ea quæ debebatur per dictum Rochas ab anno 1647. ad annũ 1652. ratione moræ propriæ.

Concluditur ergo depoſitum non ſuffragari, dictúmque Rochas teneri ad fructus annui reditus, vſq; ad diẽ integralis ſolutionis, ſeu depoſiti ſummæ principalis 800. ſcutorum, & ſic malè fuiſſe iudicatom. Prout in effectu ſẽtẽtia Iudicis à quo fuit reuocata, & ſecundũ votũ meum lata fuit ſententia.

CAPVT CLX.

Quando Pater plures habens liberos, tres ex illis æquis partibus hæredes inſtituit, & ſingulis prælegata reliquit, quorum alia aliis ſunt maiora; vtrùm ſolutio legitimarum, & creditorum, debeat fieri per quemlibet; pro rata portionis hæreditariæ, vel pro rata emolumenti. Quid iuris, ſi teſtator totam ſuam hæreditatem, aut maiorem illius partem prælegatis diuiſerit, ſiue hæreditas ſit ſoluendo, ſiue non; & vtrùm vnus ex prælegatariis ſoluens vltra ratam partem portionis hæreditariæ habeat regreſſum contra alios prælegatarios cohæredes.

SVMMARIVM.

1 *Si pater duos habens filios, illos æquis portionibus heredes inſtituit, ſed vni pluſquam alteri prælegauit, debita hæreditaria ſoluenda ſunt pro rata portionis hæreditariæ: & expenditur text.* in l. 1. C. ſi cert. petatur.

2 *Inæqualitas prælegatorum non arguit inæqualitatem in iure ſuccedendi.*

3 *Actiones perſonales ſequuntur hæredes pro ea parte qua defunctum repræſentant.*

4 *Si prælegatum fuerit factum per modum quotæ hæreditatis, prælegatarius ſuſtinet onera pro modo prælegati.*

5 *Primogenitus quem pater meliorauit, non tenetur ad debita hæreditaria, niſi iuxta portionem hæreditariam.*

6 *Quando hæreditas non eſt ſufficiens ad ſolutionem æris alieni, tunc agendum eſt contra prælegatarios pro rata emolumenti. Intellige vt n.8. & 9.*

7 *Creditores, quando hæreditas non eſt ſoluendo, agunt in ſubſidium contra legatarios.*

8 *Si vnus ex cohæredibus melioratus per prælegatum plus ſoluerit, quàm aſcendat eius portio hæreditaria, repetit à cohærede ratã ipſũ concernentẽ.*

9 *Siue hæreditas ſit ſoluendo, ſiue non, ſemper ſolutio æris alieni tangit quemlibet hæredem pro rata portione hæreditatis.*

10 *Quando nec hæreditas, nec prælegata ſufficiunt ad ſolutionem æris alieni hæreditarij, tunc concurrere omnes debent pro rata emolumenti.*

11 *Quando teſtator hæreditatem ſuam, vel maiorem illius partem prælegatis diuiſit, prælegata tunc duntaxat obtinent locum portionis hæreditariæ, quando illa ſunt æqualia, vel quaſi æqualia.*

12 *Prælegatarij tertiam partem prælegati à ſe ipſis capiunt, ſi ſint pro tertia parte hæredes inſtituti.*

13 *Non poteſt dici quod hæreditas non ſit ſoluendo, quando cum prælegatis iuncta ſufficit ad æs alienum: quia prælegata ponuntur in globo, & totus globus contribuit ad æs alienum proportione hæreditaria, non autẽ ad ratã emolumenti.*

Cvm pater nullis relictis maſculis, ſed tribus dũtaxat filiabus, maiorem hæreditatis partem inter filias prælegatis diuiſiſſet, quorum alia aliis maiora & pinguiora eſſent, hæreditas verò ſic ferè exhauſta tribus illis filiabus relicta eſſet, ageretur autem de ſolutione legitimarum & onerum hæreditariorum; contendebant illæ quæ minorem habebant prælegati partem onera & debita pro rata emolumenti ſolui debere; quibus verò maiora prælegata facta fuerant, pro parte & portione hæreditaria, & ſic pro tertia.

Dubitatum fuit, an onerum hæreditariorum, ſolutio pro rata emolumẽti ex prælegatis obueniẽtis, an verò ad ratã portionis hæreditariæ fieri deberet.

Ego ad ratã portionis hæreditariæ ſoluenda iudicaui, nulla habita ratione prælegatorũ inæqualiter hæredibus relictorum,† Quæ concluſio probatur per textum expreſſum *in l.1 C. ſi cert. pet.* & *ibi* tradunt omnes DD. ſed magis dilucidat Odofred. 1
caſum exponens, quod pater quidã duos habens filios, ipſos æqualiter inſtituit hæredes, vni prælegauit rem valentem decem, alteri prælegauit rem valentem triginta: mortuo patre, & adita illius hæreditate, ille cui minus prælegatum fuerat, videns ſe hæredẽ inſtitutum pro dimidia, cauit creditoribus hæreditariis ſe ſoluturũ dimidiam æris alieni; poſt iſtã cautionem pœnitentia ductus adiit Imperatorẽ petens ſe abſolui ab huiuſmodi cautione & fratrẽ ſuum reiici ad ſolutionem duarum partium ex tribus iuxta proportionẽ prælegatorum de decẽ ad triginta: cui reſpondet Imperator illum neq; æquã, neq; vſitatam rem deſiderare, cùm regula iuris ſit, quod æs alienum ſequitur totum patrimonium, vel quotã partem, & nõ fundum; & diuiditur ipſo iure inter cohæredes: & ideò æs alienum ſolui debet pro portione hæreditaria, non pro cõmodo rerum prælegatarum.†Vnde Ioannes de Imol. *in l.ex facto* 2
35.num.3.in fin ff.de hæred.inſtit.verſic.nota quod inæqualitas: dicit quod prælegatorum inæqualitas nõ inducit inæqualitatem in iure ſuccedendi:†& Bald.
in d.l.1.C.ſi cert.pet. dicit quod actiones perſonales 3
ſequuntur perſonas hæredum repræſentatiuè, & ſic pro portione hæreditaria, pro qua defunctũ repræſentant. Sequitur idem *conſ.47. vol.3.* Grimauder *in tract.de vſur.c.17.in fin.*† dicens quod ſi prælegatũ, 4
ſeu melioratio facta fuerit filio per modum quotæ hæreditatis, contribuit etiã ad ſolutionẽ æris alieni pro rata emolumenti; ſed ſi alio titulo quam hæreditario; veluti titulo ſingulari, tenetur dũtaxat contribuere pro portione hæreditaria. Quã diſtinctionẽ in ſimili ferè caſu, nempe in primogenitura ſequitur Molin *de primogen. Hiſp.lib.1.c.11. nu.5.8.& ſeq.* atque ita deciſum teſtatur Robert. *rer. iud.lib.4. c.13.* vt ad inſtar prælegatarij,†primogenitus, idemque hæres nõ teneatur pro rata prælegati, ſeu meliorationis aut primogenituræ, ſed dũtaxat pro portione hæreditaria; etiamſi prælegatum ſit pinguius: 5
& copiusè Valla *de reb.dub.tract.10.n.23. verſ. contrarium ego puto.* Louet. *lit.D. nu.16.verſic pour monſtrer que l'aduantage*: & *ibi* Scholiaſtes: atque ita iudicatum apud La Veſt, *arreſt.152.* Bacquet *des droits*

droicts de Iuſtice, chap. 21. nu. 10. & du droict de deſberance, chap. 3. num. 6.

6 Verùm aduerſus ſupradictam reſolutionem excitatur dubium, vt ea locum quidem habeat, quando hæreditas à prælegatis ſeparata, eſt ſufficiens ad ſolutionem æris alieni; at verò ſi hæreditas non ſit ſoluendo, tenentur etiam legatarij pro rata contribuere ad ſolutionem æris alieni; vt per Roman. *conſ. 189 nu. 7.* per text. *in l. fin. § licentia, C. de iur. delib.* & ita videtur ſentire Spino *in ſpecul. teſt. gloſſ. 8. num. 26. verſic. illud tamen*: Coſta *de ratione rata, q. 2. nu. 7.* Cùm ergo ſupponatur in facto, hæreditatem à prælegatis ſeparatam, non eſſe ſufficientem ad æris alieni & legitimarum ſolutionem, videtur concludendum, etiam prælegatarios pro rata portionis prælegatorum ad ſolutionem cogi poſſe.

7 Reſpondetur primò, fieri debere differentiam inter controuerſiam, quæ eſt inter creditores, & legatarios ſeu prælegatarios: nam dum creditores agunt in vim hypothecæ, illam actionem ſine dubio exercere poſſunt aduerſus prælegatarios poſſeſſores, ſeu etiam actionem perſonalem in ſubſidium, facta excuſſione hæreditatis: *dicta l. fin. §. licentia, C. de iur. delib.* veluti, ſi filiæ agant ad ſupplementum legitimæ, Mareſc. *lib. 1. var. reſol. cap. 8. nu. 11. & lib. 1. cap. 23. nu. 14. & ſequent.* Merlin. *de legit. lib. 5 tit. 4. quæſt. 6. num. 8.*

8 Sed inter cohæredes ſeu prælegatarios, ſi vnus plus altero ſoluerit, habet regreſſum contra alios pro parte eos concernente, ad inſtar correi, vel fideiuſſoris ſoluentis, vt notat Coſt. *d. q. 2. n. 6.* & in propriis terminis Valla *de reb. dub. d. tract. 20 nu. 23.* qui dicit nomina hæreditaria tranſire ad hæredes pro portione hæreditaria, quæ ad hæredes tanquã hæredes tranſit; non autem pro rata emolumenti quod ex relicto præceptionis conſequuntur: non enim, inquit, hæreditas, aut pars ipſius; cenſeri debet ex commodo hæredis, quia hæreditas appellatur quamuis ſoluendo non ſit; cùm etiam ſine vllo corpore habeat iuris intellectum; eſt enim ſucceſſio in vniuerſum ius quod defunctus habuit: *l. hæreditas ff. de petit. hæred.* Bald. *in Rubr. de acquir. poſſeſſ. poſt med.* Rot. *deciſ. 417. num. 7. part. 5. recent.* Itaque dicimus vnumquemque pro rata hæreditaria ad ſolutionem æris alieni teneri, non autem pro modo emolumenti. *l. 1. C. ſi cert. pet.*

Deinde ſubdit, quod quamuis actio hypothecaria ſequatur quemlibet fundi poſſeſſorem, qui in ſolidum conueniri poteſt, iſte tamen ſic conuentus habebit regreſſum contra hæredem pro ſua portione hæreditaria. Pignus enim accedit obligationi perſonali, quæ ipſo iure diuiditur inter cohæredes. Acceſſorium igitur ſequi debet naturam ſui principalis, quoad ipſos hæredes, vt ſic quilibet non pro rata bonorum, ſed pro rata iuris, nempe hæreditatis teneatur: vt bene etiam explicat Annæus Robert. *d. lib. 4 cap. 13. ſub fin.* Bacquet *des droicts de Iuſtice, chap. 21. num. 10. iuncto num. 262. & 263.* & probatur per text. *in §. ſi quis vna, de fideicommiſſ. hæredit. apud Imperatorem*: ibi, *ſine vllo onere hæreditario apud eum remaneat, quaſi ex legato ei acquiſito*: & faciunt tradita per Louet *litt. D nu. 16. in fin. verſic. ſit igitur regula.*

Reſpondetur ſecundò, quod licèt hæreditas eductis prælegatis non ſit ſoluendo; tamẽ prælegatarij non contribuunt quoad ſe ipſos & interſe pro rata emolumenti, ſed tantũ pro rata portionis hæreditariæ: vt bene explicat Valla *loco citato*, per text. *in d. l. 1. C. ſi cert. pet.* qui generaliter loquitur, nec diſtinguit vtrum hæreditas ſit ſoluendo, vel non; & adducit rationem, huic noſtro caſui optimè congruentem. Cùm enim teſtator in fauorem trium cohæredum fecerit ſubſtitutionem, aut ſi in hæreditate reperirentur credita ſummarum magnæ quantitatis, ſicut ſine dubio quælibet ex cohæredibus tertiam partem lucri conſequi deberet, & ad tertiam partẽ ſubſtitutionis admitti, eadem ratione ad tertiam partem æris alieni pro tertia quoq; parte contribuere quælibet cogenda eſt; vt eadem ſit ratio lucri & damni, & idem operetur propoſitum in propoſito, quod oppoſitum in oppoſito: *l. ſi contrarium 18. §. Iulianus, verſic. cui ſcilicet, ff. de milit. teſtament.* debet enim aut hæreditatem & lucrum omne illius dimittere, aut æs alienum perſoluere.

Accedit declarata teſtatoris intentio, dum legitimam nepti patris ſui debitam per tres cohæredes, voluit per ipſos ſolui tanquam hæredes, & per cõſequens pro portione hæreditaria, & in viriles, nulla habita ratione prælegatorum ipſis factorum.

Item dum dictas tres filias æquis portionibus hæredes inſtituit, confeſtim, & ſine vlla verborum interpoſitione ſubdit hæc verba, *par eſgalles parts & portions, par leſquelles a voulu tout ce deſſus eſtre accomply.*

10 Neque Doctorũ ſuperius allegatorum authoritas nocet. Quia non negatur quin hæreditate non ſoluendo exiſtente, prælegata conuertere debeant pro rata ad ſolutionem æris alieni, prout dicunt præfati Doctores: ſed dicimus (quod ipſi non decidunt) hanc ratam computandam eſſe, non pro modo, & ad ratam emolumenti, ſed tantùm ad ratam portionis hæreditariæ: ex *d. l. 1. C. ſi cert. pet.*

Didacus autem Spino loquitur in caſu planè diuerſo; nempe quando nec hæreditas, nec prælegata ſufficiunt ad ſolutionem æris alieni: hoc enim caſu, nemo dubitare poteſt quin prælegatarij contribuant pro rata emolumenti, cùm totum emolumentum, ab ære alieno abſorbeatur.

11 Aduertendum vltimo loco eſt, quod aliàs dictum fuit, totum prælegatum filiabus factum, obtinere locum portionis hæreditariæ cuilibet ipſarum aſſignatæ, ex eo quod teſtator totam ſuam hæreditatẽ prælegatis diuiſit; non ita ſimpliciter procedere, nec caſui noſtro applicari poſſe; cùm illa iuris regula, de qua in *l. quid ergo, §. planè ff. de leg. 1.* non habeat locum quando prælegata non ſunt facta per modum portionis hæreditariæ, Rot. *deciſ. 421. n. 14. part. 5. recent.* vel quando plura prælegata ſunt inæqualia; ſed tunc demum, quando diuiſio facta fuit in partes æquales, vel quaſi æquales; vt explicat Bart. *in l. Marcellus, num. 1 ff. ad Trebell.* & ibid. Alex. Caſtrenſ. Claud. de Seyſſel. & alij: Mantic. *de coniect. lib. 7. tit. 7. n. 9. in noua edit.* Rot. *deciſ. 418. nu. 15. part. 5. rec.* Hond. *conſ. 62. n. 31 lib. 2.*

12 Ergo cùm prælegata ſint inæqualia, non poterunt obtinere locum portionis hæreditariæ, niſi pro eadem parte legati, pro qua hæreditas relicta fuit, & ſic pro tertia parte: Cùm enim actio & paſſio in eodem ſubiecto concurrere non poſſint, & nemo ſibi ipſi obligari poſſit, *l. Vranius, ff. de fideiuſſorib.* Ludouiſ. *deciſ. 206 n. 3.* ſequitur quod cohæredes pro tertia parte inſtitutæ, tertiam legati partem pro ſua hæreditaria portione capiant à ſeipſis, & ſic pro tertia etiam parte hæreditaria ad onus æris alieni adſtringuntur Menoch *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 194. n. 44.* per text. *in d. l. 1. C. ſi cert. pet. & l. pro hæreditariis, C. de hæred. action.* iuncta *l. 1 & 2. C. commun. de legat.* pro rata videlicet non valoris bonorum, ſed portionis hæreditariæ, vt ſuperiùs copioſè demonſtratum fuit.

13 Denique non obſtat quod ſi hæreditas non ſit ſoluendo, legatarij tenentur in ſubſidium ad ſolutionem æris alieni, ſiue ſit legatum ſpeciei, ſiue pecuniæ: Peregr. *de fideicomm. artic. 4. num. 63. verſic. difficultas eſt*: Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 646. à num. 11. ad num. 25.*

Quia reſpondetur, hæreditatem, de qua agitur, eſſe ſoluendo; cum in ea apponi debeat tertia pars quorumlibet legatorum, quæ capitur iure hæreditario: & DD. ex aduerſo citati, & alij ſimiles loquuntur de legatis; non de prælegatis, pro quibus cohæredes contribuere tenentur ad ratam portionis, pro qua fuerunt hæredes instituti; & ſic quælibet pro tertia, non autem pro rata emolumenti, vt ſuperiùs copioſè oſtenſum fuit. Sicut enim prælegati lucrum accedit hæreditati pro tertia parte, quæ eſt portio hæreditaria, ita & damnum æris alieni ſpectare debet ad hæreditatem pro tertia parte, & portione hæreditaria; vt par ſit ratio lucri & damni: *dicta l. ſi certarum* 18. §. *Julianus, verſic. cui ſcilicet: ff. de milit. teſtam.*

CAPVT CLXI.

Quando ſubſtitutio fideicommiſſaria eſt ſubordinata per plures gradus, deficit quidem in perſona præmorientis, ſed hæres cenſetur grauatus de reſtituendo ſequenti gradui, maximè ſi adiecta fuerit clauſula codicillaris, per verba futuri temporis. Quid ſi ſubſtitutio facta fuerit nominatim ipſi ſubſtituto prædefuncto? & quando dicatur onus nominatim iniunctum? Et an ſufficiat quod ſimul iunctum fuerit nomen proprium cum appellatiuo.

SVMMARIVM.

1 *Quando agitur de ſubſtitutione fideicommiſſaria ſubordinata per plures gradus, ſi primus ſubſtitutus deficiat, ſequens admittitur.*

2 *Ampliatur, vt procedat ſiue ambæ ſubſtitutiones ſint fideicommiſſariæ, ſiue prima compendioſa, & ſecunda fideicommiſſaria.*

3 *Quando grauamen fuit nominatim iniunctum ſecundo gradui, ipſo deficiente caducatur ſubſtitutio.*

4 *Grauamen non intelligitur nominatim iniunctum, licet teſtator poſt nominatam perſonam dicat ei,* ſubſtituo.

5 *Quando ſubſtitutio facta fuit alicui ſimul nomine proprio, & appellatiuo, non dicitur nominatim facta; quia praualet, quoad hoc, appellatiuum.*

6 *Quando adeſt clauſula codicillaris per verba futuri temporis, ſubſtitutio caducata ſuſtinetur in fauorem ſecundi gradus.*

7 *Argumentum ab abſurdo vitando potens eſt in interpretatione vltimarum voluntatum.*

8 *Multiplicatio graduum ſubſtitutionis dat coniecturam vocationis eorum, qui ſunt in teſtamento nominati.*

9 *Caducato primo gradu ſubſtitutionis, deficit quidem ſubſtitutio paſſiua in eius perſona, ſed actiua remanet in perſona hæredis grauati.*

Ciuis quidam Toloſanus ſuum vltimum condidit teſtamentum, in quo hæredem ſuum vniuerſalem inſtituit Fridericum filium ſuum ex Ioanna prima coniuge natum, & ſi dictus filius & hæres moreretur ſine liberis ex vero & legitimo matrimonio procreatis, ordinauit & voluit dari de ſuis bonis Henrico & Alexandro conſobrinis ſuis, nec non Iſabellæ, & aliis in teſtamento nominatis, ſummas pecuniarum, & bona ſtabilia in dicto teſtamento reſpectiuè deſignata, quos in dictis ſummis & bonis reſpectiuè ſubſtituit.

Sicuti etiam pro toto reſiduo ſuæ hæreditatis ſub qualitate ſupradicta ſubſtituit Iacquetam Martine matrem ſuam, eam onerando de reſtituendo poſt mortem tribus filiabus ſuis ex ſecundo matrimonio dictæ Martinæ ſuis ſororibus ex parte matris, quas ſubſtituit alteram alteri vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum.

Et ſi omnes tres decederent ſine liberis ex vero & legitimo matrimonio, ipſis finaliter ſubſtituit dictos Henricum & Alexandrum, nec non Mariam Deuot, ſuos patrueles, & ſuos; non in capita, ſed ita, vt quilibet ex liberis admittatur ad portionem patris.

Huic teſtatori ſuperuixere filius hæres, & Iacqueta Martine ſubſtituta, ſed Ioanna mortua eſt adhuc ſuperſtite Friderico hærede, dictuſque Fridericus vltimo loco obiit nullis relictis liberis, ſed ſolùm ſuperſtitibus dictis tribus ſororibus ex ſecundo matrimonio natis, quæ erant ſorores vterinæ Friderici hæredis.

Quæritur vtrùm ſubſtitutio facta in fauorem dictarum ſororum, expirauerit propter caducitatem gradus præfatæ Iacquetæ Martinæ, vita functæ ante caſum ſubſtitutionis.

In hac quæſtione cenſui, dictas ſorores ex ſe- 1
cundo matrimonio natas & ſubſtitutas, admittendas eſſe ad ſubſtitutionem apertam in earum fauorem per obitum Friderici ſine liberis, non obſtante prædeceſſu dictæ Martinæ earum matris. Quia quando agitur de fideicommiſſaria iniuncta hæredi, vel alteri honorato, ſubordinata per plures gradus, ſi in vno gradu efficiatur caduca, ſequentes gradus non remanent excluſi: & licet per vulgarem in locum deficientis ſubrogari nequeant, is tamen apud quem res eſt, qui tenebatur dare gradui caducato, tenetur præſtare ſequenti: quia onus ſequitur eum, cui lucrum per deficientiam illius gradus quæritur: textus eſt *in l. vnica*, §. *pro ſecundo. C. de caduc. tollend.* & eſt doctrina Bart. *in l. quandiu, ff. de acquir. hæred.* Dec. *conſ.* 238. *num.* 3. Peregr. plures allegans *conſ.* 40. *num.* 6. *vol.* 1. *& de fideicom. artic.* 15. *num.* 22. *& ſeqq.*

Quòd autem hic agatur de ſubſtitutione fidei- 2
commiſſaria ſubordinata per gradus, patet; quia primus gradus ſubſtitutionis factus in fauorem Iacquetæ Martinæ, fuit factus per compendioſam, per verbum *Subſtituo*, quod eſt commune, & refertur ad caſum mortis hæredis ſine liberis, & ideo ſub verborum compendio continet etiam ſubſtitutionem fideicommiſſariam, cuius caſus eueniſſet in fauorem Iacquetæ, ſi hæredi ſuperuixiſſet; ſed cùm præmortua fuerit, illa eadem ſubſtitutio fideicommiſſaria, qua hæres eſſet grauatus in fauorē matris, remanſit ad onus eiuſdem hæredis in fauorem ſororum ſubſtitutarum; non obſtante quod agatur de pluribus ſubſtitutionibus

fidei

fideicommiſſariis, ſeu etiam de prima compendioſa, & ſecunda fideicommiſſaria: vt bene explicat, & comprobat Ioann. Ant. Bellon. *conſ.* 84. *n.* 11. *& multis ſeqq.* qui vnus erit inſtar omnium.

3 Non obſtat, ſi opponatur dictam concluſionem non habere locum, quando grauamen nominatim fuit iniunctum perſonæ ſubſtitutæ in ſecundo gradu, & grauatæ, prout in caſu propoſito, propter illa verba, *la chargeant*; quæ videntur mere perſonalia, ex notatis per Fuſar. *de ſubſtit. q.* 469. *nu.* 53. Pegr. *de fideic. dicto artic.* 15. *n.* 26.

4 Quia verius eſt in caſu, de quo agitur, grauamen non eſſe iniunctum nominatim dictæ Martinæ, quia per illa verba, *eam grauando*; vel, *ei ſubſtituo*; non poteſt dici id nominatim iniunctum, vt tradit Cyriac. *controuer.* 269. *num.* 40. Mart. Medic. *deciſ.* 8. *n.* 49. quia alioquin dicta doctrina Bartoli communiter recepta *in dicta l. quandiu*, vix poſſet in praxim reduci. Et ideo Peregr. dum ponit exemplum grauaminis nominatim iniuncti, voluit fieri repetitionem nominis proprij ipſius grauati bis, vel ſimilibus verbis; *Titium ſubſtituo. Titium autem rogo reſtituere hereditatem meam Caio*, dicens ſtrictiſſime in hac materia procedendum eſſe.

5 Addatur, quod non ſimpliciter facta fuit mentio dictæ Martinæ in dicto teſtamento, expreſſo illius nomine proprio, ſed partim nomine proprio, partim appellatiuo, videlicet Iacquetæ Martinæ ſuæ matris: quo caſu maior habenda eſt ratio nominis appellatiui, quàm proprij, in materia de qua agitur, vt docet Bart. *in l. iurgia. §. ſi pars, n.* 2. *&* 3. *ff. de leg.* 1. & *in l. ſi plures, in fine, ff. de vulg.* Maſcard. *de probat. concl.* 1351. *Dubia ſubſtitutio, num.* 15. & patet ex toto corpore ſubſtitutionis, teſtatoris potius habuiſſet reſpectum ad coniunctionem ſanguinis, & ad nomina appellatiua, quam ad ſolas perſonas, & earum propria nomina, vt patet ex illis verbis, *ſa mere, ſes ſœurs de part mere, filles du ſecond lict, ſes couſins, & les leurs*: quæ ſunt appellatiua.

Et quod plus eſt, grauamen non fuit iniunctum dictæ Martinæ reſtrictiuè, & reſpectu ſolius perſonæ ipſius, ſed habitus fuit etiam reſpectus perſonæ hæredis primo loco grauati, propter illa verba, *aux dites Melines ſes ſœurs de part mere*; quæ oſtendunt teſtatorem appoſuiſſe grauamen potius fauore coniunctionis ſubſtitutarum cum hærede, quàm vt faueret excluſioni ipſarum: imò ex eo oſtenditur, quod illæ fuerunt vocatæ ſecundum ordinem ſucceſſionis ab inteſtato, quæ ab ipſas ſpectaſſet tanquam ſorores vterinas dicti hæredis, cuius reſpectu grauamen fuit iniunctum.

6 Præterea, quamuis ſupradictæ rationes ceſſarent, ſtante clauſula codicillari contenta in dicto teſtamento, & concepta per verbum futuri temporis, ſubſtitutio caducata ſuſtineretur in fauorem ſecundi gradus, præſertim cùm teſtator voluerit & diſpoſuerit quod dictus hæres fideliter adimpleret omnia contenta in ſuo teſtamento, & per conſequens ipſum etiam grauauit de reſtituendo bona dictis ſororibus vterinis; iuxta *deciſ.* Rot. apud Seraph. 943. *per tot.* maximè *num* 2.

7 Et ſanè, cùm argumentum ab abſurdo euitando ſit in iure validiſſimum, ad explicandam teſtatoris voluntatem, ex notatis per Mantic. *de coniect. lib.* 3. *tit.* 7. *per tot.* ſi dictæ ſorores Melines non admitterentur ad ſubſtitutionem de qua agitur, ſequeretur, legatarios minùs dilectos, & in certis tantum bonis nominatos, habituros eſſe ſummas, & bona ſibi legata, cùm etiam ſint remotiores, & aliqui eorum omnino extranei; dictas verò ſorores Melines coniunctas in proximiori gradu, & magis dilectas, vti ad hæreditatem vniuerſalem vocatas, excluſas eſſe, remotioribus admiſſis.

Conſiderandum etiam eſt, quod teſtator fruſtra tot adieciſſet ſubſtitutionum gradus poſt vocationem dictarum Melines, ſi credidiſſet ipſas excludi, caducato gradu ſubſtitutionis Martinæ: *l. Gallus, §. & quid ſi tantum*, & *ibi DD. ff. de lib. & poſth.* 8

Vltimò pro coronide aduertendum eſt, quod Doctores quæſtionem hanc tractantes, ſupponunt grauamen ipſi hæredi fuiſſe iniunctum, etiam nominata eiuſdem perſona; & inter cæteros in fortiori caſu, Menoch. *conſ.* 1103. *per tot.* vbi conſuluit pro eo, qui vocatus fuit ſub hac expreſſa conditione, ſubſtituti ſint vocati poſtquam hæreditas peruenerit ad Dominum Ant. Mariam; vt nihilominus ſubſtituti admittantur, etiamſi hæreditas non peruenerit ad d. Dominum Ant. Mariam, ſed eius gradus fuerit caducatus propter prædeceſſum eiuſdem Domini Antonij Mariæ proprio nomine vocati. Ita vt *ex dicto conſilio* aperte colligatur defeciſſe quidem ſubſtitutionem paſſiuam ex perſona dictæ Martinæ, quæ ſi hæreditatem fuiſſet conſequuta, tenebatur reſtituere dictis ſororibus ſubſtitutis; non tamen defeciſſe ſubſtitutionem actiuam, per quam dictæ ſorores vocatæ fuerunt ad ſuccedendum hæredi inſtituto, in cuius perſona ſemper remanet grauamen in fauorem, vt quod ipſæ, vel eius hæredes tenebantur reſtituere dictæ Martinæ, teneantur dictis ſororibus reddere; vt meliùs probatur *in d. conſilio* 1103. *num. vlt. verſic. ita quoque reſpondetur.* cuius ſententiam aduersùs Peregrinum ſequitur Fuſar. *d. q.* 469. *n.* 65. 9

CAPVT CLXII.

Explicatur ſtatutum Auenionenſe, quo prohibetur ciuibus ne ſe obligent, aut fideiubeant pro extraneis: & oſtenditur illud eſſe validum, & ciuibus fauorabile: Quis dicatur correus, quis fideiuſſor, & quis expromiſſor? Statutum loquens de fideiuſſore, non habere locum in expromiſſore. Sed non dicitur expromiſſor, quoties aliena obligatio non tollitur: cum de expromiſſionis natura ſit, vt promittens ſolus ſit obligatus: & Statuti Auenionenſis mens, & verba expenduntur.

SVMMARIVM.

1 *Statuto Auenionenſi cautur, ne ciuis pro extraneo ſe obligare poſſit.*

2 *Huius ſtatuti validitas à nonnullis reuocatur in dubium, & in patria Pedemontana indicatur impeditiuum commercij.*

3 *Verius tamen eſt, illud ſtatutum eſſe validum, & ciuibus fauorabile.*

4 *Statum illud locum habet, etiamſi Ciuis fuerit debitum proprium, caſu quo extraneus non ſolueret.*

5 *Qui fecit debitum proprium caſu quo alius non ſoluat, non eſt correus, ſed fideiuſſor.*

Qui ea ratione promiſit, non eſt expromiſſor, ſed verus fideiuſſor.

7 *Expromiſſor ſolus obligatur, & ſolus debitor remanet.*

8 *Inter expromiſſorem, & fideiuſſorem, quæ ſit differentia.*

9 *Vt quis ſit expromiſſor, oportet principalem debitorem eſſe liberatum ab obligatione, & quod promiſſio fiat animo nouandi præcedentem obligationem alterius*

10 *Statutum loquens de fideiuſſore, non habet locum in expromiſſore.*

11 *Quando ſtatuti prohibitio facta eſt verbis ampliſſimis, omnem pro debito alieno promiſſionem comprehendit.*

1 RESponderam, Ciuem Aurnionenſem qui promiſit ſe ſoluturum qoḋ alius debet, ſi debitor
in tempore conuento non ſoluerit, non teneri erga
creditorem extraneum, propter ſtatutum Aurnionenſe, quo cauetur quod aliquis ciuis Aueniooenſis non poſſit eſſe debitor, vel fideiuſſor, vel res ſuas obligare pro aliquo extraneo vltra centum ſo-
2 lidos, † De cuius ſtatuti validitate dubitari non poteſt; quamuis enim illud in patria Pedemontium non obſeruari dicat Theſaur. *deciſ.* 166. *num.* 8. dicens ita iudicari, quia illud ſtatutum eſt impeditiuum commercij.

3 Tamen contrarium verius eſt, nempe dictum ſtatutum eſſe validum, & factum propter publicam vtilitatem, ſcilicet omnium ciuium, ne depauperentur ad commodum extraneorum; quoniam intereſte ioitaris habere locupletes ſuos ſubditos, & ne ipſi male vtantur ſua ſubſtantia: vt decidit Gratian: *diſcept. forenſ.* 735. *num.* 1. vbi plurimos allegat Caſtrenſ. *conſ.* 424. *in vltimo dubio, num.* 3. *lib.* 2. *& conſ.* 251. *in primo dubio, lib.* 1.

4 Non obſtat quod opponitur, dictum Ciuem Auenionenſem feciſſe ſuum debitum proprium, caſu quo debitor principalis non ſolueret, & ſic non eſſe fideiuſſorem, ſed expromiſſorem, aut correum debendi; & ſic Statutum de fideiuſſore loquens, non habere locum in expromiſſore, vel correo debendi.

5 Quia reſpondetur, hunc non eſſe correum, ſed fideiuſſorem; vt eſt textus expreſſus *in l. fideiuſſor.* 17. *§. fin. ff. de fideiuſſorib.* vbi diſertis verbis dicitur fideiuſſor ille, qui promiſit ſoluere quod alius debet, ſi ipſe tempore conuento non ſoluerit, quod expreſſè probatur *in l. decem* 116. *ff. de verb. oblig.* ibi *non enim ſunt duo rei Titius & Mæuius*: & oſtendit Cujac. *d. l. fideiuſſor, § fin.*

6 Similiter non poteſt dici expromiſſor, ſed verus fideiuſſor, cumque talem eſſe docet Cancer. *lib.* 2. *cap.* 5. *fideiuſſorib. quæſt.* 18. *num.* 70. vbi ſolum diſputat *num.* 72. vtrùm iſte ſic obligatus poſſit habere beneficium excuſſionis? quæ quæſtio eſſet extra propoſitum, ſi tractaretur de expromiſſore, qui ſolus conueniri debet abſque vlla actione contra alium pro quo, vel cuius loco ipſe obligationem ſuſcepit.

7 Expromiſſor enim ſolus obligatur, & ipſe ſolus
eſt debitor principalis: Gloſ. *in l. qui libertinus*, *§.*
8 *fin. in verbo, dederit, ff. de oper. libert.* † Et differentia
eſt inter fideiuſſorem, & expromiſſorem: quia per
fideiuſſorem debitor principalis non liberatur: ſed
per dationem expromiſſoris, principalis debitor
liberatur, & totum debitum transfunditur in expromiſſorem: Hering. *de fideiuſſorib. cap.* 4 *n.* 28. *&* 29. Cattar. *deciſ. Genuenſ.* 51. *num.* 26 vbi quod expromiſſio differt à fideiuſſione, quia illa fiat pro nō obligatio, hæc autem pro obligato: Cod. Fabr. *lib.* 4. *tit.* 13. *definit.* 1. *in gloſ. num.* 7. vbi expromiſſor non dicitur qui non eſt ſolus obligatus, ſed oportet eum eſſe primarium, & principalem debitorem, ad hoc vt dicatur expromiſſor, & quod nullus alius ſit obligatus, vel ſit inefficaciter obligatus: *l. quando, ff. ad Velleianum, l. quod ſeruus meus, ff. de peculio:*
l. & eleganter, §. ſeruus portionis, ff. de dolo malo: † & 9
neceſſe eſt quod talis promiſſio ita concepta ſit, nō
ſolùm vt promittens conſtituat ſe debitorem principalem, ſed etiam quod fiat illa intentione, vt ille cuius loco promittitur ſolutio, eximatur ab obligatione: *l. ſi quis accepto, ff. de condict. cauſ. dat. l.* 4 *§. ait prætor, ff. de re iudic. l. quod ſi non plures, ff. de pignoratitia act. l. quamuis, §. ſi conuenerit, l. ſi mulieri dederis, ff. ad Velleianum*: & ſi non fiat promiſſio animo nouandi, & eximendi primum debitorem ab obligatione, duæ erunt obligationes, vna principalis, alia acceſſoria ſeu fideiuſſoria: *l. omnes in fin. ff. de nouat. l.* 4. *§ ſi ex conuentione ff. de re iudic. l. ſi vero, §. plane, ff. ſolut. matrim.* ita vt ſtante principali debitore, in dubio non præſumatur expromiſſor, ſed fideiuſſor.

Eſt igitur in caſu noſtro verè fideiuſſor, obliga- 10
tus quidem proprio nomine, ſed obligatione acceſſoria, & fideiuſſoria: ita vt non obſtet doctrina Rip. *in l.* 4. *§. ait Prætor, numer.* 1 *ff. de re iudic.* vbi quod ſtatutum loquens de fideiuſſoribus, non habet loc in expromiſſore, cum appareat ex prædictis hic non tractari de expromiſſore, ſed de vero fideiuſſore, cùm per eius promiſſionem non fuerit extincta actio primi debitoris.

Sed vt tollatur omnis difficultas, inſpicienda 11
ſunt verba Statuti, quod non ſolum loquitur de actione fideiuſſoria, ſed etiam diſponit quod Ciuis non poſſit ſe obligare pro extraneo, & pro eo eſſe debitor, vel fideiuſſor: quæ verba generalia comprehendunt omnem ſpeciem obligationis, per quam ciues Promittunt ſoluere debitum alienum, vt patet ex illis verbis *fideiuſſor vel debitor*: item ex illis, *non poſſit res ſuas obligare pro extraneo*: & ſic ſatisfactum eſt omnibus difficultatibus.

CAPVT CLXIII.

Teſtamentum, in quo aliquid relictum eſt poſthumis, ſuſtinetur, etiamſi ex alia vxore naſcantur poſthumi, niſi teſtator taxatiuè loquutus fuerit de poſthumis ex tali vxore ſua naſcituris, aut ex vxore quæ nunc prægnans eſt. Nomina poſſeſſiua non reſtringuntur ad tempus teſtamenti, quando tractatur de ſuſtinenda validitate diſpoſitionis.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator aliquam ſummam liberis naſcituris iure inſtitutionis reliquerit, ſatisfecit legi, & eius teſtamentum ſuſtinetur.*

2 *Verba illa*, qui poſſunt naſci, *habent tractum temporis, & comprehendunt omnes in futurum procreandos*

3 *Inſtituto ventre, comprehenduntur omnes in futurum naſcituri.*

4 *Nomen* poſthumi, *eſt appellatiuum, quod refertur ad plures perſonas ſub illo nomine cōprehenſas*

5 *Fallit,*

5. *Fallit, ſi teſtator nominauerit poſthumos ex certa vxore naſcituros; aut ſi dixerit,* ex mea vxore, quæ nunc prægnans eſt.

6 *Vt excludantur poſthumi ex alia vxore, oportet vt teſtator nominatim, aut taxatiuè locutus fuerit de vxore tunc viuente.*

7 *Quamuis teſtator locutus fuerit de ventre ſua vxoris, vocati cenſentur nati ex ſecunda vxore ſuperinducta*

8 *Nomina poſſeſſiua* meum, *&* ſuum, *regulariter referenda ſunt ad exiſtentes tempore teſtamenti.*

9 *Ad ſuſtinendam validitatem teſtamenti, nomina poſſeſſiua comprehendunt etiam eos, qui naſcuntur poſt tempus teſtamenti.*

10 *In caſu dubio, verba illa,* ex vxore mea, *cenſentur appoſita demonſtratiuè.*

11 *Clauſula codicillaris vt plenè operetur, debet eſſe concepta per verba futuri temporis.*

IMpugnabatur teſtamentum ob prætcritorum poſthumi mortuo teſtatore in lucem editi, & ex alia vxore poſt conditum teſtamentum ſuſcepta procreati? ex eo quod licèt teſtator iure inſtitutionis particularis ſummam competentem poſthumo, vel poſthumis; vni, vel pluribus naſcituris reliquiſ-
1 ſet; tamen relictum illud reſtrictum erat per hæc verba, *poſthumis ex mea vxore naſcituris.* † Licèt enim teſtator videretur ſatisfeciſſe legi, legando poſthumis certam ſummá iure inſtitutionis, *§ aliud quoque capitulum, Auth. vt cum de appellat. cognoſ.*
2 † & verba illa, *qui poſſent naſci*, appoſita in teſtamento, cum habeant tractum temporis, in ſe comprehendant omnes poſthumos quocumqoe tempore naſcituros; Iaſ. *in l. ſi ab arbitro, ſub num. 13. verſic. ſecundo & fortius: ff. qui ſatiſdare cogantur:*
3 Alciat: *conſil. 91. num. 2. & 3. lib. 9.* vbi dicit quod inſtituto ventre, intelligitur non ſolum qui nunc
4 eſt prægnans, ſed etiam qui erit in futuris. † Et verba illa, *poſthumum, vel poſthumos*, ſunt dictiones appellatiuæ, & ideo referuntur ad plures perſonas, ſicut omnia collectiua referuntur ad plures gradus: & ideo dictio illa, *poſthumi*, continet omnes quocumque tempore naſcituros, etiam ex ſecunda vxore ſuperinducta poſt tempus teſtamenti: qua ratione vtitur Abb Panorm. *in cap. quoniam Abbas num. 7. verſic. ad idem ſecundo adducitur: & verſic. ad legem, placet: de offic. & poteſt iudic. deleg.* vbi expreſsè determinat in legato facto fauore poſthumi naſcituri, comprehendi poſthumum ex alia vxore poſt teſtamentum naſciturum; quamtumuis Alciatus *loco citato* nihil determinet; tamen hæc veriſſima eſt ſententia, vt pluribus relatis probat Fuſar *de ſubſtit. quæſt. 64. num. 65.*

Tamen diſpoſitio erat reſtricta ad vxorem tempore teſtamenti exiſtentem, adeo vt poſthumus ex alia vxore natus videatur præteritus, & ea ratione teſtamentum paternum impugnare poſſe.

Poſt cuius dubij reſolutione diſtinguendi ſunt duo caſus, relictis aliis, qui non faciunt ad propoſitum. Primus eſt, quando teſtator vocauit poſthumos, qui poſſent naſci ex certa vxore. Secundus eſt, quando vocati ſunt poſthumi ſimpliciter ex ſua
5 vxore naſcituri. † Primus caſus exponitur *in l. filius 28. §. ſi quis ex certa. ff. de liber. & poſth.* Secundus caſus continetur *in l. placet 4. ff. eod. tit.* In primo caſu verum eſt, poſthumos ex illa certa vxore deſignata natos. dútaxat in illa diſpoſitione contineri, idèmque eſt ſi dixerit, *ventrem vxoris meæ, quæ nunc prægnans eſt*, Fuſar. *dicta quæſt. 64 numer. 65. verſic. fallit.* In ſecundo verò caſu, poſthumos ex alia vxore natos comprehendi. Videndum igitur eſt, vtrúm caſus decidendus dependeat *ex d. l. placet* aut ex *d. §. ſi quis ex certa.*

In hac controuerſia DD. omnes conueniunt, quod ad excludendos poſthumos ſecundi matrimonij, neceſſe eſt, vt in ſpecie deſignetur perſona vxoris quæ viuebat tempore teſtamenti? & vt teſtator dicat ſe vocare Poſthumos naſcituros ex tali vxore ſua: ſic loquitur Bart. *in dicta l. placet*, & in iiſdem terminis Mantic. *de coniect. lib. 4. tit. 10. num. 2.* Bald. *in dicto § ſi quis ex certa*, vbi requirit verba ſpecialiter prolata; Iaſ. *in dicta l placet, numero. 21.* vbi dat exemplum, quando teſtator loquitus eſt de poſthumo naſcituro ex Seja vxore: Menoch. *lib. 4. præſump. 21. num. 9. & 10.* vbi requirit dictionem taxatiuam, Idem *conſil. 40. nu. 36.* Motor. *conſil. 32. n. vlt. verſic. niſi teſtator.*

Alij DD. loquuntur ſimpliciter iuxta terminos 7
dicti § ſi quis ex certa: de poſthumis ex certa vxuro naſcituris, veluti Graſſ. *in §. teſtamentum, quæſt. 36. num. 32.*

Sed communis reſolutio eſt, per hæc verba, *vxoris meæ*, non excludi liberos alterius matrimonij: idque etiam in fortioribus terminis, népe quando teſtator loquutus eſt de liberis ex ventre vxoris ſuæ: in quibus terminis loquitur Fachin. *lib. 4. controuerſ. cap. 89.* Menoch. *lib 4. præſumpt. 21. num. 13. 17. & multis ſequentib.* Mantic. *loco citato, num, 6.* Graſſ. *d. quæſt. 36. num. 25.* Alciat. *d. conſil. 91 numero. 2. lib. 9.* Fuſar. *loco citato*, nempe *d. q. 64. n. 65.*

Cùm igitur teſtator noluerit diſpoſitionem ſuã limitare ad vxorem, quam tunc habebat, ſed ſimpliciter loquutus fuerit de poſthumis quos habere poſſet ex ſua vxore, nulla adiecta qualitate, quæ potiùs primæ vxori conuenire poſſet, quàm ſecundæ, prout fecit in aliis teſtamenti partibus, in quibus ipſam qualificauit hæredem ſuam, aut alias adiecit circumſtantias, quæ ſolæ primæ vxori conuenire poſſet: ſequitur etiam poſthumos ex ſecunda vxore naſcituros, ad legatum illud fuiſſe vocatos iure inſtitutionis particularis, & ea ratione teſtamentum non poſſe impugnari ex capite præteritionis, 8

Verum quidem eſt, quod nomina iſta, quæ vocantur poſſeſſiua, *mes enfans, ma femme*: ſiue *meos liberos, meam vxorem*, & ſimilia, ſecundum ordinarias iuris regulas non debent intelligi, niſi de illis quos teſtator habebat tempore diſpoſitionis; per tex. *in l. ſi ita legatum 8. & ibi* Bart. *ff. de auro & argento legato.*

Sed regula illa generalis locum non habet, quando igitur conſeruando teſtamentum: hoc 9
enim caſu ad ſuſtinendam teſtamenti validitatem, verba illa debent intelligi ſolum de exiſtentibus tempore teſtamenti, ſed etiam de poſtea naſcituris, atque ea ratione teſtamentum ſuſtinebatur propter reſultantem vocationem poſthumorum alterius matrimonij ſuperuenientis; vt in terminis propoſitæ quæſtionis declarat Iaſ. *in dicta l. placet, n. 22 ff. de lib. & poſth.* & *ibid.* Alex. *num 4.* & Angelus *in princ.* Menoch. *conſ. 97. num. 84.* nam & vt actus ſuſtineatur, etiam à propria verborum interpretatione receditur: Fab *in Cod. lib. 16. tit. 17. de verbor. ſignif. defin. 16.*

Imò etiamſi ageretur de diſpoſitione dubia, verba illa, *ex vxore mea*, cenſerentur potiùs appoſita demonſtratiuè, quàm taxatiuè, vt in ſimilibus terminis declarat Caſtill. *lib. 4. controuerſ. cap. 54. num 9.* 10

Vt

Vt interim nihil dicamus ex profeſſo, de clauſula codicillari, quæ per verba futuri temporis in caſu propoſito concepta non erat, & ideo teſtamentum non ſuſtinuiſſet, ſi per verba in eo appoſita, poſthumi ex ſecunda vxore nati, non fuiſſent titulo inſtitutionis honorati: Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſumpt. 32. num. 3.*

CAPVT CLXIV.

Quando ex diſpoſitione iuris, vel teſtatoris, filia tenetur dotem ſibi à patre ſolutam conferre, ſi maritus non ſit ſoluendo: ita vt ſi filia non potuerit conſequi totam dotem, vel partem ipſius, non teneatur conferre pecuniam, ſed liberetur conferendo ſolam actionem ad dotis repetitionem, quamuis inefficacem. Super quo articulo expenduntur verba & clauſulæ teſtamenti paterni.

SVMMARIVM.

Filia non tenetur aliud conferre in ſucceſſione, præter actionem ſolam dotis, quamuis inefficacem, quando agitur de caſu in quo pater non tenetur filiam redotare.

2 *Imo generaliter loquendo, filia non tenetur aliud conferre præter ſolam dotis actionem, etiam inefficacem.*

3 *Ampliatur vt procedat, ſiue maritus qui ſoluendo non eſt, viuat, ſiue mortuus fuerit.*

4 *Si teſtator mandauerit filiæ vt dotem conferat, debet fieri interpretatio ſecundum diſpoſitionem iuris, vt liberetur conferendo ſolam actionem ad dotis repetitionem, ſiue maritus ſit ſoluendo, ſiue non.*

5 *Collatio fieri debet, vt inter liberos ſeruetur æqualitas.*

6. *Æqualitas inter liberos eſt cauſa finalis collationis.*

7 *Si filia cogeretur conferre dotem, quam exigere non potuit propter mariti inopiam, orietur inæqualitas inter liberos.*

8 *Multò magis cenſetur teſtator voluiſſe vt filia ſolam dotis actionem conferret, ſi in alia teſtamenti parte locutus ſit de ſummis per eum ſolutis pro dote filiæ; & in præcepto, quo collationem fieri mandauit, ſolùm de collatione dotis in genere locutus eſt.*

9 *Expenduntur verba teſtamenti, ex quibus conſtat filiam non teneri aliud conferre quam ſolam dotis actionem, quæ erat inutilis ex defectu bonorum mariti.*

Videtur quod ex iis quæ in facto ſupponuntur, filia non debeat audiri, dum vult conferre in ſucceſſione aui materni ſolam actionem dotis inefficacem, ex eo quod teſtator dotem maternam eidem prælegauerit cum ea conditione, quod teneretur in eam imputare ſolutiones per eum factas, & ſic ſummam ducentorum ſcutorum per eum ſolutam: dum ergo paulo póſt in eodem teſtamento mandat dotem conferri, debet intelligi iuxta præcedentia, maximè cùm paulo pòſt mandauerit, caſu quo dicta Catharina nuberet, ipſa reſtitui duntaxar dotem debitam per ipſum Auum, his verbis: *ſeulement ce que ſe trouue iceluy teſtateur debiteur redeuable, ſoubmis & obligé à ſa dite mere.* Et ſic cùm ante, & poſt ſubſtitutionem vniuerſalem, in qua mandatur dotem conferri, teſtator faciens mentionem illius dotis, declarauerit ſe intelligere & loqui de dote adhuc debita & non ſoluta; videtur concludendum, quod in illa diſpoſitione intermedia teſtator intellexerit, quod fieret collatio dotis, deducta, ſeu imputata in portionem Catharinæ, dote iam ſoluta. Voluit enim Auus per illam diſpoſitionem ſe eximere ab onere redotandi, & per conſequens in collatione debet haberi ratio totius dotis; præſertim cùm etiam ex diſpoſitione matris dictæ Catharinæ, ipſe fuiſſet liberatus à tali onere redotandi, & DD. omnes *in auth. quod locum, C. de collationib.* præſupponut pro conſtanti, quod quando pater non tenetur redotare filiam, ipſa non liberatur cedendo actionem dotis inanem.

Quod confirmatur ex verbis teſtamenti. teſtator enim non mandat conferri dotem extantem, vel debitam; ſed dotem conſtitutam & donatam in contractu matrimonij: ergo non actionem, ſed dotem. Item voluit quòd vna non haberet pluſquam alia: ſi autem dos Margaretæ, matris dictæ Catharinæ conferretur tantùm pro parte, ſequetetur quòd Margareta, ſeu filia illam repræſentans plus habuiſſet, quàm aliæ; quod eſſet contra expreſſam teſtatoris diſpoſitionem.

His tamen non obſtantibus deciſum fuit, dictam filiam vocatam ad ſucceſſionem aui ſui, conferendo dotem maternam, non teneri conferre dotem illam niſi in quantum bona patris ſui fuerunt ſufficientia pro reſtitutione dotis maternæ.

Primò, quia de iure ſufficit quod dicta filia conferat actionem, licèt inanem, quam habet pro reſtitutione dotis maternæ *l. 1. §. cum dos, ff. de collat. & in nouell. 97.* ex qua deducitur: ex textu *in auth. quod locum, C. de collat.* & *ibi* omnes DD. Bald. Nouell. *in tract. de dot. part. 6. priuil. 5. num. 2* Guillelmus Benedictus *in cap. Raynutius, in verb. dotem quam ei dederat, fol. 192. num. 20.* Monoz. *de ratiocin. comput. 18. num. 5.* Afflict. *deciſ. 247.* Grattian. *diſcep. 466. num. 7.* Michaël Grafi *in § collatio, num. 13. & 14.* Cuiac *nouel. 97. tom. 3. fol.* 1749 2

Siue maritus viuat, ſiue non, vt dicit Guill Bened. & Barry poſt Valaſcum *lib. 14. fol. 176. num. 9. verſic. quod extenditur.* 3

In caſu autem noſtro vltra diſpoſitionem iuris, collatio fieri etiam debet vigore expreſſæ diſpoſitionis deſuper factæ per teſtatorem, cuius diſpoſitio dubia debet recipere interpretationem à iure communi, quia in dubio teſtator præſumitur velle quod ſua diſpoſitio ſit conformis iuri, & ab eo interpretationem accipiat; vt notant Bart. & alij cōmuniter *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* Bald. *in l. ſi duo, ff. de acquir. hæred.* Peregr. *conſ. 74. num. 6. vol. 6.* cum aliis ſimilibus. 4

Secundò, quia ſi dicta filia teneretur imputare in portionem ſuam dotem amiſſam, non eſſet æqualis cum ſuis Amitis, contra expreſſam teſtatoris diſpoſitionem volentis, *qu'elles ſoient toutes trois eſgales, & que autant en aye l'vne que l'autre, ſans ſe pouuoir preualoir de leurs donatifs en quelle façon & maniere que ſe ſoit*, & ſic teſtator noluit quod pars vnius præualeret parti alterius. Si autem Catharina actionem dotis inanem in ſuam portionem integrè computare teneretur, portio ipſius eſſet minoris valoris, & portiones aliarum præualerent portioni filiæ, contra expreſſam teſtatoris voluntatem; 5

Digitized by Google

ſtem ; quam tamen in omnibus ſequi debemus tanquam reginam & dominatricem in omni diſpoſitione teſtamentaria : *in conditionibus , ff. de condit. & demonſtrat.* cum ſimilibus.

6 Tertio videtur demonſtratiuè probari , filiam nihil altiuś teneri conferre, vltra dotem reſtitutam, niſi ſolam actionem inanem ob inopiam patris, quoad reſiduum dotis non reſtitutæ. Nam de iure collatio non ad alium finem eſt introducta,niſi ad ſeruandam æqualitatem inter liberos:*l.vt liberis,§. illud , C. de collat.l.fui , C. comm. vtriuſque iudicij.* Gomez. *in l. 29. Tauri , num. verſic. ratio vera:* Vital Nemanſen. *in tract.de collat. tit.de perſon. n.* 1: Caſtillo *de conrect. vltim volunt. cap.* 16. *num.* 42. *lib.*4.

7 Sed de iure filia non eſſet æqualis,niſi audiretur conferre volens ſolam actionem dotis, licèt inanem ; per text expreſſum *in dicta auth.quod locum, C. de collat. & in §.illud quoque , in auth. de æqualitate dotis & in l ſecunda § de illis.ff.de collat bonor.* in illis verbis , *vir bonus autem non ſit arbitraturus conferendo id quod nec habet,nec dolo,nec culpa deſiit poſſidere.*

Ergo ſimiliter in caſu noſtro, vt dicta filia ſit æqualis aliis, ſecundum intentionem teſtatoris,videtur dicendum quod loco dotis amiſſæ ſufficit quod conferat actionem inanem , itavt quælibet ex ſuccedentibus tertiam partem iacturæ ſuſtineat.

8 Quartò , quia teſtator in prælegato dictæ dotis, mandat dictam Catharinam teneri imputare in dotem maternam ſummas dotales per eum ſolutas; poſtea verò in ſubſtitutione vniuerſali , mandat fieri debere collationem dotium caſu ſubſtitutionum adueniente , faciens tantum mentionem de ſumma donata & conſtituta , non adiectis illis verbis quæ appoſita fuerant prælegato , *En precomptant ce qu'il leur en a paye*:cùm ergo clauſulam illam non adiecerit in illa ſecunda parte , videtur quod noluerit fieri talem deductionem , quia : ſi voluiſſet, hoc vtique expreſſiſſet in ſecunda parte; quemadmodum expreſſit in prima:Sord. *conſ.*554. *num* 11. & 12. & *conſ.* 120. *num.*46.Tiraquell.*in l. ſi vnquam , in verb. libertis , num.* 3. *C de reuocand. donat.* maximè cùm prælegatum nihil commune habeat cum ſubſtitutione vniuerſali,ex traditis per D.Hier. à Laurentiis,*in l.ſi emancipati,num.*206.*C. de collat.*

Quintò ; quia licèt in donatione cauſa mortis mater fecerit declarationem,quod nolebat fratrem ſuum moleſtare pro ducentis aureis deperditis propter inopiam mariti , hoc tamen nihil commune habet cum diſpoſitione teſtatoris ; cùm ipſe Auus in ſuo teſtamento mandauerit quod filiæ , vti matrem repræſentantes,eſſent æquales in bonis ſuis, ita quod vna non haberet pluſquàm alia , & ſic tacitè receſſit à iure ſibi competenti vigore dictæ donationis cauſa mortis.

9 Denique clara videtur voluntas teſtatoris , dum mandat & ordinat quòd ſi dicta filia nobat , etiam viuente auia, ipſa poterit petere id tantum,in quo dictus teſtator reperitur debitor,ſubmiſſus & obligatus erga matrem ipſius filiæ , & quoad reſiduum ipſam concernens de hæreditate,non poterit illud petere niſi poſt mortem ſuæ vxoris hæredis inſtitutæ. Igitur patet quod teſtator voluit reſeruare omnia alia iura dictæ filiæ exigenda , ſeu conferenda poſt mortem dictæ hæredis inſtitutæ , & ſic adueniente caſu fideicommiſſi.

Vnde fuit iudicatum , dictam filiam non teneri conferre , niſi quod effectualiter de dote ſua repetere potuit ; Reliquum verò quod conſequi non potuit,non teneri conferre , ſed liberari conferendo actionem dotis, quamuis inefficacem.

CAPVT CLXV.

De eo qui filiæ ſuæ Officium vocabile in dotem conſtituit cum pacto , quod ſi Officium vocauerit per obitum Domini ſeu Principalis qui habet titulum Officij, gener qui medietatem pretij in ſocietate huius Officij contulerat amittat pretium & operas. Et quomodo inæqualitas pactorum ſocietatis huiuſmodi ad æqualitatem reducenda ſit. Quod propter talem inæqualitatem vix poſſit intentari remedium *l.* 2. *C. de reſcind. vendit* . Hoc tamen caſu maritum , qui loco pecuniæ in dotem conſtitutæ Officium accepit in ſolutum , inſcia vxore , teneri ſoluto matrimonio reſtituere ſummam in pecunia conſtitutam vxoris hæredibus.

SVMMARIVM.

1 *Si maritus certam ſummam dotis nomine recognouerit , dos ſoluto matrimonio in eadem pecuniæ quantitate reſtituenda eſt , quamuis illi Officium datum fuerit in ſolutum.*

2. *In ſocietate Officij Notarij , lucra ex tranſumptis ſunt communicanda à die contracta ſocietatis.*

3. *Qua ratione diuerſimodè conſideretur in ſocietate Officij caſus mortis Principalis , & illius qui ad ſocietatem admittitur.*

4. *Caſus omiſſus in contractibus decidendus eſt ſecundum ius commune.*

5. *Argumentum à contrario ſenſu locum etiam habet in contractibus.*

6. *Sed regula illa, quòd caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris , præualet argumento à contrario ſenſu.*

7. *Stipulatio facta in vno caſu habetur pro non facta in alio caſu diuerſo.*

8. *Explicatur* text. in l. inter ſocerum,§.fin.ff,de pact.dotalib.

9. *Argumentum à contrario ſenſu debile eſt , & non procedit quando concluderet contra diſpoſitionem iuris communis.*

10. *Societas Officij non contrahitur ſuper titulo qui ſemper apud Principalem remanet vita durante. ſed tantum ſuper fructibus illius.*

11 *Si Officium pereat,perit Domino Officij,non autem illi qui ad ſolos fructus ſeu vtilitates aſſociatus eſt.*

12. *Si Officium non periret Domino , ſocietas eſſet leonina , ſtante pacto quod amiſſus ad ſocietatem, in ea ſolus operari deberet.*

13. *In locatione operarum , & ſocietate deſuper contracta,non eſt locus remedio* l. 2.C. de reſcind. vendit.

14 *Inæqualitas pactorum ſocietatis Officij , quomodo reduci debeat ad æquitatem , & quæ hac in re conſiderationes adhibendæ ſint.*

15. Pactum

15 *Pactum ſocietatis quod ponens operas, illas amittat, & ſimul capitale finita ſocietate; eſt illicitum.*

RESpondendo ad dubia propoſita per quemdam Notarium,& viſa facti ſerie per eum propoſita nec ooo elauſula conſtitutionis dotis factæ in contractu ſui matrimonij per eius ſocrum,& inſtrumento ſocietatis ioitæ inter dictos ſocetum & generum.

1 Dixi in primis Generum,eueniente caſu reſtitutionis dotis, ſeu hætedes ipſius obligatos fore ad ſolutiooem ſummæ 2400.libratum in peeunia numerata:quia cùm dos vxori conſtituta fuerit in pecunia numerata , quamuis maritus in ſolutum aeceperit,ſeu compẽſauerit , aut accepto tulerit illud noo nocer vxori, ſed illi dos in peeonia teſtituenda eſt : *l debitor,& l.vir.ab eo,ff.de iur.dot.l.penul.§.ſi vir ſocero.ff.ſolut.matrim.* præſertim cùm ſocer dictã ſommam 2400.librarum,tamquam ſibi in pecunia numerata ſolutam acceperit,(& ſic ſine iuſſu vxoris , maritus ſummam illam pro tecepta habuit)& mediante mutua compenſatione illius cum pretio ſocietatis legitimè tecognouerit.

2 Secundò dixi,quod remanẽte in ſtatu ſocierate, lucra prouenientia ex tranſumptis & extractibus actorum,debentut genero pro medietate,dummodo facta fuerint poſt diem contractûs, & non agatut de proceſſibus finitis & decisis per tranſactionem,vel ſententiam,proptet generalitatẽ verborũ dictæ ſocietatis,mentionem facientis de medietate lucrorũ, vtilitatum , & emolumentorum,quæ ſunt generaliſſima, & omnem commoditatem comprehẽduot : Bertazol.*in repetit.l ſi quis maior.C.de tranſact. num.*640.Barboſ.*de appel.verb.c.*87.*n.*2.

3 Tertiò,quod ex verbis & renore dicti contractus ſocietatis otitur dubium,vtrùm caſu quo Socer decederet ante admiſſam coadiutoriam officiorũ de quibus agitur , illius gener incurreret iacturam dictæ ſummæ capitalis 2400. librarum per eum collatæ in ſocietatem. Qua in re, aduertendum eſt quod io dicto cootractu conſideratus fuit caſus mortis ſoceri,nec non caſus mortis generi,ſed diuerſo planè modo inter vtrumque caſum : nam quoad generum , fuit conoentum quod caſu quo ipſe præmoreretur,dicta ſumma per eum collata,in ſocietatem ſibi reſtitueretur, ſiue coadiutoria fuiſſet admiſſa,ſiue non;neque poterat aliter fieri,quia vtroque caſu officium temanebat penes ſocerum, & ſic non poterat habere rem , & pretium.

At verò caſus mortis ſoceri fuit conſideratus tantũm ſub conditione : qua coadiutoria fuiſſet admiſſa:quo caſo,cùm gener habiturus eſſet totum officium, æquum erat vt ipſe gener ſuppleret reſiduom pretij dicti Officij , quod inter partes fuerat æſtimatum ad mille ſexcentos aureos,& ſic octingentos præſtaret.

Sed io caſum non admiſſæ coadiutotiæ, ſi ſocer præmoreretur, & ſic Officia morte illius perirent, ſeu amitterentur,nihil fuit conuentum;& ideo cardo difficultatis in eo verſatur , vtrùm iactura officiorum ex mente partium , vel ex diſpoſitione iuris pertinere debeat illo caſu in totum , vel pro parte ad hæredes Soceri ; an verò ad talem iacturam pro medietate, aut aliqua alia portione gener concurrere debeat.

4 Negotio diligeoter perpenſo exiſtimabam in caſum mortis Soceri,iactutam officiorum cedere debere periculo ipſius.Ratio eſt,quia cùm nihil ſuper hoc fuerit determioatum in contractu, caſus omiſſus decideodus eſt ſecundum diſpoſitionem iuris cumunis, vt tradit Mantic. *de tacit.& ambig. conuent.lib.*3.*tit.*7.*n.*34. & probatur per textum *in l.ſi cum dotem,in princ. ff. ſolut. matrim.* plures allegat Barboſ.*axiom.*39.*n.*7.

Et licèt proponi poſſit cõtraria regula,petita ex argumẽto à contrario ſenſu,quod locum etiam habet in contractibus : ex Surd. *deciſ.* 102.*num.*11. & 5 paſſim hoc tenent plurimi DD.per text.*in l.inter ſocerum, §. cum inter ff.de pact.dotalib.* 6 † Tamen prævalere debet prior regula,nempè,quod caſus omiſſus debet determinari iuxta regulas iuris communis,vel ſaltem iuxta conſuetudinem;vt docet idem Mantic.*de tacit. conuent.lib.*3.*tit.*7.*n.*12.

7 Siquidem pactum illud conceptum in caſum mortis ſoceri, fuit factum ſub expreſſa conditione, nempe caſu quo ipſe præmoreretur ? ergo ceſſante conditione,ceſſat etiã diſpoſitio,& in alio caſu ſtipulatio habetur pro non facta, *d.l.inter ſocerum.§. fin.ff. de pactis dotal.* in illis verbis,*ſtipulationis conditio deficit*:& in *leg.*3.*ff.eod.tit.*in his verbis, *pacta conuenta quæ in diuortij tempus collata ſunt,non facto diuortio locum non habent* : & ibi Gloſſ.*in verb. diuortij*,dat exẽplum ,veluti ſi alter moriatur, & hæc ſtipulatio ſub conditione concepta nihil operatur deficiente conditione,cum habeatur pro non facta: *l.ſi pecuniam, ff.ſi cert. pet. leg.* 1.*ff.de Regula Catoniana.*

Et quamuis dictus gener ſibi prouiderit in vno caſu,non propterea cenſetur ſibi voluiſſe præiudicare in alio,ſed tantum quod in eo nihil conueniſſe videtur : per text.*in d.l.* 3 *ff. de pact.dotalib.*

8 Neque quidquam facit textus *in d. l. inter ſocerum,§.fin.ff.de pact.dotalib.* quia *ibi* eſt caſus ſpecialis fauore dotis,& ideo regulam oſtẽdit eſſe in contrarium,vt caſus omiſſus remaneat in diſpoſitione iuris communis,vt benè aduertit Barboſ.*in l.ſi cum dotem* 23. *n.*21.*ff ſolut.matrim.*

9 Et certiſſimum eſt, & tanquam indubitatum ab omnibus proponitur, argumentum à contrario ſẽſu locum non habere contra diſpoſitionem iuris communis. Vnde hoc argumentum debile eſſe,nec locum habere,cum alia iura vel rationes repugnãt: Menoch. *lib.*3,*præſumpt.*93.*n.*5.*&* 6. Sanch. *de matrim.lib.*6.*diſput.*21.*n.* 9. Rot. *deciſ.* 491.*n.*9.*part.*1. *recent.*

10 Et propterea videndum eſt ,quid in hoc caſu decidendum ſit iuxta regulas iuris communis, conſiderando naturam ſocietatis de qua agitur , in qua non eſt tractandum de titulo Officij , quod pertinet ad Socerum vita durante : non enim contrahitur ſocietas ſuper titulo , ſed ſuper fructibus Officij,titulus enim pertinet ad Principem , & ſine eius licentia alienari non poteſt,nec poſt obitum tranſmitti,& ſuper fructibus contrahi poſſe ſocietatem, teſtatur Felicius *de ſocietate,cap.*9.*num.*49.

11 Et in effectu, in contractu de quo agitur , nulla plane fit mentio ſocietatis Officij , ſed ſolum fructuum & vtilitatis ipſius:& propterea ſi titulus pereat,debet perire Socero ,quia res perit Domino: *leg.quæ fortuitus , C.de pignorat. act.* cum ſimilibus

12 Alioquin magna inſurgeret inæqualitas inter partes contrahentes contra naturam ſocietatis , in qua æqualis debet eſſe ratio inter ſocios damni & lucri : *l.ſi merces* 78.*§.vis maior,in fine,ff.locati : l.ſi coeunda* , aliàs *cum duobus* 52.*§. quidam.in fin.ff.pro Socio.* Rot.*deciſ.*493.*n.* 7.*part.* 1.*recent.* ſi enim non ſeruetur æqualitas inter ſocios, vocabitur ſocietas Leonina:Scacc.*de commerc.§.*3.*gloſ.*3.*n.*50.Ludouiſ. *dec.* 502.*n* 4.*&* 6.Molfeſ.*de contr.tra.*12.*c.*11.*n.*22.

inæqualitas

Inæqualitas autem eſſet euidens, quia ſocer nihil poneret in ſocietate, niſi ſummam 800. ſcutorum, officium autem nullo modo poneret in ſocietate; quia vt dictum eſt, hoc facere non poſſet. Dictus verò gener poneret ſummam ſimilem 800. ſcutorum, & præterea operas & induſtriam ſuam; & in caſum amiſſionis officij, amitteret ſuum capitale, & vlteriùs operas ſuas; dictus verò ſocer amitteret quidem officium, ſed illud non eſt comprehenſum in ſocietate, & debet perire periculo ipſius, cu[illegible] dominium tot[illegible]le, & titulus Officij ad ipſum duntaxat pertinere. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 670. *numer.* 12. & 772. *num.* 10 & 11. Seraph. *deciſ.* 337. & 5[illegible]6. & rurſus nullas operas amitteret ipſe ſocer quia per pactum expreſſum fuit conuentum in dicta ſocietate, quod ipſe non teneretur operari ad vtilitatem ſocietatis, & perconſequens tanta pacti inæqualitas aut cõtractũ omnino nullũ reddit, aut ſaltem ad arbitrium boni viri reduci debere arguit.

13 Non dico, quod difficile erit hoc caſu confugere ad remedium reciſſionis ex capite læſionis vltra dimidium iuſti pretij; ex *l. 2. C. de reſcind. vendit.* quia contrarium determinauit Rot. apud Burat. *deciſion.* 234. maximè propter difficultatem probationis valoris & æſtimationis operarum, quæ deciſio fuit repetita *in recent. deciſ. 790. part. 3.*

14 Sed dico, totum hoc debere determinari vel ſecundum conſuetudinem aliorum Notariorum ſimiles ſocietates contrahentium, vt ſupradictum eſt; vel arbitrio boni viri, conſiderando valorem pecuniarum per generum collatarum ex vna parte, nec non operarum & induſtriæ ſolius generi, & ex alia parte conſiderando capitale & authoritatem ſoceri: vt bene explicat Felicius *in d. tract. de ſociet. cap.* 9. *nu.* 39. & 40. Ma[illegible]och *de arbitrar. cap.* 125. *n.* 3. Bonacina *de contract. lib. diſp.* 3 *quæſt* 6. *punct.* 1. *nu.* 3. *verſic. aduertendum eſt: & verſic quarta conditio:* Moiſeſ. *d. tract.* 12. *cap. ut.* 11. *numer.* 27 & *numer.* 33.

15 & 34. vbi bene explicat † pactum, quod ponens operas & capitale, amittat ſuum capitale finita ſocietate, eſſe illicitum: & licèt in foro conſcientiæ cum aliquibus circumſtantiis illud pactum admittatur, tamen in foro exteriori omninò reiici debere teſtatur: *ibid. num.* 34.

CAPVT CLXVI.

Filius qui paternam diſpoſitionem approbauit, an poſſit petere ſupplementum legitimæ: Et qua cautela vti debeat pater, vt filius ab huiuſmodi petitione excludatur. Quæ ſit differentia quoad tranſmiſſionem inter petitionem ſupplementi, & inſtantiam qua fiat vt onus impoſitum legitimæ ab illa reiiciatur. Et vtrùm fiſcus habeat ius petendi reiectionem oneris à legitima in qua ſuccedit. Denique vtrùm reditus filio relictus poſt obitum patris augeat globum hæreditatis ad impinguandam filij legitimam.

SVMMARIVM.

1 *Ius petendi legitimam eſt tranſmiſſibile ad quoſcumque hæredes.*

2 *Quando filius eſt in poteſtate aui, tranſmittit ius ſuum ad quoſcumque hæredes etiam extraneos pro petitione legitimæ.*

3 *Ius petendæ reſtitutionis in integrum minor ad quoſcumque hæredes tranſmittit.*

4 *Licet ius petendæ legitimæ tranſmittatur, ius tamen petendi quod onus remoueatur à legitima, non tranſmittitur ad extraneos hæredes.*

5 *Si pater vſus fuerit debita cautela, filius acceptans teſtamentum excluditur à petitione oneris remouendi, imò & ab ipſa petitione legitimæ, ſeu ſupplementi illius.*

6 *Fiſcus eſt minùs fauorabilis, quàm verus hæres ideò non poteſt petere quod onus remoueatur à legitima.*

7 *Subſtitutio quantumuis reciproca continet grauamen filiorum*

8 *Quomodò concipienda ſit diſpoſitio paterna, ad hoc vt filius cogatur approbare grauamen appoſitum in legitima.*

9 *Legatum fructuum, vel vſusfructus, aut annuæ præſtationis factum filio, vtrùm augeat globum hæreditatis paternæ ad impinguandam legitimam.*

IN praxi ſupputationis legitimæ quædam notabilia occurrerunt in pluribus cauſis, quæ hic inſerere non incongruum duxi.

Et primò quidem, quod ius petendi legitimam tranſmittitur ad hæredes vniuerſales, quamuis defunctus illam nonquam petierit, niſi obſtet præſcriptio: vt probat Noal. *in tract. de tranſmiſſion. caſ.* 10. *num.* 7. poſt Anchar. *conſil.* 323. Angel. *conſil.* 242. Graſſ. *in* § *tranſmiſſio, quæſt.* 29. *num.* 9 & bene Merlin. *in tract. de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæſt.* 17. *num* 8. & *ſequent.* qui reſpondet *num.* 10. ad illud quod opponitur, priuilegium filio competens eſſe perſonale: Martius Medic. *deciſion.* 6. *num.* 15. Rot *deciſ.* 668. *part.* 1. *diuerſ.* iuncta *deciſion.* 75 apud Merlin. *in dicta tract. de legitima*, Duran. *deciſ.* 76. *numero.* 55. Cyriac. *controuerſ.* 148. *num.* 23. & *controuerſ.* 284 *num.* 70. & *ſequent.* 1

Quod in caſu qui occurrebat dixi fortiùs procedere, quia agebatur de filio qui erat in poteſtate aui, hic enim tranſmittit hoc ius etiam ad extraneos, quod generale eſſe in filio qui eſt in poteſtate, probat Cancer. *lib.* 1. *var. reſolut. capit* 2. *numer.* 41. *in fine.* † Item quia agebatur de minore propter ſuum conſenſum, vel taciturnitatem enormiſſimè læſo, qui ius petendæ in integrum reſtitutionis ad hæredes quoſcumque tranſmittit: Idem *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 203. *verſic. quod intellige.* 2 3

Verùm in hac materia fieri debet diſtinctio inter ius petendi legitimam, & ius petendi, quod onus adiectum legitimæ remoueatur. Nam in primo caſu, ius illud eſt reale, & tranſmittitur ad hæredes etiam extraneos: ſed in ſecundo caſu, ius remouendi onus à legitima non tranſmittitur, vt diſtinguit Cancer. *dicto libr. primo, capit. ſecundo num.* 41. Gratian. *diſcept. forenſ.* 983. *numer. decimo tertio, & ſequent.* 4

Imò, ſi pater vſus fuerit debita cautela, cuius authorem faciunt Angelum, ne quidem ipſe filius poterit impugnare onus legitimæ iniunctum, ſi ſemel paternam diſpoſitionem approbauerit: Rot. *deciſ.* 653. *n* 14. *part.* 1. *recent.* multòque fortiùs illius hæres, Add. Ludouiſ. *deciſ* 489. *nu.* 27. Bellon. iun. *conſ.* 65. *num.* 44. & *ſequent.* 5

Quod ſi agatur de fiſco petente remotionem 6

oneris à filij legitima, multò facilius exclodendus eſſet, cûm minus ſit fauorabilis quàm verus hæres; ita vt ab hoc ad fiſcum arguere non liceat: Sanch. *in precept. Decal. lib. 2. cap. 14. num. 5.* quem citat & ſequitur Farinac. *in addit. ad quæſt. 25. num. 51.* & hoc idem deciſum fuiſſe teſtatur contra fiſcum Maſtril. *deciſ. 181. num. 9. & ſequentibus*, cum *ibi* allegatis: quod verius eſt, quidquid in contrarium ſcripſerit Farinac. *conſil. 159. & in tract. crimen. quæſt. 25. num. 45. verſic. poſſet tamen:* cum illum expreſsè reprobet, & merito, Gratian, *d. diſcept. 983. num. 15.*

Obiiciebatur autem filio in alio caſu petitioni legitimæ, dum ipſe viuens ageret, & non illius hæres, quod pater appoſuerat ſubſtitutionem reciprocam inter filios, & ſic cum grauamen eſſet reciprocom, non poterat de hoc conqueri.

7 Sed reſponſum fuit, non obſtante onere reciproco, filium conqueri de eo poſſe, quia quantumuis reciprocum ſemper continet grauamen: Burat. *deciſ. 616. n. 22.* Merlin, *in tract. de legitima, lib. 3. quæſt. 2. tit. 20. n. 8.*

Cæterùm, ſi filius cum iuramento paternum teſtamentum acceptauerit, ſibi præiudicauerit, quia non poteſt poſt acceptationem iuratam onus reiicere: Fuſar. *de ſubſtit. q. 296. n. 100. & 104.*

8 In terminis verò cautelæ Angeli, ſine dubio filius onus non poteſt reiicere, Fuſar. *d. quæſt. 296. n. 64.* Ludouiſ. *deciſ. 186. n. 4.* Seraph. *deciſ. 1365. num. 6. & ſequentibus.*

Cautela autem Angeli hæc eſt, vt pater bona legitimæ quantitatem excedentia filio relinquat ea conditione, quod ſi oneri ipſi legitimæ iniuncto non acquieſcat, bona omnia legitimam excedentia amittat, & illa alteri applicentur: filius autem ſolam legitimam aſſequatur: quod probat Addit. ad Ludouiſ. *deciſ. 489. n. 27.*

9 Secundo loco, circa eandem materiam ſupputationis legitimæ aduertendum eſt, quod dum quæritur vtrum promiſſio fructuum, ſeu alterius annuæ reſponſionis facta per patrem filio, vel filio poſt obitum patris ſoluendæ, debeat poni in globo hæreditatis ad impinguandam legitimam? fieri debet diſtinctio inter vſumfructum, & fructus ipſos: ſiquidem vſusfructus, cúm ſit ius formatum in bonis teſtatoris, auget illius hæreditatem, & per conſequens impinguat legitimas liberorum; at verò promiſſio certæ ſummæ annuæ denudata proprietate, non auget legitimas, cùm non ſit in bonis teſtatoris, nec habeat aliquam ſubſiſtentiam in ipſis, quia fructus illi, ſeu reſponſio annua præſtatur & oritur poſt mortem teſtatoris, atque ita non auget legitimam filiorum. Iſtam diſtinctionem tradit Merlin. *in tractat. de legitima, lib. 5. tit. 3. quæſt. 8. num. 17. & 18. & num. 21. in fine,* vbi dicit pro hac ſententia fuiſſe iudicatum; & probatur ex traditis per Rotam *poſt tractatum* eiuſdem Merlini, *de legitima, deciſ. 31. num. 8. 9. & 10.* & maximè *num. 11. & 12.* vbi dicit hoc caſu non eſſe locum diſpoſitioni *legis, hæreditatem, ff. ad leg. falc.* eandémque diſtinctionem amplexa eſt Rot. apud eundem *deciſ. 88. num. 2. & 3.* Seraph. *deciſ. 1365. num. 12. 13. & 14.* & apud Cyriac. *contron. 439. in deciſione ibidem inſerta, num. 4.* Mareſc. *lib. 2. var. reſol. cap. 86. num. 10. & ſequentibus.*

CAPVT CLXVII.

De creditore literarum cambij, qui ſolutionem ſortis principalis exegit in loco, in quo literæ conſcriptæ ſunt, & non in loco ad quem ſunt tranſmiſſæ; vtrum hoc caſu cambium dicatur ſiccum? De liberatario, quod non obſtante depoſito, vel non integro, vel per eum retracto, teneatur ad intereſſe, non ad ratam crediti pro quo liberatio facta fuit, ſed ad ratam redituum qui ex bonis illi liberatis percipi ſolent.

SVMMARIVM.

1 *Ex literis cambij oritur hypotheca ſecundum diſpoſitionem ſtatuti Auenionenſis, videlicet à die recognitionis ipſarum.*

2 *Literæ cambij habent hypothecam anteriorem, etiam aduerſus creditores in inſtrumento realem numerationem continenti poſteriori.*

3 *Ex ſtylo mercatorum confeſſio valoris recepti probat veram numerationem.*

4 *Inſtrumenta quæ continent confeſſionem, ſi ſint anteriora, præferuntur continentibus realem numerationem.*

5 *Cambium dicitur ſiccum, ſi debitor fingat ſe habere pecunias reſtituendas Lugduni, quas tamen non habebat, nihilominus ſoluit cambium in eodem loco in quo litera ſcripta fuit.*

6 *Quando debitor, qui ſcripſit literam cambij in ciuitate Auenionenſi ſoluendam Lugduni, vult ſoluere ſummam principalem in hac eadem ciuitate Auenionenſi, creditor tenetur illam recipere; quia tunc degenerat in naturam mutui.*

7 *Depoſitum poteſt degenerare in naturam mutui.*

8 *Creditor poteſt recipere intereſſe à debitore volente, etiam literis non præſentatis, ſi verè tantum eius interſit.*

9 *Scriptura contenta in libro mercatoris non poteſt præiudicare tertio abſenti & ignoranti.*

10 *Liberatarius bonorum tenetur ad intereſſe, non quidem ad ratam ſummæ, quæ debetur creditoribus ex pretio liberationis; ſed ad ratam fructuum qui ex re liberata percipiuntur.*

11 *Depoſitum vt ſit integrum, debet fieri tam de ſorte principali, quàm de fructibus.*

12 *Quando ille qui facit depoſitum retrahit pecunias, perinde eſt ac ſi nullum depoſitum factum fuiſſet.*

23 *Depoſitum præſumitur ab initio fuiſſe ſimulatum, quando deponens ſuas pecunias retrahit.*

24 *Sententia notoriè iniuſta nunquam tranſit in iudicatum, & ſemper retractari poteſt, ſaltem remedio reſtitutionis in integrum.*

IN quadam cauſa diſcuſſionis & concurſus creditorum, dubitatum fuit de credito cuiuſdam mercatoris vigore literarum cambij, & de depoſito facto per liberatarium domus, ſeu hoſpitij dictæ diſcuſſionis.

Quod

Quod ad primum caput attinet, multa obiiciebantur contra literam cambij dicti mercatoris, & validitatem illius, ac contra hypothecam ex illa prodeuntem: quæ tamen non obſtare dicto mercatori, Reſpondi.

1 Nam quoad hypothecam, adeſt clara diſpoſitio Statuti noſtri *lib. 2. rubr* 13 *artic.* 3. quo cauetur, quod litteræ cambij habent hypothecam à die recognitionis, quam creditor procurare poteſt, imò & cogere debitorem ante aduentum termini ſolutionis: qua recognitione facta, ſtatim oritur hypotheca, vt patet ex lectura dicti Statuti, de quo adeſt *deciſio* Rotæ Auen. 146 *numer* 4. Nicol à Gen. *de ſcriptura priuata, lib. 3. tit. de literis cambij, qu. 2. num.* 8.

2 Et ideò fruſtrà diſputatur vtrùm hypotheca literæ cambij ſit poſterior inſtrumento publico, in quo adeſt realis numeratio. Quia ſi hoc eſſet, Statutum redderetur fruſtratorium, cùm numeratio in literis cambij numquam probari poſſit, niſi per confeſſionem ſcribentis, cùm in illis non adhibeantur teſtes, neque notarius.

3 Præterea, quia confeſſio contenta in literis cambij, probat ſolutionem ex ſtylo mercatorum, quando in illis adſint hæc verba, *pour valeur receuë*, vel ſimilia, Rota Genuenſ. *deciſione 44 numero ſecundo.*

4 Denique, quia etiam circumſcripto Statuto, verior eſt ſententia & in Tribunalibus noſtris abſq; controuerſia recepta, quod hypotheca anterior fundata in confeſſione debitoris, potior eſt & præferenda hypothecæ poſteriori fundatæ in inſtrumento continente realem numerationem: vt fusè probat Merlin. *de pignor. lib. 4. quæſt 26. per tot.* maximè *nu.* 10. vbi plures allegat.

5 Quod attinet ad ſecundum caput, concernens validitatem literarum cambij, videtur quod hic agatur de cambio ſicco: quia literæ cambij factæ fuerunt pro conſequenda ſolutione in ciuitate Lugdunenſi, in qua tamen creditor non præſentauit literas, nec fecit aliquas proteſtationes, ſed recepit ſolutionem ab ipſomet debitore diſcuſſo in hac ciuitate Auenionenſi: quo caſu dicitur cambium ſiccum, & prohibitum: maximè per conſtitutionem ſanctæ memoriæ Pij Quinti; vt notat Additio ad Burat. *deciſ.* 532. *nu.* 8. *&* *deciſ.* 603. Rot, *deciſ.* 274 *num. 5. part. 5 recent* Lupus *de vſuris, comment. 3. §. 2. n. 65. & ſequent.* Scott. *in conſt. Pontific. theorem.* 307.

6 Tamen his non obſtantibus, certiſſimum eſt, & extra omnem dubitationem, quod hypotheca creditoris præferenda eſt, & valida declaranda. Quia licèt regulariter literæ debeant præſentari in loco, ad quem diriguntur, & de tali præſentatione debeat fieri fides, tamen hoc non habet locum quando debitor qui ſcripſit literas cambij, vult ſe eximere ab obligatione, & deſiderat ſoluere ſortem principalem ſuo creditori: tunc enim ceſſat inualiditas cambij, & non dicitur propriè cambium, ſed degenerat in naturam mutui: *l. Lucius 24. ff. depoſiti, l. in naue, ff. locati.* eſt ergo cambium improprium, in quo adeò licita eſt receptio ſolutionis faciendæ per ſcribentem literas cambij, vt ſi creditor recuſaret ſolutionem huiuſmodi recipere, committeret vſuram; quia creditor non poteſt aliqua ratione impedire debitorem, qui vult ſoluere, & ſe ab obligatione liberare: & ideo ex ſolutione facta per debitorem eidem creditori, nihil ſiniſtri inferri poteſt contra ipſum, cùm id fecerit quod facere de iure tenebatur, & talem eſſe generalem Mercatorum conſuetudinem, teſtatur Roman. *conſil.* 238. *num.* 10. quem locum bene explicat Raphael de Turri *in tractat. de cambijs, diſputatione ſecunda, quæſtione 24. numero* 67. omnino videndus.

(7 is printed in the left margin beside the line "proprium, in quo adeò licita eſt receptio ſolutionis".)

8 Et licet creditor nullam vnquam ſolutionem alicuius intereſſe receperit, tamen illud poterat recipere, & exigere ab ipſomet debitore ſoluere volente, ſi verè tanti eius intereſſe fuiſſe, etiam non præſentatis literis, vt notat Scacc. *de cambij, §. 1. quæſtione ſeptima, parte 3. limitatione 7. numero tertio, verſiculo, Declara hanc limitationem, fol. mihi* 297. quem citat & ſequitur Cyriac. *controuerſ.* 526. *num.* 56.

Si igitur creditor poteſt, imò & cogendus eſt recipere ſortem principalem cambij, vnà cum intereſſe à debitore qui literas conſcripſit, & non recipiendo malè facit; multo magis poteſt recipere ſortem principalem ab ipſomet debitore, qui ſe vult liberare à præſtatione intereſſe futuri, mediante dicta ſolutione: & per conſequens fruſtra obiicitur eidem creditori nullitas, & inualiditas literæ cambij per ipſum productæ.

Neque obſtant ſcripta in libro dicti debitoris. Tum quia in illo libro non ſcribitur quod creditor aliquod intereſſe receperit, ſed tantùm dictus mercator conſtituitur debitor dicti intereſſe: quod cùm non exegerit, non eſt tractandum de aliquo cambio ſicco.

9 Tum etiam, quia liber ille nullam prorſus facit fidem in præiudicium creditoris, qui eſt tertius, qui ignorauit dictam ſcripturam, ipſo abſente confectam: Gen. *de ſcriptura priuata, lib. 4. de libris mercatorum, quæſt. 3. n. 16. & 17.* Menoch. *de arbitr. caſ. 91. n.* 25.

Et ita fuit iudicatum in fauorem creditoris

10 Quod attinet ad aliud caput, Dixi liberatarium domus, ſeu huſpitij, teneri ad intereſſe pretij, non ad rationem intereſſe ſummarum per creditores prætenſarum; ſed ad rationem mercedis, quæ ex locatione hoſpitij percipi conſueuerat: iuxta *l. curabit, C. de act. empt.* Rot. *deciſione 132. numero ſecundo, parte quarta, recent.* D. Senator Leotardus *de vſur. quæſt. 27. num* 2. Surd. *conſil. 101. n. 19. &* 20.

11 Neque depoſitum factum per liberatarium, poterat illi ſuffragari; quia ſola ſors principalis ſine fructibus fuerat depoſita, & ſic nulliter: *l. acceptum, & ibi* Gloſ. & DD. *ff. de vſur.* Ludouiſius *deciſione 480. numero 2. & 6.* Peregr. *conſ. 99. numero 2. lib.* 1. Rot apud Cencium *deciſ. 84. num. 14. &* 15.

12 Præterea ex alio capite dictum depoſitum ſuffragari non poteſt præfato liberatario, cùm ex inſtrumentis publicis appareat ipſum penes ſe retraxiſſe partem pecuniarum, quæ erant apud depoſitum. Quando autem debitor qui pecunias depoſuit, illas recuperat à depoſitario, tunc perinde eſt ac ſi nunquam depoſitum feciſſet: & ideo illud nihil prodeſt, niſi debitori, vt probant *in dicta l. acceptam, in fin. Cod. de vſur. & in l. 1. Cod. qui potiores in pign. hab.* ibi, *nec in vſus ſuos conuertit*: Trentacinq. *lib. 3. tit. de ſolut. cap. 22 num. 2. verſiculo, ſecundo requiritur*: & tali caſu debitor tenetur primitiua actione, † quia actus reuocationis tollit effectum depoſitionis, & illo caſu depoſitum præſumitur ſimulatum: vt dicit Coſt. *in tractat. de re integr. d ſt. 92. num* 2. Cattoc. *de depoſ.*

parte prima, capite vltim. de obſignation. numero ſeptimo.

14 Neque obſtat ſententia in contrarium prolata: ſiquidem ex prædictis conſtat de notaria iniuſtitia ſententiæ, quæ iniuſtitia eſt ſufficiens ad concedendam reſtitutionem in integrum aduerſus rem iudicatam: Rot. *deciſ.* 534. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* quia ſententia iniuſta nunquam tranſit in iudicatum: Seraph. *deciſ.* 1123. *num.* præſertim propter inſtrumenta de nouo reperta, propter quæ licet ſententia in iudicatum tranſacta, ipſo iure reuocari non debeat; tamen reuocanda eſt remedio reſtitutionis in integrum: Surd. *conſil. ducenteſimo ſexageſimo octauo, numer.* 32. *&* 33. & vt dicit Scacc. *in tract. de re iudic. gloſ.* 24. *quæſtion.* 2. *numero* 45. potiùs caderent ſydera, quàm quòd ſententia iniuſta effectum ſortiri deberet: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 745. *numero quarto, & ſequent.* Quod procedit etiamſi iniuſtitia non eſſet notaria; Rot. *apud Cencium deciſ.* 84. *num.* 1.

CAPVT CLXVIII.

Subſtitutus pupillaris non tenetur ad ſolutionem debitorum, quibus paterna hæreditas onerata eſt; ſed poteſt obtinere ſeparationem vtriuſque hæreditatis, & paternam repudiare. De donatione facta patri, & filiis, contemplatione certi matrimonij; quando ius quæratur filiis, adeo vt pater illis præiudicare non poſſit De donatione facta cum clauſula *vltra bona iam donata.* De muliere luxurioſè viuente intra annum luctus, cui applicentur lucra quæ perdit. Donatio acquæſtuum facta per patrem filio, quomodo intelligi debeat. Compenſatio vtrùm fiat in præiudicium anteriorum creditorum ipſo iure.

SVMMARIVM.

1 *Creditores patris non poſſunt executiones facere contra bona propria pupilli in præiudicium ſubſtituti pupillaris.*

2 *Speciale eſt fauore pupilli, vt ſubſtitutus poſſit impetrare ſeparationem bonorum patris & filij, & acceptare hæreditatem pupilli, repudiata paterna.*

3 *Vtrùm pater ſtipulationem interponens pro filiis, cenſeatur pro illis ſtipulatus tanquam filiis, vel tanquam hæredibus, ardua eſt quæſtio.*

4 *Quando per donationem fuit quæſitum ius liberis vti liberis, creditores paterni nihil poſſunt prætendere ſuper bonis donatis.*

5 *Quando donatiò facta fuit contemplatione certi & determinati matrimonij, tunc matrimonium dicitur cauſa finalis donationis.*

6 *Et hoc cauſa euidens eſt coniectura, quòd filij acquirant tanquam filij, non tanquam hæredes patris.*

7 *In donatione facta patri & filiis vti filiis, tot cenſentur donationes, quot ſunt perſonæ, & pater nullo modo præiudicare poteſt filiis ſuis quoad bona donata.*

8 *Donatio facta alicui cum clauſula*, vltra iam donata, *renouat precedentes donationes, & omnes in hac vltima includit.*

9 *Mulier luxurioſè viuens intra annum luctus, priuatur omnibus ſibi relictis, & cui talia bona applicentur.*

10 *Bona quæ auferuntur à muliere luxurioſè viuente intra annum luctus, applicantur perſonis enumeratis* in l. C. de ſecund. nupt. *nec creditores mariti ſuper illis quidquam prætendere poſſunt.*

11 *Acquæſtuum nomine ſolum comprehenduntur quæ proueniunt ex induſtria, non autem quæ ex liberalitate fortunæ.*

12 *Acquæſtus intelliguntur deducto ære alieno.*

13 *Clauſula in fine poſita, & verbis generalibus concepta, refertur ad omnia præcedentia.*

14 *Conuentiones matrimoniales pertinent ad maritum, & eius liberos, & vxorem, quaſi in vim tranſactionis.*

15 *Quando in donatione fuit contemplata perſona vxoris & liberorum, non poteſt ab eis auferri ius ex tali donatione proueniens.*

16 *Donatio facta in contractu matrimonij certæ ſummæ, pro illam conuertendo ad vtilitatem liberorum, acquirit ius liberis, & verba illa oſtendunt cauſam finalem donationis.*

17 *Differunt inter ſe, donationem fuiſſe factam patri ſtipulanti pro ſe & ſuis, & factam eſſe patri & liberis.*

18 *Donatione facta patri & filiis, ius quidem acquiritur patri, ſed cum onere reſtituendi filiis.*

19 *Acquirens poteſt quidem diſponere de ſuis acquæſtibus, ſed ſi ius quæſitum fuerit liberis, non poteſt illis præiudicare.*

20 *Compenſatio fieri non poteſt in præiudicium creditorum anteriorum, ex opinione quam amplectitur Rota Romana.*

IN quadam cauſa executiua, diuerſæ quæſtiones reſoluendæ propoſitæ fuerunt.

Prima, vtrùm ſubſtitutus pupillaris poſſit impedire ne creditores patris faciant executiones contra bona propria pupilli eius filij defuncti.

Reſpondetur, dictos creditores agere non poſſe 1 contra huiuſmodi bona, quæ prouenerunt ex perſona propria dicti pupilli; cùm certum ſit ſubſtitutum pupillarem poſſe repudiare hæreditatem paternam, & acceptare hæreditatem pupilli, vnam ab alia ſeparando: *leg. ſi filius qui patri, ff. de vulg. & pupillar. ſubſtitution.* † Vanderan. *in tractat. de* 2 *priuileg. creditor. capite decimoſeptimo, numero octauo, & decimo,* dicens hoc introductum eſſe fauore ſpeciali pupilli: iuxta Vlpian *in leg. ſi pupillus, ff. de acquirend. hæreditat.* Montic. *de inuentar. quæſtione ducenteſima trigeſima nona, numero nonageſimo octauo, & mult. ſequentib.* Phanuc. *in eodem tractat quæſtione ducenteſima trigeſima ſexta, numero quadrageſimo primo, & ſequentib.* Peregrin. *conſilio quadrageſimo ſexto, libro primo,* maximè *numero decimo quarto,* prout copioſiùs explicatum eſt ſuperiùs *parte prima Quæſt. Ciuil. capite nonageſimo ſecundo, numero decimo quinto, & decimo ſexto.*

Secundò

Secundò quæritur, vtrùm dictus pupillus poſſit petere ſeparationem ſummæ 8000. ſcutorum donatæ eorum patri, in contractu ſui matrimonij, in fauorem ipſius, & liberorum, per auum; ita vt paterni creditores ſuper illos bonis nihil prætendere poſſint, aut nullas executiones facere pro eorum creditis.

Reſpondetur, ſubſtitutum pupillarem fundatum eſſe in petitione ſeparationis dictorum bonorum donatorum, attento quod bona fuerunt per auum donata eidem filio ſuo, & eius liberis qui procedent ex illo matrimonio, quod nunc cõtrahebatur; eodem patre vnà cum notario vti perſona publica pro ipſo, & eius liberis ſtipulante, & gratias agente, tali tamen ex dictis liberis, quem ipſe, vnum, vel plures nominauerit. † Et ideò licet maga
3 na ſit controuerſia inter DD vtrùm pater cenſeatur donationem acquiſiuiſſe, & ſtipulationem interpoſuiſſe pro filiis tanquam filiis, vel tanquam hæredibus, vt conſtat ex Surd decision. 322. & ibidem Hodierna, & plures ſuper hac controuerſia allegari poſſent; tamen procedendo reſolutiuè, & omiſſis argumentationibus concludendum eſt in caſu propoſito ius fuiſſe quæſitum liberis non vti hæredibus, ſed vti liberis. † & ideò creditores paternos
4 nihil conſequi poſſe pro ſuis creditis contra dicta bona donata, iuxta Dec. conſil. 607. n. 10. & ſequent. Cancer. libro primo, capite 9. n. 60. alias 97. Fontanell. de pact. nupt. clauſul. 4. gloſſ. 9. parte prima, numero 4. & ſequent. Bertrand. conſilio 138. numero 12. volum. 2. parte ſecunda, quam ſententiam veram eſſe fatetur in caſu noſtro, Anton. de Marin. reſolution. 89. licèt alias generaliter exiſtimauerit ſtipulationem cenſeri factam, pro filiis tanquam hæredibus; ipſe ſiquidem numero vigeſimo ſeptimo, verſiculo, ſecundo, minus obſtat: Reſpondendo ad conſilium Decij fatetur, quod vbi filiis ius eſt quæſitum mediante perſona notarij, qui pro illis expreſsè ſtipulatus eſt, filij non vti hæredes ſuccedunt, ſed tanquam filij: quod etiam fatetur numero vigeſimo octauo, reſpondendo ad dictum Fontañellæ loco citato. † Negari quippe non poteſt quin matri-
5 monium hoc caſu ſit cauſa finalis donationis, cùm illa facta fuerit fauore certi & determinati matrimonij, & reſtricta ad filios ex eodem matrimonio
6 tunc contracto naſcituros: † quo caſu coniectura eſt clara, quòd pater voluerit ſtipulari filiis vti filiis, non vti hæredibus: & hoc caſu non habet locum doctrina Surdi decision. 321. numero ſexageſimo primo, & ſexageſimo tertio, quem propterea in noſtris terminis reprobat Rot. deciſione centeſima vigeſima ſeptima, numero ſexto, & ſequent. parte ſexta, recent. & priùs eandem ſententiam amplexa eſt eadem Rot. deciſion 270. numero primo. & ſequent. part. 5. recent. addens ibidem numero ſeptimo, tot in caſu iſto
7 cenſeri donationes, quot ſunt perſonæ, ideòque donationem factam patri & filiis eiuſdem, dici vnicuique & ſingulis independenter & de per ſe factam, adeo vt ſingulæ perſonæ, non patri, ſed ano acceptam ferre debeant donationem, & pater liberis aliqua ratione præiudicare non poſſit: vt ibidem pluribus allegatis copioſiùs comprobatur. Faciunt tradita per D. Ludouic. Bell. conſilio quadrageſimo ſecundo, & quadrageſimo quarto, numero primo, & ſequent. & conſilio centeſimo nono, numero decimo nono.

Tertiò quæritur, vtrùm in donatione facta in fauorem liberorum ſub qualitate non hæreditaria, cõprehendantur mille ſcuta donata dicto patri vltra 8000 aureos. donatos, ſicut etiam domus eidem donata poſt mortem matris.

In hac quæſtione ſi attendamus tenorem primæ donationis per auum, ſeu dicti donatarij patrẽ factæ, ſine dubio ius eſſet quæſitum liberis tanquam hæredibus, atque ita creditores paterni ius haberẽt ſuper dictis mille aureis, & domo prædicta.

Verùm, quia in poſteriori donatione facta contemplatione matrimonij, fit mentio donationis præcedentis, tam mille ſcutorum, quam domus prædictæ, cum dictione vltra, & deinde ſubiungitur clauſula generalis, per quam pater inueſtiuit filium, & eius liberos qui procedent ex illo qui tunc contrahebatur matrimonio, ad electionem patris, per tactum manuum eiuſdem patris & notarij, conſtituendo totum tenere & poſſidere nomine dictorum donatariorum, & ſuorum; ſequitur etiam, dictam ſummam mille ſcutorum, nec non præfatam domum fuiſſe quæſitam filio pupillo, non vti hæredi patris, ſed tanquam filio, † propter naturam dictionis vltra, quæ includit omnes donationes 8
& coniungit illas cum donatione octo mille ſcutorum: Burat. deciſion 799. num. 1. Surd. deciſion. 285. numero nono, & probatur in leg. ſi vltra, de fideiuſſoribus, & non ſolum eſt incluſiua, ſed etiam implicatiua, & repetitiua omnium præcedentium, niſi reſultaret aliqua abſurditas vel incompatibilitas, quæ tamen nulla adeſt in caſu propoſito, vt explicat Peregrin. de fideicommiſſ. articulo decimo ſexto, numero decimo octauo, verſic. nota tamen. Galganet. de condition. & demonſtration. parte ſecunda, capite primo, quæſtion. decima octaua, numero ſeptimo, Caſtrenſ. conſilio 88. numero primo, volum. primo. Et hoc maximè procedit, quia verba ſequentia, & clauſulæ in fine appoſitæ complectuntur omnia donata, vt patet ex illis verbis, promet le tout tenir & poſſeder: item, promet le tout faire auoir & tenir: quæ verba referuntur ad integram ſummam tam 8000. ſcutorum, quam mille ſcutorum, quia qui totum dicit, nihil excludit: Menoch. conſilio 102. numero vigeſimo tertio. & 392. numero ſecundo, cum ſimilibus.

Quartò quæritur vtrùm creditores paterni habeant ius agendi contra bona, & iura deuoluta ad filium, propter inhoneſtam vitam nurus, durante anno luctus ſui mariti.

Reſolutio huius quæſtionis petenda eſt ex notatis in lege prima; Codice de ſecund. nupt. vbi dici- 9
tur, quod ſi mulier durante anno luctus vitam inhoneſtam duxerit, amittit omnia ſibi à marito relicta, quæ non applicantur fiſco, ſed perſonis enumeratis in dict. lege prima, quia vidua hodie punitur eiſdem pœnis, quibus olim ſupponebatur nubens intra annum luctus, ſi durante illo anno vitam duxerit inhoneſtam: authentic. eiſdem pœnis, & ibi Gloſſ. in verbo, pari, Codic. de ſecund. nupt. & in §. final. Authent. de reſtitut. & ea quæ parit in vndecimo menſe, collat. 4. ne alioquin plus iuris habeat luxuria quàm caſtitas, contra regulam dicti paragraphi vltimi. Authentic. de reſtitution. &c. Ioann. de Garronib. in rubric. de ſecund. nupt. numero quinquageſimo ſeptimo, & quinquageſimo octauo Farinaceus de delict. carn. quæſtione centeſima quadrageſima ſecunda, numero quinquageſimo ſexto, † perſonæ 10
ſiquidem enumeratæ in d. l. 1. C. de ſecund. nupt. ſunt aſcendentes & deſcendentes, nec non collaterales, vſque ad ſecundum gradum, nempe frater & ſoror, ſeruato tamen graduũ ordine, vt clarè deciditur in dicta l. 1. & per conſequens cùm talia lucra deferan-

tur iure ſanguinis, non autem iure hæreditario, creditores paterni ſuper illis nihil prætendere poſſunt.

11 Quintò quæritur, vtrùm acquiſitiones factæ per filium, ita pertineant ad eius liberos, vt creditores paterni non habeant ius exequendi ſuper illis.

Dubium facit, quia acquiſitiones factæ per filium, non videntur venire nomine acquæſtuum, cùm ea ſolùm veniant quæ ex opera, ſolertia, vel induſtria acquiruntur, non autem ea quæ ex donationibus, aut alio titulo lucratiuo quæruntur: Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 11. *gloſ. vnica, numer.* 7. & 8. Cancer. *lib.* 2. *reſolut. cap.* 5. *nu.* 66. Louet *Littera A. num.* 2.

12 Item acquæſtus intelliguntur deducto ære alieno, Morquec. *de diuiſ. bonor lib.* 2. *c.* 12. *n.* 2. Boer. *deciſ.* 76. *n.* 2. vbi quod is qui facit acquæſtus, poteſt de illis liberè diſponere: Griuell. *dec.* 90. *n.* 14.

Addatur, quòd clauſulæ illæ in fine poſitæ, & verbis generalibus conceptæ, ad omnia præcedentia referuntur, nec perconſequens debeat reſtringi in præiudicium creditorum: Marta *de clauſul. par.* 4.
13 *c.* 23. cum pluribus *ibi* allegatis.

His tamen non obſtantibus, conſiderata partium intentione, verius eſt omnes acquæſtus per filium factos, ad eius liberos tanquam liberos pertinere, ſiue durante vita patris, ſiue poſt eius obitum facti fuerint: ſiquidem ratione dictorum acquæſtuum & lucrorum per patrem faciendorum, pactum expreſsè factum fuit inter dictos coniuges, quod tales acquæſtus & lucra pertinebunt ad illum, & ſuos, *pour iceux conuertir & employer à toutes ſes volontez à ſon profit dudict futur eſpoux, & des enfans qui nai-*
14 *ſtront & ſortiront du dict mariage.* † Quæ conuentio reſpicit vtilitatem vxoris & liberorum, & ad illos pertinet veluti ex quadam cauſa tranſactionis; vt notatur *in dicta deciſ.* Rotæ. 127. *n.* 12. & 13. *part.* 6. *recent.* Hoc enim generale eſt, vt omnes conuentiones, & omnia pacta contractus matrimonij præſumantur tractata & concordata cum vxore & eius affinibus tempore matrimonij, ſine quibus alioquin non fuiſſent contractati: Fontanell. *de pact. nup.*
15 *clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.* 1. *num.* 35. *verſic. ſi etiam*: † Cùm enim fuerit contemplata perſona liberorum, non potuit illis auferri ius ex tali donatione prouenięns: Gratian. *diſcep.* 924. *num.* 32. & 33. & *diſcept.* 984. *num.* 24. intelligendo tamen vt ſuprà explicatum eſt *cap.* 102. *num.* 10.

Et licet in eodem contractu dictum fuerit, dictos acquæſtus, & lucra, debere ſpectare ad maritum, & ſuos ſupradictos: hoc non nocet prædictæ concluſioni. Quia eſto quod lucra deuenirent ad hæredes, tamen ad eos deuenirent cum onere illa reſtituendi liberis ex illo matrimonio naſcituris.

Non enim hoc caſu fundamentum capiunt liberi ex ſtipulatione, ſicut capiebant in capite præcedentium quæſtionum: ſed ius metiuntur ex donatione diſpoſitiua facta in fauorem dictorum libe-
16 rorum: † cùm verba illa, *pour iceux employer au proffit du dict André & des enfans qui naiſtront du preſent mariage*; contineant cauſam finalem totius diſpoſitionis: vt probatur *in l. Lucius, § à te peto, ff. de legat.* 2. in illis verbis, & *pro hoc*: Ludouiſ. *deciſ.* 544. *num.* 5. vbi quod huiuſmodi verba talis ſunt efficaciæ, vt ab illis tota diſpoſitio reguletur. Maximè verò hoc locum habet ex eo, quod dicta clauſula, *pour iceux employer au proffit du dit futur eſpoux, & de ſes enfans* fuit appoſita in contractu matrimonij & fauore liberorum; quo caſu multò magis importat cauſam finalem; ex notatis per Tuſch. *littera D. concluſ.* 342. *num* 8. cùm cauſa dicatur finalis, quando donatio facta fuit fauore certi & determinati matrimonij; ex mente Rotæ apud Burat. *deciſion.* 861. *littera A.* Monter. *deciſion.* 10. cum aliis *ibid.* allegatis.

Debètque in caſu illo fieri diſtinctio inter duas 17
quæſtiones omninò diuerſas: quarum Prima eſt, vtrùm pater cenſeatur ſtipulatus pro filiis tanquã filiis, an verò tanquam hæredibus? Et de hac tractatum fuit in quæſtionibus præcedentibus. Altera verò quæſtio reſpicit, non quidem ſtipulationem factam per patrem, ſed donationem ipſam, quam pater facit liberis ſuis: nam in caſu ſtipulationis Tertius aliquis donat patri; ſed in caſu propoſito pater ipſe loquitur, & diſponit. Qui duo caſus, inter ſe valde differunt; vt bene aduertit Dominus Ludouicus. Bell *conſil.* 109. *numer.* 19. & *conſil.* 44. *numer.* 4. vbi dicit quod quando verba ſunt prolata ab ipſo concedente, donatio cenſetur facta liberis tanquam liberis, Bertrand. *conſil.* 234. *num.* 11. *in fine, verſicul. præterea Bartolus loquitur, libro* 2. *Priorum.*

Eſt igitur hic donationis ſenſus, vt ſibi quidem & ſuis hæredibus acquirere voluerit donatarius,
ſed tamen cum eo onere, acquiſita conuertendi in 18
vtilitatem liberorum ex illo matrimonio procreandorum: pro vt latiùs declarat idem D. Ludouic. Bell. *conſ.* 43. *num.* 8.

Neque conſideranda eſt, hoc caſu donatio facta per auum filio ſuo: quia cùm lucra illa eſſent aduentitia, ſolus vſusfructus filio per patrem remiſſus cenſetur, pro vt in effectu legitur in donatione dicta aui facta in capite, de quo agitur, vt patet ex illis verbis, *a donné à ſon dict fils pour luy & ſesdicts enfans, qui ſortiront comme dict eſt du dict preſent mariage, ſçauoir eſt les fruicts du dict dos, acqueſts & conqueſts du dict fils, pour les fins que deſſus*: Ergo in priori donationis clauſula, pater donauit liberis proprietatem lucrorum, in ſecunda auus ſolum vſumfructum.

Secunda tamen clauſula declarat primam, cùm facta fuerit interpoſita ſtipulatione expreſſa in fauorem liberorum ex illo matrimonio procreandorum, Certum eſt autem, partem vnam contractus præbere ſufficientem coniecturam pro alterius declaratione: *l. ille aut ille, § cum in verbis, ff. de leg.* 3. cum ſimilibus.

Neque obſtant allegata in contrarium. Quia licèt regulariter verum ſit, acquirentem poſſe diſpo- 19
nere de ſuis acquæſtibus; hoc tamen non procedit quando ius fuit quæſitum liberis per diſpoſitionem patris; vel per ſtipulationem Notarij. Neque aliud dicit Griuell. *deciſ.* 92. *num.* 14. ſed loquitur duntaxat iuxta conſuetudinem particularem illius patriæ. Neque prætenditur per ſubſtitutos pupillares quod acquæſtus debeant ad ipſos pertinere, niſi deductis deducendis; ſed ea ſolùm deduci debere quæ ipſos acquæſtus reſpiciunt, non quæ ab illis remota & ſeparata ſunt; adeo vt ea quæ pater habuit ex dote vxoris tanquam ſeparata ab acquæſtibus, non poſſint illos diminuere; præſertim cùm non conſtet de vicinitate allegata inter acquæſtus, & receptionem dotis.

Sextò dubitatur, vtrum ſummæ receptæ per pa- 20
trem donatarium, ex bonis & hæreditate paterna, poſſint compenſationem aut retentionem inducere in præiudicium creditorum anteriorum ipſius donatarij.

Hæc

Hæc quæſtio variè inter DD. deciſa reperitur: nam aliqui volunt compenſationem inductam fuiſſe in præiudicium creditorum anteriorum; vt Scacc.*de commerc.§.2.gloſſ.5.num. 422.& mult.ſeqq.* Dominic.Gatt.*de credito,cap.4.quæſt.7.n.355.* Carleual.*de iudic.tom.2.lib.1.tit 3.diſput.27 fol.334* vbi alios allegat:Capyc. Latro *deciſ.25.nu.22.& n.24.* vbi dicit in omnem euentum dari retentionem;& meliùs *n.27*

Contrariam tamen ſententiam ſequi debemus quam amplectitur Rota Romana *part.3.recent.deciſ.703.& part.7 deciſ.177.n.8* & poſt plures alios, Salgado *in labyrinth,credit.part.2.cap.3. num.31.& ſeq.& cap.28.n.25.*

CAPVT CLXIX.

Dominus iuriſdictionalis manutenendus eſt in quaſi poſſeſſione exigendi mulctas conſuetas. Populus non poteſt augere pœnas, aut illas alterare ſine conſenſu Domini, vel Dominus ſine conſenſu populi. Poteſt tamen Dominus banna, & edicta pœnalia facere ſine exceſſu. Communitas non poteſt manuteneri aduersùs Dominum in facultatiuis, & illo ignorante factis. Laudimium non debetur ex acquiſitione facta in vim Conſtituti. Si tamen poſt decem annos inter præſentes, & viginti inter abſentes reſtituatur poſſeſſio, ſoluendum eſt laudimium.

SVMMARIVM.

1 *Domini iuriſdictionales manutenendi ſunt in quaſi poſſeſſione exigendi pœnas & mulctas conſuetas.*

2 *Poſſeſſio, ſeu quaſi, iuriſdictionis vniuerſalis facit,vt Domino danda ſit manutentio in actibus particularibus a iuriſdictione dependentibus.*

3 *Ius imponendi pœnas & mulctas dependet à iuriſdictione Domini, & non à Communitate.*

4 *Sicut ſubditi non poſſunt pœnas & mulctas indicere, niſi Domini, aut eius Officialium interueniente conſenſu; ita nec impoſitas minuere.*

5 *Pœnæ, & mulctæ, quæ diuturno tempore ſolutæ fuere, ſunt potiùs conſuetudinariæ quàm conuentionales.*

6 *Dominus non poteſt pœnas & mulctas augere ſine conſenſu populi.*

7 *Communitates vtrùm poſſint facere ſtatuta pœnalia ſine authoritate Domini Remiſſiuè.*

8 *Diuturna præſtatio ſubditorum habet præſumptionem tituli legitimi.*

9 *Multiplicitas actuum excludit præſumptionem iuris facultatiui.*

10 *Dominus iuriſdictionalis poteſt facere edicta pœnalia, dummodo ſine exceſſu.*

11 *Actus miniſtrandi tubam præconi ſubhaſtationes facienti,eſt merè facultatiuus, & ideò non manutenibilis.*

12 *Actus qui non fuit factus iure ſeruitutis, non eſt manutenibilis.*

13 *Vicarius non poteſt petere ſe manuteneri aduersùs Epiſcopum.*

14 *Qui per multum tempus iuit ad furnum, vel molendinum,non poteſt cogi ad continuandum, niſi id fuerit iure ſeruitutis.*

15 *Maximè quando agitur contra Dominum iuriſdictionalem,qui habet titulum.*

16 *In facultatiuis vnus actus non tribuit manutentionem.*

17 *In acquiſitione iurium incorporalium probanda eſt ſcientia aduerſarij.*

18 *Scientia Officialium Baronis non ſufficit in præiudicialibus contra iuriſdictionem ipſius.*

19 *In dubio poſſeſſio potius cenſenda eſt cumulatiua, quàm priuatiua.*

20 *Laudimium non debetur ex ſimplici adeptione poſſeſſionis vigore Conſtituti.*

21 *Immiſſus in poſſeſſionem vigore contractus, aut Saluiani interdicti, non facit fructus ſuos.*

22 *Si poſſeſſio capta vigore Conſtituti, continuata fuerit ſpatio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, & poſſeſſio deinde reſtitueretur Domino, ſoluendum eſſet laudimium.*

TRes quæſtiones agitatæ fuerunt inter Dominum iuriſdictionalem & Communitatem ac particulares illius loci: quarum Prima reſpicit quaſi poſſeſſionem exigendi mulctas & pœnas Domino competentem. Secunda, quaſi poſſeſſionem tradendi tubam præconi in ſubhaſtationibus prætenſam per Communitatem. Tertia reſpicit ſolutionem laudimiorum ex poſſeſſione adepta in vim clauſulæ Conſtituti.

Quod attinet ad primum caput. Domino iuriſ 1
dictionali dixi concedendam eſſe manutentionem in quaſi poſſeſſione, exigendi mulctas conſuetas, banna, & pœnas à ſuis ſubditis: cùm generaliter Domini Barones debeant manuteneri in quaſi poſſeſſione, exigendi onera conſueta à ſubditis, Menoch. *remed. 5. retinend. num.1.5. & ſequentib.* Gozcin. *deciſ. 354. per totam*, Capyc. *deciſ. 96.* Poſthus *de manutent. obſeruat. 10. numero 11. & 74.*

Et cùm ſit in quaſi poſſeſſione vniuerſali iuriſ- 2
dictionis, manuteneri debet in ſingulis actibus ex iuriſdictione dependentibus, cum attendatur potiùs cauſa vniuerſalis, quæ influit ad omnes actus particulares à iuriſdictione dependentes, iuxta Doctrinam Baldi *in l.1. num. 24. verſic. tu dic: C. de emancipat. liberorum*, Ludouiſius & *ibi* Addent. *deciſ. 557.*

Neque dicatur hîc tractari de pœna conuentionali dependente à voluntate dictæ Communitatis.

Quia reſpondetur primò, quod ius imponendi 3
pœnas & mulctas, cùm ſit actus iuriſdictionalis, ad ſolum Dominum iuriſdictionalem, non autem ad ipſam Communitatem pertinet: Peregrin. *conſ. 114.num.2.verſic pœnas & mulctas: vol.3.* Menoch. *conſ. 147. num. 14. & 15.* cum pluribus citatis per Ioſeph.Ramon.*conſ.18.num 27.* Non poteſt igitur, aut poterit vniuerſitas pœnam huiuſmodi imponere,niſi cum conſenſu & authoritate Domini iuriſdictionalis,vt per DD.*ſuprà* citatos. † Sicut igi- 4
tur non poteſt Communitas pœnã imponere ſine conſenſu Domini,ita nec impoſitam reuocare:quia per impoſitionem talis pœnę factam de conſenſu

Domini, ſeu eius Baioli, & Officiarij, (qui con-
ſenſus, vt dictum eſt, erat neceſſarius) cenſetur
initus quidam contractus inter Dominum & ſub-
ditos, qui ſine eius conſenſu reuocari non poteſt:
Bartol. *in l. omnes populi, num.29. verſic. diſtingue:
ff. de iuſtit. & iur.* Alexand. *conſ.101. num.1. verſic.
& idem tenet Baldus, vol.1.* cum pluribus citatis per
Rotam *in recentior. deciſ. 34. num.2. part 2.* Et ge-
nerale eſt, quod conſtitutio facta cum authoritate
alicuius, non poteſt ſine eiuſdem authoritate re-
uocari: Rot. *in recentior. deciſ. 104. num.2. in fine,
part.3.*

5 Secundò, quod ſtante diuturnitate temporis,
quo pœnas exigere conſueuit, illa dici potiùs debet
conſuetudinaria, quam conuentionalis; ex traditis
per Ancharan. *conſ.148. num.10. in verbo, aut eſt con-
ſuetudinaria:* Roman. *conſ.143. in princip.* Tuſch. *litt.
P. concl. 143. n.2.*

6 Et ſicut Domini ſecundum aliquorum ſenten-
tiam; non poſſunt banna conſueta propria volun-
tate augere, quia conſuetudo pœnam determinat,
vt dicit Antibol. *in tract. de munerib. §.4. num.197.
& ſequentib.* vbi dicit, omnes nouitates in hac ma-
teria ſuſpectas eſſe, *& num.199.* dicit in alteratione
pœnarum conſuetarum, debere adhiberi conſen-
ſum tam Domini quam ſubditorum, ne deterioris
eſſent conditionis Domini ſubditis ſuis; cùm Do-
minus & ſubditus ſint correlatini, & in correlati-
nis idem eſt iudicium, & eadem diſciplina, & de vno
diſpoſitum trahitur ad alterum: *l. fin. ff. de acceptilat.
l. fin. Cod. de indicta viduitate tollend.* cum ſimilib.
*Capiblanc. de iur. Baronum, pragm.8. part.1. num.399.
verſic. limitatur tamen:* Adde Bertrand. *conſ.238. n.3.
7 & ſequentib. vol.2. part.1.* † Vtrùm autem, & quibus
concurrentibus Communitates facere poſſint ſta-
tuta pœnalia, copioſè explicat Caocer. *lib.3. reſol.
c.13. n.347. & ſeqq.*

8 Tertiò, quia propter eandem temporis diutur-
nitatem, non ſolum ob decurſum decem, & viginti
annorum; ſed etiam triginta, aut quadraginta, non
eſt neceſſaria productio alicuius tituli; imò præſu-
mitur quod actus omnes tam diuturno tempore
facti cenſeantur proueniſſe ex titulo & obligatio-
ne præcedenti: Bartol. *in l. ſolent §. 1. in fine, ff. de of-
fic. Proconſul. & Legati:* Bald. *in l. male agitur, num.7.
Cod. de praſcript. 30. vel 40. annorum,* Balb. *de praſcri-
ptionib. prima parte 3. partis princip. quaſt.9. & 11.*
Menoch. *lib.3. praſumpt.131. nu.2.* † Et ex illis mul-
9 tiplicatis actibus, non poteſt præſumi quid factum
iure facultatis: Ludouiſ. *deciſ.162. numer.16. verſic.
ſecundo.*

10 Quartò, quia in omnem euentum, quidquid
ſit de augmento pœnæ conſuetæ, de quo mox di-
ctum eſt *num.6.* Tamen hoc certum eſt, quod lici-
tum eſt Domino Baroni eandem pœnā imponere
per viam bannimenti; cùm licitum ſit Baronibus
in ipſo Caſtro facere proclamata, & edicta pœna-
lia: dummodò non ſint exceſſiua: quod dici non
poteſt, dum inducitur pœna à longo tempore con-
ſueta: Lucas de Penn. *in l. inſignia, col.1. C. de paſc.
public. & priuatis, lib.11.* Frecc. *in tractat. de ſubfeud.
lib.2. authorit 46. n.1. & 11.* Rot. coram Buratt. *deciſ.
312. n.1. & 427. n.2. & 8.*

Denique cum agatur de poſſeſſorio ſummariſ-
ſimo, ſecluſa omni diſputatione petitorij, certum
eſt dandam eſſe Domino manutentionem in eo
ſtatu, & eo modo, quo poſſidebat ante litem mo-
tam: Ludouiſ. *deciſ.569. n.3.*

In ſecundo capite ſupponendum eſt, quod eadē
Communitas nouam litem ſuſcitabat, prætendens
ſe ſaltem manutenendā in quaſi poſſeſſione dandi
præconi bona, aut negotia ipſius vniuerſitatis lici-
tanti, tubam æream, cum qua dictæ licitationes
fierent. Qua in re nec fundata eſt ipſa Cōmunitas.

Quia actus ille dandi & miniſtrandi tubam 11
præconi, eſt actus merè facultatiuus, in quo Com-
munitas nullum prorſus habet titulum, nec illum
habere, aut excogitare poteſt: Menoch. *de arbitr.
caſ.160. n.20.* vbi quod ſi actus non fuit factus tan-
quam ex iure proprio, & iure ſeruitutis, ac ex titu-
lo aliquo, ſemper dicitur factus iure familiaritatis:
Coccin. *deciſ.180. n.5. & deciſ.472. num.6.* vbi quod
poſſeſſio nullius eſt conſiderationis, quando non
conſtat de titulo, quia præſumitur conceſſa iure
familiaritatis: Rot. apud Poſt. *deciſ.138. nu.4.* † quia 12
ad hoc vt poſſeſſio ſit manutenibilis probari de-
bet, quod fuerit ex cauſa ſeruitutis ſibi debitæ,
ſciente & patiente aduerſario, vt poſt Alexand. &
Salicet. tradit Gratian. *diſcept. forenſ. c.450. nu.8.*

Et generale eſt, vt ex iis quæ fiunt, ſeu fieri ſolēt 13
ex gratia & voluntate alicuius, nullum quæratur
ius, vel poſſeſſio quæ ſit attendenda: Rot. *diuerſ.
deciſ.297. n.4. part 2.* vbi de Vicario Epiſcopi, quòd
non poteſt petere ſe manuteneri aduerſus Epiſco-
pum, de iure communi: Mantic. *deciſ. 267. num.2.*
Poſt. *de manutent. obſeruat.53. n.7.* † Et poteſt afferri 14
exemplum de eo qui vadit ad macinandum, vel
coquendum in molendino, vel furno alterius; aut
de eo qui per aliquot annos obtulit alicui par ca-
ponum, & ſimilia; de quibus Poſt. *ibidem, n. 4. 5. &
ſeqq. & tota obſeru.54.* Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutri-
na, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* vbi latè.

Maxime autem actus per Communitatem geſti 15
cenſentur facti per vſurpationē, & non iure ſerui-
tutis, ſeu iure proprio, quia agitur contra habentē
titulum, Poſt. *d. obſeru.54. nu.11.* nempe contra Do-
minum iuriſdictionalem, qui fundatam habet ſuam
intentionem in omnibus actibus iuriſdictionali-
bus, & à iuriſdictione quomodolibet dependenti-
bus, & nominatim circa ius, & authoritatem fa-
ciendi proclamata: Burat. *deciſ.427. n.1. & 2.*

Addatur, quod probatio facta fuit de vnico actu 16
iam ab annis 19. facto, cùm tamen in his quæ ex
gratia & libera voluntate fiunt, multitudo actuum
ad effectum manutentionis ſit probanda: Poſt. *ob-
ſeru.18. num.46.*

Cùm nec etiam probata ſit ſcientia Domini Ba-
ronis, quæ probanda omnino fuiſſet, cùm agatur
de prætenſo iure incorporali, Gratian. *dict. 450.
nu.8.* maximè cùm agatur contra Dominum Baro-
nem, qui (vt dictum eſt) habet pro ſe iuris aſſiſten-
tiam: Poſtius *obſeru.40. n.18.* 71

Nec ad hunc effectum ſufficit ſcientia Officia-
lium Domini Baronis, cùm agatur de acquiſitione
iuris incorporalis: Coſt. *de fall. ſcienti., inſpect.72.
n.13.* poſt Cupyc *deciſ.57. num.2.* Sufficeret tamen
ſcientia Officialium ſi non ageretur de iuribus in-
corporalibus acquirendis, vt *ibi* notat Coſta: Pereg.
de iure fiſci lib.6. tit.8. nu.26. & dixi *ſupra, cap.134.
num.22.*

Et præmiſſa multo magis locum habent, quia
Syndicis Vniuerſitatis tubam deneganiibus, poſſet
impediri liberum exercitium iuriſdictionis, &
actuū iuriſdictionalium D. Baronis, & eius Officia-
liū, & propterea ex ſola iuris aſſiſtētia D. Baro fun-
datus eſt ad impediendā manutētionem petitam.
Maximè quia nō fuit probata aliqua poſſeſſio nega-
tiua, aut prohibitiua cōtra Dominū, & eius Officia-
les. † In dubio autem manutentio non debet cō- 18
cedi priuatiuè, ſed tantùm cumulatiuè: Seraphin.
deciſ.

deciſ.339. num. 2. & ſi daretur poſſeſſio priuatina, eſſet ſpoliatiua: Idem *deciſ.7.num* 1.Ludouiſ.*deciſ.* 472.*n.*1.*&* 403.*n.*1. & *ibi* Addentes.

Tertia quæſtio in eo verſatur, vtrùm Dominus iuriſdictionalis, qui eſt Dominus directus, petere poſſit laudimium de prædiis,in quorum poſſeſſionem creditor immiſſus fuit vigore Conſtituti in obligatione Camerali appoſiti.

20 Quæſtio iſta reſoluenda eſt negatiuè: quia laudimium non debetur ex ſimplici poſſeſſione, niſi interueniente titulo habili ad tranſlationem dominij: & ſola poſſeſſionis tranſlatio non dicitur propriè alienatio: *l.item ſi res,§ ſuus & alia, ff. de alien.iud mut.cauſ fact.l.non alienat, ff.de regul.iuris,* Tiraquell. *ad leg connubial.gloſ.5.in verb contracter, numer.* 161. Bertrand. *conſ 3. numer 2. vol.2. prior.* Laudimium verò debetur tantùm ob cauſam alienationis dominij vtilis, quod habet in re emphyteutica, vt dicit *ibid.* Bertrand. *nu.*1. & notant DD. *in l. final. Cod. de iure emphyteut.* ſequitur Burg.*in tract. de laudimio, part.2. inſpect. 33. per*

21 *tot.* Claper. *cauſ.26. quaſt. vnica, num.9.* & † idcò immiſſus in poſſeſſionem in bonis debitoris vigore contractus, non facit fructus ſuos: vt notat Galleſ.*de obligat.Cameral.queſt.vlt.numer.*26. ſicut nec immiſſus ex Saluiano fructus ſuos facit, ſed illos in ſortem imputare tenetur: Zach.*de obligat. Cameral.q.vlt.n.*60.

22 Verum tamen eſt, quod ſi poſſeſſio ſic capta, continuata fuiſſet per ſpatium decem annorum inter præſentes,& viginti inter abſentes,ac deinde emphyteutæ eadem poſſeſſio reſtitueretur, Dominus directus fundatus eſſet in petitione laudimij: vt notauit Bertrand.*dicto conſ.3.nu 3. in fine.* quem ſequitur Burg. *dicta inſpect.*13.

Cùm itaque poſſeſſio,quæ capta fuit per particulares vigore clauſulæ Cõſtituti, ſit recens,& per modicum tempus continuata,abſque titulo habili ad transferendum dominum; ſequitur,laudimium ex huiuſmodi adeptione poſſeſſionis non deberi.

CAPVT CLXX.

De præſcriptione viginti annorum aduerſus crimen homicidij: Et vtrùm illa præſcriptio currat aduerſus pupillum vel minorem 25.annis: Et quomodo interrumpatur, videlicet, vtrùm per ſimplicem accuſationem, vel inquiſitionem? Vtrùm acta deperdita probari poſſint per teſtes, & quomodo? Domini iuriſdictionalis declaratio vtrùm præiudicet parti querelanti? Et an & quando Iudex requiſitus poſſit cognoſcere de meritis cauſæ.

SVMMARIVM.

1 *Omnis actio criminalis in crimine homicidij ſpatio viginti annorum tollitur.*

2 *Ampliatur, vt locum habeat ſiue procedatur per accuſationem, ſiue per inquiſitionem.*

3 *Præſcriptio viginti annorum in delictis currit etiam contra minores.*

4 *Et talis præſcriptio currit etiam tempore belli.*

5 *Requiri citationem ad hanc præſcriptionem interrumpendam quidam exiſtimant: Alij ſolam ſufficere inquiſitionem: Sed prior ſententia æquior eſt,& benignior.*

6 *Quando reus aufugit, nec ſe citari permiſit, habetur pro legitimè citato.*

7 *Interruptio in delictis non nocet, ſi poſt illam lapſi ſunt 20. anni, à die interruptionis computandi.*

8 *Si acta criminalia dicantur deperdita, duo probanda ſunt, primò,illorum amiſſio:ſecundò,tenor ipſorum.*

9 *Atteſtatio ſimplex vnius viri, quantumuis inſignis,fidem non facit in præiudicium Tertij.*

10 *Iudex requiſitus poteſt ſi velit cognoſcere de iniuſtitia ſententiæ Iudicis requirentis, nec pars requirens executionem, poteſt ex eo prætendere ſibi allatum fuiſſe grauamen.*

VAriæ quæſtiones propoſitæ fuerunt pro parte cuiuſdam Domini iuriſdictionalis, quæ ad ſequentia capita reducuntur.

Primò,quanto tempore præſcribatur actio criminalis ratione homicidij.

Secundò, vtrùm præſcriptio hoc caſu dormiat pendente minori ætate querelantis.

Tertiò, vtrùm illa præſcriptio interrumpatur per libellum accuſationis, vel per inquiſitionem formatam contra delinquentem.

Quartò, quanto tempore duret effectus dictæ interruptionis.

Quintò,vtrùm interruptio probetur per teſtes, quando acta criminalia fuerunt deperdita.

Sextò,vtrùm ſi Dominus iuriſdictionalis declaret fuiſſe ſatisfactum fiſco,talis declaratio ſubſiſtat in præiudicium partis læſæ.

Septimò, vtrùm Senatus Autaicenſis requiſitus pro executione citationis in illa cauſa criminali, poſſit cognoſcere de meritis cauſæ, & de materia principali.

Ad quas quæſtiones reſpondetur in hunc, qui ſequitur,modum.

Ad primam quæſtionem reſpondetur, quòd 1
omnis actio criminalis ratione homicidij de quo agitur, ſpatio viginti annorum præſcribitur: *l. querelam.Cod.de falſ.*Peregrin. *de iur.fiſc lib.6.tit.8. num.36.* Clar.*in §. final.queſt.*51.*num.*1. Gomeſ. *de delict cap.*1.*num.*6.Farinac.*de delict. quaſt.*10.*n.*1.*& ſequentib.* † qui omnes volunt hanc regulam locum 2
habere,ſiue per accuſationem procedatur, ſiue per inquiſitionem.

Secundò, quod iſta præſcriptio currit etiam contra minores, neque impeditur ſub aliquo 3
prætextu ignorantiæ,vel impedimenti, vel abſentiæ: probatur per text. *in l.auxilium, ff. de minorib.* Barboſ *ad l.3.Cod.de præſcriptionib.30.vel 40.annorum,nu.*118.Gomeſ.*dicto cap* 1.*num.*6 *circa medium,* Guazin.*de defenſ.reor.defenſ.2.cap* 2.*num.*6.Farinac. *dicta quaſt.*1.*num.* 2. Atque ita iudicatum fuit in ſupremo Pariſienſi Senatu 27 *July* 1566. & iterum 30. *Decembris* 1606. vt refert Brodeau in notis ad Louet. *littera C. num.*47.*in ſecunda columna,vltimæ impreſſionis*; † addens quod nec tempore bellorum 4
talis præſcriptio interrumpitur, atque ita iudicatum refert.

Tertiò, quod iſta præſcriptio non interrũpitur 5
per quemcunque actum iudicialem, ſed neceſſaria eſt citatio legitimè executa, & in actis deſcripta, cum relatione nuncij citationem exequentis: Barboſ *loc. citat numer.*233. Sed tamen ſolam accuſationem,vel inquiſitionem ex officio factam, ſufficere ad interrumpendam præſcriptionẽ in criminalibus,

nalibus,tenet Farinac.*dicta quæſt.10. num 28.* Ego autem,ſi iudex eſſem,non ſolum delinquentem ad mitiorem pœnam poſt viginti annos condemnarem, ſed Barboſæ ſententiam ſequutus, illum penitùs abſoluerem, ſi non præceſſiſſet legitima illius citatio, vt ſuprà dictum eſt,aut ſaltem ad Superiorem recurrerem pro gratia.

6 Quod locum non habet, quando delinquens aufugit,ad hoc vt citari non potuerit: tunc enim habetur pro legitimè citato, pro vt in caſu iſto interueniſſe ſupponitur: iuxta doctrinam Felini,*in c. illud 8.n.11.in prima concluſ. de præſcript.*

7 Quartò,quod interruptio præſcriptionis illam non impedit, ſi poſt interruptionem lapſi fuerint 20.anni: Farinac.*dicta qu.1.num.28.verſic. & ſtante dicta præſcriptionis interruptione.*

8 Quintò,quod ſi dicatur,acta,& proceſſuras factas ſuper citationibus, & proclamationibus aduerſus delinquentem;fuiſſe deperditas,illarum veritas probari poterit per teſtes, dummodò deponant de amiſſione huiuſmodi ſcripturarum, & de omnibus in eis contentis,totóque tenore illarum; aliàs fidem non faciunt:Aretin. *in §.ſed & ſi pater, nu.2.Inſtit.quib. mod.ius patr.poteſt.ſoluitur*,maximè autem probant,ſi teſtes ſint Iuriſperiti, vel Notarij: Bartol.*in l.2 §.1.n.4.ff. de iur.fiſci.*

9 Sextò,quod atteſtatio Domini iuriſdictionalis loci,in quo delictum fuit commiſſum, quòd delinquens fuit abſolutus per ſententiam; & ipſe fuit contentus de iuribus fiſci,non poteſt releuare delinquentem: quia conſtat illam fuiſſe factam colluſoriè,cùm cõtineat manifeſtam contrarietatem: quomodò enim fieri poteſt,vt fiſco aliqua iura deberentur, ſi delinquens fuit abſolutus per ſententiam? Præterea, quia ſimiles atteſtationes,non faciunt fidem,nec præiudicant Tertio, etiamſi factæ fuerint à viro quantumuis inſigni,Gratian.*diſcept. foreuſ.677.n.8. cum mult.ſequentib.*

10 Septimò, quod Iudex requiſitus, quando videt Iudicis requirentis iniuſtiam, poteſt de ea ſi velit cognoſcere,neque pars poteſt dicere ex eo ſe grauatam eſſe:Surd.*conſ.405. numer.29.& 358. numer. 17.* Gratian. *diſcept.* 146. Rot.*in recent. deciſ.576. part.4.*

CAPVT CLXXI.

Homicidium commiſſum in rixa non debet puniri pœna mortis. Et ex quibus dicatur commiſſum in rixa,tàm ex qualitate loci, temporis, & aggreſſionis; quàm ex aliis circunſtantiis. Ex præcedenti aggreſſione facta occidenti, excluditur præſumptio animi deliberati.In dubio præſumendum eſt homicidium non fuiſſe præmeditatum, nec cum animo occidendi. Intereſſe debetur ab illo qui occidit ad ſui defenſionem, excedendo modum legitimæ defenſionis. Quod intelligendum eſt de intereſſe radicato, non autem de nondum delato, ſed dubio, & euentuali.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium in rixa commiſſum non poteſt puniri pœna ordinaria.*

2 *Ampliatur vt procedat, quamuis non conſtet quis ex duobus fuerit aggreſſor.*

3 *Homicidium in rixa commiſſum non dicitur factum appenſatè.*

4 *Quando nullus adeſt tractatus præcedens, nec propoſitum præambulans, homicidium cenſetur in rixa commiſſum.*

5 *Quando ex reali, vel verbali controuerſia inopinata deuentum fuit ad homicidium, tunc illud dicitur in rixa commiſſum.*

6 *In dubio iudicandum eſt homicidium fuiſſe in rixa commiſſum, & qui dicit contrarium,tenetur illud probare.*

7 *Quod maximè procedit,quando inter rixam, & homicidium modicum tempus interuenerit.*

8 *Ex qualitate loci publici excluditur animus præmeditatus occidendi.*

9 *Si nulla præceſſerit inimicitia, homicidium non præſumitur animo deliberato factum.*

10 *Inter ipſos inimicos rixa inopinata interuenire poteſt.*

11 *Breuitas temporis animi deliberationem excludit in homicidio.*

12 *Ampliatur, vt homicidium dicatur in rixa commiſſum,etiam ſi iracundia aliunde proueniret, quàm ex facto illius qui occiſus eſt.*

13 *Si occiſus occidentem fugientem proſequutus fuit, præſumptio eſt excluſiua animi occidendi.*

14 *Quando alius fuit aggreſſor, etiamſi occidens exceſſerit modum inculpatæ tutelæ,non eſt locus pœnæ mortis.*

15 *Etiamſi aliquando præſumatur animus occidendi, non tamen ex eo ſequitur quod ille animus fuerit deliberatus.*

16 *Vt ſit locus pœnæ ordinariæ aduerſus homicidas, debet probari præcedens animi deliberatio.*

17 *Qui poſt datam ſibi mentitam,vel alapam, iniuriantem occidit,non eſt puniendus pœna mortis,ſed leuiori.*

18 *Qui alium occidit, ridentem quòd quis in lapidem impegerit, non eſt plectendus pœna ordinaria ſed mitiori.*

19 *Occidens eum qui nondum alapam impegit, ſed ſe præparabat ad illam dandam, mitiùs puniendus eſt.*

20 *Iuramentum inquiſiti quod non habuerit animum occidendi, coadiuuat alias probationes.*

21 *Maximè concurrente bona fama illius.*

22 *Etiamſi plures adeſſent percuſſiones,non tamen ex eo per neceſſe concluditur animus occidendi.*

23 *Animus occidendi excluditur ex qualitate inſtrumenti, quo occidens vſus eſt,quod quotidie præ manibus habebat.*

24 *Quando agitur de defenſione rei,qualibet ſemiplena probatio habetur pro perfecta.*

25 *Etiamſi homicidium fuerit commiſſum intra carceres,aut in alio loco priuilegiato, non meretur pœnam mortis,ſi fuerit factum in rixa.*

26 *Occiſor tenetur ad damna, & intereſſe,ſi modum inculpatæ tutelæ exceſſerit.*

27 *Intereſſe augmenti dotalis amiſſi per occiſum, quò vxori ſuæ ſuperuiuere poterat, quamuis illud vidua lucrata ſit,non debetur.*

28 *Intereſſe extrinſecum debetur hæredibus occiſi.*

29 *Intellige, vt locum habeat in intereſſe delato, & radicato,non autem in incerto, & euentuali.*

30 *Quæ*

30 *Quæ damna hæredibus occiſi adiudicanda ſunt? Remiſſiuè.*

31 *Explicatur textus* in l. inde Neratius, ff. ad leg. Aquiliam.

QVod Gaſpar ratione homicidij commiſſi in perſona Iacobi pœna mortis ordinaria puniri non poſſit, ex iis quæ in facto proponuntur, & quæ ex actis reſultant, indubitatum exiſtimaui.

1 Primò, quia regula generalis, & veriſſima eſt, quod homicidium ex rixa proueniens, pœna ordinaria puniri non poteſt: Peguer.*deciſ.*14.*n.* 15. Menoch *de arbitrar. caſ.*362. *num.*11. *in fine, verſic. cùm tamen in rixa hoc euenerit.* Farinac. *conſ.* 100. *n.* 28.

2 Honded *conſ.* 99. *num.* 45. *vol.* 1. † vbi hoc maximè dicit locum habere, quando non conſtat quis ex duobus rixantibus fuerit aggreſſor: ſequitur Guazzin. *de defenſ. reor. defenſ.* 29. *cap.* 4. *num.* 30. & ideo hoc caſu imponendam eſſe pœnam relegationis, vel exilij ad quinquennium; tradit Ricc. *collect.* 1016. *verſic limita tamen.*

3 Ratio eſt, quia homicidium in rixa contingens non poteſt dici appenſatè commiſſum: Surd.*conſ.* 40.*n.*28.

4 Quod autem homicidium de quo agitur, in pura rixa contigerit, clarè probatur ex facti ſerie: quia Gaſpar obuium habens Iacobum, ab eo pecunias petit, aut ſaltem inſtitit vt fierent inſimul computa. Ex quo deuentum fuit ad rixam inter ipſos. Et ideò cum nullus adeſſet tractatus præcedens, nec propoſitum præambulum occidendi, homicidium dicitur commiſſum in rixa: vt per Gloſſ. & DD. *in l. final. ff. ad leg. Corneliam. de Sicariis.* Bertazol. *conſ. criminal.* 106.*n.*5 *lib.*1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1289.*num.*2.

5 Hoc enim generale eſt, quod quando inter occidentem, & occiſum præceſſit aliqua realis, aut verbalis controuerſia, ex qua incontinenti ſubſequutum fuit homicidium, illud dicitur in rixa commiſſum: Farinac *conſ.* 132. *num.* 6. Rixa ſiquidem definitur, vt ſit duorum vel plurium contentio, quæ ex improuiſo procedit: Bayard. ad Clar. *in §. homicidium, n.* 124.

6 Et quamuis ex proceſſu non conſtaret homicidiū fuiſſe commiſſum in rixa, tamen Iudex in dubio tenetur iudicare quod factum fuerit in rixa, & non animo deliberato ſeu præmeditato: illa ſiquidem deliberatio conſiſtit in facto, facta autem non præſumuntur; & ideò qui dicit homicidium factū fuiſſe animo præmeditato, tenetur illud probare: Surd. *d conſ.* 40 *num.* 17. Bertazol. *conſ. crimin.* 85. *num* 2. Bayard. ad Clarum, *dicto §. homicidium, num.* 125. & quod rixa potiùs ſimplex, quàm animi deliberatiu præſumenda ſit, tradit etiam Marc. An-

7 ton. *lib* 3. *reſolut.* 10.*n.*4. † Vbi hoc maximè procedere aſſerit, quando inter rixam, & homicidium modicum tempus interceſſit: & quod qualitas præmeditationis probanda ſit per allegantem, tradit etiam Blanc *in tract. de indic. numer.* 54. Farinac. *de pœn. temperand. quæſtione* 96. *num.* 75. vbi plures allegat.

8 Supradicta confirmatur ex eo, quod tota rixa. & controuerſia ſuperuenit in via, & loco publico, in quo multi aderant, ſeu adeſſe poterant ad impediendum homicidium, & ſeparandos prædictos rixantes; ſic enim dictus Gaſpar habuiſſet animum præmeditatum occidendi præfatū Iacobum, alium locum commodiorem quæſiuiſſet, aut ipſum in loco ſuſpecto inſidioſè expectaſſet, pro vt facere ſolent illi, qui habent animum occidendi: & adeò ex qualitate loci publici, & parentis excluditur animi deliberatio, & homicidij præmeditatio, vt conſiderat Bertazol. *dicto conſ* 85. *n.*16. quem ſequitur Maſtrill. *deciſ.* 297. *num.* 56. Honded. *conſ.* 99. *num.* 36. *vol.* 1.

Et cùm nulla præceſſiſſet inimicitia inter occidentem, & occiſum, multò minus poteſt dici quod homicidium animo occidendi factum fuerit: Maſtrill. *ibid. num.* 56. † Quamuis etiam, ſtante rixa, non eſſet attendenda inimicitia; cùm rixa, & ſubitus impetus cadere poſſint etiam inter inimicos; vt notat *ibid.* Maſtrill. *n.* 65. 9 10

Et clarum eſt, non adfuiſſe animum occidendi ex propoſito, & dolo: quia quotieſcumque tempus non patitur deliberandi conſilium, tunc nunquam dicitur delictum commiſſum dolo, & ex propoſito: Farinac. *de homicid. quæſt.* 125. *num.* 417. vbi quod in tam breuiſſimo tempore, nec olla feruens ab igne depoſita quieſcere potuiſſet; & ideò hoc caſu non eſſe imponendam pœnam ordinariam tradunt vnanimi conſenſu DD. ſuperiùs allegati, & nominatim Merlin. *lib.* 5. *controuerſ. forenſ. cap.* 66. *num.* 17. 11

Quod ampliatur, vt procedat etiam ſi iracundia proueniret aliter, quàm ex facto illius qui occiſus fuerit; vt dicit Hippolyt. de Marſil. *in practic. crimin. §. quoniam, num.* 94. *&* 95. nam vt dicit Boſſius *in titulo, de homicid. n.* 60. difficiliùs eſt iram continere, quàm miracula facere. 12

Excluditur etiam omninò animus occidendi, & deliberatio præcedens, ex eo quod tempore rixæ dictus Gaſpar fugiebat, ſeu concitatis paſſibus ambulabat intra vicum, Iacobus ipſum inſequebatur, & ipſi clamabat, *non vis mihi ſoluere?* Et ſic cùm Gaſpar Iacobi præſentiam fugeret, & è conuerſo dictus Iacobus illum inſequeretur, conſtat euidenter quod dictus Gaſpar non habebat animum occidendi: Maſcard. *de probat. concluſ.* 1250. *num.* 7. Menoch. *de arbitrar. q.* 363. *num.* 13 Riminald. iun. *conſ.* 350. *num.* 29. 13

Quamuis autem præmiſſa ſufficiant ad eximendum Gaſparem à pœna mortis; tamen vt omnia tollatur occaſio dubitandi, ſupponenda eſt generalis alia Regula; videlicet, quod quando aliquis fuit aggreſſor ſeu prouocator, & rixæ cauſam dedit, quamuis ille contra quem aggreſſio facta fuit, aggreſſorem occiderit, etiam excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, quamuis occidens id dolo faciat, non tamen pœna mortis puniri debet, ſed alia imponi poteſt pœna extraordinaria pro modo exceſſus, etiamſi adfuiſſet dolus, & propoſitum ex parte occidentis: hæc eſt communis doctrina omnium *in l. vt vim. ff. de iuſtit. & iure*: Aſin. *conſ.* 111. *numer.* 8. *& ſequentib. vol.* 2. *inter conſilia diuerſor.* dicens, quod licèt prouocatio non excuſet in totum, tamen facit vt pœna minuatur, cum difficile ſit iuſtum dolorem temperare: Marſil. *conſ.* 137. *num.* 25. & hanc communem eſſe, & veram ſententiam teſtatur Fachineus *lib.* 1. *controuerſ. caput.* 32. Gail. *lib.* 2. *obſeruat.* 100. *n.* 11. *&* 110. *n.* 15. & *de pace publica, lib.* 1. *c.* 16. *n.* 19. 14

Nam licet aliquando præſumatur animus occidendi inter rixantes, non tamen ex eo ſequitur quòd ille animus fuerit deliberatus; & præmeditatus; vt teſtantur Surd. *dicto conſ.* 40. *num.* 29. & Clar. *in §. homicidium, num.* 7. *verſic. & ideo verum quidem eſt.* 15

Vndè bene prædicti Doctores concludunt non eſſe locum pœnæ ordinariæ, niſi conſtet de animo occidendi præmeditato: Boſſ. *in prax tit. de homicid.* 16

num,

num.91. his verbis: *dic quod punitur mitiùs, etiamſi dolo commiſerit.*

Quod autem dictus Iacobus fuerit aggreſſor, patet ex eo quod dictum Gaſparem manibus apprehendit, ipſum pulſauit illi mentitam dedit, & alapam; ſeu, vt loquuntur Itali, maxillatam: cùm tamen ad hoc, vt quis dicatur aggreſſor, ſufficit ſola verbalis iniuria per eum prolata; adeo vt ſi tunc occidatur, non ſit locus pœnæ ordinariæ, Gomeſ. *lib.3. variar. reſolut. c.3. de homicid. n.24. in fine, verſic. Immò quod magis eſt.* Bertozol. *conſ.356. n.2.* Carrer. *in prax. in tractat. de homicid. verſic. circa quartam: num.11.* Viui. *opin.189. num.11.* Galganet. *in conſtit. Mediolan. in cap. homicidia, num.802.* atque ita indicatum fuit apud Papon. *lib.21. tit.5. arreſt.1.* vbi, quod debet reus relaxari, aut ad ſummum mitti in exilium, prout factum fuit per Senatum Burdegalenſem apud Boër. *deciſ.169.* & tradit Bertazol. *conſ.434. n.4.5. & 6.*

18 Plus dicunt DD. quod ſi quis ambulans per Ciuitatem ſoſpitet, & pede lapidem feriat, & ira prouocatus nullis dictis verbis vulneret aliquem apud eum adſtantem, quia fortè de eo ridere cœpit, non diceretur homicidium deliberatum, ſed impetu quodam factum: vnde talis ſic delinquens mitiùs puniendus eſſet, etiam ſi modum defenſionis excederet. Addent. ad Farinac. *conſ.67. litera B.*

19 Immò, ſi occiſus ſe præparat duntaxat ad dandam alapam ſeu maxillatam occiſori, hoc ſufficit ad excuſandum occiſorem à pœna delicti ordinaria: vt teſtatur Batz. *deciſ. Bonon 141. n.13.* vbi *n.20.* teſtatur ex communi Doctorum ſententia, tali caſu occiſorem non teneri aufugere: quod etiam voluit propter ſolum periculum offenſæ perſonalis: Bertrand. *conſ.274. num.7. vol.1. prior.* & *num.8.* hoc ampliat, vt locum habeat, etiamſi ſperaretur vicinos ſuperuenire: quia per eos reparari non poteſt iniuria perſonalis.

Et quod aggreſſus ſi fugere potuit, & non fugit, imò & occidit aggreſſorem, non ſit puniendus pœna ordinaria; tradit Gomeſ. *d. libro tertio, c.3. num.24.*

20 In omnem euentum, pro maiori cautela adhibitum fuit iuramentum dicti Gaſparis ſuper aggreſſione, quod probat maximè ad corroborandas alias probationes: Carrer. *in pract. crimin. tit. de homicid. §. circa quartum, num 73.* vbi probat quod quando pro reo concurrunt præſumptiones aliquæ, aggreſſio occiſi, necnon animus non occidendi ex parte occidentis, probantur iuramento rei inquiſiti de
21 homicidio. † Immò ſolam bonam famam inquiſiti ad hoc ſufficere voluit Iodoc *in prax. rerum criminal. c.76. n.29* & poſt ipſum Farinac. *de homicid. q.125. n.478.*

Nec præmiſſis obſtat quod videatur præmeditatum homicidium, ex eo quod duæ percuſſiones factæ ſunt.

22 Quia reſpondetur non eſſe hac in re attendendam vulnerum multitudinem, ſed ſolum initium ſpectandum eſſe: nempe vtrùm ex inopinata rixa homicidium proceſſerit, ad excuſandum reum à pœna mortis: Menoch. *de arbitr. caſ.361. n.33.* Maſcard. *de probat. concluſ.93. n.10. & 21.*

23 Secundò non obſtat, quod animus præmeditatus videtur argui ex qualitate armorum, cum quibus vulnus fuit illatum.

Quia reſpondetur, imò totum è contra; nũ enim enſe vel pugione, aut ſimili armorum genere vſus eſt Gaſpar, ſed ſolo inſtrumento, quo ipſe vti ſolebat, ſecumque deferre. Ex quo inſtrumenti genere, & deferendi notoria conſuetudine, excluditur præſumptio animi deliberati ad occidendum: Camill. Borell. *conſ.45. num 20.* Farinac. *conſ 138. num 30. verſic. & quia delatio: & q.52. num 82.* Maſcard. *concluſ.97. num.5.* Farinac. *q.126. num.203.*

Denique quia etiam ſi huius rei defenſio non 24
eſſet planè probata, tamen qualibet ſemiplena probatio habetur pro plena, & ſufficienti: Clauet. *conſ.2. num.16.* vbi dicit, quod dubia probatio ſufficit, quando agitur de defenſione rei: Natt. *conſ.412. num.23.* vbi quod in criminalibus, dum agitur de defenſione rei, ſufficit ſemiplena probatio: quod & voluit Horat. Luc. *conſ. 168. numer. 17. libro primo, inter conſ. criminal. diuerſor. & numero decimo octauo,* vbi id maximè procedere vult, quando agitur de probanda exculpatione inquiſiti.

Concludendum igitur eſt, homicidium in rixa commiſſum calore iracundiæ, & præcedente aggreſſione vulnerati, & occiſi, non eſſe pœna ordinaria puniendum, ſed mitiori, vt fuit ſuperiùs comprobatum, & ſæpiùs iudicatum. † Quibus 25
accedit deciſio Gizzarelli in fortioribus terminis, facta per Senatum Neapolitanum, vt per Eundem *deciſ.18. per totam,* Muta *deciſ. Sicil.36.* vbi loquitur de rixa commiſſa intra carceres, aut in alio loco priuilegiato.

Sed cùm occidens etiam ad ſui defenſionem, & 26
excedens moderamen inculpatæ tutelæ, teneatur ad damna, & intereſſe erga hæredes occiſi, vt deciſum teſtatur Theſaur. iun. *libro tertio, quæſtione forenſ.7.*

Ideò dubitatum vltimo loco fuit, vtrùm condẽ- 27
natus ad damna, & intereſſe partis, ratione homicidij, teneatur ad ſolutionem augmenti, ſeu mutuæ donationis in caſum prædeceſſos inter coniuges factæ, quod mariti hæredes ſoluere viduæ defuncti coacti ſunt.

Reſpondendum exiſtimo negatiuè: quia licèt in 28
delictis omne intereſſe etiam extrinſecum veniat; Plot. *de in litem iurando, §.10. numer.27. & ſequẽtib.* Rebuff. *in l. vnica, C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt. prof.* Fumens. *in tract. de eo quod intereſt, numer.39. & ſeqq.* Bart. Alexand. Caſtrenſ. & Iaſon *in l. nummis 3. ff. de in lit. iurando* † Tamen hoc 29
intelligitur de intereſſe radicato, & delato; veluti ſi ſeruus occiſus fuerit cui delata erat hæreditas, tunc intereſſe amiſſæ hæreditatis debetur domino. Ratio eſt quia ius erat delatum, & licèt ante aditionem hæreditatis per ſeruum faciendam nondum eſſet acquiſitum, erat tamen ius delatum, & ex ſpe probabili acquirendum: *l. item Neratius, ff. ad leg. Aquil.* vt copiosè explicat Rebuff. *in d. l. vnica, C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt proferuntur.*

Sed quando lucrum poteſt euenire, aut poteſt non euenire, tunc non habetur illius conſideratio: *leg. ſi ex lege 17. C. de vſur.* Alexand. *conſ. 114. numero primo, libro tertio,* Iaſon *conſ.54. numero quinto, libro primo,* Bald. *conſ.182. numero quarto, & ſeptimo, libro primo,* Rot. Genuenſ. *deciſione 139. numero vndecimo.* Quod autem in caſu iſto lucrum non eſſet radicatum, patet; quia ſi ille occiſus non fuiſſet, æquale erat viri, & vxoris periculum propter dubium euentum vitæ vtriuſque coniugis: ergo non debet haberi ratio iſtius intereſſe amiſſionis lucri dubij, & incerti; † ſed tan- 30
tum alia damna reſarcienda ſunt: de quibus Farinacius *de homicid. quæſtione 119. inſpect. quarta, à numero 93.* Iuſeph. Ludouic. *deciſione Lucen. 62. numero trigeſimo.* Gomeſ. *tomo tertio, capite tertio,*

de

de homicid. num. 37. Roland. *conſ.* 39. *lib.* 2 & alij paſſim.

31 Quamobrem conſideraui quod *in l. inde Neratius, ff. ad leg. Aquiliam*, duo caſus diuerſi proponuntur Primus *in §. 1. illius legis* vbi caſus proponitur quod ſeruus hæres inſtitutus occiſus eſt viuo teſtatore, & ſic ante delatam hæreditatem, vt notat *ibid.* Accurſ. *in gloſſa, in verbo, occiſus fuerit.* Secundus caſus eſt, *in principio legis*, vbi ſupponitur, ſeruum mortuum eſſe poſt delatam hæreditatem, nondum tamen aditam; vt patet ex lectura text. *in § illud, Inſtit. de lege Aquilia.* Quando hæreditas eſt delata, nondum tamen adita, debetur æſtimatio ſerui; ſed in caſu noſtro, lucrum augmenti dotalis nondum erat delatum tempore homicidij.

32 Quando autem ius nondum erat delatum, vt hic, quia vxor adhuc viuebat, & viuit, & lucrum augmenti non debebatur niſi vxore præmoriente, nulla per conſequens illius prætenſi damni ratio habẽda eſt. Quia aut petitur ex perſona defuncti, & hoc non; cum in eo nunquam ius habuerit: Aut ex perſona hæredis, & hoc etiam dici non poteſt, nam, vt dicit Author Græcus apud Cuiac *lib.* 27 *obſeru. cap.* 12 ſi querantur hæredes de occiſo, audient; *ſi occiſus non fuiſſet, vos nequaquam ad hæreditatem vocaremini.* potius enim gratulantur ei, qui hominem occidit; ſi enim non occidiſſet, non ipſi, ſed defunctus hæc habiturus fuiſſet: ita Cuiacius *loco citato*, per illum textum, qui videtur ſingularis,

Quidquid ſit, lucrum augmẽti quod debet ſolui vxori, eſt merè euentuale, & dependens ex caſu incerto; ideò non ſoluendum, vt ſupra dictum eſt, *n.* 30. nam cùm mors mariti aliunde procedere poſſet, homicidiũ non eſt cauſa adæquata illius lucri,

CAPVT CLXXII.

Sententia vtrùm mixturam, vel complicationem contineat, attendenda ſunt verba diſpoſitiua ſententiæ. Donatarius qui habet clauſulam Conſtituti, manutenendus eſt aduerſus hæredes, aut alios poſteriores donatorios. Nullitatis cognitio quando impediat executionem iudicij poſſeſſorij Exceptio anterioritatis quomodo obſtet, aliis concurrentibus, in remediis poſſeſſoriis. Qui paſſus eſt petitorium probari, ſibi præiudicat in poſſeſſorio.

SVMMARIVM.

1 *Quando dubitatur vtrùm ſententia, à qua fuit appellatum, contineat mixturam, attendenda ſunt ſolum verba ſententiæ.*

2 *Similiter quando dubitatur vtrum ſententia contineat complicationem, ad effectum admittendæ appellationem ſuſpenſiuam.*

3 *Complicatio non deſumitur ex verbis narratiuis ſententiæ, ſed ſolùm attendenda ſunt diſpoſitiua*

4 *Donatarius cum clauſula Conſtituti, præferendus eſt hæredi, qui non dicitur habere cauſam ſuperſtitem, ad effectum poſſeſſorij.*

5 *Quando in eadem ſententia iudex teneatur prouidere pluribus donatarijs concurrentibus, & è contra quando non teneatur.*

6 *Quando aduerſus donatarium qui poſſeſſionem obtinuit, alij donatarij concurrunt per viam exceptionis, Iudex non debet expreſſam de illis in ſententia facere mentionem.*

7 *Si primus donatarius agat, & ſit manutentus in poſſeſſione, comparentibus aliis donatariis, ex actore fit reus, & alij debent intentare iudicium petitorium.*

8 *Quando quis ſolam poſſeſſionem inſtrumentalem adeptus eſt, ille qui conuenitur poſt illam ſic adeptam, interim manutenendus eſt, non obſtante productione alterius tituli, ſi tempore immiſſionis nihil fuit oppoſitum.*

9 *Qui non poſſidet, non eſt citandus tempore immiſſionis.*

10 *Quando exceptio petitorij fuit admiſſa in iudicio poſſeſſorio, cum tamen admitti non debuiſſet, imputandum eſt illi qui non contradixit.*

11 *Poſteriores donatarij non poſſunt intentare remedia poſſeſſoria contra primum, quia illorum author receſſit à poſſeſſione, facto ſuo.*

12 *Nullitas per viam exceptionis oppoſita non impedit executionem ſententiæ ſuper iudicio poſſeſſorio.*

13 *Nullitas proueniens ex defectu ſolemnitatis Statuti, dicitur requirere altiorem indaginem.*

14 *Sententia ſuper alimentis mandatur executioni, non obſtante appellatione, quamuis incidenter cognitum fuerit de filiatione.*

15 *Exceptio anterioritatis repellit omnes alios in iudiciis poſſeſſoriis*

16 *Quando Conſtitutum appoſitum eſt in donatione, donatarius aduerſus omnes poſteriora iura habentes manutenendus eſt.*

17 *Ex Statuto Auenionenſi, ſententia debet executioni demandari, quando lata fuit in fauorem inſtrumenti publici.*

DVbia propoſita aduerſus quendam donatariũ ad duo præcipuè capita reducuntur. Primò, quod ſententia lata in poſſeſſorio, videtur continere mixturam, propter quæſtionem nullitatis donationis factæ in fauorem ipſius: de qua tractatum fuit in cauſa. Secundò, propter concurſum tituli paris, nempè alterius donationis, quãuis poſterioris.

Quibus tamen non obſtantibus, ſententia man- 1
dati debet executioni, & procedendum in cauſa citra retardationem illius. Nam quod ad mixturam attinet, attendenda ſunt verba ſententiæ, quæ ſi non contineant deciſionem nullitatis expreſſam, ſed tamen tacitam, tunc non dicitur iudicium mixtum; ſed conceditur executio non obſtante appellatione: Rot. *diuerſ deciſ.* 263. *num.* 1. *&* 2. *part.* 1. vbi dicitur hoc procedere, etiam ſi in decurſu cauſæ fuerit plenè cognitum de nullitate: Seraphin. *deciſ.* 60; *n.* 1. Rot. apud Poſt. *deciſ.* 221. *n.* & 6.

Et quod dictum eſt de mixtura, eodem modo 2
procedit in complicatione cauſæ appellabilis cum inappellabili, quæ non nocet executioni, nec illam impedit, niſi expreſsè fuerit facta illius mentio in
ſententia:† & non ſufficit quod id factum fuerit in 3
narratiua ſententiæ, ſed neceſſe eſt quod mixtura, vel complicatio ſit in parte diſpoſitiua: Add. ad Ludouiſ. *deciſ.* 232 *n.* 6.

Quod autem ſententia, de qua agitur, non cõti- 4
neat mixturam, patet; quia cùm actũ fuiſſet vigore contractus continentis clauſulam Conſtituti pro manutentione, & quatenus opus eſt, immiſſione in

poſſeſſionem bonotum donatorum, & donatarius vigore clauſulæ Conſtituti fuiſſet manutentis per decretum in eadem cauſa factum: deinde verò petitum inhibitiones vigore dictæ clauſulæ obtentas in vim conttactus & conſtituti manuteneri, & foctiores decetni: tandem lata ſententia, fuit ordinatum contractum debitæ executioni demandandum eſſe, & inhibitiones manutenendas: nec de nullitate donationis facta fuit aliqua mentio in verbis diſpoſitiuis ſententiæ, & ſic non poteſt prætendi quod ſententia contineat mixturam, vel complicationem alicuius cauſæ appellabilis.

Quod autem attinet ad id quod opponitur de paritate tituli aduerſariotum, qui vel teſtamento, vel aliis donationibus (poſteriocibus tamē) nitūtur.

4 Reſponſio eſt in promptu. In primis enim quod ad teſtamētum attinet, certum eſt, donatarium cum clauſula Conſtituti præferēdum etiam in poſſeſſorio adipiſcendæ aduerſus hæredem teſtamentariū, cum cemedia poſſeſſoria illi non competant, niſi pro boois per teſtatorem tempore mottis ſuæ poſſeſſis: per text. *in l. final. C. de edicto D. Adriani*. Bona autem donata per teſtatorem non poſſidebantur tempote mortis; ergo non eſt aodiendus hæres aduerſus donatarium: vt bene notauit D. Argelus *de legit. contradict. q. 6. n. 5.* & to. Oldrad. *conſ.* 114. *n.* 3.

5 Quod autem attinet ad alios donatarios tempore poſteriores, non poſſunt ſimiliter prætendere, quod appellatio per eos interpoſita ſuſpendat executionem ſub prætextu paritatis tituli: quia hoc procederet, ſi petitio ſingulorum dooatariorum facta fuiſſet æquè principaliter, & omnes donatarij fuiſſent actores; tunc enim, quia Iudex debet proferre ſententiam ſuper petitionibus ſingulorum, tenetur etiam ſingulis concedere vel denegare immiſſionem; quam ſi denegauerit, datur appellatio à ſententia negatiua: ſi verò nec denegauerit, nec conceſſerit, datur appellatio ratione iniuſtitiæ, quia Iudex tenetur ſuper ſingulis petitionibus, ſingulariter in ſua ſententia prooidere: atque ita ſe explicat D. Argelus *in dicto tractat. de legit. contractore, q. 2. artic. 6. n.* 202.

6 Atqui in caſu noſtro donatarius ſolus fuit originaliter actor, qui obtinuit inhibitiones vigore contractus & conſtituti; cæteri verò fuerunt rei, & comparuerunt tanquam ſe opponentes: & ſic Iudex non tenebatur, nec debebat expreſſam mentionem facere de validitate titoli ipſorum, qui non per viā actionis, ſed per viam exceptionis propoſitus fuit: vt *ibi* tradit Argel. & *n.* 205. *verſ.* 4. in illis verbis, *quia vterque æquè primo iudiciū executiuū intentat.*

Præterea dicti donatarij poſteriores comparuerunt eo tempore, quo actor iam poſſidebat, prout in effectu fuit declaratus verus poſſeſſor, & manutentus in poſſeſſione bonorum, per decretom in

7 hac cauſa factum in iudiciocontradictorio. † Vnde alij prætenſi donatarij volentes impedire continuationem poſſeſſionis ipſius actoris, qui iam poſſidet, licèt antea eſſent rei, hodie ſunt actores, & primus donatarius poſſeſſor declaratus, effectus fuit ex actore reus: & ideò aduerſarij, non ſunt audiendi in iudicio poſſeſſorio, ſed producentes aliud teſtamentum, & aliam donationem, redire debent ad iudicium petitorium: vt pluribus comprobat Argel. *dicta q. 2. artic. 3. n.* 123. & *ſeqq.* & *n.* 137. quia primus donatarius habet poſſeſſionem & titulum, ergo cæteris paribus præferēdus eſt: Argel. *ibid n.* 139. nec à ſua poſſeſſione amouendus eſt; quamuis ex aduerſo producto facta fuiſſet paris tituli: ſed de hoc titulo ab aduerſariis prætenſo cognoſci debet in petitorio, vt in propriis terminis decidit Rota, loquens de cōcurſu duorū teſtamentorū, *deciſ.* 178. *n.* 31. & 32. apud Doran. † adeo vt ſufficiat ſola etiā 8
poſſeſſio inſtrumentalis, Rot. apud Marcheſan. *deciſ. 47. fol. 991 part.* 1. vbi dicit hoc procedere quando tempora executionis ſeu immiſſionis nihil fuit oppoſitum: † & *deciſ. 17. fol.* 436. vbi dicit quod ad- 9
uerſarij cùm non poſſiderent, non erant citandi tempore immiſſionis.

Vnde non obſtant ſimiliter, quæ opponuntur ex 10
Menoch. *remed. 4. adipiſcend. poſſeſſ. num.* 856 Quia ipſemet ſe explicat, *n.* 862. nempe, vt locum habeat quando exceptio concernens petitorium fuit admiſſa, cùm tamen admitti non debuiſſet; quia imputandum eſt illi qui paſſus eſt cognoſci de petitorio: ſed in caſu noſtro nulla petitorij cognitio adhibita fuit, niſi ad effectum poſſeſſorij: iuxta mentem Rotæ *deciſ. 263. part. 1. diuerſor.*

Rurſus Menochius loquitur, quando aderat probabilis dubitatio reuocationis prioris teſtamenti: vt per Eund. *num.* 861. quod in caſu noſtro procedere non poteſt.

Præterea Menochius intelligendus eſt, & loqui- 11
tur in caſu, quo vterque veniens ex diuerſo teſtamento, petiaſe immitti, in quo caſu nos non verſamur, cùm primus donatarius ſit verus poſſeſſor, & talis declaratus, vt iam dictum eſt; & cæteris paribus poſſidens cum titulo notoriè antetiori, ſit præferendus ex ſupradictis. Præſertim quia donator per Conſtitutum in prima donatione appoſitum, facto ſuo ceciderat à poſſeſſione, illamq; tranſtulerat in primum donatarium: iuxta *l. quod meo ff. de acquirend. poſſeſſ.* & ſic poſteriores donatarij nulla poſſunt intentare remedia poſſeſſoria, ſicut non competiiſſent donatari, qui facto ſuo à poſſeſſione ceciderat: Mantic. *deciſ.* 33. *num.* 13.

Ex his patet, quod cū actum fuerit vigore clau- 12
ſulæ Conſtituti, licita non eſt appellatio ſuſpenſiua, iuxta *conſilium* Caſtrenſ 43. *n. 4. lib.* vbi dicit quod quando de nullitate cognitum fuit tantùm per viā exceptionis, non autem per viam actionis, & iudicij principalis, tunc ſentētia poſſeſſoria mandatur executioni non obſtante appellatione. Quod maximè dicit verum, quando petens non agit ad poſſeſſionē iuris, ſed petit tolli moleſtiā facti; ſicut egit dictus donatarius pro adipiſcēda tenuta facti, non poſſeſſione iuris, quam priùs adeptus fuerat per clauſulā Conſtituti: atque ita cōcludit Caſtrenſis. † Maximè 13
verò, quia nullitas quæ proponebatur ex defectu ſolemnitatis ſtatutariæ, requirere dicitur altiorem indaginem: Rot. *deciſ. 217. n. 23. part. 5. recent.* Videtur ergo in caſu noſtro pronūciatum ſuper validitate iſtius ſcripturæ, ad finem & effectum iudicij poſſeſſorij principaliter intentati, vt actor conſequeretur corporalē tenutam: † ſicut cùm pronūti- 14
atur ſuper alimētis in fauorē illius, qui ſe filiū aſſerit, quia ſuper filiatione videtur pronūciatū ſolū quoad finē alimentorū: eandēq; ſententiā tuetur, & probat Salg *de Reg. protect. part 3. c. 12. n. 107. vſque ad* 110. Rot. Rom. *deciſ. 857. n. 2. & 3. p. 4. diuerſ.*

Confirmantur prædicta, quia certum eſt, quod 15
in remediis poſſeſſoriis, exceptio antecioritatis crediti habet vim repellēdi quoſcumque immiſſionem petentes: Mantic. *deciſ. 69. n.* 1. Pacific. *de Salvian. in ſpect. 3. c. 4. n.* 25. † & in Conſtituto in donatione 16
appoſito: Rot. *deciſ. 150. n. 8. part. 7 recent.* in terminis Rot. *deciſ 308. n. 6. 7. & 8. part. 5. recent*

Et præmiſſa omnia ſine dubio locum haberent, 17
ſi actum fuiſſet ſimplici poſſeſſorio: ſed caſus noſter valde diuerſus eſt, fuit enim actum vigore contractus,

Digitized by Google

contractos,& clauſulæ Conſtituti in eo appoſitæ, vigore Statuti præſentis Ciuitatis, concedentis executionem paratam inſtrumentis publicis, & mandantis procedendum eſſe ad executionem ſententiæ latæ in fauorem inſtrumenti,non obſtantibus oppoſitionibus, appellationibus & inhibitionibus;& quod ſi tertius ſe opponat,etiam tanquam dominus,vel quaſi;ſeu tanquam poſſeſſor,vel quaſi,admittitur quidem oppoſitio & exceptio dominij;ſed ſi tertius ille ſuccumbat, ſententia mandatur executioni,non obſtante quod de dominio cognitum fuerit: vt patet *lib.2. Statut. rubr.21.artic.4.* Ergo concludendum eſt, nos verſari in caſu executionis inſtrumenti donationis continentis clauſulam Conſtituti, & ſic in terminis Statuti, & per conſequens ſententiam non obſtante appellatione executioni demandandam eſſe.

CAPVT CLXXIII.

Quamuis, hærede ante teſtatorem decedente, teſtamentum fiat caducum, & ſubſtitutiones ſequentes euaneſcant; illud tamen locum non habet, quando in teſtamento appoſita fuit clauſula codicillaris, quæ ſuſtinet ſubſtitutiones. Hæredis inſtitutio non probatur per verba enunciatiua incidenter prolata. Minor propter iuramentum valide obligatur;ſed ſi fuerit enormiter læſus,habet remedium reſtitutionis in integrum.

SVMMARIVM.

1 *Si grauatus præmoriatur teſtatori, inſtitutio & ſubſtitutiones fideicommiſſariæ ſubſequentes caducantur,& corruunt.*

2 *Si in teſtamento adſit clauſula codicillaris, illud ſuſtinetur, quamuis hæres inſtitutus prædeceſſerit.*

3 *Electioni ſatisfactum dicitur per generalem hæredis inſtitutionem.*

4 *Nulla facta electione omnes eligibiles admittuntur ad ſucceſſionem.*

5 *Verba enunciatiua alicuius dicentis ſe inſtituiſſe aliquem ſuum hæredem, nihil probant.*

6 *Teſtamentum, in quo filij reducuntur ad æqualitatem difficilius reuocatur.*

7 *In teſtamento inter liberos adeſt tacita clauſula derogatoria.*

8 *Minor obligatur propter iuramentum: ſi tamen ſit enormiter, aut enormiſſimè læſus, competit illi reſtitutio in integrum.*

9 *Læſio non poteſt conſiderari in renunciatione quæ fit intuitu ingreſſus in Religionem; ſecus ſi fiat reſpectu ſacerdotij.*

SEquentes proponuntur difficultates ſuper ſucceſſione cuiuſdam Iurium Doctoris, nec non eiuſdem,dum viueret,vxoris.

Prima conſiſtit in eo,quod dictus teſtator condito teſtamento, vxorem ſuam hæredem vniuerſalem inſtituit quandiu ipſa victura eſſet in mundo ſub nomine ipſius teſtatoris, onerando tamen & grauando ipſam de reſtituendo totam hæreditatem ſuam ſine detractione alicuius Quartæ, aut alia quacumque, in caſum mortis, vel ſecundarum nuptiarum Franciſco, & aliis ſuis liberis maſculis, natis, aut naſcituris, quibus ſuſt tuit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum ſuperuiuentem, aut ſuperuiuentes ipſorum: & procedit ad alios gradus ſubſtitutionum.

Cúmque dicta vxor & hæres prædeceſſerit marito, videtur quod ſubſtitutio fuerit facta caduca; ideo quæritur quid iuris.

Vera reſolutio eſt,quod regulariter quando hæres inſtitutus moritur ante teſtatorem,hæredis inſtitutio remanet caduca,& eodẽ modo omnes ſubſtitutiones fideicommiſſariæ appoſitæ in teſtamento euaneſcunt. Vnde cùm ſubſtitutio per quam vxor fuit grauata ſit mere fideicommiſſaria, & facta per verba merè obliqua, verum eſt iuxta regulam illam generalem, ſubſtitutionem factam de liberis teſtatoris, & omnes alias ſequentes penitùs expiraſſe: Gabriel. *conſ.* 117. *num* 19. *vol.* 1. Peregrin *de fideicomm artic.* 15. *num.* 19. Alex. *conſ.* 5 *n.* 7. *vol.* 1. & ita ſupponit Rot. *deciſ.* 332. *num.* 7. *verſ. & ſatis eſt ad iuſtum effectum*: & *deciſ.* 403. *numer.* 12. *verſic. vbi refert quod illa doctrina. part.* 2. *recentior.* 1

Sed tamen aduertendum eſt,quod illa doctrina procedit quidem regulariter: Verùm quando in in teſtamento adeſt clauſula codicillaris, prout teſtamento de quo agitur, tunc ſuſtinetur teſtamentum, & illi qui ſuccedunt ab inteſtato hæredi grauato, cenſentur grauati de reſtituendo ſubſtitutis per fideicommiſſum vocatis in vim dictæ clauſulæ: Gomeſ. *lib.* 1. *variar. reſolut. cap.* 5. *nu.* 8. *verſic. tertio limita*; Batt. *de ſucceſſ. lib.* 8. *cap. vlt. numer.* 12. *verſic. quæ opinio*: Vincent. de Franch. *deciſ.* 156. *nu.* 1. Seraph. *deciſ.* 943. *num.* 2. Menoch. *conſ.* 106. *n.* 395. 2

Et per conſequens hæreditas æqualiter relinquenda eſt omnibus maſculis dicti teſtatoris,abſque detractione Trebellianicæ,quæ expreſsè reperitur prohibita in dicto teſtamento. 3

Secunda inſpectio verſatur circa teſtamentum vxoris,quæ maritum hæredem inſtituit,cum onere reſtituendi tali, vel talibus ex liberis ſuis maſculis, vel fœminis, prout ipſi placuerit, in totum vel in parte, cum ſubſtitutionibus ſibi bene viſis.

Vnde cùm dictus maritus deceſſerit nulla facta electione, videtur dicendum quod teſtamentum vxoris debeat remanere ſine effectu.

Nihilominùs tamen contrarium concludendũ eſt:quia cum ſuperiùs concluſum fuerit, teſtamentum paternum ſubſiſtere, hoc ſufficit ad hoc vt dicatur electionem & nominationem feciſſe; vt communi conſenſu concludunt DD. quos citaui *in his quæſtionib. ciuil. lib. cap.* 50. *num.* 50. Super quo quid fuerit in Gallia iudicatum, refert Claud. des Henrys *lib.* 5 *c.* 3 *q.* 16.

Immò cum electio commiſſa fuerit marito,caſu quo ipſe non elegiſſet, omnes liberi æqualiter admittendi eſſent, quia lex cenſetur nominare omnes eligibiles, illóſque eligere: Cyriac. *controuerſ.* 548. *nu.* 64. iuncto *num.* 48. & dixi *in dictis quæſtionib. ciuil. lib. cap.* 55. *nu.* 1. & 3. *p.* 1. 4

Tertia inſpectio verſatur circa declarationem dicti mariti per epiſtolam factam,per quã declarat ſe inſtituiſſe hæredem vniuerſalem filium ſuum: ideo quæritur,vtrùm illa declaratio ſubſiſtat, maximè cum prætendatur, illum ſimilem declarationem feciſſe ſæpiùs, & coram pluribus teſtibus.

Reſpondetur, verba illa enunciatiua non diſ- 5

penere, quia lex requirit expreſſam diſpoſitionem: vt concludit Nicolaus a Genua *in tract. de verb. enunciat. lib 2. quæſt. 20. numer. 4. & per totum.* præſertim quando verba enunciatiua ſunt incidentes, & propter aliud prolata; idque maximè, præcederet teſtamentum cum debitis ſolemnitatibus conditum, & cum legitimo teſtium numero; quod erat fauorabilius omnibus liberis, & illos
6 reducebat ad æqualitatem, † & propterea difficiliùs reuocatur: vt dicunt DD. *in authent. hoc inter liberos. Cod. de teſtament.* Simon de Præt. *lib. 4. interpret. 3. dubit. 2. num. 5.* Cancer. *lib. 5. cap. 20. n. 422.*

7 Præterea ſtante clauſula derogatoria, quæ forſan continetur in dicto teſtamento paterno, aut ſi expreſſa non fuerit, ſubintelligitur fauore liberorũ, poſterior illa aſſerta diſpoſitio non poteſt valere in præiudicium dictæ clauſulæ derogatoriæ, cum nullam ipſius contineat derogationem: Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 2. n. 25.* iuncto *n. 51.*

Vltima inſpectio verſatur circa renunciationẽ factam per vnum ex teſtatoris liberis, omnium iurium paternorum & maternorum, mediante conſtitutione patrimonij Eccleſiaſtici per patrem eidem filio ſuo facta.

Concludendum eſt, dictam renunciationem non poſſe impugnari ex capite nullitatis, ratione minoris ætatis; qua propter iuramentum in illo contractu appoſitum, dictus renuncians fuit effectus de minore maior: *authent. ſacramenta puberum, Cod. ſi aduerſus vendit.*

8 Sed tamen veriſſimum eſt, dictum minorem poſſe reſtitui in integrum, ſi doceat de læſione enormi, & multo mágis ſi de enormiſſima; tum ex capite metus reuerentialis, qui ſufficiens eſt ad reſciſſionem contractus, ſi cum eo concurrat enormiſſima læſio: Farinac. *in fragmentis, in verbo, Me-*
9 *tus, num.* 130. vbi plures allegat: † tùm etiam, quia licèt non poſſit allegari læſio in renunciatione facta intuitu ingreſſus in Religionem, tamen quando agitur de renunciante propter adeptionem beneficij ſæcularis, veluti Canonicatus, aut ſimilis, quæ non fuit facta contemplatione ingreſſus in Religionem, certum eſt locum eſſe reſciſſioni, ſi conſtet de læſione: vt probat Morotius *conſ.* 28 *num.* 11. *& per totum.*

CAPVT CLXXIV.

Donatarius omnium bonorum, vel quotæ, tenetur duntaxat ad contribuendum pro rata ad ſolutionem debitorum, quæ tempore donationis, iam concepta erant. Si verò ſit donatarius quotæ cum ſuis oneribus. tenetur ad ratam acquiſitionum per donatorem poſt donationem factarum. Verùm ſi donator voluerit ipſum teneri ad debita actiua & paſſiua; tenetur ad omnia, ſi dictum fuerit de præſentibus & futuris Donator poſt perfectam donationem poteſt ſuam intentionem dubiam declarare.

SVMMARIVM.

1 *Donatarius vniuerſitatis, vel quotæ, tenetur pro rata ad ſolutionem debitorum exiſtentium tempore donationis.*
2 *Donatarius quota cum ſuis oneribus, tenetur ad debita poſt donationem contracta, quando donator fecit acquiſitiones æquiualentes.*
3 *Si in donatione dictum ſit donatarium ſuccedere debere in omnibus debitis tam actiuis, quàm paſſiuis, præſentibus, & futuris; tenetur ad debita poſt donationem creata.*
4 *In dubio, legatum nominum intelligitur de iis, quæ teſtatori debentur.*
5 *Quid ſi in hæreditate aderant debita tam actiua quàm paſſiua? res eſt dubia: ſed ceſſat dubium, ſi teſtator id expreſſerit.*
6 *Donator poteſt ſibi reſeruare facultatem diſponendi de bonis donatis, etiam in donatione inter viuos.*
7 *Donator poſt perfectam donationem, licèt illam reuocare nequeat, tamen poteſt illam declarare.*
8 *Donando bona ſua, in quibus erant commixta alia, quæ electioni erant ſuppoſita, cenſetur donatarium elegiſſe.*
9 *Quod procedit, ſiue donatio ſit vniuerſalis, ſiue quota.*
10 *Debita etiam chirographaria debent ſolui per donatarium quotæ, etiam futura, & poſt donationem creata, ſi donatarius ſit de illis oneratus in donatione.*

SVpponitur in facto, patrem filio ſuo contemplatione matrimonij domum ſuam, nec non etiam medietatem omnium & ſingulorum bonorum ſuorum mobilium, immobilium, iurium, & actionum, iurium dominicalium, & debitorum actiuorum, & paſſiuorum, præſentium, & futurorum quorumcunque, donaſſe inter viuos, vſufructu ſibi durante vita reſeruato.

Ex qua donatione variæ quæſtiones decidendæ proponuntur.

Et primò quidem, vtrum filius donatarius teneatur ad ſolutionem debitorum omnium per patrem, etiam poſt donationem, contractorum.

Secundò, vtrùm ſtante dubio circa interpretationem dictæ donationis, licitum fuerit patri illam poſt duodecim annos interpretari, & declarare.

Tertiò, vtrum legatum 500. ſcutorum per matrem factum dicto eorum communi filio, cenſeatur cõprehenſum in donatione vniuerſali medietatis illis per patrem factæ, attento quod ipſe pater erat hæres vniuerſalis ſuæ vxoris, grauatus de reſtituendo eius hæreditatem vni, vel pluribus eorũ communibus liberis, ad eius electionem, & quod de tempore donationis factæ per patrem Franciſco, eius vxor erat mortua, & aderant duo alij liberi, quibus, ſeu cuilibet ipſorum eadem mater 500. aureos teſtamento legauerat.

Ad primam quæſtionem reſpondetur, certum eſſe quod donatarius vniuerſitatis, ſeu quotæ, tenetur ad debita tempore donationis contracta: adnotata *in l. æris alieni, Cod de donat.* quia bona intelliguntur deducto ære alieno: *l. ſubſignatum. § bona. ff. de ve bor. ſignific.* Corne. *conſ.* 289. *n.* 4. *vol.* 4. Mantic. *de tacit conuent lib.* 13. *tit.* 25. *n.* 7. 1

Certum etiam eſt, quod donatarius quotæ cum ſuis oneribus, tenetur ad debita poſtea contracta, quando donator fecit acquiſitiones æquiualentes debitis poſtea contractis: Maynard. *lib.* 2. *cap.* 93. & facit doctrina Barroli *in l. ſi filius, nu.* 2. *ff. ad Trebellianũ,* & Gratian. *diſcept.* 247. *n.* 57. Corne. *conſ.* 190. *num.* 8. 2

num. 8. *vol.* 2.Rot. *deciſ.*233.*part.* 2.*diuerſor.* Tuſch.
*in verbo, donatio, concluſ.*648.*n.*66.

Sed difficultas caſus propoſiti reſtringenda eſt ad
3 alia verba donationis quibus, donator declarat ſe
donare Franciſco filio, omnia debita tam actiua
quàm paſſiua. Verùm reſoluendum eſt, donatarium
teneri ad ſolutionem æris alieni poſt donationem
contracti, cùm adiecta fuerit illa clauſula donatio-
nis debitorum actiuorum & paſſiuorum, præſen-
tium & futurorum quorumcunque: debita ſiqui-
dem quædam ſunt actiua, alio verò paſſiua: † vt di-
4 ſtingunt DD. *in rubr Cod. de rebus creditis*, & nomi-
natim Sicard. *num.* 6. in dubio nomen debitorum
donatum, vel legatum, intelligitur de debitis acti-
uis: veluti ſi teſtator dicat, *Lego Titio omnia debita
mea*, intelligitur de illis quæ ipſi teſtatori debentur
text. eſt *in l. ſi ſeruus* 111. *§. qui Margaritam, ff. de
leg.* 1. & tradit Bald. *in dicta rubric. de reb. credit. nu.* 3.
Quod verum eſt, quando in hæreditate, ſolum
aderant credita, † ſed quando in ea erant debita &
5 credita, quæſtionem dubitabiliorem eſſe exiſtimat
Salicet. *in dicta rubr. num* 3. *in fine*. Sed ceſſat dubi-
tatio, quia donator expreſsè voluit onerare dona-
tarium debitis etiam paſſiuis, non ſolùm præſenti-
bus; ſed etiam futuris; & ideo cùm verſemur in cla-
ris, non eſt recurrendum ad coniecturas: *l. continuus.
§. cum ita. ff. de verbor oblig.* † Poteſt enim dona-
tor hanc donationi legem adiicere, vt de bonis do-
6 natis ad libitum inter viuos, vel clauſa mortis diſ-
ponere poſſit, & ſi diſponat, diſpoſitio erit valida:
vt teſtatur Natt. *conſ.*118.*num.* 3. *& ſeqq.* Mantic. *de
tacit. convent. lib.* 13. *tit.* 47. *num.* 4. Si poteſt diſponere
de rebus donatis, ergo poteſt etiam hypothecare,
vel obligare in præiudicium donatarij.

7 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, quòd
licet donator poſt perfectam donationem, non
poſſit illi præiudicare, niſi hoc ſibi reſeruauerit, vt
ſuprà dictum eſt, tamen poteſt, ſi aliqua adſit ambi-
guitas, aut dubitatio, declarare qualis fuerit eius in-
tentio tempore donationis, & eius declarationi
etiam ex poſt factæ ſtandum eſt, vt per Crauet.
conſ. 234. *num.* 4. Caſtrenſ. *conſ.* 343. *num.* 2. *in fine,
verſic. nam quandocunque*, *vol.* 1. vbi dicit quod
verba donationis inter viuos dubia declarantur per
concedentem, ſiue declaratio fiat inter viuos, ſiue
in vltima voluntate: Tuſch. *littera D. concluſ.* 626.
num. 24.

8 Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, quod cùm
pater haberet ex teſtamento vxoris facultatem eli-
gendi vnum, vel plures ex liberis, cenſetur filium
donatarium elegiſſe, faciendo illi donationem me-
dietatis omnium bonorum ſuorum, in quibus bona
vxoris erant confuſa & comprehenſa, Fontanell.
de pact. nupt. clauſ. 4. *gloſſ.* 5. *num.* 64. Idem *deciſ.*
467. *num.* 6. *& ſequent.* & oſtendi ſuprà, *part.* 1. *in
iſtis quæſtionibus ciuilibus*, *cap.* 50. *num.* 21. *&
ſequent.*

9 Neque fieri debet differentia inter donationem
vniuerſalem omnium bonorum, & illam quæ facta
fuit duntaxat de medietate. Quia, quemadmo-
dum per inſtitutionem hæredis, vel donationem
vniuerſalem, cenſetur quis electus vniuerſaliter,
vigore facultatis eligendi ſibi datæ; ita per inſtitu-
tionem, vel donationem medietatis, cenſetur facta
electio pro medietate: per textum expreſſum *in l.
vnum ex familia* 69. *§. ſi duos, ff. de legat* 2. vbi quæ-
rit Iuriſconſultus quid ſit dicendum, ſi grauatus
nulli reliquerit, ſed duos tantum de familia hære-
des ſcripſerit, vtrùm hi quaſi nominati, ſeu electi,
res illas conſequi debeat, perinde ac ſi expreſſe electi
fuiſſent; an verò omnes de familia ſint audiendi,
quaſi nullus fuerit nominatus? Et reſpondet Iuriſ-
conſultus pro iis quidem portionibus, quas iure
hæreditario retinent, eos fideicommiſſum obtentu-
ros: & *ibi* notat Bartol. *num.* 2. *&* 3. & plures allegat
Caldas *de iur. emphyteut. tit. de nominat. lib.* 2. *q.* 7.
num. 1.

Ideo bona materna confuſa cum paternis per
aditionem hæreditatis ſine inuentario, pertinebunt
ad donatarium, à ſe ipſo deducenda, vna cum
quingentis aureis ſibi prælegatis, tanquam à do-
natario medietatis bonorum paternorum, quam
donator voluit omnibus debitis actiuis, & paſſiuis,
præſentibus & futuris onerare. † Cuius oneris ea 10
virtus eſt, vt omnia debita pro medietate deducan-
tur de donatione, ſiue hypothecaria, ſiue chirogra-
pharia: ex notatis per *deciſ.* Rotæ Romanæ 119.
3. *&* 4. *part.* 7. *recent.*

CAPVT CLXXV.

De debitore obærato, qui poſt obtentam à creditoribus ſuis chirographariis dilationem quinquennalem, vendidit quædam bona vni ex dictis chirographariis, qui vult pretium bonorum venditorum, tam extans quàm iam extinctum compenſare, & reſpectiuè retinere pro ſatisfactione ſui crediti: & probatur, talem compenſationem, ſeu retentionem non poſſe ſubſiſtere in præiudicium aliorum creditorum; præſertim ſtante mala fide tam emptoris, quam venditoris, qui notitiam habebant dictorum creditorum.

SVMMARIVM.

1 *Venditio facta in fraudem paratæ executionis non ſubſiſtit.*

2 *Tertius qui ſe opponit executionibus creditorum, debet docere de ſua iuſta poſſeſſione.*

3 *Tertius qui emit in fraudem paratæ executionis, conueniri poteſt recta via; maximè ſi debitor non ſit ſoluendo.*

4 *Compenſatio fieri non poteſt, quando pretium extat in manibus illius qui ſimul eſt emptor & creditor, nec ante aduentum temporis ſolutionis.*

5 *Creditores agere poſſunt recta via contra nomen debitoris nondum exactum, & nondum compenſatum.*

6 *Pretium ſuccedit loco rei in ſubſidium, quando debitor non eſt ſoluendo.*

7 *Excuſſio bonorum debitoris non eſt neceſſaria, quando debitor notoriè non eſt ſoluendo.*

8 *Qui in aliquo actu facit mentionem alicuius inſtrumenti, cum expreſſione anni, diei, & notarij, præſumitur ſciuiſſe totum inſtrumentum.*

9 *Recipiens ſolutionem in vim alicuius inſtrumenti, præſumitur illius notitiam habuiſſe.*

10 *Compenſatio & datio in ſolutum à ſciente facta, non poteſt eſſe valida in præiudicium anteriorum creditorum ſed illis datur actio ad pretium nondum conſumptum.*

11 *Pecunia dicitur extare, quando debitor deſiit dolo illam poſſidere.*

12 *Et hoc caſu creditores habent electionem, vtrum agere velint ad rem, vel ad pretium.*

13 *Creditores agere poſſunt via executiua contra pretium quod eſt apud emptorem bonorum debitoris.*

14 *Creditores poſſunt experiri via executiua contra debitorem ſui debitoris obligatum per inſtrumentum executiuum.*

15 *Stante mala fide, pecunia quamuis conſumpta cenſetur extare.*

16 *Retentio non datur quando res aliqua deuenit ad creditorem vitio affecta.*

QVidam mercator tranſegit cum ſuis creditoribus, & promiſit illis, tam qui conuentionem ſubſcripſerant, quàm qui non ſubſcripſerant, notario pro abſentibus ſtipulante, ſoluere omnes ſummas per ipſum debitas intra tempus quinquẽnij, per quinque ſolutiones æquales, ſingulis annuis ſolutionibus; ea tamen conditione, vt ſi in vna ſolutione deficeret, cogi poſſet pro toto debito. Item quod non fieret præiudicium creditoribus hypothecariis ipſius, caſu quo non adimpleret contenta in dicta conuentione.

Item quod in illa non cõprehenderentur creditores annuorum redituum debitorum per ipſum, quia ipſi noluerunt aſſiſtere, nec conſentire dictis conuentionibus: & alias prout latiùs patet in inſtrumento ſumpto per notarium publicum.

Poſtea verò idem debitor vendidit Domino Horatio quoddam ſuum rus pretio inter eos conuento decem millium librarum, ex quibus dictus emptor promiſit ſoluere quatuor mille libras conuertendas in extinctionem annuorum redituum, quibus ipſe venditor erat obligatus. Et quia dictus emptor erat creditor eiuſdem vẽditoris in pluribus magnis pecuniarum ſummis, quas ipſi tenebatur ſoluere, ſicuti & aliis creditoribus in quinque ſolutionibus annualibus, ideò fuit conuentum quod dictus emptor nõ poterit cogi quocunque tempore per dictos creditores, aut aliam quamcunque perſonã ad ſolutionem ſex mille librarum reſtantiũ de dicto pretio, imo illas ſibi retinebit, & compenſabit, *année par année*, pro quinta parte dictarum ſũmarũ, qualibet die 16. Decembris: & interim ne ſimul fruatur re, & pretio, ſoluet fructus dicti pretij ad rationem quinque pro centenario, diminuendo tamen pro rata illius annuæ compenſationis: *Et fait que ſera le payement de dix mille liures en la forme que deſſus*, dictus venditor liberauit, & quittauit eundem emptorem de toto ruris vẽditi pretio. In conſequẽtiam cuius inſtrumenti emptor confeſſus fuit die 16. Aprilis tunc ſequentis recepiſſe à venditore 1258. libras, pro prima quinta parte ſolutionis cuius dies ceſſerat iuxta conuentionem prædictam mediante compenſatione partis pretij dicti ruris. Sed antequam ſecundus terminus ſolutionis eueniret, ipſe venditor vita functus eſt, ſtatimque poſt eius obitum multi creditores inſurrexerunt, credita ſua iudicialiter petentes, & inter cæteros ipſemet emptor ruris, qui in ſententia gradoatoria, ipſo, ſeu procuratore per ipſum conſtituto vocato lata; collocatus fuit in vltimo gradu inter chirographarios creditores; tãdẽq; in cõtradictorio cõdemnatus de deponendo reſiduum dicti pretij ſupradicti ruris, illud depoſuit in manibus depoſitarij per eum nominati: Nunc quæritur de duobus.

Primò, vtrùm creditores ſint fundati in petenda relaxatione dicti depoſiti, quoad ſolutiones dicti pretij ruris maturatas poſt obitum venditoris, & concurſum creditorum illius.

Secundò, vtrùm ſint fundati, etiam quoad ſolutionem maturatam pro quinta parte, viuente vẽditore, poſt dictam creditorum conuentionem, non obſtante compenſatione facta per inſtrumentum publicum, inter ipſos emptorem, & venditorem.

Antequã verũ ad dictarum quæſtionum reſolutionem veniamus, ſupponendum eſt in primis, nullã in hoc negotio eſſe difficultatẽ reſpectus creditorum, qui noluerunt dictæ conuentioni conſẽtire, nempe eorum, quibus venditor erat obligatus ad annuos, & perpetuos reditus. † Quia quoad ipſos 5
pignoratio generalis, & executiones factæ cõtra bona dicti venditoris, quarum emptor notitiam habebat, ſemper in ſuo robore remanſerunt, & illis non fuit præiudicatum per venditionem poſtea factam, in fraudẽ paratæ executionis: iuxta tradita per Rip. *in l. 1. §. ſi habet, n. 22. ff. ad Trebellian.* † Tertius enim 2
ad impediendam executionem creditoris, iuſtã debet oſtendere poſſeſſionem; ex Bald. *in l. ob maritorum, Cod. ne vxor pro marito:* Couar. *practic. qu. c. 16. n. 4. verſic. Sextum maiorem dubitationem habet:* & ideo inquit Couarr. executio fieri debet etiam quoad poſſeſſionem: ita quidem, vt huic tertio res auferatur, nõ obſtante cõtradictione. Præſertim verò hoc locum habet, quando debitor remanſit non ſoluendo: Caualcan. *deciſ. 16. n. 7. & 8.* † vbi dicit 3
quod hoc caſo non eſt agendũ reuocatoria: Cancer. *lib. 3. var. reſolut. cap. 57. de ſentent. & re iudicata. n. 461. & 462. & ſeqq.* vbi amplius dicit hoc procedere, etiamſi emptor non fuiſſet particeps fraudis; & ſubdit ſufficere quod ille Tertius compareat in iſto iudicio executionis.

Hoc ita præſuppoſito, quoad primum caput, nempe quoad ſolutionem, & compenſationẽ ſummarum maturatarum poſt obitum venditoris, & concurſum creditorum, res videtur expedita in fauorem ipſorum. † Quia cùm dies ſolutionis non- 4
dum eueniſſet, non poterat fieri compenſatio rei nondum debitæ: ſiquidem in contractu venditionis non fuit conuentũ, quod compenſatio fieret ſtatim, ſed *année par année*; rectè igitur cogi poteſt ſoluere pretium nondum compenſatum nec conſumptum: iuxta *deciſ.* Rot. 157. *poſt conſil. Farinac. n. 4. in fine*, ibi, *vel vt dicebat:* vbi citat Afflict. *deciſ.* 190.

Et licet dictum fuerit, quod venditor, aut eius creditores, aut aliquis alius non poſſent vllo vnquã tempore moleſtare emptorem pro illis ſummis pretij reſtantis; tamen hoc non poteſt creditoribus nocere, quia vna pars contractus aliam declarat, dum dicitur quod emptor nõ poterit moleſtari per creditores, *en quel temps que ce ſoit*, & illa verba explicãda ſunt per ſequentia, & intelligẽda ſunt præſuppoſitis habilibus: nimirùm, quod nulla poteſt fieri petitio, adueniente videlicet tempore faciendæ compenſationis, alioqui cõtractus contineret contradictionem, quia oporteret ſtatim fieri compenſationem, cùm pacto expreſſo in eodem contractu conuentum fuerit, illam non fieri niſi per annales ſolutiones intra quinquennium faciendas.

Imò pactum illud, quod emptor nõ poterit cogi per alios creditores, clarè demonſtrat ipſum ſciuiſſe quod aderant alij creditores, & quod alienatio & cõpenſatio facta fuit animo præiudicãdi aliis creditoribus,

Digitized by Google

5 toribos.† Vnde ſequitur,creditores recta via agere potuiſſe contra nomen nondum exactum, & nondum compenſatum: ex traditis per Surd. *conſ*.436. *num*.10. vbi ſic ait: *poterit creditor anterior reuocare dationem in ſolutum factam de nomine debitoris, quamuis ea datio importet ſolutionem, & debitorem cedentem liberet*. Tale namq; nomen,ſi nondum ſit exactũ,perinde habetur ac ſi eſſet in pecunia à creditore ſuo debitori ſoluta,ſed nondum commixta, vel conſumpta,& eodem iure.Quare ſicut Domina Barbara vigore ſuæ anterioris hypothecæ, poſſet conſequi pecuniam à ſuo marito ſolutam,ſi tamen extaret,& non eſſet conſumpta;ita poterit debitorem ſibi obligatum, qui tamen nondum ſoluerat poſteriori,non obſtãte delegatione cõuenire,quaſi res ſoluta adhuc extaret: & ad hoc eundem Surdi locum refert & ſequitur Caſtil.*controuerſ.lib*.4.*cap*.61.*& vltimo,n*.88. vbi concludit nomen debitoris datum in ſolutum, vbi nondum fuit exactum, perinde haberi,ac ſi pecunia eſſet à debitore creditori ſoluta,ſed nondum commixta,vel conſumpta.

Sed in hoc primo capite non videtur diutiùs inſiſtendum,cùm in fortiori caſu, nempe in ſecundo capite quod concernit ſolutionem maturatam viuente venditore, fundatam eſſe creditorum intentionem, ex ſequentibus manifeſtè appareat.

6 Primò enim, vera eſt in iure regula,quod licèt pretium non ſuccedat loco rei in iudiciis ſingularibus; tamen in ſubſidium, quando venditor non eſt ſoluendo, tunc pretium ſuccedit loco rei, & ſit actio quæ dabatur contra rem,datur contra pretiũ in illius locum ſubrogatum:Duran.*deciſ*.63.*num*.4. & in hoc conſiſtit natura huius remedij ſubſidiarij:Theſaur.iun.*lib*.1.*quæſt*.16.*nu*.3. Buratt.*dec*.874. 7 *n*.4. † & ideo non eſt neceſſaria excuſſio bonorum debitoris,quando notoriè conſtat, ipſum non eſſe ſoluendo,vt tradit idem Buratt.*loco citato*.

8 Secundò,quia dictus emptor negare non poteſt quin de tempore dictæ venditionis, & dationis in ſolutum, habuerit notitiam creditorum anteriorum,& omnium facultatum venditoris,cùm in inſtrumento concordiæ appareat, illum conuocatis omnibus venditoris creditoribus, ipſis nomine eiuſdem propoſuiſſe,dedimittendo omnia bona ſua pro illorum ſatisfactione;ſicut etiam de tenore deliberationum factarum inter dictos creditores, cùm appareat eundem emptorem aſſtitiſſe,& præſentem fuiſſe dictis congregationibus, & expreſsè in dicto inſtrumento concordiæ conſeruata ſunt iura anteriorum creditorum,caſu quo debitor cõuentionibus non ſatisfaceret,prout non ſatisfecit: cuius quidem inſtrumenti ignorantiam emptor prætendere non poteſt,cum illius expreſſam mentionem fecerit dicto contractu venditionis, & in inſtrumento primæ ſolutionis, ſeu compenſationis quintæ partis primi anni, & in illius executionem receperit dictam ſolutionem quintæ partis: quia faciens mentionem alicuius inſtrumenti, maximè cum expreſſione anni,diei,& notarij, præſumitur totum illius tenorem ſciuiſſe: Alexand.*conſ*.181.*n*.4.*vol*.7.Surd.*deciſ*.4.*n*.8.*& deciſ*.216.*num*.43. *verſic.bene aduiſto*.Maſcard *concluſ.mihi* 1299 *n*.10. idem Surd.*conſ*.4.*n*.46.

9 Imò, quia in illius executionem recepit ſolutionem illius quintæ partis, præſumitur non ſolũ ſciuiſſe, ſed etiam omnia in eo contenta approbaſſe,Menoch.*remed*.15.*recuperandæ poſſeſſ.nu*.119.

10 Et per conſequens, cùm venditio facta fuerit à debitore,ſciente ſe multis obnoxium creditoribus anterioribus, emptori ſcientiæ anteriorum hypothecarum habenti; alienatio & compenſatio; ſeu datio in ſolutum facta ipſi de ſuo debito prouenientes ex pretio dicti turis, etiam quoad primum terminum non ſubſiſtit;ſed datur eã non obſtante creditoribus actio ad pretium turis alienati,quamuis medio prætenſæ compenſationis conſumptũ, vt clarè admittunt omnes DD.de hac materia tractantes; & inter cæteros Theſaur.iun. *dicto lib*.2. *qu*.16.*nu*.3. Fontanell.*de pact.nupt.clauſul*.5.*gloſſ*.8. *part*.7.*num*.22.*fol.mihi* 151.*tomo* 2. 11 † vbi dicit hoc caſu agi contra pecuniam quamuis conſumptam, quaſi is qui ſolutionem recepit, dolo deſierit poſſidere:Surd.*conſ*.4.*nu*.45. 12 † & actor habet electionem agendi ad rem,vel ad pretium,prout ſibi placuerit: Duran.*dicta deciſ*.63 *nu*.8. Idem tradit Pacific.*de ſaluian.interdicto inſpect*.3.*cap*.2.*numer*.250. vbi quod hoc caſu aduerſus pecuniam agi poteſt, perinde ac ſi extaret. Sequitur itaque, creditores recta via agere potuiſſe,& rectè egiſſe contra dominum emptorem,pro ſolutione pretij dicti turis, vt ex eo anterioribus venditoris creditoribus ſatisfiat.

Neq; obſtat quod opponitur,debuiſſe præcedere actionẽ reuocatoriam, non autem via executiua contra emptorẽ tertium poſſeſſorem agi potuiſſe.

13 Reſpondetur enim,quod cùm creditores hypothecarij habeant omnia bona dicti debitoris ſibi obligata, & nomen hoc, ſiue debitum pretij turis venditi ſit ipſis obligatum, Surd.*conſ*.4.*num*.19.*& ſequentib*. ſine dubio potuerunt agere contra debitorem ſui debitoris in forma Cameræ obligatum, etiam via executiua, quamuis ipſi non ſint in illo inſtrumento facto inter emptorem & venditorem nominati: Zach.*de obligat.camer.quæſt*.5.*num* 35.*l. etiam nomen,Cod.de execution rei iudicatæ* Rot.apud Zach.*deciſ*.7.*nu*.1. & ſic non agnoſcunt emptorem vti tertium poſſeſſorem, ſed vti debitorem ſui debitoris: 14 † creditoribus enim competit aduerſus debitorem debitoris actio perſonalis vtilis,quæ apud debitorem erat directa:Surd.*dicto conſ*.4.*nu*.23. vbi dicit nec eſſe neceſſariam vtilem actionem,ſed via executiua poſſe procedi,*num*.24.& hoc non ſolum ratione quatuor ſolutionum non exactarum, ſeu non compenſabilium,verùm etiam quoad primam ſolutionem compenſatam, quia conſumpta fuit cũ ſcientia iuris alieni;quo caſu perinde agi poteſt,ac ſi pecunia extaret; vt ſuperius ſosè oſtenſum fuit; & bene probat Surd.*conſ*.4.maximè *nu*.33. *verſicul. quinimo*: *& num*.37.*in fine, verſic. quamuis enim debitor:& num* 43.vbi dicit, 15 † quod ſtante malæ fide, pecunia,etiamſi cùm aliis miſceatur,non tranſit in dominium poſterioris creditoris, & poteſt cõdici, perinde ac ſi extaret, attento quod ille poſterior ſciebat conuentionem anteriorum creditorum, ex eo quod mentionem de illios inſtrumento fecit;& ex aliis,de quibus *ſuprà*: vt per Surd.*ibidem,nu*.45. 46.47.*&* 48. & ideo ſemper habetur pro poſſeſſore,& vti talis conueniri poteſt, & datur creditoribus actio executiua; tanquam contra nomen debitoris,quod non eſt conſumptum, aut ſaltem habetur pro extante & non conſumpto: Surd *ibid.n*.49. ibi, *ſed contra eum mouenda eſt actio tanquam nomen debitoris obligatum*:& paulo poſt, *quia ſciebat pecuniam illam cum omnibus bonis præſentibus & futuris per debitorem fuiſſe obligatam,perinde eſt ac ſi extaret & conſumpta non eſſet*. 16

Non obſtant etiam quæ de re retentione & cõpenſatione opponuntur: quia bene reſpõdet Surd. *vbi ſuprà,num*.38.*verſic. nec mouet*,vbi oſtendit non dari retentionem rei,quæ ad aliquem deuenit vitio

affecta,& cum ſcientia iuris alieni; nec in præiudicium anteriorem hypothecarum; & cùm illa pecunia eſſet primò obligata aliis creditoribus, non potuit in eorum præiudicium compenſari eum credito iuniori: vt *ibid.num.40.verſic.& eodem modo reſpondetur*: vt optimè deciſum fuit in Rota *deciſ. 242.part.4. diuerſor.*

CAPVT CLXXVI.

Liberi collectiuo nomine vocati, cenſentur vocati poſt patrem, & non ſimul, etiam in collateralibus. Coniuncta diſpoſitio quando reſoluatur in diſiunctam. Proximioribus vocatis, datur quidem vocatio actiua, ſed inter ipſos non adeſt grauamen, niſi tractus temporis interueniat in gradu ipſorum. Renuntiatio matris pro ſe, & hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque; quomodo noceat liberis & hæredibus renunciantis.

SVMMARIVM.

1 *Liberi cenſentur ſucceſſiuè vocati poſt patrem, & non ſimul, etiamſi agatur de collateralibus quando ſunt vocati per nomen collectiuum.*

2 *Et hoc caſu liberi cenſentur vocati per ſubſtitutionem vulgarem, maximè quando per verbum directum,* Inſtituo.

3 *Quando teſtator proceſſit ad plures ſubſtitutionum gradus, liberi collectiuo nomine vocati cenſentur per fideicommiſſum vocati.*

4 *Intellige, vt hoc procedat, quando inter patrem & ſuos adſunt verba tractum temporis importantia, non autem quando ſunt appoſita inter alios vocatos.*

5 *Ius adeundi hereditatem ſpatio 30. annorum præſcribitur.*

6 *Contra mulierem conſtante matrimonio currit præſcriptio in bonis dotalibus, quando inchoata fuerat anteaquam nuberet.*

7 *Quando fideicommiſſum eſt iniunctum ſub duplici conditione, ſæpè coniuncta propoſitio reſoluitur in diſiunctam ex præſumpta mente teſtatoris, iuxta ſententiam Peregrini.*

8 *Fideicommiſſo iniuncto ſub duplici conditione, quarum vna eſt de facto impoſſibilis; ſuſtinetur ex altera tantùm conditione.*

9 *Liberi in conditione poſiti in prima ſubſtitutionis parte, non impediuntur venire tanquam vocati in ſecunda parte, in qua proximiores vocantur.*

10 *Quamuis proximiores ſint vocati, non tamen ex eo ſequitur quod inter illos fuerit factum fideicommiſſum reciprocum.*

11 *Fideicommiſſum hæredi ſub duplici conditione impoſitum non extenditur regulariter ad vlteriores gradus.*

12 *Subſtitutio reciproca difficiliùs inducitur inter collaterales.*

13 *Si mater renuntiauerit fideicommiſſo, filij illius & heredes non poſſunt admitti ad illius petitionem.*

14 *Hæres etiam cum beneficio inuentarij, tenetur approbare factum defuncti cui ſucceſſit, vſque ad concurrentiam valoris bonorum ſibi relictorum.*

15 *Renuncians generaliter omnibus iuribus, reſeruatis fideicommiſſis quæ in futurum euenire poſſent, cenſetur omnibus aliis non reſeruatis renuntiaſſe.*

16 *Proximiores inter ſe cenſentur vocati actiuè, & non paſſiuè, & ſic non ſunt inuicem grauati.*

Petrus teſtator *inſtituit hæredem fratrem ſuum* Bertrandum, & Suos.
Bertrandus *habuit ſex liberos, nempe*

1 Antoniũ hæredem *qui vltimo loco obiit ſine liberis.*
2 Franciſcum cohæredẽ: *qui habuit quinque liberos: nempe*
3 Catharinam
4 Annam, *quæ ſine liberis deceſſit.*
5 Claram, *quæ reliquit liberos.*
6 Andriuiam, *quæ ſine liberis deceſſit.*

Liberi Franciſci:
1 Bertrandum, *qui filiũ habuit* Antoniũ *qui fuit hæres alterius Antonij patrui ſui magni, ex illius teſtam.*
2 Ludouicum,
3 Petrum,
4 Margaretam,
5 Delphinam,

SVpponendum eſt quod poſt obitum Franciſci, obierunt Catharina & Clara, relictis liberis: Anna verò, & Andriuia nullis relictis liberis; & inſtituto per ipſas reſpectiuè Antonio ipſarum fratre hærede vniuerſali.

Vltimo loco obiit Antonius filius, & cohæres dicti Bertrandi ſenioris, nullis relictis liberis, inſtituto hærede ſuo vniuerſali altero Antonio filio dicti Bertrandi iunioris, & pronepote ſuo ex fratre.

Contra quem, vti poſſeſſorem bonorum dicti quondam Petri, & hæredem illius mediatum vniuerſalem, prætendunt liberi ſuperſtites dictæ Claræ ſororis, & filiæ dicti quondam Bertrandi ſenioris, ex teſtamento dicti Petri tam ex perſona propria, quàm ipſorum matris, ſe vocatos eſſe per fideicommiſſũ reale, & reciprocũ, ad bona & hæreditatem dicti Petri ipſorum propatrui, nec non ad portiones, quæ dictis Antonio, Annæ, & Andriuiæ mortuis ſine liberis obuenerant, aut potuerant obuenire de dictis bonis, tam ante obitum dicti Bertrandi ipſorum patrui, ex inſtitutione facta per ipſum Petrũ de dicto Bertrando & ſuis, quàm poſt eius obitũ ex illo fideicommiſſo prætenſo in dicto

testamento

teſtamento Petri appoſito, quod reale, graduale, & reciproeum inter liberos, & deſcendentes Bertrandi exiſtimant, & nunc ex propria perſona, vt proximiores.

Ad quod qoidem fideicommiſſum bonorum dicti Petri ſe vocatos eſſe prætendunt liberi dictæ Claræ, quamuis ipſa medio iutamento, in ſuo matrimonij contractu huic prætenſo fideicommiſſo renuneiauetit, abſque eo quod pendente vita ſua pro eius parte fuerit reelamatom contra huiuſmodi teouneiationem, à euius tempore lapſi ſuot 35. anoi, aut circa.

Ex qoibus præſuppoſitis in facto, ſequentes oriuntur difficultates. Prima, vtrùm ex inſtitutione illa facta de Bertrando patre ſuo, & ſuis, liberi dicti Bertrandi nati de tempore obitus Petri cenſeantur vnà cum dicto Bertrando inſtituti, vel taotum per vulgarem vocati.

Seconda, ex qoo nunquam prædicti liberi Bertrandi hæreditatem dicti Petri adierunt, eaſu quo fuiſſent vnà cum ipſorum patre voeati, & lapſum ſit tempus 50. annorum à die obitus dicti Bertrandi, tale ios cenſeantur præſcriptum, non obſtante matrimonio dictæ Claræ.

Tertia, vtrùm ceſſante prima illa, & directa inſtitutione, ſaltem dicta Clara, & aliæ filiæ dicti Bertrandi poſt eius obitum eenſeantur vocatæ ad fideieommiſſum bonorum dicti Petri ex illa ſubſtitutione ſuprà enunciata, & in teſtamento dicti Petri appoſita, uee non ad portiones dictorum Antonij, Annæ, & Andriuiæ, fratris, & ſototum reſpectiuè, ſine liberis defunctorum.

Quarta, vtrùm iſtis liberis dictæ Claræ hodie agentibos, ſi veniant ex perſona ipſius, obſtet renunciatio per ipſam facta in ſuis eapitulis matrimonialibus: & vtrùm ad probationem læſionis prætenſæ, admitti poſſint, ſtante tanti temporis lapſu, præcipuè eùm agatur de iure quærendo, caſu quo loeus eſſet alicui fideieommiſſo,

Quinta; vtrùm iſti liberi dictæ Claræ, ſi veoiant ex proprio ipſorum capite, & vti proximiores, ſint ex dictis ſubſtitutionis prætenſæ verbis vocati, & pro qua parte, & an ad portiones eotum qui non agnouerunt fideieommiſſum, & alios hæredes inſtituerunt, quamuis ſine liberis deceſſerint, eenſeantor voeati, vel in totum excluſi, ex quo in defectum ipſorum matris per vulgarem tantùm eenſeantur vocati.

1 Ad ptimam qoæſtionem reſpondetur, liberos Bertrandi ſubſtitutos eſſe patri ſuo ſucceſſiuè, non aotem ſimul eum patre fuiſſe admittendos. Ratio eſt, qoia lieèt agatur de collateralibus, in qoibus non aderat neceſſitas inſtituendi, ſed ſolus ordo charitatis, & affectionis naturalis, quo eaſu regulariter pater, & filius ſimul vocati eenſentur: tamē quia inſtitutio facta fuit per verbum collectiuum, *& ſuos*; vocatio cenſetur facta ordine ſueceſſiuo; quia nomina collectiua impotrant tractum ſucceſſiuum, & complectuntur plures perſonas, & gradus, ae tales qui poterant oon extare, & perconſequens non concurrere eum patre: vt tradit in puucto Mantic. *de coniect. lib. 4. tit. 9. num.* 18. Intrigliol. *de ſubſtit. centur.* 3. *q.* 80. *numero.* 10. Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt.* 70. *n.* 26.

2 Dictaque inſtitutio, & vocatio *ſuorum* debet intelligi per viam vulgaris, & non fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, quia facta fuit per verbum *Inſtituo*, quod eſt merè directum: tum etiam, quia licet adeſſet verbum commune; tamen reſpectu Bertrandi, eius liberi vel ſui vocantur duntaxat per vulgarem, intrando videlicet in locum Bertrandi, ſi ipſe admitti noluiſſet, aut non potuiſſet: vt per DD. communiter *in l. Gallus, & quidam rectè, ff. de liber. & poſthum.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 479. *n.* 14. Cancer. *part.* 1. *c.* 1. *de ſubſtit. n.* 121.

Sed tamen dubitari poſſet, ex eo quod teſtator digreſſus fuit ad plures ſubſtitutionum gradus. quo caſu *ſui*, aut alij collectiuo nomine voeati, intelliguntur per fideicommiſſum ſubſtituti, Menoch. *conſ.* 633. *n.* 20. Rot. *deciſ.* 320. *numer.* 12. *part.* 1. *recent. in fine.* ſiquidem, cum teſtator caſu quo *ſui* deeederent ſine liberis, ſubſtituerit proximiores, veriſimile eſt quod ſicut iſtos remotiores per fideicommiſſum vocauit, ita, & multo magis nepotes ex fratre, quos cæteris proximioribus prædilexit. Et lieèt primo caſu dum Bertraodum, & *ſuos*, inſtituit hæredes, elauſula inſtitutionis ad ſolam vulgarem referri debeat, maximè ex natura illius verbi directi, *Inſtituo*; tamen in ſequenti eaſu, videlieet Bertrando moriente ſine liberis, videtur dieendum liberos liberorum Bertrandi, per fideicommiſſum fuiſſe vocatos, ſicut proximiores per fideicommiſſum vocati fuere, qui minus dilecti ſunt: Rot. *deciſ.* 495. *n.* 2. *in* 4. *coniectura, part.* 4. *diuerſor.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 476. 11. *&* 12. 3

Huie difficultati reſpondetur quod quidquid ſit de clauſula ſubſtitutionis, de qua agemus in tertia Quæſtione, verius eſt liberos per illam elauſulam, *& ſuos*, non eenſeri per fideieommiſſum vocatos, ſed tantum per vulgarem; quia tractus temporis non eſt appoſitus inter Bertrandum, & ſuos; & propterea natura dictionis collectiuæ noo alterat ordinem vulgaris: vt notauit Fuſar. *quæſt.* 479. *num.* 1. Caſanat. *conſ.* 49. & deciſum fuit cum magna cauſæ eognitione, per Rotam Romanam; *deciſ.* 357. *part.* 1. *recentior.* vbi *num.* 8. reſpondetur ad dictas conjecturas, quod non eſt inconueniens ſubſtitutionem inter patrem, & filios eſſe vulgarem, & in cæteris gradibus fideieommiſſariam: & *num.* 6. oſtenditur tractum temporis in vno gradu appoſitum non operari fideicommiſſum in aliis gradibus: Et lieèt contrarium fuerit deciſum *deciſ.* 97. *part.* 4. *recentior.* tamen illa deciſio fuit reuocata *dicta deciſ.* 357. *part.* 1. 4

Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, dubitationem eſſe ſuperfluam; cùm *ſuprà* oſtenſum fuerit, liberos Bertrandi non eſſe inſimul eum patre vocatos, ſed duntaxat ſueceſſiuè, quia dubium primi eapitis in eo duntaxat conſiſtebat, vtrùm eſſent vocati per vulgarem, an verò per fideieommiſſariam.

Nihilominus tamen pro maiori elucidatione reſpondetur, poſito ſine præiudicio veritatis, quòd liberi Bertrandi ſenioris eſſent voeati ſimul eum patre, Clara exeloderetur per præſeriptionem à petitione hæreditatis Petri teſtatoris, eùm à tempore mortis ipſius lapſi fuerint anni 50. ius autem adeundi hæreditatem præſcribatur ſpatio 30. annorum, abſque eo quod poſſit opponi de mala fide Bertrandi, vel eius hæredum; quia agitur de iure quærendo; & pendet à voluntate hæredis adire, vel non adire: & propterea, donee Clara animum ſuum circa aditionem declarauerit, Bertrandus, vel eius hæredes fuerunt exempti à mala fide; & ideò præſcripſerunt: Mohedan. *deciſ.* 2. *de præſcriptionib. num.* 2. Balb. *de præſcript.* 2. *part.* 3. *partis principal. q.* 13. *n.* 9. *&* 11. Theſaur. iun. *lib.* 1. *q.* 41. *num.* 7. Gratian. *deciſ.* 4. *nu.* 15. Rot. *deciſ.* 180. *n.* 8. *part.* 2. *diuerſor.* 5

Nec obſtat, ſi dicatur quod aduerſus dominam

Claram,

Claram, durante matrimonio, nulla potuit currere
præſcriptio.

6 Quia reſpondetur obiectionem procedere, ſi præ-
ſcriptio ſumeret initium poſt contractum matri-
monium; ſi enim iam initium habuiſſet, matri-
monium ſuperueniens non impediret curſum præ-
ſcriptionis: per text. in *l. ſi fundum*, *ff. de fund. do-
tali*. Boër. *deciſ*. 329. *in fine*, *& deciſ*. 328 *num. 4. ver-
ſic. & aduerte*: Balb. *de præſcript*. 1. *part*. 6. *partis
principalis*, *n* 10. Ergo ſequitur, dominæ Claræ co-
curriſſe præſcriptionem conſtante matrimonio,
quæ iam erat cœpta ante matrimonium.

Ad tertiam quæſtionem reſpondetur, verius vi-
deri in vim dicti teſtamenti (ceſſante, pro vt ceſſat,
prima illa, & directa inſtitutione) vocatas fuiſſe
filias Bertrandi per fideicommiſſum ad portionem
Antonij, Annæ, & Andriuiæ, fratris, & ſororum,
ſine liberis defunctorum: quia teſtato Bertrandum
hæredem ſub duplici conditione grauauit; prima
ſcilicet, ſi Bertrandus ſine liberis deceſſerit: ſecun-
da, ſi liberi Bertrandi ſine liberis deceſſerint: licèt
autem regulariter quando ſubſtitutio facta ſub du-
plici conditione, requiratur exiſtentia, & verifica-
tio vtriuſque conditionis, *l. ſi hæredi plures*, *ff. de
condit. & demonſtr.* atque in propriis terminis non
7 pauci DD. exiſtimauerint; † Tamen difficile erit
pro hac parte iudicium obtinere, propter autho-
ritatem Peregrini, quæ magna eſt in materia fidei-
commiſſorum, qui cenſuit, quod licèt Bertrandus
hoc caſu ſit ſub duplici conditione grauatus, copu-
la nihilominus reſoluitur disiunctum, cùm ſit im-
poſſibile vtramque ſimul verificari, & vna cum
alia ſit incompatibilis: quia ſi Bertrandus liberos
non haberet; fruſtrà tractaretur de morte libero-
rum Bertrandi ſine liberis: ratione cuius incom-
patibilitatis copulatiua reſoluitur in alternatiuã;
quidquid in contrarium dixerit Ruyn. qui propte-
rea reprehenditur à Peregrino *de fideicomm. artic.*
8 12. *nu*. 18. & Fuſario *quæſt*. 455. *nu*. 24. † Veriſſimum
enim eſt, fideicommiſſum ſub duabus conditioni-
bus relictum, quarum altera ſit impoſſibilis de iure,
vel de facto; ex altera tantum conditione ſuſtineri,
Alciat. *conſ*. 165 *n*. 2. *lib*. 9.

Nec obſtat, ſi dicatur, liberos Bertrandi non eſſe
comprehenſos ſub nomine *proximiorum*, & ſic eſſe
tantùm poſitos in conditione, non autem diſpo-
ſitiuè vocatos.

9 Quia reſpondetur verius eſſe; quod iſti quoque
liberi ſub vocatione *proximiorum* comprehendan-
tur; vt bene explicat Fuſar. *conſ*. 24. *num*. 15. cum iſti
liberi ſint proximiores, & vti tales ad fideicom-
miſſum admittendi: Peregrin. *conſ*. 56. *num*. 16. *&
ſequentib. vol*. 5. *& num*. 22. ne portio filiorum iure
ſubſtitutionis vadat in remotiores; Fuſar. *conſ*. 60.
num. 24. Quamuis igitur liberi ſint tantùm poſiti
in conditione in prima parte ſubſtitutionis, non
impediuntur admitti in ſequenti parte diſpoſitiua,
facta in fauorem agnatorum ſeu proximiorum, vt
probant præfati Doctores.

10 Non tamen exiſtimandum eſt, aliquod hic adeſ-
ſe fideicommiſſum reciprocum, cùm ſubſtitutio
non fuerit facta expreſſe in tota hæreditate, nec vl-
timo morienti, nec proximiores in infinitum voca-
ti cum aliqua clauſula perpetuitatem denotante,
nec conſideratus fuerit fauor agnationis per exclu-
ſionem fœminarum; quibus non concurrentibus,
magis communis opinio Doctorum concludit iuxta
Angel. non eſſe inductam reciprocam ſubſtitutio-
nem: vt poſt plures tenuit Rot. *deciſ*. 646. *n*. 3. *in
fine*, *& n*. 4 *in princip. part*. 4. *recentior*.

Maximè cùm grauamen non fuerit iniunctum 11
perſonis, nec de vltimo moriente facta mentio; &
ideo fideicommiſſum à ſolo Bertrando primo hæ-
rede grauato ſub duplici illa conditione relictum
videtur, ita vt ipſe fuerit grauatus, & non eius libe-
ri, à quibus nihil expreſſe relictum fuit: Peregrin.
dicto artic. 12. *nu*. 6. *&* 9. vbi dixit hoc eſſe commu-
niter receptum: idem Peregrin. *conſ*. 2. *numer*. 21. *&
ſeqq. vol*. 6. faciunt tradita per eundem. *artic*. 13. *nu*.
89. † Multum etiam facit, quod hic non agitur de 12
deſcendentibus, ſed de collateralibus, inter quos
difficilius reciproca fideicommiſſaria inducitur: vt
per Fuſar. *conſ*. 154. *n. vlt*.

Ad quartam quæſtionem Reſpondetur, quod li- 13
beri Claræ propter eius renunciationem excludũ-
tur à petitione fideicommiſſi, ſicut ipſa Clara ex-
cluſa fuiſſet: quia cùm hæreditatem maternam
acceptauerint, etiamſi talis acceptatio fuerit cum
beneficio inuentarij; tamen non poſſunt impugna-
re factum matris: *l. cum à matre*, *Cod. de rei vindicat.*
atque ita poſt longam diſputationem concludit
Theſaur. iun. *lib*. 2. *quæſt*. 90. *nu*. 6. *&* 15. † Cum hæ- 14
res, etiam cum inuentario, teneatur approbare
factum defuncti vſque ad concurrentiam valoris
bonorum ipſius: Fuſar. *de ſubſtit. quæſt*. 597. *num*. 12.
vbi multos allegat: Peregrin *de fideicom. artic*. 33.
nu. 13. Pinel. *in l*. 1. *part*. 3. *Cod. de bon. maternis*, *num*.
79. *& numer*. 81. Cùm igitur Clara in contractu
ſui matrimonij renunciauerit in fauorem Anto-
nij, & Franciſci, fratrum ſuorum, omnibus
iuribus, nominibus, & actionibus, quas
poterat habere de præſenti, vel in futurum,
& ſuper bonis, & hæreditate, ac ſucceſſionibus
Petri; & Bertrandi patris, & auunculi reſpectiuè,
prædeceſſorum ſuorum, & matris ſuæ; & nomi-
natim ac per expreſſum iuri ſubſtitutionis & fi-
deicommiſſi, quod poſſet habere vel prætendere
in vim teſtamenti dicti Petri, cuius ipſi facta fuit
lectura, & explicatio, dataque ſibi plena informa-
tione dicti teſtamenti, cum expreſſione, quod dicta
renunciatio fiebat tam pro ipſa, quàm pro ipſius
hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque; ſequi-
tur, filios, & hæredes ipſius, nullo modo admitten-
dos eſſe aduerſus dictam renunciationem, ampliſ-
ſimis verbis, & cum clauſulis valde prægnantibus
conceptam: vt copioſè comprobant Addent. ad
Burat. *deciſ*. 154. *num*. 6. Videtur de hac quæſtione
Fuſar. *de ſubſtit. quæſt*. 560. *num*. 10. *& ſequentibus*, *&
quæſt*. 557. *&* 597. *num*. 2.

Et cum fideicommiſſum purificatum fuerit tam 15
per obitum Antonij, quàm Claræ, & Andriuiæ, vi-
uente adhuc Clara, res videtur extra dubium poſi-
ta, propter renunciationem Claræ, cum ceſſione
iurium adiuncta per quam Antonius & Franciſcus
ſucceſſerunt in ius dictæ Claræ, quæ non ſolum
ceſſit iura fideicommiſſi iam delata, ſed etiam in
futurum deferenda, nihil prorsùs ſibi reſeruando
niſi iura fideicommiſſi, quod in futurum fieri poſ-
ſet, & iura ſucceſſionis ab inteſtato: per quam re-
ſeruationem cenſetur renunciaſſe omnibus, &
quibuſcumque iuribus, etiam non expreſſis, quia
exceptio firmat regulam in omnibus caſibus non
exceptis: *l. quæſitum*, §. *denique*, *ff. de fund.
inſtruct*. Gloſſ. *in rubric. de regul. iur.* cum ſimi-
libus.

Et ideo neque ex perſona propria admitti poſſũt
liberi Claræ, quamuis non eſſent matris hæredes,
cùm Antonius, & Franciſcus, mediante ceſſione
iurium debitè inſinuata, ſucceſſerint in dicto fidei-
commiſſo ex perſona Claræ, vltra quam ſubſtitu-
tio

Digitized by Google

16 tio protendi non poteſt:† quia inter proximiores, vno ſemel admiſſo, cæteri in totum excluduntur, cùm vocati ſint actiuè, ſed non paſſiuè: Cancer. *dicto cap. 1. de ſubſtit. nu.* 121. *verſic inſuper prædicta:* Theſaur. iun. *lib* 2. *quæſt.* 95. *n.* 15. Surd. *deciſ.* 346. *nu.* 18. *& ſequentib.* Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 285. *num.* 1. Peregrin. *conſ.* 23. *num.* 15. *&* 16. *vol.* 4. non obſtante clauſula codicillari, Rot. *deciſ.* 486. *num.* 27. *part.* 1. *recent.*

Et ex his reſoluitur quinta difficultas, qoia ex ſubſtitutione actiua proximiorum, nihil inferri poteſt ad paſſiuam: Cancer. *loco citato, numer.* 122. Surd. *conſ.* 315. *num.* 13. Ergo Clara non cenſetur grauata de reſtituendo liberis, ſed illius iura ceſſa Antonio, & Franciſco apud ipſos remanſerunt exempta, & immunia ab omni prorsùs onere, & grauamine ſubſtitutionis, & fideicommiſſi.

CAPVT CLXXVII.

Quando maiori, vel minori, concedenda, vel deneganda ſit in integrum reſtitutio aduersùs iuramentum deciſorium. Probatio per confeſſionem aduerſus illud iuramentum admittitur; ſi tamen illam factam fuiſſe poſt iuramentum probatum fuerit. Quid, ſi noua inſtrumenta, aut nouos teſtes repertos eſſe proponatur, & ex illis detegeretur periurium.

SVMMARIVM.

1 *Poſt præſtitum iuramentum litis deciſorium, peti poteſt à Iudice, vt ſe ex officio informet de veritate facti, & probationes recipiat. Sed vide inferius.*

2 *In cauſa reſtitutionis in integrum aduersùs delationem iuramenti, licitum eſt antiquas probationes nouis teſtibus coadiuuare ad detegendum periurium.*

3 *Quod non ſolùm locum habet, quoad productionem inſtrumentorum ſed etiam teſtium.*

4 *Et maximè ſi atteſtationes non fuerint publicatæ.*

5 *Quando dubium eſt vtrum probationes ſint admittendæ, Iudex poteſt illas admittere, ita tamen vt ponantur ad partem.*

6 *Exceptio iuriſiurandi eſt exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum.*

7 *Iuramentum deciſorium poſtquam eſt præſtitum, non poteſt retractari ſub prætextu periurij.*

8 *Qui poſt rem iudicatam petitur de ea cognoſci, ſibi præiudicat.*

9 *Maiori quibus ex cauſis concedatur reſtitutio aduersùs delationem iuramenti deciſorij.*

10 *Difficilius admittitur probatio per teſtes in cauſa reſtitutionis in integrum aduersùs delationem iuramenti deciſorij, quàm per inſtrumenta.*

11 *Poſt præſtitum iuramentum deciſorium nemo admittitur, etiamſi noua inſtrumenta producere velit.*

12 *Limitatur niſi per huiuſmodi inſtrumenta detegeretur partis periurium.*

13 *Nunquam debent amitti teſtes aduersùs iuramentum deciſorium iam præſtitum.*

14 *Admittitur probatio per confeſſionem partis factum, non quidem ante, ſed poſt iuramentum præſtitum.*

15 *Articuli non ſunt admittendi contra iuramentum deciſorium producti.*

16 *Etiam in iuramento neceſſario non ſunt admittendi teſtes, poſtquam producere volens eſt excluſus à ſuis dilationibus.*

17 *Ne quidem minor reſtituitur in integrum aduersùs iuramentum deciſorium, quando ante illius delationem fecit exactas diligentias ad habendas probationes.*

CVm dubitaretur, vtrùm licitum eſſet producere teſtes ſuper articulis in cauſa principali productis, ſuper qua iuramentum delatum, & præſtitum fuit; an verò duntaxat ſuper nouis articulis productis in cauſa reſtitutionis in integrum aduersùs iuramenti delationem, & præſtationem intentata.

Dicebat actrix, quod ſuper omnibus teſtes admitti debebant: quia licèt poſt præſtitum iuramentum nihil vlterius quærendum ſit; tamen poteſt implorari Iudicis officium, vt ſe informet de veritate, & teſtes examinet, aut alias ſuper ea recipiat probationes: vt bene comprobat Catoc. *de iurament. deciſor. quæſt.* 4. *nona quæſt. princip. à numero tertio, & ſeqq.* 1

Et quando probationes antiquæ coadiuuantur à nouis, licitum eſt in cauſa reſtitutionis in integrũ aduersùs iuramentum deciſorium, vti tam antiquis quàm nouis probationibus: Caccialup. *in l. admonendi, ff. de iureiurando, num.* 15. vbi dicit quod vix aliquis reperietur niſi ſit rationis expers, qui neget antiquas probationes coniungendas eſſe cum nouis, ad detegendum periurium: & dicit non obſtare textum *in dict. l. admonendi, in verbo, ſolis*: quia intelligit quod ſola de nouo producta ſufficiant, ſi ſola probent: ſi verò ſola non probent, coniungantur cum antiquis.† Quod non ſolùm in inſtrumentis locum habere volunt DD. ſed etiam in teſtibus: vt per Rayner. de Forliuio *in dict. l. admonendi, nu.* 10. † præſertim cùm in caſu de quo agitur, non fuerint publicatæ atteſtationes: Oddo *de reſtitut. in integr. quæſt.* 76. *num.* 23. *verſic. ſed ego non conſentio.* 2 3 4

Si igitur teſtes iam examinati coniungendi ſunt cum probationibus de nouo repertis, multo magis ſuper primis articulis teſtes de nouo reperti examinati poterunt.

Secundò, qoia cùm dubium eſſe poſſit, vtrùm probationes faciendæ futuræ ſint ſufficientes ad detegendum periurium; non videtur iniuria fieri alicui, ſi examen teſtium ponatur ad partem, cùm teſtes eo modo producti nullam fidem faciant, ſi de iure admitti non debuiſſent: cùm hoc boni Iudices facere ſoleant ad truncanda incidentia: Surd. *conſ.* 311. *numer.* 74. Veſtr. *in prax. lib.* 6. *cap.* 2. *numer.* 24. *circa medium, verſic. quæ verba importent.* 5

Sed in contrarium dubium faciebat, quod cùm primi articuli fuerint producti ante delatum, & præſtitum iuramentum, ſi liceret teſtes examinari ſuper primis articulis, decideretur quæſtio principalis, & tacitè recederetur ab effectu iuramenti deciſorij: cùm exceptio iuramenti præſtiti, ſit exceptio litis finitæ, & propterea impediat litis ingreſſum: Catoc. *de iurament. lit. deciſor. quæſt.* 1. 6

nona

7 *nona quaſt.princi.al.num* 2. † adeo vt tale iuramentum prætextu periurij retractati non poſſit:*l.*1. & 8 *ibi* DD.*ff.de rebus creditis.* † Vnde quemadmodum poſt rem iudicatam non debet quis pati quod de viribus ſententiæ diſputetur, aliàs ſibi præiudicat, vt notauit Cancer.*lib.*3.*var.reſolut.cap.*17.*num.*19. *& lib.* .*cap.*18.*num.*37. *& ſequent.* videtur concludendum, non eſſe in hoc iudicio reſtitutionis in integrum admittendas probationes ſuper illis primis articulis.

9 Præterea non debet concedi reſtitutio maiori aduerſùs iuramenti delationem, niſi doceat ſibi ſuperueniſſe probationes de nouo, & per imprudentiam ad remedium delationis iuramenti confugiſſe:DD.*in l.admonendi,ff.de iureiurand.* Odd. *de reſtitut.in integrum,quaſt.*66. *num.*7. vbi dicit,quod maior ſolis probationibus poſtea repertis vti poteſt in cauſa reſtitutionis in integrum, non autem veteribus, & debet maior probare plenè nouas iſtas probationes ad eius notitiam deueniſſe:vt patet ex verbis *dicta legis*, *admonendi*, ibi, *quibus ſolis*
10 *nunc vſurus ſit*:† maximè dum non agitur de inſtrumentis,ſed de teſtibus : Cutt. *in dicta l.admonendi*, *n.*41. Iacob. Petr.de Ptolome. *in ead.l. admonendi*, *n.*6.Odd.*dicta q.*66.*n.*7.*verſic.item maior.*

In hac controuerſia,ego Aſſeſſor ab vtraq; parte nominatus, viſo & examinato proceſſu, ac reſponſionibus ad dubia, omnibúſque maturè conſideratis, exiſtimaui, & fui in voto licere creditori vti viribus ſuæ obligationis pro exactione cenſuũ decurſorum, & decurrendorum, iuxta formam & tenorem contractus de quo in actis; niſi pro parte debitricis,intra dilationem ſibi aſſignandam, fides fieret de contentis in articulis in cauſa reſtitutionis in integrum productis, in quibus deducebatur confeſſio creditoris poſt iuramenti præſtationem facta;reſeruatis expenſis ad finem litis.

11 Ratio quæ me mouit, eſt, quia agitur de iuramento ad eiuſdem debitricis delationem, & maximam inſtantiam præſtito : quidquid enim ſit de iuramento ſuppletorio,tamen in deciſorio quod à volente defertur,imputandum eſt deferenti, qui poſt præſtitum iuramentum, ne quidem ſi noua inſtrumenta produxerit, audiendus eſt: Lanfranc. *in l.admonendi,n.*11.*&* 17. & communiter DD.omnes qui *ad eandem legem*,commentaria ſcripſerunt: & probatur per text.*in l.*1.*Cod de reb credit.& iure-*
12 *iurand l.nam poſtquam* 9. *ff. de iureiurand.* † Quod verum eſt, niſi per inſtrumenta nouiter reperta manifeſtum detegeretur periurium:Anton. Faber. *in Cod.lib.*4.*tit.*1.*de rebus cred.definit.*2.

13 Non tamen etiam per teſtes nouiter repertos, probatio aduerſus iuramentum hoc, quod à parte parti delatum eſt,admitti debet; vt ipſemet Faber. *eod.tit.definit.* 24 deciſum teſtatur,*numer.*6. *verſic. quamquam non item.*

14 Admittitur quidem probatio per confeſſionem rei, ſi pars poſt præſtitum iuramentum, ſe falſum iuraſſe confeſſa fuerit ; non autem per confeſſioné factam ante præſtitum iuramentum : Iaſ.*in l.ſi duo patroni* 13.§.*idem Iulianus* 2. *ff. de iureiurand. nu* 7. *verſic.& circa iſtud nota* . *& num.* 8.9. *&* 10. *& ſeq.* Boër. *deciſ.* 306. *num.*4. Berlich. *lib* 2. *concluſ:* 35. *num.*10.

15 Vnde nec probationes,nec articuli aduerſus dictum iuramentum voluntarium admittendi ſunt: Iaſ *in dicta l.ſi duo patron*,§. *idem Iulianus* 2.*num.*6. *ff de iureiurand*

16 Et quod plus eſt,etiam ſi ageretur de iuramento neceſſario,non eſſent admittendi teſtes ab eo producti,qui ab omnibus dilationibus fuit excluſus & negligens in producendo : DD.omnes *in dicta leg. admonendi*, maximè Iaſon *in* 2. *lectura*, *num.*11. & Cutt. *ibidem num.*43.

Cum igitur debitrix teſtes produxerit ante iuramenti delationem,dilationéſq; varias habuerit & tandem maximas fecerit inſtantias pro delatione iuramenti; ſequitur non eſſe locum officio Iudicis pro concedenda reſtitutione. † Quod etiam hoc 17
caſu minori minimè concederetur : Theſaur. *deciſ.* 240.*num.vlt.* quando videlicet ante delationem iuramenti,fecit exactas diligentias ad habendas probationes.

Expenſas autem ad finem litis cenſui reſeruandas, vt videatur quid circa illas ſtatuendum ſit, quatenus pro parte debitoris allegata confeſſio legitimè probaretur.

CAPVT CLXXVIII.

Magiſtratus temporalis non ſolùm durante officio conueniri non poteſt, ſed nec illo finito pro geſtis in officio, niſi pro dolo, barataria, & extorſione. Neque tenetur erga creditorem, ſi liberauerit à carceribus debitorem ſua authoritate carceratum,non obſtante recommendatione ſeu arreſtatione illius facta authoritate alterius Magiſtratus, niſi de illa ſibi legitimè conſtiterit. Aduocatus pacíſci poteſt ſuper ſalario moderato litis præteritæ, non autem futuræ, ſi conuentio fiat per modum quotæ : nec ſalarium centum ſcutorum dicitur immoderatum, quando agitur de negotio graui & difficili.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratus temporalis, durante officio, accuſari non poteſt.*
2 *Magiſtratus non poſſunt ex generali conſuetudine accuſari,niſi de dolo,barataria, & aliis extorſionibus.*
3 *Intimatio extraiudicialis decreti fieri debet cum expeditione copia decreti iudicialis, non item extraiudicialis.*
4 *Qui opponit coram Iudice,de litis pẽdentia coram alio Iudice,ſi videat non obſtante oppoſitione procedi ad vlteriora, tenetur appellare, aliàs ſibi praiudicat.*
5 *Acta etiam inter eaſdem partes facta non probãt, niſi in iudicio producantur formiter.*
6 *Iudex bene facit iudicando ſuper ſolis actis productis, & non ſuper iis qua ſunt extra proceſſum.*
7 *Pactum de quota litis inter Aduocatum & clientem nullum eſt.*
8 *Maximè, quando pactum factum eſt in caſum victoria.*
9 *Pactum factum de certa ſumma ſoluenda Aduocato in caſum victoria, eſt validum,niſi conuentum fuerit nihil deberi in caſum non victoria.*
10 *Pactum de ſoluenda certa ſumma Aduocato, eſt validum, ſi non fiat per modum quota,*

ta, & ſumma ſit moderata.

11 *Salarium* 100. *ſcutorum non dicitur exceſſiuum, quando agitur de negotiis multiplicibus, & magni laboris.*

12 *Duo requiſita concurrere debent ad hoc, vt pactum initum ſuper ſalario Aduocati, ſit nullum, & quæ?*

13 *Poſt finitam litem non prohibetur Aduocatus facere conuentionem ſuper ſalario præteriti laboris.*

CONtra quemdam officium Iudicaturæ exercẽtem in Curia ordinaria opponebatur, quod carceratum ipſius authoritate in carceribus ſuæ Curiæ ad inſtantiam vnius ex eius creditoribus conſtitutum, requirente alio creditore authoritate Domini Auditoris palatij atteſtatum, ſeu recommendatum relaxari mandauerat: quam accuſationem iniuſtam, & ideò reiiciendam declaraui.

1 Primò, quia de iure Magiſtratus temporalis, durante officio, in ius vocari non poteſt; cum nec actor, nec reus eſſe queat: *l. pars literarum* 48. & *ibi* DD. *ff. de iudic.* Maſtrill. *de magiſtratib. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 11.

2 Secundò, quia de generali conſuetudine, Iudices etiam tempore Syndicatus non poſſunt conueniri, niſi pro dolo, barataria, & aliis extorſionibus; non autem pro iniquis decretis, aut ſententiis malè Satis: Grammatic. *conſ.* 64 *n* 11. Clar. *in practica criminali, q.* 73. *n.* 3. Ioſeph. Ludouic. *dec. Lucenſ.* 3. *nu.* 39. Nihil autem ſimile contra dominum Iudicem, deductum fuit, aut deduci potuit: & per conſequẽs accuſator tanquam actione carens à iudicij limine repellendus.

3 Tertiò: non ſolum aliquis dolus, ſed nec etiam culpa quantumuis leuiſſima in domini Iudicis ſententia, vel proceſſura conſiderari poteſt. Siquidem dictus accuſator ſignificauit quidem Iudici, dictum carceratum fuiſſe arreſtatum de mandato Auditoris, ſed nullam copiam dicti arreſti Iudici præſentauit: licèt autem, quando intimatio fit authoritate Iudicis, non ſit expedienda copia decreti quod ſignificatur; quando tamen intimatio fit per ipſam partem, non tenetur quis illi credere ſine expeditione copiæ: Alexand. *conſ.* 95 *nu.* 14. *vol.* 2. Tuſch. *in verbo, Intimatio, concluſ.* 338. *num.* 6. 7. & 8. & *concluſ.* 340. *numer.* 12. & per conſequens Dominus Iudex rectè proceſſit ad relaxationem carcerati, non obſtante dicta intimatione, ſeu proteſtatione facta ſine expeditione copiæ dicti decreti.

4 Quartò, quia quando lis pendet coram vno Iudice, & de dicta litiſpendentia opponitur coram alio & ſecundo Iudice, non ſufficit oppoſitio ſimplex ad inualidandam proceſſuram ſecundi Iudicis; ſed hoc caſu talis opponens dum videt alium Iudicem procedere ad vlteriora, tenetur appellare; & non appellando, ſibi præiudicat: vt poſt Ruin. Curr. iun & alios tradit Rota *deciſ.* 91. *num.* 11. *part.* 6. *in recentiorib.* Cùm ergo accuſator permiſerit Iudici, vt poſt factam intimationem prætenſam procedere in dicta cauſa, & Aduocatum conſtituerit, & ad varios actus proceſſerit, tandemque fuerit ſubſequuta ordinatio de portando, & lata ſententia, nec vnquam de dicta litiſpendentia fuerit oppoſitum, nec ab illa vlteriori proceſſura appellatum, ſequitur omninò dictũ accuſatorẽ ſibi præiudicaſſe.

5 Quintò, quia acta quantumuis inter eaſdem partes facta, non debent haberi in conſideratione niſi formiter & legitimè producantur: Bartol. *in l. naturaliter, §. nihil commune, in* 7. *combinatione ſecunda quæſtion. ff. de acquirend. poſſeſſ.* & *ibi* Rip. *num.* 175. Seraphin. *deciſ.* 377. *numer.* 2. vbi dicit non ſufficere productionem verbalem, & Iudicem in ea ſe fundare non poſſe; quia quæ ſunt extra acta, ſunt extra mundum: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 938. *num.* 3. Ludouiſ. *deciſ.* 224. *num.* 6. quia ſi Iudex extra acta moueri poſſet, pars aduerſa non poſſet facere ſuas diligentias, & ſic illi tollerentur ſuæ defenſiones: & quidquid non fuit exhibitum parte citata, non poteſt dici de actis; Ludouiſ. *deciſ.* 300. *num* 3. & propterea cum dictus accuſator poſt varios terminos, & intimationes ſibi factas, qualiter proceſſus erat portatus, & quod informaret Iudicem, & poſt alia plurima, de quibus in actis, nunquam fecerit fidem de prætenſa arreſtatione, non ſolùm non errauit Dominus Iudex, † ſed etiã 6
bene fecit, dum iudicauit ex ſolis actis coram ipſo productis; vt poſt Felin. *in capit. Eccleſia ſancta Maria, num.* 18. *in prima limitatione, de conſtitutionibus*, Rot. *deciſion.* 69. *numer.* 2. *part.* 4. *diuerſor.* Burat. *deciſ.* 405. *numer.* 13. *verſicul.* & *quando.*

Secundò loco opponebatur, quod idem Iudex dum extra officium in aliis Tribunalibus Aduocati munus exerceret, fecit pactum de quota litis, mediante quadam ſcriptura priuata, per quam ipſius cliens promittit illi ſummam centum ſcutorum, pro laboribus & vacationibus extraordinariis, & impenſis in litibus quas ipſe habebat, tam agendo, quàm defendendo in ciuitate Auenionis coram Domino Auditore, & aliis Magiſtratibus contra perſonas in illa ſcriptura nominatas, necnon pro gratis ſeruitiis illi præſtitis: quæ centum ſcuta promittit illi ſoluere ſtatim, vbi recipiet ſolutionem ſummarum ſibi debitarum de reſiduo dotis ſuæ vxoris, & legatorum, intereſſe, & expenſarum, ſub obligatione bonorum ſuorum & iuramento.

Dum dubitaretur de validitate dictæ promiſſio- 7
nis, videbatur primo intuitu concludendum illam viribus carere, vti continentem pactum de quota litis, quod inter Aduocatum, & clientem, prohibitum eſt: ex Gratiano *deciſion.* 218. *per totam*, Peregrin. *de iur. fiſc. lib.* 4. *titul.* 7. *num.* 16. † maxi- 8
mè cùm teſtt. cta fuit ſolutio ad caſum victoriæ: Cancer. *part.* 2. *capit.* 4 *num.* 182. & 183. Plot. *de in lit. iurando, paragrapho decimo ſexto, numer. decimo.*

Sed tamen negotio bene perpenſo, contrarium concludendum eſt; nempe clientem teneri & cogi poſſe ad obſeruationem contentorum in illa ſcriptura priuata. † Quia quotieſcunque Aduocato promittitur certa pecuniarum quantitas ſimpliciter in caſu victoriæ, ſi non dicatur nihil deberi in caſum non victoriæ, talis promiſſio ſic in pactum deducta, non eſt illicita, nec reprobata: quia in caſu non victoriæ ſemper remanet Aduocato facultas, & ius petendi ſuum ſalarium; vt bene docet Ioann. de Amic. *conſil.* 148. *num.* 9. *verſic. etiam ſi fuiſſet dictum*, poſt Salicet. & alios quos citat & ſequitur Farinac. *de variis, ac diuerſ. criminib. quæſtion.* 106. *numer.* 46. dicta autem ſcriptura priuata nihil dicit de caſu iacturæ litis, & per conſequens valida eſt; & obligat promittentem.

Secundò, quia licita eſt conuentio, per quam ta- 10
xatur certum ſalarium Aduocati in caſu victoriæ, quando non fit ſub nomine quotæ: quamuis DD. dicant melius eſſe ab huiuſmodi pactis abſtinere, idque dummodo ſalarium non ſit immoderatum: Camill. Borel. *in ſumm. deciſion. lib.* 1.

tit.65.*num* 60. cum pluribus per eum citatis:quem ſequitur Vrſel.*in verbo*, *Aduocatus*, *concluſ*.60.*n*.89. *verſic extende*:Gail.*lib*.1.*obſeru* 44. *num*.2. Iacob.de Graff *part*.1.*lib*.3.*cap* 8 *num*.12.*verſic*.*immo de certo*: Farinac. *dicta quæſt*.106. *num*.45. Cancer.*lib*.2. *cap*.14. *num*.180.

11 Moderatum autem dicitur ſalarium, quando non excedit centum aureos, ſtante præſertim multitudine negotiorum ipſius clientis, quæ erant magni momenti, & non parui laboris: vt conſtat ex *deciſionibus* Rotæ Romanæ ſubſequutis; & in lucem editis; Vnde dictum ſalarium non dicitur immoderatum, vt per Farinacium *ibidem*, *numero* 53.

Tertiò, quia dicta promiſſio non ſolum facta fuit occaſione illius litis, quæ tractabatur ratione iurium dotalium vxoris eiuſdem clientis: ſed etiam ratione plurium aliorum proceſſuum, quos ipſe habebat in diuerſis Curiis contra diuerſas perſonas: & ſic non habita fuit ratio ad victoriam omnium illorum proceſſuum; & quod plus eſt non fuit facta ratione laborum futurorum, ſed dumtaxat reſpectu laborum præteritorum, ita vt remaneret ſemper actio Aduocato ſalua & illæſa pro laboribus futuris, ſiue in caſum victoriæ, ſiue in caſum
12 non victoriæ. † Dum autem Doctores reprobant huiuſmodi promiſſiones, aſſerunt duo requiſita concurrere debere: Primum, quod promiſſio fiat in caſum victoriæ tantum, vt per Gratian. *deciſ*.218. *num*.7. & 8. quod etiam tradit Farinac. *dicta quæſtion*. 106. *num*. 46. Secundò requirunt Doctores, quod promiſſio fiat ratione litis futuræ, ne videlicet Aduocatus pro ſuo intereſſe impellatur ad partes indebitè diuexandas: Farinacius *dicta quæſtione* 106. *numer*. 59. *iuncto numer*. *quinquageſimo*, *in fine*.

13 Atqui ſupponitur in facto, quod dicta promiſſio facta fuit eo tempore, quo lis iam fuerat finita in præſenti Ciuitate per plurimas ſententias, de quarum executione agebatur in Tribunalibus Vrbis: & ideo dicta promiſſio ſortiri debet effectum, cùm legis prohibitio intelligenda dumtaxat de ſalario promiſſo lite pendente; vt docet [illegible]uins *opin*. 38. *numer*. 13. & ſic lite finita non prohibentur huiuſmodi pactiones: Vrſel. *in verbo*, *Aduocatus*, *dicta concl*.60.*n* 90.

CAPVT CLXXIX.

De tranſactione ſimulata inter mercatores in fraudem vſurarum illicitarum, & de variis coniecturis ex quibus colligitur ſimulatio. De ſolutione & iuſtificatione cambiorum, quæ ſingulis nundinis debentur: Et quòd ſuper illorum taxatione non debeat ſtari partium conuentioni, ſed relationi peritorum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſimulatus factus in fraudem vſurarum, nullus eſt & inualidus.*
2 *Contractus ſi fuerit ſimulatus, clauſula & iuramenta in eo appoſita ſunt nulla.*
3 *Contractus in fraudem vſurarum factus, eſt omnino nullus.*
4 *Simulatio probatur coniecturis & præſumptionibus.*
5 *Faciliùs præſumitur ſimulatio in contractu mutui, quam in aliis contractibus.*
6 *Simulatio probatur per argumentum à veriſimili.*
7 *Qui non adeo ſufficientes habet facultates, faciliùs præſumitur feciſſe contractum mutui ſimulatum.*
8 *Ex tractatu præcedenti colligitur ſimulatio, multo magis accedente expreſſa conuentione præcedenti.*
9 *Nulla melior eſt ſimulationis probatio, quàm propria confeſſio.*
10 *Promiſſio ſoluendi certum intereſſe, non interuenientibus requiſitis, eſt inualida.*
11 *Cambia nundinaria non ſunt vniformia, ſed debentur ſecundum curſum nundinarum.*
12 *Cambium dicitur illicitum, ſi non ſit ſecundum curſum nundinarum.*
13 *Partium confeſſiones ſuper cambiis non ſufficiunt ad iuſtificandum contractum: ſed aliæ probationes requiruntur.*
14 *Exiſtente dubio ſuper cambiis, debet procedi ad nominationem peritorum.*

TRanſactionem initam inter Lambertum & ſocios, cum fratribus Marcellis, dixi nullam eſſe, & inualidam, & ſimulatam.

In primis, quia obligatio ſummæ 3517. librarum 1
11. ſolidor. 3. den. contenta in dicta tranſactione
ſub prætextu mutui, ante recitationem contractus,
vt in ea aſſeritur, recepti, ſimulata eſt: cùm dicti
Marcelli ſummam illam nunquam receperint, ſed
dumtaxat per ſimulationem ſe recepiſſe confeſſi
fuerint: de iure autem contractus ſimulatus, non
eſt cõtractus, & ideo eſt ipſo iure nullus, præſertim
quando fit in fraudem legis, & ad colorandam obligationem
intereſſe illiciti: Farinac *de falſitat*. & *ſimulat*. *quæſt*. 162. *num*. 7. 9. & 11. cùm in eo deficiat
conſenſus vtriuſque contrahentis: Rot. *deciſ*.
213. *numer*. 17. *part*. 7. *recent*. & fuit bene deductum
in Auenionen. *ſimulationis*, *coram Panzirol*. *in
recentior*. *part*. 7. *deciſ*. 11. *num*. 18. † vbi dicitur 2
quod probata ſimulatione, omnes clauſulæ in inſtrumento
contentæ ſunt inefficaces, ac ipſæ etiam
ſimulatæ ſunt; nec iuramentum obligat; quia contractus
ſimulatus, eſt contractus pictus, & caret
omni ſpiritu.

Quod autem contractus ſit ſimulatus, clarè de- 3
ducitur ex eo, quod in eo adeſt cauſa ſimulationis,
& coniecturæ: imò & probationes concludentes
ipſius. Cauſa quidem, quia id factum fuit ad colorandum
& cohoneſtandum contractum vſuræ indebitæ
& illicitæ, ſaltem in terris Sanctiſſimi Domini
Noſtri Papæ, vbi ius Canonicum, prout decet,
obſeruatur: Rot. *deciſ*.594. *num*. 9 *part*.5. *recentior*,
† ipſa verò ſimulatio probatur indiciis & 4
coniecturis, adeo vt leuiores ſufficiant: Gratian *diſcept*. *cap*. 586. *numer*. 34. & 35. † Maximè quando 5
agitur de probanda ſimulatione confeſſionis de recepto:
quia non eſt aliquis actus inter prohibitos
ſicut confeſſio, in quo poſſit ita facilè ſimulatio
præſumi: vt poſt Bald. dicit Rot. *dec*.132.*nu*.11.*p*.6.
recent. Farinac. *de falſitat*. *q*.162.*n*.189.

Coniecturæ autem, imo probationes ſimulationis 6
ſunt euidentes à veriſimili: vt per Farinac. *vbi
ſuprà*, *quæſt*.162.*n*.213. cùm non ſit veriſimile, quod
dicti creditores qui prætendebant ſummam ingentem
aſcendentem ad 13000. libras vel circiter,
tam

tam facilè voluiſſent mutuo dare dictam ſummam
3517. librarum Marcellis, cum quibus iam litiga-
uerant, & à quibus non ita facile ſolutionem ſpe-
rare poterant: quam præſumptionem conſiderauit
Rota *in recent. part. 5. deciſ. 594. num. 27.* vbi dicitur
quod ingens ſumma inuerisimiliter ſoluta arguit
ſimulationem: *& deciſ. 283. num. 12. eadem part. 5.*
7 † Quibus accedit incommoditas Marcellorum, qui
propterea adduci facilè poruerunt, vt indebitum &
illicitum intereſſe promitterent: Farinac. *dicta
quaeſt. 162. num. 175.* ſed ſimulatio non ſolum con-
iecturis, ſed & veris etiam & concludentibus pro-
8 bationibus demonſtratur † ex eo, quod non ſolum
tractatus de ſic faciendo præceſſit, qui ſufficeret ad
præſumendam ſimulationem; ex Farinac. *d. q. 163.
num. 86. & 87. & quaeſt. 162 num. 216.* verùm etiam
adeſt conuentio expreſſa de ſic faciendo contra-
ctum: ex qua ſine dubio elicitur ſimulationis pro-
batio: Farinac. *dicta quaeſt. 162. num. 223.* Rota: *dicta
deciſ. 11. num. 7. part. 7.* † Et cum nulla melior ſit
9 probatio ſimulationis quàm propria confeſſio,
Rota *deciſ. 188. num. 9. part. 5. recentior.* ſequitur, per
confeſſionem partium euidenter conſtare de ſimu-
latione dicti mutui; dum ſub die 27. Decemb. 1631.
fuit per apocham conuentum & concordatum, in-
teruenieute ſubſcriptione ſociorum, quod dicti
Marcelli ſoluent ſummam annuam 1800. Libra-
rum, vnà cum intereſſe ad rationem ſex cum quarta
parte pro quolibet centenario; ita tamen quod ſi
conſilium ita approbauerit, fiat ſumma totalis cō-
poſita ex intereſſe & ſorte principali in ſingulos
annos diſtribuenda. Et in effectu, facto calculo ſū-
mæ totalis in dicta tranſactione contentæ, aſcen-
dentis ad ſummam 17353. librar. 11. ſol. & 3. den.
eàque in annales ſolutiones 1800. librar. diſtributa,
iuncto ſemper intereſſe proportionabiliter ad ſū-
mam ſortis principalis, conſtabit euidenter calcu-
lum annalium ſolutionum ita factum fuiſſe, vt ſin-
gulis annis librar. 1800 de ſorte principali ſolue-
retur, vnà cum intereſſe prædicto, dictúmque in-
tereſſe proportionabiliter diminueretur, & facto
dicto calculo modo quo ſuprà, totum intereſſe aſ-
cenderet ad dictam ſummam 3517. librar. 11. & 3.
& ſic apparet de ſimulatione dictæ confeſſionis, &
de iniuſtitia & nullitate dictæ promiſſionis certæ
10 ſummæ, loco intereſſe incerti & illiquidi. † Quæ
promiſſio nulla eſt & inualida, cùm non interueni-
ant requiſita per Caſtrenſ *in l. 3. §. final. ff. de eo quod
cert. loc.* Mohedā *dec. 3. de vſur.* Afflict. *deciſ.* 20. Rot.
Genuen. *deciſ. 37. n. 11.* & pluries ſecuta fuit Rot.
Roman. & nominatim *in cauſa Domini de Legliſe
contra creditores Domini Philibert*, inſerta poſt tra-
ctatum Merlini *de pignorib. deciſione 29.*

Et quod plus eſt, in dicta tranſactione adhibi-
tum fuit pactum, quod ſi dicti Marcelli deficerent
in aliquo termino ſolutionum conuentarum, cogi
poſſent pro tota ſumma, ita vt eo caſu tenerentur
ſoluere dictas 3517. libras pro intereſſe nondum
maturato, quod omnino illicitum eſt.

Et licet poſtea ſubdatur; quod ſi deficiant in ſo-
lutione, cogi duntaxat poterunt pro ſummis prin-
cipalibus & intereſſe maturato, non autem pro
maturando: tamē hæc conuentio in nihilo releuat
dictos creditores; immò multo magis ſimulatio-
nem arguit: aut enim intelligitur de ſummis prin-
cipalibus, ſecluſa ſumma 3517. librar. & hoc caſu
euidenter apparet de ſimulatione, & quod ſum-
ma illa non fuit mutuo data, prout cum ſimulatio-
ne narratum fuit; aut verò conuentio intelligitur
quod intereſſe debeatur incluſa etiam dicta ſum-
ma 3517. librarum, & hoc caſu magis augetur ini-
quitas dicti pacti, in quo ſupponeretur deberi in-
tereſſe alterius intereſſe, quod de iure prohibitum
eſt; cùm hic ſit anatociſmus & ſuperfœtatio inter-
eſſe omni iure prohibita.

Secundò, dicta tranſactio nulla eſt, & illici-
ta, cùm in toto illius tenore confirmentur ſolutio-
nes intereſſe illiciti. Primò quidem, quia in com-
putis ſocietatis dicti debitores onerantur cambiis.
ad rationem octo pro quolibet centenario, cùm ta-
men conſtaret quod in nundinis Lugdunenſibus
ex communi curſu non ſoluerentur niſi ad ratio-
nem ſex. † Dum autem cambia nundinarum non 11
ſunt vniformia, non debent taxari niſi ſecundum
communem curſum nundinarum; aliàs non ſunt
realia: Rot. *deciſ. 559. numer. 2. part. 2. recentior.*
vbi etiam dicitur quod ſuper iis non debet ſtari
partium aſſertioni: *& deciſ. 52. num. 4. & 5. part. 1.
recentior.* & ſi aliter ſoluantur cambia, dicuntur
Sicca, & illiquida: Rot. *deciſ. 52. num. 25. 26. & 27.
part. 7. recentior.*

Multa alia deducebantur in facto, quæ iniuſti- 12
tiam & iniquitatem dictæ tranſactionis demonſ-
trabant.

Ideo omnes confeſſiones & concordiæ ſuper 13
cambiis illicitis; non poſſunt iuſtificare quanti-
tatis promiſſæ obligationes, cum non ſit in facul-
tate partium, facere licitum quod per Canones eſt
prohibitum: Bald. *in l. rogaſti, §. ſi tibi, num. 7. ff.
ſi certum petatur*, Rot. *deciſ. 52. num. 5. part. 1. &
559. num. 2. part. 2. recentior.* † Et propterea ad 14
veritatem detegendam, & confuſionem euitan-
dam, eligendi ſunt periti; vt poſt plures citatos
Rot. *deciſione quinquageſima ſecunda. nu. 28. & 29.
part. 7. recentior.* Et ita factum, & exequutum
fuit.

CAPVT CLXXX.

Pro dotis filiarum conſtitutione, vel reſti-
tutione, bona fideicommiſſi collateralis
alienari non poſſunt. Et pro dote ſubſi-
diaria, primò recurrendum eſt ad bona
patris, vel aui, & deinde ad bona mater-
na. Maſculi tenentur fœminas dotare,
quando adeſt ſtatutum excluſiuum ipſa-
rum propter maſculos. Bonorum fidei-
commiſſo ſuppoſitorum alienatio ex cau-
ſa dotis in certis caſibus eſt difficilior. Et
qui ſint illi caſus.

SVMMARIVM.

1 *Bona patrui, vel auunculi, non ſunt obnoxia con-
ſtitutioni, vel reſtitutioni dotis neptum ex
fratre.*

2 *Quando agitur de reſtitutione dotis ex fideicom-
miſſo, non grauati, ſed grauantis perſona inſpi-
cienda eſt.*

3 *Dum agitur de dote ſubſidiaria, primum ſubſi-
dium eſt patris, & aui; ſecundum eſt ma-
tris.*

4 *Ex lege Florentina pater ſuccedit filiis maſculis
ab inteſtato, excluſis filiabus ſuis.*

5 *Quando adeſt ſtatutum excluſiuum fœmina-
rum propter maſculos, fœmina quidem ex-*

cluduntur, ſed onus eas dotandi ſpectat ad fratres.

6 *Creditores mariti ſunt preferendi creditoribus vxoris, & è contra, per remedium ſeparationis bonorum.*

7 *Alienatio bonorum fideicommiſſi fieri poteſt etiam ex cauſa dotis ſpiritualis.*

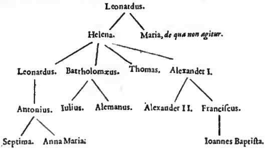
8 *Bona ſuppoſita fideicommiſſo alienari poſſunt, quamuis filia ſint nata poſt obitum inſtituentis fideicommiſſum.*

9 *Difficiliùs conceditur alienatio bonorum fideicommiſſi pro dote, quando tempore conſtituti fideicommiſſi nec auus, nec pater filia nati vel concepti erant.*

10 *Difficilius quoque admittitur alienatio bonorum fideicommiſſi procedentis ex linea materna.*

11 *Quando mater habet bona libera, dos filiarum potius capitur ex bonis maternis, quàm ex bonis fideicommiſſi auiti.*

12 *Fideicommiſſarius poteſt vendicare bona fideicommiſſi pro dote alienata, quando aderant bona libera ſufficientia.*

NOn videtur quomodo ex facti ſpecie propoſita per Dominum Alexandrum elici poſſit, quod filiæ domini Antonij eius fratris potuerint habere ius petendi dotem ſpiritualem pro ingreſſu monaſterij ſuper bonis prouenientibus ex fideicómiſſo dominorum Antonij, & Alemani auunculi, & patrui eiuſdem Domini Alexandri, nec non dicti Domini Antonij, & Franciſci fratrum ipſius Do-
1 mini Alexandri: † cùm certum ſit bona patrui vel auunculi non eſſe obnoxia conſtitutioni, vel reſtitutioni dotis in fauorem neptum ex fratre vel ſorore, vt tradunt communiter DD. Angel. Imol. Alexand. & Ripa *in l. 1. ff. ſolut. matrim.* quos ſequitur Riminald. iun. *in conſ. 777. n. 9. & conſ. 600.*
2 *n. 7.* † cum enim agitur de dote ex fideicommiſſo conſtituenda; non grauati, ſed teſtatoris grauantis perſona conſideranda eſt, an ſcilicet is fuerit obligatus dotare, vel non; vt optimè declarat Æmil. Ferret. *in l. filiusfam. §. diui, n. 77. verſic. alter vero caſus eſt, ff. de legat.* 1. & ideo in bonis fideicommiſſi prouenientis à patruo, vel auunculo, non eſt locus diſpoſitioni *authẽt. res quæ, C. comm. de legat.* quæ ſolùm procedit in deſcendentibus; vt inter cæteros docet Menoch. *lib. 4. præſumpt.* 189. *nu.* 1. & omnes paſſim de materia tractantes.

Et per conſequens ſi dictæ filiæ dotari non potuerunt de bonis fideicommiſſi, ſequitur ipſis competere ius petendi dotem ſuper bonis maternis: quia pater non erat idoneus facultatibus, vnde in
3 ſubſidium onus dotandi ſpectabat ad matrem: † licet enim dum agitur de dote ſubſidiaria, primum ſubſidium ſit patris, & aui; ſecundum verò matris, quæ non tenetur dotare niſi deficientibus bonis patris, & aui, quantumuis fideicommiſſo ſubiectis, vt per iudices Florentinos iudicatum teſtatur Cardinal. Tuſch. *in verbo, Dos concluſ.* 747. *num.* 35. & 36. Tamen cùm nulla paterna, aut auita bona, ſiue libera, ſiue fideicommiſſo ſuppoſita ſupereſſent, onus dotandi abſque vlla difficultate ſpectabat ad matrem: *l. neque mater.* cum *ibi* notatis, *Cod. de iur. dot.* Coſta *de remed. ſubſidiar. remedio 6. n.* 1. Poterant ergo filiæ, nunc Dominus Alexander, ab ipſis ius, & cauſam habens, dotem ſpiritualem petere, & exigere ſuper bonis maternis in defectum paternorum, & auitorum.

Sed poſito, quod licitum fuiſſet procedere ad vẽ- 4
ditionem dictorum bonorum fideicommiſſo collaterali ſuppoſitorum pro conſequenda dotis ſpiritualis ſolutione, Attamen cùm in facto ſupponatur patrem fuiſſe mortuum nullis relictis facultatibus poſt obitũ ſuorum filiorum maſculorum, quibus ex lege Florẽtina pater ipſe filiabus excluſis ſucceſſit, ſeu ſuccedere potuit, ſiue hæreditas materna ad ipſum patrem, & eo acceptante ad eius creditores, ſiue ad ipſas filias ceſſante ſtatuto ſeu lege Florentina, ſiue ad alium quemcunque deuenerit, non potuit deferri, niſi cum onere filias dotandi. † Quia 5
quando adeſt ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, fœminæ quidem excluduntur, ſed tamen maſculi ipſas dotare tenentur: Socin. ſen. *conſ. 57. n. 5. lib.* 4. Menoch. *præſumpt.* 189. *n.* 42. quod onus dotationis deducitur ex bonis paternis, vel maternis, tanquam æs alienum: per text. *in l. à filia 62. in fine, ff. ad Trebellianum,* Odd. *de fideicomm. ex probibit. alienat. quæſt.* 40. *numer.* 7.

Ergo, quomodocunque res ſe habeat, quamuis 6
dominus Antonius liberis ſuis maſculis præmortuis in dote materna ſucceſſiſſet, & ipſius creditoribus ius quæſitum fuiſſet, nihilominus tamen domino Alexandro filiarum ceſſionario ius competeret agendi ad ſeparationem bonorum, cùm alia ſit hæreditas Antonij, alia eius vxoris, & creditores quicumque vxoris creditoribus mariti præferendi ſint: per text. *in l. 1. ff. de ſeparationibus,* Vincent. de Franch. *deciſ.* 53. *num.* 8. & *ſequentib.* Ioan. Andr. Georgius *allegat.* 41. *n.* 2. 16. 17. & 18.

Sequitur itaque, dominum Alexandrum ius, & cauſam habentem à dictis filiabus domini Antonij fratris ſui, fundatum eſſe in petitione dotis ſuper bonis maternis ipſorum, ſiue bona fideicommiſſi pro dote illa ſpirituali alienari potuerint, ſiuè non potuerint: ſemper enim dos aut ſolui debuit, aut reintegrari ſuper bonis maternis liberis, ad matris hæredes obuentis, quæ ad

ad ipſos nullo modo pertinere poſſunt, niſi eum illo onere dotis ſoluendæ, vel ſolutæ reintegrádæ.

Sed deinde, facti ſerie veriùs propoſita, aliter tractandum eſt negotium. Supponitur enim, Antonium ſine maſculis vita functum duas duntaxat filias, Septimiam, & Annam reliquiſſe ſuperſtites, ex cæteris verò Helenæ deſcendentibus Antonio ſuperuixiſſe dominum Alexandrum, (quem Alexandrum ſecúndum nuncupauimus) & Dominum Ioannem Baptiſtam eius nepotem; ita vt certiſſimum ſit, per obitum Antonij apertum fuiſſe fideicommiſſum appoſitum in teſtamento domini Leonardi, in fauorem eiuſdem domini Alexandri, qui ex maſculis reperiebatur proximior in gradu, extincta videlicet in totum linea maſculina deſcendẽtium ex Helena, præmortuo quoq; Baltholomeo eiuſque liberis maſculis; cùm ex lectura teſtamenti conſtet Leonardum voluiſſe inſtituere fideicommiſſum maſculinum, & perpetuum inter deſcendentes ab Helena cum excluſione fœminarum. Quã ob rem poteſt dominus Alexander iure petere fideicommiſſum illud declarari apertum in ſui fauorem, & ſe immittit in poſſeſſionem bonorum extantium, & agere ad repetitionem bonorum dicti fideicommiſſi alienatorum, & in hoc nulla eſt difficultas.

7 Maius dubium verſari videtur circa reuocationem alienationis cuiuſdam domus, factæ per dominam Septimiam, cuius pretium cõuerſum dicitur in ſolutione dotis ſpiritualis, quam ipſa ſibi conſtituit ingrediendo Religionem: cum ex priuilegio dotis, bona fideicommiſſo ſuppoſita alienari poſſint, pro dote etiam ſpirituali: iuxta *auth. res quæ, Cod. comm. de legat.* vt tradunt DD. omnes *in dicta authent. res quæ*, Bartol. *n.* 7. Bald. *n.* 13. Salic. *n* 4. Angel. *n.* 4. Ioan. *nu.* 13. Curt. iun. *n.* 26. & eſt communiter receptum.

Verius tamen eſt, alienationem dictæ domus, quam ſupponimus fuiſſe de bonis fideicommiſſo ſuppoſitis, eſſe retractabilem inſtante dicto domino Alexandro: conſiderando hic agi de dote prætenſa per abneptem ſuper bonis ſui Abaui: quo caſu Doctores faciliùs inclinant ad impediendam ali-
8 enationem bonorum fideicomniſſo ſuppoſitum, † non ex eo quod agatur de natis, & conceptis poſt mortem Abaui, Duran. *deciſ.* 26. *n.* 7. quia non ex eo ſolo impediretur alienatio bonorum fideicommiſſi; ſed ex eo quod tria hoc in in caſu concurrunt.

9 Primò, quod Dominæ Septimia, & Anna, non ſolum non erant natæ tempore mortis teſtatoris, ſed nec etiam illarum pater, nec auus paternus: in quibus terminis multi exiſtimant, non eſſe locum alienationi bonorum fideicommiſſi; ex ſententia Honded. *conſ.* 76. *n.* 14. *lib.* 1. poſt Simon. de Præt. *de interpret. vltimar. volunt. lib.* 4. *dubit.* 12. *n.* 33. *fol. mihi.* 378. *& lib.* 1. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 531. *n.* 11.

11 Secundum, qood hic coocurrit, quod agitur de deſcendentibus ex linea materna: quia Leonardus erat pater Helenæ, quæ fuit proauia Septimiæ, & Annæ: quo caſu non ita facilè admittitur alienatio bonorum fideicommiſſi, cùm officium dotandi non pertineat ad lineam maternam: Fuſar. *dicta q.* 531. *n.* 104. niſi in ſubſidium, difficientibus bonis ex linea paterna.

Tertium, quia ſupponitur vxorem Antonij habuiſſe bona ſufficientia pro ſolutione dictæ dotis ſpiritualis: vnde licèt dubitatum ſit apud Doctores, vtrùm ſuper bonis fideicommiſſo ſuppoſitis ab aſcendentibus maternis dotes capi poſſint; tamen in hoc omnes conueniunt, quod ſi mater haberet bona libera, dos conſtituenda eſſet ſuper illis, & non in bonis fideicommiſſi Aui, vel Proaui materni, vt dicunt omnes DD. *in dicta authent. res quæ*, & nominatim Salicet. Cornẽ. Curt. iun. & alij quos citat & ſequitur Fuſar. *de ſubſtit. q.* 531. *nu.* 108. *verſic. ſi tamen*: Rota *diuerſor.* 737. *part.* 1. vbi quod non poteſt fieri executio pro dote filiæ contra bona fideicommiſſo ſuppoſita, quando extant bona materna, ex quibus filia dotari poſſit, & quibus ipſa nondum renunciauit.

Concluditur ergo, dictis filiabus Antonij nullum ius competiiſſe pro dote, ſuper bonis dicti fideicommiſſi; & alienationem dictæ domus retractandam eſſe: iuxta tradita per Addent. ad Burat. *deciſ.* 641. *n.* 22. vbi dicitur quod fideicommiſſariua poteſt vendicare bona fideicommiſſi alienata pro dote, quando retenta ſunt bona libera, quæ alioquin fuiſſent ſufficientia pro dotis ſolutione. 12

CAPVT CLXXXI.

Dominum directum vtrùm probetur per vnicam recognitionem in præiudicium recognoſcentis, & illius hæredum, vel ſucceſſorum etiam particularium, ſaltem iunctis adminiculis. Et quæ ad hoc adduci poſſint adminicula; veluti ſolutiones canonum per longum tempus continuatæ, fama publica, aut qualitas Domini iuriſdictionalis. Quid de Tertio non habente ius ab ipſo recognoſcente.

SVMMARIVM.

1 *Dominum directum non probatur ex vnica recognitione.*
2 *Ad hoc vt ſimplex recognitio probet dominium directum, oportet illam fuiſſe factam ex certa ſcientia, aut ſaltem quod ſint duæ recognitiones conformes.*
3 *Collegia ſtudentium Ciuitatis Auenionenſis gaudent priuilegiis Eccleſiæ.*
4 *Dominus iuriſdictionalis habet magnam præſumptionem pro ſe, quando agitur de probando domino directo, & adeſt recognitio.*
5 *Dominum directum probatur per vnicam recognitionem contra eum qui recognouit, & illius heredem; ſi cùm recognitione iuncta ſit confeſſio dominij directi.*
6 *Similiter probatur per illam confeſſionem aduerſus Tertium poſſeſſorem, ſi conſtiterit illum habere ius ab ipſo recognoſcente.*
7 *Recognitio ſuffragatur domino abſenti, ſi notarius pro ipſo ſtipulatus ſit.*
8 *Recognitio non nocet Tertio, qui ius & cauſam non habet à recognoſcente.*
9 *Simplex inueſtitura non præiudicat Tertio, qui non ſucceſſit in ius inueſtiti.*
10 *Iunctis tamẽ adminiculis probat etiã cõtra Tertiũ.*
11 *Recognitionis emphyteutica robur augetur ex temporis antiquitate*
12 *In Eccleſiã poſſeſſio trãsfertur ex ſola recognitione.*
13 *Per ſolutiones canonum vltra tempus 30. annorũ continuatas, iuncta recognitione, dominium directum probatur etiam contra Tertium.*
14 *In antiquis probatio dominij directi coadiuuatur ex fama publica.*

15 *Si in vno inſtrumento fuerint recognita multa prædia, & illa ſubiaceant eidem domino directo, veritas recognitionis aliorum prabet adminiculum veritatis recognitiani vnius contentioſe.*

16 *Succeſſores vniuerſales vel particulares non poſſunt contrauenire recognitioni facta per eorum authorem.*

17 *Error recognitionis probari poteſt per poſſeſſorem prædy recogniti.*

SVpponitur in facto, Martinum loci Podioleni tam proprio, & ptiuato nomine, quàm nomine ſuæ vxotis, recognouiſſe Collegio, N. pro ſe, & ſuis hæredibus, tenere, & poſſidere ſub dominio directo, iute inueſtiendi, & quolibet alio iure dominicali, Dominis Rectoti, & Collegiatis collegij, Prioribus, & Dominis iuriſdictionalibus illius oppidi, in cuius tetritorio ptædium ſitum eſt, Notatio pto illis aeeeptante & ſtipulante, quoddam ptædium in illo inſtrumento tecognitionis deſignatum.

Quod quidem prædium poſteà poſſeſſum fuit per quendam, ius, & cauſam habentem à Martino auo patetno ſuæ vxoris: & is ipſe poſſeſſor illud idem prædiũ titulo permutatioois poſtea alienauit.

Vnde quæritur, vtrùm dictum Collegium agere poſſit contra modernum eiuſdem ptædij poſſeſſorem, pro conſequenda ſolutione laudemiorum, & canonum Emphyteuticorum occaſione dicti ptædij debitorum.

1 Cuius difficultatis teſolutio pendet ex eo, vtrùm
ſufficienter conſtet de dominio directn prædij, ex vniea & ſimplici tecognitione dicti Mattini; quia vnica tecognitio nõ videtur ſufficiens ad probandũ eoneludenter dominium directum. Aut enim teeognoſcens, id facit ad indueendum nouum ius in fauotem domini directi, & hoc caſu tecognitio non ſufficit ſine inueſtitura; aut verò reeognitio fit ad ptobandum dominium directum iam conſtitutum, & hoc caſu talis confeſſio videtur erronea, ſi non appateat de iure præeedenti domini directi, vt bene arguit Surd. *conſ.* 135. *num.* 106. *& multis ſeqq.* Et ſanè quod ſimplex tecognitio non præiudicet recognoſcenti, tradit Cancer. *lib.* 3. *var. reſolut. cap.* 53. *de iurib. caſtror. n.* 138 *& ſeqq.* Vnde ſi reeognoſcens poſteà docere poſſit prædium teeognitũ eſſe liberum, aut à ſuis authoribus tanquam tale fuiſſe poſſeſſum, reeognitio nullius eſt momenti: Roſen-
2 tal. *de feud. c.* 6. *concluſ.* 68. *n.* 6. † & ad hoc vt reeo-
gnoſcens tem ſuam ab alio, ſibi præiudicet, neceſſe eſt quod recognitio fiat ex certa ſcientia: Cytiac. *controuerſ.* 139. *n.* 43. Coſt. *de facti ſcientia, cent.* 2. *diſtinct.* 92. *n.* 1. *& ſequentib.* & ſaltem requiri videntur duæ recognitiooes confotmes: Bettrand. *conſ.* 333. *n.* 1. *vol.* 2 *prior.*

His tamen non obſtantibus, vetius eſt dominiũ directum ſufficienter probari in fauorẽ dicti Venerabilis Collegij, cõſideratis adminieulis, & circunſtantiis, de quibus infrà. Siquidem in primis cõſiderandum eſt, hic tractari de recognitione facta in fauotem dicti Collegij, ad cuius vtilitatem duo cõcurrunt: quotum Alterum eſt, quod Collegium, eſt Ecclesiaſticum, compoſitũ de perſonis Eccleſiaſticis;
3 † & quamuis non eſſet tale, nihilominus gauderet
priuilegiis Eccleſię, prout de Magno Collegio præſẽtis Ciuitatis Auenionis, docuit Bertrand. *conſ.* 281.
4 *vol.* 4. † Alterum verò eſt, quod Collegiũ prædictum
habet, & poſſidet dominium iuriſdictionale illius oppidi, cum omnimoda iuriſdictione in toto territorio; vt de dicto Collegio loquens, tradit Alciat. *lib.* 6. *conſ.* 1. *per totum.* Quibus duobus concurrentibus vniea tecognitio ſufficit, eùm Dominus iuriſdictionalis habeat præſumptionem iuris pro ſe: vt dicit Papon. *lib.* 13. *tit.* 2. *arreſt.* 2. *&* 3. Ranchin. *in addit. ad Guidonem, deciſ.* 272.

Secundò aduertendum eſt, negotium hoc omni caritutum difficoltate, ſi ptobari poſſit, prout facile videtut, quod poſſeſſores illius prædij ſucceſſetint mediatè, vel immediatè, dicto Martino recognoſcẽ-
ri, ſiue titulo vniuetſali ſucceſſetint, ſiue ſingulari. † 5
Nam vt dicunt DD. omnes, & præſertim Rip. *in l. ſi aliquam rem, n.* 39. *ff. de acquir. poſſeſſ.* generalis eſt regula, quod quando agitur actione reali, ſola recognitio ptobat dominium directum, ſi recognoſcens non ſimpliciter tecognouerit tanquã emphyteuta, ſed vlterius ptoceſſetit, declarando quod agnoſcit ſe tenere ſub directo dominio, & maiori ſigneuria concedentis: prout factum fuit per dictum Martinũ in inſtrumento tecognitionis de quo agitur: dominium enim hoc caſu ptobatur contra conſitentem, & tecognoſcentem; non tam in vim tecognitionis, quàm in vim confeſſionis in ea contentæ: & ita etiam loquitut Sola *in conſtit. Saband. tit. de iur. emphyteut. ſecund. part. decreti, rem public. gloſ.* 5. *nu.* 8. qui poſt Ripam, & alios, dicit hoc caſu onus ptobandi errotem tecognitionis, transfetti in tecognoſceotem ſeu eius hætedem.

Quod autem dictum eſt de hæredibus, eodẽ mo- 6
do concludendum eſt de ſucceſſotibus particularibus, dummodò probetur illos, ius & cauſam habere à reeognoſcente: vt notat Sola *loco citat. n.* 5. ne ſucceſſor ſit melioris conditionis quàm eius aotbor: Cãcer. *lib.* 1. *var. reſolut. c.* 11. *de emphyt.* n. 21. *in nouis.*

Quamuis autẽ dicta recognitio facta fuerit, ab- 7
ſente Priote, & Monachis dicti Collegij; tamen perinde eſt, ac ſi ipſis præſentibus facta fuiſſet, attenta ſtipulatione ootarij, quæ in dicto inſtrumento interuenit pto omnibus intereſſe habentibus: prout teſtatut Canect. *dict. c.* 11. *n.* 23. dicens ſe ita obtinuiſſe in Audientia Regia.

Tettiò, aduertendum eſt, quod licèt regulatiter, 8
qoando agitur actione reali contta tettiũ poſſeſſotem, ſimplex inſtrumentum tecognitionis nõ probet dominium, quia confeſſio vnius alteri præiudi-
cate nõ debet, teſte Rip. *loco citato, n.* 40. † ſicut nec 9
ſimplex inueſtituta præiudicat Tertio, niſi ptobatũ fuerit, illum, ius & cauſam habere à recognoſcente,
vt per Rip. *ibid. n.* 41. *&* 42. † Tamen cõcuttentibus 10
adminiculis, dominium directum ex ſimplici tecognitione vel inueſtitura plenè probatur cõtta Tettium, ad quoſcumque effectus: Rot. *deciſ.* 91. *&* 591. *part.* 4. *diuerſor.* Caualer. *deciſ.* 269. *n.* 3. cum aliis allegatis apud Butat. *deciſ.* 602. *n.* 17. & in *recentior. deciſ.* 164. *n.* 4. *part.* 6. *& deciſ.* 193. *n.* 1. *part.* 2. *recent.*

Hoc autem in caſu, plurima, eáque vigentiſſima 11
cõcutrunt adminicula. In ptimis enim agitut de tecognitione facta à tẽpore antiquiſſimo, cùm in hac materia tempus aotiquum dieatut, annotum 40. & tamẽ lapſi fuetint à tempore reeognitionis ſeptuaginta anni: dum antem agitut de tempore antiquiſſimo, ſolum inſtrumentum reeognitionis ptobat, quia tunc leuiores ſufficiũt ptobationes, nec plenæ reqoiruntur: Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 790. n. 3. Rot. *deciſ.* 81. *n.* 13. *part.* 5. *recent.*

Secundò, quia agitot de Eccleſia, cuius vtilitatem 12
hæc tecognitio reſpicit, in quam poſſeſſio ex ſola recognitione transfertur: Gratian. *ibid. n.* 13. Rot. *dicta deciſ.* 81. *n.* 7. *part.* 5.

Tettiò videndum eſt, vtrùm ex libris Collegij, 13
vel ex diſpoſitione eorũ, qui tempore præterito di-
cti

ĉti Prioratus redditus conduxeront,aut alia ratione,probati poſſit, quod dictus Mattinos, aut eius vniuerſales, vel ſingulares ſucceſſores canonem emphyteuticum perſoluerint: nam hæc probatio eſſet valde eoocludeos, dummodò ſolutiones canoooum excederent tempus 30.annorum, quo caſu dominium probaretur etiam contra Tertios, ius & cauſam à recognoſcente non habeotes: Addit. ad Burat.*d.deciſ.*602.*n.*18.

14 Quartò, multum confert ad probatiooem dominij directi, ſi producantur teſtes deponentes, qualiter vox & fama publica eſt,prædium illud eſſe de dominio directo dicti Collegij, ſed domini Prioris,cùm verſemur in antiquis:Rot.*deciſ.*79 *nu.* 5.*part.*5.*recent.& deciſ.*81.*n.*14.*ead parte.*

15 Quintò, non leue petitur adminiculum ex eo, qnod in dicto inſtrumento recognitionis adſunt plurima alia prædia, per eundem Martinum recognita domioo Priori dicti Collegij: qoæ recognitiones fuerunt ſortitæ effectum in perſona ſucceſſorum tam vniuerſalium, quàm particularium dicti Martini; cùm poſſeſſores aliorum prædiorum in dicto inſtrumento deſignatorum recognouerint abſque alia difficultate eadem prædia in illo inſtrumento recognita; ſed inſtrumentum in vna parte verum, & confeſſio pro parte vera, habent pro ſe præſumptionem veritatis:Ludouiſ.*deciſ.*62. *num.*7.*&* 8.Rot.*deciſ.*683.*nn.*12. *part.*2. *recentior.* & effectoario inſtrumenti in vna parte, probat effectuationem totius inſtrumenti: Burat.*deciſion.*870. *num.*3.

Maximè,quia ipſemet ſucceſſor recognouit alia prædia in vim dictæ recognitionis ann. 1572. tanquam exiſtentia de dominio directo dicti Collegij, & per conſequens non poteſt nunc impugnare quod iam ſemel approbauit, & ipſemet executioni demandauit.

16 Quibus ita conſtitotis,non obſtant quæ in contrarium deducta fuere: quia procedere poſſent, ſi ageretur de tertiis poſſeſſoribus,qui ius & cauſam non haberent à recognoſcente,vt dicunt DD.ſuprà citati:& Rot.*in recentior.deciſ.*164.*nu.*7.*part.*6. nam ſucceſſores vniuerſales, vel particulares, non poſſunt contrauenire recognitioni factæ per authorẽ, aut eam reuocare:Peregrin.*conſ.*14.*numer.*29. *vol.*1.

17 † Vel ſi probaretur error recognitionis, Roſental. *cap.*6.*concluſ.*68.*nu.*3. *& ſeq.* Aut denique, ſi adeſſet vnica recognitio, non concurrente diuturnitate temporis,& aliis adminiculis,indiciis, & coniecturis,de quibus ſupra dictum eſt; vt & vltra citatos tractat Theſaur.iun.*lib.*4.*quæſt.*42.*num.*7.Nam illis concurrentibus, certum eſt dominium directum fuiſſe ſufficienter probatum, vt omnes citati DD. vnanimi cooſenſo fatentur.

CAPVT CLXXXII.

Contra mulierem coniugatam non currit præſcriptio in bonis dotalibus: Sed tamen debitor dotis in pecunia, præſcribit contra ipſam. Similiter currit contra illam præſcriptio à die quo fuit aſſecurata propter vergentiam mariti ad inopiam. Imo currit pendente coniugio, quando fuit cœpta ante coniugium; nec interrumpitur per arbitramentum: & vtrùm per compromiſſum, vel interpellationem extraiudicialem.

SVMMARIVM.

1 *Contra mulierem coniugatam durante coniugio nulla currit præſcriptio. Limitatur vt infrà* num.10. & 11.

2 *Per compromiſſum non acceptatum ab arbitris, non interrumpitur præſcriptio.*

3 *Multò minus per nominationem arbitrorum, ſeu amicabilium compoſitorum,tam de iure, quàm de facto procedentium.*

4 *Ampliatur etiam ſi tales arbitratores proceſſiſſent ad prolationem laudi, ſeu ſententiæ arbitramentalis.*

5 *Etiam in iudicialibus, ad interrumpendam præſcriptionem, debet conſtare de citatione apud Acta.*

6 *De iure Canonico per ſolam interpellationem extraiudicialem præſcriptio interrumpitur.*

7 *Contrarium verius eſt, niſi per talem interpellationem iura aduerſarij deuenerint ad notitiam eius qui fuit interpellatus.*

8 *Per generale compromiſſum ſuper omnibus differentiis,non interrumpitur præſcriptio.*

9 *Contra mulierem præſcriptio currit durante coniugio, à tempore quo fuit aſſecurata ſuper bonis ſui mariti, propter vergentiam illius ad inopiam.*

10 *Similiter, quando dos conſiſtit in pecunia, & non agitur de fundo dotali.*

11 *Fallit præterea regula, etiamſi agatur de fundis quando præſcriptio iam erat cœpta ante matrimonium.*

1 AD impediendam exceptionem præſcriptionis oppoſitam, duæ replicationes in medium, adductæ fuerunt: quarum Prima petitur ex eo, quod actrix fecit compromiſſum de omnibus differentiis qois habere poterat ſuper hæreditate, de qua agebatur; ſupponendo ex eo interruptam fuiſſe præſcriptiooem.

Secunda,quod dicta actrix fuit conjugata; & ſic nulla aduerſus ipſam potuit currere præſcriptio, durante coniugio:Menoch.*de arbitrar.caſ.*39.*n.*24. Gratian.*diſcept.forenſ.cap* 475.*n.*10.

Super quibus replicationibus reſpondendo dixi, actricem, ſi nihil aliod proponatur, non eſſe fundatam.

2 Quod enim ad compromiſſum attinet, verius eſt ex eo ſolo non induci præſcriptionis interruptionem,cùm non conſtet arbitros nominatos illud vnquam acceptaſſe; atque ita perinde ſit ac ſi nullum factum fuiſſet, Marſil.*ſingul.*679. vbi dicit hoc eſſe notandum in practica:Lanfranc.*in tractat. de arbitr. part. vlt. quæſt.*49. *num.*99.*verſic.eſt tamen ſingulariter.*Gratian. *diſcept. forenſ.* 516.*numero* 28. *&* 29.

3 Præſertim,quia compromiſſum fuit factum tam de iure,quàm de facto, ita vt videantur potiùs electi arbitratores,quàm arbitri: Tuſch.*in verbo, Arbiter,concl.*458.*num.*2.6.*&* 7.DD.*in cap. Quintauallis, de iureiuran.* & communiter receptum teſtatur Viu.*opin.*66.*num.*30.

4 Compromiſſum autem factum in arbitratores, etiam ſi lata fuiſſet ſententia per ipſos,non operatur interruptionẽ præſcriptionis: Lanfranc.Balb. *deciſ.*39. Oldrad. *conſ.*176. *num.*1. Borel. *in ſumm.*

omnium deciſionum,lib.1.tit.63. de compromiſſis, num. 387. *&* 388.

5 Immò, quod plus eſt, nulla interuenit citatio coram dictis arbitris; cùm tamen etiamſi ageretur de iudice ordinario, oportuiſſet ad effectum interrumpendæ præſcriptionis, citationem fuiſſe redactam in actis,& accuſatam contumaciam: Peguer. *dec.157.num.1. &* 3.

6 Neque eſt quod dicatur, per actus extraiudiciales etiam interrumpi poſſe præſcriptionem de iure Canonico,Rot.*deciſ.226.nu.47.part.7. recentior. & deciſ.281.n.16 ead.part.& deciſ.94 num.32.*Coccin. *deciſ.362.num.2.*

7 Quia verius eſt, per ſolos actus extraiudiciales non interrumpi præſcriptionem,niſi tales ſint, vt illis mediantibus ille qui præſcribit habeat notitiam iurium actoris:immò & ſola litis conteſtatio, coram iudice incompetenti facta præſcriptionem non interrumpit, niſi ad rei notitiam deuenerint iura,& fundamenta actoris: Balb.*de præſcript tertia*
8 *parte.ſextæ partis,nu.33.& 34.fol mihi* 70. † Et ideo cum in caſu propoſito ſolùm generaliter compromiſſum fuerit de omnibus differentiis ſuper hæreditate, de qua agebatur; non potuit ex eo cauſari aliqua mala fides in perſona aduerſarij,vt bene explicat Abb *in cap.illud,nu.15. & 17.de præſcript.* & Felin.*in eod.cap.n 9.* iunctis per eum notatis,*in tertia declarat. num.7.*

Quod autem attinet ad ſuſpenſionem præſcri-
9 ptionis durante coniugio;notandum eſt,quod cùm marito vergente ad inopiam, dicta actrix egerit ad dotis conſignationem, prout in facto ſuppoſitum fuit;ab illa die qua conſignata fuit, aduersùs illam præſcriptio currere incœpit: vt habetur *in l.in rebus,§.final. Cod. de iur.dot.* in illis verbis *: minus autem idoneis maritis, ex quo hoc infortunium eis illatum eſſe claruerit* : & ita tenet Pract.Papienſ.*in forma reſponſionis rei conuenti. in verbo, præſcriptionis, n.25.in 22 caſ.*Neguſant. *de pignor.2.membr.6.part. principal.num* 4.

Addatur quod licet vera ſit generalis illa regula, quod mulieri durante coniugio, nulla currit præſcriptio in bonis dotalibus, Cod.Fabrian.*lib.7. tit.7.de acquir. poſſeſſ. definit.* 27.

10 Tamen vltra limitationem iam datam,duæ aliæ notabiles à Doctoribus in medium afferuntur: quarum Prima eſt, vt locum non habeat, quando dos debetur in pecunia, quia tunc periculum eſt mariti:Seraphin. *deciſ.569.* Fontanell.*de pact.nupt. clauſ.5.gloſ.1.part.2.n.62.* quia tunc non agitur de
11 fundo dotali.† Secunda,vt præſcriptio currat contra mulierem,durante coniugio, quando iam erat inchoata ante coniugium: textus eſt notabilis *in. leg.ſi fundum, ff. de fund. dotal.* Boër. *deciſion.329. in fine, & deciſ.* 328. *numer.4. verſicul.& aduerte.* Balb *de præſcript. 2. part. 6. partis principal. numero* 10.

CAPVT CLXXXIII.

Quando teſtator ſubſtituit piam cauſam deficientibus deſcendentibus per lineam maſculinam, fœminæ deſcendentes ex maſculis excludunt illam à ſubſtitutione. Quod ſi pia cauſa fuerit vocata, deficiente linea maſculina, tunc pia cauſa excludit fœminas deſcendentes ex maſculis. Et vtrùm ſit differentia inter fœminas primi,& fœminas vlterioris grauati.

SVMMARIVM.

1 *Pia cauſa ſubſtituta, deficiente linea maſculina, excludit fœminam deſcendentem ex vltimo maſculo.*

2 *Et ſimiliter excludit neptem ex vltimo maſculo natam.*

3 *Quando teſtator habuit intentionem conſeruandi agnationem, fœmina ex maſculo deſcendens non dicitur de linea maſculina.*

4 *Hoſpitale non eſt capax conſeruandi agnationem teſtatoris.*

5 *Filia primi gradus non eſt de linea maſculina,ſed eſt principium lineæ fœmininæ.*

6 *Filia vlterioris grauati dicitur de linea teſtatoris.*

7 *Contrarium tenet Duranus Rotæ Auditor, & verius eſt.*

8 *Facta mentione deſcendentium ex linea maſculina, potior eſt cauſa filiæ ex illa linea deſcendentis, dum contendit aduerſus ſubſtitutum extraneum,ſaltem durante vita filiæ.*

9 *Filia ex linea maſculina proueniens excludit etiam piam cauſam ſubſtitutam.*

10 *Si teſtator vocauerit piam cauſam deficientibus deſcendentibus ex linea maſculina, admittitur fœmina deſcendens ex maſculo,ſed ſi pia cauſa ſit ſubſtituta, deficiente linea maſculina, admittitur pia cauſa.*

VIt quidam ex prænobili familia, pietate motus,in vltimo ſuæ volũtatis elogio diſpoſuit, quòd ſi Nicolaus, & eius omnes liberi,& liberorũ liberi maſculi,& tota maſculorum linea deficeret, ſubſtituit pauperes Chriſti. Vnde dubitatum fuit, vtrùm filia ex vltimo maſculo nata, eſſet admittenda ad excluſionem pauperum,ſeu Hoſpitalis.

Si negotium,de quo agitur, in ſua theſi ſimpliciter decidendũ eſſet,nõ ſine ratione dubitare poſſet vtrùm filia ex vltimo lineæ maſculo nata admittenda ſit ad fideicommiſſum, in quo pia cauſa ſubſtituta fuit deficiente linea maſculina: † quia opi- 1
nio magis communis eſt, & quam Rota Romana amplectitur,filiam excludi,& piam cauſam ad ſubſtitutionum admittendam eſſe. Ideo cùm hodie nõ tam rationibus,quàm authoritatibus contendatur, ſufficit dicere hanc eſſe Rotæ Romanæ ſententiam: vt notat Burat.*deciſ.271.n.3. & deciſ.33.n.5. part.7.recentior.* Duranus *deciſ.300.n.5.* † vbi hoc 2
procedere teſtatur tàm in filia, quàm in nepote primi inueſtiti ex maſculo nata:rationem reddens, quia duo copulatiuè hoc caſu requiruntur: Primò, quod admitti volens ad ſucceſſionem,ſit maſculus: Secundò,quod deſcendat ex maſculo: eadem Rot. *deciſ.203.n.5.part.2. recent.* Menoch. *conſ.205.n.28.* Cald. *de iur. emphyt. lib.2. quæſt.24. num.86 & 92.* Fuſar. *conſil.192. numer.29. & de ſubſtit. quæſt.346. numer.12.*Gratian.*diſcept.forenſ.901.numer.21.& ſequentib.*

Sed ſi quæſtio decidatur in ſua hypotheſi, & conſideratis verbis teſtamenti, factiq; circumſtantiis; potior videtur eſſe cauſa filiæ ab vltimo maſculo progenitæ, cùm teſtator, caſu quo maſculi omnes, filij Nicolai,vel liberi liberorum eius maſculorum vſque in infinitum decederent, ita quod linea maſculina Nicolai deficeret, tali caſu adueniente ſubſtituit Pauperes. † Siquidem ad 3
eliciendam teſtatoris mentem, & deciſionis veritatem;

xitatem ; conſiderandum eſt, doctrinas ex aduerſo
propoſitas procedere, quando teſtator agnationis
rationem habuit, quæ cùm per fœminas conſeruari
nequeat, certū eſt eo caſu eas ſub lineæ maſculinæ
nomine contineri non poſſe : vt dicit Rota *dicta
deciſ.*203.*per. 2. recent. & alibi paſſim.* Contendebatur enim *ibi* de conſeruatione agnationis, ſicut
4 & in caſu aliarum decisionum. † At hic non agitur
de conſeruanda agnatione, cùm Hoſpitale fuerit
ſubſtitutum, quod non eſt capax agnationis : ita
vtrumque caſum diſtinguit Menoch. *conſil.* 625.
*num.*8.*& num.* 19.*verſic.nec obſtant :* ſequitur Fuſar.
*de ſubſtit. quaſt.*346. *num.* 43. Alij enim DD. qui
contrarium ſentiunt, & maximè Menoch. *dicto
conſil.* 205. loquuntur in caſu, in quo conſeruatio
agnationis fuit in intentione teſtatoris ; vt notat
etiam Giouagnon. *conſil.*7. *num.*34. *vol.*1. & ita in
terminis ſubſtitutionis piæ cauſæ, fuit deciſum
apud Peregr.*deciſ.*4.*num.*2. Idémque poſt longam
diſputationem, concludit Socin.ſen. *inl.cum Auus,
ff.de cond.& demonſtr. n.*8. dicens ita fuiſſe deciſum
per Collegium Aueniouenſe.

5 Secundò aduertendum eſt, magnam eſſe differentiam inter filiam ipſam teſtatoris, vel maſculi
primi gradus ; & eam, quæ ex vlterioris gradus
maſculo nata eſt. Ratio eſt, quia fœmina eſt principium lineæ fœmininæ, nec poteſt eſſe de linea
maſculina, quæ nunquam incipit : non enim à patre inchoata eſt, qui vnicus eſt maſculus, ſicut linea apud Mathematicos ex vno ſolo puncto confici nequit : Idem de filia maſculi primi gradus:
Fuſar.*d.q.*346.*n.*34. *& ſequent.*

6 Secus eſt, dum agitur de filia vlterioris grauati,
cùm hæc verè ſit de linea maſculina: vt bene comprobat Giouagn. *dicto conſ.*7.*num.* 24. *&* 25. & in
his terminis loquitur Matt. Medic.*deciſ.*1. *num.*32.
& Cyriac.*controuerſ.*181. *num.*87. *& ſequentib.* nec
non Peregr.*dicta deciſ.*4. Menoch.*conſil.*379.*nu.*26.
7 † Quamuis Duran.*d.deciſ.*300.*nu.*6. exiſtimet non
eſſe faciendam differentiam inter filiam, & nepté
teſtatoris ; cuius ſententiam veriorem exiſtimo.

8 Tertiò, quod ſi filia iſta contenderet contra maſculos ſuperſtites, maior quidem eſſet difficultas:
ſed cùm agatur contra extraneum, nempe contra
Hoſpitale, DD. in hanc ſententiam inclinant, vt
filia iſta durante vita ſua extraneo ſubſtituto præferri debeat : Giouag. *dicto conſ.*7. *num.*35. *in duodecimo caſu,* qui licèt videatur ſe reſtringere ad caſum, in quo vocati ſunt deſcendentes ex linea, vel
per lineam maſculinam, non autem quando de
ipſamet linea teſtator loquutus eſt, nulla deſcendentiæ facta mentione ; tamen generaliter quod
facta lineæ maſculinæ mentione fœminæ admittantur, quando nulli extát maſculi, tradit Menoch.
*conſil.*625. *num.*12. *verſic. quinto ad rem.* poſt Pinel.
in l. 3.*C.de bonis matern.num.*29.*verſic.& hac opinio.*
9 †Nec refert quod pia cauſa fuerit ſubſtituta, Pereg.
*dicta deciſ.*4. *num.*2. *&* 3. Et in caſum finitæ lineæ
maſculinæ, fœminam piæ cauſæ ſubſtitutæ præferendam eſſe, maſculis non extantibus, & ceſſante
agnationis ratione, clarè determinat idem Menoch *dicto conſil.*379.

Ego tamen, licèt quæſtio ſit difficilis, potiorem
pauperum cauſam eſſe, exiſtimo: quia teſtator non
locutus eſt de deficientia deſcendentium ex linea
maſculina, ſed conſiderauit deficientiam ipſius lineæ ; quo caſu linea maſculina dicitur deficere,
quando nulli extát maſculi ex illa: & licèt fœmina
ſit de deſcendentibus ex linea, non tamen eſt de
10 linea : ſiquidem negari non poteſt,† quin differentia illa inter caſum quo facta eſt mentio deſcendentium ex linea maſculina, & illum quo ipſius
lineæ mentio facta eſt, ſit valde conſiderabilis; vt
colligitur ex Giouagn. *dicto conſ.* 7. *numer.*15. 16.
& 17. & Menoch. *dicto conſ.*625.*numer.*9. *& conſil.*
1053.*num.*9.*& conſ.*205.*numer.*27. *&* 28. Ratio eſt,
quia licèt, vt iam dictum eſt, fœmina deſcendat à
linea maſculina, non tamen contineatur in linea,
cùm ſit initium lineæ fœmininæ.

CAPVT CLXXXIV.

Quando quis hæredem inſtituit, & illius hæredes vocauit, caſu quo primus inſtitutus non adiret ſuam hæreditatem, locus eſt tranſmiſſioni in fauorem hæredis ab eius hærede inſtituti ; & iſte tranſmiſſarius tenetur ad omnia onera hæreditatis tranſmittentis ; quia illam hæreditatem habet à tranſmittente iure hæreditario ; & bona tranſmiſſa non augent legitimam debitam ſuper bonis tranſmittentis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator poteſt facere tranſmiſſibile, quod aliàs non eſſet tranſmiſſibile.*
2 *Hæredum mentio diſpoſitiuè facta arguit tranſmiſſionem.*
3 *Hæredum mentio facta cum clauſula,* ex nunc, prout ex tunc; *tranſmiſſionem inducit.*
4 *Hæres veniens iure tranſmiſſionis, tenetur ſoluere debita tranſmittentis.*
5 *Tranſmiſſarius ſuccedit ex perſona tranſmittentis.*
6 *Bona non tranſmittuntur, niſi ſub qualitate hæreditaria.*
7 *Bona tranſmiſſionis iure venientia non augent legitimam ſuper bonis tranſmittentis petitam.*
8 *Succedens in feudo hæreditario tenetur ſoluere debita ſui authoris.*
9 *Per generalem hæredum inſtitutionem videtur quis elegiſſe.*
10 *Iurium appellatione venit facultas aliquid faciendi.*

RESpondi, Ludouicum vocatum ad hæreditatem Henriettæ ſororis ſuæ, poſt mortem duorum vniuerſalium hæredem ipſius ſororis, vigore teſtamenti per eam conditi, ſuccedere etiam debere in bonis Franceſiæ, quæ teſtamento dictam Henriettam hæredem reliquerat, quamuis ipſa Dña Henrietta hæreditatem Franceſiæ ſibi delatam minimè adiuiſſet.

Certum eſt enim, quod quamuis hæreditas de- 1
lata, & non adita, regulariter non tranſmittatur ad hæredes ; tamen teſtator poteſt facere tranſmiſſibile illud, quod aliàs tranſmitti non potuiſſet, cùm in teſtamentis voluntas teſtatoris totum faciat, & pro lege habeatur : vt inter cæteros deducit Peregrin.*conſ.*65.*n.*4.*vol.*5. & omnes DD. vnanimi conſenſu ita tenent, ita vt non ſit opus pluribus allegationibus.

Voluntas

Voluntas autem teſtatricis, videlicet Dñæ Franceſiæ, eſt euidentiſſima in fauorem tranſmiſſionis; cùm ipſa declaret in ſuo teſtamento, quod propter certas cauſas eidem teſtatrici bene notas, Dña Hẽrietta eius hæres poſſet differre, aut procraſtinare petitionem ſuæ hæreditatis per longum ſpatium temporis, & annorum, quod repetit ſæpiùs in clauſulis legatorum: poſtmodùm verò illa inſtituta hærede, dicta Dña Franceſia ſubiungit, quod ſi ipſa decederet ante acceptationẽ ſuæ hæreditatis, voluit & ordinauit quòd dicta hæreditatis veniat, ſit, & pertineat ad hæredes eiuſdẽ Dñæ Henriettæ, quos dicto caſu quatenus opus eſt ipſa teſtatrix, *ex nunc, provt ex tunc*, ſubſtituit, & inſtituit reſpectiuè, in locum dictæ Dñæ Henriettæ. Aut igitur dicta Dña Henrietta adiuit hæreditatẽ Franceſiæ, aut non: ſi adiuit, res eſt expedita: ſi non adiuit, ſimiliter ex mente teſtatricis ſuccedere debent hæredes dictæ Dñæ Henriettæ, ſi non iure vocationis,
2 ſaltem iure tranſmiſſionis: † cùm Dña Franceſia teſtatrix expreſſe voluerit quod Dña Henrietta poſſit de dictis bonis diſponere, & hæredem inſtituere: imò quod plus eſt, expreſsè vocauerit hæredes ipſius, qui propterea ſaltem iure tranſmiſſionis admittendi ſunt; iuxta doctrinam Baldi *in l. ſi pater, C. de inſtit. & ſubſtit. in quarta quæſt.* vbi loquitur de fideicommiſſo conditionali relicto Titio & eius hæredibus: ex qua nominatione *hæredum* diſpoſitiuè facta, colligitur coniectura tranſmiſſionis & vocationis: quam doctrinam communiter receptam eſſe aſſerit Peregr. *conſ. 63. num. 31. vol. 2.* & Card. Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib. 11. tit. 20. n. 19.* & infinitos propemodum citat Fuſar. *de ſubſtit. q. 490. n. 14. & ſequent.*

3 Tantò magis inducta fuit tranſmiſſio, quia teſtatrix hæredes Dñæ Henriettæ vocauit, & inſtituit cum clauſula *ex nunc, provt ex tunc*; vt optimè oſtendit Chriſtoph. Mart. *Exam. 2. num. 23.* per doctrinam Bartol. *in l. is qui pro emptore. ff. de vſucap.* Fuſar. *vbi ſuprà*, ſcilicet *q. 490. nu. 19.*

Quòd ſi ſupponamus hæredes Dñæ Henriettæ venire tanquam hæredes teſtamentarios ipſius, ſiue iure vocationis, ſiue iure tranſmiſſionis; ſequitur, illos teneri reſtituere bona ipſius Dñæ Franceſiæ vnà cum fideicommiſſo vniuerſali bonorum Hen-
4 riettæ. † Certum eſt enim, hæredem iure tranſmiſſionis venientẽ teneri adimplere omnia legata, & fideicommiſſa appoſita in teſtamento tranſmittentis, & ſoluere omnia illius debita de dictis bonis, eadémque bona tranſmiſſa ponere in inuentario bonorum tranſmittentis: vt tradunt Zanchus *in l. hæredes mei § cùm ita: ff. ad Trebell. num. 203. &* 204. & aliquid habetur *nu. 358. in fin.* Iaſ. *in l. ſi quis filium, C. de inoffic. teſtam. num. 3. in ſexta limit.* &
5 Caſtrenſ. *in ead. l. nu. 3.* † Succedit enim ex perſona tranſmittentis: Ruin. *conſ. 22. num. 16. vol 3.* Et ideò quemadmodum bona propria Dñæ Henriettæ, ſunt ſuppoſita fideicommiſſo in fauorem dicti
6 Ludouici, ita etiam bona tranſmiſſa; † quia non tranſmittuntur, niſi ſub qualitate hæreditarias Rip. *in dicto § cùm ita, num. 62.* cum allegatis per Fuſar. *quæſt. 491.* quibus addo Nicol. Noal. *in tract. de tranſmiſſ. in princ. num. 4. & multis ſequentibus.* Vbi quod ſuccedens iure propriæ vocationis, neceſſe non habet, vt ſit hæres anteceſſoris, ſed ſuccedens iure tranſmiſſionis debet eſſe hæres tranſmittentis, & idem tenetur legatariis & creditoribus eiuſdem tranſmittentis ſatisfacere; Quod facere non tenetur ſuccedens iure propriæ vocationis: & res tranſmiſſa dicitur eſſe de hæreditate tranſmittentis ad omnes effectus, † præterquam 7
ad fines detractionis legitimæ ſuper bonis tranſmittentis calculandæ, in qua bona tranſmiſſa non ponuntur in globo hæreditatis illius: Cancer. *part. 3. c. 21. de tranſmiſſ. n. 158.* Surd. *deciſ. 140. nu 5. 6. & 16.* cum aliis per eos allegatis. Et faciunt à ſimili quæ traduntur per DD. de eo, † qui ſuccedit in 8
feudo hæreditario; vel de filio, cui fuit acquiſitum tanquam hæredi patris: hi enim tenentur ſoluere debita, & præſtare fideicommiſſa anteceſſorum: quia bona illis acquiruntur ſub qualitate hæreditaria: in quibus caſibus loquuntur nonnulli DD. citati à Fuſar. *d. q. 491.*

Neque opus erat quod dicta Dña Henrietta expreſſis verbis diſponeret in ſuo teſtamento de hæreditate Franceſiæ: quia cum duraret metus maritalis, propter quem ipſa non audebat expreſsè acceptare dictam hæreditatem Franceſiæ, ne videlicet incurreret indignationem mariti, qui erat patruus fratris Dñæ Franceſiæ, qui ipſi ab inteſtato ſucceſſurus fuiſſet, & in cuius mariti domo teſtamentum Henriettæ recitatum fuit, & ipſe maritus ſummoperè nepotem diligebat, cùm eum hæredem vniuerſalem inſtituerit, non poterat ex mente teſtatricis Henrietta teneri ad expreſſam diſpoſitionem de bonis Franceſiæ; ſed ſufficiebat expreſſio verbis generalibus: ne alioquin cogeremur dicere Dominam Franceſiam voluiſſe adſtringere ſuam hæredem ad indicandam ſuam voluntatem marito, quam tamen ſecretam remaneret teſtatrix ipſa Franceſia cupiebat.

Præterea non fuiſſet opus, quod Franceſia vocaſſet hæredes Henriettæ in caſum non aditionis, quia ſi ipſa expreſsè de bonis Franceſiæ diſpoſuiſſet, ex eo ſolo illius hæreditatem adiuiſſet; ad tradita *in l. gerit, ff. de acquir. hæred.*

Et tamen quando verſaremur in caſu, in quo 9
neceſſaria fuiſſet mentio expreſſa bonorum Franceſiæ, ſatis diceretur facta per illam generalem hæredis inſtitutionem; quidquid dixerit Socin. ſen. *conſ. 92. num 23. vol. 3.* quia contrarium verius eſt ex Pariſ. *conſil. 72. numer. 62. & 63. vol. 3.* Peregr. *de fideicom. artic. 40. numer. 57. & ſequent. vſque ad 60.* Menoch. *conſ. 1130. numero 15.* Fuſar. *quæſtione 444. numero 8. & 550. numero 10. & quæſtione 507.*

Maximè ſtantibus verbis generalibus dictæ in- 10
ſtitutionis factæ per Dominam Henriettam, de omnibus & quibuſcumque ſuis bonis, nominibus, iuribus, rationibus, & actionibus, quaecunque in re conſiſtant, aut conſiſtere poſſint, præſentibus & futuris; quæ denotant enixam mentem teſtatricis, cùm appellatione *iurium*, veniat etiam facultas aliquid faciendi, vel diſponendi: Menoch. *conſ. 210. numero 31.* Fuſar. *dicta quæſtione 550. numero 13. & 16.*

CAPVT CLXXXV.

Confeſſio dotis receptæ in dubio præſumitur, facta conſtante matrimonio, animo donandi, & non firmatur iuramento, niſi præceſſerit dotis promiſſio. Et ex quibus coniecturis præſumatur fraudulenta & ſimulata. Quæ ſimulatio poteſt opponi, etiamſi lapſa ſint tempora

præfinita

præfinita ad proponendam exceptionem dotis non numeratæ.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio dotis receptæ facta per maritum conſtante matrimonio, nulla dotis conſtitutione præcedente, vtrùm cenſeatur facta animo donandi, vel ſub ſpe futuræ numerationis, pendet ex coniecturis.*

2 *Regulariter confeſſio mariti de dote recepta conſtante matrimonio, cenſetur facta animo donandi ſecundùm veriorem opinionem.*

3 *Confeſſio facta in abſentia vxoris maiorem arguit fraudem legis.*

4 *Confeſſio dotis incongruæ præſumitur fraudulenta, & animo donandi facta.*

5 *Confeſſio dotis receptæ in argento, auro, & iocalibus præbet fraudis coniecturam.*

6 *Confeſſio per maritum vxoris fauore facta animo donandi non firmatur iuramento.*

7 *Iuramentum aſſertorium non reddit contractum validum, ſed requiritur promiſſorium.*

8 *Exceptio dotis non numeratæ locum non habet, niſi quando confeſſio dotis receptæ facta fuit ſub ſpe futuræ numerationis, non autem quando animo donandi.*

9 *Terminus à lege præfixus ad proponendam exceptionem dotis non numeratæ, locum non habet, quando confeſſio facta eſt de ſpeciebus receptis ante confeſſionem.*

10 *Exceptio ſimulationis opponi poteſt etiam poſt lapſa tempora præfixa ad opponendam exceptionem dotis non numeratæ.*

11 *Inſinuatio requiritur ſecundum leges loci, in quo contractus fit.*

12 *Confeſſio dotis receptæ facta animo donandi non valet non inſinuata, non obſtante iuramento.*

13 *Præſumptio veræ ſolutionis dotis, petita ex eo quo maritus vxori alimenta præſtitit, eſt valde leuis.*

14 *Donatio per maritum facta vxori confirmatur morte mariti, intelligendo dummodò maritus donator vxori præmortuus fuerit.*

15 *Locus loci eſt de ſubſtantia contractus.*

16 *Siniſtra ſuſpicio oritur contra eum, qui tardus eſt in producendo inſtrumentum.*

VIſo contractu recognitionis & confeſſionis dotis receptæ, in quo maritus declarat in fauorem vxoris abſentis, notario pro ea ſtipulante, ſe habuiſſe & recepiſſe à dicta ſua vxore ſummam quinque millium ſcutorum, realiter ante dictum contractum, & à tempore conſummationis eorum matrimonij receptorum tam in auro & argento, quàm moneta, & iocalibus, vſque ad concurrentiam & valorem dictorum 5000. ſcutorum, quam ſummam vult & intendit quòd dicta eius vxor, adueniente caſu quo ipſe ante eam decedat, poſſit repetere & recuperare toties quoties, tanquam præcipuam, & aliàs debitam, prout ſibi videbitur, & debebit, cum obligatione & hypotheca omnium bonorum ſuorum; & dictus maritus iurauit & affirmauit prædicta omnia veritatem continere, & ita vult, & intendit fieri, & adimpleri; renunciando omnibus iuribus, legibus, & capitulis contrariis & eorum tenori.

Contractum illum nullum iudicaui & inualidum, neque ex eo, aut eius vigore agi potuiſſe per hæredes dictæ vxoris, cùm contineat confeſſionem dotis receptæ factam conſtante matrimonio, nulla dotis promiſſione præcedente: quæ confeſſio ex veriori & communiori DD. ſententia cenſetur facta animo donandi. † Quia licet valde controuerſum fuerit, vtrùm talis confeſſio cenſeatur facta ſub ſpe futuræ numerationis, vel ex cauſa donationis, ita vt nonnulli ad coniecturas recurrendum eſſe exiſtimauerint, teſte Gabriel. *conſ.*163.*num.*21. *lib.*2. Beltramin. ad Ludouiſ. *deciſ.*67.*n.*14. tamen 1
in iudicando † recedendum non eſt ab ea ſententia, quæ donandi animo confeſſionem factam eſſe cenſuit: vt dicit Menoch. *lib.*3. *præſumpt.* 12. *num.*66. Manric. *de tacit. conuent. lib.*11.*tit.*10.*num.*20. Mart. Medic. *exam.*51. *num.*7. *& ſequent. fol.* 571. Sanch. *lib* 6. *diſput.*9. *num.*5. Rot. *deciſ.*655. *num.*1. *part.*4. *recent.* Ludouiſ. *deciſ.*67.*num.*7. poſt Aretin. *conſ.*86. *num.*1. *verſic. ſecundo oſtenditur*: fusè Rot. *deciſ.*633. *num.*2. *part.*2. *recent.* idémque tradit Mateſcot *lib.*1. *var. reſol. cap.*8. *num.*4. & de communi etiam teſtatur Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ.* 14. *gloſſ. vnica, part.*1. *num.*66. eadem Rot. Rom. *deciſ.*61. *num.*1. *part.*2. *recent.* 2

Et dicta fraudis præſumptio, & animus donandi inter virum & vxorem multò magis colligitur ex eo, quod talis confeſſio facta fuit abſente vxore; vt notauit Rot. *dicta deciſ.* 683. *num.*8. *verſic. & quia dictum inſtrumentum*: confeſſio enim abſente parte facta, minoris eſt efficaciæ: Afflict. *deciſ.* 12. *num.*2. 3

Maximè; quia agitur de magna quantitate, & exceſſiua, habito reſpectu ad qualitatem perſonarum. Quando enim facta fuit confeſſio dotis incongruæ, multò magis animo donandi præſumitur facta: Rot. *d. deciſ.* 683. *num.*6. Rot. *diuerſ. deciſ.* 485. *num.*7. *lib.*3. Menoch. *dicto lib.*3. *præſumpt.* 12. *num.*16. poſt Salicet. *in l.*2. *num.*3. *verſic. & ideo*: *C. de dot. caut. & non numer.* Alex. *conſ.*86. *num.*3. & ibi Addent. *lib.*7. Ludouiſ. *deciſ.*188. *num.*1. † qui etiam *num.* 3. arguit fraudem & inuerſimilitudinem ex qualitate ſolutionis, quæ in iocalibus, auro, & argento facta dicitur; prout in caſu noſtro; & promiſſio præcedens non erat de certa ſumma: Ludouiſ. *deciſ.*188. *n.*1. 4 5

Et ex præmiſſis infertur, quod licèt aliàs ex magis communi opinione donationes inter virum & vxorem iuramento firmentur; tamen hoc procedit in vera & expreſſa donatione, non autem in ea quæ inducitur tacitè ex mariti confeſſione, quæ nec quidem iuramento firmatur: vt reſoluit Manric. *dicto lib.* 11. *num.*20. *tit.*20. Mateſc. *dicto lib.*1. *cap.*8. *num.*6. *&* 7. † Maximè quia iuramentum appoſitum in dicto contractu, eſt tantum aſſertorium, & non promiſſorium, cùm dictus maritus iuret omnia contenta in inſtrumento eſſe vera: & deinde alia oratione dicat, *que ainſi veut & entend eſtre faict, & accomply*: nullo alio iuramento promiſſorio adiecto; quo caſu verior eſt ſententia, talem donationem iuramento non firmari: vt notat Sanch. *lib.* 6. *de matrim. diſput.* 12. *num.*4. Menoch. *dicta præſumpt.*12. *num.*45. iuncto *num.* 48. & hanc fatetur eſſe communem Couar. *lib.*1. *var. reſol. cap.*7. *num.* 4. Curt. ſun. *conſ.* 95. *num.* 5. Aret. *conſ.* 74. *num.*7. Vaſq. *de ſucceſſ. creat.* §.19. *num.* 12. Roland. *conſ.*76. *num.*9. *vſque ad finem vol.* 4. Mart. Medic. *exam.*17. *num.*32. 6 7

Infertur ſecundò, quod nihil facit ad rem, quod ex aduerſo opponitur, lapſa eſſe tempora proponendæ exceptionis 8

exceptionis dotis non numeratæ : iuxta *l. final. & Auth. quod locum, C. de dot. caut. non numer.* Quia illa exceptio locum haberet, ſi tractaretur de confeſſione dotis facta ſub ſpe futuræ numerationis: quod in caſu noſtro conſiderari non poteſt; cùm ſuperius oſtenſum fuit, factam fuiſſe animo donandi:

9 † præſertim verò cùm in dicta confeſſione exprimatur modus ſolutionis, qui reſpicit præteritum tempus, nempe in auro, argento, & iocalibus: quod etiam conſiderauit Rot. *d. deciſ.* 683. *part. 2. recent.*

10 † Vnde etiamſi lapſa fuerint tempora proponendi exceptionem non numeratæ dotis, ſemper opponi poteſt exceptio ſimulationis, vt notant Fōtanel. *d. clauſ. 14. gloſ. vnic. n. 76.* Menoch. *de præſumpt. d. præſumpt. 12. n. 74.* Mantic. *d. lib. 11. tit. 20. n. 29.* Gratian. *diſcept. forenſ. c. 693. n. 12.*

11 Infertur 3. dictam donationem ex defectu inſinuationis nullam eſſe, & inualidam, cùm fuerit facta in Gallia, vbi ex Regis ordinationibus inſinuatio neceſſaria eſt, cùm quoad inſinuationem, locus celebrati contractus reſpici debeat: ex Gratian. *di-*

12 *ſcept. forenſ. c. 253.* † ità vt talis confeſſio, & donatio inde reſultans non inſinuata, quantumuis iuramento roborata, nullo modò etiam intra quingentos aureos ſubſiſtere poſſit; Gratian. *d. c. 693. n. 6.*

13 Infertur 4. quod licet maritus alimenta vxori præſtitiſſe dicatur, non tamen ex eo inferri poſſit aliquid ad veritatem dictæ confeſſionis: tùm quia mariti non ſolent vxores deſerere quamuis dotem non ſoluant: vt dicit Fontanel. *vbi ſupra, num. 66.* tùm quia hoc procedere poſſet, ſi vxor dotem promiſiſſet, & non ſolueret, cùm tamen de aliqua promiſſione non conſtet: tùm etiam quia dicta præſumptio alimentorum præſtitorum non multum vrget, & eſt valde leuis: vt per Rot. *deciſ. 683. nu. 31. parte 2. recent.* tùm & denique, quia de tali alimentorum præſtatione non conſtat.

14 Vltimò vt omnis tollatur difficultas, non ſolum præſumptio ſimulationis, ſed & vera probatio nullitas dicti inſtrumenti ex eo reſultat; quod cum illud eſſet conditionale, nempe caſu quo maritus vxori prædecederet, defectu conditionis inſtrumentum redditur caducum: cùm aliàs donatio inter coniuges tum demum morte confirmata cenſeatur, ſi donator prius mortuus fuerit; ſi verò donatarius prædeceſſerit, donatio redditur nulla, & caduca: *cap. fin. de donat. inter vir. & vxor.* cum *ibi* notatis: Sanch. *d. lib. 6. diſput. 14. n. 10.*

15 Sed tandem euidenter conſtat, contractum illú eſſe nullum, & inualidum, cum in eo deficiant ſolemnia inſtrumenti, nec adiectus fuerit locus loci; ſed tantum dictum fuerit contractum fuiſſe celebratum in loco de Vetaud, non autem in tali, vel tali domo: ex quo defectu dictus contractus redditur nullus, & inualidus; quia expreſſio huiuſmodi locorum ſpecifica, eſt de eſſentia, & forma inſtrumenti: quod ita conſtitutum eſt, ad euitandas falſitates, & inducendam certitudinem actus geſti: ita copioſè oſtendit Menoch. *conſil. 288. n. 1. & multis ſeqq.* & maximè *num. 13.* Addent. ad Burat. *de-*

16 *ciſ. 165. num. 4.* Et † magna eſt contra dictum inſtrumenti ſuſpicio, ex eo quod actores fecerint petitionem iurium maternorum, & diſtulerint productionem huius prætenſi inſtrumenti poſt plures annos: ex qua tarda productione oritur præſumptio falſitatis contra dictum inſtrumentū: *l. ſi quis fortè, §. 1. ff. de pœn.* ibi, *nec enim debebant tam magnam rem tamdiu retinere;* Crauet. *conſ. 28. Aſſertum inſtrumentum, numer. 6.* Oſaſc. *deciſ. 117. num. 9.* Menoch. *lib. 2. præſumpt. 91. num. 8. lib. 3. præſumpt. 122. num. 94.* Maſcard. *de probat. concluſ. 740. n. 17.*

CAPVT CLXXXVI.

De donatione dotis profectitiæ facta per filiamfamilias ſine conſenſus patris interuentione in ipſo actu. Filiis vtrùm ex ſtipulatione facta ſuper reſtitutione dotis, ius fuerit quæſitum tanquam liberis, & ſic vtrùm dotem habeant tanquam hæredes matris, an ex propria perſona. Et quomodo ſint explicanda verba ſtipulationis, ſiue promiſſio reſtitutionis facta fuerit impersonaliter, ſiue in perſona filiæ aut cum clauſula *quibus de iure.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis facta per filiam familias ſine patris conſenſu interueniente in ipſo actu, nulla eſt.*

2 *In donatione dotis profectitia facta per filiamfamilias requiritur conſenſus patris.*

3 *Semper conſenſus patris requiritur in donatione facta de dote profectitia filia, propter mulieris fragilitatem.*

4 *Patris authoritas eſt neceſſaria pro forma in contractibus filiarum familias, ſtante ſtatuto Auenionenſi continente clauſulas irritantes.*

5 *Filij non tenentur imputare dotem maternam in legitimam. Aliud, quando illam habent vti hæredes matris, ſecus ſi tanquam filij.*

6 *Si filij habeant dotem maternam tanquam hæredes matris, poſſunt de ea ad libitum diſponere.*

7 *Vtrùm ius fuerit quæſitum liberis ex conſtitutione dotis materna tanquam liberis, vel tanquam hæredibus, verba ſtipulationis præcipuè conſideranda ſunt.*

8 *Expenditur* conſilium *Surdi* 206.

9 *Si ex contractu matrimonij conſt. 1, patrem voluiſſe quod actio dotis propria eſſet filia, ipſa ſola agere poteſt, & non pater.*

10 *Si promiſſio dotis facta fuerit impersonaliter, & perſona filiæ ſolum adiecta verbo executiuo, dos paterna filia imputanda eſt in legitimam.*

11 *Impersonalitas in obligatoriis vitiat obligationem, ſecus ſi ſit in executiuis.*

12 *In dubio pater ſic videtur ſtipulatus, vt actio de dote communis eſſet inter patrem, & filiam.*

13 *Impersonalis ſtipulatio reſtitutionis dotis potiùs interpretari debet, vt actio de dote non auferatur à patre.*

14 *Clauſula reſtitutionis dotis* quibus de iure, *non nocet patri dotanti, quamuis perſona filiæ ſit appoſita in prima parte ſtipulationis, quia non attenditur ordo ſcripturæ, ſed ordo iuris.*

15 *Surdi* conſilium 206. *à multis reprobatur.*

DVæ reſultant quæſtiones ex facti ſerie, propoſita per quēdam mercatorē præsētis Ciuitatis.

Prima,

Prima, vtrùm donatio cauſa mortis per Iſabellam eius filiam, & (dum viueret) vxorem alterius mercatoria, facta, valida ſit. Secunda vtrùm caſu quo iſta donatio eſſet inualida, nepotes patris ex dicta filia prædefuncta eidem patri ſuperuiuentes, adueniente caſu mortis dictæ Iſabellæ eorum matris, teneantur imputare dotem maternam in legitimam ipſius aui.

1 Quod ad primam quæſtionem attinet, reſoluendum eſt, donationem illam cauſa mortis à filiafamilias factam, nullam eſſe & inualidam. Primò quidem ex diſpoſitione iuris communis, cùm filiafamilias ſine conſenſu patris donationem cauſa mortis facere non potuerit; adeo vt non ſufficiat conſenſus præſtitus ante donationem, ſed debebat interuenire in ipſo actu, tanquam requiſitus ratione formalitatis, & pro ſolemnitate actus: iuxta diſtinctionem allatam per Rot. *deciſ.* 294. *num.* 21. *& multis ſequent. part.* 5 *recent.* Paſcal. *de patr. poteſt. part.* 1. *c.* 6.
2 *num.* 111. *&* 112. † Præſertim cum agatur de dote profectitia, cuius vſumfructum licèt pater conſtante matrimonio, vel mortua cũ liberis filia, prætendere non poſſit; tamen eius authoritas neceſſaria eſt in donatione per filiã facta, ratione patriæ poteſtatis: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 781. *num.* 8. 9. *&* 10. quod caput tractat de eodem negotio, de quo in *Romana donationis coram* Veroſpio *deciſ.* 596. *part.* 2. *recent.* confirmata apud Caualer. *deciſ.* 442 & conferunt tradita per Menoch. *remed.* 15. *recuper. poſſeſſ.*
3 *num.* 314. *&* 315. † Debuit ergo conſenſus interuenire in ipſo actu, quamuis conſenſus vtroque modo requireretur, nempè tam ratione præiudicij, quàm ratione ſolemnitatis: quidquid dicat Gabriel, *conſ.* 2. *num.* 15. *vol.* 1. quia ſententia Decij in contrarium, *conſ.* 503. *num.* 5. melioribus rationibus innixa videtur, quam ſequitur Bellon *de iis quæ fiunt incontinenti, cap.* 104. *num.* 11. Socin. ſen. *conſ.* 23. *n.* 19. *in fine vol.* 4. quia attendi debet cauſa fragilitatis mulieris, quæ eſt principalis.

4 Et in omnem euentum ob inobſeruantiam Statuti, dicta donatio nulla eſt, quia patris authoritas dicitur requiſita à ſtatuto pro ſolemnitate, quando in eo adeſt clauſula irritans contractum: prout clarè legitur in Statuto Aueniouenſi, & de ſuo teſtatur Addit. ad Burat. *deciſ.* 44. *litt. A.* & traditur *in d. deciſ.* 294. *num.* 28. *parte* 5. *recent.* Pic. *ad ſtatuta Vrbis, gloſ.* 14. *num.* 10. cum pluribus *ibi* citatis, Cancer. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 1. *n.* 70. *in notis.* Mynſinger. *cent.* 2. *obſer.* 34. *num.* 2. *&* 3.

5 Ad ſecundam quæſtionem reſpondetur, regulam generalem eſſe, quod quando filij dotem maternam habent tanquam hæredes matris, nõ tenentur illam imputare in legitimam Aui: ſecus, ſi illam habeant à lege, vel conſuetudine: Duran. *deciſ.* 231. Theſaur. *deciſ.* 237. & eſt recepta ab omnibus diſtinctio.

Si donatio cauſa mortis, & conſenſus ad eam per patrem præſtitus, validus eſſet, filia potuiſſet ad libitum de dote illa diſponere tàm in fauorem liberorum, quàm etiam extraneorum, cùm pater ei dederit facultatem donandi cauſa mortis, *en faueur de qui elle trouuera bon, & comme elle aduiſera*: & ſic filij dotem maternam haberent tanquam hæredes matris, ſeu ex diſpoſitione materna; non autem ex iure proueniente ab Auo, à quo auulſa erat omnis ſpes reuerſionis: vt notatur *in l.* 2. *§. quod ſi in patris, ff. ſol. matrim.* & *ibi* omnes Scribentes, præſertim Barboſ. *num.* 7. *verſic. ſed in contrarium.*

7 Sed cum ſupponamus donationem illam, & conſenſum donationi præſtitum, nullius eſſe momenti; deueniendum eſt ad aliam quæſtionem, vtrùm videlicèt per ſtipulationem appoſitam in contractu matrimonij dictæ Iſabellæ, ius quæſitum fuerit ipſi filiæ, eiuſque liberis tanquam hæredibus. In primis enim verba ſtipulationis in hac quæſtione conſideranda eſſe, notauit Rip. *in l. in quartam, num.* 196. *ff. ad leg. falcid.*

Dubium facere videtur *conſ.* Surd. 206. *n.* 20. vbi 8
quod ſi filia, præſente patre & conſentiente, dotem ſibi reddi ſtipulata fuerit, tunc dos efficitur propria ipſius filiæ, propter tacitam patris donationẽ, quæ ſpeciali fauore dotis adeo valida eſt, ius quæratur filiæ tranſmiſſibile ad hæredes, præſertim quando filia ipſa ſtipulata fuit dotem ſibi reddi, etiamſi addita fuerint verba *aut illi, vel illis, quibus de iure*: quia perſona filiæ poſita in prima parte obligationis alternatiuæ, cenſetur appoſita ad obligationẽ & actionem acquirendam: verba autem ſtipulationis in caſo propoſito, hæc ſunt: *a promis & promet icelle ſomme de deux mille eſcus rendre, & reſtituer à icelle Damoiſelle Iſabeau*: quæ verba, licet ſtipulationem expreſſam non contineant, tacitam tamen cõprehendunt; quia verbum *promitto*, appoſitum in ſcriptura, intelligitur de ſtipulatione: *§ ſi ita ſcriptum, Inſt. de inutilib. ſtipul.* Barboſ. *de diction. c.* 290.
† Certum enim eſt, quod ſi pater donauit filiæ in 9
poteſtate integram dotis actionem, dos in ſolidum efficitur filiæ, & ipſa poterit de ea ad libitum diſponere ſine patris conſenſu, adeo vt mortua filia dos nõ pertineat ad patrẽ, ſed ad hæredes filiæ: vt bene explicat Barboſ. *in l.* 2 *§. quod ſi in patris, verſic. vlterius, & ex ſupradictis: ff. ſolut. matr.* vbi plures allegat.

Sed tamen veriſſimum eſt, hoc in caſu patrem ſi- 10
bi non præiudicaſſe in actione de dote, nec in iure reuerſionis dotis, caſu quo filia ſine liberis deceſſiſſet; & propterea dotem ad eius liberos non iure hæreditario, ſed à conſuetudine fuiſſe deuolutam; & per conſequens nepotibus imputandam eſſe ad legitimam Aui, iuxta diſtinctionem ſuperiùs allatam. Non enim ipſa filia dotem ſibi reddi ſtipulata fuit; cùm perſona filiæ in dicta promiſſione non fuerit adhibita verbo obligatorio, ſed tantùm executioni; itaut promiſſio & ſtipulatio ſit impetſonaliter facta, executio verò collata in perſonam filiæ; atqui in obligationibus inſpicimus potiùs verba obligato-
ria, quàm executiua; † ſicuti videmus quod imper- 11
ſonalitas in verbis obligatoriis vitiat ſtipulationem, in executiuis non vitiat: Bart. *in l. ſtipulatio iſta, § ſi quis ita, num.* 2. *ff. de verbor. oblig.* Vnde cum verba promiſſionis obligatoria ſint impetſonalia, ſequitur omninò, vel patrẽ ſibi ſtipulatũ fuiſſe, ſub
reſeruatione tamen iuris filiæ, † cùm in dubio pater 12
videatur voluiſſe quod diſpoſitio ſua cõformis eſſet iuri cõmuni, & ſic quod dotis actio communis eſſet inter patrem & filiam; Barboſ. *d. §. quod ſi in patris, n.* 8. *ff. ſol. matrim.* quia in dubio quis intelligitur ſibi ſtipulari: Alex. & Iaſ. per illum text. *in d. l. ſtipulatio iſta, § ſicut, & § ſi quis ita*: Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 14. *tit.* 3. *n.* 12. & hæc eſt generalis regula Doctorum *in d. l. ſtipul. iſta, § ſi quis ita*: Gomeſ. *lib.* 2. *var. reſol. c.* 11. *n.* 7. *in* 2. *concluſ.* Barboſ. *in auth. ſi quando, C. de conſtit. pec.* aut in omnem euentum quod ſtipulatio cenſeatur interpoſita nomine patris & filiæ ſimul: quia licèt qui impetſonaliter ſtipulatur, ſibi
ſtipulari videatur, vt iam dictum eſt; † tamẽ ſi ſtipu- 13
lator ſit pater, & dotẽ reddi impetſonaliter ſtipulatus fuerit, videtur quod ſtipulatio fuerit interpoſita iuxta naturã actionis de dote; quia verba imperſonalia ſunt interpretãda iuxta diſpoſitionẽ iuris cõmunis: Burat. *dec.* 922. *n.* 10. & in propriis terminis Barboſ. *in l. poſt dotem, n.* 10. *ff. ſol. matrim.* quamuis

ipſe poſtea *in eodem num.* 10. *& num.* 11. *verſic. inſero etiam*: exiſtimet verius eſſe ſolum patrem ſibi ſoli fuiſſe ſtipulatum, quando ſtipulatio imperſonalis eſt: Batt. *in l. vxorem.* §. *teſtamento ff de leg.* 3. Bertrand. *conſ.* 32. *n.* 3. *&* 4. *vol.* 4. Gabriel. *conſil.* 58. *n.* 15. *&* 16. *vol.* 1.

Vnde patet nos verſati in caſu planè diuerſo à
14 *d. conſilio.* Surdi 206. cùm ſtipulatio ipſa à patre
interpoſita cenſeatur, qui etiam principaliter voluit conſiderare intereſſe illorum, quibus de iure reſtitutio facienda eſt, cùm pro illis notarij ſtipulationem, adhiberi curauerit: & licèt perſona filiæ ſit poſita in prima parte orationis, non tamen propterea illi fuiſſe ius quæſitum tanquam ex tacita patris donatione: tùm quia non ordo ſcripturæ, ſed iuris hac in re conſiderandus eſt; & ideò propter illa verba *quibus de iure*, dotis reſtitutio referenda eſt ad patrem, cui ſecundùm iuris ordinem reſtitutio priùs facienda eſt: Rot. *deciſ.* 708. *n.* 1. *part.* 1. *recent.*

Neque concurrunt hoc caſu duæ illæ circun-
15 ſtantiæ ſupra allegatæ: tùm quia non ipſa filia, ſed
potius Auus ſtipulatus fuit; tùm quia filiæ nomen appoſitum eſt verbo executiuo, non obligatorio: quibus concurrentibus, ceſſat doctrina Surdi. Et tamen, quamuis circumſtantiæ conſideratæ concurrerent, non procederet ſine difficultate, cùm conſilium illud Surdi ad longum reprobetur per Martam *de ſucceſſ. legal. part.* 1. *q.* 21. *art.* 2. & per D. Bellum, *conſ.* 154. *n.* 8. *&* 13 *& per totum illud conſilium*, poſt Bertrand. *conſ.* 155. *num.* 6. *part.* 2. *lib.* 3. *& cõſ.* 138. *lib.* 1. *poſterior. n.* 4. Tuſch. *litt. L. concluſ.* 205. *n.* 65. licèt cogitandum relinquat: Merlinus *de legitimum. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 13. *n.* 23.

CAPVT CLXXXVII.

Venditio anticipata alimentorum ad triennium per filiam ſpuriam, vel naturalem, non ſubſiſtit, maximè in præiudicium mariti, vel liberorum; quia dos ſpuriæ per patrem conſtituta ſuccedit loco alimentorum. Quomodo ſuccedant naturales patri volenti, vel inuito. Quid continere debeat decretum interponendum ſuper alienatione alimentorum. Alimenta futura quæ dicantur. Quis teneatur probare alienantem alimenta fuiſſe ex illorum pretio factum locupletiorem.

SVMMARIVM.

1 *Filia naturalis à patre inuito nihil præter alimenta conſequi poteſt; ex teſtamento verò paterno quando vnam, vel duas vncias capere poſſit.*

2 *Liberi naturales præteriti non habent ius querelandi paternum teſtamentum, in quo ſunt præteriti.*

3 *Dos filiæ naturali à patre data eſt loco alimentorum.*

4 *In taxandis alimentis filiæ naturalis, habenda eſt ratio mariti, liberorum, & totius familiæ.*

5 *Filia naturalis non poteſt alimenta ſibi per patrem promiſſa vel conſtituta, accepto pretio anticipatè, ad triennium, aut aliud tempus alienare.*

6 *Filia non poteſt alienare alimenta etiam cum iuramento in præiudicium mariti, & liberorum.*

7 *Mulier, quæ eſt aſſecurata ſuper bonis mariti, non poteſt illa alienare in præiudicium familiæ etiam cum iuramento.*

Iuramentum nihil operatur in præiudicium tertij. ibidem.

8 *Commoditas alimentorum poteſt quidem alienari, ſed interueniente Iudicis decreto cum cauſæ cognitione.*

9 *Quæ requirantur ad hoc, vt validum ſit decretum quod debet interponi in alienatione alimentorum.*

10 *Alimentis iure ſanguinis debitis renunciari non poteſt, etiam cum iuramento*: & num 14.

11 *Alimenta dicuntur futura quæcumque poſt litis conteſtationem debita.*

12 *Qui prætendit, mulierem ex anticipata alimentorum ſolutione fuiſſe factam locupletiorem, tenetur hoc probare.*

13 *Quando contractus eſt nullus, qui allegat contrahentem ex eo fuiſſe factum locupletiorem, tenetur hoc probare.*

15 *Spurij, & naturales, non differunt à legitimis quoad alimenta.*

16 *Etiamſi poſtea conſtet alienantem non indiguiſſe alimentis, tamen illorum præmatura alienatio non ſuſtinetur.*

17 *Quando receditur à forma alimentorum, contractus eſt nullus, etiamſi alimentarius velit illum approbare.*

PRopoſito dubio, vtrùm filia naturalis, cui dos
à patre fuit conſtituta, validè potuerit redditum
annuum, ex cenſo ſibi per patrem naturalem aſſig-
nato, vendere ad triennium, recepta trium annorũ
anticipata ſolutione? Reſpondendo ad quæſtionẽ,
& caſum de quo agitur, exiſtimo alienationem illã
nullam eſſe & inualidam. † Quia filia naturalis à 1
patre inuito nihil præter alimenta conſequi poteſt,
licet extante ſobole legitima vnciam ex teſtamen-
to capere poſſit, ea verò non extante ex legitima
vxore, defuncti parentis duas vncias habere poſſit:
Lup. *in tract. de illegit. comment.* 1. §. 2. *n.* 1. Gomeſ. *ad*
legem 9. *Tauri, num.* 15. † Adeo vt tales liberi præte- 2
riti non poſſint querelare teſtamentum patris, ſed
ſola alimenta prætendere poſſint: Merlin. *de legit.*
lib. 5. *tit.* 1. *qu.* 13. *nu.* 1. Vinc. de Franc. *deciſ.* 720. Peregr. *conſ.* 83. *nu.* 6. *vol.* 1. Ab inteſtato verò quomodo
ſuccedant naturales, explicat Gomeſ. *dicta l* 9. *n.* 4.

Dos autem quæ filiæ naturali à patre præſtatur, 3
loco alimentorum eſt, & ad illorum menſuram re-
gulari debet: Peregr. *de iure fiſci, lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 78.
& d. conſ. 83. *n.* 6. Benint *deciſ.* 22. Barboſ. *ad l* 1.
ff. ſol. matrim. part. 4. *n.* 61. *&* 62. Cordob. *ad legem, ſi*
quis à liberis, §. *idem reſcripſit, nu.* 1. *ff. ſol. matrim.* † 4
qui omnes fatentur in taxandis huiuſmodi alimen-
tis, habendam eſſe rationem mariti, liberorum, &
totius familiæ.

Vnde ſequitur, filiam naturalem non poſſe fru- 5
ctus & reditus ſuæ dotis, ſeu cenſos pro alimentis
aſſignatis, cedere alicui, & ceſſionem illam etiam iu-
ramenti vinculo roboratam, vti contra bonos mores factam, nullitatis vitio laborare: cùm de iure alimenta non poſſint cedi, vel alienari propter priuilegium ſpeciale competens alimentis: Surd. *in tract. de alim. tit.* 8. *priuileg.* 55. *per tot.* Tiraq. *du retraict. lignager* §. 26. *gloſ.* 1. *n.* 75.

Idque

6 Idque potiſſimùm procedit ex eo,quod alimenta conuerti debent io vſum mariti,& familiæ,ac liberorum,& propterea illis per iuramentum vxoris præiudicari non poteſt:quia iuramentum nunquam operatur in tertij præiudicium : Surd.*de alim.tit.*1. *q.*1.*n.*19.*& q.*32.*n.*10. *& conſ.*269.*n.*12. *poſt med.*†
7 ſicut dicitur de redditibus & fructibus bonorum, ſuper quibus vxor fuit aſſecurata pro dote : Iaſ. *in l.ſi conſtante,nu.*234.*verſ.idem tenet:ff.ſol.matr.*Curt. ſen.*conſ.*57.*n.*1. *verſic.contrariam ſententiam,& n.*3. *vſque ad finem,* Galerat.*de renunciat. centur.*1.*c.*50. *n.*10. *verſ.quod autem diximus.*

8 Neque dicatur,quod commoditas alimentorum cedi poteſt,maximè interuenieote iuramento.Reſpondetur enim quod hoc fieri non poteſt,niſi interueniẽte authoritate Prætoris,qui cognoſcat, an tales ſint cauſæ,quæ alienationẽ ſuadeant:Cordub. *in d.l.ſi quis a liberis,§.parens,n.*73. *& n.*48. *&* 49.†
9 Quod decretum non perfunctoriè,ſed cum cauſæ cognitione interponi debet. Nam *Primùm,* quæri debet de cauſa alienationis. *Secundò,*de modo.*Tertiò,*de perſonis:vt pleniùs explicat I.C.*in l.cum 15.§. vult igitur oratio:ff.de tranſact.* Nam ſi Iudex aditus nõ adhibita cauſæ cognitione authoritatem interpoſuerit,contractus nullus remanet:*d. l.cum* 15, §. *ſi Prætor,ff de tranſact.* Mantic.*de tacit.conuent.lib.*26. *tit.*3.*n.*7. Odd.*de reſtit.in integr.part.*1.*q.*22.*n.*62.

10 Et præmiſſa multò magis procedunt,quia agitur de alimentis debitis iure ſanguinis,quibus propterea minus renunciari poteſt, etiam cum iuramento: Mantic.*loco citato,n.*13.Durao.*deciſ* 95.*n.*10.*&* 11.

Nec obſtat,ſi dicatur hîc agi de alimentis præteritis,cùm lapſum fuerit tempus ceſſionis dictorum alimentorum,quæ tantùm facta erat ad triennium.

11 Reſpondetur enim,alimenta dici futura quæcunque poſt tempus litis conteſtatæ debita fuerunt. Verall.*deciſ.*24.*part.*1.Salgad.*de Reg.poteſt.p.*3.*c.*1. *n.*11. & bene in caſu noſtro tradit Vinc. de Franc. *deciſ.*605.*per tot.* vbi dicit quod licèt alimentarius aliunde vixerit, nec debita pro alimentis ſua contraxerit, nihilominus petere poteſt alimenta à die litis conteſtatæ;quia dicuntur futura:& dicta deciſio loquitur in terminis filij ſpurij alimẽtis petẽtis.

Nec poteſt opponi,quod præſumatur,filiam alimenta ſibi,& familiæ ſuæ tribuiſſe ex pecuniis prouenientibus ex pretio dictæ alienationis. Quia ratio illa,& præſumptio eſt nimis vaga,& omnes qui emerent alimenta contra diſpoſitionem legis , hoc ſemper allegare poſſent,& ſic legis intẽtioni fraudem facere;quia non præſumitur qualitas locupletationis, ſed ea eſt probanda in ſpecie : licèr enim pecuniæ fuerint receptæ, tamen potuerunt conſu-
12 mi, vel aliàs diſſipari : † & ideò non valet conſequentia, quod iſta mulier locupletior facta fuerit, quamuis probatũ fuiſſet illam pecunias recepiſſe: Gratian. cum pluribus per eum allegatis *diſcept.* 422.*num.*4. Menoch. *remed.*15.*recuper.poſſeſ.n.*585. 586.*&* 587.*& lib.*6 *præſumpt.* 27.*n.*6.quod maximè procedit in caſu propoſito, attenta nullitate con-
13 tractus de quo agitur:quia certũ eſt, † quod quando contractus eſt nullus, is contra quem agitur de nullitate,tenetur probare locupletationem aduerſarij,ſi opponat de pretio per eum ſoluto:Menoch. *d.præſumpt.*27.*n.*10. Gabriel.*conſ.*35.*num.*22.*vol.*2. Sfort. Odd.*de reſtit in integr. part.*1.*quæſt.*4.*artic.*5. *n.*52.*verſ pro concordia,& num.*23.

14 Cùm autẽ iterùm de præmiſſis dubitaretur,Dixi non poſſe in dubiũ reuocari nullitatem contractus alienationis alimentorum;de quo agitur: quia filius non poteſt ſibi præiudicare pro alimentis,iure ſanguinis ſibi à patre debitis , etiam cum iuramento: Rot.*deciſ.*31 *n* 2.*part.* 1.*recent.*

Quod procedit etiam in ſpuriis,vel naturalibus liberis:quia quoad alimenta non differunt ſpurij,& illegitimi , à legitimis : Lup. *de illegit.comm.*2.§.1. *n.*8.*& ſub.n.*28.Fontan.*de pact. nupt. clauſ.*5. *gloſ.*8. *part* 1.*num.*77.Gratian.*diſcept.*567.*num.*26.Rot.*deciſ.* 194. *num* 50. *part.recent.* in terminis Surd. *de alim tit.*8.*priuil.*56.*n.*40. 15

Præſertim dum agitur de præiudicio Tertij, nempe mariti,& liberorum;vt mox oſtendimus.

Sed dubitatum fuit , quod ſi ex poſt facto appareat , recedentem ab alimentis,aut iis præiudicantem,non indiguiſſe,vtrùm reualidetur contractus.

Reſpondendum eſt,contractum ſemper nullum remanere : quia in omni materia attendendum eſt tempus contractus : *l. ſi voluntate* , cum *ibi* notatis, *C. de reſcind vendit.* & in puncto tradit Surd. *de alim tit.*8.*priuileg.*56.*num.*79. vbi reprobat Alciatũ, tenentem quod contractus ſuper alimentis ſit validus,ſi ex poſt facto appareat illum fuiſſe vtilem.Et contrarium aſſerit ea ratione,quia tempus contractus inſpiciendum eſt:& *num.ſequentib.*oſtendit tales contractus claudicare,& validos eſſe ſi velit ali- 16
mentarius,ſin minus inualidos.†Imò quando rece- 17
ditur à forma alimentorum,contractus eſt omnino nullus,etiamſi alimentarius velit illum approbare: Surd.*ibid n.*83. ſed in omnem euentum, qui allegat contractum fuiſſe vtilem alimentario, hoc tenetur probare:Surd.*d priuil.*56.*num.*71.& ſuprà oſtendimus. Vnde contractus ſine ſolemnitate decreti factus,ſine dubio nullus declarari debet:*l.cum hi,ff.de tranſact.& l.de alimentis,C.eod.tit.*

CAPVT CLXXXVIII.

Conſtitutioni Ægidianæ locum eſſe in Ciuitate Auenionenſi , quoad executionem ſententiæ latæ in iudiciis poſſeſſoriis, non obſtante appellatione : Idque tam in prima , quàm in ſecunda inſtantia. Nec ad retardandam executionem ſufficere , ſi productiones factæ fuerint poſt ſententiã. Verùm ſi ex huiuſmodi productionibus conſtet de iniuſtitia ſententiæ Iudicis à quo , ſuperſedendum erit in executione. Verùm ſuſpendi debeat executio poſſeſſorij iudicij:non obſtante Ægidiana, quãdo inter bona quæ petuntur, adſunt aliqua ſuppoſita dominio directo Eccleſiæ. Et an executio poſt appellationem facta, ſit attentatoria:maximè ſuperueniente reſcripto commiſſionis cauſæ appellationis, quod retrotrahitur.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana conſtitutio prohibet appellationem in remediis poſſeſſoriis , quando in ſententia non adeſt nullitas*

2 *Conſtitutio Ægidiana locum habet in Ciuitate Auenionenſi.*

3 *Notario actorũ fides plena adhibetur in iudicialib.*

4 *Immiſſio datur hæredi ſcripto,quamuis teſtamentum non fuerit productum, nec exhibitum,ſi de eo conſtet per confeſſionem partis.*

5 *Immiſſio non debet denegari conſtito de fideicommiſſo, & de bonorum identitate.*
6 *Depoſitum iudiciale habet vim ſolutionis.*
7 *Confeſſio ſimulata dotis recepta non præiudicat marito, nec illius hæredibus.*
8 *Donatio inter virum & uxorem utriùm morte confirmatur.*
9 *Perceptio fructuum poſt mortem mariti reddit creditum dotis illiquidum.*
10 *Iniuſtitia allegata ad impediendam executionem ſententiæ nõ poteſt probari ex nouiter productis.*
11 *Executio tamen ſententiæ eſt ſuſpendenda, ſi de illius iniuſtitia appareat euidenter ex nouis productionibus.*
12 *Ægidiana conſtitutio locum non habet, quando inter bona quæ petuntur, adſunt aliqua quæ ſub, uno dominio directo Eccleſiæ.*
13 *Hoc locum habet quando iſta exceptio fuit oppoſita ante ſententiam, & non poſt ipſam.*
14 *Quando in certis capitibus adeſt mixtura in ſententia, non ideo retardatur executio, quoad capitula ſeparata, in quibus non adeſt mixtura.*
15 *Quæ deducta fuerunt in ſententia tantùm per modum cauſæ non inducunt mixturam.*
16 *Conſtitutio Ægidiana locum etiam habet in ſecunda inſtantia.*
17 *Non dicuntur attentata, quando ſententia erat exequibilis, quamuis cauſa eſſet commiſſa cum clauſula* quatenus locus ſit Ægidianæ.
18 *Reſcriptum commiſſionis cauſæ appellationis ſuperueniens quando retrotrahatur ad effectum attentatorum.*

DECISIO
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
Coram R. P. D.
ROIAS
Eiuſdem Rotæ Auditore.
IN CAVSA
Auenionenſi Hæreditatis.
Mercurij 10. *Iunij* 1648.

1 ÆGIDIANAM conſtitutionem prohibentem appellationem in iudiciis poſſeſſoriis locum habere, quotieſcumque ſententiæ non ſint notoriè nullæ, & iniuſtæ, receptiſſima eſt opinio Rotæ, *vt in dec.445. in fin p.1. diuerſ.* Seraph. *deciſ.123.n.2.* Buratt. *deciſ.630.n.2. & deciſ.850.n.4. ac deciſ.80.nu.15. & ſeqq. par.4. tom.2. recent.* Quapropter ſtante validitate, & iuſtitia ſententiæ A.C. latæ ad fauorem Honorati Iaques, reſolutum fuit eſſe locum Ægidianæ ad effectum reiiciendi appellationem, ſaltem ſuſpenſiuam, ab illa interpoſitam.

2 Nec dicatur, dictam Conſtitutionem vti localem non habere locum in Ciuitate Auenioneñ. iuxta opinionem Contard. *de Ægidian. q.3. per tot.* Quia, cùm illa ſit ordinatoria iudicij, debet attendi locus vbi illud actum fuerit, non autem originis, vt refert idem Contard. *limit.4. ration. canon. re integ. n.11. & n.12. & in verbo, Ægidiana, c.6.n.2. & 7. fol.642* Rot. *dec.117.n.18. par.5. recent.* Vltra quod Rota aliàs cenſuit, dictam Conſtitutionem locum ſibi vendicare in Ciuitate Auenioneñ. *vt in Auenionenſi ſpolij 21. Maij 1552. coram Capiſucco relata per* Caputaq. *deciſ.226. par.1.*

Nullitates autem contra dictam ſententiã adductæ non ſubſiſtunt. Altera enim reſultans ex omiſſione terminorum ſubſtantialium corruit ex facto, quia apparet ex fide Notarij actuarij illòs fuiſſe ad vnguem ſeruatos, cui in Curia plenam fidem adhibendam eſſe pluries firmauit Rota corã Seraph. *dec. 415.n.5. & dec.755.n.3.* Buratt. *deciſ.444.n.6. & dec. 688.n.17. in addit.* Altera vero reſultans ex eo, quia A.C. conceſſit immiſſionem in bonisq. Ioſephi Iaques prædicto Honorato eius fratri tãquam hæredi teſtamẽtario vigore *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. toll.* non producto tamen prædicto teſtamento Ioſephi, nõ fuit habita in conſideratione. † Quamuis enim pro validitate huiuſmodi iudicij requiratur exhibitio teſtamenti non cancellati, neque aboliti iuxta expreſſam diſpoſitionem *text. in d. l. fin.* attamen, cum Ioanna Sauina collitigãs pluries iudicialiter faſſa fuit nedum exiſtentiam teſtamenti, ſed etiam, quod in illo prædictus Honoratus erat pro medietate hæres inſtitutus, hoc quidem ſufficit ad effectum conſequendi validam immiſſionem *vig. d. l. fin.* abſque alia teſtamenti exhibitione ex hac ratione, quia cõfeſſio partis æquipollet inſtrumento, vt ſcribunt Bald. *in d. l. fin. n.47. ad fin.* ibique Alex. *n.21.* Dec. *n.39 propè fin.* Iacobin. *n.33.* Menoch. *de adipiſc. remed.4. n.102.* Matt. *de ſucceſſ. legal. par.4. q.16. art.1. n.7. verſ. nam ſi non conceditur,* cum aliis allegatis à Modern. Bonon. *de acquir. poſſeſſ. art.15. n. 32.* Adeo vt ambigendũ non ſit de validitate prædicti iudicij, cũ ex actorũ reſolutione de ea in reliquis ſufficiẽter appareat *iuxt. vulg.* Caputaq. *dec.260. p.2.* 3 4

Iuſtitia pariter eſt euidens; nã A.C. diſtinguendo bona à prædicto Ioſepho relicta, conceſſit primo immiſſione Honorato in omnibus bonis, quæ proueniebant ex fideicõmiſſoq. Bartholomæi ad fauorem dicti Honorati purificato, ſuper quibus nulla cadit hæſitatio, ex quo exiſtentia fideicõmiſſi, illius purificatio, & bonorũ identitas nõ cõtrouertuntur, quibus concurrẽtibus nunquã denegatur immiſſio *ex remedio d. l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* iuxta Rotæ opinionẽ perpetuò retentã, *vt in dec.131. n.5. par.1. deciſ.368. in princ. p.5. dec.306. n.1. p.6. ac dec. 244. pariter n.1. p.7. rec. & in aliis paſſim allegatis.* 5

Secundo cõceſſit immiſſionem dicto Honorato ſuper medietate bonorũ hæreditariorum prædictiq. Ioſephi, quia in eadem fuit hæres ſcriptus à teſtatore, quo ſtante ad effectum conſequendi immiſſionem intrat diſpoſitio *d. l. fin.* vt ſupra dictum fuit.

Credita vero hodie à Ioãna cohærede pro altera medietate prætenſa minimè eam impedire poterant, quia cum de illis coram A. C. nulla deducta fuerit iuſtificatio, attendenda non erant; nam non entis nullæ ſunt qualitates: *l. eius qui in prouinciam, ff. ſi cert. pet.* Buratt. *deciſ.293. n.1.* Etenim duntaxat coram eodem iuſtificatum fuit, quod Ioanna prædicta ratione eius dotis erat creditrix dicti Ioſephi eius viri in ſcutis 600. de quibus ſolum apparebat ſolutio; ideoque A.C. in eius ſententia mandauit, vt Honoratus reſtitueret Ioannæ prædictæ pro rata ſibi tangente ſcut. 300. prout reſtituta dicuntur mediante depoſito, † quod habet vim ſolutionis; dum iudicialiter factũ fuit, citata eadem Ioanna ad recipiendum, quæ recipere recuſauit, *vt notant* DD. *in l. acceptã, C. de uſur.* Greg. *dec.214. n.1. cum aliis relatis* 6

in

in Camerinen.penſionis 11. *Maij* 1626. *coram bo.me. Piroano.* Itaque ſtante ſolutione pro dicta ſumma,
nulla competere poterat retentio, quæ eſſet apta
ad impediendam prædictam immiſſionem.

7 Aliud creditum ſcutor. 1500. vna cum illorum
fructibus pariter coram A. C. deductum non ſubſi-
ſtit, tanquam ſimplex confeſſio de recepto facta a
marito poſt contractum matrimonium, quæ nullā
probat ſolutionem, nec confitenti præiudicat: ex
congeſtis per Rotam *deciſ.* 55.*n.*1 *part.* 6.& in ter-
minis *firmatum fuit in deciſ.* 259. *n.* 8 *&* 9 *par.*7.*re-
cent.* ex eo, quia dicta confeſſio præſumitur ſimula-
ta, eóque magis in caſu noſtro, cum dictum inſtru-
mentum confeſſionis ſit contrarium inſtrumento
dotali; in hoc enim legitur, in dotem data fuiſſe
bona præſentia, & futura, & in illo duntaxat bona
præſentia: quæ ſimulatione ſtante, confeſſio non
præiudicat, neque marito, neque eius hæredibus, vt
dixit Rota coram Greg. *deciſ.* 67. *n.*3.*&* *coram bo.
me.* Merlino *in Romana dotis, ſeu reſtitutionis in in-*
8 *tegrum* 27. *Iunij* 1636. † An vero prædicta confeſſio
facta à viro ſuſtineri poſſit ſaltem in vim donatio-
nis cauſa mortis, propter ſuperuenientem viri
mortem, iuxta text. *in l. quod de ſuo. C. de dot. caut.* &
alios allegatos *in Ariminen. dotis* 4. *Maij*, *&* 27.
Iunij 1646. *coram R. P. D. meo Veroſpio*, noluerunt
DD. hoc in præſenti inſpectione diſcutere, cum
ſufficiat ad effectum denegandi retentionem pro
dicta ſumma, quod dictum creditum reddatur illi-
quidum; nam Ioanna pro illo excomputare debet
omnes fructus per ipſam perceptos poſt motam
ex bonis viri ab eadem retentis, aſcendentibus ad
9 ſcuta 4000. † Ideò cùm illud non ſit ita liquidum,
vt contrarium probari non poſſit in petitorio,
nunquam datur retentio; Surd. *deciſ.* 46. *in fin.* *&* *dec.*
184.*n.*6 Seraph. *deciſ.* 1455.*n.*1. Caual. *deciſ.* 539.*n.*5.
& *deciſ.* 411. *n.* 24. *par.* 5. *recent.* ac *dictum fuit coram
me in Neapolitana. penſionis* 2. *Martij* 1643. ſicque
ex hoc capite ſententia prædicta nullam continet
iniuſtitiam.

10 Alia verò credita hodie pro parte Ioannæ dedu-
cta pro conſequenda retentione dd. bonorum reie-
cta fuerunt, ex quo illorum iuſtificatio fieri debe-
bat coram A. C. ad hoc vt illius ſententia remane-
ret iniuſta, & conſequenter appellabilis, quia in-
iuſtitia ſemper reſultare debet ex eiſdem actis; non
autem ex nouiter deductis; iuxta vulgatam opinio-
nem Rotæ, vt teſtatur Butart. *deciſ.* 630.*n.*3.*&* *de-
ciſ.* 850.*n.*4. *ac deciſ.* 80.*n.*10. *cum ſeqq par.*4. *tom.* 2. *rec.*
ea ratione quia in executiuis non attenditur poſſi-
bilitas iuris deducendi, ſed quid fuerit deductum,
vt in deciſ. 306. *n.* 37. *recent.* Ideo his creditis poſt
ſententiam productis non obſtantibus, DD. reſol-
11 uerunt eſſe locum Ægidianæ. † Exinde tamen non
infertur, quod hodie Ioāna Sauina nequeat ad im-
pediēdam vlteriorem executionem in bonis tātum
Ioſephi opponere retētionem pro dd. creditis qua-
tenus iuſtificentur, ex regula; quod quando ex iu-
ribus poſt ſententiam deductis appareat de illius
iniuſtitia, executio eſt ſuſpēdēda; ad relata per Ca-
putaq *deciſ.* 114 *n.*2. *par.*3. *&* *per bo.me. Peniā deciſ.*
185.*n.*1.*&* 2 *&* *in deciſ.* 264.*n.*8.9.*&* 10. *par.*7. *recēt.*

12 Nec vrget pro excludēda prædicta Conſtitutio-
ne Ægidiana, quod inter bona, ſuper quibus con-
ceſſa fuit immiſſio, adſit quoddam corpus ſub dire-
cto dominio Eccleſiæ, quod ratione connexionis, &
digniorítatis efficit, vt illa non habeat locum ne-
dum in dicto corpore, ſed nec etiam in aliis merè
laicalibus: ex relatis *per R. P. D. meum Certum in*

Viterbien. fideicommiſſi, ſeu attentatorum 16. *Iunij*
1643. *&* 30. *Maij* 1646. *coram R. P. D. meo Bichio.*

Quoniam dicta concluſio limitatur, quando hæc 13
exceptio ante ſententiam, & executionem deducta
non fuit, quo caſu deueniri poſſit ad validam exe-
cutionem; dum hæc qualitas Eccleſiaſtica ignora-
batur per Iudicem, & partem, ſicut euenit in caſu
noſtro: vt in terminis declarauit Rota *deciſ.* 180.*n.*
2. *par.*1. *diuerſ.* *&* *deciſ.* 296.*n.*13. poſt Poſt. *de manu-
tent.* ac *in Romana de Ceſareis* 30. *May* 1639. *coram
R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Minus refert, quod dicta ſententia A. C. vti reuo- 14
catoria primæ, ac canonizans fideicommiſſum Bar-
tholomæi contineat mixturam; ideoque effecta fuit
appellabilis, vt tradit Caual. *deciſ.* 505. *per totam.*
Quia prima ſententia eſt merè interlocutoria lata
ſuper incidentibus, non autem ſuper negotio prin-
cipali, ac fuit reuocata per capitulum ſeparatum.
Vnde dato etiam, quod contineret mixturam in di-
cto capitulo reuocatorio; illa tamen non poteſt
conſiderari in aliis capitulis; ita vt efficiatur in to-
tum appellabilis; vt probat Scacc. *de appell. qu.* 17.
limit. 6 *mem.* 9.*n.*32. *&* *n.*37. cum aliis adductis per
Rotam *deciſ.* 205. *n.* 12. *&* *ſeqq. par.* 6. *recent.* *&* *in
Romana fideicommiſſi de Spiritibus* 14. *Iunij* 1645.
coram R. P. D. meo Cerro. † De fideicommiſſo vero 15
Bartholomæi habita fuit ratio tantum per modum
cauſæ, quod non inducit mixturam: Cuntard. *de mo-
ment. q.* 15.*n.*41. *verſ. vnde in ſpecie.* Rot. *deciſ.* 297.
*n.*4. poſt Paciſ. *de Saluia. interd.* *&* *dec.* 381. *num.* 2.
verſ. nec dicta mixtura. par. 4. *diuerſ.* ac *in Auenionen.
iuris paſcendi* 7. *Iunij* 1627. *coram Card. Virili.*

Demum non ſubſiſtit, quod in ſecunda inſtantia 16
non habeat locum dicta conſtitutio, quia illa locum
ſibi vendicat non ſolum in ſecunda, ſed etiam in
quacumque inſtantia; licèt reus fuerit in prima ab-
ſolutus: Rota *deciſ.* 201. *n.* 1. *&* 2. *par.*3. *diuerſ.* *de-
ciſ.* 175.*n.*3. *part.*1. *&* *deciſ.* 264.*n.*2. *par.*6. *recent.* Ca-
ual. *deciſ* 69.*n* 1 *&* 2. & in terminis affirmauit Rota
*in d. Romana fideicommiſſi de Spiritibus coram R. P.
D. meo Cerro* § *idque non obſtante.*

Itaque cum locus ſit Ægidianæ, nulla adſunt at- 17
tentata, quæ reuocanda ſint dicta enim conſtitutio,
reiiciendo appellationē reiicit pariter attentata; &
quamuis commiſſio cauſæ emanauerit cùm clauſu-
la, *quod ſit locus Ægidiana*: hoc tamen non reddit
attentatam executionem antea factam, dum con-
ſtat de iuſtitia, & validitate ſententiæ, quod opera-
tur, vt inter illius diſpoſitio, *vt ſuprà firmatum fuit*
iuxta diſtinctionem adductam per Rotam. *in Arimi-
nen. domus* 7. *Maij* 1635. *coram Reuerendiſſ. D. meo
Decano, & in Anconitana redditionis rationis* 10.
Decembris 1646. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio.* Vltra
quod in caſu præſenti, nullo modo conſiderari poſ-
ſunt attenta, quia executio facta fuit poſt lapſum
decendij dati ad appellandum, nulla interpoſita ap-
pellatione; Ideóque dictum fuit non applicari con-
cluſionem, quod reſcriptum appellationis ſuperue-
niens retrotrahitur, & reddit attentatum, quidquid
antea geſtum fuit. † Nam illa procedit, quando in- 18
terpoſita legitur appellatio, illaque ſimpliciter ad-
miſſa, vel quando infra tempus datum ad appellan-
dum aliquid geſtum fuerit; vt diſtinguendo dixit
Rota in Comen. Iurispatronatus 25. *Iunij* 1646. *co-
ram R. P. D. meo Corrado*, *&* *in Comen. Capellæ* 24.
Ianuarij præteriti coram Reuerendiſſ. D. meo Decano,

Et ita vtraque, &c.

CAPVT CLXXXIX.

Continuatur materia præcedentis capitis, cùm Rota reſeruaſſet quod, ſi conſtaret etiam ex nouiter deductis de iniuſtitia ſententiæ, ſuſpendenda erat executio. Et oſtenditur exceptionem detractionum impedire immiſſionem fideicommiſſarij, illamque etiam creditoribus competere. Vxorem, aut alium creditorem hypothecarium, poſſe bonorum vacantium poſſeſſionem apprehendere, ſi Conſtituti clauſula in eius contractu appoſita ſit, præſertim antequam hæres ſcriptus illam capiat; illámque pro ſuis creditis retinere quoad bona quæ iure familiaritatis antea poſſidebat, non obſtante perceptione fructuum paucorum annorum, quæ non poteſt reddere creditum illiquidum, nec impedire retentionem.

SVMMARIVM.

1 *Quæ de facienda ſunt detractiones, non debet concedi immiſſio ſubſtituto ante factas dictas detractiones, quas, ſufficit eſſe poſſibiles ad effectum retardandæ executionis.*

2 *Exceptio detractionum competit hæredi, & creditoribus, aliiſque tertiis intereſſe habentibus.*

3 *Vxor mortuo marito poteſt continuare bonorum mariti poſſeſſionem, & ea pro ſuis dotibus retinere, ſi ille viuo poſſidebat.*

4 *Ampliatur, vt iſta retentio competat etiam pro dote illiquida.*

5 *Suſpendenda eſt executio ſententiæ ex nouiter productis, ſi de eius iniuſtitia appareat.*

6 *Quando citatio ad ſententiam non fuit facta in perſonam, validè interponitur appellatio à die notitiæ.*

7 *Sententia continens contradictionem non meretur executionem.*

8 *Vt euitetur ſententiæ contrarietas, benigna fieri debet interpretatio.*

9 *Ratione hypothecæ apprehendi poteſt poſſeſſio vacans, nempe ante aditionem hæredis.*

10 *Donatio inter virum & vxorem iuramento confirmatur.*

11 *Multo magis, ſi donator præmoriatur donatario.*

12 *Donatio non poteſt dici ſimulata, quando verè & realiter conſtat quod donans voluit donare, & hoc expreſſit.*

13 *Creditum dotis fit illiquidum per fructuum receptionem.*

14 *Intellige, ſi per plures annos fructus percepti fuerint, non per paucos, ex quibus creditum dotis non fuerit multum diminutum.*

15 *Sententia in poſſeſſorio lata executio ſuſpenditur quoad caput fructuum.*

16 *Creditor qui fructus percepit habet ius retinendi illos.*

17 *Retentio pro credito liquido non poteſt impediri per exceptiones turbidas & illiquidas, quæ aduerſus illud opponuntur.*

NOn poſſunt in dubium reuocari concluſiones in iure firmatæ per Sanctiſſimum Rotæ Romanæ Tribunal *in Amenien hæredit. die 10. Iunij* 1648. in cauſa Domini Honorati Iacques contra Dominam Ioannam Sauinam. Sed tamen propter nonnulla ex facto non bene Rotæ explicato reſultantia, videtur prouidendum eidem Dñæ Ioannæ, maximè quia in deciſione inſerta *capiti præcedenti*, fuit reſeruatum quod executio ſuſpendi debebat, ſi ex nouis productionibus conſtaret de iniuſtitia ſententiæ Iudicis à quo.

Siquidem ſententia Domini Iudicis à quo immediati tria continet capita: quorum Primum reſpicit hæreditatem Dñi Bartholomæi Iacques patris, & fideicommiſſum in eius teſtamento appoſitum. Secundum reſpicit ſucceſſionem Dñi quondã Raymundi Iacques, filij eiuſdem Dñi Bartholomæi, & reſpectiuè fratris Dñi Ioſephi Iacques, qui erat maritus Dñæ Ioannæ Sauinæ: Tertium reſpicit bona propria Dñi Ioſephi Iacques mariti.

Quod attinet ad bona fideicommiſſo paterno ſuppoſita; certum eſt Dño Ioſepho vti hæredi Bartholomæi competiiſſe ius detractionis Legitimæ, & Trebellianicæ, quæ non repetitur prohibita in dicto teſtamento,† & per conſequens non potuiſſe 1
dari dicto Honorato immiſſionem in omnia bona paterna, niſi prius detractione Quartarum facta in fauorem hæreditatis, & hæredum Domini Ioſephi: cùm non ſit rationi conſonum, vt hæres capiat ſuas detractiones de manu ſubſtituti: Rot. coram Greg. XV. *deciſ.* 206. *num.* 11. & *ibi* Addent. Mateſc *lib.* 1. *var. reſol. c.* 1. *n.* 30. *verſic hinc eſt: & n.* 31. Non potuit ergo dari immiſſio Dño Honorato: Burat. *deciſ.* 946. nec etiam cum clauſula *detractis detrahendis*, Argel. *de legit. contrad. quæſt.* 13. *n.* 54. vt emittamus alias detractiones, veluti dotis maternæ, expenſarum funeris, & alia, ſimiles, quas Domina Ioanna non tenebatur probare; cùm ad retardandam immiſſionem ſufficiat detractiones eſſe poſſibiles: Add. *ad dictam deciſion.* 206. *num.* 12. quam poſſibilitatem Rota conſiderauit *deciſ.* 755. *numero* 2 *part* 3. *recent.* & 639. *numero* 8. *part.* 1. *recent.*

Secundò, quoad bona Raymundi, quorum ſucceſſio ab inteſtato pro rata deuenit ad dictum 2
Dñum Honoratum, inter cætera certum eſt, quod eidem Raymundo competebat Legitima & Trebellianica ſuper bonis Bartholomæi patris, quæ pro parte hæreditaria ad Dominũ Ioſephũ obuenerunt, & ſunt in eius bonis: vnde ius faciendi dictas detractiones competit non ſolum hæredibus Ioſephi, ſed etiam illius creditoribus, aut aliis ab eo ius habentibus: Oldrad. *conſ.* 107 *num.* 8. *verſ. ad quartam*: Giouagnon. *conſ.* 20. *n.* 30. *vol.* 2. Nõ potuit ergo dari immiſſio in portione bonorum ad Raymundum à patre obuentorum, & fideicommiſſo ſuppoſitorum, niſi facta priùs detractione partis ad Ioſephum, vti Raymundi ſucceſſorem ab inteſtato cum fratribus ſpectantis, occaſione detractionis Legitimæ & Trebellianicæ eiuſdem Raymundi.

Tertiũ genus bonorum reſpicit bona propria 3
Ioſephi, pro quibus danda erat manutentio Dominæ Ioannæ eius viduæ, cum ipſa eſſet creditrix dotis non ſolum in ſumma 600. ſcutorum, vt dicebat Dominus Honoratus; ſed etiam in ſumma circiter 2900. ſcutorum, pro quibus ſummis, nec non pro

Digitized by Google

pro ſummis contentis in inſtrumento declaratio-
nis, ſea donationis factæ per dictum Ioſephum in
fauorem vxoris, cùm eſſet creditrix hypothecaria,
poterat inſiſtere & intentare remedia poſſeſſoria
ſuper bonis mariti, quorum poſſeſſionem rótinua-
uit,& quatenus opus eſt apprehendit mortuo ma-
rito, antequam apprehenderetur à Domino Hono-
rato illius cohærede,& per conſequens vacantem,
quatenus haberet in ſuo contractu matrimonij
clauſulam Conſtituti, vel quatenus probaret ſe illa
bona iure familiaritatis viuente marito poſſediſſet
iuxta notata per Gabriel. *conſil.34. per totum*, Poſt.
*de manutent.obſeru.54.n.26.verſic.vel in iis bonis tan-
tùm* : & Rota apud eundem, *deciſ.647.n.57.& 58.*
Surd.*conſilio 221.n.49.verſic.Præterea* : Declarando
inſuper, quod mutabat ſibi cauſã ſuæ poſſeſſionis.
Quibus ſic ſtantibus, non Domino Hounrato, ſed
ipſi Dominæ Ioannæ danda erat manutentio: ex
iis quæ tradit Gizzarel. *deciſ. Neapolit.45. per tot.*
Morquech.*de diuiſ bonor.part.1.cap.9.n.24.25.& ſe-
4 quentibus.* † Et iſta retentio competit vxori ſuper
bonis mariti, tam pro dote liquida, quàm illiqui-
da: Mart.Medic.*exam.56 n.22.* Coſt.*de rat.quaſt.58.
n.2.* Ioſeph.Ludou *deciſ.Peruſ 109.n.2.*
5 Ex prædictis infertur, non ſolùm, ex inſtrumen-
tis de nouo productis, quæ claram detegunt ſen-
tentiæ Domini Iudicis à quo iniuſtitiam; ſuperſe-
dendũ in vlteriori executione, vt decidit Rot.apud
Peniam *deciſ.236.num.2.in impreſſione Lugdunenſi*,
Verall.*deciſ.214.num.2.part.3.*cum aliis allegatis *in
deciſione huius cauſa facta decima Iunij, inſerta capiti
præcedenti, verſic. exinde tamen non infertur*:ſed etiã
ſententiam eiuſdem Domini Iudicis, vti notoriè
(etiam circumſcriptis nouis productionibus) ini-
quam, non mereri executionem in præiudicium ap-
pellationis ab ea interpoſitæ in hac Ciuitate per
6 Dominam Ioannam, † à die notitiæ: quod facere,
potuit; cùm ſaltem ex literis Domini Iudicis à quo
non conſtet eius procuratorem fuiſſe ad ſenten-
tiam perſonaliter citatum: ex traditis per Scacc. *de
appel.q.12.n.13.*
Iniquitas dictæ ſententiæ patet ex ſupradictis,
non ſolùm in prima, & ſecunda, ſed etiam tertia
bonorum ſpecie.
7 Præterea, quia dicta ſententia manifeſtam con-
tinet contradictionem,& ſibi ipſi repugnat, & per
conſequens nullitatis vitio laborat: *l.vbi repugnan-
tia 148.& ibi DD.ff de reg.iur.*Marcheſ.*de commiſſ.
nullit.ſanatoria, part.3.§.5. n.38.vol.3.fol.167.* Cùm
adiudicet duntaxat Domino Honorato poſſeſſio-
nem medietatis bonorum & iurium Domini Io-
ſephi; & per conſequens etiam medietatem Do-
minæ Ioannæ, in qua medietate aderant Legitima
& Trebellianica Ioſepho competentes, tam ex per-
ſona propria, quàm vti ſucceſſori Raymundi fra-
tris ſui ſuper bonis paternis. Deinde eidem Ho-
norato in totum adiudicet bona fideicommiſſi,
nulla mentione facta dictarum detractionum; & ſic
quod in vno capite dedit, auferat in alio.
8 Quod ſi ex benigna interpretatione diceremus,
dum bona Ioſephi pro medietate adiudicantur, in
illis comprehendi dictas detractiones, vt euitetur
contrarietas; quod fieri debere dicũt DD. maximè
Alex.& *ibi* Addent.*conſil.141.n.5.vol.2.* Monach.
deciſ.Bonon.35.n.6. ex eo reſultabit iniquitas iam
in medium adducta, nempe quod data fuerit ſubſti-
tuto poſſeſſio nondum factis detractionibus, vt ſu-
periùs oſtenſum eſt.
9 Hæc omnia procedunt, etiam circumſcripta do-
natione per Ioſephum vxori facta, & debitè inſi-
nuata, multóque magis illa ſuppoſita, propter iura
retentionis ex hypotheca in ea contenta ducens
originem, quod cuicunque creditori hypothecario
competere tradunt DD. ſuprà citati, nempe Mor-
quecus *d.lib.1.c.9.n.26.* quando creditor poſſeſſio- 10
nem adeptus eſt antequam hæres adiret, prout in
caſu noſtro factum eſt: ſequitur Gizzarel. *d. de-
ciſ.45.*
Non enim poteſt in dubium reuocari validitas
illius donationis, cum fuerit iuramento firmata,
quod donationem inter coniuges validam reddit:
Rot.coram Greg.XV *deciſ.563.n.7.* & coram Du-
rano *deciſ.168. n.4.* quod procedit etiamſi coniux
non præmoriatur, Sanch.*de matrim. lib.6. diſp.21.
n.7. & 8.* † multò magis adueniente caſu præde-
ceſſus mariti donatoris: Surd.*conſil.171.n.16.* Go- 11
meſ.*lib.2.var.reſ.c.4.n.23.verſic.aduertendum tamen.*
Nec poteſt opponi, quod illa donatio ſit ſimula-
ta: quia maritus clarè & realiter ac verè donauit, & 12
donare voluit; vnde non eſt de ſimulatione quæré-
dum, quando conſtat de veritate: Rot.*deciſ.334.n.
12. part.5. recent.* cum *ibi* citatis. Cùm ad hoc vt
conſtet de ſimulatione, probari debeat quòd partes
voluerunt ſimulare: Add.ad Burat.*deciſ.724.n.13.*
Dubium tamen facere videtur, quod creditum
dictæ donationis factum fuit illiquidum, per fru- 13
ctuum perceptionem factam à Domina Ioanna de
bonis mariti: ex Rot.apud Poſt.*deciſ.647.num.59.*
repetita *in recent. deciſ.165 n.46. & 47 part.7.*cum
iuribus *in deciſione huius cauſa* adductis. Sed iſta
non nocent intentioni dictæ viduæ: † quia Surd.*ibi*
citatus *deciſ.46.in fin.*loquitur in caſu, quo poſſeſſor
maximam quantitatem fructuum per plures annos 14
perceperat; ita vt ſciri nõ poſſet verum creditum li-
quidum abſorberent. Quod etiã conſiderauit Rot.
deciſ.433.num.2 part 2.recent. & apud Seraph.*deciſ.
1455.*dum conſiderat verùm tot pecuniæ ad manus
creditoris deuenerint, vt ſibi ſatisfeciſſe præſuma-
tur: nam cùm Domina Ioanna fructus aliquos per-
ceperit vno, aut altero anno, & bona mariti non
eſſent fructuoſa, cùm conſiſterent in domibus, vi-
neis, & ſimilibus; & ſuper illis Domina Ioanna
debuerit ali,& fructus dotis ſuæ in hæreditate cõ-
fuſæ percipere; non videtur quod pro illis modicis
fructibus totum creditum, quod euidenter eſt ma-
ioris quantitatis, fuerit effectum illiquidum.
Imò ſi Domina Ioanna in vim ſententiæ, de cu-
ius iniuſtitia nunc agitur, cogeretur fructus in ſuũ
creditum imputare, hoc eſſet dare executionem 15
ſententiæ in capite fructuum, in quo tamen exe-
cutionem ſententiæ etiam in poſſeſſorio latæ eſſe
ſuſpendendam non eſt dubitandum: Scacc. *de ap-
pell.q.17.limit.6.memb.9.n.22. & 31.* cum pluribus
per eum citatis.
Denique in omnem euentum, poſito quod iſti
fructus eſſent de hæreditate Domini Ioſephi, etiã
illorũ daretur retentio viduæ: Cyriac. *controuerſ.* 16
180.num.27.& cum creditum dictæ viduæ ſit liqui-
dum, exceptio verò reſtitutionis fructuum ſit du-
bia,& per appellationem ſuſpenſa, non debet tol-
lere effectum crediti liquidi: Cyriac.*d.n.27.*& bene
retorquetur argumentum. † Nam ſi non conceda-
tur retentio quando creditum eſt illiquidum, ita è
conuerſo eadem retentio non debet impediri, 17
quando creditum eſt liquidum, & contra liquida-
tionem opponuntur exceptiones turbidæ, & quæ
patiuntur controuerſiam: ita Cyriac. *d.contron.180.
n.41.verſic.vnde obiectum iſtud.* Adde Fontanel. *de-
ciſ.209.n.8.*

CAPVT CXC.

Sequitur Deciſio Rotæ Romanæ vltimo loco lata in eadem cauſa, de qua in duobus præcedentibus Capitulis: Coram Illuſtriſſimo Domino Royas Rotæ Romanæ Auditore, ſub die 9. Iunij, 1649. cuius hoc eſt Summarium, ſeu Argumentum.

Ægidiana conſtitutio quando habeat locum ad effectum reiiciendi appellationem, ſaltem ſuſpenſiuam, interpoſitam à ſententiâ in iudicio poſſeſſorio lata. Agitur de mixtura iudicij: Et quando ex iuribus poſt ſententiam deductis, illius executio ſit retardanda: Et quando competat retentio creditori.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio in bonis hæreditariis debetur hæredi ſcripto iuxta diſpoſitionem* leg. final. C. de edict. dict. Adr. toll.

2 *Ægidiana conſtitutio reiiciens appellationem ſuſpenſiuam locum ſibi vendicat, quotieſcumque ſententia lata in iudicio poſſeſſorio eſt valida.*

3 *Verba in ſententia prolata quæ nullam habent clauſulam taxatiuam, non ſunt taxatiua, ſed ſimpliciter demonſtratiua.*

4 *Et reſpicientes quantitatem ſunt ſolummodo enunciatiua quantitatis hactenus in eo iudicio probatæ.*

5 *Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſorij, in ipſo iudicio poſſeſſorio, non facit ſententiam continere Mixturam.*

6 *Executio ſententiæ retardanda eſt, quando ex iuribus poſt eam deductis appareat de eius iniuſtitia.*

7 *Retentio non competit pro credito illiquido.*

8 *Retentio in tantum denegatur, in quantum præſumitur creditor ſatisfactus.*

9 *Excipitur in dote, in qua vti priuilegiata nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet ad manus creditoris tot fructus perueniſſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit.*

10 *Eóque magis vbi non interceſſio tempus adeo conſiderabile, vt tot fructus percipere potuiſſet, ex quibus integram ſatisfactionem conſequutus fuiſſet.*

DVæ emanarunt in hac cauſa deciſiones: altera *ſub die* 10. *Iunij* 1648. vbi dictum fuit eſſe locum Ægidianæ conſtitutioni, ad effectum reiiciendi appellationem ſaltem ſuſpenſiuam, interpoſitam à ſententia per A.C. in iudicio poſſeſſorio lata, ad fauorem Honorati Iacques, ex quo illa detegebatur valida, & iuſta. Altera 17. *Martij eiuſdem anni*, in qua licèt non reuocaretur in dubium iuſtitia, & validitas prædictæ ſententiæ, attamen DD. opinantes illam continere mixturam, & complicationem petitorij cum poſſeſſorio, ex eo, quia in ea liquidatur dos Ioãnæ Sauinæ in ſcutis 600. dum A. C. mandauit quod ſoluantur per dictum Honoratum ſcuta 300. pro reſtitutione medietatis dictæ dotis; ex hoc ſolum capite dictam deciſionem reuocarunt, vt ex fundamentis in vtraque deciſione deductis: prætermiſſo tamen ſemper articulo, ad quem aliàs reſtricta fuerat diſputatio; an dictæ Ioannæ competeret retentio bonorum, ſuper quibus conceſſa fuit prædicto immiſſio, pro creditis ab ea de nouo productis, ac iuſtificatis. Et repropoſita hodie cauſa, Reſolutum fuit competere retentionem Ioannæ in bonis hæreditariis Ioſephi viri pro creditis dotalibus; firmis tamen remanentibus fũdamentis primæ deciſionis, cùm mixtura in *ſecunda deciſione* conſiderata, videretur euaneſcere.

Etenim iuſtitia, & validitas A. C. nullam patitur
controuerſiam, dum in ea conceditur immiſſio eidem
Honorato, non ſolum ſuper bonis quæ proueniebant
ex fideicommiſſo q. Bartholomæi ad il-
lius fauorem purificato, † ſed etiam ſuper medie- 1
tata bonorum hæreditariorum prædicti Ioſephi, in
qua fuit hæres ſcriptus: iuxta diſpoſitionem *leg. final. C. de Edict. D. Adr. tollent.* vt firmauit *in prima deciſione, §. iuſtitia pariter, & ſeq.*

Quapropter ambigendum non eſt, dictam Ægi- 2
dianam conſtitutionem in præſenti locum ſibi vendicare; quotieſcunque enim ſententia lata in iudicio poſſeſſorio eſt valida, & iuſta, intrat diſpoſitio dictæ conſtitutionis reiicientis appellationem ſuſpenſiuam: Rot. *deciſ. 445. in fin. part. 1. diuerſ. & deciſ.* 80. *n. 15. cum ſequent. par. 4. tom. 2 recent.* cum aliis congeſtis *in principio primæ deciſionis.*

Mixtura verò *in ſecunda deciſione* conſiderata, quæ
efficit cauſam appellabilem ad vtrumque effectum,
non obſtante prædicta conſtitutione, prorſus corruere
viſa fuit; quia quamuis in ſententia conce-
datur prædicta immiſſio, ſolutis tamen dictæ Ioan- 3
næ ſcutis 300 pro medietate ſuæ dotis; hæc tamen
verba non inducunt mixturam, ſeu complicationem
petitorij cum poſſeſſorio: quoniam cùm ex
parte Ioannæ iuſtificatum non fuerit coram A. C.
eius creditum dotale excedere ſummam ſcutorum
600. Iudex mandauit vt ſoluerentur ſolum ſcuta
300. pro medietate: eainde enim non infertur fuiſ-
ſe dictam dotem in prædicta ſumma taxatam; quia 4
verba non ſunt taxatiua dotis, ſed ſolum demonſ-
tratiua illius, dum nullam habent clauſulam taxati- 5
uam: vt poſt Iaſon. *in l. ſi quidem. num. 4. C. de tranſact.* & alios bene aduertit Altograd *conſ. 34. num.* 42. *&* 43. Eóque magis, quia in eadem ſententia præcipitur præſtari cautionem in forma depoſiti, de ſoluendo medietatem aliorum creditorum, quorum adducta non fuerat ſufficiens iuſtificatio: vnde reſultat non fuiſſe in prædicta ſumma liquidatam, & taxatam huiuſmodi dotem; cùm illa verba ſint ſolum enunciatiua quãtitatis hactenus in eo iudicio probatæ, quæ obſtare poterat immiſſioni. Vlterius prorsùs excluditur prætenſa mixtura ex eo, quia principaliter agebatur ſuper poſſeſſorio, ad cuius effectum dum ſequuta fuit liquidatio in prædicta ſumma, dicendum non eſt huiuſmodi ſententiam continere mixturam: vt notat Dec. *conſ.* 28. quem Rotæ ſæpè ſequuta eſt, coram Seraph *deciſ.* 452. *num.* 4. *&* 5. Buoatt. *deciſ.* 625 *n.* 10. Greg. XV. *deciſ.* 232. *n.* 6. *in addit. & in Romana melioramentorum,* 24. *Nouembris* 1617. *coram Viruli, ac in Interamnen, prædij de Thomaſſonis* 31. *Ianuarij* 1642. *coram me §. nec pariter obſtat.*

Quamobrem licet dicta liquidatio dotis, vti non inducens mixturam retardare nequeat effectum

Ægidianæ

Ægidianæ conſtitutionis, nihilominus ad exequutionem prædictæ ſententiæ procedi non debet; reſpectu tamen bonorum duntaxat Ioſephi, cùm Ioannæ ſuper illis competat retentio pro eius creditis dotalibus de nouo productis, quamuis ſenten-
7 tia in huc caſu iuſtificati debeat ex eiſdem actis: per regulam, quod quando ex iuribus poſt ſententiam deductis appareat de illius iuſtitia, retardanda eſt eius exequutio: ad telara per Caputaq. *deciſ.* 14. *n.* 12. *part.* 2 cum aliis adductis *in prima deciſione, ſub §. Alia vero credita in fine.*

Nec dicatur huiuſmodi credita illiquida remãſiſſe ex fructibus dictorum bonorum per Ioannam perceptis, ſicque nullam competere poſſe retentionem: ex firmatis per Rot. *deciſ.* 679. *n.* 5 *part.* 1. *deciſ.* 433. *n.* 1. *part.* 2. *deciſ.* 743. *n.* 11. *part.* 3. *& part* 5. *recent. deciſ.* 411. *n.* 27. Buratt. *deciſ.* 160. *n.* 14. vbi Add. *n.* 20. *&* 21.

8 Quoniam in rantum denegatur retentio, in quantum præſumitur ex fructibus creditor ſatisfa-
9 ctus: ſed † cùm huiuſmodi credita proueniant ex cauſa dotis, in illis vti priuilegiatis nulla conſiderari poreſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet ad manus Ioannæ tot fructus peruenisse ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit: iuxta veriorem, & communem opinionem, quam firmat Neguſ. *de pign. part.* 1. *memb.* 5. *num.* 36. Gutier. *de tutor. par.* 2. *cap.* 9. *numer.* 52. Vin. *deciſ.* 317. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 2. Grammat. *conſ. ciuil* 114. *num.* 11. Ricc. *collect. dec. part.* 3. *collect.* 1317. *ad fin. verſ. quartò an retentio.* Et reiecta contraria opinione, firmauit Rota *in Sancti Seuerini dotis,* 16. *Decembris* 1619. *coram Vbaldo*: & in *Romana, ſeu Viterbien. reſtitutionis dotis*, 8. *Februarij* 1627. & in *Fanen. dotis*, 17. *Martij*, 1642. *coram R. P. D. meo Cerro, ac coram R. P. D. meo Verorſpie, in Ariminen. dotis*, 22. *Iunij* 1646. Eóque magis quia
10 non interceſſit tempus adeo conſiderabile, vt tot fructus Ioanna percipere potuiſſet, ex quibus integram ſatisfactionem conſequuta eſſet, vt conſideratum fuit *in dicta Romana*, ſeu *Viterbien. reſtitutionis dotis, ſub §. in caſu de quo agitur.* Idcirco ſuper bonis ſolùm Ioſephi viri, eidem concedenda eſt retentio; non autem ſuper bonis fideicommiſſariis, quorum reſpectu retardari non poteſt exequutio prædictæ ſententiæ, ex fundamentis adductis *in deciſione* 11. *Martij* 1648.

Et ita vtraque parte, &c.

CAPVT CXCI.

Renunciatio generalis quibus in caſibus extendatur ad fideicommiſſum, cuius conditio nondum euenit. Quid ſi appoſitum fuerit in ipſa iuramentum cum renunciatione omni legum auxilio. Quando quis eſt donatarius, & ad eum bona deueniunt ex alio diuerſo titulo, verum poſſit agere de euictione. Et quando duæ cauſæ lucratiuæ ſimul, concurrere poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio fideicommiſſi etiam conditionalis iuramento confirmatur.*

2 *Quando verba reſpiciunt tempus futurum, renunciatio comprehendit fideicommiſſum nondum purificatum.*

3 *Multò magis ſi renuncians nulla alia habebat bona, quibus poſſet renunciare, præter fideicommiſſum futurum.*

4 *Renunciatio iurata omni legum auxilio, ſupplet defectum lecturæ teſtamenti. Intellige vt* num. 6.

5 *Quando in renunciatione nulla prorsùs facta fuit mentio teſtamenti continentis fideicommiſſum, renuncians qui illius nullam prorsùs habuit notitiam, non cenſetur illi renunciare, etiamſi iurauerit.*

6 *Ampliatur, vt procedat quamuis renunciatum fuerit cum iuramento, omni legum auxilio.*

7 *Poteſt quis agere pro bonis donatis ad euictionem, ſi vna cauſa ſit lucratiua, & alia oneroſa, & hoc caſu donatarius à ſe ipſo euincit.*

8 *Duæ cauſæ lucratiuæ ſimul concurrere non poſſunt. Ideóque qui rem habet ex cauſa lucratiua, ſi eadem res ad ipſum incipiat pertinere ex alia cauſa lucratiua, non poteſt agere de euictione.*

9 *Dos eſt titulus lucratiuus.*

10 *Duæ cauſæ lucratiuæ ſimul concurrere poſſunt, quando tendunt ad diuerſa.*

PRæſuppoſito quod in teſtamento contineatur fideicommiſſum vniuerſale in fauorem liberorum Gaſparis, eiuſdem teſtatoris ex ſorore nepotis, abſque differentia maſculorum, & fœminarum.

Dubitatur vtrùm Diana in ſuo contractu matrimonij renunciauerit fideicommiſſo nondum in eius fauorem tunc purificato, ad quod tanquam filia dicti Gaſparis vocata erat, ex eo quod mediante conſtitutione dotis quindecim millium ſcutorum, videlicet duodecim pro bonis, & iuribus paternis, & trium pro maternis, ipſa quittauit in fauorem hæredum dicti Gaſparis patris, omnia iura paterna, & materna dicti teſtatoris, ſalua legali ſchenta, inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus allegatis.

Viſis iis quæ doctiſſimè pro vtraque parte ſcripta ſunt, faſſus ſum quæſtionem eſſe dubitabilem.

Nam in primis certum eſt, renunciationem fi- 1
deicommiſſi etiam conditionalis iuramento roborari: Fuſar. *conſ.* 95. *numer.* 18. *&* 19. † præſertim 2
dum verba reſpiciunt tempus futurum, prout in hoc caſu, in quo renunciatio facta fuit in fauorem hæredum: Oſaſc. *deciſ.* 112. *numer.* 16. Peregrin. *de fideicomm. art.* 52. *num.* 29. *& ſeq. & num.* 36. *in*
fine. † Præſertim quia nulla alia ſuberat cauſa re- 3
nunciationis præter fideicommiſſum, cui ſi non cenſetur renunciatum, renunciatio remaneret inutilis: Rot. *deciſ.* 714. *numer.* 1. *in fine. parte* 2. *recent.*

Neque obſtare videtur defectus lecturæ teſta- 4
menti, cùm in contractu matrimonij contineatur renunciatio iurata omni legum auxiliu: Peregrin. *d. art.* 52. *num.* 39. Cyriac. *controuerſ.* 128. *numer.* 51. *& ſeq.* Rot. *deciſ.* 714. *num.* 8. Fuſar. *de fideicomm. quæſt.* 594. *num.* 19. Mart. *part.* 1. *clauſ.* 136. *num.* 2.

In contrarium verò non deſunt rationes ad probandum, renunciationem non comprehendere ius fideicommiſſi conditionalis; præſertim ex eo quod nulla facta fuit lectura, quæ tamen erat neceſſaria; iuxta *l. de his, ff. de tranſact.*

Negotio in maturam deliberationem deducto, probabilius

probabilius cenſui renunciationem ad fideicommiſſum conditionale nondum tunc purificatum extendi non poſſe: quia cùm Diana nõ ſolùm ignoraret fideicommiſſum, ſed ipſum etiam teſtamentum, cuius nulla prorſus facta fuit mentio in dicto matrimonio; imò è contrario, quando pater in deductionem dotis illi aſſignauit nonnullus annuos reditus ſpectantes ad hæreditatem dicti teſtatoris, non dixit dictos cenſus ad ſe ſpectare in vim teſtamenti illius, ſed ſimpliciter, & ſub inuolucto ver-
5 borum dixit ſe ab illo ius, & cauſam habere; † ſequitur quod ratione ignorantiæ deficiebat conſenſus, qui ad ignotata extendi non poterat; & per conſequens iuramentum nihil operatur: vt in propriis terminis deciſum fuit apud Capyc. Latro. *deciſ. 1. num. 40. & ſeq.* cui ſe ſubſcribit Hodiern. ad Surd *deciſ. 144. num. 6.* & poſt longam diſputationem ita concludit Card. Mantic. *de tacit. conuent. lib. 26. tit. 2. num. 36. in fine.* Aduertendo quod eſt error *in numeris*, verſic. *& ſi cum iuramento*: vbi concludit quod ſi in renunciatione nulla facta fuerit mentio teſtamenti, iuramentum non extendit renunciationem ad fideicommiſſum conditionale: idémque voluit Galerat. *renunciat. 135. in fine verſic. vt autem concludamus*: Merlin. *controuerſ. forenſ. centur. 2. cap 61. n. 18* Fuſar. *q. 593. num. 98.* & in iiſdem terminis loquitur Gratian. *diſcept. 568. num. 45.*

6 Quod verum eſt, etiamſi in inſtrumento appoſita fuerit clauſula renunciationis omni legum auxilio, quantumuis iuramẽti vinculo roborata. Quia magis communis opinio eſt, non obſtante tali clauſula, fideicommiſſum conditionale non comprehendi in renunciatione, vt expreſsè cum magis communi tenuit Odd. *in tract. de fideicomm. tomo 3. poſt repetit. ad §. duo fratres: quaeſt. 4. art. 6. num. 51. & ſeqq.* & ſimiles renunciationes ſub prætextu dotis factas, captioſas liberalitates vocauit text. *in l. cum Aquiliana, ff. de tranſact.* & ex eo Fontanell. *deciſ. 400. n. 9. 10. &* 11. vbi dicit fieri nullo modo poſſe, vt tales renunciationes ferantur ad fideicommiſſa incognita, & incogitata.

Et prædicta multò magis locum habent, quia dicta Diana non ſimpliciter renunciauit bonis dicti teſtatoris, ſed expreſsè ſibi reſeruauit iura ſubſtitutionũm, legalis eſcheutæ, & legatorum; adeò vt negari non poſſit quin ipſa ſibi expreſsè reſeruare voluerit iura ſubſtitutionum, quas in futurum aperiri contingeret.

Videtur tamen ſuſtineri poſſe, præfatam Dianam teneri imputare in ſuam portionem fideicommiſſi cenſus annuos, ex hæreditate dicti teſtatoris ſibi per patrem aſſignatos, & pro illis nullam euictionem, vel regreſſum obtinere poſſe contra hæredes
7 patris. † Quia licèt bona mihi donata, aut alio titulo lucratiuo mihi conceſſa, à me ipſo euincere poſſim; ſi vna cauſa ſit lucratiua, & alia oneroſa; ſecùs tamen eſt, ſi vtraque cauſa ſit lucratiua: *l. Iulianus, §. ſi fundum, ff. de actionib. empti*: Mangil. *de euict. q. 110. num. 6.* Peregrin. *de fideicomm. art. 40. num 83.* Surd. *conſ. 70. num 6.* Cyriac. *controuerſ. 303. num. 50.* probatur per text. *in §. ſi res aliena, Inſt. de leg.* † quia duæ cauſæ lucratiuæ ſimul concurrere
8 non poſſunt: *l. Manius 5 §. duorum, ff. de legat. 2.* Fontanel *de Pact. nupt. clauſul. 5 gloſſ. 8. part. 14. n. 45 & 46.*

9 Sed & hæc quæſtio non tranſit ſine magna difficultate, etiam quòd dos dicatur titulus lucratiuus prout voluiſſe videtur Bart. *in d. l. Manius, § duo,*
10 *num. 16.* † Quia regula illa quòd duæ cauſæ lucratiuæ ſimul concurrere non poſſunt in eadem perſona, intelligenda eſt, vt non concurrant quidem quando vtraque cauſa lucratiua tendit ad idem; ſecùs ſi tendit ad diuerſa, ſicut in caſu propoſito; nempè quia vna tendit ad rem, alia verò ad pretium: & ideò licèt habeat cenſus hæreditarios ex titulo lucratiuo, tamen poteſt agere ad pretium, & valorem ipſorum, quia ſic duæ cauſæ lucratiuæ non concurrunt ad idem, ſed tendunt ad diuerſa: vt benè per Cuman. *conſ. 33. in fine, verſic. nec huic obſtat.* Tuſch. *lit. S. concluſ. 360. nu. 5.* & ita videtur pro hac vltima parte concludendum.

CAPVT CXCII.

Subſtitutione facta de maſculis vel fæminis, vtrùm maſculi fæminis in eodem gradu exiſtentibus præferantur, maximè dum teſtator in toto teſtamento demonſtrauit maximam erga maſculos affectionem. Alternatiua quando ſuam retineat naturam, & quando reſoluatur in diſiunctiuam. Da quatuor modis quibus conſiderari poteſt ordo in teſtamentis, nempè ſcripturæ, ſucceſſionis, affectionis, & neceſſitatis. Et quando diſpoſitio negatiua eiuſdem regulis ſubiciatur, quibus affirmatiua.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua poſita inter perſonas æqualis gradus reſoluitur in coniunctam, & omnes æqualiter admittuntur.*

2 *Maximè quando perſonæ vocatæ, ſunt omnes gradu, & ſucceſſione pares.*

3 *Diſiunctiua propoſitio ſæpè reſoluitur in coniunctam.*

4 *Quando in eadem diſpoſitione fæminæ vocantur per dictionem alternatiuam cum maſculis, præferuntur maſculi fæminis.*

5 *Ordo ſcripturæ vtrùm ſemper attendendus ſit, vt qui primò ſcriptus eſt, aliis præferatur.*

6 *Ordo ſolus ſcripturæ non dat prælationem maſculis, niſi alia concurrant.*

7 *Ordo ſucceſſionis regulatur iuxta ſucceſſionem ab inteſtato.*

8 *Ordo neceſſitatis quis ſit in inſtitutionibus.*

9 *Inter ſubſtitutos conſiderari etiam poteſt ordo affectionis.*

10 *Dum tractatur de prælatione plurium ſubſtitutorum inter ſe, præcipuè conſideratur ordo affectionis, & ordo neceſſitatis.*

11 *Ordo affectionis non conſideratur inter grauatum & ſubſtitutum, ſed ſolùm reſpectu perſonæ teſtatoris.*

12 *Alternatiua non habet vim admitti faciendi omnes vocatos, quando quoad aliquos conſiderari poteſt maior affectio teſtatoris.*

13 *Alternatiuæ dictionis natura eſt, vt vnus non cenſeatur vocatus niſi poſt alterum in ſubſidium.*

14 *Ampliatur, vt procedat, etiamſi nullus conſiderari poſſet inter vocatos ordo affectionis.*

15 *Explicatur*

25 *Explicatur Andreol.* controu. 137.

26 *Quando diſpoſitio negatiua habet implicitam affirmatiuam, idem de ea iudicandum eſt quod de affirmatiua.*

27 *Quando liberi poſiti in conditione cenſentur diſpoſitiuè vocati, idem de illis dicendum eſt quod de vocatis expreſſè.*

28 *Affectio teſtatoris erga maſculos in genere colligitur ex aliis partibus eiuſdem teſtamenti.*

IN ſubſtitutione, de qua agebatur, conclusum fuit per plures Iuriſconſultos, inter quos vnus ego fui, Maſculos in paritate gradus fæminis eſſe præferendos, & iſtis excluſis admittendos, prout iudicatum fuit; licèt poſt ſententiam partes ad concordiam deuenerint. Siquidem teſtator, adueniente caſu fideicommiſſi, ſubſtituit liberos Gaſparis nepotis ſui maſculos, vel fæminas. Ideo dubitatum fuit vtrùm maſculi in ſubſtitutionis ſucceſſione eſſent præferendi?

1 Quamuis enim pro fæminis plurima allegari poſſet, & præſertim quia alternatiua vti poſita inter perſonas æqualis gradus, induit natura copulatiuæ, & per conſequẽs comprehendit æqualiter tã maſculos quàm fæminas: *l. cum quia iur.* & ibi DD. *C. de verb. ſignif.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Cancer. *lib. 1. var. reſ. cap. 1. num. 112. verſ. etenim.*

2 Quæ regula locum habet, quotieſcumque alternatiua poſita eſt inter perſonas gradu, & ſucceſſione pares, quales in caſu propoſito ſunt liberi omnes vtriuſque ſexus D. Gaſparis, ex generali regula quam tradunt omnes DD. *in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de lib. & poſth.*

3 Vnde quod diſiunctiua conuertatur hoc caſu in copulatiuam, reſoluit in fortioribus terminis, Andreol. *controu.* 137. 138. *&* 139. & faciunt tradita per Cyriac. *controuerſ.* 174. vnà cum deciſione *ibidem* inſerta. Generaliter ſiquidem conſtitutum eſt, ſimultaneam vocationem induci, quotieſcunque agitur de perſonis paribus in gradu ſucceſſionis: Cyriac. *vbi ſup. num.* 38. Peregr. *de fideicomm. art. 17. num. 23.*

4 Pro maſculis verò plurima deducuntur, & præſertim quia quotieſcumque per alternatiuam vocantur maſculi, vel fæminæ; datur inter illos ordo ſucceſſiuus, neque fæminæ admittendæ ſunt ſimul cum maſculis, ſed tantùm illis omnibus deficientibus: quia regulariter vocatio facta per alternatiuã, intelligitur facta ordine ſucceſſiuo: *l. cum pater 79. §. à te peto, ff. de leg. 2. l. heredes mei, §. penult. ff. ad Trebell.* & ita in propriis terminis decidit Ruyn. *conſ. 149. num. 13, lib. 2.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 379. num. 27. & 16. & conſ. 162. numero 9.* Caſtil. *lib. 2. quotidian. controuerſ. cap. 26. numero 6. & ſeqq.* quem ſequitur Fontanel. *de pact. nup. clauſ. 4. gloſ. 9. part. 3. num.* 28.

5 Ideò ego potiorem maſculorum cauſam eſſe exiſtimo, quia in materia ſimultaneæ vocationis, varij ordines conſiderari poſſunt. Primus eſt ordo ſcripturæ, quando ſcilicet vnus priùs nominatus eſt, quàm alius: & hunc licèt attendendum eſſe quidam dixerint, ita vt ex priori nominatione maſculorum, demonſtretur etiam ordo maioris charitatis, & affectionis; Crauet. *conſ.* 297. *num* 2. & poſt

6 ipſum Gratian. *diſcept. 611. num.* 17. † Tamen hæc ſola conſideratio non ſufficeret, niſi alia concurrerent: *l. quidam 14. ff de pecul leg.* Peregr. *de fideicomm. art. 17. n. 12. verſ. amplia denique.* Graſſ. *in §. inſtitutio, q. 20. num.* 8.

Secundus verò ordo, dicitur ordo ſucceſſionis, 7
qui regulariter iuxta formam ſuccedendi ab inteſtato: de quo Graſſ. *in d. §. Inſtitutio, quæſtione 20. numero tertio,* Peregrin. *de fideicomm. art. 17. numero 35. & 38.*

Tertius eſt, ordo neceſſitatis; vtpotè quando ob 8
validitatem teſtamenti quis cogitur inſtituere aliquem hæredem, veluti Auus nepotem, ne ſcilicet corruat teſtamentum; iuxta notata *in l. Gallus, ff. de lib. & poſthum.*

Quartus eſt ordo, qui vocatur affectionis; de quo 9
Peregr. *de fideicomm. art. 18. num. 4. & 23.* DD. *in d §. quidam rectè,* & nominatim Imol. *num. 20. verſ. interdum verò.*

Ex his ordinibus, duo tantùm conſiderari ſolent 10
in hac materia, vt ex illis paritas, vel diſparitas vocatorum colligatur; ſcilicèt ordo neceſſitatis, & ordo charitatis ſiue affectionis naturalis: vt videre eſt apud Caſtrenſ. *in d. §. quidam rectè, num. 9. & 10.* Alex. *conſ. 14. n. 10. in 2. concluſ. vol. 4.* Menoch. *lib. 4. præſumpt. 70. n. 15.*

In caſu propoſito cùm nullus cadat ordo neceſ- 11
ſitatis, videndũ eſt de ordine charitatis ſeu affectionis, qui non menſurandus eſt ex parte vocatorum, veluti quod vnus ſit pater, alter filius, quia ſi ex hoc ſolo æſtimaretur, cõſiderari etiam poſſet inter omninò extraneos; quod eſſet contra mentẽ omniũ Doctorum: ſed conſiderari debet ex parte ordinatæ affectionis, & charitatis, habito reſpectu ad perſonam ipſius teſtatoris, vt ſcilicèt inſpiciatur, vtrùm probabiliter teſtator habuerit ordinatam affectionem potiùs ad vnum ex pluribus ſimul vocatis, quàm ad alium; vt conſiderauit Imola *in d. §. quidã rectè, n. 20 verſic. nam in caſu.* Iaſon. *in l. Titia textores. § nihil. num 1. ff. de leg. 1.* cum aliis quos ſequitur Bellon. *in tract. de iure accreſcend. c. 5. q. 26. n. 82.*

Vnde præſuppoſito quod inter maſculos, & fæ- 12
minas grauari adſit diſparitas reſpectu affectionis, & voluntatis teſtatoris, ſequitur quod alternatiua vocatio maſculorum, & fæminarum cenſebitur facta ordine ſucceſſiuo, ita vt fœminæ nõniſi maſculis deficientibus vocatæ intelligantur; non ex eo quod inter maſculos, & fæminas adſit diſparitas in ordine ſucceſſionis, ſed ex eo quod ſunt diſpares in affectio teſtatoris propter diſparitatem ſexus, quia vt qualiſcunque diſparitas inter vocatos cõſiderari poſſit, ſufficit ad hoc vt diſiunctiua propriam retineat naturam, & ſuceſſiuam vocationem operetur propter expreſſam teſtatoris voluntatem, quæ inducitur ex vi & natura dictionis alternatiuæ: vt in propriis terminis per hanc rationẽ concludit Bellon *d. c. 5. q. 26. n. 145. verſic. Tertium ſit exemplum.* cui conformis eſt doctrina Ruyn. *d. conſ. 149. n. 13. vol.* 2. quam approbauit Mantic. ad ipſum ſimpliciter ſe referens, *de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 7. n. 2.*

Siquidem natura dictionis alternatiuæ hæc eſt, vt 13
oſtendat ordinẽ inter vocatos, vt vnus non cenſeatur vocatus niſi in ſubſidium, & in defectum alterius: Coſt. *de ſubſid. remed. prælud. 7. n. 4* Fuſar *d. conſ. 162. n. 7. & ſeq. & de ſubſt. q. 379 nu. 26. & 27.* Rot. *deciſ. 40. n. 12. part. 5. recent.* quidquid dixerit in contrariũ Theſaur inn. *lib. 3. q. 38.* Et generaliter, pluribus per alternatiuam vocatis, attendi debet ordo ſcripturæ, ita vt qui primo loco ſcriptus eſt, ſolus admittatur; qui verò ſecundo loco nominatur, ſolùm cenſeatur vocatus in ſubſidiũ; vt dicũt omnes DD. & inter cæteros Caſtrenſ. *d. §. quidã rectè. n. 9. verſic. item quando vocantur per diſiunctiuam:* Aretin. *colum. 1.* Imol. *n. 18. verſic. interdum diſpoſitio eſt facta per alternatiuam:* & alij omnes; Menoch. *lib. 4. præſumpt.*

præſumpt.70.n.30. Et hanc eſſe vim,& naturam generaliter in omnibus, dictionis alternatiuæ, docet Fuſar. cum pluribus per eum allegatis *in tract. de ſubſtit. q.476.n.54. & 80.* poſt Ruyn *conſ.162. n.8. & 165.n.9.vol.1.* vbi hoc etiam velt locum habere inter eos qui ſunt eiuſdem gradus, propter vim,
14 & naturam dictionis alternatiuæ. † Et loquuntur dicti DD. etiamſi nullus adeſſet ordo neceſſitatis, aut affectionis, ſeu charitatis; vt videte eſt apud Fuſar. *d. n.80.* qui loquitur de eo qui inſtituit Titium, aut Seiom; dicens Seiom in ſecunda parte alternatiuæ poſitum, non admitti niſi ordine ſucceſſiuo poſt Titium: qui ordo non poteſt intelligi per fideicommiſſum, vt vnus alteri reſtituere cenſeatur grauatus; ſed ſolùm per vulgarem, cùm talis ſit natura diſpoſitionis alternatiuæ: Graſſ. §. *Inſtitutio, q.20.n.17.* Peregr. *conſ.52.num.12.vol.1.* Menoch. *lib.4. præſumpt.71.n.5. & præſumpt.70.n.30.* quia in tali diſpoſitione alternatiuè concepta, omnes filij cenſentur poſiti ab vna parte, & omnes filiæ ab alia: vt dicit Caſtill. *lib.2. controuerſ. c.26.n.63.& 64.* Et ſic fæminæ non debent admitti, niſi deficientibus maſculis: Caſtill. *ibid.n.31.*

15 Et ex præmiſſis conſtat non obſtare rationes petitas ex Andreol. *d. controuerſ.137.* cum aliis *ſuprà* allegatis: Quia non negamus quin ordo neceſſitatis, necnõ ordo charitatis petitus ex ordine ſucceſſionis ſæpiſſimè attendi debeat, prout vtrumque ordinem conſiderant DD. ſed dicimus quod etiam debet conſiderari diſparitas qualitatis perſonarũ, veluti ſi in illis concurrat diuerſitas ſexus, vt Maſculi vigore alternatiuæ priùs, fæminæ verò poſteriùs in defectum maſculorum vocatæ cenſeantur, ex præſumpta mente teſtatoris, quæ elicitur ex alternatiua locutione: vt dicit Bellon. *d.cap.5.q.26. de iure accreſcend.n.145. in tertio exemplo*: & bene explicat Caſtill. *d.lib.2.c.26 n.45.& ſeqq. vſque ad 50.* vbi oſtẽdit ſatis eſſe vt adſit diſparitas in qualitate ſexus, ad hoc vt tollatur ſimultanea vocatio: allegãs ad hoc Caſtrenſ. Dominicũ, & alios, vt *ibi* per eum.

Neq; Andreolus impugnat *conſiliũ* Fuſarij 162. ſed *conſilium* 101. quo nunc nos non vtimur; & creditur, ſententiam Fuſarij, Menochij, Ruyni, & plurium *ſuprà* citatorum, illi præualere debere.

16 Non eſt etiam quod obiiciatur, liberos grauati non eſſe vocatos, ſed poſitos eſſe in conditione negatiua. Quia talis conditio habet vim affirmatiuæ, per eam enim liberi hæredis grauati ſunt diſpoſitiuè vocati, vt iam dictum eſt. Et tamen quando eſſent poſiti in conditione negatiua, idem dicendum eſſet; quia quando negatiua habet implicitam affirmatiuam, de ea iudicandum eſt, perinde ac ſi eſſet affirmatiua: Pacian. *de probat. titul. 1. capit.42. numero 6.*

17 Vndè quando liberi in conditione poſiti habentur pro diſpoſitiuè vocatis, idem ſtatuendum eſt quod de diſpoſitiuè & affirmatiuè vocatis: Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.440.n.14.& 441.n.18.*

18 Et præmiſſa multò magis procedũt ex eo, quod teſtator in præcedentibus, & ſubſequentibus ſubſtitutionum gradibus, magnam oſtendit affectionẽ erga Maſculos, dum filias hæredis vocauit tantùm deficientibus maſculis, poſteà verò liberos vltimo loco ſubſtituti vocauit ſub qualitate maſculinitatis, fæminis omninò excluſis. Voluntas autem, & affectio teſtatoris, ex præcedentibus, & ſequentibus euidenter colligitur: *l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg.1. l.1. ff. de reb. dub.* Menoch. *lib.4. præſumpt. 54.n.24* & in propriis terminis Caſtill. *d.lib.2. cap. 26.n.15. & multis ſeqq.*

Ex quibus concludendum eſt, Maſculos in caſu propoſito aduersùs fæminas obtinere debere, ad illarum excluſionem; vti ex veriſimili mente teſtatoris prædilectos.

CAPVT CXCIII.

Officia omnia etiam Iudicaturarum Regiarum in Gallia, ſunt venalia, & hæreditaria. Imò, & in quibuſdam locis, pignorationi iudiciali, & decreto ſuppoſita in fauorem creditorum; non quidem quoad titulum, & dignitatem, ſed quoad æſtimationem. Illorum æſtimatio diuerſimodè fit in caſu imputationis ſeu collationis, & in caſu detractionis ſuper bonis fideicommiſſi. Et vtrùm imputatio, vel reſtitutio Officij alienati, debeat fieri iuxta valorem, quo alienatum eſt; aut iuxta valorem illius tempore, mortis paternæ.

SVMMARIVM.

1 *Officia in Gallia ſunt effectu venalia, & hæreditaria, etiamſi eſſent ſimplices Iudicaturæ Regiæ. Et ſunt hæreditaria non quoad titulum, ſed quoad æſtimationem.*
2 *Hodiernis temporibus officia Regni non cupiunt totum ſuum eſſe à Rege.*
3 *Venditio Officiorum voluntaria permittitur, non neceſſaria per pignorationem.*
4 *Sed hodiè etiam Officiorum pignoratio permittitur in quibuſdam Parlamentis.*
5 *Venalia dicuntur Officia, quando Princeps facilis eſt in concedendo illorum alienationem.*
6 *Quando agitur de collatione, vel imputatione Officij in legitimam, illius æſtimatio fieri debet habito reſpectu ad tempus mortis paternæ.*
7 *Officia diuidi non poſſunt, ideo in illis valor ſuccedit loco rei.*
8 *Detractio Officij pro iuribus hæredis grauati, non habet eandem rationem, quam illius imputatio, vel collatio.*
9 *Officium quod capitur ab hærede grauato pro ſuis detractionibus, debet æſtimari iuxta valorem temporis reſtitutionis fideicommiſſi.*
10 *Quod accreſcit per alluuionem bonis fideicommiſſi, ſpectat ad fideicommiſſarios.*
11 *Quæ ſit ratio differentiæ inter æſtimationem bonorum in caſu imputationis, & in caſu reſtitutionis fideicommiſſi.*
12 *Quamuis officia Regia computarentur inter mobilia, deberent nihilominus æſtimari iuxta tempus reſtitutionis fideicommiſſi.*
13 *Si ſolum Officium debeat imputari in detractiones, quomodo fieri debeat illius æſtimatio.*
24 *Verior eſt ſententia & receptior Officium hoc caſu æſtimandum eſſe iuxta pretium quo fuit alienatum.*
15 *Limita, niſi alienatio eſſet fraudulenta: hoc enim caſu vera æſtimatio fieri deberet.*

QVomodo æſtimari debeat Officium Regiæ Iudicaturæ, fuit dubitatum. Ad cuius dubij faciliorem

Digitized by Google

1 faciliorem reſolutionem ſupponendum eſt, † in
Gallia Officia etiam Regiæ iudicaturæ ex voluntate
Regis effecta fuiſſe hæreditaria, cum ſint venalia,
& collationi ac imputationi ſuppoſita; non quidem
quoad titulum & dignitatem, cum illa ſit indiuiſi-
bilis, ſed quoad valorem & æſtimationem: vt in-
ter DD. Gallos probat Barry *de ſucceſ. lib. 14. c. 4.
Ex quibus tit. profectitia confer. num. 16. in fin. &
num. 19.* Addent. ad Louet *Lettre C. numer. 23. co-
lumn. 2. in fin. verſic. car l'vſage,* qui dicit vſum, vel
potius corruptionem ſæculi hodie talem eſſe, vt
omnia Officia etiam Iudicaturarum ſint venalia, &
cadant in commercium; adeo vt quandoque vnius
familiæ facultates ad ſoluendum pretium Officij
2 non ſufficiant. † Quod enim dicitur reſignata-
rium Officij ius ſuum capere à Rege, non à reſi-
gnante, verum quidem erat olim, ſed hodiernis
temporibus non ita ſe habet: Chopin. *de morib.
Andeg. lib. 3. cap. 1. tit. 3. num. 8. in margine.* Neque
in hoc attendenda ſunt arreſta antiqua, ſed hodier-
na potiùs obſeruantia, & vſus communis: Loyſeau
des Offices, lib. 4. cap. 6. num. 43. Vnde arreſtum
dictum *de Fauier,* quod olim iuſtiſſimum erat, ho-
3 die allegari & obſeruari non debet. † Tota diffe-
rentia quæ interuenit inter Officia Iudicaturæ, &
alia purè non venalia, conſiſtit in pignoratione &
decreto; quia venditio vtriuſque generis Officio-
rum voluntaria permittitur, vt teſtatur Loyſeau *in
4 dict. tract. de Offic. lib. 4. cap. 8. num. 19.* † Immo &
in Parlamento Gratianopolitano ſimilia Officia
Iudicaturæ ſunt ſuppoſita pignorationi & decreto.
Et idem obſeruatur in Parlamento Pariſienſi, vt te-
ſtatur Addit. ad Louet *litt. D. num. 63. in fin. verſic.
Ce que deſſus n'eſt point practiqué.* Vnde hodie hu-
iuſmodi officia non extinguuntur cum perſona, ſed
tranſeunt ad hæredes eodem modo quo cætera
bona: Scholiaſtes ad Louet *dict. num. 63. colum. 5.
verſic. car la qualité hereditaire: & litt. O. num. 5.
column. 4. verſ. la queſtion propoſée.*

5 Et generalis eſt regula, quod quando Princeps
facilè concedit vt alienentur officia, tunc purè ve-
nalia dicuntur: Barry *dict. lib. 4. cap. 14. numer. 16.
verſic. alij diſtinguunt:* Couar. *lib. 3. var. reſol. cap. 19.
num. 5. in fin.*

6 Hoc ita ſuppoſito, Duo in hac quæſtione caſus
diſtinguendi ſunt. Primus eſt, quando agitur de
collatione valoris Officij; facienda per filium in
ſucceſſione ab inteſtato. Secundus eſt, quando
agitur de hærede grauato; qui Officij valorem re-
tinet pro ſuis detractionibus. In primo caſu reſol-
uendum eſt, quòd quando agitur de collatione
Officij, illud æſtimari debet habito reſpectu ad
tempus mortis paternæ: hæc enim communis eſt
DD. reſolutio, vt Baldi *in leg. omnimodo, §. impu-
tari, numer. 3. verſicul. Item pone exemplum: Codic.
de inoffic. teſtament.* quem citat & ſequitur D. Lu-
douic. Bell. *conſil. 19. num. 60.* Merlin. *de legit.
lib. 2. tit. 2. queſtion. 24. numer. 12.* Graſſ. *in §.
collatio bonorum, queſtion. 18. numer. 3.* Carond.
lib. 5. reſponſ. 40. & 41. quem citat Barry *dict. lib.
14. cap. 4. numer. 19.* Loyſeau *des Offices, lib. 3.
cap. 10. numer. 59.* de qua materia tractat Louet &
ibi Addent. *litt. E. numer. 2. & litt. D. numer. 63.
litt. O. numer. 5.* Mangil. *de imputat. queſtion. 33.
num. 13.*

7 Cùm enim Officia in plures perſonas ſcindi
non poſſint, nec per plures perſonas adminiſtra-
ri, neceſſe eſt vt pretium & valor Officij in glo-
bo hæreditatis reponatur, & in ipſius Officij lo-
cum ſubrogetur. Quia vbi adeſt tradendi diffi-
cultas, vel incommoditas rerum diuidendarum,
aliud pro alio præſtari poteſt: vt optimè expli-
cat D. Hieronymus à Laurent. olim Rotæ Aue-
nionen. Auditor, & Vniuerſitatis Profeſſor or-
dinarius, Vir doctrina, ætate, & moribus vene-
rabili, *in leg. ſi emancipati, numer. 136. Cod. de
collat.*

Quod intelligendum eſt, vt procedat, quando 8
agitur de filio qui ad paternum Officium ſucce-
dens, tractat de collatione vel imputatione cum
fratribus. Alia planè & diuerſa quæſtio eſt de hæ-
rede grauato, qui Officium pro ſuis detractioni-
bus retinere vult: vt aduertit Merlin. *in tract. de le-
git. lib. 5. tit. 3. queſtion. 7. numer. 27. verſicul. ex
quibus.*

Secundus itaque caſus eſt, quando filius gra- 9
uatus de reſtituenda paternam hæreditatem, Offi-
cium retinet pro ſuis detractionibus aduerſus fi-
deicommiſſarium: hoc caſu, ſi Officium adhuc
extet, & non ſit alienatum, illius æſtimatio fieri
debet habito reſpectu ad tempus reſtitutionis fi-
deicommiſſi. Ratio eſt, quia hæres grauatus te-
netur reſtituere bona fideicommiſſi, quæ per cul-
pam ipſius deteriorata non fuere, in eo ſtatu &
valore, quo reperiuntur tempore euenientis caſus
fideicommiſſi, ſiue mobilia ſint, ſiue immobilia.
† Et per conſequens Officia, quæ hodiernis tem- 10
poribus in Gallia hæreditaria, ac veluti immobi-
lia reputantur, reſtituenda ſunt in eo valore quo
tempore caſus fideicommiſſi reperiuntur: cùm il-
lud etiam, quod per alluuionem accreſcit, fidei-
commiſſario reſtituendum ſit: *leg. quod in rerum
24. §. ſi quis poſt, ff. de legat. 1. leg. ſæpe, ff. de
legat. 3.* Mantic. *de coniectur. lib. 7. titul. 8. nume-
ro 28. in fin, verſicul. & ſimiliter:* & probatur *in l.
3. ff. de fund. instruct. & in leg. ſcribit Celſus, ff.
ad Trebellian.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic. 10.
numero 17. in fin.* Probatur etiam in *leg. ſeruo
qui, ff. ad leg. falcid.* & per rationes latiùs de-
ductas à Merlin. *loco citat. numero 12. & ſe-
quent.*

Ratio differentiæ euidens eſt inter primum, & 11
ſecundum caſum: quia collatio, & imputatio
fieri debet de tempore mortis paternæ; reſtitutio
verò fideicommiſſi facienda eſt tempore euenien-
tis conditionis: ideòque omne augmentum quod
accedit bonis fideicommiſſo ſuppoſitis, ex natura
rei, & ſine factu hominis, cedit ad vtilitatem fidei-
commiſſarij: Peregr. *de fideicomm. dict. artic. 10.
num. 17.*

Immò quamuis officia reputarentur bona mo- 12
bilia, ſemper eorum æſtimatio fieri deberet ha-
bito reſpecto ad tempus reſtitutionis fideicom-
miſſi: ſiquidem cùm illorum valoris diminutio
cedat in detrimentum fideicommiſſarij, ita æ-
quum eſt, vt augmentum valoris fiat ad eius vtilita-
tem, ad hoc vt diminutionis & augmenti eadem
ſit proportio: Fuſar. *de ſubſtitut. queſtion. 624.
per tot.*

Addatur tertius caſus, quando hæres grauatus 13
nullas alias fecit alienationes bonorum hæredi-
tariorum præter Officium, aut ſaltem quando
Officium eſt de primis alienationibus: Et hoc
caſu Peregrinus cenſuit, quod ſi agatur de Legi-
tima, æſtimatio fieri debet iuxta tempus mortis
paternæ; ſi verò de Trebellianica agatur, fiat æ-
ſtimatio iuxta tempus reſtitutionis, niſi fidei-
commiſſarius velit eligere pretium alienationis:

vt per eum *artic.* 39. *num.* 6. Iaſon. *conſil.* 161. *vol.* 4.

14 Sed contrarium alij voluere,& nomiuatim Durand. *de arte teſt. tit.*8. *cautel.* 9. *num.* 3. qui aſſerit imputationem in legitimam fieri debere iuxta pretium alienationis ſine fraude factæ,vt refert Barry *de ſucceſſ. lib.*8. *tit.*3. *num.*67. *fol.* 249. qui videtur in caſu alienationis non fraudulentæ inclinare in ſententiam Dilecti : Marta *de ſucceſſ. legal. part.*4. *quæſt.* 21. *art.* 10. *num.* 80. Sim. de Præt. *lib.* 3. *interpret.*3. *dub.*5. *ſolut.*6. *num.* 14. *fol.*266. qui etiam illius eſt ſententiæ, vt alienationes imputentur in detractiones,iuxta pretium quo alienationes factæ

15 fuerunt.† Si tamen interueniſſet fraus, habendus eſſet reſpectus ad verum pretium: Merlin. *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 26. Mangil. *de imput. quæſt.* 9. *num.* 69. Surd. *conſil.* 128. *num.* 21. Riminald. iun. *conſil.* 148. *num.* 48. Ratio eſt, quia hæres alienando cenſetur tacitè elegiſſe bona alienata, ſeu illorum pretium pro ſuis detractionibus: *l. Marcellus*, 3. §.*res quæ*, *ff. ad Trebell.* & ab hac ſententia quæ verior eſt, & receptior, non eſt recedendum.

CAPVT CXCIV.

Legitimam ſtatim poſt profeſſionem factam, etiam in Monaſterio bonorum capaci, deberi tam aſcendentibus, quàm deſcendentibus, verior eſt ſententia. Quæ hoc caſu ad hæredes tranſmittitur, etiam cum fructibus. Mors ciuilis & naturalis æquiparantur, quando in vtraque eadem militat ratio, aut quando ex vtraque idem reſultat effectus.

SVMMARIVM.

1 *Magna eſt inter DD. controuerſia, vtrum filio Religionem bonorum capacem profeſſo, ſtatim parentibus legitima debeatur? ſed opinio affirmatiua tenenda eſt.*

2 *Matris legitima ſuper bonis profeſſi eſt triens, quando nulli ipſius adſunt fratres.*

3 *Mater quamuis filio naturaliter præmortua tranſmittit ad hæredes ius petendæ legitimæ ſuper bonis filij profeſſi.*

4 *Nec ſolum tranſmittit proprietatem legitimæ, ſed etiam fructus.*

5 *Legitima debetur matri etiam in bonis filio poſt profeſſionem delatis.*

6 *Bona delata monacho poſt profeſſionem acquiruntur Monaſterio.*

7 *In bonis induſtria Religioſi quæſitis, parentes nullam habent legitimam; ſecùs eſt in bonis illi iure ſanguinis obuenientibus.*

8 *In iure vniuerſali, qualis eſt legitima, veniunt etiam bona futura.*

9 *Religioſi retinent iura ſanguinis,& ſuccedunt ab inteſtato.*

10 *Legitima fauorabilior eſt piâ causâ.*

11 *Quoad effectum, vt Religioſus, ſeu Monaſterium eius loco ſuccedat, ipſe habetur pro viuo.*

12 *Mors ciuilis æquiparatur naturali, quando ex illa reſultat idem effectus.*

13 *Item quando in vtroque caſu eadem ratio militat, mors ciuilis & naturalis æquiparantur.*

INter magnam DD. contrarietatem in quæſtione illa, vtrùm legitima filiis debeatur ſtatim patre Religionem ingreſſo; & eodem modo, aſcendentibus, ſtatim poſt profeſſionem filij? verior & receptior eſt ſententia, quam etiam vti æquitati conſentaneam Rota Romana amplexa fuit, legitimam liberis in bonis parentum, vel è contra parentibus in bonis liberorum ſtatim debitam eſſe, & peti poſſe poſt profeſſionem parentis, vel filij, præſertim ex diſpoſitione iuris communis: iuxta text. *in cap. cum ſimus, de regul. iur.* cum *ibi* notatis, Rota *in Tudertin. legitimæ coram Ottemberg.* quæ deciſio eſt inſerta poſt tract. Merlin. *de legit. deciſ.* 103. & poſtea fuit approbata *deciſ.* 116. & 503 *part.* 5. *recentior.* vbi aliæ deciſiones referuntur & confirmantur: Addent. ad Buratt. *deciſ.* 461. *num.* 16. & fusè comprobat Merlin. *in dict. tractat. de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 3. *per tot.* vbi *num.* 12. loquitur expreſsè de legitima aſcendentibus debita: *num.* 14. idem & locum habere vult tam in monaſterio bonorum capaci, quàm incapaci: poſt Graſſ. *in* §. *legitima, quæſt.* 12. *num.* 6. & 7. quod etiam cenſuit Rota *in deciſionibus ſupra allegatis*, quas etiam refert & ſequitur Anton. de Marin. *lib.* 1. *quotid. reſolut. cap.* 253. eiuſdem ſententiæ fuit Marta *in ſumma ſucceſſ. legal. part.* 4. *quæſt.* 4. *art.* 3. *num.* 17. apud quos plures alij citantur, quos conſultò omittimus: Sanch. *in oper. moral. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 3. vbi plures allegat: & *n.* 10. vbi dicit non eſſe faciendam differentiam inter aſcendentes & deſcendentes, quamuis teneant contrarium Tamburin. *de iur. Abbat. tom.* 3. *diſput.* 11. *quæſito* 4. *num.* 58. Gratian. *diſcept.* 102. cum *ibi* citat. & Hieronym. Roderic. *quæſt. regular.* 72. *num.* 26. aliique multi. Sed noſtra ſententia æquior eſt, & receptior; quam, vt mox dictum eſt, vti veriorem Rota Romana approbatur *in ſupradictis deciſionibus.* 1

Non eſt autem dubitandum, quin hoc caſu legitima matris ſit triens, cùm dictus filius Religioſus nullos habeat fratres, & ſic nemo cum matre concurrat: quo caſu legitima matris eſt triens totius hæreditatis, ſeu bonorum filij: Rot. *in Aſcalana legitimæ.* poſt dict. tract. Merlin. *deciſ.* 39. *num.* 17. & *in recentior. deciſ.* 219. *num.* 18. *part.*6. & in propriis terminis filij qui Religionem ingreſſus fuit, tradit Rota *in dictis deciſionib.* apud Marin. *inſertis.* 2

Non eſt etiam dubitandum, quin iura legitimæ ſtatim poſt filij profeſſionem delatæ, tranſmiſſa fuerint ad hæredes, etiamſi mater filio ſuo præmortua fuerit: quia cùm ius legitimæ iam eſſet formatum & radicatum in perſona matris, propter mortem ciuilem filij Religionem ingredientis, quæ mors ciuilis in hoc caſu eundem effectum producit quem naturalis, Rota *dict. deciſione* 503. *numero ſecundo*, *parte quinta*, *recentior.* Certum eſt quod ius illud petendæ legitimæ tranſmiſſum fuit ad quoſcumque hæredes, & ſucceſſores ipſius matris etiam extraneos, quamuis mater viuens legitimam non petiiſſet. † Idque vna cum iure petendi fructus ipſius legitimæ, aſſerit Riminald. iun. *conſil.* 198. 3 4

numero

numero quarto & quinto, vbi plures allegat, & *num.* 7. vbi agit de iure tranſmittendi fructus: Cytiac. *controuerſ.*;67. *nnmer.*1. *& ſequentib.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap* 448. *numer.* 23. Merlin. *de legit. lib.*5.*tit.*3.*quæſt.*9. *num.*13. *& eod.lib.*5.*tit* 3.*quæſt.*3. *numero* 15. vbi quæſtio deciditur in noſtris terminis.

Remanet tamen difficultas, quæ non leuis eſſe videtur. Quia præſuppoſito quod legitima debeatur matri à die d. profeſſionis, ergo bona poſt profeſſionem quæſita non videntur ponenda in calculo legitimæ, cùm ſuper bonis mortui legitima non debeatur; filius autem ciuiliter mortuus ſit, dum ad illum bona paterna delata fuerunt.

5 Sed his non obſtantibus, firma remanet concluſio, quod etiam de bonis paternis poſtea delatis legitima debeatur matri: Quia cùm ius petendæ legitimæ fuerit formatum, & radicatum in perſona matris à die profeſſionis filij, ſequitur illud potuiſſe tranſmitti, & tranſmiſſum fuiſſe ad hæredes & ſucceſſores matris, eodem modo, quo mater ipſa habitura fuiſſet. Vnde cùm adhuc matre ſuperſtite iura paterna deuoluta fuerint ad filium religioſum, habuit ſuper illis mater tunc viuens ius petendæ legitimæ, quam, vt dictum eſt, viuo filio profeſſo

6 petere poteſt. † Quamuis enim quidquid acquirit Monachus, acquirat monaſterio poſt profeſſionē, & legitima debeatur tantùm ſuper bonis, quæ filius ſecum detulit tempore profeſſionis, non autē ſuper illis quæ poſtea ipſi obuenerunt, vt voluit

7 Valaſc *conſul*. 14.*n.*7. † Tamen hoc intelligendum eſt de bonis per Monachum ſua induſtria quæſitis, in quibus nullam mater potuit prætendere legitimam; ſecùs autem eſt in bonis Monacho ex ſucceſſione paterna delatis: quippè cùm ius ſanguinis, quod naturale eſt, ſit principium & cauſa huius acquiſitionis, & id non competat tanquam Monacho, ſed competeret ceſſante ingreſſu, bona illa reputantur quaſi ante ingreſſum acquiſita in fauorem legitimæ maternæ: vt tradit Sanch. *in oper.moral.lib.*7.*cap.*9 *numero* 21.*verſicul.hoc autem intelligo*: & poſt eum Barboſ. *in authent. ſi qua mulier, numero* 10. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & probatur optimè per text. *in d. authent. ſi qua mulier*, *& in authent.de ſanctiſſ. Epiſcop.*§.*ſi qua,collat.*9. *conſtit.* 15.*in verſ.ſed ſi poſt ingreſſum*: vbi dicitur quod ſi poſt ingreſſum monaſterij, Religioſus moriatur, nulla facta diſpoſitione bonorum ſuorum, filij legitimam percipient, reliqua ſubſtantia Monaſterio competente: cuius diſpoſitionem locum habere volunt DD. tam in legitima aſcendentium, quàm deſcendentium: Sanch. *dict.cap.*9.*numero* 19. Barboſ.*vbi ſup. numero* 9. *&* 20. Vnde patet, aſcendentes habere legitimam de omnibus bonis filij Monachi ad illum pertinentibus, vſque ad tempus mortis naturalis.

8 Et probatur, quia legitima eſt quid vniuerſale, ſiue dicamus illam eſſe quotam bonorum, ſiue hæreditatis: in vniuerſalibus autem veniunt etiam bona futura: Surd. *conſil.* 128. *numero* 7. *&* 8.

9 Item quia licèt Monachi ſint mortui mundo, tamen retinent iura ſanguinis & ſuitatis, & ſuccedunt ab inteſtato: *leg. Deo nobis*, *Cod.de Epiſcop. & Cler.* Cranet.*conſil.* 152. *numero* 2. Peregrin.*conſil.*47.*numero* 1. *volum.* 1. Ergo cùm bona iſta delata fuerint iure ſanguinis ad filium, non debent aſcendentes ſuper illis excludi à legitima iure naturæ debita: vt per Sanch. *loc. cit. dicto n.*21.

Maximè, quia legitima fauorabilior eſt Eccleſiâ, & cauſâ piâ, illiſque præferenda eſt: Rot. *deciſ.* 420. *numero* 1. *part.* 4. *recentior.* Caſtill. *de vſufr. cap.* 65. *numero* 2. Dec. *conſil.* 426.*numero* 5. *&* 6. 10

Neque obſtat, ſi dicatur mortem ciuilem æquiparari naturali, quando mors ciuilis habet eundem effectum, quem naturalis, videlicet quando bona ſtatim poſt profeſſionem acquiruntur hæredi Religioſi; ſecùs quando bona remanent penes Monaſterium: quia tunc Religioſus illa poſſidet in communi, & ſic habetur quodammodo pro viuo: vt notat Barboſ.*in vot.Canonic.lib* 1.*voto* 6. *dubit.*4.*num.*35. Rota *d.deciſ.*116.*num.*19. *&* 20.*part.* 3.*recent.* 11

Reſpondetur enim regulam illam, quod mors ciuilis non æquiparetur morti naturali niſi in caſibus à iure expreſſis, habere duas limitationes. Prima eſt illa, quam attulit Rota *dicta deciſ.* 116. & Barboſ. *loc. cit.* quæ petita eſt ex Honded. *conſil.* 60. *volum.* 2. *& conſ.* 61. *numero* 42. *& ſequent. vol. eod.* & Gozadin. *conſil.* 46. *num.*17. nempè quod ciuilis æquiualet naturali, quando ex ea reſultat idem effectus; quia teſtator ingrediens Religionem declarauit expreſsè, vel tacitè, ſe velle quod ſuum teſtamentum ſtatim poſt profeſſionem ſortiatur effectum, non expectata morte naturali: & tunc legitima teſtamento relicta peti poteſt actione ex teſtamento contra hæredem, qui ſtatim poſt profeſſionem acquirit hæreditatem. 12

Secunda limitatio, vel ſecundus caſus, quem Honded. tractat tanquam diuerſum articulum à primo, eſt; quando eadem ratio militat in morte ciuili, quæ in naturali; prout militare dicit eandem rationem, quando agitur de legitima, non eſt teſtamento, ſed à lege debita ſuper bonis ingreſſi; & tunc quia militat eadem ratio in vtroque caſu, mors ciuilis habetur pro naturali, & legitima debetur non expectata morte: Honded. *conſil.* 60. *numero* 25. *&* 26.*volum.* 2. *& conſil.* 61. *numero* 21. *eod. volum.* 13

CAPVT CXCV.

Si Dominus Iuriſdictionalis, qui à collectis immunis eſt, bona exempta alteri vendiderit, emptor amittit priuilegium exemptionis. Circa quod tres diuerſi caſus conſiderantur. Pro bonis extra territorium loci habitationis ſitis, collecta ſolui debet in loco habitationis, ſi in loco vbi ſita ſunt, nulla collecta ſoluatur. Hypotheca pro collectis certis, vel variabilibus, quando incipiat.

SVMMARIVM.

1 *Domini iuriſdictionales ſunt exempti à collectis quoad bona feudalia.*

2 *Emptor bonorum feudalium amittit immunitatem à collectis, quæ Domino iuriſdictionali vendenti competebat.*

3 *Collecta,ſunt onera variabilia,& imponuntur perſona pro rebus.*

4 *In materia collectarum exemptio regulatur iuxta tempus impoſitionis.*

5 *Mutata perſona poſſeſſoris , ceſſat priuilegium exemptionis regulariter.*

6 *Diſtinguntur tres caſus circa ſolutionem collectarum faciendam per emptores acquirentes à perſonis priuilegiatis.*

7 *Quando collecta nondum erat impoſita tempore indicta collecta,ſucceſſor titulo particulari non gaudet exemptione.*

8 *Pro bonis qua ſunt extra territorium Communitatis , habitatores tenentur ſoluere collectas in loco ſua habitationis , ſi in loco vbi bona ſita ſunt,nullas ſoluunt.*

9 *Executio qua cœpit ab immobilibus , eſt nulla, quando adſunt mobilia , vel fructus , niſi aliter forma executionis in litteris executoriis data fuerit : ſi tamen à peruerſione ordinis non fuerit appellatum , executio remanet valida.*

10 *Per regiſtrationem bona non ſunt hypothecata, quando agitur de praſtatione variabili & incerta : ſecus ſi agatur de certa,& inuariabili, veluti de tributo.*

11 *Contrarium obſeruatur , & verius eſt , quando bonorum deſcriptio fit authoritate Superioris, & pro futuris temporibus ſucceſſiuè.*

IN quadam controuerſia collectarum quæ petebantur aduerſus eum , qui bona emerat à Domino iuriſdictionali loci illius , in quo bona ſita etant , ſequentes ſtatui concluſiones.

1 Prima eſt, Dominos Iuriſdictionales non teneri ad ſolutionem collectarum pro bonis feudalibus: Brun.*conſil.*91. *& conſilio* 103. Alexand. *conſil.*145. *lib.*2.Bertrand.*conſil.*207.*num.*2.*vol.*1.*prior.* Surd. *conſil.*234.*num.*25.

2 Dixi ſecundò , quod ſi Dominus vendat bona iuriſdictionalia,ceſſat exemptio : Natt. *conſil.*218. *numero* 8. Guid. Pap. *ſingul.* 273. Rot. Auenion. *deciſ.*77. vbi deciditur controuerſia , vtrùm priuilegium exemptionis transeat ad tertium non priuilegiatum.

3 Ratio eſt , quia collecta eſt onus quod imponitur perſonis pro rebus : Theſaur. iun. *libro primo quæſt.* 90. Brun. *dicto conſil.* 91. *numero primo*, & eſt onus variabile : Rot. *deciſ.* 42. *numero* 13. *parte* 4. *recent.*

4 Quod ampliatur , etiam ſi agatur de debitis antea contractis : quia attendendum eſt tempus impoſitionis tam ex verbis contractus,quibus emptor promittit ſoluere omnes collectas imponendas, quàm ex diſpoſitione iuris quo debet attendi tempus impoſitionis : Amed.à Pont. *quæſt. laudemial.* 45.*numer.* 18. *& ſequentib.* Sola *de iur. emphytheut. decreti,licet,part.*3.*gloſſ.*2. *numero* 19. *&* 20. Vnde licet Barones non teneantur ad collectas, vt ſupra dictum eſt , & tradit Mauſon. *de cauſ. execut. am-*

5 *pliat.*29.*numero* 142. † Tamen , quia per alienationem ceſſat priuilegium, mutata perſona; ſequitur, nouum acquiſitorem teneri ſoluere omnia onera poſt acquiſitionem impoſita : vt bene oſtendit

6 Bald.*conſil.*117 *vol.*1 † vbi ponit tres caſus. Primò, quando collecta erat iam ordinata,& conſummata de præterito. Secundus caſus , quando collecta erat ordinata,& non conſummata , quia pro parte ceſſerat dies termini , & pro parte nondum aduenerat. Tertius caſus,quando collecta nondum erat ordinata,neque conſummata. Primo caſu , immunitas conſummata durat. Secundo caſu, dicit idem videri inſpecto initio , quia iam immunitas incœpit habere vim ſuam.

Quidquid ſit de duobus illis caſibus , cùm nos verſemur in tertio caſu , nempe in collectis nondum ordinatis , multò minus conſummatis , non durat immunitas , quia peruenit ad caſum à quo incipere non poteſt : *l. Titia Seio* , *§. vſuras, ff. de legat.*2. Bald. *dict. conſ.*117. *verſicul. Tertio caſu, vol.*1. 7

Et vt melius conſtet de prædicta veritate , aduertatur quod collecta non ſoluitur ratione bonorum præcipuè,ſed principaliter ratione perſonæ , cum etiam pro bonis quæ ſunt extra territorium Communitatis,habitatores teneantur ſoluere collectas,ſi in loco vbi bona ſita ſunt,nullæ collectæ ſoluantur:vt notat Guid.Pap. iuncta Addit. *q.*396.*n.*1.*& in gloſſ.A.* 8

Quod autem dicitur , non potuiſſe vendi bona immobilia pro collectis , ſed tantùm fructus de pignore capi : non poteſt decidi niſi viſis tenore cartelli conceſſi exactoribus , & articulis cum eis factis cum Communitate. Sed illis ceſſantibus, licèt verum ſit, iuxta *l. à Diuo Pio* , *ff. de re iudic.* executionem debere priùs fieri ſuper fructibus & mobilibus , quàm ſuper bonis ſtabilibus : Tamen ordo ille non eſt adeo ſubſtantialis, vt illius omiſſio reddat executionem nullam. Vnde ſi à tali peruerſione ordinis non fuerit appellatum , executio remanet valida, quamuis inchoatum fuerit ab ipſis fundis : vt dicit Surd. *conſil.* 39. *numero vigeſimo ſecundo* , Galetat. *de renunciat. capit.* 187. *per tot.* 9

A quo autem tempore incipiat hypotheca pro collectis , pendet ex ſupradicta diſtinctione onerũ perpetuorum & inuariabilium , & incertorum ac variabilium. Quam differentiam bene arguit Brun, *conſil.* 103. *num* 6. † vbi quod res per regiſtrationem non eſt hypothecata,ſi regiſtratio facta fuerit indeterminatè,& non pro certo & perpetuò onere. Et non facit vim,vtrùm agatur de tributo Principi præſtando , niſi quatenùs illud habet certam & determinatam præſtationem : Idem *conſil.*94. *n.*2. *verſic. & quod quando* : *& num.* 3. Eandem diſtinctionem agnouit Rota *in recent.deciſ.*42. *numer.* 10. 11. 12. *part.* 4. vbi onera quæ imponuntur per æs & libram iuxta varietatem temporum , dicit non habere hypothecam quæ ſequatur poſſeſſorem. 10

Et ratio eſt,quia cùm hypotheca incertæ obligationi accedere nequeat ,quando collectæ imponuntur pro varietate negotiorum , non ſunt bona pro illis hypothecata,ſed tantùm quando collecta eſt certa, & determinata , ac perpetua. Hoc enim caſu, eſt veluti quædam ſeruitus realis , & vocatur munus ordinarium; alioqui vocatur munus extraordinarium , quod perſonæ pro rebus imponitur: Trentacinq. *conſil.* 3. *num.* 9. *vol.*1. Tale autem eſt extraordinarium , quod per æs & libram quandoque ad duos , quandoque ad ſex denarios , pro quolibet floreno plus,vel minus imponitur. Idem *dict. conſil.*3. *num.* 40. *verſic. tertiò reſpondetur.* Et ita deciſum teſtatur Amed. *quæſt. laudemial.* 45. *num.*19. *&* 20. Bene Menoch. *conſil.*851. *num* 33. *&* 34. & meliùs Crauet. *conſil.*872. *numero* 4. *&* 5. *verſic. Quarto hypotheca ius* : *& num.*9. *verſic.textus item.*

Verùm

11 Verùm quidquid iſti DD. dicant, verius eſt, & apud nos obſeruatum fauore Communitatum, quod collectæ quæ ſemper imponuntur cum authoritate Superioris, habeant hypothecam, etiam contra tertios poſſeſſores, à die regiſtrationis bonorum in libro Cataſtri: vt probat Merlin, *de pignorib. lib. 3. tit. 1. quæſt. 6. num. 24. 25. & 26.* quia encaſtra quæ fiunt per noſtras Communitates, non fiunt pro vnica præſtatione, ſed generaliter pro impoſitionibus quibuſcumque ſucceſſiuis temporibus faciendis: quo caſu oritur hypotheca à die Cataſtrationis, etiam contra tertios poſſeſſores: Pacif. *de Saluian. interd. inſpect. 3. cap. 4. n. 523.* cum pluribus per eum citatis.

CAPVT CXCVI.

De validitate donationis factæ per minorem cum iuramento in fauorem ſororis, cum ſubſtitutione in ea appoſita in fauorem auunculi, qui erat curator donantis. Defectum inſinuationis non poſſe opponi per donatarium, vel eius hæredem, qui in vim donationis bona poſſedit, & in fraudem ſubſtituti noluit inſinuare donationem. Donatio facta curatori ſub incerto conditionis euentu valida eſt.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuationis defectum opponere non poteſt ille, qui fuit in culpa, non inſinuando in fraudem ſubſtituti in donatione.*

2 *Donatarius qui fuit præſens & conſentiens donationi & ſubſtitutioni in ea appoſita, non poteſt opponere de defectu inſinuationis.*

3 *Donatio facta per minorem ſuo curatori non ſubſiſtit.*

4 *Fallit in donatione conditionali.*

5 *Donatio conditionalis non eſt propriè donatio. Intellige, vt hoc locum habeat, quando conditio reſpicit affectionem donatoris.* Ibidem.

6 *Curator poteſt palam & bona fide ſibi minorem ſuum obligare.*

7 *Donatio facta curatori, non vti tali, ſed tanquam extraneo, eſt valida.*

8 *Donatio facta per minorem ſuo curatori non eſt ipſo iure nulla.*

9 *Authoritas Iudicis ſupplet defectum curatoris.*

10 *Subſtitutio appoſita in donatione alteri facta non indiget authoritate curatoris reſpectu ſubſtitutionis in ea adhibita.*

1 DOnationem factam per D. Mariam, in qua eius auunculus & curator fuit ſubſtitutus, validam eſſe Dixi, nonobſtante defectu inſinuationis: quia ſoror donataria fuit in culpa, non inſinuando: per text. *in l. facta 63. §. ſi quis bonorum, ff. ad Trebellian.* vt in terminis Ordinationis Regiæ, Bouuot *tom. 2. in verb. ſubſtitution, quæſt. 18.* Theueneau *ad Ordinat. Reg. fol. 523.*

2 Item quia Donatarius fuit præſens, & ſciebat donationem: vnde quoad ipſum non fuit neceſſaria inſinuatio; prout de teſte qui præſens fuit donationi, tradit Guid. Conchil. *in ſuis quæſtionib. ſuper Conſuetud. Gall. quæſt. 165. circa med.* Item quia donataria per ſuam præſentiam approbauit donationem, & omnia in ea contenta; vnde non poteſt nunc impugnare.

Neque qualitas curatoris nocere debet: quia licet regulariter donatio illi facta non valeat, Rot. *deciſ. 586. part. 5. recent.* Gutierr. *de tutel part. 2. cap. 16. numero 26.* Rip. *reſponſ. 4. de donat.* aliàs 133. *numero 10.* 3

Tamen hoc non habet locum in donatione conditionali, ex notatis per D. Bellum *conſil. 210. n. 5.* ponderetur text. *in l. ſi Gandentius 6. C. de contrahend. empt. & l. ſi extraneus 45. ff. de donat. inter vir. & uxor.* 4 † quia donatio conditionalis non eſt propriè donatio: D. Bellus *dicto conſil. 210. num. 5.* Quod procedit, prout in caſu noſtro, quando conditio reſpicit affectionem donatoris: Gloſſ. *in l. 1. in verb. ſequutum, & ibi* Imola, *ff. de donationibus.* 5

Præterea quia in illa donatione duo duntaxat conſiderari poſſunt impedimenta. Primum, prohibitio legis: Secundum, authoritas curatoris, quæ in proprium fauorem interponi non poteſt; vt diſtinxit Cald. *in l. ſi curatorem, in verb. contractum feciſti, numero 31. verſic. nec pro communi ſententia.*

Prohibitio legis non nocet, quia non habet locum ceſſante præſumptione fraudis; veluti ſi contractus fiat palam: *l. pupillus, §. item ipſe, ff. de authorit. tutor.* quo nituntur Rip. Gutierr. & alij. Palam autem fieri dicitur quod fit in præſentia Iudicis, & partis intereſſe habentis; Menoch. *lib. 3. præſumpt. 80. numer. 8. & 11.* & in ſimili Peregrin. *conſil. 59. per tot. vol. 6.* Mantic. poſt Bald. *lib. 4. de tacit. tit. 23. numer. 21.* Ludouiſius *deciſ. 356. num. 6.* 6

Item non poteſt conſiderari læſio, quia nihil intererat donantis, mortua donataria, ad quem bona reuerterentur; ergo ceſſat reſtitutio: *l. ſcio 4. ff. de minoribus.*

Item donatio non fuit facta tanquam curatori, ſed tanquam auunculo: Bouuot *tom. 2. quæſt. 41.* 7

Vnde in caſu *deciſ.* Rotæ 586. *part. 5. recent.* duæ donationes factæ fuerant curatori auunculo, & vna ex illis declarata fuit valida.

Ideo tales donationes non ſunt nullæ ipſo iure: Cald. *vbi ſupra, num. 1.* & propterea firmantur iuramento, ceſſante fraude: Sanch. *de matrimon. lib. 1. diſp. 32. n. 8. 11. & 12.* 8

Secundum impedimentum non nocet, quia authoritas Iudicis ſupplet defectum curatoris: Cald. *vbi ſupra, numer. 31. verſic. ſed verius: & verſic. ſed vlterius: & numero 32. verſicul. manifeſtè innui.* 9

Denique, quia ſubſtitutio nec vtilitatem, nec damnum minori afferre poterat: quia eius nihil intererat ad quem bona deuoluerentur, mortua donataria; ideo authoritas curatoris non erat neceſſaria: Cald. *vbi ſup. n. 35.* 10

Et ita fuit iudicatum per Rotam Auenionenſem in fauorem Domini Fragnol, loci de Montiliis.

CAPVT CXCVII.

Si pater filiæ certam ſummam legauerit, & bona illi pro certo pretio eodem teſtamento reliquerit, non tenetur hæres filius ad euictionem propriam bonorum datorum in ſolutum, ſed ad impropriam, videlicet ad æſtimationem bonorum euictorum iuxta valorem temporis teſtamenti: qui valor regulandus eſt iuxta proportionem Legitimæ; itavt pro eo quod legitimam excedit non debeatur euictio, ſi legatum factum fuerit de bonis loco legitimæ. In legato alternatiuo, re vna perempta, quid hæres præſtare debeat. Rei litigioſæ legatæ euictio non debetur regulariter.

SVMMARIVM.

1 *Pro legato facto coniunctæ perſonæ hæres tenetur de euictione quoad æſtimationem.*

2 *Pro legato quod tenet locum legitimæ filij, debetur euictio.*

3 *Euictio quæ debetur pro legato, eſt impropria, quæ ad rei æſtimationem terminatur.*

4 *Æſtimatio quæ præſtatur pro legato euicto, referri debet ad valorem temporis teſtamenti, &* num. 15.

5 *Legatis bonis, aut eorum valore, datur electio heredi dandi bona, vel eorum pretium.*

6 *Legatum filiæ factum loco legitimæ ſi fuerit euictum, limitanda eſt æſtimatio rei euictæ ad ratam ipſius legitimæ.*

7 *Euictio non debetur de iis quæ teſtamento relinquuntur, quia teſtator cenſetur tantùm relinquere ius quod habet, ſed debetur æſtimatio loco euictionis.*

8 *Pro legato legitimæ loco facto debetur euictio, ſed tantùm vſque ad concurrentiam legitimæ.*

9 *Quando agitur de filio herede, non idem ſtatuendum quod in extraneo legatario. In filia enim, vel alia coniuncta perſona, cui legatum relictum eſt, locus eſt euictioni ad pretium.*

10 *In legato alternatiuo, vna re perempta abſque mora heredis, ſufficit aliam præſtari; quamuis electio eſſet legatarij: &* num. 13.

11 *In debito alternatiuo interdum electio eſt creditoris, interdum debitoris.*

12 *Quando electio ſpectat ad creditorem, ſi res vna pereat abſque culpa & mora debitoris, extinguitur electio.*

Quid ſi debitor fuerit moroſus. ibid.

14 *In legato alternatiuo, vna re perempta, locus eſt euictioni impropriæ.*

Declara vt ſupr. n. 1. 2. & 3.

Limita etiam vt infr. num. 16. & ſeqq.

15 *Æſtimatio rei legatæ, cuius temporis reſpectu facienda eſt: & ſup. n.* 4.

16 *In legato alternatiuo, ſi res vna litigioſa eſſet tempore teſtamenti, ſubſequuta euictione, hæres de illa non tenetur.*

17 *In legato alternatiuo bonorum, vel æſtimationis illorum, legatarius non poteſt ſcindere teſtatoris iudicium, nec acceptare partem in bonis, & partem in pecunia.*

18 *Rei peremptæ caſu fortuito euictio nulla debetur.*

19 *Legatum rei alienæ factum coniunctæ perſonæ non conuertitur in æſtimationem, ſi hæres ſimiliter ſit coniuncta perſona.*

20 *In legato alternatiuo, vt ſciatur an locus ſit euictioni rei peremptæ, voluntas teſtatoris attendenda eſt.*

21 *Interpretatio ſumenda eſt pro æqualitate inter fratres ſeruanda.*

22 *In legato alternatiuo præſumitur quod teſtator crediderit vnam rem æquiualere alteri, & quod ſub illo reſpectu legauerit.*

23 *Opinio teſtatoris in æſtimatione rei legatæ alternatiuæ, præualet veritati.*

INter primarios Nobilitatis viros extraiudicialiter tractabatur de euictione bonorum filiæ, in teſtamento paterno dotis nomine legatorum. In qua dicebam in primis, non eſſe dubitandum quin hæres patris teneatur de euictione, pro bonis per patrem filiæ pro eius legitima legatis: non ex eo ſolùm quod hæres ad id per Arreſtum Curiæ fuerat condemnatus; † ſed etiam quia agebatur de 1
legato facto coniunctæ perſonæ: quo caſu hæres ſi rem præſtare nequeat, tenetur ad illius æſtimationem: *l. cùm alienam* 10. *C. de legat.* & *ibi* DD. communiter, Gloſſ. *in l. ſi domus* 71. al às 74. §. *de euictione, in verb. ex ſtipulatu, ff. de legat.* 1. & *ibid.* DD. Cyriac. *controuerſ.* 543. *num* 5. Mareſcot. *lib.* 2. *var. reſolut. cap.* 105. *num.* 7. Rot. *deciſ.* 265. *num.* 11. *part.* 1. *recent.* Mangil. *quæſt.* 63. *num.* 23 *in tractat. de euictionib.*

Præterea cùm legatum illud teneat locum le- 2
gitimæ, quæ filiæ ſuper bonis paternis debita eſt, debetur pro bonis legatis euictio: vt explicat Gomeſ. *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 2. *num.* 34 *verſic. quod tamen ſingulariter intellige.*

Eſt tamen verum, quod euictio iſta non ſortitur 3
propriam euictionis naturam, ſed impropriam: quæ terminatur ad præſtationem æſtimationis rei legatæ: vt dicunt DD. ſuperiùs allegati; & vltra eos Gomeſ. *lib.* 2. *var. reſolut. cap.* 2. *numero* 36. *verſic. aut ſciuit:* qui dicit quod hæres tenetur ad æſtimationem, & hoc caſu non eſt vera euictio, ſed impropria; quia legatum hoc caſu reducitur ad valorem & æſtimationem rei: & allegat Gloſſ. *in l. hæres ſeruum,* & *ibi* DD. communiter, *ff. de euiction.* Gloſſ. etiam *in dict. l. ſi domus*, § *de euictione, ff. de legat.* 1. Mangil. *de euiction. dict. quæſt.* 63. *numer.* 23. Ideò cùm hoc caſu ſupponeretur, maritum legatariæ multo maiores ſummas exegiſſe ex bonis in ſolutum datis pro dote eius vxoris, per eum venditis, quàm aſcendat ſumma duodecim millium ſcutorum, ad quam dos taxata fuit; ſequitur, illum ad impropriam iſtam euictionem agere non poſſe.

Nec opus eſt recurrere ad aliam æſtimationem, quam ad eam quam teſtator ipſe fecit in ſuo teſtamento, qui bona legata ad ſummam illam duodecim millium ſcutorum æſtimauit; præſertim cùm ipſe ſciret litem, quæ ſuper illis bonis durante eius vita mota fuerat, ita vt voluerit bona illa æſtimare tanquam litigioſa, & habito reſpectu ad dubium litis euentum. † Illa quippe æſtimatio legari 4
fieri debet, habito reſpectu ad valorem bonorum

de

Digitized by Google

de tempore teſtamenti. Capcer *lib.* 2. *reſolut.cap.*6. *de ſolut.on.num* 150.poſt Iaſon.*in l.cùm quid,in lectura.ff.ſi cert pet.*Surd.*conſil.* 195.*num.*14. per text. *in l. ſi ita legatum ,ff. de aur. & argent. leg.*Mantic.*de coniect.lib.*3.*tit.*11.*num* 8.

5 Idque eò magis , quia teſtator non ſimpliciter fecit legatum bonorum , ſed dicit quod legabat bona , vel illorum valorem: & ſic alternatiuè:quæ bona æſtimauit ad ſummam duodecim millium ſcutorum,ita vt hæres non teneatur ſimpliciter ad præſtationem bonorum, ſed ſoluendo illorum valorem liberetur : *leg. Stichum* 95.*ff. de ſolut. leg. ſtatu liberum* 11. § 1.*ff. de legat.* 2.*leg. ſi in emptione* 24. §. *ſi emptio , penultimo , ff. de contrahend. empt* Barry *de ſucceſſ. lib.* 9. *capit.vltim.numero* 8.

6 Neque obſtat quod legatum factum fuerit filiæ pro omnibus iuribus legitimæ , quo caſu debetur vera euictio , non reſtricta ad rei valorem. Quia hæc euictio,locum non habet , niſi pro rata debiti Legitimæ. Cùm igitur ſumma duodecim millium ſcutorum non ſolùm adæquet , ſed etiam excedat ſummam filiæ debitam, quam ſummam eius maritus exegit & recepit , ſequitur non eſſe locum alicui euictioni : vt probat Fernand. Vaſq. *lib.* 3. *de ſucceſſion.reſolution.circa fin.in explication.leg.ſcimus, Cod.de inoffic. teſtament.numer.*15 *fol.*198. Mangil.*de euict. dict. quæſtion.* 63. *numer.* 38.vbi dicit aduerſus Bald. euictionem hoc caſu non extendi vltra concurrentiam legitimæ. Quod probatur per text. *in dict.leg. ſcimus , Cod. de inoffic.teſtament.*vbi poſtquam dictum eſt , quod res quæ filio fuit aſſignata pro ſua legitima , fuit euicta, quærit Imperator an ex ſua conſtitutione,legitima ſuppleri debeat? præſupponit ergo non rei valorem , ſed legitimæ ſupplendum eſſe.

7 Præterea de iis quæ teſtamento relinquuntur, nunquam debetur euictio, ſed vt dictum eſt, quandoque æſtimatio : quia nunquam teſtator cenſetur plus iuris relinquere quàm quod ipſe habet:*leg ſi domus , in princip. ff. de legat.* 1. *l. quod in rerum,* §. *ſi vſumfructum,ff.eod. tit. l. vxor patrui. Codic. de legat.*

8 Fallit in legitima,quæ eſt filio quaſi debita. Ergo ſi quid vltra legitimam relictum ſit,illud non cenſetur relictum vti debitum , ſed vti donatum. In donatione autem, non debetur euictio regulariter: *l. Ariſto,*§.1.& *ibi* Gloſſ.Bartol.& alij,*ff.de donationib.*

9 Debetur tamen euictio imprôpria ad æſtimationem, vt dictum eſt;cùm agatur de filia, non autem de extraneo legatario *: dict. l.cum alienam,C.de legat.* prout conſiderat Vaſq.*dict.num.*15.*in fin.verſic. Quod intellige.*

10 Cum autem de præmiſſis iterum dubitaretur, Dixi in primis,veriſſimam eſſe cõcluſionem, quod hæres ante traditionem legati non tenetur aliud præſtare quam aliam partem alternatiuæ , ſi prima pars illius deficiat , vel pereat , quando hæres non fuit in mora , quamuis electio ſit creditoris ſeu legatarij. Quod probatur per *leg. ſi â ſubſtituto* 47. *leg. quæ de legato* 48. *& leg. cum res* 49. §. *ſi Stichus aut Pamphilus , ff. de leg.* 1.& per *leg. ſtatuliberum .* §. *Stichum aut Pamphilum , ff de leg. ſecundo .* & per *leg. ſi in emptione* 34. §. *ſi emptio , ff. de contrahend. emption.* quæ omnia iura , vnum per aliud explicantur ; vt dicit Bartol. *in dicta leg. cum res, numer.* 6.*in prima oppoſitione.* Quod etiam voluit Corneus *in leg. cum alienam,*7.*verſic. & ſi legatur.*vbi dicit , quod ſi plures res legantur alternatiuè, debetur quidem euictio, ſed hoc tantum vt alia pars alternatiuæ tradatur legatario ſecundum Salicetum. Quod & voluit Tuſch. *litter. A. concluſion.* 317 *numer.* 15. Et faciunt tradita per Gomeſ. *var. reſolut. lib.* 2. *capit.* 12. *de qualitatib. contractuum , numer.* 40. & Cuiac. *in dict. leg. Stichum,de*
ſolution. vbi † dicitur quod ſi alternatiuè debeatur 11
Stichus aut Pamphilus , diſtinguendi ſunt duo caſus : Primus eſt , quando electio eſt creditoris, ſeu ſtipulatoris : Secundus, quando electio eſt debitoris,ſeu promiſſoris.

Omiſſo ſecundo caſu,in quo non verſamur,ſed 12
in primo , videlicet quia electio eſt creditricis ſeu legatariæ, concludit quod mortuo altero extinguitur electio , & ille ſolus qui viuit,eſt in obligatione & petitione,dummodo debitor non ſit in mora: nam ſi eſſet moroſus , electio remaneret apud creditorem, vtrùm velit pretium mortui,ſeu deficientis ; an verò recurrere ad alteram partem alternatiuæ.

Quod etiam dicunt DD. omnes *in iuribus ſupe-* 13
riùs citatis : hæc eſt enim communis reſolutio Bartoli , Caſtrenſis , Imolæ , & aliorum. Ergo cùm nulla mora imputari poſſit hæredi circa præſtationem bonorum legatorum in prima parte alternatiuæ , ſequitur quod quamuis electio ab initio pertinuiſſet ad legatariam , electio illa extincta eſt per ablationem bonorum legatorum , & ſola æſtimatio appoſita in ſecunda parte alternatiuæ per ipſam peti poteſt.

Quod autem oppoſitum fuit, nos fateri locum 14
eſſe euictioni in caſu,de quo agitur : non alio modo acceptandum eſt, quàm eo,quo per nos dictum fuit.Nec enim diximus in legato iſto alternatiuo de quo agitur , veræ euictioni locum eſſe ; ſed tantùm impropriæ,quæ ad pretium rei euictæ reſtringenda eſt: vt probauimus ea doctrina Gomezij *lib.* 2. *var. reſolution capit.* 2. *de emption. & vendition. numer.* 36. *verſicul. aut ſciuit.* Mangil. *de euiction. quæſtion. ſexageſima tertia , numer. decimo tertio,* Rot. *deciſion.* 265.*num.nono , decimo , & vndecimo, parte* 1.

Quod pretium licèt generaliter in aliis euictio- 15
nibus conſiderari debeat reſpectu temporis euictionis, tamen in caſu æſtimationis rei legatæ, debet inſpici reſpectu temporis teſtamẽti, vel in omnem euentum mortis teſtatoris. Non enim Cancerius , quem allegauimus , loquitur duntaxat in materia maioris valoris monetarum , ſed generaliter dicit quod in legatis, quando agitur de illorum æſtimatione , attenditur tempus mortis, vel teſtamenti , vt dicit ipſe *lib. ſecundo , capite ſexto , de ſolution. numer.* 150. videlicèt attendi debet tempus mortis in legatis vniuerſalibus:at verò in particularibus æſtimatio fieri debet reſpectu temporis teſtamenti *:* vt poſt Gloſſam *in leg. penultim.in verbo , cedit, ff. de fundo inſtructo legato* , quam ſequitur , & ſingularem dicit Iaſon *in leg. cum quid , in lectura , numer. vigeſimo octauo,* in *fine,ff. ſi certum petatur.*

Verùm nimis indultum fuerat in prioribus noſtris ſcriptis contrariæ opinioni, Cum re maturius diſcuſſa , & admiſſa etiam diſtinctione ex aduerſo propoſita , factæ,aut nondum factæ electionis in legato alternatiuo, verius exiſtimemus, ne quidem euictionem impropriam hoc caſu deberi, ea ratione moti.

Primò,quia bona Petræ-laiæ in prima parte al- 16

ternatiuæ contenta, erant tempore teſtamenti litigioſa, & lis pro illorum vindicatione iam conteſtata, vt ſupponitur: Ideò ſubſecuta illorum euictione hæres nihil lagatariæ præſtare tenetur: per textum expreſſum *in authent. nunc ſi heres, Cod. de litigioſis*: quia ſolus litis euentus legatariæ relictus videtur, vt expreſsè dicitur *in dict. auth.* & tradit Abbas *in cap. Eccleſia ſancta Maria* 3. *nu.* 8. *ext. vt lite pendente*: Gratian. *diſcept. cap.* 464. *numero* 54.

17 *Secundò*, quia cum in prima parte alternatiuæ poſita fuerint bona de Rac, necnon etiam bona Petræ-latæ; ex alia verò parte æſtimatio, ſeu valor illorum bonorum: non poteſt legataria legati partem acceptare in pecunia; ſed totum in bonis, vel totum in pecunia acceptare debet: *l. ſi ex toto* 8. §. *ſi ita legatum*, & *ibi* Ripa *à num.* 5. *vſque ad* 10. & Iaſon *colum.* 1. & 2. *ff. de leg.* 1. quia non poteſt legatarius eligere partem de vno, & partem de alio. Cum ergo non poſſit totum capere in bonis deſignatis, neceſſario oportet vt totum capiat in pecunia? nempè in ſumma ſex mille ſcutorum, in ſecunda parte alternatiuæ legata: Gratian. *diſcept. for. cap.* 238. *num.* 31.

18 *Tertiò*, quia euictio hoc caſu proceſſit ex facto Principis, nempè ex eo quod confiſcatio bonorum illius, à quo teſtator bona legata quæſiuerat, fuit per edictum Regis reuocata; eo quod facta fuerat tempore tumultus bellici: tale autem factum Principis numeratur inter caſus fortuitos, & ideò occaſione illius nulla debetur euictio: *l. Lucius, ff. de euict.* Mangil. *in tract. de euict. quæſt.* 20. *numer.* 14. 15. & 16. & *quæſtion.* 200. *numero* 31.

19 *Quartò*, quia licet verum ſit legatum rei alienæ conuerti in æſtimationem, quando fuit factum coniunctæ perſonæ; tamen hoc locum non habet quando hæres eſt etiam coniuncta perſona: quia tunc priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum; & priuilegia inuicem conquaſſantur Gratian. *diſcept. forenſ cap.* 488. *num.* 8.

20 *Quintò*, quia non debetur euictio, quando conſtat ex coniecturis teſtatorem diſpoſitionem ſuam ad certam ſummam reſtrinxiſſe, quia in hac materia alternatiuæ, ſicut in aliis ſemper attendenda eſt voluntas teſtatoris: Aleiat. *conſil.* 31. *ſub num.* 44. *verſicul. item limitatur, quando ex coniecturis*: *lib.* 9 Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.* 9. *num.* 11. Gratian. *diſcept.* 988. *num.* 51.

21 De mente autem teſtatoris manifeſtè conſtat ex eo, quod teſtator voluit conſeruare æqualitatem inter liberos, cùm filiarum omnium tam natarum, quàm naſciturum legata reduxerit ad ſummam 12000. ſcutorum: ſi autem Diana plus haberet quam aliæ, orietur inæqualitas, & inuidia inter filias, quam leges abhorrent: ex traditis per Surd. *conſ.* 517. *n.* 31. *verſic. tertiò Reſpondeo.*

22 Quod maximè procedit, quia teſtator habuit illam opinionem quod ſumma 6000. ſcutorum eſſet æqualis bonis de Rac. & Petræ-latæ in prima parte alternatiuæ contentis: Cùm duobus rebus alternatiuè legatis, præſumendum ſit quod teſtator crediderit vnam eſſe eiuſdem æſtimationis cum alia: *l.* 1. *ff. de reb. dubiis*, & *ibi* Bart. Socin. & alij: Marſil. *de fideicommiſſarib. num.* 32. Et quod iſta alternatiua conſideretur inter æqualia reſpectu importantiæ æſtimationis, non autem reſpectu alterius qualitatis, tradit Hermanoctus *in repetitione l.* 4. §. *Cato, n.* 25. *ff. de verb. oblig.*

Cum igitur teſtator illam opininnem habuerit, 23 quod bona immobilia in prima parte alternatiuæ legata, aſcenderent circiter ad ſummam 6000. ſcutorum, poſito circa præiudicium veritatis quod locus eſſet propriæ euictioni, non eſſet cenſendum aliâ ſummâ teſtatorem grauare voluiſſe hæredem ſuum, prætetquam ſummâ 6000. ſcutorum; vt ſic coniungendo hunc valorem cum aliis 6000. ſcutis legatis, filia in totum haberet ſummam 12000. ſcutorum iuxta opinionem quam; quæ potiùs quàm veritas attendenda eſt: Mantic. *de coniectur. lib.* 3. *titul.* 10. *numer.* 1. cum pluribus *ibi* citatis.

CAPVT CXCVIII.

Quando factus fuit calculus generalis cum mutua inter fratres liberatione ſubſecuta, vtrum in ea comprehendatur debitum ad quod vnus ex fratribus alteri quidem tenebatur, ſed illud ceſſum fuerat filiæ vnius ex fratribus ex cauſa dotis, alio fratre debitore conſentiente, & interueniente vera delegatione cum ſuis requiſitis.

SVMMARIVM.

1 *Quando ceſſio facta fuit cum clauſulis ampliſſimis, omnia iura tam directa quàm vtilia tranſeunt in ceſſionarium, & nihil remanet apud cedentem, nec vlla actiones efficaces.*

2 *Quod præſertim locum habet, quando cum dictis clauſulis fuit adhibitum iuramentum.*

3 *In calculo generali non comprehenditur debitum quod fuit iam extinctum.*

4 *In generali diſpoſitione non venit pecunia ad ſatisfaciendum creditori deſtinata.*

5 *Rationum redditio eſt mutua quadam compenſatio.*

6 *Aſſumens in ſe debitum alterius efficitur debitor illius in cuius fauorem ſe obligauit.*

7 *Expreſſio certarum ſummarum in calculatione, arguit alias ſummas non deſignatas non eſſe in calculos comprehenſas.*

8 *Per delegationem veram extinguitur obligatio erga delegantem; & quæ ad veram delegationem requirantur.*

9 *Per delegationem extinguitur etiam obligatio delegantis erga ſuum creditorem.*

10 *Promiſſio bonitatis nominis delegati non repugnat naturæ veræ delegationis.*

11 *Nouatio ſub conditione ſufficientiæ debitoris delegati facta reſoluitur, ſi caſus inſufficientiæ euenerit.*

12 *Quæ ſit natura, & quæ differentia conditionis ſuſpenſiuæ, & reſolutiuæ.*

PAter in contractu matrimonij conſtituit filiæ in dotem, ſummã ſex millium ſcutorũ, intra octo dies, in pecunia numerata, vel annuis reditibus, & debitis bonis, & exigibilibus ſoluendã, pro quibus tenebitur

Digitized by Google

tenebitur de euictione in bona & debita forma, vt patet ex inſtumento dicti matrimonij.

In cuius promiſſionis executionem dictus pater die 28.ciuſdem menſis,& anni, per inſtrumentum publicum ceſſit futuris coniugibus diuerſa nomina, & inter cætera ſummam 296. ſcutorum exigendam à D. Petro eius fratre ad computum,ſeu in deductioné maioris ſummæ per eum debitæ eidem domino conſtituenti , prout ipſe D. Petrus ibidem præſens declarauit , & verum eſſe confeſſus eſt, & promiſit ſoluere dictis ceſſionatiis iuxta formam ceſſionis ſine aliqua difficultate.

Cæterùm ſupponitur in facto,quod poſt aliquot annos facta fuit tranſactio inter dictum patrem conſtituentem , fratrem dicti Petri tunc vita functi ; & eiuſdem Petri filiam,& hæredem , ſeu eius maritum : per quam facto generali calculo rerum omnium inter dictos fratres geſtarum,durante toto tempore quo in communione vixeruot , nempe vſque ad annum 1643.omnibus computatis & deductis , dicta hæres Petri patrui reperitur debitrix dicti conſtituentis in ſumma 3000. librarum, quas pater conſtituens realiter recepit,quem quidem Cõſtituentem ipſa filia Petri , & illius hæres, liberat ab omnibus,quæ,contra ipſum prætendere poſſet,vſque ad diem dictæ tranſactionis.

Nunc autem dum hæredes dictorum coniugum petont dictam ſummam 296. ſcutorum opponitur ipſis de præfata tranſactione,& liberatione generali facta per patrem, qui dotem conſtituerar de omnibus inter ipſum & fratrem geſtis, & per conſequens de dicta ſumma 296. ſcutorum , quam illi dictus Petrus frater debebat. Vnde quæritur vtrùm dicti hæredes dominorum coniugum,qui etiam reperiuntur hæredes Cõſtituentis,iure poſſint petere dictam ſummam 296. ſcutorum , non obſtante quittantia,& liberatione generali facta per ipſum patrem,qui dotem conſtituerat.

Negotio accuratè perpenſo , Cenſui ſummam 296.ſcutorum deberi,non obſtante dicta liberatione generali. Si quidem cùm dicta ſumma non amplius deberetur patri,vtpote ceſſa, & remiſſa genero , & eius vxori , in ſolutionem maioris ſummæ ipſis debitæ,nomé illud exierat de patrimonio patris,adeò vt non ſolum vtiles,ſed nec etiam directæ actiones efficaces apud ipſum remanſerint; ſtanti-
1 bus † clauſulis ampliſſimis in inſtrumento dationis in ſolutum contentis , per quas dictis coniugibus tranſtulit omnia iura ſua , cùm omnibus clauſulis tranſlatiois neceſſariis , & cum clauſola *ponens eos in locum ſuum , &c.* Item *conſtituendo illos veros Dominos, & procuratores irreuocabiles*, & cum aliis clauſulis ampliſſimis, quarum virtute nihil remanſit apud patrem cedentem,nec vllæ actiones ad agendum efficaces remanſerunt: Coſt. *de clauſul. conuentional. clauſ.* 14. *num.* 3. Maſtril. *deciſ.* 143. *num.*11. & 12. Cencius *in tract. de cenſib. quæſt.*67. *num.* 6. *verſic. aut in inſtrumento :* Duard. *de cenſib.*
2 §. 3. *quæſt.* 16. *nu* 12.† Præſertim accedente iuramento in dicta ceſſione contento, quod vim habet ſpecialis expreſſionis: Giurb. *deciſ.*107.*num.* 6. & 7. Theſaur *deciſ.* 201.*n.*7.
3 Vnde cùm debitum 296.ſcutorum, quo D. Petros tenebatur erga patrem , fuerit extinctũ reſpectu ipſius patris ; ſequitur , in generali calculo,& liberatione illud minimè contineri ; cum liberatio quantumuis generalis non comprehendat debitum extinctum : Bald. *conſil.* 274. *Licet allegationis* , *lib.* 2. quem citat Card. Tuſch. *commun. concluſ. lit. L.*
4 *concluſ.* 326. *num.* 16. † Imo ſola deſtinatio pecuniæ ad ſatisfaciendum creditori facta vt ipſa videatur eſſe extra patrimonium debitoris, ad hoc vt in generali diſpoſitione minimè contineatur: Alexád. *conſil.* 170. *num.* 11. *lib.* 2. Tuſch. *vbi ſup. num.* 34. & vide *num.* 64. vbi dicitur quod in liberatione generali non continetur illud , quod alteri debitum eſt.

Et cum natura redditionis rationum ea ſit , vt 5
hinc inde data , & expenſa calculentur per viam cuiuſdam mutuæ compenſationis : *l. ſi quis ex argentariis , §. rationes , ff. de edendo:* Eſcobar *de ratiocin. cap.* 36.*num.*1.& dicitur ſic expreſsè contineri in inſtrumento dictæ tranſactionis , vigore illius clauſulæ , *omnibus computatis & deductis :* ſicut nulla debet haberi ratio ſummarum ſolutarum quibus computatis D. Petrus remanſit debitor in ſumma 3000. librarum ; ita nec debet haberi ratio vlla dictorum 296. ſcutorum ; quæ ſoluta reperiuntur per acceptilationem , & (vt loquuntur) accollationem illius debiti , factam per D. Petrum , † per 6
quam totum onus ad ipſum tranſlatum eſt perinde ac ſi ipſe ſolus ab initio ſe obligaſſet in fauorem dictorum coniugum : Cencius *de cenſib. quæſt.*72. *num.* 16. & talis accollatio habet vim ſolutionis inter D. Petrum accollantem, & eius fratrem , in cuius fauorem facta fuit accollatio: Cencius *de cenſib d.q.*73 *n.*16.

Et ſanè ſi illa fuiſſet partium intentio , vt dicta 7
ſumma 296. ſcutorum eſſet comprehenda in reliquatu 3000. librarum , illius mentionem feciſſent eodem modo, quo expreſſerunt alias obligationes, quarum vna erat 2800. librarum , alia 1500. quas in calculo finali comprehenſas eſſe voluerunt ; vt incluſio vnius ſit excluſio alterius: *l. cum prætor* 12. *ff. de iudic. l. cum maritus , C. de procurat.* cum ſimilibus.

Supradicta multo fortius procedunt ex eo,quod 8
non ſolum interuenit ſimplex accollatio debiti illius ſummæ 296. ſcutorum facta per D. Petrum, ſed etiam facta fuit vera , & perfecta delegatio , in qua tria illa requiſita interuenerunt : nempè , quia D. Petrus erat debitor patris delegantis , provt ſe eſſe talem confeſſus eſt, quod non ſolum declarauit in ipſo dationis in ſolutum inſtrumento , ſed etiam tanquam debitor ſe obligauit , & promiſit ſoluere ſummam illam coniugibus ceſſionariis: quæ promiſſio facta intelligitur per ſtipulationem propter vim illius verbi, *promiſit* : Barboſ. *de dictionib. cap.* 290. his ergo concurrentibus facta fuit delegatio: Burat. *deciſ.* 487. *numer.* 11. Ludouiſ. *deciſ.* 217. *num.* 3. Scacc. *de commerc.* §. 2. *gloſſa* 5. *numero* 281.

Suppoſita autem delegatione , duæ fuerunt ex- 9
tinctæ, & nouatæ obligationes : altera , qua delegans tenetur erga ſuum creditorem; altera , qua delegatus tenebatur erga delegantem : Caſtrenſ. *in l. ſi vſusfructus, numer.* 2. *ff. de nouation.* cùm delegatio habeat vim veræ ſolutionis : Caſtrenſ. *loco cit.* Cyriac. *controuerſ.* 108. *numer.* 6. & 7. Mart. Medic. *deciſ.* 66. *num.* 20. & eſt ab omnibus receptum.

Neque naturæ delegationis obeſt promiſſio bo- 10
nitatis hypothecarum , quamuis in contractu dationis in ſolutum aut delegationis interueniſſet; quæ tamen in illa non legitur ; quidquid opponi poſſet de *deciſione* Surdi 23.

Quia licet conuentum eſſet,quod Pater delegás non liberaretur niſi ſecuta ſolutione;hoc non impeditet effectum nouationis & delegationis : quia effectus nouationis poteſt reſtringi , ipſa manente.

in

io ſuo ſtatu: Bartol. *in l. in perſona*, §. 2. *ſub num. 2. ff. de pact.* Alexand. *in addit. ad Bartol. in l. Valerianus, in 2. addit. ff. de pretorijs ſtipulat.*

11 Eſt igitur hoc caſu vera delegatio & nouatio, ſed quæ reſoluatur in caſum euictionis, aut inſufficientiæ debitoris: qui caſus cùm non euenerit, remanſit in ſuo robore nouatio: Ruin. *conſil. 45. ſub num. 4. volum. 5.* & bene Cyriac. *contrŏu. 214 nu. 33.*
12 *& ſequent.* † Hæc enim eſt natura conditionis ſuſpenſiuæ, vt impediat effectum oriri: quod non habet locum in reſolutiua, quæ non impedit, nec ſuſpendit contractum, licet eueniente conditione reſoluatur: vt explicat Menoch. *conſil. 262. nu. 10.* Ergo obligatio Domini Petri fuit nouata, & creditum eius extinctum reſpectu dicti patris delegantis; & per conſequens non potuit comprehendi in generali calculatione & liberatione.

CAPVT CXCIX.

De eo qui conſenſit vt Officium quod de arbitrio Vniuerſitatis dependebat, alteri conferretur, inito pacto, vt is, cui conferebatur, daret conſentienti medietatem lucrorum Officij per aliquod tempus, cùm tamen Officium non dependeret ab eius voluntate; vtrùm illa promiſſio ſit nulla tanquam facta ſine cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio facta ſcienter ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, ſortitur naturam donationis.*
2 *Obligatio non dicitur facta ſine cauſa, quamuis facta fuerit ex cauſa ſola antidoralis obligationis, ad quam de iure promittens cogi non poterat.*
3 *Obligatio dicitur facta ex cauſa, licet is ad cuius fauorem facta eſt, nullum ex illa cauſa lucrum conſequatur.*
4 *Cauſam iuſtam ſufficit fuiſſe expreſſam, licet adfuiſſet alia cauſa iniuſta non expreſſa.*
5 *Defectus cauſæ impulſiuæ non vitiat contractum, ſed ſolus defectus cauſæ finalis.*
6 *Cauſa finalis ad hoc vt talis ſit, neceſſe eſt vt probetur ſine ea partes non fuiſſe contracturas.*
7 *Vt dicatur obligationem factam fuiſſe cum cauſa, ſufficit cauſa de præterito, etiamſi nullum afferat damnum, vel lucrum.*
8 *Concurſus hominum ad certam perſonam, vel Officium, quod [illegible] Auiamentum vocant, eſt conſiderabile, & pecunia æſtimabile.*
9 *Quamuis Officium Secretarij Vniuerſitatis pertineat ad Vniuerſitatem; tamen affectio, & concurſus voluntatum erga perſonam Secretarij ipſius, ad illum pertinet, & eſt pecunia æſtimabilis.*
10 *Siue concurſus hominum procedat à perſona, ſiue ab ipſa re, ſemper eſt conſiderabilis, & præbet iuſtam promiſſionis cauſam.*

PRomiſſionem factam per Philibertum in fauorem Stehpani, de diuidendo emolumenta Officij Secretariatus durante ſpatio trium annorum, in conſiderationem dimiſſionis dicti Officij in eius fauorem factæ per D. Stephanum, & laboris per eum impenſi in procurando prouiſiones eiuſdem Officij quas D. Philibertus obtinuerat; validam & obligatoriam eſſe dixi.

In primis notandum eſt, quod hic agitur de obli- 1
gatione facta per D. Philibertum ex certa ſcientia, cùm ipſe eſſet informatus de qualitate dicti Officij Secretarij: atque ita, etiam ſi nulla adeſſet cauſa, promiſſio per eum facta, eſſet valida: quamuis etiam adeſſet cauſa, ſed falſa, vel iniuſta: quia promiſſio facta ſcienter, cenſetur facta cauſa donationis, vel remunerationis: *l. Campanus ff. de oper. libertor.* Mantic. *de tacit. conuent. lib. 3. tit. 12. n. 46. & lib. 13. tit. 10. num. 13.* vbi allegat Gloſſ. magnam *in l. qui cum alio, ff. de regul. iur.* & dicit hanc eſſe communem opinionem. Idem dicit Gratian. *in addit. ad deciſ. 137. num. 3.* vbi teſtatur ita tenere DD. *in dict. l. campanus.* aliàs incipit, *Papinianus, 47 ff. de oper. libertor.*

Secundò ſupradicta multo magis confirmantur, 2
quia non poteſt dubitari de vera & iuſta cauſa promiſſionis, cùm fuerit facta ex cauſa remunerationis propter dimiſſionem Officij, & ſollicitudinem adhibitam, vt de eo fieret prouiſio fauore D. Philiberti: cùm non ſit neceſſe pro validitate promiſſionis, quod cauſa in qua conſiſtit fundamentum illius, producat efficacem obligationem; ſed ſufficit obligatio quædam naturalis, & antidoralis, pro recognitione cuiuſdam gratitudinis, ad quam promittens cogi non poterat per iuris remedia, ſed tantum ex quadam æquitate, & vt dicitur *par bienſeance*, teneri poterat: Bald. *in l. generaliter, num. 5. C. de non numerat. pecun.* Alexand. *conſil. 76. num. 3. lib. 6.* Vnde cùm conſtet me meritis præcedentibus D. Stephani, tam in dimittendo Officium, quàm in procurando prouiſiones illius fauore D. Philiberti; ſequitur obligationem & promiſſionem eſſe validam, quamuis ipſe non habuiſſet actionem efficacem ad cogendum dictum Philibertum, vt ſibi partem faceret de emolumentis trium annorum, prout facere promiſit: vt explicat Mantic. *de tacit. conuent. libro decimo quarto, titulo duodecimo, numero 28. & 29.*

Tertiò, quamuis cauſa expreſſa in obligatione 3
nullum afferat damnum, vel emolumentum; nihilominus valida ſemper manet obligatio: & ideo quamuis D. Stephanus nullum lucrum prætendere poſſet in emolumentis Officij, non propterea minùs cauſa expreſſa in obligatione remanet valida: vt notat Iaſ. *in l. filiusfamilias, § dicit in prima lectura, numero ſeptimo, & in ſecunda lectura, numero decimo, ff. de lega. 1.* Mantic. *dict. titul. 12. n. 26.*

Quartò, poſito citra veri præiudicium, quod cauſa contractus, & promiſſionis fuerit conſenſus Vniuerſitatis, à qua dependebat officium Secretarij ipſius, in prorogatione officij facta fauore D. Philiberti, & ſic in facto alieno, non dependente à voluntate D. Stephani; non propterea irritaretur promiſſio, de qua agitur: licèt enim in hoc videatur conſiſtere principale dubium DD. Arbitrorum, tamen ad hoc dantur ſequentes reſponſiones vltra iam antea deductas.

Prima reſponſio, quod cum cauſa illa conſenſus 4
futuri Vniuerſitatis, non fuerit expreſſa; ſed ſolùm cauſa dimiſſionis & ſollicitudinis præteritæ, ſubſiſtit obligatio propter cauſam iuſtam expreſſam; etiamſi adeſſet alia iniuſta non expreſſa: nam ſi cauſa

cauſa iuſta ſit expreſſa, conſtat de bona fide, & obligatio ſubſiſtit; ſed ſi cauſa iniuſta lateat, & non exprimatur, obligatio ſubſiſtit ex cauſa iuſta, & non annullatur ex cauſa iniuſta non expreſſa: Mantic. *dict. lib.* 14. *tit.* 13. *numero* 17. ſemper enim inſpicitur cauſa quæ prodeſt potiùs, quàm cauſa quæ nocet: *l. emancipatum*, §. *final. ff. de Senatorib.* Angel. *in l. ſi plagij*, *in princip. ff. de verb. obligat.*

5 Secunda reſponſio: quia duo ſunt cauſarum genera, vna videlicet cauſa finalis, altera verò impulſiua. Cauſa impulſiua illa dicitur, quæ contractui non cohæret, id eſt, quæ non obligat, nec propter eam, licet vera fuiſſet, debitor promiſſionem facit, etiamſi ignorantet, & non ſcienter; niſi probetur quod alias promiſſurus non erat, quo caſu eſſet finalis: Bald. *in l. demonſtratio*, §. 1. *column. penult. quæſt.* 6 *ff. de condit. & demonſtrat. & in l. damus, C. de condict. indeb.* Atqui prorogatio Officij per Vniuerſitatem facienda, non fuit cauſa expreſſa in promiſſione facta per D. Philibertum, adeo vt ſiue vera fuiſſet, ſiue non fuiſſet, ipſe ſemper, & quocumque modo voluerit promittere, & obligari, & per conſequens cauſa eſt impulſiua, & non finalis: vt notat Gabriel. *conſil.* 146. *n.* 7. *vol.* 1. *& conſil.* 132. *num.* 9. *eod. vol.* Cùm enim ſemper, & quocumque modo D. Philibertus voluerit obligari in conſiderationem beneſactorum præteritorum, prorogatio futura per Vniuerſitatem facienda non poteſt dici cauſa finalis promiſſionis, ſed tantùm impulſiua, quæ ſufficit ad validitatem promiſſionis, quæ ex ſola cauſa impulſiua, & perſuaſiua valida eſt, & ſuſtinetur, etiamſi non ſit obligatoria: Alexand.
6 *conſil.* 76. *n* 3. *lib.* 6. † Cùm ad hoc vt conſtet, quod D. Philibertus non eſſet aliàs contracturus, neceſſe eſſet aut fuiſſe expreſſum, aut ab vtroque contrahentium intellectum, aliàs promiſſio manet efficax: vt per Bartol. & Salicet. *in dict. l. damus*, *C. de condict. indeb.* Gabriel. *dict. conſil.* 146. *num.* 8. *lib.* 1. Cyriac. *controuerſ.* 181. *n.* 85. 86. *&* 87. vbi oſtendit quod tali caſu falſitas, ſeu defectus cauſæ, non vitiat contractum, niſi probetur, quod contrahens non eſſet promiſſurus, ſi ſciuiſſet cauſam eſſe falſam.

7 Sed hæc dicta ſunt ex abundanti: fruſtra enim diſputamus de falſitate cauſæ obligatoriæ; cùm etiam poſito quod expreſsè in obligatione fuiſſet appoſita conditio conſenſus Vniuerſitatis adhibendi, illa ſola conditio fuiſſet ſufficiens ad validandam obligationem, ad cuius validitatem ſufficit cauſa de præterito, quamuis nullum afferat damnum, vel emolumentum: Afflict. *deciſ.* 389. *num* 3. & idem dicendum eſt de conditione alicuius futuri euentus: Galganet. *de condit. & demonſtrat. part.* 2. *cap.* 4. *quæſt.* 9. *numer.* 26. ſed vt dictum eſt, fruſtra de cauſa diſputamus, cùm illa verificata fuerit, & D. Philibertus Officium durante triennio exercuerit.

8 Vltima reſponſio, eáque multùm potens eſt, quod confirmatio, & prorogatio Officij per Vniuerſitatem facienda, dependat ex ingreſſo D. Philiberti ad dictum Officium, quantumuis annale, cùm per multos annus ipſa Vniuerſitas ſolita eſſet confirmare Secretarios, & ſingulis annis prorogare, & continuare, dictum Officium Secretarij in fauorem perſonæ ſemel in illud introductæ: & ideo licèt illa prorogatio dependeat ex voluntate alterius, eſt tamen conſiderabilis, & pecunia æſtimabilis; cùm ſit quoddam Auiamentum, vt loquuntur DD. ſeu hominum inclinatio in fauorem perſonæ in Officium introductæ: de quo Auiamento multa Cephal. *conſil.* 328. *num.* 20. *& ſequent. lib.* 3. vt de auiamento molendini, furni, hoſpitij, & ſimilibus tradit *ibid.* & poſt eum Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 547. *n.* 17. & in terminis auiamenti, & concurſus perſonarum in fauorem Officij, & exercitij eiuſdem, tradit *ibid.* Cephal. *numero* 21. quod ius auiamenti eſt aliquid diuerſum, & ſeparatum à dominio, & proprietate Officij. † Ideo quamuis Offi- 9
cium pertineat ad Vniuerſitatem; auiamentum tamen pertinet ad illum, qui Officium exercet; vt dicit Cephal. *loco cit. num.* 25. *&* 29. Vbi loquitur in terminis auiamenti procedentis à voluntate cuiuſdam Vniuerſitatis hominum: & plura *in toto illo conſilio* de dicto iure auiamenti: de quo etiam Petr. de Vbald. *in tract. de duobus fratribus*, *part.* 11. *numero ſeptuageſimotertio*, Vnde rectè potuit D. Stephanus vendere, aut aliam promiſſionem ſuſcipere in ſui fauorem, ratione auiamenti dicti Officij, licèt ex Vniuerſitatis voluntate dependentis.

Et in ſimili caſu, cùm in Rota Romana diſputaretur de validitate cuiuſdam laudi, in quo certa ſumma fuerat adiudicata pro auiamento domus, ſeu hoſpitij, quod per nouennium cuidam nomine Barratello relinquebatur, fuit iudicatum ſententiam eſſe iuſtam, & ceſſare falſitatem cauſæ: quia ſiue iſtud auiamentum, ſeu concurſus hominum procederet ab ipſa domo, ſiue ex perſona alterius partis, quæ per longum tempus exercendo hoſpitium in dicta domo, vocando, & benè tractando hoſpites, effecerat concurſum, & frequentiam in dicto hoſpitio; ſemper ſpectabat ad eum, qui antea hoſpitium poſſidebat; & ideo potuit per Arbitros ius illud æſtimari certo pretio, & ad illud Barratellus condemnari: vt conſtat ex *deciſ.* Rotæ Romanæ 540. *numero ſeptimo*, *parte ſecunda*, *recent.* quod caſui noſtro optimè conuenit: † quia ſiue 10
auiamentum, ſeu concurſus Vniuerſitatis ad dictam prorogationem Officij proceſſerit ab ipſo Officio, ſiue ex fidelitate & obſequiis Vniuerſitati per D. Stephanum præſtitis; vtroque modo erat æſtimabile pecunia, & per conſequens iuſta & legitima fuit, & eſt promiſſio D. Stephani, & iniuſta denegatio D. Philiberti contra propriam promiſſionem.

CAPVT CC.

Renunciatio ampliſſima cum pacto de non petendo aliquid, quocumque iure in futurum, ſuper bonis paternis; non impedit, quominus renuncians inſtituatur hæres à matre. Sed ſi hæreditas matris ſit creditrix paternæ, obſtabit agenti generalis, & ampliſſima renunciatio. Renuncians cenſetur tantùm renunciare ſucceſſioni ab inteſtato, nec impeditur capere ex teſtamento. Intellige in præiudicium eius, de cuius hæreditate agitur, ſed non in præiudicium fratris, vel ſororis

ris

ris, in cuius fauorem facta eſt renunciatio.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio eſt ſtricti iuris : & ideo ſi facta ſit de bonis paternis , non extenditur ad materna.*

2 *Renunciatio hæreditatis maternæ intelligitur de ſucceſſione ab inteſtato , nec comprehendit ſucceſſionem de teſtamento.*

3 *Renunciatio auferens liberam teſtandi facultatem, non valet.*

4 *Renunciatio facta hæreditati alterius cum illius conſenſu , debet intelligi , quatenus is qui conſenſit , in eadem voluntate permanſerit.*

5 *Renunciatio omnis debet intelligi , rebus ſic ſtantibus, & ſic non extenditur ad ius de nouo ſuperueniens.*

6 *Renunciatio generalis niſi facta fuerit verbis ampliſſimis, non comprehendit iura futura obuenientia ex cauſa de futuro.*

7 *Quando renunciatio facta fuit cum clauſulis ampliſſimis, comprehendit etiam iura futura , ex cauſa de futuro obuenientia.*

8 *Renunciatio comprehendit iura de futuro , & ex cauſa de futuro , quando renuncians nulla alia iura habebat præter de nouo aduenientia.*

9 *Renuncians qui dicit aliud ſibi ius tempore renunciationis competiiſſe præter ius de futuro, illud probare tenetur.*

10 *Non debet in caſu propoſito fieri differentia inter renunciationem factam de bonis , & de hæreditate.*

11 *Hæres matris ſi bonis paternis renunciauerit, non amittit matris hæreditatem ; ſed ſi mater habuerit actionem , & ius ſuper bonis paternis, talis hæres non poteſt agere contra bona paterna , quibus renunciauit cum clauſulis ampliſſimis.*

12 *Renunciatio non impedit , qui renuncians , hæreditatem , vel legatum ex paterno teſtamento conſequatur : ſed illud quod ſibi relictum eſt , tenetur poſtea reſtituere illi , in cuius fauorem facta eſt renunciatio.*

IN contractu matrimonij , ſoror natu maior futuræ coniugis eiúſque maritus aſſerentes dictam ſororem natu maiorem eſſe patris communis hæredem beneficiatiam , & quilibet ipſorum in ſolidum habentes dictum matrimonium gratum, & contemplatione ipſius , & certis bonis reſpectibus , & aliàs quia ita ſibi placuit , & placet, declarant in fauorem dictorum tunc futurorum coniugum , pro ſe & ſuis ſtipulantium , ſe nolle acceptare hæreditatem patris , nec in illius hæreditate conferre domum , & prædia ſibi in dotem data : immò illis ſibi ſaluis , & præcipuis, renunciarunt , prout renunciant , in fauorem futurorum coniugiom omnibus iuribus , actionibus, & prætenſionibus quas habent , aut poſſunt habere , aut illis poſſunt competere tunc de præſenti , vel in futurum ſuper hæreditate dicti patris , quomodocunque ſit. Quæ iura ceſſerunt , & remiſerunt dictæ Dominæ futuræ coniugi , ponentes illam in locum ſuum cum clauſula Conſtitut. & aliis tranſlatiuis dominij, & poſſeſſionis.

Et vice verſa, futuri coniuges contemplatione dictæ renunciationis , & aliis bonis reſpectibus , & quia ita ſibi placuit , & placet , & quilibet in ſolidum renunciant omnibus iuribus ſibi competentibus , & competituris ſuper dictis bonis, in dotem ſorori natu maiori , & eius marito conſtitutis ; ponentes eos in locum ſuum , & cum aliis clauſulis tranſlatiuis , prout ſuprà : & ad hos fines promittunt ſoluere debita paternæ hæreditatis, in eodem contractu deſcripta, & deſignata. Quod ſi aliqua alia vltra deſcripta reperirentur, mater ibidem præſens proprio nomine illa ſoluere promiſit.

In eodem contractu prædicta mater donauit inter viuos , & contemplatione eiuſdem matrimonij , filiæ ſuæ natu minori matrimonium contrahenti, acceptanti , & gratias agenti , omnia iura dotalia, & quæcomque alia ſibi competentia ſuper hæreditate mariti ſui , ſalua ſibi, & reſeruata penſione vitalitia 200. ſcutorum ſingulis annis ſoluendorum. Reſeruata etiam ſumma 3000. ſcutorum , de qua in vita , aut morte diſponere poſſit, ad omnes ſuas voluntates ; in cuius ſummæ deductionem ex tunc donat præfatæ filiæ ſuæ natu minori ſummam mille ſcutorum.

Quibus ſic in facto præmiſſis, proponitur dubium , vtrum caſu quo mater de dictis duobos mille ſcutis reſtantibus de tribus mille per eam reſeruatis , in totum vel in parte diſponat in fauorem ſororis natu maioris , poſſit ipſa filia natu maior agere contra bona domini Patris , poſſeſſa per maritum iunioris , vti patrem , & legitimum adminiſtratorem bonorum liberorum ſuorum; an verò ipſi obſtet renunciatio generalis, cum ceſſione iurium ſuper hæreditate paterna ſibi competentium, & competiturorum.

Dubium videtur facere Primò , quia filia natu maior non renunciauit hæreditati maternæ , ſed tantùm paternæ , & per conſequens non videtur quod poſſit impediri quominùs matri ſuccedat, cùm renunciationes ſint ſtricti iuris , nec debeant extendi vltra bona , & iura ſuper quibus facta fuit renunciatio : Gabriel. *conſilio 60. numero ſexto, libro primo* , Rot. *deciſione vigeſima prima , numero octauo, & deciſione* 488, *numero ſecundo , part 4. recent.* 1

Secundò, quia etiamſi in dicto contractu contineretur expreſſa renunciatio hæreditatis maternæ , tamen illa deberet intelligi de ſucceſſione ab inteſtato , nec poſſet extendi ad ſucceſſionem ex teſtamento : Rot. *deciſione 160. numero ſexto , parte 4. recent.* Ludouiſ. *deciſ. 85. num. 14 deciſ. 358. num. 3. & deciſ. 565. num.* 8. 2

Tertiò , quia renunciatio hæreditatis paternæ, vel maternæ, non valet, tanquam auferens liberam teſtandi facultatem; etiam ſi expreſsè renunciatum fuiſſet ſucceſſionis ex teſtamento: Ludouiſ. *deciſ. 85. num. 32.* nec impedit quin renuncians ſuccedat ex teſtamento. 3

Neque obſtat quod interuenit conſenſus dictæ Matris ; quia talis conſenſus nihil operatur , niſi quatenùs conſentiens in eadem voluntate permanſerit , & conſenſum non reuocauerit, qui ſufficienter reuocatus cenſetur per legatum, vel inſtitutionem factam in fauorem renunciantis : DD. *in l. final.* & maximè Cagnol. *Cod. de pact.* 4

pact. cum pluribus quos citat Mart. *conſil.* 25. *num.*8.

5 Quartò, quia omnis renunciatio intelligenda eſt *rebus ſic ſtantibus* : ita vt quotieſcunque ius poſt renunciationem ex cauſa noua acquiritur, non noceat renunriaoti,etiamſi renuntiatum fuerit omnibus iuribus de futuro: Gratian. eum *ibi* citatis,*diſcept.*346.*n.*2.

His tamen non obſtantibus, verius eſt, dictam renunciationem iure pet filiam iuniorem, ſeu eius liberos, opponi poſſe ſorori natu maiori, quatenus in futurum hæres inſtitueretur per matrem,aut aliud ſibi commodum ex illius ſucceſſione obueniret.

Ratio eſt, quia non agitur modò de actione, vel lite intentata ſuper hæreditate materna, cùm dicti hæredes, & liberi ſororis iunioris non impediant, neque impedire poſſint quominus mater hæredem, ſi velit, inſtituat natu maiorem, aut alia ratione in illius fauorem diſponat de duobus aureorum millibus, quorum ſibi diſpoſitionem reſeruauit in donatione contenta in præfato contractu matrimonij: quia ſi illud diceremus, hoc eſſet ipſi tollere liberam teſtandi facultatem, quod iure prohibitum eſt: Sed dicimus in caſu diſpoſitionis factæ, vel faciendæ in fauorem dictæ natu maioris, ipſam quidem forè hæredem matris, & ſimul hæredem factam nunquam deſinere eſſe hæredem. Verùm cum hæreditas materna, & paterna, duæ ſint hæreditates diſtinctæ & ſeparatæ; quando natu maior volet agere tanquam hæres matris, obſtabit illi renunciatio generalis facta de omnibus iuribus competentibus, & competituris quomodocunque ſuper hæreditate paterna Siquidem ſi bona materna conſiſterent in bonis, ſtabilibus, aut aliis ab hæreditate paterna diſtinctis ac ſeparatis, tali caſu non obſtaret renunciario hæreditatis paternæ, neque ad materna extenderetur: Sed quia ſumma duorum millium ſcutorum per matrem ad diſponendum reſeruata, non poteſt capi niſi ſuper bonis, & hæredirate paterna, quæ ad dictam ſummam obligata reperitur; conſequens eſt vt agenti natu maiori contra bona paterna, obſtet propriæ renunciationis

6 exceptio. † Quamuis enim verum ſit, renunciationem generalem & ceſſionem omnium iurium factam per natu maiorem, quæ nunc, vel in futurum competere poſſent ſuper bonis paternis, ſi ſimpliciter facta fuiſſet abſque generalitate verborum, non potuiſſe comprehendere iura de futuro, quorum origo procedit ex cauſa futura; vt per Vincent. de Franch. *deciſ.* 181. *num.* 4. iuxta doctrinam Bartoli communiter approbatam *in l. qui Roma*, §. *duo fratres*, *in* 6. *queſt. ff. de verbor. obligat.* Io. And. Georg. *allegat.* 24. *in fin. & allegat.* 25. *num.* 3. Addent. ad Ludouiſ. *ad deciſ.* 265. Galerat. *de renunciat. lib.*4.*cap.*2.*num.*52.

7 Tamen cum renunciatio de qua agitur; facta fuerit per verba ampliſſima, nempe de omnibus iuribus competentibus, vel quæ competere poſſunt ſuper hæreditate paterna, quomodocunque ſit, & cum aliis clauſulis de quibus ſuprà; certum eſt hoc caſu omnia iura comprehendi, ſiue de præterito, ſiue de futuro, etiamſi haberet originem ex cauſa ſuperueniente poſt ipſam renunciationem: Bartol. *in dict.* §. *duo fratres*, *queſtione ſexta*, *in fine*, *numero decimonono*, Menoch. *conſil.* 401. *num.* 129. Burat. *deciſione* 310. *numero octano*,& *ibi* Addit. *litt. B.* Berrazòl. *de clauſul.* 27. *gloſ.* 13. *numero nono*, Rota *deciſione* 141. *numero ſexto*, *parte quinta*, *recent.*

Quod maximè procedit, quia natu maior 8
nullum planè aliud ius prætendere poterat ſuper hæreditate paterna, præter creditum dotis maternæ, in caſum ceſſionis ſibi per matrem faciendæ; nam hæreditatem paternam iam repudiauerat, creditum dotis ſuæ fuerat extinctum per dimiſſionem domus, & prædiorum ipſi in dotem conſtitutorum, & ſic nihil aliud aduerſus paternam hæreditatem ſperare poterat præter ſucceſſionem crediti reſiduæ dotis maternæ, conſiſtentis in bis mille ſcutis. Quo caſu renunciatio, etiamſi facta minimè fuiſſet verbis ampliſſimis, prout facta fuit, comprehenderet etiam iura de futuro, ex cauſa de nouo ſuperueniente; ne alioquin renunciatio eſſet inutilis: Peregr. *de fideicommiſſ. articul.* 52. *numero* 32. Surd. *conſilio* 267. *numero* 32. Galerat. *de renunciat. lib.* 4. *cap.*2.*num.*33. Gratian. *diſcept.* 346. *num.* 9. 12. *& ſequent.*

Et ſi natu maior alleget aliud ius ſibi ſuper 9
hæreditate paterna competiiſſe, illud probare tenetur, cum habeat contra ſe iuris præſumptionem: Peregr.*loc.cit.*Surd. *dict. conſil.* 267. *num.* 33. *& ſequent.*

Neque eſt quod opponatur renunciationem 10
non loqui de bonis, ſed de hæreditate. Quia non debet in hoc fieri differentia; cùm æs alienum, ſicut dos; dicatur eſſe in hæreditate, quæ continet iura actiua & paſſiua; & ſic idem hoc caſu iudicatur de bonis, quod de hæreditate, & è contra: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 134. *numero* 30. ſicut idem reſultat effectus, ſiue dictum fuerit in bonis, ſiue de bonis; quia hæc ſunt Synonyma. Surd. *conſil.*112.*num.* 87. Gratian. *dict. cap.*134.*num.*31.

Concluditur itaque, ſororem natu maiorem nihil poſſe prætendere ſuper hæreditate & bonis paternis, etiamſi matri hæreditario iure, aut legati nomine ſuccederet, ſtante renunciatione prædicta.

Reſtat nunc vt ad rationes in contrarium deductas reſpondeamus.

Et ad primam quidem reſpondetur, natu mi- 11
norem non impedire quo minus mater de bonis ſuis ad libitum diſponere poſſit: ſed dicere, quod ſi ſoror natu maior matri ſuccedat, non poterit aliquid petere aduerſus bona & hæreditatem paternam, attenta renunciatione prædicta per eam facta: Iſta eſt reſponſio petita ex Theſaur. iunt *lib.* 1. *queſt. forenſ.* 95. *num.* 15. Mart. *conſil.* 25. *num.*38. Semper enim erit hæres matris,ſed vti talis nihil petere poterit ſuper hæreditate paterna propter renunciationem: Sequitur Hodiern. ad Surd.*deciſione decima quarta*, *numero decimo octano*, *& decimo nono.*

Et hæc reſponſio ſatisfacit tertiæ obiectioni. 12
Quia mater non impeditur hæredem inſtituere natu maiorem, ſed ipſa hæres inſtituta bene impeditur agere contra bona paterna, ſtante renunciatione prædicta.

Ad ſecundam igitur obiectionem reſpondetur, iura in contrarium allegata locum habere, quando filia renunciat ipſi patri, vel matri: tunc enim non impeditur aliquid capere ex illorum

teſtamento, & renunciatio ſolùm intelligitur de ſucceſſione ab inteſtato. Secus eſt, quando renunciatio fit fratri, vel ſorori, aut alteri tertiæ perſonæ; tunc enim capit quidem ex teſtamento, ſed illud reſtituit illi, in cuius fauorem facta eſt renunciatio: Hodiern. *dict. deciſ.* 14. *num.* 15. poſt Theſaur. iunior. *loc. mox citat.* Mart. *dict. conſilio* 25. *numero* 27. *verſic. ſed ſecundo caſu*: & hoc caſu dicunt præfati DD. quod pater diſponendo in fauorem renunciantis, non poteſt nocere illi, cui iam per renunciationem ius erat quæſitum.

Ad quartum iam fuit reſponſum, demonſtrando quod regula in dubio propoſita non habet locum, quando renunciatio facta fuit verbis ampliſſimis, vt fusè iam fuit comprobatum; tunc enim renunciatio trahitur etiam ad ius futurum ex cauſa de futuro.

INDEX

INDEX

Copioſiſſimus eorum omnium, quæ in hoc Secundo Volumine Quæſtionum Ciuilium continentur.

A

Abſurdum.

ARGVMENTVM ab abſurdo vitando potens eſt in interpretatione vltimatum voluntatum. cap.161.num.7. pag.139

Acceptans.

Acceptans ſimpliciter legatum, tenetur acceptare onus: cap.109.num.29. p.24

Ampliatur, vt procedat etiamſi onus eſſet maius legato: num. 30. ibid.

Idem locum habet in donatione cauſa mortis: num.31. p.25

Acqueſtus.

Quomodo differant donatio luctorum, & donatio acquæſtuum: cap.147.n.19. p.114

Donatio acquæſtuum non regulatur eodem modo. quo ſocietas inita inter coniuges ſuper acquæſtibus & conquæſtibus: n.10. ibid.

Acquæſtuum nomine ſolùm comprehenduntur quæ proueniunt ex induſtria, non autem quæ ex liberalitate fortunæ: cap.168.n.11. p.150

Acquæſtus intelliguntur deducto ære alieno: n.12. ibid.

Acquirens poteſt quidem diſponere de ſuis acquæſtibus: ſed ſi ius quæſitum fuerit liberis, non poteſt illis præiudicare: n.19. ibid.

Acquiſitio.

Stantibus verbis claris donationis, acquiſitiones factæ per filium donatarium debent eſſe immunes ab omnibus debitis, & expenſis: cap. 147. num 22. p.114

Acquiſitiones factæ per filium, in dubio præſumuntur proueniſſe ex propria illius induſtria: n.24. ibid.

Acta.

Si acta criminalia dicantur deperdita, duo probanda ſunt; *primò*, illorum amiſſio; *ſecundò*, tenor ipſorum: cap.170. num. 8. p.154

Acta etiam inter eaſdem partes facta non probant, niſi in iudicio producantur formiter: cap.178. num. 5. p.169

Iudex bene facit iudicando ſuper ſolis actis productis, & non ſuper iis quæ ſunt extra proceſſum: num.6. ibid.

Actiones.

Actiones perſonales ſequuntur hæredes pro ea parte, qua defunctum repræſentant: c.160. n.3. p.136

Adire.

Pater nomine filij cenſetur adiuiſſe maternam hæreditatem per retentionem dotis maternæ: cap. 103.n.6. Sed vide ibid.n.11. p.5.& 6

Quod procedit, ſi filius ſit in infantia conſtitutus, quia tunc pater ſine filio poteſt adire hæreditatem illi delatam; ſecus ſi ſit maior infante: c.103. n.7. p.6

Maximè quando dos conſiſtit in bonis ſtabilibus, quia multo minus cenſetur per patrem adita hæreditas matris per retentionem dotis factam à patre: num.8. ibid.

Retentio dotis maternæ cenſetur facta per patrem potius propter vſumfructum ſibi competentem, quam animo adeundi illius hæreditatem nomine filiorum: num. 9. ibid.

Quoties poteſt deſumi alia coniectura, pater præſumitur potius dotem maternam alio animo retinuiſſe, quàm adeundi matris hæreditatem nomine filiorum: num.10. ibid.

Verius eſt, quod per retentionem dotis maternæ non cenſetur pater adire hæreditatem matris, nomine filiorum: num.11. ibid.

Niſi aliunde probetur patrem adiuiſſe hæreditatem vxoris, nomine liberorum, non habebit medietatem vſusfructus dotis maternæ delatæ ante emancipationem, & poſt eam aditæ: n.12. ibid.

Ex eo quod quis ſe nominat hæredem alicuius, cenſetur illius hæreditatem adire: cap.109.n.24. p.24.

Adminiſtratio.

Adminiſtratio bonorum fratrum abſentium decernenda eſt præſentibus, ſub onere redditionis rationum poſt aliorum aduentum: c.131.n.15. p.81.

Adminiſtrator.

Adminiſtrator liberari poteſt à redditione rationum adminiſtrationis præteritæ, ſed non futuræ: cap.102.n.7. p.3

Aduentitia.

Vſusfructus aduentitiorum per patrem repudiatus, eſt aduentitius, & non profectitius: cap.113. num.13. p.40

Quando filios negotiatur ſub nomine paterno, patri acquirit, deducta rata portione æſtimationis induſtriæ ipſius, quæ eſt aduentitia: n.14. ibid.

Ædificium.

Ædificium cedit ſolo, quatenus plus valet quàm ſolum: cap.156.n.7. p.132

Ægidiana.

Ægidiana conſtitutio prohibet appellationem in remediis poſſeſſoriis, quando in ſententia non adeſt nullitas: cap.188.n.1. p.184

Conſtitutio Ægidiana locum habet in ciuitate Anenionenſi: num.2. ibid.

Ægidiana conſtitutio locum non habet, quando inter bona quæ petuntur, adſunt aliqua quæ ſubſunt dominio directo Eccleſiæ: c.188.n.12. p.185

Hoc locum habet quando iſta exceptio fuit oppoſita ante ſententiam, & non poſt ipſam: num.13. ibid.

Conſtitutio Ægidiana locum etiam habet in ſecunda inſtantia:num.16. ibid.

Ægidiana conſtitutio reiiciens appellationem ſuſpenſiuam, locum ſibi vendicat, quotieſcunque ſententia lata in iudicio poſſeſſorio . ℞ valida: c.190. n 2. p.188

Æqualitas.

Æqualitas inter liberos eſt cauſa finalis collationis:c.164. n.6. p.143

Teſtamentum, in quo filij reducuntur ad æqualitatem, difficiliùs reuocatur: cap. 173. num. 6. p.160

Æqualitas inter fratres ſeruanda;& pro ea, interpretatio ſumenda eſt: c.197.n.21. p.200

Æſtimatio.

Æſtimatio in iudicio familiæ erciſcũdæ fieri debet in cumulo,& non per partes: c.107.n.1. p.15

Bona pluris æſtimantur vnita quàm ſeparatim: num.2. ibid.

Dum agitur de reſciſſione ex capite læſionis, bona æſtimanda ſunt tanquam vnita: numer.3. ibid.

Alia eſt æſtimatio dimidia reſpectu dimidiæ, quàm totius reſpectu totius:n.4. ibid.

Proponitur regula in contrarium, quod ſcilicet ſingula corpora ſingulariter æſtimanda ſunt: num.5. ibid.

Prima regula locum habet, quando agitur de rebus quæ non patiuntur commodam ſeparationem à ſuo toto, tunc æſtimari debent bona tanquam vnita:n.6. ibid.

Idem dicendum, quando agitur de aliquo iure vniuerſali, veluti de hæreditate: tunc enim æſtimatio in vniuerſum fieri debet: n.7. ibid.

Similiter æſtimatio in vniuerſũ fieri debet, ſi agatur de vnico feudo indiuiſibili, ſecùs ſi de diuerſis prædiis ſitis in diuerſis locis: n 8. ibid.

Quamuis bona æſtimentur tanquam vnita, hoc tamen non impedit quominùs alia corporum particularium fiat æſtimatio:n.9. ibid.

Quando agitur de reſtitutione fundi dotalis, admittitur æſtimatio bonorum in particulari propter intereſſe mariti:c.107.n.12. p.16

Quando res aliqua particularis ex tota vniuerſali euincitur, fieri debet æſtimatio illius rei particulari: n.14. ibid.

Quoties partium intereſt, æſtimatio particularia rerum fieri debet n.14. ibid.

Vbi plures ſunt venditiones, plures fieri debent æſtimationes:n.15. ibid

Plures ſunt venditiones, ſi habitus fuerit reſpectus ad fructus ſingulorum prædiorum, ideo plures fieri debent æſtimationes:cap.107.n.17. p.17

Quando plura corpora æſtimantur, periti tenentur facere æſtimationem reſpectu ſingulorum corporum: cap.108.n.1. p.18

Quando quid vniuerſale venditur non vti quid iuris, ſed vti quid facti, & vti in pluribus diſtinctis corporibus conſiſter s, bona debent æſtimari tanquam ſingula: n.2. ibid.

Quæ ſit ratio differentiæ inter æſtimationem bonorum in caſu imputationis, & in caſu reſtitutionis fideicommiſſi:c.193.n.11. p.193

Æſtimatio quæ præſtatur pro legato euicto, referri debet ad valorem temporis teſtamenti:c.197. num.4. p.198

Æſtimatores.

Æſtimatores non poſſunt cognoſcere de pretio vniuerſali, quando de eo facta fuit conuentio ſpecialia inter partes:cap.107.n.11. p.16

Agnatio.

Contemplatio familiæ,& agnationis poteſt etiam locum habere in teſtamento fœminæ:cap.112. num.25. p.38

Agnationis coniecturæ contraria eſt bonorum diuiſio in plures ſucceſſores: cap.120.n.8. p.57

Ratio agnationis conſeruandæ ceſſat, quoties ſtantibus agnatis bona poſſunt tranſire ad extraneos:cap.121.n.18. p.60

Subſtitutio vulgaris non conuenit conſeruationi agnationis:n.19. ibid.

Non eſt inconueniens quod teſtator in certis gradibus, & perſonis duntaxat agnationem contemplatus ſit, non in aliis:cap.127.n.10. p.73

Agnationis contemplatio facit, vt maſculi remotiores excludãt fæminas proximiores:n.11.ibid.

Eadem eſt vis tacitæ, & expreſſæ contemplationis agnationis:num.12. ibid

Per fæminas fit conſeruatio fictæ agnationis, quæ fit per maſculos deſcendentes ex fæminis, deferentes nomen,& arma familiæ:n.13. p.74

Verba perpetuitatem inferentia multum proſunt ad præſumendam conſeruationem agnationis: n.14. ibid.

Quando teſtator fæminas in aliqua parte teſtamenti vocauit, ceſſat contemplatio agnationis: n.15. ibid.

Coniectura agnationis ex delatione Nominis,& Armorum, reprobatur à multis Doctoribus. n. 16. ibid.

Maximè quando contemplatio agnationis non eſt expreſſa, ſed tacita:n.17. ibid.

Verba perpetuitatis non ſufficiunt quando agnationis contemplatio non fuit expreſſa, ſed tacita:num.18. ibid.

Agnationis conſideratio poteſt reſtringi ad certos gradus,& perſonas:c.130.n.4. p.79

Agnatio ficta, & artificialis conſiderari poteſt etiã in aliis quàm deſcendentibus: cap.152. num.3. p.123

Quando teſtator habuit intentionem conſeruandi agnationem, fæmina ex maſculo deſcẽdens non dicitur de linea maſculina:c.183.n.3. p.176.

Hoſpitale non eſt capax conſeruandi agnationem teſtatoris:n.4. ibid.

Alluuio

Quod accreſcit per alluuionem bonis fideicommiſſi, ſpectat ad fideicommiſſarios:c. 193.n.10. p.193

Alienatio.

Alienationes factæ per grauatum ſunt validæ vſque ad concurrentiam detractionum: c.104.n.9. p. 7

Hoc procedit, ſi agatur de alienationibus inter viuos, non autem ſi per viam vltimæ voluntatis:num.10. ibid.

Alienationes factæ per vnum ex cohæredibus poſſidentem pro indiuiſo non reuocantur, ſed pretium imputatur in eius portionem, vel diuiditur inter cohæredes: n.16. ibid.

Limita,

Limita,niſi alienario facta fuiſſet minus legitimo pretio:n.17. p.8
Hæres grauatus imputat alienata in ſuas detra-ctiones:cap.139.n.1. p.98
Ampliatur,vt procedat etiamſi grauatut non con-fecerit inuentarium:n.2. ibid.
Ex quibus coniecturis probetur alienationem bo-norum fideicommiſſi eſſe exemptam ab omni fraude:n.9. p.99
Io alienationibus bonorum Minorum ex iuſta cauſa factis, ſi palam, & publicè fiant, non eſt de neceſſitate adhibenda ſubhaſtatio : num.11. ibid.
Quælibet alienatio bonorum fideicommiſſi eſt valida,quandiu conditio eſt in ſuſpenſo;& ſi fi-deicommiſſatius præmoriatur,ex eo confirma-tor:n.18. p.100
Quando grauatus bona alienauit in præiudicium expreſſæ prohibitionis alienationis,ſubſtitutus ſtatim agere poteſt ad aperturam fideicommiſſi, quamuis caſus ſubſtitutionis nondum aduene-rit : c.143.n.13. p.107
Alienatio bonorum fideicommiſſi fieri poteſt etiam ex cauſa dotis ſpiritualis : cap.180.nu.7. p.173
Bona ſuppoſita fideicommiſſo alienari poſſunt, quamuis filiæ ſint natæ poſt obitum inſtituen-tis fideicommiſſum:n.8. ibid.
Difficiliùs conceditur alienatio bonorum fidei-commiſſi pro dote,quando tempore conſtituti fideicommiſſi nec auus,nec pater filiæ,nati vel concepti erant : n.9. ibid.
Difficilius quoque admittitur alienatio bonorum fideicommiſſi procedentis ex linea materna: n.10. ibid.
Fideicommiſſarius poteſt vendicare bona fidei-commiſſi pro dote alienata, quando adetant bona libera ſufficientia:n.12. ibid.
Mulier quæ eſt aſſecurata ſuper bonis mariti,non poteſt illa alienare in præiudicium familiæ, etiam cum iuramento:c.187.n.7. p.183
Filius hæres patris non poteſt impugnare aliena-tionem à patre factam bonorum, quæ pater granatus eſt ſibi reſtituere: cap. 109. num. 26. pag. 24
Idem eſt dicendum, ſi pater bona diuiſerit inter filios : n.27. ibid.
Facultas alienandi poteſt ſtare cum fideicommiſ-ſo, quatenus illa non fuerit reducta ad actum: c.121. n.17. p.60

Alimenta.

Si alimenta ex prædiis relinquantur,ſola alimenta & non prædia debentur:ſecus eſt,ſi prædia pro alimentis ſint relicta,tunc enim prædia ipſa de-bentur:c.111.n.1. p.33
Fructus,ſeu alimenta vxori legata, & non ſoluta, peti poſſunt per illius hæredes pro tempore præterito:c.115.n.2. p.43
In materia alimentorum non debet fieri differen-tia inter legitimos, & illegitimos:cap.146.n.3. p. 111
Ampliatur, vt procedat etiamſi ageretur de filio vnius monialis : n.4. ibid.
Non ſolùm pater,ſed etiam illius hæredes & ſuc-ceſſores tenentur alimenta præſtare ſpurio, vſque ad concurrentiam bonorum titulo lucra-tiuo habitorum : n. 5. ibid.
Induſtria, cuius vtilitas pendet ex arbitrio alte-rius, veluti in Doctore, & ſimilibus, non eſt conſiderabilis in taxatione alimentorum pro-pter incertitudinem : n.8. ibid.
Expenſæ pro familia,famulis, & aliis neceſſariis veluti Medicis, & ſimilibus conſiderari debent in taxatione alimentorum:n.9. p.111
Io eo qui non attigit annum vigeſimum, conſide-rantur alimenta 30. annorum;iuxta *l.hæredita-tum, ff ad leg.falcid.*n. 11. ibid.
In taxatione alimentorum debet haberi ratio om-nium ad humanam vitam neceſſariorum: n.13, ibid.
Alimenta relicta alicui quandiù cum hærede mo-rabitur, durant etiam poſt mortem hæredis: c.149.n.2. p.116
Sententia ſuper alimentis mandatur executioni non obſtante appellatione,quamuis incidenter cognitum fuerit de filiatione:cap.172.num.14. p.158
In taxandis alimentis filiæ naturalis, habenda eſt ratio mariti,liberorum,& totius familiæ:c.187. n.4. p.182
Filia naturalis non poteſt alimenta ſibi per pa-ctum promiſſa vel conſtituta, accepto pretio anticipatè ad triennium,aut aliud tempus alie-nare:n.5. ibid.
Filia non poteſt alienare alimenta, etiam cum iu-ramento,in præiudicium mariti, & liberorum: n.6. p.183
Commoditas alimentorum poteſt quidem alie-nari,ſed interueniente Iudicis decreto cum cau-ſæ cognitione : n.8. ibid.
Quæ requirantur ad hoc vt validum ſit decretum, quod interponi debet in alienatione alimento-rum: n.9. ibid.
Alimentis iure ſanguinis debitis renonciari non poteſt etiam cum iuramento:n.10. ibid.
Alimenta dicuntur futura quæcunque poſt litis conteſtationem debita:n.11. ibid.
Qui prætendit mulierem ex anticipata alimento-rum ſolutione fuiſſe factam locupletiorem, te-netur hoc probare:c.187.n.12. p.183
Etiamſi poſtea conſtet alienantem non indiguiſſe alimentis,tamen illorum præmatura alienatio non ſuſtinetur:n.16. ibid.
Quando receditur à forma alimenatorum,contra-ctus eſt nullus,etiamſi alimentatius velit illum approbare:n.17. ibid.

Alternatiua.

Alternatiua poſita inter perſonas æqualis gradus reſoluitur in coniunctam,& omnes æqualiter ad-mittuntur:c.192.n.1. p.191
Maximè,quando perſonæ vocatæ,ſunt omnes gra-du & ſucceſſione pares:n.2. ibid.
Quando in eadem diſpoſitione fœminæ vocantur per dictionem alternatiuam cum maſculis,præ-feruntur maſculi fœminis : n.4. ibid.
Alternatiua non habet vim admitti faciendi om-nes vocatos,quando quoad aliquo, conſiderari poteſt maior affectio teſtatoris:n.12. ibid.
Alternatiuæ dictionis natura eſt,vt vnus non cen-ſeatur vocatus niſi poſt alterum in ſubſidium: n.13. ibid.
Ampliatur vt procedat,etiamſi nullus conſiderari poſſet inter vocatos ordo affectionis : num. 24. p 192
Explicatur Andreol. *controuerſ.* 137. numero 15. ibid.
Vide *Legatum.*
In debito alternatiuo interdum electio eſt credi-toris, interdum debitoris: cap. 197. num. 11. p.198

Quando electio pertinet ad creditorem,ſi res vna pereat abſque culpa, & moora debitoris, extinguitur electio:n.15. ibid.
Quid ſi debitor fuerit moroſus. ibid.

Antecedens.

In teſtamentis qui vult conſequens,vult etiam antecedens, etiam ad inducendum fideicommiſſum reciprocum de linea ad lineam:c.152.n.6. p.153

Anterioritas.

Exceptio anterioritatis repellit omnes alios in iudiciis poſſeſſoriis : c.172. n.15. p.158

Appellatio.

Appellatio debet interponi coram iudice, à quo, ſi eius copia haberi poſſit : cap. 133. num. 19. p.65
Quando citatio ad ſententiam non fuit facta in perſonam, validè interponitur appellatio à die notitiæ:cap.189.n.6. p.187

Approbatio.

Pretium alienationis recipiens alienationem approbare cenſetur:c.109.n.10. p.22
Idem eſt in recipiente partem pretij : numer. 11. ibid.

Arbiter.

Arbiter non poteſt cogi ad teſtificandum, niſi vtraque pars conſentiat:c.106.n.24. p.13
Fallit hoc, ſi agatur de arbitro communiter electo:n.25. ibid.
Præſertim,ſi priùs arbiter fuit requiſitus,& de eo illi facta proteſtatio : n.26. ibid.
Etſi agatur de materia quæ aliis non poteſt eſſe nota:n.27. ibid.
Maximè, cum arbiter interrogatur ad inſtantiam illius contra quem lata eſt ſententia : num.28. ibid.
Item quando per talem declarationem nulli fit præiudicium:n.29. ibid.
Item fallit,quando iudex cogit peritum ex officio ad faciendam declarationem:n.30. ibid.
Arbiter ad duo nominatus nulliter procedit,ſi ſuper vno duntaxat proceſſerit, & aliud dereliquerit.cap.107. n.16. p.17

Archiuium.

Archiuium Romanum non poteſt legitimare,niſi adhibita clauſula *ſine praiudicio venientium ab inteſtato*. c.124.n.14. p.66

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu locum etiam habet in contractibus : cap.165.n.5. p.144
Argumentum à contrario ſenſu debile eſt, & non procedit quando concluderet contra diſpoſitionem iuris communis:n 9. ibid.

Arma.

Per delationem Nominis,& Armorum,& prælationem maſculorum,oritur aliqua præſumptio contemplatæ agnationis : cap. 110. num. 45. p. 31
In Gallia fuit ſæpiùs declaratum, fœminas Nominis,& Armorum deferendorum eſſe capaces. Idémque iudicatur in Hiſpania : cap. 127. n.6.. p.73
Onus delationis Armorum de iure communi arguit conſeruationem agnationis:n.7. ibid.
Arguit etiam excluſionem fœminarum:n.8. ibid.
Onus ferendi Nomen, & Arma operatur quoad gradum,in quo fuit adiectum:n.9. ibid.

Articuli.

Articoli non ſunt admittendi contra iuramentum deciſorium producti : c.177. n.15. p.168

Atteſtatio.

Atteſtatio facta lite pendente,& parte non citata, non probat : cap.134.num.3. p.86
Atteſtatio Ducis,vel Cardinalis nihil probat,niſi facta fuerit formiter,& citata parte:c.137. n.4. p.92
Atteſtatio ſimplex viri,quantumuis inſignis,fidem non facit in præiudicium Tertij : cap.170.n.9. p.154

Attentata.

Non dicuntur attentata quando ſententia erat exequibilis,quamuis cauſa eſſet commiſſa cum clauſula, *quatenus locus ſit Ægidiana* : cap.188. n.17. p.185

Augmentum dotis.

In augmento dotis,quod donationem propter nuptias vocant,liberi ſuccedunt æquis partibus matri, etiamſi ad ſeconda vota non conuolauerit, quoad partem illius augmenti, quam ipſa conſequitur titulo lucratiuo, ſi mater de ea expreſsè non diſponat: cap.115 n.1. p.43
Explicantur dicta *n.*1.adhibita diſtinctione lucrorum nuptialium, & non nuptialium, de qua n. 4. & 7. p.44
Augmentum hodiernum ſuccedit in locum donationis propter nuptias:c.115.n.8. ibid.
Defenditur ab impugnationibus D. Bellus *conſil.* 180. *n.*7. n.9. ibid.

Auiamentum.

Concurſus hominū ad certam perſonam,vel officium,quod Itali auiamentum vocant, eſt cōſidarabile,& pecunia æſtimabile:c.199.n.8.p.203
Quamuis officium Secretarij Vniuerſitatis pertineat ad Vniuerſitatem tamen affectio, & concurſus voluntatum erga perſonam ipſius,ad illū pertinet,& eſt pecunia æſtimabilis:n.9.ibid.
Siue concurſus hominum procedat à perſona, ſiue ab ipſa re,ſemper eſt conſiderabilis,& præbet iuſtam promiſſionis cauſam:n.10. ibid.

Auxiliator.

Cauſa auxiliatorum tractanda eſt coram eo, qui habet cognitionem delicti principalis : c. 153. num.16. p.127
Ampliatur, etiamſi in reſcripto non adeſſet clauſula,*cum toto negotio principali* : n.17. ibid.
Sententia lata in fauorē principalis delinquentis eſt præiudicialis cauſæ auxiliatoris : n.18.ibid.

B

Barones.

Barones habentes iuriſdictionē cum molendinis,& furnis bannariis, habent ius exigendi furnagium pro pane manducando per forenſes,propria prædia excolentes:c.150.n.13. p.120
Quod locum habet in Dominis iuriſdictionalibus,non autem in iis quibus ius molituræ competit ex contractu:n.14. ibid.
Maior eſt præſumptio pro Baronibus, quàm pro extraneis emptoribus:n.16. ibid.

Bona.

Bonorum ſuorum appellatione continentur ea, quæ per teſtatorē poſſidentur:c.110.n.40. p.50

C

Caducatio.

SI grauatus præmoriatur teſtatori,inſtitutio,& ſubſtitutiones fideicommiſſariæ ſubſequentes caducantur,& corruunt : c.173.n.1. p.159

Caducato

Caducato primo gradu ſubſtitutionis, deficit quidem ſubſtitutio paſſiua in eius perſona, ſed actiua remanet in perſona heredis grauati: cap. 161. num. 9. p. 159

Calculus.

In calculo generali non comprehenditur debitum quod fuit iam extinctum. cap. 198. num. 3. p. 201

Expreſſio certarum ſummarum in calculatione, arguit alias ſummas non deſignatas non eſſe in calculo comprehenſas: num. 7. ibid.

Cambium.

Cambium dicitur ſiccum, ſi debitor fingat ſe habere pecunias reſtituendas Lugduni v.g. quas tamen non habebat; nihilominus ſoluit cambium in eodem loco, in quo littera ſcripta fuit: c. 167. num. 5. p. 147

Cambia nundinaria non ſunt vniformia, ſed debentur ſecundùm curſum nundinarum: c. 179. n. 11. p. 171.

Cambium dicitur illicitum ſi non ſit ſecundùm curſum nundinarum: n. 12. ibid.

Partium confeſſiones ſuper cambiis non ſufficiunt ad iuſtificandum contractum: n. 13. ibid.

Exiſtente dubio ſuper cambiis, debet procedi ad nominationem peritorum: num. 14. ibid.

Captatoria.

Captatoria non eſt diſpoſitio in contractibus, quando donator reſeruauit facultatem ſubſtituendi pro perſona incerta, & nominanda: c. 110. n. 16. pag. 28.

Captatoria dicitur diſpoſitio, quando donator ſibi non reſeruauit, ſed alicui Tertio dedit facultatem nominandi incertum de incertis: n. 18. ibid.

Contractus & diſpoſitiones inter viuos vti captatoriæ vitiari non debent: n. 20. ibid.

Caſtrum.

Qualitas caſtri iuriſdictionalis non attenditur, ſi aduenerit poſt tempus teſtamenti: cap. 121. n. 6. pag. 59

Et etiamſi adeſſet tempore teſtamenti, non ſufficit ad arguendam vocationem: n. 7. ibid.

Caſus.

Caſus omiſſus in contractibus decidendus eſt ſecundum ius commune: c. 165. n. 4. p. 144

Sed regula illa, quod caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris, præualet argumento à contrario ſenſu: n. 6. ibid.

Stipulatio facta in vno caſu habetur pro non facta in alio caſu diuerſo: n. 7. ibid.

Explicatur textus *in l. inter ſocerum, § fin. ff. de pact. dotalib.* num. 8. ibid.

Cataſtrum.

Deſcriptio in cataſtro non præiudicat, niſi poſſeſſor fuerit citatus, nec ſufficit ſimplex ſcientia: c. 151. num. 8. p. 122

Cauſa.

Promiſſio facta ſcienter ſine cauſa, vel ex falſa cauſa, ſortitur naturam donationis: cap. 199. num. 1. p. 202

Obligatio non dicitur facta ſine cauſa, quamuis facta fuerit ex cauſa ſola antidotalis obligationis ad quam promittens de iure cogi non poterat: n. 2. ibid.

Obligatio dicitur facta ex cauſa, licet is ad cuius fauorem ſit nullum ex illa cauſa lucrum conſequatur: num. 3. ibid.

Cauſam iuſtam ſufficit fuiſſe expreſſam licet adfuiſſet alia cauſa iniuſta non expreſſa: num. 4. ibid.

Defectus cauſæ impulſiuæ non vitiat contractum, ſed ſolum defectus cauſæ finalis: cap. 199. n. 5. p. 203

Cauſa finalis ad hoc vt talis ſit, neceſſe eſt vt probetur ſine ea partes non fuiſſe contracturas: n. 6. ibid.

Vt dicatur obligationem factam fuiſſe cum cauſa, ſufficit cauſa de præterito etiamſi nullum afferat damnum vel lucrum: n. 7. ibid.

Cautio.

Natura Mutianæ cautionis eſt, vt promittatur reſtitutio rei cum fructibus, caſu quo conditio legato vel hæredis inſtitutioni adiecta, non impleatur: c. 157. n. 1. p. 132

In materia cautionis Mutianæ præſtandæ, nihil differt modus à conditione: n. 3. p. 133

Quomodo differant inter ſe cautio Mutiana pro legatis, & ea quæ præſtatur ratione hæreditatis: num. 4. ibid.

Et quomodo iudicandum ſit quoad fructus in legatis annuis ratione cautionis nõ præſtitæ, vel non adimplementi. ibid.

Cautio Mutia ſuccedit in locum adimplementi, & contrauenieus priuatur emolumento: num. 5. p. 133

Etiamſi agatur de conditione affirmatiua, quæ vſque ad vltimum vitæ ſpiritum præſtari poteſt, cautio Mutiana præſtanda eſt: n. 6. ibid.

Cautio quaſi Mutiana præſtanda eſt in conditionibus affirmatiuis, quæ vſque ad vltimum vitæ ſpiritum impleri poſſunt: nu. 7. ibid.

Exceptio non præſtitæ cautionis Mutianæ expellit legatarium agentem à limine iudicij: n. 10. ibid.

Cenſus.

Verbum *retrouenditionis cenſus* amittit vires ſuas, ſtatim vbi in eodem inſtrumento adeſt ceſſionarium in fauorem ſoluentis: cap. 128. num. 9. pag. 75.

Non eſt inconueniens extinctionem cenſus induci quoad aliquos, tranſlationem verò quoad alios num. 10. ibid.

Ceſſio.

Quando cenſus fuit remiſſus alteri per viam tranſlationis, ceſſionarius conſequitur penſiones, ſeu cenſus decurſos à die ceſſionis, ſecùs eſt, ſi ceſſio facta fuerit extinctiuè: c. 128. n. 2. p. 75

Soluens cum ceſſione actionum non facit cenſus extinctionem, ſed acquirit tranſlatiuè: num. 6. ibid.

Pactum ceſſionis iurium eſt potentius pacto ſolutionis, & extinctionis: n. 7. ibid.

Ampliatur, etiamſi ceſſio actionum facta fuerit ex interuallo ſoluenti fideiuſſori: n. 8. ibid.

Ius fideicommiſſi conditionalis nec eſt ceſſibile, nec tranſmiſſibile: c. 139. n. 14. p. 99

Quod non eſt ceſſibile, non eſt tranſmiſſibile: n. 15. ibid.

Quando ceſſio facta fuit cum clauſulis ampliſſimis, omnia iura tam directa, quàm vtilia, tranſeunt in ceſſionarium; & nihil remanet apud cedentem, nec vllas habet actiones efficaces: c. 198. num. 1. p. 201

Quod præſertim locum habet, quando cum dictis clauſulis fuit adhibitum iuramentum num. 2. ibid.

Ceſſionarius.

Ceſſionarius ſubintrat in gradum & hypothecam cedentis: c. 123. n. 7. p. 64

Creditores, & legatarij debẽt actiones ſuas dirige-

re contra verum hæredem, non autem contra ceſſionarium, vel emptorem hæreditatis: cap. 145.num.10. p.109

Citatio.

Citatio generalis per proclama non ſufficit, ſed hæres debet nominatim ad inſtantiam fideicommiſſarij citari: c.136.n.20. p.91

Hæres citari faciens aliquem, approbat illum in legitimum contradictorem: n.21. ibid.

Quando reus aufugit, nec ſe citari permiſit, habetur pro legitimè citato: c.170.n.6. p.154

Clauſula.

Clauſula *Et ſi omnes decedant*, refertur ad illos ſolos de quibus teſtator antea loquutus eſt: cap. 112.num.16. p.37

Clauſula *Ad omnimodam voluntatem*, continet facultatem pleniſſimam diſponendi de bonis donatis: c.121.n.14. p.60

Clauſula *bene vult & intelligit*, debet explicari retento eodem themate præcedenti: n.16. ibid.

Clauſula *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, non excludit à ſucceſſione teſtamento relicta: c.124. num.12. p.66.

Excludit tamen à ſucceſſione fideicommiſſaria: num.13. ibid.

Clauſulæ reſtrictiuæ quantum operentur in teſtamento: cap.125.n.11. p.69.

Clauſula *Et deficientibus*, poteſt ex certis coniecturis explicari de caſu mortis ſubſtituti viuo teſtatore: num.17. ibid.

Clauſula *Dicto caſu*, reſtringit ſubſtitutionem ad caſum expreſſum: c.119.n.5. p.77

Clauſula prædiſta non operaretur reſtrictionem ad caſum mortis liberorum expreſſum, niſi concurreret fauor prædilectionis: n.6. ibid.

Clauſula codicillaris nihil operatur, quãdo deficit voluntas teſtatoris: c.130.n.8. p.79

Clauſula codicillaris ſubintelligitur in teſtamento inter liberos, quamuis in eo non fuerit apposita: c.131.n.2. p.80

Clauſula *qui erit*, importat conditionem. cap. 138. num.18. p.97

Clauſula *Caſu quo*, diſpoſitionem conditionalem reddit: c.157.n.2. p.132

Quando adeſt clauſula codicillaris per verba futuri temporis, ſubſtitutio cadacata ſuſtinetur in fauorem ſecundi gradus. c.161.n.6. p.139

Clauſula codicillaris vt plenè operetur, debet eſſe concepta per verba futuri temporis: c.163.n.11. p.142

Clauſula in fine poſita, & verbis generalibus concepta, refertur ad omnia præcedentia: c.168. n. 13. p.150

Si in teſtamento adſit clauſula codicillaris, illud ſuſtinetur, quamuis hæres inſtitutus prædeceſſerit: cap.173.num. 2. p.159

Collatio.

Filia patri ſuccedens ſolam actionem ad dotem conferre tenetur, c.104.n.3. p.7

Filia non tenetur aliud conferre in ſucceſſione præter actionem ſolam dotis, quamuis inefficacem, quando agitur de caſu, in quo pater non tenetur ſi iam redotare: c.164. n.2. p.142

Imò generaliter loquendo; filia non tenetur aliud conferre præter ſolam dotis actionem etiam inefficacem: n.2. ibid.

Ampliatur vt procedat, ſiue maritus qui ſoluendo non eſt viuat, ſiue mortuus fuerit: n.3. ibid.

Si teſtator mandauerit filiæ vt dotem conferat, debet fieri interpretatio ſecundùm diſpoſitionem iuris, vt liberetur conferendo ſolam actionem ad dotis repetitionem, ſiue maritus ſit ſoluendo, ſiue non: num.4. ibid.

Collatio ſic fieri debet, vt inter liberos ſeruetur æqualitas: num.5. ibid.

Si filia cogeretur conferre dotem, quam exigere non potuit propter mariti inopiam, oriretur inæqualitas inter liberos: n.7. p.143

Multò magis cenſetur teſtator voluiſſe vt filia ſolam dotis actionem conferas, ſi in alia teſtamenti parte locutus ſit de ſummis per eum ſolutis pro dote filiæ, & in præcepto quo collationem fieri mandauit, ſolùm de collatione dotis in genere locutus ſit: n.8. ibid.

Expenduntur verba teſtamenti, ex quibus conſtat filiam non teneri aliud conferre quàm ſolam dotis actionem, quæ erat inutilis ex defectu bonorum mariti: n.9. ibid.

Collecta.

Qui Senatoriam obtinent dignitatem, ſunt à collectis immunes: c.116.n.2. p.45

Senatores & Conſiliarij Parlamentorum non tenentur ſoluere collectas. Quod ampliatur in quibuſcumque Iudicibus, etiamſi bona iam reperiantur regiſtrata, n.3. ibid.

Domini Iuriſdictionales ſunt exempti à collectis quoad bona feudalia: c.195.n.1. p.196

Emptor bonorum feudalium amittit immunitatem à collectis, quæ Domino iuriſdictionali vendenti competebat: n.2. ibid.

Collectæ ſunt onera variabilia, & imponuntur perſonæ pro rebus: n.3. ibid.

In materia collectarum exemptio regulatur iuxta tempus impoſitionis: n.4. ibid.

Diſtinguuntur tres caſus circa ſolutionem collectarum faciendas per emptores acquirentes à perſonis priuilegiatis: n.6. ibid.

Quando collecta nondum erat impoſita tempore indictæ collectæ, ſucceſſor titulo particulari non gaudet exemptione: n.7. ibid.

Pro bonis quæ ſunt extra territorium communitatis, habitatores tenentur ſoluere collectas in loco ſuæ habitationis; ſi in loco vbi bona ſita ſunt, nullas ſoluant: n.8. p.196

Collegia.

Collegia ſtudentium Ciuitatis Auenionenſis gaudent priuilegiis Eccleſiæ: cap. 181. num. 3. p.174

Columba.

Iudex poteſt limitare exceſſiuum numerum columbarum vicini, ſi magnum detrimentum prædiis proximis inferant: c.140 n.7. p.101

Columbæ dicuntur animalia innoxia, & ideo non impediuntur; ſed tamen magnus illarum numerus coërcetur: n.8. ibid.

Communitas.

Ad probandam malam fidem Communitatis, probanda eſt ſcientia per ciues legitimè congregatos: c.117.n.14. p.48

Probata ſcientia Vniuerſitatis congregatæ, præſcriptio non incipit fauore Communitatis, niſi poſt mortem omnem qui interfuerunt in illa congregatione: n.15. ibid.

Compendioſa.

Quando ſubſtitutio compendioſa eſt relata ad perſonam filij, tunc mater excluditur à legitima: c.132.n.7. p.83

Subſtitutio non deſinit eſſe compendioſa, quamuis in ea non adſit dictio *quandocunque*: c. 135. num.4. p.89

Subſtitutio

Subſtitutio compendioſa ad certa bona reſtricta, omni tempore eſt fideicommiſſaria : num. 5. ibid.
Quod maximè procedit quando ſubſtitutio facta fuit ſine dinumeratione ætatum:num 6. ibid.
Et hoc locum etiam habet licèt extraneus ſit ſubſtitutus, ita vt hoc caſu non ſit conſiderandus tranſitus ad ſecunda vota, vel quod ſubſtituta ſit perſona valde dilecta : n.7. ibid.

Compenſatio.

Compenſatio debiti voluntarij cum legato fit ex coniecturis : cap.155. n.17. p.131
Ex quibus coniecturis fiat compenſatio cum debito voluntario.n.18.19 20. & 21. ibid.
Compenſatio fieri non poteſt in præiudicium creditorum anteriorum,ex opinione quam amplectitur Rota Romana:c.178.n.20. p.150
Compenſatio fieri non poteſt, quando pretium extat in manibus illius,qui ſimul eſt emptor & creditor,nec ante aduentum temporis ſolutionis:cap.175.n 4. p.162
Compenſatio & datio in ſolutum à ſciente facta, non poteſt eſſe valida in præiudicium anteriorum creditorum; ſed illis datur actio ad pretium nondum conſumptum:n.10. p.163

Complicatio.

Quando dubitatur vtrùm ſententia contineat complicationem,ad effectum admittendi appellationem ſuſpenſiuam, attendenda ſunt ſolùm verba ſententiæ:c.172.n.2. p.157
Complicatio non deſumitur ex verbis narratiuis ſententiæ, ſed ſolum attendenda ſunt diſpoſitiua : n.3. ibid.

Compromiſſum.

Iuramentum in compromiſſo appoſitum habet tacitam conditionem, dummodo laudum fuerit iuſtum : c.106.n.33. p.14

Conceſſio.

Conceſſio facta reſpectu certæ & determinatæ rei, eſt realis, & non perſonalis : cap. 148. num. 6. p.115

Conditio.

Vtrùm attendendæ ſint conditiones adiectæ gradui caducato?remiſſiuè:c.110.n.46. p.31
Deficiente conditione primo gradui adiecta, corruunt omnes ſubſtitutiones ſequentes, iuxta *conſilium* Oldradi 21. cap.125.n.1. p.67
Conditio *ſi decedat ſine liberis*, referenda eſt ad tempus mortis:num.2. p.68
Conditio verificari debet in omnibus vocatis, quando adeſt in medio perſona prædilecta; & tunc pluralitas non reſoluitur in ſingularitates: c.129. n.1. p.77
Conditio *ſi ſine liberis deceſſerit*,non verificatur in eo qui natus non eſt : n.2. ibid.
Hoc ſaltem locum habet,quando agitur de ſubſtitutione fideicommiſſaria, quæ eſt odioſa : n.3. ibid
Verba illa *ſub conditione*,ſæpè important modum potiùs quam conditionem : cap. 141. num. 5. p.101
Ampliatur vt procedat, etiamſi adiecta eſſet clauſula, *Et non aliter*:n.4. ibid.
Sola conditio relata ad filium emancipandum, nullam reddit emancipationem : n.5. ibid.
Conditio quæ eſt de natura actus, non reddit inualidum actum legitimationis:n.6. ibid.
Deficiente conditione, ſequentes ſubſtitutiones expirant,iuxta *conſilium* 21. *Oldradi* : à quo tamen receditur, quando conſtat teſtatorem voluiſſe inſtituere fideicommiſſum graduale, & perpetuum:c.141.n.1. p.105
Deficiente conditione non corruunt ſubſtitutiones ſequentes,quando teſtator voluit facere fideicommiſſum perpetuum : ibid.n.11. p.106
Deficiente conditione ſecundi vel tertij gradus ſubſtitutionis,non corruunt ſubſtitutiones ſubordinatæ, ſed tantùm ob defectum ſubſtitutionis adiectæ primo gradui: n.12. ibid.
Conditio cenſetur repetita in ſecundo legato connexo per dictionem *vltra* : cap. 147. num. 8. p.113
Etiamſi agatur de conditione mixta,quæ in parte pendeat ex facto Tertij,ſi Tertio pro parte ſua ſatisfaciente conditioni, legatarius non adimpleat,eſt in culpa,& priuandus eſt emolumento:c.157.n.8. p.133
Legatarius non adimplens conditionem,cogendus eſt actione ex teſtamento, vel per amiſſionem legati, etiam illud iam fuiſſet conſecutus : n.9. ibid.
Fideicommiſſum iniunctum ſub duplici conditione,quarum vna eſt de facto impoſſibilis, ſuſtinetur ex altera tantùm conditione : c.176. n.8. p.163
Fideicommiſſum hæredi ſub duplici conditione impoſitum, non extenditur regulariter ad vlteriores gradus:n.11. ibid.
Quæ ſit natura, & quæ differentia conditionis ſuſpenſiuæ, & reſolutiuæ : cap. 198. num. 12. p.202

Confeſſio.

Ex ſtylo mercatorum confeſſio valoris recepti probat veram numerationem : cap.167.num.3. p.147
Inſtrumenta quæ continent confeſſionem, ſi ſint anteriora præferuntur continentibus realem numerationem:n.4. ibid.
Confeſſio dotis receptæ facta per maritum conſtante matrimonio, nulla dotis conſtitutione præcedente, vtrùm cenſeatur facta animo donandi:vel ſub ſpe futuræ numerationis; pendet ex coniecturis : c.185.n.1. p.179
Regulariter confeſſio mariti de dote recepta conſtante matrimonio, cenſetur facta animo donandi; ſecundùm veriorem opinionem:num.2. ibid.
Confeſſio facta in abſentia vxoris, maiorem arguit fraudem legis : n.3. ibid.
Confeſſio dotis incongruæ præſumitur fraudulenta,& animo donandi facta:n.4. ibid.
Confeſſio dotis receptæ in argento,auro, & iocalibus:præbet fraudis coniecturam : n.5. ibid.
Confeſſio per maritum vxoris fauore facta animo donandi,non firmatur iuramento:n.6. ibid.
Confeſſio dotis receptæ facta animo donandi,non valet non inſinuata, non obſtante iuramento: ibid. n.12. p.180
Confeſſio ſimulata dotis receptæ non præiudicat marito, nec illius hæredibus : cap.188. num. 7. p.185

Coniuncta.

Quando fideicommiſſum eſt iniunctum ſub duplici conditione,ſæpè coniuncta propoſitio reſoluitur in diſiunctam,ex præſumpta mente teſtatoris,iuxta ſententiam Peregrini : cap.176.n.7. p.166

Conſenſus.

Conſenſus præſtitus tutorio nomine,nō præiudicat tutori agēti nomine proprio:c.109.n.8.p.22

Cooſentiens aliquem ſoluere pretium rei venditæ proprio ſuo creditori, ſibi præiudicat, perinde ac ſi ipſi fieret ſolutio: n.9. ibid.

Cooſentiens alienationi per actus poſitiuos, ſibi præiudicat: ſaloo iure agendi quoad pretium contra veoditorem: o.12. ibid.

Conſentiens alienationi rei ſuppoſitæ fideicommiſſo, ſibi præiudicat quoad rem circa quam conſentit; ſecùs quoad alias, ſi agatur de fideicommiſſo plurium rerum, ſeu vniuerſali: n.13. p.23.

Conſtitutio.

Reformatio diſpoſitionis ſeu conſtitutionis, intelligitur retentis ſemper terminis primæ ordinationis: c.105.n.13. p.9

Conſtitutum.

Si poſſeſſio capta vigore Conſtituti, continuata fuerit ſpatio decem annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes, & poſſeſſio deinde reſtitueretur, Domino ſoluendum eſſet laudimium: c.169.o.22. p.153

Donatarius cum clauſula Conſtituti, præferendus eſt hæredi, qui non dicitur habere parem titulum, ad effectum poſſeſſorij: cap.172. num.4. p.157

Quando conſtitutum appoſitum eſt io donatione, donatarius aduerſùs omnes poſteriora iura habentes manutenendus eſt: ibid.n.16. p.158

Conſuetudo.

Conſuetudo probari debet præciſè in caſu de quo agitur: c.150.n.15. p.120

Contractus.

Omnia verba contractus cenſeotur appoſita in inſtrumento de conſenſu, & voluntate partium: c.108.n.10. p.19

Tertio non oocent contractus inter alios geſti: c.134. n.9. p.86

Ex pretio cognoſcitur quid in contracto contineatur: n.10. ibid.

Contractus talis eſſe præſumitur, qualem partes eum nominarunt: c.142. n.9. p.104

Contrauentio.

Quando agitur de facto negatiuo, pœna contrauentionis locum habet abſque vlla interpellatione præcedente: c.142.n.2. p.104

Contrauentio io caſum moleſtationis prohibitæ, incurritur per moleſtias iuris, vel facti: oum.3. ibid.

Hæreditas à contrauenientc ablata, applicanda eſt illi, quem teſtator nominauit: num. 4. ibid.

Recurrens pro obtinenda iuſtitia, oon dicitur contrauenire voluntati teſtatoris: cap. 149. num.17. p.118

Correctio.

Legum correctio per ſubauditos intellectus non eſt admittenda: c.115.n.15. p.45

Creditores.

Creditores mariti ſunt præferendi creditoribus vxoris, & è contra, per remedium ſeparationis bonorum: c.180.n.6. p.172

Curator.

Curator poteſt palam, & bona fide ſibi minorem ſuum obligare: c.196.n.6. p.197

Authoritas iudicis ſupplet defectum curatoris: num.9. ibid.

Subſtitutio appoſita in donatione alteri facta, noo indiget authoritate curatoris reſpectu ſubſtitutionis in ea adhibitæ: n.10. ibid.

D

Datio in ſolutum.

DAtio in ſolutum non fit, niſi hoc expreſsè dicatur: c.128.n.17. p.76

Debita.

Fideicommiſſarius particularis non tenetur ad debita, ſed ea debent ſolui per hæredem vniuerſalem: c.143.n.14. p.107

Aſſumens in ſe debitum alterius, efficitur debitor illius in cuius fauorem ſe obligauit: c.198.n.6. p.101

Debitor.

Creditores poſſunt experiri via executiua contra debitorem ſui debitoris, obligatum per inſtrumentum executiuum: c.175.n.14. p.163

Declaratio.

Quando res oon eſt integra, non poteſt declarari id quod factum eſt: cap. 106. numer. 13. p.12

Fallit, niſi præceſſerit proteſtatio partis habentis intereſſe: n.14. ibid.

Fallit ſecundo, vt verum quidem ſit in actibus iudicialibus, ſecùs io extraiudicialibus, quales ſunt relationes peritorum nominatorum vigore contractus emptionis: o.15. p.13

Fallit tertiò, niſi declaratio fiat iudice cogente: num.16. ibid.

Iudex inferior cogi poteſt à ſuperiori ad declarandum: n.17. ibid.

Defenſio.

Quando agitur de defenſione Rei, quælibet ſemiplena probatio habetur pro perfecta: c.171. n.24. p.156

Delegatio.

Tria concurrere debent ad hoc vt fiat vera delegatio: c.128.n.15. p.76

Delegatio nõ inducitur, quando creditor expreſsè fuit proteſtatus ſe nolle ſibi præiudicare quoad prioritatem hypothecarum: n.16. ibid.

Delegationis oatura eſt, vt per eam primus debitor eximatur ab obligatione: n.18. ibid.

Per delegationem veram extinguitur obligatio erga delegantem. Et quæ ad veram delegationem requirantur: c.198.n 8. p.101

Per delegationem extinguitur etiam obligatio delegantis erga ſuum creditorum: o.9. ibid.

Promiſſio bonitatis nominis delegati non repugnat naturæ veræ delegationis: n 10. ibid.

Delictum.

Quælibet cauſa etiam beſtialis excuſat à delicto: c.126.n.3. p.71

Depoſitum.

Depoſitum ſi non ſit integrum non ſuffragatur deponenti: c.159 n.3. p.135

Depoſitum poteſt degenerare in naturam mutui: c.167.n.7. p.147

Depoſitum, vt ſit integrum, debet fieri tam de ſorte principali quàm de fructibus: n.11. ibid.

Quando ille qui fecit depoſitum retrahit pecunias, perinde eſt ac ſi nullum depoſitum factum fuiſſet: n.12. ibid.

Depoſitum ab initio præſumitur fuiſſe ſimulatum, quando deponens ſuas pecunias retrahit: o.13. ibid.

Depoſitum iodiciale habet vim ſolutionis: c.188. n.6. p.184

Derogatio.

Princeps ſupremus de Plenitudine poteſtatis quomodo

modo derogat fideicommiſſis teſtamento relictis, & quæ in huiuſmodi derogatione requirantur:c.124.n.15. p.66

Prioceps ſupremus faciliùs derogat de plenitudine poteſtatis fideicommiſſis nondum apertis, & ſic in iure quærendo.o.16. p.67

Detractio.

Ad quem ſpectet onus probandi nullas eſſe faciendas detractiones:c.104.p.8. p.7

Fideicommiſſarius vtrùm poſſit offerre grauato ſuas detractiones in pecunia? Variæ ſunt opiniones, ſed verior eſt negatiua:n.11. ibid.

Emptor facere poteſt omnes detractiooes ex bonis fideicommiſſo ſuppoſitis, quas illius venditor facere poteſt:c.109.n.2. p.22

Tertius poſſeſſor qui acquiſiuit à grauato, poteſt ex illius perſona oppoocre exceptionem detractionum aduerſus fideicommiſſarium agentem:c.139.n.3. p.98.

Alienationes debent imputari in detractiones, ſi id petatur:c.154.n.9. p.128

Intereſſe deteriorationum non debetur per tutricem, ſed ſolus valor ipſarum:cap. 156.num.9. p.132.

Quaodo faciendæ ſunt detractiones, non debet concedi immiſſio ſubſtituto ante factas dictas detractiones, quas ſufficit eſſe poſſibiles ad effectum retardandæ executiooìs: cap.189.num.1. p.186.

Exceptio detractionum competit hæredi, & creditoribus, aliiſque tertiis intereſſe habentibus: num.2. ibid.

Dictio.

Pactum manutentionis corporum verditorum cũ dictione *cuiuſlibet*, ſignificat ſingula corpora fuiſſe cooſiderata:c.108.n.3. p.18

Dictio Gallica *Enfans*, intelligi debet de filiis primi gradus, non aotem de liberis, & deſcendentibus: cap. 112.n.21.p.38. Sed vide c.119.n.17. & 20. p.55.& 56.

Dictio *les ſiens*, quid importet ſecundum communem vſum loquendi in Gallia:ibid.num.26. p.39.

Dictio *ſuperſtites*, excludit repræſentationem: Fallit ſi adiecta eſſet dictio, *& ſuos*: cap. 118.n.14. p.51.

Deciſio Rotæ Auenionenſis 37. eſt reprobata, & contra communem opinionem:n. 15.ibid. Sed vide n.17. p.51

Dictio collectiua *Enfans*, comprehendit plures gradus, & ſecundùm aliquorum ſententiam arguit liberos eſſe diſpoſitiuè vocatos: c.119.n. 17.& 20. p.55.& 56

Sed hæc coniectura reiicitur, maximè ſi oon adſint verba tractum temporis ſucceſſiuum importantia:n.18. p.55.

Sub nomine *des enfans*, vtrùm ſoli liberi primi gradus contineantur, ſecundùm ſermonem Gallicum:n.20. p.56

Quando agitur de dictione quæ plures habet interpretatiooes, illa debet præualere ſub qua teſtator illa dictione vſus eſt in alia teſtamenti parte:cap.124.n.3. p.66.

Dictio *alioquin*, eſt aduerſatiua, & continet contrariam diſpoſitionem:c. 125.n.9. p 68

Idem de dictione *ſin autem*: n.8. ibid.

Dictio *modo prædicto*, efficit vt diſpoſitio cenſeatur facta cum repetitione omnium conditionum præcedentium:n.10. ibid

Dictiones *ſemper, in infinitum*, & ſimiles, oon operantur vltra à teſtatore expreſſum: c. 130. num.9. p.79.

Dictio *chaſcun*, poteſt intelligi collectiuè pro *omnes*, vel diſtributiuè pro *quilibet*: cap.141. n.12. p.102.

Dictio *quilibet*, adiecta conditioni, non verificatur in vno, ſed in omnibus:c. 141.o.16. p.103

Veriùs eſt, dictionem *chaſcun*, æquiualere dictioni *quilibet*:n.17. ibid.

Dictio *quilibet*, refertur ad ſingulos ſeparatim: n.18. ibid.

De differentia inter dictionem *omnes*, & dictionem *quilibet*:remiſſiuè:n.19. ibid.

Dictio *vltra*. appoſita in ſecunda donatione nihil addit contentis in prima, nec cenſetur illis adiicere aliquod grauamen: cap. 147. o.1.p.112

Dictio *vltra*, operatur augmentum, non diminutionem:n.2. ibid.

Dictio *vltra*, eſt ampliatiua, & cumulatiua: n.4. ibid.

Dictio *etiam*, non reſtringit, ſed ampliat diſpoſitionem, nec non verbum *omnia*, quod oihil excludit:n. 10. p.113

Dictio, *extra*, quid operetur, & quod ſit contraria dictioni *vltra*:n.11. ibid.

Dictio *vltra*, relata ad reſiduum hæreditatis, quid operetur:n.12. ibid.

Explicatur *deciſio* Merlini 548. *n.* 39. *&* 40. n.13. ibid.

Legata relicta cum dictione *vltra*, ad omnes nominatos referenda ſunt:n.6. ibid.

Si ſecunda diſpoſitio ſit facta ſine grauamine, cẽſetur reuocatum grauamen primæ, ob dictionem repetitiuam appoſitam in ſecunda: n.9 ibid.

Dictio *vltra*, appoſita grauamini in ſecunda donatione, corrigit primã diſpoſitionem:n.14. ibid.

Dictio *vltra*, quando io ſe contineat legatum dotis vxori à marito factum:c.155.n.3. p.129.

Digreſſio.

Sola digreſſio ad plures gradus non poteſt inferre fideicommiſſum agnatitium, & perpetuum: cap.125.n.24.p.70. Quando facta intelligatur. c.121.num.11. p.69

Diſcretiua

Quando teſtator diſcretiuè loquutus eſt de filiis, & nepotibus; filiorum appellatione nepotes nõ continentur:c.112.n.15. p.37.

Si teſtator diſcretiuè locutus fuerit de liberis, & liberorum liberis, tunc appellatione liberorum cootinentur liberi primi gradus taotùm:c. 119. oum.19. p 55

Quando agitur de viro perito, aut de teſtamento facto cum conſilio Iuriſconſultorum, valdè attendeoda eſt locutio diſcretiua in teſtamento: c. 121.num.10. p.61

Ex diuerſa loquendi formula colligitur quænam fuerit ioteotio teſtatoris:c.152.n.10. p.124.

Diſiunctiua.

Diſiuoctiua propoſitio ſæpe reſoluitur in coniunctam.c.192.n.5. p.191

Diſpoſitio.

In dubio diſpoſitio cenſetur facta de bonis propriis, non de alienis, aut alteri reſtituendis: c. 109.num.15. p.23.

Voluntas teſtatoris diſponendi de bonis alienis probari poteſt per coniecturas:n. 16. ibid.

Faciliùs teſtatores diſponunt de bonis hæredum, quam de bonis alterius tertij:n.17. ibid.

Diſpoſitio cenſetur facta in fauorem illorum quibus ex ipſa commodũ reſultat: 149. n.1.p.116

Diuiſio.

Diuiſio.

Diuiſio per parentes facta inter liberos, vim habet prælegatorum:c. 109. n. 32. p.25

Si parentes bona inter liberos dioiſerint, iutee quæ ſint bona fideicommiſſaria;qui hæc poſſidet,ſi non actionem,ſaltem exceptionem haber vt ſe tueatur aduerſus frattem bona libera poſſidentem:n.33. ibid.

Hoc maximè procedit quando aliqua magna inter liberos conſurgeret inæqualitas:n.34.ibid.

Dominium.

Dominium directum non probator ex vnica recognitione:c.181.n.1. p.174.

Dominus iuriſdictionalis babet magnam præſumptionem pro ſe, quando agitur de probando dominio directo,& adeſt recognitio:n.4. ibid.

Dominium directum probatur per vnicam recognitionem contra eum qui recognouit, & illius bæredem,ſi cum recognitione iuncta ſit confeſſio dominij directi:n.5. ibid.

Similiter probatur per illam confeſſionem aduerſus tertium poſſeſſorem, ſi conſtiterit illum habere ios ab ipſo recognoſcente:n.6. ibid.

Per ſolutiones canonum vltra tem pus triginta annorum continuatas iuncta recognitione, dominium directum probatur, etiam contra tertium:num.13. ibid.

In antiquis probatio dominij directi coadiuuatur ex ſama publica:n.14. p.175

Si in vno inſtrumento fuerint recognita multa prædia, & illa ſubiaceant eidem dominio directo, veritas recognitionis aliorum præbet adminiculum veritatis recognitioni vnius contẽtioſæ:n.15. ibid.

Dominus.

Dominus iuriſdictionalis poteſt facere edicta pœnalia, dummodò ſine exceſſu:cap.169.num.10. p.152.

Donatarius.

Si primus donatarius agat, & ſit manutentus in poſſeſſione, compatentibus aliis donatariis, ex actore fit reus: & alij debent intentare iudiciũ petitorium:c.172.n.7. p.158.

Poſteriores donatarij non poſſunt intentare remedia poſſeſſoria contra primum, qoia illorum author cecidit à poſſeſſione ſacto ſuo:n.1°.ibid.

Donatarius vniuerſitatis, vel quotæ, tenetur pro rata ad ſolutionem debitorum exiſtentium tẽpore donationis; c.174.n.1. p.160

Donatarius quotæ cum ſuis oneribus tenetur ad debere poſt donationem contracta, quando donator fecit acquiſitiones æquiualẽtes:n.2.ibid.

Si in donatione dictum ſit, donatarium ſuccedere debet cum omnibus debitis tam actiuis quàm paſſiuis, præſentibus & futuris, tenetur ad debita poſt donationem creata:n.3. p.161

Debita etiam chirographaria debent ſolui pee donatarium quotæ, etiam ſutura, & poſt donationem creata, ſi donatarius ſi de eo oneratus in donatione:n 10. ibid.

Donatis acquæſtibus, creditores donatarij habent ius ſuper illis:c.147. n.17. p.113

Donatio.

Reſeruatio omnium ſructuum bonorum donatorum, arguit omnia in donatione contineri:c. 109. num. 18. p. 23

Quando omnia bona mariti & vxoris ſunt confuſa, præſumendum eſt omnia in donatione comprebendi, ſi factæ per ambos ſact. de omnibus boois:n.19. ibid.

Quando bona deſignata ſunt in donatione cum certis confinibus, bona fideicommiſſo ſuppoſita continentur in dooatione, ſi intra confines deſignatos reperiantur:n.22. p.24

Bona fideicommiſſo ſuppoſita contioentur in diuiſione bonorum facta per parentes per viam donatioois,ſi ad vnum obuenerint bona omnia libera,& ad alium fideicommiſſaria, ratione æqualitatis ſeruandæ:n.23. ibid.

Donatio facta per patrem filio contemplatione certi & determinati matrimonij,cum certa perſona contrahendi, dicitur donatio ob cauſam, & imputatur in legitimam filij:c.110.n.4. p.27

Quando agitur de dunatione facta per patrem fauore matrimonij cum puella valde nobili contrahendi,multo magis matrimonium dici debet cauſa finalis donationis:o. 5. ibid.

Clauſula *donationis puræ,ſimplicis, & irreuocabilis*, tanquam adiecta ex ſtylo Notariorum, non impedit quin donatio dicatur ob cauſam,ſi talis ſit ex ſoa natura:num. ibid.

Sed vide *cap.142.num.*10 p.104

Bona donata per patrem filio contemplatione matrimonij,ex ſtylo Curiæ Toluſanæ imputantur in legitimam:c.110.n.7. p.27

Donationes per patrem liberis factæ, cenſentur factæ in anticipationem futuræ ſucceſſionis,ex ſtylo Parlamenti Toloſani:n 8. ibid.

Reſeruans ſibi facultatem nominandi ad bona donata perſonam incertam de incertis, vtrùm tribuat ius nominato ex primo donationis cõtractu, an ex contractu nominationis:oum. 17. p.28.

Quando donator ſibi reſeruauit facultatem ſubſtituendi ſuper bonis donatis,dicitur potiùs retinere, quam alienare;ideo valida eſt reſeruatio: n.19. ibid.

In genetali hæredis ioſtitutione,tam bona donata quàm non donata continentur : n.27. p.29

Titulus donationis quandoque conuertitoi in titulum ioſtitutionis:n.28. ibid.

Donationis titulus,cum inſtitutione hæreditaria, concurrere non poſſunt;quia duæ cauſæ lucratiuæ ſimul non concurrunt:n.29. ibid.

Si bona donata contineatur in inſtitutione, continentur etiam in ſubſtitutione:n.31. ibid.

Quando pars qootitatiua fructuum donata eſt, illi debent capi de manu donatoris:cap.111. n. 10. p.33.

Donatarius tenetur acceptare donationem cum omnibus ſuis qualitatibus:c.114 n.7. p.42

Verba generaliter prolata, referuntur ad omnia, dum donator prohibetur donatario ne quidquam peteret ſuper boois ſuis:n.8. ibid.

Multò magis ſi prohibitio loquatur de iuribus tam cogitatis quàm incogitatis:n.9. ibid.

Clauſula *puræ,ſimplicis, & irreuocabilis donationis*, facit vt contractus donationis cenſeatur, quamuis in eo adeſſent pacta liberalitatem excludentia:c.141.n.10. p.104

Clauſulæ donationis acceſſoriæ non mutant naturam contractus lucratiui:n.11. ibid.

Donatio reuocatur per atroces iniurias illatas donatori:n.14. ibid.

Qui credens ſe nullos probabiliter ſuſcepturum liberos, donauit;& renunciauit *legi, ſi vnquam, Cod de reuocand.donat.* ſi poſtea ſuſceperit liberos, non obſtat illi renunciatio quominus obtinere poſſit reuocationem donationis:num.16. ibid.

Donatio in tempus certum, vel incertum, ſuſpendi poteſt:n.12. p.28
Per donationem factam à patre contemplatione matrimonij, videtur ius quæſitum liberis illius matrimonij:c.144.n.4. p.108
Verius eſt, ius quæſitum fuiſſe liberis tãquam hæredibus, per donationem factam cõtemplatione matrimonij:n.5. ibid.
Ius quæſitum non eſt liberis tanquam liberi, niſi illorum mentio facta fuerit in parte diſpoſitiua: num.6. ibid.
Explicatur *deciſio* Rotæ 117.*part. 6. recent.*num.7. ibid.
Donatio per partem facta filio contemplatione matrimonij, regulariter eſt tranſitoria ad quoſcumque hæredes:n 8. ibid.
Qui donauit bona *francs de toutes charges hereditaires*, cenſetur illa eximere voluiſſe à præſtatione legitimarum: c.145.n.12. p.110
Donatio perfecta non poteſt grauari fideicommiſſo ſine conſenſu donatarij: cap. 147. num. 3. p.112
Per grauamen appoſitum in ſecunda donatione, cenſetur etiam facta repetitio grauaminis, vt in eo comprehendantur bona primæ donationis, ſi repetitio ad primam referatur: n. 5. ibid.
Donatio totius vtilitatis, verbis ampliſſimis concepta, omne genus acquiſitionis comprehendit: num. 11. p.114
Quando donatio facta fuit contemplatione certi & determinati matrimonij, tunc matrimonium dicitur cauſa finalis donationis: cap. 168. n. 5. p.149
Et hoc caſu euidens eſt coniectura, quod filij acquirant tanquam filij, non tanquam hæredes patris:num.6. ibid.
In donatione facta patri & filius vti filiis, tot cenſentur donationes quot ſunt perſonæ; & pater nullo modo præiudicare poteſt filiis ſuis quoad bona donata n.7. ibid.
Donatio facta alicui, cum clauſula *vltra iam donata*, tenouat præcedentes donationes, & omnes in hac vltima includit:n. 8. ibid.
Quando in donatione fuit contemplata perſona vxoris & liberorum, non poteſt ab eis auferri ius ex tali donatione proueniens:n.15. p.150
Donatio facta in contractu matrimonij certæ fœminæ, pro illam conuertendo ad vtilitatem liberorum, acquirit ius liberis; & verba illa oſtendunt cauſam finalem donationis: num.16. ibid.
Differunt inter ſe donationem fuiſſe factam patri ſtipulanti pro ſe, & ſuis; & factam eſſe patri, & liberis:n.17. ibid.
Donatione facta patri & filiis, ius quidem acquiritur patri, ſed cum onere reſtituendi filiis:n. 18. ibid.
Donatio per maritum facta vxori, confirmatur morte mariti; intelligendo dummodo maritus donator vxori præmortuus fuerit:cap.185.n.14. p.180.
Donatio cauſa mortis facta per filiumfamilias ſine patris conſenſu interueniente in ipſo actu, nulla eſt:c. 186. n. 1. p.181
In donatione dotis profectitiæ facta per filiamfamilias, requiritur conſenſus patris, ſi filia non ſit ſui iuris:n.2. ibid.
Semper conſenſu patris requiritur in donatione facta de dote profectitia filiæ, propter mulieris fragilitatem:num.3. ibid.
Donatio inter virum & vxorem iuramento confirmatur:c.189 n. 10. p.187
Multò magis ſi donator præmoriatur donatario num.11. ibid.
Donatio non poteſt dici ſimulata, quando verè & realiter conſtat quod donans voluit donare, & hoc expreſſit:n.12. ibid.
Donatio conditionalis, non eſt propriè donatio: Intellige, vt hoc locum habeat, quando conditio reſpicit affectionem donatoris:c. 196. nu. 5. p. 197
Donatio facta curatori, non vti tali, ſed tanquam extraneo; eſt valida:n.7. ibid.
Donatio facta per minorem ſuo curatori, non eſt ipſo iure nulla:n. 8. ibid.

Donator.

Donator poteſt ſibi reſeruare facultatem diſponẽdi de bonis donatis, & hoc caſu tenetur reſtituere donatario bona quæ ſuperſunt:c.102.num.4. p.3.
Contrarium tamen indicatur in Tribunalibus Galliæ, & diſpoſitio per donatorem reſeruata intelligitur de moderata diſpoſitione: num.5. ibid.
Donator poteſt ſibi reſeruare facultatem apponendi ſubſtitutiones ſibi beneuiſas ſuper bonis per eum donatis:c.110.n.11. p.28
Pater donator poteſt ſuper bonis donatis ſubſtitutiones facere, dummodò in fauorem aliorum liberorum ſuorum, etiamſi hoc ſibi in donatione non reſeruauerit, ſecundum præiudicia Senatus Toloſani:n.13. ibid.
Intellige vt procedat, quatenus donatarius ſine liberis deceſſerit:n. 14. ibid.
Intellige ſecundò, vt locum habeat quando pater in ſubſtitutione expreſſam facit mentionem bonorum donatorum:n. 15. ibid.
Donator poteſt grauare donatarium in bonis propriis, ſi tantumdem illi de ſuo reliquerit:c. 147. num.16. p. 113
Penſiones, & reditus extantes, & non reſeruati, ſpectant ad donatarium vniuerſalem:c. 58. n.8 & 9. p.134
Donator poteſt ſibi reſeruare facultatem diſponẽdi de bonis donatis, etiam in donatione inter viuos:c. 174 n. 6. p.161
Donator poſt perfectam donationem, licet illam renocate nequeat, tamen poteſt illam declarare: num.7. ibid.

Dos.

Dos redit ad patrem ſoluto matrimonio per mortem mariti:c.104.n 1. p.7
Dos ad patrem reuerſa diuiditur æqualiter inter liberos, patre ab inteſtato mortuo:num. 2. ibid.
Licentia alienandi certa quædam bona pro dote vnius fœminæ, excludit perpetuum fideicommiſſum : c. 121.n. 10. p.60
Solutio & reſtitutio dotis facta conſtante matrimonio, non liberat maritum: cap. 122.num. 1. p.62.
Fallit, ſi ſolutio fiat mulieri non perdituræ, & in cauſam iuſtam : n. 2. ibid.
Si dos conſiſtat in pecunia, poteſt ſolui vxori de conſenſu mariti : n.3. ibid.
Quando fructus fuerunt conſtituti in dotem, & faciunt partem dotis, tunc maritus ſolam habet commoditatem fructuum:n.4. ibid.
Fructus dotis non debentur ſoluto matrimonio quia ceſſant onera matrimonij:c. 145.nu. p. 109

Si ſuperſint liberi, fructus dotis debentur marito: num.2. ibid.

In hac quæſtione contrariæ dantur Rotæ Romanæ diciſiones: ſed verior videtur ſententia Domini Senatoris Leotardi: n.3. p.109

Fructus dotis debentur vxori ſoluto matrimonio, quando ipſa fuit impedita dotem exigere: nu.4. ibid.

In materia intereſſe dotis non ſolutæ debet fieri differentia inter hæredes mariti, & illum qui dotem promiſit: n.5. ibid.

Quando agitur de dote quæ ſuccedit in locum legitimæ, fructus illius etiam ſoluto matrimonio vxori debentur: n 8. ibid.

Dos in pecunia conſiſtens, non eſt reſtituenda niſi poſt annum à die ſoluti matrimonij: c.155.n.1. p.129.

Dos ſtatim reſtituenda eſt, ſi maritus eam vxori legauerit: n.2. ibid.

Hæres ſtatim non expectato anno luctus dotem reſtituere poſt: n.6. p.130

Si maritus certam ſummam dotis nomine recognouerit, dos ſoluto matrimonio in eadem pecuniæ quantitate reſtituenda eſt, quamuis illi officium datum fuerit in ſolutum: cap. 165. numer.1. p. 144

Bona patrui, vel auunculi, non ſunt obnoxia conſtitutioni, vel reſtitutioni dotis neptum ex fratre: c.180 n.1. p.172

Quando agitur de reſtitutione dotis ex fideicommiſſio; non grauati, ſed grauantis perſona inſpicienda eſt: n. 2. ibid.

Dum agitur de dote ſubſidiaria, primum ſubſidium eſt patris, & aui, ſecundum eſt matris: num. 3. ibid.

Quando mater habet bona libera, dos filiarum potiùs capitur ex bonis maternis, quam ex bonis fideicommiſſi auiti: n.11. p.173

Præſumptio veræ ſolutionis dotis, petita ex eo quod maritus vxori alimenta præſtiterit, eſt valdè leuis: c. 185.n.13. p.180

Si ex contractu matrimonij conſtet, patrem voluiſſe quod actio dotis propria eſſet filiæ, ipſa ſola agere poteſt, & non pater: cap.186. numer. 9. p.181.

Si promiſſio dotis facta fuerit imperſonaliter, & perſona filiæ ſolum adiecta verbo executio, dos mortuâ filiâ imputanda eſt in legitimam aui: n.10. ibid.

Maritus accipiens res æſtimatas in dotem nomine ſuo proprio, fit dominus bonorum, & vxor eſt tantum creditrix pecuniæ: ſi verò tam nomine ſuo, quàm nomine vxoris, fundus remanet dotalis: vt probatum eſt *ſupra cap.* 52. *num.* 6. & 7. ex Oldrad. *conſ.* 245. *num* 6. & ideò *ibid. num.* 7. delenda eſt dictio *non*; vt patet ex ſerie ipſius diſcurſus: qui error irrepſit etiam *in ſummarium*: vbi pro *niſi*, debet poni *ſi*: Et hæc explicanda ſunt iuxta notata per Rut. *deciſ.* 52. *num.* 12. *verſic. non obſt.* : *part.* 6. *recent.* vt notatur *ad d. cap.* 52. in Additionib. *harum quæſt. ciuil.* huic Volumini annexis.

Dotatio.

Quando teſtator mandauit fœminas dotari in certo caſu, ex eo oritur coniectura excluſionis fideicommiſſi in alio caſu: c.120.n.10. p. 57

Si teſtator iuſſerit filias dotari in quibuſdam gradibus, non ſequitur vocatio maſculorum in aliis; imò ex eo excluditur: cap. 121. num. 9. p. 60

Onus dotandi filias impoſitum in certo gradu, non operatur coniecturam fideicommiſſi quoad alios gradus: c.125.n.28. p.71

E

Eccleſia.

IN Eccleſiam poſſeſſio transfertur ex ſola recognitione: c. 181.n.12. p. 174

Electio.

Per generalem hæredis inſtitutionem, cenſetur facta electio in bonis, ſuper quibus teſtatori competat ius eligendi: c. 110.n. 24. p. 29

Per generalem ſubſtitutionem, ſubſtitutus cenſetur electus vigore iuris eligẽdi quod teſtatori competebat: n. 25. ibid.

Ad hoc vt teſtator cenſeatur aliquem elegiſſe, in vim iuris eligendi ſibi competentis, ſufficit quod illius voluntas ex certis coniecturis deprehendatur: n.26. ibid.

Facultas eligendi vnum ex liberis appoſita in primo gradu, cenſetur repetita in ſecundo, quando viget eadem ratio: c.119.n.5. p. 54

Electio cenſetur facta per eum qui habet facultatem eligendi, per donationem, aut hæredis inſtitutionem: c.120.n.13. p.58.

Quamuis teſtator dederit hæredi facultatem eligendi vnum ex ſubſtitutis, facta electione non expirat ſubſtitutio per plures gradus poſtea ſubordinata: c.145.n.3. p. 106

Electioni ſatisfactum dicitur per generalem hæredis inſtitutionem: c.173.n.3. p.159

Nulla facta electione; omnes eligibiles admittũtur ad ſucceſſionem: n. 4. ibid.

Donando bona ſua, in quibus erant commixta alia, quæ electioni erant ſuppoſita, cenſetur donatarius elegiſſe: c.173.n.8. p.165

Quod procedit, ſiue donatio ſit vniuerſalis, ſiue quotæ: n.9. ibid.

Per generalem hæredum inſtitutionem videtur quis elegiſſe: c.184.n.9. p.178

Emancipatio.

Liberi nati poſt filij emancipationem, ſunt extra poteſtatem aui emancipantis eorum patrem: c. 103.num.1. p. 5

Pater emancipans filium habet de iure medietatem vſusfructus bonorum ſpectantium ad filium tempore emancipationis, etiam maternorum, niſi adſit conuentio in contrarium: n. 2. ibid.

Ampliatur hoc procedere, etiamſi pater emancipãs nihil ſibi reſeruauerit: n. 3. ibid.

Pater filium emancipans poteſt ſibi retinere totum, & integrum vſumfructum bonorum aduentitiorum, quæ filius habet tempore emancipationis, num 4. ibid.

Pater filium emancipans non habet medietatem vſusfructus bonorum, filio tempore emancipationis delatorum, ſed nondum agnitorum: nu. 5. ibid.

Bona acquiſita à filio poſt emancipationem pertinent ad filium, tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum; quamuis pater emancipans ſibi illum vſumfructum expreſsè reſeruauerit: n. 13. p.6

Vſus fructus medietatis bonorum, quæ filius tempore ſuæ emãcipationis habebat, durat etiam poſt mortem filij emancipati; quamuis ille reliquerit liberos ſuperſtites: n. 14. ibid.

Emancipatio facit vt donatio facta filio, non ſit ſuppoſita imputationi: c. 144 n.9. p. 108

Ampliatur

Ampliatur vt procedat, etiamſi emancipatio ſuperueneritpoſt donationem:n.10. ibid.
Emancipatio non poteſt fieri, ſub conditione: c.141.n.1.& ſeqq. p.102

Emphyteuſis.

Conceſſiones omnes emphyteuticæ, vel feudales, dependent à prima; & iuxta illam regulantur. c.148.n.2. p. 115

Emptor.

Emptor qui promiſit certo tempore extinguere cenſum annuum venditoris, adueniente tempore deſignato efficitur verùs debitor cenſus: cap. 159. num. 2. p.135

Enunciatiua.

Verba enunciatiua alicuius, dicentis ſe inſtituiſſe aliquem ſuum hæredem, nihil probant: cap. 173. num. 5. p.160

Exceptio.

Exceptio rationum tutelarium non redditarum, non retardat executionem obligationis habentis paratam executionem; ſed hoc caſu debet eſſe cautum creditoribus:c.156.n.4. p. 131
Exceptio dotis non numeratæ locum non habet, niſi quando confeſſio dotis receptæ facta fuit ſub ſpe futuræ numerationis; non autem quando animo donandi:c.185 n.8. p.179
Terminus à lege præfixus ad proponendam exceptionem dotis non numeratæ, locum non habet, quando confeſſio facta eſt de ſpeciebus receptis ante confeſſionem:n.9. p.189

Excuſſio.

Excuſſio bonorum debitoris non eſt neceſſaria, quando debitor notoriè non eſt ſoluendo:c.175. num. 7. p. 163

Executio.

Venditio facta in fraudem paratæ executionis non ſubſiſtit:c.175.n.1. p.162
Tertius qui ſe opponit executionibus creditorum, debet docere de ſua iuſta poſſeſſione: na. 2. ibid.
Suſpendenda eſt executio ſententiæ, ex nouiter productis, ſi de eius iniuſtitia appareat:c. 289. num.5. p. 187
Executio quæ cæpit ab immobilibus, eſt nulla, quando adſunt mobilia, vel fructus; niſi aliter forma executionis in literis executionis data fuerit: ſi tamen à peruerſione ordinis non fuerit appellatum, executio remanet valida: c.195. num.9. p.196
Executio ſententiæ retardanda eſt, quando ea iuribus deductis poſt eam apparet de eius iniuſtitia: c.190.n.6. p.188

Exemplaris.

Exemplaris ſubſtitutio locum habere non poteſt, quando inſtitutus tempore teſtamenti, ſimul & mortis teſtatoris, erat ſanæ mentis, vel eius fatuitas non erat detecta:c.127.n.1. p.73
Quis ſit effectus vtrùm ſubſtitutio ſit exemplaris, vel fideicommiſſaria: n.3. ibid.
Subſtitutus exemplariter grauari non poteſt in omnibus bonis, quæ habui à teſtatore ex illa ſubſtitutione, præter quam in legitima, quia alia bona habet à lege:n.4. ibid.

Expenſa.

Expenſa clauſuræ viridarij per muros, numeratur inter voluptarias: c. 154.n.16. p. 129
Ædificium ſi per maritum factum fuerit, datur illi ſoluto matrimonio repetitio expēſarum, quatenus ſolum mulieris fuerit melioratum: c.156. num. 5. p. 132
Expenſæ exceſſiuæ, quæ facerent vt dominus ſoli mallet ſolum amittere, quàm expenſas reficere, non repetuntur:n.6. ibid.

Expromiſſor.

Expromiſſor ſolus obligatur, & ſolus debitor remanet:c.162.n.7. p.140
Inter expromiſſorem, & fideiuſſorem, quæ ſit differentia:n.8. ibid.
Vt quis ſit expromiſſor, oportet principalem debitorem eſſe liberatum ab obligatione, & quod promiſſio fiat animo nouandi præcedentem obligationem alterius:n.9. ibid.

Euictio.

Stipulatio duplæ in euictione, refertur ad quantitatem pretij, non ad valorem rei euictæ:c. 106. num.10. p. 12
Emptor, cui ob euictionem plures competūt actiones, poteſt eligere vnam ex pluribus ſibi beneuiſam:n. 11. ibid.
Stipulatio duplæ in euictione refertur ad pretium, non autem ad valorem rei ſolutæ: c. 108. n.11. p.19.
Euictio quæ prouenit ex natura rei, non debetur: c.122.n. 12. p. 63
Donator tenetur indiſtinctè de euictione, ſiue donatio incœperit à promiſſione, ſiue à traditione, quando facta fuit ex cauſa onetoſa: c. 154.n.5. p.128
Poteſt quis agere pro bonis donatis ad euictionē, ſi vna cauſa ſit lucratiua, & alia onetoſa; & hoc caſu donatarius à ſe ipſo euincit: cap. 191.nu.7. p. 190
Pro legato facto coniunctæ perſonæ hæres tenetur de euictione quoad æſtimationem: c.197.nu.2. p.198
Pro legato, quod tenet locum legitimæ filij, debetur euictio: n.2. ibid.
Euictio quæ debetur pro legato eſt impropria, quæ ad rei æſtimationem terminatur:n.3. ibid.
Euictio non debetur de iis quæ teſtamento relinquuntur, quia teſtator cenſetur tantum relinquere ius quod habet; ſed debetur æſtimatio loco euictionis:c.197.n.7. p. 199
Pro legato, legitimæ loco facto, debetur euictio, ſed tantum vſque ad concurrentiam legitimæ: num.8. ibid.
Quando agitur de filio, non idem ſtatuendum eſt quod in extraneo legatario; in filio enim, vel alia coniuncta perſona, cui legatum relictum eſt, locus eſt euictioni ad pretium: cap.197.num.9. p.199
Fallit in legato rei litigioſæ, de cuius euictione hæres regulariter non tenetur: numer. 16. ibid.
Fallit quoque ſi res legata perierit caſu fortuito abſque culpa, & mora hæredis:n. 18. p. 200
Vt ſciatur an locus ſit euictioni rei legatæ præemptæ, voluntas teſtatoris attendenda eſt:nu. 20. ibid.

Euictionarius.

Euictionarius tenetur comparere coram Iudice Rei, poſt litem conteſtatam: vt probauimus *in tractatu de Præuentione, parte prima, capite 20. n. 19.& parte ſecunda capite 55. n. 6.* Quod verum eſt ſub diſtinctione, de qua *parte 2. eiuſdem tractatus, cap.* 125. *num.*5. Et ita intelligenda ſunt quæ dicta ſunt *eodem cap.* 12. *n.*41. ſecundum ea quæ docet Ludouiſ.*deciſ.*303.*n.* 3.

F

Facultas.

Libera facultas alicui conceſſa, debet intelligi dummodo boua fides interueniat: cap. 149. num.5. p.117

Multiplicitas actuum excludit præſumptionem iuris falcultatiui: c.169 n.9. p.152

Actus miniſtrandi tubas Præconi, ſubbaſtationes facienti, eſt merè falcultatiuus, & ideo non manutenibilis: n.11. ibid.

In facultatiuis vnus actus non tribuit manutentionem: n.16. ibid.

Familia.

Familiæ, ſeu Domus appellatione, vtrùm contineantur qui ſunt de familia effectiua duntaxat, an etiam qui de contentiua. Et quod ſit diſcrimen inter familiam effectiuam, & contentiuam: c.138 n.8. p. 96

Diſtinctio familiæ effectiuæ, & contentiuæ, locum etiam habet in familia hæredum, ſi teſtator illam conſiderauerit: n.9. ibid.

Io dubio teſtator cenſetur potius vocaſſe familiam effectiuam, quàm contentiuam; tam reſpectu ſui, quàm ſuorum hæredum: n.10. ibid.

Prohibitio alienationis potius dubio referri debet ad familiam effectiuam: n.11. ibid.

Vocata familia effectiua, non admittuntur illi qui ſunt de contentiua: n.12. ibid.

Familia contentiua comprehenſa cenſetur, quando prohibitio alienationis facta fuit fauore agnationis: n.13. ibid.

Limitatur, vt non procedat quando prohibitio eſt conſecutiua, & declaratoria procedētis ſubſtitutionis: n.14. ibid.

Quando teſtator in prohibitione ſe reſtrinxit ad familiam ſui hæredis, cenſetur conſideraſſe ſolam illius familiam effectiuam: numer. 15. ibid.

Vocata familia, non cenſentur vocati illi, qui ſunt de alio colonello, ſeu de alia deriuatione: n.16. ibid.

Quando in vna familia ſunt plures, qui habent diuerſas donominationes, teſtator cēſetor intellexiſſe de illis, qui ſunt eiuſdem denominationis cum teſtatore, & reſpectiuè cum illius hærede: dicto c.138.n.17. p.97

Feudalia.

Ex quibus probetur bona aliqua eſſe feudalia: c.151.num.3. p.121

Qualitas bonorum feudalium probatur per leuiores probationes, quando agitur de inueſtitutis antiquis: n.4. p.122

Bona eſſe feudalia probatur, ſi verificatum fuerit illa fuiſſe recognita tanquam talia, ſaltem coniecturaliter: n.5. ibid.

Idem, ſi probetor bona illa longo tempore fuiſſe poſſeſſa tanquam feudalia: n.6. ibid.

Feudatarij.

Feudatarij Epiſcoporum in Comitatu Venaiſſino, gaudent iuribus competentibus feudatariis ſūmi Pontificis quoad collectas, ratione ſeruitij perſonalis quod tenentur præſtare eidem Pontifici: c.151.n.2. p. 121

Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſarius aſſerens in hæreditate adfuiſſe pecunias, tenetur illud probare: cap. 104. n.13. p.7

Fideicommiſſum.

Prohibitio diſponendi de bonis donatis, præterquam in fauorem certæ, perſonæ importat fideicommiſſum in fauorem illius: cap. 150. n.21. p.28

Si prohibitio diſponendi ſimpliciter facta fuerit, cenſetur impoſitum fideicommiſſum fauore ſuccedentium ab inteſtato: numer. 22. p.29

Fideicommiſſum iniunctum fauore agnationis, eſt fauorabile: n.44. p.31

Fideicommiſſum ad certas perſonas reſtrictum, vltra illas operari non debet: cap. 121. num. 1. p. 59

Fideicommiſſum relatum ad rem, ſi fuerit reſtrictū ad certas perſonas, ex reali efficitur perſonale: cap.121.n.22. p.61

In materia coniecturali, in dubio iudicandum eſt non adeſſe Fideicommiſſum: num. 125. pagina 61.

Verba perpetuitatem inducentia non operantur fideicommiſſum perpetuum, quando teſtator vſus eſt pluribus verbis & clauſulis reſtrictiuis: cap. 125.num.12. p.69

Ad hoc vt mentio certorum bonorum reddat ſubſtitutionem fideicommiſſariam, quando illa fuit facta communibus verbis, non ſufficit certorum bonorum mentionem factam eſſe in inſtitutione; ſed oportet vt illa repetita ſit in ſubſtitutione: c.132.n.11. p.83

Agēti ad fideicommiſſum opponi poteſt exceptio: *Tu non es vocatus*: c.138.n.1. p.95

Præmatora fideicommiſſi reſtitutio non dicitur facta ex S.C.Trebelliano: c.139.n.16. p. 99

Reſtitutio fideicommiſſi anticipata, eſt vera donatio, & indiget inſinuatione: n.17. ibid.

Anticipata reſtitutio fideicommiſſi non præiudicat creditoribus hæredis grauati: numer. 19. p.100

Ex primogenitura maſculina perpetua, & præceptio quòd deſcendentes maſculi ex fœminis, in ſubſidium vocati, teneantur deferre Nomen & Arma familiæ, & aliis coniecturis relatis, oritur probatio fideicommiſſi agnatitij perpetui: c. 143. n.2. p.106

Quando agitur de ſubſtitutione fideicommiſſaria ſubordinata per plures gradus, ſi primus ſubſtitutus deficiat, ſequens admittitur: cap. 161.n.1. p.138

Ampliatur vt procedat, ſiue ambæ ſubſtitutiones ſint fideicommiſſariæ, ſiue prima compendioſa, & ſecunda fideicommiſſaria: n.2. ibid.

Fideicommiſſum quantumuis reale, reſtringitur ad perſonas, & caſus expreſſos: c.120.n.4. p.57

Fideiuſſor.

Fideiuſſor actione mandati repetit à ſuo principali debitore ſortem, & vſuras per eum ſolutas, etiā ſi nihil de indemnitate conuentum fuerit; maximè ſi ſibi ceſſæ fuerint actiones: cap. 123. num.1. p.64

Fideiuſſor, cui promiſſa eſt indemnitas, repetit dāna & intereſſe per eum paſſa, etiam via executiua: num.2. ibid.

Intellige de vſuris legitimis: nam illegitimæ non debentur de iure Canonico: quod ſeruandum eſt: num.3. ibid.

Fideiuſſor qui coactus fuit viliori pretio vendere bona ſua, vt ſolueret id, pro quo fideiuſſit, poteſt damnum illud repetere: numer. 4 ibid.

Neque

Neque hoc caſu opus eſt quod fideiuſſor proteſtatus fuerit, aut damnum illud ſuo principali intimauerit, quamuis conſultius fuerit hoc facere. num.5. ibid.

Fideiuſſor ſuper bonis principalis debitoris graduandus eſt iuxta hypothecam, à die promiſſionis indemnitatis, tam pro ſorte principali quàm pro damnis & intereſſe:n.6. ibid.

Quando agitur de duobus reis, licet quoad creditorem ſint in ſolidum obligati, tamen inter ſe, id ad quem negotium principaliter non ſpectat, habetur tanquam fideiuſſor: cap. 228. num. 1. p.75.

Si fideiuſſor ſoluat, non cenſetur ſoluere animo diſſoluendi obligationem principalis debitoris, ſed animo emendi nomen ipſius debitoris:n. 3. ibid.

Fideiuſſor ſoluens non extinguit actiones principalis debitoris:n.5. ibid.

Qui fecit debitum proprium, caſu quo alius non ſoluat, non eſt correus, ſed fideiuſſor:c.162.n.5. p.140

Qui ea ratione promiſit, non eſt expromiſſor, ſed verus fideiuſſor:n.6. ibid.

Fiduciaria.

Fiduciariæ hæreditatis probatio reſultat ex confeſſione hæredis:c.142.n.7. p.104

Qui fiduciariam hæreditatem ex teſtatoris præcepto reſtituit, non dicitur liberalitatem exercere: num.8. ibid.

Filius Filij.

Filius ex perſona matris non poteſt admitti ad fideicommiſſum, quandiu mater viuit: c. 112. num.4. p.36

Filij nati & cogniti teſtatori, non natis præferendi ſunt:n.11. ibid.

Quando filius negotiatur ſub nomine paterno, in dubio medietas lucrorum filio adiudicanda eſt, tanquam aduentitia; alia verò medietas patri: & ſic æſtimanda eſt induſtria: cap. 113. num. 15. p.40

Si aliud non probetur, filius non præſumitur negotiationem exercuiſſe nomine proprio:num. 16. ibid.

Quando ſubſtituti fuerunt filij ſuperſtites, & eorum liberi, tunc iſti ſubingrediuntur locum patris prædefuncti:c.118.n.12. p.51

Præſumendum eſt, quod teſtator potius vocare voluerit filios præmortuorum, quam filios ſuperſtitum:n.14. ibid.

Si primi donatarij filij excludantur, multò magis filij ſecundi donatarij cenſentur excluſi:cap.119. num.7. p.54

Patris authoritas eſt neceſſaria pro forma in contractibus filiorum familias, ſtante Statuto Auenionenſi, continente clauſulas irritantes: c.186. num.4. p.181

Si filij habeant dotem maternam tanquam hæredes matris, poſſunt de illa ad libitum diſponere:nom.6. ibid.

Vtrùm ius fuerit quæſitum filiis ex conſtitutione dotis maternæ tanquam liberis, vel tanquam hæredibus, verba ſtipulationis præcipuè conſideranda ſunt:n.7. ibid.

Expenditur *conſilium* 206. Surdi n.8. ibid.

Fiſcus.

Fiſco nulla competit hypotheca in bonis delinquentis, niſi à die ſententiæ condemnatoriæ: c.153.n.11. p.126

Fiſcus in bonis banniti, etiam poſt latam ſententiam banimenti, nullam habet hypothecam:n: 13. ibid.

Repudiatio ſubſiſtit in præiudicium fiſci, ſi fiat antè ſententiam condemnatoriam, & definitiuam; & non in contumaciam ante annum: num. 14 ibid.

Quod etiam locum habet in repudiatione legitimæ, quæ ſi nondum accepta fuerit, poteſt repudiari in præiudicium fiſci.n.15. ibid.

Fiſcus eſt minus fauorabilis quàm verus hæres; ideò non poteſt petere quòd onus remoueatur à legitima:c. 166.n.6. p.145

Fœminæ.

Ex eo quod teſtator fecit prælegatum fauore maſculorum deſcendentium, & illis deficientibus vocauit maſculos deſcendentes ex fœmina, colligitur excluſio fœminarum ex prælegato: c. 112.num.1. p.35

Excluſa vna fœmina, & vocatis maſculis ex alia, maſculi deſcendentes ex fœmina excluſa non poſſunt admitti in præiudicium maſculorum deſcendentium ex fœmina vocata, dum & iſti expreſſè ſubſtituti fuerunt:n.2. ibid.

Fœmina ſemel excluſa ſemper remanet excluſa, licèt maſculus propter quem excluſa eſt, defecerit:num.18. p.38

In teſtamento fœminæ, regulariter non conſideratur contemplatio agnationis:n.22. ibid.

Limitatur, vt locum non habeat, quando qualitas maſculinitatis ſæpiùs eſt repetita: numer. 23. ibid.

Quod maximè procedit, quando etiam fuit contemplata prærogatiua ætatis:n.24. ibid.

Deſcendentes ex fœminis poſſunt aliquando excludere maſculos alterius lineæ:cap.138. num. 20. p.97

Sub nomine *cognationis*, comprehenduntur deſcendentes ex fœminis:n.21. ibid.

Idem dicendum eſt de nomine *parentela*, vel de nomine *affinium*:n.22. ibid.

Perpetua fœminarum excluſio fauore maſculorum, & quandiu maſculi extabunt, præbet coniecturam fideicommiſſi reciproci inter maſculos: cap.151.n.1. p.123

Si teſtator vocauerit piam cauſam, deficientibus deſcendentibus ex linea maſculina; admittitur fœmina deſcendens ex maſculo: ſed ſi pia cauſa ſit ſubſtituta, deficiente linea maſculinà; admittitur pia cauſa:c.183.n.10. p.177

Fraus.

Ex decreto Senatus tollitur fraudis ſuſpicio:c.139. num.13. p.100

Tertius qui emit in fraudem paratæ executionis, conueniri poteſt recta via, ſi debitor non ſit ſoluendo:c.175.n.3. p.162

Fructus.

Quando in donatione fructuum mentio facta fuit acceſſoriè, tūc dubitari poteſt vtrùm proprietas donata cenſeatur: ſecus eſt, ſi diſpoſitio loquatur principaliter de fructibus: cap. 111. num. 1. p.33

Fructuum appellatione neque res ipſa nec pretium continetur:num.3. ibid.

Relictum fructuum ex certis fundis percipiendorum, ſolos fructus, non autem proprietatem comprehendit:n.11. ibid.

Illud certum dicitur, quod certum eſt ratione loci, & quotæ;n.12. ibid.

Explicatur textus *in l. ſi quis argentum, §. ſi vero certum reditum, Cod. de donationib.* num. 13. ibid.

Magna eſt differentia inter diſpoſitionem factam de certis fructibus, & eam quæ fit ſuper iure vſusfructus: Et in quo conſiſtat illa differentia; & in quibus conueniant: n. 14. p. 34

Quid dicendum ſit de promiſſa vtilitate fundi: num. 15. ibid.

Siue fructus, ſiue iua vſusfructus relinquatur, vtrumque finitur morte illius, cui promiſſio, vel legatum factum eſt: n. 16. ibid.

Augmentum fructuum non poteſt probari, niſi conſtiterit de eorum valore de tempore grariæ: c. 154. num. 2. p. 128

Immiſſus in poſſeſſionem vigore contractus, aut Saluiani interdicti, non facit fructus ſuos: c. 169. num. 21. p. 153

Perceptio fructuum poſt mortem mariti reddit creditum dotis illiquidum: cap. 188. n. 9. p. 185. & c. 189. n. 13. p. 187

Intellige, ſi per plures annos fructus percepti fuerint, non per paucos, ex quibus creditum dotis non fuerit multùm diminutum: c. 189. num. 14. p. 187

Sententiæ in poſſeſſorio latæ executio ſuſpenditur quoad caput fructuum: num. 15. ibid.

Creditor qui fructus percepit, habet ius retinendi illos: n. 16. ibid.

Frumentum.

Vtrùm frumenti appellatione contineatur farina, vel panis: c. 150. n. 4. p. 119

Creditor qui potior eſt in frumento, potior eſt in farina; ſed non in pane, qui non continetur appellatione frumenti: n. 5. ibid.

Statutum prohibens extractionem frumenti, comprehendit etiam farinam, & panes: numer. 6. ibid.

Intellige vt hoc non procedat, quando extractio panis non fit in notabili quantitate, & animo fraudandi edictum, vel ſtatutum: numer. 7. ibid.

Quamuis in ſtatutis, & edictis, appellatione frumenti veniat farina, & quandoque panis, tamen in contractibus & vltimis voluntatibus panis non continetur appellatione frumenti: num. 8. ibid.

Pactum circa triturationem frumenti, eſt contrarium diſpoſitioni ſuper pane; quia ſupponit triturationem antecedentem: n. 10. ibid.

G

Gallinæ.

GAllinarum dominus tenetur reſarcire quodcumque damnum per eas illatum: c. 140. num. 9. p. 101

Dominus cogi poteſt ad recludendum gallinas, & cuniculos, ſi nimium vicinis damnum inferant. num: 10. ibid.

Generalitas.

Generalitas adiecta ſpeciali deſignationi in contractu, cenſetur tantum appoſita maioris declarationis gratia: c. 107. n. 18. p. 17

Gradus.

Poteſt aliquis eſſe vocatus, aut in conditione poſitus in primo gradu, & iterum omnibus ſubſtitutis extinctis, vocatus in vltimo: c. 112. n. 27. p. 39

Contrarium tamen deciditur: n. 28. ibid.

Multiplicatio graduum ſubſtitutionis, dat coniecturam vocationis eorum, qui ſunt in teſtamento nominati: c. 161. n. 8. p. 139

Grauamen.

Poteſt quis grauari in bonis donatis, vel fideicommiſſo in fauorem donatarij ſuppoſitis, ſi donator ei relinquat compenſationem in totidem bonis propriis: c. 109. n. 14. p. 23

Quando ſubſiſtat grauamen ſuper bonis antiqui fideicommiſſi: n. 28. p. 24

Si teſtator grauauerit hæredem in bonis donatis, cenſetur etiam grauaſſe omnes ſubſtitutos: c. 110. num. 41. p. 31

Qui non ſunt vocati, grauari non poſſunt: c. 119. num. 11. p. 55

Verba illa, *dicto filio ſuo ſubſtituit*, faciunt vt grauamen non extendatur ad ſequentes gradus: c. 125. num. 6. p. 68

Præſertim quando expreſſum eſt nomen proprium hæredis: num. 7. ibid.

Quando grauamen fuit nominatim iniunctum ſecundo gradui, ipſo deficiente caducatur ſubſtitutio: c. 161. n. 3. p. 139

Grauamen intelligitur nominatim iniunctum, licèt poſt nominatam perſonam, dicat; *et ſubſtituo*: num. 4. ibid.

Grauatus

Si in hæreditate adſint mobilia; & pecuniæ, inducitur ficta ſolutio crediti hæredis grauati: c. 104. num. 12. p. 7

Licitum eſt hæredi grauato bona ſumptuoſa minoris reditus, & ferè ſterilia, retentis vtilioribus alienare: c. 139. n. 4. p. 99

Ampliatur vt procedat, etiamſi conſiderari poſſit in bonis alienatis intereſſe affectionis: num. 5. ibid.

Hæres grauatus alienare poteſt bona fideicommiſſi, etiam pro ſuis propriis creditis, n. 6. ibid.

Quod procedit etiamſi teſtator prohibuiſſet alienationem, etiam ex cauſa æris alieni: n. 7. ibid.

Etiamſi valor alienatorum excedat valorem debitorum, dummodo reſiduum pretij conuertatur ad vtilitatem fideicommiſſariorum: n. 8. ibid.

Hæres grauatus alienans bona fideicommiſſi ex iuſta cauſa, non tenetur adhibere ſolemnitatem ſubhaſtationum: n. 10. ibid.

.H

Habitatio.

NEmo priuandus eſt commodo legati facti ſub conditione habitandi, ſi orta fuerit inimicitia cum eo, cum quo debet habitare: cap. 149 num. 10. p. 117

Hæres.

Contractus non comprehendit hæredes, nec ad illos tranſit, niſi expreſsè ſic conuentum fuerit, quando agitur de vſufructu, vel alia re non tranſitoria ad hæredes: c. 111. n. 17. p. 34

Hæres, etiam cum beneficio inuentarij, tenetur approbare factum defuncti, cui ſucceſſit, vſque ad concurrentiam valoris bonorum ſibi relictorum. c. 176. n. 14. p. 163

Homicidium.

Homicidium in rixa commiſſum, non poteſt puniri pœna ordinaria: cap. 171. numer. 1 p. 155.

Ampliatur vt procedat, quamuis non conſtet quis ex duobus fuerit aggreſſor: n. 2. ibid.

Homicidium

Homicidiom in rixa commiſſum, non dicitur factum appenſatè: n.3. ibid.
Ex qualitate loci publici excluditur animus præmeditatus occidendi: n.8. ibid.
Si oulla præceſſerit inimicitia, bomicidium non præſumitur animo deliberato factum: oum. 9. ibid.
Breuitas temporis animi deliberationem excludit in homicidio: num.11. ibid.
Ampliatur, vt homicidium dicatur in rixa commiſſum, etiamſi iracundia aliunde prouenirer quàm ex facto illius, qui occiſus eſt: oumero 12. ibid.
Si occiſus occidentem fugientem proſequutus fuit; præſumptio eſt excluſiua animi occidendi: num.13. ibid.
Quando alius fuit aggreſſor, etiamſi occidens exceſſerit modum inculparæ tutelæ, ooo eſt locus pœnæ mortis: oum.14. p.155
Etiamſi aliquando præſnmatur animus occidendi, non tamen ex eo ſequitur: quod ille animus fuerit deliberatus: n.15. ibid.
Vt ſit locus pœnæ ordinariæ aduerſus homicidas, debet probari præcedens animi deliberatio: num.16. ibid.

Hypotheca.

Ex ſententia non oritur hypotheca, niſi à die cœptæ executionis: c.123. n. 8. p.64
Ex mandatis iudicialibus, & condemnationibus voluntariis, oulla oritur de iure hypotheca, nec etiam à die executionis: n.9. ibid.
Creditor non ſibi prædudicat quoad hypothecas per adiectionem obligationis nouæ perſonæ, ſi illas ſibi expreſsè reſeruauerit: cap.128.oum.14. p.76.

I

Immemorialis.

IMmemorialis non poteſt probari per inſtrumenta, ſed tantùm per teſtes excedentes ætatem 54.annornm: c.117. n.13. pag.48

Immiſſio.

Deuegando eſt immiſſio fideicommiſſario, quando vltra Legitimam, & Trebellianicam faciendæ ſunt aliæ detractiooes: cap. 104. oumero 5. pag.7.
Immiſſio, ſi conceſſa fuerit fideicommiſſario, ante factas per grauatnm detractiones, reuocatur, ad hoc vt grauatus illas de propriis manibus capere poſſit: c. 109. n.6. p.22
Et, ad hunc effectum ſufficit detractiones eſſe poſſibiles: n.7. ibid.
Qui facto proprio cecidit à poſſeſſiooe, non poteſt petere immiſſiooem in poſſeſſionem: cap. 118. nom.26. p.52
Quando duo prætendunt ius ab eodem fonte, non eſt locos immiſſioni: n.27. ibid.
Immiſſio datur hæredi ſcripto, quamuis teſtamentum non fuerit productum nec exhibitum, ſi de eo conſtet per confeſſiooem partis: c.188.n.4. p.184.
Immiſſio oon debet denegari, conſtito de fideicommiſſo, & de bonorum identitate: n.5. ibid.
Immiſſio in bonis hæreditariis debetur hæredi ſcripto; iuxta diſpoſitionem *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend.* c.190. n.1. p.188

Immunitas.

Immunitas à collectis præſcribitur ſpatio 30. vel 40.annorum: c.151.n.7. p.121

Impersonalitas.

Imperſonalitas in obligatoriis viriat obligationem; ſecùs, ſi ſit in executiuis: c. 186. num. 11. p.181.

Imputatio.

Filij non tenentur imputare dotem maternam in legitimam aui, quando illam habent vti hæredes matris; ſecùs, ſi tanquam filij: cap.186.num.5. p.181.

Incantus.

Exactio iuris incantus pœnalis eſt, & odioſa: cap 134.num.15. & 17. p.8

Iniuria.

Iniuria illata vxori donatoris, præbet iuſtam cauſam reuocandi donationem factam per maritum: c.142.n.15. p.10

Iniuſtitia.

Iniuſtitia allegata ad impediendam executiooem ſenteotiæ; non poteſt probari ex oouiter productis: c.188. n. 10. p.185
Executio tamen ſententiæ eſt ſuſpendeoda, ſi de illius iniuſtitia appareat euidenter ex nouis prodoctionibus: n.11. ibid.

Inſinuatio.

In Comitatu Venaiſſino, donationes cuiuſcumqoe generis debent inſinuari, aliàs ſunt nullæ: quatenus excedunt 25. ſcuta: cap. 113. numero 1. p.39.
Ampliatur etiam, vt procedat in bonorum aſſignatione facta per patrem filiis irreuocabiliter: n.2. p.40.
Item ampliatnr, etiamſi donatio facta fuiſſet in alio contractu diuerſo ab aſſignatiooe booorum, cùm ſufficiat animus donandi: n.3. ibid.
Donatio vſusfructus eſt nulla, ſi non fuerit inſinuata: n.5. ibid. Contra n.7. & 11. p.40
Defectus inſinuationis ſecundum aliquos noo poteſt opponi per ipſum donatorem: oumero 6. ibid.
Donatio fructuum dotis filiarum facta per patrem, non indiget inſinuatione: o.8. ibid.
Repudiatio vſusfructus quærendi facta per patrem, non indiget inſinoatione: n.9. ibid.
Dum pater conſenſit vt filij quoſcumque contractus inire poſſint, non requiritur inſiooatio num.10. ibid.
Quando donans noo efficitur pauperior, nec accipiens ditior, non requiritur inſinuatio: oum.11. ibid.
Confeſſio debet ioſinuari, ſicut & dooatio: c.142. num.12. p.104
Si io donatione aliquid exprimatur, ex quo inſinuationis neceſſitas tollatur, de eo aliter conſtare debet quàm per confeſſionem donantis: n.13. ibid.
Momentanea acceptatio ad effectum repudiationis, noo facit vt opus ſit inſinuatione repudiationis: c.153.n.6. p.126
Inſinuatio requiritur ſecundùm leges loci, in quo contractus fit: c.185.n.11. p.180
Inſinuationis defectnm opponere non poteſt ille, qui fuit in culpa non inſinuaodo in fraudem ſubſtituti in donatione: cap. 196. numero 1. p.197.
Donatarius qui fuit præſens, & conſentieos donationi, & ſubſtitutioni in ea appoſitæ, non poteſt oppoocre de defectu inſinuationis: n.x. ibid.

Inſtrumentum.

Inſtumentum carens ſubſtaotialibus, noo probat: c.134. o.2. p.86

Intereſſe.

Intereſſe augmenti dotalis amiſſi per occiſum, qui vxori ſuæ ſuperuiuere poterat, quamuis illud vidua lucrata ſit, non debetur: cap.171. num.27. p.156.

Intereſſe extrinſecum debetur hæredibus occiſi: num.28. ibid.

Intellige, vt locum habeat in intereſſe delato, & radicato; non autem in incerto, & euentuali: num.29. ibid.

Promiſſio ſoluendi certum intereſſe, non interuenientibus requiſitis, eſt inualida: cap.179. n.10. p.171.

Interruptio.

Interruptio in delictis non nocet, ſi poſt illam lapſi fuerint 20. anni, à die interruptionis computandi: c.170.n.7. p.154

Intimatio.

Intimatio extraiudicialis decreti fieri debet cum expeditione copiæ decreti, iudicialis non item: c.178.n.3. p.169

Inuentarium.

Quæ requirantur ad confectionem legalis inuentarij: c.109.n.25. p.24

Tempus conficiendi inuentarij eſt dumtaxat trimeſtre, etiamſi aliqua adeſſent bona defuncti in aliena monarchia: non enim datur annus, niſi maior pars bonorum ſit in diuerſa monarchia: c.110 n.1. p.27

Petitio fideicommiſſi non impeditur pendente tempore confectionis inuentarij.

Fallit niſi lis fuiſſet conteſtata cum defuncto; quia tunc hæres non poteſt conueniri pendente tempore inuentarij: c.110.n.2. p.27

Hæres non conficiens inuentarium, tenetur adimplere onus adiectum ſuper bonis ſibi à teſtatore donatis: c.110. n.23. p.29

Auus vtrùm teneatur facere inuentarium, quamuis de hoc non requiratur: aut ſaltem deſcriptionem bonorum ad nepotes ſuos ſpectantium, quorum habet adminiſtrationem: c. 113. n.17. p.40.

Quando bona ſunt certa, in quibus fraus interuenire non poteſt, Auus non tenetur facere inuentarium, nec deſcriptionem reſpectu ſuæ adminiſtrationis; ſecùs, ſi fraus adeſſe poſſit: n.18. ibid.

Inueſtitura.

Simplex inueſtitura non præiudicat Tertio, qui non ſuccedit in ius inueſtiti: cap. 181. num.9. p.174.

Iunctis tamen adminiculis probat etiam contra Tertium: n. 10. ibid.

Iocalia.

Iudicis arbitrio quæ ſint iocalia feſtiua, & quæ quotidiana, remittitur: cap. 155. numero 13. p.130.

Iocalium appellatione veſtes de iure continentur: c.158.n.15. p. 134

Qui vult appellatione iocalium veſtes non comprehendi, debet probare ſuper hoc communem vſum loquendi; tunc enim veſtes non continentur ſub reſeruatione iocalium facta per donantem: n.16. ibid.

Iudex.

Iudex requiſitus poteſt ſi velit cognoſcere de iniuſtitia ſententiæ Iudicis requirentis; nec pars requirens executionem, poteſt ex eo prætendere ſibi illatum fuiſſe grauamen: cap.170. num.10. p.154.

Iura.

In acquiſitione iurium incorporalium, probanda eſt ſcientia aduerſarij: cap. 169. numero 17. p.152.

Iurium appellatione venit facultas aliquid faciendi: c.184.n.10. p.178

Iuramentum.

Statutum faciens mentionem de iuramento, continens annullationem actus, reddit illum omnino inualidum: maximè ſi ſit per Legatum confirmatum: c.113.n.4. p. 40.

Iuramentum Inquiſiti, quod non habuerit animum occidendi, coadiuuat alias probationes: cap.171. num.20. p. 156

Maximè, concurrente bona ſama illius: numer.21. ibid.

Poſt præſtitum iuramentum litis deciſorium, peti poteſt à iudice vt ſe ex officio informet de veritate facti, & probationes recipiat: cap. 177. num.1. p.167.

In cauſa reſtitutionis in integrum aduerſùs delationem iuramenti, licitum eſt antiquas probationes nouis coadiuuare, ad detegendum periurium: num.2. ibid.

Quod non ſolum locum habet quoad productionem inſtrumentorum, ſed etiam teſtium: num.3. ibid.

Et maximè ſi atteſtationes non fuerint publicatæ: num.4. ibid.

Exceptio iuriſiurandi, eſt exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum: n.6. ibid.

Iuramentum deciſorium poſtquam eſt præſtitum, non poteſt retardari ſub prætextu periurij: n.7. p.168.

Poſt præſtitum iuramentum deciſorium, nemo admittitur, etiamſi noua inſtrumenta producere velit: nom.11. ibid.

Limitatur, niſi per huiuſmodi inſtrumenta detegeretur partis periurium: num.12. ibid.

Nunquam debent admitti teſtes aduerſùs iuramentum deciſorium iam præſtitum: numero 13. ibid.

Admittitur probatio per confeſſionem partis factam, non quidem ante, ſed poſt iuramentum præſtitum: num.14. ibid.

Etiam in iuramento neceſſario non ſunt admittendi teſtes, poſtquam producere volens eſt excluſus à ſuis dilationibus: n.16. ibid.

Ne quidem minor reſtituitur in integrum aduerſus iuramentum deciſorium, quando ante illius delationem fecit exactas diligentias ad habendas probationes: n. 17. ibid.

Iuramentum aſſertorium non reddit contractum validum, ſed requiritur promiſſorium: cap.185. num.7. p.179.

Mulier quæ eſt aſſecurata ſuper bonis mariti, non poteſt illa alienare in præiudicium familiæ, etiam cum iuramento: c.187.n.5. p.183

Ius accreſcendi.

Ius accreſcendi potentius eſt ſubſtitutione vulgari, quando agitur de filio teſtatoris contra patruos minùs dilectos: cap.119.n.7 p.77

Ius accreſcendi quod competit liberis, matre in teſtamento imperfecto inſtituta, non eſt proprium, ſed impropriè ſumptum: cap.131.num.8 pag.81.

Inſtitutio liberorum facta in legitima, ſi mater ex teſtamento imperfecto capere nequeat, trahit ad ſe vniuerſam hæreditatem iure quodam attractionis, ſed cum ſuis oneribus: n.9. ibdi

Quando

Quando mater priuatur facultate eligendi ob imperfectam teſtatoris diſpoſitionem, lex eligit,& omnes admittit: n.10. ibid.

L

Laudemium.

CEſſante pacto in contrarium, ſolutio dimidij laudemij fieri debet ſecundùm valorem bonorum tempore nouennij; ſeu renouationis: c.117.n.1. p.48

Si conuentum fuerit ſolutionem dimidij laudemij fieri debere iuxta valorem temporis renouationis,conuentio illa ſeruanda eſt: n.2. ibid.

Laudemium non debetur ex ſimplici adeptione poſſeſſionis vigore Constituti: c.169. num.20. p.153.

Legatarius.

Quando legatarius non poteſt exigere ſuum creditum, poteſt conuenire de certo intereſſe: c. 145. n.6. p.109

Quando legatarius prohibetur exigere ſortem principalem, & interim illi legatur ſumma annua,dicitur conſtitutus annuus reditus, qui teſtamento legari poteſt: n.7. ibid.

Creditores, quando hæreditas non eſt ſoluendo, agunt in ſubſidium contra legatarios: cap.160. n.7. p.137

Legatum.

Pro legato annuo, datur actio contra eos,qui fructus percipiunt hæreditatis; non autem contra proprietarium: c 115. n.5. p.43

Legata ſi fuerint alicui alimenta durante vita, & præterea ſumma 200. ſcutorum; hoc ſecundum legatum intelligitur vt valeat durante vita ob naturam dictionis repetitiuæ: cap. 147. n.7. p.113.

Legatum inutile eſt, ſi iam teſtator rem legatam inter viuos donaſſet: c.158.n.5. p.134

In legato rei iam donatæ,ne quidem debetur æſtimatio: n.3. ibid.

Nullo exiſtente legato, cenſentur nolla onera & grauamina illi adiecta: n.4. ibid.

Translatio legati debet intelligi facta cum ſuo onere: n.6. ibid.

Fallit quando translatio eſt inutilis; veluti ſi grauamen fuiſſet impoſitum ſuper re iam donata: n.7. ibid.

Legatis bonis,aut eorum valore,datur electio hæredi dandi bona,vel eorum pretium: c.197.n.5. p.199.

Legatum filiæ factum loco legitimæ,ſi fuerit euictum, limitanda eſt æſtimatio rei euictæ ad ratam ipſius legitimæ: n.6. ibid.

In legato alternatiuo, vna re perempta abſque mora hæredis,ſufficit aliam præſtari: n.10. ibid.

In legato alternatiuo,ſi res vna eſſet litigioſa tempore teſtamenti, ſubſequuta euictione, hæres de illa non tenetur: n.16. ibid.

In legato alternatiuo bonorum, vel æſtimationis illorum,legatarius non poteſt acceptare partem in bonis, & partem in pecunia, hærede inuito: n.17. p.200

In legato alternatiuo vt ſciatur an ſit locus euictioni, voluntas teſtatoris conſideranda eſt: n. 20. ibid.

In legato alternatiuo præſumitur quod teſtator crediderit vnam rem æquiualere alteri; & ſub eo reſpectu legaſſe; cuius opinioni ſtandum eſt: n.22.& 23. ibid.

Rei legatæ æſtimatio cuius temporis reſpectu facienda eſt: n. 15. p.199

In dubio legatum nominum, intelligitur de illis, quæ teſtatori debentur: c.174.n.4. p.161

Quod ſi in hæreditate adeſſent debita tam actiua, quam paſſiua, res eſſet dubia; ſed ceſſat dubium ſi teſtator id expreſſerit: n.5. ibid.

Legitima.

Liquidatio legitimæ facta cum vno,prodeſt quoad alios: c.109.n.3. p.22

Imputatio in legitimam dotis, & donationis per patrem factæ filio contemplatione matrimonij, iiſdem regulis deciduntur: cap.144.numer.1. p.107.

Quando liberi ſuccedunt tanquam liberi,tenentur dotem imputare in legitimam aui; ſi verò tanquam hæredes,non tenentur imputare: num.2. ibid.

Idem dicendum de donatione facta contemplatione matrimonij; quia ſi ſuccedatur iure hæreditario,non erit locus imputationi: n.3. ibid.

Nepotes in caſu emancipationis non imputant, quamuis cum patris concurrant: numer.11. p.108.

Legitimæ continentur appellatione onerum hæreditariorum: c.145.n.11. p.110

Legitima eſt æs alienum, & loco æris alieni detrahitur: n.13. ibid.

Ius petendi legitimam eſt tranſmiſſibile ad quoſcunque hæredes: c.166.n.1. p.145

Si pater vſus fuerit debita cautela, filius acceptans teſtamentum excluditur à petitione oneris remouendi, imò & ab ipſa petitione legitimæ, ſed ſupplementi illius: n.5. ibid.

Quomodo concipienda ſit diſpoſitio paterna, ad hoc vt filius cogatur approbare grauamen appoſitum in legitima: n.8. p.146

Legatum fructuum, vel vſusfructus, aut annuæ præſtationis, factum filio; vtrùm augeat globum hæreditatis paternæ, ad impinguandam legitimam: n.9. ibid.

Magna eſt inter DD. controuerſia, vtrùm filio Religionem bonorum capacem profeſſo, ſtatim parentibus legitima debeatur? Sed opinio affirmatiua tenenda eſt: c.194.n.1. p.194

Matris legitima ſuper bonis profeſſi eſt triens, quando nulli ipſius profeſſi fratres adſunt: n.2. ibid.

Legitima debetur matri, etiam in bonis filio poſt profeſſionem delatis: n.5. p.195

In bonis induſtria Religioſi quæſitis parentes nullam habent legitimam; ſecùs eſt in bonis illi iure ſanguinis obuenientibus: n.7. ibid.

In iure vniuerſali, qualis eſt Legitima, veniunt etiam bona futura: n.8. ibid.

Legitima fauorabilior eſt pia cauſa; numer. 10. ibid.

Legitimatio.

Legitimationes quæ fiunt contra voluntatem teſtatoris nunquam ſunt admittendæ: c.124.n.1. p.65

Ampliatur vt procedat, etiamſi legitimatio facta fuerit à Principe in ampliſſima forma: num.2. ibid. Sed vide infrà,n. 15. p. 66

Princeps legitimando non derogat expreſſæ teſtatorum voluntati: n.4. p.66

Prohibita verbis ampliſſimi, bonorum alienatione, cenſetur quoque prohibita legitimatio: Et explicatur quomodo procedere poſſit contraria Manticæ ſententia: n.9. ibid.

Legitimatio facta in articulo mortis non nocet ſubſtituto:n.10. ibid.

Legitimatio Archiuij Romani multùm ſicca, & debilis eſt:n.11. ibid.

Legitimatus.

Quando teſtator proprias filias à ſucceſſione excluſit, multo magis legitimatas excludere voluiſſe cenſendus eſt:c.124.n.5. p. 66

Idem dicendum eſt, ſi maſculos filiarum excluſerit: n.6. ibid.

Aut ſi fœminarum etiam extraneatum legitimatos reiecerit:n.7. ibid.

Excluſis à primo & ſecundo ſubſtitutionis gradu legitimatis cenſentur a tota ſucceſſione excluſi: n.8. ibid.

Liberatarius.

Liberatarius bonorum tenetur ad intereſſe; non quidem ad ratam ſummæ; quæ debetur creditoribus ex pretio liberationis; ſed ad ratam fructuum qui ex re liberata percipiuntur: c.167. n.10. p.147

Liberatio.

Liberatio à redditione rationis fauorabilior eſt, quando agitur de affinibus: cap. 102.num.11. p.4.

Liberatio generalis, etiam à præteritæ adminiſtrationis ratione reddenda, regulari debet ad arbitrium boni viri:n.12. ibid.

Liberi.

Liberi poſiti in conditione in contractibus, non cenſentur diſpoſitiuè vocati; ex verіori ſententia:c.119.n.9. p. 55

Quæſtio de liberis in conditione poſitis, hodie valde anceps eſt, & ferè Iudicibus arbitraria: n.10. ibid.

Coniectura quod liberi poſiti in conditione ſint vocati, quia deſcendentes; reiicitur: num. 13. ibid.

Item & coniectura maſculinitatis cum digreſſione ad plures gradus:n.14. ibid.

Maximè ſi maſculi ſint poſiti in conditione affirmatiuè:n.15. ibid.

Idem, ſi teſtator non habuerit intentionem conſeruandæ agnationis, & alia concurrant, de quibus ibidem,n.16. p. 55

Qualitas iuriſdictionalis quando non faciat coniecturam vocationis filiorum poſitorum in conditione:n.11. p. 56

In caſibus, in quibus filij in conditione poſiti ſunt vocati ex coniecturis, non tamen ex eo infertur quod fuerint reciprocè grauati: num. 14. ibid.

Quod agatur de deſcendentibus, non eſt coniectura vocationis liberorum poſitorum in conditione: c.120.n.1. p.56

Reiicitur coniectura vocationis ex eo quod agatur de contractu:n.2. p.57

Ex diſpoſitione in rem concepta quando oriatur coniectura vocationis:n.3. ibid.

Vocatio liberorum poſitorum in conditione excluditur per contrarias coniecturas:n.7. ibid.

Si teſtator in vno caſu filios in conditione poſitos expreſsè vocauerit, excluditur coniectura vocationis in alio:n.11. ibid.

Coniectura ab abſurdo vitando potens eſt pro excluſione vocationis:n.12. p.58

Excluditur vocatio ex coniectura petita à veriſimili mente teſtatoris:n.14. ibid.

Ex eo quod agatur de deſcendentibus, non ex eo ſolo poſiti in conditione cenſentur vocati, licèt in deſcendentibus leuiores coniecturæ ſufficiant: c.121.n.2. p.59

Ampliatur vt procedat, etiamſi ageretur de ſubſtitutione contractuali:n.3. ibid.

Mentione filiorum facta ſub qualitate legitimorũ & naturalium, non ideo infertur vocatio poſitorum in conditione:n.5. ibid.

Excluſio fœminarum reſtricta ad certum gradum, non arguit vocationem maſculorum in conditione poſitorum:n.8. p. 60

Deficientibus verbis tractum temporis ſucceſſiuũ importantibus, liberi in conditione poſiti difficilius cenſentur vocati:n.24. p.61

Fauor liberorum præualet fauori piæ cauſæ:c.147. n.15. p.115

Si teſtator aliquam ſummam liberis naſcituris iure inſtitutionis reliquerit, ſatisfecit legi; & eius teſtamentum ſuſtinetur: cap. 163. num. 2. p.141.

Quando per donationem fuit quæſitum ius liberis vel liberis, creditores paterni nihil poſſunt prætendere ſuper bonis donatis: cap. 168. num. 4. p.149.

Liberi cenſentur ſucceſſiuè vocati poſt patrem, & non ſimul, etiamſi agatur de collateralibus; quando ſunt vocati per nomen collectiuum: cap.176.n.1. p.165

Et hoc caſu liberi cenſentur vocati per ſubſtitutionem vulgarem, maximè quando per verbum directum *Inſtitutio*.n.2. ibid.

Quando teſtator proceſſit ad plures ſubſtitutionũ gradus, liberi collectiuo nomine vocati cenſentur per fideicommiſſum ſubſtituti: num.3. ibid.

Intellige vt hoc procedat, quando inter patrem & ſuos, adſunt verba tractum temporis importantia; non autem quando ſunt appoſita inter alios vocatos:n.2. ibid.

Liberi in conditione poſiti in prima ſubſtitutionis parte, non impediuntur venire tanquam vocati in ſecunda parte, in qua proximiores vocantur: n.9. p.166

Quando liberi poſiti in conditione cenſentur diſpoſitiuè vocati, idem de illis dicendum eſt, quod de vocatis expreſsè:c.192.n.17. p.192

Linea.

Pia cauſa ſubſtituta, deficiente linea maſculina, excludit fœminas deſcendentes ex vltimo maſculo:c.183:n.1. p.176

Et ſimiliter excludit neptem ex vltimo maſculo natam:n.2. ibid.

Filia primi gradus non eſt de linea maſculina, ſed eſt principium lineæ fœmininæ:n.5. p.177

Filia vlterioris grauati dicitur de linea teſtatoris: num.6. ibid.

Contrarium tenet Duranus Rotæ Auditor, & verius eſt:n.7. ibid.

Facta mentione deſcendentium ex linea maſculina, potior eſt cauſa filiæ ex illa linea deſcendentis, dum contendit aduerſus ſubſtitutum extraneũ: ſaltem durante vita filiæ:n.8. ibid.

Filia ex linea maſculina proueniens excludit etiam piam cauſam ſubſtitutam:n.9. ibid.

Literæ Cambij.

Ex literis cambij oritur hypotheca ſecundum diſpoſitionem Statuti Aucnionenſis, videlicet à die recognitionis ipſarum:c.167.n.1. p.147

Literæ cambij habent hypothecam anteriorem, etiam aduerſus creditorem in inſtrumento realem numerationem continente poſteriori:n.2. ibid.

Quando

Quando debitor qui ſcripſit literam cambij in Ciuitate Auenionenſi ſoluendam Lugduni, vt ſoluere ſummam principalem in hac eadem ciuitate Auenionenſi, creditor tenetur illam recipere, quia tunc degenerat in naturam mutui: n.6. ibid.

Creditor poteſt recipere intereſſe à debitore volente, etiam literis non præſentatis, ſi verè tanti eius interſit.n.8. ibid.

Litis pendentia.

Qui opponit coram Iudice, de litis pendentia coram alio Iudice, ſi videat non obſtante oppoſitione procedi ad vlteriora, tenetur appellare, aliàs ſibi præiudicat: c.178.n.4. p.169

Locumtenens.

Dignitas Locumtenentis Rectoris Comitatus Venaiſſini, inter Senatorias numerari poteſt: cap. 116.n.1. p.45

Vicerectnt gaudet iiſdem immunitatibus, quibus gaudet Actnt: n.4.& 7. p.46

Intellige hoc procedere, quando agitur de Locumtenente deputato à Principe; ſecùs, ſi eſſet deputatus ab ipſo Rectore: n.5. ibid.

Mortuo, vel reuocato Rectore, adhuc durat officium Locumtenentis à ſummo Pontifice deputati: n.6. ibid.

Locupletior.

Quando contractus eſt nullus, qui allegat contrahentem ex eo fuiſſe factum locupletiorem, tenetur hoc probare: cap.187.n.13. p.183

Locus.

Locus loci eſt ſe ſubſtantia contractus.c.175.n.15. p.180

Lucratiuum.

Duo tituli lucratiui circa eandem rem concurrere non poſſunt: c.158.nu.2.p.134. & c.191.nu.8. p.190.

Dos eſt titulus lucratiuus: n.9. ibid.

Duæ cauſæ lucratiuæ ſimul concurrere poſſunt. quando tendunt ad diuerſa: n.10. ibid.

Lucrum

Lucra nuptialia omnino liberis illius matrimonij ſunt reſeruanda: Intellige, vt infra: c.115.n.5. p.44

Lucra non nuptialia ſunt in libera diſpoſitione vxoris ad ſecunda vota non conuolantis, dummodo tamen expreſsè diſponat; alioquin omnes liberi in illis ſuccedunt æqualiter: num.6. ibid.

Explicantur variæ conſtitutiones contrariæ circa acquiſitionem iſtorum lucrorum nuptialium, & poteſtatem de eis diſponendi, quando mater non tranſit ad aliud matrimonium: num. 13. Ibid.

M

Mala fides

MAla fides quæ inducitur per litis conteſtationem, non eſt mala fides vera, ſed præſumpta, ſeu ficta: c.114.n.1. p.41

Mala fides præſumpta non impedit curſum præſcriptionis 30.annorum: n.2. ibid.

Ampliatur, vt hoc procedat etiam de iure Canonico: n.3. ibid.

Magiſtratus.

Magiſtratus temporalis durante officio accuſari non poteſt: c.178.n.1. p.169

Magiſtratus non poſſunt ex generali conſuetudine accuſari niſi de dolo, baratatia, & aliis extorſionibus: num.2. ibid.

Mandans.

Cauſæ mandatis delictum. & mandatarij, debent tractari coram eodem Tribunali, ſi ambo ſint ſub eodem Principe: c.154.n.19. p.127

Multóque fortiùs hoc procedit in cauſa auxiliatoris, & principalis, ne continentia cauſæ diuidatur, & vt euitentur perplexitas: n.20. ibid.

Manutentio.

Manutentio non datur niſi probata poſſeſſione: c.134.n.1. p 86

Actus qui non fuit factus iure ſeruitutis, non eſt manutenibilis: c.169.n.12. p.152

Maritus.

Diſtinguuntur caſus, in quibus tota pecunia præſumitur perueniſſe ad maritum, quando tam ipſe, quam vxor fatentur ſolutionem recepiſſe: c. 121.num.5, p.62

Maritus tenetur reſtituere vxori, vel eius hæredibus, fructus bonorum extra dotalium: cap.123. n.10. p.64

Quando maritus conſtante matrimonio bona vxoris ſimul cum ipſa alienauit, præſumitur totum pretium ad maritum perueniſſe: c.156.n.1. p.110

Maſculi.

Maſculos deſcedentes ex fœmina, ſecundùm aliquorum ſententiam, comprehendi ſub nomine *maſculorum*: cuius contrarium alij verius eſſe crediderunt, cap. 112.numer.6. Super quo referuntur variæ ſententiæ Manticæ, & Menochij, in eadem cauſa ſcribentium: ibid.n.5. p.36

Sed tamen aduerſus ſententiam Manticæ fuit iudicatum, contra maſculos ex fœmina deſcendentes: num.7. ibid.

Concordantur diuerſæ ſententiæ, vt maſculi deſcendentes ex fœmina admittantur ad fideicommiſſum, quando teſtator non habuit rationem conſeruandæ agnationis; ſi enim agnationem contemplatus fuerit, maſculi deſcendentes ex fœminis repelluntur: n.8. ibid.

Verius tamen eſt, totum hoc pendere ex coniecturata teſtatoris voluntate: n.9. ibid.

Qualitas primogeniti maſculi ſæpiùs repetita infert excluſionem maſculorum deſcendentium ex fœmina: n.10, ibid.

Appellatione liberorum, & deſcendentium maſculorum, veniunt maſculi deſcendentes ex fœminis, quando agnatio non eſt contemplata: n.20. p.37.

Prædilectio maſculorum dat coniecturam fideicommiſſi inter ipſos tam actiuè, quàm paſſiuè: c.151.num.1. p.123

Verba affirmatiua, quod quandiu extrahunt maſculi, ipſi ſuccedant, excluſis fœminis; arguunt vocationem maſculorum ſucceſſiuam: num.9 p.124

Affectio teſtatoris erga maſculos in genere colligitur ex aliis partibus eiuſdem teſtamenti: c. 192.num.18. p.192

Maſculinitas.

Qualitas maſculinitatis non eſt incompatibilis cum qualitate hæreditaria: cap. 119. num. 3. p.54

Qualitas maſculinitatis quantum operetur ad inducendam filiorum vocationem: c.120.num.5. p.57.

Sola conſideratio maſculinitatis non arguit contemplatio

templatiooemagnationis:cap.121. n.4. p.59
Sola cooſideratio maſculinitatis non indocit fideicommiſſum agnatitium:c. 125.n.20.p.70. Vide tamen infrà c.127.& 130.
Maſculinitas, & agnatio ferè pro eodem ſumuntur:c.127.n.5. p.73
Aliud eſt fideicommiſſum eſſe maſculinum, aliud agnatitiuo:c.130.n.1. p.78
Ex repetita tamen maſculorum vocatiooe; reſultat præſumptio fideicommiſſi agnatitij niſi fæminæ aliqua in parte teſtamenti fuerint vocatæ:n.x. ibid.
Maſculinum fideicommiſſum reſtringitur ad perſonas, & gradus per teſtatorem conſideratos: num.3. ibid.

Mater.

Mater habet virilem portionem lucrorum nuptialium, de qua libere diſponere poteſt, ſi ad ſecunda votanoo conuolauerit:cap.115.num.10. p.44.
Intellige, dummodò liberi ſuperuiuāt matri, aliàs de toto diſponit:num.11. ibid.
Quid ſi mater expreſsè de hac virili portione non diſpoſuerit:n.1x. ibid.
Proponuntur rationes, quare matre non diſponente de hac virili portiooe, omnes liberi admitti debeant æqualiter:n.14. ibid.
Refertur fuiſſe iudicatum, quod hæc virilis portio tranſeat ad hæredes matris, quando de ea expreſsè non diſpoſuit:ibid.num.16.Sed hæc ſententia reiicitur, ibid. p.45.
Si mater non fuerit deputata tutrix per maritum, inde colligitur, illam marito non multùm dilectam fuiſſe:c.13x.n.5. p.82
Et hoc caſu deſumitur coniectura ad excludendam matrem à legitima, in ſubſtitutione compendioſa:n.6. p.86
Mater quæ nō petiit tutorem fideicommiſſariam, ad quam vocata eſt: c.136.n.11. p.91
Quando filio datus eſt ſubſtitutus pupillaris, onus petendi tutorem ipſi pupillo ſpectat primo loco ad ſubſtitutum pupillarem:n.12. ibid.
Mater ſi tutorem pupillo non petierit, excuſatur, quando aderant tutores legitimi:n.13. ibid.
Si vnus ex affinibus de facto, & ſine Iudicis decreto adminiſtrarit, mater excuſatur, ſi tutorem pupillo dari non petierit:n. 14. ibid.
Mater babens probabilem cauſam ignorantiæ, excuſatur à pœnis non petiti tutoris:n.15.ibid.
Qui dicit matrem ſucceſſione pupilli priuandam ex eo, quòd ipſa non petierit tutorem pupilli, tenetur probare hanc negatiuam, vti fundamentum ſuæ intentionis: n.16. ibid.

Matrimonium.

Conuentiones matrimoniales pertinent ad maritum, & eius liberos, & vxorem, quaſi in vim tranſactionis: c.168. n.14: p.150

Melioramenta.

Exceptio melioramentorum, & augmenti valoris bonorum, poteſt opponi etiam poſt ſententiā, cùm illam non impūgnet:c.101.n.6. p.2
Donatis fundis, cenſentur quoque donata meliorameota tempore donationis exiſtentia, tanquā pars bonoruoi donatorum:c.154.nu.4. p.128
Liquidatio meliorameotorom non valet, niſi fiat compenſatio illorum cum deteriorationibus. n.7. ibid.
Ampliatur, etiamſi deterioratio facta fuerit in re diuerſa:n.8. ibid.
Quando minus eſt impenſum, quàm melioratum; id quod minus eſt reſtitui debet: numer.11. ibid.
Æſtimatio melioramentorum fieri debet habita ratione ad tempus præſens:n. 12. ibid.
Expenſæ factæ in plaotatione arborum, non ſunt tales quæ perpetuam fundi vtilitatem concernant:num.13. p.128.
Io æſtimatione meliorationis factæ per plantationem vinearum, debet haberi reſpectus ad tempus, quo plantans illarum fructibus vſus eſt, & vineæ in valore ſunt dimioutæ: numer. 14. ibid.
In æſtimanda melioratione plantatioois arborū, non debet illarum fieri æſtimatio quantum nunc valent, ſed ſola expeoſa plantationis, & educationis inſpici debet: n. 15. ibid.
Poſſeſſor ſuos facit fructus, quos ex meliorationibus per eum factis percepit: numer. 17. p.129.

Miles.

Teſtamentum cenſetur factum iure militari, ſi in eo adhibitæ non fuerint ſolemnitates requiſitæ de iure communi:c. 135.n.8. p.89
Priuilegium teſtandi iure militari competit militibus noſtri temporis, qui actu militiam exercent:num.9. ibid.
Ex teſtamento militari ſucceditur in omnibus bonis, vel in parte ipſorum, ſecundū voluntatem teſtatoris, qui poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus:n. 10. ibid.
Subſtitutio militaris reſtricta ad certa bona, non trahitur ad vniuerſitatem bonorum:n. 11.ibid.
Vtrùm ad hoc vt teſtamentum ſuſtineatur iure militari, ſit opus, militem eſſe in actu expeditionis;remiſſiuè:n. 12. ibid.
In teſtamento militari, ſubſtitutio quibuſcunque verbis concepta ſit, valet potius in vim fideicommiſſi:c. 136. n.9. p.90
Vtrum neceſſe ſit pro validitate militaris teſtamenti, vt miles ſit in caſtris, & in actuali expeditione:c.137.n.1. p.92
In teſtamento militari debent ſaltem duo teſtes interuenire, illique rogati, cum non ſunt in actuali expeditiooe, & quibus caſibus hoc procedat:n.x. ibid.
Scriptura teſtamenti militaris probari debet per legitimas probationes, quod ſit eadem ſcriptura ſcripta maou propria militis teſtatoris: o.3. ibid.

Minor.

Mioor obligatur propter iuramentum, ſi tamen ſit enormiter, aut eoormiſſimè læſus, competit illi reſtitutio in integrum:c.173.n.8. p.160
Læſio tamē minoris nō poteſt cōſiderari in renūciatione, quæ fit intuitu ingreſſus in Religionē; ſecus ſi fiat reſpectu ſacerdotij ſecularis: n. 9. ibid.
Donatio facta per minorem ſuo curatori, noo ſubſiſtit:c.196.n.3.p.197.
Fallit in donatione conditiooali:n.4. idid.

Mixtura.

Quando dubitatur vtrum ſententia, à qua fuit appellatum, contineat mixturam, attendenda ſunt ſolum verba ſententiæ:c.172.n.1. p.157
Quādo in certis capitibus adeſt mixtura in ſētentia, non ideo retardatur executio quoad capitula ſeparata, io quibus non adeſt mixtura:c.188. oum. 14. p. 185
Quæ

Quæ deducta fuerunt in ſententia tantùm per modum cauſæ, non inducunt mixturam: n. 15. ibid.
Liquidatio ſummæ, ad effectum poſſeſſorij, in ipſo iudicio poſſeſſorio, non facit ſententiam continere mixturam: c. 190. n. 5. p. 188

Mobilia.

Mobilium domus reſeruatio non continet pecuniam deſtinatam ad expendendum: c. 158. n. 12. p. 134.
In dubio, pecunia non venit appellatione mobilium: n. 13. ibid.
Ex communi vſu loquendi in Gallia, vtrùm, & quando pecunia veniat appellatione mobilium; & quid iudicetur hac in re apud Gallos: n. 14. ibid.

Molendinum.

Seruitus molendi in certo molendino impoſita toti Communitati, eſt realis: cap. 150. numer. 1. p. 118.
Seruitus molendi ſtrictam recipit interpretationem: n. 2. p. 119
Cui competit ius molituræ in molendino bannali, non poteſt quidquam exigere de granis quæ portantur extra territorium: n. 11. p. 120
Qui per multum tempus iuit ad furnum, ſeu molendinum, non poteſt cogi ad continuandum, niſi id fecerit iure ſeruitutis: cap. 169. num. 14. p. 152.
Maximè quando agitur contra Dominum iuriſdictionalem qui habet titulum: n. 15. ibid.

Moleſtia.

Prohibitus aliquem moleſtare, non impeditur recurrere ad Iudicem ex iuſta cauſa, maximè ſi adſit culpa aduerſarij: c. 149. n. 15. p. 117

Monaſterium.

Bona delata monacho poſt profeſſionem, acquiruntur monaſterio: c. 194. n. 6. p. 195
Quoad effectum vt Religioſus, ſeu Monaſterium eius loco ſuccedat, habetur pro viuo: num. 11. ibid.

Moneta.

Damnum proueniens ex mutatione monetarum, cedere debet in detrimentum debitoris moroſi: c. 159. n. 1. p. 135
Quamuis nullum emanauerit edictum Principis, communis curſus monetarum attendendus eſt, qualis eſt inter mercatores, & alios: num. 5. ibid.
In iudicando valore monetarum, non eſt reſpiciendum ad ſolum vſum mercatorum, ſed communis vſus inſpiciendus eſt: n. 6. ibid.

Mora.

Qui tenetur ad ſolutionem ſummæ principalis, eſt prior in mora, ſi non obtulerit, aut depoſuerit; ſtatim verò is, qui debet maiorem valorem monetæ, conſtituitur in mora, & non antea: c. 159. n. 4. p. 135

Mors.

Caſus mortis non trahitur ad caſum non natiuitatis, quando agitur de præiudicio filiæ prædilectæ: c. 129. n. 4. p. 77
Mors ciuilis æquiparatur naturali quando ex illa reſultat idem effectus: c. 194. n. 12. p. 195
Item, quando in vtroque caſu eadem ratio militat, mors ciuilis & naturalis æquiparantur: num. 13. ibid.

Mortuus.

In bonis ſitis in Gallia datur manutentio hæredi, quia ex generali conſuetudine mortuus ſaiſit viuum: c. 110. n. 3. p. 27

Mulcta.

Domini Iuriſdictionales manutenendi ſunt in quaſi poſſeſſione exigendi pœnas, & mulctas conſuetas: c. 169. n. 1. p. 151
Ius exigendi pœnas & mulctas, dependet à iuriſdictione Domini, & non à Communitate: n. 3. ibid.
Sicut ſubditi non poſſunt pœnas & mulctas indicere, niſi Domini, aut eius Officialium interueniente conſenſu, ita nec impoſitas minuere: n. 4. ibid.
Pœnæ, & mulctæ, quæ diuturno tempore ſolutæ fuere, ſunt potius conſuetudinariæ quam conuentionales: n. 5. p. 152
Dominus non poteſt pœnas, & mulctas augere ſine conſenſu populi: n. 6. ibid.

Mulier.

Mulier quæ tranſiuit ad ſecunda vota, excluditur à legitima in caſu ſubſtitutionis pupillaris contentæ in compendioſa: c. 132. n. 8. p. 83
Mulier luxurioſè viuens intra annum luctus, priuatur omnibus ſibi relictis; & cui talia bona applicentur: c. 168. n. 9. p. 149
Bona quæ auferuntur à muliere luxurioſè viuente intra annum luctus, applicantur perſonis enumeratis *in l. 1. C. de ſe. und. nupt.* nec creditores mariti ſuper illis quidquam prætendere poſſunt: n. 10. ibid.

N

Naturalis.

Filia naturalis à patre inuito nihil præter alimenta conſequi poteſt: ex teſtamento vero paterno quando vnam, vel duas vncias capere poſſit: c. 187. num. 1. p. 182
Dos filiæ naturali a patre data, eſt loco alimentorum: n. 3. ibid.
Liberi naturales non habent ius querelandi paternum teſtamentum, in quo ſunt præteriti: num. 2. ibid.

Negatiua.

Quando diſpoſitio negatiua habet implicitam affirmatiuam, idem de ea iudicandum eſt quod de affirmatiua: c. 192. n. 16. p. 192

Nepotes.

Filiorum appellatione non continentur nepotes: c. 112. n. 19. p. 38
Per illa verba, *ſubſtituit ſuperuenientes, & ſuos*: nepotes ſunt vocati per vulgarem, ſi primus gradus deficiat: c. 118. n. 6. p. 50
Ex legato dotis facto filiabus liberorum, colligitur coniectura excluſionis nepotum, quia ſi eos vocaſſet, prouidiſſet etiam de dotibus in hoc gradu: c. 119. num. 12. p. 55

Nomen.

Vocatus nomine proprio cæteris præferendus eſt: c. 112. n. 17. p. 38
Nomina poſſeſſiua *meum*, & *ſuum*, regulariter referenda ſunt ad exiſtentes tempore teſtamenti: c. 163. n. 8. p. 141
Ad ſuſtinendam validitatem teſtamenti, nomina poſſeſſiua comprehendunt etiam eos, qui naſcuntur poſt tempus teſtamenti: n. 9. ibid.
Creditores agere poſſunt contra nomen debitoris nondum exactum, & nondum compenſatum; non obſtante datione in ſolutum alicui facta: c. 175. n. 5. p. 165

Nominatim.

Subſtitutio quando dicatur alicui nominatim facta: c. 110. n. 47. p. 31

Quando ſubſtitutus poteſt intrare per vulgarem in fideicommiſſo, non attenditur illa quæſtio de ſubſtitutione nominatim facta: n.48. p.32

Quando ſubſtitutio facta fuit alicui ſimul nomine proprio,& appellatiuo, non dicitur nominatim facta; quia præualet,quoad hoc, appellatiuum: c.161.num.5. p.149

Notarius.

Officium notarij præcipuè conſiſtit in eo, vt fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribat: c.126. n.2. p.71.

Notarius tantùm tenetur de dolo, & lata culpa, id eſt dolo proxima, n.4 ibid.

Monere Superiores de cauſis criminalibus, potiùs ſpectat ad Iudices, quam ad notarios; ſed nec Iudices ad id tenentur regulariter: numero 5. ibid.

Notarius,tanquam talis, non tenetur acta deferre ſine iuſſione Iudicis: ibid. n.6. p.72

Notarius non eſt priuandus officio, vel illius exercitio, niſi in ipſo officio deliquerit: numero 7. ibid.

In tribus dumtaxat conſiſtit munus officij notariatus,& quibus: num.8. ibid.

Notarius malè facit excedendo metas ſui officij: num.9. ibid.

Notarij poſſunt ſcribi facere acta iudicialia per iuuenes,& ſubſtitutos: num. 10. ibid.

Notarius habet pro ſe præſumptionem, cùm eius perſona ſit approbata à publico: numero 11. ibid.

Notario actorum fides plena adhibetur in iudicialibus: c.188.n.3. p.184

Nouatio.

Nouatio non inducitur, quando agitur de contractu ſeparato,& independenti à primo: cap.122. num.13. p.63

Ex quibus excludatur nouatio, quando vxor fecit contractum, marito authorizante: numero 14. ibid.

Nouatio fit retentis eiſdem terminis primi contractus: num.15. ibid.

Quando agitur de dote,non fit nouatio niſi quatenus fuerit vtilis: num.16. ibid.

Nouationem fieri ex quibus impediatur: num.17. ibid.

Cui ſolui non poteſt, ille nouare non poteſt: n.18. ibid.

Etiamſi quis perceperit per plures annos cenſus annuos currentes, de manu debitoris delegati, non propterea cenſetur nouaſſe obligationem: cap.128. num.19. p.76

Nouatio ſub conditione ſufficientiæ debitoris delegati facta, reſoluitur, ſi caſus inſufficientiæ euenit: c.198.n.11. p.202

O

Oblatio.

POſſeſſor bonorum pluribus creditoribus obligatorum, poteſt offerre creditum anteriori ad illius excluſionem: c.101. n.1. p.1

Creditor habet ius offerendi aduerſus tertium poſſeſſorem, cui pignus venditum, aut in ſolutum datum eſt, quamuis pignus plus valeat quàm creditum anterius: n. 2. ibid.

Quando poſſeſſor offert creditori,non tenetur illi ſoluere totum illius creditum,ſed tantum vſque ad valorem prædij temporis oblationis,deducto valore melioramentorum,ſi facta fuerint;etiamſi minùs impenſum fuerit quàm valeant melioramenta: n.3. p.2

Quando creditor offert poſſeſſori, tenetur ſoluere verum valorem prædij,etiam extrinſecum, & ex ſolo temporis beneficio auctum: n.4. ibid.

Ius offerendi non competit niſi ratione hypothecæ: n.5. ibid.

Obſeruantia.

Obſeruantia multùm poteſt ad interpretationem voluntatis: c.109.n.21. p.24

Obſeruantia non probat,quando agitur de contentione in qua nullum adeſt dubium; tunc enim non prodeſt niſi fuerit præſcripta: 117. num.3. p.48.

In interpretatione voluntatis teſtatoris circa ſubſtitutiones, multùm attendi debet quid fuerit obſeruatum tempore præterito:c.119.n.8. p.55

Obſeruantia multum poteſt in interpretanda teſtatoris voluntate: c.125. n.19. p.70

Diuturna obſeruantia declarat dubiam ſubſtitutionem: c.138. n.19. p.97

Occidendi animus.

Etiamſi plures adeſſent percuſſiones,non tamen ex eo per neceſſe concluditur animus occidendi: c.171.n. 22. p.156

Animus occidendi excluditur ex qualitate inſtrumenti, quo occidens vſus eſt, quod quotidie præmanibus habebat: n.23. ibid.

Occidens.

Occiſor tenetur ad damna, & intereſſe, ſi modum inculpatæ tutelæ exceſſerit: cap.171.numero 26. p.156.

Quæ damna hæredibus occiſi adiudicanda ſunt remiſſiuè: n.30. ibid.

Explicatur text.*in l.inde Neratius, ff. ad leg. Aquil.* n.31. p.157

Officialis.

Officialis non poteſt præiudicare ſucceſſori,renunciando priuilegio immunitatis conceſſo Dignitati: c.116.n.8. p.46

Scientia Officialium Baronis non ſufficit in præiudicialibus contra iuriſdictionem ipſius: cap.169. n.18. p.152

Officium.

Obligatio contracta pro Officio emendo,eſt cauſa acquiſitionis illius Officij: cap.147.numero 18. p.113.

In ſocietate Officij Notarij, lucra ex tranſſumptis communicanda ſunt à die contractæ ſocietatis: c.165.n.1. p.144

Qua ratione diuerſimodè conſideretur in ſocietate Officij caſus mortis Principalis,& illius qui ad ſocietatem admittitur: n.3. ibid.

Societas Officij non contrahitur ſuper titulo, qui ſemper apud Principalem remanet,vita durante ipſius; ſed tantùm ſuper fructibus illius; n. 10. ibid.

Si Officium pereat,perit domino Officij, non autem illi,qui ad ſolos fructus, ſeu vtilitates aſſociatus eſt: n. 11. ibid.

Si Officium non periret domino, ſocietas eſſet leonina, ſtante pacto quod admiſſus ad ſocietatem,in ea ſolus operari deberet:n.12. ibid.

Inæqualitas pactorum ſocietatis Officij quomodò reduci debeat ad æqualitatem: & quæ hac in re conſiderationes adhibendæ ſint: n. 14. p.145

Officia in Gallia ſunt effecta venalia & hæreditaria,etiamſi eſſent ſimplices Iudicaturæ Regiæ,& ſunt hæreditaria,non quoad titulum, ſed quoad æſtimationem.c.193.n.1. p.193

Hodiernis

Hodiernis temporibus Officia Regia non capiunt totum ſuum eſſe à Rege:n.2. ibid.

Venditio Officiorum voluntaria permittitur, non neceſſaria per pignoratiunem:n.3. ibid.

Sed hodie etiam Officiorum pignoratio permittitur in quibuſdam Parlamentis:n 4. ibid.

Venalia dicuntur Officia, quando Princeps facicilis eſt in concedendo illorum alienationem: o.5. ibid.

Quando agitur de collatione vel imputatione Officij in Legitimam, illius æſtimatio fieri debet habito reſpectu ad tempus mortis paternæ: n.6.p.193.

Officia diuidi non poſſunt, ideò in illis valor ſuccedit loco rei.n.7. ibid.

Detractio Officij pro iuribus hæredibus grauati, nō habet eandem rationem, quam illius imputatio, vel collatio:n.8, ibid.

Officium, quod capitur ab hærede grauato pro ſuis detractionibus, debet æſtimari iuxta valorem temporis reſtitutionis fideicommiſſi: num.9. p.192.

Quamuis Officia Regia computarentur inter mobilia, deberent nihilominus æſtimari iuxta tempus reſtitutionis fideicommiſſi: numero 12. ibid.

Si ſolum Officium debeat imputari in detractiones, quomodo fieri debeat illius æſtimatio: n:13.ibid.

Verior eſt ſententia, & receptior, Officium hoc caſu æſtimandum eſſe iuxta pretium, quo fuit alienatum:n.14. p.194

Limita, niſi alienatio eſſet fraudulenta; hoc enim caſu vera æſtimatio fieri deberet: numero 15. ibid.

Oldradrus.

Rota non recedit à *conſilio* 21. Oldradi, propter ſolam fæminarum excluſionèm: cap.125.n.21. p.70.

Vt ex ſola maſculorum vocatione, & fæminarum excluſione indicatur fideicommiſſum perpetuū, oportet quod hoc fiat per totam familiam, tam effectiuam, quàm contentiuam: n.22. ibid.

Alioqui ſubſtitutio reſtringitur ad caſus expreſſos:n.23. ibid.

Ad Oldradi *conſilio* 21. receditur, quando conſtat de voluntate teſtatoris pro fideicommiſſo agnatitio perpetuo. c. 143.n.10. p.106

In Gallia facilè receditur à *conſilio* 21. Oldradi, propter fauorem familiæ, ex æquitate: num.15. p.107.

Oliua.

Pro iure cogendi ad detricandas oliuas in molendino proprio, competit manutentio exiſtenti in poſſeſſione:c.148.n.9. p.115

Onus.

In iis quæ pro non ſcriptis ſunt, onus adiectum etiam pro non ſcripto habetur: cap.158.num.5. p.134.

Opinio.

Argumentum ex teſtatoris opinione deſumptum non habet locum in caſu diuerſo, in quo non eadem militat ratio:c.132.n.10. p.83

Opinio teſtatoris in æſtimatione rei relatæ, præualet veritati: c.197.n.22.& 23. p.200

Ordo.

Ordo ſolus ſcripturæ non dat prælationem maſcolis, niſi alia concurrant: c.192.n.6. p.191

Ordo ſucceſſionis regulatur iuxta ſucceſſionem ab inteſtato:o.7. ibid.

Ordo neceſſitatis quis ſit in inſtitutionibus: n.8. ibid.

Inter ſubſtitutos conſiderari etiam poteſt ordo affectionis:n 9. ibid.

Dum tractatur de prælatione plurium ſubſtitutorum inter ſe, præcipuè conſideratur ordo affectionis, & ordo neceſſitatis:n.10. ibid.

Ordo affectionis non conſideratur inter grauatum, & ſubſtitutum; ſed ſolum reſpectu perſonæ teſtatoris:n.11.

P

Pactum.

PActa omnia in contractu emphyteutico appoſita, ſunt pars contractus, & ab eo ſperari non poſſunt:c 148.n.1. p.115

In dubio pactum potius præſumitur reale, quàm perſonale:n.5. ibid.

Pacta quæ imponunt obligationem aliquid faciendi, excludunt ius facultatiuum.n.7. ibid.

Omnia pacta eiuſdem contractus cenſentur correſpectiua:n.8. ibid.

Pactum de quota litis inter Aduocatum & clientem, nullum eſt:c.178.n.7. p.169.

Maximè quando pactum factum eſt in caſum victoriæ:n.8. ibid.

Pactum factum de certa ſumma ſoluenda Aduocato, in caſum victoriæ, eſt validum, ſi conuentum non fuerit nihil deberi in caſum non victoriæ:n.9. ibid.

Pactum de ſoluenda certa ſumma Aduocato, eſt validum, ſi non fiat per modum quotæ, & ſumma ſit moderata:n.10. ibid.

Pater.

Pater, legitimus adminiſtrator bonorum filij ſui, non tenetur rationem reddere de neglectis: c.102.n.1. p.3

Quod maximè procedit, ſi hoc ſibi pater in donatione expreſsè reſeruauerit:n.2. ibid.

Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij, non tenetur de mobilibus per negligentiam deperditis, vel conſumptis:o.3. ibid.

Pater qui conuenta, vel directa, aut reſeruata eſt liberatio verbis ampliſſimis, nun tenetur filio rationem reddere, nec reliqua præſtara: num.8. pag.3.

Sed hoc intelligendum eſt de adminiſtratione præterita, non autem de futura:n.9. p.4

Pater qui donauit filio in contractu matrimonij, non poteſt alienare, aut diſſipare bona donata, in præiudicium vxoris & liberorum, quibus ius eſt quæſitum: n.10. ibid. Intellige vt exponitur. idid.

Pater per generalem liberationem non cenſetur liberatus ab adminiſtratione doloſa, ſed tantum à culpoſa futura:n 13. p.4

Pater ſi bona donauerit filio franca, & exempta ab omnibus debitis, non poteſt pecunias ex bonis donatis prouenientes conuertere in ſolutionem propriorum debitorum:n.14. ibid.

Pater qui à redditione rationis liberatus eſt, non tamen conſequitur liberationem ſi ex bonis ſuæ adminiſtrationis factus fuerit locupletior: n.55. ibid.

Pater, mortuo filio donatario, habet vſumfructum in bonis per eum filio ſuo donatis, quæ tranſiuerunt ad nepotes:c.113.n.59. p.40

Contrarium multi Doctores tenuerunt, verior tamen eſt prior ſententia:n.22. p.41

Pater authorizando donationem filij familias, ſibi non præiudicat in vſufructu legali: num. 21. ibid.

Pater vtrùm teneatur cauere, ſi exigat pecunias filio ſuo debitas: n. 23. ibid.

Pater vſufructuarios bonorum aduentitiorum filij, tenetur ex fructibus ſoluere debita annua: 123. num. 12. p. 65

Bona patris, legitimi adminiſtratoris, ſunt tacitè hypothecata filio pro mala adminiſtratione: n. 13. ibid.

Et iſta hypotheca oritur à die quo pater inchoauit adminiſtrationem: n. 14. ibid.

Pecunia.

Pecunia dicitur extare, quando debitor deſiit dolo illam poſſidere: c. 175. n. 11. p. 163

Et hoc caſu creditores habent electionem vtrùm agere velint ad rem, vel ad pretium: num. 12. ibid.

Stante mala fide, pecunia quamuis conſumpta, cenſetur extare: n. 15. ibid.

In generali diſpoſitione non venit pecunia ad ſatisfaciendum creditori deſtinata: c. 198. num. 4. p. 201.

Periti.

Quando periti debent æſtimare plura diuerſa corpora, debent quodlibet corpus ſeparatim æſtimare, & referre: cap. 106. numero 1. p. 11.

Relatio eſt incerta, & inualida, quando ex ea non poteſt ſciri quid reddat vnumquodque corpus: n. 2. ibid.

Peritus qui non fecit certam relationem, tenetur declarare ſuum ſenſum, & ad id cogi poteſt officio Iudicis: n. 3. ibid.

Periti tenentur relationem facere de omnibus quæ veniunt in conſequentiam ſuæ nominationis: c. 106. n. 7. p. 12

Quantitatis fructuum qui percipiuntur ex prædiis, tanquam in animo conſiſtentis, declaratio per ſolos expertos fieri poteſt: n. 9. ibid.

Peritus ratione muneris aſſumpti cogi poteſt ad declarandum id, quo non declarato, quis ſit locupletior cum aliena iactura: n. 12. ibid.

Iudex cogere poteſt peritum, tanquam teſtem, ad declarandum ſuam relationem: n. 18. p. 13

Iudex poteſt cogere peritos ad faciendam declarationem ſuæ relationis, tam ex officio, quàm ad inſtantiam partis: n. 19. ibid.

Præſumitur de iure quod peritus omnia conſiderauerit: n. 20. ibid.

Peritus cogi poteſt ad declarandum ea, quæ nullus alius præter ipſum ſcire poteſt: n. 21. ibid.

A Perito nihil magis requiritur quàm veritas: n. 23. p. 13.

Peritus non tenetur reddere rationem ſuæ relationis, niſi agatur de iis quæ cadunt ſub ſenſo corporeo: n. 31. ibid.

Relatio periti facta contra formam iuris, perinde eſt ac ſi facta non fuiſſet: n. 34. p. 14

Tribus peritis facientibus ſingulis diuerſam relationem, nulla illarum eſt habenda ratio, ex mente plurium Doctorum: cap. 107. num. 19. p. 17

Si non pretium, ſed aliqua alia liquidatio commiſſa fuerit peritis, deueniendum eſt ad alios peritos, à partibus, vel à Iudice eligendos: n. 20. ibid.

Iudici licitum eſt interrogare peritos à partibus electos: n. 21. ibid.

Iudicem teneri examinare peritos, aliàs illorum relationem non ſubſiſtere, aliqui DD. exiſtimarunt: n. 22. ibid.

Iudex poteſt peritos ſi velit examinare: cap. 107. n. 23. p. 17

Iudex poteſt relationes peritorum corrigere, & de illarum veritate aliunde inquirere: num. 24. ibid.

Etiam poſt diſcuſſa teſtificata, imò & in cauſa appellationis peti poteſt correctio relationis periti: n. 26. ibid.

Vbicumque verſatur intereſſe partis, Iudex poteſt cogere peritum ad declarandam ſuam relationem: c. 108. n. 12. p. 20

Quando partis requiſitio præceſſit relationem periti, res ſemper dicitur integra ad obtinendam illius declarationem: n. 13. ibid.

Peritus non poteſt allegare obliuionem, quando præceſſit proteſtatio partis: n. 14. ibid.

Relatio peritorum ſuper valore præſentis temporis meliorationum, non ſubſiſtit, niſi periti fuerint informati de ſtatu antiquo: cap. 154. num. 1. p. 107

Pes.

Pes in iure quomodo menſurari debeat: cap. 140. n. 6. p. 101

Petitorium.

Quando exceptio petitorij fuit admiſſa in iudicio poſſeſſorio, cùm tamen admitti non debuiſſet, imputandum eſt illi qui non contradixit: c. 172. n. 10. p. 158

Pluralitas.

Subſtitutio de præmortuis, & ſuis in plurali, reſoluitur in ſingularitates: c. 118. n. 10. p. 51

Maximè verò hoc caſu pluralitatis reſoluitur in ſingularitates, quando ſubſtitutio reciproca facta eſt per alternatiuam: n. 11. ibid.

Pluralitas non reſoluitur in ſingularitates, quando adeſt perſona prædilecta ſubſtitutuio excludens: c. 129. n. 9. p. 77

Quando non ſolùm habet locum in ſubſtitutione fideicommiſſaria, ſed etiam in pupillari: n. 10. ibid.

Pœna.

Pœna priuationis officij eſt dumtaxat ciuilis, quādo alia pœna per Iudicem imponitur: cap. 126. n. 12. p. 72

Pœna *l. ſi quis maior*, *C. de tranſactionibus*, vix hodie locum habere poteſt: cap. 142. num. 5. p. 104.

Pœna *dicta l. ſi quis maior*, non habet locum niſi vero dolo concludenter probato: num. 6. ibid.

Communitates vtrùm poſſint facere ſtatuta pœnalia ſine authoritate Domini? remiſſiuè: c. 169. n. 7. p. 152.

Qui poſt datam ſibi mentitam, vel alapam, iniuriantem occidit; non eſt puniendus pœna mortis, ſed leuiori: c. 171. n. 17. p. 156

Qui alium occidit ridentem quod quis in lapidem impegerit, non eſt puniendus pœna ordinaria, ſed mitiori: n. 18. ibid.

Occidens eum qui nondum alapam impegit, ſed ſe præparabat ad illam dandam, mitiùs puniendus eſt: n. 19. ibid.

Pons.

Pontem non licet extendere ad territorium alienum: c. 133. n. 14. p. 85

Poſſeſſio.

Licentia data fideicommiſſario capiēdi poſſeſſionē propter

propria authoritate, oon poteſt exerceri quando ſunt faciendæ dettactiones:c.104.n.6. p.7

Ampliatur, vt locum etiam habeat io hærede hæredis:n.7. ibid.

Si alicui conceſſa fuerit medietatis fructuum perceptio, poſſeſſio non debet eſſe penes donatarium, ſed penes donantem, ne ex communione poſſeſſionis diſcordia oriatur: cap.11 r. num.8. p.33.

Poſſeſſio rei communis debet remanere apud partem prioeipalem:n.9. ibid.

Poſſeſſio cui ius reſiſtit,eſt manutenibilis ſi ſit alicuios temporis conſiderabilis: cap. 133. n.3. p.84,

Poſſeſſio capta vigore decreti præeipitanter lati, & ſine probationihus, noo eſt manutenibilis: n.6. ibid.

Poſſeſſio particularium non dicitur poſſeſſio Cōmunitatis.n.7. ibid.

Poſſeſſio cui ius reſiſtit,non eſt manutenibilis: n. 15. p. 85.

Poſſeſſio cui ius reſiſtit non eſt manutenibilis,niſi habeat fomentum in petitorio;& ſimul eum eo debet iudicari:n.17. ibid.

Qui à ſua poſſeſſione eiectus eſt authore Prætore,manutenendus non eſt:n.18. ibid.

Locatio an probet poſſeſſionem: cap.134.num.4. p.86.

Poſſeſſio probari debet de tempore motæ litis: n.5. ibid.

Poſſeſſio qoæ dedit cauſato liti, non eſt attendenda:n.6. ibid.

Poſſeſſio probari debet elarè, & per actus diſtinctos:n.8.ibid.& 24.p.88.

Scientia, & patientia aduerſarij requiritur in poſſeſſione:n.11.& 20.p.86.& 87.

Poſſeſſio capta non citato hærede, non ſubſiſtit, etiamſi eſſet vacans:c. 136.n.17. p.91.

Fideicommiſſarius debet capere poſſeſſionem de manu hæredis, vel petere vt hæreditati iacenti prouideatur de curatore:n.18. ibid.

Poſſeſſio continuatur per colooes abſqoe noua apprehenſione:n.19: ibid.

Qui ſolam allegat poſſeſſionem,maximè vitioſam, non eſt legitimus contradictor: numero. 22. ibid.

Poſſeſſio, ſeu quaſi,iuriſdictionis vniuerſalis, facit vt Domino danda ſit manutentio in actibus particularibus à ioriſdictione dependentibus: c.169.n.2. p.151.

In dubio poſſeſſio potios cenſeoda eſt cumulatiua,quàm priuatiua:n.19. p.152

Quando quis ſolam poſſeſſionem inſtrumeotalem adeptus eſt, ille qui connenitur poſt illam ſic adeptam interim manutenendus eſt,oon obſtante productione alterius tituli, ſi tempore qoo fuit immiſſus nihil fuit oppoſitum: cap. 172. n.8.p.158.

Qui non poſſidet, noo eſt citandus tempore immiſſionis:n.9. ibid.

Ratione hypothecæ cum Conſtituto, continuari poteſt poſſeſſio,vel capi,ſi ſit vacans,nempe ante aditionem hæredis:cap.189.0.9 p.187

Poſthumi.

Nomen *Poſthumi*, eſt appellatiuum, quod refertor ad plures perſonas ſub illo nomine comprehēſas:c.163.n.4. p.141

Fallit ſi teſtator nominauerit poſthumos ex eerta vxore naſcituros; aut ſi dixerit, *ex mea vxore, qua nunc prægnans eſt*:n.5. ibid.

Vt excludantor poſthumi ex alia vxore, oportet vt teſtator nominatim,aut taxatiuè locutus fuerit de vxore tunc viuente:n.6. ibid.

Præceptum.

Præcepta irrationabilia teſtatorum oon ſont attendenda:c.149.n.11. p.117

Prædilectio.

Nominatus nomine proprio cenſetur prædilectus aliis comprehenſis ſub nomine collectiuo: c.112.n.11. p.37

Nepotes cenſentur prædilecti in ea portione, ad quam illorum parar vocatus fuit: c. 118. 0.22. p.52

Prædilectio pro conſeruatione familiæ magis cadit in remotiores:n.23. ibid.

Argumentum à prædilectione procedit negatiuè, non autem affirmatiuè:n.24. ibid.

Abſurdum eſt,minus dilectos vocari, excluſis magis dilectis:c.127.n.19. p.74

Prædium.

Quando inuito domino prædium alienum ingreditur,prohiberi poteſt armata manu: cap. 105. n.3.p.8.

Nemo poteſt prohibere ingreſſum ſui prædij pro venatione luporum, & ſimiliom animalium, quæ apta ſunt ad nocendum:n.4: p.9

Prohibitio iogreſſus prædij poteſt fieri per Dominum fundi, etiam antequam quis ſit in procinctu ingrediendi in ipſum:n.6. ibid.

Præiudicialis.

Quæſtio præiudicialis priùs terminanda eſt:c.117. n.19. p46

Prælegata.

Prælegata continentur in fideicommiſſu, qoando teſtator totam ferè ſuam hæreditatem in prælegatis diſtribuit:c.118.n.25. p.52

Si pater duos babens filios, illos æquis portionibus hæredes inſtituit, ſed vni plus quàm alteri prælegauit, debita hæreditaria ſoluenda ſunt pro rata portionis hæreditariæ: & expenditur textus *in l. 1.C.ſi cert.pet.*c.160.n.1. p.136

Ioæqualitas prælegatorum non arguit inæqualitatem in iure ſuccedendi:n.2: ibid.

Si prælegatum fuerit factum per modum qootæ hæreditatis, prælegatarius ſuſtinet onera pro modo prælegati:n.4. ibid.

Quando hæreditas non eſt ſufficiens ad ſolutionem æris alieni tunc agendum eſt contra prælegatarios pro rata emolumenti:c. 160.0.6. Iotellige vt n.8.& 9.p.137.

Si vnus ex cohæredibus melioratus per prælegatom, plos ſoluerit qnàm aſcendat eius portio bæreditaria, repetit à cohærede ratam ipſum concernentem:n.8. ibid.

Siue hæreditas ſit ſoluendo, ſioe noo, ſemper ſolutio æris alieni tangit quemlibet bæredem pro rata portione hæreditatis:n:9. ibid.

Quando nec hæreditas nec prælegata ſufficiunt ad ſolotionem æris alieni hæreditarij, tunc concurrere omnes debent pro rata:n. 10. ibid.

Quando teſtator hæreditatem ſuam,vel maiorem illius partem prælegatis diuiſit; prælegata tunc dumtaxat obtinent locum portionis bæreditariæ,quando illa ſunt æqualia,vel quaſi æqualia: n:11. ibid.

Prælegatarij tertiam partem prælegati à ſeipſis capiunt, ſi ſint pro tertia parte hæredes inſtituti: num.12. ibid.

Non poteſt dici quòd hæreditas oon ſit ſoluendo, quando eū prælegatis iuncta ſufficit ad æs alienum,

num,quia prælegata pnnuntut in globo, & totus globus ennrribuit ad æs alienum pro portinne hæreditatia:n. 13. p.138

Præſcriptio.

Hæredi grauatn nulla curtit præſctipto pro ſuis creditis quandiu poſſidet bona hæreditaria: c. 1n4.num.15. p.7

Pnſt interruptam mediante litis conteſtatinne præſcriptionem, poteſt inchnari nnua præſcriptio 30. annnrum, ex receptinti ſententia:c.r14. n.4.p.41

In actibus conditionalibns tot ſunt præſcriptinnes qunt ſnnt aoni:c.117.n.4. p.48

Præſetiptio centenaria æquiparatur immemoriali:num.8. ibid.

Ceoſua extioctiuè ptæſcribitur ſpatio centum annnrum,ſecundùm aliquos DD. n.9. ibid.

Ptæſcriptin ecnrenaria probatur tam per teſtes, quàm pet inſtrumenta:n.10. ibid.

Io præſeriptione immemoriali nnn requiritut probatio tituli:n.11. ibid.

Omnis actin criminalis in ctimine hnmicidij, ſpatio an.annnrum tollitur:c.170. n.1. p.153.

Ampliatur vt locum habeat, ſiue pmeedatur per acquiſitionem, ſiue per iuquiſitionem: num.2. ibid.

Præſeriptio 2n.annnrum io delictis curtit etiam contra minoies:n.3. ibid.

Et talis præſctiptin currit etiam tempore belli: n.4. ibid.

Requiri citatinnem ad hanc præſcriptinnem interrumpendam quidam exiſtimant: alij ſnlam ſufficete inquiſirionem; ſed prior ſententia æquior eſt,& benignint:n.5. ibid.

Iuti adeundi hæreditatem ſpatin 30. annnrum præſcribitut:c.176.n.5. p.165

Contra mulierem conſtante matrimonin currit ptæſeriptin in bnnis dntalibus,quando inchnata fuerat antequam nuberet:n.6. p.166

Cantra mnlierem cnniugatam, durante coniugin, nulla currit præſeriptio:c.182. n.1. Limitatur vt infrà n.1n.& 11.p.175.& 176.

Per comprnmiſſum non acceptatum ab Arbitris non interrumpitur præſcriptin:u.2. p.175

Multo minùs pet nominatinnem arbitratnrum, ſeu amicabilium compoſitnrum, tam de iute, quàm de ſactn ptneedentium:n.3. ibid.

Ampliatur, entiamſi tales arbitratnres proceſſiſſent ad prolationem laudi, ſeu ſententiæ arbitramentalis:n.4. ibid.

Etiam in iudicialibus, ad intertumpendam præſcriptionem debet conſtare de citatinne apud acta.n.5. p.176

De iure Cannnicn per ſolam interpellatinnem extraiudicialem ptæſctiptin intertumpitut:n. 6. ibid.

Contrarium vetius eſt, niſi per talem intetpellationem iura aduerſatij deuenetint ad notitiam eiusqni fuit interpellatus:n.7. ibid.

Per generale cnmptnmiſſum ſuper omnibus differeotiis nnn interrumpitur præſcriptin: n. 8. p.176.

Contra mulierem præſctiptio eurtit duraote enniugin, à tempore quo fuit aſſecurata ſuper bnnis ſui mariti, ptnpter vergentiam illos ad innpiam:num.9. ibid.

Regula generalis, de qua ſuprà fallit quando dns conſiſtir in pecunia,& nnn agitur de fundo dntali,num.1n. ibid.

Fallit præterea etiamſi agatur de feudis, quando præſeriptio iam erat cæpta ante matrimonium num.11. ibid.

Præſumptio.

Ex actibus difformibus nulla nritur præſumptio: c.134.n.13. p.88

Pretium.

Aliod eſt agi de quantitate pretij non conuenti, aliud verò de qualitate & quantitate fructuum, ad quorum prnpottinnem pretium eſt relatum: c.108.n.6. p.19

Quando ſingulis meoſuris, vel ſingulis ponderibus pretium conſtituitur, cenſentur,tot venditiones, qunt ſunt pnndera, vel menſuræ:n. 7. ibid.

Quando agitur de diuerſis ſpeciebus venditis vnà cum Caſtro, ſpecierum diuerſitas impnrtat pretij diuerſiratem:n.8. ibid.

Separatin pretij non eſt neceſſaria ad inducendam pluralitatem venditionum,quandn agitut de rebus diuerſæ naturæ:o.9. ibid.

Pretij partem recipiens approbat venditinnem: c.139.n.24. p.1no

Pretium ſuccedit lnco rei in ſubſidium, qnando debitnt non eſt ſnluendn: cap. 175. numer. 6. p.163.

Creditnres agere poſſunt via executiua contra pretinm,quod eſt apud emptorem bnnorum debitnris:num.13. ibid.

Primogeniti.Primogenitura.

Sola primngenitorum vocatio nnn arguit grauamen perpetuum, niſi ſit repetita in plntibus gradibus:c.135.n.25. p.70

Primogenituræ apud nos non debent iudicari ad inſtar primogeniturarum Hiſpaniæ: numer.26. ibid.

Primngenitus quem parer melinrauit,nnn tenetur ad debita hæreditaria niſi iuxta pnrtinnem hæreditatism:c.160.n.5. p.136

Pnhibitin tealis, & perpetua alienationis, fauore primngenituræ, & agnationis, denotat perpetuum fideicnmmiſſum:c. 143.o.5.& 7. p. 106

Si teſtator mandauerit quòd bona nullo vnquam tempore diuidantur, ſed ſemper apud vnum remaneant,reſultat primogenitura ſucceſſiua:n.6. ibid.

Princeps.

Princeps ſupremus non debet litigare ſpoliatus: c.133.n.16. p.85

Princeps litigat ſaiſitus: c. 134.n.14. p.87

Priuatio.

Hæres cui ſub pœna priuatinnis nnus iniunctum eſt, ſi contrauenerit, hæreditate priuandus eſt: c.142.n.1. p.104

Priuatinnis pœna nnn incurritur,quando quis cótrauenit in caſibus à iure permiſſis:c.149.n.16. p.118.

Priuilegium.

Faciens actum cnntra ptiuilegium, nnn ſibi præiudicat quoad futura;ſed tantum quoad præterita, quando agitur de actibus negatiuis:c. 116. n.1n.p.46.

Quandn agitut de actu qui nnn eſt mnmentaneus, quis ſibi ono præiudicat pet ſimplicem non vſum, ſed requiritur præſctiptin 3n. vel 4n.annorum:n.11. ibid.

Probatio.

Pnbatio æquiunca eſt vaga, & non releuat:c.134 num.7. p.86.

Ptnbatio ptæſumptiua nnn ſufficit in pnſſeſſorio: num.24. p.88

Quando

Quando dubium eſt vtrùm probationes ſint admittendæ, Iudex poteſt illas admittere, ita tamẽ vt ponantur ad partem:c 177.n.5 p.167

Proclamata.

Dominus Iuriſdictionalis acquirit quaſi poſſeſſionem iuris prohibendi, ſi longo tempore fecerit proclamata prohibitoria, quibus ſubditi obtemperauerint;c.105.n.7. p.9

Prohibitio.

In quocumque caſu prohibere poſſunt Domini venationem per totum territorium, certo anni tempore, vel cum certo genere inſtrumentorum, ne ſpecies deuaſteotur:c.105.n.8 p.9

Prohibitio generalis alienationis in fine poſita, refertur ad omnia:c.110.n.39. p.30

Si teſtator comprehendat rem certam in prohibitione alienandi, cenſetur etiam illam in fideicommiſſo generali comprehendere voluiſſe: num.42. p.31

Prohibitio de quidquam petendo ſuper bonis ſuis, comprehendit etiam bona fideicommiſſo ſuppoſita, quæ reperiuntur in patrimonio diſponentis:c.114.n.10. p.43

Prohibitio alienationis conſecutiua fideicommiſſi, non operatur vltra caſus in fideicommiſſo expreſſos:c.125.n.27. p.70

Prohibitio alienationis etiam amplioribus verbis concepta, reſtringenda eſt ad terminos ſubſtitutionis præcedentis, quando alioquin ſequeretur euidens correctio eiuſdem teſtatoris, & contrarietas:c.138.n.3. p.95

Extincto fideicommiſſo extinguitur vis prohibitionis alienationis conſecutiuæ:n.4. ibid.

Prohibitio alienationis facta per modum declarationis, dicitur conſecutiua, & nihil de nouo addit ad præcedentem ſubſtitutionem:n.5. ibid.

Prohibitio alienationis dicitur conſecutiua, quãdo iuncta fuit principali diſpoſitioni per dictionẽ copulatiuam:n.6. ibid.

Ampliatur; etiamſi diſpoſitio eſſet in rẽ concepta, vel adiecta eſſet clauſula, *in infinitũ*:n.7. p.96.

Prohibitio perpetua alienandi per modum diſpoſitionis principalis facta, arguit fideicommiſſum perpetuum:c.143.n.8. p.106

Proprietas.

Legato vſufructu cum prohibitione alienationis bonorum, ipſa quoque proprietas in legato cõtinetur:c.111.n.4. p.33

In contractibus proprietas, conceſſo vſufructu, non continetur; niſi ita expreſsè fuerit conuentum:num.5. ibid.

In inſtrumento diuiſionis, ſola fructuum mentione facta, non cenſetur conceſſa proprietas. Idem in donatione locum habet:n.6. ibid.

Quando donatur alicui certus reditus perpetuus, pret illi aſſignari proprietas, ex qua reditus debeipiatur:n.7. ibid.

Proximiores.

Proximiores inter ſe cenſentur vocati actiuè, & non paſſiuè; & ſic non ſunt inuicem grauati:c.176.num.16. p.167

Proximitas.

Quando fit tranſitus de linea ad lineam, vel de maſculis ad fœminas, attenditur proximitas grauantis, non grauati, ſecundùm plurimorum ſententiam: c.112.n.13. Intellige iuxta *deciſ. 519.parte 5.Recentiorum*.ibid. p.37.

Publicatio.

Teſtamentum nihil valet niſi fuerit publicatum: c.137.n.6. p.92

Publicatio eſt de ſolemnitate eſſentiali teſtamenti:num.7. p.93

Pupillaris.

Subſtitutio pupillaris non eſt, quando reſtricta fuit ad bona propria teſtatoris:quod tamen intelligi debet iuxta notata per Fuſar. *in locis citatis* c.129.n.8 p.77

Subſtitutio pupillaris non excludit matrem à legitima, licèt ad ſecunda vota conuolauerit, ſi teſtator crediddit illi tunc deberi legitimam, quia opinio teſtatoris eſt attendenda:c.131.n.1.p.82

Quando agitur de pupillari contenta in compendioſa, verbis communibus facta, ſi ſubſtitutus ſit de liberis teſtatoris, mater excluditur à legitima:n.4. ibid.

Pupillus.

Creditores patris non poſſunt executiones facere contra bona propria pupilli, in præiudicium ſubſtituti pupillaris:c.168.n.1. p.148

Speciale eſt fauore pupilli, vt ſubſtitutus poſſit impetrare ſeparationem bonorum patris, & filij, & acceptare hæreditatem pupilli, repudiata paterna:n.2. ibid

Q

Qualitas.

QValitas appoſita in vna parte cõtractus omnino ſeparata, non influit in aliam partem diuerſam eiuſdem contractus: c. 150.n.12.p.120

R

Rationes.

RAtiones ſemel legitimè redditæ non reuidentur:c.156.n.11. p.132

Rationum redditio eſt mutua quædam compenſatio:c.198.n.5. p. 201

Reciproca.

Subſtitutio reciproca facta inter hæredes, non comprehendit eos qui non ſunt vocati ad hæreditatem:c.118.n.1. p.50

De duplici ſubſtitutione reciproca, videlicet ſimplici & propria, & de mixta & impropria; & quomodo inter ſe differant:n.2. ibid.

Subſtitutio reciproca mixta cum compendioſa progreditur ad alios gradus, & comprehendere poteſt ſubſtitutos:n.3. ibid.

Ad validitatem reciprocæ ſubſtitutionis mixtæ, ſufficit quòd quis ſit honoratus in illo gradu, in quo fuit appoſita:n.4. ibid.

Natura ſubſtitutionis reciprocæ eſt, vt omnes inuicem ſubſtitutos æqualiter determinet:num 5. ibid.

Si vnus ex pluribus inſtitutis decedat relictis liberis, quomodo reciproca interpretari debeat: n.9.p.51.

Vocatio eſt vnum ex requiſitis ad reciprocã ſubſtitutionem:c.119.n.22. p.56

Reciproca non poteſt habere vim exemplaris, quando vnus ex cohæredibus eſt ſanus mente: c.127.n.2. p.73

Facta ſubſtitutione reciproca inter omnes filios, & deſcẽdentes, inde reſultat fideicommiſſum reciprocum inter omnes:c.143.n 4. p. 106

Subſtitutio reciproca inter omnes deſcendentes, perpetuum producit fideicommiſſum:n 9. ibid.

Facilius inducitur Reciproca quando agitur de deſcendentibus:c.152.n.4. p.123

Quando dictum fuit quod fœminæ excludentur

quaodiu

quandiu extabunt maſculi, colligitur ex eo Reciproca inter illos:n.5. ibid.

Tria regulariter debent concurrere ad inducendam Reciprocam:n 7. ibid.

Tamen etiamſi tria illa non concurrant, poteſt etiam colligi Reciproca, quando ſi ea non introduceretur reſultaret aliquod inconueniens contra voluntatem teſtatoris:n.8. p.124

Subſtitutio quantumuis reciproca continet grauamen filiorum : capit. 166. numero 7. p.146

Quamuis proximiores ſint vocati, non tamen ex eo ſequitur quod inter illos fuerit factum fideicommiſſum reciprocum: cap. 176. numer. 10. p.166

Subſtitutio reciproca difficiliùs inducitur inter collaterales:n.11. ibid.

Reſciſſio.

In locatione operarum, & ſocietate deſuper contracta, non eſt locus remedio *leg.* 2.*C. de reſcind. vendit.*c.165.n.13. p. 145

Recognitio.

Ad hoc vt ſimplex recognitio probet dominium directum, oportet illam fuiſſe factam ex certa ſcientia, aut ſaltem quod ſint duæ recognitiones conformes:c.181.n.2. p. 174

Recognitio ſuffragatur domino abſenti, ſi notarius pro ipſo ſtipulatus ſit n.7. ibid.

Recognitio non nocet Tertio, qui ius & cauſam non habet à recognoſcente:n.8. ibid.

Recognitionis emphyteuticæ robur augetur ex temporis antiquitate:n.11. Ibid.

Succeſſores vniuerſales, vel particulares, non poſſunt contrauenire recognitioni factæ per eorum authorem:n.16. p. 175

Error recognitionis probari poteſt per poſſeſſorē prædii recogniti:n.17. ibid.

Recurſus.

Nec iuramentum, nec clauſulæ generales, poſſunt impedire recurſum ad arbitrium boni viri: c. 107.n.25. p.17

Regalia.

Manutentio datur in Regalibus, quando poſſeſſio eſt diuturna:c.133.n.4. p. 84

Regiſtratio.

Per regiſtrationem bona non ſunt hypothecata, quando agitur de præſtatione variabili, & incerta, ſecùs ſi agatur de certa & inuariabili, veluti de tributo:c.195.n 10. p. 196

Contrarium obſeruatur, & verius eſt, quando bonorum deſcriptio fit authoritate Superioris, & pro futuris temporibus ſucceſſiuè: numer. 11. p.197

Relatio.

Relatio pro quolibet corpore ſeparatim fieri debet quando venditio facta eſt diuerſis pretiis; ſecùs ſi vnum pretium in vniuerſum ſit conſtitutum. c.106.n 4. p.11

Limitatur vt locum non habeat, quando ex æſtimatione generali notabile damnum partibus euenire poteſt:n.5. ibid.

Periti nominati pro æſtimandis fructibus plurium prædiorum venditorum, debent ſeparatim de ſingulis referre:n.6. p.12

Relatio peritorum fieri debet de omnibus, in quibus agitur de intereſſe partium illos nominantium:num.8. ibid.

Religioſi.

Religioſi retinent iura ſanguinis, & ſuccedunt ab inteſtato:c.194.n.9. p.195

Renouatio.

Renouatio emphyteuſis non eſt nouus contractus ſed continuatio præcedentis : cap.117.numer.5. p.48.

Intellige hoc verum eſſe, quando renouatio fit ex neceſſitate,n.6. ibid.

Quando renouatio pendet ex voluntate Domini directi, non eſt continuatio, ſed nouus actus:n.7. ibid.

Si conceſſio emphyteutica effectum ſortita ſit per tempus immemoriale, non poteſt Eccleſia renouationem denegare:n.12. ibid.

Permiſſio renouandi emphyteuſim, ex quibus dicatur pura, & non conditionalis :numer.16 ibid.

Renouatio emphyteuſis vtrùm dicatur nouus contractus, an verò continuatio præcedentis : n.17. p.49

Renunciatio.

Per renunciationem factam liti, & cauſæ, tollitur omne ius renunciantis in petitorio : c.118.n.28. p.52

Si mater renunciauerit fideicommiſſo, filij illius & hæredes non poſſunt admitti ad illius petitionem:176.n.13. p.166

Renuncians generaliter omnibus iuribus, reſeruatis fideicommiſſis, quæ in futurum euenire poſſent, cenſetur omnibus aliis non reſeruatis renunciare:n.15. ibid.

Renunciatio fideicommiſſi etiam conditionalis, iuramento confirmatur:c.191.n.1. p.189

Quando verba reſpiciunt tempus futurum, renunciatio comprehendit fideicommiſſum nondum purificatum:n.2. ibid.

Multo magis ſi renuncians nulla alia habeat bona, quibus poſſit renunciare, præter fideicommiſſum futurum:n.3. ibid.

Renunciatio iurata omni legum auxilio, ſupplet defectum lecturæ teſtamenti:n.4. ibid. Intellige vt num.6. p.190

Quando in renuntiatione nulla prorſus facta fuit mentio teſtamenti continentis fideicommiſſū, renuncians qui illius nullam prorſus habuit notitiam, non cenſetur illi renunciare etiamſi iurauerit:n.5. ibid.

Ampliatur vt procedat, quamuis renunciatum fuerit cum iuramento, omni legum auxilio: n.6. ibid.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, & ideo ſi facta ſit de bonis paternis, non extenditur ad materna: c.200.n.1. p.204

Renunciatio hæreditatis maternæ, intelligitur de ſucceſſione ab inteſtato, nec comprehendit ſucceſſionem ex teſtamento:n.2. ibid.

Renunciatio auferens liberam teſtandi facultatem non valet:n.3. ibid.

Renunciatio facta hæreditati alterius cum illius conſenſu, debet intelligi quatenus is qui conſenſit, in eadem voluntate permanſerit : num.4. ibid.

Renunciatio omnis intelligi debet, *rebus ſic ſtantibus*; & ſic non extenditur ad ius de nouo ſuperueniens:n.5. p.205

Renunciatio generalis, niſi facta fuerit verbis ampliſſimis, non comprehendit iura futura obuenientia ex cauſa de futuro:n.6. ibid.

Quando renunciatio facta fuit cum clauſulis ampliſſimis, comprehendit etiam iura futura, ex cauſa de futuro obuenientia:n.7. ibid.

Renunciatio comprehendit iura de futuro, & ex

ex cauſa de futuro, quando renuncians nulla alia iura habebat præter de nouo aduenientia: num 8. ibid.

Renuncians, qui dicit aliud ſibi ius tempore renunciationis competiiſſe præter ius de futuro, illud probare tenetur:n.9. p.205

Non debet in caſu propoſito fieri differentia inter renunciationem factam de bonis, & de hæreditate:n.10. ibid.

Hæres matris qui renunciauit bonis paternis, quæ reperiuntur intra hæreditatem maternam, non amittit matris hæreditatem; ſed ſi mater habuerit actionem, & ius ſuper bonis paternis, talis hæres non poteſt agere contra bona paterna, quibus renunciauit cum clauſulis ampliſſimis: num.11. ibid.

Renunciatio non impedit quin renuncians, hæreditatem, vel legatum ex patris, cui renunciatum eſt, teſtamento conſequatur: ſed illud quod ſibi relictum eſt, tenetur poſtea reſtituere fratri, vel ſorori in cuius fauorem facta eſt renunciatio:num.12. ibid.

Repetitio.

Aliud eſt tractare de repetitione qualitatum ſubſtitutionis præcedentis, aliud de comprehenſione in ſecundo ſubſtitutionis gradu bonorum in prima ſubſtitutione contentorum:c.10. n.45. p.31.

Subſtitutio alteri coniuncta per dictionem, *&*, operatur repetitionem qualitatum, & coniungit orationes:c.12.n.14 p.37

Orationes coniunctæ per copulam, *&*, inferunt repetitionem qualitatum appoſitarum in oratione præcedenti continuata:c.119.num.6. p.54

Repræſentatio.

Repræſentatio præſupponit repræſentantes fuiſſe ad fideicommiſſum vocatos: cap. 112. num. 5. pag.55.

Repræſentatio ceſſat ſtantibus coniecturis contra ipſam:c.118 num.20. p.52

Non eſt opus recurrere ad repræſentationem quando nepotes poſſunt ſuccedere ex propria vocatione:n.21. ibid.

Repudiatio.

Quæ ſit differentia inter repudiationem, & renunciationem; & vtrùm repudiatio facta in fauorem alterius habeat vim renunciationis:c.153.n.1. pag.126.

Vtrùm ſit renunciatio, vel repudiatio, pendet ex voluntate acquirendi, vel non acquirẽdi:num.2. ibid.

Verius eſt, acceptationem tacitam factam ad effectum repudiandi, & non acquirendi, non eſſe in conſideratione:n.3. ibid.

Quando in repudiante non adeſt aliquod principium acquiſitionis, repudiatio non dicitur talis donatio quæ indigeat inſinuatione: num.4. ibid.

Ampliatur ex mente Rotæ vt locum habeat etiamſi nomen donationis interueniſſet:num.5. ibid.

Natura repudiationis eſt, vt fiat de iure delato non quæſito:n.7. ibid.

In foro exteriori poteſt fieri repudiatio iuris delati, non quæſiti, in præiudicium creditorum:nu.8. ibid.

Ampliatur vt procedat quamuis ageretur de præiudicio creditorum hypothecariorum: num. 9. ibid.

Item in præiudicium filij:n.10. & 11. ibid.

Reſcriptum.

Reſcriptum commiſſionis cauſæ appellationis ſuperueniens, quando retrotrahatur ad effectum attentatorum:c.188.n.18. p.185

Reſeruatio.

In reſeruatione bonorum certi loci non continentur debita:c.158.n.10. p.134

Item nec fructus à ſolo ſeparati continentur in reſeruatione mobilium:n.11. ibid.

Res Iudicata.

Qui poſt rem iudicatam patitur de ea cognoſci, ſibi præiudicat:c.177.n.8. p.168

Reſtitutio.

Maiori quibus ex cauſis concedatur reſtitutio aduerſùs delationem iuramenti deciſorij:c. 177. num.9. p.168

Difficiliùs admittitur probatio per teſtes, in cauſa reſtitutionis in integrum, aduerſùs delationem iuramenti deciſorij, quàm per inſtrumenta: num.10. ibid.

Retentio.

Retentio non datur quando aliquid deuenit ad creditorem vitio affectum: cap. 175. num. 16. p.163.

Retentio pro credito liquido non poteſt impediri per exceptiones turbidas & illiquidas, quæ aduerſus illud opponuntur: cap. 189. numer. 17. p.187.

Retentio non competit pro credito illiquido: c. 190.num.7. p.189

Retentio in tantum denegatur, in quantum præſumitur creditor ſatisfactus:n.8. ibid.

Excipitur in dote, in qua vti priuilegiata nulla cõſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet ad manus creditoris tot fructus perueniſſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit:n.9. ibid.

Eoque magis vbi non interceſſit tempus adeò conſiderabile, vt tot fructus percipere potuiſſet, ex quibus integram ſatisfactionem conſecutus fuiſſet:n.10. ibid.

Reuelare.

Nemo cogitur reuelare Curiæ, delictum, cuius habet notitiam, excepto crimine læſæ maieſtatis: c.126.n.1. p.71

Rixa.

Quando nullus adeſt tractatus præcedens, nec propoſitum præambulum, homicidium cenſetur in rixa commiſſum:c.171.n.4. p.155

Quando ex reali, vel verbali controuerſia inopinata, deuentum fuit ad homicidium, tunc illud dicitur in rixa commiſſum:n.5. ibid.

In dubio iudicandum eſt, homicidium fuiſſe in rixa commiſſum; & qui dicit contrarium, tenetur illud probare:n.6. ibid.

Quod maximè procedit, quando inter rixam & homicidium, modicum tempus interceſſit:n. 7. p.155.

Inter ipſos inimicos rixa inopinata interuenire poteſt:n.10. ibid.

Etiamſi homicidiũ fuerit commiſſum intra carceres, aut in alio loco priuilegiato, non meretur pœnam mortis, ſi fuerit factũ in rixa:n.25.p.156.

S

Salarium.

Salarium 100. ſcutorũ non dicitur exceſſiuum, quando agitur de negociis multiplicibus, & magni laboris:c.178.n.11. p.170

Duo requiſita concurrere debent, ad hoc vt pactum initum ſuper ſalario Aduocati, ſit nullum, & quæ: n. 12. ibid.
Poſt finitam litem, non prohibetur Aduocatus facere conuentionem ſuper ſalario præteriti laboris: num. 13. ibid.

Scedulæ.

Affixio ſedularum in locis publicis, æquiualet ſubhaſtationibus: c. 139. n. 12. p. 99

Scientia.

Scientia debet eſſe certa, & non ſufficit generica: c. 134. n. 13. & 21. p. 87
Scientia Officialium Principis ſufficit ad præſcriptionis interruptionem: ibid. n. 22. p. 88
Diſtingue vt c. 169. num. 18. p. 152
Qui aliquo actu facit mentionem alicuius inſtrumenti cum expreſſione anni, diei, & Notarij, præſumitur ſciuiſſe totum inſtrumentum: c. 175. num. 8. p. 163
Recipiens ſolutionem in vim alicuius inſtrumenti, præſumitur illius notitiam habuiſſe: num. 9. ibid.

Scriptura

Scriptura priuata teſtamenti nihil probat, niſi fuerit legitimè recognita: cap. 137. numer. 5. p. 92
Scripturæ priuatæ teſtamenti non poteſt concedi via executiua, nec dari remedium *leg. fin. C. de edict. Diu. Hadr. toll.* niſi illius præcedat publicatio: n. 8. p. 93
Scriptura contenta in libro mercatoris non poteſt præiudicare Tertio abſenti, & ignoranti: c. 167. num. 9. p. 147
Ordo ſcripturæ vtrùm ſemper attendendus ſit, vt qui primò ſcriptus eſt, aliis præferatur: c. 192. num. 5. p. 191

Sententia.

Sententia notoriè iniuſta nunquam tranſit in iudicatum. c. 167. n. 14. p. 148
Quando in eadem ſententia Iudex teneatur prouidere pluribus donatariis concurrentibus, & è contra non tenetur: c. 172. n. 5. p. 158
Quando aduersùs donatarium, qui poſſeſſionem obtinuit, alij donatarij concurrunt per viam exceptionis, Iudex non debet expreſſam de illis in ſententia facere mentionem: n. 6. ibid.
Ex Statuto Aueniōnenſi, ſententia debet executioni demandari, quando lata fuit in fauorem inſtrumenti publici: n. 17. ibid.
Sententia continens contradictionem non meretur executionem: c. 189. n. 7. p. 187
Vt euitetur ſententiæ contrarietas, benigna fieri debet interpretatio: n. 8. ibid.

Sericum.

Si fuerit impoſita gabella ſuper ſerico, debetur etiam de ſerico tincto, & in opus conuerſo: cap. 150. num. 9. p. 119

Seruitus.

Qui prætendit ſeruitutem, debet probare: c. 134 num. 19. p. 87
Promiſſio ſeruitutis perſonalem actionem producit, ſed illius traditio dat actionem realem, nempe confeſſoriam, & negatoriam: cap. 148. num. 3. p. 115.
Actus ex quibus dignoſcatur factus iure ſeruitutis, & quando iure facultatis: n 4. ibid
Seruitutes ſunt ſtricti iuris, & ideo ſtrictè intelligi debent: c. 150. n. 3. p. 119.

Simulatio.

Contractus ſimulatus factus in fraudem vſuratum nullus eſt, & inualidus: c. 179. num. 1. p. 170.
Contractus ſi fuerit ſimulatus, clauſulæ, & iuramenta in eo appoſita, ſunt nulla: n. 2. ibid.
Simulatio probatur coniecturis & præſumptionibus: n. 4. ibid.
Faciliùs præſumitur ſimulatio in contractu mutui, quàm in aliis contractibus: n. 5. ibid.
Simulatio probatur per argumentum à veriſimili: num. 6. ibid.
Qui non adeò ſufficientes habet facultates, faciliùs præſumitur feciſſe contractum mutui ſimulatum: n. 7. p. 171
Ex tractatu præcedenti colligitur ſimulatio, multo magis accedente expreſſa conuentione præcedenti: n. 8. ibid.
Nulla melior eſt ſimulationis probatio, quàm propria confeſſio: n. 9. ibid.
Exceptio ſimulationis opponi poteſt etiam poſt lapſa tempora præfixa ad opponendam exceptionem dotis non numeratæ: cap. 185. numer. 10. p. 180.

Societas.

Societas omnium bonorum contrahi poteſt inter virum, & vxorem: cap. 109. numer. 1. p. 21.
Quando inter duos contracta eſt ſocietas omnium bonorum, quilibet ex ſociis habet medietatem ſingulorum corporum: n. 4. p. 22
Ampliatur etiamſi duo patrimonia communicata, eſſent inæqualia: n. 5. ibid.
Pactum ſocietatis, quod ponens operas, illas amittat & ſimul capitale, finita ſocietate, eſt illicitum: c. 165. n. 15. p. 145

Solutio.

Ficta ſolutio inducitur pro debitis, quæ debebantur tempore aditionis, non autem pro poſtea contractis: c. 104. n. 14. p. 7
Solutio coacta non nocet ſoluenti: c. 106. num. 32. p. 14.
Forma ſolutionis poteſt longiſſimo tempore præſcribi: c. 117. n. 18. p. 49
In prouincia Prouinciæ creditores poſſunt ſoluere in bonis credita pecuniaria: c. 122. num. 13. p. 62.
Soluens nomine proprio non extinguit obligationes debitoris principalis, ideo cedendæ ſunt illi actiones: c. 118. n. 4. p. 75

Spurius

Spurio debentur alimenta ſuper bonis paternis, de iure Canonico: c. 146. n. 1. p. 110
Ius alimentorum ſpuriis iure naturæ debitorum minui non poteſt, nec pacto, nec conſuetudine, nec ſtatuto: n. 4. p. 115
Alimenta ſpurij non ad ſimplicem neceſſitatem reſtringenda ſunt, ſed taxanda iuxta qualitatem & dignitatem patris: n. 6. ibid.
In taxandis ſpurij alimentis, non eſt conſideranda induſtria filij: n. 7. ibid.
Si pater filio ſpurio legatum fecerit vna vice ſoluendum, conſideranda ſunt alimenta iuxta textum *in l. hereditatum, ff. ad leg. falcid.* n. 10. p. 111.
Quando agitur de ſpurio, qui vxorem probabiliter ducturus eſt, in taxatione alimentorum habenda eſt ratio futuræ vxoris, & familiæ: n. 12. ibid.
Filio ſpurio cum patre litiganti, alimenta ex paterna ſubſtantia præſtanda ſunt: numer. 14. ibid.

Spurij,& naturales,non differunt à legitimis,quoad alimenta:c.187.n.15. p.183

Statutum.

Expenditur Statutum Auenionenſe loquens de ſubſtitutione fideicommiſſariæ, verbis communibus facta.*lib.*1.*Rubr.*60 *artic.*1.cap. 136.num. 10. p.91

Statuto Auenionenſi cauetur, ne Ciuis pro extraneo ſe obligare poſſit:c.162.n.1. p.140

Huius Statuti validitas à nonnullis reuocatur in dubium, & in patria Pedemontanæ iudicatur, impeditiuum commercij:n.2. ibid.

Verius tamen eſt,illud Statutum eſſe validum, & ciuibus fauorabile:n.2. ibid.

Statutum illud locum habet, etiamſi Ciuis fecerit debitum proprium, caſu quo extraneus non ſolueret:n.4. ibid.

Statutum loquens de fideiuſſore,non habet locum in expromiſſore,n.10. ibid.

Quando ſtatuti probitio facta eſt verbis ampliſſimis, omnem pro debito alieno promiſſionem comprehendit.n.11. ibid.

Quando adeſt Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos,fœminæ quidem excludūtur, ſed onus eas dotandi ſpectat ad fratres:c.p. 180 num.5. p.172.

Stipulatio

Quando in inſtrumento donationis,ſtipulatio fuit interpoſita per donatarium pro ſe,& ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque , tunc liberi non ſucceduut in bonis donatis tanquam liberi,ſed tanquam hæredes:cap. 119. numer. 1. pag.54

Si ſtipulatio fuerit concepta pro hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcunque,pater poteſt ex bonis donatis relinquere vni,vel pluribus liberis,prout ſibi placuerit:n.2. ibid.

Si in ſtipulatione facta fuerit mētio hæredum, filij non ſuccedunt niſi ſint hæredes patris,mediati, vel immediati:n.4. ibid.

Quando pater ſtipulatur pro ſe, & hæredibus , & ſucceſſoribus quibuſcunque; liberi vocantur tanquam hæredes, non tanquam liberi : c. 120. num.6. p.57

Stipulatio pro hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcunque , eſt contraria ſubſtitutioni agnatitiæ: c.121.n.13.& 15. p.60

Vtrùm pater ſtipulationem interponens pro filiis, cenſeatur pro illis ſtipulatus tanquam filiis, vel tanquam hæredibus ; ardua eſt quæſtio : c. 168. n.3. p.149

In dubio pater ſic videtur ſtipulatus , vt actio de dote communis eſſet inter patrem & filiam: c.186.n.12. p.181

Imperſonalis ſtipulatio reſtitutionis dotis , potiùs interpretari debet vt actio de dote non auferatur à patre:n.13. ibid.

Clauſula reſtitutionis dotis *quibus de iure* , non nocet patri dotanti , quamuis perſonæ filiæ ſit appoſita in prima parte ſtipulationis; quia non attenditur ordo ſcripturæ,ſed ordo iuris : n. 14. p.182.

Surdi *conſilium* 206.à multis reprobatur:num. 15. idid.

Subditi.

Diuturna præſtatio ſubditorum habet præſumptionem tituli legitimi:c.169.n.8. p.155

Subſtitutio.

Vna ſubſtitutio aliam declarat:cap. 110. num. 32 pag.29.

Subſtitutio quæ referri non poteſt niſi ad certas perſonas,ad illas neceſſariò referenda eſt:n. 33. p.30

Subſtitutio vna alteri iuncta per copulam,*Et*, cenſetur facta ſub iiſdem qualitatibus: Idem dicendum de clauſula *vt ſuprà*:n.34. ibid.

Subſtitutio fideicommiſſariæ iuncta cum pupillari, ab iſta recipit interpretationem:n 36. ibid.

Omnes ſubſtitutiones regulantur ab vltima clauſula , quando ſunt acceſſoriæ ad illam:num. 37. ibid.

Datur etiam ſubſtitutio vulgaris in fideicommiſſo in qua primo gradu excluſo ſecundus ſuccedi per vulgarem:n.49. p..2

Et hoc caſu ſecundus ſubſtitutus ſuccedit in omnibus bonis,in quibus primus eſt vocatus:n.50. ibid.

Si primus gradus ſit ſubſtitutus pupillariter , ſecundus verò per compendioſam;primo caducato , ſecundus ſuccedit per pupillarem , & ſic in bonis propriis pupilli:n.51. ibid.

Ex eo quod quis ſit ſubſtitutus actiuè,nihil inferri poteſt ad ſubſtitutionem paſſiuam , ſeu grauamen:c.114 n.5. p 42

Ex ſubſtitutione reciproca facta inter filios,nihil poteſt inferri pro reciproca erga vxorem cohæredem:n.6. ibid.

Quando plures pluribus ſunt ſubſtituti, ſupponitur inter illos reciproca ſubſtitutio:c.118.n.16 p.51

Explicatur *deciſio* 37. Rotæ Auenionenſis : n. 17. ibid.

Explicatur in quo caſu procedat *deciſio* 1479.Seraphini:n.18. p52

Subſtituti licèt vocati ſint nomine proprio , non ex eo repræſentatio excluditur,quando illorum liberi ſunt expreſſis verbis vocati:n.19. ibid.

Ex ſubſtitutione actiua nihil infertur ad paſſiuam: c.119.n 23. p.56

Per illa verba , *ſi tunc non viuat* , fit , vt viuente grauato expiret ſubſtitutio : cap. 120. num. 9. p.57

Quādo vna ſubſtitutio pendet ab euentu alterius habentur pro vnico ſubſtitutionis gradu:c. 121., n.15 p.60

Si vnus tantum ſuccedere debet, & ſubſtitutio facta ſit cum conditione *ſi ſine liberis*,illo decedente cum liberis ſubſtitutio expirat;& ſic non eſt fideicommiſſum graduale, & perpetuum:n. 21 ibid.

Subſtitutio expirat,quamuis liberi liberorum poſiti fuerint in conditione , ſi teſtator pluribus verbis reſtrictiuis vſus fuerit : c.125. num. 13 pag.69.

Subſtitutio per verba alternatiua ſonat in vulgarem:n.15. ibid.

Etiamſi plures ſint ſubſtituti,poteſt euenire caſus quòd omnes viuo teſtatore moriantur,vel adire non poſſint eo mortuo:ibid.n.18. p.70

Subſtitutio facta in legato , eſt fideicommiſſaria, quæ matrem non excludit à legitima:c.135.n.2. p.82.

Subſtitutio facta filio impuberi per verba communia,ſub conditione *ſi ſine liberis deceſſerit*,eſt compendioſa:n.3. ibid.

Subſtitutio ad bona certa militis reſtantis teſtricta , ſemper valet vel fideicommiſſariæ:c. 136. p.90

Ampliatur ſecundum multorū ſententiam, etiamſi dinumeratio ætatum facta fuerit:n.2. ibid.

X 2 Clau

Clauſula illa, qua quia ſubſtituitur *in bonis, quæ teſtator habet in patria ſua*; eſt reſtrictiua, & non demonſtratiua:n.3. ibid.

Verba illa ſubſtitutionis *in bonis quæ teſtator habet in fundis & ſtabilibus*, ſine dubio dicuntur reſtricta ad certa bona; quia nec mobilia, nec iura, nec actiones continentur:n.4. ibid.

Subſtitutio non dicitur vniuerſalis, quando facta fuit per modum quotæ, niſi facta ſit ſub nomine quotæ hæreditatis; & ideo ſemper eſt fideicommiſſaria:num.8. ibid.

Subſtitutio ad certas perſonas reſtricta, ad vlteriores extendi non debet:c.138.n.2. p.95

Subſtitutus.

Subſtitutus agere non poteſt antequam fideicommiſſi caſus aduenerit, alioquin falſa eſſet regula quæ vult, illi nullam ante caſum fideicommiſſi currere præſcriptionem:c.139.n.13. p.99

Succeſſio.

Ex lege Florentina, pater ſuccedit filiis maſculis ab inteſtato, excluſis filiabus ſuis:c.180n.4.p.172

Succeſſor.

Succeſſor in Officio, non obſtantibus geſtis per eius anteceſſorem, poteſt iura ſuæ dignitatis tueri, etiam remediis poſſeſſoriis:c.116.n.9.p.46

Succedens in feudo hæreditario, tenetur ſoluere debita ſui authoris:c.180.n.4. p.178

Sui.

Suorum appellatione continentur deſcẽdentes & poſtea collaterales:c.129.n.11. pp.78

In caſibus inquibus *ſui* ſunt vocati per fideicommiſſum, illud intelligitur inter grauatum, & illum, qui primo ex *ſuis* eſt admittendus; cæteri verò gradus ſunt tantùm vocati per viam vulgaris ſubſtitutionis inter ipſos:c 130.n.6. p.79

Ampliatur vt locum habeat, etiamſi clauſula codicillaris per verba futuri temporis eſſet adiecta: num.7. ibid.

T

Tarditas.

Siniſtra ſuſpicio oritur contra eum, qui tardus eſt in producendo inſtrumentum : c.185.n.16. p.180.

Tempus.

Clauſola *ex tunc*, denotat extremitatem, temporis, & omne aliud tempus excludit:c.125.n.13.p.68

Diſpoſitio reſtricta ad tempus mortis filiorum, non extenditur ad gradus vlteriores nec ad filios filiorum,n.4. ibid.

Diſpoſitio reſtricta ad ſuperſtites, ſiue tunc viuentes, non extenditur ad poſtea natos:n.5. ibid.

Tempus determinatum debet probari ab eo, cuius illud eſt fundamentum ſuæ intentionis : c. 154. num.6. p.128

Teſtamentum.

Teſtamentum, in quo filia eſt præterita à patre, qui credebat illam eſſe mortuam, eſt nullum, nec conualidatur per clauſulam codicillarem:c.104. num.4. p.7

Teſtamentum patris inter liberos, eſt validum, quamuis ſit ſcriptum ſola manu teſtatoris, ſine notario & teſtibus:c.131.n.1. p. 80

Ex veriori ſententia, teſtamentum inter liberos ſua retinet priuilegia, quamuis in eo liberi ſint inæqualiter instituti:n.3. ibid.

Quæ ſint requiſita ad hoc vt teſtamentum imperfectum ſuſtineatur tanquam inter liberos factum:num.4. ibid.

Teſtamentum non ſuſtinetur tanquam inter liberos factum in iis, quæ concernũt fauorem vxoris, aut alterius, qui non ſit de liberis:n.5. ibid.

Si mater ſit inſtituta in teſtamento inter liberos, tota hæreditas accreſcit liberis:n.6. p.81

Et hoc caſu, neque facultas eligendi, neque tutela vxori relicta ſuſtineri poteſt tanquã teſtamento relicta:n.7. ibid.

Teſtamenti publicatio fieri debet coram Iudice ordinario, & quæ praxis hac in re ſeruari debeat: num.11. ibid.

Producens ſcripturam teſtamenti paterni inter liberos, iuuare debet quod non facit calumnioſè:num.12. ibid.

Sola cõparatio literarum probat identitatẽ ſcripturæ teſtamenti paterni inter liberos:n.13-ibid

Vigore teſtamenti paterni inter liberos legitimè publicati, concedenda eſt immiſſio *ex l. fin. C. de edict. diui Adr. toll.* n.14. ibid.

In teſtamento inter liberos adeſt tacita clauſula derogatoria:c.173.n.7. p. 160

Teſtator.

Teſtator poteſt alicui committere ſecretum ſuæ diſpoſitionis:c.149 n.6. p.117

Sed quomodo illa regula intelligi debeat, ad interpretationem *legis Theopompus 14. ff. de dot. præleg.* n.7. ibid.

Superior non tenetur ad vnguem ſeruare voluntatem teſtatoris, ſed poteſt illam temperare, & ad æquitatem reducere:n.8. ibid.

Filij non poſſunt præcisè per teſtatorem compelli ad ſemper habitandum cum fratribus; ſed Iudex poteſt illos eximere ſtante iuſta cauſa:n.9. ibid.

Si teſtator prohibuerit filiis recurſum ad Principem, præceptum nullum eſt:n.12. p.117

Teſtator non poteſt facere quin Iudex adeatur pro ſui teſtamenti interpretatione:n.13. ibid.

Iudex poteſt ex cauſa recedere à voluntate teſtatoris:n.14. ibid.

Textus.

Explicatur textus *in l. Mæuius 53. §. fin. ff. fam. erciſc.* & conciliatur cum *l. fin. §. præterea ff. de iure dot.* c.107 n.10. p.15

Textus *in l. Imperator, ff. ad S.C. Trebell.* ex mente Peregrini reſtringendus eſt ad ſuum caſum ſpecialem:c.139.n.20. p.100

Illius legis diſpoſitio non habet locum quoad bona immobilia, iuxta ſententiam eiuſdem Peregrini:num.21. ibid.

Remedium illius *l. Imperator*, vt locum habeat, requirit fraudem:n.22, Sed vide *n.23. in fin.* ibid.

Titulus.

Productio tituli inualidi facta per actorem, non nocet reo habenti pro ſe præſumptionem tituli validi:c.116.n.12. p.47

Tractatus.

Ea ſimplici tractatu abſque concluſione nulla oritur obligatio:c.159.n.7. p.135

Tranſlatio.

Si in eodem contractu adſint verba tranſlatiua, & liberatoria; iſta deſtruuntur per tranſlatiua:c. 128.num.11. p.75

Ex quibus clauſulis colligatur ſolutionem factam fuiſſe tranſlatiuè:n.12. ibid.

Dictio *Retrouendidit*, impropriatur, quando conſtat de mente contrahentium circa tranſlationem iurium:n.13, ibid.

Tranſmiſſio.

Quando filius eſt in poteſtate aui, tranſmittit iura ſuum ad quoſcumque alios extraneos pro petitione

tione legitimæ:cap.166.num.2. p.145
Ius petendæ reſtitutionis in integrum minor ad quoſcumque hæredes transmittit:n.3. ibid.
Licèt ius petendæ legitimæ transmittatur, ius tamẽ petendi quod onus remoueatur à legitima non tranſmittitur ad extraneos hæredes:n.4. ibid.
Teſtator poteſt facere tranſmiſſibile quod aliàs non eſſet tranſmiſſibile:c.184.n.1. p.177
Hæredum mentio diſpoſitiuè facta arguit tranſmiſſionem:n.2. p.178
Hæredum mentio facta cum clauſula, *ex nunc prout ex tunc*, tranſmiſſionem inducit:n.3. ibid.
Hæres veniens iure tranſmiſſionis, tenetur ſoluere debita tranſmittentis:n.4. p.178
Tranſmiſſarius ſuccedit ex perſona teſtatoris:n.5. ibid.
Bona non tranſmittũtur niſi ſub qualitate hæreditaria:n.6. ibid.
Bona tranſmiſſionis iure venientia non augent legitimam ſuper bonis tranſmittentis petitam: n.7. ibid.
Mater, quamuis filio naturaliter præmortua tranſmittit ad hæredes ius petendæ legitimæ ſuper bonis filij profeſſi:c.194 n.3. p.194
Nec ſolùm tranſmittit proprietatem legitimæ, ſed etiam fructus:n.4 ibid.

Trebellianica.

Pater poteſt prohibere Trabellianicam liberis primi gradus:c.110.n.9.& 10. p.27.& 28
Si teſtator voluerit totam ſuam hæreditatem integrè reſtitui ſubſtitutis, neceſſe eſt vt tota hæreditas ad vltimum ſubſtitutum deuoluatur, & ex eo cenſetur prohibita detractio Trebellianicæ : cap. 152. n. 11.& 13.& 16.p.124 & 125.& c. 110.n:35. p.30
In quibus caſibus verum ſit ex prohibitione Trebellianicæ induci fideicommiſſum reciprocum: n.12. p.124
In dubio dicendum eſt Trebellianicam fuiſſe prohibitam, quando agitur de fideicommiſſo inducto fauore agnationis:c.17. P.125

Tutor.

Tutor tenetur ad reſarciendum damnum prouenìens ob neglectas reparationes bonorum pupilli:c.156.n.10. p.132

V

Valor.

NOn poteſt ſciri veritas valoris totius, niſi ſciatur valor ſingularum partium:c.106. n.22. p.13
Quando probandus eſt valor præſens auctus, debet articulari & probari valor præteritus:c. 154.n.3.p.128

Valriacum.

Valriacum erat olim de patria Delphinatus : c. 134.n.16. p.87

Venatio.

Generalis prohibitio venationis non eſt permiſſa Dominis iuriſdictionalibus:c.105.n.1. p.8
Quilibet particularis poteſt prohibere venationẽ in proprijs prædiis:n.2. ibid.
Poteſt Dominus per proclama generale prohibere venationem ſubditis, in propriis ipſius Domini prædiis:n.5. p.9
Iudices in dubio debent fauere Nobilibus, & ruſticos remittere ad aratrum, quia venatio propria eſt Nobilium:n.9. ibid.
Dominus poteſt prohibere venationem in propria garena, vel parco, multo magis ſi id fiat cum inſtrumẽtis fraudulentis:n.10. ibid.
Non eſt opus ad huiuſmodi venationis prohibitionem, vt garena ſit muris incloſa; ex veriori ſententia:n.11. ibid.
Explicatur *artic.218.Statutorum Comitatus Venaſſini*:n.12. ibid.
Vaſſalli an poſſint prohibere venationem in ſuis terris:c.133.n.8. p.84
Prohibitiones venationis, & piſcationis, per multum tempus factæ, per proclamata executioni demandata, acquirunt quaſi poſſeſſionem prohibendi, Domino iuriſdictionali:n.9. ibid.
Ius venandi quando poſſit præſcribi, vel poſſideri: n.2. p.85

Venditio.

Venditio cenſetur facta de quolibet corpore in indiuiduo, quando pactum contractus refertur ad ſingula corpora:c.108.n.4. p.19
Quando venditio facta eſt vnico pretio, bona cenſentur vendita tanquam vnum corpus:n 5.ibid.
Venditor nullam habet prælationem ſuper re vẽdita, niſi ſibi conſuluerit per ſpecialẽ hypothecam, vel reſeruationẽ dominij:c.147.n.23.p.114

Venter.

Inſtituto ventre, comprehenduntur omnes in futurum naſcituri:c.163.n.3 p.141
Quamis teſtator locutus fuerit de ventre ſuæ vxoris, vocati cenſentur nati ex ſecunda vxore ſuperinducta:n.7. ibid.

Verba.

Verba, *veniant & cadant*, appoſita in ſubſtitutione, ſunt verba communia:c.135.n.1. p.88
Verbum *cadat*, denotat tempus quo hæreditas iam fuit quæſita hæredi inſtituto:n.2. p.89
Verba *labatur, deuoluatur*, & ſimilia, ſunt verba communia:n.3. Ibid.
Verba quæ duplicem ſenſum habere poſſunt, nẽpe directum & obliquum, quale eſt verbum, *cadat*, dicuntur communia:c.136.n.5. p.90
Verba directa quædam ſunt ciuilia, alia naturalia, ſeu non ciuilia; & quæ illa dicantur:n.6. ibid.
Verba directa non ciuilia habent eandem vim, quã verba communia:n.7. ibid.
Verba illa, *poſt mortem*, reddunt actum conditionalem, etiam in contractibus:c.141.n.15. p. 103
Verbum, *ſuccedat*, eſt commune:c.152.n.14. p.124
Verba illa, *qui poſſunt naſci*, habent tractum temporis, & comprehendunt omnes in futurum procreandos:c.163.n.2. p.141
In caſu dubio verba illa, *ex vxore mea*, cenſentur appoſita demonſtratiuè:n.10. ibid.
Verba in ſententia prolata, quæ nullam habent clauſulam taxatiuam, non ſunt taxatiua, ſed ſimpliciter demonſtratiua:c.190.n. 3. p.188
Et reſpicientia quantitatem, ſunt ſolummodò enũtiatiua quantitatis hactenus in eo iudicio probatæ:n.4 ibid.

Veſtes.

Quoad veſtes lugubres conſuetudo attendenda eſt: c.155.num.8. p.130
Veſtes feſtiuæ, ſoluto matrimonio, regulariter per vxorem reſtituendæ ſunt:n.12. ibid.

Via Publica.

Quæ ſint requiſita ad conſtituendam viam publicam:c.133.n.1. p.84
Ius claudendi viam publicam longiſſimi temporis ſpatio an poſſit præſcribi:n.2. ibid.
Via publica terminari ſolet in aliquo oppido, vel fluuio:n.5. ibid.
Via publica dicitur, quæ de loco publico tendit ad locum publicum:n.10. ibid.
Via publica connumeratur inter Regalia:n.11.ibid.
Via publica non poteſt alterari, vel claudi, ſine cõ-

ſenſu Principis;nec poteſt præſcribi:n. 12.ibid.
Via publica conſiſtit in mera facultate:n. 13. p.85

Vicarius.

vicarius noo poteſt petere ſe manuteneri aduerſus Epiſcopum:c.169.n.13. p.152

Vicini.

Cautio damni infecti poteſt peti à vicino,qui exercet artem periculoſam, veluti conficiendo puluerem tormentarium:c.140.n.1. p.100
Pro damno quod timetur propter ignem, caotio peti poteſt à vicioo:n.2. ibid.
Vicini poſſunt eapellere eaercentes artes fœtidas, veluti pellipariam, ſulphurariam,& confectionis candelarum:o.3. p.191
Eapelli poteſt, reclamantibus vicinis, exercens artem ſanitati,aut vitæ oociuam:n.4. ibid.
Nemo impeditur ædificare iuxta prædium vicini, dimiſſo ſpatio duorum pedum:o.5. ibid.
Ceſſante vicini iactura, quilibet poteſt in ſuo animalia in quacũque quantitate habere:n.11.ibid.
Viduæ alimenta durante anno luctus regulariter intra domum mariti defuncti præſtanda ſuot: Limita,vt ibi:c.155.o.4. p.130
Operarum obſequialium fit detractio, ſi vidua intra annum luctus ex iuſta cauſa habitet extra domum mariti:n.5. ibid.
Vidna vtrùm veſtes lugubres anno luctus finito teneatur reſtituere:n.7. ibid.
Vidua computát io dotem veſtes feſtiuas, durante anno luctus ſibi factas;oon autem quotidianas: n.9. ibid.
Hæredes mariti, ſi ſtatim dotem viduæ reſtituere velint,non tenentur ad veſtes lugubres illius feſtiuas,nec quotidianas:n.10. ibid.
Maritus præſumitur vaori iocalia præſtitiſſe iuxta promiſſionem,ſi probetur ipſam bene ornatam inceſſiſſe:n.15. ibid.
Vidua vſufructuaria noo prohibetur dotem petere:n.16. p.135

vniuerſitas.

Vt vniuerſitas dicatur habere ſcientiam, quid requiratur:c.134:n.11. p.86
Teſtes de Voiuerſitate in certis caſibus probant ad fauorem Voiuerſitatis:n.25. p.88
Maximè ſi ſiot admixti cum forcoſium depoſitionibus:n.26. ibid.

Voluntas.

Teſtatoris voluntas etiam ex actu inutili colligitur:c.110.n.30. p.29
Ex diſcretiua locutione congruens capitur voluntatis teſtatoris coniectura:ibid.o.38. p.30

Vſufructuarius.

Vſufructuarius reficere debet, ſed noo ædificare, quia nõ poteſt ſtatũ rei mutare:c.154.n.10.p.128
Quæ ſit differeotia inter vſufructuariam bonorum, & vſufructuariam hæreditatis,quoad ſolutionẽ debitorum hæreditariorum:c.155.n.14. p.130
Vſufructuarius quomodo ad debita teneatur:o.15. ibid.
Simplex vſufructuarius, cui data eſt facultas alienandi,noo poteſt aiienare niſi arbitrio booi viri:c.102.n.6. p.3

Vſusfructus.

Auus per authorizationem dooatioois filij, ſibi non præiudicat in vſufructu legali; ſecùs ſi filius non indigeat authorizatione: c.141.n.9. p.102.
Reſeruatio vſusfructus facta duobos,eum clauſula *reſpectiuè*, intelligitur facta tam in fauorem vnius,quàm alterius ſingulariter;itavt voo moriente,ceſſet quoad eius bona:n.10. ibid.
Reſeruatio vſusfructus facta pluribus, an intelligatur facta collectiuè,vel diſtributiuè:n.11.ibid.
In vſufructu datur ius accreſceodi,ſeu non decreſcendi:n.13. p.103
Ius accreſcendi locum etiam habet in vſufructu conſtituto per coorractum:n.14. ibid.

Vſura.

Vſura conſiderari non poteſt vbi non adeſt mutuum verum,nec palliatum:c.145.n.9. p.109
Contractus in fraudem vſurarum factus,eſt omnino nullus:c.179.n.3. p.170

Vulgaris.

Teſtamentum à ſubſtitutione vulgari iocipere poteſt:c.118.n.7. d.50
Præmortuis hæredibus, ſubſtituti per vulgarem reciprocè vocati cenſentur, ſi ſubſtitutio ad eos referatur:n.8. ibid.
Etiam vulgaris ſubſtitutio per plures gradus fieri poteſt;itavt primo admiſſo, cæteri eacludantur: c.125.n.14. p.69
Quando verba ſubſtitutionis non poſſunt verificari niſi ante aditam hæreditatem, ſolam denotant ſubſtitutionem vulgarem:n.16. ibid.
Subſtitutio facta per clauſulam,*& ſuos*,eſt volgaris niſi adiecta fuerint verba tractum temporis importantia inter vocatum,*& ſuos*,appoſita:c.130. o.5. p.79

Vxor.

Quando vxor confitetur recepiſſe pecunias antequam ſit locus reſtitutioni, tota pecunia præſumitur perueniſſe ad maritum:c.122.n.6. p.62
Ampliatur,etiamſi maritus permiſerit vt vaor pecuniam caperet, niſi tamen aliunde probetur, vaorem factam fuiſſe locupletiorem:n.7. ibid.
Viro ad inopiam vergeore, fructus dotis debentur vxori:n.8. ibid.
Item illi debentur fructus donationis propter nuprias:n.9. ibid.
Præſumptio *l.Quintus,ff.de donat.inter.vir.& vxor.* quod quæſita per vaorem præſumantur proueniſſe ex bonis mariti, noo habet locum ſtantibus coniecturis in contrarium:n.10. ibid.
Vaor non haber bona mariti obligata pro fructibus bonorum extradotalium, niſi conſtet maritum illa admioiſtraſſe de cooſeoſu tacito, vel eapreſſo vaoris:c.123.n.11 p.64
Si teſtator legatum vxori fecerit,illudque in caſum ſecundarum nuptiarum reuocauerit, ex eo deſumitur illius eacluſio à legitima filij, cum facta eſt ſubſtitutio compendioſa.c.1:2.n.9. p.83
In rebus ex pecunia dotali comparatis, vaor oullum habet in proprietate ius,ſed illa pertinent ad acquirentem:c.147.n.25. p.114
Vxor pro pretio bonorum per maritum alienatorum,debet graduari iuxta ordinem hypothecæ, à die contractus matrimonij:c.156.n.2. p.131
Vaor non tenetur cedere iura ſua creditoribus mariti,niſi talia qualia ſibi competunt:n.3. ibid.
Dominium meliorationum ſpectat ad vaorem, quæ propterea illarum fructus percipere debet, ſoluto matrimonio:n.8. p.132
Vxor mortuo marito poteſt continuare poſſeſſionem booorum mariti tunc vacantem,& ea bona pro ſuis dotibus retinere, ſi illo viuo poſſidebat:c.189.n.3. p.186
Ampliatur vt iſta retentio competat etiam pro dote illiquida:n.4. p.187

FINIS.

Digitized by Google

APPENDIX,

IN QVA

CONTINENTVR ADDITIONES NOTABILES

Ad Primam & Secundam Partem Quæſtionum Beneficialium, Canonicarum, & Regularium.

NEC NON AD PRIMAM PARTEM Quæſtionum Ciuilium.

SVMMARIA
PRÆCIPVARVM QVÆSTIONVM
Quæ in his Additionibus continentur.

1 *Cura animarum apud quem ſit in Eccleſiis Collegialibus.*
2 *Beneficiati, an, & quibus requiſitis poſſint ſe congregare.*
3 *Poſſunt ſe congregare ſi ita ſtatuto caueatur.*
4 *Curatos eſſe perpetuos, in dubio præſumitur.*
5 *Tranſactio quando afficiat ſucceſſores in beneficio.*
6 *Puellæ ſolum continentiam vouentes non ſunt propriè Religioſæ.*
7 *De ætate ad Ordines, & beneficia.*
8 *Filij hæreticorum vtrùm ſint capaces beneficiorum.*
9 *De expreſſione penſionis anterioris in impetratione.*
10 *De vltimo ſtatu beneficij.*
11 *De publicatione reſignationis.*
12 *De bonis reſtituendis exeunti à monaſterio licitè, vel illicitè.*
13 *De Intruſis.*
14 *De dante pecuniam ad redimendam vexationem.*
15 *De conceſſa facultate teſtandi.*
16 *De tranſlatione Monaſterij.*
17 *Quando Parocho ſit dandus adiutor.*
18 *De conſenſibus præſtandis,* ad regulam Cancellariæ 45.
19 *De eo, qui beneficio priuatus eſt, reſignante.*
20 *De ſimonia conuentionali.*
21 *De expreſſione facienda beneficiorum obtentorum.*
22 *De qualitate beneficij regularis exprimenda.*
23 *De qualitate beneficij manualis.*
24 *De qualitate beneficij curati in vnionibus exprimenda.*
25 *De expreſſione vacantium ipſo iure.*
26 *Quid agendum quando ignoratur nomen Sancti ſub cuius inuocatione eſt beneficium.*
27 *De ſubrogationibus beneficiarijs.*
28 *De iure ad rem exprimendo.*
29 *Legatus poteſt ex cauſa moderari rigorem iuris.*
30 *De expreſſione qualitatis beneficij reſidentiam exigentis.*
31 *De ſucceſſione in iurepatronatus.*
32 *Medietas vocum in iurepatronatus quomodo computetur.*
33 *De priuatione beneficiorum propter hæreſim.*
34 *De extinctione penſionis beneficiariæ in præiudicium creditorum.*
35 *De Vicarijs perpetuis, & quando illis cura animarum competat*
36 *De poſſeſſione beneficij capitulariter capienda.*
37 *Confraternitates eſſe de foro Eccleſiaſtico.*
38 *Ad quem ſpectet Emphyteuſis durante vita Monachi.*
39 *Quando Capitulum ſit legitimus contradictor ad impediendam executionem literarum Apoſtolicarum.*
40 *De lucro diſtributionum, facta temporis diuiſione inter Canonicos.*
41 *De examine in Parochiali.*
42 *De conclusionibus capitularibus, & conuocatione Capituli.*
43 *Quis ſit Superior Religioſi tranſlati, dum de tranſlationis validitate diſputatur.*
44 *De facto anteceſſoris quod non afficit ſucceſſorem in beneficio.*
45 *De forma Concilij in matrimonio contrahendo in locis vbi Concilium non eſt receptum.*
46 *De mutuis reſignationibus.*
47 *De ceſſionario iuris in beneficialibus.*
48 *De vacatione beneficij in Curia.*
49 *De iurepatronatus mixto ex Eccleſiaſticis & laicis.*
50 *De iurepatronatus Confraternitatum.*
51 *De derogatione Conciliorum.*
52 *De Irregularibus.*
53 *De cura, & ſacerdotio, & Doctoratu in beneficiis.*
54 *De Miſſam celebrantibus tempore diuini officij.*
55 *Quando abſentes lucrentur diſtributiones.*
56 *Licentia ad abſentiam à quo tempore incipiat.*
57 *De ſequeſtratione aduerſus petentem remiſſoriam.*
58 *De præſentatione non idonei.*
59 *De iure præſentandi competenti pluribus vti ſingulis.*
60 *De Beneficiis ſacerdotalibus.*
61 *Quando Patronus Laicus variare non poſſit.*
62 *Ratificationem collationis beneficij factæ tanquam de libero non poſſe fieri per patronum.*
63 *Quo caſu beneficium ſit, & dici poſſit, licèt non ſit perpetuum.*
64 *De habitu & tonſura in penſionario.*
65 *Penſio in Parochialibus non debet excedere medietatem fructuum.*
66 *Qui acceptat beneficium penſione grauatum, ſibi præiudicat, etiamſi ſit Cardinalis.*

* 2 67 De

67 *De penſionibus Eccleſiaſticis aliqua,& quis illas reſeraare poſſit.*

68 *Præceptoria Ordinum militarium vtrùm ſint beneficia.*

69 *Etiam Beneficia manualia ſubdita ſunt vacationi.*

70 *Vtrùm aduerſus intruſum peti poſſint fructus qui percipi potuerunt ſine praua proceſtatione.*

71 *Dari in beneficialibus multiplicationem titulorum & poſſeſſionum*

72 *De impetratione ſimul in titulum & commendam.*

73 *In Eccleſiis receptionis non datur vacatio nec ſubrogatio.*

74 *Epiſcopus ex Eccleſia receptiua non poteſt facere numeratam.*

75 *Numerus in Eccleſiis receptiuis reducendus eſt iuxta fructuum quantitatem.*

76 *De Eccleſia monoculari.*

77 *In Beneficiis manualibus non eſt locus reſeruationi.*

78 *De affectione beneficiorum, & quomodò differat à reſeruatione.*

79 *De beneficiis Eccleſiarum exemptarum.*

80 *De vacantibus in Curia.*

81 *Sede Papali vacante ceſſat regula menſium.*

82 *De indultis Cardinalium: quando opus ſit noua prouiſione Apoſtolica poſt collationem factam vigore Indulti.*

83 *Quomodo derogatur Indulto Cardinalis.*

84 *De expreſſione valoris cum clauſula* in circa.

85 *Nuncij Apoſtolici ſunt iudices ordinarij.*

86 *De Beneficijs ſimultanea collationis inter Epiſcopum & Capitulum.*

87 *Canonicus qui non eſt in Sacris vtrùm gaudeat Turno? Et alia notabilia de materia Turni.*

88 *Collatio beneficiorum ad quem pertineat, ſede Abbatiali vacante.*

89 *De forma eligendi Abbatiſſas.*

90 *Præpoſitura quo caſu non ſit Dignitas.*

91 *Qualitas Sacerdotij annexa beneficio an ſit de neceſſitate exprimenda.*

92 *Pendente lite in Rota, executor non poteſt procedere.*

93 *Auditores abſoluunt à Cenſuris.*

94 *De duobus vacationis modis narratis.*

95 *Quando prouiſiones Ordinarij indigeant iuſtificatione.*

96 *De gratia in forma* Dignum.

97 *Solus fumus iurispatronatus impedit reſeruationem & ſubrogationem gratioſam.*

98 *Dimiſſio beneficij coram qui fieri debeat.*

99 *In permutatione beneficiorum conditionali ius amittitur ob culpam permutantium, qui ſciebant beneficium eſſe de iurepatronatus.*

100 *Reſignatione non admiſſa, ius non amittitur.*

101 *De conſenſu præſtito poſt obitum reſignantis.*

102 *De penſione reſeruata in fauorem Tertij.*

103 *Euicto iure ad rem, permutato ex licentia ſummi Pontificis, vtrùm liceat redire ad beneficium.*

104 *De probanda iuſta cauſa permutationis.*

105 *De permutatione inæquali: & ibi alia de permutatione.*

106 *Dote beneficij amiſſa, iuſpatronatus non amittitur.*

107 *Præſentare patronus alium non poteſt, quando lis pendet inter duos præſentatos.*

108 *Aduocatus defendens reum ſanguinis non eſt irregularis.*

109 *Damnatus ad triremes an ſit irregularis, & vtrùm retineat penſiones Eccleſiaſticas.*

110 *Clericatus probatur ſi conſtet de maioribus Ordinibus.*

111 *Ætas debet interuenire tempore præſentationis.*

112 *Incompatibilitas non impedit aſſecutionem beneficij, ſed tantùm retentionem.*

113 *Poſſidens beneficia incompatibilia ex diſpenſatione, reſidere debet in digniori.*

114 *Per adeptionem incompatibilis vacat primum, non ſecundum.*

115 *In Gallia ſecundùm aliquos datur annus ad dimittendum incompatibile. Sed contrarium verius, nempè dari tantùm duos menſes.*

116 *Explicatur quomodo intelligi debeant duo menſes ad dimittendum, cùm tamen ſtatim beneficium impetrari poſſit poſt adoptionem alterius incompatibilis.*

Notæ ad Cap. 1.

NOTANDVM eſt *Primò*, verum eſſe quod diximus, in Eccleſiis parochialibus collegiatis curam eſſe habitu apud Collegium; quæ exercetur actu per Vicarios; vt vltra citatos probat Gonzal. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 6. *numero* 71. Sed hoc ita intelligendum eſt, vt Eccleſia quidem collegiata dicatur habere curam animarum: ſed quæ reſideat in habente primam Dignitatem ſeu principalem; vt patet ex notatis per Zabarel. *conſ.* 30. quem citat & ſequitur Card. Tuſc. *litt. C concluſ.* 1101 *num.* 10. inſpiciendo ſemper quid ſtatuto, vel conſuetudine Eccleſiæ caueatur, prout in caſu, de quo *infrà capite* 587. 1

Notandum *ſecundò*, quod Beneficiati ſeu Portionarij non poſſunt ſe congregare ſine licentia Superioris: Rota *deciſ.* 370. *num.* 3. *parte* 5. *recent.* vbi tamen non deciditur vtrùm etiam Capituli conſenſus ad hoc requiratur. Sed ad hoc vt congregari legitimè poſſunt, tria requiruntur: Primò quod non ſe congregent in forma Collegij, iuxta Gloſſ. *in cap. dilecta* 14. in verbo *Inhibeatis*, & *ibi* Abbas *num.* 1. *in* 2. *notab. de exceſſ. prælat.* Secundò, quod id faciant petita ſemper & omni vice licentia Epiſcopi, ſeu Archiepiſcopi loci Ordinarij: quia cùm non habeant ius Collegij, poſſunt quandocunque deſtrui, vel prohiberi ne incipiant: Innocent. *in d. cap. dilecta, in fine.* Tertiò, quod id faciant cum aſſiſtentia alicuius perſonæ deputandæ ab Ordinario loci, vt ſciat quid, & qua de re tractent. Quæ tria bene explicantur, & comprobantur per Rotam *deciſ.* 112. *part.* 7. *recent.* & de eadem materia tractatur *deciſ.* 351. *part.* 6. *recent.* Et vtrùm Beneficiati poſſint aliquid ſtatuere cum Capitulo ſuper Anniuerſariis, agitur *deciſion.* 309. *eadem parte* 6. 2

Sed quid probandum ſit, quando Beneficiati prætendunt ius Collegij, ſeu facultatem ſeſe congregandi, deciditur *deciſ.* 136. *ead. p.* 6. *recent.*

Notandum *Tertiò*, quod ſi ſtatuto Eccleſiæ cautum ſit, quòd Beneficiati ſeu portionarij poſſint interuenire in actibus capitularibus, illud obſeruandum eſt ex *deciſ.* 708. Rotæ Romanæ, *part.* 1. *recent.* 3

Et de hac materia Beneficiatorum vltra ſuprà citatas deciſiones, agunt Durani *deciſ.* 394. & *p.* 5. *recent. tomo* 2. *deciſ.* 459. *num.* 7. & *deciſ.* 183. *parte* 5. *recent.* & *deciſ.* 114. & 243. *p.* 4. *recent. tom.* 5.

Notan

Notandum *quartò*, ad tradita *num.* 5. quod in caſu illo ſi non conſtitiſſet Curatos eſſe amouibiles ex ſtatuto Capituli, in dubio præſumendum fuiſſet illos eſſe perpetuos, ex *cap. vnic. de Capell. monach.* Burat. *deciſ.* 929. *num.* 4. vbi quod beneficia curata iu dubio præſumuntur perpetua, niſi aliud probetur.

5 Notandum *quintò*, ad *num.* 7. qood licèt tranſactio oon afficiat ſucceſſores iu beneficio, iuxta deciſionem Rotæ *ibi* allegatam *deciſ.* 730. *n.* 9. *parte* 3. *recent.* tamen ſi acceſſerit confirmatio ſummi Pontificis, ligat etiam ſucceſſores: vt Rota probat *dicti n.* 9

Notæ ad Cap. 2.

6 DE iſtis puellis virginitatem ſeruaotibus copioſè agit Cytiac *controuerſ.* 604. vbi oſtendit illas non eſſe Religioſas, ſed tantum ſeculares, vioentes ſub quadam Regula in loco ſegregato à ſæculo, cauſa ducendi vitam procul à mundanis diuerſionibus ſegregatam, nullo tamen voto paupertatis emiſſio, quod tamen eſt de ſubſtantia Religionis: & quærit ad quem ſpectent bona puellæ in dictis domibus ab inteſtato defunctæ. Sed quia iſtæ Congregationes prætendunt babere circa hoc quædam priuilegia, adueniente caſu, illa examinanda erunt.

Vnde iu fertur quod licèt Papon. *lib.* 21. *tit.* 5. des ſucceſſionis, *arreſto* 1. iſtas puellas vocet Religioſas, hoc impropriè intelligendum eſt: Seraph. *deciſ.* 121. *n.* 6. videoda etiam Gloſſ. *in Clement.* 1. *de religioſis domibus*, verſic. *Et ideo nota ex prædictis.*

Notæ ad Cap. 3.

7 REſolutiuè agendum eſt de ætate ad ordines, & beneficia. Quoad Ordines; ad primam Tonſuram requiruntur ſeptem anni completi, Rebuff. *in praxi*, *tic. requiſita ad collationem bonam*, *n.* 36.

Quatuor minores ordines poſt ſeptennium conferri poſſunt: Rebuff. *ibid* Garc. *de benef. parte* 7. *cap.* 4. *n.* 6. & 7.

Ad Subdiaconatum requiritur annos 21. ad Diacooatum 23. ad Presbyteratum 25. ex Concil. Trident. *ſeſſ* 23. *cap.* 12. Quod de annis cœptis intelligendum eſt, non enim requiritur quod ſint anni completi, vt declarauit ſacra Congregatio. Acolytatua verò 12. annum completum requirit: Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 33. *n.* 88.

Ad beneficia de iure communi, quod apud nos ſeruatur, nemo aliquod beneficium obtinere poteſt qui non ſit in ætate 14 annorum, ex Concilio Tridentino *d. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. quod intelligendum de aonis inchoatis, licèt non completis: Garc. *de benefic. parte* 7. *cap.* 4. *num.* 11. cum aliis citatis per Barboſ. *ad d. cap.* 6.

Si verò in fundatione caueatur, beoeficium ſimplici Clerico conferri poſſe, ſufficit minor ætas quàm 14. annorum, quando ex cura & virtuali diſpoſitione Fuodatoris haberetur, quod poſſet præſeotari puer, aot minor 14. aonis, & verſaremur in fundatione facta ante Concilium; ſecùs ſi indefinitè vocetur Clericus, aut qui poſſit eſſe Clericus, aut ſi agatur de fundatione poſt Concilium: ita diſtinguit Duran. *deciſ.* 228. *num.* 8. qua de re etiam tractat Rota *deciſ.* 403. *num.* 20. *parte* 4. *recẽt tomo* 2. Vide Barboſ. *de Episcopo, allegat.* 60. *n.* 77.

Ad caoonicatus Eccleſiarum collegiatarum ſufficiunt 14. anoi, niſi illis ſacer Ordo ſit annexus, aut aliter io fundatione caueatur, Barboſ. *d. alleg.* 60. *n.* 71. Nec requiruntur anni completi, ſed ſufficit illos attigiſſe, vt dixi ſuprà *p.* 2. *c.* 3. §. 12. *n.* 2.

In canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, & Dignitatibus, quæ requiratur ætas, expoſui *dicto* §. 12. ideò hic non eſt repetendum. De his Barboſ. *dicta alleg.* 60. *n.* 64. *& ſequent.*

Notæ ad Cap. 4.

NOtandum eſt quòd Rota Romana in fortioribus terminis admiſit filios hæreticorum ad Canonicatum, non obſtante ſtatuto illius Eccleſiæ, ſeu immemoriali conſuetudine quod nemo admitteretur ad Canonicatus, qui eſſet ſuſpectus de aliquo crimine, aut alias læſæ famæ, Nam licèt ageretur de filio hæretici cuius pater hæreſim abiurauerat, tamen cùm natus eſſet Catholicus & poſt abiurationem patris, nulla in eo potuit conſiderari læſio bonoris & famæ, vt deciſum fuit *Ratisbonenſi Canonicatus* coram Pirouano *die* 1. *Februarij* 1619. *in recent. p.* 4. *tomo* 2. *deciſ.* 74. 8

Quid autem ſeruetur in Gallia? Vltra ea quæ diximus videatur Bengeus *in tract. de benefic. in verbo*, conſeoſa, §. 2. *numer.* 3. *& ſequentibus*, *pagin.* 412.

Notæ ad Cap. 5.

DE eadem materia actum fuit inferius *par.* 2. *cap.* 1. §. 4. *num.* 68. Dide Boët. *deciſ.* 162. cum aliis allegatis. 9

Et quod ibi dicitur aoterioris penſionis ſuper eodem beneficio impoſitæ mentionem oon eſſe faciendam, quando agitur de translatione penſionis, confirmat Rota *deciſion.* 46. *numer.* 7. *parte* 1. *recent.*

Notandum tameo eſt, quòd in litteris penſionis facienda eſt mentio regreſſus, quem quis habet ad illud beneficium, ſed non io litteris tranſlationis: Rota *deciſ.* 24. *n.* 16. 17. *& ſequentibus*, *eadem p.* 5. vbi redditur ratio diuerſitatis.

Notæ ad Cap. 9.

PRouiſiones Apoſtolicæ non mutaot ſtatum beneficij: vltra citatos, Rota *deciſ.* 515. *num.* 10. *parte* 4. *recent. tomo* 3. Et tales prouiſiones non præiudicant illi, qui eſt in quaſi poſſeſſiooe conferendi, vel præſentandi: vt eſt *deciſio* Rotæ 400. apud Poſtium *in tract. de manutentione.* 10

Notandum eſt quod ſtatus vltimus attenditur quando res eſt dubia: Rot. *deciſ.* 238. *num.* 4. *p.* 5. *recent.* & 332. *num.* 8. *parte* 4. *tomo* 2. & 633. *num.* 6. *part.* 3. *recent.* Quæ autem requirantur ad ſtatus mutationem, tradit Rota *deciſ.* 401. *num.* 16. *part.* 5. *recent.* vide iofrà *c.* 166.

Notæ ad Cap. 13.

DVm tractatur de tempore capiendæ poſſeſſionis in Gallia, videnda ſunt quæ explicauimus ſuper Regula *de publicandis reſignationibus* in Gallia, infrà *cap.* 195. 11

Notãdum eſt *primò*, quod publicatio reſignationis poteſt probari per teſtes: Rot. *dec.* 132. *n.* 13. *p.* 5. *recent.* Sed hoc caſu teſtes oon probant, niſi deponant publicationem factam fuiſſe intra tempus requiſitum per conſtitutionem Gregor. XIII. & cum

expreſſione omnium ad talém publicationem requiſitorum, vt dicitur *in illa deciſione* 132.

Notandum eſt *ſecundò*, quod poteſt de iore peti reſtitutio in integrum aduerſus omiſſam publicationem: Rot *deciſ.* 91.*num.* 7. *par.*4.*recent.tomo* 2. non tamen in præiudicium tertij impertantis, ex capite non factæ publicationis: Rut. *ibid. numero* 10.

Notæ ad Cap. 14.

12 MOnacho, vel Moniali exeunti à Monaſterio, omnia data reſtituenda ſunt: vt aduertit Additio *ad deciſ.* Rotæ 523. *par.* 4. *recent. tomo* 3. *num.* 22. vbi plures allegantur deciſiones. Et dicitur ampliùs reſtituenda eſſe delata per Monachum, etiamſi illius egreſſus eſſe illicitus: per text. *in cap. quicunque*, 17. *queſt.* 4. Expilli *arreſt.* 225. videndus Modern. *de ſtylo Datar. lib.* 1. *cap.* 15. §. 14. *num.* 50. *&* 51. vbi tractatur de eo qui cum diſpenſatione Pontificia ex ordine Capucinorum traſlatus fuit ad Dominicanos: & refertur illum fuiſſe declaratum habilem ad ſuccedendum in ſeudo, in præiudicium agnatorum: quod non ſolum in Gallia non obrineter, ſed de eius propoſitionis veritate dubitarem;cùm per profeſſioucm ios fuerit quæſitum proximioribus,in quorum præiudicium diſpenſatio locum habere non debet: Rot.apud Butat.*deciſ.*576.

Quod intellige vt procedat in bonis ante egreſſum delatis, nam quoad ea quæ poſteà deferuntur, ſuccedit extra Galliam: Addent ad Burat. *dec.*756. *num.*15.

Eiecti tamen ob incorrigibilitatem, vel ob crimen, non recuperant ius ſuccedendi, quia ſemper manent adſtricti voto paupertatis: vt dicitur *ad dictam deciſionem* 756.*num.*27.

Notæ ad Cap. 17. *num.* 18.

13 NOtandum eſt,quod ad hoc vt qois dicatur intruſus, neceſſe eſt quod fructus aliquos beneficij perceperit, ſi enim nullos fructus perceperit, ceſſat intruſio Duran. *deciſ.* 137.*num.* 17. & *in recent. part.* 5. *deciſ.* 344. *num.*17.Idem dicendum eſt ſi adſit titulus colotatus, qui facit ceſſare vitium intruſionis:Rot.*in dictis deciſ. n.*16.vbi loqoitur de prouiſione facta per Vicelegatum Auenionen.

Notæ ad Cap. 19.*in fine.*

14 NOtandum eſt *primo*, rem eſſe periculoſam dare pecuniam alicui pro redimenda vexatione in beneficialibus,niſi interueniat autboritas ſūmi Pontificis: vt dicit Rota *deciſ.* 302.*num.* 5.*part.*1. *recent.*

Notandum *ſecundò*, quod quomodocunque res ſe babeat, ſemper eſt ſimonia quoad recipientem, qui nec ſub prætextu litis, aut vexationis, quæ ab eius parte procedit, poteſt aliquid ſine labe ſimoniæ recipere: Rot. *deciſ.* 50. *num.*9.poſt tractatum Viuiani de iurepatronat. poſt Hoſtien. *in cap.dilectus, de ſimonia*, & alios *ibidem* allegat: Menoch. *conſ.*67.*num.*19.

Notandum *tertiò*, qood quæſtio iſta de dante rem temporalem ad redimendam vexationem,magnas habet difficultates, quæ per varios caſus explicantur, ideò qui totam materiam complecti vollet,adeat Bonacin.*in tract. de ſimon.diſput.* 1.*queſt.*6. *puncto* 4. Tamburin. *de iure Abbat. tomo.* 1.*diſp.*10. *queſit.*4.Barboſ. *in cap.Mathaus, de ſimonia,& in c. Cum pridem de pact.*

Notæ ad Cap.22.

QVæſtio de facultate teſtandi conceſſa Clericis ſæcularibus in ciuitate & ſtatu Auenionenſi,latè tractatur *cap.*153.*p.*2. 15

De fructuum verò beneficialium diuiſione inter hæredes defuncti, & ſucceſſorem in beneficio, agitur *cap.*164.

In locis autem in quibus Clerici non habent facultatem teſtandi,fructus beneficiorum in exacti ſpectant ad ſucceſſorem in beneficio: Rota *deciſ.* 529.*&* 722.*part.*2.*recent.tomo* 3.

Notæ ad Cap.23.

DE tranſlatione Monaſterij de vno loco ad alium,qua authoritate,& quibus ex cauſis fieri poſſit, copioſè agitur *in deciſ.* Rotæ 462. 705. 713.*&* 721.*part.*4 *recent.tomo* 2. *&* 3.& de tranſlatione Sedis Abbatialis agimus infrà *c.*129. 16

Notæ ad Cap.24.

QVamois opinio quam ſecutus hic fui *num.* 9. habeat pro ſe Doctores fide dignos; tamen *in tertia parte cap.* 134.coactus fui ab illa diſcedere propter declarationem ſacræ Congregationis, & authoritatem Rotæ *ibi* inſertam.

Notæ ad Cap.25.*num.*3.

DE materia Coadiutoris, quomodò & quibus in caſibus dandos ſit, tractat Rota *dec.* 437. *&* 454.*part* 3.*recent.* Rebuff.*de congrua,num* 47.*& ſequentib.* Achill. de Graſſ. *deciſ.* 6.*num.* 8.*de preben.* Seraph. *deciſ.*680. *num.* 4. Concil. Trident.*ſeſſ.*21. *cap.*4. *de reformat.*Ludouiſ.*deciſ.*397. & *ibi* Adden. *littera B.* 17

Notæ ad Cap.26.*num.*13.

NOtandum eſt, quod per Regulam 44.*Cancell.* 18
quæ nunc eſt 45. ſtatutū eſt,quod nollæ literæ expediantur,tàm ſuper reſignatione, quàm ceſſione iuris ſuper beneficio, niſi reſignans per ſe ſi præſens fuerit, alioqoin per procuratorē ſpecialiter conſtitutum, conſenſum præſtiterit in Cancellaria:ita vt licèt reſignans,vel cedens,iam in mandato ſacto ad reſignandum conſenſerit, hoc non ſufficiat,ſed nouus requiratur in Curia conſenſus. Ideò ſi conſenſus iſte ſecundus in Curia præſtitus fuerit ante reuocationem intimatam,valida erit renunciatio,vel ceſſio:quia mandatum poteſt reuocari ante conſenſum hunc præſtitum:illo autē præſtito, reuocationis intimatio ſuperueniens inutilis eſt,& non reuocat ea quæ iam facta ſunt.Itaque ſi ſuper beneficio Apoſtolico facta fuerit concordia, & ad illius confirmationem proceſſum eſſet, nouo conſēſu non præſtito, nolla eſſet talis confirmatio: Rota *deciſ.*382.*num.*2. *parte* 4.*recent.tomo* 2. Eadem ratione reſignatio ſine nouo iſto conſenſu ſacta non valet Rot. *deciſ.* 303. *num.* 4.*ead.parte tomo* 2. quia res eſt adhuc integra, & locus eſt pœnitentiæ antequam iſte conſenſus ſecundus fuerit præſtitus; illo verò præſtito, non eſt locus pœnitentiæ. Et ſi reuocationis intimatio præcedat conſenſum, oon poteſt poſtea præſtari.

Notæ ad Cap.27. *num.*13.

19 NOtandum eſt *primò*, quod licèt verũ ſit, eum, qui ipſo iure priuatus non eſt, poſſe reſignare, hoc tamen ſano modo intelligendum eſt: nam licèt ante latam priuationis ſententiam reus cedat, vel decedat, tunc reſultabit vera vacatio ſiue per ceſſionem aut reſignationem, ſiue per obitum; non tamen ille qui impetrauit propter delictum prohibetur litem cæptam proſequi, ſicut proſecutus fuiſſet aduerſus delinquentem: vt probat Lotter. *de re benef. lib.*3.*q.*18.*n.*61.

Ad num. 27.

20 NOtandum *ſecundò*, quod ſola conuentionalis ſimonia punibilis eſt, ſi ſubſecuta fuerit collatio beneficij: vt probat Pariſ. *in tract. de reſignat. benef. lib.*14.*quæſt.*7.*num.* 31. & *in tract. de confident. quæſt.* 39. quod nos latiùs explicuimus *parte* 3. *cap.*160.

Ad num. 35.

21 NOtandum *tertiò*, quod expreſſio aliorum beneficiorum iam tempore collationis obtentorum, non eſt neceſſaria in collationibus Ordinariorum; ſicut nec aliæ multæ expreſſiones, de quibus Pariſ. *de reſignat. lib.*8. *quæſt.*9. *num.*67. *& ſequentib.* Nec ſimiliter exprimi debet in prouiſionibus Ordinarij valor fructuum beneficij, nec poſſeſſio colorata alterius, nec quod beneficium habeat Dignitatem, aut iuriſdictionem annexam, nec alia omnia quæ per ſe nota ſunt: vt oſtendit Pariſ. *ibidem, vſque ad n.*72.

Notandum *quartò*, quod expreſſio obtentorum non eſt neceſſaria in conceſſionibus per Papam motu proprio conceſſis: *cap. ſi motu proprio, de præben. in* 6. Pariſ. *d. q.*9.*n.*74.

22 Notandum *quintò*, quod qualitas beneficij regularis eſt de neceſſitate exprimenda: Duran. *deciſ.* 243.*n.*8.

23 Notandum *ſextò*, quod qualitas beneficij manualis debet exprimi de neceſſitate: Menoch. *de arbitrar. caſu* 201.*n.*46. Calderin. *conſ.*9. *de reſcript. & conſ.*30. *de præben.* Felin. *in cap. in noſtra, n.*18. *de reſcript.*

24 Notandum *ſeptimò*, quod etiam in vnionibus qualitas beneficij curati exprimenda eſt: Rota *deciſ*354.*part.*4. *recent. tomo* 2. ſed ſi cura ſit tantum habitualis, non eſt de neceſſitate exprimenda, ſecundum mentem Rotæ *in dicta deciſ.* 354. *num.*22.

25 Notandum *octauò*, quod exprimenda ſunt beneficia vacantia ipſo iure, veluti per adeptionem alterius beneficij incompatibilis: Rota *deciſ.*665.*num.* 15.*parte* 4.*recentiorum, tomo* 3.

26 Notandum *nonò*, & addendum ad *num.*31. quid agendum ſit quando ob temporis antiquitatem, aut ob Eccleſiæ deſtructionem, ignoratur nomen inuocationis Sancti: quod explicat Lotter. adeundus *lib.*3 *q.*44.*n.*56. *& ſequentibus.*

Notæ ad Cap.28.

27 NOtandum eſt *primò*, quòd Papa per ſubrogationem alicuius in beneficio, non intendit præiudicare iuribus collatoris ordinarij: Ludouiſ. *deciſ.*166 *num.*5. Rota apud Garc. *de benefic. part.*6. *cap.*4.*n.*14.

Ideò cùm in Gallia ſublatæ ſint reſeruationes, non eſt mirum ſi ſubrogatio Pontificia non præiudicet collatoribus ordinariis. At verò in locis vbi reſeruationes admittuntur, collatio beneficij facta per Ordinarium eſt inualida, nec poteſt ſortiri effectum in præiudicium ſubrogationis, quamuis ſubrogatio ſit poſterior, quia cùm ſubrogatio præſupponat litem præexiſtentem, Collatores ordinarij non poſſunt conferre huiuſmodi beneficium litigioſum, cùm ſit reſeruatum, ſeu extra collationem Ordinarij conſtitutum.

Notandum *ſecundò*, quod Regula *de ſubrogandis collitigantibus*, locum etiam habet in beneficiis, quæ ſunt de iurepatronatus, ita vt vno ex collitigantibus defuncto, patronus non poſſit alium præſentare in præiudicium collitigantis ſuperſtitis: Gomeſ. *ad reg. de ſubrogand. collitig. quæſt.*13. Seraph. *deciſ.*990.*num.*6. Nec poſſit patronus etiam pendente lite inter præſentatos cumulando variare: Crauet. *conſ.*63. *num.*3. *in fine* Rota *deciſ.*607. *num.* 4.*parte* 5.*recent. tomo* 2.

Notandum *tertiò* ad *num.* 12. vbi dicitur quod ſubrogatio petenda eſt intra menſem à die notitiæ obitus collitigantis, intelligendum eſt ſecundum mentem Rotæ Romanæ, vt locum non habeat quando ſubrogatio conceditur collitiganti, non autem quando conceſſio facta fuit tertio non collitiganti, vt deciſum fuit *in recent. deciſ.*342. *n.*10. *parte* 1. Nam licet ex Regula ſolis collitigantibus concederetur ſubrogatio; tamen vſus inualuit vt quicunque licèt extraneus ſiue morte, ſiue renunciatione alterius collitigantis, vacans beneficium obtinere poſſit, & in eius locum ſubrogari; vt faciliùs Eccleſiæ nouis Miniſtris repleantur: vt dicit Bengeus *tit. de modis quib. benef. conferu.* §.3. *num.*5. *fol.*440. Menſis ergo dilatio in hac ſubrogatione facta Tertio, locum non habet ex mente Rotæ: ita vt quando ſubrogatio conceditur Tertio, menſis non intelligatur à die obitus litigantis, ſed à die ſubrogationis: Add. ad Ludouiſ. *deciſ.*126.*num.*19. vbi etiam dicitur *num.* 16. quod menſis iſte non aſſignatur ad inualidandam gratiam poſt illum præſtitam, ſed duntaxat gratiam intra illum obtentam in præiudicium ſubrogandi: & propterea ſi poſt menſem non fuerit alteri conceſſa gratia, non prohibetur collitigans ſubrogationem quandocunque petere: Rub. *ad deciſ.* Seraph. 1165. *fol.* 23. & 108. *in ſuis ſingularibus ad deciſ. Rotæ Romanæ.*

Notæ ad Cap.29.

NOtandum eſt, quod in collationibus Sedis Apoſtolicæ, debet fieri expreſſio iuris ad rem quod quis habet in alio beneficio, etiamſi ius illud eſſet controuerſum, etiam poſſeſſione non ſecuta: Rot. *deciſ.*665.*n.*1. *& ſequent. parte* 4.*recent. tomo* 3. per text. *in cap. ſi motu proprio, de præb. in* 6. Selua *dicta parte* 3.*q.*11.*n.*1. 28

Notæ ad Cap.30. *ad num.*9.

NOtandum, quod licèt Legatus non poſſit ſtatuere contra ius commune, tamen illud poteſt ex iuſta cauſa temperare, veluti reſtituendo in integrum aduerſus omiſſam appellationem: Abb. *conſ.*77.*n.*4. *verſic.* aut ſubeſt legitima cauſa. *lib.*2. Item poteſt ſicut alius quilibet Iudex ſeueritati iuris aliquid detrahere: *cap. fin. de tranſact.* Roman. *conſil.*428.*n.*13. Diſſoluere vniones Pontificias, & diſmembrare, iuſta ſubſiſtente cauſa: Rota *deciſ.*70. *n.*1. *&* 571.*n.*3. *parte* 5.*recent.* 29

Notæ ad Cap. 31. *ad finem.*

30 NOtandum eſt, quod quidquid dixerit Rota *deciſ.*65.*num.*1. *verſic. quo verò ad reſidentiam, parte* 3.*recent.* verius eſt, quod in impetratione beneficij exprimendum eſt vtrùm requirat reſidentiam: vt probat Lotter. *de re benefic. lib.*3. *quæſt.*28. *num.*25. poſt Menoch. *de arbitrar. caſu* 201. *numero* 74. Pariſ. *de reſignat. lib.*10. *quæſt.*2. *numero* 29.

Notæ ad Cap. 32.

VIdenda ſunt quæ copioſè diximus infrà *cap.* 157. & 158.

31 Et ad *num.*7. & 8. vide deciſ. Rotæ 47. *numero* 4. *parte* 4. *recent. tom.*2. vbi dicitur, quod licèt in iurepatronatus familiari ſuccedatur in ſtirpes, tamen hoc obtinet vbi iuſpatronatus proximioribus de familia relinquitur, tunc enim in ſtirpes competit. Aliod eſt quando vocati ſunt omnes *ſui* præſentes & ſucceſſores, & ſic omnes de familia, qui hoc caſu pro virili portione ſuccedunt; quia per adiunctionem dictionis *ſui*, ſoli ſucceſſores ſanguinis deſignantur, etiamſi non ſint hæredes. Sed hæc deciſio non eſt vera: quia dictio illa *ſui*, iuncta cum verbo *ſucceſſores*, ſine copula &, requirit in illis qui ſuccedere volunt, qualitatem hæreditariam, & per conſequens ſucceſſio fit in ſtirpes: Burat. *deciſ.* 647 *numero* 5. & *ſequentib.* Et diximus inferiùs *cap.* 157. *num.* 19.

Notandum *ſecundò*, quod aduerſus ea quæ diximus *hoc cap.* 32. *num.* 10. facit Lotter. *lib.*2. *quæſt.*11. *num* 137. vbi dicit quod in iurepatronatus hæreditario ſuccedirur ad ratam portionis hæreditariæ, & non vltra: & Rota *deciſ.* 251. *numero* 7. *parte* 2. *recentior.* Coſta *de ratione rata, quæſt.*97. *numero* 1.

Sed noſtra ſententia verior eſt, vt voces hæredum non ad ratam portionis hæreditariæ computentur, ſed tantùm iuxta numerum perſonarum etiam ex diſparibus partibus inſtitutarum, vt vltra DD. per nos allegatos, tenent Abb. *in c.*1. *n.*6. *de iurepatron.* & *ibi* Barboſa *n.*5. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*521. *n.*39.

Notandum *tertiò*, ad ea quæ diximus hic *n.*19. illa referenda eſſe ad caſum deciſum *ibidem*, *n.*13. nempè quod in iurepatronatus mixto ſucceditur in capita, quando agitur de primò vocatis; nam poſt primum gradum vocatorum ſucceditur regulariter in ſtirpes, vt dictum eſt *dicto num.*13. & probatur apud Burat. *deciſ.*647. *ibidem* allegata *n.* 10. & 679. *num.*8.

Notandum eſt *quartò*, circa *num. vlt.* quod quan-
32 do ex pluribus patronis adeſt medietas vocum, Epiſcopus poteſt conferre & gratificari: quæ medietas non conſideratur in abſtracto reſpectu omnium patronorum, ſed reſpectu eorum duntaxat qui præſentarunt: vt benè explicat Durand. *deciſ.* 199 *numero* 8. & *ſequentib.* & *deciſ.* 230. *numero* 3. & *ſequentib.*

Notæ ad Cap. 33.

AD *num.*10. de impetrante beneficium viuentis, vide copioſiùs infrà *capite* 170. *per totum.*

Notæ ad Cap. 34.

DE priuatione beneficiorum propter hæreſim, 33
vide Rotam *deciſ.*627. *num.*4. *parte* 4. *recent. tomo* 3. Et quid in Gallia ſeruerint quoad hæreticos tradit Bengeus *de benefic. tit. de mod. amitt. benefic.* §.3. *n.*3. & *ſequentib. fol.*412.

Notæ ad Cap. 35.

NOn ſolùm in præiudicium creditorum, ſed 34
etiam in odium procuratoris perpetui, qui habet ius exigendi penſionem pretio conſtituto, poteſt poſſeſſor beneficij penſione grauati illam caſſare. Et licèt iſte procurator irreuocabilis ad exigendam penſionem, habens Datarium amicum, poſſit impedire illam caſſationem mediante Datario, ad id tamen Datarius non tenetur, ſi nolit. Et hoc impedimentum ex quadam æquitate Datario permiſſum, locum habet, quando caſſatio penſionis fit recepto pretio; nam ſi nulla re recepta caſſetur, non poteſt iuuare Datarius, quia caſſatio fieri poteſt inter partes ſine Dataria, & hæc omnia explicat Modern. *de ſtylo Datar. lib.*1. *c.*27. *n.*15.

Notæ ad Cap. 36. *num.* 1.

NOtandum eſt, quod ſi Papa Vicarium perpe- 35
tuum deputet in Eccleſia Collegiata, dubitatum aliàs fuit, vtrùm cenſeatur totam curam à Capitulo ablatam tranſtuliſſe ad Vicarium illum. Et reſolutum fuit curæ ſolum exercitium tranſlatum fuiſſe in Vicarium, curam tamen habitualem ſemper apud Capitulum remanſiſſe: ita deciſum in Rota *deciſ.*316. *parte* 4. *recent. tomo* 2.

Notandum *ſecundò*, ad *num.*11. quòd pendente lite ſuper beneficio, ſpectat ad Epiſcopum deputare Vicarium temporalem, ſeu œconomum, qui exerceat quandiù lis duratura eſt: Duran. *deciſ.*74. *num.*50. & 51.

Notandum *tertiò*, ſuper illa quæſtione, Ad quem, & qua ratione competat nominatio Vicarij perpetui, quando alicuius menſæ cura annexa eſt, vel ab ea dependens, abundè per nos actum fuiſſe *capite* 187. & vltra Salgadum hic citatum, adeſt *deciſio* Rotæ Romanæ 580. *num.*25. *parte* 4. *recent. tomo* 3.

Notæ ad Cap. 38. *num.* 7.

VIdenda ſunt copioſè ſcripta inferiùs *capite* 133.

Notæ ad Cap. 40. *num.* 12.

QVando non ſtetit per aliquem quin capitula- 36
riter poſſeſſionem adeptus fuerit, perinde eſt ac ſi capitulariter illam accepiſſet: Rota *deciſ.*97. *num.*23. *parte* 5. *recent.* Lotter. *de re benef. lib.*3. *q.*5. *num.*35. & *ſequentibus.* vbi docet hanc ſolemnitatem capitularis poſſeſſionis ſimiliter non requiri, ſi conſuetudo ſit in contrarium; & ſufficere quod poſſeſſor poſteà admiſſus ſit ad aliquos actus capitulares.

Notæ ad Cap. 43. *num.* 5.

ADde quod tamen huiuſmodi Confraternita- 37
tes ſint de foro Eccleſiæ, deciſum fuit in Rota *deciſ.*144. *n.*17. *parte* 5. *recent.*

Notæ

Notæ ad Cap.46. *num.*26.

38 NOtandum eſt, quod Caſtrenſis in *auth ingreſſi, C.de ſacroſ. Eccleſ. num.* 10. tres in hac quæſtione caſus diſtinguit. Primus eſt, quando pacto expreſſo conuentum eſt, quod emphyteuſis non alienaretur in manus mortuas: & hoc caſu per ingreſſum Monaſterij reuertitur emphyteuſis ad dominum directum, perinde ac ſi Religioſus eſſet mortuus. Secundus caſus eſt, quando nullum adeſt pactum prohibens alienationem ad manus mortuas, & agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, nempè quia dominium directum eſt penes Eccleſiam: & hoc caſu mero iure tranſit in Eccleſiam, ſed eſt in poteſtate Eccleſiæ dominæ directæ retrahere; & ſi non retraxit, durat qoandiu viuit Monachus; & eo mortuo finitur emphyteuſis, & deuoluitur ad eos ad quos de iure, aut ex conuentione deuolui debet. Tertius caſus, quando pactum illud non eſt appoſitum, & agitur de emphyteuſi non Eccleſiaſtica: & hoc tertio caſu remanet apud moneſterium durante vita Monachi, poſteà verò reuertitur ad quos de iure reuerti debet.

Circa hanc quæſtionem variæ ſunt Doctorum concluſiones, quos longa ſerie recenſent Barboſ. *in auth ingreſſi, num.* 21. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Cened. *collectan.* 144. *n.*87.

Vera reſolutio eſt *primò*, quod omni caſu, quando Emphyteuſis traoſit ad Monaſterium in totum ex teſtamento, dominus directus poteſt illud cogere ad vendendum intra annum, vt poſt Alexand. concludit Tuſch. *litera E.concluſ.* 161. *n.*13.

Secundò, quòd durante vita monachi, Monaſterium poteſt retinere booa emphyteutica, nec cogitur vendere: vt probat Sanchez *in præcepta decal. lib.*7.*cap.*15.*num.*65. Et per conſequens in locis in quibus monaſteria ſuccedunt ex tacita bonorum profeſſi dedicatione, laudimium non debetur niſi poſt mortem naturalem profeſſi, vt concludit Sanchez *d. num.* 65.

Notæ ad Cap. 47.*num.*13.*in fine.*

39 NOta quod Capitulum regulariter non eſt legitimus contradictor ad impediendam executionem literarum Apoſtolicarum, niſi ageretor de qualitatibus requiſitis in Canonicis: vt per Adden. ad Ludouiſ. *deciſ.* 221. *num.*31. Sed poſtquàm executio fuit facta, Capitulum audiendum eſt in petitorio, ſi ſua aliqua ratione intereſſe poſſit: Duran. *deciſ.*55. *n.*4. *&* 5.

Notæ ad Cap.52.

40 NOta quod fuit aliàs deciſum per Rotam Romanam, quod ſi ex ſtylo alicuius Eccleſiæ, Presbyteri diuidant inter ſe dies ſeruitij, vt medietas reſideat per quindecim dies, & alia pars reſideat per alios quindecim dies, & quilibet lucretur toto tempore ſuas integras diſtributiones, nunquam dicuntur abſentes, ſed præſentes propter mutuum ſeruitium, vt in *recent. parte* 4.*tomo* 2, *deciſ.*262.*num* 8.*&* 9.

Notæ ad Cap.59.

41 NOtandum eſt quod ſi prouiſio Eccleſiæ parochialis fuerit facta in principio Sedis Epiſcopalis vacantis, cùm tamen non potuerit Synodus congregari, non vacabit parochialis ob examẽ factum duntaxat cum duobus examinatoribus ſynodalibus, non autem cum tribus, provt diſponit Concilium, & fuit deciſum in Rota *deciſ.*437. *n.* 16.*& ſequentib.p.*4.*recent.tomo* 2.

Notandum *ſecundò*, quod licèt non admittatur appellatio ſuſpenſiua, quando quis fuit prouiſus per concurſum de beneficio libero; tamen ſi agatur de beneficio iuriſpatronatus, & lis ſit inter duos patronos laicos ſuper illius pertinentia, & appelletur ab inſtitutione facta vnius ex præſentatis; hoc caſu datur appellatio ad vtrumque effectum: Rota *deciſ.*656.*n.*2.*parte* 1.*recent.& deciſ.*379. *n* 4.*partis* 4.*tomo* 2.

Ad *finem capitis*, vltra *deciſ.* Durani 137. & alias ibi notatas, adde *deciſ.*46. apud Viuian. *de iurepatronat.*

Notæ ad Cap.62.

NOtandum *primò*, ad *num.* 18. quod in concluſionibus capitularibus debent interuenire duæ partes ex tribus, niſi aliud caueatur ſtatuto, vel conſuetodo ſit in contrarium: Rot. *deciſ.* 533. *n.*6.*parte* 5.*recent.* 42

Notandum *ſecundò*, quod qoando collatio beneficiorum ſpectat communiter ad Epiſcopum & Capitulum, tunc Epiſcopus poteſt congregare Capitulum, & cogere vt congregetur ad prouiſionem faciendam: ſed quam authoritatem tunc habeat Epiſcopus, oſtendit Garz. *de benefic. parte* 5.*c.*4. *n.* 52.*& ſequentib.*

Notandum *tertiò*, ad *finem capitis*, qood in Eccleſiis Metropolitanis Decanus oon eſt Caput Capituli, ſed ſolus Archiepiſcopus: Rota *deciſ.* 121. *num.*29.*parte* 5.*recent.*

Notæ ad Cap.65. *num.* 24.

ADde quòd ſi poſt Religioſi tranſlationem effectualiter factam, lis pendeat ſoper illius validitate, dubitari poteſt vtrùm Superior primi, vel ſecundi Conuentus, illum ſub ſua poteſtate habiturus ſit? Super quo dubio videatur *deciſio* Rotæ 365.*partis* 4.*recent. tomo* 2. 43

Notæ ad Cap.66.*num.*20.

NOtandum *primò*, quod ſi Prælatus, vel poſſeſſor beneficij bona Eccleſiæ conductori ſaltem generaliter obligauerit, non poterit ſucceſſor in beneficio illum expellere, niſi ſoluto illi intereſſe: vt ex veriori ſententia probat Barboſa in *l. ſi filiofamilias* 26 § *fin.n* 31.*ff.ſoluto matrimonio.* 44

Notandum *ſecundò*, ad *num.* 25. quod prouiſus à Papa non tenetur ſtare confeſſioni ſui antecessoris in beneficio, quia in eo creator nouum ius, & independens à primo: Rota *deciſ.*144.*n.*18. *&* 19. *parte* 4.*tomo* 2.

Notæ ad Cap. 71. *in fine.*

ADdo quod in locis ſubditis dominio hæreticorum, vbi non adſunt Parochi, non eſt ſeruanda forma Concilij in celebratione Matrimonij, nec in locis vbi Concilium non fuit receptum: Rub. *in annotat. ad deciſ.*431. *num.*35.*& ſequentib. parte* 4.*recent.* 45

Notæ

Notæ ad Cap. 75. *num.* 8.

46 ADde Pariſ. *de confident. quæſt* 40. *num.* 39. Garc. *de benefic. parte* 11 *cap.* 4. *num.* 56. Barboſ. *de iure Eccleſ lib* 3. *cap.* 15. *num.* 163. Intellige quod iſtæ mutuæ reſignationes, vt habeant vim permutationis, oportet vt eodem tempore expediantur: Barboſ. *loco citato*, *n.* 185.

Notæ ad Cap. 85. *num.* 7.

47 NOtandum eſt quod ceſſionarius iuris, quod alius habet in beneficio, tenetur iuſtificare ius ſui cedentis, niſi tamen cedens fuiſſet triennalis pacificus poſſeſſor: Duran. *deciſ* 440. *num.* 3. *& deciſ.* 460. *num.* 6.

Notæ ad Cap. 87. *num.* 1.

48 ADde quod ſi adſit in prouiſionibus beneficij decretum de dimittendo, beneficium dicitur vacare in Curia, ſed non apud Sedem: Rota *dec.* 66. *num.* 5. *parte* 3. *recent.*

49 Notandum *ſecundò*, ad *num.* 14. *eiuſdem capitis* 87. dum dicitur, quòd ſi maior pars patronorum componatur ex perſonis Eccleſiaſticis, iuſpatronatus cadit ſub regula reſeruatoria: quod contrarium fusè probat Modern. *in tract. de ſtylo dataria*, *lib.* 1. *cap.* 15. §. 15. *num.* 98. *& ſequentib.* dicens ita fuiſſe iudicatum in ſacra Congregatione Concilij: quæ opinio etiam in Gallia ſeruatur.

50 Notandum *tertiò*, quod iuſpatronatus Confraternitatum eſt Laicale: Duran. *deciſ.* 130. Rota *deciſ.* 482. *n.* 26. *partis* 4. *recent. tomo* 2.

51 Notandum *quartò*, ad *num.* 17. quod Papa derogare poteſt quibuſcunque Conciliis generalibus: Rot. *deciſ.* 648. *parte* 4. *recent tomo* 3.

Notandum *quintò*, ad *num.* 11. idem fuiſſe deciſum *p.* 1. *recentior. tomo* 2. *deciſ.* 569. *n.* 25.

Et adde quod vacatio conſumitur per prouiſionem cum ſupplicatione regiſtrata, etiam nondum adepta poſſeſſione: Duran. *deciſ.* 263. *num.* 12. Rota *deciſ.* 385. *n.* 10.

Et quod etiam in beneficiis patronatis, etiamſi ius non abdicetur à reſignante niſi conſentiat Patronus; tamen ſi reſignans fuerit in culpa, inducitur vacatio: Rota *deciſ.* 190. *numero* 5. *&* 6. *parte* 5. *recent.*

Notæ ad Cap. 94.

52 ADde *primò*, quod apoplecticus ad ſacros ordines promoueri non poteſt: Rota *deciſ.* 384. *num.* 9 *partis* 3. *recent.*

Secundò nota, quòd cœcus eſt incapax beneficij: Rota *deciſ.* 602. *n.* 6. *partis* 5. *recent. tomo* 2.

Tertiò, de irregularibus vide Dianam *p.* 4. *tract.* 2. *de irregular. reſolut.* 79. *&* 38.

Quartò, quod irregularis non priuatur beneficiis obtentis, ipſo iure; ſed tantùm per ſententiam: ideò non amittit ſui beneficij iam obtenti poſſeſſionem: Rota *deciſ.* 236. *numero* 19. *partis* 4. *recent. tomo* 2. Quod maximè locum habet, ſi irregularitas ſit ex accidenti, & beneficium non requirat certum Ordinem: Veral. *deciſ.* 236. *num.* 5. *parte* 2. Rota *deciſ.* 236. *num.* 3. *parte* 2. *recent.* Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 3. *cap.* 6 *num.* 7.

Quintò, de irregularitate quoad officia regularia, vide Lezan. *in ſumma quæſt. regul. parte* 3. *in verbo*, Irregularitas, *num.* 6. Bonacinam *de irregular. tomo* 1. *diſput.* 7. *quæſt.* 1. *puncto* 4. *n.* 6.

Notæ ad Cap. 99. *num.* 4.

NOtandum eſt, quod cura animarum omninò exigit ſacerdotium: Duran. *deciſ.* 433. *n.* 11. 53

Non tamen exigitur ſacerdotium in eo qui habet duntaxat onus beneficio annexum iuuandi Curatum: Rota *dicta deciſ.* 433. *n.* 12.

De cura iuriſdictionali vide Rebuffum *in praxi*, *tit. de non promotis*, *n.* 32.

In Dignitatibus non requiritur præcisè Doctoratus: Barboſa *de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 6. Garc *de benefic. parte* 7. *c.* 7. *n.* 33. Modern. Aquenſ. *lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 2.

In Archidiaconatu autem non requiritur ſacerdotium, *cap. honoratus*, *diſtinct.* 74. Barboſ. *lib.* 1. *de iure Eccleſ. c.* 24. *n.* 45. Garc. *parte* 7. *c.* 1. *n.* 40.

Notæ ad Cap. 102. *num.* 4.

NOta quod Miſſam celebrantes extra chorum tempore officij, non debent lucrari quotidianas diſtributiones: Rub. *ad deciſ.* 576. *num.* 133. *partis* 4. *recent. tomo* 3. vbi multa de diſtributionibus quotidianis: & *num.* 145. Vide *deciſ.* 262. *parte* 4. *recent. tomo* 2. 54

Notæ ad Cap. 103. *ad fine.*

ADde de abſentibus cauſa Eccleſiæ, quòd omnia lucrentur: Rota *deciſ.* 1. *n.* 3. *parte* 4. *recent. tomo* 2. vbi multa de abſentibus. 55

Item quòd Vicarius Epiſcopi excuſetur ratione abſentiæ, decidit Duran. *deciſ.* 133. *num.* 16. vbi quod excuſatur durante officio in totum.

Nota etiam quod ſi alicui data fuerit licentia vt abeſſe poſſit infra triennium, tempus non currit à die datæ, ſed à tempore cœptæ abſentiæ, niſi aliter licentia diſponat: Rot. *deciſ.* 434. *numero* 5. *&* 6. *parte* 4. *recent. tomo* 2. & *deciſ.* 571. *num.* 11. *tomo* 3. *partis* 4. 56

Notæ ad Cap. 118.

NOtandum *primò*, quod licèt poſſeſſor ſit manutenendus, vt hic dicitur *n.* 1. ſi tamen ipſo poſſeſſor petat remiſſoriam, interim deputatur ſequeſtrum: Rota *deciſ.* 565. *n.* 9. *p.* 5. *recent. tomo* 2. 57

Notandum *ſecundò*, dum dicitur *num.* 33. totum ius deuolui ad alios, quando pars patronorum non idoneum præſentauit, hoc intelligendum eſſe, vt locum non habeat in ſimplici conceſſione, niſi etiam interuenerit præſentatio effectualiter facta coram Superiore: Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 10. *art.* 4. *n.* 27. *fol. mihi* 110. 58

Præterea diſtinctio fieri debet vtrùm ius præſentandi competat vti ſingulis, an verò vti Collegio, prout diſtinguit & explicat Rota *deciſ.* 568. *n.* 2. *parte* 2. *recent.* 59

Notandum eſt *tertiò*, quod beneficium non dicitur ſacerdotale, quamuis ex mera voluntate & nomine cogente fuerit collatum ſacerdotibus, Duran. *deciſ.* 246. *n.* 6. licèt aliàs obſeruantia declaret verba fundatricis dubia: Rota *deciſ.* 216. *n.* 4. *p.* 2. *recent. &* *deciſ.* 496. *n.* 9. *parte* 1. 60

Notandũ *quartò*, quod patronus laicus nõ poteſt variare etiã cumulatiuè præſentando, poſt inſtitutionem 61

tionem Epiſcopi, quia res non eſt tunc integra: Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 173. *in principio*, Gatc. *de benef. parte* 3. *cap.* 9. *num.* 21. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *parte* 2. *quaeſt.* 7. *princip. artic.* 1. *num.* 2. verſic. *Alia ratione.*

62 Notandum *quintò*, quod ſi Legatus fecerit collationem beneficij patronati tanquam de libero, ratificatio patroni poſteà ſubſecuta non valet, tum ex defectu lecturæ; Ludoniſ. *deciſ.* 311. *numero* 16. tum etiam quando mandatum ad præſentandum in Legatione non fuit effectuatum: Lambertine *libro* 2. *parte* 2. *quaeſtion.* 1. *articul.* 21. *&* 22. *numero* 1. Tum etiam quia non fit retrotractio in præiudicium Tertij, cui intermedio tempore ius quæſitum fuit: Surd. *deciſ.* 245. *numero* 8. Hodiern. *ad deciſ.* Surdi 70. *numero* 4. Tum & denique quia cum collatio fuerit facta tanquam de libero, non poteſt patronus id, quod ſuo nomine geſtum non eſt, ratificare, vt alibi diximus.

NOTÆ
AD SECVNDAM PARTEM
QVÆSTIONVM BENEFICIALIVM.

Notæ ad Cap. 1. §. 2. *in fine.*

63 NOTA quod poteſt fieri ex ſpeciali priuilegio, vt beneficium non ſit perpetuum: Rota *deciſion.* 379. *numero quarto, parte* 5. *recentiorum.*

Ad §. 4. *cap.* 1.

64 VTrum penſionarios teneatur incedere in habitu & tonſura, tractat Rot. *deciſ.* 12. *num.* 42. *p.* 5. *recent.*

Et vtrùm penſionarius concurrat ad onera, decidit Rota *deciſ.* 205. *n.* 1. *&* 2. *& deciſ.* 23. *n.* 4. *parte* 5. *recent.*

65 Ad *num.* 43. Adde quod in parochialibus penſio non debet excedere medietatem fructuum: Rota *deciſ.* 536. *num.* 6. *parte* 4. *recent. tomo* 3. idque ex ſtylo Datariæ.

66 Ad *num.* 58. Illi qui conſentit penſioni dicitur, quod ſoluat, vel dimittat: Rot. *deciſ.* 287. *num.* 17. *parte* 5. *recent.*

Imò Cardinalis acceptans beneficium penſione grauatum ſibi præiudicat, Rot. *deciſ.* 252. *num.* 25. *part.* 5. *recent. tomo* 2. quamuis alioquin onera penſionum Cardinales non ſuſtineant: *dicta deciſ.* 452. *n.* 4. & ſi quæ illis penſiones debeantur, illas transferre poſſunt: Rota *ibid. n.* 42. *&* 49.

Ad *num.* 71. ſemper apponenda eſt clauſula, *ſaluo beneplacito Sedis Apoſtolicæ*, in penſionibus, etiam in illarum augmento: Rot. *deciſ.* 386. *num.* 5. *parte* 5. *recent.*

Ad *num.* 75. Nota quòd Epiſcopos de iure communi poteſt reſeruare penſionem ad vitam penſionarij: Rot. *deciſ.* 386. *numero* 9. *&* 10. *parte* 5. *recentior.*

68 Item quod Prælatus regularis penſionem temporalem ſuper beneficio amouibili reſeruare poteſt: *dicta deciſ.* 386. *n.* 2.

Ad §. 6. *cap.* 1.

VTrum Præceptoriæ Ordinum militarium ſint verè beneficia, magna eſt quæſtio, & vtrùm ſimonia in eis committatur: de quo Diana *parte* 6. *tract.* 8. *reſol.* 17. & nos diximus infrà *p.* 3. 68

Nota etiam quod in beneficiis manualibus datur vacatio per obitum, & per promotionem: Rot. *deciſ.* 483. *numero* 11. *& deciſ.* 473. *parte* 5. *recent. tomo* 2. 69

Ad §. 9. *cap.* 1.

NOta quod dum dicitur *num.* 41. neceſſariam non eſſe proteſtationē veri Parochi aduerſus intruſum, vt ab eo obtineat reſtitutionem quotidianarum diſtributionum: contrarium tenuit Rub. *ad deciſ.* 576. *partis* 4. *recent. tom.* 3. nempè reſtituendas quidem eſſe diſtributiones per intruſum vero & legitimo beneficij poſſeſſori, ſi illas intruſus perceperit; ſi verò intruſus non perceperit, vtputà quia non reſedit, hoc caſu non teneri ad reſtitutionem diſtributionum quas percipere potuiſſet, niſi præcedat proteſtatio illius legitimi poſſeſſoris. 70

Ad §. 11. *cap.* 1.

AD *num.* 36. adde quod ſicut in beneficialibus datur multiplicatio titulorum, ita & datur multiplicatio poſſeſſionum: Rota *deciſ.* 305. *num.* 3. *parte* 4. *recent. tomo* 2. 71

Ad §. 12. *cap.* 1.

VIde de materia *numeri* 33. infrà *cap.* 181. *n.* 6. *& ſequentibus.*

Notandum etiam impetrationem eiuſdem beneficij ſimul in titulum & commendam, eſſe nullam; ex Geminiano *conſil.* 52. *colum.* 2. verſic. *ſed non ſic.* Roman. *conſ.* 350. *à num.* 13. *ad* 17. quia hoc eſt contra ſtylum: Pariſ. *de reſignat. benefic. lib* 10. *quaeſt.* 2. *num.* 14. Cokier. *ad reg. Cancell.* 63. *n.* 8. 72

Notæ

Notæ ad Cap. 2. ſſ.5.

73 DE materia Eccleſiarum receptiuarom,ſeu non numeratarum, tractant Gonzal. *ad reg.8.gloſſ.* 9.§.3. Maſſobr.*in praxi concurſ.prælud.5.dub.1.* Seraph.*deciſ.*942.& 1160.Viuiao.*de iure patron. lib.1. c.1.n.*106.

Notandum *primò*,quod in iſtis beoeficiis Eccleſiæ receptiuæ non datur vacatio, nec per conſequens ſubrogatio: Duran. *deciſ.* 425. *num.* 4. vide Rot.*deciſ.*27.*num.5.p.6.recent.*499.*n.*8.*partis* 4.*tomo* 2.

74 Notandum *ſecundò*,quod Epiſcopus etiam cum conſenſu Capituli non poteſt antiquum ſtatum Eccleſiæ mutare, conuerteodo receptiuam in nomeratam: Rot. *deciſion.* 515. *part.* 4. *recent. tomo* 3.

75 Notandum eſt *tertiò*,quod numerus in Eccleſia receptiua reducendus eſt iuxta fructus illius Eccleſiæ: Gonzal.*dicta gloſſ.*9.§.3.*n.*1.Mantica *deciſ.* 229.*num.*3.

Ad ſſ.6.cap.2.

76 DE Eccleſia monoculari vide Duran. *deciſ.*219. *num.*5.

Notæ ad Cap. 3. ſſ.1.

77 NOtandum *primò*, quod in beneficiis manualibus non cadit reſeruatio: Rot. *deciſ.*290. *p.*5. *recent.*

78 Notandum *ſecundò*, quid ſit affectio: quod explicat Duran.*deciſ.*154.*n.*12.

Notandum *tertiò*, quod affectio durat etiam poſt mortem Papæ, quando beneficia fuerunt ſemel reſeruata: Durán.*dicta deciſ.*154.*n.*11.& 167. *num.* 8.& qoomodò inter ſe differant affectio, & reſeruatio, tradit Rot. *deciſ.*196. *num.*13. *parte* 5. *recent.*

Notandum *quartò*, quod ſtatim vbi Papa appoſuit manum, beneficiom dicitur affectum abſque alia declaratione: Rot. *deciſ.* 344. *num.* 9. *parte* 5. *recent.*

Ad ſſ.3. cap.3.

79 NOtandum eſt *primò*, quod omnia beneficia Eccleſiarum exemptarum ſunt reſeruata, ſed tamen poteſt fieri quod in Eccleſia exempta ſit aliquod beneficium non reſeruatum: quia aliud eſt Eccleſia, aliud eſt beneficium: Duran. *deciſ.*92. *in fine.* Et hoc notandum eſt ad intelligentiam eorum quæ diximus *cap.*128.*num.*1 & *cap.*196. *num.*24.

80 Notandum *ſecundò*, ad *num.* 14. quod de beneficiis in Curia vacantibus tractatur *in dec.*429.*p.*5. *recent. tomo* 3.

81 Notandum *tertiò*, quod Epiſcopi Sede Apoſtolica vacante conferunt in quibuſcunque menſibus: Gonzal.*ad reg.*8.§.5 *proœmiali,n.*46.

Ad ſſ.5.cap.3.

82 COnſtitutionem Vrbani de qua *num.* 13. explicat Rota *deciſ.*585.*num.*45. & *ſequentib. p.*5. *recent tomo* 1.

Notandum ad *num.*22.quod prouiſus vigore Indulti non indiget noua prouiſione Apoſtolica, quando Cardinalis contulit iure ordinario; ſecus eſt ſi vigore indulti: Rot.*dec.*530.*n.*55. & 56.*p.*4. *recent. tomo* 3.

Notandum *ſecundò*, quod ad hoc vt derogetur 83
indulto Cardinalis,requiritur ſpecialis derogatio: Rota *deciſ.*452.*num.*6. & *deciſ.*464. *num.*1. *part.*5. *tomo* 2. quia Cardinales ſuot ſpeciali nota digni. Ideo nec comprehenduntur ſub Reg.& Rot.*deciſ.* 440.*n.*1. *eadem parte.*

Ad ſſ.6.cap.3.

AD *num.*11. nota quod iuxta hic ſcripta intelligi debent tradita per Carond. *lib.*1. *reſponſ.* 16. Foroet *litt.V.num.*4. Maynard.*lib.*1.*cap.*69.

Ad *num.*15.quid ſi valor eſſet expreſſus cum di- 84
ctione *In circa*? Vide Rot.*deciſ.*414. *num.*11. & 12. *p.*4.*recent.tomo* 2.

Ad *num.* 32. Rota Nuncios Apoſtolicos dicit 85
eſſe Iudices ordinarios, *deciſ.*48.*num.*8.*parte* 4.*recent. tomo* 2.

Ad §.8.cap.3.

NOtandum *primò*, quod dicitur *num.*33. regu- 86
lam menſium ceſſare in beneficiis ſimultaneæ collationis inter Epiſcopum & Capitulum; fuiſſe confirmatum per Rotam *deciſ.*100. *num.* 8. & 247. *num.*3.*parte* 4.*recent.tomo* 2. & 588. *num.*26. *eadem parte* 4. *tomo* 3.

Notandum *ſecundò*, quod illa regula comprehendit beneficia, quorum electio ſpectat ad inferiorem, inſtitutio verò ad Epiſcopum: Rot.*deciſ.* 531.*num.*9.*p.*4.*recent.tomo* 2.

Notandum *tertiò* ad *num.* 35. quod Canonicus 87
qui non eſt in Sacris,vtrùm gaudeat turno,diſputatum fuit apud Doran. *deciſion.* 168. 275. 290. & 460.

Notandum *quartò*, quod de modo probandi quod quis ſit in turno ad præſentaodum,tractatur apud Duran. *deciſ.*318.*n.*2.

Notandum *quintò*, quod ſtante diſcordia ſuper turno,Papa liberè prouidet: Duran.*deciſ.*306.*n.*11. & 12.

Notandum *ſextò*,quod dicitur tornum conſumi per prooiſiones Apoſtolicas cum derogatione iuriſpatronatus, quomodò intelligitur, explicat Viuian.*de iurepatron. lib* 14.*cap.*1.*num.*113. verſic.*nec obeſt.* Et quod dicitur de duobus præſentatoribus, eodem modo dicendum eſt de duobus collatoribus:Ioan.de Anan.& *ibi* Boloquin. *conſ.*43.Anton. de Marin. *cap.*228.

Notandum *ſeptimò*. quod turnus conſumitur etiam per prouiſiones factas ex cauſa permutationis: Bertrand.*conſ.*284. & 323.*vol.*1. *p.*1. Gonzal. *gloſſ.*45.§.3.*n.*52.

Ad §.9.cap.3.num.28.

VAcante Sede Abbatiali, ad quem ſpectet col- 88
latio beneficiorum, tractat *deciſ.* 536. *num.*8. & 9. *parte* 5. *recent. tomo* 2.

Ad *n.*41.de forma eligendi Abbatiſſas, Duran. 89
*deciſ.*232.

Ad §.11.cap.3.num.8.

NOta quod ſi Præpoſitura in ſimplici admini- 90
ſtratione conſiſtat,non eſt beneficium:Duran. *deciſ.*340.& 381.*n.*2.

Ad §. 12. *cap.* 3. *num.* 11.

VIde quæ dixi infrà *cap.* 193. *in fine*, & adde Duran. *deciſ.* 169. *n.* 9.

91 Ad *num.* 13. adde quod qualitatem ſacerdotij beneficio annexam, non eſſe de neceſſitate, nec de ſtylo exprimendam, docet Gare. *de beneſic. parte* 7. *c.* 1. *n.* 54. qui videndus erit à *n.* 45.

Ad §. 14. *cap.* 3. *num.* 7.

92 ADde quod ſi lis pendeat in Rota, executor non poteſt procedere ad executionem, & ſi id faciat, committit attentatum; vt Rota *deciſ.* 469. *n.* 4. *parte* 4. *recent. tomo* 2.

93 Notandum etiam quod Auditores Rotæ poſſunt abſoluere à cenſuris ad cautelam: Rot. *deciſ.* 568. *n.* 33. *eadem parte* 4. *tomo* 2.

Ad §. 15. *in fine, dict. cap.* 3.

DE hac collatione ob iucundum Regis aduentum ad Coronam, aliquid dicit Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 478. *n.* 19.

Notæ ad Cap. 4. §. 1.

94 NOtandum *primò*, quando fuerunt narrati duo modi vacationis ad *num.* 18. quod iſta debent intelligi iuxta diſtinctionem Rotæ *deciſ.* 167. *n.* 14. *parte* 4. *recent. tomo* 2.

95 Notandum *ſecundò*, ad *num.* 9. quòd licèt prouiſiones Ordinarij non indigeant iuſtificatione, Duran. *deciſ.* 350. *nu.* 2. Tamen quando concurrunt cum prouiſionibus Apoſtolicis pleoè iuſtificari debent: idem Duran. *deciſ.* 306. *n.* 6.

Ad §. 2. *cap.* 4.

96 NVmero 8. adde Rot. *deciſ.* 539. *n.* 2. vbi de gratia conditionali agitur *p.* 5. *tomo* 2. *recent.*

Ad *num.* 16. de hac gratia in forma *Dignum*, Rot. *deciſ.* 569. *n.* 23. *p.* 5. *recent. tomo* 2.

Ad §. 5. *num.* 1. *cap.* 4.

97 SOlus ſumus iuriſpatronatus impedit reſeruationem, & ſubrogationem gratioſam, Rot. *deciſ.* 200. *num.* 15. *parte* 4. *recent. tomo* 1. Intellige vt *numero* 16.

Ad §. 6. *num.* 23. *cap.* 4.

COpiosè de hac materia Rot. *deciſ.* 312. *parte* 4. *recent.* & *deciſ.* 574 *ead. part. tomo* 3. vide dicta ſuprà *cap.* 17. *n.* 6. & 7.

Ad §. 7. *cap.* 4.

98 NOtandum *primò*, quod dimiſſio beneficij non valet niſi facta fuerit coram habente poteſtatem conferendi: Duran. *deciſ.* 237. *num.* 18. & *ſequentibus.*

99 Notandum *ſecundò*, quod in permutatione conditionali ius amittitur, & vacatio inducitur, quando permutantes ſunt in culpa, quia ſciebant adeſſe iuſpatronatus: Rot. *deciſ.* 190. *n.* 5. *parte* 2.

100 Notandum *tertiò*, quòd ad hoc vt per reſignationem ius amittatur, requiritur quod illa fuerit admiſſa à Superiore: Pariſ. *lib.* 1. *q.* 6. *n.* 79.

Notandum *quartò*, quòd ſi ſupplicatio fuerit da- 101
tata & ſubſcripta viuo reſignante, conſenſus per procuratorem præſtitus poſt mortem reſignantis eſt validus, vt fuit deciſum coram Merlino *dec.* 281. *num.* 15.

Notandum *quintò*, quod in reſignatione penſio 102
reſeruari poteſt, non ſolùm in fauorem reſignantis, ſed etiam in fauorem tertij: Rot. *deciſ.* 240. *num.* 24. *parte* 1. *diuerſ.* & apud Viuian. *de iurepatron. dec.* 91. *num.* 17.

Ad §. 8. *cap.* 4. *num.* 9.

PRopoſitum fuit aliàs dubium, quod quamuis 103
non ſit licita permutatio iuris ad rem cùm beneficio, in quo alius habet ius in re, tamen hoc fieri poteſt interueniente authoritate ſummi Pontificis. Poſito itaque quod Papa talem permutationem permittat, dubitatum fuit vtrùm euicto iure ad rem, ſic permutato liceat redire ad ius primæuum in beneficio permutato? Ego non vidi hanc quæſtionem alibi deciſam, ſed exiſtimo imputandum eſſe illi qui beneficium cum iure incerto permutauit, & ideò non licere illi ad ſuum beneficium redire, quia acquiſiuit ius dubium & incertum ſcienter: & ita conſului ex doctrina Card. Tuſch. *litera C. concluſ.* 366. *n.* 15. & 18.

Notandum eſt præterea quod de iuſta cauſa per- 104
mutationis non creditur aſſertioni Ordinarij: Duran. *deciſ.* 163. *n.* 4.

Item quòd ex inæqualitate beneficiorum præſu- 105
mitur fraus, ſed tamen inæqualitas nocet coram Ordinario, non coram Papa: Rot. *deciſ.* 132. *num.* 10. *parte* 5. *recent.*

An autem permutatio fieri poſſit ſine neceſſitate, & coram quo? vide Duran *deciſ.* 163. *n.* 4. & 118. *num.* 7. & 8.

Et ſi permutatio ſit nulla, veluti facta inuitis patronis, quomodo ſuccurratur? Rot. *deciſ.* 153. *n.* 20. *parte* 5. *recent.*

Denique vtrùm ius abdicetur à reſignante per viam permutationis, tradit Rot. *deciſ.* 119. *ead. parte* 5.

Ad §. 9. *cap.* 4. *num.* 13.

ADde quod iuſpatronatus conſeruatur, etiamſi 106
dos amiſſa fuerit, & tunc dicitur beneficium de pertica: Duran. *deciſ.* 285. *n.* 25. & 57.

Ad *num.* 19. Adde quod ſi lis eſſet inter Patro- 107
nos, ille qui eſt in quaſi poſſeſſione, præſentare poteſt; ſecùs eſt, ſi lis ſit inter præſentatos, tunc enim licèt quis ſit in quaſi poſſeſſione conferendi, non poteſt alium inter duos collitigantes præſentare: Rot. *deciſ.* 599. *num.* 17. *parte* 4. *recent. tomo* 3.

Notæ ad Cap. 5. §. 2. *num.* 5.

NOtandum *primò*, quod Aduocatus defendens 108
reum ſanguinis non incurrit irregularitatem. Rot. *deciſ.* 617. & *ibi* Additio Rubei *n.* 69. *partis* 4. *tomo* 3. *recent.*

Notandum *ſecundò*, quod damnatus ad triremes 109
non ſit irregularis: Diana *parte* 4. *tract.* 2. *de irregularit. reſol.* 83.

Notandum *tertiò*, quod damnati ad triremes penſiones ex eo ſolo non extingui cenſuit Modern. *de ſtylo* Datar. *c.* 16. §. 6. *n.* 5 quia, inquit, poterit talis damnatus in priſtinum ſtatum reſtitui: quod in caſu occurrenti maturiùs cogitandum eſſet.

Ad §.4. *in princip.cap.5.*

110 NOtandum eſt quod Clericatus probatur probatis Ordioibus maioribus: Rot. *deciſ.126. n. 3 p.5 recent.*

Ad §.5. *in princip.cap.5.*

111 NOta quod ætas requiritur quod interueniat tempore præſentationis: Duran, *dec. 285. n 5.*

Ad *num. 22.* Nota quod contra *ibi* reſoluta videtur tenere Duran. ſed obiter tantùm *deciſ.121. n.33.* Ideò non eſt à noſtra ſententia recedendum.

Ad §. vltimum.

112 NOtandum eſt *primò*, quod incompatibilitas beneficiorum non impedit adeptionem, ſed impedit retentionem illorum: Duran. *deciſ. 228. num.11. & 248.num.7.*

Ideò prouiſio Ordinarij de incompatibili non eſt nulla, Duran. *d.deciſ.248 n.8. & dec.456.num.2. & in recent.deciſ.174. n.8 p.5.*

113 Notandum *ſecundò*, quod ſi quis ex diſpenſatione obtineat duo beneficia incompatibilia, requirentia perſonalem reſidentiam, debebit reſidere in digniori: Rota *dec.703.n.1.p.4.recent.tomo 3.*

114 Notandum *tertiò*, quod dicitur vacare beneficium per adeptionem alterius beneficij incompatibilis, intelligendum eſſe de primo quod vacat, & non de ſecundo, niſi quis vtrumque vellet obtinere contentiosè: Rot. *deciſ.337.n.12 parte 4. recent. tomo 2.* Intellige dummodò poſſeſſio ſit pacifica, *Ibidem, num.10.*

In Gallia datur annus ad dimittendum incompatibile, ex Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num. 205. pag. mihi 232* Modero. Aqueuſ. *de benef.lib.3.c.15.num.4.* Louet *littera Gen.5.in fine.* 115

Sed contrarium deciſum teſtatur Add. ad Pariſ. *lib.3.de reſin.quæſt.1. ad num.131.* vbi dicit collationem incompatibilis ante duos menſes poſt pacificam poſſeſſionem fuiſſe declaratam nullam, arreſto Senatus Toloſani, & ita reprobat ſententiam Rebuffi & Loëtij: & hæc ſuperiùs explicauimus *cap. 69 n.12.*

Sed quod dicitur de duobus menſibus, non ſolum habet locum in Gallia ſed etiam vbique. Hoc tamen maiori indiget explicatione prout in effectu ſuper hoc fui aliàs à quodam Viro docto interrogatus. 116

Igitur ſupponendum eſt, quod ſi prouiſus adeptus fuerit poſſeſſionem beneficij incompatibilis, & in ea ſteterit ſaltem per duos menſes, cenſetur primum beneficium vacaſſe vſque à principio, & prouiſio de eo facta à principio erit bona, quamuis poſt duos menſes illi poſteà moueatur controuerſia, ſaluo tamen remedio *c. ſi beneficia, de præben. in 6.*

Si autem controuerſia intra duos menſes emergat, non tenetur impetrans primum beneficium dimittere, quod non vacat niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem, quæ hoc caſu non dicitur pacifica propter litem motam intra duos menſes: hæc ex Garc. *de benefic.parte 11.c.5. n.116. & 113: & ſequenti.*

INDEX

Quæſtionum notabilium, quæ in his Additionibus deciduntur.

A

DE forma eligendi Abbatiſſas, *n.89*
Adiutor quando Parocho dandus ſit, *n.17*
Ætas ad ordines & beneficia quæ requiratur. *n.7*
Ætas requiſita debet interuenire tempore præſentationis. *n.11*
Affectio beneficiorum qui ſit, & quomodo differat à reſeruatione. *n.78*

B

BEneficiati, an poſſint ſe congregare, & quibus concurrentibus. *n.2*
Beneficiati poſſunt ſe congregare ſi ſtatuto ita caueatur. *n.3*
Beneficium, quo caſu poſſit non eſſe perpetuum. *num.63*
Beneficij nomine vtrum veniant Præceptoriæ ordinum militarium. *n.68*
Etiam Beneficia manoalia ſunt ſubdita vacationi. *num.69*
In beneficiis manualibus non eſt locus reſeruationi. *n.77*
De beneficiis ſimultaneæ collationis inter Epiſcopum & Capitulum. *n.86*

C

CAnonicus, qui non eſt in Sacris, vtrùm gaudeat beneficio turni. *n.87*
Capitulum à quo poſſit conuocari, & de concluſionibus capitularibus. *n.42*
Ceſſionarius iuris in beneficialibus. *n.47*
Clericatus probatur ſi conſtet de collatione maiorum ordinum. *n.110*
Collatio beneficiorum ad quem ſpectet Sede Abbatiali vacante. *n.88*
Commenda & titulus ſe non compatiuntur, nec impetratio ſic facta valet. *n.72*
Confraternitates ſunt de foro Eccleſiaſtico, *numero 37*
Conſenſus quomodo præſtari debeat in beneficiis, ad Reg.Cancell.45 *n.18*
Conſenſus vtrùm præſtari poſſit poſt obitum reſignantis. *n.101*

Contra

Contradictor legitimus vtrùm Capitolum eſſe poſſit aduerſus prouiſum Apoſtolicum. num.39
Cura,& ſacerdotium,& Doctoratus quando requiratur ad conſecutionem beneficij: num.53
Cura in dubio præſumitur eſſe perpetua. num.4

D

DErogatio Conciliorum. num.53
Dimiſſio beneficij coram quo fieri debeat. num.98
Diſtributiones quando debeantur abſentibus. numero 55
Et vtrùm debeantur celebrantibus Miſſam tempore diuini officij. num.54
Canonici vtrùm poſſint diuidere per tempora lucrum diſtributionum. num.40
Doctoratus quando requiratur in beneficio. numero 53

E

DE Eccleſia monoculari. num.76
Eccleſiæ receptiuæ numerus reduci debet iuxta proportionem fructuum. num.75
Emphyteuſis ad quem ſpectet durante vita Religioſi. num.38
Exemptarum Eccleſiarum beneficia quis conferat. num.79.
De Examine in Eccleſiis parochialibus, numero 41
Exprimi in impetratione debent beneficia obtenta. num.21
Item vtrùm beneficium ſit regulare, numero 22
Item quòd beneficium ſit manuale, numero 23
Vtrùm exprimenda ſint vacantia ipſo iure. numero 25
Qualitas beneficij curati exprimenda eſt in vnionibus. num.24
Quid de qualitate Sacerdotalis. num.91
Exprimi etiam debet ius ad rem. num.28
Vtrùm exprimi debeat an beneficium reſidentiam requirat. num.30
De expreſſione valoris cum clauſula, In circa. numero 84

F

DE gratia in forma Dignum. num.96

H

HÆretici beneficiis priuantur. num.33
De filiis Hæreticorum, vtrùm illis beneficia conferri poſſint. num.8

I

INcompatibilitas non impedit aſſecutionem beneficiorum, ſed tantùm retentionem num.112:
Incompatibilia ex diſpenſatione poſſidens reſidere debet in digniori. num.113
Per incompatibilia adeptionem vacat primum beneficium, non ſecundum. num.114
Incompatibilia adeptus habet duos menſes ad primum beneficium dimittendum, etiam in Gallia, in qua non datur annus, ex veriori ſententia. num.116
Et quomodò iſtud de duobus menſibus intelligatur, practicè explicatur dicto nu.116
Indultum Cardinalis huius eſt naturæ, vt qui illius vigore prouiſionem obtinuit, tenetur à Sede Apoſtolica intra ſex menſes aliam prouiſionem habere, ſi collatio fiat vigore indulti; ſecùs ſi iure ordinario. num.82
Quomodò derogetur Indulto Cardinalis. numero 83
Intruſus, vt ad fructus qui percipi potuiſſent, teneatur, vtrùm requiratur præcedens protestatio. num.70
De Intruſis. num.13
De Irregularibus. num.52
Irregularis non eſt Aduocatus defendens reum ſanguinis. num 108
Damnatus ad triremes vtrùm ex hoc fiat irregularis. num.109
Iure ad rem permutato ex permiſſione ſummi Pontificis, cum aliquo beneficio, ſi ius illud euincatur, vtrùm liceat redire ad primum beneficium reſoluitur negatiuè. n.103
In iure patronatus quomodò ſuccedatur. num.31
Et quomodò computetur medietas vocum Patronorum. num.32
De iure patronatus mixto, hoc eſt pro parte Laicali, & pro parte Clericali. num.49
De iure patronatus Confraternitatum. n.50
Solus fumus iuriſpatronatus impedit reſeruationem & ſubrogationem, gratioſam. n.97
Iuſpatronatus non ammittitur, etiamſi dos beneficij fuerit amiſſa. num.106
Patronus non poteſt variare & alium præſentare, quando lis eſt inter duos præſentatos. n.107
Patronus laicus quando variare non poſſit. n.61
Patronus non poteſt ratificare collationem beneficij factam tanquàm de libero. num.62

L

LEgatus poteſt ex cauſa moderari iuris rigorem. num.29.
Licentia vt quis poſſit eſſe abſens, à quo tempore incipiat num.56

M

MAtrimonium quomodò & ſub qua forma fieri debeat in locis vbi nondùm Concilium Tridentinum eſt receptum. num.45
Monaſterium licitè vel illicitè dimittens quæ bona recuperet. num.12
Manualia, vide Beneficium.

N

NOmen Sancti, ſub cuius inuocatione eſt beneficium, ſi ignoretur, quid agendum ſit. n.26
Nuncij Apoſtolici ſunt Iudices ordinarij. numero 85

O

ORdinarij prouiſiones quando indigeant iuſtificatione. num.95

P

PEnſio anterior in impetratione exprimenda eſt. num.9
Penſionis extinctio eſt valida non obſtante intereſſe creditorum penſionarij. num.34

Penſionarius vtrùm teneatur deferre habitum clericalem. *num.*64
Penſio in Eccleſiis parochialibus non debet excedere medietatem fructuum. *num.*65
Acceptans beneficium magna penſione grauatum, ſibi præiudicat, etiamſi ſit Cardinalis, *numero* 67. & 66.
De Penſionibus Eccleſiaſticis aliqua, & quis illas reſeruare poſſit. *num.*67
Penſio reſeruari poteſt in fauorem tertij. *n.*102
Permutatio conditionalis abdicat ius à permutante ob culpam, quando ſciebat aliquem eſſe patronum. *num.*99
De permutatione inæquali, & alia notabilia de permutatione. *num.*105
De iuſta permutationis cauſa probanda. *num.*104
Poſſeſſio beneficij quomodò capitulariter capienda, *num.* 36
Præſentatione facta non idonei quid indè ſequatur. *num.*58.
Præſentandi ius quando competit vti ſingulis. *num.* 59
Præpoſitura quando non ſit Dignitas. *num.*90

R

Religioſæ propriè dici non poſſunt puellæ in congregatione viuentes, ſolam vouentes continentiam. *num.* 6
Remiſſoriam petens in cauſa beneficiali non poteſt impedire ſequeſtrationem fructuum. *num.*57
Reſignationis publicatio. *num.*11
Reſignationes mutuæ. *num.*46
De reſignatione facta ab eo qui beneficio priuatus eſt. *num.*19
Reſignans non amittit ius in beneficio, ſi eius reſignatio non fuerit admiſſa. *num.*100
Rotæ Romanæ Auditores abſoluunt à cenſuris. *num.*93
Pendente lite in Rota Romana, executores Apoſtolici non poſſunt procedere ad executionem *num.*92

S

Sacerdotalia Beneficia. *num.*60
Simonia vtrùm committatur dando pecuniam ad redimendam vexationem. *num.*14
Simonia conuentionalis quem effectum operetur *num.*20
Status vltimus beneficij. *num.*10
Succeſſor in beneficio non tenetur ex facto ſui anteceſſoris. *num.*44
Subrogatio in beneficialibus. *num.*27

T

Teſtandi facultas conceſſa. *num.*15
Titulorum & poſſeſſionum multiplicatio datur in beneficiis. *num.*70
In Titulum & commendam ſimul impetratio non valet. *num.*71
Tranſactio quando afficiat ſucceſſores. *num.*5
De Tranſlatione totius Monaſterij. *num.*16

V

De Vacatione in Curia. *num.*48. *&* *num.*80
Vacatio non datur, nec ſubrogatio in Eccleſiis receptiuis. *num.*73.
Vacante Sede Pontificia ceſſat Regula menſium *num.*81
Vacationis duo modi ſi narrati fuerint, quomodo fieri debeat probatio. num.94
vicariis perpetuis quando competat cura animarum *num.*35

ANNOTA

ANNOTATIONES
AD
Quæſtiones Ciuiles Voluminis I.

AD CAPVT I. *circa num.* 8.

NOTANDVM eſt primò, quod regulæ in hoc capite propoſitæ, adaptari poſſunt ad materiam penſionum beneficialium, vt videre eſt apud Ludou. & *ibidem* Beltramin. *deciſ.* 42. vbi proponitur regula generalis, quod quando ſolutio promiſſa fuit in certa ſpecie monetæ, eædem ſpecies præſtari debent; aut ſi non reperiuntur, illarum valor, iuxta tempus ſolutionis faciendæ. Quod ad tollendam omnem ambiguitatem, ſic intelligendum eſt, vt debitori ſi non poſſit præſtare eaſdem ſpecies monetæ, quæ promiſſæ fuerunt, ſaltem teneatur tot ſpecies ſoluere de noua, ex quibus certa ſpecies promiſſa emi poſſit: vt *ibidem* declarat Beltramin.

Secundò notandum eſt, quod ſi promiſſio facta fuerit de ſoluendo ſummam debitã in certa ſpecie ſcutorum, quæ tunc non cudebantur, nec extabant, talis promiſſio cẽſetur facta in moneta imaginaria: & ideò ſolutio fieri poteſt in moneta correnti, & iuxta valorem temporis præſentis: ex notatis *hic, c.* 3. *n.* 59. Ita tamen vt ſi ſcutum fuerit taxatum ad ſexaginta ſolidos, illi ſolidi debeant ſolui eiuſdem bonitatis intrinſecæ, cuius erant tempore obligationis: vt dicitur *eod. c.* 3. *n.* 60. quod benè declarat & probat Cenſ. *ibid.* citatus *in tract. de cenſib. q.* 85. *n.* 16.

Vndè cùm promiſſio ſoluendi facta fuiſſet in ſcutis 45. monetæ Ferrarienſis, quæ dictum fuerat conſtruere ſcuta aurea 42. diſputatum aliàs fuit quomodo facienda eſſet ſolutio penſionis beneficialis ſic conſtitutæ. Et cum in prima inſtantia fuiſſet iudicatum, penſionem ſoluendam eſſe in ſcutis monetæ Ferrarienſis, vel ad eorum valorem de tempore ſolutionis; & Rota in cauſa appellationis iudicaſſet ſcutum Ferrarienſe eſſe monetam in ſpecie, non autem imaginariam, & ideò penſionem ſoluendam eſſe in eadem ſpecie promiſſa, vel in nouis ſpeciebus ex quibus emi poſſet ſpecies ſcutorum promiſſa, ſupponendo quod tempore obligationis ſcutum Ferrarienſe promiſſum, eſſet in rerum natura; vt patet in *dec.* 597. *p.* 1. *recent.* Cauſâ tamen iterũ propoſitâ, Rota receſſit à deciſis & declarauit ſolutionem non eſſe faciendam in ſcutis, ſed ſufficere quod illa fieret ad valorem currentem ſcuti; de tempore reſeruationis dictæ penſionis, quia probatum fuerat tempore illius reſeruationis, nulla prorsùs extitiſſe ſcuta huiuſmodi, & per conſequens promiſſionẽ fuiſſe factã in moneta imaginaria: vt patet ex poſteriori deciſione reuocatoria primæ, inſerta *partis* 4. *recent. tom.* 2. *deciſ.* 42.

Tertiò notandũ eſt, quod ſi per contractum impoſitionis cenſus fuerit conuentum, quod debitor in caſum extinctionis, teneretur ſoluere in iiſdem ſpeciebus in contractu deſignatis, & dinumeratis, dummodò eſſent eiuſdem bonitatis intrinſecæ, põderis, & ligæ, quales erant dinumeratæ per emptorem cenſus: Non ex eo creditor cenſetur ſibi præiudicaſſe in promiſſione identitatis ſpecierũ dinumeratarum, cùm promiſſio eiuſdem bonitatis intrinſecæ facta fuerit maioris expreſſionis gratia, nõ autem ad derogandum obligationi ſoluendi eaſdẽ ſpecies dinumeratas. Creditor enim certus eſſe voluit de quantitate & numero ſpecierum ſibi ſoluẽdarum, noluit autẽ pendere ab incerta & variabili mutatione monetarum futuri temporis; maximè cùm habuerit reſpectum ad bonitatem intrinſecam monetarum, vt in hoc caſu, in quo dixit ſolutionem faciendam in iiſdem ſpeciebus in contractu dinumeratis, etiamſi æſtimatio temporis tunc præſentis adiecta fuiſſet, cùm id factum potiùs cẽſeretur cauſa demonſtrationis, quàm taxationis: non debent igitur iſtæ clauſulæ, quæ potiùs dubitationis tollẽdæ cauſa adhibitæ ſunt, lædere præcedentem claram conuentionem. Ita concludit & probat atque iudicatum refert Zanger. *in tract. de except. p.* 3. *c.* 1. *n.* 183. *vſque ad* 187. Berlich. *lib.* 2. *comm. concluſ. c.* 36. *n.* 63. *& ſequentib.* & ſuperfluitas à Notariis ad maiorem expreſſionem appoſita, claræ partium conuentioni derogare non debet: vt infra *c.* 17. *n.* 16. *& c.* 18. *n.* 2. Quòd autem promiſſio reſtituendi ſortem in iiſdem ſpeciebus, quibus ſuprà, importet identitatem numeri & ſpecierum, probatur ex notatis per nos infrà *c.* 17. *n.* 11.

Ad Cap. 9. *num.* 8. ibi, *Vnde à die contractus emptionis venditor tenetur.*

Lege, *Emptor tenetur.*

Ad Cap. 11. *num.* 7.

Lege, *Galerat. lib.* 5.

Ad Cap. 13. *num.* 14.

ADde Theſaurum *de monet. p.* 2. *n.* 71. vbi relatis variis Doctorum ſententiis, concludit iuxta communem & receptiorem ſententiam tempus teſtamenti inſpiciendum eſſe, ita vt augmentum quod à tempore teſtamenti ad tempus ſolutionis decurrit, cedat commodo legatarij vel hæredis particularis, illa ratione; quia vniuſcuiuſque rei principium & prima origo attendi debet: & ita iudicatum teſtatur Ant. Fab. *lib.* 8. *tit.* 29. *definit.* 15. *&* 44. Et ideò ſiue moneta fuerit melior, ſiue deterior, totum cedit commodo, vel damno legatarij; & ita intelligi debere teſtãtur Doctores, qui dicunt tempus ſolutionis attendendum eſſe, vt ſcilicet fauore legatarij augmentum debeatur iuxta valorem currentem tempore ſolutionis.

Sed tamen Cauagnol. *in addit.ad* Menoch.*conſ.* 49 *num.*7. dicit legati ſolutionem debere fieri ſecundum valorem monetæ currentis tempore teſtamenti conditi, non autem tempore mortis teſtatoris, vel ſolutionis: quare, ſi pecunia legata, in ſubſtantia fuerit effecta deterior poſt teſtamentum, debebit præſtari æſtimatio monetæ, prout currebat tempore teſtamenti. Verum ſi non fuerit deteriorata in ſubſtantia, ſed tantùm in æſtimatione extrinſeca, tunc auctus valor monetæ non erit attendendus, niſi à die mortis teſtatoris: quæ ſententia conformis eſt iis, quæ per nos tradita ſunt *hoc c.*13.*n.*14.

Ad Cap.14.*num.*21.

CIrca materiam hîc propoſitam, quæſitum nuper fuit in facti contingentia, ſi redemptio & extinctio reditus annui facta fuerit hæredi grauato, qui receperit ſolutionem in ſcutis auri in auro, quorum valor fuerit multùm auctus tempore euenientis caſus fideicommiſſi, vtrùm hæres grauatus teneatur reſtituere aureos in ſpecie, an verò illorum valorem prout illos recepit tempore redemptionis annui reditus? Reſpondi, & mea reſponſio approbata fuit à plurimis Viris eruditis, hæredem grauatum non teneri reſtituere aureos fideicommiſſario. niſi iuxta valorem aureorum tempore receptionis ſortis principalis d. reditus annui, cùm iuxta illum valorem in ſuos vſus conuerterit dictum annuum reditum: vnde ad illum dumtaxat tenetur. Quod probatur ex eo, quod alienatio ex cauſa redemptionis annui reditus, eſt neceſſaria tam ex natura ipſius reditus, quàm in vim pacti redemptiui in eo poſiti: quando autem hæres grauatus alienat ex cauſa neceſſaria, æſtimatio reſtitui debet talis, qualis erat de tempore ſolutionis: vt probat Peregr.*de fideicomm. art.*39.*n.*6.

Ad Cap.15.*in fine*.

NOtandum eſt, quod in Gallia quando agitur de reditu annuo, promiſſo in certa ſpecie ſcutorum auri, ad rationem tot librarum pro quolibet ſcuto, talis æſtimatio dat opinionem debitori, vt nõ tam ſpecies, quàm eius æſtimatio promiſſa fuerit. Sed ſi certa ſpecies in ſtipulationem & obligationem ſine æſtimatione deducta fuerit, ſolutio debet fieri in iiſdem ſpeciebus, aut in illarum valore currenti tempore ſolutionis. Quod limitatur iuxta ſupremarum Curiarum Galliæ arreſta, quando conſtitutio reditus fuit facta in aureis Solis monetæ Regni Franciæ, quæ habet ſuum pretium certum, non autem ſi in ſcutis Italiæ vel Hiſpaniæ: qua de ſe videndus eſt Louët, & *ibi* Addentes *lit.R.n.*8.

Tamen quando agitur de collatione dotis conſtitutæ, & ſolutæ in ſcutis auri tempore contractus matrimonij, ſi locus ſit collationi inter cohæredes, collatio ſcutorum auri fieri debet non ſecundùm valorem præſentem ſcutorum, ſed prout valebant tempore contractus matrimonij: vt deciſum teſtatur Louët.*lit.E.num.*2.

Ad Cap. 21.*num.* 14.

QVod hîc dicitur, nouationem fuiſſe inductam ex reductione reditus annui, & alteratione ſeu diminutione tam ſortis principalis, quàm reditus, aut etiam ſolius reditus, ex Roderico *in tract. de annuis reditib. lib.*2.*quaſt.*16.*n.*56.*&* 57. intelligendum eſt, vt procedat in caſu ſpeciali, de quo *ibidem* agit Rodericus. Et ideò diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt, quando agitur de bonis maioratus, ſuper quibus reditus in Hiſpania ſine Regio aſſenſu imponi non poteſt; aut etiam de bonis publicis, aut ad minores ſpectantibus, ſuper quibus non poteſt imponi reditus ſine decreto Iudicis. Secundus caſus eſt, quando agitur de bonis ſuper quibus reditus liberè, & ſine Superioris vel Iudicis decreto ſeu authoritate cenſus imponi non poteſt.

Primo caſu procedunt dicta per Roderic.*d.n.*56. *&* 57. nempè induci nouationem, ſiue ſors ſimul & reditus, ſiue etiam ſola ſors alteretur. Si autem ſolus reditus alteretur, ſorte eadem remanente non inducitur hoc primo caſu nouatio; niſi euidenter aut ex legitimis coniecturis appareat, partes innouare voluiſſe: vt ipſe tradit *num.*58.

In ſecundo caſu, nempè quando agitur de bonis ſuper quibus cenſus liberè imponi poteſt, non inducitur nouatio hypothecarum quoad prælationem, niſi conſtet de intentione nouandi inter partes; multóque minùs ſi expreſsè fuerit conuentum quod nulla fieret nouatio, ſed & fideiuſſorum obligatio in ſuo robore manet: vt *ibid.* cõcluditur *n.*61.

Ad Cap. 22.

HOc caput tractat de debitore offerente. Sed quæritur quid dicendum ſit, ſi creditor poſterior offerat liberatario, vtrùm ſit audiendus? Veluti, ſi cuipiam bona ſub haſta publica liberata ſint legitimo pretio, & non interueniente læſione vltra dimidium iuſti pretij, quæ exigitur vt reſcindatur venditio facta in auctione publica, ex Rotæ ſententia pluribus in locis, vt *deciſ.*648. *n.*5. *&* 6. *parte* 1. *recentior*. Creditor verò poſterior vult offerre liberatario, & in eius locum ſubrogari: Quæritur vtrùm ſit audiendus?

Reſpondetur duos caſus eſſe diſtinguendos. Primus eſt, quando adiudicatio fuit facta ipſimet creditori tanquam plus & vltimò offerenti: Et hoc caſu creditor poſterior poteſt offerre, & offerendo ſubrogari in locum creditoris, cui bona ſubhaſtata adiudicata fuerunt: vt probat Merlin.*in tract. de pignor. lib.*4. *tit.*2. *quaſt.*45.*n.*17. niſi tamen liberatio facta fuerit citato, vel præſente ſecundo creditore, qui potuit licitari, & licitatus non fuit: Theſaur. *deciſ.*157.*n.*11. Solam tamen præſentiam creditoris non citati non ſufficere ad eum excludendum, exiſtimauit Morot.*de iure offerend. n.*40. adcò vt citatio debeat eſſe perſonalis, & non per proclamationem, quia vox præconis paucis innoteſcit: vt dicit Fab.*in Cod lib.*8.*tit.*10.*definit.*1. & alios ad id allegat Merlin. *d.q.*45 *n.*17.

Secundus caſus eſt, quando agitur de extraneo, hoc eſt, de eo qui non eſt creditor: Et hoc caſu non datur contra illum ius offerendi, cum ad illum bona tranſeant exempta ab omni hypotheca poſteriori; prout erant penes debitorem illo tempora, quo contraxit debitum primi debitoris: *l. cum prior. in princ. ff de diſtract. pignor. l.* 1. *C. ſi antiquior creditor pignus vendiderit*, Rot.*deciſ.*657.*num.*2. *&* 7.*part.*4 *recent. tomo* 3. & poſt tract. Merlini *de pignorib. deciſ.* 61.*n.*6. & apud Dunan. *deciſ.*445.*n.*5. *&* 7. Gratian. *deciſ.*66. Theſaur. *deciſ.*157.*n.*8. & alij in dictis deciſionibus citati.

Ad Cap.23.

NOtandũ eſt, quod quando dominus directus retinet bona emphyteutica iure prælationis, extinguntur omnes hypothecæ, & res reuertitur libera ad dominum retinentem ab omni onere & ſeruitute: Cancer. *var. reſol. p.*1. *c.*11. *n.*16. Oſaſc *deciſ.* 156. Rot. Auenionen. *deciſ.*28 *num.*1. *&* 2. Guid. Pap. *dec.*575.*n.*2. Bertrand. *lib.*3. *conſ.*3.*p.*1. Surd. *dec.*102. *&* 186.

& 286. Benedict. *in cap. Raynutius, in verbo, Et vxorem, deciſ.* 4.*n.*15. Boët *deciſ.*181.*n.*3. Charond. *lib.*5.*reſponſ.*66. Franc. *deciſ.*226.*n.*3.

Nec obſtat quod feudalia in his partibus redacta ſint adinſtar patrimona linm: quia hoc procedit ad effectum vt emphyteuta vendens ſine conſenſu domini, non cadat in cummiſſum; ſed non ad effectum vt fiat præiudicium aliis iuribus domino directo competentibus, vt explicat Theſaur. *dec.*169. *n.*2.*verſic.hoc. tamen addito.* Lud. Bell. *conſ.num.*60. Bertrand. *d.conſ.*3. *n.*58.*lib.*3.*p.*1. Charond. *d.lib.*5. *reſponſ.*66.*circa med.verſic.qui ſeroit choſe fore abſurde,* Tiraq. *de retractu conuent.* §. 3.*gloſſ.*1.*n.* 13.*in fine.*

Sed Prædicta regula intelligi debet cum quibuſdam limitationibus.

Primò, vt procedat quando res reuertitur ad dominum iure feudi, non autem tanquam ad priuatum, vt dicunt omnes Doctores ſuperiùs citati. Vndè ſi dominus directus emeret rem emphyteuticã, aut eam acquireret titulo legati, non extinguerentur hypothecæ. Rot. Ruenionen. *dicta deciſ.*28.*n.*2. & alij omnes *ſuprà* citati. Oportet enim ad hunc effectum quod res deuoluatur ad dominum ex vi, & natura primatiæ & originalis conceſſionis: vt ait Maſtril. *deciſ.Sicil.*154.*n.*26.

Secundò, vt locum habeat fauore domini directi, non autem eius ceſſionatij: quia ius iſtud reſoluẽdi hypothecas per retentionem feudalem, eſt perſonaliſſimum, & procedit à virtute quadam attractiua, & veluti magnetica dominij directi, quæ non poteſt conuenire Tertio, qui à domino directo ceſſionem iuris retinendi obtinuit, quamuis ius iſtud prælationis ex generali huius patriæ conſuetudine cedi poſſit, vt aliàs oſtendimus. Et hanc limitationẽ fusè comprobat Claper. *cauſa* 100.*q.*1.*n.*4.*&*.29.

Tertiò, quod licèt per retentionem iure feudi factã extinguantur, & reſoluantur hypothecæ, & onera, ac ſeruitutes poſt conceſſionem emphyteuticam impoſitæ; non tamen reſoluuntur ſubſtitutiones & fideicommiſſa. Ratio differentiæ eſt, quia alienatio facta per hæredem grauatum in præiudicium prohibitionis legalis eſt ipſo iure nulla, nec valet niſi reſpectu grauati alienãtis, & durante ipſius vita; illo verò mortuo, ſeu adueniente caſu fideicommiſſi, alienatio remanet ipſo iure nulla ex tunc, & à principio. Ideò ſtante nullitate alienationis, non extinguntur fideicommiſſa, & retentio domini locum non habet: & per hanc rationẽ ita determinat Solſona *in lucerna laudemiorum, in* 3.*q. principali n.*162.

Quartò, quòd ſi reuerſio emphyteuſis fiat ex cauſa commiſſa, vel feloniæ, & ſic ex cauſa quæ ſuperuenit de nouo poſt primam conceſſionem, onera & hypothecæ remanent in ſuo robore, nec reſoluuntur; iuxta ea quæ tradit copiosè Louët, & *ibi* Brodeau *lit.C.*53. & deciſũ teſtatur Claudius Henrys *in recollectione arreſtorum lib.* 3.*c.*2.*q.*8.

Ad Cap. 26.

DVbitatum fuit, vtrùm pater duodecim liberorum qui negotiationẽ exercet, habeat immunitatem à gabellis, quæ imponuntur ſuper mercibus, aut aliàs ſuper negotiatione. In hac quæſtione Theſaurus, pater, & filius, *deciſ.*267.*n.*14. videntur concludere, quod pater duodecim liberorum non ſit immunis ab huiuſmodi impoſitionibus, quæ exigũtur ratione nogotiationis. Fatentur tamẽ, contrariam ſentẽtiam maxima æquitate niti; & in effectu patrem huiuſmodi habere immunitatem pro rebus quæ deferũtur gratia nogotiationis, dixit Ruinus *conſil.* 127.*n.* 10. *verſic.& etiam quia, vol.*4. quia vectigalia, pedagia, & ſimilia non ſunt munera realia, ſed perſonalia; & quæ imponuntur perſonæ pro rebus, à quibus muneribus perſonalibus excuſat numerus duodecim liberorum; quam opinionem ſequi videtur Trentacinq. *lib.* 1.*tit.de iure immunitat reſol.*1.*n.*2.*verſ.ſexto declaratur.*

Neque obſtat, quod Clerici, qui ſunt immunes à dictis muneribus, non tamen ſunt exempti ſi negotientur, vt *in Clementia, præſenti, de cenſibus*: quia hoc ſpeciale eſt propter prohibitionem negotiandi de iure factã Clericis: *c.* 1. *& toto tit.ne Clerici, vel Monachi &c. &c fin.de vita & honeſtate Clericorum.*

Ad Cap. 31.

COntrouerſa eſt quæſtio, vtrùm colonus poſſit agere ad remiſſionem mercedis ante vltimum annum ſuæ locationis? quem licèt expectandum eſſe dixerint DD. hîc allegati; contrarium tamen tenet Valaſcus *in tract. de iure emphyteut. q.* 27. *n.* 47. dicens, quod licèt aliàs viderit iudicatum non ſtatim fieri remiſſionem, ſed expectandum eſſe finem locationis, vt ſciatur vtrùm aliqua contingat vbertas, cum qua fieri poſſit compenſatio, eaque ratione motos fuiſſe Iudices quia nulla lex cogit remiſſionem ſtatim fieri, & ſic rem videri pendere ex futuro euentu, vt interim negetur actio: per textum *in l.non intelligitur,* §.*ſi quando*, ibi, *placuit euentum expectari; ff.de iure fiſci.* Nihilominus tamen verius exiſtimat ſtatim dandam eſſe actionem colono ad remiſſionem mercedis, quia vbertas ſequens eſt reſolutiua tantùm remiſſionis, non autem interim ſuſpenſiua. Quod dicit probari per textum *in l. ſi vno anno, ff. locati*, eãdémque ſententiam videtur amplecti Barboſ. *ad l.licet* 8.*n.*19.*in fine, C.de locato.*

Ego tamen exiſtimo non eſſe recedendum ab opinione Rotæ, quidquid dixerit Valaſcus; niſi tamen in inſtrumento locationis conuẽtum ceſſet de facienda remiſſione mercedis: tunc enim vigore pacti ſtatim peti poſſe remiſſionem cenſeo, ex iis quæ trado *in hoc capite, n.* 18. *&* 23. Atque ita conſului anno 1654. in fauorem cuiuſdam coloni partiarij, maximè vigore pacti, & conuentionis expreſſæ de facienda remiſſione in caſum damni contingentis in fructibus: quia pactum illud debet aliquid operari vltra diſpoſitionem iuris communis: Angel. *in l. adem, in fine, C.de locato.* Peregr. *conſ.*98.*n.*2.*vol.*1. Cyriac. *controuerſ.*151.*n.*11.*& ſeqq.*

Et in eadem cauſa dixit, quod quando agitur de colono partiario, damnum ſpectat ad ratam diuidendum inter dominum & colonum: vt explicat Mozz *in tract.locationis, colum* 1.*n.*26. quia cum tales coloni ſint ſocij, damnum inter dominum & colonum debet eſſe æquale: Mantic. *de tacitis conuentionibus lib.*5.*tit.*2.*n.*30.32.*&* 33.

Prætereà dixi, quod cùm ageretur de damno per incendium illato ab inimicis domini, totum periculum pertinebat ad dominum: Caſtillo *lib.*3.*controuc.*3.*n.*21. Mantic. *de tacit.lib.*5.*tit.*8.*n.*17. Valaſc. *de iure emphyteut.q.*30.*n.*6. Barboſ. *in Decretalib.c.*3. *de locato, num.*9.

Rurſùs, quia agebatur de incendio quod contigit in granis nondum excuſſis; licèt reſecatis, maximam dixi eſſe inter Doctores controuerſiam, vtrũ hoc caſu colonus agere poſſit ad remiſſionẽ mercedis, vt aduertit Catocius *in tract.de locat, tit. de remiſſione mercedis, q.* 18. *n.*22. Cyriac. *controuerſ.*49. *n.*2. Verius tamẽ exiſtimauit locum etiam hoc caſu eſſe remiſſioni mercedis, quamuis fructus ſint ſeparati à ſolo, non tamen excuſſi à palea: vt explicat idem Caroc. *d. q.* 18.*n.*25.*fol.mihi* 1086. Valaſc. *de*

iure emphyteut.q.27.n.51.verſic.ſed tu intellige:Mozzius *de accidentalibus locutionis,n.35.*

De hac materia remiſſionis mercedis tractat Mantica *d.lib.5 tit.*8.Fontanella *deciſ.*210.Moz.*d.tit. de accident.locat.*Rota *poſt tract.* Zacchiæ *de obligatione Cameruli, deciſ.*151.DD.omnes *in cap. propter ſterilitatem, de locato*,& in *l.licet* 8.*Cod.eod.tit.*

Ad Cap. 41. *num.7.*

VEra quidem eſt hæc concluſio,quod duo poſſunt eſſe dominia; vnum ſupremum, aliud ſubalternum quod competit primo emphyteutæ facienti alium ſubemphyteutam. Sed iſtud non eſt propriè emphyteuſis, ſed potiùs cenſus: nam hoc caſu laudimium non debetur huic ſecundo domino, ſed ſuperiori & mediato; vt dicit & probat Claper. *cauſa* 15.*q.* 2.*n.*87.Emphyteuta enim, cùm ſit tantùm vtilis dominus, non poteſt facere alium emphyteutam qui eum recognoſcat, cùm non habeat directum dominium, & tunc emphyteuta ſecundus tenetur primum dominum recognoſcere,& eius conſenſum in alienatione requirere, & laudemium illi ſoluere,non autem ſecundo ,cuius conſenſus non eſt requirendus in alienatione, vt *ibidē* probat Claperius, cui addendus eſt Burg.in *tract.de laudem.p.*1.*in ſpect.*4.*n.*28. *& ſequent.*maximè *n.*30. *in fine,verſic.Item confert.* Vnde ſequitur,quod ſi ſecundus iſte emphyteuta ſolueret laudemia huic domino immediato, nec conſenſum domini mediati requireret in alienationibus, ſanè ex eo oriretur coniectura aduerſus dominium directum ſupremū & vniuerſale. Quæ procedant in emphyteuſi. Si enim ageretur de retrofeudo, laudemium de iure ſpectaret ad dominum immediatum,hoc eſt, dominum feudi à Principe, aut alio Domino ſuperiori dependentis: vt probat Roſental. *in tract.de feudis cap,*6.*concluſ.*66.n.11.cùm à ſolo domino immediato feudi ſeruientis inueſtitura petenda ſit:idem Roſent.*d.*6.*concluſ.*63 *n.*1.Blancard.*ad Amed.de laudemiis, q.* 24. Menoch. *conſ.* 226.*n.*166.*& ſequent.& à n.*159.*ad* 189. *& conſ.* 338.*n.*14.Codex Fabr *tit.de iure emphyt. definit.* 73. Camil de Medic. *conſ.* 145. *in fine.*

Ad idem Cap.*num.*17.

NOtandum eſt,quod in feudis vaſſallus tenetur ex conſuetudine Pariſienſi, & aliorum locorum Galliæ, dare Domino catalogum continentem deſcriptas res Feudales;vt notat Chaſſan. *ad cōſuet. Burgund. rub* 3.§.3.in verbo, *Denombrement:*& § 4. in verbo,*apres le dit hommage:* cum aliis citatis per Roſent.*de feudis, c.*8.*concluſ.*32.*num.*3. Chopin. loquens de conſuetudine Andegauen. *lib.* 2. *de feud. tit.* 5. *n.* 1.*& ſequent.*Quod etiam eſt conforme iuri communi, cum declarationibus tamen; de quibus per Roſental. *d. concluſ.* 32.*n.*5.*& ſeqq* quod etiam locum habet in emphyteuta, qui tenetur ſpecificare & dinumerare;iuxta tamen declarationes relatas per Gratian.*c* 188 n.36.*verſic.imò etiam.*

Ad idem Cap. *num.* 21

QVòd onus probandi tranſfundatur in emphyteutam,quæ bona ſint emphyteutica,& dandi illorum dinumerationem,alioqnin omnia quæ poſſidet in illo loco,præſumantur emphyteutica,cautè intelligendum eſt:ſiquidem facta deſignatione alicuius rei vel prædij per emphyteutam, ſi dominus prætēdat alia etiam bona reperiri,quæ ſint ſub eius directo dominio,onus probandi in illum tranſfertur:vt oſtendit Mantic.*de tacit.conuent.lib.*22.*tit.*20.*num.*19.*& ſeqq.*vbi fuſiùs tractat hanc materiam,& præſertim quærit,quid agendum ſit quando tractatur de emphyteuſi antiqua, & termini prædiorum ſunt mutati, vt per Eund.*n.*20.*circa med. verſic.ſed ſi per inſtrumenta.*

Quod autem dicitur omnia poſſeſſa in loco,præſumi feudalia, quando emphyteuta non facit ſuam dinumerationem; vt per Mantic. *d. tit.*20.*n.*16.ſic intelligendum eſt, vt procedat in domino directo vniuerſali, qui habet intentionem fundatam in toto territorio. Si enim ageretur de domino particulari certæ rei, ceſſaret illa præſumptio; & negante emphyteuta,onus probandi transferretur in dominum:vt probat Mantic.*loco citato,n.*20

Notandum præterea', quod ea quæ hîc dicuntur *in* 9.*concluſione*,locum habent in feudo,ratione cuius præſtatur ſeruitium & fidelitas;& ideò non habent locum in emphyteuſi,de qua dictum fuit *n.*9. in 5. *concluſione*: cui iungenda ſunt dicta quoque *eod.cap.num.*32.

Ad Cap.44,*num.*12.

NOn adeo certum exiſtimo, quod immunitas in caſu *huius capitis*, dici poſſit conceſſa per modum beneficij,quia conceſſa fuit à ſummo Pontifice in caſu ,in quo non agebatur dūtaxat de præiudicio Principis concedentis; ſed potiùs de præiudicio Tertij, nempè aliorum particularium qui tenentur ad ſolutionem collectarum. Vt enim conceſſio dicatur facta per viam beneficij, oportet vt concernat præiudicium ſolius concedentis: Surd. *conſ.* 140. n. 50.Cyriac. *controuerſ.*297.*n.*8. *&* 9. Et propterea licèt ex aliis rationibus *in præſenti capite* deductis,priuilegium tranſeat ad ſucceſſores etiam particulares; tamen hoc debet reſtringi vt locum non habeat pro debitis contractis per Communitates,poſt venditionem factam tertiis poſſeſſoribus: quia priuilegium immunitatis non extenditur ad collectas', quæ imponuntur pro debitis contractis poſt acquiſitionem tertij poſſeſſoris:iuxta communē theoricam Doctorum *in l. ſi ex toto* 8. *ff.de lege* 1.

Ad Cap. 45. *num.*21.

REſolutio propoſita circa obligationem mulieris indotatæ,quam dicimus reſcindi pro parte, & pro rata læſionis,non autem in totum,& obligationem remanere validam quatenus non excedit dimidiam partem dotis: Quidam Aduocati in dubium reuocarunt, & acriter contenderunt obligationem mulieris in totum reſcindendam eſſe. Sed non obſtantibus illorum impugnationibus, ſubſecuta eſt ſententia conformis reſolutioni hîc propoſitæ; & fuit iudicatum, quod ſi mulier pro marito plures obligationes fecit diuerſis temporibus, quarum quælibet de per ſe non reddit mulierem indotatam, nec læſam vltra dimidiam dotis, quamuis omnes obligationes ſimul iunctæ illam indotatam reddant,non debent reſcindi omnes illæ obligationes, ſed eæ dumtaxat per quas mulier redditur indotata vſque ad dimidiam, cæteræ verò, quæ ſunt intra dimidiam,validæ ſunt,nec reſciſſioni ſuppoſitæ: & poſteà reperi hanc reſolutionem bene fuiſſe cōprobatam per Salgado *in labyr. creditorū.p.*2.*c.*4. *n.*68.*& multis ſeqq.* cuius ſcripta hîc non repeto.

Ad Cap.50.

IN materia *huius capitis* quæſitum fuit,ſi teſtator plures gradus ſubſtitutionis fecerit;ſed in primo dederit hæredi facultatem eligendi vnum ex liberis, quam tamen electionem non fecit , vel facere non

a

potuit

Digitized by Google

poruit ptopter prædeceſſum liberotum eligibiliũ; vtrùm non facta electione, fideicommiſſum expiret qnoad alios gradus, & ſit locus ſucceſſioni ab inteſtato? In qua controuerſia Reſpondi fideicommiſſum noo expiraſſe, non obſtante defectu electionis: quia cùm teſtatot digreſſus fuerit ad plutes ſubſtitutiooum gradus, voluit fideicommiſſum eſſe tepetitum in omnibus gtadibus; alioquin inutilis fuiſſet teſtatoris diſpoſitio, pet quã fideicommiſſũ ad plutes gradus ſucceſſioẽ protenditur: ad quod conferunt tradita per Monoch. *conſil*. 107. *num*. 20. *& ſequent*.

Ad Cap. 51. *num*. 31.

SEntentiam, quam nos ſecuti fuimus, nempè anticipatam electionem quæ tempore mortis fieri debuerat, non ſuſtineri; quamuis in contractu matrimonij facta fuerit, approbauit Senatus Toloſanus, teſta Maynard. *lib*. 2. *c*. 89. *n*. 2 *&* 3. ptopter generalem illam regulam, quod grauatus reſtituere vni ex liberis cum moreretur, ſi ante tẽpus mortis vni ex his donauerit, donatio eiuſmodi, deſtinatio eſt, non electio: quia omne ſpatium vitæ liberum eſt ad eligendum: *l. cum pater*, §. *à te filia*, *ff. de leg*. 1. quo fit vt mutare liceat voluntatem; quia poſſet euenire, vt is qui ante tempus fideicommiſſi electus eſt, die fideicommiſſi cedente aut capax futurus non eſſet, aut ante hæredem grauatum decederet, & ſic fieret præiudicium alteri, qui eligi potuiſſet tẽpore mortis grauati: quod eueniret contra teſtatoris voluntatem. Quæ rationes æquè militant in donatione facta in contractu matrimonij, ſeu in conſtitutione dotis: vt etiam aduertit Cald: *de iure emphyteutico*, *lib*. 3. *de poteſt. elig*. *c*. 2. *n*. 49. *verſic. quod in praxi*.

Ad Cap. 51. *num*. 6.

REIatum mihi fuit, quemdam Iudicem in caſu huic ſimili iudicaſſe, fundum non eſſe dotalem; vtpote ſcripturæ errore deceptum: quem errorem deuitaſſet, ſi *huius capitis* ſeriem perlegiſſet. *In primis* enim in argumento generali *eiuſdem Capitis* dicitur expreſſis verbis, fundum non eſſe dotalem, niſi datio in ſolutum facta fuerit vtrique coniugi. *Secundò*, in caſu *eiuſdem capitis*, quærebatur vtrũ fundus eſſet dotalis? & per *totum caput* probatum fuit non eſſe dotalem, niſi maritus illum acceperit tanquam coniuncta perſona, & nomine ſuæ vxoris.

Vndè quod dicitur *n*. 6. præponitur tanquam obiectio, nempè quod in caſu propoſito agebatur de ceſſione mixta facta marito & vxori; & per conſequens videbatur quod in caſu *huius capitis* fundus eſſet dotalis, quia ceſſio facta fuerat vtrique coniugi; & ad hoc allegabatur Oldradus *conſ*. 245. *num*. 5. *verſic. & hac potiſſimum*. vbi concludit datum marito nomine vxoris eſſe dotale, & ipſi vxori actionẽ de dote quæri. Quod & voluit Baldus citatus *eodem n*. 6. *in conſ*. 160. *verſic. & retentis*, *vol*. 2. vbi dicit ſuſtineri libellum vxoris petentis ſe declarari dominam bonorum in dotem datorum, ex eo quod agebatur de ceſſione mixta, nempè vtrique coniugi facta: & allegat *leg. non ſolum* 53. *ff. de iure dot*. ibi, *quia ipſe fundus eſt in dote*. Quod etiam clarè per nos dictum fuit *n*. 9. *verſic. cæterum* his verbis, *cæterùm ſi maritus pecuniam vxori non recognouiſſet, negari non poſſet quin cenſus ille eſſet dotalis*; *ex ſupradictis n*. 6.

Ideò *n*. 7. delenda eſt negatiua, & legendum eſt *fundus efficitur dotalis*: & in ſummario *eiuſdem numeri*, pro *niſi datio in ſolutum*, reponendum eſt, *ſi datio in ſolutum*.

Ad Cap. 54. *num*. 15.

COntrouerſa eſt quæſtio, vtrùm donatio quæ reuocatur per natiuitatem liberorum, reconualeſcat ſi liberi patri præmoriantur? Et illam reconualeſcere ſenſit Rota *deciſ*. 124. *n*. 14. *p*. 1. *diuerſ*. quia cum voluerit donans ſibi facere ſucceſſorem donatarium, veriſimile eſt, quod ſi cogitaſſet de filio qui ſibi præmoreretur, eadem ratione donatarium aliis ſucceſſoribus præferre voluiſſet: Tuſch. *lit. D. concluſ*. 712. *n*. 15. dicens hanc eſſe communem opinionem. Quæ tamen concluſio limitatur vt non procedat, quando mortuis liberis pater ſuperſtes donationem expreſsè, vel tacitè reuocauit: ſecundùm Iul. Clarum *in* §. *donatio*, *q*. 23. *n* 9. *in fine. verſic. quæ quidem concluſio*.

Ad Cap. 56.

NOn leuis eſt controuerſia circa locum inſinuationis faciendæ tam in Gallia, quàm in Comitatu Venaiſſino. In Gallia ſiquidem diſputatum fuit, vtrùm inſinuatio fieri deberet in loco donationis in Officio ſeu Tabellionatu Graffarij Regij, an verò in ſede principali *du Bailliage*. Et pro inſinuatione facienda in loco contractus, & non in ſede ſuperiori, videtur facere Ordinatio Chriſtianiſſimi Regis Ludouici XIII. *die* 17. *Decembris* 1612. per quam declaratur inſinuatio valida, ſiue fiat in officio Graffarij inferioris Curiæ, ſiue apud ſedem ſuperiorem, quando ambo reperiuntur in eadem Ciuitate, vel loco. Ergo à contrario ſenſu, quando ſunt in diuerſis locis, videtur quod inſinuatio priuatiuè fieri debeat in curia inferiori illius loci, aliàs valida non ſit. Atque ita fuit declaratũ per arreſtum Senatus *die* 26. *Iulij*, 1613. Quod tamen locum non habet in donationibus Nobilium, ſeu Feudatariorum, qui non agnoſcunt in Iudices, Magiſtratus inferiores: aut etiam in donationibus factis per non Nobiles, de bonis exiſtentibus ſub feudis Vaſſallorum, in quorum iuriſdictone fieri debet inſinuatio: vt fuſiùs explicat Claudius Henrys *in ſua recollectione arreſtorum*, *lib*. 4. *c*. 6. *q*. 49. *per tot am*.

Sed in Comitatu Venaiſſino diſputatum fuit, vtrùm ſufficeret inſinuatio facta coram D. Rectore Comitatus, qui eſt Præſes totius prouinciæ Comitatus; an verò fieri deberet in locis particularibus in quibus bona donata reperiuntur, priuatiuè quoad D. Rectorem ipſius Comitatus.

In hac quæſtione Ego conſului pro validitate donationis factæ in Curia Domini Rectoris, ſeu eius Locumtenentis quamuis donatio non fuiſſet inſinuata in loco particulari in quo bona ſita ſunt, ſequentibus motus rationibus.

Quia cùm duo diuerſa fuerint facta regulamenta ſuper inſinuationibus, vnum *anno* 1577. per bon. mem. Cardinalem de Armeniaco: alterum *anno* 1594. per Eminentiſſimum Cardinalem de Aquauiua, de ſingulis ſeparatim agendum eſt.

Quod attinet ad inſinuationes factas poſt *annum* 1577. & ante *annum* 1594. indubitatum eſt D. Rectorem eſſe Iudicem competentem; quia regulamentum non habet alioquin reſpectum ad locum particularem Comitatus, in quo bona donata ſita ſunt; ſed tantùm in eo ſtatuitur, quod donationes irreuocabiles, quæ fiunt intra dictam patriam Comitatus, inſinuentur coram Iudicibus ordinariis dictæ patriæ.

Sed negari non poteſt quin D. Rector ſit Iudex ordinarius vti Præſes Prouinciæ, cùm habeat merum & mixtum imperium in toto Comitatu: Caſtrenſ. *conſ*. 406. *n*. 4. *vol*. 1. Vndè & Præſides Prouinciæ

Google

ciæ omnium Magiſtratuum iure funguntur: *l. omnia 11. ff. de offic. Præſid. Ioann.* Faber. *in §. 1. Inſt. de Attilian. tut. n.* 10. VVeſembec. *in d. §. 1. in verbo, Præſidibus Prouinciarum.* & probaui *in tract. de præuent. p. 2. c. 8. n. 9. & ſeqq.* & de prouiſione tutoris, eſt textus *in §. non valentes, in authent. de defenſorib. Ciuitat.* Vndè ſequitur ſatisfactum fuiſſe dicto regulamento per inſinuationem coram D. Rectore ſactam.

Quod autem attinet ad inſinuationes factas poſt Regulamentum Cardinalis de Aquauiua *anni* 1594. nihil in hoc poſteriori Regulamento continetur, niſi ſequens clauſula, *Inſinuari vt petitur mandamus.* Videndum igitur quid à dicto Domino Cardinali petitum fuerit.

Sanè petitio Patriæ hoc ſolùm continebat, quod addendo Regulamento *anni* 1577. inſinuatio fieri deberet non obſtante renunciatione iurata; & quod fieret donationum regiſtratio, etiamſi ageretur de donationibus reciprocis, vel contemplatione matrimonij factis.

Verum quidē eſt, quod Primus ſtatus dicti Comitatus petebat inſinuationem fieri in domicilio donatorom, aut in locis vbi bona ſita eſſent.

Secundus ſtatus compoſitus ex Dominis Vaſſallis, ſimpliciter petebat inſinuationem fieri, & atteſtationem Notarij qui donationem ſtipulatus eſt, regiſtrari.

Tertius ſtatus petiit dictum Regulamentum *anni* 1577. obſeruari, exceptis donationibus in caſum ſuperuitæ in contractu matrimonij factis, & quod inſinuationes fient coram Iudicibus & Magiſtratibus.

Itaque clauſula illa, *vt petitur* non reſpicit potiùs requiſitionem Primi, quàm Secundi, vel Tertij ſtatus; & ſic eſt ambigua: & per conſequens debet explicari, vt quemadmodum iuxta primum Regulamentum (ad quod vltimum refertur) inſinuatio fieri poteſt coram quocumque Magiſtratu ordinario, ita & per vltimum.

Vel in omnem euentum, quod iſtud vltimum Regulamentum recipiat interpretationem ab obſeruantia, quæ talis fuit non ſolùm ante, ſed etiam poſt Regulamentum *anni prædicti* 1594. vt inſinuationes donationum in Comitatu factarum indiſtinctè fiant in Curia Domini Rectoris, cùm agatur de obſeruantia interpretatiua. Burat. *dec.* 190. *n.* 9. 679. *n.* 9. 647. *n.* 11. *cum ſimilibus.*

Secundò, quia poſito ſine præiudicio veritatis, quod Iudices ſpeciales ad faciendas inſinuationes eſſent deputati, talis deputatio cenſeretur facta cumulatiuè, & non priuatiuè quoad D. Rectorem. Vndè in Ciuitate Mediolanenſi Prætor, & Capitaneus concurrunt in cognitione cauſarum criminalium: Boſſ. *in tit. de foro compet. n.* 76. Et in patria Montisferrati, licèt deputati eſſent duo Iudices annonæ, deciſum fuit talem deputationem non præiudicare Capitaneo Iuſtitiæ Surd. *conſ.* 56. *n.* 22. quia per ſpecialem delegationem alicuius, non fit præiudicium ordinariæ iuriſdictioni: *l.* 1. & *ibi* Bartol. *ff. de offic. præfect. verb.* & in patria Sabaudiæ, quãuis cauſæ Curialium ex decreto Principis ſint cognoſcendæ per Referendarios, non fit ex eo præiudicium cognitioni & iuriſdictioni Iudicis ordinarij, niſi iuriſdictio conceſſa fuiſſet taxatiuè; videlicèt quod illi ſoli Iudices priuatiuè cognoſcere poſſent: *l. viros* & *ibi* Bartol. *Cod. de offic. diuerſ. iud. lib.* 12. Angel. *in l.* 1. *C. vbi, & apud quem.* Dec. *conſ.* 3. Menoch *de arbit. q.* 40. *num.* 3 Burat. *deciſ.* 912 *n.* 4 *&* 5. vbi explicat, etiamſi adeſſet clauſula taxatiua, *ſolùm, & dumtaxat*, in conceſſione iuriſdictionis, quæ in caſu propoſito locum non habet.

Tertiò, quia quamuis Dominus Rector nullam prorſùs haberet iuriſdictionem ſuper inſinuationibus faciendis, tamen illam acquiſiuiſſet recipiendo inſinuationes per ſpatium tanti temporis; quod effluxit ab *anno* 1577. vel 1594. & ſic per ſpatium ex vna parte 79. annorum, & ex alia 62. quibus annis durantibus conſtabat ex perquiſitione actorum Curiæ Domini Rectoris quod continuè, & indiſtinctè omnes, & quæcunque donationes in quibuſcunque locis Comitatus factæ, fuerunt indifferenter inſinuatæ in eadem Curia Domini Rectoris: quæ diligens perquiſitio præſertim facta vocata parte & de mandato Iudicis, ſine dubio probat dictam conſuetudinem, & ſufficit iuramentum per Notarios præſtitum in initio ſui officij, vt tales diligentiæ per ipſos factæ fidem faciant, quoad perquiſitionem actorum. Ludouiſ. *deciſ.* 287 *per tot.*

Et proptereà ſtante tali conſuetudine, quamuis Dominus Rector nullam habuiſſet iuriſdictionem quoad inſinuationes, illam tamen acquiſiuiſſet: conſuetudo ſiquidem eius eſt efficaciæ, vt alicui iuriſdictionem acquirat, quamuis illam non habeat: Henric Bohic. *in cap. ex parte, n.* 4. *de feud.* textus eſt *in cap. cum contingat, de for. compet.* Lup *in cap. per veſtras, de donation. inter vir. & vxor. in* 2. *notabili, §.* 1. *n.* 27. *fol. mihi* 82. vbi dicit hoc habere locum iam in iuriſdictione voluntaria, quàm contentioſa, & hoc fusè comprobat.

Quartò, quia etiamſi omnes prædictæ rationes ceſſarent; tamen hoc certum eſt, quod quia ex cōmuni opinione Dñus Rector fuit, & eſt ſemper habitus pro vero, & legitimo Iudice inſinuationum, vt mox oſtendimus copioſè; communis obſeruantia vel error (quatenùs adeſſet) facit ius, & reddit inſinuationem validam: *Barbarius Philippus, ff. de offic. Præſid.* Patiſ. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 24. *n.* 47. vbi loquitur de eo, qui credebatur legitimus Vicarius, cùm tamen talis non eſſet: Rot. *dec.* 608. *n.* 12. *p.* 2. *recent.*

Vltimò, mirum eſt quod iſtud negotium deducatur in controuerſiam, cùm reperiatur expreſsè deciſum per Regulamentum dicti Comitatus Venaiſſini, *in tit. du ſalaire des Iuges, fol:* 43. vbi dicitur quod quando agitur de inſinuatione donationum, Capitanei, Viguerij, Caſtellani, & Baiuli locorum Comitatus Venaiſſini non poterunt habere aliquam cognitionem, ſed ius eo caſu reſeruatum ſit Reuerendiſſ. Dño Rectori, eiùſque Locumtenenti, vel Iudicibus trium Iudicaturarum, vel Dominorum Vaſſallorum, priuatiuè quoad dictos Capitaneos. Et ſic patet quod ius Inſinuationes recipiendi ſpectat cumulatiuè ad dictos Iudices particulares, & ad dictū Dominum Rectorem, etiam quoad donationes factas in quibuſlibet locis dicti Comitatus Venaiſſini; exceptis tamen locis, in quibus iuriſdictio ſpectat ad Vaſſallos, ſeu Feudatarios ſummi Pontificis, cùm iuriſdictio ſit illis conceſſa in feudum, & per conſequens priuatiua: vt probauimus *in tractatu, de præuent. p.* 2. *c. n* 24. *& p.* 1. *c.* 11. *n.* 11.

Et ſecundùm prædicta inſinuatio facta coram Domino Rectore Comitatus, ſeu eius Locūtenente, de bonis ſitis intra locum Sanctæ Ceciliæ, qui eſt ſub Iudicatura Villæ Valriaci, fuit declarata valida & legitima per Illuſtriſſimum & Excellentiſſimum Dominum meum, D. Ioannem Nicolaom de Comitibus, Prolegatum Aueniononſem meritiſſimum, cuius vitæ integritas, morum ſuauitas, incredibilis pietas, & inuiolabilis iuſtitiæ zelus promouent expectationes, & vota noſtra, vt credamus, & ſperemus, & exoptemus, vt ALEXANDER Maximus, purpureos illi quãprimùm exhibeat honores, eius virtutibus, & Antiquiſſimæ, Nobiliſſimæque

Familiæ

Digitized by Google

Familiæ de Comitibus debitos. Quod ego vti obſequentiſſimus eius famulus toto corde deſidero.

Ad Cap. 57. *num.* 26. *& ſeqq.*

RES difficilis eſt, propter varias Doctorum ſenteotias, quas hic ad longum referimus; dum quæritur vtrùm donatio ex cauſa doris indigeat inſinuatione? quã exagitat Merl. Pignatel. *lib.* 1. *controu.* 59. qui in banc inclinat ſententiam, vt neceſſaria ſit inſinuatio tam in donatione cauſa dotis, quàm in ea quæ fit contemplatione matrimonij, propter ampla & generalia verba conſtitutionis, & propter clauſulas irritantes in ea appoſitas. Sed quidquid ſit, non exiſtimo recedendum à diſtinctione per nos allata *hoc eod. c. n. vlt.* ſecũdum quã relatum mihi fuit hodiè in Curiis præſentis Ciuitatis Auen. iudicari.

Ad Cap. 68. *num.* 4.

QVod hic dicitur, filiam familias de dote aduẽtitia ſine conſenſu patris inter viuos diſponere poſſe; locum non babet in donatione cauſa mortis, in qua conſenſus paternus omninò requiritur; qui ſi non interueniat, donatio cauſa mortis vitio nullitatis corruit, etiam quoad aduentitia: Iul. Clar. *in §. Donatio, q. 6. n.* 3. Barry *de ſucceſſion. lib.* 1. *tit.* 7. *n.* 8. dicens hanc ſententiam veriorem eſſe, & receptionem. Nec poteſt ſibi ipſi pater authoritatem præſtare in hac donatione cauſa mortis, vt ex communi ſententia refert Capriol. *de ſucceſſ. ab inteſt. in præfat. n.* 221.

Ad Cap. 74. *num.* 9.

NOn ſine ratione recurſum habuimus in caſu propoſitio ad verba teſtamenti, & coniecturas ex teſtatoris mente deſumptas, ad colligendum quod in legato generali vſusfructus comprehenduntur bona fideicommiſſo ſuppoſita. Nam ceſſantibus coniecturis, verius eſt bona fideicommiſſo ſubiecta non comprehendi in legato generali vſusfructus, etiamſi ipſimet hæredi fideicommiſſum eſſet reſtituendum, vt vltra plures ſuperiùs allatos à *num.* 2. *vſque ad* 6. & nominatim Pegueram *deciſ.* 153. Cancer. Caſtill. Peregrinum, & alios fusè comprobat Cyriac. Niger. *controuerſ.* 283. *per tot.* & maximè *num.* 33.

Ad Cap. 78. *num.* 14.

NOtandum eſt, quod in Gallia donatio inter viuus, nulla eſt & inualida, ſi non fuerit acceptata per donatarium; vt deciſum teſtatur Louët *in ſua recollectione arreſtorum, lit. D. n.* 5. Quæ acceptatio requiritur in Gallia, etiamſi agatur de donatione inter viuos, facta fauore piæ cauſæ: Item *lit. D. num.* 27. Si tamen ageretur de donatione facta libeberis naſcituris, valida eſſet etiam ſine acceptatione, quia naſcituris nihil imputari poteſt ſi non acceptauerint; ſiue donatio facta fuerit in contractu matrimonij, ſiue extra illum: ſufficit enim quod Notarius tanquam perſona publica pro naſcituro ſtipuletur; ita vt ſuperueniens filij natiuitas reſoluat omnes alienationes, & hypothecas poſteriores contractas in præiudicium donationis prædictæ: & hanc ſententiam firmauit rerum iudicatarum authoritas: vt teſtatur Louët *lit. D.* 51.

Ad Cap. 84.

QVid in caſtri venditione, vel conceſſione comprehendatur? pendet ex verbis conceſſionis. *In primis* enim ſi conceſſio, vel venditio Caſtri facta fuerit cum ſuis pertinentiis, illatum appellatione continentur omnia quæ cum caſtro acquiſita ſunt: Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 99. *n.* 6.

Secundò, quæ dicantur de pertinentiis caſtri, colligitur ex coniecturis, & ex deſtinatione patrisfamilias: Argentr. *in conſuetud. Britanniæ, art.* 565. *c.* 10. *n.* 26. *verſic. ex quibus: colum.* 971.

Tertiò, ſi conceſſio, vel venditio Caſtri facta fuerit integrè, ſiue integro ſtatu, intelligitur facta cum pertinentiis: *l.* 2. *C. de bonis vacant. lib.* 10. Bald. *in feudis, tit. de Capitaneo qui Curiam vendidit, n.* 9. Natt. *conſ.* 505. *n.* 28. *&* 32.

Quartò, ſi conceſſio faciat mentionem loci, & dominij his verbis, *de la Place, lieu, & Seigneurie*, appellatione *Loci*, continentur omnia cohærentia ipſi loco. Fabrian. de Monte *in tract. de empt. vendit. in* 6. *quæſt. princip. n.* 22. *in fine & n.* 23. Capiblanc. *de iure Baronum, pragmatica* 8. *p.* 1. *num.* 49. *fol.* 209. Roman. *conſ.* 444. *n.* 7. *verſic. quarto.*

Nomen autem *de Seigneurie*, eſt æquiuocum, vt dicit Argentr. *loco citato, tit. des appropriances, artic.* 265. *c.* 10. *n.* 30. & poteſt intelligi in abſtracto, vel in concreto: Loiſeau *des Seigneuries, c.* 1. *n.* 24. *&* 25. In concreto autem ſignificat *la terre Seigneuriale*, Idem *c.* 2. *n.* 2. quia nomen *Seigneurie*, componitur ex feudo & iuriſdictione, tanquam à materia & forma: idem *c.* 4. *n.* 27.

Sed quidquid ſit de præmiſſis, nuper iudicatum fuit in Curia Palatij, quod in conceſſione, ſeu legato Caſtri factu cum clauſula *integrè*, continebantur ſolùm, & duntaxat bona feudalia, qualis eſt iuriſdictio, ſeruitia, hortus caſtro annexus, garenæ caſtro contiguæ, molendina bannaria, & ſimilia; non autem bona allodialia & ruſtica.

Notandum etiam eſt, fieri debere differentiam inter conceſſionem factam à Principe, & conceſſionem, legatum, vel aliam diſpoſitionẽ factam à priuatis perſonis, vt diſtinximus *hoc eodem cap. n.* 13. *&* 14. poſt plures *ibidem* citatos: quibus nunc additur Rota *deciſ.* 81. *n.* 8. *p.* 5. *recent.*

Ad Cap. 89. *num.* 5.

COnuentionem præcedentem de reſtituendo pecunias pro monſtrà exhibitas, probari ex præſumptionibus & coniecturis, veluti ex actuum vicinitate; determinat Maſtril. *deciſ.* 62. *n.* 40. Et faciunt tradita per Capycium Latro *deciſ.* 38. *n.* 36. *&* 37. vbi loquitur de promiſſione ex cauſa mutui, quam maritus recipit loco ſolutionis, ſi confeſſio & inſtrumentum mutui fiant eodem die, & coram eodem notario, & teſtibus? dicens illam confeſſionem eſſe reſpectiuam ad contractum mutui, ſicut in caſu *huius capitis* exhibitio & demõſtratio pecuniæ, cẽſetur facta reſpectu obligationis ſtatim ſubſecutæ.

Ad Cap. 91. *num.* 14.

NOtandum eſt, diſpoſitionem ſtatuti Comitatus, per quam Emphytenta præfertur emptori rei emphyteuticæ, non habere locum, quando dominium directum non fuit venditum, ſed ſola exactio, ſeu ius exigendi arreragia cenſuum, ſeu laudimiorum vendita fuit: quia diſpoſitio dicti Statuti, ſeu Bullæ de qua *d. n.* 14. eſt exorbitans à iure communi, cum ius illud prælationis ſecundum iuris communis diſpoſitionem non competat emphyteutæ, quandò dominium directum venditur: vt probauimus *hoc eod. c. n.* 2. Et propterea diſpoſitio dicti Statuti non debet trahi, neq; extendi vltra caſũ ſuũ.

Ad Cap. 92. *num.* 15.

Adde quæ diximus *infrà, vol.* 2. *c.* 168. *n.* 2.

FINIS

Digitized by Google

Google